8.48.E 2[2]

S. Tho. ſup Ethica Ariſto.

¶ Sancti Doctoris Thome Aquinatis in decem libros Ethicorum Ariſtotelis profundiſſima cõmentaria: cum triplici textus tranſlatione: antiqua videlicet Leonardi aretini: necnon Joãnis argyropili ſuis locis inſerta. Nouiſſime poſt omnes impreſſiones vbiqꝫ locoruz excuſſas: collatis multis exemplaribus: per dominum fratrẽ Paulinum de Luca ordinis predicatoruz adamuſſim recognita: ⁊ erroribus pluſq̃ quinqꝫ millibus expurgata.

¶ Frater Paulinus Turchus Lucẽſis ordinis praedicatoꝝ profeſſor: Fratri Thomae Stroççio Florentino eiuſdem ordinis. S. P. D.

¶ Plerique hominum bonarum litterarũ ſtudijs derelictis ſpretiſque virtutibus ceteriſque animę bonis quę ſola humanorũ ſunt maxima in ſola externa corporis. ſ. ac fortunę totis ferunt affectibus: totis ea viribus proſequunt & quęrunt. Hinc fit vt illę tm̃ celebrent artes & habeant in precio: quę ad ea capeſſẽda vel ſeruanda opportunitatis aliquid habere vident. Videmus mercaturã florere/ militarem artem/ Interpretandarum legum facultatem non ea ex parte qua ciuiũ moribus componendis: ſed qua litibus protrahẽdis deſeruiunt. Contra vero optimas artes ſcientiaſque pręſtantiſſimas diuinas. ſ. mathematicas & naturales iacere contemptas. Dices forte hominum ſtudia magis ſcientiarum vtilitatẽ ſectari q̃ dignitatem attendere: Et in hoc quoque eos falli ac perperam ſe habere vnica comparatiõe in medium adducta apertius demonſtrabo: Moralem phiam artẽque medicinę practicas eſſe atque ideo vtiles dubitauerit nullus/ Harum comparationem ex fine vtriuſque & materie ſumere ſi volueris: ſcientiam de moribus medendi artę tanto meliorem atque vtiliorem diju dicabis quanto anima corpori eiuſque bonis pręſtare conſpicitur. Hęc enim animalium curandis corporibus ſtudium adhibet. Jlla vero animis hominum recte formandis. At ſi hominum reſpicias ſtudia ex eiſque ſententiam feras contrariũ pronunciabis: nam medicinę quidẽ arti a plurimis videm⁹ operã dari: illã profitentibus et exercẽtibus magna ſtatuta ſtipendia amplos decretos honores: libros quoque in hac facultate conſcriptos diligenter impreſſos omnique ſtudio emendatos haberi. Moralis vero phia fere ab omnibus derelicta nullis huiuſmodi honorib⁹ gaudet: nullis in gymnaſijs celebratur. Profiteri quã illã velit inuenitur nemo: libri quoque eius puluere derelicti erroribus ſcatent. quod vnico exemplo in medium adducto luce clarius videre poteris. Ariſtoteles phorũ pꝛinceps (vt cõmunis mõ fert ſententia) hanc nobis tribus partitã libris Ethicorum. ſ. ęconomicorum & politicoꝝ & copioſe & ordinate tradidit. Hos Diuus Thomas noſter tam ſubtiliter tam luculẽter expoſuit: vt in hijs etiam aduerſariorum conſenſu longe primas ab omnibus iudicet: qui tamẽ in cęteris doctiſſimorum iudicio nulli aliorum poſtponendus habet. Huius Comentarij in librum ethicorum dum adhuc vna tecũ ſacris litteris: ſub pręceptore operam darem nec tamẽ Ariſtotelica prętermitterem: in manus noſtras deuenere. Cepi miro ſtudio illos legere eorum pulchritudine non mediocriter delectatus. Sed adeo impreſſos codices offendi mendoſos: vt ab eorum cogerer lectione ceſſare. Non ſolum.n. mutata verba vel male addita aut ſubtracta inueniebam: ſed integras ſępe deeſſe ſententias: vt non modo legentibus intelligendi difficultatẽ parerent: ſed nulli prorſus vſui eſſe poſſent. Reſumpſi illos poſt aliquod tẽpus amplius ocij nactus: pluribus conquiſitis vtique opera inuẽtis exemplaribus: ad opus dimiſſum redij: omnique ſtudio & diligentia nõ ſine magno labore efficere ſum conatus: vt apud me vel vnus codex emẽdatus atque ad priſtinam formam redactus haberet: qui antea pluſque quinque milibus deturpabatur errorum. Me autẽ aſſecutum eſſe quod optabam eo certius credidi q̧ tibi in hijs apprime erudito ſtudium noſtrum vidi placuiſſe. Nã quum tibi nr̃m cõmẽdaſſem vt ad eius inſtar tuum corrigeres: adeo laborem noſtrum probaſti vt rogares inſuper a me curari: vt ſic correctus prodiret in lucẽ. Annui facile p̃cib⁹ tuis: Tum vt diuo Thomę de noſtra familia pręedicatoria optime merito vel in hoc paruo exhiberẽ me gratum qui nõ poſſum in magnis: Tum vt amiciſſimo morem gererẽ: tũ vt cõmuni vtilitati conſulerẽ: quã non paruã putaui futuram. Addidi inſuper interpretationes Leonardi aretini & Joannis argiropoli vt ex earũ collatione poſſit veritas clarius elucеſcere adnotatis in margine autorum locis a diuo Thoma citatis. Noſtrum autem laborem ob id potiſſimum tibi dicandum cenſui/ q̧ eius autor fuiſti pꝛecipuus/ harũque ſcientiarũ gñe plurimũ delectaris. Quibus factum ẽẽ vt munus noſtrum gratius tibi q̃ vlli horum alij futurum exiſtimauerim. quod & volui. Vale.

¶ Ariſtotelis Stagirite peripatheticoꝝ pn cipis. De morib⁹. Ad Nicomacū Liber .j.

pmū

Omnis ars ⁊ oīs do ctrina ſimiliter aūt ⁊ act⁹ ⁊ electio bo nū quoddā appe tere videntur.

Leo. Are.

¶ Omnis ars oīſq; do ctria: ſilr āt ⁊ act⁹ ⁊ elcō: bonū qδdā appetere vr̄.

Argir.

¶ Oīs ars: oīſq; doctri na atq; act⁹ indeq; ⁊ ele ctio bonum quoddā appetere videtur.

¶ Diui Thome Aqnatis(?) iter latinos Ariſtotelis expoſito res facile pncipis in libros eiuſdē de moribus pclariſſima cōmentaria felici auſpicio inchoantur.

Lectio prima.

Sicut dicit phs in pncipio metaphyſice. Sapientis eſt ordinare. cuius ratio eſt: qꝛ ſapia eſt potiſſima pfectio rōnis. cuius ppriū eſt cognoſcere ordinē. Nā ⁊ ſi vires ſen ſitiue cognoſcāt res aliq̄s abſolute: ordinē tñ vni⁹ rei ad aliā cognoſcere eſt ſolius itellectus: aut rōnis. Inuenitur aūt duplex ordo in reb⁹. Vn⁹ qdē ptiū alicui⁹ totius ſeu alicuius multitudinis adinuicē: ſicut ptes dom⁹ adinuicē ordinanť. Alius ē ordo reꝝ in finē. Et hic ordo eſt pncipalior q̄; pmus. Nā vt phs dicit i. xj. meta. Ordo partiū exercitus adinuicē eſt ꝓpter ordinē totius exercit⁹ ad ducē. Ordo aūt q̄drupli ad rōnē ꝯparať. Eſt eniꝫ q̄dā ordo quē rō non facit: ſed ſolū ꝯſiderat: ſicut eſt ordo reꝝ nālū. Alius aūt eſt ordo: quē rō ꝯſiderando facit i ꝓprio actu puta cū ordinat ꝯceptus ſuos adinuicē. ⁊ ſigna ꝯce ptuū que ſūt voces ſignificatiue. Terti⁹ aūt eſt ordo queꝫ ratio ꝯſiderādo facit in operationibus volūtatis. Quar tus aūt eſt ordo quē ratio ꝯſiderādo facit in exteriorib⁹ re bus: quaꝝ ipſa eſt cā: ſicut in archa ⁊ domo. Et qꝛ ꝯſidera tio rōnis per habitū pficiť. ſm hos diuerſos ordines quos ꝓprie ratio ꝯſiderat: ſunt diuerſe ſcie. Nam ad phiaꝫ nā lē ptinet ꝯſiderare ordinē reꝝ: quē ratio humana ꝯſide rat: ſed nō facit: ita ꝙ ſub nāli phia ꝯprehēdamus ⁊ me taphyſicā. Ordo aūt quē ratio ꝯſiderādo facit in proprio actu: ptinet ad rōnalē phiam: cui⁹ eſt ꝯſiderare ordinē ptiū orōnis adinuicē: ⁊ ordinē pncipioꝝ adinuicē ⁊ ad ꝯ nes. Ordo aūt actionū volūtariaꝝ ptinet ad ꝯſideratio nē moralis phie. Ordo aūt quē rō ꝯſiderādo facit in reb⁹ exteriorib⁹ ꝯſtitutis p rōnē humanaꝫ: ptinet ad artes me chanicas. ¶ Sic ḡ moralis phie: circa quā verſať phs in tentio: ppriū eſt ꝯſiderare opationes humanas: ſꝫ ꝙ ſūt ordinate adinuicē ⁊ ad finē. Dico aūt opatiōes humanas: que ꝓcedunt a volūtate hois ſm ordinē rōnis. Nā ſi que opationes in homine īueniunť: que nō ſubiacent volūtati ⁊ rationi: non dicunť ꝓprie humane: ſed nāles. ſicut patet de opationib⁹ aīe vegetatiue. Que nullo mō cadūt ſub cō ſideratione moralis phie. Sicut igitur ſubꝫ phie nālis eſt mot⁹: vel res mobilis: ita ſubꝫ moralis phie eſt opatio hu mana ordinata in finē: vel ēt hō ꝓut eſt voluntarie agens ꝓpter finē. ¶ Sciēdū eſt aūt ꝙ qꝛ hō nālr eſt animal ſo ciale: vt pote qui idiget ad ſuā vitā multis que ſibi ipſe ſo lus pꝛeparare nō pōt. ꝯſis eſt ꝙ hō nāliter ſit pars alicui⁹ multitudinis: per quā pꝛeſtetur ſibi auxiliū ad bñ viuēdū: quo qdē auxilio idiget ad duo. Pꝛio qdē ad eā que ſunt vite neceſſaria: ſine qbus pñs vita trāſigi nō pōt: ⁊ ad hoc auxiliať hoi domeſtica multitudo: cuius eſt pars. Nā qli bet hō a parētib⁹ habet generationē ⁊ nutrimētū ⁊ diſci plinā. Et ſilr ſingli qui ſunt partes domeſtice familie ſein uicē iuuāt ad neceſſaria vite. Alio⁰ iuuať hō a multitudi ne: cuius eſt pꝛs: ad vite ſufficientiam perfectam. ſ. vt hō nō ſolū viuat ſed ⁊ bñ viuat: habēs oīa que ſibi ſufficiūt ad vitā. ⁊ ſic hoi auxiliať multitudo ciuilis: cui⁹ ipſe eſt pars: nō ſolū q̄tū ad corpalia: ꝓut. ſ. in ciuitate ſūt multa arti ficia: ad q̄ vna dom⁹ ſufficere nō pōt: ſꝫ ēt q̄tū ad mora lia: inq̄tū. ſ. p publicā ptātē coercenť īſolētes iuuenes me tu pene: quos paterna monitio corrigere nō valet. ¶ Sci endū eſt aūt ꝙ h̄ totū qδ eſt ciuilī multitudo vel domeſtica familia: hꝫ ſolā vnitatē ordinis: ſꝫ quā nō eſt aliqd ſimplr vnū. Et iō ps ei⁹ toti⁹ pōt hr̄e opationē: q̄ ſi ē opō toti⁹. ſicut miles in exercitu hꝫ opationē: q̄ nō ē toti⁹ exercit⁹. ¶ Hꝫ nihilominus ⁊ ipꝫ totū aliq̄; opationē q̄ nō eſt ꝓpria ali cui⁹ ptiū: ſꝫ toti⁹: puta ꝯflictus toti⁹ exercitus. Et tract⁹ na uis eſt opatio multitudinis trahentiū nauē. ¶ Eſt aūt ali qd totū qδ hꝫ vnitatē nō ſolū ordinē: ſꝫ ꝯpōnē: aut colliga tiōē vel ēt ꝯtinuitatē: ſꝫ quā vnitatē eſt aliqd vnū ſimplr. ⁊ iō nulla ē opatio ptis q̄ nō ſit toti⁹. In ꝯtinuis. n. ideꝫ eſt mot⁹ ⁊ toti⁹ ⁊ ptis: ⁊ ſilr i ꝯpoſitis vł colligatis opō ptis pn cipalr ē toti⁹. ⁊ iō opꝫ ꝙ ad eādē ſciaꝫ ptineat talis ꝯſide ratio ⁊ toti⁹ ⁊ ptis ei⁹. Nō aūt ad eādē ſciaꝫ ptinet ꝯſidera re totū qδ hꝫ ſolā ordinis vnitatē ⁊ ptes ipſi⁹. Et ide eſt ꝙ moralis phia in tres ptes diuidiť. Quaꝝ p⁹ ꝯſiderat opō nes vnius hois ordinatas ad finē: que vocať monaſtica. Scōa aūt ꝯſiderat opatiōes multitudinis domeſtice q̄ vo cať yconomica. Tertia aūt ꝯſiderat opationes multitu di nis ciuilis: q̄ vocať politica. ¶ Incipiēs igiť Ar. tradere moralē phiaꝫ a pma ſui pte in h̄ libro: qui dr̄ ethycoruꝫ. i. moraliū. Pꝛemittit ꝓhemiū: in quo tria facit. Pꝛimo. n. oſ͞dit de quo ē īntentio. Scōo modū tractādi ibi. (Diceť āt vtiq; ſufficiēter ⁊c̄.) Tertio q̄lis debeat eſſe auditor huius ſcie ibidē. (Vnuſqſq; aūt bñ iudicat ⁊c̄.) ¶ Circa p͞m duo fac̄. Pꝛio pmittit q̄dā q̄ ſunt nec̄ia ad ꝓpo͞m oſ͞dēdū. Se cūdo manifeſtat ꝓpoſitū ibi. (Si itaq; eſt aliqs finis ⁊c̄.) ¶ Circa p͞m duo facit. Pꝛio. n. ꝓponit nec̄itatē finis. Se cūdo cōparationē habituū ⁊ actuū ad finē: ibi. (Multis āt opōnib⁹ ⁊c̄.) ¶ Circa p͞m tria facit. Pꝛio ꝓponit ꝙ oīa hūana ordinať ad finē. Scōo oſ͞dit diuerſitatē finiū. ibi. (Differētia vō finiū ⁊c̄.) Tertio ꝓponit ꝯparationē finiū adinuicē. ibi. (Quoꝝ āt ſūt fines ⁊c̄.) ¶ Circa p͞m duo fa cit. Pꝛio ꝓponit qδ itēdit. Scōo māifeſtat ꝓpo͞m. ibi. (Iō bñ enūciauerūt ⁊c̄.) ¶ Circa pͥm ꝯſiderādum ē ꝙ duo ſūt pn͞ hūanoꝝ actuū. ſ. ite⁹ ſeu rō ⁊ appetit⁹ q̄ ſt pn͞ mouētia: vt dr̄ in 3⁰ de aīa. In itellu aūt vł rōne ꝯſiderať ſpeculatiuū ⁊ pꝛacticuꝫ. In appetitu aūt rōnali ꝯſiderať elcō ⁊ executio. Oīa āt iſta ordinať ad aliqδ bonū ſicꝫ i finē nā veꝝ ē finis ſpeculatiōis. q̄tū ḡ ad itellꝫ ſpeculatiuū pōit doctrinā per quā trāſfūdiť ſcia a magrō i diſcipulū. Quātū vō ad itellꝫ pꝛacticū pōit artē q̄ ē recta rō factibiliū: vt hr̄. 6. h⁹. Quātū vō ad actū itellꝯ appetitiui pōiť elcō. Quātū vō ad execu tionē pōiť act⁹. Nō fac̄ āt mtionē d̄ prudētia q̄ ē i rōe pꝛacti ca ſicꝫ ⁊ ars: qꝛ p prūdētiā ꝓpꝛie dirigiť elcō. Dic̄ ḡ ꝙ ſingu͞m hoꝝ māifeſte appetit qδdā bonū tāq̄ꝫ finē. ¶ Deñ. cū di.

Diuiſio phi loſophie moralis. Et cuiuſli bet par tis retentio. Iconom ca. politica.

Lcō. 3 diuiſio lib mōaſtica

Lcō. 2.

Pꝛicipia humano rū actuuꝫ

In itelle ctu ſpecu la. ⁊ pꝛacti ca.

Lectio. 3.

Solutio tacite obie ctionis.

deſcriptio boni

¶ Iō bñ enūciauerūt bonū qδ oīa appetūt.

Leo. Are.

¶ Quapꝛopter bñ oſ͞derūt ſūmū bonū qδ ꝯ͞ia appetunt.

Argir.

¶ Quapp bñ veteres bonū ipꝫ id eē dixerūt qδ oīa appetūt.

¶ Manifeſtat ꝓpo͞m p effectū boni. Circa qδ ꝯſiderādum eſt ꝙ bonū nūerať iter p⁴: adeo ꝙ ſm platonicos. bonū eſt

Opīo pla tonicoꝝ de bono.

Margin notes, left column: Solus in tellect⁹ co gnoſcit or dinē vni⁹ rei ad ali am. Ordo du plex in re bus. Tex. cō. 52 Ordo q̄ truor mōis ad rōnem cōparať. Diuiſio phie. Subiectū moralī phi loſophie.

Ordo'rebe ant pma notificari.

ꝑus ente. Sꝫ ſm rei ꝟitatē bonū cū ente ꝯuertit. Pꝛia aūt nō pñt notificari ꝑ aliq̄ ꝑoꝛa: ſed notificant ꝑ poſterioꝛa: ſicut cāe per ꝓpꝛios effectus. Cū aūt bonū ꝓpꝛie ſit motiui appetitus: deſcribitur bonum per motum appetitus: ſicut ſolet manifeſtari vis motiua ꝑ motum: Et iō dicit ꝙ phi bñ enūciauerūt bonū eſſe id qḋ oīa appetūt. Nec eſt inſtantia de quibuſdā qui appetūt malū: Quia nō appetūt malū niſi ſub rōne boni: inq̄ꝫtū. ſ. extimant illud bonū: ꝛ ſic intentio eoꝝ ꝑ ſe fertur ad bonū: ſed ꝑ accñs cadit ſuꝑ malū. Qḋ aūt dicit: Qḋ oīa appetūt. nō eſt intelligēdū ſolū de habētibus cognitionē q̄ apphēdūt bonū. ſed etiam de reb⁹ carentib⁹ cognitione: que nāli appetitu tendūt i bonū: nō q̄ſi cognoſcāt bonū. ſꝫ ꝙ ab aliquo cognoſcēte mouent ad bonū. ſ. ex ordinatione diuini intellect⁹: ad modū quo ſagitta tēdit ad ſignū ex directione ſagittantis. Ipm̄ aūt tendere in bonū: eſt appetere bonū. Un̄ ꝛ oīa dixit appetere bonū inq̄ꝫtū tendūt ad bonū. Nō aūt eſt vnū bonū in qḋ oīa tēdūt. vt infra dicet. Et iō non deſcribitur h̄ aliqḋ bonū: ſꝫ bonū cōiter ſūptū: Quia aūt nihil ē bonū niſi inquātū eſt q̄dā ſilitudo ꝛ ꝑticipatio boni ſūmi: ipꝫ ſummū bonū quodā mō appetit in quolꝫ bono. Et ſic pōt dici ꝙ vnū bonū eſt qḋ oīa appetunt. ℭ Deinde cum dicit.

Inſtātia ſolutio.

Ordo carētiū cognitiōe bonū appetūt.

Quale bonū hic deſcribat.

ℭ Differētia vero finium quedam videtur: Hi quidem enim ſunt operationes: Hi vero preter has: opera quedam.

Leo. Are.

ℭ Videtur aūt inter fines differētia quedā: Aliq̄ nāqꝫ ſunt operationes. Aliq̄ preter eas opera aliqua.

Argir.

ℭ Finiū aūt differentia q̄dā eſt. Quidā enī ſunt operationes: quidā p̄ter has ipſas opera quedam.

Finiū differētia.

ℭ Oſtendit differentiam finiū. Circa qḋ conſiderandū eſt. ꝙ finale bonum in qḋ tendit appetitus vniuſcuiuſqꝫ eſt vltima perfectio. Prima aūt perfectio ſe hꝫ per modum foꝛme. Scḋa autē per modū operationis. Et ideo opꝫ hāc eſſe dr̄iam finiū ꝙ quidam fines ſunt ipſe opationes. quidā vero ſunt ipſa opera. i. operata quedā que ſunt preter operationes. ℭ Ad cuius euidentiam conſiderandum eſt ꝙ duplex eſt operatio: vt dicitur in .9. meta. Una que manet in ipſo operāte ſicut videre velle ꝛ intelligere. ꝛ hmōi opatio ꝓpꝛie dicit actio. Alia autē operatio trāſiens in exterioꝛē materiā que ꝓpꝛie dicit factio. Quādoqꝫ enim aliquis exterioꝛē materiā aſſumit ſolū ad vſum: ſicut equum ad equitandū: ꝛ cytharam ad cytharizandū. Quādoqꝫ aūt aſſumit materiā exterioꝛē: vt mutetur eam in aliquā foꝛmā: ſicut cum artifex facit domū aut lectū. Prima igitur ꝛ ſcḋa operationū non hñt aliquid operatum qḋ ſit finis: ſed vtraqꝫ earum eſt finis. Prima tñ nobilioꝛ q̄ ſecūda: inq̄ꝫtū manet in ipſo operāte. Tertia vero operatio eſt ſicut gñatio q̄dā: cuius finis eſt res gñata. Et iō in opōnibus tertij gñis ipſa opa ſunt fines. ℭ Deinde cum dicit.

L. cō. 16.

Pꝛio politicoꝝ. c. 2

Actio.

Factio.

ℭ Quoꝝ aūt ſunt fines quidā preter opationes. in his melioꝛa exiſtunt opatiōib⁹ opa.

Leo. Are.

ℭ Quoꝝ vero fines ſunt aliqui preter actiones: in ijs potioꝛa ſunt opera q̄ꝫ operationes.

Argir.

ℭ Atqꝫ in quibus preter operationes: aliq̄ quidam ſunt fines: in ijs ipſa opera ſunt opationibus pſtabilioꝛa.

ℭ ℭ Ponit tertium dicēs ꝙ in quibuſcūqꝫ opata que ſūt preter opationes ſunt fines. opoꝛtet ꝙ in his operata ſunt melioꝛa operationibus: ſicut res generata eſt melioꝛ generatione. Nam finis eſt potioꝛ his que ſunt ad finē. Nam ea que ſunt in finem habent rationem boni ex oꝛdine ad finem. ℭ Deinde cum dicit.

Compera tio finiū i eadē arte.

De nobilitate finiū

ℭ Multis autē opationibus exiſtētib⁹ ꝛ artibus ꝛ doctrinis: multi ſunt ꝛ fines. Medicinalis quidē enim ſanitas. Nauifactiue vero nauigatio. Militaris vero victoꝛia. Yconomice vero diuitie.

Leo. Are.

ℭ Sed cum multi ſint actus ꝛ artes ꝛ ſcientie: fit etiam vt multi ſint fines. Nā medicīe qdē ſanitas. Nauicularie ꝟo nauigiū. Rei militaris āt victoꝛia. Economice ꝟo diuitie.

Argir.

ℭ Cū vero complures ſint actus ꝛ artes atqꝫ ſcientie: fit vt multi ſint etiā fines. Medicine nāqꝫ finis eſt ſanitas. Artis extruendarum nauium nauis. Facultatis rei militaris victoꝛia. Et familiaris rei gubernāde diuitie.

ℭ Agit de cōparatione habituū ꝛ actuū ad fines. Et circa hoc quatuoꝛ facit. Pꝛimo manifeſtat ꝙ diuerſa oꝛdinentur ad diuerſos fines. Et dicit: ꝙ cū multe ſint operatiōes ꝛ artes ꝛ doctrine. neceſſe eſt ꝙ earū ſint diuerſi fines: Quia fines ꝛ ea que ad finē ſunt: ſunt ꝓpoꝛtionabilia: Qḋ quidem manifeſtat per hoc ꝙ artis medicinalis finis eſt ſanitas: nauifactiue ꝟo nauigatio. militaris aūt victoꝛia. yconomice ꝟo. i. diſpēſatiue domus diuitie: qḋ quidē dicit ſm multoꝝ opinionē. Ipſe aūt pꝛobat in p̄ politice ꝙ diuitie nō ſunt finis yconomice ſed inſtrūa. ℭ Secundo ibi.

Differētiam artiū differētia finiū.

Capi. 2

ℭ Quecūqꝫ aūt ſunt taliū ſub vna quadā virtute: quēadmodum ſub equeſtri frenifactiua: ꝛ q̄cūqꝫ alie equeſtriū inſtrōꝝ ſunt. Hec aūt ꝛ oīs bellica opatio ſub militari. Scḋꝫ eundem itaqꝫ modum alie ſub alteris.

Leo. Are.

ℭ Quot aūt ſunt huiuſmodi ſub vna aliqua virtute. quēadmodum ars frenoꝝ faciendoꝝ: ꝛ alie omnes que ad ſtructurā equoꝝ ꝑtinēt: ſub eq̄ſtri ꝯſiſtūt. Ipſa ꝟo eq̄ſtris ꝛ oīs bellica actio ſub re militari. Eodēqꝫ mō: alie ſb alijs.

Argir.

ℭ Que aūt ſub aliqua vna potentia ſunt: vt ars cōficiēdorū frenoꝝ cetereqꝫ oēs inſtrumētoꝝ equeſtriū effectrices ſeſe hñt ad facultatē equeſtrē. ꝛ hec cū illis oīſqꝫ actio bellica ad militarē facultatē: ꝛ ad alias alie ſili modo.

ℭ Ponit oꝛdinem habituū adinuicem. Contingit enī vnū habitū operatiuū: quē vocat virtutē: ſub alio eſſe: Sicut ars que facit frena ē ſub arte equitādi. Quia ille qui debꝫ equitare p̄cipit artifici qualr̄ faciat frenū: Et ſic eſt architectoꝛ. i. ꝑncipalis artifex reſpectu ipſius. Et eadē rō eſt de alijs artibus que faciunt alia inſtrīa neceſſaria ad equitandum: puta ſellas: vel aliquid hꝫ. Equeſtris autē vlterius oꝛdinat ſub militari. Milites. n. dicebant antiquitus nō ſolum equites: ſed quicūqꝫ pugnatoꝛes ad vincendū. Unde ſub militari nō ſolū cōtinet equeſtris. ſꝫ oīs ars vel virtus oꝛdinata ad bellicam operationem. ſ. ſagittaria: ſundibularia: vel quecūqꝫ alia huiuſmodi. ꝛ per eundem modum alie artes ſub alijs. ℭ Tertio ibi.

Artes aliq̄ que ſūt ſb oꝛdinate.

Exēplū.

Milites.

ℭ In oībus itaqꝫ architectonicaꝝ fines ſunt deſiderabilioꝛes his q̄ ſunt ſub his. Hoꝝ enim gratia ꝛ illas pꝛoſequuntur.

Leo. Are.

ℭ In cūctis aūt: fines earūqꝫ magis pꝛincipes ſunt: oīb⁹ in-

ſerioribus ſunt anponendi. Nā illoꝝ grā iſtos pſequimur.

Argir.

¶ In hīs oībus fines eaꝝ que rationē architecture ſubeūt: magis ſunt expetibiles ꝙ omnes fines inferioꝝ. Illi naqʒ horum gratia expetuntur.

Cōparatio finiū artiū ſubordinatarum.

¶ Proponit ordinē finiū ſm ordinē habituū. Et dicit ꝙ in oībꝰ artibꝰ vel virtutibus hō cōiter eſt veꝝ ꝙ fines architectāꝝ ſunt ſimplr quo ad oēs magis deſiderabiles. ꝙ̄ fines artium vel virtutū que ſunt ſub pncipalibꝰ. Qḋ pbat p h ꝙ hoīes pſequunt .i. querūt illa .i. fines īferioꝝ artium vel virtutū grā hoꝝ .i. pp fines ſupioꝝ. Littera aūt ſuſpēſiua eſt: ⁊ ſic legēda. Queciqʒ ſunt talui ſub vna quadā vtute in oībꝰ itaqʒ architectonicaꝝ fines ⁊c̄. ¶ Quarto ibi.

¶ Differt autem nihil opationes eſſe fines actuum aut preter has aliud quoddā quēadmodum in dictis doctrinis.

Leo. Are.

¶ Nihil aūt refert vtꝝ opōnes ipe fines ſint actuū: vel pter ipſas aliud qddam: quēadmodū in hīs que appellant ſcie.

Argir.

¶ Atqʒ nihil intereſt ſiue fines actuū ipe ſint opōnes: ſiue pter ipſas aliqd aliud: vt in his q̄ dicte ſunt facultates.

¶ Oſtēdit nō differre quātum ad ordinē finiū. vtrū finis ſit opus vel opatio. Et dicit ꝙ nihil differt ꝙ̄tum ad ordinē ptinet ꝙ fines eaꝝ ſint opōnes: aut aliqd opatum preter opationes. ſic̄ appet in pdictis doctrinis. Nā frenefactiue finis eſt opatū frenū. equeſtris vo q̄ eſt pncipalior: finis eſt opatio .ſ. eqtatio. Eodē aūt ſe hʒ in medicinali ⁊ in exercitatiua. Nā medicinalis finis eſt aliqḋ opatū .i. ſanitas. Exercitatiue vo q̄ ſub ea ptinet finis eſt opatio .i. exercitium.

Lectio .ij.

SI vtiqʒ eſt aliqs finis opabiliū quē ppter ſeipſum volumus: alia vo ppter illum ⁊ non oia ppter alterū deſideramus. pcedit enī in īfinitū: ſicqʒ eēt vacuū ⁊ inane deſideriū. Manifeſtum qm̄ hic vtiqʒ erit bonus ⁊ optimus.

Leo. Are.

¶ Si igit ag bilium finis quiſpiā eſt: quē ppter ſeipm velimus: alia vo ppter illū: nec oia pp aliud optamꝰ. nā ſic in infinitū eēt pgreſſus. vanaqʒ ⁊ ſtulta reſultaret cupiditas: manifeſtum eſt id eſſe ſūmum bonum ⁊ optimum.

Argir.

¶ Igitur ſi quiſpiā reꝝ agendaꝝ eſt finis: quē nos ppter ſeipm: cetera aūt pp hūc volumꝰ: neqʒ ſit vt oia pp aliud expectamus (eēt enī hō modo ſine vllo fine pgreſſus atqʒ hinc noſter appetitus inanis eſſet ⁊ vanus.) Cōſtat hūc talem finē ſūmum bonum ipſumqʒ optimum eſſe.

¶ Premiſſis his que ſunt necīa ad ppoſitū oſtendendū. hic accedit phs ad manifeſtādū ppoſitū .ſ. ad oſtēdēdū qd pncipaliter reſpiciat huiꝰ ſcie itētio. ¶ Et circa h tria facit. Primo oſtēdit ex pmiſſis eē aliquē finē optimū in rebꝰ hūanis. Scdo oſtēdit ꝙ necīum eſt hēre cognitionē de ipſo. ibi. (Igit ad vitā ⁊c̄.) Tertio oſtēdit ad quā ſciam ptineat eius cognitio ibi. (Videbit āt vtiqʒ pncipaliſſime.) ¶ Circa pm̄ vtit

Qꝫ in rebus humanis aliqs finis optimus.

triplici rōne quaꝝ pncipalis talis eſt. Quicunqʒ finis eſt talis ꝙ alia volumus ppter ipm: ⁊ ipm volumus ppter ſeipm: ⁊ non ppter aliqd aliud: ille finis non ſolū eſt bonꝰ: ſed eſt optimꝰ. ⁊ hoc appet ex hoc ꝙ ſemp finis cuius grā aliī fines querunt: eſt principalior: vt ex predictis patet:

ſed in rebus humanis neceſſe eſt eſſe aliquē talē finem. Ergo in rebꝰ humanis eſt aliqs finis bonus ⁊ optimus. Minorem pbat rōne ducēte ad impoſſibile: que talis eſt. Manifeſtum eſt ex pmiſſis ꝙ vnus finis ppter aliū deſiderat. Aut ergo eſt deuenire ad aliquē finē: qui nō deſiderat ppter aliū. aut nō. Si ſic: habet ppoſitū. Si aūt nō eſt inuenire aliquē talem finē: ſeqtur ꝙ oīs finis deſideret ppter aliū finem. Et ſic opʒ pcedere in infinitū. Sed hoc eſt impoſſibile ꝙ pcedat in finibꝰ in infinitū. ergo neceſſe eſt aliquē eſſe finē: qui nō ſit ppter aliū finē deſideratus. Qꝫ aūt ſit impoſſibile in finibus pcedere in infinitū: pbatur ēt rōne: que eſt ducēs ad impoſſibile hoc mō. Si pcedat in infinitū in deſiderio finium: vt ſemp vnus finis deſideret ppter alium in infinitū: nunꝙ̄ erit deuenire ad hoc ꝙ hō cōſequatur fines deſideratos. Sed fruſtra ⁊ vane qs deſiderat id qḋ nō poteſt aſſequi. ergo deſideriū finis eēt fruſtra ⁊ vanū. Sed h deſideriū eſt nāle. dictū enim eſt ſupra. ꝙ bonū eſt qḋ naturaliter oīa deſiderāt. Ergo ſeqtur ꝙ naturale deſideriū ſit inane ⁊ vacuū. Sed hoc eſt impoſſibile. Quia nāle deſiderium nihil eſt aliud ꝙ̄ inclinatio inherēs rebꝰ ex ordinatione pmi mouētis: que nō pōt fruſtrari. Ergo impoſſibile eſt ꝙ in finibꝰ pcedat in infinitū. Et ſic neceſſe eſt eē aliquem finē vltimū: ppter quē oīa alia deſiderant: ⁊ ipſe nō deſiderat ppter alia. Et ita neceſſe eſt eſſe aliquē optimū finem rerum humanaꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

Qꝫ nāle deſiderium.

¶ Igitur ⁊ ad vitam cognitio eius magnū habet incrementum: ⁊ quēadmoduʒ ſagittatores ſignum habentes: magis vtiqʒ adipiſcemur quod oportet.

Leo Are.

¶ Atqʒ huius nimirum cognitio ad vitam noſtram multum conferret: ac velut ſagittarij ſignum habentes: facilius quod oportet aſſequeremur.

Argir.

¶ Et ad humanā igitur vitam magnam huius cognitio opem affert. Nam vt Sagittarij ſignum habentes magis id quod oportet attingere poſſumus.

¶ Oſtēdit ꝙ huiꝰ finis cognitio eſt hoī necīa. Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit ꝙ necīum eſt hoī cognoſcē talem finē. Scdo oſtēdit qd de eo cognoſcē oporteat. ibi. (Si aūt ſic temptandū eſt ⁊c̄.) Cōcludit ergo ꝑ ex dictis ꝙ necīa eſt hoī: ex quo eſt aliqs optimꝰ finis reꝝ humanaꝝ cognitio eius: q̄ hʒ magnū incremētū ad vitā .i. multū auxiliū cōfert ad totā vitā hūanā. Qḋ qdē appet tali rōne. Nihil qḋ in alterū dirigit pōt hō directe aſſeq niſi cognoſcat illḋ ad qḋ dirigēdū eſt. Et h appet p exēplū ſagittatoris qui directe emittit ſagittā attēdēs ad ſignū ad qḋ eam dirigit: ſʒ tota hūana vita opʒ ꝙ ordinet i optimū ⁊ vltimū finē hūane vite. Necē eſt ergo hēre cognitionē de vltimo ⁊ optīo fine hūane vite. Et hꝰ rō eſt: qꝛ ſp rō eoꝝ q̄ ſūt ad finē ſumēda eſt ab ipſo fine. vt ēt̄ .ij. phy. pbat. ¶ Deinde cū dicit.

Qꝫ cognitio vltimi finis ē hoī neceſſaria.

Exēplum

T. c. 89.

¶ Si āt ſic tētādū eſt figuralr accipe illḋ: qd quidē eſt: ⁊ cuius diſciplinaꝝ aut virtutum.

Leo. Are.

¶ Quod ſi ita: annitendum eſt: idipm quaſi per figuram comprehendere: qd ſit ⁊ cuius ſciaꝝ vel facultatum.

Argir.

¶ Quod ſi ita ſit enitedū eſt hūc ipm figura qdnā ſit comphēdere: ⁊ cuius ſit ſcietie vel facultatis pcipere.

¶ Oſtendit qd circa illum finē ſit cognoſcēdum. Et dicit ꝙ ex quo ſic eſt ꝙ cognitio optimi finis necīa eſt ad vitā humanā: opʒ accipe qs ſit iſte optimus finis: ⁊ ad quā ſpe

Quid oporteat de vltio fine cognoſcē.

culatiuā ſciam vel practicā ptineat eius ꝯſideratio. Per diſciplinas.n.itelligit ſcientias ſpeculatiuas. per virtutes aūt ſcias practicas: q2 ſunt aliquaꝝ operationū pncipia.

Difficile ē accipe vltimū finē. Dicit aūt ꝙ tētandū eſt determinare ad inſinuādū3 diſſicultatē que eſt in accipiēdo vltimū3 finē in humana vita: ſicut in ꝯſiderādo oēs cauſas altiſſimas. Dicit aūt ꝙ op3 illud accipere figuraliter.i.veriſimilr: q2 talis modus accipiendi ꝯuenit rebus humanis: vt īfra dicet.

c.10.le.2 Hoꝝ autē duoꝝ pmū qdē ptinet ad tractatū3 huius ſcie: q2 talis conſideratio eſt circa rem de qua hec ſciētia ꝯſiderat. Sed 2m pertinet ad phemium: in quo manifeſtat intētio hui9 doctrine. ℭ Ideo ſtatim ꝯſiter cum dicit.

ℭ Uidebit ātvtiq3 pncipaliſſime ɀ marie architectonice eē. Talis vtiq3 ɀ ciuilis appet.

Leo. Are.

ℭ Uidetur profecto eius eſſe que maxime dominetur atq3 preſideat. Talis ꝟo ciuilis apparet.

Argir.

ℭ Uidebit aūt ei9 eē que marie ꝺñat: maximeq3 rōnē ſubit architecture. Talem aūt ſeſe offert ipſa ciuilis facultas.

ℭ Oſtendit ad quā3 ſciam ptineat huius finis ꝯſideratio.

Rō ꝙ ad ciuilē ſciā3 ptinet ꝯſideratio vltimi finis. ℭ Et circa hoc duo facit. Primo ponit rōnē3 ad ppoſitū oſdēdum. Scđo pbat qđdā qđ ſuppoſuerat. ibi. (Quas enim eſſe eſt debitū ɀc.) ℭ Primo ergo ponit rōnē ad ppoſitū que talis eſt. Optimus finis ptinet ad principaliſſimam ſciam: ɀ maxime architectonicā. Et h̄ p3 ex his: que ſupra pmiſſa ſunt. Dictū eſt.n.ꝙ ſub ſcia vel arte: que eſt de fine ꝯtinent ille que ſunt circa ea: que ſunt ad fines. Et ſic op3 ꝙ vltim9 finis ptineat ad ſcia3 pncipaliſſimā tanq3 de fine pmo ɀ pncipaliſſimo exiſtē: ɀ maxime architectonicā3 tanq3 pcipien' ē alijs qđ oporteat facē. Sed ciuilis ſcia vr̄ eſſe talis.ſ.pncipaliſſima: ɀ maxime architectonica. Ergo ad eā ptinet ꝯſiderare optimū finē. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Quas enim eſſe debitū3 eſt diſciplinaꝝ in ciuitatibus: ɀ quales vnumquēq3 adiſcere: ɀ vſq3quo hec preordinat. Uidemus aūt ɀ precioſiſſimas virtutum ſub hac exiſtētes: vtputa militarē3 iconomicā: ɀ rhetoricam.

Leo. Are.

ℭ Hec enim ɀ quas diſciplinas in ciuitatibus eſſe: ɀ quales quēq3 addiſcere: ɀ quouſq3 oporteat: ipſa diſponit. Uidemus ɀ honoratiſſimas facultates huic ſubeſſe. Ut rem militarem. Economicam: rhetoricam.

Argir.

ℭ Hec enim ɀ quas ſcias in ciuitatibus eē: ɀ quales quēq3 diſcere: ɀ quouſq3 oporteat inſtituere ſolet. Eas preterea facultates q̄ ſūmis afficiunt honorib9 vt rei militaris: reiq3 familiaris facultatē: ac oratoriā artē huic ſubeſſe videm9.

ℭ Probat qđ ſuppoſuerat.ſ.ꝙ ciuilis ſit talis. Et p̄ pbat ꝙ ſit maxime architectonica. Scđo ꝙ ſit pncipaliſſima. ibi. (Si.n.idem eſt vni ɀc.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo attribuit politice ſiue ciuilitea que ptinent ad ſciam architectonicam. Scđo ex his ꝯcludit ppoſitum. ibi. (Utente

Duo ptinēt ad ſciētiā architectonicam. Quo hec ꝯueniant ſcie ciuili. Quō ſcia ciuilis pcipiat alijs artibus ɀ ſcientijs. aūt hac ɀc.) ℭ Duo aūt ptinent ad architectonicā. Quorum vnū eſt ꝙ ipſa pcipit ſcie vel arti: que eſt ſub ipſa: quē debeat operari: ſicut equeſtris pcipit frenefactiue. Aliud aūt eſt ꝙ vtit ea ad ſuū finē. Primū aūt hoꝝ ꝯuenit politice vel ciuili tam reſpectu ſpeculatiuaꝝ ſciaꝝ q̄3 reſpectu practicaꝝ. aliter tn̄ ɀ aliter. Nam practice ſcie pcipit politica: ɀ quātū3 ad vſum ei9 vt opet vel nō opet: ɀ quātū3 ad determinationē act9. Precipit.n.fabro nō ſolū ꝙ ſua arte vtat: ſed et ꝙ ſic vtat tales cultellos faciens. Utriuſq3.n.ordinatum eſt ad finē humane vite. Sed ſcie ſpeculatiue pcipit ciuilis ſolū quātū ad vſum: nō aūt q̄3tum ad determinationē ſui opis. Ordinat.n.politica ꝙ aliq̄ doceāt vel adiſcant geometriā. Huius modi.n.act9 inq̄tū ſunt voluntarij ptinēt ad mām moralis: ɀ ſunt ordinabiles ad finē humane vite. Nō aūt pcipit politic9 geometrie que de triangulo ꝯcludat: hoc.n.nō ſubiacet humane voluntati: nec eſt ordinabile humane vite: ſed depēdet ex ipſa reꝝ rōne. Et ideo dicit ꝙ politica pordinat q̄s diſciplinaꝝ debitū eſt eē in ciuitatib9.ſ.tā practicaꝝ q̄3 ſpeculatiuaꝝ: ɀ qs quā debeat adiſcere: ɀ vſq3 ad qđ tpe. Alia aūt pprietas ſcie architectonice.ſ.vti iſeriorib9 ſciētijs ptinet ad politicā ſolū reſpectu practicaꝝ ſciaꝝ. vñ ſubdit ꝙ pcioſiſſimas.i.nobiliſſimas ṽtutū.i.artiū opatiuaꝝ videm9 eē ſub politica.ſ.militarē ɀ yconomicā ɀ rethoricā: qb9 oib9 vtit politica ad ſuū finem.i.ad bonum cōe ciuitatis. ℭ Deinde cum dicit. Quō vtat alijs ad ſuū finē ppriū3.

ℭ Utēte ꝟo hac reliq̄s practicis diſciplinis Amplius aūt leges ppponēte quid op3 operari: ɀ a q̄bus abſtinere huiuſmodi finis cōplectitur vtiq3 eos qui aliarū. Quapropter h̄ vtiq3 erit humanum bonum.

Leo. Are.

ℭ Cuq3 artibus ſcientijs reliquis quaꝝ eſt in agēdo opus vtat: ac preterea leges ferat: ɀ qđ agere quiſq3 a quoue abſtinere debeat: ipſa ꝯſtituat: eius profecto finis: aliaꝝ fines cōtinebit. Itaq3 illud vtiq3 erit ſūmum humanū bonum.

Argir.

ℭ Cum igit ceteris actiuis ſciētijs hec vtatur: ɀ leges ferat atq3 īſtituat: qđ quiſq3 agere ɀ a qb9 abſtinere debeat: huius finis ceteraꝝ omnium facultatum ꝯtinet fines. Quo fit vt hic finis ſit bonum ipſum humanum.

ℭ Ex pmiſſis duabus ꝯcludit ppoſitum. Et dicit. Cū politica vtat reliq̄s practicis diſciplinis: ſicut ſupra dictū3 eſt. Et cū ipſa legē ponat qđ oporteat opari: ɀ a quib9 abſtinere: vt prius dictum eſt. ꝯñs eſt ꝙ finis huius tanq3 architectonice cōplectit.i.ſub ſe ꝯtinet fines aliaꝝ ſcientiaꝝ practicaꝝ. Uñ ꝯcludit: ꝙ.ſ.finis politice eſt humanū bonū.i. optimus in reb9 humanis. ℭ Deinde cum dicit. Concluſio intenta.

ℭ Si enim idem eſt bonū vni ɀ ciuitati maiuſq3 ɀ perfectius qđ ciuitati videtur ɀ ſuſcipere ɀ ſaluare. Amabile quidem enī3 ɀ vni ſoli: melius vero ɀ diuinius genti ɀ ciuitatibus. Methodus quidem igitur h̄ appetit ciuilis quedam exiſtens.

Leo. Are.

ℭ Et ſi enim idē eſt vni ɀ ciuitati: maius tn̄ ac pfectius ciuitatis videt ɀ in capiēdo ɀ in ꝯſeruādo. Amabile qdem ɀ vni ſoli: pulchrius tn̄ ac diuini9 genti: ciuitatibuſq3. ℭ Intētio igit circa iſta verſat: ciuilis quedā ꝯſideratio exiſtēs.

Argir.

ℭ Quanq3.n. vnius hoīs idē ɀ ciuitatis eſt bonū: ciuitatis tn̄ cōparare ꝯſeruareq3 bonū maius atq3 pfecti9 ɀ hētur ɀ eſt. Nā amabile eſt: ɀ ſi vni ſoli: maius āt atq3 diuini9 eſt: ſi gēti ciuitatibuſue ſit acq̄ſitū partumq3 ꝯſeruet. Hec igit appetit hec doctrina cum ſit facultas quedam ciuilis.

ℭ Oñdit ꝙ politica ſit pncipaliſſima ex ipſa rōne ppria finis. Manifeſtū eſt.n.ꝙ vnaqueq3 cā tāto pꝛior eſt ɀ potior q̄3to ad plura ſe extēdit. Uñ ɀ bonū qđ h3 rōnē cāe finalis tāto poti9 eſt quāto ad plura ſe extēdit. Et ideo ſi idem bonū3 eſt vni hoī ɀ toti ciuitati: multo vr̄ maius ɀ pfecti9 ſuſcipere.i. pcurare ɀ ſaluare illud qđ eſt bonū3 totius ciui Bonū tāto poti9 eſt quanto ad plura ſe extendit.

ſatis q̃ id qđ eſt bonum vnius hoīs. Pertinet quidem ad amorē qui dʒ eſſe inter hoīes ꝙ hō ꝯſeruet bonū etiā vni ſoli homini. Sʒ multo melius ⁊ diuinius eſt ꝙ hoc exhibeatur toti genti ⁊ ciuitatib⁹. Uel aliqñ amabile qdē eſt ꝙ hoc exhibeaẗ vni ſoli ciuitati: ſed multo diuinius eſt ꝙ hoc exhibeaẗ toti genti: in qua multe ciuitates ꝯtinentur. Dicit aūt hoc eſſe diuinius: eo ꝙ magis ptinet ad dei ſimilitudinē: qui eſt vltima cauſa oīum bonoꝝ. Hoc aūtē bonum. l. qđ eſt cōmune vni vel plurib⁹ ciuitatibus intendit methodus. i. quedam ars que vocaẗ ciuilis. Uñ ad ipſam maxime ptinet ꝯſiderare finem vltimū humane vite: tanq̃ ad principaliſſimam. Sciēdum eſt aūt ꝙ politicā dicit eſſe principaliſſimam: nō ſimplr: ſed in genere actiuaꝝ ſciētiaꝝ: que ſunt circa res humanas quaꝝ vltimum finē politica ꝯſiderat. Nam vltimū finem totius vniuerſi cōſiderat ſcia diuina: que eſt reſpectu oīum principaliſſima. Dicit aūt ad politicā ptinere ꝯſiderationem vltimi finis humane vite: de quo tñ in hoc libro determinat: quia doctrina huius libri ꝯtinet prima elā ſcientie politice.

Quare bonum cōmune dicetur diuinius.

Quō politica dicaẗ principaliſſima.

Solo tacite, qōmo.

Lectio. iij.

Dicetur autem vtiq̃ ſufficienter: ſi ſm ſubiectam mām manifeſteẗ. Certum. n. non ſilr in oib⁹ ſermonibus querendū eſt: queadmodū neq̃ in conditis. Bona aūt ⁊ iuſta. de qbus ciuilis intēdit tantā hñt dr̃iam ⁊ errorē vt videanẗ lege ſola eſſe: natura vō nō. Talē aūt quendam errorē hñt ⁊ bona: q̃ multis cōtingunt detrimēta ex ipſis. Jam eni quidam perierunt ꝓpter diuitias: alij vō propter fortitudinē. Amabile igitur de talib⁹ ⁊ ex talibus dicētes groſſe ⁊ figuraliter veritatem oſtēdere: ⁊ de his que vt frequētius ⁊ ex talib⁹ dicētes talia ⁊ concludere.

Leo. Are.

In q̃ua dici ad ſufficiētiam putādū erit: ſi ſm ſubiectam mām declareẗ. Nam certitudo qdē nō eodem mō eſt in oībus pergrenda: queadmodū nec in artificiū opibus. Honeſta vō ⁊ iuſta de qbus ciuilis ꝯſiderat: tātam varietatē ⁊ diſcrepātiam hñt: vt lege dūtaxat: nō aūt nā conſtare videanẗ. Talē quādam ⁊ ipſa bona hñt varietatē: ꝓpterea qđ ſepe ab illis accidunt detrimēta. Jam. n. qdam ob diuitias periere. alij ob fortitudinē. Satis ḡ fuerit de his ⁊ ex his loquētes groſſo mō ac veluti p figurā ṽitatē oſtēdere: ⁊ ſm ea que plurimū fieri ſolent de huiꝰ rebus trāſigere.

Argir.

Diceẗ aūt ſatis ſi declarabiẗ ꝓinde atq̃ ſubiecta mā poſtulat. Ipſum. n. exactū nō eſt in oībus ſimili mō rōnibus flagitādū. Sicut nec ĩſce que per artē ꝯficiunẗ. Honeſta aūt ⁊ iuſta de quibus ciuilis ꝯſiderat: tantam differētiam erroremq̃ habent: vt lege tm̄ eſſe videantur ⁊ nō natura. Talem etiam quendam errorē habent ⁊ ipſa bona: quia compluribus ex ipſis accidunt detrimenta. Quidā enim ob diuitias: quidam ob fortitudinem periere. Carum igitur fuerit atq̃ ſatis de talibus atq̃ ex talibus dicētes pingui minerua figur atq̃ veꝝ ipm̄ oſtēdere: ⁊ de ĩs que ſunt plerumq̃ atq̃ ex talibus dicentes: talia ⁊ concludere.

Modus huic ſciētie ꝯueniens.

Poſtq̃ phs oſtendit qđ ſit bonū qđ principalr intēditur in hac ſcia. Hic determinat modū huic ſcie ꝯuenientem. Et pmo ex parte doctoris. Scđo auditoris. ibi. (Eodē autem vtiq̃ modo ⁊c.) Circa pmum ponit talem rōnē.

Modus manifeſtādi veritatem in qualibet ſcia debet eſſe conueniens ei qđ ſubijciẗ ſicut mā in illa ſcia. Quod qdē manifeſtat ex hoc ꝙ certitudo nō pōt inueniri: nec eſt requirenda: ſimilr in oībus ſermonib⁹: qb⁹ de aliqua re rōcinamur. Sicut neq̃ ēt in ꝯditis. i. his que fiunt per artem: nō eſt ſilis modus opandi in oīb⁹: ſed vnuſqſq̃ artifex operatur ex mā ſm modū ei ꝯuenientē. alr qdem ex terra. alr ex luto. aliter ex ferro. Mā aūt moralis talis eſt: ꝙ nō eſt ei ꝯueniens pfecta certitudo. Et h̄ manifeſtat p duo genera: que videnẗ ad mām moralis ptinē. Primo naq̃ ⁊ principaliter ad mām moralem ptinent opa ṽtuoſa: que vocat hic iuſta: de qb⁹ principalr intēdit ciuilis ſcia. Circa que nō habetur certa ſnīa hoīum: ſed magna dr̃ia eſt in hoc ꝙ hoīes de hĩs iudicāt. Et in h̄ multiplex error ꝯtingit. Nā quedā que a qbuſdā reputanẗ iuſta ⁊ honeſta a qbuſdā iniuſta ⁊ inhoneſta ſm dr̃iam tēpoꝝ ⁊ locoꝝ ⁊ pſonarū. Aliqd enim reputaẗ vitioſum vno tpe: aut in vna regione: qđ in alio tpe: aut in alia regione: nō reputaẗ vitioſū. Et ex iſta dr̃ia ꝯtingit quoſdam opinari: ꝙ nihil eſt naturalr iuſtū vel honeſtū: ſed ſolū ſm legis poſitionē. De qua qdē opinione plenius aget in 2° huius. Scđo aūt ad mām moralem ptinent bona exteriora: qbus hō vtitur ad finē. Et circa etiam iſta bona ꝯtingit inuenire ꝑdictum errorē: q̃ non ſemp eodem mō ſe habent in oībus. Quidā enī per ea iuuantur. qbuſdā vō ex ipſis ꝓuenerūt detrimēta. Multi. n. hoīes occaſione ſuaꝝ diuitiaꝝ perierūt vtpote a latronibus interfecti. Quidā vō occaſione ſue fortitudinis corporalis. ex cuius fiducia icaute ſe periculi expoſuerūt. Et ſic manifeſtū eſt ꝙ mā moralis eſt varia ⁊ difformis: nō hñs eiuſmodam certitudinē. Et q̃ ſm artē demōſtratiue ſciētie opʒ principia eſſe cōformia ꝯclūſio: amabile eſt ⁊ optabile: de talib⁹. l. tam variabilib⁹: tractatū facientes: ⁊ ex ſilib⁹ ꝓcedentes oſtēdere veritatē. pmo qdem groſſe. i. applicādo vlia principia ⁊ ſimplicia ad ſingularia ⁊ compoſita: in qbus eſt actus. Neceſſarium eſt enī in qualibet opatiua ſcia: vt ꝓcedatur mō cōpoſito. Econuerſo autē in ſcia ſpeculatiua: neceſſe eſt vt ꝓcedaẗ mō reſolutorio reſoluendo cōpoſita in principia ſimplicia. Deinde opʒ oſtēdere veritatē figuralr. i. veriſimilr: ⁊ h̄ eſt ꝓcedere ex ꝓpꝛĩs principĩs huius ſcie. nam ſcia moralis eſt de actibus voluntarĩs. voluntatis aūt motiuum eſt nō ſolum bonū: ſed apparēs bonū. Tertio opʒ vt cum dicturi ſimus de his que vt frequētius accidūt. i. de actibus voluntarĩs quos voluntas nō ex neceſſitate ꝓducit: ſed forte iclinata magis ad vnū q̃ ad aliud: vt etiā ex talibus ꝓcedamus vt principia ſint cōcluſionibus ꝯformia. Deinde cum dicit.

Modus manifeſtādi veritatē vʒ eē ꝯformis mãe.

Materie morali nō ꝯuenit pfecta certitudo.

De qbus ſit principaliter ſciētia moralis.

Lec. pmo Bona exteriora ſecūdo ptinēt ad moralem.

Eodem vtiq̃ modo ⁊ recipe debitum eſt vnumqđq̃ dictoꝝ. Diſciplinati. n. eſt in tm̄ certitudinē querere ſm vnumqđq̃ genus: inquātum rei natura recipit: ꝓximū. n. videtur ⁊ mathematicū pſuadētem acceptare: ⁊ rhetoricum demōſtrationes expetere.

Leo. Are.

Eodemq̃ modo ſingula que de his dicētur: recipienda ſunt. Nam eius qui eruditur: eſt eatenus in vnoquoq̃ genere certitudinem exigere: quatenus eius rei natura recipit. Simile quippe videtur: a mathematico perſuaſionē recipere: ⁊ ab oratore demonſtrationem requirere.

Argir.

Eodem modo ⁊ vnumquodq̃ auditorem ea que dicuntur accidere oportet. Eſt enim eruditi exactum ipm̄ eatenus in vnoquoq̃ genere flagitare: quaten⁹ fert ipſius rei natura. Simile naq̃ videtur eſſe mathematicum ſuadētem probare: ⁊ ab oratore demonſtrationes exigere.

❡ Oſtendit q̄ auditores op3 acceptare in moralib⁹ p̄dictū modū determinādi. Et dicit q̄ debitū eſt q̄ vnuſqſq3 recipiat vnumq̄dq3 q̄d ſibi ab alio dī. Eodem mō.i.ſm q̄ cōuenit materie. Quia ad hoiem diſciplinatū.i.bene inſtructum ptinet: vt tm̄ certitudinē querat in vnaq̄q3 mā: quātum nā rei patit. Nō enim pōt eē tanta certitudo in mā variabili ⁊ ɔtingēti: ſicut in mā neccia: ſemp eodē mō ſe hñte. Et ideo auditor bñ diſciplinat⁹: nō d3 maiorē certitudinē reqrere nec minori eſſe ɔtētus q̄3 ſit ɔueniens rei de q̄ agit. Propinquum.n.pctm̄ eē videt ſi aliqs acceptet aliquem mathematicū pſuaſionib⁹ rhetoricis vtentē: ⁊ ſi expetat a rhetorico demrōnes certas: quales d3 pferre mathematicus. Vtriqs.n.ɔtingit ex h̄ q̄ nō ɔſiderat modus mãe cōuenieens. Nā mathematica eſt circa mãm in qua iuenit omoda certitudo. Rhetorica aūt negociat circa mãm ciuilē in qua multiplex variatio accidit. ❡ Deinde cū dicit.

Nō eſt eadē certitudo a mathematico ⁊ a rhetore q̄rēda.

❡ Vnuſqſq3 aūt iudicat bñ que cognoſcit ⁊ eo₄ eſt bonus iudex. Scōm ergo vnūq̄dq3 in vnoquoq3 erudit⁹ bene iudicat. Simpliciter autem qui circa oīa eruditus eſt.

Leo. Are.

❡ Quiſq3 bñ iudicat q̄ cogſcit: eo₄q3 bon⁹ eſt iudex. Singula igit is q in ſingul: ſimplr āt is q in cūctis erudit⁹ eſt.

Argir.

❡ At qui bñ qſq3 iudicat ea que cogſcit: ⁊ ipſo₄ bonus eſt iudex. Js ergo in vnaquaq3 re bñ iudicat q in illis eſt eruditus. Abſolute autem qui eſt in omnibus eruditus.

❡ Oñdit qualis debeat eſſe auditor hui⁹ ſcie. Et p̄ oſtendit qs ſit inſufficiens auditor. Scdo qs ſit inutilis. ibi. (Amplius aūt paſſionū ⁊c̄.) Tertio oſtēdit qs ſit auditor ɔueniens. ibi. (Scōm rōnē ⁊c̄.) ❡ Circa p̄m duo facit. Primo p̄mittit quedā que ſunt neccia ad ɔpoſitum oſtēdendum. Et dicit q̄ vnuſq3 nō pōt habere bonum iudiciu3 niſi de his que cognoſcit. Et ſic ille qui eſt inſtructus circa vnum aliqo genus: bene pōt iudicare de his que pertinent ad illud genus. Sed ille qui eſt bene iſtructus circa oīa poteſt ſimpliciter bene iudicare de oībus. ❡ Secundo ibi.

Quis poſſit bene iudicare.

❡ Idcirco politice nō eſt pprius auditor iuuenis. Inexpertus.n. eſt eo₄ qui ſm vitam ſunt actuū. Rōnes aūt de his ⁊ ex his ſunt.

Leo. Are.

❡ Ex quo fit vt iuuenis quide3 nequaq̄3 idoneus auditor ſit ciuilis diſcipline. Rudis enim earum reru3 que in vita verſantur. ſermo autem ex illis ⁊ de illis eſt.

Argir.

❡ Quapropter iuuenis ciuilis diſcipline non eſt idoneus auditor. Eſt enim rudis actuum vite. Ex his autem ⁊ de his ipſe rationes efficiuntur.

❡ Concludit ppoſitum. ſ. q̄ iuuenis nō eſt ɔueniens auditor politice ⁊ totius moralis ſcie que ſub politica cōprehēdit: q2 ſicut dcm̄ eſt: nullus pōt bene iudicare niſi ea que nouit. Ois aūt auditor op3 q̄ bene iudicet de his que audit: vt. ſ. bñ dicta recipiat. non aūt ea que male dicunt. Ergo op3 q̄ nullus ſit auditor ɔueniens niſi hēat aliquam notitiā eo₄ que d3 audire. Sed iuuenis nō h3 notitiā eo₄ que ptinent ad ſciam moralē: que maxime cognoſcunt p experientiam. Juuenis aūt eſt inexp⁹ opationū humane vite ppter tpis breuitatē: ⁊ tñ rōnes moralis ſcie pcedant ex his que ptinent ad act⁹ humane vite: ⁊ ēt ſunt de his. Sicut ſi dicat q̄ liberalis minora ſibi reſuat: ⁊ maiora alijs tribuit: h̄ iuuenis ppter inexpientiā forte nō iudicabit verū eſſe: ⁊ idē eſt in alijs ciuilib⁹. Vn̄ manifeſtu3 eſt q̄ iuuenis non eſt ɔueniens auditor politice. ❡ Deinde cum dicit.

Q. iuuenis eſt inſufficiēs auditor diſcipline moralis

Juuenis ē inexp⁹.

❡ Amplius aūt paſſionū ſecutor exiſtēs inaniter audiet ⁊ inutiliter: q2 finis eſt nō cognitio ſed actus. Differt autē nihil iuuenis ſm etatem aut ſm morē iuuenilis. Non eni3 a tpe defectio: ſed ppter ſm paſſiones viuere ⁊ pſequi ſingula. Talibus enim inutilis cognitio fit queadmodum incōtinentibus.

Leo. Are.

❡ Sequax ꝟo adhuc affectibus exiſtens: inaniter ⁊ inutilr audiet: cu3 finis ſit nō cognitio ſed actio. Nihil autem differt etate qs iuuenis ſit: an moribus. Non eni3 in tempore defectus: ſed in viuendo ⁊ perſequendo ſingula ſm animi perturbationem. Nam talibus quidē inutilis erit iſta cognitio: quemadmodum ijs qui incontinentes ſunt.

Argir.

❡ Preterea cum pturbationes ſequat incaſſum ⁊ ſine fructu audiet: qppe cū finis nō cognitio ſit ſed actio. Intereſt aūt nihil iuuenis ſit etate an morib⁹ iuueniſilis. Nō enim defectus eſt ob tēpus. Sed q2 viuit ⁊ perſequitur ſingula cum perturbatione. Talibus enim inutilis fit ipſa cognitio perinde atq3 incontinentibus ipſis.

❡ Oſtendit quis ſit inutilis auditor huius ſciētie. Ubi cōſiderandum eſt q̄ ſciētia moralis docet hoies ſequi rōne3: ⁊ diſcedere ab his ad que paſſiones aīe inclinant que ſunt cōcupiſcentia: ira: ⁊ ſimilia. In que quidem aliqui tendunt dupliciter. Uno modo ex electione: puta cum aliquis hoc proponit vt cōcupiſcentie ſue ſatiſfaciat. Et hos vocat ſectatores paſſionum. Et alio modo cum aliquis proponit quidem a noxijs delectationibus abſtinere: vincit tamen interdū impetu paſſionis: vt ɔtra ſuum ppoſitū impetu3 paſſionis ſequat. Et talis vocat incōtinens. Dicit ḡ q̄ ille qui eſt ſectator paſſionū inaniter.i. ſine aliqua efficacia audiet hanc ſcientiam. ⁊ inutiliter.i. abſq3 ɔſecutione debiti finis. Finis enim huius ſcie nō eſt ſola cognitio: ad quā ſorte puenire poſſent paſſionum ſectatores. Sed finis huius ſcie eſt actus humanus. ſicut ⁊ oiu3 ſcientia₄ practica₄. Ad actus aūt virtuoſos non perueniunt qui paſſiones ſectant. Et ſic nihil differt quātum ad hoc an auditor hui⁹ ſcie ſit iuuenis etate: vel iuuenis morib⁹.i. paſſionum ſectator. Quia ſicut iuuenis etate deficit a fine huius ſcie qui eſt cognitio: ita ille qui iuuenis eſt moribus: deficit a fine q eſt actio. nō enim eſt defectus eius ppter tp̄s: ſed ppter h̄ q̄ viuit ſm paſſiones: ⁊ ſequit ſingula ad que paſſiones inclinant. Talibus autem fit inutilis cognitio huius ſcie. ſicut etiam incōtinentibus qui nō ſequuntur ſciam qua3 de moralibus habent. ❡ Deinde cum dicit.

Inutilis auditor.

Diſa īter īcōtinēt⁹ ⁊ ſectatores paſſionu3.

Juuenis morib⁹ qſ dicatur.

❡ Scōm rationem autem deſideria facientibus ⁊ operantibus multum vtiq3 vtile erit de his ſcire. Et quidem de auditore: ⁊ qualiter demonſtrandum ſit ⁊ qd proponimus: prohemialiter dicta ſunt tanta.

Leo. Are.

❡ Qui ꝟo cupiditates ſuas rōni ſubijciūt: ijs iſta ſcire multū admodū pderit. Ac de auditore qdē: ⁊ queadmodum recipiendū ſit: ⁊ qd pponamus: hec p̄ſatos eſſe ſufficiat.

Argir.

❡ Jis autem qui ſuas rōni ſubijciunt appetitiones cum rationeq3 agunt: magnam afferre pōt vtilitate3. De auditore igitur: ⁊ quona3 modo rationes accipi debeant quidq3 proponimus tot exordij loco dicta ſunt.

Auditor idone⁹ cui hec ſcientia vtilis ſit.

¶ Oſtendit quis ſit ꝯueniens auditor huius ſcientie. Et dicit ꝙ multum eſt vtile ſcire de moralibus illis qui ſm ordinem rationis implent oīa ſua deſideria ⁊ exterius operantur. Ultimo autem epilogat ea que dicta ſunt in hoc prohemio. dicens ꝙ tanta ſint dicta prohemialiter de auditore quod fuit vltimum: ⁊ qs ſit modus demōſtrandi quod fuit medium. ⁊ qd ꝓponimus. i. quid ſit illud de quo iſta ſcientia pncipalr intendat. quod fuit primum.

Lectio. iiij.

Dicamus autē reſumētes qm̄ oīs cognitio ⁊ electio bonum aliquid deſiderat: qd eſt hoc qđ dicimus ciuilem deſiderare. Et qd eſt: omnium operatorum ſummum bonum.

Leo. Are.

¶ Qm̄ ṽo vt prediximus: omnis cognitio atq; electio bonum qđdam affectat: videamus qd eſt id qđ ciuilem dicimus affectare: ⁊ quid oīum agibilium ſupremū eſt bonū.

Argir.

¶ Sed nūc repetētes dicamus. cū oīs cognitio atq; electio bonū qđdā affectet: qdnā ſit id qđ ciuilē appetē dicim⁹ facultatē. Et qd id qđ oīuz rez agēdaꝝ ſupremū eſt bonū.

¶ Premiſſo ꝓhemio. hic Ar. accedit ad tractatum hui⁹ ſcie. Et diuidit in ptes tres. In p° determinat de felicitate: que eſt ſūmum īter humana bona pducēs ad hoc ꝯſiderationem felicitatis: qđ eſt opatio ſm ṽtutem. In ſcđa parte

Lec. iiij.

determinat de virtutibus. ibi. (Si aūt eſt felicitas opatio quedā ſm virtutē ⁊c̄.) In tertia cōplet ſuū tractatū de felicitate: ꝯſiderans qualis ⁊ que ṽtutis opatio ſit felicitas. Et hoc in. 10. libro. ibi. (Poſt h̄ aūt de delectatiōe ⁊c̄.) ¶ Circa pmū duo facit. Pmo dicit de quo eſt intētio. Secūdo

Que de vltimo fine ſint conſideranda.

exequitur ꝓpoſitū. ibi. (Nomine qdez ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p° reſumēdo qđ ſupra dcm̄ eſt: ꝙ cū oīs cognitio ⁊ electio deſideret aliqđ bonū. i. ordinet ad aliqđ bonū deſideratū ſicut in finē. Dicēdum eſt qd ſit illud bonū ad qđ ordinat ciuilis ſcia: qđ. ſ. eſt ſūmuz oīum opatoꝝ. id eſt īter oīa ad que opatio hūana ꝑuenire pōt. hic. n. duo ſupra dcm̄ eſt oportere ꝯſiderari de vltimo fine hūanoꝝ bonoꝝ. ſ. qd ſit qđ hic ꝓponit ꝯſiderandū ⁊ ad quaz ſciam ptineat: qđ ſupra in ꝓhemio tractatū eſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nomine qdem igitur fere a plurimis cōfeſſum eſt. Felicitatē. n. ⁊ multi ⁊ excellētes dicunt. Bene aūt viuere ⁊ bene operari idē exiſtimant ei quod eſt eſſe felicem.

Leo. Are.

¶ Nomine quidem fere omnes cōſentiunt. Felicitatē enim vulgus ſimul eruditiq; appellant. ſed ⁊ bene viuere ⁊ bene agere: pro eodem accipiunt ac felicem eſſe.

Argir.

¶ Nomine igit oēs fere de ipſo ꝯſentiunt. Nam ⁊ vulgus ⁊ elegantes: felicitatem inquiunt eē. Atq; bene viuere beneq; agere ⁊ felicem eſſe: eadem eſſe putant.

¶ Determinat de felicitate. Et circa h̄ duo facit. Pmo ꝓſequit opiones alioꝝ de felicitate. Scđo determinat de ipſa

Lec. q.

ſm ꝓpriam ſniam. ibi. (Rurſus aūt redeam⁹ ad queſituz bonuz ⁊c̄.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Primo ponit opiones

Lec. ſ.

alioꝝ de felicitate. Scđo ingrit de eis. ibi (Nos autē dicamus vñ diceſſimus ⁊c̄.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Primo ponit opiones de vltimo fine hūanoꝝ. Scđo determinat qłiter de h⁹ opionib⁹ ſit ingrendū. ibi. (Oēs igit ꝑſcrutari.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Pmo oſtēdit in quo oēs ꝯueniant. Scđo in quo differant. ibi. (De felicitate aūt que eſt ⁊c̄.) ¶ Ponit ḡ p° duo in qb⁹ oēs ꝯueniūt ſcz vltimū finē. Primo qdem. ibi. (Felicitatē. n. multi) dicens ꝙ ⁊ multi: id eſt populares: ⁊ excellentes. i. ſapientes nominauerunt ſūmum

Summum boni felicitas appellatur.

humanoꝝ bonū felicitatē. Scđo ꝙtuz ad quādam cōez nominis rōnem: q: oēs exiſtimant bene viuere ⁊ bene operari idem eſſe qđ eſſe felicē. ¶ Deinde cum dicit.

Rō cōis felicitatis

¶ De felicitate aūt que eſt altercant. Et non ſimilr multi ſapientib⁹ crediderūt. Hi qdez enim apertoꝝ qd ⁊ manifeſtoꝝ. vtputa voluptatē aut diuitias: aut honorē. Alij autez aliud. Multotiens aūt ⁊ idem ipſe alteruz. Egrotans enim qdē ſanitatem. Mēdicans aūt diuitias. Conſcij autez ſibiipſis ignorātie eos qui magnū aliqd ⁊ ſup ipſos dicunt admirant. Quidam aūt exiſtimauerūt preter hec multa bona: aliud eſſe ſm ſeipm qđ ⁊ omnibus cauſa eſt eſſendi bonum.

Leo. Are.

¶ Quid ṽo ipſa felicitas ſit: de eo ſane īter ſe diſcrepāt. nec idem vulgus ſapientesq; tradiderūt. Nam alij qđdam ex ħis que clara ⁊ manifeſta ſunt: vt voluptatē: aut diuitias: aut honorem. Alij itē aliud. Nōnunq; etiam vnus ⁊ idez diuerſa. Egrotans. n. ſanitatē. Pauper diuitias. ignorātie ſue ꝯſcij: eos qui magnū aliqd ⁊ ſupra ſe dicūt: admirant. Quidam ṽo ⁊ pter hec bona aliud qđdam ipſum per ſe eſſe putant: qđ cauſa ſit omnibus his cur bona exiſtant.

Argir.

¶ De felicitate aūt quenam ſit diſſentiunt. Et nō ſimiliter vulgus ac ſapiētes eam aſſignant. Quidam. n. vnū quid eoꝝ que clara manifeſtaq; ſunt ipſam eſſe putant vt voluptatem: aut diuitias: aut honorē. Quidam aliqd aliud. Perſepe etiam vnus idēq; diuerſum. Nam cū egrotat ſanitatem: cum pauper eſt diuitias. Ignorantie ṽo ꝯſcij ſue eos admirant qui magnū aliqd ⁊ vltra vires ipſoꝝ dicūt. Quidā aūt pter hec plura bona aliud qđdā p ſe eē putabant: qđ qdē ⁊ his vniuerſis vt ſint bona cāſa ee.

¶ Oſtendit in quo differūt opiniones hominū circa felicitatem. Et dicit: ꝙ circa felicitatem qd ſit in ſpeciali. altercantur: id eſt diuerſificant homines. Et h̄ triplici differentia. Quarum pma accipit ſm ꝙ multitudo populariuz

Opinio multitudis de felicitate

nō ſimiliter in h̄ ſentit cum ſapientibus. Nam populares exiſtimant felicitatem eſſe aliquid eoruz que ſunt in aperto ⁊ manifeſto: vt ſunt illa que in ſenſibilibus ꝯſiderantur que ſola manifeſta ſunt multitudini: ⁊ adeo aperta ꝙ nō indigent expōne reſerāte ſicut ſunt voluptas: diuitie: ⁊ honor: ⁊ alia hui⁹. Quid autem ſapientes ſuper h̄ ſentiant: vltimo ponit. ¶ Secunda autem differentia eſt populariuz adinuicē. Quoꝝ alij aliud ſenſibile bonum extimāt eſſe felicitatem: ſicut auari diuitias. intemperati voluptates. ambitioſi honores. ¶ Tertia aūt differētia eſt euſdē ad ſeipm. eſt enim ꝯditio vltimi finis vt ſit maxime deſideratum. Unde illud qđ maxime deſiderat populus: exiſtimat eſſe felicitatem. Indigentia autem alicuius boni auget deſiderium. Uñ eger qui indiget ſanitate iudicat ipaz ſūmum bonū. Et pari rōne mēdicus diuitias. Et ſimilr illi qui recognoſcunt ſuam ignorātiam admirant quaſi felices eos qui pñt dicere aliqđ magnū: ⁊ qđ eoꝝ intellectū excedat. Et oīa iſta pertinent ad opiniones multitudine. Sed quidaz ſapientes. ſ. platonici: pter hec diuerſa bona

Opīo platonicoꝝ de ſūmo bono.

ſenſibilia exiſtimauerūt eſſe vnū bonuz qđ eſt ſm ſeipm. i. ꝙ eſt ipſa eſſentia bonitatis ſeparata: ſicut enim formam

ſeparatam hoīs:dicebant per ſe hoīem.ſic bonum ſeparatum per ſe bonū qḋ oīb⁹ bonis eſt cauſa ꝙ ſunt bona:inq̄ꝫ tum.ſ.participant illud ſūmū bonū.℄ Deinde cū dicit.

℄ Omnes quidem igitur ꝑſcrutari opiniones inane foꝛtaſſis eſt. Sufficiens autē eas maxime que ſuperficietenus apparent vel extimantur habere aliquam rationem.

Leo. Are.

℄ Cūctas igr̄ opiones ſcrutari ſuꝑuacaneū foꝛſā eſt. Sufficiet āt ſi illas q̄ apparētes ſūt:aut rōnē aliq̄ꝫ hēre videant̄.

Argir.

℄ Omnes igitur opiniones ſcrutari ſuperuacaneum eſt foꝛtaſſe. Satis autē erit ſi eas ſcrutabimur que maxime extant:aut rationem aliquam habere videntur.

℄ Oſtēdit qualr̄ opoꝛteat ingrere de ꝓdictis opinionibus. ℄ Et circa h̄ tria facit. Primo oſtēdit de qb⁹ haꝝ opinionum opꝫ ingrere. Scḋo quo oꝛdine ibi.(Nō lateat autē nos ⁊c.) Tertio qualr̄ opoꝛteat auditoꝛē diſpoſitū eē. ad hoc ꝙ bene capiat ea que dicent̄.ibi.(Propter qḋ opꝫ ꝯſuetudinib⁹ ⁊c.) ℄ Dicit ḡ ꝑmo ꝙ ꝑſcrutari oēs opiones quas aliqui hn̄t de felicitate eſſet magis vanum q̄ꝫ deceat phm̄. Quia quedā oīno ſunt irrōnabiles. Sed ſufficit illas opiones maxīe ꝑſcrutari:que in ſupficie hn̄t aliquā rōnē vel ꝓpter apparētiā aliquā:vel ſaltē ꝓpter opinionem multoꝝ hoc extimātium. ℄ Deinde cum dicit.

Que opi/niones ſint ꝑtractāde ⁊ q̄ omittē/de.

℄ Nō lateat aūt nos q̄m differūt que a ꝑncipijs rōnes:⁊ que ad ꝑncipia. Bn̄.n.⁊ plato dubitauit h̄ ⁊ queſiuit. vtrum a ꝑncipijs vl̄ ad ꝑncipia eſt via quēadmodū in ſtadijs ab athlotetis ad terminum vel econuerſo.

℄ Incipiendum quidem igitur a cognitis. Hec autē dupliciter ſunt. Hec qdem enim nobis. Hec autem ſimplr̄. Foꝛte igitur nobis incipiendum eſt a nobis cognitis.

Leo. Are.

℄ Nec ꝟo nos lateat differre eos ſermones qui a principijs ſunt:⁊ eos q ad ꝑn̄ᵃ. Recte.n. Plato dubitauit queſiuitq̄ꝫ vtrū a ꝑncipijs via ſit:an ad ꝑn̄ᵃ. quēadmodum in ſtadio ab ijs qui ꝓmia ponūt ad finē:vel ꝯtra. Incipiendū qdē a notis eſt. Sed hec bifariā. Alia.n.nobis nota ſūt.alia ſimpliciter. Nos foꝛtaſſe ab ijs que nob̄ nota ſūt icipe dēm⁹.

Argir.

℄ At.n.ne lateat nos eas inter ſeſe rōnes differre:que a ꝑncipijs ꝓficiſcuntur:⁊ que ad ꝑncipia pergunt. Recte enim ⁊ Plato dubitabat atq̄ꝫ querebat:vtrum a ꝑncipijs an ad ꝑncipia ſit ipſa via. Ut in ſtadio ad calcē ex ijs que ꝓmia ponunt:an ꝯtra. Enimuero ſemp eſt a notis incipiēdum. Hec autem duobus modis talia ſunt. Alia nāq̄ꝫ ſunt nobis:alia ſimpliciter nota. Nobis igitur foꝛſitan ex ijs incipiendum eſt que nobis ſunt nota.

℄ Oſtēdit quo oꝛdine rōcinandū ſit de hꝫ opinionib⁹. Et ſimplr̄ in tota mā moꝛali. Et aſſignat dūiam in ꝓceſſu rōcinādi. Quia quedā rōnes ſunt que ꝓcedūt a ꝑncipijs.i.a cauſis in effectus:ſicut demōſtrationes ꝓpter qd. Quedā aūt ecōuerſo ab effectib⁹ ad cauſas ſiue ꝑncipia que nō demōſtrant ꝓpter qd:ſed ſolū qa. Et hoc etiā Plato prius diſtinxit ingrens vtrū opoꝛteat ꝓcedere a ꝑncipijs:vel ad ꝑncipia. Et ponit exēplū de curſu ſtadioꝝ. Erāt.n.qdā athlothete.i.ꝓpoſiti athletis currentib⁹ in ſtadio. Qui qdē athlothete ſtabāt in ꝑn̄ᵒ ſtadioꝝ. Vn̄ q̄ꝫ igit̄ athlete incipiebant currē ab athlothetis ⁊ ꝓcedebant vſq̄ꝫ ad terminum. Aliq̄ꝫ aūt ecōuerſo. Et ſic et eſt duplex oꝛdo in ꝓceſſu rōnis:vt dcm̄ eſt. Et vt accipiat̄ quo oꝛdine opoꝛteat ꝓcedere in qualibet mā. ꝯſiderādū eſt ꝙ opoꝛteat incipe a magis cognitis:qꝛ ꝑ notioꝛa deuenimus ad ignota. Sūt aūt aliqua notioꝛa duplr̄. Quedā qdē quo ad nos:ſicut cōpoſita ⁊ ſenſibilia. Et quedā ſimplr̄:⁊ quo ad nāꝫ.ſ.ſimplicia ⁊ itelligibilia. Et quia nos rōcinando notitiā acqrimus.opꝫ ꝙ ꝓcedamus ab his que ſunt magis nota nob̄:⁊ ſi qdē eadē ſunt magis nota nobis:⁊ ſimplr̄:tunc ratio ꝓcedit a ꝑncipijs:ſicut in mathematicis. Si aūt alia magis nota ſint ſimplr̄:⁊ alia quo ad nos.tunc opꝫ ecōuerſo ꝓcedere ſicut in nālibus ⁊ moꝛalibus. ℄ Deinde cū dicit.

Modus ⁊ oꝛdo ꝓcedēdi i mā morali. Duplex ꝓ/ceſſionū gn̄e. Plato. Exēplum ad ꝓpoſitū

Incipien/dū eſt a no/tioribus. Notioꝛa dupliciter

In mathe/maticis. In nālib⁹ ⁊ moꝛalib⁹

℄ Propter qḋ opꝫ ꝯſuetudinib⁹ duci bene:de bonis ⁊ iuſtis:⁊ totalr̄ ciuilib⁹ auditurū ſufficiēter. Principiū.n.h̄:⁊ ſi ſufficiēter nihil opus erit eo qḋ ꝓpter quid. Talis autē hꝫ:vel ſuſcipit vtiq̄ꝫ ꝑncipia facilr̄. Cui autē neutrū exiſtit hoꝝ:audiat que Heſiodi. Iſte qdem optimus qui oīa intellexerit. Bonus aūt rurſus ⁊ ille qui bn̄dicenti obediet. Qui autē neq̄ꝫ ipſemet intelligit:neq̄ꝫ alium audiens in aīo ponit hic rurſus inutilis vir.

Leo. Are.

℄ Itaq̄ꝫ bene inſtitutū moꝛibus eſſe opꝫ eum qui de honeſtate ⁊ iuſtitia ⁊ oī ciuili rōne ſufficiēter ſit auditurus. Nā ꝑncipiū eſt qa. ⁊ ſi hoc ſufficiēter conſtet:nihil opus erit ꝓpter qd. Sed qui ita inſtitutus eſt:aut iam hēt ꝑncipia aut facilr̄ capiet. cui ꝟo neutrū iſtoꝝ adſit:is audiat Heſiodum. Optimus ille qdem qui per ſeſe omnia noſcens. Preceptoꝛ ſuus ipſe ſibi melioꝛa pegit. Ille bonus rurſus monitus qui recta ſequetur. Qui nec ipſe videt:nec credit recta monenti. Hic nulla in parte vtilis eſt.

Argir.

℄ Quocirca bn̄ inſtitutū moꝛib⁹ eū eē opꝫ:qui de honeſtis ⁊ iuſtis ⁊ oī ciuili rōne eſt ſufficiēter auditurus. Eſt.n.ꝑncipiū eē. Atq̄ꝫ ſi h̄ ſatis ꝯſtet non opus erit ipſo cur ⁊ quā ob cauſam eſt. Talis aūt aut habet ꝑncipia:aut accipere facile poteſt. Cui ꝟo neutrum hoꝛum ineſt:is Heſiodi ſententiam audiat hiſce carminibus explicatam.

Optimus ille quidem eſt:ex ſeſe qui omnia nouit.
Perceptis que poſt ⁊ ſemper ſunt melioꝛa.
Is rurſus bonus eſt paret qui recta monenti.
At qui ex ſe neſcit:cuiq̄ꝫ nec poꝛrigit aures.
Ut bona percipiat:demens ⁊ inutilis ille eſt.

℄ Oſtendit qualr̄ opꝫ eſſe diſpoſitū talium auditoꝛē. Et dicit:ꝙ qa in moꝛalib⁹ opꝫ incipe ab his que ſunt magis nota quo ad nos.i.a qbuſdā effectib⁹ ꝯſideratis circa act⁹ humanos.opꝫ illum qui ſufficiens auditoꝛ vult eſſe moꝛalis ſcie:ꝙ ſit manu ductus ⁊ exercitat⁹ in ꝯſuetudinib⁹ humane vite.i.de bonis exterioꝛib⁹ ⁊ iuſtis.i.de opibus virtutū. ⁊ vniuerſalr̄ de oībus ciuilibus:ſicut ſunt leges ⁊ oꝛdines politicaꝝ:⁊ ſi qua alia ſunt huiꝰ. Quia opoꝛtet in moꝛalibus accipe vt ꝑncipium quia ita eſt. Quod qdem accipitur per experientiam ⁊ ꝯſuetudinem.puta ꝙ ꝯcupiſcentie ꝑ abſtinentiam ſuperantur. Et ſi hoc ſit manifeſtum alicui nō multum eſt neceſſarium ei ad operandum cognoſcere propter qd. Sicut medico ſufficit ad ſanandum ſcire ꝙ hec herba curat talem egritudinem. Cognoſcere aūt propter quid requiritur ad ſciendum quod principaliter intēditur in ſcientijs ſpeculatiuis. Talis autem:qui ſcilicet eſt expertus in rebus humanis. vel per ſeipſū habet ꝑncipia

Quālr̄ dꝫ eē diſpoſi/tus audi/toꝛ ſciētie moꝛalis.

Quātū va/leat expiē/tia ⁊ ꝯſue/tudo i mo/ralibus.

Heſiodus

operabilium quaſi per ſe ea conſiderantis: vel de facili ſuſcipit ea ab alio. Ille vero cui neutrum horum conuenit: audiat ſniam Heſiodi poete. Qui dixit ꝙ ille eſt optimus. qui.ſ.pōt per ſeipm intelligere. Et ille etiam eſt bonus qui recipit que ab alio dicunt̃. Ille aūt qui neqꝫ per ſeipm pōt intelligere neqꝫ alium audiens poteſt in animo reponere eſt inutilis quantum ad acquiſitionem ſcientie.

Lectio.v.

NOs autem dicamus vnde diſceſſimus. ſūmum bonuz enim ⁊ felicitatē non irrōnabilr vident̃ ex his que huius vite ſunt exiſtimare.

Leo. Are.

℄ Sed redeamus vnde digreſſi ſumus. Bonum ⁊ felicitatem nō abſqꝫ rōne ex modo viuendi exiſtimare videntur.

Argir.

℄ Sed nos eo redeam⁹ vñ digreſſi ſum⁹. Sūmū.n. bonū felicitatēqꝫ non ſine rōne ex viuēdi mō vident̃ exiſtimare.

℄ Poſtq̄ pħus recitauit opiniones diuerſas de felicitate. hic ingrit veritatem de p̄dictis opinionib⁹. Et p̄mo inquirit de opinione loquētium de felicitate moraliter. qui ſcilꝫ ponebant in aliquo bonoꝝ huius vite felicitatem. Scd̃o inquirit de opinione loquētium de felicitate. nō moraliter ponētium in quodam bono ſeparato. ibi. (Quod aūt vniuerſale.) ℄ Circa p̄mũ duo facit. Primo ponit illud qḋ eſt oībus cōmune huiuſmodi opinionib⁹. Scd̃o ingrit de diuerſitate opinionum. ibi. (Multi quidez ⁊ grauiſſimi.) ℄ Quia ergo videbat̃ pħs degreſſionē feciſſe a p̄ncipali ꝓpoſito: dum modū ꝓcedēdi determinauit: redit ad p̄ncipale ꝓpoſitum: vñ diſceſſerat. i. ad opiniones de felicitate. Et dicit ꝙ non irrōnabilr aliqui vident̃ exiſtimare finale bonū: qḋ felicitas dr̃: eſſe aliqḋ ex his que ptinēt ad hanc vitā. ſ. humanā. Eſt enim finis oīum opeꝝ vite. Ea autem que ſunt ad finē ꝓportionant̃ fini. Unde pbabile eſt ꝙ felicitas ſit de numero bonoꝝ ptinētium ad hāc vitā. Sed de hoc infra dicet̃ qḋ verum ſit. ℄ Deinde cum dicit.

Lec. 6.

Felicitatē eē de numero bonoꝝ ad hāc vitā ꝑtinētiũ.

Lec. 10.

℄ Multi quidem ⁊ grauiſſimi voluptatem. Ideo ⁊ vitam diligunt voluptuoſam.

Leo. Are.

℄ Nam vulgus quidē atqꝫ onerofiſſimi voluptatē. Quapropter ⁊ ipſi vitam adamant voluptuoſam.

Argir.

℄ Uulgus quidem ⁊ importuniſſimi voluptatem. Quapropter ⁊ deditam voluptatibus vitam amant.

℄ Ingrit veritatē circa ea in q̄bus diuerſificant̃. Et circa h̄ duo facit. Primo ingrit de opionib⁹ que magis vident̃ accedere ad veritatē. In ſcd̃a de opione recedēte magis a veritate. ibi. (Pecunioſus aūt violētus qs ⁊c̃.) ℄ Circa p̄m̄ tria facit. Primo ingrit de opione ponēte felicitatez in his que ptinēt ad vitā voluptuoſam. Scd̃o de opione ponēte felicitatē in his que ptinent ad vitā ciuilē. ibi. (Qui autez excellētes ⁊ opatiui ⁊c̃.) In tertia facit mētionem de vita ꝯtēplatiua. ibi. (3ᵃ aūt eſt ⁊c̃.) ℄ Circa p̄m̄ tria facit. Primo ꝓponit opionē. Scd̃o ex incidēti diſtinguit vitas. ibi. (Tres.n. ſunt ⁊c̃.) Tertio ingrit de ṽitate ꝓpoſite opionis. ibi. (Multi qdē: ergo ⁊c̃.) Dicit ergo p̄mo: ꝙ iter bona huius vite. qdā eligunt voluptatē: in ea felicitatē ponētes. Et hi qdem ſunt nō ſolū multi. i. populares hoīes qui fere oēs ad voluptates declinant. ſed ēt qdaꝫ qui ſunt grauiſſimi vel ꝑpter auctoritatē ſcie ⁊ doctrine. vel ꝑpter vite honeſtatē. Nam etiā epycuri qui voluptatē ſūmum bonū eſtimabant. diligēter colebāt ṽtutes. Sed tñ ꝑpter voluptatē: ne. ſ. per ꝯ̄ria vitia eoꝝ voluptas īpediret̃. Gula enī per imoderātiaꝫ cibi dolores corpis generat. Propter furtum aliqs carceri mācipat̃. Et ita diuerſa vitia diuerſimode voluptatē impediūt. Et qꝛ vltimus finis eſt maxime diligibilis. ideo illi qui ponūt voluptatē ſūmum bonū maxime diligūt vitam voluptuoſam. ℄ Deinde cum dicit.

Opio ponēs felicitatē in voluptate. Epicurei.

℄ Tres enim ſunt vite maxime excellentes. Et que nunc dicta eſt. Et que ciuilis eſt. Et tertia: que contemplatiua eſt.

Leo. Are.

℄ Tres enim ſunt maxime precipue. Illa quam nunc diximus. Item ciuilis. Tertia contemplatiua.

Argir.

℄ Tres enim ſunt maxime que precellunt: ea que nunc dicta eſt. Et ciuilis. Et contemplatiua tertia.

℄ Diſtinguit triplicē vitā. ſ. voluptuoſaꝫ que dicta eſt nūc: ciuilem: ⁊ ꝯtēplatiuam. Et has dicit maxime excellentes. Ad cuius euidētiam ſciēduꝫ eſt ꝙ ſicut īfra in .ix. libro dicetur vnuſqſqꝫ id ad qḋ maxime afficit̃ reputat vitaꝫ ſuā: ſicut pħs pħari. venator venari. ⁊ ſic de aliqs. Et qꝛ hō maxime afficit̃ ad vltimuꝫ finē: neceſſe eſt ꝙ vite diuerſificent̃ ſm diuerſitatē vltimi finis. Finis aūt hꝫ rōnē boni. Bonū aūt in tria diuidit̃ in vtile. delectabile. ⁊ honeſtū. Quoruꝫ duo. ſ. delectabile ⁊ honeſtū. habēt rōnem finis. qꝛ vtrūqꝫ eſt appetibile ꝑpter ſeipm. Honeſtū aūt dr̃ qḋ eſt bonum: ſm rōnem: qḋ qdē hꝫ delectationē annexā. Unde delectabile: qḋ ꝯtra honeſtum diuidit̃: eſt delectabile ſm ſenſum. Ratio autez eſt ⁊ ſpeculatiua ⁊ practica. Uita ergo voluptuoſa dr̃ que finez ꝯſtituit in voluptate ſenſibili. Uita ṽo ciuilis dicit̃: que finem cōſtituit in bono practice rationis. puta in exercitio virtuoſoꝝ operum. vita aūt ꝯtemplatiua que cōſtituit finem in bono rationis ſpeculatiue vel in contemplatione veritatis. ℄ Deinde cum dicit.

Uita triplex. Lec. 14.

Uita voluptuoſa Ciuilis Contēplatiua.

℄ Multi quidez igitur omnino beſtiales videntur eſſe pecudum vitam eligentes.

Leo. Are.

℄ Uulgus igit̃ oīno ſeruile videt̃: vitā pecoꝝ diligendo.

Argir.

℄ Uulgus igitur mancipū ſimile penitus eſſe videtur pecorum vitam diligendo.

℄ Ingrit de p̄dicta opione. Et circa hoc duo facit. Primo improbat eam. Scd̃o īducit rōnem inducētem ad ipſam. ibi. (Adipiſcunt̃ aūt ⁊c̃.) ℄ Circa p̄m̄ ꝯſiderāduꝫ eſt ꝙ vita voluptuoſa que ponit finē circa delectationem ſenſus: neceſſe hꝫ ponē finē circa maximas delectationes que ſequunt̃ nāles opationes. q̄bus. ſ. natura ꝯſeruat̃ ſm indiuiduum per cibū ⁊ potum: ⁊ ſm ſpeciē ꝑ mixtionē ſexuum. Huiꝰ aūt delectationes ſunt cōes hoībus ⁊ beſtijs. vñ multitudo hoīum ponētium finē in hꝰ voluptatibus: vident̃ oīno beſtiales. q. eligētes talē vitam in qua pecudes ſimul nobiſcū cōicant. Si enim in hoc felicitas hoīs ꝯſiſteret: pari rōne beſtie felices eſſent: fruentes delectatione cibi ⁊ coitus. Si igit̃ felicitas eſt ꝓpriuꝫ bonū hominis impoſſibile eſt ꝙ in his conſiſtat felicitas. ℄ Deinde cum dicit.

Qꝫ felicitas nō cōſiſt in voluptate.

Felicitas eſt ꝓprium bonum hominis.

℄ Adipiſcuntur aūt rōnez qꝛ multi eoꝝ qui in ptāte ſunt ſimilia patiunt̃ ſardanapalo.

Leo. Are.

℄ Subſtentatur autez ob id quod plerıqꝫ in poteſtatibus conſtituti: inſtar Sardanapali vitam agunt.

Argir.

℄ Habet aūt rōnem ꝙ complures eoꝝ qui ſunt in poteſtatibus ꝯſtituti: perinde atqꝫ Sardanapalus viuunt.

Cur volu ptas ſum mũ bonũ eſtimat. Sardana palus.

¶ Ponit rõnem inducẽtẽ ad hãc opinionẽ. Et dicit ꝙ illi qui ponũt hãc opinionẽ recipiũt pro rõne ꝙ multi illoꝝ qui ſunt in maximis poteſtatib⁹ ↄſtituti ſicut reges ⁊ ꝑnci pes qui feliciſſimi apud vulgus reputant̃ ſimilia patiunt̃: eundẽ regi aſſirioꝝ noĩe ſardanapalo qui fuit voluptati bus deditus. Et ex hoc reputãt voluptatẽ eſſe optimũ: vt pote q̃ ab optimatib⁹ maxime diligit̃. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Qui aũt excellentes ⁊ opatiui: honorem.

Leo. Are.

¶ Elegantes aũt viri ⁊ rebus agendis apti: honorem.

Argir.

¶ Elegantes autem ⁊ ad agendum idonei: honorem.

Ad hone ſtũ ptinet ⁊ honor ⁊ꝫ virtus. Opio po nẽtiũ felici tatẽ in ho nore.

¶ Inq̃rit de opinionib⁹ ptinẽtib⁹ ad vitã actiuã ſiue ciuilẽ. Et p̃ q̃tum ad honorẽ. Scdo quãtũ ad virtutẽ ibi. (Forſitan aũt ⁊ magis ⁊c̃.) Et hoc rõnabilr̃. Nã vita ciuilis ſiue actiua intẽdit bonũ honeſtũ. Dĩ aũt honeſtũ q̃ſi hono ris ſtatus. Vñ ad hoc ptinere videt̃ ⁊ ipſe honor ⁊ virtus que eſt honoris cã. Circa p̃m̃ tria facit. P̃io ponit opinionẽ. Et dicit ꝙ illi q̃ ſunt excellẽtes. i. v̾tuoſi ⁊ opatiui. i. de diti vite actiue ponũt felicitatẽ in honore. ¶ Scdo ibi.

¶ Ciuilis enim vite fere h̃ finis.

Leo. Are.

¶ Hic enim fere ciuilis vite finis eſt.

Argir.

¶ Honos enim finis fere ciuilis eſt vite.

Rõ p̃ opi nione.

¶ Inducit ad hoc rõnẽ. Quia fere totius ciuilis vite finis videt̃ eſſe honor qui reddit̃ bene opantib⁹ in vita ciuili q̃ſi premiũ. Et ideo colentibus ciuilem vitam ꝓbabile videt̃ felicitas in honore conſiſtere. ¶ Tertio ibi.

¶ Videt̃ aũt magis ſupficietẽ⁹ eo qđ que ritur. Videt̃ enim in honorantib⁹ magis eẽ q̃ꝫ in honorato. Bonum aũt ꝓprium q̃dẽ ⁊ qđ difficile auferatur eſſe diuinamus.

Leo. Are.

¶ Sed videt̃ leuior q̃ꝫ is quẽ q̃rim⁹ finẽ. magiſq̃ꝫ in honorãtib⁹ q̃ꝫ in eo qui honorat̃ ↄſiſtere. Nos aũt ꝓpriũ q̃d dã ⁊ qđ leuiter auferri nequeat: ſũmũ bonũ vaticinamur.

Argir.

¶ Videtur autem ab eo diſtare qđ querimus bonum. Nã in hĩs potius qui afficiunt q̃ꝫ in hĩs qui afficiunt̃ honoribus eſt. Sũmum autem bonum proprium quid: taleq̃ꝫ eſſe vaticinamur: vt auferri facile nequeat.

Op. felici tas nõ ↄſi ſtit in ho nore. Rõ p̃ma.

¶ Improbat hãc opionẽ duab⁹ rõnib⁹. Quaꝝ p̃mã ponit dicens. ꝙ ante aſſignatã rõnẽ felicitatis diuinamus. i. cõ iecimus felicitatẽ eſſe qđdam bonũ: qđ eſt ꝓpriũ ipſi felici: vtpote ad ipm̃ maxime ptinẽs: ⁊ qđ difficile ab eo auferat̃. Hoc aũt nõ ↄuenit honori: q2 honor vĩ magis ↄſiſtẽ i actu q̃dã honorãtis: ⁊ in eꝰ ptãte q̃ꝫ ipſius ẽt q̃ honorat̃. Ergo honor eſt qđdã magis extrinſecũ ⁊ ſupficiale q̃ꝫ bonum qđ querit̃. ſ. felicitas. ¶ Scdam rõnem ponit ibi.

¶ Amplius aũt videntur honorẽ querere: vt credãt ſeipſos bonos eſſe. Querũt aũt a prudentib⁹ honorari ⁊ apud eos a quib⁹ co gnoſcuntur ⁊ in virtute. Manifeſtũ igitur quoniam ſm̃ hos virtus melior eſt.

Leo. Are.

¶ Inſuper honorẽ ſequi vident̃. vt ſe bonos eſſe confirmẽt. Itaq̃ꝫ a ſapientib⁹ maxime querunt ⁊ apud illos: qui eos cognoſcunt: ⁊ v̾tutis cauſa laudari. P3 igit̃ quantum ad hos attinet: virtutem eſſe potiorem.

Argir.

¶ Preterea honorem perſequuntur homines vt ſeipſi bonos eſſe credant. Itaq̃ꝫ a prudentibus ⁊ apud eos qui ipſos cognoſcunt: ⁊ ob virtutem honoribus affici querunt. Conſtat igitur ſecundum hos ipſos honore preſtantiorem eſſe virtutem.

Rõ ſcda. Propter q̃d honor ab hoĩbus q̃rit̃ ⁊ a q̃bus.

¶ Que talis eſt. Felicitas eſt qđdã optimũ: qđ non querit̃ ꝑp aliud. Sꝫ honore ẽ aliq̃d meli⁹ illud vꝫ ꝑp qđ q̃rit̃. Ad h̃. n. hoĩes vident̃ honorẽ q̃rerẽ: vt ⁊ ipſi firmã opionẽ accipiãt de ſeipſis ꝙ ſũt boni ⁊ ꝙ ab aliĩs h̃ credat̃. Et iõ querũt honorari a prudẽtib⁹ q̃ ſũt recti iudicij ⁊ apđ eos a q̃b⁹ cog̃ſcunt̃: q̃ meli⁹ poſſunt de eis iudicare. Et querũt honorari de virtute per quam aliq̃s eſt bonus: vt in 2° dicet̃. Et ſic virtus eſt aliq̃d melius honore ꝓpter quã honor queritur. Non ergo in honore ↄſiſtit. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. 6.

¶ Forſitan autem ⁊ magis vtiq̃ꝫ aliquis finem ciuilis vite hanc exiſtimet.

Leo. Are.

¶ Atq̃ꝫ eã fortaſſe q̃ſpiam ciuilis vite finẽ magis putabit.

Argir.

¶ Atq̃ꝫ forſitan ⁊ finem quiſpiam ciuilis vite magis hanc eſſe putauerit.

Opio po nẽtiũ felici tatẽ i v̾tu te.

¶ Inquirit de opione ponẽtiũ felicitatẽ in v̾tute. Et circa h̃ duo fac. p̃ ꝓpõit opionẽ. Et dĩc̃ ꝙ forſitã aliq̃s extimabit magiſ eẽ finẽ ciuil̃ vite v̾tutẽ q̃ꝫ honorẽ rõne p̃dcã. ¶ 2° ibi

¶ Videtur autem imperfectior ⁊ hec. Videtur enim contingere ⁊ dormire habentem virtutem vel non operari per vitam.

Leo. Are.

¶ Sed videt̃ ⁊ hec imperfectior. Nã ⁊ dormire v̾tutẽ h̃ñtem ⁊ nõ opari in vita. i. euenire vel ↄtingẽ recipe videtur.

Argir.

¶ Verum ⁊ ipſa imperfecta eſt. Videt̃ enim poſſe virtutem habens ⁊ dormire: aut nõ agere quicq̃ꝫ per vitam.

Improba tur p̃dcta opinio. Rõ p̃ma. Opõ eſt p̾ fectio virtu tis. Virtus in uenit̃ q̃ñ ſine opõne

¶ Improbat eam duplici ratione. Quaꝝ prima talis eſt. Felicitas videt̃ eſſe quoddam bonum p̾fectiſſimum. Sed virtus non eſt talis. Inuenit̃ enim q̃ñdoq̃ꝫ ſine opatione que eſt p̾fectio: vt patet in his qui dormiunt. ⁊ tamẽ habitum virtutis habẽt. ⁊ in his qui habẽt habitum virtutis ⁊ in tota vita ſua nõ occurrit eis facultas operandi ſm̃ illaꝫ virtutẽ: vt maxime patet in magnanimitate ⁊ magnificentia: quia aliq̃s pauper habet habitũ huiuſmodi. qui tamẽ nunq̃ꝫ põt magnifica facere. Nõ ergo virtus eſt idẽ felicitati. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Et cũ his mala pati: ⁊ ĩfortunatũ eſſe plurimum. Ita autem viuẽtem nullus vtiq̃ꝫ felicitabit niſi poſitionem cuſtodiat. Et de his quidẽ igitur ſatis. Sufficienter enim in Encyclijs dictum eſt de ipſis.

Leo. Are.

¶ Et inſuper maxima mala aduerſitateſq̃ꝫ ſubire. Eũ ꝟo qui ita viuat: nemo beatũ dicet: niſi poſitionẽ cuſtodiens. Et de his q̃dẽ ſatis. Nã ⁊ in cõronis de his abunde dictũ.

Argir.

¶ Et inſup̃ maximis malis: atq̃ꝫ aduerſa fortuna laborare. Eum ꝟo qui ita ſe habet nemo felicem dixerit: niſi qui poſitionem conſeruat. Sed hec hactenus. Satis eniꝫ de his eſt ⁊ in conuerſionibus dictum.

¶ Que talis eſt: ↄtingit aliquẽ habitũ habẽtem virtutis ⁊

Scḋa rō. Cōtingit hūiē dīu̇ ꝟtutis eē infortunatum.

infortunatū eſſe: Sed nullus diceret talē eſſe felicem niſi aliquis qui vellet ꝑtinaciter poſitionē ſuā defendere ꝯtra rōnes manifeſtas. Ergo felicitas nō eſt idē virtuti. Et hoc dicit ad propoſitum ſatis eſſe. Sed de his ſufficienter dictuꝫ eſt in enkidijs .i. in quibuſdaꝫ circularibus verſibus quos de felicitate compoſuit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tertia autem eſt contemplatiua de qua ꝑſcrutationem faciemus in ſequentibus.

Leo. Are.

¶ Tertia eſt contemplatiua vita de qua in ſequentibus cōſiderationem faciemus.

Argir.

¶ De contemplatrice autem vita: quā tertiam diximus in ſequentibus ꝯſideratione faciemus.

¶ Facit mētionē de vita ꝯtēplatiua. Et dicit ꝙ de tertia vita .ſ. ꝯtēplatiua ꝑſcrutabit̄ infer⁹ .ſ. i. x. ¶ Deīn cū dicit.

¶ Pecunioſus autem quis violenter eſt.

Leo. Are.

¶ Pecunijs vero intēdens: violētus ɋdam eſt.

Argir.

¶ Ea vero que pecunijs icumbit: violēta quedam eſt vita.

Contra illos qui ponūt felicitatē ī pecunijs.

Qualiter dicat̄ vtile

De acq̄ſitione ⁊ amiſſiōe pecunie.

¶ Inquirit de q̄dā alia opinione minus rationabili que ponit felicitateꝫ in aliquo qđ hꝫ rōnem boni vtilis .ſ. in pecunia. Et hoc repugnat rōni vltimi finis. Naꝫ vtile dr̄ aliqd ex hoc qđ ordinat̄ ad finē. Quia tñ pecunia hꝫ vīeꝫ vtilitatē reſpectu oīum bonoꝝ tpaliū. ideo ꝓbabilitatē quādā hꝫ hec opinio que in pecunijs ponit felicitateꝫ. Improbat autē eā Ariſtoteles duplici rōne. Quaꝝ prima talis eſt. Pecunia per violētiā acquirit̄ ⁊ per violētiā ꝑdit̄. Sed hoc nō ꝯuenit felicitati que ē finis volūtariaꝝ operationū: ꝗ felicitas nō ꝯſiſtit in pecunijs. ¶ Scḋaꝫ rōnē ponit ibi.

¶ Et diuitie non ſunt quod queritur bonū: Utiles enim ſunt ⁊ alterius gratia. Jḋ magis que prius dicta ſunt fineꝫ aliquis vtiqꝫ exiſtimat: Propter ſe enim diliguntur. videtur aūt neqꝫ illa: q̄ꝫuis multi ſermōes ad hoc cōpoſiti ſunt. Hic autē relinquātur.

Leo. Are.

¶ Ipſeqꝫ profecto diuitie: nequaq̄ꝫ ſunt id quod querimus bonum. Utiles eniꝫ ⁊ alterius gratia. Itaqꝫ magis illa ꝗ ſupra diximus: fines quis exiſtimet. q̄m ꝓpter ſe expetunt̄. Sꝫ apparet nec illa ee: q̄ꝫuis multa vba ī his ꝯſūpta ſint.

Argir.

¶ Ipſeqꝫ diuitie nō ſunt id qđ q̄rimus bonū. Utiles enim ſunt ⁊ ob aliud q̄ri ſolēt. Quapp̄ ea ꝗ prius ſunt dicta potius quiſpiam fines eſſe exiſtimauerit: qppe cū pp̄ ſe expetant̄. At neqꝫ etiā illa ſunt: q̄q̄ꝫ ad ipſa complures iacte ſunt rationes. Hec igitur miſſa faciamus.

Scḋa rō. Pecunia querit̄ pp̄ aliud.

¶ Que talis eſt. Nos querimus felicitatē tanq̄ꝫ aliqd bonū qđ nō querit̄ ꝓpter aliud: Sed pecunia querit̄ ꝓpter aliud. qꝛ hꝫ rōnē boni vtilis: vt dictū eſt. Ergo in ipſa non ꝯſiſtit felicitas. Cōcludit̄ aūt vlterius qđ illa que ſupra dicta ſunt .ſ. voluptas honor ⁊ virtus. ꝑſit exiſtimari vltimi fines qꝛ ꝓpter ſe reqrunt̄: vt dictū eſt: Et tñ neqꝫ in illis eſt vltimus finis vt oſteſuꝫ eſt quāuis a diuerſis ſint multi ſermones compoſiti ad aſſerendum felicitatem in predictis bonis conſiſtere. Sed iſte opiniones ſunt hic relinquende.

Lectio. vj.

Uod autem vl̄e melius forte perſcrutari ⁊ querere qualiter dicitur.

Leo. Are.

¶ Hiis igitur omiſſis de vniuerſali videre forſan ꝑſtabit: ⁊ quemadmodum dicatur inquirere.

Argir.

¶ Preſtat fortaſſe de vniuerſali bono cōſiderare: ⁊ quonaꝫ modo dicitur dubitare.

¶ Poſtq̄ꝫ phs reprobauit opiniones ponentiū felicitatem in aliquo manifeſtorum bonoꝝ. hic improbat opinioneꝫ ponentiū felicitatē in quodam bono ſeparato. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo oſtendit ꝙ neceſſariū eſt inq̄rere de hac opinione. Secūdo incipit eam improbare. ibi. (Ferentes aūt opinionē hanc ⁊c̄.) ¶ Circa primum tria facit. Primo ꝓponit vtilitatē huius inq̄ſitionis. Scḋo oſtēdit qd videatur huic inquiſitioni repugnare. ibi. (Et ſi ardua tali queſtione facta ⁊c̄.) Tertio oſtēdit qđ illud non debeat retrahere ab inq̄ſitione huius veritatis. ibi. (Videtur autē vtiqꝫ melius ⁊c̄.) ¶ Circa primū ꝯſiderandū eſt ꝙ illud bonū ſeparatū in quo platonici ponebant hominis felicitatē ꝯſiſtere dicebāt vniuerſale bonū: per cui⁹ participatione oīa bona dicūt̄. Dicit ergo ꝙ ꝑſcrutari de hoc vlī bono an ſit. ⁊ inq̄rere qualiter eſſe ponat̄. forſitā eſt melius q̄ꝫ inq̄rere de ꝑmiſſis opinionibus: eius enim inq̄ſitio eſt magis philoſophica: vtpote magis ꝑtinens ad ꝯſiderationē veri boni ⁊ vltimi finis q̄ꝫ ꝑmiſſe: ſi ipſe opiniones ſꝫ ſe conſiderentur: Si autē ꝯſiderent̄ ſm ꝙ ꝑtinet ad ꝓpoſitum inquirere de premiſſis opinionibus magis videtur fuiſſe conueniens propoſito. Et ideo dixit forſitan: quod eſt aduerbium dubitandi. ¶ Deinde cum dicit.

Uniuerſale bonum ſꝫ platonicos.

¶ Et ſi ardua tali queſtione facte ꝓpter amicos veros introducere ideas.

Leo. Are.

¶ Quāq̄ꝫ hec queſtio per ardua ſit ob amicos qui ideas introduxerunt.

Argir.

¶ Quāq̄ꝫ hec queſtio per ardua nobis eſt: propterea ꝙ amici ſunt qui formas ipſas introduxerunt.

¶ Ponit qd poſſit eum retrahere ab inquiſitione talis opinionis. Et dicit ꝙ huius inq̄ſitio eſt ꝯtraria ſue volūtati. ꝓpter hoc ꝙ erat introducta a ſuis amicis .ſ. a platonicis Nā ipſe fuit platonis diſcipulus. Improbādo aūt ei⁹ opinionē videbat̄ eius honori derogare. Jḋ aūt poīt⁹ hic hoc. dicit q̄ꝫ in alijs libris in qb⁹ opinionē platonis improbat: Quia iprobare opionē amici nō eſt ꝯ veritatē: que querit̄ ꝑncipaliter in alijs ſpeculatiuis. Eſt aūt ꝯ bonos mores: de qb⁹ ꝑncipaliter agit̄ in B libro. ¶ Deinde cum dicit.

Cur ſpāliter ī hoc ariſ. ſe excuſat de ipugnationi platonis.

¶ Uidebitur auteꝫ vtiqꝫ melius eſſe forſitā ⁊ oportere ⁊ pro ſalute ꝟitatis ⁊ familiaria deſtruere: ſpecialiterqꝫ ⁊ philoſophos exiſtentes: Ambobus enim exiſtentibus amicis: ſanctum prehonorare veritatem.

Leo. Are.

¶ Sed pro defenſione veritatis: etiā ꝓpria ipugnare, oportere: preſertim phos: magis forſan exiſtimandum eſt. Nā cum ambo ſint amici piū eſt veritatē in honore preferre.

Argir.

¶ Uerum melius forſitā ⁊ oportere videbitur ſua quoqꝫ: preſertim philoſophos pro veritatis ſalute refellere. Nam cum ambo ſint amici. ſcm̄ eſt honore ꝟitatem preferre.

¶ Oſtēdit ꝙ hoc eū non dꝫ retrahere. Quia videbit̄ meli⁹

Veritas amicis ē pferēda.

eſſe.i.magis honeſtū.ꝛ ad bonos mores ptinēs ꝛ oīno oportere:vt hō nō vereaṫ oppugnare familiares ſuos ꝑ ſalute veritatis. Eſt eni hoc adeo neccariū ad bonos mores:vt ſine h̄ virtus ꝯſeruari non poſſit. Niſi eni hō veritatē familiaribus pferret:ꝯñs eēt:ꝙ hō falſa iudicia ꝛ falſa teſtimonia ꝓferret pro defenſione amicoꝝ. Qḋ eſt ꝯ̄ virtutē. Et quāuis vlr rōne ptinēte ad oēs hoies vitas ſit pferēda amicis ſpālr:tñ hoc opꝫ facere pħo.qui ſunt ꝓfeſſores ſapiētie:que eſt cognitio veritatis. Qꝫ aūt oportet vitatē pferre amicis:oñdit hac rōne. Quia ei qui eſt magis amicus:magis eſt deferendū. Cū aūt habeamus amicitiaꝫ ad ambo.ſ. ad veritatē ꝛ hoieꝫ:magis debem⁹ amare vitateꝫ q̄ꝫ hoieꝫ qꝛ hoieꝫ ꝑcipue debemus amare:ꝓpter veritatē, ꝛ vtutē vt in.viij.huiꝰ diceṫ. Veritas aūt eſt amicus ſꝑ ſuperexcellēs:cui debeṫ reuerētia honoris. Etiā vitas ē qḋdā diuinū. In deo eniꝫ ꝑ ꝛ pncipalr inueniṫ:ꝛ ideo ꝯcludit ꝙ ſanctū eſt ꝑhonorare vitatē hoib⁹ amicis. Dicit eniṁ Andronicus peripateticus:ꝙ ſctitas eſt q̄ facit fideles ꝛ ſeruātes ea que ad deū. Juxta hoc etiā eſt ſnīa platonis:q reprobās opinionē ſocratis magiſtri ſui dicit:ꝙ oꝫ magis d̄ vitate curare q̄ꝫ de aliquo alio: Et alibi dicit: Amic⁹ qdēꝫ ſocrates:ſed magis amica vitas. Et in alio loco. De ſocrate qdē paꝝ eſt curādū:de vitate multuꝫ. ¶ Deīn cū dicit.

Oñdit pħi

Lcō.3 Vbi ē de veritate.

andronic⁹ Plato

¶ Ferētes āt opinionē hāc nō faciebāt ydeas in qb⁹ prius ꝛ poſterius dicebāt. Propter qḋ neqꝫ numeroꝝ ydeam cōſtituebāt. Bonū aūt dr̄ ꝛ in eo qḋ qd eſt ꝛ in q̄li ꝛ i ad aliqd. Qḋ eſt aūt ꝛ ꝫ ſeipꝫ ꝛ ſubſtātia:pri⁹ nā eo qḋ eſt ad aliqd. Propagini eniꝫ hec aſſimilātur ꝛ accidēti entis. Quare neqꝫ vtiqꝫ erit cōmunis quedaꝫ in his ydea.

Leo.Are.

¶ Huius opinionis latores nō ponebāt ideas in qb⁹ pꝰus ꝛ poſterius dicebaṫ. Itaqꝫ nec nūeroꝝ ideā ꝯſtituebāt. Bonū aūt diciṫ ꝛ in eo qḋ qd eſt.ꝛ i eo qḋ q̄le:ꝛ i eo qḋ ad aliqd. Qḋ vō ꝑ ſe atqꝫ ſubſtātia:pꝰus eſt nā q̄ꝫ id qḋ ad aliqd ē. Nā id tanq̄ꝫ adiacēs qddā ꝛ accñs ſubſtātie videtur eſſe. Quare in his qdē nequaq̄ꝫ cōmunis q̄dā foret idea.

Argir.

¶ Qui igiṫ hāc attulerūt opinionē:in his rebus non faciebant ideas:in qbus prius ꝛ poſterius eſſe dicebant. Jccirco neqꝫ numeroꝝ ideā ponebāt. At bonū ꝛ in ſubſtātia diciṫ:ꝛ in quali:ꝛ in eo qḋ eſt ad aliqd. Atqꝫ id qḋ eſt per ſe ſubſtantiaue:pri⁹ eſt eo nā qḋ eſt ad aliqd. Eſt.n.h̄ appēdici ꝛ accidenti eius quod eſt ſimile. Quibus efficitur:vt nō ſit in omnibus communis quedam idea.

¶ Improbat platonis poſitionē dicētē ꝙ felicitas hoīs cōſiſtit in q̄dā cōi ydea boni. ¶ Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit ꝙ nō eſt vna cōis ydea boni. Scḋo oñdit ꝙ ēt ſi eēt nō ꝯſiſteret in ea humana felicitas ibi. (Sꝫ forte hoc qdē relinquēdū ē nūc ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo oſtēdit ꝙ nō ſit vna cōis ydea boni. Scḋo inq̄rit de mō loqndi q̄ platonici hāc ydeā noiabāt ibi. (Quęreret aūt qs vtiqꝫ ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ ꝯſiderādū eſt ꝙ Ar̄.nō itēdit ip̄robare opinionē platonis quātū ad h̄ ꝙ ponebat vnū bonū ſeparatū a quo depēderēt oīa bona. Nam ipſe Ar̄. in. 12 metaphy.ponit qḋdā bonū ſeparatuꝫ a toto vniuerſo . ad qḋ totū vniuerſū ordinaṫ:ſicut exercitus ad bonū ducis. Improbat aūt opinionē platonis quātum ad hoc ꝙ ponebat bonū ſeparatū eſſe quādā ydeā cōmunē oium bonoꝝ.ad qḋ qdē iprobādū vtiṫ triplici rōne:Quaꝝ p̄ma ſumitur ex ipſa pōne platonicoꝝ:q nō faciebāt aliquā ydeā in illis

Lec.2.

Lec.3 Pro quo ſenſu platōis.pō ab ari improbaṫ. T.cō.52.

Rō p̄ma ꝯtra platonis pōnē,

generibus:in quibus inueniuntur prius ꝛ poſterius:ſicut patet in numeris. Nā binarius naturalr prior eſt ternario:ꝛ ideo nō dicebant platonici:ꝙ numerus cōmunis eſſet quedam ydea ſeparata.ponebāt aūt ſingulos numeros ideales ſeparatos.puta binarium trinarium ꝛ ſimilia: Et huius ratio eſt:quia ea in qbus inueniuntur prius ꝛ poſteri⁹ nō videntur eſſe vnius ordinis.ꝛ per ꝯſequens nec equaliter vnā ydeam participare: Sed in bonis inueniṫ pꝰus ꝛ poſterius: Quod manifeſtat ex hoc ꝙ bonū inuenitur in eo ꝙ quid eſt ideſt ſubā:ꝛ ſimiliter in qualitate:ꝛ etiaꝫ i aliis generibus. Manifeſtū eſt aūt ꝙ illud qḋ eſt ens per ſeipſuꝫ. ſcilicet ſuba eſt naturaliter prius omnibus his que nō habent eſſe niſi in cōparatione ad ſubaꝫ:ſicut eſt quātitas:q̄ eſt menſura ſube:ꝛ qualitas que eſt diſpoſitio ſube:ꝛ ad aliqd qḋ eſt habitudo ſube: Et ideꝫ eſt in aliis generibus: que omnia aſſimilātur propagini entis.ideſt ſube:que eſt principaliter ens:a qua propaginātur ꝛ deriuanṫ omnia alia genera: Que etiam in tantum dicuntur entia inq̄ꝫtū accidunt ſube. Et ex hoc concludit:ꝙ non poteſt eſſe quedam cōmunis ydea boni. ¶ Secūdā rationē ponit ibi.

Boni vꝰ ꝫ.x.pdicamētis ſm prius ꝛ poſterius.

¶ Amplius aūt qꝛ bonū equale dr̄ enti: Etenīꝫ i eo qḋ qd eſt dr̄: vtputa de⁹ ꝛ itellis: Et i q̄li virtutes: Et in quāto mēſuratū: Et i ad aliqd vtile: Et in tp̄e mora: Et i loco dieta: ꝛ altera talia. Manifeſtū ꝙ nō vtiqꝫ erit cōe qd vl̄e ꝛ vnū. Nō.n.vtiqꝫ diceretur in oib⁹ predicamētis:ſed in vno ſolo.

Leo.Are.

¶ Preterea cū bonū tot modis dicaṫ:quot modis dr̄ ens. Nā ꝛ in eo qḋ qd:vt deus ꝛ mens. Et in quali virtutes. Et in q̄ꝫtitē mēſuratū. Et ad aliqd vtile. Et in tēpore:occaſio. ꝛ in loco dieta.ꝛ alia hꝰ. Manifeſtū ē nō eē cōe vniuerſale ꝛ vnū. Nō.n.i oib⁹:ſꝫ i vno dūtaxat p̄dicamēto diceret.

Argir.

¶ Preterea cū bonū eque atqꝫ id qḋ eſt dicaṫ. (Nā ꝛ i ſubſtātia diciṫ bonū:vt mēs ꝛ deus:ꝛ in quali virtus:ꝛ i quāto mediocre:ꝛ in relatione vtile:ꝛ in tp̄e occaſio:ꝛ in loco mora:ꝛ alia iſtiuſmodi). Cōſtat nō eē cōe qcq̄ꝫ vniuerſale, ac vnū. Nō.n.i oib⁹ p̄dicamētis:ſꝫ i vno tātūmō diceret.

¶ Ad cuius euidētiā ſciendū eſt ꝙ plato ponebat ydeā eſſe rōnem ꝛ eſſentiā oium eoꝝ:que ydeam participant: Ex quo ſequitur ꝙ eoꝝ quoꝝ nō eſt vna ratio cōmunis non poſſit eſſe vna ydea: Sed diuerſoꝝ predicamētoꝝ non eſt vna ratio cōmunis. Nihil enim vniuoce de his predicaṫ. Bonū aūt ſicut ꝛ ens cū ꝯuertatur cum eo iueniṫ in quolibet predicamēto: Sicut in qḋ qd eſt.ideſt ſuba:bonum dicitur deus in quo non cadit malitia:ꝛ itellectus:qꝛ ſemper eſt rectus. In qualitate autem virtus que boniꝫ facit habentem. In q̄ꝫtitate auteꝫ cōmēſuratū quod eſt bonū in quolibet quod ſubditur menſure. In ad aliquid auteꝫ bonum quod eſt vtile:quod eſt bonum relatum in debitū finem. In quādo auteꝫ tempus ſcilicet oportunū:ꝛ in vbi locus congruus ad ambulandum:ſicut dieta. Et ideꝫ patet in aliis generibus. Manifeſtum eſt ergo quod non eſt aliquid vnum bonum:ꝙ ſcilicet ſit ydea vel ratio cōmunis omnium bonorum alioquin oporteret ꝙ bonum nō inueniretur in omnibus predicamentis:ſed in vno ſolo.

¶ Tertiam rationem ponit ibi.

ꝫ ſcḋa. Plato. Nihil p̄dicaṫ vniuoce de decē generib⁹.

¶ Amplius aūt qꝛ eoꝝ que ꝫm vnaꝫ ydeaꝫ vna ē ꝛ ſcia ꝛ bonoꝝ oiuꝫ,eēt vtiqꝫ vna q̄dā ſcia. Nūc aūt ſunt multe ꝛ eoꝝ que ſub vno ſunt predicamēto: vtputa tempis. In bello

enĩ qdẽ militaris. In egritudine aũt medi-
cinalis. In laboribus autem exercitatiua.

Le. are.

¶ Preterea cũ eoꝝ que ſm vnam ſunt ideam: vna ſit ſcia
certe: ⁊ bonoꝝ oĩum vna ſcia foret. Nunc aũt ſunt plures
ẽt eoꝝ que ſub vno p̄dicamẽto ſunt. Ceu tpis qdẽ in bello
res militaris: in morbo medicina: i laborib⁹ gymnaſtica.

Argir.

¶ Preterea cum eoꝝ que vnam hñt ideam: vna ſit ⁊ ſcien-
tia bonoꝝ: etiam oĩu3 vna ſcientia quedã eſſet. Nunc aũt
plures ſunt ⁊ eoꝝ que ſub eodẽ predicamẽto ſunt colloca
ta: vt tẽporis. In bello qdem militaris facultas: in egritu
dine autem ars medẽdi. Et mediocris: in alimento qdem
medicina: in laboribus autem ars corporis exercendi.

Tertia rõ. Platonis opinio de ſcia noſtra.

¶ Ad cui⁹ euidẽtiam ſciẽdũ eſt ꝙ ſicut Plato ponebat ꝙ
res extra aĩam exiſtes aſſequunt formã gñis vel ſpẽi per
hoc ꝙ ꝑticipãt ideã ita ꝙ aĩa nõ cognoſcit lapidẽ niſi per
h ꝙ ꝑticipat ideã lapidis ita aĩa illaꝝ ſciam ⁊ cognitionẽ
ꝑticipat ꝑ h ꝙ ipſeꝝ formẽ ſiue idee in ipſa imprimunt. Ex q̃ ſe
quit ꝙ oĩum eoꝝ que hñt vnã ideã eſt vna ſcia. Si g̃ oĩu3
bonoꝝ eẽt vna idea ſequeret ꝙ oĩa bona ꝑtinerẽt ad ꝯſi-
deratiõe vnius ſcie. Hoc aũt videm⁹ eẽ falſum: ẽt q̃tum
ad bona que ſũt in vno p̄dicamẽto. Qð addit ne aliqs di
uerſificationem ſciaꝝ attribuẽt diuerſitati p̄dicamentoꝝ.
Videm⁹ aũt ꝙ tp̃s ꝯgruũ ꝯſiderat qdẽ in reb⁹ bellicis mi-
litaris. In egritudinib⁹ aũt medicinalis. In laborib⁹ autem
exercitatiua. Relinq̃t igit ꝙ nõ eſt vna cõis idea bonoꝝ.

Lectio. vij.

Ueret aũt vtiq3 aliqs quid: ⁊ volũt
dicere per ſe vnũqðq3: ſi ⁊ in per
ſe homine ⁊ i homine vna ⁊ eadẽ
eſt ratio que hominis. Secundu3
enim ꝙ homo nihil differt. Si autem ſic ne
q3 ſcðm ꝙ bonum.

Le. are.

¶ Ambiget ꝟo q̃ſpia3 quid dicere velint ipm quodq3. ſiq-
dem in ipſo hoie: ⁊ in hoie vna atq3 eadem ratio hois eſt.
Qua. n. homo: nihil differũt. qð ſi ita: nec qua bonum.

Argir.

¶ Dubitauerit aũt quiſpiam qdnam ⁊ velint dicere ipſu3:
quodq3 ſi vna ⁊ eade3 hois eſt rõ ⁊ in ipſo hoie: ⁊ in hoie.
Nam quo vterq3 eſt hõ: hoc oĩam inter ſeſe nullam ha-
bebunt. Quod ſi ita eſt: neq3 quo vtrunq3 eſt bonum.

¶ Oſtendit ſupra ph̃s ꝙ nõ eſt idea cõis oĩum bonoꝝ: ſed
q2 Platonici illud bonũ ſepatum nõ ſolum vocabãt ideã
boni: ſed ẽt per ſe bonũ. hic intẽdit ingrere Ariſt. vtꝝ ꝯue-
nienter dicat. Et circa h duo facit. Primo oſtẽdit ꝙ illud
bonũ ſepatum nõ ꝯuenienter noiat per ſe bonũ. Scðo oſ
dit ꝙ ponere bonũ ſepatum eſſe ꝑ ſe bonũ repugnat ei qð
dr̃ eſſe cõem ideam oĩum bonoꝝ. ibi. (Hiis aũt que dicta
ſunt ⁊c̃.) ¶ Circa p̄m tria facit. Primo oñdit ꝙ illud bo-
num ſepatum nõ ꝯuenicter dr̃ per ſe bonum. Scðo exclu-
dit quãdam rñſionẽ. ibi. (Sed neq3 qdẽ ꝑpetuum eẽ ⁊c̃.).
Tertio cõparat hoc dictu3 opinioni pythagoricoꝝ. ibi.
(Probabilius aũt vident ⁊c̃.) ¶ Circa p̄m ꝯſiderãdu3 eſt
ꝙ illud bonũ ſepatum qð eſt cauſa oĩum bonoꝝ: op3 po-
nere in altiori gradu bonitatis q̃3 ea que apud nos ſunt:
eo ꝙ eſt vltimus finis oĩum. Per hoc aũt dictum videt ꝙ
non ſit altioris gradus in bonitate q̃3 alia bona. Et h ma
nifeſtat ꝑ hoc ꝙ vnumqðq3 ſeparatoꝝ vocabãt per ſe: vt
per ſe hoiem: ⁊ etiam per ſe equum. Manifeſtu3 eſt aũt ꝙ

Intẽcõba[illegible] platoni põnis de homo ſepa[illegible] qð ap[illegible] [illegible]habat. p bonum.

vna ⁊ eadem ratio eſt hois qui eſt apud nos ⁊ per ſe homi
nis. i. ſeparati. Et hoc manifeſtat per hoc ꝙ hõ ſeparat⁹ ⁊
homo qui eſt in mã non differunt in hoc ꝙ homo differũt
aũt quãtum ad quedã alia. puta ꝙ ille hõ eſt in materia.
Sicut aĩal cõmune ⁊ hõ non differũt in rõne aĩalis. Sed
differũt in hoc ꝙ homo addit rõnale ſuper aĩal. Ita etiam
videt ꝙ in ratione hois non differat homo ſeparatus ab
hoc hoie. Sed in hoc ꝙ hic homo addit mãm ſupra ho-
minem. Eadem rõne bonum qð nominãt per ſe bonu3
non erit alterius rationis in bonitate q̃3 hoc particulare.
poterit autem eſſe differentia quãtum ad aliqua alia: que
ſunt preter rõnem boni. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed neq3 quidem perpetuum eſſe magis
bonum erit. Sed neq3 magis quod diutur
nius eſt eo ꝙ vnius diei.

Le. are.

¶ At ꝟo neq3 q2 ꝑpetuum ideo magis bonũ. Siqde3 nec
magis album id qð diuturnũ q̃3 id qð vnius diei.

Argir.

¶ At ꝟo neq3 q2 ꝑpetuu3 eſt. ideo magis erit bonũ. Siq-
dem neq3 diuturnũ albũ magis eſt albũ: q̃3 vni⁹ albũ diei.

¶ Excludit quãdam rñſionem. Poſſet enim aliqs reſpõde Obiectio
re ꝙ illud per ſe bonũ eſt melius: q2 eſt ꝑpetuum. Hec aũt
bona ſunt corruptibilia. Quod autẽ eſt diuturnius videt
eſſe melius: ⁊ magis eligẽdum. ¶ Sed ad hoc exchuden- R⁹
dum dicit: ꝙ neq3 hoc qð eſt ꝑpetuum eſſe facit illud per Nota qão
ſe bonum eſſe magis bonu3. Perpetuũ. n. a nõ ꝑpetuo dif- bonũ diu-
fert duratiõe. Differẽtia aũt durationis alicuius rei eſt pre turnius vi
ter rõne3 ſpeciei: ſicut vita que eſt vnius diei: ⁊ vita que eſt cat meli⁹ ⁊
diuturna non differunt in rõne vite: ſed ſolum differunt in qão non.
duratione. Sic ergo ſi accipiat bonum quaſi vna ſpecies
duratio erit ꝑter rõnem boni. Et ita ex hoc qð eſt aliquid
diuturnius nõ differt ſm rõnem boni quaſi exiſtẽs melius
q̃3 ſi eſſet vnius diei tm̃. Sed ſi ponamus nõ eſſe vnã ſpẽm
vel ideam boni: vt Platonici poſuerũt: ſed qð bonum dici
tur ſicut ens in oĩbus generibus: hoc ipſum qð eſt diutur-
nitas erit bonum in tẽpore. Unde adderet ad bonitatem.
Et ſic qð eſt diuturnius erit melius. Sed hoc non põt di-
ci ſi bonum ſit vna ſpẽs per ſe. Et ita ſeqtur ꝙ neq3 ſit me
lius ex hoc ꝙ eſt ꝑpetuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Probabilius aũt videntur pythagorici
dicere de ipſo ponẽtes i bonoꝝ coordinatio
ne vnu3. Quos vtiq3 ⁊ ſpeuſippus ſeq vide
tur. Sed de his quidẽ igit alius ſit ſermo.

Le. are.

¶ Probabilius autem videntur dicere pythagorici: qui in
ordine bonoꝝ vnu3 reponunt: quos ⁊ Speuſippus ſequi
videtur. Uerum de his dicetur alio loco.

Argir.

¶ Probabilius aũt de ipſo vident dicere pythagorici: ipm
vnum in bonoꝝ ſerie collocantes. Quos ſecutus videtur
⁊ Speuſippus. Sed de his quidem alius erit ſermo.

¶ Cõparat p̄dictã poſitionẽ põni pictagoricoꝝ. Circa qð Platõici.
ꝯſiderãdum eſt ꝙ ſm platonicos eade3 erat ratio boni ⁊
vnius. Et ideo ponebãt idẽ eſſe ꝑ ſe vnũ ⁊ per ſe bonũ. Uñ
neceſſe erat ꝙ ponerẽt vnu3 p̄mũ bonũ: qð qdẽ pictagori Coordina
ci nõ faciebãt. Sed vnu3 ponebãt aliqd eoꝝ: que ꝯtinent tiones bo-
ſub coordinatione boni: ſub quo ponebãt lumẽ vnũ itelle noꝝ ⁊ ma
ctum quietẽ maſculinũ dextrũ finitum par rectũ q̃dratũ. loꝝ ſm py
Econtrario aũt ſub malo ponebãt tenebras multitudinem thagori-
opinionẽ motũ femininũ ſiniſtru3 infinitũ: parẽ curuum coꝝ.
altera ꝑtẽ lõgius. ¶ Dicit ergo ꝙ q̃tum ad h probabilius

diχerūt pictagorici q̄ȝ platonici: q2 nō cogebantur ponere vnā rationē boni. Vñ ꝛ Speuſippus qui fuit nepos platonis filius ſororis ei⁹. ꝛ ſucceſſor ei⁹ in ſcholis: in hoc nō ſuit ſecut⁹ platonē: ſȝ magis pictagoram. dicit aūt q̄ de his dȝ fieri alius ſermo. ſ. in metaphyſica. ¶ Deinde cum dicit. Speuſipp⁹

¶ His autē que dicta ſūt dubitatio quedam ſubapparet: ꝑpter non de omni bono ſermones dici ꝛ fieri. Dici autē ſm vnam ſpeciem q̄ ſm ſeipſa ꝑſecuta ſunt ꝛ dilecta. Factiua autem hoꝝ vel conſeruatiua aliqualiter: vel contrarioꝝ prohibitiua ꝑpter hec dici: ꝛ ſm modū aliū m. Manifeſtuȝ igitur quoniam dupliciter dicitur bonū. Et hec q̄dem propter ſeipſa. Hec aūt propter h.

Le. are.

¶ Ex illis vō que ſupra diχimus: dubitatio quedā ſuboꝛta apparet: q̄m de vniuerſo bono ſermo nō habebaꝛ. Et que nos propter ſeipſa appetimus atq̄ȝ optamus: ſm vnā ſpeciem dicunꝛ. Que vō hec efficiunt: aut cuſtodiunt: aut cōtraria prohibent: ꝑpter illa dicuntur: ꝛ alio mō. Conſtat igiꝛ bifariam dici bona: alia ꝑpter ſeipſa: alia ꝑpter illa.

Argir.

¶ In hijs aūt que dicta ſunt ꝯtrouerſia quedaȝ eſt: qȯ rōnes non de oī bono ſunt dicte. Dicunꝛ aūt vna ſpecie bona ea que amanꝛ p ſe. Ea vō que hec efficiunt: aut aliquo modo ꝯſeruāt: aut ꝯtraria ꝓhibēt: pp hec ipſa: modoq̄ȝ alio bona dicūꝛ. Cōſtat igiꝛ bōa bifariā dici: alia p ſe: alia pp illa.

¶ Oſtendit q̄ dicere illud bonū ſepatū eē p ſe bonū repugnat ei q̄ eſt vnā eē ydeā oīum bonoꝝ. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit q̄ p ſe bonū nō pōt eē cōis ydea oīuȝ bonoꝝ. Scdo q̄ nō pōt eē cōis ydea: eē oīuȝ que dicunꝛ per ſe bona. ibi. (Diuidētes igiꝛ ꝛc.) Tertio reſpōdet cuidam qōni. ibi. (Sȝ q̄liter vtiq̄ȝ.) Dicit ergo pmo q̄ ꝯ ea q̄ dicta ſunt a platōicis occulte apparet quedā dubitatio pp hoc: q2 cū loquiꝛ de illo p ſe bono nō videꝛ de oī bono ſermones dici quātū ad ipſaȝ apparētiā verboꝝ: ꝛ fieri q̄ntū ad ꝯueniētiā reꝝ. Et hoc iō q2 diuerſe ſunt ſpēs vel rōnes bonoꝝ. Dicunꝛ. n. ſm vnaȝ ſpēm vel rōneȝ boni. illa q̄ ſm ſe ipſa ſunt ꝑſecuta. i. queſita vel deſiderata vel dilecta. i. amata. Et ſm aliā rōnē dicunꝛ bōa illa que ſunt aliqualr gratia illoꝝ que ſunt ſm ſe bona. Tertio vō mō dicuntur aliq̄ bōa: q̄ ſunt ꝓhibitiua ꝯrioꝝ. Sic igiꝛ manifeſtū eſt qȯ bonū duplr dī. Quedā. n. ſunt bona ſm ſeipſa. ſ. pma de quib⁹ dictū eſt. q̄ pp ſe queruntꝛ: vtraq̄ȝ vō alia. ſ. factiua vel ꝯſeruatiua: ꝛ et ꝓhibitiua ꝯrioꝝ dicunꝛ bona pp illa que ſunt ſm ſe bona. Et ſic manifeſtuȝ eſt qȯ rō p ſe boni nō pōt aptari omnibus bonis. ¶ Deinde cum dicit. Bonorum alia q̄runꝛ pp ſe alia pp aliud.

¶ Diuidentes igitur ab vtilibus q̄ ſȝ ſeipſa intueamur ſi dicunꝛ ſm vnam ydeam.

Le. are.

¶ Que ergo propter ſe bona ſunt: ab vtilibus ſeparantes: conſideremus ſi ſm vnam dicantur ideam.

Argir.

¶ Seiunctis igitur per ſe bonis a bonis vtilibus cōſideremus ſi ea que ſunt per ſe: vna idea boni dicantur.

¶ Oſtendit q̄ ratio per ſe boni nō pōt cōpetere omnibus p ſe bonis. Et primo dicit de quo eſt intentio. Circa quod cōſiderandū eſt q̄ factiua vel conſeruatiua ſm ſe bonorum vel prohibitiua cōtrarioꝝ dicunꝛ bona: ſicut vtilia ꝛ talibus non aptaꝛ ratio per ſe boni. Separem⁹. ergo inquit ab eis illa que ſunt ſm ſe bona ꝛ videamus ſi poſſint dici bōa ſm vnam ydeam quam dicunt per ſe bonū. ¶ Scdo ibi.

¶ Secūduȝ ſeipſa aūt qualia ponet qs vtiq̄ȝ vel quecunq̄ȝ ꝛ ſolitaria ꝑſequūtur: vt puta ſcire ꝛ videre: ꝛ voluptates q̄dā ꝛ honores. Hec enim ꝛ ſi propter aliud quidem perſequimur tñ ſȝ ſe bonoꝝ ponet vtiq̄ȝ aliqs. Uel neq̄ȝ aliud aliquid preter ydeā.

Le. are.

¶ Sed que ponenda ſunt propter ſe bona? An quot ſola licet: quis perſequitur? Uelut ſapere: videre: ꝛ voluptates quedam ꝛ honores. Nam hec ꝛ ſi propter alia perſequamur: tamen ꝛ propter ſeipſa: in bonis quis reponat. An nihil aliud quicq̄ȝ preter q̄ȝ ideam.

Argir.

¶ At quenā quiſpiaȝ poſuerit per ſe bona: an ea que ꝛ ſine aliis ꝑſequimur: q̄le eſt ſapere ꝛ videre ꝛ voluptates nonnulle atq̄ȝ honores. Hec. n. tametſi pp aliud quippiā perſequimur: tamen eχ hijs eē poſuerit quiſpiam que ſunt p ſe bona. An nihil aliud preter ideam ponendum eſt.

¶ Ad hoc inueſtigādū ꝓponit quādā qōneȝ qualia. ſ. ſunt ponēda ſm ſe bona. Et hāc qōneȝ determinat p duo mēbra. Quoꝝ primū eſt. vtꝝ dicēda ſint ſm ſe bona q̄cūq̄ȝ queruntꝛ ſolitaria. i. etiā ſi ſola eſſent: vt. ſ. nulla alia vtilitas eχ eis ſequereꝛ. ſicut ſcire videre ꝛ voluptates quedā ꝛ honores. Hȝ. n. q̄uis quandoq̄ȝ queranꝛ pp aliqd aliud ad qȯ ſunt vtilia: tñ ſi ad nihil aliō valerent ſm ſe eſſent bona ꝛ deſiderabilia. Secūdū aūt mēbrū qōnis eſt vtrū nihil aliud ſit per ſe bonum niſi ſola ydea. ¶ Tertio ibi. Que dicunꝛ p ſe bona.

¶ Quare inanis erit ydea.

Le. are.

¶ Itaq̄ȝ ſuperflua ſpecies erit.

Argir.

¶ Quare forma res quedam erit inanis.

¶ Deducit hoc ſm mēbruȝ imediate premiſſum. Et ꝯcludit q̄ ſi nihil aliud ſit per ſe bonuȝ niſi ydea: erit ydea q̄ſi eχemplum quoddam: cuius ſilitudo ſit aliīs impreſſa. Eχemplar aūt eſt ſupuacuū ſi nulli aſſimileꝛ. Vñ ſeqtur q̄ ydea ſit inanis: ſi nihil aliud ſit ſm ſe bonū. ¶ Quarto ibi.

¶ Si autem ꝛ hec ſunt eoꝝ que ſm ſeipſa: boni ratione in omnibus ipſis eandem apparere opoꝛtebit: queadmodū in niue ꝛ in ceruſa eam q̄ albedinis. Honoris autem ꝛ prudentie ꝛ voluptatis alie ꝛ differentes ſūt rationes: ita ſm qȯ bona. Non igitur eſt bonum cōe quid ſcdm vnam ydeaȝ.

Le. are.

¶ Sin autem ꝛ hec ſunt ꝑpter ſe bona: eandem in cunctis rōnem boni eχtare opoꝛtebit: queadmodum albedinis in niue ꝛ ceruſa. Honoris autem ꝛ prudentie ꝛ voluptatis: alie atq̄ȝ diuerſe ſunt rationes qua bona ſunt. Nō eſt ergo bonum cōmune aliqd ſm vnam ideam.

Argir.

¶ Quod ſi hec quoq̄ȝ per ſe ſunt bona: eādeȝ in hijs oīb⁹ ipſius boni rōneȝ in eē opoꝛtebit: perinde atq̄ȝ albedinis ratio eadem eſt in niue atq̄ȝ ceruſa. At honoris prudētie: voluptatis ꝟ ipſo quo bona ſunt diuerſe ſunt rōnes ac differētes. Ipſum ḡ bonum nō eſt qd cōe vna ydea.

¶ Deducit pmuȝ. Et dicit q̄ ſi oīa predicta ſint ſm ſe bona

participando

participando ydeam: que eſt per ſe bonuz: oportebit q̄ in oībus appareat eadē ratio bonitatis: ſicut in niue ⁊ ceruſa eſt eadē ratio albedinis: eo q̄ participant vnā formam. Sed h̄ nō apparet eſſe verū in p̄dictis. Honor.n. ⁊ prudentia ⁊ voluptas h̄nt diuerſas rōnes nō ſoluz ꝓprias: put.ſ. ratio honoris inquātum eſt honor differt a rōne prudentie inquātum eſt prudētia: ſed inquātum eſt bona. Nō.n. eſt vna ratio bonitatis in oībus hiis: nec ſm eandem rationem ſunt appetibilia. Unde relinquitur q̄ id qd̄ dicunt p̄ ſe bonum nō eſt aliquid cōmune velut vna ydea cōmunis omnium bonorum. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Sed qualiter vtiq̄ dicuntur. Non.n. aſſimilantur a caſu equocis. An certe ei qd̄ eſt ab vno eſſe vel ad vnuz oīa cōtendere. Uel magis ſm analogiam. Sicut.n. in corpe viſus in aīa intellectus ⁊ aliud vtiq̄ in alio.

Leo. Are.

❡ Quēadmodū ergo dicunt̄? Neq̄.n. ſilia vident̄ hec que fortuito equoca ſunt. Sed videlicet ab eo q̄ ab vno ſunt: aut q̄ ad vnum cūcta ꝯterminant. Uel potius ſm analogiam. Ut.n. in corpe viſus: in aīa mēs: ⁊ aliud certe ī alio.

Argir.

❡ At quonā mō dicūt̄. Nō.n. hūſce ſilia ſūt. que noīe eodē fortuito nūcupant̄. Drū ne igit̄: q̄ ſūt ab vno aut ad vnuz oīa ꝯferūt? An cōparatione potius rōnum. Etenim vt eſt in corpe viſus: ſic eſt in aīa mens: ⁊ aliud item in alio.

Dici ð mltis ſm diuerſas rōnes dupl̄r.

❡ Rn̄det cuidā q̄ōni. Et hec q̄dē queſtio locū h̄z. Quia aliq̄d dici de mltis ſm diuſas rōnes ꝯtingit dupl̄r. Uno° ſm rōnes oīno diuerſas nō h̄ntes reſpectū ad vnuz. Et iſta dicunt̄ equoca a caſu: q̄r .ſ. caſu accidit q̄ vnū nomē vn° hō īpoſuit vni rei: ⁊ alius alij rei: vt p̄ꝫ in diuerſis hoīb° vno noīe noīatis. Alio° vnū nomē dī de multis ſm rōnes diuerſas nō totalr̄: ſꝫ in aliquo vno ꝯuenientes. Quaq̄ q̄dē in h̄ q̄ referunt̄ ad vnū pn̄m: ſicut res aliqua dī militaris: vel q̄ eſt inſtrm̄ militis: ſicut gladius: vel q̄ eſt tegumētū eius ſicut lorica: vel q̄ eſt vehiculū eius: ſic equus. Quaq̄ ꝟo in h̄ q̄ referunt̄ ad vnū finē: ſicut medicina dī ſana: eo q̄ eſt factiua ſanitatis: dieta ꝟo eo q̄ eſt ꝯſeruatiua ſanitatis: vrina ꝟo eo q̄ eſt ſanitatis ſignitiua. Quaq̄ ſm ꝓportiones diuerſas ad idē ſubm̄: ſicut q̄litas dī eſſe ens: q̄ eſt diſpoſitio p̄ ſe entis.i. ſube: quātitas ꝟo eo q̄ eſt menſura eiuſdē: ⁊ ſic de alijs: vł ſm vnā ꝓportionē ad diuerſa ſubiecta. Eādem.n. h̄nt ꝓportionē viſus quo ad corp°: ⁊ itellectus ad aīam. Uñ ſicut viſus eſt potētia organi corpalis: ita ēt intellect° eſt potētia aīe abſq̄ ꝑticipatione corpis. Sic ergo dicit q̄ bonū dī de multis nō ſm rōnes penit° differentes ſicut accidit in his que ſūt a caſu equoca. ſꝫ magis ſm analogiā.i. ꝓportionē eandē inquātum oīa bona dependent ab vno p̄mo bonitatis pn̄°: vel inq̄tum ordinant̄ ad vnū finem. Nō enim voluit Ar. q̄ illud bonū ſeparatuz ſit idea: ⁊ rō oium bonoꝝ. ſed pn̄m ⁊ finis. Uel etiā dicunt̄ oīa bona magis ſm analogiā.i. ꝓportionē eandē: ſicut viſus eſt bonū corpis: ⁊ itellectus eſt bonum aīe. Jdeo hunc tertium modū prefert: q̄ accipitur ſm bonitatem inherētem rebus. Primi autez duo modi ſm bonitatē ſeparatā. A qua non ita ꝓprie aliquid denominatur.

Nota de analogia.

Quō bonum dī de multis.

Ariſtotelis opio de bono ſeparato.

Cur p̄ferat analogia ſm ꝓportionalitatē

Lectio. viij.

Sed forte hoc q̄dez relinquēdum eſt nūc. Certificare.n. de ipſis alterius vtiq̄ phīe erit magis ꝓpriū. Silr̄ aūt ⁊ de idea. ❡ Si.n. eſt vnū q̄d cōiter p̄dicatū bonum: vel ſeparabile quidem ipm̄ ſm ſeipſum: manifeſtum q̄ non vtiq̄ erit operatum neq̄ poſſeſſum bonuz. Nunc autem tale aliquid queritur.

Leo. Are.

❡ Sed hec fortaſſe nūc relinquēda ſunt. Nam ea trite diſcutere: alterius eēt phīe magis. Similr̄ aūt ⁊ de idea. Si enim vnū q̄ddam eſt qd̄ cōiter de oīb° dicat̄ bonum: aut ſeparabile aliq̄d p̄ ſe: clarū eſt id nō eſſe tale: qd̄ ab hoīe agi vel poſſideri queat. Nunc aūt tale aliquid queritur.

Argir.

❡ Sed hec in p̄ſenti forſitan omittenda ſunt. Nam exacte ipſa diſcutere ad aliaz magis ſpectat philoſophiam. Et de idea ſilr̄. Cōſtat.n. ⁊ ſi eſt aliqd̄ vnum bonum qd̄ cōiter dicatur: aut ſeparatuz q̄d ipſum per ſe; nō tamē aut agi aut acquiri ab homine poſſe. Nunc autē tale queritur.

❡ Poſtq̄ pħs oſtēdit q̄ nō eſt vna cōis idea boni. nūc oſtēdit q̄ ēt ſi eſſet nō ꝑtineret ad ꝓpoſitum: vt ſm ipſam eſſet querēda felicitas. ❡ Et circa h̄ tria facit. Primo probat ꝓpoſituz. Scđo ponit quādam rn̄ſionē. ibi. (Forte alicui videbit̄ ⁊c̄.) Tertio excludit eā. ibi. (Probabilitatē q̄dem igit̄ ⁊c̄.) ❡ Dicit ergo p̄. h̄. ſ. qualiter bonū dicat̄ ſm vnā vel diuerſas rōnes de bonis: opꝫ nūc relinquere: q̄ per certitudinē determinare de h̄ ꝑtinet magis ad aliā phīam. ſ. ad metaphyſicā. Et ſilr̄ etiaz ꝯſideratio de idea boni: non eſt ꝓpria p̄ñti intētioni. Et hoꝝ rōnem aſſignat: q̄ ſi eſſet vnum bonū vniuoce de oībus p̄dicatum: vel ēt ſi eſſet per ſe ipm̄ ſeparatum exiſtens manifeſtū eſt q̄ nō erit tale aliquid qd̄ ſit vel opatum vel poſſeſſum ab hoīe. Nunc aūt tale aliq̄d querimus. Querimus enim felicitatē: que eſt finis humanoꝝ actuū. Finis aūt hoīs: vel eſt ipſa eius operatio: vel eſt aliqua res exterior. Que q̄dē pōt eſſe finis hominis: vel q̄ eſt opata ſicut domus eſt finis edificationis: vel q̄ eſt poſſeſſa ſicut res que venit in vſum. Manifeſtuz eſt aūt q̄ illud bonū cōe: vel ſeparatuz nō pōt eſſe ipſa hominis opatio: nec etiaz eſt aliquid p̄ hoīem factum. Nec etiam videtur aliq̄d ab homine poſſeſſum ſicut poſſident̄ res que veniunt in vſum huius vite. Unde manifeſtuz eſt q̄ illud bonū cōmune vel ſeparatum nō eſt bonuz humanum q̄ nunc querimus. ❡ Deinde cum dicit.

Determinare de bono ſepato ⁊ idea per certitudinē pertinet ad metaphyſicam.

Quale bonū e noſtri queratr̄.

❡ Forte aūt alicui videbit̄ vtiq̄ meli° eē cognoſcere ipꝫ ad poſſeſſa ⁊ opata bonoꝝ. Uelut.n. exēplū hoc h̄ntes magis ſciem° ⁊ que nob̄ ſūt bona. Et ſi ſciam° adipiſcemur ipa.

Leo. Are.

❡ At forte videri pōt alicui melius eē idipſum cognoſcere gratia illoꝝ bonorum que agi poſſideriq̄ poſſunt. Nam ſi hoc tanq̄ exēplar habuerimus: magis itelligemus que nobis ſunt bona. Jntelligētes ꝟo adipiſcemur.

Argir.

❡ Fortaſſe ēt cuipiā meli° eē videbit̄ cogſcē ipꝫ ad ea bona q̄ poſſideri ac agi p̄ñt. Naz velut exēplar id h̄ntes: magis ea q̄ nobis ſunt bona ſciem°: ⁊ ſi ſcierim° aſſequemur.

❡ Ponit quandam rn̄ſionē. Poſſet.n. aliquis dicē q̄ illud bonū ſeparatū: quāuis nō ſit opatum vel poſſeſſuz ab homine. eſt tñ exēplar oīum opatoꝝ ⁊ poſſeſſoꝝ bonoꝝ. Expedit autē intueri exēplar ei qui vult ꝑuenire ad exēplata. Et ideo videt̄ expedire q̄ aliq̄s ipm̄ bonum ſeparatuz cognoſcat ꝓpter bona poſſeſſa ⁊ opata. Quia h̄ntes illud bonū ſeparatum ſicut qd̄dam exēplum magis poterim° cognoſcē: ⁊ per ꝯñs melius adipiſci ea que ſunt nobis bona: ſicut inſpicientes ad hoīem aliquē magis poſſunt ꝓprie depingē eius effigiem. ❡ Deinde cum dicit.

Exēplarit̄ vtilitas.

¶ Probabilitatem quidē igiť quandam hēt ſermo. Videtur aūt ſcietijs diſſonare. Oēs enim bonū quoddā appetentes: ⁊ quo indigent ingrentes derelinquūt cognitionē ipſius. Tm aūt auxilium oēs artifices ignorare ⁊ neq̄ ingrere non eſt bene rōnabile.

Leo. Are.

¶ Hec ꝟba ſuaſionē ↄtinent quandā: ſꝫ ſcientijs diſſonare videnť. Nam ille qdē oēs bonū affectātes: ⁊ qḋ deeſt ꝑquirētes: cognitionē huius ꝑtermittūt. At qui tātum ac tale auxiliū a cūctis artificib' ignorari: neq̄ ꝑqri: abſurdū eēt.

Argir.

¶ Hec igiť rō hꝫ qdē quādam ꝓbabilitatē: a ſciētijs autem diſcrepat. Uniuerſe nāq̄ boni affectātes qḋdā: idq̄ qḋ deeſt ꝑquirētes: huius ꝑtermittūt cognitionē. Tātā tñ opē oēs artifices ignorarent ⁊ nō ꝑquirē: nō eſt ↄſentaneū rōni.

¶ Excludit ꝑmiſſam rñſionem duabus rōnib'. Quaꝝ p' ſumiť ex eo qḋ cōiter obſeruať. Et dicit q̄ ſermo ꝑdicte rōnis videtur eſſe ꝓbabilis. Sed tñ videť diſſonare ab eo qḋ obſeruať in oībus ſcientijs. Oēs enim ſcientie ⁊ artes appetunt qḋdam bonū: vt. ſ. habitū eſt. Et vnaqueq̄ vtitur eo qḋ eſt neccūm: ſibi ad ↄſequēdum finem intētum. Nulla aūt vtitur cognitione illius boni ſeparati. Qḋ nō eſſet rationabile ſi ex eo aliqḋ auxilium preberet. Nō ergo aliqd ↄfert ad operata ⁊ poſſeſſa bona cognitio illius boni ſeparati. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

Lec. 1. Nulla ars querit cognitionē boni ſeparati.

¶ Inutile autē. Et qd iuuabiť textor ⁊ faber ad ſuā artē ſciens ipſm bonū? Vel q̄lr magis medicus? vel magis miles erit q ideam ipſam ↄtēplatus eſt? Videtur qdē ꝫ. n. neq̄ ſanitatē ita intēdere medicus: ſed eam que hominis: magis aūt forte eam que huius. Scḋm vnumquēq̄ enim medicabitur. Et de his qdem igitur intantum dictum ſit.

Leo. Are.

¶ Nec ꝟo apparet qd ↄferat textori aut fabro ad artē ſuā: ſi ſcuerit qd ipſm ſit bonūꝫ. Aut qd medicus vel dux peritior fuerit: ſi ideā ipſam ↄtēplatus ſit. Neq̄. n. iſto mō ſanitatem ↄſiderare videť medicus: ſed hoīs ſanitatem. Immo forte huius: naꝫ ſingulis medeť. Ac de his qdē ſatis.

Argir.

¶ Dubium aūt eſt. Et qdnam ad ſuam artē aut textori cōferet. aut fabro: ſi ipſm ſcierit bonum: aut quonam mō vel medicus vel dux euadet peritior qui ideam ipſam aſpexerit. Neq̄ enim valitudinem hoc mō medicus: ſed hominis: immo ꝟo huius fortaſſe ↄſiderat: quippe cum ſingulis hominibus medeatur. Sed de his hactenus.

¶ Que ſumitur ab ipſa nā rei. Et dicit q̄ illud bonū ↄſideratum eſt oīno inutile ad ſcientias ⁊ artes: ⁊ quantum ad eaꝝ exercitium: qꝛ textor vel faber in nullo iuuať ad operationeꝫ ſue artis ex cognitione illius boni ſeparati. Et ēt quātum ad acqſitionē ſcientie vel artis. Nullus. n. magis efficiť medicus vel magis miles per h̄ q̄ ↄtemplať ideam ſeparatā boni. Cuius rōnem aſſignat: qꝛ opꝫ exemplar ad qḋ neceſſe eſt inſpicere eſſe ↄforme opato. Ars autem non operať aliqḋ bonum cōe aut abſtractum: ſed ↄcretū in ſingulari. Medicus enim nō intēdit ſanitatem in abſtracto: ſed in ↄcreto. eam. ſ. que eſt hoīs: qꝛ medicať nō hoīem vniuerſalē ſed ſingularē. Unde relinquiť q̄ cognitio vlis boni ⁊ ſeparati nō ſit neceſſaria neq̄ ad acquiſitionem ſcientiarum neq̄ ad exercitium earum. Ultimo autem ↄcludit dictum eſſe de opinionibus felicitatis.

Cognitio boni ſeparati inutilis ē ad exercitiū ⁊ acqſitionē artiū.

Actiones ſunt circa ſingularia.

Lectio. ix.

Rurſus aūt redeamus ad queſitū bonū qd vtiq̄ ſit. Videť qdē eniꝫ aliud in alia opatione ⁊ arte. Aliḋ eniꝫ in medicinali ⁊ militari ⁊ reliquis ſiľr. Qḋ igitur vnicuiq̄ bonū gr̄a cuius reliqua opata ſunt. Hoc qdem in medicinali qdē ſanitas: in militari ꝟo victoria: in edificatiua aūt domus: in alio ꝟo aliud. In omni aūt opatione ⁊ electione finis. Huius enim gr̄a reliqua operanť oēs. Quare ſiqs operatoꝝ oium eſt finis. hic vtiq̄ erit operatum bonū. Si ꝟo plures plura hec trāſcendens vtiq̄ ſermo ad hoc ipſm perueniet.

Leo. Are.

¶ Rurſus ꝟo ad id qḋ querimus bonum: qd tādem ſit redeamus. Videť enim aliud in alia meſa atq̄ arte exiſtere. ſiqdem aliud in medicina: aliud in re militari: aliud tē in alijs. Quid ergo in ſingulis erit bonū? Nōne id cui' gratia fiunt cetera. Eſt aūt in h̄ medicina ſanitas. in re militari victoria. In architectura edificiū. Item in alio aliud. In oī deniq̄ actu ⁊ inſtituto id qḋ finis eſt. Nam huius gratia cetera fiunt. Quare ſi vnus aliqs oium agibiliuꝫ finis eſt: id certe eſſet ſūmum in agendo bonum. Sin autē plures: plura. Tranſcēdens certe in idem recidit: ſermo.

Argir.

¶ Nunc rurſus redeamus ad id qḋ q̄rimus bonū. ⁊ quitandē ſit ipſm inueſtigemus. Eſſe eni aliud in alia actione ↄſtat ⁊ arte. Aliud eſt enim in medicina ⁊ in re militari ⁊ in ceteris ſiľ mō. Quid igiť vnicuiq̄ bonū eſt? An id gr̄a cuius cetera aguntť. Hoc aūt in medicina qdē eſt ſanitas. In re a. ꝟo militaris facultate victoria: ⁊ in ↄſtruēdaꝝ edium arte domus ⁊ in alia aliud. In actione ēt oī electioneue id qḋ eſt finis. Huius. n. gratia oēs agunt. quare ſiqs omniū reꝝ agendaꝝ ſit finis is ipſm bonū agēdum erit. Sin ꝟo plures: hi ipſi. Oratio igiť migrādo ad idem acceſſit.

¶ Poſtq̄ phs ptractauit opiniones alioꝝ de felicitate. hic determinat de ea ſm ꝓpriam opinionem. ¶ Et diuidiť in partes duas. In p' oſtendit qd ſit felicitas. In 2' determinat de quadā ꝓprietate felicitatis. ibi. (Determinatis aūt his ſcrutemur de felicitate ⁊c̄.) ¶ Prima pars diuidiť in duas ptes. In p' oſtēdit qd ſit felicitas. In ſcḋa remouet quādam dubitationē. ibi. (Multe autēꝫ trāſmutationes ſiunt ⁊c̄.) ¶ Circa p'm duo facit. Primo oſtēdit qd ſit felicitas. Scḋo oñdit q̄ ꝑmiſſe ſnie ↄcordant oīa que dicunť de felicitate. ibi. (Scrutādum ḡ de ipſis ⁊c̄.) ¶ Circa p'm duo facit. Primo ꝓponit quaſdā rōnes cōes ⁊ cōditiones felicitatis: que q̄ſi oīb' ſunt manifeſte. Scḋo ingrit felicitatis eēntiam. ibi. (Sed forte felicitatē qdē ⁊c̄.) ¶ Circa p'm duo facit. Primo ponit felicitatē eē vltimū finē. Scḋo ponit ↄditiōes que cōpetūt vltimo fini. ibi. (Hoc aūt ad h̄ magis explanare ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ q̄ expeditis his que ptinent ad opiones alioꝝ: rurſus opꝫ redire ad bonum: circa qḋ nr̄a verſať inqſitio. ſ. ad felicitatē vt inueſtigem' qd ſit. ¶ Circa qḋ p'm ↄſiderādūꝫ eſt: q̄ in diuerſis opationib' ⁊ artib' videť aliud ⁊ aliud eē bonum intentū. Sicut in medicinali arte bonum intētum eſt ſanitas. ⁊ in militari arte bonūꝫ intentū eſt victoria. ⁊ in alijs artib' aliqḋ aliud bonūꝫ. Et ſi querať qd ſit bonū intētū in vnaquaq̄ arte: vel

Lec. 18.

Lec. 15.

Lec. 12.

Lec. 14.

Qualis ſit ſi‍nis i q̃bus opatione ⁊ arte.

in vnoquoq; negocio. Sciẽdum eſt q̄ hoc eſt illud cuius grã oĩa alia fiunt. In medicina.n. oĩa fiunt ꝓpter ſanitatẽ. In militari oĩa fiunt ꝓpter victoriã. Et in edificatiua oĩa fiunt ꝓpter domũ ↄſtruẽdã. Et ſilr in quolz alio negocio aliqđ aliud eſt bonũ intentũ: cuius grã oĩa alia fiunt. Hoc aũt bonuz intentũ in vnaquaq; opatione vel electione dr̃ finis. Quia finis nihil aliud eſt q̃ illud cui⁹ grã alia fiũt. ¶ Si ḡ occurrat ſtatim aliq̄s finis: ad quẽ ordinent̃ oĩa que operant̃ oẽs artes ⁊ opõnes humane: talis finis erit opatum bonũ ſimplr̃.i. qđ intendit̃ ex oĩbus opib⁹ humanis. Si aũt ad h̃ occurrãt plura bona ad que ordinent̃ diuerſi fines diuerſaꝝ artium: oportebit q̄ inquiſitio rõnis noſtre tranſcẽdat iſta plura quouſq; ꝑueniat ad h̃ ipm̃.i. ad aliud vnũ. Neceſſe eſt enim vnuz eſſe vltimũ finẽ hoĩs inq̃ztum eſt hõ ꝓpter vnitatẽ humane nature: ſicut vnus eſt finis medici inq̃ztum eſt medicus ꝓpter vnitatẽ medicinalis artis. Et iſte vltimus finis hoĩs dicit̃ humanũ bonum: qđ eſt felicitas. ¶ Deinde cum dicit.

Ultim⁹ finis hoĩs ẽ vnus.

¶ Hoc aũt adhuc magis explanare tentandũ. Qm̃ aũt plures vident̃ ⁊ fines. hoꝝ aũt eligimus quoſdã ꝓpter alterũ: vtputa diuitias fiſtulas: ⁊ oĩa organa. Manifeſtũ igitur qm̃ nõ ſunt oẽs ꝑfecti. At optimus aũt ꝑfectus qs videtur. Quapropter ſiqdez eſt aliqđ vnum ſolum ꝑfectum: hoc vtiq; erit qđ queritur. Si ꝟo plura: ꝑfectiſſimũ horuz. ¶ Perfectius aũt dicimus qđ ſm̃ ſeipſum eſt ꝓſequibile eo quod propter alteruz. Et qđ nunq̃ ꝓpter aliud eligibile his que ſm̃ ſeipſa ⁊ ꝓpter aliud eligibilibus. Et ſimpliciter vtiq; perfectũ qđ ſm̃ ſeipſum eligibile ſemꝑ ⁊ nunq̃ propter aliud. ¶ Tale itaq; felicitas maxime vtiq; eſſe videtur. Hanc.n. eligimus ſemper propter ſeipſam ⁊ nunq̃ ꝓpter aliud. Honorem ꝟo ⁊ voluptatẽ ⁊ intellectum ⁊ oẽm virtutem eligimus qdez ⁊ propter ipſaz. Nullo eniz adueniente eligeremus: vnũquodq; ipſoꝝ. Eligimus autẽ hec ⁊ felicitatis gratia ꝓpter hoc ſuſpicãtes ⁊ felices fore. Felicitatem aũt nullus eligit hoꝝ gratia. nec oĩno propter aliud.

Le. are. ¶ Sed conſidum eſt ẽt magis h̃ declarare. Cum ergo conſtet plures eſſe fines: ⁊ quoſdã ex his alioꝝ gratia expeti: ceu diuitias: fiſtulas: oĩaq; inſtrumẽta, patet nõ cunctos eſſe ꝑfectos. Atq; qđ optimũ ſit: ꝑfectum eſſe ↄſtat. Quare ſi vnum aliqđ ⁊ ſolum ꝑfectuz eſt: id certe eſſet qđ queritur. Sin plura: id qđ eoꝝ ꝑfectiſſimum eſt. Perfectius aũt dicimus id qđ ꝓpter ſe expetibile eſt: q̃ id qđ propter aliud. ⁊ id qđ nunq̃ ꝓpter aliud: q̃ ea que ⁊ ꝓpter ſe ⁊ ꝓpter alia expetuntur. Et ſimplr̃ qdem id ꝑfectuz: qđ ſemꝑ ꝓpter ſe expetẽdum eſt: nec vnq̃ ꝓpter aliud. Talis aũt felicitas maxime videt̃ eſſe. Nam eam qdem ſemꝑ ꝓpter ſeipſam: nec vnq̃ ꝓpter aliud expetimus. Honorem ꝟo ⁊ voluptatem ⁊ mentem atq; omnẽ virtutem cum ꝓpter ſe ipſa expetimus: tum ꝓpter felicitatem: per illa naq; beatos nos fore credimus: ipſam ꝟo felicitatem neq; ꝓpter illa neq; omnino ꝓpter aliud quiſq̃ expetit.

Argir. ¶ Enitendum aũt eſt magis h̃ declarare. Cum itaq; plures ſint fines: ⁊ hoꝝ quoſdam ob alios expetamus: vt diuitias fiſtulas: inſtrumẽtaq; oĩno: ꝑſpicuum eſt nõ oĩs fines eſſe ꝑfectos. At finẽ optimum ꝑfectum qd eſſe ↄſtat. Quare ſi tm̃ vnus ꝑfectus ſit finis: is hic erit qui querit̃. Sin plures is qui hoꝝ eſt ꝑfectiſſimus. Eum aũt qui per ſe eſt expetibilis ꝑfectiorem eo dicimus eſſe. qui eſt ꝓpter alium expetẽdus: ⁊ eum qui nunq̃ ob aliũ expetit̃ hys vniuerſis qui per ſe ⁊ ꝓpter illuz etiam expetunt̃. Et eum igit̃ ꝑfectum ſimplr̃ qui per ſe ſemꝑ eſt: ⁊ nunq̃ ob aliuz expetendus. Talis aũt finis ipſa felicitas maxime eẽ videtur. Hanc enim ꝓpter ſeipſam ſemꝑ ⁊ nunq̃ ob aliud quicq̃ expetimus. honorem aũt voluptatem: mẽtem virtutẽ deniq; oẽm ⁊ ꝓpter ſe expetimus. Quippe cum ipſoꝝ vnũqđq; expeteremus ſi nihil inde ẽt ꝓueniret: ⁊ felicitatis ẽt grã: per hec ipſa felices fore nos arbitrantes. Sed illoꝝ gratia felicitatem: aut ob aliud ꝓrſus expetit nemo.

S. Tho.

¶ Ponit duas ↄditiones vltimi finis. Primo qdem q̄ ſit ꝑfectũ. Scđa q̄ ſit per ſe ſufficiens. ibi. (Uidet̃ autẽ ⁊ p ſe ſufficiẽtia ⁊c̃.) vltimus.n. finis eſt vltim⁹ terminus motus nãlis deſiderĳ. Ad h̃ aũt q̄ aliqđ ſit vltimus termin⁹ motus nãlis duo reqrunt̃. Primo qdẽ q̄ ſit hñs ſpẽm: nõ autem in via ad ſpẽm hñdam. Sicut gñatio ignis nõ terminatur ad diſpõnem forme: ſz ad ipſam formã. Qđ autem formam hz eſt ꝑfectũ. Qđ aũt eſt diſpoſitum ad formaz eſt aliqđ impfectũ. Et ideo opz q̄ bonũ qđ eſt vltimus finis ſit bonũ ꝑfectum. Scđo requirit̃ q̄ id qđ eſt termin⁹ motus nãlis ſit integrũ: q: natura nõ deficit in neceſſ̃. Unñ finis gñonis humane: nõ eſt hõ diminutus mẽbro: ſed hõ integer. Et ſilr̃ finis vltimus qui eſt terminus deſiderĳ: neceſſe eſt q̄ ſit per ſe ſufficiẽs: q̃ſi integrũ bonum. ¶ Circa aũt ꝑfectionẽ finalis boni ↄſiderãdum eſt: q̄ ſicut agens ad finẽ mouet: ita finis mouet deſideriuz agẽtis. Unñ opz gradus finiuz ꝓportionari gradib⁹ agẽtis. Eſt aũt triplex agens. Unũ impfectiſſimũ qđ nõ agit p ꝓpriam formaz: ſed ſolũ inq̃ztuz eſt motũ ab alio: ſicut martellus agit cultellum. Unñ effect⁹ ſm̃ formaz adeptam nõ aſſimilat̃ huic agẽti: ſed ei a quo mouet̃. Aliud aũt eſt agens ꝑfectuz qđ agit qdem ſm̃ ſuam formã: vñ aſſimilat̃ ei effectus: ſicut ignis calefacit. Sed tñ indiget moueri ab aliquo ꝑncipali priori agẽte. Et q̃ztum ad h̃ hẽt aliqđ impfectionis q̃ſi participãs cum inſtrũo. Tertiũ aũt eſt agens ꝑfectiſſimus qđ agit qdem ſm̃ formã ꝓpriam: ⁊ ab alio nõ mouet̃. Et ſilr̃ eſt in finib⁹. Eſt.n. aliqđ qđ appetit̃ nõ ꝓpter aliquaz formalẽ bonitatẽ in ipſo exiſtẽ: ſz ſolũ inq̃ztum eſt vtile ad aliqđ: ſicut medicina amara. Eſt aũt aliqđ qđ eſt qdẽ appetibile ꝓpter aliqđ qđ in ſe hz: ⁊ tñ appetit̃ ꝓpter aliud ſicut medicina valida ſapida. Et h̃ eſt bonũ ꝑfectius. Bonum aũt ꝑfectiſſimuz eſt qđ ita appetit̃ ꝓpter ſe q̄ nunq̃ appetit̃ ꝓpter aliud. Hos igit̃ tres gradus bonoꝝ diſtinguit hic pħs. Et dicit q̄ h̃ qđ dictũ eſt de vltimo fine: opz adhuc magis explanare ingrẽdo ↄditiones que reqrunt̃ ad vltimũ finem. Uident̃ aũt eẽ plures gradus finiũ: quorum qſdã eligimus ꝓpter aliud ſolũ: ſicut diuitias: que nõ appetunt̃ niſi inq̃ztuz ſunt vtiles ad vitã hoĩs: ⁊ fiſtulas qb⁹ canit̃: ⁊ ſilr̃ oĩa organa: que nõ querunt̃ niſi ꝓpter vſuz eoꝝ. Unñ manifeſtũ eſt q̄ oẽs iſti fines ſunt impfecti. Optim⁹ aũt finis qui eſt vltimus opz q̄ ſit ꝑfectus. Unñ ſi vnũ ſolũ ſit tale opz h̃ eſſe vltimuz finẽ quẽ querimus. Si aũt ſint multi ꝑfecti fines. opz q̄ ꝑfectiſſim⁹ hoꝝ ſit optimus ⁊ vltimus. Manifeſtũ eſt aũt q̄ ſicut id qđ eſt ſm̃ ſe appetibile eſt magis ꝑfectũ eo qđ eſt appetibile ꝓpter alterum. ita illud qđ nunq̃ appetit̃ ꝓpter aliud eſt ꝑfecti⁹: his que lz ſm̃ ſe appetant̃: tñ appetunt̃ ẽt ꝓpter aliud. Et ita ſimplr̃ ꝑfectum eſt qđ eſt ſemꝑ ſm̃ ſe eligibile: ⁊ nunq̃ ꝓpter aliud. Talis aũt videt̃ eẽ felicitas. Qnaz nequaq̃ eligimus ꝓpter aliud: ſz ſemꝑ ꝓpter ſeipſam. Honorẽ ꝟo

Cõditiões vltimi finis.
Pria q̄ ſit bonum ꝑfectum.
Scđa q̄ ſit per ſe ſufficiens.
Gradus finiũ ꝓportionãtur gradibus agẽtium.
Agẽs triplex.
Finis triplex.
Boni perfectum.
De appetitu felicitatis

⁊ voluptates ⁊ intelligẽtias ⁊ virtutẽ eligimus qdẽ ꝓpter ſeipſa. Eligeremus.n.ea vel appeteremus: etiã ſi nihil aliud ex eis nobis ꝓueniret. Et tñ eligimus ea ꝓpter felicitatem. inq̃ntum ꝑ ea credimus nos futuros felices. Felicitatẽ aũt nullus eligit ꝓpter hoc: nec ꝓpter aliqd aliud. Unde relinquit ꝙ felicitas ſit pfectiſſimum bonoꝝ: ⁊ per ꝯñs vltimus ⁊ optimus finis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Uidetur aũt ⁊ ex ꝑ ſe ſufficientia idẽ accidere. Perfectũ.n.bonum per ſe ſufficiens eſſe videt̃. Per ſe ſufficiens aũt dicimus nõ ipſi ſoli viuẽti vitã ſolitariam: ſed ⁊ parentibus: ⁊ filijs: ⁊ vxori: ⁊ vniuerſaliter amicis: ⁊ ciuibus: q2 nã ciuile homo. Hoꝝ aũt aſſumendus terminus quis. Extẽdenti eni3 ad parentes ⁊ propinquos ⁊ amicos amicoꝝ in infinitum procedit. Sed hoc qdem rurſus pſcrutandum. Per ſe ſufficiens aũt ponimus qđ ſufficiẽtem ſolitariam ⁊ eligibilẽ facit vitã ⁊ nullo exteriori indigẽtem. Talẽ aũt felicitatem exiſtimamus eſſe.

Le. are.

ℭ Uidetur aũt ⁊ ex ſufficientia idem ꝓbari. Perfectum.n. bonu3 per ſe ſufficiens videt̃ eſſe. Sufficiens aũt dicimus: nõ ſibi ſoli vitam ſolitariam viuẽti: ſed parẽtibus: ⁊ natis: ⁊ vxori: ⁊ amicis: ⁊ ciuibus etia3: quando natura hõ ciuilis eſt. ℭ Sumẽdus eſt tñ in his quidã terminus: ne ſi ad natos natoꝝ ⁊ amicos amicoꝝ extendat̃: in infinitũ fiat ꝓgreſſus. Sed de h̃ alias ꝯſiderãdum erit. Sufficiẽs aũt per ſe ponim⁹: qđ vel ſolu3 vitam ſufficiẽtẽ ⁊ optabilẽ ac nullius idigam ꝓſtat. Hõ aũt putam⁹ eſſe felicitatem.

Argu.

ℭ Idem ⁊ ex ſufficientia videt̃ accidere. Perfectũ nãq3 bonum ſufficiens eſt. Sufficiens aũt dicimus nõ ipſi ſoli qui vitam ſolitariam agit: ſed ⁊ parentibus: ⁊ natis: ⁊ vxori: ⁊ amicis oĩno: ac ciuibus. Quãdoquidem hõ natura ciuilis eſt: atq3 ſumendus eſt in his terminus qdam: nã3 ſi ad parentes h̃ ipſum ⁊ natoꝝ natos ⁊ amicoꝝ amicos extenderis in infinitum fiet ꝓgreſſio. Sed de hoc ꝯſiderandu3 eſt poſtea. Id aũt ſufficiens eſſe ponimus. qđ ſolum a ceteris ſegregatum expetibilẽ vitam facit: neq3 nullius indigentem. Tale autẽ felicitatem ipſam eſſe exiſtimamus.

S.Tho.

ℭ Agit de per ſe ſufficiẽtia felicitatis. Et ꝓ quãtũ ad id qđ ptinet ad rõnẽ ſufficientie. Scđo inq̃ntum ad id qđ addit̃ per ſe.ibi.(Amplius aũt oĩum ⁊c̃.) Dicit ergo ꝓ ꝙ idẽ videtur ſequi ex ꝑ ſe ſufficiẽtia. ſicut ⁊ ex pfectione. ſ.ꝙ felicitas ſit optimus ⁊ vltimus finis. Hec.n.duo ſe ꝯſequuntur. Nam bonũ pfectum videt̃ eſſe per ſe ſufficiẽs. Si.n.quantum ad aliqđ nõ ſufficit iam nõ videt̃ perfecte deſiderium quietare: ⁊ ita nõ erit pfectum bonũ. Dr̃ aũt eſſe per ſe ſufficiens bonũ: nõ q2 ſit ſufficiens vni ſoli homini viuenti vitam ſolitariã: ſed parẽtibus ⁊ filijs ⁊ vxori ⁊ amicis ⁊ ciuibus: vt.ſ.ſufficiat eis in tẽporalibus ꝓuidere neceſſaria auxilia miniſtrãdo: ⁊ in ſpiritualib⁹ inſtruendo vel ꝯſiliãdo. Et h̃ ideo: q2 hõ nãliter ẽ alal ciuile. Et ideo nõ ſufficit ſuo deſiderio ꝙ ſibi ꝓuideat: ſed etiã ꝙ poſſit alijs prouidere. Sed h̃ op3 intelligere vſq3 ad aliquẽ terminum. Si enim aliqs velit h̃ extendere: nõ ſolũ ad ꝯſanguineos ⁊ amicos proprios. Sed etiã ad amicos amicoꝝ ꝓcederet h̃ in infinitum. ⁊ ſic nulli poterit ſufficientia ꝓuenire: ⁊ ita nullus poſſet eſſe felix. ſi felicitas hanc infinitã ſufficientiã requireret. Loquit̃.n.in hoc libro ph̃s de felicitate: qualis ĩ hac vita põt haberi. Nam felicitas alterius vite omnẽ inueſtigationẽ rõnis excedit. Quis aũt ſit terminus vſq3 ad quẽ

Hõ deſiderat nõ ſolũ ſibi ipſi ſed ẽt alijs ꝓuidere.

De q̃ felicitate loq̃tur hic philoſophus.

oporteat felicẽ eſſe ſufficientem. rurſus perſcrutandu3 alibi erit. ſ.in yconomica vel politica. Et q2 expoſuerat cui debeat eſſe ſufficiens bonu3 pfectum: qđ felicitas dr̃. q2.ſ.nõ ſoli vni homini: ſed ſibi ⁊ oĩbus quoꝝ cura ad ipſum ſpectat. Conſequenter exponit quid ſit qđ dicitur per ſe ſufficiens. Et dicit ꝙ per ſe ſufficiens dr̃ illud qđ etiã ſi ſolũ habeatur facit vitam eligibilẽ: ⁊ nullo exteriori indigentem. Et hoc maxime cõuenit felicitati. alioquin nõ terminaret motum deſiderij: ſi extra ipſa3 remaneret aliquid quo homo indigeret. Omnis enim indigens deſiderat adipiſci id quo indiget. Unde manifeſtum eſt ꝙ felicitas eſt bonum per ſe ſufficiens. ℭ Deinde cum dicit.

Quid dicat bonũ ꝑ ſe ſufficiẽs. Felicitas ẽ bonũ ꝑ ſe ſufficiens.

ℭ Amplius aũt oĩum maxime eligibilẽ nõ cõnumeratam. Cõnumerata aũt manifeſtũ ꝙ eligibilior cũ oĩno eſſe putemus bonoꝝ. Supabũdantia.n.bonoꝝ fit eo qđ appoſitũ eſt. Bonoꝝ aũt maius eligibilius ſemper. Perfectũ vtiq3 qdẽ videt̃ ⁊ per ſe ſufficiens felicitas oĩum opatoꝝ exiſtẽs finis.

Le. are.

ℭ Inſuper omnium maxime expetibilem non cõnumeratam. Nam ſi cõnumeretur: clarum eſt cum minimo bonorum magis eſſe expetendam: cu3 bonoꝝ accumulatio ſit quicquid adiungitur. In bonis autẽ ſemper maius ſit expetendũ. Perfectum ergo quiddã ⁊ ſufficiens per ſe videt̃ eſſe felicitas: agibilium finis exiſtens.

Argu.

ℭ Et inſuper cum non numeratur cu3 ceteris maxime omnium expetibilem: cum numeratur magis vt par eſt expetibilem cum minimo bonorum eſſe putamus. Augmentum enim bonorum fit id quod adiungitur. Id autẽ ſemper magis eſt expetibile quod maius eſt bonum. Perfectum igitur quid ⁊ ſufficiens eſt felicitas cum ſit rerum agendarum omnium finis.

S.Tho.

ℭ Exponit rationē per ſe ſufficientie. quantum ad hoc qđ dicit per ſe. Dicitur autem aliquid per ſe ſufficiens: ex eo ꝙ ſeorſum ab alijs acceptũ eſt ſufficiens. Quod quidem poteſt dupliciter contingere. Uno modo ſic ꝙ illud bonum perfectũ quod dicitur per ſe ſufficiens non poſſit recipere augmentum bonitatis ex alio bono addito. Et hoc quidem eſt conditio eius: quod eſt totale bonum. ſ.dei. Sicut enim pars cõnumerata non eſt aliquid maius q̃3 totum. quia ipſa pars in toto includitur. ita etia3 quodcunq3 bonum cõnumeratum deo non facit aliquod augmentũ bonitatis: quia non eſt bonũ: niſi per hoc ꝙ participat bonitatem diuinam. Aliquid autem dicitur etiam ſolitarium vel nullo alio cõnumerato eſſe ſufficiens: inquantũ continet omne illud quo indiget homo ex neceſſitate. Et ſic felicitas de qua nunc loquimur habet de ſe ſufficientia3: quia in ſe cõtinet omne illud quod eſt in ſe neceſſariũ: non autẽ omne illud quod poteſt homini aduenire. Unde põt melior fieri aliquo alio addito. Non tamen remanet deſiderium hominis inquietum: quia deſiderium ratione regulatum: quale oportet eſſe felicis: non habet inquietudine3 de his que non ſunt neceſſaria: l3 ſint poſſibilia adipiſci. Hoc eſt ergo quod dicit: maxime inter omnia cõuenire felicitati. ꝙ etiam ipſa non connumerata alijs ſit eligibilis. Tamen ſi connumeretur alicui alteri in minimo bonoꝝ: manifeſtum eſt ꝙ erit eligibilior. Cuius ratio eſt: quia per appoſitionem fit ſuperabundantia: vel augmentum boni. Quanto autem aliquid eſt magis bonũ: tanto eſt magis eligibile. Ultimo autem concludit epilogando qđ dictum eſt. ſ.ꝙ felicitas cum ſit omnium operatoꝝ vltimus finis: eſt pfectũ bonum: ⁊ per ſe ſufficiens.

Lectio.x.

Per ſe ſufficiens dupliciter.

Nota de bono diuino

Quõ felicitas dicat̃ bonũ per ſe ſufficiens.

Obiectionis excluſio.

Deſideriũ felicis ẽ rõne reglatũ

Sed forte felicitatem quidē ⁊ optimum dicere confeſſum quidez videtur. Deſideratur autem manifeſtius quid ē adhuc dici.

Le. are. ¶ Enim vero felicitatem eſſe ſummum bonum manifeſtū eſt. Sed quid ipſa felicitas ſit: planius dilucidari queritur.

Argir. ¶ Sed forſitan felicitatem quidem ſummum eſſe dicere bonum ab vniuerſis conceditur. Deſideratur autem vt dilucidius quidnam ſit ipſa dicatur.

S. Tho.

¶ Poſtꝗ phs poſuit quaſdam cōditiones felicitatis. h inueſtigat diffinitionem eius. ¶ Et circa hoc tria facit. Primo oſtendit neceſſitatem huius inquiſitionis. Secundo venatur diffinitionem felicitatis. ibi. (Forte vtiqꝫ fiet h ⁊c.) Tertio oſtendit ꝙ premiſſa diffinitio nō eſt ſufficiens. ſed adhuc oportet amplius dicere. ibi. (Circumſcribatur quidem ⁊c.) ¶ Dicit ergo primo ꝙ omnes ꝯfitentur felicitatem eſſe aliqd optimum ad qḋ pertinet ꝙ felicitas ſit vltimus finis ⁊ perfectū bonum per ſe ſufficiens. Sed adhuc manifeſtius oportet dici aliqd de felicitate; vt ſciatur qd ipſa ſit in ſpeciali. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Forte vtiqꝫ fiet hoc ſi ſumatur opus hominis. Quēadmodum enim tibicini ⁊ ſtatuifico ⁊ omni artifici ⁊ omnino quoꝝ eſt opus aliquod ⁊ actus in opere videtur bonuz eſſe ⁊ bene: ita videtur vtiqꝫ ⁊ homini. Siquidem eſt opus aliquod ipſi.

Le. are. ¶ Forſan vero id fiet: ſi opus hominis deprehendatur. Ut enim tibicini ⁊ ſtatuario cunctiſqꝫ artificibus ac omnino omnibus ꝗ quorum eſt aliquod opus atqꝫ actio in opere ipſo: bonum ⁊ bene videtur eſſe: ſic etiam homini: ſiquidem eius aliquod opus eſt.

Argir. ¶ Hoc igitur fortaſſe fuerit ſi opus hominis caperet. Ut enim modulatoris: ſtatuarij: ceteroꝝqꝫ artificum: ac toꝝ omnium oino: quoꝝ eſt opus aliqḋ actione. Bonum ⁊ id qḋ bene ſe habet in ipſo opere videtur ꝯſiſtere: ſic ⁊ hois bonū in opere ipſius eſſe ꝯſtabit: ſi ſit ipſius aliqḋ opus.

S. Tho.

¶ Inueſtigat diffinitionez felicitatis. Et circa h duo facit. Primo inquirit genus eius. Secūdo differentias eius. ibi. (Si aūt opus hois.) Circa primuz tria facit. Primo oſtēdit ꝙ felicitas eſt operatio hominis. Secūdo oſtendit ꝙ hominis ſit aliqua propria operatio. ibi. (Utrū igitur textoris ⁊c.) Tertio oſtēdit que ſit ꝓpria operatio hominis. ibi. (Quid igitur ⁊c.) Dicit ergo primo ꝙ quid ſit felicitas poterit manifeſtuz eſſe ſi ſumat opatio hois. Cuiuſlibet enim rei habentis ꝓpriam operationē illa eſt bonū ſuū. ⁊ hoc qḋ bene eſt ei ꝯſiſtit in eius operatione. Sicut tybicinis bonū ꝯſiſtit in eius operatione. Et ſimiliter eius qui facit ſtatuam ⁊ cuiuſlibet artificis. Et huius rō eſt: qꝛ bonū finale cuiuſlibet rei eſt eius vltima perfectio. Forma autez eſt perfectio prima: ſꝫ operatio eſt perfectio ſecunda. Si aūt aliqua res exterior dicat eſſe finis: hoc nō erit niſi mediante operatione per quā hō ad rem illaz attingat: vel faciendo: ſicut edificator domū: aut qꝛ vtitur ſeu fruitur ea. Et ſic relinqtur ꝙ finale bonū cuiuſlibet rei in eius operatione ſit requirenduz. Si igiꝭ hois eſt aliqua operatio propria: neceſſe eſt ꝙ in eius operatione ꝓpria ꝯſiſtat finale bonū ipſius: qḋ eſt felicitas. Et ita felicitas eſt ꝓpria operatio hois. Si aūt dr̄ in aliquo alio felicitatē ꝯſiſtere: aut h erit aliqd quo hō redditur idoneus ad hͦ operationez: aut erit aliqd ad qḋ per ſuam operationē attingit: ſicut deus dr̄ eſſe beatitudo hois. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Utrum igiꝭ textoris quidē ⁊ coriarij ſunt opera quedam ⁊ actus: hominis vero nullū eſt: ſed ocioſum naturaliter eſt.

Le. are. ¶ Utruz igiꝭ fabri ⁊ ſutoris aliqua opa ſunt ⁊ actus. hois vero nullū eſt opus: ſed ad nihil agendum natus eſt.

Argir. ¶ Fabri ne igitur ⁊ ſutoris opera ſunt quedam actioneſꝗ: hois autem nullum eſt opus: ſed eſt ocioſus hō natura.

S. Tho.

¶ Probat ꝙ ſit aliqua ꝓpria operatio hois. Et hoc dupliciter. Et primo qdem per ea que accidunt hoi. Accidit. n. homini qḋ ſit textor vel coriarius: aut grāmaticus vel muſicus ſiue aliqd aliud huiꝰ. Sed nihil iſtoꝝ eſt qḋ non habeat ꝓpriam operationē. Alioqn ſequeretur ꝙ hͦ ocioſe ⁊ fruſtra hoi aduenirent. Multo autez magis incōueniens eſt ꝙ ſit ocioſum ⁊ fruſtra id qḋ eſt ſm naturam: qḋ eſt ordinatum: rōne diuina: ꝗꝫ id qḋ eſt ordinatuz rōne humana. Cum igitur hō ſit aliqd exiſtens ſm naturam: impoſſibile eſt ꝙ ſit naturaliter ocioſus. q. nō habens ꝓpriam operationem. Eſt igiꝭ aliqua operatio hois ꝓpria. ſicut eoꝝ que ei accidunt. Cuius cauſa eſt: qꝛ vnūqḋqꝫ vel nāle vel artificiale eſt per aliquaz formam que eſt alicuius opōnis prīn. Unū ſicut vnaqueqꝫ res hꝫ ꝓprium eſſe per ſuam formam: ita etiam hꝫ ꝓpriam operationē. ¶ Scḋo ibi.

¶ Uel quēadmodum oculi: ⁊ manus: ⁊ pedis: ⁊ oino vniuſcuiuſqꝫ particularū videt aliquod opus: ita ⁊ hois ꝓpter hec oia ponet aliquis vtiqꝫ opus aliquod.

Le. are. ¶ An quemadmodum ⁊ oculi ⁊ manus ⁊ pedis ⁊ ſingulorum membroꝝ: aliquod eſt opus: ſic ⁊ hominis preter hec omnia aliquod opus poni debet.

Argir. ¶ An vt oculi: manus: pedis: ⁊ cuiuſqꝫ omnino partis aliquod opus eſt; ſic ⁊ hominis preter hec omnia quiſpiam aliquod poſuerit opus.

S. Tho.

¶ Oſtendit idē per hois partes. Eandē. n. opōꝫ opꝫ eſtimare in toto ⁊ in ptibꝰ: qꝛ ſicut aīa eſt actꝰ totius corporis: ita quedā partes anime ſunt actꝰ quarūdā partiū corporis. vt viſus oculi. Sed quelibet pars hois hꝫ ꝓpriam opōnē: ſicut oculi opatio eſt videre: ⁊ manus palpare: ⁊ pedū ambulare: ⁊ ſic de alijs particulis. relinquiꝭ ḡo ꝙ totius hois ſit aliqua ꝓpria operatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quid igitur vtiqꝫ inqꝫ: viuere quidez videtur cōmune ⁊ plantis. Queritur aūt propriuz. Separandū ergo nutritiuā ⁊ augmentatiuam vitā. Sequens aūt ſenſitiua quedā vtiqꝫ erit. Uidet vero ⁊ hec cōis ⁊ equo ⁊ boui ⁊ omni aiali. Relinquitur opatiua vtiqꝫ quedā rōnem hntis. Hoc aūt qdem vt perſuaſibile rōne. Hec vero vt hns ⁊ intelligēs. Dupli aūt ⁊ hac dicta: eā que ſm rōne ponēdum. Principalius. n. videtur dici.

Le. are. ¶ Quid igiꝭ h tandē erit? Nam viuere qdem cōe videtur etiam plantis. At nos ꝓpriū querimus. Sequeſtrāda eſt igiꝭ vegetatiua vita: conſequens eſſet ſenſitiua quedaz. Hanc etiam boui ⁊ equo ⁊ omni animali cōēꝫ eſſe ꝯſtat. Reſtat ergo ōpatiua quedam rōnem habentis. Atqꝫ huiꝰ partim vt rōni obediens: partim vt habens atqꝫ intelligens. Cum vero ⁊ hec dupli dicatur: ponenda eſt illa que ſm actū rōnalem dicitur. Nam pncipalius hec dici videtur.

Argir. ¶ Quid igiꝭ id fuerit tandē? Uiuere enim hoi cum plantis cōe eſt. Opus autem ꝓprium ipſius hominis queritur.

¶ Oſtendit q auditorẽ opʒ acceptare in moralib⁹ pdictũ modũ determinãdi. Et dicit q debitũ eſt q vnuſqſqʒ recipiat vnumqdqʒ qd ſibi ab alio dr. Eodem mõ .i. ſm q cõuenit materie. Quia ad hoiem diſciplinatũ .i. bene inſtructum ptinet: vt tm̃ certitudinẽ querat in vnaqqʒ mã: quãtum nã rei patif. Nõ enim põt eẽ tanta certitudo in mã variabili ⁊ pingẽti: ſicut in mã necĩa: ſemp eodẽ mõ ſe hñte. Et ideo auditor bñ diſciplinat⁹: nõ dʒ maiorẽ certitudinẽ regrere nec minorẽ eſſe ptẽtus q̃ ſit pueniens rei de q̃ agif. Propinquum .n. peccñ eẽ videf ſi aliqs acceptet aliquem mathematicũ pſuaſionib⁹ rhetoricis vtentẽ: ⁊ ſi expetat a rhetorico demrones certas: quales dʒ pferre mathematicus. Utrũqʒ .n. ptingit ex h q nõ pſideraf modus mãe cõueniens. Nã mathematica eſt circa mãm in qua iueníf oĩmoda certitudo. Rhetorica aũt negociaf circa mãm ciuilẽ in qua multiplex variatio accidit. ¶ Deinde cũ dicit.

Nõ eſt eadẽ certitudo a mathematico ⁊ a rhetore q̃rẽda.

¶ Unuſqſqʒ aũt iudicat bñ que cognoſcit ⁊ eoꝝ eſt bonus iudex. Scdm ergo vnũqdqʒ in vnoquoqʒ erudit⁹ bene iudicat. Simpliciter autem qui circa oĩa eruditus eſt.

Leo. Are.

¶ Quiſqʒ bñ iudicat q̃ cogſcit: eoꝝqʒ bon⁹ eſt iudex. Singula igif is q in ſingul. ſimplr ãt is q in cũctis erudit⁹ eſt.

Argir.

¶ At qui bñ qſqʒ iudicat ea que cogſcit: ⁊ ipſoꝝ bonus eſt iudex. Js ergo in vnaquaqʒ re bñ iudicat q in illis eſt eruditus. Abſolute autem qui eſt in omnibus eruditus.

¶ Oñdit qualis debeat eſſe auditor hui⁹ ſcie. Et p oſtendit qs ſit inſufficiens auditor. Scdo qs ſit inutilis. ibi. (Amplius aũt paſſionũ ⁊c.) Tertio oſtẽdit qs ſit auditor pueniens. ibi. (Scdm rõnẽ ⁊c.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Primo pmittit quedã que ſunt necĩa ad ppoſitum oſtẽdendum. Et dicit q vnuſqſqʒ nõ põt habere bonum iudiciũ niſi de his que cognoſcit. Et ſic ille qui eſt inſtructus circa vnum aliqd genus: bene põt iudicare de his que pertinent ad illud genus. Sed ille qui eſt bene iſtructus circa oĩa poteſt ſimpliciter bene iudicare de oĩbus. ¶ Secundo ibi.

Quis poſſit bene iudicare.

¶ Jdcirco politice nõ eſt pprius auditor iuuenis. Jnexpertus .n. eſt eoꝝ qui ſm vitam ſunt actuũ. Rõnes aũt de his ⁊ ex his ſunt.

Leo. Are.

¶ Ex quo fit vt iuuenis quidẽ nequaq̃ idoneus auditor ſit ciuilis diſcipline. Rudis enim earum reꝝ que in vita verſantur. ſermo autem ex illis ⁊ de illis eſt.

Argir.

¶ Quapropter iuuenis ciuilis diſcipline non eſt idoneus auditor. Eſt enim rudis actuum vite. Ex his autem ⁊ de his ipſe rationes efficiuntur.

¶ Concludit ppoſitum. ſ. q iuuenis nõ eſt pueniens auditor politice ⁊ totius moralis ſcie que ſub politica cõprehẽdif: q ſicut dcm̃ eſt: nullus põt bene iudicare niſi ea que nouit. Oĩs aũt auditor opʒ q bene iudicet de his que audit: vt. ſ. bñ dicta recipiat. non aũt ea que male dicunf. Ergo opʒ q nullus ſit auditor pueniens niſi hẽat aliquam notitiã eoꝝ que dʒ audire. Sed iuuenis nõ hʒ notitiã eoꝝ que ptinent ad ſciam moralẽ: que maxime cognoſcunf p expientiam. Juuenis aũt eſt inexpt⁹ opationũ humane vite ppter tpis breuitatẽ: ⁊ tñ rõnes moralis ſcie pcedant ex his que ptinent ad act⁹ humane vite: ⁊ ẽt ſunt de his. Sicut ſi dicaf q liberalis minora ſibi reſuat: ⁊ maiora aliis tribuit: h iuuenis ppter inexpientiã forte nõ iudicabit veꝝ eſſe: ⁊ idẽ eſt in aliis ciuilib⁹. Un̄ manifeſtuʒ eſt q iuuenis non eſt pueniens auditor politice. ¶ Deinde cum dicit.

Qr iuuenis eſt inſufficiẽs auditor diſcipline moralis

Juuenis ẽ inexpt⁹.

¶ Amplius aũt paſſionũ ſecutor exiſtẽs inaniter audiet ⁊ inutiliter: q finis eſt nõ cognitio ſed actus. Differt autẽ nihil iuuenis ſm etatem aut ſm morẽ iuuenilis. Non eniʒ a tpe defectio: ſed ppter ſm paſſiones viuere ⁊ pſequi ſingula. Talibus enim inutilis cognitio fit queadmodum incõtinentibus.

Leo. Are.

¶ Sequax vo adhuc effectibus exiſtens: inaniter ⁊ inutilr audiet: cuʒ finis ſit nõ cognitio ſed actio. Nihil autem differt etate qs iuuenis ſit: an moribus. Non eniʒ in tempore defectus: ſed in viuendo ⁊ perſequendo ſingula ſm animi perturbationem. Nam talibus quidẽ inutilis erit iſta cognitio: quemadmodum iis qui incontinentes ſunt.

Argir.

¶ Preterea cum pturbationes ſequaf incaſſum ⁊ ſine fructu audiet: qppe cũ finis nõ cognitio ſit ſed actio. Intereſt aũt nihil iuuenis ſit etate an morib⁹ iuuenilis. Nõ enim defectus eſt ob tẽpus. Sed q viuit ⁊ perſequitur ſingula cum perturbatione. Talibus enim inutilis fit ipſa cognitio perinde atqʒ in continentibus ipſis.

¶ Oſtendit quis ſit inutilis auditor huius ſciẽtie. Ubi cõſiderandum eſt q ſciẽtia moralis docet hoies ſequi rõnes: ⁊ diſcedere ab his ad que paſſiones aĩe inclinant que ſunt cõcupiſcentia: ira: ⁊ ſimilia. Jn que quidem aliqui tendunt dupliciter. Uno modo ex electione: puta cum aliquis hoc proponit vt cõcupiſcentie ſue ſatiſfaciat. Et hos vocat ſectatores paſſionum. Et alio modo cum aliquis proponit quidem a noxiis delectationibus abſtinere: vincif tamen interdũ impetu paſſionis: vt ptra ſuum ppoſitũ impetuʒ paſſionis ſequaf. Et talis vocaf incõtinens. Dicit g q ille qui eſt ſectator paſſionũ inaniter .i. ſine aliqua efficacia audiet hanc ſcientiam. ⁊ inutiliter .i. abſqʒ pſecutione debiti finis. Finis enim huius ſcie nõ eſt ſola cognitio: ad quã forte puenire poſſent paſſionum ſectatores. Sed finis huius ſcie eſt actus humanus. ſicut ⁊ oĩuʒ ſcientiaꝝ practicaꝝ. Ad actus aũt virtuoſos non perueniunt qui paſſiones ſectanf. Et ſic nihil differt quãtum ad hoc an auditor hui⁹ ſcie ſit iuuenis etate: vel iuuenis morib⁹ .i. paſſionum ſectator. Quia ſicut iuuenis etate deficit a fine huius ſcie qui eſt cognitio: ita ille qui iuuenis eſt moribus: deficit a fine q eſt actio. nõ enim eſt defectus eius ppter tps: ſed ppter h qd viuit ſm paſſiones: ⁊ ſequif ſingula ad que paſſiones inclinant. Talibus autem fit inutilis cognitio huius ſcie. ſicut etiam incõtinentibus qui nõ ſequuntur ſciam quaʒ de moralibus habent. ¶ Deinde cum dicit.

Jnutilis auditor.

Duplex ſectatores paſſionum.

Juuenis morib⁹ qs dicatur.

¶ Scdm rationem autem deſideria facientibus ⁊ operantibus multum vtiqʒ vtile erit de his ſcire. Et quidem de auditore: ⁊ qualiter demonſtrandum ſit ⁊ qd proponimus: prohemialiter dicta ſunt tanta.

Leo. Are.

¶ Qui vo cupiditates ſuas rõni ſubiiciũt: iis iſta ſcire multũ admodũ pderit. Ac de auditore qdẽ: ⁊ quẽadmodum recipiendũ ſit: ⁊ qd pponamus: hec pſatos eſſe ſufficiat.

Argir.

¶ Jis autem qui ſuas rõni ſubiiciunt appetitiones cum rationeqʒ agunt: magnam afferre põt vtilitatẽ. De auditore igitur: ⁊ quonaʒ modo rationes accipi debeant quidqʒ proponimus tot exordii loco dicta ſunt.

Auditor idone⁹ cui hec ſciencia vtilis ſit.

¶ Oſtendit quis ſit conueniens auditor huius ſcientie. Et dicit q multum eſt vtile ſcire de moralibus illis qui ſm ordinem rationis implent oĩa ſua deſideria ⁊ exterius operantur. Ultimo autem epilogat ea que dicta ſunt in hoc prohemio. dicens q tanta ſint dicta prohemialiter de auditore quod fuit vltimum: ⁊ qs ſit modus demõſtrandi quod fuit medium. ⁊ qd ꝓponimus .i. quid ſit illud de quo iſta ſcientia pncipalr intendat. quod fuit primum.

Lectio .iiij.

Dicamus autẽ reſumẽtes qm̃ oĩs cognitio ⁊ electio bonum aliquid deſiderat: qd eſt hoc qđ dicimus ciuilem deſiderare. Et qd eſt: omnium operatorum ſummum bonum.

Leo. Are.

¶ Qm̃ ꝟo vt prediximus: omnis cognitio atq; electio bonum qđdam affectat: videamus qd eſt id qđ ciuilem dicimus affectare: ⁊ quid oĩum agibilium ſupremũ eſt bonũ.

Argir.

¶ Sed nũc repetẽtes dicamus. cũ oĩs cognitio atq; electio boni qđdã affectet: qdnã ſit id qđ ciuilẽ appetẽ dicim⁹ facultatẽ. Et qd id qđ oĩuz reꝝ agẽdaꝝ ſupremũ eſt bonũ.

¶ Premiſſo ꝓhemio. hic Ar. accedit ad tractatum hui⁹ ſcie. Et diuidit in ptes tres. In p̃ determinat de felicitate: que eſt ſũmum iter humana bona pducẽs ad hoc ꝯſiderationem felicitatis: qđ eſt opatio ſm ꝟtutem. In ſcđa parte determinat de virtutibus. ibi. (Si aũt eſt felicitas opatio quedã ſm virtutẽ ⁊c̃.) In tertia cõplet ſuũ tractatũ de felicitate ꝯſiderãs qualis ⁊ que ꝟtutis opatio ſit felicitas. Et hoc in .10. libro. ibi. (Poſt h aũt de delectatiõe ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ duo ſacit. Primo dicit de quo eſt intẽtio. Secũdo exeqtur ꝓpoſitũ. ibi. (Nomine qdez ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo p̃ reſumẽdo qđ ſupra dcm̃ eſt: q cũ oĩs cognitio ⁊ electio deſideret aliqđ bonũ .i. ordinet ad aliqđ bonũ deſideratũ ſicẽ in finẽ. Dicẽdum eſt qd ſit illud bonũ ad qđ ordinat ciuilis ſcia: qđ .ſ. eſt ſũmuz oĩum opatoꝝ. id eſt iter oĩa ad que opatio hũana puenire põt. Hic .n. duo ſupra dcm̃ eſt oportere ꝯſiderari de vltimo fine hũanoꝝ bonoꝝ .ſ. qd ſit qđ hic ꝓponit ꝯſiderandũ ⁊ ad quaz ſciam ptineat: qđ ſupra in ꝓhemio tractatũ eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. iiij.

Que de vltimo fine ſint conſideranda.

¶ Nomine qdem igitur fere a plurimis cõfeſſum eſt. Felicitatẽ .n. ⁊ multi ⁊ excellẽtes dicunt. Bene aũt viuere ⁊ bene operari idẽ exiſtimant ei quod eſt eſſe felicem.

Leo. Are.

¶ Nomine quidem fere omnes cõſentiunt. Felicitatẽ enim vulgus ſimul eruditiq; appellant. ſed ⁊ bene viuere ⁊ bene agere: pro eodem accipiunt ac felicem eſſe.

Argir.

¶ Nomine igit̃ oẽs fere de ipſo ꝯſentiunt. Nam ⁊ vulgus ⁊ elegantes: felicitatem inquiunt eẽ. At q; bene viuere beneq; agere ⁊ felicem eẽ: eadem eẽ putant.

¶ Determinat de felicitate. Et circa h duo facit. Primo ꝓſequit̃ opiniones alioꝝ de felicitate. Scđo determinat de ipſa ſm ꝓpriam ſniam. ibi. (Rurſus aũt redeam⁹ ad queſituz bonuz ⁊c̃.) ¶ Circa p̃m̃ duo facit. Primo ponit opiniones alioꝝ de felicitate. Scđo inqrit de eis. ibi (Nos autẽ dicamus vñ diſceſſimus ⁊c̃.) ¶ Circa p̃m̃ duo facit. Primo ponit opiniones de vltimo fine hũanoꝝ. Scđo determinat q̃liter de hꝫ opinionib⁹ ſit inqrendũ. ibi. (Oẽs igit̃ pſcrutari.) ¶ Circa p̃m̃ duo facit. Primo oſtẽdit in quo oẽs ꝯueniant. Scđo in quo differant. ibi. (De felicitate aũt que eſt ⁊c̃.) ¶ Ponit g̃ p̃ duo in qb⁹ oẽs ꝯueniũt ſꝫ vltimũ finẽ. Primo qdem. ibi. (Felicitatẽ .n. multi) dicens q ⁊ multi: id eſt populares: ⁊ excellentes .i. ſapientes nominauerunt ſũmum humanoꝝ bonũ felicitatẽ. Scđo q̃tuz ad quãdam cõez nominis rõnem: q: oẽs exiſtimant bene viuere ⁊ bene operari idem eſſe qđ eſſe felicẽ. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. v.

Summum bonũ felicitas appellatur. Rõ cõis felicitatis

¶ De felicitate aũt que eſt altercant̃. Et non ſimilr̃ multi ſapientib⁹ crediderũt. Hi qdez enim apertoꝝ qd ⁊ manifeſtoꝝ. vtputa voluptatẽ aut diuitias: aut honorẽ. Alij autez aliud. Multotiens aũt ⁊ idem ipſe alteruz. Egrotans enim qdẽ ſanitatem. Mẽdicans aũt diuitias. Conſcij autez ſibiipſis ignorãtie eos qui magnũ aliqd ⁊ ſup ipſos dicunt admirant̃. Quidam aũt exiſtimauerũt preter hec multa bona: aliud eſſe ſm ſeipm̃ qđ ⁊ omnibus cauſa eſt eſſendi bonum.

Leo. Are.

¶ Quid ꝟo ipſa felicitas ſit: de eo ſane iter ſe diſcrepãt. nec idem vulgus ſapienteſq; tradiderũt. Nam alij qddam ex his que clara ⁊ manifeſta ſunt: vt voluptatẽ: aut diuitias: aut honorem. Alij itẽ aliud. Nõnunq; etiam vnus ⁊ idez diuerſa. Egrotans .n. ſanitatẽ. Pauper diuitias. igno: ãtie ſue ꝯſcij: eos qui magnũ aliqd ⁊ ſupra ſe dicũt: admirant̃. Quidam ꝟo ⁊ p̃ter hec bona aliud qddam ipſum per ſe eſſe putant: qđ cauſa ſit omnibus his cur bona exiſtant.

Argir.

¶ De felicitate aũt quenam ſit diſſentiunt. Et nõ ſimiliter vulgus ac ſapiẽtes eam aſſignant. Quidam .n. vnũ quid eoꝝ que clara manifeſtaq; ſunt ipſam eſſe putant vt voluptatem: aut diuitias: aut honorẽ. Quidam aliqd aliud. Perſepe etiam vnus idẽq; diuerſum. Nam cũ egrotat ſanitatem: cum pauper eſt diuitias. Ignorantie ꝟo ꝯſcij ſue eos admirant̃ qui magnũ aliqd ⁊ vltra vires ipſoꝝ dicũt. Quidã aũt p̃ter hec plura bona aliud qđdã p ſe eẽ putabant: qđ qdẽ ⁊ his vniuerſis vt ſint bona cẽſuere cãm eẽ.

¶ Oſtendit in quo differũt opiniones hominũ circa felicitatem. Et dicit: q circa felicitatem qd ſit in ſpeciali. altercantur: id eſt diuerſificant̃ homines. Et h triplici differentia. Quarum p̃ma accipit̃ ſm q multitudo popularium nõ ſimiliter in h ſentit cum ſapientibus. Nam populares exiſtimant felicitatem eſſe aliquid eoruz que ſunt in aperto ⁊ manifeſto: vt ſunt illa que in ſenſibilibus ꝯſiderantur que ſola manifeſta ſunt multitudini: ⁊ adeo aperta q nõ indigent expõne reſerẽte ſicut ſunt voluptas: diuitie: ⁊ honor: ⁊ alia huiꝰ. Quid autem ſapientes ſuper h ſentiant: vltimo ponit. ¶ Secunda autem differentia eſt popularium adinuicẽ. Quoꝝ alij aliud ſenſibile bonum extimãt eſſe felicitatem: ſicut auari diuitias. intemperati voluptates. ambitioſi honores. ¶ Tertia aũt differẽtia eſt eiuſdẽ ad ſeipm̃. eſt enim ꝯditio vltimi finis vt ſit maxime deſideratum. Unde illud qđ maxime deſiderat̃ populus: exiſtimat eſſe felicitatem. Indigentia autem alicuius boni auget deſiderium. Uñ eger qui indiget ſanitate iudicat ipſaz ſũmum bonũ. Et pari rõne mẽdicus diuitias. Et ſimilr̃ illi qui recognoſcunt ſuam ignorãtiam admirant̃ quaſi felices eos qui pñt dicere aliqđ magnũ: ⁊ qđ eoꝝ intellectũ excedat. Et oĩa iſta pertinent ad opiniones multitudinis. Sed quidaz ſapientes .ſ. platonici: p̃ter hec diuerſa bona ſenſibilia exiſtimauerũt eſſe vnũ bonuz qđ eſt ſm ſeipm̃ .i. q eſt ipſa eſſentia bonitatis ſeparata: ſicut enim formam

Opiones multitudinis de felicitate

Opio platonicoꝝ de ſũmo bono.

ſeparatam hoīe: dicebant per ſe hoīem. ſic bonum ſeparatum per ſe bonū qḋ oīb⁹ bonis eſt cauſa φ ſunt bona: inq̄ſtum .ſ. participant illud ſūmū boni. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Omnes quidem igitur pſcrutari opiniones inane fortaſſis eſt. Sufficiens autē eas maxime que ſuperficietenus apparent vel extimantur habere aliquam rationem.

Leo. Are.

ℭ Cūctas igr̄ opiōnes ſcrutari ſupuacaneū forſā eēt. Sufficiet āt ſi illas q̄ apparētes ſūt: aut rōnē aliq̄z hēr videanť.

Argir.

ℭ Omnes igitur opiniones ſcrutari ſupuacaneum eſt forſaſſe. Satis autez erit ſi eas ſcrutabimur que maxime extant: aut rationem aliquam habere videntur.

Que opiniones ſunt ꝑtractāde & q̄ omittēde.

ℭ Oſtēdit qualr̄ oportēat ingrere de pdictis opinionibus. ℭ Et circa h̄ tria facit. Pmo oſtēdit de qb⁹ harꝫ opinionum opꝫ ingrere. Scdo quo ordine ibi. (Nō lateat autez nos ꝛc.) Tertio qualr̄ oporteat auditorē diſpoſitū eē. ad hoc φ bene capiat ea que dicenť. ibi. (Propter qḋ opꝫ cōſuetudinib⁹ ꝛc.) ℭ Dicit ḡ pmo φ pſcrutari oēs opiones quas aliqui hńt de felicitate eſſet magis vanum q̄ꝫ deceat phm. Quia quedaꝫ oīno ſunt irrōnabiles. Sed ſufficit illas opiones marie pſcrutari: que in ſupficie hńt aliquā rōnē vel ꝑpter apparētiā aliquā: vel ſaltē ꝑpter opinionem multoꝝ hoc exiſtimātium. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Nō lateat aūt nos qm̄ differūt que a pncipijs rōnes: ꝛ que ad pncipia. Bn̄.n. ꝛ plato dubitauit h̄ ꝛ queſiuit. vtrum a pncipijs vl̄ ad pncipia eſt via quēadmodū in ſtadijs ab athlotetis ad terminum vel econuerſo. ℭ Incipiendum quidem igitur a cognitis. Hec autē dupliciter ſunt. Hec qdem enim nobis. Hec autem ſimplr̄. Forte igitur nobis incipiendum eſt a nobis cognitis.

Leo. Are.

ℭ Nec vo nos lateat differre eos ſermones qui a principijs ſunt: ꝛ eos q ad pn̄. Recte.n. Plato dubitauit queſiuitq̄ꝫ, vtrū a pncipijs via ſit: an ad pn̄. quēadmodum in ſtadio ab ijs qui pmia ponūt ad finē: vel ꝯtra. Incipiendū qdē a notis eſt. Sed hec biſariā. Alia.n. nobis nota ſūt. alia ſimpliciter. Nos forſaſſe ab ijs que nob nota ſūt icipe debem⁹.

Argir.

ℭ At.n. ne lateat nos eas inter ſeſe rōnes differre: que a pncipijs pficiſcuntur: ꝛ que ad pncipia pergunt. Recte eniꝫ ꝛ Plato dubitabat atq̄ꝫ querebat: vtrum a pncipijs an ad pncipia ſit ipſa via. Ut in ſtadio ad calcē ex ijs que pmia ponunt: an ꝯtra. Enimuero ſemp eſt a notis incipiēdum. Hec autem duobus modis talia ſunt. Alia nāq̄ꝫ ſunt nobis: alia ſimpliciter nota. Nobis igitur forſitan ex ijs incipiendum eſt que nobis ſunt nota.

Modus & ordo pcedēdi i mā morali.

Duplex ꝓ in ratiociātiōe.

Plato.

Exēplum ad ꝓpoſitū.

ℭ Oſtēdit quo ordine rōcinanduꝫ ſit de hꝫ opinionib⁹. Et ſimplr̄ in tota mā morali. Et aſſignat drīam in ꝓceſſu rōcinādi. Quia quedā rōnes ſunt que ꝓcedūt a pncipijs.i.a cauſis in effectus: ſicut demōſtrationes ꝑpter qd. Quedā aūt ecōuerſo ab effectib⁹ ad cauſas ſiue pncipia que nō demōſtrant ꝑpter qd: ſed ſolū qa. Et hoc etiaꝫ Plato prius diſtinxit ingrens vtrū oporteat ꝓcedere a pncipijs: vel ad pncipia. Et ponit exēpluꝫ de curſu ſtadioꝝ. Erāt.n. qdaꝫ athlothete.i. ꝓpoſiti athletis currentib⁹ in ſtadio. Qui qdē athlothete ſtabāt in pn̄ ſtadioꝝ. Quicq̄ꝫ igiť athlete incipiebant currē ab athlothetis ꝛ ꝓcedebant vſq̄ꝫ ad terminum. Quicq̄ꝫ aūt ecōuerſo. Et ſic et eſt duplex ordo in ꝓceſſu rōnis: vt dcm̄ eſt. Et vt accipiať quo ordine oporteat ꝓcedere in qualibet mā. ꝯſiderāduꝫ eſt φ oportet incipe a magis cognitis: qꝛ ꝑ notiora deuenimus ad ignota. Sūt aūt aliqua notiora duplr̄. Quedā qdeꝫ quo ad nos: ſicut cōpoſita ꝛ ſenſibilia. Et quedā ſimplr̄: ꝛ quo ad nāꝫ .ſ. ſimplicia ꝛ itelligibilia. Et quia nos rōcinando notitiā acquirimus. opꝫ φ ꝓcedamus ab his que ſunt magis nota nob: ꝛ ſi qdē eadē ſunt magis nota nobis: ꝛ ſimplr̄: tunc ratio ꝓcedit a pncipijs: ſicut in mathematicis. Si aūt alia magis nota ſint ſimplr̄: ꝛ alia quo ad nos. tunc opꝫ ecōuerſo ꝓcedere ſicut in nālibus ꝛ moralibus. ℭ Deinde cū dicit.

Incipiendū eſt a notioribus. Notiora dupliciter.

In mathematicis.

In nālib⁹ ꝛ moralib⁹.

ℭ Propter qḋ opꝫ ꝯſuetudinib⁹ duci bene: de bonis ꝛ iuſtis: ꝛ totalr̄ ciuilib⁹ auditurū ſufficiēter. Principiū.n. h̄: ꝛ ſi ſufficiēter nihil opus erit eo qḋ ꝑpter quid. Talis autē hꝫ: vel ſuſcipit vtiq̄ꝫ pncipia facilr̄. Cui autē neutrū exiſtit hoꝝ: audiat que Heſiodi. Iſte qdem optimuꝫ qui oīa intellexerit. Bonus aūt rurſus ꝛ ille qui bn̄dicenti obediet. Qui autē neq̄ꝫ ipſemet intelligit: neq̄ꝫ alium audiens in aīo ponit hic rurſus inutilis vir.

Leo. Are.

ℭ Itaq̄ꝫ bene inſtitutū moribus eſſe opꝫ eum qui de honeſtate ꝛ iuſtitia ꝛ oī ciuili rōne ſufficiēter ſit auditurus. Nā pncipiū eſt qa. ꝛ ſi hoc ſufficiēter conſtet: nihil opus erit ꝑpter qd. Sed qui ita inſtitutus eſt: aut iam hēt pncipia aut facilr̄ capiet. cui vo neutrū iſtoꝝ adſit: is audiat Heſiodum. Optimus ille qdem qui per ſeſe omnia noſcens. Preceptor ſuus ipſe ſibi meliora pegit. Ille bonus rurſuꝫ monitus qui recta ſequetur. Qui nec ipſe videt: nec credit recta monenti. Hic nulla in parte vtilis eſt.

Argir.

ℭ Quocirca bn̄ inſtitutū morib⁹ eū eē opꝫ: qui de honeſtis ꝫ iuſtis ꝛ oī ciuili rōne eſt ſufficiēter auditurus. Eſt.n. pncipiuꝫ eē. Atq̄ꝫ ſi h̄ ſatis ꝯſtet non opus erit ipſo cur ꝛ quā ob cauſam eſt. Talis aūt aut habet pncipia: aut accipere facile poteſt. Cui vo neutrum horum ineſt: is Heſiodi ſententiam audiat hiſce carminibus explicatam.

Optimus ille quidem eſt: ex ſeſe qui omnia nouit.
Perceptis que poſt ꝛ ſemper ſunt meliora.
Is rurſus bonus eſt parēt qui recta monenti.
At qui ex ſe neſcit: cuiq̄ꝫ nec porrigit aures.
Ut bona percipiat: demens ꝛ inutilis ille eſt.

ℭ Oſtendit qualr̄ opꝫ eſſe diſpoſitū talium auditorē. Et dicit φ qa in moralib⁹ opꝫ incipe ab his que ſunt magis nota quo ad nos.i.a qbuſdā effectib⁹ ꝯſideratis circa act⁹ humanos. opꝫ illum qui ſufficiens auditor vult eſſe moralis ſcie: φ ſit manu ductus ꝛ exercitat⁹ in ꝯſuetudinib⁹ humane vite.i. de bonis exteriorib⁹ ꝛ iuſtis.i. de opibus virtutū. ꝛ vniuerſalr̄ de oībus ciuilibus: ſicut ſunt leges ꝛ ordines politicaꝝ: ꝛ ſi que alia ſunt huiꝰ. Quia oportet in moralibus accipe vt pncipium quia ita eſt. Quod qdem accipitur per experientiam ꝛ ꝯſuetudinem. puta φ ꝯcupiſcentie ꝑ abſtinentiam ſuperantur. Et ſi hoc ſit manifeſtum alicui nō multum eſt neceſſarium ei ad operandum cognoſcere propter qd. Sicut medico ſufficit ad ſanandum ſcire φ hec herba curat talem egritudinem. Cognoſcere aūt propter quid requiritur ad ſciendum quod principaliter intēditur in ſcientijs ſpeculatiuis. Talis autem: qui ſcilicet eſt expertus in rebus humanis. vel per ſeipſuꝫ habet pncipia

Qualr̄ debet eē diſpoſitus auditor ſcientie moralis.

Quāꝫ valeat expiētia ꝛ ꝯſuetudo i moralibus.

operabilium quaſi per ſe ea conſiderantis: vel de facili ſuſcipit ea ab alio. Ille vero cui neutrum horum conuenit. audiat iniam Heſiodi poete. Qui dixit q ille eſt optimus. qui.ſ.pōt per ſeipſm intelligere. Et ille etiam eſt bonus qui recipit que ab alio dicunt. Ille aūt qui neqꝫ per ſeipſm pōt intelligere neqꝫ alium audiens poteſt in animo reponere eſt inutilis quantum ad acquiſitionem ſcientie.

Heſiodus

Lectio.v.

Nos autem dicamus vnde diſceſſimus. ſūmum bonuꝫ enim ꝛ felicitatē non irrōnabilr videnſ ex his que huius vite ſunt exiſtimare.

Leo. Are.

Sed redeamus vnde digreſſi ſumus. Bonum ꝛ felicitatem nō abſqꝫ rōne et modo viuendi exiſtimare videntur.

Argir.

Sed nos eo redeam⁹ vñ digreſſi ſum⁹. Sūmū.n.bonū felicitatēqꝫ non ſine rōne ex viuēdi mō videnſ exiſtimare.

Poſtq̄ phus recitauit opiniones diuerſas de felicitate. hic ingrit veritatem de p̄dictis opinionib⁹. Et p̄mo inquirit de opinione loquētium de felicitate moraliter. qui ſcilꝫ ponebant in aliquo bonoꝝ huius vite felicitatem. Scđo inquirit de opinione loquētium de felicitate. nō moraliter ponētium in quodam bono ſeparato. ibi. (Quod aūt vniuerſale.) Circa p̄muꝫ duo facit. Primo ponit illud qđ eſt oībus cōmune huiuſmodi opinionib⁹. Scđo ingrit de diuerſitate opinionum. ibi (Multi quideꝫ ꝛ grauiſſimi.) Quia ergo videbaſ phs degreſſionē feciſſe a p̄ncipali pposito: dum modū pcedēdi determinauit: redit ad p̄ncipale ppoſitum: vñ diſceſſerat. i. ad opiniones de felicitate. Et dicit q non irrōnabilr aliqui videnſ exiſtimare finale bonū: qđ felicitas dr̄: eſſe aliqđ ex his que ptinēt ad hanc vitā. ſ. humanā. Eſt enim finis oīum opeꝝ vite. Ea autem que ſunt ad finē pportionanſ fini. Unde pbabile eſt q felicitas ſit de numero bonoꝝ ptinētium ad hāc vitā. Sed de hoc infra diceſ qđ verum ſit. Deinde cum dicit.

Lec.4.

Felicitatē eē de numero bonoꝝ ad hāc vitā ptinētiū.

Lec.10.

Multi quidem ꝛ grauiſſimi voluptatem. Ideo ꝛ vitam diligunt voluptuoſam.

Leo. Are.

Nam vulgus quidē atqꝫ oneroſiſſimi voluptatē. Quapropter ꝛ ipſi vitam adamant voluptuoſam.

Argir.

Uulgus quidem ꝛ importuniſſimi voluptatem. Quapropter ꝛ deditam voluptatibus vitam amant.

Ingrit veritatē circa ea in qbus diuerſificanſ. Et circa h̄ duo facit. Primo ingrit de opionib⁹ que magis videnſ accedere ad veritatē. In ſcđa de opione recedēte magis a veritate. ibi. (Pecunioſus aūt violētus qs ꝛc̄.) Circa p̄m̄ tria facit. Primo ingrit de opione ponēte felicitateꝫ in his que ptinēt ad vitā voluptuoſam. Scđo de opione ponēte felicitatē in his que ptinent ad vitā ciuilē. ibi. (Qui auteꝫ excellētes ꝛ opatiui ꝛc̄.) In tertia facit mētionem de vita ɔtēplatiua. ibi. (3ª aūt eſt ꝛc̄.) Circa p̄m̄ tria facit. Primo ppōit opionē. Scđo ex incidēti diſtinguit vitas. ibi. (Tres.n.ſunt ꝛc̄.) Tertio ingrit de v̄itate ppoſite opinionis. ibi. (Multi qdē: ergo ꝛc̄.) Dicit ergo p̄mo: q inter bona huius vite. qdā eligunt voluptatē: in ea felicitatē ponētes. Et hi qdem ſunt nō ſolū multi. i. populares hoīes qui fere oēs ad voluptates declinant. ſed ēt qdeꝫ qui ſunt grauiſſimi vel pp̄ter auctoritatē ſcie ꝛ doctrine. vel pp̄ter vite honeſtatē. Nam etiā epycuri qui voluptatē ſūmum bonū extimabant. diligēter colebāt v̄tutes. Sed tñ pp̄ter volu-

Opio ponēs felicitatē in voluptate.

Epicurei.

ptatē: ne. ſ. per ɔ̄ria vitia eoꝝ voluptas ipedireſ. Gula enī per imoderātiaꝫ cibi dolores corporis generat. Propter furtum aliqs carceri mācipaſ. Et ita diuerſa vitia diuerſimode voluptatē impediūt. Et qꝛ vltimus finis eſt maxime diligibilis. ideo illi qui ponūt voluptatē ſūmum bonū maxime diligūt vitam voluptuoſam. Deinde cum dicit.

Tres enim ſunt vite maxime excellentes. Et que nunc dicta eſt. Et que ciuilis eſt. Et tertia: que contemplatiua eſt.

Leo. Are.

Tres enim ſunt maxime precipue. Illa quam nunc diximus. Item ciuilis. Tertia contemplatiua.

Argir.

Tres enim ſunt maxime que precellunt: ea que nunc dicta eſt. Et ciuilis. Et contemplatiua tertia.

Diſtinguit triplicē vitā. ſ. voluptuoſaꝫ que dicta eſt nūc: ciuilem: ꝛ ɔtēplatiuam. Et has dicit maxime excellentes. Ad cuius euidētiam ſciēduꝫ eſt q ſicut īfra in. ix. libro dicetur vnuſqſqꝫ id ad qđ maxime afficiſ reputat vitaꝫ ſuā: ſicut phs phari. venator venari. ꝛ ſic de aliīs. Et qꝛ hō maxime afficiſ ad vltimuꝫ finē: neceſſe eſt q vite diuerſificenſ ſm̄ diuerſitatē vltimi finis. Finis aūt hꝫ rōnē boni. Bonū aūt in tria diuidiſ in vtile. delectabile. ꝛ honeſtū. Quoꝝ duo. ſ. delectabile ꝛ honeſtū. habēt rōnem finis. qꝛ vtrūqꝫ eſt appetibile pp̄ter ſeipſm. Honeſtū aūt dr̄ qđ eſt bonum: ſm̄ rōnem: qđ qdē hꝫ delectationē annexā. Unde delectabile: qđ ɔtra honeſtum diuidiſ: eſt delectabile ſm̄ ſenſum. Ratio autē eſt ꝛ ſpeculatiua ꝛ practica. Uita ergo voluptuoſa dr̄ que fineꝫ ɔſtituit in voluptate ſenſibili. Uita v̄o ciuilis diciſ: que finem cōſtituit in bono practice rationis. puta in exercitio virtuoſoꝝ operum. vita aūt ɔtemplatiua que cōſtituit finem in bono rationis ſpeculatiue vel in contemplatione veritatis. Deinde cum dicit.

Uita triplex.

Lec.14.

Uita voluptuoſa Ciuilis Contēplatiua.

Multi quideꝫ igitur omnino beſtiales videntur eſſe pecudum vitam eligentes.

Leo. Are.

Uulgus igiſ oīno ſeruile videſ: vitā pecoꝝ diligendo.

Argir.

Uulgus igitur mancipīs ſimile penitus eſſe videtur pecorum vitam diligendo.

Ingrit de p̄dicta opione. Et circa hoc duo facit. Primo improbat eam. Scđo iducit rōnem inducētem ad ipſam. ibi. (Adipiſcunſ aūt ꝛc̄.) Circa p̄m̄ ɔſiderāduꝫ eſt q vita voluptuoſa que ponit finē circa delectationem ſenſus: neceſſe hꝫ ponē finē circa maximas delectationes que ſequunſ nāles opationes. qbus. ſ. natura ɔſeruaſ ſm̄ indiuiduum per cibū ꝛ potum: ꝛ ſm̄ ſpeciē p mixtionē ſexuum. Huiꝰ aūt delectationes ſunt cōes hoībus ꝛ beſtiīs. vñ multitudo hoīum ponētium finē in hꝫ voluptatibus: videnſ oīno beſtiales. q. eligētes talē vitam in qua pecudes ſimul nobiſcū cōicant. Si enim in hoc felicitas hoīs ɔſiſteret: pari rōne beſtie felices eſſent: fruentes delectatione cibi ꝛ coitus. Si igiſ felicitas eſt ppriuꝫ bonū hominis impoſſibile eſt q in his conſiſtat felicitas. Deinde cum dicit.

Qꝛ felicitas nō cōſiſtit in voluptate.

Adipiſcuntur aūt rōneꝫ qꝛ multi eoꝝ qui in ptāte ſunt ſimilia patiunſ ſardanapalo.

Felicitas eſt pprium bonum hominis.

Leo. Are.

Subſtentatur auteꝫ ob id quod pleriqꝫ in poteſtatibus conſtituti: inſtar Sardanapali vitam agunt.

Argir.

Habet aūt rōnem q complures eoꝝ qui ſunt in poteſtatibus ɔſtituti: perinde atqꝫ Sardanapalus viuunt.

Cur volu ptas ſum mū bonū eſtimat.

¶ Ponit rōnem inducētē ad hāc opinionē. Et dicit q illi qui poſuit hāc opinionē recipiūt pro rōne q multi illorū qui ſunt in maximis poteſtatib⁹ ɔſtituti ſicut reges ⁊ pnci pes qui feliciſſimi apud vulgus reputant ſimilia patiunt: eundē regi aſſirioꝝ noīe ſardanapalo qui fuit voluptati bus deditus. Et ex hoc reputāt voluptatē eſſe optimū: vt pote q̄ ab optimatib⁹ maxime diligit. ¶ Deīde cū dicit.

Sardana palus.

¶ Qui aūt excellentes ⁊ opatiui: honorem.

Leo. Are.

¶ Elegantes aūt viri ⁊ rebus agendis apti: honorem.

Argir.

¶ Elegantes autem ⁊ ad agendum idonei: honorem.

¶ Jngrit de opinionib⁹ ptinētib⁹ ad vitā actiuā ſiue ciuilē. Et p̄ q̄rtum ad honorē. Scđo quātū ad virtutē. ibi. (Forſitan aūt ⁊ magis ⁊c.) Et hoc rōnabilr. Nā vita ciuilis ſiue actiua intēdit bonū honeſtū. Dr aūt honeſtū. q̄ſi honoris ſtatus. Uñ ad hoc ptinere videt ⁊ ipſe honor ⁊ virtus que eſt honoris cā. Circa p̄m̄ tria facit. Pmo ponit opinionē. Et dicit q illi q ſunt excellētes. i. ṽtuoſi ⁊ opatiui. i. dediti vite actiue poſuit felicitatē in honore. ¶ Scđo ibi.

Ad honeſtū ptinet ⁊ honor atq virtus. Opio ponētiū felicitatē in honore.

¶ Ciuilis enim vite fere h̄ finis.

Leo. Are.

¶ Hic enim fere ciuilis vite finis eſt.

Argir.

¶ Honos enim finis fere ciuilis eſt vite.

Rō p opinione.

¶ Jnducit ad hoc rōnē. Quia fere totius ciuilis vite finis videt eſſe honor qui reddit bene opantib⁹ in vita ciuili q̄ſi premiū. Et ideo colentibus ciuilem vitam pbabile videt felicitas in honore conſiſtere. ¶ Tertio ibi.

¶ Uidet aūt magis ſupficieten⁹ eo qđ queritur. Uidet enim in honorantib⁹ magis eē q̄ in honorato. Bonum aūt pprium qdē ⁊ qđ difficile aufertur eſſe diuinamus.

Leo. Are.

¶ Sed videt leuior q̄ is quē querim⁹ finē. magiſq in honorātib⁹ q̄ in eo qui honorat ɔſiſtere. Nos aūt ppriū qdā ⁊ qđ leuiter auferri nequeat: ſūmū bonū vaticinamur.

Argir.

¶ Uidetur autem ab eo diſtare qđ querimus bonum. Nā in iīs potius qui afficiunt q̄ in iīs qui afficiunt honoribus eſt. Summum autem bonum proprium quid: taleq eſſe vaticinamur: vt auferri facile nequeat.

Q felicitas nō ɔſiſtit in honore. Rō pma.

¶ Jmprobat hāc opionē duab⁹ rōnib⁹. Quaꝝ pmā ponit dicens. q ante aſſignatā rōnē felicitatis diuinamus. i. cōiicimus felicitatē eſſe qđdam bonū: qđ eſt ppriū ipſi felici: vtpote ad ipm maxime ptinēs: ⁊ qđ difficile ab eo auferat. Hoc aūt nō ɔuenit honori: q2 honor vā magis ɔſiſtē i actu q̄dā honorātis: ⁊ in ei⁹ ptāte q̄ ipſius ē q honorat. Ergo honor eſt qđdā magis extrinſecū ⁊ ſupficiale q̄ bonum qđ querit. ſ. felicitas. ¶ Scđam rōnem ponit ibi.

¶ Amplius aūt videntur honorē querere: vt credāt ſeipſos bonos eſſe. Querūt aūt a prudentib⁹ honorari ⁊ apud eos a quib⁹ cognoſcuntur ⁊ in virtute. Manifeſtū igitur quoniam ſm hos virtus melior eſt.

Leo. Are.

¶ Jnſuper honorē ſequi vident. vt ſe bonos eſſe confirmēt. Jtaq a ſapientib⁹ maxime querunt ⁊ apud illos: qui eos cognoſcunt: ⁊ ṽtutis cauſa laudari. Pꝫ igit quantum ad hos attinet: virtutem eſſe potiorem.

Argir.

¶ Preterea honorem perſequuntur homines vt ſeipſi bonos eſſe credant. Jtaq a prudentibus ⁊ apud eos qui ipſos cognoſcunt: ⁊ ob virtutem honoribus affici querunt. Conſtat igitur ſecundum hos ipſos honore preſtantiorem eſſe virtutem.

¶ Que talis eſt. Felicitas eſt qđdā optimū: qđ non querit pp aliđ. Sꝫ honore ē aliqđ meli⁹ illud vꝫ pp qđ q̄rit. Ad h̄. n. hoīes vident honorē querē: vt ⁊ ipſi firmā opionē accipiāt de ſeipſis q ſīt boni ⁊ q ab aliīs h̄ credat. Et iđ querūt honorari a prudētib⁹ q ſīt recti iudicij ⁊ apđ eos a qb⁹ cogſcunt: q meli⁹ poſſunt de eis iudicare. Et querūt honorari de virtute per quam aliqs eſt bonus: vt in 2° dicet. Et ſic virtus eſt aliqđ melius honore pp̄ter quā honor querītur. Non ergo in bonore ɔſiſtit. ¶ Deinde cum dicit.

Rō ſcđa. Propter qđ honor ab hoībus q̄rit ⁊ a qbus.

La. 6.

¶ Forſitan autem ⁊ magis vtiq aliquis finem ciuilis vite hanc exiſtimet.

Leo. Are.

¶ Atq ei fortaſſe q̄ſpiam ciuilis vite finē magis putabit.

Argir.

¶ Atq forſitan ⁊ finem quiſpiam ciuilis vite magis hanc eſſe putauerit.

¶ Jnquirit de opione ponētiū felicitatē in ṽtute. Et circa h̄ duo fac. p̄ pponit opionē. Et dic q forſitā aliqs extimabit magi eē finē ciuil vite ṽtutē q̄ honorē rōne p̄dcā. ¶ 2° ibi.

Opio ponētiū felicitatē i ṽtute.

¶ Uidetur autem imperfectior ⁊ hec. Uidetur enim contingere ⁊ dormire habentem virtutem vel non operari per vitam.

Leo. Are.

¶ Sed videt ⁊ hec impfectior. Nā ⁊ dormire ṽtutē h̄ntem ⁊ nō opari in vita. i. euenire vel ɔtingē recipe videtur.

Argir.

¶ Uerum ⁊ ipſa impfecta eſt. Uidet enim poſſe virtutem habens ⁊ dormire: aut nō agere quicq per vitam.

¶ Jmprobat eam duplici ratione. Quaꝝ prima talis eſt. Felicitas videt eſſe quoddam bonum pfectiſſimum. Sed virtus non eſt talis. Jnuenit enim quādoq ſine opatione que eſt pfectio: vt patet in his qui dormiunt. ⁊ tamē habitum virtutis habēt. ⁊ in his qui habēt habitum virtutis ⁊ in tota vita ſua nō occurrit eis facultas operandi ſm illā virtutē: vt maxime patet in magnanimitate ⁊ magnificentia: quia aliqs pauper habet habitū huiuſmodi. qui tamē nunq̄ pōt magnifica facere. Nō ergo virtus eſt idē felicitati. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

Jmprobatur p̄dicta opinio. Rō pma. Opō eſt pfectio virtutis. Uirtus inuenit quis ſine opōne

¶ Et cū his mala pati: ⁊ iſortunatū eſſe plurimum. Jta autem viuētem nullus vtiq felicitabit niſi poſitionem cuſtodiat. Et de his quidē igitur ſatis. Sufficienter enim in Encycli͞js dictum eſt de ipſis.

Leo. Are.

¶ Et inſuper maxima mala aduerſitateſq ſubire. Eū ṽo qui ita viuat: nemo beatū dicet: niſi poſitionē cuſtodiens. Et de his qdē ſatis. Nā ⁊ in coronis de his abunde dictū.

Argir.

¶ Et inſup maximis malis: atq aduerſa fortuna laborare. Eum ṽo qui ita ſe habet nemo felicem dixerit: niſi qui poſitionem conſeruat. Sed hec hactenus. Satis enī de his eſt ⁊ in conuerſionibus dictum.

¶ Que talis eſt: ɔtingit aliquē habitū habētem virtutis ⁊

Scḋa rō. Cōtingit biuīē biuī ďtutis cē īnfortunatum.

infortunatū eſſe. Sed nullus dicet talē eſſe felicem niſi aliquis qui vellet ꝑtinaciter poſitionē ſuā defendere ↄtra rōnes manifeſtas. Ergo felicitas nō eſt idē ďtuti. Et hoc dicit ad propoſitum ſatis eſſe. Sed de his ſufficienter dictuꝫ eſt in enkidijs. i. in quibuſdaꝫ circularibus verſibus quos de felicitate compoſuit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Tertia autem eſt contemplatiua de qua ꝑſcrutationem faciemus in ſequentibus.**

Leo. Are.

¶ Tertia eſt contemplatiua vita de qua in ſequentibus cōſiderationem faciemus.

Argir.

¶ De contemplatrice autem vita: quā tertiam diximus in ſequentibus ↄſideratione faciemus.

¶ Facit mētionē de vita ↄtēplatiua. Et dicit ꝙ de tertia vita. ſ. ↄtēplatiua ꝑſcrutabit̄ īferi⁹. ſ. i. x. ¶ Deīn cū dicit.

¶ **Pecunioſus autem quis violenter eſt.**

Leo. Are.

¶ Pecunijs vero intēdens: violētus qdam eſt.

Argir.

¶ Ea vero que pecunijs icumbit: violēta quedam eſt vita.

Contra illos qui ponūt felicitatē ī pecunijs. Qualiter dicat̄ vtile

¶ Inquirit de q̄d'ā alia opinione minus rationabili que ponit felicitateꝫ in aliquo qḋ hꝫ rōnem boni. vtilis. ſ. in pecunia. Et hoc repugnat rōni vltimi finis. Naꝫ vtile dr̄ aliqd ex hoc qḋ ordinat̄ ad finē: Quia tñ pecunia hꝫ vſeꝫ vtilitatē reſpectu oīum bonoꝝ tꝑaliū. ideo ꝓbabilitatē quādā hꝫ hec opinio que in pecunijs ponit felicitateꝫ. Improbat autē eā Ariſtoteles duplici rōne. Quaꝝ prima talis eſt. Pecunia per violētiā acquirit̄ ⁊ per violētiā ꝑdit̄. Sed hoc nō ↄuenit felicitati que ē finis volūtarioꝝ oꝑationū: ꝙ felicitas nō ↄſiſtit in pecunijs. ¶ Scḋaꝫ rōnē ponit ibi.

De acquiſitione ⁊ amiſſiōe pecunie.

¶ **Et diuitie non ſunt quod queritur bonū: Utiles enim ſunt ⁊ alterius gratia. Iḋ magis que prius dicta ſunt fineꝫ aliquis vtiqꝫ exiſtimat: Propter ſe enim diliguntur. videtur aūt neqꝫ illa: q̄muis multi ſermōes ad hoc cōpoſiti ſunt. Hic autē relinquātur.**

Leo. Are.

¶ Ipſeqꝫ profecto diuitie: nequaq̄ꝫ ſunt id quod querimus bonum. Utiles eniꝫ ⁊ alterius gratia. Itaqꝫ magis illa q̄ ſupra diximus: fines quis exiſtimet. qm̄ ꝑpter ſe expetunt̄. Sꝫ apparet nec illa ec: q̄muis multa vba ī his ↄſūpta ſunt.

Argir.

¶ Ipſeqꝫ diuitie nō ſunt id qḋ q̄rimus bonū. Utiles enim ſunt ⁊ ob aliud q̄ri ſolēt. Quapp̄ ea q̄ prius ſunt dicta potius quiſpiam fines eſſe exiſtimauerit: qppe cū pp̄ ſe expetant̄. At neqꝫ etiā illa ſunt: q̄q̄ꝫ ad ipſa complures iacte ſunt rationes. Hec igitur miſſa faciamus.

Scḋa rō. Pecunia querit̄ pp̄ aliud.

¶ Que talis eſt. Nos querimus felicitatē tanq̄ꝫ aliqd bonū qḋ nō querit̄ ꝑpter aliud: Sed pecunia querit̄ ꝑpter aliud. q: hꝫ rōnē boni vtilis: vt dictū eſt. Ergo in ipſa non ↄſiſtit felicitas. Cōcludit̄ aūt vlterius qḋ illa que ſupra dicta ſunt. ſ. voluptas honor ⁊ virtus. ꝑñt exiſtimari vltimi fines q: ꝑpter ſe reqrunt̄: vt dictū eſt: Et tñ neqꝫ in illis eſt vltimus finis vt oſteñ ſuꝫ eſt quātūs a diuerſis ſunt multi ſermones compoſiti ad aſſerendum felicitatem in predictis bonis conſiſtere. Sed iſte opiniones ſunt hic relinquende.

Lectio. vj.

Quod autem vl'e melius forte perſcrutari ⁊ querere qualiter dicitur.

Leo. Are.

¶ His igitur omiſſis de vniuerſali videre forſan ꝑſtabit: ⁊ quemadmodum dicatur inquirere.

Argir.

¶ Preſtat fortaſſe de vniuerſali bono cōſiderare: ⁊ quonaꝫ modo dicitur dubitare.

¶ Poſtq̄ꝫ phs reprobauit opiniones ponentiū felicitatem in aliquo manifeſtorum bonoꝝ. hic improbat opinioneꝫ ponentiū felicitatē in quodam bono ſeparato. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo oſtendit ꝙ neceſſariū eſt ingrere de hac opinione. Scḋo incipit eam improbare. ibi. (Ferentes aūt opinionē hanc ⁊c̄.) ¶ Circa primum tria facit. Primo ꝓponit vtilitatē huius inqſitionis. Scḋo oſtēdit qd videatur huic inquiſitioni repugnare. ibi. (Et ſi ardua tali queſtione facta ⁊c̄.) Tertio oſtēdit qḋ illud non debeat retrahere ab inqſitione huius veritatis. ibi. (Uidetur autē vtiqꝫ melius ⁊c̄.) ¶ Circa primū ↄſiderandū eſt ꝙ illud bonū ſeparatū in quo platonici ponebant hominis felicitatē ↄſiſtere dicebāt vniuerſale bonū: per cui⁹ participatione oīa bona dicūt̄. Dicit ergo ꝙ ꝑſcrutari de hoc vli bono an ſit. ⁊ ingrere qualiter eſſe ponat̄. forſitā eſt melius q̄ꝫ ingrere de ꝑmiſſis opinionibus: eius enim inqſitio eſt magis philoſophica: vtpote magis ꝑtinens ad ↄſiderationē veri boni ⁊ vltimi finis q̄ꝫ ꝑmiſſe. ſi ipſe opiniones ſꝫ ſe conſiderentur: Si autē ↄſiderent̄ ſm ꝙ ꝑtinet ad ꝓpoſitum inquirere de premiſſis opinionibus magis videtur fuiſſe conueniens propoſito. Et ideo dixit forſitan: quod eſt aduerbium dubitandi. ¶ Deinde cum dicit.

Uniuerſale bonum ſꝫ platonicos.

¶ **Et ſi ardua tali queſtione facta ꝑpter amicos veros introducere ideas.**

Leo. Are.

¶ Quāq̄ꝫ hec queſtio per ardua ſit ob amicos qui ideas introduxerunt.

Argir.

¶ Q̄ꝫq̄ꝫ hec queſtio per ardua nobis eſt: propterea ꝙ amici ſunt qui formas ipſas introduxerunt.

¶ Ponit qd poſſit eum retrahere ab inquiſitione talis opinionis. Et dicit ꝙ huius inqſitio eſt ↄtraria ſue volūtati. ꝑpter hoc ꝙ erat introducta a ſuis amicis. ſ. a platonicis Nā ipſe fuit platonis diſcipulus. Improbādo aūt ei⁹ opinionē videbat̄ eius honori derogare. Iḋ aūt pon⁹ hic hoc. dicit q̄ꝫ in alijs libꝛis in qb⁹ opinionē platonis improbat: Quia iprobare opionē amici nō eſt ↄ veritatē: que querit̄ ꝑncipaliter in alijs ſpeculatiuis. Eſt aūt ↄ bonos mores: de qb⁹ ꝑncipaliter agit̄ in h libro. ¶ Deinde cum dicit.

Cur ſpāīr ī hoc ari. ſe excuſet de ipugnationi platonis.

¶ **Uidebitur autez vtiqꝫ melius eſſe forſitā ⁊ oportere ⁊ pro ſalute ďitatis ⁊ familiaria deſtruere: ſpecialiterqꝫ ⁊ philoſophos exiſtentes: Ambobus enim exiſtentibus amicis: ſanctum prehonorare veritatem.**

Leo. Are.

¶ Sed pro defenſione veritatis: etiā ꝓpria ipugnare, oportere: preſertim phos: magis forſan exiſtimandum eſt. Nā cum ambo ſint amici piū eſt veritatē in honore preferre.

Argir.

¶ Uerum melius forſitā ⁊ oportere videbitur ſua quoqꝫ: preſertim philoſophos pro veritatis ſalute refellere. Nam cum ambo ſint amici. ſcm̄ eſt honore ďitatem preferre.

¶ Oñdit ꝙ hoc eū non dꝫ retrahere. Quia videbit̄ meli⁹

Veritas amicis eſt pferēda.

Offi pħi

Lēc.3 Nota d' veritate.

andronic' Plato

eſſe.i.magis honeſtū. ⁊ ad bonos mores ptinēs ⁊ oīno opꝫtere: vt hō nō vereaꝛ oppugnare familiares ſuos ꝓ ſalute veritatis. Eſt enī hoc adeo neceſſariū ad bonos mores: vt ſine h virtus ꝯſeruari non poſſit. Niſi enī hō veritatē familiaribus pferret: ꝯñs eſſet: ꝙ hō falſa iudicia ⁊ falſa teſtimonia ꝓferret pro defenſione amicoꝝ. Qđ eſt ꝯ virtutē: Et quāuis vtr̄ rōne ptinēte ad oēs hoīes vitas ſit pferēda amicis ſpālr̄: tñ hoc opꝫ facere phō. qui ſunt ꝓfeſſores ſapiētie: que eſt cognitio veritatis. Qꝫ aūt oportet vitatē pferre amicis: oſidit hac rōne: Quia ei qui eſt magis amicus: magis eſt deferendū. Cū aūt habeamus amicitias ad ambo. ſ. ad veritatē ⁊ hoīes: magis debem' amare vitatē ꝙ̄ hoīes: qꝛ hoīeꝫ pcipue debemus amare: ꝓpter veritatē. ⁊ vitutē vt in. viij. hui' diceꝛ. Veritas aūt eſt amicus hꝫ ſuperexcellēs: cui debeꝛ reuerētia honoris. Etiā vitas ē qđdā diuinū. In deo enī ꝓ ⁊ ꝑncipalr̄ inueniꝛ: ⁊ ideo ꝯcludit ꝙ ſanctū eſt ꝓhonorare vitatē hoīb' amicis. Dicit enim Andronicus peripateticus: ꝙ ſctitas eſt q̄ facit fideles ⁊ ſeruātes ea que ad deū: Iuxta hoc etiā eſt ſnīa platonis: q reprobās opinionē ſocratis magiſtri ſui dicit: ꝙ opꝫ magis d vitate curare ꝙ̄ de aliquo alio: Et alibi dicit: Amic' qdeꝫ ſocrates: ſed magis amica vitas. Et in alio loco. De ſocrate qdē paꝝ eſt curādū: de vitate multuꝫ. ℂ Deīn cū dicit.

ℂ Ferētes āt opinionē hāc nō faciebāt ydeas in qb' prius ⁊ poſterius dicebāt. Propter qđ neqꝫ numeroꝝ ydeam cōſtituebāt. Bonū aūt dꝛ ⁊ in eo qđ qd eſt ⁊ in q̄li ⁊ i ad aliqd. Qđ eſt aūt ⁊ ſꝫ ſeipꝫ ⁊ ſubſtātia: pri' nā eo qđ eſt ad aliqd. Propagini enī hec aſſimilātur ⁊ accidēti entis. Quare neqꝫ vtiqꝫ erit cōmunis quedaꝫ in his ydea.

Leo. Are.

ℂ Huius opinionis latores nō ponebāt ideas in qb' pus ⁊ poſterius dicebaꝛ. Itaqꝫ nec nūoꝝ ideā ꝯſtituebāt. Bonū aūt diciꝛ ⁊ in eo qđ qd eſt. ⁊ i eo qđ q̄le: ⁊ i eo qđ ad aliqd. Qđ vo ꝑ ſe atqꝫ ſubſtātia: pus eſt nā ꝙ̄ id qđ ad aliqd ē. Nā id tanꝙ̄ adiacēs qddā ⁊ accñs ſubſtātie videtur eſſe. Quare in his qdē nequaꝙ̄ cōmunis q̄dā foret idea.

Argir.

ℂ Qui igiꝛ hāc attulerūt opinionē: in his rebus non faciebant ideas: in qbus prius ⁊ poſterius eſſe dicebant. Iccirco neqꝫ numeroꝝ ideā ponebāt. At bonū ⁊ in ſubſtātia diciꝛ: ⁊ in quali: ⁊ in eo qđ eſt ad aliqd. Atqꝫ id qđ eſt per ſe ſubſtantiaue: pri' eſt eo nā qđ eſt ad aliqd. Eſt.n. h appēdici ⁊ accidenti eius quod eſt ſimile. Quibus efficitur: vt nō ſit in omnibus communis quedam idea.

Lec.x.

Lec.x Pro quo ſenſu platōis. pō ab ari improbeꝛ. T.cō.52.

Nō pma ꝯtra platōis pōnē,

ℂ Improbat platonis poſitionē dicētē ꝙ felicitas hoīs cōſiſtit in q̄dā cōi ydea boni. ℂ Et circa h duo facit. Primo oſidit ꝙ nō eſt vna cōis ydea boni. Scđo oſidit ꝙ et ſi eēt nō ꝯſiſteret in ea humana felicitas ibi. (Sꝫ forte hoc qdē relinquēdū ē nūc ⁊c̄.) ℂ Circa pm̄ duo facit. Primo oſtēdit ꝙ nō ſit vna cōis ydea boni. Scđo inqrit de mō loqndi q platonici hāc ydeā noīabāt ibi. (Quereret aūt qs vtiqꝫ ⁊c̄.) ℂ Circa pm̄ ꝯſiderādū eſt ꝙ Ar. nō itēdit iꝓbare opinionē platōis quātū ad h ꝙ ponebat vnū bonū ſeparatū a quo depēderēt oīa bona. Nam ipſe Ar. in. 12 metaphy. ponit qđdā bonū ſeparatuꝫ a toto vniuerſo. ad qđ totū vniuerſū ordinaꝛ: ſicut exercitus ad bonū ducis. Improbat aūt opinionē platonis quātum ad hoc ꝙ ponebat bonū ſeparatū eſſe quādā ydeā cōmunē oīum bonoꝝ. ad qđ qdē iꝓbādū vtiꝛ triplici rōne: Quaꝝ pma ſumitur. ex ipſa pōne platonicoꝝ: q nō faciebāt aliquā ydeā in illis generibus: in quibus inuenitur prius ⁊ poſterius: ſicut patet. in numeris. Nā binarius naturalr̄ prior eſt ternario: ⁊ ideo nō dicebant platonici: ꝙ numerus cōmunis eſſet quedam ydea ſeparata. ponebāt aūt ſingulos numeros ideales ſeparatos. puta binarium trinarium ⁊ ſimilia: Et huius ratio eſt: quia ea in qbus inuenitur prius ⁊ poſteri' nō videntur eſſe vnius ordinis. ⁊ per ꝯſequens nec equaliter vnā ydeam participare: Sed in bonis inueniꝛ prius ⁊ poſterius: Quod manifeſtat ex hoc ꝙ bonū inuenitur in eo ꝙ quid eſt idest ſuba: ⁊ ſimiliter in qualitate: ⁊ etiaꝫ i alijs generibus. Manifeſtū eſt aūt ꝙ illud qđ eſt ens per ſeipſuꝫ. ſcilicet ſuba eſt naturaliter prius omnibus his que nō habent eſſe niſi in cōparatione ad ſubaꝫ: ſicut eſt quātitas: q̄ eſt menſura ſube: ⁊ qualitas que eſt diſpoſitio ſube: ⁊ ad aliqd qđ eſt habitudo ſube: Et ideꝫ eſt in alijs generibus: que omnia aſſimilātur propagini entis. idest ſube: que eſt principaliter ens: a qua propaginātur ⁊ deriuanꝛ omnia alia genera: Que etiam in tantum dicuntur entia inꝙ̄tū accidunt ſube. Et ex hoc concludit: ꝙ non poteſt eſſe quedam cōmunis ydea boni. ℂ Secūdā rationē ponit ibi.

Bonū dꝛ ꝯ.x. pdicamētis ſm prius ⁊ poſterius.

ℂ Amplius aūt qꝛ bonū equale dꝛ enti: Etenīꝫ i eo qđ qd eſt dꝛ: vtputa de' ⁊ itell's: Et i q̄li virtutes: Et in quāto mēſuratū: Et i ad aliqd vtile: Et in tpe mora: Et i loco dieta: ⁊ altera talia. Manifeſtū ꝙ nō vtiqꝫ erit cōe qd vlē ⁊ vnū. Nō.n. vtiqꝫ diceretur in oīb' predicamētis: ſed in vno ſolo.

Leo. Are.

ℂ Preterea cū bonū tot modis dicaꝛ: quot modis dꝛ ens. Nā ⁊ in eo qđ qd: vt deus ⁊ mens. Et in quali virtutes. Et in ꝙ̄tītē mēſuratū. Et ad aliqd vtile. Et in tēpore: occaſio. ⁊ in loco dieta. ⁊ alia hꝫ. Manifeſtū ē nō eē cōe vniuerſale ⁊ vnū. Nō.n. i oīb': ſꝫ i vno dūtaxat pdicamēto diceret.

Argir.

ℂ Preterea cū bonū eque atqꝫ id qđ eſt dicaꝛ. (Nā ⁊ i ſubſtātia diciꝛ bonū: vt mēs ⁊ deus: ⁊ in quali virtus: ⁊ i quāto mediocre: ⁊ in relatione vtile: ⁊ in tpe occaſio: ⁊ in loco mora: ⁊ alia iſtiuſmodi). Cōſtat nō eē cōe qđꝙ̄ vniuerſale, ac vnū. Nō.n. i oīb' pdicamētis: ſꝫ i vno tātūmō diceret.

ō ſcđa. Platō. Nihil pdicaꝛ vniuoce de decēꝫ generib'.

ℂ Ad cuius euidētiā ſciendū eſt ꝙ plato ponebat ydeā eſſe rōnem ⁊ eſſentiā oīum eoꝝ: que ydeam participant: Ex quo ſequitur ꝙ eoꝝ quoꝝ nō eſt vna ratio cōmunis non poſſit eſſe vna ydea: Sed diuerſoꝝ predicamētoꝝ non eſt vna ratio cōmunis. Nihil enim vniuoce de his predicaꝛ. Bonū aūt ſicut ⁊ ens cū ꝯuertatur cum eo inueniꝛ in quolibet predicamēto: Sicut in qđ qd eſt. idest ſuba: bonum dicitur deus in quo non cadit malitia: ⁊ itellectus: qui ſemper eſt rectus. In qualitate autem virtus que bonuꝫ facit habentem. In ꝙ̄titate auteꝫ cōmenſuratū quod eſt bonū in quolibet quod ſubditur menſure. In ad aliquid auteꝫ bonum quod eſt vtile: quod eſt bonum relatum in debitū finem. In quādo auteꝫ tempus ſcilicet oportunū: ⁊ in vbi locus congruus ad ambulandum: ſicut dieta. Et ideꝫ patet in alijs generibus. Manifeſtum eſt ergo quod non eſt aliquid vnum bonum: ꝙ ſcilicet ſit ydea vel ratio cōmunis omnium bonorum alioquin oporteret ꝙ bonum nō inueniretur in omnibus predicamentis: ſed in vno ſolo. ℂ Tertiam rationem ponit ibi.

ℂ Amplius aūt qꝛ eoꝝ que ſm vnaꝫ ydeaꝫ vna ē ⁊ ſcia ⁊ bonoꝝ oiuꝫ. eēt vtiqꝫ vna q̄dā ſcia. Nūc aūt ſunt multe ⁊ eoꝝ que ſub vno ſunt predicamēto: vtputa tempis. In bello

enī q̄dē militaris. In egritudine aūt medicinalis. In laboribus autem exercitatiua.

Le. are.

¶ Preterea cū eoꝝ que ſm̄ vnam ſunt ideam: vna ſit ſciētie: ⁊ bonoꝝ oīum vna ſcia foret. Nunc aūt ſunt plures ēt eoꝝ que ſub vno p̄dicamēto ſunt. Ceu tp̄is q̄dē in bello res militaris: in morbo medicina: i laborib⁹ gymnaſtica.

Argir.

¶ Preterea cum eoꝝ que vnam h̄n̄t ideam: vna ſit ⁊ ſcientia bonoꝝ: etiam oīū vna ſcientia quedā eſſet. Nunc aūt plures ſunt ⁊ eoꝝ que ſub eodē predicamēto ſunt collocata: vt tēporis. In bello q̄dem militaris facultas: in egritudine autem ars medēdi. Et mediocris: in alimento q̄dem medicina: in laboribus autem ars corporis exercendi.

Tertia rō. Platonis opinio de idea noſtra.

¶ Ad cui⁹ euidētiam ſciēdū eſt ꝙ ſicut Plato ponebat ꝙ res extra aīam exiſtes aſſequunt̄ formaꝝ gn̄is vel ſp̄ei per hoc ꝙ ꝑticip̄āt ideā: ita ꝙ aīa nō cognoſcat lapidē niſi per h̄ ꝙ ꝑticipat ideā lapidis ita aīa illaꝝ ſciam ⁊ cognitionē ꝑticipat ꝑ h̄ ꝙ ipſaꝝ forē ſiue idee in ip̄a īprimunt̄. Ex q̄ ſe quit̄ ꝙ oīum eoꝝ que h̄n̄t vnā ideā eſt vna ſcia. Si ḡ oīuꝫ bonoꝝ eēt vna idea ſequeret̄ ꝙ oīa bona ꝑtinerēt ad ꝯſiderationē vnius ſcie. Hoc aūt videm⁹ eē falſum: ēt q̄tum ad bona: que ſūt in vno p̄dicamēto. Qḋ addit ne aliq̄s diuerſificationes ſciaꝝ attribuēt diuerſitati p̄dicamentoꝝ. Videm⁹ aūt ꝙ tp̄s ꝯgrui ꝯſiderat q̄dē in reb⁹ bellicis militaris. In egritudinib⁹ aūt medicinalis. In laborib⁹ autem exercitatiua. Relinqt̄ igit̄ ꝙ nō eſt vna cōis idea bonoꝝ.

Lectio. vij.

Ueret aūt vtiq; aliq̄s quid: ⁊ volūt dicere per ſe vnūq̄dq;: ſi ⁊ in per ſe homine ⁊ i homine vna ⁊ eadē eſt ratio que hominis. Secunduꝫ enim ꝙ homo nihil differt. Si autem ſic neq; ſcd̄m ꝙ bonum.

Le. are.

¶ Ambiget v̄o q̄ſpiaꝫ quid dicere velint ip̄m quodq;. ſiq̄dem in ipſo hoīe: ⁊ in hoīe vna atq; eadem ratio hoīs eſt. Qua.n. homo: nihil differūt. qḋ ſi ita: nec qua bonum.

Argir.

¶ Dubitauerit aūt quiſpiam q̄dnam ⁊ velint dicere ipſuꝫ: quodq; ſi vna ⁊ eadeꝫ hoīs eſt rō ⁊ in ipſo hoīe: ⁊ in hoīe. Nam quo vterq; eſt hō: hoc dīam inter ſeſe nullam habebunt. Quod ſi ita eſt: neq; quo vtrunq; eſt bonum.

¶ Oſtendit ſupra ph̄s ꝙ nō eſt idea cōis oīum bonoꝝ: ſed q̄ Platonici illud bonū ſepatum nō ſolum vocabāt ideā boni: ſed ēt per ſe bonū. hic intēdit ingrere Ariſt. vtꝝ ꝯuenienter dicat̄. Et circa h̄ duo facit. Primo oſtēdit ꝙ illud bonū ſepatum nō ꝯuenienter noīat̄ per ſe bonū. Scd̄o oſ dit ꝙ ponere bonū ſepatum eſſe ꝑ ſe bonū repugnat ei qḋ dī eſſe cōem ideam oīum bonoꝝ. ibi. (Dis aūtē que dicta ſunt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Primo oſdit ꝙ illud bonum ſepatum nō ꝯuenicter dī per ſe bonum. Scd̄o excludit quādam r̄ſiſionē. ibi. (Sed neq; q̄dē ꝑpetuum eē ⁊c̄.). Tertio cōparat hoc dictuꝫ opinioni pythagoricoꝝ. ibi. (Probabilius aūt videnē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ ꝯſiderādūꝫ eſt ꝙ illud bonū ſepatum qḋ eſt cauſa oīum bonoꝝ: opꝫ ponere in altiori gradu bonitatis q̄ꝫ ea que apud nos ſunt: eo ꝙ eſt vltimus finis oīum. Per hoc aūt dictum videt̄ ꝙ non ſit altioris gradus in bonitate q̄ꝫ alia bona. Et h̄ manifeſtat ꝑ hoc ꝙ vnumq̄dq; ſeparatoꝝ vocabāt per ſe: vt per ſe hoīem: ⁊ etiam per ſe equum. Manifeſtuꝫ eſt aūt ꝙ

[illegible] ſententia plato[illegible] [illegible] pōnis de [illegible] bono ſepa[illegible] [illegible] qḋ ap[illegible] [illegible] habat ꝙ [illegible] bonum.

vna ⁊ eadem ratio eſt hoīs qui eſt apud nos ⁊ per ſe hominis.i. ſeperati. Et hoc manifeſtat per hoc ꝙ hō ſeparat⁹ ⁊ homo qui eſt in mā non differunt in hoc ꝙ homo differūt aūt quātum ad quedā alia. puta ꝙ ille hō eſt in materia. Sicut aīal cōmune ⁊ hō non differūt in rōne aīalis. Sed differūt in hoc ꝙ homo addit rōnale ſuper aīal. Ita etiam videt̄ ꝙ in ratione hoīs non differat homo ſeparatus ab hoc hoīe. Sed in hoc ꝙ hic homo addit mām ſupra hominem. Eadem rōne bonum qḋ nomināt per ſe bonuꝫ non erit alterius rationis in bonitate q̄ꝫ hoc particulare. poterit autem eſſe differentia quātum ad aliqua alia: que ſunt preter rōnem boni. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed neq; quidem perpetuum eſſe magis bonum erit. Sed neq; magis quod diuturnius eſt eo ꝙ vnius diei.

Le. are.

¶ At v̄o neq; q̄ ꝑpetuum ideo magis bonū. Siq̄deꝫ nec magis album id qḋ diuturnū q̄ꝫ id qḋ vnius diei.

Argir.

¶ At v̄o neq; q̄ ꝑpetuuꝫ eſt. ideo magis erit bonū. Siquidem neq; diuturnū albū magis eſt albū: q̄ꝫ vn⁹ albū diei.

¶ Excludit quādam r̄ſiſionem. Poſſet enim aliq̄s reſpōdere ꝙ illud per ſe bonū eſt melius: q̄ eſt ꝑpetuum. Hec aūt bona ſunt corruptibilia. Quod autē eſt diuturnius videt̄ eſſe melius: ⁊ magis eligēdum. ¶ Sed ad hoc excludendum dicit: ꝙ neq; hoc qḋ eſt ꝑpetuum eſſe facit illud per ſe bonum eſſe magis bonuꝫ. Perpetuū.n.a nō ꝑpetuo differt duratiōe. Differētia aūt durationis alicuius rei eſt preter rōneꝫ ſpeciei: ſicut vita que eſt vnius diei: ⁊ vita que eſt diuturna non differunt in rōne vite: ſed ſolum differunt in duratione. Sic ergo ſi accipiat̄ bonum quaſi vna ſpecies duratio erit p̄ter rōnem boni. Et ita ex hoc qḋ eſt aliquid diuturnius nō differt ſm̄ rōnem boni quaſi exiſtēs melius q̄ꝫ ſi eſſet vnius diei tm̄. Sed ſi ponamus nō eſſe vnā ſpēm vel ideam boni: vt Platonici poſuerūt: ſed qḋ bonum dicitur ſicut ens in oībus generibus: hoc ipſum qḋ eſt diuturnitas erit bonum in tēpore. Unde adderet ad bonitatem. Et ſic qḋ eſt diuturnius erit melius. Sed hoc non pōt dici ſi bonum ſit vna ſpēs per ſe. Et ita ſeq̄tur ꝙ neq; ſit melius ex hoc ꝙ eſt ꝑpetuum. ¶ Deinde cum dicit.

Obiectio

Rn̄ſio

Nota q̄d bonū diuturnius vt ſol melius ē quo non.

¶ Probabilius aūt videntur pythagorici dicere de ipſo ponētes i bonoꝝ coordinatione vnuꝫ. Quos vtiq; ⁊ ſpeuſippus ſeq̄ videtur. Sed de his quidē igit̄ alius ſit ſermo.

Le. are.

¶ Probabilius autem videntur dicere pythagorici: qui in ordine bonoꝝ vnuꝫ reponunt: quos ⁊ Speuſippus ſequi videtur. Uerum de his dicetur alio loco.

Argir.

¶ Probabilius aūt de ipſo videnē dicere pythagorici: ip̄m vnum in bonoꝝ ſerie collocantes. Quos ſecutus videtur ⁊ Speuſippus. Sed de his quidem alius erit ſermo.

¶ Cōparat p̄dictā poſitionē pōni pictagoricoꝝ. Circa qḋ ꝯſiderādum eſt ꝙ ſm̄ platonicos eadeꝫ erat ratio boni ⁊ vnius. Et ideo ponebāt idē eſſe ꝑ ſe vnū ⁊ per ſe bonū. Uñ neceſſe erat ꝙ ponerēt vnuꝫ p̄mū bonū: qḋ q̄dē pictagorici nō faciebāt. Sed vnuꝫ ponebāt aliq̄d eoꝝ: que ꝯtinent̄ ſub coordinatione boni: ſub quo ponebāt lumē vnū itellectum quietē maſculinū dextrū finitum par rectū q̄drati. Ecōtrario aūt ſub malo ponebāt tenebras multitudinem opinionē motū femininū ſiniſtruꝫ infinituꝫ parē curuum alterā p̄tē lōgius. ¶ Dicit ergo ꝙ q̄tum ad h̄ ꝓbabilius

Platōici.

Coordinationes bonoꝝ ⁊ maloꝝ ſm̄ pythagoricos.

Speuſippꝰ

dixerūt pictagorici ꝙ̄ platonici: qꝛ nō cogebantur ponere vnā rationē boni. Un̄ ⁊ Speuſippus qui fuit nepos platonis filius ſororis eiꝰ. ⁊ ſucceſſor eiꝰ in ſcholis: in hoc nō fuit ſecutꝰ platonē: ſʒ magis pictagoꝛam. dicit aūt ꝙ de his dʒ fieri alius ſermo. ſ. in metaphyſica. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ His autē que dicta ſūt dubitatio quedam ſubapparet: ꝓpter non de omni bono ſermones dici ⁊ fieri. Dici autē ſm vnam ſpeciem q̄ ſm ſeipſa ꝓſecuta ſunt ⁊ dilecta. Factiua autem hoꝝ vel conſeruatiua aliqualiter: vel contrarioꝝ prohibitiua ꝓpter hec dici: ⁊ ſm modū alium. Manifeſtū igitur quoniam dupliciter dicitur bonū. Et hec quidem propter ſeipſa. Hec aūt propter h.

L e are.

ℭ Ex illis vero que ſupꝛa diximus: dubitatio quedā ſuboꝛta apparet: qm̄ de vniuerſo bono ſermo nō habebat. Et que nos propter ſeipſa appetimus atq; optamus: ſm vnā ſpeciem dicunt. Que vero hec efficiunt: aut cuſtodiunt: aut cōtraria prohibent: ꝓpter illa dicuntur: ⁊ alio mō. Conſtat igit biſariam dici bona: alia ꝓpter ſeipſa: alia ꝓpter illa.

Argir.

ℭ In hꝭ aūt que dicta ſunt ꝯtrouerſia quedam eſt: qꝺ rōnes non de oi bono ſunt dicte. Dicunt aūt vna ſpecie bona ea que amant ꝑ ſe. Ea vo que hec efficiunt: aut aliquo modo ꝯſeruāt: aut ꝯtraria ꝓhibēt: ꝓꝑ hec ipſa: modoq; alio bona dicit. Cōſtat igit bōa biſariā dici: alia ꝑ ſe: alia ꝓꝑ illa.

ℭ Oſtendit ꝙ dicere illud bonū ſeꝑatū eſſe ꝑ ſe bonū repugnat ei ꝙ eſt vnā eē ydeā oium bonoꝝ. Et circa hoc tria facit. Pꝛimo oſidit ꝙ ꝑ ſe bonū nō pōt eſſe cōis ydea oium bonoꝝ. Scꝺo ꝙ nō pōt eſſe cōis ydea: eē oium que dicunt per ſe bona. ibi. (Diuidētes igit ⁊c.) Tertio reſpōdet cuidam qōni. ibi. (Sʒ q̄liter vtiq;.) Dicit ergo pꝛio ꝙ ꝯ ea q̄ dicta ſunt a platōicis occurrit apparet quedā dubitatio ꝓꝑ hoc: qꝛ cū loquit de illo ꝑ ſe bono nō videt de oi bono ſermones dici quātū ad ipſaꝫ apparētiā verboꝝ: ⁊ fieri q̄ntū ad ꝯuenietiā reꝝ. Et hoc iō qꝛ diuerſe ſunt ſpēs vel rōnes bonoꝝ. Dicunt. n. ſm vnaꝫ ſpēm vel rōneꝫ boni. illa q̄ ſm ſe ipſa ſunt ꝓſecuta. i. queſita vel deſiderata vel dilecta. i. amata. Et ſm aliā rōnē dicunt bōa illa que ſunt aliqualr gratia illoꝝ que ſunt ſm ſe bona. Tertio vo mō dicuntur aliq̄ bōa: q̄ ſunt ꝓhibitiua ꝯrioꝝ. Sic igit manifeſtū eſt qꝺ bonū dupſr dꝛ. Quedā. n. ſunt bona ſm ſeipſa. ſ. ꝓma de quibꝰ dictū eſt. ꝙ ꝓꝑ ſe querunt: vtraq; vo alia. ſ. factiua vel ꝯſeruatiua: ⁊ eē ꝓhibitiua ꝯrioꝝ dicunt bona ꝓꝑ illa que ſunt ſm ſe bona. Et ſic manifeſtuꝫ eſt qꝺ rō ꝑ ſe boni nō pōt aptari omnibus bonis. ℭ Deinde cum dicit.

Bonoꝝ alia q̄runt ꝓꝑ ſe alia ꝓꝑ aliud.

ℭ Diuidentes igitur ab vtilibus q̄ ſʒ ſeipſa intueamur ſi dicunt ſm vnam ydeam.

Le. are.

ℭ Que ergo propter ſe bona ſunt: ab vtilibus ſeparantes: conſideremus ſi ſm vnam dicantur ideam.

Argir.

ℭ Seiunctis igitur per ſe bonis a bonis vtilibus cōſideremus ſi ea que ſunt per ſe vna idea boni dicantur.

ℭ Oſtendit ꝙ ratio per ſe boni nō pōt cōpetere omnibus ꝑ ſe bonis. Et pꝛimo dicit de quo eſt intentio. Circa quod cōſiderandū eſt ꝙ factiua vel conſeruatiua ſm ſe bonoꝝ: ꝫ vel pꝛohibitiua cōtrarioꝝ dicunt bona: ſicut vtilia ⁊ talibus non aptat ratio per ſe boni. Separemꝰ ergo iquit ab eis illa que ſunt ſm ſe bona ⁊ videamus ſi poſſint dici bōa ſm vnam ydeam quam dicunt per ſe bonū. ℭ Scꝺo ibi.

ℭ Secūduꝫ ſeipſa aūt qualia ponet q̄s vtiq; vel quecunq; ⁊ ſolitaria ꝓſequūtur: vtputa ſcire ⁊ videre: ⁊ voluptates q̄dā ⁊ honores. Hec enim ⁊ ſi propter aliud quidem perſequimur tn̄ ſʒ ſe bonoꝝ ponet vtiq; aliq̄s. Vel neq; aliud aliquid preter ydeā.

Le. are.

ℭ Sed que ponenda ſunt propter ſe bona? An quot ſola licet: quis perſequitur? Uelut ſapere: videre: ⁊ voluptates quedam ⁊ honores. Nam hec ⁊ ſi propter alia perſequamur: tamen ⁊ propter ſeipſa: in bonis quis reponat. An nihil aliud quicq̄ preter q̄ ideam.

Argir.

ℭ At querā quiſpiaꝫ poſuerit per ſe bona: an ea que ⁊ ſine aliis ꝓſequimur: q̄le eſt ſapere ⁊ videre ⁊ voluptates nonnulle atq; honores. Hec. n. tametſi ꝓꝑ aliud quippiā perſequimur: tamen ex hꝭ eſſe poſuerit quiſpiam que ſunt ꝑ ſe bona. An nihil aliud preter ideam ponendum eſt.

ℭ Ad hoc inueſtigādū ꝓponit quādā qōneꝫ qualia. ſ. ſint ponēda ſm ſe bona. Et hāc qōneꝫ determinat ꝑ duo mēbꝛa. Quoꝝ pꝛimū eſt. vtꝝ dicēda ſint ſm ſe bona q̄cūq; querunt ſolitaria. i. etiā ſi ſola eſſent: vt. ſ. nulla alia vtilitas ex eis ſequeret. ſicut ſcire videre ⁊ voluptates quedā ⁊ honores. Hꝰ. n. q̄uis quandoq; querant ꝓꝑ aliqd aliud ad qꝺ ſunt vtilia: tn̄ ſi ad nihil aliꝺ valerent ſm ſe eſſent bona ⁊ deſiderabilia. Secūdū aūt mēbꝛū qōnis eſt vtrū nihil aliud ſit per ſe bonum niſi ſola ydea. ℭ Tertio ibi.

Que dicunt ꝑ ſe bona.

ℭ Quare inanis erit ydea.

Le. are.

ℭ Itaq; ſuperflua ſpecies erit.

Argir.

ℭ Quare forma res quedam erit inanis.

ℭ Deducit hoc ſm mēbꝛuꝫ imediate premiſſum. Et ꝯcludit ꝙ ſi nihil aliud ſit per ſe bonuꝫ niſi ydea: erit ydea q̄ſi exemplaꝫ quoddam: cuius ſilitudo ſit aliꝭ impreſſa. Exemplar aūt eſt ſupuacuū ſi nulli aſſimilet. Un̄ ſeqtur ꝙ ydea ſit inanis: ſi nihil aliud ſit ſm ſe bonū. ℭ Quarto ibi.

ℭ Si autem ⁊ hec ſunt eoꝝ que ſm ſeipſa: boni rationē in omnibus ipſis eandem apparere opoꝛtebit: quēadmodū in niue ⁊ in ceruſa eam q̄ albedinis. Honoris autem ⁊ prudentie ⁊ voluptatis alie ⁊ differentes ſūt rationes: ita ſm qꝺ bona. Non igitur eſt bonum cōe quid ſcꝺm vnam ydeaꝫ.

Le. are.

ℭ Sin autem ⁊ hec ſunt ꝓpter ſe bona: eandem in cunctis rōnem boni extare opoꝛtebit: quēadmodum albedinis in niue ⁊ ceruſa. Honoris autem ⁊ prudentie ⁊ voluptatis: alie atq; diuerſe ſunt rationes qua bona ſunt. Nō eſt ergo bonum cōmune aliqd ſm vnam ideam.

Argir.

ℭ Quod ſi hec quoq; ꝑ ſe ſunt bona: eādeꝫ in hꝭ oibꝰ ipſius boni rōneꝫ ineſſe opoꝛtebit: perinde atq; albedinis ratio eadem eſt in niue atq; ceruſa. At honoris prudētie: voluptatis ſʒ ipſo quo bona ſunt diuerſe ſunt rōnes ac differētes. Ipſum ꝗ bonum nō eſt qꝺ cōe vna ydea.

ℭ Deducit ſcꝺm. Et dicit ꝙ ſi oia pdicta ſint ſm ſe bona

participando

participando ydeam: que eſt per ſe bonū: oportebit q̃ in oībus appareat eadē ratio bonitatis: ſicut in niue ⁊ cerus ſa eſt eadē ratio albedinis: eo q̃ participant vnā formam. Sed h̃ nō apparet eſſe verū in pdictis. Honor.n. ⁊ prudentia ⁊ voluptas hñt diuerſas rōnes nō ſolū pprias: put.ſ. ratio honoris inquātum eſt honor differt a rōne prudentie inquātum eſt prudētia: ſed inquātum eſt bona. Nō.n. eſt vna ratio bonitatis in oībus hiis: nec ſm eandem rationem ſunt appetibilia. Unde relinquitur q̃ id qd̄ dicunt p ſe bonum nō eſt aliquid cōmune velut vna ydea cōmunis omnium bonorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed qualiter vtiq̃ dicuntur. Non.n. aſſimilantur a caſu equocis. An certe ei qd̄ eſt ab vno eſſe vel ad vnū oīa cōtendere. Uel magis ſm analogiam. Sicut.n. in corpe viſus in aīa intellectus ⁊ aliud vtiq̃ in alio.

Leo. Are.

¶ Quēadmodū ergo dicunt? Neq̃.n. ſilia videnī hec que fortuito equoca ſunt. Sed videlicet ab eo q: ab vno ſunt: aut q: ad vnum cūcta pterminant. Uel potius ſm analogiam. Ut.n. in corpe viſus: in aīa mēs: ⁊ aliud certe ī alio.

Argir.

¶ At quonā mō dicunt. Nō.n. hiſce ſilia ſūt. que noīe eodē fortuito nūcupant. Utrū ne igit: q: ſūt ab vno aut ad vnū oīa pferūt? An cōparatione potius rōnum. Etenim vt eſt in corpe viſus: ſic eſt in aīa mens: ⁊ aliud item in alio.

Dici d̄ multis ſm diuerſas rōnes dupl̃r.

¶ Rñdet cuidā qōni. Et hec qdē queſtio locū hz. Quia aliqd dici de multis ſm diuſas rōnes ptingit dupl̃r. Uno° ſm rōnes oīno diuerſas nō hñtes reſpectū ad vnū. Et iſta dicunt equoca a caſu: q: ſ. caſu accidit q̃ vnū nomē vn° hō ipoſuit vni rei: ⁊ alius alij rei: vt ꝑꝫ de pluribus diuerſis hoīb° vno noīe nolatis. Alio° vnū nomē dī de multis ſm rōnes

Nota de analogia.

diuerſas nō totalr̃: ſꝫ in aliquo vno puenietes. Quãq̃ qdē in h̃ q̃ referunt ad vnū pn̄m: ſicut res aliqua dī militaris: vel q: eſt inſtrm militis: ſicut gladius: vel q: eſt tegumētū eius ſicut lorica: vel q: eſt vehiculū eius: ſic equus. Quãq̃ ꝟo in h̃ q̃ referunt ad vnū finē: ſicut medicina dī ſana: eo q̃ eſt factiua ſanitatis: dieta ꝟo eo q̃ eſt pſeruatiua ſanitatis: vrina ꝟo eo q̃ eſt ſanitatis ſignatiua. Quãq̃ ſm pportiones diuerſas ad idē ſubm: ſicut qlitas dī eſſe ens: q: eſt diſpoſitio p ſe entis.i. ſube: quātitas ꝟo eo q̃ eſt menſura eiuſdē: ⁊ ſic de alijs: vl ſm vnā pportionē ad diuerſa ſubiecta. Eādem.n. hñt pportionē viſus quo ad corp°: ⁊ intellectus ad aīam. Unī ſicut viſus eſt potētia organi corpalis: ita ēt

Quō bonum dī de multis.

intellect° eſt potētia aīe abſq̃ pticipatione corpis. Sic ergo dicit q̃ bonū dī de multis nō ſm rōnes penit° differentes ſicut accidit in his que ſūt a caſu equoca. ſꝫ magis ſm analogiā.i. pportionē eandē inquātum oīa bona dependent ab vno pmo bonitatis pn̄o: vel inquātum ordinant ad vnū finem. Nō enim voluit Ar. q̃ illud bonū ſeparatū

Ariſtotelis opio de bono ſeparato.

ſit idea: ⁊ rō oīum bonorum. ſed pn̄m ⁊ finis. Uel etiā dicunt

Cur pfert analogia ſm pportionalitatē

oīa bona magis ſm analogiā.i. pportionē eandē: ſicut viſus eſt bonū corpis: ⁊ intellectus eſt bonum aīe. Ideo hunc tertium modū prefert: q: accipitur ſm bonitatem inherentem rebus. Primi autē duo modi ſm bonitatē ſeparatā. A qua non ita pprie aliquid denominatur.

Lectio. viij.

SEd forte hoc qdē relinquēdum eſt nūc. Certificare.n. de ipſis alterius vtiq̃ phie erit magis pprīū. Silr̃ aūt ⁊ de idea. ¶ Si.n. eſt vnū qd cōiter pdicatū bonum: vel ſeparabile quidem ipm ſm ſeipſum: manifeſtum q̃ non vtiq̃ erit operatum neq̃ poſſeſſum bonū. Nunc autem tale aliquid queritur.

Leo. Are.

¶ Sed hec fortaſſe nūc relinquēda ſunt. Nam ea trite diſcutere alterius eē phie magis. Similr̃ aūt ⁊ de idea. Si enim vnū qddam eſt qd̄ cōiter de oīb° dicat bonum: aut ſeparabile aliqd p ſe: clarū eſt id nō eſſe tale: qd̄ ab hoīe agi vel poſſideri queat. Nunc aūt tale aliquid queritur.

Argir.

¶ Sed hec in pñti forſitan omittenda ſunt. Nam exacte ipſa diſcutere ad aliā magis ſpectat philoſophiam. Et de idea ſilr̃. Cōſtat.n. ⁊ ſi eſt aliqd vnum bonum qd̄ cōiter dicatur: aut ſeparatū qd ipſum per ſe; nō tamē aut agi aut acquiri ab homine poſſe. Nunc autē tale queritur.

¶ Poſtq̃ phs oſtēdit q̃ nō eſt vna cōis idea boni. nūc oſtēdit q̃ ēt ſi eſſet nō ptineret ad ppoſitum: vt ſm ipſam eſſet querēda felicitas. ¶ Et circa h̃ tria facit. Primo probat ppoſitum. Scd̄o ponit quādam rñſionē. ibi. (Forte alicui videbit ⁊c̄.) Tertio excludit eā. ibi. (Probabilitatē qdem igit ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p.h̃.ſ. qualiter bonū dicat ſm vnā vel diuerſas rōnes de bonis: opꝫ nūc relinquere: q: per certitudinē determinare de h̃ ptinet magis ad aliā phiam.ſ. ad metaphyſicā. Et ſilr̃ etiā pſideratio de idea boni: non eſt ppria pñti intētioni. Et hoꝝ rōnem aſſignat: q: ſi eſſet vnum bonū vniuoce de oībus pdicatum: vel ēt ſi eſſet per ſeipm ſeparatum exiſtens manifeſtū eſt q̃ nō erit tale aliquid qd̄ ſit vel opatum vel poſſeſſum ab hoīe. Nunc aūt tale aliqd querimus. Querimus enim felicitatē: que eſt finis humanorum actuū. Finis aūt hoīs: vel eſt ipſa eius operatio: vel eſt aliqua res exterior. Que qdē pōt eſſe finis hominis: vel q: eſt opata ſicut domus eſt finis edificationis: vel q: eſt poſſeſſa ſicut res que venit in vſum. Manifeſtū eſt aūt q̃ illud bonū cōe: vel ſeparatū nō pōt eſſe ipſa hominis opatio: nec etiā eſt aliquid p hoīem factum. Nec etiam videtur aliqd ab homine poſſeſſum ſicut poſſident res que veniunt in vſum huius vite. Unde manifeſtū eſt q̃ illud bonū cōmune vel ſeparatum nō eſt bonū humanum q̃ nunc querimus. ¶ Deinde cum dicit.

Determinare de bono ſeparato ⁊ idea per certitudinē pertinet ad metaphyſicam.

Quale bonū a moralı querat.

¶ Forte aūt alicui videbit vtiq̃ meli° eē cognoſcere ipm ad poſſeſſa ⁊ opata bonorum. Uelut.n. exēplū hoc hñtes magis ſciem° ⁊ que nob ſūt bona. Et ſi ſciam° adipiſcemur ipa.

Leo. Are.

¶ At forte videri pōt alicui melius eē idipſum cognoſcere gratia illorum bonorum que agi poſſiderīq̃ poſſunt. Nam ſi hoc tanq̃ exēplar habuerimus: magis itelligemus que nobis ſunt bona. Intelligētes ꝟo adipiſcemur.

Argir.

¶ Fortaſſe ēt cuipiā meli° eē videbit cognoſcē ipm ad ea bona q̃ poſſideri ac agi pñt. Nā velut exēplar id hñtes: magis ea q̃ nobis ſunt bona ſciem°: ⁊ ſi ſcierim° aſſequemur.

¶ Ponit quandam rñſionē. Poſſet.n. aliquis dicē q̃ illud bonū ſeparatū: quāuis nō ſit opatum vel poſſeſſum ab homine. eſt tñ exēplar oīum opatorum ⁊ poſſeſſorum bonorum. Expedit autē intueri exēplar ei qui vult puenire ad exēplata. Et ideo videt expedire q̃ aliqs ipm bonum ſeparatū cognoſcat ppter bona poſſeſſa ⁊ opata. Quia hñtes illud bonū ſeparatum ſicut qddam exēplum magis poterim° cognoſcē: ⁊ per pñs melius adipiſci ea que ſunt nobis bona: ſicut inſpicientes ad hoīem aliquē magis poſſunt pprie depingē eius effigiem. ¶ Deinde cum dicit.

Exēplaris vtilitas.

Probabilitatem quidem igitur quandam habet ſermo. Videtur autem ſcientiis diſſonare. Omnes enim bonum quoddam appetentes: et quo indigent inquirentes derelinquunt cognitionem ipſius. Tantum autem auxilium omnes artifices ignorare et neque inquirere non eſt bene rationabile.

Leo. Are.

Hec quidem verba ſuaſionem continent quandam: ſed ſcientiis diſſonare videntur. Nam ille quidem omnes bonum affectantes: et quod deeſt perquirentes: cognitionem huius pretermittunt. At qui tantum ac tale auxilium a cunctis artificibus ignorari: neque perquiri: abſurdum eſt.

Argir.

Hec igitur ratio habet quidem quandam probabilitatem: a ſcientiis autem diſcrepat. Univerſe namque bonum affectantes quoddam: idque quod deeſt perquirentes: huius pretermittunt cognitionem. Tanta tamen opem omnes artifices ignorare: et non perquirere: non eſt conſentaneum rationi.

Excludit premiſſam rationem duabus rationibus. Quarum prima ſumitur ex eo quod communiter obſervatur. Et dicit quod ſermo predicte rationis videtur eſſe probabilis. Sed tamen videtur diſſonare ab eo quod obſervatur in omnibus ſcientiis. Omnes enim ſcientie et artes appetunt quoddam bonum: ut ſupra habitum eſt. Et unaqueque utitur eo quod eſt neceſſarium: ſibi ad proſequendum finem intentum. Nulla autem utitur cognitione illius boni ſeparati. Quod non eſſet rationabile ſi ex eo aliquod auxilium preberetur. Non ergo aliquid confert ad operata et poſſeſſa bona cognitio illius boni ſeparati. Secundam rationem ponit ibi.

Lec. 1. Nulla ars querit cognitionem boni ſeparati.

Inutile autem. Et quid iuvabitur textor et faber ad ſuam artem ſciens ipſum bonum? Vel qualiter magis medicus? vel magis miles erit qui ideam ipſam contemplatus eſt? Videtur quidem enim neque ſanitatem ita intendere medicus: ſed eam que hominis: magis autem forte eam que huius. Secundum unumquemque enim medicabitur. Et de his quidem igitur intantum dictum ſit.

Leo. Are.

Nec vero apparet quid conferat textori aut fabro ad artem ſuam: ſi ſciverit quid ipſum ſit bonum. Aut quid medicus vel dux peritior fuerit: ſi ideam ipſam contemplatus ſit. Neque enim iſto modo ſanitatem conſiderare videtur medicus: ſed hominis ſanitatem. Immo forte huius: nam ſingulis medetur. Ac de his quidem ſatis.

Argir.

Dubium autem eſt. Et quidnam ad ſuam artem aut textori conferet. aut fabro: ſi ipſum ſcierit bonum: aut quonam modo vel medicus vel dux evadet peritior qui ideam ipſam aſpexerit. Neque enim valitudinem hoc modo medicus: ſed hominis: immo vero huius fortaſſe conſiderat: quippe cum ſingulis hominibus medeatur. Sed de his hactenus.

Que ſumitur ab ipſa natura rei. Et dicit quod illud bonum conſideratum eſt omnino inutile ad ſcientias et artes: et quantum ad earum exercitium: quia textor vel faber in nullo iuvatur ad operationes ſue artis ex cognitione illius boni ſeparati. Et etiam quantum ad acquiſitionem ſcientie vel artis. Nullus enim magis efficitur medicus vel magis miles per hoc quod contemplatur ideam ſeparatam boni. Cuius rationem aſſignat: quia oportet exemplar ad quod neceſſe eſt inſpicere eſſe conforme operato. Ars autem non operatur aliquod bonum commune aut abſtractum: ſed concretum in ſingulari. Medicus enim non intendit ſanitatem in abſtracto: ſed in concreto. eam. ſcilicet que eſt hominis: quia medicatur non hominem univerſalem ſed ſingularem. Unde relinquitur quod cognitio univerſalis boni et ſeparati non ſit neceſſaria neque ad acquiſitionem ſcientiarum neque ad exercitium earum. Ultimo autem concludit dictum eſſe de opinionibus felicitatis.

Cognitio boni ſeparati inutilis eſt ad exercitium et acquiſitionem artium

Actiones ſunt circa ſingularia.

Lectio. IX.

Rurſus autem redeamus ad queſitum bonum quid utique ſit. Videtur quidem enim aliud in alia operatione et arte. Aliud enim in medicinali et militari et reliquis ſimiliter. Quod igitur uniuſcuiuſque bonum gratia cuius reliqua operata ſunt. Hoc quidem in medicinali quidem ſanitas: in militari vero victoria: in edificativa autem domus: in alio vero aliud. In omni autem operatione et electione finis. Huius enim gratia reliqua operantur omnes. Quare ſi quis operatorum omnium eſt finis. hic utique erit operatum bonum. Si vero plures plura hec tranſcendens utique ſermo ad hoc ipſum perveniet.

Leo. Are.

Rurſus vero ad id quod querimus bonum: quid tandem ſit redeamus. Videtur enim aliud in alia meſa atque arte exiſtere. ſiquidem aliud in medicina: aliud in re militari: aliud item in aliis. Quid ergo in ſingulis erit bonum? Nonne id cuius gratia fiunt cetera. Eſt autem in hac medicina ſanitas. in re militari victoria. In architectura edificium. Item in alio aliud. In omni denique actu et inſtitutione id quod finis eſt. Nam huius gratia cetera fiunt. Quare ſi unus aliquis omnium agibilium finis eſt: id certe eſſet ſummum in agendo bonum. Sin autem plures: plura. Tranſcendens certe in idem recidit: ſermo.

Argir.

Nunc rurſus redeamus ad id quod querimus bonum. et quid tandem ſit ipſum inveſtigemus. Eſſe enim aliud in alia actione conſtat et arte. Aliud eſt enim in medicina et in re militari et in ceteris ſimili modo. Quid igitur uniuſcuiuſque bonum eſt? An id gratia cuius cetera aguntur. Hoc autem in medicina quidem eſt ſanitas. In re vero militaris facultate victoria: et in extruendarum edium arte domus et in alia aliud. In actione etiam omni electioneque id quod eſt finis. Huius enim gratia omnes agunt. quare ſiquis omnium rerum agendarum ſit finis is ipſum bonum agendum erit. Sin vero plures: hi ipſi. Oratio igitur migrando ad idem acceſſit.

Poſtquam philoſophus pertractavit opiniones aliorum de felicitate. hic determinat de ea ſecundum propriam opinionem. Et dividitur in partes duas. In prima oſtendit quid ſit felicitas. In ſecunda determi- Lec. 18.
nat de quadam proprietate felicitatis. ibi. (Determinatis autem his ſcrutemur de felicitate etc.) Prima pars dividitur in duas partes. In prima oſtendit quid ſit felicitas. In ſecunda removet quandam dubitationem. ibi. (Multe autem tranſmutationes Lec. 15.
fiunt etc.) Circa primum duo facit. Primo oſtendit quid ſit felicitas. Secundo oſtendit quod premiſſe ſententie concordant omnia que dicuntur de felicitate. ibi. (Scrutandum ergo de ipſis etc.) Circa primum Lec. 12.
duo facit. Primo proponit quaſdam rationes communes et conditiones felicitatis: que quaſi omnibus ſunt manifeſte. Secundo inquirit felicitatis certitudinem. ibi. (Sed forte felicitatem quidem etc.) Circa Lec. 10.
primum duo facit. Primo ponit felicitatem eſſe ultimum finem. Secundo ponit conditiones que competunt ultimo fini. ibi. (Hoc autem ad hoc magis explanare etc.) Dicit ergo primo quod expeditis his que pertinent ad opiniones aliorum: rurſus oportet redire ad bonum: circa quod noſtra verſatur inquiſitio. ſcilicet ad felicitatem ut inveſtigemus quid ſit. Circa quod primo conſiderandum eſt: quod in diverſis operationibus et artibus videtur aliud et aliud eſſe bonum intentum. Sicut in medicinali arte bonum intentum eſt ſanitas. et in militari arte bonum intentum eſt victoria. et in aliis artibus aliquod aliud bonum. Et ſi queratur quid ſit bonum intentum in unaquaque arte: vel

Quis ſit finis i q̃bꝫ opatione ⁊ artis.

in vnoquoqꝫ negocio. Sciēdum eſt ꝙ hoc eſt illud cuiꝰ gr̃a oīa alia fiunt. In medicina.n.oīa fiunt ꝓpter ſanitatē. In militari oīa fiunt ꝓpter victoriā. Et in edificatiua oīa fiunt ꝓpter domū ꝯſtruēdā. Et ſilr in quolꝫ alio negocio aliqͦd aliud eſt bonū intentū: cuius gr̃a oīa alia fiunt. Hoc aūt bonū intentū in vnaquaqꝫ opatione vel electione dr̄ finis. Quia finis nihil aliud eſt q̃ꝫ illud cuiꝰ gr̃a alia fiūt. ¶ Si ḡ occurrat ſtatim aliqͦs finis: ad quē ordinent̄ oīa que operant̄ oēs artes ⁊ opōnes humane: talis finis erit opatum bonū ſimplr̄.i.qͦd intendit̄ ex oībus opibꝰ humanis. Si aūt ad h̄ occurrāt plura bona ad que ordinent̄ diuerſi fines diuerſaꝝ artium: oportebit ꝙ inquiſitio rōnis noſtre tranſcēdat iſta plura quouſqꝫ ꝑueniat ad h̄ ipm̄.i. ad aliud vnū. Neceſſe eſt enim vnū eſſe vltimū finē hoīs inq̃ꝫtum eſt hō ꝓpter vnitatē humane nature: ſicut vnus eſt finis medici inq̃ꝫtum eſt medicus ꝓpter vnitatē medicinalis artis. Et iſte vltimus finis hoīs dicit̄ humanū bonum: qͦd eſt felicitas. ¶ Deinde cum dicit.

Ultimꝰ finis hoīs ē vnus.

¶ Hoc aūt adhuc magis explanare tentandū. Qm̄ aūt plures vident̄ ⁊ fines. hoꝝ aūt eligimus quoſdā ꝓpter alterū: vtputa diuitias fiſtulas: ⁊ oīa organa. Manifeſtū igitur qm̄ nō ſunt oēs pfecti. At optimus aūt pfectus qs videtur. Quapropter ſiqdē eſt aliqͦd vnum ſolum pfectum: hoc vtiqꝫ erit qͦd queritur. Si vͦo plura: pfectiſſimū horū. ¶ Perfectius aūt dicimus qͦd ſm̄ ſeipſum eſt ꝓſequibile eo quod propter alterū. Et qͦd nunq̃ꝫ ꝓpter aliud eligibile his que ſm̄ ſeipſa ⁊ ꝓpter aliud eligibilibus. Et ſimpliciter vtiqꝫ perfectū qͦd ſm̄ ſeipſum eligibile ſemp ⁊ nunq̃ꝫ propter aliud. ¶ Tale itaqꝫ felicitas maxime vtiqꝫ eſſe videtur. Hanc.n. eligimus ſemper propter ſeipſam ⁊ nunq̃ꝫ ꝓpter aliud. Honorem vͦo ⁊ voluptatē ⁊ itellectum ⁊ oēm virtutem eligimus qdē ⁊ propter ipſa. Nullo eniꝫ adueniente eligeremus: vnūquodqꝫ ipſoꝝ. Eligimus autē hec ⁊ felicitatis gratia ꝓpter hoc ſuſpicātes ⁊ felices fore. Felicitatem aūt nullus eligit hoꝝ gratia. nec oīno propter aliud.

Le. are. ¶ Sed conſidum eſt ēt magis h̄ declarare. Cum ergo conſtet plures eſſe fines: ⁊ quoſdā ex his alioꝝ gratia expeti: ceu diuitias: fiſtulas: oiaqꝫ inſtrumēta, patet nō cunctos eſſe pfectos. Atqꝫ qͦd optimū ſit: pfectum eſſe ꝯſtat. Quare ſi vnum aliqd ⁊ ſolum pfectū eſt: id certe eſſet qͦd queritur. Sin plura: id qͦd eoꝝ pfectiſſimum eſt. Perfectius aūt dicimus id qͦd ꝓpter ſe expetibile eſt: q̃ꝫ id qͦd propter aliud. ⁊ id qͦd nunq̃ꝫ ꝓpter aliud: q̃ꝫ ea que ⁊ ꝓpter ſe ⁊ ꝓpter alia expetuntur. Et ſimplr̄ qdem id pfectū: qͦd ſemp ꝓpter ſe expetēdum eſt: nec vnq̃ꝫ ꝓpter aliud. Talis aūt felicitas maxime videt̄ eſſe. Nam eam qdem ſemp ꝓpter ſeipſam: nec vnq̃ꝫ ꝓpter aliud expetimus. Honorem vͦo ⁊ voluptatem ⁊ mentem atqꝫ omnē virtutem cum ꝓpter ſe ipſa expetimus: tum ꝓpter felicitatem: per illa neqꝫ beatos nos fore credimus: ipſam vͦo felicitatem neqꝫ ꝓpter illa neqꝫ omnino ꝓpter aliud quiſq̄ꝫ expetit.

Argir. ¶ Enitendum aūt eſt magis h̄ declarare. Cum itaqꝫ plures ſint fines: ⁊ hoꝝ quoſdam ob alios expetamus: vt diuitias fiſtulas: inſtrumētaqꝫ oīno: ꝑſpicuum eſt nō oīs fines eſſe pfectos. At finē optimum pfectum qd eſſe ꝯſtat. Quare ſi tm̄ vnus pfectus ſit finis: is hic erit qui querit̄. Sin plures is qui hoꝝ eſt pfectiſſimus. Eum aūt qui per ſe eſt expetibilis pfectiorem eo dicimus eſſe. qui eſt ꝓpter alium expetēdus: ⁊ eum qui nunq̃ꝫ ob aliū expetit̄ hͦs vniuerſis qui per ſe ⁊ ꝓpter illū etiam expetunt̄. Et eum igit̄ pfectum ſimplr̄ qui per ſe ſemp eſt: ⁊ nunq̃ꝫ ob aliū expetendus. Talis aūt finis ipſa felicitas maxime eē videtur. Hanc enim ꝓpter ſeipſam ſemp ⁊ nunq̃ꝫ ob aliud quicq̄ꝫ expetimus. honorem aūt voluptatem: mētem virtutē deniqꝫ oēm ⁊ ꝓpter ſe expetimus. Quippe cum ipſoꝝ vnūqͦdqꝫ expeteremus ſi nihil inde ēt ꝑueniret: ⁊ felicitatis ēt gr̃a: per hec ipſa felices fore nos arbitrantes. Sed illorū gratia felicitatem: aut ob aliud ꝓrſus expetit nemo.

S. Tho.

¶ Ponit duas ꝯditiones vltimi finis. Primo qdem ꝙ ſit pfectū. Scd̄a ꝙ ſit per ſe ſufficiens. ibi. (Videt̄ autē ⁊ p ſe ſufficiētia ⁊c̃.) vltimus.n. finis eſt vltimꝰ terminus motus nālis deſiderij. Ad h̄ aūt ꝙ aliqd ſit vltimus terminꝰ motus nālis duo requirunt̄. Primo qdē ꝙ ſit hñs ſpēm: nō autem in via ad ſpēm hñdam. Sicut gn̄atio ignis nō terminatur ad diſpōnem forme: ſꝫ ad ipſam formā. Qͦd autem formam hꝫ eſt pfectū. Qͦd aūt eſt diſpoſitum ad formā eſt aliqd impfectū. Et ideo opꝫ ꝙ bonū qͦd eſt vltimus finis ſit bonū pfectum. Scd̄o requirit̄ ꝙ id qͦd eſt terminꝰ motus nālis ſit integrū: q: natura nō deficit in neceſſarijs. Vn̄ finis gn̄ationis humane: nō eſt hō diminutus mēbris: ſed hō integer. Et ſilr̄ finis vltimus qui eſt terminus deſiderij: neceſſe eſt ꝙ ſit per ſe ſufficiēs: q̄ſi integrū bonum. ¶ Circa aūt pfectionē finalis boni ꝯſiderādum eſt: ꝙ ſicut agens ad finē mouet: ita finis mouet deſideriū agētis. Vn̄ opꝫ gradus finiū ꝓportionari gradibꝰ agētis. Eſt aūt triplex agens. Vnū impfectiſſimū qͦd nō agit p ꝓpriam formā: ſed ſolū inq̃ꝫtū eſt motū ab alio: ſicut martellus agit cultellum. Vn̄ effectꝰ ſm̄ formā adeptam nō aſſimilat̄ huic agēti: ſed ei a quo mouet̄. Aliud aūt eſt agens pfectū qͦd agit qdem ſm̄ ſuam formā: vn̄ aſſimilat̄ ei effectus: ſicut ignis calefacit. Sed tn̄ indiget moueri ab aliquo ꝑncipali priori agēte. Et q̃ꝫtum ad h̄ hēt aliqd impfectionis q̄ſi participās cum inſtrō. Tertiū aūt eſt agens pfectiſſimū qͦd agit qdem ſm̄ formā ꝓpriam: ⁊ ab alio nō mouet̄. Et ſilr̄ eſt in finibꝰ. Eſt.n. aliqd qͦd appetit̄ nō ꝓpter aliquā formalē bonitatē in ipſo exiſtē: ſꝫ ſolū inq̃ꝫtum eſt vtile ad aliqd: ſicut medicina amara. Eſt aūt aliqd qͦd eſt qdē appetibile ꝓpter aliqd qͦd in ſe hꝫ: ⁊ tn̄ appetit̄ ꝓpter aliud ſicut medicina valida ſapida. Et h̄ eſt bonū pfectius. Bonum aūt pfectiſſimū eſt qͦd ita appetit̄ ꝓpter ſe ꝙ nunq̃ꝫ appetit̄ ꝓpter aliud. Hos igit̄ tres gradus bonoꝝ diſtinguit hic phs. Et dicit ꝙ h̄ qͦd dictū eſt de vltimo fine: opꝫ adhuc magis explanare ingrēdo ꝯditiones que requirunt̄ ad vltimū finem. Vident̄ aūt eē plures gradus finiū: quorum quoſdā eligimus ꝓpter aliud ſolū: ſicut diuitias: que nō appetunt̄ niſi inq̃ꝫtū ſunt inutiles ad vitā hoīs: ⁊ fiſtulas qbꝰ canit̄: ⁊ vlr̄ oīa organa: que nō querunt̄ niſi ꝓpter vſū eoꝝ. Vn̄ manifeſtū eſt ꝙ oēs iſti fines ſunt impfecti. Optimꝰ aūt finis qui eſt vltimus opꝫ ꝙ ſit pfectus. Vn̄ ſi vnū ſolū ſit tale opꝫ h̄ eſſe vltimū finē quē querimus. Si aūt ſint multi pfecti fines. opꝫ ꝙ pfectiſſimꝰ hoꝝ ſit optimus ⁊ vltimus. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſicut id qͦd eſt ſm̄ ſe appetibile eſt magis pfectū eo qͦd eſt appetibile ꝓpter alterum. ita illud qͦd nunq̃ꝫ appetit̄ ꝓpter aliud eſt pfectiꝰ: his que lꝫ ſm̄ ſe appetant̄: tn̄ appetunt̄ ēt ꝓpter aliud. Et ita ſimplr̄ pfectum eſt qͦd eſt ſemp ſm̄ ſe eligibile: ⁊ nunq̃ꝫ ꝓpter aliud. Talis aūt videt̄ eē felicitas. Quā neq̄ꝫ eligimus ꝓpter aliud: ſꝫ ſemp ꝓpter ſeipſam. Honorē vͦo

Cōditiões vltimi finis. Prīaꝰ ꝙ ſit bonum pfectum. Scd̄a ꝙ ſit per ſe ſufficiens.

Gradus finiū ꝓportionātur gradibus agētium. Agēs triplex.

Finis triplex.

Bonū pfectum.

De appetitu felicitatis

⁊ voluptates ⁊ intelligẽtiã ⁊ virtutẽ eligimus qdẽ ꝓpter ſeipſa. Eligeremus.n.ea vel appeteremus: etiã ſi nihil aliõ ex eis nobis ꝓueniret. Et tñ eligimus ea ꝓpter felicitatem. inq̃ntum ꝑ ea credimus nos futuros felices. Felicitatẽ aũt nullus eligit ꝓpter hoc: nec ꝓpter aliqd aliud. Unde relinquit̃ ꝙ felicitas ſit pfectiſſimum bonoꝝ: ⁊ per ꝯñs vltimus ⁊ optimus finis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Uidetur aũt ⁊ ex ꝑ ſe ſufficientia idẽ accidere. Perfectũ.n. bonum per ſe ſufficiens eſſe videt̃. Per ſe ſufficiens aũt dicimus nõ ipſi ſoli viuẽti vitã ſolitariam: ſed ⁊ parentibus: ⁊ filijs: ⁊ vxori: ⁊ vniuerſaliter amicis: ⁊ ciuibus: q2 nã ciuile homo. Hoꝝ aũt aſſumendus terminus quis. Extẽdenti eniʒ ad parentes ⁊ propinquos ⁊ amicos amicoꝝ in infinitum procedit. Sed hoc qdem rurſus pſcrutandum. Per ſe ſufficiens aũt ponimus qõ ſufficiẽtem ſolitariam ⁊ eligibilẽ facit vitã ⁊ nullo exteriori indigẽtem. Talẽ aũt felicitatem exiſtimamus eſſe.

Le. are. ℭ Uidetur aũt ⁊ ex ſufficientia idem ꝓbari. Perfectum.n. bonuʒ per ſe ſufficiens videt̃ eſſe. Sufficiens aũt dicimus: nõ ſibi ſoli vitam ſolitariam viuẽti: ſed parẽtibus: ⁊ natis: ⁊ vxori: ⁊ amicis: ⁊ ciuibus etiaʒ: quando natura hõ ciuilis eſt. ℭ Sumẽdus eſt tñ in his quidã terminus: nã ſi ad natos natoꝝ ⁊ amicos amicoꝝ extendat̃: in infinitũ fiat ꝓgreſſus. Sed de h̃ alias ꝯſiderãdum erit. Sufficiẽs aũt per ſe ponim⁹: qõ vel ſoluʒ vitam ſufficientẽ ⁊ optabilẽ ac nullius idigam pſtat. Hõ aũt putam⁹ eſſe felicitatem.

Argir. ℭ Idem ⁊ ex ſufficientia videt̃ accidere. Perfectũ nãq3 bonum ſufficiens eſt. Sufficiens aũt dicimus nõ ipſi ſoli qui vitam ſolitariam agit: ſed ⁊ parentibus: ⁊ natis: ⁊ vxori: ⁊ amicis oĩno: ac ciuibus. Quãdoquidem hõ natura ciuilis eſt: atq3 ſumendus eſt in his terminus qdam: nã3 ſi ad parentes h̃ ipſum ⁊ natoꝝ natos ⁊ amicoꝝ amicos extenderis in infinitum fiet ꝓgreſſio. Sed de hoc ꝯſiderandũ eſt poſtea. Id aũt ſufficiens eſſe ponimus. qõ ſolum a ceteris ſegregatum expetibilẽ vitam facit: reiq3 nullius indigentem. Tale autẽ felicitatem ipſam eſſe exiſtimamus.

S. Tho.

ℭ Agit de per ſe ſufficiẽtia felicitatis. Et p̃ quãtũ ad id qõ ꝑtinet ad rõnẽ ſufficientie. Scdõ inq̃ntum ad id qõ addit̃ per ſe. ibi. (Amplius aũt oĩum ⁊c̃.) Dicit ergo p̃ ꝙ idẽ videtur ſequi ex ꝑ ſe ſufficiẽtia. ſicut ⁊ ex pfectione. i. ꝙ felicitas ſit optimus ⁊ vltimus finis. Hec.n. duo ſe ꝯſequuntur. Nam bonũ pfectum videt̃ eſſe per ſe ſufficiẽs. Si.n. quantum ad aliqd nõ ſufficit iam nõ videt̃ perfecte deſiderium quietare: ⁊ ita nõ erit pfectum bonũ. Dĩ aũt eſſe per ſe ſufficiens bonũ: nõ q2 ſit ſufficiens vni ſoli homini viuenti vitam ſolitariã: ſed parẽtibus ⁊ filijs ⁊ vxori ⁊ amicis ⁊ ciuibus: vt. ſ. ſufficiat eis in tẽporalibus ꝓuidere neceſſaria auxilia miniſtrãdo: ⁊ in ſpũalib⁹ inſtruendo vel ꝯſiliãdo.

Hõ deſiderat nõ ſolũ ſibi ipſi ſed ẽt alijs ꝓuidere. Et h̃ ideo: q2 hõ nãliter ẽ aĩal ciuile. Et ideo nõ ſufficit ſuo deſiderio ꝙ ſibi ꝓuideat: ſed etiã ꝙ poſſit alijs prouidere. Sed h̃ opʒ intelligere vſq3 ad aliquẽ terminum. Si enim aliqs vellt h̃ extendere: nõ ſolũ ad ꝯſanguineos ⁊ amicos proprios. Sed etiã ad amicos amicoꝝ ꝓcederet h̃ in infinitum. ⁊ ſic nulli poterit ſufficientia ꝓuenire: ⁊ ita nullus poſſet eſſe felix. ſi felicitas hanc infinitã ſufficientiã requireret.

De q̃ felicitate loq̃tur hic phĩloſophus. Loquit̃.n. in hoc libro phs de felicitate: qualis ĩ hac vita põt haberi. Nam felicitas alterius vite omnẽ inueſtigationẽ rõnis excedit. Quis aũt ſit terminus vſq3 ad quẽ oporteat felicẽ eſſe ſufficientem. rurſus perſcrutandũ alibi erit. ſ. in yconomica vel politica. Et q2 expoſuerat cui debeat eſſe ſufficiens bonuʒ pfectum: qõ felicitas dĩ. q2. ſ. nõ ſoli vni homini: ſed ſibi ⁊ oĩbus quoꝝ cura ad ipſum ſpectat. Conſequenter exponit quid ſit qõ dicatur per ſe ſufficiens. Et dicit ꝙ per ſe ſufficiens dĩ illud qõ etiã ſi ſolũ habeatur facit vitam eligibilẽ: ⁊ nullo exteriori indigentem.

Quid dicat bonũ ꝑ ſe ſufficiẽs. Felicitas ẽ bonũ ꝑ ſe ſufficiens. Et hoc maxime cõuenit felicitati. alioquin nõ terminaret motum deſiderij: ſi extra ipſaʒ remaneret aliquid quo homo indigeret. Omnis enim indigens deſiderat adipiſci id quo indiget. Unde manifeſtum eſt ꝙ felicitas eſt bonum per ſe ſufficiens. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius aũt oĩum maxime eligibilẽ nõ cõnumeratam. Cõnumerata aũt manifeſtũ ꝙ eligibilioꝛ cũ oĩno eſſe putemus bonoꝝ. Supabũdantia.n. bonoꝝ fit eo qõ appoſitũ eſt. Bonoꝝ aũt maius eligibilius ſemper. Perfectũ vtiq3 qdẽ videt̃ ⁊ per ſe ſufficiens felicitas oĩum opatoꝝ exiſtẽs finis.

Le. are. ℭ Inſuper omnium maxime expetibilem non cõnumeratam. Nam ſi cõnumeretur: clarum eſt cum minimo bonorum magis eſſe expetendam: cuʒ bonoꝝ accumulatio fit quicquid adiungitur. In bonis autẽ ſemper maius fit expetendũ. Perfectum ergo quiddã ⁊ ſufficiens per ſe videt̃ eſſe felicitas: agibilium finis exiſtens.

Argir. ℭ Et inſuper cum non numeratur cũ3 ceteris maxime omnium expetibilem: cum numeratur magis vt par eſt expetibilem cum minimo bonorum eſſe putamus. Augmentum enim bonorum fit id quod adiungitur. Id autẽ ſemper magis eſt expetibile quod maius eſt bonum. Perfectum igitur quid ⁊ ſufficiens eſt felicitas cum ſit reꝝ agẽdarum omnium finis.

S. Tho.

Per ſe ſufficiens dupliciter. ℭ Exponit rationeʒ per ſe ſufficientie. quantum ad hoc qõ dicit per ſe. Dicitur autem aliquid per ſe ſufficiens: ex eo ꝙ ſeorſum ab alijs acceptũ eſt ſufficiens. Quod quidem poteſt dupliciter contingere. Uno modo ſic ꝙ illud bonum perfectũ quod dicitur per ſe ſufficiens non poſſit recipere augmentum bonitatis ex alio bono addito. Et hoc quidem eſt conditio eius: quod eſt totale bonum. ſ. dei. Sicut enim pars cõnumerata non eſt aliquid maius q̃3 totum: quia ipſa pars in toto includitur. ita etiaʒ quodcunq3 bonum cõnumeratum deo non facit aliquod augmentũ bonitatis: quia non eſt bonũ: niſi per hoc ꝙ participat bonitatem diuinam.

Nota de bono diuo. Aliquid autem dicitur etiam ſolitarium vel nullo alio cõnumerato eſſe ſufficiens: inquantũ continet omne illud quo indiget homo ex neceſſitate. Et ſic felicitas de qua nunc loquitur habet de ſe ſufficientiaʒ: quia in ſe cõtinet omne illud quod eſt in ſe neceſſarium: non autẽ omne illud quod poteſt homini aduenire.

Quo felicitas hũana dicat̃ bonũ per ſe ſufficiens. Unde põt melioꝛ fieri aliquo alio addito.

Obiectionis excluſio. Deſideriũ felicis ẽ rõne reglatũ. Non tamen remanet deſiderium hominis inquietum: quia deſiderium ratione regulatum: quale oportet eſſe felicis: non habet inquietudineʒ de his que non ſunt neceſſaria: lʒ ſint poſſibilia adipiſci. Hoc eſt ergo quod dicit: maxime inter omnia cõuenire felicitati. ꝙ etiam ipſa non connumerata alijs ſit eligibilis. Tamen ſi connumeretur alicui alteri in minimo bonoꝝ: manifeſtum eſt ꝙ erit eligibilioꝛ. Cuius ratio eſt: quia per appoſitionem fit ſuperabundantia: vel augmentum boni. Quanto autem aliquid eſt magis bonũ: tanto eſt magis eligibile. Ultimo autem concludit epilogando qõ dictum eſt. ſ. ꝙ felicitas cum ſit omnium operatoꝝ vltimus finis: eſt pfectũ bonum: ⁊ per ſe ſufficiens.

Lectio. x.

SEd forte felicitatem quidẽ ⁊ optimum dicere confeſſum quidez videtur. Deſideratur autem manifeſtius quid ē adhuc dici.

Le. are. ℭ Enim ꝟo felicitatem eſſe ſūmum bonum manifeſtū eſt. Sed quid ipſa felicitas ſit: planius dilucidari queritur.

Argir. ℭ Sed forſitan felicitatem quidem ſūmum eſſe dicere bonum ab vniuerſis conceditur. Deſideratur autem vt dilucidius quidnam ſit ipſa dicatur.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ ph̄s poſuit quaſdam cōditiones felicitatis. h̄ inueſtigat diffinitionem eius. ℭ Et circa hoc tria facit. Primo oſtendit neceſſitatem huius inquiſitionis. Secundo venatur diffinitionem felicitatis. ibi. (Forte vtiq̄ fiet h̄ ⁊c̄.) Tertio oſtendit q̄ premiſſa diffinitio nō eſt ſufficiens. ſed adhuc oportet amplius dicere. ibi. (Circumſcribatur quidem ⁊c̄.) ℭ Dicit ergo primo q̄ omnes ꝯfitentur felicitatem eſſe aliqd optimum ad qḋ pertinet q̄ felicitas ſit vltimus finis ⁊ perfectū bonum per ſe ſufficiens. Sed adhuc manifeſtius oportet dici aliqd de felicitate: vt ſciatur qḋ ipſa ſit in ſpeciali. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Forte vtiq̄ fiet hoc ſi ſumatur opus hominis. Quēadmodum enim tibicini ⁊ ſtatuifico ⁊ omni artifici ⁊ omnino quorū eſt opus aliquod ⁊ actus in opere videtur bonū eſſe ⁊ bene: ita videtur vtiq̄ ⁊ homini. Siquidem eſt opus aliquod ipſi.

Le. are. ℭ Forſan ꝟo id fiet: ſi opus hominis deprehendatur. Ut enim tibicini ⁊ ſtatuario cunctiſq̄ artificibus: ac omnino omnibus q̄s quorum eſt aliquod opus atq̄ actio in opere ipſo: bonum ⁊ bene videtur eſſe: ſic etiam homini: ſiquidem eius aliquod opus eſt.

Argir. ℭ Hoc igitur fortaſſe fuerit ſi opus hominis caperet̄. Ut enim modulatoris: ſtatuarij: ceterorūq̄ artificum: ⁊ eoꝝ omniū oīno: quoꝝ eſt opus aliqḋ actione. Bonum ⁊ id qḋ bene ſeſe habet in ipſo opere videtur ꝯſiſtere: ſic ⁊ hoīs bonū in opere ipſius eſſe cōſtabit: ſi ſit ipſius aliqḋ opus.

S. Tho.

ℭ Inueſtigat diffinitionē felicitatis. Et circa h̄ duo facit. Primo inquirit genus eius. Secūdo differentiā eius. ibi. (Si aūt opus hoīs. (Circa primū tria facit. Primo oſtēdit q̄ felicitas eſt operatio hominis. Secūdo oſtendit q̄ hominis ſit aliqua ꝓpria operatio. ibi. (Utrū igitur textoris ⁊c̄.) Tertio oſtēdit que ſit ꝓpria operatio hominis. ibi. (Quid igitur ⁊c̄.) Dicit ergo primo q̄ quid ſit felicitas poterit manifeſtius eſſe ſi ſumat̄ operatio hoīs. Cuiuſlibet enim rei habentis ꝓpriam operationē illa eſt bonū ſuū. ⁊ hoc qḋ bene eſt ei ꝯſiſtit in eius operatione. Sicut tybicinis bonū ꝯſiſtit in eius operatione. Et ſimilr̄ eius qui facit ſtatuam ⁊ cuiuſlibet artificis. Et huius ratio eſt: q̄ bonū finale cuiuſlibet rei eſt eius vltima perfectio. Forma autē eſt perfectio prima: ſꝫ operatio eſt perfectio ſecūda. Si aūt aliqua res exterior dicat̄ eſſe finis: hoc nō erit niſi mediante operatione: per quam. ſ. hō ad rem illā attingit: vel faciendo: ſicut edificator domū: aūt q̄ vtitur ſeu fruitur ea. Et ſic relinquitur q̄ finale bonum cuiuſlibet rei in eius operatione ſit requirendū. Si igit̄ hoīs eſt aliqua operatio ꝓpria: neceſſe eſt q̄ in eius operatiōne ꝓpria cōſiſtat finale bonū ipſius: qḋ eſt felicitas. Et ita felicitas eſt ꝓpria operatio hoīs. Si aūt dr̄ in aliquo alio felicitatē ꝯſiſtere: aut h̄ erit aliqd quo hō redditur idoneus ad h̄ꝰ operationē: aut erit aliqd ad qḋ per ſuam operationē attingit: ſicut deus dr̄ eſſe beatitudo hoīs. ℭ Deinde cum dicit.

Bonū cuiuſlibet rei ꝯſiſtit i ꝓpria operatione. Ratio.

A. l. ⁊ ita gen⁹ felicitat̄ ē. Quo deus dicat̄ beatitudo.

ℭ Utrum igit̄ textoris quidē ⁊ coriarij ſunt opera quedam ⁊ actus: hominis ꝟo nullū eſt: ſed ocioſum naturaliter eſt.

Le. are. ℭ Utrū igit̄ fabri ⁊ ſutoris aliqua opa ſunt ⁊ actus. hoīs ꝟo nullū eſt opus: ſed ad nihil agendum natus eſt.

Argir. ℭ Fabri ne igitur ⁊ ſutoris opera ſunt quedam actioneſq̄: hoīs autem nullum eſt opus: ſed eſt ocioſus hō, natura.

S. Tho.

ℭ Probat q̄ ſit aliqua ꝓpria operatio hoīs. Et hoc dupl̄r. Et primo quidem per ea que accidunt hoī. Accidit. n. homini qḋ ſit textor vel coriarius: aut grāmaticus vel muſicus ſiue aliqd aliud huiꝰ. Sed nihil iſtoꝝ eſt qḋ non habeat ꝓpriam operationē. Alioqn ſequeretur q̄ h̄ꝰ ocioſe ⁊ fruſtra hoī aduenirent. Multo autē magis incōueniens eſt q̄ ſit ocioſum ⁊ fruſtra id qḋ eſt ſm̄ naturam: qḋ eſt ordinatum: rōne diuina: q̄ȝ id qḋ eſt ordinatū rōne humana. Cum igitur hō ſit aliqd exiſtens ſm̄ naturam: impoſſibile eſt q̄ ſit naturaliter ocioſus. q. nō habens ꝓpriam operationem. Eſt igit̄ aliqua operatio hoīs ꝓpria. ſicut eorū que ei accidunt. Cuius cauſa eſt: q̄ vnūqḋq̄ vel nāle vel artificiale eſt per aliquā formam que eſt alicuius opōnis ꝑn̄. Unde ſicut vnaqueq̄ res h̄ꝫ ꝓprium eſſe per ſuam formam: ita etiam h̄ꝫ ꝓpriam operationē. ℭ Scḋo ibi.

Qḋ hō h̄ꝫ opationes propriam. Rō prima.

ℭ Uel quēadmodum oculi: ⁊ manus: ⁊ pedis: ⁊ oīno vniuſcuiuſq̄ particularū videt̄ aliquod opus: ita ⁊ hoīs ꝑter hec oīa ponet aliquis vtiq̄ opus aliquod.

Le. are. ℭ An quemadmodum ⁊ oculi ⁊ manus ⁊ pedis ⁊ ſingulorum membroꝝ: aliquod eſt opus: ſic ⁊ hominis preter hec omnia aliquod opus poni debet?

Argir. ℭ An vt oculi: manus: pedis: ⁊ cuiuſq̄ omnino partis aliquod opus eſt, ſic ⁊ hominis preter hec omnia quiſpiam aliquod poſuerit opus.

S. Tho.

ℭ Oſtendit idē per hoīs partes. Eandē. n. opōnem op̄ȝ eſtimare in toto ⁊ in ptib⁹: q̄ ſicut aīa eſt act⁹ totius corpis: ita quedā partes anime ſunt act⁹ quarūdā partiū corpis. vt viſus oculi. Sed quelibet pars hoīs h̄ꝫ ꝓpriam opōnē. ſicut oculi opatio eſt videre: ⁊ manus palpare: ⁊ pedū ambulare: ⁊ ſic de alijs particulis. relinquit̄ ḡ q̄ totius hoīs ſit aliqua ꝓpria operatio. ℭ Deinde cum dicit.

Rō ſcḋa ad idem.

Partis probant corporis hēre opationes propriam.

ℭ Quid igitur vtiq̄ in q̄ȝ: viuere quidē videtur cōmune ⁊ plantis. Queritur aūt propriū. Separandū ergo nutritiuā ⁊ augmentatiuam vitā. Sequens aūt ſenſitiua quedā vtiq̄ erit. Videt̄ ꝟo ⁊ hec cōis ⁊ equo ⁊ boui ⁊ omni aīali. Relinquitur opatiua vtiq̄ quedā rōnem hñtis. Hoc aūt qdem vt perſuaſibile rōne. Hec ꝟo vt hñs ⁊ intelligēs. Dupl̄r aūt ⁊ hac dicta: eā que ſm̄ rōne ponēdum. Principalius. n. videtur dici.

Le. are. ℭ Quid igit̄ h̄ tandē erit? Nam viuere qdem cōe videtur etiam plantis. At nos ꝓpriū querimus. Sequeſtrāda eſt igit̄ vegetatiua vt ac ſi quaſi eſſet ſenſitiua quedā. Hanc etiam boui ⁊ equo ⁊ omni animanti cōē eſſe ꝯſtat. Reſtat ergo operatiua quedam rōnem habentis. Atq̄ huiꝰ partium vt rōni obediens: partim ⁊ habens atq̄ intelligens. Cum ꝟo ⁊ hec dupl̄r dicatur: ponenda eſt illa que ſm̄ actū rōnalem dicitur. Nam principalius hec dici videtur.

Argir. ℭ Quid igit̄ id fuerit tandē? Uiuere enim hoī cum plantis cōe eſt. Opus autem ꝓprium ipſius hominis queritur.

Segreganda eſt ergo nutriendi augendiq; vita. Hanc ſentiẽdi ſequitur vita. At ipſam etiam hoi cũ equo ac boue ciq; aiali ꝯſtat eſſe cõem. Reſtat igr̃ actiua quedam vita rõnẽ habentis. Huius autẽ aliud eſt vt obediens rõni: aliud vt eam hñs atq; itelligens. Sed cũ hec ẽt biſariam dicat̃. ea ponẽda eſt que eſt actu. Hec. n. magis ꝓprie dicat̃ vita.

S. Tho.

Inquirit qd ſit ꝓpria opatio hois.

C Inquirit qd ſit ꝓpria opatio hois. Manifeſtum eſt aũt ꝙ ipſa opatio eſt vniuſcuiuſq; rei que cõpetit ei ſm ſuã formã. Forma aũt hois eſt aia: cuius actus dr̃ viuere: nõ quidem ſm ꝙ viuere eſt eſſe viuentis: ſꝫ ſm ꝙ viuere dr̃ aliqđ opus vite. puta itelligẽ ſentire. Vñ manifeſtũ eſt ꝙ in aliquo ope vite ꝯſiſtit hois felicitas. Non aũt põt dici ꝙ ſm qđcuiq; viuere attẽdat̃ hois felicitas: qꝛ viuere eſt cõe plantis. Sed felicitas querit̃ ſicut qđdã ꝓpriũ hois bonũ. Dr̃ enim bonũ humanũ. Pari aũt rõne ſpẽs vite que dr̃ nutritiua: vel augmẽtatiua ſeparãda eſt a felicitate: qꝛ etiaꝫ hec cõia ſunt plantis. Et ex h̃ accipi põt ꝙ felicitas nõ ꝯſiſtit: neq; in ſanitate: neq; in pulchritudine: neq; in fortitudie: neq; in ꝓceritate corpis. Oia. n. hec acquiruntur p opõnes hui᷒ vite. Poſt vitã aũt nutritiuã ⁊ augmẽtatiuã ſequit̃ vita ſenſitiua. Que ẽt nõ eſt ꝓpria hoi: ſꝫ ꝯuenit equo ⁊ boui ⁊ cuilibet aiali. Vñ nec in hac vita cõſiſtit felicitas. Et ex h̃ accipi põt ꝙ humana felicitas nõ ꝯſiſtit in aliq̃ ſenſibili cognitione ſeu delectatiõe. Poſt vitã aũt nutritiuaꝫ ⁊ ſenſitiuã nõ relinquit̃ niſi vita que eſt opatiua ſm rõnem. Que qdẽ vita ꝓpria eſt homini. Nam hõ ſpẽm ſortit̃ ab hoc qđ eſt rõnale. Sed rõnale eſt duplex. Vnũ qdem participatiue inq̃tũ. ſ. perſuadet̃ ⁊ regulatur a rõne. Aliud ꝟo eſt rõnale eſſentialiter: qđ. ſ. hꝫ ex ſe ꝑ ſe rõnari ⁊ intelligere. Et hec qdem pars ꝑncipalius rõnalis dr̃. Quia qđ eſt per ſe ſemp eſt ꝑncipalius eo ꝙ eſt per aliud. Quia igitur felicitas eſt principaliſſimũ bonũ hois. ꝯſeq̃t vt magis ꝯſiſtat in eo qđ eſt rõnale eſſentialiter q̃m in eo qđ eſt rationale per participationẽ. Ex quo poteſt accipi ꝙ felicitas principalius ꝯſiſtat in vita contẽplatiua q̃ in actiua: ⁊ in actu rationis vel intellectus q̃ in actu appetitus ratione regulati. C Deinde cum dicit.

Quia felicitas nõ cõſiſtit in aliq̃ opatiõe ad vegetatiuã vitã ꝑtinẽtium.

Felicitas nõ ꝯſiſtit i aliq̃ opõne ſenſitiua.

Felicitas i qua ꝯſiſtat ꝑncipali᷒.

C Si aũt eſt opus hois aie opatio ſm rõnẽ vel nõ ſine rõne. idẽ aũt dicimus op᷒ eẽ gñe hui᷒ ⁊ huius ſtudioſi: queadmodũ cythariſte ⁊ ſtudioſi cythariſte ⁊ ſimplr̃ vtiq; hec in oĩb᷒ appoſita ſm virtutẽ abũdãtia ad opus. Cythariſte qdẽ. n. cytharizare: ſtudioſi aũt bñ. Si aũt ſic: hois ponim᷒ opus vitã quãdam. hãc aũt aie opationẽ ⁊ actũ cũ rõne. Studioſi aũt viri bñ h̃ ⁊ optime. Vnũqđq; aũt bene ſꝫ ꝓpriã virtutẽ pficit̃. Si aũt hoc humanũ bonũ aie opatio fit ſm virtutẽ. Si aũt plẽs virtutes ſm pfectiſſimã ⁊ optimã.

Le. are. C Quod ſi eſt opus hois: animi opatio ſm rõnem: vel nõ ſine rõne. Idẽ aũt dicimus opus eſſe: generi hui᷒ atq; huius ſtudioſi: vt cythared ⁊ ſtudioſi cytharedi: ⁊ ſimplr̃ h̃ in oĩb᷒: excellentia virtutis ad opus adiuncta: Cytharedi enim eſt cytharam pulſare: ſtudioſi bñ pulſare. Quod ſi ita eſt: hois aũt opus ponimus vitam quidam: hanc ꝟo eſſe actionem animi ⁊ opationes cum rõne: ſtudioſi autẽ viri: bñ hoc ⁊ ꝓbe. Singula aũt bñ ſm ꝓpriam virtutem perficiuntur. Si ita eſt: fit vt ſũmuꝫ fit hominis bonũ animi operatio ſm virtutem: ⁊ ſi plures ſint virtutes: ſm optimam ac perfectiſſimam.

Argu. C Eſt igitur opus hois opatio aie per rõnẽ: aut nõ ſine ratione. At ꝟo opus huius: ac ſtudioſi huius idẽ eſſe gñe dicimus: vt Cytharedi: ſtudioſiq; cytharedi. Et hoc in oĩb᷒ abſolute operi adiuncta pfectione que eſt a ꝓpria ṽtute. Cytharedi naq; opus eſt cytharaꝫ pulſare ſtudioſi ꝟo bene pulſare. Eodem mõ cum hois opus vitam quandã eẽ ponamus. ⁊ hanc ipſam opationem aie: atq; actus cũ ratione. Studioſi ꝑfecto viri hec ipſa ſunt: cũ bene recteq; fiunt. Singula aũt bñ per ꝓpriam virtutẽ efficiunt̃. Que cũ ita ſint: fit vt bonũ humanuꝫ aie ſit opatio ꝑ ṽtutẽ. Et ſi plures ſint virtutes per optimã nimirũ ⁊ pfectiſſimam.

S. Tho.

C Inueſtigat dñias felicitatis. Et diuidit̃ i ptes. d. ſm duas dñias q̃s inueſtigat. Scđa ps icipit. ibi. (Amplius aũt ⁊c̃.)

C Primo igit̃ accipit̃ ex pmiſſis ꝙ ꝓpriuꝫ opus hois ſit opatio aie que eſt ſm ipſam rõnẽ vel nõ ſine rõne. Qđ dicit ꝓpter opationẽ appetit᷒ regulati rõne. Hoc aũt in oĩb᷒ cõiter inuenit̃ ꝙ idẽ eſt opus alicuius rei in gñe accepte: ⁊ opus illius rei ſi ſit bona: niſi ꝙ opꝫ apponẽ ex pte opationis id qđ ptinet ad ṽtutẽ: ſicut opus cythariſte eſt cytharizare. Opus aũt boni cythariſte eſt bñ cytharizare. Et ſilr̃ eſt in oĩb᷒ aliĩs. Si igit̃ opus hois ꝯſiſtit in quadã vita. puta. ſ. hõ opat̃ ſm rõnẽ: ſeqtur ꝙ boni hois ſit bñ opari ſm rõnẽ. ⁊ optimi hois. ſ. felicis optime h̃ facẽ. Sed h̃ pertinet ad rõnẽ virtutis: ꝙ vnuſqſq; hñs virtutẽ ſm eam bñ operet̃. ſicut virtus equi eſt ſm quaꝫ bñ currit. Si ergo operatio optimi hois. ſ. felicis eſt: vt bñ ⁊ optime operet̃ ſm rõnem: ſeqtur ꝙ humanũ bonũ. ſ. felicitas ſit opatio ſm ṽtuteꝫ. ita. ſ. ꝙ ſi eſt vna tm̃ ṽtus hois: opatio que eſt ſm illã virtutẽ erit felicitas. Si aũt ſunt plures ṽtutes hois: erit felicitas opatio que eſt ſm illaꝫ optimam. Quia felicitas nõ ſolũ eſt bonũ hois ſed optimũ. C Deinde cum dicit.

Propria differentia ſelicitatis.

Opus i gñe ⁊ opus bõi quo differt.

Felicitas eſt opus ſꝫ optimã virtutem.

C Amplius aũt i vita pfecta. Vna. n. hyrũdo nõ facit ver nec vna dies. Ita vtiq; nec beatũ ⁊ felicẽ vna dies neq; paruum tẽpus.

C Et preterea in vita perfecta. Nam vna quidam hyrũdo nõ facit ver: nec vna dies. Eodem mõ beatum ⁊ felicem: nec vna dies: nec exiguum facit tempus. Le. are.

C Et inſuper in vita pfecta. Ver enim nec vna facit hyrundo: nec vnus dies: ⁊ beatum hoiem eodem mõ: felicemue nec vnus dies: nec breue illum efficit tempus. Argu.

S. Tho.

C Inueſtigat aliã dñiam felicitatis. Regrit̃. n. ẽt ad felicitatem ꝯtinuitas ⁊ ꝑpetuitas q̃tum poſſe eſt. Hoc. n. naĩr appetitus hñtis intellectũ deſiderat: vtpote apphendens nõ ſolũ eſſe: vt nũc ſicut ſenſus. ſed ẽt ee ſimplr̃. Cum aũt eſſe ſit ſm ſeipm̃ appetibile: ꝯſeq̃ns eſt ꝙ ſicut aial p ſenſum apphendẽs eẽ vt nũc. appetit nũc eſſe: ita ẽt hõ per intellectuꝫ apphendens eẽ ſimplr̃ appetit eſſe ſimplr̃ ⁊ ſemp. ⁊ nõ ſolum: vt nũc. Et ideo de rõne pfecte felicitatis eſt ꝯtinuitas ⁊ ꝑpetuitas quam tñ pñs vita nõ patitur. Vñ in pñti vita nõ põt eſſe pfecta felicitas. Opꝫ tñ ꝙ felicitas qualis poſſibilis eſt eẽ pñtis vite: ſit in vitam pfectã. i. p totam hois vitam. Sicut. n. vna hyrundo veniens nõ demõſtrat ver. nec vna dies tpata. ita nec etiam vna opatio ſolum facta facit hominẽ felicem. ſed qñ hõ per totã vitã ꝯtinuat opationẽ bonam. Sic ergo pꝫ ꝙ felicitas eſt opatio ꝓpria hois ſm virtutẽ in vitam pfectam. Lectio. xi.

Secũda differentia.

Hõ appetit eẽ ſimplr̃ ⁊ nõ ſolũ vt nũc.

In pñti vita nõ ſit ẽe pfecta felicitas.

Felicitas ẽt ꝑtinet ad currit vitam perfectã.

Diffõ felicitatis.

C Ircumſcribitur quideꝫ igitur bonum ita. Oportet enim forte figuraliter dicere primum: deinde poſterius deſcribere.

C Et ſũmuꝫ qdẽ bonũ ita circũſcripſiſſe ſufficiat. Naꝫ fortaſſe primo figurandum eſt: poſtea ꝟo pingendum. Le. are.

C Sũmũ igit̃ bonũ h̃ circũſcriptũ ſit mõ. Primũ naq; for- Argu.

ficant: vt figuraꝫ quādā deſcribē: poſtea depingē ipm opꝫ.

S. Tho.

¶ Poſtꝙ phs inueſtigauit diffōnē ipſius felicitatis. nūc oſtdit qd poſt h agēdum relinquaꝛ. ¶ Et circa h duo facit. Primo oſtendit qd reſtat agendū. Secūdo quō id agere oporteat. ibi. (Meminiſſe autē ꝛ pdictoꝝ ꝛc.) ¶ Circa pmū tria facit. Primo ꝑponit qd ſit factum: ꝛ qd reſtat agendū. Et dicit ꝙ ita ſicut ſupra habitū eſt circūſcribiꝛ

Circūſcriptio. bonū finale hois qd eſt felicitas. Et vocat circūſcriptionē notificationē alicuius per aliqua cōia: que ambiunt qdē ipſam rem. nō tñ adhuc per ea in ſpeciali declaraꝛ natura illius rei. Quia vt ipſe dicit: opꝫ ꝙ aliqd primo figuraliꝛ dicatur. i. ſm quādam ſimilitudinariā ꝛ extrinſecā quodāmodo deſcriptionē: ꝛ deinde opꝫ vt manifeſtatis quibuſdā alijs reſumaꝛ illud qd fuit prius figuraliꝛ determinatū. ꝛ ſic iterato plenius deſcribaꝛ. Vñ ꝛ ipſe poſtmodū in fine libri de felicitate tractatū cōplebit. ¶ Secundo ibi.

¶ Uidebitur autē vtiqꝫ hominis eſſe pducere ꝛ particulatim diſponere que bene habētia circumſcriptionem.

Le. are. ¶ Uidetur autem cuiuſqꝫ eſſe: illa que bene circumſcripta ſunt producere ꝛ membratim perficere.

Argir. ¶ Uidetur autem cuiuſlibet eſſe ea: que bene ſunt circūſcripta pducere: ꝛ explicare atqꝫ exponere.

S. Tho.

Hō paulatim pficit i cognitione veritatis. ¶ Aſſignat rōnē eius qd dictū eſt dicēſqꝫ ad nām cuiuſlꝫ hois ptinere videꝛ vt ea que bñ ptinent deſcriptionē alicuius rei: pducat de impfecto ad pfectū pticulatim diſponēdo. p. ſ. vnā ptem. ꝛ poſtea aliā inueſtigādo. Ad hois enī nām ptinet rōne vti ad veritatis cognitionē. Rōnis autē ꝓprium eſt nō ſtati apprehēdere veritatē. Et iō ad hoiem pertinet paulatim in cognitione veritatis pficere. Sub-

Cognitio ſbāꝝ ſeparatarum. ſtantie vero ſeparate que intellectuales dicunꝛ ſtatī abſqꝫ inquiſitione notitiam veritatis hñt. ¶ Tertio ibi.

¶ Et tps talium inuentor vel cooperator bonus eſſe. Vñ ꝛ artiū facta ſunt additamēta. Omnis enim eſt apponere qd deficit.

Le. are. ¶ Tempuſqꝫ hoꝝ repertor atqꝫ adiutor probus eſſe: vnde ꝛ artium facta ſunt additamenta. Cuiuſqꝫ enim eſt id quod deſit adiungere.

Argir. ¶ Tempuſqꝫ talium inuentor eſt aut adiutor bonus. Unde ꝛ artium facta ſunt incrementa. Eſt enim cuiuſuis id quod deeſt ſupplere: ac addere.

S. Tho.

Quō tps iuuet ad cognoſcendū veritatē ¶ Oſtēdit per qd hō ad pdicta iuuaꝛ. Et dicit ꝙ eoꝝ que bñ ſe hñt ad aliqd circūſcribēdū: videꝛ tps eſſe qſi adinuētor: vel bon9 cooperator. nō qdē ꝙ tps p ſe ad h aliqd operꝛ: ſꝫ ſm ea que in tpe aguntꝛ. Si. n. aliqs tpe pcedēte det operam inueſtigāde veritati: iuuaꝛ ex tpe ad veritatē inueniendā: ꝛ qñtum ad vnū ꝛ eundē hoiem qui poſtea videbit qd prius nō viderat: ꝛ ēt qñtum ad diuerſos: vtpote cū aliqs intueꝛ ea que ſūt a pdeceſſorib9 inuēta: ꝛ aliqd ſupaddit.

Quō ſunt facta artiū īcremēta. Et per huc modū facta ſunt additamēta in artib9: quaꝝ a pn9 aliqd modicū fuit adinuentū: ꝛ poſtmodū p diuerſos paulatim pfecit in magna quātitate: qꝛ ad quēlibet ptinet ſupaddē id qd deficit in ꝯſideratiōe pdeceſſoꝝ. Si

Quō tps ſit cā obliuionis. T. c. 128 aūt ecōuo exercitiū ſtudij ptermittaꝛ: tps eſt magis cā obliuionis: vt dī. l. 4. phyſicoꝝ. ꝛ qñtū ad vnū hoiem q ſi ſe negligētie dederit. Obliuiſceꝛ qd ſciuit: ꝛ qñtū ad diuerſos. Vñ videm9 multas ſciās: que apd antiquos viguerūt: paulatim ceſſantib9 ſtudijs in obliuionē abijſſe. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Meminiſſe aūt ꝛ predictoꝝ opꝫ ꝛ certitudinem non in oībus ſimiliter exquirere ſed in ſingulis ſm ſubiectā materiam: ꝛ intātū quantum ꝓprium eſt doctrine.

¶ Meminiſſe ēt opꝫ eoꝝ q ſupͣ diximꝰ: neqꝫ exactā diſcuſſionē in oib9 eodē mō: ſꝫ ſm ſubiectā mām in ſingulis flagitare: ꝛ inquantum diſcipline proprium ſit. Le. are.

¶ Opꝫ aūt ꝛ ea que ſupra diximus in memoria hr̄e: ꝛ ipſuꝫ exactū nō in oib9 eodem mō: ſꝫ in ſingulis: ꝛ vt patiꝛ ſubiecta mā: ꝛ eouſqꝫ quouſqꝫ ad doctrinā attinet flagitare. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit quō ſit pſequēdum id qd reſtat. Et p hoc ꝑponit in gñali reducēs ad memoriā ea que ſupra in phemio dicta ſunt: qꝫ. ſ. nō opꝫ ſilr exquirere certitudinē in oib9: ſed in ſingulis ſm ſubiectā mām. put. ſ. ꝓpriū eſt illi doctrine: que circa illam materiam verſatur. ¶ Secundo ibi.

¶ Etenī tector ꝛ geometra differēter qdē inquirunt rectā. Hic qdē enim inquātū eſt vtile ad opus. Hic aūt: quid eſt: vel quale qd. Speculator enim eſt veri. Scdm eundem itaqꝫ modū ꝛ in alijs eſt faciendum: vt non extra opera operibus plura fiant.

¶ Nam faber qdē ꝛ geometra differēter rectum inquirunt. alter quātum ad opus vtile eſt: alter quid ſit ꝛ quale. Contemplator enim veritatis. Eodem mō in alijs faciendum: ne extra opera plura ſint ꝙ opera. Le. are.

¶ Nam faber ꝛ geometres diuerſo mō angulū rectum inquirunt. Alter enim quoad vtilis eſt: ad opus. Alter qd nam ſit: ꝛ quale qd ipſum inquirit. Contēplator enim eſt veritatis. Idē modus ꝛ in ceteris eſt ſeruādus: ne his que inſtituimus agē: plura fiant ea: que fines illoꝝ egrediunꝛ. Argir.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qd dixerat in ſpāli. Et p qñtum ad id qd diuerſimode in diuerſis obſeruari opꝫ. Scdo qñtū ad id qd cōiter in oib9 obſeruandū eſt. ibi. (Neqꝫ cām ſilr aūt opꝫ ꝛc.) ¶ Circa pm tradit triplicē diuerſitatē. Quaꝝ p9 eſt ſm

Aliter ꝯſiderat d linea recta artifex. ꝛ aliꝛ geometra. drīam ſcie practice ꝛ ſpeculatiue. Vñ dicit ꝙ tector. i. artifex opatiuus. ꝛ geometra qui eſt ſpeculatiuus differēter inquirit de linea recta. Artifex qdē opatiuus: vtpote carpētarius inqrit de linea: inqñtū eſt vtile ad opus: vtpote ad ſecādū lignū: vel aliqd aliud h9 faciēdū. ſꝫ geometra inqrit qd eſt linea: ꝛ qlē: ꝛ qd ſit ꝯſiderādo ꝓpetates ꝛ paſſiones ipſius. Quia geometra intēdit ſolā ſpeculationē veritatis. Et ſm huc moduꝫ faciendū eſt in alijs ſcietijs opatiuis. vt nō ſequaꝛ hoc incōueniens: vt in ſcia opatiua fiant ſermōes plures ad opa nō ptinētes: puta. ſi i hac ſcia morali aliqs vellet ptractare oīa que ptinent ad rōnem ꝛ alias ptes aie. oporteret de hoc plura dicere ꝙ de ipſis operib9. Eſt enī in vnaquaqꝫ ſcia vitioſum vt hō moreꝛ in his que ſunt extra ſciam. Aliam aūt diuerſitatē tangit. ibi.

¶ Non expetendū aūt neqꝫ cām in oib9 ſilr. Sed ſufficiens ꝛ in qbuſdā hoc ſi determinantur bñ: vtputa ſicut circa pncipia. Hoc aūt pmū eſt ꝛ pncipiū. Principioꝝ aūt hec qdē iductione ꝯtēplata ſūt. Hec vero ſenſu. Hec aūt ꝯſuetudine quadā. Et alia aūt aliꝛ.

¶ Neqꝫ vero cauſam eodē mō in oibus regrendū: ſed ſatis eſt in qbuſdam bñ oſtenſum eſſe: qꝛ ſic eſt. Veluti circa principia. Quia vero pmum ꝛ principium eſt. Principioꝝ aūt quedam inductione proſpiciuntur: quedam ſenſu: quedā conſuetudine quadam: alia item aliter. Le. are.

¶ Nec in oibus ſimili modo cauſa poſtulāda eſt. Sed ſat eſt in qbuſdaꝫ ſi bene demōſtrata fuerint eſſe. Quod quidem ꝛ in ipſis principijs fit: atqꝫ hic modus primus eſt: ꝛ Argir.

principium. Principiorum autem alia inductione: alia sensu: alia assuetudine quadam: alia alio modo perspiciuntur.

S. Tho.

In sciētiis nō eodem mō manifestant principia et q̄ ex principiis. ¶ Que attenditur secundum differentiam principiorum et eorum que sunt ex principiis. Et dicit q̄ nō est in omnibus eodem modo causa inquirenda. Alioquin procederetur in infinitum in demōstrationibus. Sed in quibusdam sufficit q̄ bene demōstretur. i. manifestetur. q̄ hoc ita est: sicut in his que accipiuntur in aliqua scientia vt principia: quia principium oportet esse primum. Unde nō potest resolui in aliquid prius. Ipsa aūt principia nō eodem modo manifestantur. Sed quedam considerantur inductione. que est ex particularibus imaginariis. vtputa q̄ ois numerus est par: aut impar. Quedā vero accipiuntur sensu: sicut in naturalibus. Puta q̄ oē qd viuit indiget nutrimēto. Quedam vero consuetudine: sicut in moralibus: vtpote q̄ concupiscentie diminuuntur si eis nō obediamus. Et alia etiam principia aliter manifestantur: sicut in artibus operatiuis accipiuntur principia per experientiam quandam. ¶ Deinde cum dicit.

Principia nō eodem mō manifestant in oībus sciētiis.

¶ Pertransire aūt vt opz tentandū singula secundum q̄ inata sunt: et studendū qualiter terminentur bene. Magnū enim habent auxiliū ad sequētia. Videtur igitur. n. plusq̄ dimidium totius esse principium: et multa manifesta fieri per ipsum eorum que queruntur.

Le. are. ¶ Conandum est vt singula principiorum: secundum naturam suam tractentur: et studendum vt recte diffiniantur: quia magnum ad sequentia habent momentum. Videtur enim plusq̄ dimidium totius esse principium: multaq̄ ex iis que queruntur per illud fieri conspicua.

Argir. ¶ Enitendum est aūt singula pertractare: vt suapte natura percipi possunt: et adhibenda est diligētia vt bene definiantur. Nam magnā ad ea que sequuntur afferunt opem. Principium enim plusq̄ dimidiū totius esse videtur: et eorum que queruntur complura per ipsum manifesta fieri solent.

S. Tho.

Cura hn̄da i. cognitione principiorum. ¶ Determinat modū quantum ad id qd est cōmuniter obseruandum in omnibus. Et dicit q̄ homo debet insistere ad hoc q̄ singula principia pertranseat. scilicet eorum notitiam accipiendo: et eis vtendo: secundum q̄ nata sunt cognosci: et studendum qualiter determinentur in hominis cognitione. vt. s. sciat distinguere principia abinuicem: et ab aliis.

Virtutis principiorum. Cognitio enim principiorum multum adiuuat ad sequentia cognoscenda. principium enim videtur plus esse q̄ dimidium totius. Quia. s. omnia alia que restant continentur in principiis. Et hoc est quod subdit q̄ per vnum principium bene intellectum et consideratum multa fiunt manifesta eorum que queruntur in scientia.

Lectio. xii.

Scrutandum vtiq̄ de ipso non solum ex conclusione et ex quibus sermo sed et dictis de ipso. Vero quidem enim oia consonant existentia. Falso autem cito dissonat verum.

Le. are. ¶ Scrutandū est igitur de ipsa felicitate: non solū ex conclusione et rōnibus: sed ex iis quoq̄ que de illa referuntur. Nam vero qdē oia consonant. Falso autem cito dissonat verum.

Argir. ¶ Considerandum est igitur de ipsa non ex conclusione solum et iis ex quibus est ipsa ratio: sed ex iis etiam que de ipsa dicuntur. Vero namq̄ omnia que competunt consona sunt: a falso autem cito ipsum discrepat verum.

S. Tho.

¶ Postq̄ phūs ostendit in generali quid sit felicitas, hic intendit confirmare sententiam suam: quā de felicitate premisit: per ea que de felicitate dicuntur. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo dicit de quo est intentio. Secūdo exequitur propositum. ibi. (Diuisis itaq̄ etc.) ¶ Dicit ergo primo: q̄ principium maxime oportet bene determinare. Principiū autem in operatiuis est vltimus finis. Ad hoc aūt q̄ diligentior de eo consideratio habeatur. scrutandū est non solum per conclusiones et principia ex quibus ratiocinantis sermo procedit. sed etiam ex his que dicuntur de ipso. i. de vltimo fine: siue de felicitate. Et huius rōnem assignat: quia omnia cōsonant vero. Et huius ratio est: quia vt dicetur in. 6. huius. verum est bonū intellectus. Bonum aūt vt dicitur in hoc lib. contingit vno mō. s. concurrentibus omnibus que pertinent ad perfectionem rei. E cōuerso autē malum contingit multipliciter. s. per quemlibet debite conditionis defectum. Nō autem inuenitur aliqd malum in quo totaliter sit bonum corruptū: vt dicetur in quarto huius: et ideo omnia concordant bono. non solū bona: sed etiam mala: secundum hoc q̄ aliquid retinent de bono. Et similiter omnia falsa concordāt vero: inquantum aliquid retinent de similitudine veritatis. Non enim est possibile q̄ intellectus opinantis aliqd falsum totaliter priuetur cognitione veritatis. Sed per verum statim diiudicatur falsum: vtpote ab eo deficiens. Et hoc est qd subdit: q̄ falso dissonat verum: sicut ab obliquo dissonat rectum. ¶ Deinde cum dicit. Vero consonant oia. Lec. 8. scdo. L. 7. Lec. 11. in fine.

¶ Diuisis itaq̄ bonis tripliciter. Et his qdē exterius dictis. His autē circa aīam: et corpora. Circa animā principalissime dicimus et maxime bona. Actus aūt et operationes animales circa animā ponimus. Quare bene vtiq̄ dicetur secundum hanc opinionem antiquā existentem et confessam a phis.

Le. are. ¶ Cum ergo tripliciter diuidantur bona: et alia externa dicantur: alia animi et corporis: bona animi principalissima dicimus ac maxime bona. Actus vero et operationes animales animi esse ponimus. Itaq̄ recte qdem diceretur secundum hanc opinionem antiquam et a phīantibus approbatam.

Argir. ¶ Cum igitur bona in tria sint diuisa. et alia externa: alia circa animam: alia circa corpus bona dicantur: ea que sunt circa animā propriissime maximeq̄ dicimus bona. At actus et operationes aīe circa animā esse ponimus: quare hac opinione cū antiqua tū a philosophantibus concessa bene dicitur.

S. Tho.

¶ Prosequitur intentū. Et primo quantū ad ea que ab aliis de felicitate dicuntur. Circa primum duo facit. Primo ostendit q̄ predicte finis et q̄stiū ad ea que ab ipso supra de felicitate sunt dicta sibi. Confessa aūt de felicitate conueniunt ea que concorditer ab aliis dicuntur. Scdo q̄ cōueniunt ei ea in quibus alii discordant. ibi. (Videntur autem et quesita etc.) ¶ Circa primum duo facit. Primo ostēdit q̄ dicte descriptioni felicitatis concordant ea que cōiter a sapientibus dicuntur. Secūdo ostendit idem de his que dicuntur cōmuniter ab oibus. ibi. (Consonat aūt rōni etc.) ¶ Primū ostendit dupliciter. Primo qdem diuidendo bona humana in tria. Quorum quedam sunt exteriora sicut diuitie honores et amici et alia hmōi: quedam vero interiora: et hec rursus diuiduntur in duo genera. Quia quedam eorum pertinent ad corpus: sicut robur corporis: pulchritudo et sanitas. Quedam vero pertinent ad aīam: sicut scientia et virtus et alia hmōi: inter que bona principalissima sunt ea que ptinent ad aīam. nam res exteriores sunt propter corpus. Corpus aūt propter aīam: sicut materia propter formā: et instrumentum propter agens principale. Et hec est cōis sententia oium phōrum. s. q̄ bona aīe sunt principalissima. Sed circa alia bona diuersimode senserunt stoici et peripatetici.

Diuiso humanorum bonorum.

Opio ſtoicoꝝ de bonis exterioribus ⁊ corporis. Opio pbi pate. argʒ ideam. tetici.nam ſtoici poſuerūt alia bona non eſſe hominis bona:eo q eis nō ſit homo bonus.phypatetici aūt.i.ſectatores Ari.poſuerunt bona qdem exteriora eſſe minima bona.bona aūt corpis quaſi media. ſed bona pncipaliſſima ponebant bona aie:qbꝰ hō eſt bonus. Alia ꝟo ſm eos dicunt bona inqꝫtum inſtrumētaliter ipſis pncipalibus deſeruiunt. Et ſic felicitas cū ſit pncipaliſſimū bonū: in bonis anime eſt ponendū. Unde manifeſtū eſt q ponere felicitatem in operatione anime rationalis: vt ſupra dixımꝰ conueniens eſt ſm hanc opinionem antiquā ⁊ cōmunem omnibus phis.q.ſ.principaliſſima bonorum ſunt ea que ſunt ſm animam. ℭ Secundo ibi.

ℭ Recte autē quoniam ⁊ actus quidam dicuntur ⁊ operationes finis. Ita enim ⁊ eorum que circa animam ſunt bonorum fiet: ⁊ non eorum que exterius.

Le. are. ℭ Recte etiam qꝺ opōnes quedam ⁊ actus fines eſſe perhibentur.ſic enim ex bonis animi:nō externis eſſet.

Argir. ℭ Finem ipſum actus quoſdam ⁊ opationes eſſe: ſic enim fit:vt ſit ex ipſis aie bonis:⁊ nō ex bonis externis.

S. Tho.

Opꝰ anie duplex. ℭ Oñdit idem alio mō. Eſt.n.duplex genus opationū aie. Quaꝝ qnedā trāſeūt in exteriorē mām:ſicut texere ⁊ edificare. Et hꝫ opōnes nō ſunt fines:ſed opata ipſoꝝ.ſ.pannus ↄtextus:⁊ domus edificata. Quedā ꝟo opationes aie ſunt in ipſo opante manentes ſicut intelligē ⁊ velle. Et hꝫ opationes ſunt fines. Recte ergo dictū eſt q ipſi actus ⁊ opationes ſunt fines.dum.ſ.poſuim⁹ felicitatē eſſe opationem:⁊ nō aliqd opatū. Sic enim felicitas ponit aliqd bonoꝝ que ſunt circa aiam:⁊ nō aliqd eoꝝ que ſunt exteriꝰ.

Opꝰ manēs in bonū agētis. Opatio enim manens in agēte ipſamet eſt pfectio ⁊ bonū agentis. In opibꝰ aūt que pcedunt exterius:pfectio ⁊ bonum in exteriorib⁹ effectibus inuenit. Un̄ nō ſolum pmiſſa ſnīa ↄuenit poſitioni phoꝝ ponentiū bona aie eſſe pncipaliſſima:per h̄ q felicitatem poſuimus circa opationem aie.ſed etiam per hoc q ipſam operationem poſuimus felicitatem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Conſonat autem rationi ⁊ bene viuere ⁊ bene operari felicem. Fere enim bona vita quedam dicta eſt ⁊ bona operatio.

Le. are. ℭ Cōſonat quoqꝫ huic qꝺ dī bn̄ viuere ⁊ bn̄ agere felices. Fere nāqꝫ bona quedam vita:⁊ bona actio dicta eſt.

Argir. ℭ Conſonum eſt etiam ipſi rationi ⁊ id qꝺ dicitur. felicem inquam bene viuere:beneqꝫ agere.ferre enī bona quedā vita:bonaqꝫ actio dictus eſt.

S. Tho.

Le. 4. ℭ Oſtendit q pmiſſe ſnīe ↄuenit illud etiam in quo oēs de felicitate ↄueniunt. Dictū eſt enim ſupra q bene viuere:⁊ bn̄ opari idē exiſtimāt omnes q felicē eſſe. Et huic rōni.i. notificationi felicitatis ↄuenit predicta aſſignatio:q fere nihil aliud videt eſſe bona vita q̄ȝ bona operatio: qualis videt eſſe felicitas. Uiuere enī illa dicunt que ex ſe mouentur ad operandum. ℭ Deinde cum dicit.

Uiuere.

ℭ Uidentur autem ⁊ queſita circa felicitatē omnia exiſtere dicto.

Le. are. ℭ Cuncta etiam que circa felicitatem queruntur:huic adeſſe conſtat.

Argir. ℭ Cuncta preterea que circa felicitatem queruntur ei qꝺ dictum eſt ineſſe videntur.

S. Tho.

ℭ Oſtendit q pmiſſe ſnīe ↄueniūt etiam ea in qbus alij differunt. Et circa hoc tria facit. Primo ꝑponit ea in quibus homines differūt circa felicitatē. Scꝺo oſtendit q ſinguſ le eoꝝ pmiſſe ſentētie ↄueniunt.ibi.(Dicentibus qdē ⁊c̄.) Tertio mouet ex premiſſis quandam qōnē: ⁊ ſoluit.ibi. (Unde ⁊ querit ⁊c̄.) ℭ Circa pmum tria facit. Primo ꝑponit qꝺ intēdit.ſ.q oīa que ſunt a diuerſis diuerſimode circa felicitatem queſita:videntur exiſtere dicto.i.ſalua⁊ri cum predicta opinione. ℭ Secundo ibi.

ℭ His quidem enim virtus: his ꝟo prudētia:alijs autem ſapientia quedam eſſe videtur. His autē hec vel hoꝝ aliqd cum voluptate vel nō ſine voluptate. Alij autē ⁊ eam que exterius eſt abūdantiā cōprehendunt.

Le. are. ℭ Nam alijs virtus:alijs prudentia:alijs ſapientia quedā eſſe videtur. Alijs hec aut horum aliquid cum voluptate:aut nō ſine voluptate. Alij ꝟo externam quoqꝫ affluētiam circūplectuntur.

Argir. ℭ Alijs nāqꝫ virtus:alijs prudentia:alijs ſapientia quedā: alijs hec aut horum aliquid cum voluptate:aut non ſine voluptate felicitas eſſe videtur. Sunt ⁊ qui externā etiā affluentiam ſimul accipiunt.

S. Tho.

Opiones ponētiū felicitatē in virtute. ℭ Ponit diuerſas opiniones de felicitate. Quaꝝ prima eſt q felicitas ſit virtus. Et hec ſubdiuidit in tres. Quidam enim poſuerunt:q vniuerſaliter quelibet virtus ſit felicitas vel ſpecialr virtus moralis que eſt perfectio appetitus rectificati per rōnem. Quibuſdam ꝟo videt q prudentia felicitas ſit:que eſt pfectio practice rōnis. Alijs autem videtur q felicitas ſit ſapientia que eſt perfectio ſumma rōnis ſpeculatiue. Secūda opinio eſt q omnia vel aliqꝺ horum ſit felicitas:ſed oporteat adiungi voluptatem. ⁊ hec ſubdiuidit in partes duas. Nam qdam poſuerūt virtutē cū voluptate quaſi ex equo eſſe felicitatem. Alij ꝟo poſuerunt q felicitas eſt virtus nō ſine voluptate:quaſi ſecundario ſe habēte ad felicitatem. Tertia opinio eſt q qdam cum his cōprehendunt ad cōplementum felicitatis abūdantiam exterioꝝ bonoꝝ puta diuitiaꝝ bonoꝝ:⁊ alioꝝ huiuſmodi. ℭ Tertio ibi.

ℭ Horum autem hoc ⁊ quidem multi ⁊ veteres dicunt. Hoc autem pauci ⁊ glorioſi viri. Neutros autem horum rationabile peccare in vniuerſis:ſed ⁊ vnum aliqd vel plura dirigere.

Le. are. ℭ Hec partim multi ⁊ antiqui:partim pauci ⁊ preclari dicūt viri:quoꝝ neutros in totum aberrare putandum eſt, ſed in aliquo:⁊ pleraqꝫ recte aſſequi.

Argir. ℭ Atqꝫ hec partim multi ⁊ antiqui partī pauci viriqꝫ dicunt preclari:quoꝝ neutros tota via aberrare: ſed aliqua ex parte:⁊ in plurib⁹ vera attingere ↄſentaneū eſt rōni.

S. Tho.

ℭ Aſſignat differētiā opinantiū predicte. Et dicit:q quedam dicta predictoꝝ.ſ.q voluptas ⁊ diuitie requirant ad felicitatem:dixerūt multi.ideſt vulgares homines ⁊ antiqui viri q.ſ.erant in talib⁹ mīr⁹ exercitati. Alia ꝟo ſcꝫ q in bonis aie eſſet felicitas dixerūt pauci ⁊ glioſi viri.i.in ſcientia famoſi. Nō eſt aūt ꝓbabile q aliqui eoꝝ in omnibus errauerint:ſed quilibet eorum in vno vel in pluribus recte ſenſit. ℭ Deinde cum dicit.

Nota.

ℭ Dicentibus quidem igitur oēm virtutē vel virtutē quandam ↄcordat eſt ratio noſtra. Huius enim eſt ſm ipſam operatio.

Le. are. ℭ Illis ergo qui virtutem omnem aut aliquam dicunt:cōſonat ſermo. Nam huius quidem eſt ſecundum ipſam operatio.

Argu. ℭ Eorum igitur ſententie qui vel omnē: vel aliquam virtutem felicitatē aſſerunt eſſe: ipſa ratio ꝯſona eſt. Huius eſt enim ea operatio: que per ipſam efficitur.

S. Tho.

ℭ Oſtendit ꝙ ꝑdicte opiniones cōueniunt cum premiſſa aſſignatione felicitatis. Et ꝑmo oſtendit de prima opinione que poſuit virtutē eſſe felicitatem. Secūdo de ſecunda que addit voluptatem. ibi. (Eſt autem ⁊ vita ipſorū ⁊c̃.) Tertio de tertia que addit exteriora bona. ibidē. ibi. (Dēt aūt.) Ur tñ eoꝝ ⁊c̃. ℭ Circa ꝑmū duo facit. Primo oſtēdit ꝙ ꝑma opinio ꝯueniat cum ſua ſententia. Secundo oſtendit in quo ſua ſentētia melior ſit. ℭ Dicit ergo ꝙ illis qui dicūt felicitatem eſſe virtutē omnē vel aliquam cōcordat ratio felicitatis ſuperius poſita. ꝙ. ſ. ſit opatio ſm virtutem. Manifeſtum eſt enim ꝙ operatio ſm virtutē eſt aliqd virtutis. ℭ Deinde cum dicit.

Le. 13.

ℭ Differt aūt forte non paruū in poſſeſſione vel vſu optimū conſiſtere: vt in habitu: vel operatione. Habitū enim contingit nullum bonū perficere exiſtentem: vtputa dormienti: aut ⁊ aliter qualiter ocioſo. Opationē autem non poſſibile eſt. Operabitur enim ex neceſſitate ⁊ bene operabitur.

Le. are. ℭ Forte ꝓo nō modicum refert vtrum in poſſeſſione vel in vſu optimum accipiat̃: ⁊ in habitu vel in actu. Fieri enim pōt vt habitus exiſtēs: nihil pagat boni veluti in dormiēte: ſeu aliter ocioſo. Sed in actu hoc fieri nequaq̄ poteſt. Agat enim neceſſe erit: ⁊ quidem bene agat.

Argu. ℭ Intereſt aūt fortaſſe nō parum in poſſeſſione an in vſu ⁊ in habitu: an in operatione ſūmum ꝯſiſtere bonum putare. Fieri enim poteſt: vt habitus quidem ⁊ ſi īeſt nullum efficiat bonum: vt in dormiente vel etiam alio mō quodā ocioſo facto: vt operatio autē nihil efficiat boni fieri neq̄t: qui nāq̄ operatur: aget vtiq̄ neceſſario: ⁊ bñ etiam aget.

S. Tho.

ℭ Oſtēdit ꝙ ſuum dictū melius ſit. Et ꝑ per rōnem. Secūdo per humanam cōſuetudinem. ibi. (Quēadmodum.) ℭ Dicit ergo ꝑ: ꝙ ſicut nō parum differt in exteriorib⁹ rebus qō qs optimum ponat in poſſeſſione alicuius rei vel in vſu eius: qui eſt manifeſte melior q̄ ſit poſſeſſio: ita etiā ſe habet circa habitū virtutis ⁊ operationem que eſt vſus eius qui eſt melior. Pōt enim eſſe habitus in eo qui nullū bonū facit ſicut in dormiente: vel in eo qui qualitercunq̄ eſt ocioſus. Sed de opatione nō eſt hoc poſſibile. Ex neceſſitate. n. ſequit̃: ꝙ ille operet̃ cui ineſt operatio: ⁊ ꝙ bonū operet̃ ſi inſit ei opatio ſm virtutē. Un̄ opatio ſm virtutē eſt ꝑfectior q̄ ipſa virtus. ℭ Deinde cum dicit.

Opō ſm virtutē perfectior ē ipſa virtute.

ℭ Quēadmodū aūt in olimpia non optimi ⁊ fortiſſimi coronant̃: ſʒ agonizantes. Hoꝝ enim qdā vincunt. Ita ⁊ eoꝝ qui in vita bonoꝝ ⁊ optimoꝝ opantes recte illuſtres fiūt.

Le. are. ℭ Et quemadmodū in olympia non optimi ⁊ fortiſſimi: ſed qui certant coronantur. Nam eorum aliqui vincunt. Sic ⁊ in vita bonorum ⁊ honeſtorum qui recte agunt cōpotes fiunt.

Argu. ℭ Atq̄ vt in olympia nō hi qui ſunt elegantiſſimi forma: preſtantiſſimiq̄ roboꝛe: ſed ij qui decertāt coronis afficiuntur. ipſoꝝ enim aliqui vincunt: ſic ⁊ qui bene agunt eorū que ſunt in vita pulchra bonaq̄ compotes fiunt.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat idem per ꝯſuetudines humanas. Circa qō ſciendum eſt: ꝙ in Macedonia eſt quidam mons altiſſimus: qui vocatur olympus. in quo fiebant quidam ludi ad exercitium pugne: qui vocabantur olympiades in quibus non coronabantur aliqui ex hoc ꝙ fortiſſimi eēnt pugnatores ⁊ optimi: ſed ſolum illi qui agonizabant: quoꝝ aliqui vincebant. Qui autem non pugnabant non poterant vincere. Ita etiam de numero ipſorum qui ſunt boni ⁊ optimi in vita virtuoſa illi ſoli fiūt illuſtres ⁊ felices qui recte operantur. Unde melius dicitur ꝙ operatio ſm virtutem ſit felicitas q̄ ipſa virtus.

Olymp⁹.

Illi de numero bonoꝝ fiūt felices q bñ operantur.

Lectio. xiij.

Est autem vita ipſorum ſm ſeipſaʒ delectabilis.

Le. are. ℭ Horum inſuper vita ipſa per ſe voluptatem continet.

Argu. ℭ Eſt autem vita ipſoꝝ per ſe iocunda.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ phs oſtendit de prima opinione que ponit felicitatem eſſe virtutem: in quo conueniat cum diffinitione ſupra poſita: ⁊ in quo ab ea deficiat. oſtendit nunc idem circa ſecundam opinionem: que poſuit felicitatem eſſe virtutem cum delectatione. ℭ Et circa hoc duo facit. Primo oſtendit in quo conueniat hec poſitio cum ſua ſententia. Secundo oſtendit in quo deficiat. ibi. (Nihil autem indiget voluptate ⁊c̃.) ℭ Circa primum duo facit. Primo ponit quod intendit. Secundo manifeſtat propoſitum. ibi. (Delectari quidem enim ⁊c̃.) ℭ Dicit ergo primo: ꝙ vita eorum qui operantur ſm virtutem eſt ſm ſe delectabilis. Et ita felicitati quam ponimus in operatione virtutis: non deeſt delectatio: quam ſm iſtos felicitas requirit. ℭ Deinde cum dicit.

Uita bene agētiū eſt ꝑ ſe delectabilis.

ℭ Delectari qdē. n. aīaliuʒ eſt. ℭ Unicuiq̄ aūt eſt delectabile ad qō dr̄ amicus: vtputa equus qdē amāti equū. Spectaculum aūt amāti ſpectaculū. Eodē aūt mō ⁊ iuſta amāti iuſtū: ⁊ oīno que ſm virtutē amāti vtutē.

Le. are. ℭ Nam voluptatem ſuſcipere eſt animalium. Cuiq̄ autē voluptati eſt: id cuius amator dicitur: vt equus amatori equorum: ⁊ ſpectaculum amatori ſpectaculorum: eodem modo iuſta amatori iuſtorum; ⁊ omnino eā que ſm virtutem talium amatori.

Argu. ℭ Nam voluptate quidem afficere his eſt que ad animaʒ pertinent. Id autem eſt cuiq̄ voluptati: cuius amator dr̄ vnuſquiſq̄: vt equus equoꝝ amatori: ⁊ ſpectaculū ſpectaculoꝝ ſimiliter amatori. Eodem mō ⁊ amatori iuſtoꝝ iuſta: ⁊ oīno virtutum amatori: ea que ꝑ virtutem efficiunt̃.

S. Tho.

ℭ Probat ꝓpoſitum. Et primo oſtendit ꝙ in operatione virtutis ſit delectatio. Secundo oſtendit ꝙ hec delectatio eſt potior aliis. ibi. (Multis quidem igitur ⁊c̃.) ℭ Dicit ergo primo: ꝙ delectari eſt proprium animalium. Quāuis enim appetitum aliquem naturalem attribuamus rebus inanimatis. delectationem tamē non attribuimus niſi cognitionem habenti. Ex quo datur intelligi: ꝙ delectatio proprie pertinet ad operationes anime: in quibus ponitur felicitas. In huiuſmodi enim opationibus: vnicuiq̄ eſt delectabile id cuius dicitur eſſe amicus. Sicut enim amans deſiderat rem ſi abſens fuerit: ita delectatur in ea ſi fuerit preſens. Sicut equus eſt delectabilis amāti equū: ⁊ ſpectaculum amanti ſpectaculum. Unde manifeſtum eſt: ꝙ vnuſquiſq̄ virtuoſus; amat operationem proprie virtutis vtpote ſibi conuenientem. Unde iuſto inquātum amat iuſtitiam: delectabile eſt opari iuſta. Et vniuerſaliter opationes que ſunt ſm virtutē ſunt delectabiles virtuoſis virtutem amantibus. ℭ Deinde cum dicit.

Rō ad ꝓpoſitū.

Delectari cōpetit oībus hntib⁹ cognitionem.

Unicuiq̄ eſt delectabile id qō amat.

¶ Multis qdem igit delectabilia aduerſant adinuicem. qz non nālia ſunt. Amantibus aūt bonum ſunt delectabilia que nā ſunt delectabilia. Tales aūt ſm virtutē opationes. Quare ⁊ his delectabiles ⁊ ſm ſeipſas.

Le. are. ¶ Multitudini ergo iocunda repugnant: ob id qz natura talia nō ſunt. pbitatis vo amatoribus iocunda ſunt: nā iocunda. huiuſmodi aūt ſunt actus ſm virtutem: qui talibus viris etiam per ſeipſos iocundi ſunt.

Argir. ¶ Que igitur voluptati ſunt vulgo: eo repugnantia ſunt ppterea qꝫ nō natura talia ſunt: ſed amatoribus boneſta no ea ſunt voluptati: que ſunt natura iocūda. Tales aūt ee ſunt actiones: que a virtute emanant. Quare ⁊ his ipſe ſunt voluptati: atqꝫ per ſeipſas iocunde.

S. Tho.

Qꝫ delectatio ꝯ̃ria opationes virtuoſas eſt potioꝛ aliis.

¶ Oſtendit hanc delectationē eſſe potiorē aliis. Et ppõit qꝫ ea que ſunt delectabilia multitudini vulgarium hoīum: ſunt ꝯ̃ria adinuicem. Sicut pdigus delectaꝰ in effuſione. Illiberalis in ſupflua retētione. Et h̄ ideo eſt: qz delectationes tales nō ſunt ſm nām hoīs que eſt oībꝰ cōis. Nō enim ſunt ſm rōnē: ſed ſm corruptionē appetitus a rōne deficiētis. Sed illis qui amant bonū vtutis ſunt delectabilia ea que ſunt ſm nām delectabilia: que. ſ. ꝯueniunt hoī ſm rōnem que eſt pfectio nāe ipſius. Et pp̄ter h̄ oēs virtuoſi in eiſdē delectanꝰ. Tales aūt ſunt opões ſm virtutē. ſ. nālr delectabiles hoī: eo qꝫ ſm rōnem rectam. Et iō nō ſolum ſunt delectabiles quo ad ipſos hoīes: ſed etiā ſunt delectabiles ſm ſeipſas. Opationes autē vicioſe ſunt delectabiles quo ad ipſos hoīes: qbus ſunt ꝯformes ſm habitus corruptos quos habent. Cum igitur id qđ eſt ſm ſe ⁊ naturaliter tale ſit potius. delectatio ſm operationē virtutis erit delectabilioꝛ aliis. ¶ Deinde cum dicit.

Opationes bone ſunt nālr hoī delectabiles. De opōnibus malis qbꝰ ſunt delectabiles.

¶ Nihil aūt idiget voluptate vita eoꝝ quaſi adiūcto aliquo. Sed hꝫ voluptatē in ſeipſa.

Le. are. ¶ Neqꝫ eorum vita indiget voluptate quaſi adiuncta: ſed in ſeipſa habet voluptatem.

Argir. ¶ Ipſorum igitur vita nō indiget voluptate tanqꝫ aliqua foris adiungenda: ſed habet in ſeipſa voluptatem.

S. Tho.

Qualē vita boꝝ voluptates habeat.

¶ Oſtendit quō pdicta poſitio deficiat a veritate. Et circa h̄ duo facit. Primo ppõit qđ intendit. Scđo manifeſtat ppoſitū. ibi. (Cum dictis enim ⁊c̃.) ¶ Eſt ḡ ꝯſiderandū circa pmum qꝫ dicētes virtutē cū voluptate eſſe felicitatem videbanꝰ innuere qꝫ virtꝰ ad cōplementū felicitatis indiget extrinſeca voluptate. Sed ipſe h̄ excludit dicēs qꝫ vita eoꝝ q opanꝰ ſm vtutē nō indiget voluptate: qſi aliq̄ extrinſeco adiuncto: ſed hꝫ voluptatē in ſeipſa. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Cum dictis. n. nullus eſt bonus qui non gaudet bonis opationibus. Neqꝫ enim iuſtum vtiqꝫ aliqs diceret non gaudētem iuſta operatione: neqꝫ liberalem non gaudentem liberalibꝰ opationibus. Simılr aūt ⁊ in aliis. Si autē ſic ſm ſeipſas vtiqꝫ erunt ſm virtutem operationes delectabiles.

Le. are. ¶ Nō eſt pterea bonus qui bonis opibꝰ nō delectaꝰ. Nam neqꝫ iuſtū dicet aliqs qui iuſtis: neqꝫ liberalē qui liberalibus nō gaudent: ⁊ in aliis eodem mō. Hoc ſi ita eſt: actiones ſm virtutem per ſeipſas iocunde ſunt.

Argir. ¶ Preter enim ea que dicta ſunt neqꝫ bonus is eſt: qui bonis ⁊ honeſtis actionibus nō delectatur. Nam neqꝫ iuſtū enim quiſqꝫ dixerit qui iuſtis nō gaudet: neqꝫ liberalē eū qui liberalibus actionibus nō delectatur: ⁊ in ceteris eodē mō. Qđ ſi hec ita ſunt: actiones ee que a virtute pficiſcūtur per ſeipſas ſunt voluptati atqꝫ iocunde.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qđ dixerat. Et circa h̄ tria facit. Primo probat qꝫ vita vtuoſa hꝫ delectationē in ſeipſa. Scđo oſtēdit qꝫ inſuper hꝫ pulchritudinē ⁊ bonitatē ſm excellētiam. ibi. (Quinimo ⁊ pulchre ⁊c̃.) Tertio excludit quādam ſnīam falſam. ibi. (Et nō diuiſa ſunt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ pmo: qꝫ dictis rōnibus qbus oſtenſum eſt opōnes ſm virtutem eſſe nāliter delectabiles: ē addēdum eſt hic qꝫ delectatio eſt de neceſſitate vtutis: ⁊ ptinet ad rōnem ipſius. Nullus. n. eſt virtuoſus qui nō gaudet bonis operibꝰ. Et h̄ manifeſtat per inductionē: qz nullus dicet eū eſſe iuſtum: qui nō gaudet de h̄ qꝫ opatur iuſta. Et idē eſt in liberalitate: ⁊ in qualibet alia vtute. Cuius rō eſt: qꝫ vnicuiqꝫ virtuoſo opatio ppꝛie virtutis eſt ei ꝯueniens ſm ppꝛium habitum. ⁊ per ꝯ̃ns fit ei delectabilis. Ex quo pꝫ qꝫ opōnes ſm virtutes ſunt ſm ſeipſas delectabiles. Et ſic nō requirunt delectationem extrinſecam. ¶ Deinde cum dicit.

Qꝫ vita bona hꝫ delectationē in ſeipſa.

¶ Quinimo: ⁊ pulchre ⁊ bone. Et maxime hoꝝ vnūqđqꝫ ſi bñ iudicat de his ſtudioſus. Judicat aūt vt diximus. Optimum ergo ⁊ pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimū felicitas.

Le. are. ¶ Sed ⁊ pfecto bone ⁊ honeſte ⁊ vnaqueqꝫ earum maxime ſi ſtudioſus vir bone iudicat de ipſis. Judicat autem vt diximus. Optimum ergo ⁊ pulcherrimum ⁊ iocundiſſimum felicitas eſt.

Argir. ¶ At vo bone quoqꝫ ſunt ⁊ etiam pulchre. atqꝫ hoꝝ vnūquodqꝫ maxime ipſis competit: ſi recte de his ipſe iudicat ſtudioſus: iudicat autem vt eſt dictū. Optimū ergo ⁊ pulcherrimum ⁊ iocūdiſſimū eſt ipſa felicitas.

S. Tho.

¶ Oñdit qꝫ opōnes ſm vtutē nō ſolū ſunt delectabiles: ſed ēt pulchre ⁊ bone. Delectabiles qdē ſūt in ordine ad opantē cui ꝯueniūt ſm ppꝛiū habitū. Pulchre aūt ſm ordinē debitū circūſtantiaꝝ: qſi quarūdā partiū. Nā in debita cōmēſuratione partiū: pulchritudo ꝯſiſtit. Bone aūt ſūt: ſꝫ ordinē ad finē. Addit aūt qꝫ vnūqđqꝫ hoꝝ triū maxime ꝯuenit eis. Et h̄ pbat p iudiciū ſtudioſi. Qui cū hēat rectū ſenſum circa opabilia hūana. verꝫ hꝫ iudiciū circa ea. Sicut ille q hꝫ guſtū ſanū. verꝫ hēt iudiciū circa ſapores. Sꝫ ſtudioſus iudicat opōnes ſm vtutē eē maxie delectabiles ⁊ pulchras ⁊ bonas: vtpote pro qbꝰ oīa delectabilia ⁊ pulchra ⁊ bona ꝯtemnit. Cū igꝰ in opōnibꝰ vtutū cōſiſtat felicitas: ꝯ̃ns eſt qꝫ felicitas ſit optimū ⁊ pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimū. ¶ Deinde cum dicit.

Qꝫ opationes vtutis ſūt delectabiles vt pulchre ⁊ bōe pulchritudo.

Studioſus hꝫ rectum iudiciū circa operabilia hūana. Felicitas eſt optimū pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimum.

¶ Et nō diuiſa ſunt hec ſm deliacā ſupſcriptionem. Optimū iuſtū. Deſideratiſſimū aūt ſanum eſſe. Delectabiliſſimum vo quo quis optat frui. Omnia enim exiſtunt hec optimis operationibus. Has aūt vel vnam harum optimā dicimus eſſe felicitatem.

Le. are. ¶ Nec ſepanꝰ ſm epigrāma deliacū. Pulcherrimū id qđ iuſtiſſimū. Optimū ſoſpitatē hēe. Jocūdiſſimū rē amatā potiri. hec. n. optimis opōnibꝰ oīa inſunt. Eas vo aut earū vnam: que optima ſit: dicimus eſſe felicitatem.

Argir. ¶ Et non ſeiungunt hec perinde atqꝫ in illo. Deliaco carmine ſeparantur.

¶ Sūme eſt pulchrum ex aſtrea quod gignitur alma.
Optima ſi valeas res eſt: quod quilibet optat.
Summe eſt iocundum ſi re potiaris amata.
Hec enim operationibus omnia competunt.
¶ Has autem ipſas aut vnam ipſarum que ſit optima feli-

citatem ipſam dicimus eſſe.

S.Tho.

Delica ſupſcriptū ℂ Excludit a ꝓpoſito quandā opinionē. Ad cuius euidē/tiam ꝯſiderandum eſt: ꝙ apud delos in tēplo Apollinis erat ſupraſcriptū ꝙ optimū eſt id quod eſt iuſtiſſimū. Deſideratiſſimū eſt ſanū eſſe. Delectabiliſſimū aūt eſt id quo quis optat frui. Sed phs dicit ꝙ iſta tria nō ꝯueniunt di/uerſis: ſed oīa ꝯueniunt operationib⁹ que ſunt ſm virtutez in quibus vel in quoꝝ optima conſiſtit felicitas. Vñ vnū eſt. ſ. felicitas: qḋ eſt optimū ⁊ pulcherrimuz deſideratiſſi/mum ſiue delectabiliſſimū. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Videtur tamen ⁊ eoꝝ que exterius ſunt bonoꝝ indigens queadmodum diximus.

Le. are. ℂ Indiget tamen vt videtur ⁊ bonis externis.

Argir. ℂ Videtur tamen ⁊ externis indigere bonis: vt diximus.

.S.Tho.

ℂ Accedit ad tertiam opinionez: que ponebat ꝙ ad felici/tatem requiruntur exteriora bona. ℂ Et circa hoc tria fa/cit. Primo proponit in quo hec opinio veritati ꝯueniat. Secundo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. (Impoſſibile eñi ⁊c̃.) Tertio inducit ꝯcluſionē ex dictis. ibi. (Unde in idē ⁊c̃.)

Felicitas īdiget bo/nis exte/rioribus. ℂ Dicit ergo pmo ꝙ tertia opinio ſupraṗpoſita: quātū ad hoc vera videtur eſſe ꝙ felicitas indiget exterioribus bo/nis: vt ſupra dictum eſt. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Impoſſibile eniz vel non facile bona ope rari impotentem tribuere exiſtentez. Mul/ta quidem enim operata ſunt queadmodū diximus per organa: per amicos: per diui/tias ⁊ per ciuilem potentiam. Quibuſdam autem denudati coinquinant beatitudinez: vtputa nobilitate: bona prole: pulchritudi/ne. Non oīno enim felix qui ſpecie turpiſſi/mus: vel ignobilis: vel ſolitarius: ⁊ ſine pro le. Amplius autem forte felix minus ſi cui peſſimi filij ſunt: vel amici: vel boni exiſten/tes mortui ſunt. Queadmoduz igitur dixi/mus videtur indigere ⁊ tali ꝓſperitate.

Le. are. ℂ Impoſſibile nāqz eſt: aut certe nō facile: preclara ab eo agi cui deſunt facultates. Multa eniz per amicos: per di/uitias: per ciuilē potentiam: quaſi per inſtrumēta quedaz fiunt. Quedaz etiam ſi deſunt beatitudinē maculant. Ue/luti nobilitas: ſoboles: forma. Non ſatis enim ad felicita/tem habilis eſt: homo penitus deformis: neqz ignobilis: neqz is qui ſolus ⁊ ſine prole ſit. Et forte multo minus ſi cui mali ſunt filij: aut amici: aut ſi cuz boni fo: ẽt īteruerit. Ut ḡ diximus addenda videtur hᵒ proſperitas.

Argir. ℂ Fieri enim nō poteſt: aut non facile fit: vt is res agat pre/claras: cui facultates deſunt. Multa nāqz per amicos: p diuitias: per ciuilem potētiam: tanq̄ p inſtrumenta agu/tur: quibuſdaz aūt carentes vt nobilitate: bona prole: pul/chritudine beatitudinē maculant. Nō enim ſatis ad feli/citatem idoneus eſt: qui penitus eſt deformis: aut ignobi/lis: aut ſolitarius ſine prole: ⁊ minus etiam fortaſſe ſi cui perpraui ſunt filij: vel amici: aut boni mortui ſint. Ut igiẗ diximus videtur felicitas ⁊ talis indigere ꝓſperitatis.

S.Tho.

Ratio ad ꝓpoſitum. Bona for/tune exter/ſum ad fe/licit ad feli/citatem. ℂ Manifeſtat ꝓpoſitum. Circa quod cōſiderandum eſt ꝙ exteriorum bonoꝝ qᵒbuſdam indiget felicitas: ſicut in/ſtrumētis qᵒbus indigemus ad exercendū opera virtutis in quib⁹ conſiſtit felicitas. Et quantū ad hoc dicit ꝙ eſt impoſſibile vel difficile ꝙ homo qui nō habet diuitias de quib⁹ poſſit donare ⁊ expendere operetᵣ quedam virtuoſa opera. Multa enim opera virtuoſa facimus per amicos ⁊ per diuitias ⁊ per ciuilem potētiam. puta per hoc ꝙ ali/quis eſt rex vel procōſul. Quedam ꝟo exterioꝝ bonoruz ſunt que faciunt quandam pulchritudinez felicitatis: in/quantū. ſ. reddunt hominē placitū in oculis alioꝝ. quod pertinet ad rationē pulchritudinis. Et quantū ad ħ ſub/dit ꝙ denudari qᵒbuſdam exterioꝝ bonoruz coinquinat beatitudinē inquantū. ſ. reddit hoīem aliqualiter cōtem/ptibilem in oculis alioꝝ: ſicut patet de eo qui caret nobili/tate vel bona prole: aut etiam pulchritudine corꝑali. Nō enim eſt oīno felix: qui eſt turpis ſpē: quia ex hoc redditur in oculis alioꝝ ꝯtemptibilis ⁊ deſpectus. Et eadem ratio eſt de eo qui eſt ignobilis: vel qui caret bona ꝓle. Et mul/to minus eſt felix ſi habeat peſſimos filios vel amicos: qꝛ impeditur ab operatione virtutis. Et ſimiliẗ etiam repu/gnat felicitati ſi amici quos bonos habebat: mortui ſunt: qꝛ ex hoc aliqua cauſa triſtitie remanet in corde eiᵘ. Sic igitur videtur quod felicitas exteriori proſperitate indi/geat. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Unde in idē ordinant quidam bonaz for/tunam felicitati. Quidam ꝟo virtutem.

Le. are. ℂ Quamobrem in eodem collocant quidam bonam for/tunam ac felicitatem: qdam ꝟo virtutem.

Argir. ℂ Unde quidam proſperitatem fortune: quidam virtutez felicitatem eſſe dicunt.

S.Tho.

Quare bo/na exterio/ra dicitur bona for/tune. ℂ Infert concluſionē. Quia enim felicitas conſiſtit in ope/ratione virtutis. Indiget tamen aliqualiter exteriorib⁹ bo/nis que dicuntur bona fortune: quia multotiens fortui/to adueniunt homini: vel recedunt. Inde eſt ꝙ quidam idem poſuerunt eſſe bonam fortunez ⁊ felicitatem. Qui/dam vero dixerunt idem eſſe felicitatem ⁊ virtutem: vt ſu/pra dictum eſt.

Lectio. xiiij.

VNde ⁊ queritur vtrum eſt diſcibi le vel aſſueſcibile vel aliter quali/ter exercitabile: vel ſm quandam diuinam prouidentiam vel pro/pter fortunam aduenit.

Le. are. ℂ Unde queritur vtrum per diſciplinā aut per aſſuetudi/nem vel alio quopiam mō per exercitium acquiri poſſit: vel diuina aliqua ſorte: fortunaqz proueniat.

Argir. ℂ Unde ⁊ dubitatur vtrum diſciplina: an aſſuetudine: an alio quodāmodo per exercitium acquiri poſſit: an aliqua diuina ſorte: an ⁊ ob fortunam proueniat.

S.Tho.

ℂ Poſtq̄ phs oſtendit quomodo diuerſe opiniones con/cordant diffinitioni felicitatis ſupraṗpoſite. hic inquirit ex conſequenti de cauſa felicitatis. Et primo mouet queſtio/nem. Secundo determinat eaz. ibi. (Siqdem igitur ⁊c̃.)

ℂ Circa primum conſiderandū eſt ꝙ neceſſe eſt felicita/tem ꝓcedere: vel a cauſa per ſe ⁊ determinata: vel a cauſa per accidens ⁊ indeterminata: que eſt fortuna. Si autem a cauſa determinata: ⁊ per ſe: aut hoc erit a cauſa huma/na: aut a cauſa diuina. A cauſa autē humana fit aliquid Triplr fit aliqd ī no/bis a cauſa humana. in nobis tripliciter. Uno modo addiſcendo: ſicut ſcientia. Alio modo aſſueſcendo: ſicut virtus moralis. Tertio mo/do exercitando ſicut militaris induſtria. ⁊ alia huiuſmo/di. Proponit igitur queſtionem trium membroꝝ. quoꝝ Queſtio. primum pertinet ad cauſam humanam. Et hoc eſt quod querit vtrum felicitas ſit aliquid diſciplinabile: ſicut ſcien/tia. vel aſſueſcibile: ſicut virtus moralis vel aliqualiter exercitabile: ſicut induſtria artificialium operationum.

Secũdum mẽbrum pertinet ad cãm diuinã:⁊ hoc eſt qḋ querit vtrũ felicitas ſit in nobis ſm quandã diuinam particulam: et ſm qualemcunqꝫ participationem alicuius diuinoꝝ ſuper hominem exiſtentium. Tertium autẽ mẽbrum ad cauſam pertinet per accidens ⁊ indeterminatã. Et hoc eſt quod querit: vtrum felicitas adueniat homini propter fortunam. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Siqdem igitur ⁊ aliud aliqḋ deoꝝ eſt donum hominibus rõnabile ⁊ felicitatem dei datuꝫ eſſe ⁊ maxime humanoꝝ quãto optimum. Sed hoc qdẽ forte alterius erit vtiqꝫ perſcrutationis magis proprium.

Le. are. ¶ Si ergo aliud quicqꝫ eſt deoꝝ munus: hominibus datum: par eſt felicitatẽ quoqꝫ donũ eſſe deoꝝ. ac tanto maxime humanaꝝ reꝝ: quanto id preſtabilius eſt. Sed hoc altius conſiderationis forſan magis propriũ eſſet.

Argir. ¶ Si igitur ⁊ aliquid aliud deoꝝ eſt munus hominibus conſentaneũ eſt rõni ⁊ felicitatẽ a diis ipſis dari: ⁊ eo magis quo ceteris humanis bonis eſt preſtabilius. Verũ hoc ad aliã magis conſiderationem forſitan pertinet.

S. Tho.

Determinatio q̃ſtionis. ¶ Determinat predictã queſtiones. Et p̃mo quaſi per modum diuiſiuũ ꝯſiderando ſingula mẽbra queſtionis. Secundo per rationẽ cõem ſumptã ex diffinitione felicitatis. ibi. (Manifeſtũ eſt aũt ex rõne ⁊c̃.) ¶ Circa p̃mũ tria facit. Primo oſtendit ꝙ maxime rõnabile eſt ꝙ felicitas ſit ex cauſa diuina. Secundo oſtẽdit ꝙ tolerabile eſt ꝙ felicitas ſit ex cauſa humana. ibi. (Videt aũt ⁊c̃.) Tertio oſtẽdit ꝙ inconueniens eſt ꝙ ſit ex cauſa fortuita. ibi. (Si autẽ eſt ita ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo p̃mo: ꝙ ſi aliquid aliud ex dono deoꝝ. i. ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ: quas antiqui deos vocabant: datur hoĩbus: rõnabile eſt ꝙ felicitas ſit donũ dei ſu- Q̃ felicitas ſit donũ dei ſupremum. premi qꝛ ipſa eſt optimũ inter bona humana. Manifeſtũ eſt. n. ꝙ ad altiorẽ fines aliquid p̃ducit ab altiori virtute: ſicut ad altiorẽ fines perducit ars militaris q̃ꝫ frenefactiua. Unde rõnabile eſt ꝙ vltimus finis. ſ. felicitas pueniat homini ex ſuprema oĩuꝫ virtute. ſ. dei ſũmi. Q̃ autẽ a ſubſtantijs ſeparatis aliquid detur hoĩbus euidens ſit ex ipſa conuenientia hoĩuꝫ ad ſubſtantias ſeparatas ſm intellectualẽ virtutẽ. Sicut enĩꝫ corpora inferiora recipiunt ſuas perfectiones a corporibus ſuperioribus. Ita intellectus inferiores ab intellectibus ſuperioribus. Circa hoc autẽ nõ diutius moratur: ſed hoc dicit magis propriũ alterius perſcrutationis. ſ. metaphyſice. ¶ Deinde cũ dicit.

Hõ recipit aliqḋ a ſubſtãtijs ſeparatis inq̃ntũ hꝫ intellectũ.

Cõſideratio de cã p̃ma felicitatis humane ptinet ad metaphyſicã.

¶ Videtur aũt ⁊ ſi non a deo miſſum eſt ſꝫ propter virtutẽ ⁊ quãdam diſciplinã ⁊ exercitationem h aduenit diuiniſſimorum eſſe. Virtutis enim premiũ ⁊ finis optimum videtur ⁊ diuinum quid ⁊ beatum.

Le. are. ¶ Videtur aũt ⁊ ſi non a diis miſſa ſed per virtutẽ ac diſciplinã quandã aut exercitationẽ pueniat tamen diuiniſſimoꝝ eſſe. Naꝫ virtutis premiũ finiſqꝫ: optimum quiddã ⁊ diuinum beatũqꝫ videtur.

Argir. ¶ Videtur tamen ⁊ ſi non a diis immortalibus mittitur: ſed virtute diſciplinaue quadã vel exercitatione cõparatur diuiniſſimum eſſe. Premium enim finiſqꝫ virtutis optimuꝫ ⁊ diuinum quoddam atqꝫ beatũ eſſe conſtat.

S. Tho.

¶ Oſtendit tolerabiliter dici. ꝙ felicitas ſit a cauſa humana. Q̃uis. n. ſit a deo p̃ncipaliter. tñ ad hoc hõ aliquid cooperatur. Hoc aũt oſtẽdit dupliciter. Primo quidẽ per hoc qḋ ſi eſt a cauſa humana: nõ remouetur id qḋ eſt proprium felicitatis. ſ. ꝙ ſit aliquid optimũ ⁊ diuinũ. Et dicit ꝙ ſi felicitas nõ ſit aliqḋ donũ miſſuꝫ immediate a deo. ſed adueniat homini ꝑpter virtutẽ: ſicut aliquid aſſueſcibile: vel propter aliquã diſciplinam: ſicut aliquid diſcibile: vel propter aliquã exercitationẽ ſicut aliquid exercitabile. nihilominus felicitas eſſe videtur aliquid diuiniſſimũ: qꝛ cũ ſit premiũ ⁊ finis virtutis: ſequitur ꝙ ſit optimũ ⁊ diuinũ aliquid ⁊ beatũ. Non. n. dicitur aliquid diuinũ ꝑpter hoc ſolũ: quia eſt a deo. ſed ⁊ quia nos deo aſſimilat propter excellentiam bonitatis. ¶ Secundo ibi.

Diuinũ.

¶ Erit aũt vtiqꝫ ⁊ multum cõmune. Poſſibile enim exiſtere oĩbus non orbatis ad virtutem per quãdam diſciplinam ⁊ ſtudium.

Le. are. ¶ Eſſet etiã valde cõmune: cũ poſſit cunctis exiſtere nõ orbatis ad virtutẽ: per diſciplinã quandã ac diligentiam.

Argir. ¶ Eſt preterea multũ cõmune. Fieri nãqꝫ poteſt vt diſciplina quadã ac diligentia ab vniuerſis hijs cõparetur: qui nullo principio labefactato idonei ſunt ad ꝯſequẽdũ virtutẽ.

S. Tho.

¶ Oſtendit idẽ per hoc ꝙ hec poſitio conſeruat felicitati id quod pertinet ad finẽ alicuius nature. vt ſcilicet ſit cõmune aliquod his que habent naturã illã. Non eniꝫ natura deficit ab eo quod intendit niſi in paucioribus. Et ita ſi felicitas eſt finis humane nature: oportet ꝙ poſſit eſſe cõmunis oĩbus vel pluribus habentibus humanã naturaꝫ. Et illud ſaluatur ſi ſit ex cauſa humana. Quia ſi ſit per quandã diſciplinã ⁊ ſtudium poterit prouenire oĩbus nõ habentibus aliqḋ impedimentũ ad operandũ opera virtutis: vel ꝑ defectuꝫ nature ſicut qui ſunt naturalr̃ ſtulti: aut per malã conſuetudinẽ que imitatur naturã. Ex quo patet ꝙ felicitas de qua pħs loquit̃ non ꝯſiſtit in illa cõtinuitate. q̃ intelligentiã ſeparatã: per quã homo itelligat omnia: ⁊ quidã poſuerũt. Hoc. n. non prouenit multis: imo nulli in hac vita. ¶ Deinde cũ dicit.

Contra auerroim.

¶ Si aũt eſt ita meli' q̃ꝫ ꝑpt fortunã beari: ⁊ rõnabile hr̃e ſic. Siqdem que ſm nãm vt poſſe optime hr̃e ſic nata ſũt. Siliť aũt ⁊ que ſm artẽ ⁊ oẽm cãm ⁊ maxie ſm optimam.

Le. are. ¶ Quod ſi melius eſt hoc modo q̃ꝫ per fortunam felicez eſſe: rationabile eſt ſic ſe habere: ſiquidem ea que ſm naturam ſunt: vt optime ſe habere poſſunt: ita ſunt ſimiliter et illa que ſunt ſm artem ⁊ omnem cauſam ac maxime ſecundum optimam.

Argir. ¶ Quod ſi melius eſt hoc modo q̃ꝫ ob fortunam felicez eſſe rem ita ſe habere conſentaneum eſt rationi. Siquidem ea que ſunt ſm naturaꝫ: vt q̃ꝫ optime ſeſe hr̃e poſſunt: ſic ſe habent ſuapte natura ⁊ ea ſimiliter: que per artem conficiuntur: atqꝫ ab omni proueniunt cauſa: ⁊ ea maxime q̃ a preſtabiliſſima proficiſcuntur.

S. Tho.

¶ Oſtendit intolerabile eſſe ꝙ felicitatis cauſa ſit fortuna. Et hoc duabus rationibus. Quarum prima talis eſt. Ea que ſunt ſm naturam optime ſe habent: ſicut apta nata ſunt. Et idẽ eſt etiam de omnibus que fiunt ſm artem: vel ſm quãcunqꝫ cauſam: ⁊ maxime ſm optimam cauſam a qua videtur felicitas dependere. cũꝫ ſit quoddaꝫ optimũ. Huius autẽ ratio eſt: qꝛ ⁊ ars ⁊ omnis cauſa agẽs agit ꝑpter bonũ. Unde ꝯñs eſt ꝙ vnũquodqꝫ agens optime diſponat id qḋ agit quãto melius poteſt. Et hoc precipue videtur de deo q eſt totius nature cã: ⁊ iõ ea que ſunt ſm naturaꝫ videtur ſe habere quãto melius nata ſunt eẽ. Sed melius eſt ꝙ felicitas ſit ex aliqua cauſa per ſe vel diuina: vel humana q̃ꝫ a fortuna que eſt cauſa per accidens. Quia ſemper qḋ eſt per ſe potius eſt eo qḋ eſt per accñs nõ. Ergo felicitas nõ eſt a fortuna. ¶ Scḋam rõnem ponit. ibi.

Q̃ felicitatis cã nõ ſit fortuna. Rõ p̃ma. Ea q̃ ſꝫ nãm optime ſe hñt ſicut apta nata ſunt. Ratio.

Maximum aũt ⁊ optimũ concedere for-tune valde pernicioſum vtiq; erit.

Le. are. Maximum ṽo atq; optimã rem fortune tribuere ma-gna profecto eſſet abſurditas.

Argir. Id autem quod maximum atq; pulcherrimum eſt for-tune aſcribere abſurdum videtur impꝛimis.

S. Tho.

Rõ ſcda. Que talis eſt. Felicitas eſt maximum oĩum bonoꝝ hu-manorum. Quia omnia alia ad ipſam ordinantur: ſicut ad finem. Eſſet autem maxime pernicioſum. ſi hoc a for-tuna depẽderet. Quia multo magis alia humana bona eſſent fortuita ⁊ ita ceſſaret humanum ſtudium circa hu-mana bona exequenda: qḋ eſſet periculoſiſſimum. Sic er-go felicitas non eſt fortuita. Deinde cum dicit.

Manifeſtũ aũt eſt ⁊ ex rõne qḋ queritur. Dictuꝫ eſt enim aĩe operatio ſm virtutem qualis quedam. Reliquoꝝ aũt bonoꝝ hoc qdem exiſtere neceſſarium. Hec aũt coope-ratiua ⁊ vtilia nata ſunt organice.

Le. are. Conſpicuum eſt qḋ nunc querebatur ẽt ex ſermone. Di-ctum eſt. n. animi operationem quãdam ſm virtutem. Cete-rorum autem bonoꝝ alia ſubeſſe neceſſarium eſt: alia ad cooperationem ⁊ vſum nata ſunt inſtar inſtrumentoꝝ.

Argir. Patet ẽt ex ipſa rõne qḋ queritur. Dicta eſt enim operatio aĩe per virtutem. Ceteroꝝ autem bonoꝝ alia inſunt ne-ceſſario: alia adiuuant: ſuntq; vtilia: vt inſtrumenta.

S. Tho.

Soluit predictam qõnem. Et dicit manifeſtum eẽ ex diſ-finitione felicitatis ſupꝛapoſita. qḋ ſit veꝝ circa id qḋ que-ritur in premiſſa qõne. Dictum eſt. n. ſupꝛa. q; felicitas eſt operatio anime rõnalis ſm virtutem. Id aũt qḋ eſt ſm vir-tutem eſt ſm rõnem motam ab aliqua cauſa diuina. Qḋ aũt eſt ſm fortunam eſt preter rõnem. Felicitas igitur nõ eſt a fortuna: ſed ab aliqua alia cauſa humana ꝓxima. a cauſa aũt diuina ꝑncipalr̃ ⁊ pꝛimo. Cõcurrunt aũt ad fe-licitatem quedam alia bona: in quibus fortuna aliqḋ ope-ratur. In eis tñ nõ ꝑncipalr̃ ꝯſiſtit felicitas. Sed eoꝝ que-dam neceſſaria ſunt ad decoreꝫ quẽdam felicitatis. Que-dam ṽo inſtrumentalr̃ cooperant̃ ad felicitatem: vt ſupꝛa dictum eſt. Unde ꝓpter iſta bona ſecundaria. nõ opꝫ feli-citatem fortune attribuere. Deinde cum dicit.

(margin: Qḋo feli-citas ſit a cã diuiã ⁊ qño ab hu-mana ⁊ q̃-liter ad ipã fortuna cõ-currat.)

Le. 13.

Confeſſa aũt hec vtiq; erunt: ⁊ his que a principio. Politice enim finem optimum poſuimus. Hec aũt plurimum ſtudium fa-cit huiuſmodi q̃les quoſdã ⁊ bonos ciues facere ⁊ operatores bonorum.

Le. are. Hec dictis quoq; ab initio cõſonant. Nam finem ciuilis optimum ponebamus. Ea ṽo plurimam facit diligẽtiaꝫ: vt ciues quodãmodo diſponat: atq; ipſos bonos ⁊ hone-ſtorum actores efficiat.

Argir. Hec ⁊ his ꝯſona ſunt que in pꝛincipio diximus. Ipſuꝫ. n. finem facultatis ciuilis optimũ ponebamus. Hec autem magnam adhibet diligẽtiam: vt ciues ipſos diſponat bo-noſq; faciat ⁊ ad honeſtas res agendas idoneos reddat.

S. Tho.

Oſtendit q; predicta felicitatis diffinitio nõ ſolum cõſo-nat opinionibus alioꝝ de felicitate. ſed etiaꝫ his que ſunt ſm ſuam opinionem. Et circa hoc duo. f. Pꝛimo oſten-dit q; ꝯſonat his que ab eo ſupꝛa de felicitate ſunt dicta. Secundo cõcludit quid ſm hanc ſententiam recte dicen-dum ſit. ibi. (Decenter igitur neq; bouem ⁊c̃.) Dicit er-go pꝛimo ḋ. f. felicitatem eẽ operationem ſm virtutem confeſſa ſunt. id eſt cõſona his que in prohemio diximus. Poſuimus enim ibi. q; optimum humanorum bonoꝝ. ſ. felicitas ſit finis politice: cuius finis manifeſte eſt operatio ſm virtutem. Politica enim ad ḣ precipuum ſtudiũ adhi-bet ferendo leges. ⁊ pꝛemia ⁊ penas adhibendo: vt faciat ciues bonos ⁊ operatores bonoꝝ. Quod eſt operari ſm virtutem. Deinde cum dicit.

(margin: Finis poli-tice ẽ opa-tio ſm vir-tutem.)

Decenter igitur neq; bouem neq; equuꝫ neq; aliquod aliud animantium felix eſſe di-cimus. Nullum enim ipſoꝝ poſſibile eſt cõ-municare tali operatione.

Recte igitur nec bouem nec equuꝫ: nec aliud quicq̃ ani-mantium felix dicimus. Quoniam nullum eoꝝ huius operationis particeps eſſe poteſt. Le. are.

Merito igitur nec bouem nec equum nec aliud quicq̃ animantium dicimus felix. Quippe cum fieri nequeat vt ipſorum quicq̃ talis ſit particeps operationis. Argir.

S. Tho.

Concludit ex premiſſa ratione a quibus felicitas ſit ſub-trahenda ſm ea que conuenienter dicuntur. Et pꝛimo di-cit q; nullum animal irrationale dicitur eſſe felix. Et hoc conuenienter: quia nullum eorum poteſt cõmunicare in operatione virtutis: que eſt ſm rationem quam diximus eſſe felicitatem. Secundo ibi.

(margin: Qḋ nullũ brutũ feli-citatis ẽ ca-pax.)

Propter hanc aũt cauſam neq; puer fe-lix eſt. Nõdum enim operatoꝛ taliuꝫ ꝓpter etatem. Dicti aũt propter ſpem beatificant̃. Indigent enim queãdmoduꝫ diximus vir-tute perfecta ⁊ vita perfecta.

Ea quoq; de cauſa nec puer felix eſt. Nam propter eta-tem nõdum hec agere poteſt. ⁊ qui dicuntur felices ꝓpter ſpem dicuntur. Opus eſt enim vt diximus perfecta virtu-te ⁊ vita perfecta. Le. are.

Hanc aũt ob cauſam neq; puer eſt felix: nõdum enim eſt idoneus ad res tales agendas propter etatem. Qui dicu-tur felices ob ſpem dicuntur. Eſt enim opus vt diximus ⁊ perfecta virtute ⁊ perfecta etiam vita. Argir.

S. Tho.

Excludit a felicitate etiam pueros. Et dicit q; ꝓpter ean-dem cauſam: etiam puer nõ poteſt dici felix. Quia ꝓpter defectum etatis nõdum plenum habet vſum rationis: vt poſſit eſſe operatoꝛ virtuoſaꝝ operationum. Et ſi aliquã-do dicuntur beati. hoc eſt ꝓpter ſpem future perfectionis. que ex aliquibus inditijs de eis concipitur. Ideo auteꝫ in preſenti non ſunt felices. quia felicitas vt ſupꝛa dictuꝫ eſt: indiget virtute perfecta ad hoc q; ſit: nõ ſolum bona: ſed optima operatio ⁊ vita perfecta ad hoc q; ſit bona opera-tio continua ⁊ diuturna.

(margin: Qḋ pueri nõ pñt dici felices niſi in ſpe.)

Lectio. xv.

Multe aũt trãſmutationes vite ſiũt ⁊ oĩmode fortune ſm vitã. Et cõ-tingit maxime abũdantẽ magnis calamitatibus incidere in ſenectu-te queãdmodum in heroicis de Priamo narratur. Talibus autẽ vſum fortunis ⁊ fi-nientẽ miſerabiliter nullus vtiq; felicitat.

Nam frequentes mutationes varieq; fortune accidũt i vita: fieriq; põt vt is q maxime floret: magnas in ſenectu-te incidat calamitates: ceu in Heroicis de Pꝛiamo fabu-lantur. Qui ṽo tali fortuna fretus miſerabiliter ſinierit eum nullus cenſet beatum. Le. are.

Multe nãq; mutationes in vita ſiunt varieq; fortune. Argir.

Atq; fieri pōt vt is q̄ maxie bonis abūdat in magnas icidat ī ſenectute calamitates: vt ī heroicis d̄ Priamo dr̄. Eū aūt q̄ talī fortuna ē vſus ꝛ miſerabilr obijt: nemo felicē dicet.

In rebus humanis multas accidere mutationes. Leo.A.

¶ Poſtq̄ phs oſidit qd eſt felicitas. Hic mouet quādā dubitatione de felicitate. Utꝝ.ſ. in hac vita poſſit aliqs dici felix. ¶ Et circa h̄ tria facit. Prīo ponit dubitationis motiuū. Scd̄o ponit dubitationē. ibi. (Utrū igiť nullū aliuz hominū ꝛc̄.) Tertio ponit ſolonē. ibi. (Uel fortunas qdē ſequi ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p°: q̄ multe trāſmutationes vite fiunt: raro.n. eē puta oīb° modis in paucis ſtabilis eſt. ꝛ h̄ transmutationes fiunt de bono in maliū: ꝛ de malo in bonum. Q̄nq; qdē ſm aliqd paruū: q̄nq; aūt ſm aliqd magnuz: q̄nq; aūt ſm aliqd mediocriter ſe hñs. H̄ aūt mutatiōes fieri ɔtingit ſm totā hoīs vitā: puta in adoleſcētia iuuētute vel ſenectute. Cōtingit.n. q̄nq; q̄ aliqs qui p totā vitaz ſuā habuit maximā abūdātiam exterioꝝ bonoꝝ in ſenectute icidit in maxias calamitates: ſic̄ de Priamo narrat Homer° in v̄ſib° heroicis. Nullus aūt dicet eū felicē eē: q̄ talib° vſus eſt bonis fortuitis: ꝛ poſtea finit miſerabilr. Q̄z

Nota

h̄ ad augmētū miſerie ptinē videť q̄ aliqs de magna pſperitate in magnā miſeriā deueniat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Utrum igiť nullū aliuz hoīum beatificādum vſquequo vtiq; viuit: ſed ſm Solonē autē debitum eſt finē reſpicere.

Leo. Are.

¶ An igiť nec alius quiſq; hoīum beatus dici pōt q̄diu viuit: ſed iuxta Solonem ſpectare finem oportet.

Argir.

¶ Nullus ne igitur homo felix q̄diu viuit dicendus eſt: ſʒ Solonis ſententia finem ſpectare oportet.

¶ Mouet dubitationē intentaz. Et p̄ ꝓponit q̄ōnē. Scd̄o obijcit ad eā. ibi. (Si aūt vtiq; ꝛc̄.) Tertio excludit quandā rñſionē. ibi. (Si aūt non dicim° ꝛc̄.) Proponit ḡ p q̄ō. de opīone Solonis: qui fuit vn° de ſeptē ſapiētib°: ꝛ ɔdidit athenienſium leges. Qui ɔſiderās humanā vitaz fortune mutationib° eē obnoxiā. dixit q̄ nullus dʒ dici felix q̄diu viuit: ſʒ ſolū in fine vite ſue. Eſt ḡ q̄ō. vtrū ꝓpter id qd̄ accidit circa Priamū. nullus alius hō ſit dicēdus beat° q̄diu viuit. ſʒ ſm ſn̄iam Solonis optimū eſt ɔſiderare finē vite: ſi felicitas pſeueret vſq; in finē: vt ſic aliqs felix dicať: vel nō oporteat hoc obſeruare. ¶ Deinde cum dicit.

Solon

Queſtio

¶ Si aūt vtiq; ꝛ ponēduz ita. Ergo eſt felix tunc cum vtiq; morietur. Uel hoc oīno inconueniens. ſpecialiterq; ꝛ dicētibus nobis operationē quandam felicitatem.

Leo. Are.

¶ Quod ſi ita ponendum: an tunc beatus eſt cum moriť? Uel hoc omnino abſurdum preſertim nobis qui dicimus operationem quandam eſſe felicitatem.

Argir.

¶ Quod ſi ꝛ ita ponenduz eſt: num ne felix eſt: cuz e vita deceſſerit. An id abſurdum eſt penitus nobis: preſertim qui, felicitatem operationem quandam dicimus eſſe.

Solonis dictū improbatur.

¶ Obijcit ad q̄ōnē p̄dictā improbādo dictū Solonis. Si.n. aliqs ita ponat ſicut Solon dixit ſequiť q̄ hō ſit felix tūc q̄n moriť. Sed h̄ videť incōueniēs: ꝛ ꝓp alias rōnes: vt puta q̄ mors eſt maximus defect°. cuʒ felicitas ſit ſūma pfectio. Et ēt ꝓp hoc qd̄ ſupra diximus: q̄ felicitas eſt opatio q̄dā. Mortuus aūt nō vʒ hr̄e opationē aliquā. Nō ḡ mortui pñt dici felices. ¶ Eſt notādū q̄ phs nō loquiť hic de felicitate future vite. ſʒ de felicitate pñtis vite. vtꝝ attribui

Nota

poſſit hoī dū viuit vel ſolū in morte. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Si aūt nō dicim° mortuū felicē. neq; Solon h̄ vult: ſʒ q̄m tūc vtiq; q̄s firmiter beatificabit hoīez: vt iā extra mala exiſtentē ꝛ iſfortunia. Habet qdē ꝛ hoc q̄ōnē quādā. Uidetur.n. eſſe ꝛ mortuo malū aliqd: ꝛ bonuz ſiqdez viuenti nō ſentienti aūt puta honores ꝛ inhonorationes ꝛ filioꝝ ꝛ oīno pronepotum proſperitates ꝛ infortunia.

Leo. Are.

¶ Quod ſi mortuuz nō dicimus felicē: nec Solon h̄ vult: ſed tūc ſecure btm̄ dici poſſe: cū iam extra mala calamitateſq; exiſtat: habet id ēt dubitationē quandā: cuʒ videatur mortuo quoq; hominī malū q̄ddam eſſe ꝛ bonū: quēadmodum viuenti nec ſentienti: vt honores: infamie. filiorumq; ꝛ poſteroꝝ proſperitates aduerſitateſq;.

Argir.

¶ Quod ſi mortuū felicē nō dicim°: neq; Solon id vult: ſed tūc dici beatum hoīem tuto poſſe: q̄ iam eſt extra oīa mala calamitateſq;: habet qdem ꝛ hoc ɔtrouerſiam quādam: mortuo nāq; bonum ꝛ malū videť aliqd eſſe: ſiquidem ꝛ viuenti nō autez ſentienti: vt honores: infamie: ꝛ filiorum poſteriorūq; oīno ꝓſperitates atq; aduerſitates.

¶ Excludit rñſionem. Et h̄ duabus rōnibus. Quaꝝ ſecūdaʒ ponit. ibi. (Sed reuertēdo ad prius queſitū ꝛc̄.) Circa p̄mū duo facit. Primo ꝓponit rñſionē ꝛ improbat eam. Scd̄o ex h̄ mouet quandam q̄ōnē. ibi. (Queſtionē aūt ꝛ hec tribuunt ꝛc̄.) ¶ Circa p̄mum ɔſiderādum eſt q̄ ſꝑ dicens Ar. nō oſidebat q̄ aliquis nō eſt felix in morte. Cōcedet aūt h̄ aliquis dicens mortuū nō eſſe felicem. nec Solonem h̄ dicere voluiſſe: q̄.ſ. aliquis cuʒ moritur ſit felix. Sed voluit dicē q̄ aliquis tunc cum moritur pōt firmaz dare de eo ſn̄iam q̄ fuit beatus. Quia iam eſt extra periculum maloꝝ ꝛ infortunioꝝ: vt de cetero nō poſſit dubitari de felicitate ipſius. Sed hanc rñſionem excludit dicēs q̄ h̄ habet quādam dubitationē. Mortuus.n. a viuo differt ī h̄ q̄ caret ſenſu. ɔtingit aūt q̄ hominī viuēti ꝓueniat aliqd bonū vel malum: ſʒ illud nō ſentiat. puta ſi eo ignorante infameť: vel filij eius occidanť: aut diuitie eius diripiantur. ergo pari rōne videť q̄ mortuo poſſit bonuz vel malum accidere: q̄uis non ſentiat. Et loquiť de malo vel bono vite ciuilis: vt patet per exēpla que ſubdit dicens. honores ꝛ inhonoratiōes. Q̄nq; enim mortuis aliqui honores exhibenť. ſicut q̄ laudantur: ꝛ memoria eoꝝ celebratur. Et ſilr fiunt eis quedā exhonoratiōes. puta cum extumulanť ꝛ eoꝝ oſſa cōburunť. Similr ēt videntur aliqua bona vel mala eis poſſe accidere ſm pſperitates ꝛ infortunia filioꝝ ꝛ nepotū. Sic igitur videť q̄ nec etiam mortui oīno ſunt extra mala ꝛ infortunia. Et ita ēt in morte non poſſet dici q̄ eſſent felices. ¶ Deinde cum dicit.

Rō.

Rōnis excluſio.

¶ Q̄ōnē aūt ꝛ hec tribuūt. Eteni q̄ bñ vixerit vſq; ad ſenectutē ꝛ mortu° eſt ſm rōnez. Cōtingit mltas trāſmutatiōes fieri circa filios. Et hos qdē ipoꝝ bonos eē ꝛ potiri vita que eſt ſm dignitatē: hos autē ecōuerſo. Manifeſtū aūt q̄m diſſenſionib° ad p̄res oīfariam habere ipſos ɔtingit. Incōueniens aūt fiet vtiq; ſi ſimul tranſmuteť ꝛ mortuus ꝛ fiet aliqñ qdem felix. rurſus aūt miſer. Incōueniens autē ꝛ in hoc nihil neq; in quo-

dam tpe ſupuenire que ſint filioꝝ patrib⁹.

Leo. Are.

¶ Hec ēt dubitationem aſſerunt: qꝛ fieri pōt: vt qui ad ſenectam vſqꝫ beate vixerit deceſſeritqꝫ: eidem tñ multa ac varia circa filios ꝯtingent: alioſqꝫ eſſe ꝓbos ⁊ cuꝫ dignitate vitā agere: alios ꝟo ꝯtra. Patet igit̃ qḋ ſi trāſeant hec ad parētes: varie ſeſe hēe illos ꝯtingere pōt. Eſſet ꝟo abſurdū ſi defunctus quoqꝫ mutaretur: ⁊ mō felix mō miſer eſſet. Abſurdum etiam ſi res poſterorum nihil penitus ad parentes ne ad aliquod tempus quidem pertinerent.

Argir.

¶ Dubitationem aūt ⁊ hec aſſerūt: ei nāqꝫ qui ad ſenectutē vſqꝫ beate vixerit: ſmqꝫ rōnem deceſſit multas circa poſteros accidere mutationes ꝯtingit: ⁊ alios ipſoꝝ eſſe bonos vitāqꝫ ꝯſecutos eſſe pro dignitate: alios ꝯtra. Cōſtat autē ⁊ diſtātijs ad parētes multis varijſqꝫ modis ipſos ſeſe hēe poſſe: abſurdum igit̃ eſt: ſi defunctus ſimul ēt mutaret̃: ⁊ nunc felix fieret: nunc miſer. Abſurdum eſt etiam ⁊ minime nec aliqḋ ad tēpus poſterioꝝ ad parētes res ꝑtinere.

¶ Interponit quādam qōnez occaſione ꝓmiſſoꝝ. Et dicit ꝙ iſta. ſ. ꝓſperitates ⁊ infortunia filioꝝ ⁊ nepotuꝫ aſſerūt qōnem. Cōtingit. n. qñqꝫ ꝙ aliquis feliciter viuit vſqꝫ ad ſenectutē. ⁊ morit̃ feliciter ſm rōnē felicitatis aſſignatam. Et tñ poſtea fiunt multe trāſmutationes circa filios eius. Quoꝝ qdam ſunt boni ſm dignitatē patris. Quidā ecōtrario ſe habent. Manifeſtū eſt enim ꝙ ſm omē modum ꝯtingit diuerſificari filios a parentibus: vtpote ꝙ bonoꝝ parētum ſunt mali filij: ⁊ diuitum paupes. Hac autē poſitione facta incōueniens ex vtraqꝫ parte ſequi videt̃. Nāz incōueniens eſt ſi mortuus trāſmutet̃ ꝓpter hōꝫ īfortunia: vt qui aliqñ ſit felix: rurſus fiat miſer. Et ex alia pte incōueniēs videt̃ ſi ad min⁹ aliquo vicino tpe illa que ꝯtingūt filijs in nullo ptineant ad parētes eiā mortuos. vt ex hoc eorum felicitas impediatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed reuertendū ad prius queſitū. Forſitan. n. vtiqꝫ inſpiciet̃ ⁊ qḋ nūc queſitū eſt ex illo. Si. n. vtiqꝫ finē videre opꝫ: ⁊ tūc beatificare vnūquēqꝫ nō vt exiſtenē beatū. ſed qm̃ prius erat: q̃lr nō incōueniens ſi qñ eſt felix nō vere dicet̃ de eo exiſtere. ¶ Propt̃ non velle viuētes felicitare pp trāſmutationes ⁊ pp pmanēs qd felicitatē exiſtimare ⁊ nequaq̃ꝫ facile trāſmutabile. Fortunas aūt re circulari multotiēs circa eoſdē. Manifeſtū. n. ꝙ ſi ſeq̄mur fortunas eundē felicē ⁊ rurſus miſerū dicem⁹ multotiēs: camaleonta quēdam felicē nūciantes ⁊ debilr̃ firmatum.

Leo. Are.

¶ Sed redeūdum eſt ad id qḋ ꝓmo queſiuimus. Nā forte ex illo h̃ poſterius apparebit. Si ergo finez ſpectare opꝫ: ⁊ tunc beatū dicere quenq̄ꝫ nō qḋ tunc beatus ſit: ſed quod prius erat beatus: quō id nō abſurdū: ſiqdem dum eſt felix: nō verificetur in ipſo id qḋ eſt: qm̃ beatos dicere viuentes nō volumus ꝓpter mutationes: ⁊ qm̃ ſtabile aliqd ac nequaq̄ꝫ leuiter mutabile felicitatem putamus: fortune ꝟo ſepe cōuertitur: patet enim quod ſi fortunam ſeq̄mur ſepe felicem ac poſtea miſerum eundem dicemus. ceu camaleonta quendam debiliter firmum ꝓferentes felicem.

Argir.

¶ Sed redeūdū eſt ad id qḋ ꝑus eſt dubitatū. Ex illo nāqꝫ ⁊ id qḋ nūc querit̃ fortaſſe ꝑſpiciet̃. Si igit̃ finem ſpectare opꝫ ⁊ tūc beatū dicere quēqꝫ: nō qꝛ beatus tunc eſt: ſed ꝙ prius erat. Quō nō eſt abſurdū ſi cum eſt felix nō vere de ipſo dicet̃ qḋ ineſt: qꝛ viuentes dicē beatos ob mutationes nolum⁹. Et qꝛ felicitatē qdem ſtabile qddaꝫ: nulloqꝫ mō facile mutabile eē putam⁹. Fortunā āt ī eiſdē ſepe reuolui: nā ſi fortunā ſeq̄mur ſepenūo felicē ac miſeꝝ eūdē dicem⁹ Camelcōtē quēdā oñdētes ipꝫ felicē eē ac dbilr̃ collocatū.

¶ Ponit 2ᵐ rōnē ad excludendū riſionem ꝓmiſſaꝫ. Et dicit ꝙ ꝑtermiſſa 2ᵃ qōne reuertendū ad ꝓmā qōnē: ex cuius ſolōne videri poterit veritas qōnis 2ᵉ. Videt̃ aūt ꝙ ꝑdicta riſio nō ſit ꝯueniēs. Si. n. opꝫ reſpicē ad finē humane vite. ⁊ tūc dicere aliquē felicēꝫ nō ꝙ tūc vere beatus ſit: ſꝫ ꝙ prius beat⁹ erat. h̃ videt̃ eſſe incōueniens ꝙ cū aliqs eſt felix. nō vere dicat̃ de eo ꝙ eſt felix. cū veritas ꝓpōnis de ꝑterito fundet̃ ſup veritate ꝓpōnis de pñti. Ideo. n. aliqd verum eſt fuiſſe qḋ veꝝ fuit eē. Sed aliqui nolebāt dicē hominē eſſe felicē pp trāſmutationes pñtis vite. Et ꝓpt̃ h̃ ꝙ exiſtimabāt felicitatē eſſe qddā pmanēs. ⁊ nō de facili trāſmutabile. alioqn nō quietaret deſiderium nāe. Deſiderat enīꝫ vnuſqſqꝫ nālr̃ firmiter pmanē in bono qḋ hꝫ. Sꝫ fortune multotiens circulr̃ reuoluunt̃ circa eoſdē: vt. ſ. de bonis veniāt in mala: ⁊ eꝯ. Et ſic manifeſtū eſt ꝙ ſi in iudicādo de felicitatē ſequamur ꝯſiderationē fortune. ⁊ dicam⁹ in hac vita de aliq ꝙ ſit felix multotiens de vno ⁊ eodē dicem⁹ ꝙ ſit felix: ⁊ rurſus ꝙ ſit miſer. Et ſic annūciabimus aliquē eē felicē ad modū camaleontis. Qui. ſ. eſt aīal mutās colorē ſm colores diuerſoꝝ corpoꝝ appoſitoꝝ. Et annūciabim⁹ felices eſſe debilr̃ firmatos. Qḋ eſt ꝯtra rōnem felicitatis.

Lectio. xvj.

Vel fortunas qdē ſequi nequaq̄ꝫ rectū. Nō. n. in his bñ vel male. Sꝫ īdiget his hūana vita queadmodū dixim⁹. Dñe āt ſunt q̄ ſm virtutē opōnes felicitatis. Cōtrarie aūt ꝯtrarij.

Leo. Are.

¶ Vel fortunā ſeq neq̄q̄ꝫ rectū: cū bñ aut male ī illa nō ſit: ſꝫ illi⁹ īdiget vita hūana vt dixim⁹. Opationes ꝟo ſm virtutē dñe ſunt felicitatis. Cōtrarie ꝟo contrarij.

Argir.

¶ An fortunā ſequi nullo mō eſt rectū. Nō eſt. n. in ipſa bñ vel male viuere ſitū: ſed indiget humana vita ipſius: vt dximus. Opationes aūt ee qdem que a virtute ꝓficiſcunt̃ felicitatis: ee ꝟo que ſunt ꝯtrarie ꝯtrarij domine ſunt.

¶ Premiſſa dubitatione hic dubitationē ꝑhs ſoluit. Et ꝑ⁰ ſoluit ꝑncipalem dubitationē. Scḋo ſecūdariaꝫ. ibi. Pronepotū aūt fortunas ⁊c̃.) ¶ Circa ꝓmum duo facit. Primo ꝓmittit qḋdam qḋ eſt neceſſarium ad qōnis ſolōnez. Scḋo applicat ad ſolutionē preſentis qōnis. ibi. (Teſtat̃ aūt ſermoni ⁊c̃.) ¶ Circa ꝓmuꝫ ꝯſiderādū eſt ꝙ felicitas eſſentialr̃ ꝯſiſtit in opatione virtutis. Bona aūt exteriora que ſubiacēt fortune: ptinent q̄ſi inſtrālr̃ ad felicitatē. Et ideo dicit ꝙ nō debemus ſequi fortunas iudicādo aliquē eſſe miſerū vel felicē. Quia bonū vel malū hōis: qḋ attenditur ſm rōnem: nō ꝯſiſtit ꝑncipalr̃ in his. Sed humana vita indiget his inſtrumētalr̃: ſicut dictum eſt. Sed opationes ſm ꝟtutē ſunt ꝑncipales ⁊ dñium hñtes in h̃ ꝙ eſt aliquē eſſe felicē vt. ſ. ex hoc dicat̃ ꝑncipalr̃ aliqs eſſe felix: qḋ operet̃ ſm ꝟtutē. Et ꝯrie opationes. ſ. vitioſe hñt ꝑncipalitatē ⁊ dñiuꝫ in ꝯrio. ſ. in miſeria: vt. ſ. ille vere ſit miſer: qui vitioſis opationib⁹ inſiſtit. ¶ Deīde cum dicit.

¶ Teſtatur aūt ſermoni ⁊ qḋ nūc queſitum eſt. Circa nihil. n. ſic exiſtit humanoꝝ opeꝝ

conſtantia

Margin notes:

Qḋ alia;

Cōtingit filios parētib⁹ eē diſſimiles.

Nō ſcḋa ꝯtra riſionē ꝓmiſſā.

Veritas ꝓpōnis de ꝑterito fundat̃ ſup veritate ꝓpōnis de pñti.

Unuſqſqꝫ nālr̃ deſiderat firmit̃ pmanē in bono qḋ habet.

Cameleō

Lec. xv.

Quomō ſe habeant ad felicitatē opōnes ſꝫ ꝟtutē ⁊ ꝯrio bona fortune.

conſtantia vt circa opationes que ſm virtu tē ſunt. Permanentiores.n. diſciplinis hec videnť eē. Earūdē aūt honorabiliſſime per manētiores pp maxime itēdere: ⁊ maxime continue viuere in ipſis beatos. Hoc enim aſſimilatur cauſe eius: quod eſt non fieri cir ca ipſas obliuionem.

Le. are. ¶ Teſtatur aūt huic id qđ mō queſiuimus. Nulla quippe in re humana: certitudo tanta eſt: quanta in operationi bus ſm virtutem. he nāq; ſtabiliores ꝙ̄ ſcientie videntur eſſe. Sed que illarum honeſtiſſime ſunt: he plurimam ha bent firmitatem: quoniam in illis maxime ⁊ continuatiſ ſime beati viuunt. Hec enim videtur cauſa quominus cir ca illas fiat obliuio.

Argir. ¶ Atteſtať huic ſententie ⁊ id qđ nūc dubitauimus. Etenī nullis in operib⁹ humanis tanta eſt firmitas quāta eſt in operationib⁹ hiſce: que a virtute ꝓficiſcunť: ee nāq; ſtabi liores ⁊ ſcientijs ipſis eſſe videntur. Harum autem ipſaꝝ ee que ceteris antecellunt maxime ſtabiles ſunt: ꝓpterea ꝙ in his ipſi beati ⁊ maxime ⁊ ꝯtinuatiſſime viuunt. Hoc enim ſimile eſt cauſe vt ipſarum non fiat obliuio.

S. Th.

¶ Adaptat qđ dcm̄ eſt ad ſolonē qōnis. Et pmo oñdit ꝙ opōnes ſm ꝟtutē maxime īueniunť pmanētes īter oēs res hūanas. Scđo oñdit ꝙ ſm p̄dicta poterit felicitas pma nere ꝑ totā vitā. ibi. (Exiſtet aūt vtiq; ⁊c̄.) Tertio oñdit ꝙ ſm p̄dicta euitanť oīa incōuenietia. ibi. (Si autē ſunt opōnes dñe vite ⁊c̄.) Dicit ḡ p̄ ꝙ huic ſermoni. quo. ſ. dixi mus opationes ſm ꝟtutes eē pncipales in felicitate. atte ſtatur illud qđ paꝝ ſupra queſitū eſt de pmanētia felici tatis. Nihil.n. humanoꝝ īuenit eē ita ꝯſtanter pmanēs: ſicut opōnes ſm ꝟtutē. Manifeſtū eſt.n. ꝙ exteriora bo na: ⁊ et īteriora bona ad corpus ptinentia cū ſint mālia ⁊ corpalia ꝑ ſe ſubiecta ſūt mutationi. Ea ꝟo que ad aīam ptinēt ſolū ꝑ accñs. Uñ minus ſubiacēt mutationi. Eoꝝ ꝟo que ad aīaȝ humanā ptinent: qđā ptinēt ad itellm̄: ſi cut ſcie. Quedā ꝟo ad opōnes vite: ſicut ꝟtutes. Que qdē pmanētiores ſunt ipſis diſciplinis. ſ. ſcientijs demrātiuis. Qđ qdē intelligēdū eſt nō ꝙ̄tum ad mām. Nā ſcie demō ſtratiue ſunt circa nec̄ia: que impoſſe eſt aliť ſe hře. Sed eſt intelligēduȝ ꝙ̄tum ad exercitiū actus. Nō.n. imanet nobis ita ꝯtinuū exercitiū ſpeculationis ſciaꝝ: ſicut opationum ſm ꝟtutem. Cōtinue.n. occurrūt nobis ea in qb⁹ opȝ nos agere ſm ꝟtutē: vel ꝯtra virtutē: ſicut vſus ciboꝝ: cōſortia mulieꝝ: collocutiones hoīum adinuicē: ⁊ alia hm̄ōi: in qb⁹ ꝯtinue verſať vita hūana. Uñ opȝ ꝙ habit⁹ ꝟtutis magis per ꝯſuetudinē firmeť in hoīe ꝙ̄ȝ habit⁹ ſcie. Et inter ipſas ꝟtutes ille que ſūt honoratiſſime: videnť eē pmanētiores: tum q: magis intēſetū q: magis ꝯtinue opanť: hoīes ad hoc ꝙ ſm eas viuant. Et tales ſunt opationes virtutū: in qb⁹ cōſiſtit felicitas: q: ſunt pfectiſſime: vt dcm̄ eſt. ⁊ iſtud naľr eſt cauſa: quare homo nō obliuiſciť eſſe virtuoſus. q: ſcȝ ꝯtinue in his hō exercitať. Eſt ⁊ alia cauſa: q: ſ. virtus ꝯſiſtit pncipaliter in appetit⁹ inclinatione que per obliuio nem nō tolliť. ¶ Deinde cum dicit.

Margin: Opōnes ſm ꝟtutes ſūt pmanē tiores oi bus aliis bonis hūa nis.

Margin: Quō itelli gať ꝟtutes eē pmanē tiores diſci plinis.

Margin: Lec. 10.

Margin: Hō nō ob liuiſciť vir tutis ſicut ſcientias.

¶ Exiſtet autem vtiq; quod queſitum eſt fe lici. Et erit per vitā talis. Semper enim vel maxime omnium operabitur ⁊ ſpeculabi tur que ſm virtutem.

Le. are. ¶ Exiſtet igitur beato id quod queritur: taliſq; erit per to tam vitam. Semper enim vel maxime omnium aget ⁊ cō templabitur ſm virtutem.

Argir. ¶ Id igitur quod queritur competit ipſi felici: ⁊ erit talis per vitam: nam ſemper aūt maxime ea aget ⁊ contempla bitur: que prodeunt a virtute.

S. Tho.

¶ Oſtendit ꝙ ſm p̄dicta felicitas poterit ꝑ totā vitā dura re. Et dicit ꝙ cū opationes ſm ꝟtutes ſint pmanētiſſime: vt dcm̄ eſt: ſi in eis pncipaľr ponať felicitas: vt diximus: ſe queť ꝙ felici inerit id qđ queſitum eſt in p̄terita qōne. ſ. ꝙ erit talis ꝑ totā vitaȝ ſuā. Et hoc p̄ ꝓbat per ipſas opatio nes. ibi. (Semp.n. ⁊c̄.) Ille.n. qui hȝ habitū pfectuȝ ſemꝑ pōt opari ſm illum habitū: vel maxime cōtinue inter oēs. Felix hȝ pfectam ꝟtutē: vt ſupra habitū eſt. Ergo ipſe ſem per vel maxime poterit opari in vita actiua: que ſunt ſm virtutē: ⁊ ſpeculari in vita ꝯtēplatiua. ¶ Scđo ibi.

Margin: Qui habꝫ habitū perfe ctum ſꝫ vl maxie ꝯti nue poteſt opari ſm illum.

¶ Et fortunas feret optime. Et oīno vbiq; prudenter qui ⁊ vere bonus ⁊ tetragonus ſine vituperio.

Margin: Felix.

Le. are. ¶ Fortunaſq; feret optime ac oīno per oīa decenter. Hic enim vere bonus ⁊ quadrangulus ſine vituperatione.

Argir. ¶ Fortunāſq; feret pulcherrime: ⁊ oī ex pte ꝯcinne ac eq̄bili ter. Quippe q vere bon⁹ atq; q̄drat⁹ eſt ſine vituperatione.

S. Tho.

¶ Oſtendit idē ex bonis fortune que ſunt ſecūdaria in feli citate. Et dicit ꝙ felix optime feret oēs fortunas. Et in oi bus ſe hēbit oīno prudenter: vtpote qui eſt vere bon⁹. non ſm apparētiam ſolū. Et eſt tetragonus ſine vitupio. i. pfe ctus quattuor virtutib⁹ cardinalibus: vt qdam exponunt. Sed hoc nō videť eē ſm intētionem Ap. qui nunq̄ȝ inue nitur talē enumerationē facē. Sed tetragonuȝ nominat pfectum in virtute ad ſimilitudinē corpis cubici hñtis ſex ſupficies quadratas: ꝓpter qđ bñ ſtat in q̄libet ſupficie. Et ſiľr ꝟtuoſus in q̄libet fortuna bñ ſe hēt. Quia igiť ad ꝟtutē ptinet oēs fortunas bñ ferre: pȝ ꝙ ꝓpter nullā fortu ne mutationē deſiſtet felix ab opatione ꝟtutis. Et h̄ ꝯſeter in ſpeciali oſtēdit quaſi per modū diuiſionis: cū ſubdit.

Margin: Felix ſeu virtuoſus ⁊ circa bona fortune bñ ⁊ pūdēter ſe habet.

Margin: Felix ⁊ bo nus tetra gonus ꝟl.

¶ Multis aūt factis ſm fortunā ⁊ differen tibus magnitudine ⁊ paruitudine: parua q dem pſperitatū: ſiľr aūt ⁊ oppoſitoꝝ mani feſtū ꝙ non faciūt iclinationē vite. Magna aūt ⁊ multa facta qdē bene beatiorē faciunt vitā. Eteniȝ hec condecorare nata ſunt. Et vſus coꝝ bonus ⁊ ſtudioſus fit. Econuerſo autē accidentia tribulant ⁊ conturbant bea tum. Triſtitias eniȝ inferunt ⁊ impediunt in multis operationibus. Uerūtamen ⁊ in his refulget bonum. Cum vtiq; ferat quis faciliter multa ⁊ magna infortunia nō pro pter doloris inſenſibilitatem ſed virilis exi ſtens ⁊ magnanimus.

Le. are. ¶ Cūq; multa ⁊ varia fortuna afferat: parua qdē ſeu illa pſpera ſeu aduerſa: nō multū ſane hñt momēti. Grandia ꝟo ⁊ multa ſi pſpera ſint: beatiorē vitam efficiūt. Nam ⁊ ꝯdecorare apta ſunt: ⁊ eoꝝ vſus bon⁹ ſtudioſuſq; exiſtit. Sin aūt aduerſa: beatū ꝯterunt qdem atq; inquinant. Nā ⁊ triſtitiam afferūt: ⁊ opationes multas impediunt. Sed tñ in ipſis elucet bonū: cum multe ⁊ magne aduerſitates: leuiter pferuntur: non ꝓpter inſenſibilitatem: ſed propter generoſitatem ac magnanimitatem.

Argir. ¶ Cum aūt a fortuna multa eueniant ⁊ magnitudine par uitateq; differant: parua qdē ſiue ſint ſecūda ſiue aduer ſa ꝯſtat non facē vite momētum. Grandia ꝟo ac multa ſi ſecūda ſint beatiorē vitam efficiunt. Quippe cū ad deco

randum ſint apta: ⁊ vſus ipſoꝝ pulcher ſtudioſuſq; ſit. Sin aduerſa pmunt ledūtq; vitā beatā. Aſſerūt.n. dolores ⁊ multas opōnes impediunt. Attñ ⁊ in ħo ipſis plucet ipſa honeſtas cū multas quiſpiam ac magnas aduerſitates facile perferet: non ob indolentiam rectius: ſed quia generoſus eſt atq; magnanimus.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ quū multa bona ⁊ mala ſm fortunam eueniant que differūt magnitudie ⁊ pūitate. manifeſtū eſt ꝙ pue pſpitates. ⁊ ſilr pua iſortunia nō iclināt vitā de felicitate in miſeriā: vel eͦ. Si aūt fuerint multa ⁊ magna: aut erūt bona: aut mala. Si bona ꝯferēt ad h̄ ꝙ vita hoīs ſit beatioꝝ. Quia ſic ſup̄ dcm̄ eſt. felicitas idiget exterioribus bonis: vel ad decoꝛē: vel inq̄tū ſunt inſtr̄a opōnis ſm virtutē. Et q̄tū ad p^m dicit: ꝙ nata ſūt ſilr decorare vitā felicis.

Virt⁹ bñ vtit bonis fortune. Quātū aūt ad 2^m dicit: ꝙ vſus exterioꝝ bonoꝝ eſt bon⁹ ⁊ v̄tuoſus. inq̄tū. ſ. v̄tus vtit̄ eis vt qbuſdā inſtr̄is ad bñ agēdum. Si aūt accidāt eͦ: vt. ſ. ſint multa ⁊ magna mala iferūt qdē felici quādā tribulationē exterius: ⁊ ꝯturbationem iterius. Quia iterius iferūt triſtitias: ⁊ exteri⁹ ipediūt a multis bonis opōnib⁹. Non tñ p eas tollit̄ totalr opatio v̄tutis.

Virt⁹ bñ vtit̄ eͭ ipſis iſortunijs. Quia ēt ipſis iſortunijs virtus bñ vtit̄. Et ſic reſulget in eis bonū v̄tutis: inq̄tū. ſ. aliqs facilr ſuſtinet multa ⁊ magna iſortunia. nō pp h̄ ꝙ nō ſentiat doloꝛē ſeu triſtitiā: ſicut ſtoici poſuerūt: ſꝫ qꝛ tanq̄ꝫ virilis ⁊ magnanim⁹

An ⁊ quō triſtitia cadat in virtuoſum. hꝫ triſtitijs ex rō non ſuccūbit. Hec.n. fuit diuerſitas inter

Stoici. Peripatetici. ſtoicos ⁊ pipateticos: quoꝝ pnceps fuit Ar. ꝙ ſtoici poſuerūt triſtitiā nullomō cadē in v̄tuoſum: qꝛ in corpalib⁹ ⁊ exteriorib⁹ reb⁹ nullū bonū hoīs ꝯſiſtere ponebāt. Peripatetici aūt ponebāt in hoīem v̄tuoſum triſtitiā rōne moderatā: nō aūt que rōnē ſubuerteret. Ponebāt.n. ꝙ in corporalib⁹ ⁊ exterioribus reb⁹: aliqđ hoī e bonū ꝯſiſtit: non

Dubi. qdē maximū: ſꝫ minimū: inq̄tū. ſ. adiuuat. Sed aduertēdum ꝙ aliq̄ trāſmutatio poſſet accidē que oīno auſferret eū⁹ felicitatē: impediēdo totalr opōnē v̄tutis. puta ſi p egritudinē furiā vel inſaniā: vel quācūq; amentiam incurrat.

Solutio. Beat⁹ amēs q̄ ad humanā vitā reputat̄ q̄ ſi ſtat⁹ mortis. Sꝫ cū felicitas nō querat̄ niſi in vita humana: que eſt ſm rōnē: deficiēte vſu rōnis: deficit talis vita. Vñ ſtat⁹ amētie reputādus eſt q̄tū ad vitā humanā: ſic ſtat⁹ mortis. Et iō idē vr̄ eē dōm de eo qui pmāſit in ope v̄tutis vſq; ad amētiā: ſicut ſi pmanſiſſet vſq; ad mortē. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Si aūt ſunt opationes dn̄e vite quēadmodum dixim⁹. nullus vtiq; beatoꝝ fiet miſer. Neq; enī aliqñ opabitur odibilia mala. Ut enim vere bonū ⁊ ſapientē oēs exiſtimam⁹ fortunas decēter ferre: ⁊ exiſtētib⁹ ſemp optima opari quēadmodū ex datis. ⁊ ducē bonū preſente exercitu vti maxie bellicoſe: ⁊ corioꝝ icīſorē ex datis corijs optimū calciamētū facere. eodē modo ⁊ alios artifices oēs.

¶ Si aūt ita: miſer qdeꝫ nequaq̄ꝫ fiet vtiq; felix. Neq; vtiq; beat⁹ priamidis infortunijs icidet. Neq; vtiq; varius ⁊ facile trāſmutabilis. Neq; ex felicitate mouebit̄ facile. Neq; ꝯtingētib⁹ iſortunijs: ſꝫ a magnis ⁊ multis. Et ex talib⁹ nō vtiq; fiet rurſus felix i paruo tpe: ſed ſiqdē in multo ⁊ pfecto magnoꝝ ⁊ bonoꝝ in ipſo factus abundans.

Le. are. ¶ Quod ſi opōnes dn̄e ſunt vite vt diximus: nemo beatus fieri miſer pōt. Nunq̄ꝫ etiam odioſa atq; improba faciet. Virū.n. vere bonū ⁊ ſapiētem arbitramur oēm fortunaꝫ decenter pferre: ac ſemp pro facultate reꝝ optime agere. Ueluti ⁊ bonū ducem preſentib⁹ caſtris: bellaciſſime vti: ⁊ ſutorem ex datis ſibi pellib⁹: calceum optimū facere. ⁊ eodem mō alios oēs artifices. Qđ ſi ita eſt: felix qdeꝫ nunq̄ꝫ miſer eēt: nec tñ beatus: ſi in Priami calamitates icidenit. nec certe varius ac leuiter mutabilis. Nam neq; ex felicitate faciliter dimouebit̄: neq; a qbuſuis aduerſitatib⁹: ſed ab ingentib⁹ ⁊ multis. Ex talib⁹ aūt nequaq̄ꝫ rurſus fieret felix in breui tēpoꝛe: ſed in longo quodam ac pfecto: multorum ac preclaroꝝ in eo potitus.

¶ Qđ ſi opationes dn̄e ſunt: vt diximus: vite nemo btoꝝ fuerit miſer. Nunq̄ꝫ.n. odioſum quicq̄ꝫ atq; improbum aget. Eum.n. qui vere bonus eſt atq; prudens fortunam oēm decore pferet: pro facultateq; reꝝ ſemp res pulcherrimas agere vt ⁊ duceꝫ bonū preſentib⁹ vti caſtris ad optime gerendū bellum: ⁊ bonū itē ſutorem ex ſibi datis pellibus pulcherrimū ꝯficere calceum: ceteroſq; oēs identidē artifices arbitramur. Que cū ita ſint: miſer qdem nunq̄ꝫ fuerit ipſe felix: beat⁹ tñ non erit ſi in Priami calamitates inciderit. Nec igr̄ varius facileq; mutabilis erit. Neq;.n. ex felicitate facile aut a qbuſuis: ſꝫ ab ingētib⁹ ⁊ multis aduerſitatib⁹ dimouebit̄: ⁊ ex talib⁹ nō i puo ſꝫ i lōgo q̄dā pfectoq; tpe rurſus fuīt felix magnas i eo res pclaraſq; nact⁹. Argū.

S. Tho.

¶ Ex pmiſſis excludit incōueniētia que ſequi videbant̄. Et dicit: ꝙ ſi opōnes v̄tuoſe hñt dn̄ium in felicitate: vt dictuꝫ eſt. nō ſequit̄ ꝙ beatus fiat miſer ꝓpter infortunia: ꝓpter que non opabit̄ aliqua odibilia ⁊ mala. ſ. v̄tuti ꝯtra. Sed poſſum⁹ exiſtimare de eo pbabilr ꝙ ꝓpter v̄tutē pfectam quā hēt beat⁹ tanq̄ꝫ vere bonus ⁊ ſapiēs oēs fortunas feret decēter: qđ eſt ſm v̄tutē opari in qualibet fortuna. Et ſi nō eaſdem opationes faciet in qualibꝫ ſed ſm ea que exiſtunt. ſ. pſpera vel aduerſa ſemp opabit̄ optime q̄ſi vtens hīs que affert fortuna ſicut qbuſdā datis: put. ſ. ad bonū ducem ptinet: vt exercitu dato maxime vtat̄ bellicoſe ſm exercit⁹ ꝯditionē. Alia tñ faciet ſi hēat in exercitu milites exptos. ⁊ alia ſi hēat exercitū tyronū. Et ſilr ad incīſorem corioꝝ ptinet: ꝙ ex datis corijs optimū calciamētum faciat. Meliora tñ calciamēta faciet ex vno corio q̄ꝫ ex alio. ⁊ idē etiaꝫ eſt in oīb⁹ alijs artificib⁹. Et ſi ita eſt nunq̄ꝫ miſer p aliqua pſpera ſupuenientia efficiet̄ felix. Quia illis pſperis male vtet̄ ⁊ operans vitioſe: ſemp miſer remanebit. Et ſilr ille qui eſt felix. nō incidet in iſortunia Priami. Primo qdē: qꝛ prudenter ea pcauebit. Scđo qꝛ ſi ſupueniant ex improuiſo optime ea feret: vt dictuꝫ eſt. Et ita nō facile trāſmutabit̄ a felicitate ad miſeriā: nec per quecūq; infortunia: ſed per multa ⁊ magna: p que ab opatione rōnis abducet̄. Et ſi ſit factus infelix nō rurſus de facili fiet felix. ſed multo tpe abūdātiam accipiet bonoꝝ ⁊ magnorum: tum per exercitiū virtuoſi actus: tum per reparationem exterioris fortune. ¶ Deinde cum dicit.

Vere bonus ⁊ ſapiēs oēs fortunas fert decenter.

Qꝫ de miſer fēp pſperitate ſuperuenientia non efficit̄ felix ſicut nec felix miſer pp iſortunia.

Qui ꝓpter multa ⁊ magna iſortunia ⁊ mala factus eſt i felix nō facile nec cito pōt ad felicitatē redire.

¶ Quid igitur ꝓhibet dicere feliceꝫ ſm virtutem perfectā operantē ⁊ exterioribus bonis ſufficienter ditatū non ꝯtingenti tpe: ſed per fecta in vita. Vel apponendū: ⁊ victurū ſic ⁊ finiturū ſm rōnem: qꝛ futurum imanifeſtū nobis. Felicitatē aūt finem ⁊ pfectū ponimus oīno ⁊ omnimode. Si ita antē: beatos dicemus viuētiuꝫ qbus exiſtūt ⁊ exiſtēt que dicta ſunt. Beatos aūt vt homines. Et quidē igitur de his intantū dictum ſit.

Le. arg. ¶ Quid ergo ꝓhibet dicē: illum eſſe felicē: qui ſm pfectaꝫ virtutem operet̄: ⁊ bonis externis ſufficienter abūdet: non

in quotis tēpore: ſed in vita pfecta? An ꝓo adiūgendū eſt ⁊ ita victurus moriturusq̧ ſm rōnem: cū futurū quidem nobis incertū ſit. felicitatem ꝓo finem ⁊ perfectum omnium poſuerimus. Id ſi ita eſt: beatos dicemus viuentium quibus exiſtunt exiſtentq̧ predicta. Beatos autem homines. ac de his quidem hactenus.

Argu. ¶ Quid igit̄ obſtat eum felicē dicere qui per v̄tutem operatur pfectam ⁊ bonis externis ſatis abundat: nō quotis in tpe: ſed in vita pfecta? an eſt addēdum ⁊ ita eſt victurus ⁊ ſm rōnē moriturus. Quippe cum futurū qdem incertū ſit nobis: felicitatem autē finem ⁊ omnino pfectam omni ex parte ponamus. Quod ſi ita ſit eos quibus ea que diximus ⁊ inſint ⁊ inerunt beatos dicemus. Beatos autē vt homines. Sed de his quidem eouſq̧ ſit definitum.

S. Tho.

¶ Concludit ſuā ſniam de felicitate. Et dicit φ nihil phibz dicē illū eſſe felicē qui opat̄ ſm v̄tutem qdem pfectā: ⁊ hꝫ exteriora bona ſufficiētia ad opationē v̄tutis: nō qdem in aliquo paruo tpe. ſꝫ in vita pfecta. i. p lōgum tps. Et hec qdē ſufficit ad ħ φ aliqs poſſit dici felix in hac vita. Sꝫ ſi volumus accipe felicitatē ſm optimū qđ eē pōt: ſic apponēdum eſt ad rōnē felicitatis: qꝛ ſit victurus ſicut dictū eſt per ſuā totā vitā. ⁊ finiturus. i. moriturus. ſm φ ꝯuenit rōni. Rō aūt quare hec ꝯditio videt̄ apponēda eſt: qꝛ futurū ignotū eſt nobis. Ad rōnē aūt felicitatis: cū ſit finis vltimus: videt̄ ptinē oē id qđ eſt pfectū ⁊ optimū. Et hoc 2° mō loquebat̄ Solon de felicitate. Et ſi ita eſt: vt dictū eſt illos de nr̄o viuētium beatos dicem⁹ in hac vita: qbus exiſtūt in pn̄ti: ⁊ exiſtēt in futuro ea que dicta ſunt. Sꝫ qꝛ iſta videnī nō vſquequaq̧ attingē ad ꝯditiones ſupra de felicitate poſitas. ſubdit φ tales dicim⁹ btōs ſicut hoīes q in hac vita mutabilitati ſubti. nō phit pfectā beatitudinē hīe. Et qꝛ nō eſt inane nature deſiderū recte exiſtimari poteſt φ reſeruat̄ homini pfecta beatitudo poſt hāc vitam. Ultimo epilogat dicens φ de his intātum dcm̄ eſt.

Quid requirat̄ ad hoc φ aliquis poſſit dici felix.

Homines in hac vita nō pn̄t pfectā habere felicitatem.

Rō pbabil̄ φ poſt hāc vitam reſtet homini beatitudo perfecta.

Lectio. xvij.

PRonepotum autem fortunas ⁊ amicoꝝ oīum nequaq̄ꝫ qdem cōferre valde inamicabile videtur ⁊ opinionibus contrarium.

Le. are. ¶ Poſteroꝝ ſit amicorūq̧ fortūe qđ nihil ad nos ptineat dicē: nimis ꝓfecto duri: oplonibuſq̧ ꝯtrarium videretur.

Argu. ¶ Fortunaꝫ aūt poſterioꝝ amicoꝝ oīum nihil ꝯferre lōge ab amicitie finib⁹ diſcedē: ⁊ opiōnib⁹ ꝯtrarium eſſe videtur.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ phs ſoluit pncipalē dubitationē que erat de trāſmutatiōe fortune circa felicē. ħ determinat dubiōnē ſuperinductā. i. de mutatiōe fortune circa amicos. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo cōparat fortunia ⁊ īfortunia circa amicos ꝯtingētia his que ꝯtingūt circa ipm hoiēꝫ. Scđo cōparat ea que ꝯtingūt circa mortuū. his que ꝯtingūt circa viuum. ibi. (Differre aūt paſſionū ⁊c̄.) ¶ Circa pmūꝫ duo facit. Primo ꝓponit φ ea que circa amicos ꝯtingūt redūdant in ipm hoiem. Scđo oſtendit que ⁊ qualia. ibi. (Multis aūt ⁊ oimodas ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo pͦ φ ſi aliqs vellet dicere φ fortune bone vel male ꝓnepotū vel quorūcūq̧ poſterioꝝ ⁊ oīum amicoꝝ nequaq̄ꝫ ꝯferrēt ad felicitatē hoīs viuentis ſeu mortui videt̄ ħ eē incōueniens duplici rōne. Primo qdē: qꝛ ħ eēt ꝯtra rōnēꝫ amicitie que eſt quedā vnio amicoꝝ. ita φ vnus coꝝ reputat ea que ſunt alterius q̄ſi ſua. Scđo qꝛ ħ eēt ꝯtrā opinioni cōi que nō pōt totalr̄ eſſe falſa. ¶ Deinde cum dicit.

Amicorū fortunas aliqd cōferre ad felicitatē hominis.

Cōis opinio nō pōt totaliter eē falſa.

¶ Multis aūt ⁊ oimodas habentibus differentias accidentib⁹ ⁊ his quidem magis redundantibus: his autē minus: ſm vnumquodq̧ qdem diuidere longum ⁊ infinitūꝫ videtur. Uniuerſaliter aūt dictū ⁊ typo forſitan vtiq̧ ⁊ ſufficienter hēbit. Si vtiq̧ quēadmodum ⁊ circa ipſum fortunaꝝ he quidem habent aliquod pondus ⁊ auxiliūꝫ ad vitam: he autē leuiores videntur: ita ⁊ que circa amicos ⁊ ſimiliter omnes.

¶ Enim ꝓo cum multa ac varia illis ꝯtingant: magiſq̧ ⁊ minus ad nos ꝑueniāt: ſigillatim ea diſtinguere ꝑlurium qdem infinitūq̧ eēt. Sūmatim ꝓo ſi dicant̄: fortaſſe ſat erit. Ut enim in ſeipſo ꝯtingētes aduerſitates: quedaꝫ graues ſunt: momentūq̧ habent ad vitam: quedaꝫ ꝓo leues magis videntur: ſic ⁊ in amicis ſimilr̄ omnes. Le. are.

¶ Cuꝫ ꝓo multa ſint ea que eueniūt: variaſq̧ dr̄ias hēant ⁊ alia magis: alia min⁹ ꝯferāt. In ſingula qdē ipa diuidē ꝑlurū ⁊ īfinitū eē ꝯſtat. Sat aūt erit fortaſſe ſi de his typis vel figuraq̧ dicet̄. Ut igit̄ aduerſitatū eaꝝ que beatis eueniunt: alie pōdus aliqđ momentumq̧ hn̄t ad vitam: alie ſunt leuiores: ſic ſeſe hn̄t ea que circa amicos accidūt oīa. Argu.

S. Tho.

¶ Oſidit que ⁊ q̄lia amicoꝝ accn̄tia ꝯferant ad felicitatē amici. Et dicit φ cū ea que accidunt ſm fortunia bona vel mala ſint multa ⁊ oīb⁹ modis dr̄ia. puta ſm ſpēm: ſm quātitatē: ſm tpēs: ⁊ ſm alia hmōi. quoꝝ q̄dā magis redundant ⁊ q̄dā minus: ſi aliqs vellet oīa ſingillatim determinare. qđ. ſ. redūdet ex his in hoiem ⁊ qđ nō: eēt valde longiſſimo penitus īfinitū: qꝛ hmōi diuerſitas infinitis modis ꝯtingit. Sꝫ ſufficit φ dicat̄ in vlī ⁊ in typo. i. figuralr̄. i. ſuperficialr̄ vel ſilitudinarie ſi dicat̄ φ fortunaꝝ que ſunt circa ipm hoiem quedā. ſ. magne hn̄t aliqđ pōdus. i. vim immutādi ꝯditionē vite hūane. ⁊ ꝯferūt auxiliū ad felicē vitaꝫ: quedā aūt ſunt leuiores ex qb⁹ nō multū immutat̄ vita hoīs. Ita ēt ꝯtingit in his que eueniūt circa q̄ſcūq̧ amicos: ita tñ φ magis redūdant ea que accidūt circa ꝓpinquiores: lꝫ ſint minora in quantitate. ¶ Deinde cum dicit.

Que ⁊ q̄lia amicorū accn̄tia ꝯferant ad felicitatem hominis.

Plus ꝯferunt q̄ accidūt magis amicis lꝫ ſint minora.

¶ Differre aūt paſſionum vnamquāq̧ circa viuentes vel mortuos ꝯtingit multo magis q̄ꝫ iniuſta ⁊ mala preexiſtere in tragedijs vel etiam fieri. Syllogiçandum vtiq̧ ⁊ ita differenter.

Le. are. ¶ Sed vtꝝ circa viuos: an circa mortuos iſta ꝯtingant: id multo plus refert q̄ꝫ in tragedijs ſcelera: vt iam patrata narrari vel quaſi tunc patrentur. Conſiderandum eſt ergo ⁊ iſto modo quid interſit.

Argu. ¶ Uiuentib⁹ aūt an mortuis calamitas accidat multo magis refert q̄ꝫ res nefāde graueſq̧ an agant̄: an ī tragedijs recitent̄. Aduertenda eſt igit̄ differentia hoc etiā mō.

S. Tho.

¶ Oſidit ex q̄ accn̄tia amicoꝝ redūdāt ad hoiem. ⁊ ħ magis manifeſtū eſt ad hoiem: dū viuit: q̄lr̄ ēt ħ ſe hēat circa mortuū. ¶ Et circa ħ duo facit. Pͦo oſidit quō differenter ſe hēat q̄ꝫtū ad ħ circa viuos ⁊ mortuos. Scđo inqrit vtꝝ accn̄tia amicoꝝ redūdēt ad mortuos: cū manifeſtuꝫ ſit φ redūdant ad viuos. Et ħ ibi. (Magis aūt fortaſſis.) ¶ Circa pͫ ꝯſiderādū eſt φ mortui poſiti ſūt ex̄ vitā preſentē cui⁹ felicitatem Ar. ħ inqrē intedit vt ex pmiſſis pꝫ. Attingūt aūt mortui hāc vitā ſolū ſm φ remanēt in memorijs hoīum viuētiū. Et iō ħ mō ſe hn̄t mortui ad viuentes ſm ꝯſiderationē hui⁹ vite. ſicē ſe hn̄t ea q̄ nūc actu ꝯtingūt ad ea q̄ olim fuerūt. ⁊ nūc recitant̄ puta bella troiana vel aliqđ hmōi. Dicit ḡ φ ħ qđ q̄cūq̧ paſſionū. i. accn̄tium

Plurimū refert aliqd accidat viuis vel mortuis. Quo mortui attigūt preſentem vitam. Similitudo.

fortuitoꝝ cõtingat circa viuos vel circa mortuos multo magis differt ꝙ̃ ꝙ aliq̃ iniuſte. puta homicidia vel rapina. ⁊ mala .i. infortunia quecũqꝫ ꝑeruẽit in tragedijs .i. a poetis recitent. vt olim extitit vel ꝙ nũc fiant. Quia in ꝓ ſumit idẽ ex pte fortuitoꝝ euẽt⁹. ⁊ dña ex pte pſonaꝝ quaꝝ quedã ſunt actu in reb⁹ humanis. quedã aũt ſunt ſoluꝫ in memoria. In 2° aũt ecõuerſo accipit idem ex pte pſonaꝝ que ſunt in reb⁹ humanis ⁊ dña ex pte fortuitoꝝ euẽtuuꝫ quoꝝ qdã ſunt actu in reb⁹ humanis: qdã aũt ſolũ ſm cõmemoratiuã recitationẽ. Et qꝛ felicitas ad pſonas ptinet magis ꝙ̃ ad res exteri⁹ ꝯtingẽtes: ideo phs dicit ꝙ prima dña: ꝗ̃tum ptinet ad ꝓpoſitũ .ſ. ad mutationẽ felicitatis: maior eſt ꝙ̃ 2°. Et ex iſto ſili iducto de dña euẽtuũ dicit eẽ ſyllogiçandũ dñam in ꝓpoſito. Manifeſtũ eſt .n. qꝺ pterita mala recitata. ⁊ ſi quodã mõ ptineant ad audientes: qui aliquo mõ ad ea afficiũt. nõ tñ ita ꝙ imutent ꝯditionẽ ipſius. Vñ multo min⁹ fortunis imutat ꝯditionẽ mortui. Et h̃ qdẽ induxit phs quaſi ſoluẽs rõnẽ ſupra poſitã que ꝯcludebat ꝙ ſi aliqd redundat ad viuos nõ ſentientes: ꝙ redundat etiam ad mortuos. ¶ Deinde cum dicit.

De tragedijs.

¶ Magis aũt fortaſſis ingrendũ circa eos qui defecerũt ſi aliquo bono cõicant vel oppoſitis. Videtur enim ex his ſi ⁊ redundat ad ipſos quodcũqꝫ ſiue bonum ſiue contrarium fragile quoddam ⁊ parũ vel ſimpliciter vel ad ipſos eſſe. Si aũt ſic non tm̃ ⁊ tale vt faciat felices eos qui non ſunt neqꝫ his q ſunt auferat beatitudinem.

Le. are. ¶ Immo fortaſſe querendũ. Vtrũ hĩ qui deceſſerũt: boni alicuius aut mali participes fiant. Videt enim ⁊ ſi quicqꝫ ex his ad illos ptineat: ſiue bonũ: ſiue ꝯtrariũ: leue qddam ac paruum vel ſimplr: vel ipſis eſſe. Deniqꝫ neqꝫ tm̃: neqꝫ tale: vt beatos efficere qui nõ ſunt: aut illis qui ſunt auferre beatitudinem queat.

Argir. ¶ Immo ꝟo ꝯſiderandũ forſitan eſt ſi cuiuſpiam boni vel mali pticipes fiãt defũcti. Videt igit etiã ſi qppiam ex his ad ipſos ꝑueniat ſiue bonũ: ſiue ꝯtrariũ exile qd ac paruũ: aut ſimplr: aut illis eſſe ſi min⁹ tm̃ ac tale vt neqꝫ btõs eos efficiat qui beati nõ ſunt: neqꝫ beatitudinẽ auferat a btĩs.

S. Tho.

¶ Ingrit vltimo vtrũ aliquo mõ redũdẽt ad mortuos que ꝯtingũt circa amicos. Et ꝓ ingrit ꝓpoſitũ. Scḋo ꝯcludit ꝑncipale intẽtũ. ibi. (Cõferre qdẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo ꝓ ꝙ magis videt eſſe ingrẽduꝫ circa eos qui mortui ſunt: ſi aliquo mõ cõicant vel bonis vel malis que accidũt in hac vita: ita ꝙ nõ imutet aliqs ex eis a felicitate i miſeriã vel ecõuerſo. ſatis videt manifeſtũ. Quia ſi aliqd ex his que hic agunt ad eos redũdat ſiue bonuꝫ ſiue malũ erit fragile ⁊ parũ vel ſimplr. vel ꝗ̃tum ad ipſos. Si aũt hoc ita eſt: nõ erit tm̃ ⁊ tale vt faciat felices eos q nõ ſunt neqꝫ his q ſunt auferat beatitudinẽ. Dictũ eſt enim ꝙ parua accidentia nõ faciunt mutationẽ vite. Si ergo ex his que agunt paruũ aliqd redũdat ad mortuos: ſequit ꝙ ex h̃ eoꝝ ꝯditio circa felicitatẽ non imutet. ¶ Deinde cum dicit.

Nõ im ea q̃ ꝯtingũt circa amicos aliquo mõ redundẽt ad mortuos.

Si ꝗ̃ redũdãt ad mõrtuos. nõ ſũt talia ⁊ tanta vt poſſint imutare ꝯditionẽ ipſorum.

¶ Conferre qdeꝫ igitur aliqd videntur his qui defecerũt bone operationes amicoꝝ. Similiter aũt ⁊ infortunia. Talia aũt ⁊ tam magna vt neqꝫ felices non felices faciant: neqꝫ aliud talium aliquod.

Le. are. ¶ Pertinere igit in aliquo videnẗ ad defunctos: pſperitates aduerſitateſqꝫ amicoꝝ. ſed eatenus dũtaxat: vt nec felices facere nõ felices: nec huiuſmodi aliquid poſſint.

Argir. ¶ Videntur igit tam pſperitates ꝙ̃ aduerſitates amicoꝝ aliqd defunctis afferre. Tale aũt ac tm̃ vt neqꝫ felices infelices: nec aliud quicꝗ̃ huiuſcemodi faciat.

S. Tho.

Ratio. ¶ Cõcludit ſuaꝫ ſniam. Et dicit ꝙ bone amicoꝝ que agũt vel mala que eis accidunt ꝯferre videnẗ aliqd mortuis ⁊ ſilr iſortunia in eos redũdare. tñ ſub tali mõ. ⁊ tãta quãtitate: vt neqꝫ felices faciãt nõ felices: neqꝫ nõ felices faciant felices: neqꝫ trãſmutant eos ſm aliqd taliũ. puta ſm ſapiẽtiam ⁊ ꝟtutẽ: vel aliqd hꝫ. Põt aũt eſſe ꝯſtructio ſuſpenſiua ab illo loco. Si aũt nõ tm̃ ⁊ tale ⁊c̃. ⁊ tũc ꝯueniens cõditionalis erit ꝯferre qdẽ ⁊c̃. ⁊ ſupabũdabit illatiua ꝯiunctio. Videt aũt ſm intẽtionẽ Ari. ea que hic dicunt eẽ intelligẽda de mortuis: nõ ſm ꝙ ſunt in ſeipſis. ſꝫ ſm ꝙ viuunt in memorijs hoĩum. Sic .n. videt redũdare in eos ꝗ̃ amicis eoꝝ ꝯtingũt poſt mortẽ: put ex h̃ reddit eoꝝ memoria ⁊ glia magis delectabilis vel magis obſcura. Sed hoc qdẽ dicit eẽ fragile qddam. Quia nihil eſt fragilius eo qꝺ in ſola opinione hoĩum ꝯſiſtit. Dicit aũt eẽ paruum qddam. ⁊ maxime quo ad ipſos. qꝛ non ptinet ad eos niſi ſm ꝙ ſunt in memorijs hoĩum. Querere aũt vtruꝫ hoĩes poſt mortẽ aliqualr viuant ſm aĩam. ⁊ vtrũ cognoſcãt ea que h̃ agunt: aut ſi ex his aliquo mõ imutant non ptinet ad ꝓpoſitũ. cum phs hic agat de felicitate pñtis vite ſicut ex ſupradictis pꝫ. Et ideo hꝫ qõnes que longa diſcuſſione indigerẽt: hic ptermittende ſunt: ne in hac ſcientia que eſt opatiua: plures ſermones extra opera fiant: qꝺ ſupra phs reprobauit. Sed alibi hec plenius diſſeruimus.

Scḋm ꝙ le eſſe accipiunt mortui ab ari. in qõnib⁹ ꝓpoſitis.

Qõnes ꝑtermittende.

Lectio .xviij.

Eterminatis autẽ his ſcrutemur de felicitate. vtrum laudabiliũ eſt vel magis honorabilium. Manifeſtum enim quoniam potentiarum non eſt.

Le. are. ¶ His ꝗ̃ ſic terminatis: videam⁹ vtrũ laudabiliũ: an potius honorabilium felicitas ſit. Nam potẽtiaꝝ nõ eẽ ꝯſtat.

Argir. ¶ His determinatis de felicitate ꝯſideremus vtrũ laudabile ſit: an poti⁹ honorabile. Cõſtat enim potẽtiam nõ eſſe.

S. Tho.

¶ Poſtꝗ̃ phs oſidit qd eſt felicitas. hic ingrit de quadam ꝓprietate felicitatis. Et ꝓ° mouet qõnẽ. Scḋo determinat veritatẽ. (Videt aũt de laudabile ⁊c̃.) Dicit ergo ꝙ poſt diffinitionem ꝑdictoꝝ neceẽ eſt pſcrutari vtrũ felicitas ſit de nũo bonoꝝ honorabiliũ vel laudabiliuꝫ. Et ꝙ neceſſe ſit felicitatẽ ꝯtineri ſub altero genere horuꝫ bonoꝝ. ꝓbat per h̃ ꝙ felicitas nõ eſt de genere potentiaꝝ. Nõ eni aliqs laudat vel honorat ex eo ꝙ hꝫ potẽtiam ad bonũ. ſꝫ ex eo ꝙ aliqualr eſt ad bonũ diſpoſitus. ¶ Ad huius aũt que ſtionis euidẽtiam ꝯſiderãduꝫ ꝙ honor ⁊ laus dupli differũt. Primo qdẽ ex parte ei⁹ in quo ꝯſiſtit honor vel laus. Sic enim honor in plus ſe hꝫ ꝙ̃ laus. Honor .n. importat teſtimoniũ manifeſtans excellẽtiã alicuius ſiue h̃ fiat per ꝟba ſiue facta: vtpote cũ aliqs genuflectit alteri vel aſſurgit ei. Sed laus ꝯſiſtit ſolũ in verbis. Scḋo differũt ꝗ̃tuꝫ ad id cui exhibet laus ⁊ honor. Vtrunqꝫ .n. exhibet alicui excellẽtie. Eſt aũt duplex excellentia vna qdeꝫ abſoluta ⁊ ſic ei debet honor. Alia aũt eſt excellẽtia in ordine ad aliquem finẽ. ⁊ ſic debet ei laus. ¶ Deinde cum dicit.

Queſtio.

Dña inter honor ⁊ laudẽ.

Excellẽtia duplex.

¶ Videtur aũt omne laudabile in quale qd eſſe ⁊ ad aliqd qualiter habere laudari.

Le. are. ¶ Videtur autem omne laudabile quod quale aliquid ſit ⁊ quodãmodo ad aliquid ſe habeat laudari.

Argir. ¶ Omne laudabile ex eo laudari videtur: quia eſt affectuꝫ aliqua qualitate: ⁊ aliquo modo ſeſe habet ad aliquid.

S.Tho.

¶ Determinat motam qōnem. Et p̄mo oſtendit felicitatē eſſe de numero bonoꝝ honorabiliū. ex hoc qḋ eſt qḋdam pfectū ꝛ optimū. Jn 2ᵃ pte ex h̄ qḋ h̄et rōnem p̄ncipiȷ̄.ibi. (Videſ aūt ita h̄re ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo oſtē dit q̄liū ſit laus. Scḋo ↄcludit ꝙ optimoꝝ nō eſt laus ſed aliqd melius.ibi. (Si autē eſt ꝛc̄.) ¶ Circa p̄mū duo facit. Primo ꝓponit qḋ intēdit. Scḋo manifeſtat ꝓpoſi

Quid ſit laudabile: vel cuꝰ ſit laus pꝫe. tum.ibi. (Juſtum enim ꝛc̄.) ¶ Dicit ergo p̄ ꝙ oē qḋ lau dat̄ur videſ eſſe laudabile ex duobꝰ ſimul. ex hoc.ſ.ꝙ in ſe habet aliqualē diſpōnem: ꝛ ex hoc ꝙ h̄et aliqualē habitu dinem ad aliqd aliud. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Juſtū enim ꝛ virilem ꝛ vir bonū ꝛ virtu tem laudamus ꝑpter opera ꝛ actꝰ ꝛ fortem ꝛ curſorem ꝛ alioꝝ vnūquodqꝫ in quale qd dam natum eſſe ꝛ habere aliqualiter ad bo num aliquod ꝛ ſtudioſum.

Le. are. ¶ Nam iuſtū ꝛ fortē oēmqꝫ ꝓbitatē ac virtutē: ob facta actiōeſqꝫ laudamꝰ. Robuſtū aūt ꝛ velocē ac alioꝝ quēqꝫ qḋ n̄r talis eſt: ac ita ſe hꝫ ad bonū q̄ddam ꝛ ſtudioſum.

Argir. ¶ Juſtum.n. ꝛ fortem ꝛ bonum oīno virum atqꝫ v̄tutē ob opera laudamus ꝛ actiones. Robuſtū etiaꝫ idoneūqꝫ ad curſum hoīem ꝛ ceteroꝝ quēqꝫ ſimilr laudamus qḋ affe ctꝰ eſt aliqua q̄litate ꝛ ad bonū aliqḋ ſtudioſumqꝫ refert.

S.Tho.

¶ Manifeſtat ꝓpoſitū. Et p̄mo ex laudibꝰ humanis. Se cūdo ex laudibꝰ diuinis.ibi. (Manifeſtum autē eſt h̄ ꝛ ex

Declaratio vel ꝓbatio ſumpta ex laudibꝰ humanis. his.) ¶ Circa p̄mū ↄſiderādum eſt ꝙ hō laudaſ ꝛ ꝓpter virtutē animi: ꝛ ꝓpter v̄tutem corpis. Scḋm v̄tutem aūt animi laudaſ ꝛ ipſe hō h̄ns virtutem animi puta iuſtus ꝛ fortis: ꝛ cōīter bonus ſḿ quācūqꝫ v̄tutē. Et ēt laudaſ ipſa

Laudatur hō ꝛ ꝓpt v̄tutē aī ꝛ ꝓp v̄tutes corporis. virtus. ꝛ h̄ ꝓpter aliqd aliud.ſ.propter opera ꝛ actus. Ex hoc aūt laudaſ v̄tuoſus. ꝛ ipſa v̄tus: inq̄ꝫtum ordinaſ ad exequēdum opus v̄tutis. Scḋo ſ̄ʒo v̄tutes corpis laudaſ aliqs: q2 eſt fortis ad pugnandum: ꝛ agilis ad currendū: ꝛ ſic de aliis ſiſibus: ex hoc ꝙ hō aliqualr ordinaſ ad ali quid qḋ eſt bonū in ſe ꝛ ſtudioſum.q.ſtudio dignū. Et eſt attēdenda d̄ria inter v̄tutes animi ꝛ corpis. Nam ad lau

Alia rōne laudaſ v̄tꝰ aī ꝛ alia v̄tus corpis des v̄tutis aīe ſufficit ꝙ aliqs bene ſe habeat ad ꝓprium actū v̄tutis. Quia bonū hoīs in ipſo actu v̄tutis eſt. Sed in v̄tutibꝰ corpalibꝰ nō ſufficit ꝙ aliqs bene ſe habeat ad actū illius virtutis. puta ad currēdū vel luctandū. Jn his enim nō ↄſiſtit bonū hoīs. Pōt enim aliqs currere vel lu ctari vel pugnare: ꝛ ꝓpter bonū: ꝛ ꝓpter malū. Et ideo lo quēs de laude v̄tutum aīe: dixit ꝙ laudanſ ꝓpter opa ꝛ actꝰ. Sed loquens de v̄tutibus corpalibꝰ determinauit ꝙ laudanſ in ordine ad aliud. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifeſtum aūt eſt hoc ꝛ ex his que cir ca deos ſunt laudibꝰ. Deriſibiles enim vi dētur ad nos relati. Hoc autē ↄtingit. quia ſunt laudes per relationem vt diximus.

Le. are. ¶ Patet autem id ex deoꝝ laudibus que ridicule videnſ ſi ad nos referantur. Hoc autē ex eo accidit: quod per re lationem: vt diximus laudes ſunt.

Argir. ¶ Jd ita eſſe patet ꝛ ex deoꝝ laudibus. Nam cū ad nos re feruntur ridicule ſane videntur. Quod q̄dem ex eo fit: q2 laudes: vt diximus per relationem efficiuntur.

S.Tho.

De laudibus diuinis ¶ Manifeſtat ꝙ dixerat p̱ laudes diuinas. Si.n. aliquid eſſet laudabile abſolute. ꝛ nō ſḿ habitudinē ad aliquid aliud: ſequereſ ꝙ idē in oībꝰ eſſet laudabile. Hoc aūt ma nifeſte apparet falſum ſi qs ↄſiderat laudes qbꝰ laudamꝰ ſubſtātias ſeparatas q̄s deos noīat. Si qs enīʒ laudes eo rum referret ad ea que in hoībus laudanſ deriſibile vi dereſ. puta ſi qs laudaret de h̄ ꝙ nō vincaſ a ↄcupiſcētia vel timore. Et hoc ideo ↄtingit. Quia laudes ſunt per re lationē ad aliqd: vt eſt dictum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autem laus eſt talium. manifeſtū quo niam optimoꝝ non eſt laus: ſed maius aliquid in eis ꝛ melius.

¶ Quod ſi laus talium eſt: conſtat optimoꝝ non eſſe lau dem: ſed maius quiddam ac preſtantius. Le. are.

¶ Quod ſi laus talium eſt: conſtat optimorum non eēe lau dem ſed maius aliquod preſtabilius ve. Argir.

S.Tho.

¶ Ex p̄miſſis ↄcludit ꝓpoſitū. Et p̄mo ponit ↄ̄nem in hūc Quod optimorū nō ē lauꝰ modū. Laus eſt eoꝝ quoꝝ bonitas ↄſideraſ in ordine ad aliqd aliud. Sʒ optima nō ordinanſ ad aliqd aliud: quin ſmo alia ordinanſ in ipſa. Ergo optimoꝝ nō eſt laus. ſed aliqd melius laude. Sicut ēt in ſpeculatiuis p̄ncipioꝝ nō eſt ſcia. ſed aliqd ſcia altius.ſ.intellectꝰ. Scia enim eſt ↄ̄nuʒ que cōgnoſcunſ ꝓpter p̄nꝰ. Et ſilr laus eſt eoꝝ quoꝝ bo Laus. nitas eſt ꝓpter alia. Honor aūt aliqd melius laude eſt eo Honor. rum ad que alia ordinantur. ¶ Secundo.ibi.

¶ Quēadmodū videtur. Deos enim beati ficamus ꝛ felicitamꝰ. ꝛ viroꝝ diuiniſſimos btificamꝰ. Similr aūt ꝛ bonoꝝ. Nullus.n. felicitatē laudat quēadmodū iuſtū. Sed vt diuinius aliqd ꝛ melius beatificat.

¶ Quēadmodū appꝫ. Nam ꝛ deos felices beatoſqꝫ dici mus: ꝛ viroꝝ eos qui maxime diuini ſunt: beatos appel lamus. Eodēqꝫ mō de bonis. Nemo enīʒ ſic felicitatē lau dat vt iuſtū: ſʒ vt diuinius q̄ddā ac p̄ſtātius beatā dicit. Le. are.

¶ Quēadmodum ꝛ videſ. Nā ꝛ deos beatos feliceſqꝫ dici mus: ꝛ viros ēt eos qui maxime ſunt diuini ꝛ reꝝ bonaꝝ ſimilr modo. Nemo nāqꝫ felicitatē laudat vt iuſtitiam: ſʒ vt diuinius qḋdam p̄ſtabiliuſue rem dicit eſſe beatam. Argir.

.S.Tho.

¶ Manifeſtat ↄ̄nē p̄miſſaꝫ p̱ ea q̄ cōīter dicunſ. Et p̄ quā tū ad ea quoꝝ eſt aliqd melius laude. Scḋo q̄ꝫtum ad ea quoꝝ eſt laus.ibi. (Laus q̄dē.n. ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo fa cit. Primo īducit ad ꝓpoſitū manifeſtādū id qḋ cōīter vi deſ. Scḋo id qḋ viſum fuit Eudoxo.ibi. (Videſ aūt ꝛ Eu doxus ꝛc̄.) ¶ Dicit ergo primo ꝙ optimoꝝ eſſe aliquid

Quod optiorū ē aliqd meliꝰ laude. melius laude videtur cōmuniter omnibꝰ. Quod manife ſtū eſt ex h̄ qḋ dꝫs.q. aliqd meliꝰ laude attribuētes dicimꝰ eos btōs ꝛ felices: ꝛ ſilr optimos viroꝝ: in qbꝰ appꝫ q̄daꝫ diuina ſilīrudo ꝓp eoꝝ excellētiā. ꝛ ſicut optimis pſonaꝝ attribuimꝰ aliqd meliꝰ laude. ita ēt optimis de nūo bono rūʒ ſic̄ felicitati. Nullus.n. laudat felicitatē p̱ modū quo

Quod felicitas ē aliqd melius laude. laudat hoīem iuſtuꝫ vel v̄tuoſum. Sed attribuit ei aliqd maius. dū dicimꝰ eā eſſe btitudinē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videtur aūt ꝛ Eudoxus bn̄ attribuiſſe de p̄mitȷ̄s voluptati: in nō laudari.n. bonorū exiſtētem nūciare exiſtimat. Oīm melius eſt laudabilibꝰ. Talem autē eſſe deum ꝛ per ſe bonum. Ad hec enim ꝛ alia referri.

¶ Videſ aūt ꝛ Eudoxus ꝓbe voluptati p̄ncipatū defendē: qḋ cū nō laudeſ voluptas: ꝛ ſit bonuꝫ: p̄ſtabilius eſſe q̄d dā: ſignificari putabat: q̄ꝫ ea que laudabilia ſunt. Talem ſ̄ʒo eſſe deū ꝛ ſūmū bonū: ad hec.n. ꝛ alia referri. Le. are.

¶ Videtur aūt ꝛ Eudoxus recte voluptati primas defen diſſe partes. Jd enim voluptatem inquā que q̄dem eſt bo num nō laudari indicare putabat preſtabiliorē ipſam eſſe rebus laudabilibꝰ vniuerſis. Talem autē deum ꝛ ſūmum Argir.

bonum eſſe dicebat: ad hec enim cetera vniuerſa referri.

S. Tho.

Eudoxus ¶ Inducit ad idē dcm̄ Eudoxi. Qui in voluptate ꝯſtitue-
bat ſūmitas bonoꝝ: ponēs. ſ. voluptatē eſſe ſūmū bonū.
Et h̄ denūciari exiſtimat: q̄ cū ſit de nūo bonoꝝ: non lau
daſ: eo q̄ ipſa in ſe eſt aliqd melius laudabilib⁹: nō. n. lau
Deus. datur aliqs ꝑpter voluptatē: ⁊ tale eſt deus ⁊ q̄cq̄d aliud
eſt per ſe bonū. Quia ad h̄ que ſunt per ſe bona et alia re
feruntur. quoꝝ. ſ. bonitas laudaſ in h̄ q̄ ſe aliqualr h̄ʒ ad
ea que ſunt per ſe bona. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Laus eñi q̄dem virtutis. Opatores eniꝫ bonoꝝ ab hac virtute laudantur. Laus aūt opeꝝ ſimilr corporaliū ⁊ aialium. Sed quidem forte magis ꝓprīū certificare his qui circa laudes inſudauerūt. ¶ Nobis autē manifeſtū ex his que dicta ſunt qm̄ eſt felicitas honorabilium ⁊ perfectorum.

Le. are. ¶ Laus ḡ v̄tutis eſt. Ab ea nãq̄ honeſta agimus. Cōmen
dationes v̄o opeꝝ tam corpaliū q̄ȝ aialium. Ueꝝ iſta tri
te diſcutere illoꝝ fortaſſe magis ꝓpriū eſſet: qui in his cō
mendationib⁹ elaborarūt. Nobis aūt manifeſtum eſt ex
h̄is que dicta ſunt: honorabiliū ⁊ pfectoꝝ eſſe felicitatem.

Argir. ¶ Et enim laus q̄dē v̄tutis eſt. Hac. n. ad res honeſtas agē
das idonei ſiunt. Cōmendationes aūt operum ſunt ſimi
li modo tam corpis q̄ȝ etiam anime. Uerum hec quidem
exacte diſcutere magis ad eos forſitan pertinet qui laudā
di manere fūgunf. Nobis aūt perſpicuum ex his que dixi
mus ſuit felicitatē ex his rē que honorabilia ſūt ⁊ pfecta.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qd̄ dixerat q̄ſtum ad ea quoꝝ eſt laus. Et
Laus eſt virtutis. dicit: q̄ laus eſt v̄tutis p quā ſum⁹ opatores bonoꝝ. Lau
daſ eñi aliqs pp act⁹ corpis vel aīe: vt ſupra dcm̄ eſt. Sed
ꝯſiderare ea de q̄b⁹ ꝯſueuerūt hoīes laudari magis ꝓprie
Officium rhetorum. ptinet ad rhetores: quoꝝ ſtudiū iſudat circa laudes. Per
tinet. n. ad demōſtratiuū genus cauſaꝝ: qd̄ eſt vnū de tri
Caplo. 3. bus que cadūt ſub ꝯſideratione rhetorice: vt pȝ p pħm p̄
Felicitas ē boni honorabile ⁊ pfectum. rhetorice: ⁊ p Tulliū in rhetorica ſua. S; q̄ſtū ad nos ma
nifeſte appet ex predictis q̄ felicitas eſt de nūo honorabi
lium: eo q̄ eſt q̄dā bonum pfectū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur aūt ita habere ⁊ ꝑpter eſſe ꝑncipiū. Hui⁹ enim gratia reliqua oīa oēs operantur. Principiū aūt ⁊ cām bonoꝝ honorabile qd ⁊ diuinum ponimus.

Le. are. ¶ Uideſ autē ⁊ ob id ſic hēre ſe q: ꝑncipium eſt. Eius enim
gratia cetera oīa omnes facimus. Principium v̄o cāmq̄ȝ
bonoꝝ honorabile q̄ddam diuinūq̄ȝ ponimus.

Argir. ¶ Uidetur aūt ⁊ ex eo ſic ſe habere q: ꝑncipium eſt. Cetera
enim gratia eius agimus oēs. Principium v̄o cauſamq̄ȝ
bonoꝝ honorabile qd̄dam ⁊ diuinum dicimus eſſe.

S. Tho.

Cā bonoꝝ ¶ Probat ꝓpoſitū ex rōne ꝑncipij. Id. n. qd̄ eſt ꝑncipium
⁊ cauſa bonoꝝ ponimus honorabile. q̄ſi qd̄dam diuinū
Deus. exiſtēs. Nā deus eſt ꝑmum ꝑncipiū oīs boni. Sed felici
Felicitas. tas eſt ꝑn^m oium bonoꝝ humanoꝝ. Quia ꝑpter ipſam
Finis. oēs hoīes opanſ oīa que agūt. Finis aūt in opabilib⁹ ⁊ ap
petibilibus habet rationem principij. Quia ex fine ſumiſ
Cōclō ꝑncipalis. ratio eoꝝ que ſunt ad finem. Unde ſequitur q̄ felicitas
ſit quoddam bonum honorabile.

Lectio. xix.

Ita aūt eſt felicitas opatio q̄dā ſm virtutē pfectam: de virtute ſcrutādū. Forte enim vtiq̄ ita ⁊ melius de felicitate ꝯtēplabimur.

¶ Cum ergo ſit felicitas animi operatio quedam ſm vir- Le. are.
tutem perfectam: de virtute ipſa videndum eſt. Nam ſic
fortaſſe melius felicitatem intuebimur.

¶ Cum aūt felicitas anime quedam per virtutem pfectam Argir.
ſit operatio: de virtute ꝯſideremus oportet. Hoc. n. modo
melius fortaſſe de felicitate etiam ꝯtemplabimur.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ȝ pħs determinauit de felicitate: hic icipit determina
re de v̄tute. Et p̄ ꝑmittit quedā que exiguntur ad ꝯſideratio
nē v̄tutis. Scd̄o icipit determinare de v̄tute in ꝑn⁹ ſcd̄i libri.
ibi. (Duplici aūt virtute exiſte ⁊c̄.) ¶ Circa p^m tria facit.
Primo oñdit q̄ ad hāc ſciam ptineat de v̄tute ꝯſiderare.
Scd̄o aſſumit q̄dā que cogſcē opȝ de partib⁹ aīe. ibi. (De
v̄tute aūt ⁊c̄.) Tertio ſm diuiſionē ptiū aīe diuidit v̄tutem.
ibi. (Determinaſ aūt v̄tus ⁊c̄.) ¶ Primum oñdit dupl̄r. De v̄tute eſt determinandum.
Primo q̄dē rōne aſſumpta ex pte felicitatis. Dcm̄ eſt eniꝫ Rō ꝑma.
ſupra: q̄ felicitas eſt opatio q̄daꝫ ſm v̄tutē pfectā. Et ſic Lectio. 19.
p cognitionē v̄tutis melius poterimus de felicitate ꝯſide
rare. Un̄ ⁊ in. 10. libro determinādo de oīb⁹ v̄tutib⁹ cōplet
tractatū de felicitate. Cū igiſ ſcia hec ꝑncipalr querat bo
nū humanū qd̄ eſt felicitas: ꝯueniens eſt q̄ ad hāc ſciam
pertineat de v̄tute ſcrutari. ¶ Secundo ibi.

¶ Uideſ aūt ⁊ ſm veritatē ciuilis circa hāc maxime inſudare. Uult. n. ciues bonos facere: ⁊ legū obauditores. Exēplum aūt hoꝝ habem⁹ cretenſiū ⁊ lacedemonioꝝ legiſlatores: ⁊ ſiqui alij tales facti ſūt. Si v̄o politice eſt pſcrutatio hec. manifeſtū qm̄ fiet vtiq̄ qd̄ ſm eam que a principio electionem.

¶ Uideſ aūt ⁊ is q vere ciuilis ſit: circa hāc ꝑmūꝫ labora- Le. are.
re. Uult. n. ciues bonos efficē: legib⁹ obtēperātes. Exēpluꝫ
hui⁹ hēmus: cretēſium ⁊ lacedemonioꝝ legū latores. ⁊ ſi
qui alij tales fuerūt. Qd̄ ſi ciuilis eſt iſta ſcrutari: manife
ſtū eſt vt ab initio ꝓpoſuim⁹: de illa eſſe querēdum.

¶ Uidetur autē ⁊ is qui vere ciuilis eſt circa hanc maxime Argir.
elaborare. Uult enim ipſos ciues bonos efficere legibuſq̄ȝ
obtēperantes. Atq̄ȝ hoꝝ exēplum legūlatores: tum Cre
tēſium: tum Lacedemonioꝝ hēmus: ⁊ ſiqui alij tales fue
re. Quod ſi hec ꝯſideratio ciuilis eſt facultatis ꝯſtat inq̄ſi
tionē hāc pinde vt ab initio ꝓpoſuim⁹ ac iſtituimus fore.

S. Tho.

¶ Probat ꝓpoſitū ex ꝓpa rōne hui⁹ ſcie. Ciuilis. n. ſcia ſm Rō ſcḋa.
rei v̄itatē maxime videſ ſtudē ⁊ laborare circa v̄tutē. In- Scie ciuil. Studiū ⁊ intentio.
tēdit eniꝫ ciues bonos facē ⁊ legib⁹ obedientes: ſicut pȝ p
legiſlatores cretēſiū ⁊ lacedemonioꝝ qui hēbant ciuita- Exēpliū in legiſlatoribus lacedemonioꝝ ⁊ cretēſium.
tem optime ordinatā: vel ſi qui alij ſunt ſiles leges ponen
tes ad faciēdum hoīes v̄tuoſos. Sed ꝯſideratio pñtis ſcie
ad politicam ptinet. Quia in hac ſcia tradunſ ꝑncipia po
litice. Un̄ manifeſtū eſt q̄ queſtio de virtute fiet ꝯueniens In hoc libro traduntur principia politice.
huic ſcientie ſm id quod in ꝓhemio diximus politicam
pre omnibus alijs diſciplinis inquirentem vltimum fineꝫ
humanorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ De virtute aūt perſcrutandū humana videlicet. Etenim bonum humanū querebamus ⁊ felicitatē hūanam. Uirtutem autē dicim⁹ hūanam non eā que corporis: ſed eā que aīe. Sed ⁊ felicitatē operationeꝫ anime dicim⁹. ¶ Si aūt hec ita habent: manifeſtū qm̄ oportet politicū ſcire aliqualiter que circa animā: quēadmoduꝫ ⁊ cum qui oculos

curat ⁊ omne corpus: ⁊ magis: quanto ho-norabilior ⁊ melior politica medicinali. Sʒ ⁊ medicoꝝ excellẽtes multa negociant̃ circa corporis cognitionem. Contẽplandum itaqꝫ ⁊ ciuili de anima.

Le. are. ¶ Sed de v̾tute humana videlicet querere opꝫ. Nã bonuꝫ qdem humanũ ⁊ felicitatem humanã querebamus. Uirtutem aũt humanã dicimus nõ corpis ſed animi. ⁊ felicitatẽ animi opationẽ. Hec ſi ita ſunt: clarũ eſt oportẽ ciuilẽ hoiem: ſcire aliquatenus ea que circa aĩum. quẽadmodũ qui oculos ac oẽ corp⁹ curaturus eſt. ac tanto magis q̃to ciuilis honorabilior ac p̾ſtãtior eſt: q̃ʒ medicina. Quod ſi preſtãtes medici circa cognitionẽ corpis: multũ laborant: idẽ circa animum eſt a ciuili homĩne faciendum.

Argir. ¶ De virtute aũt humana ꝯſiderãdum eſt. Bonũ enĩʒ humanũ felicitatẽ'ue querebam⁹ humanam. Uirtutẽ v̾o humanam dicim⁹ nõ eã que corpis eſt: ſed eam que aĩe. Et felicitatẽ .n. opationẽ aĩe dicimus. Que cũ ita ſint pʒ ipſuʒ ciuilẽ aliqua ex p̾te de aĩa ſcire opꝫ: quẽadmodũ ⁊ euʒ qui curatur⁹ eſt oculos: totiuſqꝫ corpus de ipſis ſcire opꝫ. Et eo magis ꝙ facultas ciuilis honorabilior eſt atqꝫ p̾ſtabilior medicĩa. Elegãtes ẽt medici multa plane circa cognitioneʒ corpis tractãt. Et ciuilis igit̃ ipſe de aĩa ꝯtẽplet opꝫ.

S. Tho.

¶ Aſſumit quedã de partib⁹ aĩe neccĩa ad cognitionẽ virtutum. Et circa h̾ duo facit. Primo oſ͠dit ꝙ neceſſariũ eſt hõ aſſumi in hac ſcĩa. Scđo aſſumit ea. ibi. (Dicunt̃ autẽ de hac ⁊c̃.) ¶ Circa p̾mũ duo facit. Primo oſ͠dit qđ eſt neceſſe huic ſcĩe ꝙ ꝯſiderat quedã de partib⁹ aĩe. Scđo oſtẽdit qualr̃ debeat ea ꝯſiderare. ibi. (Contẽplandũ aũt ⁊c̃.)

Et oꝫ moralẽ aliqͣlr ꝯſiderare ea q̃ ad animã p̾tinẽt. Uirt⁹ p̾pͤ hũana que dicatur.

¶ Dicit ḡ p̾mo ꝙ cũ nos intẽdamus p̾ſcrutari de v̾tute: intelligim⁹ h̾ de v̾tute humana. Dictũ eſt .n. ſupra ꝙ querimus in hac ſcĩa bonũ humanũ ⁊ felicitatẽ humanã. Et ideo ſi v̾tutẽ querimus p̾p felicitatẽ: neceẽ eſt ꝙ v̾tuteʒ humanaʒ queram⁹. Uirtus aũt que eſt p̾pͤ humana: nõ eſt ea que eſt corpis in qua cõicat cum aliis reb⁹. ſʒ ea que eſt aĩe que eſt p̾pa ſibi. Sed ad h̾ ẽt cõpetit id qđ ſupra diximus: ꝙ felicitas eſt opatio aĩe. Sic ḡ ſe hʒ politicus ad cõſiderãduʒ de aĩa. cuius virtutem querit. ſicut medicus ad ꝯſiderãdum de corpe cui⁹ ſanitatẽ querit. Unde manifeſtuʒ eſt ꝙ opꝫ politicũ aliqualr̃ cognoſcere ea que p̾tinẽt ad aĩaʒ. ſicut medic⁹ qui curat oculos ⁊ totũ corp⁹: opꝫ ꝙ ꝯſideret de oculis ⁊ de corpe toto. Et tãto magis h̾ p̾tinet ad politicum vt ꝯſideret aĩaʒ cui⁹ v̾tutẽ inq̾rit: quãto eſt melior ipſa q̃ʒ ſcĩa medicine. vt ex ſupradictis pʒ. Et ideo opꝫ ꝙ eius ꝯſideratio ſit magis cõpleta. Uidemus aũt ꝙ excellentes medici multa tractãt circa cognitionẽ corpis. ⁊ nõ ſolum circa medicinales opationes. Unde politicus hʒ aliquã cõſiderationem de anima. ¶ Deinde cum dicit.

Similitudo l̾r politicũ ⁊ medicũ.

Moralis ſcĩa melior eſt medicinali.

De medicis excellẽtibus.

¶ Contẽplandum aũt hoꝝ gratia. ⁊ inquãtum ſufficienter habet ad queſita. In plus enim certificare: operoſius eſt propoſitis.

Le. are. ¶ Uidendum eſt aũt hoꝝ gr̃a: ⁊ eatenus videndum: vt ad queſita ſufficiat. Nam vlterius qdem ſcrutari: operoſius forſan eſſet: q̃ʒ pro rerum propoſitaꝝ qualitate.

Argir. ¶ Hoꝝ aũt gratia ⁊ quoad ſatis eſt ad ea que hic queruntur. Nã vlterius ex actiuſue ꝯſiderare maius eſt opus difficiliuſue fortaſſe q̃ʒ ea que proponuntur.

S. Tho.

Qualis eẽ debeat phĩ moral̃ ꝯſideratio de anima.

¶ Oſtẽdit qualr̃ de his debeat ꝯſiderare. Et dicit ꝙ in hac ſcĩa ꝯtẽplandũ eſt de aĩa. gr̃a hoꝝ .i. v̾tutuʒ ⁊ actuũ hoĩs. de q̃b⁹ eſt hic p̾ncipalis intẽtio. Et ideo intãtũ ꝯſiderãduʒ eſt de aĩa q̃ntum ſufficit ad ea que p̾ncipalr̃ querimus. Si aũt aliqs vellet plus certificare de aĩa q̃ʒ ſufficit ad p̾poſitum: regreret h̾ maius opus q̃ʒ ea que in p̾poſito q̾runt̃. Et ita eſt in oĩb⁹ aliis que querunt̃ p̾p fineʒ: ꝙ eoꝝ q̃titas eſt aſſumẽda ſm ꝙ cõpetit fini. ¶ Deinde cum dicit.

Quãtitas eoꝝ q̃ ſunt ad fines oꝫ eẽ fini p̾portionata.

¶ Dicuntur aũt de hac ⁊ in exterioribus ſermonib⁹ ſufficienter quedam. Et vtendum ipſis. Puta hoc qdem irrationale ipſius eſſe. Hoc v̾o rationem habens.

Le. are. ¶ Dicuntur autẽ de illa ⁊ in externis ſermonibus ſufficiẽter quedam: quibus vtendum eſt. Ueluti vnaʒ eius eẽ partem ſine ratione. aliam rationem habentem.

Argir. ¶ Dicuntur autẽ ⁊ in externis ſermonibus aliqua de ipſa ſufficienter. Et vtendum eſt ipſis. Ut partium eius aliam rationem vacare: aliam rationem habere.

S. Tho.

Le. xx.

¶ Aſſumit ea que ſunt hic ꝯſideranda de ptib⁹ aĩe. Et p̾o diuidit ptes aĩe in rõnale ⁊ irrõnale. 2⁹ ibi. (Irrõnalis ẽt ⁊c̃.) ſubdiuidit irrõnale. 3⁹ ibidẽ. (Si aũt opꝫ h̾ ⁊c̃.) ſubdiuidit aliud mẽbrũ diuiſionis p̾me. ſ. rõnalẽ aĩe ptem. ¶ Circa primum duo facit. Primo ponit diuiſionẽ. Scđo dicit p̾termittẽdam quãdã dubitationẽ. ibi. (Hec autem vtrũ ⁊c̃.)

Cur libri de aĩa vocẽtur ſermones exteriores.

¶ Dicit ḡ p̾o ꝙ de aĩa ſufficiẽter q̃dã ſunt dicta in libro de aĩa: quẽ vocat exteriores ſermones: vel q2 ſcripſit librũ illum p modũ ep̾ſe ad aliquos lõge exiſtẽs. Libri enĩʒ quos ſolebat docẽ ſuos auditores vocabant̃ auditus. ſicut libri phyſicoꝝ dr̃ de phyſico auditu. Uel melius. exteriores ſermones vocant̃ qui ſũt extra p̾poſitã ſciaʒ. His aũt que ibi dicta ſũt hic eſt vtẽdũ. puta ꝙ quedã pars aĩe eſt rõnalis: quedã irrõnalis. vt dr̃ in .3. de aĩa. ¶ Deinde cum dicit.

Libri de phĩco auditu.

Diſputius anime.

T. c. 41

¶ Hec ãt vtꝝ determinata ſũt quẽadmodũ corpis particule ⁊ oẽ diuiſibile. vl̃ rõne duo ſunt ĩdiuiſibilia apta nata: quẽadmodũ p̾yferia in curuũ ⁊ ꝯcauũ. nihil differt ad p̾ñs.

Le. are. ¶ Utrum v̾o diuidant̃ iſta ſm corpis ptes ⁊ oẽ diuiſibile: vel rõne qdẽ duo ſunt: ſʒ diuiſionẽ minime recip̾e apta: ceu in circũferẽtia ꝯcauum ⁊ ꝯuexum: nihil refert ad p̾ſens.

Argir. ¶ Atqꝫ nihil in p̾ſẽti refert diſtincte ſint he pinde atqꝫ corporis ptes ⁊ oẽ partibile: an rõne qdẽ ſint duẽ: re v̾o ſeiũgi nõ poſſunt: vt in circũferentia ſeſe hñt ꝯcauum ⁊ ꝯuexuʒ.

S. Tho.

¶ Monet quidam dubitationẽ eẽ in p̾poſito p̾termittendaʒ. vtꝝ .ſ. he due partes aĩe rõnalis ⁊ irrõnalis ſint diſtincte adinuicẽ: ſubiecto loco ⁊ ſitu. ſicut particule corpis. vl̃ cuiuſcũqꝫ alterius ꝯtinui diuiſibilis. Sicut Plato poſuit rõnale eſſe in cerebro ꝯcupiſcibile eſſe in corde ⁊ nutritiuũ in epate. vel potius he due partes non diuidant̃ ſm ſubiectum. ſed ſolũ ſm rationem: ſicut in circũferentia circuli. curuũ .i. conuexũ ⁊ ꝯcauum non diuidunt̃ ſubiecto. ſed ſolum ratione. Et dicit quod quantum pertinet ad p̾poſitum non differt quid horuʒ dicatur. Et ideo pretermittit hanc queſtionem ad propoſitum non pertinentem.

Platõis opĩo de diuiſiõe partium aĩe.

Lectio. xx.

IRrationalis aũt hec qdẽ aſſimilatur cõi ⁊ plãtatiuo. Plãtatiuũ dico aũt cãʒ ci⁹ qđ eſt nutriri ⁊ augeri. Taleʒ .n. virtutem aĩe in oĩbus que nutriuntur ponet aliqs vtiqꝫ: ⁊ in embriomb⁹ eandem vtiqꝫ hanc ⁊ in ĩpfectis rationabilius enim q̃ʒ aliam aliquam.

Le. are. ¶ Sed irrõnalis qdem: partim cõmuni ⁊ vegetabili ſimilis eſt. Loquor aũt de eo qđ cã eſt nutriẽdi ⁊ augmẽtãdi.

nā talē aī potētiā in cūctis que nutriunť ꝙ reponet: ⁊ in fetib⁹. hāc ipſam quoqꝫ in pfectis rōnalib⁹ ꝙꝫ aliā aliquā.

Argir. ¶ Partis aūt rōne vacātis alia qdeꝫ cōis eſt ⁊ vegetatiua. Loquor aūt de ea q̄ cā eſt vt id qḋ ipaꝫ hꝫ nutriať: icremētaqꝫ ſuſcipiat. Talē.n. aīe potētiā in vniuerſis q̄ nutriunť ꝗſpiā poſuerit ⁊ in fetib⁹: ⁊ hāc eandeꝫ ēt in pfectis. Eſt.n. magis ꝯſonum rōni eandē ꝙꝫ aliquā aliam ponere.

S.Tho.

Partis irronalis diuiſio.

¶ Poſtqꝫ pħs diuiſit partes aīe p rōnale ⁊ irrōnale. hic ſubdiuidit ptē irrōnalē. Et ꝑ ponit vnū mēbrū diſionis. Secūdo ponit aliud. ibi. (Videť vtiqꝫ ⁊ alia q̄dā ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo ponit quādā partē aīe irrōnalem. Scdo oſdit ꝙ illa pars aīe nō eſt ꝓpē humana. ibi. (Hec qdem ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo pmo ꝙ inter irrōnales partes aīe vna eſt que aſſimilať aīe plantaꝝ. Que eſt cōis oīb⁹ viuentib⁹ hic inferius. Et huiꝰ pars illa eſt que eſt cauſa nutrimēti ⁊ augmenti in oīb⁹. Et talis pars aīe poniť in oībus que nutriunť: nō ſolū in aīalib⁹ ſed in plantis. In aīalibus aūt inueniť nō ſolū iam natis. ſꝫ etiaꝫ anteqꝫ naſcanť .i. in embrionib⁹ qui manifeſte nutriunť ⁊ creſcūt. Silr īueniť hec pars aīe in aīalib⁹ nō ſolū pfectis .i. in habētib⁹ oēs ſenſus ⁊ motū motu ꝓgreſſiuo. Sed ēt in aīalib⁹ impfectis que hñt ſolū ſenſum tactus. ⁊ manent īmobilia in eodem loco: ſicut ſunt cōchilia. Manifeſtū eſt.n. ꝙ oīa p̄dicta viuunt. ⁊ hñt aliquā partē aīe. Rōnabilius aūt in eis oībus poniť hec pars aīe ꝙꝫ queuis alia: qꝛ opera huius partis manifeſtius in eis apparent. ¶ Deinde cum dicit.

De pte irrōnali que vegetatiua dicitur.

¶ Hec quidem igitur cōmunis quedaꝫ virtus ⁊ non humana apparet.

Le. are. ¶ Huiꝰ igiť cōis quedā virtus: ⁊ nō humana apparet.

Argir. ¶ Huiꝰ igiť virt⁹ cōis quedam ⁊ nō humana videtur.

S.Tho.

Pars vegetatiua ñ eſt hūana.

¶ Oſtendit ꝙ predicta pars aīe non eſt humana. Et pmo ꝯcludit hoc ex predictis. Humanū enīꝫ dicimus quod eſt ꝓpriū homini. Si ergo pars aīe maxime eſt cōis ꝯſequēs eſt ꝙ non ſit humana. ¶ Secunda ibi.

¶ Videtur.n. in ſōnis opari maxime particula hec ⁊ virtus. Bonus aūt ⁊ malus nequaqꝫ manifeſti ſūt ſm ſomnū. Vñ dicunt nihil differre ſm dimidiū vite felices a miſeris. Cōtingit aūt h̄ decēter. Sōnus eniꝫ eſt ꝗes aīe ſm ꝙ dī ſtudioſa ⁊ praua. Verūtñ ſi quo paulatim ptranſeunt qdam motuū. Et ita meliora fiunt fantaſmata ſtudioſoruꝫ ꝙꝫ quorūlibet. Sed de hiꝫ qdem igitur ſufficiēter. Et nutritiuam igitur relinquēdam qm̄ humane virtutis expers eſt.

Le. are. ¶ Videť enim in ſomnis maxime opari hec pars atqꝫ potentia. At bonus ⁊ malus p ſomnūꝫ minime diſcernunť. Vñ aiunt felices a miſeris i dimidio vite: nihil differre. Cōtingit aūt h̄ rōnabiliter. Naꝫ ocioſitas animi ſomnus eſt: que nō dī bona vel mala: niſi inqꝫtum aliqui paruper euenīunt motus: ⁊ qua meliora fiunt viſa: modeſtoꝝ hoīum ꝙꝫ quorūcunqꝫ. Sed de his qdem ſatis: ⁊ nutritiuā omittendum qn̄a humane virtutis expers eſt.

Argir. ¶ Nam hec ps ⁊ potētia in ſomniꝭ maxime opať. Bonus aūt ⁊ malus minime in ſomno diſcerniť. Quapp inquit a miſeris felices in dimidio vite nihil differre. Hoc autē recte accidit: ſomnus.n. ociū eſt aīe: tā ſtudioſe: ꝙꝫ vitioſe: niſi paruper motus ꝓueniāt aliqui: atqꝫ ita modeſtoꝝ meliora: ꝙꝫ quorūuis viſa fiant. Sed de his qdē hacten⁹. Et nutriendi potētia cū expers ſit humane v̄tutis omittēda eſt.

S.Tho.

¶ Addit manifeſtationē ex quodā euidenti ſigno. Hec.n. pars aīe efficaciſſime inueniť opari in ſomnis: recurrēte.n. calore nālī ad īteriora: dū aīal dormit digeſtio melius celebrať. Id aūt qḋ eſt ꝓpriūꝫ hoīs ſm ꝙ hō diciť bonus vel malus: nō multū opať in ſomno. Nec ſm ſomnū manifeſtať ꝗs ſit bonus vel malus. Unde ꝓuerbialiter dicunt ꝙ felices nō differūt a miſeris ſm ſomnū: qui eſt dimidiū vite. Quia in ſomno ligať iudiciū rōnis: ⁊ nō opanť exteriores ſenſus. operať aūt fantaſia. ⁊ vis nutritiua. Hoc autē ꝯtingit rōnabilr. ſ. ꝙ ſm ſomnū nō differat bon⁹ ⁊ malus: felix ⁊ miſer. Quia in ſomno quieſcit a ſua opatione illa pars ſm quam hō dī bonus. Et bonus ⁊ malus in ſomno differūt: nō ꝓpter oñaꝫ que fit in dormiendo. ſed propter oñam que fuit in vigilando. inqꝫtū. ſ. mot⁹ vigilantiū paulatim ptranſeunt ad dormientes: ꝓut. ſ. ea que homo vidit vel audiuit vel cogitauit vigilando occurrūt fantaſie dormientis. Et per huc modū in dormiendo fiunt meliora fantaſmata virtuoſoꝝ qui circa honeſta ſe occupāt in vigilando: ꝙꝫ quorūcūqꝫ alioꝝ qui varris ⁊ inhoneſtis vigilantes ſe occupant. Et de his ſufficiat qḋ dictuꝫ eſt. Relinquiť aūt ex pmiſſis ꝙ pars aīe nutritiua nō eſt nata eē particeps humane virtutis. ¶ Deinde cum dicit.

Signum euidens de opōnibus potētie nutritiue.

ꝓuerbiū.

Sōnia virtuoſoꝝ ſūt meliora ꝙꝫ alioꝝ. Vegetatiua non eſt pticeps virtutis hūane.

¶ Videtur vtiqꝫ ⁊ alia quedā nā aīe irrōnalis eſſe participans qdē aliqualiter rōne.

Le. are. ¶ Videtur ⁊ alia quedam natura animi irrationalis eſſe: particeps tamen aliquatenus rationis.

Argir. ¶ Videtur autē ⁊ alia quedam eſſe natura anime vacans ratione: aliqua tamen ex parte particeps rationis.

S.Tho.

De irrōnali pte q̄ aliqualr rōnis pticipat.

¶ Ponit aliud mēbrū diuiſionis. Et ꝑ ꝓponit qḋ intēdit. Scdo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. (Incōtinētis.n. ⁊c̄.) ¶ Dicit.n. pmo ꝙ ꝑter nutritiuaꝫ partem aīe videť eſſe quedam alia pars irrōnalis qdē ſicut nutritiua: ſed aliqualr participās rōnē in quo differt a nutritiua que oīno eſt expers humane virtutis vt dictum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Incōtinētis.n. ⁊ ꝯtinētis rōnē hñs laudamus. Recte.n. ⁊ ad optima deprecatur rō. Videtur aūt in ipſis aliud qdē ꝑter rōnem īnatū qḋ aduerſatur ⁊ obuiat rōni. Silr enī quēadmoduꝫ diſſolute corpis particule in dextrā preeligētiū mouere in ſiniſtrā praue feruntur ⁊ in aīa ſic. Ad ꝯtraria.n. mot⁹ incōtinentium. Sed in corpib⁹ qdem videmus ꝙ ꝑuerſe motū: eſt ī aīa hoc nō videm⁹. Fortaſſis aūt nihil minus in aīa exiſtimādū eſſe aliqd preter rōnem contrarians huic ⁊ obuians. Qualiter aūt alterum nihil differt.

Le. are. ¶ Continentis enim ⁊ incōtinentis rōneꝫ ⁊ animi id qḋ rōnem habet laudamus. Recte enim ⁊ ad optima ꝓuocat: Apparet aūt ⁊ aliud qddam preter rōnem illis ineſſe: qḋ repugnat reſiſtitqꝫ rationi. Ut enim reſolute corpis partes: ſi ad dexteram mouere velis: in ſiniſtram feruntur: ſic ⁊ in aīo in ꝯtrarium ferunť incōtinētium appetitus. Sed in corpib⁹ qdem cernimus id qḋ peruerſe mouet: in aīo vo nō cernimus. ſed nihilominus putanduꝫ eſt in aīo quoqꝫ eſſe aliquid preter rationem: quod huic aduerſatur ⁊ obuiat. Qualiter autē aliud nihil differt rationis ⁊c̄. Quatenus autem non vlterius repugnat.

Argir. ¶ Continentis enim ⁊ incontinentis rōnem: idqꝫ aīe quod rōnem habet laudare ſolemus. Recte nāqꝫ ⁊ ad optima

res intuitat. In ipſis aũt ⁊ aliud quid preter rationẽ ineſſe conſtat: qd̃ qdem repugnat reſiſtitq; rõni. Nam vt diſſolute corporis partes ſi ad dexteram mouere velis in ſiniſtrã feruntur. Sic plane fit ⁊ in aĩa. Ad ꝯtraria enim incõtinentium appetitiones feruntur. Verum in corporibus quidem cernimus ea que ad ꝯtrariam partem feruntur. In aĩa vero nõ cernimus. Fortaſſe aũt nõ minus ⁊ in aĩa putãdum eſt ẽẽ aliquid preter rõnẽ qd̃ huic aduerſatur ⁊ obſtat. Dicere vero quo modo eſt diuerſum nihil refert.

S. Tho.

Probat ꝓpoſitũ. Et primo qd̃ ſit alia quedam pars aĩe irrationalis. Secũdo ꝙ participat rõnem. ibi. (Rõne aũt ⁊ hoc videtur ⁊c̃.) Primum aũt probat rõne ſumpta ex parte ꝯtinentis ⁊ incõtinentis: in quibus laudamus partem aĩe que habet rõnem eo ꝙ ratio eorũ recte deliberat ⁊ ad optima inducit. q. deprecãdo vel pſuadendo. vterq; enim horũ eligit abſtinere ab illicitis voluptatib᷒. Sʒ in vtroq; eorũ videtur eẽ aliqd̃ nãliter eis inditũ preter rõnem qd̃ cõtrariatur rõni ⁊ obuiat ei. i. impedit ipſam in executione ſue electionis. Vñ patet ꝙ eſt qddam irrõnale cum ſit rõni cõtrarium. Et hoc eſt appetit᷒ ſenſitiuus qui appetit id qd̃ eſt delectabile ſenſui: qd̃ interdũ ꝯtrariatur ei qd̃ ratio indicat eẽ ſimplr̃ bonũ. Hoc aũt in eo qui eſt ꝯtinens vincitur a ratione. nam ꝯtinens hẽt qdem ꝯcupiſcẽtias prauas. ſed rõ eas nõ ſequitur. In incõtinente aũt vincit rõnem que deducitur a ꝯcupiſcẽtijs prauis. Et ideo ſubdit exẽplum: ꝙ ſicut corporis membra ſunt diſſoluta. q2. ſ. nõ poſſunt omnino cõtineri a virtute corporis regitiua. ſicut accidit in paralyticis ⁊ ebrijs qui mouentur in partem ſiniſtram: quando eligunt in dexteram moueri: ita etiam verũ eſt ex parte anime in incõtinentibus ꝙ mouentur ad ꝯtraria eorũ que ratio eligit. Sed hoc nõ ita apparet in partib᷒ anime. ſicut in partibus corporis. Quia in partibus corporis manifeſte videmus qñ aliqd̃ inordinate mouetur. ſed in partibus anime non ita manifeſte videmus hoc. Nihilominus exiſtimandum eſt: ꝙ aliquid ſit in homine qd̃ contrariatur ⁊ obuiat rationi. Sed qualiter hoc ſit alterum a ratione: vtrum. ſ. ſubiecto vel ſolum ratione: hoc non refert ad propoſitũ. Deinde cum dicit.

Ratio mouet ad optima.

Appetit᷒ ſenſitiuus eſt ꝯtrari᷒ rationi.

Quãi mouentur contra rationem. Opõnes ꝯtra rõnẽ ſunt ſicut ebrijs ⁊ paralyticis.

Rõne aũt ⁊ hoc videtur pticipare quẽadmodũ diximus. Obedit igitur rõni qd̃ ꝯtinentis eſt. Amplius aũt forſitan ſubiectus eſt qd̃ ſobrij ⁊ fortis. Oĩa enim ꝯſonant rationi.

Le. are. Rationis ⁊ hoc videtur particeps vt diximus. Itaq; paret rationi cõtinentis. Forte enim magis obediens eſt intẽperato ⁊ forti. Omnia enim conſonant rationi.

Argir. Videtur aũt ⁊ hoc rõnis vti diximus particeps eẽ. Pʒ enim in ipſo ꝯtinẽte rõni: ⁊ in tẽperãte ac forti magis forſitan eidẽ obtẽperat. Oĩa enim in illis ſunt ꝯſona rõni.

S. Tho.

Oſtendit ꝙ hʼ irrõnale participat rõne. Et primo manifeſtat hoc ex his que intra hominẽ aguntur. Secundo ex his que aguntur extra hominẽ. ibi. (Quoniam aũt ſuadetur ⁊c̃.) Circa primum duo facit. Primo oſtẽdit ꝙ hoc irrõnale participat ratione. Secũdo ꝯcludit differentiam hʼ irrõnalis partis ad eam que ſupra poſita eſt. ibi. (Videtur vtiq; ⁊ irrõnale ⁊c̃.) Dicit ergo primo ꝙ irrõnale de quo nũc dictum eſt videtur aliqualiter participare rõnem: ſicut ſupra dictũ eſt. Et hoc manifeſtũ eſt in homine ꝯtinẽte: cuius appetit᷒ ſenſitiuus obedit rõni. Quãuis enim habeat ꝯcupiſcẽtias prauas: tñ nõ tamen ſcḋm eas operatur ſʒ ſcḋm rõnem. Et multo amplius ſubijcitur hʼ pars aĩe rõni in homine ſobrio. i. temperato qui ita habet appetitũ ſenſitiuum edomitũ per rõnem ꝙ nõ ſunt in eo ꝯcupiſcentie praue vehementes. Et eadẽ ratio eſt de forti ⁊ quolibet habẽte habitũ virtutis moralis. Quia in talibus fere oĩa cõſonant rationi. i. non ſolum exteriores actus. ſed etiam interiores concupiſcentie. Deinde cum dicit.

Q. appetit᷒ ſenſitiuus aliqlr̃ pticipat rationem.

De tpato.

De virtuoſis moralibus.

Videtur vtiq; ⁊ irrõnale duplr̃. Plãtatiuum qdẽ enim nequaq̃ cõicat rõni. Cõcupiſcibile vero ⁊ vlr̃ appetibile pticipat aliqlr̃ ſcḋm ꝙ exaudibile eſt ei ⁊ obedibile. Ita vtiq; ⁊ patris ⁊ amicorũ dicimus habere rõnẽ ⁊ non quẽadmodum mathematicorum.

Le. are. Videtur ergo ⁊ irrõnale duplex. Aliud vegetabile non particeps rationis. Aliud ꝯcupiſcibile ⁊ omnino appetibile: eſt tñ particeps: inquãtum illi obediens atq; obtemperans eſt. Sic itaq; patris ⁊ amicorum dicimus rationẽ habere. Non autem vt mathematicorum.

Argir. Pars igitur anime ratione vacans eſt duplex. Vegetatiua nãq; nullo mõ rationis eſt particeps. Sed cupiendi vis ⁊ omnino appetendi rõnis eſt quodãmodo particeps ea ratione qua obedit ipſi atq; obtẽperat. Sic ⁊ patris ⁊ amicorũ ⁊ nõ vt rerũ mathematicarũ dicimus rõnem habere.

S. Tho.

De duplici irrõnali.

Concludit ex premiſſis diuiſionem vtriuſq; irrõnalis. Et dicit ꝙ videtur ſcḋm premiſſa duplr̃ eẽ irrõnale. Nam nutritiuum qd̃ inuenitur in plantis in nullo cõicat cũ rõne. Nõ. n. obedit imperio rõnis. Sed vis ꝯcupiſcibilis ⁊ oĩs vis appetitiua: ſicut iraſcibilis. ⁊ volũtas participant aliqualr̃ rõne ſcḋm ꝙ exaudiunt rõnem mouẽtem ⁊ obediunt ei vt imperanti. Et ita rõnẽ dicimus habere ſe in loco patris imperãtis ⁊ amicorũ amonẽtium. Et nõ ſe habet per modũ ſpeculãtis ſicut ratio mathematicorũ. Tali eni rõne hec pars aĩe rõnalis in nullo participat. Deinde cum dicit.

Rõ comparatur ratio ad appetitum.

Quoniam autẽ ſuadetur aliqualiter a ratione irrationale nunciat ⁊ ſuaſio ⁊ omnis increpatio ⁊ deprecatio.

Le. are. Quod aũt pſuadetur quodãmodo a rõne id qd̃ irrõnale eſt: admonitiones: increpationes: cohortationeſq; ſignt.

Argir. Hanc aũt ptem rõne vacantẽ rõni obtẽperare admonitiones ⁊ increpationes ⁊ cohortationes ẽt indicant

S. Tho.

Oſtendit ꝙ irrõnale pticipat rõnem per ea que exterius aguntur. Signat. n. hoc vt ipſe dicit: ⁊ ſuaſio que eſt ab amicis: ⁊ increpatio: que eſt a maioribus: ⁊ deprecatio que eſt a minoribus ad hoc ꝙ hõ ſuas ꝯcupiſcentias nõ ſequatur. Hec aũt oĩa fruſtra eſſent niſi hʼ pars aĩe irrõnalis participare poſſet rõne. Et ex hoc apparet ꝙ rõ non ſubditur motibus paſſionum appetitus ſenſitiui: ſed põt eos reprimere. Ideo nõ ſubditur motib᷒ celeſtium corporũ ex quibus immutationem corporis humani põt fieri aliqua immutatio circa appetitum aĩe ſenſitiuum. Cum. n. itellectus vel ratio nõ ſit potẽtia alicuius organi corpalis nõ ſubditur directe alicui᷒ virtutis corporee actioni. Et eadẽ rõne nec volũtas que eſt in rõne. vt dẽ in 3° de aĩa. Deinde cum dicit.

Probatũ ꝙ irrõnale obedit.

Ratio. Nõ tñ q̃bus iducitur hõ ne ſuas ꝯcupias ſequatur. Contrariorum.

T. c. 7. ⁊ 20.

Si aũt opʒ ⁊ hoc dicere: rationem habere dupliciter erit: ⁊ rationẽ habens. Hoc qdẽ principaliter ⁊ in ſeipſo. Hoc autem quẽadmodum a patre audibile aliquid.

Le. are. Sin aũt dicere opʒ hanc quoq; partem habere rõnem: duplex erit rõnem habens: aliud principaliter ⁊ in ſeipſo. Aliud tanq̃ patri obediens quiddam.

Argir. Quod ſi opʒ hanc quoq; ptem dicere rõnem habere duplex ⁊ ea pars erit que rõnem habet. Et vna qdem ꝓprie ⁊ in ſeipſa. Altera vero vt is qui obtemperat patri.

S. Tho.

Rõnale duplex.

¶ Subdiuidit aliud mẽbrũ diuiſionis prime.ſ.rõnalez aie partẽ. Et dicit ꝙ ſi opꝫ dicere illam partẽ anime que participat rõne eſſe aliquã rõnalez duplex erit rõnale. Unũ quidez ſicut ꝑncipaliter ⁊ in ſeipſo rõnem habens: qḋ eſt eſſentialiter rõnale. Aliud aũt eſt qḋ eſt natuꝫ obedire rationi vt ⁊ patri. Et hoc dicim⁹ rationale per participationem. Et ſm h̄ vnum mẽbruꝫ ↄtinet ⁊ ſub rõnali ⁊ irrõnali. Eſt enim aliqḋ irrationale tm̄ ſicut pars aie nutritiua. Quedam ꝟo eſt rõnalis tm̄ ſicut intellect⁹ ⁊ ratio. Quedam ꝟo eſt ſm ſe qdem irrõnalis. participatiue aũt rationalis: vt appetit⁹ ſenſitiuus. ⁊ volũtas. ¶ Deinde cũ dicit.

Irrationale tm̄. Rationale tm̄. Irrõnale ſm ſe ⁊ rõnale participatiue.

¶ Determinatur autem virtus ſm differẽtiam hanc. Dicimus enim haꝝ has quidẽ intellectuales has aũt morales. Sapientiã qdem ⁊ intellectũ ⁊ prudentiam intellectuales. Liberalitatem autem ⁊ ſobrietatez morales. Dicentes enim de moribus non dicimus quoniam ſapiens vel intelligens: ſed qm̄ mitis vel ſobrius. Laudamus autem ⁊ ſapientem ſm habitum. Habituum autem laudabiles virtutes dicimus.

Le. are. ¶ Diſtinguitur ⁊ virtus ſm hanc dr̃iam. Dicimus eniꝫ illaꝝ quaſdam eſſe itellectiuas. quaſdam ꝟo morales. Sapientiam qdẽ ⁊ ſolertiã: ⁊ prudẽtiam: itellectiuas: liberalitatẽ aũt ⁊ modeſtiã: morales vocam⁹. Loquẽtes.n. de morib⁹ nunq̄ dicim⁹: qꝛ ſapiẽs aut ſolers: ſꝫ qꝛ mitis ⁊ modeſtus. Laudamus ⁊ ſapientem ſm habitũ. Habituum ꝟo eos qui laudabiles ſunt virtutes appellamus.

Argir. ¶ Diuiditur aũt ⁊ virtus hac differẽtia. Uirtutũ eniꝫ alias intellectiuas: alias morales dicimus eſſe. Liberalitatẽ aũt ⁊ tẽperãtiam morales. Nam cũ de morib⁹ cuiuſpiam loqmur nõ ſapiẽtem illum aut ſagacẽ: ſed mitẽ aut tẽperãtez dicim⁹ eſſe. Laudamus aũt ⁊ ſapiẽtem ob habitũ. At habituũ eos qui laudabiles ſunt virtutes appellare ſolem⁹.

S. Tho.

Diuiſio ꝟtutis hũane.

¶ Diuidit ꝟtutẽ ſm ꝑdictã dr̃iam ptium aie. Et dicit ꝙ virtus determinat̃.i. diuidit̃ ſm ꝑdictã dr̃iam partiũ aie. Cũ.n. ꝟtus hũana ſit ꝑ quã bñ ꝑficit̃ opus hoĩs: qḋ eſt ſm rõnẽ: neceẽ eſt ꝙ ꝟtus hũana ſit in aliquo rõnali. Uñ cũ rõnale ſit duplex.ſ. ꝑ eẽntiã ⁊ ꝑ ꝑticipationẽ. ↄñs eſt ꝙ ſit duplex hũana ꝟtus. Quaꝝ qdã ſit in eo qḋ eſt rõnale ꝑ ſeipſꝫ que vocat̃ itellectualis. qdã ꝟo eſt in eo ꝙ eſt rõnale ꝑ participationez.i. in appetitiua aie pte. ⁊ h̄ vocat̃ moralis. Et iõ dicit ꝙ ꝟtutũ q̄ſdã dicim⁹ eẽ itellectuales. quaſdã ꝟo morales. ſapiẽtia.n. ⁊ itellect⁹ ⁊ prudẽtia dicunt̃ eẽ itellectuales ꝟtutes. ſꝫ liberalitas ⁊ ſobrietas morales. Et h̄ ꝓbat ꝑ laudes hũanas: qꝛ cũ volumus aliquẽ de morib⁹ ſuis laudare nõ dicim⁹ ꝙ ſit ſapiens ⁊ itelligens: ſꝫ ꝙ ſit ſobrius ⁊ mitis. Nec ſolũ laudam⁹ de morib⁹ aliquẽ: ſed ẽt laudamus aliquẽ ꝓꝑ habitũ ſapie. Habit⁹ aũt laudabiles dicũt̃ ꝟtutes ꝑter ꝗ ꝟtutes morales. ſunt ẽt alique itellectuales: vt ſapia itelleꝯ ⁊ alique hꝫ. ¶ Et ſic ẽminat̃ ꝑmus liber.

Intellectualis. Moralis. Probatiõ ſumpta ex laudib⁹ hũanis.

¶ Incipit liber ſecũdus in quo tractat de virtutibus moralibus ſpecialiter. Lectio ꝑma.

Duplici aũt exiſtente virtute hac qdẽ intellectuali: hac autem morali. Ea qdẽ que intellectualis plurimũ ex doctrina habet ⁊ gñationem ⁊ augmẽtuꝫ. Ideo experimẽto indiget ⁊ tempore. Moralis ꝟo ex more fit. Unde ⁊ nomen habuit parum declinans a more.

Le. are. ¶ Cum ꝟo duplex ſit ꝟtus. Alia itellectiua. Alia moralis. Intellectiua qdẽ plurimũ ex doctrina generationem habet atq̄ꝫ augmentum. Quapropter experientia indiget ⁊ tempore. Moralis autem ex aſſuetudine fit. Unde ⁊ nomen habet paruper a more declinans.

Argir. ¶ Cum aũt virtus ſit duplex: intellectiua inquã: atq̄ꝫ moralis. Intellectiua qdem plurimũ ex doctrina generationem habet ⁊ incrementuꝫ. Quapp experiẽtia idiget ⁊ tꝑe q̄ꝫ. Moralis aũt aſſuetudine cõpat̃. Uñ ⁊ nomẽ habuit tale.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ pħs determinauit ea que ſunt preambula ad virtutez hic icipit de virtutib⁹ determinare. Et diuidit̃ in partes duas. In ꝑma determinat de ipſis virtutib⁹. In ſecũda de qbuſdam que ↄſequũt̃ ad ꝟtutes vel comitant̃ eas in 7⁰ libro. ibi. (Poſt hec aũt dõm aliud facientes ꝑn^m ⁊c̃.) ¶ Prima aũt pars diuidit̃ in duas partes. In ꝑma determinat de ꝟtutibus moralib⁹. In ſcḋa de intellectualib⁹ in 6. libro. ibi. (Quia aũt extimus prius dicẽtes ⁊c̃.) Et ratio ordinis eſt. Quia virtutes morales ſunt magis note. ⁊ per eas diſponimur ad itellectuales. ¶ Et ꝑma pars diuiditur in ptes duas. In ꝑma determinat ea que ꝑtinent ad virtutes morales in cõi. In ſcḋa determinat de ꝟtutib⁹ moralibus in ſpeciali. Et hoc ibi. (Qm̄ qdẽ igit̃ moralis medietas eſt ⁊c̃.) ¶ Prima aũt diuidit̃ in duas ptes. In prima determinat de ꝟtute morali in cõi. In ſcḋa determinat de qbuſdam ꝑncipiis moraliũ actuũ in 3⁰ libro. ibi. (Uirtute itaq̄ꝫ ⁊ circa paſſiones ⁊c̃.) ¶ Prima aũt pars diuiditur in partes tres. In ꝑma ingrit de cauſa virtutis moralis. In ſcḋa ingrit qḋ ſit ꝟtus moralis. ibi. (Poſt hec autẽ qḋ ſit ꝟtus ⁊c̃.) In tertia pte oſtẽdit quõ aliqs poſſit fieri virtuoſus. ibi. (Que qdẽ igit̃ eſt ꝟtus moralis ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑm^m tria facit. Primo oñdit ꝙ virtus moralis cauſat̃ in nobis ex opationib⁹. Scḋo oñdit ex qualibus opationib⁹ cauſet̃ in nobis. ibi. (Qm̄ igit̃ preſens negociũ ⁊c̃.) In tertia pte mouet quãdã dubitationẽ circa ꝑdicta. ibi. (Queret aũt vtiq̄ꝫ aliqs ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑm^m duo facit. Primo oſtẽdit que ſit cauſa gñonis ꝟtutis. Scḋo qḋ ſit cauſa corruptionis. ibi. (Adhuc ex eiſdem ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑm^m tria facit. Primo ꝓponit ꝙ ꝟtus moralis ſit in nobis ex ↄſuetudine opeꝝ. Scḋo oñdit ꝙ non eſt in nobis a nã. ibi. (Ex quo ⁊ manifeſtũ ⁊c̃.) Tertio manifeſtat qḋ dixerat ꝑ ſignũ. ibi. (Teſtatur aũt qḋ ſit ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo ꝑmo ꝙ cũ duplex ſit virtus.ſ. itellectualis ⁊ moralis. Intellectualis ꝟtus ſm plurimuꝫ ⁊ generat̃ ⁊ auget̃ ex doctrina. Cuius ratio eſt. Quia virt⁹ itellectualis ordinat̃ ad cognitionẽ. Que qdẽ acqrit̃ nobis magis ex doctrina q̄ꝫ ex inuentione. Plures enim ſunt qui poſſunt cognoſcere veritatẽ ab aliis addiſcẽdo q̄ꝫ per ſe inueniendo. Plura ẽt vnuſqſq̄ꝫ inueniens ab alio diſcit q̄ꝫ per ſeipſm inueniat. Sed qꝛ in addiſcẽdo nõ ꝓcedi tur in infinitũ opꝫ ꝙ multa cognoſcant hoĩes inueniẽdo. Et qꝛ oĩs cognitio nr̃a ortum hꝫ a ſenſu. Et multotiẽs ſentire aliqḋ facit experimẽtũ. Ideo ↄñs eſt vt itellectualis virtus indigeat expimẽto longi tꝑis. Sed moralis virtus fit ex more.i. ex ↄſuetudine. Uirtus.n. moralis eſt in parte appetitiua. Uñ importat quãdam iclinationẽ in aliqḋ appetibile. Que qdẽ inclinatio. vel eſt a nã que iclinat in id qḋ eſt ſibi cõueniens vel ex ↄſuetudine que vertit̃ in nãm. Et inde eſt qḋ hoc nomẽ morale ſumit̃ a ↄſuetudine parũ in de declinãs. Nã in greco ethos per e. breue ſcriptuꝫ ſignat morẽ ſiue moralẽ virtutẽ. Ithos aũt ſcriptũ per i. grecum qḋ eſt lõgum ſignificat ↄſuetudinẽ. Sicut enĩ apud nos nomẽ moralis ſigt qñq̄ꝫ ↄſuetudinẽ. quandoq̄ꝫ autem id qḋ ꝑtinet ad vitium vel virtutẽ. ¶ Deinde cum dicit,

Cur prius de ꝟtutib⁹ moralibus q̄ꝫ de itellectualib⁹ tractatur. L. ſeo. 3. Le. 14.

Le. ai.

Uirt⁹ itellectualis vt plm gñat̃ ⁊ auget per doctrinaꝫ. Ratio.

Uirt⁹ itellectualis idiget experiẽtia lõgi temporis. Uirt⁹ moralis gñat̃ ex ↄſuetudine.

¶ Ex quo ⁊ manifeſtuȝ qm̄ neqꝫ vna mora-liū virtutū nā nobis inſit. Nulluȝ enim nā exiñtiū aliter aſſueſcit: puta lapis nā deorſuȝ latus non vtiqꝫ aſſueſcit ſurſuȝ ferri: neqꝫ ſi decies millies aſſueſcat qs eū ſurſuȝ iaciēs. Neqꝫ ignis deorſum neqꝫ aliud aliqḋ eoꝝ que aliter īnata ſūt alr̄ vtiqꝫ aſſueſcet. Neqꝫ igitur nā neqꝫ preter naturā inſūt virtutes: ſed inatis qdem nobis ſuſcipere eas: perfectis autem per aſſuetudinem.

Le. are. ¶ Ex quo manifeſtū eſt: nullam moraliuȝ v̄tutum nāture nobis ineſſe. Nihil enim eoꝝ que nā ſunt: aliter aſſueſcit. Veluti lapis cuius nā eſt vt deorſuȝ feraṫ: nunq̄ꝫ aſſueſceret ſurſum ferri. Nō ſi millies illum: qs aſſueſaciendi gratia: in altū ꝓijciat. Neqꝫ ignis deorſum: neqꝫ aliud qcq̄ꝫ ex ĥis que alr̄ nata ſunt: alr̄ aſſueſceret. Neqꝫ nā ergo: neqꝫ preter nām inſunt nobis v̄tutes: ſ; ſumus nos qdem ad illas recipiēdas nā apti ꝑficimur aūt per ↄſuetudinem.

Argir. ¶ Ex quo pȝ nullam fieri virtuteȝ moꝝ in nobis nā. Nihil enim eoꝝ que ſunt nā aliter aſſueſcit. Vt lapis: cui quideȝ nā cōpetit ferri deorſum: nunq̄ꝫ aſſueſcit ferri ſurſum: neqꝫ ſi millies ipſuȝ aſſueſaciendi cā quiſpiam ſurſuȝ ꝓijceret. Simili mō nec ignis ferri deorſuȝ: nec aliud quicq̄ꝫ alr̄ q̄ꝫ ſibi nā cōpetet aſſueſcet. Neqꝫ igiṫ nā: neqꝫ ꝑter nām v̄tutes in nobis efficiunṫ ſ; idonei qdē ad ipſas ſuſcipiēdas ſumus nā. Suſcipim⁹ aūt ipſas atqꝫ ꝑficimur p ↄſuetudinē.

S. Tho.

Q̄ virtus moral' nō ſit nobis a natura. Rō p̄ma. Nālia nō variantur ꝓpter cōſuetudinē. ¶ Probat ex p̄miſſis ꝙ virtus moralis nō ſit a natura per duas rōnes. Quaꝝ p̄ma talis eſt. Nam eoꝝ que ſunt a nā nullū variaṫ ꝓpter aſſuetudineȝ. Et hoc manifeſtat p exēplum: qꝛ cū lapis nāliter feraṫ deorſum: quotienſcunqꝫ ꝓijciaṫ ſurſum: nullo mō conſueſcet ſurſum moueri. ⁊ huius ratio eſt: qꝛ ea que nāliter agūt: aut agūt tm̄: aut agūt ⁊ patiunṫ. Si agunt tm̄ ex hoc nō imutaṫ in eis p̄ncipiuȝ actionis. Et manente eadem cā ſemp remanet inclinatio ad eūdem effectū. Si aūt ſic agunt ꝙ etiaȝ patianṫ niſi ſit talis paſſio que remoueat p̄ncipiū actionis non tolleṫ inclinatio nālis que inerat. Si v̄o ſit talis paſſio que auferat p̄ncipiuȝ actionis iam nō erit eiuſdē nature. Et ſic nō erit ſibi nāle ꝙ fuerat prius. Et ideo per h̄ qḋ nāliter aliqd agit non īmutaṫ circa ſuā actionē. Et ſilr̄ ē ſi moueaṫ cōtra nām niſi forte ſit talis motio que nām corrumpit. Si v̄o nāle p̄ncipium actionis maneat ſemp erit eadeȝ actio. Et ideo in his que ſunt ſm nām: ⁊ in hiis que ſunt contra nām ↄſuetudo nihil facit. In his aūt que ꝑtinēt ad virtutes ↄſuetudo aliqd facit: cuius ratio eſt: qꝛ v̄tus moralis ꝑtinet ad appe^{tu} qui opaṫ ſm ꝙ moueṫ a bono appꝛehenſo. Et ideo ſimul cuȝ h̄ ꝙ multotiens opaṫ opȝ ꝙ multotiens moueaṫ a ſuo obiecto. Et ex h̄ ↄſequiṫ quādam inclinationē ad modū nature. ſicut ē multe gutte cadētes lapidem cauant. Sic igiṫ pȝ ꝙ virtutes morales nō ſunt in nobis a nā neqꝫ ſunt nobis ↄtra nām. Sed ineſt nobis naturalis aptitudo ad ſuſcipiēdum eas inq̄ꝫtum. ſ. appetitiua vis in nobis nata eſt obedire rōni. Perficiunṫ autez in nobis per aſſuetudinē in q̄ꝫtum. ſ. ex eo qḋ multotiens agimus ſm rōneȝ imprimiṫ forma rationis in appetitiua. Que quidem impreſſio nihil eſt aliud q̄ꝫ virtus moralis. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

In hiis q̄ ꝑtinent ad virtutes morales cōſuetudo aliqd facit. Exēplum

Q̄ nō ſūt v̄tutes morales.

Diffo v̄tutis moral.

¶ Adhuc quecūqꝫ nobis natura qdem adueniunt: potentias hoꝝ prius ferimus. poſterius autez operationes hoꝝ reddimus. Quod in ſenſibus manifeſtū. Non enim ex multotiens videre aut ex multotiens audire ſenſus accipimus: ſed econuerſo habentes vſi ſumus: non vtentes habuim⁹. Virtutes aūt accepim⁹ operantes prius: quemadmodū ⁊ in alijs artib⁹. Que enim oportet diſcentes facere hec facientes diſcimus. Puta edificantes edificatores fiūt: ⁊ in cytharicantes cythariſte. Sic aūt ⁊ iuſta qdeȝ operantes iuſti efficimur. Temperata autē temperati. Fortia v̄o fortes.

¶ Preterea quot nā nobis inſunt: eoꝝ potētias prius ferimus. Poſterius v̄o actus reddimus: qḋ in ſenſibus manifeſtū eſt. Nō enim ex eo qꝛ ſepe audiuimus aut ſepe vidimus: ſenſum accepim⁹: ſed ↄtra habentes vſi ſumus: nō vtentes habuimus. At virtutes acqrimus opando prius: quēadmoduȝ ⁊ in alijs artib⁹. Que enim opȝ poſtq̄ꝫ didicerimus facere: ea faciendo addiſcimus. Seu fabricando fabri: ⁊ cytharam pulſando cythAredi: ſic iuſta agendo iuſti: ⁊ modeſta modeſti: ⁊ fortia fortes: efficiuntur. Le. are.

¶ Preterea eoꝝ que in nobis ſiunt natura: potētias prius accipimus: deinde reddimus opationes. Quod qdem in ipſis ſenſibus intueri licet. Nō enim ex eo qꝛ vidimus vel audiuimus ſepe ſenſus accepimus. Sed ↄtra hñtes vſi ſumus: nō vſi accepimus. At v̄tutes accipimus opati p̄us: quēadmodū ⁊ in artib⁹. Que nāqꝫ poſtea q̄ꝫ didicerim⁹ facere opȝ: ea facientes diſcimus. Edificatores etenīȝ edificantes: ⁊ cythAredi pulſantes cytharā fiūt. Pari mō iuſta agētes iuſti: ⁊ modeſta modeſti: fortiaqꝫ fortes efficiuntur. Argir.

S. Tho.

¶ Que talis ē. In oīb⁹ illis q̄ nob inſūt ex nā p̄us ineſt nob po⁹ q̄ꝫ opatio. Et h̄ pȝ ī ſenſib⁹. Nō. n. ex h̄ ꝙ multotiēs vidimus vel audiuim⁹ accepim⁹ ſenſuȝ viſus ⁊ audit⁹. Sed eꝯ ex h̄ ꝙ habuim⁹ hos ſēſus vti eis cepim⁹. nō aūt ex h̄ ꝙ eis vſi ſum⁹ facti ē vt eos hērem⁹. Sȝ opādo ſm v̄tutē accepim⁹ v̄tutes ſic ē ↄtigit ī artib⁹ opatiuis: in qb⁹ hoīes faciēdo adiſcūt ea q̄ opȝ facē poſtq̄ꝫ didicerīt. Sic edificando fiūt edificatores. ⁊ cytharīçādo cythariſte. Et ſilr̄ opādo iuſta aut tpata aut fortia fiūt hoīes iuſti aut tpati aut fortes. Ergo hꝯ v̄tutes nō ſūt ī nob a nā. ¶ Deīde cū dic. *Scḋa rō. Ea q̄ inſunt nobis a nā p̄us inſunt ſ; potētiā q̄ eſt in nobis vt pȝ ī exemplis. Operādo ſm v̄tutes acqrimus virtutes. Exempla*

¶ Teſtatur autem ⁊ quod fit in ciuilitatib⁹. Legiſlatores enim ciues in ciuitatibus faciunt bonos. Et volūtas qdem cuiuſlibet legiſlatoris hec eē. Quicūqꝫ v̄o hec nō bene faciunt peccant. Et differt hoꝝum ciuilitas a ciuilitate vt bona a mala.

¶ Teſtaṫ id qḋ fit in ciuitatib⁹. Nā latores legū aſſueſaciēdo ciues bonos efficiūt: ⁊ ꝓpoſituȝ qdē oīs legiſlatoris h̄ eſt. quicūqꝫ v̄o ex illis h̄ nō bene agunt aberrant. Idqꝫ inter bonam rem. p. malāqꝫ intereſt. Le. are.

¶ Teſtatur hoc ⁊ id qḋ in ciuitatib⁹ fieri ſolet. Leguȝ nāqꝫ latores ipſos ciues aſſueſaciētes bonos efficiunt. Atqꝫ eis quidem legumlatoris hec eſt voluntas. Qui v̄o nō bñ id faciunt peccant: atqꝫ hoc ipſo. Reſp. bona a mala differt. Argir.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat per ſignū. Et dicit ꝙ eī qḋ dcm̄ eſt ꝙ operādo efficimur v̄tuoſi atteſtaṫ h̄ ꝙ fit in ciuitatibus: qꝛ legiſlatores aſſueſaciendo hoīes p p̄cepta p̄mia ⁊ penas ad opa virtutū faciunt eos v̄tuoſos. ⁊ ad h̄ dȝ ferri intētio cuiuſlibet legiſlatoris. Qui v̄o hoc nō bñ faciunt peccāt in legiſlatione. Et hoꝝ ciuilitas differt a recta ciuilitate ſm dīam boni ⁊ mali. ¶ Deinde cum dicit. *Signum. Que ſit intētio legiſlatoris. De bonis legiſlatorib⁹ ⁊ prauis.*

Adhuc aũt ex eiſdem ⁊ per eadẽ: ⁊ fit oĩs virt⁹ ⁊ corrũpitur. Similr̃ aũt ⁊ ars. Ex cythariçare.n. ⁊ boni ⁊ mali fiunt cythariſte. Proportionalr̃ aũt ⁊ edificatores ⁊ reliqui oẽs. Ex bene qdez edificare boni erũt edificatores: ex male aũt mali. Si.n. non ſic hẽret nihil vtiq3 opus eſſet docente: ſed oẽs vtiq3 fierent boni vel mali. Sic vtiq3 ⁊ in virtutibus hẽt. Operantes enim in cõicationibus que ſũt ad hoies efficiũtur hi qdem iuſti: hi aũt iniuſti. Operantes aũt etiam in periculis ⁊ aſſueti timere vel ɔfidere: hi qdem fortes: hi aũt timidi. Similr̃ aũt ⁊ que circa cõcupiſcentias habẽt ⁊ iras: hi qdem.n. tẽperati ⁊ mites fiunt: hi aũt intẽperati ⁊ iracundi: hi qdẽ bene ex ſic in eis conuerſari: hi autem ex ſic male. Et oĩno ⁊ vno vtiq3 ſermone ex ſilibus opationibus habitus fiunt.

Le. are. Inſuper oĩs virtus atq3 ars ex iſdẽ ac per eadẽ fit corrũpiturq3. Ex pulſatione enim cytharé: boni ⁊ mali fiunt cytharedi. eodẽq3 modo comedi ⁊ fabri ⁊ alij oẽs. Bene fabricando boni erũt fabri: male autez mali. Quod niſi ſic eſſet doctore non indigerent: ſed oẽs boni aut mali eſſent. Sic ⁊ in virtutib⁹ res ſe hẽt. Agendo enim que in cõmercijs hoĩum verſanf: vel iuſti vel iniuſti euadimus. Agendo que in periculis ⁊ ɔſueti metuere: aut fidere: fortes vel timidi ſumus. Silr̃ mõ in his que circa cõcupiſcẽtiam ⁊ in his que circa iram. Alij tẽperati ⁊ faciles. Alij intẽperati ⁊ iracundi: put hoc ⁊ illo modo in illis fit. Ac vt vno cõprehendam verbo: ex ſimilibus actibus: habitus fiunt.

Argir. Inſuper ex eiſdem ⁊ per eadẽ oĩs virtus ⁊ ars fit ⁊ fit: ⁊ corrũpitur. Ex eo nãq3 q: pulſant cytharam ⁊ boni ⁊ mali fiunt cytharedi. Simili rõne ⁊ edificatores ⁊ ceteri oẽs. Nam ex eo q: bene edificant boni. Et ex eo q: male mali fiunt edificatores: ⁊ fabri. Quod niſi ita ſeſe haberet non eſſet opus docẽte: ſed oẽs boni fierent aut mali. Sic igr̃ ⁊ in virtutib⁹ res ſeſe habet. Agẽtes.n. ea que ſunt in cõmercijs hoĩuz: alij iuſti: alij iniuſti fiunt. Agẽtes etiam ea que ſunt in terribilib⁹ rebus timereq3 aſſueſcẽtes: aut cõfidere: alij fortes: alij timidi fiunt: alij temperati ac iracũdi: ex eo plane q: hoc in ipſis aut hoc mõ verſanf. Atq3 vt breuiter dicam omnes habitus ex operationib⁹ ſimilib⁹ fiunt.

S. Tho.

Q. ex pa. vis opib⁹ corrũpitur ⁊ tus. ſicut ex bonis generatur. Exempla. Cythariſte. Edificatores. Oſtendit q̃ ex opib⁹ eiſdẽ fit ⁊ corrũpif virt⁹. Et p̃ oñdit ppoſitũ. Scḋo infert qḋdã correlariũ ex dictis. ibi. (Propter qḋ op3 ⁊c̃.) Dicit ergo p̃ qḋ eadẽ ſunt p̃n⁹ ex q̃bus diuerſimode acceptis fit ⁊ corrũpif virt⁹. Silr̃ eſt de q̃lib3 arte. Et manifeſtat hoc p̃ in actib⁹: q: ex h̃ q̃ cytharicanf aliqualr̃ hoies fiũt ⁊ boni ⁊ mali cythariſte ſi pporcionaliter accipiaf. Et eadez rõ eſt de edificatorib⁹ ſeu oĩb⁹ alijs artificib⁹. Quia ex h̃ q̃ frequẽter bene edificãt fiunt boni edificatores. ⁊ ex male edificãdo mali. Et ſi h̃ nõ eẽt verũ3 nõ indigerẽt hoies ad diſcẽdum hõ artes aliquo docẽte: qui dirigeret eoꝝ actiones. ſ. ad oẽs q̃litercũq3 operentur fierent vel boni vel mali artifices. Et ſicut ſe h3 in artib⁹: ita ſe habet in virtutib⁹. Qui.n. in cõmutationib⁹ que ſũt ad hoies b̃n operanf fiunt iuſti. qui autẽ male iniuſti. Et ſimiliter qui operanf in periculis ⁊ aſſueſcũt timere vel ɔfidere: ſi hoc bene faciũt fiunt fortes. ſi aũt male timidi. Et ita eſt etiam de tẽperantia ⁊ manſuetudine circa ɔcupiſcẽtias ⁊ iras. Et vlr̃ vt vno ſermone dicaf ex ſimilibus ope-

Iuſti. Fortes. Ex ſilibus opõnibus fiunt ſiles habitus.

rationibus fiunt ſimiles habitus. Deinde cum dicit.

Propter quod oportet opationes quales reddere. Scḋm harũ enim differentias ſequũtur habitus. Non paruz ergo differt ſic vel ſic ex iuuene confeſtim aſſueſieri: ſed multum magis autem omne.

Itaq3 videndum eſt quales actus edamus. Nam quales illi ſunt: tales habitus ſubſequuntur. Non parum igitur ſed plurimum: imo totum refert: hoc vel illo modo ſtatiz ab adoleſcentia conſueſcere. Le. are.

Quapp tales q̃ſdã opõnes reddẽ op3. Ipſaꝝ nãq3 dĩias habit⁹ ipſi ſequunf. Nõ igr̃ parũ ſed plurimũ: qn potius totũ refert ſic an nõ ſic hoies ab adoleſcentia ɔſueſcant. Argir.

S. Tho.

Dicit q̃ op3 ſtudiuz adhibere q̃les opõnes aliq̃s faciat: q: ſm hãꝝ dĩiam ſequunf differẽtie habituũ. Et ideo cõcludit q̃ nõ parum differt q̃ aliq̃s ſtatim a iuuentute aſſueſcat vel bene vel male operari. ſed multũ3 differt. quin potius totum ex hoc dependet. Nam ea que nobis a principio imprimuntur firmius retinemus. Correlarium. Qui reſerat a pueritia bene vel male aſſueſcere. Rõ. huĩ.

Lectio. ij.

Quoniam igitur preſens negociũ non contẽplationis gratia eſt quẽadmodũ alia. Non.n. vt ſciamus qd ẽ virt⁹ ſcrutamur ſed vt boni efficiamur: q: nullũ vtiq3 eſſet proficuũ eius: neceſſariũ3 eſt pſcrutari ea que circa operationes qualiter operandũ eſt eas. He enim ſũt domine huĩ⁹ quod eſt quales fieri habitus quemadmodũ diximus.

Cum igr̃ p̃hie opus: nõ ɔtẽplationis gratia fiat: quẽadmodũ cetera: nõ.n. vt ſciamus: qd ſit virtus: nam ſic nulla eius foret vtilitas: ſed vt boni ſimus pſcrutamur: neceſſariũ3 eſt de actibus videre qualiter agere illos oportet. Nã in illis ɔſiſtit quales ſint habitus vt oſtendi. Le. are.

Cum aũt p̃hie tractatio nõ ɔtẽplationis ſic vt cetere gr̃a. Nõ.n. vt ſciamus qdnam ſit virtus: ſ3 vt efficiamur boni ɔſideramus: nã nulla ipſius eſſet vtilitas. De actibus quonam mõ ſint agẽdi ɔſiderare neceſſe eſt. Hi nãq3 ſunt auctores vt tales qdã ipſi habit⁹ fiant: quẽadmodũ dixim⁹. Argir.

S. Tho.

Poſtq̃3 p̃hs oñdit q̃ v̇tutes cauſanf in nobis ex opationib⁹. inq̇rit hic q̃uo hoc fiat. Et circa h̃ duo facit. Primo oſtẽdit quales ſint opõnes ex q̃b⁹ virtus cauſaf in nobis. Scḋo oſtẽdit qd ſit ſignuz v̇tutis iam generate in nobis. ibi. (Signũ aũt op3 facẽ ⁊c̃.) Circa p̃m tria facit. Primo oñdit neceſſitatẽ p̃ntis inq̄ſitionis. Scḋo determinat modum inq̇rẽdi. ibi. (Illud autẽ precõfeſſum ſit ⁊c̃.) Tertio oñdit ex q̃bus operationib⁹ cauſanf v̇tutes. Circa primũ duo facit. Primo oñdit neceſſitatẽ3 p̃ntis inq̄ſitionis. Scḋo oñdit qd oporteat hic ſupponẽ. ibi. (Scḋm rectã3 qdẽ igr̃ ⁊c̃.) Circa p̃m ɔſiderãdum eſt q̃ in ſpeculatiuis ſcientijs in q̃b⁹ nõ querif niſi cognitio veritatis ſufficit cogñſcere. que ſit cã talis effectus. Sed in ſciẽtijs operatiuis: quaꝝ finis eſt opatio: op3 cogñſcere q̃bus motib⁹ ſeu operation b⁹ talis effectus a tali cã ſequaf. Dicit ḡ q̃ preſens negocium. ſ. moralis p̃hie nõ eſt ꝑpter ɔtẽplationẽ veritatis ſicut alia negocia ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: ſ3 eſt ꝑpter opõnẽ. Nõ.n. in hac ſcia ſcrutamur: qd ſit v̇tus ad h̃ ſolũ: vt ſciamus huĩ⁹ rei veritatẽ: ſ3 ad hoc q̃ acq̇rẽtes v̇tutẽ boni efficiamur. Et huius rõnẽ aſſignat: q: ſi inq̄ſitio huius ſcie eſſet ad ſolam ſciam veritatis parũ eſſet vtilis. Non enim

Que cognitio q̇ra tur in ſcientijs ſpeculatiuis ⁊ q̃ in practicis. Finis moralis p̃hie.

Cognitiones v̇tutis q̇rimus vt boni efficiamur.

magnum qd eſt nec multū ptinens ad pfectionez itellect° q aliqs cogſcat variabilē ſitatē ɔtingētium opabilium circa que eſt ṽtus. Et qz ita eſt ɔcludit q neceſſe eſt pſcru-tari circa opationes nr̄as q̄les ſint fiende. Quia ſic ſupra dicm̄ eſt: opōnes hn̄t virtutez ꝛ dn̄ium ſup hoc q in nobis generenſ habitus boni vel mali. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Scd̄m rectam qdem ergo ratione opera-ri cōmune: ꝛ ſupponatur. Dicetur eniz pō-ſterius de hoc: ꝛ qd eſt ratio recta ꝛ qualiter ſe habet ad alias virtutes.

Le. are.

ℂ Oportere igitur ſm rectam rōnē agere: commune eſt. ꝛ preſuppoſitum nobis exiſtat. Que autem recta ſit ratio ꝛ quō ad alias ſe habeat virtutes: poſtea dicetur.

Argir.

ℂ Agere igitur rōne recta cōmune eſt ꝛ ſupponaſ. Poſte-rius autē de ipſo dicetur: ꝛ quid eſt ipſa recta ratio: ꝛ quō ad ceteras ſeſe habet virtutes.

S. Tho.

Qꝫ opatio nes q̄ gene rāt habitum ṽtutis de-bēt eē ſm rōnem re-ctam.

ℂ Oñdit q h̄ oꝫ ſupponi tanq̄ quōdam cōe circa qualitatē opationū cauſantiū virtutē: q. ſ. ſint ſm rōnē rectam. cu-ius ratio eſt. Quia bonū cuiuſqꝫ rei eſt in h̄ q ſua opatio ſit ɔueniēs ſue forme. Propria aūt forma hoīs eſt ſm quā eſt aīal rōnale. Uñ opꝫ q operatio hoīs ſit bona ex hoc q eſt ſm rōnē rectam. Peruerſitas enim rōnis repugnat na-ture rōnis. Poſterius autez determinabiſ. ſ. in 6° libro. qd ſit recta ratio: que. ſ. pertinet ad ṽtutes itellectuales ꝛ q̄lr ſe hēat ad alias ṽtutes. ſ. ad morales. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Iſtud autē precōfeſſum ſit: qm̄ oīs qui de operabilib° eſt ſermo typo ꝛ nō ſm certitu-dinem debet dici: queadmodū ꝛ in pncipio diximus: qm̄ ſermones ſunt expetendi ſm materiā. Que aūt in operationib° ꝛ que cō-ferentia nihil ſtans habent: queadmodum neqꝫ ſana. Tali aūt exiſtēte vniuerſali ſermo-ne adhuc magis qui de ſingulis eſt ſermo non habet certitudinē. Neqꝫ enim ſub arte neqꝫ ſub enarratione aliqua cadit. Opꝫ aūt

Le. are.

ipſos ſemper operantes ea que ad tempus intendere: queadmodū in medicinali hēt ꝛ in gubernatiua. Et quāuis exiſtente tali: pre-ſenti ſermone tentandum auxiliari.

Le. are.

ℂ Illud prius a nobis ɔfeſſum exiſtat: qō oīs de reb° agen-dis ſermo: quaſi p figurā quādam: ꝛ nō per exactā diſcuſ-ſionez tractari oꝫ: qz vt ab initio diximus ſm mām̄ ſermo-nes ſunt exigēdi. At in reb° agēdis vtilibuſqꝫ: nihil firmū neqꝫ ſtabile eſt: vt ēt nec in ſanis. Cūqꝫ h̄ hēat vniuerſum gen°: multo magis de ſingulis reb°: nulla certitudo tradi pōt: cū neqꝫ ſub artē: neqꝫ ſub pfeſſionē aliquā cadat: ſed op° eſt vt ij q agūt: ſemp ad tpa ɔſiderent: ceu in medicina ꝛ nauigatōe. Sꝫ quāqꝫ ita ſit: nī conādū eſt auxiliū ferre.

Argir.

ℂ Illud autem antea ɔfiteamur oportet: omnē ſermonem qui eſt de rebus agendis figura ꝛ non exacte fieri debere: queadmodum ꝛ ab initio diximus: rationes inquā vt ma-teria poſtulat ſemper eſſe efflagitandas. Actiones autez ꝛ ea que ɔſunt nullam hn̄t ſtabilitatē queadmodū neqꝫ ſa-lubria ipſa. Atqꝫ cū talis ſit ſermo vlis multo min° is ſer-mo certitudinis hēt qui de ſingularib° eſt. Nam neqꝫ ſub artem neqꝫ ſub pceptionem vllam cadit. Sed opꝫ ipſos agentes: ea ſemp ɔſiderare que ad tempus accōmodanſ: queadmodum ꝛ in medicina fit ꝛ in gubernandi etiaz ar-te. Uerum ꝛ ſi preſens ſermo talis eſt vti diximus: enitē-dum eſt tamen opem ꝛ auxilium ferre.

S. Tho.

ℂ Determinat modū ingrendi de talibus. Et dicit q illud opꝫ p ſupponē q oīs ſermo q eſt de opabilibus: ſic eſt iſte: oꝫ tradi typo. i. exēplariter vel ſilitudinarie: ꝛ nō ſm certi-tudinē: ſic dcm̄ eſt in ɔphemio tot° libri. Et h̄ iōe: qz ſermo-nes ſunt exgrēdi ſm ɔditionē mãe: vt ibidē dcm̄ eſt. Uide-mus aūt q ea que ſūt in opōnib° moralib° ꝛ alia que ſunt ad h̄ vtilia. ſ. bona exteriora nō hn̄t in ſeipis aliqd ſtans p modū neceſſitatis. Sꝫ oīa ſūt ɔtingētia ꝛ variabilia. Sicut ēt accidit in opib° medicinalib°: que ſūt circa ſana. Quia ipſa diſpoſitio corpis ſanādi ꝛ res que aſſumunſ ad ſanā-dum multiplr variant. Et cū ſermo moraliū ēt in vlib° ſit incert° ꝛ variabilis: adhuc magis icertus eſt: ſi qs velit vl-terius deſcēdē tradēdo doctrinā de ſingulis in ſpāli. Hoc. n. nō cadit neqꝫ ſub arte: neqꝫ ſub aliq̄ narratōe. Quia cau-ſe ſingulariū opabiliū variant̄ ifinitis modis. Uñ iudiciū de ſingulis relinquiſ prudētie vniuſcuiuſqꝫ. Et hoc eſt qō ſubdit qō opꝫ ipſos opantes per ſuā prudētiam intēdē ad ɔſiderādū ea que ɔueniūt agere ſm pñs tpꝫ: ɔſideratis oī-bus particularib° circūſtātijs. ſicut opꝫ medicū facē in me-dicādo: ꝛ gubernatorē in regimine nauis. Quāuis autez hic ſermo ſit talis. i. vlr incert°: in pticulari aūt inenarrabi-lis: tn̄ attēptare debem° vt aliqō auxiliū ſuper h̄ hoī ɔfera-mus per qō. ſ. dirigat̄ in ſuis operib°. ℂ Deinde cū dicit.

Modus pcedendi hui° ſcie.

Qꝫ ea de qb° eſt ſcia moral' ſūt variabilia ſicut ē me-dicinalis.

Iudicium de ſingulis relinquit prudentie vniuſcuiuſ qꝫ non ſcie vel arti.

Sermo de moralib° i vlī ē icert°. In pticu-lari vō icer tior. ꝓbet hemun.

Qꝫ auxi-lium ab hac ſcia ad bn̄ viuendum.

ℂ Primum igiſ hoc ſpeculanduz qm̄ talia inata ſunt ab indigētia ꝛ ſupabūdantia cor-rūpi. (Opꝫ. n. de imanifeſtis manifeſtis ſi-gnis ꝛ teſtimonijs vti) queadmodū in for-titudine ꝛ ſanitate videmus. Supabundan-tia. n. gymnaſij ꝛ deficiētia corrūpunt forti-tudinē. Silr aūt ꝛ potus ꝛ cibi. Amplius ꝛ minus effecti corrūpūt ſanitatē. Que aūt cō-mēſurata ſunt faciūt ꝛ augent ꝛ ſaluant. Ita igiſ ꝛ intēperantia ꝛ fortitudine hꝫ: ꝛ alijs virtutib°. Qui. n. oīa timet ꝛ fugit ꝛ nihil ſu-ſtinet timidus efficitur. Et qui nihil oīno ti-met: ſed ad oīa vadit audax. Similr aūt ꝛ q oī voluptate potitur: ꝛ neqꝫ ab vna recedit intēperat° eſt. Qui aūt oēs fugit queadmo-dum agreſtis inſenſibilis. Corrūpitur eniz tēperantia ꝛ fortitudo a ſuperabūdantia ꝛ defectu: a medietate aūt ſaluatur.

Le. are.

ℂ Primū igr̄ illud ɔſiderādū qō iſtoꝝ ea nã eſt: vt defectu exceſſuqꝫ corrūpanſ: ceu in virib° ac ſanitate videm°. Opꝫ enī pro obſcuris: clara exēpla idūcē. Exceſſus. n. ac defect° laboꝝ: virēs corrūpūt. Eodē mō cibi ꝛ pot° nimis magni aut nimis puiſſanit atē corrūpūt: moderati faciunt augēt ɔſeruāt. ſic igr̄ i fortitudie ac tēpātia ꝛ aliīs ṽtutib°. Qui cūcta fugit ac formidat ꝛ nulli reſiſtit: timidus ē. Qui vō nihil oīno formidat: ſꝫ ad diſtis oīa vadit: temerari°. Itē q oī voluptate potiſ: nec vlla ſe abſtinet itēperās ē. Qui vō oēs fugit iſtar agreſtiū: iſenſibilis qdā eſt. Corrūpiſ. n. tē-perātia ꝛ fortitudo ab exceſſu ꝛ defectu: a medio aūt ſuaſ.

Argir.

ℂ Primū igiſ h̄ ɔtēplemur opꝫ: res iſtiuſmodi tales eē: vt a nimio corrūpanſ ꝛ pauco: vt in virib° videm° ac valitudīe fieri. Nā pro reb° obſcuris claris idicijs vtamur oꝫ. Nimij nāqꝫ labores paucīqꝫ vires corrūpūt. Silr pot° cibiqꝫ: tā ni-mij q̄ pauci valitudinē auferūt. Moderati vō faciūt au-gēt ꝛ ɔſuāt. Sic igiſ ꝛ i fortitudine: ac tēpantia ceteriſqꝫ ṽtutib° res ſeſe hꝫ. Qui nāqꝫ cuncta fugit atqꝫ formidat: nꝫ qcq̄ ſubire pferreqꝫ patiſ is timidus fit. Qui nihil oīa

timet: ſed aggredit̄ omnia is audax nimirū efficit̄. Simili mō qui voluptate omni potit̄ nec excipit vllam intemperans. Qui cunctas fugit perinde atq; agreſtes hoīes inſenſatus euadit. Etenim tam tēperātia q̄ fortitudo: a nimio quidē & pauco corrūpit̄: a mediocritate aūt ꝯſeruatur.

S. Tho.

Quales ops eē opōnes cāntes virtutem. Virtutes corrūpunt̄ p ſupabundātiam & effectum.

℃ Oſtendit quales opationes ſint que cauſent virtutē. Et circa h̄ duo facit. Primo oſidit ex qualib⁹ opationib⁹ cauſatur virt⁹. Scdo oſtendit q̄ ṽtus cauſata ſimiles opatiōnes ꝓducit. ibi. (Sed nō ſolū generationes &c̄.) ℃ Dicit ergo p̄mo h̄ eſſe primo ꝯſiderandum q̄ ṽtutes ſiue opationes cauſantes ṽtutes nate ſunt corrūpi ex ſuperabundantia & defectu. Et ad hoc manifeſtādum opꝫ aſſumere quedaꝫ manifeſtiora ſigna & teſtimonia. ſ. ea que accidūt circa ṽtutes corpis: que ſunt manifeſtiores q̄ ṽtutes aīe.

Exempla. In ṽtutibus corpis

Uidemus. n. q̄ fortitudo corpalis corrūpit̄ ex ſupabundantib⁹ gymnaſijs. i. exercitijs q̄buſdam corporalib⁹: quibus aliqui nuch decertabant. eo q̄ per nimiū laborē debilitat̄ virtus nālis corpis. Silr defectus hoꝝ exercitiorūꝫ corrūpit fortitudinē corpalem. q̄ ex defectu exercitij mēbra remanēt mollia & debilia ad laborandū. Et ſilr etiam eſt in ſanitate. Nam ſiue aliqs ſumat nimis de cibo vel potu: ſiue et minus q̄ oporteat corrūpit̄ ſanitas. Sed ſi aliquis per debitā menſuram vtat̄ exercitijs & cibis & potibus fiet in eo fortitudo corpalis & ſanitas augebit̄ & ꝯſeruabitur. Et ita ſe habet in virtutib⁹ aīe. puta fortitudine & tēperantia & alijs virtutibus.

In ṽtutibus moralibus. Timidus. Audax.

Ille. n. qui omnia timet & fugit & nihil ſuſtinet terribiliū efficit̄ timidus. Et ſilr qui nil timet & ad oīa pericula p̄cipitāter vadit: efficit̄ audax. Et ita et eſt ex pte tēperantie. Ille. n. qui potit̄ qualꝫ voluptate: & nullā vitat efficit̄ intēperat⁹. Qui aūt oēs vitat: ſicut hoīes agreſtes abſq; rōne ſeculariſte efficit̄ inſenſibilis. Nec tñ ex hoc accipit̄ q̄ ṽginitas que abſtinet ab oī delectatione venerea ſit vitiū.

Intēpat⁹. Solo tacite obōnis. Cōtra bonū virginitatis.

Tum q̄ p h̄ nō abſtinet ab oīb⁹ delectationib⁹. Tum q̄ ab his delectationib⁹ abſtinet ſm̄ rōnē rectam: quēadmodus et nō eſt vitioſum q̄ aliqui milites abſtinēt ab oīb⁹ delectationib⁹ venereis: vt liberius vacent reb⁹ bellicis. Hec aūt ideo dicta ſunt: q̄ tēperantia & fortitudo corrūpunt̄ ex ſupabūdātia & defectu: a medietate aūt ſaluant̄. Que qdem medietas accipit̄ nō ſm̄ quātitatem: ſed ſm̄ rōnem rectam. ℃ Deinde cum dicit.

Virtutes q̄ corrūpunt̄ a ſupabundātia et defectu ſaluātur a medietate.

℃ Sed non ſolū generationes & augmentationes & corruptiones ex eiſdem & ab eiſdē ſunt: ſed & operationes in eiſdem erūt. Et enim in alijs manifeſtiorib⁹ ita ſe habet. puta in fortitudine. Fit enim ex multū cibū ſumere & multos labores ſuſtinere. Et maxime poteſt hoc facere fortis. Ita aūt & in virtutibus. Ex recedere enim a voluptatibus efficimur tēperati. Et effecti maxime poſſumus recedere ab ipſis. ℃ Similr aūt in fortitudine. Aſſueti enim cōtēnere terribilia & ſuſtinere ipſa efficimur fortes. Et effecti maxime poſſumus ſuſtinere terribilia.

Le. are. ℃ Nec ſolum generationes & augmēta & corruptiones ex iiſdem & ab eiſdeꝫ ſunt: verū etiam operationes in iiſdem erunt. Nam & in alijs que euidentiora ſunt: idem accidit: veluti in virib⁹. Fiunt. n. vires ex capacitate multi cibi ac ex tolerātia multoꝝ laboꝝ. & hoc maxime facere robuſt⁹ pōt. Sic & in virtutib⁹: abſtinendo a voluptatib⁹: tēperati efficimur. Facti autem maxime poſſumus abſtinere.

Argu. ℃ At enim nō ſoluꝫ ortus & incrementa corruptioneſue ex eiſdem & ab eiſdē efficiuntur: ſed & operationes in eiſdem etiā erūt. Nam & in ceteris que ſunt manifeſta magis res ita ſeſe habere videt̄: vt in virib⁹. Uires enīꝫ nō tam copia cibi q̄ multoꝝ laboꝝ tolerantia cōparant̄. Et robuſtus ipſe multū ſumere cibuꝫ & multos labores tolerare maxime poteſt. Sic fit & in virtutib⁹ ipſis. Nam abſtinendo a voluptatib⁹ efficimur tēperati. Et facti iam tēperati maxime ab ipſis poſſumus abſtinere. Idem & in fortitudine fit. Etenim aſſueſcendo formidoloſas res parui pēdere ſubirecꝫ ipſas atq; ꝑferre fortes euadimus: factiq; fortes maxime res formidoloſas poterimus ferre.

S. Tho.

Q̄ ṽt⁹ ꝓducit opōnes ſiles eis ex qb⁹ gn̄atur. Exempla.

℃ Oſtendit q̄ ṽtus ſimiles opōnes ꝓducit eis ex qb⁹ generatur. Et dicit q̄ ex eiſdē operib⁹ ſiunt generationes virtutum & augmētationes & corruptiones. ſi ꝯtrario mō accipiantur. Et opationes virtutū generataꝝ in eiſdem conſiſtunt. Et h̄ pꝫ & in corporalib⁹: que ſunt manifeſtiora. Sicut enim fortitudo corpalis cauſat̄ ex hoc q̄ pōt multuꝫ ſumere cibū & multos labores ſuſtinere. Et quādo factus eſt fortis pōt iſta maxime facere: ita et habet ſe in ṽtutib⁹ aīe: q̄ ex hoc q̄ recedimus a voluptatib⁹ efficimur tēperati: & quando facti ſumus tēperati maxime poſſum⁹ recedere a voluptatib⁹. Et ſimiliter ſe habet in ṽtute fortitudinis: q̄ per hoc q̄ ſumus aſſueti ꝯtemnere & ſuſtinere terribilia efficimur fortes. Et facti fortes maxime hoc poſſumus facere: ſicut etiaꝫ ignis generatus ex calefactione poteſt maxime calefacere.

Lectio. iij.

Signum aūt opꝫ facere habituuꝫ ſupuenientem voluptatē vel triſtitiam operib⁹. Qui qdem enim recedit a corporalib⁹ voluptatibus & hoc ipſo gaudet tēperatus. Qui autē triſtatur intemperatus. Et qui qdem ſuſtinet pericula & gaudet vel non triſtatur fortis. Qui autem triſtat̄ timidus. Circa voluptatem enim & triſtitias eſt moralis virtus.

Le. are. ℃ Significatio aūt habituum et voluptate aut moleſtia que facta ſequit̄: deprehendi ꝯuenit. Qui abſtinet a corporeis voluptatib⁹: ſi ob h̄ ipſum gaudet: tēperans eſt. ſin moleſte fert: intēperans. Item qui pericula ſubit & gaudet aut certe nō dolet: fortis eſt. qui ꝟo dolet: timidus. Circa voluptates enim & dolores: virtus moralis ꝯſiſtit.

Argu. ℃ At qui ſignū habituuꝫ ſit oportet ea voluptas que ipſis actionib⁹ aduenit & idē īdem dolor. Qui nāq; a corporis abſtinet voluptatibus: ſi hoc ipſo gaudet temperans eſt. Sin moleſte fert intēperans. Rurſus qui pericula ſubit & gaudet: aut ſalteꝫ nō dolet fortis. Qui ꝟo dolet timidus eſt. Moralis nāq; virt⁹ circa voluptates doloreſq; ꝟſat̄.

S. Tho.

Quid ſit ſignū habitus gn̄ati.

℃ Poſtq̄ pħs oſidit quales debeāt eē opationes ex quibus cauſant̄ ṽtutes. hic oſtendit qd ſit ſignū virtutis iam gn̄ate. Et circa h̄ duo facit. Primo ꝓponit q̄ intēdit. Secundo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi (Propter voluptatē qdaꝫ &c̄.) ℃ Circa p̄mum ꝯſiderandū q̄ cū virtus ſimi'ia opet̄ his opōnib⁹ ex qb⁹ gn̄ata eſt vt ſupra dcm̄ eſt differt executio hꝰ opationis poſt ṽtutem & ante ṽtutes. Nā ante ṽtutem facit hō ſibi quādam violētiam ad operandū hꝰ. Et ideo tales opōnes hn̄t aliquā triſtitiaꝫ admixtā. Sꝫ poſt habitum ṽtutis gn̄ati hꝰ opōnes ſiunt delectabiles. Quia habitus ineſt p modū cuiuſdam nāe. Ex h̄ aūt eſt aliqd delectabile q̄ ꝯuenit alicui ſm̄ nām̄. Dicit ergo q̄ ſignuꝫ habituum iam gn̄atoꝝ vel bonoꝝ vel maloꝝ accipitur ex

Opō p̄cedēs habitū ṽtutis hꝫ triſtitiam admixtaꝫ. Sꝫ ſeq̄ns delectationem.

Exempla ad ppoſitū. delectatione vel triſtitia que ſuperuenit opationibus. Et h̄ ma niſeſtat per exēpla. Ille.n.qui in h̄ gaudet ꝙ recedit a voluptatibus corpalib⁹ eſt tēperatus:ꝗꝫ opaꝭ id qḋ eſt cōueniens ſuo habitui. Et ſilr ille qui ſuſtinet picula delectabiliter vel ad minus ſine triſtitia eſt fortis. Specialr eniꝫ in actu fortitudinis ſufficit nō triſtari:vt infra dicetur in.3. Capl̃o.xj. Ille aūt qui cuꝫ triſtitia picula ſuſtinet timidus eſt. Cauſam aūt eius:qḋ dixit aſſignat ex h̄ ꝙ oīs moralis virtus eſt circa voluptates ꝛ triſtitias. Quod qdē nō eſt ſic intelligendū:ꝙ oīs virtus moralis ſit circa voluptates ꝛ triſtitiam:ſicut circa ppriā mām. Mā.n.viuuſcuiuſqꝫ v̄tutis moralis eſt id circa qḋ modū ratio imponit. Sicut iuſtitia circa opōnes que ſunt ad alteꝝ. Fortitudo circa timores ꝛ audacias. Tēperantia circa quaſdā delectationes. Sed ſicut diceꝭ in.7.huius delectatio eſt principalis finis oium v̄tutuꝫ moraliū. Hoc.n.reqriꝭ in oī v̄tute morali:vt aliqs delecteꝭ ꝛ triſteꝭ:in qbus opꝫ. Et ſm hoc hic dicit ꝙ moralis v̄tus eſt circa voluptates ꝛ triſtitias:ꝗꝫ intētio cuiuſlibet v̄tutis moralis eſt ad hoc qḋ aliqs recte ſe hēat in delectando ꝛ triſtando. ℭ Deinde cum dicit.

Rāo dr̃ moral' is ſo ſit circa delectatōes ꝫ triſtitias

ℭ Propter voluptatē qdē enim mala operamur. Propter triſtitiam aūt a bonis recedim⁹. Propter quod oportet duci qualiter ꝯfeſtim ex iuuenib⁹:vt Plato ait. Quare ꝛ gaudere ꝛ triſtari in quib⁹ oportet. Recta enim diſciplina hec eſt.

Le. are. ℭ Nam ppter voluptatez improba facimus.ꝛ ppter moleſtiam bn̄ facere omittimus. Itaqꝫ ab ipſa adoleſcētia iſtitutos eſſe ꝯuenit:vt Plato inquit. Ut pro qbus opꝫ gaudeamus ac doleamus. Hec enim recta eſt diſciplina.

Argir. ℭ Ob voluptatem enim res improbas agimus. Ob dolorē ꝓ res poſt habem⁹ honeſtas. Quapropter hoīes ab ipſa ſtatī adoleſcētia:vt inqt Plato:ita inſtitutos eē oportet: vt ījs gaudeant doleantqꝫ:qbus dolere gaudereqꝫ oportet. Hec eſt enim educatio ac eruditio recta.

S.Tho.

Rōnes q̄tuor ſūpte ex hīs q̄ ptinēt ad delectationē. Prima. Delectationū ꝯcupiſcētia inducit ad malum timor,ꝯo triſtitiā retrahit a bōis. Recta iuuenū diſciplina ꝛ educatio.

ℭ Probat ꝓpoſitū. Et p̄ rōnib⁹ ſumptis ex his que ptinēt ad v̄tutē. Scḋo ex pte ipſius hoīs v̄tuoſi.ibi.(Fiet autem vtiqꝫ ꝛc̃.) ℭ Circa p̄ᵐ ponit q̄ttuor rōnes. Quaꝝ p̄ſumitur ex ſtudio hoīuꝫ tēdētium in v̄tute. Oñſum eſt.n.ſupra ꝙ ex eiſdē ꝯrio mō factis v̄tus gn̄aꝭ ꝛ corrūpiꝭ. Uidem⁹ enim ꝙ p voluptatē ꝛ triſtitiaꝫ v̄tus corrūpiꝭ. Quia ppꝭ ꝯcupiſcētiaꝫ delectationū opamur mala. pp triſtitiā quā timem⁹ in laborib⁹ honeſtis:recedimus a bonis.i.v̄tuoſis opib⁹. Vn̄ ſicut Plato dixit:opꝫ eū qui tēdit ad v̄tutē ſtatim a iuuentute aliq̄lr manuduci:vt gaudeat ꝛ triſteꝭ:de qb⁹ opꝫ. Hoc eſt.n.recta diſciplina iuuenū:vt aſſueſcāt ꝙ delecteꝭ in bonis opib⁹:ꝛ triſteꝭ de malis. Et ideo īſtructores iuuenū cū bn̄ faciūt applaudūt eis. cū male faciūt increpant eos. ℭ Scḋam rōnem ponit ibi.

ℭ Adhuc autē ſi virtutes ſunt circa actus ꝛ paſſiones. Omni aūt actui ꝛ paſſioni ꝯſequitur delectatio ꝛ triſtitia. Et ppter hoc vtiqꝫ erit virtus circa delectationes ꝛ triſtitias.

Le. are. ℭ Preterea ſi virtutes ſunt circa actus ꝛ affectus.oēm ꝓ affectum ꝛ actum ſequitur voluptas aut dolor:virtus circa voluptates ꝛ dolores erit.

Argir. ℭ Preterea ſi v̄tutes ſunt circa actiones atqꝫ affect⁹. Oēm ꝓ affectū ꝛ actionē oēm voluptas ſequiꝭ:aut dolor. Uirtus ob idipſum etiam circa voluptates doloreſqꝫ verſaꝭ.

S.Tho.

Rō ſcḋa. ℭ Que qdem ſumiꝭ ex mā virtutis moralis in hunc moduꝫ. Oīs virtus moralis eſt circa actus:ſicut iuſtitia:que eſt circa emptiones ꝛ vēditiones:ꝛ alia hꝫ:vel circa paſſiones ſicut māſuetudo:que eſt circa iras:ꝛ ſic de aliīs. Sed ad oēm paſſionē ſequiꝭ delectatio vel triſtitia. Quia paſſio anime nihil aliud eſt q̄ꝫ motus appetitiue v̄tutis in pſecutione boni vel in fuga mali. Cū ergo ꝯuenit bonuꝫ in qḋ appetitus tendit vel cum vitat malū qḋ refugiebat:ſequiꝭ delectatio. Quando aūt eſt ecōuerſo ſequiꝭ triſtitia. Sicut iratus quando ꝯſequiꝭ vindictam letaꝭ:ꝛ ſimilr timidus:quando euadit pericula. Quando aūt econuerſo ſe habet triſtaꝭ. Relinquiꝭ ergo ꝙ oīs virtus moralis ſit circa delectationes ꝛ triſtitias:ſicut circa quedaꝫ finalia. ℭ Tertiam rationem ponit ibi.

Paſſio aīe quid. Quomō ad paſſiōes ſeqꝭ delectatio vel triſtitia.

ℭ Demonſtrāt aūt ꝛ pene facte ppter hec. Medicine.n.quedā ſunt. Medicine autēꝫ per contraria innate ſunt fieri.

Le. are. ℭ Oſtendunt hoc pene que propterea infliguntur. Sunt enim medicine quedam. Medicinarum autem ea natura eſt:vt per contraria fiant.

Argir. ℭ Indicant id ita eſſe ꝛ pene:quippe cuꝫ per ipſos fiant dolores. Sunt enim medicamenta quedam. Medicamenta autem per contraria fiunt.

S.Tho.

Rō tertia. Pene p vitiīs inflicte amaris potionib⁹ cōparanꭏ.

ℭ Et ſumiꭏ ex medicina anime. Sicut eniꝫ medicine ad ſanitatem reſtituēdam ſunt quedam amare potiones exhibite ꝛ delectabiles ſubtracte:ita ēt ꝛ pene ſunt q̄dā medicine ad reparādam v̄tutē. Que qdē fiūt p ſubtractionē aliquaꝝ delectationū vel adhibitionē aliquaꝝ triſtitiaruꝫ. Quia medicine nate ſūt fieri p ꝯria:ſicut qn̄ ſupabūdat calor:medici adhibēt frigida. Ergo ēt v̄tus moralis eſt circa aliq̄s delectatiōes ꝛ triſtitias. ℭ Quartā rōnē ponit ibi.

ℭ Adhuc ſicut prius diximus. Oīs anime habitus a quibus inatus eſt fieri deterior ꝛ melior: ad hec ꝛ circa hec naturam habet. Propter voluptates eniꝫ ꝛ triſtitias prauī fiunt in proſequendo has ꝛ fugiendo: vel quas non oportet:vel quando non oportet: vel vt non oportet:vel qualitercunqꝫ aliter a ratione determinaꭏ. Ideoqꝫ determinant virtutes impaſſibilitates quaſdam ꝛ quietes. Non bene autem quoniam ſimpliciter dicunt. Sed vt non oportet:ꝛ quando non oportet:ꝛ quecunqꝫ alia apponuntur. Supponitur ergo virtus eſſe talis circa voluptates ꝛ triſtitias optimorum operatiua. Malitia autem contrariorum.

Le. are. ℭ Preterea vt ſupra diximus:oīs habitus animi ad illa ꝛ circa illa nām hꝫ que talia ſunt:vt illū meliorē aut deteriorē efficiāt. Sed p voluptates ꝛ dolores praui fiūt:ſequēdo ꝛ fugiēdo:vel quas nō opꝫ:vel qn̄ non opꝫ:vel quotiens aliter a rōne preſcribenꭏ. Quapropꭏ v̄tutes diffiniūt tranqllitates quaſdam ꝛ quietes.nō tn̄ bene:qḋ ſimplr dicunt:ſꝫ nō vt opꝫ:ꝛ quando ꝛ quotcūqꝫ alia adiunguntꭏ. Subeſt igitur virtutem eſſe circa voluptates ꝛ dolores: optimorum operatricem. Uitium autem contra.

Argir. ℭ Preterea omnis habitus animi vt ꝛ antea diximus: ad eas res ꝛ in his ſuam hꝫ naturā:a qbus deterior:meliorqꝫ efficiꭏ. At ob voluptates doloreſue praui habitus fiūt:ex eo ſane q: perſequunꭏ hoīes atqꝫ fugiūt aut quas ꝛ quos non opꝫ:aut cum nō opꝫ:aut quēadmodum non oportet aut quot modis aliīs a ratione talia p̄ſcribunꭏ. Quapropter ꝛ ſunt qui definientes virtutes:affectuū ipſas inquunt.

eſſe vacuitates tranquillitateſue quaſdam. Sed nõ recte qꝛ ſimpl'r dicũt ⁊ nõ addũt vt oportet: ⁊ qñ oportet: ⁊ cetera que adduntur. Uirtus ergo talis ſupponitur eē facultas agendi res optimas circa voluptates atq̃ dolores: vitiũ autem contrarium.

S. Tho.

Nõ q̃rta. ¶ Que ſumit̃ ex eo qd̃ eſt ↄtrarium ⁊ corruptiuũ virtutis. Et dicit ꝙ oĩs habitus natũ habet ad hec ⁊ circa hec operanda: qb⁹ fit deterioꝛ ⁊ melioꝛ. i. a qbus auget̃ in bonitate ſi ſit habit⁹ bonus. vel in malitia ſi ſit malus: vel põt intelligi: a qbus natus eſt fieri deterioꝛ vel melioꝛ. i. a qbus natus eſt generari vel augeri: qd̃ eſt fieri melioꝛẽ: ſiue corrũpi vel diminui: qd̃ eſt fieri deterioꝛẽ. Uidemus aũt ꝙ homines fiunt praui per corruptionẽ virtutis: ex eo ꝙ ſequitur voluptates ⁊ fugiũt triſtitias vel quas nõ opꝫ: vel quãdo nõ opꝫ: vel qualitercũq̃ aliter declinet aliq̃s a rõne recta. Et ex hac occaſione moti fuerũt ſtoici: vt dicerent ꝙ virtutes ſunt quedã impaſſibilitates ⁊ q̃etes. Quia. n. videbant ꝙ hoĩes fiunt mali per delectationes ⁊ triſtitias: ↄſ eſſe putauerũt ꝙ virt⁹ in hoc ↄſiſtat ꝙ oĩno trãſmutationes paſſionũ ceſſent. Sed in h̃ male dixerunt: qd̃ totaliter a virtuoſo volũt excludere oĩes paſſiones. Pertinet. n. ad bonum rõnis vt reguleť per eã appetit⁹ ſenſitiuus cuius motus ſunt paſſiones. Uñ ad v̾tutẽ nõ ptinet ꝙ excludat oẽs paſſiones: ſꝫ ſolũ inoꝛdinatas: que. ſ. ſunt: vt non opꝫ: ⁊ qñ nõ opꝫ: ⁊ quecũq̃ alia adduntur ptinẽtia ad alias circũſtãtias. Ex his g̃ ↄcludit ſupponẽdũ eē ꝙ circa voluptates ⁊ triſtitias virtus optima opereť. Malitia aũt que eſt habitus virtuti contrarius mala. ¶ Deinde cum dicit.

Marg.: Homines praui fiunt ex eo qꝛ ſequunť delectatiões ⁊ fugiũt triſtitias inoꝛdinate.

Marg.: Improbatur opinio ſtoicorũ.

¶ Fiet autem nobis manifeſtum ex his adhuc de eiſdem. Tribus enim exiſtentibus que circa electiones: ⁊ tribus que in fugis bono conferente delectabili: ⁊ tribus cõtrarijs malo nociuo triſti. Circa hec quidem omnia bonus directiuus eſt: malus aũt peccans: maxime aũt circa delectationem. Cõmunis enim hec animalibus ⁊ oĩbus que ſub electione aſſequuntur. Etenim bonum ⁊ conferens ⁊ delectabile videtur.

Le. are. ¶ Probat etiam illud qd̃ oĩa tria ad capiendum repudiandumq̃ ↄſilium ptineant: honeſtũ. vtile. voluptarium: ⁊ tria his ↄtraria: turpe. inutile. moleſtũ. bonus qdeꝫ ⁊ hec omnia recte conſequitur. malus v̾o aberrat. ſed p̾cipue circa voluptatem. Hec enim cõmunis eſt animantibus. ⁊ cuncta que in electionem cadunt: ſubſequitur. Nam ⁊ honeſtum ⁊ vtile iocundum videtur.

Argir. ¶ Fuerit aũt nobis de ipſis: ⁊ ex his etiam manifeſtiꝰ. Nam cũ tria ſint ob que quiſpiã expetit: honeſtũ: vtile: iocũduꝫ. Et tria illis ↄtraria ob que fugit: turpe: inutile: atq̃ moleſtum. Bonus quidem vir circa hec oĩa recte agit. Malus aũt peccat. Et maxime circa voluptatẽ. Hec enim ⁊ cõmunis eſt aĩalib⁹: ⁊ oĩa que in expetitioneꝫ cadũt comitatur. Quippe cum ⁊ honeſtũ: ⁊ vtile videať eſſe iocũdum.

S. Tho.

Rationes ad idẽ ſumpte ex pte hoĩs ꝑtuor. ſ. Prima. Bonũ triplex. Malum triplex. De cõitate ¶ Inducit ad ꝓpoſituꝫ alias q̃tuoꝛ rõnes ſumptas ex pte hoĩum: ex qb⁹ ineſt v̾tus ⁊ delectatio ⁊ triſtitia. Quaꝝ p̾ ſumiť ex cõitate delectationũ. Et dicit ꝙ tria ſunt que cadũt ſub electione humana. ſ. bonũ. i. honeſtũ: ↄferẽs. i. vtile ⁊ delectabile. Quib⁹ tria ↄ̾riant̃. ſ. malũ. i. vitiuꝫ qd̃ opponiť honeſto nociuũ: qd̃ opponiť vtili: ⁊ triſte: qd̃ opponiť delectabili: circa oĩa aũt hec bon⁹ recte ſe hꝫ. Malus aũt hõ peccat ⁊ p̾cipue circa delectationẽ que eſt cõioꝛ inter p̾dicta duplici cõitate. Primo qdem q̃tum ad ea que delectanť. delectatio. n. inuenit̃ in oĩb⁹ aĩalib⁹: qꝛ nõ ſoluꝫ eſt ſm ptem intellectiuã: ſꝫ eſt ẽt ſm ſenſitiuã: ſed vtile ⁊ honeſtũ ptinent ad ſolã ptẽ intellectiuã. Nã honeſtum eſt ꝙ ſit ſm rõnẽ. vtile aũt importat oꝛdinẽ alicui⁹ in alteꝝ. Oꝛdinare aũt ꝓpꝛiũ eſt rõnis. Alia aũt cõitas eſt ex pte ipſarum reꝝ de qb⁹ eſt delectatio. ↄſequit̃. n. ad oĩa que cadũt ſub electione. honeſtũ. n. eſt delectabile hoĩ ſm ꝙ eſt ↄueniens rõni. vtile aũt eſt delectabile ꝓp ſpem finis. Nõ autẽ eſt ecõuerſo ꝙ oẽ delectabile ſit vtile vel honeſtũ: vt pꝫ in delectationib⁹ ſm ſenſum. ¶ Scd̃am aũt rõnẽ ponit ibi.

Marg.: te delectationis.

¶ Adhuc autem ex puero omnibus nobis cõnutritur. Propter quod difficile eſt conterere hanc paſſionem cõparatam vite.

Le. are. ¶ Cũctis ẽt nob̃ a pueritia ſil' educata eſt. Quapp arduũ eſt hanc rem inſitam penitus vite noſtre reijcere.

Argir. ¶ Preterea cũctis vna cũ hoĩb⁹ ab ipſis in cunabulis eſt enutrita. Quapp arduũ eſt hũc affectũ inſitũ vite extrudere.

S. Tho.

Scd̃a rõ. Delectatio ẽ nobis ab ipa pueritia ↄnaturalis. ¶ Que ſumit̃ ex cõnãlitate delectationis: ſimul. n. cũ oĩb⁹ nutrit̃ a pueritia ipſa delectatio: qꝛ puer mox natus delectatur in lacte. Et ideo difficile eſt ꝙ hõ poſſit ſubiugare hanc paſſionẽ que cõparatur vite: in hoc. ſ. ꝙ incepit cum hoĩe a p̾ncipio vite. Et ideo circa delectationẽ maxime eſt virtus moralis. ¶ Tertiam rõnem ponit ibi.

¶ Regulant aũt operationes hi quidẽ magis: hi qdeꝫ minus delectatione ⁊ triſtitia. Propter hoc igitur neceẽ eſt circa hec eẽ omne negociuꝫ. Non. n. parũ in operationes bene vel male gaudere ⁊ triſtari.

Le. are. ¶ Regimus autẽ actus nros: alij magis: alij minus per voluptatẽ ⁊ doloꝛem. Ob hoc igiť neceſſe eſt totum negociũ circa illa verſari. Non parum eſt enim ad res gerendas pꝛobe aut impꝛobe letari aut dolere.

Argir. ¶ Iudicamus ẽt ⁊ actiões ipſas: alij magis: alij min⁹ voluptate atq̃ doloꝛe. Idcirco totũ ipm negociũ circa hec eſſe neceẽ. Nõ. n. paꝝ p̾t ad act⁹ bñ aut male gaudẽ aut dolẽ.

S. Tho.

Rõ tertia. Quibus opõnibus intendunt hoĩes ⁊ a qbus abſtinent. ¶ Que ſumiť ex hũano ſtudio. Oẽs. n. hoĩes regulãt operationes ſuas delectatione ⁊ triſtitia: vt. ſ. operationib⁹ intẽdentes in qbus delectãtur: ⁊ ab eis abſtinentes de quibus triſtantur. Et ideo neceſſe eſt ꝙ circa delectationẽ ⁊ triſtitiam ſit totum negocium moꝛalis virtutis: que. ſ. oꝛdinatur ad bene operandum. Nõ eniꝫ parũ pertinet ad operationes ꝙ aliq̃s bene vel male gaudeat vel triſtetur. Quia ſi gaudet de bonis bene operatur. Si auteꝫ de malis male. ¶ Quartam rõnem ponit ibi.

¶ Adhuc autẽ difficilius voluptati pugnare q̃ꝫ ire queãdmodum ait Heraclitus. Circa difficilius autẽ ſemper ⁊ ars fit ⁊ virtus. Etenim bene ⁊ melius in hoc. Quare ⁊ ꝓpter hoc circa delectationes ⁊ triſtitias omne negocium ⁊ virtutis ⁊ politice. ¶ Qui quidem enim bene his vtitur bonus erit. Qui autem male malus.

Le. are. ¶ Inſuper difficilius eſt voluptati repugnare: q̃ꝫ ire. vt Heraclitus inquit. Circa difficilioꝛa v̾o ſemper ars virtuſq̃ exiſtit. Nam bene: in hoc melius eſt. Itaq̃ ob id quoq̃ circa voluptates ⁊ doloꝛes totum negocium eſſet virtutis ⁊ ciuilis. Nã qui bñ his vtiť: bonus erit: qui male malus.

Argir. ¶ Difficilius eſt etiam vt Heraclito placet voluptati repugnare q̃ꝫ ire. At circa difficilius ſemper ⁊ ars fit ⁊ virtus.

Id enim

Id enim quod in hoc efficit bene per ſe abdiuus eſt. Quare propter hoc etiam circa voluptates doloreſqʒ totuʒ negocium eſt ⁊ ipſius virtutis: ⁊ ciuilis etiam facultatis. Qui nãqʒ bene his vtitur bonus erit. Qui vero male malus.

S. Tho.

Rõ ĝris. Heraclit. ¶ Que ſumitur ex cõparatione eius ad irã: q2 vt dixit Heraclit⁹ difficilius eſt pugnare ↄtra voluptatem q̃ ↄtra iram quãuis bñ pugnare ↄtra irã videat difficillimũ ꝓpter eius impetũ. Sed ↄcupiſcẽtia delectationis ⁊ cõior eſt maior ⁊ magis durat. Circa difficilius aũt ſemp ↄſiſtit ars ⁊ virtus. Nã in facilibus qlʒ põt bñ operari. Sed bñ operari in difficilibus eſt ſolũ habẽtis virtutem ⁊ artem. Et ideo manifeſtũ eſt ex p̃dictis ꝙ totuʒ negocium virtutis ⁊ politice .i. ciuilis cõuerſationis ↄſiſtit circa delectationes ⁊ triſtitias. Quibus qui bene vtitur: bonus erit. Qui male aũt vtitur erit malus. ¶ Deinde cum dicit.

Ars ⁊ vir⁹ verſant circa difficile

¶ Quoniam qdem igitur ⁊ virtus circa delectationes ⁊ triſtitias. Et quoniam ex quibus fit ab his ⁊ augetur ⁊ corrũpitur: non ſimiliter factis. Et quoniam ex quib⁹ fit circa hec ⁊ operatur dictum eſt.

Le. are. ¶ Eſſe igit virtutem circa voluptates ⁊ dolores: ⁊ ex qbus fit: ab eiſdem augeri: atqʒ aliter factis corrumpi: ⁊ circa illa operari ex quibus fit: ſatis dictum eſt.

Argir. ¶ Dictum ſit igit virtutẽ circa voluptates doloreſqʒ verſari: ⁊ ex qb⁹ fit: ab his ipſis augeri: ⁊ cum nõ eodẽ mõ fiunt corrumpi: ⁊ circa illa etiam operari ex quibus eſt orta.

S. Tho.

Epilogus ¶ Epilogat que dicta ſũt. ſ. ꝙ virtus ſit circa delectationes ⁊ triſtitias: ⁊ ꝙ eadeʒ ſunt ex qb⁹ virtus gñatur ⁊ augetur. ⁊ ex quibus etiam corrũpitur ↄtrario modo factis ⁊ eadẽ ſunt ex qb⁹ gñatur virtus: ⁊ que operat virtus iam gñata.

Lectio. iiij.

Queret autem vtiqʒ aliqs qualiter dicimus. quoniam oportet qdeʒ iuſta operantes iuſtos fieri: tẽperata aũt temperatos. Si eniʒ operantur iuſta ⁊ temperata iam ſunt iuſti ⁊ tẽperati: quẽadmodum ſi grãmatica ⁊ muſica grãmatici ⁊ muſici.

Le. are. ¶ Sed queret fortaſſe qſpiaʒ quẽadmodũ dicimus: qð iuſta agendo iuſtos: ⁊ modeſta modeſtos fieri opʒ. Nam ſi iuſta ⁊ modeſta agũt: iam ſunt iuſti: ⁊ modeſti. ceu ſi grãmatica ⁊ muſica: grãmatici ⁊ muſici.

Argir. ¶ Dubitauerit aũt quiſpiam quonã modo dicimus iuſta agẽtes iuſtos ⁊ tẽperata tẽperatos fieri oportere. Nã ſi iuſta tẽperataqʒ agũt: iã iuſti ſunt ⁊ tẽperati: ꝑinde atqʒ ſi grãmatica muſica ve faciunt: grãmatici ſunt atqʒ muſici.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ phs oñdit ꝙ virtutes cauſant ex operib⁹. h̃ mouet
Dubitatiõ quãdam dubitatione. Et circa h̃ tria facit. Primo mouet dubitationẽ. Scdo ſoluit eaʒ ibi. (Uel neqʒ in artib⁹ ⁊c̃.) Tertio ex determinatione q̃onis īducit ↄnem ꝑncipalẽ intẽtam. ibi. (Bñ igit dr̃ ⁊c̃.) ¶ Eſt ğ dubitatio quam p̃mo mouet talis: ut̃ ita ſe hʒ in virtutib⁹ ſicut in artibus ſed in artibus ita ſe habet ꝙ nullus operat opus artis niſi hñs artem ſicut nullus facit opa grãmaticalia niſi grãmaticus exiſtẽs neqʒ opa muſicalia niſi muſicus exñs. Ergo ita ſe habebit in virtutib⁹: ꝙ qcũqʒ facit opa iuſta eſt iam iuſtus: ⁊ qcũqʒ facit opa tẽperata eſt iã tẽperat⁹. Nõ ğ videt veruʒ eſſe qð dictũ eſt: ꝙ hoĩes faciendo iuſta fiunt iuſti: ⁊ faciẽdo tẽperata fiunt tẽperati. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uel neqʒ in artibus ita habet. Contingit enim grãmaticũ qd facere a caſu ⁊ alio ſuppoſito. Tunc igitur grãmaticus ſi grãmaticum qd faciat ⁊ grãmatice: hoc autem eſt ſm eam que in ipſo eſt grãmatica.

¶ Uel nõ in artibus ita ſe habet. Nam fieri põt: vt grãmaticum qd agat fortuito ⁊ alio ſuppoſito. Tunc igit grammaticus erit cum grãmaticum aliqd ⁊ grãmatice faciet. Hoc eſt ſm eam grãmaticam que in ipſo eſt. Le. are.

¶ An nec in artibus res ita ſe habet: fieri nãqʒ põt: vt grãmaticum aliqð quiſpiã faciat ⁊ fortuna ⁊ alio admonẽte. At tũc erit grãmaticus cũ ⁊ grãmaticũ qppiaʒ ⁊ grãmatice faciet: id eſt ſm eam que eſt in ipſo grãmaticã artem. Argir.

S. Tho.

¶ Soluit dubitationeʒ predictam. Et p̃ interimẽdo id qð aſſumebat de artib⁹. Scdo interimendo ſilitudinẽ que apponebat inter virtutes ⁊ artes. ibi. (Adhuc aũt neqʒ ſile ⁊c̃.)
¶ Dicit ğ p̃mo ꝙ in artib⁹ nõ ita ſe hʒ: ſicut aſſumebat. ſ. ꝙ quicũqʒ facit grãmaticalia iã ſit grãmatic⁹. Contingit enĩ qñqʒ ꝙ aliqs idiota a caſu ꝓnũciet ↄgrueʒ locutionẽ qñqʒ etiam h̃ ↄtingit alio ſuppoſito ad cui⁹. ſ. exẽplar operetur. puta ſi aliqs minus repreſentet locutioneʒ ↄgruam quã aliqs grãmaticus ꝓfert. Sed tũc aliqs eſt iudicãdus grãmaticus qñ facit opus grãmaticale ⁊ grãmaticalr̃. i. ſm ſciam grãmatice quam hʒ. ¶ Deinde cum dicit. Ro ſia q̃õnis ſolutio; Cũ aliqs eſt iudicandus grammatic⁹ vel virtuoſus

¶ Adhuc aũt neqʒ ſimile eſt in artib⁹ ⁊ in virtutibus. Que enim ab artib⁹ fiunt bene hñt in eis. Sufficit igitur hec qualiter habentia fieri. Que aũt ſm virtutes fiunt neqʒ ſi hec qualiter habeant iuſte vel tẽperate operata ſũt. Sed ſi operans qualiter hñs operetur. ¶ Primum qdem ſi ſciens. Deinde ſi eligens ⁊ eligens ꝓpter hec. Tertium aũt ⁊ ſi firme ⁊ imobiliter habeat ⁊ operetur. Hec aũt ad alias qdem artes non cõnumerãtur preter ipſum ſcire. Ad virtutes aũt ſcire quidem parũ aut nihil põt. Alia aũt non parũ: ſed omnia poſſunt que ex multotiens operari iuſta ⁊ temperata adueniunt.

¶ Preterea nequaq̃ ſimile eſt in artib⁹: ⁊ virtutibus. Nã que ab arte ꝓcedunt: laudem in ſe hñt. Quare ſufficit illa ſic exiſtere. Sed que a virtute ꝓficiſcunt: nõ ſatis eſt: ſi ipſa iuſte quodãmodo ſe hñt ⁊ modeſte agant. ſed ſi agens ita egerit. p̃mo ſi ſciens. Scdo ſi eligens. ⁊ eligens ꝓpter ipſa. Tertio ſi certo ⁊ imobili iudicio agat. Ad ceteras vero artes habendas: nihil hoꝝ requiritur preterq̃ ſcientia. At in virtutibus ſcire ipſum: paruʒ eſt: aut nihil. Uſus vero atqʒ exercere plurimum: imo totum valet. Utpote que ex frequenti actione iuſtoꝝ modeſtoꝝumqʒ proueniat. Le. are.

¶ Preterea nec ſimile in artibus ⁊ in virtutibus eſt. Nã ea que ab artibus fiunt: bonũ ipſum in ſeipſis habent. Sufficit igit: ſi ipſa aliquo modo ſeſe habẽtia fiant. At ea que a virtutibus prodeunt nõ iuſte aut temperate agunt: ſi ſint iuſta aut temperata. Sed ſi ⁊ agens ſic ſeſe habens agat. Primo qdem ſi ſciens. Deinde ſi eligens ⁊ eligens: ꝓpter ipſa. Tertio ſi firmo aĩo ac imutabili agat. Hec auteʒ ad habitus qdem ceteros habẽdos non reqruntur p̃ter ipſum ſcire. Ad virtutes aũt ſcire qdem parum aut nihil põt. Cetera vero nõ parum ſed totũ poſſunt. Que qdem ⁊ ex eo q2 perſepe res iuſte temperateqʒ aguntur proueniunt. Argir.

S. Tho.

¶ Ponit 2ᵐ ſolonẽ. Circa quã duo facit. Primo ſterimit ſilitudinẽ artiũ ad ṽtutẽ. Scðo ꝯcludit ſolonẽ. ibi. (Res
Diſſilitudo inter artẽ ⁊ virtutem. gdẽ igiť iuſte ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo pmo ꝙ nõ eſt ſile in artibus ⁊ virtutib⁹. Quia opa que fiunt ab artib⁹ bñt in ſeipſis ꝙ ptinet ad bñ eẽ artis. Cui⁹ rõ eſt: qꝛ rõ eſt ars recta factibi
Ars. Lec. 3. Factio. lium: vt dicet in. 6. hui⁹. Facere aũt eſt opatio trãſiẽs in exterioꝛẽ mãm. Talis aũt actio eſt pfectio facti. Et iõ in hꝫ actionib⁹ bonum ꝯſiſtit in ipſo facto. Et iõ ad bonũ artis ſufficit ꝙ ea que fiunt bene ſe hñãt. Sed ṽtutes ſunt prĩ
Virtus. actionũ: que nõ trãſeũt in exterioꝛẽ mãm: ſ; manẽt in ipſis agẽtib⁹. Unñ tales actiones ſũt pfectiones agẽtiũ. Et ideo bonũ haꝝ actionũ in ipſis agẽtib⁹ ꝯſiſtit. Et iõ dicit ꝙ ad h ꝙ aliq̃ fiãt iuſte vel tẽperate nõ ſufficit ꝙ opa que fiunt bñ ſe hñãt: ſed reqriť ꝙ operans debito mõ opeť. In quo
Primũ virtutis conditio. mõ tria dicit eẽ attẽdenda. Quoꝝ pᵐ ptinet ad itellectũ ſiue ad rõnẽ: vt. ſ. qui facit opus ṽtutis nõ opeť ex ignoꝛãtia vel a caſu: ſed ſciat qd faciat. Scðm accipiť ex pte virtutis appetitiue. In quo duo attẽdunť. Quoꝝ vnũ eſt: vt non opeť ex paſſione: puta cũ facit ex timoꝛe aliqꝺ opus virtutis: ſed opereť ex electione: ita ꝙ electio opis virtuoſi nõ ſit ꝑpter aliqd aliud: ſicut cũ aliqs opať opus ṽtutis ꝑpter lucrũ: vel ꝑpter inanẽ gloꝛiã. S; ſit ꝑpter h. ſ. ꝑpť ipm opus ṽtutis qꝺ ſcðm ſe placet ei qui hꝫ habitum ṽtutis tanq̃ ei ꝯueniẽs. Tertiũ aũt accipiť ſcðm rõnẽ habit⁹: vt. ſ.
Tertia. aliqs firme. i. ꝯſtãter q̃ntum ad ſeipm imobiliť: id eſt a nullo exterioꝛi ab h remoueať: qui hñãt electionẽ ṽtuoſam ⁊ opeť ſcðm eã. Ad artes aũt nõ reqriť niſi pmũ hoꝝ: qꝺ eſt
Qꝛ ad artem ſufficit ſcia: q̃ tñ parũ pficit ad ṽtutẽ. Alio acquirũť ea in q̃bus ꝯſiſtit rõ ṽtutis. ſcire. Põt. n. aliqs eẽ bonus artifex etiã ſi nunq̃ eligat opari ſcðm artẽ: vel ſi nõ pſeueret in ſuo ope. Sed ſcia paruũ vel nullũ hꝫ momẽtũ ad h ꝙ hõ ſit ṽtuoſus. Sed totũ ꝯſiſtit in aliis. Que qdẽ adueniũt hoi ex frequẽti opatione virtuoſa. Et ſic imobiliť ſe hꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Res qdem igitur iuſte ⁊ temperate dicũtur quando ſunt tales quales vtiq; iuſtus ⁊ temperatus operabitur. Juſtus autem ⁊ tẽperatus eſt non qui hec operatur: ſed qui vt iuſti ⁊ temperati operantur.

Le. are. ¶ Res enim tũc iuſta ⁊ modeſta dĩ: qñ talis eſt: qualem iuſtus ⁊ modeſtus ageret. Juſtus aũt ⁊ modeſtus eſt: non q hec agit: ſed qui ſic agit vt iuſti ⁊ modeſti agunt.

Argir. ¶ Res igitur iuſte tẽperateq; dicunť: cum ſunt tales q̃les vir iuſtus ageret aut tẽpatus. Juſtus aũt ac tẽperatus eſt nõ is q hec agit: ſ; qui ſic ẽt agit vt iuſti tẽperatiq; agũt.

S. Tho.

Scða ꝑs ſolo. ¶ Concludit ſolonẽ pdicte dubitationis. Et dicit ꝙ res q̃ fiunt dicunť iuſte ⁊ tẽperate: que ſunt ſiles illis q̃s iuſtus ⁊ tẽperatus opať: ſed nõ opꝫ ꝙ quicũq; hec opať ſit iuſt⁹ ⁊ tẽperatus: ſ; ille qui ſic ea opať: ſicut opanť iuſti ⁊ tẽperati. ſ. ſcðm tria pmiſſa dĩ iuſtus ⁊ tẽperat⁹. Sic igiť hoies p operanť iuſta ⁊ tẽperata nõ eodẽ mõ quo iuſti ⁊ tẽperati
Dubitatiõ Solutio. vtunť ⁊ ex talib⁹ opationib⁹ cauſať habit⁹. Si q̃s aũt queraẗ q̃liter eſt poſſ: cũ nihil reducať ſe de potẽtia in actũ. Dicendũ eſt ꝙ pfectio ṽtutis moralis: de qua nunc loquimur: ꝯſiſtit in h ꝙ appetit⁹ reguleť ſcðm rõnẽ. Prima aũt rõnis pn̄ ſunt nãliť nobis indita: ita in opatiuis: ſicut in ſpeculatiuis. Et ideo ſicut p pncipia pcognita facit aliqs inueniendo ſe ſciẽtem in actu ita agẽda ſcðm pncipia rõnis practice
Mõ aliquis poſſit ſe facẽ virtuoſum. facit aliqs ſe ṽtuoſum in actu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Bene igitur dicitur quoniã ex iuſta operari iuſtus fit ⁊ ex temperata tẽperatus. Ex non operari autẽ hec: nullus vtiq; neq; curabit fieri bonus.

¶ Bene ergo dicitur: quod quis iuſta agendo iuſtus fit: ⁊ modeſta modeſtus. non agendo autem: nullus vt bonus fit ne curare quidem videtur. Le. are

¶ Recte igiť dĩ iuſtum fieri agentem iuſta, ⁊ tẽperatum ẽt tẽperata. Qui ꝟo hec nõ agit nunq̃ euaſurus eſt bon⁹. Argir.

S. Tho.

¶ Concludit intẽtionem pncipalr intẽtam. Et pmo ꝯcludit ꝓpoſitum. Scðo arguit quoꝛũdam erroꝛem. ibi. (Sed multi qdem ⁊c̃.) Concludit ergo pmo ꝙ bene ſupꝛa dictum Concluſio intenta. eſt. ꝙ homo fit iuſtus ex eo ꝙ iuſta operať. ⁊ temperatus qꝛ tẽperata. Qui aũt non operatur nec ſtudium apponit nunq̃ fiet bonus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed multi hec qdem non operãtur. Ad rationem aũt fugientes exiſtimant philoſophari. ⁊ ſic foꝛe ſtudioſos ⁊ ſimile aliquid facientes laboꝛantibus qui medicos audiunt quidem ſtudioſe: faciunt autem nihil hoꝛũ que precepta ſunt. Queadmodum igitur neq; illi bene hẽbũt coꝛp⁹ ita curati neq; iſti animam ita philoſophantes.

¶ Sed pleriq; nõ ita faciunt. Uerũ ad ṽba diſputationẽq; ꝯuerſi putant ſe phari atq; ita viros bonos fieri: egrotos imitati qui ṽba medicoꝝ audiunt qdẽ diligẽter. faciunt aũt nihil ex his que ſibi pcepta ſunt. Ut ergo illoꝝ coꝛpib⁹ nõ bñ erit: qui ita curanť: ſic nec illoꝝ aĩe qui ita phanť. Le. are.

¶ Uerũ pleriq; hec qdẽ non agunt. Ad ſermones aũt ꝯfugiẽtes ſeſe phari putant: ⁊ ſtudioſos h foꝛe mõ. Atq; ꝑinde vt egroti faciũt: q medicos qdẽ diligẽter audiũt: nihil aũt eoꝝ agũt que pcipiunť ab illis. Ut igiť illis coꝛp⁹ non bñ ſeſe hẽbit ſi ita curãť ſic nec his aĩus plane ſi ita phanť. Argir.

S. Tho.

¶ Arguit quoꝛũdam erroꝛẽ qui nõ opanť opa ṽtutis: ſed ꝯfugiendo ad rõcinandum de ṽtutib⁹ eſtimant ſe fieri bonos philoſophãdo. Quos dicit eſſe ſiles ifirmis: qui ſollicite audiũt ea que dicunť ſibi a medicis: ſed nihil faciunt eoꝝ que ſibi precipiuntur. Ita enim ſe habet pħia ad curationem aĩe: ſicut medicina ad curationem coꝛpis. Unde ſicut illi qui audiunt precepta medicoꝝ ⁊ nõ faciunt: nunq̃ erũt bene diſpoſiti ſcðm coꝛp⁹: ita neq; illi qui audiũt documẽta moꝛalium philoſophoꝝ ⁊ non faciunt ea: nunq̃ habebunt animam bene diſpoſitam. Cõtra eos q audiũt pcepta moꝛaliũ philoſophoꝝ ⁊ ea nõ ſeruant.

Lectio. v.

Poſt hec aũt qd ẽ virtus ſcrutãdũ. Quia igitur que in aĩa fiunt tria ſunt: paſſiones potẽtie: ⁊ habit⁹: hoꝝ aliqꝺ vtiq; erit virtus.

¶ Poſt hec autem quid ſit virtus conſiderandum eſt. Cũ igitur tria ſint que in animo fiunt affectus. potentia. habitus. hoꝛum certe aliquid virtus erit. Le. are.

¶ Poſt hec quidnã ſit ipſa virtus conſideremus opoꝛtet. Cum igitur tria ſint que fiunt in anima. Affectus. Potẽtie. Habitus. Hoꝛum aliqd ipſam virtutem eſſe neceẽ eſt. Argir.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ phs determinauit de cauſa ṽtutis. Hic incipit inquirere qd ſit virtus. Et diuidiť in partes duas. In pᵒ oſtẽdit qd ſit virtus. In ſcða determinat de oppoſitione virtutis ad vitium. ibi. (Tribus aũt diſpoſitionib⁹ ⁊c̃.) ¶ Pri- Le. 10.
ma aũt pars diuidiť in partes duas. ¶ In pma determinat qd eſt virtus in gñali. In ſcða manifeſtat diffinitionẽ aſſignatã in ſingulis virtutib⁹. ibi. (Opoꝛtet aũt non ſolũ Le. 8.
vñr dici.) ¶ Prima autẽ diuidiť in partes duas. In pma inueſtigat diffinitionẽ virtutis. In ſcða ꝯcludit diffinitio-

Le. ī. non.ibi.(Eſt ergo virtus habit' ꝛc̄.) ❡ Circa ꝑmũ duo facit. Primo inueſtigat genus virtutis. Scḋo differentiam eius.ibi.(Opꝫ aũt nõ ſolũ ꝛc̄.) ❡ Inueſtigat aũt genus
Le. ā. virtutis per viā diuiſionis. Uñ circa ꝑmum tria facit. Primo ꝓponit diuiſionē. Scḋo exponit mēbra eius.ibi.(Dico aũt paſſiones qdem igit̄ ꝛc̄.) Tertio ex diuiſione poſita argumentat̄.ibi paſſiones. ❡ Dicit ergo ꝑmo ꝙ ad ꝑſcrutādum qd eſt virtus opꝫ aſſumere ꝙ tria ſunt in aīa: ſcꝫ paſſiones: potētie: ꝛ habitus. Quoꝝ alteꝝ neceſſe eſt eſſe virtutē. Dixit.n. ſupra ꝙ virtus eſt ꝓncipium quarūdam opationū aīe. Nihil aũt eſt in aīa. qḋ ſit opationis ꝓn̄ nĩſi aliqḋ hoꝝ triū. Videt̄.n. hõ aliqñ agere ex paſſione: puta ex ira. Qñqꝫ v̄o ex habitu: ſicut ille qui operat̄ ex arte. Qñqꝫ v̄o ex nuda potētia: ſicut qñ homo icipit ꝑmo operari. Ex quo pꝫ ꝙ ſub hac diuiſione nõ cõpꝛehenduntur abſolute oīa que ſunt in aīa: qꝛ eſſentia aīe nihil hoꝝ eſt: nec ēt opatio intelligibilis: ſed ſolum hic tangunt̄ illa que ſunt ꝓncipia alicuius actionis. ❡ Deinde cum dicit.

Diſio eoꝝ q̄ ſūt ī aīa. que ſūt ꝓ̄ncipia ali cui' actiōis

❡ Dico aũt paſſiones quidem: concupiſcentiam: iram: timoꝛem: audaciam: inuidiam: gaudium: amicitiam: odium: deſiderium: ȝelum: miſericoꝛdiam: ꝛ vniuerſaliter quibus ſequitur delectatio vel triſtitia.

Le. are. ❡ Affectus qdē voco: cupiditatē: iram: metũ: audaciā: inuidiam: letitiam: amoꝛē: odiũ: deſideriũ: emulationē: miſericoꝛdiam: ꝛ vl̄r illa que voluptas aut moleſtia ſeqt̄ur.

Argir. ❡ Atqꝫ affectus qdem voco: cupiditatē: iram: metũ: fiduciam: inuidiam: gaudiũ: amicitiā: odiũ: deſideriũ: emulationē: miſericoꝛdiā. Ea oīno q̄ voluptas comitat̄ aut doloꝛ.

S. Tho.

❡ Manifeſtat membꝛa ꝑdicte diuiſionis. Et ꝑ manifeſtat que ſunt paſſiones. Scḋo que ſunt potētie.ibi.(Potētias aũt ꝛc̄.) Tertio qui ſunt habit'.ibi.(Habitus autem ſm̄ quos ꝛc̄.) ❡ Circa ꝑ̄ ꝯſiderandum eſt: ꝙ ſm̄ vegetabilē aīam nõ dicunt̄ paſſiones aīe: eo ꝙ vires huius partis aīe nõ ſunt paſſiue: ſed actiue tñ in parte ſenſitiua ꝛ ꝙ itellectiua. Vires ēt appꝛ̄hēſiue ꝛ appetitiue ſũt paſſiue ꝑter intellectũ agētē. Et q̄uis ſentire ꝛ intelligē ſit pati qḋdam: nõ tñ dicunt̄ paſſiones aīe ſm̄ appꝛehēſionem ſenſus vel itellectus: ſed ſolũ ſm̄ appetitũ. Quia opatio potētie appꝛehenſiue eſt ſm̄ ꝙ res appꝛehenſa eſt in appꝛehendēte per modũ appꝛehendentis. Et ſic res appꝛ̄henſa quodāmodo trahit̄ ad cõpꝛehendētem. Opatio aũt potētie appetitiue eſt ſm̄ ꝙ appetēs inclinat̄ ad appetibile. Et qꝛ de rõne paſſionis eſt ꝙ trahat̄ ab agente: ꝛ non ecõuerſo. inde eſt ꝙ opationes potētiaꝝ appꝛehēſiuaꝝ non dicunt̄ ꝓꝑie paſſiones: ſed ſolũ opationes potentiaꝝ appetitiuaꝝ. Inter quas etiam opatio appetitus itellectiui non ꝓꝑie dr̄ paſſio: tũ qꝛ non eſt ſm̄ trāſmutationē organi coꝛpalis. Que reqrit̄ ad rõnē paſſionis ꝓꝑie dicte: tum qꝛ ēt ſm̄ opationem appetitus intellectiui qui eſt voluntas: hõ non agitur tanq̄ꝫ patiens: ſꝫ potius ſeipm̄ agit tanq̄ꝫ dñs ſui actus exiſtens. Relinqtur ergo ꝙ paſſiones ꝓꝑie dicant̄ operationes appetitus ſenſitiui: que ſunt ſm̄ trāſmutationē organi coꝛpalis: ꝛ qbus homo quodāmodo ducit̄. Appetitus aũt ſenſitiuus diuidit̄ in duas vires. ſ. in ꝯcupiſcibilē: qui reſpicit abſolute bonũ ſenſibile: qḋ. ſ. eſt delectabile ſm̄ ſenſum: ꝛ malũ ei ꝯ̄rium: ꝛ iraſcibilē qui reſpicit bonum ſub rõne cuiuſdā altitudinis: ſicut victoria dr̄ eſſe qḋdam bonum: q̄uis nõ ſit cũ delectatione ſenſus. Sic igit̄ quecūqꝫ paſſiones reſpiciunt bonũ vel malũ abſolute ſunt in ꝯcupiſcibili. Quaꝛũ quedam ſunt reſpectu boni ꝛ ſunt tres. Amoꝛ qui impoꝛtat quādā cõnaturalitatē appetitus ad bonũ amatũ. Et deſiderium qḋ ipoꝛtat motũ appetitus in bonum amatũ. Et delectatio: que impoꝛtat quietē appetitus in bono amato. Quibus opponunt̄ in oꝛdine ad malũ. ſ. Odiũ amoꝛi. Auerſio ſiue fuga deſiderio. Et triſtitia delectationi. Ille v̄o paſſiones que reſpiciunt bonũ vel malũ ſub rõne cuiuſdā ardui: ꝑtinēt ad iraſcibile: ſicut timoꝛ ꝛ audacia reſpectu mali. Spes ꝛ deſpatio reſpectu boni. Quintũ eſt ira: que eſt paſſio cõpoſita: vnde nec cõtrarium hēt. Et ideo enumerādo paſſiones dicit: ꝙ paſſiones ſunt ꝯcupiſcētia: quā nominam' deſideriũ: ꝛ ira ꝛ timoꝛ ꝛ audacia ꝛ inuidia: que ꝯtinet̄ ſub triſtitia: ꝛ gaudiũ: qḋ ꝯtinet̄ ſub delectatione. Eſt.n. delectatio non coꝛpalis: ſed iterioꝛi appꝛ̄henſione ꝯſiſtens: ꝛ amicitia ꝛ odium ꝛ deſiderium. Qḋ differt a ꝯcupiſcentia: eo ꝙ ꝯcupiſcentia eſt delectationis coꝛpalis. Deſideriũ aũt cuiuſlibet alterius delectabilis. Addit aũt ȝelum ꝛ miſericoꝛdiam: que ſunt ſpēs triſtitie. Nam miſericoꝛdia eſt triſtitia de malis alienis: ȝelus autē eſt triſtitia de b ꝙ homo deficit ab his que aliĩ habent. Addit aũt ꝙ vl̄r ad oīa pꝛedicta ſequit̄ delectatio ꝛ triſtitia: qꝛ oīa alia impoꝛtant motus quoſdā in bonum ꝛ malum: ex quoꝝ ſupuentu cauſat̄ delectatio vl̄ triſtitia. Unde omnes alie paſſiones terminantur ad delectationem ꝛ triſtitiam. ❡ Deinde cum dicit.

De paſſio nib' aīe. Ea q̄ꝫ ſo/ nes pti ne getatiue ſi ūir paſſio nes. Ea q̄ꝫ ſo/ nes poten tia cogno ſcitiuaꝝ nõ dicunt̄ paſ ſiones. Ea q̄ꝫ ſo/ nes appeti tus itelle ctiui nõ di cunt̄ paſſio nes. Ea paſſio nes dicit̄ opõnes ap petit' ſenſi tiui. Appetit' ſenſitiuus duplex. Paſſiões ꝑtinētes ad appetitũ ꝯcupiſcibi lem. Amoꝛ.

odiũ: deſi derium: ſa pit: delecta tio: triſti tia. Paſſiões ꝑtinētes ad iraſcibi lem. Timoꝛ au dacia: ſpes deſpatio. Ira. De gau dio. Diſia iter deſideriũ ꝛ ꝯcupiſ. Inuidia. Zelus.

❡ Potentias aũt ſm̄ quas paſſibiles hoꝛũ dicimur: puta ſm̄ quas potentes iraſci vel triſtari vel miſereri.

❡ Potentias aũt voco ſm̄ quas illas ſuſcipe apti ſum'. Ueluti ſm̄ q̄s poſſumus iraſci: aut dolere: aut miſereri. Le. are.

❡ Potētias autem eas quibus ad hos affectus ſuſcipiendos idonei dicimur eſſe: vt quib' dolere poſſumus: vel iraſci: vel miſereri. Argir.

S. Tho.

❡ Manifeſtat q̄ ſunt potētie nõ qdē in gñali: ſꝫ circa mãm moꝛalē ſm̄ dñiam ad paſſiones. Dicit.n. ꝙ potētie dicunt̄ ſm̄ q̄s dicimur paſſibiles ꝑdictaꝝ paſſionũ. i. potētes pati paſſiones ꝑdictas. Puta potētia iraſcibilis eſt ſm̄ quā poſſumus iraſci. Potētia aũt ꝯcupiſcibilis eſt ſm̄ quā poſſumus triſtari vel miſereri. ❡ Deinde cum dicit.

De poten tijs aīe ꝑ ut ꝑtinent ad moꝛalē materiã.

❡ Habitus aũt ſm̄ quos ad paſſiones habemus bene vel male. Puta ad iraſci: ſiqdem vehemēter vel remiſſe male hēmus. Si aũt medie bñ. Similiter autem ꝛ ad omnia.

❡ Habitus aũt per quos bene vel male ad affectus nos habemus. Ueluti ad iraſcēdum: ſi vehementer aut remiſſe: male: ſi mediocriter bene. Eodem modo ꝛ circa alia. Le. are.

❡ At habitus eos q̄b' bñ vel male nos ad affect' ipſos habem': vt ad iraſcēdũ ſi vehemēter aut remiſſe ſim' diſpoſiti: male hēm': ſi mediocrit̄ bñ: ꝛ ad ceteros affect' ſilĩ mõ. Argir.

S. Tho.

❡ Manifeſtat qui ſint habitus: ꝛ hoc ēt nõ in gñali ſed in mã moꝛali per cõparationē ad paſſiones. Et dicit ꝙ habitus dicunt̄ ſm̄ quos nos hēm' paſſiones bñ vel male. Habitus eſt.n. diſpoſitio quedā determinās potētiam per cõparationē ad aliqd. Que qdē determinatio ſi ſit ſm̄ qḋ ꝯuenit nature rei: erit habit' bonus diſponēs ad hoc ꝙ aliquid fiat bene. Alioqn eſt habit' malus: ꝛ ſm̄ ipm̄ aliqd fiet male. Et exēplificat ꝙ ſm̄ aliquem habitũ habemus nos vt iraſcamur vel male ſi hoc fiat vehemēter vel remiſſe. i. ſm̄ ſupabundantiam aut defectũ: vel bene ſi hoc fiat medio modo. ❡ Deinde cum dicit.

De hītib' in mã mo rali. Nota.

❡ Paſſiones qdē igitur non ſunt neqꝫ virtutes neqꝫ malitie. Qm̄ neqꝫ dicimur ſꝫ paſſiones ſtudioſi vel praui. Scḋm autē virtutem vel malitiam dicimur.

S. Tho.

¶ Post𝑞̃ phs oſtendit qd ſit genus virtutis. hic inquirit que ſit ꝓpria differentia eius. Et primo proponit qḋ intẽdit. Et dicit ꝙ ad hoc ꝙ ſciatur qd eſt virtus: oportet non ſolum dicere ꝙ ſit habitus per quem innoteſcit genus eius: ſed etiam qualis habitus ſit: per quod manifeſtatur differentia eius. ¶ Secundo ibi.

¶ Dicendum igitur quoniã virtus omnis cuius vtiq̄ fuerit virtus ⁊ id bene habens perficit: ⁊ opus eius bene reddit. Puta oculi virtus ⁊ oculum ſtudioſum facit ⁊ opus eius. Oculi enim virtute bene videmus. Similiter ⁊ equi virtus equum ſtudioſum facit: ⁊ bonũ ad currendum. ⁊ ferẽdum aſcenſorem: ⁊ expectandum bellatorez. Si itaq̄z hec in omnib⁹ ita habet ⁊ hominis virtus erit vtiq̄z habitus ex quo bonus homo fit: Le. are. ⁊ a quo bene opus ſuum reddit.

¶ Eſt ergo dicẽdum: qḋ omnis virtus ⁊ illud ipſum cuius virtus eſt ſe bene habens perficit ⁊ opus eius bene reddit. Ut ecce virtus oculi: ⁊ oculũ ſtudioſum facit ⁊ opus eius. Uirtute enim oculi bñ videmus. eodẽq̄ modo virt⁹ equi equum ipſuz ſtudioſum facit ⁊ bonũ ad currendum portandũq̄ equitem ⁊ expectandum hoſtes. Si ergo hoc eodem mõ in oībus ſe habet: ⁊ virtus certe hoīs habit⁹ erit: Argir. ex quo bonus vir fit: ⁊ ex quo ſuum opus bene reddit.

¶ Dicendum eſt igit̃ oẽm virtutem ⁊ idipſum cuius eſt virtus bene ſeſe habere facere: ⁊ opus ipſius reddere bñ. Oculi nãq̄ virtus: ⁊ oculũ ⁊ op⁹ ipſius ſtudioſum facit. Quippe cum videamus ṽtute oculi bene. Uirtus itidẽ equi ſtudioſum efficit equum ⁊ bonuz ad currẽdum portandũq̄ eq̄tem ⁊ expectandũ etiam hoſtẽ. Quod ſi idipm̃ ita ſeſe habet in omnibus: ⁊ virtus ipſius etiaz hominis habitus is erit a quo bonus efficitur homo: ⁊ quo bene ſuuz opus ipſe reddet efficietq̄.

S. Tho.

¶ Manifeſtat ꝓpoſitũ. Et circa hoc duo facit. Primo manifeſtat in cõi quãdam ꝯditionẽ virtutis. Scḋo ex illa cõ-Conditio virt[?]ditione virtutis manifeſtat ꝓpriaz dr̃iam eius. ibi. (Qualiter aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo ꝑmo ꝙ oīs virtus ſubiectũ cuius eſt facit bene hẽre: ⁊ opus eius bene ſe habens. Sicut Uirt⁹ ocli virtus oculi eſt per quã ⁊ oculus eſt bonus: ⁊ per quã bene Uirt⁹ equi videmus: qḋ eſt ꝓprium opus oculi. Similr̃ etiam virtus equi eſt que facit equum bonũ: ⁊ per quam equus bñ operatur opus ſuũ qḋ eſt velociter currẽ: ⁊ ſuauiter ferre aſcẽſorem: ⁊ audacter expectare bellatores. Et huius rõ eſt: q2 virtus alicuius rei attendit̃ ꝑm vltimũ qḋ põt. puta in eo ꝙ põt ferre cẽtum libras. virtus eius determinat̃ non ex hoc Tc. 116. ꝙ fert quinquaginta: ſed ex hoc ꝙ cẽtum: vt dr̃ ꝑ celi. Ultimum aũt ad qḋ potentia alicuius rei ſe extendit eſt bonũ opus. Et ideo ad ṽtutẽ cuiuſlibet rei ꝑtinet ꝙ reddat bonum opus. Et q2 ꝑfecta opatio nõ procedit: niſi a ꝑfecto agente. ꝯñs eſt ꝙ ꝑm virtutẽ ꝓpriam vnaqueq̄ res ⁊ bo-Uirt⁹ hoīs na ſit: ⁊ bene opet̃. Et ſi hoc eſt veruz in oībus aliis: vt per exẽpla iam patuit ſequit̃ ꝙ virtus hoīs erit habitus qdã. vt ſupra dictum eſt. ex quo homo fit bonus: formaliter loquendo: ſicut albedine fit aliquis albus: ⁊ per quem aliquis bene operatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qualiter autem hoc erit iam quidem di-Le. are. ximus.

Argir. ¶ Quomodo autem id erit iam dictum eſt.

¶ Quomodo aũt id erit ⁊ antea quidem diximus.

S. Tho.

¶ Scḋm ꝑmiſſam conditionez virtutis inquirit dr̃iam ꝓpriam virtutis. Et hoc tripl'r. Primo qdem ꝑm ꝓprietatẽ opationuz. Scḋo ꝑm naturam virtutis. ibi. (Adhuc aũt ⁊ hoc erit ⁊ manifeſtũ ⁊c̃.) Tertio ꝑm ꝓpriam rõnem bo-Le. 5. ni vel mali. ibi. (Adhuc peccare qdẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ꝑ ꝑmo Le. 6. ꝙ qualr̃ homo fiat bonus: ⁊ qualr̃ bene operet̃: iam ſupra dcm̃ eſt. Dictũ eſt. n. ſupra ꝙ ꝑ opationes que ſunt in medio efficimur boni ꝑm vnãquãq̄ ṽtutẽ. Et effecti boni ſimiles opõnes opamur. Relinq̄tur ꝑ ſi virtus eſt que facit hoīem bonũ ⁊ bñ operãtẽ ꝙ ſit in medio. ¶ Deīde cũ dic̃.

¶ Adhuc aũt ⁊ hoc erit manifeſtum ſi ſpeculati fuerimus qualis quidem eſt natura ipſius. In omni itaq̄ continuo ⁊ diuiſibili eſt accipere. hoc autem plus: hoc quidem minus: hoc ṽo equale. Et hoc vel ꝑm ipſam rem vel ad nos. Equale autem mediũ quidem eſt ſuperabũdantie ⁊ defectus. Le. are.

¶ Preterea ⁊ hoc modo patebit: ſi inſpiciamus qualis ſit eius nã. Nempe in oī continuo ac diuiſibili: ⁊ plus ⁊ min⁹ ⁊ equale capi põt: ⁊ hoc aut reſpectu rei: aut noſtri. Equale ṽo medium qd eſt inter defectum ⁊ exceſſum. Argir.

¶ Et nũc etiaz magis patebit ſi contẽplabimur qualis nã ſit ipſius virtutis natura. In omni itaq̄ re ꝯtinua diuiſibiliq̄ aliud plus: aliud minus: aliud equale: vel ex parte ipſius rei: vel reſpectu noſtri accipi poteſt. Equale aũtẽ medium eſt quoddam inter exuperationem atq̄ defectum.

S. Tho.

¶ Probat idez per nãm virtutis ⁊c̃. Et circa hoc tria facit. Primo ꝑmittit quedam que ſunt neceſſaria ad ꝓpoſitum oſtendendum. Scḋo concludit ꝓpoſitum. ibi. (Si itaq̄ omnis ſcientia ⁊c̃.) Tertio exponit ꝯcluſionez. ibi. (Dico autẽ moralem ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑmum duo facit. Primo ꝓponit ea que ſunt neceſſaria ad ꝓpoſitum oſtendendum. Q2 in q̄͂ diuiſibili ꝑt Scḋo manifeſtat qḋ dixerat. ibi. (Dico vtiq̄ ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo ꝑmo. ꝙ adhuc magis manifeſtũ erit qualiter ef-accipi plus ficiamur boni ⁊ bene operantes: ſi cõſideremus qualis ſit ⁊ minus ⁊ natura virtutis. Ad cuius euidẽtiam opz preaccipere ꝙ eq̄le qḋ eſt tria quedã. i. plus ⁊ minus ⁊ equale tam in ꝯtingentibus medium. continuis: q̄͂ etiam in quolibet alio diuiſibili: cõtingit accipe: ſiue diuidatur ꝑm numerum: ſicut omnia diſcreta: ſiue per accidens: puta per intẽtionem ⁊ remiſſionẽ qualitatis in ſubiecto. Hec autez tria ita ſe habent ꝙ equale eſt medium inter plus quod pertinet ad ſupabundantiam: ⁊ Medium minus quod pertinet ad defectum. Et hoc quidem poteſt duplex dupliciter accipi. Uno modo ꝑm abſolutam quantitatez rei. Alio mõ ꝑm ꝓportionẽ eius ad nos. ¶ Deīde cũ dicit.

¶ Dico vtiq̄ rei quidem medium quod eq̄liter diſtat ab vtroq̄ extremorum: quod eſt vnum ⁊ idem in omnibus. Ad nos autem quod neq̄ abundat neq̄ deficit. Hoc autez neq̄ vnum neq̄ idem omnibus.

¶ Dico autem mediũ rei quod equaliter diſtat ab vtroq̄ Le. are. extremo: quod eſt vnum ⁊ idem in omnib⁹. Reſpectu autem noſtri quod neq̄ excedit: neq̄ deficit. Hoc autẽ neq̄ vnum neq̄ idem omnibus eſt.

¶ Atq̄ rei qdem ipſius medium id eſſe dico: qḋ ab extre-Argir. morum vtroq̄ diſtat. Idq̄ eſt apud omnes vnũ ⁊ idem. Reſpectu autem noſtri quod neq̄ exuperat neq̄ deficit. Idq̄ non eſt apud omnes vnum ⁊ idem.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat de differentia ꝑm rem: ⁊ quo ad

Quid ſit mediū ſm rem.

nos. Et primo per rationē. Secundo per exempla. ibi, (Puta ſi ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo primo ꝙ medium ſm rem eſt qḋ equaliter diſtat ab vtroqȝ extremoꝝ. Et qꝛ conſiderat ſm quantitatem abſolutam rei idem eſt quo ad oēs. Sed

Quid ſit mediū q̇ ad nos.

medium quo ad nos eſt:qꝛ neqȝ ſuperabundat:neqȝ deficit a debita ꝓportione ad nos. Et propter hoc iſtud mediū non eſt idem quo ad oēs. Sicut ſi accipiat in calceo medium quo ad nos: quod neqȝ excedit menſuram pedis neqȝ deficit. Et quia nō omnes habent eandem quantitatem pedis ⁊c̃. hoc medium non eſt idem quo ad omnes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Puta ſi decem multa. duo aūt pauca: ſex media accipiuntur ſm rem. Equaliter enī excedunt ⁊ exceduntur. Hoc autem mediū eſt ſm ariſmetricam proportionem.

Le. an. ¶ Uelum ſi decem multa. duo pauca. ſex media capiant in re. Equaliter enim excedunt ⁊ exceduntur: hoc medium eſt ſm numeri proportionem.

Argir. ¶ Ut ſi decem ſint multa: ⁊ duo pauca: ſex ipſius rei media capiunt: eque naqȝ excedunt ⁊ exceduntur. Atqȝ hoc in arithmetica cōparatione rōnum medium eſſe conſtat.

S. Tho.

Ex ꝓlanat de medio ſm rem.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat per exempla. Et ꝑmo de medio rei qḋ equalr̄ diſtat ab extremis: ſicut ſex media accipiunt inter decē que ſunt multa. ⁊ duo que ſunt pauca: qꝛ equaliter ſex excedunt a decem ⁊ excedunt duo. ſ. in quattuor. Medium aūt qḋ ſic accipitur in numeris ſm equidiſtantiā a duob' extremis dicit eſſe ſm arithmeticam ꝓportionem. Qui ꝯſiderat ipſam numeri quantitatē. Medium autem qḋ accipit ſm equalitatem proportionis quo ad nos dicitur eſſe ſm geometricam proportionem. vt infra

Le. 6. patebit in quinto. ¶ Secundo ibi.

¶ Quo aūt ad nos non ita ſumendū. Non enim alicui ſi decē minas comedere multū. Duas aūt paucum magiſter ſex minas precipiet. Eſt enim forſitan ⁊ hoc multū ſumēti vel paucū. Miloni enim qdem paucum: dominatoꝛi aūt gymnaſioꝝ multum. Similiter ⁊ i curſu ⁊ in paleſtra. Ita vtiqȝ omnis ſciens ſuperabūdantiam fugit: mediū autem querit ⁊ hoc deſiderat. Medium autē non qḋ rei: ſed quo ad nos.

Le. are. ¶ Sed quātum ad nos nō ita capiendum. Nō enim ſi cui decem minas comedere multum eſt: duas aūt parum: magiſter ludi ſex eidem tradet. Eſt enī fortaſſe ⁊ hoc nimiū aut parum illi qui accepturus eſt. Nam miloni paruū: incipienti ꝓo ſe exercere: nimiū. Sic eſt in curſu ⁊ paleſtra. Hoc itaqȝ mō ois ſciens exceſſum vitat atqȝ defectum: medium aūt querit ⁊ digit. mediū ꝓo nō rei: ſ; reſpectu nr̄i.

Argir. ¶ At id qḋ eſt noſtra ex parte medium nō eodem ſumēdū eſt mō. Non enim ſicut decem qdem minas comedere nimium eſt: duas aūt parum: ſex ei minas ludi magiſter precipiat. Eſt enim ⁊ ħ fortaſſe nimiū ei qui accepturus eſt: aut parum. Miloni naqȝ parum. Incipienti ꝓo ſeſe exercere nimiū eſt. Simili mō res ſeſe habet in curſu ac in paleſtra. Hoc igitur modo quiuis artifex exuperationē quidem fugit atqȝ defectū: mediū autē querit ⁊ expetit: non quidem rei: ſed ꝙ ad nos medium dicitur.

S. Tho.

Exempla de medio q̇ ad nos.

¶ Exemplificat de medio. Et dicit ꝙ mediū: qḋ accipit in cōparatione ad nos nō eſt ita ſumēdum. ſ. ſm eqdiſtantiā ab extremis. Et hoc ſatis apparet in exēplo primo poſito de calceo. Nō enim ſi calceus cuius lōgitudo eſt viginti digitoꝝ ſupabūdans eſt. ille aūt qui eſt quattuoꝛ diminutꝰ: ꝓpter ħ opꝫ ꝙ ille qui eſt duodecim digitoꝝ medio mō ſe hēat: ſed forte erit abūdans in cōparatione ad pedē alicuius alterius eſt. Et ħ etiam ipſe exēplificat in cibis. Nā deficies in cōparatione ad pedem comedere. 10. minas. i. 10. menſuras eſt multū: ⁊ comedere duas eſt paucū. ꝓpter ħ magiſter qui dꝫ ordinare de cibis alicuius nō debet precipere ei ꝙ comedat ſex; qꝛ ħ ēt eſt multum in cōparatione ad vnum: vel paucū in cōparatione ad alteꝝ. Eſſet enim

Milo.

paucū ad quēdam qui vocabat Milo: de quo Solinus narrat ꝙ comedebat vnū bouē in die. Sed hoc eēt multū dñatori gymnaſioꝝ: ei qui debeat vincē in ludis gymnaſticis: i. qb' hoies nudi luctabant: ⁊ oportebat eos modicū cibum ſumere: vt eēnt agiliores. Simile eſt de his qui ludūt in ſtadio: ⁊ de his qui ludūt in paleſtra: qui erat qdam ludus exercitatorius apud grecos. Et ita ēt eſt ſm oēm operatiuam ſciam: ꝙ ſciens fugit ſupabūdantiam ⁊ defectū: ⁊ deſiderat inqrere id qḋ eſt medium: nō qdem ſm rem: ſ; in comparatione ad nos. ¶ Deinde cum dicit.

Ois ſcia opatiua q̇rit mediū quo ad nos fugiēs extrema.

¶ Si vtiqȝ omnis ſcientia ſic opus bene perficit ad medium reſpiciens: in hoc ducens opera: vnde conſueuerunt dicere bene habentibus operibus: quoniam neqȝ auferre eſt neqȝ apponere: vt ſuperabundantia quidem ⁊ defectu coꝛrumpente. bene autē medietate ſaluante. boni autem artifices: vt diximus ad ħ reſpicientes operantur. Uirtus autē omni arte certioꝛ ⁊ melioꝛ eſt quēadmodū ⁊ nã: medij vtiqȝ erit cōiectatrix.

¶ Si vtiqȝ ois ſcientia ſic opus bene pficit ad mediū ꝓſpiciens: ⁊ ad hoc opa ſua deducens: vnde dici ꝯſueuit in recte factis: qḋ neqȝ addi neqȝ demi quicq̃ pōt: vtpote exceſſu atqȝ defectu corrūpentib': medio aūt ſeruāte: boni aūt artifices vt diximꝰ ad ħ reſpiciētes faciūt: vtꝰ āt oī arte certioꝛ ac melioꝛ ē: quēadmodū nã: mediū qdē erit ꝯiectatrix. Le. are.

¶ Quod ſi ois ſcientia ſuū hoc mō bñ ꝯficit opus ad mediū ipm̄ reſpiciens ⁊ in hoc ſua redigens opera. Unde ⁊ dici ſolet in ħs que bene ſeſe hñt operib' nec auferri quicq̃ nec addi poſſe: ꝓpterea qȝ bonum ipſum corrumpunt nimium ⁊ parum: mediocritas ꝓo cōſeruat. At boni artifices ad hoc reſpicientes vt diximus operant. Uirtus autē omni arte exactioꝛ eſt ⁊ preſtātioꝛ quēadmodū ⁊ natura. Ipſa profecto virtus mediū ipſius eſt coniectatrix. Argir.

S. Tho.

¶ Ex ꝑmiſſis argumētat in hunc modū. Ois ſcia opatiua bene pficit opus ſuū: ex hoc ꝙ ſm intētionem reſpicit ad mediū: ⁊ ſm executionē opa ſua pducit ad mediū. Et hꝰ ſigna accipi pōt ex ħ ꝙ hoies qn̄ aliqḋ opus bene ſe hꝫ cōſueuerūt dicē: ꝙ nihil eſt addēdum vel minuendū. dantes per hoc intelligē ꝙ ſupabūdantia ⁊ defectꝰ corrūpunt bonitatē opis que ſaluat in medietate. Uñ ⁊ boni artifices: ſicut dictū eſt: operant reſpiciētes ad mediū. Sed virtꝰ eſt certioꝛ oī arte: ⁊ ēt melioꝛ: ſicut ⁊ nã. Uirtus enī moralis agit iclinādo determinate ad vnū: ſicut ⁊ nã. Nā ꝯſuetudo in nãm vertit. Opatio aūt artis eſt ſm rōnē que ſe hēt ad diuerſa. Uñ certioꝛ eſt virtus q̃ ars: ſicut ⁊ nã. Similr̄ etiā virtꝰ eſt melioꝛ q̃ ars: qꝛ p artē eſt hō potens facē bonum opus: nō tñ ex arte eſt ei ꝙ faciat bonū opus: pōt enī prauū opus agere: qꝛ ars nō inclinat ad bonū vſū artis: ſicut grāmaticus pōt incōgrue loqui. Sed p vtutē aliqs nō ſolū pōt bñ opari: ſ; ēt bñ operāt: qꝛ vtus iclinat ad bonam opōnē: ſicut ⁊ nã. Ars aūt ſola facit cognitionē, ſolū

Qz ꝯtꝰ q̇rat mediū.

Qz ars operat ad mediū reſpiciens.

Qz ſuperabūdantia ⁊ defectꝰ corrūpunt bonitatē operis.

Uirtus eſt certioꝛ ⁊ melioꝛ arte.

bone opationis. Unde relinquit a minori φ virtꝰ que eſt melior arte ſit coniectatrix medij. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Dico auté moralem. Hec enim vtiqꝫ erit circa paſſiones ⁊ operationes. In his eniꝫ eſt ſuperabūdantia ⁊ defectus ⁊ medium. Puta ⁊ audere ⁊ timere ⁊ concupiſcere: ⁊ auerti ⁊ iraſci ⁊ miſereri: ⁊ vniuerſalr ⁊ delectari ⁊ triſtari eſt ⁊ magis ⁊ minꝰ. Et vtraqꝫ non bene. Quando aūt oportet ⁊ in quibus ⁊ ad quos ⁊ cuius gratia. ⁊ vt oportet ⁊ mediuꝫ ⁊ optimū qđ eſt in virtute. Similiter auté circa operationes eſt ſuperabūdātia ⁊ defectus ⁊ mediū. Uirtus autem circa paſſiones ⁊ operationes eſt. In quibꝰ quidem ſuperabundantia vitioſa eſt ⁊ defectuſ vituperatur. Mediū aūt laudatur. ⁊ dirigitur. Hec aūt ambo virtutis. Medietas qdā ergo eſt virtus coniectatrix exiſtēs medij.

Le. are. ℭ Loquor auté de morali. Nam ea verſaꝟ circa affectus ⁊ actus. ⁊ in his eſt exceſſus: defectus: ⁊ mediū. Utputa metuere: audere: cupere: iraſci: miſereri: ⁊ vlr letari: ⁊ dolere: magis ⁊ minus: ac vtraqꝫ nō bene: ſed quādo ⁊ in qbus: ⁊ erga quos ⁊ cuius cauſa ⁊ vt opꝫ: medium ⁊ optimū eſt: qđ pfecto eſt in ꝟtute. Eodeꝫ mō in actibus eſt exceſſus ⁊ defectus: ⁊ mediū. Uirtus aūt circa actus ⁊ affectus verſatur: in quibus exceſſus quidem delinquit. defectus ꝟo reprehenditur: medium autem probatur: ⁊ recte perficitur. Sed hec vtraqꝫ virtutis ſunt. Medioeritas ergo quedaꝫ virtus eſt: medij coniectatrix.

Argir. ℭ Loquor aūt de morum virtute. Hec enim circa affectus actuſqꝫ verſaꝟ: in qbus eſt nimium ⁊ parū ⁊ medium. Fit enim vt magis ⁊ minus quiſpiā ⁊ metuat ⁊ confidat ⁊ cupiat ⁊ abhorreat: ⁊ iraſcaꝟ ⁊ miſereaꝟ: ⁊ oīno delectetur ac doleat. Et vtroqꝫ modo nō bene. Et etiā quādo oportet ⁊ p quibus: ⁊ ad quos ⁊ cuius gratia: ⁊ vt oportet. Hoc aūt medium eſt ⁊ optimū: qđ eſt ipſius virtutis. Similiter circa actus nimiū eſt ⁊ parū ⁊ medium. Uirtus aūt circa affectus actuſqꝫ verſaꝟ: in quibus exuperatio quidē peccatum eſt ⁊ defectus vituperaꝟ: medium aūt laudaꝟ ⁊ recte conficiꝟ: quorꝫ vtrūqꝫ virtutis ipſius eſt. Uirtus igiꝟ mediocritas eſt quedā. cum ſit ipſius medij coniectatrix.

S. Tho.

Uirtꝰ moralis ē circa paſſiōes ⁊ opōnes. In paſſiōibus ⁊ opōnibꝰ inueniꝟ ſupabūdātia defectꝰ ⁊ mediuꝫ. ℭ Exponit ꝯcluſionem inductā. Et dicit. Qđ dictuꝫ eſt oꝫ intelligi de ꝟtute morali que eſt circa paſſiones ⁊ opationes: in qbꝰ eſt accipe ſupabūdantiam ⁊ defectū ⁊ mediuꝫ. Et exemplificat ꝓ in paſſionibꝰ. Dicit. n. φ ꝯtingit timere audere ⁊ ꝯcupiſcere ⁊ auerti. i. fugere aliqd ⁊ iraſci ⁊ miſereri: ⁊ vlr delectari ⁊ triſtari magis ⁊ minus q̄ꝫ opꝫ. Quorum vtrūqꝫ nō bn̄ fit. Sed ſi aliqs timeat ⁊ audeat: ⁊ ſic de aliqꝫ que opꝫ: ⁊ in qbꝰ opꝫ: ⁊ ad quos opꝫ: ⁊ cuius gratia opꝫ: ⁊ eo mō quo opꝫ: ꝓ eſt mediū in paſſionibꝰ. Et in hoc ꝯſiſtit optimū virtutis. Excessus ⁊ defectꝰ vituperatur. mediū laudaꝟ ⁊ recte ſe habet. Et ſilr circa opationes eſt ſupabūdantia ⁊ defectꝰ ⁊ mediū. Uirtus aūt moralis circa paſſiones ⁊ opationes eſt: ſicut circa mām ꝓpriā: ita φ in eis ſuperabūdantia eſt vitioſa ⁊ defectꝰ vitupabilis: ſꝫ medium laudaꝟ ⁊ recte ſe hꝫ. Laꝰ ⁊ rectitudo ad ꝟtutem ptinent. Hec aūt duo ad ꝟtutē ptinēt. ſ. rectitudo que opponiꝟ pꝰuerſitati vitioſe: ⁊ laus que opponiꝟ vituperio: que ꝯſequunꝟ ex ꝓmiſs duabꝰ. Et ſic concludit φ Uirtꝰ moralis ē medietasꝰ medij. virtus moralis ⁊ in ſe conſiderata eſt quedam medietas. ⁊ eſt medij ꝯiectatrix: inqꝫtū. ſ. reſpicit mediū ⁊ mediū opaꝟ.

Lectio. vij.

Adhuc peccare qdem multis modis eſt. Malū. n. infiniti vt pythagorici exiſtimauerūt. Bonuꝫ aūt finiti. Dirigere auteꝫ vno modo. Ideoqꝫ hoc qdem facile. Hoc aūt difficile. Facile qdeꝫ non ꝯtingere ſignum: difficile aūt contingere. Et ꝓpter hoc igitur malitie quidem ⁊ ſuperabūdantie defectus. Uirtutis autem medietas. Boni enim qdeꝫ ſimpliciter. Multifarie autem mali. dū coniectatrix.

Le. are. ℭ Ad hec delinquere multifariaꝫ eſt. Nam malum qdem infiniti eſt. Ut pythagorici putant. bonum aūt finiti. recte aūt perficere vnice eſt. Quapropter alterꝫ facile: alterꝫ difficile eſt: facile qdē aberrare. difficile aūt eo ad qđ intēdas potiri. Et ob ꝓ igiꝟ: vitiū eſt exceſſus. ⁊ defectꝰ. ꝟtutis autē mediū. Nā boni qdē ſimplr. multifariam aūt mali.

Argir. ℭ Preterea peccare qdē multis modis ꝯtingit. Malū eniꝫ eſt infiniti vt Pythagorici putant: bonum ꝟo finiti. At recte agere vnice. Quapropter ⁊ alterꝫ facile: alterꝫ difficile eſt. Facile qdē nō attingere ſignū: difficile aūt illud attingere. Et ob hoc igiꝟ nimium qdeꝫ atqꝫ parum vitio aſcribuntur: mediocritas ꝟo virtuti. Uno nāqꝫ modo bonus eſt: multiſqꝫ neſandus.

S. Tho.

ℭ Premiſſis duabꝰ rōnibꝰ. hic ponit phs tertiā. Que ſumiꝟ ex rōne boni ⁊ mali. Et dicit φ multiplr cōtingit peccare: qꝫ malū qđ icludiꝟ in rōne peccati ptinet ad īfinitum ſm pythagoricos: ⁊ bonū ſm eos ptinet ad finitū: p oppoſitū eſt itelligēdū φ recte agere ꝯtingit ſolū vno mō. Hꝫ autē nō accipi pōt ex eo qđ Dionyſius dicit in libro de diui. no. qꝫ bonū ꝯtingit ex vna ⁊ itegra cā: malū aūt ex ſingularibus defectibꝰ. ſicut pꝫ i bono ⁊ malo corpali. Turpitudo eniꝫ que eſt malū corpalis forme ꝯtingit qñcūqꝫ mēbruꝫ indecēter ſe hēat. Sꝫ pulchritudo nō ꝯtingit: niſi oīa mēbra ſint bn̄ ꝓportionata ⁊ colorata. Et ſilr egritudo que eſt malū cōplexionis corpalis ꝓuenit ex ſingulari deordinatione cuiuſlibet humoris. Sed ſanitas eē nō pōt niſi ex debita ꝓportione oiuꝫ humorꝫ. Et ſilr peccatū in actione humana ꝯtingit quecūqꝫ circūſtātiarꝫ inordinate ſe hēat qualitercūqꝫ vel ſm ſupabūdantiā vel ſm defectū. Sꝫ rectitudo eiꝰ nō erit niſi oībꝰ circūſtātijs debito mō ordinatis. Et iō ſicut ſanitas vel pulchritudo ꝯtingit vno mō. egritudo aūt ⁊ turpitudo multis: imo īfinitis modis: ita ēt rectitudo opōnis vno ſolo mō ꝯtingit. peccatū aūt in actiōe ꝯtingit īfinitis modis. Et ide eſt φ peccare eſt facile: quia multiplr ꝓ ꝯtingit. Sed recte agere eſt difficile: qꝫ nō ꝯtingit niſi vno mō. Et poniꝟ exēpluꝫ: qꝫ facile eſt ⁊ recedere a ꝯtactu ſigni. id eſt pūcti ſiue in cētro circuli: ſiue in q̄cūqꝫ alia ſupficie determinate ſignati: qꝫ ꝓ ꝯtingit infinitis modis. Sꝫ tāgere ſignūꝫ eſt difficile: qꝫ ꝯtingit vno ſolo mō. Manifeſtū aūt φ ſupabūdantia ⁊ defectꝰ multiplr ꝯtingunt: ſꝫ medietas vno mō. Un̄ manifeſtū eſt φ ſupabundātia ⁊ defectꝰ ad malitiā: medietas aūt ad ꝟtutē ptinent: qꝫ boni ſunt aliqui ſimplr. i. vno mō: ſed mali ſunt multifarie. i. multiplr: vt dictum eſt. ℭ Deinde cum dicit.

Peccare ꝯtingit multiplr recte agere. vno mō.

Pythagorici.

Dionyſius.

Exemplū ad hoc.

Peccare facile eſt. Recte ꝟo agē difficile.

Exēplum

ℭ Eſt igitur virtus habitus electiuus in medietate exiſtens quo ad nos determinata ratione ⁊ vt vtiqꝫ ſapiens determinabit.

Le. are. ℭ Eſt ꝗ ꝟtus habitus electiuus: i mediocritate ꝯſiſtēs quō ad nos: rōne terminata: ⁊ vt ſapiens terminaret.

Argir. ℭ Eſt igiꝟ ꝟtus habitꝰ electiuus in mediocritate ꝯſiſtēs ea que eſt ad nos definita rōne: ⁊ vt definierit ipſe prudens.

S.Tho.

¶ Cõcludit ex p̄miſſis diffõnē v̄tutis. Et p̄ ponit ipſaȝ diffi nitionē. 2° manifeſtat eaȝ. ibi. (Medietas aūt duaꝝ ⁊c̄.) Tertio excludit errorē. ibi. (Nõ aūt ſuſcipit oīs ⁊c̄.) ¶ In diffõne aūt v̄tutis ponit 4ᵒʳ. Quoꝝ p̄ᵐ eſt genꝰ qḋ tangit cū dicit. q̄ v̄tus eſt habitꝰ: vt ſupra habituȝ eſt. Scḋm eſt actꝰ v̄tutis moralis. Opꝫ. n. habitū diffiniri p̄ actū. Et hoc tāgit cū dicit electiuus. i. ſm̄ electionē: operatiuꝰ. Principale enim v̄tutis eſt electio: vt īfra dicet̃. Et q2 opꝫ actū dete̅rmina ri p̄ obiectū. Jḋ 3° ponit obiectū ſiue t̃minū actõis: in h̄: q̄ dicit exñs in medietate q̄ ad nos. Oñſuȝ eſt. n. ſup̄ q̄ v̄tus īngrit ⁊ opat̃ mediū nõ rei: ſȝ quo ad nos. Dc̄m̄ eſt āt ſiſr q̄ v̄tus moralis eſt in appetitu q̄ p̄ticipat rõnē. Et iḋ opor tuit q̄rtā p̄ticulā apponi: que tāgit cām bonitatis in v̄tute cū dicit. Determinata rõne. Nõ. n. ingrē mediū eſt bonū ni ſi inq̄ntū eſt ſm̄ rõnē determinatā. veꝝ q2 ꝯtingit rõnē eſſe ⁊ rectā ⁊ erroneā: opꝫ v̄tutē ſm̄ rõnē rectā opari: vt ſupra ſuppoſitū eſt. Et ad h̄ explicādū ſubdit. Ut vtiq̄ ſapiens determinabit ⁊c̄. ſ. mediū. Sapiēs aūt hic dr̄ nõ ille q̄ eſt ſa piēs ſimplr̃ q̄ſi cogſcēs altiſſimā cām totiꝰ vniuerſi: ſȝ pru dēs qui eſt ſapiēs reꝝ humanaꝝ: vt īfra in 6° dicet̃. Nā ⁊ in arte edificatoria determīat̃ q̄d bonū ſit fieri ſȝ iudiciū ſapiē tiſ ī arte illa. Et idē eſt in oībꝰ alijs artibꝰ. ¶ Deīde cū dic.

Diffinitio virtutis.	
Le.a.5.	
Le.a.7.	

¶ Medietas autem duarum malitiaꝝ. Hu ius quidem ſm̄ ſuperabundantiam. Hu ius autem ſm̄ defectum.

Le. are. ¶ Mediocritas autem duorum vitiorum: alterius ſm̄ ex ceſſum: alterius ſm̄ defectum.

Argir. ¶ Mediocritas autem duoꝝ eſt vitioꝝ: vnius per exupe rationem: alterius per defectum.

S.Tho.

Quō v̄tꝰ conſiſtat in medio. ¶ Manifeſtat p̄miſſaȝ diffõnē q̄ntū ad h̄ qḋ dixit v̄tutē in medietate ꝯſiſtere. ¶ Et circa h̄ tria facit. Primo oſtēdit quoꝝ ſit medietas. Scḋo reſpectu cuiꝰ attēdat̃ medietas iſta. ibi. (Et adhuc ⁊c̄.) Tertio ꝯcludit qḋdā correlariuȝ. ibi. (Propt̃ qḋ ſm̄ ſubam ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ q̄ v̄tus ipſa eſt q̄dā medietas īter duas malitias ⁊ īter duos habitꝰ vitio ſos etꝰ. ſ. q̄ eſt ſm̄ ſupabūdātiā ⁊ eiꝰ q̄ eſt ſm̄ defectū. Sic li beralitas eſt medietas īter p̄digalitatē q̄ v̄git in ſupabun dātiā: ⁊ illiberalitatē q̄ vergit ī auaritiā. ¶ Deīde cū dicit

¶ Et adhuc huic has quidem deficere has autem ſuperabūdare ab eo qḋ oportet ⁊ in paſſionibus ⁊ in operationibus. Uirtutem autem medium inuenire ⁊ eligere.

Le. are. ¶ Et ē q2 alia excedūt: alia deficiūt magis q̄ȝ opꝫ ī affecti bus ⁊ in actibus. Uirtus aūt mediū inuenit atq̄ȝ eligit.

Argir. ¶ Et ex eo etiam q2 illa quidem partim deficiunt: partim exuperant id qḋ oportet ⁊ in affectibus ⁊ in actibus. Uir tus autem medium ipſum ⁊ inuenit ⁊ expetit.

S.Tho.

Quō v̄tꝰ eſt medietas ⁊ opat̃ me dium. ¶ Oñdit reᵐ cuiꝰ attēdit̃ ſupabūdātia ⁊ defectꝰ ⁊ mediū. Et dic̄ adhuc eē ꝯſiderādū q̄ q̄dā malitie p̄ cõparationē ad aliq̄d deficiunt. alie v̄o ſupabūdāt tam in paſſionibꝰ q̄ȝ in opõnibꝰ ab eo. ſ. qḋ opꝫ a q̄ q̄dā deficiūt ⁊ q̄dā ſupabūdāt: Sȝ v̄tus inq̄ntū ſeruat id qḋ opꝫ: dr̄ mediū inuenire p̄ rõnē ⁊ eligē per volūtatē. Et ſic pȝ q̄ v̄tus ipſa eſt medietas: ⁊ īteꝝ mediū opat̃: medietas q̄dē eſt iter duos habitꝰ: ſȝ me dium opat̃ in actionibꝰ ⁊ paſſionibꝰ. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Propter quod ſm̄ ſubſtantiam quidem ⁊ rationem quod quid eſt eſſe dicentem me dietas eſt virtus. Secundum optimum au tem ⁊ bene extremitas.

Le. are. ¶ Quapp̄ ſm̄ ſbām ⁊ rõnē q̄d illa ſit dicētē: mediocritas eſt virtus. ſm̄ v̄o cõmēdationem probitatis ſūmitas.

Argir. ¶ Quapp̄ ipſa v̄tus eēntia q̄dē ⁊ rõne q̄d eſt dicēte medio critas eſt. At optimi reſpectu ⁊ bn̄ ſeſe h̄ñtis extremitas.

S.Tho.

Correlarium. Quō v̄tꝰ eſt ī vno extremo ⁊ vi tiū in alio. ſm̄ rõnes boni. ſm̄ ſpēm v̄o ſbalē. v̄tꝰ ē in medio. ¶ Infert qḋdā correlariū ex dictis. ſ. q̄ v̄tus ſm̄ ſuā ſubaȝ ⁊ ſm̄ rõnē diffinitiuā eſt medietas. Sed inq̄ntū h̄ȝ rõnem optimi in tali gñe: ⁊ bn̄ opantis ſiue diſponentis eſt extre mitas. Ad cuiꝰ euidentiā ꝯſiderādum eſt: q̄ ſicut dc̄m̄ eſt tota bonitas v̄tutis moralis depēdet ex rectitudine rõnis. Un̄ bonū ꝯuenit v̄tuti morali ſm̄ q̄ ſeq̄tur rõnē rectā. ma lum aūt vtriq̄ȝ vitio. ſ. ſupabūdantie ⁊ inq̄ntum recedit a rõne recta. Et ideo ſm̄ rõnem bonitatis ⁊ malitie ambo vi tia ſunt in vno extremo. ſ. in malo qḋ attēdit̃ ſm̄ receſſū a rõne. Uirtus aūt eſt in altero extremo. ſ. in bono: qḋ atten dit̃ ſm̄ ſequelā rõnis. Non tñ ex h̄ virtus ⁊ oppoſita vitia ꝯſequunt̃ ſpēm quā diffinitio ſigt̃. Quia rõ recta ſe h̄ȝ ad appetitū rectū: ſicut motiuū ⁊ regula extrinſeca. Appetitꝰ aūt p̄uerſus p̄ vitiuȝ nõ intēdit a rõne recta deficere: ſȝ pre ter intētionē h̄ ei accidit. per ſe aūt intēdit id in quo ſuper abūdat vel deficit. Qḋ aūt eſt p̄ter intētionē eſt p̄ accñs: id aūt qḋ eſt extrinſecū: ⁊ p̄ accñs nõ ꝯſtituit ſpēm. Sȝ ſpe cies habitꝰ ſumit̃ ſm̄ obiectū in qḋ per ſe tēdit. Scḋȝ obie cta aūt mediū cõpetit v̄tuti: extrema aūt vitijs. Et ideo di xit q̄ ſm̄ rõnem boni virtus eſt in extremo. Sed ſm̄ ſpēm ſubſtantialem eſt in medio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non ſuſcipit autē oīs operatio neq̄ȝ oīs anime paſſio medietatē. Quedam enim cõ feſtiȝ nominata ꝯuoluta ſunt cū malitia: pu ta gaudium de malo ⁊ inuerecundia ⁊ inui dia: ⁊ in operationibꝰ adulterium furtū ho micidium. Hec enim oīa: ⁊ que talia dicunt̃ ſm̄ ſeipſa mala eſſe: ſed non ſuperabundā tie ipſoꝝ neq̄ȝ defectus. Nõ igitur eſt vnq̄ȝ circa hec dirigere: ſed ſemꝑ peccare. Neq̄ȝ eſt bene vel non bene circa talia in eo quod oportet: vt opꝫ ⁊ quando ⁊ quomodo puta adulterari. Sed ſimpliciter facere qḋcunq̄ȝ horum peccatum eſt.

Le. are. ¶ Non tñ oīs actus nec oīs affectꝰ: mediocritatem recipit. Nā ſunt quedā que ſtatim vt noīata ſunt: prauitatē cõne xā h̄ñt. Ut maliuolētia: impudētia: inuidētia. ⁊ in actibꝰ: ſtuprū: furtū: homicidiū. nā cūcta hec ⁊ h̄ꝫ ita dicunt̃: q̄ſi mala ipſa ſint: nõ q̄ſi exceſſus aut defectꝰ ipſoꝝ. Nunq̄ȝ: in illis recte facere datur: ſed ſemper delinquitur. nec in illis eſt q̄ȝ oportet ⁊ quando oportet: ⁊ vt oportet. ſed ſimplici ter in quolibet iſtorum delinquitur.

Argir. ¶ Non aūt oīs actus nec oīs affectus ſuſcipit mediocrita tem. Sunt. n. affectꝰ nõnulli qui ꝯtinuo noīe ſuo ſunt cum prauitate ꝯnexi: vt maliuolētia: vt ipudētia: vt inuidētia. Et actꝰ idēndē: vt adulteriū: furtū: homicidiū. Hec. n. vni uerſa ⁊ talia ita dicunt̃: q2 ipſa ſunt praua: ſȝ nõ exupatio nes ipſoꝝ atq̄ȝ defectꝰ. Circa igit̃ talia nulluȝ eſt tp̄s recte agēdi: ſȝ ſp̄ delinquit̃. Neq̄ȝ fit vt q̄ſq̄ȝ bn̄ vel male talium quicq̄ȝ agat q̄ cū opꝫ ⁊ q̄ñ ⁊ vt opꝫ adulteriū cõmittēdo. Sed ſimplr̃ quicq̄d iſtoꝝ efficiatur delinquitur.

S.Tho.

De paſſionibus ⁊ actionibꝰ in ſuo nomie malitia īplicantibꝰ. ¶ Excludit quēdam errorē. Poſſet enim aliq̄s credē: q̄ ſicut in opationibꝰ ⁊ paſſionibꝰ virtus tenet mediū. vitia aūt te nent extrema: qḋ hoc ꝯtingeret in oībꝰ opationibꝰ ⁊ paſſio nibꝰ. Sed hoc ipſe excludit dicēs. q̄ nõ oīs opatio vel paſ ſio aīe ſuſcipit medietatē: que. ſ. ad v̄tutē p̄tineat. Et h̄ ma nifeſtat. ibi. (Quedā. n. ⁊c̄.) Et p̄mo per rõnē. q2 quedam

actiones ⁊ paſſiones in ipo ſuo noie implicāt maliciā: ſicut gaudiū de malo ⁊ inuerecūdia ⁊ inuidia. Jn opationibus aūt adulteriū furtū homicidiū. Oia enim iſta ⁊ ſilia ſm ſe ſunt mala. ⁊ nō ſolū ſupabūdantia ipſoꝝ vel defectus. Un̄ ⁊ circa hoc nō ꝯtingit aliquē recte ſe hre qualitercūqꝫ hoc opef: ſꝫ ſemp hoc faciēs peccat. Et ad h̄ exponēdum ſubdit: ꝙ bn̄ vel nō bene nō ꝯtingit in talib⁹ ex eo ꝙ aliqs faciat aliqd̄ eoꝝ: puta adulterium ſicut opꝫ: vel qn̄ opꝫ: vt ſic fiat bene. male autem quādo ſm ꝙ non opꝫ. Sed ſimpliciter: qualitercūqꝫ aliqd̄ hoꝝ fiat eſt peccatum. Jn ſe enim quodlibet hoꝝ importat aliquid repugnans ad id quod oportet. ℭ Secundo ibi.

Ratio.

ℭ Simile igitur attribuēti ⁊ circa iniuſta facere ⁊ timere: ⁊ incontinentem eſſe: eſſe medietatem ⁊ ſuperabundantiam ⁊ defectum. Erit enim ſic ſuperabundantie ⁊ defectus medietas. Et ſuperabundantie ſuperabundantia: ⁊ defectus defectionis.

Le. are. ℭ Eodem modo dicēdum de iniuria ⁊ ignauia ⁊ luxuria. nam ſi aliter diceremus: eēt exceſſus ⁊ defectus mediocritas. ⁊ exceſſus exceſſus ⁊ defectus defectus.

Argir. ℭ Simile igiť eſt ⁊ circa iniuſticiā: timiditatē: ⁊ luxuriam mediocritatē ponēdam eſſe cenſere: ⁊ id qd̄ nimium dicif ⁊ parū. Hoc.n. mō exupationis ⁊ defect⁹ erit vtiqꝫ mediocritas: ⁊ exupationis exuperantia: ⁊ defectus itē defectus.

S. Tho.

Exempla ad idem. ℭ Manifeſtat idē per exēpla in vitijs. Et dicit ꝙ qꝛ iſta ſꝫ ſe maliciā importāt. ſile eſt querere in iſtis mediū ⁊ extrema ſicut ſi aliqs attribueret medietatē ſupabūdātie ⁊ defectum circa hoc qd̄ eſt iniuſta facē ⁊ timidū vel incōtinētem eē: qd̄ qdem eēt incōueniens. Cum.n. iſta importēt ſupabūdātiam ⁊ defectū ſequeref ꝙ ſupabūdantia ⁊ defectus eēnt medietas: qd̄ eſt oppoſitum in adiecto. Et ꝙ ſupabundantie eēt ſuperabundantia: ⁊ defectus eēt defectus querēdus: qd̄ in infinitum abiret. ℭ Tertio ibi.

ℭ Quēadmoduꝫ aūt tēperantie ⁊ fortitudinis non eſt ſupabūdantia ⁊ defectus ꝓpter medium nō eſſe aliqualr̄ extremuꝫ ita neqꝫ illoꝝ medietas neqꝫ ſuperabūdantia ⁊ defectus: ſed vt vtiqꝫ operatum eſt vitioſuꝫ eſt. Uniuerſaliter ergo neqꝫ ſuperabundantie neqꝫ defectus medietas eſt: neqꝫ medietatis ſuperabundantia ⁊ defectus.

Le. are. ℭ Sed quēadmodū tēperantie ⁊ fortitudinis nō eſt exceſſus neqꝫ defect⁹: qm̄ ipſe medie ſunt ⁊ ſupreme: ſic nec illarū q̄s ſupra dixim⁹: mediocritas eſt: neqꝫ exceſſus ⁊ defectus: ſꝫ vtcūqꝫ illa faciās: delinquis. Exceſſus enim ⁊ defectus: nulla omnino eſt mediocritas: neqꝫ mediocritatis ipſius exceſſus eſt aut defectus.

Argir. ℭ Sed vt tēperantie fortitudiniſue nō eſt exupatio atqꝫ defectus: qꝛ mediuꝫ ipm̄ eſt modo quodā extremū: ſic nec illoꝝ eſt mediocritas nec exupatio ⁊ defectus: ſed vt cūqꝫ aganf ſemp delinquif. Oino n̄qꝫ nec exupatiōis: nec defect⁹ eſt mediocritas: nec mediocritatis exupatio ⁊ defect⁹.

S. Tho.

Exempla ad idem in virtutib⁹. ℭ Manifeſtat idē per ſile in virtutib⁹. Manifeſtū eſt eniꝫ ꝙ qꝛ tēperantia ⁊ fortitudo de ſe importat mediū: non eſt in eis accipere ſupabūdantiam ⁊ defectuꝫ: quaſi aliqs ſic ſupabundanter vel deficienter tēperatus aut fortis. Medium enim nō poteſt eſſe extremuꝫ. Et ſilr̄ qꝛ illa de ſe important extrema non pōt eſſe illoꝝ medietas neqꝫ ſuperabūdantia ⁊ defectus. Sed qualitercūqꝫ opatuꝫ eſt vitioſum eſt. Ultimo autē concludit ꝙ nullius ſuperabūdantie vel defectus poteſt eſſe medietas aut ſuperabundantia aut defectus medietatis.

Lectio. viij.

OPortet autē non ſolum vlr̄ dici: ſed ⁊ de his que ſunt ſm ſingula aptare. Jn his qui circa operationes ſermonibus vniuerſales qdē inaniores ſunt particulares autē veriores. Circa ſingularia enim operationes: oportunum autem in his concordare. Sumendū igitur hoc ex deſcriptione.

Le. are. ℭ Sed oportet ſermonem noſtruꝫ nō ad vniuerſum modo genus: verum ad ſingula coaptare. Jn verbis eniꝫ que de actibus habēf: vniuerſalia qdem cōmuniora: particularia aūt veriora exiſtunt. Nā ⁊ actus ipſi circa ſingula verſantur. quos certe his conſonare oportet. Comprehendenda igitur hec ⁊ deſcribenda ſunt.

Argir. ℭ At enim idipſum non ſolum vniuerſaliter dicere: ſed ad ipſa ſingula et accōmodare oportet. Sermonum.n. eoꝝ qui circa actus verſanf vniuerſales qdeꝫ magis cōes: particulares ꝟo magis ſunt veri. Actus nanqꝫ circa ſingula ſunt: quibus ſermones: rōneſqꝫ conſentaneas eſſe oportet. Hec igitur ex deſcriptione ſumenda ſunt.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ṗhs oſtendit qd̄ eſt virtus in generali. hic manifeſtat diffinitionē poſitam in ſpeciali per ſingulas v̓tutes. ℭ Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit hoc eſſe nec̄iuꝫ. Scd̄o ꝓſequitur intentum. ibi. (Circa timores quidē igitur ⁊c̄.) ℭ Dicit ergo ṗmo ꝙ opꝫ non ſolum dici vlr̄ qd̄ eſt virtus: ſed etiaꝫ adaptare in ſpeciali ad ſingula. Et rōnem huius aſſignat: qꝛ in ſermonib⁹ qui ſunt circa operationes vl̄es ſunt magis inanes: ⁊ particulares ſunt magis veri. Et huius rōnem aſſignat: eo ꝙ operationes ſunt circa ſingularia. Et ita oportunum eſt ꝙ ſermones qui ſunt de operabilib⁹ concordent cum pticularibus. Si ergo dicanf ſermones operationū ſolum in vlī erunt in vanum: tuꝫ qꝛ non ꝯſequunf finem ſuū qui eſt directio particulariū operationum: tum ēt qꝛ nō poſſunt vl̄es ſermones in talib⁹ ſumi qui nō deficiant in aliquo particulariū ꝓpter varietatem materie: vt ſupra dictū eſt. Sed pticulares ſermones ſunt efficaciores: vtpote apti ad dirigēdum operationes: ⁊ ſunt etiam veriores: qꝛ accipiunf ſm id in quo vniuerſales ſermones verificantur. Et ideo qd̄ dictuꝫ eſt in vniuerſali de virtute ſumendum eſt ex deſcriptione circa ſingulas virtutes. ℭ Deinde cum dicit.

Sermōes vl̄es q ſūt de opabilibus ſt inanes: particulares ꝟo ſunt efficaciores ⁊ veriores.

Libꝛo p̄ Lec. 3.

ℭ Circa qdē igitur timores ⁊ audacias fortitudo eſt medietas. Supabūdantium autē. Qui in itimiditate qdē inominatus. Multa enim ſunt inominata. Qui aūt in audere ſuperabūdat audax. Qui aūt in timere ſuperabundat: in audere ꝟo deficit timidus.

Le. are. ℭ Circa timores igitur: ⁊ audacias: fortitudo mediocritas eſt. Excedentium ꝟo: qui nō timendo excedit: ſine nomine eſt. multa ꝟo ſunt ſine nominibus. qui ꝟo audendo excedit: ferox. ſed qui in timendo excedit ⁊ in audendo deficit: timidus eſt.

Argir. ℭ Circa timores itaqꝫ fiducialue mediocritas qdeꝫ eſt fortitudo. At exuperātium: is quidem qui nō timendo exuperat: nomine caret. Sunt aūt cōplura que nominib⁹ vacant. Js aūt qui ꝯfidendo exuperat audax eſt. At is qui timendo qdē exupat: confidendo aūt deficit timidus.

S. Tho.

Oñdit in ſingulis ꝙ mediū eſt bonum ⁊ laudabile nō extremū vero male ⁊ vituperabilia.

¶ Exequitur intētū oſtendens per ſingula ꝙ mediū eſt bonū ⁊ laudabile. Extremū aūt malū ⁊ vituperabile. Et p̄ oſtēdit in ṽtutib⁹. Scđo in paſſionib⁹. ibi. (Sūt aūt ⁊ in paſſionibus ⁊c̄.) Et p̄ oſtēdit in ṽtutib⁹. Circa p̄ᵐ ꝯſiderandum eſt ꝙ ṽtutes dupl'r aliqui diſtinxerūt. Quidam .n. attēdunt diſtinctionē eaꝝ ſcḋm quoſdā gn̄ales modos ṽtutum: qui qdē ſunt q̄tuor. Nā radix ṽtutis ꝯſiſtit in ipſa rectitudine rōnis: ⁊ ſcḋm eā opꝫ quaſcunqꝫ actiones ⁊ paſſiones dirigē. Aliter tn̄ ſunt dirigibiles actiones q̄ꝫ paſſiones. Nā actiones q̄ntū eſt de ſe nō hn̄t aliquā reſiſtētiam ad rōnē: ſicut emptio ⁊ vēditio ⁊ alia hm̄ōi. Et ideo circa eas nō req̄rit̄ niſi ꝙ rō quādā eq̄litatē rectitudis ſtatuat. Sꝫ paſſiones ipoꝛtāt iclinationē quādā que pōt repugnare rōni dupl'r. Uno mō ex eo ꝙ rōnē trahit ad aliud: ſic pꝫ de oīb⁹ paſſionib⁹ que ꝑtinēt ad ꝓſecutionē appetit⁹: ſicut ꝯcupiſcētia ſpes: ira: ⁊ alia hm̄ōi. Et circa has paſſiōes opꝫ ꝙ rō rectitudinē ſtatuat reprimēdo ⁊ refrenando eas. Alio⁹ ex eo ꝙ paſſio retrahit ab eo qḋ eſt ſcḋm rōnē: vt in oīb⁹ paſſionib⁹ que important fugā appetit⁹: ſicut timor odiū ⁊ ſilia. Et in hm̄ōi paſſionib⁹ opꝫ ꝙ rō rectitudinē ſtatuat firmādo animū in eo qḋ eſt ſcḋm rōnē. Et ſcḋm h̄ q̄tuor noiam⁹ ṽtutes que a qbuſdā ꝑncipales dicunt̄. Nā ad prudētiā ꝑtinet ipſa rectitudo rōnis. Ad iuſtitiā ṽo eq̄litas in opātōnib⁹ ꝯſtituta. Ad fortitudinē aūt firmitas animi. Ad tēperātiam repreſſio paſſionū: ſicut ipſa noīa ſonāt. Quidam igit̄ iſtas ṽtutes gn̄al'r acceperūt putātes oēm cognitionē ṽitatis ad prudētiā ꝑtinere: oīum eq̄litatē actionū ad iuſtitiā oēm firmitatē animi ad fortitudinē. oēm refrenationē vel repreſſionē ad tēperantiā. Et ſic locuti ſunt de his ṽtutib⁹ Tullius ⁊ Seneca: ⁊ alij qdē. Un̄ poſuerūt has ṽtutes eē q̄ſi gn̄ales: ⁊ dixerūt oēs ṽtutes eſſe eaꝝ ſpēs.

Improbatio.

¶ Sꝫ iſta ṽtutū diſtinctio nō videt̄ eē ꝯueniēs. Primo qdē q2 p̄dicta q̄tuor ſunt talia: ſine qb⁹ nulla ṽtus pōt eſſe. Un̄ ꝑ h̄ nō pn̄t ſpēs ṽtutis diuerſificari. Scḋo ſpēs ṽtutū ⁊ vitioꝝ nō accipiunt ex ꝑte rōnis: ſꝫ ex ꝑte obiecti: vt ſupra dcm̄ eſt. Et ideo ꝯuenietius Ariſto. ṽtutes diſtinxit ſcḋm obiecta ſiue ſcḋm materias.

Le. 2. Opīo ariſtotelis.

Et ſic p̄dicte ṽtutes q̄tuor nō dicunt̄ ꝑncipales: q2 ſunt gn̄ales: ſꝫ q2 ſpēs eaꝝ accipiunt̄ ſcḋm q̄daꝫ ꝑncipalia: ſicut prudētia que nō eſt circa oēm cognitionē veri: ſꝫ ſpecial'r circa actū rōnis qui eſt precipe. Iuſtitia aūt nō eſt circa oēm equalitatē actionū: ſꝫ ſolū in his que ſunt ad alterum vbi melius eſt eq̄litatē ꝯſtituere. Fortitudo nō eſt circa quālibet firmitatē: ſꝫ ſolū in timorib⁹ ꝑiculoꝝ mortis. Tēperātia nō eſt circa oēm refrenationē: ſed ſolū in ꝯcupiſcētijs ⁊ delectationib⁹ tactus.

Quō prudētia iuſtitia: fortitudo ⁊ tēperātia dicūt virtutes ꝑncipales ⁊ circa q̄ ſunt.

Alie ṽo ṽtutes ſunt q̄dā ſecūdaria. Et ideo poſſunt reduci ad p̄dictas: non ſicut ſpēs ad gn̄a: ſed vt ſecūdarie ad ꝑncipales.

Quō alie ṽtutes reducunt̄ ad illas q̄tuor.

¶ His igit̄ p̄ſuppoſitis ſciendū eſt ꝙ de iuſtitia ⁊ prudētia hic pħs nō agit: ſꝫ infra in 5° ⁊ 6°. Agit aūt de tēperātia ⁊ fortitudine: ⁊ quibuſdā alijs ſecūdarijs virtutib⁹. Que oēs ſunt circa aliq̄s paſſiones. Sed oēs paſſiones aīe reſpiciunt aliqḋ obiectū qḋ qdem ꝑtinet vel ad ipſam hoīs corꝑalem vitā vel exteriora: vel ad humanos act⁹. Primo ergo facit mētionem de virtutib⁹: que ſunt circa paſſiones: quaꝝ obiecta ꝑtinēt ad corꝑalē vitā. 2° de illis que ꝑtinēt ad exteriora bona. ibi. (Circa dationē āt pecuniaꝝ ⁊ circa acceptionē ⁊c̄.) Tertio de illis que reſpiciūt exteriores act⁹. ibi. (Sūt autē ⁊ alie tres medietates ⁊c̄.)

Quō pħs ordinat tractatum de ṽtutibus.

Le. 9.

Circa p̄ᵐ duo facit. Primo loquit̄ de fortitudine que reſpicit ꝑicula interimētia vitam. Scḋo de tēperantia que reſpicit ea que ſunt vtilia ad ꝯſeruādam vitam. ſ. cibos quib⁹ ꝯſeruat̄ vita in īdiuiduo: ⁊ venerea quib⁹ ꝯſeruat̄ in ſpecie. ibi. (Circa delectationes aūt ⁊ triſtitias ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p̄ ꝙ fortitudo eſt medietas circa timores ⁊ audacias ī nō q̄tuꝫ. ſ. reſpiciunt ꝑicula mortis.

Quid ſit fortitudo.

Qui ſuper

Sed eoꝝ qui ſupabundanter ille qui ſupabundat in hoc ꝙ eſt eſſe in timidum: qui etiā deficit in timendo eſt innominatus: q2 raro h̄ accidit. Et multa ſimil'r ſunt innominata ꝓpter hoc ꝙ hoīes ea nō aduertūt cōmuniter: vt ſic ipſis nomina imponerēt. Ille ṽo qui ſupabūdat in audēdo vocat̄ audax. Et differt ab intimido. Nam ille dicitur ſcḋm defectū timoris: audax aūt ſcḋm exceſſum audacie. Ille ṽo qui ſuperabūdat in timēdo: ⁊ deficit in audēdo vocat̄ timidus. ¶ Deinde cum dicit.

abūdat in nō timēdo noīa caret q2 raro accidit. Audax. Dr̄ia inter audacē ⁊ intimidum. Timidus.

¶ Circa delectatiōes aūt ⁊ triſtitias nō oēs. Minus aūt ⁊ circa triſtitias. medietas qdē tēperantia. Superabūdantia aūt intemperantia. Deficientes autem circa delectationes nō multū ſunt ꝓpter quod iſti nomina non ſunt ſortiti. Sunt aūt inſenſibiles.

¶ Circa voluptates ṽo ⁊ dolores: nō oēs qdem: ſed minus circa dolores media eſt tēperātia. exceſſus aūt intēperantia. deficientes ṽo in voluptatib⁹ vix reperiunt̄. Itaqꝫ nec nomē qdem ſortiti ſunt. ſed inſenſati vocentur. Le. are.

¶ Circa voluptates atqꝫ dolores nō oēs qdeꝫ ⁊ min⁹ circa dolores mediocritas qdē eſt tēperātia: exuꝑatio aūt intēperātia. At deficiētes circa voluptates ꝑpauci ſūt. Quapropter nec his eſt poſitū nomē. Sed inſenſati vocent̄. Argir.

S. Tho.

¶ Inducit de tēperātia. Et dicit ꝙ tēperantia eſt medietas nō circa oēs delectationes ⁊ triſtitias: ſꝫ circa eas que ſunt tactus ꝑtinētes ad cibos ⁊ venerea. Minus eſt autē circa triſtitias q̄ꝫ circa delectationes. Nā hm̄ōi triſtitie cauſant̄ ex ſola abſentia delectationū. Supabūdantia aūt in talibus vocat̄ intēperātia. Sed defect⁹ nō multum fit ꝓpter h̄ ꝙ oēs nāl'r appetunt delectationē. Et inde eſt ꝙ iſte defect⁹ eſt innominatus. Sed ipſe imponit nomē ⁊ vocat tales inſenſibiles: eo ꝙ hm̄ōi delectationes ſenſu ꝑcipiunt̄. Et ideo ille qui refugit has delectationes ꝓter rōnem rectam ꝯuenienter vocatur inſenſibilis. ¶ Deinde cum dicit.

De tēperātia. De intemperātia. Raro inueniūt̄ q̄ delectationē appetitū deficiat. Inſenſibilis q̄s dicat̄.

¶ Circa dationē autem pecuniaꝝ ⁊ circa acceptionē medietas qdē liberalitas. Superabūdantia aūt ⁊ defectus ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas. Contrarie aūt ⁊ he ſupabundant ⁊ deficiunt. Prodigus enim qdem in tributione ſuperabūdat: in acceptione aūt deficit. Illiberalis autem in acceptione quideꝫ ſuperabundat: in tributione ṽo deficit. Nūc quidem igitur typo ⁊ in capitulo dicimus contenti hoc ipſo: poſterius autem certius de his determinabitur.

¶ Circa dandas capiendaſqꝫ pecunias media eſt liberalitas. exceſſus ṽo ⁊ defectus: hinc ꝓdigalitas: illinc auaritia: que inter ſe ꝯrie excedūt ac deficiunt. Nā ꝓdigus qdē in erogādo excedit: in capiendo deficit. Auarus aūt in capiendo excedit. in erogādo deficit. Sꝫ nūc ſūmatim ⁊ ꝑ figurā dicim⁹. poſtmodū diligētius de ipſis tractabimus. Le. are.

¶ Circa dandas capiendaſqꝫ pecunias mediocritas quidē eſt liberalitas. Nummum atqꝫ parū ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas: quibus contrario modo exuperant ⁊ deficiunt homines. Prodigus enim in erogando exuꝑat: in capiendo deficit. At illiberalis atqꝫ auarus in capiendo exuperat: in erogando deficit. Atqꝫ de hiſce nunc quidē figura loquimur ⁊ in ſumma hoc ipſo cōtenti. Poſtea ṽo exactius de ipſis determinabimus. Argir.

S. Tho.

¶ Introducit de ṽtutib⁹ que reſpiciūt exteriora. Et p̄ de his

Le.c.9. que ſunt circa ꝯcupiſcentias exterioꝝ bonoꝝ. 2° de ṽtute que reſpicit exteriora mala.ibi.(Eſt aũt ⁊ circa iram ⁊c̃.) Exteriora aũt bona ſũt diuitie ⁊ honores. Primo igiť itroducit de ṽtutib°: que reſpiciunt diuitias. Scḋo de his q̄ reſpiciũt honores.ibi.(Circa aũt ⁊c̃.) Circa p̄ᵐ duo facť. Primo itroducit de liberalitate que eſt circa mediocres diuitias. Scḋo de magnificẽtia que ē circa magnas.ibi.(Circa pecunias aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ĝ p̄ ꝙ liberalitas eſt medietas circa datione ⁊ acceptione pecuniaꝝ. Sz ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas ſe hñt ſm ſupabũdantiam ⁊ defectum ꝯ̃rio mõ. Nam ꝓdigus ſupabũdat in datione ⁊ deficit in acceptione. Illiberalis aũt ecõtrario ſupabũdat in acceptione ⁊ deficit in datione. hec aũt hic dicunť typo.i.exẽplariter: ⁊ in capitulo.i.ſũmarie: ſed poſtea ⁊ de his ⁊ de alijs determinabitur certius. ¶ Deinde cum dicit.

De liberalitate.

De prodigo. De illiberali.

¶ Circa pecunias autẽ ⁊ alie diſpoſitiones ſunt. Medietas quidẽ magnificentia. Magnificus enim differt a liberali. Hic quidez eniz circa magna. hic autẽ circa parua. Superabundantia autẽ apirocalia ⁊ banauſia. Defectus ṽo paruificentia. Differunt autẽ hec ab his que circa liberalitatem. Quomodo autem differunt poſterius dicetur.

Le. arc. ¶ Sunt ⁊ alie circa pecunias diſpõnes: mediocritas ṽo eſt magnificẽtia. Magnific°.n. differt a liberali. hic circa magna ille circa pua ṽſať. Exceſſus eſt in explebilitas: ⁊ vulgaris vẽtoſitas. defect° ṽo modicitas. Differunt aũt ab his que circa liberalitatẽ ſunt. ſz q̃o differũt poſtea dicetur.

Argir. ¶ Sunt ⁊ alie circa pecunias diſpõnes: ⁊ mediocritas qḋẽ eſt magnificẽtia. Differt enim hoc a liberali magnificus: ꝙ hic circa magna: ille circa parua verſať. Exuperatio aũt ruditas circa decoꝝ atq̃ ſordiditas: ⁊ defect° circa decoꝝ puſillitas. Atq̃ hec differũt ab his que circa liberalitatem diximus eſſe ⁊ q̃liam poſterius explicabimus.

S. Tho.

De magnificentia. ¶ Introducit de magnificẽtia. Et dicit ꝙ p̄ter p̄dictas diſpoſitiones ṽt liberalitatẽ ⁊ oppoſita vitia: ſunt ẽt quedã alie circa pecunias: circa q̃s ẽt magnificẽtia eſt medietas q̃dã. Sed differt magnificus a liberali: in h̃ ꝙ magnificus eſt circa magna: ſz liberalis eſt circa parua. Sed ſupabundãtia reſpectu magnificẽtie vocať apyrocalia: ab a qḋ eſt ſine ⁊ pyros qḋ eſt experientia ⁊ calos bonũ: q̃ſi ſine experientia boni: q2.ſ. multũ expẽdẽtes nõ curant q̃lr bñ expẽdãt: vocať ẽt hec ſupabũdãtia banauſia a banos qḋ ē fornax: q2.ſ. ad modũ fornacis oĩa ꝯſumũt. Sz defect° vocať paruificentia. Et he ẽt extremitates dĩnt ab his que ꝯ̃riant liberalitati. Q̃ũo aũt differant dicet poſterius in quarto.

Diff. liber. magnifici ⁊ liberalẽ.

De paruificentia.

Lec.6.

Lectio.x.

Irca honorem autẽ ⁊ inhonorationem. medietas quidẽ magnanimitas. Superabundantia autẽ chaunotes quedam dicta. Defectio autẽ puſillanimitas.

Le. arc. ¶ Circa honorẽ ⁊ inhonoratione: media eſt magnanimitas. Exceſſus aũt inflatio dĩ. defectus ṽo puſillanimitas.

Argir. ¶ Circa honorem ⁊ eius oppoſitum mediocritas qdem eſt magnanimitas. Exuperatio ṽo lentitudo quedam: ⁊ defectus puſillanimitas dicitur.

S. Tho.

De magnanimitate extremis ⁊ eius vitijs. ¶ Poſitis virtutib° que reſpiciũt diuitias. hic ponit ṽtutes que reſpiciunt honores. Et p̄ ponit virtutem que reſpicit magnos honores. Scḋo ṽtutẽ que reſpicit mediocres.ibi (Sicut aũt dicim° ⁊c̃.) ¶ Dicit ĝ p̄ ꝙ magnanimitas eſt medietas circa honorẽ ⁊ ihonoratione. Supabundãtia aũt in ꝓſequẽdo ea q̃ ptinẽt ad magnũ honorẽ eſt q̃daz diſpõ q dĩ chaunotes ex eo ꝙ ardet in his que ptinẽt ad appetitũ honoris. Nã cauma incẽdiũ dĩ: ſz capnos in greco idẽ eſt qḋ fum°. Põt ẽt ſi ſic ſcribať chapnotes dici: q̃ſi fumoſitas. Cõſueuim°.n. eos q nimis anhelãt ad aſcẽdendũ aliq̃ alta vl magna vocare vẽtoſos vl fumoſos. Sz defectio oppoſita magna° vocať puſillanimitas. Deñ.c.d. — et oppoſi[tis]

¶ Sicut aũt dicimus habere ad magnificentiam liberalitatẽ circa parua differẽtem: ita ⁊ habet quedam ⁊ ad magnanimitatez circa honorẽ exiſtẽtem magnum: hec aũt circa paruũ exiſtentem. Eſt enim vt opz appetere honorez ⁊ magis q̃z oportet ⁊ minus. Dicitur aũt qui ſuperabũdat quidem deſiderijs philotimus. Qui aũt deficit aphilotimus. Medius autem inominatus. Innominate autem ⁊ diſpoſitiones. Verũtamen philotimi ⁊ philotimia. Unde contendunt extremi de media regione. Et nos autem quandoq̃ medium philotimũ vocamus: eſt autem quando aphilotimuz. Propter autem cauſam hoc facimus in his que deinceps dicetur. Nunc autem de reliquis dicamus ſm enarratum modum.

Le. arc. ¶ Ut aũt dixim° ad magnificẽtiã ſe hẽe liberalitatẽ: ⁊ circa pua differre: ſic ſe hẽt ad alia q̃dã ad magnanimitatẽ: circa honores magnos exiſtẽ: illa circa puos. Eſt.n. honores cupe vt opz ⁊ magis q̃z opz ⁊ min°. Uocať aũt qui cupiditate honoris excedit: ambitioſus. qui aũt deficit remiſſus. Medius aũt inolatus eſt. Nã ⁊ diſpões ipe inolate ſunt. p̄terq̃z ambitioſi ambitio. Uñ certãt extremi de media regione. ⁊ nos mediũ q̃nq̃ ambitioſuz dicim°. q̃nz remiſſuz ⁊ mõ vnũ. mõ alteꝝ laudam°. Id cur accidat: in ſequentibus dicetur. Nunc de alijs eodẽ modo dicamus.

Argir. ¶ Ut aũt ad magnificẽtiam ſeſe hẽr diximus liberalitatẽ: hoc differẽtez ab illa ꝙ circa parua verſať: ſic ſeſe hz ⁊ ad magnanimitatẽ: que qḋẽ circa honorẽ magnũ: alia q̃daz diſpõ que circa puũ ṽſať. Fit.n. vt appetať honor vt opz: ⁊ magis q̃z opz ⁊ min°. Atq̃ is qḋẽ qui in honoꝝ exupat appetitiõe ambitioſus vocať. Is aũt qui deficit appetitiõe vacãs honoris. Et medi° nõie caret. Diſpões ẽt ipe p̄ter vnã nõie carẽt. Ambitioſi naq̃ ambitio vocitať. Quocirca fit vt extremi de medio loco decertẽt. Nos q̃q̃ me°ᵐ hũc mõ ambitioſũ: mõ vacãtẽ honoris appetitiõe vocam°. Et nũc ip̃z ambitioſũ: nũc alteꝝ laudam°. Cur aũt id fiat i ſeq̃n̄tibus explanabiť. Nũc de ceteris eũdẽ ſuãtes mo° dicam°.

S. Tho.

¶ Ponit aliã ṽtutẽ que eſt circa mediocres honores. Et dicit ꝙ ſic dcm̃ eſt ꝙ liberalitas differt a magnificẽtia in eo ꝙ liberalitas eſt circa pua cum magnificẽtia ſit circa magna: ita ẽt ad magnanimitatẽ: q̃ eſt circa magnũ honorẽ: ſe hz q̃dã ṽtus q̃ eſt circa honorẽ puũ. Et ꝙ circa h̃ oporteat eẽ aliquã ṽtutẽ in medio exiſtẽtem manifeſtat p hoc qḋ ſubdit: ꝙ ꝯtingit ẽt mediocrem honorẽ appetere: ſicut opz: qḋ ptinet ad mediũ ṽtutis: ⁊ magis q̃z opz qḋ ptinet ad ſupabũdãtiam: ⁊ minus q̃z opz: qḋ ptinet ad defectũ. Ille aũt qui ſupabundat in deſiderio honoris vocať philotimus.i. amatoꝝ honoris. Ille ṽo qui deficit in deſiderio honoris vocať aphilotimus.i. ſine amore honoris. Ille

De ṽtute q̃ eſt circa mediocres honores.

De nõie eius q ſupabũdat in deſiderio honoris ⁊ e° q deficit

aũt qui medio nõ ſe hȝt eſt inominatus. Et ſimilr diſpo‑
nes: idest habitus vitioꝝ aut virtutis medie ſunt inomina
te. Poſſumus tñ fingere noĩa vocantes diſpoſitionez qua
q̄s eſt philotimus, philotimũ ⁊ diſpoſitionẽ qua q̄s dicit
aphilotimus aphilotimiã. Sed q2 medium nõ eſt noĩatũ:
ideo illi qui ſunt in extremo ꝯtendunt de media regione ⁊

Cui ſit in extremis ꝯtendũt in media regione.

vterq3 ſe dicit eſſe in medio exiſtẽtem. Qḋ manifeſtat: ⁊ lo
quitur ad ſilitudinem duaꝝ ciuitatũ: inter quas ſolet eſſe
ꝯtentio de medijs finibus: q̄ñ nõ eſt certus limes p̄fixus
dum vtraq3 dicit territoriũ mediũ ad ſe ptinere. Sed q2
hoc fere cõmune eſt in oĩb⁹ vitijs: q2 vterq3 extremoꝝ re‑
putat ſe eſſe in medio ⁊ v̄tuoſũ in altero extremo: ſicut ti‑
midus reputat fortẽ audacem: quez audax reputat timi‑
dum: ꝯñter ponit qḋ eſt ꝓpꝛium in hac mã: q2 nõ ſolum
vitioſi aſcribũt ſibi nomen v̄tutis. Sed etiam virtuoſi pro
pter hoc q2 medium virtutis eſt inominatum vtuntur no
mine vitij: q̄ſi nomine v̄tutis. Et hoc eſt qḋ ſubdit: q2 etiaȝ

Qꝛ nõ ſolus v̄tuoſi ⁊ vitioſi aſcribunt ſibi nomen v̄tutis. ſed ⁊ v̄tuoſis ipſis nomẽ vitij attribuimus.

nos rõnabilr loquentes quãdoq3 illũ qui eſt in medio vo‑
camus philotimuz: ⁊ quãdoq3 vocamus illum aphiloti‑
mum. Quãdoq3. n. laudamus hoĩem ex eo q2 eſt philoti‑
mus. Cõſueuimus enim dicere aliquẽ laudantes q2 eſt hõ
curans de honore ſuo: ⁊ ſic v̄tuoſum ipm̃ vocamus philo
timũ. Quãdoq3 ẽt laudamus aphilotimũ: ſicut cũ in lau
dem alicuius dicimus q2 nõ curat de honorib⁹ hoĩuz: ſed
de veritate. Et ſic aphilotimũ vocamus v̄tuoſum. Quare
aũt hoc accidit dicet in ſequentib⁹. ſ. in 4°. Sed nũc opoꝛ

Le. xi.

tet nos pꝛoſequi de reliquis medietatibus ſm̃ predictum
modum. ſ. exemplariter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eſt aũt ⁊ circa iram ſuperabũdantia ⁊ de‑
fectus ⁊ medietas. Fere aũt inominatis exi
ſtentibus ipſis medium manſuetũ dicẽtes:
⁊ medietatem manſuetudinem vocamus.
Extremorum autem qui q̄dem ſuperabun
dat iracundus ſit. Malitia autem iracũdia.
Qui autem deficit inira[ſ]cibilis quidem: de
fectio autem inira[ſ]cibilitas.

Le. are.

¶ Eſt ⁊ circa iram exceſſus: defectus ⁊ mediocritas: ſȝ ſunt
fere inominata. medium tñ manſuetuȝ ⁊ mediocritatem
ipſam manſuetudinem vocamus. Qui v̄o excedit iracũ‑
dus: ⁊ exceſſus ipſe iracundia. Qui autem deficit ſegnis,
⁊ defectus ipſe ſegnities appellatur.

Argir.

¶ Eſt igit̃ ⁊ circa iram mediocritas ⁊ nimium atq3 paruȝ.
Atq3 cũ fere nominib⁹ careant: mediũ mãſuetũ dicentes:
mediocritatẽ mãſuetudinẽ appellabim⁹. Extremoꝝ autẽ
is q̄dẽ q̄ exupat iracũdus: ⁊ vitiũ iracũdia vocitet̃. Is v̄o
qui deficit ira vacãs: q̄dã ⁊ defect⁹ ire vacuitas nũcupet̃.

S. Tho.

¶ Ponit v̄tutem que reſpicit exteriora mala ex q̄b⁹ hõ pro‑
uocat̃ ad irã. Et dicit q2 circa iram eſt ſupabũdãtia defe‑
ctus ⁊ mediũ. Et q̄uis oĩa iſta ſint vt pl'imũ inoĩata: me‑
diũ tñ ꝯſueuimus noĩare mãſuetũ ⁊ medietatẽ mãſuetu‑
dinẽ. Illum aũt qui ſupabũdat in h̄ vocamus iracũdus:
⁊ diſpoſitionẽ eius iracũdiã. Illũ aũt qui deficit vocamus
inira[ſ]cibilẽ ⁊ defectũ inira[ſ]cibilitatẽ. ¶ Deinde cũ dicit.

De mãſuetudine ⁊ vitijs extremis ei oppoſitis.

¶ Sunt aũt ⁊ alie tres medietates habẽtes
q̄dem quandam ſimilitudinem adinuicez:
differentes v̄o abinuicem. Oẽs enim q̄dez
ſunt circa verboꝝ ⁊ operationũ cõmunio‑
nem. Differũt aũt quoniam hec quidez eſt
circa verum qḋ eſt in ipſis. Hec aũt circa de
lectabile. Huius aũt hec q̄dem in luſu. Hec

aũt in omnib⁹ que ſm̃ vitam. Dicendũ igi‑
tur de his vt magis cognoſcamus: q̄m in
oĩbus medietas eſt laudanda. Extrema au
tem nõ recta nec laudabilia ſed vituperabi‑
lia ſunt. Sunt quidem igitur ⁊ horum plu‑
ra inominata. Tentandum autem qḋ ⁊ in
alijs ipſis nomina fingere manifeſtationis
gratia ⁊ boni quod conſequitur.

¶ Sunt ⁊ alie tres mediocritates: ſilitudinez quãdam iter Le. are.
ſe hñtes. differunt tñ adinuicem. Oẽs. n. ſunt circa v̄boꝝ
⁊ actuum cõmunionẽ. Sed in hoc differũt qḋ vna earuȝ
eſt circa veꝝ: alia circa delectabile: ⁊ hoc partim in ioco.
partim in cũctis que ad vitã ptinẽt. Igit̃ de his quoq3 di‑
cẽdum eſt. Ut appareat mediocritatez in oĩb⁹ eſſe laudan‑
dam. extrema v̄o neq3 recta: neq3 laudabilia: ſed repꝛehen‑
ſione digna. Sunt ẽt iſtaꝝ plereq3 inoĩate. Conãdum tñ
eſt vt in alijs noĩa fingere: declarationis ⁊ itelligẽtie grã.

¶ Sunt ⁊ alie tres mediocritates: que tãetſi ſimilitudinez Argir.
quãdam ⁊ ꝯuenientiaȝ inter ſeſe hñt: differunt tñ. Omnes
enim ſunt circa verboꝝ actuũue cõem vſuȝ. Sed differũt
q2 eaꝝ vna circa veꝝ qḋ eſt in ipſis. Cetere circa iucũduȝ
verſant̃. Quod q̄dem partim eſt in loco: partim in ceteris
congreſſionib⁹ vniuerſis. Et de his igit̃ eſt dicẽdum vt ma
gis cernamus in vniuerſis mediocritatẽ q̄dem laudabilez
eſſe: extrema v̄o neq3 recta: neq3 laudabilia: ſed vitupabi
lia eſſe. Atq3 hoꝝ etiam pleraq3 nominib⁹ carent. Ueruȝ
enitẽdum eſt ⁊ his perinde atq3 ceteris ponere nomina di‑
lucidatatis gratia ⁊ vt facile ſequi poſſimus.

S. Tho.

¶ Ponit v̄tutes q̄ reſpiciũt hũanos act⁹. Et p̄ oñdit eaꝝ di‑
ſtinctionẽ. 2° exẽplificat de ipſis. ibi. (Circa veꝝ q̄dẽ igĩ ⁊c.)
¶ Dicit ḡ p̄ q2 ſũt tres medietates q̄ q̄ñtũ ad aliq̄d dĩnt ⁊
q̄ñtũ ad aliq̄d ꝯueniũt. Cõueniũt q̄dẽ q̄ñtũ ad h̄ q2 oẽs ſũt
circa v̄ba ⁊ opa q̄b⁹ hoĩes adinuicẽ cõicãt. Dĩnt aũt q̄ñtũ
ad h̄ q2 vna eaꝝ eſt circa v̄itatẽ talium v̄boꝝ ⁊ factoꝝ.
Alie aũt circa delectationẽ ipſoꝝ: ita tñ q2 vna eaꝝ reſpi‑
cit delectationẽ eoꝝ: q̄ dicunt̃ vel ſiũt ludo. Alia v̄o i his
que ptinẽt ad cõem vitã. ſ. in ſerioſis de his ẽt dicẽdum eſt
vt magis appeat q2 in oĩb⁹ medietas eſt laudabilis. extre‑
ma aũt nõ ſũt laudabilia: ſȝ vitupabilia. Plã ẽt hoꝝ ſũt
inoĩata. Sȝ ſicut in alijs fecim⁹ ⁊ tẽtabim⁹ ponẽ noĩa: vt fiat
manifeſtũ qḋ dr̃: ⁊ pp̄ bonuȝ qḋ inde ꝯſeq̃t̃. Q2 finis h⁹ ſcie
nõ eſt manifeſtatio v̄itatis: ſȝ bonũ opis. ¶ Deĩde cũ dic.

Diſtĩ v̄tuti circa humanã cõuerſationẽ exiſtentium.

¶ Circa verum quidem igitur medius qui‑
dem verus quis ⁊ medietas veritas dicat̃.
Fictio autem que quidem ad maius iactã‑
tia ⁊ qui habet eam iactatoꝛ. Que autez ad
minus yronia ⁊ yron.

¶ Circa veꝝ igit̃ medius q̄dẽ grauis: ⁊ mediocritas ipſa: Le. are.
ḡuitas appellat̃. Simulatio ẽt ſi excedat: vanitas. ⁊ q̄ illa
vtit̃ van⁹. ſi deficiat: ironia. ⁊ qui illa vtit̃ ironicus dr̃.

¶ Circa veꝝ igit̃ medius q̄dem verax q̄dã: ⁊ mediocritas Argir.
veritas appellet̃. Fictio v̄o ſi ad maioꝛa pergat arrogan‑
tia: ⁊ arrogans qui ipſam hȝt dicat̃. Sin ad minoꝛa diſſi‑
mulatio nũcupet̃: ⁊ qui habet ipſam diſſimulatoꝛ.

S. Tho.

¶ Exẽplificat de pmiſſis v̄tutib⁹: ⁊ p̄ de ea q̄ eſt circa veꝝ.
Et dic q2 circa veꝝ medi⁹ ẽ ille q̄ dr̃ ver⁹: ⁊ medietas dr̃ ve
ritas: ſȝ fictio falſi q̄ ẽ i plus: q̄ñ. ſ. aliq̄s fingit maioꝛa de ſe
q̄ꝫ ſit vocat̃ iactãtia: ⁊ talis fictoꝛ vocat̃ iactatoꝛ. Sȝ fictio
que eſt ad min⁹. ſ. q̄ñ aliq̄s fingit de ſe q̄dã vilis vocat̃ yro
nia. i. irriſio: ⁊ talis fictio vocat̃ yrõ. ſ. irriſoꝛ. ¶ Sc̄do ibi.

De v̄itate ⁊ verac.

De iactan[tia].

De yronia.

¶ Circa delectabile autez quod quidem in ludo medius quidem eutrapelus ⁊ diſpoſitio eutrapelia. Superabundantia autem bomolochia: ⁊ qui habet eam bomolochus. Qui autem deficit agroicus quis et habitus agroichia.

Le. are. ¶ Circa delectabile aūt in ioco: medius eſt comis. ⁊ diſpoſitio ipſa: comitas. Exceſſus vero: ſcurrilitas. ⁊ qui ea vtitur ſcurra. defectus aūt: ruſticitas. ⁊ qui vtitur ruſticus.

Argir. ¶ Circa iucūdum qđ in ioco ꝯſiſtit: medius qdam comis ⁊ vrbanus: ⁊ diſpoſitio comitas atq3 vrbanitas appellatur. Exuperatio aūt ſcurrilitas: ⁊ qui ipſam hēt ſcurra. Et qui deficit ruſticus qdam: ⁊ habitus ruſticitas nūcupatur.

S. Tho.

De ꝟtute q̄ eſt circa ludos. que vocaꝑ eutrapelia. Et eius extremis. ¶ Exēplificat de virtute que eſt circa ludos. Et dicit ꝙ circa delectationē que eſt in ludis: ille qui mediū tenet vocaꝑ eutrapelus q̄ſi bene ſe ꝟtens ad oīa: ⁊ diſpoſitio vocaꝑ eutrapelia. Ille aūt qui ſupabūdat vocaꝑ bomolochus a bomos: qđ eſt altare: ⁊ lochos qđ eſt raptus. Et dr̄ ad ſilitudinē miluī qui ſemꝑ volabat circa aras ydoloꝝ: in quib⁹ volabant: vt aliqđ raperēt. Et ſilr ille qui excedit in ludo ſemꝑ inſiſtit ad h̄ ꝙ rapiat verbum vel factuz alicuius vt in ludum ꝯuertat. Diſpoſitio autem vocaꝑ bomolochia. Ille autem qui deficit vocaꝑ agroicus. i. agreſtis: ⁊ diſpoſitio vocatur agroichia. ¶ Tertio ibi.

¶ Circa reliquum autē delectabile quod in vita qui qdē vt oportet delectabilis eſt amicus: ⁊ medietas amicitia. Qui autem ſuperabūdat ſi quidem nullius gratia placidus. Si autem vtilitatis alicuius ſui blanditor. Qui autem deficit ⁊ in omnib⁹ indelectabilis litigioſus quis diſcolus.

Le. are. ¶ In reliquo aūt delectabili qđ in vita verſaꝑ: qui vt opz iocundus eſt. amicus. ⁊ mediocritas: amicitia. Qui excedit: ſi nullius gratia laſciuus. ſi ſui cauſa lucri hoc facit: adulator. Qui autem deficit ⁊ in cunctis moleſtus eſt: contentioſus ⁊ inhumanus vocatur.

Argir. ¶ Circa vero reliquū iucūdum qđ eſt in vita: is qdez qui eſt vt opz iucūdus amicus dicaꝑ: ⁊ mediocritas amicitia. Is autē qui exuperat: ſi nullius gratia ⁊ex placidus. Sin ſui emolumēti cā adulator eſt appellādus. At is qui deficit ⁊ in cūctis eſt iniucūdus ꝯtētioſus qdā difficiliſq3 dicatur.

S. Tho.

De amicitia ſeu affabilitate. ¶ Exemplificat de tertia dictaꝝ virtutū. Et dicit. circa reliquū delectabile ꝙ eſt in vita quantū ad ea que ſerio agūtur medius vocaꝑ amicus: nō ab effectu amandi: ſed a decenti ꝯuerſatione quē poſſumus affabilem dicere. Et ipſa medietas vocaꝑ amicitia vel affabilitas. Ille aūt qui ſupabūdat in hoc ſi nō faciat h̄ niſi cā delectandi: vocaꝑ placidus. ſi aūt hoc ꝓpter aliquā ꝓpriam vtilitatē. puta ꝓpter lucrum vocaꝑ blāditor vel adulator: qui autē in hoc deficit: ⁊ non vereꝑ ꝯtriſtare eos cum qbus viuit vocaꝑ litigioſus ⁊ diſcolus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sunt autez ⁊ in paſſionibus ⁊ in his que circa paſſiones medietates. Verecūdia enī virtus quidem nō eſt. laudatur autem ⁊ verecundus. In his enim hic quidez dicitur medius. Qui autem ſuperabundat vt catapler qui omnes verecūdatur. Qui autē deficit vel nequaq3 verecūdatur inuerecūdus.

Medius autem verecundus.

Le. are. ¶ In affectib⁹ quoq3 ⁊ circa ipſos mediocritates ſunt. Nā3 verecūdia qdem ꝟtus nō eſt. Laudaꝑ tn̄ verecundus. qm̄ his medius dicꝑ. Qui vero excedit ⁊ in cunctis veretur: pauidus. qui aūt deficit impudens vocatur.

Argir. ¶ Sunt ⁊ in affectib⁹ ⁊ in his que ſunt circa affectus mediocritates. Verecūdia nāq3 virtus qdem nō eſt: laudaꝑ tn̄ ⁊ ipſe ēt verecūdus. Nā ⁊ hic dr̄ eſſe medius ⁊ exuperans atq3 deficiens: ⁊ exupat qdē is qui in vniuerſis verecūdaꝑ. q̄lis eſt ipſe pauidus. Qui vero deficit: aut nulla in re verecūdāa appellaꝑ impudēs. Medius vero dr̄ verecūdus.

S. Tho.

De verecūdia. ¶ Ponit exēplū de qbuſdā paſſionib⁹ laudabilib⁹. Et p̄ de verecūdia. Et dicit ꝙ ēt in paſſionib⁹ ⁊ adiūctis ſunt quedā medietates. Verecūdia. n. nō eſt ꝟtus. vt in 4° oſtēdeꝑ. Sed tn̄ verecūdus laudaꝑ. Eo ꝙ in talib⁹ eſt mediū accipere. Ille aūt q ſupabūdat: vt de oib⁹ verecūdeꝑ vocaꝑ catapler. i. ſtupidus. Ille aūt q deficit vel nihil verecūdatur vocaꝑ inuerecūdus: medius vero verecūdus. ¶ Tertio ibi.

Laō vitia ¶ Nemeſis aūt medietas inuidie ⁊ epicacotharchie. Sunt aūt circa triſtitiam ⁊ delectationem in his que accidunt ꝓximis factas. Nemeſeticus qdem enim triſtatur de indigne bene operantibus. Inuidus aūt ſuperexcedens hunc in oibus triſtatur. Epicacotharchie autez tantū deficit a triſtando vt ⁊ gaudeat. Sed de his qdem igitur ⁊ alias tēpus erit. De iuſtitia aūt: q2 non ſimpliciter dicitur poſt hoc diuidentes de vtraq3 dicemus qualiter medietates ſunt. Similiter ⁊ de rationalibus virtutibus.

Le. are. ¶ Indignatio aūt media eſt inter inuidiā ⁊ ꝑuerſum gaudium. Verſaꝑ aūt circa voluptatē aut dolorē ꝓuenientes ex his que ꝓximis ꝯtingunt. Indignans eni3 moleſte fert: cum idigna alicui ꝓſperitas eſt. Inuidus hunc excedens: in cunctis turbaꝑ ⁊ moleſte fert. Peruerſe aūt gaudēs: nō modo nō dolet: ſed letaꝑ. Verum de his alio loco: dicendi tēpus erit. De iuſtitia vo qm̄ non ſimpliciter illa dicꝑ: paulo poſt diſtinguentes: de vtraq3 dicemus. quō mediocritates ſunt: ⁊ eodem modo de rationalibus virtutibus.

Argir. ¶ Indignatio aūt mediocritas eſt inuidie ⁊ maliuolentie. Verſanꝑ aūt circa dolorem ⁊ voluptatē que oriunꝑ ex his que ꝓximis accidūt. Indignans. n. dolet cū aliqui ꝓſperitate fortune indigne fruunꝑ. Inuidus aūt hūc exuperans de oībus dolet. Sed maliuolus adeo deficit in dolēdo vt gaudeat. Veꝝ de his erit ⁊ alio loco tēpus dicendi. De iuſtitia vero poſtea pertractabimus. Atq3 cum nō dicaꝑ ſimpliciter diſtinguemus ipſa3: ⁊ de vtraq3 dicamus quō mediocritas eſt. Et ſimiliter de rōnis virtutibus.

S. Tho.

De paſſionibus quib⁹ circa delectationē ⁊ triſtitiā ex his q̄ cōtingūt ꝓximis. De nemeſitico ſeu reprehēſore vł indignāte. ¶ Agit de alia paſſione que vocaꝑ nemeſis. i. reꝓhēſio que eſt medietas inuidie epicacotharchie: tharcus. n. dr̄ gaudēs chachos malū epi. ſup. qc̄ ſ3 dicaꝑ gaudiū de malo. Sunt aūt he diſpōnes circa delectationē ⁊ triſtitiam. de his que eueniūt ꝓximis. Nemeſiticus enim. i. reprehēſor triſtaꝑ ſi aliqui mali ꝓſperanꝑ in ſua malitia. inuidus aūt ſupabūdat vt triſtet de oīb⁹ qui ꝓſpanꝑ ſiue bonis ſiue malis. S3 ille qui dr̄ epicacotharchos tn̄ deficit a triſtādo: vt etiam gaudeat de malis: qui in ſua malitia ꝓſperanꝑ. S3 de his alibi dr̄. ſ. in 2° rhet. Ultimo aūt ꝙ iuſtitia h3 diuerſas ſpecies: in qb⁹ non ſilr accipiꝑ meduz de iuſtitia poſt dicꝑ in quinto: ⁊ qualr ꝑtes eius ſunt in medio: ⁊ ſimiliter poſtea

dicetur in .6. de virtutibus rõnalibus .ſ. intellectualibus.

Lectio .x.

TRibus autem diſpoſitionib᷒ duabus quidem malitijs: hac quidez ſm ſuperabũdantiam: hac autem ſm defectum: vna autem virtute medietate oĩs oĩbus opponitur aliqualiter. Extreme qdem eniz ⁊ medie ⁊ adinuicem contrarie ſunt. Media autẽ extremis.

Le. are. ℭ Sed cum tres ſint diſpoſitiones. due qdem vitiorum in exceſſu ⁊ defectu. vna virtutis que mediocritas eſt: oẽs adinuicẽ quodãmodo opponunt̃. Extreme qdẽ ⁊ illi q̃ media eſt: ⁊ ſibi ipſis inter ſe ↄtrarie ſunt. media aũt extremis.

Argir. ℭ Cum autez tres ſint diſpoſitiones: ⁊ due qdem ſint vitia: quorum alterum in exuperatione: alterum in defectu conſiſtit. Vna aũt virtus que qdem eſt mediocritas oẽs inter ſe ⁊ ſi non eque ſuſcipiunt oppoſitionem. Extreme nãq; cum medietate inter ſeſe ↄtrarie ſunt: media vero extremis.

S. Tho.

De oppõne virtuti ⁊ vitiorum. ℭ Poſtq̃ph̃s in cõi oſtendit qd eſt virtus ⁊ diffinitionẽ applicauit ad ſpeciales virtutes. Hic determinat de oppoſitione virtutum ⁊ vitiorum. Et circa h tria facit. Primo oñdit in his eſſe duplicẽ ↄtrietatem. vnam qdẽ vitiorum adinuicem. aliam aũt vitiorum ad virtutẽ. Scdo oñdit q̃ maior eſt contrarietas vitiorum adinuicẽ. ibi. (Sic aũt oppoſitis adinuicem ⁊c̃.) Tertio oñdit q̃ vnum vitiorum magis opponit̃ virtuti q̃ reliquũ. ibi. (Ad medium aũt ⁊c̃.) ℭ Circa pͥm tria facit. Primo ꝓponit qd intẽdit. Scdo ꝓbat ꝓpoſituz ibi. (Queadmodũ enim eq̃le ⁊c̃.) Tertio infert qddã corrolarium ex dictis. ibi. (Propter qd ⁊ ꝓijciũt.) ℭ Dicit pͦ q̃ cũ ſint tres diſpõnes: quarum due ſunt vitioſe: vna .ſ. ſm ſupabũdantiam. alia vero ſm defectũ. vna vero eſt ſm virtutẽ que eſt in medio: quelʒ harum aliqualr̃ opponit̃ cuilibet: q: extreme diſpõnes ⁊ adinuicẽ ſunt ↄtrarie ⁊ etiam eis ↄtrariatur media diſpoſitio. ℭ Deinde cum dicit.

Qu vitia extrema opponunt̃ inter ſe ⁊ medio: virtuti.

ℭ Queadmodum equale ad minus quidẽ maius ad maius autẽ minus: ita medij habitus ad defectuz quidẽ ſuperabundãt: ad ſuperabũdantiam autem deficiunt: ⁊ in paſſionibus autem ⁊ in operationibus. Fortis enim ad timidum quidẽ audax videtur: ad audacem qdem timidus. Similiter autem ⁊ temperatus ad inſenſibilem quidẽ intemperatus. ad intẽperatum autẽ inſenſibilis. Liberalis autẽ ad illiberalem qdem prodigus: ad prodigum aũt illiberalis.

Le. are. ℭ Ut enim equale ad minus eſt maius: ad maius minus eſt: ſic medij habitus: defectus excedunt: exceſſibus aũt deficiunt: ⁊ in affectib᷒ ⁊ in actibus. Fortis enim ſi ad timidũ cõparetur: ferox videbit̃: ſi ad ferocẽ: timidus. Item tẽperatus: ſi ad intẽperatũ cõparetur: intẽperans. ſi ad intemperantem: inſenſatus. Liberalis quoq;: ſi ad auarum cõparetur: prodigus ſi ad ꝓdigum: auarus videbitur.

Argir. ℭ Nam vt equale maius qdem eſt cuʒ cõparat̃ ad minus: minus aũt cum cõparat̃ ad maius. Sic ⁊ habitus medij reſpectu qdẽ defectuuz exuperant: reſpectu aũt exuperationum deficiunt: tã in affectib᷒ q̃ etiam actib᷒. Fortis .n. cuʒ ad timidũ cõparat̃ audax: cũ ad audacẽ timidus eſſe videtur. Pari mõ tẽperans reſpectu qdẽ inſenſati intẽperans: reſpectu aũt intẽperãtis inſenſatus. Liberalis etiã ꝓdigus ſi ad illiberalẽ: illiberalis ſi cum ꝓdigo ↄfertur.

S. Tho.

ℭ Probat qd dixerat. Nõ fuit aũt neceſſe ꝓbare qd duo vitia que ſe hñt ſm ſupabũdãtiam ⁊ defectũ ſint ↄtria: eo q̃ ſint maxie diſtãtia. Sʒ h videbat̃ eẽ dubiũ qd dcm̃ eſt virtutem ↄtriari vitijs: q: cũ virtus ſit in medio vitiorum nõ diſtat maxie ab vtroq; eorum: cũ tñ ↄtrietas ſit maxia diſtãtia: vt dĩ in .10. metaph̃. Et ĩõ h ſpãlr̃ hic ph̃s oñdit q̃ virtus ↄtriatur vtriq; vitiorum. ℭ Circa qd ↄſiderãdũ eſt q̃ cũ mediũ participet aliq̃lr̃ vtriuſq; extremi: inq̃tũ participat vnũ eorum cõtrariat̃ alteri: ſicut eq̃le qd eſt mediuz inter magnũ ⁊ paruum. eſt qdẽ in cõparatione ad magnũ paruũ: ⁊ in cõparatione ad paruũ eſt magnũ. Et ideo eq̃le ⁊ magno opponitur ſm rõnẽ parui: ⁊ paruo ſm rõnẽ magni. Et ꝓpter h eſt mot᷒ a ↄrio in mediũ: ſicut ⁊ in ↄtrariũ. vt dĩ in .5. phyſicorum. Sic igit̃ medij habit᷒ ↄſtitut᷒ tam in paſſionib᷒ q̃ in opationib᷒ ſe hñt vt ſupabũdãtes ad eũ qui eſt in defectu. ⁊ vt deficiẽtes ad eũ qui ſupabũdat. Sicut fortis in cõparatione ad timidũ eſt audax. In cõparatiõe aũt ad audacẽ eſt timidus. Et ſilr̃ tẽperat᷒ in cõparatione ad iſenſibilẽ eſt intẽperat᷒. In cõparatione aũt ad intẽperatũ eſt inſenſibilis. Ita ẽt de liberali: qui eſt ꝓdigus in cõparatione ad illiberalẽ. Liberalis aũt in cõparatione ad ꝓdiguz. Et ſic pʒ q̃ virtus ↄtriat̃ vtriq; extremorum. ℭ Deinde cum dicit.

T. c. 13. Qu virtus ↄtrariatur vtriq; extremorum. Ratio. Ratio medij oppoitur extremis. T. c. 6.

ℭ Propter quod ⁊ proijciunt medium extremi alter ad alterum. Et vocat fortem quidem timidus audacem: audax autem timidum. Et in alijs proportionaliter.

Le. are. ℭ Itaq; extremi rejiciunt medium alter ad alterum. Timidus fortem vocat ferocem. Ferox vero timidum vocat. eodemq; modo in alijs.

Argir. ℭ Quapropter ⁊ extremorum vterq; medium ipſm a ſe compellit ad alterum. Atq; fortem audax quidẽ timiduz: timidus aũt audacem appellat. Et in ceteris ſimili modo.

S. Tho.

Corrolarium. Qu eſto ſ extrema eſtimat mediũ alterũ extremum. ℭ Infert qddã corrolariũ ex dictis. Quia .n. habit᷒ medius ſe hʒ in cõparatione ad vnũ extremũ ſm rõnẽ alterius: inde eſt q̃ extremi ꝓijciũt mediũ alter ad alterum .ſ. vterq; in extremitate exñs eſtimat mediũ: q̃ſi alterum extremum ſibi oppoſitũ. Sicut timidus fortẽ vocat audacẽ: ⁊ audax vocat eũ timidũ. Qd etiã ſignũ eſt eius qd dcm̃ eſt .ſ. qd virtus ↄtriat̃ vtriq; extremorum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sic aũt oppoſitis adinuicẽ his maior cõtrarietas eſt extremis adinuicem q̃ ad medius. Longius enim hec diſtant abinuicez q̃ a medio: queadmoduz magnum a paruo ⁊ paruum a magno q̃ ab equali.

Le. are. ℭ Que cũ ita ſint: maior ↄtrietas eſt inter extrema adinuicẽ: q̃ ad mediũ. Nã lõgius diſtant inter ſe q̃ a medio. vt magnus a paruo. paruus a magno ⁊ vterq; ab equali.

Argir. ℭ Hec cum hoc mõ inter ſeſe opponant̃: maior eſt vtiq; cõtrarietas extremorum inter ſeſe q̃ ad medium. Lõgius eniʒ hec inter ſeſe q̃ a medio diſtant. Et pinde atq; magnum magis a paruo: paruũq; a magno q̃ ab eq̃li vtrũq; diſtet.

S. Tho.

Qu vitia magis opponunt̃ inter ſe q̃ virtuti modis. ℭ Oñdit q̃ maior eſt oppoſitio vitiorum adinuicẽ q̃ ad virtutẽ: ⁊ h duab᷒ rõnib᷒. Quarum pͣ eſt: q̃ q̃to magis aliq̃ a ſe diſtãt. tãto magi ſũt ↄtria: q: ↄtrietas eſt q̃dã diſtãtia. Magis aũt diſtãt extrema adiuicẽ q̃ a medio: ſicut magnũ ⁊ paruũ magis diſtãt abiuicẽ q̃ ab eq̃li: qd eſt me᷑ inter ea. Ergo vitia magis opponunt̃ adiuicẽ q̃ ad virtutẽ. Eſt aũt h ↄſiderandũ: qd loquitur hic de oppoſitione virtutis ad vitia: nõ ſm rõnẽ boni ⁊ mali: q: ſm hoc ambo vitia ↄtinentur ſub vno extremo: ſed loquitur put virtus ſm ꝓpriã ſpẽm eſt

De q̃ oppõne virtutis adiuicẽ loquitur hic ph̃s.

in medio duoꝝ vitioꝝ. ¶ Scḋo aſſignat rōnem ponit ibi.

¶ Adhuc ad mediū quidez quibuſdā extremis ſimilitudo quedaz videtur vt audacie ad fortitudinē ⁊ prodigalitatis ad liberalitatem. Extremis aūt adinuicē plurima diſſimilitudo. Que aūt plurimū diſtant abinuicē contraria determinantur. Quare ⁊ magis contraria que plurimū diſtant.

Le. are. ¶ Eſt inſup extremis qbuſdā ad mediū ſilitudo: vt ferocie ad fortitudinē: ⁊ ꝓdigalitati ad liberalitatē. Ipſis ꝟo extremis iter ſe plima diſſilitudo eſt. Que ꝟo plimū inter ſe diſtāt: ꝯria diffiniunt. Itaqꝫ magis ꝯria: que magis diſtāt.

Argir. ¶ Extremis inſuper nōnullis ad mediuz ſilitudo quedam eſſe videt: vt Audacie ad fortitudinem: ⁊ ꝓdigalitati ad liberalitatē. At extremoꝝ inter ſeſe maxima eſt diſſimilitudo. Atqꝫ ea que plimū īter ſe diſtant diffinictes ꝯtraria dicūt. Quo fit vt ea que magis diſtāt magis ꝯtraria ſint

S. Tho.

Scḋa rō. Virtutis ad vnū extremoꝝ eſt aliq̄ ſimilitudo. ¶ Que talis eſt. Virtutis ad vnū extremoꝝ eſt aliqua ſilitudo ſicut īter fortitudinē ⁊ audaciam: ⁊ īter ꝓdigalitatē ⁊ liberalitatē. Sed inter duo vitia extrema eſt omoda diſſilitudo. Ergo maxime ꝯriant adinuicē. Quia ꝯrietas importat maximā diſtātiā. vt dcm̄ eſt. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Adhuc aūt medio opponitur in his qdē magis defectio. in his aūt ſupabundantia. Puta fortitudini qdē nō audacia ſupabundātia exñs: ſꝫ timiditas defectus exñs. Tēperātie aūt nō inſenſibilitas indigētia exñs: ſed intēperantia ſuperabūdantia exiſtens.

Le. are. ¶ Sed medio in qbuſdam exceſſus: in qbuſdam defectus: magis opponit. Ut ecce fortitudini qdem: nō ferocia que eſt exceſſus: ſed timiditas que eſt defectus: opponitur. Tēperantie autem non inſenſibilitas que eſt defectus: ſed intemperantia que eſt exceſſus.

Argir. ¶ At ꝟo medio in qbuſdam exuperatio: in quibuſdaz defectus magis opponit. Fortitudini nāqꝫ nō audacia que eſt exuperatio: ſed timiditas que eſt defectus magis opponitur. Tēperantie ꝟo nō inſenſibilitas que qdem eſt defectus: ſed intēperantia que eſt exuperatio magis ꝯria eſt.

S. Tho.

Qḋ vtri magis contraria ſunt extremoꝝ q̄ʒ aliud. ¶ Oſdit q̄ virtuti vnū extremoꝝ magis ꝯriatur q̄ʒ aliud. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit qḋ intēdit. Scḋo rōnem aſſignat. ibi. (Propter duas aūt ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo ꝑmo. q̄ in qbuſdam magis ꝯriatur medio ꝟtutis vitiuꝫ qḋ eſt in defectu: in qbuſdam aūt magis vitiū: qḋ eſt in exceſſu. Sicͭ fortitudini nō marie ꝯriaͭ audacia: que marie ptinet ad ſupabūdantiā: ſꝫ timiditas q̄ ptinet ad defectū. Econtrario aūt tēperantie nō maxime ꝯriaͭ inſenſibilitas ad quam ptinet indigētia ⁊ defectus: ſed intēperantia ad quam ptinet ſupabundantia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter duas aūt cāſ hoc ꝯtingit. Unā qdē que ex ipſa re. In eēndo. n. primius ⁊ ſimilius alteꝝ extremoꝝ medio: nō h ſꝫ contrariū opponimus medio magis. Puta q2 ſimilius eē videtur fortitudini audacia ⁊ ꝓximius: ⁊ diſſimiliꝰ timiditas: hāc magis opponimꝰ. Diſtātia. n. plus a medio ꝯria magis eē vidētur. Una qdē igꝛ cā hec ē ipa re.

Le. are. ¶ Accidit autē hoc duabus de cauſis. Primo ex ipſa re q̄ alterum extremū ꝓpius ⁊ ſimilius eſt medio: non ipſum ſed aliud magis opponit. Veluti q̄m fortitudini ſimilioꝛ eſſe videtur ferocia ⁊ propinquioꝛ: diſſimilioꝛ ꝟo timiditas: hanc magis oppoſitē dicimus. Que enim magis abſunt a medio: ea magis cōtraria videntur eſſe. Hec igitur vna eſt cauſa ex ipſa re.

Argir. ¶ Id autem ob duas accidit cauſas. Atqꝫ vna qdem eſt ex ipſius rei natura. Nam q2 ꝓpinquius atqꝫ ſimilius eſt extremoꝝ alterum medio. Ideo non hoc ipſi ſed ꝯtrarium oppoſitū eſſe magis aſſerimus. Ut cuꝫ audacia qdē ſimilius fortitudini videat atqꝫ ꝓpinquius eſſe: timiditas aūt diſſimilius: hanc illi magis oppoſitam eē cēſemus. Etenī ea que plus a medio diſtāt: eadē ꝯria magis eſſe ꝯſtat. Hec igitur vna eſt cauſa: que quidem eſt ex ipſius rei natura.

S. Tho.

Rō pᷓma. ¶ Aſſignat duas rōnes eius qḋ dixerat. Quaꝝ vna ſumitur ex pte ipſius rei. i. ex ipſa nā virtutū ⁊ vitioꝝ. Dictū eſt enim ſupra q̄ eſt quedā ſilitudo alterius extremi ad medium ꝟtutis. Et ex hoc ipſo q̄ vnum extremoꝝ eſt ꝓpinquius ⁊ ſimilius medio ꝟtutis q̄ʒ aliud. ſeqꝛ q̄ nō ipſuz qḋ eſt ſimilius ſit magis cōtrarium virtuti: ſed illud qḋ ei opponit. Sicut ſi audacia eſt ſimilioꝛ fortitudini: ⁊ ꝓximioꝛ: ſequit q̄ timiditas ſit diſſimilioꝛ. ⁊ per ꝯñs magis ꝯtraria. Quia illa que magis ſunt diſtātia a medio videntur ei eſſe magis ꝯtraria. Hoꝝ autē rōnem opꝫ accipe ab ipſa nā paſſionū. Cōtingit enim hoc q̄ hic dicit in virtutibus moꝛalibꝰ: que ſunt circa paſſiones ad quas ptinet cōſeruare bonū rōnis ꝯtra motū paſſionū. Paſſio aūt dupliciter corrūpere pōt bonum rōnis. vno modo vehemētia ſui impellendo ad plus faciēdum q̄ ratio dictat: ꝑcipue in ꝯcupiſcentijs delectationū: ⁊ alijs paſſionibus que ptinent ad ꝓſecutionem appetitus. Unde virtus que eſt circa hōs paſſiones: maxime intēdit paſſiones tales reprimere. Et propter h vitium qḋ eſt in defectu magis ei aſſimilat: ⁊ quod eſt in ſupabundantia magis ei ꝯtrariaͭ: ſicut pꝫ de temperantia. Quedam ꝟo paſſiones corrūpunt bonū retrahēdo in minus ab eo qḋ eſt ſm rōnē: ſicut patet de timoꝛe: ⁊ alijs paſſionibꝰ ad fugam ptinentibꝰ. Unde virtus que eſt circa hōs paſſiones maxime intēdit firmare aliquem in bono rōnis ꝯtra defectū. Et ꝓpter hoc vitium qḋ eſt in defectu magis ei ꝯtrariatur. ¶ Deinde cum dicit.

Unū extremū ē ꝓpinquius ⁊ ſimilius virtuti q̄ʒ aliud. Exēplum ad hoc.

Quid ptineat ad virtutes morales.

Qn̄ paſſio dupliciter corrūpere pōt bonum rōnis.

Qn̄ extremū ſm defectū eſt ſimilius virtuti. ⁊ q̄n extremum ſm exceſſum.

¶ Alia aūt ex nobis ipſis. Ad que enim ipſi magis nati ſumꝰ aliqualiter hec magis cōtraria medio videntur. Puta ipſi magis nati ſumus ad delectationes ideo facilius mobiles ſumus ad intēperantiaꝫ q̄ʒ ad temperantiam. Igitur hec magis contraria dicimus ad que augmentū magis fit. Et ꝓpter hoc intēperantia ſuperabūdantia exiſtens magis contraria eſt temperantie.

Le. are. ¶ Alia ex nobis ipſis. Ad que enim magis natura inclinati ſumus: ea magis contraria medio videntur. Veluti cuꝫ ipſi pronioꝛes natura ſimus ad voluptates. atqꝫ ex eo procliuioꝛes ad luxuriam q̄ʒ ad ꝯtinentiam. eam magis ꝯtrariam dicimus ad quam iclinatio magis fit. ⁊ ob id intēperantia que eſt exceſſus: magis ꝯtraria eſt temperantie.

Argir. ¶ Altera autem in nobis ſumitur ipſis. Ea nāqꝫ medio cōtraria magis eſſe videntur: ad que noſipſi quodā modo natura ſumus propenſioꝛes. Nos enim ipſi quia magis ad voluptates ſumus proclunes iccirco facilius ad intemperantiam q̄ʒ ad modeſtiam inclinamur. Hec igitur magis contraria dicimus virtuti que in nobis augentur magis. Et propterea intemperātia que eſt exuperatio magis eſt contraria temperantie.

S.Tho.

Sc̄do rō. Q2 ad v̄tu͂te ptiet repellere vitia. Q2 vitia ad q̄ ſum⁹ magis nati ſunt magis contraria v̄tuti.

¶ Aliam rōnē aſſignat ex pte noſtra. Cum.n.ad virtutem ptinet vitia repellere intētio v̄tutis eſt ad illa vitia potius repellēda ad que maiorem ēt inclinationē habemus. Et ideo illa vitia ad que ſumus qualitercūqȝ magis nati:ipſa ſunt magis ꝯt͂a v̄tuti. Sicut magis ſum⁹ nati ad ꝓſequēdum delectationes q̄ȝ ad fugiendū eas ꝓpter hoc facilli me mouenť ad intēperantiam que importat exceſſuȝ delectationū. Sic igiť illa vitia magis dicimus eſſe cōtraria virtuti que magis nata ſunt creſcere in nobis: ꝓpter hoc qḋ nāliter inclinamur ad ipſa. Et ideo intemperantia ad quam ptinet ſupabundantia delectationis magis eſt contraria tēperantie q̄ȝ inſenſibilitas: vt dictū eſt. Lcō.xi.

Quoniam quidem igitur eſt virtus moralis medietas ⁊ q̄liter: ⁊ quoniam eſt medietas duarum malitiarum: huius quidem ſm ſuperabundantiam: huius autē ſm defectum: ⁊ quoniam talis eſt: q2 coniectatrix medij qḋ eſt in paſſionibus ⁊ operationibus ſufficienter dictum eſt.

Le. are. ¶ Quod igiť virtus moralis mediocritas ſit: ⁊ quō: ⁊ qḋ duoꝝ vitioꝝ mediocritas. alterius ſm exceſſum: alterius ſm defectum. ⁊ qḋ talis eſt propter coniecturam medij in affectibus ⁊ actibus: ſatis dictum eſt.

Argir. ¶ Virtutem igiť moris mediocritatē eſſe: ⁊ quō: ⁊ vitioruȝ duoꝝ mediocritateȝ eſſe vnius per exuperationē: alterius per defectuȝ: ⁊ talem eſſe ꝓpterea ꝙ coniectatrix eſt eius medij qḋ in affectibus eſt atqȝ actibus ſatis iā diximus.

S.Tho.

Le. 2. ¶ Poſtq̄ȝ phūs determinauit de v̄tute qd ſit. hic oſ̄dit quō aliqs poſſit v̄tutē acqrere: q2 ſicut ſupra dictū eſt finis huius doctrine nō eſt cognitio veritatis: ſȝ vt boni efficiamur. Circa h̄ aūt duo facit. Primo oſ̄dit ꝙ difficile eſt hoīem fieri v̄tuoſum. Scdō oſtēdit qualr ad h̄ poſſit ꝑueniri. ibi. (Propter qḋ opȝ coniectātem ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo facit. Primo reſumit ea que dicta ſunt. Et dicit ꝙ ſufficiēter ſupra dcm̄ eſt. ꝙ virt⁹ moralis ſit medietas: ⁊ q̄lr ſit medietas. q2.ſ. nō ſm rem: ſȝ quo ad nos: ⁊ quoruȝ ſit medietas: q2.ſ. eſt medietas duaꝝ malitiaꝝ: quaꝝ vna ſe hȝ ſm ſupabūdātiam: alia v̄o ſm defectū. dcm̄ eſt ēt q̄re v̄tus ſit medietas: q2.ſ. eſt cōiectatrix medij: mediū ingrēdo.ſ. ⁊ eligendo.ſ. tā in paſſionib⁹ q̄ȝ in actionibus. ¶ Secundo ibi.

Qualť medietas ſit v̄t⁹ moralť ⁊ q̄ ſit medietas.

¶ Ideo ⁊ difficile ſtudioſum eſſe. In vnoquoqȝ eniȝ mediū accipere difficile: puta circuli mediuȝ non cuiuſlibet ſed ſcientis. Sic autē ⁊ iraſci quidē cuiuſlibet ⁊ facile: ⁊ dare argentū ⁊ conſumere: cui autem ⁊ quantū ⁊ quando ⁊ cuius gratia oportet: ⁊ qualiter non adhuc cuiuſlibet neqȝ facile: quod ē bene ⁊ rarū ⁊ laudabile ⁊ bonum.

Le. are. ¶ Quāobrem opus eſt ſtudioſum exiſtere. Nam in capiēdo medio: tota via ꝯſiſtit. Atqȝ vt circuli mediū cōprehendere nō cuiuſqȝ eſt: ſȝ tm̄ ſciētis: ſic iraſci ⁊ pecuniā dare: facile eſt ⁊ cuiuſqȝ: ſȝ cui ⁊ q̄ȝtum ⁊ quō ⁊ quāobrem: id quidem nō amplius cuiuſqȝ eſt: neqȝ facile. Itaqȝ recte facere rarum ⁊ laudabile ⁊ preclarum eſt.

Argir. ¶ Quapropter difficile eſt ſtudioſum. Eſt enim difficile in vnoquoqȝ mediū capere: vt circuli mediū inuenire nō cuiuſlibet: ſȝ ſcientis eſt tm̄. Pari mō iraſci qdem ⁊ dare argentū ſumptuſqȝ facere cuiuſlibet eſt ⁊ facile. Sed cui ⁊ quantum: ⁊ quando: ⁊ quomodo: ⁊ gratia cuius oportet: non cuiuſlibet eſt neqȝ facile. qḋ quidem eſt ipſum rectuȝ: ⁊ eſt perrarum ⁊ laudabile ⁊ perpulchrum.

S.Tho.

¶ Cōcludit ex preoſtēſis ꝙ difficile eſt eſſe ſtudioſum.i. virtuoſum. Quia in oīb⁹ hoc videmus ꝙ accipere medium difficile eſt. declinare autē a medio eſt facile. Sicut accipe mediū in circulo nō eſt cuiuſlibet: ſed ſcientis.i. geometre. Declinare aūt a cētro quilibet pōt ⁊ facilr. Et ſilr dare pecuniam: ⁊ ꝯſumere eam. Sed ꝙ aliqs aliqd det cui oportet dare: ⁊ q̄ȝtum opȝ: ⁊ qñ opȝ: ⁊ cuius grā opȝ: ⁊ qualiter opȝ: ꝑ qḋ itelligiť bñ dare nō eſt cuiuſlibet: nec eſt facile: ſȝ ꝓpter ſuā difficultatē eſt raꝝ: ⁊ eſt difficile laudabile ⁊ virtuoſum inq̄ȝtū eſt ſm rōnē. ¶ Deinde cum dicit.

Q2 difficile eſt eē virtuoſum: vitioſum vo facile.

Nō circūſtātias actus v̄tuoſi Cū rarita tis act⁹ virtuoſi.

¶ Propter qḋ oportet coniectantem medium qdem primū recedere a magis contrario: queadmodū ⁊ circe monebat hic extra fumū qdem ⁊ vndam cuſtodi nauē. Extremoꝝ enim hoc qdem eſt peccatū magis: hoc aūt minus. Quia igitur mediū attingere ſūme difficile ſm ſecūdā aiunt nauigationem minima ſumēdū maloꝝ. Hoc aūt erit maxie hoc modo quo dicimus.

Le. are. ¶ Quocirca opȝ cum quis medium aſſequi vult: ante oīa longius abire a magis contrario. Ut Calipſo mandabat dicens. extra fumū ⁊ fluctum nauē adige. Nam extremorum alterū magis alterum minus peccat. Cum itaqȝ mediū aſſequi ſūme difficile ſit. quod ſecundo loco eſt: minima maloꝝ capienda ſunt. Hoc autem fit maxime per hūc modum quem diximus.

Argir. ¶ Iccirco eum qui mediū ipm̄ coniectat: primum qdē a magis ꝯtrario diſcedere oportet: ⁊ pinde atqȝ circe monebat. Extra vndam ⁊ fumum longe compelle carinam. Extremoꝝ.n. altero magis: altero minus delinquiť. Cuȝ igitur conſequi mediū ſūme ſit difficile: ſecunda vt inquiunt nauigatione minima malorum ſunt capienda. Idqȝ erit hoc maxime modo quem diximus.

S.Tho.

¶ Oſ̄dit modos qb⁹ aliqs pōt ptingere ad h̄ ꝙ fiat v̄tuoſus. ¶ Et circa h̄ duo facit. Primo oſ̄dit q̄lr aliqs poſſit ad mediū inuētū ꝑuenire. Scdō agit de ipſa iuētione medij ibi. (Difficile aūt forſitan ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ ponit tria documēta. Quoꝝ vnuȝ poniť qḋ ſumiť ex ipſa nā rei. Et dicit q2 v̄tuoſum fieri ⁊ accipe mediū eſt difficile. Propter h̄ opȝ eū qui cōiectat mediū qui.ſ. itēdit ad mediū ꝑuenire ꝓncipalr ad h̄ intēdere: vt recedat ab extremo: qḋ magis ꝯtriať v̄tuti. Sicut ſi aliqs vult ꝑuenire ad mediū fortitudinis dȝ ꝓncipale ſtudiū adhibere ad h̄ ꝙ recedat a timiditate: que magis opponiť fortitudini q̄ȝ audacia vt dcm̄ eſt. Et ponit exe͂m̄ cuiuſdā Circes que āmonebat nauigantes: vt p̄n̄ cauerēt maxia ꝑicula maris: que ſūt vn̄ ſubuertētes nauē: ⁊ fumoſitates nebulaꝝ īpedictes aſpectū nautaꝝ. Et h̄ eſt qḋ dicit ex̄ fumū ⁊ vndā cuſtodi nauē. q̄ſi dicat: ita nauē cuſtodias vt fugias fumoſitates ⁊ vndas rōnē p̄dicti documēti aſſignat dicēs: ꝙ vnūȝ extremoꝝ vitioꝝ: illud.ſ. qḋ eſt magis ꝯtͥū v̄tuti eſt maius pctm̄. illud aūt extremū qḋ eſt min⁹ ꝯtͥū v̄tuti eſt mī⁹ pctm̄. Et iō q2 valde difficile eſt ꝯtigē me͂m̄ v̄tutis. iō dȝ hō niti vt ſaltē maiora ꝑicula vitet: q̄.ſ. ſūt v̄tuti magi ꝯtͥa: ſicē nauigātes dicūt ꝙ poſt p̄m̄ nauigōnē in q̄ hō n̄ ꝑiculū ſuſtinet. 2⁹ nauigatio ē. vt hō ſumat mīma ꝑiculoꝝ. Et ſilr accit circa v̄tā hūanā: eo mō quo dcm̄ eſt: vt.ſ. hō p̄n̄ vitet vitia que maxime ꝯtͥanť virtuti. ¶ Scdm̄ documētum ponit ibi.

De modis qb⁹ poſſit hō ad hoc ptingē vt fiat virtuoſus.

Primuȝ documētū eſt, recedeť a vitio v̄tuti magis contrario.

Exēplum ad hoc. Circe. Q2 naute maxime a duob⁹ cauere debēt

Quid ſuccēdū ē hoī cui difficile eſt attingere mediū v̄tutis

¶ Intendere

¶ Intédere aũt opʒ ⁊ ad q̃ ipſi facile mobiles ſum⁹. Alij.n.ad alia apti nati ſum⁹. Hoc aũt erit notũ ex delectatione ⁊ triſtitia facta circa nos. In ɔ̃riũ aũt nos ipos trahere oʒ. Multũ.n.abducẽtes a pctõ in mediũ veniemus. Qđ tortuoſa lignoꝝ dirigẽtes faciũt.

Le. are. ¶ Conſiderãdum eſt.n.ad que nos pniores ſumus. Nam alij ad alia natura ferunſ ad intelligiſ ex voluptate ⁊ moleſtia que nobis ꝓuenit. In ɔtrarium autem noſmetipos retrahere ac reniti debemus. Longe enim a delinquendo ſecedentes: medium inueniemus. inſtar eorum qui flexa ligna rectificant.

Argir. ¶ Conſiderare aũt opʒ ⁊ ad que nos ſumus propẽſiores. Nam alij ad alia nã ſumus ꝓcliues. Quod qdem ex voluptate doloreue inde ꝓueniente ꝑcipitur. Atq̧ noſipos ad ɔtrarium opʒ retrahere. Lõge nãq̧ a delinquẽdo ſecedentes: ad ipſum tandẽ mediuʒ accedemus: vt ſolent ij facere: qui ligna obliqua ad rectitudinem redigunt.

S. Tho.

Scdm documẽtũ eſt ꝯcedẽ: ab eo ad quod magis nãliter inclinamur. Modus cognoſcendi nãles inclinatiões.

¶ Et ſumiſ ex pte nr̃a quãtum.ſ.ad ea que ſunt ꝓpria vnicuiq̧. Et dicit q̧ opʒ eũ q vult fieri v̾tuoſus: attẽdẽ qđ ſit illud ad qđ magis appetit⁹ eius nat⁹ eſt moueri: diuerſi.n. ad diuerſa nãlr magis iclinanſ. ad qđ aũt vnuſqſq̧ nãlr inclinef cognoſcẽ põt ex delectatione ⁊ triſtitia: que circa ipm fit: q2 vnicuiq̧ eſt delectabile id qđ eſt ſibi ɔueniẽs ſ3 nãm. Vñ ſi aliqs in aliq̃ actione vel paſſione multũ delectef: ſignũ eſt q̧ nãlr iclinef in illud. Hoies aũt vehemẽter tẽdunt ad ea: ad que nãlr inclinanſ. Et ideo de facili circa hoc hõ trãſcẽdit mediũ. Et ꝑpter h̃ opʒ q̧ in ɔ̃riũ nos attraham⁹ q̃ɜtuʒ poſſum⁹. Quia qñ damus ſtudiũ ad h̃ q̧ multũ recedam⁹ a peccato: ad qđ ꝓni ſumus ſic tãdẽ vix ꝓueniem⁹ ad mediũ. Et ponit ſilitudinẽ de illis q dirigũt ligna diſtorta: q dũ volũt ea dirigẽ torquẽt in aliaʒ pte: ⁊ ſic reducunſ ad mediũ. Et eſt hic ɔſiderãdũ q̧ hec via acq̇rẽdi v̾tutes eſt efficaciſſima: vt.ſ.hõ nitaſ ad ɔ̃riũ eius ad qđ inclinaſ: vel ex nã vel ɔſuetudine. Via tñ quã ſtoyci poſuerunt eſt facilior: vt.ſ.homo paulatim recedat ab his in que inclinaſ: vt Tullius narrat in libro de tuſculanis queſtionib⁹. Via etiam quã hic Ar. ponit cõpetit his qui vehemẽter deſiderant recedẽ a vitijs: ⁊ ad virtuteʒ ꝓuenire. Sed via ſtoycoꝝ magis cõpetit his qui hñt debilem ⁊ tepidam volũtatem. ¶ Tertium modũ ponit ibi.

Similitudo de ligno tortuoſo. Nota. Via acq̇rẽdi virtutes ab ariſtotele tradita eſt efficaciſſima: ſtoycorũ do facilior ſed debilior.

¶ In oĩ ãt maxie obſeruãdũ delectabile ⁊ delectationẽ. Nõ.n.nõ accipiẽtes iudicamus eã. Qđ igr̃ plebis ſenes patiebãſ ad helenã. Hoc oʒ pati ⁊ nos ad delectationẽ ⁊ ĩ oĩb⁹ illoꝝ dicere vocẽ. Sic igr̃ abijciẽtes ipaʒ minus peccabim⁹. Hoc igr̃ faciẽtes vt ĩ caplõ dicam⁹ maxime poterim⁹ mediũ adipiſci.

Le. are. ¶ In oĩb⁹ maxime cauẽdũ eſt a voluptate. Nõ.n.icorrupti de illa iudicam⁹. Qđ igiſ ſeniores ppli paſſi ſunt erga Helenam: hoc pati nos ɔuenit: erga voluptatem. ⁊ illoꝝ per oĩa dicere voceʒ. Nam ſic illam tranſmittentes: minus errabimus. Hec igitur facientes: vt ſũmatim dicam: maxime valebimus medium adipiſci.

Argir. ¶ In vniuerſis aũt cauendũ eſt maxime a voluptate. Nõ eniʒ incorrupti iudicamus de ipa. Vt ergo Troianoꝝ ſenes erga Helenã ſeſe habuerunt: ſic ⁊ nos ad voluptatem ipam eſſe affectos: in oĩbuſq̧ illoꝝ dicere vocem oportet. Hoc enim modo remouẽtes a nobis ipam minus peccabimus. Hec igitur facientes vt in ſũma dicam maxime medium attingere conſequiq̧ poterimus.

S. Tho.

¶ Et hoc ẽt documẽtũ ſumiſ ex pte nr̃a: nõ qdẽ ſm id qđ ẽ ꝓpriũ vnicuiq̧ vt dcm̃ eſt de 2⁰ documẽto: ſ3 ſm id qđ eſt cõe oĩb⁹. Oẽs.n.nãlr iclinanſ ad delectationes. Et iõ dicit: q̧ vir maxime debẽt tẽdẽtes in v̾tutẽ cauere ſibi a delectationib⁹. ꝑpter h̃.n.q̧ hoies maxie iclinanſ in delectationẽ delectabilia appꝛehẽſa de facili mouẽt appetitũ. Et iõ dic q̧ nõ poſſum⁹ de facili diiudicare delectationẽ imorãdo.ſ. circa ɔſiderationẽ eius qñ appetit⁹ accipiat ipaʒ ɔſiliẽdo ſcʒ in ɔcupiſcẽtiã ei⁹. Et iõ q̧ ſeniores plebis troiane patiebanſ ad Helenã: iudicãtes eã eſſe abijciẽdã: h̃ opʒ nos pati ad delectationẽ: ⁊ in oĩb⁹ reſpectu delectatiõis dicẽ vocẽ illoꝝ: vt.ſ.abijciam⁹ a nobis corpales delectationes. Et ſic abijciẽtes delectationẽ minus peccabim⁹: q2 ɔcupiſcentia delectationũ ducit hoies in plurima peccata. Cõcludit ḡ q̧ facientes ea que in caplõ.ſ.ſũmarie dicta ſunt: maxime poterĩt adipiſci mediũ v̾tutis. ¶ Deinde cum dicit.

Tertiũ documentũ: q2 tẽdẽtes i v̾tutẽ maxie debẽt cauere ſibi a delectatiõe ⁊ illas ſtatim abijcere. Exẽplum de Helẽa ex Homero. Q2 ɔcupiſcẽtia delectationum ducit hoies in plurima peccata.

¶ Difficile ãt forſitã h̃ ⁊ maxie in ſingularibus. Nõ.n.facile determiare q̃lr ⁊ qb⁹ ⁊ ĩ q̃lib⁹ ⁊ q̃ɜtũ tp̃s ſit iraſcẽdũ. Eteniʒ nos qñq̧ qdẽ deficientes laudamus ⁊ mãſuetos dicimus: qñq̧ aũt grauãtes viriles vocam⁹.

Le. are. ¶ Arduum certe hoc: ⁊ ꝑcipue in ſingulis. nec facile determinare qũo ⁊ aduerſus quos: ⁊ pro qb⁹ ⁊ quouſq̧ iraſcẽdũ eſt. Nã ⁊ nos qñq̧ eos qui nõ iraſcunſ laudam⁹: qñq̧ eos qui iraſcunſ: ⁊ illos mites. hos fortes vocamus.

Argir. ¶ Id autem ipm difficile eſt forteſſe ⁊ in ſingulis maxime. Nõ enim facile determinari poteſt qũo: ⁊ qbus: ⁊ pro quibus: ⁊ quanto in tẽpore iraſcendum eſt. Etenim nos interduʒ eos qui deficiunt laudamus ⁊ mites dicimus eſſe. Interdum ipos infeſos appellamus viriles.

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lr ſit determinãdũ mediũ v̾tutis. Et circa h̃ tria facit. Pꝛĩo oñdit eius difficultatẽ. 2⁰ oñdit qđ ſufficiat ad mediũ determinãdũ. ibi. (Sed qui qdẽ paꝛ ⁊c̃.) 3⁰ rñdet tacite qõni. ibi. (Hic aũt vſq̧quo ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̃.q̧ h̃.ſ. ĩuenire mediũ eſt difficile: maxie ɔſiderãdo ſingulas circũſtãtias in ſingularib⁹ opabiliũ. Q2 non eſt facile determinãdũ qualr ſit faciẽdũ: ⁊ reſpectu quoꝝ: ⁊ in q̃libus reb⁹ ⁊ q̃ɜtum tp̃s ſit iraſcẽdũ. Et h̃ꝰ difficultatis ſignũ oñdit: q2 illos q deficiũt. puta in iraſcẽdo: qñq̧ laudam⁹: ⁊ dicimus mãſuetos. Et qñʒ laudam⁹ illos q magis aggrauãt puniẽdo vł reſiſtẽdo ⁊ vocam⁹ illos viriles. ¶ Deĩ cũ dic

Q2 difficile eſt iuenire mediũ virtutis. Signũ difficultatis.

¶ Sed qui qdem paruʒ bene tranſgreditur nõ vitupatur neq̧ ad maius neq̧ ad min⁹. Sed qui ad plus. Iſte enim nõ latet.

Le. are. ¶ Sed qui parum excedit in alterutram partem: non vituperatur. Qui ꝟo multum: is latere non poteſt.

Argir. ¶ Verum qui parũ a recto exorbitat: non carpitur ſiue ad defectum: ſiue ad exuperantionem ſe flectat. Qui ꝟo multum: vituperatur. Non enim latet egreſſus.

S. Tho.

¶ Oñdit qđ ſufficiat ad mediũ v̾tutis. Et dicit: q̧ ille q parum trãſgrediſ ab eo qđ bñ fit ſm v̾tuteʒ nõ vitupaſ neq̧ ſi declinet ad maius neq̧ ad minus. Quia modicus receſſus a medio v̾tutis latet ꝑpter difficultatẽ mediĩ: ſ3 ille q multũ recedit vitupãſ: q2 nõ latet. ¶ Deinde cum dicit.

Quid ſufficiat ad mediũ virtutis. Q2 modicus receſſus a medio v̾tutis non vituperatur.

¶ Hic aũt vſq̧quo ⁊ inquãtum vitupabilis: nõ facile ſermone determinare. Neq̧ eniʒ aliud aliqđ ſenſibiliũ. Talia aũt in ſingularibus ⁊ in ſenſu iudiciuʒ. Hoc qdẽ igitur tm̃ oñditur: qm̃ medius habitus in oĩbus lau

patiens. Puta ſi ſpiritus tulerit aliquo: vel homines domini exiſtentes.

Le. are. ¶ Violentum eſt cuius pncipiũ ab extra tale exiſtit: in quo agens vel patiens nihil cõfert. Veluti ſi ventus tulerit aliquo: vel homines prepotentes.

Argir. ¶ Id autem eſt violentum cuius pncipium eſt foris: in quõ nihil is qui agit aut patitur confert vt ſi ventus aliquo tulerit aut homines poteſtatem habentes.

S. Tho.

¶ Determinat de volũtario p violẽtiam. Et circa h duo facit. Primo oñdit qd ſit violẽtũ. Scdo excludit circa hoc errorẽ. ibi. (Si qs aũt delectabilia rc̃.) Circa pͫ tria facit. Le. x. 2. Primo oñdit qd ſit ſimplr violẽtum. Scdo qd ſit violentum ſm qd ibi. (Queciiqʒ aũt ppter timorẽ.) Tertio epilogat. ibi. (Qualia vtiqʒ ꝛ eodem rc̃.) ¶ Dicit ergo pͦ ꝙ violentũ eſt cuius eſt pñm extra. Dictũ eſt. n. qõ violẽtia excludit motũ appetitiuũ. Vñ cum appetitꝰ ſit pñm intrinſecum: ꝯueniẽs eſt ꝙ violẽtum ſit a pñº extrinſeco. Non oẽ tñ cuius pñm eſt extra eſt violẽtum: ſed ſolũ ꝙ ita eſt a pncipio extrinſeco ꝙ appetitus iterior nõ ꝯcurrit in idẽ. Et h eſt ꝙ dicit ꝙ opʒ tale violẽtum eſſe in quo nihil ꝯferat. ſ. ꝑ ꝓprium appetitũ. hõ ꝛ dicit̃ operãs inuĩtum facit aliqd ꝑ violẽtiam ꝛ dr̃ patiens inuĩtum violẽtiam patit̃. Et ponit exẽplũ. puta ſpũs ſi. i. vẽtus per ſuã violẽtiam impellat rẽ aliquã ad aliquẽ locũ. vel ſi hoĩes dñium ꝛ ptãtẽ hñtes expulerũt aliquẽ ꝯtra ſuã volũtatẽ. ¶ Deinde cũ dicit.

Diffi. violenti. Exemple

¶ Quecũqʒ autem propter timorem maiorum maloꝝ operata ſunt vel ꝑpter bonum aliquod: puta ſi tyrãnus precipiat turpe aliquod operari dñs exiſtens parẽtum ꝛ filiorum ꝛ operãte qdem ſaluentur: non operãte aũt moriantur: dubitationẽ habet vtrum inuolũtaria ſint vel voluntaria. Tale autẽ aliqd accidit ꝛ circa eas que in tẽpeſtatibus electiones. Simpliciter autem nullus eijcit voluntarius: in ſalute autem ſui ꝛ aliorum omnium intellectum habentes.

Le. are. ¶ Que vero ꝑpter metum maioris mali: vel ꝑpter bonum aliqõ fiunt. Utputa ſi tyrãnus turpe aliqd iubeat: hñs in poteſtate parẽtes ꝛ liberos: ꝛ ſi pareat̃ ſeruent̃: ſi nõ pareatur: interficiant̃: dubitat̃ vtrum ea volũtaria an inuoluntaria ſint dicenda. Tale aliqd accidit in iactibus qui propter tẽpeſtatem fiunt. Nemo enim ſane mentis ſponte iactat: ſed pro ſalute ſua ꝛ ceterorum.

Argir. ¶ At ea que maioꝝ metu maloꝝ: aut ob aliqõ bonũ aguntur: vt ſi tyrãnus quẽpiam aliqd agere turpe iuberet: hñs in poteſtate ꝛ parẽtes ꝛ liberos: hac lege vt ſi illud agat: illi ſint incolumes: ſi nõ agat diſpereant: ꝯtrouerſiam habere videnẗ vtrũ hec inuiti an ſponte faciant hoĩes. Tale ẽt quid accidit ꝛ circa iactꝰ eos qui in tẽpeſtatibꝰ fiunt. Simpliciter enim nemo ſuas fortunas eijcit ſpõte. Sed oẽs ꝓ ſuam ceterorũqʒ ſalutẽ eijciunt mõ ſint mentis ſane.

S. Tho.

¶ Oſtendit qd ſit violẽtum ſm qd. Et circa hec tria facit. Primo mouet dubitationẽ. Scdo ſoluit. ibi. (Mixte qdẽ Le. x. 2. igit̃ ſunt rc̃.) Tertio ſolutionẽ manifeſtat. ibi. (In operationibus aũt rc̃.) ¶ Dicit ergo pmo: ꝙ quedã ſunt que aliquis opat̃ ꝑpter timorẽ maioꝝ maloꝝ: que. ſ. timet incurrere: vel ꝑpter bonũ aliqõ: qõ. ſ. timet amittere. puta ſi aliquis tyrãnus hñs in ſuo dominio ꝛ poteſtate parẽtes ꝛ filios alicuius ꝛ pcipiat ei: ꝙ aliqd turpe operet̃ tali ꝯditione: vt ſi operet̃ non occidant̃: ſi non operet̃ occidant̃. Et

Dubio. Exẽplum

ergo dubitatio vtrum illa que ex tali timore fiunt ſint dicẽda volũtaria: vel potius inuolũtaria. Et ponit aliud exẽplum: de his qui in tẽpeſtatibus maritimis exiſtentes eijciunt res in mare. Quod qdẽ ſimplr loquẽdo nullus facit voluntarius. Sed ad hoc ꝙ ipſe ꝛ illi qui cum eo ſunt ſaluentur faciunt hoc omnes qui habent intellectum bene diſpoſitum. ¶ Deinde cum dicit.

Exẽplum

¶ Mixte qdem igitur ſunt tales opationes. Aſſimilantur aũt magis volũtarijs. Volũtarie enim ſunt tunc cũ operate ſunt. Finis aũt operationis ſm tẽpus eſt. Et volũtariũ autem ꝛ inuolũtariũ quando operatur dicendum. Operatur aũt volens. Et eniʒ pncipium mouẽdi organicas partes in talibꝰ operationibus in ipſo eſt. Quoꝝ autem in ipſo principium in ipſo ꝛ operari ꝛ nõ. Voluntaria itaqʒ talia. Simpliciter autem forſitan inuoluntaria. Nullus enim vtiqʒ eligeret ſm ſeipſum talium aliquid.

¶ Mixti ſunt igitur hꝫ actus. ſed magis ſimiles voluntarijs. Nam in electione ſunt tũc cuʒ fiunt: finis aũt agendi ſm tp̃s exiſtit. Et volũtarium igit̃ ꝛ inuolũtarium: tunc cum agit̃ dicẽdum eſt. Agit aũt volens. Et enim pncipiũ mouẽdi organicas partes in talibus actionibꝰ: in ipſo eſt. Quoꝝ aũt in ipſo pñm eſt: in eo quoqʒ vtrũ agat vel non agat. Quare volũtaria ſunt hec talia. lʒ per ſe fortaſſe inuoluntaria. Nemo enim tale aliqd ſponte faceret. Le. are.

¶ Tales igit̃ actus mixti qdem ſunt. Iis aũt magis ſunt ſimiles quos ſponte hoĩes agunt. Expetunt̃ enim tum cuʒ agunt̃. Atqʒ finis actionis in tp̃is cõditione conſiſtit. Et ſponte igit̃ ꝛ inuitum vnumquẽqʒ dicẽdum eſt agere cuʒ agit. Agit aũt ſua ſponte. Eſt enim in ipſo pncipium mouendi partes eas que ſunt in huiuſcemodi actibus inſtrumenta. At quoꝝ principium eſt in ipſo: ea agere: vel non agere in ipſo eſt ſituʒ. Talia igitur ſua ſponte quiſqʒ agit. At ſimpliciter fortaſſis inuitus. Nemo nãqʒ taliũ quicq̃ꝫ per ſe expeteret vnq̃ꝫ. Argir.

S. Tho.

¶ Soluit pmiſſam dubitationem ꝯcludens ex eo ꝙ dictũ eſt ꝙ pdicte opationes que ex timore fiũt ſunt mixte. ſ. habentes de vtroqʒ: de inuolũtario qdẽ inq̃ꝫtum nullus vult ſimplr res ſuas in mare ꝓijcere. de volũtario aũt inq̃ꝫtuʒ qdem ſapiens vult hoc pro ſalute ſue pſone ꝛ alioꝝ. Sed tñ magis accedũt ad volũtarias opationes q̃ꝫ ad inuolũtarias. Cuius rõ eſt: qꝛ hoc ꝙ eſt proijcere res in mare vel quicqd eſt hꝫ poteſt dupl̃r ꝯſiderari. Uno mõ ꝛ abſolute: ꝛ in vlí: ꝛ ſic eſt inuoluntarium. Alio mõ ſm particulares circũſtantias: que occurrunt in tẽpore in quo eſt hoc agẽdum. Et ſm hoc eſt volũtarium. Quia vero actus ſunt circa ſingularia magis eſt iudicanda ꝯditio actus ſm ꝯſiderationes ſingularium q̃ꝫ ſm ꝯſiderationeʒ vlem. Et h eſt qõ dicit ꝙ pdicte opationes facte ſunt voluntarie tunc qñ ſunt opate. i. ꝯſideratis oibꝰ ſingularibꝰ circũſtantijs: que pro tp̃e illo occurrũt: ꝛ ſm h ſingulare tp̃s eſt finis ꝛ cõplemẽtum opationis. Et iõ dõm eſt ꝓprie aliqd volũtarium ꝛ inuolũtarium ſm ꝯſiderationeʒ tp̃is: qñ aliqs opatur. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ tunc opat̃ volens. Qõ pʒ ex h ꝙ in talibꝰ opationibꝰ pñm mouẽdi organicas ptes. i. applicandi mẽbra corpis ad opandum eſt in ipſo hoĩe. Alr tñ eſſet ſi ipſe nõ moueret mẽbra: ſʒ ab aliquo potẽtiori mouerentur. Ea autẽ que fiunt ex pñº intrinſeco ſunt in poteſtate hoĩs vt ea operet̃ vel nõ operet̃ qõ pertinet ad rõnem vo

Solutio queſtionis. Qz ea que ſunt ꝑp timorẽ magis dicẽda ſunt voluntaria q̃ꝫ inuolũtaria. Ratio ad hoc.

Ex qbꝰ ſit iudicanda ꝯditio actꝰ

Qz voluntaria ꝛ inuoluntaria vere ꝛ ꝓprie dicẽda ſiũt ſm ꝯſiderationem tp̃is i quo fiunt.

Scđo ea q̄ fiūt ꝓpt̄ timorē ſunt voluntaria ⁊ qđo inuoluntaria.

ſunt aūt. Unde manifeſtū eſt. ꝙ tales operationes ꝓprie ⁊ vere ſunt voluntarie. Sed tñ ſimplr.i.in vniuerſali ꝯſiderandos eas ſunt inuolūtarie: qꝛ nullus quātum eſt in ſe eligeret operari aliquid talium niſi propter timorem: vt dictum eſt. ℭ Deinde cum dicit.

Lectio.ij.

IN operationibus aūt talibus quādoq̄ ⁊ laudantur: quādo turpe aliquid vel triſte ſuſtinēt pro magnis ⁊ bonis. Cum autē econuerſo vituperantur. Turpiſſima enim ſufferre pro nullo bono vel modico praui.

Le. are. ℭ In huiuſmodi aūt actibus: quādoq̄ laudat̄: qui turpe aliqđ ⁊ doloroſum ſubit: pro magnis aliq̄bus ⁊ honeſtis: quandoq̄ vituperat̄. Nam turpiſſima quidem ferre pro nullo honeſto vel mediocri improbi eſt.

Argir. ℭ In actib⁹ aūt huiuſcemodi nōnunq̄ hoies ⁊ laudantur: cū pro magnis ⁊ honeſtis reb⁹ aliqđ turpe ferūt aut moleſtum. Si ꝯo ꝯtra faciunt: vituperant̄. Eſt enī improbi pro nulla re honeſta vel mediocri res turpiſſimas ferre.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ ph̄s ſoluit dub.rationē motā circa ea que fiūt ꝑ metū: oſtēdens hꝰ operationes eſſe volūtarias. hic ſolonē manifeſtat per h̄ ꝙ laus ⁊ vituꝑiū: honor ⁊ pena debent̄ hꝰ operationib⁹ voluntarijs. ℭ Et circa h̄ duo facit. Primo oſtēdit qualr hꝰ opōnib⁹ debeat̄ laus ⁊ vituꝑium honor ⁊ pena. Scđo manifeſtat difficultates circa hoc iminētes. ibi. (Eſt aūt difficile ⁊c̄.) ℭ Circa ṗm̄ ponit tres gradus operationū talium: que fiunt per metū q̄tum ad h̄ qđ mereant̄ laudē vel vituꝑium. Et q̄tuꝫ ad ṗm̄ oſtēdit ꝙ in talib⁹ operationib⁹: quas dixit eſſe mixtas ex volūtario ⁊ inuolūtario: q̄nq̄ aliqui laudant̄ ex eo ꝙ ſuſtinēt aliqđ turpe. nō q̄dē peccatū: ſꝫ ignominiā aliquā: vel etiaꝫ aliqđ triſte.i. aliqđ ꝯtriſtatiuū: ꝓpter h̄ ꝙ ꝑſeuerant in aliq̄b⁹ magnis ⁊ bonis. puta in aliq̄b⁹ v̄tuoſis actib⁹. Quādo aūt accidit econuerſo vituꝑant̄: qꝛ ꝓpriū praui hoīs eſſe videt̄: vt ſuſtineat turpiſſima.i. aliq̄s magnas ꝯfuſiones pro nullo vel modico bono. Nullus.n. ſuſtinet aliqđ maluꝫ pro ꝯſeruatione alicui⁹ boni: niſi illud bonū preponderet in corde ſuo aliq̄s bonis: q̄b⁹ que mala opponunt̄ ſuſtinet. Pertinet autē ad inordinationē appetit⁹: ꝙ aliq̄s parua bona preeligat magnis: q̄ tollunt̄ ꝑ magna mala. Et iō h̄ eē dicit praui hoies .i. qui hēt appetitū inordinatū. ℭ Scđm gradū pōit ibi.

Primus gra⁹ opōnū mixtarū i ordine ad laudē vl̄ vituperiū.

Primus homīs ē ſuſtinē grauia mala ꝓ nullo vel paruo bono.

ℭ In aliquibus aūt laus nō fit q̄dem: venia autem quando ꝓpter hec operatur aliquis que non opꝫ: que humanam naturam excedunt ⁊ nullus vtiq̄ ſuſtineret.

Le. are. ℭ In quibuſdam etiam laus nō cadit: ſed venia: cum quis ea fecerit que non oportet ob quedam intolerabilia: que humanam naturam tranſcendunt.

Argir. ℭ In q̄buſdam aūt laus q̄dem nō fit: ſed venia locum hēt: cum ea que nō agere oportet quiſpiam egerit ob huiuſcemodi res que nām̄ humanā ſuperant nemoq̄ ꝑferret.

S. Tho.

Scđs gradus.

Ea i q̄buſdā ꝑp metū ꝑpetratis hō meret̄ veniaꝫ nō laudeꝫ. Exempla

ℭ Dicit ꝙ in q̄buſdā opōnib⁹ ꝑp metū factis nō meret̄ aliq̄s laudē: ſꝫ ſolū veniā: vt ſupple aliq̄s ide nō multū vituꝑet̄: qđ.ſ.opat̄ q̄dā que nō opꝫ. nō aliq̄ puta decētia ad ſtatū ſuū: cuꝫ tñ nō ſint multū grauia: ꝓpter timorē aliorūꝫ maloꝝ: quoꝝ ſuſtinētia excedit humanā nām: ⁊ que nullus poſſet ſuſtinere: ꝑcipue ꝓpter hūc cām: puta ſi alicui imineret ſuſtinē ignis aduſtionē niſi diceret aliqđ ioco ſum mēdaciū. Uel niſi aliq̄ vilia abiecta opa faceret: que nō deceret eius dignitatē. ℭ Tertium gradum ibi.

ℭ Quedam autem fortaſſis nō eſt cogi: ſed magis moriendum patientem duriſſima. Etenim Euripidis Alcmeona deriſoria videntur cogentia matrem occidere.

ℭ Sunt etiam quedā ad que nemo cogi debeat: ſed mortē potius ac extrema oīa ꝑferre. Nam Alcmeonē Euripidis que cōpulerūt ad necē matris: ridicula videntur. Le. are.

ℭ Sunt aūt quedam ad que forſitan nō licet quēq̄ eē cōpulſum: ſed potius oportet ſūma ꝑpeſſum tormenta mortem obire. Ridicula nāq̄ videntur ea que ad necem matris Alcmeonem Euripidis compulerunt. Argir.

S. Tho.

Terti⁹ gradus.

Hōiem poti⁹ eē ꝑſeuerādū vſq̄ ad mortē q̄ ꝑpetrāda grauia ſcelera. Exēplum bti laurentij.

ℭ Dicit ꝙ q̄dā opōnes ſunt adeo male: ꝙ ad eas faciēdas nulla coactio adhiberi pōt: ſꝫ magis dꝫ hō ſuſtinere mortē patiēdo duriſſima tormēta q̄ talia opari: ſicut beatus Laurētius ſuſtinuit aduſtionē craticule ne ydolis imolaret. Et h̄ iō ph̄s dicit. vel qꝛ morienti ꝓpter v̄tutē remanet poſt mortē gloria: vel qꝛ fortiter ꝑſiſtere in bono v̄tutis eſt tm̄ boni: vt ei cōparari nō poſſit diuturnitas vite: quā hō moriēdo ꝑdit. Et iō dicit ꝙ alcmeona.i. carmina alcmeone fcā ab Euripide poeta vident̄ eē deriſoria: i q̄b⁹ narrat̄ ꝙ Alcmeon coact⁹ fuit matrē occidere ex ꝑcepto patris ſui: qui hoc ſibi preceperat in bello thebano moriens: ad qđ iuerat ex vxoris conſilio. ℭ Deinde cum dicit.

Nō q̄ potuit ad hoc mouē ꝑhiloſophum De alcmeone q̄ mrē occidit

ℭ Eſt autē difficile q̄nq̄ iudicare quale pro quali eligēdum ⁊ qđ pro quo ſuſtinēdum.

ℭ Difficile interdum eſt iudicare quale pro quali ſuſcipiendum ſit. ⁊ quid pro quo ſuſtinendum. Le. are.

ℭ Eſt autem interdum difficile quale pro quali ſit expetendum: ⁊ quid pro quo ſuſtinendum diſcernere. Argir.

S. Tho.

ℭ Ponit duas difficul. que iminēt circa ꝑdicta operationes. Quaꝝ ṗ⁹ ꝑtinet ad iudicium rōnis. Et dicit ꝙ q̄nq̄ difficile eſt iudicare qđ ſit eligēdum ꝓpter hoc ꝙ aliq̄s incurrat malum: ⁊ qđ mali ſit ſuſtinēdum ꝓpter hoc ꝙ nō deficiat ab aliquo bono. ℭ Scđa difficultas pertinet ad imutabilitatem affectus. Quam ponit ibi.

ℭ Adhuc autē difficilius īmorari cognitis. Ut.n. in multū eſt que q̄dē expectantur triſtia: que aūt cogunt̄ turpia. Unde laudes ⁊ vituperia fiunt circa coactos vel non.

ℭ Difficilius ēt poſtq̄ cognoueris: in ſententia ꝑmanere. Plurimū.n. accidit: vt ea que expectant̄: doloroſa: illa ꝯo ad que cōpellimur: turpia ſint. Quare laudes ⁊ vituperationes circa eos ſunt: qui cōpellunt̄ aut non cōpelluntur. Le. are.

ℭ Difficilius etiam eſt poſtea q̄ cognoueris in ſnīa permanere. Fit enim plerūq̄ vt ea q̄dem que expectant̄ moleſta: ea ꝯo ad que cogunt̄ turpia ſint vnde laudant̄: atq̄ vituperantur ꝗ qui fuerūt aut non fuerunt compulſi. Argir.

.S. Tho.

ℭ Et dicit ꝙ adhuc difficilius eſt morari ꝑſeueranter in his que homo cognoſcit per iudiciuꝫ rōnis q̄ recte iudicare. Et aſſignat rōnē difficultatis dicens: ꝙ vtplm̄ ꝯtingit ꝙ ea que expectant̄ triſtia.i. afflictiua vel doloroſa: illa autē ad que hoies cogunt̄ per timorē ſunt turpia. Difficile eſt aūt ꝙ affectus hoīs ex timore doloris nō moueat̄. Et ex illa ad que aliq̄s per hꝰ cogitur ſunt turpia ꝯueniens eſt ꝙ circa eos qui cogunt̄ ad hꝰ agenda per timorem triſtium fiant vituperia. circa eos autem qui ad hoc cogi non poſſunt fiant laudes. ℭ Deinde cum dicit. Nota.

ℭ Qualia vtiq̄ dicēdum violenta. Uel ſimpliciter q̄dem quādo cauſa in his exterius

⁊ quiſ operatur nihil conſert. Que autẽ ſm ſeipſa qdem inuolũtaria ſunt. nunc aũt pro his voluntaria. Quoꝝ aũt ⁊ principium in operante ſm ſeipſa qdem inuolũtaria ſunt. nunc aũt ⁊ pro his voluntaria. Magis aũt aſſimilantur volũtarijs. Opationes eniꝫ in ſingularibus. Hec aũt voluntaria. Qualia aũt pro qualibꝫ eligẽdum nõ facile tradere. Multe.n.differẽtie ſunt in ſingularibus.

Le. are. ¶ Violenta itaqꝫ ſimplr dicenda ſunt: qñ externa eſt cauſa nec agens quicq̃ ꝯfert. Que ꝟo per ſeipſa inuoluntaria ſunt: ſed nunc ⁊ pro alijs ſuſcipiẽda: ⁊ cũ in agente eſt ipſa qdem per ſe inuolũtaria ſunt: ſꝫ nũc ⁊ pro alijs volũtaria: magis ꝟo volũtarijs ſilia. Agimus.n.ſm ſingula. ⁊ hec ſingula. ⁊ hec volũtaria ſũt. Qualia ꝟo pro q̃libꝫ ſuſcipiẽda ſũt: nõ facile tradi põt. Multe.n.dñe in ſingulis ſunt.

Argir. ¶ Quenam igiť dicenda ſunt violẽta. An ea qdeꝫ ſimplr inuitus quiſpiã agit quoꝝ externa eſt cauſa: ⁊ ipſe agens nihil oĩno ꝯfert. Que ꝟo per ſe qdem inuitus facit: ſꝫ nũc ⁊ pro his expetunť: ꝑncipiumqꝫ eſt in ipſo agente ea per ſe qdem inuitus: nũc aũt ⁊ pro his ſpõte agit. Magis autẽ his ſimilia ſunt que ſua ſpõte quis agit. Actus enim ſunt circa ipſa ſingula: que qdem ſponte facit. Qualia ꝟo pro qualibꝫ expetẽda ſint: nõ facile aſſignare poſſumꝰ. Quippe cum in ipſis ſingulis cõplures ſint differentie.

S. Tho.

Epilogus dictorum. ¶ Epilogat que dicta ſunt ⁊ quorũdã rõnẽ aſſignat. Et ꝑ̃ reſumit q̃õneꝫ ꝑncipalẽ.ſ. q̃lia ſunt dicẽda violenta. Scdo reſumit rñſionem q̃tum ad ea que abſolute violẽta ſunt: quoꝝ cã eſt exterius: ita ꝙ ille qui operať ꝓpter violẽtiaꝫ nihil ꝯferat. Tertio reſumit de opationibꝰ mixtis. Et dicit ꝙ illa: que ſm ſe ipſa.i. abſolute: ⁊ vlr ꝯſiderata ſunt inuoluntaria efficiunť volũtaria ſm certuꝫ tp̃s ⁊ ꝓpter certos euẽtus. Hoꝝ aũt q̃uis ſm ſe ſint inuolũtaria ꝑncipiũ eſt in opatione: ⁊ ideo dicẽda volũtaria ſm h tp̃s: ⁊ pro iſtis cauſis. Et ſic pꝫ ꝙ magis aſſimilanť volũtarijs q̃ȝ inuolũtarijs: que ſunt volũtaria ꝯſiderata ſingularibꝰ: in quibꝰ opationes ꝯſiſtit. Quarto reſumit qđ dixerat de difficultate in talibꝰ ꝯtingẽte. Et dicit ꝙ nõ eſt facile tradere q̃lia oporteat pro qualibꝫ eligẽ. Et rõnẽ aſſignat ex h ꝙ multe dñe ſunt in ſingularibꝰ. Et ideo iudiciũ de his nõ põt ſub certa regula cõprehendi: ſed relinquuntur exiſtimationi prudentis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Siquis aũt delectabilia ⁊ bona dicat violenta eſſe. Cogunt enim exterius exiſtentia: oĩa vtiqꝫ ſic erunt violenta. Hoꝝ enim gratia omnes omnia operantur.

Le. are. ¶ Quod ſiquis iocũda ⁊ honeſta dixerit violenta eſſe. q̃ȝ illa ab extra cõpellunt: omnia huic violenta forent. Nam horum cauſa omnia omnes faciunt.

Argir. ¶ Quod ſi quiſpiam ideo iucunda violenta dixerit eſſe: quia ⁊ extra ſunt ⁊ compellunt: omnia erunt eius ſententia violenta. Hoꝝ enim gratia oẽs omnia agunt.

S. Tho.

Error. Qꝫ bona ⁊ delectabilia nõ ſunt violẽta nec cogunt hominẽ agẽ contra rõnem. ¶ Excludit errorẽ quorũdam de his que per violẽtiã ſiũt: qꝫ enim hõ eſt id qđ eſt ſm rõnem: viſum eſt quibuſdam ꝙ illud ſolũ hõ per ſe ⁊ quaſi voluntarie faciat qđ facit ſm rõnem. Quando aũt ꝯtingit ꝙ hõ ꝯtra rõnem vel ꝓpter ꝯcupiſcẽtiam alicuius delectationis. vel ꝓpter cupiditatẽ alicuius exterioris boni violenter. Et ideo dicebant ꝙ delectabilia ⁊ exteriora bona. puta diuitie ſunt violenta eſſe inq̃ntum.ſ. cũ ſint quedam extrinſeca cogunt hoĩem ad agẽduꝫ ꝯtra rõnem. Sed hoc improbat quinqꝫ rationibus. Quaꝝ ꝑma talis eſt. Si exteriora inquantum ſunt delectabilia. ⁊ videnť bona: violẽtiam inferunt: ſeqtur ꝙ oĩa que agimus ſunt violenta in rebꝰ humanis: ⁊ nihil ſit volũtarium: qꝫ oẽs hoĩes quecunqꝫ operanť gratia hoꝝ operantur.i. ꝓpter aliqđ delectabile vel propter aliquod quocũqꝫ modo bonuꝫ. Hoc autem eſt incõueniens. Ergo ⁊ primum. ¶ Secundam rõnem ponit ibi.

Rõ prima.

¶ Et qui qdem vi ⁊ nolentes cum triſtitiã. Qui aũt ꝓpter bonum cum delectatione.

Le. are. ¶ Et qui violenter ⁊ inuiti moleſte. qui ꝟo propter delectationem cum voluptate.

Argir. ¶ Atqꝫ qui violentia inuitiqꝫ agunt: q̃ȝ cuꝫ dolore. Qui ob iucundum: hi cum voluptate.

S. Tho.

Rõ ſcda. ¶ Que talis eſt. Oẽs qui operantur ex violentia. ⁊ inuolũtarij operanť cuꝫ triſtitia. Unde ⁊.5. meta. bene dicitur ꝙ neceſſitas eſt ꝯtriſtans. qꝫ ꝯtrariať voluntati. Sed illi qui operanť ꝓpter aliqđ bonum ſeu ꝓpter aliqđ delectabile acqͥpiſcẽdum operanť cum delectatione. Nõ ergo operanť per violẽtiam ⁊ nolẽtes. ¶ Tertiam rõnem ponit ibi.

¶ Ridiculum.n.cauſari que exterius: ſed nõ ipm bene venabilem exiſtentem a talibus.

Le. are. ¶ Ridiculum itaqꝫ eſt accuſare externa: ac non ſeipſuꝫ potius: qui ab his facile capiatur.

Argir. ¶ Eſt autem ridiculum externa quẽpiam: ſed nõ ſeipſum qui qdem ab huiuſcemodi rebus facile capitur.

S. Tho.

Rõ tertia. ¶ Et dicit ꝙ ridiculũ eſt cauſari.ſ. cauſare exteriora bona. ⁊ nõ incuſare ſeipſum ex eo ꝙ reddit ſe venabilẽ.ſ. pmittit ſe ſuperari a talibus delectabilibꝰ. nõ eniꝫ volũtas noſtra ex neceſſitate mouetť a talibus appetibilibꝰ. ſed põt eis inherere ⁊ non inherere: eo ꝙ nihil eoꝝ habet rõnem vlis ⁊ perfecti boni: ſicut felicitas: q̃ quam oẽs ex neceſſitate volumus. ¶ Quartam rationem ponit ibi.

¶ Et bonorum quidem ſeipſum. Turpiuꝫ autem delectabilia.

Le. are. ¶ Et honeſtoꝝ qdem ſeipſum: turpium ꝟo voluptatem.

Argir. ¶ Et honeſtorum quidem ſe: turpium autem ea que afferunt voluptatem cenſere cauſam eſſe.

S. Tho.

Rõ q̃rta. ¶ Et dicit ꝙ ridiculum eſt ꝙ aliqs dicat ſeipm eſſe cauſaꝫ bonaꝝ ⁊ virtuoſaꝝ opationum: ⁊ ꝙ delectabilia ſint cauſa turpium opationum: inq̃ntuꝫ alliciunt ꝯcupiſcentiã. Ideo autem hoc dicit eſſe ridiculum: qꝫ ꝯtrarie opationes reducunť in eandẽ potẽtiam rõnalem: ſicut in cauſaꝫ. Et ideo opꝫ ꝙ ſicut ratio ſm ſeipſam agens eſt cauſa virtuoſe operationis: ita etiaꝫ ſit cauſa vitioſe operationis ſequẽdo paſſiones. ¶ Quintam rõnem ponit ibi.

Nota.

¶ Videtur vtiqꝫ violentũ eſſe cuius extrinſecum ꝑncipium nihil conferente vim paſſo.

Le. are. ¶ Videtur itaqꝫ violentum id eſſe: cuius principium externum eſt: nihil conferente illo cui vis affertur.

Argir. ¶ Id igitur violentum eſt cuius ꝑncipium eſt foris: nihil prorſus eo ꝯferente cui ſuis eſt illata.

S. Tho.

Rõ quĩta. ¶ Et dicit: ꝙ violẽtum eſt cuius ꝑncipium eſt extra: ita ꝙ ille qui patiť inde nil ꝯferat ad actionẽ. Sed ille qui agit ꝓpter bona exteriora confert aliqđ actioni. Ergo q̃uis ꝑncipium inclinans eius volũtatem ſit extra. non tamen eius operatio eſt violenta: neqꝫ ſimpliciter: qꝫ aliquid confert ad operationẽ: neqꝫ per aliquam mixtionem: quia in operationibus mixtis nõ redditur aliquid ſimpliciter vo

luntarium:ſicut accidit hic. Et ideo homo operantur ibi cum triſtitia. hic autem cum delectatione. vt dictum eſt.

Lectio. iij.

Quod aūt propter ignorātiam nō inuolūtariū3 qdē omne eſt. Inuolūtarium autem qđ triſte ⁊ in penitudine. Qui enim ꝓpter ignorātiam operatur qđcunq3 nihil triſtatus in opatione. volens qdem non opatus eſt qđ non ſciuit: neq3 rurſum nolens nō triſtatus de eo qđ ꝓpter ignorātiam. Qui quide3 in penitudine nolens videtur. Qui aūt nō penitet: q2 alter ſit non volens. Quia. n. differt melius eſt habere nomen proprium.

Le. are. Quod ſɋ̃o per ignorātiam fit: nō voluntarium oīno eſt. Sed illud inuolūtarium: cuius poſtea dolorem penitudinemq3 ſuſcipimus. Na3 qui per ignorātiam qđ facit: nec poſtea feciſſe dolet: volens qdem nō fecit qđ neſciuit: nec rurſus inuitus qđ nō dolet. Ergo qui ꝑ ignorātiam facit: ſi peniteat inuit⁹ feciſſe videt̃: ſi nō peniteat: cum alius ſit: cſto nō volūtarius. nā melius eſt vt nomē ꝓprium habeat.

Argir. Omne autem qđ ob ignorationē eſt actum nō ſpōte quidem eſt actū. Ab inuito tñ id effectū eſt omne pro quo dolet qui egit: ipſumq3 penitentia ſubit. Qui nāq3 ob ignorationem aliqd egit: ⁊ nō fert moleſte ſe illud egiſſe: ſpōte quidem ſua nō egit qđ neſciebat: nō tamen egit inuitus: quippe cum nō doleat ob idipſum. Qui igitur ob ignorationē quippiam egit ſi ipſm peniteat inuitus feciſſe videt̃: ſi non peniteat cum is alius ſit nō ſpōte dicatur egiſſe. Cum eni3 differat melius eſt vt ꝓprium habeat nomen.

S. Tho.

Le. 3. Poſtq̃ phs determinauit de inuolūtario per violētiam. hic determinat de inuolūtario per ignorantiam. Et circa hoc duo facit. Primo oſtendit quō ſit aliquid inuolūtarium per ignorātiam. Scđo manifeſtat queda3 que dixerat. ibi. (Forte igit̃ nō malum ⁊c̃.) Circa primum ponit tres differētias circa ignorātia3. Qua2 prima attendit̃ ſm q2 aliqd qđ fit ꝓpter ignorantiam diuerſimode ſe hēt ad volūtatem. Quādoq3 enim eſt volūtati ɔ̃trarium. ⁊ tunc ꝓprie dr̃ inuolūtarium. Qñq3 aūt nō eſt ɔtrarium volūtati ſ3 eſt preter voluntatem: inq̃tum ignorat̃. Et h nō dicit̃ inuolūtarium: ſed nō volūtarium. Dicit ergo q2 h qđ ſit ꝓpter ignorātiam. ita. ſ. q2 ignorantia ſit cā eius: vl̃r eſt nō volūtarium. ex hoc q2 actus volūtatis nō fert̃ in illud. Nō enim pōt actus volūtatis ferri in id qđ eſt penit⁹ ignoratum. cum obiectū voluntatis ſit bonū cognitum. Sed tunc ſolum id qđ ex ignorantia cauſatur dicit̃ inuoluntarium quaſi volūtati ɔtrarium: quando poſtq̃ cognoſcit̃ inducit triſtitia3 ⁊ penitudinē: que eſt triſtitia circa ea que quis fecit. Ex hoc enim eſt aliqđ ɔtriſtans q2 eſt voluntati ɔtrarium: vt dr̃. 5. meta. Ille enim qui ꝓpter ignorātia3 opatur aliqđ: ⁊ nō triſtat̃ de h q2 operatus eſt poſtq̃ illud cognoſcit. puta ſi accipiat argentum eſtimans ſe accipere ſtānum: nō poterit dici q2 volens accepit argētum. cū non cognouerit illud eſſe argētum. nec pōt dici q2 nolens. i. cōtra ſuā volūtatem accepit argētum: cu3 nō triſtet̃ de eo q2 ꝓpter ignorātiam argentum accepit. Ille. n. videt̃ eſſe nolens qui h3 triſtitiam ⁊ penitudinē de eo qđ ꝓpter ignorātiam fecit. Sicut ſi aliqs accepiſſet ecōuerſo ſtānu3 putās accipere argētum. Sed q2 ille qui nō penitet alter eſt ab illo qui penitet. qui dr̃ nolens vocet̃ ille nō volens. Quia. n. differt a nolēte ſm rem melius eſt q2 habeat nomē ꝓpriu3 ⁊ diſtinctum. Secundam dñiam ponit. ibi.

Diuiſio inuolūtarij ꝑ ignorātiā. ⁊ nomina medio2 dicūtur ⁊ eo2 tres differentie. Prima differentia.

Penitudo quid. T. c. 6.

Nolēs qs dicat̃ ꝓpe.

Nō nolēs differt a ſi volente.

Alterum aūt videtur ⁊ ꝓpter ignorātiam operari ab eo quod eſt ignorantem facere. Ebrius enim vel qui iraſcitur non videtur propter ignorātiam operari: ſed ꝓpter aliquid eo2 que dicta ſunt: non ſciens autem: ſed ignorans. Ignorat qdem igitur omnis malus que oportet operari ⁊ a quibus fugiendum. Et propter tale peccatum iniuſti ⁊ vniuerſaliter mali fiunt.

Aliud autem videt̃ per ignorātiam facere. Aliud ignorantem eſſe. Ebrius qdem aut iratus: non videtur ꝑ ignorantiam facere: ſed per aliqđ ex predictis. non ſciens: ſed ignorans. Ignorat enim omnis flagitioſus que facere a quibuſue abſtinere oportet. ⁊ propter huiuſmodi errore3 iniuſti ac mali fiunt. Le. are.

At enim hec etiam ipſa ob ignorationem in quā agere ⁊ ignorātem agere diuerſa ſunt. Nā ebrius aut iratus nō videtur ob ignorationē3 agere: ſed ob aliqđ eo2 que dicta ſunt: nō ſciens ſed ignorans. Oīs igit̃ prauus ignorat que agere op3 ⁊ a quibus eſt abſtinēdum. Et ob huiuſcemodi errorem iniuſti homines maliq3 omnino fiunt. Argir.

S. Tho.

Que quidē accipit̃ ſm dñiam eius qđ fit ad ignorātiam que qñq3 eſt cauſa eius: qđ fit qñq3 ſɋ̃o ꝓcedit ex alia cauſa. Dicit ergo q2 alteru3 videt̃ eſſe q2 aliquis opatur ꝓpter ignorētiam ab eo qđ aliqs operet̃ ignorantes. Quādoq3 enim aliqs operat̃ ignorans. ſed nō ꝓpter ignorātia3. Sicut ebrius vel iratus nō operat̃ ꝓpter ignorātiam. ſ3 ꝓpt̃ ebrietatem vel iram. Et tñ neuter eo2 operat̃ ſciens: q2 ex ebrietate ⁊ ira cauſat̃ ignorantia ſimul cu3 tali opatione: ⁊ ita ignorantia ſe h3: vt ɔcomitans opatione3. ⁊ nō ſicut cauſa eius. Et ex hoc ɔcludit q2 ſicut qui iraſcit̃: operatur ignorans: nō aūt ꝓpter ignorantiam ſed ꝓpter iram. ita oīs malus operatur nō qdem ꝓpter ignorātiam: ſed ignorans in particulari que bona op3 facere: ⁊ a quibus malis oporteat fugere: inq̃tum. ſ. eſtimat h malum ſibi nūc eſſe faciendum ⁊ ab hoc bono ſibi nunc eſſe ceſſandū. Et propter hoc peccat: q2. ſ. operantur que non op3. Ignorantes aūt vniuerſaliter fiūt iniuſti quo ad alios. ⁊ mali quo ad ſeipſos. Ex quo patet q2 ex hoc q2 aliqs operatur ignorās. ⁊ non ꝓpter ignorantiam nō cauſat̃ inuolūtariū. Quia nullus ꝓpter id qđ inuolūtarius facit eſt iniuſtus vel malus. Tertiam differentiam ponit ibi.

Scđa differentia. Qđ aliud ē agē ꝓpter ignorātias ⁊ agē ignorantem. Exēplū in ebrio ⁊ irato. Oīs mal⁹ opat̃ ignorās nō tñ ꝓpt̃ ignorantiam. Qui operantur que nō op3 ignorantes fiūt iniuſti ⁊ mali. Nullus ē iniuſt⁹ vel malus ꝑ id qđ inuoluntarius facit.

Inuolūtarium autem vult dici non ſiquis ignorat qđ confert. Nō enim que in electione ignorantia cauſa inuoluntarij ſed malitie. Neq3 que vniuerſalis. Vituperatur eni3 propter hāc. Sed que in ſingularib⁹ in quibus ⁊ circa que operatio. In his enim miſericordia ⁊ venia. Horu3 enim aliqđ ignorans inuoluntarie operatur. 4^m

Inuolūtariū dici oz: nō qñ qs ignorat vtilitatē: nō enim ignorātia que i electiōe ɔſiſtit: cā eſt volūtarij: ſ3 prauitatis: nec q̃ in vniuerſo: vitupant̃. n. ꝑ hāc: ſ3 que in ſingulis in qb⁹ ⁊ circa que act⁹ ſunt. Nā in his cōmiſeratio ⁊ venia locū habēt. Qui enim aliqđ ho2 ignorat: inolūtarie facit. Le. are.

Inuitus aūt dr̃ quiſpiā agere nō ſi ignorat id qđ ɔducit. Nō. n. ea ignoratio que facta eſt electione cā eſt vt aliqđ inuitus qſpiam faciat ſ3 prauitatis. Nec eniā ea que eſt vlis. Homines. n. ꝓpter hāc ipſam reprehendunt̃. S3 ea que eſt ſingulo2 in qbus ⁊ circa que eſt ipa actio. In his enim ⁊ cō Argir.

miſeratio locum habet ⁊ venia: qui nãq; aliquid eorum ignorat inuitus agit.

S. Tho.

Tertia vel ſecunda. Ignorãtia duplex. De ignorãtia eius qḋ ꝯfert q̃ nõ cauſat inuolũtariũ. ſiue ſit i vli ſiue i ꝑticulari opabili.

¶ Quia ꝗdē ſumit̃ ex ꝑte eius qḋ ignorat̃ vbi ꝯſiderãdum eſt ꝙ duplex põt eē ignorãtia. Uno° ſm ꝙ aliqs ignorat qd oporteat facē vel vitare. Et hãc ignorãtiam. dicit eſſe eius qḋ ꝯfert. i. qḋ opari opꝫ. Talis aũt ignorãtia nõ cauſat inuolũtariũ. Quia ignorãtia hõ non põt hoi habẽti vſum rõnis ꝯuenire: niſi ex negligẽtia. Quia q̃libet tenet̃ adhibere ſollicitudinē ad ſciẽdũ qd oporteat eũ facē vel vitare. Uñ ſi ipſa ignorãtia reputat̃ voluntaria: dum hõ eã non vult vitare ſicut tenet̃: ꝯñs eſt ꝙ nec illud qḋ per hõ ignorãtiã fit: inuoluntariũ iudicet̃. Et h̃ eſt qḋ dicit ꝙ inuoluntariũ vult. i. natũ eſt dici. non ſi qs ignorat qḋ ꝯfert. i. ꝙ eſt expediens ad opandũ. Hoc aũt põt aliqs ignorare dupliciter. Uno mõ in aliquo ꝑticulari eligibili: puta. cũ aliquis ꝑpter ꝯcupiſcentiã eſtimat ſibi nũc eſſe fornicãdum. Alio° in vli: vt pꝫ in illo qui opinat̃ oẽm fornicationē eſſe licitã. Utraq; aũt ignorantia eſt eius qḋ ꝯfert. Uñ neutra inuoluntariũ cauſat. Et h̃ eſt qḋ dicit ꝙ illa ignorãtia que eſt in electiõe. per quã. ſ. exiſtimat h̃ malũ ſibi nũc eſſe faciēdum. non eſt cã inuoluntariꝫ. ſꝫ eſt magis cauſa malitie. i. peccati. Neq; ēt ignorãtia que eſt in vli eſt cauſa inuolũtariꝫ: q2 ꝑpter ignorãtiã hõ aliqs vituꝑat̃. Nõ aũt vituꝑat̃ aliqs ꝑpter inuolũtariũ: vt ſupra habitũ eſt. Alia aũt eſt ignorãtia ſingulariũ ꝯditionũ. puta ꝙ iſta mũer ſit vxor: vel ꝙ iſte vir ſit pater: vel ꝙ iſte locus ſit ſacer. Et iſta ſunt circa que ⁊ in qb° eſt opatio humana: ꝑ quoꝝ iuſtã ignorãtiam aliqs meret̃ miãm ⁊ veniã. eo ꝙ ille q ignorat aliqḋ hoꝝ operat̃ inuolũtarie. Unde pꝫ ꝙ ignorãtia talium ſingularium circũſtantiaꝝ cauſat inuoluntarium. non autem ignorantia eius quod ꝯfert.

De ignorãtia ſingularium ꝯditionũ que cauſat inuolũtarium.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Forſitan igitur non malum determinare hec ⁊ que ⁊ quot ſint: ⁊ quis vtiq;: ⁊ quid: ⁊ circa quid: vel in quo operatur: quandoq; autem ⁊ quo puta inſtrumento: ⁊ gratia cuius puta ſalutis: ⁊ qualiter puta quiete vel vehementer.

Le. are.

¶ Forſitan ergo nõ peius fuerit: que ⁊ quot iſta ſint determinare. Et qs itaq;: ⁊ qd ⁊ circa quid ⁊ in quo agit: interdũ etiam quo velut inſtrumento: ⁊ cuius gratia: vt ſalutis: ⁊ quomodo vt ſenſim vel vehementer.

Argir.

¶ Forſitan igit̃ non ab re fuerit ſi que ⁊ quot ſunt ipſa determinabimus. Quis itaq;. Quid. Et circa qd. Vel in q̃ agit. Nõnunq̃ ⁊ quo: vt inſtrumẽto. Et cuius gratia: vt ſalutis. Et quomodo: vt ſenſim vel vehementer.

S. Tho.

De nũ° circũſtãtiaꝝ.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat. ſ. que ſunt iſte circũſtãtie quaꝝ ignorãtia cauſat inuolũtariũ. Et circa h̃ tria facit. Primo ꝑponit que ſunt iſte circũſtãtie. Scḋo qualr ignorent̃. ibi (Oia qdē igit̃ ⁊c̃.) Tertio qualr eaꝝ ignorãtia inuolũtarium cauſat. ibi. (Sũt oia vniq; ⁊c̃.) ¶ Circa p° ꝯſiderãdum eſt ꝙ circũſtantie nihil aliud ſunt q̃ꝫ quedã ſingulares ꝯditiones humani act° que q̃dẽ poſſunt accipi vel ex parte cauſaꝝ actus vel ex parte ipſi° act°. Cauſa aũt act° eſt efficiẽs vel finis. Efficiens eſt aũt vel agens ꝑncipale vl̃ inſtrũale. Ex parte aũt act° tria accipi poſſunt. ſ. ipm gen° actus. Materia: ſiue obiectum ipm. Et modus agẽdi. Et ſm h̃ ponit ph̃s hic. 6. circũſtantias. Et dicit ꝙ nõ eſt malũ: imo optimũ determinare que ⁊ quot ſint iſta ſingularia quoꝝ ignorãtia inuolũtariũ facit ⁊ vtit̃ aduerbio dubitãdi ſicut in mltis alijs locis in h̃ libro ꝑpter incertitudinē moralis materie. Enumerãs ergo hec ſingularia dicit. qs: qḋ ꝑtinet ad ꝑſonã ꝑncipalis agẽtis. Et qd. ſ. agat: qḋ ꝑtinet ad genus actus. Et circa qd: qḋ ꝑtinet ad mãm vel obiectũ. Apponit aũt ⁊ circa h̃ id qḋ ꝑtinet ad menſuram actus: vt agẽns. i. loci vel tp̃s cum dicit. Vel in quo opat̃. Quia oẽs res exteriores vident̃ habitudinē hẽ ad actus humanũ. Tullius aũt h̃ ꝙ dr̃ circa qd cõprehendit ſub h̃ ꝙ dr̃ qd. Q, aũt dr̃ in quo diuidit duas circũſtantias. ſ. in q̃ ⁊ vbi. Quãtũ aũt ad agẽs inſtrũale ſubdit. Quãq; autē ⁊ quo puta inſtrõ. Nõ. n. ois actio ſit per inſtrm puta intelligere ⁊ velle. Loco aũt hui° ponit̃ a qbuſdaꝫ. qb° auxilijs. Nã ille cui p̄bet̃ auxiliũ vtit̃ auxilijs ſicut inſtrũis. Quãtum ad finē dicit ⁊ cuius grã. puta cũ medicus vulnerat cauſa ſalutis. Quãtũ aũt ad modũ agẽdi: dicit. ⁊ qualr. puta qete. i. leniter vel vehemẽter. i. fortiter.

Enumeratio circumſtantiarum.

Tullius.

Qꝫ nõ ois actio ſit p inſtrumẽtũ.

¶ De. cũ dic̃.

¶ Oia quidem igitur hec nullus vtiq; ignorabit non inſanus. Manifeſtũ autē ꝙ neq; operantem: qualiter enim ſeipſum. Quod autem opatur ignorabit vtiq; aliquis puta: dicentes aiunt excidere ipſos vel non ſcire q̃m ineffabilia erant: quēadmodum eſchylo ſunt myſtica. vel mõſtrare volens dimittere vt qui telum. Exiſtimat vtiq; aliqs ⁊ filium oppugnatorem eſſe. quēadmodũ meropen. ⁊ rotundari lanceatam haſtam. vel lapidem punicem eſſe. Et in ſalutem percutiens occidere vtiq;. Et oñdere volens quēadmodum pugiles percutiens vtiq;.

Le. are.

¶ Cũcta igit̃ hec nemo nõ inſanus vtiq; ignorabit: claruꝫ ergo qḋ nec agẽtem. Nã que rõne ſeipm? Sed qd agit qs ignorare põt: veluti cũ aiunt excidiſſe ſibi vel neſcire qḋ archana eſſent: vt Eſchylus de myſterijs: aut mõſtrare volẽtem dimiſiſſe: vt qui catapultã. Credẽ põt qs eē hoſtē q filius ſit: vt merope accidit. ⁊ haſtã emiſſam rotari: aut lapidem pumicē eſſe. ⁊ cũ ſalutis cauſa ꝑcuſſerit: necare. vel cũ docere voluerit: vt magr̃ ludi gladiatoꝝ.

Argir.

¶ Oia igit̃ hec nemo ignorauerit mõ nõ ſit īſanus. Patet aũt neq; ipm agẽtem. Quo nãq; mõ ſe ignorabit. Ignorauerit aũt qſpiam id qḋ agit. Ut dicẽtes inquiũt excidiſſe ſibi aut neſciſſe reticẽda eē: quēadmodũ Eſchylus ipſa archana Cereris. Aut oñdẽ volẽs imiſiſſe: vt q telũ iecit. Putauerit aũt qſpiã ⁊ filiũ hoſtē eē: vt Merope putauit. Et haſtã cuſpide hñtē ea vacare. Et lapidē pumicē eē. Et interfecerit qſpiã ſalutis ꝑcuſſum cã. Et mõſtrare volẽtes vt faciunt qui manib° extremis luctant̃ percuſſerit.

S. Tho.

Q̃uõ ſdicte circũſtãtie ignorãtur. Exẽpla ad hec.

¶ Oñdit q̃lr ſdicte circũſtãtie ignorent̃. Et dicit ꝙ nullus eſt q oẽs ꝑdictas circũſtãtias ignoret niſi ſit totalr īſanus. Et īter ceteras circũſtãtias. manifeſtũ eſt ꝙ nõ põt ignorare qd ſit operãs: q2 ſic ignoraret ſeipm: qḋ eſt impoſſe. Põt aũt ignorare illud qḋ qs opat̃: ſicut illi qui dicũt aliq̃ que nõ erãt dicẽda dicũt excuſando ſeipſos ꝙ excidit a memoria eoꝝ vel ꝙ nunq̃ ſciuerũt ꝙ talia erãt ineffabilia. i. ꝙ talia nõ erãt dicẽda ſic̃ reuelata ſunt myſtica. i. ſecreta Eſchyli. i. cuiuſdã poete. Ille ꝟo q talia loqtur ignorat qd faciat: q2 neſcit h̃ eē reuelationē ſecretoꝝ. Et ponit aliḋ exẽ° q̃tũ ad facta ſic̃ ſagittator q vult mõſtrare diſcipulo ſuo q̃lr ſit ſagittãdũ. ⁊ mittit l aliqd. ſ. telũ. Talis. n. neſcit qd facit. q2 neſcit ſe dimittē telũ. Deinde ponit exẽplũ de ignorãtia ei° qḋ eſt circa qd: ſic̃ ſi aliqs filiũ ſuũ credat eē hoſtē: qui īpugnet domũ ei°: ⁊ īterficiat eũ. Sicut q̃dã mũer meropes īterfecit filiũ ſuũ. Et ſic pꝫ ꝙ in tali facto ſcit hõ qd facit: q2 ſcit ſe īterficere: ſꝫ nõ ſcit circa qd facit: q2 nõ ſcit ſe īterficē filiũ. Preterea ponit exẽplũ de ignorãtia inſtrũ: ſic̃

ſi aliq̄s in haſtiludio vtat̃ haſta lanceata quā putat eē ro tūdatam. ſ. per amotionē ferri. vel ſi q̄s eſtimat lapidē quo vtit̃ eē pumicē. Ulterius aūt ponit exēplū de ignorātia fi nis. Et dicit q̄ ſi aliq̄s medicus vel minutor pcutiens ho minē ꝓpter ſalutē corporalem: vel magiſter ꝓpter ſalutē oc cidat. Iſte hēt ignorātiam finis non qdē eius quē intēde bat. ſed eius qui ex ope ꝯſequit̃. Ignorabat enim q̄ opus eius ad talē finem pueniret. Ultimo aūt ponit exēplū de ignorantia modi actionis. puta cum aliq̄s eſtimat ſe leui ter ducere manum ad oſtēdendū qualiter ſit pcutiendū: ſicut faciunt pugiles: ⁊ percutiat fortiter. Talis eni3 igno ranter fortiter percutiet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Circa omnia vtiq̄ hec ignorantia exiſten te in quibus operatio qui horum aliquid ignorat nolens videtur operari. Et maxi me in principaliſſimis.

Le. arc. ¶ Cum igit̃ circa hec omnia: ignorantia verſetur: in q̄bus ſunt actus: qui horum aliquid ignorabit: inuitus videtur feciſſe: ⁊ maxime in principaliſſimis.

Argir. ¶ Cum igitur circa hec omnia in quibus eſt ipſe actus ſit ignoratio: qui horum aliquid ignorauit: is inuitus egiſſe videtur: ⁊ maxime in precipuis.

S. Tho.

¶ Oſtēdit quo p̄dictorū ignorātia inuolūtariū cauſat. Et p̄ dicit q̄ cū ignorātia poſſit eē circa q̄ōlibet p̄dictorū. ſ. q̄ ꝯcur rūt ad opōnē: ille vr̄ nolēs ſiue inuolūtarie opari: q ignorat aliq̄d p̄dictorū. Nō autē equalr̄ q̄ntum ad oīa: ſ3 p̄cipue ſi ſit ignorātia in p̄ncipaliſſimis circūſtantijs. ¶ Scḋo ibi.

¶ Principaliſſima autem eſſe videntur in quibus operatio ⁊ cuius gratia.

Le. arc. ¶ Principaliſſima autem videntur eſſe illa: in quib⁹ actio eſt ⁊ cuius gratia.

Argir. ¶ Hec autem ea videntur eſſe: in quibus eſt ipſe actus ⁊ id cuius igitur gratia.

S. Tho.

Circūſtā tie p̄ncipa les. ¶ Manifeſtat que ſunt p̄ncipaliſſime circūſtātie. Et dicit q̄ō p̄ncipaliſſime circūſtātie eſſe vident̃ in q̄b⁹ eſt opatio. i. obiectū ſiue mā act⁹. Et cuius grā. i. finis. Quia act⁹ ſpeci ficant̃ ſm̄ obiecta. Sicut aūt mā eſt obiectū exterioris act⁹: ita finis eſt obiectū iterioris act⁹ volūtatis. ¶ Tertio ibi.

¶ Secūdum talem vtiq̄ ignorantiam inuo luntario dicto. ⁊ adhuc oportet operatorē triſtem eſſe ⁊ in penitudine.

Le. arc. ¶ Per talē itaq̄ ignorantiā inuolūtariū dr̄. Et p̄terea fa ctum ipm̄: dolorem ⁊ penitudinem afferat oportet.

Argir. ¶ Quod igit̃ q̄ō ab inuito ob ignorationē talē dr̄ eſſe factum: op3 actionem dolorem inſuper penitētiamq̄ afferre.

S. Tho.

¶ Dicit q̄ ignorantia ipſorū non ſufficit ad inuoluntariū. Et dicit q̄ cū inuolūtarium eſſe dicatur ſm̄ predictā igno rantiam: adhuc requirit inuolūtarium q̄ operatio ſit cū triſtitia ⁊ penitudine vt ſupra dictum eſt. Lectio. iiij.

Exiſtēte aūt inuolūtario q̄ō vi ⁊ ꝓp ignorantiam. volūtariū videbitur vtiq̄ eē cui⁹ p̄ncipiū in ipſo ſciēte ſingularia in quibus eſt opatio.

Le. arc. ¶ Cū aūt inuolūtariū: violētū ⁊ p ignorātiā: volūtariū vtiq̄ videbit̃ eē: cui⁹ in ſeipſo p̄n̄m eſt: ſciēte ſingula que agit.

Argir. ¶ Cum autē id inuitus quiſpiam agat. q̄ō vi ⁊ ob ignora tionem agitur: id ſua profecto ſponte quiſpiam videbitur agere cuius principium eſt in ipſo agente: ſciente ſingula in quibus eſt ipſe actus.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ ph̄s determinauit de inuolūtario. hic determinat de volūtario. Et p̄ oſtēdit q̄d ſit volūtariū. Scḋo excludit circa h̄ quēdam errorē. ibi. (Forſitan. n. non bn̄ dicit̃ ⁊c.)

Diffō vo luntarij. ¶ Circa p̄m̄ ꝯſiderādum q̄ q̄ntus inuolūtariū videat̃ di ci ſm̄ remotionē volūtarij: tn̄ ſi reſpiciamus ad cāe: dr̄ ali q̄d volūtariū per remotionē eorū que cauſant inuolūtariū: vt violētie ⁊ ignorātie. Et q̄ vnūq̄d q̄ cognoſcit̃ per ſuā cām. io diffōnē volūtarii tradit remouēdo cās inuolūtarij. Et dicit q̄ cū inuolūtariū fiat ꝓp vim illatā: ⁊ ꝓp ignorā tiā vt. ſ. dcm̄ eſt volūtariū vr̄ eē cui⁹ p̄n̄m eſt in ipſo opante. Et ſic excludit̃ violētia: ⁊ tn̄ q̄ ipſe opans ſciat ſingulas circūſtātias: que ꝯcurrunt ad opationē. Et per h̄ excludit ignorātia que cauſat inuolūtarium. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Forſitan eni3 nō bene dr̄ inuolūtaria eſſe que ꝓpter iram vel ꝓpter ꝯcupiſcentiam.

¶ Forſan enim non bene dicitur eſſe illa inuoluntaria: que per iram aut concupiſcentiam fiunt. Le. arc.

¶ Forſitan enim non recte dicitur ea fieri ab inuitis que p iram aut cupiditatem aguntur. Argir.

S. Tho.

¶ Excludit quēdā errorē. Et p̄ ponit ipm̄. Quidā. n. puta bant nō omne id eē volūtariū cuius p̄n̄m eſt intra eū3 ſciā circūſtantiarū. Pōt. n. ꝯtingere q̄ illud p̄n̄m q̄ō eſt intra nō ſit appetit⁹ rōnalis qui dr̄ volūtas a qua denoiat̃ volūtariū. ſ3 aliqua paſſio appetit⁹ ſenſitiui: puta ira vel ꝯcupi ſcentia vel aliq̄d aliud h̄: q̄ō ph̄s dicit nō eſſe bn̄ dcm̄. Et notādum q̄ q̄ paſſiones appetit⁹ ſenſitiui excitant̃ a reb⁹ exteriorib⁹ appꝛehēſis per ſenſum: hic error eiuſdē rōnis eſſe videt̃ cū eo quē ſupra remouit ſm̄ quē dicebat̃ q̄ res exteriores inferūt violētiam. ſ3 illud fuit ibi dicēdum vbi agebat̃ de violēto: cuius p̄ncipiū eſt extra. Hoc aūt eſt hic agendum vbi agitur de volūtario cuius p̄ncipium eſt in tra nam paſſiones intra nos ſunt. ¶ Secundo ibi.

Errōis excluſio.

Q̄ ea que fiūt ꝓp irā vel ꝯcupi ſcētiā ſunt volūtaria.

¶ Primū quidem eni3 nullū adhuc aīaliū aliorū voluntarie opabitur neq̄ pueri.

¶ Primo. n. nullū aliō aīal: volūtarie ageret. Nec pueri ●. Le. arc.

¶ Primo nāq̄ nulla bellua ſponte aget: neq̄ pueri. Argir.

S. Tho.

¶ Improbat p̄dictā opīnionē. ſ. rōnib⁹. Quarū p̄ talis eſt. Quecūq̄ opant̃ bruta aīalia ⁊ pueri opant̃ ſm̄ paſſionē appetit⁹ ſenſitiui. nō aūt ſm̄ appetitū intellectiuū: q̄ carēt vſu rōnis. Si ḡ que p irā ⁊ ꝯcupiſcētiam ⁊ alias paſſiones appetit⁹ ſenſitiui fiūt eēnt inuolūtaria: ſequeret̃ q̄ neq̄ bru ta aīalia nec pueri volūtarie operent̃. Dicunt̃ aūt volūta rie opari: nō q̄ opent̃ ex volūtate. ſ3 q̄ ꝓprio motu ſponte agūt. ita q̄ a nullo exteriori mouent̃. Hoc. n. dicim⁹ volun tarium q̄ō q̄s ſpōte ⁊ ꝓprio motu opat̃. Eā ergo que ꝓp irā vel ꝯcupiſcētiā fiūt ſūt volūtaria. ¶ Scḋā rōnē pōit ibi.

Rō p̄ma.

Q̄ꝛ pue ri ⁊ beſtie dīr agere volūtarie.

¶ Deinde vtru3 nihil volūtarie opatur eorū que ꝓpter ꝯcupiſcētiam vel iram vel bona qdem voluntarie: mala aūt non volūtarie. Sed ridiculū vna cā exiſtēte. Incōueniens aūt forte inuolūtaria dicere que op3 appete re. Op3 aūt ⁊ iraſci in q̄buſdam ⁊ ꝯcupiſce re quedā puta ſanitatem ⁊ diſciplinam.

¶ Deinde vtrū nihil volūtarie agim⁹ ex hꝭ que p irā ⁊ ꝯcu piſcētiam: vel honeſta qdē volūtarie: turpia vo inolunta rie? Uel ridiculū eſt: cū vna ſit cā? Abſurdū vo dicē illa i uolūtaria eē que appetere op3. At iraſci op3 in q̄buſdā: ⁊ concupiſcere quedam: vt ſanitatem ⁊ doctrinam. Le. arc.

¶ Deinde vtrum nihil eorū ſpōte agamus que cupiditate vel ira agimus. An honeſta qdem ſponte: turpia vo inuiti Argir.

li? An ridiculum eſt cum vna ſit cauſa. Abſurdum eſt et forſitan ea ab inuitis agi cenſere que opʒ appetere. Oportet autem ⁊ iraſci pro quibuſdam ⁊ cupere nonnullas res: vt ſanitatem atqʒ diſciplinam.

S.Tho.

Rō ſcda. ℭ Que talis eſt. Si ea que fiunt ꝓpter irā vel ꝯcupiſcētiā nō ſunt voluntaria, aut h̄ eſt vīr veꝝ. aut h̄ eſt veꝝ in malis. nō in bonis: vt. ſ. bona que qs facit ex paſſiōe voluītarie faciat. mala aūt nō voluītarie. Qd̄ forte ita dicebāt. qꝛ bona ꝯcordāt rōni: cū mala ꝯtrariēt. Voluītas aūt ī rōne eſt. Sʒ h̄ 2m videt̄ eē ridiculoſum: cuʒ ſit vna cā oīum que hō facit: ſiue ſint bona: ſiue mala. ſ. voluītas. Nō .n. qūtūcūqʒ ira vel ꝯcupiſcētia icreſcat hō ꝓrūpit ad agēdū: niſi adueniat ꝯſenſus rōnalis appetit9. Silr̄ ēt incōueniēs videtur p̄m. ſ. ꝙ aliqs dicat nō voluītaria bona que opʒ appetere. ⁊ ſm̄ paſſionē. Nā ad ea que opʒ appetē rō per voluītatē inducit. Opʒ aūt in qbuſdā iraſci. puta ad correēdum peccata. Et silr̄ opʒ ꝯcupiſcere quedā. puta ſanitateʒ vel diſciplinam. Relinqtur ḡ falſum eē ꝙ ea que ꝓpter paſſionem fiunt: nō ſint voluntaria. ℭ Tertiam rōnē ponit ibi.

Q. voluntas ē cauſa oīuʒ q̄ homo facit ſiue ſint bōa ſiue mala.

ℭ Videnť aūt ⁊ inuoluītaria qdem triſtia eē. Que aūt ſm̄ ꝯcupiſcentiam delectabilia.

Le. are. ℭ Videntur autem inuoluntaria: dolorem afferre: ſed que concupiſcimus delectant.

Argir. ℭ Videntur etiam ea quidem que ab inuitis fiunt dolorē: ea ꝟo que cupiditate aguntur voluptatem afferre.

S.Tho.

Rō tertia. ℭ Que talis eſt. Violenta ſunt cum triſtitia. Sed illa que fiunt ſm̄ ꝯcupiſcentiam fiunt cum delectatione. Nō ergo ſunt inuoluntaria. ℭ Quartam rōnem ponit ibi.

ℭ Adhuc aūt quid differūt in eſſendo inuoluītaria que ſm̄ cogitationē vel iram peccātur: fugienda qdem enim ambo.

Le. are. ℭ Inſuper qd refert inuoluītaria ſint: que p cogitationē vel per irā delinquunť? Vtraqʒ ſane fugienda ſunt.

Argir. ℭ Preterea qd intereſt inter ea que per rōnem ⁊ que p iraʒ peccantur hoc ipſo ꝙ ab inuitis agantur. Etenim fugienda quidem ſunt ambo.

S.Tho.

Rō q̄rta. ℭ Que talis eſt. Sicut. n̄. habitū eſt peccata: que ſūt voluītaria ſūt vituperanda. ⁊ fugiēda. Q. nō pōt dici de inuoluītarijs. Quia neqʒ pōt ea hō fugē neqʒ ꝓpter ea vitupat̄. Sʒ ſicut peccata que fiūt ſm̄ cogitationē. i. per deliberationē ſunt fugienda ⁊ vituperabilia. ita ēt peccata que fiūt ꝓpter iram vel aliam paſſionē. Pōt .n. hō per voluītatem paſſioni reſiſtere. Vnde ſi ꝓpter paſſionē aliqd turpe operet̄ vituperat̄. Non ḡ differūt ea que fiunt ex deliberatione quātum ad h̄ ꝙ ſunt voluntaria. ℭ Quintā rōnē ponit.

ℭ Videntur aūt nō minus humane eſſe irrōnabiles paſſiones. Quare ⁊ operationes hominis ab ira ⁊ concupiſcentia. Inconueniens itaqʒ ponere inuoluītaria hec.

Le. are. ℭ Sed videntur non minus humani eſſe irrationāles affectus. Actus ꝟo hominum ab ira ⁊ concupiſcentia ſunt: que inuoluntaria ponere abſurdum eſt.

Argir. ℭ Affectus aūt rōnis expertes non minus humani eſſe videntur: ⁊ actus ipſius hominis ab ira cupiditateqʒ fiunt. Abſurdum eſt igitur hec ab inuitis agi cenſere.

S.Tho.

Rō q̄nta. Quō paſſiones irrōnales ſunt humane. ℭ Que talis eſt. Paſſiones irrōnales. i. appetitus ſenſitiui videnť eſſe humane. inq̄ntuʒ. ſ. appetitus ſenſitiuus poteſt obedire rōni: vt ſupra dcm̄ eſt. Ergo ⁊ operationes que ſunt ab ira ⁊ ꝯcupiſcentia ⁊ aliīs paſſionib9 ſunt humane. Sed nulla operatio inuoluītaria eſt humana. Nō .n. attribuunť hoi qui operat̄ inuoluītarius neqʒ ad laudē neqʒ ad vituperiuʒ. Incōueniēs eſt ḡ dicē ꝙ ea q̄ fiūt ex paſſione: ſint inuoluītaria.

Q. nulla paſſio inuoluītaria eſt humana.

Lectio.v.

Eterminatis autem voluntario ⁊ inuoluntario de electione ſequit̄ pertranſire. Maxime proprium enim videtur eſſe virtuti ⁊ magis mores indicare operationibus.

Le. are. ℭ Poſtq̄ʒ voluītarium ⁊ inuoluntarium diffiniuimus: ꝯſeqūs eſt: vt de electione dicamus. Ea nāqʒ familiariſſima videt̄ eſſe virtutis: ⁊ magis q̄ʒ res ipſe: mores oſtendere.

Argir. ℭ Determinatis his eo inquā quod ſponte: ⁊ eo quod inuitus quiſpiam agit: conſequens eſt: vt de electione dicamus. Ipſa nanqʒ virtuti eſt familiariſſima ⁊ magis q̄ʒ ipſi actus diiudicat mores atqʒ expendit.

S.Tho.

ℭ Poſtq̄ʒ ph̄s determinauit de voluītario ⁊ inuoluītario. hic determinat de electione. Et p̄ determinat de ipſa electiōe. Scōo de cōſilio: qđ in diffinitione electionis. ponitur. ibi. (Cōſiliant̄ aūt vtrū de oībus ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo oſńdit ꝙ ad ph̄ē doctrinā ꝑtinet cōſiderare de electione. Scōo ingrit qd ſit electio. ibi. (Electio vtiqʒ voluntariū.) Dicit ḡ p̄. ꝙ poſtq̄ʒ determinatū eſt de voluītario ⁊ inuoluītario: ꝯſeqūs eſt ptranſcurrer de electione determinare: qꝛ. ſ. breuiter ꝓponit ea que ſunt neceſſaria ad cōſiderādū de electiōe. ꝙ aūt ad hāc doctrinā ꝑtineat de electione determinare ꝓbat hic: qꝛ electio maxime vī eē ꝓpa virtuti: de q̄ ad ph̄m ꝑncipalr̄ itēdit̄. ⁊ h9 rō manifeſtat̄ ex eo ꝙ cū ex h̄itu v̄tutis ꝓcedat. ⁊ īterior electio: ⁊ exterior operatio mores v̄tuoſi vł vitioſi magis diiudicanť ex electiōe q̄ʒ ex opibus exteriorib9. oīs .n. v̄tuoſus eligit bonū: ſed qn̄qʒ nō operat̄ ꝑꝑ aliqđ exterius ipedimentū. Et vitioſus qn̄qʒ operat̄ opus v̄tuoſū. nō tn̄ ex electiōe v̄tuoſa: ſʒ ex timore: vel ꝑꝑ aliquē incōuenientē finē. puta ꝓpter inanē gloriā: vel ꝓpter aliquid aliud h9. vn̄ pʒ ꝙ ad preſentem intētioneʒ pertinet conſiderare de electione. ℭ Deinde cum dicit.

Q. ad moralē ꝑtinet determinare de electione.

Q. mores v̄tuoſi vel v̄tuoſi magis diiudicanť ex electiōe interioři ꝙ̄ ex opibus exterioribus.

ℭ Electio vtiqʒ voluntarium eſſe videť. Nō idem autem ſed in plus voluntariū. ℭ Voluntaria enim quidem ⁊ pueri ⁊ omnia animalia cōmunicant: electione autē nō. ℭ Et repentina voluntaria quidem dicimus: ſm̄ electionem autem non.

Le. are. ℭ Electionē voluītariū eē ꝯſtat. Nō idē tn̄. Nā voluītariū latius pʒ: voluītariū .n. ⁊ pueri: ⁊ aliīs aīantib9 cōe ē. Electio vero nō. Et repētina: voluītaria qđē dicim9 electionē ꝟo nō hře.

Argir. ℭ Electio itaqʒ ſpōte qđē nr̄a videť fieri. Nō tn̄ eſt ideʒ qđ illud qđ ſpōte fit. Sed qđ fit ſpōte ad plura ſeſe extendit. Eſt .n. cū pueris ⁊ aīalib9 ceteris nobis cōe. Electio ꝟo nō eſt cōmunis. Et ea que a nobis repente fiunt ſponte qđem noſtra fieri dicimus: electione ꝟo non dicimus.

S.Tho.

ℭ Oſńdit qd ſit electio. Et p̄ ingrit gen9 ei9. 2° dřias ipſi9 ibi. (Dicētes āt ipaʒ ⁊c̄.) 3° ꝯcludit diffōnē ei9. ibi. (Quid igit̄ vel q̄le ⁊c̄.) Gen9 āt electōis ē voluītariū: qꝛ p̄dicat̄ vīr de electiōe. ⁊ eſt ī plus. Vn̄ dīc p̄ ꝙ oīs electio eſt qđdā voluītariū. nō āt oīno ſūt idē electio ⁊ voluītariū. ſʒ voluītariū eſt ī plus. Qđ ꝓbat dupl̄ici rōne. Quaꝝ p̄m pōit. ibi. (Voluītaria qđē .n. ⁊c̄.) Que tal̄ ē. Pueri ⁊ alia aīalia cōicāt ipo voluītario: inq̄ntū. ſ. ꝓpo motu aliqđ ſpōte operant̄: vt. ſ. dcm̄ ē. Nō āt cōicāt elcōne: qꝛ ñ operāt ex deliberatiōe. Qđ requirit̄ ad electionē. ḡ voluītariū ē ī pl9 ꝙ electio. ℭ 2m rōnē pōit ibi. (Et repēte ⁊c̄.) que tal̄ ē. Ea q̄ repēte facim9. dicim9 eē

Electiōis genus.

Q. voluntarium in plus eſt q̄ electio b q̄ vīr p̄dicat̄.

Rō ꝑma. Le.4.

Rō ſcda.

voluntaria:q2.ſ.pricipiū in nobis eſt.nō aūt dicunt̄ eē ſm electionē:q2.ſ.non fiunt ex deliberatione. Ergo voluntarium eſt in plus q̄ electio. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Dicentes autem ipſam concupiſcentiam vel iram vel voluntatem: vel quandam opinionem non videntur recte dicere.

Le. are. ℭ Qui vero ipſam dicunt eſſe ɔcupiſcētiam vel iram:vel voluntatem vel opinionē quādam recte dicere nō videntur.

Argir. ℭ Qui vero dicunt ipſam eſſe cupiditatē:vel iram:vel voluntatem:vel opinionem quandam:nō recte dicunt.

S.Tho.

ℭ Inueſtigat dīias electionis pbādo.ſ.eam differre ab his cum qb⁹ videt̄ ɔuenire. Et circa h̄ duo facit. Primo ppōnit qđ intēdit. Scđo pbat ppoſitū ibi. (Nō enī cōe ꝛc̄.) ℭ Dicit ergo p̄ q̄ qdā dixerunt electionem eſſe ɔcupiſcentiam:q2.ſ.vtrūq3 ipoꝛtat motū appetit⁹ in bonū. Quidā aūt poſuerūt electionē eſſe iram forte ꝑpter h̄ q̄ i vtraq3 eſt qdā viſio rōnis. Iratus.n.vtit̄ rōne inq̄tū3 iudicat iniuriam illatā eſſe dignā vindicta. Quidā vero ɔſiderantes q̄ electio eſt ſine paſſione.attribuūt electionē parti rōnali: vel q̄tum ad appetitū dicētes eam eſſe volūtatē:vel quātum ad appꝛehēſionem dicētes eā eē quādā opinionem.

Principia humanorum actuum q̄tuor. Et ſimplr̄ in his q̄tuoꝛ cōpꝛehendunt̄ oia pn̄ humanoꝝ actuū.que ſunt rō ad quā ꝑtinet opinio appetitus rōnalis qui eſt volūtas appetit⁹ ſenſitiuus qui diuidit̄ in iraſcibilē ad quē ꝑtinet:ira:ꝛ ɔcupiſcibilem ad quē ꝑtinet ɔcupiſcētia. Dicit aūt pħs q̄ nō vident̄ recte dicere qui dicunt electionem eſſe aliquid eoꝝ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non enim cōmune electio ꝛ irrationabilium concupiſcentia autem ꝛ ira.

Le. are. ℭ Non enim cōmune qđdam electio eſt:nec irrationaliū. ſed ɔcupiſcentia ꝛ irā cōmunia ſunt.

Argir. ℭ Etenim electio non eſt cōmune homini cum rationis expertibus:at cupiditas eſt ꝛ ira.

S.Tho.

Q̄ electio nō ſit ɔcupiſcētia ne q̄ ira. ℭ Pꝛobat ꝑpoſitū. Et p̄ oſtēdit q̄ electio nō ſit ɔcupiſcētia. Scđo q̄ nō ſit ira.ibi.(Ira aūt ꝛc̄.) Tertio q̄ nō ſit voluntas ibi.(Sed neq3 voluntas ꝛc̄.) Quarto q̄ nō ſit opinio ibi.(Neq3 iam opinio ꝛc̄.) ℭ Circa p̄mū ponit q̄tuoꝛ rōnes.

Lec.5. Quaꝝ p̄⁹ eſt cōis ɔcupiſcentie ꝛ ire:ꝛ eſt talis. Cōcupiſcentia ꝛ ira cōmuniter inueniunt̄ in hominib⁹ ꝛ in aialibus irrōnalibus. Sed in aialibus irrōnalibus nō inuenitur electio:vt dictum eſt. Ergo electio nō eſt ɔcupiſcentia:neq3 ira. ℭ Secundam rōnem ponit ibi.

ℭ Et incōtinens ɔcupiſcēs qdem operatur eligens aūt non. Cōtinens aūt econuerſo: eligens qdem ɔcupiſcens aūt non eſt.

Le. are. ℭ Et incōtinens ɔcupiſcēs qdem:ſed nō eligens agit. Cōtinens vero ɔtra:eligens qdem ſed non ɔcupiſcens.

Argir. ℭ Et incōtinens cupiens qdē:nō tñ eligens agit. Cōtinens autem ɔtra:eligens qdem at nō cupiens agit.

S.Tho.

Rō ſcđa. ℭ Que talis eſt. Si electio eēt ɔcupiſcentia qcūq3 opat̄ eligens opar̄et ɔcupiſcēs:ꝛ eꝫ. Hoc aūt eſt falſum. Q2 incōtinēs opat̄ ſm ɔcupiſcētiā:nō aūt ſm electionē. Quia nō ſtm anet ꝑpꝛie electiōi ꝑpter ɔcupiſcētiā. Cōtinēs aūt econuerſo opat̄ ex electione nō aūt ex ɔcupiſcētia cui ꝑ electionem reſiſtit:vt infra in 7° patebit. Ergo electio nō eſt idē

c.q̄.le.1. concupiſcentie. ℭ Tertiam rōnem ponit ibi.

ℭ Et electioni qdeꝫ ɔcupiſcentia ɔtrariatur. Concupiſcentia aūt ɔcupiſcentie non.

Le. are. ℭ Electioni concupiſcentia aduerſatur. Cōcupiſcentia vero concupiſcentie neq̄q̄.

Argir. ℭ Et cupiditas quidem aduerſat̄ electioni: cupiditati vero cupiditas non repugnat.

S.Tho.

Rō tertia. ℭ Que talis ē. Cōcupiſcētia ɔ̄riat̄ electioni:in eo.ſ.q eſt ɔtinens vel incōtinēs. Cōtrariū.n.eligit vterq3 ſm rōnē ei qđ ɔcupiſcit ſm appetitum ſenſitiuum.neutro aūt ɔcupiſcentia ɔ̄riat̄ ɔcupiſcentie. Quia tota ɔcupiſcētia vtriuſq3 ad idē tēdit.ſ.ad delectabile ſenſus. Nō eſt aūt intelligēdum q̄ nulla ɔcupiſcētia ɔ̄rieſ alteri ɔcupiſcētie.

De cōtrarietate ɔcupiſcētiaꝝ. Inueniūt̄.n. ɔcupie ɔ̄rioꝝ.puta cū vn⁹ ɔcupiſcit moueri ꝛ ali⁹ qeſcē. Ergo pꝫ q̄ electio nō ſit idē ɔcupiſcētie. ℭ 4ᵐ rōnē pōit ibi.

ℭ Et ɔcupiſcētia qdē ꝛ delectabilis ꝛ triſtis. Electio aūt neq3 triſtis neq3 delectabilis.

Le. are. ℭ Preterea concupiſcentia voluptariū eſt atq3 moleſti. Electio autem neq3 moleſti neq3 voluptariū.

Argir. ℭ Cupiditas preterea iucūdi eſt ꝛ moleſti. Electio vero neq3 moleſti neq3 iucundi.

S.Tho.

Rō q̄rta. ℭ Que talis eſt. Cōcupiſcētia ſemp eſt cū3 delectatione.ſ. ꝑpter p̄ſētiam rei ɔcupite.vel cū triſtitia ꝑpter ei⁹ carētiā.

Lec.3. Ad oēm.n.paſſionē ſequit̄ delectatio ꝛ triſtitia.vt in 2° habitū eſt. Sꝫ electio nō eſt ex neceſſitate cū delectatione vel triſtitia. Pōt enim eē abſq3 oi paſſione:ex ſolo iudicio rationis. Ergo electio non eſt ɔcupiſcētia. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Ira aūt adhuc minus. Nequaq̄3 enī que propter iram ſm electionem eſſe videtur.

Le. are. ℭ Ira etiam minus.nam que per iram fiunt:minime ꝑ electionem fieri cito videntur.

Argir. ℭ Ira etiam minus eſſe videtur:quippe cū ea que fiunt ira minime per electionem fieri videantur.

S.Tho.

ℭ Oſtēdit q̄ electio nō ſit idē ire. Et dīt q̄ ad h̄ q̄ electio minus eſt ira q̄ ɔcupiſcētia. Q2 ēt ſm apparētiā ea q̄ ſcā ſūt ꝑpt irā nō vident̄ eſſe facta ſm electionē:eo q̄ ꝑp velocitatē mot⁹ ire ea q̄ fiūt ex ira maxie ſunt repētina.

Q̄ ea que fiūt ꝑp irā min⁹ accedūt ad electionē q̄ ea q̄ ꝑpter ɔcupiſcētiam. Quāuis enī in ira ſit aliq̄s vſus rōnis:inq̄tū.ſ.irat⁹ icipit audire rōnē iudicātē:q̄ iniuria dꝫ vīdicari:nō tñ pfecte audit eā determinātē modū ꝛ ordinē vindicte.

De ira. Vñ maxie excludit deliberationē:que req̄rit̄ ad electionē. Cōcupiſcētia aūt non ita repēte opat̄. Vñ ea q̄ fiūt ſm ɔcupiſcētiaꝫ nō vident̄ eē remota ab electione ſic ea q̄ fiūt ꝑ irā. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Sed nec voluntas quāuis propinqua eē videatur.

Le. are. ℭ Sed nec volūtas quāuis ꝑpinquum qđdam appareat.

Argir. ℭ At vero neq3 volūtas eſt:tāetſi finitima hec eſſe appareat.

S.Tho.

ℭ Oſtendit dīiam electionis ad volūtatem. Et p̄mo ꝑpōnit qđ intēdit. Scđo pꝛobat ꝑpoſitum.ibi.(Electio qdē enī ꝛc̄.) Tertio ɔcludit radicē dīe volūtatis ꝛ electionis.ibi.(Uniuerſalr̄ aūt.)

De ɔueniētia ꝛ dīa inter electionem ꝛ voluntatem. Dicit ḡ p̄ q̄ neq3 ēt electio eſt voluntas:q̄uis videat̄ eē ꝑpinqua volūtati. Utrunq3.n.ꝑtinet ad vnā potētiā.ſ.ad appetitū rōnalē:qui volūtas dī. Sed volūtas noīat hōꝫ potētie actū relatū i bonū abſolute. Electio aūt noiat actū eiuſdē potētie relatū i bonū:ſm q̄ ꝑtinet ad nr̄aꝫ opōnē ꝑ quā i aliqđ bonū oꝛdiamur. ℭ De.e.dī.

ℭ Electio qdem enim non eſt impoſſibiliū. ℭ Et ſiquis dicat eligi videbitur vtiq3 inſipiens eſſe. Voluntas autem eſt impoſſibilium.puta imoꝛtalitatis.

Le. are. ℭ Nam electio nō eſt ipoſſium:ꝛ ſiqs hanc electionē vocet: deſipe videbit̄. At volūtas ipoſſiuꝫ eſt:velutī imoꝛtalitatis.

Argir. ℭ Electio nāq3 nō ē eoꝝ q̄ fieri nequeūt. Qđ ſi qs eligē dixerit ea amēs eē videbit̄. Volūtas aūt eſt:vt imoꝛtalitatis.

S. Tho.

Q. electio nõ ſit volũtas. Rõ pma. Q. electio nõ eſt ĩpoſſibiliũ: ſed voluntas.

¶ Probat ꝓpoſitum trib⁹ rõnibus. Quaꝝ p⁹ talis eſt. Electio.n.q2 referẽ ad nr̃am opõnem nõ oʒ eẽ impoſſibiliuʒ. Et ſiq̃s dicat ſe eligere aliqd impoſſibiliũ videbiẽ eẽ ſtultus. Sed volũtas.q2 reſpicit bonũ abſolute põt eẽ cuiuſcũq3 boni: lʒ ſit ĩpoſe. Sicut aliqs põt velle eẽ imortalis: qd eſt ĩpoſe ſm ſtatũ huius corruptibilis vite. ergo electio ꝛ volũtas nõ ſunt idem. ¶ Scdam rõnem ponit ibi.

¶ Et voluntas quidem eſt circa ea que nequaq̃ʒ per ipm ſunt operata vtiq3: puta hypocritam aliquem vincere vel athletã. Eligit autem talia nullus. Sed quecunq3 exiſtimat fieri vtiq3 per ipſum.

Le. are. ¶ Eſt ẽt volũtas circa illa q̃ ab eo ipſo q vult neq̃q̃ʒ fiũt: veluti hiſtrionẽ aliquẽ vel pugilẽ vincẽ. Ueꝝ hec talia eligit nemo: ſʒ ea dũtaxat que ipſe facere poſſe exiſtimat.

Argir. ¶ Et volũtas qdẽ eſt ꝛ circa ea que per ipm q vult nequaq̃ʒ agerenẽ. Uolum⁹.n. hiſtrionẽ aliquẽ vincẽ vel certãtẽ. At eligit talia nemo: ſʒ ea que p ſeipſʒ exiſtimat fore poſſe.

S. Tho.

Rõ ſcda. Q. electio eſt eoꝝ q̃ p ipm fiunt.

¶ Uolũtas alicui⁹ põt eẽ circa ea que nõ fiũt p ipm: ſicut ille qui circũſpicit duellũ: põt velle ꝙ vĩcat aliqs hypocrita.i. ſimulatã gerẽs pſonã: puta q igrediẽ cãpũ: q̃ſi pugil. cũ nõ ſit pugil vel ẽt vt vincat ille qui vere eſt athleta. Sʒ nllᵒ eligit talia q̃ fiũt p aliũ. ſʒ ſolũ illa que exiſtimat poſſe fieri p ipſʒ. Ergo electio dĩt a volũtate. ¶ 3ᵃᵐ rõnẽ põit ibi.

¶ Adhuc autem voluntas quidem finis eſt magis. Electio eoꝝ que ſunt ad finem: puta ſanitatem volumus. Eligimus autẽ per que ſani erimus. Et felices eẽ volumus quidem ꝛ dicimus. Eligimus autem dicere non congruit.

Le. are. ¶ Inſuper volũtas finis eſt magis: electio aũt eoꝝ q̃ ſũt ad finẽ. Ut puta ſanos eẽ volum⁹: eligim⁹ autẽ illa p que ſani ſimus. ꝛ felices eẽ volum⁹: eligimus aũt dicẽ nõ ꝯgruit.

Argir. ¶ Preterea volũtas qdeʒ magis eſt ipſius finis: electio aũt eoꝝ que ferũt ad finem: vt ſani qdem eẽ volumus: eligimus aũt ea qbus erimus ſani: ꝛ felices qdem eẽ volum⁹ atq3 dicimus: eligimus autem nõ conuenit dicere.

S. Tho.

Rõ ſcda. Q. electio ẽ eoꝝ que ſũt ad finẽ.

¶ Dicit ꝙ volũtas magis eſt finis q̃ʒ e⁹ qd eſt ad finẽ. Qꝛ ea que ſunt ad finẽ volum⁹ ꝓpter finẽ. Propter qd auteʒ vnũqdq3 illud magis. Sʒ electio eſt ſolũ eoꝝ que ſunt ad finẽ nõ aũt ipſi⁹ finis. Quia finis p̃ſupponiẽ: vt iaʒ p̃determinatũ. Ea ṽo que ſũt ad finẽ ingruñẽ a nobis diſponẽda in finẽ. Sic ſanitatẽ que eſt finis medicatiõis volum⁹ p̃ri⁹. Sed eligim⁹ medicinalia p que ſanemur. Et ſĩr volumus eẽ felices qd eſt vltim⁹ finis. ꝛ h̃ dicim⁹ nos velle. Sed non ꝯuenit dicere ꝙ eligamus nos eẽ felices. Ergo electio non eſt idem voluntati. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuerſaliter autem videtur electio circa ea que in nobis eſſe.

Le. are. ¶ Omnino autem videẽ electio circa illa verſari: que in noſtra ſunt poteſtate.

Argir. ¶ Atq3 omnino in his verſatur electio que in noſtra ſunt poteſtate.

S. Tho.

Radix differẽtie inter electionẽ ꝛ volũtatẽ. Q. electio eſt eoꝝ que ſũt i ptãte noſtra.

¶ Ponit radicẽ totius differẽtie ad quam vſr oẽs predicte differentie reducunẽ. Et dicit ꝙ electio videtur eẽ circa ea que ſunt in poteſtate noſtra. Et hec eſt cauſa quare nec eſt impoſſibiliuʒ. neq3 eoꝝ que per alios fiunt. neq3 finis qui vtplurimum preconſtituiẽ nobis a natura.

Lectio. vſ.

Neq3 iaʒ opinio vtiq3 erit. Opinio quidem enim videẽ circa omnia eẽ. ꝛ nihil minus circa eterna ꝛ impoſſibilia: ꝛ ea que ĩ nobis. Et falſo ꝛ vero diuiditur: non autẽ malo ꝛ bono. Electio autem his magis. Uniuerſaliter quidem igitur opinioni non idem. Forſitan neq3 dicit aliquis.

Le. are. ¶ Sed nec opinio qdẽ erit. Nã opinio circa oĩa videẽ eẽ: nec min⁹ circa eterna ꝛ impoſſĩa q̃ʒ circa illa que in nobis ſunt: nec bono ꝛ malo: ſed vero ꝛ falſo diſtinguiẽ. At electio per illa magis. Sed in totuʒ idem eẽ electionem: qd opinionem nemo fortaſſe dicet.

Argir. ¶ Opinio quoq3 nõ eſt. Opinatio nãq3 circa vniuerſa videtur eẽ: nec minus circa eterna ꝛ ea que fieri nequeunt: q̃ʒ circa que nr̃a in poteſtate ſunt collocata. Et falſo veroq3 diuidiẽ: nõ malo bonoq3. Electio ãt hiſce magis. Electionẽ igiẽ idẽ eẽ ꝛ opinationẽ oĩno nemo forſitan dicit.

.S. Tho.

¶ Poſtq̃ʒ ph̃s oñdit q̃ʒ electio nõ eſt idẽ. neq3 ꝯcupiſcentie neq3 ire: que ptinẽt ad appetitũ ſenſitiuum neq3 ẽt volũtati que ptinet ad appetitũ rõnalem. hic oñdit ꝙ nõ eſt idem opinioni que ptinet ad ipſam rõnem. Et circa h̃ tria facit. Primo oñdit ꝙ electio nõ eſt idẽ cuilibet opinioni. Scdo ꝙ nõ eſt idem ſpãlr opinioni que eſt de operãdis a nobis ibi. (Sed neq3 cuidã ꝛc.) Tertio mouet quãdã dubitationẽ quã inſolutã relinquit. ſi aũt preſit. Dicit ḡ pmo ꝙ ſm p̃dicta appet ꝙ electio nõ eſt idẽ ꝙ opĩo vſr ſumpta. ꝛ hoc ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. Quaꝝ p⁹ talis eſt. Opinio põt eẽ circa oĩa: ꝛ nihil min⁹ circa eterna ꝛ ĩpoſſĩa: q̃ʒ circa ea q̃ ſunt in ptãte nr̃a. Sed electio eſt ſolũ circa ea que ſunt ĩ nobis: vt dcm̃ eſt. Ergo electio nõ eſt idẽ opioni. ¶ Scdaʒ rõneʒ ponit ibi. (Et falſo ꝛ vero ꝛc.) Que talis eſt. Ea que diuerſis dr̃ijs diuiduñẽ differũt nec ſunt idẽ. Sʒ opinio diuidiẽ vero ꝛ falſo: q2 ptinet ad vim cognitiuã: cui⁹ obiectũ eſt verum: nõ aũt diuidiẽ bono ꝛ malo qb⁹ diuidiẽ electio q ptinet ad vim appetitiuã. cui⁹ obiectuʒ eſt bonũ. Et ex h̃ ꝯcludit ꝙ electio nõ eſt idẽ opinioni vſr accepte. Et h̃ eſt adeo manifeſtũ qd nullus ꝯtrium dicit. ¶ Deinde cum dicit.

Q. electio nõ ſit idem opioni vſr ſumpte. Rõ pma. Rõ ſcda.

¶ Sed neq3 cuidam. In eligendo quidem enim bona vel mala. quales quidam ſum⁹. In opinando autem non.

Le. are. ¶ At certe nec in parte aliqua idẽ eſt. Nã ꝓpter electioneʒ bonoꝝ aut malorꝝ: tales aliqui ſum⁹. pp opionẽ aũt nõ.

Argir. ¶ At nec ẽt eſt idẽ ꝙ opinatio quedã. Eligẽdo nãq3 bona vel mala: q̃les qdem ſumus. Opinãdo aũt nõ ſumus.

S. Tho.

Q. electio nõ eſt idẽ opioni q̃ ẽ de agendis. Rõ pma. Scdm electionẽ dicimur bõi vl mali. nõ aũt ſʒ opionẽ. Rõ ad hoc.

¶ Oſtendit ꝙ electio nõ eſt idẽ cuidã opinioni: que.ſ. eſt de his que cadũt ſub nr̃a opatione. Et h̃ oſtendit duabus rõnibus. Quaꝝ pma talis eſt. Ex h̃ ꝙ eligimus bona vel mala dicimur quales qdam.i. boni vel mali. Nõ autem ex hoc ꝙ opinamur bona vel mala. aut vera vel falſa dicimur boni vel mali. Ergo electio nõ eſt idem opinioni que eſt de eligibilibus. Huius differẽtie aũt rõ eſt: q2 bonus vel malus dr̃ aliqs nõ ſm potẽtiaʒ: ſʒ ſm actũ: vt habeẽ in 9⁰ metaphyſice.i. non ex h̃ ꝙ eſt potens bñ opari. ſed ex h̃ qd bene operaẽ. ex h̃ autem ꝙ homo eſt pfectus ſm itellm ſit hõ potẽs bñ opari. non aũt bñ opaẽ: ſicut ille q h̃ʒ habitũ grãmatice ex h̃ ipõ eſt potẽs bñ loq ꝯgrue. Sʒ ad h̃ ꝙ ꝯgrue loquaẽ req̃riẽ ꝙ h̃ velit. Quia habitus eſt q̃ qs agit cũ voluerit. vt dicit cõmẽ. in 3⁰ de aĩa. Unñ p3 ꝙ bona volũtas facit hoĩem bene operari. ſm quãcunq3 potentiam vel

habitum rõni obedientez. Et ideo aliqs dr ſimplr bonus homo ex h qꝫ hꝫ bonam volũtatem. Ex hoc aũt qꝫ hꝫ bonuz intellectũ nõ dr bonus hõ ſimplr: ſed ſm qd. puta bonus grãmaticus vel bon⁹ muſicus. Et iõ qꝛ electio ptinet ad volũtatẽ: opinio aũt ad itellectũ: ex electiõe dicimur boni vel mali. nõ aũt ex opinione. ℂ Scðam rõnẽ ponit ibi.

Hõ dr bonus ſimplr ex bona volũtate. non aũt ex bono intellectu.

ℂ Et eligimus quidem accipere vel fugere vel aliquid talium. Opinamur aũt quid eſt vel cui confert vel qualiter. Accipere autez vel fugere non multum opinamur.

Le. are. ℂ Et eligimus capere aut fugere: aut aliquid huiuſmodi. Opinamur aũt qd res ipſa ſit: ꝛ in quo ꝯducat: ꝛ qua rõne vtilis ſit. Cape ꝟo aut ſugere nõ nimis opinamur.

Argir. ℂ Et eligimus qdẽ capere aliqd: aut fugẽ: aut aliqd taliũ. Opinamur aũt qdnã ſit vel cui ꝯferat: vel quo pacto ꝯducat: ſed cape: aut fugere: nõ nimium opinamur.

S. Tho.

Rõ ſcða. Electio ꝑcipue reſpicit actiões nr̃as nõ aũt opinio.

ℂ Electio ꝑcipue reſpicit actiones nr̃as. Eligimus. n. qð accipiamus h vel fugiam⁹ vel qcqd eſt aliud qð ad actiones nr̃as ptinet. Sed opinio ꝑncipalr reſpicit res. Opinamur enĩ qd eſt h. puta qꝫ eſt panis. vel ad qd ꝯferat: vel qualr ſit eo vtẽdum. Non eſt aũt opinio ꝑncipalr circa opõnes nr̃as. puta qꝫ opinemur nos accipe aliqd vel fugẽ. Quia actiones nr̃e ſunt quedã ſingularia ꝯtingẽtia ꝛ cito tranſeuntia. Vñ eaꝝ cognitio vel opinio nõ multũ querif ꝓpter veritatẽ que ſit in eis: ſed ſoluz ꝓpter opus. Ergo electio nõ eſt idẽ opinioni. ℂ Tertiã rõnẽ ponit ibi.

ℂ Et electio quidem laudatur in eſſendo cuius oportet magis vel recte. Opinio autem in eſſendo vt vere.

Le. are. ℂ Et electio laudaf magis: qꝛ qð opus eſt elegerit: qꝫ qꝛ rectum elegerit. Opinio aũt ꝓpter veritatem laudatur.

Argir. ℂ Et electio qdẽ laudaf ex eo: qꝛ eſt eius qð opꝫ magis: vel qꝛ eſt recta. Opinio ꝟo ex eo quia eſt vera.

S. Tho.

Rõ tertia. Perfcõ electiõis ẽ rectitudo opionis aũt veritas. Quoꝝ ſũt diuerſe ꝑfectiones ꝛ ipſa ſũt diuerſa.

ℂ Que talis eſt. Bonũ electionis in quadã rectitudine ꝯſiſtit. puta ꝓut. ſ. appetit⁹ recte ordinat aliqd in finẽ. Et hoc eſt qð dicit qꝫ electio magis laudaf in h qð eſt eius cuius opꝫ ẽſt recte. Sed opinio laudaf in hoc qꝫ vere eſt alicui⁹. Et ſic bonũ ꝛ ꝑfectio opinionis eſt veritas. Quoꝝ autez ſunt diuerſe ꝑfectiones. ꝛ ipſa ſũt diuerſa. Ergo electio nõ eſt idem opinioni. ℂ Quartam rõnem ponit ibi.

ℂ Et eligimus quidez que maxime ſcimus bona exiſtentia. Opinamur autem quando non multum ſcimus.

Le. are. ℂ Et eligimus que maxime ſcimus bona eſſe. Opinamur autem que non multum ſcimus.

Argir. ℂ Et eligimus quidem que maxime ſcimus eſſe bona. Opinamur autem ea que non nimium ſcimus.

S. Tho.

Rõ qrta. De certitudine electionis. De icertitudie opinionis.

ℂ Que talis eſt. Electio eſt cũ quadam certitudine. Illa. n. eligim⁹ que maxime ſcim⁹ eẽ bona. Sed opinio eſt ſine certitudine. Opinamur. n. illa que nõ multuz ſcimus eſſe vera. Ergo nõ ſunt idem. ℂ Quintã rõnem ponit ibi.

ℂ Et vidẽtur nõ idẽ ꝛ eligere optima ꝛ opinari. Sed qdam opinari qdẽ melius: ꝓpter malitiam autem eligere que non opꝫ.

Le. are. ℂ Nec ſane ĩdẽ videnf eligere optima ꝛ opinari. Sed opinanf qdam melius. Attñ ꝑ prauitatẽ deteriora eligũt.

Argir. ℂ Videntur preterea idem boles non eligere optima atqꝫ etiam opinari. Sed qdam opinari quidem melius: ob vitium aũt non ea que oportet eligere.

S. Tho.

ℂ Si. n. opinio ꝛ electio eẽnt idẽ: oporteret qꝫ idez eẽnt illi qui eligũt optima: ꝛ qui hñt verã opinionez de eis. Sed h pꝫ eẽ falſum. Quidã. n. vere opinanf in vlĩ qd ſit melius. Sed ꝓpter malitiã nõ eligunt qð melius eſt: ſꝫ qð eſt deterius. Ergo electio ꝛ opinio nõ ſũt idẽ. ℂ Deinde cũ dicit.

Rõ qnta. Quo qdã bñ opinantes male eligunt.

ℂ Si autem preſit opinio electioni vel ſubſequatur nihil differt. Non enim hoc intendimus. ſed ſi idem eſt opinioni cuidam.

Le. are. ℂ Vtꝝ ꝟo añcedat electionẽ opio: an magis ſequaf: nihil refert. neqꝫ. n. id qrim⁹: ſꝫ an idẽ electio ſit qð opio qdam.

Argir. ℂ Nihil aũt refert ſi antecedat electionẽ aut comitetur opinio: non enim idipſum nunc perſcrutamur: ſed ſi idem ſit electio qꝫ opinatio quedam.

S. Tho.

Queſtio.

ℂ Mouet quãdã dubitationẽ: vtꝝ. ſ. opinio ꝑcedat electionẽ vel ſequaf ad ipſam. Et dicit qꝫ h nihil differt ad ꝓpoſitũ. Quia nũc nõ intẽdim⁹ determinare ordinẽ eoꝝ: ſꝫ ſolum vtꝝ electio ſit idẽ alicui opinioni. Sciendũ tñ qꝫ opinio quum ptineat ad vim cognitiuã per ſe loquẽdo precedit electionẽ que ptinet ad vim appetitiuaz que mouef a cognitiua. Per accidens tñ ꝯtingit qñqꝫ qꝫ opinio ſequif electionẽ. Puta cũ aliqs ex affectu eoꝝ que diligit mutat opinionem quam prius habebat. ℂ Deinde cum dicit.

Rõnis ſolutio. Ordo opinionis ꝛ electionis.

ℂ Quid igitur vel quale qd eſt qm̃ dictoruz nihil. Volũtarium qdem videtur. Volũtariũ aũt non omne eligibile: ſed certe qð preconſiliatum. Electio enim cum rõne ꝛ intellectu. Subſignare autem videtur ꝛ nomẽ: vt ens pre alijs eligibile.

Le. are. ℂ Quid igif: aut q̃le eſt electio: cum ꝑdictoꝝ nihil ſit. Volũtariũ qdẽ eſſe ꝯſtat. Sed nõ omne volũtariũ electionẽ hꝫ: at id tm̃ cui⁹ ꝯſultatio añceſſit. Nã electio cũ rõne ꝛ cogitatione eſt: qð ꝛ nomẽ ipſiꝫ ſigre videf: q̃ſi e qbuſdam ꝓpoſitis: vnum aliqð legaf: id eſt capiatur.

Argir. ℂ Quid igif aut quale qd eſt electio: cũ nihil ſit eoꝝ q̃ diximus. Videf itaqꝫ ſpõte qdẽ a nobis fieri. Attñ nõ oẽ qð ſpõte agim⁹ eſt eligibile: ſꝫ id cui⁹ ꝯſultatio añceſſit. Electio naqꝫ cum rõne eſt atqꝫ mẽte. Subſignificare aũt id ꝛ nomen videf: inueniens ipſum ex alijs legibile eſſe.

S. Tho.

Quid eſt electio q̃ntũ ad ſuũ genus ꝛ differẽtiã. Lec. 5.

ℂ Oñdit qd ſit electio. Et dic̃ qꝫ cũ nõ ſit aliqð q̃tuoꝝ ꝑdictoꝝ: opꝫ ꝯſiderare qd ſit ſm gen⁹ vel q̃le qd eſt ſm dñiaꝫ. Et q̃tum ad gen⁹ videf qꝫ ſit volũtariũ. Nõ tñ oẽ volũtariũ eſt eligibile: vt ſupra dcm̃ eſt: ſꝫ volũtariũ precõſiliatũ. Et qꝫ hec dñia ſit attẽdenda. manifeſtat p h qꝫ ꝯſilium eſt act⁹ rõnis: ꝛ ipſa electio oꝫ qꝫ ſit cũ actu rõnis ꝛ itellc̃s. Et h videf ſubſignare. i. occulte ſigre ipſm nomẽ eius qð ſigt vt aliqd pre alijs accipiaf. Hoc aũt ptinet ad rõnem ꝯferentem: vt vnũ alijs preferatur.

Lectio. vij.

Conſiliantur autem vtrum de omnibus ꝛ omne conſiliabile eſt: aut de qbuſdem non eſt conſilium.

Le. are. ℂ Sed vtrum oĩa in ꝯſultationẽ cadunt: an quedam ſunt in quibus ꝯſultatio locum nõ habet.

Argir. ℂ At eſt ne de oĩbus conſultatio: ꝛ omne quoduis eſt ꝯſultabile: an de qbuſdam nõ eſt ꝯſultatio.

S. Tho.

De ꝯſilio. Lec. 3.

ℂ Poſtq̃ phs determinauit de electione. hic determinat de ꝯſilio. Et p̃ de ꝯſilio ſm ſe. Scðo p cõparationẽ ad electionez. ibi. (Cõſiliabile aũt ꝛc̃.) ℂ Circa p̃m duo facit. Pmo oñdit de qb⁹ debeat eſſe ꝯſilium. Scðo determinat de modo

Le. ãr. ꝛ ordine ↄſiliandi.ibi.(Cõſiliamur aũt non de finib⁹ ꝛc̃.) ¶ Circa pͥmum duo facit. Primo oñdit de quo eſt itẽtio. Scdo exeqtur ꝑpoſitũ.ibi.(De eternis aũt ꝛc̃.) ¶ Circa pͥm duo facit. Prio ꝑponit qõnẽ quã tractare itẽdit. Et eſt

Queſtio. qõ.vtrũ hoies ↄſiliẽt de oib⁹ reb⁹:ita q̄ vnũqdq̄ ſit ↄſiliabile:aut quedã ſint de qbus nõ eſt ↄſiliũ. ¶ Scdo ibi.

¶ Dicẽdum aũt forſitan ↄſiliabile non pro quo ↄſiliaretur vtiq̄ aliqs inſipiens vel inſanus:ſed pro qbus intellectum hñs.

Le. ãr. ¶ Forſan dõm eſt id incõſultationẽ venire:nõ de quo inſipiens aut fatuus:ſ; de quo ſane mẽtis aliqs ↄſultaret.

Argir. ¶ Atq̄ dõm eſt forſitã ↄſultabile nõ id eſſe de q̄ qſpiã inſipiẽs vel mẽtecaptus:ſ; id de q̄ ſane mẽtis vir ↄſultauerit.

S.Tho.

Uere cõſiliabile qd dicatur. ¶ Exponit ꝑpoſitã qõnẽ. Et dicit q̄ nõ dĩ illud ↄſiliabile de quo qñq̄ ↄſiliaꝛ aliqs inſipiens:qui.ſ.h; vſum rõnis:ſed ꝑuerſum:vel inſanus qui totalr̃ vſu rõnis caret. Sed illud vere dĩ ↄſiliabile quo ↄſiliãꝛ hoies hñtes intellectũ recte diſpoſitũ. Tales.n.nõ ↄſiliãꝛ niſi de reb⁹ que in nã ſua talia ſunt vt de eis ↄſiliũ hẽri debeat:que ꝓprie dicunꝛ ↄſiliabilia. Inſipiẽtes.n.qñq̄ ↄſiliãꝛ ẽt de his q̄ in nã ſua ſunt talia vt de eis ↄſiliũ haberi nõ debeat. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ De eternis autem nullus conſiliatur:puta de mundo vel diametro vel coſta quoniã incõmenſurabiles.

Le. ãr. ¶ De eternis autẽ nemo ↄſultat veluti de mũdo vel de diametro:vel de latere:q2 incõmenſurabilia ſunt.

Argir. ¶ De eternis autem nemo ↄſultat:vt de mundo vel de cõmunis menſure diametri laterisq̄ vacuitate.

S.Tho.

¶ Oſtendit de qb⁹ ſit ↄſiliũ. Et pͦ diſtinguẽdo res ẽm cãs ſuas. Scdo diſtinguẽdo eas ẽm cãs q̄ſcũq̄.ibi.(Et qdeꝫ circa cãs quaſcũq̄ ꝛc̃.) Tertio diſtinguẽdo eas ẽm ipaꝝ reꝝ ↄditiones.ibi.(Cõſiliari aũt opꝫ ꝛc̃.) ¶ Circa pͥmũ duo facit. Primo oñdit de qb⁹ nõ ſit ↄſiliũ. Scdo ↄcludit de qb⁹ ſit ↄſiliũ.ibi.(Cõſiliamur aũt ꝛc̃.) Tertio oñdit

Qp de eternis non eſt ↄſiliũ. ↄnẽꝫ ſequi ex pmiſſis.ibi.(Hec aũt ꝛ ſunt reliq̄ ꝛc̃.) ¶ Circa pͥm qnq̄ facit. Prĩo dicit q̄ nullus cõſiliaꝛ de eternis.i. de his que ſemp ſunt ꝛ ſine motu. Hȝ aũt ſũt vel illa quoꝝ ſubẽ motui nõ ſubdunꝛ ſicut ſubẽ ſepate ꝛ ipa mũdi vniuerſitas. Uel ẽt ea que:ꝛ ſi ẽm eẽ ſint in mã mobili:tñ ẽm rõnẽ ab hȝ mã abſtrahunꝛ ſicͭ ſunt mathematica. Uñ ponit exẽplũ de diametro q̄drati ꝛ coſta.i.latere eı⁹.de quibus nullus ↄſiliaꝛ an ſint cõmenſurabiles. ¶ Scdo ibi.

¶ S; neq̄ de his que in motu ſemꝑ aũt ẽm eadẽ factis ſiue ex neccitate ſiue nã vel ꝑp aliquã aliã cãm:puta ſolis verſionib⁹ ꝛ ortib⁹.

Le. ãr. ¶ Sed neq̄ de hĩs que in motu ꝛ ſemper eodem modo exiſtunt:ſiue neceſſitate ſiue natura:ſiue propter aliam cauſam. Ueluti de ortu aut ↄuerſione ſyderum.

Argir. ¶ Sed neq̄ de hĩs que conſiſtunt qdem in motu:ſemperq̄ ſiunt eodeꝫ modo:ſiue neceſſitate:ſiue natura:ſiue ꝑpter aliquam aliam cauſam:vt de ſolſtiũs atq̄ exortu.

S.Tho.

Qp nec de hĩs q̄ ſemꝑ vniformiter mouentur. ¶ Dicit q̄ nullus ẽt ↄſiliaꝛ de his que etſi moueanꝛ. mot⁹ tñ eoꝝ ſemꝑ eſt vniformis:ſiue vniformitas mot⁹ eoꝝ ſit ex neceſſitate nõ ꝑpter aliquã aliam cãm:ſicut ea que ſunt neccĩa per ſeipa:ſiue hoc ſit per nãm corpoꝝ mobiliuꝫ:ſiue hoc ſit ꝑpter aliquã cãm ſeparatam:put ponunꝛ ſubſtãtie imãles mouentes orbes celeſtes:de quib⁹ hic loquitur.

Exempla Uñ exẽplificat de verſionibus.i.de circularibus motibus ſolis ꝛ ortibus eius ꝛc̃. ¶ Tertio ibi.

¶ Neq̄ de his que alias aliter:puta ſiccitatibus ꝛ imbribus.

Le. ãr. ¶ Neq̄ de hĩs que alias aliter accidunt:veluti de ſiccitatibus:ꝛ imbribus.

Argir. ¶ Neq̄ de hĩs que alias aliter ſeſe habent:vt de ſiccitatib⁹:imbribuſue.

S.Tho.

Qp nec de hĩs que vt pl'm eodeꝫ mõ ſiunt. Exempla ¶ Dicit q̄ neq̄ etiam eſt ↄſiliũ de his que in motu conſiſtunt.ꝛ vt in pluribus eodẽ mõ ſiunt.aliqñ tñ l; in paucioribus aliter accidũt:ſicut ſũt ſiccitates:que vt frequẽtius accidunt in eſtate:ꝛ hymbres qui vtplurimum accidunt in hyeme:l; qñq̄ aliter accidat. ¶ Quarto ibi.

¶ Neq̄ de his que a fortuna. puta theſauri inuentione.

Le. ãr. ¶ Neq̄ de hĩs q̄ ſũt a fortuna.veluti de theſauri inuẽtione.

Argir. ¶ Nec item de hĩs que eueniunt a fortuna:vt de theſauri inuentione.

S.Tho.

Qp nec de fortuitis. ¶ Dicit q̄ neq̄ ↄſiliũ eſt in his que ſiunt a fortuna ſicut de inuẽtione theſauri. Sicut.n.ea de quib⁹ ſupra habitũ eſt:nõ ſunt ex operatione noſtra.ita que a fortuna nõ poſſunt eſſe ex noſtra pmeditatione:q2 ſunt improuiſa ꝛ preter intentionem. ¶ Quinto ibi.

¶ Sed neq̄ de humanis oĩbus:puta qualr̃ vtiq̄ Scythe optime ↄuerſenꝛ nullus Lacedemonioꝝ conſiliatur. Non enim ꝛ ſiet vtiq̄ horum per nos aliquid.

Le. ãr. ¶ Sed neq̄ de humanis omnib⁹. Nam quẽadmoduꝫ ſcythorum res.p.optime gubernetur:nemo Lacedemonius conſultat. Hec enim per nos agi non poſſunt.

Argir. ¶ Sed neq̄ de humanis oĩbus reb⁹. Nam quonam modo Reſp. Scythaꝝ optime gubernareꝛ Lacedemoniorum conſultat nemo. Nihil.n.hoꝝ ꝑ nosipos ſieri põt.

S.Tho.

Qp nec de oĩb⁹ humanis lacedemonũ ſcythe. Ratio ¶ Dicit q̄ non ſolum hoies non ↄſiliantur de neceſſariũs ꝛ naturalibus ꝛ fortuitis:ſed nec etiam de omnib⁹ rebus humanis:ſicut lacedemonũ non ↄſiliantur q̄liter ſcythe:qui ſunt ab eis valde remoti:optime debeant ↄuerſari. Et ſubiungit rõnem cõem rñdentem omnib⁹ predictis cuꝫ dicit. Non enim ſiet ꝛc̃.q2.ſ.nihil eoꝝ:que.ſ.vel ſunt neceſſaria vel naturalia vel fortuita vel per alios homines facta ſit per nos. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Conſiliamur autem de his que in nobis ꝛ operabilibus.

Le. ãr. ¶ At illa veniunt in conſultationem que agi poſſunt:et a nobis quidem agi.

Argir. ¶ Conſultamus autem de hĩs rebus agendis que in noſtra ſunt poteſtate.

S.Tho.

De qb⁹ eſt ↄſiliũ. ¶ Dicit quaſi concludens ex premiſſis de quibus ſit conſilium. Et dicit q̄ ↄſiliamur de operabilib⁹ que in nobis.i. in noſtra poteſtate exiſtunt. Conſilium enim ad operationem ordinatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hec aũt ꝛ ſunt reliq̄. Cauſe.n. videnꝛ eſſe nã ꝛ neccitas ꝛ fortuna. Adhuc aũt ꝛ intelľs ꝛ oẽ qõ per hoiem. Hoium aũt ſinguli ↄſiliantur de his que per ipſos opabilibus.

Le. ãr. ¶ Sunt aũt ꝛ alia huiuſmodi. Cauſa videtur eẽ natura:ꝛ neceſſitas:ꝛ fortuna:ꝛ mens:ꝛ omne qõ per hoiem. homines ẽo de hĩs conſultant:que ſibi agibilia ſunt.

Argir. ¶ He.n.ꝛ reſtant. Cauſe nãq̄ videntur eſſe nã:neceſſitas:fortuna:ꝛ mens inſuper:ac omne qõ per hominem efficit. Quiſq̄ aũt de hĩs conſultat que agi per ipſum poſſunt.

S.Tho.

¶ Oſtendit h̄ ſequi ex p̄miſſis: q2. ſ. preter p̄miſſa de q̄b9 dictū eſt: ꝙ nō eſt ꝯſilium: iſta ſola ſunt reliqua. i. ea que ſūt in nobis: de q̄bus dicimus eſſe ꝯſilium. Et h̄ ꝓbat diuidēdo cās. Videnť. n. cauſe q̄tuor eē. ſ. nā que eſt p̄n^m mot^9: ſiue eoꝝ que ſemp eodem mō mouent ſiue eoꝝ que vt in plurib9 vniformiter mot9 ſeruāt. Et neceſſitas que eſt cauſa eoꝝ que ſemp eodē mō ſunt ſine motu. Et fortuna que eſt cā per accñs preter intētionē agentis. ſub qua ēt cōprehendiť caſus. Et p̄ter has cās adhuc eſt cauſa itellectus. ꝛ quicq̄d eſt aliud qđ ꝓducit id qđ per hoiem fit ſicut volūtas ꝛ ſenſus: ꝛ alia hm̄ p̄ncipia. Et hec cā diuerſificať ſm̄ diuerſos hoies: ita ꝙ ſinguli hoies ꝯſilianť de his opabilibus que pñt fieri per ipſos: et quo de his que p alias cauſas fiunt: ꝯſilium nō eſt: vt dictū eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Inſ. ſ. ca ſe rerum.

¶ Et q̄dē igitur circa certas ꝛ per ſe ſufficientes diſciplinaꝝ nō eſt ꝯſilium: puta de litteris. Non enim dubitamus qualr̄ ſcribendū ſed quecunq̄ꝫ fiunt per nos.

Le. are. ¶ Circa manifeſtas ꝛ ſufficientes diſciplinas non eſt ꝯſultatio. Vtputa de litteris nemo ambigit: quēadmoduꝫ ſcribi debent. Sed quot a nobis fiunt.

Argir. ¶ Atq̄ꝫ circa exactas q̄dem ſcias ꝛ ſufficiētes nō eſt ꝯſultatio: vt de litteris. Non. n. ambigimus q̄lis littere ſcribende ſint. Sed de ijs ꝯſultamus que fiunt quidē a nobis.

S.Tho.

¶ Oſtendit de q̄b9 pōt eſſe ꝯſilium ſm̄ diuerſas artes opatiuas ſm̄ q̄s operamur ea que in nobis ſunt. Et circa h̄ duo facit. Primo oſidit circa q̄s artes ſit ꝯſiliuꝫ: ꝛ circa q̄s nō. Et dicit ꝙ circa illas opatiuas diſciplinas que hn̄t certos modos opandi: ꝛ ſunt per ſe ſufficiētes: ita. ſ. ꝙ effect9 operis eoꝝ nō depēdet ex euētu alicuius extrinſeci, circa has inq̄ artes nō eſt ꝯſilium ſicut de litteris ꝯſcribendis. Et huiꝰ rō eſt. q2 nō ꝯſiliamur niſi in dubijs. Non eſt aūt dubium qualr̄ debeat ſcribi: q2 certus eſt modus ſcribendi: ꝛ nō eſt dubius ꝛ nō dependet effectus ſcripture niſi ex arte ꝛ manu ſcribētis. Sed de his eſt ꝯſilium quecūq̄ꝫ fiant p nos. i. in q̄bus opꝫ nos per determinari qualr̄ fiant: q2 nō ſunt in ſe certa ꝛ determinata. ¶ Scđo ibi.

Circa q̄s artes ē ꝯſilium.

De q̄b9 ē ꝯſilium.

¶ Non ſimilr̄ autem ſemper de his cōſiliamur: puta de his que ſm̄ medicinaleꝫ ꝛ negociatiuam ꝛ circa gubernatiuaꝫ magis q̄ꝫ gymnaſticam quanto minus certificata eſt ꝛ adhuc de reliquis ſimiliter.

Le. are. ¶ Nec ſemper eodeꝫ mō ea ſunt huiuſmodi: vt in deliberationem cadant. Veluti illa que ad medicinā: ꝛ ad rem pecuniariam ptinent. Et circa gubernatiuam magis q̄ꝫ circa gymnaſticam: quanto illa minus eſt manifeſta.

Argir. ¶ Non tñ ſemp eodē mō: vt de agēdis p medicinā vel pecuniariā artē: ꝛ eo magis in gubernādi facultate: q̄ꝫ i exercēdi arte deliberam9 quo min9 exacta eſt: ꝛ de ceteris ſilr̄ mō.

S.Tho.

¶ Oſidit ꝙ de his nō eſt eodē mō ꝯſiliū: ſed de q̄buſdā magis ꝛ de q̄buſdā minus. Et ꝑ oſidit hanc dñaꝫ inter artes opatiuas adinuicē. Et dicit ꝙ nō ſemp de his que per nos determinanť. ſilr̄. i. equali dubitatione ꝯſilianť: ſꝫ de q̄buſdā magis que ſūt min9 determinata: ꝛ in q̄b9 plura exteriora opꝫ ꝯſiderare: ſicť in arte medicinali: in qua opꝫ attēdē ad ꝟtutē nāe ei9 qui īfirmať. ꝛ in negociatiua in qua opꝫ attēdere ad nec̄itates hoīum ꝛ abūdātiam reꝝ venaliuꝫ. ꝛ in gubernatiua in q̄ opꝫ attēdere ad flatus ventoꝝ. In his magis ꝯſiliamur q̄ꝫ in arte gymnaſtica. i. luctatiua ꝛ exercitatiua q̄ magis hꝫ certos ꝛ determinatos modos. Et

Qꝫ nō eodē mō ꝯſiliādū ē de oīb9 ꝯſiliabilibus.

In q̄b9 eſt magis ꝯſiliandum.

quāto ꝑdicte artes ſunt min9 certe: tāto magis in ipſis eſt ꝯſiliādū. Et idē itelligēdū eſt in alijs artib9. ¶ Tertio ibi.

¶ Magis autē ꝛ circa artes q̄ꝫ diſciplinas. Magis enim circa ipſas dubitamus.

Le. are. ¶ Magis ꝟo circa artes q̄ꝫ circa diſciplinas cōſultatio cadit: nam in his magis dubitamus.

Argir. ¶ Atq̄ꝫ magis etiam in artibus q̄ꝫ in ipſis ſcientijs. Nam circa ipſas magis ambigimus.

S.Tho.

¶ Oſtendit dñiam quātuꝫ ad neceſſitatē ꝯſilij in artes operatiuas ꝛ ſcias ſpeculatiuas. Et dicit ꝙ magis neceſſe habem9 ꝯſiliari circa artes. ſ. opatiuas q̄ꝫ circa diſciplinas. ſ. ſpeculatiuas: in q̄bus nō eſt ꝯſilium: quātuꝫ ad ea de q̄b9 ſunt: q2 hm̄ ſunt ex nec̄itate vel ex natura. Sed quātuꝫ ad vſum eaꝝ: vtputa q̄o vel quo ordine ſit in eis ꝓcedēdū. In quo tñ minus eſt neceſſe ꝯſiliari q̄ꝫ in ſciētijs practicis: circa quas magis dubitamus ꝓpter magnam varietatē: que in iſtis artibus accidit. ¶ Deinde cum dicit.

Qꝫ magis ꝯſiliādū ē circa artes q̄ꝫ circa diſciplinas. Q̄o circa diſciplinas ſpeculatiuas ſint conſiliuꝫ.

¶ Cōſiliari aūt opꝫ ꝛ in his que vt ſepius.

Le. are. ¶ Cōſultatio aūt verſať in ijs que frequētius accidunt.

Argir. ¶ Cōſultatio aūt in ijs ꝟſať que pleruq̄ꝫ q̄dē fieri poſſunt.

S.Tho.

¶ Oſtendit de q̄bus debeat eſſe ꝯſilium ꝯſiderando ꝯditiones ipſaꝝ reꝝ. Et circa h̄ ponit tres ꝯditiones rerū de q̄b9 eſt ꝯſilium. Et p̄mo dicit ꝙ opꝫ ꝯſiliari de his que ſepius accidūt. Tñ q2 poſſunt alr̄ euenire incertū eſt qualr̄ cōtinget. Si q̄s. n. vellet in ꝯſiliuꝫ deducere ea que rariſſime accidunt: puta ſi ponis lapideus per quē tranſeūdum eſt cadat. nunq̄ꝫ homo aliq̄d operareť. ¶ Scđo ibi.

De q̄b9 debet eē ꝯſilium.

¶ Incertis autem qualiter eueniēt: ꝛ in quibus indeterminatum.

Le. are. ¶ Et incerta quēadmodū euadant: ꝛ indeterminata ſunt.

Argir. ¶ Incerta tamen ſunt quonam euenient modo: ꝛ in quib9 eſt indeterminatio.

S.Tho.

¶ Dicit ꝙ oportet ꝯſiliari de illis in q̄b9 nō eſt determinatū qualr̄ oporteat agē. Iudex. n. nō ꝯſiliať qualr̄ debeat ſententiare in his que ſunt lege ſtatuta. Sed forte in caſib9 in quib9 nō eſt aliq̄d lege determinatum. ¶ Tertio ibi.

In q̄b9 ꝯſiliať iudex.

¶ Conſiliatores autē aſſumimus in magnis diſcredentes velut nobiſipſis inſufficientibus dignoſcere.

Le. are. ¶ Sumimus ꝛ alios ad ꝯſiliū: cū de reb9 maiorib9 deliberare volum9: nō ſatis nobiſipſis ad diſcernendū confiſi.

Argir. ¶ Atq̄ꝫ cum magnis de rebus deliberare volumus aſſumimus ꝛ alios ad ꝯſilium: diffidentes nobiſipſis tanq̄ꝫ non ſufficientibus ad id diſcernendum.

S.Tho.

¶ Dicit ꝙ aſſumimus nobis alios ad ꝯſiliandum in reb9 magnis q̄ſi nō credētes nobis ipſis vt ſimus ſufficiētes ad diſcernēdū q̄d oporteat nos facē. Et ſic pꝫ ꝙ ꝯſiliū nō dꝫ eē de minimis q̄buſcūq̄ꝫ: ſꝫ de reb9 magnis.

Qꝫ i magnis aſſumēdi ſunt alij ad ꝯſiliū tribuēdum.

Lectio. viij.

Conſiliamur aūt nō de finib9 ſꝫ de his que ad fines. Neq̄ꝫ. n. medic9 ꝯſiliabitur ſi ſanabit: neq̄ꝫ rhetor ſi pſuadebit: neq̄ꝫ politicus ſi pacē faciet: neq̄ꝫ reliquoꝝ aliquis de fine.

Le. are. ¶ Nec ſane de finib9 ꝯſultamus: ſꝫ de ijs que ſunt ad fines. Medicus. n. nunq̄ꝫ ꝯſultat an ſanum fiat. Nec orator an pſuadeat: neq̄ꝫ gubernator re. p. an bene inſtituat ciuitatem: nec alioꝝ quiſq̄ꝫ de fine deliberat.

Argu. ❡ Cōſultamus aūt nō de finib⁹: ſʒ de hijs que ad fines ipſos pducūt. Nec .n. medicus ſi ſanabit. Nec orator ſi pſuadebit. Nec Reipublice gubernator ſi bñ recteqȝ legib⁹ ciuitatem īſtituet. Nec deniqȝ ceteroꝝ quiſqȝ de fine deliberat.

S. Tho.

❡ Poſtq̄ phs oñdit de qbus ſit ꝯſiliū. hic determinat de mō ⁊ ordine ꝯſiliandi. Et qꝛ ꝯſiliū eſt q̄dā inq̄ſitio. Circa hoc tria facit. Primo oñdit modū ꝯſiliatiue inq̄ſitionis. Scđo effectū eius. ibi. (Et ſi q̄dē impoſſe .n. ⁊c̄.) Tertio oñdit huius inq̄ſitionis terminū. ibi. (Uidet aūt quēadmodum ⁊c̄.) ❡ Circa p̄m duo facit. Primo ponit modū cōſiliandi. Scđo manifeſtat que dixerat. ibi. (Qui enim cōſiliat ⁊c̄.)

Quid ſit ꝯſiliū. Cū aūt ꝯſiliū ſit quedā inq̄ſitio practica de operabilibus neceſſe eſt ꝙ ſicut in inq̄ſitione ſpeculatiua ſupponunt p̄n̄ ⁊ quedā alia inq̄runt: ita ēt in ꝯſilio fiat. Unde p̄mo oñdit qd ſupponit in ꝯſilio. Scđo qd in ꝯſilio queraf. ibi. (Sed ponētes finē ⁊c̄.) Eſt aūt ꝯſiderādum ꝙ in

De ꝯſiliis nō ē d̄ fine. T. c. 74 operabilib⁹ finis eſt ſicut p̄n̄ᵐ: qꝛ ex fine dependet neceſſitas operabiliū. vt dī in 2° phyſicoꝝ. Et ideo opꝫ finē ſupponē. Et hoc eſt qđ dicit ꝙ nō ꝯſiliamur de finib⁹: ſʒ de his que ſunt ad fines ſicut in ſpeculatiuis nō inq̄rif de p̄ncipijs ſʒ

Exemplū ad hoc. de ꝯ̄nibus. Hoc aūt qđ dixerat manifeſtat per exēpla: qꝛ. ſ. medicus non ꝯſiliaf an debeat ſanare infirmū. ſed hoc ſupponit quaſi finē. Nec rhetoricus ꝯſiliatur ſi debeat pſuadere. ſed hoc intēdit quaſi finē. Nec etiam politicus. i. rector ciuitatis ꝯſiliaf an debeat facere pacē que ſe hēt ad ciuitatē ſicut ſanitas ad corpus hōis que ꝯſiſtit in ꝯuenientia humoꝝ vt pax in ꝯuenientia volūtatuꝫ. Et ſic nullus alioꝝ opantium ꝯſiliaf de fine. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Sed ponētes finem aliquē qualr̄ ⁊ p que erit intēdunt. Et ſi per plura q̄dē videaf fieri per qđ facillime ⁊ optime intendunt. Si aūt per vnum pcuratur qualiter hoc erit ⁊ id per quid quouſqȝ vtiqȝ veniant ad p̄maꝫ cauſam que inuētione vltima eſt.

Le. are. ❡ Sed poſito fine quēadmodum ad illum ꝑueniaf ꝯſiderat. Et ſi p̄multa fieri poſſe ꝯſtat: per qđ illoꝝ facillime ⁊ optime fiant pquirūt. Si vō p vnum quēadmodum per illud fiat. ⁊ id rurſus per quod: donec ꝑueniant ad p̄mam cauſam: quod in inuentione vltimum eſt.

Argu. ❡ Sed oēs poſito quodā fine: quēadmodū ⁊ per que fiet ille ꝯſiderant. Atqȝ ſi p plura poſſe fieri videref: p qđ illoꝝ facillime optimeqȝ fiet pquirūt. Sin p vnū: q̄nā mō p illud fiet: ⁊ illđ itē p qd efficief ꝯſiderāt: idqȝ faciut donec ad primam ꝑueniāt cām que q̄dē in inuētione eſt vltimum.

S. Tho.

❡ Oſtendit de qb⁹ ⁊ q̄ō ſit inq̄ſitio ꝯſilij. Circa qđ tria ponit. Quoꝝ p̄m eſt: ꝙ ſuppoſito aliquo fine. p̄ intētio ꝯſiliantiū eſt: qualr̄. i. quo motu vel actione poſſit ꝑueniri ad illum finē: ⁊ p que inſtr̄a opꝫ moueri vel agere ad finē. puta per equū vel nauē. Scđa aūt intētio eſt q̄ñ ad finē aliquē per plura pōt veniri ſiue inſtr̄a ſiue actiones p qd eoꝝ facilius ⁊ melius ꝑueniaf. Et h̄ ꝑtinet ad iudiciuꝫ in quo q̄nqȝ aliqui deficiūt bñ ſe hñtes in inuētione viaꝝ ad finē.

Tertia intētio. Tertia aūt intētio eſt ſi ꝯtingat ꝙ per vnū ſolū inſtr̄m vl̄ motum vel per vnū optime ꝑueniaf ad finē: vt pcuref q̄lr per h̄ ad finē ꝑueniaf. Ad qđ regrif ꝯſtantia ⁊ ſollicitudo. Et ſi id p qđ eſt deueniēdum ad finē nō habeaf in pōptu opꝫ inq̄rere vlterius pp qd haberi poſſit. Et ſilr̄ de illo quouſqȝ ꝑueniaf ad cām que occurrit p̄ in opando: que eſt vltima in inuētione ꝯſilij. ❡ Deinde cum dicit.

Qō neceſſaria eſt inſtātia ⁊ diligentia vt ad finē perueniatur. Qđ p̄mū in opando eſt vltimū in inuētione.

❡ Qui .n. cōſiliaf videf querere ⁊ reſoluere dicto mō quēadmodū dyagrāma. Uf̄ autē queſtio q̄dē nō oīs eē ꝯſiliū: puta metaphyſice. Cōſilium aūt oē q̄ō. Et qđ vltimū eſt ī reſolutione p̄mum eſſe in generatione.

❡ Qui enim ꝯſultat videf querere: ac reſoluere p̄dicto modo: quaſi diagrāma. Sed videf non oīs perquiſitio eſſe cōſultatio: ceu cum mathematici aliqd perquirunt. Uerum omnis conſultatio: perquiſitio eſt: ⁊ quod vltimum in reſolutione: id primum in generatione. Le. are.

❡ Qui nāqȝ ꝯſultat is q̄rere videf: dictoqȝ mō pinde atqȝ deſignationē lineaꝝ reſoluē. Nō aūt oīs pquiſitio ꝯſultatio eſt. Mathematice nāqȝ pquiſitiones ꝯſultationes nō ſunt. Oīs aūt ꝯſultatio eſt ꝯtinuo pquiſitio. Idqȝ qđ vltimum eſt in reſolutione p̄mum eſſe ꝯſtat in generatione. Argu.

S. Tho.

❡ Manifeſtat qđ dixerat per ſilitudinē inq̄ſitionis ſpeculatiue. Et dicit ꝙ ideo cā que p̄ma eſt in opatione eſt vltima in inuētione: qꝛ ille qui ꝯſiliaf videf inq̄rere: ſic dcm̄ ē p modū reſolonis cuiuſdā. Quēadmodū dyagrāma que eſt deſcriptio geometrica in qua qui vult pbare aliq̄ ꝯ̄nē opꝫ ꝙ reſoluat ꝯ̄nē in p̄n̄ quouſqȝ ꝑueniat ad p̄n̄ p̄ īdemōſtrabilia. Oē aūt ꝯſiliū eſt q̄ō. i. inq̄ſitio q̄dā: ⁊ ſi nō oīs queſtio. i. inq̄ſitio ſit ꝯſiliū. ſicᵗ iq̄ſitio mathē. Sola .n. inquiſitio de opabilib⁹ eſt ꝯſiliū. Et qꝛ ꝯſilians reſolutiue inquirit: neceē eſt ꝙ ei⁹ inq̄ſitio pducaf vſqȝ ad id qđ eſt p̄n̄ᵐ in opōne. Quia id qđ eſt vltimū in reſolutione eſt primuꝫ in generatione ſiue in operatione. ❡ Deinde cū dicit.

Cur p̄mū in opōne ē vltimū in inuētione. Qō aliqui deficiūt in iudicio bñ ſe hñtes in inuētione viarum ad finem. Qualis inquiſitio ſit ꝯſilium.

❡ Et ſi q̄dē impoſſe inueniāt diſcedūt: puta ſi pecunijs īdigēt. has aūt nō poſſe eſt: tribui. Si aūt poſſe videaf īcipiūt opari. Poſſia aūt q̄ p nos fiūt vtiqȝ. Que .n. p amicos p nos aliqualr̄ ſunt. Principiū enim in nobis.

❡ Et ſi in aliqđ incidūt: quod īpoſſibile videaf: illud dimittūt. Ueluti ſi pecunijs opus ſit quas hēre nō poſſint. Sin aūt videf poſſibile: tūc facere aggrediunf. Poſſibilia intelligenda ſunt: que nos poſſumus. Nā que p amicos fiunt: per nos quodāmodo fiunt: qꝛ p̄ncipium in nobis eſt. Le. are.

❡ Atqȝ ſi ꝯſultātes in aliqd īciderint: qđ q̄dē fieri nequeat deſiſtūt: vt ſi ſit pecunijs op⁹: has aūt hēre nō poſſit. Qđ ſi videaf fieri poſſe tūc agere aggrediunf. Ea vō dicim⁹ fieri poſſe q̄ p noſipſos fieri pñt. Nāꝫ ea que p amicos fiunt per noſipſos quodāmō fiunt: quippe cuꝫ p̄ncipiū ſit in nobis. Argu.

S. Tho.

❡ Oſtendit effectum ꝯſilij. Et p̄mo oñdit ppoſituꝫ. Scđo manifeſtat quedaꝫ que dicta ſunt. ibi. (Queruntur autem quandoqȝ ⁊c̄.) ❡ Dicit ergo p̄mo ꝙ poſtq̄ inq̄ſitio conſilij ꝑuenerit ad id qđ oportet p̄mum opari ſi inueniant ꝯſiliantes illud eē impoſſe diſcedūt. i. dimittunt totū illud negocium q̄ſi deſperātes. Puta ſi ad negociū aliqđ pſequēdum q̄dem indiget homo pecunijs ad dandū aliquibus: ⁊ nō poſſit eas dare: opꝫ dimittē negocium. Si aūt appareat ꝙ ſit poſſe illud qđ inuētum eſt per ꝯſiliū: ſtatim īcipiunt operari: qꝛ vt dictum eſt opꝫ eſſe p̄muꝫ in opatione id ad qđ terminaf reſolutiua inq̄ſitio conſilij. Poſſibile aūt dicif aliqd operanti nō ſolum ſm ppriam potētiam: ſed etiam ſm potētiam alioꝝ. Unī dicit ꝙ poſſibilia ſunt que fiunt per amicos. Quia ea que fiunt per amicos aliqualr̄ fiunt p nos. inq̄ātuꝫ. ſ. p̄n̄ᵐ hoꝝ eſt in nobis ꝑut ipſi intuitu noſtro hoc faciunt. ❡ Deinde cum dicit.

De effectu conſilij. Qō ꝯſiliātes deſpiāt negocia. Poſſe hīs qđ dicatur.

❡ Queruntur aūt quandoqȝ inſtrumenta. Quandoqȝ aūt neceſſitas eoꝝ. Silr̄ aūt ⁊ in reliq̄s. Quādoqȝ q̄dē per qd. Quādoqȝ autem qualiter vel ppter quid.

Le. are. ¶ Querunt̃ ꝟo q̃nq; inſtr̃a: q̃nq; opus illoꝝ. eodẽ mõ in reliqs q̃nq; per qḋ q̃nq; q̃uo aut quo mediante.

Argir. ¶ Querunt̃ aũt quãdoq; qdez inſtrumẽta: q̃nq; aũt vſus ipſoꝝ: ⁊ in reliqs ſimili modo. Interdum per qḋ: inter duz quonã modo: aut per quem ſolet queri.

S. Tho.

Qḋ pcõſi- liũ duo q̃- runtur. ¶ Manifeſtat qḋ dixerat: vz q̃ ſũt illa iqſita q̃ q̃nq; inueniũ tur poſſa: q̃nq; nõ. Et dic̃ ꝙ q̃nq; iq̃runt̃ ꝑ ↄſiliũ iſtr̃a: puta equ⁹ aut gladi⁹. Q̃nq; ãt neccitas .i. oportunitas eoꝝ .i. qualr̃ oporteat vti. Et ita ẽt eſt in reliqs artibus ꝙ q̃nq; querit̃ per qḋ aliqḋ fiat. Q̃nq; aũt qualr̃ vel ꝓpter quid que ptinẽt ad neceſſitatẽ ꝑdictã. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Vr̃ aũt queãdmodũ dcm̃ ẽ hõ eẽ ꝓncipiũ opationũ. Cõſiliũ aũt de opabilib⁹ ab ipſo.

Le. are. ¶ Uidetur homo vt diximus ꝓncipium eſſe agendi. cõſiliũ ꝟo de hĩs eſſe que conſultanti agibilia ſunt.

Argir. ¶ Uidetur igitur vt dictũ eſt homo ꝓncipium actuum eſſe ⁊ de hĩs eſſe conſilium que agi ab ipſo poſſunt.

S. Tho.

Q̃no ↄſi- liũ ſit ſta- t⁹ ſm tria. Le. i. ¶ Cõcludit ꝙ ſit t̃min⁹ ſiue ſtat⁹ in iqſitiõe ↄſilij. Et h̃ qdẽ ſm tria. ꝑ qdẽ ex ꝑte ipſi⁹ opãtis. Un̄ dic̃ ꝙ ſic̃ .ſ. dcm̃ eſt. hõ ẽ ꝓn⁰ ſuaꝝ opõnũ. Cõſiliũ ãt vniuſcuiuſq; hois ẽ ð his q̃ ſt opabilia ab ipſo. Et iõ qñ iqſitio ↄſilio ꝑuẽit ad id qḋ hõ hz i ſua ptãte vt faciat .ibi t̃minat̃ ↄſiliũ. ¶ Scḋo ibi.

¶ Opationes aũt alioꝝ gratia. Nõ vtiq; igr̃ erit ↄſiliabilis finis: ſed que ad fines.

Le. are ¶ Actus ꝟo aliorum gratia. Non cadunt igitur in conſilium fines: ſed ea que ſunt ad finem.

Argir. ¶ Et actus aliorum eſſe gratia. Finis igitur non erit conſultabilis: ſed ea que deducunt ad fines.

S. Tho.

De fine ñ eſt ↄſiliũ. ¶ Oñdit ꝙ ↄſiliũ hz terminũ vl̃ ſtatũ ex ꝑte finis. Et dic̃ ꝙ opõnes oẽs ſũt alioꝝ grã .i. finiũ. Un̄ de ipſo fine nõ eſt ↄſiliũ. ſʒ de his q̃ ſũt ad finẽ. Et ſic pʒ ꝙ finis ẽ in iqſitiõe ↄſilij. ⁊ ex ꝑte finis ⁊ ex ꝑte agẽtis ſic̃ in demr̃onib⁹: ⁊ i ſurſũ: ⁊ in deorſũ q̃ſi ex ꝑte vtriuſq; extremi. ¶ Tertio ibi.

¶ Nʒ vtiq; ſinglr̃aria: puta ſi panis hĩ vl̃ dige ſtũ ẽ vt oʒ: vl̃ factũ ẽ vt oʒ. Sẽſus .n. hec certificat. Si aũt ſp ↄſiliabitur in iſinitũ veniet.

Le. are. ¶ Neq; certe ſingulares res. Ueluti ſi panis eſt hoc: ⁊ ſi digeſtum eſt vt oportet. nam ad ſenſum id attinet. Quod ſi ſemper conſulitur in infinitum erit progreſſus.

Argir. ¶ Nec etiam ſingula: vt ſi panis ſit hoc: vel confectum ſit vt oportet. Hec enim ſenſus ipſius ſunt. Quod ſi ſemper quiſpiam conſultauerit in infinitum abibit.

S. Tho.

De ſingla- ribus q̃ia ſunt non ẽ ↄſiliũ. Nõ ꝙ i cõ- ſilijs ſit ſtatus. ¶ Oñdit ꝙ ẽ ſtat⁹ in iqſitiõe ↄſilij ex ꝑte ſingulariũ iſtr̃oꝝ qb⁹ vtimur i opib⁹: ſic̃ qbuſdã medijs ad ꝑueniẽdũ i finẽ. Et dic̃ ꝙ nʒ ẽt ↄſiliũ ẽ de reb⁹ ſinglarib⁹ q̃lia ſũt. puta ſi h̃ qḋ ꝓpõit̃ ſit panis: vl̃ ſi ẽ digeſt⁹ .i. coct⁹ vl̃ ↄfect⁹ ſic̃ oʒ. Hic enĩ diſcernit ſenſus. Qḋ ãt ſm hec tria i ↄſilijs ſit ſtat⁹. ſic̃ ⁊ in demr̃onib⁹ ꝓbat ꝑ ipoſĩe. Q2 ſi aliqs ſp ↄſiliaret̃ deueniret h̃ in iſinitũ: qḋ ſub rõne nõ cadit: ⁊ ꝑ ↄñs neq; ſub ↄſilio qḋ eſt q̃dã rõcinatiua inquiſitio: ſicut dictum eſt.

Lectio .ix.

Consiliabile aũt ⁊ eligibile idẽ. Verũm determinatũ eſt iã eligibile.

Le. are. ¶ Cõſultabile ⁊ eligibile idẽ ſunt: niſi qḋ eligibile rẽ iam pridẽ determinatã ſignificat.

Argir. ¶ Cõſultabile aũt ⁊ eligibile idem eſt. Ipſũ tamen eligibile definitum iam eſt.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ ph̃s determinauit de ↄſilio abſolute. h̃ determinat de ↄſilio ꝑ cõparationẽ ad electionẽ. Et circa h̃ duo facit. ꝑ cõparat ↄſiliũ ad electionẽ. 2⁰ ex h̃ ↄcludit qḋ ſit electio. ibi. (Ex exiſte aũt eligibili.) ¶ Et circa ꝑ⁰ duo facit. Primo ꝓponit qḋ intẽdit. Scḋo ꝓbat ꝓpoſitũ. ibi. (Qḋ enĩ ↄſilio ⁊c̃.) Cõparat g̃ ꝑ ↄſiliũ ad electionẽ dupl̃r. Uno quidem mõ q̃tũ ad obiectũ ſiue mãm vtriuſq; in q̃ ↄueniũt. Et q̃tũ ad h̃ dicit ꝙ idẽ eſt ↄſiliabile ⁊ eligibile: q2 .vz. tã ↄſiliũ q̃ electio eſt de his que operant̃ ꝓpter fines. Alio aũt mõ q̃tum ad ordinẽ vtriuſq;. Et q̃tum ad hoc dicit ꝙ qñ iam determinatũ eſt aliqḋ per ↄſiliũ: tũc ꝑmo eligitur. q̃ſi ↄſilio ꝓcedẽte electionem. ¶ Deinde cum dicit. **Cõpatio i ter ↄſiliũ ⁊ electionẽ.**

¶ Qḋ .n. ex ↄſilio ꝓiudicatũ ẽ: eligibile ẽ: geſcit .n. vnuſqſq; q̃rẽs q̃lr̃ opabit̃: qñ i ſeipm reducet ꝓncipiũ ⁊ ipʒ i añs: h̃ .n. ẽ qḋ eligit̃.

¶ Qḋ .n. in deliberãdo ceteris ꝑtulim⁹ id eligibile dr̃. Deſinit ãt tũc demũ vnuſqſq; q̃rẽ queãdmo̾ agat: cũ i ſeipm reducit ꝓn⁰ ⁊ ipſius in añcedẽs. hoc .n. eſt qḋ eligitur. **Le. are.**

¶ Qḋ .n. ceteris ex ↄſultatiõe ꝑtulim⁹ id eligibile ẽ. Deſinet enĩ tũc demũ vnuſqſq; ꝑq̃rẽ q̃nã aget mõ cũ in ſeipm ꝓn⁰ redegerit: ⁊ in id ſuiipſius qḋ añcedit: h̃ eſt enim qḋ eligit̃. **Argir.**

S. Tho.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat. Et ꝑ qdẽ ꝑ rõnez ſũptã ex his q̃ ſupra dcã ſũt de ↄſilio. Et dic̃ ꝙ iõ determiatio ↄſilij ꝓcedit electionẽ: q2 opʒ ꝙ poſt inqſitionẽ ↄſilij ſequat̃ iudiciũ de inuẽtis ꝑ ↄſiliũ. Et tũc ꝑ eligit̃ id qḋ ꝑus eſt iudicatũ. Et ꝙ iudiciũ rõnis ↄſequat̃ iqſitionẽ ↄſilij: manifeſtat ꝑ h̃ ꝙ vnuſqſq; q inq̃rit ↄſiliãdo q̃lr̃ debeat opari deſiſtit a ↄſiliãdo: qñ inqſitionẽ ſuã reſoluẽdo ꝑducit ad id qḋ ipſe põt opari. Et ſi ꝑl̃a põt opari qñ reduxit in añs .i. in id qḋ ei ꝑ opãdũ occurrit. Et h̃ eſt qḋ eligit̃ .ſ. qḋ ꝑ opãdũ occurrit. Un̄ relinqt̃ ꝙ electio ꝑſuppõit determiationẽ ↄſilij. ¶ 2⁰ ibi **Qḋ determi natio ↄſilij ꝓcedit electionem. Ratio ad hoc. Quid ẽ qḋ eligitur ex conſilio.**

¶ Manifeſtum aũt hoc ex antiquis vrbanitatibus: quas Homerus imitat⁹ eſt. Reges enim que eligebant annũciabant plebi.

¶ Patet hoc ex vetuſtis inſtitutis: que Homerus ſecut⁹ eſt. Reges enim que elegerant: denũciabant in populum. **Le. are.**

¶ Patet h̃ ita eſſe ⁊ ex vetuſtiſſimis rebuſpu. q̃s imitabat̃ Homerus. Que nãq; reges eligerẽt ea ꝑplo renunciabãt. **Argir.**

S. Tho.

¶ Probat qḋ dixerat ꝑ exẽplũ. Et dic̃ ꝙ h̃ .ſ. ꝙ electio debeat ſeq determiationẽ ↄſilij: pʒ ex antiqs vrbanitatib⁹ .i. ex ↄſuetudine antiq̃ꝝ ciuilitatũ ſm quã reges nõ hẽbãt dñatiuã ptãtẽ in multitudine: vt facerẽt oia ꝓut eis videret̃. ſʒ erãt rectores multitudinis ad quã ptinebat eligẽ ea que a ꝓncipib⁹ ↄſilio determinata erãt. Et iõ dicit ꝙ antiqtus reges annũciabãt plebi ea q̃ ipſi elegerãt ꝑ determinationẽ ſui ↄſilij: vt ſic plebs eligeret qḋ ab eis determinatũ erat. Et h̃ ſecutus ſunt Homerus: iducẽs ꝓncipes grecoꝝ ea que in ↄſilio determinauerãt plebi annũciãtes. ¶ Deinde cum dicit. **Exemplũ De ptãte diminuta antiquoꝝ regum. Homer⁹**

¶ Exiſtente aũt eligibili ↄſiliabili deſiderabili eoꝝ que in nobis. Et electio vtiq; erit ↄſiliabile deſideriũ eoꝝ que in nobis. Ex ↄſiliari .n. iudicãtes deſideramus ſm ↄſilium.

¶ Cum ergo ſit eligibile ↄſultabile affectabile: eorum que in nobis ſunt. Electio vtiq; erit conſulta affectatio: eorum que in nobis ſunt. Ex conſultatione enim iudicantes affectamus ſecundum conſilium. **Le. are.**

¶ Cum igit̃ ipm eligibile ſit ↄſultabile appetibile ex hĩs que in noſtra ſũt poteſtate ⁊ ipa electio deliberatiua appetitio reꝝ erit eaꝝ que in nr̃a ſunt ptãte. Nã ſimulatq; diiudicauimus ex ↄſultatione affectamus deliberatione. **Argir.**

S. Tho.

¶ Oñdit ex ꝑmiſſis qḋ ſit electio. Et dicit ꝙ cum eligibile **Quid ſit electio.**

nihil

nihil aliud sit q̄ꝫ gddā de numero eoꝝ que sunt in nostra ptāte qḋ ex ꝯsilio ꝯsideraẜ:ꝯñs est ꝙ electio nihil aliud sit q̄ꝫ desideriū eoꝝ que sunt in nr̄a ptāte ex ꝯsilio ꝓueniēs. Est.n.electio act⁹ appetit⁹ rōnalis qui dī volūtas. Jḋ autē dixit electionē esse desideriū ꝯsiliabileꝗꝫ ex h̄ ꝙ hō ꝯsiliaẜ peruenit ad iudicādum ea que sunt per ꝯsilium inuenta. Quod gdē desiderium est electio. ¶ Ultimo autem.

¶ Electio gdē igr̄ typo nunc nō vt ꝯsuetum est dicere s̄m subscriptionē: sꝫ vlr̄ dicta sit ⁊ circa qualia est ⁊ q̄m eoꝝ que ad fines.

Le. are. ¶ De electione igiẜ hactenus dictū sit: ⁊ circa que existat ⁊ qḋ circa illa versatur: que sunt ad finem.

Argir. ¶ Quid est igiẜ electio figura sit defi: ⁊ circa que versaẜ. ⁊ eoꝝ esse quibus ad ipos fines acceditur.

S. Tho.

¶ Ondit q̄lis sit p̄dicta diffō de electiōe data. Et dic̄ ꝙ nūc est diffinita electio typo.i.figuralr̄: nō s̄m qḋ est ꝯsuetū sibi determinare id qḋ est s̄m subscriptionē.i. s̄m diffōnē cui⁹ singule ptes iuestiganẜ. Sꝫ vlr̄ tradita est diffō electionis. Et dcm̄ est circa q̄lia sit.s.circa ea q̄ sūt in nob.⁊.s̄.ēt dcm̄ est: ꝙ est eoꝝ que sūt ad fines de qb⁹ ēt est ꝯsiliū. Lcō.x.

Voluntas autem quoniam gdem finis est dictum est.

Le. are. ¶ Et qḋ volūtas eius est: qui est finis.

Argir. ¶ Volūtatem finis gdē ipsius est iam paulo ante diximus.

S. Tho.

¶ Postq̄ꝫ p̄hs determinauit de volūtario ⁊ electiōe. hic determinat de volūtate. Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit qḋ manifestū est de volūtate. 2° iducit q̄ꝫdā dubitationē. ibi. (Ur aūt his ⁊c̄.) 3° soluit. ibi. (Si aūt vtiqꝫ ⁊c̄.) ¶ Dic̄ ḡ

Lcō. 5. in fine. p̄ ꝙ dcm̄ est.s̄.ꝙ volūtas sit ipsius finis. Et loqtur hic de volūtate s̄m ꝙ noiat actū potētie voluntatis. Cuiuslibet eni potētie act⁹ denoiaẜ ab ipsa potētia: ⁊ respicit id in qḋ potētia p̄mo ⁊ p se tēdit. sic̄ visio dī act⁹ potētie visiue i ordine ad visibilia. Et p hūc modū itell̄s dī respectu p̄moꝝ p̄ncipioꝝ: que p se ⁊ p̄mo cōparanẜ ad itellectiuā potētiā.

Et volūtas est ipsi⁹ finis. Un ⁊ volūtas dī ꝓpe ipsoꝝ finium: q̄s sicut p̄n⁹ q̄da p̄ ⁊ per se respicit potētia volūtatis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Videtur autem his gdem per se boni ēē. His autem apparentis boni.

Le. are. ¶ Sed videẜ aliīs gdem boni esse: aliīs opinati boni.

Argir. ¶ Sed videẜ aliīs gdē esse veri boni aliīs apparētis boni.

S. Tho.

Contrarie opiones d̄ voluntate. ¶ Inducit quādam dubitationē. Et circa h̄ tria facit. Primo enim ꝓponit ꝯrias opiniones circa volūtatē. Et dicit ꝙ gbusdā videẜ ꝙ volūtas sit eius qḋ est p se bonū. Aliīs aūt videẜ ꝙ sit ei⁹ qḋ est apparēs bonū. ¶ Scdo ibi.

¶ Cōtingit aūt per se bonum volūtabile dicentib⁹: non ēē volūtabile qḋ vult qui nō recte vult. Si.n.erit volūtabile ⁊ bonum erit: aūt si sic contingit malum.

Le. are. ¶ Atqui ex eo sit vt qui boni esse dicunt: negent ea nos velle que non recte cupimus. Nihil eniꝫ volumus nisi bonū. Esset autem malum si ita contingeret.

Argir. ¶ Atqꝫ sit sententia gdem eoꝝ qui verum bonū id esse censent qḋ est affectabile voluntate: vt id nō sit affectabile voluntate qḋ is qui non recte expetit vult. Nam si sit: erit ⁊ ꝯtinuo bonum: at erat forte malum.

S. Tho.

Improbatio p̄me positionis. ¶ Improbat p̄mā pōnē. Et dic̄ ꝙ illis q dicūt ꝙ nihil est volūtabile.i.in qḋ feraẜ volūtas nisi id qḋ est p se bonū. seqẜ ꝙ nō sit volūtabile qḋ qs nō recte vult. Qꝛ s̄m eoꝝ pōnē sequereẜ si eēt volūtabile ꝙ eēt bonuꝫ. Cōtingit aūt q̄nqꝫ ꝙ est malū. Nō ḡ semp volūtas ē p se boni. ¶ Tertio ibi.

¶ Rursus aūt apparens bonū voluntabile dicētibus nō esse natura per se bonū voluntabile. sꝫ vnicuiqꝫ qḋ videtur. Alij aūt aliud videtur. Et sic contingit contraria.

¶ Sed q opinatū boni dicūt: nō nā sꝫ vt cuiqꝫ videẜ bonū appellāt. Videẜ aūt aliud aliīs: ⁊ sic ꝯtraria extiterunt. Le. are.

¶ Sententia aūt eoꝝ qui bonum apparens inquiunt esse qḋ est affectabile voluntate: vt nihil sit prorsus qḋ suapte natura sit affectabile voluntate: sed id quod vnicuiqꝫ videtur. At aliud alij videtur ⁊ repugnantia forte. Argir.

S. Tho.

¶ Improbat 2ᵐ positionē. Et dicit ꝙ illis qui dicūt ꝙ volūtabile sit apparēs bonū seqtur ꝙ nihil sit s̄m nām volūtabile. sꝫ vnicuiqꝫ sit volūtabile id qḋ sibi videẜ. Diuersis aūt diuersa videnẜ volūtabilia: ⁊ q̄nqꝫ ꝯria. Sicut si non eēt visibile color. sed id qḋ videẜ eē color: sequereẜ ꝙ nihil eēt nālr̄ visibile. Hoc aūt est incōueniēs. Quia cuiuslꝫ potētie nālis est aliqḋ obiectū nālr̄ determinatū. Nō ḡ veꝝ est ꝙ volūtas sit apparētis boni. ¶ Deinde cum dicit. Improbatio scd̄e. De obiectis potentiaꝝ nālium.

¶ Si aūt vtiqꝫ hec nō placēt. ergo dicēdum simplr̄ gdē ⁊ s̄m veritatē volūtabile esse per se bonum. Unicuiqꝫ autem qḋ videtur.

¶ Quod si ista non placent dicēdum est simpliciter: ⁊ s̄m veritatem id esse volendum quod bonum sit. Verum singuli quod bonum apparet secuntur. Le. are.

¶ Quod si hec non placent dicēdum est simpliciter quidē ⁊ re vera vere bonum esse affectabile voluntate. Unicuiqꝫ vero id quod vnicuiqꝫ videtur. Argir.

S. Tho.

¶ Soluit p̄dictam dubitationē. Et p̄ ponit solutionē s̄m quādam distictionē. Et dicit si dicta incōueniētia que ꝯsequunẜ ad ambas p̄dictas opiniones nō acceptanẜ. Dicendum est distinguēdo ꝙ simplr̄ ⁊ s̄m veritatē voluntabile est per se bonū. Sed s̄m qd.i.per respectū ad hūc vel ad illum est volibile id qḋ ei videẜ bonū. ¶ Scdo ibi. Solō p̄dicte dubitationis. Volibile duplex.s. simpliciter ⁊ s̄m quid

¶ Studioso gdē igr̄ qḋ s̄m ꝟitatē eē: prauo aūt qḋ ꝯtingit. Quēadmodū ⁊ in corpibus bn̄ dispositis sana: sunt s̄m ꝟitatē talia existentia: īfirmis āt altera. Silr̄ aūt ⁊ amara ⁊ dulcia ⁊ calida: ⁊ grauia ⁊ alioꝝ talia singula.

¶ Ex quo sit vt studioso gdē viro: veꝝ sit bonū. Prauo āt vt ꝯtingit. Quod in corporib⁹ quoqꝫ accidit. Nam sanis quidem salubria sunt ea: quia re vera sunt salubria. Egrotis autem alia. Eodēqꝫ modo amara ⁊ dulcia: ⁊ calida ⁊ grauia ⁊ cetera huiusmodi. Le. are.

¶ Studioso igr̄ id est affectabile volūtate qḋ vere est bonū. Vitioso ꝟō qcqd cōtigerit. Fitqꝫ hoc perinde atqꝫ in corporibus ipsis. His enim quoꝝ corpa bene sese habēt salubria sunt ea que vere talia sunt. Jis autem quoꝝ corpora sunt egrota nō hec ipsa: sed alia. Simılr̄ ⁊ amara ac dulcia ⁊ calida atqꝫ grauia ⁊ cetera id genus. Argir.

S. Tho.

¶ Ondit cui ꝯueniat vtrūqꝫ mēbrū diffōnis p̄misse. Et dic̄ ꝙ studioso illḋ est volūtabile qḋ est volūtabile s̄m veritatē.i.simplr̄ bonū. Sꝫ prauo.i.vitioso hoi id est volūtabile qḋ ꝯtingit.i.qcqd sit illḋ ideterminate qḋ sibi vī bonū. Et adhibet ex̄ᵐ in corpalib⁹. Videm⁹.n.ꝙ hoib⁹ quoꝝ corpa sunt bn̄ disposita: sūt sana illa q̄ s̄m ꝟitatē sūt talia. Sed infirmis sūt sana q̄dā alia: q̄.s.sunt ꝯpatiua malitie cōplexionis. ⁊ coꝝ. Silr̄ ēt amara ⁊ dulcia s̄m veritatē videnẜ Quid ē volibile studioso ⁊ prauo. Exēpla in corpalib⁹.

illis q̄ hñt guſtū bñ diſpoſitū. Et cal'a hĩs q̄ hñt tactū bñ diſpoſitū: ꝛ ſ̄uia bñ ꝯuidicāt illi q̄ hñt ꝟtutē corꝑalē bñ diſpoſitā. Hiis.n. q̄ ſūt debiles leuia videnṫ ſ̄uia. ¶ 3ᵒ ibi.

¶ Studioſus.n. ſingula iudicat recte: ꝛ i ſingulis vez ei appet. Scđz vnūquēq̄ӡ.n. hitū ꝓpꝛa ſūt ꝛ bona ꝛ delectabilia. Et dr̃ plimū forſitan ſtudioſus h̄ vez in ſingulis videre quēadmodū regula ꝛ mēſura exñs ipſoꝝ.

Le. are. ¶ Studioſus.n. vir ſingula recte iudicat. ꝛ in vnoquoq̄ӡ vez diſcernit. Cuiuſq̄ӡ.n. habit' ꝓpꝛa quedā ſūt bona: ꝛ ioc͞uda ac forte in dignoſcēda veritate: ſtudioſus vir plurimum antecellit quaſi regula ꝛ mēſura illoꝝ exiſtens.

Argir. ¶ Studioſus.n. homo recte ſingula iudicat ꝛ ſingulis i rebus id ipſi videṫ qđ vere eſt tale. In vnoq̄ӡ.n. habitu ſūt ꝓpꝛa quedā honeſta atq̄ӡ iucūda. Atq̄ӡ in ſingulis plimū fortaſſe p̄ſtat vir ſtudioſus in dignoſcēdis h̄is que vere talia ſunt: ꝓptereaq̄ӡ eſt vt norma q̄dā atq̄ӡ mēſura ipſoꝝ.

S. Tho.

De iudicio ꝟtuoſorum. ¶ Manifeſtat qđ dixerat. Et ꝑ q̄tū ad ꝟtuoſos. Et dic̄: ꝙ ꝟtuoſus ſingula q̄ ptinēt ad opꝰōnes hūanas recte diiudicat. In ſingulis.n. vr̃ ei eē bonū illud qđ vere eſt bonū. Et h̄ ideo: qꝛ vnicuiq̄ӡ habituū nr̄o videnṫ delectabilia ea q̄ ſūt ei ꝓpꝛa.i. ea que ei ꝯueniūt. Habitui aūt ꝟtutis ꝯueniūt ea que ſūt ſm̄ ꝟitatē bona. Quia habit' ꝟtutis moralis diffiniṫ ex h̄ ꝙ eſt ſm̄ rōnē rectā. Jđ ea q̄ ſūt ſm̄ rōnem: q̄ ſūt ſimplr̄ bona videnṫ ei bona. Et i h̄ plimū dr̃ ſtudioſus ab aliis: ꝙ in ſingulis opabilib' videt qđ vere ſit bonū: q̄ſi exiſtēs regula ꝛ mēſura oīuӡ opabiliū. Qꝛ.ſ. in eis iudicādū eſt aliqđ bonū vel malū: ſm̄ ꝙ ei videṫ. ¶ Scđo ibi.

Q̄ virtuoſus ī ſingulis videt qđ eſt vere bonum.

Q̄ virtuoſus ē regla ꝛ mēſura opabiliū.

¶ Multis āt deceptio ꝑp delectationē vr̄ fieri. Nō.n. exñs bonū vr̄. Deſiderāt igr̄ delectabile vt bonū. Triſtitiā aūt male fugiūt.

Le. are. ¶ Multitudinem ꝟo vt videtur voluptas decipit. Que lӡ bonū nō ſit tamē apparet. Sequuntur ergo voluptatem tanq̄ӡ bonum: dolorem ꝟo tanq̄ӡ malum fugiunt.

Argir. ¶ Multitudo ꝟo decipiṫ ob voluptatē. Ipſa neq̄ӡ bonum q̄dem non eſt: bonum tñ eſſe apparet. Perſequunṫ igitur ipſam tanq̄ӡ bonū. dolorem aūt fugiunt tanq̄ӡ malum.

S. Tho.

De iudicio prauorum q̄ decipiunt ꝑp delectationē. ¶ Manifeſtat qđ dixerat q̄tū ad prauos. Et dic̄ ꝙ multis.ſ. prauis deceptio in diſcretiōe boni vel mali accidit ꝑcipue ꝑp delectationē. Ex q̄ ꝯtingit ꝙ delectabile qđ non eſt bonū deſiderēt tanq̄ӡ bonū. ꝛ aliqđ triſtabile ipſis qđ ſe eſt bonū. fugiūt tanq̄ӡ malū. Qꝛ.ſ. nō ſequunṫ rōnē: ſed ſenſum.

Lectio.xj.

Xiſtente vtiq̄ӡ volūtabili q̄dē finis. Cōſiliabilibus aūt ꝛ eligibilibus eorum que ad finē. Que circa hec opationes ſm̄ electionē erūt vtiq̄ӡ ꝛ volūtarie. Virtutum aūt operationes circa hec. In nobis autem ꝛ virtus.

Le. are. ¶ Cum itaq̄ӡ finis ſit id qđ volumus: ꝯſultatio ꝟo atq̄ӡ electio eoꝝ ſit que ſunt ad finem: ſequitur vt act' ſm̄ electionem ſint ꝛ voluntarij: operationes aūt virtutuӡ circa iſta verſentur. Sunt ꝟo in noſtra poteſtate virtutes.

Argir. ¶ Cum igiṫ finis ſit affectabilis voluntate. Ea ꝟo q̄b' itur ad finē ꝯſultabilia ſint atq̄ӡ eligibilia: fit vt actus h̄ qui circa hec verſanṫ ab electione ꝓficiſcantur. noſtraq̄ӡ ſponte fiant. At operationes virtutum circa hec ipſa verſantur. Noſtra igitur in poteſtate ipſe virtutes.

S. Tho.

¶ Poſt q̄ pħs determinauit de volūtario: electione ꝛ ꝯſilio: ꝛ volūtate que ſunt ꝑn' humanoꝝ actuū hic applicaṫ ea que dicta ſūt ad vitia ꝛ ꝟtutes. Et circa h̄ tria facit. Pꝛiō determinat ꝟitatē. Scđo excludit errorē. ibi. (Dr̄e aūt ꝙ nullus volēs ꝛc̄.) Tertio epilogat que dicta ſūt de ꝟtutibus. ibi. (Cōuenienter vt q̄dē igiṫ ꝛc̄.) ¶ Circa ꝑ'' tria fac̄. Primo ſm̄ ea q̄ dicta ſunt. oñdit eē ꝟtutē in nobis.i. in poteſtate nr̄a. Scđo oñdit idē de malitia. ibi. (Silr̄ aūt ꝛc̄.) Tertio oñdit ꝯñie rōnē. ibi. (Si aūt in nobis ꝛc̄.) Dicit ḡ ꝑ ꝙ cū volūtas ſit de fine ꝯſiliū aūt ꝛ electio de hiis q̄ ſunt ad finē: ꝯñs eſt ꝙ opꝰōnes q̄ ſūt circa h̄.ſ. circa ea q̄ ſunt ad finē: ſint ſm̄ electionē: ꝛ ꝑ ꝯñs ſint voluntarie. Qꝛ electio volūtariū eſt: vt.ś. dcm̄ eſt. Sӡ opꝰōnes ꝟtutū ſunt circa ꝑdicta. Ergo ſūt volūtarie. Et ꝑ ꝯñs opӡ ꝙ ēt ipſa ꝟtus ſit volūtaria ꝛ in nobis.i. in ptāte nr̄a exñs. ¶ Deīde cū dic̄. Q̄ ꝟt' ē in ptāte nr̄a.

¶ Similr̄ aūt ꝛ malitia. In q̄bus eniӡ in nobis operari ꝛ nō operari ꝛ in quibus non ꝛ etiaӡ. Quare ſi operari bonū exiſtens in nobis eſt ꝛ nō operari in nobis erit maluӡ exiſtens. Et ſi nō operari bonū exiſtens in nobis ꝛ operari malum exiſtens in nobis.

Le. are. ¶ Et vitia. Nā in q̄b' vtrū agamus vel nō agamus in nobis eſt: ea in nr̄a ſunt ptāte. Quare ſi agere honeſtum: exiſtens in nobis eſt. ꝛ ſi non agere honeſtū exiſtens in nobis eſt: certe ꝛ agere turpe: exiſtens in nobis eſt.

Argir. ¶ Et idē ī idē vitia collocanṫ. Quib'.n. in reb' noſtra in poteſtate ſitū eſt agere in h̄is ꝛ nō agere. Et in q̄b' non agere: in h̄is eſt ꝛ agere. Quare ſi agere bonū qđ honeſtū ē in nobis eſt ſitū: ꝛ nō agere qđ eſt turpe in nobis eſt collocatuӡ. Et ſi nō agere malū qđ eſt honeſtū in noſtra eſt poteſtate: ꝛ agere quod eſt turpe in nobis eſt ſitum.

S. Tho.

¶ Oñdit idē de malitia.i. de vitio virtuti oppoſito. Et dicit ꝙ ſilī rōne malitia eſt volūtaria: ꝛ in nobis exñs: qꝛ operationes eius ſunt tales. Et h̄ ſic ꝓbat: qꝛ ſi opari eſt in ptāte nr̄a: opӡ ēt ꝙ nō opari ſit in ptāte nr̄a. Si.n. nō opari non eēt in ptāte nr̄a: impoſſē eēt nos nō opari. ḡ neceſſe eēt nos opari: ꝛ ſic opari nō eēt ex nobis: ſӡ ex nec̄itate. Et ſilr̄ dicit ꝙ in q̄b' reb' nō opari eſt in ptāte nr̄a: per ꝯñs: ꝙ ēt opari ſit in ptāte nr̄a. Si.n. opari nō eſſet in ptāte nr̄a: impoſſibile eēt nos opari. Ergo nec̄e eēt nos nō opari: ꝛ ſic nō opari nō eēt ex nobis: ſӡ ex nec̄itate. Sic ḡ dōm eſt ꝙ in quibuſcūq̄ӡ reb' affirmatio eſt in nobis ꝛ negatio. Et econuerſo. Opationes aūt ꝟtutuӡ ꝛ vitioꝝ differūt ſm̄ affirmationē ꝛ negationē. Puta ſi honorare parētes eſt bonū ꝛ act' virtutis. nō honorare parētes eſt malū: ꝛ ad vitiū ptinēs. Et ſi nō furari ptinet ad ꝟtutē. furari ptinet ad vitiuӡ. Unde ꝯñs eſt ꝙ ſi opatio ꝟtutis eſt in nobis: vt ꝓbatū eſt. ꝙ etiā opatio vitij ſit in nobis. Et ita per ꝯñs ipm̄ vitium erat in nobis.i. in poteſtate noſtra. ¶ Deinde cum dicit.

Q̄ malitia ē volūtaria ꝛ ī poteſtate nr̄a. Si operi ē in nobis. ꝛ nō opari ꝛ ꝯuerſo.

In quibuſcūq̄ӡ reb' affirmatio eſt ī nobis ꝛ negatio. ꝛ econtra. Opatiōes bōe ꝛ male ſūt ſm̄ affirmatiōnē ꝛ negatiōne.

¶ Si aūt in nobis bona operari ꝛ mala: ſilr̄ aūt ꝛ nō opari: per h̄ autē erat bonos ꝛ malos eē: in nobis erit decētes ꝛ prauos eſſe.

Le. are. ¶ Quod ſi eſt in nobis honeſta: ꝛ turpia agere: ſimiliter ꝛ non agere. Hoc autem erat bonos ꝛ malos eſſe: in nobis erit probos ꝛ improbos eſſe.

Argir. ¶ Quod ſi in nobis eſt ſitū tam honeſta q̄ӡ turpia agere: ꝛ ſimili mō nō agere. Hoc autē erat bonos ꝛ malos eſſe. In nobis ergo eſt ſitum nos ꝓbos ꝛ improbos eſſe.

S. Tho.

¶ Aſſignat rōnē predicte ꝯñie.ſ. ꝙ ſi opationes ſint in nobis: ꝙ ꝛ habit' ſint in nobis. Et dicit ꝙ ſi in ptāte noſtra ē opari vel nō opari bona vel mala: vt nūc oñſum eſt: quiӡ per h̄ ꝙ hō opaṫ vel non opaṫ bonū vel malū ſiat bonus

Q̄ in nobis eſt eſſe bonos vel malos.

Lec. vel malus:vt in 2° oſtenſum eſt.ↄſequens eſt:ꝙ in poteſta te noſtra ſit eſſe decentes.i.bonos ſm habitum virtutis.ꝛ prauos ſm habitum vitiȷ̄.℄ Deinde cum dicit.

℄ Dicere autem ꝙ nullus volés eſt malus: neqꝫ nolens beat⁹:aſſimilatur hoc qdē mē/ daci:hoc aūt veraci. Beatus qdem.n.nul/ lus erit nolens. Malitia aūt volūtarium.

Le. are. ℄ Dicere aūt qđ nemo volens prauus ſit:neqꝫ inuitus felix: alterum falſo:alteꝝ vero ſimile videt̃. Porro felix nemo inuitus eſt. Prauitas aūt voluntaria res eſt.

Argir. ℄ Dicere aūt ſua ſpōte neminē prauum nec inuitū quenqꝫ beatū eſſe:alteꝝ falſo eſt ſile:alteꝝ vero. Nā beat⁹ qdē ne/ mo eſt inuitus. Spōte autem noſtra prauitas cōparatur.

S. Tho.

Lec. 11 ℄ Excludit errorē circa p̄dicta. Et p̄ excludit ip̄m errores. Scđo radices eius.ibi.(Sed forſitan talis ꝛc̄.) ℄ Circa p̄ᵐ tria facit. Prīo ponit erroris ꝛ excluſionē.2° mouet ſup ħ dubitationē.ibi.(Vel in nūc dictis ꝛc̄.) Tertio determi/ nat veritatē.ibi.(Si aūt hec videnť ꝛc̄.) Circa p̄ᵐ ↄſiderā dum eſt ꝙ qdam dixerūt ꝙ nullus eſt malus volēs. neqꝫ aliqs eſt beat⁹ vel bonus nolēs. Qđ ideo dicebāt:qꝛ volun tas per ſe tēdit in bonū. Nam bonū eſt qđ oīa appetūt. Et per ↄñs:volūtas p ſe refugit malū. Dicit ḡ ꝙ vnum hoꝝ veriſilr appet eſſe mēdaciū.ſ.ꝙ nullus ſit malus volēs:qꝛ malitia eſt qđdā volūtarium. Alteꝝ aūt videt̃ eē veꝝ.ſ. ꝙ nullus ſit bonus ac beat⁹ nolens. ℄ Deinde cum dicit.

Error di/ centium ꝙ nullus eſt malus vo/ lens.

℄ Vel in nunc dictis dubitandum ꝛ hoiem nō dicēdum p̄ncipium eſſe. neqꝫ genitorez operationum.queadmodum ꝛ natorum.

Le. are. ℄ Vel recedēdum eſt ab h̄s que p̄miſimus:ꝛ dōm hoiez nō eſſe p̄ncipium neqꝫ ḡnationem reꝝ queadmoduz filioꝝ.

Argir. ℄ Vel obſtādum eſt ijs que mō ſūt dcā:ꝛ hoiem nō eē p̄nᵐ eſt dicēdum:neqꝫ ꝓcreatorem.actuū ꝑinde ac liberorum.

S. Tho.

℄ Mouet dubitationē circa p̄dicta. Si.n.veꝝ eſt ꝙ actio nes v̄tutū ꝛ vitioꝝ ſint volūtarie:ꝛ p ↄñs v̄tus ꝛ malitia: planū eſt veꝝ eſſe qđ nūc dcm̄ eſt. Sꝫ nunqđ eſt aliqs qui credat eē dubitādum de p̄dictis.ita ꝙ dicat hoiem nō eſſe p̄nᵐ ſuaꝝ opationū neqꝫ genitorē:ſicut p̄ꝫ eſt p̄nᵐ filioꝝ. q.d.mirum eſt ſi aliqs hoc dicat. ℄ Deinde cum dicit.

Ꝙ hō eſt p̄ncipium ſuoꝝ opeꝝ ꝛ genitor.

℄ Si aūt hec videtur. ꝛ nō hēm⁹ in alia p̄nci pia reducere p̄ter ea que in nobis: quorū ꝛ p̄ncipia i nobis. ꝛ hec in nobis ꝛ volūtaria.

Le. are. ℄ Quod ſi illa conſtant: nec in aliud p̄ncipium q̄ꝫ in nos ipſos referre poſſumus:quorum principium in nobis eſt. illa in nobis erunt ꝛ voluntaria.

Argir. ℄ Quod ſi hec vera videnť nec in alia vlla p̄nᵃ nr̄os actus q̄ꝫ in ea que ſūt in nobis reducē poſſumus:quoꝝ p̄nᵃ ſunt in nobis:ea quoqꝫ in nobis ſunt ſita:ſpōteqꝫ a nobis ſiūt.

S. Tho.

Ratio ad hoc. Tria ſūt in nobis q̄ ſt principia operationum noſtrarum.

℄ Confirmat veritatē. Et p̄mo per rōnez. Scđo per ſigna. ibi.(His aūt veꝝ ꝛc̄.) ℄ Dicit ergo p̄mo ꝙ ſi ħ.ſ.ↄſilium ꝛ electio ꝛ volūtas que ſunt in poteſtate nr̄a videnť eſſe p̄n cipia opationum noſtraꝝ. ꝛ nō poſſumus reducere opa/ tiones nr̄as in alia p̄ncipia.niſi in ea que ſunt in poteſtate nr̄a.ſ.ↄſilium ꝛ electionem.ↄſequens eſt ꝙ opationes no ſtre bone vel male ſint in poteſtate noſtra. Quia illa quo rum p̄ncipia ſunt in poteſtate noſtra.ꝛ ipſa ſūt in poteſta te noſtra:ꝛ ſunt voluntaria. ℄ Deinde cum dicit.

℄ His aūt videntur teſtificari ꝛ ꝓpria que a ſingulis:ꝛ ab ipſis legiſlatorib⁹. Puniunt eni ꝛ cruciant faciētes mala quotquot nō vi aut ꝓpter ignorātiam cuius non ipſi cauſa. Bona aūt operantes honorant velut hos quidem ꝓuocantes hos autem ꝓhibentes. Et quecūqꝫ neqꝫ in nobis ſunt neqꝫ volūta ria nullus ꝓuocat operari:vt nihil ante op⁹ exiſtens ſuadere:puta non caleſieri:vel do/ lere:vel eſurire: vel aliquid qđcunqꝫ taliuꝫ. Nihil enim minus patiemur hec.

Le. are. ℄ Id atteſtari videt̃ ſinguloꝝ opinio: ꝛ legumlatores qui aduerſus delinquētes penas ↄſtituunt:ſi mō non vi coa/ cti:neqꝫ per ignorātiā:cuius ipſi cauſa nō fuerint delique runt. Illis āo qui bñ agūt p̄mia ↄſtituerunt:q̄ſi alios inui/ tantes:alios deterrētes. Atq ad ea que neqꝫ in nobis ſūt neqꝫ volūtaria:nullus hortat̃. Quippe fruſtra hortaret̃ qs vt nō caleret:vel nō frigeret:vel nō eſuriret:aut aliqd ta le. Quāuis enim hortatus nihilominus illa pateretur.

Argir. ℄ Hec ita eſſe teſtes ſunt ꝛ p̄uatim ſinguli hoies ꝛ ipſi legū latores. Nam eos qdē qui praua faciunt:ſi mō non vi nec ob ignorationē eam cuius ipſi nō fuerūt cauſa illa agāt: caſtigant ac puniūt. Iis autē qui honeſta agunt honores inſtituūt:vt hoies partiꝫ hortenť:partim ꝓhibeāt. Ad ea agēda que nec in nr̄a ſunt ptāte:nec nr̄a ſpōte efficiuntur nemo ꝓrſus hortat̃. qppe cum vanū ſit pſuaſum eſſe cui/ piam nō calere:aut nō dolere:aut nō eſurire:aut quiduis aliud tale:nam nihilominus hec ipſa patietur.

S. Tho.

Signa ad ꝓpoſitum

℄ Manifeſtat ꝓpoſitū per ſigna. Et p̄mo in his que ma/ nifeſte ſunt volūtaria. Scđo in his que videt̃ aliqs de in/ volūtario hēre.ibi.(Etenīꝫ in ipſo ignorare ꝛc̄.) ℄ Dicit ergo p̄mo.ꝙ his que dicta ſunt.ſ.ꝙ operationes v̄tutuꝫ ꝛ vitioꝝ ſint in nobis videnť atteſtari ꝓpria que fiunt a ſingulis p̄uatis pſonis. Quilibet eniꝫ pr̄familias punit fi/ lium:vel ſeruuꝫ male agētem. Et ſilr atteſtanť ea que fiūt a legiſlatorib⁹ qui hñt curam reipublice. Ipſi eni puniunt leuius vel cruciāt grauius eos qui opanť mala.dū tamen nō faciunt ħ per violētiam vel ꝓpter ignorantiam.cui⁹.ſ. ignorātie ipſi nō ſunt cauſa. Si.n.per vim aut ignorātiaꝫ oparenť nō eēnt eoꝝ opa volūtaria.vt ex ſupradictis pꝫ. Vñ manifeſtū eſt ꝙ puniūt eos tanq̄ꝫ volūtarie opantes. Et ſimilr honorant operātes bona volūtarie.q.per hono/ res ꝓuocantes bonos ad bona:ꝛ per penas ꝓhibētes ma los a malis. Nullus aūt ꝓuocat aliquē ad operādum ea que nō ſunt in poteſtate nr̄a neqꝫ volūtaria. Quia in tali bus ſuaſio ante opus eſt oīno inutilis. Sicut ſi aliqs ſua/ deat alicui:vt in eſtate nō caleſiat vel in īfirmitate non do leat:vel ſubtractis cibis nō eſuriat:vel ſi aliquid aliud ta le eſt:qđ nō ſit in ptāte noſtra:qꝛ nihil minus ꝓpter ſuaſio nem pateremur hec. Si ergo nō ꝓuocamur ad ea que nō ſunt in nobis.ꝓuocamur aūt ad faciendū bona:ꝛ vitādū mala:ↄñs eſt ꝙ iſta inſunt nobis. ℄ Deinde cū dicit.

De pſfa milias. De legiſla toribus.

Leō ſcbo ꝛ tertia.

Qñ ſuaſio añ opus eſt inutilis.

℄ Etenim ipſo ignorāte puniūt ſi cā videat̃ eē ignorātie. Puta ebrius duplices īcrepa tiones. Principiū.n.in ipſo. Dñs.n.eſt ei⁹ qđ eſt nō inebriari. Hoc aūt ignorātie cā. Et ignorantes aliqd eoꝝ que in legib⁹ que opꝫ ſcire.ꝛ nō difficilia ſūt puniuntur. Silr ꝛ in alijs quecūqꝫ ꝓpter negligētiā ignorare vi dentur:vt in ipſis exiſtēte nō ignorare. Eius enim qđ eſt diligētes eſſe domini ſumus.

Le. are. ℄ Veꝝ per ignorātiam cōmiſſa puniunť:ſi ipſe cōmittens cauſa ignorātie videat̃ fuiſſe:ceu aduerſus ebrios duplica

pena ꝯſtituta. Principiū enim in ipſis eſt: cum in eoꝝ poteſtate fuerit ne ebrij fierēt: qḋ cauſa eſt eorū ignorātie. Puniuntur ⁊ ignorātes aliqḋ ex ijs que legibus cōtinētur. que vtiqꝫ ſcire oportet: nec difficilia ſunt. Eodem modo ĩ alijs: que ꝑ negligētiā ignorātur: quaſi in ipſis ſit ne ignorent: poterant enim diligentiam adhibere.

Argu. ¶ Etenim pro ignoratione etiā ipſa penas inſtituūt ſi quiſpiā ignorationis eē ſibi cā videretur. Ebrios nāqꝫ duplici pena afficiēdos eſſe putarunt. Principium enī in ipſis eſt: quippe cū in ipſoꝝ ſit poteſtate ebrietatē vitare: que quidem ignorationis eſt cā. Puniūt etiā eos qui aliquid eoꝝ ignorant que legibus continētur: que quidē ſcire oportet: nec ſunt difficilia cognitu. Similiter ⁊ in alijs quecunqꝫ ꝑ negligentiam homines ignorare videntur: ex eo plane: quia in ipſis eſt non ignorare: eſt enim in ipſorum poteſtate diligentiam adhibere.

S. Tho.

Lcō. 3. Peccās ꝑ ignorātiā cuiꝰ ipſe eſt cā puniri pꝫ qꝛ volūtaria eſt. Q. hō eſt cā ſue ignorātie dupliciter. Ebrij duplices merēt penas. Q. nō oēſ tenent̄ ſcire difficilia iuris. Q. ĩ ptāte nr̄a eſt eſſe diligentes vel negligentes.

¶ Manifeſtat idem in his que videntur habere aliqḋ de inuolūtario. Ignorātia aūt inuolūtariū cauſat: vt ſupra dictū eſt. ſi tn̄ nos ſumus ignorātie cā: erit ignorātia volūtaria: ⁊ pro ea puniemur: pōt aūt homo eē cā ſue ignorantie duplīr. Uno mō directe aliqḋ agendo: ſicut pꝫ de his q ſe inebriant. ⁊ ex hoc redduntur ignorātes: qui dupliciter ſūt increpādi. Primo quidē: qꝛ ſe inebriauerunt. Scḋo: qꝛ ex ebrietate aliqḋ peccatū fecerūt. Principiū enim ebrietatis eſt in ptāte ipſiꝰ hoīs: qꝛ hō eſt dn̄s eiꝰ ꝙ nō inebrietur. i. in ſua ptāte hoc hꝫ. ebrietas aūt eſt cā ignorātie: Et ſic ꝑ ꝯñs eſt hō ignorātie cā. Alio mō hō eſt cā ignorātie indirecte ꝑ hoc ꝙ nō agit id qḋ agere debet. ꝓ hoc ignorātia eorum que ſcire tenet̄ ⁊ poteſt reputatur volūtaria. ⁊ ꝓpterea homines puniunt̄. ⁊ hoc eſt qḋ dicit: ꝙ legiſlatores puniunt ignorātes ea que ſunt lege ſtatuta: que oēs ſcire opꝫ: ſicut ꝙ nō eſt furādū: ⁊ nō difficilia iuris que non tenentur oēs ſcire: qꝛ nec poſſent. Et idē ē in alijs q̄cūqꝫ hoīes videntur ignorare ꝓ negligentiā: qꝛ in ptāte eoꝝ erat: vt nō ignorarent. dn̄i enī ſunt ſui ⁊ in ptāte ſua habēt: vt ſint diligentes ⁊ non negligentes. Lectio. xij.

Le. are.
Argu.

Sed forſitan talis aliquis eſt vt nō diligens ſit.

¶ Sed forſan talis ē. q. vt diligēs eē neq̄at.

¶ At fortaſſes tales ſunt quidam: vt diligētiam non adhibeant.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs excluſit errorē dicētiū: ꝙ nullus eſt volūtarie malus hic excludit huiuſmodi erroris radices. Et ꝑ quidē quātū ad interiorē diſpōnē: ex qua poſſet aliqs inclinari ad malū ꝑter ſuā volūtatē. Secūdo quātū ad viꝫ apprehēſiuā: qua aliqḋ iudicātur bonū vel malū. ibi. (Si āt qs dicat.) ¶ Circa ꝑmū duo facit. Primo ꝓponit id cui poſſet aliqs inniti ad ſuſtinēdū errorē ꝑdictū. Secundo hoc iꝓbat. ibi. (Sed eius qḋ eſt tales.) Dixerat aūt phs ꝙ in hoīs ptāte eſt ꝙ qs ſit diligēs vel negligens circa aliquid. Sed hoc poſſet aliqs negare dicēs ꝙ aliqs naīr talis eſt: vt non ſit diligens. Sicut videmꝰ flegmaticos naturaliter eſſe pigros: colericos aut iracūdos: melancolicos triſtes: ⁊ ſanguineos iocūdos. Et ſm̄ hoc ſequit̄ ꝙ non ſit in poteſtate hominis ꝙ ſit diligēs. ¶ Deinde cū dicit.

Lcō. 13.

Diuerſitas moꝝ ex diuerſitate cōplonis.

¶ Sed eius qḋ eſt tales fieri ipi ſunt cā viuētes remiſſe: ⁊ eius qḋ eſt iniuſtos vel incontinentes eſſe. Hi quidem mala facientes. Hi aūt in potationibus: ⁊ in talibus degētes.

Le. are. ¶ Ai vero hi ſibi ipſis diſſolute viuēdo: cauſa ſunt: vt iniuſti ⁊ improbi ſiāt in maleficijs ⁊ flagitijs degentes.

Argu. ¶ At vt tales fierent ⁊ iniuſti aut intemperantes ipſi ſunt ſane cauſa diſſolute viuentes ⁊ res iniuſtas agentes: ⁊ potui ⁊ rebus talibus indulgentes.

S. Tho.

¶ Excludit qḋ dictū eſt. Ad cuius euidētiā ꝯſiderādū ē ꝙ aliqs pōt dici aliq̄lis duplīr. Uno mō ſm̄ diſpōnē corpalē ſiue ꝯſequētē corporis cōplexionē: ſiue ꝯſequentē impreſſionē celeſtiū corpoꝝ. ⁊ ex hmōi diſpōne nō pōt īmediate immutari intellectus vel volūtas: q ſunt penitus in corporee potētie nō vtētes organo corporeo: vt pꝫ per phm̄ in. 3. de aia. Poteſt aūt ꝑ hmōi diſpōnē ſequi aliqua mutatio ex pte appetitus ſenſitiui: q vtit̄ corporeo organo: cuius motus ſūt aie paſſiones. Et ſm̄ hoc ex eiꝰ diſpoſitiōe nihil amplius mouet̄ ratio ⁊ volūtas que ſunt ꝑncipia humanoꝝ actuū. q̄ꝫ ex paſſionibus aie: de quibus dīr in ꝑmo dictū ē ꝙ ſunt ſuaſibiles rōne. Alia aūt eſt diſpoſitio ex pte aie: que quidē eſt habitꝰ ex quo inclinat̄ volūtas vel ratio in opatione. Et iō phs pretermiſſis diſpoſitionibꝰ vel q̄litatibꝰ corporalibꝰ agit de ſola diſpoſitione habituū. Et circa h̄ duo facit. Pꝛio. n. oſtendit ꝙ habitus aie ſm̄ quos aliqs eſt negligēs vel iniuſtus: ſunt volūtarij ex hoc ꝙ ꝓ eos aliquis vituperat̄. Scḋo oſtēdit ꝙ etiā defectus corpales q ſunt increpabiles ſūt volūtarij. ibi. (Nō ſolū aūt aie malitie ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑmū duo facit. Pꝛio oſtēdit ꝙ habitus aie ſunt volūtarij: q̄ꝫtū ad eoꝝ generationē. Scḋo oſtēdit ꝙ non ſunt volūtarij: poſtq̄ꝫ iā eoꝝ generatio eſt cōpleta. ¶ Circa ꝑmū duo facit. Pꝛio ꝓponit qḋ intēdit. Scḋo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. (Que enī circa ſingula ⁊c̄.) Eſt aūt ꝯſiderādū ꝙ hitꝰ mali differūt: ſic̄ ⁊ actꝰ mali. Quidā. n. ſunt mali hitꝰ ex eo ꝙ retrahūt a bene agendo. ⁊ quātū ad huiuſmodi habitus dicit ꝙ ipſi homines ſibi pſis ſunt cauſe: vt ſiāt tales. i. nō diligētes ad bene operādū ꝑ hoc ꝙ viuūt remiſſe. i. abſqꝫ conatu ad bonas operationes. Alij aūt habitus mali ſunt ꝑ quos aliqs inclinat̄ ad male agēduꝫ ſiue hoc ſit in nocumētū alioꝝ ſiue in propriā deordinationē. Et quātū ad hoc dicit ꝙ hoīes ſibiipſis ſunt cā ꝙ ſunt iniuſti: inquātū mala faciūt alijs: ⁊ incōtinētes inquātū vitam ſuā ducūt in ſuperfluis potibus: ⁊ in alijs huiuſmodi: que ad delectabilia tactus pertinent. Deinde cum dicit.

De diſpōne hoīs q̄ eſt ex parte corpis.

T. c. 7. ⁊ 20

lec. vltia De diſpōne q̄ eſt ex parte aie q̄ ꝑinus dē.

Q. hoīes ſūt ſibiipſis cā maloꝝ habituū. Duplices ſūt habitꝰ mali.

¶ Que eniꝫ circa ſingula operationes tales faciunt. Hoc aūt manifeſtum ex meditantibus ad quācunqꝫ agoniam vel opationem. Perficiunt enim operātes. Ignorare quidem igitur quoniā ex operari circa ſingula habitus fiunt pene inſenſibilis.

Le. are. ¶ Nā quales ſunt actus cuiuſqꝫ: talis idem ⁊ ipſe euadit: qḋ in oībus ſtudijs exercitationibuſqꝫ cōſpicitur. Ignorare igit̄ qḋ ex actibus habitus ſiūt nimiū hebetis eſt.

Argu. ¶ Operationes. n. q̄ ſūt circa ſingula tales efficiūt. Quod quidē ex ijs patet q cuius ludo vel actui ſtudent: Perſeuerāt enim in operādo. Ignorare igit̄ ex opationibꝰ que ſiūt circa res ſingulas hitꝰ ipſos emergē nimiū hebetis hoīs ē.

S. Tho.

Ex opōnibus gñant habitus. Exempla ad hoc.

¶ Probat ꝓpoſitū. Et ꝑ ꝑ ſile i alijs. videmꝰ. n. ꝙ i ſingulis opōnes faciūt tales. i. diſpōnes ad ſilia operāda. ⁊ iſtō manifeſtū ē ex illis q ſtudēt ⁊ operā dāt ad qḋcūqꝫ exercitiū. puta lucte vel militie aut quācūqꝫ opationē. Oēs. n. ex h̄ qḋ operāt̄ multotiēs ſiūt tales: vt poſſint ſilia pfecte facē cū ḡ h̄ videmꝰ ꝯtigē i oibꝰ. h̄ vꝫ eſſe hoīs q̄ſi ſenſu carētis qḋ ignoraret ex operationibus habitus gñari. ¶ 2ꝰ ibi.

¶ Adhuc aūt irrōnabile iniuſta faciētem nō velle iniuſtū eſſe: aut ſtuprantē incōtinēteꝫ. Si aūt nō ignorans aliqs opatur ex quibus erit iniuſtus volens iniuſtus vtiqꝫ erit.

Le. arē. ¶ Abſurdum etiam dicere iniuriantem nolle eſſe iniuſtū: neq̧ flagitia patrātem flagitioſum. Quod ſi q̄s nō ignorās agit ea ex q̄bus erit iniuſtus voluntarie erit iniuſtus.

Argir. ¶ Preterea metas rōnis egreditur. Iniurias facientē hoīe3 aut intēperate agētē nolle ſe iniuſtum aut intēperatū eē. Quod ſi quis non ignorans agit ea ex quibus erit iniuſtus. Is ſua ſponte erit iniuſtus.

S. Tho.

Qꝙ malorū habitu3 ꝑſio voluntaria ſit. Rō. ¶ Oſtēdit idē rōne ſumpta ex ordine actus ad habitū. Si enī aliq̄s vult aliquā cām ex qua ſcit ſequi talē effectū cōſequēs eſt ꝙ velit illū effectū: ⁊ q̄uis forte nō velit illum effectū ſm ſe. potius tñ vult illū effectū eſſe ꝗ̄ cauſa nō ſit. Sicut ſi q̄s velit ambulare ī eſtu preſciēs ſe ſudaturū. ꝯñs eſt ꝙ velit ſudare. Q̄uis.n. hoc ſꝫ ſe nō velit. vult tamē potius ſudorē pati ꝗ̄ ab itinere abſtinere. Nihil.n. prohibet aliqd nō eē ſm ſe volūtariū: qḋ tñ eſt volūtariū propter aliud: ſicut potio amara ꝓꝑ ſanitatē. Aliter aūt eēt ſi hō neſciret ꝙ talis effect⁹ ſequeret̄ ex tali cā. Puta ſi aliquis ambulās in via incidit in latrones non efficitur hoc volūtariū. quia nō fuit preſcitū. Manifeſtū eſt aūt ꝙ homines iniuſta faciētes fiunt iniuſti. ⁊ ſtupra cōmittētes fiunt incōtinētes. Ergo irrationabile eſt ꝙ q̄s velit iniuſta facere. ⁊ tñ non velit eſſe iniuſtus: aut velit ſtupra facere. ⁊ non velit eē incōtinēs. Et manifeſtū eſt ꝙ ſi nō ignorans operatur voluntarie illa ex quibus ſequitur ꝙ ſit iniuſt⁹: voluntarie erit iniuſtus. ¶ Deinde cum dicit.

Operans voluntarie ea ex q̄bus fit iniuſt⁹ voluntarie iniuſtus ē.

¶ Nō tñ ſi velit iniuſtus exiſtēs requieſcet ⁊ erit iuſtus. Non.n. qui egrotat ſanus. Et ſi ſic cōtingit volēs egrotat incōtinēter viuēs ⁊ inobediēs medicis. Tūc qdē igitur lerat ei nō egrotare. Emiſſo aūt nō adhuc. Quē admodū neq̧ dimittenti lapidē adhuc ipſ poſſibile reſumere: ſed tamen in ipſo mittere ⁊ ꝓijcere. Principiū.n. in ipſo. ſic autē ⁊ iniuſto ⁊ incontinenti. Ex principio qdē3 inerat tales nō fieri propter quod volētes ſunt. Factis autem nō adhuc ineſt nō eſſe.

Le. arē. ¶ Nec tñ ſi velit iniuſtus ceſſabit iniuſtitia: ac iuſtus fiet. Non.n. egrotans ſanus fit ⁊ ſi ita cōtingat: vt ſponte egrotaret ꝑ incōtinētiā atq̧ laſciuiā preceptis medicoꝝ aduerſatus. Tūc ergo licebat illi nō egrotare: ſed nūc nō amplius licet: quēadmodū nec emiſſum lapidem quis retinere pōt. fuit tamē in illo capere ipſm: atq̧ emittere. Principiū enim in ipſo. Sic iniuſto ⁊ flagitioſo: licebat ab initio talis non eſſe: et quo fit vt volens delinquat: ſed poſtꝗ̄ talis factus eſt: non licet poſtea ſibi talis non eſſe.

Argir. ¶ Non tñ ſi vult cū eſt iniuſtus, deſinet eſſe talis ac iuſtus erit. Nec.n. qui egrotat ſi vult erit ſanus. Et forte ſua ſpōte egrotat ſi incōtinēter viuebat ⁊ ꝓcepta medicoꝝ negligebat. Tūc igit̄ licebat ipſi nō egrotare. Sed poſtea ꝗ̄ valitudinē ꝑdidit ſuā nō licet. Sicē neq̧ fit vt q̄ſq̧ reſumat lapidem quē ꝓiecit. Erat tñ in ipſo ſitum ſumere ipſm atq̧ ꝓijcere. Principiū.n. erat in ipſo. Mō eodē ⁊ iniuſto ⁊ intēꝑanti licebat qdē ab initio talē nō fore. Q̄re ꝓꝑ ſua ſpōte ē talis. Sꝫ poſtea ꝗ̄ talis eſt fact⁹: nō lꝫ: ipſi nō eē talē.

S. Tho.

Qꝙ habitus mali nō ſb iacēt huānevolūtati poſtꝗ̄ gn̄ati fuere. ¶ Oſtendit ꝙ habit⁹ mali nō ſubiacēt volūtati: poſtꝗ̄ ſūt gn̄ati. Et dicit. Nō ideo: q2 volūtarie ſit aliq̄s iniuſtus q̄ñ cūq̧ volet deſinet eē iniuſtus ⁊ fiet iuſtus. Et h̄ ꝓbat per ſile in diſpōnib⁹ corꝑalib⁹. Si.n. ſit aliq̄s qui quū ſan⁹ eēt volēs in egritudinē incidat ꝑ hoc qḋ viuit incōtinēter vivēdo. ſ. imoderato cibo ⁊ potu ⁊ nō obediēdo medicis a principio erat in ꝑtāte nō egrotare. Sꝫ poſtꝗ̄ emiſit actionē ſumpto iam ſuꝑfluo aut nociuo cibo non adhuc eſt in poteſtate eius vt nō egrotet. Sicut ille q ꝓijcit lapide3: pōt nō ꝓijcere. non tñ in ptāte eius eſt ꝙ reſumat quādo proiecit. Et tñ dicimus ꝙ emittere vel ꝓijcere lapidē ſit ī hoīs ptāte. q2 a pri⁹ in ptāte hoīs erat. Sic ē ⁊ de habitib⁹ vitioꝝ. q2 a pri⁹ ī ptāte hoīs ē ꝙ nō fiat iniuſtus vel incōtinēs. Unde dicimus ꝙ hoīes volētes ſunt iniuſti ⁊ incōtinētes: q̄uis poſtꝗ̄ facti ſīt tales nō adhuc ſit in eoꝝ poteſtate. vt. ſ. ſtatī deſināt eē iniuſti vel incōtinētes. ſed ad h̄ reqrit̄ magnū ſtudiū ⁊ exercitiū. ¶ Deinde cū dicit. Nota

¶ Nō ſolū aīe malitie volūtarie ſunt: ſed quibuſdam ⁊ que corpis quos ⁊ increpamus. Propter naturā.n. qdē turpes nullus increpat: ſed eos q ꝓꝑ deſidiā ⁊ negligētiam. Silr̄ aūt ⁊ circa ībecillitatē ⁊ turpitudinē ⁊ orbitatē. Nullus.n. vtiq̧ ī proꝑabit ceco natura vel ex īfirmitate: vel ex plaga: ſꝫ magis miſerebit̄. Eū aūt q ex vini potatiōe: vel alia incōtinētia oīs vtiq̧ increpabit. Earu3 aūt q̄ circa corpus malitiarū q̄ in nobis: increpātur: q̄ aūt nō in nobis: nō: ſi aūt ſic ⁊ ī alijs q̄ icrepātur malitie ī nobis vtiq̧ erūt.

Le. arē. ¶ Nec ſolū animi vitia volūtaria ſunt: ſed interdum ēt corporis que certe carpimus ⁊ increpamus. Nā qui nā deformes ſunt eos nemo repꝛehēdit: ſed eos qui ꝑ negligētiam atq̧ incuriā tales ſunt. Idē facimus circa imbecillitate3 ⁊ turpitudinē ⁊ cecitatē. Nemo increpat cecū nā aut egritudine: aut vulnere: ſed magis miſeretur. Q̄ ſi ꝓꝑ ebrietatem aut aliam euiſmodi cauſam cecus fiat: omnes increpāt. Uitia igit̄ corporis que in nr̄a ſunt ptāte culpantur q̄ non ſunt nō culpātur. Id ſi ita eſt: in alijs quoq̧ vitia que culpantur: in noſtra ſunt poteſtate.

Argir. ¶ Nō ſolū aūt animi vitia nr̄a ſpōte fiūt: ſed corporis etiā interdū a nōnullis identidē cōparātur. Quos qdē ⁊ increpamus. Eos.n. q natura ſunt turpes repꝛehēdit profecto nemo: ſed eos q ꝑ inertiā: tales atq̧ ocij ī curia ſerit. Idem ⁊ circa imbecillitatē euenire conſtat: ⁊ cum quiſpiā mēbris eſt captus. Nemo nāq̧ exꝓrobrabit cuiq̄ idipſū ſi ſit aut natura: aut egritudine aut vulnere cecus ſed potius miſerebit̄. Quod ſi ebrietate vel aliquo alio flagitio captus ſit oculis: oēs vtiq̧ carpēt ac increpabūt. Uitia igit̄ corporis ea qdē que in nr̄a ſunt poteſtate repꝛehēdūtur. Ea v̄o q̄ ñ ſunt nō increpant̄. Hec cū ita ſint ⁊ in ceteris ea vitia q̄ increpant̄ noſtra in poteſtate ſunt collocata.

S. Tho.

¶ Oſtēdit ꝑ ſilitudinē corꝑaliū defectuū ꝙ habit⁹ vitioſi ſunt volūtarij. Et dicit ꝙ nō ſolū malitie aīe ſunt voluntarie: ſed in q̄buſdā defectus corꝑales. Et tales hoīes iuſte increpamus. Nullus.n. iuſte increpat eos q ſunt turpes naturaliter. ſed ſolū eos q ſunt turpes ꝓpter aliquā negligētiā debiti cultus. Silr̄ ſe habent debilitates aut cecitates. Nullus enim iuſte improꝑabit ei q eſt cecus a natiuitate vel ex īfirmitate vel ex aliq̄ plaga qḋ nō eſt volūtariū. Sꝫ ꝓꝑ h̄ hoīes magis miſerent̄ eoꝝ. Et ſic pꝫ ꝙ malitiarū ⁊ defectuū corꝑaliū illi increpant̄ q ſunt in ptāte nr̄a. Unde manifeſtū eſt ꝙ in alijs. i. in his que pertinēt ad aīam malitie. i. habit⁹ vitioſi ī nr̄a poteſtate exiſtūt. Lec. xiij.

Qꝙ habitus mali ſunt voluntarij alia rō q̄ ſ mit. De corporalibus defectibus increpātie vigent.

SI autem quis dicat quonia3 oēs deſiderāt apparēs bonū: fantaſie aūt nō dn̄i: ſed qualiſcūq̧ vnuſq̄ſq̧ eſt talis ⁊ finis videtur ei.

Le. are. ¶ Q̄ŏ ſiqͣs dixerit oēs affectaꝛ id qŏ apparet bonū ſ3 ipſiꝰ apparētie dn̄os nō eē: ſed qͥlis qſq3 eſt: talē illi finē videri.

Argu. ¶ Sed fortaſſe quiſpiā dicet vniuerſos quidem hoīes id affectare ſemp qŏ bonū apparet: ipſius tn̄ apparentie dominos ipſos non eſſe. Sed qualis tandem vnuſquiſq3 eſt talem ꝛ finem ipſi videri.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ʒ ph̄s excluſit radicē ponentium malitiam nō eſſe voluntariam ex parte diſpōnis inclinātis appetitū: hic excludit aliam radicē ex pte virtutis cognoſcitiue. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit dictam radicē. Scđo excludit eam. ibi. (Siqdem igiꝛ ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ ꝯſiderādum eſt ꝙ bonū mouet appetitū: inq̄ʒtum eſt appꝛehēſum. Sicut enim appetitus ſeu iclinatio nālis ſequiꝛ formam nālr inherentem. ita appetitꝰ aīalis ſequiꝛ formā appꝛehēſam. Ad hoc igiꝛ ꝙ aliqd appetaꝛ perrīgiꝛ qŏ appꝛehēdatur vt bonū. Et inde eſt qŏ vnuſqſq3 deſiderat id qŏ apparet ſibi eſſe bonū. Poteſt ergo aliqs dicere ꝙ hoc nō eſt in poteſtate noſtra ꝙ ħ videaꝛ vel appeat nobis bonū3. Quia non ſumus dn̄i fantaſie. i. apparitionis vel viſionis. Sed qualis eſt vnuſqſq3 talis finis videꝛ ei. i. tale aliqd videꝛ ei appetēdum q̄ſi bonum ꝛ finis. Scđm. n. ꝓpriā formā eſt aliqd vnicuiq3 ꝯueniēs: ſicut igni ferri ſurſum. ꝛ terre ferri ad mediū. Et ſic ēt videmus in aīalibꝰ ꝙ vnūqŏq3 aīal appetit aliqd tanq̄ʒ bonū3 ꝛ finē ſm̄ diſpoſitionē ſue nāe. Vñ diuerſa aīalia hn̄t diuerſos actꝰ ꝛ opōnis. quāuis oīa aīalia vnius ſpēi hēant ſiles motus ꝛ opationes. In ſpecie aūt humana inueniunꝛ diuerſi hn̄tes diuerſos morꝰ ꝛ opationes. Vñ eſtimauerūt aliqui ħ eſſe ꝓpter nālem diſpōnē: ꝓpter quā videꝛ huic hoc bonū: aliq̄ vo illud. ita ꝙ ħ non ſubiaceat hoīum dn̄io ſiue ptāti. ¶ Deinde cum dicit.

Obiectio.

Bonum mouet appetitū ꝓut eſt appꝛehēſum.

Vnuſqſq3 deſiderat id qŏ appet ſibi bonum. Qualis vnuſqſq3 ē talis finis videꝛ ei.

Aīalia oīa eiuſdem ſpēi habēt ſiles opationes ꝓter hoīes.

¶ Siqdē igiꝛ ſibi vnuſqſq3 hitus qualiter ē cauſa ꝛ fantaſie erit qualiter cauſa ipſe.

Le. are. ¶ Siquis ſui habitꝰ quodāmodo cā ipſe ſibi eſt: ꝛ apparentie certe erit idem ipſe quodāmodo ſibi cauſa.

Argu. ¶ At ſi habitus ipſius aliquo modo ſibi quiſq3 eſt cā: erit ꝛ apparentie ipſe ſibi quodāmodo cauſa.

S. Tho.

Exemplo ¶ Excludit radicē3 p̄dictā. Et circa ħ tria facit. Primo ponit rōnem remouētem qŏ dcm̄ eſt. Scđo incōtrarium ſubdit ſolonē interimētem. ibi. (Si aūt nullus ꝛc̄.) Tertio improbat eā. ibi. (Si vtiq3 hec ſit vera.) ¶ Circa p̄ᵐ ꝯſiderādum eſt ꝙ aliqd pōt alicui bonū apparere dupl̄r. Vnoꝰ in vlī. q. ſpeculatiua q̄dā ꝯſideratione. Et hŏ iudiciū3 de bono nō ꝯſequiꝛ aliquā particularē3 diſpōnem. ſ3 vlem vim rōnis ſillogiʒātis in opōnibꝰ: ſicut ꝛ in his que ſunt a nā. Sed qꝛ opabilia ſunt ꝯtingētia: non cogiꝛ ratio ad aſſentiendū huic vel illi: ſicut accidit in demrātiuis. ſed in ptāte hēt hō ꝙ aſſentiat vni vel alij parti ꝯdictionis ſic̄ accidit in oībꝰ opabilibꝰ: ꝛ maxime circa opabilia in qbꝰ plurima attēdunꝛ: ſm̄ quoꝝ q̄lʒ aliqd pōt iudicari bonū3. Alio mō pōt aliqd apparere bonū alicui. q. practica cognitiōe per cōparationē ad opus. Et de hŏ iudicio nūc ph̄s loquitur: ꝙ qdē pōt ſuper aliquo ferri qŏ ſit bonū dupl̄r. Vnoꝰ vt aliqd videaꝛ alicui ſimpl̄r ꝛ ſm̄ ſe bonū: ꝛ hoc videꝛ bonum ſm̄ rōnem finis. Alio aūt mō vt videaꝛ aliqd alicui bonum nō ſimpl̄r ꝛ ſm̄ ſe: ſ3 ꝓut nūc. Cum aūt appetitus inclineꝛ in aliqd dupl̄r. Vnoꝰ ſm̄ aīe paſſiones. Alioꝰ ſm̄ habitū. Ex paſſione ꝯtingit ꝙ aliqd iudiceꝛ bonū3 ꝓut nūc. Sicut illi qui timet ſubmerſionē ꝓpter paſſionem timoris videꝛ bonum: vt nūc: ꝙ merces in mare ꝓiciant. ꝛ ꝯcupiſcēti ꝙ fornice. S3 iudiciū quo hŏ iudicat aliqd eē bonū ſm̄ ſe ꝛ ſimpl̄r: ꝓuenit ex inclinatione habitꝰ: ꝛ de ħ nūc agiꝛ. Et ideo dicit eū hŏ aliqualr ſit cā ſui habitꝰ mali ꝓpter ꝯſuetudinē peccandi: vt oñſum eſt: ꝯñs eſt ꝙ ipſe eciā ſit ſibi cā fantaſie ꝯſtāte talē habitū. id eſt apparitionis quā ſibi videꝛ hoc eſſe ſm̄ ſe bonū. ¶ Deinde cum dicit.

Q̄ aliqd pōt apparere alicui bonū dupl̄r. Primus modus.

Scđs modus.

Bonū dupliciter.

Q̄ appetitus iclinaꝛ in bonum dupl̄r. ſ. ſ3 paſſionē ꝛ ſm̄ hitum

¶ Si aūt nullus ſibi cauſa eius quod eſt male facere: ſed ꝓpter ignorātiā finis hec operatur p hec eriſtimās ſibi optimū fore: finis aūt deſideriū non ſpontaneum: ſed innaſci oportet: queādmodū viſum habētem quo iudicat bene. ꝛ qŏ ſm̄ veritatē bonum deſiderabit. ꝛ eſt bene natꝰ cui hoc bonū inatū3 ē. Qŏ. n. maximū ꝛ optimū ꝛ qŏ ab alio nō poſſibile accipe neq3 diſcere: ſed quale innatū ē tale hēbit ꝛ qdē bn̄ ꝛ optime hoc innatū eē: pfecta ꝛ vera erit vtiq3 bona natiuitas.

Le. are. ¶ Sin aūt nullus ſibiipſi cā eſt male agendi: ſ3 ꝓpt ignorationem finis ħ agit: putans ſibi optimū eſſe ita facere. affectatio aūt finis non in nr̄a eſt ptāte: ſed ita nā genitos eſſe nos opꝫ: vt tanq̄ʒ intuitū ad diſcernēdum optima: ꝛ ad expetēdum verꝫ bonū hēamus. Atqui ille generoſus eſt cui hoc a nā exiſtit. Rem enim optimā atq3 pulcherrimā: quā nec ab alio accipe: neq3 diſcere poteſꝛ. qualis a natura eſt inſtituta: talem habebit. Atq3 ita natum eſſe: ea demum perfecta ꝛ verā eſt generoſitas.

Argu. ¶ Sin vo nemo eſt ſibi mala agendi cā: ſed hec ob ignorationem finis ipſius agit: putans p ea ſe ſūmum bonū3 ꝯſecuturū. Affectatioq3 finis nō in nr̄a eſt poteſtate: ſ3 ita natum eſſe opꝫ vt hēat quaſi viſum: quo qdē recte diſcernat ꝛ id expetat qŏ vere eſt bonū. Atq3 is eſt ingenio bono cui id ipſum bene ſeſe habet nā: id enim qŏ maximū eſt atq3 pulcherrimum: ꝛ qŏ fieri non pōt vt ab alio accipiat. atq3 diſcat habebit qualem dicimus nālem aptitudinem ꝛ ingenitum acumen. Atq3 hoc recte natura beneq3 ortū3 eſſe. iſa eſt habilitas perfecta veraq3 nature.

S. Tho.

Inſtantia ꝯtradicta. ¶ Ponit reſponſionē3 aduerſarij interimētis qŏ dcm̄ eſt. Et dicit ꝙ forte aliqs poneret ꝙ nullus eſt ſibi cauſa ꝙ male faciat. Sed ħ facit vnuſqſq3 ꝓpter ignorātiā finis: inq̄ʒtū. ſ. eſtimat optimū aliqd ꝯſequi per id qŏ male opaꝛ. Q̄ aūt aliqs deſiderat debitū finē: non ꝓuenit hoī ꝓpria ſpōte: ſ3 opꝫ ꝙ ex ſua natiuitate ħ ei ꝯueniat vt. ſ. ſicut hŏ viſū3 exterio: ē quo hō bene iudicat colores hʒ ex ſua natiuitate. ita ēt ex ſua natiuitate hēat bonam diſpōnem iterioris viſus quo bn̄ iudicet: ꝛ deſideret id qŏ eſt ſm̄ veritatē bonū. Et ſic ille dicēdus erit bonā natiuitatē hn̄s: cui p̄dictū iudiciū3 inditū eſt ex ſua natiuitate. Illa. n. videꝛ eſſe ꝑfecta ꝛ vere bona natiuitas per quā hoī bn̄ ꝛ optime inaſciꝛ illud qŏ eſt maximū ꝛ optimū: ꝛ qŏ non pōt hŏ alterꝰ auxilio vel diſciplina accipe: ſ3 opꝫ ꝙ tale id hēat q̄le inditū eſt ſibi a nā. Ergo ꝙ hŏ hoc bn̄ hēat ex ſua natiuitate duplici de cā reddit natiuitatē laudabilē. Vnoꝰ ꝓpter excellētiam hnꝰ boni. Alioꝰ ꝓpter impoſſibilitatem. aliter acqrēdi. ¶ Cōſiderādum eſt aūt ꝙ hec videꝛ eē poſitio quorūdā mathematicoꝝ ponētiū3 ꝙ hŏ in ſua natiuitate diſponiꝛ ex v̄tute celeſtiū corpoꝝ: vt ħ vel illud agat. Quā qdē poſitionē Ap. in libro de aīa attribuit his qui nō ponebant differenter ſenſum ꝛ itellectū. Si. n. aliqs dicat: ſicut ſol dī. Talis eſt volūtas hoīꝰ: quales inducit pater viroꝝ deorūq3. i. celū vel ſol: ꝯñs erit ꝙ volūtas ꝛ ratio in qua eſt voluntas: ſit aliqd corpeum: ſicut eſt ſenſus. Nō. n. eſt poſſibile ꝙ id qŏ in ſe eſt incorpeum a corpe moueaꝛ. Et ſic intellectus ꝛ volūtas habebunt organū corpale. ꝛ in nullo differēt a ſenſu ꝛ appetitu ſenſitiuo. Vñ ꝛ hic ſilitudinem ponit viſus ſenſitiui: ꝛ viſus quo rem iudicat. Eſt ergo dicendū ꝙ ex celeſtibꝰ corpibꝰ pōt aliqua diſpoſitio cauſari

De duplici viſu iteriori vʒ ꝛ exteriori.

Que dicatur bōa natiuitas.

De pōne mathematicoꝝ ponētium ꝙ hŏ ex ſua natiuitate diſponitur ex virtute celeſtiū corpoꝝ vt hoc vel illŏ agat Ariſtote.

Improbatio pōnis predicte.

Quid hõ̃ bẽat ꝛ im/ preſſione · corpoꝝ ce/ leſtiũ ꝛ ꝗd non.

in humano corpe: ex qua inclinatur appetitus ſenſitiuus. cuius motus eſt paſſio aie. Un̄ ex iclinatione corpoꝝ cele/ ſtium nõ hꝫ inclinationẽ ad h̄ ꝙ iudicet aliqd eſſe bonuꝫ ſimplr̄ ꝛ ſm̄ ſe: ſicut ꝑ habitũ electiuuꝫ ṽtutis ꝛ malitie: ſꝫ ad iudicãdum aliqd eſſe bonũ: vt nũc ſicut per paſſioneꝫ. Et idẽ dõm eſt de iclinatiõe que accidit ex cõplexione cor/ poris. Nũc ṽo nõ agiť de iudicio q̄ iudicať aliqd bonum

Le. 3. ex paſſione: q2 volũtas põt h̄ nõ ꝯſequi: vt dcm̄ eſt: ſꝫ de iu dicio quo iudicať aliqd eſſe bonũ per habitũ. Un̄ iſta rñ/ ſio nõ excludit Ariſtotelis rõnem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si vtiqꝫ hec ſunt vera qd magis virtus q̄ꝫ malitia erit volũtarium. Ambobus eni ſilr̄ ꝛ bono ꝛ malo finis natura vel qualitercũqꝫ videtur ꝛ iacet. Reliqua aũt ad hoc referen tes opantur qualitercunqꝫ. Siue finis vtiqꝫ nõ natura vnicuiqꝫ videtur qualitercũqꝫ: ſꝫ qui ꝛ apud ip̄m eſt ſiue finis nãlis. In reli/ qua aũt bonum operando volũtarie ſtudio ſum virtus volũtariuꝫ eſt nihilomin⁹ ꝛ ma litia volũtarium vtiqꝫ erit. Similr̄ eni ꝛ ma lo exiſtit quod ꝑpter ipſum in operationi/ bus ꝛ in fine. Si igitur quẽadmodum dici/ tur volũtarie ſunt virtutes etenim habituuꝫ cõcauſe qualr̄ ipſi ſumus. ꝛ in quales quoſ/ dam qdem exiſtendo finẽ talem ponim⁹ vo luntarie ꝛ malitie vtiqꝫ erũt. Similr̄ enim.

Le. are. ℭ Hec igiť ſi vera ſunt qd magis ṽtus q̄ꝫ vitium erit volũ/ tarium. Utriqꝫ.n. eodẽ modo ꝛ bono ꝛ malo finis nã exiſt vel vtcũqꝫ tñ videť ita iacet. Reliqua ṽo ad hec referẽtes vtcũqꝫ agunt. Siue igiť finis non nã cuiqꝫ qualiſcũqꝫ ap paret: ſed ꝑter hoc aliqs eſt: ſiue finis qdẽ: ipſe nãlis eſt. ſꝫ q2 in aliis agẽdis: ſtudioſus volũtarie agit: ṽtus volũta/ ria eſt: nihilominus ꝛ vitia erunt volũtaria. Nã vt illa bo no ſic iſta malo: per ſeip̄m exiſtunt: ſi nõ in fine: at in reb⁹ agendis. Si itaqꝫ vt dĩ virtutes voluntarie ſunt: q2 habi/ tuum noſtroꝝ noſipſi quodãmodo cauſa ſumus. ꝛ qua les ſumus ipſi: talem ponimus finem ꝛ vitia certe volun/ taria erunt. Nam ſimilis in vtriſqꝫ ratio eſt.

Argu. ℭ Si igiť hec vera ſunt: cur magis ṽtus ſponte nr̃a q̄ꝫ vi/ tium cõparabiť. Ambobus.n. ſilr̄ tã bono q̄ꝫ malo finis ipſe nã aut quouis mõ videť ac poniť. Cetera autem agũt quouis mõ: ea ip̄a referentes ad illum. Siue igiť finis nõ nã tale vnicuiqꝫ videať: ſed ſit aliqd ẽt apud ip̄m: ſiue qui dem finis ſit nãlis cuꝫ ſua ſpõte vir ſtudioſus cetera agat. ꝛ virtus ſponte cõpareť atqꝫ acquiratur: vitium quoqꝫ nõ minus cõparabiť ſponte. Eſt.n. ſimilr̄ ꝛ malo facultas in actib⁹: etiã ſi nulla ſit in fine ptãs. Si igiť vt dĩ nr̃a ſponte cõparanť ṽtutes (ipſoꝝ.n. habituuꝫ noſipſi cauſe quodã/ mõ ſumus: finẽqꝫ talez ex eo ponimus: q2 nos tales ſum⁹) vitia quoqꝫ ab hoĩb⁹ acqrentur. Siſea.n. ſubeũt modos.

S. Tho.

Reſpõſio ad inſtãtiã ℭ Excludit ꝑdictam rñſionem ex ſuppõne eoꝝ que aduer ſarius ſupponebat. Supponebat.n. ꝙ ṽtus eſt qõdaꝫ vo/ lũtarium: qõ de malitia negabãt. Et ideo reſumens ea q̄ dicta ſunt que vſqꝫ huc ſuſpenduntť dicit ꝙ ſi iſta ſunt ve/ ra. ſ. ꝙ deſiderium finis inſit hoĩ a nã dicit ꝙ nõ eſt maior rõ quare magis ṽtus q̄ꝫ malitia ſit volũtariũ. Siĉ enim ra/ tio eſt ꝙ ambobus. ſ. virtuoſo ꝛ vitioſo inſit finis a nã. vel qualitercũqꝫ aliter ei videať quãtum ad appꝛehẽſionem: ꝛ adiaceat q̄ꝫtum ad appetitũ. Et q̄ꝫuis operatio ṽtutis ꝛ

Opõ ṽtu/ tis ꝛ vitij ẽ ẽt circa ea

vitij nõ ſolum ſit circa finẽ: ſꝫ etiam circa ea que ſunt ad fi nem: ſed tñ reliqua. i. ea que ſunt ad finem hoĩes operanť que ſunt ad finem.

referẽdo ad finẽ non a nã: ſed qualitercũqꝫ eis videť. Si/ ue ergo dicať ꝙ finis nõ videť vnicuiqꝫ eſſe talis a nã. ſed apud ip̄m eſt. i. in ptãte eius vt inhereat tali vel tali fini: ſi/ ue etiam finis nãlis ſit: ꝛ in reliquis opando hõ fiat volun tarie virtuoſus: virtus tñ erit volũtaria. Et ſimilr̄ malitia q2 ſilr̄ ꝛ vitioſo cõpetit id qõ eſt ꝑpter finem in opationi/ bus. ſicut ꝛ ṽtuoſo. quẽadmodum ꝛ ſilr̄ ſe habent in fine: ſicut ſupra oñſum eſt. Ergo ſi ṽtutes ſunt volũtarie: ex eo ꝙ nos ſumus cauſe habituuꝫ: ex qb⁹ diſponimur ad h̄ ꝙ talem finẽ ponamus: ſeqtur ꝙ etiam malitie ſunt volũta/ rie: q2 ſilis ratio eſt de vtriſqꝫ. ℭ Deinde cum dicit.

Qz mali/ tia volũta/ ria eſt ſicut ꝛ virtus.

ℭ Cõiter qdẽ igitur de virtutib⁹ dictũ eſt no/ bis ꝛ genus typo qm̄ medietates ſunt ꝛ qm̄ habitus ꝛ a qb⁹ fiunt qm̄ haꝝ opatiue ꝛ ſm̄ ſeipſas: ꝛ qm̄ in nobis ꝛ volũtarie ſint vtiqꝫ vt recta ratio ꝑcipiet. Non ſimilr̄ aũt opera tiones volũtarie ſunt ꝛ habitus. Opationũ qdem enim a ꝑncipio vſqꝫ ad finem dñi ſu/ mus ſcientes que ſm̄ ſingula. Habituũ aũt principij eoꝝ. Que ſm̄ ſingula aũt adiectio non cognita: quẽadmodum in egrotationi bus. Sed qm̄ in nobis erat ſic vel nõ ſic vti propter hoc voluntarij.

Le. are. ℭ De ṽtutibus ergo nobis cõiter dcm̄ ſit: ꝛ genere qõ me/ diocritates quedã ꝛ qõ habitus ex qb⁹ fiunt: eadẽ quoqꝫ operanť: ꝛ qõ volũtarij ſunt ꝛ in nobis atqꝫ ita vt recta di ctat rõ. Sed habitus qdẽ non ita vt actus volũtarij ſunt: q2 actuum noſtroꝝ ab ipſo initio vſqꝫ ad finem dñi ſum⁹: ac ſingula nouimus. Habitum ṽo ab initio cognoſcim⁹: at ſingula que poſtea addimus: ceu in aduerſa valitudi/ ne ignoꝛamus. Sed ideo voluntarij dicitur habitus: qõ in nobis erat hoc vel illo modo vti.

Argu. ℭ Cõmuniter igiť dcm̄ eſt de ṽtutibus: ꝛ genus ip̄m figu/ ra: mediocritates inquã ip̄as eſſe ac habitus: ꝛ a qb⁹ fiunt: ꝛ ꝑncipia eſſe illa per ſe agẽdi: noſtraqꝫ in poteſtate collo/ catas eſſe: ꝛ nr̃a fieri ſponte: atqꝫ ita vt ipſa recta rõ iubet. Ueꝝ nõ ſimulr̄ noſtra ſpõte actus ac habit⁹ fiunt. Actuuꝫ enim a ꝑncipio vſqꝫ ad finem dñi ſumus ipſi ſingula co/ gnoſcẽtes: habituum ṽo ꝑncipij. Singuloꝝ autem addi tio non eſt nota quẽadmodum ꝛ in aduerſa ſit valitudi/ ne. Sed noſtra ſponte ideo fiunt: q2 noſtra erat in poteſta te ſic aut non ſic agere atqꝫ vti.

S. Tho.

Epilogus eoꝝ que de ṽtutib⁹ di/ cta ſunt.

ℭ Epilogat ea que ſupra dcã ſunt. Et ꝑmo oſtendit qd iã dcm̄ ſit de ṽtutib⁹. Scdõ qd reſtat dõm. Dicit ergo ꝑmo. ꝙ dcm̄ eſt de ṽtutibus in cõmuni ꝛ eaꝝ genus typo. i. figu raliter. manifeſtũ eſt. Deinde dcm̄ eſt ꝙ ſunt medietates: qõ ꝑtinet ad genus ꝑpinquũ: ꝛ ꝙ ſunt habitus: qõ perti/ net ad genus remotũ ſub quo ꝛ ꝯtinenť vitia. Dcm̄ eſt ẽt ꝙ eaſdẽ opationes generant ex qbus cauſanť. Dcm̄ eſt ẽt ꝙ ſunt in poteſtate nr̃a: ꝛ ꝙ ſequunť rectam rõnem: ꝛ ꝙ aĺr ſunt volũtarie operationes q̄ꝫ habitus: q2 nos ſumus dñi operationum a ꝑn° vſqꝫ ad finem: dũmodo ſciamus circũſtantias ſingulares. Sed dñi habituum nõ ſumus a ꝑn°. Poſtmodum autẽ nobis ignoꝛantibus per ſingulas operationes adijcitur aliqd in generatione habituũ. Si/ cut etiam accidit in egritudinib⁹ creatis ex volũtarijs acti/ bus: vt ſupra dcm̄ eſt. Sed q2 a ꝑncipio erat in poteſtate noſtra: vt ſic vel nõ ſic ageremus ꝑpter hoc ipſi habitus dicuntur voluntarij. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Reſumẽtes itaqꝫ de vnaq̄qꝫ dicem⁹ que

ſunt ⁊ circa qualia ⁊ qualr. Simul autē erit manifeſtū ⁊ quot ſūt. Et pmū de fortitudīe.

Le. are. ℭ Reſumētes igr: de ſingulis dicam⁹ ꝟtutib⁹: ⁊ q̄lis queq͡ʒ ſit: ⁊ circa qd ⁊ q̄uo. Ex quo illud ēt apparebit quot ꝟtutes ſunt: ac pmo de fortitudīe dicere ordiamur.

Argir. ℭ At nūc repetētes de ſingulis dicam⁹ ꝟtutib⁹ quenā ſint ⁊ circa que verſenf: ⁊ quo ēt mō. Ex qb⁹ ⁊ illud ſil' emerget quot ſūt ipe ꝟtutes: atq͡ʒ de fortitudine pmum dicamus.

S. Tho.

ℭ Oſtendit qd reſtat dōm. Et dīc ꝙ opʒ iterato reſumere ꝯſiderationē de ꝟtutibus vt dicamus de vnaquaq͡ʒ qd ſit ⁊ circa qualem mām ⁊ qualr operef. Et ſic manifeſtū erit quot ſunt ꝟtutes. Et pmo dicef de fortitudine.

Lectio. xiiij.

Uoniam quidē igitur medietas eſt circa timores ⁊ audacias iāʒ ⁊ prius dictum eſt.

Le. are. ℭ Mediocritatem eſſe fortitudinem in metuendo ⁊ audendo dcm̄ eſt prius.

Argir. ℭ Fortitudinem itaq͡ʒ circa metus mediocritatem eſſe fiduciaſue perſpicuum iam euaſit.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ʒ determinauit de ꝟtutib⁹ moralib⁹ in cōi. hic incipit dēminare de ſingulis in ſpeciali. Et pͦ determinat de virtutib⁹ que ſunt circa paſſiones iteriores. Scōo de iuſtitia ⁊ iniuſtitia que eſt circa opōnes exteriores in 5ͦ libro. ibi. (De iuſtitia aūt ⁊ iniuſtitia ⁊c̄.) Prima aūt ps diuidif in duas ptes. In pma determinat de ꝟtutib⁹ moralib⁹ que ſunt circa pncipales paſſiones reſpicictes ipam hoīs vitā. Scōo determinat de ꝟtutib⁹ moralib⁹ que ſunt circa q̄ſdā ſecundarias paſſiones reſpicientes exteriora hoīs bona. in 4ͦ libro. ibi. (Dicemus aūt deinceps ⁊c̄.) ℭ Circa pᵐ duo facit. Primo dēminat de fortitudine que eſt circa paſſiones reſpiciētes corruptiua humane vite. Scōo de tēperātia que eſt circa paſſiones reſpiciētes ea qb⁹ humana vita
Lec. 19. ꝯſeruat. ſ. cibos ⁊ venerea. ibi. (Poſt h̄ de temperātia ⁊c̄.)
ℭ Circa pᵐ tria facit. Primo inueſtigat mām fortitudīs.
Lec. 15. Scōo determinat modū opationis ipſius. ibi. (Terribile aūt non in oīb⁹ qdē ⁊c̄.) Tertio determinat quaſdā ꝟtutis ꝓprietates. ibi. (Circa audacias autem ⁊ timores ⁊c̄.) ℭ Circa pᵐ duo facit. Primo reſumit ꝙ manifeſtū eſt ex pmiſſis de mā fortitudinis. ſ. circa q̄s paſſiones ſit. Scōo inq̄rit obiecta illaꝝ paſſionū ſm q̄ circa eas eſt fortitudo.
Lec. 8. ibi. (Timem⁹ aūt ⁊c̄.) Dicit ḡ ꝙ ia. ſ. dcm̄ eſt in. 2. ꝙ for-
Quid eſt fortitudo. titudo ē q̄dā medietas circa timores ⁊ audacias. Importat. n. fortitudo quandā animi firmitatē per quā aīus ꝯſiſtit imobilis ꝯtra periculoꝝ timores. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Timem⁹ aūt. ſ. terribilia. Hec aūt ſunt vt ſimplr dicere mala. Propter qd ⁊ timorē determināt expectationē mali. Timemus igitur oēs mala: puta malam opinionē: inopiam: egritudinem: inimicitiam: mortem.

Le. are. ℭ Metuimus autē illa que terribilia ſunt. Ea vt ſimpliciter dicamus ſunt mala. Itaq͡ʒ metum diffiniunt expectationem mali. Metuimus ergo oīa mala: veluti infamiā: egeſtatem: morbos: inimicitias: mortem.

Argir. ℭ Metuimus aūt ea que terribilia ſūt: atq͡ʒ hec ſimplr dicēdo ſunt mala. Quapp ⁊ veteres metū deffinientes expectationē inquiūt eſſe mali. Metuimus igif oīa mala: vt infamiam: pauptatē: morbos: inimicitias: mortem.

S. Tho.

ℭ Inueſtigat obiecta paſſionum pdictaꝝ ſm ꝙ circa eas eſt fortitudo ⁊ ſpālr ex pte timoris circa quem pncipaliꝰ eſt fortitudo: vt infra dicef. Eadē aūt ſunt obiecta timoris ⁊ audacie. Nam illud idē qd p timorē aliq̄s refugit p audaciam aliꝰ aggredif. ℭ Circa h̄ ergo tria facit. Primo oñdit que ſint obiecta timoris. Scōo oſtēdit circa qd genus boꝝ ſit fortitudo. q: circa timorē mortis. ibi. (Nō. n. circa oīa ⁊c̄.) Tertio oñdit in ſpāli circa cui⁹ mortis timo-
Timoris obiecta. rē ſit fortitudo. ibi. (Uidef autē vtiq͡ʒ ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ pͦ ꝙ terribilia ſunt que timem⁹. q. timoris obiecta. Huiꝰ aūt ſunt vlr quecūq͡ʒ mala. Ui ⁊ phi diffiniūt timorē dicētes
Quid ē timor. ꝙ eſt expectatio mali. Et ſumif hic expectatio cōīter pro quolʒ motu appetit⁹ in aliqd futurū. cū tn̄ expectatio pprie loquēdo non ſit niſi boni. ſicut nec ſpes. Manifeſtum eſt
Que ſūt q̄ timemus. igif ꝙ oēs timemus aliqua mala: vt malā opinionē. i. infamiam que ꝯriaf honeſtati. inopiā ⁊ pauptatē que ꝯrianf bonis fortune exterioris. egritudinē ⁊ inimicitiā ⁊ mortē que ꝯrianf bonis pſonalibus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sed neq͡ʒ circa oīa videf fortis eſſe.

Le. are. ℭ Sed non videf circa hec oīa fortitudo verſari. Nā ſunt quedam que metuere honeſtum ſit.

Argir. ℭ At non circa hec omnia vir fortis eſſe videtur.

S. Tho.

ℭ Oñdit circa quoꝝ maloꝝ timorē ſit fortitudo. Et pmo oñdit circa q̄ nō ſit. Scōo ꝯcludit circa qd ſit. ibi. (Circa q̄lia vtiq͡ʒ terribiliū ⁊c̄.) ℭ Circa pᵐ duo fac. pͦ ꝓponit qd intēdit. ſ. qd fortitudo nō videtur eē circa timorem oium malorum. ℭ Secundo ibi.

ℭ Quedam enim ⁊ oportet timere ⁊ bonū. Qd aūt nō ⁊ malū. Puta malā opionē: q qdē. n. timet: decens dī ⁊ verecundus. Qui aūt nō timet inuerecūdus. Dicif aūt a qbuſdā fortis ſm metaphorā. Hēt. n. aliqd ſilē forti. Impauidus. n. qs eſt ⁊ fortis.

Le. are. ℭ Et non metuere turpe: veluti iſamiam qui timet: humanus ⁊ verecūdus: qui nō timet: impudēs eſt. Dicitur tn̄ a qbuſdam fortis per ſimilitudinem: qd ſimile aliqd habere videatur. Nam ⁊ ipſe fortis impauidus.

Argir. ℭ Sunt. n. nōnulla mala: que qdē metuere opʒ ⁊ honeſtū eſt: ⁊ nō metuere turpe. Infamiā naq͡ʒ qui timet: eſt pbus ⁊ verecūdus: qui nō timet impudēs. Fortis tn̄ trāſlatione dī a qbuſdam: quippe cum aliqd ſimile videatur habere. Eſt enim ⁊ ipſe fortis interritus quidam.

S. Tho.

Qꝙ fortitudo non ſit circa timorē iſamie. ℭ Probat ꝓpoſitū. Et pͦ ꝙ fortitudo nō ſit circa timorem iſamie. Fortis. n. laudaf ex eo ꝙ non timet. Sed q̄dā ſunt que opʒ timē ad bn̄ viuēdū. Et bonū eſt ea timē: inq̄ʒ tum ſcʒ ipe timor nō ſolū necīus eſt ad honeſtatē ꝯſeruādam, ſed ēt ipſe timor eſt qdā honeſtū. Q: aūt aliq̄s non timeat hō mala eſt qdā malum inhoneſtū. Ut pʒ de infamia. Quā qui timet laudaf q̄ſi decēs. i. cōpoſitus in moribus ⁊ verecūdꝰ. Ille aūt qui hō malū nō timet vitupaf
Nō temēs infamiā vituperatur. In aliq̄ tn̄ aſſimilat forti. q̄ſi inuerecūdus. Ergo pʒ qd fortitudo nō eſt circa timorē taliū maloꝝ. Q: ſiq͡ʒ tn̄ ille qui nō timet iſamiā a qbuſdā metaphorice uocaf fortis: q: aſſilaf forti inq̄ʒᵐ ē ipauidus.

ℭ Inopiam autem forſitan non opʒ timere neq͡ʒ egritudinē: neq͡ʒ vlr quecunq͡ʒ non a malitia neq͡ʒ ꝓpter ſeipſum. Sed neq͡ʒ qui circa hec impauidus fortis. Dicimus autē ⁊ hunc ſm ſilitudinē. Quidā. n. in bellicis piculis timidi exiſtētes liberales ſunt: ⁊ ad pecuniaꝝ emiſſionē bene audēter habent.

Le. are. ℭ Nec pauptas forſan metuēda eſt: neq͡ʒ morbus: nec illa vt ſummatim dicā: que neq͡ʒ ab iprobitate: neq͡ʒ a nobis pro-

uenimunt. Nec tñ qui iſta nõ metuit fortis eſt: ſed vocamus hunc fortem per ſimilitudinē. Quidam enim in bellicis periculis meticuloſi: liberales ſunt: τ ad erogandas pecunias: ſat ςbal ent audacie.

Argir. ℭ Paupertatem aũt metuere forſitan nõ opʒ: nec morbũ: nec eius quicq̃ eoꝝ: que nec a vitio: nec a nobiſipſis ꝓue niunt. Nec tñ is eſt fortis: qui hec nõ metuit: ſed hũc etiaʒ fortē ſimilitudine quadã vocamus. Nõnulli.n. homines in bellicis qdem periculis meticuloſi ſunt: liberales autēʒ ſunt τ ad erogandas pecunias animoſe ſe habent.

S. Tho.

Q2 nõ eſt circa timorē paupertatis. Que fruſtra τ q̃ vtiliter timeã tur. Al quam virtutē ptineat nõ timere paupertatem.

ℭ Oñdit ꝙ fortitudo nõ eſt circa timorē paupertatis. Et dic̄ ꝙ paupertatē nõ opʒ timere ꝓut dicebaf de famia. ſʒ neqʒ egritudinē: ſic̄ neqʒ aliqd eoꝝ q̃ nõ ptinēt ad maliciã hominis: cuiꝰ ipſe eſt cã. Fruſtra.n. hõ timet illa q̃ vitare non põt. Hoc igiſ dʒ hõ circa talia timē ne ex ꝓpria malitia in aliqḋ hoꝝ īcidat. Q2 ſic timor vtilis eſt ad iſta vitãda: nõ aũt aliꝫ. Tñ q̃ʒuis iſta nõ oporteat timē: q circa hec eſt ipa/ tidus: nõ vocaſ fortꝫ niſi forte ſm ſilitudinē. Q2 nõ timē paupertatē vꝫ ad aliã virtutē ptinē. ſ. liberalitatē: ex cuius actu aliqui laudanſ: inq̃ʒtum audacter audent pecunias expēdere: q tñ in maiorib' piculis bellicis ſimplr timidi di cunſ. Non ḡ circa timorē inopie eſt fortitudo. ℭ 3ꝰ ibi.

ℭ Neqʒ vtiqʒ ſiqs iniuriã circa pueros: vel vxorē timet vel inuidiam vel aliqd talium. timidus eſt. Neqʒ ſi audet flagella fortis.

Le. are. ℭ Nec etiam qui pro filioꝛuʒ atqʒ vxoris pudicitia metuit aut inuidiam vel aliqd tale timidus eſt: nec certe fortis ſi virgis cedendus non terretur.

Argir. ℭ At neqʒ ſiquis pro filioꝝ atqʒ vxoris pudicitia timet: aut inuidiaʒ metuit: aut aliqd tale timidus eſt. Neqʒ enĩ fortis ſi cum eſt verberibus cedendus confidit.

S. Tho.

Q2 nõ eſt circa quoſcũqʒ timores maloꝝ perſonalium.

ℭ Oñdit ꝙ fortitudo nõ ē circa q̃ſcũqʒ timores maloꝝ ꝑſonaliũ. Et dic̄ ꝙ hõ nõ dꝛ timidus ex eo ꝙ timet ne iniuriet vel iuideaſ ſibi aut filijs: aut vxori vel q̃cũqʒ aliud hꝫ. neqʒ aliqs dꝛ fortis: q2 nõ timeat flagella: ſʒ audacter flagella ſuſtinet: q2 nõ ſũt maxie terribilia. Sʒ fortꝫ ſimpꝛ eſt ex eo ꝙ ē fortꝫ circa maxie terribilia. Qui aũt ī aliqb' aliis eſt itrepidus nõ dꝛ fortꝫ ſimpꝛ: ſʒ ī gñe illo. ℭ De. c. d.

ℭ Circa q̃lia igiſ terribiliũ fortis. Uel circa maxima. Nullus.n. magis ſuſtinet picula. Terribiliſſimũ ãt morʒ. Terminꝰ.n. τ nihil adhuc mortuis vꝫ neqʒ bonũ neqʒ malũ eē.

Le. are. ℭ In qb' ī.. terrorib' fortis dꝛ: an ī maxis: Nullus.n. piculoꝝ tolerãtior. Terribiliſſimũ ṽo eiuʒ mors. Hec.n. finis. Nec qcq̃ʒ ꝑterea bonũ: vel malũ mortalib' videſ eſſe.

Argir. ℭ Circa q̃ igiſ terribilia vir fortis ṽſaſ: An circa ea q̃ ſunt maxia: Eteni nemo tolerãtior ē maloꝝ hoie forti. Mors aũt maxie oiuʒ eſt terribile. Eſt.n. vltimũ vite: τ nihil poſt hoi mortuo: aut bonum: aut malum eſſe videtur.

S. Tho.

Q2 fortitudo ē circa timores piculorum mortis. Q2 mors ē maximũ terribiliũ.

ℭ Oñdit circa quoꝝ maloꝝ timorē ſit fortitudo. dicēs ꝙ aliqs dꝛ ſimplr fortis ex eo ꝙ eſt itrepidus circa ea que ſũt maxime terribilia. Uirtus.n. determinaſ ſm vltimũ ipotētia: vt dꝛ in p̊ de celo: ideo opʒ ꝙ ṽtus fortitudinis ſit circa ea q̃ ſunt maxime terribilia. ita ꝙ nullus magis ſuſtineat picula q̃ʒ fortis. Iter oĩa aũt maxie terribile eſt mors. Et huiꝰ rõ eſt. Quia mors eſt terminꝰ totiꝰ pñtis vite. τ nihil poſt mortē videſ eē hoi bonũ aut malũ de his que ptinēt ad preſentem vitã que nobis ſunt nota. Ea enim que pertinent ad ſtatum animaꝝ poſt mortē non ſunt viſibilia nobis. Ualde autē terribile eſt id per quod homo perdit oĩa bona. Unde videſ ꝙ fortitudo proprie ſit circa timorē periculorum mortis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Uidebitur aũt vtiqʒ neqʒ circa mortē que in omni fortis eſſe: puta in mari vel in egritudinibus. In qbus igitur. Uel in oportunis. Tales autem qui in bello.

Le. are. ℭ Sed nec circa omne genus mortis fortitudo videſ: ceu in mari: aut in morbis. In qbus igiſ: an in pulcherrimis: Talia ṽo ſunt in bello.

Argir. ℭ At eniʒ neqʒ circa omne genus mortis vir fortis eſt τ habetur. Non enim circa mortē eam que fit in mari: aut eueniit morbis. Circa quã ergo morteʒ vir fortis erit. An circa eã que eſt pulcherrima. Talis aũt eſt ea que fit ī bello.

S. Tho.

ℭ Oſtendit circa cuius mortis timorē ſit fortitudo. Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit circa qḋ genuʒ mortis ſit fortitudo. Scḋo oſtēdit quo ordine ſe habeat circa oĩa genera mortis. ibi. (Principalr aũt τc̄.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo ꝓponit qḋ intendit. Scḋo probat ꝓpoſitum. ibi. (Maxime aũt τc̄.) ℭ Dicit ergo p̄mo: ꝙ neqʒ ēt fortitudo eſt circa morteʒ: quam aliqs ſuſtinet in quocũqʒ caſu. vel negocio ſicut in mari vel in egritudine: ſed circa mortem quam qs ſuſtinet pro optimis rebus: ſicut ꝯtingit cũ aliquis moritur in bello ꝓpter patrie defenſionem. Et eadem ratio eſt de quacũqʒ alia morte: quam qs ſuſtinet ꝓpter bonum ṽtutis. Sed ſpecialr facit mētionem de morte in bello: q2 in tali negocio vt frequētius hoies ſuſtinent mortem ꝓpter bonum. ℭ Deinde cum dicit.

Circa quã mortē ꝓprie ſit fortitudo.

ℭ In maximo enim τ optimo periculo.

Le. are. ℭ In pulcherrimo ſane τ maximo periculo.

Argir. ℭ In maximo nãqʒ ſit τ pulcherrimo certe periculo.

S. Tho.

Rõ ſima.

ℭ Probat duplr ꝓpoſitũ. Primo qdem q2 mors que eſt in bello eſt in maximo periculo. q2 de facili ibi moriſ. Homo etiam eſt in piculo optimo. q2 hõ picula ſuſtinet hic ꝓpter bonũ cõe qḋ eſt optimũ vt in p̄ncipio dcm̄ eſt. Uirtus aũt eſt circa maximũ τ optimũ. Ergo virtus fortitudinis maxime eſt circa mortē que eſt bello. ℭ Secundo ibi.

Lec. 2. Uirtꝰ ē circa maximũ τ optimum.

ℭ Concordes aũt his ſunt τ honores in ciuitatibus: τ apud monarchias.

Le. are. ℭ Teſtanſ honores: a ciuitatib' τ regibus conſtituti.

Argir. ℭ Eodem accidunt τ ipſi honores: qui tum a ciuitatibus: tum a regibus ſunt inſtituti.

S. Tho.

Rõ ſcḋa.

ℭ Probat idē ex h̄ ꝙ morientib' tali morte: vel qui fortiter ſe exponũt piculis hꝫ mortis: exhibenſ honores tã in ciuitatib' que viuunt in cõitate: q̃ʒ etiam apud monarchias id eſt apud reges qui ſoli dominanſ. Quia fortiter in bello dimicantib': τ in vita τ poſt morteʒ honores exhibebanſ. Honor aũt eſt p̄mium ṽtutis. Ergo circa huius mortē ꝯſideratur ṽtus fortitudinis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Pricipalr ãt diceſ vtiqʒ fortis q circa bonã mortē ipauidus: τ q̃cũqʒ mortē iferũt repētina exñtia. Talia aũt maxie q̄ ſm bellũ.

Le. are. ℭ Proprie igitur fortis dicitur: qui ad honeſtam morteʒ τ ad ea omnia que repente illam afferãt interritus eſt. Ea ṽo maxime in bello contingunt.

Argir. ℭ Is igitur hõ fortis ꝓprie dꝛ qui circa honeſtam mortē τ ea oĩa que repente eueniunt atqʒ afferunt ipſam interritus eſt. huiuſmodi ṽo ſunt ea que in bello contingunt.

S. Tho.

ℭ Oſtēdit quo ordine ſe hẽat fortitudo circa oĩa gñia mortis. Et p̄mo q̃o ſe habeat in timendo morteʒ. Scḋo q̃o ſe habeat in audacia que fit circa hꝫ picula. ibi. (Similr

aūt viriliter ⁊c̄.) ℂ Circa pᵐ duo facit. Primo oſīdit circa quam mortē ꝑnc palr̄ ſit fortitudo. Et dicit ꝙ ꝑncipalr̄ dī aliq̄s fortis ex eo ꝙ īpauide ſe hʒ circa bonā mortē: ſic̄ ⁊ oīs virtus ordinaẜ ad bonū ⁊ circa ꝑicula illatiua mortis ꝑcipue ſi ſunt repentina. In hiis.n. que repēte opʒ opari maxime oſīdiẜ ꝙ aliq̄s ex habitu opereẜ. In aliis aūt pōt aliq̄s ex ꝑmeditatione opari ſilia hijs q̄ ſiūt ex hītu. Maxime talia aūt ſūt ad bonū ꝑtinētia. ⁊ repētina ꝑicula bellica. Vñ circa iſta ꝑn' eſt itimidus fortis. ℂ Deīde cū dic̄.

In repētinis maxie cognoſciẜ habitus.

ℂ Sed adhuc ⁊ in mari ⁊ in egritudinibus impauidus q̄dem fortis. Non ſic aūt vt marinarij. Hi q̄dem enim deſperant ſalutē: ⁊ mortē talem aſpernanẜ. Hi aūt bene ſperātes ſunt ꝑpter experientiam.

Le. are. ℂ Quinetiā ⁊ in mari ⁊ in morbis: fortis vir īterrit⁹ eſt: nec ita vt naute. Nā illi q̄dē deſpāte ſalute: tale gen⁹ mortis moleſte ferūt. Hi ꝟo ꝑpter expientiam ꝯfidunt.

Argir. ℂ Quinetiam ⁊ in mari ⁊ in ipſis morbis vir fortis timore vacat. Non tamē ita vt naute. Fortes enim ⁊ de ſalute ſua deſperant ⁊ genus tale mortis moleſte ferunt. Illi ꝟo ſpe propter experientiam ſunt freti.

S. Tho.

Q̄ūo ſe hēat fortis in aliis periculis. Q̄ aliq̄ nō ſūt intimidi naute ⁊ alio mō fortes in periculis maris.

ℂ Oſīdit q̄ūo ſe hēat īpauide fortis circa alias mortes. Et dicit ꝙ ꝯſir ⁊ in mari ⁊ in egritudib⁹ fortis eſt itimidus. q̄ʒ videlʒ nō ſtupeſcit ⁊ nō turbaẜ ꝑp timorē taliū. Alr̄ tamē ſunt itimidi fortes in mari q̄ʒ marinarij. Nā fortes ēt ſi nō ſperent ſaluari: tñ nō timent ꝯtēnentes hāc mortē. Nō.n. tm̄ de ea curāt vt inordiātate cōmoueanẜ. Sed marinarij ſunt intimidi in ꝑiculo maris: inq̄ʒtum ſperant ſe bñ poſſe euadere ꝑpter experientiam. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Simul autem ⁊ viriliter agunt in quibus eſt fortitudo ⁊ bonum mori. In talibus aūt corruptionibus neutrum exiſtit.

Le. are. ℂ Et ſimul audēt in q̄b⁹ eſt opus fortitudine: aut pulchrū mori: quoꝝ neutrū in hōc mortis genere exiſtit.

Argir. ℂ Simul āt ⁊ viriliter fortiterq̄ʒ agūt ī q̄b⁹ vires hñt locū: aut honeſtū eſt mori: quoꝝ neutrū eſt ī tali gñe mortis.

S. Tho.

Q̄ fortitudo ē ēt circa audaciā taliū periculorum. In q̄b⁹ fortes aggrediunẜ ꝑicula laudabiliter.

ℂ Oſīdit ꝙ nō ſolū fortitudo eſt ꝑncipalr̄ circa timorem mortis. ſʒ ēt circa audacias taliū ꝑiculoꝝ. Et dicit ꝙ ſilr̄ fortes virilr̄ agunt aggrediēdo ꝑicula in illis reb⁹ in q̄bus laudabilis eſt fortitudo. vel in q̄b⁹ bonū eſt mori. ſicut eſt in reb⁹ bellicis. Bonū eſt.n. ꝙ hō vitā ſuā exponat ꝑ bono cōi. Sʒ in ꝑdictis corruptionib⁹. ſ. morte q̄ eſt in mari vel in egritudine nec eſt fortitudo laudabilis. neq̄ʒ ex morte aliq̄d bonū ſeq̄tur. Vñ audacter aggredi talia ꝑicula nō ꝑtinet ad virtutē fortitudinis.

Lectio. xv.

Terribile autē non oībus quidem idem. Dicimus autē q̄d ⁊ ſuper hoīem. Hoc q̄dem igitur oī terribile intellectū hñti. Quod aūt ſm̄ hoīem differt magnitudine: ⁊ in eo q̄ð magis ⁊ minus. Similr̄ autem ⁊ auſibilia.

Le. are. ℂ Nec ſane terribilia omnib⁹ eodem modo ſunt. Dicimus aliq̄d terribile ſupra hominem q̄ð cuiq̄ʒ mentem habenti terribile eſt. Que ꝟo ſm̄ hoīem terribilia ſunt magnitudine differunt. Similiter autem ⁊ auſus.

Argir. ℂ Non eſt idē vniuerſis terribile. Et dicimus etiā aliquid eſſe q̄ð facultatem ſuperat hoīs. Id igiẜ vnicuiq̄ʒ terribile eſt hoī ſane mētis. At ea que metas facultatis non egrediuntur humane magnitudine differunt ⁊ intentione remiſſioneq̄ʒ. Similr̄ aūt ⁊ ea in quibus ꝯfidimus.

S. Tho.

ℂ Poſtq̄ʒ pħs inq̄ſiuit mām fortitudinis hic determinat de actu ipſius. Et p̄ diſtinguit actū eius ab actib⁹ vitioꝝ oppoſitoꝝ. Scd̄o determinat de q̄buſdā que hñt actū ſilem fortitudini. ibi. (Duplr̄ aūt alie ⁊c̄.) ℂ Circa pᵐ duo fac. Primo determinat q̄ūo act⁹ diuerſificari pñt circa mām ſupra inq̄ſitam. Scd̄o oſtendit quis ſit ꝓprius act⁹ fortitudinis per cōparationem ad actus oppoſitoꝝ vitiorū. ibi. (Qui q̄dem igiẜ opʒ ⁊c̄.) ℂ Circa pᵐ duo facit. Primo aſſignat rōnē diuerſificādi actus circa ꝑdictam materiā. Scd̄o oſīdit q̄ūo diuerſificanẜ. ibi. (Fortis aūt inſtupefactibilis ⁊c̄.) ℂ Dicit ḡ p̄ ꝙ nō eſt idē terribile q̄ ad oēs. Cum.n. timor ſit in iraſcibili. cuius obiectū eſt arduū. nō eſt timor niſi alicui⁹ mali q̄ð eſt aliq̄lr̄ eleuatū ſupra facultatē timētis. Vñ aliq̄d eſt terribile puero q̄ð nō eſt terribile viro ꝑfecto. Eſt aūt aliq̄ð malū q̄ð excedit facultatē humanā: ꝑ quā ei reſiſti nō pōt. ſicut terre mot⁹. inūdationes maris. ⁊ alia hōi mala: vñ hōi mala ſunt terribilia cuilibet hoī ſapienti qui hʒ rectū iudiciū intellect⁹. Illud aūt terribile q̄ð eſt ſm̄ hoīem. q.nō excedens facultatē ad reſiſtendum: differt duplr̄. Uno⁰ ſm̄ diuerſam rei magnitudinē. Puta maius terribile eſt ſi ꝯueniāt multi hoſtes q̄ʒ ſi pauci. Alio⁰ ſm̄ magis ⁊ minus. Puta ꝙ magis vel minus odiūt. vel magis vel min⁹ appropinquāt. Et q̄ð dcm̄ eſt de terribilib⁹ eſt ſilr̄ dcm̄ de auſibilib⁹. Quia circa idē ſūt timor ⁊ audacia: vt ſupra dcm̄ eſt. ℂ Deinde cum dicit.

Q̄ nō eſt idē terribile quo ad omnes. De terribilib⁹ q̄ excedūt facultatē hūanā. Terribile ſm̄ hoīem differt dupliciter. Timor ⁊ audacia circa idē ſūt.

ℂ Fortis āt īſtupefactibilis vt hō. Timebit q̄dē igiẜ ⁊ talia: vt opʒ aūt: ⁊ vt rō ſuſtinebit boni grā. Hic.n. finis ꝟtutis. Eſt āt magis ⁊ min⁹ hec timēr: ⁊ adhuc nō terribilia vt talia timere. Fit āt pctōꝝ. Hoc q̄dē q̄m nō oʒ. Hoc aūt q̄m nō vt opʒ. Hoc ꝟo q̄m nō q̄n: vel aliq̄d talium. Silr̄ aūt ⁊ circa auſibilia.

ℂ Fortis vir īpauidus eſt: vt hō. Quare timebit hec vt opʒ: ⁊ vt dictat ratio tolerabit decoris cā. Hoc.n. virtutis finis eſt. Metuuntur autē hec magis ⁊ minus. Delinquiẜ ꝟo quando aut ita ſit vt non oportet: aut non ita ſit vt oportet: aut non quando oportet: aut aliq̄d huiuſmodi. Eodem modo ⁊ in audendo. Le. are.

ℂ Fortis itaq̄ʒ impauidus eſt vt homo: atq̄ʒ timebit q̄dem ⁊ huiuſcemodi res formidoloſas. Ueꝝ vt oportet ⁊ vt dictat ratio tolerabit honeſtatis cā. Hec.n. ipſius virtutis eſt finis. Fit aūt vt hec ⁊ magis ⁊ minus timeāt hoīes: ⁊ etiā vt ea que nō terribilia ſunt vt terribilia metuāt. Atq̄ʒ delinquiẜ cū metuunt aut ea que non opʒ metuere: aut non quēadmodum opʒ: aut non q̄n opʒ: aut aliquid tale. Similiter peccatur ⁊ circa ea in quibus confidimus. Argir.

S. Tho.

ℂ Oſtendit ſm̄ ꝑdictam rōnem q̄ūo diuerſificanẜ act⁹ circa mām ꝑdictam. Et dicit ꝙ cum diciẜ ꝙ fortis nō obſtupeſcit ꝑpter timorē. intelligēdum eſt ſm̄ q̄ð ꝯuenit homini qui ſi hēat ſuum intellectum timebit ea que ſunt ſupra hoīem. Vñ ⁊ fortis talia timebit. Sed tñ in caſu neceſſitatis. vel vtilitatis ſuſtinebit talia ſic̄ oʒ: ⁊ ſic̄ iudicabit recta rō que ꝑpa eſt hoī. Ita. ſ. ꝙ ꝑp timorē taliū nō diſcedet a iudicio rōnis. ſʒ ſuſtinebit hō terribilia q̄ʒtūcūq̄ʒ magna ꝑp bonū: q̄ð eſt finis ꝟtutis. Cōtingit āt q̄nq̄ʒ ꝙ aliq̄s magis vel min⁹ timet terribilia: q̄ ſūt. ſ̄. hoīē vel ſm̄ hoīē magis vel min⁹ q̄ʒ rō iudicat. ⁊ adhuc q̄ð ē plus: ꝯtigit ꝙ ea q̄ nō ſſ terribilia timet q̄ſi terribilia: ⁊ ī h̄ ꝯſiſtit peccm̄ hoīs: q̄ð ē ꝑr' ꝯ rōnē rectā. Et ſic̄ egri⁰⁰ ꝯtigit ī corpe ꝑ iordinationē cuiuſcūq̄ʒ humoris. ita ēt peccm̄ ꝯ rōnē ꝯtigit ī aīa ex iordinatiōe cuiuſcūq̄ʒ circūſtātie. Vñ circa timorē q̄nq̄ʒ peccaẜ ex h̄ ꝙ aliq̄s timet q̄ð nō opʒ timē. Q̄nq̄ʒ ꝟo ex hoc ꝙ timet

De diuerſis actibus circa predictā mām. Q̄ūo ſe habeat fortis ad terribilia q̄ ſūt ſm̄ hoīem ⁊ q̄ ſupra hominem.

Peccatū hoīs i quo conſiſtit.

quando non opꝫ timere. Et idem dicēdum eſt de aliis cir‑cunſtantijs ſupra poſitis. Et qḋ dcm̄ eſt de terribilibus in‑telligendum eſt etiam de auſibilibus: de quibus eſt etiā ea‑dem ratio ſicut dictum eſt. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Qui qdem igitur que oportet: ꝛ talis gra‑tia ſuſtinet ꝛ timet vt oportet ꝛ qn̄. Simili‑ter autem ꝛ audet fortis. Scḋm dignitatē enim ꝛ vt ratio patiť: ꝛ operatur fortis.

S. Tho.

Le. are. ⁋ Qui igiť que opꝫ: ꝛ cuiꝰ grā: ꝛ qn̄ ꝛ vt ꝯuenit ſuſtinet ac metuit ꝛ audet: is fortis eſt. Ut enim dignum eſt: ꝛ vt ra‑tio precipit: patitur ꝛ agit vir fortis.

Argir. ⁋ Qui igitur ꝛ ea que oportet: ꝛ gratia cuius oportet: ꝛ vt oportet: ꝛ quando oportet fert ꝛ metuit ꝛ idcirco conſi‑dit: is homo eſt fortis. Fortis enim per habitum: ꝛ vt ipſa ratio iubet tam patitur q̄ etiam agit.

S. Tho.

⁋ Oñdit qs ſit actꝰ fortitudinis per cōparationē ad vitia oppoſita. Et circa h̄ duo facit. Primo ponit actū ỽtutis ꝛ vitioꝝ. Scḋo cōparat ỽtutē ad quedā que ei ſilia videnť. ibi. (Et audaces qdam ꝛc̄.) ⁋ Circa p̄ᵐ tria facit. Primo determinat actꝰ ỽtutis ꝛ vitioꝝ q̄tum ad timorē ꝛ auda‑ciam. Scḋo q̄tum ad ſpē ꝛ deſperationē. ibi. (Deſperans vtiq ꝛc̄.) Tertio epilogat ibi. (Circa hoc qdam igiť ꝛc̄.) ⁋ Circa p̄ᵐ duo facit. Pͥo determinat actū ỽtuoſi. Scḋo actꝰ vitioſoꝝ. ibi. (Supabūdātiam aūt ꝛc̄.) ⁋ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ꝓponit qḋ itēdit. Scḋo manifeſtat qḋ‑

Quis vo‑cať fortis. dā qḋ dixerat. ibi. (Finis aūt oīs ꝛc̄.) ⁋ Dicit ḡ p̄ q ille q ſuſtinet que opꝫ ſuſtinē ꝛ fugit ꝑ timorē ea que opꝫ vita‑re. ꝛ facit h̄ eius grā cuiꝰ opꝫ. ꝛ eo mō quo opꝫ. ꝛ qn̄ opꝫ vo‑

Ratio. cať fortis. Qui et ſilr audet que opꝫ ꝛ cuiꝰ grā ꝛc̄. Et huiꝰ rōnem aſſignat dicens: q fortis ꝛ ỽtuoſus patiť per timo‑rem. ꝛ opať per audaciam ſm qḋ dignū eſt ꝛ ſm q recta ratio dictat. Oīs enim virtus moralis eſt ſm rōnem rectā

pᵃ lec. 2. vt ſupra habitum eſt. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Finis autem omnis operationis eſt q h̄z habitum. ꝛ forti autē. Fortitudo bonū. Ta‑lis aūt ꝛ finis. Determinatur enim vnum‑quodq fine. Boni vtiq gratia fortis ſuſti‑net ꝛ operatur que ſm fortitudinem.

⁋ Finis aūt cuiuſq actionis eſt ſm habitū. Forti ỽo forti‑

Le. are. tudo decorum videtur. Talis igiť ꝛ finis. Singula autē ad finem terminanť. Decoris autē cauſa: fortis vir ſubit atq agit fortitudinis opera.

Argir. ⁋ Finis aūt opōnis oīs is eſt q accōmodať habitui: ꝛ viro et forti honeſtū eſt ipſa fortitudo. Talis igiť ꝛ ipſius eſt fi‑nis. Singula nāq ſuo fine definiunť. Fortis igiť honeſta‑tis cā ſubit ꝛ agit ea que ad ipſam fortitudinē pertinent.

S. Tho.

Quō forti opeť gra‑tia boni. De fine ỽ‑tuoſe ope‑rationis. ⁋ Manifeſtat qḋdam qḋ dixerat. ſ. cuius grā opꝫ opari. Et inquit: q finis cuiuſlꝫ opationis ỽtuoſe eſt ſm ꝯuenien‑tiam ꝓpriū habitꝰ. Mouet. n. habitus ex ꝯſuetudine cau‑ſatus ꝑ modū nature. eo q ꝯſuetudo eſt ſicut quedā nā: ſi‑cut dr̄ in libro de memoria ꝛ remi. Finis aūt vltimus agē‑tis nālis opantis eſt bonū vniuerſi: qḋ eſt bonū ꝑfectum. Sed finis ꝓximus eſt vt ſilitudinē ſuā in aliud ip̄rimat.

Finis ỽtu‑tis duplex Sicut finis calidi eſt vt ꝑ ſuā actionē calidū faciat. Sic aūt ꝛ finis ỽtutis opantis. vltimus qdē eſt felicitas que ē bonū ꝑfectū: vt in p̄ habitū eſt. Sed finis primus ꝛ ꝓ‑

De bono ꝛ fine forti‑tudīs. ꝓprius eſt q ſilitudo habitꝰ exiſtat in actu. Et h̄ eſt qḋ dicit qḋ bonū qḋ intēdit fortis eſt fortitudo. Nō qdē habitus fortitudinis qui iā preexiſtit. ſꝫ ſilitudo ipſiꝰ in actu. Et h̄ etiā eſt finis. q vnūqḋq qḋ eſt ꝓpter finē determinať ſm ꝓprium finē. q ex fine ſumiť rō eoꝝ que ſūt ad finē. Et ideo pria finē

finis fortitudinis eſt aliqd ad rōnē fortitudinis ꝑtinens. Sic igiť fortis ſuſtinet ꝛ opať grā boni. Et h̄ eſt inq̄tum intēdit opari ea que ſūt ſm fortitudinē. ⁋ Deinde cū dicit.

⁋ Superabundantium autem qui quidem in pauiditate inominatus. Dictū eſt aūt no‑bis in prioribus qm̄ multa ſunt innomina‑ta. Erit aūt vtiq aliqs inſanus vel ſine ſenſu doloris ſi nihil timeat: neq terremotū: ne‑q inundationes: quēadmoduꝫ aiunt celte.

⁋ Excedentium ỽo qui in nō metuēdo excedit: abſq noīe eſt. Diximus ꝛ ſupͣ multa eſſe inominata. Foret autē hic ſtupidus quidem ꝛ inſanus: ſi neq terremotus: neq flu‑ctus pertimeſcat. Ut de celtis dicitur. Le. are.

⁋ Exupantium aūt is qdē qui in nō metuēdo exupat noīe caret. Atq dcm̄ eſt antea noīꝰ cōplura vacare. At voca‑ri pōt inſanus qdē vel ſtupidus ſi nihil oīno neq motus terre neq fluctus. vt de celtis dicitur metuat. Argir.

S. Tho.

⁋ Determinat actus vitioſoꝝ. Et p̄mo eiꝰ qui deficit in ti‑mendo. Scḋo eius qui ſupabūdat in audendo. ibi. (Qui aūt in audēdo ꝛc̄.) Tertio eiꝰ qui abūdat in timēdo. ibi. (Qui aūt in timēdo ꝛc̄.) ⁋ Dicit ergo p̄: q inter vitia ad De eo qui deficit i ti‑mendo. ſupabūdātiā ꝑtinentia. ille eſt inoīatus qui ſupabūdat in ipauiditate: qui. ſ. nil timet. Supra autē dcm̄ eſt q multa ſunt innoīata. Et hoc ꝑcipue ꝯtingit in his que raro acci‑dūt. Talis aūt ipauiditas raro accidit. Nō. n. ꝯtingit niſi in aliquo īſano vel in aliquo qui non h̄ꝫ ſenſum doloris: q. ſ. nihil timeat: puta neq terremotū inundationes nec aliqd talium: ſicut dr̄ accidere qbuſdam qui vocanť celte Celte. Quomō timor ꝛ do‑lor ſunt re‑ſpectu eiuſ‑dem. qḋ eſt nomen gētis. Dic aūt dicit eſſe ſine ſenſu doloris: q eadem ſunt que timemus futura ꝛ de quibus cū fuerint preſentia dolemus. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Qui aūt in audēdo ſuperabūdat: circa ter‑ribilia audax. Uidetur aūt ꝛ ſuperbus eē au‑dax: ꝛ fictor fortitudinis. Ut igitur ille circa terribilia habet: ſic iſte vult videri. In qbus igitur poteſt imitatur: ꝓpter qḋ ſunt ꝛ mul‑ti ipſorum audaces timidi. In his enim au‑dentes terribilia non ſuſtinent.

⁋ Qui ỽo audēdo excedit: ferox eſt. Uideť aūt ferox iacta‑tor qdam: ꝛ fortitudinis ſimulator. Nā qualis fortis cir‑ca terribilia eſt: talis iſte vult videri. Itaq imitať illū: in qbꝰ pōt. Ex quo fit vt pleriq illoꝝ admixtē h̄eant cum ti‑more audaciam. Appetētes enim ꝑicula nō ſuſtinent. Le. are.

⁋ Sed is qui circa res formidoloſas exupat ꝯfidendo: au‑dax eſt. Uideť aūt ipſe audax ꝛ arrogās eſſe ꝛ fortitudinis ſimulator. Qualis igiť eſt fortis circa res ipſas formidolo‑ſas: talis ꝛ ipſe videri vult. Itaq imitať illum in qbꝰ pōt. Quapropter ꝛ cōplures ipſoꝝ audaces ſimul ꝛ timidi. In his enim audentes res formidoloſas non ſuſtinent. Argir.

S. Tho.

⁋ Agiť de his qui ſupabūdant in audēdo. ꝛ dicit q ille q circa terribilia ſupabūdat in audēdo: vt. ſ. audacter terri‑bilia aggrediať vltra q rō dictet vocať audax. Eſt aūt ali‑qs q nō eſt vere audax: ſꝫ videť. ſ. ſupbus: qm̄ fingit ſe eſſe fortē. Un̄ ſicut fortis vel audax ſe h̄ꝫ circa terribilia: ita ſup‑bus querit appere. Et ꝓp h̄ qn̄ pōt ſine ꝑiculo imitať opa fortis vel audacis. Un̄ multi eoꝝ q videnť fortes vel au‑daces ſūt timidi. Qui cū ſe habeant vt audax in his que h̄nt parum periculi: qn̄ ea que ſunt multū terribilia ſup‑ueniunt non ſuſtinent. ⁋ Deinde cum dicit. De eo qui excedit i au‑dendo. De ſupbo q fortitudi‑nē vel au‑daciā ſimu‑lat.

¶ Qui aũt i timẽdo ſupabũdat timidus eſt: enĩ q̃ nõ opʒ: ⁊ vt non oportet: ⁊ omnia talia ſequũtur ipm. Deficit ãt ⁊ i audẽdo: ſed i triſtitijs ſupabũdãs magis manifeſtus ẽ.

Le. are. ¶ Qui autem metuendo excedit timidus eſt. Nam ⁊ que non oportet: ⁊ vt non oportet: ⁊ omnia huiuſmodi hũc ſequuntur. Deficit ⁊ in audendo: ſed in moleſtijs ſuperexcedens magis in eo conſpicitur.

Argir. ¶ Is autem qui metuendo exuperat timidus eſt. Nam timet ea que nõ oportet: ⁊ vt nõ oportet ⁊ omnia talia ipm ſequitur. Deficit autem ⁊ in confidendo. Sed in doloribus exuperans magis eſt manifeſtus.

S. Tho.

De timido q excedit i timẽdo ⁊ deficit in audẽdo. ¶ Determĩat de eo q ſupabũdat i timẽdo. Et dicit ꝙ ꝓ̃palr vocal timidus qui timet q̃ nõ opʒ timere: ⁊ eo mõ q̃ nõ opʒ ⁊ ſilr ſm alias circũſtãtias. Et iſte idẽ q ſupabũdat i timẽdo deficit i audẽdo. Nulla ẽ.n. rõ q̃re aliq̃s nõ aggrediat aliq̃ terribilia ad deſtruẽda ipſa niſi pp timorẽ: ſed defectus timoris põt eẽ abſq; audacia aggrediẽdi. Nõ.n. ſeq̃t ꝙ q̃cũq; nõ fugit ſicut opʒ: iuadat plus q̃ʒ opʒ. Sʒ q̃cũq; defic̃ ab iuadẽdo q̃ opʒ: h fac̃ h niſi pp timorẽ: ⁊ iõ defectũ timoris ſeparãt a ſupabũdãtia audacie: ſʒ ſupabũdãtiã timoris ↄtigit ↄ̃fectũ audacie. Et q̃uis timid᷒ ſupabũdet i timẽdo ⁊ deficiat i audẽdo, magis tñ mãifeſtat ex h qð ſupabũdat i timore triſtitiaꝝ: quã ex h qð defic̃ i audẽdo: q̃ꝛ defect᷒ nõ ita ꝑcipit̃ ſicut abũdãtia. ¶ Deinde cũ dic̃.

¶ Deſperans autem vtiq; quis timidus. Omnia enim timet. Fortis autem contrarius. In audendo enim bone ſpei eſt.

Le. are. ¶ Deſperans q̃dam meticuloſus eſt: cuncta.n. formidat. Fortis cõtra propter fiduciam bonam ſpem habet.

Argir. ¶ Meticuloſus igit̃ male ſeſe habet circa ſpem q̃ppe cum vniuerſa metuat. Fortis vero contra ſeſe habet confidere namq; bene ſperantis hominis eſt.

S. Tho.

Q̃ timidus ẽ deſperãs fortis vero bone ſpei. ¶ Oſtẽdit q̃liꝰ ꝑdicta ſe habeãt ad ſpem ⁊ deſperationem. ¶ Ad c᷒ euidẽtiã ↄſiderãdũ ẽ ꝙ audacie ⁊ timoris obm̃ eſt malũ. Spei aũt ⁊ deſperatiõis obm̃ eſt bonũ. In bonũ aũt ꝑ ſe appetit᷒ tẽdit: ſʒ ꝑ accidẽs refugit ipm rõne alicuius mali adiũctis. Silr̃ ẽt malũ ꝑ ſe refugit appetit᷒. Q̃d ãt ẽ ꝑ ſe ẽ cã ei᷒ qð ẽ ꝑ accñs. Et iõ ſpes c᷒ ẽ tẽdere i bonũ: ẽ cã audacie q̃ tẽdit i malũ qð aggredit̃. Et eadem rõne timor q refugit malũ ẽ cã deſperatiõis q̃ recedit a bono. Et iõ dic̃ ꝙ timid᷒ ẽ ↄ̃ſperãs inq̃ʒtũ timet circa oĩa defic̃ẽ. Fortis aũt e ↄ̃rio inq̃ʒtũ audet ẽ bone ſpei. ¶ Deinde cũ dicit.

Rõ. Q̃ ſpes ẽ cã audacie ⁊ timor deſperatiõis.

¶ Circa hec quidẽ igitur eſt ⁊ timidus ⁊ audax ⁊ fortis. Differenter aũt habẽt ad hec. Hi quidem enim ſuperabundãt ⁊ deficiũt: hic aũt medio modo habet ⁊ vt oportet.

Le. are. ¶ Circa eadẽ igit̃ verſant̃ timidus: ⁊ ferox ⁊ fortis: ſed aliter atq; alr̃ ad illa ſe hñt. Hi q̃dem excedunt atq; deficiũt: hic vero mediocritatem tenet: ⁊ vt oportet.

Argir. ¶ Circa igit̃ hec verſat̃ ⁊ audax ⁊ meticuloſus ⁊ fortis: ſed diuerſo modo ſeſe habẽt ad ipſa. Illi nãq; exuperãt ⁊ deficiũt. At hic mediocriter ſeſe habet ⁊ vt oportet.

S. Tho.

Epilogus ꝑdictorum. Q̃ circa eadẽ ſũt timidus, audax ⁊ fortis nõ tamẽ eodem modo. ¶ Epilogat q̃ dicta ſunt ↄcludẽs ex ꝑdictis ꝙ circa p̃dictas paſſiones ſunt ⁊ timidus ⁊ audax ⁊ fortis: ſed differẽter ſe habẽt ad eas. Nã audax ⁊ timidus ſupabũdãt ⁊ deficiũt in audẽdo ⁊ timẽdo. Sed fortis medio mõ ſe habet i his: ſicut oportet: ⁊ ſcðm rõnem rectã. ¶ Deinde cũ dic̃.

¶ Et audaces quidem p̃euolãtes ⁊ valẽtes ante pericula: in ipſis aũt diſcẽdũt. Fortes autem in operibus acuti: prius autẽ quieti.

Le. are. ¶ Et feroces q̃dẽ procliues ſunt ⁊ volẽtes ante pericula: ſʒ cũ pericula adſunt: nõ ſuſtinẽt. Fortes vero cũ ad rẽ venerint: feruidi ſunt: ante rem vero quieti.

Argir. ¶ Et audaces q̃dem p̃cipites ſunt ante ipſa pericula ⁊ volunt ea. Sed cũ in ipſis ſunt tergiuerſantur. Fortes aũt in ipſis quidem operibus feruidi ſunt: antea vero quieti.

S. Tho.

¶ Cõparat fortitudinẽ ad quedam ſibi ſilia. Et primo oñdit differẽtiã fortis ⁊ audacis. Scðo ad eũ qui mortẽ ſuſtinet propter vitãdas aliquas moleſtias. ibi. (Quemadmodũ igit̃ dictũ eſt ⁊c̃.) ¶ Timidi aũt in nullo videntur cũ fortibus ↄuenire: ⁊ ideo nõ curat inter eos differẽtiam aſſignare. ¶ Dicit ergo ꝙ audaces ante pericula ſunt ꝑuolãtes ⁊ volẽtes idẽſt velociter ⁊ ardẽter ad ipſa currentesq; mouentur ex impetu paſſionis preter rõnẽ. Quando autem ſunt in ipſis periculis deſcẽdunt: quia mot᷒ paſſionis precedentis vincitur a difficultate imminente. Sed forte quando ſunt in ipſis operibus difficilibus ſunt acutiq; iudiciũ rõnis ex quo agunt non vincitur ab aliqua difficultate. Sed priuſq̃ʒ ad pericula veniant ſunt quieti qui non agunt ex impetu paſſionis: ſed ex deliberatione rationis. ¶ Deinde cum dicit.

Dr̃ia inter fortẽ ⁊ audacẽ. De audace. De forti.

¶ Quẽadmodũ dictũ ẽ fortitudo medietas eſt circa auſibilia ⁊ terribilia in q̃bus dictuʒ eſt: ⁊ quoniã bonuʒ deſiderat ⁊ ſuſtinet: vel quoniã turpe nõ. Mori aũt fugiẽtẽ inopiã vel cupidinẽ. vel aliq̃d triſte: non fortis: ſed magis timidi. Mollities enim fugere laborioſa. Et nõ quoniã bonũ ſuſtinet: ſed fugiens malũ. Eſt quidẽ igit̃ fortitudo tale q̃d.

Le. are. ¶ Ut igitur diximus fortitudo mediocritas eſt: in metuendo ⁊ audendo: de quibus dictum eſt. Et q̃ꝛ decoꝝ eſt ſuſcipit ⁊ tolerat: vel q̃ꝛ turpe nõ. Mortẽ vero appetere obfugiendã paupertatẽ aut amorẽ: aut aliud quicq̃ʒ graue nõ fortis eſt ſed magis timidi. Eſt enim mollities quedam laborioſa fugere. Et nõ quia decoꝝ ſit: mortẽ ſubit: ſʒ quia malum deuitat. Fortitudo igitur tale aliquid eſt.

Argir. ¶ Ut igitur dictũ eſt fortitudo mediocritas eſt circa ea quibus cõfidimus ⁊ ea que terribilia ſunt in his que diximus: ⁊ eligit: atq; fert ipſa: qui eſt honeſtũ: ⁊ q̃ꝛ eſt turpe nõ ſubire atq; perferre. Mortẽ autẽ ſibi conciſcere ob fugiẽdã paupertatẽ: aut amorẽ: aut moleſtũ aliq̃d nõ fortis eſt hominis: ſed potius timidi. Eſt.n. mollicies laborioſa fugere. Atq; nõ q̃ꝛ res eſt honeſta appetit mortem: ſed q̃ꝛ malum fugit. Fortitudo igitur tale aliquid eſt.

S. Tho.

¶ Oſtendit differentiã fortis ad eũ qui ſuſtinet mortem vt vitet moleſtias. Et dicit ꝙ ſupra dictum eſt. ꝙ fortitudo eſt medietas circa terribilia que ſunt mala: ⁊ in quibus dictũ eſt. ſ. in periculis mortis: ⁊ deſiderat operari virtuoſe. ⁊ ſuſtinet talia pericula: vt eueniat aliquod bonũ. ſ. honeſtũ: vel vt fugiat aliqð turpe. ſ. inhoneſtũ. Sed quod aliq̃s moriatur ſibiipſi manus iniũciens: vel ab alio mortẽ illatã libẽter patiens ad fugiẽdũ inopiã vel cupiditatẽ alicuius rei quã nõ põt hẽre: vel q̃cq̃d eſt aliud qð ingerit triſtitiã nõ pertinet ad fortẽ: ſed magis ad timidũ. Duplici rõne. Primo q̃dẽ q̃ꝛ videt̃ eſſe quedã mollicies animi cõtraria fortitudini ꝙ aliq̃s nõ poſſit ſuſtinere laborioſa ⁊ triſtia. Scðo q̃ꝛ nõ ſuſtinet mortẽ pp bonũ honeſtũ: ſic̃ fortis: ſed fugiendo malũ triſtabile. Ultimo autẽ concludit ꝙ ex predictis poteſt ſciri quid ſit fortitudo.

Q̃ nõ ẽ ↄ̃cedẽs fortis q mortẽ ſubit vt vitet moleſtias ſʒ potiꝰ timid᷒. Rõ prima. Rõ ſcða.

Lectio.xvi.

Dicuntur autē ⁊ alie ſm̄ qnq̄ modos. Primuz qdē politica: maxime.n.aſſimilat̄. Uidētur aūt ſuſtinere picula ciues: ꝑpter eas q̄ ex legib⁹ icrepationes ⁊ obprobria ⁊ pp̄ honores. Et ꝑpter h̄ fortiſſimi vident̄ eſſe apud quos timidi ihonorati: fortes honorati.

Le. are. ¶ Dicunt̄ ⁊ alie qnq̄ modis pͥo ciuilis q̄ plurimā cū illa cōuenientiā h₃. Uident̄.n.ciues picula ſubire metu penarū: ⁊ pp̄ iſamiā ⁊ honorē. Atq₃ ea de cā fortiſſimi vident̄ eſſe apud q̄s timidi iſames ſūt fortes ħo i precio habētur.

Argir. ¶ Dicuntur ⁊ alie fortitudines qnq̄ modis. Atq₃ prima eſt ipſa ciuilis. Maxime aūt ſilis eſt: ciues.n. ob increpationes que ſunt ex legibus ⁊ probra honoreſue pericula ſubeunt: ⁊ ꝑpterea fortiſſimi qdē vident̄ eſſe. Apud quos timidi qdē infames ſunt: fortes autem afficiuntur honore.

S.Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ philoſophus determinauit q̄lis ſit actus ῡte fortitudinis ⁊ oppoſitoꝝ vitioꝝ: hic determinat de quibuſdā q̄ habēt actū ſimilē fortitudini: ſed deficiūt a vera fortitudine. Quod qnq̄ modis ꝯtigit: cū.n. vera fortitudo ſit virtus moralis: ad quā req̄ritur ſcire: ⁊ pp̄ hoc eligere: pōt q̄dem aliq̄s exercens actū fortitudinis tripl'r a vera fortitudine deficere. Uno mō q₂ non opat̄ ſciēs: ⁊ ſic eſt quint⁹ modus nō vere fortitudinis: ſm̄ quā dr̄ aliquis fortis per ignorātiā. Alio mō q₂ aliq̄s nō operat̄ ex electione: ſed ex paſſione: ſiue ſit paſſio ipellēs ad pericula ſubeūda: ſicut ē ira: ſiue paſſio quietans animū a timore: ſicut eſt ſpes: ⁊ ſ₃ hoc ſumitur duo modi nō vere fortitudinis. Tertio modo deficit aliquis a vera fortitudine ex eo q̄ aliquis ex electione qdē opatur. ſed nō eligit id quod elegit fortis ſ. pericula ſuſtinēdum pp̄ armorum peritiā reputat ſibi nō eſſe periculoſum in bello cōfligere: ſicut apparet in militib⁹: Aut q₂ eligit aliq̄s pericula ſuſtinere: ſed nō pp̄ illū finē pp̄ quē eligit fortis: ſed pp̄ honores vel penas que a rectoribus ciuitatū proponūtur. Secūdū hoc ergo diuidit̄ pͥs iſta in qnq̄ ptes. In pͥma pte d̄terminat de fortitudine politica ſiue ciuili. In ſecūda de fortitudine militari. ibi. (Uidet̄ aūt experientia ⁊c̄.) In tertia parte de fortitudine que eſt per irā. ibi. (In furorem aūt ⁊c̄.) In quarta parte d̄ fortitudine que eſt per ſpem. ibi. (Neq₃ vtiq₃ bone ſpei ⁊c̄.) In q̄nta de fortitudine que eſt per ignorātiā. ibi. (Fortes ſūt vident̄ ⁊ ignorātes ⁊c̄.) ¶ Circa pͥm̄ ponit tres gradus politice fortitudinis. Quoꝝ primus eſt eoꝝ qui ſuſtinent picula pp̄ honorē. ſcd̄o eoꝝ q̄ ſuſtinēt pp̄ timorē penarū ibi. (Ponet aūt vtiq₃ ⁊c̄.) Tertio eoꝝ q̄ aggredīt̄ ⁊ ſuſtinēt piculoſa pp̄ preſentē coactionē ibi. (Et q̄ pͥcipiūt ⁊c̄.)

Primus gradus. ¶ Circa pͥmū tria facit. Pͥo ꝑponit hūc gradū fortitudinis: ⁊ dicit cū p̄ter fortitudinē verā dicātur quedam alie fortitudines ſm̄ qnq̄ modos. Primū locū inter eas tenet fortitudo politica. i. ciuilis: eo q̄ talis fortitudo maxime aſſimilatur vere fortitudini: ſuſtinēt.n. ciuiles pericula vt vitēt icrepatiōes ⁊ obprobria: que ſm̄ ſtatuta legū ciuiliū inferunt̄ timidis: ⁊ vt adipiſcātur honores qui ſm̄ eaſdē leges fortibus exhibēt̄: Et inde eſt q̄ apud illas ciuitates i q̄bus timidis adhibētur vituperia: fortibus aūt honores: viri inueniuntur inde fortiſſimi ſm̄ hāc fortitudinē: ⁊ fortaſſis etiā ſm̄ verā pp̄ aſſuetudinem. ¶ Secunda ibi.

In q̄b⁹ ciuitatib⁹ inueniant̄ viri fortiſſimi. ¶ Tales autē ⁊ Homerus facit: puta Diomedem ⁊ Hectora Polydamas mihi primū redargutiones reponet ⁊ Diomedes. Hector enim aliquādo dicet in troianis cōcionans. Thydides autem a me.

¶ Tales homerus facit aliquos: vt diomedem ⁊ hectorē. Polydamas me pͥm⁹ redarguet. Et diomedes. Hector.n. q̄nq₃ diceret apud troianos cōcionās: Tidides a me. Le. are.

¶ Tales ⁊ Homerus affert: vt Diomedem ac Hectorē. Dicit.n. Hector: Nā me polydamas ante oīs ipe reprehēdet: ⁊ Diomedes: inter.n. dicet Troianos optim⁹ Hector. Tidides me metuens puppes confugit ad altas. Argir.

S.Tho.

Exempla ex Homero. ¶ Inducit exēpla ex homero q̄ deſcribēs troyanū bellū inducit tal'r fortes. ſ. pp̄ honores vel vituperia. puta dyomedē ex pte grecoꝝ: ⁊ hectorē ex pte troyanoꝝ. Inducit enī Hectorē dicētē hec v̄ba. Polidamas. i. qdā dux troyanorū. pͥmū redargutionē reponit mihi. i. p̄ redarguet me: ſi n̄ fortiter egero: Et dyomedes dicebat ſepius exhortans ad fortiter agēdū: Hector cōcionādo apud troyanos dicet vt laudet ſe ⁊ me vituperet. Thydides. i. dyomedes: q̄ ſic nominatus eſt a patre. a me. ſ. fugit ⁊ victus ē. ¶ Tertio ibi. Hector Diomedes

¶ Aſſimilatur aūt h̄ maxime eis que prius dicta eſt: qm̄ ꝑpter virtutē ſit. Propter verecundiam eniȝ ⁊ boni deſideriū. Honoris enim grā ⁊ fuge obprobrij turpis exiſtes.

Le. are. ¶ Similis autē huic maxime eſt illa de qua ſupra diximꝰ ꝑ v̄tutē fieri. Ex pudore.n. ⁊ cupiditate decoris ꝑuenit q̄m honoris grā: ⁊ ob fugiēdā vituperationē q̄ turpis eſt.

Argir. ¶ Hec autem ex eo maxime ſimilis eſt ei de qua ſupradiximus quia ſit ob virtutē. Ob pudorē enim ⁊ appetitionem honeſte rei: honoris ſ. quā: ⁊ ob fugiēdā reprehenſionem que quidem eſt turpis.

S.Tho.

Q. fortitudo ciuilis ꝓpinqua ſit vere fortitudini. ¶ Manifeſtat quod dixerat. ſ. q̄ iſta fortitudo maxime aſſimilatur vere. Et dicit q̄ politica fortitudo maxime aſſimilatur ei de qua ſupra dictum eſt. q̄ ſit propter virtutē. hec enim politica fortitudo ſit propter verecundiam que eſt timor de turpi. inquantum. ſ. aliquis fugit obprobria: ⁊ ſic propter boni. i. honeſti deſiderium: inquātum iſta fortitudo querit honorem: qui eſt teſtimonium honeſtatis: ⁊ ideo hoc exponens ſubdit. q̄ huiuſmodi fortitudo ſit propter honorē ⁊ propter fugam obprobrij: quod turpe exiſtit: Q₂ honor igitur ꝓpīquū aliq̄d eſt bono honeſto: ⁊ vituperiū turpi inhoneſto. inde eſt q̄ fortitudo iſta propinqua eſt vere fortitudini: que intendit honeſtum: ⁊ fugit inhoneſtum. ¶ Deinde cum dicit. De honore.

¶ Ponet autē vtiq₃ aliquis ⁊ a pͥncipibus coactos in idē. Deteriores aūt quāto nō ꝑpter verecūdiam: ſ₃ ꝑpter timorem id operantur: ⁊ fugientes nō turpe: ſed triſte. Cogunt enim dn̄i: quēadmodū Hector. Queȝ aūt ego ſine bello timentem intelligā: nō ſibi ſufficiens erit fugere canes.

Le. are. ¶ In eodem gradu quis reponat ⁊ eos qui a magiſtratibus compelluntur: ſed eo deteriores ſunt: quod non pudore ſed metu adducti id agunt: nec dedecus fugiunt: ſed penam. Compelluntur enim ab ħs qui poteſtatem habent: vt apud homerum hector inquit. Si quem ego procul a pugna formidantem aſpexero: nō ei ſat erit fugere canes.

Argir. ¶ In eodem poſuerit quiſpiā ⁊ eos qui cōpelluntur a magiſtratibus: Uerū deteriores eo ſunt: q̄ non ob pudorem ſed ob metū id faciūt. Et fugiunt nō rem turpē ſed moleſtā. Cogunt enim ħ qui poteſtatem habet. Ut Hector.
Quem procul a pugna trepidantem forte videbo.
Is canibus fiet: fiet quoq₃ vulturis eſca.

S.Tho.

Scḋo gradꝰ politice fortitudinis qui ē ꝑmo deterior.

¶ Ponit 2ᵐ gradū fortitudīs politice que eſt ꝓꝑ timorē pene. Et dicit: ꝙ ad eādē ēt modū politice fortitudīs ꝑtiñt reduci illi q̄ ſūt fortes ꝓꝑ h̄ ꝙ timore penaꝝ coguntᷣ a ꝑncipibꝰ ciuitatis. Sūt tñ deteriores ꝑmiſſis: inq̄ꝫtum nō agūt fortiꝰ ꝓꝑ verecūdiā turpitudīs: ſꝫ ꝓꝑ timorē pene. Et h̄ eſt qḋ ſubdit: ꝙ nō fugiunt turpe .i. īhoneſtū: ſꝫ triſte aliqḋ .i. doloroſuꝫ vel dānoſum ex quo aliqs triſtaᷣ. Per h̄ eñ dñi

Homerꝰ. De hectore cōminā te troianꝭ.

cogūt ſuos ſubditos fortiter pugnare. Sicꝰ ſm Homerū Hector troianis cōminabaᷣ dicēs. Ille quē ītelligā fugiētē ſine bello .i. ſine h̄ ꝙ fortiter pugnet: ita male tractabo eū ꝙ nō erit ſufficiēs ad fugiēdū canes. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Et qui precipiunt: ⁊ ſi recedant percutientes id opanᷣ. Et qui ante muros ⁊ foueas: ⁊ talia preordinant. Omnes enim cogunt. Oportet autem nō propter neceſſitatē fortem eſſe: ſed quoniam bonum.

Le. are.

¶ Prefecti quoqꝫ eos q̄ recedūt a pugna ꝟberibꝰ cogūt redire: ⁊ qui ꝓ vallo aut foſſa collocanᷣ: oēs .n. cogūt. Sed opꝫ nō neceſſitate: ſed qḋ decoꝝ ſit fortem eſſe.

Argir.

¶ Idē faciūt ⁊ q̄ imperāt: ⁊ ſi recedūt ꝟberibꝰ afficiūt. Et q̄ añ foſſas ⁊ h̄ꝫ loca ꝯſtruūt aciem. Oēs .n. cogūt. At non neceſſitate: ſed qꝛ res eſt honeſta fortem eſſe oportet.

S.Tho.

Tertiꝰ gradus.

¶ Ponit 3ᵐ gradū politice fortitudinis. ꝓut .ſ. aliq̄ cogunᷣ a ꝑncipibꝰ ꝑntialr: ⁊ nō ſolū timore futuraꝝ penaꝝ. Et h̄ eſt qḋ dicit ꝙ idē opanᷣ ſua actiōes ꝑncipes q̄ ꝑcipiūt ſubditis: vt nō fugiāt a ꝓlio ⁊ eos q̄ recedūt a ꝓlio ꝑcutiūt. Et ſiſr ille q̄ añ pugnā ne fugē poſſint: ꝯſtituunt muros ⁊ foueas ⁊ alia h̄ꝫ īpedimēta fugē. Oēs .n. ꝑncipes talia faciētes cogūt ſubditos ad pugnādū. Sꝫ illi q̄ ſic cogunᷣ non

Quis ē ūe fortis.

ſūt vere fortes. Quia opꝫ ꝟtuoſum eē fortē nō ꝓꝑ neceſſitatem quā patiᷣ: ſed ꝓpter bonū virtutis. ¶ Deinde cū dicᷣ.

¶ Videtur autē ⁊ experientia circa ſingularia fortitudo eē. Unde ⁊ Socrates exiſtimauit ſciam eſſe fortitudinē. Tales aūt alij quidē in alijs. In bellicis autē milites. Videntur aūt multa eſſe inania belli que maxime ꝯſpexerunt iſti. Videnᷣ vtiqꝫ fortes: qm̄ nō ſciūt alij qualia ſunt. Deinde facere ſꝫ non pati maxime poſſunt experientia: ⁊ cuſtodire ⁊ ꝑcutere potētes vti armis. Et talia h̄ñtes q̄lia vtiqꝫ erūt: ⁊ ad facere ⁊ ad. nō pati fortiſſima. Quēadmodū igitur inermibꝰ armati pugnāt ⁊ athlete ydiotis. Etenim in talibꝰ agonibꝰ nō fortiſſimi pugnaciſſimi ſunt: ſꝫ maxime potētes ⁊ corpora optima h̄ñtes.

Le. are.

¶ Videtur ēt reꝝ peritia fortitudo eſſe quedā. Quāobrem Socrates cēſebat fortitudinē eſſe ſciam. Tales ſunt in bello milites: ⁊ alij qdē in alijs. Bellū ꝟo multos terrores vanos h̄re videᷣ. Hiqꝫ militibꝰ noti ſunt. Itaqꝫ fortes ipſi credunᷣ: qm̄ alij q̄lia illa ſint ignorāt. Deīde ⁊ hoſtē offendē ⁊ ſeipſos tueri ꝓpter ꝑitiam maxīe ꝑñt. ⁊ armis vtunᷣ ad vulnerandū hoſtē: ⁊ ſe tuendū aptiſſimis ex quo ſit vt ipſi armati ceu aduerſus inermes decertēt: ⁊ veluti athlete aduerſus rudes ⁊ inexercitatos. Naꝫ et in certaminibus nō fortiſſimi: ſed amplas vires: ⁊ robuſta habentes corpora: pugnaciſſimi habentur.

Le. are.

¶ Videtur ēt ⁊ ipſa ſingularium reꝝ perita fortitudo eſſe. Quapropter ⁊ Socrates fortitudinē ſciam eſſe putauit.

Tales aūt alij qdem in alijs ſunt. In rebus autē bellicis milites. Sunt .n. in bello cōplures res vane: que qdē maxime ipſis ſunt note. Atqꝫ ideo fortes videnᷣ: qꝛ quales ſūt ille alij neſciunt. Deinde ⁊ aduerſarios offendere ⁊ ſeipſos tueri maxime experientia poſſunt: ⁊ euitare hoſtis conatꝰ: ⁊ illuꝫ ꝑcutere ex eo cū armis vti poſſint ⁊ talia h̄ēant vt ⁊ ad faciendū ſint ⁊ nō patiēdum aptiſſimi. Quibus efficiᷣ vt ipſi tanq̄ꝫ aduerſus inermes armati: ⁊ tanq̄ꝫ aduerſus rudes ludi magiſtri decertent. Etenī in huiuſcemodi certaminibus nō ij ſunt pugnaciſſimi qui fortiſſimi ſunt: ſꝫ ij qui vires ampliſſimas h̄ñt ⁊ optime ſeſe habent corporibus.

S.Tho.

De fortitudine militari.

¶ Determinat de fortitudīe militari. Et circa h̄ duo faċ. ꝑ̄mo. oñdit qḋ īducat milites ad fortiter agēdū. 2ᵒ cōparat militarē fortitudinē ad politicā. ibi. (Milites aūt timidi ſūt.) ¶ Dicᷣ ḡ ꝑ̄ ꝙ in ſingulis experiētia vīᷣ eē q̄dā fortitudo. In q̄lꝫ .n. negocio audacter ⁊ ſine timore opaᷣ ille q̄ eſt expertꝰ.

Qualiter experientia vīᷣ eē q̄dā fortitudo.

Sicᷣ Vegetius dicᷣ in libꝰ de re militari. Nemo facē dubitat ꝙ ſe bñ didiciſſe ꝯfidit. Et ꝓꝑ h̄ Socrates eſtimauit ꝙ fortitudo eēt ſcia: que ēt ꝑ experientiā acqriᷣ. Eſtimauit ēt oēs alias ꝟtutes eē ſcias. Sꝫ de h̄ īfra in .6. ageᷣ. Sic ḡ cuꝫ

Vegetius. Socrates.

Lec. 11 Qz milites fortes facit experientia.

q̄dā alij ſint fortes ꝑ experiētiā in q̄buſdā alijs: ī rebꝰ bellicis milites ſūt fortes ꝑ experientiā. Ex quā qdē duo ꝯſequunᷣ. Quoꝝ ꝑ̄ᵐ eſt ꝙ in bellis mlta ſūt maiora: q̄ .ſ. inexpertis timorē īcutiūt. q̄uis paꝝ vel nihil ꝑiculi h̄ēant: ſicᷣ frāgor armoꝝ. ꝯcurſus equoꝝ. ⁊ alia h̄ꝫ. Que qdē maxīe aſpexerūt ꝑ experiētiā nō eē terribilia. Uñ videnᷣ fortes cū talibꝰ ſine timore ſe īgerūt que alijs .ſ. inexpertis ꝑiculoſa videnᷣ: qꝛ neſciūt q̄lia ſint. Scḋo ꝯſequūᷣ ex experiētia qḋ ꝑñt faceē .i. grauare aduꝰſarios ⁊ nō pati .i. grauari ab eis cuſtodiēdo .ſ. ſe ab ictibꝰ ⁊ ꝑcutiēdo alios: inq̄ꝫtū h̄ñt ꝑtātē ad h̄ñ vtēdū armis: ⁊ alia h̄ꝫ h̄ñt: q̄ ſūt efficacia ad h̄ ꝙ ipſi poſſint ledē alios: ita ꝙ nō ledanᷣ. Uñ manifeſtū ē. ꝙ ipſi pugnāt cū alijs ſicᷣ armati cū inermibꝰ. Quaſi .n. inermis vīᷣ q̄ armis nō pōt vti aut neſcit: ⁊ ſiſr eſt de athletis id eſt pugilibus fortibꝰ ⁊ īſtructis cū ydiotis .i. ruſticis inexptis. Quia in talibꝰ agonibꝰ .ſ. athletaꝝ nō illi q̄ maxīe ꝑñt pugnare ſunt fortiſſimi: ſꝫ illi q̄ ſunt potētes ſm ꝟtutē corporalē: vt h̄ñtes corpa bene diſpoſita. ¶ Deinde cum dicit.

Milites experti cōparanᷣ ad inexptos ſicut armati ad inermes.

¶ Milites aūt timidi ſunt qñ ſuperextēditur periculū ⁊ deficiunt multitudinibꝰ ⁊ preparationibꝰ. Primi enim fugiūt. Ciuilia aūt ꝑmanentia moriuntur. Qḋ in Hermeo ꝯtigit. His qdem eniꝫ turpe fugere: ⁊ mors tali ſalute eligibilior. Hi aūt ⁊ ex principio periclitabantur vt meliores exiſtētes. Cognoſcentes autem fugiunt mortem magis turpi timentes. Fortis autem nō talis.

Le. are.

¶ Sꝫ milites qdē timidi ſūt qñ maius ꝑiculuꝫ iminet. Uelut ſi pauciores aduꝰſus multos: aut īparati aduꝰſus paratos īſtructoſqꝫ ꝯgredianᷣ: ꝑmi .n. fugā arripiūt: vrbane ꝟo copie manēt atqꝫ intereūt: qḋ apud Homeꝝ accidit. Nā his turpe fugē: ⁊ mors h̄ꝫ preferenda. Illi ꝟo quaſi ſuperiores ab initio ſe periculis obiectarunt: moxqꝫ intellecta re: fugam arripuerūt: mortem magis q̄ꝫ dedecus formidantes. ſed fortis nequaq̄ꝫ talis eſt.

Argir.

¶ At ꝟo milites tūc timidi ſiunt cū excreſcit ꝑiculum: ⁊ inferiores ſunt copijs ac apparatu. Primi nāqꝫ fugaꝫ arripiunt: vrbane ꝟo copie manēt atqꝫ intereūt. Qḋ qdē ⁊ in hermeo accidit. Hi nāqꝫ turpe fugere ⁊ mortē tali ſaluti preferēdam eſſe cēſent. Illi ꝟo vt ſuperiores ab initio ſeſe obiectant ꝑiculis. Re aūt intellecta fugā arripiunt mortē magis q̄ꝫ dedecus formidantes: ſed ꝟo fortis nō eſt talis.

.S.Tho.

Dif̄a ſiter ciuilē ⁊ militarē fortitudinē. ⁊ q̄ eaꝝ ſit melior.

¶ Cōparat militarē fortitudinē ad politicā. Et dicit ꝙ milites tādiu fortiter agūt q̄ꝺiu nō vidēt picula iminē. Sꝫ qñ piculū excedit ꝑitiā: q̄ a h̄n̄t in armis: ⁊ qñ nō h̄n̄t multitudinē ſecū: vel alias ꝑparatiōes bellicas. tūc efficiunt̄ timidi. Et tūc ꝑmi fugiūt: nō. n. ꝑꝑ aliud erāt audaces: niſi q2 exiſtimabāt ſibi piculū nō iminē. Et iō qñ vidēt piculū ꝑmi fugant̄. Sꝫ illi q̄ ſunt ciuilr̄ fortes ꝑmanētes in piculis moriunt̄. Sic̄ accidit in q̄dā loco vbi militib⁹ fugiētib⁹ ciues remanſerūt. Quia ciues turpe reputabāt fugē ⁊ magis eligebāt mortē q̄ȝ ſaluari ꝑ fugā. Sꝫ milites a ꝑn̄ exponūt ſe piculis extimātes ſe potētiores. Sed poſtq̄ȝ cognouerūt aduerſarios eſſe potētiores: fugiūt magis timētes mortē q̄ȝ turpē fugā. Nō eſt aūt ita de forti qui magis timet turpitudinem q̄ȝ mortem.

Quid magis eligit fortis.

Lectio. xvij.

Et furorem aūt ſuper fortitudinē inferunt. Fortes enim eſſe videntur ⁊ qui ꝑpter furorem quemadmodum fere in vulnerantes ferūtur: qm̄ ⁊ fortes furoris ſpeciem habēt. Impetuoſiſſimus enim furor ad picula. Unde ⁊ Homerus. Uirtutē imitte furori. Et virtutem ⁊ furorem erige. Et auſteram aūt per ſingulas nares virtutem emittebat ⁊ ebulliuit ſanguis. Oīa enim talia videntur ſignificare furoris erectionem ⁊ impetum.

Le. are.

¶ Iram quoq̄ȝ in fortitudinē referūt. Uident̄. n. fortes qui per irā ceu fere beſtie in ꝑcuſſores ferunt̄: qm̄ ⁊ fortes iracūdi ſunt. Impetuoſiſſima q̄dē res eſt ad picula capeſſenda. animi ꝯcitatio. Uñ Homerus. Robur aīs imecit. ⁊ alibi. Uim ⁊ animum ꝯcitauit: ſubijtq̄ȝ per nares impetus: ⁊ efferbuit ſanguis. Hec omnia ſignificare videntur: animi concitationem ⁊ impetum.

Argir.

¶ At qui irā ēt ad fortitudinē referūt. Fortes. n. ⁊ hij vident̄ qui ob irā ferunt̄ ꝑinde atq̄ȝ fere in eos qui ipſos vulnere affecerūt: q2 ⁊ fortes ꝯcitant̄ ira. Eſt. n. ira res impetuoſiſſima ad aggrediendā picula. Quapropter Homerus dixit. Uires iniecit ira. Et animū ira ꝯcitauit. Et acuta ꝑ nares vis: ⁊ efferuit ſanguis. Hec enim vniuerſa ire cōcitationem impetumue ſignificare videntur.

S.Tho.

De fortitudine q̄ ē per iram. Irati videntur fortes. Exēplum in beſtijs.

¶ Poſitis duob⁹ modis fortitudīs nō vere. hic ponit 3ᵐ modū. ſ. q̄ eſt ꝑ irā ipellētē ad actū fortitudīs. Et circa h̄ duo facit. Pr̄o. n. oſ̄dit q̄uō furor ꝯduut ad actū fortitudinis. S̄c̄d̄o oſ̄dit dr̄iam ad verā fortitudinē. ibi. (Fortes q̄dēȝ igit̄ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ hoīes in cōi vſu loquēdi iſerūt furorē ſup̄ fortitudinē: dr̄i. ſ. fortitudini attribuunt ea que ꝑ furorē furētes vel irati faciūt. Nā furētes vel irati vident̄ eē fortes. Sic̄ ⁊ beſtie q̄ i furorē ꝯcitate irruūt i hoīes qui eas ꝟberāt. H̄ꝫ. n. fortitudo quādā furoris ſilitudinē: inq̄ȝtū. ſ. furor cū magno ipetu iduucit in picula. Fortis aūt cūȝ magna v̄tute aī in picula tēdit. Et iduucit ad h̄ ꝟſus Homeri. Qui ī monēdo quēdā dic̄. Uirtutē imitte furori: vt. ſ. furor ꝑ v̄tutē aī reguler̄. Et v̄tutē erige ⁊ furorē: vt. ſ. ꝑ irā v̄t⁹ animi ꝑmptior ad actū reddat̄. Et alibi dicit de q̄buſdā: ꝙ ꝑ ſingulas nares emittebāt auſterā v̄tutē. ſ. furorē: q̄ ꝑꝑ calefactionē cordis facit cū magno ipetu reſpirare: intm̄ ꝙ aliq̄ñ ex ipetu ire ebulliit ſāguis ꝑ nares. Et dic̄ ꝑh̄o ꝙ ꝑdicta ꝟba Homeri vident̄ ſignāre ꝙ furor erigat̄: ⁊ ipetus faciat ad actus fortitudinis. ¶ Deinde cum dicit.

Homer⁹.

Quo q̄s ex impetu ire ebullit ſanguis e naribus.

¶ Fortes q̄dem igitur propter bonuȝ operantur. Furor autem cooperatur eis.

¶ Fortes igit̄ ꝑpt̄ decus faciūt. Ira ꝟo eos.

Le. are.

¶ Fortes igit̄ ob honeſtatem agūt ⁊ ipſis ira ſubminiſtrat.

Argir.

S.Tho.

¶ Oſ̄dit dr̄iam h⁹ fortitudīs ad verā fortitudinē. Et circa h̄ tria fac̄. Pr̄o oſ̄dit q̄d ꝯueniat vere fortitudini. S̄c̄d̄o q̄d ꝯueniat furori beſtiaꝝ. ibi. (Fere āt ꝑꝑ triſtitiaȝ ⁊c̄.) 3° q̄d ꝯueniat furori h̄uano. ibi. ⁊ hoīes vtiq̄ȝ. ¶ Dic̄ ḡ ꝙ fortes non ipellunt̄ ad opa fortitudinis ꝑagēda ex ipetu furoris: ſed ex intētione boni: ſed furor ſecūdario ſe h̄ꝫ in actu eoꝝ admodum cooperantis. ¶ Deinde cum dicit.

Quid moueat fortes ad bellū.

¶ Fere aūt ꝑpter triſtitiam. Propter vulnerari enim vel ꝑpter timere. Quia ſi in ſylua vel in palude eēnt non aduenirent. Non vtiq̄ȝ ſunt fortes a dolore ⁊ furore impulſi ad periculum nihil periculoꝝ preuidentes. Quia ſic ⁊ aſini fortes eēnt eſurientes. Percuſſi eni nō deſiſtunt a paſcuis. Sed ⁊ adulteri ꝑpter ꝯcupiſcētiam ⁊ audaciam multa operant̄. Nō vtiq̄ȝ ſunt fortia per dolorem vel furorē impulſa ad piculum. Nālíſſima aūt videt̄ que ꝑpter furorem eſſe: ⁊ preaccipiens electionē ⁊ cui⁹ gr̄a: fortitudo eſſe.

Le. are.

¶ Beſtie ꝟo ꝑꝑ dolorē: ſi vulnerate ſint aut timeāt. Nam cū in ſylua vel in palude ſūt: neq̄q̄ȝ inuadūt. Nō eſt igr̄ fortitudo ſi dolore aut ira ꝯcitati in piculū deferunt̄: nihil ꝑuidētes eoꝝ que icurrāt. Nā ſic aſini quoq̄ȝ fortes eſſent: cū ne ꝟberib⁹ q̄dē a pabulo remoueri ꝑſīt. Mechi ēt ꝑꝑ libidinē multa audēt. Nō ḡ ſunt illi fortes dicēdi qui ꝑ dolorē aut iram picula adeūt. Proxime aūt ad eam que maxime ſm̄ nām eſt: accedere videt̄ fortitudo: que per iraȝ ſit ſi mō electionem rōnemq̄ȝ ante ſuſceperit.

Argir.

¶ Fere aūt ob dolorē. Quia nāq̄ȝ vulnus acceperūt: vel q2 timēt. Nā ſi ſuis in luſtris ſint nō inuadūt. Nō igit̄ ſūt fortes ꝑpterea ꝙ a dolore ꝯcitate ac ira ad piculū irruūt: nihil ꝑuidētes maloꝝ. Nā h̄ mō ⁊ ipſi aſini cū eſuriunt fortes eēnt. Nō. n. a pabulo ꝟberib⁹ dimouent̄. Adulteri q̄ȝ ꝑꝑ libidinē multa audēt. Nō igit̄ fortes ſunt que ob dolorē ac irā ad picula cōpellunt̄. Maxime aūt nālis ea eē vī que eſt ob irā: ⁊ eſſe fortitudo electione ſumpta finēq̄ȝ.

S.Tho.

Quō ira beſtiaꝝ ſe habeat ad actū fortitudīs.

¶ Oſtendit q̄uō ira beſtiaꝝ ſe h̄eāt ad actuȝ fortitudinis. Et dicit ꝙ fere aggrediunt̄ picula ꝑpt̄ triſtitiā. i. maloꝝ que actu patiunt̄. Puta cū vulnerant̄. Uel ꝑpter timorē eoꝝ que timēt ſe paſſuras. Puta ſi timēt ſe vulnerādas: ex h̄ incitate ad irā hoīes inuadūt. Quia ſi eēnt in ſylua vel in palude nō vulnerarent̄ nec timerēt vulnerari: ⁊ ita nō venirēt ad inuadēdos hoīes. Uñ ꝑꝫ ꝙ in eis nō eſt vera fortitudo: q2 ipellunt̄ ad picula ſolū dolore ⁊ furore. cū tñ nihil piculoꝝ ꝑuideāt. Sicut illi q̄ ex electione fortiter operant̄. Si. n. beſtie que ex paſſione agūt fortes eēnt. pari rōne ⁊ aſini eēnt fortes qui ꝑpter ꝯcupiſcētiā cibi nō deſiſtūt a paſcuis: qñ eſuriūt lꝫ ꝑcutiant̄. Et ſilr̄ ēt ꝑpter ꝯcupiſcētiam venereoꝝ. multa auſibilia aggrediunt̄: nec tñ in his eſt vera fortitudo. Quia nō operant̄ ex electione boni: ſed ꝑpter paſſionē. Et ſic ꝑꝫ: ꝙ nec ēt aīalia que ꝑpter dolorē impellunt̄ ad picula h̄n̄t verā fortitudinē. Et q̄ȝuis poſita ſit ſilitudo de ꝯcupiſcētia ⁊ furore: inter oēs tñ paſſiones illa fortitudo videt̄ eſſe cōnaturalior vere fortitudini que eſt ꝑpter furorē: ita ꝙ ſi preaccipiat electionē ⁊ debitum finē cuius gratia operet̄ erit vera fortitudo. Et ſignanter dicit preaccipiens: q2 in vera fortitudine furor debet ſequi electionem: non preire. ¶ Deinde cum dicit.

Que moueāt feras ad inuadendos hoīes.

Quo fere picula nō ꝑuideant.

De ꝯcupiſcētia ⁊ furore quō ſe habeant ad fortitudinem.

¶ Et homines vtiq; irati qdem dolent. puniẽtes autẽ delectantur. Qui autem ꝓpter hec pugnaces qdem: nõ fortes autem. Non enim ꝓpter bonum neq; vt ratio: ſed ꝓpter paſſionem. Simile autẽ habent aliquid.

Le. are. ¶ Et hoies ſane iraſcẽdo qdẽ dolẽt. Vlciſcẽdo vo letant. ſed qui ꝑ hec agũt: pugnaces qdem ſunt: at non fortes. Nõ eniʒ decore neq; rõne: ſed ꝑturbatione animi id agũt: habent tamen quid ſimile fortibus.

Argir. ¶ Et ipſi etiam hoies cũ iraſcunt dolent. Cũ vlciſcunt capiũt voluptatẽ. Qui aũt pp hec agũt pugnaces qdẽ ſũt: at nõ fortes. Nõ. n. ob honeſtatẽ agũt: nec vt rõ ꝓcipit: ſʒ ob ipm affectũ. Aliqua tñ ex pte ſunt ſimiles fortibus.

S. Tho.

De fortitudine q̃ ẽ ꝑ irã in hominibus.

¶ Oſdit qd ꝯueniat fortitudini que eſt ex ira in hoib⁹ qui qdẽ videt ex electione opari ⁊ aliquẽ finẽ intẽdere. ſ. punitionẽ ei⁹ ꝯtra quẽ iraſcit. Vñ dicit ꝙ hoies irati: dolẽt ꝓpt iniuriã illatã ⁊ nõdũ vindicatã. Sʒ qñ iam puniunt delectant: vtpote ſuũ deſideriũ implẽtes. Qui aũt ꝓpter h̃ fortiter opant poſſunt qdẽ dici pugnãtes: ſʒ nõ fortes. Quia nõ operant bonũ neq; ductu rõnis: ſed ꝓpter paſſionem: ꝓpter quã vindictã appetũt. Habent tñ aliqd ſile vere fortitudini: vt ex ꝑdictis pʒ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq; enim bone ſpei differentes exiſtẽtes fortes. Propter multotiens enim ⁊ multos viciſſe confidunt in periculis.

Le. are. ¶ Nec ẽt qui pp fiduciam ſui audẽt: fortes vtiq;. Cõſuetudine enim vincẽdi: fiduciam in piculis ſuſcepere.

Argir. ¶ Nec ẽt ĩ qui ſunt ſpe freti ſunt fortes. Nam ex eo q: ſepe multoſq; vicerunt fiduciam in periculis habent.

S. Tho.

De fortitudinẽ pp ſpẽ

¶ Ponit 4ᵐ modũ fortitudinis: ſm ꝙ aliq fortes dicunt pp ſpem. Et circa h̃ tria facit. ꝑ ponit hũc modũ fortitudinis. 2° cõparat hũc modũ ad verã fortitudinẽ. ibi. (Cõſimiles aũt ⁊c.) 3° infert qddã correlariũ ex dictis. ibi. (Propter qd fortioris ⁊c.) ¶ Dicit ꝑ ꝑ. ꝙ ſicẽ illi qui pp irã fortiter agũt nõ ſũt vere fortes: ita neq; illi qui pp ſolaʒ ſpem victorie vere fortes dicunt. Qꝛ nõ ſũt vere fortes q pp ſpem victorie fortiter agũt. Eſt. n. in eis aliq̃ preeminẽtia ꝑ quã differũt ab alijs: q: pp h̃ ꝙ multotiẽs vicerũt in piculis exiſtẽtes ꝯfidunt ẽt nũc victoriam optinere nõ ꝓpt aliquã peritiã quã ꝑ experientiaʒ ſunt adepti. Hoc. n. ꝑtinet ad 2ᵐ modũ fortitudinis. ſʒ ꝓpter ſolã fiduciam quaʒ ex frequẽtibus victorijs acceperũt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Conſimiles autẽ qm̃ ambo audaces. Sed fortes quidem ꝓpter predicta audaces. Hi aũt ꝓpter extimare meliores eſſe: ⁊ nihil cõtra pati. Tale aũt faciunt ⁊ inebriati. Bene ſperantes enim fiunt. Quando aũt ipſis nõ accidunt talia fugiunt. Fortis autem erit terribilia homini exiſtentia: ⁊ nõ apparẽtia ſuſtinere: quoniam bonũ. ⁊ turpe non.

Le. are. ¶ In eo tñ fortib⁹ ſimiles: qd vtriq; picula ꝯtemnũt. Veꝝ fortes ob eas rõnes q̃s ſupra dixim⁹. Iſti vo qd ſupiores ſe fore ſperãt: ⁊ nec eis reſiſti poſſe. Sʒ ebrij quoq; tale aliquid faciũt. fidentes enim fiunt cũ ebrij ſunt. Cum vo nõ ſunt ebrij: pericula fugiunt. Viri aũt fortis eſt: que hominibus terribilia videntur ⁊ ſunt: ea ſubire: q: decoꝝ ſit ita facere: ⁊ turpe non facere.

Argir. ¶ Sunt aũt ſiles fortibus: q: vtriq; confidunt. Sed fortes qdem ob eas res quas paulo antea dixim⁹. Illi vo q: ſe ſuperiores eſſe putant: ⁊ nihil viciſſim ſuſcepturos mali. Tale ⁊ ipſi ebrij faciunt. Sperant. n. oĩa ſibi ꝓſpere euenire. Cum vo non eueniunt ipſis talia: fugam arripiunt. At viri fortis erat res eas que ſunt hoibus ⁊ videntur formidoloſe ferre: q: honeſtũ eſt ferre: ⁊ turpe non ferre.

S. Tho.

¶ Cõparat hãc fortitudinẽ vere fortitudini. Et dicit ꝙ iſti q ſic ſũt bñ ſperãtes ſunt ꝯſiles vere fortib⁹: q: ambo ſũt audaces. i. picula audacter aggredietes. nõ aũt ſm ꝙ audax dr̃ aliqs vicioſe. Sʒ differũt: q: fortes audacter aggrediũtur pp ꝑdicta. ſ. ex electiõe: ⁊ pp bonũ. Sʒ iſti qui ſũt bone ſpei aggrediunt audacter pp h̃ ꝙ eſtimãt ſe eẽ meliores in pugna ⁊ nihil ſe paſſuros ꝯtrarij ab aliqo. Et eſt ſile de iebriatis: q ẽt multiplicatis ſpiritib⁹ pp vinũ efficiunt bone ſpei. Sed qñ talib⁹ nõ accidũt ea que ſperant nõ ꝑſiſtũt ſed fugiunt. Sed ꝓprium fortis eſt vt ſuſtineat ꝓpter bonũ vel ad euitãdã turpitudinẽ inhoneſti ea que ſunt hoi terribilia ſm rei ꝟitatẽ: ⁊ nõ ſolũ ſm apparẽtiã. ¶ Deinde cũ dicit.

Cõparatio inter fortitudinẽ ꝓpter ſpẽ ⁊ fortitudinẽ verum. Audax duplicit. Qꝛ ebrij eſſi. ſunt bone ſpei. Quid eſt proprium fortis.

¶ Propter qd fortioris videt eſſe in repẽtinis timoribus ⁊ impauidũ ⁊ inturbatũ eſſe q̃ȝ in ꝑmanifeſtis. Ab habitu. n. magis vel qm̃ minus ex preparatione. Premanifeſta qdem enim ſi ex ratione ⁊ cogitatione aliqs preeligat. Repentina aũt ſm habitum.

Le. are. ¶ Quãobrem fortior eſſe videt qui ſubitis iprouiſiſq; periculis non turbat: q̃ȝ qui manifeſtis atq; prouiſis. Habitu enim magis hec agit: vel certe minus ex ꝑparatione. Naʒ preuiſa quidem ratione ⁊ cogitatione: ſubire quis poteſt. Repentina vo vt habitus eſt: ita ꝑferuntur.

Argir. ¶ Quãobrem ⁊ magis fortis eſſe videt ſubitis poti⁹ in terrorib⁹ interitũ eẽ ac ſine turbatione q̃ȝ in ꝓuiſis. Eſt. n. ab habitu magis aut min⁹ ex apparatu. Nã antea viſa cogitatione ⁊ rõne qſpiã eliget. At ea q̃ repẽte eueniũt habitu.

S. Tho.

¶ Infert qddã correlariũ ex dictis. Quia. n. ad fortẽ ptinet ſm iclinationẽ ꝓprij habit⁹ terribilia ſuſtinẽ magis videt eẽ fortis q in repẽtinis timorib⁹ nõ timet neq; ꝑturbatur: q̃ȝ ſi h̃ accidat in his q̃ ſũt ꝑuis manifeſta. Magis. n. videt eẽ ab habitu: inq̃ȝtũ min⁹ videt ſe ꝑparaſſe ad talia ſuſtinẽda. Illa. n. que ſũt ꝑuis manifeſta põt aliqs eligere ꝑ rõnẽ: ⁊ deliberationeʒ ẽt ꝯtra iclinationẽ habit⁹ vel paſſionis. Nulla. n. cã eſt tã vehemẽs iclinatio habit⁹ vel paſſionis. cui rõ nõ poſſit reſiſtere. dũmõ remaneat hoi rõnis vſus per quẽ per ſe: ſe hʒ ad oppoſita. Sed in repẽtinis hõ non põt deliberare. Unde videt opari ex interiori inclinatione que eſt ſm habitum. ¶ Deinde cum dicit.

Correlarium. Qꝛ magis cognoſcit habit⁹ fortitudinis in repẽtinis terrorib⁹ q̃ȝ i ꝑcognitis. Qꝛ nulla eſt tã vehemẽs iclinatio habit⁹ vel paſſionis cui rõ non poſſit reſiſtere.

¶ Fortes aũt videnť ⁊ ignorãtes. Et ſũt nõ lõge ab his qui bone ſpei. Deteriores autẽ quãto dignitatẽ nullam hñt. Illi aũt ꝓpter qd ⁊ ꝑmanent per aliqd tp̃s. Hi aũt decepti qm̃ ſi cognouerint aliud q̃ȝ ſuſpicantur fugiunt. Quod argi patiebantur incidẽtes laconibus vt ſitionijs. Et fortes vtiq; dicti ſũt quales quidam: ⁊ exiſtimati fortes.

Le. are. ¶ Fortes videnť ⁊ qui ignorant: nec multum abſunt ab ijs qui ꝓpter fiduciam audẽt: ſed eo deteriores ſunt: qd non exiſtimatione vt illi ſʒ ignorãtia audẽt. Itaq; illi ſuſtinẽt aliqd tp̃s. Hi vo ſimul atq; intelligũt aliud eẽ ꝗ̃ ipſi putabãt: aufugiũt. Quod argiuis ꝯtigit cuʒ in lacedemonios inciderunt: quos ſicionios eſſe putabant. Dictum eſt qui fortes ſunt: ⁊ qui fortes eſſe videantur.

Argir. ¶ Fortes ẽt eſſe videnť ⁊ qui ignorant. Et ſunt nõ longe ab ijs qui ſpe freti ꝯfidunt. Deteriores aũt ſunt. q̃ȝtum dignitatis

tatis nihil habent. illi aũt hñt. Quapropter ꝛ aliquo tpe manet. Hi ṽo decepti ſi cognouerint vel ſuſpicati fuerint aliud eẽ ꝙ putabãt fugiũt. Qđ qdẽ Argiuis ↄtigit cũ in Lacedemonios tanꝗ̃ in Sycionios icidiſſent. Dcm̃ igiẗ q̃les nã ſint ipſi fortes: ꝛ ĩ quoqꝫ qui fortes eſſe videnẗ.

S. Tho.

De quīto mõ fortitudinis nõ vere q̃ cauſaẗ ex ignorãtia piculoꝝ. Cõparatio īter fortes pp ignorãtiã ꝛ fortes pp ſpẽ victorie.

¶ Ponit 5ᵐ modũ fortitudinis nõ vere. Et dic̃ ꝙ illi q igno rant picula videnẗ eẽ fortes. dum. ſ. audacter aggrediunẗ: ea que ſunt piculoſa. lꝫ eis nõ videanẗ. Et nõ lõge differũt ab his: qui ſunt fortes ꝓpter bonã ſpem. Utriqꝫ. n. eſtimãt non imminẽ eis picula. Sed in h̃ differũt: ꝙ ignorãtes non eſtimãt ea que aggrediunẗ eẽ ſimplr ꝛ in ſeipſis piculoſa. Et illi q ſunt bone ſpei cogñſcunt q̃lia ſint in ſe ea que aggrediunẗ. Sꝫ tñ nõ reputãt ea eẽ ſibi piculoſa. Uñ illi qui ſunt ignorãtes tanto ſunt deteriores illis q ſunt bone ſpei: quãto nullã dignitatẽ hñt: ſꝫ ex ſolo defectu ſcie ad picula currũt. Illi aũt qui ſunt bone ſpei: ẽt poſtꝗ̃ cogñſcunt picula ꝑmanẽt per aliqđ tpe: donec. ſ. magnitudo piculi ſuperet eoꝝ ſpem. Sed illi q per ignorãtiã ſunt fortes: ſtatim vt cogñſcũt aliud eẽ ꝙ ſuſpicabanẗ fugiũt. Qđ paſſi ſunt argiui q erãt qdã ciues grecie. q dum putarẽt ↄtra Sycionios pugnare: q erãt aliq̃ ciues eis iſirmiores: icideruñt ĩ qſdã alios fortiores. Ultimo aũt ↄcludit ꝙ hi de qb9 dcm̃ eſt dr̃ fortes inꝗ̃tum eſtimanẗ fortes. ꝓpter ſimilitudinem non ꝙ vere ſunt fortes.

Exẽplum

Lectio. xviij.

Circa audacias aũt ꝛ timores fortitudo exñs nõ ſilr circa ambo ẽ: ſed magis circa terribilia. In his eni ĩpturbat9: ꝛ circa hec vt opꝫ habẽs fortis magis ꝙ qui circa audacias.

Le. arc. ¶ Quãuis autem circa terribilia ꝛ audenda fortitudo ſit: nõ tñ pariter in vtroqꝫ verſaẗ ſed magis circa illa que nos terrent. Qui. n. circa illa iterrit9 eſt: atqꝫ ita vt opꝫ in illis ſe hꝫ magis eſt fortis ꝙ qui circa audenda.

Argir. ¶ Sed q̃ꝗ̃ circa fiducias metuſque fortitudo verſaẗ: tamẽ nõ ſimili modo circa vtrũqꝫ: ſed magis circa res formidoloſas cernitur. Qui nãqꝫ non turbatur in hiſce: atqꝫ ſe habet circa has vt oportet: magis eſt fortis ꝙ is q circa eas in quibus cõfiditur ſe habet vt oportet.

S. Tho.

¶ Poſtꝗ̃ pħs determinauit mãm ꝛ actũ fortitudinis. hic determinat q̃ſdã ꝓprietates fortitudinis ſꝫ ꝙ fortitudo ſe hꝫ ad delectatiõe vel triſtitiã. Et circa h̃ duo fac̃. Pͥo ponit fortitudis ꝓprietates. Scđo excludit eas a militari fortitudine. (Milites aũt vel forſitã ꝛc̃.) ¶ Circa pᵐ tria facit. Pͥo oñdit quõ ſe hꝫ fortitudo ad timorẽ ꝛ audaciã. Sedo quõ fortitudo ſe hẽat ad triſtitiã. ibi. (Suſtinendo vtiqꝫ ꝛc̃.) Tertio quõ ſe hẽat ad delectationẽ. ibi. (Sed ꝛ adhuc vĩ ꝛc̃.) ¶ Dicit ḡ pͦ. ꝙ cũ fortitudo ſit circa audacias ꝛ timores nõ equalr̃ eſt circa vtrũqꝫ. Sꝫ magis laus hui9 ṽtutis eſt in h̃ ꝙ aliqs bñ ſe hꝫ circa terribilia. Ille. n. qui in terribilib9 nõ pturbaẗ: ſꝫ circa ea ſe hꝫ ſicut opꝫ: magis cõmẽdaẗ ꝙ ſit fortis: ꝙ ille q bñ ſe hꝫ circa audacias. Et h̃ ideo: q: timor iminet hoĩ ab aliquo fortiori ↄtra ipſm iſurgẽte. Audacia ãt ↄſurgit ex h̃ ꝙ aliqs eſtimat eũ quẽ inuadit ſuã nõ excedẽ ptãtẽ. Difficili9 aũt eſt ſtare ↄ̄ fortiorem ꝙ iſurgere in eq̃lẽ vel minorẽ. ¶ Deinde cũ dicit.

Ꝙ fortitudo ẽ circa timores ꝛ audacias, nõ ex equo q: magis circa timores.

Ratio.

¶ In ſuſtinẽdo vtiqꝫ triſtia vt dcm̃ eſt fortes dicuntur ꝓpter qđ ꝛ triſte fortitudo ꝛ iuſte laudatur. Difficilius. n. triſtia vt dcm̃ eſt ſuſtinere ꝙ a delectabilibus abſtinere.

Le. arc. ¶ Toleratiõe. n. grauiũ ꝛ aſpaꝝ reꝝ fortes dr̃. Itaqꝫ grauie qddaꝫ ꝛ aſpeꝝ fortitudo eſt: ac merito laudaẗ. Difficilius enim eſt dolores ꝑpeti: ꝙ a voluptatib9 abſtinere.

Argir. ¶ Fortes igiẗ ex eo dicunẗ: q: res vt dcm̃ eſt iferẽtes dolores tolerãt. Iccirco fortitudo dolores affert ꝛ nõ iniuria laudaẗ. Difficili9. n. eſt dolores ferre ꝙ a voluptatib9 abſtinẽ.

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lr fortitudo ſe hẽat circa triſtitiã. Ad cui9 euidẽtiã ↄſiderãdũ eſt. ꝙ idẽ eſt obiectũ timoris ꝛ triſtitie. ſ. malũ. Sꝫ differũt ſm dr̃am pteriti ꝛ futuri. Nã malũ futuꝝ eſt terribile. malũ aũt pñtialr̃ imminẽs eſt ↄtriſtãs. Ad fortẽ aũt ptinet nõ ſolũ ſtare ↄ̄ timores futuroꝝ piculoꝝ: ſꝫ ẽt in ipſis piculis ꝑſiſtẽ: ſic ſupꝰ dcm̃ ẽ. Et ĩõ dic̃. ꝙ ꝑcipue dicunẗ fortes: ex eo ꝙ bñ ſuſtinẽt triſtia. ſ. pñtialr̃ iminentia. puta ꝑcuſſiões ꝛ vulnera. Et ide eſt ꝙ fortitudo hꝫ triſtitiã adiũctã. Et ex h̃ iuſte laudaẗ: ꝙ nõ recedit a bono ṽtutis ad h̃ ꝙ fugiat triſtitiã. Rõnabilr̃ aũt ex h̃ fortitudo eſt maxime laudabilis: q: laus ṽtutis maxie ↄſiſtit in h̃ ꝙ aliqs bñ opeẗ circa difficilia. Difficilius aũt eſt ꝙ aliqs ſuſtineat triſtia: qđ ptinet ad fortitudinẽ ꝙ ꝙ abſtineat a delectabilibus: qđ ptinet ad tẽperantiam. Uñ laudabilior eſt. fortitudo ꝙ tẽperantia. ¶ Deinde cum dicit.

Quomõ ſ. hẽat fortitudo circa triſtitiã. Dr̃ obiecto timoris ꝛ triſtitie.

Ꝙ fortitudo laudabilis ẽ ꝛ magis ꝙ tẽperantia.

¶ Sed ꝛ adhuc videbitur vtiqꝫ eſſe qui ſm fortitudinẽ finis delectabilis. Ab his autem que circa finẽ euaneſcere: q̃le ꝛ in gymnaſticis agonib9 ſit. Pugilibus. n. finis delectabilis cuius gr̃a corona ꝛ honores. Percuti aũt doloroſum ſi carnales ꝛ triſte oĩs labor. Propter multa aũt hec eſſe: paruum exiſtens cuius gr̃a nihil delectabile videtur habere. Si vtiqꝫ tale eſt ꝛ qđ circa fortitudinem mors qdem ꝛ vulnera triſtia forti ꝛ volenti erunt. Suſtinet autẽ hec quoniam bonum: vel quoniam turpe non.

Le. arc. ¶ Attamẽ finis in fortitudine dulcis eẽ videẗ: ſꝫ a reb9 circũſtãtib9 obſcurari: qđ ꝛ in gymnicis certaminib9 euenit. Nã pugilib9 finis ipſe dulcis eſt: cui9 gr̃a corone honoreſqꝫ exiſtunt. Plagis ṽo pcuti ſi mõ illi e carne ſunt: doloroſa ſane atqꝫ moleſta: ꝛ oĩs laborioſa res eſt. Cũqꝫ hec multa ſint: ꝛ illõ cui9 gr̃a ſiũt paruũ: nihil dulce ↄtinẽ videẗ. Tale igiẗ qddã accidit circa fortitudinẽ. Mors ac vulnera forti viro doloroſa ſunt. eaqꝫ nollet. perfert tñ q̃m decorũ eſt illa perferre: vel turpe nõ perferre.

Argir. ¶ Enimuero fortitudis finis iocũdus eſt: veꝝ ab euenientibus dolorib9 obfuſcaẗ: vt ꝛ in certaminib9 fieri ſolet. Nã pugilib9 finis qdẽ ipſe iocũdus eſt gr̃a: cui9 certant corone inquã atqꝫ honores. Sed cedi moleſtũ eſt: cũ ſint e carne doloreſqꝫ affert ꝛ oĩs oĩno labor. Atqꝫ q: hec ſunt multa: ideo id gr̃a cuius certant: cũ ſit res parua nihil iocũdi videtur hẽ. Quod ſi tale ꝛ circa fortitudinẽ eſt mors qdem atqꝫ vulnera forti viro moleſta erũt atqꝫ inuito. Feret tñ qđ honeſtũ eſt ea ferre: vel turpe non ferre.

S. Tho.

¶ Oñdit quõ fortitudo ſe hẽat circa delectationẽ. Et circa h̃ tria facit. Primo oñdit ꝓpoſitũ. Scđo excludit errorẽ. ibi. (Et quãto vtiqꝫ ꝛc̃.) Tertio īfert qđdã correlariũ ex dcis. ibi. (Nõ vtiqꝫ in oĩb9 ꝛc̃.) ¶ Dicit ḡ pͦ. ꝙ cũ fortitudo ſit in ſuſtinẽdo triſtia: videẗ qdẽ fortis hẽ aliquã delectationẽ in aſſequutione finis pp quẽ fortiter agit: ſꝫ iſta delectatio euaneſcat. i. debilr̃ ſentiẗ pp circũſtãtes triſtitias ſicẽ accidit in agonib9 gymnaſticis: in qb9. ſ. pugiles nudi pugnãt. Delectanẗ. n. pugiles in fine: cui9 gr̃a pugnãt. ſ. q: coronanẗ ꝛ honoranẗ. Sꝫ ſuſtinẽ ꝑcuſſiones eſt eis doloroſũ. Et h̃ negare eſt negare eos eẽ carnales. Quis ſi hñt

Ꝙ delectatio quã hꝫ fortis ĩ pſecutione ẽ debilis pp circũſtãtes paſſiones.

Exẽplum

Fortes leſi ea ſentiunt qꝛ carnem habent. Delectatiõ abſorbet a maiori triſtitia. Habet fortis ſuſtinet triſtia.

carnē ſenſibilē neceſſe eſt ꝙ leſiua inferāt eis dolorē. Et ſilr ois labor quem ſuſtinēt in pugnādo eſt eis triſtabilis. Et qꝛ eis ſunt multa triſtabilia ⁊ doloroſa que ſuſtinēt: ⁊ bonum qḋ hñt pro fine eſt aliqḋ paruū nō videntˀ aliquā delectationē ſentire: qꝛ delectatio abſorbetˀ a maiori triſtitia. Et ita etiā accidit in actu fortitudinis: qꝛ mors ⁊ vulnera ſunt doloroſa forti: ꝙuis fortis ea ſuſtineat ꝓpter aſſequendum bonū virtutis: ⁊ ꝓpter vitandam turpitudinē vitioſam: qui qdē finis eſt potior ꝙ; pugillus. Unde magis remanet aliqḋ de delectatione finis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et quanto vtiqꝫ virtutem habeat oēm ⁊ felicior ſit magis in morte triſtior erit. Tali enim maxime viuere dignum. Et iſte maximis bonis priuatur ſciens.

Le. are. ℭ Et quāto magis oi ṽtute pollet: quātoqꝫ felicior eſt: tāto magis illi moleſta eſt mors. Nā huiuſmodi vir maxime dignus eſt vita: ⁊ maximis bonis priuatˀ ſciens.

Argir. ℭ Atqꝫ ꝙ magis ois ṽtute pollet ⁊ felicior eſt: eo magis ob mortē ſane dolebit. Uir. n. talis maxīe dignus eſt vita: maximiſqꝫ bonis ꝓuatˀ idipm ſciens: qḋ qdem dolorē affert.

S. Tho.

Opio ſtoicorꝫ qꝛ ṽtuoſus nullaꝫ triſtitiā hꝫ. Cõ ꝫ ſtoicos ſola ṽtus eſt bonū hois. Opio phi ꝯtraria.

ℭ Excludit errorē ſtoicorꝫ. q aũt ponebāt ꝙ ṽtuoſi nullaꝫ triſtitiā hñt. Circa h̄ duo facit. Prio oñdit ꝙ forti iminet maxima triſtitia. Scḋo ꝙ p h̄ nō minuitˀ eius fortitudo: ſꝫ augetˀ. ibi. (Triſte aũt ⁊c̄.) Arguit aũt in pˀ pte ex eo ꝙ ſupponebāt ſtoici. ſ. ꝙ nihil eēt bonū hois niſi ṽtus. Et iō dicebāt ṽtuoſum nō triſtari: qꝛ in ꝓpo bono nō patitˀ aliqḋ detrimētū. Sed ecõuerſo phs dicit ꝙ ꝙ̄to aliqs eſt magis pfectˀ in ṽtute: ⁊ magis felix ſm felicitatē pñtis vite: tāto magis iminet ei triſtari in morte ſm ꝯſiderationē bonorꝫ pñtis vite. Duo. n. ſūt que augēt triſtitiā alicuiˀ hois in amiſſione alicuiˀ boni. Prio qdē qꝛ ꝓuatˀ bono ꝙ dignˀ erat. Scḋo pp magnitudinē boni quo ꝓuatˀ. Et vtrūqꝫ accidit i ꝓpoſito: qꝛ ṽtuoſo maxīe dignū eſt ꝙ viuat. Priuatˀ ēt ṽtuoſus ſciēter maximis bonis. ſ. optīa vita ⁊ ṽtutibˀ q̄s amittit ꝙ̄tū ad vſuꝫ pñtis vite. Et h̄ infert ei triſtitiā: ēt dato ꝙ nō immineat ei triſtitia reſpectu quorūcūqꝫ aliorꝫ malorꝫ ꝙ tolerantˀ ſalua vita. Cõſiderandū tñ ꝙ aliqbˀ ṽtuoſis pp ſpem future vite ſit mors deſiderabilis. Sꝫ neqꝫ ſtoici ſic loqbantˀ. Neqꝫ ad phm ptinebat de his ꝙ ad ſtatuꝫ alteriˀ vite ptinēt in pñti ope loqui. ℭ Deīde cū dicit.

Duo ſunt ꝙ triſtitiā augent.

Cõ aliqbˀ ṽtuoſis ſit mors deſiderabilis.

ℭ Triſte autem hoc. Sed nihil minus fortis. Forſitan autem ⁊ magis quoniā in bello bonum pre illis eligit.

Le. are. ℭ Doloroſa certe res: at nihilominus fortis ⁊ eo fortaſſe magis qḋ decus ⁊ gloriam belli anteponit illis.

Argir. ℭ Uerum nihilominˀ eſt fortis: ⁊ eo magis fortaſſe: ꝙ honeſtatem que eſt in bello his anteponit.

S. Tho.

Cõ lꝫ fortis triſtetˀ pp ea que amittit. nō tñ pp hoc ē minus fortis.

ℭ Dicit ꝙ ꝑdicta triſtitia nō minuit fortitudinē. Sed ex h̄ vr̄ aliqs magis fortis: ex eo ꝙ bonuꝫ fortitudinis qḋ queritˀ in bello: eligit pre illis bonis que moriēdo amittit: magis appetens vnū magnū bonum facē ꝙ; multa minora bona ſeruare: ſicut infra 9ˀ huiˀ dicetˀ. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Nō vtique āt in oibˀ virtutibˀ delectabiliter opari exiſtit ꝑter ꝙ; iquātū finē attingit.

Le. are. ℭ Nec ſane in omnibus virtutibus: cum delectatione operari licet: niſi quatenus finem attingunt.

Argir. ℭ Nec fit vt omnibus in virtutibus cum voluptate operemur: niſi quoad attingitur finis.

S. Tho.

Lec. 13. Cõ nō i oibˀ ṽtutibˀ exiſtit delectatio niſi reſpectu finis.

ℭ Cõcludit ex pmiſſis ꝙ lꝫ in pˀ ⁊ 2ˀ dcm̄ ſit. ꝙ opōnes ṽtutū ſunt delectabiles: nō tñ in oibˀ ṽtutibˀ exiſtit opatio delectabilis niſi ſm ꝙ attingit finē. Et hoc dr̄ propter fortitudinem: vt ex dictis patet. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Milites āt nihil forſitā prohibet nō tales eſſe optimos ſꝫ eos q minˀ qdē fortes. aliū āt bonū nullū habētes. Parati qdē enī iſti ad pericula: ⁊ vitā ad parua lucra ꝑmutāt.

Le. are. ℭ Milites nihil vetat ēt ſi tales nō ſint: tñ optimos eē. Parati ſiqdem ad picula vitam pro vili mercede abijciunt.

Argir. ℭ Nihil aũt fortaſſe vetat non eos qui tales ſunt pſtantiſſimos milites eſſe: ſed eos qui minus qdeꝫ ſunt fortes: nullam aũt aliud bonum hñt. Hi nāqꝫ parati ſunt ſeſe piculis obiectare: vitāqꝫ pro paruo emolumēto produnt.

S. Tho.

ℭ Excludit ꝑdictas ꝓprietates a militari fortitudine. Et dicit: ꝙ nihil ꝓhibet aliqs eē optimos milites: q nō ſūt tales q̄les deſcripſimˀ eē fortes. Sed forte illi q ſunt minˀ fortes ſūt milites meliores: ⁊ nullum aliud bonū attēdūt: ſicē nec fortitudis. Sūt. n. parati ad picula: nō pp aliqḋ bonū ṽtutis: ſꝫ vitā ſuā quā exponūt diſcrimini qdāmō cõmutāt ad parua lucra: puta ſtipēdiorꝫ ⁊ predarꝫ. ℭ Deinde cū dicit.

Cõ qdā ſūt optimi milites q non ſūt tales q̄les deſcripſi ſūt fortes. Cõ qdam milites cõmutant vitam ſuam ad parua lucra.

ℭ De fortitudine quidem igitur intantū dictum ſit. Quid autem eſt nō difficile typo accipere ex his que dicta ſunt.

Le. are. ℭ De fortitudie igitˀ hactenˀ dixiſſe ſufficiat. Quid vo illa ſit neqꝙ̄; difficile fuerit ex his que dicta ſunt intelligere.

Argir. ℭ De fortitudie igitˀ hactenˀ dixiſſe ſufficiat. Quid aũt ē ex his ꝙ dixīmˀ nō eſt difficile cõprehēdē ac aſſignare figura.

S. Tho.

Fortitudis deſcriptio.

ℭ Epilogat ꝙ dcā ſūt. Et dicit ꝙ pōt figuralr accipi qd eſt fortitudo. Ut dicamus ꝙ fortitudo eſt ṽtus medio mō ſe hñs ſm rōnē rectā circa timores ⁊ audacias pp bonum.

Lectio. xix.

Oſt hec de temperātia dicamus. videntur enim irrationabiliū partium he eſſe virtutes.

Le. are. ℭ Poſt hac de tēperantia dicemus. Uidentˀ hec virtutes irrationabilium eſſe partium.

Argir. ℭ Poſt hanc de tēperantia dicamus. Hec nāqꝫ ṽtutes partium earum eſſe videntur que ſunt rationis expertes.

S. Tho.

De tpātia.

ℭ Poſtꝙ; phs determinauit de fortitudine que reſpicit terribilia: que ſūt corruptiua hūane vite. hic agit de tēperantia que reſpicit delectabilia: qbˀ hūana vita ꝯſeruatˀ. ſ. cibos ⁊ venerea. Et circa h̄ duo facit. Primo dic̄ de quo eſt lectio. Scḋo exeqˀ ꝓpoſituꝫ. ibi. (Quā qdē ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ pˀ ꝙ poſt hec que dcā ſunt de fortitudine: dicēdum eſt de tēperātia. Et rōnē ꝯtinuationis aſſignat ex h̄ ꝙ iſte due ṽtutes ꝯueniūt in ſubiecto. Utraqꝫ. n. eſt irrōnabiliū ptiū: ptꝪ. ſ. irrōnalis po aie dr̄: que nata eſt ⁊ ꝯuenire ⁊ obedire rōni: vt. ḋ. in pˀ habitū eſt. Hꝫ aũt eſt appetitˀ ſenſitiuus: ad quē ptinēt aie paſſiones. Unī opꝫ ꝙ in appetitu ſenſitiuo ſunt ēē ṽtutes que ſunt circa paſſiões. Eſt aũt fortitudo circa paſſione timoris ⁊ audacie: que ſunt in iraſcibili. tēperātia vo eſt circa delectatiões ⁊ triſtitias ꝙ ſunt in ꝯcupiſcibili. Unī fortitudo eſt in iraſcibili: ſꝫ tēperātia eſt in ꝯcupiſcibili. Cõſiderādū tñ eſt ꝙ delectationes circa q̄s eſt tēperātia ſunt cões nobis ⁊ brutis. ſ. delectationes ciborꝫ ⁊ venereorꝫ. Et ſilr timores circa q̄s eſt fortitudo ſunt cões nobis ⁊ brutis ſꝫ timores mortis. Et iō ſpālr dixit ꝙ he due ṽtutes ſunt irrōnabiliū partiū: qꝛ ad irrōnales ptes aie ptinēt. nō ſolū pp ipſas paſſiones: ſꝫ ēt pp paſſionū obiecta. Sūt. n. qdaꝫ paſſiones ex quarꝫ obiectis bruta aialia nō patiuntˀ: ſicut diuitie ⁊ honores: ⁊ alia hꝫ. ℭ Deinde cum dicit.

Quare fortitudo ⁊ tēperātia ſpecialr ptinēt ad ptes aie irrōnales.

¶ Quoniã qdem igitur medietas circa delectationes tẽperantia dictũ eſt nobis. Minus enim ⁊ non ſimilr eſt circa triſtitias. In his autem ⁊ intemperantia videtur.

Le. are. ¶ Quod igit̃ tẽperantia circa voluptates mediocritas eſt: ſupra diximꝰ. Minus.n. ⁊ nequaq̃ ſimilr circa dolores. In his aũt ⁊ intemperantia eſſe videtur.

Argir. ¶ Atq̃ temperãtiam circa voluptates mediocritatem eſſe iam antea diximus. Minus tñ ⁊ non ſimiliter circa dolores verſatur. In eiſdem autem ⁊ intẽperantia eſt.

S. Tho.

¶ Incipit determinare de tẽperãtia. Et p̃ ingrit que ſit mã tẽperantie. Scḋo determinat actũ ipſius ⁊ oppoſitoꝝ vitioꝝ. ibi. (Concupiſcẽtiaꝝ autẽ.) Circa p̃m duo facit. Primo pponit in gñali mãꝫ tẽperãtie. Scḋo ingrit mãm ſpecialeꝫ. ibi. (Circa q̃les igit̃ ⁊c̃.) Circa p̃m reſumit tria que ſupra in 2° dicta ſunt. Quoꝝ p̃m eſt: q tẽperantia mediũ tenet circa delectationes. Scḋm eſt q ipſa ẽt eſt circa triſtitias: que. ſ. pueniũt ex abſentia delectabiliũ. Minus tñ tẽperantia eſt circa triſtitias q̃ circa delectationes: q2 efficacius aliqd agit per ſuã pñtiam q̃ per ſuã abſentiã. Tertium aũt q intẽperãtia ſilr eſt circa delectationes ⁊ triſtitias: eo q ↄtraria ſiunt circa idẽ. ¶ Deinde cũ dicit.

Lec. 10.

Lec. 8. Dis pſideraũda circa mãm tẽperantie i generali.

¶ Circa quales igitur delectationes nũc determinemus.

Le. are. ¶ Sed circa quas voluptates ſit: nũc determinemus.

Argir. ¶ Sed nunc circa quas eſt voluptates determinẽmꝰ opꝫ.

S. Tho.

¶ Ingrit ſpãlẽ mãm tẽperãtie. Et circa h̃ tria facit. Primo dicit de quo eſt intẽtio. Scḋo diſtinguit delectationes. ibi. (Determinant̃ aũt ⁊c̃.) Tertio oſtẽdit circa q̃les delectationes ſit tẽperãtia. ibi. (Quia circa tales ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̃mo q cũ tẽperãtia ſit circa delectationes: opꝫ nũc determinare circa q̃les delectationes ſit: vt in ſpeciali ratio tẽperantie cognoſcat̃. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Determinantur aũt aĩales ⁊ corporales: puta amor honoris: amor diſcipline vtroq̃ enim hoꝝ gaudet cuius amatiuus eſt. nihil patiente corpore: ſed magis mente.

Le. are. ¶ Diſtiguẽde ſũt voluptates aĩ ⁊ corpis. Ceu auiditas honoris: ⁊ auiditas diſcipline. Vterq̃. n. iſtoꝝ eo gaudet: cꝰ auidus eſt: nihil patiẽte corpe: ſꝫ magis itellectu.

Argir. ¶ Diuidant̃ igit̃ aĩe atq̃ corpis voluptates: vt honoris cupiditas ⁊ auiditas diſcipline. Nã tam ambitioſus q̃ auidus diſcipline eo gaudet cuius eſt auidus: ⁊ corpus nihil: ſed mens potius patitur.

S. Tho.

Delectatiõnũ diuiſ.

¶ Diſtinguit delectationes. Et dicit q eaꝝ quedã ſunt aĩales quedã corpales. Corporales qdem delectationes ſunt que ↄſumant̃ in quadã corpali paſſione exteriori ſenſus. Aĩales aũt delectationes ſunt que ↄſumant̃ ex ſola apprehenſione iteriori. Et exẽplificat de delectationibꝰ aĩalibus incipiens a cõi delectationis que eſt amor. Vnuſquiſq̃. n. delectat̃ ex hoc q h̃ꝫ id qḋ amat. Inuenit̃ aũt in qbuſdaꝫ amor honoris: ⁊ in qbuſdam amor diſcipline: que nõ apprehendunt̃ exteriori ſenſu: ſed interiori app̃henſione aĩe. Vnde vterq̃ eoꝝ. ſ. ⁊ ille qui eſt amator honoris: ⁊ ille q eſt amator diſcipline gaudet p id qḋ amat: dum. ſ. h̃ꝫ ipꝫ. Et h̃ gaudiũ nõ fit per aliquam corpis paſſionem: ſed per ſolam apprehẽſionem mẽtis. ¶ Deinde cum dicit.

Amor eſt cã delectationis.

¶ Qui autem circa tales delectationes: neq̃ temperati: neq̃ intemperati dicuntur.

Le. are. ¶ Sed in huiuſmodi voluptatibus: neq̃ temperãtes: neq̃ intemperantes dicuntur.

Argir. ¶ Atq̃ q̃ qui voluptatibus huiuſcemodi alliciuntur: nec temperantes: nec intemperantes dicuntur.

S. Tho.

¶ Oñdit q circa aĩales delectationes nõ eſt tẽperantia. Et deſignat tria gña haꝝ delectationũ. Quedaꝫ. n. ſũt aĩalr delectabilia: que h̃nt quãdã ſpẽm honeſtatis: ſicut honor ⁊ diſciplina: ſic̃ p̃miſſuꝫ eſt. Et dicit circa h̃ꝫ delectationes nõ dicunt̃ aliqui neq̃ tẽperati neq̃ intẽperati: q2 tẽperãtia ⁊ intẽperãtia vident̃ reſpicere aliq̃s delectationes turpitudinẽ h̃ntes. Sunt tñ ⁊ circa delectationes honoris ⁊ diſcipline: q̃dã alia media ⁊ extrema ptinentia ad alias v̓tutes: vt patebit in 4°. ¶ Secundo ibi.

Qꝫ tẽperãtia nõ ẽ circa delectationes aĩales. De triplici gñe delectationum aĩalium.

¶ Similiter autem neq̃ qui circa alias quecunq̃ nõ corporales ſunt. Amatores enim fabulaꝝ ⁊ narratores ⁊ de contingentibus contrahentes dies: garrulos: intemperatos autem non dicimus.

Le. are. ¶ Eodẽq̃ mõ in ceteris voluptatibꝰ: q̃ corpee nõ ſũt. Qui enĩꝫ fabulis ⁊ narrationibꝰ delectant̃: ⁊ circa ſingula dies ↄſumũt: verboſos qdẽ: ſed nõ intẽperantes appellamus.

Argir. ¶ Pari modo neq̃ qui circa ceteras voluptates que nõ attribuunt̃ corpi occupant̃. Eos enim qui fabulis ⁊ narrationibus delectant̃ ⁊ circa talia dies ↄſumũt v̓boſos qdẽ atq̃ deliros: intẽperantes aũt nõ ↄſueuimus appellare.

S. Tho.

¶ Ponit q̃ſdã alias delectationes aĩales: q̃ ↄſiſtũt in dictis vel factis hoĩuꝫ. Et dicit q ſicut tẽperãtia nõ eſt circa delectatiões honoris ⁊ diſcipline: ita ẽt nõ eſt circa alias delectationes: q̃ nõ ſũt corpales. Illos. n. q amãt audire fabulas ⁊ narrare: ⁊ totũ diẽ tenẽt vel expẽdũt i qbuſcũq̃ ↄtingẽtibꝰ dcis vel factis. ſ. nõ nec̃ſis neq̃ vtilibꝰ: dicimꝰ eẽ garrulos: ſꝫ nõ dicimꝰ eos eẽ itẽperatos. Quia intẽperãtia nõ ſolũ h̃ꝫ vanitatẽ: ſꝫ ẽt turpitudinẽ quãdã. ¶ Tertio ibi.

Qꝫ amatores fabulaꝝ ⁊ ſimilibus vacantes garruli ſunt dicẽdi nõ aũt i temperati. Ratio.

¶ Neq̃ contriſtatos in pecunijs vel amicis.

¶ Circa corpales aũt erit vtiq̃ intẽperãtia.

Le. are. ¶ Nec eos ẽt qui grã pecuniaꝝ: aut amicoꝝ dolorẽ ſuſcipiunt. At circa corpis voluptates tẽperantia exiſtit.

Argir. ¶ Nec eos ẽt qui pecuniaꝝ vel amicoꝝ cã dolent. Tẽperãtia igit̃ non circa aĩe: ſed circa corpis voluptates verſat̃.

S. Tho.

¶ Ponit 3m genus aĩalium delectationũ: que ſũt reſpectu exterioꝝ reruꝫ. ſicut ſunt pecunie ⁊ amici. Vñ dicit q illi qui inordinate ↄtriſtant̃ in ſubtractione pecuniaꝝ ⁊ amicoꝝ. nõ dicunt̃ intẽperati. Sed pñt dici ſ̃m aliqd vitioſi: q2 tales triſtitie non h̃nt turpitudinẽ: ſed ſolã inordinationem appetitꝰ. Et ex his ↄcludit q ex quo tẽperãtia non eſt circa aliqḋ genus aĩalium delectationũ: q ſit circa corporales delectationes. ¶ Deinde cum dicit.

Tertiũ genus aĩaliũ delectationum. De illis q inordinate ↄtriſtãtur p ſubtractionẽ exterioꝝ bonorum.

¶ Non oẽs autẽ neq̃ has. Qui. n. gaudent his q̃ p viſum: puta coloribꝰ ⁊ figuris ⁊ ſcriptura neq̃ tẽperati neq̃ intẽperati dicũtur quãuis videant̃ vtiq̃ eſſe ⁊ vt opꝫ gaudere ⁊ his ⁊ ſ̃m ſupabũdantiam ⁊ defectum.

Le. are. ¶ Nec eas tñ oẽs. Nã q viſu delectãt̃ veluti colore: forma: pictura: neq̃ tẽperãtes neq̃ itẽperãtes dicunt̃. quãq̃ fieri põt vt hi ⁊ q̃tum debẽt ⁊ plus ⁊ minus delectentur.

Argir. ¶ Non tamẽ ⁊ circa has ipſas omnes. Qui nãq̃ rebus hĩs gaudẽt que viſu pcipiunt̃: vt coloribꝰ: figuris: pictura: nec tẽperãtes nec intẽperãtes dicunt̃. Et ſi vident̃ ⁊ his hoĩes ⁊ vt oportet ⁊ magis q̃ oportet ⁊ minus etiã gaudere.

S. Tho.

ꝙ tēperātia nō ē circa oēs delectationes corporales.

Lec. 20.

¶ Oſtendit ꝙ tēperantia nō ſit circa oēs delectationes corporales: ſed circa aliq̄s. Et p̄ oſtēdit ꝙ tēperantia non ſit circa delectationes triuꝫ ſenſuū qui p extraneū medium ſentiūt. Scdō oſidit q̄lr ſit circa delectationes duoꝝ ſenſuū qui ſentiūt per mediū cōiūctū ibi. (Videnſ ꝛ vtiqꝫ ꝛc. ꝛ guſtu ꝛc.) Circa p̄ᵐ tria facit. Primo oſidit ꝙ tēperantia non ſit circa delectationes triū ſenſuū p̄dictoꝝ. Scdō oſtendit ꝙ hꝫ delectationes non ꝯueniunt aīalibus brutis. ibi. (Non eſt aūt neqꝫ in aliīs ꝛc.) Tertio infert quādā concluſionē ex dictis. ibi. (Circa tales igiſ ꝛc.) Circa primum tria facit. Primo manifeſtat ꝙ tēperantia nō ſit circa delectationes viſus. Et dicit ꝙ tēperantia non eſt circa oēs delectationes corꝑales que fiunt per exteriores ſenſus.

ꝙ nō eſt circa delectatiōes viſus.

Illi enim qui delectanſ in viſibꝰ non dicunſ ex hoc temperati: neqꝫ intēperati. Et exēplificat de tribus generibus viſibilium.

De tribus gn̄ib' viſibilium.

Quoꝝ quedā ſunt ſenſibilia ꝓpria viſus: ſicut colores. Quedaꝫ aūt ſenſibilia cōia: que tamē per viſum maxime cognoſcanſ: ſicut figure. Quedam aūt ſunt ſenſibilia per accidēs: ſicut ſcriptura rōne eius qđ per ſcripturam ſignificaſ. Nec hic dī quin in his poſſit ꝟtus eſſe ꝛ vitium. Contingit. n. ꝙ in talibus aliqs delecteſ: ſicut opꝫ. i. medio mō ꝛ ſm ſupabundātiam ꝛ defectum que ꝑtinent ad curioſitatem: non aūt ad intēperantiam: que eſt circa delectationes vehemētiores. ¶ Secundo ibi.

De curioſitate.

¶ Similr autem in his ꝛ que circa auditū. Superabūdanter eni gaudentes melodiīs vel hypocriſi nullus intēꝑatos dicit. Neqꝫ enim eos qui vt oportet temperatos.

Le. are. ¶ Eodem modo ꝛ in auditu. Qui enim vehemētius gaudent cantu aut ꝓnunciatione: eos nemo intēperantes vocat: nec eos qui vt opꝫ gaudent: temperantes.

Argir. ¶ Simili mō neqꝫ qui rebus iīs gaudēt que auditu percipiuntur. Nemo. n. aut eos qui cantu vel hiſtrionis gaudēt voce plus q̄ꝫ opꝫ intemperantes: aut eos qui vt opꝫ eiſdeꝫ gaudent: temperantes appellat.

S. Tho.

ꝙ nō eſt circa delectationes auditus.

¶ Oſidit ꝙ tēperātia nō eſt circa delectationes ꝓprias auditus. Et dicit ꝙ ſimilr ſe hꝫ in delectationibꝰ que ſunt circa auditū: ꝙ. ſ. circa eas nō eſt tēperantia vel intēperātia. Si. n. aliqs in melodiīs. i. in ꝯſonantiīs humanaꝝ vocuꝫ: ꝛ hypocriſi. i. ſimulatione humane vocis: que fit per iſtrumenta: aliqs gaudeat: vel ſupabundanter: vel ſm qđ opꝫ: nō ex hoc diceſ tēperatus vel intēperatus. Quia nec etiaꝫ he ſunt multū vehemētes delectationes. Pōt aūt pertinere ad aliam virtutē vel vitium. ¶ Tertio ibi.

¶ Neqꝫ eos qui circa odorem preter ſm accidens. Gaudentes enim maloꝝ vel roſaꝝ vel thimiamatū odoribus nō dicimus intēperatos. Sed magis eos qui vnguentoruꝫ vel pulmentoꝝ. Gaudent enim his intēperati: quoniā per hoc rememoratio fit eis cōcupiſcibiliū. Videbit aūt vtiqꝫ aliqs ꝛ alios quando eſuriunt gaudentes ciborum odoribus. Talibus autem gaudere intemperati. Huic enim concupiſcibile hoc.

Le. are. ¶ Nec circa odoratum niſi per accńs. Nā qui pomoꝝ aut roſaꝝ aut vapoꝝ odoratibꝰ gaudent: eos nō intēperātes dicimꝰ: ſꝫ illos magis qui p vnguētoꝝ aut epulaꝝ: qm̄ p illos memoria ſubit eaꝝ reꝝ q̄s ipſi ꝯcupiſcūt. Videre lꝫ quoſdā cū eſuriunt: odore epulaꝝ gaudētes. His aūt gaudere intēperantis eſt. Nam illoꝝ ſunt hꝫ cupiditates.

Argir. ¶ Nec ē ſ qui circa odores gaudent: niſi per accńs. Non enim eos qui maloꝝ aut roſaꝝ aut vapoꝝ. Sꝫ eos potiꝰ qui vnguētoꝝ aut epulaꝝ odoribꝰ delectanſ intēperātes dicimꝰ eſſe. Hi. n. intēperantes ex eo gaudēt: qꝛ p hos ipſis reꝝ eaꝝ quas cupiunt recordatio fit. Videre etiā lꝫ ꝛ ceteros cū eſuriunt epulaꝝ gaudētes odore. At his delectari intēperātis eſt. Quippe cū eius hec obiīciunſ cupiditati.

S. Tho.

ꝙ nō eſt circa delectationes odorat' ſm ſe.

¶ Oſtendit ꝙ tēperātia nō ſit circa delectationes olfactus. Circa qđ ꝯſiderādum eſt: ꝙ ſicut in libro de ſenſu ꝛ ſenſato dī. Species odoruꝫ duplr diſtinguunſ. Vno mō ſm ſe. Alio mō per cōparationē ad ſpēs ſapoꝝ. ¶ Dicit ergo ꝙ neqꝫ illi dicunſ tēperati vel intēperati q delectanſ in odoribꝰ in ſe ꝯſideratis: ſm ꝙ opꝫ vel pluſqꝫ opꝫ: ſed ſolū ſi delectenſ ſm accńs. i. ſm qđ coincidūt odores cū delectabilibus guſtus ꝛ tactꝰ. Illos. n. qui gaudēt odoribꝰ pomoruꝫ vel roſaꝝ vel thimiamatū que ſunt ſpēs odoris ſm ſe. non dicimus intēperatos. Sed illos qui delectanſ in odoribꝰ pulmētoꝝ vel vnguētoꝝ: qbus mulieres vnguntur. In his enim delectanſ intēperati ꝓpter memoriā quorūdā alioꝝ que ꝯcupiſcunt. Et h̄ manifeſtat per exēpluꝫ eoꝝ qui eſuriunt qui gaudēt odoribus: in quibus nō delectanſ cum ſunt repleti. Et ſic pꝫ ꝙ non delectanſ in odoribus ſm ſe: ſed per accidens. Sic eniꝫ gaudere odoribus ꝑtinet ad intemperatū cui ſunt ꝯcupiſcibilia ea que per odores repreſentantur. ¶ Deinde cum dicit.

De odoribꝰ pulmētoruꝫ ꝛ vnguētorum mulierum quo illis intēperati delectantur.

¶ Non eſt aūt hoc neqꝫ in aliīs aīalibus ſm hos ſenſus delectatio preter ſm accidens. Neqꝫ enim odoribus leporum canes gaudent: ſed cibatione. Senſum autem odor fecit. Neqꝫ leo voce bouis: ſed comeſtione. Quoniam aūt prope eſt per vocem ſentit ꝛ gaudere vtiqꝫ hac videtur. Similr aūt neqꝫ videns vel inueniens ceruum vel agreſtem capram: ſed quoniā cibum habebit.

Le. are. ¶ Nec ſit aliīs aīantibꝰ p hoſce ſenſus voluptas vlla: niſi p accńs. Nō. n. odore lepoꝝ canes gaudēt: ſed eſu. Odor tn̄ vt ſentiāt facit. Neqꝫ leo voce bouis ſed ſaniatu: qđ tn̄ ꝓpinquus eſt: p vocē ſentit: atqꝫ eo gaudere videtur.

Argir. ¶ At qui neqꝫ cetera aīalia voluptatē niſi p accńs per hoſce capiunt ſenſus. Neqꝫ enim odore lepoꝝ: ſed eſu gaudent canes. Odor aūt ſenſum fecit. Neqꝫ voce bouis leo: ſed eſu. Per vocē aūt ſenſit illum eſſe ꝓpinquuꝫ: atqꝫ hoc ipſo gaudet. Pari modo neqꝫ ſi vidit aut inuenit ceruuꝫ aut feram capram: hoc ipſo gaudet: ſed qꝛ cibū habebit.

S. Tho.

ꝙ aīalia ab hoīe nō delectanſ delectatiōe triuꝫ p̄dictoꝝ ſenſuū niſi per accidens.

¶ Oſidit ꝙ delectationes p̄dictoꝝ ſenſuum nō ꝯueniunt aliīs aīalibꝰ per ſe: ſꝫ ſolum p accńs. Et dicit ꝙ in aliīs aīalibꝰ nō ſit delectatio ſm p̄dictos tres ſenſus niſi p accńs. i. in ordine ad guſtū ꝛ tactū. Et h̄ manifeſtat p̄ in ſenſu olfactus: qꝛ canes nō delectanſ in odore lepoꝝ ꝓpter ipſm odorem: ſꝫ ꝓpter cibum quē ſperāt: cuius ſenſum per odoreꝫ accipiūt. Scdō oſidit idem in ſenſu auditꝰ. Et dicit: ꝙ leo delectaſ in voce bouis ꝓpter comeſtionē quam appropinquare cognoſcit p vocem. Vñ videſ gaudere voce bouis. Sed h̄ eſt p accńs. Tertio manifeſtat idē in viſu. Et dicit ꝙ ēt leo nō delectaſ in aſpectu cerui ꝛ capre: quam vocat agreſtē capraꝫ: q̄ſi inuenit aliqd hꝫ: ſed delectaſ in ſpe habēdi cibū. Hoꝝ aūt ratio eſt: qꝛ appetitꝰ aīaliū alioꝝ mouetur ſolo inſtinctu nāe. Et ideo non delectanſ niſi in his que ꝑtinēt ad ſuſtētationē nāe: ꝓpter quā danſ hꝫ ſenſus aīalibꝰ. Sꝫ hoībꝰ danſ ꝓpter cognitionē ſenſibiliū: ex qbꝰ ꝓcediſ ad cognitionē rōnis: q̄ mouet hoīs appetitū. Et ide

Exēplum de olfactu in canibus.

Exēplū de auditu in leone.

De viſu.

eſt q̄ hō delectaꝫ in ipſa ſenſibiliū ↄueniētia ſm ſe ↄſidera toꝝ: ⁊ ſi nō ordineꝫ ad ſuſtētationē nāe. ℂ Deīde cū dicit.

ℂ Circa tales vtiqꝫ tēperantia ⁊ intēperātia eſt qbus reliqua aīalia cōicant. Vñ ſeruiles ⁊ beſtiales videnꝫ. He aūt ſunt tact⁹ ⁊ guſt⁹.

Le. are. ℂ Circa hꝫ igiꝫ voluptates: temperātia: ⁊ intēperantia ↄſiſtit: que ⁊ aliꝫs aīalibus cōes: ex quo fit vt ſeruiles beſtialeſqꝫ videanꝫ. Sunt aūt hec tactus ⁊ guſtus.

Argir. ℂ Circa voluptates igiꝫ tales tēperātia itēperātiaqꝫ v̾ſaꝫ q̄ qdē ⁊ ceteris aīalib⁹ ſunt cōes. Quocirca ſeruiles ⁊ ferine videnꝫ. He aūt ſunt que tactus guſtuqꝫ ſuſcipiuntur.

S. Tho.

Q̃ tēpantia eſt circa delectatio nes tact⁹ ⁊ guſt⁹ q̄ ſeruiles ⁊ beſtiales videntur. ℂ Cōcludit ergo ex p̄miſſis q̄ tēperātia eſt circa tales operationes ſeu delectatiōes: in qb⁹ ⁊ reliq̄ aīalia cōicāt cū hoīe. Et ſilr itēperātia. Vñ hꝫ delectationes videnꝫ eē ſeruiles ⁊ beſtiales. Quia id in quo cōicamus cū beſtiꝫs in nob eſt ſeruile ⁊ nāll rōni ſubm. Hꝫ aūt ſunt delectationes tact⁹ ⁊ guſtus: qui ſunt duo ſenſus p̄ter tres p̄dictos.

Lectio. xx.

Videntur aūt vtiqꝫ ⁊ guſtu in parū vel in nihil vti. Guſtus eniꝫ eſt iudicium ſapoꝝ. quod faciūt qui vina p̄bant: ⁊ pulmenta condiunt. Non multum aūt gaudent his vel non intēperati: ſed vſu qui fit omnis per tactuꝫ ⁊ in cibis ⁊ potib⁹ ⁊ venereis dictis.

Le. are. ℂ Sed guſtu qdem paꝝ aut nihil vti videnꝫ. Eſt enim e⁹ iudicium in labꝫs qđ faciunt qui vina p̄bant. aut epulas p̄parant: nec multū his gaudent: vel ſaltem non intēperantes qdem. ſed veſcēdo gaudent: qđ totuꝫ fit per tactū: in cibis ⁊ potibus ⁊ venereis.

Argir. ℂ At enim ⁊ guſtu parū intēperantes vel minime vti videntur. Guſtus. n. officium ſapoꝝ iudiciū eſt. Qđ qdem ij faciunt qui vina p̄bāt ⁊ epulas ↄdiunt. Nō nimiū aūt hiſce gaudēt intēperātes: ſꝫ voluptate q̄ fit oīs p tactū ⁊ in eſculentis ac poculētis: ⁊ in hiſce que venerea nūcupantur.

S. Tho.

ℂ Poſtq̄ p̄hs oſtdit q̄ tēperātia ⁊ intēperātia nō ſunt circa delectationes triuꝫ ſenſuū: ſꝫ circa delectationes duoꝝ ſcꝫ guſtus ⁊ tact⁹. hic oſtēdit qualr ſit circa delectationes vtriuſqꝫ. Et circa h̄ tria facit. P̄mo oſtdit q̄ directe tēperātia nō eſt circa delectatiōes guſtus: ſꝫ circa delectationes tact⁹. Scđo manifeſtat qđ dixerat p exēplū. ibi. (Propter qđ ⁊ orauit ⁊c̄.) Tertio īfert ↄnem ex dictis. ibi. (Cōmuniſſimus aūt ⁊c̄.) ℂ Dicit ḡ p̄o q̄ tēperātia ⁊ intēperātia paꝝ vel nihil videnꝫ vti eo qđ p̄p̄e ptinet ad guſtum: put. ſ. ad guſtū ptinet iudicare de ſaporib⁹. Sic aūt vtuntur guſtu: illi qui p̄bāt vina vel cōdiunt pulmēta: ⁊ experiunꝫ vtrū ↄueniētem ſaporē pulmētis dederint. In h̄ aūt nō multū delectanꝫ intēperati: vel ēt nō ſubtrahiꝫ eis multū de delectatiōe: ſi ciboꝝ ſapores nō bn̄ diſcernāt. Sed tota eoꝝ delectatio ↄſiſtit in vſu quarūdā reꝝ delectabiliū: puta in ſumptiōe ciboꝝ ⁊ potuū: ⁊ vſu venereoꝝ: q qdem vſus fit p tactū. Vñ manifeſtū eſt: q̄ delectatio intēpati directe eſt circa tactū. Circa guſtū aūt nō eſt niſi ſm q̄ ſapores faciūt delectabiliorē vſuꝫ ciboꝝ. Et iđo dixit. ſ. q̄ parū vtiꝫ intēpantia guſtu. ſ. ſm illud qđ ordiaꝫ ad tactū: vł nihil q̄tū ad id qđ ſm ſe ↄuenit guſtui. ℂ Deīde cū dic̄.

Q̃ tēpantia nō ē directe circa delectationes guſt⁹ ſed tactus. De dlectatione intēperati.

ℂ Propter qđ ⁊ orauit qdam phyloſenus Erichius pultuorax exiſtens guttur ipſius longius gruis fieri vt delectatus tactu.

Le. are. ℂ Itaqꝫ p̄catus eſt qdam guloſus: lōgius ſibi guttur q̄ ciconie fieri: qđ videlicet tactu gaudebat.

Argir. ℂ Quap̄pter ⁊ qdā voluptatibus deditus epulaꝝ: philoxenus inquā Erixius p̄catus eſt: vt lōgius ſibi guttur q̄ᵐ gruis fieret: p̄pterea q̄ tactu delectabatur.

S. Tho.

Exēplum Philoſo. n̄ erichi⁹. ℂ Manifeſtat qđ dixerat p exēplum. Quidā. n. Philoſomus noīe Erichius patria: cū voraciter comederet pulmētū: deſiderauit vt guttur eius fieret lōgius gutture gruis: vt. ſ. diu cib⁹ in eius gutture remaneret. Ex quo pꝫ q̄ non delectabaꝫ guſtu: qui nō viget in gutture: ſed in lingua: ſꝫ delectabaꝫ ſolo tactu. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Cōmuniſſimus aūt ſenſuum tactus: ſm quem intēperantia. Et videꝫ vtiqꝫ iuſte exprobrabilis eſſe: qm̄ non ſm q̄ hoīes ſum⁹ exiſtit: ſed ſm q̄ aīalia. Talibus vtiqꝫ gaudere ⁊ maxime diligere beſtiale. Etenim liberaliſſime eaꝝ que per tactuꝫ delectationū ablate ſunt: puta que in gymnaſiꝫs p vnctionē ⁊ calefactionē facte. Nō. n. circa oē corp⁹ intēperati tactus: ſed circa quaſdā partes.

ℂ Senſuum igiꝫ cōiſſimus eſt: is per queꝫ intēperantia fit: atqꝫ ob id merito vituparꝫ. qđ nō qua hoīes ſum⁹: ſed qua aīalia exiſtit. Talib⁹ ḡ gaudē atqꝫ deditū eſſe: beſtiale eſt. Enim v̾o liberaliſſime oluꝫ voluptatū que p tactum p̄ueniunt excipianꝫ: veluti que in gymnaſiꝫs per laborem ac ſudorē fiunt. Neqꝫ enim in toto corpoꝛe eſt intēperantie tactus: ſed in partibus quibuſdam. Le. are.

ℂ Senſuuꝫ igiꝫ maxīe cōis eſt is circa quē intēperātia verſatur: atqꝫ p̄pterea iure vitupanda eſt q̄ hoīb⁹ nō rōne: q̄ hoīes ſunt accidit: ſꝫ aīalia. Talib⁹ igiꝫ gaudē maxīeqꝫ talia ↄſectari ferinū eſt. Eteniꝫ liberaliſſime voluptates que p tactū ↄueniūt excepte ſunt vt ee que in ludis ac certaminib⁹ p fricationē caloꝛēqꝫ fiunt. Nō. n. intēperātis tactus circa vniuerſum eſt corpus: ſꝫ circa quaſdā corpis partes. Argir.

S. Tho.

ℂ Infert qđdā corelariuꝫ ex dictis. Senſus. n. tact⁹: circa quē eſt tēperātia: cōiſſimus eſt īter oēs ſenſus: q̄ in h̄ ſenſu cōicant oīa aīalia. Et ideo intēperantia videꝫ eſſe iuſte exprobrabilis: q̄ nō ineſt hoīb⁹ quātum ad id qđ eſt p̄priuꝫ hoīs: ſꝫ q̄tum ad id in quo cōicat cū aliꝫs aīalib⁹. Delectari aūt in talib⁹: ⁊ hꝫ diligē tanq̄ maxima bona: videꝫ eſſe maxime beſtiale. Et ide eſt q̄ vitia intēperātie maximam turpitudineꝫ hn̄t: q̄ p ea hō beſtꝫs aſſimilaꝫ. Et ide eſt q̄ ex hꝫ vitꝫs reddiꝫ hō maxime infamis: ⁊ vitupabilis. Et q̄ poſſet aliqs dicē: q̄ ēt in his que ad tactū ptinēt: eſt aliqđ p̄priū bonū qđ nō eſt beſtiale. Ideo ad hāc obuiationē excludēdā ſubdit: q̄ tēperātie ſubtrahunꝫ ille delectationes tact⁹ que ſunt maxime liberales: vtpote hoīb⁹ appropriate: ⁊ ſm rōnē facte: ſic̄ delectationes que fiūt in gymnaſiꝫs. i. in exercitꝫs ludoꝝ p vnctionē ⁊ calefactionē: dū aliq qui adinuicē luctanꝫ aut aliter exercenꝫ: nō per ordinem ad ↄcupiſcentias ciboꝝ vel venereoꝝ. Delectatio. n. tactus quā intēperatus quęrit: nō eſt circa totū corpus: ſꝫ circa quaſdā corpis partes. ℂ Deinde cum dicit.

Correlarium.

Q̃ intēperātia eſt iuſte exprobrabilis.

Q̃ hꝫ maximā turpitudinem ⁊ reddit hominē maxīe īfamē.

Q̃ nō oēs delectationes tactus ad tēpantiā ptinēt. ſ. q p vnctionē ⁊ calefactionē.

ℂ Concupiſcentiaꝝ aūt he quidem cōes videntur eſſe: he aūt p̄p̄rie ⁊ appoſite.

ℂ Cupiditatū alie cōes eſſe videnꝫ: alie p̄p̄e atqꝫ appoſite. Le. are.

ℂ Cupiditatum alie cōes ſunt; alie p̄p̄rie atqꝫ adiuncte. Argir.

S. Tho.

ℂ Oſtdit q̄lis ſit act⁹ tēperātie circa p̄dictā mām ⁊ oppoſitoꝝ vitioꝝ. Et circa h̄ duo facit. P̄mo oſtdit p̄poſitum. Scđo cōparat vitia intēperātie ad q̄dā alia vitia. ibi. (Voluntario aūt magis aſſimilaꝫ ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ tria facit. P̄mo

determinat de intēperātia oſtēdens qualr operet̄ circa pre‑
Le.xi. tingſitā nām. Scd̄o determinat de inſenſibilitate.ibi.(De‑
ficiente aūt ⁊c̄.) Tertio de tēperātia.ibi.(Tēperatus aūt
medie ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Primo oſtēdit quō tēperan
tia ſe hēat circa delectationes. Scd̄o quō ſe hēat circa tri‑
Le.xii. ſtitias ibi.(Circa triſtitias aūt ⁊c̄.) Sicut aūt ſupra dcm̄
eſt ꝙ ad idē ordinant̄ timor ⁊ triſtitia: qꝛ triſtitia eſt p̄ſen‑
tium maloꝝ: ſicut timor futuroꝝ: ita ēt in idē ordinant̄
ↄcupiſcentia: que eſt futuroꝝ bonoꝝ: ⁊ delectatio: que eſt
preſentiū. Tēperātia.n.eſt ī rōne circa ↄcupiſcētias ⁊ dele
ctationes. Primo ḡ ponit quādā diuiſionē ↄcupiſcētiaꝝ.
Scd̄o manifeſtat eā.ibi.(Puta que ⁊c̄.) Tertio oſtēdit q̄
liter intēperātia ſit circa vtraſqꝫ ↄcupiſcētias.ibi.(In nāli
Diuiſio ↄ̄cupiſcētiaꝝ. bus qbus igit̄ ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p̄mo ꝙ quedā ↄcupiſcē‑
tie ſunt cōes: ⁊ quedā ſunt ꝓprie que ſe hn̄t per appoſitio‑
nem quādam ad cōmunes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Puta que cibi qdem nālis. Omnis eniꝫ concupiſcit qn̄ indigens fuerit ſiccū vel humidum cibum. Quādoqꝫ aūt ambos. Et lectum inquit Homerus iuuenis ⁊ creſcens.

Le. are. ¶ Veluti cibi que nālis eſt. Oēs.n.cupiūt quādo indigētia
adeſt: ſiccum aut humidū nutrimētum: qn̄qꝫ ꝓ vtrūqꝫ.
⁊ lectū Homerus inquit iuuenis ⁊ florens.
Argir. ¶ Alimēti nāqꝫ cupiditas nālis eſt: oēs.n.cū indigēt nutri
mēto ſiccū aut humidū alimētum: ⁊ nōnunq̄ vtrūqꝫ cu‑
piunt. Cubile ēt cupit vt inq̄t Homer⁹ iuuenis atqꝫ vigēs.

S. Tho.

De ↄcupiſcētijs cōibus. ¶ Manifeſtat diuiſionē p̄miſſaꝫ. Et p̄ manifeſtat que ſūt
ↄcupiſcētie cōes. Et dic̄ ꝙ ↄcupiſcētia cibi in cōi eſt nālis:
vtpote ↄ̄ns totā nām ſpēi atqꝫ gn̄is. Et idē eſt ꝙ oīs hō ad
ſubueniēdū indigētie nāe ↄcupiſcit ſiccū alimētū qd̄ dr̄ ci
Homer⁹. bus: vel humidū qd̄ dr̄ pot⁹. Et qn̄qꝫ vtrūqꝫ: ſic̄ Homer⁹
dicit ꝙ ōis homo tā iuuenis q̄ creſcēs.i.adoleſcēs ↄcupi‑
ſcit lectum in quo requieſcat. ¶ Scd̄o etiam ibi.

¶ Talem aūt vel talem non adhuc oīs: neqꝫ eoſdem. Propter quod vident̄ noſtra eē. Sed adhuc hꝫ aliqd ⁊ nāle. Alia enim alijs ſunt delectabilia. Et quedam qbuſdam delectabiliora contingentibus.

Le. are. ¶ Hō aūt vel ħuiuſmodi: nec amplius oēs nec eadē. Quo‑
circa videt̄ nr̄m eſſe. habet tn̄ aliqd nāle. Alios enim alia
delectāt: ⁊ quedam qbuſdam magis placent.
Argir. ¶ Nō āt oēs tale vel tale vl̄ eadē cupiūt. Quocirca nr̄m id
ipm eſſe videt̄. Habet tn̄ ⁊ aliqd nāle alios enim alia dele‑
ctant. Et q̄dā qbuſdā magis q̄ alia q̄cūqꝫ ſūt voluptati.

S. Tho.

Qꝫ hoīes diuerſificā tur ī ↄcupiſcētiis delectabiliū. ¶ Oſtēdit que ſint ꝓpe delectationes. Et dicit: ꝙ nō omnes
hoīes ↄcupiſcūt talem vel talē lectū: puta ſtratuꝫ plumis
aut p̄cioſis tegumētis. Silr̄ ēt nō oēs deſiderāt talē vel ta
lem cibū: puta p̄cioſum aut delicate paratū. Neqꝫ oēs idē
ↄcupiſcunt: ſed qdaꝫ in talib⁹ ↄcupiſcunt hoc. qdā aliud.
Vn̄ hō ↄcupiſcibilia vident̄ eſſe noſtra qꝛ.ſ.ad ea non iclī
namur ex natura: ſꝫ potius ex noſtra adinuētione. Nihil
etiam ꝓhibet in hīs eſſe aliqd̄ naturale: qd̄ ptinet ad natu
ram īdiuidui: lꝫ nō ptineat ad nām generis vel ſpeciei. Vi‑
Qꝫ diuerſis ēt ſūt diuerſa delectabilia et magis ⁊ minus ſm̄ diuerſas cōplexiones. dentur eniꝫ ꝙ diuerſa ſunt delectabilia diuerſis ſm̄ diuer
ſas cōplexiones coꝝ. Et quibuſdam ſunt quedā delecta‑
biliora q̄ alia indifferenter propter naturalem cōplexio‑
nem coꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In nālibus qdem igitur concupiſcentijs pauci peccant: ⁊ vnū in plus. Comedere quidem eniꝫ que ↄtingunt vel bibere vſqꝫ quo vtiqꝫ ſupimpleant̄ ſuperabūdantie eſt: que ſm̄ nām multitudine repletio eius indigētie nālis ↄcupiſcentia: ꝓpter qd̄ dicunt̄ iſti caſtrimargij vt p̄ter indigētiam replentes eam. Tales aūt ſiunt qui multū beſtiales.

Le. are. ¶ In nālibus ergo cupiditatib⁹ pauci delinquūt: ⁊ in vno
ad plus. Comedere enim quecūqꝫ ⁊ bibere quoad ſuper‑
fluo impleat̄: exceſſus eſt nālis cupiditatis ſm̄ multitudi‑
nem. Repletio enim indigētie nālis cupiditas eſt. Qua‑
propter dicuntur iſti dediti ventri: quaſi vltra debitū im‑
plentes illum. ſunt autem hi nimium ſeruiles.
Argir. ¶ Hec cum ita ſint in nālibus qdem cupiditatib⁹ pauci pec
cant ⁊ ad vnum ad ipm inquā plus. Cum.n.qſpiam que
uis comedit aut bibit donec impleat̄ ſupfluo: fit tū rei nā‑
lis exuperatio multitudine. Ipſa nāqꝫ nālis cupiditas in‑
digentie eſt repletio. Quapropter hi furētes circa vētrem
dicunt̄: qꝛ vltra q̄ opꝫ ipſuꝫ implent atqꝫ faciunt. Tales
autem ſ̄ ſiunt qui mancipijs ſunt perſimiles.

S. Tho.

Qꝫ in ↄcupiſcentijs nālib⁹ pauci peccant ⁊ vno modo ¶ Oſtēdit qualr̄ ſit intēperātia circa ↄcupiſcentias p̄dictas.
Et dicit ꝙ in ↄcupiſcentijs nālib⁹ que ſunt cōes pauci pec‑
cant. Et nō eſt pctm̄ in h̄ niſi vno mō.ſ.ſm̄ qd̄ plus ſumit
aliqs q̄ nā reqrit. Contingit.n.ꝙ aliqs comedit vel bibit
qcqd ei dat̄. Si tn̄ h̄ faciat vſqꝫ ad ſupfluaꝫ repletionē in
quo eſt ſupabūdātia reſpectu multitudinis cibi: q̄ nā re‑
Cōcupiſcētia nature. quirit. Nā.n.nō ↄcupiſcit niſi qd̄ ſuppleat̄ indigētia. Vn̄
ꝙ aliqs aſſumat vltra indigētiaꝫ eſt exceſſus ſupra nām.
Caſtrimargi qui ↄ̄ vn̄ dicātur. Et iō tales dicunt̄ caſtrimargi: a caſtir qd̄ eſt vēter ⁊ mar
ges qd̄ eſt furor vel iſania: q̄ſi furor vel iſania vētris: qꝛ.ſ.
impleāt nām p̄ter indigētiaꝫ. Et tales ſunt aliqui qui ſunt
multū beſtiales: qꝛ videlꝫ ad h̄ ſolū adhibēt curā vt vētrē
impleāt abſqꝫ diſcretione: ſicut ⁊ beſtie. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Circa ꝓprias autē delectationes multi ⁊ multiplr̄ peccant. Eoꝝ.n.qui amatores talium dicunt̄ vel in gaudēdo qb⁹ nō opꝫ vel vt magis: vel vt multi: vel vt nō opꝫ. Scd̄ꝫ oīa aūt intēperati ſupabūdant. Eteniꝫ gaudent qbuſdā qbus non opꝫ. Odibilia eniꝫ. Et ſi qbuſdam opꝫ gaudere talium magis q̄ opꝫ ⁊ vt multi gaudent. Circa delectationes qdem igit̄ ſuperabūdantia: quoniā intemperantia ⁊ vituperabile manifeſtum.

Le. are. ¶ Circa ꝓprias aūt voluptates multi multifariam delin‑
quunt. Talium.n.amatores dicunt̄: aut qꝛ gaudent qb⁹
non debēt aut magis q̄: vel q̄ pleriqꝫ: vel nō vt debēt. In
cūctis aūt intēperantes excedūt. Nā ⁊ gaudēt qb⁹ nō de‑
bent odio dignis: ⁊ ſi in qbuſdā gaudere opꝫ: magis gau‑
dent q̄ licet: ⁊ q̄ pleriqꝫ gaudeāt. Exceſſus igit̄ circa vo
luptates qd̄ intēperantia: ⁊ vituperabilis eſt ↄſtat.
Argir. ¶ At circa ꝓprias cupiditates complures hoīes multiſqꝫ
modis delinquūt: nā cū talium amatores ex eo dicant̄: qꝛ
vel gaudēt qb⁹ nō opꝫ: vel magis q̄ opꝫ: vt ipſi multi: vel
nō vt opꝫ in vniuerſis intēperātes excedūt. Gaudēt.n.qui
buſdā qb⁹ nō opꝫ gaudē: quippe cum ſint odio digna. Et
q̄tuis talib⁹ qbuſdā opꝫ gaudē: magis illis gaudēt q̄ opꝫ
⁊ q̄ vt ipſa gaudet multitudo. Eam igit̄ exupationē que
eſt circa voluptates intēperātiā eē ⁊ vitupabilē ↄſtat.

S. Tho.

¶ Oſtēdit qualr̄ ſe hēat intēperātia circa ꝓprias ↄcupiſcē‑
tias ſiue delectationes. Et dic̄ ꝙ circa eas multi multiplr̄
peccāt.ſ.ſm̄ oēs circūſtātias. Illi.n.q ſunt amatores taliū

delectationum peccāt in eo ꝙ gaudēt in his in qb⁹ nō opꝫ puta in ſumēdo cibos nō ꝯuenīētes eis: vel etiā peccāt: quaſi magis gaudentes eis qb⁹ opꝫ: puta ſi q̄s nimis delectet̄ in ſumptione ꝯueniētiū ciboꝝ: vel etiam: q2 in his delectant̄ abſqꝫ diſcretione: ſic̄ ſtultoꝝ multitudo: vel ēt nō ſeruant debitū modū in delectatione ſicut opꝫ. In oīb⁹.n.his ſupabūdāt intēpati: q2 gaudēt de qbuſdā: de qb⁹ nō opꝫ gaudere: q2 ſunt idecētia: ⁊ ſm ſuā nām odibilia. Et ſi in qbuſdam taliū oporteat gaudē: gaudēt magis q̄ꝫ opꝫ abſqꝫ diſcretione: ſicut multi gaudēt. Et ſic vltimo ꝯcludit ꝙ cū intēperātia ſit ſupabūdātia circa hȝ delectatiōes: ꝙ eſt vituꝑabilis: ſic̄ ⁊ alie ſupabūdātie: vt ſupra in 2° lib. dcm̄ eſt.

Lec. 6.

Lectio. xxj.

CIrca triſtitias aūt non queādmodū in fortitudine in ſuſtinēdo dicitur tēperatus neqꝫ intēperatus in non. Sed intēperatus qdem in triſtando magis q̄ꝫ opꝫ: quoniam delectabilia non adipiſcitur. Et triſtitiaꝫ aūt facit ei delectatio. Temperatus aūt in non triſtari abſentia ⁊ in abſtinere a delectabili.

Le. are. ¶ Circa dolores aūt nō ita vt in fortitudine pp tolerātiam dr̄ tēperans ⁊ intēperans: q2 non toleret: ſed intemperans dicit̄ q2 niſi voluptate potiat̄: magis dolet q̄ꝫ opꝫ. Dolorē ꝙ̄o ſibi affert voluptas. Temperans autem quod abſentia voluptatum nō dolet: ⁊ qȯ preſentibus abſtinet.

Argir. ¶ Circa ꝙ̄o dolores nō vt in fortitudine: ſic in ipſa tēperātia ſit: vt tēperans qdem dicat̄ q̄ſpiam ferēdo dolores: intēperans aūt nō ferēdo. Sed intēperans qdem ex eo dr̄ q2 dolet magis q̄ꝫ opꝫ cum voluptate nō patit̄: atqꝫ ipſuꝫ dolorē affert ei ipſa voluptas. Temperās aūt ex eo: q2 abſentia rerum eaꝝ que efficiunt voluptatem non dolet.

S. Tho.

Qño tēperātia ſe habeat ad triſtitias. ¶ Poſtq̄ꝫ ꝑhs determinauit qualr̄ tēperātia ſit circa delectationes. hic oſidit quō ſit circa triſtitias. Et circa h̄ duo facit. Primo oſidit ꝙ diuerſimode ſe hēat circa triſtitiaꝫ fortis tēperatus ⁊ intēperatus. Scdo manifeſtat qȯ dixerat. ibi. (Intēperat⁹ qdē igit̄ ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p̄ ꝙ nō ſilr̄ ſe hn̄t circa triſtitiā fortis tēperat⁹ ⁊ intēperat⁹. Fortis.n. patit̄ qdē magnas triſtitias. Sꝫ laudat̄ in h̄ ꝙ bn̄ ſuſtinet eas: vt ſupra dcm̄ eſt. Sed tēperat⁹ nō laudat̄ ex eo ꝙ ſuſtinet triſtitias. Neqꝫ intēperatus vitupat̄ in hoc ꝙ nō ſuſtineat eas: ſicut vitupat̄ timidus. Sed vitupat̄ intēpat⁹ de hoc ꝙ magis triſtat̄ q̄ꝫ opꝫ. Et eſt eius triſtitia non ex aliquo leſiuo īminenti: ſic̄ eſt triſtitia timidi: ſed triſtat̄ de hoc ꝙ nō adipiſcat̄ delectabilia que ꝯcupiſcit. Et ſic delectatio ꝑ ſuam abſentiā cauſat in eo triſtitiā. Ecōtrario aūt tēpatus laudat̄ in h̄ ꝙ nō triſtat̄: ⁊ in h̄ ꝙ ſuſtinet a delectationib⁹ abſtinē: qȯ nō multū ꝯcupiſcat. Eſt autē potior effect⁹ qui ꝯſequit̄ ex p̄ſentia cauſe alicuius q̄ꝫ qui ꝯſequit̄ ex abſentia. Et iȯ fortitudo ꝑncipaliter eſt circa triſtitias q̄ ꝯſequunt̄ ex p̄ſītia nociuoꝝ. Tēperantia aūt ſecundario eſt circa triſtitias: que ꝯſequūt̄ ex abſentia delectationū: principalr̄ autē circa delectationes: que ex delectabilium preſentia conſequunt̄. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. 18.

Qr̄ fortitudo ꝑncipalr̄ eſt circa triſtitias. Tēpantia ꝟo circa delectatiōes.

¶ Intēperatus qdem igitur ꝯcupiſcit delectabilia oīa: vel que maxime: ⁊ ducitur a cōcupiſcentia vt pre alijs hec eligat ꝑpter qȯ ⁊ triſtat̄ ꝯcupiſcens ⁊ nō adipiſcens. Cum triſtitia enim ꝯcupiſcentia. Incōtinenti aūt aſſimilatur ꝑpter delectationē triſtari.

Le. are. ¶ Intēperans aūt ꝯcupiſcit voluptaria oīa: vel que maxīe ⁊ impellit̄ cupiditate ad hec alijs ꝑferenda: quapropter ⁊ nō adipiſcēs ⁊ ꝯcupiſcēs dolet. Cū dolore.n. cupiditas eſt. Videt̄ aūt abſurdum ꝑpter voluptatē dolere.

Argir. ¶ Intempans igit̄ ea oīa que afferūt voluptatē vel ea que maxime ꝯcupiſcit. Et a cupiditate: adeo ducitur: vt illa ceteris omnib⁹ anteponat. Quapropter ⁊ non adipiſcens ⁊ cupiens dolet: cupiditas enim eſt cū dolore. Abſurdo aūt eſt perſimile ob voluptatem dolere.

S. Tho.

Qr̄ intēperato delectatio triſtitiā facit. ¶ Manifeſtat qȯ dixerat. ſ. ꝙ intēperato delectatio triſtitiam faciat. Hoc.n. accidit q2 intēperatus ꝯcupiſcit delectabilia oīa. Appetit.n. delectationē ꝑpter ſeipaꝫ. Et ideo appetit oīa que delectationē faciūt: vel appetit ea que maxime ſunt delectabilia: in cōparatione quoꝝ alia delectabilia minus curat. Et ide eſt ꝙ eius electio nō regit̄ rōne: ſed ducit̄ a ꝯcupiſcētia vt eligat delectabilia: ⁊ ꝑcipue que maxīe ſunt talia ſupra alia bona: que ſunt vtilia vel honeſta. Poſtponūt.n. intēperati vtile ⁊ honeſtū: vt delectationem aſſequant̄. Et ideo intēperatus triſtat̄ quādo nō adipiſcat̄ delectationē quam ꝯcupiſcit. Cōcupiſcētia eni quādo non adipiſcit̄ rem ꝯcupitaꝫ eſt cum triſtitia. Et lꝫ hoc videat̄ eſſe incōueniens ſm ſuꝑficialem veriſilitudinē: ꝙ aliqs ꝑpter delectationē triſtet̄: tamen veruꝫ eſt intēperatum ꝑpter delectationeꝫ triſtari. Non enim triſtatur niſi propter eius abſentiam. ſicut ⁊ nauis perit ꝑpter gubernatoris abſentiam. ¶ Deinde cum dicit.

Qr̄ electio intēpati rōne nō regit̄.

Qȯ ꝯcupiſcētia ē cū triſtitia.

¶ Deficiētes aūt circa delectationes ⁊ min⁹ q̄ꝫ opꝫ gaudētes nō multū fiūt. Nō.n. hūana eſt talis īſenſibilitas. Eteni reliq̄ aīalia diſcernūt cibos: ⁊ his qdē gaudēt. his aūt nō. Si aūt huic nihil eſt delectabile neqꝫ dīt alteꝝ ab altero lōge vtiqꝫ erit ab hoīuꝫ eē. Nō ſortit⁹ eſt aūt talis nomē pp nō multū fieri.

¶ Deficiētes aūt in voluptatib⁹ aut minus gaudētes q̄ꝫ opꝫ vix repiunt̄. Nō.n. eſt humana hȝ inſenſibilitas. Et enim cetera aīalia diſtinguūt cibos: ⁊ his gaudēt: alijs ꝟo non gaudent. Qȯ ſi eſt aliqs quem nihil delectet: nec quicq̄ꝫ alijs ꝑponat: longe hic ab homine abeſt. nec nomen ſortitus eſt: quia non facile reperitur. Le. are.

¶ At qui deficiētes in voluptatib⁹ ⁊ minus gaudentes homines q̄ꝫ opꝫ: nō nimium ſiunt. Nō eſt.n. inſenſibilitas talis humana. Etenim aīalia cetera cibos diſcernunt. Et qbuſdam qdē gaudent: a qbuſdā ꝟo abhorrent. Qȯ ſiqs ſit cui nullus ꝑſus eſt voluptati: nec vllus ab alio dīt: is lōge ab hoīe diſtat. Nom̄ āt nō habuit tal: q2 nō facile ſit. Argir.

S. Tho.

¶ Deīminat de vitio intēpantie oppoſito: qȯ deficit circa delectationes. Et ingt ꝙ nō multū ꝯtingit: ꝙ aliq deficiāt circa delectatiōes: ita vt min⁹ gaudeāt q̄ꝫ opꝫ. ſ. q̄ꝫ regrat̄ ad ſanitatē ⁊ bonā habitudinē corpis ⁊ ad decētē ꝯuerſationē cū alijs: in quo ꝯſiſtit vitioſus defect⁹: quē ꝫ ſupra in 2° noiauit inſenſibilitatē: que non ꝯuenit humane nāe: q2 etiā reliqua aīalia diſcernūt cibos: in quoꝝ qbuſdaꝫ delectant̄: in alijs aūt nō. Et ſic acceptare aliq̄s delectationes videt̄ ꝑtinere ad cōem nām generis. Vn̄ ſi aliqs ſit cui nihil ſit delectabile. iſte videt̄ lōge ab humana nā. Et q2 raro hoc ꝯtingit. ille qui ſic deficit non hꝫ aliqȯ nomen niſi: ꝙ eū ſupra vocauit inſenſibilē. Non aūt ad hanc inſenſibilitatē ꝑtinet ꝙ aliqui a delectationib⁹ abſtineant pp aliquē ſinē vtilem vel honeſtū: ſicut negociatores pp lucra: ⁊ milites ꝑpter victoriam. Hoc enim nō ſit ꝑter id qȯ opꝫ: quod ꝑtinet ad vitium defectus. ¶ Deinde cum dicit.

De inſenſibilitate.

Lec. 8.

Qr̄ lōge ē ab hūana nā q nihil ē delectabile.

Qr̄ nō oēs abſtinēt a voluptatibus vel debent inſenſibiles.

¶ Temperatus aūt medie circa hec habet.

Neq; enim delectat qbus intẽperatus: maxime ſed magis triſtat. Neq; vlr qbus non opꝫ. Neq; vehementer tali mõ nullo. Neq; abſentibus triſtat. Neq; ꝯcupiſcit vel mẽſurate. Neq; magis q̃ꝫ opꝫ nullo. Neq; quãdo non opꝫ. Neq; vniuerſalr talium nullo.

Le. are. ℂ Temperãs aũt mediocriter circa iſta ſe hꝫ. Neq;.n. gaudet ĩis qb⁹ maxĩe intẽperantes: ſꝫ magis moleſte fert: neq; oĩno qb⁹ nõ opꝫ: nec nimiũ tali aliquo delectat: nec ſi abſit dolet. neq; cupit niſi mediocriter ⁊ vt oportet.

Argir. ℂ Vir aũt tẽperãs in his mediocriter ſeſe hꝫ. Nec.n. ĩis gaudet qb⁹ intẽperãs maxĩe delectat: ſꝫ poti⁹ moleſte fert. Nec ĩis oĩno qb⁹ delectari nõ decet. Nec vehemẽter vllis rebus huiuſcemodi delectat. Neq; ſi abſint dolet. Neq; cupit: niſi mediocriter ſemp. Nec magis q̃ꝫ opꝫ: nec quando nõ oportet vlla res omnino talis ipſum delectat.

S. Tho.

Q̃ꝫ tẽpatus ſe hẽat ad delectationes: triſtitias: et ꝯcupias. ℂ Oſtendit qualr tẽperatus ſe hẽat circa ꝑdictã mãm. Et circa h̃ duo facit. Primo oſtẽdit a qb⁹ tẽperat⁹ abſtineat. Scdo qb⁹ ⁊ qualr vtat. ibi. (Queciq; ad ſanitatem ⁊c̃.) ℂ Dicit ergo p̃ q tẽperatus medio mõ ſe hꝫ circa prediCta. ſ. circa delectationẽ triſtitiã ⁊ ꝯcupiſcẽtiam. Naꝫ pmo quidẽ quãtum ad delectationes nõ delectat in illis turpibus in qb⁹ maxime delectat intẽperat⁹: ſꝫ magis triſtat. ſ. quãdo aliqd tale occurrat. Et vlr nõ delectat: in qb⁹ non opꝫ. Neq; ẽt vehemẽtius delectat q̃ꝫ opꝫ. Et ſilr ſm nullã aliam circũſtantiã ſupabũdat. Scdo q̃ꝫtum ad triſtitias nõ ſupflue triſtat in abſentia delectabiliũ. Tertio autem q̃ꝫtum ad ꝯcupiſcẽtiaꝫ nõ ꝯcupiſcit delectabilia abſentia: qꝛ nõ multũ curat de eis vel ꝯcupiſcat ea cũ debita mẽſura quã nõ excedit. Neq; ꝯcupiſcit magis q̃ꝫ opꝫ. Neq; ꝯcupiſcit: quãdo nõ opꝫ: neq; ſm aliquã aliam circũſtãtiaꝫ que mẽſuram rationis excedit. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Queq; aũt ad ſanitatẽ ſunt vel ad bonã habitudinẽ delectabilia exiſtentia: hec appetet mẽſurate: ⁊ vt opꝫ: ⁊ alia delectabilia nõ impedimẽta his exiſtentia: vel p̱ter bonũ vel ſuper ſubſtantiam. Sic enim habẽs magis diligit tales delectationes q̃ꝫ dignũ ſit. Tẽperatus aũt non talis: ſed vt recta ratio.

Le. are. ℂ Idẽ faciet in ceteris voluptatib⁹ que iſtis nõ aduerſant: nec ſunt ꝯtra honeſtatẽ aut ſupra facultates. Naꝫ qui ita ſe hꝫ pluſq̃ꝫ digni ſit: voluptatẽ amplectitur. Sed temperans nequaq̃ꝫ talis eſt: ſed qualem recta dictat ratio.

Argir. ℂ Mediocriter aũt ⁊ vt opꝫ eas res appetit que voluptate qdẽ afficiũt: ad ſanitatem aũt ⁊ bonam corꝑis habitudinẽ ꝯferunt. Et res ceteras voluptatis effectrices idẽtidẽ: ſi nec impedimẽto ſint dictis habitibus corꝑis: nec honeſtatis cãcellos: nec facultatũ metas egrediant. Nã qui ita ſe hꝫ: magis q̃ꝫ dignuꝫ eſt eiuſmodi voluptates amare vĩ. At tẽperãs nõ eſt talis: ſꝫ ita ſeſe hꝫ vt ipa rõ recta ꝑſcribit.

S. Tho.

Que delectabilia et q̃lr appetat tẽpat⁹. ℂ Oſtẽdit qb⁹ ⁊ qualr vtat tẽperatus. Et dicit q quecũq; delectabilia expediũt ad ſanitatẽ corꝑis vel ad bonã habitudinẽ: vt. ſ. ſit ꝓmptus ⁊ expedit⁹ ad ea que hꝫ facere hõ tẽperatus appetit. Et tñ ſm debitã mẽſuram ⁊ ſm q opꝫ. Si qua aũt ſunt alia delectabilia: que non ſunt neccia ad duo ꝑdicta appetit ea tẽperatus: triplici tñ ꝯditione obſeruata. Primo qdẽ vt nõ ſint impedimẽta ſanitatis ⁊ bone habitudinis: ſicut eſt ſupfluus cib⁹ vel pot⁹. Scdo vt non ſint ꝑter bonũ. i. p̱ter honeſtatẽ: ſicut eſt delectatio adulterĩ. Tertio vt non ſint ſuper ſubſtãtiam. i. vt non excedũt facultatẽ hominis: ſicut ſi pauper velit vti cibariis nimio ſumptuoſis. Ille enĩꝫ qui ſic ſe habet vt appetat delectationes impeditiuas ſanitatis ⁊ bone habitudinis atq; contrarias honeſtati: vel excedentes diuitias ſuas magis delectatur q̃ꝫ dignum ſit. Quod non conuenit temperato: qui amat eas ſm rationem rectam.

De intemperato.

Lectio. xxĩ.

Voluntario aũt magis aſſimilatur intẽperantia q̃ꝫ timor. Hec qdem enim ꝑpter delectationẽ. Hic autem ꝑpter triſtitiam. Quoꝝ hoc quidem deſiderabile: hoc aũt fugibile.

Le. are. ℂ Intẽperantia magis voluntaria videtur q̃ꝫ timiditas. Nam hec per voluptatem ſit. Illa per dolorem: quorum alteꝝ ſequimur: ab altero abhorremus.

Argir. ℂ Noſtra aũt ſponte magis intẽperãtia q̃ꝫ timiditas cõparatur. Hec enim ob voluptatẽ. Timiditas ſit ob doloreꝫ. Quorum alterum expetimus: alterum fugimus.

S. Tho.

ℂ Poſt q̃ꝫ phs determinauit de actu tẽperãtie ⁊ oppoſitoꝝ vitioꝝ. hic cõparat pctm̃ intẽperantie ad alia peccata. Et circa h̃ duo facit. Primo cõparat intẽperantiã ad vitiũ timiditatis. Scdo ad vitia pueroꝝ. ibi. (Nomẽ aũt intẽperantie ⁊c̃.) ℂ Circa p̃m duo facit. Primo oñdit q intẽperantia plus hẽat de volũtario q̃ꝫ timiditas. Scdo oſtẽdit q alio ordine inuenit volũtariuꝫ in vtroq; vitio. ibi. (Videbit aũt vtiq; ⁊c̃.) ℂ Circa p̃m duo facit. Primo oſtẽdit q intẽperantia plus hẽat de volũtario q̃ꝫ timiditas. Secundo iſert qõdam correlariuꝫ ex dictis. ibi. (Propter qõ exprobrabilius ⁊c̃.) ℂ Dicit ergo p̃ q intẽperãtia magis aſſimilat volũtario q̃ꝫ timor: qꝛ. ſ. plus hꝫ de voluntario. Et h̃ ꝓbat duab⁹ rõnib⁹: qꝛ p̃ ſumit ex eo q ꝑprie ꝯſequitur ad volũtariuꝫ ⁊ inuolũtariũ. Vnuſquiſq;.n. delectat in eo q voltũtarie agit. triſtat aũt in eo q eſt inuolũtariũ. Manifeſtuꝫ eſt aũt q intẽperatus agit ꝑpter delectationem quã ꝯcupiſcit. Timidus aũt agit ꝑpter triſtitiaꝫ quã fugit. Hoꝝ aũt duoꝝ delectatio eſt delectabilis: qꝛ nõ ſolum delectat ille qui delectatione actualr fruit: ſed ẽt ille qui delectationẽ querit ꝑpter ſpem delectationis ꝯſequende. Triſtitia aũt eſt fugienda: ⁊ per ꝯñs inuoluntaria. Et ſic manifeſtuꝫ eſt q intẽperantia mouet ab eo q eſt per ſe volũtarium. Timiditas aũt mouet ab eo q eſt ſugiẽduꝫ ⁊ inuolũtarium. Plus igit accedit ad volũtarium intẽperantia q̃ꝫ timiditas. ℂ Scdam rõnẽ ponit ibi.

Q̃ꝫ intẽperãtia plus hꝫ de volũtario q̃ꝫ timiditas. Rõ pma.

Q̃ꝫ nõ ſolũ delectat q delectatione actualr fruit: ſꝫ ẽt q eam querit.

ℂ Et triſtitia quideꝫ ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam habentis. Delectatio aũt nihil tale facit. Magis autem voluntarium.

Le. are. ℂ Et dolor quidem diſtrahit atq; corrumpit nãm habentis: voluptas autem nihil tale facit.

Argir. ℂ Et dolor qdem diſtrahit atq; corrũpit nãm eius qui habet ipſum. Voluptas aũt nihil tale facit. Magis igit intẽperantia noſtra ſponte q̃ꝫ timiditas acquiritur.

S. Tho.

Rõ ſcda. Q̃ꝫ triſtitia ſtupefacit ⁊ corrũpit nãꝫ. nõ autẽ delectatio. ℂ Que ſumit ex ignorãtia que cauſat inuolũtariũ. Quia enĩ triſtitia ꝯſequtur ex pñtia alicuius ꝑncipĩ ꝯtrariĩ ⁊ nocitiui: ſequtur q triſtitia ſtupefaciat ⁊ corrũpat nãm eius qui hꝫ triſtitiã. Et inde eſt q ſenſus hois ex triſtitia impedit a ꝑpria cognitione. Sꝫ delectatio cauſat ex pñtia ꝯuenientis: qõ nõ corrũpit nãm. Vñ delectatio nõ ſtupefacit: neq; corrũpit ſenſum ei⁹ qui delectat. Ex quo ſequit q intẽperantia: que opat pp delectationẽ plus hẽat de volũtario q̃ꝫ timor qui mouet ꝑpter triſtitiam. ℂ Deinde cũ dicit.

ℂ Propter qõ ⁊ exprobrabilius. Etenim

aſſueti facile ad hoc. Multa eniʒ in vita ta-lia ꝛ aſſuetudines ſine periculo. In terrori-bus autem econuerſo.

Le. are. ¶ Sed quo magis voluntaria: eo maiori vituperatione di-gna. Nam aſſueſcere aduerſus illa facile eſt: multa ꝟo in vita ſunt talia. Et aſſuefactio ſine periculo fit. In terrori-bus autem contra.

Argir. ¶ Quapp ꝛ repħenſione magis eſt digna. Nã ad res affi-cientes voluptate facilꝰ ē aſſueſcē. Sũt.n. cõpleo tales in vi-ta. Et aſſuetudo fit ſine piculo. In rebꝰ aũt formidoloſis ꝯ.

S. Tho.

Q̃ itẽpã-tia ē expro-brabilior timiditate

¶ Concludit ꝙ qꝛ voluntarijs debeť laus in bonis: ꝛ vitupe-rium in malis: ꝙ vitiũ intẽperãtie ſit exprobrabilius q̃ʒ vi-tium timiditatis: qꝺ hʒ minus de volũtario. Ad qꝺ addit etiã aliam rõnem ex eo ꝙ tãto aliqꝺ vitiũ eſt magis expro-brabile: quãto facilius vitari põt. Uitari autem põt vnũ-qꝺqꝫ vitium p aſſuetudinẽ ad ꝯtrarium. Facile aũt eſt aſ-ſueſcere bene opari in his circa que eſt tẽperãtia duplici rõ-ne. Primo qdem: qꝛ delectabilia ciboꝝ ꝛ potuũ ꝛ alioꝝ

Que vitia poſſint vita-ri facilius.

huiꝰ multotiens occurrũt in vita humana. Unde non deeſt homini occaſio aſſueſcẽdi bene operari circa talia. Secũ-do, qꝛ aſſueſcere bene operari circa talia non habet pericu-lum. Non enim eſt magnuʒ periculum ſi aliqs abſtineat aliquãdo ab aliquo delectabilium tactus. Sed in vitio ti-miditatis eſt econuerſo: quia etiam raro occurrũt bellica pericula. Et huiuſmodi aggredi piculoſum eſt. Unde cõ-ſequens eſt ꝙ exprobrabilius eſt vitium intemperantie q̃ʒ timiditatis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidebitur aũt vtiqꝫ non ſilr voluntariuʒ timor eſſe his que ſm ſingula. Hoc qdẽ.n. ſine triſtitia. Hec aũt ꝑpter triſtitiam ſtupe-faciũt: ꝛ vt arma ꝓijciant: ꝛ alia deformiter faciãt. Propter qꝺ ꝛ videnť violẽta eſſe.

Le. are. ¶ Videť aũt timiditas eē volũtaria: nec pinde vt ea q̃ ſunt in ſingulis. Nec.n. ſine dolore eſt. Illa ꝟo p doloreʒ ita di-ſtrahũt: vt ꝛ arma abijcē ꝛ in alijs ꝯtra decus facere com-pellant: ex quo fit vt violenta eſſe videantur.

Argir. ¶ Uidebitur etiã timiditas non pinde atqꝫ ſingula ſponte agẽdi ꝑncipio ſubijci. Hec.n. dolore vacat. Sed illa adeo dolore diſtrahunt: vt ꝛ arma ꝓijcere: ꝛ cetera cõtra decus agere cõpellant. Quapropter ꝛ violẽta eſſe videnť.

S. Tho.

¶ Oñdit ꝙ nõ eodẽ ordine volũtariũ inuenıť in vtroqꝫ vi-tio. Et ꝑ oſtendiť quo ordine īueniať in timiditate. Scꝺo quo ordine inueniať in intemperãtia. ibi. (Tẽperato ꝛc̃.) ¶ Dicit ğ ꝑ.ꝙ timor nõ videť ſilr volũtariuʒ hẽe in vlĩ ꝛ in ſingularibꝰ. Uniuerſalia.n. videnť eē ſine triſtitia: puta ꝙ aliqs vadat ad pugnã ꝛ īuadat hoſtes. Sʒ ſingularia

Q̃ in ter-ribilibus vlĩa ſũt ſi-ne triſtitia nõ aũt ſin-gularia.

que occurrũt puta ꝙ aliqs vulnereť depellať: ꝛ alia hꝰ pa-tiať tãtam triſtitiã ingerũt vt hoĩes ꝑpter hꝰ ſtupeſiant: ꝛ tñ ꝙ ꝓijciant arma ꝛ alia hꝰ turpiter faciãt. Unde qꝛ in vlĩ ſunt volũtaria ꝛ in ſingulari inuolũtaria redduntť vi-denť eſſe violẽta: inq̃tũ.ſ. ab exteriori ꝑnꝰ hõ iducať ꝙ de-ferat hoc qꝺ prius volebat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Intẽperato autem ecõuerſo. Que quideʒ ſm ſingula voluntaria. Concupiſcẽti enim ꝛ appetenti. Totum aũt minus. Nullus.n. concupiſcit intemperatus eſſe.

Le. are. ¶ Intemperantia ꝟo contra. Nam ſingularia illi volunta-ria ſunt: cupienti ꝛ affectanti: minus. Nemo enim cupit in-temperatum eſſe.

Argir. ¶ At intẽperantia ſit ꝯtra. Singula nanqꝫ ſponte agendi ꝑnꝰ magis ſubijciunť. Quippe cũ intemperãs ea ꝯcupiat atqꝫ affectat. Totũ aũt minꝰ. Nemo.n. cupit intẽpans eē.

S. Tho.

¶ Oñdit qs ſit ordo circa intẽpantiaʒ. Et dicit ꝙ ibi eſt or-do ꝯuerſus: qꝛ ſingularia ſunt maxime volũtaria: qꝛ ꝓue-niũt ſm ꝙ hõ ꝯcupiſcit ꝛ appetit. Sed totũ in vlĩ ꝯſidera-tum eſt minus volũtariũ puta ꝙ aliqs adulteriuʒ faciat. Nullus.n. ꝯcupiſcit eſſe intẽperatꝰ in vlĩ. Sed ſingularia qbꝰ homo fit intẽperatꝰ ſunt delectabilia. Hꝰ aũt differẽtie ratio ſumẽda eſt ex h̃ ꝙ triſtitia que mouet timorẽ ptinet ad inuolũtarium: ſicut delectatio que mouet intẽperãtiaʒ ptinet ad volũtariuʒ. Oĩs aũt affectio aĩe circa ſingularia

Nota.

vehementior eſt. Et ideo circa ſingularia timiditas plus habet de inuolũtario. intẽperantia ꝟo plus de volũtario. Et ideo in vitijs intẽperãtie maxime nociuum eſt imorari in cogitatione. per quam homo ad ſingularia deſcendat: que alliciunt volũtatem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nomen auteʒ intẽperantie ꝛ ad puerilia peccata ferimus. Habẽt enim quãdaʒ ſimi-litudinẽ. Utrum autẽ ab vtro vocatur. nihil ad ea que nunc differt. Manifeſtum autem quoniam poſterius a priori.

Le. are. ¶ Nomẽ intẽpantie ad puerilia delicta referimꝰ. Hʒ.n. cũ illis ſilitudinẽ quãdã. Utꝝ ꝟo ab vtro dicať: nulla q̃tuʒ ad p̃ſens diũa eſt. Cõſtat ꝟo poſterius a priore dici.

Argir. ¶ Nomẽ aũt intẽperãtie: ꝛ ad puerilia delicta trãſferimꝰ: hʒ.n. ſilitudinẽ quãdã. Utꝝ aũt ab vtro dicať nihil ad ꝑ-ſentẽ refert ſermonẽ. Cõſtat tñ a priore poſterius dici.

S. Tho.

¶ Cõparat vitiũ intẽperãtie ad pctã pueroꝝ. Et ꝑ ꝯuenien-tiã ponit q̃tum ad nomẽ. Scꝺo rõnẽ ꝯueniẽtie aſſignat. ibi. (Nõ male aũt videť ꝛc̃.) ¶ Dicit ergo ꝑmo ꝙ nomẽ intẽperãtie tranſferť ad peccata pueroꝝ: qꝺ qdem in lin-gua noſtra magis apparet ex parte virtutis q̃ʒ ex parte vi-tij. Dicimus.n. caſtitatẽ tẽperãtie ſpeciem: ſicut pueros di-

Caſtitas ē ſpẽs tẽpe-rantie.

ſciplinatos dicimus caſtigatos. Eos aũt qui ſunt idiſcipli-nati poſſumus dicere icaſtigatos. Sicut ꝛ ille qui non eſt caſtus diciť inceſtuoſus. Et hꝰ trãſlationis ratio eſt: quia hñt quãdam ſilitudinem hꝰ pctã vt poſtea oſtẽdeť. Sed quid hoꝝ nomineť ab alio non refert ad ꝓpoſitũ. Mani-

De deno-minatione

feſtum eſt tñ ꝙ id cui eſt poſitum nomen poſterius noiať ab eo cui fuit impoſitũ prius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non male aũt videtur tranſlatũ eſſe. Pu-niri enim opʒ turpia appetẽtem ꝛ multam augmẽtationẽ habẽtem. Tale autem ma-xime ꝯcupiſcentia ꝛ puer. Scꝺm concupi-ſcentiã eniʒ viuũt ꝛ pueri: ꝛ maxime in his delectabilis appetitus. Si igitur nõ erit be-ne perſuaſibilis ꝛ ad dominãs ꝛ ad multuʒ veniet. Inſatiabilis delectabilis appetitus ꝛ vndiqꝫ inſipienti ꝛ ꝯcupiſcẽtie operatio au-get conatum ꝛ ſi magne ꝛ vehemẽtes ſunt ꝛ cogitationem percutiant.

Le. are. ¶ Nec abſurde videť trãſlatũ. Nã caſtigãdi ſunt: q turpia ꝯcupiſcũt: atqꝫ luxuriãt. Talis eſt autẽ maxime libido ꝛ puer. Uiuũt.n. pueri ſm ꝯcupiſcẽtiã plurimaqꝫ eſt in illis voluptatũ cupido. Si igiť nõ obtẽperat: ac dñari ſibi pa-tiať: lõgius abibit. qm̃ voluptatũ appetitus iſatiabilis eſt: ſtultoqꝫ vndiqꝫ affluunt: ꝛ executio libidinis inatam cu-piditatem exauget. Qui etiã ſi magne ꝛ vehemẽtes ſint: mẽtem e ſuo ſtatu dimouent.

Argu. ¶ Atq̧ nō abſurde videt̄ eē trāſlatū. Eſt.n. caſtigādum ⁊ tēperādum id oē qđ turpia ↄcupiſcit ⁊ incremētum ſuſcipit magnū atq̧ luxuriat. Tale aūt eſt ipſa cupiditas maxime atq̧ puer. Nā ⁊ pueri cupiditate viuūt ⁊ ī his ipſis maxime viget appetitio rex eax q̄ voluptate afficiūt. Si igr̄ nō obtēpet neq̧ ſubiecta patiat̄ imminui efferet̄. Eſt.n. voluptatū appetitio īſatiabilis ⁊ vndiq̧ adeſt īprudēti. Et ipſe cupiditati actꝰ id qđ euiſdē gñis eſt auget. Qđ ſi magne ſint vehemētesq̧ cupiditates rōnē q̄z extrudūt atq̧ eijciūt.

S. Tho.

¶ Aſſignat rōnem p̄dicte trāſlationis noīs ſm ſiīlitudinē peccati intēperātie ad pctā puerox. Et p̄ q̄ntum ad neceſſitatē caſtigatiōis ſiue refrenatiōis. Scđo q̄ntum ad modum caſtigādi ⁊ refrenādi. ibi. (Propter qđ opꝫ ⁊c̄.) ¶ Dicit g̃ p̄ q̄ nō male videt̄ eē facta trāſlatio huiꝰ noīs ab vno peccato ad aliud. Et h̄ pp ſiīlitudinē: ſm quā trāſlatiōes fiūt. Opꝫ.n. puniri.i. caſtigari ⁊ refrenari cū q prauā appetit: ⁊ cuiꝰ malus appetitꝰ multū auget̄. In quo ↄueniūt ↄcupiſcētia ⁊ puer. Et hec ↄueniētia videt̄ eſſe rōnabilis: q² pueri maxime viuūt ſm ↄcupiſcētiā: q² ipſi appetūt maxime delectationē qđ ptinet ad rōnē ↄcupiſcētie: cā aūt q̄re appetāt delectationē: vt dicet̄ in 7°. Et iđ ſi puer ⁊ ↄcupiſcentia nō bñ rōne pſuadeant̄: ad qđdā dñiū ⁊ ad multū augmētū ꝑueniūt: ita. ſ. q̄ dñabit̄ delectationis appetitꝰ qui eſt ↄcupiſcētia. Et huiꝰ rō eſt: q² appetitꝰ delectatiōis eſt īſatiabilis: gnimo q̄nto plus guſtat̄: plus ↄcupiſcit̄: eo q̄ ē ſ3 ſe appetibilis. Et ide eſt q̄ ſicut puero īſipiēti: ita ēt ↄcupiſcētie, ꝑ ꝓpa opatio auget conatū. i. h̄ qđ eſt eis ſiīle. Nam ſi puer ⁊ īſipiēs dimittat̄ opari ſm ſuā inſipiētiā: magis ī eo īſipiētia creſcit. Et ſi hō ↄcupiſcētie ſatiſfaciat magis ↄcupiſcētia creſcit in hoīe ⁊ dñat̄. Et p̄cipue ſi ↄcupiſcētie vel delectationes ſint magne ex pte obiecti. i. de rebꝰ multū delectabilibꝰ. ⁊ vehemētes ex pte eius q ↄcupiſcit ⁊ delectat̄: qui multū ex eis afficit̄ intantū q̄ impediant hoīs cognitionem ſiue rōcinationem que quāto magis remanet tāto minus ↄcupiſcentia pōt dñari. ¶ Deinde cum dicit.

Ops puniri ⁊ caſtigari cū q praua appetit. Siīlitudo īter puerū ⁊ ↄcupiām

Appetitus delectationis eſt inſatiabilis.

Si hō ↄcupiſcētie ſatiſfaciat magis creſcit ⁊ ↄdominatur.

¶ Propter qđ opꝫ mēſuratas eſſe ipſas ⁊ paucas: ⁊ rōni nihil contrariari. Tale autē bene pſuaſibile dicimus ⁊ punitū. Quēadmodum.n. puerū opꝫ ſm preceptum pedagogi viuere ſic ⁊ concupiſcibile cōſonare rationi. Intentio enim ambobus bonū. Et cōcupiſcit tēperatus que opꝫ ⁊ vt opꝫ ⁊ quando: ita aūt ordinat ⁊ ratio. Hec igitur nobis dicta ſunt de temperantia.

Le. are. ¶ Quāobrem mediocres illas gdē3 raraſq̧ opꝫ eſſe: tales deniq̧ vt rōni nō aduerſent̄. Tale gđ tēperatum caſtigatūq̧ vocamus. Ut.n. puerū opꝫ ſm pedagogi p̄cepta viuere: ita cupiditas debet obedire rōni. Quare opꝫ vt tēperatus a rōne nō diſcrepet. Honeſtū eſt enim ad qđ vterq̧ tanq̄ ad ſignum ꝓſpicit. Temperatus que debet ⁊ vt debet: ⁊ quando debet: concupiſcit ſic dictat ratio. Ac de tēperantia hec dicta ſufficiant.

Argu. ¶ Quāobrem mediocres ſint ipſe ⁊ ꝑpauce ⁊ rōni nō aduerſent̄ opꝫ. Atq̧ id qđ eſt tale: obediens ⁊ tēperatū caſtigatūq̧ vocamus. Sed vt viuē puerū ſub pedagogi preceptis opꝫ: ſic ⁊ cupiendi vis cupere dꝫ: ꝑinde atq̧ ratio iubet. Idcirco tēperantis cupiditatem ↄcordem eſſe cū rōne opꝫ: nā vtriuſq̧ ꝓpoſitū eſt honeſtas. Atq̧ vir tēperans ea cupit que cupe opꝫ: ⁊ vt opꝫ: ⁊ qñ opꝫ. Hoc aūt modo ⁊ ipſa ratio dictat. Hec igit̄ ſunt de tēperantia dicta.

S. Tho.

¶ Oſtendit ſiīlitudinē vtroꝛūq̧ peccatox quātum ad modū caſtigādi ſiue refrenādi. Et dicit q̄ q² ↄcupiſcētia ⁊ delectatio: ſi ſit vehemēs facit ſui augmētū: ideo opꝫ q̄ ſint mēſurate. i. nō excedētes in magnitudine ſiue in vehementia affectionis: ⁊ pauce ſm nūm: ⁊ q̄ nil ↄtrient̄ rōni q̄ntū ad ſpeciem ↄcupiſcētie ſeu delectationis: que ſumit̄ ex parte obiecti. Et illud qđ ita ſe hꝫ in ↄcupiſcētijs ⁊ delectationibꝰ: dicimus eſſe bñ pſuaſum ⁊ punitū. id eſt caſtigatū a rōne. Sicut.n. opꝫ q̄ puer viuat ſm p̄cepta pedagogi. ſic opꝫ q̄ vis ↄcupiſcibilis ↄſonet rōni. Intentio.n. vtriuſq̧. ſ. rōnis ⁊ pedagogi eſt ad bonū. Et ita ſe hꝫ ↄcupiſcibile in hoīe tempato q̄ ↄcupiſcit que opꝫ: ſicut opꝫ: ⁊ quādo opꝫ: ꝓut ordinat ratio. Ultimo aūt ↄcludit q̄ iſta ſunt q̄ dicta ſūt a nobis de tēperātia. Et in h̄ terminat̄ tertius liber.

Qualis ⁊ q̄ntꝰ debēt eē delectatiōes ⁊ ↄcupiſcentie.

Ut puer debet viuē ſm p̄cepta pedagogi.

¶ Incipit liber quartus. Lectio p̄ma.

Dicamꝰ aūt deinceps de libalitate. Le. are.

¶ De liberalitate deinceps dicamus.

¶ Deinceps de liberalitate dicamus. Argu.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ pħs determinauit de fortitudine ⁊ tēpantia: que reſpiciūt ea qbꝰ ↄſeruat̄ ipſa hoīs vita. hic icipit agere de alijs medietatibꝰ que reſpiciūt quedā ſecūdaria bona vel mala. Et p̄ determinat de medietatibꝰ laudabilibꝰ que ſunt v̄tutes. Scđo de his que v̄tutes nō ſunt: ſ3 paſſiones. ibi. (De verecūdia aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo Lec. 17. determinat de v̄tutibꝰ reſpicientibus res exteriores. Scđo de v̄tutibus ptinentibꝰ ad actꝰ hūanos. ibi. (In colloquijs Lec. 14. aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo determinat de v̄tutibus que reſpiciūt exteriora bona. Scđo de v̄tute māſuetudinis que reſpicit exteriora mala. ibi. (Māſuetudo autē Lec. 13. eſt quedā medietas ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo determinat de v̄tutibꝰ reſpiciētibꝰ diuitias. Scđo de his que reſpiciūt honores. ibi. (Magnanimitas aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo determinat de liberalitate. Scđo de Lec. 8. magnificētia. ibi. (Videt̄ enim eē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo inquirit mām liberalitatis ⁊ oppoſitox vitiox. Lec. 6. Scđo determinat actꝰ eox circa ꝓpriā mām. ibi. (Quox aūt eſt aliqua vtilitas ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo oſtdit q̄ liberalitas eſt circa pecunias. Scđo oſtdit q̄ circa iſtam mām ſunt oppoſita vitia. ibi. (Eſt autē ꝓdigalitas ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Primo oſtdit de quo eſt intētio. Scđo oſtdit mām libalitatis. ibi. (Videt̄ aūt eē ⁊c̄.) Tertio exponit qđ dixerat. ibi. (Pecunias aūt ⁊c̄.) ¶ Dicit g̃ p̄. q̄ poſt tēperātiam dicēdū eſt de liberalitate: ⁊ h̄ propter ↄueniētiam liberalitatis ad tēperātiam. Sicut enim tēperantia moderat̄ ↄcupiſcentias delectationū tactus: ita liberalitas moderat̄ cupiditatem acquirendi vel poſſidendi res exteriores. ¶ Deinde cum dicit.

Qđ de liberalitate. De ↄñō tēperātie ⁊ liberalitatis

¶ Videt̄ aūt eſſe circa pecunias medietas. Laudatur.n. liberalis nō in bellicis neq̧ in quibꝰ tēperatus. Rurſus neq̧ in iudicijs: ſ3 circa dationē pecuniax ⁊ ſumptionē: magis aūt ī dationē. ¶ Pecunias aūt dicimꝰ oīa quorūcūq̧ dignitas nūmiſmate mēſurat̄.

¶ Ea videt̄ eē mediocritas circa pecunias. Laudat̄.n. liberalis nō in rebꝰ bellicis: neq̧ in ijs in qbꝰ tēperans: nec rurſus in iudicijs: ſ3 in dādis capiendiſq̧ pecunijs. Pecunias ꝟo appellamus oīa quox eſtimatio mēſurat̄ nūmo. Le. are.

¶ Videt̄ itaq̧ mediocritas circa pecunias eſſe. Non enim bellicis in rebꝰ ipſe vir liberalis: nec in qbꝰ laudat̄ vir temperans: nec ēt in iudicijs: ſed in dandis capiendiſue ⁊ magis in dandis pecunijs laudat̄. Atq̧ pecunias ea dicimus vniuerſa, quorum eſtimatio menſuratur nūmo. Argu.

S. Tho.

Que ē mā=teria libe=ralitatis. ¶ Oñdit q̄ ſit mā liberalitatis. Et dic̄ ꝙ eſt medietas q̄dā. Circa pecunias ſic̄ manifeſte appet ex h̄: q2 liberalis non laudaṫ in rebus bellicis:circa q̄s eſt fortitudo:neq3 in dele ctationib⁹ tact⁹:circa q̄s eſt tēperātia:neq3 ēt i iudicijs:cir ca q̄ eſt iuſticia. Sʒ laudaṫ in datiōe ⁊ in ſumptiōe.i. acce ptione pecuniaꝝ:magis tñ in datione q̄ʒ in ſūptione:vt īfra oñdeṫ. Eſt aūt ꝯſiderandū ꝙ aliqd pōt dici mā ṽtutis moralis dupl̄r. Uno⁹ ſicut mā ppinq̄. Et h̄ mō paſſiones ſunt mā pximaꝝ ṽtutū moraliū. Alio⁹ ſic̄ remota. Et h̄ mō obiecta paſſionū ponunṫ mā̄e. Sic̄ fortitudinis mā p=xima eſt timor ⁊ audacia. Mā aūt remota picula mortis. Tēperātie aūt mā prima ſunt ꝯcupiſcētie ⁊ delectatiōes. Mā aūt remota cibi ⁊ pot⁹ ⁊ act⁹ venerei. Sic igiṫ liberali tatis mā q̄dē ppinqua eſt cupiditas vel amor pecuniaꝝ: mā aūt remota ipſa pecunia. Deinde cū dicit. (Pecunias aūt.) Exponit qd̄ noīe pecunie itelligaṫ:⁊ dicit ꝙ noīe pe cunie ſignificanṫ oīa illa quoꝝ dignum precium pōt nu miſmate mēſurari: ſicut equus veſtis domus:⁊ queciq3 denarijs appreciari pñt:q2 idē eſt dare vel accipe iſta:⁊ da re vel accipe pecunias. ¶ Deinde cum dicit.

De dupli=ci mā ṽtu=tis ppinq̄ ⁊ remota.

Quid itel=ligiṫ noīe pecunie.

¶ Eſt aūt pdigalitas ⁊ illiberalitas circa pe cunias ſuperabundantia ⁊ defectus.

Le. an. ¶ Sunt quoq3 pdigalitas ⁊ auaritia circa pecunias:exceſſus ⁊ defectus.

Argi. ¶ Eſt autē ⁊ circa pecunias exuperatio quidem prodiga litas:defectus autem illiberalitas.

S. Tho.

¶ Oñdit q̄ſo circa ṗdictā mām:ſūt ēt vitia liberalitati op poſita. Et circa h̄ tria fac̄. Pmo ppoñit in cōi qd̄ itēdit. Et dic̄ ꝙ ēt circa pecunias ſe hñt ſm̄ ſupabūdātiā ⁊ defectuʒ pdigalitas ⁊ illiberalitas. Mediū.n.⁊ extrema circa idē ſūt. Uñ cū pdigalitas ⁊ illiberalitas ſint extrema liberali tatis:ꝯñs eſt ꝙ ēt ipſa ſint circa pecunias. ¶ Scdo ibi.

¶ Et illiberalitatem q̄dem copulamus ſem per magis q̄ʒ opʒ circa pecunias ſtudētib⁹.

Le. an. ¶ Sed auaritiam illis tribuimus ſemp qui magis q̄ʒ opor tet pecunijs ſtudent.

Argi. ¶ Et illiberalitatem q̄dem ac auaritiam q̄s ſemp accom modamus:qui magis q̄ʒ oportet pecunijs ſtudent.

S. Tho.

Auaritia. ¶ Oñdit ſpāl̄r de illiberalitate ꝙ ſemp copulamus eam.i. attribuimus:illis qui ſtudent.i. ſollicitanṫ ad acgrendas vel ꝯſeruandas magis q̄ʒ opʒ. ¶ Tertio ibi.

¶ Prodigalitatē aūt inferimus q̄nq3 cōple ctentes intēperatis hoīb⁹. Incōtinētes eñi ⁊ intēpatos ꝯſumptores pdigos notam⁹. Propter qd̄ ⁊ prauiſſimi videnṫ eē. Mul tas.n. ſimul malitias hñt. Nō aūt pprie ap pellanṫ. Uult.n. pdigus eē qui vnuʒ aliqd̄ malū hʒ corrūpere ſbam. Prodigus.n. q ppter ſeipm̄ pditus. Videṫ aūt pditio que dā ipſi⁹ eē ⁊ ſubſtātie corruptio vt viuere p has exñte. Sic vtiq3 pdigalitatē accipim⁹.

Le. an. ¶ Prodigalitatem ṽo nōnunq̄ʒ inuoluimus. Nā eos qui icōtinētes ſunt:⁊ p luxuriā patrimonia pfligant: pdigos vocitam⁹. Quapp flagitioſiſſimi videnṫ eē:q2 multa vi tia ſil hñt. Nō tñ ꝓpe ſic nūcupanṫ. Nāʒ pdigalitatis no mē:vnius alicui⁹ vitij eſſe ꝯuenit:qd̄ patrimoniū ꝯſumat. Eſt.n. pdigus qui ſeipm̄ pdit. Videṫ eniʒ ſeipſum pdere: qui patrimoniū diſſipat ex quo vitā ducere debet. In hūc itaq3 modum:prodigalitatem accipimus.

Argi. ¶ Prodigalitatē ṽo nectētes nōnunq̄ʒ efferimus. Nā eos boīes q ſunt incōtinētes ⁊ ob intēperātiam pecunias pfli gāt pdigos vocitam⁹. Quapp tales hoīes ſūt flagitioſiſ ſimi:multa nāq3 vitia ſimul hñt. At nō pprie tali noīe nū cupanṫ. Eſt enim pdigus qui malū vnū aliqd̄ hʒ:corrū pere inquā patrimoniū. Prodigus enim eſt qui ob ſeipm̄ perditur. Videṫ aūt ⁊ patrimonij diſſipatio interitus q̄dā ipſius eſſe:ppterea ꝙ patrimonio ac facultatibus viuiṫ. Hoc igitur modo prodigalitatem accipimus.

S. Tho.

¶ Oñdit q̄ſo pdigalitas ſe hēat circa pecunias. Et dic̄ ꝙ nomē pdigalitatis q̄nq3 extēdim⁹ attribuētes ipm̄ itēpera tis hoīb⁹. Uocam⁹.n. q̄nq3 pdigos illos q incōtinēter vi uūt:⁊ ꝯſumūt diuitias ſuas in itēperātia ſiue ciboꝝ ſiue ve nereoꝝ. Uñ tales videnṫ prauiſſimi in h̄ gñe ꝙ ſil hñt mľ ta vitia.i. itēpantiā ⁊ pdigalitatē. Et q̄ʒuis q̄nq3 tales vo cenṫ pdigi:nō tñ nomē pdigalitatis ꝓpe cōpetit eis:quia nomē pdigi ipoſitū eſt ad ſignādū vnū vitiū:qd̄ ꝯſiſtit in idebita corruptiōe vel ꝯſūptiōe ſubē.i. ppaꝝ diuitiaꝝ. Et h̄ pbat ex ipo noīe pdigalitatis. Nā pdig⁹ dī q̄ſi pdit⁹:in q̄tū.ſ. hō corrūpēdo pprias diuitias p q̄s viuē dʒ.vī ſuum eē deſtruē:qd̄ p diuitias ꝯſuaṫ. Sʒ opʒ ꝙ h̄ ꝯueniat ei ꝓpe ſecdm̄:q2 vnūqdq3 hʒ ſpēm ⁊ denoīatiōnē ab eo qd̄ ꝯuenit ei p ſe. Ille ğ vere dī pdig⁹ cui p ſe h̄ ꝯuenit ꝙ ꝯſumat ſuas diuitias:q̄ſi nō hñs curā debitā de eis. Ille ṽo qui ꝯſumit ſuā ſbam pp aliqd aliud:puta pp itēperātiā nō p ſe eſt cō ſūptor diuitiaꝝ:ſʒ p ſe eſt itēpat⁹. Cōtingit.n. q̄nq3 ꝙ ēt ho mines cupidi ⁊ tenaces pp vim ꝯcupiſcētie bona ſua ꝯſu mūt. Sic ğ nūc de pdigalitate loqmur:put ſ. aliqui ꝯſu mūt pprias diuitias ſm̄ ſe:⁊ nō pp aliud. ¶ Deīde cū dic̄.

Qd̄ q̄ ex=tē=dit nomen pdigalitatiſ

Q2 prauiſ=ſimi ſunt q ſil pdigi ⁊ intēperati. Quid ꝓpe ſignificet hoc nomē prodigus.

¶ Quoꝝ aūt eſt aliqua vtilitas. his eſt bene vti ⁊ male. Diuitie autē ſunt vtiliuni. Uno quoq3 aūt optime vtiṫ qui hēt circa ſingula virtutē. Et diuitijs aūt vteṫ optime qui hēt circa pecunias virtutē. Iſte aūt eſt liberalis.

Le. an. ¶ Reb⁹ aūt qb⁹ vtimur:⁊ bñ ⁊ male vti poſſum⁹. Utimur ṽo diuitijs. Singulis aūt rebus bñ vtitur is qui circa eas res virtutē hēt. Quare ⁊ diuitijs optie vteṫ:qui circa pe cunias ṽtutem habet. Hic eſt aūt liberalis.

Argi. ¶ Rebus aūt his quaꝝ eſt aliqs vſus ⁊ bene vti ⁊ male ēt poſſumus. At diuitie res ſunt tales. Is aūt optime re qua uis vtiṫ qui eam virtutē hʒ que ad rēʒ illā accōmodaṫ. Et diuitijs igiṫ optime is vteṫ qui ṽtutēʒ eam hʒ que ad pecu nias attinet. Hic autem eſt ipſe vir liberalis.

S. Tho.

¶ Oſtēdit q̄r libalitas ⁊ oppoſita vitia circa ṗdictā mām opanṫ. ¶ Et circa h̄ duo facit. ṗ determinat de libali. 2° de pdigo. ibi. (Qui ēt ſupabūdat ⁊c̄.) 3° de illiberali. ibi. (Il liberalitas āt ⁊c̄.) ¶ Circa pm̄ duo fac̄. ṗ determinat d̄ actu libalitatis. 2° pōit q̄ſdā pprietates ipſi⁹ ibi. (Libalitas autē eſt ⁊c̄.) ¶ Circa pm̄ duo fac̄. ṗ oñdit qd̄ ſit ṗcipuus act⁹ li ralitat. 2° oñdit q̄lis eē debeat. ibi. (Que aūt ſm̄ ṽtutē ⁊c̄. ¶ Circa pm̄. d.ſ. ṗ oñdit ꝙ act⁹ libalitatis eſt bon⁹ vſus pe cunie tali rōne. Queciq3 ſūt ad aliqd vtilia ꝯtingit eis vti bñ vel male. Sʒ diuitie q̄runṫ tanq̄ʒ ad aliqd vtiles. ğ ꝯti git eis vti bñ vel male. Sʒ ſi aliqb⁹ reb⁹ ꝯtingit vti:bonus vſus illaꝝ reꝝ ptinet ad ṽtutē:que eſt circa illas res. Er go bñ vti pecunijs ptinet ad liberalitatē que eſt circa pecu nias. vt ſupra oſtenſum eſt. ¶ Secundo ibi.

Le. 3. Le. 5. Le. 3. Le. 2. Quis eſt act⁹ libera litatis.

Quis bñ reb⁹ vtaṫ.

¶ Uſus aūt vṫ eē pecuniaꝝ ꝯſūptio ⁊ datio. Acceptio aūt ⁊ cuſtodia poſſeſſio magis.

Le. an. ¶ Uſus ṽo pecuniaꝝ in dando erogandoq3 videṫ. Nam capere atq3 ſeruare magis poſſeſſio eſt.

Argi. ¶ At qui ſumptus q̄dem datioq3 pecuniaꝝ eſt vſus eaꝝ. Acceptio ṽo ꝯſeruatioq3 poſſeſſio potius eſſe videtur.

S.Tho.

Quis ſit vſus pecunie. ¶ Oñdit qs ſit vſus pecunie. ⁊ dicit q̄ vſus ↄſiſtit in emiſſione eiꝰ: q̄ q̄dē fit p ſumptꝰ expēſaꝝ ⁊ p datiões. Et accipe vel cuſtodire pecunias nō eſt vti pecunijs: ſꝫ ē poſſidē eas. Ratio. Nā p acceptionē pecunie acqrit eiꝰ poſſeſſio: p cuſtodiam aũt ↄſeruat: acceptio.n. eſt ſicut q̄dā pecunie gñatio. cuſtodia aũt eſt ſicut q̄dā habitualis retētio. Uſus aũt non nominat gñationem vel habitū ſed actum. ¶ Tertio ibi.

¶ Propter qđ magis eſt liberalis dare quibus oportet q̄ꝫ accipere vnde opꝫ: ⁊ nō accipere vnde non oportet.

Le. are. ¶ Ex quo fit vt viri liberalis ſit magis dare q̄bꝰ opꝫ: q̄ꝫ capere vnde opꝫ: ⁊ non capere vnde non oportet.

Argir. ¶ Quocirca viri liberalis eſt potius dare quibꝰ oportet q̄ꝫ capere vnde opꝫ ⁊ non capere vnde non oportet.

S.Tho.

Q dare ē ſcipuꝰ actꝰ liberalitatis. ¶ Infert quādam ↄ̄nem ex dictis. Et p̄ ponit eā ↄcludens ex p̄miſſis q̄ magis ptinet ad liberalē dare pecuniā q̄bus opꝫ: qđ eſt bñ vti eis: q̄ꝫ accipe vñ nō opꝫ. qđ ptinet ad pecunie gñationem debitam: ⁊ nō accipe vnde non opꝫ: qđ pertinet ad remotionem ↄ̄trarij. ¶ Secundo ibi.

¶ Uirtus.n. magis benefacere q̄ꝫ bene pati ⁊ bene opari magis q̄ꝫ turpia nō operari. Non immanifeſtum aũt q̄m dationes q̄dem ſequitur benefacere ⁊ bona operari.

Le. are. ¶ Uirtutis eſt enim bñfacere potius: q̄ꝫ ſuſcipe: ⁊ honeſta potius agere: q̄ꝫ a turpibus abſtinere. Patet aũt qđ dādo ſequiṫ vt benefaciamus ⁊ honeſte agamus. Capiēdo aũt vt bene ſuſcipiamus: aut non turpiter agamus.

Argir. ¶ Eſt eniꝫ ipſius v̄tutis bñficia potius conferre q̄ꝫ ſuſcipe: ⁊ honeſta potius agere q̄ꝫ nō agere turpia. Non eſt auteꝫ obſcurū cum das q̄dem ſequi vt bñficia ↄferas ⁊ honeſta q̄ꝫ agas: cum capis ꝟo vt ſuſcipias aut nō turpia agas.

S.Tho.

Rō p̄ma. Q magis ptinet ad v̄tutē opatō boni q̄ꝫ receſſus a malo. ¶ Cōfirmat īductam ↄ̄nē qnq̄ꝫ rōnibꝰ. Quaꝝ pꝰ talis eſt. Magis ptinet ad v̄tuteꝫ bñfacere q̄ꝫ bene pati: q2 bñfacē eſt melius ⁊ difficilius. Sic ēt magis ptinet ad v̄tutē bene opari q̄ꝫ abſtinē a turpi opōne. Quia receſſio a termio eſt p̄rīm motꝰ: cui aſſimilaṫ vitatio turpis opōnis. Sed opatio boni aſſimulaṫ pūctioni ad terminuꝫ: que pficit motū. Manifeſtuꝫ eſt aũt q̄m ex eo q̄ aliq̄s dat: bñfacit: ⁊ bene opaṫ. Ad aſſūptionē aũt .i. receptionē ptinet bñ pati: inq̄ꝫtum .ſ. aliq̄s recipit vñ opꝫ: vel nō turpe opari: inq̄ꝫtū .ſ. nō recipit vñ nō opꝫ. Ergo ↄ̄ñs eſt q̄ ad v̄tutem liberalitatis magis ptinet bene dare q̄ꝫ bene accipe: vel abſtinere a mala acceptione. ¶ Scđam rationem ponit ibi.

¶ Et gr̄a dāti nō accipiēti: ſed ⁊ laus magis.

Le. are. ¶ Et gr̄a q̄dē dantis eſt: repudiātis ꝟo nō: ſꝫ magis laus.

Argir. ¶ Gratia preterea ſequitur eum qui dat non eum qui non capit: ⁊ laus etiam magis.

S.Tho.

Rō ſcđa. Q v̄tuti debeṫ laus ⁊ gratiarū actio. ¶ Que talis eſt. Opōni v̄tutis debeṫ laus ⁊ gratiaꝝ actio. Sed vtrūq̄ꝫ hoꝝ magis debeṫ dāti q̄ꝫ accipiēti: bñ vel male accipiēti. Ergo v̄tus liberalitatis magis ↄſiſtit in dādo q̄ꝫ in accipiendo. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi.

¶ Et facilꝰ āt accipe q̄ꝫ dare. Propriū aũt minꝰ emittūt magis q̄ꝫ nō accipiūt alienuꝫ.

Le. are. ¶ Facilius quoq̄ꝫ eſt non accipe: q̄ꝫ dare. Sua enim q̄s difficilius magis tradit q̄ꝫ aliena non accipit.

Argir. ¶ Facilius eſt etiam non accipe q̄ꝫ dare. Hoïes eniꝫ multo minus erogant ſua q̄ꝫ non accipiunt aliena.

S.Tho.

Rō tertia. ¶ Que talis eſt. Uirtꝰ eſt circa difficile. Sed facilius eſt q̄ aliq̄s nō accipiat aliena q̄ꝫ q̄ det p̄priū. Quia cū aliquis dat id qđ eſt ſibi p̄priū: q̄ſi abſcidit a ſe id qđ eſt ſibi īcorporatū. Ergo v̄tus liberalitatis magis eſt circa dationem q̄ꝫ circa acceptionē. ¶ Quartā rōnē ponit ibi.

Q facilius eſt nō accipe aliena q̄ꝫ dare p̄pria.

¶ Sed liberales dicunṫ qui dant. Qui vero accipiunt nō liberalitate laudantur. Sed nō minus iniuſtitia. Qui autem accipiunt neq̄ꝫ laudantur multum.

Le. are. ¶ Liberales dicunṫ qui dant. At ij qui nō capiunt: de liberalitate nequaq̄ꝫ laudanṫ: ſꝫ magis de iuſtitia: qui ꝟo capiunt non multum laudantur.

Argir. ¶ Ji quoq̄ꝫ qui dant liberales dicunṫ. Sed qui nō accipiūt non ob liberalitatem: ſed ob iuſtitiam potius laudantur. Qui ꝟo capiunt nec laudantur valde.

S.Tho.

Rō q̄rta. Qui p̄ceptione laudāṫ de liberalitate. ¶ Que ſumiṫ ex cōi mō loquēdi. Dñr.n. maxīe liberales illi q dāt. Illi ꝟo q nō accipiūt īordinate nō mltū laudāṫ a liberalitate: ſꝫ magis de iuſtitia: illi ꝟo qui accipiunt non multū laudanṫ. ergo liberalitas maxīe videṫ eſſe circa dationes. ¶ Quintam rationem ponit ibi.

¶ Amantur aũt maxime liberales eoꝝ q in virtute. Utiles.n. Hoc autem in datione.

Le. are. ¶ Liberales maxime fere omnium virtuoſoꝝ amantur. Proſunt enim in dando.

Argir. ¶ Liberales inſuper hoïes maxime omnium fere ſtudioſorum amantur. Proſunt enim. At id ↄſiſtit in dando.

S.Tho.

Rō q̄nta. Q inter oēs v̄tuoſos maxīe amāṫ liberales. ¶ Que talis ē. Inter oēs v̄tuoſos maxīe amanṫ libales: nō q̄dē amicitia honeſti: q̄ſi libalitas ſit maxia v̄tꝰ: ſꝫ amicitia vtilis: inq̄ꝫtū .ſ. ſūt aliq̄s vtiles. Sūt aũt vtiles p h̄ q̄ dant. ḡ liberalitas maxime ↄſiſtit circa dationes. Lectio .ij.

Que aũt ẜm virtutem operationes bone ⁊ boni gr̄a. Et liberalis dabit boni gr̄a ⁊ recte. Quibus eniꝫ opꝫ ⁊ quādo ⁊ quecūq̄ꝫ oportet: ⁊ alia quecūq̄ꝫ ſequunṫ ⁊ recte dationeꝫ.

Le. are. ¶ Actꝰ ꝟo ẜm v̄tutē honeſti ſt: ⁊ honeſti gr̄a fiūt. Liberalis igiṫ dabit honeſti cā ⁊ recte. Nā ⁊ q̄bꝰ opꝫ: ⁊ quot: ⁊ quando: ⁊ alia cuncta que rectā dationem ſequuntur.

Argir. ¶ Oēs āt actꝰ v̄tutū honeſti ſſ ⁊ honeſtatꝭ cā fiūt. Et libaꝭ igṫ honeſtatis cā dabit ⁊ recte. Dabit.n. q̄bꝰ opꝫ ⁊ q̄t opꝫ ⁊ cū opꝫ: cetera q̄ oia obſ̄uabit q̄ dādi actuꝫ rectū ſequunṫ.

S.Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ p̄hs oñdit q̄d ſit p̄cipuus actꝰ libalitatis. hic oñdit q̄lis debeat eē. Et p̄ oñdit q̄lis ſit p̄cipuꝰ actꝰ eiꝰ. Scđo q̄les ſint actꝰ eiꝰ ſecundarij. ibi. (Neq̄ꝫ accipiet.) ¶ Circa p̄m duo facit. P̄io oñdit q̄lis debeat eē libalitatis datio q̄ eſt p̄cipuus actꝰ eiꝰ. Scđo oñdit q̄ alie donationes nō ptinēt ad liberalitatē. ibi. (Quia dat q̄bꝰ nō opꝫ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. p̄ oñdit q̄ datio libalis debeat debitꝭ circūſtātijs eē veſtita: q2 .ſ. oēs opōnes q̄ ſunt ẜm v̄tutē debēt eē bone rectificate a rōne ẜꝫ debitas circūſtātias: ⁊ vlteriꝰ ordiate p itētionē ad bonū finē. Cū igṫ datio ſit p̄cipuꝰ actꝰ liberalitatis. ↄ̄ñs eſt. q̄ liberalis det pp bonū finē: ⁊ q̄ recte .i. ẜm regulā rōnis: inq̄ꝫtū .ſ. dat q̄bꝰ opꝫ: ⁊ q̄ñ opꝫ: ⁊ q̄ctūq̄ꝫ alie debite circūſtātie: q ptinēt ad rectā dationē. ¶ Scđo ibi.

Qualis debeat eē datio liberalis.

Q virtuoſi agūt ẜm regulam rationis.

¶ Et hoc delectabilr̄ vel ſine triſtitia. Quod eniꝫ ẜm virtutem delectabile vel non triſte vel minime triſte.

Le. are. ¶ Et hoc libēter vel ſine moleſtia. Quod.n. per v̄tutem fit iocūdum eſt: vel ſine moleſtia: minimeq̄ꝫ dolorē affert.

Argir. ¶ Et etiam cum voluptate vel ſine vllo dolore. Id eniꝫ qđ

per virtutē efficitur afficit voluptate. aut ſit cum indolen-tia ſane. minime ꝓo affert dolorem.

S. Tho.

Qꝛ actio v̄tuoſa ē delectabil' vel ſine triſticia. ¶ Oñdit ꝙ datio liberalis dꝫ eē delectabilis. Et h̄ eſt qđ di-cit ꝙ liberalis dat delectabilr vel ſaltē ſine triſtitia. Ita. n. eſt in oi virtute: vt ex ſupradictis pꝫ. ꝙ act' v̄tuoſus vel eſt delectabilis vel ſaltē eſt ſine triſtitia: vel ſi oporteat aliquā triſtitiam āmiſceri: minimū hēbit p cōparationē ad alios

Lec. 18. dolores: ſicē ſupra dcm̄ eſt de forti. Qui ſi nō multū delectet: in ſuo actu tñ nō triſtat. vel ſaltē min' triſtat iter oēs q h̄ꝫ pericula ſubeſit in aliquo actu ſuo. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qui aūt dat qbus non opꝫ: vel non boni gratia: ſed propter quādam aliam cauſam nō liberalis: ſed alius quis dicetur.

Le. are. ¶ Siquis ꝓo dederit qb' nō opꝫ: aut nō honeſti gr̄a: ſꝫ alia quapiā de cā: hic nō liberalis ſꝫ alius qdā nuncupabitur.

Argir. ¶ At is qui dat qb' nō opꝫ. aut nō honeſtatis gr̄a: ſꝫ ob ali-quam aliam cām nō liberalis: ſed alius qdam dicetur.

S. Tho.

De dationi-bus q̄ ad li-beralē nō pertinent. ¶ Oñdit ꝙ alie dationes nō ptinēt ad liberalē. Et h̄ de da-tionib' qb' deſunt debite circūſtātie. Et dicit ꝙ ille qui dat qb' nō opꝫ: vel nō pp honeſtatē: ſꝫ pp aliquā aliā cām lici-tam vel illicitā nō dr̄ liberalis. Sed alio noīe nominat ſm differētiam finis ꝑpter quem dat: ex quo moralia ſpeciē ⁊ nomen ſortiuntur. ¶ Secundo ibi.

¶ Neqꝫ q triſte. Magis. n. vtiqꝫ eligeret pe-cunias bona opōne. Hic aūt nō liberalis.

Le. are. ¶ Neqꝫ is qui dolet. Magis. n. pecunias hic vtiqꝫ diligit q̄ honeſtam actionem. At id non eſt liberalis.

Argir. ¶ Et itidem is qui dando dolet: honeſtis enim actibus ta-lis pecunias anteponet: qđ quidem non eſt liberalis.

S. Tho.

Qꝛ ille q dat cū tri-ſticia nō ē liberalis. ¶ Oſtendit ꝙ ille qui dat cū triſtitia nō eſt liberalis. Quia ex hoc ipſo ꝙ triſtat in dādo videt ꝙ magis eligeret pecu-nias q̄ opatione virtuoſam honeſte dationis. Quod nō pertinet ad liberalē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ accipiet vñ nō opꝫ. Neqꝫ eniꝫ eſt nō honorātis pecunias ꝓpriuꝫ talis acceptio. Nō vtiqꝫ erit petitiuus. Nō enim eſt bene-facientis alijs vt ſibi bene fiat faciliter.

Le. are. ¶ Neqꝫ capiet vñ non opꝫ. Nō. n. eſt nō magnifaciētis pe-cunias: h̄ꝫ acceptio: nec erit petitor. Nō. n. eſt bñficium cō-ferentis: vt ſubinde cōmoda ipſe procuret.

Argir. ¶ At ꝓo neqꝫ capiet vñ nō opꝫ. Talis. n. acceptio nō eſt ei' qui pecunias nō magnifacit. Nec ēt ad poſtulādum ꝓpē-ſus erit facile nāqꝫ ſuſcipe bñficia nō ē bois bñficia ꝯferēt]

S. Tho.

¶ Oñdit q̄les ſint opōnes libalitatis: ſecūdarie ſicē acceptio ⁊ alia h̄ꝫ. Et circa h̄ duo fac̄. Pmo oñdit qđ vitet liberalis in accipiēdo. Scđo oñdit qđ obſuet. ibi. (Vñ aūt opꝫ ⁊c̄.)

Liberalis non accipit vñ nō opꝫ. Qꝛ libera-lis non eſt ꝓmpt' ad petendum. Ratio. ¶ Circa p̄m̄ duo ponit. Quoꝝ p̄m̄ eſt. ꝙ liberalis nō acci-pit. vñ nō opꝫ. Sic. n. accipe nō videt cōpetē hoi qui nō ap-preciat pecunias. Scđm eſt. ꝙ liberalis. nō eſt promptus ad petēdum. Sicut. n. in nālib' qđ eſt multū actiuū eſt pa-rum paſſiuū: vt ignis: ita ēt in moralib' liberalis q eſt ꝓm-ptus ad bñfaciēdum donādo nō de facili vult bñficia ab alio recipere qđ eſt bene pati. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Vñ aūt opꝫ accipiet puta a ꝓprijs poſſeſ-ſionibus nō vt bonū: ſed vt neceſſarium vt hēat dare. Neqꝫ nō curabit ꝓpria volēs per hoc qbuſdam ſufficere. Neqꝫ qbuſlibet dabit vt habeat dare qbus opꝫ ⁊ qñ ⁊ vbi bonum.

Le. are. ¶ At vnde opꝫ capiet puta ex ꝓprijs reb' q̄s poſſidet: non qꝛ honeſtū ſit: ſꝫ qꝛ neceſſariū: vt hēat qđ donet. Nec ſua ne-gliget: volens p illa qbuſdā ſufficē. Nec qbuſuis dabit: vt ſic dare poſſit qb' opꝫ: ⁊ qñ ⁊ vbi honeſtum ſit.

Argir. ¶ Verum vnde opꝫ accipiet: ex ꝓprijs inquā rebus: nō qꝛ idipſum honeſtum ſit: ſed ꝙ neceſſarium vt donare poſſit. At neqꝫ res ſuas negliget. quippe cū per illas qbuſdam affe-ctet opem afferre. Neqꝫ qbuſuis dabit: vt quibus oporteat ⁊ quando ⁊ vbi eſt honeſtū donare poſſit.

S. Tho.

Tria ſunt liberalis i accipiendo ⁊ retinēdo. ¶ Oñdit qđ obſuet libalis in accipiēdo vel retinēdo. ⁊ po-nit tria. Quoꝝ p̄m̄ ē ꝙ libalis accipit vñ opꝫ. ſ. a ꝓprijs poſ-ſeſſionib' ⁊ nō ab alijs: qꝛ non querit pecuniā: q̄ſi per ſe bo-num: ſed quaſi neceſſarium ad dādum. Scđm eſt ꝙ liberalis nō negligit ꝓcurationē bonoꝝ ꝓprioꝝ: qꝛ vult hēe vnde ſufficiat ad dādum alijs. Tertium eſt ꝙ liberalis non dat quibuſcunqꝫ: ſed retinet ad hoc ꝙ poſſit dare qbus opꝫ ⁊ loco ⁊ tēpore debito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Liberalis aūt eſt vehemēter ⁊ ſupabūda-re in datiōe vt derelinquat ſibi ipſi minora. Non reſpicere enim ad ſeipſum liberalis.

Le. are. ¶ Eſt quoqꝫ ei' q liberalis ſit: vehemēter in dādo excedere: ita vt ſibi ipſi pauciora relinquantur. Nam ad ſe quidem ipſum non reſpicere: liberalis eſt.

Argir. ¶ Ad hoiem preterea liberalē pertinet imprimis vt in dan-do adeo exuperet: vt ſibiipſi pauciora relinquat. Eſt enim liberalis non ad ſeipſum reſpicere.

S. Tho.

Prima. ꝓprietas libera-litatis. Qꝛ libera-lis minora ſibi reſuat. ¶ Ponit q̄ttuor ꝓprietates liberalitatis. Quaꝝ p̄' eſt ꝙ ad liberalem ptinet vt vehemēter ſupabundet in datione. Nō qdem ſine rōne recta: ſꝫ ita ꝙ datio in ipſa ſupabūdet retētioni. Quia minus ſibi relinqt q̄ alijs det. Paucis. n. in ſeipſo ꝯtentus eſt: ſꝫ dū vult multis ꝓuidere opꝫ ꝙ plu-ribus largiat. Non. n. ptinet ad liberalē qđ ſibi ſoli atten-dat. ¶ Secundam ꝓprietatem ponit ibi.

¶ Scđm ſubſtātiā vtiqꝫ liberalitas dr̄. Non enim in multitudine datoꝝ qđ liberale: ſed in dantis habitu. Hic autē ſm ſubſtantiam dat. Nihil autēꝫ ꝓhibet liberaliorem eē mi-nora dantem ſi a minoribus det.

Le. are. ¶ Verꝫ iuxta facultates liberalitas dr̄. Nō. n. in multitudi-ne datoꝝ: ſꝫ in dātis habitu liberalitas ꝯſiſtit. Hic aūt dat ſm facultates. Nec ſane quicq̄ ꝓhibet liberaliorē eē qui pauciora dat: ſi modo tenuiores ei ſint facultates.

Argir. ¶ At enim pro facultatib' ipſa liberalitas dr̄. Liberalis. n. actio nō in multitudine rerꝫ que dant: ſed in habitu dan-tis cōſiſtit. Hic aūt pro facultatibus erogat. Nihil igitur prohibet eum magis eſſe liberalem qui pauciora donet ſi modo minores ei ſint facultates.

S. Tho.

Secunda ¶ Et dicē ꝙ liberalitas cōmēdat ſm ꝓportionē ſubē. i. diui-tiaꝝ. Nō. n. datio indicat libalis ex mltitudie donoꝝ: ſed ex hītu. i. ex facultate ⁊ volūtate dātis q. ſ. dat ſm modum ſuaꝝ diuitiaꝝ. Vñ nihil ꝓhibꝫ ꝙ aliqs q miora dat libe-lior indicet: ſi a miorib' diuitijs det. ¶ 3ᵐ ꝓpetatē pōit ibi

¶ Liberaliores aūt eſſe videntur non poſſi-dentes ſed accipientes ſubſtātiam. Inexper-ti eni indigentie. Et oēs diligunt magis ſua opera. vt parentes ⁊ poete.

Le. are. ¶ Magis aūt liberales eſſe vident: qui nō queſiuerūt ipſi: ſꝫ ab alijs acceperūt. Nā ⁊ indigentiā nunq̄ experti ſunt: ⁊ amāt magis ſua quiqꝫ opa vt genitores atqꝫ poete.

Argir. ¶ Magis aūt ꝗ liberales ſunt qui nō cōparauerūt ſibi facultates. ſed ab alijs acceperūt. Nec.n. experti ſunt indigētiaꝫ. Et opera omnes ſua amant. vt parentes atq̄ poete.

S. Tho.

Tertia. Liberalis expēdūt q diuitias acciperūt a parentibꝰ. ꝙ q eas acq̄rūt. Poſces vel ſig ut ſua opera ſicut pſes filios ⁊ poete ſua poemata. ¶ Et dicit ꝙ qui ſuſcipiūt diuitias a parētibꝰ ſunt magis liberales ꝙ̄ illi q ꝓpꝰ labore eas acq̄rūt. Et huiꝰ aſſignat duas rōnes. Quaꝝ pͥ eſt ꝙ illi q ſuſcipiūt diuitias a parētibꝰ nūq̄ fuerūt experti īdigētiā. Uñ nō timēt expēdere: ſic illi qui aliqñ experti ſunt paupertatē. Sc̄da rō eſt. qꝛ nāle eſt ꝙ oēs diligunt ſua opa ſicut parētes diligūt ſuos filios: ⁊ poete ſua poemata. Illi aūt qui acq̄runt ꝓpꝰ labore diuitias reputāt eas q̄ſi ſua opera. Unde magis volūt eas cōſeruare. ¶ Quartam ꝓprietatem ponit ibi.

¶ Ditari aūt nō facile ē liberalē nꝫ acceptiuū exiſtē neq̄ cuſtoditiuū: emiſſiuū aūt ⁊ nō honorātē ꝓpter ipſas diuitias: ſꝫ grā datiōis.

Le. are. ¶ Illud vero non facile: vt liberalis quiſq̄ ditetur: cuꝫ neq̄ capiat neq̄ conſeruet: ſed contra eroget: nec multi per ſeipſas faciat pecunias: ſed vt alijs dare poſſit.

Argir. ¶ At vero facile non eſt liberalem diuitem eſſe ꝙppe cū non ſit ad capiēdum ⁊ ꝯſeruandum. ſed ad erogandum ꝓcliuis. neq̄ magni per ſe faciat ipſas pecunias, ſed cā dandi.

S. Tho.

Quarta. Q liberales nō facile ſiūt diuites. ¶ Circa h̄ tria facit. Primo ponit ꝓprietatē. Et dicit ꝙ non eſt facile ditet̄ hō liberalis quum nō de facili accipiat. nec multū cuſtodiat diuitias. ſꝫ magis a ſe emittit eas dando vel expendendo. Et nō appreciatur diuitias ꝓpter ipſas ſed ſolum ꝓpter dationem. ¶ Secundo ibi.

¶ Propter qđ ⁊ accuſant fortunā: qm̄ maxime digni exiſtentes nequaq̄ ditant̄. Contingit aūt non irrōnabiliter: hoc. Nō enim poſſibile pecunias habere non curātem: vt habeat queadmodum neq̄ in alijs.

Le. are. ¶ Itaq̄ fortuna accuſat̄ qđ qui maxime digni ſunt: hi minime diuitias hn̄t. Enim vero id non abſq̄ rōne contingit. Fieri enim nō pōt vt diuitias habeat is qui habere nō curat. Quēadmodum nec in alijs rebus.

Argir. ¶ Quapp ⁊ accuſat̄ fortuna qđ hoīes ij q maxīe ſūt digni minime ſūt locupletes. Accidit aūt idip̄m nō ſine rōne. Fieri enim nō pōt vt is pecunias hēat q nō adhibet diligētiā vt paret ipſas. queadmodum ⁊ ceteris in rebꝰ fieri ſolet.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qđ dixerat p qđdā ſignū. Qꝛ.n. liberales de facili nō ſiūt diuites. hoīes vulgares accuſant fortunā: cui attribuūt diuitias: qꝛ nō ſunt diuites illi q maxime eēnt digni. ſ. liberales: q alijs largiunt̄. Sꝫ ipſe dicit ꝙ h̄ nō irrōnabilit̄ accidit: qꝛ nō eſt poſſibile ꝙ homo hēat pecunias

Impoſſe ē illū hēe pecunias qui de eis nō curat. qui nō multū curat hēc: ſicut ēt nō eſt poſſe ꝙ aliqd aliud habeat̄ de quo homo nō curat. ¶ Tertio ibi.

¶ Non tn̄ dabit qbꝰ nō opꝫ neq̄ qñ nō opꝫ neq̄ quecūq̄ alia talia. Non.n. vtiq̄ ad hec cōparabit̄ ſm liberalitatē. Et in h̄ ꝯſumēs nō vtiq̄ habebit in que opꝫ ꝯſumere. Quēadmodū enim dictum eſt: liberalis eſt q ſm ſubſtantiam expendit ⁊ in que opꝫ.

Le. are. ¶ Non tn̄ dabit qbꝰ non opꝫ: nec qñ nō opꝫ: nec quotcūq̄ alia hꝫ. Nam ſic liberalitatē nequaq̄ ſeruaret. Et ſi in illis ꝯſumeret: dare qbus opꝫ: nequaq̄ valeret. Ut eniꝫ primo diximus: liberalis eſt qui ſm vires patrimonij erogat: ⁊ in quibus oportet.

Argir. ¶ Attn̄ nō dabit qbꝰ nō opꝫ: neq̄ qñ nō opꝫ: ⁊ de ceteris talibus ſili mō. Nō.n. ageret liberalitatis ipſius lege. Et cōſumptis adhuc ipſa fortunis ad ea que opꝫ: ⁊ cū opꝫ ſumptus facere dareq̄ nō poſſet. Etenī is eſt vt pauloante diximus liberalis: qui pro facultatibꝰ erogat ⁊ in qbꝰ opꝫ.

S. Tho.

¶ Excludit falſaꝫ opiōnē. Nō.n. pp h̄ dicitur ꝙ nō curet diuitias: qꝛ det qbꝰ nō opꝫ: vel qñ nō opꝫ: vel indebite ſm quācūq̄ aliā circūſtantiā. tū qꝛ talis opatio nō eēt liberalis: tū qꝛ p h̄ ipediret̄ ab opōne liberali: dū inutilit̄ ꝯſumēs nō hēret qđ optime ꝯſumeret. Sic.n. dictū ē: liberalis dī: q expēdit ſm ꝓportionē ꝓpe ſubē. ⁊ in ea que opꝫ. — Q̄ liberalis nō curare diuitias.

Lectio. iij.

Ui aūt ſuperabundat prodigus. Propter qđ tyrānos nō dicimꝰ prodigos. Multitudine eniꝫ poſſeſſionis non videtur facile eē dationibus ⁊ expenſis ſuperabundare.

Le. are. ¶ Qui vero excedit ꝓdigus eſt. Itaq̄ tyrānos qdem nō dicimus prodigos: qꝛ tam multa poſſident: vt dando atq̄ erogando illa excedere non facile videantur.

Argir. ¶ Qui vero exupat ꝓdigus eſt. Quocirca tyrānnos prodigos non dicimus: non enim facile videt̄ eſſe dando ac erogando tantam rerum quas habent copiam exuperare.

S. Tho.

De ꝓdigo. ¶ Poſtq̄ ph̄s determinauit de liberali. hic determinat de

Lec. 4. ꝓdigo. Et p̄ determinat de eo q eſt totalit̄ ꝓdigus. Sc̄do de eo q eſt partim ꝓdigus ⁊ ptim liberalis. ibi. (Sꝫ multi ꝓdigoꝝ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Prio determinat de ꝓdigo abſolute. Sc̄do cōparat ꝓdigū illiberali. ibi. (Dictū eſt aūt a nobis ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Prio oñdit reſpectu cuiꝰ ꝓdigus ſupabūdet. Sc̄do oſtēdit qualis ſit ꝓdigi actus. ibi. (Liberalitate vtiq̄ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄mo.

Quis dicitur ꝓdigus. Q tyrāni nō dicunt̄ prodigi. ꝙ cum dicat̄ quis liberalis ex h̄ ꝙ expēdit ſm ꝓportionē ſue ſubē: ꝓdigus dī qui ſupabundat ꝓportionē ſue ſube expēdendo vel dādo. Et ex h̄ ꝯcludit ꝙ tyrāni qui habēt indeficiētē diuitiaꝝ abūdātiā vtpote oīa que ſunt cōia ſibi vſurpātes nō dicunt̄ ꝓdigi. Quia pp multitudinē eoꝝ que poſſidēt nō videt̄ facile qđ in dādo ⁊ expēdēdo ſuperabūdēt ꝓportionē ipſaꝝ diuitiaꝝ. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Liberalitate vtiq̄ medietate exiſtēte circa pecuniaꝝ dationē ⁊ acceptionē: liberalis ⁊ dabit ⁊ expēdet in que opꝫ ⁊ quecūq̄ opꝫ. Silr̄ in pauis ⁊ magnis. Et h̄ delectabiliter.

Le. are. ¶ Cū vero liberalitas mediocritas ſit: i dādis capiēdiſq̄ pecunijs: liberalis qdē dabit: ⁊ erogabit in qbꝰ opꝫ ⁊ q̄t opꝫ. Silr̄ in paruis ⁊ magnis: ⁊ hoc cū voluptate quadam.

Argir. ¶ Cum igit̄ liberalitas mediocritas ſit circa dādas capiēdaſq̄ pecunias: liberalis dabit in qbus opꝫ ⁊ quot opꝫ: tā in paruis q̄ etiam in magnis atq̄ cum voluptate.

S. Tho.

¶ Manifeſtat q̄lis ſit actꝰ ꝓdigi. Et qꝛ oppoſita ex ſinuicē manifeſtant̄. Prio reſumit ea q̄ dicta ſunt de actu liberali. Sc̄do oñdit qualis ſit actꝰ ꝓdigi. ibi. (Prodigus aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Prio reſumit qualr̄ liberalis ſe habeat circa ea que p̄ncipalr̄ ad eum ptinent. ſ. circa dationē ⁊ delectationē dationis. Sc̄do qualr̄ ſe habeat in his circa que ſecūdario dī liberalis. ibi. (Et accipiet vnde oportet ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p̄mo: ꝙ cū liberalitas ſit quedā medietas circa dationē ⁊ acceptionē pecuniaꝝ. liberalis emittit pecunias dādo ⁊ expēdendo: ⁊ hoc ſm rōnem rectaꝫ in que opꝫ: ⁊ quecūq̄ oꝫ ⁊ alia hꝫ que obſuare opꝫ. Per qđ dr̄ liberalis a ꝓdigo. Et h̄ facit tā in pauis q̄ī magnis per qđ dr̄ liberalis a magnifico: q eſt tm̄mō circa magna: vt infra dicet̄. Et h̄ facit delectabilr̄: p qđ differt ab illiberali: q

Differt liberalē ꝓdigū illiberalē ⁊ magnificum. Lec. 6.

emiſſione pecuniaꝝ ↄtriſtať. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et accipiet magnis ⁊ paruis ſimilr vnde opꝫ ⁊ quecunqꝫ oportet. Uirtute enim circa ambo exiſtente medietate faciet vtraqꝫ vt opꝫ. Seqtur enim decenti dationi talis acceptio. Nō talis aūt contraria eſt. Sequētes quidem igitur fiunt ſimul in ipſo. Contrarie autem manifeſtum ꝙ non.

Le. are. ¶ Capiet quoqꝫ vnde opꝫ ⁊ quot opꝫ. Nā cum ṽtus circa vtrūqꝫ mediocritas ſit: vtrūqꝫ faciet vt dꝫ. Seqtur.n. ↄueniente liberalitatē talis acceptio. Que ṽo non talis ↄ̄ria. Que igiť ↄſequunť ſiūt ſimul in eodem ↄ̄rie nō vt patet.

Argir. ¶ Et accipiet vñ opꝫ ⁊ quot opꝫ. Nā cū ṽtus circa vtrūqꝫ ſit mediocritas: vtrūqꝫ faciet vt opꝫ. Seqtur.n dationem bonā talis acceptio. Ea ṽo que nō eſt talis ↄ̄ria eſt. De igiť que ↄſequunť ſiūt in eodē ſil: ↄ̄rie ṽo non ſiunt.

S. Tho.

¶ Reſumit qūo liberalis ſe hēat circa ea q̄ ſecūdario ad liberalitatē ptinēt. Et p̄ qūo ſe hēat circa acceptiones. Secundo qūo ſe hēat circa triſtitiā. ibi. (Si aūt p̄ter oportunūꝫ ⁊c̄. ⁊ bñ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ liberalis accipit vñ opꝫ: ⁊ obſeruat quecūqꝫ opꝫ in accipiēdo obſuari. Cū.n. liberalitatis ṽtus mediū teneat circa vtrūqꝫ. ſ. acceptionē ⁊ dationē: liberalis vtrūqꝫ facit ſicͫ opꝫ: qꝛ ad decētē dationē ſeqť ꝙ ſit decēs acceptio. Sꝫ ſi acceptio nō ſit decēs ↄ̄ria eſt decēti dationi: qꝛ ex ↄ̄rijs cauſis ꝓcedūt. Decēs.n. datio ꝓcedit ex h̄ ꝙ hō p̄fert bonū rōnis cupiditati pecunie. Sꝫ idecēs acceptio ꝓuenit ex h̄ qꝺ̄ cupiditatē pecunie p̄ponit bono rōnis. Et qꝛ ea que ſeiuicē ↄſequunť ſil ſiūt in eodem. Que ṽo ſunt ↄ̄ria ſil eſſe nō pñt: inde eſt ꝙ decēs datio ⁊ decēs acceptio: que ſeiuicē ↄſequunť: ſimul adunanť in liberali. Sed indecēs acceptio nō ſimul inuenit in eo cū decenti acceptione: cui ↄ̄riať. ¶ Deinde cum dicit.

[Margin: Qūo liberalis ſe habeat i acceptione. / Qꝛ idecēs acceptio cōtraria ē decēti dationi. / Decēs datio ⁊ decēs acceptio ſil' inueniunť in liberali.]

¶ Si aūt preter oportunū ⁊ bene hñs cōtingat ipſum ↄſumere triſtabitur. Moderate aūt ⁊ vt opꝫ. Uirtutis enim ⁊ delectari ⁊ triſtari quibus opꝫ ⁊ vt oportet.

Le. are. ¶ Quod ſi ↄtra q̄ꝫ decens: honeſtūqꝫ ſit: erogare illum cōtingat: moleſte fert atqꝫ dolebit: moderate tamen. Nā virtutis eſt letari atqꝫ dolere in quibus oportet.

Argir. ¶ Quod ſi preter id qꝺ̄ oportet ⁊ bene ſeſe habet cōtigerit ipſum pecunias erogare: dolebit ſane. moderate tamen ⁊ vt oportet. Ad virtutem enim pertinet vt pro quib' oportet ⁊ vt oportet voluptas fiat ac dolor.

S. Tho.

¶ Oñdit qūo ſe hēat liberalis circa triſtitiā q̄ eſt de amiſſione pecunie. Et circa h̄ tria fač. Pmo oñdit qūo triſteť de inordinata datiōe. Et dič ꝙ ſi ↄtingat ipm aliqꝺ̄ de ſuis diuitijs ↄſumē p̄ter ordinē ad finē optimuꝫ: ⁊ p̄ter h̄ ꝙ bñ ſe hēat in dādo ſm debitas circūſtātias: de h̄ triſtať: ſicut ⁊ quilꝫ ṽtuoſus triſtať cū facit aliqꝺ̄ ↄtra ṽtutē. Et tñ circa ipſam triſtitiā modū rōnis obſeruat: vt. ſ. triſtitia ſit moderata: ⁊ ſm ꝙ opꝫ. Quia ad ṽtutē ptinet: vt aliqs delecteť ⁊ triſteť in qbus opꝫ: ⁊ ſm ꝙ opꝫ. ¶ Secundo ibi.

[Margin: Qūo triſtetur liberal' de amiſſione pecunie.]

¶ Sed ⁊ bñ cōicatiu' eſt liberalis i pecunijs: Pōt.n. iniuſta pati nō honorās pecunias.

Le. are. ¶ Et liberalis qdem lenis atqꝫ tractabilis eſt: in rebus pecuniarijs. Nam cū pecunias nō multi faciat: iniurias circa illas inferri ſibi nō difficulter patietur.

Argir. ¶ Eſt etiā in reb' pecuniarijs lenis ſocius ipſe vir liberalis: pōt enim iniuriam pati qñquidē pecunias nō multifacit.

S. Tho.

¶ Oñdit qūo triſteť circa ablationē pecuniaꝝ. Et dič ꝙ liberalis eſt bñ cōicatiuus in pecunijs. i. ꝓ̄ptius ad h̄ ꝙ pecunias ſuas q̄ſi cōes cum alijs habeat. Pōt.n. abſqꝫ triſtitia ſuſtinē: ꝙ aliqs ei in pecunijs iniurietur: eo ꝙ nō multum pecunias appretiatur. ¶ Tertio ibi.

¶ Et magis grauatus ſi qdē qꝺ̄ opꝫ nō conſumpſit q̄ꝫ triſtatus ſi nō oportunum aliqd conſumpſit: ⁊ ſymonidi non placens.

¶ Moleſtiuſqꝫ feret ſiquid cū oporteret nō erogauerit: q̄ꝫ ſi erogauerit qꝺ̄ non opꝫ. Simonidi non placens. Le. are.

¶ Magiſqꝫ moleſte fert ſiqd cū opteret nō erogauerit: q̄ꝫ dolet ſiqd cū ñ opteret erogauerit. Simōidiſqꝫ ſniaꝫ ñ ꝓbat. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit q̄lr circa idebitā retētionē pecunie grauať. Et dič ꝙ magis grauať. i. triſtať ſi nō ↄſumit dādo vel expēdendo: q̄ꝫ triſteť: ſi ↄſumat aliqd qꝺ̄ nō oportebat cōſumē. Et h̄ idō: qꝛ magis ad ipſum ptinet dare q̄ꝫ accipe ⁊ ↄſeruare: Q̄uis hoc nō placeret Simonidi: ideſt cuidam poete qui ↄtrarium fieri oportere dicebat. ¶ Deinde cum dicit. Simonides.

¶ Prodigus aūt ⁊ in his peccat. Neqꝫ.n. delectatur in qb' opꝫ. Neqꝫ triſtatur vt opꝫ. Erit autem ꝓcedentibus manifeſtius.

¶ At prodigus in iſtis aberrat. neqꝫ letatur enim neqꝫ dolet in quibus oportet: neqꝫ ſic vt oportet: quod in proceſſu magis patebit. Le. are.

¶ Prodigus aūt ⁊ in his ipſis delinquit. Nec enim letatur nec dolet pro quibus oportet: ⁊ vt opꝫ: atqꝫ hoc magis patebit per ea que deinceps dicemus. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit ex p̄miſſis qualis ſit actus ꝓdigi. Et dicit ꝙ in oībus p̄dictis ꝓdigus peccat. i. nō ſolum in dando ⁊ accipiendo: ſꝫ ēt in delectādo ⁊ triſtādo: qꝛ neqꝫ delectať neqꝫ triſtať in qbus opꝫ: ⁊ ſm ꝙ opꝫ. Et hoc erit magis manifeſtum in ſequentibus. ¶ Deinde cum dicit. De actu ꝓdigi.

¶ Dictum aūt eſt nobis qm̄ ſupabūdantie ⁊ defectus ſunt ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas: ⁊ in duob' in datione ⁊ acceptione. Et expenſas in datione ponimus. Prodigalitas quidē igitur in dādo ⁊ non accipiendo ſupabundat: in accipiendo autē deficit. Illiberalitas aūt qdem igitur in dando deficit: in accipiēdo aūt ſuperabundat niſi in paruis.

¶ Diximus exceſſum ac defectū eē ꝓdigalitatē ⁊ auaritiaꝫ ⁊ hoc in duob': dando ſcilicet atqꝫ capiendo. Sumptum ṽo in datione ponimus. Prodigalitas ergo ⁊ in dando ⁊ in nō capiendo excedit: in capiēdo āt deficit. Auaritia ṽo in dando deficit in capiendo excedit. Ucꝫ in p̄uis. Le. are.

¶ Diximus aūt exupationem qdem eſſe ꝓdigalitateꝫ. Defectum aūt illiberalitatem ⁊ in his duob': in datione atqꝫ acceptione. Et ſumptū.n. in datione ponimus. Prodigalitas igiť in dando qdem: ⁊ nō in capiendo exupat: in capiēdo aūt deficit: at illiberalitas ac auaritia deficit: qdem in dando: exupat autem in capiendo: in paruis tamen. Argir.

S. Tho.

¶ Comparat prodigalitatem illiberalitati. Et p̄mo quantum ad oppoſitionē. Secundo quantum ad q̄ntitatem peccati. ibi. (Que quidem igitur ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo p̄mo ꝙ dictuꝫ eſt ſupra ꝙ prodigalitas ⁊ illiberalitas ſe habēt ſm ſuperabundantiam ⁊ defectum in duobus. ſcilicet in acceptione ⁊ datione. Et hoc ideo: quia expenſe que ad liberalitatem pertinent ſub datione comprehenduntur. Cōtrarie autem in his ſuperabundat: ⁊ deficit prodigus

[Margin: Le. are. Qūo vniuerſimode ſe hñt ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas q̄ntū ad exceſſus ⁊ defectum.]

ꝛ illiberalis. Prodigus.n.ſupabundat in dando: ꝛ in hoc ꝙ nō accipiat. Illiberalis autē ecōtrario deficit in dādo ꝛ ſupabundat in accipiēdo niſi forte in paruis que illiberalis dat: ꝛ nō curat accipere.

Lectio.iiij.

Ue autem qdem igitur prodigalitatis nō multum coaugetur. Nō enim facile ex nulla parte accipiētem oīb' dare. Velociter enim derelinquit ſubſtātia dantes ydiotas qui ꝛ videntur ꝓdigi eſſe. Quale talis videbiť vtiqꝫ non parū melior eſſe illiberali. Bene ſanabilis enim eſt ꝛ ab etate ꝛ ab egeſtate.

Le. arc. ¶ Et ꝓdigalitas qdē nō multū coaugmētari pōt. nō enī facile nullatenus accipiētē cūctis largiri. Cito nāqꝫ deficiūt patrimonia ꝑuatoꝝ: ex quo ꝓdigi videnť eſſe. Cum talis vtiqꝫ vir nō parum melior ꝙ̄ auarus videreť: ac per etatem indigentiamqꝫ facile corrigi.

Argir. ¶ Prodigalitatis igiť illa duo nō nimiū ſimul ꝯſiſtūt. Nō eſt.n.facile nulla ex pte capientē cūctis donare: cito nāqꝫ deficiūt patrimonia ꝑuatoꝝ bolum erogātiū: qui qdeꝫ ꝛ ꝓdigi ſunt. Atqꝫ talis nō parum melior videbitur eſſe illiberali. Et ab etate enim ꝛ ab egeſtate facile curari.

S.Tho.

¶ Poſtꝙ̄ phs oſīdit oppōnem ꝓdigalitatis ad illiberalitatem. hic oſīdit ꝙ illiberalitas excedit in grauitate peccati. Et ħ trib' rōnib'. Quaꝝ p' ſumiť ex mutabilitate ꝓdigalitatis: qꝛ nō de facili augeť: ſed de facili moueť. Vñ dicit ꝙ ea que ptinēt ad ꝓdigalitatē: nō multū poſſunt ſimul augeri: vt.ſ. aliqs nullo mō accipiat ꝛ ſupflue oīb' det: eo ꝙ ſubſtātia.i. diuitie velociter deſerūt eos qui dāt idiſcrete: quaſi qdā ydiote ꝛ irrōnales. Et tales videnť eſſe ꝓdigi. Et qꝛ vitium qđ nō multū augeť: ſꝫ de facili curať eſt minus graue. Inde eſt ꝙ ꝓdigus nō modicū eſt melior.i. minus malus illiberali. Prodigus.n. de facili ſanabilis eſt a ſuo vitio ex duob'. Vno qdē mō ab etate: qꝛ quāto aliqs magis accedit ad ſenectutē fit magis ꝓnus ad retinēdūꝫ ꝛ ad nō dandūꝫ. Quia.n. diuitie appetunť: vt per eas humanis defectib' ſubueniať. ꝯñs eſt. vt ꝙ̄to alicuius maiores fuerint defectus tanto ꝓnior fit ad retinēdum. ꝛ ad nō dādum. Scđo ꝓpter paupertateꝫ que ꝯſequitur ex ſupflua prodigi datione. Paupertas aūt impedit ꝓdigalitatem dādi: tum ꝓpter impoſſibilitatem dandi. tum ꝓpter experiētiam defectus. ¶ Scđam rationem ponit ibi.

Qz illiberalitas excedit prodigalitatē in grauitate peccati.

Qz diuitie velociter ḋ ſerūt dātes indiſcrete.

Qz pdig' facile ſanabiles.

Quāto aliqs magis accepit ad ſenectuteꝫ tāto fit pronior ad retinendum.

Qz paupertas īpedit pdigalitatē.

¶ Et ad mediūꝫ pōt venire. Habet.n. que liberalis. Etenim dat ꝛ nō accipit. Neutrum aūt vt opꝫ: neqꝫ bene. Si vtiqꝫ hoc aſſueſcat vel qualr alr trāſmutet: erit vtiqꝫ liberalis. Dabit enim qb' opꝫ: ꝛ accipiet vnde opꝫ: ꝛ non accipiet vnde non opꝫ. Propter qđ ꝛ videtur eſſe nō oīno prauus ſm morē. Nō enim mali neqꝫ inuirilis ſuperabūdare dantem ꝛ non accipiētem. Inſipientis autem.

Le. arc. ¶ Et ad mediocritatē redigi pōt. Nam hēt illa que ſunt liberalis. Dat.n. ꝛ nō capit. Sed neutrū recte: neqꝫ vt opꝫ. Qđ ſi ad ħ ꝯſueſcat: vł alio mō muteť: fiet vtiqꝫ liberalis. Dabit enim qbus opꝫ: ac nō capiet vnde non opꝫ. Quam obrem videť ille qdem non abhorrere a moꝝum ꝓbitate. Non enim abiecti: neqꝫ ingeneroſi eſt: excedere in dando ꝛ nō capere: dementes tamen.

Argir. ¶ Et ad mediocritatē accedē pōt. Nā hꝫ ea ꝙ̄ ſūt hoīs liberalis. Dat.n. ꝛ nō accipit: quāqꝫ neutrū facit vt opꝫ ac recte. Qꝫ ſi ad ħ aſſueſcat vel aliq alio mō muteť fiet vtiqꝫ liberalis. Eteni dabit qb' opꝫ ꝛ capiet vñ opꝫ. Quapp ꝛ videť nō eſſe morib' prauus: nō eſt enim: iprobi nec igeneroſi tam in dādo ꝙ̄ in nō capiendo exuperare: ſtolidi tamen.

S.Tho.

Rō ſcđa. ¶ Que ſumiť ex ſſilitudine ei' ad liberalitatē. Vñ dicit ꝙ ꝓdigus de facili pōt reduci ad mediū ꝟtutis pp ꝯueniētiaꝫ quā hꝫ cū liberali. Hꝫ.n. ꝓdig' ꝙ̄ hꝫ liberalis: qꝛ.ſ. libenter dat: ꝛ nō de facili accipit. Dīt āt a liberali: qꝛ neutrū hoꝝ facē ſm ꝙ opꝫ ꝛ bñ.i. ſm rōnē rectaꝫ. Et iō ſi ꝑducať ad ħ ꝙ faciat ħ̄ ꝗ̄ ſꝫ ꝙ opꝫ: ſiue p aſſuetudinē: ſiue p quācūqꝫ aliā trāſmutationē etatis vel fortune erit liberalis: vt.ſ. det qb' opꝫ ꝛ nō accipiat vñ nō opꝫ. Et ex ħ ꝯcludit ꝙ ꝓdig' nō videť eē prauus ſm id qđ ptinet ꝓꝑe ad ꝟtutē moralem: que reſpicit directe appetitiuā potētiam. Nō.n. ptinet ad maliciā ſiue corruptū appetitū neqꝫ ad defectū virilis ai: ꝙ aliqs ſupabūdat in dādo: ꝛ in nō accipiendo. Sꝫ videť ptinē ad inſipiētiā quādā. Et ſic videť ꝙ ꝓdigalitas non tā ptineat ad maliciā moralē: que reſpiat ꝓuitatē appetitus ad malum ꝙ̄ rōnis defectum. ¶ Tertio ibi.

Dīa iter liberalē et pdigum.

Ad quod malū reducit pdigus.

Qz malitia moralis reſpicit prauitatē appetitus ad malum.

¶ Scđm hunc aūt modum ꝓdigus multū videtur melior illiberali eſſe ꝛ ꝓpter ea que dicta ſunt. Et qm̄ hic qdeꝫ prodeſt multis. hic autem nulli: ſed neqꝫ ſibiipſi.

Le. arc. ¶ Sed qui p hūc modū ꝓdigus eſt: multo melior eē vł ꝙ̄ auar' ꝯ: tū ꝓpterea que ſupradicta ſunt. tum ꝛ qđ hic qdeꝫ multis ꝓdeſt. Ille nemini: ne ſibiipſi quidem.

Argir. ¶ Qui ꝟo ħ mō eſt ꝓdigus mlto melior eſt illiberali atqꝫ auaro: cū ob ea ꝙ̄ dicta ſunt. tū ēt qꝛ ꝓdigus qdē cōpluribus ꝓdeſt. Illiberalis autem nemini ne ſibiipſi quidem.

S.Tho.

Rō tertia ¶ Ponit 3ᵐ rōnē que ſumiť ex defectu ꝓdigalitatis. Vñ dicit ꝙ ꝓdigū eē multo meliorē illiberali nō ſolū appet pp ꝑdictas duas rōnes: ſꝫ ēt pp hāc tertiā qm̄ ꝓdigus multis ꝓdeſt p ſuā dationē: lꝫ ſibi noceat inordinate dādo. Sꝫ illiberalis nulli ꝓdeſt inꝙ̄tum deficit in dādo: nec ēt ꝓdeſt ſibiipſi inꝙ̄tum deficit in expēdendo. ¶ Deinde cū dicit.

Auar' nulli prodeſt nec etiāꝫ ſibiipſi.

¶ Sed multi prodigoꝝ quemadmoduꝫ dictum eſt ꝛ accipiunt vnde non opꝫ: ꝛ ſunt ſm hoc illiberales.

Le. arc. ¶ Ueꝝ plerıqꝫ prodigoꝝ vt dictum eſt accipiunt: vñ non oportet: ꝛ ſm hoc auari ſunt.

Argir. ¶ Sed pleriqꝫ prodigorum vt dictum eſt ꝛ accipiunt vnde non oportet: ꝛ ſunt hoc ipſo liberales.

S.Tho.

¶ Determinat de eo qui eſt cōmixt' ex ꝓdigo ꝛ illiberali. Et circa ħ duo facit. Pˀo oſīdit qūo aliq ꝓdigi aliqd illiberalitatis hñt. Scđo īfert ꝗ̄ſdā ꝯnes ex dictis. ibi. (Propter qđ intēperati ꝛc̄.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Pˀo oſīdit qūo qdā ꝓdigi male ſe hñt in accipiendo. Scđo qūo ſe hñt in dando. ibi. (Propter qđ neqꝫ liberalis ꝛc̄.) ¶ Et circa pᵐ duo facit. Pˀo ꝓponit qđ itēdit: ꝛ dicit ꝙ multi qui ſunt ꝓdigi ſm ſupfluam dationeꝫ ſunt ēt ſm aliqd illiberales inꝙ̄tum accipiunt: vñ non opꝫ. ¶ Secundo ibi.

Qz pdigorū aliq ſūt ſil auari accipiētes vñ non opꝫ.

¶ Acceptiui aūt ſunt ꝓpter velle qdem ꝯſumere. Facile aūt hoc facere nō poſſunt. Velociter.n. derelinquit eos exiſtentia. Coguntur enim aliunde acqrere. Similr aūt ꝛ propter nihil boni curare indifferēter ꝛ vndiqꝫ accipiunt. Dare.n. ꝯcupiſcūt. Qualiter aūt vel vnde nihil ꝯfeſtim eis differt.

¶ Accipiunt

Le. are. ¶ Accipiunt vero pp regnādi cupiditatē: qḋ leuiter fieri ne-quaq̄ pōt: deficiētib⁹ ꝯſeſtim reb⁹. Itaq̄ neċitas cogit vt aliunde ex ſuppleant: ⁊ ſimul qḋ de honeſtate nihil curāt: ſine vllo reſpectu vndiq̄ capiunt. Dare enim cupiūt: q̄lio aūt vel vnde: nulla apud eos differentia eſt.

Argir. ¶ Ad capiendū aūt ꝓni ſiunt q2 cupiunt qdē erogare. h̄ aūt facile nequeāt facere: cū cito facultates ipſis deficiāt. Itaq̄ ex alienis dare cogunt̄. Et ſil q2 nulla eſt eis hone-ſtatis cura: ſine vllo diſcrimine ⁊ vndiq̄ capiūt: dare nāq̄ ꝯcupiūt: quēā āt mō aut vñ nullū eſt apḋ ipos diſcrime.

S. Tho.

Rō pma. ¶ Aſſignat duas rōnes. Quaꝝ p⁹ talis eſt. q2 tales ꝓni ſūt ad accipiēdū pp h̄ q2 volūt ꝯſumē ſua ſupflue dādo ⁊ ex-pēdēdo: ⁊ de facili ꝯſumūt: q2 ea que hñt cito eos deſerūt. Vñ ad h̄ q2 iplere poſſint volūtatē ſuā circa ſupfluas da-tiōes ⁊ expēſas: cogunt̄ aliūde ſordidate acqrē q̄ nō hēant.

Rō ſcḋa. 2ª rō eſt. q2 magis dāt ex q̄dā ꝯcupia dādi q̄ ex rōne recta q̄ſi intēdētes ad aliqḋ bonū. vñ volūt qdē dare: ſ3 q̄lr aut vñ nihil apḋ eos differt. Et iō nullā curā hñt de bono. Et ſic indifferēter vndecūq̄ accipiūt. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Propter quod neq̄ liberales dationes ipſorum ſunt. Neq̄ enim bone neq̄ huius ipſius grā: neq̄ vt opꝫ. Sed qm̄ quos opꝫ indigere hos diuites faciūt. Et moderatis quidem ſm mores nihil vtiq̄ darent. Adu latoribus autem vel ſm aliquam aliam vo luptatem tribuunt multa.

Le. are. ¶ Quāobrem nec eoꝝ dationes liberales ſunt: nō enim ho-neſte: neq̄ huius ipſius grā: nec vt opꝫ. Sed iterdū quos paupes eſſe ꝯueniret: eos diuites faciunt. Et honeſtis qdem hominib⁹ nihil dant: aſſentatoribus autem: aut aliā quā-piam voluptatem afferentibus multa.

Argir. ¶ Quapropter nec dationes ipſoꝝ ſunt liberales. Nō enim ſunt honeſte: nec honeſtatis grā: nec vt opꝫ efficiunt̄: ſ3 in-terdū quos opꝫ eē paupes eos diuites faciūt. Et his qdem qui moderati ſunt morib⁹ nihil darēt. Adulatorib⁹ autem multa: aut quāpiam aliam afferētibus voluptatem.

S. Tho.

De inordinatis dationib⁹ prodigoꝝ. ¶ Oñdit q̄lr deficiāt circa dationes. Et dicit q2 q2 nullam curā hñt de bono: iō datiōes eoꝝ nō ſunt liberales nec bo-ne neq̄ ꝓpter bonū. neq̄ modū debitū hñt. Sed q̄nq̄ di-uites faciūt malos hoīes quos oporteret paupes eē: q2 cū diuitijs male vtunt̄ ⁊ ſibi ⁊ alijs ſūt nociui. Et hīs hoīb⁹ qui hñt mētem moderatā ſm virtutē nō darent aliqd. In quo deficiūt in dādo. Sꝫ multa dant adulatorib⁹ vel alijs hoī-bus: q eos qualitercūq̄ delectāt: puta hyſtrionibus vel le-nonibus: in quo ſupabūdāt in dādo. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Propter qḋ intemperati ipſoꝝ ſunt mul ti. Facile enim ꝯſumentes ⁊ in intēperātias conſumptiui ſunt ⁊ ꝓpter non ad bonū vi uere: ⁊ ad voluptates declinant.

Le. are. ¶ Ex quo fit vt plurimi eoꝝ diſſoluti ſint: ſumpt⁹ in flagi-tijs prone facientes: ⁊ quia honeſtatem non ſequuntur in vita declinant ad voluptates.

Argir. ¶ Quāobrem ⁊ plerīq̄ ipſoꝝ intēperantes ſunt. Nā cū fa-cile erogēt: proni ſunt ⁊ ad ſumptus in flagitijs faciēdos. Atq̄ q2 nō ad honeſtatē viuunt ad voluptates declināt.

S. Tho.

Cōcluſio pma. Multi p̄digoꝝ ſunt intēpati. ¶ Inducit duas ꝯnes ex p̄miſſis. Quaꝝ p⁹ eſt. q2 pp p̄miſ-ſa multi ꝓdigoꝝ ſūt intēpati. Et h̄ appet ex duob⁹. Pri-mo qdē: q2 cū ſint faciles ad ꝯſumēdū ſua de facili ꝯſumūt in intēpantias: puta in cibos ⁊ in venereas: a qb⁹ multi retra-hunt̄ timore expēſaꝝ. Scḋo q2 cū nō ordinēt vitā ſuā ad bonū honeſtū: ꝯſīs eſt: q2 declinēt ad voluptates. Hec enim duo ſūt pp ſe appetibilia. Honeſtū qdē ſm appetitū rōna-lem. Delectabile ſm appetitū ſenſitiuū. Unde aūt refertur ad vtrūq̄ hoꝝ. ¶ Secundam ꝯnem ponit ibi.

¶ Prodigus qdem igitur inducibilis effe ctus tranſit. Potitus aūt ſtudio in mediū ⁊ ad quod oportet adueniet vtiq̄.

Le. are. ¶ Prodigus enim ſine emendationis cura: ad iſta trāſgre-ditur. Cura vero ⁊ diligentia adhibita ad medium atq̄ ad id quod oportet deuenire poteſt.

Argir. ¶ Prodigus igit̄ ſi nullā prorſus hēat emendationem ad hec tranſgredit̄. cura vero diligētiaq̄ adhibita ad mediū ⁊ ad id quod oportet tandem deueniet.

S. Tho.

Concluſio ſecunda. ¶ Et dicit q2 ex p̄miſſis p3 q2 ꝓdigus ſi nō pōt iduci ad vir-tutē: trāſit ad p̄dicta vitia. Si aūt potiat̄: ſtudio. ſ. virtu-tis puenīet de facili ad mediū. ſ. vt det ⁊ abſtineat ab acci-piēdo ſm q2 opꝫ: vt ſupra dictū eſt.

Lectio. v.

Illiberalitas aūt iſanabilis eſt. Ui detur. n. ſenect⁹ ⁊ ois impotētia il liberales facere. Et magis cōnāle hoībus ꝓdigalitate. Multi enim amatores pecuniaꝝ magis q̄ datores.

Le. are. ¶ Auaritia aūt iſanabilis eſt. Nā ⁊ ſenect⁹ ⁊ imbecillitas oīs auaros facē videt̄: ⁊ eſt magis a nā hoīb⁹ inſita q̄ ꝓdiga-litas. Plūmi. n. pecuniaꝝ cupidi ſūt magis q̄ largitores.

Argir. ¶ At illiberalitas ac auaritia icurabilis eſt. Etenī ⁊ ſenect⁹ ⁊ imbecillitas oīs auaros efficit. Et̄q̄ hoībus inſita magis q̄ prodigalitas. Plerīq̄ nāq̄ cupidi ſunt magis pecuniarū q̄ ad dandum procliues.

S. Tho.

¶ Poſt q̄ phs determinauit de ꝓdigalitate. h̄ determinat de il liberalitate. Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit quādā ꝯdi-tionē illiberalitatis. Scḋo diſtinguit illibalitatis modos ſeu ſpēs. ibi. (Extēdit aūt in multis ⁊c̄.) Tertio cōparat il liberalitatē ad ſuū oppoſitū. ibi. (Cōgrue vtiq̄ illiberali-tati ⁊c̄.)

Q2 ſenectus eſt inſanabilis. ¶ Dicit ḡ p̄: q2 illibalitas eſt iſanabilis. ⁊ hui⁹ aſ-

Rō pma. ſignat duas rōnes. Quaꝝ p⁹ eſt q2 vita humana: ⁊ ēt res mūdane viplīmū tēdūt in defectū. Manifeſtū eſt aūt ex-pimēto q2 ſenect⁹ ⁊ q̄lꝫ alia ipotētia vł defect⁹ faciūt hoīes illiberales: q2 vł hoi q2 plib⁹ idigeat. Et iō magis cupit res

Rō ſcḋa. exteriores q̄b⁹ hūane indigētie ſubuenit̄. Scḋa rō eſt: q2 il lud ad qḋ homo nālr inclinat̄ nō de facili remouet̄ ab eo. Magis aūt inclinat̄ hō ad illiberalitatē q̄ ad ꝓdigalita-

Q2 plures inueniuntur amatores pecuniarum q̄ datores. tē. Cuius ſignū eſt: q2 plures īueniunt̄ amatores ⁊ ꝯſerua-tores pecuniaꝝ q̄ datores. Id aūt qḋ nāle eſt in plib⁹ inue-nit̄. In iſti aūt nā inclinat ad amorē diuitiaꝝ inq̄tum p̄ eas vita hoīs conſeruat̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Extēditur aūt in multū ⁊ multiformе eſt. Multi. n. modi videtur illiberalitatis eſſe. In duobus. n. exn̄s ⁊ defectu dationis ⁊ ſu perabūdātia acceptionis. Nō oīb⁹ integra aduenit ſed q̄nq̄ diuidit̄. Et hi qdē acceptio ne ſuperabūdāt. Hi aūt datione deficiūt.

Le. are. ¶ Et lōge extēdit̄: ac multiplex eſt. Ples. n. videnť eē auari-tie modi. Nā cū in duob⁹ ꝯſiſtat defectu. ſ. dādi: ⁊ accipien-di exceſſu: non oībus tota adheret: ſed quādoq̄ ſcindit̄: ⁊ alij in capiendo excedunt: alij in dando deficiunt.

Argir. ¶ Extēdit̄ pterea lōge ⁊ ples ſpēs ſubit. Cōples. n. ſunt illi beralitatis ac auaritie modi. Nā cū i duob⁹ hiſce ꝯſiſtat: i de fectu inq̄ dādi: ⁊ excupatiōe accipiēdi: nō i oīb⁹ ieſt tota: ſꝫ īterdū ſcindit̄: ⁊ qdā i capiēdo excupāt: qdā i dādo deficiūt.

S. Tho.

De diuerſis modis auaritie.

¶ Diſtinguit modos ſeu ſpēs illiberalitatis. Et circa h tria facit. Primo oſidit q illiberalitas attēdit ſm duo. ſ. ſm ſuphuū in accipiēdo ⁊ defectū in dādo. 2° ponit ſpēs que accipiunt ſm defectū in dādo. ibi. (Qui gdē. n. in talib⁹ ⁊c.) 3° ponit ſpēs que accipiunt ſm ſupfluā3 acceptionē. ibi. (Diſit rurſus ſm acceptionē ⁊c.) ¶ Dicit ḡ p̄ q illiberalitas in multū augeť: ad multa ēt ſe extēdit. ⁊ multiformis eſt: inq̄tū. ſ. ſūt multi modi ı̄ liberalitatis. Cū. n. illi̇btas in duob⁹ exiſtat. ſ. ı̄ defectu datiōis. ⁊ ı̄ ſupabūdātia acceptionis: nō oēs illiberales peccāt in vtroq3 q̄ſi totā rōnē illiberalitatis hn̄tes. S3 diuidiť aliq̄ñ in diuſis: ita q gdā ſupabūdāt in acceptione: qui tñ in datione nō deficiunt: ſicut de pdigo ſupra dcm̄ eſt. Alij vo deficiunt in datione. ⁊ tñ nō ſupabundant in acceptione. ¶ Deinde cum dicit.

Ex auaritia duob⁹ conſiſtit.

¶ Qui gdē igitur in talib⁹ appellationib⁹ puta parci tenaces chimibiles: oēs datione deficiūt. Aliena aūt nō appetūt neq3 volūt accipere. Hi gdē pp quādā moderātiā ⁊ reuerētiam turpiū. Videtur. n. gdā vel dicūt ppt hoc cuſtodire vt nō aliqñ cogant turpe aliquid opari. Hox aūt ⁊ cimiuiuēditor ⁊ ois talis noiatus eſt añ a ſuperabūdantia ei⁹ qd eſt nulli vtiq3 dare. Hi autē rurſus ppter timorē abſtinēt ab alienis vt nō facile ipſum que alioꝝ accipe que autē ipſius alios non. Placet igitur eis neq3 dare neq3 accipere.

Le. are. ¶ Nā3 qui hꝫ appellationib⁹ nūcupanť: ceu parci tenaces aridi: oēs in dādo deficiūt. aliena vo non appetūt neq3 capere volūt: partim ppter quādā modeſtiā ⁊ abſtinētia3 a rebus turpib⁹. Videť. n. gdā vel ſaltē aiunt: ob id cuſtodire ſua: ne cōpellanť aliqñ turpe aliqd facē. Hox ſunt qui in ſingulis ēt minutiſſimiſq3 inſiſtūt: oēs ab exceſſu nō dādi cuiq3 nominati. Alij vo ob metum abſtinēt alienis: q̄ſi facile non ſit ipſos aliena capere: ac non alios ſua. Itaq3 illis placet neq3 dare neq3 accipere.

Argu. ¶ Qui nāq3 talib⁹ appellationib⁹ nūcupanť parci: tenaces: aridi: oēs in dādo deficiūt: aliena vo nō appetūt neq3 accipere volūt. Quidā. n. in dādo deficiūt ppť modeſtiā quādā turpiūq3 rex cautionē: videnť. n. nonulli vel ſaltē aiūt ob eā rē ſua pſeruare: ne cōpellerenť aliqñ turpe aliqd agere. Ex ıs eſt ⁊ ipſe cuminiſector: ⁊ quis talis: q gdē ab exuperatione nō dādi cuiq3 nomē habuit tale. Quidā vo ob metū abſtinēt alienis: qppe cū nō facile ſit ipſos aliēa: ⁊ nō alios res ipoꝝ accipe. Itaq3 nec accipe ipſis nec daꝛ placet.

S. Tho.

De parcis

¶ Determinat modos eoꝝ q in datione deficiūt. Et dic̄ q tales appellanť parci. eo q paꝝ expēdunt tenaces a defectu datiōis q̄ſi multū retinētes dicunť ēt chimibiles q̄ſi vēditores cyminī a q̄dā ſuperceſſu tenacitatis: q2. ſ. nec minimū aliqd darēt abſq3 recōpēſatione. Et tñ iſti nō ſupabūdāt in accipiēdo: q2 nec aliena appetunt nec oblata multū curāt accipe. Et h ppter duas rōnes. Quaꝝ p⁹ eſt: q2. ſ. h dimittūt pp moꝝ moderātiā: ⁊ pp timorē turpitudinis. Videnť. n. cuſtodire ſua. Et h ēt dicūt vbo. ne ſi ſua dent cogant aliqñ pp penuriā3 turpe aliqd opari. Et īde eſt ēt q nolūt recipe aliena turpe h exiſtimātes vł ēt dubitāt ne ab his q eis darēt īducerenť ad aliqd idecēs. Et de eoꝝ nūo videť eē cymībiles. ı. kimini vēditores: q2 ſic noiať ppter h q ſupabūdat in hoc q nulli dare vult. Et eade3 rō eſt de oībus ſilibus. Scđa ratio eſt: q2 aliqui abſtinent ab accipiēdo aliena ppter hoc q timēt ne oporteat eos dare q̄ſi

Quaſ par ci in dādo deficiunt.

Quaſ par ci abſtinēt ab alienis accipiēdis.

non ſit facile vt ipſe ea que ſūt alioꝝ accipiat ⁊ alij nō acciputt ea que ſunt eius: ⁊ ideo placet eis q neq3 dent neq3 accipiant. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hi aūt rurſus ſm acceptionē ſupabūdant in vndiq3 accipiendo ⁊ oē. puta illiberales opōnes opātes ⁊ de meretritio paſti ⁊ oēs tales ⁊ vſurarij ⁊ in paruo ⁊ in multo. Oēs eni iſti vñ nō opꝫ accipiūt: ⁊ quātū nō opꝫ. Cōe aūt in ipſis turpis lucratio appet. Oēs enim grā lucri ⁊ hui⁹ parui opprobria ſuſtinent. Eos. n. qui magna nō vnde opꝫ accipiunt: neq3 que opꝫ nō dicimus illiberales puta tyrānos ciuitates deſolātes ⁊ ſacra pdātes: ſ3 pnitioſos magis ⁊ ipios ⁊ iniuſtos.

Le. are. ¶ Alij rurſus in capiēdo excedūt: oia vndiq3 accipiētes: velut qui illiberalis exercēt: ⁊ lenones ⁊ feneratores: ⁊ oēs hꝫ ⁊ qui pauca pro multo. Hi. n. oēs vnde non opꝫ capiūt ⁊ q̄tū3 nō opꝫ. Cōmuniſq3 eſt his lucrādi turpitudo. Oēs enim lucri grā ⁊ hui⁹ gde3 exigui probra ſuſtinent. Nam qui grandia qdem vnde non opꝫ: ⁊ que non opꝫ capiunt ceu tyrāni vrbes hoſtiliter inuadentes diripienteſq3 ⁊ templa ſpoliantes: eos illiberales non dicimus: ſed improbos potius ⁊ impios ⁊ iniuſtos.

Argu. ¶ Quidam aūt in capiēdo exuperāt vndiq3 ⁊ qđuis capiētes: quales ſunt ĭ qui opationes illiberales exercent: vt lenones oēs: ⁊ oēs tales: ⁊ feneratores: ⁊ q dant parua pro magnis hi nāq3 oēs vñ nō opꝫ ⁊ q̄tum nō opꝫ accipiunt. Cōis aūt ipſis oīb⁹ eē videť turpis cōparatio lucri. Vniuerſi nāq3 grā lucri ⁊ huiuſce gde3 parui pbra ſuſtinent. Eos. n. qui grādia vñ nō opꝫ ⁊ que nō opꝫ accipiūt: vt tyrānos ciuitates expugnātes ⁊ tēpla ſpoliātes: nō illibales: ſ3 pnitioſos: ſed ipios: ⁊ iniuſtos potius appellamus.

S. Tho.

¶ Ponit modos illiberalitatis. Et p̄ q̄tū ad eos qui turpiter accipiūt. Scđo q̄tum ad eos qui accipiūt iniuſte. ibi. (Aleator gdē ⁊c.) ¶ Dicit ergo p̄ q gdā illiberales ſupabūdant in acceptione nō curātes gd vel vnde accipiant ſeu lucrenť. Quoꝝ gdā lucranť de vilibus ⁊ ſeruilib⁹ opationib⁹. Quida3 vo lucranť de turpib⁹ ⁊ illicitis. puta de meretritio vel de aliquo ſili. ſicut lenones. Quida3 vo lucranť per improbā exactionē ſicut vſurarij: ⁊ q ſaltē aliqd paruū volūt lucrari in aliquo multo: qđ dāt vel mutuāt. Oēs. n. pdicti accipiūt vñ nō opꝫ. ſ. de ſeruilib⁹ vel turpib⁹ opib⁹: vel q̄tum nō opꝫ ſicut vſurarij qui accipiunt vltra ſortē. Quib⁹ oīb⁹ cōmune eſt ⁊ lucrū: ⁊ h paruū. Quia illi q magna lucranť ⁊ q turpiter lucranť inq̄tū. ſ. ſubſtinēt vt opprobrio hēanť ppter aliqd accipiūt vñ nō opꝫ vel que nō opꝫ: ſicut tyrāni qui depredanť ciuitates ⁊ tēpla: nō dicunť illiberales: ſed magis pnitioſi ⁊ iniuſti hoīes ⁊ impij in deū quaſi legis tranſgreſſores. ¶ Deinde cum dicit.

De illiberalib⁹ turpiter accipientibus. Primus modus. Secūdus. Tertius.

¶ Aleator gdē ⁊ mortuoꝝ ſpoliator ⁊ latro illiberaliū ſunt turpes lucratores. Lucri. n. grā vtriq3 negocianť ⁊ opprobria ſuſtinēt. Et hi gdē picula maxima grā lucri. Hi autē ab amicis lucranť qb⁹ oꝫ dare. Vtriq3 vtiq3 vñ nō oꝫ lucrari volētes turpes lucratores. Et oēs vtiq3 tales ſumptiones illiberales.

Le. are. ¶ Aleatores tñ ⁊ latrones ⁊ pyrate illiberales ſunt: q̄ſi ſordido in lucro verſanť. Queſtus enim grā faciunt ⁊ pbra vtriq3 ſuſtinent. Alij extrema picula pro queſtu adeūtes. Alij ab amicis quibus dare oportet acquirentes. Vtriq3

igitur vnde non opʒ lucrari volentes: ſordidi ſunt: ⁊ omnis huiuſmodi queſtus illiberalis.

Argir. ¶ Aleatores tñ ⁊ fures atqʒ latrones illiberales ſunt. Turpi enim verſant̄ in lucro. Ois nāqʒ cauſa queſtus agūt ⁊ ſuſtinēt pbra. Atqʒ fures qdē capiēdi grā maxima pericula ſubeunt. Aleatores aūt ab amicis qbus dare opʒ lucrant̄. Utriqʒ igit̄ vñ nō opʒ lucrari volētes turpi in lucro verſant̄: ⁊ oēs tales accipiendi actus illiberales ſunt.

S. Tho.

¶ Ponit illiberales qui accipiūt iniuſte ſicut aleator q lucrat̄ ex ludo taxillorꝫ. Et ille qui ſpoliat mortuos: qui antiquit᷒ cū magno apparatu ſepeliebant̄. Et latro q ſpoliat viuos. Oēs. n. iſti turpiter lucrant̄ iniqſtum ꝑpter lucrū negocia quedā faciūt. vñ ſunt opprobria. ſm qd̄ ēt de ſuperiorib᷒ dcm̄ eſt. Sed in iſtis eſt aliq̄ ſpecialis rō turpitudinis. Quidā. n. horꝫ. ſ. ſpoliator mortuorꝫ ⁊ latro exponunt ſe magnis piculis pp lucrū agētes ea que legib᷒ puniunt̄. alij vo. ſ. aleatores volūt lucrari ab amicis cū qbus ludūt. cuꝫ tñ magis ꝯueniat ſm liberalitatē amicis aliqd dare. Et ſic pʒ ꝙ vtriqʒ dum volūt lucrari: vnde non opʒ ſunt turpes lucratores. Et ſic pʒ ꝙ oēs predicte ſumptiones. idest acceptiones ſunt illiberales. ¶ Deinde cū dicit.

De aleatoribus. De ſpoliatorib᷒ mortuorum. De latronibus. In q̄ dñt hi modi illiberalitatis a ſupradictis.

¶ Congrue itaqʒ liberalitati illiberalitas cōtrarium dr̄. Malus enim eſt malū ꝓdigalitate. Et magis in hanc peccant q̄ʒ ſm dictā ꝓdigalitatem. De liberalitate qdē igitur ⁊ oppoſitis malitijs tanta dicta ſunt.

Le. are. ¶ Merito aūt liberalitati auaritia magis opponit̄. Nam ⁊ maius malum eſt q̄ʒ ꝓdigalitas. ⁊ magis in illa peccant hoīes q̄ʒ in prodigalitate. De liberalitate igit̄ ⁊ vitijs que illi contraria ſunt: hec dicta ſufficiant.

Argir. ¶ Merito aūt illiberalitas liberalitati ꝯtraria dicit̄. Nam ⁊ maius eſt malū q̄ʒ ꝓdigalitas. Et hoīes magis hac ipſa peccant q̄ʒ ea quam diximus ꝓdigalitate. De liberalitate igitur ⁊ vitijs ipſi contrarijs hec dicta ſufficiant.

S. Tho.

¶ Determinat de illiberalitate ꝑ cōparationē ad oppoſitū vitium. Et dicit ꝙ illiberalitas ꝯgrue denoiat̄ ab oppoſitione liberalitatis. Semp. n. peius vitium magis opponit̄ virtuti. Illiberalitas aūt eſt peior ꝓdigalitate: vt ſup̄ oſtēſum eſt. vñ relinquit̄ ꝙ magis opponat̄ illiberalitati. Secunda rō eſt: q2 hoīes magis peccāt ſm vitiū qd̄ dicit̄ illiberalitas. ꝙ ſm vitiū: qd̄ dr̄ ꝓdigalitas. Et pp hoc noiat̄ a priuatione liberalitatis. q2 pluries per hoc vitiū corrūpit̄ liberalitas. Ultimo aūt epilogat q̄ dicta ſunt dicēs: tāta dicta eſſe de liberalitate ⁊ de oppoſitis vitijs.

Illiberalitas ſeu auaritia magis opponit̄ liberalitati q̄ʒ ꝓdigalitas

Lectio. vj.

Videbitur aūt vtiqʒ conſequens eē ⁊ de magnificentia ꝑtranſire. Videtur etenim hec ipſa circa pecunias. quedam virtus eſſe.

Le. are. ¶ Conſequens eſſe videt̄ de magnificentia diſſerere. Nam ⁊ hec virtus quedam circa pecunias exiſtit.

Argir. ¶ Sequitur iam de magnificentia diſſeramus. Eſt eniꝫ ⁊ ipſa virtus quedam circa pecunias.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ʒ phs determinauit de liberalitate. hic determinat de magnificētia. Et diuidit̄ pe iſta in duas ptes. In pª inqrit mām magnificētie ⁊ oppoſitorꝫ vitiorꝫ. In 2ª oñdit qualr̄ magnificētia ⁊ oppoſita vitia circa ꝓpriā māʒ opant̄. ibi. (Magnificus aūt ſciē aſſimilat̄ ⁊c̄.) ¶ Circa pª duo facit. Prīo oñdit que ſit mā magnificētie. Scdo oñdit q̄ ſint vitia ei oppoſita. ibi. (Tales autē habit᷒ ⁊c̄.) ¶ Circa pª tria facit. Prīo ꝑponit mām cōeʒ magnificētie ⁊ liberalitati. Scdo oſtēdit dr̄iam īter vtrūqʒ. ibi. (Nō queadmodum aūt liberalitas ⁊c̄.) Tertio ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. (Qui aūt i paruis ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo pª ꝙ poſt liberalitatē videt̄ eſſe ꝯueniens ꝙ ſequat̄ tractatus de magnificētia. Et ratio ꝯuenientie eſt: q2 magnificentia videt̄ eſſe quedaʒ vtus circa pecunias ſicut ⁊ liberalitas. ¶ Deinde cū dicit.

De magnificētia.

In q̄ ꝯueniant magnificentia ⁊ liberalitas.

¶ Non queadmodū liberalitas extēditur circa oēs que in pecunijs opationes. ſed circa ſūptuoſas ſolū. In his aūt ſupercellit liberalitatē magnitudie: queadmodū nom̄ ipʒ ſigt. In magnitudie. n. decēs ſūptuoſus eſt.

Le. are. ¶ Sʒ nō ita vt libalitas ad oēs res pecuniarias ptinet: ſed ad ſūptuoſas ſolū. In his libalitatē magnitudine excedit. Nā vt ipʒ nomē oñdit i magnitudie decēs ſūptuoſitas ē.

Argir. ¶ Non tñ ſeſe extēdit vt liberalitas ad omnēs pecuniarios actus: ſed ad ſumptus tm̄. Atqʒ in his ipſis liberalitatem exuperat magnitudine: nam vt ipſum nomen ſignificat: decens fit per ipſam in magnitudine ſumptus.

S. Tho.

¶ Oñdit dr̄iam q̄ſtum ad mām īter magnificētiā ⁊ liberalitateꝫ. Et circa h̄ duo facit. Primo ꝑponit dr̄iam. Scdo manifeſtat qd̄ dixerat. ibi. (Magnitudo aūt ⁊c̄.) ¶ Circa pª ponit duas dr̄ias. Quarꝫ pª eſt: ꝙ liberalitas ſe extēdit ad oēs opationes que ſunt circa pecunias. i. ad expēſas acceptiones ⁊ dationes. Sʒ magnificētia eſt ſolū circa ſumpt᷒. i. expēſas. Scdā dr̄ia eſt: ꝙ ēt in ſumptib᷒ ſiue i expēſis magnificētia excedit liberalitatē magnitudine expēſarꝫ. Magnificētia. n. eſt ſolū circa magnas expenſas: ſicut ipm nomē demr̄at. Sʒ liberalitas pōt eē ēt circa moderatas vel imoderatas. Nec tñ itelligēdū ē: ꝙ q2 magnitudo iportat exceſſū quēdā: ꝙ magnific̄ita magnos ſumpt᷒ faciat ꝙ excedat id qd̄ dʒ fieri ſʒ rōnē. Sʒ ſūpt᷒ magꝰ ita ſt cū magnitudie: ꝙ cū h̄ ē ⁊ ſuat̄ decēs. Decet. n. ⁊ pſonā facientis ⁊ op᷒ in q̄ ſiūt expēſe vt iſra dicet̄. ¶ Deide cū dicit.

Dr̄ia duplex inter magnificētiā ⁊ liberalitate.

Circa q̄les ſūpt᷒ ē magnificētia.

Nota.

¶ Magnitudo aūt ad aliqd. Non enim idē ſumptus triarcham ⁊ architheoro decens vtiqʒ ad ipſum ⁊ in quo ⁊ circa que.

Le. are. ¶ Magnitudo vo ad aliqd. Non enim eadem ſumptuoſitas profecto triremis ⁊ ludorꝫ theatralium exhibitori. Decens autem ad ipſum in quo ⁊ circa que.

Argir. ¶ Magnitudo autem eſt ad aliquid. Non enim idē ſumptus triremis ⁊ ſpectaculorꝫ prefectum decet. Decens igit̄ eſt ⁊ ad ipſum: ⁊ in quo ⁊ circa que ſit.

S. Tho.

¶ Exponit qd̄ dixerat. ſ. qualr̄ magnitudo ſumpt᷒ ꝯueniat magnifico. Et q2 magnū dr̄ relatiue vt habet̄ in p̄ntio: ideo ⁊ hic dr̄ ꝙ magnitudo ſumpt᷒ accipit̄ ꝑ reſpectū ad aliqd aliud. puta ad illud in quo ſiūt expēſe. vel ad pſonā expendētis. q2 nō idē ſumpt᷒ dr̄ eſſe magnus ꝑ cōparationeꝫ ad triarchā. i. ꝑncipē galearꝫ que hñt. 3. ordines remorꝫ. vñ ⁊ trieres vocant̄ ⁊ architeorꝫ. i. ꝑncipē ſpeculationis. Puta ſi aliqs fuerit ꝑfect᷒ tēpli vel ēt ſtudij. Opʒ. n. ſumptū eē decētem ꝑ cōparationē ad ipm q expendit. ⁊ ꝑ cōparationē ad id in quo expēdit. Circa qd̄ ēt opʒ ꝯſiderare circa que illō fiat. Puta ſi ſiūt expēſe i edificatiōe dom᷒: opʒ vltra ꝯſiderare cui dom᷒ illa edificet̄: vtrūʒ. ſ. ꝑncipi vel puate pſone. q2. ſ. ſm h̄ diuerſi ſumpt᷒ reqrunt̄. ¶ Deinde cum dicit.

Quales h̄ dēt eē ſumpt᷒ magnifici ⁊ ꝓpter q̄ attendit̄ illorꝫ magnitudo.

Q2 alia domus edificāda ē pncipi ⁊ alia priuato hoīnum.

¶ Qui autē in paruis vel in moderatis ſm dignitatē expēdit non dr̄ magnificus. puta hoc multotiens dare ⁊ tanti. Sed qui i magnis iſte. Magnificus qdē enim liberalis.

Liberalis autem nihil magis magnificus.

Le. are. ¶ Qui aũt in paruis aut mediocribus pro dignitate ſum-ptus facit: hic magnificus non dicitur: ſed ille qui in ma-gnis. Nam magnificus quidem liberalis eſt. liberalis au-tem nihilo magis magnificus.

Argir. ¶ Qui ṽo paruis in reb⁹ ac mediocrib⁹ pro dignitate ſum-pt⁹ facit: q̃lis eſt ille q dicit. Atq; ego ſepe pegre dedi venie̅-tib⁹ vltro: nõ dĩ magnificus: ſ; is q in magnis. Nã magni-ficus qdẽ liberalis eſt at liberalis nõ ꝯtinuo magnific⁹ eſt.

S. Tho.

Nõ oẽs q multũ expe-dũt magni-fici dicunt. ¶ Probat qđ dixerat. ſ. ꝙ ad magnificẽtiã ptinet magnitu-do ſumpt⁹. Q: ille q expẽdit in puis: vel ẽt moderatis ſm ꝙ dignũ eſt: nõ dĩ magnificus. puta ſi multotiẽs diuiſum expẽderet mlta in puis reb⁹. ita ꝙ oẽs ille expẽſe ꝯgrega-te facerẽt qd tãtum q̃tum illud qđ expẽdit magnific⁹: ni-bilomin⁹ tñ magnific⁹ nõ diceref: ⁊ ſi ꝓmpte ⁊ liberalr il-la pua expẽderet. Quia ois magnific⁹ eſt liberalis. non tñ ſeqtur ꝙ ois liberalis ſit magnificus. ¶ Deinde cũ dicit.

Q: ois magnific⁹ eſt liberal ſ; nõ econ-uerſo. ¶ **Talis aũt habitus defectus qdem parui-ficentia vocaf. Supabundantia aũt eſt ban-nauſia ⁊ apirocalia ⁊ quecũq; tales nõ ſup-abundãtes magnitudine circa que op;. ſed in quibus nõ oportet. ⁊ vt non oportet. pre-clare. Poſterius autem de ipſis dicemus.**

Le. are. ¶ Huius aũt defect⁹ modicitas dicif: exceſſus ṽo vulgaris ventoſitas: ⁊ inexplebilitas: ⁊ quot ſunt h̾: que nõ in qui-bus oportet excedũt: ſed in qbus non oportet ⁊ vt nõ op; ſplendorem conquirũt: de qbus poſtea dicemus.

Argir. ¶ Talis aũt habitus defectus qdez circa decoꝝ puſillitas nuncupaf. exupatio ṽo ſordiditas ⁊ circa decoꝝ ruditas appellaf: ⁊ quot ſũt tales nõ circa que op; exupantes ma-gnitudine: ſ; in qb⁹ non op;: ⁊ quẽadmodũ non op;: que-rentes ſibi ſplẽdorem: de qbus poſterius dicemus.

S. Tho.

Que ſint vitia ma-gnificentie oppoſita. ¶ Oñdit que ſint vitia oppoſita magnificentie. Et dicit qđ vitiũ oppoſitũ habitui magnificẽtie p modũ defect⁹ voca-tur puificẽtia. S; vitiũ ꝙ opponif ei p modũ ſupabũdan-tie vocaf bãnauſia. a bãnos qđ eſt fornax. Quia tales ſiẽ in fornace oia ſua ꝯſumũt. Vocanf apirocalia q̃ſi ſine ex-periẽtia boni. q: ſ. inexpti ſunt q̃lr oporteat bonũ opari. ⁊ ſi que ẽt ſũt alie tales noiationes. Que qdẽ iportãt ſuper-abũdãtiã. nõ q: excedãt magnificũ in magnitudie expẽſa-rũ circa que op; expẽdere. Sed ſupabũdant in h ꝙ exce-dũt rõnẽ rectã in h ꝙ faciũt magnos ſumpt⁹ cũ q̃dã ꝑcla-ritate: in qb⁹ nõ op;. Ex quo p; ꝙ mediũ ⁊ extrema in vir-

Ꝙ mo acci-piunf me-diũ ⁊ extre-ma in ṽtu-tibus mo-ralibus. tutib⁹ moralib⁹ nõ accipiunf ſm quãtitatẽ abſolutã: ſ; per reſpectũ ad rõnem rectã. Subdit aũt ꝙ de iſto vitiõ po-ſterius dicef in hoc eodẽ caplo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Magnificus aũt ſcienti aſſimilaf. Decẽs enim põt ſpeculari: ⁊ expẽdere magna pru-denter. Queadmodum. n. in principio dixi-mus habitus opationibus determinatur. ⁊ quoꝝ eſt. Magnifici vtiq; ſumpt⁹ magni ⁊ decẽtes. Talia vtiq; ⁊ opera. Sic enim erit magnus ſumpt⁹ ⁊ decẽs operi. Quare op⁹ quidẽ ſumptu dignũ oportet eſſe: ſumptũ autem opere vel ſuperabundare.**

Le. are. ¶ Magnificus ſciẽti ſimul eẽ videf. Nã ⁊ decẽtiã itelligẽ põt ⁊ magnos ſumpt⁹ ita vt ꝯueniãt facẽ. Ut. n. ab initio di-xim⁹: habit⁹ opõnib⁹ terminaf: ⁊ quoꝝ eſt. At magnifici ſumpt⁹ magni ac decẽtes ſũt. Talia igr̃ ⁊ opa. Sic. n. ſum-ptus magn⁹ erit: ⁊ ꝯueniẽs opi. Ut opus ipm̃ ſumptu di-gnum eſſe oporteat: ſumptũ aũt ope. Uel ẽt excedere.

¶ Magnificus aũt ſcienti ſilis eſt: nã decoꝝ ipm̃ ꝯtẽplari põt ⁊ magnos cõcinne facere ſumptus. Ut. n. in ꝓn⁹ dixi-mus habitus opationib⁹ ⁊ h̾s quoꝝ eſt definif. Sũptus igif magnifici magni ſunt ⁊ decẽtes. Talia aũt ⁊ opa ſũt: ſic. n. magnus erit ſumpt⁹ ⁊ decẽs ad opus: vt ſumptu qdẽ opus: opere ṽo dignus ſit: vel ẽt exuperet ſumptus. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lio magnificẽtia ⁊ oppoſita vitia circa ſ̾dictam mãm ſe hẽant. Et ꝓ determinat de magnificẽtia. Scđo de vitiis oppoſitis. ibi. (Supabũdãs aũt ⁊c̃.) ¶ Circa ꝓmũ duo facit. Primo ponit q̃ſdã ꝓꝓetates magnifici ptinẽtes ad modũ expẽdendi. Scđo oñdit in qb⁹ magnificus expẽ-dat. ibi. (Eſt aũt ſumptuũ ⁊c̃.) ¶ Circa ꝓ^m^ ponit. 6. ꝓꝓe-tates magnifici. Quaꝝ ꝓ⁹ eſt: ꝙ magnific⁹ aſſimilaf ſcien-ti. Quia. ſ. ſicut ad ſciẽtẽ artificẽ ptinet cognoſcẽ ꝓportio-nẽ vnius ad aliud. ita ẽt ad magnificũ ptinet cognoſcẽ ꝓ-portionẽ expẽſaꝝ ad id in quo ſiũt expẽſe. Põt. n. magni-ficus ex ṽtute ſui h̾itus: ꝯſiderare qd deceat expẽdere. ⁊ ſic faciet magnas expẽſas prudẽter: qđ reqrif ad oẽm ṽtutẽ moralẽ: vt. ſ. prudẽter operef. Hoc aũt qđ dcm̃ eſt: manife-ſtat pħs p hoc qđ ſupra dcm̃ eſt in 2⁹: ꝙ quil; habit⁹ deter-minaf p opationes ⁊ p obiecta quoꝝ eſt habit⁹. q: ſ. deter-minati habit⁹ ſunt determinati aꝝ opõnib; ⁊ obiectoꝝ. Et q: opõnes magnificẽtie ſũt expẽſe. ⁊ obiecta opõnũ ſũt ea in qb⁹ expẽſe ſiunt magne. ꝯñs eſt ꝙ ad magnificũ ptinet ꝯſiderare ⁊ facẽ magnos ſumpt⁹ ⁊ ꝯuenientes: qđ nõ põt fieri ſine prudẽtia. Per huc. n. modũ expẽſe erũt magne et ꝯueniẽtes opato. puta domui edificãde. vel alicui h̾. Sic igif op; ꝙ op⁹ in quo ſiũt expẽſe ſit tale qđ ſit dignum h̾ ſũptu. ſ. expẽſa ſumptũ aũt. i. expẽſaz op; eẽ vt ꝓportionef opi. vel ꝙ ſupabũdet. Q: . n. difficillimũ eſt mediũ attingẽ ſi ꝯtigat a medio declinare ſemp ṽt⁹ declinat i id qđ ꝯmin⁹ h; de malo: ſic dĩ fortis l min⁹ timẽdo ⁊ libalis dãdo: ⁊ ſic magnific⁹ i plus expẽdẽdo. ¶ Scđam ꝓꝓetatẽ ponit ibi.

Le. 2. Le. 2. Properta-tes magni-fici. Le. 6. Opatiões ⁊ obiecta magnificẽ-tie.

¶ **Conſumet aũt talia magnificus boni gra-tia. Cõmune enim hoc virtutibus.**

¶ Sumptus ṽo huiuſmodi faciet magnificus honeſti cau-ſa. Cõmune enim hoc virtutibus. Le. are.

¶ At qui magnific⁹ honeſtatis cauſa tales faciet ſumpt⁹. Hoc enim omnibus eſt cõmune virtutibus. Argir.

S. Tho.

¶ Que ſumitur ex parte finis. Et dicit ꝙ magnificus ꝯſu-met in expẽdendo talia magna ⁊ decẽtia ꝓpter bonũ ho-neſtum ſicut ꝓpter finem. Operari autẽ ꝓpter bonum eſt cõe oibus virtutibus. ¶ Tertiam rõnẽ ponit ibi. Scđa pro-prietas.

¶ **Et adhuc delectabiliter ⁊ emiſſiue. Ratio cinij diligentia paruiſica.**

¶ Et preterea cũ voluptate ac ꝓfuſione q̃dã. Nã cõputandi ratiocinãdiq; diligentia magnificentie contraria eſt. Le. are.

¶ Et ẽt cum voluptate ⁊ ſine parſimonia erogando. Exa-cta nãq; ratio ad puſillitatem nimirum attinet. Argir.

S. Tho.

¶ Et dic̃ ꝙ ad magnificũ ptinet dlectabilr magna expẽdẽ ⁊ emiſſiue. i. ꝓmpte. ⁊ ſine difficultate emittendo. Quia ꝙ aliq̃s ſit multũ diligẽs in rõcinio. i. in cõputatiõe expẽſaꝝ ptinet ad paruificẽtiam. ¶ Quartã ꝓprietatẽ ponit ibi. Tertia p-prietas.

¶ **Et qualiter optimum ⁊ decẽtiſſimu; intẽ-det vtiq; magis q̃ quãto ⁊ qualr minimo.**

¶ Itaq; magis cogitabit quẽadmodum pulcherrimum ⁊ ſpecioſiſſimum: q̃ quanti conſtet: ⁊ quẽadmodum in eo q̃ minimũ expendatur. Le. are.

¶ Atq; potius quonã mõ pulcherrimũ maximeq; decẽs Argir.

fuerit ipſm opus ꝯſiderabit: ꝙ quanti ꝯſtiterit: ⁊ quonam modo confectum per ꝙ̃ minimos fuerit ſumptus.

S. Tho.

Quarta ꝓprietas. ℭ Et dicit ꝙ magnificus magis itẽdit quõ faciat op⁹ optimum ⁊ decẽtiſſimũ: ꝙ̃ quõ minimum poſſit expẽdere ad opus intẽtũ faciẽdũ. ℭ Quintã ꝓprietatẽ ponit ibi.

ℭ Neceſſariuz aũt ⁊ liberalẽ magnificũ eſſe. Etenim liberalis expẽdet que oportet ⁊ vt oportet. In his enim magnũ magnifici velut magnitudo circa h̃ liberalitatẽ exiſtẽte.

Le. are. ℭ Neceſſarium ꝟo eſt vt magnificus liberalis ſit. Nam liberalis ſumptus facit quos oportet. In his aũt magnitudo magnifici eſt: cum in his quoq; liberalitas verſetur.

Argir. ℭ Neceſſe eſt igit̃ ipſm magnificũ liberalẽ ẽt eſſe. Etenĩ liberalis ſumptus faciet quos opꝫ ⁊ vt opꝫ. In his aũt eſt magnũ ipſm magnifici vt magnitudo circa hec liberalitatis.

S. Tho.

Quinta ꝓprietas. ℭ Et dicit ꝙ neceſſe eſt ꝙ magnific⁹ ſit liberalis. Quia ad liberalẽ ꝑtinet expẽdẽ ea que opꝫ. ⁊ ſicͨ opꝫ. In h̃ ẽt magnificus expẽdit. n. circa magna ⁊ decẽtia opa vt dcm̃ eſt. Et hoc facit delectabilr̃ ⁊ emiſſiue. ⁊ ꝓpter bonũ. Sꝫ ad magnificũ proprie ꝑtinet ꝙ aliqd magnuz circa h̃ faciat. ac

Quid ſit magnificẽtia. magnificẽtia nihil aliud ſit ꝙ̃ qdã magnitudo liberalitatis circa ꝓdicta. ℭ Sextam proprietatẽ ponit ibi.

ℭ Et ab eq̃li ſumptu opus faciet magis magnificũ. Non. n. eadẽ virtus poſſeſſionis ⁊ opis. Poſſeſſionis. n. qdẽ virtus qꝺ plurimo dignũ ⁊ honoratiſſimuz: puta aurum. Opis. n. magnũ ⁊ bonũ. Talis. n. ſpeculatio admirabil̃. Magnificũ aũt admirabile: ⁊ ẽ opis virt⁹ magnificẽtia i magnitudine.

Le. are. ℭ Et a pari ſumptu opus magnificentius faciet. Nõ. n. eadẽ virt⁹ eſt poſſeſſionis: ⁊ opis. Nã poſſeſſio qꝺ plurimi digna ac ꝓcioſiſſima ſit: ceu aurũ. Op⁹ aũt qꝺ magnũ ⁊ decoꝝ. Huĩ⁹. n. aſpect⁹ admirabilis eſt. qꝺ aũt magnificũ admirabile. Et eſt v̾tus opis magnificẽtia in magnitudine.

Argir. ℭ Et ab equali ſumptu magnificẽtius faciet opus: nõ enĩ eadẽ eſt virtus rei que poſſidet̃ ⁊ opis. Etenim illa qdẽ eſt ea que ꝙ̃ plurimo precio digna eſt ⁊ ꝓcioſiſſima: vt aurũ ⁊ opus qꝺ magnũ eſt atq; pulchrũ. Talis. n. opis aſpect⁹ eſt admirabilis. At qꝺ eſt magnificũ eſt admirabile: atq; virtus operis eſt magnificentia in magnitudine.

S. Tho.

Sexta proprietas. Quid ſit maximuz ⁊ optimus in poſſeſſionibus. ℭ Et dicit ꝙ dũ magnificus in aliq̃ magno ope facit magnas expẽſas ꝯſtituit opus magis magnificuz ex eq̃litate expẽſaꝝ. Quia nõ ad idẽ ꝑtinet v̾tus. i. vltimũ ⁊ optimũ in poſſeſſione diuitiaꝝ ⁊ in ope quo diuitie expẽdunt̃. Q̃z virt⁹. i. maximũ ⁊ optimuz in poſſeſſionib⁹ eſt illud. qꝺ eſt ꝑlimo ꝓcio dignũ: ⁊ h̃ eſt aurũ: ⁊ ꝙ hoĩes maxime honorãt. i. appꝓciant̃. Sꝫ v̾tus opis eſt. ꝙ ſit magnum ⁊ bonũ.

Quale ſit op⁹ magnificentie. Quia ꝯſideratio talis opis iducit admiratiõẽ. Et tale ẽ op⁹ magnificẽtie: vt. ſ. ſit admirabile. Et ſic pꝫ ꝙ v̾tus operis. i. opis excellẽt̃ia⁹ ẽ ſꝫ magnificẽtiã cũ mag^{ꝛs} expẽſaꝝ.

Lectio. vij.

Eſt aũt ſumptuum qualia dicim⁹ honorabiliſſima. Puta circa deos dona repoſita ⁊ ꝓparationes ⁊ ſacrificia. Simil̃r aũt ⁊ quecũq; circa oẽ diuinũ. Et q̃cũq; ad cõe magnifica ſunt. Puta ſi alicubi largiri q̃le oportere ꝓclare vel trieris eẽ ꝓncipiũ: vl̃ ẽt ꝯuiuare ciuitatẽ.

Le. are. ℭ Quoſdam ſumptus honorificos dicimus veluti in reb⁹ diĩs ſacratis: vaſiſq; ⁊ ſacrificiĩs. Simil̃r ⁊ circa oẽm rẽ diuinã: ⁊ circa publicã magnificẽtiã: veluti ſi quo in loco ludi publice exhibeãt̃: aut ꝓfecture nauiũ: aut epulũ publicũ.

Argir. ℭ Impenſe ꝟo ſunt he quas dicim⁹ honorabiles: vt ea que deoꝝ heroũq; cã fiunt: dedicationes inquã ⁊ extructiões ac ſacrificia. Et ea que ad Rẽp. liberaliter fiunt. Ut ſi aliquo i loco ludos ſplẽdide facere oportere putãt: aut prefecturas ſubire nautium: aut ẽt epulum publicũ exhibere.

S. Tho.

ℭ Poſtꝙ̃ phs oñdit qualr̃ magnificus ſe hẽat in expẽdendo. hic oſtẽdit in qb⁹ magnificus ꝓncipalr̃ expẽdat. Et circa hoc duo facit. Primo oñdit in qb⁹ magnificus expendat. Scdo oſtẽdit quõ ſeruat ꝓportionez ſumptus ad ea in qb⁹ expẽdit. ibi. (Et in ſingulis decens ⁊c̃.) ℭ Circa ꝓ^{m} duo facit. Primo ꝓponit in qbus ꝓncipalr̃ magnific⁹ expẽdat. Scdo in qb⁹ expẽdat ſecũdario. ibi. (Propꝛioꝝ autem ⁊c̃.) ℭ Circa ꝓ^{m} tria facit. Primo oñdit que ſunt ꝓncipalia in qb⁹ magnificus expẽdat. Scdo oſtẽdit ad quos ꝑtineat in talibus expẽdere. ibi. (In oĩbus aũt quẽadmodum dcm̃ eſt ⁊c̃.) Tertio epilogat qꝺ dcm̃ eſt. ibi. (Maxime qdem igit̃ ⁊c̃.) ℭ Dicit g̃ ꝓ ꝙ magnificus facit ſumptus circa ea que ſunt maxime honorabilia. Hoꝝ autem ſunt duo gñã. Primũ eſt eoꝝ que ꝑtinẽt ad res diuinas. puta cũ aliqua donaria reponunt̃ in tẽplis deoꝝ ⁊ ꝓparatiões: puta tẽploꝝ edificia vel aliqd aliud hõ. Et ẽt ſacrificia ad idẽ ꝑtinent. Gẽtiles aũt nõ ſolũ colebãt deos. i. q̃ſdaz ſubſãs ſepatas. ſed ẽt colebant demones: quos dicebãt eſſe medios iter deos ⁊ hoĩes. Et ideo ſubdit: ꝙ ad idẽ genus ꝑtinet qcqd expendit̃ circa cultum cuiuſcũq; demonis. Et loquit̃ hic phs ſm̃ ꝯſuetudinẽ gẽtilium: que manifeſtata veritate eſt abrogata. Uñ ſi aliqs nũc circa cultuz demonis aliqd expẽderet nõ eẽt magnificus ſꝫ ſacrilegus. Scdm̃ aũt genus honorabiliũ ſumptuũ ſũt ea q̃ magnifice fiũt ꝑ reſpectũ ad bonũ publicũ. Puta vt ſi aliqs aliqd velle ciuitati ꝓclare ⁊ magnifice largiat̃: qꝺ opꝫ. Uel ſi aliqꝺ officiũ cõmittit̃ alicui a ciuitate. puta ꝙ ſit ꝓnceps trieris. i. exercit⁹ nauiuz vel galeaꝝ. qꝺ circa executionẽ officĩ faciat magnos ſumpt⁹. Uel ẽt q ꝯuiuiuz facit toti ciuitati. ſicut ſolitũ erat vt habet̃. 2. politice. ℭ Deinde cũ dicit.

Qui magnific⁹ expẽdit circa ea q̃ ſũt maxie honorabilia ſũt diuina ⁊ cõia.

De cultu demonum qꝺ gentiles q nunc eẽt ſacrilegus.

Scdm̃ genus honorabiliũ ſumptuum.

ℭ In oĩbus aũt quẽadmoduz dcm̃ eſt ⁊ ad operantem refertur qs eſt ⁊ quaꝝ poſſeſſionum. Digna enim oportet his eſſe: ⁊ nõ ſolum operi: ſed ⁊ facienti decere. Lec. 14.

Le. are. ℭ Uerum in oĩb⁹ vt dcm̃ eſt ad agẽtem habet̃ reſpect⁹: qs ipſe ſit: ⁊ qbus preditus facultatib⁹. Digna qdem his ſint opꝫ. nec ſolum opus veꝝ etiam auctorem decere.

Argir. ℭ Atq; in vniuerſis vt dixim⁹: ⁊ ad agẽtẽ habet̃ reſpectus quiſnã ſit: ⁊ quas hẽat facultates. Digna. n. his eſſe opꝫ: ⁊ nõ ſolum opus: verum ⁊ ipſm facientem decere.

S. Tho.

ℭ Oſtẽdit qb⁹ cõpetit tales ſumpt⁹ facere. Et circa h̃ tria facit. ꝓ oñdit in gñali qb⁹ cõpetit tales ſumpt⁹ facere. 2⁰ oſtẽdit in ſpẽali qb⁹ nõ cõpetat ibi: (ꝓpt̃ qꝺ inops qdẽ.) 3⁰ oſtẽdit in ſpẽali qb⁹ cõpetũt. ibi. (Decet aũt ⁊ eos ⁊c̃.) ℭ Dicit ergo ꝓ ꝙ in oĩb⁹ que expẽdunt̃: ſicͨ ſupra dcm̃ eſt: opꝫ haberi reſpectũ nõ ſolũ ad ea in qbus expendit. vt. ſ. ꝯſideret̃ quis eſt qui expẽdit: vtruꝫ. ſ. ſit ꝓnceps vel priuata ꝑſona: nobilis aut ignobilis: ⁊ etiam ꝯſideret̃ quas poſſeſſiones. hẽat vtrũ. ſ. magnas vel ꝑuas. Opꝫ. n. expẽſas eẽ dignas. i. bene ꝓportionatas his. ſ. ꝯditioni ꝑſone ⁊ diuitiĩs. ita ꝙ expenſe non ſolum deceant tale opus in quo expendit̃. ſꝫ etiã deceant facientem. ℭ Deinde cum dicit.

Cõſiderãda eſt ꝯditio ꝑſone expẽdẽtis ⁊ facultatum.

ℭ Propter qꝺ inops qdẽ nõ vtiq; erit ma/

gnificus. Nõ.n.ſunt a qbus multa cõſumet decẽter. Et iãs aũt ⁊ íſipiẽs. Preter digni tatẽ.n.⁊ opportunũ. Scđm virtutẽ ãt recte.

Le. are. ¶ Ex quo fit vt pauper qdẽ magnificus eſſe nõ poſſit: cum ei non adſit qđ cũ decẽtia erogare queat. ⁊ ſi erogare per gat fatuus ſit: qm̃ preter dignitatem atq; decentiam: ⁊ in virtute id inſit: vt recte quodq; fiat.

Argir. ¶ Quocirca paup nõ erit magnificus: quippe cũ ei nõ ſint ea e quib⁹ multos decẽter faciat ſumptus. Qui vero aggre ditur fatuus eſt. Nam p̃ter dignitatẽ facit: ⁊ id qđ opor tet. Id vero quod recte ſeſe habet a virtute emergit.

S.Tho.

Inops nõ põt ẽẽ magnific⁹. Et ſi tẽtet vlt ma facultates expẽdere inſipiens eſt. ¶ Cõcludit quos non deceãt tales ſumpt⁹. Et dicit q; ppt predicta inops.i.qui h; paruas diuitias: nõ põt ẽẽ magni ficus. q: non h; tot ex qbus poſſit ↄuenienter multa cõſu mere. Et ſi temptet vltra expendere eſſet inſipiens: q: hoc eſſet ↄtra dignitatem. ⁊ p̃ter id qđ oportet fieri. Et ita non pertinet ad virtutem magnificẽtie. Quia ſm virtutez oĩa fiunt recte.i.ſm qđ oportet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Decet aũt ⁊ eos qb⁹ talia p̃eriſtũt p ſeipos vel p genitores: vel p quos ad ipſos trãſeũt ⁊ nobiles ⁊ glorioſos: ⁊ quecunq; talia. oĩa enim hec magnitudinẽ hñt ⁊ dignitatem.

Le. are. ¶ Iſta vero eos decent quib⁹ hec talia iam antea extitẽt: vel per ſeipſos: vel per maiores ſuos: vel p eos qui ad ipſos p tinent ⁊ nobiles ⁊ claros ⁊ quot huiuſmodi ſunt. Nã hec omnia amplitudinem habent ac dignitatem.

Argir. ¶ Decent aũt ⁊ eos qb⁹ talia antecedũt: aut p ſeipſos aut p maiores: aut p eos recta ad quos ipſi ſe referunt ppinqua tis aliq̃ rõne. Et nobiles ẽt ⁊ glioſos ⁊ quotquot ſunt hu iuſcemodi. Hec.n. vniuerſa amplitudinẽ hñt ⁊ dignitatẽ.

S.Tho.

¶ Oñdit quos deceat facẽ p̃dictos ſumpt⁹. Et accipit h̃ ſ; duo. Primo qdẽ ſm q̃titatẽ diuitiaꝝ. Vñ dicit q; p̃dictos ſumpt⁹ facere debẽt illi hoĩes qb⁹ talia preextitũt.i.qui hñt

Diuites ⁊ nobiles decet magnos ſumptus facẽ. diuitias magnas ex qb⁹ pñt multa ↄſumẽ decẽter ſiue ha beant hꝰ diuitias abũdãtes p ſeipſos: puta acq̃rẽdo eas p ppriã induſtriã. ſiue ẽt habeãt eas per pgenitores: qb⁹ ſuc cedunt. ſiue ẽt p quoſcũq; alios: p quos ad eos trãſeũt di uitie. puta cũ relinquiſ heredes extraneoꝝ. Scđo accipit ppoſitum p ↄditionem pſonaꝝ. Decet.n.q; faciant ma gnos ſumpt⁹ nobiles genere ⁊ glorioſos. puta in honori bus ↄſtitutos. ⁊ quecunq; ſimilia ſint. Oĩa.n.hꝰ hñt in ſe quãdam magnitudinẽ: ⁊ quãdam dignitatem: vt deceat tales magnos ſumptus facere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime qdẽ igitur talis magnificus ⁊ in talibus ſumptib⁹ magnificẽtia. Queadmo dũ diximus.n. maxima ⁊ honorabiliſſima.

Le. are. ¶ Magnificus igitur p̃cipue in huiuſmodi rebus erit: ac in huiuſmodi ſumptibus magnificentia vt dcm̃ eſt. Naz hec maxima ⁊ honeſtiſſima ſunt.

Argir. ¶ Maxime igiſ talis eſt ipſe magnificus ⁊ in talibus im penſis verſatur ipſa magnificẽtia queadmodum dixim⁹: ⁊ maxime enim ⁊ honorabiliſſime ſunt.

S.Tho.

Epilogus ¶ Epilogat que dcã ſunt. Et dicit q; talis eſt magnific⁹ q̃ lis ſupradict⁹ eſt. Et in talib⁹ ſumptib⁹ eſt magnificẽtia ſic

Diuina et cõia ſũt honorabiliſſima. dcm̃ eſt.ſ. in reb⁹ diuinis ⁊ cõmunib⁹. hꝰ.n. īter alia huma na ſunt maxima ⁊ honorabiliſſima. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Propriorum aũt quecũq; in ſemel fiunt. puta nuptie ⁊ ſi quid aliud tale.

Le. are. ¶ In p̃uatis ãt reb⁹ quot ſemel fiũt: vt nuptie ⁊ ſi qd tale.

Argir. ¶ E priuatis vero hec ptinent ad magnificuz que ſemel fiũt vt nuptie ⁊ ſi quid aliud tale.

S.Tho.

In priuãs ẽt q̃ ſel tm̃ fiunt decet magnifice ſumpt⁹ facere. ¶ Oñdit in qb⁹ ſecũdario magnific⁹ expẽdit. Et ponit tres gradus. Quoꝝ p̃m⁹ eſt: q; magnific⁹ magnos ſumpt⁹ fa cit in his que ppe ad ipm ptinẽt: q̃ ſemel tm̃ fiũt. puta nu ptie milina. ⁊ ſi aliqd tale eſt. ¶ Scđm gradũ ponit ibi.

¶ Et ſi circa aliqd tota ciuitas ſtudet vel qui in dignitatibus. Et circa peregrinoꝝ autez ſuſceptiones ⁊ emiſſiones ⁊ dationes ⁊ re tributiones. Nõ enim in ſeipſum ſumptuo ſus magnificus: ſed in cõmunia dona aut deo ſacratis habent aliquid ſimile.

Le. are. ¶ Et ſi in aliq̃ tota ciuitas ſtudeat: vel circa dignitatẽ: vel circa hoſpitũ ſuſceptiones eoꝝq; comitatum ⁊ munera ⁊ remunerationes. Non enim in ſeipſum ſumptuoſus eſt magnificus: ſed in publica. Dona vero ſimile quiddam ha bent ijs que dijs ſacrantur.

Argir. ¶ Et ſi circa aliqd tota ciuitas: aut q ſũt in dignitatib⁹ ſtu deant ⁊ circa hoſpitũ ſuſceptiones: ⁊ miſſiones: ⁊ munera. Nõ.n. ad ſeipm: ſed ad publica ſumpt⁹ facere magnificus ſolet. Ipſa aũt munera ſile qd hñt ijs que dijs dedicanſ.

S.Tho.

¶ Et dicit: q; ſi tota ciuitas vel p̃ncipes ciuitatis ſtudẽt ad aliqd faciẽdũ. ⁊ circa h̃ faciet magnos ſumpt⁹ erit magni ficus. Sic ſi op; honorifice ſuſcipe aliquos extraneos. puta

Magnificus nõ mlt̃ expẽdit in pprium vſum: ſed in cõia. p̃ncipes vel reges. ſi oporteat eis mittẽ magna exenia: vl ẽt ſi oporteat eis pñtialr dona magna offerre. vel ſi opor teat eis retribuẽ pro aliqb⁹ bñficijs impẽſis: in oĩb⁹ his ma gnos ſumpt⁹ faciet magnificus. Nõ eſt.n. ſumptuoſus in ſeipm: vt.ſ. multũ expẽdat in pprium vſum. S; facit ma gnos ſumpt⁹ in cõia. Dona aũt que magnifice aliqb⁹ dan tur: hñt aliqd ſile cũ his que danſ deo. q:.ſ. ſic deo dona ↄſecranſ. nõ q: deus eis īdigeat. ſed ppter reuerẽtiã ⁊ ho norẽ. ita ẽt ⁊ magnis viris dona offeruntſ magis pp hono rem q̃ ppter indigẽtiã. ¶ Tertiũ gradũ ponit ibi.

¶ Magnifici aũt ⁊ habitationẽ p̃parare de center diuitijs. Ornatus qdẽ etenim ⁊ hec. Et circa hec magis ſumpt⁹ facere quecunq; diuturna operũ. Optima enim hec.

Le. are. ¶ Eſt ẽt magnifici domũ parare diuitijs ↄgruẽtem. Orna mẽtum.n. ⁊ hoc qđdam eſt. ⁊ in his maxime ſumpt⁹ face re que ſunt diu p̃manſura. Speciosiſſima enim hec.

Argir. ¶ Ad magnificum ẽt ptinet ⁊ domũ a ſe extructaz vt diui tias decet hẽre. Eſt.n. qđdam ⁊ hec ornamẽtum. Et tũc in ijs magis operib⁹ ſumptus facere que diuturno tempore perſiſtere poſſunt. Hec enim ſunt maxime pulchra.

S.Tho.

Magnificum decet p̃parare domum decẽtem. ¶ Et dicit q; ad magnificẽtiam ptinet p̃parare domũ ↄue niẽter ppꝛijs diuitijs. Quia hĩe decẽtem domũ ptinet ad hoĩs ornatũ. Et in edificijs faciẽdis magis itẽdit magnifi cus facere ſumpt⁹. circa opa diuturna ⁊ pmanẽtia q̃ cir ca aliq̃ fragiles ornat⁹. puta circa colũnas marmoreas ĩ domo q̃ circa feneſtras vitreas. Iſta.n. q̃ ſunt magis pma nẽtia ſunt optima. Sic igiſ ex p̃dictis p; q; magnific⁹ p̃n cipaliter expẽdit circa res diuinas ⁊ publicas. S; circa ea que ptinẽt ad p̃uatas pſonas expẽdit ſecũdario ppt tres ↄditiones. Primo: q: ſemel fiunt. Scđo cõiter ad hoc inſti ſtitur. Tertio q: ſunt diuturna. Hec.n. ſunt que afferũt in rebus priuatis magnitudinẽ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et in ſingulis decẽs. Non.n. idez ↄgruit dijs ⁊ hoĩbus: neq; in templo ⁊ ſepulchro.

Etenim in ſumptibus vnūqḋq; magnū in gñe. Magnificētiſſimuz qdē qḋ in magno magnū. Hoc autē qḋ in his magnū. Et dīt in ope magnū ab eo qḋ eſt in ſumptu. Spera qdē .n. vel lechit' pulcherrima magnificētiam hʒ puerilis doni. Hui' aūt p̄ciū paruū ⁊ illiberale. Propť qḋ eſt magnifici in quo vtiq; faciat gñe magnifice facere. Tale eniʒ nō facile ſupabile ⁊ eſt hñs ſm dignitatem ſumptus. Talis qdem igitur magnificus.

Le. are. ¶ Et ſingulis ineſt decus quoddam. Non enim eadem cōueniunt dījs ⁊ hominibus: neq; templo ⁊ ſepulchro. Et ſumptuum vnuſqſq; magnus in ſuo genere. ac magnificētiſſimus q in magno magnus. Hic autē qḋ in his magnus. Et differt magnū illuḋ qḋ eſt in ope ab eo qḋ eſt in ſumptu. Nā pila qdē: aut capſula pulcherrima: magnificētiā hʒ puerilis doni. p̄cium ṽo puſilluʒ eſt ac illiberale. Quapropter magnifici eſt in quocūq; genere faciat: magnifice facere. Nam ſic nō facilr ſupari pōt. ⁊ ſumptus habet dignitatem. Magnificus qdem igitur talis eſt.

Argir. ¶ Atq; in ſingulis decoꝝ ipſm ſeruare. Nō .n. eadeʒ dījs ⁊ hoīb' ad tēplū atq; ſepulchrū accōmodanť. Eſt aūt vnuſqſq; ſumpt' magnifici ſuo in gñe magnus. Et magnificētiſſimus qdē is eſt qui eſt magn' i magno. Hic aūt is q eſt in his magn'. Et differt magnū qḋ eſt i ope a magno qḋ eſt in ſūptu. Pila nāq; pulcherrīa: aut pulcherrim' vrceus puerilis qdē muneris magnificētiā hʒ p̄ciū aūt ei' puſillū eſt atq; illiberale. Quapp magnifici eſt quocūq; i gñe faciat magnifice facē. Tale nāq; neq; facile ſupari p̄t ⁊ ſeſe hʒ vt ſūpt' dignitas poſtulat. Talis eſt igr̄ ipe magnific'.

S. Tho.

¶ Oñdit quō magnificus ꝯſeruat debitā ꝓportionē ſumptuū ad ea in qb' expēdit. Et dicit q magnific' in ſingulis expēdit illuḋ qḋ decet. ⁊ ſm ſpēm. ⁊ ſm q̄ntitatē. Manifeſtū eſt .n. q nō idē ſm ſpēꝫ: aut q̄ntitatē ꝯgruit exhibē dījs ⁊ hoīb'. neq; in tēplo ⁊ ſepulchro ꝯſtruēdo. Hoc tñ obſeruabit q ſemp faciet magnuʒ ſumptū in gñe illo. Uñ magnificētiſſim' erit qñ in magno facto magnuʒ ſumptū faciet. Sed hic .i. in h̄ facto faciet id qḋ eſt magnū in tali genere. Et ita qñq; dīt magnū reſpectu opis ab eo qḋ ē ſimplr magnū i expēſa. puta qḋ aliqs faciat pulcherrimā ſperā .i. pilā vel lechitū .i. aliqḋ vaſculū ad dādū alicui puero hʒ magnificētiā in gñe puerilis doni: ⁊ tñ p̄ciū pulcherrime ſpere ſm ſe ꝯſideratū eſt paruū ⁊ nō ptinēs ad liberalē donationē. Et pp h̄ manifeſtū eſt q ad magnificū ptinet q in quolʒ gñe magnum aliqḋ op' faciat. In quo ēt facit ſumpt' ſm opis dignitatē. Tale aūt factū .ſ. qḋ eſt in gñe ſuo magnū hñs ſumpt' ꝯuenientes nō eſt de facili ſupabile. Ultimo aūt epilogādo concludit q magnificus eſt talis qualis dictus eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Q̃do magnific' ꝯſeruat i ſūptibus ꝓportionē ad ea in qbus expendit. Magnificētiſſimus qs dicaꝛ. Magnificū nō ſemp facit ſūptū ſimplr magnū ſed in genere.

¶ Supabūdans aūt ⁊ banauſus in p̄ter qḋ opʒ ꝯſumendo ſupabundat quēadmoduʒ dcm̄ eſt. In paruis .n. ſumptuū multa cōſumit ⁊ reſplēdet p̄ter melodiā. ⁊ eſt parabola q̄dā: puta hyſtriones nuptialr cibās ⁊ comedijs tribuens: in trāſitu purpurā iferēs. quēadmodū Megares: ⁊ oīa talia nō boni faciet gr̄a. ſʒ diuitias oſtētans ⁊ ꝓpter h̄ exiſtimās admirari: ⁊ vbi qdē opʒ multa ꝯſumere pauca ꝯſumēs. vbi aūt pauca multa.

Le. are. ¶ Excedens ṽo atq; vētoſus in ſumptu nō oportune faciēdo excedit: vt dcm̄ eſt. Nam in paruis ſumptib' multa cōſumit: ⁊ ſplēdorem ꝯtra decētiam captat. Ut ſi hiſtrionibus nuptiali apparatu epulas paret ⁊ comedoꝝ exhibeat choꝝ efferēs purpuraʒ: vt megarēſes: ⁊ hec oīa faciat non gr̄a honeſti: ſʒ ad oſtationē diuitiaꝝ putās ea de cā hoīes in ſui admirationē ꝯuertere. Et vbi opus eſt magnis ſumptibus paruos faciens: vbi ṽo paruis: magnos.

Argir. ¶ Is aūt qui erupet atq; ſordidus eſt ſumpt' faciendo vltra id qḋ opʒ erupat vt eſt dcm̄. Naʒ paruis in reb' multa ꝯſumit: ⁊ ſplēdorē in ꝯuiuīs captat: nūc his qui pecunias ꝯferunt ad ꝯuiuia ſibi parāda nuptiali apparatu epuluʒ p̄bens: nūc ſubminiſtrās comedis exhibens in coꝝ trāſitu purpurā: vt facere Megarēſes ꝯſueuerūt: ⁊ oīa talia non honeſtatis: ſʒ oſtationis diuitiaꝝ cā facit: ⁊ vt admiratione pp hec vt putat afficiaꝛ. Atq; vbi qdē multos facē ſumptus opʒ paruos facit: vbi ṽo opus eſt paruis magnos.

S. Tho.

¶ Determinat de oppoſitis vitījs. Et p̄ de ſupabundantia. Scḋo de defectu. ibi. (Paruificus aūt ⁊c̄.) Tertio determinat cōiter de vtroq; ibi. (Sunt qdē ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ q ille qui ſupabūdat in ſumptib' magnis q vocaꝛ bānauſus q̄ſi in fornace ſua ꝯſumēs excedit magnificū. nō qdem in abſoluta ſumptuū q̄ntitate: ſʒ in expēdēdo p̄ter id qḋ opʒ: q2 in ſupfluis ſumptib' multa ꝯſumit ⁊ vult ſplēdidos ſūptus facē p̄ter melodiā .i. p̄ter debitā ꝓportionē: qḋ eſt parabolice vel methaphorice dcm̄. Puta q2 facit nuptialia ꝯuiuia hiſtrionib' ⁊ comedis .i. repñtatorib' multa tribuit ⁊ vel cooꝑit purpura ſicut faciūt megares. qui erāt qdā ciues grecie. Et oīa hec ⁊ ſilia facit. nō pp aliqḋ bonū: ſʒ ſolum ad oſtēdenduʒ diuitias. per h̄ exiſtimanť qḋ in admiratione habeaꝛ. Nec tñ vbiq; ſuperflue expēdit. ſed qñq; deficit: q2 vbi oporteret multa expēdere: ibi expendit pauca. vbi ṽo pauca expēdit multa. q2 nō attēdit ad bonum: ſed ad vanitatem. ¶ Deinde cum dicit.

De vitioſo q magnifico opponit ſm exceſſum.

¶ Paruificus aūt circa oīa deficiet ⁊ maxima ꝯſumens in paruo bonū perdit. Et qḋcūq; facit tardans: ⁊ intēdens qualr minimum ꝯſumat vtiq;. Et hoc triſtatur. Et oīa exiſtimās maiora facere q̄ʒ oportet.

Le. are. ¶ Modicus aūt in oīb' deeſt: ⁊ plurima ꝯſumēs in pua re; decentiā pdit: ⁊ qcqd agit tardus eſt atq; moroſus: ſemp ꝯſiderās quēadmodū in eo q̄ʒ paꝝ expēdat: ⁊ h̄ ipſm cuʒ querelis agit: ⁊ cūcta maiora q̄ʒ opʒ ſe facē exiſtimat.

Argir. ¶ Puſillus aūt in decoro circa vniuerſa deficit ⁊ maximis factis ſumptib' in puo pdit decoꝝ. Et qcqd facit tarde diſferēdoq; facit. Conſiderat quonā mō q; minimos faciat ſumpt'. Et ēt q̄riť. Cūctaq; maiora q̄ʒ opʒ ſe facē putat.

S. Tho.

¶ Determinat de vitio defect'. Et dic̄ q puificus eſt q circa oīa deficit. Et ponit .5. ꝓprietates. Quaꝝ p̄' eſt q cū faciat magnas expēſas ꝓ modico pdit qḋ nō bñ facit. Scḋa ꝓprietas eſt q qcqd facit in ſumptib' facit cū q̄dā tarditate. Tertia eſt q ſemp intēdit q̄lr poſſit minimū expēdere. Quarta eſt q expēdit cū triſtitia. Quinta eſt q qñ expēdit oīa reputat ſe maiora facere q̄ʒ oporteat. Uidetť enim ei qḋ oporteret eū minus expēdere. ¶ Deinde cū dicit.

Proprietates paruifice.

¶ Sunt qdē hi igitur habit' malitie. Nō tñ opprobria qdem inferunt ꝓpter neq; nociuos proximo eſſe neq; valde turpes.

Le. are. ¶ Sunt aūt hi duo habit' vitia qdē nō tñ vituꝑationē afferūt. cū neq; dānoſa alījs ſint: neq; nimiū deformia.

Argir. ¶ Sunt igitur hi duo habitus: vitia quidem: non tamē af

ferunt probra: ꝓpterea ꝙ neqꝫ detrimēto ſunt aliis: neqꝫ nimium ſunt deformes.

S.Tho.

¶ Determinat cōiter de vtroqꝫ vitio. Et ꝯcludit ꝙ predicti duo habit⁹: ſunt quedaꝫ malitie ꝓpter hoc ꝙ ꝯrariant virtuti ꝓpter receſſuꝫ a medio. Nō tn̄ ſunt opprobrioſi: qꝛ neqꝫ inferūt aliqđ nocumētū primo: ꝛ nō ſunt multū turpes: eo ꝙ difficile eſt i magnis ſumptib⁹ nō recedē a medio.

Lectio. viii.

Magnanimitas autē circa magna quidē ex nomine videtur eē. Circa qualia aūt eſt primum accipiamus. Differt aūt nihil habitū vel eum qui ſm habitum intēdere.

Le. arc. ¶ Magnanimitatē vero circa magna verſari vel ex ipſo noīe ꝯſtat: ſꝫ circa q̄lia exiſtat p̄ cōprehēdam⁹. Refert aūt nihil vtꝝ ipſm habitū: an eū qui ſm habitum ꝯſideremus.

Argir. ¶ Magnanimitas circa magna qdēꝫ vel ex ipſo nomine verſari videt. Circa que vero verſatur primum accipiamus oportet. Atqꝫ nihil refert ſiue habitū ipſum: ſiue eum ꝯſideremus qui habitum habet.

S.Tho.

De magnanimitate. Lec. 12. ¶ Poſtq̄ phs determinauit de virtutib⁹ que ſūt circa pecunias hic determinat de virtutib⁹ que ſunt circa honores. Et p̄ de magnanimitate q̄ eſt circa magnos honores. Scđo de q̄daꝫ virtute inoiata que eſt circa moderatos honores. ibi. (Uidetur aūt ꝛ circa hoc eē virtus q̄dā ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo fac̄. Pmo inueſtigat māꝫ magnanimitatis ꝛ oppoſitoꝝ vitioꝝ.

Lec. 9. Scđo determinat act⁹ ꝛ ꝓprietates eoꝝ. ibi. (Maxime qdēꝫ igit̄ ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo fac̄. Pmo ꝓponit qđ intēdit. Secūdo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. (Uidet̄ mag̃ ꝛc̄.) ¶ Dicit

Circa q̄ ē magnanimitas. ḡ p̄ ꝙ ex ipſo noīe magnanimitatis appet ꝙ magnanimitas eſt circa magna. Opꝫ autē p̄ accipe circa q̄lia magna ſit. Et determinat de mō ꝯſiderationis ꝙ nihil dīt vtꝝ loquamur de ipſo habitu magnanimitatis vel de eo qui diſponit̄ ſm habitū. i. de magnanimo. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Uidetur autē magnanimus eſſe qui magnis ſeipſum dignificat dignus exiſtens.

Le. arc. ¶ Ur mag̃⁹ eē q ſe magnis dignat̄: cū ſit qdēꝫ dignus.

Argir. ¶ Itaqꝫ magnanimus is eſt qui magnis eſt dign⁹ ꝛ dignū ſeſe magnis cenſet.

S.Tho.

¶ Manifeſtat ꝓpoſitū. Et circa hoc duo fac̄. Primo manifeſtat māꝫ magnanimitatis in gn̄ali. 2° in ſpāli. ibi. (Si aūt vtiqꝫ magn⁹ ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo fac̄. Pmo oſ̄dit ꝙ magnanimitas eſt circa magna. 2° oſ̄dit q̄o circa eadē ſūt vitia oppoſita. ibi. (Qui aūt magis ſeipm̄ dignū fac̄ ꝛc̄.)

Magnanim⁹ quis dicatur. 3° q̄o virtus ꝯſiſtit in medio. ibi. (Eſt autē ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Pmo ꝓponit qđ intēdit dicēs: ꝙ ille videt̄ eē magnanim⁹ qui dignū ſeipm̄ eſtimat magnis. ſ. vt magna faciat. ꝛ magna ei fiāt. cū tn̄ ſit dignus. ¶ Scđo ibi.

¶ Qui. n. nō ſcꝫ dignitatē id facit inſipiēs. Eorū aūt q ſm virtutē nullus inſipiēs neqꝫ ſtultus. Magnanim⁹ qdē igitur qui dict⁹ eſt.

Le. arc. ¶ Nam qui nō pro dignitate hoc agit inſipiens eſt. Eoꝝ vero qui virtute prediti ſunt nemo inſipiens neqꝫ fatuus. Magnanimus igitur is eſt quem diximus.

Argir. ¶ Qui nāqꝫ nō pro dignitate hoc facit ſtolidus eſt. At eoꝝ qui prediti ſunt virtute nemo demens: nemo ſtolidus eſt. Is igitur quem diximus magnanimus eſt.

S.Tho.

Magnanim⁹ eſt dignus. ¶ Oſ̄dit ꝙ ad magnanimū reqꝛit̄ ꝙ ſit dign⁹ magnis. Ille. n. qui magnis ſe dignificat nō ſm dignitatē. i. quoꝝ nō eſt dignus eſt inſipiens. Sapiētie. n. eſt in oīb⁹ debitum ordinē ſeruare. Non aūt virtuoſus eſt inſipiēs vel ſtult⁹: quia virtus opat̄ ſm rōnem rectā: vt in 2° habituꝫ eſt. Sic igit̄ pꝫ ꝙ magnanimus eſt ille qui dictus eſt qui. ſ. dignus eſt magnis quibus ſeipſum dignificat. ¶ Tertio ibi.

Lec. 2. ¶ Qui. n. paruis dignus ꝛ his dignificat ſeipm̄ tpatus. Magnanimus aūt nō. In magnitudine. n. magnanimitas quēadmoduꝫ ꝛ pulchritudo in corpe magno. Parui aūt ꝛ formoſi ꝛ cōmēſurati: pulchri aūt non.

Le. arc. ¶ Qui vero paruis dignus eſt: ac ſe paruificat: modeſtus qdem eſt: ſꝫ nequaq̄ magnanim⁹. Nā in magnitudine magnanimitas ꝯſiſtit: quēadmodū ꝛ pulchritudo i magno corpe parui aūt vrbani qdē ꝛ apti: ſꝫ non pulchri.

Argir. ¶ Qui nāqꝫ parua meret̄ ꝛ hiſce dignū ſeſe cēſet: modeſt⁹ qdē at nō magnanim⁹ eſt. Magnanimitas. n. in magnitudine: ſicut ꝛ pulchritudo corpore in magno ꝯſiſtit. Parui vero formoſi qdē ſunt ꝛ mēbris apti: ſed non pulchri.

S.Tho.

Magnanim⁹ magnis ſe dignū cēſet. ¶ Oſ̄dit ꝙ magnanim⁹ dignificet ſeipm̄ magnis. Ille eni qui eſt dign⁹ paruis ꝛ his ſeipm̄ dignificat pōt dici tpatus put tēperātia ſumit̄ pro q̄cūqꝫ moderatione. Non tn̄ pōt dici magnanimis. qꝛ magnanimitas ꝯſiſtit in quadā magnitudine. ſic pulchritudo ꝓpe ꝯſiſtit i corpe magno. Unde

De pulchritudine. illi q ſunt pui pñt dici formoſi ꝓp decētiaꝫ coloris ꝛ ꝓpter debitā cōmēſurationem mēbroꝝ. non tn̄ pñt dici pulchri ꝓpter magnitudinis defectum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qui aūt magnis ſeipm̄ dignū facit idign⁹ exiſtēs chaynus. Qui aūt maioribus q̄ dignus non eſt omnis chaymus.

Le. arc. ¶ Qui vero ſe magni exiſtiat cuꝫ idign⁹ ſit: tumēs ꝛ inflatus opinione ſui. Qui aūt pluris q̄ meret̄ nō ois tumens.

Argir. ¶ Is aūt qui eſt idign⁹ ꝛ magnis dignū ſeipm̄ cēſet lēt⁹ eſt. Nō eſt aūt ois lēt⁹ q maiorib⁹ q̄ meret̄ dignū ſeipm̄ cēſet.

S.Tho.

¶ Oſ̄dit q̄o circa magna ſe hēant oppoſita vitia. Et pmo q̄o ſe hēat circa magna vitiuꝫ qđ eſt in exceſſu. 2° q̄o ſe hēat circa magna vitiū qđ eſt i defectu. ibi. (Qui aūt minorib⁹ q̄ dign⁹ ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ ille q eſtimat ſeipꝫ dignū

Qui exiſtimat ſe dignum magnis indignus exiſtens dicitur chaymus vel ventoſus. magnis cū ſit idign⁹ vocat̄ chaym⁹. i. fumoſus quē poſſumus dicē vētoſum vel ꝓſumptuoſum. Sed ille qui eſt dign⁹ magnis. ꝛ adhuc maiorib⁹ ſe dignū eſtimat. nō ſp vocat̄ chaym⁹: eo ꝙ difficile eſt menſurā rectā attingē: vt aliqs nō maiorib⁹ ſeipm̄ dignū eſtimet. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qui aūt minorib⁹ q̄ dignus puſillanim⁹ ſiue magnis ſiue moderatis ſiue paruis dign⁹ exiīs adhuc minorib⁹ ſeipm̄ dignificet. Et maxie vtiqꝫ videbit̄ ſi videat̄ magnis dignus. Quid. n. faceret niſi talib⁹ eēt dign⁹.

Le. arc. ¶ Qui vero minoris q̄ ipſe ſit: puſillanim⁹: ſiue hic magna: ſiue mediocria: ſiue parua mereat̄: etiam minoris ſeſe dignum arbitretur. Et maxime vtiqꝫ videbit̄ hic magnis dignus. Nam quid ageret: ſi non dignus foret.

Argir. ¶ At is qui ſe dignū minorib⁹ q̄ dignus ſit opinat̄ puſillanimus eſt: ſiue magna: ſiue mediocria mereat̄: ſiue pua qdē. minorib⁹ vero ſe dignū eē exiſtimet. Et maxie videbit̄ is q magnis eſt dign⁹. Quid. n. faceret ſi tātis nō eēt dign⁹.

S.Tho.

Puſillanimus quis. ¶ Oſ̄dit q̄o ſe hēat ad magna vitiū qđ eſt in defectu: Et dicit ꝙ ille q eſtimat ſeipm̄ dignū minorib⁹ q̄ ſit dign⁹ vocat̄ puſillanim⁹. Et hoc ſiue ſit dign⁹ magnis ſiue mediocribus ſiue puis. dum tn̄ adhuc minoribus ſeipm̄ dignificet.

Maxime tamen vocaṫ puſillanimus ille qui eſt dignus magnis: ſi illis magnis intendere recuſet ⁊ intendit aliqui bus minoribus. Multo enim magis ad parua ſe deiiceret niſi eſſet magnis dignus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Eſt aūt magnanimus magnitudine qdē extremis eo aūt ꝙ vt opꝫ medius. Eo eniꝫ ꝙ ſm dignitatē ſeipſum dignificat. Hi autē ſuperabundant ⁊ deficiunt.

Le. are. ℭ Eſt itaqꝫ magnanimus magnitudine qdem ſūmus: eo autē quod oportet medius nam vt dignus eſt ita ſe eſti mat. Alij vero excedunt ⁊ deficiunt.

Argir. ℭ Eſt igiṫ ipſe magnanim⁹ magnitudine qdē extremus rōne aūt e⁹ qd̄ opꝫ medius. Dignū.n.eo ſeipm̄ cenſet qd̄ ad dignitatē ſuā accōmodaṫ. Illi vero exuperant ⁊ deficiunt.

S. Tho.

Quomodo magnanimitas ſit in medio. ℭ Oſtendit quō magnanimitas ſit in medio. Videṫ.n. ſi eſt circa magna ꝙ ſit in extremo. Nam cuꝫ eq̄le medium ſit inter magnū ⁊ paruū. magnū hꝫ rōnem extremi. Vñ dicit ꝙ magnanimus qdē quātum ad magna qb⁹ ſeipm̄ dignificat in extremo ꝯſiſtit. Sed inq̄ntum hoc facit ſm qd̄ opꝫ ꝯſiſtit in medio: q2.ſ. ſeipm̄ dignificat magnis ſm ſuaꝫ dignitatē. Medium.n. virtutis non attēdiṫ ſm quātitatem rei. ſed ſm rōnem rectā. Vñ quantūcunqꝫ ſit opus qd̄ homo faciat: dūmodo a ratione recta non recedat: nō ꝓpter hoc eſt extra medium virtutis. Sed vitia oppoſita ſuperabūdant ⁊ deficiunt ab eo qd̄ opꝫ. ℭ Deinde cum dicit.

Quō medium accipiatur in virtutibus.

ℭ Si autē vtiqꝫ magnis ſeipm̄ dignificat dignꝰ exñs: ⁊ maxie maximis: circa vnū vtiqꝫ erit maxime. Dignitas aūt dr̄ ad ea que exterius bona. Maximū h̄ aūt vtiqꝫ ponem⁹ qd̄ diis attribuim⁹: ⁊ qd̄ ēt maxime deſiderāt qui in dignitate: ⁊ qd̄ in optimis p̄miū. Tale aūt honor. Maximū.n. hoc eoꝝ vtiqꝫ que exterius bonoꝝ. Circa honores vtiqꝫ ⁊ inhonorationes magnanim⁹ eſt vt opꝫ.

Le. are. ℭ Quod ſi ſe magnis dignaṫ ⁊ dignus eſt: ac maxime maximis: circa vnū vtiqꝫ maxie erit. Dignitas autē dr̄ ad externa bona. Maximuꝫ aūt hoꝝ id ponēdum eſt: qd̄ diis tribuimus ⁊ qd̄ maxime affectant qui in dignitate ſunt: ⁊ qd̄ rerum p̄clariſſimaꝝ p̄cium eſt. Id eſt aūt honor. maximum.n. id externoꝝ bonoꝝ. Circa honores ergo ⁊ inhonorationes magnanimus eſt: vt oportet.

Argir. ℭ Quod ſi magnitudine animi p̄ditus magnis ſe dignus cēſeat ⁊ ſit dignus: ⁊ maxime maximis: circa vnuꝫ genus maxime verſabiṫ ipſe. Dignitas autē ad externa dr̄ bona. Maximū vero id aſſeruerint oēs eē qd̄ diis ipſis tribuim⁹: ⁊ qd̄ maxie hoīes q ſunt in dignitate affectāt qd̄qꝫ dari p̄mij ob res pulcherrimas ſolet. Talis aūt eſt ipſe honor: h̄ eſt.n. bonoꝝ maximū externoꝝ. Circa igiṫ honores ⁊ oppoſitum eoꝝdem verſaṫ vt opꝫ ipſe magnanimus.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat māꝫ magnanimitatis in ſp̄ali. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit ꝙ magnanimitas eſt circa honores. Scd̄o oñdit quō circa hoc ſe hñāt vitia oppoſita. ibi (Puſillanimitas aūt ⁊c̄.) Tertio oſtēdit quō magnanimitas ſe hēat ad alias v̄tutes. ibi. (Magnanimitas autēꝫ ſiqdem ⁊c̄.) ℭ Primum aūt oñdit dupl̄r. Primo qdeꝫ p rōnem dicēs qd̄ ſi magnanimus dignificet ſeipm̄ magnis tanq̄ꝫ eis dignus exiſtens: ꝯñs eſt ꝙ maxime dignificet ſeipſum maximis. Et vlterius: ꝙ magnanimitas ſit p̄cipue circa vnū. Quia id qd̄ per excellētiam dr̄ vni attribuitur. Cum autē dr̄ eſſe aliqbus dignus talis dignitas refeṫ ad

Que ſit mā ꝓpria magnanimitatis.

bona exteriora que homini pro p̄mio danṫ. Illud aūt opꝫ ponere maximū qd̄ deo attribuiṫ. ⁊ qd̄ maxime deſideraṫ ab his q ſunt in dignitate. ⁊ qd̄ eſt p̄miū optimoꝝ actuū. Hō aūt eſt honor. Honorē.n. deo exhibem⁹. Honor ēt eſt queꝫ requirunt hi qui ſunt in dignitate. Honore ēt p̄miaṫ virtuoſi act⁹. Vnde manifeſtū eſt: ꝙ honor eſt optimū inter oīa exteriora bona. Et ita ſeqṫ ꝙ magnanimitas maxime attēdaṫ circa honores ⁊ oppoſita inq̄ntuꝫ.ſ. magnanimus ſe habet circa talia ſm ꝙ opꝫ. ℭ Secundo ibi.

Honor ē maximū inter oīa bona exteriora.

ℭ Et ſine rōne. Videntur autē magnanimi circa honores eē. Honore aūt magni maxime magnificāt ſeipſos ſm dignitatem.

Le. are. ℭ Et ſine ratione aūt videntur magnanimi circa honores verſari: honore enim ſe maxime dignantur magni viri: verum iuxta dignitatem.

Argir. ℭ Et ſine ēt rōne. Magnanimi circa honores eē videṫ. Viri n. eqꝫ magni maxie ſe dignos eē honore ꝓ dignitate cēſēt.

S. Tho.

Experimēti ad idem. ℭ Manifeſtat ꝓpoſitū per experimentū dicens: ꝙ etiam ſine ratione apparet ꝙ magnanimitas ſit maxie circa honorem. et hoc ꝙ per experimentum videmus: ꝙ magnanimi maxime dignificant ſeipſos honore: ſed non ſupra dignitatem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Puſillanim⁹ āt deficit ⁊ ad ſeipꝫ ⁊ ad magnanimi dignitatē. Chaym⁹ vo ⁊ ad ſeipm̄ qdē ſupabundat nō t̄n ad magnanimū.

Le. are. ℭ Puſillanimus vero deficit ad ſeipſum. ⁊ ad magnanimi dignitatem. tumens autem ⁊ inflans opinione ſui: ad ſeipſum excedit: non tamen ob magnanimum.

Argir. ℭ Sed puſillanimus deficit taꝫ ad ſeipm̄ q̄ꝫ ad ipſius magnanimi dignitatem. Lentus aūt reſpectu quidem ſui exuperat: non tamen ipſum magnanimum.

S. Tho.

De vitiis oppoſitis magnanimitati. ℭ Oſtendit quō oppoſita vitia ſe hēant circa p̄dictā māꝫ. Et dicit ꝙ puſillanimus deficit p reſpectuꝫ ad ſeipm̄. q2.ſ. dignificat ſe minorib⁹ q̄ꝫ dignus ſit. ⁊ etiam per reſpectuꝫ ad dignitatē magnanimi. q2.ſ. dignificat ſeipm̄ minorib⁹ q̄ꝫ magnanimus ſit dignus. Sed chaymus.i. p̄ſumptuoſus ſupabundat qdem per reſpectuꝫ ad ſeipſum. q2.ſ. magnificat ſeipſum maioribus q̄ꝫ ſit dignus: non t̄n ſupabūdat magnanimū. q2.ſ. non dignificat ſeipſum maioribus q̄ꝫ magnanimus ſit dignus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Magnanimus aūt ſiqdē maximis dign⁹ optimus vtiqꝫ erit. Maiori.n. ſemp melior dignus ⁊ maxime optimus vt vere. Ergo magnanimum opꝫ bonum eſſe.

Le. are. ℭ Magnanimus ſiqdem maximis dignus: erit vtiqꝫ optimus. Nā ſemp q melior eſt: maiora mereṫ: ⁊ qui optimus maxima. Eū igiṫ q vere magnanim⁹ ſit: bonū eſſe opꝫ.

Argir. ℭ Atqui magnanim⁹ ipſe cū ſit maximis dign⁹ fuerit optimus ſane. Melior.n. maiora ſemp mereṫ: ⁊ optim⁹ maxima. Eum ergo qui vere magni eſt animi bonū eſſe opꝫ.

S. Tho.

ℭ Determinat de magnanimitate p cōparationē ad alias v̄tutes. Et circa h̄ duo facit. Prio oñdit ꝙ magnanimitas nō eſt ſine aliis v̄tutib⁹. Scd̄o manifeſtat q̄ſdā ꝯnes ex dictis. ibi. (Videṫ qdē igiṫ ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m duo facit. Prio oñdit p rōnē eādem ꝙ magnanimitas nō eſt ſine aliis virtutib⁹. Scd̄o oñdit idē per ea que in ſingulis apparent. ibi. (Scd̄m ſingula autē ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo oſtēdit qd facit magnanimitatē eſſe ſpecial̄r virtutem. ibi. (Videṫ aūt eſſe ⁊c̄.) Secūdo excludit quendaꝫ errorē. ibi. (Et nequaq̄ꝫ vtiqꝫ ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄. ꝙ cū magnanimus

Magnanim⁹ nō ē ſine aliis v̄tutibus.

dignificet ſeipſuʒ maximis bonis ⁊ eis dignus exiſtit: ꝯſo eſt vt ſit optimus. Maiori.n. bono ſemꝑ melior eſt dign⁹. ⁊ per ꝯñs ille qui maximis eſt dignus: opꝫ ꝙ ſit optimus. Opꝫ ergo ꝙ magnanimus vere ſit bonus. alioqn nõ eſſet dignus maximis honoribus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videbitur autez eſſe magnanimi quod in vnaquaqꝫ virtute magnum.

Le. are. ¶ Et vĩ gdẽ eẽ magnanimi qḋ eſt ĩ vnaq̃qꝫ ṽtute magnũ.
Argir. ¶ Atqꝫ mag^mi videbiꝛ id eẽ qḋ eſt ĩ vnaq̃qꝫ ṽtute magnũ.

S. Tho.

Q̃ ſo magnanimitas ſit ſpālis virtus. ¶ Oſtendit ꝑ qḋ magnanimitas ſit ſpālis ṽtus cũ comiteꝛ alias ṽtutes. Et dicit ꝙ ad magnanimitatẽ videꝛ ꝑtinere id qḋ eſt magnũ in vnaq̃qꝫ ṽtute ꝓpter h̄ ꝙ nõ eſt dignus magno honore qui nõ opaꝛ magnũ ṽtutis actũ. Sic igiꝛ circa actũ alicuius alteri⁹ ṽtutis opaꝛ illa ṽtus attẽdẽs id qḋ eſt ꝓpꝛiũ ſibi. Puta fortitudo intendit fortiter agere: magnanimitas attẽdit magna opari ĩ fortiter agẽdo. Et qꝛ moralia ſpẽm habẽt ex fine quem intẽdunt: manifeſtũ eſt ꝙ magnanimitas ⁊ fortitudo ſpẽ differunt. lꝫ circa idẽ opereꝛ: quia. ſ. non ad eãdem rationem motiui attendit vtraqꝫ virtus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et neq̃q̃ꝫ vtiqꝫ ꝯgruit magnanimo fugere cõmouẽtẽ neqꝫ iniuſta facere. Cuius enĩ gratia opabitur turpia cui nihil magnum.

Le. are. ¶ Neq̃q̃ꝫ ṽo illi ꝯuenit cedẽ laceſſenti: neqꝫ iniuriã iſerre. Cui⁹.n. gr̃a turpe aliqḋ faceret: cui nihil magnum eſt.
Argir. ¶ Nulloqꝫ mõ ꝯuẽit magnanimo ꝑicula fugẽ ob timorẽ aut iniuriã facẽ. Gr̃a nãqꝫ c⁹is aget turpia cui nihil ẽ mag^m

S. Tho.

Excludit erroꝛ circa magnanimum. ¶ Excludit quendã errorẽ. Vr̃.n. qbuſdã ꝙ ad magnanimũ ꝑtineat vt ſuo ſenſui ſemꝑ innitaꝛ: ⁊ nulli⁹ ãmonitiones ſequaꝛ. Et ꝙ nõ dubitet cuicũqꝫ iniuſtitiã facẽ. Sꝫ ph̃s dicit h̄ eẽ falſuꝫ. Qꝛ nlls opaꝛ aliqḋ idecẽs niſi ꝑꝑ appetitũ alicui⁹. Sꝫ magnanim⁹ nõ tm̄ appciaꝛ quãcunqꝫ rẽ exteriorẽ: vt ꝑꝑ eã aliqḋ turpe opari velit. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Scḋm ſingula aũt intẽdenti: oĩno deriſibilis vtiqꝫ videbitur magnanimus nõ bonus exiſtẽs. ¶ Non erit aũt vtiqꝫ neqꝫ honore dignus prauus exiſtẽs. Virtutis eniꝫ premium honor: ⁊ attribuitur bono.

Le. are. ¶ Et per ſingula ꝯſiderati: Magnanim⁹ niſi bon⁹ exiſtat: oĩno ridiculus videbiꝛ: qm̃ honorez nõ mereꝛ qui prauus eſt. honor.n. eſt ṽtutis p̄miũ: ⁊ tribuiꝛ bonis.
Argir. ¶ Singula ṽo ꝯſiderãti magnanimus ſi nõ ſit bon⁹. ridiculus oĩno videbiꝛ. Nec ẽt dign⁹ erit honore ſi prauus ſit: qppe cũ honor p̄miũ ſit ṽtutis ac bonis hoĩb⁹ tribuatur.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qḋ dixit ꝑ ea que in ſingulis appent. Et dicit ꝙ ſiqs velit ad ſingularia itẽdere oĩno videbiꝛ deriſibilis: ille q reputat ſe magnanimũ niſi ſit bon⁹: qꝛ ſi ſit malus nõ erit dign⁹ honore. Nã honor eſt p̄miuꝫ ṽtutis. Vñ magnanim⁹ dignificat ſeipm̃ magnis honorib⁹. Vñ non põt eẽ ꝙ aliqs malus ſit magnanim⁹. ¶ Deĩde cũ dicit.

Malus nõ põt eſſe magnanimus.

¶ Vr̃ gdẽ igr̃ magnanimitas qdã ornat⁹ eẽ virtutũ. Maiores.n. ipſas facit: ⁊ nõ ſit ſine illis. Propter h̄ difficile eſt ſcḋm ṽitatẽ magnanimũ eẽ. Nõ.n. poſſibile ſine bonitate.

Le. are. ¶ Vr̃ ḡ magnanimitas ceu ornat⁹ qdã eẽ ṽtutũ. nã maiores illas faciꝛ: ⁊ ſine illis nõ ẽ: quapꝑ difficile ẽ vere magnanimũ eẽ. nõ.n. poſe abſqꝫ accumulata probitate.
Argir. ¶ Videtur igiꝛ ipſa magnitudo animi tanq̃ꝫ ornamẽtum quoddã eſſe virtutũ. Nam maiores efficit ipas: ⁊ ſine illis ipſa non ſit. Quãobrem difficile eſt vere magnanimũ eſſe nõ enim eſſe poteſt ſi non omnis probitas adſit.

S. Tho.

¶ Infert duas ꝯ̃nes ex p̄miſſis. Quaꝝ p⁹ eſt ꝙ magnanimitas videꝛ eẽ ornat⁹ qdã oĩum ṽtutũ. Quia ꝑ magnanimitatẽ oẽs ṽtutes efficiunꝛ maiores: eo ꝙ ad magnanimitatẽ ꝑtinet opari magnum in oĩb⁹ ṽtutib⁹. Et ex h̄ creſcũt ṽtutes. Et iteꝝ nõ ſit magnanimitas ſine aliis ṽtutib⁹. Et ſic vĩ ſupaddi aliis tanq̃ꝫ ornat⁹ eaꝝ. Scḋa ꝯclo eſt ꝙ difficile eſt eẽ vere magnanimuꝫ. Qꝛ magnanimitas nõ põt eſſe ſine bonitate ṽtutis: ⁊ ẽt ſine magna ṽtute: cui debeaꝛ magn⁹ honor. Hoc aũt ꝯſequi eſt difficile. Vñ difficile eſt hoĩem magnanimũ eſſe. Lectio. ix.

Magnanimitas ẽ ornat⁹ omniũ aliorũ virtutum.

Difficile eſt eẽ vere magnanimum.

Maxime gdeꝫ igiꝛ circa honores ⁊ inhonorationes magnanim⁹ eſt.

¶ Maxime ergo circa honores ⁊ inhonorationes magnanimus eſt. Le. are.

¶ Magnitudo igitur animi maxime circa honores ⁊ oppoſitum verſatur. Argir.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ꝫ ph̃s igſiuit mãm magnanimitatis ⁊ oppoſitoꝝ vitioꝝ. hic determiat de actib⁹ ⁊ ꝓpetatib⁹ eoꝝ. Et p̄ determinat de magnanimitate. 2⁰ de oppoſitꝭ vitiis. ibi. (Deficiẽs ãt puſillaim⁹ ⁊c̃.) ¶ Circa p̄^m duo fac̃. p̄ oñdit q̃lr mag^m⁹ opeꝛ circa ꝓpꝛiaꝫ mãm. 2⁰ determinat ꝓpetates mag^mi. ibi. (Nõ eſt aũt ⁊c̃.) ¶ Circa p̄^m duo fac̃. Pꝛio oſtẽdit quõ ſe hẽat circa honores q ſũt mã ꝓpꝛa magnanimitatis. 2⁰ quõ ſe habeat circa alia. ibi. (Sed adhuc ⁊ circa diuitias ⁊c̃.) ¶ Circa p̄^m duo facit. p̄ reſumit qḋ ſupra dictũ eſt de mã magnanimitatis. Et dic̃ ꝙ ex. ſ. dictis pꝫ ꝙ maxime ⁊ principalr dĩ eſſe aliqs magnanim⁹: eo ꝙ bñ ſe hꝫ circa honores: ⁊ oppoſita. ſ. inhonorationes. Eadẽ.n. virtus eſt circa oppoſita: ſic̃ fortitudo circa timores ⁊ audacias. ¶ 2⁰ ibi.

Le. 11.

Le. 10.

Aliqs dr̃ magnanimus quia bñ ſe hẽt circa honores ⁊ inhonorationes.

¶ Et in magnis ⁊ ſtudioſis moderate delectabitur vt propria adipiſcens vel minora. Virtuti enim perfecte non vtiqꝫ fiet dignus honor. Sed tamẽ ⁊ adhuc recipiet in nõ habendo ipſos maiora ipſi tribuere.

Le. are. ¶ At in magnis gdẽ ⁊ a grauib⁹ viris habitis: moderate letabiꝛ: quaſi debitis potitus: aut ẽt minorib⁹. Nam virtuti oĩno perfecte ſatis dignus honor haberi non põt. Verũtñ recipiet: qm̃ maiora exhiberi non poſſunt.
Argir. ¶ Atqꝫ magnanim⁹ ꝓ his gdẽ honorib⁹ q ⁊ magni ſũt ⁊ a ſtudioſis hoĩb⁹ offeruꝛ moderate letabiꝛ tanq̃ꝫ accõmodatos ſibi vl̃ miores ẽt adipiſcẽs. Virtuti.n. cumulate nlls dign⁹ honor fieri pt̃. Accipiet tñ: qꝛ maiora neq̃unt exhiberi

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lr ſe hẽat circa hꝫ mãm. Et p̄ oñdit qualr ⁊ quõ ſe hẽat circa magnos honores dicens: ꝙ ſi magnanimis exhibeanꝛ magni ⁊ boni honores: ⁊ ꝓ bonis actib⁹ moderate de eis delectaꝛ. Cõtigit.n. ꝙ aliqs imoderate delectaꝛ de aliqb⁹ adeptis: ex eo ꝙ ex inſpato ſibi aduenit ⁊ admiraꝛ ea q̃ſi q̃dã m[illegible]a ſup̄ ſcḋm exñtia. Sꝫ cũ magnanim⁹ adipiſciꝛ: exiſtimat q̃ſi q̃dã bona ꝓpꝛe ſibi ꝯuenĩẽtia. ⁊ adhuc minora q̃ꝫ ei debeanꝛ. Cõſiderat.n. ꝙ nullus honor exterius ab hoĩb⁹ exhibit⁹ eſt ꝯdignũ premiuꝫ ṽtutis. Quia bonũ rõnis ex quo laudaꝛ ṽr⁹ excedit oĩa exteriora bona. Nec tñ ꝑꝑ hoc indignaꝛ ꝙ ſibi minora exhibenꝛ q̃ꝫ debeanꝛ. Sꝫ recipit eq̃nimiter ꝯſiderãs ꝙ hoĩes non hñt aliqua maiora que ei retribuanꝛ. ¶ Secundo ibi.

Magnanim⁹ nõ ĩ moderate delectatur magnis honoribus. Nullus honor ab hoĩb⁹ exhibit⁹ eſt dignũ p̄miũ virtutis.

¶ Eum aũt qui a ꝯtingẽtibus ⁊ in paruis oĩno paruipẽdet. Non enim his dignus.

¶ Paruos ẽt ⁊ a qbuſuis hitos ꝯuipẽdet. nõ.n. his dign⁹. Le. are.

Argir. ¶ Sed eos honores quos quibuſuis hoies: ⁊ paruis tribuunt paruipendet oino. Non eſt enim his dignus.

S. Tho.

Magnanim⁹ ɔtemnit honores ꝑ paruis oblatos vel a vulgarib⁹ ¶ Oſtendit quō ſe hēat circa paruos honores. Et dicit: ꝙ ſi exhibeanł ſibi honores a ɔtingētibus. ⁊ ſi honoreł pro quibuſcūqꝫ aliis reb⁹ preter virtutē. puta ſi honoreł ꝓpter diuitias: vel ꝓpter aliqđ hꝫ. vel ſi honoreł aliqb⁹ paruis honorib⁹ tales honores contēnet: qꝛ reputat ſe non eſſe talibus honorib⁹ dignum. Non enim ſufficit virtuoſo vt honoretur tanq̄ʒ diues. ¶ Tertio ibi.

¶ Similr aūt ⁊ in inhonoratione. Nō. n. erit iuſte circa ip̄m Maxime qdē igł eſt quēad modū dcm̄ eſt. magnanim⁹ circa honores.

Le. are. ¶ Eodē mō ⁊ ĩhonoratione. Nō enim erit iuſte circa illuꝫ. Maxie qdē igł vt dcm̄ ē: vir magnanim⁹ circa honores ē.

Argir. ¶ Silr ⁊ id qđ eſt honori ɔtrariū. Nō. n. iure fuerit circa ip̄m. Ut igił dcm̄ ē vir magnanim⁹ maxie circa honores v̈ſał.

S. Tho.

Aius magnanimi nō deijcił ꝑ ɔtumelias ¶ Oſōdit quō ſe hēat circa inhonorationes. Et dicit ꝙ in hꝫ ſe hꝫ moderate. Sicut. n. non extollił magnis honoribus: ita aīus eius non deijcił per ɔtumelias. qꝛ ɔſiderat iniuſte eas ſibi iferri. Sic igił manifeſtū eſt ꝙ magnanim⁹ maxime laudał circa honores. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed adhuc circa diuitias ⁊ potētatū ⁊ oēꝫ bonā fortunā ⁊ infortuniū moderate hēbit quōcūqꝫ fiant. Et neqꝫ bene fortunat⁹ vtiqꝫ gaudioſus erit: neqꝫ ifortunat⁹ triſtis. Neqꝫ enim circa honorem ita hꝫ vt maximū ens. Potētatus. n. ⁊ diuitie ꝓpter honorē fient delectabilia. Hn̄tes igitur ipſa: honorari ꝑ ipſa volūt. Cui aūt ⁊ honor paruū eſt huic ⁊ alia. Propter qđ deſpectores videnł eē.

Le. are. ¶ Quin ⁊ circa diuitias: ⁊ circa potētiam: ⁊ circa oēm proſperitatem: aduerſitatēqꝫ vtcūqꝫ accidāt: moderate ſe habebit: nec ꝓſperis gaudebit nimium: nec aduerſis nimiuꝫ turbabił. Nam neqꝫ in honore ſic ſe habet: qđ maximuꝫ eſt. Potētie. n. ⁊ diuitie ꝓpter honorē expetunł: itaqꝫ illas qui habēt: per illas honorari volunt. ⁊ cui honor paruus eſt: huic ⁊ alia. Ex quo fit vt ſuperbi videantur.

Argir. ¶ Et circa tn̄ diuitias ⁊ poteſtates ⁊ oēm ꝓſperitatē aduerſitatēqꝫ fortune quocūqꝫ euenerit mō moderate ſeſe habebit. Et neqꝫ vehemēter in ꝓſperitate letabił: neqꝫ nimium in aduerſitate dolebit. Neqꝫ. n. circa honoreꝫ ita ſeſe hēt: qui qdem maximū bonū eſt. Poteſtates enim diuitieqꝫ ꝓpter honorē expetunł. Itaqꝫ qui hec hn̄t ꝑ ipſa honorib⁹ affici volūt. Cui igił ⁊ honor eſt paruū: huic ⁊ cetera ꝑua ſunt. Quapropter ipſi magnanimi contēptores ſunt.

S. Tho.

¶ Oſōdit quō ſe hēat magnanim⁹ circa queſdā ſecūdarias mātias puta circa diuitias: ⁊ circa alia hꝫ. Et circa hꝫ duo facit. Primo oſōdit quō magnanim⁹ circa talia opeł. Scđo oſōdit quō talia ɔferāt ad magnanimitatē. ibi. (Videł aūt ⁊ bone fortune ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄: ꝙ q̄uis magnanim⁹ ꝓncipalr ſit circa honores. eſt tn̄ adhuc ſecūdario circa diuitias ⁊ potētat⁹. ⁊ oīa que ꝑtinēt ad bonā fortunā: inq̄tuꝫ ſcꝫ ꝓpter hoc aliqs honorał. Et itez taꝫ circa iſta q̄ʒ circa

Magnanim⁹ nō ĩmoderate letał in bonis fortūe. nec imoderate triſtał ĩ aduerſis. infortunia magnanim⁹ moderate ſe hēbit q̄litercūqꝫ ſibi accidat. ita. ſ. ꝙ neqꝫ ſi ſit bn̄ fortunat⁹ ſupflue gaudebit: neqꝫ ſi ſit infortunat⁹ ſupflue triſtabił. Qđ ꝓbat per hoc qđ ſupra dcm̄ eſt: ꝙ moderate ſe hꝫ circa honores: qui tn̄ ſunt maximū qđ liter oīa exteriora bona. Qđ pꝫ ex hꝫ ꝙ tā potētatus q̄ʒ diuitie deſideranł ꝓp honorem: put. ſ. hoīes

hn̄tes talis volunt honorari ꝑ ipſa. Si ergo magnanim⁹ ip̄m honorē paruū eſtimat vt nō ſupflue pro ipſo gaudeat: multo magis ⁊ alia reputabit ꝑua: ita ꝙ nō ſupflue gaudebit pro eis. Et ide eſt ꝙ a qbuſdā iudicanł eſſe deſpectores pro eo ꝙ exteriora bona ɔtēnunt: ⁊ ſola iteriora bona virtutis appreciantur. ¶ Deinde cum dicit. Magnanimi vidētur deſpectores.

¶ Videnł aūt ⁊ bone fortune ɔferre ad magnanimitatē. Nobiles. n. dignificanł honore ⁊ potētes ⁊ ditātes. In ſupercellētia eni. Bono aūt ſuperexcellēs oē honorabilius. Propter qđ ⁊ talia magnanimiorē faciūt. Honoranł. n. a qbuſdam. Scđm veritateꝫ aūt bonus ſolus honorandus. Cui aūt ambo exiſtunt: magis dignus ſit honore.

¶ Fortuna ēt videł ad magnanimitatē conferre. Nobiles enim potētes: ⁊ diuites: honore digni habenł. In excellentia enim. In bono aūt oē excellens honorabilius. Quapp talia magis magnanimos faciunt. Honoranł enim a quibuſdam. ſed ſcḋm veritatē ſolus bonus honorabilis eſt. At cui vtrūqꝫ exiſtit: is magis honore dignus eſt. Le. are.

¶ Videntur aūt ⁊ ꝓſperitates fortune ad magnanimitatē conducere. Nobiles. n. ⁊ ij qui ſunt in poteſtatib⁹ cōſtituti vel diuites: digni cenſenł honore. In excellētia nāqꝫ conſiſtunt. Atqꝫ omne bonū qđ excellit dignū eſt magis honore. Quapropter ⁊ talia magis magnanimos faciūt. A quibuſdā. n. honoranł. Re āt vera ſolus bon⁹ ē honorabilis. Atqꝫ ij qdē qb⁹ inſunt ambo digni magis honore cēſenł. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit quō exteriora bona fortune ɔferāt ad magnanimitatē. Et p̄ oſōdit ꝙ ɔferūt ad magnanimitatē augendo eā. qñ ſunt cum v̄tute. Scđo oſōdit ꝙ ſine v̄tute nō pn̄t magnanimū facere. ibi. (Que aūt ſine v̄tute.) ¶ Dicit ḡ ꝙ oīa exteriora bona fortune videnł aliqđ ɔferre ad magnanimitatē: inq̄tum. ſ. ꝓpterea aliq reputanł digni honore. puta nobiles ⁊ potētes vel diuites. Oīa. n. iſta ɔſtant in q̄daꝫ ſupexcellētia: put nobiles excedūt ignobiles: ⁊ ſic de aliis. Oē aūt illud qđ ſupexcedit in bono eſt magis honorabile. Honor. n. eſt q̄dā reuerētia que debeł ſupexcellēti bono. Et qꝛ magnanim⁹ eſt dignus honore. inde eſt ꝙ talia faciūt hoīes magis magnanimos: put. ſ. honoranł a qbuſdā vulgarib⁹ hoib⁹ qui ſola hec bona cogſcūt. Sed ſcḋm rei v̄itatē ſolus bon⁹. i. v̄tuoſus eſt honorādus. Qꝛ. ſ. honor eſt ꝓpriū p̄miuꝫ v̄tutis. Si aliqs hēat ambo ſil. ſ. v̄tutē ⁊ bona fortune ſiet magis dign⁹ honore. inq̄tum. ſ. vtraqꝫ materia eſt honorabilis. Et ſcḋm veritatē ⁊ opinionem ipſa etiam bona fortune organice deſeruiūt ad operationes virtutum. ¶ Deinde cum dicit. Ex bona fortune ad magnanimitatē ɔferūt qn̄ ſūt cū v̄tute. Solus virtuoſus eſt honorādus ſcḋm v̄itatē ls a quibuſdā honoreł diuites ⁊ nobiles.

¶ Qui aūt ſine virtute talia bona hn̄t: neqꝫ iuſte magnis ſeipſos dignificant neqꝫ recte magnanimi dicunł. Sine virtute. n. ꝑfecta nō ſunt hec. Deſpectores aūt ⁊ iniuriatores ⁊ talia habētes efficiunł mali. Sine virtute eni nō facile ferre moderate bonas fortūas. Nō potētes aūt ferre ⁊ exiſtimātes alios ſuperexcellere: illos qdē ɔtēnunt. Ipſi aūt qđ cūqꝫ vtiqꝫ ɔtinget opanł. Imitantur. n. magnanimū non ſiles exiſtentes. Hec aūt operantur in qbus poſſunt. ¶ Que qdem igił ſcḋm virtutem non operanł. Contēnunt aūt alios. Magnanimus autem iuſte contēnit,

Gloꝛificat eniʒ vere multi aũt contingẽter.

Le. are. ¶ Qui ꝟo ſine virtute talia bona habent: neqꝫ iuſte ſeipſos magni faciunt: neqꝫ recte magnanimi dicuntur. Nam ſine virtute perfecta iſta non ſunt. Superbi autem ⁊ petulantes fiunt ſi talia poſſideant. Nam abſqꝫ virtute ſecundas res moderate ferre non facile eſt: quod cum illi facere nequeant: ac putent ſe ceteris antecellere: alios quidẽ contemnunt. ipſi ꝟo qꝺuis agũt. Imitanť .n. magnanimum cũ ſiles illi nõ ſint. Hoc aũt faciunt in qbuſ poſſunt. Que igitur ſm virtutem ſunt: ea non agunt: ⁊ alios infra ſe putant. At magnanimus iuſte infra ſe putat. Nam iudicat ſm veritatem. Multitudo ꝟo vt contingit.

Argir. ¶ Qui ꝟo ſine ṽtute talia bona hñt imerito ſe dignos magnis honoꝛib⁹ eſtimãt: neqꝫ magnanimi recte dñr. Nõ .n. ſũt hec ſine cumulata ṽtute. Contẽptoꝛes aũt petulãteſqꝫ fiũt. Nõ eſt .n. facile ſine ṽtute res moderate ferre ſecũdas. Atqꝫ cũ eq̃lr ferre nõ poſſint. putẽtqꝫ ſe ceteris ãcellẽ: illos qdẽ deſpiciũt: ipſi ꝟo qcqd ꝯtigerit agũt. Imitãť .n. magnanimũ: ⁊ ſi ſiles ei nõ ſunt: idqꝫ faciunt in qb⁹ poſſunt. ¶ Ea igiť que a ṽtute ꝓficiſcuntur non agunt: deſpiciũt autem ceteros. Sed magnanimus iure deſpicit: opinatur enim vere: vulgus autem vt contingit.

S. Tho.

¶ Oſtendit q̄ bona foꝛtune ſine ṽtute nõ pñt facẽ magnanimũ. Et dicit q̄ illi q hñt talia bona ſine ṽtute nõ pñt reputare ſe dignos magnis honoꝛib⁹. Unñ nec recte magnanimi dicunť: q2 q̄ ſit dign⁹ magnis: ⁊ q̄ ſit magnanim⁹: nõ põt ꝯtingẽ ſine ṽtute pfecta: vt. ŝ. dcm̃ eſt. Sed qui ṽtute carẽt pp excellẽtiaʒ exterioꝝ deſpiciũt alios. ⁊ iniuriant eis: ⁊ in ſilia mala icidũt: eo q̄ nõ eſt facile q̄ qs moderate ferat bona foꝛtune ſine ṽtute. Hoc .n. eſt magnũ op⁹ virtutis: vt aliqs moderate ſe hẽat in bonis foꝛtune. Unñ cuʒ illi q carẽt ṽtute nõ pñt bñ ferre foꝛtunas. dũ exiſtimãt q̄ ſimplr excellãt aliqs quos diuitijs excellũt: ꝯtẽnũt eos. Et q2 nõ reputant aliquã excellẽtiam opari ſm ṽtutem: ideo nõ curãt opari aliqd bonũ: ſ3 opanť quicqd venit ad coꝛ. Volũt .n. imitari magnanimũ. cũ tñ nõ ſint ei ſiles. Imitãtur aũt euʒ in qb⁹ poſſunt. nõ qdẽ in h̃ q̄ openť ſm ṽtutẽ: qð maxie facit magnanim⁹: ſ3 in h̃ q̄ ꝯtẽnunt alios: nõ tñ eodeʒ mõ ſicut magnanim⁹. Nã magnanim⁹ iuſte ꝯtẽnit ſc3 malos. ⁊ vere glõificat. ſ. bonos. Sed multi q carẽt ṽtute ꝯtẽnũt. ⁊ gloꝛificant indifferẽter qualitercũqꝫ: ꝯtẽnẽdo ſc3 interdũ bonos: ⁊ gloꝛificãdo malos.

Bona foꝛtune ſũt ſine ṽtute ñ pñt facere magnanimũ.

Q̄ magnanimus iuſte ꝯtemnit ⁊ honorat.

Lectio. x.

NOn eſt autẽ microchindinos neqꝫ philocindinos propter pauca honoꝛare. Megalocindinos aũt.

Le. are. ¶ Magnanim⁹ nec pua nec frequẽter picula adit. ob id. ſ. qð pauca ſunt que ab illo eſtimenť. At magna adit.

Argir. ¶ Non aũt parua picula ſubit: nec periculoꝝ eſt cupidus propterea q̄ res paucas multifacit: ſed ſubit magna.

S. Tho.

De ꝓpꝛietatibus magnanimi.

¶ Poſtq̄ꝫ pħs oñdit q̃lr magnanimus opeť circa ꝓpꝛiam mãm. hic determinat ꝓpꝛietates magnanimi. Et circa h̃ duo facit. Pꝛimo ꝓponit ꝓpꝛietates magnanimi q̃ accipiunť p cõparationẽ ad mãs ṽtutũ. Scðo ponit ꝓpꝛietates que accipiunť ſm diſpõnẽ ipſius magnanimi. ibi. (Neqꝫ admiratiuus ⁊c̃.) ¶ Circa pͥ⁹ duo facit. Pꝛimo ꝓponit ꝓpꝛietates magnanimi que accipiunť p cõparationẽ ad res exterioꝛes. Scðo per cõparationeʒ ad humanos act⁹. ibi. (Et ocioſum eẽ ⁊ tarde ⁊c̃.) ¶ Circa pͥ⁹ tria facit. Pꝛio ponit ꝓpꝛietates magnanimi p cõparationẽ ad exterioꝛa picula que ſunt mã foꝛtitudinis. Scðo per cõparationẽ ad exterioꝛa bñficia que ꝓpꝛie ptinẽt ad liberalitatẽ. ibi. (Et potẽs bñ facere ⁊c̃.) Tertio per cõparationẽ ad honoꝛes qui ꝓpꝛie ptinẽt ad magnanimitatẽ. ibi. (Et ad eos autẽ qui in dignitate.) Pretermittit aũt de mã tẽperantie: q2 nõ h3 de ſe aliquã magnitudinẽ: ſ3 eſt circa ea que ſũt nobis ⁊ brutis cõia: vt in 3° habitũ eſt. Magnanimitatis aũt eſt opari magnũ in oĩb⁹ ṽtutib⁹: vt ſupꝛa habitũ eſt. ¶ Circa pͥ⁹ ponit duas ꝓpꝛietates quaꝝ pͥ⁹ eſt. q̄ magnanimus nõ eſt microchindinos. i. pꝛo paruis piculãs: neqꝫ eſt philochindinos. i. amatoꝛ piculoꝝ q̃ſi pꝛõpte ⁊ de facili ſe ad picula exponẽs. Et h̃ ideo: q2 nullus exponit ſe piculo: niſi ꝓpť aliqd qð multũ appꝛeciať. Ad magnanimum aũt ptinet pauca tãtũ appꝛciari q̄ pꝛo eis ſe velit piculis exponẽ. Unñ nõ de facili: neqꝫ ꝓ puis reb⁹ picula ſubit. Eſt aũt magnanim⁹ megalokindinos. i. ꝓ magnis piclitãs: q2 ſe expõit qbuſcũqꝫ piculis ꝓ magnis reb⁹. puta ꝓ ſalute cõi: ꝓ iuſtitia: ꝓ cultu diuino: ⁊ alijs h⁹. ¶ Scðaʒ ꝓpꝛietatẽ ponit ibi.

Solõ tacite qõnis. Lec. 19. Lec. 7.

Cão ⁊ ꝓ qbus magnanim⁹ ſe piculis ſe expõit.

¶ Et cũ periclitetur non parcens vite vt nõ dignum exiſtens omnino viuere.

Le. are. ¶ Et quando illis ſe pꝛebet: vite ſue non parcit: quaſi indignum ſit omnino viuere.

Argir. ¶ Atqꝫ cum in periculo verſatur vite ſue non parcet. quaſi non ſit dignum omnino viuere.

S. Tho.

¶ Et dicit q̄ magnanim⁹ qñ piculis ſe exponit h̃ facit vehemẽter: ita vt nõ parcat vite q̃ſi nõ ſit dignũ q̄ magl velit viuẽ q̃ꝫ magna bona p moꝛtẽ ꝯſequi. ¶ Deĩde cũ dic̃.

¶ Et potens benefacere. Beneficiatus autẽ verecũdatur. Hoc quidem enim ſuperexcellentis. Hoc autem ſuperexcelſi.

Le. are. ¶ Et bñfacere alijs pꝛõptus eſt: bene ſuſcipe autem pudet. Aliud enim ſupantis eſt: aliud eius qui ſuperetur.

Argir. ¶ Eſt ẽt talis vt bñficia conferat. ⁊ pudeat ipſum ſuſcipiat beneficia. Illud enim ſuperioꝛis eſt: hoc inferioꝛis.

S. Tho.

¶ Ponit qꝫqꝫ ꝓpꝛietatẽ magnanimi q̃ accipiunť p cõparationẽ ad bñficia que ſunt ꝓpꝛia liberalitati. Quaꝝ pͥ⁹ eſt: q̄ magnanim⁹ eſt potẽs bñfacẽ. i. pꝛõptus ad bñficia largiẽda: ſ3 verecundať ab alijs bñficia accipe. Nam bñficia dare eſt excellentis. bñficia aũt recipe eſt eius qui excediť. Magnanimus autem ſemper intendit ad hoc q̄ ſuperexcedat in bono. ¶ Secundam pꝛopꝛietatem ponit ibi.

Q̄ magnanim⁹ pꝛõpt⁹ ẽ ad bñficia ꝯferẽda nõ at ad accipiẽda.

¶ Et retributiuus plurimum. Ita enim erit debitoꝛ qui incipit ⁊ erit bene paſſus.

Le. are. ¶ In retribuendo aũt excedit. Nam ſic debitoꝛem ſibi inſuper facit. maioꝛibus beneficijs in eum collatis.

Argir. ¶ Et in retribuẽdo maioꝛa bñficia ꝯferat. Hoc .n. mõ debitoꝛ inſupfiet is qui pꝛimus ꝯtulit: atqꝫ ſuſcipiet bñficium.

S. Tho.

¶ Dicit q̄ ſi magnanimus bñficia accipiat ſemp ſtudet vt retribuat maioꝛa. Sic .n. ille qui incepit bñficia ꝯferre erit magis bñ patiens. i. bñficia recipiens: inq̃ꝫtum plura accepit q̃ꝫ dederit. ¶ Tertiam pꝛopꝛietatẽ ponit ibi.

Q̄ magnanimus maioꝛa retribuit.

¶ Videnť .n. ⁊ in memoꝛia hr̃e eos qb⁹ vtiqꝫ faciant bñ. Eos aũt a qbus vtiqꝫ vel paſſi fuerint bñ: aut patianť bñ: nõ. Minoꝛ .n. q patiť bñ eo q facit. Vult aũt ſupercellere.

Le. are. ¶ Videnť aũt cõmemoꝛare i quos ipi bñficia ꝯtulerũt. A qb⁹ ꝟo ipſi acceperũt: nõ videnť cõmemoꝛare. Inferioꝛ .n. q bñficiũ accipit: eo qui ꝯfert. ipe ꝟo ſupioꝛ eſſe vult.

Argir. ¶ Videť ẽt ⁊ eoꝝ qdeʒ meminiſſe in q̃s bñficia ꝯtulit: eoꝝ autẽ nõ meminiſſe a qb⁹ ipſe ſuſcepit. Eſt .n. is qui ſuſcepit inferioꝛ eo qui ꝯtulit bñficiũ: ipſe ꝟo vult ſupioꝛ eſſe.

S. Tho.

¶ Et hec qdam ꝓpꝛietas nõ eſt ex electione magnanimi: ſ3

Unde magnanimo accidit q̃ ꝯferẽdũ ſibi bñficia obliuiſcat̃ nõ autẽ ab eo accipiẽtium.

ꝯſequit̃ ex diſpõne ipſi⁹. Ita.n.eſt diſpoſit⁹ magnanim⁹ vt delectet̃ bñficia dare. inq̃t⁹ aũt bñficia recipiat. Ea ṽo que nos delectãt frequẽter cogitam⁹: ꝛ ꝑ ꝯñs in memoria habem⁹. Ea ṽo que nõ ſũt nob̃ delectabilia raro cogitam⁹: ꝛ ꝑ ꝯñs nõ multũ i memoria retinem⁹. Et ide eſt q̃ magnanimi vident̃ in memoria hẽre eos q̈b⁹ dãt bñficia. nõ autem eos a q̈b⁹ recipiũt. Hoc.n.eſt ꝯtrariũ voluntati ei⁹ ſm q̃ vult ſupexcellẽ in bono. Ille aũt qui bñ patit̃ recipiẽdo: ſ. bñficia eſt minor eo q bñficia ꝯfert. Sc̃om dectionẽ autẽ magnanimus nõ obliuiſcit̃ bñficioꝝ. Sȝ ſtudet ad h̃ q̃ maiora recõpẽſet ſicut dc̃m eſt. ¶ Quartã rõnem ponit ibi.

¶ Et hoc quidem delectabiliter audit. Hoc autez indelectabiliter. Propter q̃d thetim non dicere beneficia ioui. Neq̧ lacones ad athenienſes: ſed que paſſi ſunt bene.

Le. are. ¶ Et hec libẽter audit: illa moleſte. Itaq̧ thetis bñficia ioui nõ narrat: neq̧ lacedemonij athenienſib⁹: ſȝ accepeꝛũt.

Argir. ¶ Et cum voluptate qdem audit ea que ꝯtulit: ſine aũt voluptate ea que ipſe accepit. Quapropť ꝛ Thetis nõ enarrat bñficia Joui. Nec Athenieſibus lacedemonij que ꝯtulerunt in illos. ſed que ſuſceperũt ab illis.

S. Tho.

¶ Et dicit q̃ magnanim⁹ delectabiľr audit bñficia q̃ ipſe ꝯtulit. Nõ aũt delectabiľr audit bñficia q̃ recepit. Delectari ſiqdẽ põt in amore ei⁹ cui bñficia ꝯtulit. Sed de h̃ q̃ ipſe bñficia recepit non delectat̃. Et circa h̃ ponit duo exẽpla.

Exẽplum ex Homero. Quoꝝ p̃m̃ ſumit̃ ex dc̃is Homeri q̃ itroducit thetim: quã dicebãt eẽ deã aquaꝝ: accedẽtẽ ad iouẽ: quẽ dicebãt eẽ regẽ oĩum deoꝝ. Et q̃ thetis nõ dixit ioui bñficia q̃ ipſa ioui ꝯtulerat. q. h̃ nõ eẽt ei acceptũ: ſȝ poti⁹ bñficia q̃ ipſa a ioue

Exẽplum aliud. accepat. Q̃d iupiter libẽti⁹ audiebat. Aliud aũt exẽplũ ſumit ex hiſtoria grecoꝝ in q̃ narrat̃ q̃ qñ ciues lacones athenieſiũ auxiliũ iplo: ãtes nõ dixerũt eis bñficia que fecerũt: ſȝ que receperãt. ¶ Quintã ꝓꝓ̃etatem ponit ibi.

¶ Magnanimi autem ꝛ nullo indigere vel vix: miniſtrare autem prompte.

Le. are. ¶ Eſt etiam magnanimi neminẽ precari aut certe vix. Obſequi ṽo prompte.

Argir. ¶ Eſt etiam magnanimi nemĩnis aut vix indigere: ſubminiſtrare autem prompte.

S. Tho.

¶ Et dic̃ q̃ ad magnanimũ ꝑtinet q̃ exhibeat ſe tanq̃ nullo idigẽtẽ vł nõ de facili: inq̃tũ. ſ. nõ petit aliq̃d neq̧ accipit: ſȝ q̃ ſit prõpt⁹ ad h̃ q̃ aliq̃s bñficiũ miſtret. ¶ Deide cũ di.

¶ Et ad eos qdẽ q̃ i dignitate ꝛ bonis fortunis magnũ eẽ. Ad medios aũt moderatim.

Le. are. ¶ Et erga hoĩes in dignitate aut diuitijs conſtitutos magnum ſe gerere: erga mediocres ṽo conuenientem.

Argir. ¶ Et ad eos qdẽ hoĩes q̃ in dignitate ſunt ꝯſtituti ꝓſperitatibuſq̧ vtunt̃ fortune magnũ eẽ: ad medicos ãt mediocrẽ.

S. Tho.

Q̃ magnanimus ad potẽtes magnus ſe exhibet ad mediocres do modeſte. ¶ Ponit ꝓꝓ̃etatẽ magnanimi ꝑ cõparationẽ ad honores. Et circa h̃ tria fac̃. Primo ponit ꝓꝓ̃etatẽ. Et dicit q̃ ad magnanimũ ꝑtinet vt ſe magnũ ꝛ honorabilẽ exhibeat ad illos qui ſunt in dignitate ꝛ excellentia bonoꝝ fortune. Sȝ ad mediocres moderationem quãdam exhibet non vtendo magnitudine ſua ad eos. ¶ Secundo ibi.

¶ Hos qdẽ.n. ſupexcellere difficile ꝛ venerabile. Hos aũt facile. Et in illis qdẽ venerari nõ inuirile. In humilibus aũt oneroſuȝ.

Le. are. ¶ Nam illis qdem excellere arduum eſt ac glorioſũ. His ṽo facile. Et inter illos ſe amplũ agere non ingeneroſum eſt: inter humiles ṽo graue.

Argir. ¶ Illos enim ſuperare difficile eſt ꝛ glorioſum: hos autem facile. Et inter illos quidem gloriari non eſt ingeneroſuȝ: inter humiles autem eſt importunum.

S. Tho.

Rõ huius. ¶ Inducit duas rõnes eius q̃d dixerat. Quaꝝ p̃ eſt. q̃ q̃ deſt̃ ſunt ad id q̃d eſt difficile ꝛ honorabile. Q. ãt aliq̃s excellat i bono magnos viros ẽ difficile ꝛ venerabile. Sȝ q̃

Rõ ſc̃da. aliq̃s excellat mediocres viros facile ẽ. 2ª rõ ẽ. nã q̃ aliq̃s inter magnos viros exhibeat ſe venerãdũ ꝑtinet ad q̃ndã ꝯuirilitatẽ. Sȝ q̃ aliq̃s velit magnã reuerẽtiã ſibi exhiberi ab ĩfimis ꝑſonis: eſt eoꝝ q ſũt aliis oneroſi. ¶ Tertio ibi.

¶ Quẽadmodum ad imbecilles fortẽ eſſe ꝛ ad honorabilia nõ ire: vel vbi ꝑcellũt alij.

Le. are. ¶ Quaſi inter imbecillos exerceat vires: nec ad ꝑclara contendat: aut vbi ceteri excellunt.

Argir. ¶ Quẽadmo͂ⁿ virib⁹ ꝯ ĩbecillos ꝯtẽdẽ. Eſt ẽt magnanimi nõ ĩdũcere q̃ afficiũt honorẽ: ꝛ vbi alij p̃las occupet plus.

S. Tho.

Exẽplum ad idem. ¶ Ponit exẽpluȝ. Et dicit: q̃ ſimili mõ hoc q̃d dc̃m eſt: eſt vitioſum: ſicut q̃ aliq̃s exhibeat ſe fortẽ ꝯtra imbecilles: ꝛ q̃ non aggrediat̃ difficilia: que ſunt honorabilium: ꝛ in q̈bus alij precellunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et ocioſum eſſe ꝛ pigrũ. ſȝ vel vbi honor magn⁹ vel opus. ꝛ paucaꝝ qdem opationũ magnorum autem nominabilium.

Le. are. ¶ Sȝ ocioſus ſit ꝛ piger. At vbi honor magn⁹ vel res agẽda incũbat. Et pauca quidem aggredit̃: ſed magna certe atq̧ preclara.

Argir. ¶ Et ocioſum eẽ ac tardũ: niſi vbi magn⁹ ẽ honos vł op⁹: ꝛ paucas q̃dẽ agẽdas res aggredi: magnas aũt ꝛ ꝑclaras.

S. Tho.

¶ Ponit ꝓꝓ̃etates magnanimi ſm act⁹ hũanos. Et p̃ q̃ñtũ ad ſeipſm. Sc̃do p reſpectum ad alios. ibi. (Nec tum ꝛc̃.)

Q̃ magnanim⁹ ẽ opatiuus paucoꝝ ſȝ magnoꝝ. ¶ Dicit ḡ p̃ q̃ ad magnanimũ ꝑtinet q̃ ſit ocioſus: et eo ſcȝ q̃ nõ multis negocijs ſe ingerit. ꝛ q̃ ſit tardus. i. nõ de facili ſe igerat negocijs. Sȝ ſolũ illis actib⁹ inſiſtit que ꝑtinẽt ad aliquẽ magnũ honorẽ: vel ad aliq̃d magnũ opus faciẽdũ. Et ſic magnanim⁹ eſt opatiuus paucoꝝ. Sȝ opatur magna: ꝛ q̃ ſũt digna noĩe magno. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Neceſſariũ aũt ꝛ manifeſtũ oditorẽ eſſe. ꝛ manifeſtũ amatorẽ. Latere enim timidi.

Le. are. ¶ Neceſſe eſt etiam: vt palã oderit: palãq̧ amet. Nam occultare timidi eſt.

Argir. ¶ Neceſſe eſt etiam palam ipſum tam odiſſe q̃ȝ etiam amare: quippe cum metuentis ſit occultare.

S. Tho.

¶ Ponit ꝓꝓ̃etates magnanimi circa act⁹ hũanos: q̃ ſũt per cõpationẽ ad aliũ. Et p̃ q̃ñtũ ad ṽitatẽ. Sc̃do q̃ñtũ ad delectationẽ. Hec.n. ꝑcipue reqrunt̃ i ꝯuictu ad alios. vt infra

Lec. ij. dicet̃. 2ᵐ. ibi. (Et aliũ nõ poſſe viuẽ.) ¶ Circa p̃m̃ põit 4ᵒʳ ꝓꝓ̃etates. Quaꝝ p̃ reſpicit iteriorẽ affectũ. Et dic̃ q̃ ne-

Q̃ magnanimus manifeſte amat ꝛ manifeſte odit. ceſſariũ ẽ q̃ magnanim⁹ manifeſt⁹ ſit ai̇c⁹: ꝛ mãifeſt⁹ inimic⁹. Q2 q̃ aliq̃s latẽter amet vł odiat ꝓuẽit ex aliq̃ timore. Timor ãt magnanimo repugnat. ¶ 2ᵐ ꝓꝓ̃etatẽ põit ibi

Le. are. ¶ Et curare veritatẽ magis q̃ȝ opinionem.

¶ Et veritatem magis q̃ȝ opinionem curabit.

Argir. ¶ Et magis ipſi cure veritatem: q̃ȝ opinionem eſſe.

S. Tho.

Q̃ magnanimus magis curat de ṽitate q̃ȝ d opinione hominum. ¶ Et dic̃ q̃ ad magnanimũ ꝑtinet q̃ magi curet de ṽitate q̃ȝ de opĩone hoĩuȝ. Nõ.n. ꝑꝑ hũanã opinionẽ recedit ab eo q̃d facẽ dȝ ſm virtutẽ. ¶ Tertiã ꝓꝓ̃etatẽ ponit ibi.

¶ Et dicere ꝛ opari manifeſte. Liber.n. ꝑpalator: q2 ꝯtẽptiuus eſt. Contẽptiuus autem

propter qđ ⁊ libere propalatiuus: ⁊ libere: propalatiuus.n. ꝓpter qđ contemptiuus.

Le. are. ℭ Et loquetur ⁊ aget palam. Contéptor enim eſt. ideo audax. audax ꝙ̃o ideo contēnens.

Argir. ℭ Et apte loq ac agē. Eſt.n. hoc ꝯtéptorie. Quapropt vti tur libertate. Eſt.n. ⁊ libertate vtētis. Jccirco ꝯtéptor eſt.

S.Tho.

ℭ Et dicit ꝙ ad magnanimū ꝑtinet ꝙ manifeſte loqtur ⁊ opetur: eo ꝙ ipſe eſt ꝯtéptiuus alioꝝ. Et ide eſt ꝙ ipſe ꝓpalat ſua dicta ⁊ facta. Q: eniꝫ aliqs occultet ea que facit vel dicit: ꝓuenit ex ħ qđ timet alios. Nullus aūt timet eos quos ꝯtēnit. Unī iſta duo adinuicē ꝯuertunť: vt. ſ. aliqs ſit libere ꝓpalatiuus ⁊ contéptiuus. Non aūt dr̄ magnanimus eſſe contéptiuus eo ꝙ deſpiciat aliquos: q̄ſi priuans eos debita reuerētia. ſed q: non appreciatur eos vltra q̄ꝫ debeat. ℭ Quartam proprietatem ponit ibi.

Quō magnanimus ēt contéptiuus.

ℭ Et veridicus. Uerūtamen quecūqꝫ non propter ironiam. Jronia autē ad multos.

Le. are. ℭ Ac verax eſt. niſi forte ꝑ ironiā. ſꝫ ironia ad multitudinē.

Argir. ℭ Et etiam verax: niſi diſſimulatione vtatur qua quidem ad multitudinem vtitur.

S.Tho.

ℭ Et dicit ꝙ magnanimus in verbis ſuis nō falſum: ſꝫ verum dicit. niſi forte aliqua ironice loquať ex ludo. Utitur aūt ironia in ſocietate multoꝝ. ℭ Deinde cum dicit.

Ꝙ magnanim⁹ ē verax. licꝫ q̄ñꝫ ironia vtatur.

ℭ Et ad aliū nō poſſe viuere: ſꝫ vł ad amicū. Seruile.n. ꝓpter qđ ⁊ oēs bláditores obſequioſi ſeruiles ⁊ humiles bláditores.

Le. are. ℭ Et ad aliū nō poſſe viuere niſi ad amicum: ſeruile nāqꝫ. Jtaqꝫ oēs adulatores ſeruiles: ⁊ oēs humiles adulatores.

Argir. ℭ Et nō poſſe ad aliū viuē: niſi ad ſolū amicū. Eſt.n. ſeruile. Quapropter ⁊ oēs adulatores. ſeruiles ſunt ⁊ omnes humiles adulatores.

S.Tho.

ℭ Ponit ꝓprietatē magnanimi circa delectationē que eſt in ꝯuictu. Et dicit ꝙ ad magnanimū ꝑtinet: vt nō ſit prōptus ad ꝯuiuendū cum aliꝭs niſi cū amicis. Q: eniꝫ aliqs ingerat ſe familiaritatib⁹ oīum eſt ſeruilis animi. Unde ⁊ oēs blanditores qui volūt oībus indifferēter placere ſunt obſequioſi. i. ad ſeruiēdum parati. Et ecōuerſo. oēs humiles: q. ſ. ſūt abiecti animi ſunt blādītores. ℭ Deīde cū dic̄.

Seruile ē ei ingerē ſe familiaritatib⁹ oīuꝫ.

ℭ Neqꝫ admiratiu⁹. Nihil.n. magnū ipſi ē.

Le. are. ℭ Neqꝫ ꝙ̃o admirator erit: q: nihil ſibi videť magnum.

Argir. ℭ Nec ē ꝓcliuis ad admirādū. Nihil.n. apd̄ ipſū ē magnū.

S.Tho.

ℭ Ponit ꝓꝓetates magnanimi que accipiunť ſm̄ diſpōnē ipſi⁹. Et ꝓ ponit q̄ſdaꝫ que ꝯſiſtūt in corde. Scđo quaſdā que ꝯſiſtūt in locutiōe. ibi. (Neqꝫ humaniloqui ⁊c̄.) Tertio ponit illas que ꝯſiſtūt in exteriori ꝯuerſatione. ibi. (Et potēs poſſediſſe ⁊c̄.) ℭ Circa p̄mū ponit duas ꝓꝓetates. Quaꝝ p̄⁹ eſt: ꝙ magnanim⁹ nō eſt prōptus ad admirandum. Quia admiratio eſt de reb⁹ magnis. Sꝫ magnanimo nō eſt aliqđ magnum coꝝ que exterius occurrere poſſunt. Quia tota ſua vita verſatur circa īteriora bona que ſunt vere magna. ℭ Scđam ꝓꝓietatem ponit ibi.

Magnanim⁹ nō ē prōpt⁹ ad admirādū.

ℭ Neqꝫ memor mali. Nō.n. magnanimi recordari mala aliq̄lr̄: ſꝫ magis deſpicere.

Le. are. ℭ Neqꝫ odiꝭ tenax. non enim magnanimi eſt refricare aio preſertim mala: ſed magis parui pendere.

Argir. ℭ Nec eſt ſibi mali memor illati. Non eſt eniꝫ magnanimi meminiſſe: preſertim mala: ſed potius deſpicere.

S.Tho.

Magni. ℭ Dicit ꝙ magnanimus nō multū recordať maloꝝ q̄ paſſus eſt. Et ad hoc īducit duas rōnes. Quaꝝ vna eſt: quia nō ꝯuenit magnanimo multa recordari. ſic̄ neqꝫ admirari. Eoꝝ.n. ſolem⁹ recordari q̄ tanq̄ꝫ magna admiramur. Alia rō eſt: q: ad magnanimū ſpālr̄ ꝑtinet obliuiſci maloꝝ que paſſus eſt: iniꝗꝛiā. ſ. ea deſpicit vtpote a qb⁹ minorari nō potuit. Unī de Julio Ceſare Tullius dicit: ꝙ nullius obliuiſci ſolit⁹ erat niſi iniuriaꝝ. ℭ Deinde cū dicit.

Magnanim⁹ obliuiſcať iniuriarum.

Exēplū ex Julio ceſare.

ℭ Neqꝫ humaniloquus. Neqꝫ.n. de ſeipſo loqtur: neqꝫ de alio. Neqꝫ.n. vt laudeť cura eſt ipſi. Neqꝫ vt aliꝭ vituperenť. Neqꝫ rurſus laudatiuus eſt. Propter qđ neqꝫ maliloquus: neqꝫ de inimicis niſi ꝓpter iniuriā.

ℭ Neqꝫ de hoīb⁹ multum loquiť. nam nec de ſe dicet neqꝫ de aliꝭs. Nō enim ſibi cure eſt vt ipſe laudetur: nec vt aliꝭ vituperenť. Nec rurſus laudator eſt: quapropter nec maledicus. Nec de inimicis niſi cum inuehitur. Le. are.

ℭ Nec de hominib⁹ loqtur. Etenim neqꝫ de ſeipſo neqꝫ de alio dicet. Nec enim vt laudeť ipſe nec vt aliꝭ reprehēdantur eſt ipſi cure. Nec rurſus eſt laudator. Jccirco nec maledicus: ne in inimicos qdem niſi ob contumeliam. Argir.

S.Tho.

ℭ Ponit duas ꝓprietates magnanimi circa locutionem eius. Quaꝝ p̄ma eſt: ꝙ nō multum loquiť de hoībus: q: particulares res hoīum nō multum appreciať. Sed tota ei⁹ intētio eſt circa bona cōmunia ⁊ diuina. Unde nec de ſeipſo multū loquiť: neqꝫ de aliꝭs. Nō enim eſt ſibi cure ꝙ ipſe laudeť. neqꝫ ꝙ aliꝭ vitupereť. Unde neqꝫ ipſe multū laudat alios: neqꝫ male loquitur de aliꝭs: nec etiam de inimicis niſi propter iniuriam ſibi ab eis illatam repellendā. ℭ Tertiam proprietatem ponit ibi.

Magnanim⁹ nō ē ꝓclius ad loquēdum de hoīb⁹.

ℭ Et de neccꝭis vel paruis plāctiuus ⁊ deꝓcatiuus. Studētis.n. ſic hēri circa hoc.

ℭ Et de neceꝭs aut minutis minime querulus: aut precator. Nam ita ſe habere eius eſt qui iſta curet. Le. are.

ℭ De neceꝭs pterea rebus vł paruis minime eſt q̄rulus: nec ad precādū ꝓcliuis. Eſt.n. ſtudētis circa hec ita ſeſe hr̄e. Argir.

S.Tho.

ℭ Et dicit ꝙ de neceſſariꝭs ad vitam humanā: vel quibuſcunqꝫ aliꝭs rebus. neqꝫ eſt plangitiuus. ſ. cōquerendo vel murmurando ſi ei deſint. neqꝫ deꝓcatiuus vt ei exhibeantur. Hoc eniꝫ pertinet ad illum qui ſtudet circa neceſſaria vite. q. circa aliqua magna. que ſunt contraria magnanimitati. ℭ Deinde cum dicit.

Magnanim⁹ nō ē querendus nec deꝓcatiuus ꝓ neceſſariꝭs vite.

ℭ Et potēs poſſediſſe magis bōa īfructuoſa fructuoſis ⁊ vtilib⁹. Sufficiēter.n. magis.

ℭ Magiſqꝫ volet res p̄clares ⁊ īfructuoſas: q̄ꝫ fructuoſas ⁊ vtiles. Nam id magis per ſe ſufficientis. Le. are.

ℭ Eſt etiam talis vt res magis pulchras ſineqꝫ fructu q̄ꝫ fructuoſas vtileſqꝫ poſſideat. Eſt eñ magis ſufficientis. Argir.

S.Tho.

ℭ Ponit proprietates per comparationeꝫ ad exteriora. Et primo quantuꝫ ad exteriores poſſeſſiones. Et dicit ꝙ magnanimus eſt promptus magis ad poſſidendum quedaꝫ bona. ſ. honorabilia: ⁊ infructuoſa: id eſt que non ſunt lucroſa: q̄ꝫ aliqua que ſūt lucroſa ⁊ vtilia. Quia magis pertinent ad hominē ſibi ſufficientem: ꝙ non indigeat aliun de lucrari. ℭ Secundo ibi.

Que magis curet poſſidere magnanimus.

ℭ Sed ⁊ mot⁹ grauis magnanimi videť eē ⁊ vox grauis: ⁊ locutio ſtabilis. Nō.n. feſtinus q circa pauca ſtudet. Neqꝫ ꝯtētioſus: q nihil magnū exiſtimat. Acumē aūt vocis ⁊ velocitas ꝑꝑ hec. Talꝭ qdē igť magnanim⁹.

Le. are. ¶ Motus ꝟo eius tardus eſſe videt̄. vox grauis: ⁊ locutio firma. Nõ.n. pperat qui paucis itẽdit: neqꝫ vehemẽs eſt qui nihil magni putat. Uolubilitas aũt lingue ac ppera tio illoꝝ de cauſa fit. Talis qdem magnanimus eſt.

Argir. ¶ Inſup ipſius magnanimi motus tardus eẽ debet: ⁊ vox grauis ⁊ locutio tarda. Non.n. pperat is qui circa pauca ſtudet. nec eſt vehemens qui nihil exiſtimat magni. Acu men autem vocis ⁊ celeritas propter hec ipſa fieri ſolent. Talis eſt igitur ipſe magnanimus.

S. Tho.

Qualis magnitudo vox ſermo et locutio. De motu feſtino. ¶ Ponit ꝓprietatẽ magnanimi q̃tum ad mot⁹ corporales. Et dicit ꝙ mot⁹ magnanimi videt̄ eẽ grauis: ⁊ vox videt̄ eẽ grauis: ⁊ locutio eius eẽ ſtabilis ⁊ tarda. Et hoꝝ rõnes aſſignãs: dicit ꝙ nõ põt mot⁹ magnanimi eẽ feſtinus: cuꝫ ipſe ad pauca opanda itẽdat. Silr̃ ẽt magnanimus nõ eſt ↄtẽtioſus: qꝛ nihil exterioꝝ magni exiſtimat. Nullus aũt ↄtendit niſi pro aliquo magno. Acuitas aũt vocis ⁊ velocitas locutionis accidit ꝓpter ↄtẽtionem. Pꝫ ğ ꝙ ipſa affectio magnanimi regrit grauitatẽ vocis: ⁊ tarditatem

Nota. locutionis ⁊ mot⁹. Et dicit pħs in p̃dicamẽtis. ꝙ ſi aliqs nãlr̃ inclinat̄ ad aliquã paſſionẽ: puta ad verecundiã. opꝫ eum nãlr̃ hr̃e talem colorẽ qui cõpetat verecũdie. Unde ſi aliqs hẽt nãlem aptitudinẽ ad magnanimitatẽ. ↄñs eſt etiam ꝙ nãlem habeat diſpoſitionem ad huiuſmodi ac cidentia. Ultimo ꝟo concludit epilogando ꝙ magnani mus talis eſt: qualis dictus eſt.

Lectio. xi.

Deficiens aũt puſillanimus ſuper abũdans aũt chaymus. Nõ mali qdẽ igitur videtur eẽ iſti. Nõ eniꝫ malefactores ſunt. peccãtes autẽ:

Le. are. ¶ Qui ꝟo deficit puſillanimus. Qui excedit tumens dr̃ ⁊ inflatus opinione ſui. Nec ſane hi mali videntur eſſe: cum nemini male faciant: ſed certe aberrat.

Argir. ¶ Is ãt q deficit puſillanim⁹ eſt. Qui ꝟo exupat ſet⁹. Nec igit̄ hi mali hoies ſũt: qppe cũ mala nõ faciãt: ſꝫ aberrant.

S. Tho.

De vitijs magnanimitati oppoſitis. ¶ Poſtq̃ pħs determinauit de magnanimitate. hic deter minat de vitijs oppoſitis. Et circa h̃ duo facit. Pͥo deter minat illud qđ eſt cõe vtriqꝫ vitio. Scđo determinat de vtroqꝫ ſm ſe. ibi. (Puſillanimus qdẽ.n. ⁊c̃.) Tertio cõpa rat vnũ alteri. ibi. (Opponit̄ autem magnanimitati ⁊c̃.) ¶ Dicit ğ p̃ ꝙ ille q deficit a medio magnanimitatis vo cat̄ puſillanim⁹. Ille aũt qui ſupabũdat vocat̄ chaym⁹. i. fumoſus: qđ nos dicim⁹ inflatũ vel p̄ſũptuoſuꝫ. Nõ autẽ dicunt̄ eẽ mali q̃tuꝫ ad h̃ ꝙ ſint malefactores. Nõ.n. ali cui nocumẽtũ inferũt: nec faciũt aliqd turpe. Sꝫ tñ peccãt in hoc ꝙ recedunt a medio rõnis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Puſillanimus.n. quideꝫ dignus exiſtẽs bonis: ſeipſum priuat quibus dignus eſt.

Le. are. ¶ Nam puſillanimus quidem cum bona mereatur: ſeipm priuat ijs quibus dignus eſt.

Argir. ¶ Puſillanimus enim meretur quidem bona. His tamen ſeipſe priuat quibus eſt dignus.

S. Tho.

¶ Determinat de vtroqꝫ vitio. Et p̃ de eo qđ eſt ſꝫ defectũ. 2° de eo qđ eſt ſm exceſſum. ibi. (Chaymi aũt ⁊c̃.) ¶ Cir ca p̃m tria facit. Pͥmo ꝓponit ꝓpͥũ actuꝫ puſillanimi.

De actu pro puſillanimi. Et dicit. ꝙ puſillanim⁹ cũ ſit dignus bonis p̄uat ſeipm il lis qbus dignus eſt. dum. ſ. non conatur ad operãdum vel conſequẽdum ea que ſibi cõpeterent. ¶ Secundo ibi.

¶ Et videt̄ malũ hr̃e aliqđ ex nõ dignificare ſeipm bonis. Sꝫ ⁊ ignorare ſeipm. Appete ret.n. vtiqꝫ qb⁹ dignus erat bona exiſtẽa. Sꝫ nõ tñ iſipiẽtes tales vĩr eẽ. ſꝫ magis pigri.

¶ Ac videt̄ malũ qddã hr̃e qꝛ ſe dignũ bonis nõ putat: ⁊ ſe ipm ignorare. Nã cupet certe illa qb⁹ dignus eſt. cum ſint bona. Non tñ dementes iſti vident̄: ſed magis moroſi. Le. are.

¶ Atqꝫ malũ qđdã hꝫ: qꝛ bonis ſe dignũ nõ cẽſet. Et ſeipſe ignorat. Appeteret.n. ea qb⁹ eſt dign⁹: cũ ſint bona. Nõ tñ ſtolidi tales hoies: ſed pigri potius ⁊ ſunt ⁊ dicuntur. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit cãm puſillanimitatis. In qua qdem cauſa tria ↄſiderãda ſunt per ordineꝫ. Q. enim aliqs ſe priuet bonis quib⁹ dignus eſt. Pͥmo qdẽ ↄtingit ex hoc ꝙ nõ reputat ſe dignum talib⁹ bonis: cum tñ ſit dignus: hoc aũt 2m ↄtin git ex hoc ꝙ ignorat ſuam ↄditionem. Cum enim ꝓpͥuꝫ bonum ſit cuilibet appetibile: ſi ſeipſum cognoſceret puſil lanimus: appeteret ea qbus dignus eſt: cum ſint quedam bona ⁊ appetibilia. Hꝫ autem ignorãtia non ↄtingit ex in ſipientia: qꝛ inſipientes non ſunt digni magnis: ſed magis contingit ex quadam pigritia: per quam contingit ꝙ nõ ſunt magnis ſe ingerere ſm ſuam dignitatem. Et hoc eſt tertium ex quo alia duo oriuntur. ¶ Tertio ibi. Ca. puſillanimitatis. Primus. Inſipientes nõ ſunt digni. Magis

¶ Talis aũt opinio videt̄ ⁊ deteriores face re. Singuli.n. appetũt que ſꝫ dignitatẽ. Di ſcedũt ãt ab opõnib⁹ bonis ⁊ ab ĩuẽtionib⁹: vt idigni exñtes. Silr̃ ãt ⁊ ab exteriorib⁹ bõis

Le. are. ¶ Huiuſmodi autem opinio deteriores facit. Singuli eniꝫ appetunt ſm dignitatem. abſtinet ꝟo a preclaris reb⁹ exer citijſqꝫ quaſi indigni ſint. eodemqꝫ modo.

Argir. ¶ Talis aũt opinatio deteriores ipos efficit. Singuli nãqꝫ appetũt ea qb⁹ ſunt digni. Dimouẽt ſeſe ⁊ a p̄clariſ actib⁹ ⁊ officijs quaſi ſint idigni. ⁊ a bonis externis ſimili modo.

S. Tho.

¶ Ponit effectũ puſillanimitatis. Et dicit ꝙ talis opinio p quã alicui videt̄ ꝙ homo nõ ſit dignus bonis qbus eſt di gnus. videt̄ hoies facere deteriores. Singuli eñi hoies ap petunt illa que ↄueniũt eis ſm ꝓpͥam dignitatẽ. Et ideo quãdo neſciunt ſuam dignitateꝫ: duplex detrimẽtum pa tiuntur ſue bonitatis. Pͥmo qdem: qꝛ recedunt ab ipſis opationibus virtutũ. ⁊ adinuentionibus ſpeculabiliũ ve ritatum quaſi indigni ⁊ inſufficiẽtes ad talia exiſtẽtes: ex hoc aũt ꝙ magna bona p̄termittunt efficiunt̄ peiores: qꝛ magnoꝝ bonoꝝ exercitatio facit hoies meliores. Secun do: qꝛ per p̄dictam opinionẽ recedit ab aliquibus exterio ribus bonis qbus ſunt digni: que inſtrumẽtaliter ad ope rationes virtutum deſeruiunt. ¶ Deinde cum dicit. De effectu puſillanimitatis. De duplici detrimẽto qđ incurrit hõ ex ignorantia ꝓpͥe dignitatis.

¶ Chaymi aũt iſipiẽtes ⁊ ſeipſoſ ignorãteſ. Et hoc manifeſte. Ut.n. digni exiſtẽtes ad honorabiliora conant̄. Deide redarguũt̄.

¶ Tumentes ꝟo atqꝫ inflati dementes ſunt: ⁊ ignorantes ſui: ac id quidem vehementer. Tanq̃ enim digni ſint ho norabilia inuadunt: mox redarguuntur. Le. are.

¶ At lenti ſtolidi ſunt. Et ſeipſos ignorant ⁊ etiam clare. Nam quaſi ſint digni res eas aggrediuntur que honoran tur deinde redarguuntur. Argir.

S. Tho.

¶ Determinat de vitio qđ eſt p exceſſum. Et circa h̃ duo fa cit. Pͥmo.n. ꝓponit cãm hui⁹ vitij. Et dicit ꝙ chaymi. i. p̄ſumptuoſi ⁊ ſunt inſipiẽtes ⁊ ignorãt ſuã ↄditionẽ: non qdem ꝓpter pigritiam: ſicut puſillanimes. ſed ꝓpter inſi pientiam. Et h̃ apparet manifeſte: qꝛ conant̄ ad agẽdum vel ↄñdum aliqua honorabilia: ad que eoꝝ dignitas nõ ſe extẽdit: vt quãdo in eoꝝ opatione vel cõſecutione defi ciunt manifeſte redarguẽdi apparent. ¶ Secundo ibi. De cã p̄ſũptionis q̃ ẽ ignorantia ↄditionis ꝓpͥe p inſipientiam.

¶ Et veſte ornant̄ ⁊ figura ⁊ talib⁹. Et volūt bonas fortunas manifeſtas eē ipſoꝝ. Et dicunt de ſeipſis: vt per hec honorandi.

Le. are. ¶ Veſtituq; ſe ornant ⁊ geſtu ⁊ hꝫ. fortunaſq; ſuas iactāt: atq; palam eſſe volunt: vt per illas honorentur.

Argūr. ¶ Veſtituq; ſe ⁊ geſtu ⁊ talib⁹ ornant. ⁊ ꝓſperitates ſuas manifeſta eē volūt. De ipſis eē dicūt vt ob ipſas afficiāt̄ honor̄

S. Tho.

De veſtitu figura ⁊ verbis. ¶ Ponit actū hui⁹ vitij qḋ ꝯſiſtit in q̄daꝫ exteriori magnificatione. in ſig̃num. ſ. magnificāt ſeipſos. Primo q̄dē q̄buſdam exteriorib⁹ ſignis. dum. ſ. ornatis vtunt̄ veſtib⁹: ⁊ etiā figura ornant̄ pompoſe incedētes: ⁊ alia hꝫ faciūt ad manifeſtādum excellētiam ſuam in exteriorib⁹ bonis fortune. Secūdo: q: hꝫ verbis manifeſtant: quaſi per hoc volentes aſſequi honorem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Opponit̄ autē magnanimitati puſillanimitas magis q̄ chaymotes. Et ſic magis ⁊ deteri⁹ eſt. Magnanimitas q̄dē igr̄ circa honorem eſt magnū: quēadmodū dictum eſt.

Le. are. ¶ Opponit̄ vo magnanimitati puſillanimitas magis q̄ ſtatia. Nā frequentior eſt atq; deterior. Magnanimitas igit̄ vt dictum eſt circa honores verſatur magnos.

Argūr. ¶ Magnitudini autē animi puſillanimitas opponit̄ magis q̄ elatio. Fit. n. magis. Et peior eſt. Magnitudo igitur animi circa honorem vt diximus verſatur.

S. Tho.

Q: puſillanimitas magis opponit̄ vtuti q̄ ꝓſumptio. Rō ſume. ¶ Cōparat ꝓdicta vitia adinuicē. Et dicit q: puſillanimitas magis oppōit̄ magnanimitati q̄ chaymotes. i. ꝓſumptio. Et hꝫ aſſignat duas rōnes. Quaꝝ p⁹ eſt: q: ſicut in 2° habitū eſt. vitiū qḋ magis accidit ꝓpter maiorē inclinationē nāe humane in ipſm magis opponit̄ vtuti: que eſt ad hoc ꝑ̄cipue vt reprimant̄ humane iclinationes ad malū. Manifeſtū eſt aūt q: magis accidit aliquos eē puſillanimos. q̄ ni. ſ. omittūt facere bona que poſſent: q̄ q: ſe extendāt ad faciēdum bona que nō poſſunt. Vn̄ puſillanimitas magis opponit̄ vtuti. Alia rō eſt: q: puſillanimitas deterior eſt: vtpote faciēs hoīes deteriores: vt. ſ. hītū eſt. Qḋ autē eſt pei⁹ magis vtuti opponit̄. Et ſic pꝫ puſillanimitatē magis oppōi vtuti. Vltīo ſe ꝯcludit epilogādo q: magnanimitas eſt circa magnū honorē vt dcm̄ eſt. Lcō. xij.

Videtur aūt ⁊ circa hunc eſſe virt⁹ quedam quēadmoduꝫ in primis dictū eſt: que videbit̄ vtiq; ſimilr̄ habere ad magnanimitatē quēadmodum ⁊ liberalitas ad magnificētiā. Ambe enim q̄dem iſte a magno diſtant. Circa moderata aūt ⁊ parua diſponūt nos: vt oꝫ:

Le. are. ¶ Videtur ⁊ alia quedā vtus circa honores exiſtē: vt antedixim⁹ q̄ ad magnanimitatē ꝓxime accedit quēadmodū liberalitas ad magnificētiā. Ambe. n. iſte a magnitudine abſunt: ⁊ circa mediocria parua atq; nos diſponunt vt oꝫ.

Argūr. ¶ Eſt ēt circa honores vt antea diximus ⁊ alia quedā virtus: que q̄dem perinde ſeſe habet ad animi magnitudinē atq; ſeſe habet ad magnificētiam liberalitas. De nāq; virtutes ambe a magnitudine q̄dem diſcedunt. circa vo mediocria parua atq; nos: vt oportet diſponunt.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs determinauit de magnanimitate que eſt circa honorē magnū. Hic determinat de quadā alia vtute innominata que eſt circa mediocres honores. Et circa hꝫ tria facit. Primo ꝓponit eſſe aliquā talem vtutē. Scdo ꝓbat qḋ dixerat. ibi. (Quēadmoduꝫ aūt in acceptione ⁊c̄.) Et tertio oſtēdit quō ꝯſiderent̄ mediū ⁊ extremū in hac virtute. ibi. (Innominata aūt exiſtēte ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo ꝑ̄ ſicut ꝑdictum eſt in 2° huius quedaꝫ virtus videt̄ eſſe circa hunc. ſ. honorē que ita ſe hꝫ ad magnanimitatē ſicut liberalitas ad magnificētiam. Ambe. n. iſte vtutes. ſ. liberalitas: ⁊ illa de qua nūc agimus diſtant ab illis duab⁹. ſ. magnificētia ⁊ magnanimitate: ſicut a quodaꝫ magno: q: ſ. magnanimitas eſt circa magnos honores: ſed magnificētia circa magnos ſumptus. Sed due vtutes. ſ. liberalitas: ⁊ illa de qua nūc agimus diſponūt nos circa parua ⁊ moderata vel honores vel diuitias. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. 9. — Circa honorē alia q̄dā eſt vt⁹ q̄ ſe habet ad magnanimitatem ſicut liberalitas ad magnificētiā.

¶ Quēadmodum aūt in acceptione ⁊ datione pecuniaꝝ medietas eſt. ⁊ ſuperabūdātia ⁊ defectus. ita ⁊ in honoris appetitu magis q̄ oꝫ ⁊ minus: ⁊ vnde oꝫ: ⁊ vt oportet.

Le. are. ¶ Vt aūt in capiendis dādiſq; pecunijs mediocritas eſt ac exceſſus: ⁊ defectus: ſic ⁊ in honoris cupiditate exceſſus ⁊ defectus ⁊ mediocritas quedam eſt.

Argūr. ¶ Atq; vt in capiendis dādiſq; pecunijs mediocritas eſt ⁊ nimiū atq; paꝝ ſic ⁊ in honoꝝ appetitiōe fit: vt magis q̄ oꝫ ⁊ minus: ⁊ vnde oꝫ ⁊ vt oꝫ appetantur honores.

S. Tho.

Rō q: ē inuenire mediū ⁊ extrema i appetitu mediocriū honorum. ¶ Probat qḋ dixerat. Et ꝑ̄ per rōnē ⁊ ſimili ſumptā. Scdo per cōem vſum loquēdi. ibi. (Philotimū enī ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo q: ſicut in acceptione ⁊ datione pecuniaꝝ paruaꝝ. ſ. mediocriū eſt medietas ⁊ ſupabundātia ⁊ defect⁹: vt. ſ. habitū eſt. ita ēt in appetitu honoris puꝫ vel mediocris ꝯtigit aliquē ſe hr̄e plus q̄ oꝫ. ⁊ min⁹ oꝫ q̄: quātum ad intētionē appetitus. Et ēt ex cauſa. vnde non oꝫ: in q̄tū. ſ. vnus ex plurib⁹ vel maiorib⁹ cupit honorari q̄ oporteat ⁊ alius ex paucior⁹ vel minorib⁹. Cōtingit ēt q: aliquis appetat honorari ſcd̄m q: oꝫ q̄tū ad oīa. Et ſic pꝫ q: circa puos vl moderatos honores eſt accipe mediū vtuoſuꝫ: ⁊ extrema vitioſa: ſicut ⁊ circa moderatas pecunias. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Philotimū. n. vituperamus: vt magis q̄ oꝫ ⁊ vnde non oꝫ honorem appetētem. Et nō amatorem honoris: vt neq; in bonis eligētem honorari. Eſt aūt qn̄ amatorē honoris laudamus vt virilē ⁊ amatorē boni. Non amatorē aūt honoris ⁊ moderatū ⁊ tēperatū. Quēadmodum in primis diximus:

Le. are. ¶ Vituperamus. n. ambitioſum: q: plus q̄ oꝫ aut vn̄ non oꝫ honorē appetit. Vituperamus ⁊ remiſſum: q: ne bone ſte q̄dem honorari querat. Interdum vo ⁊ ambitioſum quaſi virilem ac glorie cupiduꝫ. ⁊ remiſſum quaſi humanum ⁊ modeſtum laudamus.

Argūr. ¶ Reprehēdimus. n. ambitioſum hoīem: atq; honoris appetitione vacātem. Illum q: plus q̄ oꝫ ⁊ vnde non oꝫ honorē appetit. Hunc q: ne ob res q̄dem honeſtas honoribus affici vult. Interdū aūt illum tanq̄ virilem ⁊ rei cupidum pulchre. Interdum hūc tanq̄ moderatum modeſtumq; laudamus: quēadmodum ⁊ antea diximus.

S. Tho.

¶ Manifeſtat ꝓpoſitū ꝑ cōem vſum loquendi. Et circa hꝫ duo facit. Primo ꝓponit cōem vſuꝫ loquēdi. Scdo ex eo argumētat̄ ad ꝓpoſitū. ibi. (Manifeſtū aūt ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo ꝑ̄ q: q̄nq; vituperamus philotimuꝫ. i. amatorē honoris. q. appetat honorē magis q̄ oꝫ: ⁊ vn̄ non oꝫ. Et ſilr̄ q̄nq; vituperam⁹ euꝫ qui nō eſt amator honoris. q. nō velit bona operari ex q̄b⁹ honorēt̄. Ecōtrario aūt q̄nq; laudam⁹ eū qui eſt amator honoris: q̄ſi exiſtētem virilē. i. magnum aīum hn̄tem: ⁊ q̄ſi amatorē boni. ſ. vtuoſi actus: cui debet̄ honor. Et ſilr̄ q̄nq; laudamus euꝫ qui nō eſt amator honoris. q.

Amator honoris q̄n vitupe.

notis.q. moderātem ꝛ tēperantē ſeipſū:vt nō excedat ſuā ꝓditionē.ſicut dcm̄ eſt in 2°. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifeſtum aūt quoniam multipliciter amatore taliū dicto nō in idipſum ſemper ferimus amatorem honoris. Sed laudantes qdem in magis ꝗ̄ multi. Vituperātes autem in magis ꝗ̄ oportet.

Le. are. ¶ Conſtat aūt qḋ cū plurib⁹ modis cupidū alicu⁹ rei dicamus:nō ad idē ſemꝑ ambitioſū referim⁹: ſ; laudātes qḋ magis ꝗ̄ vulgus:ꝛ vituperantes qḋ magis ꝗ̄ oportet.

Argūr. ¶ Cōſtat āt cū plib⁹ modis qſp'a; alicui⁹ cupidus rei dicaſ nō ad idē nos ſp ambitioſum ipm̄ referre. S; cū laudam⁹ ad pleroſq; q: magis ꝗ̄ pleriq; honores cupit. Cū rephēdim⁹ ad id qḋ op;:q: magis ꝗ̄ op; honores affectat.

S. Tho.

¶ Argumētaſ ex ꝓdicto vſu loquēdi. Et dic̄ ꝙ qñq; laudamus amatorē honoris qñq; vitupam⁹. Manifeſtū eſt aūt ꝙ multipli͛r dī amator honoris. ꝛ iō nō ad idē referimus laudē ꝛ vitupium. Sed laudam⁹ amatorē honoris ꝓut magis ſtudet ad ea que ſunt honoris ꝗ̄ vulgaris multitudo. Vitupam⁹ āt inq̄ſtū magis cupit honores ꝗ̄ oporteat. Et eadē rō eſt de non amatore honoris. vñ ſequiſ ꝙ mediū circa h eſt laudabile.ꝓut.ſ.hono: ꝛ appetit⁹ ꝯtīuiſ ſm ꝙ op;. Extrema aūt ſunt vitupabilia:inq̄tum.ſ.appetiſ plus vel minus ꝗ̄ oportet. ¶ Deinde cum dicit.

Quō laudaſ amator honoris ꝛ qṅo vitupaſ.

¶ Innominata autē exiſtente medietate vt deſerta:videntur dubia eſſe extrema.

Le. are. ¶ Cūq; medium ſit inominatū:extrema de medio vacuo certare adinuicem videntur.

Argūr. ¶ Cum aūtē nomine mediocritas vacet contendere de ipa tanq̄ regione vacua videntur extrema.

S. Tho.

¶ Determinat de medio ꝛ extremo circa hāc ꝟtutē. Et circa h duo fac̄. Pmo oñdit dubietatē:q̄ circa h ꝯtīgit. 2° oñdit qd ex illa dubietate ſequaſ.ibi.(Opponi āt ꝛc̄.) ¶ Circa p͂m tria fac̄. Pmo ꝓponit dubietatē. Et dic̄.ꝙ q: medietas circa appetit⁹ honoris eſt inolata:ꝛ ſic videſ eē q̄ſi deſerta: q: nō deſignaſ aliquo noie.inde eſt ꝙ extrema videnſ eē dubia inq̄ſtū qñq; laudanſ:qñq; vitupanſ. ¶ Scḋo ibi.

Cur extrema huius ꝟtutis dubia ſint.

¶ In qb⁹ aūt ſupabūdantia ꝛ defectus:ꝛ medium. Appetunt aūt honorem ꝛ magis ꝗ̄ oportet ꝛ minus. ꝛ iam ꝛ vt oportet.

Le. are. ¶ In qb⁹ ꝟo eſt exceſſus ꝛ defect⁹ ī eiſdē ꝛ mediū. Affectaſ honor magis ꝗ̄ op;.minus ḡ ꝛ vt op; affectare eſt.

Argūr. ¶ In quibus ꝟo nimiū eſt atq; parum in iis eſt ꝛ mediū. At honores magis ꝗ̄ oportet affectantur ꝛ minus. Ergo fit vt affectentur ꝛ vt oportet.

S. Tho.

¶ Oñdit qual͛r in hac mā ſe h; ꝟitas circa mediū ꝛ extrema. Et dicit ꝙ in qbuſcūq; īueniſ ſupabundātia ꝛ defectus.ibi ēt op; eē mediū. Et ideo cū aliqui appetāt honorem ꝛ magis ꝛ minus ꝗ̄ oporteat.ꝯñs eſt ꝙ ꝛ aliqui appetāt ſm ꝙ op;:qḋ ptinet ad rōnem mediū. ¶ Tertio ibi.

¶ Laudatur igiſ habit⁹ hic medietas exñs circa honorē inominatus. Videtur aūt ad amorē honoris qdem non amor honoris: ad non amorē honoris aūt amor honoris: ad vtraq; autē vtraq; qualiter. videtur aūt hoc eſſe circa alias virtutes.

Le. are. ¶ Laudaſ enim hic habitus qui mediocritas eſt circa honores ſine noie. Videſ aūt ꝛ ad ambitionē remiſſio:ꝛ ad remiſſionem ambitio:ꝛ ad vtrunq; vtraq; quodāmō opponi. Hoc ꝛ in aliis virtutibus eſſe videtur.

Argūr. ¶ Laudaſ igiſ hic habit⁹ quo vt op; affectanſ honores:cū ſit mediocritas circa honorē noie vacās. Atq; ad ambitionē qdē vacuitas appetitiōis honoris:ad vacuitatē aūt appetitiōis honoris ambitio:ad vtrūq; aūt vtrūq; quodam mō eē videſ:qḋ qdē ꝛ in ceteris eē ꝟtutibus conſtat.

S. Tho.

¶ Oñdit rōnē ꝓdicte dubietatis. Q: n. eſt mediū accipe circa honores:habit⁹ medi⁹ laudaſ. Et q: ē inolat⁹ nolaſ noīb⁹ extremoꝝ:inq̄ſtū ꝑ cōparationē ad vnū extremū:videſ hēre ſilitudinē cū altero extremo. Habit⁹.n.medius ꝑ cōparationē ad ſupfluū amorē honoris vĩ eē ꝯtēpt⁹ honoris.ꝑ cōparationē aūt ad ꝯtēptū honoris vĩ eē amor honoris. ꝑ cōparationē ad vtrūq; videſ eē vtrūq; aliq̄l͛r. Et h ēt appet in aliis ꝟtutib⁹. Nā fortis ꝑ cōparationē ad timidū videſ eē audax.ꝑ cōparationē aūt ad audacē videſ timidus. Sic ergo in ꝓpoſito extrema vitupanſ ſm ſe ꝯſiderata. Laudanſ aūt ſm qḋ attribuunſ medio. ¶ Deinde cum dicit.

Quō extrema laudantur et quō vitupantur ī materia ꝓpoſita.

¶ Opponi autem hic extrema videntur ꝓpter non eſſe nominatum medium.

Le. are. ¶ Sed hic ex eo extrema oppoſita videntur:quod mediocritas ipſa ſine nomine eſt.

Argūr. ¶ Extrema āt hic opponūſ:q: medio nullū ē poſitū nomē.

S. Tho.

¶ Oſtēdit ꝙ ex ꝓdicta dubietate ſeqt ꝙ extrema vitia ſolum adinuicē videanſ oppoſita.non aūt ad mediū ꝟtutis propter hoc qḋ eſt inominatum. Lectio.xiii.

Manſuetudo aūt eſt quedā medietas circa iras. Innoiato aūt exñte medio:fere autē ꝛ extremis. Ad mediū māſuetudinē ferimus ad defectū declinātem inominatū exñtē. Supabūdantia aūt iracūdia q̄dā dicetur vtiq;.

Le. are. ¶ Manſuetudo mediocritas eſt circa iram.cūq; medium atq; fere extrema ſint abſq; noie medio qdem manſuetudinem attribuimus:ad defectū:qui item ſine noie eſt:declinantem. Exceſſus ꝟo iracundia dici poteſt.

Argūr. ¶ Māſuetudo eſt qdē mediocritas circa irā. At cū mediū ꝛ extrema fere noie vacēt:ad mediū qdē māſuetudinem ipam adducimus:cū et qḋ eſt paruū ꝛ noie vacat propior ſit ꝗ̄ nimio:quod iracundia quedam dici poteſt.

S. Tho.

De māſuetudine.

¶ Poſtꝗ̄ phs determinauit de ꝟtutib⁹ reſpiciētib⁹ bona exteriora.ſ.diuitias ꝛ honores. hic determinat de māſuetudine que reſpicit exteriora mala ex qb⁹ aliqs ꝓuocaſ ad iram. Et circa h duo facit. Pmo determinat de māſuetudine ꝛ vitiis oppoſitis. Scḋo rñdet tacite qōni.ibi. (Qḋ autē in priorib⁹ dcm̄ eſt.) ¶ Circa pmū duo facit. Pmo oſtēdit qō circa iram īueniſ medium ꝛ extremū. Scḋo de eis determinat.ibi.(Paſſio qdē.n.ꝛc̄.) ¶ Dicit ergo p̄ ꝙ manſuetudo eſt quedā medietas circa iras. In qua tñ mā medium ꝓprie acceptū eſt inominatū fere ēt extrema: q: nō expreſſis nominib⁹ diſtinguunſ. Nomē aūt māſuetudinis aſſumiſ ad ſignādum mediū:cum tñ ex vi nois magis declinet ad defectū ire. Dicif enī aliqs māſuetus ex eo ꝙ nō iraſciſ:quaſi manu aſſuetus ad ſilitudinem beſtiaꝝ: que iracūdiam deponunt manib⁹ hoīum aſſuete. Ipſe ēt defectus inordinatus ire eſt inominatus. Dicif.n.aliqs manſuetus qualitercūq; non iraſcaſ:ſiue bene:ſiue male. Sed ſupabundantia vocaſ iracundia. ¶ Deinde cum dicit.

Unde māſuet⁹ vocaſ.

Unde iracundus.

¶ Paſſio qdē.n.eſt ira. Factiētia aūt multa ꝛ diu.. Qui qdē igitur in qb⁹ op; ꝛ ēt quib⁹

opꝫ iraſcit: adhuc aũt ⁊ vt opꝫ ⁊ qñ ⁊ quanto tp̄e laudatur. Mãſuet⁹ aũt iſte vtiq; erit. Siquidem mãſuetudo laudatur vult manſuetus imperturbatus eſſe: ⁊ nõ duci a paſſione: ſ; ſm ꝙ vtiq; ratio ordinabit: ita ⁊ in his ⁊ in tantum tempus iraſci.

Le. arc. ❡ Affectus ergo ira eſt. Facientia vero multa ac varia ſunt. Qui igit̃ pro qb⁹ opꝫ: ⁊ ꝯtra quos opꝫ iraſcit̃: ⁊ p̃terea vt opꝫ ⁊ quãdo ⁊ quanto tp̄e laudat̃. Manſuetus hic vtiq; erit: ſiqdem mãſuetudo laudat̃. Uult enĩ mãſuetus quietus eſſe: nec a ꝑturbatione deferri: ſed ita vt ratio p̄cipit in his ⁊ ad tantum tempus infenſum eſſe.

Argir. ❡ Etenim affect⁹ qdam eſt ira. Ea vero que ipſam efficiunt multa ſunt ⁊ diuerſa. Is igit̃ pro qb⁹ ⁊ qbus opꝫ ⁊ vt opꝫ: ⁊ cũ opꝫ ⁊ quãto in tp̄e opꝫ iraſcit̃ laudat̃. Eſtq; hic mãſuetus: ſiqdem laudat̃ ipſa mãſuetudo. Manſuetus. n. ac mitis ꝑturbatione vacare: ⁊ nõ ab affectu duci: ſ; pro his ⁊ tãto in tp̄e iraſci ſolet ꝓinde atq; ratio iubet.

S. Tho.

❡ Determinat de manſuetudine ⁊ vitijs oppoſitis. Et p̄ de mãſuetudine. Scd̃o de vitijs oppoſit̃. ❡ Circa p̄m̃ duo facit. Primo oñdit qd ꝯueniat mãſuetudini ſm ꝙ ponit̃ virtus. Scd̃o qd ꝯueniat ei ſm nõis ꝓꝑetatẽ. ibi. (Peccare aũt videt̃ ⁊c̃.) ❡ Dicit ḡ p̄. ꝙ iracũdia ponit̃ vitiũ extremũ: q: īportat ſuperexceſſum ire: que eſt paſſio qdã: que ex multis ⁊ differẽtib⁹ reb⁹ fit. Et ita ſm eoꝝ diuerſitatẽ ꝯtingit in ira accipe mediũ ⁊ extremũ. Ille igit̃ qui iraſcit̃ in qbus reb⁹ opꝫ: ⁊ qb⁹ ꝑſonis opꝫ: ⁊ inſuꝑ medio mõ iraſcẽdi: q: iraſcit̃: ſicut opꝫ: ⁊ qñ opꝫ: ⁊ quãto tp̄e opꝫ. talis hõ laudatur. ſi tñ nomẽ mãſuetudinis in laude accipiat̃. Uidet̃ enim ad h̄ diſponi mãſuetus: vt p̄mo qdem interius iudicium rõnis non turbet̃ ab ira. Scd̃o in exteriori electione non ducat̃ ab ira: ſed ſm ordinationẽ rõnis in his rebus: ⁊ in tanto tempore iraſcat̃. ❡ Deinde cum dicit.

Nõ vitiũ eſt iracundia. De ira. Quis eſt mãſuetus.

❡ Peccare aũt videt̃ magis ad defectũ: nõ eñi punitiu⁹ mãſuet⁹: ſ; magis ꝯdonatiuus.

Le. arc. ❡ Magiſq; in defectu peccare videtur. Non enim vindex eſt manſuetus: ſed magis clemens.

Argir. ❡ Peccare aũt circa defectũ magis videt̃. Nõ eſt. n. vindex ipſe mãſuet⁹: ſ; potius clemẽs ⁊ ad veniã ꝑpẽſior dãdam.

S. Tho.

❡ Oñdit qd ꝑtinet ad mãſuetũ ſm nõis ꝓꝑetatẽ. Et dicit ꝙ ſm h̄ videt̃ magis peccare in h̄ qd accedit ad defectũ. Cũ. n. dr̃ aliqs mãſuet⁹ ſignatur ꝙ nõ ſit punitiuus: ſ; magis remittat ⁊ ꝯdonet penas: qd ꝑtinet ad defectũ ire. Nã ira eſt appetit⁹ vindicte que fit ꝑ penã. ❡ Deinde cum dicit.

Quid ad mãſuetũ ꝑtineat ſm nõis ꝓꝑietatem. Quid eſt ira.

❡ Defect⁹ aũt ſiue in iraſcibilitas quedã eſt ſiue qd̃cũq; vituperatur. ❡ Non iraſci eñi in quib⁹ opꝫ inſipientis eſſe videtur: ⁊ qui non vt opꝫ: neq; quãdo: neq; quibus opꝫ. Uidetur autem non ſentire neq; triſtari.

Le. arc. ❡ Defectus aũt ſiue ille ſegnities ſit: ſiue qduis aliud ſit ſit vituperat̃. Nã qui non iraſcunt̃ in qb⁹ opꝫ ſtupidi vident̃ eẽ: ⁊ qui nõ vt opꝫ nec quãdo nec aduerſus quos opꝫ. Uidetur enim qui non iraſcitur: neq; ſentire neq; dolere.

Argir. ❡ Defectus vero ſiue ſit quedã ire vacuitas: ſiue aliqd aliud vituperat̃. Qui nãq; non iraſcunt̃ pro qbus oportet ⁊ vt oportet ⁊ cum oportet: ⁊ quibus oportet fatui ſunt. Nam neq; ſentire neq; dolere videntur.

S. Tho.

❡ Determinat de vitijs oppoſitis. Et p̄ de vitio defect⁹. Secũdo de vitio ſupabũdãtie. ibi. (Supabũdantia aũt ⁊c̃.) Tertio cõparat hec duo vitia adinuicẽ. ibi. (Mãſuetudini aũt magis ⁊c̃.) ❡ Dicit ḡ p̄ ꝙ defect⁹ a medio in ira ſiue vocet̃ in iraſcibilitas ꝑ oppoſitionẽ ad iracũdiam ſiue qualitercũq; alr̃ vituperat̃. Et q: ſtoici dicebãt oẽm irã vituperabilẽ. ideo ꝯſiter oñdit ꝙ defect⁹ ire qñq; eſt vituperabilis triplici rõne: quaꝝ p̄mã ponit. ibi. (Non iraſci. n. ⁊c̃.) ❡ Et eſt talis. Oẽ qd ꝑtinet ad inſipiẽtiã eſt vituperabile: q: laus virtutis eſt in h̄ ꝙ operat̃ ſm rectã rõnem prudẽtie: ſ; ad inſipiẽtiam videt̃ ꝑtinere ꝙ aliqs nõ iraſcat̃ in qb⁹ opꝫ iraſci. ⁊ eo modo ⁊ tp̄e quo opꝫ iraſci: ⁊ qb⁹ ꝑſonis iraſci opꝫ. Manifeſtũ eſt enim ꝙ ira cauſat̃ ex triſtitia. Triſtitia aũt eſt ſenſus nocumẽti. Si igit̃ aliqs non iraſcit̃ in quib⁹ opꝫ iraſci. ꝯſñs eſt ꝙ nõ doleat de eis: ⁊ ita ꝙ nõ ſentiat ea eſſe mala: qd ꝑtinet ad inſipientiam. Patet ergo ꝙ defect⁹ ire eſt vituperabilis. ❡ Scd̃am rõnem ponit ibi.

Opinio ſtoicorum. De ira. Ire defect⁹ qñq; vituperandus contra ſtoicos. Rõ p̄ma.

❡ Et non iratus non eſſe vindicatiuus.

Le. arc. ❡ Neq; reſiſtere.

Argir. ❡ Atq; qui non iraſcit̃ non eſt aptus ad vlciſcendum.

S. Tho.

❡ Et eſt talis ira eſt appetit⁹ vindicte. Qui igit̃ nõ iraſcit̃ in qb⁹ opꝫ iraſci. ſeqt̃ ꝙ nõ vindicet ea q̃ opꝫ vindicare: qd eſt vituperabile. Nõ eſt aũt hec rõ ſic itelligẽda: quaſi nõ poſſit alia vindicta fieri ex iudicio rõnis ſine ira: ſ; q: mot⁹ ire excitatus ex iudicio rõnis facit p̄mptiorẽ ad recte iudicãdũ. Niſi. n. appetit⁹ ſenſitiu⁹ adiuuaret ad exequẽdũ iudiciũ rõnis fruſtra eẽt in hũana nã. ❡ Tertiã rõnẽ ponit ibi.

Rõ ſcd̃a. De ira vitioſa ⁊ laudabili.

❡ Iniuriantem autem ſuſtinere ⁊ familiares deſpicere ſeruile.

Le. arc. ❡ Atqui ꝑferre ꝯtumelias ⁊ ſuos negligere ſeruile eſt.

Argir. ❡ Perferre aũt ꝯtumelias ⁊ ſuos negligere ſeruile eſt ſane.

S. Tho.

❡ Et dicit ꝙ ad ſeruilẽ aĩũ ꝑtinet ꝙ aliqs deſpiciat familiares ſuos: ⁊ ꝙ ſuſtineat iniuriãtes ſibi. ita. ſ. ꝙ nõ repellat iniurias debito mõ. Hoc. n. ꝯſeqt̃ ex defectu ire: q: ꝑ h̄ reddit̃ hõ piger: ⁊ remiſſus ad repellẽdum iniurias. Unde patꝫ ꝙ defectus ire eſt vituperabilis. ❡ Deinde cum dicit.

Rõ tertia. Seruilis eſt iniuriantes ſuſtinẽ ⁊ ſuos negligere.

❡ Supabundantia aũt ſm oia quidẽ fit. Et enim qb⁹ non opꝫ ⁊ in qbus non opꝫ: ⁊ magis q̃ opꝫ: ⁊ velocius ⁊ pluri tẽpore. Non tamen oia eiuſdem exiſtunt. Nõ enim vtiq; poſſet eſſe. Malum enim ⁊ ſeip̄m deſtruit. ⁊ ſi integrum ſit importabile fit.

Le. arc. ❡ Exceſſus aũt per oia fit. Nã ⁊ qb⁹ nõ opꝫ: ⁊ pro qb⁹ non opꝫ: ⁊ magis q̃ opꝫ aut vehementius ⁊ maiori tp̄e. nec tñ oia eidem exiſtũt: nõ. n. fieri põt. Nã mali ſeip̄m deſtruit: ⁊ ſi integrum vndequaq; ſit: intolerabile eſt.

Argir. ❡ Exupatio vero ꝑ oia qdẽ fit. Nã fit ⁊ in qb⁹ nõ opꝫ: ⁊ pro qbus non opꝫ ⁊ magis ⁊ velocius: ⁊ maiore in tp̄e q̃ opꝫ. Non tñ vniuerſa eidẽ inſunt: qppe cũ eſſe non poſſit. Malum enim ⁊ ſeip̄m perdit: ⁊ ſi integrũ ſit intolerabile fit.

S. Tho.

❡ Determinat de ſupabũdantia ire. Et p̄ oñdit ꝙ hoc vitium multiplr̃ ꝯtingit. Scd̃o determinat de ſpeciebus ipſi⁹. ibi. (Hi qdem iracũdi ⁊c̃.) ❡ Dicit ḡ p̄ ꝙ ſupabũdantia ire põt fieri ſm oẽs circũſtantias: in qñtum. ſ. ꝯtingit ꝙ aliquis iraſcat̃ qb⁹ ꝑſonis non opꝫ: ⁊ in qb⁹ rebus non opꝫ: ⁊ magis q̃ opꝫ: ⁊ velocius ẽt ꝓuocet̃ ad iram ⁊ pluri tp̄e durct ira q̃ opꝫ. Non tñ tñ oẽs exceſſus inueniunt̃ in vno homine. tum ꝓpter moleſtiã: quã ipſe ex ſua ira pateret̃: tum etiam: q: aliis moleſtus exiſtẽs inter hoies viuere nõ poſſet. Et ita ẽt eſt vr̃ loquẽdo de malo: q: ſi eſſet integrũ ſeipſum deſtrueret. Fieret. n. importabile tollẽdo ſubiectum a quo portari debet ſi ſit. Quod enim nihil eſt non dicit̃

Qz exceſſus ire põt fieri ſ; oẽs circũſtantias. Exceſſus ire nõ inueniũt̃ in vno hoie ſ; oẽs circũſtãtias.

Q malū nō auſert totū bonū ſ3 aliquod pticulare bonum.

malum: cum maluʒ ꝓuatio boni ſit. Quodlʒ autē eneruans quantū hꝫ: eſt boni. Uñ pʒ ꝙ malū non auſert totuʒ bonum. ſʒ aliqđ particulare boni: cuius eſt ꝓuatio. Sicut cecitas auſert viſum. nō aūt auſert aīal: quo ſublato iaʒ non eēt cecitas. Ex quo pʒ ꝙ malū non pōt eſſe integrū: qꝛ ſic auferēdo totū bonuʒ auferret ſeipm. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Hi gdē igiꝛ iracūdi. velociter gdē iraſcuntur ⁊ gbꝰ nō opʒ: ⁊ in gbus nō opʒ ⁊ magis ꝙ̄ opʒ. Quieſcūt. n. velociter. qđ ⁊ optimū hñt. Accidit autē ipſis hoc. qm̄ nō retinent irā. ſed reddunt ſm ꝙ manifeſti ſunt ꝓpter velocitatē. deinde requieſcunt. In ſupabundantia aūt ſunt acrocholi acuti: ⁊ ad omne iracundi ⁊ in omni. Unde ⁊ nomen.

Le. are.

ℭ Iracūdi igiꝛ celeriter iraſcunꝛ: ⁊ gbꝰ non opʒ: ⁊ pro gbus non opʒ: ⁊ magis ꝙ̄ opʒ: ſed cito deſiſtūt: qđ in ipſis optimum eſt. Euenit aūt id qꝛ non cōprimūt iram ſed eaʒ reddunt: ac ſe oſtēdunt ꝓpter acuitatē: ſubindeqʒ ceſſant. Exceſſiue aūt acuti ſunt: quibus ſūma ineſt bilis: ⁊ ad omne atqʒ in omni iracūdi: vnde ⁊ nomen habent.

Argir.

ℭ Iracundi igiꝛ cito gdem iraſcunꝛ: ⁊ quibꝰ non opʒ: ⁊ pro quibꝰ non opʒ ⁊ magis ꝙ̄ opʒ. At cito deſiſtūt. Qđ gdē ⁊ optimū hñt. Hoc aūt ideo ſit: qꝛ nō detinēt irā: ſʒ reddunt iccirco ⁊ manifeſti ſunt ob celeritatē. deīde ceſſant. Erupatione aūt ſunt celeres ⁊ ad gduis ⁊ pro quouis iracundi: qui ſūme ſunt bilis. Unde ⁊ ſūme bilis hoīes appellantur.

S. Tho.

Tres ſpēs iracundie. Prima de iracūdis.

ℭ Ponit triplicē ſpēm ſupabūdātie in ira. Circa quaꝝ primā dicit: ꝙ illi qui dicunꝛ iracūdi. i. prōpti ad irā velociter iraſcunꝛ ⁊ ēt pſonis quibꝰ non opʒ: ⁊ in gbꝰ rebus non opʒ. ⁊ vehementius ꝙ̄ opʒ: non tñ multo tpe durat eoꝝ ira. ſed velociter ab ea requieſcūt. Et h̄ eſt optimū qđ in eis accidit: qꝛ non retinēt irā interius in corde: ſʒ ſtatim ꝓrūpit exterius: qꝛ vel retribuūt ſtatim vindictā: vel qualitercūqʒ manifeſtāt iraʒ ſuā per aliqua ſigna ꝓpter velocitatē motus ire: ⁊ ſic ira exterius exalāte regeſcunt: ſicut ēt calor incluſus magis ꝯſeruaꝛ: euaporans autem citius euaneſcit.

Colerici ſūt diſpoſiti nālr ad ꝑmā ſpēm ire q ſunt extremi ſʒ hāc ſpēm.

Ad hanc aūt ſpeciē ire maxime videnꝛ diſponi colerici ꝓpter ſubtilitatē vel velocitatē colere. In hac aūt velocitate ſupabundātiaʒ obtinēt acrocholi. i. extremi in ira ab acros qđ eſt extremum ⁊ colos qđ eſt ira: qꝛ ſunt acuti ⁊ prōpti vt iraſcanꝛ. ℭ Secundam ſpeciem ponit ibi.

ℭ Amari aūt difficile ſolubiles ⁊ multo tpe iraſcūtur. Retinēt. n. irā. Quies aūt ſit cū retribuerint. Punitio. n. quietat impetuʒ ire delectationē pro triſtitia faciēs. Hoc aūt nō effecto graue hñt. Propter nō manifeſtuʒ enim eſſe neqʒ ſuadebit ipſis aliqs. In ipſo aūt digeri irā tpe indiget. Sunt aūt tales ſibiipſis moleſtiſſimi: ⁊ maxime amicis.

Le. are.

ℭ Amari ꝟo difficile placanꝛ: ⁊ lōgum iraſcunꝛ tpe: qꝛ irā cōprimunt. Ceſſatio aūt ſit qñ reddiꝛ. Nam vltio ceſſare iram facit: voluptatē pro ira pariens: ſed donec id non ſit onus retinēt. Nam qm̄ occulta eſt ira: illi mitigande intēdit nemo. vt ꝟo in ſeipſo diggeraꝛ tempore indiget. Sunt aūt ꝗ̄plurimum moleſti ⁊ ſibiipſis ⁊ amiciſſimis.

Argir.

ℭ Amari aūt cū difficultate placāꝛ: ⁊ lōgo tpe ſūt ſub ira. Detinēt. n. ipſaʒ. Sʒ vbi reddiderint ceſſāt. Ultio nāqʒ ponit ire modū: pro dolore voluptatē efficiens. Qđ ſi h̄ non ſiat hñt ſpm pōdus. Etenim qꝛ nō eſt manifeſtū nemo ꝑſuadet ipſis. Ut in ſe autem concoctio ſiat ire tpe opus eſt. Sunt aūt tales hoīes ⁊ ſibiipſis ⁊ amiciſſimis ꝑmoleſti.

S. Tho.

Scd̄a ſpecies ire. Qui ſunt amari ſm irām. Difficile ſa cit geſcē impetum ire. Qu ira nō manifeſta graviter affligit interius.

ℭ Et dicit ꝙ amari ſm irā dicunꝛ: quoꝝ ira difficile diſſolꝰuiꝛ: ⁊ diu iraſcunꝛ. qꝛ retinēt irā in corde. Tūc aūt eoꝝ ira quieſcit qñ retribuunt vindictā pro iniuria illata. punitio enī facit geſcere impetū ire: dū loco triſtitie ꝑcedētis īduciꝛ delectatio: ut dictum. ſ. aliqs delectaꝛ de vindicta. Sed ſi h̄ nō ſiat. ſ. ꝙ nō puniūt grauiter: affligunꝛ interius: qꝛ non manifeſtāt irā ſuā. Et nullus pōt ꝑſuadēdo eoꝝ irā mitigare que ignoraꝛ. Sʒ ad h̄ ꝙ eoꝝ ira digeraꝛ: eſt nec̄ium lōgū tps: ꝑ qđ paulatim tepeſcat: ⁊ extinguaꝛ accēſio ire. Tales q ſic irā retinēt diuturnā: ſūt ſibiipſis moleſtiſſimi: ⁊ ꝑcipue amicis cū gbꝰ delectabiliꝰ nō pñt ꝯuiuere. ⁊ ꝓp h̄ vocanꝛ amari. Ad hāc aūt ſpēm ſupabūdātie maxīe vidētur diſpoſiti eſſe melācolici. in gbꝰ impſſiones ſuſcepte diu ꝓp humoris groſſitiē ꝑſeuerāt. ℭ Tertiā ſpēm ponit ibi.

ℭ Difficiles aūt dicimus in gbꝰ nō opʒ iraſcentes ⁊ magis ꝙ̄ opʒ ⁊ pluri tēpore ⁊ nō cōmutatos ſine cruciatu vel punitione.

ℭ Eos ꝟo acerbos dicimus qui pro quibus non oportet ⁊ magis ꝙ̄ oportet ⁊ longius tempus infenſi ſunt: nec placantur ſine ſupplitio vel pena. Le. are.

ℭ Inſenſos autē eos dicimus qui pro gbus non oportet ⁊ magis ꝙ̄ oportet ⁊ longiore tempore iraſcūtur: ſineqʒ vltione vel pena non reconciliantur. Argir.

S. Tho.

Tertia ſpecies ire. Difficiles nō mutantur a ꝓpōſito quoſqʒ puniant.

ℭ Et diꝛ ꝙ illos dicimꝰ difficiles ſiue graues: q iraſcunꝛ in gbꝰ nō opʒ: ⁊ magis ꝙ̄ opʒ: ⁊ pluri tpe ꝙ̄ opʒ. ⁊ nō cōmutanꝛ ab ira ſine h̄ ꝙ cruciant vel puniūt eos gbꝰ iraſcunꝛ. Nō. n. eſt ī eis diuturnitas ire ex ſola retētiōe: vt poſſit tpe digeri: ſʒ ex ꝓpoſito firmato ad puniēdū. ℭ Deīde cū diꝛ.

ℭ Māſuetudini aūt magis ſupabūdantiaʒ opponimꝰ. Eteni magis ſit. Huanī. n. magis punire. Et ad ꝯuiuē difficiles deteriores.

ℭ Māſuetudini magis exceſſuʒ opponimꝰ: ⁊ frequētiꝰ ſit. Humaniꝰ. n. eſt magis vlciſci: ⁊ ī vita acerbi peiores ſunt. Le. are.

ℭ Manſuetudini autē magis exupationem opponimus. Fit enim magis ꝙppe cum humanius ſit punire. Et ipſi infenſi difficiliores ſunt ad vitam ſimul agendam. Argir.

S. Tho.

Manſuetudini magis opponiꝛ ſupabūdātia ire ꝙ̄ defectus.

ℭ Cōparat ꝑdicta adinuicē. Et dicit ꝙ ſupabundantia ire magis opponiꝛ māſuetudini ꝙ̄ defectus. qđ ꝓbat duplici rōne. Primo gdem: qꝛ in pluribꝰ accidit. Homo. n. magis inclinaꝛ naturalr ad puniendū poſt iniuriam ſibi illatā. ſʒ qñ nō eſt iniuriā paſſus nāliter īclinetur homo ad māſuetudinē. Scđo: qꝛ illi qui ſupabundant in ira magis ſunt difficiles ad cōuiuēdum. Et in hoc ſunt deteriores. Unde magis ꝯtrariantur bono ꝟtutis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quod aūt in prioribꝰ dictuʒ eſt: ⁊ ex dictis manifeſtū: non. n. facile determinare qualr ⁊ in quibus ⁊ qualibus ⁊ quāto tēpore iraſcēdū: ⁊ vſqʒquo recte facit vel peccat. Qui gdem enim parū tranſgrediꝛ nō vitupatur neqʒ in maius neqʒ in minus. Quādoqʒ. n. deficientes laudamus ⁊ māſuetos dicimꝰ: ⁊ iraſcētes viriles. ⁊ vt potētes principare. Quātum aūt aliter ⁊ qualiter trāſgrediens vituperabiles: nō facile rōnem reddere. In ſingularibus enim ⁊ ſenſu iudicium.

ℭ Quod ⁊ ſupra diximus: ⁊ ex dclis paret. Illud non facile determinare quō ⁊ gbus ⁊ pro gbus: ⁊ quanto tempore Le. are.

iraſcēdum ſit: ⁊ quoad recte faciat q̄s vel aberret. Nā qui parum trāſgredit̄ nō vituperat̄: ſiue in magis: ſiue in min⁹. Interdū.n. deficiētes laudamus: ⁊ māſuetos vocamus: ⁊ iraſcētes viriles q̄ſi ad dominādū aptos. Sed q̄ntum ⁊ q̄liter excedens vituperandus ſit: nō facile eſt verbis oſidere. In ſingulis enim atq̄ʒ in ſenſu huius rei iudicium eſt.

Argir. ℭ At enim qḋ ⁊ antea dictū eſt ⁊ ex ĳs que dicunt̄ emergit: nō eſt facile determinare quonā mō ⁊ qbus ⁊ pro qbus ⁊ quāto tpe iraſcēdum ſit: ⁊ quouſq̄ʒ irat⁹ recte faciat quis aut peccet. Qui nāq̄ʒ parum trāſgredit̄ non reprehendit̄: ſiue ad id qḋ eſt nimiū declinet: ſiue parū. Nōnunq̄ʒ.n. deficientes laudamus māſuetoſq̄ʒ vocam⁹. Et ipſos infenſos tanq̄ʒ aptos ad dominādū viriles dicim⁹ eē. Facile igit̄ non eſt aſſignare ratione quātum ⁊ quō q̄ſpiam egreſſus vituperandus eſt. In ſingulis enim ⁊ ſenſu iudicium eſt.

S. Tho.

ℭ Rñdet tacite q̄ōni. ſ. in qb⁹ ⁊ q̄lr homo debeat iraſci. Et circa h̄ duo facit. Pmo ponit q̄ h̄ nō poſſit determinari p certitudinē. Scḋo qd ſit in h̄ manifeſtū. ibi. (Sed q̄ q̄dē tale ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄ q̄ ſicut dictū eſt in ƺ⁰: ⁊ ibidē manifeſtat̄. nō eſt facile terminare qualr̄ ſit iraſcēdum: ⁊ in qbus vel q̄lib⁹ reb⁹. ⁊ quāto tpe: ⁊ vſq̄ʒ ad quē terminū recte facit qui iraſcit̄ vel peccat. Ille.n. q pax̄ recedit a medio vel in maius vel in min⁹ nō vituperat̄: ſʒ potius q̄nq̄ʒ eos qui deficiūt in ira laudam⁹: ⁊ vocam⁹ eos māſuetos. illos autē q paꝝ excedūt vocam⁹ viriles: q̄ſi potētes ⁊ aptos ad p̄ncipādum ꝑpter p̄ꝺptitudinē ad vindictā: que cōpetit p̄ncipib⁹. Sed p̄ q̄ntum ⁊ qualē receſſuʒ a medio aliq̄s vituperet̄ vel nō vituperet̄: nō de facili pōt rōne determinari. Quia h⁹ rei ꝯſiſtit iudicium in ſingularibus ⁊ in ſenſu nō tam exteriori q̄ʒ interiori extimatione. ℭ Deinde cum dicit.

Q̄ nō eſt facile determinare q̄liter ſit iraſcēdū ⁊ de alĳs circūſtātĳs. Qui parū recedunt a medio nō vituperant̄. Viriſitas cōpetit p̄ncipibus.

ℭ **Sed qḋ q̄dē tale manifeſtū: q̄m q̄dem medius habit⁹ laudabilis ſm̄ quē qb⁹ opʒ iraſcimur ⁊ in qb⁹ opʒ ⁊ vt oʒ. Et oīa talia ſupabūdantia ⁊ defect⁹ vituperabiles. Et in parvum q̄dē facte quieſcibilit̄: in plus autē magis: ⁊ in multum ꝟo valde. Manifeſtū autem quoniā medio habitui adherendū qui quidem circa iram habitus dicti ſunt.**

Le. are. ℭ Ad illud manifeſtū: qḋ medius habit⁹ laudabilis eſt: p quē iraſcimur qb⁹ opʒ ⁊ pro qb⁹ opʒ ⁊ vt opʒ: ⁊ talia oīa. Exceſſus aūt ⁊ defect⁹ vituperant̄: ⁊ ſi parūper fiāt leuiter: ſi vlterius grauiter. Cōſtat igit̄ medium habitū eſſe amplectēdum. Ac de diſpōnib⁹ circa iram hec dixiſſe ſatis ſit.

Argir. ℭ Illud tn̄ eſt manifeſtū mediū q̄dē habitū quo qb⁹ opʒ ⁊ pro qb⁹ opʒ ⁊ vt opʒ iraſcimur: ⁊ ſilr̄ mō de ceteris: laudabilem eē: extrema ꝟo vituperantur. Atq̄ʒ ſi paꝝ diſtent a medio leuiter: ſi plus magis: ſi nimium vehemēter carpēda ſunt. Cōſtat igit̄ habitū mediuʒ cōparādum eē ac amplectēdū. Sʒ de habitib⁹ qui ſunt circa irā ſatis iā diximꝰ.

S. Tho.

Que ira ē laudabilis. ℭ Oſtendit qd ſit in talib⁹ manifeſtū. Et dicit manifeſtū eē q̄ laudabilis eſt medius habit⁹: ſm̄ quē iraſcimur quib⁹ opʒ: ⁊ in qbus rebus opʒ: ⁊ ſilr̄ de alĳs circūſtātĳs: ⁊ q̄ ſuperabūdantia ⁊ defect⁹ ſunt vituperabiles: ita tn̄ q̄ ſi paruʒ fiāt tolerabile eſt. Si aūt plus fiāt magis vituperabile eſt. Si autem multuʒ fiant valde vituperabile eſt. Unde ſemper ſe dʒ aliq̄s ad medium trahere. Ultimo autē epilogat q̄ dictum eſt de habitibus qui ſunt circa iram.

Q̄ paruus exceſſus ē tolerādus ſʒ nō magnus.

Lectio. xiiĳ.

13^m IN colloquĳs autē ⁊ conuiuere: ⁊ ſermonibus ⁊ rebus cōmunicare. Hi quidem placidi videntur eſſe omnia ad delectationem laudantes ⁊ nihil contra tendentes: ſed exiſtimantes oportere ſine triſtitia eſſe.

Le. are. ℭ In vita ꝟo atq̄ʒ in cōi vſu ſmōnū ⁊ actuū: q̄dā aſſentatores ſunt: q placēdi ſtudio laudāt oīa: ⁊ nihil aduerſantur: putātes oportere minime ſe moleſtos cuiq̄ʒ eſſe.

Argir. ℭ In cōgreſſionib⁹ ⁊ conuictu ⁊ vſu cōi ſmōnū ac rerū q̄dā placidi ſūt: q q̄dē ꝓ voluptate afferēda laudāt oīa ⁊ nihil aduerſant̄ putātes haud q̄q̄ʒ ſeſe moleſtos cuiq̄ʒ eē optē.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ʒ p̄hs determinauit de ꝟtutib⁹ que reſpiciūt res exteriores. hic determinat de ꝟtutib⁹ que reſpiciūt act⁹ hūanos. Et p̄ in ſeriĳs. Scḋo in ludicris. ibi. (Exſiſte aūt requie ⁊c̄.) Le. 16. In actib⁹ aūt ſerioſis eſt ꝯſiderare duo. ſ. delectationē ⁊ veritatē. Pmo ergo determinat de ꝟtute que eſt circa delectationes ⁊ triſtitias. ex ſerioſis actib⁹ hoīum. Scḋo de ꝟtute que eſt circa ꝟitatē. ibi. (Circa eadē aūt ſere eſt ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m̄ duo facit. Le. 15. Pmo oſidit circa delectationes ⁊ triſtitias hūanoꝝ actuū eſſe mediū ⁊ extrema. Scḋo determinat de eis. ibi. (Nomē aūt reddit̄ ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m̄ tria facit. Primo ꝓponit vitiū ꝑtinēs ad ſupabūdantiā delectatiōis. Et dicit q̄ circa colloq̄a hūana: per que mutuo hoīes adinuicē ꝯuiuūt ſm̄ ꝓprietatē ſue nāe. ⁊ vīr circa totū ꝯuictū hūanū: qui ſit p h̄ q̄ hoīes ſibiīuicē cōicant̄ in ſermonib⁹ ⁊ in rebus. q̄dā videt̄ eē placidi. q. hoīb⁹ placē intēdētes. Unde oīa laudant q̄ ab alĳs dicunt̄. ⁊ ſiūt ad h̄ q̄ delectabiles ſe eis exhibeāt. Et in nullo ꝯdicūt eis: qb⁹ ꝯuiuunt: ne eos ꝯtriſtēt eſtimātes: q̄ opʒ oīb⁹ ꝯuiuē ſine triſtitia. ℭ Scḋo ibi.

Placidi q̄ dicātur.

ℭ **Qui aūt ecōtrario his ad oīa contrariantes eius qḋ eſt contriſtare: neq̄ʒ qḋcunq̄ʒ curantes: diſcoli ⁊ litigioſi vocantur.**

Le. are. ℭ Alĳ ꝯtra ab his in cunctis diſſidētes: nec offendere q̄cq̄ʒ verentes inhumani ⁊ ꝯtentioſi vocantur.

Argir. ℭ Quidam ꝯtra in oībus aduerſantes neq̄ʒ curā vllā habentes ſi dolorem afferant difficiles ꝯtentioſiq̄ʒ vocantur.

S. Tho.

De diſcolis ⁊ litigioſis. ℭ Ponit vitiuʒ qḋ ꝑtinet ad defectū in talibus. Et dicit q̄ illi qui ꝯtrario modo ſe habent ad placidos volunt ꝯtrariari oībus que dicunt̄ vel ſiunt: quaſi intēdentes alios ꝯtriſtare: ⁊ nihil curātes pretermittere ne alios ꝯtriſtent: ⁊ iſti vocantur diſcoli vel litigioſi. ℭ Tertio ibi.

ℭ **Quoniam q̄dē igitur dicti habit⁹ vituperabiles ſunt non īmanifeſtum: ⁊ q̄m medius hoꝝ laudabilis ſm̄ quē recipiet que opʒ. ⁊ vt oportet: ſimilr̄ autem ⁊ ſpernet.**

Le. are. ℭ Quod igit̄ hē diſpōnes vituperande ſunt manifeſtuʒ eſt: qḋq̄ʒ mediocritas hoꝝ laudanda: recipiens que opʒ ⁊ vt oportet: contraria ꝟo eodem modo repellens.

Argir. ℭ Patet igit̄ hos duos habitus eſſe vituperandos: medium aūt inter hos laudādum quo q̄dem quiſpiam ea que opʒ ⁊ vt oportet accipiet ⁊ ſimiliter egre feret.

S. Tho.

Q̄ medi⁹ laudabilis ſit. ℭ Concludit q̄ medius habit⁹ ſit laudabilis. Et dicit q̄ q̄ predicti habit⁹ qui ſunt in extremo ſunt illaudabiles. Manifeſtū eſt q̄ medius habit⁹ eſt laudabilis ſm̄ q̄ aliq̄s acceptat ea que ab alĳs dicunt̄. vel ſiunt vel etiam deſpicit: ⁊ contradicit ſm̄ qḋ oportet. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Nomen autem redditur ipſi aliquod.**

Le. are. ℭ Huic ꝟo nomen eſt.

Argir. ℭ Uerum ipſi nomen nullum eſt poſitum.

S. Tho.

ℭ Determinat de p̄dictis. Pmo de medio. Scḋo de extremis. ibi. (Condelectātis aūt ⁊c̄.) ℭ Circa p̄mū duo facit.

Primo determinat de noīe mediū habit᷒. Scḋo de eı᷒ ꝓprietate. ibi. (Uir qḋe igiť ⁊c̄.) ¶ Circa pͣm tria facit. Primo ꝓponit medium habitū eſſe innominatum. ¶ Scḋo ibi.

¶ Aſſimilabať aūt maxime amicitie. Talis eni eſt q ſm mediū habitū: puta q̄lē volum᷒ dicere moderatū amicū diligere aſſumētez.

Le. are. ¶ Sed amicitie videtur ſimilis eſſe maxime. Talis eſt enīz qui hanc mediocritatem ſeruat: qualem dicere volumus: humanum ⁊ amicum: dilectionem aſſumētem.

Argir. ¶ Perſimilis autem eſt amicitie. Talis eſt enim is qui medium hunc habet habitum: qualem probum hominem amicum dicere ſolemus: ſumpta dilectione.

S. Tho.

Q̄ hec ḋtus maxie ſiſs ē amicitie. ¶ Nominat ipſam ꝑ ſimilitudinē amicitie. Et dicit ꝙ iſta ḋtus maxie aſſimilať amicitie: q: ꝯuenit cū ea in actu exteriori: maxie ꝓpo ei q eſt delectabilr̄ ꝯuiuē ad amicos. Ille.n. q eſt diſpoſit᷒ ſm mediū hītū h᷒ ḋtutis: tal̄r ſe hȝ in delectabili ꝯuictu ad alios: ſic̄ dicim᷒ cōpetē amico. etı᷒. ſ. amicitia moderať rōne: qḋ ptinet ad amicitiā honeſti. Nō enīz oīs amicitia eſt ſm ḋtutē: vt infra diceť. Et ſi ita eēt ꝙ ille qui hȝ iſtā ḋtutē aſſumeret affectū dilectionis: ad eos qb᷒ ꝯuiuit eſſet oīno talis q̄lis eſt oīno ḋtuoſus. ¶ Tertio ibi.

¶ Dif aūt ab amicitia: qm̄ ſine paſſione eſt. ⁊ diligēdi affectu qb᷒ colloquiť. Nō enīz in amādo vel inimicādo recipit ſingula: vt oz: ſed in eo ꝙ talis eſt. Silr̄ autē ad ignotos ⁊ notos ⁊ ꝯſuetos ⁊ inconſuetos id faciet.

Le. are. ¶ Sed differt ab amicitia qḋ affectu caret: nec ad eos reſpicit̄ qb᷒ cum verſať. Non.n. amore vel odio: ſed qḋ ipſe talis eſt ea recipit que opȝ. Idem enim erga notos ⁊ ignotos: ꝯſuetos ⁊ inconſuetos ſimiliter faciet.

Argir. ¶ Sed differt ab amicitia: ꝙ eſt ſine affectu dilectioneq̄ eorum qbus cum is congrediť qui hunc habitū habet. Nō enim amore vel odio: ſed q: talis eſt ipſe probat ſingula vt oportet. Nam ſimiliter tam ad notos q̄ȝ ad ignotos: tam ad familiares q̄ȝ ad non familiares ſeipſum aget.

S. Tho.

In q̄ dif hec ḋtus a vera amicitia. Dif̄a inter amorem ⁊ dilectionē. ¶ Oñdit diff̄am hui᷒ ḋtutis ad verā amicitiā. Et circa hoc duo facit. Primo ponit diff̄am. Scḋo excludit falſuz intellectum. ibi. (Uerūtñ ⁊ in ſingulis ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ pͦ. ꝙ hec virt᷒ diff a vera amicitia: q: eſt ⁊ ſine amore q eſt paſſio appetit᷒ ſenſitiui ⁊ ſine dilectiōe ad eos qb᷒ colloquiť que ptinēt ad appetituȝ intellectiuum. Nō.n. acceptat ſingula ab aliq̄s dcā vel facta: ſic̄ opȝ: q: afficiať ad eos odio vel amore. ſȝ q: eſt ita diſpoſit᷒ ſm hītuȝ. Et h᷒ ſignū eſt ꝙ obſuat ḣ nō ſolū ad amicos: ſȝ cōiter ad oēs ignotos ⁊ notos ꝯſuetos ⁊ icōſuetos. Et eſt ſile de libalitate. Amic᷒.n. dona cōfert amicis pp amorē. Libalis autē nō eſt ex eo ꝙ amat: ſȝ ex eo ꝙ eſt talis: vt facile emittat pecuniā. ¶ Deide cū di.

Q̄ alia rōne amic᷒ ⁊ liberalis donāt.

¶ Uerūtamen ⁊ in ſingulis vt cōgruit. Nō enim ſimiliter conuenit conſuetos ⁊ extraneos curare: neq̄ȝ rurſus contriſtari.

Le. are. ¶ Preter q̄ȝ qḋ in ſingulis vt decet. Nō.n. ꝯuenit ſilr̄ familiarū ⁊ exteroꝝ curā hēre: nec eodē mō eis moleſtum eſſe.

Argir. ¶ In ſingulis ſi vt ꝯuenit. Nō.n. eq̄ue familiariū ⁊ exteroꝝ curā hēre: neq̄ȝ dolore ſimilr̄ eos afficere oportet.

S. Tho.

¶ Excludit falſuz intellectū ꝑdictoꝝ: q: dixerat: ꝙ ſilr̄ ſe hȝ hec ḋtus ad ignotos ⁊ notos. Poſſet aūt aliq̄s intelligē ſilitudinē iſtā q̄ntū ad oīa. Eſt aūt intelligēda ꝑdicta ſilitudo q̄ntū ad ḣ cōe: qḋ eſt delectabilr̄ oīb᷒ ꝯuiuē. Et eſt diff̄a quātum ad ſpāles modos ꝯuiuēdi: q: in ſingulis facit ſm qḋ congruit. Non aūt cōtingit ꝙ ſimilr̄ aliq̄s delectetur aut

Q̄ nō eodē mō cū oīb᷒ ꝯuiuēdum.

contriſtet conſuetos ⁊ extraneos. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuerſaliter quidez igitur dictū eſt quoniam vt oportet colloquitur.

Le. are. ¶ Sūmatim igiť dcm̄ ſit eum ita ꝯuerſaturum vt opȝ.

Argir. ¶ Uniuerſaliter igiť dictū eſt ipſum congredi vt oportet.

S. Tho.

Prima. De ꝓprietatib᷒ huius virtutis. ¶ Ponit ꝓprietates q̄nq̄ȝ huius ḋtutis. Quaꝝ pͣ ſumiť ex modo colloquēdi. Et dicit ꝙ ſicut dcm̄ eſt in vli oīb᷒ colloquiť: ſicut opȝ. ¶ Scḋam ꝓprietatem ponit ibi.

¶ Referēs aūt ad bonū ⁊ ꝯferēs cōiciet nō cōtriſtare: vel delectare. Videť.n. circa delectatiōes ⁊ triſtitias eē in colloquijs factas.

Le. are. ¶ Conıectabit autez non offendere vel placere: referens ad honeſtatē vel ad vtilitatē. Videť.n. circa voluptates ⁊ moleſtias que in ꝯuerſationibus exiſtunt verſari.

Argir. ¶ Reſpiciens aūt ad honeſtatē vtilitatēue: coniectabit dolorē nō afferre vel delectare. Videť.n. hic circa voluptates doloreſq̄ȝ eos verſari qui in cōgreſſionibus fiunt.

S. Tho.

Secunda. ¶ Que ſumiť ex parte finis. Et dicit ꝙ tēdit ad hoc ꝙ ſine triſtitia vel etiam cū delectatione aliq̄s ꝯuiuat. Et ḣ refert ad bonū honeſtū ⁊ ad cōferens. i. vtile: q: eſt circa delectationes ⁊ triſtitias: que fiunt in colloquijs in qbus ꝑncipaliter ⁊ ꝓprie ꝯſiſtit conuictus humanus. Hoc.n. eſt ꝓpriū hoīum reſpectu alioꝝ aīaliū: que ſibi in cibis: vel in aliq̄s hȝ cōmunicant. ¶ Tertiam ꝓprietatem ponit ibi.

Cōuictus hūan᷒ ꝑncipalr̄ ⁊ ꝓprie ꝯſiſtit in colloqijs.

¶ Hoꝝ aūt quicūq̄ȝ qdē ipſi eſt nō bonū nociuū delectare aſpnabiť ⁊ eliget ꝯtriſtare: ⁊ ſi facienti aūt deformitatē ferať. ⁊ hanc non paruā. vel nocumētum. Contrietas aūt paruaȝ triſtitiam non recipiet. ſed aſpernabitur.

Le. are. ¶ Harum ḋo qbuſcunq̄ȝ vel non honeſtū eſt: vel dānoſuȝ aſſentiri: eas nō feret: ſed moleſtus eſſe pget: ⁊ ſi agenti deformitatē nō paruā afferat: vel dānum: aduerſatio autez paruā moleſtiam nō tolerabit: ſed moleſtus erit.

Argir. ¶ Atq̄ȝ qb᷒ voluptatib᷒ nō eſt honeſtū ipſi vel affert dānuȝ delectare eas moleſte feret: ⁊ eliget dolorē inferre. ⁊ ſi facientı deformitatē non paruam afferat aut dānum: oppoſito ḋo paruum dolorē non probabit: ſed egre feret.

S. Tho.

Tertia. ¶ Que ſumiť ꝑ cōparationē ad triſtitiaȝ. Et dicit ꝙ q̄cq̄ȝ hñs hāc ḋtutē refugit delectare aliū. imo q̄cq̄ȝ eligit ꝯtriſtare eīpm. Et ḣ dupl̄r. Uno qdē mō ex pte ſumpſi᷒: puta ſi nō ſit ei honeſtū. Ut cū alius loquať ḋba turpia aut. Et ſi ſit ſibi nociuum vt cū alius loquiť in detrimētū eius. Alio mō ex pte illius cui viuit: puta ſi dicat vel faciat aliqd qḋ ad ꝓpriū ſuipſius magnā inhoneſtatē ptineat: vel ēt ſit ei multū nociuuȝ. Et p ḣ ꝙ ei ꝯdicať igeriť ei parua triſtitia. Sic.n. non acceptabit virtuoſus qḋ ab aliq̄s dr̄: vel ſic: ſed magis repꝛehenda. ¶ Quartam ꝓprietatem ponit ibi.

Duo ſūt ꝑ q̄ ḋtuoſus nō delectabilr̄ colloquiť aliqs ſed magis repꝛehēdit.

¶ Differenter aūt colloquitur his qui ſunt in dignitatib᷒: ⁊ qbuſcūq̄ȝ. ⁊ magis vel minus notis. Similr̄ autem ⁊ ſm alias differentias ſingulis tribuens quod decet.

Le. are. ¶ Cum ſūmis ḋo ⁊ infimis ac magis ⁊ minus notis: varie conuerſabitur. Silr̄ ⁊ ſm alias diff̄as debitū cuiq̄ȝ tribuet.

Argir. ¶ Diuerſo aūt mō cum his qui ſunt in dignitatib᷒. ⁊ cū ꝑuatis: ⁊ cū magis minuſue notis: ⁊ cū alijs identidem diff̄aꝝ hominib᷒ congredietur: ſingulis tribuens id qḋ decet.

S. Tho.

Quarta. ¶ Que ſumiť per cōparationē ad diuerſas ꝑſonas. Et dicit: ꝙ ḋtuoſus diuerſimode colloquiť ⁊ cōuerſať cum his

qui ſunt in dignitatibus ɔſtituti: ⁊ quibuſcūq; priuatis pſonis. Et ſimilr diuerſimode cū magis vel minus notis. ⁊ ſm alias diuerſitates pſonaꝝ. Singulis enī attribuit qḋ eſt ɔueniens. ¶ Quintam proprietatem ponit ibi.

¶ Et per ſe qdem deſiderās cōdelectare: cōtriſtare aūt renuens ɔſiderās euētura ſi ſint maiora. Dico aūt bono ⁊ ɔferente. Et delectationis aūt gratia eius que eſt in poſterū maxime parū contriſtabit. Medius qdem igitur talis eſt. non nominatus aūt eſt.

Le. are. ¶ Et placere per ſeipſm optabit. moleſtum vero eſſe cauebit. Cōtingētia aūt ſi maiora ſint ſequet: dico aūt de honeſto ⁊ vtili. Et voluptatis qdē grā: ēt ſi magna puētura ide ſit paꝝ offendet. Mediocris igif talis eſt: nomē non hñs.

Argir. ¶ Et per ſe qdē expetēs delectare. Cauēs aūt dolorē affer re ⁊ ſequēs ea q̄ eueniunt ſi ſint maiora: honeſtū vtq; ⁊ id qḋ ɔducit. At voluptatis grā magne q̄ eueniet dolorē aſſert paruū. Talis eſt igif ipſe medius: ſ; nomē non habet.

S. Tho.

Quinta. Que ſit ītēſio ⁊ tuoſi ⁊ medij. ¶ Que ſumif p cōparationē delectationis ad triſtitiā. Et dicit q̄ p ſe qdē intēdit delectare ⁊ renuit ɔtriſtare. tñ aliqñ parū ɔtriſtat ɔſiderās futura: ſi prepōderent pñti ɔtriſtationi: q̄ntum ad honeſtatē ⁊ vtilitatē: vel ēt q̄ntū ad futurā ɔſiderationē magnā. cui locus paraf p pñtē ɔtriſtationē. Cōcludit aūt q̄ talis eſt medius habit°. cū tñ ſit inominat°: lʒ apḋ nos poſſet affabilitas nolari. ¶ Deīn cū di.

¶ Cōdelectantis aūt. qui qdē eſt qḋ eſt delectabile eſſe ɔiectatiuus nō ppter aliqd aliud: placidus. Qui aūt vt vtilitas aliq̄ ipſi fiat in pecunijs ⁊ quecūq; p pecunias blanditor.

Le. are. ¶ Qui aūt placere ſtuderit ſi voluptatis cā nec ob aliḋ q̄cq̄ id agat: laſciuus dī. Si vero vt vtilitatē quādam inde adipiſcaf in pecunijs aut in re pecuniaria: adulator.

Argir. ¶ Is aūt qui delectat ſi id ſtudēs eſſe iocūdus nō ob aliud q̄cq̄ placidus vocaf. Si vero molumēti cā ſui vt īde ſibi pueniat l pecūie: ⁊ in ijs q̄ pecunijs cōpanf vtilitas adulator.

S. Tho.

¶ Determinat de oppoſitis vitijs. Et circa h̄ tria fac̄. Pmo determinat de vitio qḋ ptinet ad ſupabūdātiā delectationis. Et dicit q̄ ille q ſupabūdat in delectādo ſi h̄ nō faciat ppter aliud vocaf placidus. ſi aūt h̄ faciat: vel ppter adipiſcēdam pecuniā vel quicqd aliud pecunia eſtimari poteſt vocaf blāditor ſiue adulator. ¶ Secundo ibi.

Quis placidus vocaf ⁊ q̄s adulator.

¶ Qui autem omnes contriſtat dictum eſt quoniam litigioſus ⁊ diſcolus eſt.

Le. are. ¶ At qui omnibus ſe opponit inhumanum ⁊ contentioſum diximus eſſe.

Argir. ¶ Eum vero qui moleſte fert omnia difficilē ɔtentioſumq; quendam dicimus eſſe.

S. Tho.

¶ Determinat de oppoſito vitio. Et dicit q̄ ille qui oēs cōtriſtat vocaf litigioſus ⁊ diſcolus: vt ē. dcm̄ eſt. ¶ 3° ibi.

¶ Opponi aūt videntur extrema ſibiipſis: propter inominatum eſſe medium.

Le. are. ¶ Videntur autem extrema inter ſe opponi: quia medium abſq; nomine eſt.

Argir. ¶ Videntur autem extrema inter ſeſe oppoſitionem ſuſcipere: quia medium nomine vacat.

S. Tho.

¶ Comparat predicta duo vitia adinuicē. Et dicit q̄ extrema videntur opponi ſibiinuicem: non autem virtuti: q: medium virtutis eſt innominatum.

Lectio .xv.

Circa eadem aūt fere eſt: ⁊ iactātie medietas. Innoiata aūt ⁊ ipſa.

Le. are. ¶ Circa eadem ferme eſt oſtentationis mediocritas. ipſa quoq; inominata.

Argir. ¶ Circa eadem fere verſaf ⁊ arrogantie mediocritas. Que quidem ⁊ ipſa nomine caret.

S. Tho.

¶ Poſtq̄; pñs determinauit de v̄tute q̄ tenet mediū in humanis actib° q̄ntum ad delectationē: hic determinat de v̄tute que tenet mediū: q̄ntum ad v̄utē in eiſdē hūanis actibus que dī v̄itas. Et circa h̄ duo facit. Pmo oſtēdit de quo eſt intētio. Scḋo determinat ppoſitū. ibi. (Videf vtiq; iactator ⁊c̄.) ¶ Circa pͥm tria fac̄. Pmo pponit quādā v̄tutem mediā eē oppoſitam iactātie. Scḋo oſtēdit q̄ de hac v̄tute eſt tractādū. ibi. (Nō malū aūt ⁊c̄.) Tertio oſtēdit diſtiam huiꝰ v̄tut) ad pcedētē. ibi. (Cōuiuerē vtiq; ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ q̄ medietas oppoſita iactātie eſt fere circa eadē cū pdicta v̄tute: q: eſt circa act° hūanos. Sʒ nō ſm idē: q: nō ſm delectationē: ſed ſm aliqd aliḋ vt poſtea dicef. Et ēt ipſa medietas eſt inoiata: ſicut ⁊ pdicta v̄tus. ¶ Deinde cū dicit.

De v̄tute q̄ dī v̄itas.

¶ Non malum autē ⁊ tales pertrāſire. Magis enim vtiq; ſciemus que circa mores ſingulos pertranſeuntes.

Le. are. ¶ Nec ab re fuerit de ea q̄ʒ trāſigē. Nā ⁊ magis ea q̄ ſunt circa morē cognoſcimus: ſi de ſingulis tranſigamus.

Argir. ¶ Atq; nō inutile fuerit de his ēt pertractare. Nā ⁊ ea magis q̄ ad morē ptinēt pcipiem° ſi de ſingulis fuerit pertractatū.

S. Tho.

Nō pma. Q̄ de hac v̄tute agēdū ē a morali. Q̄ moralū cognitio pficif p cognitionē ſingłarid. ¶ Oñdit q̄re nec̄ium determinare de hac v̄tute. Et ponit ad h̄ duas rōnes. Circa q̄ꝝ pmā dicit q̄ nō eſt malū. imo vtile ad ſcias morales ptrāſeuntes tractare de v̄tutib°. Q: p h̄ magis ſciem° ea q̄ ptinēt ad mores ſi ptrāſeam° tractādo ea q̄ ptinēt ad ſingulos hīr°. Q: cognitio reꝝ moraliū pficif p h̄ q̄ pticularia cogſcunf. ¶ Scḋa; rōnē ponit ibi.

¶ Et medietates eſſe virtutes credem° vtiq; in omnibus ſic habere conſpicientes.

Le. are. ¶ Et ſimul mediocritates eē virtutes: magis credemus: in cunctis ita eſſe cernentes.

Argir. ¶ Et virtutes etiā ipſas mediocritates eſſe credemus ſi id in omnibus fuerit ita ſeſe habere perſpectum.

S. Tho.

Rō ſcḋa. ¶ Et dicit q̄ ɔſiderādo in ſingulis ita ſe hñē magis certificabimur q̄ v̄tutes ſint medietates q̄dā. ¶ Deinde cū dic̄.

¶ In ɔuiuere vtiq; qui qdē ad delectationē vel triſtitiā colloquuntur dicti ſunt. De veridicis aūt ⁊ falſidicis dicem° ſilr in ſermonibus ⁊ operationibus ⁊ fictione.

Le. are. ¶ In vita igif qui ad voluptatem aut moleſtiam ɔuerſantur: diximus. Nunc de veris ⁊ mendacibus dicemus ſimiliter in verbis ⁊ rebus ⁊ fictione.

Argir. ¶ De ijs igif qui in ɔuictu ad voluptatē congrediunf atq; dolorē iam diximus. Sed nūc de veracibus mēdacibuſue ſimilr ⁊ in verbis ⁊ in actibus ⁊ in fictione dicamus.

S. Tho.

Diſtia inter hāc v̄tutē ⁊ pcedētē. ¶ Determiat diſtiā h° v̄tut) ad pcedētē. Et dic̄ q̄ de illis q eli q̄r ſe hñt ad delectationē vel triſtitiā l ɔuictu ⁊ collocutione dcm̄ eſt. Reſtat āt dōʒ de illis q̄ ſm v̄itatē ⁊ falſitatē ſe hñt i ſmōib° ⁊ opōnib° vel ſm fictionē ſcis. ¶ Deīde cū d.

¶ Vr vtiq; iactator ſimulatiuus glioſoꝝ eē: ⁊ nō exiſtītiū ⁊ maioꝝ q̄ exiſtāt. Yron aūt ecōuerſo negare que exiſtūt vel minora facere.

Medius autẽ anthecaſtos quis exiſtẽs verax: ⁊ vita ſermone exiſtentia confitens eſſe circa ipſum: ⁊ neq̧ maiora neq̧ minora.

Le. are. ¶ Videtur enim oſtẽtator/affingere ſpecioſa cũ non aſſint ſibi: vel maiora q̃ꝫ aſſunt. Ironicus vero ↄtra que ſibi aſſunt negat vel minora facit. Medius aũt alteruter qdam eſt/ vita ⁊ ſermone verax. Jo ⁊ fateť que ſunt circa ſe nec maiora aut minora facit.

Argir. ¶ Arrogans itaq̧ ꝑclara ⁊ ea que nõ inſunt ⁊ maiora q̃ꝫ inſunt ſibi ineẽ fingit. Diſſimulator aũt ↄtra: negare que ſibi iſunt aut imminuere ſolet. At medius cũ ſit talis vt vnũ qđq̧ q̃le eſt ipm dicat atq̧ oñdat tam vita q̃ꝫ ſrbis eſt verax: ea ſibi ineẽ ↄfitẽdo q̃ iſunt ⁊ neq̧ maiora neq̧ minora.

S. Tho.

¶ Determinat de v̾tutib⁹ ⁊ vitijs. Et ꝑ ponit v̾tutem ⁊ vitia ↄ̃ria. Scđo determinat de eis. ibi. (De vtriſq̧ dicemus ⁊c̃.) ¶ Circa p͂ᵐ tria facit. Primo oñdit qd ꝑtineat ad mediũ ⁊ extrema in hac mã. Scđo oñdit qualr ea que dicta ſunt ꝑtineãt ad mediũ habitũ ⁊ extremos. ibi. (Eſt aũt hoꝝ ſingula ⁊c̃.) Tertio mediũ habitum eſſe laudabilẽ: extremos aũt eẽ vitioſos. ibi. (Per ſe aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ğ ꝑ q̧ iactator qui peccat ꝑ ſupabũdantiaꝫ ſimlat aliqua glioſa. Et hoc duplr. Uno mõ: qꝛ ſimulat ſibi ineẽ aliqua glioſa que nõ ſunt. Alio mõ: qꝛ dicit ea eſſe maiora q̃ꝫ ſunt. Jlle autez qui peccat per defectũ yron dĩ. Jlle vero qui mediũ tenet dĩ antecochiaſtos. i. ꝑ ſe admirabilis: qꝛ nõ querit magis in admiratiõe eẽ q̃ꝫ ſibi ↄueniat ſꝫ ſe. Uel dĩ autophaſtos. i. per ſe manifeſtus. qꝛ talẽ ſe manifeſtat q̃lis eſt. Eſt enĩ verax inq̃ꝫtum de ſe ↄfiteť ea que ſunt. ⁊ hoc nõ ſoluꝫ ſermone ſed ẽt vita: inq̃ꝫtuꝫ. ſ. exterior ſua ↄuerſatio ↄformis eſt ſue ↄditioni. ſicut ⁊ ſua locutio. ¶ Deinde cum dicit.

De iactatore qui eſt peccare ꝑ excẽſſum. De yrone q̃ peccat ꝑ defectum. De veraci q̃ ẽ medi⁹.

¶ Eſt autem eoꝝ ſingula ⁊ gratia alicuius facere ⁊ nullius. Unuſquiſq̧ autez qualis eſt talia dicit ⁊ operatur: ⁊ ſic viuit ſi nõ alicuius gratia operetur.

Le. are. ¶ Sed hoꝝ ſingula ⁊ alicuius gratia fieri poſſunt: ⁊ nullius. Quiſq̧ vero qualis ipſe eſt: talia agit: ⁊ dicit: ⁊ ita viuit: niſi alicuius gratia agat.

Argir. ¶ Fit autem vt hoꝝ vnũqđq̧ q̃ſpiam ⁊ alicuius ⁊ nullius rei cauſa faciat. Atq̧ qualis eſt vnuſquiſq̧ talia tam dicit q̃ꝫ agit: ⁊ ita viuit niſi alicuius gratia agat.

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lr ꝑdicta ꝑtineãt ad tres habit⁹ dictos. Et dĩc q̧ vnũqđq̧ ꝑdictoꝝ actuũ ↄtingit duplr facẽ. Uno⁹ ꝑp aliqd aliud. puta cũ aliqs negat ſe eẽ talẽ q̃lis eſt ꝑp timorẽ. Alio⁹ nõ ꝑpter aliqd aliud: ſꝫ ꝑpter h̃ q̧ in tali actu delectať. Et h̃ ꝑꝑe ꝑtinet ad habitũ. Quia vnuſq̃ſq̧ ſm q̃litatẽ ſui habit⁹ loq̃tur ⁊ opať ⁊ vitaꝫ ducit niſi aliq̃ſ aliter operet̃ ꝑpter aliqd aliud emergens. ¶ Deinde cũ dicit.

Q̃ vnuſq̃ſq̧ loqť ⁊ opať ſm q̃litatẽ ꝑprij habitus.

¶ Per ſeipm aũt mẽdacium prauum ⁊ fugiendum. Uerum aũt ⁊ bonũ ⁊ laudabile. Sic autez ⁊ verax quidem medius exiſtens laudabilis. Qui aũt mendaces: ambo qdẽ vituperabiles. Magis autem iactator.

Le. are. ¶ Mẽdaciũ vero ꝑ ſe ꝑprobũ eſt: ac vituꝑatiõe dignũ. Uerũ aũt ꝑbum ac laudabile. Jta verax qui medius eſt laudabilis. Mẽdaces vero vtriq̧ vituꝑandi ſꝫ magis oſtẽtator.

Argir. ¶ Per ſe aũt mẽdaciuꝫ qdẽ improbũ eſt ⁊ vituꝑabile: veꝝ aũt ꝑbũ ac laudabile. Jtaq̧ verax qdẽ cũ ſit medi⁹ eſt laudabilis: mẽdaces aũt ãbo vituꝑabiles ſũt: ſꝫ arrogãs magl.

S. Tho.

Q̃ mẽdaciũ ẽ malũ ⁊ fugiẽdũ: veꝝ aũt bonũ ⁊ laudabile.

¶ Oñdit qd in dictis habitib⁹ ſit laudabile ⁊ vituꝑabile. Et dicit q̧ mẽdaciũ ſm ſe eſt prauuꝫ ⁊ fugiẽduꝫ. veꝝ aũt bonũ ⁊ laudabile. Ad h̃. n. ſigna ſunt iſtituta: q̧ repñtent res ſm qđ ſunt. Et ideo ſi aliqs repñtat rẽ aliter q̃ꝫ ſit mẽtiendo inordinate agit ⁊ vitioſe. Qui aũt veꝝ dicit ordinate agit ⁊ v̾tuoſe. Manifeſtũ eſt aũt q̧ ille qui veꝝ dĩc mediũ tenet: qꝛ ſignat rẽ ſm q̧ eſt. Ueritas. n. in eq̃litate ↄſiſtit. que eſt mediũ iter magnũ ⁊ puum. Qui aũt mentiť eſt in extremo. qꝛ vel ſm ſupabũdãtiam: qꝛ plus dicit q̃ꝫ ſit: vel ſm defectũ: qꝛ min⁹ q̃ꝫ ſit. Uñ pꝫ q̧ ambo ſũt vituꝑabiles. ſꝫ magis iactator q excedit ad plus: qꝛ plus recedit a vero: in eq̃li. n. iueniť min⁹: nõ aũt maius. ¶ Deinde cũ dicit.

Ratio. Q̃ verax mediũ tenet: mẽtiẽtes an extrema.

¶ De vtriſq̧ autẽ dicemus. Prius autem de veraci. Non enim de veridico in ↄfeſſionibus dicemus. neq̧ quecũq̧ ad iuſtitiam vel iniuſtitiam contendunt. Alterius enim erunt hec virtutis. Sed in quibus nullo tali differente ⁊ in ſermone ⁊ in vita veruꝫ dicit eo q̧ talis eſt ſm habitum.

Le. are. ¶ Dicemus aũt de vtroq̧: ſed ꝑmũ de eo qui verax ſit. Nec de illo nũc dicimus: qui in ↄfeſſionib⁹ vera fateť. nec de ijs que ad iuſ ⁊ iniuriã ꝑtinent: nã id alterius eſſet v̾tutis: ſed de eo qui in q̃bus nihil tale refert: ſermone ⁊ vita verax: eo quod ipſe ſm habitum talis eſt.

Argir. ¶ At enĩ de vtroq̧ dicamus opꝫ: prius aũt de veraci. Atq̧ non de illo nũc dicamus q in ſtipulationib⁹ veꝝ dicat ⁊ in ijs que ad iuſtitiã ⁊ iniuſtitiã ꝑtinẽt: hec enim ad aliã virtutẽ accõmodanť: ſed de eo qui in q̃b⁹ hoc nihil refert ⁊ in verbis ⁊ in vita ex eo vera dicit: quia habitu talis eſt.

S. Tho.

¶ Determinat de ꝑdictis habitib⁹. Et ꝑ de v̾tute. Scđo de vitijs oppoſitis. ibi. (Maiora aũt exiſtẽtib⁹ ⁊c̃.) ¶ Circa p͂ᵐ tria facit. Primo determinat de quo veraci ſit agẽdum. Scđo oñdit qd ad euꝫ ꝓꝑrie ꝑtineat. ibi. (Uidebiť vtiq̧ talis ⁊c̃.) Tertio oñdit ad qđ extremuꝫ magis declinet. ibi. (In minus aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ğ ꝑ: q̧ de ꝑdictis habit b⁹ dicẽduꝫ eſt: ſꝫ ꝑus de veraci. Nõ aũt intẽdim⁹ nũc de eo qui in v̾itate loq̃tur in ↄfeſſionib⁹ iudicioꝝ. puta cũ aliqs iterrogať a iudice: ↄfiteť qđ veꝝ eſt: neq̧ ẽt de eo qui veꝝ dĩc in q̃buſcũq̧ ꝑtinẽtib⁹ ad iuſtitiã. Hoc. n. ꝑtinet ad aliã virtutẽ. ſ. ad iuſtitiã. Sꝫ de illo veridico intẽdim⁹: qui veꝝ dicit in vita ⁊ ſermone in talib⁹ qui nõ hñt drãm iuſtitie ⁊ iniuſtitie. Sꝫ veꝝ dicit ſolũ ꝑp diſpõnẽ habit⁹. ſicut ẽt. ſ. dictum eſt de v̾tute ꝑmiſſa q̧ delectabilr vult aliјs ↄuiuere. nõ ꝑp amorẽ: ſꝫ ꝑpter diſpõnem habit⁹ ſui. Jta ẽt ⁊ h̃ virtus veꝝ oñdit nõ ꝑp obſeruãdã iuſtitiã. ſꝫ ꝑpter aptitudinem quã hꝫ ad veꝝ dicẽdum. ¶ Deinde cum dicit.

De q̃ veraci intẽdit. Scđo veritas ad iuſtitiã ꝑtinens.

Lec. 14. De veraci ſm ſe.

¶ Uidebiť vtiq̧ talis moderatus eẽ. Amator enim veri. Et in q̃bus non differt veruꝫ dicens: veꝝ dicet. ⁊ in quibus differt adhuc magis. Ut enim turpe mẽdacium verebiť: qđ ſm ſe verebatur: talis laudabilis.

Le. are. ¶ Uidetur autem hꝰ vir probus eſſe. Nam qui veꝝ diligit ⁊ in ijs in q̃bus nihil refert verax eſt: is multo magis in q̃bus refert verax erit. Ut eniꝫ turpe mẽdacium fugiet qui per ſeipſm fugiebat. Talis autem laudabilis eſt.

Argir. ¶ Atq̧ talis equus ⁊ bon⁹ eẽ videbiť. Qui nãq̧ veꝝ amat ⁊ in q̃b⁹ nĩl refert vera dicit: is multo magis vera dicet i q̃b⁹ refert. Ut turpe. n. mẽdacium fugiet qđ ⁊ per ſe fugiebat.

S. Tho.

¶ Oñdit qd maxime ꝑtineat ad veracẽ de quo intẽdit. Et dicit q̧ talis videť in ſuis factis moderationeꝫ hñe vitãdo exceſſum ⁊ defectũ. Amat. n. veritatẽ ⁊ veꝝ dicit ẽt in illis

Uerax amat v̾itatẽ ⁊ in magnis ⁊ in paruis.

in quibus nõ multũ refert ad nocumẽtuʒ vel pfectũ. ꝛ multomagis in illis in qb⁹ dicẽ veꝝ vel falſum facit aliquam dĩiam ad nocumẽtũ vel iuuamẽtuʒ alteri⁹. Et ħ iõ qꝛ abhorret mẽdaciũ ſm ſe tanq̃ qđ dẽ turpe: ꝛ nõ ſolũ ſm qđ cedit i nocumẽtũ alteri⁹: talẽ at dicẽ eẽ laudabilẽ. ℭ D.c.d.

Uerax ab horret mẽ dacium ſm ſe.

ℭ In minus autem magis a vero declinás. Prudentius enim videtur propter onerosas ſuperabundantias eſſe.

Le. are. ℭ Sed ad minus q̃ re vera ſit: magis declinat. Cõgruentius enim id videt: qm̃ ſupercellẽtie mudioſe ſunt.

Argir. ℭ Talis ṽo laudabilis eſt. Magis aũt ad defectum veritatis declinat. Hoc enim equabilius eſt propterea qđ exuperationes ſunt permoleſte.

S. Tho.

Ad qđ extremũ magis declinet verax. ℭ Oñdit ad qđ extremũ magis declinat. Et dicẽ q̃ ſi aliq̃ difficile ſit oĩo ad pũctũ dicẽ ṽitatẽ magis vult ďclinare ad min⁹ q̃ ad maius. Hoc.n. vĩ magis ad prudẽtiã ptinẽ: eo q̃ hoĩes ſupabũdãt ꝛ de ſeipſis loquẽtes: efficiunt aliis onerosi. qꝛ p ħ videnť aliqs ſe velle pferre. ℭ Deĩde cũ dicẽ.

ℭ Maiora aũt exiſtentibus fingens nullius gratia: prauo qdem aſſimilatur. Non vtiq̃ gauderet mẽdacio. Uanus aũt videtur magis q̃ malus. Si autẽ gratia alicuius. Qui quidẽ glorie vel honoris non valde vitupe rabilis: vt iactator. Qui autẽ argẽti vel quecunq̃ in argentum: deformior.

Le. are. ℭ Sed q res fingit maiores q̃ ſint: ſi qdẽ nullius grã: prauus quodãmodo videť. Nõ enim vtiq̃ gauderet mendacio: vanus tñ eſt potius q̃ malus. Qui ṽo alicuius grã: ſi glĩe aut honoris: nõ nimis vituperãdus eſt: quẽadmodum oſtentator: ſi lucri cauſa deformior eſt.

Argir. ℭ Sed qui res ſibi maiores q̃ inſunt fingit: ſi nullius cauſa rei prauo qdem eſt ſimilis: nõ enim mẽdacio gauderet. Uanus tñ magis q̃ malus eſt. Sin alicui⁹ grã: ſi glĩe vel honoris nõ nimiũ eſt vitupandus: vt arrogãs. Sin argẽti ꝛ coꝝ que ad argẽtum rediguntur: deformior eſt.

S. Tho.

ℭ Determinat de vitiis oppoſitis. Et circa ħ tria facit. Primo dẽminat de vitio q̃ ptinet ad ſupabũdãtiam. Scđo de vitio qđ ptinet ad defectũ. ibi. (Hyrones aũt ꝛc̃.) Tertio dẽminat oppoſitionez vitioꝝ adinuicẽ. ibi. (Opponi aũt videť.) ℭ Circa p̃m tria facit. Pͦ oñdit quot modis cõmittať vitiũ iactãtie: qđ excedit in plus. Scđo oñdit ſ3 qđ p̃cipue vitiũ iactãtie attẽdať. ibi. (Nõ impoſe aũt ꝛc̃.) Tertio oñdit in qb⁹ vitium iactantie p̃cipue cõmittať. ibi. (Qui qdẽ glĩe grã iactant ꝛc̃.) ℭ Dicit g̃ p̃ q̃ q̃cq̃ aliqs iactat de ſe que nõ ſũt vel maiora q̃ ſint nõ ppter aliquez aliũ finẽ. Sed qꝛ in ħ delectať. Et talis ď hẽe quãdã malĩ ſilitudinẽ: aliogn nõ gauderet de mẽdacio. Hoc.n. ex inordinatione animi pũenit. Nõ tñ talis eſt oĩno malus: qꝛ nõ intẽdit aliquã malitiã. Sʒ eſt vani⁹: inq̃tũ delectať in re: que ſm ſe nec eſt bona nec vtilis. Scđo mõ dicit q̃ aliqs ſe iactat ppť appetitũ glĩe vel honoris. Et talis dẽ non eſſe multũ vitupabilis: inq̃tũ. ſ. glĩa ꝛ honor hñt quãdaz affinitatez cum reb⁹ honeſtis: ppter q̃s aliqui laudanť ꝛ honoranť. Tertio mõ aliqui ſe iactãt cã argenti vel cuiuſcũq̃ alterius qđ argẽto eſtimari põt. Et talẽ dicẽ eẽ magis deformẽ: qꝛ pp minus bonũ mentiť. ℭ Deinde cũ dicit.

Quot modis vitiũ iactantie cõmittatur. Primus. Secũdus. Tertius. Inter mẽdaces quis ſit ipſos.

ℭ Non aũt in potentia eſt iactator: ſed in electione. Scđm habitum enim ꝛ in eo q̃ talis eſt iactator eſt quẽadmodũ ꝛ mendax. Hic quidem mendacio ipſo gaudet: hic autem gloriam appetens vel lucrum.

Le. are. ℭ Non in potẽtia ſʒ in electione oſtẽtatio eſt. Nã ſm habitum ꝛ qꝛ talis: oſtẽtator exiſtit. quẽadmodũ ꝛ mẽdax. Alter enĩʒ mẽdacio gaudet alter glorie cupiditate vel lucro.

Argir. ℭ Arrogans aũt nõ in potẽtia ſed in electione ꝯſiſtit. Habitu nãq̃ qꝛ talis eſt arrogãs eſt ſicut ꝛ mẽdax: qdaʒ ipſo mendacio gaudens: qdam gloriam aut lucrũ affectans.

S. Tho.

Scđm qđ attẽdat iactantia. ℭ Oñdit ſm qđ p̃cipue attendiť iactãtia. Et dicẽ q̃ nõ iudicať aliqs iactator: ex eo q̃ hʒ vel nõ hʒ vñ ſe põt ſic iactare ſʒ ex eo qꝛ eligit. Dĩ.n. aliqs iactator ſm habitũ quẽ ꝯſequitur talis electio. ſicut ẽt de quocũq̃ mẽdaci q ďr mẽdax ex eo q̃ elegit mẽtiri. vel qꝛ gaudet de ipſo mendacio: vel qꝛ mẽtiť pp appetitũ glorie vel lucri. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Qui qdẽ igitur glorie gratia iactant: talia fingunt in qb⁹ laus vel felicitas. Qui aũt lucri quoꝝ ꝛ lucrũ eſt ppinquius: ꝛ que ptrãſire eſt nõ exĩſtia: puta medicũ vel diuinatorem vel ſapientẽ. ꝛ pp hoc plures fingũt talia ꝛ iactãt. Sunt eni in ipſis que dicta ſunt.

Le. are. ℭ Qui igiť glorie cã oſtẽtationẽ faciũt: talia fingũt ex qbus laudãdi aut btĩ videanť. Qui ṽo lucri cã faciũt: hi ea fingunt quoꝝ vſus ad proximos ptineat: ꝛ que clam eſſe poſſint: ceu medicum aut aruſpicẽ egregium. que ideo pleriq̃ fingunt atq̃ oſtẽtant: qđ hec in ſeipſis ſunt.

Argir. ℭ Qui igiť glorie cauſa ſunt arrogãtes ea ſimulant pro quibus hoĩes laudanť: aut beati eſſe dicunť. Qui ṽo grã lucri: ea quoꝝ vſus ad proximos tranſit: ꝛ que non in eſſe latere poſſunt. Fingũt enim ſe medicos vel vates egregios. Quapropter pleriq̃ talia ſimulant ac arroganter ſibi aſſumunt. Sunt enim in ipſis ea que dicta ſunt.

S. Tho.

De qb⁹ p̃cipue hoĩes ſe iactant. ℭ Oſtendit de qbus p̃cipue aliqui ſe iactẽt. Manifeſtũ eſt aũt q̃ illi qui de ipſa iactãtia gaudẽt. indifferẽter de qbuſcũq̃ ſe iactant. Illi ṽo qui iactẽt ſe cã glorie fingunt talia que videnť eſſe laudabilia: ſicut ſunt ṽtuoſa opa: vel que ptinent ad felicitatẽ. ſicut nobilitas: diuitie: ꝛ alia hmõ. Illi ṽo qui iactẽt ſe cã lucri fingunt talia in qb⁹ aliĩ delectanť. aliogn nihil lucrarentur. Et iteꝝ obſeruãt q̃ ſint talia de qb⁹ ſe iactant que ſi nõ ſint vera poſſ.t ħ latere. ita q̃ coꝝ mẽdaciuʒ nõ dep̃hẽdať. Et ponit exẽpluʒ de duob⁹. ſ. de his que ptinẽt ad medicinã. qꝛ oẽs deſiderãt ſanitatez: nec põt a quibuſcũq̃ dep̃hẽdi. vtꝝ aliqs in medicando erret. Alia aũt ſunt que ptinẽt ad diuinationes futuroꝝ: de quibus maxĩ hoĩes ſollicitanť. Et circa que nõ de facili mẽdaciuʒ dep̃hendiť. Et iõ illi qui iactãt ſe ppť lucrũ: p̃cipue fingũt ſe eẽ medicos vel ſapiẽtes i diuinãdo. vel põt ħ qđ dicẽ ſapientẽ referri ad ħ qđ tales ſe iactãt de cognitione diuinoꝝ: que deſiderabilis eſt ꝛ latẽs. ℭ Deinde cum dicit.

Nota.

ℭ Hyrones aũt minus dicẽtes: gratioſiores qdẽ ſm mores videnť. nõ n. lucri grã videntur dicere: ſʒ fugiẽtes moleſtũ ꝛ tumidum.

Le. are. ℭ Hyronicos ṽo ſua attenuãtes vrbaniores eſſe ꝯſtat. Nõ enim lucri cauſa faciunt: ſed vt fugiant tumiditatem.

Argir. ℭ At diſſimulatores extenuãtes ſua: elegãtiores ſunt moribus: nõ. n. ad lucri cã facere videnť: ſʒ fugiẽtes tumiditatẽ.

S. Tho.

De yronibus. ℭ Dẽminat de vitio qđ ptinet ad defectuʒ. Et circa ħ duo facit. Primo cõparat ħ vitiuʒ iactãtie. Scđo oñdit diuerſitatẽ huius vitĩ. ibi. (Maxime aũt ꝛc̃.) ℭ Dicit g̃ p̃ q̃ hyrones qui min⁹ de ſeipſis dicũt q̃ ſit. videnť habere mores gratioſiores q̃ iactatores: qꝛ nõ videnť talia dicere grã lucri, ſed, q. fugientes tumorem ſupbie. ℭ Deinde cũ dicit.

Cõpatio yler ii ones ꝛ iactatores.

¶ Sed ⁊ maxime aūt iſti glorioſa negant: vt Socrates facit. Qui aūt parua ⁊ manifeſta fingūt blatopanurgi dicūtur. ⁊ facile ɔtemptibiles ſunt. Et quādoqꝫ iactātia videt᷑: puta laconiorꝫ veſtis. Etenim ſupabūdantia ⁊ valde defect⁹ iactātium. Qui aūt moderate vtunt᷑ hironia: ⁊ circa que nō valde prōpta ⁊ manifeſta hyroniçant: gratioſi videntur.

Le. are. ¶ Maxime ꝟo hi glorioſa negant: vt Socrates faciebat. Sed qui parua ⁊ manifeſta fingūt glioſi dicunt᷑: ⁊ facile ſpernēdi ſunt. Interdū aūt oſtētatio eſt: ceu lacedemoniorꝫ veſtitus. Nā exceſſus ac defect⁹ nimius oſtētationē quādā hꝫ. Sed qui modeſte vtūt᷑ ironia: ⁊ circa ea que non nimis ante oculos poſita ac patentia ſunt: vrbani videntur.

Argir. ¶ Maxime aūt hi negāt ea que ſūt ꝑclara: vt ⁊ Socrates faciebat. Sꝫ qui parua manifeſtaqꝫ diſſimulāt ꝗ delicati ſimul malitioſiqꝫ dicunt᷑: ⁊ facile ſperni poſſunt. Atqꝫ id ipſum arrogantie videt᷑ interdum: qualis eſt Lacedemoniorꝫ veſtitus. Nā ⁊ nimium ⁊ parū ad arrogātiam pertinent. Sed qui moderate diſſimulatione vtunt᷑ nec ea diſſimulant que nimis ante oculos ſunt ⁊ certā: gratioſi ſunt.

S. Tho.

¶ Oſtendit quō diuerſimode hoc vitium ɔtingit. Et dicit ꝙ quidā ſunt qui maxime de ſe negāt ea que vident᷑ ad magnā gliam ꝑtinē ſicut Socrates q negabat ſe eē ſcientē. Quidam ꝟo ſunt qui ⁊ in quibuſdā paruis ⁊ manifeſtis volunt oſidē ꝙ nō fingant de ſe maiora ꝙ̄ ſint. Et iſti vocant᷑ blapanurgi: ꝗſi in quādā aſtutia ſimulationis ſuas delitias hñtes. Panurgi grece. n. dicunt᷑ aſtuti blackon aūt idē eſt quō delitioſe. Hos aūt dic̄ eē de facili ɔtēptibiles. q2 nimis manifeſta eſt eorꝫ ſimulatio. Et talis defect⁹ in exterioribus quādoqꝫ ad iactātiā ꝑtinē videt᷑. dum ꝑ hoc volūt oſidē ſe meliores ⁊ magis moderatos. Sicut laconē qui deferebāt veſtimēta magis deſpecta ꝙ̄ decebat ſtatū eorꝫ. Quia tam ſuperabūdantia exteriorꝫ ꝙ̄ imoderatus defectus videt᷑ ad iactātiam ꝑtinere: inꝙ̄tum ꝑ vtrūqꝫ oſtendit᷑ quidā hoīs excellētia. Quidā ꝟo ſunt qui moderate vtunt᷑ hoc vitio. q2 neqꝫ oīno negāt de ſe glioſa neqꝫ ēt aſſumunt aliq̄ nimis ꝑua. ⁊ vtunt᷑ hoc vitio in his q̄ nō ſūt ꝑmpta ⁊ manifeſta: ⁊ tales vident᷑ eē gratioſi: vt. ſ. dcm̄ eſt. ¶ Deinde cū dicit.

Quo hoc vitiū diuerſimode cōmittatur.
De ſocrate qui negabat ſe ſapiētem.
De illis qui vtētes ironia mētiūtur in manifeſtis et facile contēnuntur.
Exēplum de laconijs.
Qui iſtorꝫ videantur gratioſi.

¶ Opponi autem videtur iactator veridico. Deterior enim eſt.

Le. are. ¶ Veritati oſtētatio mag' oppōit᷑: ⁊ deterior eſt ꝙ̄ hyronia.

Argir. ¶ Arrogans veraci opponit᷑: eſt eni diſſimulatore deterior.

S. Tho.

¶ Determinat de oppōne vitiū ad ꝟtutē. Et dicit ꝙ magis videt᷑ opponi veridico iactator: inꝙ̄tū eſt deterior ſicut dictum eſt. Semꝑ enim peius vitium magis ꝟtuti opponit᷑.

Quis horꝫ magis opponitur vera.

Lectio. xvj.

Exiſtente aūt requie in vita ⁊ i hac ɔuerſatione cū ludo. videt᷑ ⁊ hic eē collocutio quēdā ɔſona ⁊ q̄lia opꝫ dicere ⁊ vt opꝫ: ſimilit᷑ aūt ⁊ audire. Differt aūt in dicendo in talib⁹: vel talia audire. Manifeſtū aūt qm̄ circa hoc eſt ⁊ ſuperabūdantia quedā ⁊ defectus medij.

Le. are. ¶ Cum aūt ſit in vita ceſſatio quedā a negocijs: ⁊ in ea cū iocūditate tp̄is trāſmiſſio. Videt᷑ hic quoqꝫ eē ɔuerſatio quedā ɔueniēs: ⁊ qualia quō dicere audireqꝫ opꝫ. Differt autem in talibus dicere ac talia audire. Conſtat ꝟo circa hec quoqꝫ eē exceſſum: ⁊ defectum medij.

Argir. ¶ Cum ꝟo ſit ⁊ requies in vita: atqꝫ in hac ipſa loco ſeſe recreent hoīes: videtur ⁊ hic eē quedam equabilis ɔgreſſio ⁊ dicendo ⁊ audiendo ea que oportet ⁊ vt oportet. Differt autem ⁊ dicendo inter tales ⁊ audiendo tales. Atqꝫ patet etiam in his eē nimium atqꝫ parum.

S. Tho.

¶ Poſtꝙ̄ phs determinauit de ꝟtutib⁹ que ſūt circa hūanos act⁹ ſerioſos. hic determinat de quādā ꝟtute: q̄ eſt circa ludos. Et circa hoc tria facit. Pmo oſidit ꝙ circa ludos pōt eē ꝟtus ⁊ vitiū. Scdo determinat de ꝟtute q̄ circa ludos exiſtit. ⁊ de vitijs oppoſitis. ibi. (Qui qdē in deriſione ⁊c̄.) Tertio oſidit differētiā huius ꝟtutis ad ſupradictas. ibi. (Tres igit᷑ q̄ dicte ſūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ ɔſiderandū eſt ꝙ circa id quō eſt ſm ſe malū ⁊ nō pōt hr̄e rōnē boni nō eſt ꝟtus ⁊ vitiū ſm ꝙ oſtēſum eſt. Si ḡ ludus nullā rōnē boni poſſet hr̄e: nō eēt circa ludū aliq̄ ꝟtus. Hꝫ aūt ludus aliquā rōnē boni: inꝙ̄tū eſt vtilis hūane vite. Sicut. n. hō indiget a corpalib⁹ laborib⁹ iterdū deſiſtēdo quieſcē. ita ēt īdiget ab itētione aīe: qua reb⁹ ſerijs hō intēdit: iterdū vt aīa hoīs requieſcat: quō qdem fit per ludū. Et ideo dicit ꝙ cū ſit quedā requies hoīs ab anxietate ſollicitudinū in hac vita ⁊ in ɔuerſatiōe hūmana ꝑ ludū. ⁊ ſic ludus hēt rōnem boni vtilis: ɔñs eſt ꝙ in ludis poſſit eē quedā ɔueniēs collocutio hoīum adinuicē: vt. ſ. hō dicat ⁊ audiat q̄lia opꝫ ⁊ ſicut opꝫ. Et tñ in talib⁹ multū differt dicē ⁊ audire. Multa enim aliqs hō decēter audit: que nō decēter diceret. Vbicunqꝫ aūt eſt diſtā eorꝫ que opꝫ fieri. ⁊ eorꝫ: que nō opꝫ fieri. ibi nō ſolū eſt mediū. ſꝫ ēt ſupabūdantia ⁊ defectus a medio. Vñ circa ludū ɔtingit eē medium ꝟtutis ⁊ extrema. ¶ Deinde cum dicit.

Circa ludos pōt eē ꝟt⁹ ⁊ vitiū. quō lud⁹ hēat rōnem boni.

Multum differt q̄ aliqs decēter vel honeſtatem virtutis aliqs dicat vel audiat.

¶ Qui qdē in deriſione ſupabūdant bomolochi vident᷑ eē: ⁊ oneroſi deſiderātes oīno riſuꝫ: ⁊ magis ɔiectātes riſuꝫ facere ꝙ̄ dicere decora: ⁊ nō ɔtriſtare deriſum ɔuitiatū.

Le. are. ¶ Qui igit᷑ magis ꝙ̄ oꝫ riſuꝫ mouēt: ſcurre vident᷑ eē ⁊ oneroſi ſūt. Nā riſuꝫ ſicuti magis cogitāt quēadmodū mouē illū poſſint ꝙ̄ quēadmo⁹ hōeſte loquāt᷑: nec quēꝙ̄ offēdāt.

Argir. ¶ Qui igit᷑ in ridiculis erupant ſcurre ſunt ac īportuni: affectātes oīno ridiculū: ⁊ magis ɔiectātes facere riſum ꝙ̄ honeſte loqui: ⁊ nō afficere eū dolore in quē facere dicunt.

S. Tho.

¶ Determinat de medio ⁊ extremis. Et p̄ dicit qd ſit circa vnūquōqꝫ eorꝫ. Scdo oſidit qd vnicuiqꝫ eorꝫ ɔueniat. ibi. (Medio aūt habitui ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Primo oſtēdit qd ſit medium ⁊ extrema in ludo. Scdo oſtēdit ꝙ hoc ꝑtineat ad diuerſitatē horꝫ. ibi. (Mores. n. ⁊c̄.) Tertio oſtendit quō quādoqꝫ extremū accipit᷑ pro medio. ibi. (Redundāte aūt riſu ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Primo oſidit quid ꝑtineat ad ſupabūdantiam. Et dicit ꝙ illi qui ſuperabundant in deriſione ludi dicunt᷑ bomolochi. i. raptores tēpli: ad ſilitudinē miluorꝫ qui volabāt circa tēpluꝫ vt raperent inteſtina aīalium imolatorꝫ. Ita ⁊ iſti inſidiant᷑ ad hoc quō poſſint aliqd rapere quō ɔuertant in deriſionē. Et tō tales ſunt oneroſi. q2 deſiderāt vndecūqꝫ facē riſum: ad quō magis ſtudēt. ꝙ̄ ad hoc ꝙ dicant aliqua decora. i. honeſta: ⁊ ꝙ nō turbent illum cui īgerūt ɔuitiū ex ludo. Magis enim volunt dicere aliqua turpia: vel ex quibus alij turbentur: ꝙ̄ ꝙ nō inducant hoīes ad riſum. ¶ Scdo ibi.

De illis q excedūt in mouendo ad riſuꝫ q ſcurre ꝑnt appllari.

¶ Qui autem neqꝫ vtiqꝫ ipſi dicunt aliquid ridiculum: ⁊ dicentibus moleſti ſunt: agrij ⁊ duri videntur eſſe.

Le. are. ¶ Qui ꝟo nec dicunt ipſi aliqd iocundum: nec alios dicere patiuntur: rudes ⁊ agreſtes videntur.

Argir. ¶ Qui ꝟo neqꝫ dicerent quicꝙ̄ ridiculi: neqꝫ alios dicere paterentur: ruſtici ſunt ⁊ duri.

S. Tho.

Qui dicūt agreſtes. ¶ Oſidit qd ſit vitium p defectū. Et dicit q illi qui neqȝ volunt dicē aliqḋ ridiculū: ⁊ moleſti ſunt his qui dicūt: dum ex hoc irrationabilr turbanſ. videntur eē agrij .i. agreſtes ⁊ duri q̄ſi qui nō molliunſ delectatione ludi. ¶ 3ᵒ ibi.

¶ Moderate autem ludentes eutrapeli appellantur: puta bene vertentes.

Le. are. ¶ Enum ṽo qui cum moderatione iocaſ: comis appellaſ.

Argir. ¶ At is qui cū moderatione iocatur: comis atqȝ vrbanus vocatur: talem ſane moris iam habitum aſſecutus vt ad bene recteqȝ iocandum ſeſe flectere poſſit.

S. Tho.

Quis eutrapelus ſiue comis vel vrbanꝰ vocatur. ¶ Oſidit qd ſit mediū in ludo. Et dic̄ q illi q moderate ſe hñt in ludis vocanſ eutrapeli q̄ſi bñ vertētes. q2 .ſ. ea q̄ dicunſ vel ſiūt ɔueniēter in riſum ɔuertūt. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ Moris .n. videſ tales motꝰ eē. Queadmodū āt corpa ex motibꝰ indicanſ: ita ⁊ mores.

Le. are. ¶ Moris .n. videnſ eſſe tales motus. Queadmodū .n. corpora ex motibus iudicantur: ita ⁊ mores.

Argir. ¶ Huiuſcemodi nāqȝ motiones mores ipſius eſſe vidētur. Atqȝ vti corpa ſic ⁊ ipſi mores motionibus diſcernunſ.

S. Tho.

¶ Oſidit q p̄dicta ptinēt ad diuerſitatez moꝝ. Et dicit q p̄dicti motꝰ .ſ. q aliqs velit facē riſum vel ſupabūdāter vł diminute vel moderate eſt qḋ dā inditiū iterioris moralis diſpoſitionis. Sicut .n. per motꝰ corpales exteriores diſcernunſ interiores corpoꝝ diſpōnes: ſic et opōnibꝰ exterioribus cognoſcunſ interiores mores. ¶ Deinde cum dicit.

Q. mores interiores exteriori bus opōnibus iudicāt. ¶ Redundante aūt riſu ⁊ pluribus gaudētibus ludo: ⁊ ipſo ɔuitiari magis q̄ȝ opȝ: ⁊ bomolochi eutrapeli appellantur ⁊ gratioſi. Qm̄ autem adhuc differunt non parum ex his que dicta ſunt manifeſtum.

Le. are. ¶ Redundante aūt ridiculo ⁊ pleriſqȝ gaudentibus ioco ⁊ ſalibus magis q̄ȝ opȝ: ſcurre quoqȝ placet. atqȝ ita nuncupantur: quaſi comitatem habeant ⁊ ſint elegātes. Sed non parum differre eos ex iam dictis apparet.

Argir. ¶ Cuȝ aūt exundet ipm ridiculū: plurimiqȝ ioco ſalibuſue magis q̄ȝ opȝ gaudeant ſcurre quoqȝ eodeȝ nomine nuncupatur: vt gratioſi elegantes: ſed eos differre atqȝ nō parum ex ijs que diximus conſtat.

S. Tho.

Cur ſcurre comes ⁊ vrbani videanſ lȝ pſm diſtēt ab eis. ¶ Oſtēdit quō extremū q̄nqȝ ſumiſ pro medio. Et dicit q q2 riſus ad multos redūdat: ⁊ multi ſunt q magis q̄ȝ opȝ delectanſ in ludo. ⁊ in ƀ q dicūt aliqs ɔuitia iocoſa. Ide eſt q apud eos bomolochi vocanſ eutrapeli: q2 ſunt eis gratioſi. Supabundant .n. in ludo quē plures hoies ſupabūdanter diligūt. Differūt tñ nō paruȝ bomolochi ab eutrapelis: vt ex ſupradictis pȝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Medio aūt habitui pprium epideriotis eſt. Ephiderij aūt eſt talia dicere ⁊ audire q̄lia ⁊ modeſto ⁊ liberali congruunt.

Le. are. ¶ Mediū aūt habitꝰ ppa eſt vrbanitas. Urbano aūt ɔuenit talia dicē atqȝ audire: q̄lia modeſto ⁊ igenuo ɔgruūt.

Argir. ¶ Accōmodaſ aūt huic habitui medio ⁊ ipſa dexteritas: atqȝ ipſius eſt dextri ea dicere ⁊ audire que ad modeſtum virum liberalemqȝ accōmodantur.

S. Tho.

¶ Oſtēdit qd ppe ptineat ad p̄dictos habitꝰ. Et p̄ oſtēdit qd ppe ptineat ad mediū ṽtutis. Scḋo qd ad extremum ſupabūdantie. ibi. (Bomolochus aūt ⁊c̄.) Tertio oſtēdit qd ptineat ad extremū defectꝰ. ibi. (Agrios autē ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ duo fac̄. Pᵒ oſidit q̄lr ſe hēat eutrapelus vir circa ludū. Scḋo q̄lr ſe hēat ſpālr circa cōuitia iocoſa. ibi. (Et vtꝝ igiſ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Primo ꝓponit q ad mediū habitū ptinet ɔuenientibꝰ ludis vti. Et dicit q ad mediū habitū huiꝰ ṽtutis ptinet id qḋ eſt ꝓpriuȝ ephydexiotis .i. bene aptati ⁊ diſpoſiti ad hoc q cum hoibꝰ ɔuerſetur. Ad tales .n. ptinet q dicāt ⁊ audiāt talia ludicra que ɔgruant viro modeſto ⁊ liberali. qui .ſ. liberum animum habet a ſeruilibus paſſionibus. ¶ Secundo ibi.

Q. ad mediū hītū ptiet ɔgruis ⁊ decētibꝰ ludis vti.

¶ Eſt .n. q̄dā decētia talē dicere i ludi pte ⁊ audire. Et liberalis ludus differt ab eo qui ſeruilis ⁊ diſciplinati ⁊ indiſciplinati.

Le. are. ¶ Sunt .n. q̄dā q̄ dicē ⁊ audire hȝ decet hoies: ⁊ igenij iocꝰ differt ab eo qui eſt ſeruilis: ⁊ docti ab eo qui eſt indocti.

Argir. ¶ Sunt .n. q̄dā q̄ ioco dicē ⁊ audire talē hoiez decet. Atqȝ ipſius liberalis iocus ⁊ eruditi a ſeruilis ioco rudiſqȝ dēt.

S. Tho.

Ratio. ¶ Probat ⁊ iducit rōnē ad ƀ qḋ dixerat. Q2 .ſ. vbicūqȝ eſt inuenire aliqd qḋ decēter fieri pōt. ƀ ptinet ad ṽtutē. Sed ɔtingit aliquē ludētez dicē: ⁊ audire q̄dā ɔueniētia. Et ƀ pȝ ex dīa ludoꝝ. Ludus .n. libalis hois qui .ſ. itēdit ꝓpria ſpōte bonuȝ agere: dīt a ludo hois ſeruilis: q circa ſeruilia occupaſ. Et ludus hois diſciplinati. qui .ſ. iſtructꝰ eſt q̄lr debeat ludere: differt a ludo hois idiſciplinati. q nulla diſciplina i ludo refrenaſ. Uñ manifeſtū eſt q ad mediū habitū ṽtutis p̄tinet decētia in ludo dicē ⁊ audire. ¶ 3ᵒ ibi.

Q. ludus liberalis ⁊ diſciplinati dīt a ludo ſeruilis ⁊ ī diſciplīati.

¶ Uidebit aūt vtiqȝ aliqs. ⁊ ex comedijs veteꝝ ⁊ modernoꝝ. his qdē enim erat deriſio turpiloquiū. His aūt magis ſuſpitio. Differunt aūt nō parum ƀ ad honeſtatem.

Le. are. ¶ Intueri licȝ in antiquis ⁊ nouis comedijs. Alijs eniȝ erat iocus obſcenitas verboruȝ: alijs ṽo ſubintellectio. Refert autem hoc non parum ad honeſtatem.

Argir. ¶ Lȝ hoc tam in antiqs q̄ȝ in nouis comedijs itueri. Quibuſdā .n. verboꝝ obſcenitas: qbuſdā potius ſubintellectio ridiculū erat atqȝ hec nō paꝝ honeſtatis differūt rōne.

S. Tho.

Signū ad līem ex comedijs antiqs ⁊ nouis ſūptū. ¶ Inducit qḋdā ſignū ad ſupradicta. q .ſ. differat ludus diſciplinati ⁊ idiſciplinati. Et dicit q ƀ maxime appet cōſiderādo tam in veteribꝰ q̄ȝ in nouis comedijs .i. repñtationibus collocutionū hoiuȝ adinuicē. Quia ſi alicubi in talibus narrationibꝰ occurreret aliqḋ turpiloquiuȝ. ex hoc quibuſdā generabaſ deriſio: dum talia turpia in riſum vertebanſ. Quibuſdā ṽo gñabaſ ſuſpitio: dum .ſ. ſuſpicabanſ eos qui turpia loquebanſ: hēre aliqḋ malū in corde. Manifeſtū eſt aūt q nō paꝝ refert ad honeſtatē hois: vtrum dicat in ludendo turpia vel honeſta. ¶ Deinde cū dicit.

Q. nō paruȝ refert ad honeſtatē hois ludēdo dicē turpia vel honeſta. ¶ Utrū igiſ bñ ɔuitiantem determinādum in dicēdo que decēt liberalē: vel in nō triſtādo audientē. vel etiam delectando.

Le. are. ¶ Utrum igiſ determinādum eſt eum qui in aliquem iocatur: recte iocari ſi dicat ea que decent ingenuum: an ſi nō offendat audientem: vel ſi permulcet.

Argir. ¶ Is ne igiſ dicēdus ē recte facetijs vti: q dic̄ ea q̄ liberꝝ hominē decet: an is q̄ eū q audit dolore nō afficī: vł ēt dlectat.

S. Tho.

Queſtio. ¶ Oſidit qualr ſe hēat ṽtuoſus circa ɔuitia iocoſa. Et circa ƀ tria facit. ¶ Primo mouet qōnem: vtꝝ .ſ. determinādum ſit: q aliqs bñ cōuiciaſ in ludo ex pte eoꝝ que dicit. q2 .ſ. dicit ea que decet dicē liberalē hoiem ṽtuoſum ⁊ modeſtuȝ. Uel nō determinaſ penes hoc bñ ɔuitians. ſed potius ex pte finis vel effectꝰ. q2 .ſ. intēdit nō ɔtriſtare audientem. Uel ēt qḋ plus eſt: intēdit eū delectare. ¶ Scḋo ibi.

¶ Et tale qd indeterminatũ. Aliđ.n.alij odibile eſt ⁊ delectabile. Talia aũt audiet. Que eniʒ ſuſtinet audiẽs hec ⁊ facere videtur.

Le. are. ¶ An tale aliqd indeterminatum eſt: cum aliud alius oderit ametq3 ac talia libenter auditurus ſit: Que enim audire ſubſtinet hec ⁊ facere videtur.

Argu. ¶ In ⁊ hoc indefinitũ eſſe conſtat: Eſt eniʒ aliud alij odio ⁊ iocundum. Talia autem ⁊ audiet. Que nanq3 fert audiendo ea videtur ⁊ facere.

S. Tho.

Reſp. ¶ Rñdet qõni q̃ſti ad ſm mẽbrũ. Et dicit: q͞ eſt indeterminatũ qd. ſ. cõtriſtet vel delectet audiẽtẽ: q2. ſ. diuiſio diuerſa ſũt odibilia ⁊ delectabilia. Talia.n.vnuſqſq3 libẽter audiet que ſunt ſibi delectabilia. Illa.n.que aliqs patienter ſuſtinet audire hec facere videtur. ſ. ingerendo ea alijs. dũmodo nõ intendat eos ɔtriſtare. ¶ Tertio ibi.

¶ Nõ vtiq3 oẽ faciet. Cõuitium.n.ɔtumelia q̃dã eſt. Legũ poſitores aũt q̃dã ɔtumelioſa dicere p̄hibẽt. Oportebat aũt forte ⁊ ɔuitiari. Gratioſus vtiq3 ⁊ liberalis ſic hẽbit: puta lex exñs ſibiip̄ſi. Talis qdem igr̃ medius ſiue ephidexius ſiue eutrapelus dicit̃.

Le. are. ¶ At nõ oĩa faciet. Iocus in aliquẽ dict⁹: ɔuitiũ eſt. At legumlatores nõnulla conuitiari p̄hibent. Oportebat forſan ⁊ iocari. Urbanus igitur ⁊ ingenuus ita ſe habebit: quaſi ipſe lex in ſeipſo exiſtat. Talis ergo medius eſt: ſiue hic vrbanus ſiue comis dicatur.

Argu. ¶ At nõ q̃duis faciet. Etenĩ facetie ɔuitia q̃dã ſunt: ⁊ legũ latores nõnulla ɔuitia dicere vetãt. Fortaſſe aũt illos ⁊ nõnulla p̄hibẽ facete dicẽ oporteret. Uir itaq3 gratioſus ac liber ita ſeſe hẽbit q̃ſi ſibiip̄ſi lex ſit in ioco. Talis eſt igit̃ ipſe medius ſiue dexter: ſiue vrbanus: ſiue comis dicatur.

S. Tho.

¶ Oſtendit aliqd eẽ determinatũ q̃tum ad p̄ᵐ mẽbrũ. ſ. q̃tum ad ɔuitia que dicunt̃. Manifeſtũ eſt.n. q͞ ṽtuoſus nõ faciet. i. nõ p̄ponet oẽ ɔuitiũ. q2 ɔuitiũ eſt q̃dã ɔtumelia dñi tale qd in ɔuitio dĩ. ex quo hõ infamat̃ ⁊ h̃ p̄hibent dicere legis poſitores. Sunt aũt q̃dã ɔuitia que non p̄hibent que opʒ dicẽ p̄pter delectationẽ: vel p̄pter hominuʒ emẽdationeʒ: que fit dũmõ fiat abſq3 infamia. Ille.n.qui ſe hʒ in ɔuitiando ſicut gratioſus ⁊ liberalis videt̃ eſſe ſibiip̄ſi lex: dum. ſ. p̄ p̄priam electionẽ vitat ea que lex p̄hibet. ⁊ vtit̃ his que lex ɔcedit. Ultimo aũt cõcludit q͞ talis qualis eſt dictus medius ſiue nomine ephidexius. i. aptus ſeu eutrapelus. i. bene vertens. ¶ Deinde cum dicit.

Quid ſit ɔuitium. Q͞ q̃dam ɔuitia legibus p̄hibẽtur. Q͞ ṽtuoſus eſt ſibi ip̄ſi lex.

¶ Homolochus autẽ minor eſt deriſore: ⁊ neq3 a ſeipſo neq3 ab alijs recedẽs. ſi riſum faciat. ⁊ talia dicẽs: quoꝝ nullũ diceret vtiq3 gratioſus. quedã aũt neq3 audiret.

Le. are. ¶ Scurra ṽo inferior eſt q̃ ridiculus: nec ſibiip̄ſi: nec alijs parcit: mõ riſuʒ mouẽ queat: ⁊ talia dicit: q̃lia vrban⁹ non diceret: ⁊ quoꝝ aliqua ne audire qdem ſubſtineret.

Argu. ¶ Scurra autem a ridiculo ſupatur: ⁊ neq3 ſibi: neq3 alijs parcit: mõ: moueat riſum: eaq3 dicit quoꝝ nihil prorſus gratioſus ipſe diceret: ⁊ aliqua ne audiret quidem.

S. Tho.

¶ Determinat de malo ſupabũdãtie. Et dicit q͞ homoloch⁹ eſt minor deriſore. q2. ſ. deriſor itẽdit aliquẽ ɔfundẽ: qđ nõ itẽdit homoloch⁹. ſʒ ſolũ intẽdit riſum ſacẽ: ⁊ nõ recedit a ſeip̄o vel ab alijs: q̃ſi intẽdit riſum facere: q2. ſ. exẽpla ſua ⁊ alioꝝ dcã ⁊ facta ɔuertit in riſuʒ: ⁊ talia dicit: quoꝝ nullum diceret hõ gratioſus ⁊ ṽtuoſus. ⁊ q̃dã eoꝝ nõ ſolum nõ diceret ṽtuoſus. ſʒ nec ẽt audiret. ¶ Deinde cum dicit.

Diff. inter ſcurrã ⁊ deriſorem. Q͞ ṽtuoſus nõ ſolũ q̃dã non diceret verũ ẽt nec audiret.

¶ Agrios aũt ad tales collocutiões inutilis. Nihil.n.ɔferens in oĩb⁹ triſtatur. Videtur aũt requies ⁊ ludus in vita eſſe neceſſariuʒ.

¶ Ruſticus ṽo ad has conuerſationes inutilis eſt: cum nihil ipſe afferat: ⁊ cuncta aſpernetur. Ceſſatio ⁊ iocus neceſſarij videntur in vita. Le. are.

¶ Sed ruſticus ad tales ɔgreſſiones inutilis eſt: qppe cum nec ipſe qcq̃ʒ afferat ſalis ⁊ cum afferũt alij egre moleſteq3 ferat. Requies autem ⁊ iocus in vita neceſſaria ſunt. Argu.

S. Tho.

¶ Determinat de vitio defect⁹. Et dicit q͞ ille q eſt agryos. i. agreſtis eſt inutilis ad tales collocutiones ludicras. Nihil enim ɔfert ad eas ſed in oĩbus contriſtat̃. Et in hoc eſt vitioſus: dum totalr̃ abhominat̃ ludũ. qui eſt neceſſaria ad vitam humanã ſicut requies quedã. ¶ Deinde 2° ibi. *De agreſti ⁊ in q̃ ſit vitioſus.*

¶ Tres aũt que dicte ſũt in vita medietates. Sũt aũt oẽs circa ſmonũ quorũdã ⁊ operũ cõicationẽ. Differũt aũt qm̃ h̃ qdẽ circa veritatẽ eſt. hec aũt circa delectabile. Eaꝝ autẽ q̃ circa delectationẽ. Hec qdẽ in ludis. Hec aũt in his que ſm aliam vitã colloquijs.

¶ Tres igit̃ ſupradicte mediocritates: ſũt oẽs in vita: circa cõem vſuʒ ṽboꝝ ⁊ actuũ. Dĩnt ṽo q2 eaꝝ vna circa ṽitatẽ: alie circa voluptatẽ ṽſant̃. Eaꝝ rurſus q̃ ſunt circa voluptatẽ: alia in ioco: alia in ceteris vite ɔuerſationibus. Le. are.

¶ Tres igit̃ ee ſunt quas diximus mediocritates in vita. Sunt autem oẽs circa verboꝝ quorũdam actiue cõmunem vſum. Sed differũt q͞ vna circa veritatẽ: cetere circa voluptatẽ verſant̃. Atq3 harum altera qdem eſt in iocoꝝ altera autem in ɔgreſſionibus reliquę vite conſiſtit. Argu.

S. Tho.

¶ Infert dñiam hui⁹ ṽtutis ad p̄dictas duas. Et dĩc q͞ tres ſunt medietates p̄dicte in humana vita: que oẽs ſũt circa cõicatiões ſermonũ ⁊ opeꝝ. Dĩnt aũt abinuicẽ q2 vna eaꝝ ɔſiſtit circa ṽitatẽ in dictis vel factis. Alie ṽo circa delectabile. Quaꝝ vna ɔſiſtit circa delectationẽ: que eſt in ludis: alia ṽo circa delectationẽ que eſt in colloquijs: que eſt ſm vitam exiſtẽtem. ſ. in ſerijs. *Diff. hui⁹ virtutis ad duas immediate p̄dictas.*

Lectio. xvij.

De verecundia aũt vt quadã virtute nõ ɔuenit dicere. Paſſioni.n. magis aſſimilatur q̃ habitui.

¶ De verecũdia nõ ita loquẽdũ eſt: q̃ſi de aliqua virtute. Nam affectui magis q̃ habitui: ſimilis eſt. Le. are.

¶ De verecundia vt de aliqua ṽtute dicere nõ oportet. Eſt enim affectui magis q̃ habitui ſimilis. Argu.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ p̄hs determinauit de medietatib⁹ q̃ ſũt ṽtutes. hic determinat de q̃dã medietate que nõ eſt ṽt⁹. i. de verecũdia. Et p̄ oñdit verecũdiam nõ eſſe virtutẽ. Scd̃o oñdit ſimile de ɔtinentia que cuʒ ſit laudabilis nõ eſt ṽtus. ibi. (Nõ eſt aũt neq3 incõtinentia ⁊c̃.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ingrit genus verecũdie. Scd̃o oñdit ſubiectum ipſum ibi. (Non eſt vtiq3 etati ⁊c̃.) ¶ Circa primum duo facit. Primo p̄ponit qđ intẽdit. Et dicit q͞ de verecũdia non conuenit loqui ſicut de q̃dã virtute. Sed magis aſſimilat̃ paſſioni q̃ habitui qui eſt genus ṽtutis. ¶ Secundo ibi. *De verecũdia. Q͞ verecũdia nõ ẽ virtus ſed paſſio quedã.*

¶ Determinat̃ igr̃ timor qdẽ igloriationis.

¶ Itaq3 eam diffiniũt timorem quendam eſſe dedecoris. Le. are.

¶ Itaq3 definit̃ timor: eſt timorq3 dĩ dedecoris quidem. Argu.

S. Tho.

¶ Probat propoſitum dupl̃r. Primo qdem per diffinitio- *Rñ primo*

nem verecũdie. Dicit.n. verecundia eſſe timor ingloriationis.i.cõfuſionis que opponit glorie. Sed timor eſt paſſio q̃dã. Ergo verecũdia eſt in gñe paſſionis. ℭ Scdo ibi.

ℭ Perficit ãt verecũdia circa picula timori ſilr. Erubeſcũt.n. verecũdati. Morte ãt timẽtes palleſcũt. Corpalia vtiq3 videt aliq̃lr eẽ vtraq3 qḋ vẽ paſſiõis magis q̃3 habit' eẽ.

Le. are. ℭ Fit aũt ppe ſilr ac timor ille in reb' grauib'. Erubeſcunt enim verecundantes. Mortem ꝟo timentes palleſcunt. Itaq3 corporalia quodãmodo videntur: vtraq3: quod affectus magis eſſe conſtat q̃3 habitus.

Argir. ℭ Et fit pinde atq3 circa res formidoloſas timor fieri ſolet. Nã qui verecũdant erubeſcũt: qui timẽt morte palleſcũt. Utrũq3 igit ad corpus quodãmodo accõmodatũ eſt: qḋ qdem magis ad affectũ videt q̃3 ad habitum pertinere.

S. Tho.

Rõ ſcbs. Paſſiões aſe q̃ ſint. Cõuenien tia ⁊ vẽia i ter timorẽ mortis ⁊ verecũdiã. Cur timẽ tes mortẽ palleſcũt. verecũdati aũt rubeſcũt.

ℭ Probat idẽ p effectũ verecũdie. Circa qḋ ꝯſiderãdũ eſt q paſſiones ſunt mot' appetit' ſenſitiui qui vtit organo corporali. Uñ paſſiões oẽs cũ aliqua corpali trãſmutatione fiũt. Et ſilr ſe hꝫt in gñali verecũdia ⁊ timor: q eſt circa picula mortis: q̃tum ad h.ſ. q vtraq3 paſſio iudicat p tranſmutationẽ coloris corpalis. Sꝫ in ſpãli dñt. q2 illi q verecũdant rubeſcũt. illi aũt qui timẽt mortẽ palleſcũt. Cuius dñe rõ eſt: q nã ſpũs ⁊ hũores trãſmittit ad locũ vbi ſentit defectũ. Sedes aũt vite eſt in corde. ⁊ iõ qñ piculũ vite timet ſpũs ⁊ hũores ꝯcurrũt ad cor. Et iõ exteriora q̃ſi deſerta palleſcũt. Honor aũt ⁊ ꝯfuſio in exteriorib' eſt. Et iõ qñ hõ timet per verecũdiã ꝑuationẽ honoris: recurrẽtib' humorib' ⁊ ſpiritibus ad exteriora homo rubeſcit. Sic ergo p3 q ⁊ verecũdia ⁊ timor mortis ſunt quedã corporalia: inq̃tum.ſ. hñt trãſmutationem annexam: qḋ videtur magis ad paſſionẽ q̃3 ad habitum ptinere. Et ita patet q verecũdia non eſt virtus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non omni vtiq3 etati hec paſſio congruit ſed iuuenili.

Le. are. ℭ Nec ꝟo omni etati ꝯgruit verecũdia: ſed iuuenili.

Argir. ℭ Nõ ãt ad q̃uis etatẽ is affect': ſꝫ ad iuuẽilẽ accõmodat.

S. Tho.

ℭ Oñdit qd ſit ſubm ꝯueniens verecũdie. Et p̃ oſtẽdit cui etati ꝯueniat. Scdo oñdit cui cõditioni. ibi. (Neq3 iſti ſtudioſi ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m tria facit. Primo ꝑponit qḋ intendit. ſ. q nõ ꝯuenit omni etati: ſꝫ iuuenili. ℭ Secundo ibi.

Q̃s iuuenili etati cõuenit verecundia.

ℭ Exiſtimamus.n. oportere tales verecundos eſſe eo q ſm paſſiones viuentes multi peccant: a verecũdia aũt ꝓhibentur. Et laudamus qdem iuuenum verecũdos.

Le. are. ℭ Putam'.n. eos qui in h' etate ſũt: verecũdos eẽ oportẽ. ꝑpterea qḋ illi cupiditatib' obnoxii: verecũdia ꝓhibent in multis ꝺlinquẽ. Et laudam' ex iuuenib' verecũdos.

Argir. ℭ Cenſemus.n. eos qui hui' etatis ſunt verecũdos eẽ oportere: vt cũ non ſine pturbatione viuant: multiq3 ob h peccent a verecundia ꝓhibeant delinquere. Atq3 laudamus quidem eos iuuenes qui ſunt verecundi.

S. Tho.

Rõ p̃ma ad hoc. De iuuenibus.

ℭ Probat q ſ iuuenili etate ꝯgruat verecũdia. Et h dupl'r. Uno' p ꝓp̃ tatẽ iuuẽtutis. Q2.ſ. iuuenes pp feruorẽ etatis viuũt ſꝫ paſſiões. Et iõ proni ſũt ad multipl'r peccãdũ. Et ab h ꝓhibent p verecũdiã. p quã turpitudinẽ timẽt. Et iõ iuuenes decet verecũdia. Alio' ꝓbat idẽ p hũanã ꝯſuetudinẽ. Iuuenes.n. verecũdos laudare ꝯſueuim'. ℭ 3' ibi.

Rõ ſcba.

ℭ Senem aũt nullus vtiq3 laudabit qm verecũdabilis. Nihil.n. exiſtimamus oportere ipſm operari: in qbus eſt verecũdia.

Le. are. ℭ Seniorem ꝟo nemo laudat qḋ verecũdus ſit. Nihil.n. ab eo fieri cenſemus: qḋ ſit verecundia dignum.

Argir. ℭ Sed nemo ex eo ſeniorẽ hoiem laudabit q2 eſt verecundus. Nihil enim eorum ipſum oportere cenſemus agere: pro quibus emergere verecundia ſolet.

S. Tho.

ℭ Oñdit q alie etati. ſ. ſenili nõ ꝯgruit verecũdia. Et dicit q nullus laudat ſenẽ de h q eſt verecundus. Q2 exiſtimamus: q nõ oporteat eũ aliqḋ turpiũ opari. p qb' ꝯſueuit eẽ verecũdia. Tũ q2 pp lõgitudinẽ tpis reputam' eos eẽ expertos. Tum ceſſante feruore etatis reputamus q ꝓpter paſſionẽ non debeat aliqd turpe opari. ℭ Deinde cũ dicit.

Q̃s ſenili etati nõ cõuenit verecundia.

ℭ Neq3 enim ſtudioſi eſt verecũdia ſiqdem fit in prauis. Non.n. operandum talia.

Le. are. ℭ Non enim probi eſt verecundia: ſiqdem prouenit ex improbis. Non enim agenda ſunt talia.

Argir. ℭ Neq3 enim homini probo verecundia cõpetit: quippe cũ pro rebus improbis fiat. Non enim ſunt res tales agẽde.

S. Tho.

ℭ Oſtendit cui ꝯditioni cõpetit verecũdia vel non cõpetat. Et circa hoc duo facit. Primo oſtẽdit q non cõpetat virtuoſo. Scdo excludit quaſdã cauillationes ꝯtra ꝓpoſitũ. ibi. (Si.n. ſũt hec qdẽ ⁊c̃.) ℭ Dicit ergo p̃mo q neq3 ad virtuoſuꝫ ptinet verecũdia. Uerecũdia.n. eſt reſpectu prauoꝝ. Sed ṽtuoſus non operat praua. Quia ṽtus eſt que bonũ facit hñtem: ⁊ opus eius bonũ reddit. Ergo verecũdia non cõpetit ṽtuoſo. ℭ Deinde cum dicit.

Q̃ verecũdia nõ competit ṽtuoſo.

ℭ Si.n. ſũt hec qdẽ ſm veritatẽ turpia. h ãt ſm opinionẽ nihil differt. Neutra.n. operãda. Quare neq3 verecũdãdum. Praui aũt ⁊ tale puta operari aliqd turpium.

Le. are. ℭ Si ꝟo alia ſm veritatem: alia ſm opinionẽ turpia ſunt: nihil refert. neutra.n. agenda ſunt. Itaq3 nec verecũdandum. Improbi ꝟo eſt talem eſſe: vt aliqd turpe faciat.

Argir. ℭ Quod ſi quedã reuera: quedã opinatione ſunt turpes: nihil refert: neutre n. q3 ſunt agẽde. Quare nõ eſt erubeſcẽdum. Sed improbi eſt ⁊ talẽ eſſe: vt aliqd turpe agat.

S. Tho.

ℭ Excludit tres obiectiones circa p̃dicta. Quaꝝ p̃ma eſt. Quia poſſet aliqs dicere q verecũdia nõ ſolũ eſt de his q̃ ſm veritatem ſunt turpia que ꝯtrariant virtuti. ſed ẽt de his que ſunt turpia ſm opinionẽ. Sed ipſe dicit q nihil differt ad ꝓpoſitum. q2 ṽtuoſo neutra ſunt operãda. ſ. neq3 turpia ſm veritatẽ. nec turpia ſm opinionẽ. Et ideo non imminet virtuoſo: q de aliquo verecundet. Sed hoc ptinet ad prauum: vt ſit talis: q opet aliqd turpium vel ſm veritatẽ vel ſm opinionẽ. ℭ Scdam obuiationẽ ponit ibi.

Q̃ ṽtuoſus abſtinet a turpibus ſm ṽitatẽ ⁊ turpib' ſꝫ opionẽ.

ℭ Sic aũt hr̃e: vt etſi opetur aliqd taliũ verecũdari ⁊ ꝓpter hoc exiſtimari ſtudioſuꝫ eẽ incõueniẽs. Inuolũtarijs.n. verecũdia volens aũt ſtudioſus nunq̃3 opabitur praua.

Le. are. ℭ Ueꝝ ita ſe hr̃e: vt ſi faciat q̃cq̃3 tale verecũdet: ⁊ pp hoc putare ꝓbum eſſe: abſurdum eſt. Et enim verecũdia inuoluntarijs eſt. volens aũt ꝓbus vir: nunq̃3 facit praua.

Argir. ℭ Probum aũt ideo quẽpiam eẽ putare: q2 ita ſe habet vt ſi turpe qd egerit verecundet: abſurdũ eſt ſane. Uerecundia nãq3 fit pro ĩs que ſua ſponte quiſpiam facit. Sꝫ nunq̃3 ſua ſponte vir bonus res aget turpes.

S. Tho.

ℭ Poſſet eñi aliqs dicere q l3 virtuoſus non habeat aliqd de quo verecundet eſt tñ ita diſpoſitus: vt ſi aliqd talium operaretur de hoc verecundaret. Si quis ergo ꝓpter hoc

Duos ſic eſt reſpicit verecũdia. exiſtimaret ꝙ verecũdia cõpeteret ſtudioſo. pbat h̃ eſſe in cõueniẽs dupl'r. Pͥmo qdē qꝛ verecundia ꝓprie loquendo non reſpiciat niſi volũtarios defectus: qb⁹ debeẽ vituperium. Sed h̃ repugnat ṽtuti ꝙ aliqs volũtarie opeẽ malũ. Ergo non cõpetit ei verecũdia ꝓpter rõnem ꝑdictaꝫ. Sc̃do aũt eẽt ſi verecũdia eſſet eoꝝ que inuolũtarie pñt accidere. ſicut egritudo inuolũtarie accidit hoĩ. Uñ ṽtuoſo eẽt ſano põt cõpetere curare de medico ꝓpter infirmitatẽ que poſſet accidere. ℭ Sc̃do excludit ꝑdictam obuiationem ibi.

ℭ Erit aũt vtiqꝫ verecundia ex ſuppoſitione ſtudioſum. Si enim operetur verecũdabitur vtiqꝫ. Non eſt autem h̃ circa virtutes.

Le. are. ℭ Eſſet aũt verecũdia ex ſuppoſitione vtiqꝫ ꝓbum. Si enĩ faciat verecũdabiẽ: ſed nõ eſt hoc circa virtutes.

Le. are. ℭ Erit aũt verecundia probum ex ſuppoſitione. Nã ſi egerit verecundabiẽ. Hoc autem in ipſis virtutibus non eſt.

S. Tho.

ℭ Dicit ꝙ ſi ſm ꝑdictã obuiationẽ verecũdia eẽt qddã virtuoſũ ex ſuppõne. qꝛ. ſ. verecũdareẽ ṽtuoſus ſi turpia opereẽ. Hoc aũt nõ eſt de his q̃ ꝓprie ꝯueniũt ṽtuoſis. Immo abſolute eis ꝯueniũt ſic̃ pꝫ circa oẽs ṽtutes. Uñ relinqẽ ꝙ ṽecũdia nõ ꝓprie ꝯueniat ṽtuoſo. ℭ 3ᵐ obuiationẽ põit ibi.

ℭ Si aũt inuerecũdia prauum. ⁊ non verecũdari turpia operari: nihil magis talia operantem verecundari ſtudioſum.

Le. are. ℭ Impudentia ꝗ̃o improbuꝫ ⁊ non verecũdari cum male agat: ſꝫ nihilo magis h̃ faciẽtem verecũdari ꝓbum eſt.

Argũ. ℭ Quod ſi impudentia ⁊ quẽpiam non pudere res turpes agẽtem improbuꝫ eſt: nihilo magis ob idipſum probum erit: quẽpiam res turpes agentem erubeſcere.

S. Tho.

ℭ Poſſet enim aliqs ꝯcludere: ꝙ qꝛ ĩ verecũdia ⁊ nõ verecundari de turpi opatione eſt qddam prauum: qꝺ ꝓpter hoc verecũdari ſit ṽtuoſuꝫ. Sed ipſe dicit h̃ nõ eſſe rectuꝫ. qꝛ vtriqꝫ. ſ. tam verecũdia q̃ꝫ inuerecũdia ſupponit turpẽ opationẽ: que non cõpetit ṽtuoſo. Qua tñ ſuppoſita ꝯuenientius eſt ꝙ ea aliqs a ſpernaẽ per verecũdiaꝫ q̃ꝫ de ea nõ curet per inuerecũdiaꝫ. Ex his eẽt apparet ꝙ verecũdia nõ ſit ṽtus. nam ſi eẽt virtus ineſſet ṽtuoſo. ℭ Eſt aũt attendẽdum ꝙ ſupra poſuit paſſionẽ laudabilem nemeſim: de qua ⁊ h̃ mẽtionem nõ facit. qꝛ nõ eſt intẽtionis ſue de his paſſionib⁹ hic determinare. hoc. n. magis ptinet ad rethoricam: vt patet in. 2. rethoricoꝝ. vnde nec h̃ de verecũdia determinauit niſi oſtẽdens eam non eſſe ṽtutem. Et relinqẽ idem intelligẽdum de nemeſi. ℭ Deinde cum dicit.

Turpi opatiõe ſuppoſita meli⁹ ẽ verecũdari De nemeſi.

ca. 6. 7. 9.

ℭ Non aũt neqꝫ ꝯtinentia virtus ſed quedã mixta. Oſtẽdetur aũt de hac in his que poſterius. Nunc aũt de iuſtitia dicemus.

Le. are. ℭ Continentia quoqꝫ nec ipſa qdeꝫ ṽtus eſt: ſꝫ qddã mixta. Oſtendemus aũt de illa poſtea. Nũc de iuſtitia dicamus.

Argũ. ℭ At ꝗ̃o neqꝫ continentia virtus eſt: ſed eſt quedam permixta. Oſtendetur autem de ipſa poſt paulo. Nunc de iuſtitia dicamus oportet.

S. Tho.

Q ꝯtinentia nõ ẽ virtus: ſꝫ h̃ꝫ aliquid virtutis.

ℭ Inducit ſilr̃ de ꝯtinẽtia: que cũ ſit laudabilis nõ eſt ṽtus: ſed hꝫ aliqd ṽtutis ãmixtũ. Cõtinens. n. ſequiẽ rõnẽ rectã: qꝺ ptinet ad ṽtutẽ. Patiẽ tñ ꝯcupiſcẽtias prauas vehemẽtes: qꝺ ptinet ad defectũ ṽtutis. Et de his diceẽ infra in. 7. Satis aũt ꝯuenieẽter inducit ſilitudineꝫ de ꝯtinẽtia: qꝛ verecundia maxime reqritur vbi abũdant paſſiones praue: qꝺ ꝯuenit continẽtibus: vt dcm̃ eſt. Ultimo aũt continuat ſe ad ſequentia dicens: ꝙ dicendum eſt deinceps de iuſtitia. Et in hoc terminatur ſententia quarti libri.

ℭ Incipit liber qntus. Lectio pͣ.

De iuſtitia autem ⁊ iniuſtitia intendẽdum: ⁊ circa quales ſũt exiſtẽtes operationes ⁊ qualis eſt medietas iuſtitia. ⁊ iuſtum quorum medium.

Le. are. ℭ De iuſtitia ⁊ iniuſtitia ꝯſiderãdum eſt: ⁊ circa q̃s res exiſtat. ⁊ q̃lis mediocritas iuſtitia ſit: ⁊ iuſtũ quoꝝ mediuꝫ.

Argũ. ℭ De iuſtitia iam ⁊ iniuſtitia ꝯſideremus opꝫ: circa quales actus verſentur: ⁊ qualis naꝫ mediocritas ſit ipſa iuſtitia: ⁊ inter que iuſtum ipſum medium eſt.

S. Tho.

De iuſtitia.

ℭ Poſtq̃ꝫ pħs determinauit de ṽtutib⁹ moralib⁹ que ſunt circa paſſiones. h̃ determinat de ṽtute iuſtitie que eſt circa opõnes. ⁊ diuidiẽ in ptes duas. In quaꝝ pͣ determinat de iuſtitia ꝓprie dicta. In 2ͣ determinat de iuſtitia metaphorica. ibi. (Utꝝ aũt ꝯtingit ſibiipſi iniuſtũ facẽ ⁊c̃.) ℭ Circa pͣmũ duo facit. Pͥo determinat de ṽtute iuſtitie. Sc̃o determinat de quadam ṽtute. ſ. epyichia que eſt cõmunis iuſtitie directiua. ibi. (De epyichia in illud ⁊c̃.) ℭ Circa pͣᵐ duo facẽ. Pͥo dicit de q̃ eſt intẽtio. Sc̃o exequitur ꝓpoſitũ. ibi. (Uidem⁹ vtiqꝫ ⁊c̃.) ℭ Circa pͣᵐ duo facit. Pͥo oſtedit de quo itẽdat. qꝛ de iuſtitia ⁊ iniuſtitia. Et ꝓponit tria circa iuſtitiã ꝯſiderãda: in qb⁹ dr̃ iuſtitia a ſupradictis ṽtutib⁹. Quoꝝ pͣᵐ tãgit cũ dic ꝙ intẽdendũ eſt circa q̃les opõnes ſit iuſtitia ⁊ iniuſtitia. Uirtutes. n. ⁊ vitia de qb⁹ ſup dcm̃ eſt. ſũt circa paſſiões. qꝛ. ſ. in eis pͥn ꝯſideraẽ q̃lr hõ interi⁹ afficiaẽ ſm paſſiões: ſꝫ qd exterius opeẽ nõ ꝯſideraẽ niſi ex ꝯñti. in q̃tũ. ſ. opões exteriores ex interiorib⁹ paſſionib⁹ ꝓueniũt. Sed circa iuſtitiã ⁊ iniuſtitiã ꝑcipue attẽdiẽ quid hõ exteri⁹ opeẽ. Qualr̃ aũt afficiaẽ interius nõ ꝯſideraẽ niſi ex ꝯñti: put. ſ. aliqs iuuaẽ vel ipediẽ circa opões. Sc̃dm aũt tãgit cũ dic̃. Et q̃lis medietas eſt iuſtitia ⁊ iuſtũ. q. ſ. ẽ obm iuſtitie. In ꝑhabitis. n. ṽtutib⁹ accipiẽ mediuꝫ rõnis ⁊ nõ rei. Sꝫ in iuſtitia accipiẽ mediũ rei: vt infra diceẽ. Tertiũ aũt tãgit cũ dicit. Et quoꝝ eſt mediuꝫ. Quelꝫ. n. ſupradictaꝝ ṽtutũ eſt mediũ. 2. vitioꝝ. iuſtitia aũt nõ eſt mediuꝫ duaꝝ malitiaꝝ: vt infra patebit. ℭ Secundo ibi.

Que ſint circa iuſtitiam ꝯſiderande. Quid pͥncipalr̃ ptineat ad iuſtitiã. ⁊ qd ad alias ṽtutes.

Quõ in iuſtitiam mediũ accipiatur ⁊ quõ in aliis virtutibus.

Q ñ eẽ medietatẽ nõ eodeꝫ mõ ꝯuenit iuſtitie ⁊ aliis virtutib⁹.

ℭ Intentio autem nobis ſit ſm eandem methodum his que dicta ſunt.

Le. are. ℭ Cõſideratio aũt iſta eodeꝫ mõ nobis ſit: vt in ꝑcedẽtib⁹.

Argũ. ℭ Atqꝫ hec conſideratio eundem ſeruet modum doctrine quo antea dicta conſiderauimus.

S. Tho.

ℭ Oſtẽdit ſm quẽ modũ tractãda ſũt ꝑdicta. Et dic ꝙ intẽdẽdũ ẽ tractare de iuſtitia ſꝫ eãdẽ artẽ ſm quã tractatũ ẽ de ꝑdictis ṽtutib⁹. ſ. figuralr̃ ⁊ aliis hꝫ modis. ℭ De. cũ. d.

ℭ Uidemus vtiqꝫ oẽs talẽ habitũ volẽtes dicere iuſtitiam: a quo opatiui iuſtoꝝ ſunt ⁊ a quo iuſta opanẽ ⁊ volũt iuſta. Eodẽ aũt mõ ⁊ de iniuſtitia a quo opatiui iniuſtoꝝ ſunt ⁊ a quo iniuſta faciũt: ⁊ volũt iniuſta. Propẽ qꝺ ⁊ nobis ꝑmũ vt in typo ſupponanẽ hec.

Le. are. ℭ Uidemus igiẽ oẽs eiuſmodi habitum dicẽ volẽtes iuſtitiam: per quẽ iuſtoꝝ opatores ſunt: ⁊ p quẽ agũt ⁊ volũt res iuſtas. Eodẽ mõ de iniuſtitia: p quã iniuriãẽ ⁊ volunt iniuſta. Quãobreꝫ hec ꝑmum nobis ꝑſuppoſita ſint.

Argũ. ℭ Uidemus itaqꝫ oẽs talem habitũ dicere iuſtitiam velle: quo hoies apti ſunt ad res iuſtas agẽdas: ⁊ quo eas agũt ⁊ volũt iuſta. Eodẽ modo talẽ habitũ ⁊ ipſam iniuſtitiaꝫ dicere quo iniurias agunt homines reſqꝫ volũt iniuſtas. Quapropter ⁊ nobis hec ꝑmum vt in figura ſubijciunẽ.

S. Tho.

¶ Incipit determinare de iuſtitia. Et p̄ diſtinguit iuſtitiã particularẽ a iuſtitia legali. Sc̄do determinat de iuſtitia particulari de qua itẽdit p̄ncipaliter. ibi. (Eius aũt que ſm ptẽ ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Pͥo diuidit iuſtitiã in legalẽ ꝛ particularẽ. Sc̄do oſtẽdit que ꝛ qualis ſit iuſtitia legalis. ibi. (Quia aũt illegalis ꝛc̄.) Tertio oſtẽdit ꝙ p̄ter iuſtitiã legalẽ eſt q̄dã particularis iuſtitia. ibi. (Ingrimus aũt eã ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Pͥo oñdit qd ſignificet noīe iuſtitie vel iniuſtitie. Sc̄do diſtīguit vtrũqꝫ. ibi. (Cõſeqr̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Pͥo notificat iuſtitiã ꝛ iniuſtitiã. Sc̄do oñdit notificationẽ eē ↄueniẽtẽ. ibi. (Neqꝫ eundẽ hꝫ ꝛc̄.) Tertio īfert correlariũ ex dictis. ibi. (Multotiẽs qdẽ igitur.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ oẽs videntur velle ꝙ iuſtitia ſit talis habit᷒ p quẽ cãnt tria in hoīe. Pͥo qdẽ īclinatio ad op᷒ iuſtitie: ſm quã dr̄ hõ opatiuus iuſtoꝝ. Sc̄m eſt opatio iuſta. Tertiũ aũt eſt ꝙ hõ velit iuſta opari. Et idẽ dcm̄ eſt de iniuſtitia: ꝙ eſt habit᷒ ſ̄ q̄ hoīes ſũt opatiui iniuſtoꝝ: ꝛ faciũt ꝛ volũt iniuſta. ꝛ id h̄ nobis p̄ſupponẽdũ eſt de iuſtitia. ſic̄ id qd̄ figuraliter appet in his. Et eſt ↄſiderandũ ꝙ ↄueniẽter notificauit iuſtitiã p voluntatẽ: i qua nõ ſũt paſſiones. Et th̄ eſt exterioꝝ actuũ p̄n᷑. vñ eſt ppͥũ ſubiectũ iuſtitie que nõ eſt circa paſſiones. ¶ Deinde cum dicit.

Quid nomine iuſtitie ꝛ iniuſtitie ſignificetur.

Qꝫ voluntas eſt ꝓpͥũ ſbꝫ iuſtitie ꝛ iniuſtitie.

¶ Neqꝫ enim eundẽ h̄ẽt modum ꝛ in ſcientijs ꝛ in potẽtijs ꝛ in habitibus. Potẽtia quidẽ eniꝫ ꝛ ſciẽtia videntur ↄtrarioꝝ eadẽ eſſe. Habitus aũt cõtrarius contrarioꝝ nõ. Utputa a ſanitate nõ fiunt ↄ̄ria: ſed ſana ſolum. Dicimus enim ſane ambulare quando ambulat vt vtiqꝫ ſanus exiſtens.

Le. are. ¶ Nõ. n. eodẽ mõ res ſe hꝫ in ſciẽtijs ꝛ potẽtijs ꝛ habitib᷒. Nã ſcia ꝛ potẽtia videt̄ eadẽ eſſe ↄ̄rioꝝ. Habit᷒ v̄o ↄ̄rius: ↄ̄rioꝝ nõ eſt. Ceu a ſanitate ſana fiũt: non aũt ↄ̄ria. Dicimus. n. ſane īcedere qñ ꝗs ita incedit vt faciunt ſani.

Argir. ¶ Non enim in ſciẽtijs ꝛ potẽtijs atqꝫ habitib᷒ res ſeſe habet eodẽ modo. Eadem naqꝫ potentia ſciẽtiaqꝫ ↄtrarioꝝ eſt: ſed contrarius habitus non eſt ↄtrarioꝝ. Nẽpe a ſanitate ſana dũtaxat ꝛ non ↄtraria fiunt. Dicimus eniꝫ quẽpiam ambulare ſane: cum perinde ambulat atqꝫ ſanus.

S. Tho.

¶ Oñdit p̄dictas notificatiões eẽ ↄueniẽtes q̄ntum ad h̄. ſ. ꝙ iuſtitia notificata eſt p h̄ ꝙ hꝫ ſe ad volẽdũ ꝛ opandũ iuſta ꝛ iniuſtitia ad volẽdũ ꝛ opandũ iniuſta. Nõ. n. eodẽ mõ ſe hꝫ in habitib᷒. ſic̄ in ſciẽtijs ꝛ potẽtijs. Cõtraria enĩ ptinent ad eãdẽ potẽtiã. ſicut albũ ꝛ nigrũ ad viſum. ꝛ ad eãdẽ ſciam. ſicut ſanũ ꝛ egrũ ad medicinã. Sed habit᷒ ↄtrarius nõ ſe hꝫ ad ↄ̄ria ſibi. Et ponit exẽpluꝫ de habitibus corpalib᷒. Naꝫ a ſanitate nõ ꝓcedũt ea que ſunt ↄ̄ria ſanitati. ſed ſolũ ea que ſanitati ↄgruũt. Sic̄ dicim᷒ ꝙ aliꝗs ſane ambulat qñ ambulat: ſic̄ ille q ſan᷒ exiſtit. Uñ ipa ſcia: lꝫ ſm ꝙ eſt cognitio q̄dã ad ↄ̄ria ſe hẽat īq̄ntũ vnius ↄ̄rioꝝ eſt rõ cognoſcẽdi aliud: tñ inq̄ntuꝫ eſt habit᷒ q̄dã ſe hꝫ tñ ad vnũ actũ: qui eſt cognoſcẽ veritatẽ. nõ aũt ſe hꝫ ad errorẽ ↄ̄rium. Sic igr̄ ↄueniẽter dcm̄ eſt ꝙ p iuſtitiaꝫ opamur iuſta per iniuſtitiã iniuſta. ¶ Deinde cũ dicit.

Qꝫ cõtraria ptinẽt ad eãdẽ potẽtiaꝫ ꝛ ad eãdẽ ſciãs non tñ ad eãdẽ h̄itũ.

Quõ ſcia ſe hꝫ ad cõtraria et quomõ ad vnum tñ.

¶ Multotiens qdẽ igitur cognoſcitur ↄtrarius habit᷒ a ↄtrario. Multotiẽs aũt habitus a ſubiectis. Si. n. eſt manifeſta euexia: ꝛ kachexia manifeſta fit. Et ex bñ h̄ñtibus eſt euexia. ꝛ ex hac bñ h̄ñtia. Si. n. eſt euexia dẽſitas carnis: necẽium ꝛ kachexiã eẽ raritatẽ carnis ꝛ bene h̄ñs factiuũ dẽſitatis in carne.

¶ Sepe ergo cognoſcit̄ ↄtrarius habitus a ↄtrario. Sepe ipſi habit᷒ a ſubiectis cognoſcunt̄. Si. n. bona habitudo ſit manifeſta. ꝛ mala habitudo ſit manifeſta. ꝛ ex ĩs que bonã habitudinem faciũt: bona habitudo: ꝛ ex hac illa q̄ faciunt: cognoſcunt̄. Nam ſi eſt bona habitudo ſpiſſitas carnis: neceẽ eſt: vt mala habitudo ſit raritas carnis. ꝛ efficiens bonam valitudinẽ: qd̄ facit ſpiſſitatem in carne. Le. are.

¶ Sepe igit̄ ↄtrarius habitus ex ↄ̄rio cognoſcit̄. Sepe etiã habitus ex ſubiectis. Nã ſi bona corpis habitudo ſit nota: ꝛ ipſa mala corpis habitudo ſit manifeſta. Et ex ĩs q̄ bonã habitudinẽ efficiunt corpis ipſa bona habitudo ſit nota: ꝛ ex ipſa rurſus ea q̄ faciũt ipaꝫ. Si. n. h̄itudo bona ſit ſpiſſitas carnis: ꝛ malã habitudinẽ raritatem eſſe carnis: ꝛ id qd̄ efficit habitudineꝫ bonam efficere ſpiſſitatem in carne neceſſe eſt. Argir.

S. Tho.

¶ Infert correlariũ ex dictis. Quia. n. ↄtrarij habitus ſunt ↄ̄rioꝝ. ꝛ vnius act᷒ eſt determinate vnius obiecti. ide eſt: ꝙ multotiẽs vnius habitus ↄ̄rius cognoſcit̄ per aliuꝫ ꝛ multotiens cognoſcit̄ ex ſuo obiecto: qd̄ eſt. q. m̃a ſubiecta opationi habit᷒. Et h̄ manifeſtat p exẽplũ. Si euechia ſit manifeſta. i. bona diſpoſitio: ꝛ cacochia eſt manifeſta. i. mala diſpõ. Et ſic habit᷒ cognoſcit̄ a ſuo ↄ̄rio. Cognoſcit̄ auteꝫ ex obiecto. q꞉ ex his que faciũt hoīem bñ ſe h̄ẽ ſit manifeſta euechia. Et h̄ vlterius manifeſtat. ſp̄aliꝰ. q꞉ ſi ad euechiam ptinet ꝙ hõ h̄ẽat carnes bñ dẽſatas: necẽium eſt ꝙ ad cachochiã ptineat ꝙ hõ h̄ẽat carnes raras. q. incõpactas ꝓpter īdigeſtos humores. Et itẽꝫ necẽꝫ eſt ꝙ illud qd̄ facit hoīem. bene ſe h̄ẽre ſit illud qd̄ faciat eũ h̄ẽre carnes bñ denſas. ¶ Deinde cum dicit.

Correlarium.

Qꝫ h̄itus cognoſcit̄ ꝛ ex cõtrario h̄itu et ex proprio obiecto.

Exẽplum

De carnibus bñ dẽſatis ꝛ ꝓpactis ꝛ ꝛ raris ꝛ incõpactis.

¶ Cõſeqr̄ aũt vt i m̄ltũ ſi alteꝝ multipliciter dr̄: ꝛ reliquũ m̄ltipliciter dici: puta ſi iuſtũ: ꝛ iniuſtũ.

¶ Sequitur v̄o vt plurimũ: ſi altera multiplicetur dicant̄: ꝛ altera multiplicetur dici: ceu ſi iuſtum ꝛ iniuſtum. Le. are.

¶ At v̄o plerũqꝫ ſequit̄: ſi alteruꝫ pluribus modis dicatur ꝛ alterum plurib᷒ dici: vt ſi iuſtum ꝛ ipſum iniuſtum. Argir.

S. Tho.

¶ Diſtinguit iuſtitiam ꝛ iniuſtitiã. Et p̄mo ponit diuiſionem. Sc̄do mẽbra diuiſionis. ibi. (Quia aũt auarus ꝛc̄.) ¶ Circa p̄mum tria facit. Primo oñdit ꝙ multiplicitas iniuſtitie manifeſtat multiplicitatem iuſtitie. Quia vt in plurib᷒ ↄ̄ſis eſt. vt ſi vnũ oppoſitoꝝ dicat̄ multipliciter: ꝛ reliquum. Et ita ẽt ſe hꝫ de iuſto ꝛ iniuſto. ¶ Secundo ibi.

Si vnũ oppoſitoꝝ multipliciter dr̄: ꝛ reliquum.

¶ Videt̄ aũt multipliciter dici iuſtitia ꝛ iniuſtitia. Sꝫ ꝓp ꝓpinquã eẽ equocationẽ ipaꝝ latet. Et nõ quẽadmodũ in his que de lõge manifeſta magis. ¶ Dĩa. n. multa q̄ ſm ideã: puta qm̃ vocat̄ clauis equoce: ꝛ que ſub collo aialium ꝛ qua hoſtia claudunt. 2[m]

¶ Videtur aũt multipliciter dici iuſtitia ꝛ iniuſtitia: ſꝫ q꞉ ſunt ad modũ ꝓpinqua ipſaꝝ equocationem latere: qd̄ nõ fit in ĩs que lõge magis ſunt manifeſta. Nã illa plurimũ īter ſe differunt ſpecie. Ueluti clauis qd̄ equocum eſt ei que ſub aialium collum ꝛ ei qua hoſtia clauduntur. Le. are.

¶ Videtur aũt tam iuſtitia q̄ꝫ iniuſtitia pluribus modis dici. Sed q꞉ ꝓpinqua eſt ipſaꝝ equocatio latet: ꝛ nõ ita vt ĩs que lõge diſtant eſt manifeſta: multũ enim talia differunt forma. Patet enim clauẽ equoce dici: ꝛ eam que ſub collo eſt animalium: ꝛ eam qua oſtia clauduntur. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit q̄lis ſit hoꝝ multiplicitas. Et dicit ꝙ taꝫ iuſtitia q̄ꝫ iniuſtitia põt multipliciter dici. ſꝫ m̄ltiplicitas eoꝝ eſt latẽs: ꝓp h̄ qd̄ ea que faciũt equocationẽ ſunt ꝓpinqua adinuicẽ

ſm ↄuenientias ipſoꝝ. In his aũt que multũ diſtãt magis manifeſtaꝛ equocatio ſi idẽ nomẽ eis iponaꝛ. eo ꝙ in ꝓpoſitu apparet multa dña ipoꝝ que eſt ſm ꝓdcã .i. ſm ꝓpriã rõnẽ ꝓprie ſpẽi. Sicut nomen clauis equoce dꝛ de inſtrumẽto quo clauduntꝛ hoſtia: ⁊ de quodã coopertulo qḋ cooperit arteriã que eſt in collo aialium. ℭ Tertio ibi.

Clauis equoce dicit.

ℭ Sumatur aũt iniuſtus quotiẽs dꝛ. Videtꝛ aũt illegalis iniuſtus eſſe ⁊ auar⁹ ⁊ ineq̃lis. Quare manifeſtũ qm̃ ⁊ iuſtus erit: ⁊ legalis ⁊ equalis. Iuſtũ qdẽ igitur ⁊ legale ⁊ eq̃le. Iniuſtum aũt illegale ⁊ inequale.

Le. are. ℭ Cõplectamur ergo quot modis dicaꝛ iniuſtus. Videtꝛ iniuſtus eẽ ⁊ qui contra leges facit: ⁊ qui plus appetit: ⁊ iniquus. Itaqꝫ patet qḋ ⁊ iuſtus erit: qui ſꝫ leges facit: ⁊ qui equus eſt. Iuſtum igiꝛ eſt qḋ ſm leges ⁊ qḋ equum. Iniuſtum autem qḋ contra leges ⁊ qḋ iniquum.

Argir. ℭ Sumatur igiꝛ quot iniuſtus dꝛ modis. Atqꝫ videtꝛ iniuſtus eſſe ⁊ qui a legib⁹ exorbitat: ⁊ qui plus capit atqꝫ iniquus. Quare pꝫ ⁊ iuſtũ eſſe eũ qui legitime facit: ⁊ eũ qui equus eſt. Iuſtũ ergo eſt qḋ eſt legitimũ ⁊ qḋ eſt equũ: iniuſtum ꝟo qḋ eſt contra leges ⁊ qḋ eſt iniquum.

S. Tho.

Quot modis dicitur iniuſtus. ℭ Oñdit quot modis ꝑdicta dicantꝛ. ⁊ dicit ꝙ ꝑ ↄſiderãdũ eſt quotiẽs dicaꝛ iniuſtus. Dꝛ. n. tripl̃r. Uno⁹ illegalis. q. ſ. facit ↄtra legẽ. Alio⁹ dꝛ iniuſtus auar⁹ q vult plus hr̃e de bonis. Tertio⁹ dꝛ iniuſtus ineq̃lis. q. ſ. vult minus hr̃e de malis. Uñ manifeſtũ eſt ꝙ iuſtus dicetꝛ 2ͬ. Uno⁹ dꝛ iuſtus legalis. i. ille q eſt obſeruator legis. Alio⁹ dꝛ iuſt⁹ eq̃lis: q. ſ. vult eq̃l̃r hr̃e de bonis ⁊ malis. Eq̃le. n. opponiꝛ vtriqꝫ. ſ. ⁊ ei qḋ eſt in plus. ⁊ ei qḋ eſt in min⁹. Et ex ꝑ ↄcludit vlterius ꝙ iuſtũ dꝛ legale ⁊ eq̃le: ⁊ iniuſtũ illegale ⁊ ineq̃le: inq̃tũ obiecta notificantꝛ ꝑ habit⁹ vt. s. dcm̃ eſt. ℭ Deĩde cũ dic.

Quot modis iuſtus. Quot modis iuſtũ ⁊ iniuſtum.

ℭ Qꝛ ãt auar⁹ iniuſtus circa bõa erit nõ oĩa: ſꝫ circa q̃cũqꝫ bona fortũe ⁊ iſortuniũ. Que ſũt aũt ſimpl̃r bona ſp. Alicui aũt: nõ ſemp. Hoĩes aũt hec orãt ⁊ pſequuntur. Opꝫ aũt nõ. Sed orare qdẽ bona ſimpl̃r: ⁊ ipſis bona eſſe. eligere aũt que ſibi ipſis bona.

Le. are. ℭ Cum ꝟo ⁊ plus appetẽs iniuſtus ſit: circa bona qdẽ erit. non tñ oĩa: ſꝫ circa illa in qb⁹ fortuna ꝓſpa vel aduerſa locũ hꝫ: que ſunt qdẽ ſimpl̃r bona ſemp: veꝝ alicui nõ ſemper: ſed hoĩes illa precantur ⁊ querũt. at non oportet. ſed precari quidem debent ea que ſimpliciter bona ſunt: ſibi quoqꝫ eſſe bona. appetere ꝟo que ipſis ſint bona.

Argir. ℭ Cũ aũt iniuſtus ⁊ pluris ſit auidus: nõ erit ipſe circa oĩa bona: ſed circa ea dũtaxat in qbus ↄſiſtit ꝓſpera fortuna atqꝫ aduerſa: que ſimpl̃r qdem ſemp ſunt bona: alicui ꝟo non ſemp. Hoĩes autẽ illa ſibi optant atqꝫ pſequuntꝛ. At non opꝫ. Sed optare qdeꝫ ea que ſunt ſimpl̃r bona ⁊ ſibi ipſis eſſe bona: expetere aũt ea que ſibi ipſis ſũt bona opꝫ.

S. Tho.

Qualiter auar⁹ dꝛ iniuſtus. Que bona fortune q̃ appetunt auari ſꝫ ex ſe ſunt bõa. nõ tñ ſunt ſemp bona alicui. ℭ Manifeſtat mẽbra ꝑmiſſe diuiſionis. Et ꝑ oñdit qualr auarus dicaꝛ iniuſtus. Et dicit ꝙ qꝛ auar⁹ q vult plus hr̃e eſt iniuſt⁹ ↄſḣs eſt qḋ ſit circa bona queꝫ abũdãtiã hoĩes appetũt. Non tñ circa oĩa bona. ſꝫ ſoluꝫ circa ea: circa que eſt fortuniũ ⁊ infortuniũ. Hꝫ aũt ſimpl̃r. i. abſolute ⁊ in ſe ↄſiderata ſunt bona. ⁊ nõ ſemp ſũt bona alicui. qꝛ nõ ſemper ſũt ꝓportionata hoĩ. ⁊ nõ ſp ei expediũt. Hoĩes aũt ap petũt hec a deo ⁊ in oĩone. ⁊ ſuo deſiderio ꝑ inqrũt q̃ſi ſp ea eẽnt bona. Et ex ꝑ efficiuntꝛ auari ⁊ iniuſti. Nõ aũt ita fieri opꝫ: ſꝫ opꝫ orãdo a deo petẽ. vt ea que ſunt ſm ſe bona efficiantꝛ hoĩ bona. ita ꝙ vnuſqſqꝫ eligat id qḋ eſt ſibi bonum. ſ. operari recte ſm virtutem. ℭ Secundo ibi.

ℭ Iniuſtus aũt ſemp nõ plus eligit: ſꝫ ⁊ minus in ſimpl̃r malis. Sed qm̃ videtur ⁊ minus malũ bonum aliqualiter eſſe. boni aũt eſt auaritia ꝓpter hoc videtꝛ auarus eẽ. Eſt aũt ineq̃lis. Hoc enim ↄtinet ⁊ cõmune.

ℭ Iniuſtus aũt non ſemp plus appetit: ſꝫ minus in ſimpl̃r malis: ſed qꝛ videtꝛ minus malũ eẽ quodãmõ bonũ: ac boni eſt illa cupiditas plus hñdi: fit vt videaꝛ ob ꝑ plus appetens. Eſt aũt iniquus. Hoc. n. cõplectiꝛ ⁊ cõmune eſt. Le. are.

ℭ Iniuſtus aũt nõ ſemp plus ſꝫ minus ẽt expetit in ijs q̃ ſũt ſimpl̃r mala. Sꝫ qꝛ vꝛ ⁊ min⁹ malũ quodãmõ bonũ eẽ: ⁊ plus hñdi cupiditas ipſi⁹ eſt boni: fit vt pluris ob idqꝫ videaꝛ auidus eẽ. Eſt ãt iniquus: ꝑ. n. ↄtinet ⁊ eſt cõmune. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat quõ ineq̃lis dicaꝛ iniuſtus. Et dicit ꝙ iniuſtus nõ ſemp dꝛ aliqs ex eo ꝙ plus eligit. ſꝫ ex eo qḋ min⁹ eligit in his que ſimpl̃r ⁊ abſolute ↄſiderata ſũt mala: ſic ſũt labores inopia ⁊ alia hꝫ. Sꝫ qꝛ ẽt min⁹ malũ videtꝛ aliqualr eẽ bonũ inq̃tuꝫ eſt eligibile: cũ auaritia ſit boni ſic dcm̃ eſt. videtꝛ ꝓpꝫ ꝑ ꝙ ille qui appetit mi⁹ hr̃e de malo ſit quodãmõ auar⁹. Sed verius dꝛ ꝙ ſit ineq̃lis. qꝛ hoc cõtinet vtrũqꝫ. ⁊ eſt cõe ad plus ⁊ ad minus. ℭ Tertio ibi. Quõ ineq̃lis vꝛ iniuſtus ⁊ auarus. Qꝛ min⁹ malũ hꝫ rõnẽ boni.

ℭ Et illegalis. Hec aũt illegalitas aut ineq̃litas ↄtinet oẽꝫ iniuſtitiã: ⁊ cõe ẽ oĩ iniuſtitie.

ℭ Hec. n. legum tranſgreſſio. i. eſt iniq̃tas oẽm iniuſtitiam continet. ⁊ eſt ad iniuſtitiam omnẽ cõmune. Le. are.

ℭ Et legum trãſgreſſio: hec enim legũ trãſgreſſio: id eſt iniquitas oẽm iniuſtitiam ↄtinet: ⁊ eſt ad iniuſtitiã oẽm cõe. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat quõ iniuſtus dꝛ illegalis. Et dicit ꝙ ẽt illegalis dꝛ iniuſtus. Hec. n. illegalitas ſm quã dꝛ aliqs illegalis: que ẽt eſt inequalitas: inq̃tum homo nõ adequaꝛ regule legis: ↄtinet vl̃r omnem iniuſtitiam: ⁊ eſt qõdam cõe reſpectu oĩs iniuſtitie vt infra patebit. Quõ iniuſtus dꝛ illegalis.

Lec. 2.

Lectio. ij.

Qꝛ aũt illegalis iniuſtus erat: legalis aũt iuſt⁹. manifeſtũ qm̃ oĩa legalia ſũt aliq̃l̃r iuſta. Determinata aũt a lege poſitiua legalia ſunt. Et vnũqḋqꝫ hoꝝ legaliũ iuſtũ eẽ dicimus.

ℭ Cum ꝟo is q ↄtra leges facit iniuſt⁹ ſit: ⁊ q ſm leges iuſtus ↄſtat: qḋ oĩa que a legib⁹ ꝓfiniũtꝛ: quodãmõ iuſta ſunt. Nã ea que ↄſtituta ſunt auctoritate ferẽdaꝝ legum legitima ſunt. ⁊ qḋlibet hoꝝ iuſtum eſſe dicimus. Le. are.

ℭ Cum aũt legum trãſgreſſor ſit iniuſtus: qui ꝟo legitime facit iuſtus: conſtat oĩa legitima eſſe quodãmõ iuſta. Ea nãqꝫ que a facultate ferendaꝝ legum ſunt definita legitima ſunt: ⁊ hoꝝ vnumqḋqꝫ iuſtum dicimus eſſe. Argir.

S. Tho.

ℭ Poſtq̃ꝫ pħs diſtixit iuſtitiã. hic determinat de iuſtitia legali. Et ꝑ determinat de ipſo iuſto legali qḋ eſt obm̃ legalis iuſtitie. Scḋo de ipſa legali iuſtitia determinat ibi. (Ipſa qdeꝫ igiꝛ ⁊c̃.) ℭ Circa ꝑm̃ duo facit. Primo oſtẽdit qḋ iuſtũ legale determinaꝛ ſm legẽ. Scḋo oñdit q̃lis ſit illa que lege determinantꝛ. ibi. (Leges aũt dicũt ⁊c̃.) ℭ Dicit ẽ ꝑ ꝙ qꝛ ſupra dcm̃ eſt ꝙ illegalis eſt iniuſtus ⁊ legalis eſt iuſt⁹ manifeſte ↄſequiꝛ ꝙ oĩa legalia ſunt aliqualr iuſta. Dicit aũt aliqualr: qꝛ oĩs lex daꝛ in ordine ad aliquã politiam: non aũt in oĩ politia eſt ſimpl̃r iuſtũ ſed in qbuſdam eſt iuſtũ ſolũ ſm qd vt pꝫ in. 3. politice. Nam in politia democratica: in qua ꝓpłs totus vult dñari attenditur iuſtuꝫ ſm qd: ſed non ſimpliciter: vt ſꝫ quia omnes ciues ſunt equales

Q̃ oĩa legalia ſunt aliqualiter iuſta.

ſm quid.ſ.ſm libertatē.ideo habeant̄ equales ſimplr. Unde ea que ſm legē democraticā ſtatuunt̄ nō ſūt ſimplr iuſta. ſʒ aliq̄lr. Dicit aūt illa eē legalia que ſūt ſtatuta ⁊ determinata p legē poſitiuā q̄ cōpetit legiſlatorib⁹. Et vnūqḋqʒ eoꝝ ſic determinatoꝝ dī aliq̄ualr iuſtū. ℭ Deinde cū dicit.

Que dicit legalia.

ℭ Leges āt dn̄t de oīb⁹ cōiectātes: vel cōiter cōferētes oīb⁹. vel optimis: vel dn̄is: vl' ſm ꝟtutē vel ſm aliquē modū aliū. Quare ſm vnū q̄dē modū iuſta dicim⁹ factiua ⁊ cōſuatiua felicitatꝫ ⁊ ptcl'aꝝ ipi⁹ politica cōicatiōe.

Le. are. ℭ Leges āt ꝓnūciāt in oīb⁹: cōiectātes aut cōēʒ oīuʒ vtilitatē: aut optioꝝ aut pn̄ᵐ: vel ſm ꝟtutē: vel ſm aliū quēdā modū talē. Itaqʒ vno q̄dē mō iuſta dicim⁹ ea q̄ ꝑtinēt ad faciēdū cōſeruādūqʒ felicitatē: parteſqʒ ei⁹ in ciuili ſocietate.

Argir. ℭ Ipſe aūt leges de oīb⁹ dictāt: cōiectātes aut cōēm oīuʒ vtilitatē: aut optimoꝝ aut ꝑncipū: vel ꝟtute vel aliquo alio tali mō. Quare vno mō dicimus iuſta ea que felicitatem eiuſqʒ partes ſocietati ciuili efficiunt ⁊ cōſeruant.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̄lia ſint que lege ſtatuunt̄. Et circa h̄ duo facit. Pꝛio oñdit cui⁹ finis grā aliqḋ lege ſtatuat̄. Scḋo oñdit de q̄b⁹ aliqḋ ſtatuat̄ lege. ibi. (Precipit autē lex.) ℭ Dicit ergo p̄. ꝙ leges de oīb⁹ loquunt̄. ſm qḋ pōt cōuinci ꝙ ptineat ad aliqḋ vtile cōitati. Sicut eſt in rectis politijs in q̄bus intēdit̄ bonū cōe. Uel ad aliqḋ qḋ ſit vtile optimis.i. aliq̄b⁹ maiorib⁹ de ciuitate: ꝑpt quos ciuitas regit̄: qui ⁊ optimates dicunt̄. Uel ad aliqḋ vtile dn̄is ſic cōtigit i politijs q̄ regunt̄ regib⁹ vel tyrānis. Semp.n.i legib⁹ ferēdis attēdit̄ id qḋ eſt vtile ei qḋ eſt ꝑncipale i ciuitate. Qꝛ āt aliq h̄eant̄ vt optimi vel vt dn̄antes cōtingit q̄dē: vel ſm ꝟtutē ſicut in ariſtocratica politia: in qua aliq̄ui pp ꝟtutē ꝑncipant̄: vel ſm aliquē aliū modū. puta in politia oligarchica: in qua aliq̄ui pauci ꝑncipant̄ pp diuitias vel potētiam. Et qꝛ oīs vtilitas humana finalr ordinat̄ ad felicitatē: manifeſtuʒ eſt ꝙ ſm vnū modū iuſta legalia dicunt̄ ea que ſunt factiua felicitatis ⁊ particulaꝝ ipſi⁹.i.eoꝝ que ad felicitatē ordinant̄: vel ꝑncipalr ſicut ꝟtutes: vel inſtrumētalr ſicut diuitie ⁊ alia hm̄ꝺ exteriora bona. ⁊ h̄ p cōparationē ad cōitatē politicā ad quā reſpicit legis poſitio. ℭ Deīde cū dicit.

Qualis ſit finis legē ſtatuentis. De legib⁹ rectaꝝ politicarum. De regimine regū ⁊ tyrānoꝝ. Qui ꝑncipant̄ i politia ariſtocratica ⁊ q̄ i oligarchica.

De iuſtis legalibus.

ℭ Precipit aūt lex ⁊ fortis opa facere: puta nō derelinquere aciē: neqʒ abijcere arma: ⁊ que tēpati: puta nō mechari neqʒ cōuitiari: ⁊ q̄ māſueti: puta nō percutere neqʒ cōtēdere. ſilr aūt ⁊ ſm alias ꝟtutes ⁊ malitias. Hec āt q̄dē iubēs. hec āt ꝓhibēs. Recta q̄dē ē poſita recte. Deterior aūt apoſchediaſmenos.

Le. are. ℭ Iubet aūt lex ea que ſunt viri fortis: vt nō deſerere locuʒ in acie: nō fugere: nō arma abijcere. Et ea que ſunt tēperātia: vt nō cōmittere adulteriū: nō flagitiū facē. Et ea q̄ ſūt māſueti: vt nō pulſare: nō iurgia exercē: eodē modo ⁊ ſm alias ꝟtutes ⁊ vitia: has iubēs illa vetans. Recta q̄dē que recte poſita eſt. deterior ꝟo que inconſulte poſita.

Argir. ℭ Precipit aūt lex ⁊ ea agē que ad virū ꝑtinēt fortē: vt nō deſerē locū in acie: nō fugere: nō abijcere arma. Et itēʒ ea que ſūt tēperātis: vt nō cōmittē adulteriū: nō libidine vti. Et ēt ea que ſunt māſueti: vt nō pulſare: non cōuitia dicere. Et in ceteris idētidē virtutibus atqʒ vitijs alia iubens: alia vetans. Recte quideʒ ea: que recte poſita eſt: deterius autem ea que inconſulte eſt exarata.

S. Tho.

Qꝛ lex ꝑcipit ea q̄ ꝑtinēt ad ſingulas ꝟtutes. ℭ Oſtendit de q̄b⁹ aliqḋ lege ſtatuat̄. Et dicit ꝙ lex ꝑcipit. ea que ꝑtinēt ad ſingulas ꝟtutes. Precipit.n. facē opa fortitudinis. puta cū precipit ꝙ miles non derelinquat aciē. ⁊ qḋ nō fugiat neqʒ ꝓijciat arma. Silr ēt ꝑcipit ea que ꝑtinent ad tēꝑantiā. puta cuʒ ꝑcipit ꝙ nullus mechet̄ ⁊ quod nullus faciat mulieri aliqḋ cōuitiū in ꝓpria ꝑſona. Et ſilr ꝑcipit ea que ꝑtinēt ad māſuetudinē: ſicut cuʒ precipit ꝙ vnus nō ꝑcutiat aliū ex ira: ⁊ ꝙ nō cō..idat cuʒ eo opprobria inferēdo. Et ſilr eſt de alijs ꝟtutibus quaꝝ act⁹ lex iubet: ⁊ de alijs malitijs: quaꝝ act⁹ ꝓhibet. Et ſi q̄deʒ lex recte ponat̄ ad h̄ dicet̄ lex recta. alias ꝟo dī lex apoſchediaſmenos ab.a. qḋ eſt ſine ⁊ poſchedias qḋ eſt ſcia. ⁊ menos qḋ eſt ꝑſcrutatio: q̄ſi lex poſita ſine ꝑſcrutatiōe ſcie. vl' ſchedos qḋ dī t... tame ex iprouiſo editū. idē ſchediaſo.i. ex improuiſo aliq̄.. ..acio. vñ pōt dici lex apoſchediaſmenos.i. que caret debita ꝓuidentia. ℭ Deinde cum dicit.

De lege recta. De lege praua.

ℭ Ipa q̄dē igitur iuſtitia virt⁹ q̄dē eſt ꝑfecta. ſed nō ſimplr: ſʒ ad alteꝝ. Et pp hoc multotiens ꝑclariſſima virtutū eē videt̄ iuſtitia. ⁊ neqʒ heſperus: neqʒ lucifer ita admirabilis. Et pp hoc ꝓuerbiū dicentes aimus. 3ᵐ

Le. are. ℭ Hec itaqʒ iuſtitia ꝟi⁹ q̄dē eſt ꝑfecta: nō ſimplr ſʒ ad aliū: ⁊ ob h̄ multotiēs excellētiſſima ꝟtutū videt̄ eſſe iuſtitia: ⁊ neqʒ heſper⁹: nʒ lucifer ita mirabilis. ac i ꝓuerbio dicim⁹.

Argir. ℭ Hec igit̄ iuſtitia ꝑfecta q̄dem eſt virtus: at non abſolute: ſʒ ad alium: atqʒ ob idipm iuſtitia preclariſſima ꝑſepe virtutum eſſe videt̄: ⁊ neqʒ eſt Heſperus ita: neqʒ Lucifer admirabilis. Et prouerbio dicere conſueuimus.

S. Tho.

ℭ Determinat q̄lis ſit iuſtitia legalis. Et circa h̄ duo facit. Pꝛio oſidit cōditionē legalis iuſtitie. Scḋo oſidit q̄lr legalis iuſtitia ſe h̄eat ad ꝟtutes. ibi. (Iniuſtitia.) ℭ Dicit ḡ p̄ ꝙ ipa iuſtitia eſt q̄dā ꝟtus ꝑfecta nō ſimplr: ſʒ in cōpatiōe ad alteꝝ. Et qꝛ eē ꝑfectū nō ſoluʒ ſm ſe: ſʒ in cōparatione ad alteꝝ poti⁹ eſt pp h̄ multotiēs dī ꝙ hec iuſtitia ſit ꝑclariſſima inter oēs ꝟtutes: ⁊ ꝓuerbiū idē ſumit̄ ꝙ neqʒ heſperus.i. ſtella ꝑclariſſima veſptina: neqʒ lucifer.i. ſtella ꝑclariſſima matutina ita fulget ſic iuſtitia. ℭ Deīde cū dicit.

Qualis ſit legalis iuſtitia. Nota. Qꝛ iuſtitia ē ꝑclariſſima.

ℭ In iuſtitia aūt ſil' oīs virt⁹ eſt ⁊ ꝑfecta maxime virt⁹: qm̄ ꝑfecte virtutis vſus eſt.

Le. are. ℭ Omnes ſimul virtutes iuſtitie ineſſe. ⁊ perfecta maxime virtus: quoniam perfecte virtutis eſt vſus.

Argir. ℭ Iuſtitia in ſeſe virtutes continet omnis. Atqʒ ꝑfecta maxime virtus eſt: quia perfecte virtutis eſt vſus.

S. Tho.

ℭ Oſtendit ex h̄ ꝙ dcm̄ eſt qualr iuſtitia legalis ſe h̄eat ad ꝟtutes. Et circa h̄ tria fac̄. Pꝛio ꝓponit qḋ intēdit. Scḋo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. (Perfecta aūt eſt ⁊c̄. Tertio determinat q̄dā qḋ poterat eē dubiuʒ ex dict.. ibi. (Quid aūt dīt ꝟtus ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄ ꝙ qꝛ iuſtitia legalis cōſiſtit in vſu ꝟtutis q̄ eſt ad alteꝝ. ⁊ ſm oēm ꝟtutē de qua lex ꝑcipit. ide eſt ꝙ in ipa iuſtitia ſimul cōprehēdit̄ oīs ꝟtus. ⁊ ipa etiam eſt virtus maxime perfecta. ℭ Deinde cum dicit.

Qualr iuſtitia legal' ſe h̄eat ad virtutes.

ℭ Perfecta aūt eſt: qm̄ h̄ñs ipſam ad alteꝝ pōt virtute vti: ſʒ nō ſolū ad ſeipꝫ. Multi.n. in ꝓprijs q̄dē virtute pn̄t vti. In his aūt q̄ ad alteꝝ non pn̄t. Et pp h̄ bn̄ videt̄ h̄re hoc biantis: qm̄ ꝑncipat⁹ virū oſtēdit. Ad alteꝝ enī ⁊ in cōicatione iaʒ ꝑnceps. Propter h̄ aūt ipm ⁊ alienū bonuʒ videt̄ eē iuſtitia ſola virtutū: qm̄ ad alteꝝ eſt. Alij autē cōferentia opatur vel ꝑncipi vel cōi. ℭ Peſſimus q̄deʒ igitur qui ad ſeipm ⁊ ad amicos vtitur 4ᵐ

malitia

malitia. Optim⁹ aūt nō qui ad ſeipm̄ virtu/ te: ſ; qui ad alteꝝ. Hoc. n. opus difficile.

Le. are.

ℭ Perfecta aūt qꝺ eam hñs: ad aliū; quoq; vti pōt ꝟtute nō ſolū ad ſeipm̄. Multi. n. in ꝓprijs ꝟtute vti poſſunt: ſed in ijs que ad aliū ſunt nō poſſunt: ⁊ ꝓpterea videt̃ p̄clarū; id Biantis: magr̄atus viru; oſdit. Ad alium eni ⁊ in cōi magr̄atus agit̃. Propter h ipm̄ ⁊ alienu; boni videt̃ eē iuſtitia: ſolum oīum ꝟtutū. q: ad aliū eſt. Agit eni illa que alij ꝯferūt vel p̄ncipi vel reipublice. Deterrim⁹ igit̃ eſt q ad ſeipſ; ⁊ ad amicū vtit̃ prauitate. Optim⁹ ꝟo nō q ad ſe ipm̄: ſ; qui ad aliū vtit̃ ꝟtute. Id. n. opus difficile eſt.

Argir.

ℭ Idq; eſt ex eo q: nō ad ſe ſolū: ſ; ad alium ēt is qui ipām h; vti ꝟtute pōt. Cōplures. n. in ꝓprijs qdē; vti ꝟtute pñt: ſed in ijs que ſunt ad aliū nequeūt. Et ꝓpterea ſnīa Biantis illa bñ ſeſe habet. Magiſtratus viru oſdet. Ad alium enim eſt: ⁊ in ſocietate iam ipſe magiſtratus ꝯſiſtit. Ob id autem ipm̄ ⁊ alienum bonū ipſa iuſtitia ſola ex omnibus virtutibus ⁊ habetur ⁊ eſt: cum ſit ad alium. Agit enim ea que alij vel principi: vel reipublice conferunt.

ℭ Peſſimus igit̃ eſt qui ad ſeipſū; ⁊ ad amicos vtit̃ prauitate. Optimus aūt non qui ad ſeipſum: ſed qui ad aliu; vtitur ipſa virtute: hoc enim eſt opus difficile.

S. Tho.

ℭ Oſtendit qꝺ ꝓpoſitū eſt. Et p̄ ꝙ iuſtitia legalis ſit ꝟtus maxime pfecta. Scꝺo ꝙ cōprehēdat oēm ꝟtutē. ibi. (Hec qdē igit̃ iuſtitiā ⁊c.) ℭ Dicit ḡ p̄ ꝙ ideo iuſtitia legalis ē pfecta ꝟtus: q: ille qui h; hanc ꝟtutē pōt vti ꝟtute ad alterum. ⁊ nō ſolū ad ſeipm̄: qꝺ qdē non ꝯuenit oīb⁹ ꝟtuoſis. Multi. n. pñt vti ꝟtute in ꝓprijs: qui non pñt ea vti in his que ſūt ad alteꝝ. Et ad p̄miſſoꝝ manifeſtationem īducit duo q̄ cōiter dicunt̃ ſiue ꝓuerbialr̄ Bias. n. q ſuit vnus de ſeptē ſapiētib⁹ dixit ꝙ p̄ncipat⁹ oſdit virū: vtꝝ. ſ. ſit pfect⁹ vel iſufficiēs. Ille. n. q eſt p̄nceps iā ſe hēt in cōicatione ad alteꝝ. q: ad eū ptinet diſponē ea que ordinant̃ ad bonum cōe. Et ita ex h habet̃ ꝙ pfectio ꝟtutis oſdit̃ ex h ꝙ vnus ſe h; ad alteꝝ. Aliud aūt ꝓuerbialr̄ dcm̄ īducit ad oſtendēdum ꝙ iuſtitia legalis ſit ad alteꝝ. Propt̃ h. n. ſola iuſtitia vr̄ eē alienū bonū ꝙ eſt ad alteꝝ: inq̄tum opari itēdit ea q̄ ſunt vtilia alteri. ſ. vt ipſi cōitati vel p̄ncipi cōitatis. alie ꝟo ꝟtutes intēdūt opari bonū ꝓpꝛiū. puta tēperātia itēdit qetare aīum a turpib⁹ ꝯcupiſcentijs. Et idē eſt in alijs ꝟtutib⁹. ꝯcludit ḡ ꝙ ſicut peſſim⁹ eſt ille q vtit̃ malitia: nō ſolū ad ſeipm̄. ſed ēt ad amicos. ita optim⁹ eſt ille q vtit̃ ꝟtute nō ſolū ad ſeipm̄. ſ; ēt in cōparatione ad alteꝝ. hoc enī maxie eſt difficile. Sic igit̃ p; ꝙ iuſt⁹ legalis eſt optim⁹ ⁊ iuſtitia legalis eſt pfectiſſima ꝟtus. ℭ Deīde cū dicit.

Qu iuſtitia legalis ſit ꝟt⁹ maxime pfcā.

Bias. Principatus oſtēdit virum.

De cōitate iuſtitie.

Bonū ꝓpriū tpātie

Quis eſt homo peſſimus. Quis optimus.

ℭ Hec quidē igitur iuſtitia: nō pars virtutis. ſed tota virtus eſt. Neq; contraria iniuſtitia pars malitie: ſed tota malitia.

Le. are.

ℭ Hec igit̃ iuſtitia non pars ꝟtutis eſt: ſed tota atq; itegra virtus eſt: neq; contraria eius iniuſtitia vitij pars eſt: ſed tota atq; integra vitioſitas.

Argir.

ℭ Hec igitur iuſtitia non pars virtutis: ſed tota eſt virtus Similiter ⁊ iniuſtitia huic contraria non vitij pars: ſed totum vitium eſt.

S. Tho.

ℭ Cōcludit ꝙ iuſtitia legalis icludit oēm ꝟtutē. Ad eā enī ptinet vti ꝟtute ad aliū. Qual; aūt ꝟtute pōt aliqs vti ad alteꝝ. Uñ manifeſtū eſt ꝙ iuſtitia legalis nō eſt qdā particularis ꝟtus. ſed ad eā ptinet tota ꝟtus. Neq; contraria malitia eſt ps malitie ſed tota malitia. Quia ſilr̄ q̄l; malitia pōt homo vti ad alteꝝ. ℭ Deinde cum dicit.

Qu iuſtitia legalis includit oēm ꝟtutē ⁊ legalis iniuſtitiā oēm malitiam.

ℭ Quid aūt differt virt⁹ ⁊ iuſtitia hoc manifeſtum ex his que dicta ſunt. Eſt qdē enim eadē eſſe ſubiecto: rōne autē; non idē. Sed ꝺm ꝙ ad alteꝝ quidem iuſtitia. ꝺm autē; ꝙ talis habitus ſimpliciter virtus.

Le. are.

ℭ In quo aūt differant tota ꝟtus ⁊ iuſtitia hec: ex ſupradictis ꝯſtat. Eſt. n. eadē: ſed eē non idē: ſed qua ad alteꝝ iuſtitia. qua ꝟo talis habitus: ſimpliciter virtus.

Argir.

ℭ Quid aūt itereſt īter hanc iuſtitiā ⁊ ꝟtutē ex ijs que diximus inoteſcit: ſunt. n. idē: eē aūt nō eſt idē. S; quo qdē; eſt ad aliū eſt iuſtitia: quo ꝟo talis eſt habit⁹ ſimplr̄ ꝟtus.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat qꝺdā; qꝺ poſſet eē dubiū circa p̄miſſa. Et dicit ꝙ ex dictis manifeſtū eſt in quo differūt ꝟtus ⁊ iuſtitia legalis. Quia ꝺm ſubā; eſt eadē. ſ; ꝺm rōnē nō eſt idē, ſed p cōparationē ad alteꝝ dr̄ iuſtitia. inq̄tū aūt eſt habitus opatiuus talis boni eſt ſimplr̄ ꝟtus. Hoc aūt itelligendū eſt q̄tū ad ipm̄ actū iuſtitie ⁊ ꝟtutis. Nā⁹. n. idē ſubto ꝓducit̃ a iuſtitia legali ⁊ a ꝟtute ſimplr̄ dicta. ptta nō mechari: th ꝺm aliā ⁊ aliā rōnē. Uerū q: vbi eſt ſpālis rō obiecti ēt in mā gn̄ali: op; eē ſpālem habitū: inde eſt ꝙ ipa iuſtitia legalis eſt determinata ꝟtus hñs ſpēm ex hoc ꝙ intendit ad bonum cōmune.

Lectio. iii.

Qm̄ iuſtitia legalis ſit ſpēalis virtus.

Uerimus autē; eam que in parte virtutis iuſtitiam. Eſt enim q̄da; vt dicimus. Similiter autem ⁊ de iniuſtitia que ꝺm partem.

Le. are.

ℭ Sed querim⁹ illā: que in pte ꝟtutis eſt iuſtitiā. Eſt. n. aliq̄ vt dixim⁹. Eodē mō de iniuſtitia particulari dicēdum.

Argir.

ℭ Querimus eā iuſtitiā que ꝟtutis eſt ps. Eſt. n. q̄dā vt diximus. Et itē iniuſtitiā eam que pars vitij quedam eſt.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄; pħs oſdit q̄lis ſit iuſtitia legalis que eſt cōis virtus. hic oſdit ꝙ p̄ter eam eſt q̄dam pticularis iuſtitia. Et circa h tria facit. Primo ꝓponit qꝺ itēdit. Scꝺo oſtendit ꝓpoſitū. ibi. (Signum aūt ⁊c.) Tertio epylogat que dcā ſunt. ⁊ oſdit que reſtāt dicēda. ibi. (Quo qdē igit̃ ſunt iuſtitie ⁊c.) ℭ Dicit ergo p̄mo ꝙ cū; iuſtitia legalis ſit cōis ꝟtus: non eam nunc p̄ncipalr̄ querimus ſed illam que eſt pars totius ꝟtutis: ſicut quedā particularis ꝟtus. Eſt enī; quedam talis iuſtitia ſicut cōiter dr̄. Et ſilr̄ etiam itendimus de iniuſtitia particulari. ℭ Deīde cum dicit.

Iuſtitia legalis ē cōis virtus. De iuſtitia particulari.

ℭ Signum aūt qm̄ eſt ꝺm alias qdem enim malitias qui opatur iniuſte qdem facit. auare facit autē nihil: puta qui abiecit clypeum ꝓpter timorem: vel qui maledixit propter iram: vel qui nō adiuuit pecunijs ꝓpter illiberalitatē. Quādo aūt auare facit multotiēs neq; ꝺm vnā taliu;. ſed tn̄ neq; ꝺm oēs. ꝺm malitiam aūt quādā;. Uitupamus. n. ⁊ ꝺm iuſtitiā. Et ergo alia quedā iniuſtitia vt pars quedā; totius. ⁊ iniuſtum qꝺdam in parte totius iniuſti eius quod eſt preter legem.

Le. are.

ℭ Quod aūt ſit aliud: ſignū erit qꝺ q p alia flagitia delinquit: iniuria qdē facit: ſ; nihilo plus appetit. Ut q clypeū abicit pp timiditatē: aut qui ꝯuitia dixit per iram: aut qui non ꝯtribuit pecunias pp auaritiā: qꝺ ꝓfecto p nullū iſtorum ſepe plus appeti ꝯſtat. Quinimo nec p oēs: ſ; per aliquam iꝓbitatē quā vitupamus ꝺm iniuſtitiā;. Eſt igit̃ aliqua iniuſtitia veluti pars toti⁹ iniuſti: qꝺ ꝯtra leges fit.

Argir.

ℭ Eſſe aūt hanc iniuſtitiā hoc idicat ſignū. Qui nāq; ceteris vitijs opat̃ iniuriam qdē facit: at nō plus capit. Ut qui clypeū timiditate ꝓiecit: aut qui ꝯuitia ob iracūdiā dixit:

aut qui non attolit ob illiberalitatē per pecunias opē. At cuꝫ quiſpiā ſepe plus capit: nullo tñ cuiuſmodi vitio ſe opa tur: nec ēt vniuerſis: aliqua aūt prauitate. Uituperamus enim illū atqꝫ ob iniuſtitiā. Eſt ergo alia quedā: ⁊ iniuſti tia: vt pars totius iniuſtitie quedā: ⁊ iniuſtū inde qōdam: vt pars totius: iniuſti: quod qdem eſt preter legem.

S. Tho.

¶ Oſtendit ppoſitū. Et circa h̄ duo facit. Primo oſtēdit ꝙ pter iuſtitiaꝫ legalē que eſt oīs v̄tus: eſt quedā iuſtitia que eſt pticularis v̄tus. Scđo aſſignat rōnem q̄re cōicat in no mine cum iuſtitia legali. ibi. (Uniuoca qm̄ diffinitio ⁊c̄.)

Q̄ ſit q̄dā pticularis iuſtitia pbat p hoc ꝙ q̄dā iniuſtitia eſt particularis malitia. Rationes tres ad pbādū ꝙ q̄dā iniuſtitia ſit particularis malitia. Prima.

¶ Circa qō ꝯſiderādum eſt. ꝙ ad oſtēdendum eē quādā iuſtitiā que eſt pticularis v̄tus: aſſumit pbādū ꝙ eſt quedam iniuſtitia que eſt pticularis malitia. Nā ſupra dictū eſt ꝙ habitus et ꝯtrīus maniſeſtant ſe. Inducit aūt ad h̄ tres rōnes. Quaꝝ pª ſumit̄ ſm ſeparationē iniuſtitie ab aliīs malitīs: in q̄ntū. ſ. iniuſtitia inuenit̄ ſine aliīs malitīs ⁊ ecō uerſo. Ex quo pꝫ ꝙ iniuſtitia eſt quedā pticularis malitia ab aliīs diſtincta. Dicit ḡ ꝙ hoc ſignū h̄emus ꝙ ſit q̄daꝫ pticularis iuſtitia ⁊ iniuſtitia. q: ille q opat̄ ſm alias particulares malitias facit qdē iniuſte ſm iniuſtitiā legaleꝫ. nō tñ facit auare: vt. ſ. aliqd accipiat de alieno: ſicut cū ali qs miles abījciat clypeuꝫ in bello ppter timiditatē vel qui alicui dicit obpꝛobriū ppter iraꝫ: vel qui nō preſtitit auxi lium amico ſuo in pecunīs ppter vitiū illiberalitatis. Et ſic alie malitie pñt eſſe ſine auaritia que eſt ſpālis iniuſti tia. Q̄ñqꝫ aūt eſt ecōuerſo: ꝙ aliqs peccat p auaritiā tol lendo aliena: ⁊ tñ nō peccat ſm vnam aliquā aliaꝝ mali tiaꝝ neqꝫ ſm oēs: ⁊ tñ peccat ſm quādā malitiaꝫ. Qđ pꝫ. q: ppter h̄ vitupat̄ ⁊ q̄ſi iniuſtus. Uñ pꝫ ꝙ eſt quedā alia iuſtitia que eſt ps v̄tutis. ſicut q̄daꝫ ſpecialis virtus. Et ſic etiam p: qđ eſt qōdam iniuſtū: qđ eſt pars iniuſti legalis. qđ eſt cōmune iniuſtū. ¶ Scđam rationem ponit ibi.

Q̄ auaritia ē ſpālis iniuſtitie.

¶ Adhuc ſi hic qdē lucrandi grā mechatur ⁊ accipiat. Hic aūt apponens ⁊ iacturā patiens propter ꝯcupiſcētiam. Iſte qdē luxurioſus videt̄ vtiqꝫ eſſe magis q̄ꝫ auarus. Ille aūt iniuſtus: luxurioſus aūt non. Manifeſtū enim ergo qm̄ propter lucrari.

Le. are. ¶ Preterea ſi qdam lucrādi cā mechat̄ ⁊ accipit: qdam v̄o erogat ⁊ dānum patit̄ pp libidinē: hic qdeꝫ intēperās ma gis videt̄ eſſe q̄ꝫ plus appetēs. Ille aūt iniuſtus qdem ſed nō intēperans. Patet ergo qđ ea de cauſa q: plus habet.

Argir. ¶ Preterea ſi qdā lucrādi cā facit adulteriū atqꝫ pecunias accipit: qdā erogat dāniqꝫ patit̄ ob cupiditatē. Hic qdeꝫ intēperans potius q̄ꝫ pluris auidus: ille aūt iniuſtus: ſꝫ nō intēperās eē videbit̄. Pꝫ ḡ talē illū videri: q: lucratur.

S. Tho.

Rō ſcđa. Q̄ ſm ordinem ad ſinē ſumit̄ ſpēs malitie ⁊ v̄tutis.

¶ Que ſumit̄ ex ordine ad finē. Manifeſtū eſt. n. ꝙ ſi actꝰ vitīj vel malitie ordinet̄ ad aliū finē indebitū: ex h̄ ipſo ſor titur quādā nouā ſpēꝫ malitie. Sit ḡ aliqs q adulteriū cō mittit cā lucri: vt. ſ. ſpoliet mulierē vel q̄liſcūqꝫ ab ea ac cipiat. Cōtingit ēt q̄ñqꝫ ꝙ aliqs abſolute adulteriū cōmit tit ppter ꝯcupiſcētiam nō qdem vt lucret̄: ſꝫ magis appo nit de ſuo ⁊ in rebꝰ ſuis patit̄. iacturam. Talis ppꝛie videt̄ eē luxurioſus p ſe loquēdo. Quia vitiū luxurie ppꝛie or dinat̄ ad ſatiſfactionē ꝯcupiſcētie. Ille aūt qui mechat̄ vt accipiat aliena nō videt̄ eſſe luxurioſus per ſe loquēdo: q: non intēdit luxurie finē. Sed magis videt̄ eē iniuſtus: q: ppter lucrū ꝯtra iuſtitiam fecit. Sic ergo pꝫ: ꝙ iniuſtitia eſt quedā ſpālis malitia. ¶ Tertiā rōnem ponit ibi.

Luxurioſi tāt ad qđ ppꝛie ordinet̄.

¶ Adhuc circa alias qdeꝫ oēs iniuſtificationes ſit relatio ad quādā malitiā ſemp. Puta ſi mechatus eſt ad luxuriam. Si dereliquit ducē exercitus ad timiditatē. Si pcuſſit ad iram. Si aūt lucratus eſt ad neqꝫ vnaꝫ malitiā. ſed vel ad iniuſtitiā. Quare manifeſtū qm̄ iniuſtitia p̄ter totam alia in parte.

¶ Inſup circa alias qdē oēs iniurias: ſemp ſit relatio ad aliqđ vitiū. Ueluti ſi adulteriū cōmiſit: ad intēperātiaꝫ: ſi deſerit locū in acie: ad timiditatē: ſi pulſauit quē ad irā: ſꝫ ſi plus hēat: ad nullū aliđ vitiū relatio ſit q̄ꝫ ad iniuſtitiā. Itaqꝫ pꝫ qđ p̄ter illā totā: alia q̄dā pticularis iniuſtitia eſt. Le. are.

¶ Inſuper alie qdem oēs iniurie ad aliqđ ſemp vitiū redigunt̄: vt ſi cōmiſerit q̄ſpiam adulteriū ad intēperātiā. Si deſeruerit in acie ſociū ad timiditatē. Si pulſauerit quempiam ad iracūdiā. Sed ſi lucratꝰ fuerit ad nullā aliā prauitatē: q̄ꝫ ad iniuſtitiā ipſam refert̄. Quare pſpicuum eſt preter totam aliam eſſe quādam iniuſtitiam vt partem. Argir.

S. Tho.

Rō tertia. Q̄ qđ ſit ſm iniuſtitiā legaleꝫ reducit̄ ad aliquā ſeꝫ pticulareꝫ malitiam. Exempla ad hoc.

¶ Et ſumit̄ per cōparationē ad iuſtitiā legalē. Sicut. n. nihil eſt in gñe qđ non ſit in aliq̄ ſpecie. ita oē qđ ſit ſm iniuſtitiam legalē reducit̄ ad quādam pticularē malitiaꝫ. Si aliqs fecit ꝯtra iuſtitiaꝫ legalē mechādo hoc refert̄ ad vitium luxurie. Si aūt aliqs miles in bello derelinqt ducem exercitꝰ inducit̄ h̄ ad malitiā timiditatis. Si aūt inordinate pcuſſit pximū h̄ reducit̄ ad malitiā ire. Si v̄o aliqs inordinate lucratꝰ eſt ſurripiēs aliena hoc nō reducit̄ ad aliquā aliam malitiā. ſꝫ ad ſolā iniuſtitiam. Uñ relinqtur ꝙ ſit quedā iniuſtitia pticularis preter aliam iniuſtitiaꝫ: que eſt tota malitia. Et eadem rōne eſt alia iuſtitia pticularis p̄ter iuſtitiam legalē que eſt tota v̄tus. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Uniuoca aūt qm̄ diffinitio ī eodē genere. Ambe. n. in eo ꝙ ad alteꝝ hñt potētiam.

¶ Huic ſynonema. Nā diffinitio in eodem gñe eſt. Utraqꝫ enim ad alium potentiam habet. Le. are.

¶ Uniuocaꝫ: quia definitio genere eſt in eodē. Ambe nāqꝫ id poſſunt: vt ſint ad alium. Argir.

S. Tho.

In q̄ ꝯueniant iuſtitia legalis ⁊ pticularis.

¶ Oſtendit q̄re hꝰ pticularis virtus etiā iuſtitia nominet̄. Et circa hoc duo facit. Primo. n. aſſignat rōnem huius ꝯuenientia pticularis iuſtitie cū legali. Scđo oſtendit differētiam īter ea. ibi. (Si hoc qdeꝫ ⁊c̄.) ¶ Dicit ergo pº. ꝙ iuſtitia pticularis eſt vniuoca. i. ꝯueniens in noīe cū legali. Et hoc qdē q: ꝯuenit in diffōne ſm idē genus: inq̄ntūꝫ vtraqꝫ eſt in eo qđ eſt ad alteꝝ: ſꝫ iuſtitia legalis attēdat̄ i ordīe ad aliqd ꝙ eſt bonū cōe: iuſtitia aūt pticularis ordinat̄ ad alteꝝ qđ ptinet ad aliquā pſonā p̄uatā. ¶ D. c. d.

¶ Sed h̄ qdem circa honorē: vel pecunias: vel ſalutē: vel ſi quodā hēamus vno noīe cōprehēdere h̄ oīa vel pp delectationē q̄ a lucro. Hec aūt circa oīa circa q̄cūqꝫ ſtudioſus.

¶ Uerum hec qdem circa honorē: aut pecunias: aut ſalutem: aut circa hec oīa: ſi vno nomine valeremus cōplecti. ⁊ per voluptatē que ꝯuenit ex plus habēdo. Alia v̄o circa omnia: in qbus vir bonus verſatur. Le. are.

¶ Uerum hec qdem circa honorē verſat̄: vel pecunias: vel ſalutem: vel ſi quo vno nomine cōplecti hec vniuerſa poſſimus: ⁊ circa voluptatem que ſit a lucro. Illa v̄o circa omnia ea in quibus ſtudioſus verſatur. Argir.

S. Tho.

D̄ria īter iuſtitiā pticularē ⁊ legalem.

¶ Oſtēdit d̄riam vtriuſqꝫ iuſtitie ⁊ iniuſtitie ex pte mãe. Et dicit ꝙ iuſtitia pticularis eſt circa illa ſm que attēdit̄ cōicatio īter hoīes: ſicut honor ⁊ pecunia: ⁊ ea que ptinēt ad ſalutē vel diſpēdiuꝫ corpis. ⁊ circa alia hꝰ. Eſt ēt pticularis iuſtitia nō ſolum circa res exteriores. ſed ppter delectationem que ꝯſequit̄ ex lucro: per qđ. ſ. aliqs accipit aliena

vltra ꝙ̃ debeat. Sed iuſtitia legalis ⁊ iniuſtitia eſt vlt circa totã mãm moralẽ: qualitercũqꝫ põt dici aliqs circa aliquã ſtudioſus vel vitioſus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniã quidem igitur ſunt iuſtitie plures. ⁊ quoniã eſt quedã altera preter totam virtutẽ manifeſtũ eſt. Que aũt ⁊ qualis quedã ſumẽduꝫ.

Le. are. ¶ Quod ſint igitur iuſtitie plures. ⁊ quod eſt vna aliq̃ ꝑter totã virtutẽ: manifeſtũ eſt. Que vero ⁊ qualis hec ſit: cõprehendamus.

Argir. ¶ Juſtitias igitur eſſe plures: ⁊ aliã quãdam eſſe preter ipſam totam virtutem perſpicuum iam euaſit. Sed quenam ſit ⁊ qualis ſumamus deinceps oportet.

S. Tho.

Epilogus ¶ Epilogat que dicta ſunt. ⁊ oſtẽdit qd reſtat dicẽdũ. Et primo ꝓponit hoc in generali. Scdo reſumit in ſpẽali. ibi. (Determinatũ eſt vtiqꝫ ⁊c.) ¶ Dicit ergo primo ꝙ manifeſtum eſt ex pmiſſis ꝙ ſint plures iuſtitie. ſ. legalis ⁊ equalis. ⁊ ꝙ ꝑter iuſtitiã legalẽ que eſt tota virtus eſt quedã alia particularis iuſtitia. Sed que ⁊ qualis ſit poſterius determinãdum eſt. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Determinatum eſt vtiqꝫ iniuſtũ ⁊ illegale ⁊ inequale. Juſtum aũt ⁊ legale ⁊ equale.

Le. are. ¶ Diffinitum eſt id quidem eſſe iniuſtum quod contra leges ⁊ quod iniquum. Juſtum vero quod ſm leges ⁊ quod equum.

Argir. ¶ Determinatũ eſt itaqꝫ iniuſtũ quidẽ eſſe: quod eſt contra leges: ⁊ quod eſt iniquũ. Juſtũ aũt quod eſt legitimũ: ⁊ quod eſt equum.

S. Tho.

¶ Oſtẽdit in particulari qd ſit dictũ. ⁊ qd reſtat dicẽdũ. Et primo reſumit hoc quod dictũ eſt de diuiſione iuſtitie ⁊ iniuſtitie. Et dicit ꝙ determinatũ eſt ꝙ iniuſtũ dicit illegale ⁊ inequale. ſiue in plus: ſiue1 minus. Sed iuſtũ eſt dicit legale ⁊ equale. ¶ Scdo ibi.

¶ Secundũ quidẽ igitur illegale prius dicta iniuſtitia eſt. Quia aũt inequale ⁊ plus nõ idẽ: ſed alterũ vt pars ad totũ. Inequale enim omne illegale. illegale aũt non omne inequale. Plus quidẽ igitur omne inequale. Inequale aũt non omne plus ⁊ iniuſtũ ⁊ iniuſtitia nõ eadẽ: ſed altera ab illis. hec quidem vt partes. hec vt tota. Pars enim hec iniuſtitia totius iniuſtitie. Similiter aũt ⁊ iuſtitia iuſtitie.

Le. are. ¶ Illa igitur iniuſtitia de qua primo diximus: ea ſunt que contra leges eſt. Sed quoniã iniquuꝫ ⁊ plus nõ eſt idem ſed aliud: vt pars ad totũ. Nam quod plus id omne iniquum. quod autem iniquum id non omne plus: perfecto iniuſtũ ⁊ iniuſtitia nõ idem ſunt: ſed aliud quidem vt pars: aliud vero vt totum. Pars enim hec iniuſtitia totius iniuſtitie: ſimiliterqꝫ iuſtitia iuſtitie.

Argir. ¶ Iniuſtitia igitur antea dicta eſt a qua ꝓficiſcitur id iniuſtuꝫ quod contra leges dicimus eſſe. At cum iniquũ ⁊ plus nõ eadem ſint: ſed alteꝝ ſeſe habeat ad alteꝝ vt pars ſe habet ad totum. Omne nãqꝫ plus eſt iniquũ ſed non omne iniquum eſt plus. Iniuſtuꝫ etiã ⁊ iniuſtitia non eadẽ ſunt ſed diuerſa ab illis: ⁊ hec ſunt vt partes: illa vt tota. Hec enim iniuſtitia totius eſt iniuſtitie pars. ⁊ iuſtitia iuſtitie ſimili modo.

S. Tho.

De iuſtitia equali que a iuſtitia legali ꝯparatur ad eã ſicut pars ad totum. ¶ Reſumit quod dixit. ſ. ꝙ ſicut duplex eſt iuſtum: ita duplex eſt iuſtitia. Et dicit ꝙ ſm iniuſtũ illegale eſt quedã iniuſtitia: de qua ſupra dictũ eſt: que eſt omnis malitia. Et ſimiliter ſm iuſtũ legale eſt quedã iuſtitia legalis: que eſt omnis virtus. Sed quia iuſtũ inequale ⁊ iniuſtũ illegale nõ ſunt penitus idẽ: ſed alteꝝ ſe habet ad alteꝝ: vt pars ad totũ. ita. ſ. ꝙ omne iniuſtum inequale eſt illegale: ſed nõ ꝯuertitur ⁊ iterũ omne quod ſe habet in plus eſt inequale. ſed nõ ꝯuertitur. quia eſt etiã quedã iniuſtitia illegalis: in hoc quod eſt habere minus de malo. Quia inquã vnũ iniuſtũ eſt pars alterius iniuſti. ⁊ nõ ſunt penitus idẽ. ideo ſimiliter iniuſtitia que dicitur inequalitas: nõ eſt penitus idẽ cũ iniuſtitia illegali. ſed ꝯparatur ad ipſaꝫ: vt pars ad totũ.

⁊ ſimiliter iuſtitia equalitatis cõparatur ad iuſtitiã legalẽ. ¶ 3° ibi.

¶ Quare de ea q̃ in parte iuſtitia ⁊ de ea que in parte iniuſtitia dicẽdũ ⁊ de iuſto ⁊ de iniuſto ſimiliter.

Le. are. ¶ Itaqꝫ de particulari iuſtitia: particularique iniuſtitia dicẽdum: ⁊ de iuſto atqꝫ iniuſto ſimiliter.

Argir. ¶ Quare de iuſtitia que quidem eſt pars: ⁊ de iniuſtitia ſimiliter eſt dicendum ⁊ de iuſto etiam ⁊ de iniuſto.

S. Tho.

Quod agẽdũ eſt de iuſtitia particulari. ¶ Oſtẽdit de quibus hoꝝ ſit agẽdum. Et circa hoc tria facit. Primo dicit quod agendũ eſt infra de iuſtitia particulari. ſimiliter de iuſto ⁊ iniuſto particulariter dicto. ¶ Scdo ibi.

¶ Secundũ quidem igitur totã virtutem ordinata iuſtitia ⁊ iniuſtitia. hec quidẽ totius virtutis exiſtẽs vſus ad alium. hec aũt malitie dimittatur ⁊ iuſtum ⁊ iniuſtũ. Secundũ has enim manifeſtũ quomodo determinãdum. Fere enim multa legaliũ a tota virtute precepta ſunt. Secundũ vnamquãqꝫ enim virtutem precipit viuere: ⁊ ſm vnamquãqꝫ malitiam ꝓhibet lex.

Le. are. ¶ Illa igitur iuſtitia que ſm vniuerſam virtutem ordinata eſt: ⁊ que vſus totius virtutis ad aliuꝫ exiſtit: relinquatur. Similiter ⁊ illa iniuſtitia que ⁊ totius vitij vſus: iuſtũ quoqꝫ ⁊ iniuſtuꝫ ſm has determinãdũ eſſe conſtat. Fere autẽ omnia iura ab vniuerſa virtute ordinata ſunt. Nam lex precipit viuere ſm omnem virtutem: ⁊ vnumquodqꝫ vitium prohibet.

Argir. ¶ Ea igitur iuſtitia que pinde atqꝫ tota virtus eſt ordinata ⁊ ea iniuſtitia que aduerſatur illi: quaꝝ altera virtutis altera vitij totius ad aliũ vſus eſt omittatur: ⁊ iuſtũ id ⁊ iniuſtum quod ad has attinet: patet quonã ſit modo diffiniendum. Et enim pleraqꝫ legitima ea fere ſunt que a tota virtute aguntur. Lex enim iubet vniuſcuiuſqꝫ virtutis viuere ratione: ⁊ vetat vitij cuiuſuis viuere modo.

S. Tho.

Quod dimittẽda eſt iuſtitia legalis. Quia ad leges iuſtitiaꝫ ptinet vſus totius virtutis ad alium. Quia ptinet ad legẽ precipe vel prohibere. ¶ Oſtẽdit ꝙ nõ eſt hic agẽdũ de iuſtitia legali. Et dicit ꝙ dimittẽda eſt ad pñs iuſtitia legalis que ordinatur ſm totam virtutẽ: inquantum ad eã ptinet vſus totius virtutis ad aliũ. Et ſimiliter dimittẽda eſt iniuſtitia ei oppoſita: inquantũ ad eã ptinet vſus totius malitie. Manifeſtũ eſt enim quomodo debeat determinari id quod dicitur iuſtũ vel iniuſtũ. ſm hoc iuſtitiã vel iniuſtitiam: quia ea ſunt que determinantur lege. Maior enim pars legaliũ preceptoꝝ ꝓ. accipitur ſm ꝙ ꝯueniũt toti virtuti. inquantuꝫ ſcilicet lex precipit viuere ſm quãcũqꝫ virtutem: ⁊ ꝓhibet viuere ſm quãcũqꝫ malitiã. Sunt vero quedaꝫ lege determinata que non ptinent directe ad vſus alicuius virtutis: ſed ad aliquam diſpoſitionẽ exterioꝝ bonoꝝ. ¶ Tertio ibi.

¶ Factiua aũt totius virtutis ſunt legalium quecunqꝫ lege poſita ſunt circa diſciplinaꝫ que ad cõmune. De ea aũt que ſm vnamquãqꝫ diſciplinam ſm quam ſimpliciter vir bonus eſt: vtrum politice eſt vel alterius: poſterius determinãdum. Nõ enim forte idẽ ⁊ viro bono eſſe ⁊ ciui omni.

Le. are. ¶ Effectiua vero vniuerſe virtutis ſunt illa omnia iura q̃ ad publicã ptinẽt diſciplinã. Priuata vero ſinguloꝝ diſciplina: per quã ſimpliciter eſt vir bonus: vtꝝ pro ciuilis ſit an alterius: poſtea dicemus. Nõ enim fortaſſe ẽ omnino idẽ: bonũ eẽ viꝝ: ⁊ bonũ ciuẽ.

Argir. ¶ Necnon legitima que ad publicã ptinent diſciplinam ea ſunt que virtutem totã efficere poſſunt. Sed de ſinguloꝝ diſciplina: qua quidẽ vir bonus eſt abſolute vtꝝ ſit ciuilis an ad aliam facultatẽ ptineat determinabitur poſtea. Non eſt enim idem fortaſſe virum eſſe bonũ: ⁊ ciuem bonum.

k 6

manifeſte per violētiam fiunt. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quia aũt ⁊ iniuſtus inequalis ⁊ iniuſtum ineq̃le: manifeſtuʒ eſt q̃m ⁊ mediũ aliq̃d eſt iniuſti. hoc aũt eſt eq̃le. In quali enim opatione plus ⁊ minus eſt ⁊ eq̃le. Si igitur iniuſtum eſt ineq̃le. Juſtum equale q̃d ⁊ ſine ratione videtur oĩbus. Quia autem equale medium: iuſtuʒ medium q̃ddam vtiq̃ʒ erit.

Le. are. ℭ Cum ꝟo iniuſtus iniquus ſit: ⁊ iniuſtũ iniquum: pʒ aliquid eſſe medium iniqui. Id eſt aũt equum. Qua enĩʒ in re eſt plus: in eadē ⁊ minus ⁊ equum. Si ergo iniuſtuʒ eſt iniquum. iuſtũ equum: q̃d ⁊ ſine probatione manifeſtum eſt. Cũ ꝟo equũ ſit mediuʒ: iuſtũ quoq̃ʒ mediũ q̃ddã erit.

Argũ. ℭ Cum iniuſtus ſit iniquus: ⁊ iniuſtũ iniquum: ꝯſtat ⁊ aliq̃d mediũ eē iniqui. Atq̃ʒ h̄ eſt ip̄m equũ. Quo.n. in actu plus eſt ⁊ minus: in eodē eſt ēt equũ. Si igiᷓ iniuſtũ eſt iniquum: iuſtũ eſt equum. Quod q̃dē ⁊ abſq̃ʒ rõne pʒ oĩb᷒. At cum equum ſit medium: iuſtũ medium q̃ddam erit.

S. Tho.

ℭ Oſtendit q̃l̄r mediuʒ in p̄dictis accipiaᷓ. Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit q̃ũo iuſtũ ſit mediuʒ. Sc̃do q̃ũo iuſtitia ſit mediũ. ibi. (Determinãtis aũt his ⁊c̃.) ℭ Circa primũ duo facit. Primo oñdit q̃ũo determineᷓ iuſtum in medio exñs ſm̄ vtraq̃ʒ iuſtitiã. Sc̃do excludit errorē. ibi. (Videᷓ aũt aliq̃b᷒ ⁊c̃.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo oſtēdit q̃ũo accipiaᷓ iuſtũ in medio: ſm̄ iuſtitiã diſtributiuã. Secũdo ſm̄ iuſtitiã cõmutatiuã. ibi. (Reliqua aũt vna ⁊c̃.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo ꝓbat q̄ medium iuſtitie diſtributiue accipiaᷓ ſm̄ quãdam ꝓportionalitateʒ. Sc̃do oñdit q̃lis ſit illa ꝓportionalitas. ibi. (Ineſt ḡ iuſtuʒ ꝓportionabile.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo oñdit ꝓpoſituʒ ex ipſa rõne iuſtitie. Sc̃do ex rõne dignitatis. ibi. (Adhuc ex eo ⁊c̃.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo oñdit ex ipſa rõne iuſtitie: q̄ iuſtum ſit q̃ddam mediũ. Sc̃do oñdit q̄ ſit mediũ ſm̄ aliquã ꝓportionalitateʒ. ibi. (Eſt aũt eq̃le ⁊c̃.) ℭ Dicit ergo p̄mo. q̄ ſicut ſupra dcm̄ eſt: iniuſtus eſt ineq̃lis: ⁊ iniuſtũ eſt inequale: ⁊ ſm̄ plus ⁊ ſm̄ minus. In quibuſcũq̃ʒ aũt eſt plus ⁊ minus ibi opʒ accipere eq̃le. Equale enim eſt mediũ īter plus ⁊ minus. Ubi in q̃buſcũq̃ʒ eſt inuenire eq̃litatē: ibi eſt īuenire mediũ. Pʒ ḡ q̄ ſi iniuſtum eſt q̃ddã inequale. ⁊ iuſtũ eſt q̃ddam equale. Et hoc ēt abſq̃ʒ vlla rõne ꝓbante eſt oĩb᷒ manifeſtuʒ: q̄. ſ. iuſtũ eſt q̃ddam eq̃le. Quia ergo equale eſt mediũ īter plus ⁊ min᷒: vt dcm̄ eſt. ꝯñs eſt q̄ iuſtũ ſit q̃ddã mediũ. ℭ Deinde cũ dicit.

Quia iuſtuʒ eſt q̃ddam medium. Equale eſt mediũ īter plus ⁊ minus. Juſtuʒ eſt equale.

ℭ Eſt aũt equale vt in minus duobus. Neceſſarium igiᷓ iuſtũ ⁊ mediuʒ ⁊ equale eſſe ⁊ ad aliquid ⁊ q̃buſdam. Et ſm̄ q̃d q̃dem. medium aliquoꝝ. Hec aũt ſunt plus ⁊ minus. Sc̃dm q̄ autē equale eſt duobus. ſm̄ aũt q̄ iuſtũ aliq̃bus. ⁊ ad aliquos. Ad alios enim eſt. Neceſſariũ ergo iuſtũ in minimis eſſe quattuor. Quib᷒ enim iuſtuʒ contingit eſſe: duo ſunt. Et in q̃bus res due. Et eadeʒ erit equalitas quibus ⁊ in q̃bus. Ut eniʒ illa habēt que in q̃bus ſic ⁊ illa que q̃bus. Si enim nõ equales nõ equalia habebũt. Sed hinc pugne ⁊ accuſationes. quãdo vel eq̃les nõ equalia habebũt. vel non equales equalia habent ⁊ in diſtributione ſuſcipiunt.

Le. are. ℭ Eſt aũt equum in duob᷒ minimis. Ergo ⁊ iuſtũ: mediuʒ ⁊ equum ſit nec̃e eſt: ad aliq̃d ⁊ q̃buſdam. Et ſm̄ q̃d mediũ aliquoꝝ eſt: ea ſunt plus ⁊ minus: ſm̄ q̃d equũ duoꝝ: ſm̄ q̃d iuſtum q̃buſdã. Neceſſe eſt ergo iuſtũ eſſe in q̃tuor minimis. Nã ⁊ q̃b᷒ iuſtũ exiſtit: duo ſunt: ⁊ in q̃b᷒ res due: ac eadē eq̃tas q̃bus ⁊ in q̃b᷒. Ut enĩ illa ſe h̄nt in q̃b᷒. ita ⁊ illa. Si.n. nõ equi: nõ equa h̄ebũt. Ueꝝ hinc pugne ⁊ accuſatiõeſq̃ʒ oriunᷓ: cũ eq̃ nõ equa: vl̄ nõ eq̃ equa h̄nt ⁊ tribuũt.

Argũ. ℭ Ipſum aũt equum in minimis eſt duob᷒. Neceſſe eſt igiᷓ ipſum iuſtũ ⁊ mediũ eſſe ⁊ equũ: ⁊ ad aliq̃d: ⁊ q̃buſdam. Atq̃ʒ quo mediũ q̃dē eſt hoc aliquoꝝ eſt: que q̃dem plus ſunt ⁊ minus. Quo aũt equuʒ eſt duob᷒ eſt. At quo iuſtũ eſt q̃buſdã eſt. Ipſum ḡ iuſtũ in minimis q̃tuor ꝯſiſtat neceſſe eſt. Hoies.n. q̃b᷒ eſt iuſtuʒ duo ſunt: ⁊ res in q̃b᷒ ⁊ ipſe due ſũt. Atq̃ʒ eadē eſt eq̃tas q̃b᷒ atq̃ʒ in q̃b᷒. Nã vt ſeſe h̄nt ea in q̃b᷒: ſic ſeſe h̄nt ⁊ illa. Si.n. nõ ſunt equi: nõ equa habebũt. Sed hinc pugne naſcunᷓ ⁊ accuſationes atq̃ʒ q̃rele. cũ equi nõ equa: aut equa nõ equi h̄nt ac potiunᷓ.

S. Tho.

ℭ Oſtendit q̄ iuſtũ ſit mediũ ſm̄ aliquã ꝓportionalitateʒ. Et ad h̄ ꝓbãdum aſſumit q̄ eq̃le ad minus ꝯſiſtit in duobus. īter que ꝯſideraᷓ eq̃litas. Cũ ergo iuſtũ ſit ⁊ mediũ ⁊ eq̃le. opʒ q̃dē q̄ inq̃ʒtum eſt iuſtũ ſit ad aliq̃d. i. per reſpectum ad alteꝝ: vt pʒ ex ſupradictis inq̃ʒtuʒ aũt eſt equale ſit in q̃buſdã reb᷒. ſm̄ quas. ſ. attēdiᷓ eq̃litas īter duas pſonas. ⁊ ſic pʒ q̄ ſi ꝯſideremus iuſtũ: inq̃ʒtũ eſt mediũ ſic eſt mediũ īter duo que ſũt plus ⁊ min᷒: inq̃ʒtũ aũt eſt equale: opʒ q̄ ſit duaꝝ reꝝ: ſʒ inq̃ʒtũ eſt iuſtũ: opʒ q̄ ſit aliquoꝝ ad aliquos alios: q: iuſtitia ad alteꝝ eſt plus aũt ⁊ minus reſpicit iuſtitia. Sc̃dm q̃d eſt mediũ velut q̃dã extrinſeca: ſʒ duas res ⁊ duas pſonas reſpicit: q̃ſi īntrinſeca. in q̃b᷒. ſ. cõſtituiᷓ iuſtitia. Sic ḡ pʒ q̄ nec̃e eſt iuſtũ ad min᷒ in q̃tuor ꝯſiſtere. duo.n. ſũt hoies q̃b᷒ obſeruaᷓ iuſtitia. due ſũt res: in q̃b᷒ eis iuſtitia ſit. Et opʒ ad rõnē iuſtitie q̄ ſit eadē eq̃litas pſonaꝝ q̃b᷒ ſit iuſtitia ⁊ reꝝ in q̃b᷒ ſit: vt. ſ. ſicut ſe h̄nt res adinuicē: ita: ⁊ pſone: alioq̃n nõ h̄ebunt eq̃lia ſibi: ſʒ ex hoc fiunt pugne ⁊ accuſationes: q̃ſi ſit iuſtitia ꝑtermiſſa: q: vel equales nõ recipiunt eq̃lia in diſtributione honoꝝ cõium. vel nõ eq̃lib᷒ danᷓ equa. puta ſi ineq̃l̄r laborãtibus danᷓ eq̃lia ſtipendia: vel equal̄r laborantib᷒ danᷓ inequalia. Sic igiᷓ pʒ q̄ mediũ diſtributiue iuſtitie accipiᷓ ſm̄ ꝓportionalitatē quandam. ℭ Deinde cum dicit.

Juſtuʒ eſt mediũ ſm̄ aliquã ꝓportionalitatē reꝝ et pſonaꝝ: lites ⁊ pugne oriunᷓ ſi eq̃libus nõ dantur eq̃lia vel in equalibus equalia.

ℭ Adhuc ex eo q̄ ſm̄ dignitatē hoc manifeſtũ. Juſtũ.n. in diſtributionib᷒ ꝯſitentur oēs ſm̄ dignitatem quãdam oportere eſſe. Dignitatē q̃dem non eãdem dicunt oēs exiſtere. Sed democratici q̃deʒ libertatē. Oligarchici q̃dē diuitias. Quidam aũt generis nobilitatē. Ariſtocratici autem virtutem.

Le. are. ℭ Ex dignitate quoq̃ʒ id apparet. Juſtũ eniʒ illud q̃d in tribuendo ꝯſiſtit: ſm̄ dignitatem quãdam eſſe oportere: oēs fatentur. Ipſam ꝟo dignitatem: nõ eandem omnes aiunt eſſe: ſed populares q̃dem libertatem: potentes ꝟo opulentiam: aut genus: optimates aũt virtutem dicunt.

Argũ. ℭ Id ita eſſe ex eo q̃d pro dignitate ſit ꝯſtat. Juſtũ.n. q̃d in diſtributionib᷒ eſt: oēs vno ore pro dignitate q̃dã oportere eſſe dicũt. Ipſam tñ dignitatē nõ eãdem oēs inquiunt eſſe: ſed populares q̃dem libertatē. Pauci ꝟo potētes opulentiam: nõnulli nobilitatē. Optimates ꝟo virtutem.

S. Tho.

ℭ Oſtendit idē ſm̄ rõnē dignitatis: ⁊ dicit q̄ ēt ex rõne dignitatis manifeſtũ eſt q̄ iuſtũ ꝯſiſtit in q̃dã ꝓportionalitate. Sic.n. aliq̃d dī eſſe iuſtũ in diſtributionib᷒ inq̃ʒtũ vnicuiq̃ʒ daᷓ ſm̄ dignitateʒ: put cuiq̃ʒ dignũ eſt dari: in quo

Sc̃da rõ ſupra ex rõne dignitatis.

Dignitas in diſtributionib⁹ ſm aliud ſumitur i diuerſis politijs

deſignaꝛ ꝓportionalitas quedā: vt. ſ. ita hoc ſit dignū vni: ſicut aliud eſt dignū alteri. Nō tñ dignitatē diſtributionis oēs ſm idē attēdunt: ſꝫ in democratica politia. ſ. in q̄ oēs dñanꝛ: attēdiꝛ dignitas ſm libertatē. Quia. n. plebei ſunt alijs eq̄les in libertate. iō reputāt dignū eē: vt eq̄lr eis diſtribuaꝛ. Sꝫ in oligarchica politia: in q̄ aliqui pauci ꝑncipā/tur: mēſuraꝛ dignitas ſm diuitias vel ſm nobilitatē gñis: vt. ſ. illi q ſunt excellētiores gñe vel diuitijs plus hēant de bonis cōib⁹. Sed in politia ariſtocratica: in qua aliq ꝑncipanꝛ: ꝓpter v̾tutem: mēſuraꝛ dignitas ſm v̾tutez: vt. ſ. ille plus hēat: qui plus abūdat in v̾tute. Et ſic pꝫ ꝙ mediū iuſtitie diſtributiue accipiꝛ ſm ꝓportionalitatem.

Lectio. v.

Eſt ergo iuſtū ꝓportionale: qdeꝫ. Proportionale enim nō ſolū eſt monadici numeri proprium. ſed totaliter numeri. Proportionalitas enim equalitas eſt proportionis.

Le. are. ¶ Juſtum ergo ꝓportionem quandam habet. Proportionem ꝟo habere: non ſolum vnici numeri ꝓpꝛium eſt: ſed totius numeri. Eſt enim ꝓportio equitas rationis.

Argir. ¶ Juſtum ergo rōnum quandam cōparationē ſubit. Cōparationem nāqꝫ rōnum ſubire nō abſoluti numeri ſolū: ſed numeralis etiam cīus proprium eſt. Etenim comparatio rationum equalitas eſt rationum.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ ph̄s oñdit ꝙ mediū iuſtitie diſtributiue accipiꝛ ſm ꝓportionalitatē. hic oñdit ſm quā ꝓportionalitatē accipiꝛ: ꝛ quō. Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit quō iuſtuꝫ accipiaꝛ ſm quādā ꝓportionalitatē accipiꝛ. Scd̄o oſtēdit quō iniuſtū preter illā ꝓportionalitatē accipiaꝛ. ibi. (Juſtum qdeꝫ igiꝛ ꝛc̄.) ¶ Circa ꝑm̄ tria facit. Primo ꝑmittit q̄dā de ꝓportionalitate in cōi. Scd̄o oñdit quō iuſtum in ꝓportionalitate q̄dā ꝯſiſtit. ibi. (Eſt aūt ꝛ iuſtū in 4ᵒʳ ꝛc̄.) Tertio oñdit q̄lis ſit ꝓportionalitas: ſm quā attendiꝛ iuſtum in diſtributiua iuſtitia. ibi. (Uocauit aūt talem ꝛc̄.) ¶ Circa ꝑm̄ ꝑmittit duo. Quoꝝ ꝑm̄ eſt: ꝙ nō incōuenienter iniuſtū dr̄ eē ſm ꝓportionalitatē: qꝛ ꝓportionalitas nō ſolū inueniꝛ in nūo vnitatū: qui eſt nūs ſimplr̄: ꝛ hic vocatur nūs monadic⁹. ſꝫ vlr̄ inueniꝛ ꝓportionabilitas in qbuſcūqꝫ inueniꝛ nūs. Et h̄ ideo: qꝛ ꝓportionalitas nihil aliud eſt q̄ꝫ eq̄litas ꝓportionū. cū. ſ. equaleꝫ ꝓportionē hꝫ h̄ ad hoc: ꝛ illud ad illō. Proportio aūt nihil eſt aliud q̄ꝫ habitudo vni⁹ q̄ntitatis ad aliā. Quātitas aūt hꝫ rōnē mēſure: que ꝑ qdē inueniꝛ in vnitate nūali. ꝛ exinde deriuaꝛ ad oē gen⁹ q̄ntitatis: vt pꝫ in. 10ᵒ. me. h̄. Et ideo nūs ꝑmo qdeꝫ inueniꝛ in nūo vnitatū ꝛ exīde deriuaꝛ ad oē aliud q̄ntitatis gen⁹ qō ſm rōnē numeri mēſuraꝛ. ¶ Scd̄m ponit ibi.

Proportionalitas nō ſolū inueniꝛ in nūero ſimplr̄. ſꝫ ēt in oī qō menſuraꝛ ſm rōnē nūeꝝ.

¶ Et in quattuor minimis. Diſiuncta qdeꝫ igitur: qm̄ in q̄ttuor manifeſtū eſt. Sed ꝛ ꝯtinua. Uno enim vt duob⁹ vtitur. ꝛ bis dicit. puta que. a. ad eā que. b. ita que. b. ad eā que g. Bis igiꝛ que. b. dicta eſt. Quare ſi que. b. ponatur bis: quattuor erunt ꝓportionata.

Le. are. ¶ Jn q̄ttuor minimis. Diſcreta igiꝛ qō in quattuor ꝯſiſtat manifeſtū eſt. Quin etiā ꝛ ꝯtinua. Naꝫ vno vt duob⁹ vtiꝛ ꝛ bis dicit ceu quēadmodū. a. ad. b. ac. b. ad. c. bis ergo dr̄ b. Si ergo bis ponaꝛ. b. quattuor erunt in ꝓportione.

Argir. ¶ Et in q̄ttuor minimis eſt. Et ſeiūctā qdē in q̄ttuor eē ꝯſtat. At ꝟo ꝯtinua i q̄ttuor eſt. Uno nāqꝫ termio vtiꝛ vt duob⁹ ꝛ bis illuꝫ ſumit: h̄ mō: vt. a. ſeſe hꝫ ad. b. ſic. b. ſeſe hꝫ ad. c.

.xij.	.vj.	.iij.
.A.	.B.	.C.

Bis igiꝛ dcm̄ eſt ipm̄. b. Quare ſi. b. bis poſitū fuerit: quattuor erunt ea que cōparationem ſubeunt rationum.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ oīs ꝓportionalitas ad min⁹ ꝯſiſtit q̄ttuor. Eſt enī duplex ꝓportionalitas. vna qdem diſiūcta. ꝛ alia ꝯtinua. Diſiuncta qdē ꝓportionalitas eſt eq̄litas duaꝝ proportionū nō ꝯueniētiū in aliquo termino. Cū ergo oīs ꝓportio ſit inter duo. Manifeſtum eſt ꝙ ꝓportionabilitas diſiūcta in q̄ttuor terminis ꝯſiſtit: vt ſi dicaꝫ. Sicut ſe hꝫ ſex ad tria: ita ſe hꝫ decē ad quinqꝫ vtrobiqꝫ. n. eſt dupla ꝓportio. Cōtinua aūt ꝓportionalitas eſt eq̄litas duarū ꝓportionū ꝯueniētium in vno termino. puta ſi dicā. Sicͭ ſe hꝫ octo ad q̄ttuor: ita ſe hꝫ quattuor ad duo vtrobiqꝫ enī eſt dupla ꝓportio. Jn hac igiꝛ ꝯtinua ꝓportionalitate ſunt quodāmō q̄ttuor termini: inq̄ꝫtū ſ. vtimur vno termino vt duob⁹: vnū terminū bis dicēdo. ſ. in vtraqꝫ ꝓportione vt ſi dicā. Que eſt ꝓportio. a. ad. b. idest octo ad. iiij. eadē eſt ꝓportio. b. ad. c. idest q̄ttuor ad. ij. Utrobiqꝫ. n. eſt dupla. Sic q̄. b. dr̄ bis. Un̄ q̄uis. b. ſit vnū ſubto: qꝛ tñ accipiꝛ: vt duo erūt q̄ttuor ꝓportionata. ¶ Deinde cū dicit.

Bis ꝓportionalitas ꝯſiſtit i. iiij terminis.

Proportionalitas diſiuncta.

Proportionalitas ꝯtinua.

¶ Eſt autē ꝛ iuſtum in quattuor minimis ꝛ ꝓportio eadē. diuiſa enim ſunt ſimilr̄ ꝛ qb⁹ ꝛ que. Erit ergo vt. a. terminus ad. b. ita. g. ad. d. Et ꝑmutatim: ergo vt. a. ad. g. b. ad. d. Quare ꝛ totū ad totum. qō diſtributio ꝯiū/git. Et ſi ſic cōponat: iuſte ꝯiungit. Ergo. a. termini cū. g. ꝛ. b. cum. d. coniunctio in diſtributione iuſtū eſt ꝛ medium. Jniuſtū ꝟo eſt preter ꝓportionale. Proportionale eniꝫ medium. Juſtum aūt proportionale.

Le. are. ¶ Eſt aūt ꝛ iuſtū in quattuor minimis: ac rō eadē: diuidiꝛ enim ſilr̄ qb⁹ ꝛ que. Erit ergo quēadmoduꝫ. a. ad. b. ita. c. ad. d. Et ꝑmiſcue ergo vt. a. ad. c. ita. b. ad. d. Quare totū ad totū: vt diſtributio duplicaꝛ. Qō ſi ita ponaꝛ: iuſte cōduplicaꝛ. Cōiugatio igiꝛ. a. c ꝛ. b. d. iuſtū illud eſt qō i diſtribuēdo ꝯſiſtit: ꝛ mediū qdē h̄ eſt circa id qō ꝓportionē hꝫ. Nā hſc ꝓportionē mediū eſt. iuſtū aūt ꝓportionē hꝫ.

Argir. ¶ Eſt aūt ꝛ ipm̄ iuſtū in quattuor minimis. Et rō eadē eſt. Sunt enim ſeiuncta ſimilr̄ ꝛ qbus ꝛ que. Erit ergo vt eſt a. terminus ad. b. terminū: ſic. c. terminus ad terminuꝫ. d. Et mutato ergo ordine. vt. a. ſeſe hꝫ ad. c. ita. b. ſeſe habebit ad. d. Quare ꝛ totum ad totum: qō qdem diſtributio ipſa ꝯiungit. Et ſi ita cōpoſituꝫ fuerit iuſte ꝯiungit. Coniunctio igiꝛ. a. termini cum. c. ꝛ. b. cum. d. iuſtum eſt id qō ad diſtributioneꝫ accōmodatur: ꝛ eſt medium eius quod comparationem rationum non ſubit. Quod enim ſubit ipſam medium eſt. Juſtum autem ſubit.

.xij.	.vj.	.viij.	.iiij.
Achilles Aiax	Munus Achillis	Munus	Aiacis
.A.	.B.	.C.	.D.

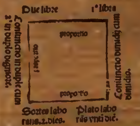
.xij.	viij.
Achilles	Munus Achillis
.A.	.C.

.vj.	.iiij.
Aiax	Munus Aiacis.
.B.	.D.

S.Tho.

Iustus di- ſtributiuus ↄſiſtit i q̄t- tuor. ſicut i ꝓportio- nalitas.

℃ Oſtendit quō ſm ꝓportionalitatem medium diſtributi- ue iuſtitie accipiaẗ. Et dicit ꝙ ſicut ꝓportionalitas ita ꝛ iuſtuz ad minus in quattuor inueniẗ in qbus attendiẗ ea- dem ꝓportio:qꝛ.ſ.ſm eandem ꝓportionem diuiduntẗ res que diſtribuuntẗ ꝛ pſone quibus diſtribuuntẗ. Sit ergo.a. vnus terminꝰ:puta due libre.b. aūt ſit vna libra.g. aūt ſit vna pſona.puta ſortes:qui duobus dieb' laborauit.d.aūtē ſit plato qui vno die laborauit. Sicut ergo ſe hēt.a.ad.b. ita ſe hꝫ.g.ad.d.qꝛ vtrobiqꝫ inueniẗ dupla ꝓportio.ergo ꝯmutatim ſicut ſe hꝫ.a.ad.g.ita.b.ad.d. Quecūqꝫ autez ſunt adinuicē ꝓportionabilia ꝛ ꝯmutatim ꝓportionabi lia ſunt ſicut pꝫ in ṗdicto exēplo. Sicut ſe habet decem ad qnqꝫ:ita.8.ad quattuor.ergo cōmutatim ſicut ſe hꝫ decē ad.8.ita ſe habet qnqꝫ ad quattuor:vtrobiqꝫ eſt ſexquiq̈r ta ꝓportio. Sic ergo ꝛ ꝯmutatim erit vez dicere ꝙ ſicut ſe hꝫ.a.ad.g.i.due libre ad eum:qui duob' diebus labora- uit.ita.b.ad.d.i.vna libra ad eum qui vno die laborauit. Etiam eſt in talibꝰ ↄſiderādum ꝙ in his que ſic ſunt ꝓpor tionalia:ꝙ que eſt ꝓportio vnius ad alteꝝ:eadē eſt ꝓpor- tio totius ad totum. Puta ſi que eſt ꝓportio decē ad octo: eadem eſt proportio qnqꝫ ad quattuor.ſeqẗur vlterius ꝙ que eſt ꝓportio decē ad octo:ꝛ quinqꝫ ad q̈ttuor:eadē ſit ꝓportio decez ꝛ qnqꝫ ſimul acceptoꝝ:que ſunt qndecim ad.8.ꝛ quattuor ſimul accepta que ſunt duodecim:qꝛ hic etiam eſt ſexquiquarta ꝓportio. Et vnde qꝛ qndecim ↄti- net duodecim ꝛ quartā eius partē.ſ.ternarium in ꝓpoſito ſeqẗur ꝙ ſicut ſe hꝫ iſta res ad iſtā pſonā:ita ſe hꝫ illa ad il lā pſonā:ita ēt ſe hēt totū ad totū.i. vtraſqꝫ res ſimul accepta ad vtraſqꝫ pſonas ſimul acceptā.ꝛ hoc eſt:qd diſtributio ↄiūgit. Et ſi ita aliqs di- ſtribuendo res hoibꝰ ↄiungat iuſte facit. Pꝫ ergo ꝙ cōiun-

ctio.a.cū.g.i.rei duple cū pſona duplo dignioꝛe:ꝛ.b.cum d.i.dimidij cū dimidio eſt iuſtū diſtributiuū:ꝛ tale iuſtuz eſt mediū. Iniuſtū aūt eſt ṗter hāc ꝓportionalitatē. Pro- portionale.n.eſt mediū inter exceſſum ꝛ defectū:qꝛ ꝓpor- tionalitas eſt eq̄litas ꝓportionis vt dcm̄ eſt. Et ſic iuſtum cū ſit qdā ꝓportionale eſt medium. ℃ Deinde cū dicit.

Iuſtū di- ſtributiuū eſt medius ſꝫ ꝓportio- nalitatem.

℃ Vocant aūt talem ꝓportionalitatem geo metricam mathematici. In geometria eniz accidit totum partium ad totum quod qui dem comparari alterum ad alterum.

Le. are. ℃ Hanc ꝓportionē mathematici geometricā vocāt. Nā in geometria ↄtigit totū ad totū:qd alterutrū ad alterutrū.

Argir. ℃ Talem aūt rōnum cōparationem Mathematici Geo- metricam vocāt. In Geometrica nāqꝫ fit vt ꝛ totuz ad to- tum ꝑinde ſeſe habeat:atqꝫ ad vtrūqꝫ ſeſe habet vtrunqꝫ.

S.Tho.

Iuſtus di- ſtributiuū ſm ꝓpor- tionalitatē geometri- cā accipiẗ.

℃ Oſtendit qualis ſit ꝓportionalitas ſm quā hoc iuſtum accipiaẗ. Et circa hoc duo facit. Primo dicit ꝙ ṗdicta ꝓ- portionalitas que attēdiẗ ſm equalitatē ꝓportionis a ma- thematicis vocaẗ geometrica in qua.ſ.accidit:qd ita ſe hꝫ totum ad totū ſicut altera partium ad aliā:vt in ṗmiſſis dictum eſt. Nō autem hoc accidit in ꝓportionalitate ari- ſmetrica:de qua infra dicet. ℃ Secundo ibi.

℃ Eſt aūt nō ↄtinua hec ꝓportionalitas. Nō enim fit vnus numero terminus cui ꝛ qd.

℃ Eſt autem non continua hec proportio. Non eſt enim vnus numero terminus cui ꝛ quod. Le. are.

℃ Non eſt aūt continua hec comparatio rationum. Non enim fit terminus vnus numero cui ꝛ quod. Argir.

S.Tho.

℃ Et dicit ꝙ iſta ꝓportionalitas que attendiẗ in iuſtitia di- ſtributiua.non poteſt eſſe ↄtinua:qꝛ ex vna parte ſunt res. ꝛ ex alia parte ſunt perſone.ꝛ ita non poteſt accipi aliqd: quaſi terminus cōmunis que ſit perſona cui datur:ꝛ res que datur. ℃ Deinde cum dicit.

Propor- tionalitas ſm quā ac cipiẗ iuſtū in diſtribu tionibꝰ nō eſt ↄtinua.

℃ Iuſtum qdē igitur hoc ꝓportionale. In- iuſtum aūt qd preter ꝓportionale. Fit ergo hoc qdem plus:hoc aūt minus. Quod ꝛ in operationibus accidit. Qui qdem enim iniu- ſtum facit plus habet:qui aūt iniuſta paſſus minus boni. In malo aūt ecōuerſo. In bo- ni enim rōne fit minus malū ad maius ma lum. Eſt enim minus malū magis eligibile maiori. Eligibile aūt bonum ꝛ magis ma- ius. Species qdem igitur vna iuſti hec eſt.

℃ Hoc ergo iuſtū ꝓportionem habet. Iniuſtum ꝓ ꝓpor- tione caret. Fit igiẗ aliud plus:aliud minus:qd ꝛ in rebus accidit. Nā qui iniuriam facit plus hēt:qui ꝓ patiẗ mi- nus ꝛ hoc in bono:in malo autē ↄtra. Nam in rōne boni venit minus malum:ad maius malum. Eſt enim magis eligendū minus malum q̄ maius. Quod aūt eligendū id bonum ꝛ magis maius. Una igiẗ iuſti ſpecies talis eſt. Le. are.

℃ Iuſtū igiẗ hoc in cōparatione rōnuꝫ ↄſiſtit. Iniuſtū aūt eſt id qd a cōparatione rōnū exorbitat. Fit igiẗ aliud plus aliud minus:qd qdē ꝛ in ipſis actionibꝰ accidit. In bonis enim qui iniuriam facit plus habet:qui iniuriam patitur minus. In malis autem contra. Boni nāqꝫ ratiōem ſubit minus malum ad maius malum. Minus enim malum magis q̄ maius eſt expetibile. At quod expetitur bonum eſt:ꝛ quod magis maius. Hec eſt igiẗ vna ſpecies iuſti. Argir.

S.Tho.

℃ Agit de iniuſto in diſtributionibus. Et dicit:ꝙ qꝛ iuſtū eſt ꝓportionabile.ſeqẗur ꝙ iniuſtū ſit ṗter ꝓportionale qd qdem fit vel in plus vel in minus q̄ exigat equalitas ꝓportionis:vt pꝫ in ipſis operibus iuſte vel iniuſte diſtri- butionis. Ille.n.qui iniuſtū facit circa bona plus accipit ſibi.qui aūt iniuſte patiẗ hꝫ minus. In malis aūt eſt econ- uerſo:qꝛ minus malū hꝫ rōnē bōi per cōparationē ad ma ius malum:minus enim malū eſt magis eligibile q̄ ma- ius malum.vnumqdqꝫ aūt eligiẗ ſub rōne boni. ꝛ ideo il- lud qd magis eligiẗ habet rōnez maioris boni.ſic igiẗ vna eſt ſpecies iuſtitie que dicta eſt.

Iniuſtū di- ſtributiuuꝫ eſt ṗter ꝓ- portionale in plus vel in minus.

Lectio.vj.

REliqua autē vna directiuum eius quod fit ꝛ in voluntarijs cōmuta tionibus ꝛ in inuolūtarijs.

℃ Reſtat alia que in corrigēdo ↄſiſtit. Ea fit in cōmertijs tam voluntarijs q̄ inuoluntarijs. Le. are.

℃ Reſtat id iuſtū qd fit in emēdandis cōmertijs:tā ijs que ſua ſponte faciunt hoīes q̄ ijs que inuitis ipſis efficiuntẗ. Argir.

S.Tho.

℃ Poſtq̄ phs oſtēdit quō accipiaẗ mediū in iuſtitia diſtri- butiua.hic oſtdit quō accipiaẗ medium in iuſtitia cōmu- tatiua. ℃ Et circa h̄ tria facit. Primo oſtdit eſſe quādam

ſpeciem iuſtitie ꝑter diſtributiuā. Scḋo oſtēdit dr̃iam huiꝰ ad illā. ibi. (Hoc aūt iuſtū ꝛc̄.) Tertio oſtēdit quō accipiaꝛ mediū in hac iuſtitie ſpecie. ibi. (Quēadmodū linea ꝛc̄.)

De iuſtitia cōmutatiua.

¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ ꝑter ṗdictā ſpēm iuſtitie: q̄ ↄſiſtit in diſtributionibꝰ: ↄ̄ diſtiguitur vna q̄ eſt directiua in cōmutationibꝰ tam volūtarijs q̄ȝ inuoluntarijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hoc aūt iuſtum aliā ſpēm habet a priori.

Le. are. ¶ Quod eſt alterius ſpeciei iuſtum q̄ȝ ſuperius.

Argir. ¶ Hoc autem aliam habet ſpeciem a priore.

S. Tho.

Iuſtitia cōmutatiua differt a diſtributiua.

¶ Oſtēdit dr̃iam huius ſpēi ad ṗmiſſa. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit qḋ intendit dicēs: ꝙ illud iuſtū qḋ ↄſiſtit in cōmutationibus eſt alterius ſpeciei a ſupradicto iuſto: qḋ conſiſtit in diſtributionibus. ¶ Scḋo ibi.

¶ Diſtributiuum qdem enim iuſtū cōmunium ſemꝑ ſm ꝓportionalitatem eſt dcm̄. Etenī a pecunijs cōmunibꝰ ſi fiat diſtributio erit ſm ꝓportionem eandem quam habent adinuicem illatā. Et iniuſtum oppoſitum iuſto huic preter proportionale eſt.

Le. are. ¶ Nam iuſtum illud qḋ in diſtribuendo ↄſiſtit: publicarum rerum eſt: ſemꝑ iuxta ꝓportionem iam dictam. Etenim ſi ex publico pecunie ſint diſtribuēde: earum diſtributio per eandem fiet rōnem ſm quam in publicum contributio fit. Et iniuſtum qḋ huic iuſto opponitur: abſq; ꝓportione eſt.

Argir. ¶ Iuſtum enim diſtributiuū eorum que cōmunia ſunt in dicta ſemꝑ cōparatione rōnum ↄſiſtit. Nā ſi e pecunijs publicis diſtributio fiat: eadē erit rōne quam hn̄t inter ſeſe ea que in rēpublicam ſunt collocata: ꝛ iniuſtum qḋ huic opponitur. i. quod a cōparatione rationum exorbitat.

S. Tho.

¶ Aſſignat dr̃iaȝ. Et ṗreſumit qd ꝑtineat ad diſtributiuā iuſtitiam. Scḋo oſtēdit qd ꝑtineat ad iuſtitiā cōmutatiuā. ibi. (In cōmutationibꝰ aūt ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ iuſtum ſupradictū ſemꝑ eſt diſtributiuū cōium bonorum ſm ſupradictā ꝓportionalitatē. ſ. geometricā: que attēdiꝛ circa eq̄litatē ꝓportionis. ꝛ ḣ manifeſtatur: qꝛ ſi cōes pecunie ciuitatis: vel aliquorum bonum debeāt diſtribui in ſingulis. ḣ erit ita faciēdo: vt ſingulis deꝛ aliqd de cōi: ſm illā ꝓportionem: ſm quā ipſi intulerint in cōi. Puta in negociationibꝰ: q̄to aliqs plus poſuit in ſocietatē tāto maiorē ptem accipit. Et in ciuitatibꝰ quāto aliqs plus ſeruiuit cōitati: tāto plus accipit de bonis cōibꝰ. Et ſic iuſtū diſtributiuū ↄſiſtit in hac ꝓportionalitate. ita iniuſtū oppoſitū ↄſiſtit in ḣ ꝙ ꝑtermittiꝛ hȝ ꝓportionalitas. ¶ Deinde cum dicit.

Quid ad iuſtitiā diſtributiuā pertineat.

¶ In cōmutationibus autē iuſtum eſt qdeȝ equale. ꝛ iniuſtum inequale: ſed non ſm ꝓportionalitatē illam. ſed ſm ariſmetricam. Nihil enim differt ſi ſtudioſus prauum priuabit. vel prauus ſtudioſuȝ. Nec ſi mechatꝰ eſt ſtudioſus vel prauus. Sed ad nocumēti dr̃iaȝ ſolū reſpicit lex ꝛ vtiꝛ vt eq̄libꝰ. Siquidē hic iniuſtū facit. hic aūt iniuſtū patiꝛ. ꝛ ſi hic qdē leſit. hic aūt leſus erit. Quare iniuſtum hoc ineq̄le exiſtens equare tentat iudex.

Le. are. ¶ Ad illud iuſtū qḋ in cōmertijs ↄſiſtit: equum qddaȝ eſt: ꝛ iniuſtū iniquuȝ: ſȝ non ſm eā ꝓportionē: ſed ſm arithmeticā. Nihil. n. refert vtrum bonꝰ a malo abſtulerit: an malus a bono. Neq; vtrum bonꝰ adulteriū cōmiſerit: an malus. ſed ad dr̃iam dāni lex reſpicit ſoluȝ: ꝛ vt equis vtiꝛ: ſi hic iniuriam fecit: ille paſſus eſt. ſi hic dānum dedit: ille paſſus eſt. Itaq; iniuſtum ḣ iniquum exiſtēs: equare conatur lex.

Argir. ¶ Iuſtum aūt qḋ eſt in cōmertijs eſt qdem equum qḋdaȝ: ꝛ iniuſtū iniquū: ſed nō illa cōparatione rōnū: ſȝ arithmetica. Nihil. n. refert ſi ꝓbi a prauo detraxerit: an prauus a ꝓbo: neq; ſi adulteriū ꝓbus an prauus cōmiſerit. Sȝ ad dr̃iam nocumēti lex reſpicit tātum ꝛ vtitur vt equalibꝰ: ſi hic iniuriā facit ille patiꝛ: ꝛ ſi hic nocuit ille eſt leſus. Quare iniuſtum hoc cū ſit iniquum iudex equare conatur.

S. Tho.

¶ Oſtendit qd ꝑtineat ad iuſtitiā cōmutatiuaȝ. Et circa ḣ tria facit. Primo oſtēdit qd ꝑtineat ad iuſtitiam cōmutatiuam. Scḋo manifeſtat ꝑ exēplum. ibi. (Etenī cū hic qdē vulneretꝛ ꝛc̄.) Tertio īfert quedaȝ correlaria ex dictis. ibi. (Quare qdē pluris ꝛ minoris ꝛc̄.) ¶ Dicit ergo p̄: ꝙ iuſtum qḋ ↄſiſtit in cōmutationibꝰ in aliquo qdē ↄuenit cū iuſto diſtributiuo: qḋ. ſ. iuſtū eſt equale: ꝛ iniuſtū ineq̄le. Sed in ḣ differt: ꝙ equale in iuſtitia cōmutatiua nō attēditur ſm ꝓportionalitatē illam. ſ. geometricā que attēdebaꝛ in diſtributiuo iuſto: ſȝ magis ſm ariſmetricaȝ: que. ſ. attēdiꝛ ſm eq̄litatem quātitatis: ꝛ nō ſm equalitatē proportionis ſicut geometrica. Sex. n. ſm ariſmetricā ꝓportionalitatē mediū eſt inter octo ꝛ q̄ttuor. excediꝛ enim ab vno: ꝛ excedit alterum duobꝰ: ſed non eſt ꝓportio eadē vtrobiq;. nā ſex ſe hȝ ad q̄ttuor in ſexquialtera ꝓportione. octo aūt ad ſex in ſexquitertia. E cōtrario ꝟo ſm geometricam ꝓportionalitatē mediū excediꝛ ꝛ excedit ſm eādem ꝓportionē: ſed non ſm eandē quātitatē: ſic enim ſex eſt mediū inter nouē ꝛ quattuor. Utrobiq; n. inueniꝛ ſexquialtera ꝓportio: ſed nō eadem quātitas. nouē enim excedūt ſex in tribꝰ. ſex ꝟo q̄ttuor in duobus. Quod ergo in cōmutatiua iuſtitia attēdaꝛ equale ſm ariſmetricā ꝓportionem manifeſtat per ḣ ꝙ non ↄſideraꝛ ibi diuerſa ꝓportio pſonarum. Nihil enim differt q̄tum ad iuſtitiā cōmutatiuā ſi aliqs bonus ꝓuenit per furtū vel rapinā aliquē malum re ſua vel econuerſo. Neq; ēt differt ſi bonus vel malus cōmiſit adulterium. Sed lex attēdit ſolū ad dr̃iam nocumēti: vt. ſ. qui plus nocuit plus recōpenſet: cuiuſcūq; ↄditionis ſit. Et ſic patet ꝙ ſi vnus duorum iniuſtum faciat: ꝛ alter iniuſtū patiatur: ꝛ vnus ledat. ꝛ alius ledatur lex vtiꝛ his quaſi equalibus: quantūcunq; ſint ineq̄les. Unū ꝛ iudex qui eſt miniſter legis hoc attētat: vt illud iniuſtuȝ quo vnus leſit alterū: qḋ hȝ quādam ineq̄litatem reducat ad equalitatem: ↄſtituēdo. ſ. equalitatē in ipſa q̄titate rerum: non ſm ꝓportionem diuerſarum perſonarum. ¶ Deinde cum dicit.

De eq̄litate arithmetica.

De eq̄litate geometrica.

In iuſtitia cōmutatiua attēdit equale ſm arithmeticā ꝓportionalitatem.

Iudex eſt miniſter legis.

¶ Etenim cū hic qdem vulneretur. hic aūt percutiat vel ꝛ occidat. hic autē moriatur. Diuiſa eſt paſſio ꝛ actio in inequalia. Sed tentat damno equale auferens a lucro.

Le. are. ¶ Nam quādo hic qdem ꝑcutitur: ille ꝟo percutit: vel hic occidit: ille occidiꝛ. Paſſio ꝛ actio ſeorſum inique ſunt: ſed conaꝛ eas per ↄdēnationem equare: lucrū auferendo.

Argir. ¶ Nam cū hic qdeȝ ꝑcuſſus eſt aut occiſus: ille ꝟo ꝑcuſſit aut occidit: paſſio atq; actio diuiſa eſt in ptes nō equas: ſȝ ad eq̄litatē auferēdo lucro dāni reſpcū niꝛ redigē iudex.

S. Tho.

Exemplum.

¶ Manifeſtat per exemplum qḋ dixerat. Et ṗmo ꝓponit exēplum. Scḋo remouet qḋdam dubiū. ibi. (Dicꝛ enī vt ſimplr̃ ꝛc̄.) ¶ Primo enim ponit exēplum de leſione pſonali: in qua minus eſt manifeſtū. Et dicit ꝙ ſi duorum vnus vulneretꝛ: ꝛ alius ꝑcutiat: vel ēt alius occidat ꝛ alius moriaꝛ diuiſa eſt hec actio ꝛ paſſio in inequalia: qꝛ. ſ. ꝑcutiens vel occidēs hȝ plus de eſtimato bono: inq̄tū. ſ. impleuit voluntatem ſuam: ꝛ ita videꝛ eſſe. q. in lucro. ille aūt qui vulneraꝛ vel occidiꝛ hȝ plus de malo: inq̄tum. ſ. priuaꝛ incolumitate vel vita ↄtra ſuā volūtatem: ꝛ ita videꝛ eē q̄ſi

in dāno. Sed iudex tentat hoc adequare detrahens a lucro ⁊ apponēs dāno: inequꝫ tum. ſ. auferēt aliqd pcutienti vel occidēti ɔtra ſuam voluntatem: ⁊ exhibet incōmodum vel honorem vulnerati vel occiſi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dicitur enim vt ſimplr dicere in talibus ⁊ ſi non aliqbus ꝓpriuꝫ nomen erit lucrū. puta pcutienti ⁊ dānum patienti. Sed quādo quidem mēſurata eſt paſſio. Vocatur hoc quidem dānum: hoc autem lucrum.

Le. arc. ¶ Dicitur .n. ⁊ in hꝫ reb⁹ lucrū: lꝫ qbuſdam improprius videat puta illi qui pcuſſit: ⁊ dānū illi qui pcuſſus eſt. Sed qñ extimat paſſio: vocat illud qdē dānum: hoc aūt lucrū.

Argir. ¶ Dicunt enim hec in talib⁹ abſolute dicēdo. Atqꝫ quanqꝫ hec noīa qbuſdam accōmodata nō eſſe vident: vt ei qui pcuſſit lucrū: ⁊ ei qui paſſus eſt dānum: cū mēſurata tñ fuerit paſſio hoc dānum illud lucrum vocatur.

S. Tho.

De noīe lucri ⁊ dāni in iniurijs ꝑſonalibus. ¶ Remouet quoddā dubium: qð poſſet oriri circa nomina lucri ⁊ damni. Et dicit ꝙ vt ſimplr loquamur lucrū ⁊ dānum dicunt in talibus: qñ. ſ. aliqs habet plus vel minus. ⁊ ꝓprie accipiunt hec noīa in bonis poſſeſſis. ſed in aliquibus iſta noīa non vident ꝓprie cōpetere: puta in iniurijs ꝑſonalibus: vt cum vnus pcutit ⁊ alius percutit: ⁊ in hoc qōdam dānum patit: eo ꝙ non pōt certa menſura accipi actionis ⁊ paſſionis in hꝫ iniurijs ꝑſonalibus: vt ſic id qð eſt plus poſſit dici lucrū: ⁊ qð eſt minus poſſit dici dānum. Sed quando paſſio eſt mēſurata. ſ. ſm mēſuram iuſtitie. tunc id qð eſt plus vocat lucrum: ⁊ id qð eſt minus vocat damnum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare pluris qdē ⁊ minoris equale medium. Lucruꝫ aūt ⁊ dānum: hoc qdē plus: hoc aūt minus. Contrarie qdem enim boni plus. mali aūt minus lucrum. Contrarium autem dānum. Quoꝝ erat medium equale qð dicimus eſſe iuſtum. Quare directiuuꝫ vtiqꝫ erit medium damni ⁊ lucri.

Le. arc. ¶ Ita īter plus ⁊ minus equū eſt mediū. Lucrum aūt ⁊ dānum ɔtra. alteꝝ plus eſt: alteꝝ minus. Boni qdē plus eſt lucrū: mali aūt minus. Dānum ꝟo ɔtra eſt. Inter hec medium equū qð iuſtum eē dicebamus. Quare ⁊ iuſtū illð qð in corrigēdo ɔſiſtit: mediū eſt īter dānum ⁊ lucrum.

Argir. ¶ Quare equū qdem īter plus ⁊ minus medium eſt: lucrū aūt atqꝫ dānum plus ſunt ⁊ minus: ɔtrario mō plus boni ⁊ minus mali lucrū: ɔtrarium aūt dānum: quoꝝ mediuꝫ eſt ipm equum: qð qdem dicimus eſſe iuſtū. Quare iuſtū emēdatiuum medium eſt īter damnum ⁊ lucrum.

S. Tho.

¶ Infert duas ɔnes. Primā qdē ex pte ipſius iuſti. Scðaꝫ ex pte iudicis. ibi. (Propter qð ⁊c.) ¶ Dicit ḡ pmo: ꝙ qꝛ iuſtū cōmutatiuū eſt qōdam equale: ſic ꝙ ſit mediū inter

Quid ptineat ad rōnes lucri ⁊ damni. plus ⁊ min⁹: ita ꝙ lucrū ⁊ dānuꝫ ſe hēant ſicut plus ⁊ minus. diuerſimode tñ in bonis ⁊ malis. Nam hēre plus de bono ⁊ minus de malo: ptinet ad rōnē lucri. Ɔtrium aūt ptinet ad rōnem dāni: īter que duo. ſ. lucrū ⁊ dānum mediū eſt illud equale qð dicimus iuſtū. Vñ ſeqtur ꝙ iuſtuꝫ qð eſt directiuum in cōmutationib⁹ ſit medium īter dānum ⁊ lucrum cōiter accipiendo vtrūqꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter qð ⁊ quādo dubitant ad iudicē refugiunt. Ad iudicem aūt ire eſt ire ad iuſtum. Iudex .n. vult eſſe velut iuſtum aiatū. Et querunt iudicē medium. Et vocāt quidem meſidicos tanqꝫ ſi medium attingant iuſtum adipiſcētes. Medium ergo iuſtum ſiqdem ⁊ iudex. Iudex autem adequat.

Le. arc. ¶ Ex quo fit vt quotiēs ɔtrouerſia exiſtit ad iudicē eatur. Ire aūt ad iudicē: id eſt ire ad ius. Nā iudex qdā eē dꝫ: velut aiatum ius. Et querūt iudicē mediū: ⁊ vocāt qdā mediocritatem: quaſi iuſtū aſſecuturi: ſi medium aſſequantur. Medium igit qddam iuſtum eſt: ſiqdem ⁊ iudex medius. Iudex ꝟo ad equalitatem redigit.

Argir. ¶ Quapropt ⁊ ɔtrouerſiaꝫ hñtes ad iudicē ipm ɔfugiūt. Ire aūt ad iudicē eſt ire ad ipm iuſtū. Iudex .n. vt iuſtum eſt aiatum ſuapte nā: ⁊ querūt iudiceꝫ mediū. Et vocant nōnulli mediatores: vt ipm iuſtū aſſecturi: ſi medium iuſtum ɔſequant. Medium ergo qōdā eſt ipm iuſtū: ſiqdeꝫ ⁊ iudex medium eſt. Iudex aūt ad eqlitatem redigit.

S. Tho.

Quo ⁊ qñ hoīes cōfugiunt ad iudicem. Iudex dꝫ eē qñ iuſtū aiatum. ¶ Infert ɔnem ex pte iudicis: de quo ſupra dixit: ꝙ tentat adequare. Et dicit ꝙ qꝛ iuſtū eſt mediū inter dānum ⁊ lucruꝫ: inde eſt ꝙ qñ hoīes dubitāt de hoc medio refugiunt ad iudicē. qð idē eſt ac ſi refugerent ad id qð eſt iuſtū. naꝫ iudex dꝫ eſſe qſi qōdam iuſtum aiatum: vt. ſ. mens eius totaliter a iuſtitia poſſideat. Illi aūt qui refugiūt ad iudicē vident querere mediū inter ptes que litigant. ⁊ inde eſt ꝙ iudices vocāt medios vel mediatores: ac ſi ipſi attingant medium. ⁊ in hoc ꝙ pducunt ad hoc qð eſt iuſtum. Sic ergo pꝫ ꝙ iuſtū de quo nunc loqmur eſt qōdam mediuꝫ: qꝛ iudex qui determinat hoc iuſtū: medius eſt inqꝫtum. ſ. ɔſtituit id qð eſt equale inter partes. equale aūt medium eſt inter plus ⁊ minus. vt ſupra dictum eſt.

Lectio. vij.

Et quēadmoduꝫ ēt linea ad ineqlia ſecta quo maior ſectio medietateꝫ ſupercedit. Hꝫ abſtulit ⁊ minori ſectioni appoſuit. Cū aūt dicha diuidat totū. tūc aiunt hēre qð ipſius eſt: cū accipiant eqle. Equale aūt mediū eſt maioris ⁊ minoris ſm ariſmetricā ꝓportionalitatē.

Le. arc. ¶ Atqꝫ vt linea inequaliter diuiſa: cui maior pars qꝫ dimidia adeſt: ⁊ auſert: ⁊ minorem habēti tradit. Et quando totum in duas partes diuidit: tunc ſuum habere aiunt: cū quiſqꝫ equam partē accepit. Equum aūt medium eſt īter plus ⁊ minus ſm arithmeticam ꝓportionem.

Argir. ¶ Et perinde atqꝫ ſi linea duas in inequales partis diuiſa: id qð maior pars dimidium excedit abſtulerit: ⁊ minori qꝫ addiderit particꝫ: tc̄tum diuiſum fuerit duas in partis equales: tum ſuum aiunt habere cum equum acceperint. Equum aūt mediū eſt inter maius ⁊ minus in Arithmetice comparatione rationum.

S. Tho.

¶ Poſtqꝫ phs oſtendit dñiam inter iuſtum qð eſt directiuum: cōmutationū: ⁊ iuſtum diſtributiuum. hic oſtendit qualr accipiat medium in hoc iuſto qð eſt iuſtum directiuum cōmutationū. Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit ꝓpoſitum. Scðo manifeſtat originem hoꝝ noīum damnum ⁊ lucrū qbus vſus fuerat. ibi. (Venerunt autem ⁊ nomina ⁊c.) ¶ Circa pmum duo facit. Primo oſtēdit quō inueniat mediū cōmutatiue iuſtitie circa eaſdem res. Secundo qūo inueniat circa res diuerſaꝝ artiū. ibi. (Eſt aūt ⁊ in aliqꝫ artib⁹ ⁊c.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Primo īducit exēplum ad oſtēdendum qlr accipiat mediū in cōmutatiua iuſtitia. Scðo manifeſtat qð dixerat. ibi. (Si .n. duob⁹ equalib⁹ ⁊c.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Primo ꝓponit exēplū ad ꝓpoſitum oſtēdendum. Secūdo oſtendit ɔuenientiam

Exēplum quo iudex reducit ad equalitatē.

exempli ex ipſo mō loquēdi ibi. (Propter qđ ⁊ noiaſ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ φ ita iudex ad equalitatē reducit: ſicut ſi eſſet vna linea diuiſa in ptes ineq̄les: ille qui vellet ad eq̄litatē reducē: auferret a maiori pte id in q̄ excedit medietatē totius linee: ⁊ apponeret id minori parti: ita φ medietas totius linee eēt q̄dā dica. i. regula vel menſura p quā ineq̄lia reduceret ad eq̄litatē. ⁊ ſic quū totū qđ eſt duoꝝ boium diuidiſ in tali dicha. i. mēſura. tunc dicūt φ vnuſqſqꝫ hꝫ qđ ſuū eſt: inq̄tū. ſ. accipiūt eq̄le qđ eſt mediū īter maius ⁊ minus: ſm̄ arithmeticā ꝓportionalitatē: qꝛ. ſ. q̄tum medium iuſtitie excediſ ab eo q habebat plus: tantum excedit illum q hꝫ minus: qđ ptinet ad ꝓportionabilitatē ariſmeticam: vt paulo dictum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter qđ ⁊ nominatur dicheon. quoniam dicha eſt queadmodum ſiquis dicat dicheon ⁊ dichaſtes ⁊ dichaſte.

Le. are. ¶ Propterea noiaſ iuſtū: qđ tam hinc q̄z inde iuſta eſt: q̄ſi iuxta vtrūqꝫ ſit: ⁊ iudex vtriqꝫ iuxta aſſiſtat.

Argir. ¶ Propter qđ ⁊ noiaſ dicheon: qm̄ dicha eſt queadmodū ſiqs dicat. ⁊ dichaſtes ⁊ dichaſte.

S. Tho.

¶ Manifeſtat exēplū pmiſſū ex ꝯueniētē p modū loquēdi apud grecos. Et dicit φ qꝛ mediū hui⁹ iuſtitie eſt: ſicut quedā dica. i. de eſt φ iuſtū apud grecos vocaſ dicheon: ſicut ſi aliqs volēs hꝫ noia variare dicat φ dicheon eſt iuſtū: ⁊ dicaſtes eſt iuſtus ⁊ dicaſte iuſtitia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim duob⁹ equalib⁹ auferatur ab altero: ad alteꝝ aūt apponatur duobus his ſupexcedit alteꝝ. Si aūt ablatum qdem ſit: non ſit aūt appoſitū vno vtiqꝫ ſolum ſupercellit medium. Mediū ergo vno ⁊ mediū a quo ablatū eſt vno. Hoc ergo cognoſcim⁹ ⁊ qd auferre opꝫ a plus habēte. ⁊ qd apponere minus habēti. Quo qdē. n. medium ſuperexcedit. hoc apponere oportet minus hn̄ti quo aūt ſupexceditur auferre a maximo.

Le. are. ¶ Si. n. duoꝝ eq̄liū ab altero auferaſ: ⁊ alteri ꝓo addaſ: duob⁹ excedit alium. Nam ſi auferaſ qdem nec addatur: vno dūtaxat excedit. A medio igiſ vno: ac medium vno. per hoc igiſ dinoſcemus: qd auferēdum ſit ab eo qui plus habet: ⁊ qd addēdum ſit: ⁊ qui minus habet. Quo enim excedit id auferendum eſt ei qui plus habet.

Argir. ¶ Nam ſi ſint duo eq̄lia: ⁊ ablatam ab altero quantāuis partē addideris alteri: talib⁹ duab⁹ excedit partibus alterum: ſi. n. ablata fuiſſet ⁊ nō addita: vna ſola parte excederet. Excedit ergo mediū vna ⁊ ipſū mediū excedit id a quo eſt ablatio facta vna: Hoc ergo cognoſcem⁹ ⁊ qdnā auferēdum ab eo ſit q plus hꝫ: ⁊ qd addēdum ſit ei qui min⁹ hꝫ. Id enim quo medium excedit addēdum eſt ei qui minus habet. Id aūt auferēdū a maximo ex quo excediſ mediū.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qđ dixerat. ſ. φ oporteat ſubtrahē ab eo q hꝫ plus vel in quo excedit medietatē ⁊ apponē ei q hꝫ minus. Et p̄ manifeſtat qđ dctm̄ eſt. Scđo exponit in termis. ibi. (Equalia in qb⁹ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ pmo φ ſi ſint duo eq̄lia: quoꝝ vtrūqꝫ hꝫ duas menſuras: puta duas palmas: aut duos pedes: ⁊ medietas auferſ ab vno ⁊ apponaſ alteri. Manifeſtū eſt φ illō qdē cui apponiſ: ſupexcedit alteꝝ in duob⁹: qꝛ ei cui ſubtrahiſ nō remanet niſi vnū: illō aūt cui ſupadditſ hꝫ tres. Sꝫ ſi id qđ ſubtrahiſ ab vno nō apponaſ alteri. Manifeſtum eſt φ nō erit exceſſus niſi in vno: qꝛ id aūt cui nihil additſ: nec ſubtrahiſ intelligiſ ſpium

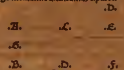
Modus inueniendi medium ⁊ equale.

mediū iuſtitie: qꝛ hꝫ qđ ſuū eſt: nec plus nec minus. Per id aūt cui addiſ: itelligiſ ille qui plus hꝫ. Per id aūt cui ſubtrahiſ. itelligiſ ille qui min⁹ hꝫ. Sic ergo pꝫ φ ille q plus excedit mediū in vno qđ. ſ. eſt ſibi ſupadditū. mediū autē excedit id a quo ablatū eſt in vno qđ. ſ. eſt ſibi ſubtractū. Hoc ḡ medio cognoſcem⁹: ⁊ qd oꝫ auferre ab eo qui plus hꝫ: ⁊ qd opꝫ apponē ei q minus hꝫ ⁊ φ opꝫ auferre a maximo. i. ab eo qui plus hꝫ in quo mediū ſupexcediſ ab eo. Et qꝛ opꝫ apponere minus habenti: in quo medium excedit ipſum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Equales in qb⁹. a. a. b. b. g. g. adinuicē. ab. a. a. auferatur. a. e. ⁊ apponaſ. g. g. qđ in qbus. g. d. quare tota. d. g. g. eā que eſt. a. e. ſuperexcedit eo qđ eſt. g. d. ⁊ eo quod eſt. g. ꝫ. Eam ergo que eſt. b. b. eo quod eſt. g. d.

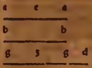
¶ Equales in qbus. a. a. b. b. g. g. adinuicem ab. a. a. demaſtur. a. e. ⁊ adiungaſ. g. g. id qđ eſt in. g. d. Ita totum. d. g. g. excedit. e. a. in. g. d. ꝫ. Ergo. b. b. eo qđ eſt. g. d. Le. are.

¶ Sint equales linee tres. a b. c d. e f. atqꝫ ab. a b. pars auferatur. a g. ⁊ addatur ipſi linee. e f. Sitqꝫ illa. h e. Quare tota linea. h e f. excedit. g b. lineam parte. h e. ⁊ parte. e. Excedit ergo mediam. c d. lineam. h e. parte. Argir.

S. Tho

¶ Ponit que dicta ſunt in termis. Sunt. n. tres linee eq̄les: in quaꝝ vna ſcribaſ in termis. a. a. in alia. b. b. in tertia. g. g. linea ergo. b. b. maneat idun'a. linea ꝓo. a. a. diuidaſ p mediū in pūcto. e. linea ꝓo. g. g. diuidaſ p mediū in pūcto. ꝫ. auferaſ ergo a linea que eſt. a. a vna pars que eſt. a e. ⁊ apponaſ linee que eſt. g. g. ⁊ vocaſ h̄ appoſitū. g. d. ſic ergo pꝫ φ tota linea. d. g. excedit eā que eſt. a. c. in duob⁹. ſ. in eo qđ eſt. g. g. ⁊ in eo qđ ē. g. d. ſꝫ lineā q̄ ē. b. b. excedit in vno ſolo qđ eſt. g. d. ſic pꝫ ḡ φ id qđ eſt maximū excedit mediū in vno: minimū aūt in duob⁹ ad modum ariſmetrice ꝓportionabilitatis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eſt autē in alijs artib⁹ hoc. Deſtruerenſ enim vtiqꝫ. ſi nō facit faciēs ⁊ quātum ⁊ q̄le ⁊ patiens pateretur hoc ⁊ tātum ⁊ tale.

¶ Eſt ⁊ in aliis artibus hoc. Nam interirent vtiqꝫ niſi ageret agens ⁊ quantum ⁊ quale. ac patiens pateretur hoc et tantum ⁊ tale. Le. are.

¶ Eſt autem hoc ⁊ in ceteris artibus: etenim e medio tollerentur niſi agens ageret ⁊ quantum ⁊ quale: ⁊ patiēs pateretur hoc ⁊ tantum ⁊ tale. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtēdit φ illud qđ dcm̄ eſt: obſeruari opꝫ in cōmutatione diuerſoꝝ artium. Deſtruerenſ enim artes ſi ille qui facit aliqđ artificium nō pateref. i. nō reciperet pro illo artificio tātum ⁊ tale: quātum ⁊ quale fecit. Ideo opꝫ cōmenſurari opera vnius artificis operibus alterius ad hoc φ ſit iuſta cōmutatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Venerunt aūt noia h̄ ⁊ dānum ⁊ lucrum ex volūtaria cōmutatione. Plus qdē enim

habere ꝙ̄ que ſuiipſius lucrari dr̄. Minus autē his que a p̄ncipio dānificari. Puta in vēdere ⁊ emere ⁊ in quātis alijs licētiaꝫ dedit lex. Quādo autem neqꝫ plus neqꝫ min⁹: ſed ipſa per ſeipſa fiunt que ipſoꝝ aiunt ipſos habere. ⁊ neqꝫ dānificari neqꝫ lucrari. Quare lucri cuiuſdam ⁊ dāni medium iuſtum eſt eoꝛuꝫ in p̄ter volūtarium equale habere: ⁊ prius ⁊ poſterius.

Le. are. ¶ Tracta ſunt aūt dāni ⁊ lucri noīa ex volūtarijs ꝯtractibus. Nam hēre plusq̄ ſuuꝫ lucrari dr̄: minus aūt q̄ ab initio dānari. Ceu in emptione ⁊ vēditione. ac in alijs q̄buſcūqꝫ licentiam lex pmiſit. Quādo aūt nec plus nec min⁹: ſed ipſa per ipſa fiunt: ſua ſe hēre dicunt: ⁊ nec lucrari nec dānum pati. Itaqꝫ lucri cuiuſdaꝫ ac dāni m. dium eſt iuſtum. p̄ter volūtarium equum hn̄do: ⁊ prius ⁊ poſterius.

Argir. ¶ Nomina aūt hec: dānum inquā ⁊ lucri ēx ijs ꝯtractib⁹ quos ſua ſponte faciunt hoīes tracta ſunt. Qui. n. emēdo vēdendo ceteraqꝫ agēdo que lege ꝯceſſa ſunt plus hn̄t q̄ ſuum: ij lucrari. Qui minus q̄ in p̄ncipio: ij dānum pati dicunt. Sed qui neqꝫ plus neqꝫ min⁹ hn̄t ſꝫ ſua per ſeipſa ſunt facta: ij ſe ſua inquiunt hēre ⁊ neqꝫ dānū pati: neqꝫ lucrari. Quare iuſtū mediū eſt īter lucrū qðdā ⁊ dānuꝫ que fiūt inuitis hoib⁹. Eq̄le inquā ⁊ prius ⁊ poſterius habere.

S. Tho.

¶ Oſidit originē hoꝝ noīum dānū ⁊ lucrū. Et dicit ꝙ iſta noīa ꝓuenīunt ex cōmutationib⁹ volūtarijs. in q̄b⁹ p̄ vſus

Vñ nomē lucri ⁊ dāni origineꝫ ſumpſerit. fuit talū noīum. Cū. n. aliq̄s plus hēret q̄ p̄us habuerat dicebat lucrari: qñ autē min⁹ dicebat dānificari: ſic in emptionib⁹ ⁊ venditionib⁹: ⁊ in olb⁹ alijs cōmutationib⁹ que ſunt licite ſm legē. Sꝫ qñ aliq̄ nō plus neqꝫ min⁹ hēbāt eo qð a p̄n⁹ habuerāt: ſꝫ ipſa repoꝛtabāt in eq̄li quātitate per cōmutationē eoꝝ que attulerant: tūc dicebant hēre ea que

Iuſtuꝫ cōmutatiuuꝫ eſt mediuꝫ inter lucrū ⁊ dānum. eoꝝ ſūt: ⁊ nihil lucrari: neqꝫ amittē. Cōcludit aūt vltimā ꝯnem p̄ncipalr̄ intētam. Ex p̄miſſis. n. pꝫ ꝙ iuſtū: de quo nūc agit: eſt mediū dāni ⁊ lucri qð q̄dē iuſtū nihil eſt aliud q̄ hēre eq̄le ante cōmutationē. ⁊ poſt ēt p̄ter volūtatē: vt pꝫ in eo q̄ iudice cogēte reſtituit alteri qð plus hēbat.

Lectio. viij.

Videbitur aūt aliq̄bus ⁊ ꝯpaſſum eſſe ſimplr̄ iuſtum: vt pythagorici dixerūt. Determinabāt eni ſimpliciter iuſtum ꝯtrapaſſum alij.

Le. are. ¶ Sed videt aliquibus repaſſum quiddam ſimplr̄: eſſe iuſtum. Ut Pythagorici dixerunt. Diffiniebant enim ſimpliciter iuſtum eſſe id quod repaſſum ſit alteri.

Argir. ¶ Uidetur nōnullis ⁊ ipſa repaſſio ſimplr̄ eſſe iuſtū: vt Pythagorici cenſuerunt: qui q̄dem abſolute definientes iuſtum repaſſionem eſſe dicebant.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs oſidit q̄lr̄ accipiat mediuꝫ in vtraqꝫ iuſtitie ſpecie. hic excludit quādā falſam ſniam circa acceptioneꝫ mediꝫ iuſtitie. ¶ Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit ſniaꝫ erroneā. Scðo iꝓbat eā. ibi. (Et ꝯpaſſum aūt ⁊c̄.) Tertio oſidit in q̄bus ⁊ q̄lib⁹ hēat v̄itatē. ibi. (Sꝫ in cōmutationib⁹ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄: ꝙ q̄buſdā viſum eſt ꝙ vīr loquēdo nihil aliud eēt iuſtū q̄ ꝯpaſſum: vt. ſ. aliq̄s pateret ſm qð fecerat. Et hec fuit ſnia pythagoꝛicoꝝ q̄ determinabāt ꝙ ſimplr̄ iuſtū eſt idē qð ꝯpaſſum. ¶ Deinde cum dicit.

Opio pythag. circa iuſtum.

¶ Contrapaſſum autem non congruit neqꝫ indiſtributiuum iuſtum.

¶ Uerum hoc nō ꝯgruit neqꝫ ei iuſto qð eſt ſm leges. Le. are.
¶ Uerum repaſſio nec ad diſtributiuum iuſtum. Argir.

S. Tho.

¶ Improbat p̄dictā poſitionē. Et hoc duplr̄. Primo q̄dem quātum ad diſtributiuā iuſtitiā dicēs ꝙ ꝯpaſſum nō congruit circa iuſtū diſtributiuum. ⁊ huius rō manifeſta eſt. Iuſtū enim diſtributiuuꝫ non attēdit ſm ꝙ vnus duoꝝ: quos opꝫ p̄ iuſtitiā equari agit in alium vel patit ab alio: qð reqrit ad rōnem ꝯpaſſi: ſed ꝙ aliqd cōmum bonoꝝ diſtribuat vtriqꝫ ſm eq̄litatē ꝓpoꝛtionis. ¶ Scðo ibi. Improbatio. Rō p̄ma.

¶ Neqꝫ indirectiuuꝫ q̄uis voluerit hoc dicere ⁊ radamantis iuſtum. Si patiatur que fecit vindicta recte ſit.

¶ Neqꝫ ciuili. Uoco autē ciuile id qð eſt ſociabile. Repaſſum nō ꝯgruit: neqꝫ ei iuſto qð in diſtribuēdo ꝯſiſtit: neqꝫ ei qð ad coꝛrigēdum ꝑtinet. At qui voluit q̄dē hoc dicere ⁊ Rhadamātis iuſti. Si patit que fecit: rectū eſt iudiciū. Le. are.

¶ Nec ad emēdatiuum accōmodatur. Quanq̄ eam ipſaꝫ ⁊ Rhadamanti ipſius iuſtum aſſerunt eſſe. Argir.
Si que fecerat: hec etiam patietur ⁊ ipſe.
Iudicium fuerit perrectum atqꝫ exitus equus.

S. Tho.

¶ Improbat p̄dictam poſitionē q̄tum ad iuſtitiā cōmutatiuā. Et ꝓponit p̄ qð de hac iuſtitia itēdebat ⁊ dic̄ ꝙ ꝯpaſſuꝫ nō ꝯgruit ēt olb⁹ modis circa iuſtū qð eſt directiuuꝫ cōmutationū: q̄uis illi q̄ ꝓtulerūt p̄dictā ſniam h̄ voluerūt dicē ꝙ in cōmutationib⁹ ſit idē iuſtū qð ꝯpaſſuꝫ: qð pꝫ p̄ hoc ꝙ q̄dā legiſlatoꝛ noīe Rhadamāt⁹ īroduxit tale iuſtū: ꝙ ſi aliq̄s patiat illa q̄ fecit recta vīdicta ſit. ¶ Scðo ibi. Iuſtum a Radamāto legiſlatore introductū.

¶ Multis enim in locis diſſonat. Puta ſi principatum habēs percuſſit: non opoꝛtet repercuti. Et ſi principem percuſſit nō percuti ſolum opoꝛtet: ſed ⁊ puniri.

¶ Multifariam. n. diſcoꝛdat. Ceu ſi in magr̄atu cōſtitut⁹ ꝑcuſſerit: repcuti non licet. At ſi magiſtratū q̄s ꝑcuſſerit: nō ſolū repcutiēdus ipſe eſt: veꝝ ēt ſupplico afficiendus. Le. are.

¶ Perſepe. n. diſcrepat. Nā ſi q̄s magr̄atuꝫ gerēs ꝑcuſſerit quēpiā: nō decet eū repcuti. Et ſi q̄ſpiā eū q̄ magr̄atū gerit ꝑcuſſerit: is ñ ſolū repcutiēd⁹ ē: veꝝ ēt ſupplicio afficiēdus. Argir.

S. Tho.

¶ Improbat qð dcm̄ eſt dual⁹ rōib⁹. Circa q̄ꝝ p̄mā dicit ꝙ in mltis locis talis vīdicta inueniī diſſonare vere iuſtitie: vt ſi aliq̄s in p̄ncipatu ꝯſtitut⁹ ꝑcuſſerit aliquā p̄uatā pſonā: nō reqrit h̄ iuſtitia ꝙ p̄nceps repcutiat. Sꝫ ſi aliq̄s ꝑcutiat p̄ncipē: oꝫ ꝙ nō ſolū repcutiat: ſꝫ ꝙ grauī⁹ puniat. Ur aūt h̄ eē ꝯtra id qð phs ſup dixerat ꝙ i iuſtitia cōmutatiua nō attēdit diuſa ꝯditio pſonaꝝ: ſed lex vtit olb⁹ q̄ſi eq̄lib⁹. Sꝫ attēdēdū eſt qð ibidē phs dixerat: ꝙ i cōmutatiua iuſtitia lex attēdit ſolū ad dñaꝫ nocumēti. Manifꝫ ē āt ꝙ qñ nocumētū attēdit circa ſubtractionē rei exterioꝛis. puta pecunie nō variat q̄titas nocumenti ſm diuſam ꝯditionē pſone: ſꝫ qñ eſt nocumētū pſonale: tūc neceē eſt ꝙ q̄titas nocumēti diuerſificet ſm ꝯditionē pſone. Manifeſtū eſt. n. ꝙ maius eſt nocumētū qñ aliq̄s ꝑcutit p̄ncipē: per qð nō ſolū pſonā ipſius: ſꝫ totā rēpublicā ledit: q̄ ſi ꝑcutit aliquā p̄uatā pſonā. Et ideo nō cōpetit iuſtitie in talibus ſimplr̄ ꝯpaſſum. ¶ Scðam rōnem ponit ibi. Cū iuſtuꝫ cōmutatiuuꝫ nō eſt idē ꝙ ꝯtrapaſſum. Rō p̄ma. Dubitatō Solutio. Qui ꝑcutit p̄ncipes ledit rēp.

¶ Adhuc iuolūtariū ⁊ volūtariū dr̄t multū.

¶ Inuolūtarium ēt ⁊ volūtarium multū differunt. Le. are.
¶ Preterea multum īter ſe differunt: id qð ſpōte ⁊ id quod inuitus quiſpiam fecit. Argir.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ circa vindictas inferēdas multū differt vtruꝫ

iniuriam itulerit voluntarius aut inuolūtarius.ſ.propter ignorātiam vel vim aut metum. Grauius eni debet vindicari ſi volūtarius peccauerit q̄ ſi inuolūtarius. Et hoc du

Pria rō. plici rōne. Primo qdem: qz in vindictis nō ſolū attēditur q̄ equalitas iuſtitie reparet per hoc q̄ aliqs reſtituat alteri qd ei ſubtraxit: ſz ēt q̄ p peccato cōmiſſo penā ſuſtineat. ⁊ ppter h̄ lege aliqui puniunt ēt pro pctis pro qb⁹ nulla iniuria vel dānuz alij irrogaf: ⁊ fur cōpellif nō ſolū reſtituere: qd accepit: per qd eq̄litas iuſtitie reintegraf. ſz ēt vlteri⁹ punif pro culpa cōmiſſa. Culpa aūt aggrauaf vel diminuif ex h̄ q̄ aliqs peccat volūtarius vel inuolūtarius. Vñ

Scda rō. grauius punif volūtarius q̄ inuolūtarius. Scdo: qz maior eſt iniuria voluntarie peccātis. additur enim exteriori nocumēto interior ↄtemptus. ❧ Deinde cum dicit.

❧ Sed in cōicationibus qdem cōmutatiuis continet tale iuſtum ↄtrapaſſum ſm pportionalitatem: ⁊ non ſm equalitatem.

Le. are. ❧ Sed in cōibus ſocietatib⁹ cōmertioꝝ hmōi iuſtum cōtinet id qd repatitur ſm pportionem ⁊ nō ſm equalitatem.

Argir. ❧ Sed in ſocietatib⁹ cōmertioꝝ tale iuſtū. repaſſio inquā: per cōparationē rōnū ⁊ nō per eq̄litatē ↄtinet ciuitatem.

S. Tho.

❧ Oſtendit in qb⁹ ⁊ q̄lr ſit veꝝ qd dcm̄ eſt.ſ.q̄ ↄpaſſum iuſtum ſit. Et circa h̄ tria facit. Primo oñdit q̄ ↄpaſſuz opz fieri in cōmutationib⁹ ſm pportionalitatē. Scdo manifeſtat formā hui⁹ pportionalitatis. ibi. (Facit.n. retributionem ⁊c̄.) Tertio oſtēdit quō forma talis obſeruari poſſit. ibi. (Propter qd oia cōparabilia ⁊c̄.) ❧ Circa p̄m̄ duo facit. Primo pponit qd intēdit. Scdo pbat ppoſitum. ibi. (Per ↄfacere.n.⁊c̄.) ❧ Dicit ḡ q̄ in cōicationib⁹ cōmutatiuis veꝝ eſt q̄ tale eſt iuſtū qd ↄtinet in ſe ↄpaſſum. nō q̄

Dubitatō Lec.6. dem ſm eq̄litatē: ſed ſm pportionalitatē. Videf aūt h̄ eſſe cōtra id qd ſupra dcm̄ eſt: q̄.ſ. in cōmutatiua iuſtitia. medium accipif nō qdem ſm geometricā pportionalitatem que ↄſiſtit in eq̄litate pportionis: ſz ſm ariſmetricā: que cōſiſtit in eq̄litate q̄titatis. Dicēduz eſt aūt q̄ circa iuſtitiaz cōmutatiuā. ſemp qdē opz eſſe eq̄litatē rei ad rem: non tñ

Mēo in iuſtitia cōmutatiua inueniaf mediū ſm pportionalitatem. actionis ⁊ paſſionis: qd īportat ↄpaſſum. Sed in hoc opz adhiberi pportionalitatē ad hoc q̄ fiat eq̄litas reꝝ. eo q̄ actio vni⁹ artificis maior eſt q̄ actio alterius: ſicut edificatio dom⁹ q̄ fabricatio cultelli: vñ ſi edificator cōmutaret actionē ſuā pro actione fabricatiōis: nō eſſet equalitas rei date ⁊ accepte: puta domus ⁊ cultelli. ❧ Deinde cū dicit.

❧ In ↄtrafacere enim pportionale manet ciuitas. Non enim hoc male querunt. Si aūt non: ſeruitus videtur eſſe ſi non cōtrafacit. Vel qd bene. Si autē non: retributio nō fit. Retributione aūt cōmanent. Propter qd ⁊ gratiaꝝ ſacrum prōpte faciunt: vt ⁊ retributio fit. Hoc enim pprium gratie. Reſamulari enim oportet ei qui gratiam fecit ⁊ rurſus incipere ipſum gratiam facientem.

Le. are. ❧ Nam in repēdendo ſm pportionem ↄſiſtit ciuitas. Aut enim qd male eſt querūt: ⁊ ſeruitus videf eē: niſi rependerit. Aut qd bene: ⁊ ſi nō: retributio tollif. At retributione ↄſiſtunt. Itaqz gratiaꝝ ſacrum in prōptu faciunt: vt retributio ſit: hoc enī grāꝝ eſt pprium. Remunerādus eſt.n. q munus ↄtulit. Ac rurſus ipſe incipe dz qui ſuſcepit.

Argir. ❧ Ciuitas.n. tum ↄſeruaf cū retributio fit vt cōparatio flagitat rōnū. Nā hoies aut reddē malū querūt: qd ni faciāt ſeruit⁹ eē videf: aut retribui ſibi bonū: qd niſi fiat act⁹ dādi, bñficiūqz nō fit. At ciuitates his ↄſeruanf. Quāobrem ⁊

grāꝝ tēplum in ciuitate media cōdunt: vt retributio ſit: h̄ enim grē pprium eſt. Nā is qui ſuſcepit ſubminiſtret viciſſim ei qui mun⁹ ↄtulit: ⁊ ipſe rurſus icipiat ↄferre oportet.

S. Tho.

❧ Probat ppoſitū dicēs: q̄ per h̄ manifeſtū eſſe pōt: q̄ iuſtum cōmutatiuū ↄtineat ↄtrapaſſum ſm pportionalitatem: qz per hoc cōmanēt ciues ſibiinuicē in ciuitate: q̄ ſibiinuicē pportionabilr cōpatiunf. puta.ſ. ſi vnus pro alio facit aliqd alius ſtudet pportionabilr facere pro eodem. Et manifeſtū eſt q̄ oēs ciues h̄ querunt: vt eis pportionabiliter ↄtrafiat. Per hoc enim cōmanent hoies adinuicez q̄ ſibiinuicē faciunt qd querit: nunq̄ ergo male querūt: qd.ſ. eis pportionabilr ↄtrafiet. Si aūt nō querunt h̄ male: videf eſſe ſeruit⁹ ſi vni facienti alius nō ↄfaciat pportionabilr. Seruile eniz eſt q̄ aliqs nō adipiſcaf ex ſuo opere aliqd qd non male querit: vel dicem⁹ q̄ nō ſoluz nō male querūt hoies ſibi pportionabilr ↄtrafieri: ſed ēt bñ: ⁊ ſic ſi nō ↄtrafiat eis pportionabilr nō fiet retributio debita. per hoc autem hoies cōmanent adinuicez q̄ vnus retribuat alteri pro his que ab eo accepit. Et inde eſt q̄ boni homines prōpte exhibent ſuis bñfactorib⁹ gratiarūactionez. q. qdam ſacrum: vt per hoc eis retribuant. retribuere enim pprie pertinet ad gratiarūactionē. Opz enim q̄ hō iterū ſeruiat ei qui ſibi fecit gratiam.i. gratuitū bñficium impēdit: ⁊ q̄ non ſit ↄtentus tātum facere quātum. accepit: ſed q̄ rurſus ipſe incipiat amplius exhibendo q̄ accepit vt ſic ipſe gratiam faciat. ❧ Deinde cum dicit.

Per ↄtrapaſſū pportionabilr ciuitas pmanet.

❧ Facit eniz retributionē eam que ſm proportionalitatē ſm diametrū ↄiugatio. Puta edificator in quo. a. coriarius in quo. b. domus eniz in quo. g. calciamētum in quo. d. Opz autem accipe edificatorez a coriario illius opus. ⁊ ipſum illi retribuere qd ipſius. Si igitur p̄mū ſit ſm pportionalitatē eq̄le. deinde cōtrapaſſum fiat. erit qd dicitur. Si aūt non: non equale eſt: neqz manet. Nihil enim prohibet melius eē alterius opus q̄ alterius. Opz igitur hic vtiqz equari.

❧ Facit aūt retributionem ſm pportionē: per diametrū cōiunctio. Veluti faber in quo. a. Sutor in quo. b. dom⁹ in q c. calceus in quo. d. Opz ḡ accipe fabrum a ſutore ex illius ope ⁊ ipſm ſibi tradere de ſuo. Si ergo p̄mum ſit equū ſm pportionē: poſtea repaſſio fiat: erit qd dicif. Alias ſo nec equum eſt: neqz cōſiſtit. Nil enim vetat melius eſſe vnius opus q̄ alterius. Oportet igitur illa equari. Le. are.

❧ Coniunctio aūt que p diametrū eſt facit eā retributionē que p cōparationē rōnū efficif. Hoc mō ſit edificator quidem. a. ſutor aūt. b. Domus in. c. Et calceus collocef in. d. Argir.

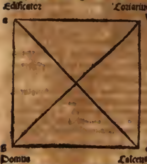
Edificator	Sutor.
.A.	.B.
.C.	.D.
Domus	Calceus

Edificatorem igif a ſutore accipe opus illius ⁊ ipſum illi ſuum dare oportet. Si igif primum ſit id iuſtum qd comparatione rōnum eſt equuz: deinde repaſſio fuerit: erit qd dicif: ſin minus nō erit equuz neqz ↄſtabit ſocietas. Nihil enim phibet vnius opus alterius opere preſtabilius eſſe. Hec igitur ad equalitatem redigantur oportet.

S. Tho.

❧ Manifeſtat formaz pportionabilitatis: ſm quā dz fieri contrapaſſum. Et primo ponit exēplum in coriario ⁊ edificatore. Secundo oſtendit idem eſſe in alijs artibus. ibi. Exēplum in terminis.

(Eſt autē ⁊c.) ¶ Dicit ergo pmo: q᷑ ↄiugatio que eſt ſm diametrū facit in cōmutationib⁹ retributionē vel ↄtrapaſſum ſm ꝓportionabilitatē. Ad cuius intellectū deſcribatur quadratum. a. b. g. d. ⁊ ducant᷑ duo diametri ſe interſecantes. ſ. a. d. ⁊ b. g. ſit ḡ edificator. a. coriarius. b. dom⁹ q̄ eſt op⁹ edificatoris. g. calciamētū qḋ ē opus coriarij. d. opꝫ igit᷑ q᷑ q̄ſq; edificator accipiat a coriario opus ei⁹. ſ. calciamētū. Dꝫ autē ⁊ ipſe pro retributiōe dare ei op⁹ ſuū. Si ḡ

ꝓ adiueniat᷑ ſm ꝓportionabilitatē eq̄litas: vt. ſ. ↄſtituant᷑ ex vna pte tot calciamēta ↄtra vnā domū: q̄nā plures expēſas facit edificator i vna domo q̄ꝫ coriari⁹ in vno calciamēto. Deīde fiat ↄ̄paſſus: vt. ſ. edificator accipiat multa calciamēta adeq̄ta vni domui. ⁊ coriari⁹ vnā domū: ꝫ erit qḋ dī. ſ. retributio ſm ꝓportionē facta p diametralē ↄiunctionē: q: ſcꝫ calciamēta ꝓportionata dant᷑ edificatori: eū ſm diametrū opponit᷑. ⁊ dom⁹ coriario: ſi aūt nō ſic fiat retributio nō erit eq̄litas reꝝ cōmutataꝝ: ⁊ ſic hoīes nō poterūt adinuicē cōmunicare: eo q᷑ nihil ꝓhibet op⁹ vnius artificis ēē melius q̄ꝫ opus alteri⁹: ſicut dom⁹ q̄ꝫ calciamētum. ⁊ ideo opꝫ hec adinuicē adequari ſm dictā ꝓportionabilitatē: ad hoc q᷑ fiat iuſta cōmutatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eſt aūt hoc ⁊ in alijs artibus. Deſtruerētur enim ſi nō fecerit faciens ⁊ quātū ⁊ q̄le ⁊ patiens paſſus eſt ⁊ hoc ⁊ tantum ⁊ tale. Non enim ex duob⁹ medicis fit cōmutatio: ſed ex medico ⁊ agricola ⁊ oino alteris ⁊ nō equalibus. Sed hos oportet equari.

Le. are. ¶ Eſt aūt h̄ ⁊ in alijs artib⁹. Nā interirēt vtiq; niſi facēt faciens q̄ꝫtū ⁊ q̄le. ⁊ patiens pateret h̄ ⁊ tātum ⁊ tale. Non eniꝫ ex duob⁹ medicis fit ſocietas: ſꝫ ex medico ⁊ agricola: ⁊ oino alijs ⁊ ineq̄lib⁹. Uerū hec equanda ſunt.

Argir. ¶ Eſt aūt hoc ⁊ in ceteris artibus. Etenim e medio tollerētur: niſi agens ageret ⁊ quātū ⁊ quale: ⁊ patiens pateret hoc ⁊ tātum ⁊ tale. Non enim duob⁹ ex medicis fit ſocietas: ſꝫ ex medico atq; agricola: ⁊ ex diuerſis oīno ac ineq̄libus: verum hi redigant᷑ ad equalitatem oportet.

S. Tho.

Exēplum in alijs artibus. ¶ Oſidit idē eē in alijs artib⁹. Et dicit q᷑ hoc qḋ dcm̄ eſt de edificatore ⁊ coriario. Eſt ēt obſeruādum in alijs artib⁹. vt ſcꝫ fiat ↄtrapaſſum: ⁊ cōmutatio ſm ꝓportionabilitatē diametralē. Deſtruerent᷑. n. artes: ſi nō tātū ⁊ tale reciperet aliq̄s: q̄ꝫtum ⁊ q̄le faceret. Et h̄ opꝫ adinuicē ēē ſm modū p̄dictū. Nō. n. ſemp cōicant ſibi mutuo ſua opa duo hoīes vnius artis: puta duo medici: ſed plerūq; hoīes diuerſaꝝ artiū: puta medic⁹ ⁊ agricola: ⁊ oīno diuerſi ⁊ ineq̄les: q̄s tñ opꝫ equari ſm modū predictum.

Lectio. ix.

PRopter quod oīa cōparata oportet aliqualiter eſſe quoꝝ eſt cōmutatio. Ad qḋ numiſma venit: ⁊ fit aliqualr̄ medium. Omnia enim menſurat. Quare ⁊ ſupabūdantiam ⁊ defectum.

¶ Quāobrem oīa quoꝝ eſt ꝑmutatio: talia eſſe conuenit: vt quodāmodo cōferri valeāt. Atq; ob id nūmus in vſuꝫ venit: ⁊ quaſi medius factus eſt. Nam cuncta metitur. quare ⁊ defectum ⁊ exceſſum. Le. are.

¶ Quapꝛopter ea vniuerſa quoꝝ eſt permutatio īter ſeſe cōparabilia quodāmodo eſſe oportet: pro quo nūmus in vſum hoīum venit: ⁊ fit quodāmodo medium. Metitur enim cuncta. Quare ⁊ nimium atq; parum. Argir.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ phs ꝓpoſuit formā ꝓportionabilitatis: ſm quā ↄ̄paſſum eſt idē in cōmutationib⁹. hic oſidit qualr̄ p̄dicta forma ꝓportionabilitatis poſſit obſeruari. Et p̄ oſidit ꝓpoſitū. Scḋo manifeſtat qddā que dicta ſūt. ibi. (Qm̄ aūt indigētia ⁊c.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Pꝛimo oſtēdit q᷑ ad pfectā formā ꝓportionabilitatis obſeruādum nec̄e eſt oīa cōmēſurare. Scḋo oſidit quō p hm̄ cōmēſurationē fiat iuſtū ↄ̄paſſuꝫ in cōmutationib⁹. ibi. (Erit vtiq; ↄ̄paſſuꝫ ⁊c.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pꝛimo ꝓponit qḋ ſit illud per qḋ oīa cōmēſurent᷑. Scḋo oſidit quō talis cōmēſuratio in cōmutationib⁹ fiat. ibi. (Quāta qdē vtiq; ⁊c.) Tertio aſſignat rōnem p̄dicte cōmēſurationis. ibi. (Opꝫ. n. vno ⁊c.) ¶ Dicit ḡ pmo q᷑ ad hoc q᷑ opa diuerſoꝝ artificū adequent᷑: ⁊ ſic cōmutari poſſint: opꝫ q᷑ oīa illa quoꝝ pōt eē cōmutatio: ſint aliqualr̄ adinuicē cōparabilia: vt. ſ. ſciat᷑ quid eoꝝ plus valeat: ⁊ qḋ minus. Et ad h̄ inuēta eſt moneta. i. denarius: p quā mēſurant᷑ p̄cia taliū reꝝ. Et ſic denarius fit qdā mediū: inq̄ꝫtum. ſ. oīa mēſurat: ⁊ ſupabūdātiam. ſ. ⁊ defectū: inq̄ꝫtū vna res ſuperexcedit aliam: ſicut ſupra dcm̄ eſt: q᷑ mediū iuſtitie eſt q̄ſi dicat que menſurat ſupabūdantiam ⁊ defectum. ¶ Deinde cum dicit.

Nummi ſmate mēſurant᷑ p̄cia oium reꝝ ⁊ quaſi medium.

¶ Quanta quedam vtiq; calciamēta equale domui vel cibo. Opoꝛtet igit᷑ q᷑ edificator ad coriarium tanta calciamēta ad domum vel cibum. Si enim nō hoc: non erit cōmutatio neq; cōmunicatio. Hoc autem ſi non equalia ſunt aliqualiter non erit.

¶ Quāmulti enim calcei adequant domum: vel victum? Opꝫ igit᷑ qḋ eq̄dem faber ad ſutorem: tondeꝫ calceos eſſe ad domū vel ad victū. Aliter nō erit ꝑmutatio: neq; ſocietas. Hec igit᷑ niſi equalia quodāmodo ſint nō erunt. Le. are.

¶ Quot nā calcei domui vel victui ſunt eq̄les. Opꝫ igitur qḋ eſt edificator ad ſutorē tot pro domo vel alimento calceos eē. Quod ſi h̄ nō fuerit: nō erit ꝑmutatio neq; ſocietas: hoc aūt nō erit ſi nō equa quodāmodo fuerint. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit qlr̄ ſm cōmēſurationem p̄dictam fit cōmutatio. Lꝫ ergo domus ſit magis in p̄cio q̄ꝫ calciamētum: tñ aliquāta calciamēta adequāt in p̄cio vnā domū: vel cibuꝫ vnius hoīs per aliqḋ lōgum tp̄s. Opꝫ igit᷑ ad hoc q᷑ ſit iuſta cōmutatio: vt tāta calciamēta dent᷑ pro vna domo: vel pro cibo vnius hoīs: q̄ꝫtum edificator vel agricola excedit coriarium in labore ⁊ in expēſis: q: ſi hoc nō obſeruet᷑ nō erit cōmutatio verum: neq; hoīes ſibiinuicē ſua bona cōicabunt: illud autē qḋ dictum eſt. ſ. q᷑ aliqua calciamenta dentur pro vna domo nō poterit eſſe niſi aliqualr̄ ſint eq̄lia calciamenta domui. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Opꝫ igitur vno aliquo oīa mēſurari: quēadmodū dcm̄ eſt prius. Hoc enim ſm veritatem qdē opus: qḋ oīa ↄtinet. Si enī nihil indigerent vel nō ſimiliter: vel nō erit com/

mutatio vel nõ eadẽ indigẽtia. Puta ꝓpter cõmutationẽ neceſſitatis nũmiſma factũ eſt ſcḋm cõpoſitionẽ. Et ꝓpter hoc nomẽ habet nũmiſma: q̄m non natura: ſed nomo eſt: ⁊ in nobis eſt tranſmutare ⁊ facere inutile.

Le. are. ¶ Opꝫ ergo vno aliq̇ cũcta metiri: vt ſupra diximꝰ. Hoc eſt ſcḋm veritatẽ idigẽtia q̄ oĩa ↄtinet. Nã ſi nullius idigerẽt: vel nõ ſilr: vel nõ erit ꝑmutatio: vel nõ eadẽ. Sed veluti ſubſidiũ cõmutãdaꝝ reꝝ nũmus cõpoſitꝰ eſt. ⁊ ob h̄ numꝰ vocaṫ: qḋ nõ a nã: ſꝫ a lege que nomos dr̄: eſt inductus.

Argir. ¶ Opꝫ ergo aliq̇ vno mẽſurari cũcta: ſicut ⁊ antea diximꝰ. Hoc aũt eſt reuera q̇dẽ indigẽtia ipſa: que oĩa ↄtinet: nã ſi nõ indigeãt: aut nõ ſilr: nõ erit ꝑmutatio: aut non eadẽ erit. Nũmus aũt ex inſtituto factus eſt vt pro idigẽtia ſit. Et ꝓpterea nomen hoc hꝫ: qḋ non nã cõſtat ſed lege: ⁊ in nobis eſt ſitum ipſum mutare atq̧ inutilem facere.

S. Tho.

¶ Aſſignat rõnẽ p̄dicte cõmẽſurationis: que fit ꝑ nũmiſma. Et dicit q̄ ideo pñt oĩa adeq̄ri: q꞉ oĩa pñt cõmẽſurari per aliq̇d vnũ. vt dcm̄ eſt. hoc aũt vnũ qḋ oĩa mẽſurat ſcḋm rei veritatẽ eſt idigẽtia: que ↄtinet oĩa cõmutabilia: inq̄ꝫtũ cũcta referunṫ ad hũanã indigẽtiã. nõ. n. appreciantṫ ſcḋm dignitatẽ nãe ipſoꝝ. alioqn vnus mus: qḋ eſt aĩal ſenſibile: maioris p̄cij eẽt q̄ꝫ vna margarita que eſt res inaĩata. ſꝫ rebꝰ precia iponunṫ ſcḋm qḋ hoĩes idigẽt eis ad ſuũ vſũ. Et hꝰ ſignũ eſt: q̄ ſi hoĩes nullo idigerẽt nulla eẽt cõmutatio. vel ſi nõ ſilr idigerẽt. i. nõ hĩs rebꝰ nõ eẽt eadẽ cõmutatio: q꞉ nõ darẽt id qḋ hñt pro eo q̇ non idigerẽt. Et q̄ ſcḋm rei veritatẽ idigẽtia oĩa mẽſuret. manifeſtũ eſt ꝑ h̄ q̄ nũmiſma factũ eſt ſcḋm cõpoſitionẽ. i. ſcḋm ↄuẽtionẽ quãdã īter hoĩes: ꝓp cõmutationẽ nec̄itatis. i. reꝝ nec̄iaꝝ. Eſt. n. ↄdictũ īter hoĩes q̄ afferẽti denariũ deṫ id quo idiget. Et ide eſt q̄ denariꝰ vocaṫ nũmiſma. nomos. n. lex eſt: q꞉. ſ. denariꝰ nõ eſt mẽſura ꝑ nãm: ſꝫ nomo. i. a lege: eſt. n. in poteſtate nr̄a trãſmutare denarios ⁊ reddẽ eos inutiles. ¶ Deinde cũ dicit.

Indigẽtia hũana mẽſura ẽ omnĩ reꝝ ſcḋm veritatem.

¶ Erit vtiq̧ ↄtrapaſſuꝫ qñ equata ſũt. Quare q̄ agricola ad coriarium. Hoc opus coriarij ad qḋ agricole. In figuram aũt ꝓportionalitatis opꝫ ducere quãdo cõmutabuntur. Si aũt non vtraſq̧ habebit ſupabundãtias alteruꝫ extremũ. Sed cum habent que ipſoꝝ: ſic equales ⁊ cõmunicantes: q̄m hec equalitas poteſt in ipſis fieri.

Le. are. ¶ Erit igiṫ repẽſio cũ equatio fiet. Quãobrẽ qḋ agricola ad ſutorẽ: id opꝰ ſutoris ad agricole opꝰ. Nec referẽdũ eſt ad ꝓportionis normã: cũ ꝑmutabunṫ. Alioqn vtrũq̧ exceſſuꝫ hẽbit: alteꝝ extremũ. Sed qñ ſic hñt ipſi ſua eq̄les ſunt ⁊ cõicant. Quod hꝫ equalitas in ipſis fieri poſſit.

Argir. ¶ Erit igiṫ tũc repaſſio cum redacta fuerint ad eq̄litatẽ: vt qḋ eſt ad ſutoreꝫ agricola: id ſit opus ſutoris ad agricole opus. Opꝫ aũt in figuram cõparationis rõnum ducere cũ permutare voluerint: ſi minus alteꝝ extremum plus in ſe habebit: ⁊ minus. Sed cum habẽt ſua ſic equales ⁊ ſocij ſunt: quia hec equalitas in ipſis fieri poteſt.

S. Tho.

¶ Oñdit quõ ſcḋm p̄dictã mẽſurationẽ ↄtrapaſſum iuſte in cõmutationibꝰ fiat. Et p̄ manifeſtat ꝓpoſitũ. Scḋo ponit in terminis. ibi. (Agricola aũt ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ q̄ ex quo oĩa mẽſuranṫ per indigẽtiã natr̄ ⁊ ꝑ denariũ ſcḋm ↄdictum hoĩum: tũc iuſte fiet ↄpaſſum qñ oĩa ſcḋm p̄dictum moduꝫ adequabunṫ: ita. ſ. q̄ q̄ꝫtum agricola: cuius opus eſt cibꝰ hoĩs: excedit coriariũ cuius opus eſt calciamẽtũ: in tanta ꝓportione excedit ſcḋm nũm opus coriarij opus agricole.

Oĩa mẽſuranṫ idigẽtiã nãlr et nũmo per ↄdictuꝫ hoĩum.

vt. ſ. calciamẽta multa dentur pro vno modio tritici: ⁊ ita qñ fit cõmutatio reꝝ opꝫ ducẽ res cõmutãdas in dyametralẽ figurã ꝓportionabilitatis: vt ſupra dcm̄ eſt: ⁊ ſi h̄ nõ fieret alteꝝ extremũ hẽret vtraſq̧ ſupabũdãtias. Puta ſi agricola daret modiũ tritici pro calciamẽto hẽt ſupabũdãtiam laboris in opere ⁊ haberet ſupabundãtiã ẽt dãni: q꞉. ſ. plus vellet dare q̄ꝫ accipere. Sed qñ oẽs hñt que ſua ſunt. ſic ſunt eq̄lia: ⁊ ſibi inuicẽ cõicant: q꞉ predicta eq̄litas põt fieri in ipſis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Agricola a. cibus. g. coriarius. b. opus ipſi adequatũ. d. Si aũt ſic non erat contrapati: non vtiq̧ erat cõmunicatio.

¶ Agricola. a. alimẽta. c. ſutor. b. opus eius qḋ equetur. d. Si ita repenſio fieri non poſſet: non foret ſocietas. Le. are.

¶ Atq̧ ſit agricola q̇dem. a. ⁊ alimẽtuꝫ. c. ſutor aũteꝫ. b. ⁊ opus ipſius qḋ in equalitatem iam eſt redactum. D. Qḋ ſi hoc pacto non eſſet repaſſio: non eẽt ſane ſocietas. Argir.

Agricola .A.	Sutor. .B.
.C. Alimentum	.D. Calcei

S. Tho.

¶ Ponit i terminis qḋ dcm̄ eſt de figura ꝓportionalitatis. Deſcribaṫ ḡ ſicut ⁊ prius q̄dratũ a. b. g. d. ⁊ duo dyametri ſe interſecãtes a. d. b. g. ⁊ ſit ḡ agricola a. cibꝰ qḋ eſt opus eiꝰ. g. puta modiꝰ tritici. coriarius ſit b. d. ſit opꝰ coriarij adeq̄tuꝫ. i. tot calciamẽta q̇ valẽt modiũ tritici. Erit ḡ iuſte ↄpaſſum: ſi ↄiungaṫ a. cũ d. ⁊ b. cũ g. ⁊ ſi nõ ſit talis ↄtrapaſſio hoĩes nõ cõicabũt res ſuas inuicẽ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aũt indigentia ↄtinet queadmodum vnum q̇d ens oſtenditur: q̄m cũ non in neceſſitate ſunt adinuicem vel vterq̧ vel alter non cõicant: queadmodum cuꝫ quo habet ipſe indiget qs: puta vino dantes frumenti eductionem. Opꝫ ergo hec equari.

¶ Qḋ aũt idigẽtia ſit id vnum qḋ ↄtinet depr̄hendiṫ. q꞉ ſi nõ idigeãt adinuicẽ: vel ambo: vel alter: nõ fit ꝑmutatio: queadmodũ qñ cuiꝰ qḋ ipſe hꝫ qs idiget. Velut ſi vino idigeãt: ⁊ triticũ exportãdũ tradãt. Opꝰ eſt igiṫ h̄ adequari. Le. are.

¶ Ipſam aũt idigẽtiã ↄtinẽ vt q̇d vnũ h̄ ſane declat. Cũ. n. aut ambo ſeſe nõ idigẽt mutuo aut alter: nõ fit ꝑmutatio ſicut fit cũ alius q̇ſpiã idiget h̄ hꝫ ipſe: vt vinũ pro quo dat ille triticũ exportãdum. Opꝫ igiṫ hec redigi ad eq̄litatem. Argir.

S. Tho.

¶ Manifeſtat plenius qḋ ſupra dcm̄ eſt. Et p̄ manifeſtat q̄o res mẽſuranṫ. Scḋo quõ cõmẽſurate cõmutenṫ. ibi. (Propter qḋ opꝫ) ¶ Circa p̄mū duo facit. Primo oñdit q̄ neceſſitas ſit menſura ſcḋm rei veritatem. Scḋo quõ dena-

riuſ ſit mẽſura ſʒ legis poſitionẽ.ibi. (Pro futura āt ⁊c̃.)

Q̃ꝺ ĩdigentia ſit mẽſura. ¶ Dicit ġ p̃. ꝙ hoc qꝺ ꝺcm̃ eſt ꝙ iꝺigẽtia hũana ꝯtinet oĩa:ſic̃ vna q̃ꝺã mẽſura oñꝺiẽ p h̃ ꝙ qñ hoĩes h̃ mõ ſe hñt aꝺiuicẽ ꝙ vel vterqʒ:vl ſaltẽ alter nõ iꝺigeat re quã alius hʒ:nõ cõmutãt aꝺinuicẽ:ſic̃ cõmutãt cũ aliqs q hʒ frumẽ tũ iꝺiget vino qꝺ hʒ alius:⁊ ita ꝺat frumẽtũ ꝑ vino:vt.ſ. tãtũ ꝺe frumẽto ꝺeſ q̃tũ valet vinũ. ¶ Deinꝺe cũ ꝺicit.

¶ Pro futura aũt cõmutatione.ſi nũc nihil indiget:qm̃ erit ſi indigeat nũmiſma . puta fideiuſſoꝛ eſt nobis. Opoꝛtet enim hoc ferẽ ti omne accipere. Patitur qꝺem igitur ⁊ h̃ idem. Non enim ſemper equale poteſt. verũtamen vult manere magis.

Le. are. ¶ Pro futura ꝟo ꝑmutatione facienda cũ opus fuerit:ſi nũc nihilo iꝺiget:nũmus q̃ſi expromiſſoꝛ qꝺaʒ nobis eſt. Opʒ.n.qui hũc affert:accipe poſſe.patiẽ certe hoc iꝺẽ.nõ ſemp equum valet.Verũtñ vult manere magis.

Argũ. ¶ Quod ſi nũc nõ iꝺiget:nũmus itercedit pro ꝑmutatione futura ipſam ſi iꝺiguerit foꝛe. Liceat enim opʒ hũc afferenti accipe. Patiẽ igiẽ idem ⁊ ipſe:non eniʒ ſemper equale poteſt:attamen magis ipſe perſiſtere ſolet.

S.Tho.

Q̃ꝺ ꝺenarius menſurat. ¶ Manifeſtat quõ ꝺenari⁹ mẽſuret. Circa qꝺ ꝯſiderãꝺũ eſt.ꝙ ſi ſemp hoĩes in p̃ñti iꝺigerẽt reb⁹ q̃s inuicẽ hñt:non opteret fieri cõmutationẽ niſi rei aꝺ rẽ.puta frumenti aꝺ vinũ:ſʒ q̃nqʒ ꝯtigit ꝙ ille cui ſupabũꝺat vinũ aꝺ pñs non iꝺiget frumẽto:qꝺ hʒ ille q iꝺiget vino:ſʒ foꝛte poſtea iꝺigebit:vel aliq̃ alia re. Sic ġ ꝑ neceſſitate future cõmutationis:nũmiſma.i.ꝺenari⁹ eſt nob̃ q̃ſi fiꝺeiuſſoꝛ : ꝙ ſi in p̃ñti hõ nullo iꝺiget:ſʒ iꝺigeat in futuro aꝺerit ſibi afferẽti ꝺenariũ illuꝺ quo iꝺigebit. Opʒ.n.eẽ iſtam ꝟtutẽ ꝺenarij:vt qñ aliqs ipm̃ affert ſtatim ꝯtigat accipe illuꝺ quo hõ iꝺiget. Verũ eſt aũt ꝙ ẽt ꝺenarius patiẽ h̃ iꝺẽ qꝺ alie res.q.ſ. nõ ſemp ꝑ eo accipit hõ qꝺ vult:q: nõ ſemp põt eq̃le.i.nõ ſemp eſt eiuſꝺẽ valoꝛis:ſʒ tñ talr̃ ꝺʒ eſſe inſtitut⁹:vt magis ꝑmaneat in eoꝺẽ valoꝛe q̃ʒ alie res. ¶ Deinꝺe cum ꝺicit.

Denarius ꝺʒ magis permaneẽ in ſuo valoꝛe q̃ʒ alie res.

¶ Propter qꝺ opʒ omnia appꝛeciari . Sic eniʒ erit ſemp cõmutatio. Si aũt hoc:cõicatio. Nũmiſma vtiqʒ queãꝺmoꝺum mẽſura cõmenſurata faciens equat . Neqʒ enĩ vtiqʒ non exiſtẽte cõmutatione cõmunicatio erit: neqʒ cõmutatio equalitate nõ exiſtẽte : neqʒ equalitas non exiſtẽte cõmenſuratione.

Le. are. ¶ Quãobꝛem opʒ oĩb⁹ rebus p̃ciũ eẽ. Nã ſic ꝑmutatio erit ſemp.ſi aũt hec erit:⁊ ſocietas erit. Nũmus ġ tanq̃ʒ mẽſuras aꝺequat.neqʒ.n ſine ꝑmutatione ſocietas eẽt:neqʒ ꝑmutatio ſine aꝺeq̃tione:neqʒ aꝺeq̃tio ſine menſura.

Argũ. ¶ Jccirco ꝺefinite ſint p̃cio res oĩs opʒ ſic enim erit ꝑmutatio ſemp. Que ſi erit ſocietas erit. Nũmus igiẽ vt menſura res ipſas metienꝺo reꝺigit aꝺ equalitatem. Etenĩ neqʒ ſocietas fuerit ſine ꝑmutatione:neqʒ ꝑmutatio ſine equalitate:neqʒ equalitas ſine cõmuni menſura.

S.Tho.

¶ Manifeſtat quõ ſm̃ mẽſurationẽ ꝺenarioꝝ fit cõmutatio reꝝ q̃ ꝺenarijs cõmẽſuranẽ.⁊ circa h̃ tria facit p̃ oñꝺit q̃lr̃ fit cõmutatio reꝝ q̃ ꝺenarijs mẽſuranẽ. Scꝺo oſtẽꝺit ſm̃ quã rõnẽ ꝺenarij mẽſurẽt.ibi. (Scꝺʒ ꝟitatẽ qꝺẽ ⁊c̃.) Tertio ponit qꝺ ꝺcm̃ eſt i terminis.ibi. (Dom⁹ in q̃ aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ġ p̃.ꝙ ſicut queꝺã mẽſura mẽſurãs ꝑpter h̃ ꝺenarius ꝺiutius manet in ſuo valoꝛe.opʒ oĩa appꝛeciari ꝺenarijs. Per hũc.n.moꝺuʒ poterit eẽ cõmutatio reꝝ:⁊ per ꝯñs cõicatio iter hoĩes. Nũmiſma qꝺẽ aꝺequat res cõmutabiles:ſicut q̃ꝺã mẽſura faciẽs res cõmẽſuratas. Manifeſtat aũt que ꝺicta ſunt:ꝑ hoc ꝙ cõicatio eẽ nõ poterit ſi nõ ſit cõmutatio:que nõ erit ſi non ꝯſtituaẽ eq̃litas in rebus:que nõ erit ſi nõ ſit cõmenſuratio. ¶ Deinꝺe cũ ꝺicit.

¶ Scꝺm̃ veritateʒ qꝺem impoſſe tñ ꝺr̃ia cõmenſurata fieri. Aꝺ opus aũt ꝯuenit ſufficiẽter. vnum vtiqʒ opoꝛtet eſſe. Hoc aũt ex ſuppoſitione. Propter qꝺ ⁊ nũmiſma vocaẽ. Hec enim omnia facit cõmenſurata. Menſurantur enim omnia nũmiſmate.

¶ Re igiẽ vera impoſſe eſt aꝺeo iter ſe ꝺiuerſa ꝯuenire. Verũ pro inꝺigentia vniuʒ qꝺꝺam eſſe ꝯuenit : ⁊ hoc ex inſtituto. Itaqʒ nũmus vocatur. Hoc eniʒ omnibus menſurã aꝺhibet. Nam omnia metitur nũmus. Le. are.

¶ Atqʒ re qꝺem vera fieri neq̃t:vt ea que aꝺeo ꝺifferũt cõueniant cõmuni mẽſure:attamen iꝺigentie rõne ſatiſfieri poteſt. Vnum qꝺ igiẽ eſſe opʒ:atqʒ hoc ex poſitione:quapropter nũmus vocatur. Hoc enĩ facit vt omnia menſure conueniant:menſurantur enĩ omnia nũmo. Argũ.

S.Tho.

¶ Oñꝺit ꝑ quẽ moꝺum ꝺenarij mẽſurẽt. Et ꝺicit ꝙ res tñ ꝺñtes impoſſe eſt cõmẽſurari ſm̃ ꝟitatẽ.i.ſm̃ ꝓprietatẽ ipaꝝ reꝝ:ſʒ ꝑ cõparationẽ aꝺ iꝺigẽtiã hoĩuʒ ſufficiẽter pñt ꝯtineri ſub vna mẽſura. Vñ opʒ eẽ vnũ aliq̃ꝺ. Quo hʒ oĩa mẽſuranẽ:qꝺ qꝺẽ nõ mẽſurat ex ſui nã:ſʒ q: ita poſitũ eſt iter hoĩes. Vñ ⁊ vocaẽ nũmiſma : qꝺ qꝺẽ oĩa fac̃ cõmẽſurata inq̃tũ oĩa mẽſuranẽ nũmiſmate. ¶ Deĩꝺe cum ꝺicit. Vñ hʒ nũmiſma ꝙ poſſit menſurare oĩa

¶ Domus in quo.a.mnaruʒ q̃nqʒ. Lect⁹ in quo.b.mna ꝺignus. Lectus aũt q̃nta pars ꝺomus vtiqʒ erit. Manifeſtũ igitur quãti lecti eq̃les ꝺomui:qm̃ quinqʒ. Qm̃ aũt ſic cõmutatio erat anteq̃ʒ nũmiſma erat manifeſtũ eſt. Differt.n.nihil vel lecti q̃nqʒ pro ꝺomo:vel quãti quinqʒ lecti. Quod qꝺem igitur iuſtum:⁊ qꝺ iniuſtum eſt ꝺictum eſt.

Domus	Mine ꝺecem.	Lectica.
.A.	.B.	.C.

Le. are. ¶ Dom⁹.a.mine ꝺecẽ.b.lectica.c. Jgiẽ.a.ꝺimiꝺiũ.b.ſi q̃nqʒ minas valet ꝺom⁹ vel eq̃les:lectica ꝟo ſit ꝺecima ps.c.h⁹ qꝺ eſt.b.pʒ ġ quot lectice ꝺomũ aꝺequant:qm̃ q̃nqʒ. Qꝺ igiẽ ꝑ hũc moꝺũ erat ꝑmutatio anteq̃ʒ nũmus eẽt:manifeſtũ eſt. Refert aũtẽ nihil vtꝝ lectice q̃nqʒ pro ꝺomo:an q̃ti lectice q̃nqʒ. Quiꝺ ġ iuſtũ ſit:qꝺ ve iniuſtũ ꝺiximus.

Argũ. ¶ Sit ꝺom⁹ qꝺẽ.a. Vncie aũt ꝺecẽ.b.⁊ lectica collocẽ i.c. Atqʒ.a.qꝺẽ ꝺimiꝺiũ ſit ipſi⁹.b.ſi p̃ciuʒ ꝺom⁹ q̃nqʒ vncie ſint aut eq̃le.b.ipſi.c.aũt:iꝺ eſt lectica ſit ps ꝺecima ipſius b. Patet igiẽ quot lectice ꝺomui ſunt eq̃les:ſunt.n.q̃nqʒ.

Domus	Vncie ꝺecem	Lectica
.A.	.B.	.C.
.V.		.J.

Hoc aũt moꝺo ꝑmutatio erat anteq̃ʒ eẽt nũmus:nihil.n. intereſt ſiue lectice q̃nqʒ ſiue p̃ciũ q̃nqʒ lecticaꝝ ꝺeẽ pro ꝺomo. Dcm̃ eſt igiẽ qꝺ nam ſit iuſtum atqʒ iniuſtum.

S.Tho.

¶ Manifeſtat qꝺ ꝺcm̃ eſt i terminis.ꝺicẽs.ſit a.ꝺom⁹ q̃ valet q̃nqʒ libras.b.ſit lect⁹ q valeat vnã librã.⁊ ſic lect⁹ erit i valoꝛe q̃nta ps ꝺom⁹. Vñ manifeſtũ eſt q̃ lecti ſint eq̃les in valoꝛe vni ꝺomui.ſ.q̃nqʒ. Et manifeſtũ eſt ꝙ ſic fiebat cõmutatio añq̃ʒ eſſent ꝺenarij.ꝺabãẽ.n.q̃nqʒ lecti ꝑ vna ꝺomo. Nihil ãt ꝺr̃t vtꝝ ꝺenẽ q̃nqʒ:vel q̃tũ valẽt q̃nqʒ. Vltio ãt epilogãꝺo ꝯcluꝺit ꝙ ꝺcm̃ eſt qꝺ eſt iuſtũ ⁊ qꝺ eſt iniuſtũ.

Lectio.x.

Eterminatis aūt his manifeſtuȝ quoniam iuſta operatio medium eſt eius qđ eſt iniuſtuȝ facere ⁊ iniuſtum pati. Hoc qdem enī plus habere hoc autem minus eſt.

Le. are. ℭ His ṽo determinatis: manifeſtū eſt: qđ iuſte degere medium eſt inter faciendum ⁊ patiendum iniuriam. Naȝ alterum eſt plus habere: alterum minus.

Argir. ℭ His aūt determinatis ꝯſtat iuris actionē mediū īter hec eē: agē inīq̄ ac pati iniuſtitiā. Alteꝝ.n.ē plus hīe alteꝝ min⁹.

S.Tho.

ℭ Poſtq̄ phs oſidit qđo iuſtū ſit mediū. hic oſidit qđo iuſtitia ſit mediū. Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit qđ intēdit. Scđo ꝓbat ꝓpoᵐ. ibi. (Hec qdē iuſtitia ⁊c̄.) Tertio epilogat que dcā ſunt. ibi. (De iuſtitia qdē igit ⁊c̄.) Quis ṽo habit⁹ cognoſcunt ꝑ act⁹. ℭ Circa pᵐ duo facit. Primo ꝓponit ꝙ opatio iuſtitie ſit mediū. Scđo qđo ipſa iuſtitia ſit mediū. ibi. (Iuſtitia aūt medietas ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ pmo. ꝙ ex pmiſſis que determinata ſunt: manifeſtum eſt ꝙ opatio iuſta que eſt opatio iuſtitie ſit mediū inter iniuſtū facē ⁊ īter iniuſtū pati: quoꝝ alteꝝ eſt plus hīe q̄ ſit ſibi debitū. ſ. iniuſtū facere. alteꝝ aūt. ſ. iniuſtū pati eſt minus hēre: ꝓpter hoc ꝙ priuaſ aliqs eo qđ ſibi debeſ. act⁹ aūt iuſtitie eſt facere eq̄le: qđ eſt medium inter plus ⁊ minus. vñ manifeſte ſeqtur ex pmiſſis ꝙ iſta opatio medium eſt inter iniuſtum facere ⁊ iniuſtum pati. ℭ Deinde cum dicit.

Opatio iuſtitie medium eſt.

ℭ Iuſtitia aūt medietas eſt: nō ſm eundem predictum moduȝ predictis virtutibus: ſȝ medij eſt. Iniuſtitia autem extremorum.

Le. are. ℭ Iuſtitia ṽo mediocritas eſt. nō eodem mō vt in ſuperioribus: ſed qđ ipſa medij eſt. Iniuſtitia aūt extremoꝝ.

Argir. ℭ Iuſtitia aūt non eodē modo quo priores ṽtutes mediocritas eſt. Sed q꞉ medij eſt: iniuſtitia ṽo extremorum.

S.Tho.

ℭ Oñdit q̄lr iuſtitia ſit mediū. Et dicit ꝙ iuſtitia nō eſt medietas eodē mō quo alie ṽtutes morales: quaꝝ vnaqueq̄ medietas eſt īter duas malitias: ſīc liberalitas que eſt media īter illiberalitatē ⁊ ꝓdigalitatē: ſȝ iuſtitia nō eſt media inter duas malitias. Pōt aūt dici medietas effectiue inq̄tum. ſ. eſt ꝯſtitutiua mediȝ: q꞉. ſ. actus eius eſt iuſta opatio que eſt mediū inter iniuſtū facere ⁊ iniuſtum pati: quoꝝ duoꝝ alteꝝ tātum. ſ. iniuſtū facere ꝑtinet ad malitia. ſ. iniuſtitiā que eſt extremoꝝ: inq̄tum accipit ſibi plus de bonis ⁊ minus de malis: ſȝ iniuſtū pati nō ꝑtinet ad aliquaȝ malitiā: ſȝ magis eſt pena. ℭ Deinde cum dicit.

Iuſtitia nō eſt medietas duarū malitiaꝝ. ſȝ effectiue

ℭ Et qdem iuſtitia eſt habitus ſm quem iuſtus dr̄ opatiuus ſm electionē iuſti: ⁊ diſtributiuus ⁊ ipſi ad alium: ⁊ alteri ad alteꝝ.

Le. are. ℭ Et iuſtitia qdem eſt per quam iuſtus dr̄ iuſti operator ſm electionē ac tributor ſibi ad alium. ⁊ alij ad alium.

Argir. ℭ Et iuſtitia qdeȝ eſt qua iuſtus dr̄: actiuus electione iuſti atq̄ diſtributiuus: ⁊ ſibi ipſi ad aliū: ac alij ad aliū: non h̄ modo vt cōmodi qdem plus ſibi tribuat: ⁊ proximo minus: incōmodi autem econtra: ſed equi quod ex comparatione rationum exoritur: ⁊ alij ſimili modo ad alium.

S.Tho.

ℭ Probat qđ dcm̄ eſt. ſ. ꝙ iuſtitia nō ſit medietas duarum malitiaꝝ: ſīc alie ṽtutes morales. Et circa h̄ duo fac̄. Primo aſſumit qđ ſit iuſtitia. Scđo adiūgit q̄dā ad ꝯcludendū ꝓpᵐ. ibi. (Iniuſtificationis aūt.) ℭ Circa pᵐ duo fac̄. Pꝛīo ponit qđ ſit iuſtitia. Scđo qđ ſit iniuſtitia. ibi. (Iniuſtitia aūt ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄. ꝙ iuſtitia eſt habit⁹ ſm quē ille qui eſt iuſt⁹ dr̄ eē opatiuus iuſti: ⁊ h̄ ſm electionē: q꞉ ſīc ſupra in 2° dcm̄ eſt: ṽtus moralis eſt habit⁹ electiuus. Hoc aūt qđ dr̄ opatiuus iuſti pōt referri ad iuſtitiā directiuam cōmutationū: in q̄ apparet magis rō iuſtitie ꝑꝑ eq̄litatē rei. vñ addit ⁊ diſtributiu⁹: vt cōprehēdat ēt iuſtitiā diſtributiuā: que ꝯſiſtit in eq̄litate ꝓportionis. Pōt aūt aliqs ſm electionē operari iuſtū rā in cōmutationib⁹ q̄ȝ in diſtributionib⁹ dupl̄r. Vno⁹ īter ſe ⁊ alteꝝ. ⁊ q̄ntū ad h̄ dicit: ⁊ ipſi ſibi ad aliū. Alio⁹ īter duos alios: qđ ꝑtinet ad iudicē vl arbitrū. Vñ ſubdit. ⁊ alteri ad alteꝝ. Quo aūt iuſt⁹ opeſ iuſtū: manifeſtat ꝑ excluſionē ꝯtrij ſubdēs ꝙ nō ſic fac: ꝙ de reb⁹ eligibilib⁹. puta diuitijs ⁊ honorib⁹ plus ꝯferat ſibi ⁊ minus ꝓximo: ⁊ de reb⁹ nociuis. i. laborioſis ⁊ penalib⁹ eꝯ plus ꝓximo q̄ȝ ſibi: ſȝ eq̄lr ſm ꝓportionē: ⁊ h̄ obſeruat nō ſolū īter ſe ⁊ aliū: ſȝ ēt īter duos alios. ℭ Deīde cū dicit.

Lec. 7. Iuſtitia qd.

ℭ Non ſic: qm̄ eligibilis qdem plus ipſi. minus autē ꝓximo. nociui aūt econuerſo: ſed equalis eius qđ ſm ꝓportionalitatem. Similiter aūt alij ad alium. Iniuſtitia aūt contrarium iniuſti. Hoc aūt eſt ſupabundantia ⁊ defectus vtilis vel nociui preter ꝓportionale: propter qđ ſupabundantia ⁊ defect⁹. Iniuſtitia eſt: qm̄ ſupabūdantie ⁊ defect⁹ eſt in ſeipſo qdē ſupabūdātie ſimplr̄ vtilis: defectus aūt nociui. In alijs aūt totū qdē ſil̄r. Qđ aūt p̄ter ꝓportionale q̄litercūq̄ ꝯtigit.

Le. are. ℭ Nō ſic vt cōmodi qdē pl⁹ ſibi: min⁹ proximo: icōmodi ṽo ꝯ: ſȝ equi ſm ꝓportionē. eodēq̄ mō alij ad aliū. Iniuſtitia ṽo ꝯ. Eſt naq̄ hec exceſſus ⁊ defect⁹ cōmodi ⁊ incōmodi abſq̄ ꝓportiōe. Ob id ṽo exceſſus ⁊ defect⁹ iniuſtitia eſt. q꞉ eſt ei⁹ qđ eſt exceſſus ⁊ defect⁹. Quātuȝ ad ſe qdē exceſſus vtilitatis ſimplr̄: ⁊ defect⁹ dāni. q̄ntum ṽo ad alios iniuſtitia eodem mō: ſed ꝓpter ꝓportionem: vt ꝯtingit.

Argir. ℭ Iniuſtitia aūt ꝯtra iniuſti. Hoc aūt eſt nimiū ⁊ paꝝ: cōmodi vel icōmodi ꝯtra cōpationeȝ rōnū. Quapp iniuſtitia exupatio eſt ⁊ defect⁹: q꞉ eſt exupationis ⁊ defect⁹. In ſe qdē exupationis ei⁹ qđ eſt ſimplr̄ cōmodū: ⁊ defect⁹ eius qđ eſt incōmodum. In alijs aūt totius qdē ſimilr̄: eius ṽo qđ a cōparatione rationum exorbitat vt contigerit.

S.Tho.

ℭ Proponit qđ ſit iniuſtitia. ⁊ dic̄ ꝙ iniuſtitia ęꝯrio eſt habit⁹ ſȝ electionē opatiuus iniuſti: qđ qdē ꝯtigit in ſupabūdātia vel defectu reꝝ vtiliuȝ vel nociuaꝝ: qs accipit p̄ter debitā ꝓportioneȝ: ꝑꝑ qđ ſicut iuſtitia dr̄ medietas: q꞉ eſt opatiua mediȝ: ita ēt iniuſtitia dr̄ ſupabūdātia ⁊ defectus: q꞉ eſt factiua ſupabūdantie ⁊ defectus ita qdem ꝙ iniuſtus attribuit ſibi ipſi ſupabūdantiam reꝝ que ſūt ſimplr̄ vtiles. defectū aūt reꝝ nociuaꝝ: ſȝ aliīs qdē ſil̄r attribuit totū. i. ſupabūdantiam ⁊ defectū: ſȝ nō in eiſdē: ſed defectū qdē vtiliū. ſupabūdātiam ṽo nociuoꝝ. Non tn̄ eſt determinatū q̄lr iniuſtitia debitā ꝓportionē relinquat. i. q̄ntuȝ plus vel q̄ntū min⁹ debito accipiat: ſȝ hoc facit q̄litercunq̄ contingit. i. put ſibi occurrit. ℭ Deinde cum dicit.

Iniuſtitia quid.

ℭ Iniuſtificationis aūt qđ qdē minus. iniuſtū pati eſt. Qđ aūt maius iniuſtū facere.

Le. are. ℭ Iniurie ṽo id qđ eſt min⁹ pati. qđ aūt plus facē ē iniuriā.

Argir. ℭ Iniuria autem minor quidem eſt iniuriam pati: maior autem iniuriam facere.

S.Tho.

ℭ Adiungit q̄dā necia ad ꝯcludēduȝ ꝓpoſitū. Et dicit ꝙ duplex eſt iniuſtificatio vna qdē que ꝯſiſtit in min⁹ hīe de bonis: ad quā refeſ plus hīe de malis: qđ ē eiuſdē rōnis:

Iniuſtificatio duplex.

⁊ hoc

⁊ hoc eſt iniuſtum pati. Alia aũt iniuſtificatio eſt habere magis de bonis: ⁊ minus de malis: ⁊ eſt iuſtũ facere. ex his ſic põt argumẽtari. Ad iniuſtitiam ptinet iniuſtũ facere: ſed hẽre minus in bonis vel plus in malis non eſt iniuſtuȝ facere: ſed iniuſtũ pati. ergo hoc non ptinet ad malitiã iniuſtitie. iuſtitia ꝟo eſt medium inter plus habere ⁊ minus habere: vt ſupra habitũ eſt. ergo iniuſtitia non eſt meduȝ inter duas malitias. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ De iuſtitia quidem igitur ⁊ iniuſtitia: que vtriuſqȝ eſt nã dictum ſit ſm hunc moduȝ. Similr ⁊ de iuſto ⁊ iniuſto vniuerſaliter.

Le. are. ℭ De iuſtitia igiꝛ ⁊ iniuſtitia qualis eſt vtriuſqȝ nã: dictuȝ ſit hactenus. ⁊ ſimilr de iuſto ⁊ iniuſto vniuerſali.

Argir. ℭ De iuſtitia igiꝛ ac iniuſtitia que nã ſit vtriuſqȝ nã: ſit dictum hoc mõ. Similr ⁊ de iuſto vlr atqȝ iniuſto.

S. Tho.

Epilogus ℭ Epilogat que dcã ſunt. Et dicit ꝙ dcm̃ eſt de iuſtitia ⁊ iniuſtitia que ſit nã vtriuſqȝ: ⁊ ſilr de iuſto ⁊ iniuſto in vlĩ. nã quoſdã particulares modos iuſti ⁊ iniuſti poſtea determinabit.

Lectio. xj.

Quia aũt eſt iniuſtũ facientẽ nõduȝ iniuſtũ eſſe: quales aũt iniuſtificationes faciẽs iam iniuſtus eſt ſm vnãquãqȝ iniuſtitiam: puta fur vel mechus: vel latro. Uel ſic qdẽ nihil differt. Etenim ſi cõmiſcebitur mulieri ſciens hoc cui: ſed nõ ꝓpter electionis ꝑncipiũ: ſed propter paſſionẽ: iniuſtũ qdem facit igitur: iniuſtus aũt non eſt: puta neqȝ fur: furatus eſt autem: neqȝ mechus: mechatus eſt autem. Similiter autem ⁊ in alijs.

Le. are. ℭ Cum aũt fieri poſſit: vt qs iniuriam faciat ⁊ nondum ſit iniuſtus: ob quas iniurias qs faciens iniuſtus iam eſt: ſm vnãquãqȝ iuſtitiam: ceu fur aut mechus: aut latro. vel ſic qdem nihil differret. Nam ſi coeat qs cum muliere ſciens cum qua: ſed nõ per electionis ꝑncipium: ſed ꝓpter animi perturbationẽ: iniuriam qdem facit: ſed non eſt iniuſtus: quẽadmodum nec fur: tamen furatus eſt. nec mechus tamen mechatus eſt. Eodẽqȝ modo in alijs.

Argir. ℭ Cum ꝟo fieri poſſit vt iniuriã qſpiã faciat: ⁊ nõdũ ſit ipſe iniuſtus: quales nã iniurias qſpiã faciens vnaquaqȝ iniuſtitia iam eſt iniuſtus: fur inquã: vel adulter: vel latro. An hoc mõ nihil intererit. Etenim fieri põt vt quiſpiam coeat cum muliere ſciẽs cum qua coit: ſed non ob electionis ꝑncipium: ſed ob affectum. Atqȝ iniuriam qdem agit: ſed iniuſtus nõ eſt: veluti: neqȝ fur: furatus eſt tamẽ: neqȝ adulter: adulterium tñ facit ⁊ eodem de ceteris modo.

S. Tho.

ℭ Poſtq̃; phs determinauit de iuſtitia ⁊ iuſto ⁊ oppoſitis hoꝝ abſolute. hic detminat de eis ꝑ cõparationẽ ad ſubm oñdẽdo. ſ. q̃lr aliqs faciẽdo iniuſtuȝ fiat iniuſtus. Et circa h̃ duo facit. Primo detminat ꝟitatẽ. Scðo mouet q̃ſdam dubitatiões circa p̃determinata. ibi. (Dubitabit aũt vtiqȝ aliqs ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m tria fac̃. Pmõ mouet qõnẽ. Scðo interponit q̃dã que ſũt nec̃ia ad qõnis ſolonẽ. ibi. (Opȝ aũt nõ latẽ ⁊c̃.) Tertio ſoluit qõnẽ. ibi. (Exiſtib9 it iuſtis ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo facit. Pmõ mouet qõnẽ intẽtã. Scðo oñdit quẽdã aliã qõnẽ. ꝑus eẽ detminatã. ibi. (Qualr qdem igiꝛ hñt ⁊c̃.) ℭ Dicit g̃ p̃ ꝙ ꝯtingit aliquẽ q facit aliquã rem iniuſtã nõdũ eſſe iniuſtũ. Et iõ querẽdũ eſt q̃les iniuſtificationes. i. opões iniuſtoꝝ oporteret eẽ ad h̃ ꝙ ille q facit iniuſta iã ſit iniuſt9 in vnaq̃qȝ ſpẽ iniuſtitie. puta furti vel adulterij vel latrocinij. Uel põt dici remouẽdo p̃dicta ꝙ ſic qdẽ nihil dĩt ad h̃ ꝙ hõ ſit iniuſtus ſm q̃s operationes iniuſta faciat. Ideo aũt queſitũ eſt ſm q̃les iniuſtificationes ꝯtingit: qꝛ multiplr cõtingit aliqd facẽ iniuſtũ: qꝛ ꝯtingit ꝙ aliqs cõmiſceꝛ mulieri q̃ eſt vxoꝛ alterius nõ ignorãs pſonã: qd facẽt inuolũtariũ. ſȝ ſciẽs cui cõmiſcetur. nõ tñ h̃ facẽ ex electiõe. ſȝ ex paſſiõe. Talis igiꝛ facit qdẽ rẽ iniuſtã nõ tñ videꝛ eẽ iniuſtus. qꝛ nõ opaꝛ ex electiõe. ſicut ẽt in ſpãli poſſum9 dicẽ ꝙ aliqs nõ eſt fur. ſȝ ſit furatus: qꝛ nõ eſt furat9 ex electione. ⁊ ſilr nõ eſt mechus: ſȝ ſit mechat9. ⁊ ſilis rõ eſt in alijs. ℭ Deinde cum dicit.

Nõ ois q iniuſtũ facit iniuſtus eſt.

ℭ Qualiter quidem igitur habet contrapaſſum ad iuſtum dictum eſt prius.

ℭ Quemadmodum igiꝛ ſe habet id quod repatitur ad iuſtum dictum eſt prius. Le. are.

ℭ Quõ igiꝛ ſeſe hȝ ad ipm iuſtũ repaſſio dcm̃ eſt antea. Argir.

S. Tho.

ℭ Oñdit quãdã dubitationẽ iã eẽ ſolutã. ſ. q̃lr ſe hẽat ꝯtrapaſſum ad iuſtũ de quo prius dcm̃ eſt. ℭ Deinde cũ dicit.

ℭ Oportet aũt nõ latere: qm̃ qdem eſt ⁊ ſimpliciter iuſtum ⁊ politicum iuſtum.

ℭ Nec latere oportet: quod id quod queriꝛ eſt quoqȝ ſimpliciter iuſtum: ⁊ ciuile iuſtum. Le. are.

ℭ Oportet autem nõ latere iuſtum qd nunc queriꝛ id eſſe quod eſt ſimplr iuſtum: ipſum inquam iuſtũ ciuile. Argir.

S. Tho.

ℭ Interponit q̃dã que ſunt nec̃ia ad ſolonẽ ꝓpoſite qõnis. Et p̃ qd ſit ſimplr iuſtũ. Scðo qd ſit iuſtificatio. ibi. (Differt aũt iuſtificatio ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo facit. Primo dic̃ de quo eſt intẽtio. Scðo exequtur ꝓpoſitũ. ibi. (Hoc autẽ eſt ⁊c̃.) ℭ Dicit ergo pmõ ꝙ ad euidẽtiã qõnis qua queriꝛ quali operatione aliqs faciens iuſtũ vel iniuſtũ dr̃ iuſtus vel iniuſtus: opȝ nõ latere ꝙ iuſtũ de quo queriꝛ eſt iuſtuȝ ſimplr: qd eſt iuſtum politicum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Hoc aũt eſt cõicatio vite ad eſſe per ſe ſufficientiam liberis ⁊ equalibus: vel ſm ꝓportionalitatem: vel ſm numerum.

ℭ Hoc eſt ſociabile ad vitã: vt ſufficiens ſit ad libertatem ⁊ equalitatẽ: vel ſm proportionem: vel ſm numerum. Le. are.

ℭ Hoc aũt eſt īter ſocios vite: vt ſit ſufficiẽtia liberoꝝ atqȝ eq̃lium aut in cõparatione rõnum ꝯſiſtẽs: aut in nũo. Argir.

S. Tho.

ℭ Exequtur ꝓpoſitũ. Et p̃ oñdit qd ſit iuſtũ politicũ. Scðo diuidit ipm. ibi. (Politici autẽ iuſti ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo facit. Pmõ ꝓponit qd itẽdit. ſ. qd ſit iuſtuȝ politicũ. Scðo manifeſtat ꝓpom̃. ibi. (Eſt. n. q̃b9 iuſtũ ⁊c̃.) ℭ Circa pmũ duo facit. Pmõ oñdit qd ſit iuſtũ politicũ. Scðo ꝯcludit qd ſunt q̃dã alia iuſta ab h̃ dĩa. ibi. (Quare quãtis ⁊c̃.) ℭ Dicit g̃ p̃ ꝙ iuſtũ politicũ ꝯſiſtit in q̃dã cõitate vite q̃ ordinaꝛ ad h̃ ꝙ ſit ꝑ ſe ſufficiẽtia eoꝝ q̃ ad vitã hũanã ptinẽt. Et talis eſt cõitas ciuitatis in q̃ debẽt oĩa īueniri que ſufficiãt hũane vite. Hoc aũt iuſtũ ꝯſiſtit in liberis. nõ aũt in ſeruis: qꝛ dñoꝝ ad ſeruos nõ eſt politicũ iuſtũ. ſȝ dñatiuum: v īfra diceꝛ. Cõſiſtit aũt iuſtũ politicũ in ꝑſonis eq̃libus. i. quaꝝ vna nõ ſubdiꝛ alteri nãli ordine vel ciuili. ſicut filius patri: īter quos: vt īfra diceꝛ: nõ eſt politicũ iuſtũ: ſed pẽnum. Hoc aũt iuſtum politicũ vel eſt ſm ꝓportionalitatẽ. i. ſm eq̃litatẽ ꝓportionis q̃tum ad iuſtitiã diſtributiuam: vel ſm nũm. i. equalitatẽ numeralis quãtitatis: quãtum ad iuſtitiã cõmutatiuam. ℭ Deinde cum dicit.

Iuſtũ politicum qd.

ℭ Quare quãtis non eſt hoc non eſt his adinuicem politicum iuſtum: ſed quoddam iuſtum ⁊ ſm ſimilitudinem.

Le. are. ¶ Itaqȝ quibuſcunqȝ non eſt hoc: eiſdē non eſt adinuicē ciui le iuſtum: ſed aliqd iuſtum per ſimilitudinem.

Argir. ¶ Quare in quibus hoc non eſt: iter eos ciuile iuſtum nō eſt: ſed quoddam iuſtum ⁊ per ſimilitudinem quandam.

S. Tho.

Preter iuſtum politicū eſt qdā aliud ſȝ qd. ¶ Cōcludit qdā alia iuſta a pdicta dīs dicēs. ꝙ cū q̄ iuſtū politicū ↄſiſtit in liberis ⁊ eq̄lib⁹: qb⁹ nō ineſt hoc. ꝙ ſint liberi ⁊ eq̄les. his nō eſt adinuicē politicū iuſtū: qd̄ eſt iuſtū ſimplr: ſȝ qd̄dā iuſtū. i. dn̄atiuum vel pātnuȝ: qd̄ eſt ſm qd: inq̄ītū hȝ ſilitudinē aliquā politici iuſti. ¶ Deīde cū dic.

¶ Eſt enim iuſtum quibus ⁊ lex ad ipſos. Lex autem in quibus iniuſtitia. Vindicta. n. iudicium iuſti ⁊ iniuſti. In quibus autem iniuſtuȝ facere non oibus iniuſtitia. Et hoc auteȝ eſt plus ipſi tribuere ſimpliciter bonoruȝ. minus autem ſimpliciter malorum.

Le. are. ¶ Eſt eni iuſtū qb⁹ ⁊ lex ad ipſos. Lex aūt in qb⁹ iniuſtitia. Judicatū. n. eſt iudicatio iuſti ⁊ iniuſti. In quibus autem iniuſtitia eſt: in iiſdem ⁊ iniuria. ſed in quibus iniuria non in omnibus iniuſtitia. Hoc eſt plus ſibi tribuere ex ſimplr bonis. minus autem ex ſimplr malis.

Argir. ¶ In q̄s. n. eſt iuſtum quibus iter ſe ponit lex. Lex aūt ī̄s poni ſolet in quibus eſt iniuſtitia. Judicium. n. diiudicatio eſt iuſti atqȝ iniuſti. In quibus vero eſt iniuſtitia in ī̄s eſt etiā iniuriam facere: ſed non in oibus eſt iniuſtitia in quibus eſt iniuriam facere. Hoc aūt eſt plus qdem ex ſimplr bonis: minus autem ex ſimplr malis ſibi tribuere.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qd̄ dcm̄ eſt. Et p̄ q̄tum ad iuſtū politicum qd̄ eſt iuſtū ſimplr. 2° q̄tum ad iuſtū dn̄atiuū vel pāanuȝ: qd̄ eſt iuſtū ſm qd. ibi. (Dn̄atiuum aūt iuſtū ⁊c.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo manifeſtat qd̄ dcm̄ eſt. ſ. qd̄ iuſtū politicū ſit in liberis ⁊ eq̄lib⁹. Scd̄o infert qdā corrolaria ex dictis. ibi. (Propt̄ qd̄ nō ſinimus.) ¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ ideo dictū eſt ꝙ iuſtū politicū eſt in liberis ⁊ eq̄lib⁹: q2 cū iuſtum politicuȝ determinet legē: necē eſt ꝙ in illis ſit ad quos dat lex. Lex aūt nō dat pncipalr pro ſeruis q cohibent a dn̄is: neqȝ pro filiis qui cohibent a pāib⁹: ſȝ pro liberis ⁊ eq̄lib⁹. Q2 aūt in talib⁹ ſit politicū iuſtū: ad quos dat lex. manifeſtū eſt p hoc ꝙ iuſtitia ⁊ iniuſtitia in eis ſunt. lex aūt ad illos ſe extēdit: in qb⁹ pōt eē iniuſtitia: qd̄ pȝ ex hoc ꝙ vindicta q̄ fit ſm legē nihil aliud eſt q̄ȝ iudiciū de iuſto ⁊ iniuſto. Et ex q̄ lex eſt in qb⁹ eſt iuſtitia: ſeqt ꝙ ſit in qb⁹ eſt iniuſtū: ⁊ p ↄñs in qb⁹ iniuſtū. q2 in quibuſcūqȝ eſt iniuſtitia in his ſuenit iniuſtū facē. ſed nō ↄuertit. Dcm̄ eſt. n. in 2° ꝙ ↄtingit aliqd facē v̄tuoſuȝ abſqȝ v̄tute ⁊ ſilr vitioſa abſqȝ habitu vitij. hoc aūt iniuſtū nihil aliud eſt q̄ȝ qd̄ aliqs attribuat ſibi ipſi plus de his que ſunt ſimplr ⁊ abſolute bona. ſicut ſunt diuitie ⁊ honores. ⁊ min⁹ de his que ſunt ſimplr ⁊ abſolute mala. ſicut ſunt ↄria p̄dictoꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

Quib⁹ dat lex de vindicta.

¶ Propter qd̄ non ſinimus principari hominem: ſed rationem: quoniaȝ ſibiipſi hoc facit: ⁊ fit tyrannus. Eſt autem princeps cuſtos iuſti: ⁊ ſi iuſti ⁊ equalis.

Le. are. ¶ Quapropter nō ſinimus dominari hoiem: ſed rationeȝ: q2 ſibi hoc agit: ⁊ tyrānus efficitur. Eſt enim magiſtratus cuſtos iuſti: quod ſi iuſti ⁊ equi.

Argir. ¶ Iccirco non ſinimus hominem dominari ſed rationem: quia ſibiipſi id facit ⁊ fit tyrānus. Magiſtratus auteȝ cuſtos eſt iuſti. Quod ſi iuſti ⁊ equi.

S. Tho.

Correlarius p̄mū. ¶ Infert tria correlaria ex dcis. Et p̄ dicit: ꝙ q2 iniuſtū eſt ꝙ aliqs ſibi plus attribuat: de bonis ⁊ min⁹ de malis: inde eſt ꝙ in recta gubernatione multitudinis nō pmittimus ꝙ hoies pncipent. ſ. ſm volūtatē ⁊ paſſiōes hūanas: ſȝ qd̄ pncipet hoi lex q̄ eſt dictamē rōnis: vel hō q ſm rōnē agat. q2 ſi pnceps ſeqt paſſiōes hūanas: faciet hoc ſibi. ſ. ꝙ plus accipiet de bonis ⁊ min⁹ de malis: ⁊ ita fit tyrān⁹: quia hoc fit cōtra rōnē pncipis. Ad hoc. n. pnceps inſtitut⁹ eſt vt cuſtodiat iuſtitiā: ⁊ p ↄñs eq̄litatē quā pterit dū ſibi vſurpat plus de bonis ⁊ min⁹ de malis. ¶ Scd̄m correlariū ponit ibi. Hoies nō debēt pncipari ſȝ voluntatē: ſed ſm legē et dictamen rationis. De tyranno.

¶ Quia aūt nihil ipſi plus eē videtur ſi qdē iuſtus. Nō. n. tribuit plus ſimplr boni ipſi: ſi non ad ipm̄ pportionale eſt. ideo alteri laborat. Et ppter hoc alienū aiunt eſſe bonaȝ iuſtitiam: queadmodum dcm̄ eſt prius. Cur princeps inſtituatur.

Le. are. ¶ Cum vero ſiqꝫ iuſtus ſit: nihilo plus videat habuiſſe: non. n. plus tribuit ſibi ex ſimplr bono: niſi ad ipm̄ pportione ſeruata. ex quo fit vt alteri laboret: atqȝ ob id alienū bonum dicunt eſſe iuſtitiam: vt ſupra diximus.

Argir. ¶ Atqȝ q2 nihil ſibiipſi plus tribuēdū eē cēſet ſi ē iuſt⁹. Ex ſimplr. n. bono plus ſibi nō tribuit niſi cōparatione rōnū ſit ad ipȝ accōmodatū: iō aliis nō ſibiipſi laborat. Atqȝ ob id ipm̄ alienū bonū inquiunt iuſtitiā eē: ſic ⁊ antea diximus.

S. Tho.

¶ Et dic: ꝙ q2 pnceps ſi ſit iuſt⁹ nihil plus attribuit ſibi de bonis q̄ȝ aliis niſi forte ſm debitā pportionē diſtributiue iuſtitie: inde ē ꝙ pnceps nō laborat ad vtilitatē ſuā: ſȝ aliorū. Et pp hoc. ſ. dcm̄ eſt: ꝙ iuſtitia legal: ſm quā pnceps gubernat mltitudinē: eſt alieni boni. ¶ 3m cor m ponit ibi. 1 ec. 2. Princeps iuſt⁹ laborat pro vtilitate aliorū non propria.

¶ Merces autē ergo quedam danda. Hec autem honor ⁊ gloria. Quibus autem non ſufficientia hec: iſti ſunt tyrāni.

Le. are. ¶ Ideo merces qdā tribuēda eſt: honor. ſ. ⁊ gloria. Quib⁹ autem hec non ſufficiunt: hi ſunt tyrāni.

Argir. ¶ Merces ergo quedā tribuenda eſt ipſi: honor inquaȝ et premium: ſed quibus hec non ſufficiunt ī̄ fiunt tyrāni.

S. Tho.

Que ſit merces boni pncipis. ¶ Manifeſtū eſt. n. ꝙ cuilibet dȝ dare mercedē ei q pro ſe laborat. Quia ḡ pnceps laborat pro multitudine dāda eſt merces a mltitudine. ſ. honor ⁊ gl̄ia: que ſunt maxima bonoꝝ que ab hoīb⁹ dari pñt. Si aūt ſunt aliq pncipes qb⁹ iſta nō ſufficiāt pro mercede: ſȝ querūt lucra: iſti ſunt iniuſti ⁊ tyrāni. Et ſup hāc mercedē ab hoībus exhibitaȝ boni pncipes expectant mercedē a deo. ¶ Deinde cum dicit. De malo principi.

¶ Dominatiuum autem iuſtum ⁊ paternū non idem his: ſed ſimile.

Le. are. ¶ Dn̄icum vero ac pātnum ius: non idē his eſt ſed ſimile.

Argir. ¶ Herile aūt paternūqȝ iuſtū non idē: ſed his eſt ſimile.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qd̄. ſ. dcm̄ eſt: de eo qd̄ nō eſt iuſtū ſimplr. ſȝ ſm ſilitudinē. Et p̄ q̄tuȝ ad iuſtū dn̄atiuū ⁊ pānū. 2° q̄tū ad iuſtuȝ qd̄ eſt viri ad vxorē. ibi. (Propt̄ qd̄ magis ⁊c.) ¶ Circa p̄m tria fac. p̄ pponit qd̄ itēdit. Et dicit ꝙ dn̄atiuum iuſtū: qd̄. ſ. eſt dn̄i ad ſeruū. ⁊ pānū: qd̄. ſ. eſt pāis ad filium: nō eſt idē his iuſtis que ſunt politica. ſȝ hꝫt aliquaȝ ſilitudinē cū eis ſm ꝙ aliqūr eſt ad alteꝝ. ¶ Scd̄o ibi. Iuſtū pāanū nō ē iuſtū ſimplr nec dn̄atiuum.

¶ Non. n. eſt iniuſtitia ad que ipſius ſimplr. Poſſeſſio aūt ⁊ filius vſqȝquo vtiqȝ ſit peli con ⁊ ſeparetur queadmoduȝ pars ipſius. Seipm̄ aūt nullus eligit nocere. Propter qd̄ nō eſt iniuſtitia ad ſeipm̄. Nō ḡ iniuſtū.

¶ Non. n. eſt iniuſtitia ad ſua ipſius ſimplr. Naȝ filiū ac cetera que in poteſtate ſunt: q̄ȝdiu non ſepata fuerint: tanq̄ȝ Le. are.

ſtiue partes ſũt. At ſibiipſi nemo nocere vult. queꝓpter nec iniuſtitia eſt ad ſeipſum. Non ergo iuſtum.

Argir. ℭ Nõ eſt. n. iniuſtitia ad ſua ſi ſimplr. Id aũt qđ poſſidet᷑ ⁊ filius q̄diu ſit puus ⁊ nõ ſepatus: vt ꝑo ipſius eſt pr̃is. Se ꝓo nemo vult ledẽ. Quarꝑ nõ eſt ad ſeipm iniuſtitia.

S. Tho.

ℭ Oſtendit qđ dcm̃ eſt: q̄tũ ad hoc ꝙ dn̄atiuũ vel pr̃nũ iu ſtũ nõ eſt ſimplr iuſtũ. manĩfeſtũ eſt. n. ꝙ nõ põt eẽ ſimplr iniuſtitia hoĩs ad ea q̄ ſunt ipſi⁹. ſicut neq̃ iuſtitia. q̃ vtrũq̃ eſt ad alteꝝ. Sed ſeruus eſt dñi ſicut poſſeſſio. ⁊ filius quouſq̃ eſt pelicon. i. magn⁹. ⁊ ſepare᷑ a pr̃e ꝑ emãcipationem: eſt. q. q̄daʒ pars pr̃is. Et ꝙ nõ ſit iniuſtitia ad ſeipm pʒ per h̄ ꝙ nullus eligit nocẽ ſibiipſi. Vñ pʒ ꝙ ſimplr loquendo nõ eſt iuſtitia vel iniuſtitia ad filiũ vel ſeruũ. ℭ 3⁹ ibi.

Fili⁹ ẽ ꝑo pr̃is. ⁊ ſeruus poſſeſſio eius.

ℭ Neq̃ iuſtũ politicũ. Scđm legẽ. n. erat: ⁊ in q̃b⁹ natũ erat eẽ lex. Iſti aũt erãt q̃bus exiſtit equalitas: qđ eſt ꝓncipari ⁊ ſubijci.

Le. are. ℭ Nec iniuſtũ ciuile. Nã ſcđm leges id erat. ⁊ eſt in his quorũ ea nã eſt: vt lex in illis eſſe poſſit. Tales ꝓo erant hi in quibus equalitas erat imperandi atq̃ parendi.

Argir. ℭ Neq̃ ergo iuſtum neq̃ iniuſtũ ciuile: eſt enim lege: atq̃ in his eſt in q̃bus lex eſſe poteſt. Qui q̄dem hi ſunt quibus ineſt equalitas imperandi atq̃ parendi.

S. Tho.

De iuſto politico. ℭ Oñdit ꝙ dn̄atiuũ ⁊ pr̃nũ iuſtũ ẽt ſi eẽt ſimplr iuſtũ non eẽt politicũ iuſtũ: q̃ iuſtũ politicũ eſt ſcđm legẽ. ⁊ in q̃b⁹ natũ eſt eẽ lex. Et hĩ ſũt illi q̃b⁹ ꝯpetit eq̃litas q̄tũ ad h̄ ꝙ ẽ ꝓncipari ⁊ ſubijci. ita. ſ. ꝙ vn⁹ eoꝝ ſi ſubijcit᷑ alĩ. ſicut ſu⁹ ſbijcit᷑ dño. ⁊ fili⁹ pr̃i. Vñ i his nõ eſt politicũ iuſtũ. ℭ De. cũ dicit.

ℭ Propter qđ ad vxorem magis eſt iuſtuʒ q̄ ad natos ⁊ poſſeſſiones. Hoc enĩ iconomicuʒ iuſtũ. Alteꝝ aũt eſt ⁊ hoc a politico.

Le. are. ℭ Itaq̃ mag᷑ ad vxorẽ id ius ẽ q̄ ad filios ⁊ cetera q̄ ſũt i ꝑtãte. Hoc. n. eſt economicũ ius: ⁊ q̄dẽ alienũ a ciuili iure.

Argir. ℭ Icirco magi᷑ ad vxorẽ iuſtũ eẽ vr̃ q̄ ad filios ⁊ ea q̄ poſſidẽt᷑. hoc. n. ẽ rei familiari iuſtũ. Veꝝ ⁊ h̄ aliđ eſt a ciuili.

S. Tho.

De iuſto vxorio. ℭ Deĩminat de iuſto vxorio. ⁊ dic̃ ꝙ q̃ vxor min⁹ eſt ſubiecta viro q̄ ſuus dño vel fili⁹ pr̃i. iđ plus hʒ de rõne iuſti illud qđ eſt viri ad vxoreʒ q̄ illud qđ eſt pr̃is ad natos. i. filios: ⁊ dñi ad poſſeſſiões. i. ſuos. Iuſtũ. n. qđ eſt viri ad vxorẽ eſt iconomicũ. q̃ vir preeſt in domo ſicut ꝓnceps in ciuitate. hoc tñ iuſtũ iconomicũ eſt alteꝝ a politico: ſicut domus eſt aliud a ciuitate. Lectio. xij.

POlitici autem iuſti. Hoc quidem naturale eſt. Hoc autem legale.

Le. are. ℭ Ius alterum naturale eſt. alteꝝ legitimũ.

Argir. ℭ Ciuilis iuſti aliud eſt nãle: aliud legitimũ.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ ph̄s oñdit q̃le ſit politicũ iuſtũ: qđ eſt ſimplr iuſtum. hic ponit diuiſionẽ hui⁹ iuſti politici. Et ꝓ͂ diuidit iuſtũ politicũ in ſpẽs. Scđo tãgit diuiſionẽ hui⁹ iuſti in indiuidua. ibi. (Iuſtoꝝ aũt ⁊ legaliũ ⁊c̃.) ℭ Circa ꝓ͂ᵐ tria facit. Pr̃io ꝓponit diſionẽ. Scđo exponit eã. ibi. (Nãle quidẽ ⁊c̃.) Tertio excludit errorẽ ꝯtra diſionẽ. ibi. (Vr̃ aũt q̃buſdã ⁊c̃.) ℭ Dicit ḡ ꝓ͂: ꝙ politicũ iuſtũ diuidit᷑ in duo. q̃ꝝ vnũ eſt iuſtũ nãle. aliđ eſt iuſtũ legale. Eſt aũt hec eadẽ diuiſio cũ diſione quã iuriſte ponunt. ſ. ꝙ iuris aliđ eſt nãle: aliđ eſt poſitiuũ. Idẽ. n. noĩant ius: qđ Ariſtotiles iuſtum noĩat. Nã ⁊ Iſidorus dic̃ in li⁹ ethimologiaꝝ: ꝙ ius dĩ q̃ſi iuſtũ. Vr̃ aũt eẽ ꝯrietas q̄tũ ad h̄: ꝙ politicũ idẽ eſt ꝙ ciuile. ⁊ ſic id qđ apđ ph̄m ponit᷑ vt diuiſũ: apđ iuriſtas vr̃ poni vt diuidẽs. nã ius ciuile ponũt ꝑtẽ iuris poſitiui. Sʒ

Iuſti politici diuiſio.

attẽdendũ eſt ꝙ aliᵗ ſumit᷑ politicũ vel ciuile hic apđ ph̄m: ⁊ aliᵗ apđ iuriſtas. Nã ph̄s hic noĩat politicũ iuſtũ vel ciuile ex vſu q̄ ciues vtunt᷑. Iuriſte aũt noĩant ius politicũ vel ciuile ex cã: qđ. ſ. ciuitas aliq̃ ſibi ꝯſtituit. Et iđ h̄ ꝯuenienter a ph̄o noĩat᷑ legale. i. lege ꝓpoſitũ: ꝙ ⁊ illi dñt poſitiuũ. Cõuenienter ãt ꝑ h̄ duo diuidit᷑ iuſtũ politicũ. Vtũt᷑. n. ciues ⁊ iuſto: eo qđ nã mẽti hũane idiđit: ⁊ eo qđ eſt poſitũ lege. ℭ D. c. d.

ℭ Naturale quidem qđ vbiq̃ habet eandeʒ potentiam. ⁊ non inuideri vel non.

ℭ Nãle qđ vbiq̃ eandẽ hʒ vim: non q̃ ſic videat᷑ vel non. Le. are.

ℭ Et naturale quidem eſt qđ vbiq̃ vim hʒ eandem: ⁊ non quia videtur vel non videtur. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat mẽbra diuiſionis ꝑmiſſe. Et ꝓ͂ manifeſtat. iuſtũ nãle 2ᵉ. vno⁹ ſcđm effectũ vel vĩtutẽ dicẽs. Iuſtũ nãle eſt qđ hʒ vbiq̃ eãdẽ potẽtiam ⁊ vĩtutẽ ad iducẽdũ ad bonuʒ ⁊ ad arcẽdũ a malo: qđ q̄dẽ ꝯtingit: eo ꝙ nã que eſt hui⁹ iuſti cã: eadẽ eſt vbiq̃ apđ oẽs. Iuſtũ ꝓo ex põne alicui⁹ ciuitatis: vel ꝓncipis apđ illos tm̃ eſt vĩtuoſum. qui ſubdunt᷑ iuriſdĩnõi illi⁹ ciuitatis vel ꝓncipis. Alio⁹ manifeſtat hoc iuſtũ ſcđm cãm cũ dicit. ꝙ iuſtũ nãle nõ ꝯſiſtit in videri: vel nõ videri. i. nõ orit᷑ ex aliq̃ opinione hũana. ſʒ ex nã. Sicut enĩ in ſpeculatiuis ſunt q̄dã nãlr cognita vt ꝓn⁹ idemõſtrabilia. ⁊ que ſũt ꝓpinqua his. q̄dã ꝓo ſtudio hoĩuʒ adinuẽta. ⁊ que ſunt ꝓpinq̃. ita ẽt in opatiuis ſũt q̄dã ꝓn⁹ nãlr cognita q̃ſi idemõſtrabilia ꝓn⁹ ⁊ ꝓpinq̃ his: vt malũ eſſe vitãdum: nulli eẽ iniuſte nocẽdũ: nõ furãdũ ⁊ ſilia. Alia ꝓo ſunt ꝑ idustriã hoĩum excogitata: que dicunt᷑ hic iuſta legalia. Eſt aũt ꝯſiderãduʒ ꝙ iuſtũ nãle eſt ad qđ hoĩem nã iclinat. Attẽdit᷑ aũt in hoĩe 2ᵉ nã. Una q̄dẽ ſcđm ꝙ ẽ aĩal: q̄ ſibi ⁊ aliis aĩalib⁹ eſt cõis: alia ẽt nã ẽ hoĩs que eſt ꝓpe ſibi inq̄tũ eſt hõ: ꝑut. ſ. ſcđm rõnẽ diſcernit turpe ⁊ honeſtũ. iuriſte aũt illud tm̃ dicũt ius nãle qđ ꝯſeq̃tur iclinationẽ nãe cõis hoĩ: ⁊ aliis aĩalib⁹: ſicut ꝯiũctio maris ⁊ femĩe. educatio natoꝝ ⁊ alia hĩ. Illud ãt ius qđ ꝯſeq̃t᷑ ꝓpriaʒ iclinationẽ nãe hũane inq̄tũ. ſ. hõ eſt rõnale aĩal. vocãt iuriſte ius gentiũ: q̃ eo oẽs gẽtes vtunt᷑. ſicut ꝙ pacta ſint ſeruãda: ⁊ ꝙ legati apđ hoſtes ſint tuti ⁊ alia hĩ. Vtrũq̃ aũt hoꝝ comphẽdit᷑ ſub iuſto nãli: ꝑut hic a ph̄o accipit᷑. ℭ 2ᵉ ibi.

Iuſtũ nãle quid.

Opio iuriſtaꝝ de iuſto nali.

ℭ Legale aũt qđ ex ꝓncipio q̄dẽ nihil differt ſic vel aliter. Quãdo aũt ponitur differt. puta viua redimi vel caprã ſacrificare. ſed non duas oues. Adhuc q̄ in ſingularib⁹ lege ponunt. puta ſacrificare braſide. ⁊ ſentẽtialia.

ℭ Legitimum qđ nihil ab initio referebat: hoc vel illo mõ eſſet: ſed poſtq̄ lata eſt lex refert. Veluti vt redẽptiones captiuorum: certo precio fiant. vtq̃ capra imolet᷑: non due oues. ⁊ que de ſingulis cauta legibus ſunt. Ut ſacra facere braſide. ⁊ decreta publica. Le. are.

ℭ Legitimum autẽ qđ a ꝓncipio q̄dẽ nihil refert ſic an aliᵗ hẽat: quũ ꝓo poſitum fuerit refert: q̃le eſt mina captiuos redimi: vel capram dñs ſed nõ duas oues mactare: ⁊ etiaʒ ea que de ſingulis lege iubentur: vt ſacra braſide facere: ⁊ que publicis decretis inſtituuntur. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat iuſtũ legale. Et videt᷑ ponẽ tres dñias hui⁹ iuſti. Quaꝝ ꝓ͂ eſt cũ vr̃: vel cõiter aliq̄d lege imponit᷑ illud eſt legale. Et q̄tum ad h̄ dicit ꝙ legale iuſtũ ponit᷑ qđ ex ꝓn᷑ q̄dẽ. ſ. anteq̄ lege ſtatuat᷑. nihil differt vtꝝ ſic: vel aliter fiat: ſʒ q̄ iam ponit᷑. i. ſtatuit᷑ lege. tunc differt. q̃ h̄ ſeruare eſt iuſtũ. ꝓterire iniuſtũ. Sicut in aliq̃ ciuitate ſtatutuʒ eſt ꝙ captiuus redimat᷑ certo ꝓcio. ⁊ ꝙ ſacrificet᷑ capra: non aũt ꝙ ſacrificent᷑ duo oues. Alia ꝓo dñia iuſti legalis eſt ſcđm qđ aliq̄d lege ſtatuit᷑ in aliq̃ ſingulari. puta cũ ciuitas

Iuſti legalis dñe. Prima.

Secunda.

vel ꝑnceps alicui ꝑſone ꝯcedit aliqͦd ꝑuilegium: qͦd dicit̃ lex ꝑuata. Et ꝗ̃tuʒ ad h̄ dicit ꝙ adhuc ſunt iuſta legalia nõ ſolum illa que cõiter ſtatuunt̃: ſʒ quecũqʒ hoĩes ponũt pro lege in aliqͥb⁹ ſingularib⁹: ſicut in q̃daʒ ciuitate ſtatutum fuit ꝙ ſacrificet̃ cuidã mulieri noĩe braſide: que magnam vtilitatẽ ciuitati attulerat.

Tertia. Tertia dĩa iuſti legalis eſt: ꝑut ſnĩe a iudicib⁹ date dicunt̃ quedã iuſta legalia. Et ꝗ̃tum ad h̄ ſubdit ꝙ ẽt ſn̄ialia ſunt iuſta legalia.

Quõ iuſtũ legale ſiue poſitiuum oꝛitur ex naturali. ¶ Eſt aũt hic ꝯſiderãduʒ ꝙ iuſtũ legale ſiue poſitiuũ oꝛit̃ ſemꝑ a nãli vt Tullius dicit in ſua rhetorica. Dupl'r tñ aliquid põt oꝛiri a iure nãli. Uno⁹ ſicut concluſio ex ꝑncipijs. ⁊ ſic ius poſitiuũ vel legale nõ põt oꝛiri a iure nãli. ꝑmiſſis eniʒ exñtib⁹ neceẽ eſt ꝯ̃neʒ eẽ. ſed cũ iuſtũ nãle ſit ſemꝑ: ⁊ vbiqʒ vt dcm̃ eſt hoc nõ cõpetit iuſto legali vel poſitiuo. Et ideo neceẽ eſt ꝙ qcqd ex iuſto nãli: ſequit̃ q̃ſi ꝯcluſio ſit iuſtum nãle: ſicut ex h̄ ꝙ eſt nulli eſt iniuſte nocẽdum: ſeq̇tur non eẽ furãdum: qͦd q̇dem ad nãle ꝑtinet. Alio⁹ oꝛit̃ aliqd ex iuſto nãli per modum dẽminationis. ⁊ ſic oĩa iuſta poſitiua vel legalia ex iuſto nãli oꝛiunt̃. Sicut furẽ eẽ puniendum eſt iuſtuʒ nãle. ſʒ ꝙ ſit ẽt puniẽdus: tali vel tali pena hoc eſt legale poſitiuũ. ¶ Attendẽdum eſt ẽt ꝙ iuſtũ legale dupl'r oꝛit̃ a nãli ſm̃ modũ predictũ. Uno⁹ cũ ꝑmixtione. Alio⁹ ſine ꝑmixtione alicui⁹ humani erroꝛis. ⁊ hoc per exẽpla Ariſtotelis demõſtrat̃. Nãle. n. iuſtuʒ eſt qͦd cuiuis nõ ob culpã ſuaʒ oppreſſo ſubueniat̃. ⁊ per ꝯñs ꝙ captiuus redimat̃. taxatio aũt preciĩ ꝑtinet ad iuſtũ legale: qͦd ꝓcedit ex ꝑdicto iuſto nãli abſqʒ oĩ erroꝛe. Eſt ẽt nãle iuſtum ꝙ bñfactoꝛi honoꝛ exhibeat̃: ſed ꝙ honoꝛ diuinus exhibeat̃ hoĩ: ⁊ tale eſt ꝙ ſacrificetur: hoc eſt ex erroꝛe humano. Sentẽtialia ṽo iuſta ſunt applicationes iuſtoꝝ legalium ad particularia facta. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur aũt q̇buſdam oĩa eẽ talia. Quia qͦ q̇dem nã imobile ⁊ vbicunqʒ eãdem habet potẽtiam queadmodum ignis: ⁊ hic ⁊ in perſis ardet. Juſta aũt mota ꝯſpiciunt.

Le. are. ¶ Uident̃ aũt q̇buſdã cuncta eẽ eiuſmodi. Nam qͦ nãle eſt id imutabile eſt: ⁊ vbiqʒ eãdẽ hʒ̃ poteſtatem. Ut ignis hic ⁊ in perſis vrit. Jura ṽo mutari videntur.

Argir. ¶ Uidentur aũt q̇buſdam oĩa talia eẽ: ꝓpterea ꝙ omne qͦ natura ꝯſtat imobile eſt: ⁊ vim eandem hʒ vbiqʒ: ſicut ignis hic ⁊ apud Perſas vrit. Juſta aũt moueri vident̃.

S. Tho.

¶ Excludit erroꝛẽ ꝯtra ꝑdictã diuiſionẽ. ¶ Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit erroꝛẽ cũ ſua rõne. Scõo ſoluit. ibi. (Hoc aũt non eſt ⁊c̃.) Tertio mouet quãdam qõnẽ ex ſolutione oꝛtã. ¶ Dicit ẽ̃ ꝑmo ꝙ q̇buſdã eſt viſum ꝙ oĩa iuſta ſint talia. ſ. lege poſita: ita ꝙ nihil ſit iuſtuʒ nãle. Que q̇dẽ fuit opĩo ſectatoꝝ Ariſtippi ſocratici. Et mouebant̃ tali rõne: qꝛ illud qͦ eſt ſm̃ nãm eſt imobile: ⁊ vbicũqʒ ſit hʒ eandẽ vtutẽ. ſicut pʒ de igne: ⁊ in grecia ⁊ in perſide: qͦ nõ videt̃ eẽ veꝝ circa iuſta. qꝛ oĩa iuſta vident̃ aliq̃n eẽ mota. nihil. n. videt̃ eẽ magis iuſtũ q̃ȝ ꝙ: deponẽti depoſitũ reddat̃. Et tñ nõ eſt reddẽdum depoſitũ furioſo repoſcẽti gladium: vel ꝓditoꝛi patrie repoſcẽti pecuniã ad arma. ſic ergo videt̃ ꝙ nulla ſint nãl'r iuſta. ¶ Deĩde cũ dic̃.

Error ariſtippi ſocratici negãtis iuſtũ nãle.

¶ Hoc auteʒ non ſic habens: ſed vt quãuis apud deos nequaq̃ȝ ſit aliter habẽs. Apud nos autem eſt q̇dem aliqd natura mobile: quia q̇dem omne. Sed eſt tamen hoc q̇deʒ natura hoc autem non natura.

Le. are. ¶ Hoc aũt nõ eſt ita ſe hñs: ſʒ ſic. Eni ṽo apõ deos q̇dẽ foꝛſan nõ ita ſe hʒ. Apud nos certe aliqd eſt nãle mutabile. Non oẽ q̇dem: ſed tñ eſt. Aliud nã: aliud non natura.

Argir. ¶ Uerum hoc non ita ſeſe hʒ̃: ſed aliquo mõ. Atqʒ apud deos q̇dem nihil vllo mõ foꝛſitan eſt qͦ ita ſeſe hʒ. Apud nos aũt eſt q̇dem aliqd etiã natura ꝯſtans mutabile verũ non omne. Attamen aliud eſt nã: aliud non natura.

S. Tho.

Solõ dubitationis. ¶ Ponit ſolõnẽ. Et dicit ꝙ id qͦ dcm̃ eſt ꝙ nãlia ſint imobilia. nõ ita ſe hʒ vl'r. ſed in aliquo eſt veꝝ: qꝛ nã reꝝ diuinaꝝ nequaq̃ȝ al'r ſe hʒ. puta ſubſtãtiaꝝ ſepataꝝ ⁊ celeſtiũ coꝛpoꝝ: que antiqui deos vocabãt. ſʒ apud nos hoĩes qui ſumus inter res coꝛruptibiles eſt aliqd q̇dem ſm̃ nãm: ⁊ tñ qcqd eſt in nobis eſt mutabile: vel per ſe vel per accñs. Nihilominus tñ eſt in nobis aliqd nãle ſicut hẽre duos pedes: ⁊ aliqd non naturale. ſicut habere tunicam. Et ſʒ oĩa que ſunt apud nos iuſta aliqualiter moueant̃: nihilominus tñ quedam eoꝝ ſunt nãl'r iuſta. ¶ Deinde cum dicit.

Quicqd ẽ in nob mutabile eſt ꝑ ſe vel ꝑ accidens.

¶ Quale autem natura ꝯtingẽtium ⁊ aliter habere: ⁊ quale non ſed legale ⁊ cõpoſitione. ſi ambo mobilia ſimiliter.

Le. are. ¶ Quale aũt natura ſe aliter habere põt: ⁊ quale nõ: ſed lege ac poſitione: ſiq̇dẽ vtraqʒ mutabilia ſimil'r.

Argir. ¶ Patet aũt q̇dnã eoꝝ que pñt ⁊ al'r ſe hẽre nã conſtet ⁊ qd non: ſed lege ac iſtituto ſi ambo mutari ſil'r poſſunt.

S. Tho.

Queſtio. ¶ Mouet quãdã dubitationẽ ex ꝑcedẽti ſolõne oꝛtam. Et circa h̄ duo facit. Primo ponit qõnẽ. Scõo eaʒ ſoluit. ibi. (Manifeſtũ ⁊ in alijs.) Primo igit̃ ꝓponit talẽ qõnẽ. Si oĩa iuſta humana mobilia ſunt: reſtat queſtio inter ea que ꝯtingit al'r ſe hẽre: quale ſit iuſtũ ſm̃ nãm: ⁊ quale nõ ſit iuſtum ſm̃ nãm: ſed ſm̃ legis poſitionẽ. ⁊ ad placitũ hoĩum ex quo ambo ſunt ſil'r mobilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifeſtum ⁊ in alijs eadem ꝯgruit determinatio. Natura eñi dextera melioꝛ: quãuis contingit ambidextros fieri.

Le. are. ¶ Manifeſtũ eſt. Jn alijs quoqʒ eadẽ eſt dẽminatio. Nã eñi dextra melioꝛ eſt. Fieri tñ põt vt oẽs amfidexteri ſint.

Argir. ¶ Et ad cetera eadeʒ accõmodabit̃ definitio. Dextra nãqʒ manus validioꝛ eſt leua nã: ⁊ tñ fieri poteſt: vt oẽs eq̃ dẽt apti ad vtẽdum manu ſiniſtra perinde ac dextra.

S. Tho.

¶ Soluit ꝑdictam qõnẽ. Et circa h̄ duo facit. Prĩo oñdit qual'r iuſta nãlia ſint mobilia. Scõo q̃l'r iuſta legalia. ibi. (Que aũt ſm̃ cõpoſitionẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo manifeſtuʒ eẽ ꝙ in alijs nãlib⁹ que ſunt apud nos eadeʒ dẽminatio ꝯgruit ſicut ⁊ in nãl'r iuſtis. Ea. n. que ſunt nãlia apud nos ſunt q̇dẽ eodẽ mõ vt in plurib⁹. ſed vt in paucioꝛibus deficiunt. ſic nãle eſt ꝙ ꝑs dextra ſit vigoꝛoſioꝛ q̃ȝ ſiniſtra ⁊ h̄ in plĩb⁹ hʒ veritatẽ. ⁊ tñ ꝯtingit vt in paucioꝛibus aliquos fieri ambidextros: qꝛ ſiniſtrã manũ hñt ita valẽtem vt dextram: ita ẽt ⁊ ea que ſunt nãl'r iuſta vt puta depoſituʒ eẽ reddẽdum vt in plurib⁹ eſt obſeruãdũ. ſed vt in paucioꝛibus mutat̃. ¶ Eſt tñ attẽdendũ ꝙ qꝛ rõnes reꝝ mutabilium ſunt imutabiles ſic qcqd eſt nobis nãle q̃ſi pertinens ad ipſam hoĩs rõnem. nullo mõ mutat̃. puta hominẽ eẽ aĩal. Que auteʒ ꝯſequunt̃ nãm. puta diſpõnes actiones ⁊ motus mutant̃ vt in paucioꝛib⁹. Et ſil'r ẽt illa que ꝑtinent ad ipſam iuſtitie rõnem. nullo mõ poſſunt mutari. puta non eẽ furãdum ꝙ eſt iniuſtũ facere. Jlla ṽo que conſequunt̃ mutant̃ vt in minoꝛi parte. ¶ Deinde cum dicit.

Ea q̃ ꝑtinent ad rõnẽ hoĩs imutabilia ſunt. Quedaʒ q̃ nãm cõſequunt̃ mutari poſſũt quõ iuſta ſunt mutabilia et quõ non.

¶ Que aũt ſm̃ cõpoſitionẽ ⁊ ꝯferens iuſtorum. ſilia ſunt mẽſuris. Nõ eniʒ ſunt vbiqʒ eq̃les vini ⁊ frumẽti mẽſure. Sed vbi q̇deʒ emuntur maioꝛes: vbi aũt vẽduntur minores. Simil'r auteʒ ⁊ non nãlia. ſed humana

iuſta.non eadē vbiq͡ʒ ꝙ neq͡ʒ vrbanitas.Sed vna ſolum vbiq͡ʒ ſm naturam optima.

Le. are. ¶ Jura ꝟo ſm poſitionē vel vtilitatem:ſilia ſunt mēſuris. Nō.n.oib⁹ in locis eq̄les ſunt vini:triticiq͡ʒ mēſure. ſed vbi emūt maiores:vbi vēdūt minores. Eodē mō iura que nō ſūt nālia ſʒ humana:nō eadē ſunt vbiq͡ʒ. Nā neq͡ʒ res publica:ſed vna dūtaxat vbiq͡ʒ ſm naturam optima.

Argir. ¶ Juſta aūt ea que ex īſtituto ſunt ⁊ ob vtilitatē ſilia ſunt mēſuris. Nō.n.oib⁹ in locis eq̄les ſunt vini triticiq͡ʒ mēſure:ſʒ vbi qdē emunt maiores ſūt:vbi aūt vēdunt minores. Silr mō ⁊ ea q̄ nō nālia ſunt:ſʒ hūana iuſta nō eadē ſunt vbiq͡ʒ:nā neq͡ʒ reſp.ſʒ vna tn̄ vbiq͡ʒ ſm nām ē ipſa optima.

S.Tho.

Juſta legalia ſilia ſūt mēſuris rerū venaliū q̄ ad mutabilitatem. ¶ Oſtendit q̄r iuſta legalia ſunt mutabilia indifferenter. Et dicit ꝙ illa que ſunt iuſta ſm cōpoſitionē ⁊ ꝯſenſus.ſ. ſm ꝙ eſt ꝯdictū īter hoīes ꝓpter aliquā vtilitatē ſunt ſilia mēſuris rer̄ venalium.puta vini ⁊ frumēti:que vbi emūtur ꝓpter maiorē copiā ſunt maiores.Ubi aūt vendunt ꝓpter minorē copiā ſunt minores. Jta ēt iuſta que nālia nō ſunt.ſed per hoīes poſita nō ſunt eadē vbiq͡ʒ.ſicut non vbiq͡ʒ eadē pena imponit furi.Et huius rō eſt:q: non eſt eadē vbiq͡ʒ vrbanitas ſiue politia.Oēs.n.leges ponuntur ſm qḋ ꝯgruit fini politice.ſed tn̄ ſola vna eſt optima politia ſm naturam vbicunq͡ʒ ſit.¶ Deinde cum dicit.

¶ Juſtoꝝ aūt ⁊ legalium vnumqḋq͡ʒ vt vlīa ad ſingularia habet. Opata qdē.n.multa. Jlloꝝ aūt vnūqḋq͡ʒ vnū.Uniuerſale enim.

Le. are. ¶ Singula ꝟo coꝝ que iure ⁊ lege prouidentur:ita ſe habēt vt vniuerſalia ad ſingularia. Nā ea que aguntur multa ſunt.⁊ quodq͡ʒ ipſoꝝ vnum.Uniuerſale nēq͡ʒ.

Argir. ¶ Unumqḋq͡ʒ aūt iuſtum ⁊ legitimū vniuerſale ſeſe habet ad ſingula.Etenim ea que agunt ſunt multa. Unum quodq͡ʒ autem illoꝝ eſt vnum.Eſt enim vniuerſale.

S.Tho.

Juſtus legale ſe hʒ ad res humanas vt vle ad ſingularia. ¶ Agit de diſione iuſti in pticularia . Et dicit ꝙ vnūqḋq͡ʒ iuſtoꝝ pticulariū ⁊ legaliū ſe hʒ ad res hūanas vt vle ad ſingularia.q: ea que opant ſm iuſtitiā ſunt multa:ſʒ vnūqḋq͡ʒ iuſtoꝝ eſt vnū q̄ſi qḋdā vle.ſicut depoſitū eē reddēdum eſt vnū qḋ ſe hʒ ad multas res. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Differt aūt iniuſtificatio ⁊ iniuſtū. ⁊ iuſtificatio ⁊ iniuſtum. Jniuſtū qdem eſt natura vel ordine. Jdem aūt hoc quando opatum eſt iniuſtificatio eſt:ante quidem q̄ȝ operatum eſt nequaq̄ȝ ſed iniuſtum.

Le. are. ¶ Differunt aūt iuſtum ⁊ iniuria vel ordinatione. Jtem iniuſtum ⁊ ius. Jniuſtū eſt enim natura vel ordinatione. Hoc aūt ipſm poſtq̄ȝ factum eſt iniuria eſt. Ante ꝟo q̄ȝ fiat nō eſt iniuria:ſed iniuſtum.

Argir. ¶ Intereſt aūt īter iniuriā ⁊ iniuſtū:⁊ īteri⁹ ⁊ iuſtū. Jniuſtū eni eſt nā vel īſtituto. Jd aūt ipſm cū actū fuerit iniuria eſt: antea ꝟo q̄ȝ ſit actum nullo mō eſt iniuria ſed iniuſtum.

S.Tho.

De iniuſtificatione. ¶ Oſtēdit qd ſit iuſtificatio ⁊ iniuſtificatio. Et p̄ qd ſit iniuſtificatio. Scḋo qd ſit iuſtificatio.ibi. (Silr aūt ⁊ iuſtificatio ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄.ꝙ iniuſtificatio ⁊ iniuſtū dñt:q: iniuſtū eſt aliq̄ res q̄ eſt ꝯ iuſtitiā.vel ſm nām vel ſm ordinationē hūanā.ſicut furtū.ſed h̄ qn̄ aliq̄s opat.puta furādo vocat iniuſtificatio q̄ſi executio iniuſtitie . ſʒ anq̄ȝ qs h̄ opet nō vocat iniuſtificatio:ſʒ iniuſtū. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Similr aūt ⁊ iuſtificatio. Uocatur aūt cōmune magis diceopragma. Juſtificatio autem directio iniuſtificationis. Scḋm vnum qḋq͡ʒ autē ipſoꝝ. ⁊ quales ſpecies ⁊ quot ⁊ circa que exiſtūt poſterius videndum.

¶ Eodem modo ius.ſed cōmunius dr̄ iuſti degētia. Eſt autem ius iniurie correctio. Jn ſingulis ꝟo ipſoꝝ que ſpēs:⁊ quot:⁊ circa que ſint:poſtea ꝯſiderandum erit. Le. are.

¶ Pari modo ⁊ ius. Uocat aūt magis iuris actio ipſm cōe: ius aūt iniurie emendatio. Que ꝟo ⁊ quot ſpēs vniuſcuiuſq͡ʒ ipſoꝝ ſint:⁊ circa que vrſant ꝯſiderādum eſt poſtea. Argir.

S.Tho.

¶ Oſtendit qd ſit iuſtificatio. Et dicit ꝙ ſilr iuſtificatio eſt qn̄ qs opat iuſtū.qḋ eſt nāle vel ordine legis. Sed apḋ grecos opatio iuſti in cōi magis vocatur diceopragma.i.opatio iuſti.iuſtificatio aūt nō videt dici quelibet opatio iuſti. ſed ſolū qn̄ aliq̄s dirigit iniuſtificatione.ſ.reducēdo id qḋ eſt iniuſtū ad iuſtum. ¶ Ultimo aūt dicit ꝙ q̄lis ⁊ quot ⁊ que ſint ſpēs iuſti ſm vnumqḋq͡ʒ iuſtoꝝ.ſ.nālis ⁊ legalis poſterius eſt videndum.ſ.in politica. Lectio.xiij. De iuſtificatione.

Exiſtentibus aūt iuſtis ⁊ iniuſtis dictis iniuſtum facit qdem ⁊ iuſtū opatur quādo volens qs ita opatur. Quādo aūt nolens neq͡ʒ iniuſtum facit neq͡ʒ iuſtū opatur.ſed vel ſm accidens. Quib⁹ enim accidit iuſtis eſſe vel iniuſtis opantur. Juſtificatio aūt ⁊ dychapragma determinant voluntario ⁊ inuolūtario. Cum.n.volūtarium ſit vituperatur. Simul aūt ⁊ iniuſtificatio tunc eſt. Quare iniuſtum aliqd erit qdem:iniuſtificatio autem nequaq̄ȝ ſi non voluntarium adſit.

¶ Cum aūt ſint iuſta ⁊ iniuſta que ſupra diximus:ius ⁊ iniuriā facit:cū ſciens qs ea facit. Qḋ ſi īuitus qs ea faciat: neq͡ʒ iniuria eſt neq͡ʒ ius:niſi p accidens.qb⁹ enim accidit iuſtis ⁊ iniuſtis eē agētibus. Jus aūt ⁊ iniuria determinat ſm volūtarium ⁊ inuolūtarium . Cum.n.volens qs facit vituperatur:⁊ iniuria eſt. Jtaq͡ʒ iniuſtū erit qḋdam:at nondum iniuria:niſi hoc adḋito:vt volens quis faciat. Le. are.

¶ Cum autē iuſta ſint ⁊ iniuſta ea que diximus:iniuriam qdem qſpiam facit ⁊ ius agit cū ea ſua ſponte agit . Sed cum inuitus nō iniuriā facit:neq͡ʒ ius agit. Agit enim ea q̄bus accidit vt ſint iuſta aut iniuſta. Jniuria aūt atq͡ʒ iuris actio tūc eſt cum a ſponte agente fit. Tunc.n.vituperatur ⁊ ſimul tūc iniuria eſt. Quare erit qd iniuſtū qdem:ſed nōdum iniuria ſi non a ſponte agente ſit factum. Argir.

S.Tho.

¶ Poſtq̄ȝ phs oſdit qd ſit iuſtū ſimplr.⁊ qd ſit iuſtificatio ⁊ iniuſtificatio.hic iam ſoluit q̄ōnem quā prius mouerat.ſ.ſm q̄les iuſtificationes vel iniuſtificationes aliq̄s ſit iuſtus vel iniuſt⁹. Et circa h̄ duo facit. Primo oſdit ꝓpoſitum. Scḋo īducit quādam diuiſionē ad manifeſtationē predictoꝝ.ibi.(Jnuolūtarioꝝ hec qdē ⁊c̄.). ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo oſdit qn̄ ſit iuſtū vel iniuſtum.ſine h̄ ꝙ ſit iuſtificatio vel iniuſtificatio. Scḋo oſdit eē iuſtificatio vel iniuſtificatio ſine h̄ ꝙ ille qui opat ſit iuſtus vel iniuſtus.ibi.(Uolūtarioꝝ aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo oſdit ꝓpoſitū. Scḋo manifeſtat qḋ dixerat.ibi. (Dico aūt volūtariū qdē ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ cū iuſta ⁊ iniuſta ſint talia q̄lia ſupra dicta ſunt.tūc aliq̄s facit iniuſtū. ita ꝙ ſit iniuſtificatio vel dyakepragma qn̄ aliq̄s opatur ipſa.ſ.iuſtum ⁊ iniuſtū volens. Sed qn̄ aliq̄s opat ipſa nolens nō eſt ibi facē iniuſtū vel opari iniuſtū. niſi forte per accńs:inq̄ȝtum.ſ.accidit p̄ter intētionē operantis. ꝙ illa que qs facit ſint iuſta vel iniuſta. Jlla.n.dicimur p ſe facē

Nihil ſpe‑ cificaſ p il lud qḋ ē p accidens.

⁊ non p accñs que intẽdim⁹ facẽ. Nihil aũt ſpecificaſ p il lud qḋ eſt p accñs. ſȝ ſolũ p illud qḋ eſt p ſe: ⁊ iō iuſtificatio ⁊ dikaprагma .i. opatio iuſta. ⁊ ſilr iniuſtificatio determinatur p volũtariũ ⁊ inuolũtariũ. ita .ſ. ꝙ cũ aliqḋ ſit voluntariũ laudaſ qs vel vitupaſ. Vñ manifeſtũ eſt ꝙ erit ex pte ipſius opati qḋ iniuſtũ: ſȝ nõ erit iniuſtificatio quãtum ad ſpẽm opationis: ſi nõ ſit voluntarium ex parte operãtis. Et eadẽ ratio eſt de iuſtificatione. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Dico aũt voluntarium qdẽ queadmoduȝ prius dcm̃ eſt. qḋ vtiqȝ aliqs in ſeipſo exiſtentium ſciens ⁊ nõ ignorãs opatur neqȝ queȝ neqȝ quo neqȝ cuius. puta neqȝ queȝ pcutit ⁊ quo ⁊ cuius gr̃a: ⁊ illoꝝ vnũqḋqȝ non ſm accidẽs. Neqȝ vi queadmodũ ſiqs accipiẽs manuȝ ipſius pcutit alteꝝ: non volens aũt. Non enim in ipſo. Contingit aũt pcuſſum patrem eſſe. hunc aũt qm̃ qdem homo vel preſentium aliqs cognoſcit. qm̃ autem pater ignorat. Similr autem tale determineſ ⁊ in his cuius gratia ⁊ circa opationem totam. Ignoratũ vtiqȝ vel non ignoratũ: non in ipſo aũt ens vel vi inuolũtarium. Multa enim ⁊ nãtꝰ exñtium ſcientes ⁊ opamur ⁊ patimur. quoꝝ nullũ neqȝ voluntariũ neqȝ inuolũtarium eſt: puta ſeneſcere vel mori.

Le. are. ℂ Dico aũt voluntariuȝ vt prius dcm̃ eſt qñ qs in ptãte ſua exiſtẽs: ſciens ⁊ nõ ignorans: neqȝ quẽ: neqȝ quo. Veluti ſi nõ ignorꝰ quẽ pulſet: nec quo nec cuius gr̃a ⁊ eoꝝ ſingula faciat nõ per accñs: nec p vim coactus. Nam ſi manuȝ alterius capiẽs qs: aliũ pulſet nõ volens facit is cuiꝰ eſt manus: nec in ſua eſt ptãte. Fieri .n. põt vt pr̃ ſit qui pulſatur: illum vero q pulſet: itelligere hũc eẽ hoiem quẽdaȝ: ſed qḋ pr̃ ſit ignorare. Eodẽ mõ dicẽdum in his que alicuiꝰ gratia fiũt: ⁊ circa rem totã. Siue aũt ignoret qs: ſiue nõ ignoret: cum in ſua ptãte non eſt: vel per violentiam facit: inuolũtarium eſt. Multa .n. ex his quoqȝ que nãtꝰ exiſtunt: ſcientes agimus ⁊ patimur: quoꝝ nullũ neqȝ voluntariuȝ neqȝ inuoluntarium eſt: ceu ſeneſcere vel mori.

Argir. ℂ Equidẽ id a ſpõte agente fieri dico: queadmodũ ⁊ prius eſt dcm̃: qḋ qſpiã in ſe ſitũ ſciens agit ⁊ nõ ignorans: neqȝ quẽ neqȝ quo: neqȝ gr̃a cuius: vt queȝ pulſat ⁊ quo ⁊ gr̃a cuius: ⁊ vnũqḋqȝ illoꝝ neqȝ per accñs neqȝ vi: vt ſi qſpiã vi mouẽs manũ ipſiꝰ alium pulſet. Sponte .n. ipſe tum ſua nõ pulſat: qppe cum nõ ſit in ſe ſitũ. Fieri ēt põt vt qui pulſaſ ſit pr̃: ipſe aũt ſciat qdem illum hoiem eſſe vel aliqueȝ eoꝝ qui adſunt: ignoret aũt eſſe pr̃em. Idẽ dicẽdũ eſt ⁊ de eo gr̃a cuius agiſ ⁊ circa totuȝ ēt actũ. Qḋ igiſ ignoraſ: aut nõ ignoraſ qdem: nõ eſt aũt in ipſo ſitum ſed vi fit id omne agiſ ab inuito. Et eoꝝ .n. que nobis natura competunt cõplura ſcientes agimus atqȝ patimur: quoꝝ nihil aut nr̃a ſponte aut inuitis fit nobis: vt ſeneſcẽ aut mori.

S. Tho.

ℂ Manifeſtat q̃dã que dicta ſunt qḋ ſit voluntariũ ⁊ inuolũtariuȝ. Et circa h̃ duo facit. Primo manifeſtat ꝓpoſitũ. Scḋo oñdit ꝙ p̃dicta manifeſtatio cõpetit taȝ circa iuſta ꝙ̃ circa iniuſta. ibi. (Eſt aũt ſilr ⁊c̃.) ℂ Dicit ḡ p̃ ꝙ voluntariũ: ſicut dcm̃ eſt in 3ᵒ: dr̃ eſſe qñ aliqs opaſ aliqḋ eoꝝ que ſunt in ſua ptãte ſciens. ⁊ nõ ignorãs. neqȝ circa quod opeſ: neqȝ quo inſtrõ: neqȝ cuiꝰ gr̃a h̃ faciat. puta ꝙ ſciat quẽ pcutit. ⁊ quo pcutiat ſicut inſtrõ: ⁊ cuius gr̃a: ⁊ hoꝝ vnũqḋqȝ ſciat p ſe: ⁊ nõ per accñs. Et ad h̃ ꝙ ſit voluntariũ

Lec. 3. Inuolũtariuȝ quid.

regritur ꝙ nõ ſit per violẽtiam. puta ſi aliqs accipiaſ manum alicuiꝰ p violẽtiam: ⁊ tñ pcutiat aliũ: hoc qdẽ ille cuius eſt manꝰ nõ facit voluntarie: q2 nõ erat in eius ptãte. h̃ vitare: ſed cogiſ. Exponit aũt ꝯñter quõ cognoſcaſ aliqḋ ſm accñs. Cõtingit .n. ꝙ ille qui eſt pcuſſus ab aliquo ſit pr̃ eiꝰ. Ille aũt qui pcutit cognoſcit qdẽ ꝙ pcuſſus eſt hõ: vel aliqs de pñtibꝰ: ſȝ ignorat ꝙ ipẽ ſit pr̃ ſuus. ⁊ ſic cognouit pr̃em per accñs: inq̃ȝtũ cognoſcit ei cui accidit eẽ pr̃eȝ. Et ſicut dcm̃ eſt ex pte eiꝰ qui pcutit ſilr eſt determinandũ. ⁊ ex pte eius cuiꝰ gr̃a eſt circa totã opationẽ .i. circa oẽs circũſtantias opõnis. Et ex h̃ qḋ dcm̃ eſt qḋ ſit voluntariuȝ põt ſciri qḋ ſit inuolũtarium. q2 ſi aliqḋ ſit ignoratuȝ vel ceſſante ignorãtia nõ ſit in ptãte eiꝰ qui opaſ. vel magis fiat p violẽtiam. h̃ erit inuolũtariũ. Iḋ aũt additũ eſt p violẽtiam: q2 multa q̃ ſunt in nob̃. nõ ſunt inuolũtaria. multa .n. ſũt nãlia. q̃ ⁊ opamur: ⁊ patimur ſciẽtes. puta ſeneſcẽ vel mori: q̃ꝝ tñ nullũ eſt voluntariũ vel inuolũtariũ: q2 vtrũqȝ eoꝝ ē circa ea q̃ ſũt nata in nob̃ eẽ. ſi aũt accidat p violẽtiam. ꝙ aliqḋ eoꝝ nõ ſit in nob̃: tũc dr̃ inuolũtariũ. ℂ Deīn cũ dic.

Seneſcẽ vel mori nō voluntariũ ē eoȝ neqȝ inuolũtarium.

ℂ Eſt autẽ ſilr in iniuſtis ⁊ in iuſtis ⁊ qḋ ſm accidẽs. Etenim ſi pignus reddat qs nolẽs ⁊ ꝓpter timorẽ neqȝ iuſta opari neqȝ diceopragin dicẽdum: ſed vel ſm accidens. Silr autem ⁊ coactum cõtra volũtatem pignus non reddẽtem: ſm accidens dicẽdum iniuſtum facere ⁊ iniuſta operari.

ℂ Silẽ eſt de iuſtis ⁊ iniuſtis p accñs. Nã ſi depoſitũ qs inuitus ⁊ p metũ reddat: neqȝ facẽ neqȝ opari iuſta ſatẽdũ eſt: niſi p accidẽs. Eodẽ mõ ſi coactus ⁊ inuitus depoſitum non reddiderit: per accidẽs dicẽdus eſt iniuſta facere. Le. are.

ℂ Eſt aũt in iniuſtis ac iuſtis ſimilr id qḋ per accidẽs dicimus. Nam ſi quiſpiã depoſitum inuitꝰ ⁊ ob timorẽ reddiderit: nõ eſt dicẽdum hũc iuſtum aut ius agere niſi per accidens. Similr eſt dicẽdũ ⁊ eũ iniuriã facere atqȝ iniuſta per accñs agere: qui cogiſ atqȝ inuitꝰ nõ reddit depoſitũ. Argir.

S. Tho.

ℂ Manifeſtat id qḋ dcm̃ eſt circa iuſta ⁊ iniuſta. Circa iuſta qdẽ. puta ſi aliqs reddat pignꝰ cuiꝰ eſt. nõ qdẽ voluntarius: ſȝ ꝓpt timorẽ. nõ dr̃ ꝙ ibi ſit opatio iuſti: niſi p accidẽs. Et ſilr ſi aliqs coactꝰ: ⁊ nolẽs deſiſtat reddẽ pignꝰ per accñs dr̃ facere iniuſta vel opari iniuſta. ℂ Deīde cũ dic.

Q̃ño p accidẽs inueniaſ iuſtus ⁊ iniuſtus.

ℂ Voluntarioꝝ qdem hoc aũt preeligẽtes opamur. Hoc aũt nõ precõſiliantes. Preeligẽtes qdem quecũqȝ preconſiliantes. Ineligibilia aũt quecũqȝ imprecõſiliata.

ℂ Eoꝝ vero que volẽtes facimus: alia cũ electione alia ſine electione. Cũ electione facimus cuȝ deliberatio anteceſſit: ſine electione cum non anteceſſit deliberatio. Le. are.

ℂ Eoꝝ aũt que ſponte agimus alia cuȝ electione agimus alia ſine electione. Ea cũ electiõe agimꝰ que anteceſſit deliberatio. Ea ſine electione que nõ anteceſſit deliberatio. Argir.

S. Tho.

ℂ Oſtendit qñ eſt iuſtificatio vel iniuſtificatio. ⁊ tñ ille qui opaſ nõ eſt iuſtus vel iniuſtus. ℂ Et circa h̃ tria facit. Primo p̃mittit quãdã diuiſionẽ neccĩam ad ꝓpoſitũ oſtẽdendum. Scḋo oñdit ꝓpoſitũ. ibi. (Tribꝰ vtiqȝ exñtibꝰ.) Tertio manifeſtat q̃dã que dicta ſũt. ibi. (Propter qḋ bñ ⁊c̃.) ℂ Dicit ḡ p̃ ꝙ voluntarioꝝ quedã opamur preeligẽtes. ⁊ quedã nõ preeligẽtes. Ex electione: opamur illa quecũqȝ ex p̃cedẽti ꝯſilio vel deliberatione facimꝰ. Sȝ illa ſũt ineligibilia .i. ſine electione facta quecũqȝ fiũt imprecõſiliata .i. abſqȝ p̃cedenti deliberatione. ℂ Deinde cum dicit.

Voluntarioꝝ diuiſio.

¶ Tribus vtiqꝫ exiſtibus nocumētis eorū que in cōicationibus que qdem cū ignorantia peccata ſunt que neqꝫ quē neqꝫ qđ: neqꝫ quo: neqꝫ cuius gr̄a exiſtimauit. ſed accidit nō cuius gr̄a exiſtimauit: puta nō vt vulneret: ſed vt pūgat vel non quē. vel nō vt. Qn̄ qdē igitur paralogice nocumētū fit: infortunium. Qn̄ aūt non paralogice: ſine malitia aūt pctm̄. Peccat qdē enim cū in ſeipſo pn̄cipium ſit cauſe. Infortunat aūt cum extra.

Le. are. ¶ Qm̄ ꝟo tripl'r nocetur in cōi ſocietate: p ignorātiā pctā ſūt: qn̄ nec quē: nec qđ: nec cui' gr̄a itelligebat: ħ egit. Nā aut nō pulſare: aut nō illū: aut nō illo: aut nō cui' gr̄a putabat. Veluti ſi nō vt vulneraret: ſed vt pungeret: vel non quē: vel nō vt. Quādo igit' p̄ter ꝓpoſitum nocet infortunium eſt. Quādo aūt non p̄ter ꝓpoſitum: ſed ſine malitia error. Errat enim cum in ipſo eſt pn̄cipium cauſe. Aduerſa ꝟo fortuna vtitur cum extra.

Argir. ¶ Cum igit' leſio ſit in ſocietatib' triplex tūc ſunt cū ignoratione pctā cum qſpiam egerit aut circa quē: aut qđ: aut quo: aut gr̄a cui' agere nō putauit. Nam aut nō ꝑcutere: aut nō hoc aut nō hunc: aut non gr̄a huiuſce putauit: ſ; accidit id cuius gr̄a non putauit: vt nō vt vulneraret: ſed vt pūgeret: aut nō quem: aut non mō hoc. Atqꝫ cū extra rōnem ſit leſio infortunium eſt. Cum nō extra rōnem ſine tn̄ vitio pctm̄. Etenim peccat qdē qſpiam: cum in ipſo eſt pn̄cipium cauſe. Aduerſa ꝟo fortuna vtit' cum eſt foris.

S. Tho.

¶ Oſtendit ꝓpoſitū. Et p̄ reſumit qn̄ ſit iniuſtū abſqꝫ iniuſtificatione. Scd̄o qn̄ eſt iniuſtificatio ſine h' ꝙ ille q opat' ſit iniuſtus. ibi. (Qn̄ aūt ſciens qdē ꝛc̄.) Tertio oſ̄dit qn̄ eſt iniuſtus cū iniuſtitia ꝛ malitia ei' qui opat'. ibi. (Qn̄ autē ex electione ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ ſicut ex ſupra dictis appet: tripl'r ꝯtingit aliqđ nocumētū iferri circa cōicationes hoīum adīuicē. Uno' per ignorātiā ꝛ inuoluntarie.

Tripl'r ꝯtigit inferri nocumētū

Alio' volūtarie qdē ſed ſine electione. Tertio' volūtarie ꝛ cū electione. Illa igit' pctā fiunt p ignorātiam. qn̄ aliqs neſcit qd faciat. neqꝫ circa quē. neqꝫ quo inſtr̄o. neqꝫ c' gr̄a etiā exiſtimauit ſe aliqd facturū opat' eſt. Puta ſi nō exiſtimauit ſe ꝑcutere hoc inſtr̄o: puta lācea ferrata: ſ; rotūda. Vel exiſtimauit ſe ꝑcutē non hūc: puta nō pr̄em. ſ; hoſtē. Vel nō exiſtimauit ſe hui' gr̄a ꝑcuſſuꝝ. ſed accidit illud cuius gr̄a nō exiſtimauerit. Puta cū exiſtimauerit ꝑcutē nō ad vulnerādū: ſ; ad pūgēdum. Et ſilr eſt cū eſt ignorātia q̄ntum ad q̄uo ꝑcutiat. puta lēte vel fortiter. Sed circa hoc ꝯſiderādū eſt: ꝙ qn̄ nocumētū infert' paralogice. i. p̄ter rōnē ſiue intētionē tūc eſt oīno īfortuniū. Puta cū qs putat vibrare telū ꝛ iacit. Sed qn̄ aliqs īfert nocumētum nō paralogice. i. nō abſqꝫ intētione nocēdi. ſ; ſine malitia. q2. ſ. nō putat multū nocē vel nō putat tali pſone nocē. tūc eſt aliqđ pctm̄: ſ; nō tn̄. Peccat. n. aliqs cū pn̄m inordinati act' ſit in ipſo p hoc ꝙ intēdit aliqd opari. Sed qn̄ pn̄m opationis eſt totalr̄ ab extra: q2 p̄ter intētionē opat': tunc eſt infortuniū. cū fortuna ſit cā intellectiua agens p̄ter rōnem: vt dī in 2° phyſicoꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

Que dicun tur fieri p ignorātiā.

Qn̄ nocumētū dicatur infortunium.

De fortūa Lec. 10.

¶ Quando aūt ſciens qdē non precōſilians aūt iniuſtificatio. Puta quecūqꝫ ꝓpter irā ꝛ alias paſſiones qualeſcūqꝫ nec̄ias vel nāles accidunt hoīb'. Hic enī nocētes ꝛ peccātes iniuſtū faciunt qdē ꝛ iniuſtificationes ſunt. non qdē iniuſti ꝓpter hoc neqꝫ mali: neqꝫ enim ꝓpter malitiam nocumētum.

Le. are. ¶ Sed qn̄ ſciens qdē: ſed nō deliberatione p̄miſſa factū iniuria eſt: cuius gn̄is ſunt oīa quecunqꝫ p irā: aut ceteras ꝑturbatiōes aīmi cōmittunt': ꝛ quecūqꝫ nec̄ia: vel nāLia: hoīb' accidunt. Hec enim cōmittētes peccāteſqꝫ: iniuriant' quidem ꝛ iniurie ſunt. nōdum tn̄ ꝓpterea illi iniuſti neqꝫ mali. Nō enim ob improbitatem: cōmiſerunt.

Argir. ¶ Cum aūt ſciens qdem: ſed nō deliberatione p̄miſſa quiſpiā ledit iniuria eſt. Cuius gn̄is ea ſunt vniuerſa que per iram efficiunt' aliaſqꝫ aīmi ꝑturbationes quecūqꝫ nec̄ie vel nāt' hoībus accidunt. Hec. n. iniurie ſunt: atqꝫ ij qui ob hec nocent ac peccant iniuriā qdē faciunt: tn̄ nondum ob hec ipſa ſunt iniuſti vel prauí: nō. n. nocēt ob prauitatem.

S. Tho.

¶ Oſ̄dit qn̄ ſit iniuſtificatio ſine malitia ſiue iniuſtitia opāntis. Et dicꝫ ꝙ qn̄ aliqs ſciēs qdē nocumētū iferre: ſ; nō p̄ecōſilians. i. abſqꝫ deliberatiōe. tunc eſt qdā iniuſtitia. ſicut quecūqꝫ aliqs cōmittit p irā: ꝛ alias paſſiones: ſi tn̄ nō ſūt nāles ꝛ nec̄ie hoībus: ſicut ꝯcupiſcētia cibi ꝛ pot' in extrema nec̄itate que excuſat a ſubtractione rei aliene. Illi igit' qui ꝓp' p̄dictas paſſiōes aliīs nocēt peccāt ꝛ faciūt qdem iniuſtū: ꝛ act' eoꝝ ſunt iniuſtificationes: nō tn̄ ꝓpter hoc ipſi ſunt iniuſti ꝛ mali. q2 non inferūt nocumētum ꝓpter malitiā: ſed ꝓpter paſſionē. Et tales ſunt qui dicunt' ꝓpter infirmitatem peccare. ¶ Deinde cum dicit.

Nocēs alteri ex paſſiōe abſqꝫ delibera⸗tione nō ē iniuſt' ꝗuis ſit ꝙ iniuſtū faciat ꝛ ſciens.

Peccātes ex paſſiōe dicūt' peccaꝛ ꝓp infirmitatem.

¶ Quādo aūt ex electione iniuſt' ꝛ malus.

Le. are. ¶ Sed quando cum electione: iniuſtus ꝛ improbus.

Argir. ¶ Sed cum nocet electione iniuſtus eſt atqꝫ prauus.

S. Tho.

¶ Oſ̄dit qn̄ ſit iniuſtificatio cū iniuſtitia opantis. Et dicit ꝙ qn̄ aliqs ex electiōe īducit alteri nocumētū eſt iniuſt' ꝛ malus. Et talis dī ex certa malitia peccar̄. ¶ Deīde cū dī.

Peccare ex malitia.

¶ Propter qđ bene q2 ex ira non ex ꝓuidētia iudicātur. Nō enim incipit qui ira aliqđ facit. ſed qui ad iram prouocat.

Le. are. ¶ Quamobrem recte illa que per iram fiunt: non perinde habent: quaſi ex prouidentia ſint facta. Non enim incipit qui per iram facit: ſed qui prouocat.

Argir. ¶ Quapropter perrecte ea que ꝑficiſcuntur ab ira: non diiudicantur ex ꝓuidentia fieri. Non enim is incipit qui facit ira: ſed is qui prouocauit ad iram.

S. Tho.

¶ Manifeſtat q̄ dicta ſunt. ꝛ q2 p̄m triū p̄dictoꝝ. ſ. de his que fiūt ex ignorātia ſupra manifeſtū eſt manifeſtat p̄mo 2m. ſ. de his que fiūt ex īfirmitate vel paſſ ōe. Scd̄o 3m. ſ. de his que fiūt ex electiōe. ibi. (Si aūt ex electiōe ꝛc̄.) ¶ Dicī ḡ p̄: ꝙ q2 cū aliqs peccāt ex ira nō ꝓpter ħ ſunt mali vel iniuſti. ꝓpter ħ bn̄ poſſum' hoc ſignū accipe p̄dictoꝝ. q2 ea que fiunt ex ira nō iudicant' eē facta ex ꝓuidentia. Et hoc ꝯñter. ibi. (Nō. n. ꝛc̄.) ¶ Probat duplici rōne. Quaꝝ p̄' talis eſt. q2 ille qui facit aliqd per irā non incipit ipſe nocē. ſed ille qui eū ad irā ꝓuocauit. Et ita non videt' ex ꝓuidētia nocumētum ꝓceſſiſſe. ¶ Scd̄am rōnem ponit ibi.

De nocumēto p irā illato.

Nō p̄ma.

¶ Adhuc aūt neqꝫ de fieri vel nō dubitatur. Sed de iuſto. Immanifeſta. n. iniuſtitia ira eſt. Nō. n. quēadmodū in cōmutationib' de fieri dubitatur quoꝝ nec̄ie alteꝝ eſſe maluꝫ ſi non ꝓpter obliuionē id operētur. Sꝫ cōfitentes de re de qualr̄ iniuſtū dubitat'. Qui aūt inſidiantur nō ignorāt. Quare hic qdeꝫ exiſtimat' iniuſte pati: hic autem non.

Le. are. ¶ Inſuper nō de facto vtrum ſit vel nō ſit diſceptatur: ſed

de iure. Apparēte enim iniuſtitia exiſtit ira. Nam nō vt in cōmertijs de faciēdo diſceptant: quoꝝ alteꝝ neceſſe eſt eē improbū: niſi per obliuionē hoc agant: ſed ꝯuenientes de re: de iure diſcrepant. Sed qui inſidiat̄ nō ignorat. Itaqꝫ ille qdem putat iniuriam accepe: ille ꝟo non.

Argu. ℭ Preterea nō ſit in talibus ꝯtrouerſia ſi factū ſit nec ne: ſꝫ ſi iure ſit factū. Ira nāqꝫ ob apparētem oriri iniuſtitiā ſolet. Nō.n. de facto pinde atqꝫ in cōmertijs ꝯtēdūt: vbi neceſſe eſt alteꝝ iprobū eē ſi nō id faciat obliuione. Sꝫ de re ꝯuenientes iure an iniuria ſit fcā diſceptāt. Qui aūt fecit īſidias nō igrat. Quare alter putat iīuriā pati: alter nō putat.

S. Tho.

Nō ſcdm. ℭ Et dicit ꝙ qñ aliqs īfert nocumētū ex ira nō ꝓſat: tūc in dubio vtꝝ faciat. vl nō faciat: ſꝫ vtꝝ iuſte faciat. Ira.n. eſt qdā iniuſtitia manifeſta.i. manifeſte operās. Uult.n. irat⁹ vindictā eē manifeſtā. Sꝫ videt̄ ſibi ꝙ iuſte moueat̄. Nō enī ita eſt apō iratos ſicut in cōmutationib⁹ iniuſtis: puta in furto ⁊ ſilib⁹: in qb⁹ dubitat̄ an factū ſit: opꝫ.n. alteꝝ eoꝝ eē malū. puta dare vel nō dare. peccat̄.n. qñqꝫ ꝑ omiſſionē. qñqꝫ ꝑ trāſgreſſionē. niſi forte excuſet̄ ꝑ obliuionē ſicut cū aliqs obliuiſcit̄ reddē debitū creditori tpe ſtatuto: ſed operātes ex ira ꝯſitent̄ de re.i. de facto. ſꝫ dubitāt an ſit iniuſtū id qḋ fecerit: qḋ nō ꝯtingit illis qui ex electione inſidioſe opant̄ qui non ignorāt ſe iniuſte agere. Quare hic.i.

Irat⁹ exiſtimat illū cui nocet iuſte pati. inſidioſus exiſtimat iniuſte pati illū cui nocet. ſꝫ hic.i. iratus nō exiſtimat hoc. Et ita pꝫ qḋ ille qui ex ira iniuſtum facit nō agit ex ꝓuidentia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si aūt ex electione noceat iniuſtum facit. Et ſcdm has iam iniuſtificationes iniuſtum faciēs iniuſtus eſt: cum ꝓter ꝓportionale ſit vel ꝓter equale. Similr̄ autem ⁊ iuſtus cū preeligēs iuſtum opetur. Juſtum operatur autem ſi ſolum volens operetur.

Le. are. ℭ Quod ſi ex electione nocuerit: iniuriam facit. ⁊ has iniurias faciendo iniuſtus eſt: qñ ꝓpter ꝓportionē ſit: vel preter eqtatem. Eodē modo iuſtus quando eligens iuſta facit. facit aūt iuſta: ſi modo volens facit.

Argu. ℭ Quod ſi electione nocuerit iniuriaꝫ facit. Atqꝫ his iam iniurijs eſt iniuſtus qui iniuriā facit: cum cōparationē rōnum aut equalitatē trāſgredit̄. Pari mō iuſtus ēt eſt cum ius agit electione. Jus aūt agit ſi ſolum ſua ſponte agit.

S. Tho.

De iuſtis per electionē factis. ℭ Manifeſtat 3ᵐ.ſ. de his q̄ ſiunt ex electione. Et dicit ꝙ ſi aliqs ex electione noceat manifeſtū eſt ꝙ facit iniuſtū ꝑ ſe loquēdo: qꝛ volūtarie opat̄. Et ſcdm hꝰ iniuſtificationē iaꝫ dr̄ ille q facit iniuſt⁹: quū h̄ ſit ꝓter ꝓportionabile.i. ꝯ iuſtitiā diſtributiuā. vel ꝓter eq̄le.i. ꝯ iuſtitiam cōmutatiuā. Et ſilr̄ aliqs dr̄ iuſt⁹ cū ex electiōe opat̄ iuſtū. Si āt volēs operetur: ⁊ nō eligēs dicet̄ iuſt⁹ opans vel iuſtificās. ℭ D. cū di.

ℭ Inuolūtarioꝝ aūt hec qdē.n. venialia ſūt. Hec aūt nō venialia. Quecūqꝫ qdē.n. nō ſolum ignorātes ſed ꝓpter ignorātiā peccant venialia. Quecūqꝫ aūt non ꝓpter ignorātiā ſed ignorātes qdē: ꝓpter paſſionem autēꝫ neqꝫ nālem neqꝫ humanam non venialia.

Le. are. ℭ Inuolūtarioꝝ aūt alia ſunt in qb⁹ venia locū hꝫ: alia in qb⁹ nō hꝫ. Nā quotcūqꝫ nō ignorātes tm̄: veꝝ ēt ꝑ ignorātiam delinquunt̄: ignoſcēda ſunt. Quotcūqꝫ ꝟo non ꝑ ignorātiam: ſed ignorātes qdē: veꝝ ꝓpter ꝑturbationem animi nō nālem: neqꝫ humanam: nō ſunt ignoſcenda.

Argu. ℭ Eoꝝ autem que ab inuitis ſiunt alia ſunt venia digna: alia nō ſunt venia digne. Nā ea que nō ſoluꝫ ignorātes: ſꝫ ob ignorationē etiaꝫ faciunt ignoſcēda ſunt. Sed ea que faciunt nō ob ignorationē. ſed ignorantes qdem ob affectum non nālem: neqꝫ humanū nō ſunt venia digna.

S. Tho.

ℭ Ponit quādā diuiſionē ad manifeſtationē ꝑdictoꝝ. Et dicit ꝙ inuolūtarioꝝ qdaꝫ ſunt venialia.i. venia digna ⁊ qdā nō. Illa pctā ſunt venia digna que boīes faciūt nō ſolum ignorātes.i. hñtes ignorātiā ꝯcomitatē: ſꝫ ꝑ ignorātiam qñ hñtes ignorātiaꝫ cauſantē: qḋ accidit illis qui qñ cognoſcūt dolent. Sed illa nō ſunt venia digna. que aliq peccāt non ꝓpter cauſantē ignorātiaꝫ ſꝫ peccāt ignorātes ꝓpter paſſionē que nō eſt nālis: neqꝫ humana: neqꝫ rōne recta. In talib⁹.n. paſſio cauſat ignorantiam ⁊ pctm̄. ⁊ de his ſupra in 3° plenius dictum eſt. Inuolūtaria qdā nō ſunt venia digna.

Lectio.xiiij.

Dubitabit aūt vtiqꝫ aliqs ſi ſufficiēter determinatū eſt de iniuſtū pati ⁊ iniuſtū facere. Primū qdē igit̄ ſi ē quēadmodū Euripides dixit dicēs incōuenięter mr̄ēꝫ occidi meā. breuis ſermo volēs volētē: vel volētēꝫ nō volens.

Le. are. ℭ Ambiget ꝟo qſpiam: an ſufficienter determinatū ſit: circa faciēdum: patiendūqꝫ iniurias. Primū qdem ſi eſt vt Euripides inquit: dicēs. Quō ipſe matrē occidi meā. Breuis eſt ſermo volens volētem: aut volētem nolens.

Argu. ℭ Ambiget autē quiſpiam ſi determinatum ſit ſatis de faciendo patiendoqꝫ iniuriam: atqꝫ ſi ita ſit vt Euripides inquit abſurde dicens.

Queris parentem quomodo occidi meam?
Sermo eſt breuis: non exitus longos habet.
Uolens volentem: vel volentem non volens.

S. Tho.

ℭ Poſtqꝫ phs oñdit ſcdm q̄les iuſtificationes dicat̄ aliqs iuſtus vel iniuſt⁹. hic mouet q̄ſdā dubitatiōes circa ꝑdicta. Et circa h̄ duo facit. Prio mouet q̄ſdā dubitatiōes: ⁊ ſoluit eas. Scdo excludit quoſdā errores circa ꝑdicta. ibi. (Doies aūt in ſeipſo ⁊c̄.) Prima pars diuidit̄ in duas ſcdm duas qōnes q̄s determinat. Scda ps incipit. ibi. (Adhuc aūt ⁊c̄.) ℭ Circa ꝑᵐ duo facit. Prio ꝓponit qōnē. Scdo ꝓſeqtur eā. ibi. (Juſti.n. opari.) Circa ꝑᵐ duo facit. Prio ꝓponit mām qōnis. Scdo format qōnē. ibi. (Utrum enī vt vere eſt ⁊c̄.) ℭ Mā aūt qōnis ꝑmo qdē ſumit̄ ex his q̄ ſupra determinata ſunt. Ūn dicit ꝙ aliqs pōt dubitare. vtꝝ per ꝑmiſſa ſit ſufficiēter determinatū de iniuſtū pati. ⁊ de iniuſtū facere. Dcm̄ eſt.n. ꝙ iuſtū facere eſt volūtariuꝫ. Ūn pōt dubitari vtrū hoc referēduꝫ ſit ad iniuſtū pati. Scdo mā dubitationis ſumit̄ ex ꝟbo Euripedis poete qui incōuenienter videt̄ introducē quēdam dicētem. Matrē occidi meā. ⁊ vt breuiter dicā vel volens occidi volētēꝫ occidi: vel ego nō volēs occidi volētē occidi. In quoꝝ vtroqꝫ intelligitur qḋ mater occidi voluerit. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Utrum.n. vere eſt volētem iniuſtum pati vel non. Sed inuolūtarium eſſe quēadmodum ⁊ iniuſtuꝫ facere omne voluntarium.

Le. are. ℭ Utrum ne reuera fieri poſſit: vt volēti iniuria fiat vel nō. ſed oē tale ſit inuitū: vt facere iniuriā volūtarium eſt.

Argu. ℭ Utꝝ.n. reuera ſua ſpōte qſpiā iniuriā patiat̄ an nemo: ſꝫ oēs inuiti: quēadmodū ⁊ oēs q iniuriā agūt ſua faciūt ſpōte

S Tho.

Qō pma. ℭ Format qōnes. Et circa h̄ duo facit. Prio ꝓponit vnam qōnē. vtꝝ.ſ. vere ꝯueniat dicē ꝙ aliqs volens patiat̄ iniuſtū. vel hoc nō ſit veꝝ. ſed oē pati iniuſtū ſit inuolūtariū. ſicut ⁊ omne facere iniuſtū eſt volūtarium. ℭ Scdo ibi.

¶ Et vtrum eſt ſic vel illo mõ queãdmoduꝫ ⁊ iniuſtũ facere omne volũtarium. Uel hoc quidem volũtarium. Hoc aũt inuolũtariũ. Similiter autem ⁊ iniuſtum pati.

Le. are. ¶ Et an omne ſic eſt. vel hoc volũtarium: illud inuoluntarium. Eodem modo ⁊ cum quis iuſte patitur.

Argir. ¶ Et vtrum omnes hoc modo: an quidam ſponte quidam inuiti: Similiter ⁊ cum patiuntur hoĩes iuſta.

S. Tho.

Rõ ſcõ. ¶ Mouet aliã qõnẽ. Et eſt queſtio: vtꝝ oẽ iniuſtuꝫ pati ſit ſic vel illo mõ. ita. ſ. ꝙ vel oẽ iniuſtũ pati ſit volũtariũ vel inuolũtariũ. Sicut .n. hec queſtio põt moueri de hoc qõ eſt iniuſtũ facere. vtꝝ oẽ ſit volũtarium: aut qõdã ſit volũtarium ⁊ qõdam inuolũtarium: ſimilr̃ ẽt põt moueri eadeꝫ queſtio de pati iniuſtum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Juſtum opari enim omne voluntarium. Quare rõnabile quideꝫ opponi ſimilr̃ ſm vtrũqꝫ ⁊ iniuſtum pati ⁊ iuſtum pati ⁊ volũtarium ⁊ inuoluntarium eſſe.

Le. are. ¶ Nam in agẽdo iuſta ſemꝑ volũtarium eſt. Quare ↄueniens eſt oppoſituꝫ ſimilr̃ eſſe. Et iuſte ab alio corrigi: aut voluntarium aut inuoluntarium eſſe.

Argir. ¶ Nam oẽs cum iuſta agunt ſua faciunt ſponte. Quare cõſentaneum eſt rõni ſimilr̃ opponi eos qui iniuriam ⁊ qui iuſta patiunꝰ: vt aut ſponte patiantur aut inuiti.

S. Tho.

¶ Proſequitur ꝓus motã qõnẽ. Et circa hoc tria facit. Primo argumẽtaꝰ ad hoc ꝙ oẽ iuſtũ pati ſit volũtariũ. vel oẽ ſit inuolũtariũ. Scðo argumẽtaꝰ ad hoc ꝙ nõ oẽ iniuſtum pati ſit volũtariũ. ibi. (Incõueniẽs aũt vtiqꝫ videbiꝰ ⁊c̃.) Tertio argumẽtaꝰ ad hoc ꝙ nõ oẽ iniuſtũ pati ſit inuolũtariũ. ibi. (Si aũt ſimplr̃ ⁊c̃.) ¶ Ad ꝓm̃ ergo argumẽtaꝰ ſic. oẽ qõ eſt opari iuſtũ eſt volũtarium: vt ex ſupradictis pꝫ. ſed opari iuſtũ eſt oppoſitũ ei: qõ eſt pati iuſtũ. Rõnabile igiꝰ videꝰ ꝙ iuſtũ vel iniuſtũ pati ſili modo opponantur ſm vtrũqꝫ. ſ. volũtariũ ⁊ inuolũtarium: ita vt oẽ hoc ſit volũtariũ: vel oẽ hoc ſit inuolũtarium. ¶ Deinde cũ dicit.

Argumẽtũ ꝙ oẽ iniuſtũ pati ſit inuolũtariũ vel oẽ inuolũtariũ

¶ Inconueniens aũt vtiqꝫ videbitur. ⁊ iniuſtum pati ſi omne volũtarium. Quidã eniꝫ iniuſtum patiuntur non volentes.

Le. are ¶ Abſurdum fortaſſe videbiꝰ ⁊ dum iuſte corrigiꝰ qꝫ totũ eſſe volũtarium. Nam qdã non ſponte corriguntur.

Argir. ¶ At abſurdum videbiꝰ ſi oẽs etiam iuſta pati ſua ſpõte dixerimus. Nõnulli nãqꝫ non ſua ſponte iuſta patiuntur.

S. Tho.

Argumẽtũ ꝙ nõ oẽ iniuſtũ pati ſit voluntarium eſt. ¶ Argumentaꝰ ad hoc ꝙ non oẽ iniuſtũ pati ſit volũtariũ. Et circa hoc tria facit. Primo argumẽtaꝰ ad ꝓpoſitũ. ⁊ dicit ꝙ incõueniẽs videꝰ ſi ponaꝰ ꝙ oẽ iniuſtũ pati ſit volũtariũ. Manifeſte .n. qdã patiunꝰ nõ volẽtes iniuſtũ. ſicut illi qui ꝟberanꝰ. vel quoꝝ aliĩ ſua furanꝰ. ¶ Scðo ibi.

¶ Quare ⁊ hoc dubitabit vtiqꝫ aliqs vtrum iniuſtum paſſus iniuſtũ patitur omnis.

Le. are. ¶ Nam de illo quoqꝫ quis ambiget. Utruꝫ omnis qui patitur iniuſta: ei iniuria fiat.

Argir. ¶ Enimuero de hoc quoqꝫ quiſpiam dubitauerit: ſi omnis qui paſſus eſt iniuſtum iniuriam patiatur.

S. Tho.

¶ Mouet circa hoc quãdam qõnem: vtruꝫ. ſ. oĩs qui patiꝰ id qõ eſt iniuſtũ mãliter: ⁊ per accidẽs poſſit dici ꝙ ſit iniuſtum patiens formalr̃ ⁊ per ſe. Sic .n. poſſet aliqs obuiare predicte rõni dicendo ꝙ ille qui nolens patiꝰ rapinas vel verbera patiꝰ qdem: id cui accidit eſſe iniuſtũ: non tamen ſe habet quaſi per ſe patiens iniuſtum. ¶ Tertio ibi.

¶ Uel queãdmodũ in opari ⁊ in pati eſt ſm accñs. Contingit .n. in vtriſqꝫ trãſumere iuſtis. Silr̃ aũt manifeſtũ qm̃ ⁊ iniuſtis. Non eni idẽ iniuſta opari ei: qõ eſt iniuſtũ facere. Neqꝫ iniuſta pati ei: qõ eſt iniuſtũ pati. Silr̃ aũt ⁊ iniuſtũ opari ⁊ iniuſtũ pati. Impoſſe .n. iniuſtũ pati non iniuſtũ faciẽte aliquo. vel iuſtũ pati non iniuſtũ opante aliquo.

Le. are. ¶ Uel in patiendo idem ſit qõ in agendo. ac fieri poſſit vt vtriqꝫ participes ſint iuſtoꝝ ſm accidens. Similr̃ videlicet ⁊ in iniuſtis. Nõ enim idem eſt iniuſta agere ⁊ iniuriari neqꝫ iniuſta pati ⁊ iniuriam accipe. Eodem modo ⁊ in agendo iuſta ⁊ patiendo. Impoſſibile eſt enim accipe iniuriam nullo inferẽte. Aut iuſte corrigi non iuſte agente.

Argir. ¶ An vt in agẽdo ſic ⁊ in patiendo res ſeſe habet. Etenim ſit vt ad vtrũqꝫ per accñs ipſa iuſta accõmodenꝰ: ⁊ eodem modo iniuſta. Nõ .n. eſt idẽ iniuſta agere ⁊ iniurias agere: neqꝫ iniuſta pati ⁊ iniurias pati. Similr̃ ⁊ in agẽdo patiendoqꝫ iuſta. Fieri .n. non põt vt patiaꝰ quiſqꝫ iniuriã: niſi quis iniuriam faciat: aut iuſta patiaꝰ: niſi iuſta qſpiam agat.

S. Tho.

¶ Soluit motam qõnem. Et dicit ꝙ ſicut ſe hꝫ circa facere: ita ſe habet ⁊ circa pati: qꝛ in vtroqꝫ ↄtingit tranſumere. i. accipere id qõ eſt ſm accidens circa iuſta. ſimilr̃ circa iniuſta. Et hoc manifeſtat: qꝛ operari ea qbus accidit eſſe iniuſta. nõ eſt idem ei: qõ eſt per ſe facere iniuſtũ. Dictum eſt enim ꝙ quãdoqꝫ aliqs ignorans facit per accidens. ſ. qõ eſt iniuſtum. non tñ per ſe loquendo iniuſtificat. Et ſimiliter pati ea qbus accidit eſſe iniuſta non eſt idem ei qõ iniuſtum pati per ſe. Similr̃ impoſſe eſt ꝙ iſta ſint eadẽ in eo: qõ eſt iuſtum opari. ⁊ in eo: qõ eſt iuſtũ pati: ⁊ ꝙ ſit eadem ratio circa facere ⁊ pati: tam circa iuſta qꝫ circa iniuſta. Quod manifeſtat cõſequẽter per hoc ꝙ non ↄtingit aliqd pati iuſtuꝫ vel iniuſtũ per ſe loquendo: qꝛ paſſio eſt effectus in actione. ſi ergo aliqs facit iuſtum id qõ eſt per accñs: ⁊ nõ iniuſtificaꝰ per ſe: ↄñs eſt ꝙ nec ille qui patiꝰ per ſe iniuſtũ patiaꝰ. Et eadẽ rõ eſt de iuſto. ¶ Deĩde cũ dicit.

Nõ oĩs qui patiꝰ id qõ eſt iniuſtum patiꝰ iniuſtũ per ſe.

¶ Si ãt ẽ ſimplr̃ iniuſtũ facere nocere volẽtẽ aliquẽ: volentẽ aũt ſciẽtẽ ⁊ quẽ ⁊ quo ⁊ vt.

Le. are. ¶ Quid ſi iniuriam facere eſt ſimplr̃ aliquem volẽtem ledere: ⁊ volentem aũt ſcientem: quem ⁊ quo ⁊ quomodo.

Argir. ¶ Quod ſi ſimplr̃ iniuriam facere ſit ſua ſponte quẽpiam ledere: ⁊ idipſum ſponte inquam ledere ſit ledere ſcientem ⁊ quem ⁊ quo atqꝫ quomodo.

S. Tho.

¶ Argumentaꝰ ↄtra hoc ꝙ omne iniuſtũ pati ſit inuoluntarium. Et ꝓmo argumentaꝰ ad ꝓpoſitum. Scðo ſoluit ibi. (Uel non recta diffinitio ⁊c̃.) ¶ Circa ꝓm̃ ponit duas rõnes. Circa quaꝝ ꝓmam tria facit. Primo ponit quandam diffinitionẽ eius qõ eſt iniuſtum facere que ſupra poſita eſt. ſ. ꝙ ſimplr̃ ⁊ per ſe iniuſtum facere nõ eſt aliud qꝫ ꝙ aliqs volens noceat: ⁊ in hoc ꝙ ſit volens itelligitur ꝙ ſciat ⁊ quid ledat. ⁊ qõ nocumẽtum inferat. vt. i. qualiter: ⁊ alias huiꝰ circunſtantias. ¶ Secundo ibi.

Iniuſtum facere ſimpliciter qd

¶ Incõtinens aũt volens nocet ipſe ſibi. volens vtiqꝫ iniuſtũ patitur. Et contingit ipſe ſibi iniuſtum facere.

Le. are. ¶ Incontinens ꝟo ſeipſum volens ledit: volenti iniuria fit: ⁊ ſibiipſi quis iniuriari poteſt.

Argir. ¶ Incontinens aũt ipſe ſibi ſua noceat ſpõte: ipſe nimirũ iniuriã patiꝰ ſua ſpõte: fieriqꝫ põt vt ſibiipſi iniuriã faciat.

S.Tho.

Rõ pma. ¶ Argumentaꝛ ex p̄miſſa diſſinitione. manifeſtū eſt enim ꝙ incõtinens volens nocet ſibiipſi: inqͣ̃tum. ſ. volẽs opaꝛ: id qḋ ſcit ſibi eſſe nociuū. Si ergo ad iniuſtū facere ſeqtur

Incõtinẽs volens ſibi nocet. iniuſtū pati. ſeqtur ꝙ ipſe volens iniuſtū patiaꝛ a ſeipſo: ita ꝙ ↄtingat aliquẽ ſibi iniuſtū facere. ⁊ ſic ſeqtur ꝙ non omne iniuſtū pati ſit inuolūtariū. ¶ Tertio ibi.

¶ Eſt aūt ⁊ hoc vnū aliqḋ dubitatoꝝ ſi cõtingit ipſum ſibiipſi iniuſtum facere.

Argir. ¶ Atq; hoc ẽt ipſum vnum qḋ eſt eoꝝ que dubitantur: ſi fieri vnquã poſſit vt ſibiipſi quiſpiam iniuriam faciat.

S.Tho.

¶ Mouet quãdam q̃õnem incidẽtem. vtrum. ſ. contingat ꝙ aliquis ſibiipſi faciat iniuſtum. Sed hanc q̃õnẽ poſtea proſequetur. ¶ Scḋam rõnem ponit ibi.

¶ Adhuc volẽs ſiqs ꝑꝑ ĩcõtinẽtiã ab alio ledaꝛ volẽte. Quaꝛ vtiq; erit volẽtẽ iniuſtū pati.

Le. are. ¶ Preterea volens quis ab alio: per intemperantiam ledaꝛ. quod ſi eſt ita: volenti iniuria fit.

Argir. ¶ Preterea ſit vt ſua ſpõte q̃ſpiã ob ĩcõtinẽtiã ab alio ſpõte nocẽte ledaꝛ. Quare ſit vt ſua ſpõte aliqs iniuriã patiaꝛ.

S.Tho.

Rõ ſcḋa. ¶ Et dicit ꝙ ſi ↄtingit de aliquo ꝙ ꝑpter incõtinẽtiã ſciẽs ⁊ volẽs ledaꝛ ab aliq. puta cū aliqs captꝰ amore meretricis pmittit ſe ab ea ſpoliari. Cõtingit igiꝛ ꝙ aliqs volẽs patiaꝛ iniuſtum. Et ſic nõ omne iniuſtum pati eſt inuolūtarium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Vel nõ recta diffõ. Sȝ apponẽdū ei qḋ eſt nocere ſciẽtẽ ⁊ quẽ ⁊ quot ⁊ vt. p̄ter illiꝰ volūtatẽ. Leditur qdẽȝ igiꝛ aliqs volẽs ⁊ iniuſta patitur. Iniuſtū aūt patitur nullus volens.

Le. are. ¶ Vel non recta diffinitio eſt: ſed addẽdum: qḋ ledat ſciẽs: quem ⁊ quo ⁊ q̃o p̄ter illius volūtatem. Lediꝛ qdẽȝ igiꝛ qs volẽs ⁊ iniuſta patiꝛ. Veruntñ nulli volẽti iniuria fit.

Argir. ¶ An definitio dicta nõ recte ſeſe hȝ. Sed huic ledẽ inquã ſcientem ⁊ quẽ ⁊ quo atq; q̃o: hoc eſt addẽdum preter illius volūtatem. Leditur igiꝛ aliqs ſua ſponte patitur atq; iniuſta. Sed iniuriam ſua ſponte patitur nemo.

S.Tho.

Solõ que ſtionis. Quid ſit p̄prie iniuſtū facere. ¶ Ponit ſolõnẽ. Et circa h̃ tria facit. P̄mo corrigit diffinitionẽ ſupra poſitã eius: qḋ eſt iniuſtū facere. Et ex h̃ ↄcludit veritatẽ q̃õnis. Et dicit ꝙ diffinitio ſimpſr poſita eius qḋ eſt iniuſtū facẽ nõ eſt recta. Sed dȝ apponi vt dicaꝛ ꝙ iniuſtū facẽ eſt nocere aliquẽ ſcientẽ circũſtantias alicui preter illius voluntatẽ. Et ſm̃ h̃ ſeqtur ꝙ lȝ aliqs volens ledaꝛ ⁊ patiaꝛ ꝑ accñs ea q̃ ſunt iniuſta: tñ nullus volens patiꝛ iniuſtū: ꝑſe loquẽdo: eo q̃ per ſe iniuſtū facẽ eſt īferre nocumẽtum alicui preter eius volūtatem. ¶ Scḋo ibi.

¶ Nullus. n. vult neq; incõtinens. Sed p̄ter volūtatem opatur. Neq;. n. vult nullus qḋ nõ exiſtimat eẽ ſtudioſum. Incõtinẽs autẽ qḋ nõ exiſtimat oportere opari opatur.

Le. are. ¶ Nullus enim vult: ne intẽperans qdem: ſed preter volūtatem id agit. Nullus. n. vult id qḋ non putat eſſe frugi. Incõtinens autem qḋ nõ putat agendum id agit.

Argir. ¶ Nemo nãq; vult. Neq; incõtinens ipſe: ſed p̄ter volūtatem agit. Neq;. n. vllus id vult qḋ nõ extimat eſſe bonū. Incontinens aūt id agit qḋ non putat eſſe agendum.

S.Tho.

Solõ p̄me rationis. ¶ Soluit p̄mã rõnẽ. ⁊ dicit ꝙ nullus vult cõpleta volūtate pati iniuſtū. neq; ẽt incõtinẽs: ſȝ incõtinẽs opaꝛ ſibi nociua p̄ter volūtatẽ. hȝ. n. ꝑ ſe volūtatẽ boni: ſed per ↄcupiſcentiã trahiꝛ ad malū. Et h̃ qḋ dcm̃ eſt ꝓbat ꝑ hoc ꝙ eū volūtas apparẽtis ſit boni: nullus vult id qḋ nõ exiſtimat eſſe bonū. Incõtinens aūt extra paſſionẽ exñs nõ reputat bonū illud qḋ facit. vñ abſolute nõ vult illud: ſȝ tñ opaꝛ illud qḋ exiſtimat nõ oportere opari ꝑꝑ ↄcupiſciam que eſt in appetitu ſenſitiuo. volūtas aūt eſt in rõne. ¶ 3ᵒ ibi. Nullus cõpleta volūtate vult pati iniuſtū. Incontinens per ſe vult bonū ſȝ ꝑ ↄcupiſcentiã trahiꝛ ad malum.

¶ Qui aūt que ipſius dat queadmodū Homerus ait. Dare glaucum Diomedi aurea pro ereis. cẽtum boues pro nouẽ bobus nõ iniuſtū patitur. In ipſo. n. eſt dare. Iniuſtū aūt pati nõ in ipſo. ſed iniuſtū facientẽ opȝ exiſtere. De iniuſtum pati aūt qdem igitur qm̃ non voluntarium manifeſtum.

¶ Sed qui ſua donat vt Homerꝰ de Glauco ſcribit: dediſſe eū Diomedi arma aurea: pro ferreis: centeni p̄cij ꝑ nouem: huic iniuria nõ fit. Nã i ipſo ẽ donate: ſed vt fiat ſibi iniuria in ipſo nõ eſt: ſed opȝ eſſe qui īferat. Accipe igitur iniuriam qḋ non voluntarium eſt patet. Le. are.

¶ Qui ꝟo dat ſua quemadmoduȝ arma Diomedi Glaucus dedit: vt dicit Homerus. Argir.

Proq; nouem centum pro ferro tradidit aurum.

Is iniuriã nõ patiꝛ. Dare nãq; eſt collocatū in ipſo: ſȝ vt iniuriam patiaꝛ nõ eſt in p̄tãte ipſius ſitū: ſed is ſit qui iniuriã agat opȝ. Patet igiꝛ ſua ſpõte neminẽ iniuriã pati.

S.Tho.

¶ Soluit 2ᵐ rõnẽ de eo qui volẽs ab alio lediꝛ. Et dicit ꝙ nõ patiꝛ: ꝑ ſe loquẽdo: iniuſtū ille qui volẽs dat ſua. ſicut Homerꝰ narrat de quodã Glauco noĩe ꝙ dedit Diomedi aurea arma ꝑ ereis. ⁊. c. boues pro. ix. bobus. Ideo aūt talis nõ patiꝛ iniuſtū. q2 in p̄tãte hoĩs eſt ꝙ ipſe det ſua. ſȝ iniuſtū pati nõ eſt in p̄tãte eius q iniuſtū patiꝛ. ſȝ opȝ exiſtẽ aliquẽ q faciat iniuſtū. Iõ g̃ iniuſtū pati eſt inuolūtariū. iniuſtū aūt facẽ volūtariū. q2 p̄nᵐ actionis eſt in agẽte qḋ ptinet ad rõnẽ volūtariȷ̃. p̄nᵐ aūt paſſionis nõ eſt in patiẽte. ſed in alio: ⁊ hoc ptinet ad rõnẽ inuolūtariȷ̃. Ultimo autem epylogãdo ↄcludit manifeſtū eẽ ꝙ iniuſtū pati eſt inuoluntarium. Solõ rõnis ſcḋe. Nõ patiꝛ iniuſtū q volẽs dat ſua. Exẽplum.

Lectio. xv.

Adhuc aūt que p̄elegimus duo eſt dicere. Utrū qdẽ iniuſtū facit qui tribuit p̄ter dignitatẽ plus vel qui hȝ. Et ſi eſt ip̄m ſibi iniuſtū facere.

¶ Reſtat igiꝛ vt de duobꝰ prius aſſumptis dicamus. Utrū iniuriaꝛ qui plus tribuit preter dignitatẽ: an qui plus accipit: ⁊ vtrum ſibiipſi quis valeat iniuriari. Le. are.

¶ Inſuper ex his que ꝓpoſuimꝰ hec duo reſtãt deīceps dicẽda. Uter iniuriã faciat: is ne q plus p̄ter dignitatẽ tribuit: an is q illḋ hȝ. Et ſi fieri poſſit vt ſibiipſi q̃ſpiã iniuriã faciat Argir.

S.Tho.

¶ Poſtq̃ʒ p̄hs ſoluit vnã dubitationeȝ hic accedit ad aliã. Et p̄ ponit ipſam. 2ᵒ ꝓſeqtur eam. ibi. (Si. n. ↄtingit ⁊c̃.) ¶ Dicit g̃ p̄. ꝙ circa ea que ad iuſticiã ⁊ iniuſtitiã ptinent adhuc ſunt duo que prealijs digñt dicẽ. Quoꝝ p̄ᵐ eſt q̃ duoꝝ faciat iniuſtitiã circa diſtributiões. vtꝝ iſte qui dat aliqḋ alicui p̄ter dignitatem: vel ille qui recipit. Scḋm eſt vtrum ↄtingat qḋ aliqs faciat ſibiipſi iniuſtū quã etiã ſupra mouit ⁊ inferius ꝓſeqtur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si. n. ↄtingit prius dcm̃ ⁊ diſtribuẽs iniuſtū facit: ſed non hñs plus. ſiqs plus alteri q̃ʒ ſibiipſi tribuit ſciens ⁊ volens: ita ipſe ſibi iniuſtū facit qḋ videtur moderati facere. Modeſtus enim minoratiuus eſt.

Le. are. ¶ Si.n.recipit: prius dictum: qui tribuit iniuriatur: non qui plus habet. Sed ſiqs plus tribuat alij ꝙ ſibi ſciens ⁊ volens: hic ſibiipſi iniuriatur: qḋ qdem videntur boni ⁊ equi viri facere. Nam bonus ⁊ equus vir in diminutione eſt.

Argir. ¶ Eterum ſi ſit illud qḋ prius eſt dictũ vt qui diſtribuit non qui plus hz iniuriã faciat ſi quipiã plus alij ꝙ ſibi tribuat ſciens ſpõteq;: qḋ qdem moderati homines faciũt. Bonꝰ.n.⁊ equꝰ minora ſibi tribuẽ ſolet: is ꝓfecto ſibiipſi iniuriã fac̃.

S. Tho.

¶ Proſequitur duas motas qõnes. Et ꝑ obijcit ad ptẽ falſam. Scḋo ſoluit.ibi.(Uel neq̃ h̃ ẽt ⁊c.) Tertio determinat ỽitatẽ.ibi.(Manifeſtũ eſt aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ ꝑ ꝙ ſi ↄtingat illud qḋ ṗus dictũ eſt.ſ.ꝙ male diſtribuens facit iniuſtũ: ⁊ nõ ille q plus accipit: videt ſeq̃ incõueniẽs. Põt.n.eẽ ꝙ aliqs alteri plus ꝙ ſibi tribuat ſciẽs ⁊ volẽs. ⁊ ſic vr̃ ꝙ iſte faciat iniuſtũ ſibi: qḋ eſt icõueniẽs. Qꝛ moderati hoĩes h̃ videntur facẽ vt ſibiipſi minora retineãt. Pertinet.n.ad virtuz modeſtie ꝙ ſit minoratiuꝰ.i.miora ſibi accipiẽs. ¶ D.c.d.

Uir modeſtꝰ ſibi minora accipit.

¶ Uel neq̃ h̃ ſimplr̃. Altero.n.bono ſi ↄtingat ſupabũdat: puta gloria vl̃ ſimplr̃ bono.

Le. are. ¶ Uel non hoc ſimpler. Naz alterius boni ſi ↄtingat plus appeteret: vt glorie vel ſimpliciter honeſti.

Argir. ¶ An neq̃ hoc ſimplex eſt. Ex alio nanq̃ bono plus forte conſequitur: vt gloriam: aut abſolute honeſtum.

S. Tho.

Plꝰ alijs tribuẽs de bonis exterioribꝰ mẽ ſuis ſibi retinet bonũ

¶ Soluit duabꝰ ſolonibꝰ. Quaꝝ ꝑʳ eſt: ꝙ h̃ qſi nõ vĩ ſimpʳ veꝝ eẽ ꝙ diſtributor minora ſibi retineat. Quãuis.n.retineat ſibi minora de bonis exteriorib;: tñ ſupabũdat i alio bono.i.glĩa vl̃ ſimplr̃ bono.i.hõeſto. ¶ 2ᵃᵐ ſolõnẽ põit ibi.

¶ Adhuc ſoluitur ſm diffõnem eius qḋ eſt iniuſtuz facere. Nihil.n.patitur ṗter ipſius volũtatem. Quare nõ iniuſtũ patitur ꝓpter hoc. Sed qdẽ nocumẽtum patitur ſolum.

Le. are. ¶ Preterea ſoluit per diffinitionem iniuriandi. Nihil eniz preter ſuam patitur voluntatem. Itaq̃ per hoc qdem iniuria ei non fit. Sed ſiqdem leditur ſolum.

Argir. ¶ Soluit preterea ⁊ per definitionez agendi iniuriam. Nihil enim ipſe preter ſuam patit volũtatem: quare non iniuriam patitur ob idipſum: ſed ſi minus capit leditur tñ.

S. Tho.

¶ Que ꝓcedit ſm diffinitionem ſupra poſitam eius qḋ eſt iniuſtũ facere. In qua additũ eſt ꝙ hoc ſit preter volũtatem patientis. Iſte aũt diſtributor nihil patit preter ſuam volũtatem. Et ideo ſeqtur ꝙ non patiat iniuſtũ. ſed ſoluz patit qḋdam nocumẽtum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifeſtum autẽ ⁊ qm̃ diſtribuens iniuſtum facit: ſed non plus habẽs ſemper.

Le. are. ¶ Manifeſtum eſt autem ⁊ quod tribuens iniuriatur ſemper: at non is qui plus habet.

Argir. ¶ Patet autem ⁊ diſtribuentẽ iniuriam agere: ſed nõ eum ſemper qui plus habet.

S. Tho.

¶ Determinat ỽitatẽ dicẽs. manifeſtũ eſſe ꝙ ille qui diſtribuit ṗter dignitatẽ facit iniuſtũ: non tñ ſemp ille qui plus accipit. ſ; qñq̃.ſ.qñ ad hoc opatur. ¶ Scḋo ibi.

¶ Non.n.cui iniuſtũ ineſt iniuſtũ facit: ſ; cui volẽte h̃ facere. Hic aũt vñ ṗncipiũ actionis qḋ eſt in diſtribuẽte: ſed nõ in accipiente.

Le. are. ¶ Non.n.qḋ iniuſtũ eſt iniuriã facit: ſ; qḋ ſciẽs h̃ agit. Hoc aũt vñ ṗnᵐ actus qḋ eſt in tribuente nõ in accipiente.

Argir. ¶ Non.n.is iniuriam facit cui ineſt iniuſtũ: ſed is cui ptẽs ineſt id faciẽdi ſpõte. Hec aũt eſt vnde eſt ṗncipiuz actus: qḋ qdem in ipſo eſt diſtribuente: nõ in accipiente.

S. Tho.

Nõ ſm ꝙ iniuſtus facẽ ſit i diſtribuente non in accipiente.

¶ Probat ꝓpoſitum tribus rõnibꝰ. Quaꝝ ꝑʳ eſt ꝙ ille nõ dr̃ facere iniuſtum cui ineſt iniuſtũ. qꝛ ſic ille qui ledit faceret iniuſtũ. ſed ille facit iniuſtũ cui accidit: ꝙ volẽs hec faciat.i.in quo eſt ṗnᵐ actionis: qḋ qdem eſt in eo qui diſtribuit. nõ aũt in accipiẽte. ergo diſtribuẽs facit iniuſtuz: non aut accipiens. ¶ Scḋam rationem ponit ibi.

¶ Adhuc multiplr̃ facere dr̃. Et eſt vt inaĩata occidunt ⁊ manus ⁊ famulus ṗcipiente nõ iniuſtũ facit: facit autem iniuſta.

Le. are. ¶ Preterea ſi facẽ pluribꝰ modis dr̃ ⁊ eſt: vt inaĩata occidũt ⁊ manꝰ ⁊ ſeruus iubẽtis nõ iniuriat qdẽ: facit tñ iniuſta.

Argir. ¶ Preterea cũ facere multis dicat modis: ⁊ modo quodaz expertia aĩe: ⁊ manus: ⁊ ſeruus occidat hero iubente: iniuriam quidem non agit: iniuſta autem facit.

S. Tho.

Nõ ſcḋa.

¶ Et dicit ꝙ multiplr̃ dr̃ aliqs facere. Uno mõ ſicut principale agens facit. Alio mõ ſicut inſtr̃a faciunt. Et hoc mõ põt dici ꝙ quedaz inaĩata. puta lapides gladij vel ſagitte occidũt: vel ꝙ manus occidit. ⁊ ꝙ famulus ṗcipiẽtis occidit. quoꝝ nihil ꝑ ſe loquẽdo facit iniuſtũ ꝙuis faciãt ea qbꝰ accidit eẽ iniuſta. qꝛ iniuſtũ facẽ cuz ſit volũtariuz cõpetit ei: in quo eſt ṗnᵐ actiõis: vt dictũ eſt. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ in diſtributione diſtribuẽs ſe hz vt ṗncipale agẽs. recipiẽs aũt ſe hz vt inſtr̃ale ꝑ modũ obedientis. vnde relinquit ꝙ diſtribuens faciat iniuſtum. ¶ Tertiam rõnẽ ponit ibi.

¶ Adhuc ſiqdẽ ignorans iudicauit nõ iniuſtũ facit ſm legale iuſtũ: neq̃ iniuſtũ iudiciũ eſt. Eſt aũt vt iniuſtũ. Alteꝝ.n.legale iuſtuz ⁊ ṗmũ. Si aũt cogñſcẽs iudicauit iniuſte: auare fecit ⁊ ipẽ: vel grã: vel pena. Quẽadmoduz igr̃ ⁊ ſiqs patiat iniuſtificationẽ: ⁊ q ꝓpter h̃ iudicauit iniuſte plus hz. Etenĩ in illis q agrũ iudicauit: non agrũ: ſed argẽtum accepit.

Le. are. ¶ Adhuc ſi ignorãs iudicabit nõ iniuriat ſm ius illud qḋ eſt ex legibꝰ: nec iniuſtũ iudiciũ eſt: ſ; eſt vt iniuſtũ. aliḋ eſt enĩ iuſtũ qḋ ex legibꝰ eſt ⁊ ṗmũ. Qḋ ſi ſciẽs iudicauit iniuſte: plꝰ ipẽ q̃z appetit vl̃ grẽ vel vĩdicte. Ut igr̃ ſiqs pticeps iniurie foret: ⁊ hic ꝓpter ea iudicãs iniuſte plus hz. Nã ⁊ qui agrũ alij adiudicauit: ⁊ ſi nõ agrũ ipẽ ⁊ argẽtũ ſuſcepit.

Argir. ¶ Inſuper ſi iudicauit ignorãs: nõ iniuriã facit legitimo iuſto: nec eſt iniuſtũ iudiciũ. Eſt tñ aliquo mõ iniuſtũ. Aliḋ enim eſt legitimũ iuſtũ aliud ṗmũ ⁊ nãle. Sin ỽo cognoſcẽs iudicauit iniuſte: plus hz ⁊ ipſe vel grãz vel vindictã. Perinde igit ⁊ is qui ob hec iudicauit iniuſte plus habet: atq̃ ſi quiſpiã accepit iniurie ptem nã in illis qui fundũz peruerſo iudicio tribuit nõ fundum cepit ſed argẽtum.

S. Tho.

Nõ tertia.

¶ Et dic̃ ꝙ ſi aliqs ꝑ ignorãtiã legalis iuſti male iudicet: ꝑ ſe loquẽdo: nõ fac̃ iniuſtũ: neq̃ iudiciũ ſm ꝙ eſt actio eiꝰ ẽ iniuſtũ ꝑ ſe. ſ; tñ eſt qſi iniuſtũ. qꝛ id qḋ iudicat iniuſtũ ẽ. Iḋ aũt dictũ eſt de igr̃ãtia legalis iuſti. qꝛ alteꝝ eſt legale iuſtũ qḋ ignorari põt. alteꝝ iuſtũ.ſ.nãle. qḋ nõ põt igr̃ari. qꝛ nãlr̃ eſt mẽti hũane ipreſſuz. Sz ſi aliqs cogñſcẽs iuſtũ legale iudicet iniuſte: tũc ipẽ fac̃ auare.i.iniuſte vel ꝓpter grãz alicuiꝰ acqrẽdã. vel ꝓpter penã euitãdã. Siqs.n.velit ꝑ ptẽs ineq̃lẽs diuidẽ iniuſtificationẽ. ille q ꝓpter h̃ iniuſte iudicat vt acqrat grãz alicꝰ plꝰ hz de bono ꝙ ſibi cõpetat: ⁊ ita auare fac̃. ſ; nõ plꝰ hẽat de illo bono i q alteꝝ dãnificat: qꝛ ⁊ i illis q manifeſte ꝓpter auaritiã lucri iniuſte adiudicauit alicui aliquẽ agrũ nõ accepit ab eo agrũ: ſ; argẽtũ. Ita aũt ſe hz diſtribuẽs i diſtribuꝰ. ſic iudex i ↄmutatioꝰ. vñ ſic iudex male iudicãs ſciẽter iniuſtũ fac̃. ita ⁊ ille q iniuſte diſtribuit. D.c.d.

Iuſtũ nãle ignorari nõ poteſt.

De male diſtribuente ꝓpter grãz vel lucrũ.

¶ Hoīes aūt in ſeipſis exiſtimāt eē iniuſtum facere. ꝑpter qḋ ⁊ iniuſtū eē facile. Hoc aūt nō. Cōmiſceri qdē eniȝ ei que vicini: ⁊ pcu-tere ꝑrimū: ⁊ dare manu argētuȝ facile ⁊ in ipſis. Sȝ ſic hñtes hoc facere neqȝ in ipſis.

Le. are. ¶ Putant hoīes eſſe in ipſis vtrū iniuriarī: atqȝ ob id facile iuſtū eſſe: qḋ certe nō eſt ita. Nā coire cū vxore vicini: et pulſare ꝑrimū: ac manu tradere argētum pfacile eſt: ⁊ in ipſis. Verū ſic ſe hñtes hoc agē neqȝ facile: neqȝ in ipſis.

Argir. ¶ At qui putāt hoīes in ſeipſis eē ſituȝ iniurias facē. Quapropter ⁊ iuſtuȝ eē facile arbitranṫ: hoc aūt nō ita ſeſe hȝ. Coire nāqȝ cum vxore vicini: ⁊ pulſare ꝑrimuȝ dareqȝ argētum manu facile eſt ⁊ collocaṫ in ipſis. Sed hec agere ſic ſe habentes neqȝ facile eſt: neqȝ in ipſis eſt ſitum.

S. Tho.

¶ Excludit quoſdā errores. Et circa ħ duo facit. Primo excludit q̄ſdā falſas opiniones ex pte faciētis iuſtū vel iniuſtū. Scḋo oñdit in qb⁹ ꝯſiſtant iuſta vel iniuſta. ibi. (Sūt aūt iuſta.) ¶ Circa pmuȝ excludit tres falſas opiniones.

Nō ē facile iniuſtus fieri: ex habitu. ¶ Quaꝝ p⁹ eſt circa facilitatē eius qḋ eſt eē iniuſtū. ⁊ dicit ꝙ multi exiſtimāt ꝙ ſtatim in ꝓmptu hēant facē et iniuſtū. vñ reputāt ꝙ facile ſit aliquē eē habitualr̄ iniuſtū. Sed ħ nō eſt ita. Facile.n. eſt ⁊ ſtatim in ptāte hoīs ꝙ aliqs faciat ea que ſūt iniuſta. puta ꝙ cōmiſceaṫ cū vxore vicini ſui. ⁊ qḋ pcutiat ꝑrimū ⁊ ꝙ tollat argentū de manu alteri⁹. vel ꝙ de manu ſua det aliqs argētū ad pcurāduȝ homicidiū: vel aliqd hm̄ōi. Sȝ ꝙ hoīes hm̄ōi faciāt ſic ſe hñtes ſcȝ ꝓmpte ⁊ delectabilr̄ non eſt facile. neqȝ ſtatim in ptāte hoīs. ſȝ ad hoc ꝑueniṫ per lōgā ꝯſuetudinē. ¶ Scḋo ibi.

¶ Silr̄ aūt ⁊ cognoſcere iuſta ⁊ iniuſta nihil exiſtimat ſapiēs eſſe. qm̄ de qbus leges dicunt nō difficile itelligere. Sed nō hec ſunt iuſta: ſed ſm̄ accidens: ſed aliqualr̄ opata ⁊ aliqualr̄ diſtributa iuſta. Hoc aūt plus opus q̄ȝ ſana ſcire. Quia ⁊ illic mel: ⁊ vinū: ellebo rum: ⁊ vſtionē: ⁊ inciſionē ſcire facile. Sed qualr̄ opȝ diſtribuere ad ſanitatem: ⁊ cui ⁊ quādo tātū opus q̄ȝtum medicum eſſe.

Le. are. ¶ Eodē mō cognoſcē iuſta ⁊ iniuſta nullā ſapiam putant. Qm̄ de qb⁹ reb⁹ leges loquunṫ: eas res nō difficile itelligē. At nō ſunt hec illa iuſta niſi per accñs. Sed cū certo fiunt mō ⁊ certo modo tribuunṫ: tūc iuſta ſunt. Enim vero hoc maius negociū eſt: q̄ȝ ſcire illa que ptinēt ad ſanitatē. Nā ⁊ ibi qdē mel ⁊ vinū ⁊ elleboꝝ ⁊ aduſtionē ⁊ ſecationē ſcire pfacile eſt. Sȝ quēadmodū ad ſanitatē tribuēda ſunt: ⁊ cui ⁊ qñ tāta eſt difficultas quanta eſt medicum eſſe.

Argir. ¶ Simili mō cognoſcē iuſta atqȝ iniuſta nullā ſapiam eſſe putāt: ꝓpterea ꝙ nō eſt difficile ea de qb⁹ leges dictitāt intelligē. At nō hec ſunt ipſa iuſta niſi per accñs. Sed tunc ſunt iuſta cū q̄dā aguntur mō: ⁊ quodā diſtribuunṫ modo. Id aūt difficilius eſt q̄ȝ ea que ſanitatē efficiūt ſcire. Et ibi nāqȝ mel vinū veratrū aduſtionē iciſionēue ſcire pfacile ſane eſt. Sed quonā mō ad ſanitatē efficiēdā ⁊ cui ⁊ qñ ſint tribuēda tāta eſt difficultas ſcire: quāta eſt medicū eſſe.

S. Tho.

Difficile ē ſcire iuſta ⁊ iniuſta. ¶ Excludit falſam opionē circa cognitionē iuſtoꝝ ⁊ iniuſtoꝝ. Et dicit ꝙ qdā nō eſtimāt eſſe magne ſapie ꝙ aliqs cognoſcat iuſta ⁊ iniuſta ꝑpter ħ ꝙ nō eſt difficile intelligere ea que leges dicunt: que ſunt iuſta legalia. Sed decipiunṫ. qȝ hec ſimplr̄ ꝯſiderata nō ſunt iuſta niſi ſm̄ accñs: inq̄ȝtū accidit ea eſſe iuſta. Sed vere iuſta ſunt. ſi aliqualr̄ opanṫ. ⁊ diſtribuunṫ. i. attribuunṫ. aliq̄lr̄ negocijs ⁊ pſonis: hoc aūt. ſ. accōmodare ꝯuenienter negocijs ⁊ perſonis eſt magis opoſitum ⁊ difficile q̄ȝ ſcire ſanatiua: in quo cōſiſtit tota ars medicine. Maior. n. eſt diuerſitas reꝝ voluntariaꝝ: in qb⁹ ꝯſiſtit iuſticia: q̄ȝ cōplexionū: in qbus ꝯſiſtit ſanitas: qȝ ⁊ in ſanatiuis ſcire vtutē mellis ⁊ vini ⁊ elleborī: ⁊ effectū vſtionis ⁊ iciſionis facile eſt. ſȝ diſtribuere iſta ad ſanādum: ſicut opȝ: ⁊ cui opȝ: ⁊ qñ opȝ tāti opis eſt ⁊ quāti ⁊ medicū eſſe. qȝ hoc ſciens medicus eſt. ¶ Tertio ibi.

¶ Propter ipſum aūt hoc ⁊ iuſti exiſtimāt eſſe. nihil minus iniuſtū facere: qm̄ nihil minus iuſtus: ⁊ magis poteſt vtiqȝ vnūqḋqȝ opari hoꝝ. Eteniȝ cōmiſceri mulieri ⁊ pcutere ⁊ fortis clipeuȝ dimittere ⁊ ꝯuerſus in qualēcunqȝ currere. Sed timere ⁊ iniuſtuȝ facere nō hoc facere eſt: niſi ſm̄ accidēs. Sȝ ſic hñtem hoc facere: quēadmodum ⁊ medicari ⁊ ſanare: ⁊ incidere: vel non incidere: vel farmacum dare: eſt ſed ſic.

¶ Propter ħ ipm̄ iuſti quoqȝ nihilominus eſſe putāt iniuriari. Quia nō min⁹ ſed magis pōt qḋlȝ hoꝝ iuſtus facē. Nā ⁊ coire cū muliere ⁊ pulſare ⁊ fortis clipeū relinquē: ⁊ in vtrāuis ptē curre. Sed timēdum eē ⁊ iniuriari nō eſt ħ facē niſi ſm̄ accñs: ſȝ ſic ſe hñtem hec facē eſt. Quēadmodum ⁊ mederi ⁊ ſanare non eſt icidere vel non icidere: aut farmacum dare vel nō dare: ſed iſto modo. Le. are.

¶ Ob id aūt ipſum ⁊ iuſti nō minus eſſe putāt iniuriam facere: qȝ vir iuſtus nō minus: ſed ēt magis hoꝝ ſingula facere pōt: vitiare inquā vxorē cuiuſpiam: ⁊ pulſare aliquē: ⁊ vir fortis in acie ꝓijcere clipeū tergiſqȝ verſis fugā ſurripere. At timide agē ⁊ iniuriā facere non eſt hec facē niſi p accñs: ſed ſic ſe hñtem hec facere. Quēadmodū ⁊ mederi atqȝ curare nō eſt incidē vel nō incidere: aut medicamēta dare aut nō dare: ſed hoc mō ſeſe hñtem hec agere. Argir.

S. Tho.

¶ Excludit falſam opinionē circa facilitatē ei⁹ qḋ eſt iuſtū opari ⁊ iniuſta. Et dicit ꝙ pp̄ p̄dicta ēt hoīes eſtimāt ꝙ iuſtus nō min⁹ pōt iniuſtū facē q̄ȝ quicūqȝ alius. qȝ per ħ ꝙ aliqs eſt iuſtus non nimis minus. ſȝ magis ſcit ⁊ pōt opari vnūqḋqȝ hoꝝ que dicunṫ iniuſta: ſicut cōmiſceri mulieri alteri⁹: ⁊ pcutere aliū: ⁊ dimittē clipeuȝ in bello. ⁊ ꝙ aliqs faciat inſultū in quēcūqȝ. Sed decipiunṫ: qȝ ꝙ aliqs faciat opa timiditatis ⁊ facē iniuſtū nō eſt facere p̄dicta: niſi ſm̄ accñs: inq̄ȝtū. ſ. accidit iſta que fiunt eē iniuſta: ſed facere iniuſtū per ſe eſt p̄dicta facere ſic ſe hñtem. ſ. ꝙ ſit volens ⁊ ꝓmptus ad ħ: ſicut eſt circa medicinā medicari ⁊ ſanare non ꝯſiſtit in hoc ſolū ꝙ eſt incidere vel non incidere vel dare farmacū. i. medicinā laxatiuam. vel nō dare. ſȝ in hoc ꝙ aliqs det ſicut opȝ. ¶ Deinde cum dicit. Difficile ē iniuſtum iniuſta per ſe operari.

¶ Sunt aūt iuſta in his in qbus inſunt ſimpliciter bona. Habent aūt ſupabundātiam in his ⁊ defectum. His qdem enim non eſt ſupabundantia ipſoꝝ. puta forte dijs. His aūt nulla particula vtilis inſanabilib⁹ ⁊ malis. Sed omnia nocēt. His aūt vſqȝ ad hoc. Hoc autem humanum eſt.

¶ Sunt enim iuſta in his que participia ſunt ſimplr̄ bonorum. Habēt. n. in his exceſſum ⁊ defectū. Quibuſdā enim nullus eſt exceſſus eoꝝ: vt fortaſſe dijs. Quibuſdā vero nulla pars vtilitatis: vt inſanabilibus ⁊ improbis: ſed oīa nocēt. qbuſdam vero aliquatenus: ꝓpterea humanum eſt. Le. are.

¶ Iuſta aūt in ħis ſunt qui pticipes ſunt eoꝝ que ſunt ſim-

pſt bona. Dñt aũt ⁊ exupationẽ in his ⁊ defectũ. Nã quibuſdam nõ eſt ipſoꝝ exupatio: vt dijs fortaſſe. Quibuſdã ꝟo nulla ps eſt vtilis icurabil bꝰ in quã ⁊ malis: ſʒ oĩa nocent. Quibuſdã aũt vſqꝫ ad aliquẽ terminũ atqꝫ ħ eſt hũanũ.

S. Tho.

Quidã ꝺ diſte vtũtur diui- tiis. ⁊ quidã pnuẽ ⁊ cũ ſuo no- cumento. ¶ Oſtendit in qbꝰ cõpetãt iuſta. Et dicit ꝙ iuſta cõpetunt in illis pſonis qbꝰ poſſunt adeſſe ea que ſunt bona ſimplr ⁊ abſolute. ſicut diuitie ⁊ alia hꝫ. ⁊ tñ hñt qñqꝫ circa hoc ſupabundãtiaꝫ ⁊ defectũ. ſicut ſunt cõiter hoĩes. Quibuſdam. n. circa talia nõ eſt aliq̃ ſupabũdantia: ſed ſemp vtũtur optime talibꝰ bonis: ſicẽ ꝯueniũt hoĩbꝰ pfectis in vtute ⁊ forte dijs ſm errorẽ eoꝝ qui ponebãt eos talibꝰ vti. Quibuſdã ꝟo. i. valde malis ⁊ iſanabilibꝰ a ſua malitia nulla pticula taliũ reꝝ eſt vtilis: ſed oĩa eis nocẽt. Quibuſdam ꝟo nõ oĩa nocẽt: ſed vſqꝫ ad aliquẽ determinatũ terminũ. Vñ pꝫ ꝙ iuſtitia eſt humanũ bonum. qꝛ reſpicit cõem hominum ſtatum. Iuſtitia ẽ hũanũ bonum.

Lectio. xvj.

De epyichia ꝟo ⁊ epyiche qualiter habet primuꝫ eſt dicere. Epyichia quidem ad iuſtitiam. epyiches autem ad iuſtum.

Le. are. ¶ Conſequẽs ꝟo fuerit dicẽ de bono ⁊ equo: quẽadmodũ bonitas ⁊ eqtas ſe hꝫ ad iuſtitiã ac bonũ ⁊ equũ ad iuſtũ.

Argir. ¶ Deinceps dicẽdum eſt de equitate ⁊ bonitate: atqꝫ equo ⁊ bono: qñ modo ſeſe habet: equitas quidem ⁊ bonitas ad iuſtitiam: equum autem ⁊ bonum ad iuſtum.

S. Tho.

De epyichia. ¶ Poſtq̃ pħs determinauit de iuſtitia cõi. hic determinat de epyichia que eſt cõis iuſtitie directiua. Et p̃ dicit de quo eſt intẽtio. Scdo pſeqtur ꝓpoſitũ. ibi. (Neqꝫ aũt vt cões ⁊c̃.) ¶ Dicit ğ p̃: ꝙ primuꝫ premiſſis eſt vt dicaẜ de epyichia que noiat quẽdã habitũ ⁊ de epyiche qd̃ eſt obiectũ eius. ⁊ dicẽdum eſt de eis q̃lr qdẽ epyichia ſe hẽat ad iuſtitiã: ⁊ qualr eius obiectũ qd̃ dẽ epyiches ſe hẽat ad iuſtuꝫ qd̃ eſt iuſtitie obiectum. Epyiches vñ dicatur. Dẽ aũt in greco epyiches quaſi id qd̃ eſt ꝯueniens vel decens. ab epy qd̃ eſt ſupra ⁊ icos. qd̃ eſt obediens: qꝛ videlꝫ per epyichiam aliqs excellentiori mõ obedit dum obſeruat intentionem legiſlatoris: vbi diſſonant verba legis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ enim vt idem ſimplr. neqꝫ vt alterũ genere videtur intẽdentibꝰ. Et quãdoqꝫ. n. epyiches laudamus ⁊ virũ talem. Quare ⁊ ad talia laudãtes trãſferimus pro bono magis epyiches. qñ melius oſtẽdentes. Quãdoqꝫ aũt rõnem ſequẽtibus videtur inconueniens ſi epyiches preter iuſtũ qd exiſtẽs laudabile eſt. Vel enim iuſtũ non ſtudioſuꝫ vel epyiches aliud. Vel ſi ambo ſtudioſa idem ſunt. Dubitatio qdem igitur fere accidit propter hoc circa epyiches.

Le. are. ¶ Non. n. vt idẽ ſimplr nec vt aliud gñe ſi rcõſideraẜ apparet. Et iterdum qdem laudamus bonum ⁊ equum ac hꝫ hoiem. Itaqꝫ ſup alias q̃ſi maioris cõmendationis loco adhibemus magis bono ⁊ equo. Interdũ ꝟo rõnes ſequẽtibus abſurdũ videẜ: ſi bonũ ⁊ equũ: p̃ter iuſtũ aliqd ſit: qd̃ laudari mereaẜ. Nã aut iuſtũ res eximia nõ eſt: aut bonũ ⁊ equũ nõ iuſtũ ſed aliud: aut vtraqꝫ eximia ⁊ idẽ ſunt. Dubium igiẜ circa bonũ ⁊ equũ fere ob iſta ꝯtingit.

Argir. ¶ Nam ꝯſiderãtibꝰ neqꝫ ſimplr idẽ: neqꝫ gñe diuerſum eẽ videẜ. Atqꝫ interdũ laudamus equũ ⁊ bonũ vtrũqꝫ talem q̃re ⁊ ad alia laudãtes trãſferimus pro bono ꝗ̃ſi m equius declarãtes melius eſſe. Interdũ rõnẽ ſequẽtibꝰ abſurdum videẜ ſi equum ⁊ bonum ſit qd p̃ter iuſtum laudabile ſit: nam aut iuſtũ non eſt ſtudioſum: aut equum ⁊ bonum: ſi aliud ſit a iuſto aut idẽ ſũt ſi vtrũqꝫ eſt ſtudioſuꝫ. Hec igiẜ dubitatio ob ea fere q̃ dicta ſũt naſciẜ de ipſo equo ⁊ bono.

S. Tho.

¶ Proſequiẜ ꝓpoſitũ. Et circa ħ tria facit. Primo determinat de obiecto epyichie. Scdo de ſubiecto eius. ibi. (Manifeſtũ aũt ex ħ ⁊c̃.) Tertio de ipſo habitu. ibi. (Et habitus iſte ⁊c̃.) ¶ Circa p̃m duo facit. Primo mouet dubitationẽ. Scdo ſoluit. ibi. (Habẽt aũt oĩa ⁊c̃.) ¶ Dicit ğ p̃. ꝙ ſi aliqui diligẽter attẽdant. nõ videẜ ꝙ epyiches ⁊ iuſtuꝫ ſit ſimplr idẽ: qꝛ aliqñ recedit a iuſto legali. neqꝫ ẽt videẜ ꝙ oĩno ſit differẽs gñe a iuſto. Et hoꝝ aſſignat rõnem: quia qñqꝫ laudamꝰ: id qd̃ eſt epyiches dicẽtes ħ eſſe bñ factũ: ⁊ ſilr laudamꝰ talẽ virũ qui ħ opaẜ: vel dicimꝰ eum virũ. i. virilem ⁊ pfectũ. Et ſic pꝫ ꝙ cũ trãſferimus laudẽ ad id qd̃ eſt epyiches: vel ad hoiem: q̃ſi ad aliqd magis bonuꝫ in ħ oſidit ꝙ epyiches ſit aliqd melius q̃ꝫ iuſtũ. Vñ nõ videtur eſſe idẽ ſimplr cũ iuſto. Ex alia ꝟo pte ſi volumꝰ ſequi rõnẽ videẜ eẽ incõueniẽs ſi id qd̃ eſt epyiches ſit laudabile: ⁊ ſit aliqd p̃ter iuſtũ. Opꝫ. n. vt videẜ: ꝙ vel iuſtuꝫ nõ ſit ſtudioſum. i. bonũ: vel ꝙ id qd̃ eſt epyiches ſi ſit aliud a iuſto nõ ſit bonũ: qꝛ bonuꝫ ꝯuenit vnoꝰ: vt in 2ᵒ ethi. ẜ. vel opꝫ ꝙ ſi ambo ſint bona ꝙ ſint idẽ. Et ſic ꝯcludit ꝙ circa: id qd̃ eſt epyiches accidit dubitatio ꝓpter p̃dicta: qꝛ ex vna pte videẜ ꝙ nõ ſit idẽ inq̃ꝫtum laudaẜ vt melius q̃ꝫ iuſtũ. Ex alia pte videẜ ꝙ ſit idẽ cũ iuſto: inq̃ꝫtum id qd̃ eſt p̃ter iuſtũ nõ videẜ eẽ bonum ⁊ laudabile. ¶ Deinde cũ dicit.

Dubitatio de epyiche an ſit idem iuſto.

¶ Habent aũt oĩa ſm moduꝫ quẽdã recte ⁊ nihil ſubꝯ̃rium ſibi ipſis. Epyiches. n. iuſto quodã ens melius eſt iuſtuꝫ. ⁊ non vt aliud qd̃dam genus exiſtẽs melius eſt iuſto. Idẽ ergo iuſtum ⁊ epyiches ⁊ ambobus ſtudioſis exiſtentibus melius epyiches.

¶ Habent ꝟo ſe quodãmodo cuncta recte: ⁊ nihil ſubcontrariãẜ ſibi. Nam ⁊ bonum ⁊ equuꝫ alicuius iuſti exiſtẽs: melius eſt: ⁊ non vt aliud qd̃dam genus melius q̃ꝫ iuſtũ. Idem eſt ergo iuſtum ac bonum ⁊ equum. Le. are.

¶ Recte aũt aliquo mõ ſe hñt oĩa: ⁊ nihil proꝛſus ipſis aduerſaẜ. Nã equum ⁊ bonũ iuſtũ eſt: ⁊ eſt aliquo iuſto melius: ⁊ nõ vt aliqd̃ aliud genus melius eſt ipſo iuſto. Idem eſt ergo iuſtũ atqꝫ equum ⁊ bonũ: ⁊ vtrũqꝫ qdem eſt ſtudioſum: p̃ſtabilius aũt eſt ipſum equum ⁊ bonum. Argir.

S. Tho.

¶ Soluit motã q̃ſtionem. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit veritatẽ. Secundo rationẽ aſſignat. ibi. (Facit autẽ dubitationeꝫ ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo p̃mo. ꝙ omnia que dicta ſunt pro vtraqꝫ pte dubitationis quodãmodo recte ſe habent. ⁊ ſi qs recte itelligat. nulla ꝯtrarietas ibi latet. Veruꝫ eſt enim ꝙ id qd̃ eſt epyiches eſt qd̃dam iuſtum ⁊ eſt melius quodam alio iuſto: qꝛ vt ſupra dictum eſt: iuſtuꝫ quo ciues vtuntur diuidiẜ in nãle ⁊ legale. eſt autem id quod eſt epyiches melius iuſto legali. ſed ꝯtinetur ſub iuſto naturali. Et ſic non dicitur melius q̃ꝫ iuſtum: quaſi ſit quoddam aliud genus ſeparatuꝫ a genere iuſti. Et cum ambo ſint bona. ſ. iuſtuꝫ legale ⁊ epyiches. melius eſt illud quod eſt epyiches. ¶ Deinde cum dicit. Solutio. Epyiches ſub iuſto nãli ꝯtineẜ ⁊ eſt meliꝰ iuſto legali.

¶ Facit autem dubitationẽ. quoniam epyiches iuſtum qdem eſt. non qd̃ ſm legeꝫ autem. ſed directio iuſti legalis.

¶ Facit autem dubitationem: qꝛ bonũ ⁊ equum eſt iuſtum quidem: at ꝟo non id iuſtum quod eſt ſm legem: ſed qd̃ Le. are.

eſt ſm emendationem legis.

Argir. ¶ Fit aũt hec dubitatio: q2 equum ⁊ bonũ iuſtũ qdem eſt: non autem lege ſed emendatio legitimi iuſti.

S. Tho.

Rõ dubitationis. ¶ Aſſignat rõnem ṗdictoꝝ. Et circa h tria facit. Pͥo aſſignat rõnē dubitatiõis. Scḋo aſſignat rõnē ṽitatis ꝓpoſite. ibi. (Cã aũt ⁊c̃.) Tertio ꝯcludit ṽitatē intētã. ibi. (Propter qḋ iuſtũ qdē ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ h eſt qḋ faciebat dubitationē ꝙ id qḋ eſt epyiches. eſt qdē aliqḋ iuſtũ: ſ3 nõ eſt legale: ſ3 eſt q̄dã directio iuſti legalis. Epyiches eſt directio iuſti legal. Dcm̃ eſt. n. ꝙ ꝯtinet ſub iuſto nãli a quo oriť iuſtũ legale. ¶ Deĩde cum dicit.

¶ Cauſa aũt qm̃ lex qdem vlr̃ oĩs. De quibuſdaz aũt non eſt poſſibile recte dicere vlr̃. In qbus igitur neceſſariũ qdem dicere vlr̃. non poſſe autem recte. hoc vt in plus accipit lex non ignorans qḋ peccatum eſt.

Le. are. ¶ Cauſa ṽo huius eſt: q2 oĩs lex vlis eſt. ac de qbuſdã vniuerſaliter dici recte non põt. In qbus igiť neceſſe eſt vt lex vniuerſaliter dicat: nec recte poteſt: lex id complectitur qḋ plurimum eſt: non ignorans defectum.

Argir. ¶ Cauſa aũt eſt: q2 lex qdē oĩs vlis eſt. Fieri aũt non põt vt de qbuſdã vlr̃ recte dicať. In qb⁹ igiť vlr̃ qdez dicē neceſſe eſt: fieri aũt non poteſt vt recte dicatur: in hĩs lex id accipit qḋ fit plerũq3 non ignorans peccatum.

S. Tho.

¶ Aſſignat rõnē veritatis ꝓpoſite. ſ. q̄re iuſtũ legale indigeat directione. Et circa h tria facit. Pͥo ꝓponit iuſti legalis defectũ. Scḋo oñdit ꝙ talis defect⁹ nõ excludit eius rectitudinē. ibi. (Et eſt nil minus ⁊c̃.) Tertio ꝯcludit directionis neccitatē. ibi. (Cũ igiť dicat lex ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ Cã defectus iuſti legalis. cã q̄re iuſtũ legale idiget directione eſt iſta ꝙ oĩs lex datur Lex vlr̃. vlr̃. Quia. n. ṗticularia ſunt īfinita nõ pñt cõp̄chendi ab itellectu hũano: vt de ſingulis ṗticularib⁹ lex ferať. ⁊ ideo opȝ ꝙ lex in vlĩ ferať. puta ꝙ qcũq3 fecerit homicidiũ occidať. Manifeſtũ eſt aũt: ꝙ de qbuſdã itellect⁹ nr̃ põt aliqd veꝝ dicē in vlĩ: ſicut in neccĩis: in qb⁹ non põt defect⁹ accidere. S3 de qbuſdã nõ eſt poſſe ꝙ dicať aliqd veꝝ in vlĩ ſicut de ꝯtingētib⁹. De qb⁹ ⁊ ſi aliqd ſit veꝝ. vt in plurib⁹: vt in paucioꝛib⁹ tñ deficit. Et talia ſũt facta hũana de qb⁹ danť leges. Quia igiť in talib⁹ neccē eſt ꝙ legiſlatoꝛ vlr̃ loquať ꝓꝑ īpoſſibilitatē cõp̄hēdēdi ṗticularia. nec tñ eſt poſſe ꝙ in oĩb⁹ recte ſe hēat: qḋ dĩ ꝓꝑ hoc ꝙ deficit in paucioribus: legiſlatoꝛ accipit id qḋ eſt vt in plib⁹: ⁊ tñ nõ ignorat ꝙ ĩ paucioꝛib⁹ ꝯtingit eē pctm̃ ſicẽt nãlis dicit ꝙ hõ qnq3 digitos hȝ: ⁊ tñ nouit ꝙ ꝓꝑ errorē nãe vt in paucioꝛib⁹ accidit aliquos hr̃e plures vel pauciores. De ꝯtingētibus cuiuſmodi ſunt hũana ſcã nõ ē aliqd vera ĩ vlĩ. ſed vt ĩ pluribus. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Et eſt nihil minus recta. Peccatuȝ. n. nõ in lege neq3 in legis poſitore: ſ3 in nã rei eſt. Confeſtim. n. opabilium mã talis eſt.

Le. are. ¶ Et eſt nihilominus recta. Nam peccatum non eſt in lege: nec in legis latore: ſed in natura ipſius rei. Nam rerũ ipſarum natura protinus talis eſt.

Argir. ¶ Et eſt nihilominus recta. Peccatuȝ enim non eſt in lege: nec in legiſlatore: ſed in ipſa rei natura. Continuo nãq3 rerum earum que ſub actionē cadunt materia talis eſt.

S. Tho.

Defect⁹ legis ĩ paucioꝛib⁹ nõ tollit ei⁹ rectitudinē. ¶ Oñdit ꝙ ṗdictus defect⁹ nõ tollit rectitudinē legis vel iuſti legalis. dicēs ꝙ l3 pctm̃ accidat in aliqbus ex obſeruãtia legis. nihilominꝰ lex recta eſt: q2 pctm̃ illḋ nõ eſt ex pte legis: q2 rõnabilr̃ poſita eſt: neq3 ex pte legiſlatoris: q locutus eſt ſm ꝯditionē mãe. ſ3 eſt pctm̃ ex nã rei. Talis. n. eſt mã opabiliũ hũanoꝝ: ꝙ nõ ſũt vlr̃ eodē mõ. ſ3 vt in paucioꝛib⁹ diuerſificanť. ſicut reddē depoſitũ ſm ſe iuſtũ eſt: ⁊ vt in plurib⁹ bonũ. In aliquo tñ caſu põt eſſe malũ. puta ſi reddať gladius furioſo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cum igiť dicat lex vlr̃. Accidit aũt in hoc p̄ter ea que vlr̃ tũc recte hȝ vbi reliquit legis poſitoꝛ ⁊ peccauit ſimplr̃ dicens: dirigere qḋ defecit. Qḋ ⁊ legis poſitoꝛ ſic vtiq3 diceret illic pñs. Et ſi ſciret lege poſuiſſet.

¶ Quando igiť lex vlr̃ loqtur ⁊ accidit qḋ preter vle tunc rectum eſt: vt qua omiſit legis lator: ⁊ deficit in ſimplr̃ loquendo emendetur obmiſſum: qḋ ⁊ legis lator ipſe ſi adeſſet: vtiq3 diceret: l3 iam legem tulerit. Le. are.

Argir. ¶ Cum igiť lex qdem vniuerſalr̃ loquitur: in his autē preter vniuerſale qppiam accidit: tum recte ſeſe habet vt ea parte qua legiſlatoꝛ omiſit atq3 peccauit abſolute locut⁹ emendetur defectus. Quod ⁊ ipſe legiſlatoꝛ ſi adeſſet hoc modo dixiſſet: ⁊ ſi ſciuiſſet iubentem legem tuliſſet.

S. Tho.

¶ Concludit neceſſitatē directionis iuſti legalis. Et dĩc ꝙ cũ lex ꝓponit aliqd in vlĩ: ⁊ in aliquo caſu nõ ſit vtile illḋ obſeruari. rõ recte ſe hȝ ꝙ aliqs dirigat illud qḋ deficit legi vbi. ſ. legiſlatoꝛ reliquit caſum ṗticularē: in quo lex deficit nõ determinatuȝ: ⁊ peccauit. i. rem defectibilē ꝓpoſuit in hoc ꝙ ſimplr̃. i. vlr̃ dixit. Quia ⁊ ipſe legiſlatoꝛ ſi p̄ſens eēt: vbi talis caſus accideret ſic determinaret ⁊ eēt dirigēdũ. Et ſi a pͥn̄ p̄ſciuiſſet: poſuiſſet h in lege. Sed nõ potuit cõp̄hēdere oĩs caſus ṗticulares. Sicut in q̄dã ciuitate ſtatutũ fuit ſub pena capitis ꝙ pegrini nõ aſcēderēt muros ciuitatis. ne. ſ. poſſent dñiũ ciuitatis vſurpare. Hoſtib⁹ aũt inuadētib⁹ pegrini qdē aſcēdētes muros ciuitatis defendũt ciuitatē ab hoſtib⁹: q̄s tñ nõ eſt dignuȝ capite puniri. Eſſet. n. ꝯ ius nãle: vt bñfactoꝛib⁹ pena rependeret. Et ideo ſm iuſtũ nãle opȝ hic dirigē iuſtũ legale. ¶ Deĩde qñ dĩc.

Iuſtum legale dirigēdũ eſt in quo deficit caſu.

Exemplum

¶ Propť qḋ iuſtũ qdē eſt ⁊ qḋdã meli⁹ iuſto nõ eo ꝙ ſimplr̃ aliud. ſed eo ꝙ ꝑ ſimplr̃ pctm̃. Et eſt hec nã q̄ epyiches directio legis vbi deficit ꝓꝑ vle. h. n. cauſa ⁊ eius ꝙ nõ oĩa ſm legē eē. qm̃ de qbuſdã ĩpoſſe ponere legē. Quare ſnĩa idiget. Indeterminati enĩ indeterminata regula eſt: quēadmodũ ⁊ leſbie figuratiõis plũbea regula eſt. Ad figuram. n. lapidis trãſmutať ⁊ nõ manet regula ⁊ ſnĩa ad res. Quid qdē eſt igť epyiches: ⁊ qm̃ iuſtũ: ⁊ qm̃ melius iuſto manifeſtũ eſt.

Le. are. ¶ Quãobrem iuſtũ eſt ac melius aliquo iuſto: nõ eo qḋ eſt ſimplr̃: ſed eo qḋ ꝓpter ſimplicitatē peccat. Hec eſt nã boni ⁊ equi emendatio. ſ. legis. qua omiſſum erat ꝓpter vle. Hec. n. cauſa eſt ne oĩa ſint ſm leges: q2 talia q̄dã ſunt: vt de ipſis lex fieri nõ poſſit. Itaq3 decreto opus eſt. Nam idefiniti idefinita eſt regula: queadmodum eſt leſbie edificationis plũbea regula. Naȝ ad formã lapidis trãſmutať: ⁊ nõ manet regula ⁊ decretũ ad res. Quid ſit ergo bonũ ⁊ equũ: ⁊ qḋ iuſtum: ⁊ qḋ iuſto melius manifeſtum eſt.

Argir. ¶ Quapropter iuſtuȝ qdem eſt ⁊ p̄ſtabilius aliquo iuſto: non tñ ſimplr̃ iuſto: ſ3 eo qḋ peccat. Propterea qḋ ſimplr̃ dictum eſt. Atq3 hec eſt natura ipſius equi ⁊ boni. Emendatio legis ea ex parte qua deficit ob vniuerſale: hoc enim eſt cauſa. Et vt non oĩa ſint lege: q2 de qbuſdam impoſſibile eſt ponere legem. Quare decreto eſt opus. Indefinite nãq3 rei idefinita ⁊ regula eſt: ſicut ⁊ edificationis Leſbie plũbea norma. At lapidis enim figuram mutať ⁊ nõ manet: ⁊ decretũ ad res ipſas ſimili modo. Patet igitur qd' eſt

equum ⁊ bonum: ⁊ eſſe iuſtū ⁊ quo iuſto pceſt abſolute.

S. Tho.

¶ Cõcludit ꝟitatē intētā. Et dicit q̄ pp̄ ꝓdicta manifeſtū eſt q̄ id qđ eſt epyiches eſt gdē iuſtū. ⁊ eſt melius q̄dā iuſto: non gdē iuſto nāli qđ ſimplr̄ .i. vlr̄ ꝓponit. Un̄ hec eſt nā eius qđ eſt epyiches. vt ſit directiuū legis: vbi lex deficit ꝓpter aliquē pticularē caſū. Q2 .n. lex deficit in pticularib⁹ iſta eſt cā: q̄ nō oīa pñt determinari ſm legē: q2 de gbuſdā que raro accidit impoīe eſt q̄ lex ponat. eo q̄ non pñt oīa talia ab hoīe puideri. Et ꝓpter h̄ neccīa eſt poſt legē lata m ſnīa iudicū: p quā vle dcm̄ legis applicat ad pticulare negociū. Q2 ia .n. mā hūanoꝝ opabiliū eſt ĩdeterminata. Ide eſt q̄ eoꝝ regula que eſt lex: opꝫ q̄ ſit ideterminata q̄ſi nō ſemp eodē mō ſe hñs. Et ponit exēplū de regula leſbie edificationis. Jn leſbia .n. inſula ſūt lapides duri q non pñt de facili ferro pſcindi vt dirigant ad oīmodā rectitudinē: ⁊ ideo edificatores vtunt ibi regula plūbea. Et ſicut illa regula cōplicata adaptat ad figuras lapidis: ⁊ nō manet in eadē diſpōne. ita opꝫ q̄ ſnīa iudicis adaptet ad res ſm eaꝝ ꝯuenīētiam. Sic ḡ epylogādo ꝯcludit manifeſtū eſſe ex ꝓdictis q̄ id qđ eſt epyiches eſt qđdā iuſtum qđ eſt melius quodā iuſto .ſ. legali. ¶ Deinde cum dicit.

Lex deficit i pticularibus. Quare eſt neceſſaria ſnīa iudicū

Lex ē regula nō ſp eodem mō ſe habens. Exēplū de regula plūbea.

¶ Manifeſtū aūt ⁊ ex hoc q̄ſ epyiches qs eſt. Talium .n. electiuus ⁊ operatiuus: non atribodykapos ad deterius. ſꝫ minoratiuus q̄uis hñs legem adiuuantē epyiches eſt.

Le. are. ¶ Et ex h̄ ēt pꝫ: q̄s ſit bon⁹ ⁊ equus vir. Hoꝝ videlꝫ electoꝛ ⁊ actoꝝ q nō ex acto amplectat ius in peioꝛē ptē, ſed ſuis cōmodis detrahi patiat: etſi lege ſe tueri poſſit.

Argir. ¶ Ex quo ēt pꝫ ⁊ qđ nā ſit hō bonus ⁊ equus. Eſt .n. is qui talia eligit ⁊ agit: ⁊ qui nō ex acte iuſtum in deteriorē exequit ptem: ſed imminuit: etſi legē adiutricē ad illud hēt.

S. Tho.

¶ Determinat de ſubto epyichie: ⁊ dicit manifeſtū eē ex hoc qđ dcm̄ eſt qs hō ſit epyiches ille .ſ. q eligit ⁊ opat ea que dicta ſunt. Et ponit quādā ꝓꝑetatē talis ꝟtuoſi. ⁊ dicit q̄ talis nō eſt atribodykapos .i. diligēter exequēs iuſtitiā ad deterius .i. ad puniēdū. ſicut illi q ſunt rigidi in puniēdo: ſꝫ diminuit penas q̄uis hēant legē adiuuātem ad puniendum. Nō .n. pene ſunt p ſe itente a legiſlatore: ſed q̄ſi medicina q̄dā peccatoꝝ. Et iō epyiches nō plus apponit de pena q̄ ſufficiat ad cohibēda peccata. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et habitus ipſe epyichia iuſtitia quedam exiſtens. ⁊ non alter quidem habitus.

Le. are. ¶ Et hic⁹ iſte bōitas ⁊ eqtas dr̄. nec aliđ eſt: q̄ꝫ iuſtitia q̄dā.

Argir. ¶ Et habitus hic equitas ⁊ bonitas dicitur. Que quidem iuſtitia quedam eſt ⁊ non alius quiſq̄ꝫ habitus.

S. Tho.

¶ Determinat de ipſo habitu ꝟtutis. Et dicit q̄ ipſe habit⁹ qui dr̄ epyichia eſt quedā ſpēs iuſtitie. ⁊ nō eſt alius habitus a iuſtitia legali: ſic̄ ⁊ de eius obiecto dcm̄ eſt. habit⁹ .n. per obiecta cognoſcunt. Lectio .xvij.

Utrum aūt ꝯtingat ſibiipſi iniuſtū facere vel non manifeſtum ex his que dicta ſunt.

Le. are. ¶ Utrum autem ſibiipſi iniuriam facere qs poſſit ex ſupradictis patet.

Argir. ¶ Patet ex hiis que diximus ſi fieri poſſit vt ſibiipſi quiſpiā iniuriam faciat nec ne.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ phs determinauit de iuſtitia ꝓꝑe dicta. hic itendit determinare de iuſtitia metaphorice dicta. ⁊ q2 hꝫ dicta iuſtitia ꝯſiſtit in his que ſūt ad ſeipm̄. Jdeo ꝓ oſtēdit q̄ nullus pōt ꝓꝑe loquēdo ſibiipſi facē iniuſtuꝫ. 2° oſtēdit quō h̄ contingit ſm methaphorā. ibi. (Scđꝫ methaphorā aūt.) ¶ Circa h̄ duo facit. Primo oſtēdit q̄ nullus pōt facē ſibi ipſi iniuſtū: vel pati iniuſtū. Scđo oſtēdit qđ ſit peius vtrū facē iniuſtū an pati iniuſtū. ibi. (Manifeſtū aūt ⁊ qm̄ ambo ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Pmo ꝓponit q̄ hꝫ qđ ex ſupradictis determinari pōt. Scđo ponit q̄daꝫ p que videt q̄ aliqs ſibiipſi poſſit facē iniuſtuꝫ. ibi. (Quedā gdē .n. ⁊c̄.) Tertio determinat ꝟitatē. ibi. (Sꝫ cui ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄: q̄ ex dcis pōt eſſe manifeſtū vtꝝ ꝯtingat q̄ aliqs ſibiipſi iniuſtū faciat. Hāc q̄ōnē ſupra mouit. ſed hic eam ꝓſequitur propter ꝓximitatem quam habet ad cognitionē methaphorice iuſtitie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quedam .n. ſunt iuſtoꝝ ſm oēm virtutē a lege ordinata. puta non iubet ſeipſum iterficere lex. Quod aūt non iubet ꝓhibet.

¶ Nam iuſtoꝝ alia ſunt ſm oēm ꝟtutem a lege ordinata. Ueluti nō iubet ſeipm̄ occidere lex. qđ aūt nō iubet vetat. Le. are.

¶ Juſta .n. quedā ex oī ꝟtute a lege ſunt ordinata: ⁊ lex nō iubet ſeipſum quēq̄ꝫ occidere: que ꝟo non iubet vetat. Argir.

S. Tho.

¶ Ponit duas rōnes ex qb⁹ videt q̄ aliqs poſſit ſibiipſi iniuſtū facē. Quaꝝ p̄° talis eſt. Manifeſtū eſt ſm ſupradicta q̄ illa que ſūt iuſta ſm quācunq̄ꝫ ꝟtutē ordinant a lege. Un̄ illud qđ in nullo caſu ordinat a lege nō videt eſſe iuſtū ſm aliquā ꝟtutē. ⁊ ita videt eſſe iniuſtū. Jn nullo eni caſu lex iubet q̄ aliqs ſe iterficiat. Jlla aūt que lex non iubet tanq̄ꝫ iuſta: ꝓhibet tanq̄ꝫ iniuſta. Qđ non eſt ſic itelligēdū: q̄ſi nihil ſit mediū inter ꝓceptū ⁊ ꝓhibitionē legis. cū multa ſint a lege que nō ꝓcipiunt nec ꝓhibent: ſꝫ pmittunt hoīum volūtati: ſic̄ emere rē aliquā vel nō emere. ſed eſt ſic itelligēdū q̄ illa ſola lex in nullo caſu iubet q̄ ſūt ꝓhibita q̄ſi p ſe iniuſta: ⁊ ita vr̄ q̄ occidē ſeipm̄ ſit p ſe iniuſtum cū hoc lex nunq̄ꝫ ꝓcipiat. ¶ Scđā rōnē ponit ibi.

Que i nullo caſu iubent a lege ꝓhibita ſūt tanq̄ꝫ p ſe iniuſta.

¶ Adhuc aūt cum ꝓter legē noceat nō ꝯtra nocēs volens iniuſtū facit. Uolens autem ⁊ ſciēs ⁊ que ⁊ qđ ⁊ vt. Qui aūt ꝓpter iram ſe ipm̄ occidit volens hoc opatur ꝓter rectaꝫ legem qđ nō ſinit lex. Jniuſtū facit ergo.

¶ Preterea qui contra leges ledit: nō leſus volēs iniuriam facit. Q. ſi volens ſciens quem ⁊ quō. Qui ꝟo per iram ſe occidit volens id agit: contra rectam legem quod nō permittit lex iniuriam ergo facit. Le. are.

¶ Preterea cum q̄ſpiā ꝯtra legē ledit nō laceſſit⁹: tū is iniuriā ſpōte facit. Spōte aūt is iniuriā facit q ſcit ⁊ cū cui facit: ⁊ modū quo facit. At q ſeipꝫ ob irā occadit: ſpōte id qđ lex nō pmittit ꝯtra legē efficit rectā: iniuriā ergo facit. Argir.

S. Tho.

¶ Et dicit q̄ ille q nocet alteri ꝓter legis ꝓceptuꝫ: vt cū lex precipit aliqđ puniri: dūmō nō ſit ꝯtra nocēs .i. reſiſtēs nocumēto ſibi ab altero illato. puta cum repcutit pcutientē: talis iniquā facit volēs iniuſtū. Et in h̄ qđ dico volēs: itelligitur q̄ ſciat qđ ⁊ quō faciat ⁊ alias circūſtātias. Sed ille q occidit ſeipm̄ ꝓpter iram opatur preter rectam legē volens hoc qđ non pmittit lex. ergo facit iniuſta. Ergo videt q̄ aliqs poſſit ſibiipſi iniuſtū facē. ¶ Deīde cūꝫ dicit.

De illo q occidit ſeipſum.

¶ Sed cui vel ciuitati. Sibi autem non.

¶ At cui facitur an ciuitati? Nam ſibi qdem non. Le. are.

¶ Sed cui nam queſo. an ciuitati non ſibiipſi. Argir.

S. Tho.

¶ Soluit ꝓdictam dubitationem. Et ꝓmo ponit ſolonem ⁊ confirmat. Scđo ponit radicem ſolonis. ibi. (Totaliter autem ſoluitur ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ duo facit. Primo ſoluit

dubitationem ſupra motã: q̃tũ ad iuſtitiã legalẽ. Scđo quãtum ad iuſtitiã particularem.ibi. (Adhuc ſm ꝙ iniuſtus ꝛc̃.) ℂ Circa p^m duo facit. Primo ꝓponit ſolonẽ. Et dicit ꝙ ille qui ĩterficit ſeipm facit q̃dda iniuſtũ. Sed ↄſiderãdum eſt cui iniuſtũ faciat. Facit.n.iniuſtum ciuitati: quã puat vno ciue. Sed nõ facit iniuſtũ ſibiipſi. ℂ 2^s ibi.

ℂ **Volens enim patitur iniuſtum. Patitur autem nullus volens.**

Le. are. ℂ Quia volens patiẽ. Nulli aũt volenti iniuria fit.

Argir. ℂ Nam ſua patiẽ ſpõte: nemo ꝓo ſponte iniuriã patitur.

S.Tho.

ℂ Confirmat ſolonẽ poſitã. Et p̃ q̃tum ad hoc ꝙ nõ facit iniuſtũ ſibi. ipſe.n. volens patiẽ occiſionẽ. Nullus aũt patitur iniuſtũ volens vt ſupra habitũ eſt. Ergo iſte non patitur iniuſtum. Nõ ergo facit ſibi iniuſtuʒ. ℂ Tertio ibi.

Ille q occidit ſeipm nõ facit ſibi iniuſtũ.

ℂ **Propter qđ ꝛ ciuitas dãnificat ꝛ quedaʒ inhonoratio adeſt ſeipſum corrumpenti vt ciuitati iniuſtum facienti.**

Le. are. ℂ Itaqȝ ꝛ ciuitas penã ↄſtituit. ꝛ eſt q̃dã ignominia aduerſus illũ qui ſeipm necauit: ac ciuitati iniuriam fecit.

Argir. ℂ Quapp ꝛ ciuitas mulctat: ꝛ iſtituta ẽ ignominia q̃dam aduſus eũ q ſibi mortẽ ↄſciuit: vt ciuitati iniuriã faciẽteʒ.

S.Tho.

ℂ Confirmat ſolonẽ q̃tũ ad id qđ facit iniuſtũ ciuitati. Et h p qđdã ſignũ. Videm^9.n.ꝙ ciuitas ĩfert dãnuʒ q̃le poſſe eſt.ſ.ĩhonorationẽ ſiue vitupiuʒ ei q occidit ſeipʒ. puta ꝙ faciat trahi cadauer ei^9: vel dimittit ipm inſepultũ: vt p h detẽ itelligi ꝙ ille fecit iniuriã ciuitati. ℂ Deinde cũ dicit.

Puniẽ p legẽ a ciuitate quã lędit qui occidit ſeipm.

ℂ **Adhuc aũt ſm ꝙ iniuſtus ſolũ quidẽ iniuſtum faciens ꝛ nõ totalr̃ prauus nõ eſt iniuſtuʒ facere ſibiipſi. Hoc.n. aliud ab illo. Eſt enim aliqualr̃ iniuſtus ſic malus: quemadmodum timidus nõ vt totam hñs malitiã. Quare neqȝ ſm hanc iniuſtum facit.**

Le. are. ℂ Inſuper ſm qđ iniuſtus eſt. qui ſolũ iniuriaẽ ꝛ non oĩno prauus nõ põt ſibiipſi iniuriã faceẽ. Nã aliud eſt h q̃ illđ. Eſt.n. quodãmõ iniuſtus: ſic prauus vt timidus nõ vt totam hñs prauitatẽ. Quare nec ſm hanc iniuriatur.

Argir. ℂ Preterea fieri non põt vt ſibiipſi quiſq̃ iniuriã faciat ea rõne qua iniuſtus eſt qui ſolũ iniuriã facit: ꝛ nõ oĩno eſt vitioſus. Hic.n. differt ab illo. Homo nanqȝ iniuſtus eſt mõ quodã ſic prauus vt ipſe timidus nõ vt totã hñs prauitatem. Quare nec hac iniuſtitia ſibiipſi quiſq̃ iniuriã facit.

S.Tho.

ℂ Oſtẽdit ꝙ nullus facit ſibiipſi iniuſtũ: ſm iniuſtitiã pticularẽ. Et p̃ ꝓponit qđ intẽdit. Et dicit ꝙ ſm qđ aliqs dĩ iniuſtus. nõ q̃ſi totalr̃ prauus ſm oẽm malitiã: ſʒ ſolũ q̃ſi faciens iniuſtũ pticulare. Scđm inquã h iniuſtũ nõ ↄtingit ꝙ aliqs ſibiipſi faciat iniuſtũ. Hoc.n. iniuſtũ pticulare eſt aliđ ab iniuſto legali: de q̃.ſ. loq̃bamur. Cõtingit.n. ꝙ aliqs dicaẽ iniuſt^9 ſm aliquẽ modũ: nõ q̃ſi hñs totã malitiã: ſʒ q̃ſi hñs aliquã pticularẽ malitiã. Sicẽ aliqs dĩ timidus ſm pticularẽ malitiã. Vñ nec ſm iſtã iniuſtitiã pticulareʒ ↄtingit ꝙ aliqs ſibi ipſi faciat iniuſtũ. ℂ Scđo ibi.

Scđm iniuſtitiã particularẽ nullus ſibi iniuſtũ facit.

ℂ **Simul enim eidẽ vtiqȝ erit auferri ꝛ adijcere eideʒ. Hoc aũt impoſſe. Sed ſemper in pluribus neceſſariuʒ iuſtum eẽ ꝛ iniuſtum.**

Le. are. ℂ Nam ſimul foret eidem ablatum eẽ ꝛ adeſſe idẽ quod eſt impoſſibile. ſed ſemp in plib^9 neceẽ eſt eẽ iuſtũ ꝛ iniuſtũ.

Argir. ℂ Nam idem ſimul ablatum ab aliquo: ac eidem additum eẽt: quod fieri nequit. Sed ſemper ĩter plures iuſtũ atqȝ iniuſtum eẽ neceſſe eſt.

S.Tho.

ℂ Probat ꝓpoſituʒ q̃tuor rõnib^9. Quaꝝ p^a eſt ꝙ ille qui facit iniuſtum ſm iniuſtitiã particularẽ habet plus q̃ſi ſibi debeaẽ: ille aũt qui patiẽ hʒ min^9. Si ḡ ſibiipſi aliqs faciat iniuſtũ: ſequereẽ ꝙ vni ꝛ eidẽ auferreẽ aliqđ de ſuo ꝛ adijceret ſibi que ſunt oppoſita. Ergo ipoſſe eſt ꝙ idẽ ſit iuſtũ faciẽs ꝛ iniuſtũ patiẽs a ſeipſo. Sed tã iuſtũ q̃ iniuſtũ neceẽ eſt in plib^9 pſonis inueniri. ℂ Scđam rõneʒ ponit ibi. Rõ prima. Rõ ſcđa.

ℂ **Adhuc aũt voluntarium ꝛ in electione ꝛ prius. Cui enim ꝑmo paſſus eſt ꝛ ↄtra facit non videtur iniuſtũ facere. Ipſe aũt a ſeipſo eadem ſimul ꝛ patitur ꝛ facit.**

ℂ Preterea volũtarium ꝛ per electionẽ ꝛ ꝑmũ. Qui.n. ab alio leſus idẽ facit aduerſus illũ non videẽ iniuriã facere: ſed idẽ ipſe: eadem ſimul patitur ꝛ facit ſibi. Le. are.

ℂ Preterea qui iniuriã facit ſpõte agit ꝛ electione ꝛ prior. Qui nãqȝ leſus idem viciſſim facit iniuriã facere non videtur. Ipſe autem ſimul eadem patitur ſibiqȝ facit. Argir.

S.Tho.

ℂ Et dicit ꝙ iniuſtũ facere opʒ eẽ volũtarium ꝛ cum electione. ꝛ opʒ ꝙ ſit prius q̃ iniuſtũ pati. Ille eniʒ qui ꝑmo paſſus eſt iniuſtũ: ꝛ idẽ ↄtra facit: ſm qđ lex ꝑmittit: nõ videtur facere iniuſtũ: puta ſi reaccipit reʒ ſibi ablatã. Sed ſi aliqs ſibi ipſi noceat eadẽ ſimul ꝛ patiẽ ꝛ facit. Nõ ḡ videẽ ſibiipſi facere iniuſtũ. ℂ Tertiã rõnẽ ponit ibi. Iniuſtum facẽ eſt voluntariuʒ ꝛ cũ electiõe.

ℂ **Adhuc erit volentem iniuſtum pati.**

ℂ Preterea ſequereẽ vt volenti iniuria poſſet inferri. Le. are.

ℂ Preterea ſua ſponte quiſpiam iniuriam pateretur. Argir.

S.Tho.

ℂ Volũtarie enim aliqs ſibiipſi nocet. Si igiẽ talis iniuſtũ patiẽ a ſeipſo ſeq̃tur ꝙ iniuſtum pati ſit voluntarium. qđ ſupra improbatũ eſt. ℂ Quartam rõnem ponit ibi. Rõ tertia.

ℂ **Cum in his aũt ſiue ſm parteʒ iniuſtificationibus nullus iniuſtũ facit. Mechatur.n. nullus eam vxorẽ que ſuiipſius. Neqȝ ſuffodit ſuiipſius murũ. Neqȝ furaẽ que ſuiipſi^9.**

ℂ Inſuper ſine particularib^9 nullus iniuriatũ. Nullus vo eſt adulter ſue vxoris. neqȝ effractor ſue parietis. neqȝ fur ſuarum rerum. Le. are.

ℂ Inſuper ſine ſingulis iniurijs iniuriã facit nemo. At nemo adulterium ſua cum vxore cõmittit. Nemo parietem confudit ſuum. Nemo res ſuas furatur. Argir.

S.Tho

ℂ Quia ſi qs ↄſideret in pticularib^9 iniuſtificationibus.ſ. in ſpẽbus pticularis iniuſtitie maxime apparet ꝙ nullus ſibiipſi facit iniuſtũ. Eſt enim vna ſpẽs pticularis iniuſtitie mechia.ſ. adulterium. Nullus aũt mechaẽ.ſ. adulterat vxoreʒ ſuam: neqȝ aliqs dĩ ſuffoſſor muroꝝ: qđ ptinet ad aliã iniuſtitie ſpẽm ꝓpter h ꝙ ſuffodit ꝓpriuʒ murũ. neqȝ dĩ aliqs fur ſi accipiat clam bona ſua. Vñ pʒ ꝙ nõ contingit ſibiipſi iniuſtũ facere. ℂ Deinde cum dicit. Mechia eſt ſpecies pticularis iniuſtitie.

ℂ **Totaliter auteʒ hoc ſoluitur ſibiipſi iniuſtum facere ſm diffinitionem eam que preter voluntarie iniuſtum pati.**

ℂ In totum aũt tolliẽ vt qs ſibi iniuriam valeat ſm diffinitionem voluntarie patiendi iniuriam. Le. are.

ℂ Omnino aũt hoc ſibi inquã iniuriã facere ſolviẽ diffinitione iniuriã patiẽdi. Sua nãqȝ ſpõte patiẽ iniuriã nemo. Argir.

S.Tho.

ℂ Ponit ꝑncipalẽ radicẽ ꝑdicte ſolonis. Et dicit ꝙ totalr̃ ſolviẽ predicta queſtio de eo: qđ eſt iniuſtuʒ facere ſibiipſi ſm h qđ ſupra determinatuʒ eſt de hoc qđ impoſſibile eſt

voluntarie

voluntarie aliqd iniuſtum pati. Et ex hoc enim maxime ſequit̃ q̃ nullus iniuſtũ nolens facit cum iniuſtum facere ſit voluntarium. vt ſupra dictum eſt. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Manifeſtum aũt ⁊ qm̃ ambo qdẽ praua ⁊ iniuſtum pati ⁊ iniuſtũ facere. Hoc qdem eniz minus. hoc aũt plus eſt habere medij. Et queadmodum ſanum qdem in medicinali. bene habitum aũt in exercitatiua.

Le. are. ℭ Manifeſtũ aũt q̃ vtraq̃ praua ſunt ⁊ facere ⁊ pati iniuriam. Nã aliud eſt plus hr̃e q̃ medium. aliud eſt hr̃e minꝰ. Velut ſanitas in medicina. bona habitudo in gymnaſtica.

Argir. ℭ At pro cõſtat vtrunq̃ prauũ eſſe: facere inquã iniuriam atq̃ pati. Alterũ. n. eſt plus: alterũ minus hr̃e medio. Qđ qdem perinde ſeſe hꝫ atq̃ in medicina qdẽ qđ ad ſanitatẽ: in exercẽdi iꝰ arte qđ ad habitudinẽ corꝑis bonã cõducit.

S. Tho.

Ambo. s. iniuſtũ facẽ et iniuſtum pati praua ſunt. ℭ Cõparat adinuicẽ iſta duo. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit q̃ vtrũq̃ eoꝝ eſt malũ. Scđo q̃ iniuſtuꝫ facẽ p ſe eſt peius. ibi. (Sꝫ tñ deterius ⁊c̃.) Tertio oñdit q̃ p accñs põt eſſe eõ. ibi. (Scđm accñs aũt ⁊c̃.) ℭ Dicit ḡ p. q̃ ambo. s. iniuſtũ facẽ ⁊ iniuſtũ pati ſunt praua. Qđ qdẽ ꝓbat ꝑ hoc. s. q̃ iniuſtũ pati eſt minus hr̃e q̃ mediũ iuſtitie requirat. hoc aũt. s. iniuſtũ facẽ eſt plus hr̃e q̃ ſit menſura iuſtitie. mediũ aũt iuſtitie qđ dĩ iuſtũ ita ſe hꝫ in cõmutatiõibꝰ ⁊ diſtributionibꝰ. ſicẽ ſanũ in medicinali. ⁊ bñ hr̃itũ in arte exercitatiua. Vñ ſicẽ i medicinali ⁊ exercitatiua illud qđ ẽ plus vel minꝰ ẽ malũ. ita ẽt circa iuſtitiã. ℭ Deĩde cũ dicẽ.

ℭ Sed tñ deterius iniuſtũ facere. Iniuſtũ facere. n. cũ malitia qdem ⁊ vituꝑabile erit. Et malitia vel ꝑfecta ⁊ ſimplr̃ vel ꝓxime. Non enim volũtarium oẽ cũ iniuſtitia. Iniuſtum pati aũt ſine malitia ⁊ iniuſtitia. Scđm ſe qdem igitur ipm̃ iniuſtũ pati minus prauũ.

Le. are. ℭ Verũtamen peius eſt facere iniuriã. Nam id cũ prauitate eſt ac vituperat̃: ⁊ prauitate vel ꝑfecta ſimplr̃: vł prope. Non enim omne volũtarium cũ iniuria: ſed pati iniuriaꝫ ſine prauitate eſt. ⁊ ſine iniuria. Per ſe igitur pati iniuriaꝫ minus eſt malum.

Argir. ℭ Peius tñ eſt iniuriã facere. Hoc. n. cuꝫ vitio eſt atq̃ vituperat̃: ⁊ vitio vel ꝑfecto ⁊ ſimplr̃ vel ꝓpe. Nõ. n. oẽ qđ ſpõte fit cũ iniuſtitia eſt: ſed pati iniuriaꝫ ſine vitio ⁊ iniuſtitia eſt. Pati igit̃ iniuriã per ſe qdem minus eſt malum.

S. Tho.

Iniuſtum facẽ peius eſt q̃ iniuſtum pati. ℭ Oñdit q̃ peiꝰ ſit iniuſtũ facẽ q̃ iniuſtũ pati. Qđ qdẽ ꝓbat ꝑ hoc q̃ iniuſtũ facẽ eſt vituꝑabile: ⁊ cũ malitia: qđ qdẽ intelligẽdũ eſt: vel de malitia ꝑfecta ⁊ ſimplr̃. puta cũ aliquis iniuſtũ facit nõ ſolũ volũtarie: ſꝫ ex electiõe. vel ſe hꝫ ꝓxime ad ꝑfectã malitiã: vt pꝫ de eo q iniuſtũ facit nõ ex electione: ſꝫ ex ira vel alia paſſiõe. Oſtẽſum eſt. n. ſup̃. q̃ nõ oẽ volũtariũ ẽ cũ iniuſtitia. Qñq̃. n. aliquis iniuſtũ facit: ⁊ tñ nõ eſt iniuſtꝰ. nihilominꝰ tñ vituperat̃. Sꝫ iniuſtũ pati ẽ oĩno ſine malitia ⁊ iniuſtitia. Ille. n. q iniuſtuꝫ patit̃: nullo modo põt dici iniuſtꝰ vel malus. Manifeſtũ ãt eſt illõ eẽ magis malũ: a q̃ denoiat̃ aliquis malus: q̃ a q̃ nõ denoiat̃ malus: ſicẽ albedo i actu a q̃ denoiat̃ aliquis albꝰ magis ẽ albedo q̃ albedo i potẽ: a q̃ nõ denoiat̃ aliquis albꝰ. Seq̃t̃ igit̃ q̃ iniuſtũ pati ſm̃ ſe ſit minꝰ malũ q̃ iniuſtũ facẽ. ℭ Deĩde cũ dicit.

De iniuſtũ facẽ p electionẽ ⁊ p iram.

ℭ Scđm accidens autẽ nihil ꝓhibet maius malũ. Sed nihil cura eſt arti. Sꝫ pleureſim dicit maiorẽ egritudinem eſſe offenſione pedis: q̃uis fiat vtiq̃ aliqñ alterum ſm̃ accidens maius ſi offendẽtem ꝓpter cadere accidat ab aduerſarijs capi ⁊ mori.

Le. are. ℭ Sed per accidens nihil ꝓhibet eſſe maius. At non eſt ea cura arti: ſed dolorẽ lateris dicit maiorẽ morbum q̃ offenſionem pedis: lꝫ fieri poſſit aliud per accidẽs: ſi contingat offendentem pedem cadere ⁊ ab hoſtibus capi ⁊ mori.

Argir. ℭ Per accñs aũt nihil ꝓhibet maius eẽ malũ. At nõ cure eſt arti. Sꝫ dolorẽ lateris maiorẽ morbũ q̃ pedis offenſionẽ eẽ dicẽ. Quãq̃ fieri põt nõnũq̃ cõtra p accñs: ſi eueniret vt quiſpiã offenſo pede caperet̃ ab hoſte vł truciderdatur.

S. Tho.

Nõ iniuſtũ pati ſit magis malũ q̃ iniuſtum facẽ. Ars nõ curat de eo qđ eſt per accidens. ℭ Oñdit q̃ ſm̃ accñs põt eẽ eõ. Et dicẽ q̃ nihil ꝓhibꝫ qn iniuſtũ pati p accñs ſit malũ magis q̃ iniuſtum facẽ. Puta cũ aliquis ex hoc qđ iniuſtũ patit̃ ꝓuocat̃ ad maiores iniuſtitias faciẽdas. Sꝫ hoc eſt p accñs. Sꝫ qđ eſt p accñs non curat ars: ſꝫ ſolũ iudicat ſm̃ id qđ eſt p ſe. Sicẽ ars medicine dicẽ pleureſiꝫ q̃ eſt apoſtema ſub coſtis ꝑiculoſuꝫ ⁊ mortalem maiorẽ eẽ egritudinẽ: q̃ ſit offẽſio pedis: lꝫ p accñs poſſit eẽ peior. puta cũ aliquis ꝓpter hoc q̃ hꝫ pedẽ leſum cadit. ⁊ ſic accidit q̃ ab aduerſario capiat̃ ⁊ moriat̃. ℭ Deĩde cũ di.

ℭ Scđm metaphorã aũt ⁊ ſimilitudinẽ eſt nõ ipſius ad ipm̃ iuſtuꝫ: ſed eoꝝ que ipſius aliquibus. Nõ omne aũt iuſtũ: ſed dñatiuum vel diſpẽſatiuũ. In his aũt ſermonibꝰ diuiſa eſt pars aĩe ad irrõnalem in que vtiq̃ reſpiciũt. Et videtur eſſe iniuſtũ ad ſeipm̃. qm̃ in his eſt pati aliqd preter ſuiipſius appetitũ. Queadmodũ igitur imperãti ⁊ imꝑato eſſe adinuicem iniuſtuꝫ aliqđ ⁊ his. De iuſtitia qdẽ igitur ⁊ alijs moralibꝰ virtutibus determinatum ſit ſm̃ hunc modum.

Le. are. ℭ Per trãſitionẽ vero ac ſilitudinẽ eſt nõ ſibi ad ſeipm̃ iuſtũ ſed ſuoꝝ aliqbꝰ. nec vero oẽ iuſtum ſed dñicum vel economicũ. His. n. rõnibꝰ diuiſa eſt ea pꝯ animi que rõnẽ hꝫ. ab ea que eſt ſine rõne: ad que ſi inſpicias videt̃ eſſe iniuriam ad ſeipſuꝫ: q: eſt in his pati aliqd preter ſua deſideria. Vt igitur parẽti ⁊ imperãti eſſe adinuicem aliquid iuſtum ⁊ his: de iuſtitia quidem ac alijs moralibus virtutibus determinatum ſit in hunc modum.

Argir. ℭ At quo p trãſlationẽ atq̃ ſilitudinẽ eſt iuſtuꝫ nõ ſibi ad ſeipm̃: ſꝫ ſuoꝝ qbuſdã. Nõ oẽ aũt iuſtũ ſed herile vel reſamiliare. His. n. rõnibꝰ diſtat ea pꝯ aĩe que rõnem hꝫ ab ea pte que eſt rõnis expers. Ad q̃s inſpiciẽtibꝰ: ad ſeipm̃ iniuſtitia eſſe videt̃: ꝓpterea q̃ in his eſt pati aliqd cõtra ſuas appetitiones. Vt igit̃ eſt qđ iuſtũ magiſtratum gerẽti: ⁊ quibus ipſe preeſt: ſic ⁊ his ẽt eſſe videt̃. Sed de iuſtitia qdem ceteriſq̃ morum virtutibꝰ hoc ſit modo determinatum.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̃lis ſit metaphorica iuſtitia. Et dicit q̃ ſm̃ quandam metaphorã ⁊ ſilitudinẽ cõtingit nõ qdẽ q̃ ſit iuſtum vel iniuſtũ totius hoĩs ad ſeipꝫ: ſed qđ ſit quedã ſpẽs iuſtitie inter aliquas ptes hoĩs adinuicẽ. Non tñ inter eas eſt oẽ iuſtum: ſꝫ ſolũ iuſtũ dñatiuuꝫ vel diſpẽſatiuũ. s. iconomicũ: q: ſm̃ has rõnes dñij vel diſpẽſationis videt̃ diſtare rõnalis pꝯ aĩe ab irrõnali: que diuidit̃ in iraſcibilẽ ⁊ ɔcupiſcibilem. Naꝫ rõ dñat̃ iraſcibili ⁊ ɔcupiſcibili ⁊ gubernat eas. Et ad iſta reſpiciũt aliqui qbꝰ videt̃ q̃ ſit iuſtitia hoĩs ad ſeipm̃ ꝓpter hoc q̃ in talibꝰ ɔtingit aliquẽ pati ꝓpter ꝓprios appetitꝰ. Puta cũ ex ira vel ɔcupiſcẽtia aliquis facit cõtra rõnẽ. Sic igit̃ in his eſt qđdã iuſtũ ⁊ iniuſtũ: ſicut inter imperantẽ: ⁊ eũ cui imperat̃. Nõ aũt eſt veꝝ iuſtũ: q: nõ eſt inter duos: ſꝫ eſt ſilitudinariũ iuſtũ: inq̃tum diuerſitas aie aſſi-

De iuſto dñatiuo ⁊ diſpenſatiuo.

Rõ dñat̃ ɔcupiſcibili ⁊ iraſcibili ⁊ gubernat eas

mulatur diuerſitati pſonarum. Ultimo autem epilogādo cōcludit q̄ determinatū eſt de iuſtitia: ⁊ alijs virtutib⁹ moralibus ſm modum p̄dictū. Et in hoc terminat̄ ſnīa q̄nti libri.

Incipit Liber ſextus. Lectio p̄ma.

p̄ Quia autem extitimus prius dicentes: quoniam op₃ medium eligere: neq̄ ſuperabūdantiam: neq̄ defectum. medium autem eſt vt recta ratio dicit: hoc diuidamus.

Le. are. Quoniam prius diximus: medium eſſe recipiendū non autem exceſſum neq̄ defectum: medium autem eſt vt recta dictat ratio. Hoc diſtinguamus.

Argir. Cum antea dictū ſit mediū expetēdum eſſe: non id qd̄ nimium eſt atq̄ parū: ⁊ medium perinde ſeſe hēat atq̄ recta ratio dictat: hoc ipſum deinceps diuidamus oportet.

S. Tho.

Poſtq̄ phūs determinauit de virtutib⁹ moralib⁹. in hoc 6⁰ libro determinat de itellectualib⁹. Et p̄ p̄hemialr̄ dicit de quo eſt intētio. Scd̄o determinat p̄poſitū. ibi. (Prius qdē igit̄ dictū eſt ⁊c̄.) Circa p̄m tria facit. Primo dicit q̄ dicēdum eſt de rōne recta. Scd̄o oſtēdit qd̄ de eadē dōm eſt ibi. (In oib⁹. n. dictis habitib⁹.) Tertio cōtinuat ſe ad p̄cedētia. ibi. (Aie autē virtutes ⁊c̄.) Dicit ergo p̄. q̄ qr ſup̄ius in 2⁰ dictū eſt. q̄ in virtutib⁹ moralib⁹ de q̄bus ſupra dictū eſt. op₃ eligere mediū: ⁊ p̄termittere ſupabūdantiā ⁊ defectū.

Lec. 6. ⁊ 7. Mediū aūt determinat̄ ſm rōnē rectā: vt in 2⁰ habitū eſt. p̄ſtis eſt: vt rōnem rectā. i. virtutē intellectualē que eſt rectitudo rōnis. diuidamus in ſuas ſpēs: ſicut ⁊ ſilr̄ diuiſimus virtutes morales. Deinde cum dicit.

In oib⁹. n. dictis habitib⁹ quēadmodum ⁊ in alijs eſt qd̄dam ſignum ad quod inſpiciens rationem habens intēdit ⁊ remittit: ⁊ qui eſt terminus medietatū: quas inter mediū dicimus eſſe ſupabundantie ⁊ defectus exiſtes ſm rectam rationem.

Le. are. Omnibus enim dictis habitib⁹ quēadmodum ⁊ alijs eſt qd̄dam ſignū ad qd̄ inſpiciens qui rōnē h₃ itēdit ⁊ remittit. ⁊ eſt qdam terminus mediocritatis: q̄s diximus eſſe inter exceſſum ⁊ defectum: ſm rectam rōnem.

Argir. In oib⁹. n. dictis habitib⁹ quēadmodū ⁊ in ceteris eſt qd̄dā ſignū: ad qd̄ is inſpiciēs qui rōnē h₃ intēdit atq̄ remittit. Eſtq̄ qdā terminus mediocritatū: q̄s iter exuperationē defectūq̄ dicimus eē: cū a ſeſe diſtēt vt recta ratio ſtatuit.

S. Tho.

Oſtendit qd̄ dicēdū ſit de rōne recta. Et circa h̄ tria facit. Primo oſtēdit qd̄ de rōne recta h̄ri poſſit p̄ ea que dc̄a ſunt ſupra. Scd̄o oſtēdit q̄ hoc nō ſufficit. ibi. (Eſt aūt dicere qdē ⁊c̄.) Tertio cōcludit qd̄ oporteat amplius dicere. ibi. (Propter qd̄ op₃ ⁊c̄.) Dicit ergo p̄: q̄ in oibus p̄dictis habitib⁹. i. virtutib⁹ moralib⁹: ſicut in alijs reb⁹. puta in artificialib⁹ eſt aliqd: q̄ſi ſignū ad qd̄ reſpicit ille qui h₃ rectam rōnē. ⁊ ſic intēdit ⁊ remittit: id eſt addit vel minuit: vel cōſiderat per hoc ſignū quis eſt terminus medietatum. i. quō debeat determinari medietas in vnaquaq̄ virtute. Quam qdē medietatē dicimus eſſe qd̄dā medium inter ſupabūdātiam ⁊ defectū: ⁊ h̄ ſm rōnē rectā. Hoc aūt ſignū qd̄ eſt virtuoſe: ſicut regula artifici: eſt id qd̄ decet ⁊ cōuenit: a quo nō op₃ deficere: nec vltra addere. Et h̄ eſt medium virtutis: que qdē ſupra in 2⁰ manifeſtata ſunt. Deinde cū dicit.

Quid eēt p̄ virtuoſis vt regulā i operādo virtuoſe.

Eſt aūt dicere ſiqdem veruz. nihil aūt manifeſtum. Eteniz in alijs ſtudijs circa quecunq̄ eſt ſcientia: hoc verū qdem dicere: q̄m neq̄ plura neq̄ minora op₃ laborare: neq̄ negligere: ſed media ⁊ vt recta ratio. Hoc autem ſoluz habēs vtiq̄ aliquis nihil vtiq̄ ſciet amplius. puta qualia. oportet afferri ad corpus. Si quis dicat quecunq̄ medicinalis iubet ⁊ vt qui hanc habet.

Eſt aūt h̄ ſermo verus qdē ſ₃ nequaq̄ clarus. Nā ⁊ in alijs facultatib⁹ de q̄b⁹ ſcia eſt: hoc ēt vere dici pōt nec plus nec min⁹ laborādum: aut negligēdū eſſe: ſ₃ mediocriter ⁊ vt recta dictat ratio. ſed ob h̄ dictū nihilo plus q̄s ſciret velut qualia afferēda ſint corpori. ſiquis dicat quot medicina iubet ⁊ quēadmodum is qui illam habet. Le. are.

Atq̄ ſermo talis eſt qdem verus: non tñ dilucidus. Nā ⁊ in quauis opa atq̄ cura circa quā verſat̄ ſcia verum eſt dicere: neq̄ nimiū neq̄ parū eſſe elaborādum vel quieſcēdum: ſ₃ mediocriter ⁊ vt ratio recta preſcribit. Atqui hoc tm̄ h₃ nihil plus ſciret vt ſi q̄ſpiam dixerit ea eſſe corpori afferēda que medicina ⁊ vt is qui hanc h₃ ſciam iubet. Argir.

S. Tho.

Oſtendit q̄ h̄ nō ſufficit cognoſcē circa rōnem rectā. Et dicit: q̄ id qd̄ dictū eſt: eſt qdem verū: ſed non eſt ſufficiēter manifeſtū: p̄ut requirit̄ ad vſum rōnis recte. Eſt. n. id qd̄ dictū eſt qd̄dam cōe: qd̄ verificat̄ in oib⁹ humanis ſtudijs: in q̄b⁹ hoīes ſm ſciā practicā opant̄. puta in militia ⁊ medicina ⁊ in q̄buſcūq̄ negocijs. In q̄b⁹ oib⁹ verū eſt dicē q̄ neq̄ plura neq̄ pauciora op₃ aut facē aut negligē: ſed ea que medio mō ſe hñt: ⁊ ſm q̄ rō recta determinat. Sed ille qui hoc ſolū cōe hēt: nō p̄p hoc ſciet amplius p̄cedē ad opandum. Puta ſi quereret q̄lia op₃ dare ad ſanādū corpus aliqs r̄ideret: q̄ illa debēt dari que p̄cipit ars medicine: ⁊ ille qui h₃ hāc artē. ſ. medicus: nō p̄pter h̄ iterrogās ſciret qd̄ deberet dare ifirmo. Sic aūt ſe h₃ rō recta prudētie in moralib⁹: ſicut recta rō artis in artificialib⁹. vñ p₃ q̄ non ſufficit id qd̄ dictum eſt. Deinde cum dicit. Quō ſe habeat recta rō prudētie in moralibus.

Propter qd̄ ⁊ op₃: ⁊ circa anime habit⁹ nō ſolū vere eē hoc dictuz: ſed ⁊ determinatum: ⁊ que eſt recta rō ⁊ huius q̄s termin⁹.

Quapp̄ op₃ nō ſolum vere h̄ dixiſſe de habitib⁹: aſ verū etiā determinare que ſit recta ratio. ⁊ q̄n ſit hui⁹ terminus. Le. are.

Quapropter ⁊ circa habitus animi non modo vere hoc dictum eſſe oportet: ſed etiam determinatum quenam ſit ipſa ratio recta: ⁊ que eius ſit definitio. Argir.

S. Tho.

Concludit q̄ ſilr̄ rōne circa aie habit⁹ nō ſufficit q̄ ſolum aliqd vere dicat̄ in cōi: ſed qd̄ diſtincte determinet̄ que ſit rō recta: ⁊ q̄s ſit terminus. i. diffinitio rōnis recte: vel ēt ſm qd̄ rō recta determinari poſſit. Deinde cum dicit.

Aie aūt virtutes diuiſimus. Et has qdem eē moris diximus: has aūt itellect⁹. De moralib⁹ qdem igitur ptrāſiuimus. De reliqs aūt de aīa p̄mium dicentes dicimus ſic.

Anime ergo virtutes ſupra diſtinximus. ⁊ alias eſſe moris dixim⁹: alias itellect⁹. Et de moralib⁹ qdē trāſegim⁹: de reliquis ſo nūc dicemus: p̄mo tñ de aīa p̄mittentes. Le. are.

Virtutes itaq̄ anime ſuperiorib⁹ in locis diuiſimus. Et alias moris: alias mētis diximus eſſe. Atq̄ de moris quidem virtutibus iam trāſegimus: de reliquis ſo dicemus oportet: prius hiſce de anima declaratis. Argir.

S. Tho.

Continuat ſe ad p̄cedētia. Et dicit. q̄ cum ſupra diuiſerimus in fine p̄mi virtutes aie hoc mō. q̄ quaſdam dixim⁹ eſſe

De ṽtuti/bus intelle/ctualib⁹ ſʒ q̃s rõ recti/ficatur. moꝛales quaſdã intellectuales. Ex quo de moꝛalib⁹ dictuʒ eſt: reſtat ꝙ determinemus de itellectualib⁹: ſm quas ipſa ratio rectificaẽ: ita tñ ꝙ pꝛius aliq̃ dicẽda ſunt de ipſa aĩe: ſine cuius cognitione nõ poſſunt cognoſci aĩe virtutes: vt ſupꝛa in fine pꝛimi dictum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Pꝛius qdẽ igitur dictũ eſt duas eſſe par/tes anime: ⁊ rõnem habens ⁊ irrõnalem.

Le. are. ¶ Quod due ſunt animi partes: altera rationem habens: altera irrationalis dictum eſt pꝛius.

Argir. ¶ Duas igitur eſſe aĩe partes antea diximus. Eam que ra/tionis eſt particeps: ⁊ eam que eiuſdem expers.

S. Tho.

¶ Incipit ꝓſequi ꝓpoſitum. Et pꝛimo determinat que dicẽ da ſunt de aĩa. Scḋo ꝓſequiẽ de ṽtutib⁹ intellectualibus.
Lec. 2. ibi. (Sumẽdum ḡ vniuſcuiuſq ₃ hoꝛ ⁊c̃.) ¶ Circa pꝛimũ tria fa cit. Pꝛimo reſumit diuiſionẽ ptium aĩe: ſupꝛa poſitã in fi/ne pꝛimi. Scḋo ſubdiuidit alterꝛ mẽbꝛũ. ibi. (Nunc aũt de
Due ſunt ptes aĩe. rõnem habẽte ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo pꝛimo ꝙ pꝛius dictũ eſt ꝙ due ſunt partes aĩe. Una que eſt hñs rõnem. Alia que eſt irrõnalis. Dictum aũt eſt ſupꝛa ꝙ id qḋ eſt rõnem habẽs
Pars rõ/nalis pcẽn/tiã pficiẽ p ṽtutes itel/lectuales. per eſſentiam pficitur per virtutes intellectuales. id autẽ qḋ eſt irrationale: participans tamen rõne perficitur per virtutes moꝛales. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nunc aũt de rõneʒ habente ſm eũdẽ mo/dum dicẽdum. Et ſupponanẽ duo rõnẽ ha/bentia. Unum qdeʒ quo ſpeculamur talia entium quoꝝ pꝛincipia non cõtingit aliter ſe habere. Unum aũt quo contingentia.

Le. are. ¶ Nunc aũt circa eam parteʒ que rõnem habet eodẽ mo/do diſtinguẽdũ eſt. Et ſuppoſitũ exiſtat: duo eſſe rõnẽ ha/bentia: vnũ quo ꝓſpicimus illa talia: quoꝝ pꝛĩ⁹ alr̃ ſe hñe non poſſunt: aliud quo illa que aliter ſe habere poſſunt.

Argir. ¶ Nũc aũt idẽtidẽ pars ea que rõnẽ hʒ eſt diuidẽda. Atq ₃ ſit ſuppoſitũ duas eẽ ptis que ſunt pticipes rõnis. Unam qua ↄtẽplamur ea quoꝝ pꝛĩ⁹ vt alr̃ ſeſe hñant minime fie/ri põt. Alterã qua ꝓſpicimus ea que alr̃ ſeſe hẽre poſſunt.

S. Tho.

¶ Subdiuidit alterꝛ mẽbꝛum pꝛedicte diuiſionis. ¶ Et cir/ca h̃ tria facit. Pꝛimo ꝓponit diuiſionẽ. Scḋo ꝓbat mem/bꝛa diuiſionis. ibi. (Ad ea. n. que gñe altera ⁊c̃.) Tertio i/ponit noĩa mẽbꝛis diuiſionis. ibi. (Dicaẽ aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ pꝛimo ꝙ qꝛ itẽdimus de ṽtutib⁹ intellectualib⁹: que pficiunt ptem aĩe rõnalẽ: ideo ad diſtinguẽdum ṽtutes itellectua/les: opʒ diuidere rõnem hñs eodẽ modo quo ſupꝛa diuiſi/
Rõnalis ptis diuiſio. mus ptes aĩe. nõ q̃ſi ex pꝛincipali intẽtione: ſed ſm ꝙ ſuffi/cit ad ꝓpoſitũ. Supponaẽ ergo ꝙ pars rõnalis diuiditur in duas. Una qdẽ eſt per quã ſpeculamur illa entia. ſ. ne/ceſſaria quoꝝ pꝛincipia nõ poſſunt alr̃ ſe hñe. Alia aũt pars per quã ſpeculamur ↄtingẽtia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ad ea enim que gñe altera ⁊ aĩe particula/rum alterꝝ genere ad vtrũq ₃ aptum natum.

Le. are. ¶ Nam ad ea que aliter ſunt genere: ⁊ pars animi alia ge/nere: que ad vtrunq ₃ aperta eſt.

Argir. ¶ Et nãq ₃ anime partes diuerſe ſunt genere que ſunt apte ad res eas cognoſcendas: que genere differunt.

S. Tho.

Pꝛobatõ diuiſionis. ¶ Pꝛobat pꝛemiſſam diuiſionẽ tali rõne. ad obiecta que dif/ferunt genere neceſſe eſt ꝙ diuerſa gñã partium aĩe ada/ptenẽ. Manifeſtum eſt aũt ꝙ ↄtingens ⁊ neceſſariũ diffe/
T. c. 26. runt genere: ſicut habeẽ de coꝛruptibili ⁊ icoꝛruptibili. 10. metaph. Relinquiẽ ergo ꝙ ſit diuerſum genus partium anime rõnalis quo cognoſcat neceſſaria ⁊ contingentia. ¶ Maioꝛem autem ꝓpoſitionem pꝛobat ibi.

¶ Si quidem ſm ſimilitudineʒ quandam ⁊ pꝛopꝛietatem cognitio exiſtit ipſius.

¶ Siqdẽ ſʒ ſilitudinẽ ⁊ ꝓpꝛietatẽ quãdã notitia illis exiſtit. Le. are.

¶ Siquidem ipſis ineſt rerum cognitio ſimilitudine qua/dam atq ₃ accõmodatione. Argir.

S. Tho.

¶ Et hoc ſic. Partib⁹ aĩe ineſt cognitio ſm qḋ hñt ſilitudi/nẽ quãdam ad res cognitas. non qdem ita ꝙ res cognita ſit actu in nã potẽtie cognoſcẽtis. Sicut Empedocles po/
Cõo co/gnitio ſili/tudine pfi/citur. ſuit: ꝙ terra terrã cognoſcimus: igne ignẽ: ⁊ ſic de alijs: ſʒ incõtrum quelibet potẽtia aĩe ſm ſuam ꝓpꝛietatẽ eſt ꝓpoꝛ/tionata ad talia cognoſcẽda: ſicut viſus ad cognoſcẽdos coloꝛes: ⁊ auditus ad cognoſcẽdos ſonos: ſed eoꝛum que ſunt inuicem ſimilia ⁊ ꝓpoꝛtionata eſt eadem ratio diſtin/ctionis. Ergo ſicut cognita per rõneʒ differunt genere: ita ⁊ partes anime rõnalis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dicatur aũt hoꝝ hoc qdẽ ſciẽtificũ. Hoc aũt rõcinatiuum. Et ↄſiliari enim ⁊ rõcina/ri idem. Nullus aũt ↄſiliatur de non ↄtingẽ/tibus aliter habere. Quare rõcinatiuum eſt vna quedã pars rationem habentis.

¶ Vocetur aũt harum altera ſcientifica: altera ratiocinati/uas. nam ↄſultari ⁊ ratiocinari idem eſt. nemo aũt ↄſultat de rebus que aliter ſe habere nõ poſſunt. Itaq ₃ ratiocina/tiua eſt vna pars eius quod rationem habet. Le. are.

¶ Atq ₃ harum altera vis ſciendi: altera vis ſubducẽdi ra/tionem vocẽ. Conſultare nãq ₃ rõnemq ₃ ſubducere eadẽ poſſunt. Nemo aũt de ijs rebus cõſultat que aliter ſeſe ha/bere nõ poſſunt. Quare vis ſubducẽdi rationẽ vna pars eius partis eſt anime: que rationis eſt particeps. Argir.

S. Tho.

¶ Imponit noĩa pꝛedictis partib⁹. Et dicit ꝙ pꝛedictaꝝ ptiuʒ aĩe rõnalis. vna qdẽ que ſpeculaẽ nec̃ia põt dici ſcientificũ genus aĩe: qꝛ de nec̃ijs eſt ſcientia. Alia autẽ pars põt dici rõcinatiua: ſm ꝙ ratiocinari ⁊ ↄſiliari pꝛo eodẽ ſumitur. Nominat. n. ↄſilium quãdam inq̃ſitionẽ nõduʒ determi/natã: ſicut ⁊ rõcinatio. Que qdẽ indeterminatio maxime accidit circa ↄtingẽtia: de q̃b⁹ ſolis eſt ↄſilium. Nullus enĩ ↄſiliaẽ de his que non ↄtingunt alr̃ ſe hñe. Sic ergo ſequiẽ ꝙ rõcinatiuum ſit vna ps aĩe rõnem hñtis. ¶ Videẽ autẽ
Cõ virtus ad diuer/ſas aĩe po/tẽtias pti/neat cogno/ſcẽ ↄtingẽ/tia ⁊ neceſ/ſaria. qḋ hic phs determinat dubitationẽ hñe. Ipſe enim in 3⁰ de aĩa. diſtinguit intellectũ in duo. ſ. in agẽs ⁊ poſſibile ⁊ di/cit ꝙ agẽs eſt quo eſt oĩa facere. poſſibilis autẽ eſt quo eſt oĩa fieri. Sic ergo tã intellect⁹ agens q̃ʒ poſſis ſm ſuã rõnẽ ad oĩa ſe hʒ. Eſſet ergo ↄtra rõnẽ vtriuſq ₃ intellect⁹. ſi alia pars aĩe eẽt que itelligit nec̃ia: ⁊ que intelligit ↄtingentia. ¶ Rurſum veꝝ nec̃ium ⁊ veꝝ ↄtingens videnẽ ſe hñe: ſi/cut pfectum ⁊ impfectũ in gñe. veri eadẽ aũt potentia aĩe cognoſcimus pfecta ⁊ impfecta in eodẽ gñe: ſicut viſus lu/cida ⁊ tenebꝛoſa. multo igiẽ magis eadẽ potẽtia intellecti/ua cognoſcit nec̃ia ⁊ ↄtingẽtia. ¶ Item vlr̃ius ſe hʒ itelle/ctus ad itelligibilia q̃ʒ ſenſus ad ſenſibilia. Quãto enĩ ali/qua ṽtus eſt altioꝛ. tãto eſt magis vnita. ſenſus autẽ viſus participat ⁊ incoꝛruptibilia. ſ. celeſtia coꝛpa: ⁊ coꝛruptibi/lia. ſ. inferioꝛa: q̃bus ꝓpoꝛtionalr̃ reſidere videnẽ nec̃ium ⁊ ↄtingens. multo igiẽ magis eadẽ intellectiua potentia co/gnoſcit nec̃ia ⁊ ↄtingẽtia. ¶ Videẽ aũt ꝓbatio quã indu/cit efficax non eẽ. Non enim quelʒ diuerſitas gñis obiecti req̃rit diuerſas potẽtias. Alioq̃n nõ eadẽ potentia viſiua videremus plantas ⁊ alia aĩalia. Sed ſola illa diuerſitas que reſpicit foꝛmalẽ rõnem obiecti: puta ſi eẽt diuerſuʒ ge/nus coloꝛis vel luminis: opoꝛteret eẽ diuerſas potẽtias vi/ſiuas. Obiectum aũt itellectus ꝓpꝛiũ eſt qḋ qd eſt cõe oĩ/bus ſubſtãtijs ⁊ accidẽtibus: lʒ non eodeʒ modo. Unde ⁊

Solo du- eadem intellectiua potētia cognoſcimus ſubſtātias ꝛ acci
plex cogni- dētia. Pari ergo rōne diuerſitas gñis neceſſarioꝝ ꝛ ꝯtingen
tio ꝯtingē- tium nō requirit diuerſas potētias itellectiuas. ℭ Hec autē
tium. dubitatio de facili ſoluit᷑: ſi quis ꝯſideret ꝙ ꝯtingētia dupliſr
cognoſci poſſunt. Uno mō ſm rōnes vles. Alio mō ſ; qō
in pticulari. Uniuerſales quidē igit᷑ rōnes ꝯtingētium immu
tabiles ſunt: ꝛ ſm hoc de his demōſtrationes dant᷑: ꝛ ad ſciē
tias demōſtratiuas pertinet eoꝝ cognitio. Non. n. ſcia nāta-
lis ſolū eſt de reb⁹ neceſſ ꝛ incorruptibilib⁹: ſ; ēt de rebus cor-
ruptibilib⁹ ꝛ ꝯtingētib⁹. Unde p; ꝙ ꝯtingētia ſic cōſiderata
ad eādem ptem aīe itellectiue ptinent: ad quā ꝛ necīa: quā
Qño co- ph's vocat hic ſciētificum. ꝛ ſic pcedūt rōnes iducte. Alio
gnitio ꝯtin- mō poſſunt accipi ꝯtingētia ſm qō ſunt in pticulari: ꝛ ſic
gentiū pti- variabilia ſunt nec cadit ſup ea itellect⁹ niſi mediātibus
neat ad di- potētijs ſenſitiuis. Unde ꝛ iter ptes aīe ſenſitiuas ponit᷑ vna
uerſas po- potētia: que dr̄ rō particularis ſiue vis cogitatiua: que eſt
tētias aīe. collatiua intētionū pticulariū. Sic aūt hic accipit ph's cō
tingētia: ita. n. cadūt ſub ꝯſilio ꝛ opatione: ꝛ ppter hoc ad di
uerſas ptes aīe rōnalis ptinere dicit necīa ꝛ ꝯtingentia ſicut
vlia ſpeculabilia ꝛ particularia opabilia.

Lectio. ij.

Sumendum ergo vtriuſq; horuʒ quis optimus habitus. Hec eniʒ virtus vtriuſq;. Uirtus autem ad opus proprium.

Le. are. ℭ Sumendus eſt ergo vtriuſq; hoꝝ optimus habit⁹. Nā
hec vtriuſq; virtus. Uirtus aūt erga opus ppriū.

Argir. ℭ Sumendum eſt igit᷑ quiſnā vtriuſq; ſit optimus habit⁹:
hic. n. vtriuſq; eſt ꝟtus. Uirtus aūt eſt ad ppriū opus.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ ph's diſtinxit partes aīe rōneʒ habētis ſm qō eſt
necīum ad ppoſitum: hic icipit agere de ipſis ꝟtutib⁹ intel
lectualib⁹: quibus vtraq; pars aīe rōnalis pficitur. Et p̄ de-
terminat de ſingulis intellectualiū ꝟtutum. Scdō mouet
Lec. 10. quādam dubitationem de vtilitate ipſaꝝ. ibi. (Dubitabit
aūt vtiq; aliqs ꝛc̄.) ℭ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo inueſtigat
rōnes accipiēdi virtutes itellectuales. Scdō incipit de eis
Lec. 3. agere. ibi. (Incipiētes igit᷑ ſupius ꝛc̄.) ℭ Circa p̄ᵐ tria fa-
cit. Primo ppōnit cōem rōnem ꝟtutis: put in p̄mo dictū
eſt. ꝙ ꝟtus alicuius eſt: que opus ei⁹ bonuʒ reddit. Scdō
inquirit qd ſit bonū opus aīe rōnem hñtis quātū ad vtrāq;
ibi. (Tria ſunt in aīa ꝛc̄.) Tertio ꝯcludit que vel q̄les ſunt
ꝟtutes vtriuſq; ptis. ibi. (Scdm quos igit᷑ ꝛc̄.) ℭ Dicit ḡ
p̄mo. ꝙ ex quo poſite ſunt due ptes rōnem hñtis: cui attri
buunt᷑ ꝟtutes intellectuales ſumēdum eſt quis eſt optimus
habitus duaꝝ vtriuſq; p̄dictaꝝ partiū. q: talis habit⁹ ne
ceſſe eſt ꝙ ſit ꝟtus vtriuſq;. Dictuʒ eſt aūt ſupra ꝙ virtus
vniuſcuiuſq; rei determinat᷑ ad ppriū opus. qō. ſ. pficit᷑
Quis eſt ſm virtutem. Hic aūt dicit᷑ optimus habitus quo optime
optim⁹ ha- perficitur aliqō opus. ℭ Deinde cum dicit.
bitus.

ℭ Tria autē ſunt in aīa dominatiua actus ꝛ veritatis: ſenſus itellectus: appetitus.

Le. are. ℭ Tria ſunt in animo que rei agēde veritatiſq; dominan-
tur ſenſus intellectus appetitus.

Argir. ℭ Tria ſunt in anima que habentur agendi principia: ve-
ritatiſq;. Senſus. Intellectus Appetitus.

S. Tho.

ℭ Inquirit qd ſit ppriū opus vtriuſq; p̄dictaꝝ ptium. Et
circa hoc tria facit. Primo oſtendit que ſint p̄n⁹ humanoꝝ
actuū. Scdō inquirit qd ſit ppriuʒ opus rōnis. ibi. (Specu
latiue aūt mētis ꝛc̄.) Tertio iſert ꝯnem intētā. ibi. (Utra-
ruq; itaq; ꝛc̄.) ℭ Circa p̄ᵐ tria facit. Primo ppōnit tria
que dicunt᷑ eſſe p̄n⁹ humanoꝝ actuū. Scdō excludit vnū
eoꝝ. ibi. (Hoꝝ aūt ſenſus ꝛc̄.) Tertio oſtdit quō duo reli-
qua adinuicē ꝯcordare pñt. ibi. (Eſt aūt ꝙ in mente ꝛc̄.)
ℭ Circa p̄ᵐ ꝯſiderādum eſt ꝙ duo opa dicunt᷑ eſſe ppria
hoīs. ſ. cognitio ꝟitatis ꝛ act⁹: inq̄ntū. ſ. hō agit tanq̄ dñs Trib⁹ mo
ppriū actus: ꝛ non ſicut actus. vel duct⁹ ab aliquo. ſup hec uentur ſcʒ
igit᷑ duo vident᷑ hře dñiuʒ ꝛ ptātem. tria que ſunt in aīa. ſ. ſu itellectu
ſenſus intellect⁹ ꝛ appetit⁹. His enim trib⁹ mouent᷑ aīalia: ꝛ appetitu.
vt dr̄ in 3° de anima. ℭ Deinde cum dicit. T. c. 48.
t. c. 56.

ℭ Hoꝝ aūt ſenſus neq; vnius p̄ncipiū act⁹. Manifeſtū aūt eo ꝙ beſtie quidem ſenſuʒ habent. actum aūt non cōmunicant.

ℭ Ex his aūt ſenſus nulli⁹ rei agēde p̄nᵐ eſt. Id ex eo p; qō Le. are.
beſtie quidē ſenſum hñt. reꝝ ꝟo agēdaꝝ p̄ncipes nō ſunt.

ℭ Atq; ſenſus nullius eſt p̄nᵐ actus: qō quidem ex eo p;: q: Argir.
bellue ſenſum quidem hñt: actionis aūt ſunt expertes.

S. Tho.

ℭ Excludit ab eo qō dcm̄ eſt vnū eoꝝ. ſ. ſenſum. Et de veri
tate quidē manifeſtū eſt ꝙ non ptinet: neq; ad ſenſum neq;
ad appetitū. Apponit aūt vlterius: ꝙ iter p̄dicta tria ſen-
ſus nullius actus p̄nᵐ eſt: eo. ſ. mō vt per ſenſum hēri poſ-
ſit dñium act⁹. Quod quidē manifeſtū eſt per hoc ꝙ beſtie Senſus nō
habēt quidem ſenſum: non tñ cōmunicant actum. q: nō ha eſt p̄ncipiū
bent dñium ſui actus. Non enim a ſeipſis agunt: ſed mo- act⁹ hūani.
uent᷑ inſtinctu nature. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Eſt aūt qō in mente affirmatio ꝛ negatio hoc in appetitu ꝛ proſecutio ꝛ fuga.

ℭ Quod ꝟo eſt in mente aſſentire ꝛ diſſentire idem in ap- Le. are.
petitu ſequi ꝛ vitare.

ℭ Eſt autem id in appetitu perſecutio atq; fuga: quod eſt Argir.
affirmatio negatioq; in mente.

S. Tho.

ℭ Oſtendit quō opa duoꝝ reliquoꝝ. ſ. intellect⁹ ꝛ appetit⁹
poſſunt adinuicē ꝯcordare. Et p̄ oſtendit quō eoꝝ actus
ſunt ſibi pportionabiles. Intellect⁹. n. in iudicādo habet Duo ſunt
duos act⁹. ſ. affirmationē qua aſſentit vero: ꝛ negationem act⁹ itell's i
qua diſſentit a falſo. Quib⁹ duobus rñdent duo pportio- iudicādo. ꝛ
nabilr in vi appetitiua. ſ. pſecutio qua appetit⁹ tēdit in bo Duo i ap-
num. ꝛ inheret ei: ꝛ fuga qua recedit a malo ꝛ diſſentit ei. petitu.
Et ſm hoc intellect⁹ ꝛ appetit⁹ poſſunt ꝯformari: inq̄ntum id Quō itel-
qō itellect⁹ affirmat bonū appetitus pſequit᷑: ꝛ id qō itelle lect⁹ ꝛ ap-
ctus negat eſſe bonū appetitus fugit. ℭ Deinde cū dicit. petitus poſ
ſunt ꝯfor-
mari.

ℭ Quare: q: moralis virtus habitus electiuus. Electio aūt appetit⁹ ꝯſiliatiuus. Opʒ quidem ppter hoc rōnem veram eſſe ꝛ appetitum rectū. ſiquidem electio ſtudioſa. Et eandem hāc quidem dicere. hunc autē proſequi. Hec quidem igitur mens ꝛ veritas practica.

ℭ Itaq; cum ꝟtus moralis ſit habit⁹ electiuus. Electio aūt Le. are.
appetitus cū deliberatione: opʒ per hec ſermonē eſſe veruʒ
ꝛ appetitū eſſe rectum: ſiquidem electio ſtudioſa eſt eadē aſ-
ſentire ꝛ ſequi. Hec igit᷑ mens ꝛ veritas in agēdo verſat᷑.

ℭ Quare cuʒ moris quidem virtus habit⁹ ſit electiuus. Ele- Argir.
ctio ꝟo appetit⁹ deliberatiuus: ob hec ipſa ꝛ rōnē verā ꝛ ap
petitū rectū eē opʒ: ſi electio ſit ſtudioſa atq; eadē: illā quidē
dicē: hūc aūt pſequi. Hec igit᷑ mens atq; ꝟitas actiua eſt.

S. Tho.

ℭ Concludit quō in moralib⁹ ꝟtutib⁹ predicti actus intelle
ctus ꝛ appetit⁹ ſibi ꝯcordant. Uirtus. n. moralis eſt habit⁹
electiuus. vt dcm̄ eſt in 2°. Electio autē appetit⁹ eſt ꝯſiliati Lec. 7.
uus. inq̄ntum. ſ. appetit⁹ accipit vt preconſiliatū eſt: vt dcm̄
eſt in 3°. Cōſiliari aūt eſt act⁹ vnius partis rōnis. vt ſupra Lec. 10.
habitū eſt. Quia igit᷑ ad electionē ꝯcurrit: ꝛ rō ꝛ appetit⁹.
ſi electio debeat eē bona: qō requirit᷑ ad rōnem ꝟtutis mo
ralis: opʒ ꝙ ꝛ ratio ſit vera: ꝛ appetitus ſit rectus. ita. ſ. ꝙ

eadem que ratio dicit.i.affirmat:appetitus psequat. Ad hoc enim q sit pfectio in actu:opz q nullu pncipioz eius sit impfectu. Sed hec mens:siue ro que sic pcordat appetitui recto:r veritas eius est practica. ¶ Deinde cu dicit.

¶ **Speculatiue aut mentis r no factiue neqz practice bn r male:vez r falsum. Hoc eniz est oi intellectui opus. Practici aut r itellectiui:veritas pfesse hns appetitui recto.**

Le. are. ¶ At ptéplatiue mẽtis que nec in agẽdo nec in faciẽdo est laus r vitupatio in vero r falso consistit. Hoc est enim totius intellectiui opus. Actiui vo r intellectiui veritas consentanea appetitui recto.

Argir. ¶ Mentis aut eius que contẽplandi non agẽdi neqz faciẽdi pncipium est bonum ac malum verum est atqz falsuz. Hoc enim mentis est omnis opus. Sed actiue mentis veritas est consentanea appetitui recto.

S. Tho.

¶ Ostendit qd sit opus rõnez hntis fm vtrãqz ptem. Et p ostdit qlo vtraqz pars se hẽat ad veritatem. Scdo qlo se

Boni intellect' speculatiui. habeat ad actu.ibi.(Actus qdem igit rc.) ¶ Dicit ergo pmo q bone r male mẽtis.i.itellect' vel rõnis que est speculatiua:r nõ practica psistit simplr in vero r falso.ita.s. q vez absolutu est bonu eius:r falsuz absolutu est malu ipsius. Dicere.n.vez:r falsum est opus ptinens ad quelibet intellectu. Sed bonu practici intellect' non est veritas

Boni itellectus practici. absoluta.sz veritas pfesse hns.i.pcorditer ad appetitum rectuz.sicut ostsum est:q sic vtutes morales concordant.

Questio. ¶ Videt aut hic esse qdam dubiu.nam si veritas itellectus practici determinat in cõparatiõe ad appetitu rectu. appetitus aut rectitudo determinat p hoc q psonat rõni vere.vt prius dcm est.seqtur quedã circulatio in dictis determinationib'.

Solutio. Et ideo dõm est q appetit' est finis r eoz que sunt ad finẽ.finis aut determinatus est hoi a nã.vt.s.

Lec. 8. in 3° habituz est. Ea aut que sunt ad finẽ non sunt nobis determinata a nã:sed per rõnem investigãda. Sic g manifestu est q rectitudo appetit' per respectu ad finem est mẽsura veritatis in rõne practice. Et fm hoc determinat veritas rõnis practice fm pcordiam ad appetituz rectu. Ipsa aut veritas rõnis practice est regula rectitudinis appetit' circa ea que sunt ad finẽ. Et ideo fm hoc dr appetitus re-

Alia qõ. ctus:qui psequit que vera ratio dicit. ¶ Videt hic et esse dubium de hoc q pseqtur de speculatiuo r practico itellectu qsi de duabus partib' supra positis.s.scientifico r rõcinatiuo.cum th supra dixerit ee diversas ptes sciẽtificum

T.c.49. r rõcinatiuu:qd de itellectu speculatiuo r practico in 3°

Solutio. de aia negat. Dicẽdum est g q intellect' practicus principium qdem habet in vli cõsideratione:r fm hoc est idem subiecto cum speculatiuo.sed terminat eius psideratio in

T.c.58. particulari opabili. Unde pho dicit in 3° de aia.q rõ vlis non mouet sine particulari. Et fm hoc rõcinatiuum ponitur diversa pars a scientifico. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Actus qdẽ igitur pncipiu electio vñ motus sed no cuius gra. Electionis aut appetitus r ro que gra alicui'. Propter qd neqz sine itellectu r mẽte:neqz sine morali habitu est electio. Bona actio.n.r 9riu in actiõe sine itellectu r mẽte r more non est.**

Le. are. ¶ Rei igit agende pncipium est electio vñ motus est:sz nõ cuius gratia. Electionis aut appetitus r ratio:que alicuius gratia. Quapropter non absqz mẽte r intellectu:nec absqz morali appetitu est electio. Bene agere aut in rebus r contra sine intellectu r more non est.

Argir. ¶ Electio igit actus pncipiu est vnde est motus:sed non id gra cuius. Appetitus aut eqz ratio que alicuius est gra electionis pncipiuz est. Iccirco neqz sine itellectu mẽteqz: neqz sine habitu moris est ipa electio. Sine nanqz mente atqz more non est actio bona:nec item contraria.

S. Tho.

¶ Ostendit q vtraqz ratio se hz ad actu. Et circa h tria facit. Primo ostdit q mens est pnm actus. Scdo ostdit que mens est pnm actus.ibi.(Mens aut ipsa rc.) Tertio ostẽdit circa quali a obiecta mens est pnm act'.ibi.(Nõ est aut eligibile.) ¶ Concludit ergo pmo ex his que supradicta sunt:q exquo electio est appetit' psiliatiuus. seqtur q sit actus pnm.vñ motus.i.p moduz cause efficiẽtis:sed nõ cuius gratia.i.p modum cause finalis. Dictum est.n.in 3° de aia.q appetitus est mouens in aialibus. Sed ipsius electionis sunt pn' appetitus.r rõ que est gra alicuius.i.que ordinat ad aliqd opabile sicut ad finẽ. Est eniz electio appetitus eoz que sunt ad finẽ. Vñ ratio pponens finẽ:r ex eo pcedens ad rõcinãdum r appetit' tendens in finẽ cõparatur ad electionẽ p modum cause. Et ide est q electio depẽdet ab itellectu siue mẽte.r ab habitu morali qui pficit vim appetitiuã.ita q nõ est sine vtroqz eoz. Et h pbat p signu. Effect'.n.electionis est actio.vt dcm est.actio aut r bona r 9riu in actiõe.i.mala actio nõ pt ee sine mẽte r more.i.sine morali.i.qcuqz dispõne ad appetituz ptinẽte. Vñ nec electio bona vel mala est sine more r mẽte. ¶ De.c.d.

Qz electio est principiu actus.

Quid sit electio.

T.c.49.

Cuiqz sit electio.

A qb' depẽdet electio.

¶ **Mens autem ipsa nihil mouet. Sed que gratia huius r practica. Hec enim r factiue principatur. Gratia enim huius facit ois faciens r non finis simplr:sed ad aliqd r alicuius factum:sed nõ actu. Bona actio eniz finis. Appetitus autem huius.**

¶ Sed mẽs ista nihil mouet. Uez illa que gra alic' r actiua. Hec.n.r in faciẽdo pnceps est. Nã gra alicui' facit:qcuqz facit. Et finis nõ simplr est:sz ad qd r facile alicuius: at nõ agibile. Nã bn agere finis est. appetit' aut huius. Le. are.

¶ Mens aut ipsa nihil mouet:sz ea que alicuius est gratia r actiua:hec enim r effectrici mẽti preest. Nam ois qui facit gra huius facit. Et non est simplr finis sed ad aliqd':r alicuius id qd efficitur:sed non id qd agitur. Ipsa nãqz bona actio finis est:r huius est appetitus. Argir.

S. Tho.

¶ Ostendit que mens vel rõ sit pnm actus. Et p ostẽdit ppositu. Scdo ifert qdam corrolariu ibi.(Ex dictis pptr qd vel appetit' rc.) ¶ Dicit ergo pmo q quãuis mens sit pnm actus:th mens ipa fm se absolute psiderata.i.rõ speculatiua.nihil mouet:qz nihil dicit de psequẽdo vel fugiẽdo.vt dr in 3° de aia.r sic nõ est pnm alicuius act'.sz solu illa que est gra h9.i.que ordinat ad aliqd pticulare opabile sicut ad finẽ. Et hec est rõ vel mens practica:que qdem nõ solum pncipat actiue.opationi que nõ trãsit in exteriorem mãm:sz manet in agẽte.vt pcupiscere r irasci. sed etiã factiue que trãsit in exteriorem mãm sicut vrere r secare. Et hoc pbat p hoc q ois faciens.puta faber:aut edificator facit suu opus gra huius.i. pptr finẽ:r nõ pptr finẽ vlem:sed ad aliqd pticulare qd est factum.i.pstitutum in exteriori mã.puta cultellus aut domus:r nõ est finis aliqd actu.i.aliqd agibile in agẽte existẽs.puta recte pcupiscere:aut irasci. Facit enim ois faciens pptr aliqd:qd est alicuius.i.qd hz aliquẽ vsum:sicut vsus domus est habitatio:r talis qdẽ est finis facientis.s.factu r non actu. Ideo aut non actu.qz in agibilib' ipsa bona actio est finis.puta bene pcupiscere:vel bene irasci. Et sicut mens practica est gratia huius finis:vel facti vel actionis. ita et appetit' est alicuius particularis finis. ¶ Deinde cum dicit.

Qz rõ speculatiua nõ est principiu actionis.

T.c.49

Rõ practica est principiu actionis r factionis.

¶ Propter qđ vel appetitiuus intellectus electio: vel appetitus itellectiuus: ⁊ tale pn cipium homo.

Le. are. ¶ Quapropter aut intellectus appetitiuus eſt electio: aut appetitus intellectiuus. ⁊ tale pncipium homo.

Lec. 8. ¶ Quapropter electio vel itellectus eſt appetitiuus: vel appetitus intellectiuus. Et tale pncipium eſt homo.

S. Tho.

¶ Infert qđdam correlariū ex pmiſſis. Quia .n. electio pn cipium act⁹: ⁊ electionis pncipia ſunt appetit⁹: ⁊ ratio ſiue intellect⁹: aut mens que mediāte electione pn⁹ ſunt actus. pñs eſt ꝙ electio ſit itellect⁹ appetitiuus. ita .ſ. ꝙ electio ſit eſſentialr actus intellect⁹ ſm ꝙ ordinat appetitū. vel ſit appetit⁹ intellectiuus ita ꝙ electio ſit eſſentialr actus appetitus ſm ꝙ dirigit ab itellectu. Et hoc verius eſt: qđ pȝ ex obiecto. Obiectū eniȝ electionis eſt bonū ⁊ malū. ſicut ⁊ appetitus: non aūt veꝝ ⁊ falſum que ptinent ad intellectum. Et tale pncipium eſt homo. ſ. agens eligendo pꝑter intellectum ⁊ appetitum. ¶ Deinde cum dicit.

Electio ē eſſentialiter act⁹ appetitiu⁹. Obiectū electionis ē bonum ⁊ malum.

¶ Non eſt aūt eligibile neqꝫ factū: puta nullus eligit Ilion captā fuiſſe: neqꝫ enim cōſiliantur de facto ſed de futuro ꝯtingēti. Factum aūt non ꝯtingit nō fieri. Propter qđ recte Agathon. Solo eniȝ ipſo deus priuatur ingenita facere que ſunt facta.

Le. are. ¶ Non eſt aūt eligibile quicꝗ ex iam factis. Utputa nullus eligit troiam diripuiſſe. Nō enim de pterito electio eſt. ſed de futuro poſſibili. Factum aūt ne factum ſit: fieri non poteſt. Itaqꝫ recte agathon hoc ſolo deus priuatur: infecta facere: quecunqꝫ ſunt facta.

Argir. ¶ Nulla aūt res facta eſt eligibilis. Nemo enī eligit Ilium expugnaſſe. Neqꝫ enim de eo quiſꝗ conſultat qđ factuȝ eſt. ſed de futuro ac ꝯtingēte. Factum autē non contingit non factum eſſe. Quapropter recte Agatho dixit.
Hoc etiam ipſe deus ſoloqꝫ carere videtur.
Infectum vt faciat quod factum eſt atqꝫ peractum.

S. Tho.

¶ Oſtendit circa q̄lia mens ſit pn⁹ actus p electionē. Et dicit ꝙ nullū factū .i. nullū preteritū eſt eligibile. ſicut nullus eligit ylion .i. troiā fuiſſe captā. Cuius rō eſt. qꝛ electio eſt appetit⁹ precōſiliati: vt dcm̄ eſt. nullus aūt ꝯſiliat de facto .i. de pterito ſed de futuro ⁊ ꝯtingēti. ⁊ hoc pbat. ꝯſilium non eſt niſi de aliquo ꝯtingēti: vt ſupra habitū eſt. factuȝ aūt qđ eſt pteritum nō eſt ꝯtingēs: qꝛ non ꝯtingit ipm nō fieri .i. ꝙ nō ſit factū. ⁊ ad hoc inducit ꝟbum Agathonis qui recte dixit ꝙ ſolo iſto poſſe puat deus. vt .ſ. faciat ingenita .i. nō facta que ſunt facta. Et hoc recte dixit. Neceē eſt enī ꝙ ptāti cuiuſlȝ cauſe ſubſit oē illud qđ pōt ꝯtineri ſub ꝓpo obiecto ꝟtutis ei⁹ ſicut ignis pōt calefacē oē calefactibile. Uirtus aūt dei qui eſt vlīs cā entiū extēdit ſe ad totuȝ ens. vñ ſolū illō ſubtrahit diuine ptāti: qđ repugnat rōni entis. vt hoc qđ implicat ꝯdictionē. Et tale eſt qđ factū eſt nō fuiſſe. Eiuſdē .n. rōnis eſt aliqd eē dum eſt: ⁊ fuiſſe dum fuit: ⁊ nō eſſe qđ eſt ⁊ nō fuiſſet qđ fuit. ¶ Deinde cū dic̄.

Electio eſt appetit⁹ preconſiliati. De qb⁹ cōſiliamur.

Sn̄ia agathonis.

¶ Utrarūqꝫ vtiqꝫ intellectiuarum particularum veritas opus.

Le. are. ¶ Ambaꝝ itaqꝫ particulaꝝ itellectiuaꝝ op⁹ eſt veritas.

Argir. ¶ Opus igit vtriuſqꝫ partis intellectiue veritas eſt.

S. Tho.

¶ Concludit ex pmiſſis ꝙ cognitio veritatis eſt pprīū op⁹ vtriuſqꝫ particule intellectus. ſ. practici ⁊ ſpeculatiui. vel ſcientifici ⁊ rōcinatiui. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Scđm quos igitur maxime habitus dicit verum vtraqꝫ ipſi virtutes ambabus.

Le. are. ¶ Secundum quos ergo habitus: vtraqꝫ verum proſpicit he virtutes ambarum exiſtunt.

Argir. ¶ Quare quibus habitibus maxime pars vtraqꝫ verū dicat: hi ſunt ambarum virtutes.

S. Tho.

¶ Cōcludit vltimū ꝙ illi habit⁹ ſūt ꝟtutes ambab⁹ ptib⁹ intellect⁹: p quos ꝯtigit veꝝ dicē: qđ ē bonū itellectiue ptis.

Que ſunt virtutes vtriuſqꝫ intellectus.

Lectio .ij.

INcipientes igiẜ ſupius rurſuȝ de ipſis dicam⁹. Sunt vtiqꝫ qb⁹ veꝝ dicit aīa affirmādo vel negādo qnqꝫ ſm numeruȝ. Hec aūt ſunt ars ſcīa prudētia ſapiā ⁊ intellect⁹. Suſpitione ꝟo ⁊ opinione contingit falſum dicere.

Le. are. ¶ Repetētes ergo altius de illis dicam⁹. Erunt qbus aīa verum pſpicit aſſentiendo aut diſſentiēdo: qnqꝫ nūo. Hec aūt ſunt. Ars. Scīētia. Prudētia. Sapiētia. Intellectus. Eſtimatione enī ⁊ opinione falli contingit.

Argir. ¶ De ipſis igiẜ rurſus dicemus opȝ altius initio ſumpto. Sunt itaqꝫ ea qb⁹ veꝝ aīa dicit affirmādo aut negādo numero qnqꝫ. Hec aūt ſunt: ars: ſcīa: prudētia: ſapiā: itellect⁹. Fieri .n. pōt vt falſum extimatione opinioneqꝫ dicat.

S. Tho.

¶ Poſtꝗ pħs inueſtigauit rōnem: ſm quā accipiēde ſunt intellectuales ꝟtutes. hic iam icipit de ipſis itellectualib⁹ virtutib⁹ determinare. Et p̄ determinat de virtutibus intellectualib⁹ pncipalib⁹. Scđo de ꝟtutib⁹ qbuſdam adiūctis vm cap. ſ. prudētie. ibi. (Opȝ aūt aſſumere ⁊c̄.) ¶ Circa pmū duo facit. Primo enumerat itellectuales ꝟtutes. Secūdo determinat de ſingulis eaꝝ. ibi. (Scientia qdē igitur qd eſt ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄ ꝙ ex quo poſita eſt rō accipiendi ꝟtutes itellectuales debem⁹ rurſus incipe ab eo qđ ſupius determinatū eſt. vt ſic tractem⁹ de ipſis itellectualib⁹ ꝟtutibus. Dcm̄ eſt .n. ꝑus ꝙ ꝟtutes itellectuales ſunt habit⁹: qbus aīa dicit veꝝ. Sunt aūt .5. nūo qb⁹ aīa ſemꝑ dicit veꝝ vel affirmādo vel negādo. ſ. ars ſcīa prudētia ſapiētia ⁊ intellectus. Unī pȝ ꝙ iſta ſunt .5. ꝟtutes itellectuales. Ab hoc rum aūt nūo excludit ſuſpitionē que p aliq̄s coniecturas habeẜ de aliqb⁹ pticularib⁹ factis. Et opinionē que p aliq̄s ꝯiecturas habeẜ de aliqb⁹ vlibus. Quāuis enim p iſta duo qnqꝫ veꝝ dicaẜ. tñ ꝯtingit ꝙ eis qnqꝫ dī falſuȝ: qđ eſt malū intellect⁹. ſicut veꝝ eſt bonū intellect⁹. eſt autē ꝯtra rōnē ꝟtutis vt ſit pn⁹ mali act⁹. Et ſic pȝ ꝙ ſuſpitio ⁊ opinio nō pñt dici itellectuales ꝟtutes. ¶ Deinde cum dicit.

Le. 8.

Uirtutes intellectuales ſūt qnqꝫ .ſ. ars ſcīa prudētia ſapiētia ⁊ intellectus. Per que ⁊ ꝓ qb⁹ habeẜ opinio ⁊ ſuſpitio.

¶ Scientia qdem igitur qd eſt hinc manifeſtum ſi opȝ certificare ⁊ non ſequi ſilitudines. Oēs enim ſuſpicamur qđ ſcimus non ꝯtingere aliter ſe hr̄e. Cōtingētia aūt aliter cū extra ſpeculari fiant: latent vel ſi ſunt vel nō ſunt. Ex neceſſitate ergo ſcibile. Eternuȝ ergo. Ex neceſſitate .n. entia ſimplr oīa eterna. Eterna aūt igenita ⁊ incorruptibilia.

Le. are. ¶ Quid igiẜ ſit ſcīa ex hoc pȝ: ſi diligēter diſcutiēdum eſt: nec ſilitudinib⁹ inherēdum. Oēs enim ſic accipimus vt id qđ ſcimus aliter ſe hr̄e nō poſſit. Que aūt ſe hr̄e aliter poſſunt: qñ extra ꝯſiderationē ſunt: latet vtꝝ ſint vel nō ſint. Ex neceſſitate ergo ſcibile eſt. Sempiternuȝ ergo. Nā que ex neceſſitate ſunt: ea oīa plane ſempiterna ſūt. Sempiterna autem ſine generatione ⁊ corruptione.

Argu. ❡ Scientia igiť qd̄ nā ſit hinc pſpicuum eſt ſi exacte dicere opꝫ ⁊ nō ſilitudines ſequi. Oēs.n.putamus id qḋ ſcimus aliter ſeſe hēe nō poſſe. Que ꝟo poſſunt aliter ſe hēre poſt ꝯtemplationē latent ſi ſint an non ſint. Ipſum ergo ſcibile necīo eſt. Ergo eſt eternum. Que enim necīo ſimplr ſunt eterna ſunt oīa. At eterna ingenita ⁊ icorruptibilia ſunt.

S. Tho.

❡ Determinat de ꝟtutib⁹ intellectualib⁹ enūatie. Et ꝑ determinat de ſingulis eoꝝ. Et 2° oñdit que ſit ꝓncipalioꝛ iter

Lec.6. eas.ibi.(Queadmoduꝫ caput hñs ⁊c̄.) ❡ Circa ꝑᵐ duo facit. Primo deſminat de ꝟtutib⁹ intellectualib⁹ pficiētib⁹ intellectū circa ea que ſunt ex ꝓncipijs. Scd̄o determinat de habitib⁹ intellectualib⁹ pficiētib⁹ intellectū circa ꝑ⁹ ꝓn⁹.

Lec.5. ibi.(Q2 ſcia de vlib⁹ ⁊c̄.) ❡ Circa ꝑᵐ duo facit. Pꝛio determinat de ſcia que pficit itellectū circa necīa. Scd̄o deſminat de habitib⁹ pficiētib⁹ itellectū circa ꝯtingētia.ibi.(Cōtingētia.n.alr hēe ⁊c̄.) ❡ Circa ꝑᵐ duo facit. Pꝛio notificat ſciam ex pte mãe. Scd̄o ex pte cauſe.ibi.(Adhuc docibilis oīs ⁊c̄.) ❡ Dicit ḡ ꝑ.ꝙ manifeſtū pōt eſſe qd ſit ſcia ex his que dicunť.ſi opꝫ ꝑ certitudinē ſciam cognoſcere ⁊ non ſequi ſilitudines: ſm q̄s qñqꝫ dicimur ſcire ſenſibilia. de qb⁹ certi ſumus.ſꝫ certa rō ſcie hinc accipiť ꝙ oēs ſuſpicamur de eo qḋ ſcimus: ꝙ nō ꝯtingat illud alr ſe hēe. alioqn nō eſſet certitudo ſciens: ſꝫ dubitatio opinãtis. Dꝫ aūt

Que ſint ſcibilia ſcia ꝓꝑe dicta. certitudo: q.ſ.nō poſſit alr ſe hēe: nō pōt hēri circa ꝯtingētia alr ſe hēe. Tunc.n.ſolū pōt de eis certitudo hēri cū cadunt ſub ſenſu. Sed qñ fiunt extra ſpeculari.i.qñ deſinūt videri vel ſentiri: tūc latet vtꝝ ſint vel nō ſint. Sicut pꝫ circa hoc qḋ eſt ſortē ſedē. Sic ergo pꝫ ꝙ oē ſcibile eſt ex neceſſitate. Ex quo ꝯcludit ꝙ ſit eternū: q2 oīa que ſūt ſimpr ex necītate: ſūt eterna. Dꝫ aūt nō gñanť neqꝫ corrūpunť.

Qño de corruptibilibus poſſit hēri ſcia. Talia ḡ ſunt de qb⁹ eſt ſcia. Pōt aūt et de gñabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ eē aliqua ſcia.puta nālis: non tñ ſm pticularia que gñoni ⁊ corruptioni ſubduntur: ſꝫ ſm rōnes vles q̄ ſunt ex neceſſitate ⁊ ſemper. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Adhuc docibilis oīs ſcia videť eē ⁊ ſcibile diſcibile. Ex ꝓcognitis aūt oīs doctrina quē admodū in analeticis dixim⁹. Hec.n.qdē p īductionē. Hec aūt ſyllo. Inductio qdē igiť ꝓncipium eſt ⁊ credulitas vlis. Syllꝰs autē ex vlibus. Sunt igitur ꝓncipia ex qb⁹ ſyllꝰs quoꝝ non eſt ſyllogiſmus. Inductio ergo.
❡ Scia qdē ergo eſt habit⁹ demrātiuus: ⁊ ⁊ quecūqꝫ alia determinauim⁹ in analeticis. Cum.n.aliqualr credita ⁊ cognita ipſi ſint principia: ſcit. Si.n.non magis concluſione ſm accidens hꝫ ſciam. De ſcia qdem igitur determinatum ſit per hunc modum.

Le. are. ❡ Inſuper oīs ſcia videť eſſe docibilis: ⁊ qḋ ſciri pōt: idē pōt diſci. Doctrina ꝟo oīs ex ante cognitis ſit: vt l reſolutiuis diximus. Nam aut ꝑ inductionē: aut ꝑ ſyllm. At īductio ꝓnᵐ eſt ⁊ vlis. Syllꝰ aūt ab vlī. Sunt ergo ꝓn⁹ ex quibus ſyllꝰ. quoꝝ aūt nō eſt ſyllꝰ: eoꝝ iductio eſt. Eſt igiť ſciētia habitus demōſtratiuus ⁊ cetera vt in reſolutiuis diffiniuimus. Cū.n.fidē quodāmō adhibet q̄s: ⁊ ꝓn⁹ ſibi nota ſūt: ſcit. Nā ſi nō magis diſcurſu ꝯnis per accidēs hēbit ſciaꝫ. De ſcia ergo in hunc modum determinatum ſit.

Argu. ❡ Preterea oīs ſcia doceri ⁊ ſcibile diſci poſſe videť. At ex antea notis vt in reſolutiuis etiā diximus ſit oīs doctrina. Nam alia ꝑ īductionē: alia ꝑ rōcinationē efficiť. Atqꝫ inductio qdē ꝓnᵐ eſt ipſius vlis. Rōcinatio aūt eſt ex vlib⁹. Sunt.n.ꝓncipia ex qbus ipſa rōcinatio ꝯſtat: quoꝝ non eſt rōcinatio. ergo inducto. Scientia ergo demōſtratiuus eſt habit⁹: ⁊ cetera que in reſolutiuis determinauim⁹. Tū enim quiſpiā ſcit cum aliquo mō credit ⁊ ſunt ipſi ꝓncipia nota. Si.n.non ſint magis q̄ꝫ ꝯcluſio nota per accidens hēbit ſciam. De ſciētia igiť ſi hoc mō determinatum.

S. Tho.

❡ Notificat ſciam per cām. Et dicit.ꝙ oīs ſcia videť eē docibilis.i.potēs doceri.vñ in ꝑ metħ. dr̄ ꝙ ſignū ſcientis eſt poſſe docē. Per id.n.qḋ eſt actu reducit alteꝝ de potentia in actū. Et eadē rōne oē ſcibile eſt diſcibile: ab eo.ſ.qui eſt potētia. Opꝫ aūt ꝙ oīs doctrina ſeu diſciplina fiat ex aliquib⁹ precognitis: ſicut dcm̄ eſt in ꝓn⁹ poſterioꝝ analeticoꝝ. Nō.n.poſſum⁹ in cognitionē alicui⁹ ignoti venire: niſi ꝑ aliqḋ notū. Eſt aūt duplex doctrina ex cognitis. Una qdē ꝑ īductionē. Alia ꝟo ꝑ ſyllm. Inductio autē induciť ad cognoſcēdū aliqḋ ꝓnᵐ ⁊ aliqḋ vle in qḋ deuenimus ꝑ experimēta ſingulariū vt dr̄ in ꝑ metħ. Sꝫ ex vlib⁹ ꝓncipijs ꝓdicto mō precognitis ꝓcedit ſyllꝰ. Sic ḡ pꝫ ꝙ ſunt q̄daꝫ ꝓn⁹: ex qb⁹ ſyllꝰ ꝓcedit que nō certificanť ꝑ ſyllm. alioqn ꝓcederet in infinitū in ꝓncipijs ſylloꝝ qḋ eſt impoſſe: vt ꝓbať in ꝑ poſterioꝝ. Sic ḡ relinquiť ꝙ ꝓncipioꝝ ſylli ſit inductio. Nō aūt quilꝫ ſyllꝰ eſt diſciplinalis.i. faciēs ſcire: ſꝫ ſolus demrātiuus qui ex necījs necīa ꝯcludit. Sic ḡ manifeſtū eſt ꝙ ſcia eſt habit⁹ demrātiuus.i.ex demōſtratione cau ſatus obſeruatis oībus illis: quecūqꝫ circa ſciētiam demrātiuaꝫ ſunt in poſterioꝛib⁹ analeticis. Opꝫ.n.ad hoc ꝙ aliqs ſciat ꝙ ꝓn⁹: ex qbus ſcit per aliquē modū ſint credita ⁊ cognita et magis q̄ꝫ ꝯnes que ſciunť. Alioqn non per ſe: ſed per accñs hēbit ſciam: in q̄ꝫtuꝫ.ſ. pōt ꝯtingere ꝙ iſtam ꝯnem ſcit per q̄dā alia ꝓncipia: ⁊ nō per iſta que nō magis cognoſcat q̄ꝫ ꝯnem. Opꝫ eni ꝙ cā ſit potioꝛ effectu. Unde id qḋ eſt cā cognoſcēdi: opꝫ eſſe magis notū. Et ita per hūc modū determinatū eſt de ſcia. ❡ Deinde cū dicit.

In ꝓhemio.

Duplex doctrina vna per īductionē alia per ſyllm.

In ꝓhemio.

T.c. 6.
Lec.8.⁊
lec.34.
Scia qd.

❡ Contingētis aūt aliter hēe eſt aliqd ⁊ factibile ⁊ agibile. Alteꝝ āt eſt factio ⁊ actio. Credimus aūt de ipſis ⁊ exterioꝛibus rōnibus. Quare ⁊ cū rōne habitus actiuus alteꝝ eſt ab eo qui cum rōne factiuo habitu. Et neqꝫ ꝯtinentur ſubinuicem actio ⁊ factio. Neqꝫ enim actio eſt factio: neqꝫ factio actio eſt.

❡ Eius ꝟo qḋ recipit alr ſe hēe: qddā eſt: qḋ fieri: qddā: qḋ agi pōt. Eſt aūt aliud facē: aliud agere. Credimus aūt de his externis quoqꝫ ſermonib⁹. Ita habit⁹ cū rōne actiuus: aliud eſt q̄ꝫ habit⁹ cum rōne factiuus. Nec alter in altero ꝯtineť. Nā neqꝫ actio eſt factio: neqꝫ factio eſt actio. L. are.

❡ Eoꝝ que alr ſeſe hēe poſſunt eſt ⁊ aliqd qḋ ſub effectionē: ⁊ aliqd qḋ ſub actionē cadit. Diuerſa ꝟo ſunt effectio atqꝫ actus. De his aūt ipſis ⁊ exterioꝛib⁹ ſermonib⁹ credimus. Quare ⁊ habit⁹ qui cū rōne actiuus eſt diuerſus eſt ab eo habitu qui cuꝫ rōne eſt effectiuus neqꝫ alteꝝ ab altero ꝯtinetur. Neqꝫ enim effectio act⁹ eſt: neqꝫ act⁹ effectio. Argu.

S. Tho.

❡ Determinat de habitib⁹ qui pficiūt intellectū circa ꝯtingētia. Et circa h̄ tria facit. Primo oñdit duos eſſe habit⁹ circa ꝯtigētia. Scd̄o determinat de vno eoꝝ.ſ.de arte ibi.(Quia aūt edificatiua ⁊c̄.) Tertio deſminat de altero.ſ. prudētia.ibi.(Eſt autē ars ⁊c̄.) ❡ Dicit ḡ ꝑ.ꝙ ꝯtingens aliter ſe hēre diuidiť in duo.ſ.ꝙ aliqd qḋ eſt agibile ⁊ aliqd eſt factibile eius ꝑ hoc cognoſciť ꝙ alteꝝ eſt actio. ⁊ alterū eſt factio. Et his poſſum⁹ aſſentire per rōnes exterioꝛes.i.ꝑ ea que determinata ſunt extra iſtā ſciam.ſ.in nono metħ. Ibi enim oſtēſa eſt dria īter actionē ⁊ factionē. Naꝫ actio manēs in ipſo agēte opatio dr̄: vt videre intelligere ⁊ velle. Sed factio eſt opatio trāſiens in exterioꝛeꝫ mãm ad

Contīnoē ꝯtinens diuiſio.

aliquod formãdũ ex ea: ſicut edificare ⁊ ſecare. Quia.n.ꝯ habit⁹ diſtinguunt̃ ſm̃ obiecta: ꝯñs eſt ꝙ habit⁹ q̃ eſt actiuus cum rõne que eſt prudẽtia ſit alius ab habitu qui eſt cũ rõne qui eſt ars ⁊ ꝙ vnus factiuus eoꝝ non ꝯtinetur ſub alio. ſicut neq; actio ⁊ factio ꝯtinent̃ ſibiinuicẽ: quia neq; actio eſt factio. neq; factio eſt actio. diſtinguunt̃ enĩ oppoſitis differẽtijs: vt ex dictis pꝫ. ℭ Eſt aũt ꝯſiderãduꝫ ꝙ q̃ꝛ ꝯtingẽtium cognitio non põt hẽre certitudinẽ veritatis repellẽtem falſitatẽ: ideo q̃ãtum ad ſolã cognitionẽ ptinet ꝯtingẽtia ꝑtermittunt̃ ab intellectu: qui ꝑficit̃ p cognitione veritatis. Eſt aũt vtilis ꝯtingẽtium cognitio ſm̃ ꝙ eſt directiua humane oꝑationis que circa ꝯtingẽtia eſt ideo ꝯtingẽtia diuiſit tractãs de intellectualib⁹ v̾tutib⁹ ſolum ſm̃ ꝙ ſubijciunt̃ humane oꝑationi. Uñ ⁊ ſolum ſcie practice ſunt circa ꝯtingẽtia: in q̃ñtum ꝯtingentia ſunt. ſ. in particulari. Scie aũtẽ ſpeculatiue nõ ſunt circa ꝯtingẽtia niſi ſm̃ rõnes vles: vt ſupra dcm̃ eſt. ℭ Deinde cũ dicit.

Scie ſpeculatiue non ſũt circa cõtingentia.

ℭ Quia aũt edificatiua ars quedã eſt: ⁊ etiaꝫ habitus qdaꝫ cum rõne factiuus. Et nulla neq; ars eſt que non cũ rõne factiuus habitus eſt. Neq; talis que non ars idẽ vtiq; erit ⁊ ars ⁊ habitus cum rõne vera factiuus.

Le. are. ℭ Cum aũt edificatiua ſit ars quedã: ⁊ qđ habitus qdam cum rõne factiuus: nec vlla neq; ars ſit: que non cuꝫ rõne factiuus habitus ſit: neq; talis habitus: qui nõ ſit ars. idẽ vtiq; eſſet ars ⁊ habitus cum rõne vera factiuus.

Argir. ℭ At qui cum extruẽdaꝝ edium facultas ars quedã ſit ac habit⁹ quidã faciẽdi cum rõne: nullaq; ſit ars que non ſit habitus faciẽdi cum rõne: nec vllus habit⁹ talis qui nõ ſit ars: ſit vt idẽ ſit ars atq; habit⁹ faciẽdi vera cum rõne.

S. Tho.

ℭ Determinat de arte. ⁊ p̃ de ipſa arte ſm̃ ſe. 2⁰ per cõparationem ad oppo^m. ibi. (Ars qdẽ igit̃ ⁊c̃.) ℭ Circa p^m duo facit. Primo oſtẽdit qd ſit ars. Scđo que ſit artis mã ibi. (Eſt aũt ars oĩs ⁊c̃.) Primũ manifeſtat per īductionẽ. Uidemus.n. ꝙ edificatiua eſt ars q̃daꝫ. ⁊ iteꝝ ꝙ eſt habitus qdã ad faciẽdum aliqd cum rõne. Et nulla ars inueniť cui hoc non ꝯueniat: q̃ꝛ. ſ. ſit habitus factiuus cum rõne. neq; etiã inueniť talis habitus factiuus. ſ. cum rõne qui non ſit ars. vnde manifeſtũ eſt ꝙ idem eſt ars qđ habit⁹ factiuus cum vera rõne. ℭ Deinde cum dicit.

Artis diffinitio.

ℭ Eſt aũt ars oĩs circa generationẽ ⁊ artificiare ⁊ ſpeculari. Qualr̃ vtiq; fiat aliqd ꝯtingentium ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe. ⁊ quoꝝ principiuꝫ in faciente: ſed non in facto.

Le. are. ℭ Omnis aũt ars in faciendo verſat̃. Et artificio vti: ⁊ mẽte ꝑſpicere: vt aliqd fiat eoꝝ que pñt ⁊ eẽ ⁊ nõ eſſe: ⁊ quoꝝ principium in faciente eſt: non aũt in eo quod ſit.

Argir. ℭ At ꝟo circa generationẽ ars oĩs verſat̃: ⁊ inuẽtionem cõtẽplationemue quonã modo fiat eoruꝫ aliqd que ⁊ eſſe ⁊ non eſſe poſſunt: ⁊ quoꝝ principium non in eo quod efficitur: ſed in ipſo eſt faciente.

S. Tho.

ℭ Determinat mãm artis. Et circa h̃ tria facit. Pᵒ ꝓponit artis mãm. Scđo a q̃bus differat ſm̃ ſuam mãm. ibi. (Neq;.n. de his.) Tertio oſtẽdit cum quo ꝯueniat in mã. ibi. (Et ſm̃ modũ quẽdam ⁊c̃.) ℭ Circa mãm artis duo eſt ꝯſiderare. ſ. ipſam actionẽ artificis que per artẽ dirigit̃: ⁊ opus qđ eſt p artem factuꝫ. Eſt aũt triplex oꝑatio artis. Prima qdẽ eſt ꝯſiderare qualr̃ aliqd ſit faciẽdum. Scđa aũt eſt oꝑari circa mãm exteriorẽ. Tertia aũt eſt ꝯſtituere ipm̃ opus. Et ideo dicit ꝙ oĩs ars eſt circa gñationeꝫ: aut circa ꝯſtitutionẽ ⁊ cõplemẽtum opis: qđ ponit tanq̃ finẽ

De mã artis.

Triplex oꝑõ artis.

artis. ⁊ eſt ẽt circa artificiale. i. circa oꝑationẽ artis que diſponit mãm: ⁊ eſt etiam circa ſpeculari qualiter aliqd fiat per artẽ. Ex parte ꝟo ipſius opis duo eſt ꝯſiderare. Quorum p^m eſt ꝙ ea que fiunt per artẽ humanam ſunt ꝯtingẽtia, eſſe ⁊ nõ eſſe. Quod pꝫ ex hoc ꝙ qñ fiunt incipiunt eſſe de nouo. Scđm eſt ꝙ p̃ncipium generationis artificialiũ opeꝝ eſt in ſolo faciẽte quaſi extrinſecuꝫ: ſed non eſt in facto tanq̃ intrinſecũ. ℭ Deinde cum dicit.

Que fiunt ꝑ artẽ humanã ſunt ꝯtingentia eẽ ⁊ nõ eẽ: ⁊ p̃ncipiuꝫ ipſoꝝ eſt in ſolo faciẽte

ℭ Neq; enim de his que ex neceſſitate ſunt vel fiunt ars eſt.

ℭ Non enim eoꝝ que neceſſario ſunt aut fiunt: ars eſt. Le. are.
ℭ Nam neq; eoꝝ que neceſſario ſunt vel fiunt eſt ars. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat qđ dictum eſt oſtẽdens differẽtiam artis ad tria. Primo qdem ad ſciẽtias diuinas ⁊ mathematicas que ſunt de his que ex neceſſitate ſunt vel fiunt de quibus non eſt ars. ℭ Secundo ibi.

ℭ Neq; de his que ſm̃ naturam. In ſeipſis enim habent hec principia.

ℭ Neq; eoꝝ que ſunt ſm̃ nãm. Naꝫ hec in ſeipſis hñt p̃n⁹. Le. are.
ℭ Neq; eorum que ſunt ſm̃ naturam. Hec enim in ſeipſis habent principium ipſum. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſtendit dñiam ad ſciam nãlem que eſt de his que ſunt ſm̃ nãm. De q̃bus non eſt ars. Hñt.n. ea que ſunt ſm̃ nãm in ſeipſis p̃ncipium motus: vt dĩm 2⁰ phyſicoꝝ. Qđ non competit opib⁹ artis: vt dictum eſt. ℭ Tertio ibi. T. c. 3.

ℭ Quia aũt factio ⁊ actio alteꝝ: neceſſũ arteꝫ factionis: ſed non actionis eſſe.

ℭ Cum ergo facere ⁊ agere diuerſa ſint: neceſſarium eſt: vt ars in faciendo ⁊ non in agendo conſiſtat. Le. are.
ℭ Cum autem effectio atq; actus diuerſa ſint: artẽ effectionis eſſe non actus neceſſe eſt. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſtendit differẽtiam artis ad prudẽtiam. Et dicit ꝙ q̃ꝛ actio ⁊ factio ſunt altera inuicem: neceſſe eſt ꝙ ars ſit factionis directiua. ⁊ nõ actionis: cuius directiua eſt prudẽtia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et ſcđm modum aliquẽ circa eadẽ eſt fortuna ⁊ ars quẽadmodũ ⁊ agathon ait. Ars fortunam dilexit: ⁊ fortuna artem.

ℭ Et circa eadẽ quodãmodo ꝟſat̃ ars ⁊ fortuna vt Agathon inquit. Ars fortunã adamauit: fortuna artem. Le. are.
ℭ Atq; circa eadẽ quodãmõ ꝟſat̃ ars ⁊ fortũa: quẽadmo^m ⁊ Agatho dĩc. Quippe ars fortunã fortũaq; diligit artẽ. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſtendit cũ quo cõueniat ars in mã. Et dicit ꝙ fortuna ⁊ ars ſunt circa ea que fiunt per intellectũ. ſed ars cum rõne: fortuna ſine rõne. Et hãc ꝯuenientiam Agathon deſignauit dicẽs: ꝙ ars dilexit fortunam. ⁊ fortuna artem. in quãtum. ſ. in materia ꝯueniunt. ℭ Deinde cum dicit.

Ars ⁊ fortuna cõueniũt i mã.

ℭ Ars qdem igitur vt dcm̃ eſt. Habitus quidam cũ rõne vera factiuus eſt. Atechnia aũt ecõtrario cum rõne falſa factiuus habit⁹ circa contingens aliter ſe habere.

ℭ Ars igit̃ vt diximus: habitus qdam cuꝫ rõne vera factiuus eſt. Inertia ꝟo contra cum rõne falſa factiuus habitus circa id qđ aliter ſe habere poteſt. Le. are.

ℭ Ars igitur vt diximus habitus eſt qdam faciendi vera cum ratione. Contrarium aũt artis habitus eſt faciendi falſa cum rõne circa id qđ ſeſe aliter habere poteſt. Argir.

S. Tho.

Quid eſt ars. De inertia ¶ Determinat de arte p cõparationẽ ad eius oppoſitum. Et dicit q ſicut ars vt pdictum eſt: eſt quedam habit⁹ factiuus cum vera rõne. ita atechnia. i. inertia ecõuerſo eſt habit⁹ factiuus cũ rõne falſa circa ꝯtingens aliter ſe hẽre.

Lectio. iiij.

De prudentia autem ſic vtiq aſſumamus ſpeculãtes quos vtiq dicimus prudentes.

Le. are. ¶ De prudẽtia vero ſic vtiq accipiem⁹: ꝯſideratione habita: qui ſint ij quos prudẽtes vocamus.

Argir. ¶ De prudentia vero quenam ſit pcipiemus: ſi contemplabimur quoſnam ipſos prudẽtes dicimus eſſe.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ phs determinauit de arte. h determinat de prudẽtia. Et p̃ oſtdit qd ſit prudẽtia. Scdo oſtdit qd ſit obiectũ ei⁹. ibi. (Duab⁹ aũt entib⁹.) ¶ Circa p̃m duo facit. Pmo oſtẽdit qd ſit prudẽtia. Scdo diſtiam eius ab arte: q̃tum ad rõnem virtutis. ibi. (Sed tñ artis qdem ꝛc̃.) ¶ Circa p̃m duo facit. Primo oſtẽdit q ſit prudẽs. Scdo qd ſit prudẽtia ibi. (Cõſiliat aũt nullus ꝛc̃.) ¶ Circa p̃m tria facit. Pmo determinat modũ agẽdi. Et dic̃ q ſic opꝫ aſſumẽ de prudẽtia qd ſit ꝯſiderãdo qui dicant prudẽtes. ¶ Scdo ibi.

¶ Uidetur aũt prudẽtis eſſe poſſe bene cõſiliari circa ipſi bona ꝛ ꝯferentia nõ ſm partem. Puta qualia ad ſanitatẽ vel fortitudinem: ſed ad bene viuere totum.

Le. are. ¶ Uidet prudẽtis eſſe viri bñ ꝯſulere poſſe circa illa q̃ ſibi bona ꝛ vtilia ſunt: nõ pticulariter: puta q̃lia ad ſanitatẽ vel robur. Sed vlr ad totius vite ſtatũ bñ dirigẽdum.

Argir. ¶ Uidetur itaq prudẽtis eſſe bñ ꝯſulere poſſe circa ea que ſibi ſunt bona ac ꝓſunt: nõ aliq̃ ex pte: vt que ad ſanitatem vel vires: ſed que ad bñ viuẽdum oĩno ꝯducant.

S. Tho.

Nota de prud. nte. ¶ Oſtdit q ſunt prudẽtes. Et dic̃ q ad prudẽtẽ videt ptinẽ q ſit potẽs ex facultate habit⁹ bñ ꝯſiliari circa ꝓpa bona ꝛ vtilia. nõ qdẽ in aliq̃ pticulari negocio. puta q̃lia ſunt bona vl vtilia ad ſanitatẽ vl fortitudinẽ corpalẽ. ſꝫ circa ea q̃ ſũt bona ꝛ vtilia ad h q tota hũana vita ſit bõa. ¶ 3⁹ ibi.

¶ Signuꝫ aũt qm̃ ꝛ circa aliqd prudẽtes dicimus quãdo ad finẽ aliquẽ ſtudioſum bñ rõcinabuntur quoꝝ nõ eſt ars. Quare ꝛ totaliter erit prudẽs ꝯſiliatiuus.

Le. are. ¶ Signum vero hui⁹ eſt: qd circa qd prudẽtes dicim⁹ eos q ad finẽ aliquẽ ſtudioſum acute excogitãt illa: in qb⁹ nõ eſt ars. Quãobrem ꝛ vir prudẽs eſſet ꝯſultatiuus.

Argir. ¶ Arg⁹ ẽ id ita eẽ: eos ẽt q circa aliqd vſent prudẽtes dici cũ bñ ad finẽ ſtudioſũ aliquẽ excogitauerint ea q̃ꝝ nulla eſt ars. Quare ꝛ oĩno prudẽs is eſt: q ad ꝯſultãdũ eſt apt⁹.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qd dcm̃ eſt p ſignũ: q꞉ ſ. illi qdẽ dicunt prudẽtes nõ ſimplr: ſed circa aliqd determinatuꝫ: qui pñt bñ rõcinari que ſunt bona vel vtilia ad aliquẽ finẽ determinatuꝫ. dũmõ ille finis ſit bon⁹: q꞉ rõcinari de his que ptinent ad malum finẽ eſt ꝯ̃rium prudẽtie. dũmõ hoc ſit circa ea: quoꝝ nõ eſt ars. q꞉ bñ rõcinari de hoc nõ ptinet ad prudẽtiam. ſed ad artẽ. Si g̃ ille qui eſt bñ ꝯſiliatiuus ad aliqd

Prudens ſimplr. par ticulariter, ꝛ ſimplr. eſt particulare eſt prudẽs pticulariter in aliquo negocio ꝯñs eſt q ille ſit totalr ꝛ ſimplr ẽt prudens qui eſt bñ ꝯſiliatiuus de his que ptinent ad totã vitã. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Conſiliatur aũt nullus de impoſſibilibus aliter ſe hẽre neq non ꝯtingẽtibus ipſi agere. Quare ſi ſciẽtia qdem cum demõſtratione. Quoꝝ aũt pncipia ꝯtingit aliter habere hoꝝ non eſt demõſtratio. Omnia enim cõtingunt ꝛ aliter habere: ꝛ non eſt ꝯſiliari de his que ex neceſſitate ſunt. nõ vtiq erit prudentia ſciẽtia neq ars. Scientia qdem: qm̃ ꝯtingit agibile aliter habere. Ars autẽ qm̃ aliud genus actionis ꝛ factionis.

¶ Conſultat aũt nemo de ijs que impoſſia ſunt: aliter ſe hẽe neq de ijs que ipſe agere non pot. Quare ſi ſcia eſt cũ demõſtratione: quoꝝ aũt pn⁹ alr ſe hẽe pñt: hoꝝ nõ eſt demõſtratio. Nã oĩa pñt mutari: neq locũ hꝫ ꝯſiliũ i ijs q̃ ex neccitate ſũt. Prudẽtia nõ vtiq ſcia erit: nec ars ſcia: q꞉ id qd agitur: aliter ſe hẽe pot. Ars q꞉ ali⁹ eſt finis agẽdi q̃ faciẽdi. Le. are.

¶ Cõſultat aũt de ijs nemo: que alr ſeſe hẽe non pñt: aut de ijs que ipſe agere nequit. Quare ſi ſcia qdẽ eſt cũ demonſtratione. Quoꝝ aũt pn⁹ aliter ſeſe hẽe pñt eoꝝ nõ eſt demõſtratio (cũcta. n. ꝛ alr ſeſe hẽe pñt) neq de his que ſunt neccio ꝯſultatio fieri pot: ipſa prudẽtia ꝓfecto neq ſciẽtia neq ars eẽ pot. Scia qdẽ q꞉ qd ſub actionẽ cadit alr ſeſe hẽe pot. Ars aũt q aliud actiõis: aliud effectionis eſt gen⁹. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit qd ſit prudẽtia. Et p̃ ponit diffõnem prudẽtie. Scdo manifeſtat eã p ſigna. ibi. (Propter qd pticula ꝛc̃. ꝛ talis ꝛc̃.) ¶ Circa p̃m tria facit. Primo oſtdit ex pdictis diſtiam prudẽtie ad alios habit⁹ ſupra poſitos. ſ. ſciam ꝛ artem. Scdo ꝯcludit diffõnẽ prudẽtie. ibi. (Relinqt g̃ ꝛc̃.) Tertio aſſignat rõnẽ cuiuſdã qd dixerat. ibi. (Factionis qdẽ igit ꝛc̃.) ¶ Dicit g̃ p̃ q nullus ꝯſiliatur: neq de his que ſunt ſimplr impoſſia aliter ſe hẽe: neq de hijs que non ſũt in ptãte ei⁹. Accipiam⁹ g̃ ea que ſup̃ dicta ſunt. ſ. q ſcia eſt p demõſtrationẽ. Et itez q demõſtro nõ pot eẽ de his quoꝝ pn⁹ ꝯtigit ſe alr hẽe alr oĩa q̃ ex pncipijs illis ꝯſequunt poſſent alr ſe hẽe. Nõ. n. pot eẽ q pn⁹ debilius eẽ hẽant q̃ ea que ſunt ex pncipijs. Cõiungem⁹ aũt cũ his ea que nũc dicta ſunt q. ſ. ꝯſilium nõ ſit de his que ſũt ex neccitate. ꝛ qd prudẽtia ſit circa ꝯſiliabilia. q꞉ dcm̃ eſt ſupra q prudẽtia eſt bñ ꝯſiliari: ex qb⁹ oĩbus ſeqtur q prudẽtia neq ſit ſcia neq ars. Et q nõ ſit ſcia per h pꝫ: q agibilia de qb⁹ eſt ꝯſiliuꝫ: ꝛ circa que eſt prudẽtia ꝯtingit aliter ſe hẽe. ꝛ circa talia nõ eſt ſcia. Q aũt prudẽtia nõ ſit ars pꝫ p h q aliud eſt gen⁹ actionis ꝛ factionis. Uñ prudẽtia q̃ eſt circa actiões differt ab arte que eſt circa factiones. ¶ Deinde cũ dicit. Dña prudẽtie a ſcia ꝛ arte.

¶ Relinquitur ergo ipſam eſſe habitũ verũ cum rõne actiuum circa hoĩs bona ꝛ mala.

¶ Reſtat g̃: vt prudẽtia ſit habit⁹ verus cũ rõne qui in his agẽdis verſat: que ſunt homini bona ꝛ mala. Le. are.

¶ Reſtat ergo habitum ipſam eſſe agendi vera cum ratione circa ea que ſunt bona homini atq mala. Argir.

S. Tho.

¶ Concludit ex pmiſſis diffinitionẽ prudẽtie. Et dicit q ex quo prudẽtia non eſt ſcia que eſt habitus demõſtratiuus circa neccia ꝛ non eſt ars que eſt habitus cũ rõne factiuus relinquit q prudẽtia ſit habitus cum vera rõne actiuus: non qdem circa factibilia: que ſunt extra hoiem. ſed circa bona ꝛ mala ipſius hoĩs. ¶ Deinde cum dicit. Diffõ prudentie.

¶ Factionis qdẽ. n. alteꝝ finis. Actionis autem nõ ſemp. Eſt. n. ipſa eupraxia finis.

¶ Nam faciendi qdeꝫ alius finis. Agendi vero nõ alius eſt. Eſt enim idipſum finis bene agere. Le. are.

¶ Finis enim effectionis eſt qd aliud pter ipſam effectionẽ. Actionis vero non ſemp. Eſt enim ipſa bona actio finis. Argir.

S. Tho.

¶ Aſſignat rõnẽ eius qd dixerat. ſ. q prudẽtia ſit habitus

actiu⁹ circa hoīs bona ⁊ mala. Manifeſtū eſt.n.ꝙ ſemp
finis factionis eſt aliqd alteꝝ ab ipſa factione. Sicͭ finis
edificationis eſt edificiū ꝯſtructū. Ex quo pꝫ ꝙ bonū ipſi⁹
factionis nō eſt in faciente. ſꝫ in facto. Sic igiͭ ars que eſt
circa factiões nō eſt circa hoīs bona vel mala. ſꝫ circa bo-
na vel mala artificatoꝝ. Sed finis actiōis nō ſemp eſt ali
qd alteꝝ ab actiōe. qꝛ qñqꝫ eupꝛaſya.i.bona opatio eſt fi-
nis ipſi.i.ſibimet: vel ēt agētī: qḋ tñ nō eſt ſemp. Nihil.n.
ꝓhibet actionē ordinari ad aliā ſicͭ ad finē. ſicͭ ꝯſideratio
effectuū ordiaͭ ad ꝯſiderationē cauſe. Finis āt eſt bonum
vniuſcuiuſqꝫ. Et ſic pꝫ ꝙ bonū actiōis eſt i ipo agēte. Uñ
prudētia q̄ ē circa actiōes: dᷣ eē circa hoīs bona. ¶ D.c.d.

Prudētia eſt circa bo mīs bona vel mala

¶ Propter hoc pide am ⁊ tales prudentes
exiſtimamus eſſe qm̄ ipſis bona ⁊ alijs poſ
ſunt ſpeculari. Eſſe autē tales exiſtimamus
diſpenſatiuos ⁊ politicos.

Le. are. ¶ Ob hoc Periclem ⁊ alios hꝰ prudentes dicimus: qḋ illa
que ſibi ⁊ alijs vtilia ſunt proſpicere valent. Eſſe autē hu-
iuſmodi putamus illos: qui publicis: priuatiſqꝫ rebus ad-
miniſtrandis ſunt apti.

Argir. ¶ Quocirca Periclem ⁊ viros tales arbitramur eē prudē
tes: qꝛ que ſibi ipſis ⁊ que ceteris hoīb⁹ ſunt bona pſpicere
poſſunt. Eſſe aūt eos tales putamus qui ad rē familiarē
atqꝫ ad rēpublicam adminiſtrandam ſunt apti.

S. Tho.

¶ Manifeſtat diffōnē ꝓpoſitā p duo ſigna. Quoꝝ pͫ eſt:
ꝙ qꝛ prudētia ē circa hoīs bona ⁊ mala. ꝓp̄ h̄ quedā q di-
cebaͭ pides ⁊ alios ſilēs exiſtimaͭ prudētes. ex eo ꝙ pſſīt
ꝯſiderare q̄ ſūt bona nō ſolū ſibi ipſi: ſꝫ ēt alijs. Tales āt.ſ.
q ſibi ⁊ alijs pſſīt bona ſpeculari exiſtimamus iconomicos
idest deſenſatores bonoꝝ ⁊ politicos.i. gubernatores ciui
tatis. ¶ Secundum ſignum ponit ibi.

¶ Hinc ⁊ tēperātiam hoc appellamus noīe
ſophroſynin velut ſaluantē prudētiā. Sal-
uat aūt talem exiſtimationē. Nō enim oēm
exiſtimationē corrūpit neqꝫ puertit delecta-
bile ⁊ triſte: puta qm̄ trigonū duob⁹ rectis
eq̄les habet vel nō hꝫ: ſed eas que circa opa
bile. Principia qdē.n. opabiliū qḋ cui⁹ grã
opabilia. Corrupto aūt ꝓpter delectationē
vel triſtitiā ꝯfeſtim nō apparebit pncipium.
neqꝫ oportere hui⁹ grã. neqꝫ ꝓpͭ hoc elige-
re oia ⁊ opari. Eſt.n. malitia corruptiua pn
cipij. Quare neceſſe prudētiam habitū eſſe
cū rōne vera circa humana bona opatiuū.

Le. are. ¶ Unde tēperātia dᷣ prudētie ꝯſeruatrix. Conſeruat.n.hꝰ
iudiciū. Non.n. totū iudiciū corrūpit ac puertit voluptas
⁊ dolor. Ueluti qḋ triāgulus duob⁹ rectis eq̄les hꝫ vel nō
hꝫ. ſed illud qḋ in agēdo verſaͭ. Principia.n. reꝝ agēdaꝝ
ſunt: quoꝝ grã illa aguntͭ. Ei aūt qui corruptus eſt ob vo
luptatē vel dolorē repente nō apparet pncipiū. neqꝫ opor
tere gratia huius: neqꝫ propter hoc ſuſcepiſſe oia ⁊ egiſſe.
Nam vitium corruptiuū pncipij eſt. Itaqꝫ neceſſe eſt pru-
dentiam eē habitum cum rōne vera: qui in his agēdis ver
ſatur: que ſunt hominibus bona.

Argir. ¶ Unde ⁊ tēperātiam ꝯſeruatricē prudētie appellam⁹. Cō
ſeruat aūt talem exiſtimationē. Voluptas.n. ⁊ dolor non
oēm exiſtimationē corrūpit. Non.n. hanc triangulū tres
angulos eq̄les duob⁹ rectis hr̄e. Sꝫ eas que circa id habē-
tur qḋ cadit in actionē. Nam pn̄ qdē reꝝ agēdaꝝ.i. deſt
grã cuius ſunt ipſe. Enimuero qui corrupt⁹ eſt ob volupta
tem aut dolorē ꝯtinuo non videbiͭ pn̄ ipm: nec hui⁹ grã
ac ꝓpter h̄ ipm expetenda eſſe vniuerſa atqꝫ agēda. Uitiū
enim pncipij corruptiuum eſt. Quare prudētiam habitū
eſſe agēdi circa humana bona vera cum rōne neceſſe eſt.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ qꝛ prudētia eſt circa bona vel mala agibilia: i
de eſt ꝙ tēperātia vocaͭ in greco ſoſfroſim.q. ſaluās men-
tē: a qua ēt prudētia dᷣ froneſis. Tēperātia aūt inq̄ntum
moderaͭ delectationes ⁊ triſtitias tact⁹: ſaluat talē exiſti-
mationē: que.ſ. eſt circa agibilia que ſūt hoīs bona vel ma
la. Et h̄ pꝫ p ꝯ̄iuum: qꝛ delectabile ⁊ triſte qḋ moderaͭ tē-
perātia: nō corrūpit.ſ. totalr̄ neqꝫ puertit ꝯ̄iuum inducēdo
quācūqꝫ exiſtimationē. puta ſpeculatiuā.ſ. ꝙ triangulus
hēat vel non hēt tres angulos eq̄les duob⁹ rectis. Sed de-
lectatio ⁊ triſtitia corrūpit ⁊ puertit exiſtimationes q̄ ſunt
circa opabilia. Qualr̄ aūt fiat talis corruptio oñdit ꝓ̄ſr.
Manifeſtū eſt.n.ꝙ pn̄ opabilium ſunt fines. cui⁹ grã ne
ſūt opabilia. que ita ſe hn̄t in opabilib⁹. ſicut pn̄ in demō
ſtrationib⁹. vt habeͭ in 2⁰ phyſicoꝝ. qñ aūt eſt vehemens
delectatio vel triſtitia appet hoī: ꝙ illud ſit optimū: p qḋ
ꝯſequiͭ delectationē ⁊ fugit triſtitiā: ⁊ ita corrupto iudi-
cio rōnis nō appet hoī verus finis qui eſt pn̄ prudētie cir
ca opabilia exiſtimationē nec appetit ipm: neqꝫ ēt videtur ſibi ꝙ
oporteat oīa eligē ⁊ opari ꝓpter veꝝ finē. ſꝫ magis ꝓpter
delectabile. Quelꝫ.n. malitia.i. habit⁹ vitioſus corrumpit
pn̄: inq̄ntum corrūpit rectā exiſtimationē de fine. Hanc
aūt corruptionē maxime ꝓhibet tēpantia. Et ſic ꝯ̄cludit
ex pdictis ſignis ꝙ neceē eſt prudētiam eē habitū opatiuū
circa humana bona cū rōne vera. ¶ Deinde cū dicit.

Tēperātia ſaluat mentem.

Que ſunt principia opabiliū; verus finis eſt pncipiū prudentie. Quelibet malitia corrūpit principium.

Quid ſit prudētia.

¶ Sꝫ tñ artis qdē ē virt⁹. prudētie āt nō eſt.

Le. are. ¶ Atqui artis qdē eſt v̄tus: prudētie vͦo non eſt.

Argir. ¶ At vͦo artis qdem eſt virtus: prudētie vͦo non eſt.

S. Tho.

¶ Oñdit drīam duplicē inter artē ⁊ prudētiā ſm rōnē v̄tu-
tis hūane. Quaꝝ pͣ eſt ꝙ circa artē regriͭ v̄tus moralis:
que.ſ. rectificet vſum ei⁹. Pōt.n. eē ꝙ aliqs hꝫ vſum artis
quo pōt bonā domū edificare: tñ nō vult ꝓpͭ aliquā aliā
malitiā. Sꝫ v̄t⁹ moralis. puta iuſtitia facit qḋ artifex recte
vtaͭ arte ſua. Sꝫ circa vſū prudētie nō regriͭ aliq̄ v̄t⁹ mo
ralis. Deū eſt.n. ꝙ pn̄ prudētie ſūt fines: circa quos ꝯſer
uaͭ rectitudo iudicij p v̄tutes morales. Uñ prudētia que
eſt circa hūana bona ex nccītate hꝫ ſecū adiunctas v̄tutes
morales tanq̄ ſaluātes ſua pn̄. non aūt ars que eſt circa
bona exteriora. Sꝫ poſtq̄ iā ars habeͭ adhuc regriͭ v̄tus
moralis que rectificet vſū ei⁹. ¶ Scḋam drīā ponit ibi.

Drīa prima inter artē ⁊ prudētiā. Arti ſ vſus per v̄tutes morales rectificatur. Prudētia neceſſario hꝫ ſecū virtutes morales.

¶ Sed tñ artis qdē eſt virtus: prudētie autē
nō eſt. Et in arte qdē volēs peccans eligibi
lior. Circa prudētiā aūt minus: queadmo-
dum ⁊ circa virtutes. Manifeſtū igitur: qm̄
prudētia virtus quedā eſt ⁊ non ars.

¶ Et in arte qdē is qui ſponte delinquit potior eſt. In pru-
dentia vͦo contra quemadmoduꝫ ⁊ in virtutibus. Patet
igitur: quod virtus quedam eſt ⁊ non ars. Le. are.

¶ Et in arte qdem qui ſua ſponte peccat magis eſt expeten
dus. Circa vͦo prudētiam minus: queadmodū ⁊ circa vir
tutes. Patet igiͭ prudētiam v̄tutē quādam eſſe: nō artē. Argir.

S. Tho.

¶ Mani̅ eſt.n.ꝙ ſi aliqs peccat in arte ex ꝓpa volūtate re
putaͭ melior artifex q̄ ſi hoc non faciat ſponte. qꝛ tunc vi
dereͭ imperitia artis ꝓcedere. ſicut patet de his qui loquū
tur incongrue ꝓpria ſponte. Sed circa prudentiam mi-
nus laudatur qui volens peccat q̄ qui nolens. ſicut ⁊ cir-
ca virtutes morales. Et hoc ideo quia ad prudentiam re-
quiritur rectitudo appetitus circa fines ad hoc ꝙ ſint ei

Scḋa drīa

ſalua ſua ꝑncipia. Et quo pꝫ ꝙ prudētia nō eſt ars: q̄ſi in ſola veritate rōnis ꝯſiſtens. ſꝫ eſt vtus ad modū moraliū virtutū reqrens rectitudinē appetit⁹. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Duabus aūt entibus partibus aīe rōnē hñtiū: alterius erit vtiqꝫ virtus. ſ. opinatiue. Opinio. n. circa ꝯtingens aliter hēre eſt: ⁊ prudētia. Sed tñ neqꝫ habitus cū rōne ſolum. Signū aūt q̄m obliuio talis qdem habitus eſt: prudentie autem non eſt.

Le. arc. ℭ Cū vo due ſint anime ꝑticule rōnē hñtes: alia vtiqꝫ erit vt⁹ opinatiui. Nā opinio ⁊ prudētia circa id eſt: qd̄ recipit alr ſe hēre. Atqui nec habit⁹ cum rōne ſolū ſignum erit qd̄ obliuio eiuſmodi habit⁹ eſt. Sed prudētie non eſt.

Argu. ℭ Cum aūt due ſint aīe partes rōnē habētes: alterius erit ipſa prudētia vtus: ipſius inquā opinatiue. Nam ⁊ opinio circa id verſat̄ qd̄ aliter ſeſe hēre pōt: ⁊ prudētia ipſa. At qui neqꝫ habit⁹ eſt cum rōne ſolū. Huius aūt idiciū eſt: talis qdē habitus obliuionē eē: prudētie vo non eē.

S. Tho.

Subiectū prudentie. ℭ Oñdit qd̄ ſit ſubm̄ prudētie. Et dicit ꝙ cū due ſint ptes aīe rōnalis. Quaꝝ vna dī ſcientificū ⁊ alia rōcinatiuū ſiue opinatiuū: manifeſtū eſt ꝙ prudētia eſt vtus alteri⁹ hoꝝ. ſ. opinatiui. Opinio. n. eſt circa ea que ꝯtīgūt alr ſe hēre. ſicut ⁊ prudētia. Et tñ q̄uis prudētia ſit in hac pte rōnis ſic in ſubi͂o. rōne cui⁹ dī virtus intellectualis. nō tñ eſt cū ſola rōne ſic̄ ars vel ſcīa: ſꝫ reqrit rectitudinē appetit⁹. Et h⁹ ſignū eſt: qꝛ habit⁹ q eſt in ſola rōne pōt obliuioni tradi: ſicut ars ⁊ ſcīa: niſi ſit habit⁹ nālis ſicut itell͡c. prudētia autē

Prudētia obliuioni nō tradit. nō dat̄ obliuioni ꝑ diſſuetudinē. Abolet̄ aūt ceſſante appetitu recto: q q̄diu manet ꝯtinue exercet̄ circa ea que ſūt prudētie ita ꝙ obliuio ſubrepere non pōt. Lectio. v.

Cum aūt ſcīa de vlibus eſt exiſtimatio ⁊ de ex necitate entibus. Sunt aūt ꝑncipia demōſtrabiliū ⁊ oīs ſcie. Cū rōne. n. ſcīa ꝑncipij ſcibilis. Neqꝫ vtiqꝫ ſcīa erit neqꝫ ars neqꝫ prudētia. Scibile qdē. n. demōſtrabile. Hec aūt. ſ. ars ⁊ prudētia ſunt exñtes circa ꝯtingentia alr ſe hēre. Neqꝫ vtiqꝫ ſapīa hoꝝ eſt. Sapiētis enim de qbuſdā hēre demōſtrationē eſt. Si vtiqꝫ qbus veꝝ dicimus ⁊ nequaq̄ mētimur circa ꝯtingētia vel non ꝯtingētia alr hēre ſcīa ⁊ prudētia eſt ⁊ ſapiētia ⁊ intellect⁹. Hoꝝ aūt trium nullū ꝯtingit eē. Dico autē tria prudētiam. ſciam. ⁊ ſapiam. Relinquitur ergo intellectū eſſe principiorum.

Le. arc. ℭ Quia vo ſcīa de vlibus exiſtimatio eſt ⁊ de hiis que ſunt ex necitate: ſunt aūt ꝑn⁹ demōſtrabiliū: ⁊ totius ſcie: nāꝫ cū rōne eſt ſcīa ꝑncipij eius qd̄ ſciri pōt: neqꝫ ſcīa vtiqꝫ erit: neqꝫ ars: neqꝫ prudētia. Nā qd̄ ſcibile idē demonſtrabile. Illa vo ſunt circa ea: que alr ſe hēre nō poſſunt. Sed nec ſapiētia hoꝝ eſt. Nā ſapiētis eſt de qbuſdā demōſtrationē hēre. Si ergo in qb⁹ veri ſum⁹: nec vnq̄ fallimur: circa illa que nō recipiūt: aut recipiūt alr ſe hēre: ſcīa ⁊ prudētia eſt: ⁊ ſapiētia ⁊ itellectus. Nullum vo hoꝝ triū recipit eē. Dico autem tria. Prudētiam. Sapientiam. Scientiam. Reſtat: vt intellectus ſit principiorum.

Argu. ℭ Cum aūt ſciētia exiſtimatio ſit de vlibus ⁊ hiis que necio ſunt: ſintqꝫ demōſtrabiliū ſciēneqꝫ oīs ꝑncipia: eſt enim ipſa ſcīa cum rōne: ꝑncipij rei ſcibilis nec eſt ſciētia nec ars nec prudētia. Sciētia qꝛ ipſm ſcibile demōſtrabile eſt. Ars ⁊ prudētia: qꝛ in hiis verſat̄ que ſeſe aliter hēre poſſunt. At neqꝫ ſapiētia eſt. Eſt. n. ſapientis de qbuſdā demōſtrationem habere. Quod ſi ea qbus veꝝ dicimus ⁊ nunq̄ falſum in hiis que poſſunt aut nō poſſunt aliter ſeſe habere hec ſunt: ſcīa: prudētia: ſapiētia: intellect⁹. Hoꝝ aūt trium habituum nullus eſſe pōt: atqꝫ tres dico: prudētiam: ſciam: ſapientiam. Reſtat intellectum eſſe principioꝝ.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ phs determinauit de vtutib⁹ intellectualib⁹ que ꝑficiunt intellectū circa ea que ſunt ex ꝑncipijs: hic determinat de vtutib⁹ intellectualib⁹ ꝑficientib⁹ intellectū circa ipſa ꝑncipia. Et duo facit. Et ꝑ̊ qdem determinat de itellectu qui eſt circa ꝑncipia demōſtrationis. Scd̄o determinat de ſapiētia que eſt circa ꝑn⁹ entiū. ibi. (Sapiētiam aūt in artib⁹ ⁊c̄.) Oſtēdit ergo ꝑ̊. ꝙ ꝑter alias vtutes intellectuales necē eſt eſſe intellectum circa ꝑncipia demōſtrationis. Eſt. n. ſcīa q̄dam exiſtimatio de vlib⁹ ⁊ de his que ſunt de necitate. particularia. n. ⁊ ꝯtingētia nō poſſunt attingere ad certitudinē ſcie. qꝛ nō ſunt nota niſi ſcḋm ꝙ cadunt ſub ſenſu. Eſt aūt ꝯſiderandum circa ſciam eoꝝ que demōſtrant̄ ꝙ ipſi⁹ ſcie que eſt circa demōſtrabilia neceſſe eſt q̄daꝫ eſſe ꝑncipia. Qd̄ ex hoc pꝫ: ꝙ ſcīa eſt cum rōne demōſtratiua ꝓcedēte ex ꝑncipijs in ꝯnes. Quia ergo ita ſe hēt circa ſciam: necē eſt ꝙ ꝑncipiū ſcie: neqꝫ ſit ſcīa neqꝫ ars neqꝫ prudentia de qb⁹ iam dcm̄ eſt. Q. aūt hoꝝ non ſit ſcīa pꝫ: qꝛ id de quo eſt ſcīa eſt demōſtrabile. ꝑncipia aūt ꝑma demōſtrationum ſunt indemōſtrabilia. alioqn ꝓcederet̄ in infinitum. Q. aūt non ſit hoꝝ ꝑncipioꝝ ars vel prudētia pꝫ per hoc ꝙ he due vtutes ſūt circa ea que ꝯtingūt aliter ſe hēre: qd̄ non pōt dici de ꝑncipijs demōſtrationis. Opꝫ. n. ꝑncipia eē certiora ꝯnibus: que ſunt ex necitate. Ex hoc ēt pꝫ ꝙ hoꝝ ꝑncipioꝝ non pōt eſſe ſapiētia que eſt alia virtus itellectualis: de qua poſtea dicet̄: qꝛ ad ſapiētes ꝑtinet ꝙ hēat demonſtrationē de aliqbus rebus. idē eſt de ꝑmis cauſis entiū. ꝑncipia aūt ſunt indemōſtrabilia: vt dictum eſt. Si ergo vtutes itellectuales de qb⁹ ita veꝝ dicimus ꝙ eos nunq̄ ſubēt mēdacium ſiue circa necīa: que non cōtingit aliter ſe hēre. ſiue circa ꝯtingentia ſunt iſti habitus ſcīa prudētia ſub qua cōprehēdit̄ ars: que eſt ēt circa ꝯtingētia. ⁊ iterum ſapiētia ⁊ itellect⁹: cum nullū triū que ſunt prudētia ſapiētia ⁊ ſcīa poſſit eſſe circa ꝑncipia indemōſtrabilia: vt ex predictis pꝫ. relinquit̄ ꝙ hoꝝ ꝑncipioꝝ ſit intellect⁹. Accipit̄ aūt hic intellect⁹ non pro ipſa itellectiua potētia ſed pro habitu quodaꝫ quo homo ex vtute luminis intellectus agētis nālr cognoſcit ꝑncipia indemōſtrabilia. Et ſatis ꝯgruit nomen. Hõ. n. ꝑncipia ſtatim cognoſcunt̄ cognitis terminis cognito. n. qd eſt totum. ⁊ qd pars ſtatim ſcit̄ ꝙ oē totum eſt maius ſua pte. Dī aūt itellect⁹ ex eo ꝙ intus legit intuēdo eēntiam rei. Unī ⁊ in. 3. de aīa dī ꝙ obiectū ꝓpriū intellect⁹ eſt ꝙ qd eſt. Et ſic ꝯuenienter cognitio ꝑncipioꝝ que ſtatim inoteſcunt cognito ꝙ qd eſt intellect⁹ nominat̄. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sapientiam aūt in artibus certiſſimis aſſignamus. puta phydiam lathomuꝫ ſapiētem. Polycletum ſtatuificē. Hic quidē igitur nihil aliud ſignificantes ſapientiam q̄ quoniā virtus artis eſt.

Le. arc. ℭ Sapientiam vo in artibus tribuimus illis qui excellentiſſimi ſunt. Uelun Phydiam lapidariuꝫ ſapiētem: ⁊ Polycletum ſtatuarium: nihil aliud in hoc pro ſapientia intelligentes q̄ virtutem artis.

Argu. ℭ Sapientiam in artib⁹ hiis tribuimus qui in ipſis ſunt exactiſſimi. Phydiam. n. ſapiētem ſcultoreꝫ lapidū dicimus:

Margin notes (right): N. de prudētia ⁊ ſcīa. — Quō accipitur hic intellectus. — Ubi etiā intellectus T. c. 10. Obiectū ꝓpriū intellectus.

⁊ Polycletum ſtatuarium itidē ſapiētē. Atq; hic per ſapientiam nil aliud itelligimus q̄ ipſius artis virtutem.

S. Tho.

De ſapia. ¶ Determinat de ſapia. Et p̊ oſidit qd ſit ſapia. Scdo īfert qodda correlariū ex dictis. ibi. (Opʒ ḡ ſapiētem ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Pmo oſidit qd dicaſ ſapiētia pticulariter ſūpta. Et 2° qd ſit ſapia ſimplr. ibi. (Eſſe aūt quoſdā ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̊. ꝙ iter artes nos aſſignam⁹ nomē ſapie certiſſimis artib⁹: que. ſ. cognoſcētes pmas cauſas i gn̄e alicui⁹ artificij dirigūt alias artes que ſūt circa idē genus: ſic architectonica ars dirigit manualr opantes. Et ſm hūc
Offiti architectonice. Sapia particulariter ſumpta. modū dicimus phydiam fuiſſe ſapiētem laterū ⁊ lapidū inciſorē: ⁊ Policletū ſapiētem ſtatuificē. i. factorē ſtatuarū. vbi nihil aliud dicimus ſapiam q̄ vtutem artis. i. vltimū ⁊ pfectiſſimū in arte: qua. ſ. aliqs attingit ad id qd eſt vltimum ⁊ pfectiſſimū in arte. hoc enī eſt vtus vniuſcuiuſq; rei: vt dr̄ i pmo de celo. ¶ Deinde cum dicit.
T.c.16.

¶ Eſſe aūt quoſdā ſapiētes exiſtimam⁹ totaliter nō ſm ptem. nec aliud aliqd ſapientes: quēadmodū Homer⁹ ait in margite. Hunc aūt neq; vti foſſorem dij poſuerūt neq; aratorē neq; alr̄ qdē ſapiētē. Quare manifeſtū qm̄ certiſſima vtiq; ſciaꝝ erit ſapientia.

Le. are. ¶ Sed eē quoſdā ſapiētes putam⁹ in totū nō ſm ptem: nec aliud qd ſapiētes vt Homer⁹ de margite dixit. Hūc neq; foſſorē dij fecerūt: nec aratorē: nec aliud qddā ſapiētem. Itaq; manifeſtū ꝙ exactiſſima ſciaꝝ vtiq; erit ſapiētia.

Argir. ¶ At quoſdā ēt eſſe ſapiētes oino: nō aliq̄ ex pte nec aliqd aliud q̄ ſapiētes arbitramur: vt i margete dixit Homer⁹.
Diuum is munere: nec foſſor nec durus arator.
Nec ſapiens alia vlla nimirum extitit arte.
Quare ꝯſtat exactiſſimā ſcientiaꝝ ipſam ſapiētiam eſſe.

S. Tho.

Qdo accipitur ſapia ſimplr. ¶ Oſidit qd ſit ſapia ſimplr. Et dicit ꝙ ſicut exiſtimamus quoſdā eē ſapiētes in aliquo artificio: ita ēt exiſtimamus quoſdā eē ſapiētes totalr. i. reſpectu toti⁹ gn̄is entiū. ⁊ non ſm aliquā ptē ēt ſi nō ſunt ſapiētes circa aliqd aliud artificiū ſic Homer⁹ dicit de q̄dā ꝙ dij eū poſuerāt nō foſſorē: neq; aratorē neq; ſm aliqd aliud pticulare artificiū. ſʒ poſuerūt eū ſapiētē ſimplr. Vn̄ manifeſtū eſt ꝙ ſicut ille q eſt ſapiēs in aliq̄ artificio eſt certiſſim⁹ in illa arte: ita ille q eſt
Qdo ſapientia ſit certiſſima. ſapia ſimplr eſt certiſſima iter oēs ſcias: inq̄tū. ſ. attingit ad p̊ pn̄ entiū que ſm ſe ſūt notiſſima q̄uis aliq̄ illaꝝ. ſ. īmalia ſint minus nota quo ad nos. Vniuerſaliſſima autē pn̄ ſunt ēt quo ad nos magis nota. ſicut ea que ptinēt ad ens: inq̄tū eſt ens: quoꝝ cognitio ptinet ad ſapiam ſic dictam: vt pʒ in 4° metaphyſice. ¶ Deinde cum dicit.
T.c.1.

¶ Opʒ ergo ſapiētem non ſolū que ex pncipijs ſcire: ſʒ ⁊ circa pncipia verum dicere. Quare vtiq; erit ſapiētia itellectus ⁊ ſcia.

Le. are. ¶ Oportet ergo ſapiētem nō ſolū ea que a pncipijs manāt ſcire: verū etiam circa principia veritatem tenere. Itaq; ſapientia vtiq; erit intellectus ⁊ ſcientia.

Argir. ¶ Sapientem ergo nō ſolū ea ſcire que ex pncipijs cognoſcuntur: ſed etiam circa pncipia dicere vera oportet. Quare ſapientia: intellectus eſt ⁊ ſcientia.

S. Tho.

¶ Inſert qodam correlariū ex dictis. Et dicit ꝙ qꝛ ſapientia eſt certiſſima. pncipia aūt demōſtrationū ſunt certiora ꝯclūſionib⁹: opʒ ꝙ ſapiens nō ſolum ſciat ea que ex pncipijs demōſtrationum ꝯcludunſ circa ea de qbus ꝯſiderat: ſed ēt ꝙ veꝝ dicat circa ipſa pncipia pma: nō qdem ꝙ demonſtret ea. ſed inq̄tum ad ſapiētes ptinet notificare cōia. puta totum ⁊ ptem. equale ⁊ inequale: ⁊ alia hmōi: qbus cognitis pn̄ demōſtrationum inoteſcūt. Unde ⁊ ad hmōi ſapientem ptinet diſputare ꝯtra negantes pncipia: vt pʒ in q̄rto metaphyſice. Sic ergo vlterius ꝯcludit ꝙ ſapientia: inq̄tum dicit verum circa pncipia eſt itellectus: inq̄tum autē ſcit ea que ex pncipijs ꝯcludunſ eſt ſcientia. Diſtinguiſ tn̄ a ſcia cōiter ſumpta ꝓpter eminētiam quam habet inter alias ſcias. eſt. n. virtus quedam oīum ſcientiaꝝ. T.c.8. Qdo ſapiētia ꝯuenit cū ſcia ⁊ itellectu ⁊ qdo differat.

Lectio. vj.

Et quēadmodum caput habens ſcientia honorabiliſſimoꝝ.

¶ Ac veluti caput ſcia precioſiſſimoꝝ. Le. are.
¶ Et vt caput habens ſciētia rerum earum que ſūmis afficiuntur honoribus. Argir.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs determinauit de ſingulis vtutib⁹ intellectualibus. hic oſidit que ſit pcipua iter eas. Et p̊ oſidit que ſit pcipua ſimplr. Scdo que ſit pcipua in gn̄e agibiliū humanoꝝ. ibi. (Erat aūt vtiq; ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo oſidit ꝙ ſapiētia ſit ſimplr pcipua inter oēs. Scdo infert qodam correlariū ex dictis manifeſtans per ſignum qodā ea que dicta ſūt. ibi. (Propter qd Anaxagoras ⁊c̄.) Lec. 7.
¶ Circa p̄m tria facit. Primo ꝓponit qd intendit. Scdo excludit errorem ꝗꝛundam. ibi. (Incōueniens enim ⁊c̄.) Tertio ꝯcludit veritatē. ibi. (Ex dictis vtiq; manifeſtum ⁊c̄.)
¶ Dicit ergo pmo ꝙ ſapiētia non eſt qualitercūq; ſcia. ſʒ ſcia reruʒ honorabiliſſimaꝝ ac diuinaꝝ. ac ſi ipſa habeat rōnem capitis inter omnes ſcias. Sicut enim p ſenſus qui ſunt in capite dirigunſ motus ⁊ opationes oīum alioꝝ membroꝝ. ita ſapientia dirigit oēs alias ſcias dū ab ea oēs alie ſua pncipia ſupponūt. ¶ Deinde cum dicit. Sapia eſt ſcia reꝝ honorabiliſſimaꝝ ⁊ diuinarum.

¶ Incōueniens enim ſiqs ſciam politicam vel prudētiam ſtudioſiſſimā exiſtimat eſſe ſi non optimum eoꝝ que in mūdo hō eſt.

¶ Etenim foret abſurdum ſiquis putet: ſciam ciuilem aut prudentiam ſtudioſiſſimam eſſe. Niſi optimum eoꝝ que in mundo ſunt homo exiſtit. Le. are.

¶ Per abſurdum eſt enim ſi quiſpiā facultatem ciuilē aut prudētiam ſtudioſiſſimam eſſe putet: ſi non ſit homo eorum optimum que ſunt in mundo. Argir.

S. Tho.

¶ Excludit quorūdam errorē: qui attribuebāt pncipalitatem iter oēs ſcias politice: p quā gubernaſ multitudo: aut prudētie p quā aliqs gubernat ſeipm attēdentes ad vtilitatē magis q̄ ad ſcie dignitatē. Sciētie. n. ſpeculatiue: vt dr̄ in pn̄° metaphyſice non queruntur. q. ad aliqd vtiles: ſed ſicut p ſe honorabiles. vn̄ circa h̄ duo facit. Primo excludit hūc errorē. Scdo remouet quādā obiectionē. ibi. (Si aūt qm̄ optimū ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m ponit duas rōnes. Circa quaꝝ pmā dicit ꝙ incōueniens eſt ſi qs politicā vel prudētiam exiſtimet eē ſciam ſtudioſiſſimā. i. optimā inter ſcias. Quod qdē eſſe nō poſſet niſi homo eēt optimū eoꝝ que ſunt in mūdo. Sciaꝝ. n. vna melior eſt ⁊ honorabilior altera: ex eo qd eſt melioꝝ ⁊ honorabilioꝝ: vt dr̄ in p̊ de aia. Hoc aūt eſt falſum ꝙ hō ſit optimū hoꝝ que ſunt in mūdo. ḡ nec politica ſeu prudētia que ſunt circa res hūanas ſunt optime inter ſciētias. ¶ Scdam rōnem ponit ibi. Error circa pncipalitatē ſcie. et origo eius.

¶ Si vtiq; ſanū qdē ⁊ bonū alteꝝ hoib⁹ ⁊ piſcib⁹: albū aūt ⁊ rectū idē ſemp: ⁊ ſapiēs idē oēs de diuinis vtiq; dicerēt: prudens aūt alterū. Circa ſeipm. n. ſingula qdē bn̄ ſpeculās diceretur vtiq; eē prudēs. Et huic ꝯcederēt ipſa. Propter qd ⁊ beſtiaꝝ qdē prudentes

aiunt eē quecūq circa ipaꝝ vitā videtur potētiā hēꝛe ꝓuiſiuā. Manifeſtū aūt vtiq erit: qm̄ nō vtiq erit ſapīa ⁊ politica eadē. Si.n. ea que circa vtilia ipſis dicunt ſapiam: multe erūt ſapiētie. Nō.n. vna circa oium bonū aialium: ſed altera circa ſingula. Sed non ⁊ medicinalis vna de oībus entibus.

Le. are. ¶ Quippe ſi ſanū ⁊ bonū aliud eſt hoib⁹: aliud eſt piſcib⁹. Album vero ⁊ rectū idem eſt ſemp ⁊ ſapiēs. Ideq oēs vtiq dicerēt. Prudēns vero aliud. Prouidē.n. circa ſe recte ſingula dicerēt eſſe prudētie: ⁊ huic iſta tribuerēt. Quāobrē ⁊ beſtiaꝝ quaſdam prudētes eē aiunt quotcūq circa vitam ſuā prudētiam hēre videnſ. Manifeſtū aūt: ꝙ non eſt ciuilis ⁊ ſapiētia idē. Nam ſi dicant circa cōmoditates ꝓprias verſari ſapiētiam: plures erunt ſapiētie. Non.n. vna eſt circa cōmodum omnium aialium: ſed alia circa ſingula ipſoꝝ. Niſi ⁊ medicina eſt vna de omnibus.

Argir. ¶ Quod ſi ſalubꝛe qdē ac bonū aliud eſt hoib⁹: aliud piſcibus. album aūt ⁊ rectū ſemp eſt idē: ⁊ ſapiens oēs idem ꝓfecto prudens vero diuerſum dixerint eē qđ.n. circa ſeipꝫ recte ſingula ꝑſpiciat id prudētiam hēe dixerint: ⁊ huic ipa cōmiſerunt. Quapropt ⁊ nōnullas belluas prudētiā hēre dicunt quecūq in ſua vita ꝓuidēdi vim hēre videnſ. Conſtat igiſ eādem non eē ſapiam ⁊ facultatē ciuilem. Naꝫ ſi eam facultatē ſapiam eſſe dicēr que circa cōmoda ꝓpria verſaſ: multe ſane ſapiētie erunt. Non enim vna circa omnium aīalium bonum: ſꝫ alia atq alia circa vnūqđq verſatur niſi de oībus que ſunt: vna ſit ⁊ facultas medendi.

S. Tho.

Nō ſcḋz. Nō eſt idē ſanū ⁊ bonū hoib⁹ ⁊ piſcibus.

¶ Que qdē ꝓcedit ex hoc ꝙ quedā ſunt quoꝝ rō ꝯſiſtit in ꝓportione ⁊ habitudine ad aliquid. Et ideo hᷓ nō pñt eē eadē ꝗ̄tum ad oīa. Sicut pꝫ ꝙ nō idē eſt ſanuꝫ ⁊ bonum hoīb⁹ ⁊ piſcib⁹. Quedā vero dicunſ abſolute. ſicut albuꝫ in colorib⁹: ⁊ rectū in figuris. Et qꝛ ſapiētia eſt de his que in ſe ⁊ abſolute ſunt talia. eſt.n. de ꝑmis entib⁹: opꝫ ab oībus dici ꝙ idē ſit qđ eſt ſapiēs ī oīb⁹: ⁊ ꝙ ſit eadeꝫ ſapia ſimplr reſpectu oiuꝫ. Sed id qđ eſt prudēs opꝫ ꝙ ſit alteꝝ apud diuerſos ꝓpter h̄ ꝙ prudētia dī ſm̄ ꝓportionē ⁊ habitudinē ad aliqđ. Ille.n. qui pōt bñ ſpeculari ſingula que ptinēt ad ſeipm̄ dī eē prudēs. ⁊ tali ꝯcedit ſiue attribuiſ prudētia. Et idē eſt ꝙ ꝑ quādā ſilitudinē hoies ꝗ̄ſdaꝫ beſtias dicūt eē prudētes. quecūq. ſ. videnſ hēre quādā potētiam ꝓuiſiuā circa ꝓpriam vitā. non qdē ex rōne: qđ ꝓprie ad prudētiaꝫ ptinet. Sic igiſ manifeſtū eſt ꝙ ſapia que eſt ꝑcipua: nō eſt idē qđ politica. Si.n. poneremꝰ ꝙ illa ſcia ꝗ̄ eſt circa vtilia. ꝗ̄lis eſt politica: eſſet ſapia: que eſt oium caput: ſequereſ ꝙ eēnt multe ſapie. Nō.n. pōt eē vna aliqua rō circa ea que ſunt bona oīb⁹ aīalib⁹. ſꝫ opꝫ ꝙ circa ſingula aīalia ſit altera ꝯſideratio ꝯſiderans qđ ſit bonum vniuſcuiuſq. Et eadē rō eſt de medicina: que nō pōt eē vna oiuꝫ. Dcm̄ eſt.n. ſupra. ꝙ ſicut ſanū: ita ⁊ bonū eſt alteꝝ hoib⁹ ⁊ piſcib⁹. Opꝫ aūt eē vnam ſolā ſapiam: qꝛ ad eam ptinet conſiderare que ſunt cōia oīb⁹ entibus. Unde relinquiſ ꝙ politica que eſt gubernatiua humane multitudinis. non pōt eē ſapiētia ſimplr: ⁊ multo minus prudentia cōiter dicta: que eſt gubernatiua vnius. ¶ Deinde cum dicit.

Quare qͥ dam aialia dicanſ prudentia.

Sapia q̄ ē ꝑcipue nō idē ꝙ politica.

Cur ſapia ſit vna ſola

¶ Si aūt qm̄ optimū hō aialium alioꝝ nihil dr̄t. Eteni hoīe alia mltū diuiniora hꝫ nām. Puta manifeſtiſſima ex qb⁹ mūdus ꝯſtat.

Le. are. ¶ Quod ſi qꝛ optimū eſt homo oium aialiuꝫ nihil refert. Nam alia ſunt multo diuiniora ſm̄ naturaꝫ. Ueluti iſta preclariſſima ex quibus mundus conſiſtit.

Argir. ¶ Quod ſi hō preſtātiſſimum eſſe ceteroꝝ aialium dicereſ nil refert. Etenim hoīe ſunt alia longe diuiniora nā: vt ea manifeſtiſſima ex qbus ipe conſtitit mundus.

S. Tho.

¶ Excludit quādā obiectionē. poſſet.n. aliqs dicere politicā ſeu prudētiā. cū ſit de reb⁹ humanis eē ꝑcipuam. qꝛ hō eſt excellētioꝛ īter alia aīalia. Sed h̄ nihil refert ad ꝓpoſitū. qꝛ quedā alia ſm̄ ſuā nām ſunt multū diuiniora ꝓpter ſuā excellētiā ꝗ̄ꝫ hō. Et vt taceamus de deo ⁊ ſubſtātijs ſepatis que nō ſubiacēt ſenſib⁹: ēt ipſa que manifeſtiſſima ſūt ſenſui ex qbus ꝯſtat mūdus. ſ. celeſtia corpoꝛa ſunt hoīe potioꝛa: ſiue cōparemus corpus corpi: ſiue cōparemus ſubſtantias mouentes aīe humane. ¶ Deinde cum dicit.

Ꝙ quedam alia ſūt hoīe diuiniora.

Ꝙ corpa celeſtia ſūt hoīibus potiora.

¶ Ex dictis vtiq manifeſtū qm̄ ſapia eſt ſcia ⁊ intellectus honoꝛabiliſſimoꝝ natura.

¶ Ex dcis ḡ pꝫ: qđ ſapia eſt ſcia ⁊ itells ꝑcioſiſſimoꝝ nā. Le. are.

¶ Patet igiſ ex his que diximus ſapiētiam ſciam eſſe ⁊ itellectum eoꝝ que honoꝛabiliſſima ſunt natura. Argir.

S. Tho.

¶ Cōcludit ꝟitatē. ſ. ꝙ ſapia ſit ſcia ⁊ itellectꝰ vt ꝑus dictū eſt: nō circa ꝗ̄cūq: ſꝫ circa honoꝛabiliſſima. Et h̄ eſt ex dictis mentꝰ. Qꝛ ſi aliq̄ ſcia eēt honoꝛabilioꝛ h̄ ꝑcipue ꝯueniret politice ⁊ prudētie: qđ. ā. ē iprobatū. ¶ Deīde cū dī.

Ꝙ ſapia ſit circa honoꝛabiliſſima.

¶ Propter qđ Anaxagorā ⁊ Thaletē ⁊ tales ſapiētes qdē: prudētes aūt nō aiunt eſſe: cum videāt ignorātes ꝯferētia ſibiipſis ⁊ ſuperflua qdē ⁊ admirabilia ⁊ difficilia ⁊ diuina ſcire ipſos aiunt: inutilia aūt qm̄ nō humana bona querūt. Prudētia aūt circa hūana vel de qb⁹ eſt ꝯſiliari. Prudētis.n. maxīe h̄ opus eē dicimꝰ bñ ꝯſiliari. Conſiliaſ aūt nullus de impoſſib⁹ alr̄ hēre: neq de qbuſcunq nō finis aliqs eſt: ⁊ h̄ opabile bonuꝫ. Simplr aūt bonus ꝯſiliatoꝛ eſt optimi boni opabiliū coniectatiuus ſm̄ rōcinationem.

Le. are. ¶ Quapp Anaxagorā ⁊ Thalem ⁊ hᷓ hoies ſapiētes eē dicūt: ſed nō prudētes qꝛ vident illos ꝓpria cōmoda ignorātes: ⁊ illa que ſunt admiranda ⁊ difficilia ⁊ diuina ſcire ipſos aiunt: inutilia tñ qm̄ nō hūana querūt bona. At prudētia circa hūana ꝟſaſ ⁊ circa illa in qb⁹ ꝯſiliū hꝫ locum. Nā prudētis h̄ maxime opꝰ eſſe dicimꝰ bñ ꝯſulere. Nemo aūt ꝯſultat de impoſſib⁹ aliter ſe hēre: neq de his oīb⁹ quoꝝ nō eſt finis aliqs ⁊ h̄ agibile bonuꝫ. Simplr aūt bñ ꝯſulere dicēdus eſt ille qui qđ optimū eſt hoi in reb⁹ agendis id ratiocinando coniectura aſſequitur.

Argir. ¶ Quapropter Anaxagorā ⁊ Thaletem ⁊ ſiles ſapientes qdē at non prudētes inquīt eſſe cū vidēt ipſos ꝓpria cōmoda ignorare. Et ſupflua qdem ⁊ admirāda ⁊ difficilia cognitu diuinaq ſcire ipſos. Sed inutilia dicūt: qꝛ nō querūt bona hūana. Prudētia aūt circa hūana ꝟſaſ: ⁊ in qb⁹ hꝫ ꝯſultatio locū. Prudētia.n. h̄ maxime opus dicimꝰ eē bñ inquā ꝯſulere. Cōſultat aūt de ijs nemo que aliter ſeſe habere nō poſſunt ⁊ quoꝝ nō eſt aliqs finis. Atq is bonum agendum. Is aūt ad bñ ꝯſulendum eſt ſimplr aptus: qui coniectura qđ eſt homini optimum eoꝝ que cadunt in actionem excogitando mente capere poteſt.

S. Tho.

¶ Infert qđdā corrolariū ex ꝑmiſſis ꝑ qđ manifeſtanſ ꝗ̄dā que ꝑdicta ſūt. Et circa h̄ duo fac̄. Pͥo iducit corrolariū. Scđo mānifeſtat quādā ipſiꝰ ptē. ibi. (Neq prudētie ⁊c̄.)

¶ Dicit ḡ ꝑ qꝫ: qꝛ prudētia eſt circa bona hūana. ſapia āt circa ea que ſūt hoīe meliora. idē eſt ꝙ hoīes dicūt Anaxagorā ⁊ quēdam alium pħm qui vocabaſ Thales ⁊ alios

Circa que bona ꝟſeſ prudētia ⁊ circa q̄ ſapientia.

ſimiles eſſe qdem ſapientes.non aũt prudẽtes:eo ꝙ hoies vidẽt eos ignorare ea que ſunt ſibiipſis vtilia. Et dicũt eos ſcire inutilia ⁊ admirabilia:q̃ſi excedẽtia cõem hoiem notitiã:⁊ difficilia que idigẽt diligẽti inq̃ſitione ⁊ diuina ꝓpt nobilitatẽ nãe. Ponit aũt ſpẽalr exẽplũ de Thalete ⁊ Anaxagora:q: ſpecialr ſup hoc reprehẽſi ſunt. Cum.n.thales exiret domũ vt aſtra ↄſideraret:icidit in foueã:eoq; lugẽte dixit ad eũ q̃dã vetula. Tu qdez o thales que añ pedes ſunt nequis videre ⁊ que in celo ſũt.putas cognoſcẽ? Anaxagoras aũt cũ nobilis ⁊ diues eẽt ꝑĩna bona ſuis dereliq̃t: ⁊ ſpeculationi nãlium ſe dedit:nõ curãs de politicis.vñ vt negligẽs reprehẽdebaẽ. Et dicẽti ſibi.nõ eſt tibi cura patrie: rñdit. Mihi pãia valde cure eſt:oñſo celo. Ideo aũt hoies dicũt eos ſcire iutilia q: nõ inq̃rũt de bonis humanis:ꝓpt qḋ ẽt nõ dicunẽ eſſe prudẽtes. Nã prudẽtia eſt circa bona humana:de qb⁹ ↄtingit ↄſiliari. Prudẽtis aũt maxime videẽ eſſe opus bñ ↄſiliari. Nullus aũt ↄſiliaẽ de necc̃ãs:que impoſſibile eſt alr ſe hñe:cuiuſmodi ſunt res diuine:de qbus ſapientes ꝓdicti ↄſiderant. Neq; etiaz põt eſſe ↄſilium de q̃buſcũq; reb⁹ nõ ordinatis ad aliquem finẽ:qui eſt opabile bonũ:de qbus ↄſiderant ſciẽtie ſpeculatiue:ẽt ſi ſint circa corruptibilia. Ille aũt eſt ſimplr bonus cõſiliator:⁊ ꝑ ↄñs prudẽs qui ratiocinando põt coniicere qd ſit optimũ hominũ ad operãdum. ❡ Deinde cum dicit.

Exẽplũ de Thalete ⁊ Anaxagora q̃ habiti ſũt ſapientes nõ autẽ prudentes.

Quare ꝓdicti phĩ dicebanẽ ſcire inutilia.

Opus prudentis.

De qb⁹ eſt ↄſiliũ ⁊ de qbus non.

Quis ſit ſimplr bon⁹ ↄſiliator.

❡ Neq; eſt prudentia vliũm ſolũ: ſed opz ⁊ ſingularia cognoſcere. Actiua.n. Actio aũt circa ſingularia. Propẽ qḋ ⁊ qdã nõ ſcientes qbuſdã ſcientib⁹ magis ⁊ in alijs expti. Si.n.ſciat qm̃ leues bñ digeſtibiles carnes ⁊ ſane.q̃les aũt leues ignorat nõ faciet ſanitatẽ. Sed ſciens qm̃ que volatiliũ leues ⁊ ſane faciet magis. Prudẽtia aũt actiua. Quare opz ambas habere:vel hanc magis.

Le. are. ❡ Neq; prudentia eſt vniuerſi ſolũ:vez ẽt ſingularia opz cognoſcẽ. Nã actiua qdẽ eſt. Actio aũt in ſingulis ↄſiſẽ. Ex quo fit:vt qdã neſciẽtes qbuſdã ſciẽtib⁹ efficaciores ſint in agẽdo ⁊ iter ceteros ij qui expimẽtũ hñt. Nã ſiq̃s ſciat: qḋ leues carnes facile digerunẽ:⁊ ſalubres ſũt.ſ; que ſint leues carnes ignoret:nõ faciet ſanitatem. Sed qui ſcit:ꝙ auium carnes leues ſunt ⁊ ſalubres faciet magis. Prudentia ꝟo actiua eſt. Itaq; opz vtrãq; hñe:aut hanc magis.

Argũ. ❡ Neq; prudẽtia eſt vliũm ſolũ:ſed ſingula etiam opz cognoſcere. Eſt enim actiua. Et actio circa ſingula ipſa verſatur. Quapropter ⁊ neſciẽtes nõnulli magis q̃; nõnulli ſciẽtes idonei ſunt ad agẽdũ ⁊ ceteris ij qui ſunt expti. Nã ſi q̃ſpiã ſciat leues carnes facile ↄcoqui ac eẽ ſalubres:que ꝟo ſint leues ignoret:nõ efficiet ſanitatẽ. S; q ſcit auium carnes leues eſſe atq; ſalubres:is efficiet magis. Prudentia autem eſt actiua. Quare vtrãq; cognitionẽ aut hanc potius habere oportet.

S. Tho.

❡ Manifeſtat qḋdã qḋ dixerat aſſignãs.ſ.rõnẽ q̃re prudẽtia ſit circa opabilia. Prudẽtia.n.nõ ſolũ ↄſiderat vlia in qb⁹ nõ eſt actio.ſ; opz ꝙ cognoſcat ſingularia:eo ꝙ eſt actiua i.ꝑncipiũ agẽdi. Actio aũt eſt circa ſingularia. Et ide eſt ꝙ qdã nõ hñtes ſciam vliuz ſunt magis actiui circa aliq̃ particularia q̃; illi q hñt vlem ſciaz.eo ꝙ ſunt in alijs ꝑticularib⁹ expti. Puta ſi aliq̃s medic⁹ ſciat ꝙ carnes leues ſũt bñ digeſtibiles ⁊ ſane.ignoret aũt q̃les carnes ſint leues:non poterit facẽ ſanitatẽ. S; ille q ſcit ꝙ carnes volatiliũ ſunt leues ⁊ ſane magis poterit ſanare. Quia igiẽ prudẽtia eſt rõ actiua:oz ꝙ prudẽs hẽat vtrãq; notitiã.ſ.⁊ vliuz ⁊ particulariũ:vel ſi alterã ↄtigat ipm hñe:magis oz hñe hãc.ſ.notitiam ꝑticulariũ.que ſunt ꝓpinquiora opꝫõni.

Q2 prudẽtia nõ ſolũ conſiderat vlia.ſ; etiã ſingularia.

Actio ẽ circa ſingularia.

Q2 hoies expientiaz de ꝑticularibus ſunt magis actiui q̃ hñtes ſciaz vliuz

Lectio.vij.

ERit aũt q̃dã vtiq; ⁊ h architectõica.

Le. are. ❡ Et erit vtiq; hec veluti quedam ceteris preſidens atq; dominans.

Argũ. ❡ Fuerit aũt q̃dã ⁊ h architecture ſubiicẽs rõnẽ.

S. Tho.

❡ Poſtq̃ phs oñdit qd ſit ꝑcipuũ ſimplr iter oẽs ṽtutes itellectuales.h oñdit qd ſit ꝑcipuũ circa res hũanas. Et ꝑ oñdit ꝓpoſitũ. Scḋo manifeſtat qḋdã qḋ ſupra dixerat.ibi.(Signũ aũt eſt ei⁹ ⁊c̃.) ❡ Circa ꝑmũ tria facit. Pmo ꝓponit qḋ intẽdit. Scḋo manifeſtat ꝓpoſitũ.ibi.(Eſt autẽ politica.) Tertio excludit quẽdã errorẽ ibi.(Que circa ſe ipm ⁊c̃.) ❡ Dicit ḡ ꝑ ꝙ q̃uis in cognitione rez humanaz nõ ↄſiſtat ſapiẽtia que eſt ſimplr ꝑncipalis inter oia: tñ eſt q̃dez architectonica.i.ꝑncipatiua ⁊ dñatiua rõ ſiue notitia hic.i.in gñe rerum humanaz. ❡ Deinde cũ dicit.

Q2 in gñe hũanaz rez eſt aliq̃ rõ architectonica.

❡ Eſt aũt ⁊ politica ⁊ prudẽtia qdem idem habitus.eſſe qdem non idem ipſis.

Le. are. ❡ Eſt aũt ciuilẽ ⁊ prudẽtia idẽ hit⁹ eẽn⁹ tñ neq̃q̃; eadẽ ipis ẽ.

Argũ. ❡ At qui ciuilis facultas ⁊ prudentia idem eſt habitus:eẽ tamen ipſarum non idem eſt.

S. Tho.

❡ Manifeſtat ꝓpoſitũ diſtinguẽs ea que ꝑtinẽt ad notitiã rez humanaz. Et ꝑ diſtiguit politicã ⁊ prudẽtiã. Scḋo determinat de politica.ibi.(Eius aũt que circa ciuitatẽ ⁊c̃.) Tertio determinat de prudentia.ibi.(Videẽ aũt ⁊ prudentia ⁊c̃.) ❡ Dicit ḡ ꝙ prudẽtia ⁊ politica ſunt idẽ habitus ſm ſubam.q: vtraq; eſt recta rõ rez agibiliũ circa humana bona vel mala.ſ; dĩnt ſm rõnẽ. Naz prudẽtia eſt recta rõ agibilium,circa vnius hois bona vel mala.i.ſuiipſius. Politica aũt circa bona vel mala tot⁹ multitudinis ciuilis. Ex quo pz ꝙ ita ſe hz politica ad prudẽtiam ſicut iuſtitia legalis ad ṽtutẽ:vt ſupra in 5° habitum eſt. Politis aũt duob⁹ extremis itelligiẽ mediũ.ſ.economica que medium eſt iter vnũ hoiem ⁊ ciuitatẽ. ❡ Deinde cum dicit.

Q2 prudẽtia ⁊ politica ſunt idẽ ſm ſbaz ſ; dĩnt rõne.

Lec.2. De economica.

❡ Eius aũt q̃ circa ciuitatẽ.hec qdẽ vt architectonica prudẽtia legis poſitiua. Hec aũt vt ſinglaria cõe hz nomẽ politica. Ipſa aũt actiua ⁊ ↄſiliatiua. Snia.n.opabilis vt extremũ. Propter qḋ ciuilr ↄuerſari hos ſolũ dicũt. Soli.n.opaẽ iſti:quẽadmodũ chirotechne.

Le. are. ❡ Eius aũt que circa rem.p.verſaẽ alia eſt veluti preſidens quedã ⁊ magr̃a prudẽtia in legib⁹ ferẽdis. Alia in ſingulis agẽdis:ↄſultandis q; verſaẽ:que cõi noie ciuilis dĩ. Decretũ eni agibile eſt vt poſtremũ. Quapp hos ſolos aiunt rẽ.p.gerẽ.ſoli.n.hi agũt quẽadmodũ manuales artifices.

Argũ. ❡ Eius aũt que in ciuitate verſaẽ:ea qdẽ que eſt vt architectura prudẽtia:legum eſt ferendaz facultas. Que ꝟo in ſingulis verſaẽ:ciuilis noie cõis vocaẽ. Hec aũt eſt actiua deliberatiua. Decretũ enim in actionẽ venit vt vltimum. Iccirco rem ciuilẽ hos ſolos gerẽ dicũt. Hi nãq; ſoli agũt: perinde atq; ij qui ſuis manibus artis ↄficiunt opus.

S. Tho.

❡ Determinat de politica.⁊ diſtiguit eã i duas ꝑtes dicẽs: ꝙ ei⁹ hit⁹ q eſt circa totã ciuitatẽ.vna ꝑs eſt q̃ſi prudentia architectonica q̃ dĩ legis poſitiua. Dĩ.n.ꝑs architectonica q̃ determinat alijs qd ſit agẽdũ. Vñ ꝑncipes imponẽtes leges ſuis ſubditꝫ:ita ſe hñt i ciuilib⁹ ſicut architectores i artificialib⁹. Et pp h ipſa lex poſitiua.i.rõ recta ſm quã ꝑncipes leges rectas ponũt dĩ architectõica prudẽtia. Alia aũt ꝑs politice cõi noie vocaẽ politica.q̃.ſ.ↄſiſtit circa ſingla opabilia. Leges.n.cõparanẽ ad opa hũana ſicut vlia ad ꝑticularia: vt de iuſtis legalibus dcm̃ eſt in 5°. Et ſicut legis poſitiua

Politice diuiſio.

eſt preceptiua. Et politica eſt actiua et conſeruatiua eorum que lege ponuntur. Et hoc patet quia ad hanc politicam executiuam pertinet ſententia que nihil aliud eſt quam applicatio rationis vniuerſalis ad particulare operabile. Non enim dicitur ſententia: niſi de aliquo operabili. Et quia omne operabile eſt ſingulare: inde eſt quod ſententia eſt alicuius extremi. id eſt ſingularis quod dicitur extremum. quia et ab eo incipit noſtra cognitio ad vniuerſalia procedendo et ad ipſum terminatur in via deſcenſus. poteſt etiam et ipſa ſententia dici extrema: quia eſt applicatio legis vniuerſaliter poſite ad ſingulare operabile. Et quia iſta executiua legis poſitiue retinet ſibi commune nomen politice: inde eſt quod iſti ſoli qui exequuntur leges poſitas dicuntur conuerſari ciuiliter: quia iſti ſoli operantur in ciuilibus: ſicut chirotegne id eſt manuales artifices in artificialibus: et comparantur ad legis poſitores ſicut ad architectores. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videtur autem et prudentia maxime eſſe que circa ipſum et vnum. Et habet ipſa commune nomen prudentia. Illarum autem hec quidem Iconomia. Hec autem Legis poſitio. Hec autem Politica. Et huius hec quidem Conſiliatiua. Hec autem Iudicatiua.

Le. are. ¶ Videtur autem et prudentia maxime eſſe: que circa ipſum et vnum verſatur. et habet hoc nomen prudentia. Illarum autem alia diſciplina rei familiaris: alia poſitio legum: alia ciuilis dicitur.

Argir. ¶ Videtur autem ea maxime prudentia eſſe: qua ſibiipſi quiſpiam viri querit ac proſpicit bona. Atque hec ipſo communi nomine prudentia nuncupatur. Illarum autem alia gubernande rei familiaris: alia ferendarum legum facultas: alia ciuilis vocatur. Atque huius alia eſt deliberatiua: alia iudicialis.

S. Tho.

¶ Agit de prudentia. Et primo oſtendit que dicatur prudentia. Secundo infert quoddam correlarium ex dictis. ibi. (Species quidem igitur etc.) ¶ Dicit ergo primo quod quamuis politica tam legis poſitiua quam executiua ſit prudentia: tamen maxime videtur eſſe prudentia que eſt circa vnum tantum. ſcilicet circa ſeipſum. Et talis non ſuperfluus gubernatiua retinet ſibi commune nomen prudentie: quia alie partes prudentie habent propria nomina quibus nominantur. Earum enim quedam dicitur iconomica. id eſt prudentia diſpenſatiua domus. Quedam vero dicitur legis poſitio. id eſt prudentia ponendi leges. Quedam vero eſt politica. id eſt prudentia exequendi leges. Et quelibet earum diuiditur in conſiliatiuam et iudicatiuam. Oportet enim in agibilibus primo per inquiſitionem conſilii aliquid inuenire: ſecundo de inuentis iudicare. ¶ Eſt autem conſiderandum quod ſicut ſupra dictum eſt: prudentia non eſt in ratione ſolum. ſed habet aliquid in appetitu. Omnia ergo de quibus hic fit mentio in tantum ſunt ſpecies prudentie: inquantum non in ratione ſola conſiſtunt: ſed habent aliquid in appetitu. inquantum enim ſunt in ſola ratione dicuntur quedam ſcientie practice. ſcilicet ethica iconomica et politica. Eſt etiam conſiderandum quod quia totum eſt principalius parte: et per conſequens ciuitas quam domus. et domus quam vnus homo: oportet quod prudentia politica ſit principalior quam iconomica. et hec quam illa que eſt ſui ipſius directiua. Unde et legis poſitiua eſt principalior inter partes politice et ſimpliciter precipua circa agibilia humana. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Species quidem vtique igitur quedam erit cognitionis ſibiipſi ſcire. Sed habet differentiam multam.

Le. are. ¶ Species igitur quedam erit cognitionis ſibi commoda ſcire. Sed habet magnam varietatem.

Argir. ¶ Cognitionis igitur quedam ſpecies fuerit ea que bona ſunt ſibi ſcire. Sed magnam differentiam habet.

S. Tho.

¶ Infert quoddam correlarium ex dictis. Et dicit quod ex quo prudentia que eſt circa ſeipſum eſt pars communis prudentie: conſequens eſt quod ſcire ea que ſibiipſi bona ſunt quod pertinet ad hanc prudentiam ſit quedam ſpecies cognitionis humane: que habet multam differentiam vel ab aliis ſpeciebus cognitionis humane: vel propter diuerſitatem eorum que ad vnum hominem pertinent. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et videtur qui circa ſeipſum ſciens et exercitans prudens eſſe. Politici autem polypragmones.

¶ Et videtur qui illa que ad ſe pertinent: ſcit et in illis verſatur prudens eſſe: ciuiles autem negocioſi. Le. are.

¶ Atque qui ſciunt ea que ſibiipſis ſunt bona: in illiſque verſantur prudentes eſſe videntur. Ciuiles autem negocioſi. Argir.

S. Tho.

¶ Excludit quendam errorem. Et primo ponit ipſum. Secundo inducit probationem eius ibi. (Propter quod et Euripidem etc.) Tertio ſoluit improbans errorem. ibi. (Quamuis forte etc.) ¶ Dicit ergo primo quod quibuſdam videtur ſolus ille eſſe prudens qui habet ſcientiam et exercitium circa ea que ad ſeipſum pertinent. Illi autem qui ſunt politici non videntur eſſe prudentes. ſed magis polipragmones. id eſt intromittentes ſe de multis. ſcilicet que ad multitudinem pertinent. ¶ Deinde cum dicit. — Error circa prudentes.

¶ Propter quod et Euripides. Qualiter autem vtique prudens eſſet cui aderat inegocioſe et multis numeratus militia equaliter participare.

¶ Quapropter et Euripides inquit. Quonam modo prudens eſſet cui ocioſo aderat in multitudine connumerato exercitus equum percipere. Le. are.

¶ Quapropter et Euripides dixit. Argir.
Qui namque prudens ſum: negocio ſine.
Licebat inter milites cum viuere.
Equamque partem habere cunctis ex bonis.

S. Tho.

¶ Inducit probationem predicti erroris. Et primo quidem per dictum Euripidis poete qui inducit quendam pro ſua ciuitate militantem talia dicentem. Qualiter ego eſſem prudens: cui ſcilicet mihi aderat inegocioſe. id eſt cum ego mea negocia non tractarem. ſed cum ſim numeratus inter multos participo militia equaliter mihi et aliis. ¶ Secundo ibi. — Dictum Euripidis de prudentia.

¶ Superfluos enim et aliquid operantes amplius. Querunt enim ſibiipſis bonum et exiſtimant oportere operari. Ex hac igitur opinione venit hos prudentes eſſe.

¶ Nam ſolertes et agentes aliquid plus. Querunt enim quod ſibi ſit bonum et hoc agendum eſſe exiſtimant. Ex hac igitur opinione natum eſt hos eſſe prudentes. Le. are.

¶ Querunt enim quod ſibiipſis eſt bonum. et hoc arbitrantur eſſe agendum. Ex hac igitur opinione eſt ortum prudentes hos eſſe. Argir.

S. Tho.

¶ Inducit ad idem rationem. Et dicit quod quidam dicunt politicos non eſſe prudentes. tanquam ſuperfluos. id eſt ſuperuacaneis rebus intendentes et tanquam operantes aliquid amplius quam ad eos ſpectet. Homines enim propter priuatum amorem quem inordinate ad ſeipſos habent. querunt ſolum id quod eſt ſibiipſis bonum. Et exiſtimant quod hoc ſolum oportet vnumquemque operari: quod ſcilicet ſibi eſt bonum. Et ex hac opinione homines venit quod illi ſoli ſint prudentes: qui propriis negociis intendunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quamuis forte non eſt hoc ipſius ſine iconomica neque ſine vrbanitate. Adhuc autem que ipſius qualiter oportet diſponere immanifeſtum et intendendum.

¶ Quanquam forte non eſt eius ſine diſciplina rei familiaris et ſine ciuili. Inſuper res ſua cuiuſque quemadmodum adminiſtranda ſit obſcurum eſt ac difficile cognitu. Le. are.

¶ Et tamen proprium vniuſcuiuſque bonum non eſt forte eſſe ſine rei familiaris gubernatione atque ciuilis. Preterea quonam modo ſua cuiuſque adminiſtranda ſit res: non eſt manifeſtum atque conſiderandum eſt. Argir.

S. Tho.

¶ Excludit hunc errorem. Et dicit quod proprium bonum vniuſcuiuſque ſingularis perſone non poteſt eſſe ſine iconomia. id eſt ſine recta diſpenſatione domus: neque ſine vrbanitate. id eſt ſine recta diſpenſatione ciuitatis. ſicut nec bonum partis poteſt eſſe ſine bono totius. Unde patet quod politici et iconomici non intendunt — Quod bonum ſingularis perſone non poteſt eſſe ſine iconomia et ſine vrbanitate.

circa aliqd ſuꝑfluum.ſed circa id quod ad ſapſos ꝑtinet. Nec tñ ſufficit politica ⁊ iconomica ſine prudētia ꝓꝓꝛ. Q2 recte diſpoſita ciuitate ⁊ domo adhuc eſt imanifeſtū qr̃r.opꝫ diſponē ea q̄ ad ſeipm ꝑtinēt.Et iõ opꝫ ad h̄ intēdere ꝑ prudētiā que eſt circa ꝓpꝛiū bonū. ℭ Deīde cū dicē.

Non ſufficit hoi iconomia nec politica ſine prudentia circa ꝓpria.

ℭ Signum aūt eſt eius qð dictuꝫ eſt ⁊ quia geometrici qdem iuuenes ⁊ diſciplinati fiūt ⁊ ſapiētes talia:prudētes aūt non videntur fieri. Cauſa autem quoniā ⁊ ſingulariuꝫ eſt prudētia que fiunt cognita experientia. Juuenis aūt expertus non eſt. Multitudo.n. temporis faciet experientiam.

Le. arc. ℭ Huius ꝟo ſignū eſt:ꝙ iuuenes qdē ⁊ geometre ⁊ mathematici fiunt ⁊ ſapiētes in hĩ: at prudētes fieri non videnť. Cauſa huius eſt qð in ſingularib⁹ eſt prudētia que ꝑ expimētum nobis inoteſcūt. Juuenis aūt nõ eſt expertus. Longitudo enim tpis experientiam facit.

Argir. ℭ Jndicatur id qð dī illo ſigno. Geometre.n.iuuenes ⁊ mathematici ac ſapientes in talib⁹ fiunt:prudētes aūt fieri nõ videnť. Cauſa aūt eſt:qð ⁊ ſingulariū reꝝ eſt ipſa prudentia. Que qdē per expientiā note fiunt. Juuenis aūt nõ eſt expertus. Expientiam enim tpis efficit longitudo.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat qðdā qð ſupꝛadictū eſt.ſ.ꝙ prudētia nõ ſit ſolū circa vlia:ſꝫ ēt circa ſingularia. Et circa h̄ duo facit. Pꝛio oſidit ꝓpo᷑.2⁰ ex h̄ cõparat prudētiā ſcie ⁊ itellectui ibi.(Qm̄ aūt prudentia.) ℭ Circa ꝑ᷑ ponit duas rõnes. Circa quaꝝ ꝑmā duo facit. Pꝛio oſidit ꝓpoſitū ꝑ ſignū qð dā. Scðo circa h̄ quādā qõnē iducit.ibi.(Quia ⁊ h̄ vtiqꝫ aliqs ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ ꝑ.ꝙ ſignuꝫ ei⁹ qð ſupꝛa dcm̄ eſt.ſ.ꝙ prudētia nõ ſit ſolū circa vlia.ſꝫ ēt circa ꝑticularia eſt . q2 iuuenes fiūt geometrici ⁊ diſciplinati.i.in ſciētijs diſciplinabilib⁹ſiue mathematicis docti.⁊ fiūt ſapiētes i talib⁹.i. ad pfectionē iſtaꝝ ſcieꝝ ꝑtingentes nõ aūt vr̄ ꝙ iuuenis fiat prudēs.Cui⁹cā eſt:q2 prudētia eſt circa ſinglaria:que fiūt nob̄ cognita ꝑ expientiā. Juuenis aūt nõ põt eē expt⁹: q2 ad expientiā reqrit̄ multitudo tpis. ℭ Deīde cū dicit.

Q2 prudētia nõ ē ſolum circa vlia ſꝫ etiā circa ſingularia.
Quãuis iuuēis poſſit perfecte addiſcere ſcīas mathematicas nõ tñ facile põt fieri prudens.

ℭ Quia ⁊ hic vtiqꝫ aliqs intēdet ꝓpter quid mathematicus qdem puer fiet vtiqꝫ:ſapiēs aūt vel phyſicus nõ. Vel q2 hec qdē per abſtractionē ſunt. Hoꝝ aūt ꝑncipia expientiā. Et hec qdē non credūt iuuenes ſed dicunt. Hoꝝ aūt qð qd eſt non imanifeſtum.

Le. arc. ℭ Nā ⁊ de illo qs dubitabit. Quare ſit qð puer mathematicꝰ qdē fieri põt. Sapiēs āt vel phiſic⁹nõ põt. An q2 ꝑ extractionē eſt: Hoꝝ aūt ꝑn⁹ expimēto. Et hec qdem non credūt pueri:ſed dicūt. Hec aūt qd ſint non eſt obſcurum.

Argir. ℭ Nam ⁊ h̄ qſpiaꝫ ꝯſiderauerit. Cur puer mathematicus quidē fieri põt. Sapiens aūt aut nãlis nõ põt. An q2 mathematica qdē ſunt ꝑ abſtractionē. Hoꝝ ꝟo ꝑncipia experientia inoteſcūt:ꝙ hec qdē adoleſcētes nõ credunt ſed dicunt. Jlloꝝ autem deffinitiones nõ ſunt obſcure.

S. Tho.

Queſtio. ℭ Mouet circa h̄ qõnē.ſ.qre puer põt fieri mathematicus: nõ aūt põt fieri ſapiēs.i.metaphyſicus vel phyſicus.i. nãlis. Ad h̄ rñdet phs:q2 hec qdē.ſ.mathematicalia cognoſcunť ꝑ abſtractionē a ſenſibilib⁹ quoꝝ eſt expientia. ⁊ iõ ad cognoſcendū talia nõ reqriť tpis multitudo. Sed ꝑn⁹ nãlia que nõ ſunt abſtracta a ſenſibilib⁹ꝑ expientiā ꝯſideranť:ad quā reqriť tpis multitudo. Quātū aūt ad ſapiētiam ſubiūgit:ꝙ iuuenes ſapiētalia qdē.ſ. metaphyſicalia nõ credūt.i.nõ attingūt mēte:lꝫ dicant ore.ſꝫ circa mathematica nõ eſt imanifeſtū eis qð qd eſt:q2 rõnes mathematicoꝝ ſunt reꝝ imaginabiliū.ſapiētalia aūt ſunt pure itelligibilia. Juuenes aūt de facili capere pñt ea que ſub imaginatione cadūt.Sꝫ ad illa que excedūt ſenſuꝫ ⁊ imaginationē nõ attingūt mēte.q2 nõdum hñt itellectū exercitatū ad tales ꝯſiderationes:tū ꝓpter puritatē tpis:tum ꝓpter plimas mutatiões nãe.

Reſpõſio. Ad argūētū: ꝯne ſcie nãlis op⁹ eſt tpis lõgitudine quia ei⁹ principia ꝑ expientiā cognoſcuntur.

Erit ergo ꝯgruus ordo addiſcēdi:vt ꝑmo qdē pueri logicalib⁹ iſtruanť.q2 logica docet modū toti⁹ phie. Scðo aūt iſtruēdi ſunt in mathematicis:que nec expiētia idigēt nec imaginationē trāſcēdūt. Tertio aūt i nãlib⁹:que ⁊ ſi nõ excedūt ſenſuꝫ ⁊ imaginationē:reqrūt tñ expientiā. Quarto in moralib⁹ que reqrūt expientiam ⁊ aīum a paſſionib⁹liberꝝ.vt in ꝑ habituꝫ eſt. Quinto aūt in ſapiētialib⁹⁊ diuinis que trāſcēdūt imaginationē ⁊ reqrūt validū intellectū. ℭ Scðaꝫ rõnē ponit ibi.

Cõgruus ordo addiſcendi ſcias.

ℭ Adhuc peccatū vel circa vlē in ꝯſiliādo vel circa ſingulare. Vel eniꝫ qm̄ oēs põderoſe aque praue. Vel qm̄ hec aqua põderoſa.

Le. arc. ℭ Jnſuper erroꝛ aut circa totā rem in ꝯſulendo exiſtit:aut circa particularia. Aut enim qð oēs ponderoſe atqꝫ praue ſunt:aut quod he ponderoſe.

Argir. ℭ Preterea peccatū qð fit in ꝯſulendo aut circa vlē aut circa ſingulare fieri ſolet. Jgnoꝛare nãqꝫ qſpiaꝫ põt:aut omnes aquas põderoſas eſſe prauas:aut hãc põderoſam eſſe.

S. Tho.

ℭ Dictū eſt.n.ꝙ prudētis opus eſt bñ ꝯſiliari. Jn ꝯſiliãdo aūt dupl̄r ꝯtingit peccare. Uno⁰ circa vlē.puta an h̄ ſit verū ꝙ oēs aque põderoſe ſint praue. Alio⁰ circa ſingulare.puta an hec aqua ſit põderoſa. Ergo opꝫ ꝙ prudentia ſit directiua ⁊ circa vlia.⁊ circa ſingularia. ℭ Deīde cū dicē.

Jn ꝯſiliãdo dupl̄r contingit errare.

ℭ Qm̄ autem prudentia non eſt ſcia manifeſtum. Extremi enim eſt queadmodū dictū eſt. Operabile.n.tale quidem.

Le. arc. ℭ Quod aūt prudentia non eſt ſciētia manifeſtuꝫ eſt. Nã extremi eſt vt diximus. Tale enim agibile.

Argir. ℭ Prudētiam aūt non eſſe ſciam patet:eſt enim vt dictum eſt ipſius extremi. Tale enim id qð cadit in actionem.

S. Tho.

ℭ Cõparat prudētiā ſm̄ ꝑdicta. Pꝛio qdē ſcie. Scðo ēt itellectui.ibi.(Attingibiles qdē igiť ⁊c̄.) Dicit ḡ ꝙ ꝑ ex ꝑdictis eſt manī᷑ ꝙ prudētia nõ eſt ſcia. Scia.n.eſt vlium:vt ſuꝑ hītū eſt.prudētia aūt extremi.i.ſingularis:q2 eſt opabilis: qð eſt ſinglare. Et ſic pꝫ ꝙ prudētia nõ eſt ſcia. ℭ De.c.d.

Prudētia nõ eſt ſcientia.

ℭ Attingibiles ſūt qdē vtiqꝫ itellectu. Jntellect⁹qdē.n.terminoꝝ quoꝝ non eſt rõ. Hec aūt extremi cui⁹ nõ eſt ſcia:ſꝫ ſenſus:nõ qui ꝓpꝛioꝝ. Sed q̄li ſentim⁹ qm̄ in mathematicis extremū trigonuꝫ. Stabit.n.⁊ illic. Sed iſte magis ſēſus prudētia. Jlle āt alia ſpēs.

Le. arc. ℭ Oppoſita eſt ergo itellectui. Nã intellect⁹eſt terminoꝛuꝫ quoꝝ nõ eſt ratio. Hec ꝟo extremi ſenſus:nõ ꝓpꝛioꝝ:ſed queadmodū ſentimus. Qð in mathematicis extremū eſt triangulus. Conſiſtet enim ⁊ ibi:ſed hic magis ſenſus ꝙ̄ prudentia. Jllius ꝟo alia eſt ſpecies.

Argir. ℭ Opponitur igiť intellectui. Hic enim eſt terminoꝝ ratio quoꝝ nõ eſt. Hec aūt eſt vltimi cui⁹non eſt ſcia : ſed ſenſus nõ ꝓpꝛius qdē. Sed q̄lis eſt is quo ſentimus id qð vltimū in mathematicis eſt triāgulū eſſe. Stabiť enim ⁊ ibi. Sed prudētia magis eſt hic ſenſus. Jllius aūt eſt alia ſpecies.

S. Tho.

ℭ Cõparat prudētiam itellectui. Et ꝑ oſidit ꝯuenientiam. Scðo diuam ibi.(Querere aūtē ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ ꝑ ꝙ tam

ſcientia

Et ꝙ ſcia ⁊ prudentia habet aliquā ꝯuenientiā cū itellectu. ſcientia ꝙ̄ prudētia ſunt ſuſceptibiles vel attingibiles ſm aliam līam itellectui.i.hñt aliquā ꝯueniētiā cū itellectu: qui eſt habit⁹ pncipioꝝ. Dcm̄ eſt.n.ſupra.ꝙ itellc̄s eſt quo rūdā terminoꝝ ſiue extremoꝝ.i.pncipioꝝ indemōſtrabiliū:quoꝝ nō eſt rō.q2 non pñt p rōnē ꝓbari.ſ3 ſtatim p ſe inoteſcūt. Hec aūt.ſ.prudētia eſt extremi.ſ.ſingularis opa

Prudētia ē extremi cui⁹ nō eſt ſcia ſed ſenſus. bilis:ꝙ op3 accipe vt pn͂ᵐ in agēdis cuius qdē extremi nō eſt ſcia:q2 non ꝓbaſ rōne:ſed ei⁹ eſt ſenſus.q2 aliquo ſenſu pcipiſ.nō qdē illo quo ſentim⁹ ſpēs ꝓpoꝝ ſenſibiliū.puta coloꝝ ſoni.⁊ hō.q eſt ſenſus ꝓprius:ſ3 ſenſu iterioꝛ:quo pcipim⁹ imaginabilia.ſic in mathematicis cogſcim⁹ extremū trigonū.i.ſingularē triāgulū3 imaginatū:q2 ēt illic.i. in mathematicis ſtaſ ad aliqō ſingulare imaginabile:ſic ēt in nālib⁹ ſtaſ ad aliqō ſingulare ſenſibile. Et ad iſtū ſen

Prudētia ptinet ad ſēſum īteriorem. ſum.i.īterioꝛē magis ptinet prudētia:p quā pficiſ rō particularis ad recte exiſtimādū de ſingularib⁹ intētionib⁹ opabiliū.Uñ ⁊ aīalia bruta que hñt bonā extimatiuā naſcēs dicunſ prudētia. S3 illius ſenſus qui eſt circa ꝓpa ſenſibi

In ꝗ ꝯue nit pruden tia cū itelle ctu. lia eſt ꝗdā alia ſpēs pfectiua.puta īduſtria ꝗdā diſcernendi coloꝛes ⁊ ſapoꝛes ⁊ alia hō. Et ſic prudētia ꝯuenit cū intellectu in hoc ꝙ eſt alicui⁹ extremi. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Querere aūt ⁊ conſiliari differunt. Conſiliari enim querere quoddam eſt.

Le. are. ¶ Querere autem ⁊ conſiliari diuerſa quedam ſunt. Nā ipſum conſiliari:quoddam querere eſt.

Argir. ¶ At ꝟo querere ac conſultare differunt. Conſultare nāq3 eſt aliquid querere.

S.Tho.

¶ Oſtendit dr̄ām īter prudētiam ⁊ itellectū. Intellect⁹ enī3 nō eſt ingſitiuus prudētia aūt eſt ingſitiua. Eſt.n.ꝯſiliatiua. Cōſiliari aūt ⁊ querē differūt ſicut ꝓpriū ⁊ cōe. Nam conſiliari eſt qōdā querere vt in 3⁰ dictum eſt.

Lectio.viij.

Oportet autem aſſumere eubulia quid eſt: vtrum ſcientia quedā vel opinio vel cuſtochia vel aliud qōdam genus.

Le. are. ¶ Uidendum eſt ⁊ qd ſit bñ ꝯſulere. Utrū ſcia aliq̄ vel opinio:vel bona coniectatio:vel aliud qppiam genus.

Argir. ¶ Opoꝛtet aūt de ⁊ bona ꝯſultatione qdnā ſit accipe. Utrū ſcia ꝗdā ſit an opīo an ꝯiectatio bona: an aliqō aliō gen⁹.

S.Tho.

¶ Poſtq̄3 phs determinauit de prudētia ⁊ aliis ꝟtutib⁹ itellectualib⁹ pncipalib⁹.hic determinat de qbuſdā ꝟtutib⁹ adiūctis prudētie. Et p̊ determinat de ſingulis eaꝝ ſm ſe. Scdō

Lec.9. cōparat eas adinuicē ⁊ ad prudētiam.ibi.(Sunt oēs habitus ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pⁱo ingrit gen⁹ eubulie.

Lec.9. Scdō de ſyneſi.ibi.(Eſt āt ſyneſis.) Tertio de gnome ibi.

Lec. 9. (Uocata aūt gnome ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pⁱo ingrit gen⁹ eubulie oñs ꝙ ſit ꝗdā rectitudo. Scdō oñdit cui⁹ ſit rectitudo.ibi.(Neq3 ſcie aūt ⁊c̄.) Tertio oñdit q̄lis ſit rectitudo.ibi.(Quia aūt rectitudo ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit p̊ oñdit de quo eſt intentio.2⁰ exequiſ ibi.(Scia quidem ⁊c̄.) ¶ Dicit ğ p̊ ꝙ poſt tractatū de pncipalib⁹ ꝟtutibus itellectualib⁹ op3 aſſumē ad cōplementū cognitionis predictaꝝ ꝟtutū de eubulia:que dr̄ bona ꝯſiliatio:qd ſit. vtꝝ.ſ.ſit ſcia ꝗdā3 vel ſaltē opinio vel ēt euſtochia.i. bona coniecturatio:vel in quo alio gñe ſit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Scia qdem vtiq3 nō eſt. Nō enim querūt de qbus ſciunt. Eubulia aūt ꝯſilium qōdā. Conſilians aūt querit ⁊ rōcinatur.

Le. are. ¶ Scia qdē nō eſt. Nō.n.querūt hoīes de qb⁹ ſciūt. Bñ cōſulere aūt ꝯſulē eſt. Qui ꝟo ꝯſulit:q̄rit ⁊ rōne diſcurrit.

Argir. ¶ Scientia igiſ non eſt.non eni3 de ꝗs querunt que ſciunt. At bona conſultatio quedam eſt conſultatio. Qui ꝟo cōſultat querit ꝛ rationem3 ſubducit.

S.Tho.

¶ Oſtēdit qd ſit gen⁹ eubulie. Et p̊ ponit in quo gñe nō ſit. Scdō ꝯcludit gen⁹ ei⁹.ibi. (S3 q2 q qdē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pⁱo oñdit ꝙ eubulia nō ſit ſcia. Scdō oñdit ꝙ nō ſit euſtochia.ibi.(S3 tñ neq3 euſtochia ⁊c̄.) Tertio oñ

Eubulia nō eſt ſcia. dit ꝙ nō ſit opinio.ibi.(Neq3 vtiq3 opīo ⁊c̄.) ¶ Dicit ğ p̊ ꝙ eubulia nō ſit ſcia. Q3 qdē p3 p h̄ ꝙ hñtes ſciā3 ul nō q̄runt de illis de qb⁹ ſciūt:ſ3 hñt certā notitiā de eis. Eubulia aūt:cū ſit qōdā ꝯſiliu3:eſt cū quadā ingſitione. Ille.n.qui ꝯſiliatur querit ⁊ rōcinaſ. Sed rō habeſ in termino ingſitionis. Ergo eubulia nō eſt ſcia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tñ neq3 euſtochia. Sine rōne.n.⁊ velox qde3 euſtochia eſt. Cōſiliantur aūt multo tpe. Et aiunt operari qdē opoꝛtere velociter conſiliata.conſiliari aūt tarde.

Le. are. ¶ Atq3 nec bona ꝯiectatio eſt. Nā abſq3 rōne ⁊ cū celeritate ꝗdā ſit coniectura:ſ3 ad ꝯſiliū tpis ſpatiu3 adhibeſ. Et aiunt celeriter agēdū eſſe:ꝯſulendum aūt moroſe.

Argir. ¶ Atq3 neq3 bona ꝯiectatio eſt ipſa nāq3 ſine rōne ⁊ cito ſit. Ad ꝯſultationē ꝟo lōgū tpis ſpatiū adhibeſ. Atq3 aiunt celeriter qdē deliberata eſſe agēda : cū moꝛa aūt ꝯſulēdū.

S.Tho.

Eubulia nō ē euſtochia. ¶ Oſtēdit ꝙ eubulia nō ſit euſtochia duplici rōne. Quaꝝ p̊ talis eſt.euſtochia.i.bona ꝯiecturatio eſt ſine rōnis ingſitione:⁊ eſt velox. Cōtingit.n.aliqb⁹ ex h̄ qō hñt ꝓ̄priu3 iudiciū itellect⁹ vel ſenſitiue ptis ad recte extimādū de ali

De euſtochia. quo pp ſubtilitatē ſpirituū ⁊ bonitatē imaginatiōis ⁊ puritatē ſenſitiuoꝝ organoꝝ. Coopaſ ēt ad h̄ multa experientia. Et h̄ duo deſunt eubulie.eubulia.n.vt dcm̄ eſt:eſt cu3 ingſitiōe rōnis ⁊ ex alia pte nō eſt velox.ſ3 magis boni ꝯſi

Prouerbiū de ꝯſultore. liatoꝛes ꝯſilianſ multo tpe vt diligēter pquirāt oīa que ptingūt negociū. Uñ ⁊ puerbiū dicitr̄ ꝙ op3 ea que ſunt determinata in ꝯſilio velociter exeq.ſ3 ꝯſiliari tarde. Uñ p3 ꝙ eubulia nō eſt euſtochia. ¶ Scdām rōnē ponit ibi.

¶ Adhuc ſolertia alteru3 ⁊ eubulia. Eſt aūt euſtochia quedam ſolertia.

Le. are. ¶ Solertia quoq3 aliud eſt ꝙ̄ bene conſulere. Eſt aute3 ſolertia bona coniectatio.

Argir. ¶ Preterea diuerſa ſunt ſolertia ⁊ conſultatio bona. Solertia ꝟo bona quedam eſt coniectatio.

S.Tho.

Nō ſcie. Solertia ē ſpēs euſtochie ⁊ diſt ab eubulia. ¶ Que talis eſt.ſi eubulia eēt idē qō euſtochia : opoꝛteret ꝙ qcqd ꝯtineſ ſub euſtochia ꝯtinereſ ſub eubulia. S3 ſolertia eſt ꝗdā euſtochie ſpēs. Eſt.n.ꝯiecturatio circa inuētionē mediꝫ. Differt tñ ſolertia ab eubulia:q2 eubulia non eſt circa finem:qui ſe h3 in opabilib⁹.ſicut mediū in ſyllogiſmis.nō.n.eſt ꝯſiliū de fine:vt dcm̄ eſt in 3⁰.ergo eubulia non eſt idem qō euſtochia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq3 vtiq3 opinio eubulia neq3 vna.

Le. are. ¶ Nec rurſus opinio aliqua eſt:bene conſulere.

Argir. ¶ At neq3 opinio vlla eſt.

S.Tho.

Eubulia nō eſt opinio. ¶ Oſtendit ꝙ eubulia non ſit opinio.ita.ſ.ꝙ non ſolū non oīs opinio ſit eubulia:ſed ꝙ nec vlla opinio ſit eubulia. Et hoc p3 eadē rōne qua3 ſupra poſuit de ſcia. L3.n.opinans non ſit certus:tñ iam determinauit ſe ad vnū:qō non contingit conſilianti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed q2 qui qdem male cōſiliatur peccat. Qui aūt bene recte conſiliatur. Manifeſtū qm̄ rectitudo quedam eubulia eſt.

Le. are. ¶ Sed qſi qui male ꝯſulit aberrat. Qui vo bñ ꝯſulit recte conſulit: vꝫ qḋ directio quedã eſt bene conſulere.

Argir. ¶ Sed cũ is q male delibꝫat peccat: is aũt q bñ ꝯſultat recte delibꝫat ꝯſtat bonã ꝯſultationẽ rectitudinẽ eẽ quãdã.

S. Tho.

Gen⁹ eubulie. ¶ Oñdit qḋ ſit verũ gen⁹ eubulie per h ꝙ ille qui male ꝯſiliatur dr̃ peccare in ꝯſiliando. qui aũt bene ꝯſiliatur dr̃ recte ꝯſiliari. Et talis eſt eubuleus. Vñ manifeſtũ eſt ꝙ eubulia eſt quedam rectitudo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ ſcientie neqꝫ opinionis.

Le. are. ¶ Non ſcientie: neqꝫ opinionis.

Argir. ¶ Non autem ſcientie neqꝫ opinionis.

S. Tho.

¶ Oſtendit cuius ſit rectitudo. Et p̄ oñdit cuius non ſit rectitudo. Scḋo cuius ſit ibi. (Sed rectitudo quedam ⁊c̃.) ¶ Circa h duo facit. Primo ꝓponit qḋ itẽdit. Et dicit ꝙ eubulia nõ eſt rectitudo: neqꝫ ſcie neqꝫ opionis. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Scientie quidẽ enim non eſt rectitudo neqꝫ etiam peccatum.

Le. are. ¶ Nam ſcientie non eſt directio: cum non ſit error.

Argir. ¶ Scientie nãqꝫ nõ eſt rectitudo: qppe cũ neqꝫ pctm̃ ſit.

S. Tho.

Eubulia ñ eſt rectitudo ſcietie. ¶ Oñdit ꝓpoſitũ. Et p̄ q̃tum ad ſciam. Illud. n. videt̃ diligere rectitudine qua rectificet̃: in quo ꝯtingit eẽ pctm̃. Sꝫ pctm̃ in ſcia nõ ꝯtingit eſſe cum ſit ſemp veroꝝ ⁊ neceſſarioꝝ. Ergo eubulia non eſt rectitudo ſcientie. ¶ Tertio ibi.

¶ Opinionis autem rectitudo veritas.

Le. are. ¶ Opinionis vo directio veritas eſt.

Argir. ¶ Opinionis vo rectitudo veritas eſt.

S. Tho.

Rõ pma. Eubulia ꝙ nõ ẽ rectitudo opinionis. ¶ Oſtendit ꝓpoſitum q̃tum ad opinionẽ. Et hoc duplici rõne. Quaꝝ p⁹ talis eſt. Opinionis qdeꝫ: qꝛ in eo ꝯtingit eſſe pctm̃. põt eſſe aliqua rectitudo. Sed rectitudo ei⁹ non dr̃ bonitas: ſꝫ veritas: ſicut ⁊ peccatũ eius dr̃ falſitas. Ergo eubulia que a bonitate denominat̃ nõ eſt rectitudo opinionis. ¶ Scḋam rationem ponit ibi.

¶ Similr̃ aũt ⁊ determinatũ eſt iaꝫ oẽ cuius opinio eſt. Sꝫ tñ neqꝫ ſine rõne eubulia. A mẽte ergo deficit. Ipſa enim nequaqꝫ enũciatio. Eteni opinio nõ queſitio ſꝫ enũciatio quedã iam. Cõſilians aũt ſiue bene ſiue male conſilietur: querit aliquid ⁊ rõcinatur.

Le. are. ¶ Et ſimul iam determinatũ eſt oẽ id cuius eſt opinio. At qui nec ſine rõne eſt bene ꝯſulere. Reſtat igit̃: vt ſit cogitationis. Hec. n. nõdum aſſenſio eſt etenim opinio nõ queſtio eſt. Sed iam aſſenſio quedã eſt. Qui aũt ꝯſulit ſiue bene: ſiue male conſulat: querit aliquid ⁊ cogitat.

Argir. ¶ Et inſuper determinatũ iam eſt id oẽ cuius eſt opinatio. At vo neqꝫ ſine rõne eſt ipſa ꝯſultatio bona. Deficit ergo a mẽte. Hec. n. nõdum eſt enũciatio. Etenim opinatio non inqſitio ſed quedã iam enũciatio eſt. Qui vo ꝯſultat: ſiue bñ ſiue male ꝯſultet: querit aliqd rõnemqꝫ ſubducit.

S. Tho.

Rõ ſcḋa. ¶ Et dicit ꝙ oẽ illud de quo habet̃ opinio iam eſt determinatum q̃tum ad opinãtem: lꝫ non ſit determinatũ q̃tum ad rei veritatẽ. Et in h eubulia deficit ab opinione. qꝛ non eſt ſine rõne inqrẽte.

De opinione. Eubulia. n. nõ eſt enũciatio alicuius rei. ſed inqſitio. Ecõtrario aũt opinio non eſt inqſitio. ſed quedã enũciatio opinãtis. Opinãs. n. dicit verũ eſſe qḋ opinat̃. Sꝫ ille qui ꝯſiliat̃ bene vel male ad hoc querit aliud ⁊ rõcinat̃. vnde nõdum enũciat: ita eſſe vel non eſſe. Ergo eubulia nõ eſt rectitudo opinionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ rectitudo q̃dã eſt eubulia ꝯſilij. Propter qḋ ꝯſiliũ querẽdũ p̄mũ qd ⁊ circa qd.

Le. are. ¶ Sed bene ꝯſulere directio quedam ꝯſilij eſt. Itaqꝫ p̄mo querẽdum eſt qd ſit conſilium ⁊ circa quid.

Argir. ¶ Sꝫ ipſa ꝯſultatio bona: ꝯſilij q̃dã eſt rectitudo. Quapp querẽdũ eſt p⁹ qdnã ſit ꝯſiliũ. ⁊ circa qd ipſum verſetur.

S. Tho.

Cuius ſit rectitudo eubulia. ¶ Oñdit cuius ſit rectitudo eubulia. Et dicit ꝙ ex quo non eſt rectitudo ſcie neqꝫ opinionis relinquit̃ ꝙ ſit quedã rectitudo ꝯſilij. vt ipſum nomẽ ſignificat. Et ideo eſt ꝙ ad ꝑfectã notitiam eubulie opꝫ inqrere qd ſit cõſilium. ⁊ circa quid ſit. Et hec ſupra determinata ſunt in 3°. vñ non oportuit ꝙ hic reſumerent̃. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. 7. ¶ Quia ãt rectitudo multiplr̃: mãifeſtũ qm̃ nõ ois. Incõtinẽs. n. ⁊ prauus qḋ ꝓpõit videre ex rõcinatiõe adipiſcetur. Quare recte erit ꝯſiliãs: magnũ aũt malũ aſſumens. Vr̃ aũt bonũ quedã bene ꝯſiliari. Talis. n. rectitudo ꝯſilij eubulia que boni adeptiua.

Le. are. ¶ Cum vo directio multiplr̃ dicat̃. patet: ꝙ non ois. Incõtinens eniꝫ ⁊ flagitioſus qḋ ſibi ꝓpoſitũ eſt rõcinando aſſequetur. Itaqꝫ recte ꝯſulit: lꝫ magnum amplectat̃ malũ. At bñ conſulere bonum qddam videt̃. Nã ea directio ꝯſilij que bonum aſſequitur bene conſulere eſt.

Argir. ¶ Cum vo multiplr̃ rectitudo dicat̃: ꝯſtat nõ oẽm rectitudinẽ bonã ꝯſultationẽ eſſe. Incõtinẽs. n. ⁊ prauus id qḋ videre ꝓponit attinget cogitãdo rõneqꝫ ſubducẽdo. Quare recte qdẽ ꝯſultabit. malũ aũt magnũ extitit aut. Bene vo ꝯſultaſſe: bonũ qḋdã eẽ ꝯſtat. Talis. n. rectitudo ꝯſilij qua bonũ quiſpiam aſſequi põt bona eſt ꝯſultatio.

S. Tho.

Rectitudo duplr̃. ¶ Oñdit q̃lis rectitudo ſit eubulia. Et circa h determinat q̃tuor ꝯditiones eubulie ꝑ ordinem. ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ rectitudo multiplr̃ dr̃. Vno⁹ ꝓprie. Alio⁹ metaphorice. Proprie qdẽ dr̃ in bonis. Scḋm ſilitudinẽ aũt dr̃ in malis. Vt ſi dicam⁹ ꝙ aliqs ẽ rect⁹ fur. ſic dicim⁹ ꝙ eſt bon⁹ fur. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ non ois rectitudo ꝯſilij eſt eubulia: nõ. n. eſt rectitudo ꝯſilij in malis ſꝫ in bonis tm̃: incõtinẽs. n. ⁊ prauus qñqꝫ adipiſcit̃ per ſuã rõcinationẽ illud qḋ ꝓponit cognoſcẽ. Puta cũ inuenit viaꝫ ꝑ quã poſſit pctm̃ ꝑpetrare. Vñ per ſilitudinẽ dr̃ recte ꝯſiliatus: inq̃tũ. ſ. inuenit viaꝫ efficaciter ducẽtem in malũ finẽ. Sed tñ aſſumit pro fine quẽdam magnũ malũ. puta furtũ vel adulteriũ. Sed bñ cõſiliari qḋ ſignificat nomẽ eubulie videt̃ eſſe qḋdam bonũ. Vnde manifeſtũ eſt qḋ talis rectitudo cõſilij eſt eubulia ꝑ quam aliqs adipiſcit̃ bonũ finẽ. ¶ Scḋam ꝯditionẽ ponit ibi.

Prīa ꝯditio eubulie ꝙ ſit adeptiua boni finis. ¶ Sed eſt ⁊ h falſo ſyllo ⁊ qḋ qdeꝫ opꝫ facere ſortiri: ꝑ qḋ aũt nõ: ſꝫ fl̃m mediũ terminũ eẽ. Quare neqꝫ ipa aliq̃lr̃ eubulia: ſm quaꝫ qḋ opꝫ adipiſcitur: nõ qdẽ ꝑ qḋ oportuit.

Le. are. ¶ Enim vo hec etiaꝫ falſa ratione quis aſſequi põt. Et qḋ fieri opꝫ obtinere: per qḋ aũt: non ſed falſum eẽ mediũ terminum. Itaqꝫ nec id etiam bene conſulere erit: per qḋ aſſequitur: qḋ oportet: ſed non per quod oportebat.

Argir. ¶ At põt qſpiam ⁊ hoc per rõcinationem falſam attingẽ: ⁊ id qḋ facere opꝫ aſſequi. Non aũt ꝑ qḋ opꝫ: ſꝫ falſus medius termin⁹ eſſe põt. Quare nec ipa bona eſt ꝯſultatio: q̃ quiſpiã adipiſcit̃ id qḋ opꝫ: non tñ per qḋ oporteret.

S. Tho.

Scḋa ꝯditio eubulie. ¶ Vbi ꝯſiderãdum eſt ꝙ ꝯtingit in ſyllogiſticis aliqñ ꝯcludi veram ꝯnẽ ꝑ falſum ſylm. Et ita ẽt in opabilibus ꝯtingit qñqꝫ ꝑuenire ad bonũ finẽ per aliqḋ malũ. Et hoc eſt qḋ dicit ꝙ ꝯtingit aliqñ ſortiri bonum finẽ q̃ſi falſo ſyllo. ita. ſ. ꝙ aliqs ꝯſiliando ꝑueniat ad id qḋ opꝫ facere. ſꝫ nõ

per qđ opȝ.puta cũ aliqs furat̃ vt ſubueniat pauperi. Et hoc eſt ac ſi aliqs in ſyllogiȥãdo vt veniat ad verã ↄ̃nẽ aſſumeret mediũ aliquẽ falſuȝ terminũ. Lȝ.n.in ītẽtione ſinis ſit ſicꝰ priꝰ ⁊ medius terminꝰ.tñ in via executiõis quã ingrit ↄſiliator ſinis ſe hȝ ſicꝰ ↄclõ:⁊ id qđ eſt ad ſinẽ:ſicut medius terminꝰ. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ nõ dr̃ recte ſyllogiȥare q verã ↄ̃nẽ p falſuȝ mediũ ↄcluderet.vñ ↄ̃ñs eſt ꝙ nõ ſit vere eubulia:ſm quã aliqs adipiſcit̃ ſinẽ quẽ opȝ:nõ aũt tñ per viam per quam opȝ. ℭ Tertiam ponit ibi.

Nõ ẽ vere Eubulia ſm quam aliqs acq̃rit ſinẽ quẽ opȝ non tñ p viã p quã oportet.

ℭ Adhuc enim multũ tẽpus ↄſiliantem ſortiri. Hunc aũt velociter. Igitur neqȝ illa aliqualiter eubulia:ſȝ rectitudo que ſm vtile: ⁊ cuius oportet:⁊ vt:⁊ quando.

Le. are. ℭ Preterea fieri põt vt aliqs multũ tp̃e ↄſultãdo potiat̃:aliquis vo cito. Nõ igit̃ illud adhuc bñ ↄſulere eſt:ſȝ directio ſm vtilitatẽ ⁊ ſm id cuiꝰ opus eſt ⁊ vt ⁊ quando.

Argir. ℭ Preterea fieri põt vt alius longo deliberans tp̃e id conſequatur:alius cito. Igitur nec illa bona eſt ↄſultatio. Sȝ ea rectitudo bona eſt quum quiſpiam rõne ↄducentis aſſeqtur quod oportet ⁊ vt opȝ ⁊ cum oportet.

S. Tho.

Tertia cõditio. Eubulia attẽdit qđ ẽ vtile ad ſinẽ rectũ ⁊ modum ⁊ tempus.

ℭ Et dicit ꝙ qñqȝ ↄtingit ꝙ aliqs multum tẽpus ponit in conſilio.ita ꝙ forte aliqñ elabitur opportunitas exequẽdi. Cõtingit etiam ꝙ aliqs nimis velociter ⁊ precipitanter cõſilietur. Unde nec iſta eſt vere eubulia:ſed talis rectitudo conſilij que attendit id qđ eſt vtile ad finem ad quẽ opȝ ⁊ modum ⁊ tẽpus. ℭ Quartam ↄditionem ponit ibi.

ℭ Adhuc eſt ſimplr̃ bñ ↄſiliari ⁊ ad quẽdã ſinẽ. Ea qdẽ vtiqȝ ſimplr̃ que ad ſinẽ qdem ſimplr̃ dirigẽs. Quedã aũt q̃ ad quẽdã ſinẽ. ℭ Si vtiqȝ prudentium bñ ↄſiliari eubulia erit vtiqȝ rectitudo que ſm ↄferens ad quẽdam ſinẽ cuius prudẽtia vera ſuſpicatio eſt.

Le. are. ℭ Preterea eſt ſimplr̃ bñ ↄſulẽ ⁊ ad ſinẽ aliquẽ. Simplr̃ cũ ad extremũ ſimplr̃ dirigit̃. Ad ſinẽ aliquẽ cũ ad hũc ſinẽ. Si igit̃ prudẽtium eſt bñ ↄſulẽ.erit vtiqȝ bñ ↄſulẽ directio ſm vtilitatẽ.ad ſinẽ cuiꝰ prudẽtia vera exiſtimatio eſt.

Argir. ℭ Inſuper ſit vt ⁊ abſolute quiſpiam bñ ↄſultet ⁊ ad aliquẽ ſinẽ. Atqȝ bona qdẽ ↄſultatio abſolute eſt ea qua ad eũ ſinẽ qui eſt abſolute ſinis pgit̃ recte. Quedam aũt ea qua ad aliquẽ ſinẽ. Quod ſi bñ ↄſultare prudẽtium:eſt ↄſultatio bona rectitudo eſt ea qua rõne ↄferẽtis ad aliquẽ pergitur finem:cuius ipſa prudentia eſt exiſtimatio vera.

S. Tho.

Quarta conditio.

ℭ Et dicit ꝙ ↄtigit aliquẽ eẽ q bñ ↄſiliat̃ ſimplr̃ ad ſinẽ totiꝰ vite. Cõtingit ẽt aliquẽ eẽ q recte ↄſiliat̃ ad aliquẽ ſinẽ pticularẽ. Uñ eubulia ſimplr̃ erit q̃ dirigit ↄſiliũ ad ſinẽ cõem humane vite. Illa aũt que dirigit ad quẽdã ſinẽ pticularẽ nõ eſt eubulia ſimplr̃:ſȝ eubulia q̃dã. Quia cũ prudẽtũ ſit bñ ↄſiliari:opȝ ꝙ eubulia ſit ſimplr̃ rectitudo ↄſilij in ordie ad illũ ſinẽ.circa quẽ verã extimationẽ hȝ prudẽtia ſimplr̃ dicta:⁊ hic eſt ſinis cõis totius humane vite vt.ſ. dictũ eſt. Ex oibꝰ ergo que dicta ſunt accipi põt ꝙ eubulia eſt rectitudo ↄſilij ad ſinẽ bonũ ſimplr̃ per vias ↄgruas ⁊ tpe convenienti.

Def riptõ eubulie.

Lectio .ix.

Est aũt ⁊ ſyneſis ⁊ aſyneſia ſm q̃s dicimus ſynetos ⁊ aſynetos neqȝ totaliter idem ſciẽtie vel opinioni. Omnes enim erunt ſyneti.

Le. are ℭ Sagacitas q̃ȝ ⁊ hebetudo ſm q̃s ſagaces ⁊ hebetes dicĩr nõ oĩno idẽ eſt qđ ſcia vel opio. Nã oẽs ſagaces eẽ poſſent.

Argir. ℭ Eſt ⁊ ipſa ſagacitas:cui ↄ̃raȝ eſt hebetudo. Quibꝰ ſagaces dicimus ac hebetes nec idem oĩno qđ ſcia aut opinio. (Omnes enim ſcientes vel opinantes ſagaces eſſent.)

S. Tho.

ℭ Poſtq̃ phs determinauit de eubulia.hic determinat de ſyneſi. Et circa h̃ duo facit. Pr̃io cõparat ſyneſiȝ ſcie ⁊ opioni. Scđo cõpat ſyneſim prudẽtie ibi. (Propt̃ qđ ⁊c̃.) ℭ Circa pᵐ duo facit. Pr̃io oñdit ꝙ nõ ois ſcia vel opinio eſt ſyneſis. Scđo oñdit ꝙ nulla ſcia eſt ſyneſis.ibi. (Neqȝ aliq vna ⁊c̃.) ℭ Dicit ḡ p̃ ꝙ ſyneſis p quã dicimꝰ aliqs eẽ ſynethos.i.ſenſatos:⁊ ↄ̃riũ eius qđ eſt aſineſia:ſm quã dicimꝰ aliquos eẽ aſinetos.i.īſenſatos nõ eſt totalr̃ idẽ qđ ſcia vel opinio. Nullus.n.eſt q nõ hẽat aliquã ſciaȝ vel opinionẽ. Si ergo ois ſcia:vel opinio eẽt ſyneſis:ſequeret̃ ꝙ omnes hoies eẽnt ſenſati. Qđ p̃ȝ eẽ falſum. ℭ Deinde cũ dicit.

De ſyneſi.

Qȝ ſyneſis non eſt oĩno idem qđ ſciẽtia. Sineti ⁊ aſineti qui dicantur.

ℭ Neqȝ aliqua vna earȝ que ſm partẽ ſcientiarȝ.puta medicinalis. De ſanis eniȝ vtiqȝ erit. Geometria circa magnitudines. Neqȝ eniȝ de ſemp entibus ⁊ imobilibus ſyneſis eſt. Neqȝ de factis cuiuſcũqȝ. Sed de quibꝰ dubitabit vtiqȝ aliquis ⁊ conſiliabitur.

Le. are. ℭ Neqȝ vna aliqua pticularium ſciarȝ:veluti medicinalis. Nã de ſanis vtiqȝ eẽt aut geometrica circa magnitudies. Neqȝ.n.de ħis q̃ ſp̃ ſunt:⁊ nunq̃ȝ mouent̃:ſagacitas eſt:ſȝ de ħis circa quas dubitaret vtiqȝ aliqs ⁊ conſuleret.

Argir. ℭ Nec vlla quedam ſcia:vt aut medicina de ſanis:aut geometria circa magnitudines. Neqȝ enim de ħis eſt que ſunt ſemper ⁊ non mouent̃:neqȝ de quo vis eorum que ſiunt: ſed de quibus dubitauerit quiſpiam aut ↄſultauerit.

S. Tho.

ℭ Oñdit ꝙ nulla ſcia ſit ſyneſis. Et dicit ꝙ ſyneſis nõ eſt aliqua ſciarȝ pticularium. Quia ſi eẽt medicina eẽt de ſano ⁊ egro. Si aũt eẽt geometria eẽt circa magnitudies. Quedã aũt alie ſcie ſũt de rebꝰ ſempiternis ⁊ imobilibꝰ.ſic ſcie diuine circa q̃s nõ dr̃ eẽ ſyneſis. Neqȝ ẽt dr̃ eẽ de his que ſiunt ſiue a nã ſiue ab hoĩe.de qbus ſunt ſcie nãles ⁊ artificiales. Sed eſt de illis de qbꝰ aliqs põt dubitare ⁊ ↄſiliari. Et ſic p̃ȝ ꝙ ſyneſis nõ eſt aliqua ſcia. ℭ Deinde cum dicit.

Qȝ ſyneſis nõ eſt aliq̃ ſciarȝ particularium.

De qbꝰ ẽ ſyneſis.

ℭ Propter qđ circa eadẽ qdẽ prudẽtie eſt.

Le. are. ℭ Quapropter circa illa eadẽ in qbus prudẽtia verſatur.

Argir. ℭ Quapropter eſt qdẽ de ħis circa que v̾ſatur prudentia.

S. Tho.

ℭ Comparat ſyneſim prudẽtie. Et p̃mo ↄcludit ex p̃dictis ↄuenientiam vtriuſqȝ. q̃r.n.ſyneſis circa ↄſiliabilia:circa que ẽt eſt prudentia.vt ſupra oſtẽſum eſt:ſeq̃tur ꝙ ſyneſis ſit circa ea circa que eſt prudentia. ℭ Scđo ibi.

Circa eadem eſt ſyneſis ⁊ prudentia.

ℭ Nõ eſt aũt idẽ ſyneſis ⁊ prudẽtia. Prudẽtia qdẽ.n.p̃ceptiua eſt. Quid.n.oȝ agẽ vel nõ ſinis ipiꝰ ẽ:ſyneſis aũt iudicatiua ſolũ. Idẽ .n.ſyneſis ⁊ euſyneſia.⁊ ẽt ſyneti ⁊ euſyneti.

Le. are. ℭ Non eſt aũt idem ſagacitas ⁊ prudẽtia. Nam prudẽtia p̃ceptiua eſt. Quid enim agẽdum ſit:vel nõ:eius eſt ſinis. At ſagacitas diiudicatiua eſt ſolũ. Idẽ.n.ſagacitas ⁊ bona intelligẽtia. Etenim ſagaces ⁊ bene intelligẽtes.

Argir. ℭ Nõ eſt aũt idẽ ſagacitas ⁊ prudẽtia.prudẽtia nãqȝ p̃ceptiua eſt. Finis.n.ipſiꝰ eſt qdnã ſit agẽdũ aut nõ agẽdũ p̃cipe. Sagacitas aũt vis iudicãdi dũtaxat. Idẽ eſt.n.ſagacitas ⁊ bõa intelligẽtia:qppe cũ ſagaces ſint ⁊ bõi itelligẽtes.

S. Tho.

ℭ Oñdit dñaȝ vtriuſqȝ. Et p̃ oñdit ꝙ ſyneſis nõ eſt prudẽtia. Scđo ꝙ nõ ſit prudentie gñatio.ibi. (Eſt aũt nõ hẽre prudẽtiã ⁊c̃.) ℭ Dicit ḡ p̃:ꝙ q̃uis ſyneſis ⁊ prudẽtia ſint circa eadẽ.nõ tñ ſunt oĩno idẽ. ℭ Ad cuiꝰ euidẽtiã ↄſiderandũ eſt ꝙ in ſpeculatiuis:in qbꝰ nõ eſt actio:eſt ſolũ duplex

Dña inter ſyneſim et prudẽtiam.

opus rōnis. s. inueniēdo inquirendo: 7 ō iudicio iudicare. 7 hec q̄dē duo opa sunt rōnis practice. cui⁹ inq̄sitio est ꝯsiliū: qḋ ptinet ad eubuliā iudiciū aūt de ꝯsiliatis ptinet ad synesim. Illi. n. dicunt̄ sensati qui pnt bene iudicare de agēdis. Nō aūt stat hic rō practica. s; vlteri⁹ pcedit ad agēdū. Et iō necīm est 3ᵐ op⁹ q̄si finale 7 cōpletiuū. s. pcipere qḋ pcedat̄ ad actū. Et hoc pprie ptinet ad prudētiā. Uñ dicit q̄ prudētia est pceptiua: inq̄tū. s. eſt finis ipsi⁹ determinare qd oporteat agē. Sed synesis est solū iudicatiua. Et pro eodē accipit̄ synesis. 7 eusynesia. i. bon⁹ sensus. sicut 7 idē dicunt̄ synethi 7 eusynethi. i. sensati 7 bñ sensati: quoꝝ est bñ iudicare. Et sic pz q̄ prudētia est eminētior q̄ synesis, sic 7 synesis q̄ eubulia. Inq̄sitio enim ordinat̄ ad iudiciū sicut ad finē 7 iudiciū ad pceptum. ℭ Deinde cū dicit.

Finis prudētie est pcipere.
Synesis ē solū iudicatiua.
Cōparatio. s. inter eubuliā, synesim et prudentiam.

ℭ Est aūt neq3 hēre prudētiā neq3 sumere synesis. Sed quēadmodū discere dr̄ synesis q̄n vtitur scia: sic in vti opinione in iudicare de his de qb⁹ prudētia est alio dicēte 7 iudicare bñ. Eu. n. ei qḋ est bñ idē est. Et hinc venit nomē synesis 𝔰m quā eusynēti ex ea q̄ ē i discere. Dicim⁹. n. discere synesis mltotiēs.

Le. are. ℭ Est aūt sagacitas nō hēre prudētiam aūt accipe: sed velut dd discere di sape: q̄n vtit̄ scia: sic 7 in vtenda opinione 7 in iudicādo ea de qb⁹ est prudētia: alio dicēte bene iudicare. Etenim bene idem est: qḋ probe: hinc venit nomē sagacitas 𝔰m quam bñ sagi ex ea que in discendo est. Dicimus enim frequēter in addiscendo sapere.

Argir. ℭ Neq3 aūt habere neq3 accipe prudētiam est ipsa sagacitas: s3 in opinationis vsu ad ea bñ iudicāda de qb⁹ est prudētia alio dicēte ꝯsistit. Sicq3 hic pinde atq3 cū discipulus ea discit ac cōprehēdit: que a sciam tradēte pcipiuntur.

S. Tho.

Qḋ synesis nō est gñatio prudētie.

ℭ Ondit q̄ synesis nō est gñatio prudētie. Et dicit q̄ sicut synesis nō est idē qḋ prudētia: ita nō est idē cū hoc qḋ est hēre prudētiā. aut cū hoc qḋ est sumē. i. acq̄rere eā. Sed sic in greco discē qḋ est q̄daz vsus scie: dr̄ synesis: sic 7 synesis dr̄ in B. q̄ aliquis vtit̄ opinione practica in B q̄ iudicat de his in qb⁹ est prudētia. Qḋ q̄dē velut ab alio pōt dici iudicare bñ. Eu. n. in greco est idē qḋ bñ. Uñ nomē synesis 𝔰m quā dicunt̄ aliq eusynesi q̄si bñ iudicātes vel bñ sensati. venit ex ea voce synesis que dr̄ circa B q̄ est discē. Multotiēs. n. discē noiamus synesis. Est ḡ sensus q̄ synesis in greco significat aliquē vsum alicui⁹ itellectualis habit⁹: q̄ q̄dē vsus nō solū est discē: sed et iudicare. Synesis aūt dr̄ a synesis rōne illius vsus q̄ est iudicare, nō rōne illius vsus qui est discē. Uñ synesis nō est idē qḋ hēe vel discere prudētiam: vt q̄dam putauerunt. ℭ Deinde cum dicit.

Synesis vñ dicat̄.

ℭ Uocata ēt gnome 𝔰m quā eugnomonas 7 hēe aimus gnomē epyiches est: iudicium rectū. Signū aūt: Epyichia. n. maxime aimus eē syngnomonicū: 7 epyiches hēe circa quedā syngnomē. ℭ Syngnome ēt est iudicatiua epyiche. Recta aūt veri.

Le. are. ℭ Ea vo que appellat̄ sñia: 𝔰m quā bñ sentire dicimur: 7 sñias hēe boni 7 equi rectū iudiciū est. Cuius rei illud est signū: qḋ bonū 7 equum virū maxime dicim⁹ eē mitē sñia 7 equū esse circa quedā ignoscere. At ignoscē sentire est recte iudicādo circa equitatem. Recte autem veri.

Argir. ℭ Ea vo q̄ vocat̄ sñia q̄ bñ sentiētes hoies dicim⁹ sñiamq3 hēre: iudiciū est recti equi 7 boni viri. Cui⁹ B iudiciū ē. Bonū. n. 7 equū viꝝ ad ignoscēdū pcliuē dicim⁹ eē et veniā in aliqb⁹ dare bonū 7 equū eē. ℭ At venia sñia est iudico

tiua recta equi 7 boni viri: recta āt est ea q̄ est ipsi⁹ veritatis.

S. Tho.

ℭ Determinat de 3ᵃ virtute que vocat̄ gnome. Et ad h⁹ videndū euidētiā sciēdū est qḋ supradictū est de virtute epyichie 7 iustitie legalis. Iustū. n. legale determinat̄ 𝔰m id qḋ in plib⁹ ꝯtingit. Sz id qḋ est epyichia est directiuū iusti legalis: et eo qḋ necē est legē deficē in paucioribus. Sicut ḡ synesis importat iudiciū rectū circa ea q̄ vt in plib⁹ ꝯtingit: ita gnome importat iudiciū rectū circa directionē iusti legalis. Et iō dicit q̄ illa virtus que vocat̄ gnome: 𝔰m quā aliquos dicim⁹ eugnomonas. i. bñ sententiātes 7 hēe gnomē. i. attingere ad rectā sñiā: nihil est aliud q̄ rectū iudiciū ei⁹ qḋ est obiectū epyichie. Et h⁹ signū est q̄ hoies q̄ est epyichie maxime dicim⁹ esse signomonicos. q. p quasdā clemētias ꝯtemperātem sñiam. Et id qḋ est epyichie maxime dr̄ hēe signomen. i. quādam ꝯtemperatiuā virtutem. Et ipsa virtus que dr̄ signome est recte iudicatiua eius qḋ est epyichie. Et in hoc est recta q̄ veri iudicat. ℭ Deinde cum dicit.

De gnome.
In 5 l. 7

Gnome ē rectū iudiciū ei⁹ qḋ ē obiectum epyichie.

Argir.

ℭ Sūt aūt oēs isti habit⁹ rōnabilr̄ in idē tendētes. Dicim⁹. n. gnomē 7 synesim 7 prudētiaz 7 intellectū in eosdē inferētes gnomē hēe 7 intellectū: ideo 7 prudētes 7 synetos. Oēs. n. potētie he extremoꝝ sūt 7 singulariū.

Le. are. ℭ Sūt aūt hi oēs habit⁹ rōnabilr̄ in idē tēdentes. Dicim⁹ sñiam sagacitatē prudētiam 7 mētem ad eosdē referētes sñiam hēe 7 mētem: eū 7 prudētes 7 sagaces. Oēs vo he potentie extremorum sunt 7 singularium.

Argir. ℭ Omnes aūt habit⁹ non sine rōne ad idem tēdunt. Nam sñiam sagacitatē prudētiam 7 mētem ad eosdē afferētes: prudētes illos atq3 sagaces 7 sñiam hēe mētemq3 dicimus. Oēs enim he potē. extremoꝝ sunt ac singularium.

S. Tho.

ℭ Cōparat pdictas virtutes adinuicē 7 ad prudētiā. Et circa B duo facit. Pmo ponit ꝯuenientiam inter hos habit⁹. Scḋo pbat. ibi. (Et in eodē q̄dē 7c.) Tertio infert q̄dā correlariū ex dictis. ibi. (Propter qḋ 7 pn⁹ 7c.) ℭ Dicit ḡ p⁹ q̄ oēs pdicti habit⁹ tēdunt in idē. Et B rōnabilr̄. Et q̄ in idē tēdāt pz q̄ eisdē attribuunt̄. Noiam⁹. n. gnomē. synesim 7 prudētiam 7 itellectū eisdē attribuētes hēe gnomē 7 itellectū: quos dicim⁹ prudentes 7 synetos. Et q̄ rōnabilr̄ eis attribuant̄ pz p hoc q̄ oīa pdicta que vocat potentias: q2 sunt actionū pn⁹: sunt circa singularia que in opabilib⁹ sūt sic extrema: sic̄ supradictū est de prudētia. ℭ Deinde cū dicit.

In q̄ ꝯueniāt pdicti habitus.

Oēs pdicti habitus sūt circa singularia.
Lec. 6.

ℭ Et in eo q̄dē q̄ iudicatiuus est de qb⁹ prudēs synet⁹ 7 eugnomū vl' syngnomū. Epyichia. n. oīa bonoꝝ oiuz sūt in eo q̄ ad alteꝝ. Sūt aūt singulariū 7 extremoꝝ oīuz opabilia. Etenī prudētē oz cognoscere ipa 7 synesis 7 gnome circa opabilia. Hec aūt extrema.

Le. are. ℭ In iudicādo q̄dem de qbus prudēs sagax 7 bñ sentiens sue mitis. Nam equitas comune q̄ddam est bonoꝝ oīum in eo qḋ ad alium. Sunt aūt agibilia singulariū 7 extremorum oīum: 7 prudētem oportet ipsa cognoscere: 7 sagacitas ac sñia circa agibilia. Hec aūt extrema.

Argir. ℭ Atq3 idem ea rōne qua est idoneus ad ea iudicanda de qbus est prudēs sagax est beneq3 sentiens: aūt ad q̄dā venia apt⁹. Bona. n. 7 equa oīb⁹ sunt cōia bonis ea rōne qua ad aliū tēdunt: sunt aūt singularia 7 extrema ea oīa que agi pnt. Et prudētem opz ipsa cognoscere. Et sagacitas 7 sñia circa hec ipsa versat̄. Hec aūt sunt extrema.

S. Tho.

ℭ Probat qḋ dixerat. Et pmo p rōnem. Scḋo p signū ibi. (Propter qḋ 7 multa.) ℭ Circa p⁹ duo facit. Pmo ostēdit

Ratio. ſyneſim ⁊ gnomē eſſe circa extrema ⁊ ſingularia ſicꝫ ⁊ prudētia. Scḋo oſdit idē de itellectu. ibi. (Jntellꝯ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. Manifeſtū eſt ſyneſim ⁊ ſignomi eē extremoꝝ ſingulariū: inq̄ſtū ſynethus eu gnomē. i. bñ ſentētians. vel ſignomē. i. ɔtēper āter ſniāns eſt iudicatiuus de illis de qb° prudēs p̄cepit. Ea. n. q̄ ſunt epyichia de qb° eſt gnomi ꝑtīt cōiter ſe hñt ad oīa bona bñāna: quoꝝ eſt prudētia: inq̄ſtū vnūqḋqꝫ eoꝝ ſe hꝫ ad aliū: qḋ eſt de rōne iuſtitie. Dcm̄ eſt. n. ſupra ꝙ epyicheſ eſt qḋdā iuſtū. Sic igiṫ bñ dcm̄ eſt ꝙ gnomi ſit de his de qb° eſt prudētia. Q̄ aūt oīa ſint circa ſingularia ⁊ extrema pꝫ. ꝑ hoc ꝙ opabilia ſunt ſingularia ⁊ extrema. prudētia aūt ⁊ ſyneſis. ⁊ gnomi circa opabilia ſūt. Vñ pꝫ ꝙ ſunt circa extrema. ¶ Deinde cū dicit.

Lec. 7. Syneſis ⁊ gnomi ſūt circa opabilia.

4° ¶ Et intellectus extremoꝝ in vtraqꝫ. Etenī primorū ⁊ extremoꝝ intellectꝯ eſt ⁊ non rō. Hic qdē ſm demōſtrationes imobiliū terminoꝝ ⁊ p̄moꝝ. Hic autē in practicis extremi ⁊ ɔtingētis ⁊ alterius ꝓpoſitionis. Principia enī eius qḋ eſt cuius grā ipſe. Ex ſingularibus enim vl'e. Hoꝝ igitur opꝫ habere ſenſum. Hic aūt eſt intellectus.

Le. are. ¶ Et intellectꝯ extremoꝝ vtrinqꝫ. Nā ⁊ p̄moꝝ terminoꝝ ⁊ vltimoꝝ intellectꝯ eſt ⁊ non rō. Alter ſm demōſtrationē terminoꝝ imobiliū ⁊ p̄moꝝ. alter in rebus agēdis extremi ⁊ mobilis ⁊ alterius diſpoſitionis. Hec enim p̄ncipiū ſunt cuius grā. Ex ſingularibꝯ enī vniuerſale. Hoꝝ igiṫ oportet ſenſum habere. Hic eſt aūt intellectus.

Argir. ¶ Et intellectꝯ extremoꝝ eſt ad ꝑtem vtranqꝫ. Etenim primoꝝ terminoꝝ ⁊ extremoꝝ intellectꝯ eſt ⁊ non rō. Js qdē qui ad demōſtrationes attinet imobilium terminoꝝ atqꝫ p̄moꝝ. Js aūt qui in agēdis rebꝯ verſaṫ extremi ⁊ ɔtingētis atqꝫ alterius ꝓpoſitionis. Hec. n. p̄ncipia ſūt eius grā cuius. Ex ſingulis enim orīṫ om̄ vniuerſale. Hoꝝ igiṫ ſenſum habere oportet. Hic autem eſt intellectus.

S. Tho.

¶ Oſdit ꝙ intellꝯ ſit circa extrema. Et dicit ꝙ itellectꝯ in vtraqꝫ cognitiōe. ſ. tā ſpeculatiua q̄ꝫ practica eſt extremorū. ſ. p̄moꝝ iminoꝝ ⁊ extremoꝝ: a qb°. ſ. rō icipit eſt itellꝯ ⁊ nō rō. Eſt aūt duplex itellꝯ. Quoꝝ hic qdē ē circa imobiles ſminos ⁊ p̄mos: q ſunt ſm demr̄ationes que ꝓcedūt ab imobilibꝯ ⁊ p̄mis terminis. i. a p̄ncipijs indemr̄abilibꝯ: que ſunt p̄° cognita imobilia. q2. ſ. eoꝝ cognitio ab homie remoueri nō pōt. Sed itellꝯ qui eſt in practicis eſt alterius modi extremi. ſ. ſingularis ⁊ ɔtingētis. ⁊ eſt alterꝯ ꝓpōnis. ſ. nō vl'is: que eſt q̄ſi maior. ſꝫ ſingularis que eſt minor in ſyllo opatiuo. Quare aūt hꝯ extremi dicaṫ intellꝯ. pꝫ pꝫ ꝙ intellectꝯ eſt p̄ncipioꝝ. Hꝯ aūt ſingularia quoꝝ dicimꝯ eē itellectū. p̄n° ſunt eiꝰ qḋ eſt grā cuiꝰ. i. ſunt p̄n° ad modū cauſe finalis. Et ꝙ ſingularia hēant rōnē p̄ncipioꝝ. pꝫ: q2 ē ex ſingularibꝯ accipiṫ vl'e. Ex h. n. ꝙ hec herba fecit huic ſanitatē: acceptū eſt: ꝙ hec ſpēs herbe valet ad ſanādū. Et q2 ſingularia ꝓp̄e cognoſcunṫ p ſenſum: opꝫ ꝙ hō hoꝝ ſingulariū que dicimꝯ eē p̄n° ⁊ extrema hēat ſenſum non ſolū exteriorē: ſꝫ ēt interiorē cuius ſupra dixit eſſe prudētiam. ſ. vim cogitatiuā ſiue extimatiuā: que dr̄ rō particularis. Vñ hic ſenſus vocaṫ intellectꝯ: qui eſt circa ſenſibilia vel ſingularia. Et hunc ph'us vocat in 3° de aīa intellectum paſſiuū: qui eſt corruptibilis. ¶ Deinde cum dicit.

L. re. (margin) Ergit. (margin)

Mōo itellꝯ ſpeculatiuꝯ ſit extremi.

Mōo ꝯ practicis.

Q̄ ſingularia hñt rōnem p̄ncipioꝝ.

Nota hic ſenſum interiorem ab arle itellꝯ vocari.

¶ Propter qḋ ⁊ nālia videnṫ eē hec. Et nā ſapiens qdē nullus. Gnomē aūt hꝫ ⁊ ſyneſim ⁊ itellectū. Signū aūt q̄m ⁊ etatibus exiſtimamus ſequi. Et h aliqua etas intellectū habet ⁊ gnomen vt natura cauſa exiſtente.

Le. are. ¶ Ex quo nālia videntur ita eſſe. Nā ſo nemo ſapiens eſt. At ſniam hic ⁊ ſagacitatē ⁊ intellectum. Signum eſt qḋ ſm etatē putamus illa ſequi cōuenire. Et hec etas intellectum habet: atqꝫ ſniam quaſi natura exiſtat cauſa.

Argir. ¶ Quapropter ⁊ nālia hec eſſe videnṫ. Atqꝫ ſapiens qdē nā eſt nemo: ſniam aūt hꝫ ⁊ ſagacitatē ⁊ intellectū nā. Signum aūt eſt nos hec etates ēt ſequi putare: atqꝫ hec etas intellectum ⁊ ſniam habet: tanq̄ꝫ cauſa ſit ipſa natura.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat p ſignū. Quia. n. p̄dicti habitus ſūt circa ſingularia. opꝫ ꝙ aliq̄ mō attingāt virtutes ſenſitiuas que opanṫ p organa corpea. Et iō p̄dicti habitꝯ videntur eē nāles. nō ꝙ totalr ſint a nā. ſꝫ ꝙ ex nāli diſpōne corporis aliqui ſūt ꝓ̄pti ad hos habitꝯ. ita ꝙ per modicā experientiam cōplenṫ in eis: qḋ nō accidit circa habitꝯ itellectuales: qui ſūt circa nālia. puta geometricā vel metaphyſicā. Et h eſt qḋ ſubdit. Nullus dr̄ ſapiēs. i. metaphyſicus. nec geometer ſm nām: nō q̄n aliq ſm nāꝫ ſint magis apti ad h q̄ꝫ alij. Sed h eſt ſm diſpōnē remotā ⁊ nō ꝓpinquā: ſm quā aliq dicunṫ nālr hēe gnomyn ⁊ ſyneſiꝫ ⁊ itellectū: quē dicimꝯ eē circa ſingularia. Et ſignū ꝙ hꝯ ſm nām inſint aliqbꝯ eſt q2 extimamꝯ ꝙ ɔſequunṫ etates hoīuꝫ ſm q̄s tranſmutaṫ nā corpalis. Eſt. n. aliq̄ etas. ſ. ſenilis que ꝓpter getationē tranſmutationū corpalium ⁊ aīalium hꝫ intellectū ⁊ ignomē. q. nā hoꝝ ſit cā. ¶ Deinde cum dicit.

Q̄ ſyneſis gnomi ⁊ itellꝯ ſunt q̄ſi habitꝯ nāles.

Q̄ habitꝯ p̄dicti q̄dam mō conſequunt etates.

Exēplū de ſenib.

¶ Propter qḋ ⁊ p̄ncipium ⁊ finis itellectꝯ. Ex his enim demōſtrationes ⁊ de his.

Le. are. ¶ Quapp p̄n° ⁊ finis ē itꝯ. Ex his. n. dēmr̄ōnes ſūt de his.

Argir. ¶ Quocirca p̄ncipium ⁊ finis eſt intellectus. Ex ijs enīꝫ et de his ipſe demonſtrationes efficiuntur.

S. Tho.

Correlariū.

¶ Jnfert duo correlaria ex dictis. Quoꝝ p̄° eſt: ꝙ itellꝯ q eſt bñ diſcretiuus ſingulariū in practicis nō ſolū ſe hēt circa p̄n°. ſic in ſpeculatiuis. ſꝫ ēt ſicut finis. ſ. ſpeculatiuis. n. demr̄ōnes ꝓcedūt ex p̄ncipijs q̄ꝝ eſt itellꝯ. nō tñ demr̄ationes danṫ de eis. Sꝫ in opatiuis demr̄ōnes ⁊ ꝓcedūt ex his. ſ. ſingularibꝯ. ⁊ danṫ de his. ſ. de ſingularibꝯ. Opꝫ. n. ſ. ſyllo opatiuo ſm quē rō mouet ad agēdū eſſe minorē ſingularem: ⁊ ēt ɔnem que ɔcludit ipſuꝫ operabile qḋ eſt ſingulare. ¶ Scḋm correlarium ponit ibi.

Q̄ in practicis intellꝯ ē circa p̄ncipia ⁊ ē finis.

¶ Quare opꝫ attendere expꝫoꝝ ⁊ ſenioꝝ vel prudētiuꝫ in demōſtrabilibꝯ enūciationibꝯ ⁊ opinionibꝯ nō minus demr̄ationū. Propter hēe enim expientiā viſuum vident p̄ncipia. Quid qdē igitur eſt prudētia ⁊ ſapientia ⁊ circa que vtraqꝫ eſt exn̄s. ⁊ q̄m alterius aīe particule virtus vtraqꝫ dictum eſt.

Le. are. ¶ Jtaqꝫ non minus inherēdū eſt expꝫis ⁊ ſenioꝝ ibꝯ vel prudēnum opinionibꝯ atqꝫ ſentētijs ſine demōſtratione q̄ꝫ demōſtrationibꝯ ipſis. Veluti. n. oculū per expientiam hñtes p̄ncipia diſcernunt. Quid igiṫ ſit ſapientia ⁊ prudentia: ⁊ circa quid verſetur ipſaꝝ vtraqꝫ dictum eſt.

Argir. ¶ Quare nō minus eoꝝ qui ſunt experti: ⁊ ſenioꝝ vel prudēnum in demōſtrabilibꝯ ſentētijs opinionibuſqꝫ q̄ꝫ ipſis demōſtrationibꝯ mētem adhibere opꝫ. Quia nāqꝫ iam experientie viſum hñt p̄ncipia ipſa cernunt. Quid igiṫ prudentia ⁊ ſapientia eſt. Et in qbꝯ vtraqꝫ verſaṫ. Et diuerſarum aīe partium vtraqꝫ virtutē eſſe iam diximus.

S. Tho.

Correlariū ſcḋm.

¶ Quia. n. dcm̄ eſt ſupra ꝙ intellectꝯ qui eſt p̄ncipioꝝ opabilium ɔſequiṫ per experientiaꝫ ⁊ etates ⁊ ꝑficiṫ per prudentiam. inde eſt ꝙ opꝫ attēdere his que opinanṫ ⁊ annūciāt

circa agibilia hoīes experti ⁊ ſenes ⁊ prudētes ꝙuis non inducāt demōſtrationes nō minus ꝙ̄ ipſis demrationib⁹. ſed ēt magis. hȝ.n.hoīes ꝑpter hoc ꝙ hn̄t experientiam viſuum.i.rectū iudiciū de opabilib⁹: vidēt pn̄ opabilium. Principia aūt ſunt certiora ꝯnib⁹ demrationum. ℭ Eſt aūt ꝯſiderādum circa ea que hic dcā ſunt: ꝙ ſicꝰ ptinet ad itellectū in vlib⁹ iudiciū abſolutū de pmis pncipijs: ad rōnem aūt ptinet diſcurſus a pncipijs in ꝯnes, ita ⁊ circa ſingularia vis cogitatiua vocaꝭ itella: ſm ꝙ hȝ abſolutū iudiciū de ſingularib⁹. Vn̄ ad itellectū dī ptinē prudētiā et ſyneſim. ⁊ ignomi. Dī aūt rō pticularis ſm ꝙ diſcurrit ab vno in aliud. Et ad hāc ptinet eubulia: quā pħs his nō cōnumerauit. vn̄ dixit eā eē extremoꝝ. Ultimo āt epylogat. dicēs ꝙ dcm̄ eſt qd ſit prudētia que eſt pncipalis in agibilib⁹. Et ſapiētia que eſt pncipalis in ſpeculatiuis. Et circa que ſūt vtraqȝ eaꝝ. Et ꝙ nō ſint in eadē pte aīe rōnalis.

Nota de itellectu et rōne i vlib⁹. ⁊ cogitatiua ⁊ rōne pticulari

Sapientia ⁊ prudētia nō ſunt in eadē parte anime

Lectio. x.

15m

Dubitabit autē vtiqȝ aliquis de ipſis quid vtiles ſunt.

Le. are. ℭ Sed ambiget qſpiā in qb⁹ rebus vtilis ſit.

Argir. ℭ Dubitauerit aūt quiſpiam ad qdnam habitus hi ſint vtiles.

S. Tho.

ℭ Poſtꝙ pħs determinauit de ꝟtutib⁹ itellectualib⁹: mouet q̄ſdā dubitationes de vtilitate ipſaꝝ ⁊ circa h̄ duo facit. p̄ ꝑponit dubitationes. Scd̄o ſoluit eas ibi. (Primū qdem dicim⁹.) ℭ Circa p̄m duo facit. Prīo mouet dubitationē de vtilitate ſapiētie ⁊ prudētie: ad q̄s alie reducunꝭ ſicꝰ ad pncipaliores. Scd̄o de cōparatione haꝝ duaꝝ adinuicē ibi. (Adhuc aūt ē incōueniens ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m duo facit. Primo ꝑponit dubōnē. Et dicit ꝙ aliqs pōt dubitare ad qd vel quō ſapiētia ⁊ prudētia ſint vtiles. ℭ Scd̄o ibi.

Dubitatō de vtilitate ſapientie ⁊ prudētie.

ℭ Sapiētia qdē eniȝ nihil ſpeculatur ex qb⁹ erit felix hō. Necȝ vnius eni eſt gn̄ationis.

Le. are. ℭ Nam ſapiētia qdē nihil eoꝝ ꝓſpicit: ex qb⁹ homo beat⁹ efficiaꝭ. Nullius enim eſt generationis.

Argir. ℭ Nam ſapiētia qdem nihil eoꝝ contēplatur ex quib⁹ fuerit homo felix. Nullius enim eſt generationis.

S. Tho.

ℭ Proſequitur dubitationē. Et p̄ q̄ntū ad ſapiaȝ que videꝭ inutilis eē. Quicqd.n.eſt vtile in reb⁹ hūanis valet ad felicitatē que eſt vltim⁹ finis vite hūane: ad quā nihil videꝭ valere ſapiētia. Nō.n.videꝭ ſpeculari aliqd eoꝝ ꝑ que hō fit felix. Quia h̄ qdē eſt ꝑ opationē ꝟtutis. vt ſupra in p̄ habitū eſt. Sapiētia aūt nullius gn̄ationis.i.opationis ꝯſideratiua eſt. cū ſit de pmis pncipijs entiuȝ. Sic ḡ videꝭ ꝙ ſapiētia nō ſit vtilis homini. ℭ Scd̄o ibi.

Cur ſapia vꝭ inutilis. Quicqd ē vtile i reb⁹ hūanis valet ad felicitatem.

ℭ Prudētia aūt hoc idē hȝ. Sed cuius gr̄a opus eſt ipſa. Siqdē prudentia qdē eſt que circa iuſta ⁊ pulchra ⁊ bona hoī. Hec autē ſunt que boni eſt viri operari. Nihil aūt magis opatiui: in eo qd̄ eſt ſcire ipſa ſum⁹. Siqdē operatiui habitus virtutes ſunt. Quēadmodū necȝ ſana necȝ bn̄ hn̄tia quecunqȝ nō in eo qd̄ eſt facere: ſed in eo qd̄ ab habitu eē dicitur. Nihil.n.magis opatiui in eo qd̄ eſt hr̄e medicinalē ⁊ exercitatiuā ſumus.

Le. are. ℭ Prudentia ꝟo hoc habet qdē. Sed quēadmodū vtilis erit? Siqdē prudētia circa illa ꝟſaꝭ que ſunt iuſta ⁊ honeſta ⁊ bona hoīb⁹. Hec autē ſunt que agere boni viri eſt. Sed ꝑ eoꝝ ſciam nihilo magis ad agēdū illa erim⁹ apti: ſiqdē habit⁹ ꝟtutes ſunt: veluti necȝ ſana necȝ valitudinaria quotcūqȝ non ab agendo: ſed ab habitu eſſe dicimus. Etenim nihilo magis agere apti ſumus: qꝛ medicinalem aut gymnaſticam habeamus.

Argir. ℭ Prudentia aūt hoc qdem hēt. Sed cuiuſnā gr̄a op⁹ eſt ipſa. Si prudētia qdē eſt ea que circa iuſta ⁊ honeſta bonaqȝ hoī verſaꝭ. Hec aūt ſunt ea que viri boni eſt agē: atqȝ ipſa ſciēdo non magis ad agēdū nos ſumus idonei ſi virtutes ſunt habit⁹: quēadmodū nec ea ſana que nō efficiūt bonam corpis habitudinē: ſȝ ab ipſa ꝓueniūt nō eni magis apti ſumus ad hec agēda medendi artem aut exercēdorum corporum facultatem habendo.

S. Tho.

ℭ Proſequitur dubitationē quātū ad prudētiam. Et p̄ inducit rōnē: ꝙ prudētia nō ſit nec̄ia hoī. Scd̄o excludit quādam rn̄ſionē. ibi. (Si aūt nō hoꝝ ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄ ꝙ prudētia hȝ: ꝙ.ſ. ſit ꝯſideratiua opationū humanaꝝ: ex qb⁹ hō ſit felix. Sed nō ꝑpter hoc videꝭ ꝙ hō hēat opus ipſa. Eſt.n. prudētia circa ea que ſunt iuſta in cōparatione ad alios. ⁊ pulchra.i. honeſta ⁊ bona.i. vtilia hoī ſm ſeipm. q̄ qdē opari ptinet ad bonū virum. Nō videꝭ aūt aliqs eſſe opatiuus eoꝝ que ſunt ſm habitū aliquē ex eo ꝙ ſcit ipſa: ſȝ ex eo ꝙ hēt habitū ad ea. Sicut pȝ in corpalib⁹ ꝙ per h̄ qd̄ homo hȝ ſciam medicinalē vel exercitatiuā. nō eſt magis opatiuus eoꝝ que ptinent ad hoīem ſanū vel ad bn̄ ſe hn̄tem. dūmodo ea nō ꝯſiſtant ſolū in eo qd̄ eſt facē: ſȝ in eo qd̄ eſt eē ab aliquo iteriori habitu. Cōtingit.n. qnqȝ ꝙ aliqs ꝑ notitiā artis opaꝭ queda opa ſani q̄ſi ꝯfingēs ea. ⁊ nō ſm ꝙ ꝓcedunt ab habitu ſanitatis: put.ſ. opaꝭ ea hō ſan⁹. Sic.n. nō magis ꝓcedit ab hoīe: eo ꝙ ſcit medicinā: ſȝ ex eo: ſolū ꝙ ſit ſan⁹. Cū igiꭍ ꝟtutes ſint habit⁹: opa virtutū ſm ꝙ ab eis ꝓcedūt: ⁊ ducūt ad felicitatē: nō magis opaꭍ hō ex h̄ ꝙ hȝ eoꝝ notitiā per prudētiam. Et ſic prudentia nō eſt boni operatiua. ℭ Deinde cum dicit.

Cur prudētia nō videatur hoī neceſſaria.

ℭ Si autem non horum gratia prudentem ponendum: ſed eius qd̄ eſt fieri exiſtentib⁹ ſtudioſis nihil vtiqȝ erit vtilis.

Le. are. ℭ Quod ſi nō hoꝝ gr̄a prudētem ponē debemus. Sȝ ei⁹ qd̄ eſt fieri ſtudioſos: nihil vtiqȝ erit vtilis.

Argir. ℭ Qȝ ſi nō hoꝝ gr̄a ſit ponēda prudētia: ſȝ vt ſtudioſi homines fiant: ijs nō fuerit vtilis ſane: qui iā ſunt ſtudioſi.

S. Tho.

ℭ Excludit quādā rn̄ſionē. Poſſet.n. aliqs dicē ꝙ lȝ hō ex quo eſt ꝟtuoſus non magis eſt opatiuus opeꝝ ꝟtutis: ꝑ h̄ ꝙ cogſcit ea ſm prudētiā. eſt tn̄ prudētia nec̄ia ad h̄ ꝙ hō fiat ꝟtuoſus ſicꝰ ars medicine nec̄ia eſt nō ad hoc ꝙ ſanus opa ſanitatis exequaꭍ: ſȝ ad h̄ ꝙ fiat ſanus. Et ſic ponēdū eſt ꝙ hō dȝ eſſe prudēs non gr̄a hoꝝ.ſ. operum ꝟtutis: ſed gr̄a eius qd̄ eſt fieri ꝟtuoſum. Hanc aūt rn̄ſionem excludit duabus rōnib⁹. Quaꝝ p̄ eſt ꝙ ex quo hoīes eſſent ſtudioſi.ſ. ꝟtuoſi ad nihil eſſet vtilis prudētia qd̄ maxime videꭍ incōueniens. ℭ Scd̄am rationem ponit ibi.

Excluſio rn̄ſionis falſe.

ℭ Adhuc āt nȝ nō hn̄tib⁹. Nihil.n. differret ipſos hr̄e vꝭ alijs hn̄tib⁹ ꝑſuaderi ſufficiēꭍ ꝙ hēat vtiqȝ nob̄ quēadmoduȝ circa ſanitatē. Volētes.n. ſani eē tn̄ nō diſcim⁹ medicīalē.

Le. are. ℭ Preterea necȝ ijs q nō hn̄t: nihil.n. refert: vtꝝ ipſi hēant vel hn̄tiū ꝯſilijs acqeſcāt: abūdeqȝ nob̄ erit veluti i ſanitate. Quāuis.n. ſani eē velim⁹: medicinā tn̄ nō addiſcimus.

Argir. ℭ At nec ēt ijs q ſtudioſi nō ſūt. Nihil.n. refert ſiue ipſi habeant: ſiue alijs habentib⁹ pareant. Atqȝ hoc ſatis eſt nobis quemadmodum ⁊ in ſanitate. Nam ⁊ ſi valere volumus: medicinam tamen non diſcimus.

S. Tho.

ℭ Videꭍ.n. ꝙ ſm rn̄ſionem p̄dictam ēt non hn̄tib⁹ ꝟtutem

non eſſet nec̃ia prudẽtia. Videt enim q nihil differat ad h q aliqui fiãt ṽtuoſi. vtrũ ipſi hẽant prudentiam vel pſuadeant ab aliĩs qui hñt. quum p hoc ſufficiẽter ſe hȝ homo ad h q fiat ṽtuoſus. ſicut pȝ circa ſanitatẽ. Cum. n. volumus ſani eẽ non ꝓpter hoc curamus addiſcere medicinas: ſed ſufficit nobis vti ꝯſilio medicoꝝ. Ergo pari rõne ad h q efficiamur ṽtuoſi. nõ opȝ q nos ipſi hẽam̃ prudẽtiã. ſȝ ſufficit q a prudẽtib⁹ inſtruamur. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Adhuc aũt incõueniẽs eſſe vtiq videbitur ſi deterioꝛ ſapientia exiſtens ꝑncipalioꝛ ipſa erit. Faciens enim ꝑncipatur ⁊ precipit circa ſingulum. ❡ De his aũt dicendũ. Nunc

16m aũt dubitatum eſt de ipſis ſolum.

Le. are. ❡ Et ꝑterea abſurdum videbit: ſi deterioꝛ q̃ ſapiã exñs potioꝛ erit q̃ illa. Que eni facit: dñatur ⁊ iubet in ſingulis. De his igit dõm eſt. Nũc tñ dubitãdũ eſt ſolum de ipſis.

Argir. ❡ Inſuper abſurdũ ſane videbit ſi prudentia que qdez eſt inferioꝛ ſapientia: ſit magis domina q̃ ipſa magiſq prince-ps. Nam ea que agit: dominatur in ſingulis atq iubet. ❡ De his igit eſt dõm. Nũc. n. de ipſis dubitauimus tñ.

S. Tho.

Lec. 6. Dubiũ circa ꝯpõnem ſapie ⁊ prudentie. ❡ Mouet dubitationẽ circa cõparationẽ prudẽtie ⁊ ſapiẽtie. Oñſum eſt. n. ſupra q prudẽtia eſt deterioꝛ ⁊ iferioꝛ in dignitate q̃ ſapiẽtia: ⁊ tñ videt eẽ ꝑncipalioꝛ. i. magis ꝑncipatiua q̃ prudẽtia: qꝛ opaƭ ⁊ ꝑcipit circa ſingula. Cõtinetur. n. ſub prudẽtia et politica. dcm̃ eſt. n. in ꝓhemio libri q politica preoꝛdinat q̃s diſciplinas debituȝ eſt eſſe in ciuitatib⁹. ⁊ quales vnũquẽq addiſcere ⁊ vſquequo. Et ſic videt prudẽtia ꝑncipari ſapiẽtie. cuȝ ꝑcipere ſit opus iudicantis. Hoc aũt videt incõueniens q deterioꝛ ꝑncipet melioꝛi. Subdit aũt ſe ꝯtinuans ad ſequẽtia dicens q de his que ꝓpoſita ſunt dicendum eſt. nunc autem tacte ſunt p modum dubitationis. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Primum qdem igitur dicimus qꝛ ſm ſe ipſas nec̃ium eligibiles ipſas eſſe virtutes quidẽ exiſtentes vtraſq vtriuſq particule: ⁊ ſi non faciunt nihil neutra ipſarum.

Le. are. ❡ Dicimus igitur ꝑmo: q per ſeipſas nec̃ium eſt virtutes eas exiſtere. Virtutes autem eſſe vtriuſq particule: etſi nihil faciat alterutra ipſarum.

Argir. ❡ Primum itaq dicimus has expetẽdas neceſſario per ſe ipſas eẽ: quippe cum ſint ꝑtium vtrarũq virtutes: etiaȝ ſi neutra ipſaꝝ quicq̃ efficiat.

S. Tho.

❡ Soluit ꝑmiſſas dubitationes. Et ꝑ ſoluit dubitationem de vtilitate ſapie ⁊ prudẽtie. Scdo de cõparatiõe vtriuſq ibi. (Sed tñ neq ꝑncipalis.) ❡ Circa ꝑm̃ duo facit. Pꝛio ſoluit dubitationẽ cõiter q̃tum ad ſapiam ⁊ prudẽtiam. Scdo ſpãlr q̃tum ad prudẽtiam. ibi. (Adhuc opus ⁊c̃.)

Q ſapia ⁊ prudẽtia ſũt p ſe appetibiles ẽt ſi nullarum opõnum eſſent ꝑncipia actualr. ❡ Circa ꝑm̃ ponit duas ſolones. Quaꝝ ꝑ⁹ oñdit q rõnes q̃s iducit nõ efficaciter ꝯcludũt. Nõ. n. ſequit ſi p ſapiaȝ ⁊ prudẽtiã nihil opaƭ hõ ad felicitatẽ q ꝓpter h ſint inutiles. Quia ẽt ſi neutra ipaꝝ hẽt aliquã opationẽ tñ eſſent ſm ſe eligibiles: cum ſint ṽtutes pficientes vtrãq partem ale rõnalis vt ex dictis pȝ. Vnicuiq autẽ eſt eligibilis ſua perfectio. ❡ Secũdo ſoluit per interemptionem. ibi.

❡ Deinde ⁊ faciũt qdẽ non vt medicinalis aũt ſanitatem: ſȝ vt ſanitas: ſic ſapientia felicitatẽ. Pars eniȝ exiſtẽs totius virtutis in haberi facit etiam operari felicem.

Le. are. ❡ Deinde faciunt qdeȝ non vt medicina ſanitatẽ: ſed vt ſanitas: ſic ſapientia felicitatem. Cum enim pars ſit totius virtutis: habendo ⁊ operando facit beatos.

❡ Deinde ⁊ faciunt qdem. At nõ vt medicina ſanitatẽ: ſed vt ſanitas ſic ſapientia felicitatẽ. Nam cuȝ ſit pars totius virtutis felicem efficit ex eo qꝛ habetur ac operatur. Argir.

S. Tho.

❡ Et dicit q ſapia ⁊ prudẽtia faciunt qdẽ aliqd ad felicitatẽ. Sed exẽplũ qd iducebaƭ non erat ꝯueniẽs. Nõ. n. hoc mõ ſe hñt ſapiẽtia vel prudẽtia ad felicitatẽ. ſicut ars medicine ad ſanitatẽ: ſȝ magis ſicut ſanitas ad opa ſana. ars eni medicine facit ſanitatẽ ſicut qddã opus exterius opatuȝ. ſȝ ſanitas facit opa ſana. q̃ſi quedã vſuȝ habit⁹ ſanitatis. Felicitas aũt nõ eſt opus exterius opatũ: ſȝ eſt opatio ꝓcedẽs ab habitu ṽtutis. Vnde cũ ſapientia ſit q̃dã ſpẽs virtutis cõis: ſequit q ex hoc ipſo q aliqs hȝ ſapiẽtiam ⁊ opaƭ ſm eam eſt felix. Et eadem rõ eſt de prudentia. Sed ſpecialr expreſſit ſapiẽtiam. qꝛ in opatione eius ꝯſiſtit potioꝛ felicitas vt. ſ. infra in. x. diceƭ. ❡ Deinde cum dicit.

Quõ ſe habẽt ſapia ⁊ prudẽtia ad felicitatem.

Felicitas nõ eſt op⁹ exteri⁹ opatum.

Lec. 12.

❡ Adhuc opus perficitur ⁊ ſm prudẽtiam ⁊ moralẽ virtutem. Virtus qdem enim intẽtionem facit rectam. Prudentia aũt que ad hanc. Quare aũt particule anime non eſt virtus talis. ſ. nutritiue. Nihil enim in ipſa operari vel non operari.

❡ Inſuper op⁹ pficiƭ ſm prudẽtiam ⁊ ṽtutẽ moralẽ. Quia virt⁹ intẽtionẽ facit rectã. Prudẽtia ṽo illa dirigit: que ad hãc tẽdunt. Quarte ṽo enim ꝑticule nõ eſt ṽtus talis vegetatiue: nihil. n. in illa eſt vtrũ agat: vel non agat. Le. are.

❡ Preterea opus ipm̃ ⁊ per prudẽtiam ⁊ per ṽtutez moris efficiƭ. Et enim ṽtus qdem ꝓpoſitum ipm̃ efficit rectum. Prudẽtia aũt ea que in illud pducunt. Quare aũt partis ale que qdem eſt ꝑncipium vegetandi nulla eſt talis virt⁹: quippe cum in ipſa non ſit agere aut non agere ſitum. Lec. 16.

S. Tho.

❡ Soluit ea que ſpãlr ad prudẽtiam ꝑtinẽt. Et ꝑ q̃tuȝ ad hoc qd obĳciebaƭ q prudẽtia nihil facit ad opa virtutis. Scdo q̃tũ ad h q obĳciebaƭ q prudẽtia nõ eſt ſcia nec̃ia ad h q hõ ſit ṽtuoſus. ibi (De eo aũt qd eſt ⁊c̃.) ❡ Dicit ergo ꝑ: q adhuc ſpãlr q̃tum ad prudẽtiam fallit qd obĳciebaƭ: q p prudẽtiam nõ ſum⁹ magis opatiui opationũ ṽtutis. Hoc. n. põt eẽ falſuȝ. qꝛ op⁹ ṽtutis pficitur ſm vtrũq ſcȝ ſm prudẽtiã ⁊ ſm moralẽ ṽtutẽ. Duo. n. ſunt nec̃ia in ope ṽtutis. Quoꝝ vnũ eſt vt hõ hẽat rectã intẽtionẽ de fine qd qdẽ facit ṽtus moralis: inq̃tum iclinat appetitũ in debitũ finẽ. Aliud aũt eſt qd hõ bene ſe hẽat circa ea que ſunt ad finẽ. Et h facit prudẽtia que eſt bñ ꝯſiliatiua ⁊ iudicatiua ⁊ ꝑceptiua eoꝝ que ſunt ad finẽ. Et ſic ad opus ṽtutis ꝯcurrit ⁊ prudẽtia que eſt pfectiua rõnalis p eſſentiaȝ: ⁊ ṽtus moralis: que eſt pfectiua appetitiue q̃ eſt rõnalis per ꝑticipationẽ. Sȝ quare alteri⁹ ꝑticule ale que eſt penitus irrõnalis. ſ. nutritiue nõ ſit talis ṽtus que ꝯcurrat ad opationẽ humanã rõ in ꝓmptu eſt: qꝛ in nutritiua potentia nõ eſt opari ⁊ nõ opari. Et hoc reqritur ad opationes ṽtutis humane vt ex ſupradictis pȝ. ❡ Deinde cum dicit.

Duo ſunt neceſſaria i ope ṽtutis.

Prudẽtia

❡ De eo aũt qd eſt nihil eẽ magis opatiuos ꝓpter prudẽtiam bonoꝝ ⁊ iuſtoꝝ paruȝ ſuperius incipiendũ ſumẽtes ꝑncipium hoc. Queadmodum. n. iuſta dicimus operãtes quoſdã nequaq̃ iuſtos eſſe. puta a legibus oꝛdinata faciẽtes vel nolẽtes vel ꝓpter ignorãtiam vel ꝓpter alteꝝ qdeȝ ⁊ non propter ipſa: quãuis operantur quideȝ que opoꝛtet ⁊ quecũq opoꝛtet ſtudioſum. ſicut videtur

eſſe qualiter habētem operari ſingula velut ſit bonus. Dico autē puta propter electionem ⁊ ipſoꝝ gratia operatoꝝ. Electionē quidem igitur rectā facit virtus. Quecūqꝫ autem illius gratia nata ſunt fieri non ſunt virtutis. ſed alterius potentie.

Le. are. ❡ De eo aūt qđ nihil magis apti ſunt ꝑpter prudētiam ad honeſta ⁊ iuſta agēda: paulo ſupius incipiēdū eſt. Hinc ſumpto initio quēadmodū dicimus quoſdā iuſta agere: nec tñ eſſe iuſtos: veluti eos qui faciūt illa que leges precipiunt: aut inuiti aut ꝑ ignorātiam aut ꝑ aliud quippiam. nō aūt ꝑpter ipſa: aut qui agūt illa que opꝫ ⁊ quot opꝫ ſtudioſum virū ſic eſt: vt videt aliqūr ſe hñtē: agē ſingula vt bonū ſit. dico ceu ꝑ electionē: ⁊ ipſoꝝ que agunt grā. Electionem igit rectā facit virtus. Quot aūt illius grā fieri nata ſunt: ea nō ſunt v̄tutes: ſed alterius potentie.

Argir. ❡ De eo v̄o qđ dictum eſt nō eſſe magis aptos ob prudentiam hoīes ad honeſta iuſtaqꝫ agenda: paulo altius incipiēdum eſt: hoc pn° ſumpto. Nā vt ⁊ iuſta agētes quoſdā nōdū iuſtos eē dicimus: vt eos qui faciūt ea que legibus ſunt iſtituta inuiti vel ob ignorationē vel ob aliqđ aliud ⁊ nō ob ipſa: ⁊ ſi agūt ea que opꝫ ⁊ qđ virum opꝫ agere ſtudioſum: ſic vt videt agere ſingula vnūquēqꝫ opꝫ modo quodā affectum: vt ſit hō bonus ob electionē inquā ⁊ ipſorum grā que agunt. Electionem igit rectā efficit virtus. Sed ea que illius gratia ſunt agenda non ſunt ipſius virtutis: ſed aliam potentiam ſpectant.

S. Tho.

❡ Soluit id qđ oſtendebat ꝙ ſine prudētia poſſit aliqs eē ⁊ fieri v̄tuoſus. Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit ꝙ prudētia non poſſit eſſe ſine v̄tute morali. Scđo oñdit ꝙ virtus moralis nō poſſit eſſe ſine prudētia ibi. (Intēdendum

Lec. 10. vtiqꝫ rurſus ⁊ de v̄. ⁊c̄.) ❡ Circa pꝰm tria facit. Primo oñdit ꝙ ad hoc ꝙ aliqs ſit v̄tuoſus reqrit non ſolū virtus moralis. ſed ēt qđdam aliud opatiuum pn̄m. Scđo oñdit qđ ſit illud. ibi. (Dicēdum aūt ⁊c̄.) Tertio oſtēdit ꝙ prudētia ſup illud pn̄m addit adiunctionē v̄tutis moralis ibi. (Eſt aūt prudētia ⁊c̄.) ❡ Dicit ḡ pꝰ ꝙ ad ſoluēdum hoc qđ dcm̄ eſt ꝙ ꝑpter prudētiam non magis homo opabit bona ⁊ iuſta ad h̄ ꝙ fiat v̄tuoſus: opꝫ paruū ſupius incipe reſumētes quedā eoꝝ que dicta ſunt. Et incipiemus hinc ꝙ ſic ſupra dcm̄ eſt qdam opant iuſta: ⁊ tñ nō dicimus eē

Lec. 16. iuſtos. ſicut cū aliqui opant ea que ſunt ſtatuta legibꝰ vel inuiti vel ꝑpter ignorātiam: aut aliquā aliam cām. puta ꝑpter lucrū ⁊ nō ꝑꝑ amorem ipſoꝝ opeꝝ iuſtitie. ⁊ tales inquā non dicunt iuſti: q̄uis opent ea que opꝫ eos facē. ⁊ ēt ea que opꝫ facē bonū virū. Et ita ēt in ſingulis v̄tutibꝰ

Virtuoſus bn̄ opatur ex electiōe. opꝫ hoiē aliqualr opari ad hoc ꝙ ſit bonus vel v̄tuoſus. vt ſcꝫ opet ex electione. ⁊ qꝛ placeant ei ipſa opera v̄tutis.

Virtꝰ moralis facit electionē rectā q̄tū ad intētionem finis. ſꝫ ſiter v̄tutē moralē neceſſariū eſt hoī aliḋ pn̄cipiū inueñiui eoꝝ q̄ ad finē ꝑducunt. Jam aūt ſupradictū eſt ꝙ v̄tus moralis facit electionē rectam q̄tum ad intentionē finis. ſed ea que nata ſunt fieri ꝑpter finē non ꝑtinent ad virtutē moralem: ſed ad quandam aliam potētiam. i. ad qđdā aliud opatiuum pn̄m qđ ingeniat vias ducentes ad fines. Et ſic hꝫ pn̄m eſt necīum ad hoc ꝙ homo ſit virtuoſus. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Dicēdum aūt ſcientibus manifeſtius de ipſis. Eſt vtiqꝫ quedā potētia quā vocāt dinotica. Hec aūt eſt talis vt ad ſuppoſitā intētionem ꝯtendentia poſſit hec opari ⁊ ſortiri ipſis. Siqdem igitur intētio ſit bona laudabilis eſt. Si aūt praua aſtutia. Propter qđ ⁊ prudētes dinoticos ⁊ aſtutos aimus eſſe.

Le. are. ❡ De qbꝰ ſcientibꝰ dcm̄ eſt clarius. Eſt igit quedā potētia quā aſtutiā vocāt. Hec hꝫ eſt: vt ad ſubiectā intētionē agē iſta poſſit ⁊ ad effectū ꝑducere. Si itaqꝫ id ad qđ intendimus rectū ſit laudabilis eſt. Sin aūt improbū: tūc eſt o dolus. Quapꝑ prudētes aſtutos ⁊ nō doloſos eē dicimus.

Argir. ❡ Dicēdum aūt de ipſis dilucidius eſt. Eſt igit quedā potētia quā habilitatē vocāt. Hec talis eſt vt ea poſſit agē atqꝫ attingē que ad ſuppoſitā intētionē ꝯducunt. Si igit ꝓpoſitum ſit honeſtū: laudabilis eſt. ſin improbū: verſutia eſt. Quapropt ⁊ ipſos prudētes habiles ⁊ v̄ſutos dicimꝰ eſſe.

S. Tho.

❡ Oſtendit qđ ſit illud pn̄m. Et dicit ꝙ de ꝓdictis aliqđ eſt vlterius dcm̄ vt manifeſtius ſciant. Eſt itaqꝫ qđdā potentia. i. opatiuum pn̄m quā vocāt dinoticam q̄ſi igenioſitatē quādā ſiue induſtriā que talis eſt vt ꝑ eam hō poſſit operari ea que ordinant ad intētionē quā homo p̄ſuppoſuit ſiue bonā ſiue malā. ⁊ ꝙ ꝑ ea que opat poſſit ſortiri. i. conſequi finē. Et ſi qdē intētio ſit bona hꝫ ingenioſitas ſit laudabilis. Si aūt ſit praua vocat aſtutia que ſonat in malū: ſicut prudētia ſonat i bonū. Et qꝛ dinotica cōis eſt vtriqꝫ. inde eſt ꝙ tā prudētes q̄ aſtutos dicimꝰ eſſe dinoticos. i. ingenioſos ſiue induſtros. ❡ Deinde cum dicit.

De ingenioſitate ſiue induſtria.

Aſtutia ſonat i malū ſicut prudētia i bonū. Tā aſtuti q̄ prudentes ſūt induſtrij.

❡ Eſt aūt prudētia non hec potentia ſed nō ſine potentia hac. Habitus aūt viſui huic ſit anime nō ſine virtute vt dictū eſt. Et eſt manifeſtum. Syllogiſmi enim opabilium pn̄cipiū habētes ſunt. qꝛ talis finis ⁊ optimus qualiſcūqꝫ ens. Sit enim ſermonis grā qđcūqꝫ. Hoc aūt niſi bono nō apparet. Peruertit enim malitia ⁊ mētiri facit circa practica pn̄cipia. Quare manifeſtum qm̄ impoſſibile prudētem eſſe non entem bonum.

Le. are. ❡ Eſt aūt prudētia non hec potētia: ſed nō abſqꝫ iſta potētia. Habitꝰ v̄o huic itutui efficit animi nō ſine v̄tute vt dictum ac manifeſtū eſt. Nā cogitationes ⁊ diſcurſus tōnis reꝝ agēdaꝝ pn̄m habent qđ tale qđ ſit extremū ⁊ optimū qualecūqꝫ tādem id ſit. Etenim ſit v̄bi grā quiduis h̄ niſi bono viro non videt. Nā prauitas obliquat ⁊ falſo errore labi facit circa pn̄a reꝝ agendaꝝ. Quare pꝫ qđ impoſſibile eſt: prudētem eſſe quēpiam niſi ſit bonus.

Argir. ❡ Ipſa v̄o prudētia nō eſt qdem hec dicta potētia. Nō tñ eſt ſine ipſa. Habitus aūt ipſe huic oculo iprimit aie. neqꝫ abſqꝫ v̄tute ſicut diximus. Atqꝫ ꝯſtat. Rōcinationes enim agēdaꝝ reꝝ pn̄m hñt cum talis ſit ipſe finis ⁊ ipm̄ optimū quicqđ tādem ſit illud. Sit aūt verbi grā qduis. Hoc aūt non niſi bono viro videt. Prauitas. n. peruertit: facitqꝫ vt circa pn̄cipia rerum agēdaꝝ homo fallatur. Quare pateat prudentem neminem eſſe poſſe niſi ſit bonus.

S. Tho.

❡ Oñdit ꝙ prudētia addat ſupra ꝓdictū pn̄m. Et dicit ꝙ prudētia. non eſt oīno idē qđ predicta potētia. ſ. dinotica. Sed tñ non pōt eſſe ſine ea: ſed in aīa huic viſui. i. huic cognoſcitiuo pn̄o. ſ. dinotice habitꝰ prudētie non ſit ſine v̄tute morali: que ſe hꝫ ſemꝑ ad bonum: vt dcm̄ eſt. Et rō huius manifeſta eſt: qꝛ ſicut ſyllī ſpeculatiui hñt ſua pn̄a: ita alioꝝ opabilium pn̄m eſt ꝙ talis finis ſit bonū ⁊ optimū qualiſcūqꝫ finis ſit ille. ꝑpter quem opat aliqs ⁊ ponatur qđcūqꝫ exēpli grā. Puta tēꝑato optimū ⁊ quaſi pn̄m eſt attingē medium in ꝯcupiſcētijs tactꝰ. ſed ꝙ hoc ſit optimū nō apparet niſi bono. i. v̄tuoſo qui hꝫ rectā extimationē de fine cū v̄tus moralis faciat rectā itētionē finis. Qꝫ aliis malis nō apparet: id qđ vere eſt optimū pꝫ per hoc ꝙ malitia oppoſita v̄tuti puertit iudicium rōnis: ⁊ facit mētiri

Principiū i opabilibꝰ eſt ꝙ finis poſitꝰ ſit optimum.

Solus virtuoſus hꝫ rectē extimationē de fine.

Impoſſe ē aliquē eſſe prudētē q non ſit virtuoſus.

circa fines qui ſunt circa practica pn̄ᵃ. Sicut itēperato vi/ det optimū ſequi ↄcupiſcētias. Nō.n.recte pōt ſyllogiza/ re ſi erret circa pnᵃ. Cum ḡ ad prudētem ptineat recte ſyl logizare de opabilibꝰ: manifeſtū eſt ꝙ impoſſe eſt eē pruden tē illū qui nō eſt ꝟtuoſus. ſicut non pōt eſſe ſciens qui erra ret circa principia demonſtrationis.

Lectio.xj.

Attendēdum vtiq̄ rurſus ⁊ de vir tute. Etenim virtus ſilr̄ habet vt prudētia ad dinoticā. non idē qui/ dem: ſimile aūt: ſic ⁊ nālis virtus ad pncipalem. Oībus enim videtur ſingu/ los morum exiſtere nā aliqualr̄. Etenīz iu/ ſti ⁊ tēperati ⁊ fortes ⁊ alia habemus confe ſtim a natiuitate. Sed tn̄ querimus alterūz quidē pncipalr̄ bonuz eē ⁊ talia ſm̄ modū alteꝝ exiſtere. Etenīz pueris ⁊ beſtijs nāles exiſtūt habitus. Sed ſine itellectu nociui vi/ dentur exiſtētes. Verūtn̄ videtur videri. qm̄ quēadmoduz corpori forti ſine viſione moto accidit falli fortius ꝑpter non habe/ re viſum: ſic ⁊ hic. Si aūt accipiat intellectū in opari differt. Habitus aūt ſimilis exiſtēs tunc erit ꝑprie virtus. Quare quēadmodū in opinatiuo due ſūt ſpecies: dinotes ⁊ pru dentia. ſic in morali due ſunt. Hec qdeꝫ vir/ tus naturalis. Hec autē principalis. Et ha/ rum principalis non fit ſine prudentia.

Le. are. ¶ Sed ↄſiderādum eſt rurſus circa ꝟtutē. Naꝫ virtus fere ſilr̄ ſe hꝫ vt prudētia ad aſtutiā: nō eadem qdē: ſed certe ſi/ milis. Sic ⁊ nālis virtus ad eā que eſt ꝑprie ꝟtus. Omnis enim videtꝰ nā quodāmodo mores in ſingulis ſubſiſtere. Nā vt iuſti ſimus ⁊ tēperati ⁊ fortes ⁊ alia hm̄ ſtatim a na tiuitate hēmus. Sed tn̄ querimus aliud qddaꝫ ꝑprie bo/ nuꝫ eē: ac talia aliter adeſſe. Nam pueris qdē ⁊ beſtijs nā/ les ſunt habitꝰ. Veꝝ abſq̄ mēte videntꝰ eſſe nociui. Illud dūtaxat appet: qḋ quēadmoduꝫ in robuſto corpe ſine in/ tuitu ſe mouēte: ↄtingit fortiter offendere: q2 viſum nō hꝫ: ita ⁊ hic. Qḋ ſi accipiat mētē in agēdo differt. Habitꝰ ṽo ſilis exiſtens tunc erit ꝑprie virtꝰ. Itaq̄ vt in opinabili due ſunt ſpēs: aſtutia ⁊ prudētia: ſic in morali due ſūt moralis ꝟtꝰ ⁊ ꝑpria. Veꝝ haꝝ que ꝑpria eſt: non fit abſq̄ prudentia.

Argu. ¶ Conſiderādum eſt iteꝝ ⁊ de ꝟtute. Etenim vt prudentia ſeſe hꝫ ad habilitatē que nō eſt idē ſed ſimilis: ſic ⁊ ꝑpria vir tus ſeſe hꝫ ad nālē virtutē. Oībꝰ enim ſinguli mores ineſſe quodāmō nā videntꝰ. Etenim ⁊ iuſti nā fortesq̄ atq̄ ad tē perātiam nati apparēt: ceteraq̄ ↄtinuo hēmus ex ipſo or/ tu. Sed eſſe tn̄ querimus aliqd aliud: qḋ eſt ꝑprie bonū: ⁊ talia mō alio nobis ineſſe. Pueris.n. ac belluis nāles habi tus inſunt. At abſq̄ mēte nocē videntꝰ. Atq̄ vt robuſto ſit in corpe ſine oculis ſe mouēte (errat.n. vehemēter ex eo q2 non hꝫ viſum) ſic ⁊ hic accidit. Si ṽo mētem acceperit in agēdo differt. Atq̄ habitꝰ ille ſilis tūc erit ꝑprie ꝟtus. Quā re vt in opinatiuo due ſunt ſpēs habilitas atq̄ prudētia: ſic ⁊ in morali ſūt due: vna nālis ꝟtus: altera ꝑprie ꝟtus. Atq̄ haꝝ ea que eſt ꝑprie ꝟtus nō fit ſine prudentia.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ pħs oſtēdit ꝙ prudētia non pōt eſſe ſine morali virtute. Hic oſtēdit ꝙ moralis ꝟtus non pōt eſſe ſine prudē tia. Et circa hoc tria facit. Primo oſtēdit ꝑpoſitū. Scḋo ex hoc ſoluit quādam dubitationē incidētem ibi. (Sed ⁊ rō ſic diſſoluetꝰ ⁊c̄.) Tertio ↄcludit pncipale intētū. ibi. (Ma nifeſtum aūt q̄m ⁊c̄.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Primo oſtē/ dit ꝑpoſitum p rōnē. Scḋo per dicta aliquoꝝ ibi. (Pro/ pter qḋ aūt hoīes ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p.ꝙ ex quo oſtēſum eſt ꝙ prudētia non pōt eſſe ſine ꝟtute morali. Rurſus intēdēdū eſt de ꝟtute morali vtrꝫ .ſ. poſſit eē ſine prudentia. Ita.n. ſe hꝫ circa ꝟtuteꝫ moralē ſicut dictū eſt de prudētia ⁊ dinoti/ ca: ꝙ iꝫ nō ſunt idē penitꝰ: ſed tn̄ hn̄t aliquam ſilitudineꝫ adinuicē: inq̄tū vtraq̄ adinueniūt ↄuenientes vias ad finē ꝑpoſitū. Ita ēt videtꝰ ſe hēe circa ꝟtutē nāleꝫ ⁊ pncipalē .ſ. moraleꝫ que eſt pfecta ꝟtus. Qꝫ aūt detur ꝟtus nālis que ꝓſupponitꝰ morali: pꝫ per hoc ꝙ ſinguli mores ꝟtutuꝫ vel vi/ tioꝝ videntꝰ exiſtere aliqbꝰ hoībꝰ nālr̄. ſtatim enim qdam hoīes a ſua natiuitate videntꝰ eſſe iuſti vel tēperati vel for/ tes ꝑpter nālē diſpōnem qua iclinantꝰ ad opa ꝟtutuꝫ. que qdē nālis diſpoſitio q̄tum ad tria pōt attēdi. Primo qdē ex parte rōnis cum nālr̄ indita ſint pma pnᵃ opabiliū hu/ manoꝝ. puta nulli eſſe nocēdum: ⁊ ſilia. Scḋo ex pte vo/ luntatis que de ſe nālr̄ mouetꝰ a bono intellecto ſicut a ꝑ/ prio obiecto. Tertio ex parte appetitꝰ ſenſitiui ſm̄ ꝙ ex nā li cōplexione qdā ſunt diſpoſiti ad iram: qdā ad ↄcupiſcē/ tias vel ad alias paſſiones: aut magis aut minus aut me/ diocriter in quo cōſiſtit virtus moralis. Sed pᵃ duo cōia ſunt hoībꝰ oībus. Vñ ſm̄ hoc dicit pħs quoſdā eſſe nālr̄ fortes vel iuſtos: ⁊ tn̄ regrit in his: qui nāliter ſunt tales: aliqd qḋ ſit principalr̄ bonum ad hoc ꝙ ꝑdicte virtutes ſm̄ pfectioꝝ modū in nobis exiſtant: ꝙ ꝑdicti nāles habi tus ſiue iclinationes in pueris ⁊ in beſtijs inſunt. ſicut leo nālr̄ eſt fortis ⁊ liberalis. ſed tn̄ hꝫ habitꝰ nāles videntꝰ eſſe nociui niſi adſit diſcretio itellectꝰ. Et videtꝰ ꝙ ſicut in mo/ tu corpali ſi corpꝰ fortiter moueatꝰ abſq̄ viſu dirigente ac/ cidit ꝙ id qḋ mouetꝰ impingat ⁊ fortiter ledatꝰ. ita etiā ⁊ hic. Si enim aliqs hēat fortē inclinatiōnē ad opus alicu ius ꝟtutis moralis: ⁊ nō adhibeat diſcretionē ad opꝰ illud virtutis moralis accidet grauis leſio vel corporis ꝓprij: ſicꝫ in eo qui iclinatꝰ ad abſtinētiam ſine diſcretione. Vel reſpe/ ctu exterioꝝ ſi inclinetꝰ ad liberalitatē ⁊ ſimile eſt in alijs virtutibꝰ. Sed ſi hꝫ inclinatio concipiat in opando intel/ lectū. vt .ſ. cum diſcretione opetꝰ: tunc multū differt ſm̄ ex/ cellentiam bonitatis. Et habitꝰ qui erit ſilis tali opationi cum diſcretione facte erit ꝑprie ⁊ pfecte virtus que eſt mo ralis. Sicut igitꝰ in parte dic opatiue due ſpecies ſunt ꝑnci pioꝝ opatiuoꝝ .ſ. dinotica ⁊ prudētia: ita ēt in parte appe titiua que ptinet ad morales ſunt due ſpēs .ſ. ꝟtus nālis ⁊ moralis que eſt pncipalis. ⁊ hec non pōt fieri ſine pruden/ tia ſicut oſtenſum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Prudētia nō pōt eſſe ſine ꝟtute morali.

Duo inſūt hoī nālr̄ diſpoſitio ad ꝟtutes morales.

Inclinatio nes nāles ad virtutes morales nocive ſunt niſi adſit diſcretio intellectus.

Quis habitꝰ ſit ꝑprie ⁊ perfecte ꝟtus moralis.

¶ Propter quod aiūt omnes virtutes pru dentias eſſe.

Le. are. ¶ Et ꝑpterea aiunt virtutes omnes eſſe prudentias.

Argu. ¶ Quapropter inquiunt virtutes omnes prudentias eſſe.

S. Tho.

¶ Manifeſtat ꝑpoſitū per dicta alioꝝ. Et pmo per dictū Socratis. Scḋo per dictuꝫ eoꝝ qui ſuo tp̄e erāt. ibi. (Si/ gnum aūt ⁊c̄.) ¶ Circa pmum duo facit. Primo ꝑponit dictum Socratis. Et dicit ꝙ ꝑpter predictam affinitateꝫ virtutis moralis ad prudētiam Socrates dixit oēs virtu tes morales eſſe prudētias. ¶ Secundo ibi.

Socrates.

¶ Et Socrates ſic quidē recte querebat. ſic autem peccabat. ¶ Quī qdē enim pruden/ tias eſtimabat eſſe oēs virtutes peccabat. Quī aūt non ſine prudentia bene dicebat.

Le. are. ¶ Et Socrates partim recte queſiuit: partim errauit. Qḋ enī omnes virtutes putabat prudentias eſſe errabat. Quod

ꝟo non abſq; prudentia: recte dicebat.

Argu. ¶ Et Socrates partim recte querebat: partim peccabat. ¶ Peccabat q; virtutes omnis prudentias eſſe putabat. Bene dicebat ꝙ non eſſe ſine prudentia ipſas aiebat.

S. Tho.

¶ Oſtendit in quo deficiebat. Et dicit: ꝙ in h dicto Socratis inqſitio quãtum ad aliqd erat recta: quãtũ aũt ad aliqd peccabat. In h.n.ꝙ eſtimabat oẽs ṽtutes morales eſſe prudẽtias peccabat: cũ ṽtus moralis ⁊ prudẽtia ſint in diuerſis partib⁹ aĩe. Sed quãtum ad hoc bñ dicebat ꝙ ṽtus moralis non põt eſſe ſine prudentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signum aũt eteniȝ nunc oẽs qñ diffiniũt virtutẽ apponunt habitũ dicentes ⁊ que eſt ſm rectã rõnem. Recta aũt que ſm prudẽtiam. Videtur vtiq; diuinare aliqualr oẽs. qm̃ talis habit⁹ virtus eſt que ſm prudẽtiã.

Le. are. ¶ Signum hui⁹ eſt: qꝺ nunc oẽs qñ ṽtutẽ diffiniũt: adiungũt habitũ dicẽtes ⁊ ad qd eſt ſm rectã rõnem. Recta aũt rõ eſt ſm prudentiã. Videnꝛ augurari quodã mõ oẽs hꝺ habitũ virtutẽ eſſe: qui habit⁹ ſit ſm prudẽtiam.

Argu. ¶ Hoc aũt huius indicium eſt. Etenim nunc oẽs cũ ṽtutẽ definiunt dicẽtes ipſaȝ habitũ eſſe ⁊ aſſerẽtes ea circa que verſaꝛ: addunt: ſm rectã rõnem. At recta eſt ea que eſt ſm prudẽtiam. Videnꝛ igitur oẽs vaticinari quodãmodo talem habitũ eſſe virtutẽ qui eſt ſm prudentiam.

S. Tho.

¶ Confirmat idẽ p dicta modernoꝝ. Et p̃ ponit dcm̃ eoꝝ. Scꝺo oñdit in quo deficiant. ibi. (Opȝ aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit g̊ p̃. ꝙ ſignũ hui⁹ ꝙ ṽtus moralis nõ ſit ſine prudẽtia eſt: q; etiã inter oẽs diffinientes ṽtutẽ ponẽtes eaȝ in gñe habit⁹ dicunt ad que ſe extẽdat ṽtus. ⁊ ꝙ hoc ſit ſm rõnẽ rectam. Manifeſtum eſt aũt ex p̃miſſis ꝙ rõ recta in agibilib⁹ eſt que eſt ſm prudẽtiã. Si igiꝛ oẽs ſic diffinientes: ⁊ ſi nõ diſtincte determinẽt: videnꝛ tñ aliq̃lr diuinare ſeu ↄiecturare ꝙ virt⁹ eſt talis habit⁹ q eſt ſm prudẽtiã. ¶ Deinde cũ dicit.

Recta rõ i agibilib⁹ ẽ q̃ ẽ ſm prudẽtiam.

¶ Oportet aũt parũ trãſcendere. Nõ eniȝ ſolum qui ſm rectã rõnẽ: ſed qui cũ recta rõne habit⁹ virtus eſt. Recta aũt de talib⁹ ratio prudẽtia. Socrates qdẽ igitur rõnes virtutes eſtimabat eſſe. Scias eniȝ eſſe oẽs. Nos aũt cũ rõne. Manifeſtũ igitur ex dictis qm̃ nõ poſſe bonũ eſſe p̃ncipalr ſine prudentia. neq; prudentem ſine morali virtute.

Le. are. ¶ Sed opȝ parũper trãſgredi. Non.n. ſolũ habitus qui eſt ſm rectã rõnem: ſȝ ille qui eſt cũ recta rõne ṽtus eſt. Recta aũt rõ in talib⁹ prudẽtia eſt. Socrates igꝛ putabat: ṽtutes eẽ rõnes. Nã illas oẽs dicebat eſſe ſcias. Nos aũt cũ rõne eẽ putam⁹. Pȝ igiꝛ ex iã dictis nõ poſſe quenq; eẽ bonũ virum ſine prudẽtia neq; prudẽtem ſine morali ṽtute.

Argu. ¶ Opȝ aũt parũper migrare. Eſt.n. is habit⁹ ṽtus: qui non ſolũ eſt ſm rõnẽ rectam: ſed cũ recta ẽt rõne. Recta aũt de talib⁹ rõ ipſa eſt iame prudẽtia. Socrates igiꝛ ṽtutes ipſas rõnes eſſe arbitrabaꝛ. Oẽs eniȝ ſcias eẽ dicebat. At nos cũ rõne eſſe cẽſem⁹. Pȝ igiꝛ ex dictis fieri nõ poſſe vt ſine prudẽtia ſit homo ꝓprie bonus: ⁊ abſq; moꝝ ṽtute prudens.

S. Tho.

¶ Oñdit in quo deficiãt ſic dicẽtes. Et dicit ꝙ opȝ paꝝ trãſcẽdere eoꝝ dcm̃ aliqd addẽdo. Nã.n. ſolum hȝ hoc ṽtus moralis: ꝙ ſit ſm rõnẽ rectã: q; ſic poſſet aliqs eẽ ṽtuoſus moraliter ſine h ꝙ hẽet prudẽtiam p hoc ꝙ eẽt inſtructus per rõnẽ alterius. ſed opȝ vlterius dicẽ ꝙ ṽtus moralis eſt habit⁹ cum rõne recta: que qdẽ eſt prudentia. Sic igiꝛ pȝ ꝙ Socrates plus dixit q̃ȝ oporteret dũ exiſtimauit ꝙ oẽs ṽtutes morales eẽnt rõnes: ⁊ nõ cũ rõne. q; dicebat eas eẽ ſcias ſiue prudẽtias. Aliq̃ ꝟo min⁹ dixerũt q̃ȝ oporteret ponẽtes eſſe ſolum ſm rõnẽ. Ariſtoteles ꝟo mediũ tenuit ponens ṽtutem moralẽ eſſe ſm rõnem: ⁊ cũ rõne. Sic igitur manifeſtũ eſt ex dictis ꝙ nõ eſt poſſibile aliquẽ hoiem eſſe bonum p̃ncipalꝛ. i. ſm ṽtutem moralẽ ſine prudẽtia. neq; etiam prudẽtem ſine morali ṽtute. ¶ Deinde cum dicit.

De Socrate.

Virt⁹ moralis ſm ariſtotelem eſt ſm rõnẽ ⁊ cum rõne.

¶ Sȝ ⁊ ratio ſic diſſoluetur qua diſputat qs qm̃ ſeparãtur abinuicẽ virtutes. Nõ.n. ideȝ optime natus ad oẽs. Quare hanc quideȝ ſciuit. Hanc aũt nequaq̃ȝ aſſumens erit.

Le. are. ¶ Sed ſermo hac ſolueret quo diſputare qs poſſit: virtutes abinuicẽ ſeparari: non enim eũdem naſci ad oẽs aptum. Itaq; aliam iam qdem habere: aliam non habere.

Argu. ¶ At enim ⁊ ea ratio qua quiſpiã diſſuerit ſeparari ṽtutes hinc ſolui põt. Nõ eniȝ idẽ ad oẽs ſuſcipiẽdas aptiſſimus eſt ingenio. Quare aliã iam accepit: aliã nõdum accepit.

S. Tho.

¶ Soluit ex p̃miſſis quãdã incidẽtem qõnem. Et p̊ mouet dubitationẽ. Scꝺo ſoluit ibi. (Hec.n. ſm qdẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ergo p̊mo. ꝙ per p̃miſſa põt ſolui rõ: quam qdã inducunt diſputãtes ad h ꝙ ṽtutes abinuicẽ ſepareꝛ: ita. ſ. ꝙ vna ṽtus abſq; altera poſſit hẽri. Videmus.n. ꝙ non idẽ homo eſt iclinatus ad oẽs ṽtutes. Sed alius ad liberalitatem alius ad tẽperãtiam: ⁊ ſic de aliis. Facile.n. vnuſqſq; perducꝛ in id ad qꝺ nãlr inclinaꝛ. Eſt aũtẽ difficile aliqd aſſequi ↄtra nature impulſuȝ. Seqtur ergo ꝙ homo qui eſt nãlr diſpoſitus ad vnam ṽtuteȝ: ⁊ nõ ad aliam ſciuit. i. aſſecutus eſt hanc ṽtutem ad quã nãlr erat diſpoſitus. Et loquitur ſm Socratem: qui ponebat virtutes eſſe ſcientias. hanc aũt. ſ. virtutem: ad quã non eſt nãliter diſpoſitus: nequaq̃ȝ conſequetur. ¶ Deinde cum dicit.

An q̊ hẽt vnã ṽtutẽ hẽat oẽs.

Nota de inclinatione nãli.

¶ Hoc enim ſm qdem naturales virtutes contingit. Scꝺm quas auteȝ ſimpliciter dicitur bonus non cõtingit. Simul eniȝ prudentie vni exiſtenti omnes inerunt.

Le. are. ¶ Sed h recipiẽduȝ eſt in nãlib⁹ ṽtutibus. At in ĩs ṽtutib⁹ per q̃s ſimplr dĩ vir bonus: nõ recipiꝛ. Simul enim cũ prudentia que vna eſt oẽs ſimul exiſtunt.

Argu. ¶ Hoc enim in nãlibus qdem ṽtutib⁹ fieri põt. At in ĩs quibus abſolute dĩ homo bonus fieri nequit. Etenim cũ prudentia que eſt vna ſimul inerunt vniuerſe.

S. Tho.

¶ Quod dcm̃ eſt verificaꝛ ſm ṽtutes nãles. nõ aũt ſm virtutes morales: ſm q̃s aliqs dĩ ſimplr bonus. Et hoc ideo q; nulla eaꝝ põt hẽri ſine prudẽtia. nec prudẽtia ſine his vt oñſum eſt. Et ſic qñ prudẽtia: que eſt vna ṽtus: ineſt alicui. ſimul inerũt cum ea oẽs: quaꝝ nulla erit prudẽtia nõ exiſtẽte. Signanter aũt dicit vni exiſtẽti. q; ſi eẽnt diuerſe prudẽtie circa mãs diuerſaꝝ ṽtutuȝ moraliũ: ſicut ſunt diuerſa artificioꝝ gñа: non ꝓhiberet vnam ṽtutẽ moralem eſſe ſine alia: vnaquaq; eaꝝ hñte prudẽtiaȝ ſibi correſpõdẽtem. Sed hoc nõ põt eſſe. q; eadẽ ſunt p̃n⁹ prudẽtie ad totam mãm moralẽ: vt. ſ. oĩa redigant ad regulaȝ rõnis. Et ideo ꝓpter prudẽtie vnitatẽ oẽs ṽtutes morales ſunt ſibi cõnexe. Põt aũt ↄtingere ꝙ alicui hñti alias morales virtutes: dicaꝛ aliqua virtus deeſſe ꝓpter defectũ materie. ſicut pauperi ṽtuoſo deeſt magnificẽtia. q; non hȝ vnde faciat magnos ſumptus. Ex ipſa tñ prudẽtia: quam hẽt: eſt taliter ↄſtitutus: vt in promptu habeat magnificus fieri ſi materia non deſit. ¶ Deinde cum dicit.

Solutio. Nota de prudentia.

Prudẽtia vna ẽ reſpectu oĩuȝ virtutũ moraliũ ꝓpter prudentie vnitatẽ virtutes morales ſunt cõnexe.

Cũ hñti ṽtutes morales aliq̃ deeſſe põt.

¶ Manifeſtum aũt quãuis ſi non eſſet pru-

ctica qm̄ indigeret vtiqꝫ ipſa propter parti/
cule virtutē eſſe: ⁊ quoniam non erit electio
recta ſine prudētia neqꝫ ſine ꝟtute. Hec qdē
enim finē. Hec aūt que ad finē facit opari.

Le. are. ℭ Patet aūt qꝺ etſi nō actiua eēt: tñ opus erat eiꝰ: qꝛ ꝑticu
le ꝟtus eſt: ⁊ qꝛ nō erit electio recta ſine prudētia: neqꝫ ſine
ꝟtute. Hec enim finis. Hec ꝟo ad finē agere facit.

Argir. ℭ Conſtat aūt ⁊ prudētia opus eſſe ēt ſi non eēt actiua: qꝛ
ꝑtis eſt ꝟtus. Et ſine prudētia ſineqꝫ ꝟtute electionē rectā
nō fore. Altera nāqꝫ finē: altera ea q̄ ſunt ad finē agē fac.

S. Tho.

ℭ Cōcludit ꝓncipale intētū epylogās que dcā ſunt. Et dicē
manifeſtū eē ex dictis: qꝺ ēt ſi prudētia nō eēt opatiua: qꝺ
hō īdigeret ipſa pp̄ h̄ qꝺ eſt ꝟtus ꝓfectiua cuiuſdā ꝑticule
Electio recta non eſt ſine virtute morali ⁊ ſine prudentia. aīe. Et itez manifeſtū eſt qꝺ eſt opatiua. qꝛ electio recta q̄
reqrif ad opationē ꝟtutis nō eſt ſine prudētia ⁊ ꝟtute mo
rali. Quia ꝟtus moralis ordinat ad finē. prudētia aūt di
rigit circa ea que ſunt ad finē. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sꝫ tñ neqꝫ ⁊ ꝓncipalis eſt ſapie. neqꝫ me/
lioris particule quēadmodū neqꝫ ſanitatis
medicinalis. Nō. n. vtitur ipſa ſed videt q̄lr
fiat illa cuius gr̄a ꝓcipit ſed non illi. Adhuc
ſimile ⁊ ſiqs politicam dicat ꝓncipari diis:
qm̄ precipit circa oīa que in ciuitate.

Le. are. ℭ Attamen nec ꝓſtat ſapiētie: nec melioris ꝑticule: vt nec ſa
nitati medicina. Nō. n. vtif illa: ſꝫ ꝓuidet vt ſit. Illiꝰ ḡ gr̄a
iubet: ſꝫ nō illi. Preterea ſile: vt ſiqs ciuilē dicat ꝓnʼ eē deo
rum: qꝛ diſponit de oībꝰ que ſunt in ciuitate.

Argir. ℭ At ꝟo neqꝫ ſapiētie preeſt: neqꝫ preſtabilioris eſt partis.
Sicut neqꝫ ars medēdi ꝓſidet ſanitati. Nō. n. vtif ipa: ſed
videt vt fiat. Illius igif gr̄a nō illi iubet. Preterea ſile eſt
⁊ ſi quiſpiā facultatem ciuilē principem eſſe deoꝝ dicat:
propterea qꝺ ꝓcipit de oībus que agunf in ciuitate.

S. Tho.

ℭ Soluit dubitationē motā de cōparatione prudētie ⁊ ſa/
piētie. Et dicit qꝺ prudētia nō ꝓncipaf ſapiētie. neqꝫ id qꝺ
Ratio ſapiētia precellit prudentie. eſt deterius ꝓncipaf meliori. Et iducit ad h̄ duo exempla.
Quoꝝ pꝰ eſt. qꝛ ars medicine ꝓcipit qdez qꝺ debeat fieri
ad ſanitatē ꝯſequēdam non tñ ꝓncipaf ſanitati. qꝛ nō vti
tur ipſa ſanitate: qꝺ eſt ꝓpriū artis: vel ſcie ꝓncipātis. vt. ſ.
vtaf ea cui ꝓncipaf ꝓcipiendo illi. Sed ars medicine pre
cipit q̄lr fiat ſanitas: ita qꝺ ꝓcipit ꝓpt ſanitatē. ſꝫ nō ſanita
ti. Et ſilr prudētia ēt politica nō vtif ſapiētia ꝓcipiens illi
qualr debeat iudicare circa res diuinas. ſꝫ ꝓcipit pp̄ illā:
ordinās. ſ. q̄lr hoīes poſſint ad ſapiāz ꝑuenire. Vñ ſicut ſa
nitas eſt potior q̄ ars medicine: cū ſit eiꝰ finis. ita ſapiētia
prudētie ꝓeminet. Scꝺm exēplū eſt qꝺ cū politica ꝓcipiat
de oībꝰ que ſunt in ciuitate. ꝯſīs eſt qꝺ ꝓcipiat de his que ꝑ
tinēt ad cultū diuinū: ſicut ꝓcipit de his que ꝑtinēt ad ſtu
diū ſapiētie. Sile igif eſt ꝓpt h̄ prudētiam aut politicā ꝓ
ferre ſapiētie: ac ſi aliqs ꝓferret eā deo: qꝺ manifeſtū eſt in
cōueniens. Et ſic terminaf ſexti libri ſententia.

ℭ Incipit liber ſeptimus. Lectio ꝓma.

pꝰ Poſt hec autem dicendum.
Aliud facientes principium:
qm̄ circa mores fugiendoꝝ
tres ſunt ſpēs: malitia incō
tinentia ⁊ beſtialitas.

Le. are. ℭ Poſt hec dicendum eſt alio ſum
pto ꝓncipio: qꝺ circa mores fugien
doꝝ tres ſunt ſpecies. Vitium in
continentia: imanitas.

ℭ Poſt hec dcꝺm eſt: alio ſūpto ꝓnʼ: tres eē ſpēs eoꝝ q̄ cir/ Argir.
ca mores ſūt fugiēda. Vitium incōtinētiam feritatem.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ phs ſupra detminauit de ꝟtutibꝰ moralibꝰ ⁊ itel
lectualibꝰ. Hic icipit determinare de qbuſdā que ꝯſequun
tur adinuicē. ℭ Et pꝰ de ꝯtinentia que eſt qꝺdam impſe/ Amicitia eſt effectus virtutis.
ctum in gn̄e ꝟtutis. Scꝺo de amicitia que eſt qdā effectus
ꝟtutis in octauo libro. ibi. (Poſt hec aūt de amicitia ⁊c̄.)
Tertio de fine ꝟtutis in. x. libro. (Poſt hec aūt de electio/
ne ⁊c̄.) ℭ Circa pꝰ duo facit. Primo determinat de ꝯtinē
tia ⁊ eiꝰ oppoſito. Scꝺo de delectatione ⁊ triſtitia que ſūt
eaꝝ mā. ibi. (De delectatione aūt ⁊c̄.) ℭ Circa pꝰ duo fa Lec. 11.
cit. Primo diſtinguit ꝯtinētiam ab aliis que ſunt eiuſdem
gn̄is. Scꝺo detminat de ea. ibi. (Videf vtiqꝫ ꝯtinētia ⁊c̄.)
ℭ Circa pꝰ duo facit. Primo diſtinguit ꝯtinētiā ⁊ eius
oppoſitū ab aliis que ſunt eiuſdē gn̄is. Scꝺo oſtēdit de q
bus eoꝝ ſit dcm̄ ⁊ de qbus reſtet dicēdū. ibi. (Sed de hac
qdem diſpōne ⁊c̄.) Circa pꝰ duo facit. Primo enumerat
habitꝰ ſeu diſpōnes circa moralia vituperabiles. Scꝺo po/
nit eaꝝ oppoſita. ibi. (Contraria aūt ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ pꝰ qꝺ
poſt ea que dicta ſunt de ꝟtutibꝰ moralibus ⁊ itellectuali/ Tres ſunt ſpēs maloꝝ ſeu viciorum.
bus ad h̄ qꝺ nihil moralium ꝓtermittaf. opꝫ ab alio ꝓnʼ re
ſumē. vt dicamꝰ qꝺ eoꝝ que ſunt circa mores fugiēda tres
ſpēs ſunt. ſ. malitia ⁊ incōtinētia ⁊ beſtialitas. Et hoꝝ qdē Lec. 10.
dr̄iam opꝫ ſic accipe. Cū enim: vt in 6ᵒ dcm̄ eſt: bona actio
nō ſit ſine rōne practica ⁊ appetitu recto ꝑ hoc qꝺ aliquid
hoꝝ duoꝝ ꝑuertif cōtingit qꝺ aliqd ſit in moribꝰ fugien/
dum. Si qdē igif ſit ꝑuerſitas ex parte appetitꝰ vt rō pra/ Incontinētia.
ctica remaneat recta erit incōtinētia. que. ſ. eſt qn̄ aliqs re/
ctam eſtimationē hꝫ de eo qꝺ eſt faciēdū vel vitādum. ſed
ꝓpter paſſionē appetitus in ꝯtrium trahit. Si ꝟo intātū
inualeſcat appetitus ꝑuerſitas vt rōni dñetur: ratio ſequif
id in quo appetitꝰ corruptꝰ inclinat. ſicut ꝓnʼ qꝺdā exiſti/
mans illud vt finē optimū. Vñ ex electione ꝓpabif ꝑuer Lec. 16.
ſa: ex quo aliqs dr̄ malus. vt dcm̄ eſt in 5ᵒ. vñ talis diſpoſi/ Malitia.
tio dr̄ malitia. ℭ Eſt aūt ꝯſiderādum qꝺ ꝑuerſitas in vna
quaqꝫ re ꝯtingit ex eo qꝺ corrūpif tēperantia debita illius
rei. Sic egritudo corpalis in hoīe ꝑuenit ex eo qꝺ corrūpi
tur humoꝝ debita ꝓportio huic hoī. Et ſilr ꝑuerſitas ap
petitus: qn̄ iterdum rōnē ꝑuertit in h̄ cōſiſtit: qꝺ corrūpif
cōmēſuratio affectionū humanaꝝ. Talis aūt corruptio
nō ꝯſiſtit in īdiuiſibili. ſed hꝫ latitudinē quādam: vt pꝫ de
tēperātia humoꝝ in corpe humano. Saluaf. n. nā huma
na cū maiori vel minori caliditate. Et ſilr ꝯtēperātia vite
hūane ſaluaf ſm̄ diuerſas manerics affectionū. Vno igif
mō pōt ꝯtingere ꝑuerſitas in tali ꝯſonantia ita qꝺ nō exea
tur extra limites humane vite. ⁊ tūc dicef ſimplr incōtinē
tia vel malitia hūana. ſicut egritudo humana corpalis: in
qua ſaluari pōt nā humana. Alio mō pōt corrūpi ꝯtem/
perātia humanaꝝ affectionū. ita qꝺ ꝓgrediaf vltra limi
tes humane vite in ſilitudinē affectionū alicuiꝰ beſtie. pu/ Beſtialitas.
ta leonis aūt porci. Et h̄ eſt qꝺ vocaf beſtialitas. Et eſt ſi
mile ſicut ſi ex pte corpis cōplexio alicuius mutaref in cō
plexionem leoninam vel porcinam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Contraria autē duobus manifeſta. Hoc
quidem enim virtutem. Hoc autem conti/
nentiam vocamus.

ℭ Horum ꝟo duoꝝ contraria manifeſta ſunt. Nam aliud Le. are.
virtutem: aliud continentiam vocamus.

ℭ Atqꝫ contraria qdez duobus manifeſta ſunt. Aliud. n. Argir.
virtutem: aliud continētiam appellamus.

S. Tho.

ℭ Ponit contrarias diſpoſitiones predictis. Et primo pro/
ponit duo de quibus manifeſtuz eſt. Et dicit qꝺ contraria

duorum predictoꝝ ſunt manifeſta. nam malitie ꝯtrariaꝰ virtus incontinentie ṽo ꝯtinentia. ¶ Secundo ibi.

¶ Ad beſtialitatẽ maxime ꝯgruit dicere ſupra nos virtutẽ heroycã quãdã ⁊ diuinã.

Le. are. ¶ Aduerſus aũt imanitatẽ maxime ꝗ ꝯgrue opponat eſt ṽtutẽ que ſuꝑ nos eſt: heroicã quãdam ⁊ diuinam.

Argir. ¶ Ad feritatẽ aũt ⁊ imanitatẽ maxie ṽtutẽ eã ꝯuenit dicẽ que eſt ſupra nos heroicã inquã quãdam atq; diuinam.

S. Tho.

¶ Oſtendit qd opponaꝰ 3ᵒ. ſ. beſtialitati. Et ꝑ ꝓponit qđ intẽdit. Scđo manifeſtat ꝓpoſitũ ibi. (Queadmodũ Homerus ⁊c̃.) ¶ Dicit ꝗ ꝑ ꝙ beſtialitati ꝯuenienter dĩ opponi ṽtus que cõem modũ hoĩuʒ excedit. ⁊ vocari põt heroyca ſeu diũa. Heroes. n. gẽtiles vocabãt aĩas defũctoꝝ viroꝝ inſigniũ: quos ẽt eẽ deificatos dicebãt. ¶ Ad cuius euidẽtiã ꝯſiderãduʒ eſt ꝙ aĩa humana media eſt iter ſuperiores ſubas ⁊ diuinas qb⁹ cõicat ꝑ intellectũ: ⁊ aĩalia bruta qb⁹ cõicat in ſenſitiuis potẽtijs. ſicut ꝗ affectiones ſenſitiue partis aliqñ in hoĩe corrũpunꝰ vſq; ad ſilitudinẽ beſtiaꝝ; ⁊ hoc vocaꝰ beſtialitas ſupra humanã malitiã ⁊ incõtinẽtiaʒ. ita ẽt rõnalis pars qñq; in hoĩe ꝑficiꝰ ⁊ formaꝰ vltra cõem modũ humane ꝑfectionis q̃ſi ad ſilitudinem ſubaꝝ ſepataꝝ. ⁊ hec noiaꝰ ṽtus diuina ſupra humanaʒ virtutẽ ⁊ cõem. Ita. n. ſe hʒ reꝝ ordo: vt medium ex diuerſis partibus attingat vtrũq; extremũ. Unde etiaʒ in humana natura eſt aliqd qđ attingit ad id qđ eſt ſuperius: aliqd qđ coniungitur inferiori. aliquid ṽo qđ medio modo ſe habet. ¶ Deinde cum dicit.

Virtus heroica opponit beſtialitati ⁊ excedit cõeʒ humanũ modum.

Nota.

¶ Queadmodũ Homerus de Hectore fecit dicentẽ Priamuʒ: qm̃ valde erat bon⁹ neq; videbatur viri mortalis puer exiſtere ſʒ dei. Quare ſi queadmodũ aiunt ex hoĩb⁹ fiũt dij ꝓpter virtutis ſupercellẽtiã: talis qdẽ vtiq; erit videlicet beſtialitati oppoſit⁹ habitus.

Le. are. ¶ Ut Homerus de Hectore facit Priamũ dicẽtem: eximia illum bonitate ꝑſtare: neq; videri mortalis hoĩs filium eẽ: Sed dei. Itaq; ſi ex hoĩb⁹ fiunt dij per excellẽtiã ṽtutis: vt aiunt talis qdẽ vtiq; erit is habit⁹ qui imanitati opponiꝰ.

Argir. ¶ Ut Homerus de Hectore propterea quod eximia bonitate preſtabat dicentem Priamum induxit.
Nec iam hominis ſane mortalis filius ille.
Eſſe videbatur ſed diuo ſemine natus.
Quare ſi ex hoĩb⁹ ob virtutis excellẽtiaʒ dij fiunt vt aiũt: talis qdam is habitus fuerit: qui feritati opponitur.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qđ dixerat. Et ꝑ manifeſtat ꝙ ſit in hoĩbus quedã ṽtus heroyca vel diuina. Scđo oñdit ꝙ talis ṽtus opponaꝰ beſtialitati. ibi. (Eteni queadmodũ ⁊c̃.) Primũ aũt manifeſtat dupl̃r. Uno⁹ ꝑ dcm̃ Homeri qui itroduxit Priamũ de filio ſuo Hectore dicẽtem ꝙ erat excellẽter bonus. ita ꝙ nõ videbaꝰ mortalis hoĩs exiſtere filius. ſʒ dei. qꝛ qđdam diuinũ apparebat in eo vltra cõem hoĩum modũ. Scđo manifeſtat idẽ per dcm̃ gẽtiliũ qui dicebãt quoſdã hoĩes deificari: qđ Ariſt. nõ dic̃ eẽ credẽduʒ quãtum ad hõ ꝙ hõ vertaꝰ in nãm diuinã. ſʒ ꝓpter excellentiã ṽtutis ſupra cõem modũ hoĩum. ex quo pʒ eẽ in hoĩbus aliqb⁹ quãdam diuinã ṽtutem: ⁊ ꝯcludit hãc ṽtutẽ eẽ beſtialitati oppoſitã. ¶ Deinde cum dicit.

Exemplum de hectore.

Quomodo heroes apud gentiles deificabantur.

¶ Eteni queadmodũ neq; beſtie eſt malitia neq; virt⁹ ſic neq; dei. Sed hʒ qdẽ honorabilius virtute. Hoc autẽ qđdã genus malitie.

Le. are. ¶ Nam vt beſtiaꝝ non eſt: neq; vitiũ: neq; ṽtus: ſic etiam nec dei. Sed hec quidem precioſior eſt q̃ virtus. Illa ṽo aliud quoddam genus improbitatis.

Argir. ¶ Etenim vt fere neq; vitiũ eſt neq; ṽtus: ſic neq; dei ſʒ hec qdẽ ꝓſtabilius eſt ṽtute. illa aũt diuerſuʒ qd a vitio gen⁹.

S. Tho.

¶ Probat ꝓpo⁹ duplici rõne. Pͥo qdẽ qꝛ malitiã vel ṽtutẽ dicim⁹ ꝓpriã hoĩ. Uñ neq; malitia attribuiꝰ beſtie q̃ eſt īfra hoĩem. neq; ṽtus deo q eſt ſuꝑ hoĩem. Sed ṽtus diuina eſt honorabilior ṽtute hũana: quã ſimplr̃ ṽtuteʒ noiam⁹. Peruerſitas aũt beſtie eſt qđdã alteꝝ gen⁹ malitie a malitia hũana q̃ ſimplr̃ malitia dĩ. ¶ Scđo aʒ rõnẽ ponit ibi.

Virt⁹ diuina eſt honorabilior ṽtute hũana.

¶ Quia aũt rarũ ⁊ diuinũ virũ eẽ queadmoduʒ lacones ꝯſueuerũt appellare: qñ admirãtur valde aliquẽ: diuin⁹ vir aiunt: ſic ⁊ beſtialis in oĩb⁹ rarus. Maxime aũt in barbaris eſt. Fiũt aũt quidã ⁊ ꝓpter egritudines ⁊ orbitates: ⁊ ꝓpter malitiam aũt hoĩuʒ ſuperexcedẽtes: ſic ſuperinfamamus.

Le. are. ¶ Cũ aũt raro ꝯtingat viꝝ quẽpiã eẽ diuinũ: vt lacones dicẽ ꝯſueruit: cũ valde aliquẽ admiranꝰ. Diuin⁹ eſt inquiũt vir. Sic ⁊ imanẽ quẽpiã iter hoĩes raro eſſe ꝯtingit: ac maxie int barbaros eſt. Fit aũt qñq; ꝓpter morbos ⁊ orbitates. Et qui alios homines malignitate excedunt: eos hac infami appellatione notamus.

Argir. ¶ Atq; vt raro ſit viruʒ eẽ diuinum: vt appellare Lacones ꝯſueuere: cũ valde aliquẽ admiranꝰ (dicũt eniʒ vir diuinus hic eſt) ſic ⁊ ferus atq; imanis eſt inter hoĩes raro. Maxime ṽo iter nationes Barbarus eſt. Fiũt aũt qdam tales ⁊ ob morbos. leſioneſq; ꝑncipũ. Et eos ẽt hoĩes qui in vitijs exuperãt hac infami ꝯſueuimus: appellatione notare.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ hoĩes in qb⁹ inueniꝰ tãta bonitas que raro inuenitur in hoĩb⁹ videnꝰ diuini viri. Uñ lacones. ſ. qdã grecie ciues qñ valde admiranꝰ alicui⁹ hoĩs bonitatẽ dicũt. Iſte eſt vir diuin⁹. Et ſilr ex pte malitie beſtialis raro inueniꝰ inter hoĩes. Et ponit tres modos ſm̃ quos aliqui fiũt beſtiales. Quoꝝ pm⁹ eſt ex ꝯuerſatione gentis ſicut apđ barbaros qui rõnabilr̃ legib⁹ nõ vtunꝰ ꝓpter malã cõem ꝯſuetudinẽ aliqui icidũt in malitiã beſtialẽ. Scđo ꝯtingit aliquib⁹ ꝓpẽ egritudines. ⁊ orbitates. i. amiſſiones charoꝝ ex qb⁹ in amentiam incidũt ⁊ q̃ſi beſtiales fiunt. Tertio ꝓp magnũ augmẽtũ malitie: ex quo ꝯtingit ꝙ quoſdã ſupexcellẽter diffamam⁹ dicẽtes eos beſtiales. Quia igiꝰ ſic virtus diuina raro in bonis inueniꝰ: ita ⁊ beſtialitas raro in malis: videnꝰ ſibi ꝑ oppo⁹ rñdere. ¶ Deinde cum dicit.

Sicut raro inuenitur vir diuin⁹: ſic ⁊ beſtialis.

Trib⁹ modis fiũt homines beſtiales.

¶ Sed de hac qdẽ diſpõne poſterius faciendũ quãdã recordationẽ. De malitia aũt dictũ eſt pri⁹. ¶ De icõtinẽtia aũt ⁊ mollitie ⁊ delitijs dicẽdũ eſt: ⁊ de ꝯtinẽtia ⁊ ꝑſeuerãtia. Neq;. n. vt de eiſdeʒ hitib⁹ virtuti ⁊ malitie vtraſq; ipaꝝ ſuſcipiẽdũ. neq; vt alteꝝ genus.

Le. are. ¶ Sed de hõ diſpoſitione poſtea mẽtio erit faciẽda. De vitio aũt dictũ eſt prius. De incõtinentia ṽo ⁊ mollitie atq; luxuria dicẽdum eſt ac ſimul de ꝯtinentia ⁊ ꝯſtantia. Nõ enim accipiẽdum eſt quaſi vtraq; ipſaꝝ ſit ideʒ habitus: qui virtus ⁊ vitiũ; neq; etiam quaſi ſint aliud genus.

Argir. ¶ Sed de tali qdẽ diſpõne mẽtio aliqua poſterius fiet. De vitio ṽo prius eſt dictum.
¶ Nunc de incõtinẽtia mollitie luxuriaq; ⁊ de cõtinẽtia atq; ꝯſtantia eſt dicẽdum. Neq; enim vt idem qđ virtus ⁊ vitium: neq; vt diuerſum genus hec ſunt putanda.

S. Tho.

¶ Oſtendit qd de talibus ſit dictus. ⁊ quid reſtat dicẽdũ. Et

primo ꝯtinuat se ad p̄cedētia ⁊ sequētia. Scḋo demōstrat modum agendi. ibi. (Opꝫ aūt ⁊c.) ¶ Dicit ḡ p̄q̄ de hac dispōne. s. bestiali posteri⁹ fiet quedā recordatio. s. in 8 eodē libro. De malitia aūt ꝗ̄ viti opposita dc̄m est prius. vbi determinatū est de v̓tutib⁹ moralib⁹. De incōtinētia aūt que vitupaꝰ circa delectatiōes: ⁊ mollicie ⁊ delitijs que vituperant circa tristitias. dc̄m est nūc. Et siłr de ꝯtinētia q̄ laudaꝰ circa delectationes. Et pseuerātia que laudaꝰ circa tristitias. Ita tñ q̄ nō estimemus hos habit⁹ neq̄ eosdē v̓tuti ⁊ malitie. neq̄ vt gn̄e diuersos. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Opꝫ aūt queadmoduꝫ in alijs ponentes que apparent. ⁊ p̄rimum dubitātes, sic ostendere maxime qdem oīa pbabilia circa has passiones. Si aūt non: plura tñ ⁊ pncipalissima. Si enī soluantur difficilia: ⁊ assumātur pbabilia: ostēsum vtiq̄ erit sufficienter.

Le. are. ¶ Oportet aūt vt in alijs ita ⁊ hic positis ijs que apparent. ac dubitationib⁹ primo factis ostēdere maxime qdem oīa que pbabilia sunt circa hos affectus: aut certe plurima ipsorum atq̄ pcipua. Si. n. soluanꝰ difficilia: ⁊ relinquant ea que probabilia videntur: sufficienter erit ostensum.

Argir. ¶ Atq̄ vt in ceteris egimus afferre ea que videnꝰ opꝫ: ⁊ dubitare primum. Deinde oīa que pbabilia sunt aut saltē plurima maximeq̄ p̄cipua circa hos affectus ostēdere. Nā si soluanꝰ qdem ea que difficultatē afferūt: relinquanꝰ autē ea que pbabilia sunt: satis sane fuerit demōstratum.

S. Tho.

Modus procedendi. ¶ Ostēdit modū pcedēdi. ⁊ dicit q̄ opꝫ hic pcedē sicꝰ in alijs reb⁹. vt. s. positis his q̄ videnꝰ pbabilia circa p̄dicta p̄us inducam⁹ dubitatiōes. ⁊ sic ostēdem⁹ oīa que sūt maxie pbabilia circa p̄dicta. ⁊ si nō oīa: q: nō est hois vt nihil a mēte ei⁹ excidat. ostēdem⁹ plurima ⁊ pncipalissima. Quia si in aliq̄bus dubiis soluanꝰ difficultates. ⁊ derelinquunꝰ q̄si vera illa q̄ sūt pbabilia sufficiēter erit veritas manifestata. ¶ Deinde cū dicit.

Sufficienter ostendit si soluantur difficultates ⁊ manifestantur pbabilia.

¶ Uidetur vtiq̄ ꝯtinentia ⁊ pseuerantia studiosoꝝ ⁊ laudabiliū esse. Incōtinentia aūt ⁊ mollities prauoꝝ ⁊ vitupabilium. Et idem ꝯtinens ⁊ permansiuus in rōne. Et incontinens ⁊ egressiuus a rōne. Et incōtinens quidem sciens q̄m praua agit ꝓpter passionē. Continens aūt sciens q̄m praue ꝯcupiscentie: non sequitur ꝓpter rationem.

Le. are. ¶ Uidetꝰ ḡ ꝯtinētia ⁊ ꝯstantia pboꝝ ⁊ laudabiliū eē. Incōtinētia v̓o ⁊ mollities improboꝝ ⁊ vitupabiliū. Idēq̄ est ꝯtinēs ⁊ ꝯstās in rōne. At incōtinēs: ⁊ is qui rōne omittit. Et icōtinēs qdē sciēs q: praua sūt facit pp cupiditatē. Cōtinēs v̓o sciēs qḋ cupiditates praue sūt: eas nō seqꝰ pp rōnē.

Argir. ¶ Uidetur itaq̄ ꝯtinētia qdem ꝯstantiaq̄ studiosa esse ac laudabilis. Incōtinentia v̓o ⁊ mollities praua ⁊ vitupabilis: ⁊ idē esse ꝯtinens ⁊ in rōne persistēs: ⁊ idem ēt incontinens ⁊ rōnē egrediens. Et incōtinens qdē improba sciens improba esse agit ob pturbationem. Cōtinens aūt cupiditates sciens prauas esse nō sequitur ob rationem.

S. Tho.

¶ Determinat de ꝯtinētia ⁊ icōtinētia: ⁊ pseuerātia ⁊ mollicie. ⁊ fm̄ h̓ qḋ determinatū est. Primo ꝓponit pbabilia.

Lec. 2. Scḋo iducit dubitatiōes. ibi. (Dubitabit ēt vtiq̄ aliqs.)

Lec. 3. Tertio soluit ibi. (Primū qdē igiꝰ.) ¶ Circa p̄m̄ tria fac. Prio ꝓponit pbabilia circa ipam ꝯtinētiam ⁊ incōtinentiā. Scḋo circa cōparationē eoꝝ ad alia ibi. (Et tēperatū qdē est ⁊c.) Tertio circa eoꝝ māꝫ. ibi. (Adhuc incōtinētes ⁊c.) ¶ Circa p̄m̄ ponit tria pbabilia. Quoꝝ p̄m̄ ꝑtinet

De ꝯtinentie ⁊ incontinentie.

ad bonitatē ⁊ malitiā p̄dictoꝝ. Et dicit q̄ pbabile videꝰ q̄ ꝯtinētia ⁊ pseuerātia sunt studiosa ⁊ laudabilia. Incōtinentia aūt ⁊ mollicies sunt praua ⁊ vitupabilia. Scḋꝫ ꝑtinet ad rōnes diffinitiuas ipsoꝝ. Et dicit q̄ idē videꝰ eē ꝯtinēs qḋ ille q̄ pmanet in rōne. i. in eo qḋ fm̄ rōnē iudicat eē agēdum. Incōtinēs v̓o aūt videꝰ qui egrediꝰ a iudicio rōnis. Tertiū ꝑtinet ad opationes eoꝝ. Et dicit q̄ incōtinēs scit aliq̄ esse praua. ⁊ tñ agit ea ꝓpter passiones. Cōtinēs aūt patiꝰ quasdā ꝯcupiscētias quas scit esse prauas: ⁊ nō seqꝰ eas ꝓpter iudiciū rōnis. Et hec duo sunt ēt attēdenda ad pseuerātiam ⁊ ad mollicie circa tristitias. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et tēperatū qdē ꝯtinētem ⁊ pseuerātiuū. Talē aūt hi qdeꝫ oēm tēperatū. Hi aūt nō. Et intēperatū incōtinentem. ⁊ incōtinētem intēperatum ꝯfuse. Hi aūt alteꝝ esse aiunt. Prudētem aūt q̄nq̄ qdem non aiunt ꝯtingere esse incōtinētē. Q̄nq̄ aūt quosdā prudentes existētes ⁊ dolos incōtinētes esse.

Le. are. ¶ Et tēperatum qdem ꝯtinētem ⁊ ꝯstantem: ac talē alij oēm tēperatum: alij nō. ⁊ intēperatū incōtinētem: ⁊ incōtinētem intēperatum ꝓmiscue vocam⁹: interdū v̓o alios eē dicim⁹. Et interdū aiunt fieri nō posse: vt prudēs sit incōtinēs. interdum v̓o quosdā prudētes ⁊ solertes incōtinentes esse.

Argir. ¶ Et tēperātem qdem ꝯtinētem esse aiunt atq̄ ꝯstātē. Talem aūt alij tēperātem: ⁊ idem nulli dicūt. Et tēperātem incōtinētem esse ⁊ incōtinētem intēperātem cōfuse nōnulli: diuersos inquiunt esse. Interdum ēt ipm prudētem incōtinētem esse nō posse. Interdū nōnullos hoīes qui prudētes ac habiles sunt incōtinētes esse dicunt.

S. Tho.

¶ Ponit duo pbabilia circa cōparationē eoꝝ ad alia. Quorum p̄m̄ accipiꝰ fm̄ cōparationē ꝯtinētie ad tēperantiā. Et dicit q̄ vi tpat⁹ esse ꝯtinēs. ⁊ pseuerātiuus. Sꝫ qdā dicūt q̄ ois ꝯtinēs ⁊ pseuerātiuus est tpat⁹. qdaꝫ aūt dicūt q̄ nō. Circa opposita v̓o eoꝝ qdā dicūt q̄ ois intēperat⁹ est incōtinens ⁊ ecōuerso. ꝯfuse. i. absq̄ aliq̄ distinctione. Quidam aūt dicūt eos eē alteros. Scḋm accipiꝰ per cōparationem ad prudētiā. Et dicit q̄nq̄ dicūt hoīes q̄ non ꝯtingit prudentē esse incōtinētem. Q̄nq̄ aūt dicūt q̄ qdaꝫ prudētes ⁊ dolosi. i. ingeniosi sunt incōtinētes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc incōtinētes qdē dicunꝰ ⁊ ire ⁊ honoris ⁊ lucri. Que qdē igiꝰ dicitur: h̓ sunt.

Le. are. ¶ Insuper incontinentes dicunꝰ ⁊ ire ⁊ honoris ⁊ lucri. Ea igitur que dicuntur: ista sunt.

Argir. ¶ Preterea incontinentes ⁊ ire ⁊ honoris ⁊ lucri dicuntur. Ea igitur que dicuntur: hec sunt.

S. Tho.

¶ Ponit vnū pbabile circa māꝫ p̄dictoꝝ. Et dicit q̄ q̄nq̄ dicunꝰ aliqui incōtinētes non solaꝫ ꝯcupiscētiaꝝ: sꝫ ēt ire honoris ⁊ lucri. Ista igiꝰ sunt sex que cōiter solent dici circa ꝯtinētiam. ⁊ incōtinētiam ⁊ pseuerātiam ⁊ mollicieꝫ.

Lectio. ij.

Dubitabit aūt vtiq̄ aliqs qualiter estimās recte incōtinens est quis.

Le. are. ¶ Quęret autem aliquis quō fieri possit: vt quis q̄ sane mētis i incontinens sit.

Argir. ¶ Dubitauerit autem quispiam: qui fit vt recte aliqs existimans agat incontinenter.

S. Tho.

¶ Postq̄ pħs posuit ea q̄ videꝰ eē pbabilia circa ꝯtinētiā ⁊ icōtinētiā. hic mouet dubitōnes circa oīa p̄dicta. nō tñ eodē ordine q̄ ea ꝓposuit. Proposuit. n. ea eo ordine q̄ cadit in hoīs p⁹ ꝯsideratione ꝯsiderat autē hō circa aliqd p̄mo

id qđ eſt cõe.puta an ſit bonũ vel malum. 2° ꝯſiderat ꝓpriam rõnẽ rei. 3° opationẽ eiꝰ. 4° cõparationẽ eius ad alia cũ qbꝰ ꝯuenientiã hʒ. 5° cõparationẽ eiꝰ ad illa a qbꝰ dĩt ⁊ vltimo ea q̃ exteriꝰ circũſtãt. In ponẽdo aũt dubitatiões ſꝑmittit illud qđ eſt magis dubitabile. Sic ḡ ꝯ ſex ꝑdicta ponit ſex dubitatiões. Primã qdẽ circa 3ᵐ ꝓbabile de actu ꝯtinẽtis ⁊ incõtinẽtis. Scđo ponit aliã circa 5ᵐ qđ erat de cõparatiõe ad prudẽtiã. ibi. (Prudẽtia aũt ꝯtẽdẽte.) Tertia dubitatio eſt circa 4ᵐ dubitabile qđ erat de cõparatione ad tẽꝑantiã. ibi. (Adhuc ſi in.) Quarta dubitatio eſt circa 2ᵐ ꝓbabile qđ erat de diffõne ꝯtinẽtie ⁊ incõtinẽtie. ibi. (Adhuc ſi oĩ opinioni.) Quita dubitatio eſt circa ꝑᵐ ꝓbabile qđ erat de bonitate ⁊ malitia ꝯtinẽtie ⁊ incõtinẽtie. ibi. (Adhuc in ꝓſuadeři ⁊c̃.) Sexta dubitatio eſt circa 6ᵐ ꝓbabile de mã ꝯtinẽtie ⁊ incontinẽtie. ibi. (Adhuc ſi circa oĩa ⁊c̃.) ❡ Circa ꝑᵐ ꝑ ꝓponit dubitatiõẽ. Et circa h̄ diſ ꝙ aliqs poteſt dubitare quõ aliqs qui hʒ rectã eſtimationem eſt incõtinens operando ꝯtra. ❡ Secũdo ibi.

Dubitatiõ prima.

❡ Scientem quidẽ igitur nõ aiunt quidam poſſibile eſſe. Durũ enim ſciẽtia exiſtẽte (vt exiſtimabat Socrates) aliud quidẽ impera re ⁊ trahere ipm queadmodũ ſeruum. Socrates quidẽ eniʒ totaliter pugnabat ad rationem vt nõ exiſtente incõtinentia. Nulluʒ enim exiſtimantem operari preter optimũ: ſed propter ignorantiam.

Le. are. ❡ Dicunt qdã fieri nõ poſſe in ſciẽte. Nã difficile eſt vt Socrates putabat ſi ſcia adſit: aliud quicq̃ ſuꝑeſſe: ac veluti mãcipiuʒ in ſeruitutẽ trahẽ. Socrates.n.ꝯtra incõtinẽtiã oĩno pugnabat: q̃ſi illa oĩno nõ eẽt. Neminẽ.n. itelligentẽ facẽ ꝯ id qđ optimũ ſit: ſʒ eos q faciũt ꝑ ignorãtiã facere.

Argu. ❡ Scientẽ igiť inquiũt qdã ĩpoſſe eẽ. Nã abſurdũ eſt vt arbitrabať Socrates: ſi ſciã inſit aliđ qppiã vincẽ ⁊ ipm pinde atq̃ mãcipuũ trahẽ. Socrates.n. oĩno ꝯtra oĩonẽ ipaʒ pugnabat: incõtinẽtiãq̃ exterminabat. Neminẽ.n. exiſtimãtem ꝑter id qđ eſt optimũ agẽ: ſʒ ob ignorãtioĩẽ dicebat.

S. Tho.

❡ Proſeqtur dubitatiõẽ. Et ꝑ obijcit ad vnaʒ ꝑtẽ. Scđo obijcit ad aliã. ibi. (Iſte qdẽ igiť ⁊c̃.) Tertio excludit quorũdam ſolõnẽ. ibi. (Sũt aũt qdã ⁊c̃.) ❡ Dicit ḡ ꝑ. ꝙ qdã dicũt nõ eẽ poſſe ꝙ aliqs exiſtimãs recte: ita ꝙ ſit ſciẽs: ſit incõtinẽs. Nõ.n. fortius vinciť a debiliori. Cũ igiť ſcia ſit qđ fortiſſimũ in hoĩe, videť ꝙ exiſtẽte ſciã in hoĩe aliqđ aliđ imperet ſcie: ⁊ trahat ipam q̃ſi ſeruã: cũ magis rõ: cuiꝰ ꝑfectio eſt: magis dominet ⁊ iperet ſenſibili parti ſicut ſerue. Et hec fuit rõ Socratis. vñ totalr̃ inſiſtebat huic rõni q̃ſi incõtinentia non ſit. Putabat.n.ꝙ nullus recte eſtimans opatur aliqđ ꝑter id qđ eſt optimũ: ſʒ ꝙ omne pctm̃ accidat propter ignorãtiam. ❡ Deinde cum dicit.

Nõ ſocratis ꝙ nihil niſi ꝓpter ignorãtiã peccat.

❡ Iſte quidẽ igiť ſermo dubitat de apparentibꝰ manifeſte. Et optimũ querere circa paſſionẽ ſi ꝓpter ignorãtiã: qs modus ſit ignorãtie. Quõ eni nõ exiſtimat quidẽ incõtinẽs exiſtẽs ante paſſionem: fieri manifeſtum.

Le. are. ❡ Ad hec rõ manifeſte diſſentit: ab ijs que apparẽt: ⁊ oportunũ eſt de affectu inquirere: ſi ꝑ ignorãtiaʒ qs modus ignorantie fiat. Quod.n. nõ putat: q incõtinentia vtiť: ꝑauſq̃ in ꝑturbatione ꝯſtitutus ſit: manifeſtum eſt.

Argu. ❡ Hec igiť ſnĩa ijs aduerſať que manifeſte apparent. Atq̃ querẽ opꝫ q̃nã in ipa ꝑturbatiõe: ſi ob ignorationẽ agit: ignorationis ſit modus. Cõſtat.n. incõtinẽtẽ nõ putare illud eſſe bonum anteq̃ in ꝑturbatione ſit conſtitutus.

S. Tho.

❡ Obijcit in ꝯtrariũ. Et dicit q iſte ſermo Socratis dubitatiõnẽ iducit ꝯtra ea que ſũt apparẽtia. Manifeſte.n. videtꝰ aliq̃s opari illud qđ ſciuit eẽ malũ. Et ſi ita ſit ꝙ peccẽt ꝓpter ignorãtiã: q̃ aduenit eis dũ ſũt in paſſiõe. puta ꝯcupiſcẽtie vel ire: optimũ eſt querẽ q̃lis ignorãtia ſit iſta. Manifeſtũ eſt.n.ꝙ icõtinẽs anteq̃ paſſio ſupueniat: nõ exiſtimat faciẽdũ id qđ ꝑ paſſionẽ poſtea facit. ❡ Deinde cũ dicit.

Diſpõ icõtinentis añ paſſionem.

❡ Sunt aũt qdã qui hoc qdẽ ꝯcedunt. h aũt nõ. Scientia quidẽ.n. nihil eſſe melius ꝯfitentur. Nullus aũt operari preter opinatuʒ melius non ꝯfitentur. Et ꝓpter hoc incõtinentem aiunt non ſciam hñtem iperari a voluptatibus. ſed hñtem opinionem.

Le. are. ❡ Sed ſũt qdã: qui ꝑtim aſſentiunť Socrati: ꝑtim nõ aſſentiunť. Nã nihil eẽ potẽtiꝰ q̃ʒ ſciaʒ ꝯfitenť. Et ꝓpterea dĩt incõtinẽtẽ nõ ſciaʒ hñtẽ: ſʒ opiõnẽ ſupari a voluptatibus.

Argu. ❡ Sunt aũt qui hec ꝑtim ꝯcedũt partim nõ ꝯcedũt. Etenim ſcia qdam nihil validius ꝯfitenť. At huic nõ aſſentiuntur neminẽ agere ꝑter id qđ viſum eſt melius. Quapꝛopter inquiunt incõtinentem a voluptatibus ſuperari nõ ſcientiam quidem: ſed opinionem habentem.

S. Tho.

Solõ ſta. ❡ Excludit ſolõnẽ quorũdã. Et ꝑ ponit eã dicẽs: ꝙ qdam ꝯcedũt q̃dã dictoꝝ a Socrate. ſ. ꝙ ſcia nõ trahiť. Quidã aũt nõ ꝯcedũt. ſ. ꝙ nullus peccet niſi ꝓpter ignorãtiã. ꝯfitenť enim ꝙ nihil eſt melius ⁊ fortius q̃ ſcia qđ. ſ. poſſit eã trahere. Non tñ ꝯfitenť ꝙ nullus poſſit opari ꝑter id qđ opinať eẽ melius. Et ideo eſt ꝙ dĩt ꝙ icõtinẽs qui ſupatur a voluptatibus nõ hʒ ſciam: ſed opinionẽ. ❡ Scđo ibi.

❡ Sed tñ ſi qdẽ opinio ⁊ nõ ſcia neq̃ fortis ſuſpicatio ꝯtratendens: ſed qeta queadmodum in dubitãtibꝰ. venia ei qđ eſt nõ manere in his ad ꝯcupiſcẽtias fortes. Malitie aũt nõ venia. neq̃ alioꝝ nulli vituperabilium.

Le. are. ❡ Quod ſi opinio eſt: ac nõ ſcia: neq̃ firma exiſtimatio: q̃ repugnat: ſʒ remiſſa: vt in ambigẽtibꝰ venia dãda eſt: ſi nõ ꝑſiſtit in illis contra vehemẽtes cupiditates. At ꝑauitati non eſt venia: neq̃ alteri cuiq̃ vituperabilium.

Argu. ❡ At vo ſi ſit opinio non ſcia: neq̃ vehemẽs exiſtimatio q̃ reſiſtit: ſʒ remiſſa ſicut in ambigẽtibꝰ venia dãda eſt ſi non in his ꝑſiſtit aduerſus vehemẽtes cupiditates. At ꝑauitati nõ eſt venia dãda: nec alioꝝ cuiq̃ que vituperabilia ſunt.

S. Tho.

Impꝛobatio ſolonis. ❡ Excludit ſolõnẽ ꝑdictã. Et dicit ꝙ incõtinẽs aut hʒ opinionẽ fortẽ aut debilẽ. Si fortẽ eadem rõ videť de ea ⁊ de ſcia: qꝛ nõ minꝰ inheret vni q̃ alij vt infra diceť. Si aũt non ſit fortis opinio tẽdẽs ꝯtra ꝯcupiſcẽtias ſʒ eſt qeta. i. remiſſa ⁊ debilis. ſic accidit in his q dubitãt: videť h̄ nõ eſſe ipputãdum: ſʒ venia dignũ. ꝙ. ſ. hõ nõ imaneat debilr̃ opinatis ꝯtra ꝯcupiſcẽtias fortes. Non aũt dať venia neq̃ malitie neq̃ alicui alioꝝ vituperabiliũ: inter que eſt incõtinẽtia. ita ſcʒ ꝙ totalr̃ ei nõ imputeť. ❡ Deinde cum dicit.

Rõ non dať venia malitie.

❡ Prudentia ergo contratendente. Hoc enim fortiſſimum.

Le. are. ❡ Prudẽtia igiť reſiſtẽte hec.n. validiſſimũ qddam eſt.

Argu. ❡ Eſt ne igiť ad qđ reſiſtit prudẽtia. Hec.n. eſt validiſſimũ.

S. Tho.

Dubitatiõ de cõtinẽtie ad prudẽtiaʒ. ❡ Mouet dubiõnẽ circa ꝯpõnẽ ꝯtinẽtie ad prudẽtiam. qđ erat 5ᵐ ꝓbabile. Et ꝑ obijcit ad vnã ꝑtẽ ꝯcludẽs ex ꝑmiſſis ꝙ aliqs põt eẽ incõtinẽs ⁊ hẽat prudẽtiã: que incõtrarium tẽdat. Si.n. incõtinens hʒ opiniones ꝯtratendẽtem

concupiſcētijs prauis:⁊ non hȝ debiles:q2 ſic nō eēt eis im-putādū.relinqtur ergo φ hēat fortē opinionē ꝯtendētes: Sed īter opiniones prudētia eſt fortiſſima. Ergo inconti-nens maxime hȝ prudētiam ꝯtendentem. ℭ Scōo ibi.

ℭ Sed incōueniens. Erit.n.idem ſimul pru-dens ⁊ incōtinens. Dicet aūt vtiq3 nullus prudētis eſſe opari volentem prauiſſima.

Le. are. ℭ Cetez abſurdū:q2 vir⁹⁊ idē erit ſil prudens ⁊ incōtinēs. Sed diceret nō eſſe prudētis ſpōte agē illa que ſūt praua.

Argir. ℭ At eſt abſurdū. Erit.n.idē prudēs atq3 incōtinēs ſil. Ne-mo aūt dixerit prudētis eē ea ſpōte agē q̄ prauiſſima ſūt.

S.Tho.

Nullus ſit eē ſil incō⁊ tinens ⁊ pru-dens. ℭ Oñdit h eē incōueniēs duplici rōne. Quaz p⁹ eſt. φ ſm hoc ſequeř φ idē ſil ſit prudēs ⁊ incōtinēs:qō videř ipoſſe. Nullus.n.dicit ad prudētiā ptinere φ volēs opeř prauiſ-ſima. Dcm̄ eſt.n.ſupius in 6°.φ circa prudētiam peior eſt qui volūtarius peccat. ℭ Scōam rōnem ponit ibi.

ℭ Cum his aūt oſtenſum eſt prius qm̄ acti-uus quidē extremoz. Prudens enim ali-quis:⁊ alias habens virtutes.

Le. are. ℭ Et inſuper oſtenſum eſt prius prudētem in agendo ver-ſari. Nam extremoz eſt ⁊ alias hñs virtutes.

Argir. ℭ Et inſup demōſtratū eſt antea prudētem aptū ad agēdū eſſe. Etenim qdam extremoz ⁊ ceteras virtutes habere.

S.Tho.

ℭ Eſt.n.ſ.oñſum φ prudēs nō ſoluȝ eſt cogſcitiuus.q2 eſt aliqd extremoz.i.hñs eſtimationē rectam circa opabilia

Lec.9. ſingularia:que.ſ.in 6° dixit extrema eē: ſȝ eſt ēt hñs alias

Lec.10. ꝟtutes.ſ.morales vt in 6° oñſum eſt.vñ non videř poſſibile φ aliqs prudēs ꝯtra ꝟtutes opeř. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Adhuc ſiqdē in eo qō eſt ꝯcupiſcētias ha-bere fortes ⁊ prauas ꝯtinens:non erit tēpe-ratus ꝯtinens neq3 ꝯtinens tēperat⁹. Neq3 enim qō valde tēperati:neq3 prauas hēre. Sed tm̄ opȝ qdē. ſiquidē enim bone ꝯcupi-ſcentie prauus phibens habitus nō ſequi. Quare ꝯtinentia non oīs ſtudioſa. Si autez infirme ⁊ non praue nihil venerabile. Neq3 ſi praue ⁊ infirme nihil magnum.

Le. are. ℭ Preterea ſi in hñdo cupiditates vehemētes ⁊ improbas ꝯtinens eſt:non erit tēperatus ꝯtinens neq3 ꝯtinens tēpe-ratus. Non enim eſt tēperati vehemētes hēre:neq3 impro-bas. At id qdem opȝ. Nam ſi bone ſunt cupiditates:pra-uus eſt is habit⁹:qui nos ab earz pſecutiōe repellit. Itaq3 ꝯtinentia non oīs ſtudioſa. Qō ſi imbecilles ⁊ non praue: nihil egregiū. Sin praue ⁊ imbecilles:nihil magnum.

Argir. ℭ Preterea ſi ꝯtinens eſt ex eo q2 vehemētes ac prauas hēt cupiditates:neq3 tēperans ꝯtinens erit neq3 ꝯtinens tem-perans. Et enim neq3 vehemētes hēe cupiditates neq3 pra-uas eſt tēperātis. At opȝ. Nā ſi cupiditates ſint bone:pra-uus eſt habit⁹ ille qui phibet nō ſequi. Quare non oīs ꝯti-nētia eſt ſtudioſa. Sin ībecilles ⁊ nō praue:nō eſt qd egre-gium. Nec ēt magnum quid ſi ſint praue ac imbecilles.

S.Tho.

Compatio ꝯtinētie ad tēpantiā. Perfecte tēpat⁹ non hȝ prauas ꝯcupias. ℭ Mouet dubitationē circa cōparationē ꝯtinētie ⁊ tēperā-tie:qō erat 4ᵐ phabile. Opȝ.n.alteꝝ triū dicē. Quoꝝ p⁹ eſt φ ꝯtinens dicař aliqs ex eo φ hȝ ꝯcupiſcentias pra-uas ⁊ fortes:a qb⁹ non deducař ꝯtra rōnē. Et ſi h eſt veꝝ: tēperat⁹ non erit ꝯtinēs:neq3 ꝯtinens erit tēperat⁹. Ille enī qui eſt pfecte tēperat⁹.non hȝ prauas ꝯcupiſcētias. Et ſic hēre prauas ꝯcupiſcētias vehemētes repugnat ei qō eſt tē-

peratum eſſe. Oporteret aūt φ tēperatus hēet prauas cō-cupiſcētias ſi eſſet ꝯtinēs:facta priori ſuppoſitione. Scōȝ aūt triū eſt φ ꝯtinens hēat ꝯcupiſcētias nō prauas ſed bonas. Et ſic ſequereř φ quicūq3 habit⁹ phibet eas ſequi ſit prauus. Talis aūt habit⁹ eſt ꝯtinentia. Ergo nō oīs cō-tinentia erit ſtudioſa. Tertiū triū eſt φ ꝯcupiſcentie q̄s hȝ ꝯtinens non ſint vehementes ſed infirme ⁊ debiles. Et tunc ſi non ſint praue:eſſe continētem nec erit venerabile nec laudabile. Et ſi ſint praue:⁊ tm̄ debiles:nō erit magnū eis reſiſtere. Et tm̄ continentia habeř tanq̄ aliqd magnuȝ ⁊ venerabile. Videř ergo ſequi incōueniens quicquid bo-rum triū dicatur. ℭ Deinde cum dicit. Cōtinentia hēř tanq̄ aliqd magnū ⁊ venerabile.

ℭ Adhuc ſi omni opinioni permāſiuum fa-cit continentia:praua. Puta ⁊ ſi falſe.

ℭ Preterea ſi in omni opinione perſiſtere facit continentia praua eſt. Vtputa ſi etiam in falſa. Le. are.

ℭ Preterea ſi continentia in quauis opinione facit perſiſte-re:praua eſt. Vt ſi ⁊ in falſa. Argir.

S.Tho.

ℭ Mouet quādam dubitationē circa ipſam diffinitionem ꝯtinentie:qō erat 2ᵐ phabiliū ppoſitoꝝ. Et p̄ mouet du-bitationē circa rōnem ꝯtinētie:put ſupra dictū eſt:φ ideȝ eſt ꝯtinens ⁊ pmanſiuus in rōne. Et dicit φ ſi continētia facit pſuaſiuum oī opinioni.i.ſi facit hominē eē pſuaſum φ oī opinioni īnorētur nō recedēs ab ea:ſequeř φ quedā continētia ſit praua. Cōtingit.n.aliquā opinionē eſſe fal-ſam:a qua diſcedē eſt bonū. Vñ ab ea detineri eſt prauuȝ: cum tm̄ continētia laudeř quaſi aliqō bonū. ℭ Scōo ibi. Lec. p°. Q̄ nō oīs pmāſiuus in opiniōe eē ꝯtinēs.

ℭ Et ſi ab oī opinione incōtinentia egreſſi-uum erit aliqua ſtudioſa incōtinentia. Pu-ta ſophoclis neoptolemus in philothethe. Laudabilis.n.nō permanens quib⁹ ſuaſus eſt ab Vlyxe pp̄ter triſtari mentiens.

ℭ Et ſi ab oī opinione dimouē facit incōtinētia:erit quedā incōtinentia laudabilis. Vt neoptolemus ille apud So-phoclem laudař:vt non pmaneat in ijs que ſuaſerat Vly-xes propter moleſtiam mentiendi. Le. are.

ℭ Et ſi incōtinentia a quauis opinione dimouet: erit aliq̄ incontinētia ſtudioſa. Quale fecit. Neoptolem⁹ apō So-phoclem in Philoctete. Eſt enim laudabilis q2 nō perſti-tit in ijs que ſuaſerat Vlyxes ob mentiendi dolorem. Argir.

S.Tho.

ℭ Obijcit ꝯtra rōnē incōtinētie.put ſupra dcm̄ eſt:φ incō-tinēs eſt egreſſiuus a rōne. Et h trib⁹ rōnib⁹. Quaꝝ p⁹ eſt. φ ſi incōtinētia ſit egreſſiua a quacūq3 opione ſiue rōne: ſequeř φ aliq̄ incōtinētia ſit bona.cum tm̄ ſemp vitupeř vt mala. Et h iō:q2 aliq̄ opinatiua rō pſuadet aliqō malum fieri:qō vitare eſt bonū. Et ponit exēplū de h:φ qdā poe-ta noīe Sophocles narrat:φ neoptolem⁹ qui fuit in bel-lo troiano:pſuaſus fuit abulyſſe φ mentireř philothethe pp quādā cām q̄ videbař honeſta:q tm̄ poſtea nō pmāſit in opione:q̄ ſibi fuerat pſuaſa. Propř h qō erat ei triſte ⁊ graue mētiri.⁊ i h eſt laudabile. ℭ Scōaȝ rōnē ponit ibi. Q̄ nō oīs egreſſiuus a rōne eſt i continens. Rō pma. Exēplum ad hoc ex Sophocle.

ℭ Adhuc ſophiſticus ſermo mētiens dubi-tatio. Propter iopinabilia.n.velle arguere vt ſapiētes ſint cū attingūt falſus ſylls dubi-tatio fit. Ligata eſt.n.mens:cū manere non velit pp̄ter nō placere ꝯcluſum. Procede-re aūt nō poſſit pp̄t ſoluere nō hēre ſmonē.

ℭ Idē eſt in captionib⁹ ſophiſtaꝝ. Illi.n.cū videri velint.ſ. modū acuti ac mirabilia qdā īprobare:eoꝝ ſylls īſolubil eſt. Ligař.n.mens cū acgeſcē nolit ꝯcluſioni non placētī: Le. are

nec ꝓcedere vltra valeat: q̄ſi quē admodū ſoluat nō hēt.

Argu. ¶ Preterea captio mētiens dubitatio eſt. Quia nanq̱ʒ admirabilia ꝯtra q̱ʒ opiōnē ſophiſte īferre volūt redargueṇdo: vt, cū attigerit videant̄ acuti: rōcinatio facta dubitatio fit. Ligat̄.n. mēs cū manē q̄dē nō vult: q2 ꝯcluſio nō placet: ꝓcedere aūt non pōt: q2 rōnem ſoluere nequit.

S. Tho.

Rō ſcda. Ratio rō ſophiſtica cū dubitatione cauſat.

¶ Et dicit, ꝙ rō ſophiſtica mētiens .i. ꝯcludēs falſuʒ eſt dubitatio .i. dubitationis cā. Q2.n. ſophiſte ad h̄ ꝙ appeant ſapiētes: volūt ꝯcludē inopinabilia. cū ad h̄ ꝑtingāt ſyllogiʒādo. ſyllo factꝰ īducit dubitationē. mēs.n. audientis manet ligata: cū ex vna pte non velit ꝑmanē in eo qḋ rō ꝯcludit: ꝓp id qḋ ꝯclo ei nō placet: ⁊ ex alia pte nō pōt ꝓcedere ad ꝯtrariū: q2 non hʒ in ſua ptāte ſolōnē argumētationis. Nō tn̄ ꝓpter h̄ ꝙ iſte nō ꝑmanet in rōne quā ſoluē neſcit: eſt vitupabilis: Non ergo videt̄ ꝙ egredi a quacūq̱ʒ rōne ſit incōtinentia. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi.

¶ Accidit aūt ex quodā ſermone imprudentia cū incōtinentia virtus. Cōtraria.n. opatur quoꝝ opinat̄ ꝓpter incōtinētiā. Opinātur aūt bona mala eſſe: ⁊ nō oportere opari. Quare bona ⁊ non mala operabitur.

Le. are. ¶ Cōtingit ꝟo aliq̄ rōne imprudētiā cū icōtinētia eē ꝟtutē. ꝓpter incōtinētiā.n. ꝯtria facit eoꝝ q̄ cēſebat. Cēſebat aūt bōa eē mala: nec agē illa opꝫ. Itaq̱ʒ bōa ⁊ nō mala aget.

Argu. ¶ Fit aūt aliqua rōne vt imprudētia cum incōtinentia ſit virtus. Qui nāq̱ʒ habet vtrūq̱ʒ: ꝯtria ꝗ̄s que exiſtimat ob incōtinentiam aget. Exiſtimat aūt bona eſſe mala: ⁊ agere nō oportere. Quare bona aget ⁊ non mala.

S. Tho.

Rō tertia. ¶ Si.n. egredi a q̄cūq̱ʒ rōne ſit incōtinētia: ſeq̄tur ſm̄ quādā rōnē ꝙ iprudētia incōtinētie iūcta ſit ꝟtus. Et ſic ꝟtus cōponet̄ ex duobꝰ vitijs: qḋ eſt ipoīe. Et ꝙ ſequat̄ id qḋ dictū eſt videt̄. Hoc.n. ꝙ aliqs opat̄ ꝯtria his que opinat̄ eſt ꝓpter incōtinētiā. Opinat̄ aūt ꝙ bona ſint mala: ⁊ ꝙ nō oporteat ea opari: ꝙ eſt iprudentie. Vn̄ ſeq̄t̄ ꝙ opet̄ bona ⁊ nō mala: qḋ videt̄ eē ꝟtutis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc in pſuaderi operans ⁊ perſequēs delectabilia ⁊ eligēs melior vtiq̱ʒ videbitur eo qui nō ꝓpter rōcinationem: ſed ꝓpter incōtinentiaʒ. Sanabilior enī ꝓpter diſſuaderi vtiq̱ʒ. Incōtinens autē reus ꝓuerbio quodimus. Quādo aqua ſuffocat qd opꝫ adhuc bibere. Siq̄dem eniʒ pſuaſus eſſet que agit diſſuaſus vtiq̱ʒ q̄eſceret. Nunc aūt non ſuaſus nihil minus talia agit.

Le. are. ¶ Inſup qui voluptates ex eo ſeq̄tur ⁊ eligit qḋ pſuaſus eſt potior eſſe videbit̄ q̄ʒ is: qui nulla ductus rōne: ſʒ ꝑ incōtinentiam facit. Eſt enim ille ſanabilior: q̄ſi diſſuaderi pōt. At incontinens ꝓuerbio ſubiacet qḋ dicit̄: ſi aqua fauces ericcat: qd iam potare opꝫ: Nam ſi ſuaſus ageret: diſſuaſus vtiq̱ʒ ceſſaret. Nūc ꝟo nō ſuaſus alia nihilominꝰ agit.

Argu. ¶ Preterea qui pſuaſus agit voluptateſq̱ʒ ſeq̄tur atq̱ʒ eligit: melior eo videbit̄ eē qui nō ob rōnē. ſʒ ob incōtinētiaʒ agit. Nā facilius curari pōt: q̄ppe cum poſſit illi diſſuaderi. At incōtinens obnoxius eſt ei ꝓuerbio q̄ dicimꝰ. Quid inſup bibere opus eſt: cū ſtrāgulat aqua: Eteniʒ ſi nō perſuaſum eſſet ipſi ea nō agēda eſſe que agit: diſſuaſus tādē ceſſaſſet. Nūc ꝟo pſuaſum eſt ei ⁊ nihilominꝰ talia agit.

S. Tho.

Dubitatio circa bonitatē ⁊ malitiā ꝯtinētie ⁊ incōtinētie.

¶ Mouet dubitationē circa bonitatē ⁊ malitiā ꝯtinētie ⁊ incōtinētie. Videt̄.n. ꝙ ille qui opat̄ mala ex eo ꝙ eſt ſibi perſuaſum ꝙ ſint bona: ⁊ idē eſt ꝙ ꝓſequitur: ⁊ eligit delectabilia tanq̱ʒ ꝑ ſe bona: qḋ facit intēperatꝰ: ſit melior eo qui opat̄ mala nō ꝓpter rōcinationē: qua ſit deceptus: ſed ꝓpter incōtinētiam. Ille.n. qui eſt pſuaſus. videt̄ eſſe ſanabilior ꝓpter hoc ꝙ de facili pōt ſibi diſſuaderi qḋ credit. Sed incōtinens nō videt̄ iuuari ex aliqua bona ſuaſione. Quinimo vid̄ eē reus ꝓuerbij: ꝙ ſi aqua: cuius potꝰ reficit ſitientē: ſuffocat bibētem: qd adhuc valet ei bibere. Et ſimilr̄ ſi aliqs ageret aliq̄ mala q̄ſi pſuaſus .i. deceptꝰ: deſiſteret agē diſſuaſus: id eſt remota illa ſuaſione. Sicut ſitis ceſſat adhibito potu aque. Nūc aūt incōtinens ſuaſus eſt ⁊ credit ea que recta ſunt ⁊ nihilominꝰ agit alia: vn̄ aqua bone ſuaſionis eū nō iuuat: ſʒ ſuffocat. ¶ Deinde cū dicit.

Ꝓuerbium.

¶ Adhuc ſi circa oīa incōtinētia eſt ⁊ ꝯtinentia. qs ſimplr̄ ꝯtinēs. Nullus.n. oēs hʒ incōtinentias. Aimus aūt eſſe quoſdā ſimplr̄.

Le. are. ¶ Preterea ſi circa oia eſt continētia ⁊ incontinentia: quis eſt ſimpliciter incontinens: Nullus enim habet incōtinentias omnes: ſed dicimus eſſe quoſdam ſimplr̄.

Argu. ¶ Inſup ſi circa vniuerſa ꝯtinētia ſit atq̱ʒ incōtinētia: q̄ſnā ſit ille qui eſt incōtinens abſolute. Nemo.n. hʒ ꝯtinentias oīs. Dicimus aūt quoſdā ſimplr̄ incōtinentes eſſe.

S. Tho.

Dubitatio circa mām ꝯtinētie ⁊ incōtinētie. Nullus īuenit̄ hīs oēs incōtinentias.

¶ Mouet dubitationē circa mām ꝯtinētie ⁊ icōtinētie: qḋ erat 6m ꝓpoſitoꝝ. Et dicit ꝙ ſi ꝯtinētia ⁊ incōtinētia non ſolū ſunt circa ꝯcupiſcētias: ſʒ circa iras ⁊ lucrū ⁊ oīa hꝫ: nō poterit determinari q̄s ſit ſimplr̄ icōtinēs. Nullus.n. īuenit̄ q̄ hēat oēs incōtinētias. Dicimꝰ aūt eē quoſdā ſimplr̄ incōtinētes. Non ergo videt̄ veꝝ eſſe qḋ ſupra dcm̄ eſt: ꝙ ꝯtinētia ⁊ incōtinentia ſit circa oīa. ¶ Vltimo aūt ibi.

4m

¶ Dubitatiōes q̄dē igit̄ tales q̄dā accidūt. Hoꝝ aūt h̄ q̄dē īterimere oꝫ. Hoc aūt relinquere. Solutio.n. dubitationis īuētio eſt.

Le. are. ¶ Dubitationes igit̄ tales q̄dā ꝯtingūt. Haꝝ alique ſoluēde ſūt: alique relinquēde. Nā ſolō dubitationis īuētio eſt.

Argu. ¶ Tales igit̄ quedam hac in mā dubitationes emergunt. Horum autem alia tollere: alia relinquere oportet. Dubitationis enim ſolutio inuentio eſt.

S. Tho.

Solō dubitatōis ē īuētio veritatis.

¶ Epylogādo ꝯcludit ꝙ tales q̄dem dubitationes accidūt circa prius ꝓpoſita. Et q̄ſdā haꝝ dubitationū opꝫ interimere: quaſi falſum intēdentes: ⁊ quaſdā relinquere quaſi ꝯcludentes veruʒ. Hec eſt enim vera ſolutio dubitationis cum inuenit̄ qd ſit verum circa id qḋ dubitatur.

Lectio. iij.

Primū q̄dē igitur intēdēdū. vtrū ſciētes vel nō. ⁊ q̄lr̄ ſciētes. Deinde circa q̄lia ꝯtinētē ⁊ incōtinēteʒ ponendū. Dico aūt vtꝝ circa oēʒ delectationē ⁊ triſtitiam vel circa q̄ſdā ſegregatas. Et ꝯtinētem ⁊ pſeueratiuū. vtꝝ idem vel alteꝝ eſt. Similr̄ aūt ⁊ de his quecūq̱ʒ cognata ſpeculationis ſunt huius.

Le. are. ¶ Primum igit̄ ꝯſiderādum eſt vtrum ſcientes vel non ⁊ quo ſciētes. Deinde circa q̄lia ꝯtinētem ⁊ incōtinētē ponē debemꝰ. Dico vtꝝ circa oēs voluptates ⁊ dolores an circa aliq̄s determinatas: ⁊ vtꝝ ſit idē ꝯtinēs ⁊ pſtās an alius: eodēq̱ʒ modo de ceteris que ꝑtinent ad hanc queſtionem.

Argu. ¶ Primum itaq̱ʒ ꝯſiderādum eſt ſi incontinentes ſcientes agunt: necne: ⁊ quonā modo ſcientes. Deinde circa que ſit incōtinens ponēdus ⁊ ꝯtinens. Vtrum circa voluptatem oēm atq̱ʒ dolorē: an circa definitas q̄ſdā voluptates atq̱ʒ

dolores

dolores. Et vtrū idem ſit an diuerſus ↄtinens atq̧ ↄſtās. Similr ⁊ de ceteris que ad hanc attinēt ↄtemplationem.

S. Tho.

Rō ordis ſolonum.

¶ Poſtq̄ phs poſitis quibuſdam ꝓbabilib⁹ circa ↄtinentiā ⁊ incōtinentiam mouit circa ſingula dubitationes: hic accedit ad ſoluēdum. Cōſiderādum eſt aūt ꝙ nō eodē ordine ſolōnes inducit: neq̧ quo ꝓbabilia preſuppoſuit: neq̧ quo dubitatiōes idurit. ſ; ſm ꝙ exigit rō doctrine, put. ſ. vnius dubitationis ſolo ex altera depēdet. Primo igiꝭ dicē de quo eſt intētio. Scdō exeqtur ꝓpoſitū. ibi. (Eſt aūt ꝑncipiū ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̊ ꝙ ad ſoluēdum ꝑdictas dubitationes ꝑmo eſt ↄſiderādum vtꝝ aliqui cū hoc ꝙ ſunt ſciētes poſſit eſſe incōtinētes: vel nō. Et ſi ſic: ꝑ quē modū ſciāt. Et h̄ dubitatio p̊ ſoluiꝭ: q2 eius ſolo ptinet ad ↄſiderādū; an

Lec. 1.

ſit incōtinēs vel nō. Dēm eſt eni; ſupra ꝙ ↄtētio Socratis ad h̄ erat q̄ſi incōtinētia nō eſſet. Prius aūt de vnoq̧q̧ op; ↄſiderare an eſt. Deinde 2° op; ↄſiderare circa qualia debeam⁹ ponere aliquē eſſe incōtinētē vel ↄtinētem: vtꝝ. ſ. circa oēm delectationē ⁊ triſtitiā. vel circa quedā determinata. Et hec dubitatio 2° ſoluiꝭ l; fuerit. 6. loco ꝓpoſita: q2 ꝑn⁹ ingrēdi qd ſit aliqs habit⁹ eſt ↄſiderare mām ipſi⁹. ſicut p; ex mō ꝓcedēdi Ariſt. in precedentib⁹. Et q2 continens ⁊ pſeuerātius ſm mām differūt: ſimul cum hoc ↄſiderādum eſt. vtrum ſm rōnem differāt. Et ſilr ↄſiderādu; eſt de oībus alijs quecūq̧ habent ↄiunctionem ⁊ ↄuenientiam cum hac ↄſideratione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eſt aūt ꝑncipium intētionis. vtrū ↄtinens vel incōtinens ſunt in circa que: vel in q̄liter hn̄tes dr̄iam. Dico aūt vtrū in circa hec. eē ſolum incōtinens vel non. ſed in vt: vel nō: ſed in ex ambobus. Deinde ſi circa oīa ſunt incōtinentia ⁊ continentia vel non.

Le. arc.

¶ Principium ↄſiderationis eſt vtꝝ ↄtinens ⁊ incōtinens ſicut in eo qḋ circa que vel in eo qḋ qualr hn̄tes dr̄ia;. Dico aūt vtꝝ circa h̄ ſit incōtinens ſolū vel nō ſ; ex ambab⁹. Deinde ſi circa oīa eſt incōtinentia ⁊ ↄtinentia vel non.

Argir.

¶ Eſt aūt ↄſiderationis initium: vtꝝ ↄtinens ⁊ incōtinens: ĝs circa que verſanꝭ differant an modo. Dico aūt ſic vtrū incōtinens ex eo ſolum ſit ↄtinens: q2 circa hec verſaꝭ: an non: ſed ipſo modo: an vtriſq̧. Deinde ſi continentia ⁊ incontinentia ſint circa vniuerſa: nec ne.

S. Tho.

¶ Incipit ſoluere dubitationes ſupra motas. Et p̊ determinat an ſic ↄtinētia ⁊ incōtinētia: determinādo ꝑmā dubitationē: que mouebaꝭ circa 3ᵐ ꝓbabile. Scdō determinat mām ↄtinētie ⁊ icōtinētie: ſoluēdo ſextā dubitationē: que mouebaꝭ circa 6ᵐ ꝓbabile. Et q2 tēperātia ⁊ ↄtinentia cōueniūt in mā: ſilr in hac pte oñdit dr̄iam tpantie ⁊ ↄtinētie: ſoluēdo tertiā dubitationē que mouebaꝭ circa 4ᵐ ꝓbabile. Oñdit ēt qs ſit peior: vtrū intēperat⁹ vel incōtinens: ſoluēdo qntā; dubitationē: que mouebaꝭ circa ꝑᵐ ꝓbabile.

Lec. 4.

Et hec 2ᵃ pars icipit. ibi. (Utꝝ autē aliqs incōtinens ⁊c̄.) Tertio oñdit qd ſit ↄtinētia ⁊ incōtinētia: ſoluēdo q̄rtam dubitationē que mouebaꝭ circa 2ᵐ ꝓbabile. Et cū hoc ſoluit ſcdā am̄ qōnē que mouebaꝭ circa 5ᵐ ꝓbabile: oñdendo ꝙ prudēs non pōt eſſe incōtinens. Et hec 3ᵃ ps incipit. ibi. (Utꝝ igiꝭ cōtinens eſt ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑᵐ tria facit. Primo ꝑmittit quedā que ſunt neĉia ad ſoluēdum. Scdō excludit falſam ſolōnē. ibi. (De eo qdem igiꝭ ⁊c̄.) Tertio ponit verā. ibi. (Sed q2 dupl'r ⁊c̄.) Circa ꝑᵐ duo facit. Primo dicit de quo eſt intētio. Scdō exeqꝭ. ibi. (Neq̧. n. ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̊ ꝙ ad determinādū ꝑdicta op; ꝑmo intēdē vt ſciamus hec duo. Quoꝝ ꝑᵐ eſt vtꝝ ↄtinens ⁊ incōtinens habeant dr̄iam. ſ. ſpecificā: per quā ab oīb⁹ alijs differāt. ⁊ circa que. i. ex h̄ ꝙ hēant mām determinatā: circa quā ſint: ſicut dr̄ia manſuetudinis eſt ex h̄ ꝙ eſt circa iras: vel ēt q̄lr: idest in mō ſe hn̄di circa quācūq̧ mām. ſicut prudētia eſt circa oēm mām moralē. non tn̄ eodē mō: ſicut v̄tutes morales. Et ad exponēdū qḋ dixerat ſubdit ꝙ ↄſiderādū eſt: vtꝝ aliqs dicaꝭ incōtinens ſolu; ex h̄ ꝙ eſt circa aliquam mām: vel ēt ſolū vt. i. ſolū ex h̄ ꝙ aliquo mō ſe hēat indifferēter circa oēm mām. Uel nō ſolū ꝑ hoc vel per id dicaꝭ aliqs ↄtinens vel incōtinens. ſed ex ambob⁹. i. ⁊ ex determinato mō. ⁊ ex determinata mā. Scdm̄ qḋ op; precōſiderare eſt: ſi ↄtinentia ⁊ incōtinentia ſint circa oīa vel non: ſed circa determinatam mām. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq̧ enim circa oīa eſt ſimpliciter incontinens: ſed circa que intemperatus.

¶ Nō. n. circa oīa eſt ſimplr incōtinēs: ſ; circa q̄ intēperās. Le. arc

¶ Neq̧ enim circa omnia verſaꝭ is qui eſt incontinens abſolute: ſed circa ea circa que eſt intemperans. Argir.

S. Tho.

¶ Determinat qḋ dixerat. Et p̊ 2ᵐ dicēs: ꝙ ↄtinēs ⁊ incontinens non dr̄ aliqs ſimplr circa oīa: ſ; circa illā determinatā mām: circa quā dr̄ aliqs tēperat⁹ vel intēperatus. ſ. circa ↄcupiſcētias ⁊ delectationes tactus. ¶ Secundo ibi.

Incontinens eſt ſolū circa ea circa q̄ intēperatus.

¶ Neq̧. n. in aliqd hoc ſimplr habere. Idē enim vtiq̧ eēt intēperantie. ſed in ſic hēre. Hic qde; enim ducitur eligens exiſtimans ſemp oportere pſens delectabile ꝓſequi. h̄ aūt non exiſtimat qdē: proſequitur autem.

¶ Neq̧ ex eo q2 ſimplr ad hec ſe habet. Nam idē eſſe qḋ intēperantia: ſed q2 certo modo ſe h;. Ille qdem eni; electione duciꝭ: putans oportere ſemꝑ ſequi preſentem voluptatem. Hic aūt nō putat qdem oportere: attamē ſequitur. Le. arc.

¶ Neq̧ ſimplr ſeſe habet ad illa. Eſſet eni; incōtinentia ac intēperantia idem: ſed hoc mō. Nam ille qdem eligēs ducitur putans ſemꝑ oportere perſequi voluptatē preſentē. Incōtinens autem non putat qdem perſequitur tamen. Argir.

S. Tho.

¶ Determinat ꝑᵐ ⁊ dicit ꝙ nō dr̄ aliqs ↄtinens ⁊ incōtinēs ſolū in ad hoc. i. reſpectu alicui⁹ determinate māe. Sic eni; idē eſſent tēperatus ⁊ intēperat⁹: cū ſint circa eāde; mām. ſed dr̄ aliqs incōtinens in ſic hāe. i. ex hoc ꝙ aliqualr ſe h; circa determinatā mām. Quia hic. ſ. intēperat⁹ ex electione duciꝭ ad peccādum quaſi exiſtimans ꝙ ſemꝑ aliqd debeat ꝓſequi. i. accipe delectabile ſibi preſentialr oblatum. Sed incōtinens nō hoc exiſtimat. ſed tn̄ proſequiꝭ delectabile: qn̄ eſt ſibi preſens. ¶ Deinde cum dicit.

Intēperat⁹ ex electiōe duciꝭ peccandum.

¶ De eo qdē igitur qḋ eſt opinionē verā: ſ; non ſciam eſſe ꝑter q̄ incōtinenter agūt. nihil differt ad rōnem. Quidā enim opinātiū non dubitāt ſed exiſtimāt certe ſcire. Si igiꝭ ꝑpter quiete credere opinātes magis ſcientibus preter opinionem agunt. nihil differt ſcia ab opinione. Quidā enim credunt nihil minus quib⁹ opinantur: q̄ alteri quibus ſciunt. Manifeſtat autem Heraclitus.

¶ Utꝝ ꝟo illa quā trāſgredientes incōtinēter agūt opio vera ſit: an ſcia nihil refert ad ꝑſens. Quidā. n. ex h̄s qui opinanꝭ nō dubitāt: ſ; putāt ſe ꝑ certo ſcire. In eo igiꝭ qḋ remiſſe credūt: ꝙ opinanꝭ ⁊ ob h̄ magis agūt ↄtra id qḋ cenſebāt agēdu; nihil refert ſcia ab opinione. Nā qdā vt Heraclit⁹ oñdit nō min⁹ opinioni credūt q̄ alij ſcientie. Le. arc. [illegible]

¶ Si itaq̧ vera ſit opinio ſed non ſcia qua trāſgredientes Argir.

Que ſint ꝑmo ↄſiderāda de ↄtinēte ⁊ incōtinente.

incontinenter hoīes agūt: nihil refert ad rōnem. Nōnulli nāq3 eoꝝ qui opinant̄ non ambigūt: ſed arbitrant̄ exacte ſe ſcire. Si igit̄ opinātes ex eo q2 remiſſe credūt magis q̄3 ſciētes ꝯtra ſuā3 agent eriſtimationē nihil differret ab opinione ſciētia. Sunt enim qui non minus opinioni ſue q̄3 alij ſue ſcientie credunt: vt ex Heraclito patet.

S. Tho.

C Excludit falſa3 ſolonē ēt quā ſupra tetigit. Et dicit ꝙ nihil dīt ad p̄ſitē rōnē ſi dicat̄ ꝙ illa cognitio ꝑter quā aliq incōtinēter agūt ſit vera ſcia: ſ3 nō ſit ſcia. Ex facti.n. euidētia ꝯſtat ꝙ qdā incōtinēter operātiū nō hn̄t debilē inheſionē q̄ſi dubitātes: ſ3 eſtimāt ſe ꝑ certitudinē ſcire illud ꝯ qd̄ agūt. Si ḡ aliqs dicē velit ꝙ ꝓpter h̄ magis opinātes ꝑter hāc opinionē agūt q̄3 ſciētes. q2 gētes.i. debilr̄ inherēt opinatis: ꝯſiderandū eſt ꝙ in h̄ nihil dīt ſcia ab opinione.

Quidā nō minꝰ inherēt opinionibꝰ et falſis q̄3 alij ſcie vere. Exēplum Heracliti. — Quidā.n. nō minus inherēt opinionibꝰ ēt falſis q̄3 alij ſcie vere. Et hoc pōt videri per Heraclitū. qui adeo firmiter tenebat oīa ſemꝑ moueri: ⁊ nō eſſe veritatē aliquā diu ꝑmanendi in rebꝰ: qd̄ in fine vite ſue nolebat loqui: ne verū ſ3 interim trāſmutaret̄: ſed ſolū mouebat digitum: ad aliqd enūciādū: vt dī in .4. metaphyſice. C Deinde cum dicit.

5m C Sed q2 dupl'r dicimus ſcire. Etenim hn̄s quidem non vtens aūt ſcia. ⁊ vtens dī ſcire. Differt h̄ hn̄tem quidē non ſpeculātē aūt: ⁊ h̄ ſpeculātem agere que nō op3 agere ab eo qd̄ eſt hn̄tem ⁊ ſpeculātem. Hoc eni3 videtur durum: ſed non ſi nō ſpeculans.

Le. are. C Sed cū dupl'r dicat̄ ſcire. Nā ⁊ q h3 ſcia3 ⁊ nō vtit̄: ⁊ qui vtit̄: dr̄ia erit ſi hn̄s ⁊ nō ꝯſiderās agat q̄ nō op3: vel ſi hn̄s ⁊ nō ꝯſiderās: hoc.n. ꝑgraue erit: ſed nō niſi ꝯſideret.

Argu. C Sed cum dupl'r dicat̄ ſcire (nā ⁊ is qui ſciam qdē h3 nō aūt vtitur ipſa ⁊ is qui vtit̄ dī ſcire) hec īter ſeſe differunt: hn̄tem inquā ſciam ac non ꝯtēplantem ⁊ habētem ꝯtemplantem: agere ea que agere non op3. Hoc enim videt̄ abſurdum. Sed non ſi agat non ꝯtemplando.

S. Tho.

C Ponit verā ſolonē. Et p̄ ſoluit dubitationē ꝑ q̄ſdā diſtinctiones. Scdō ꝑ nām ipſiꝰ opatiue ſcie. ibi. (Adhuc aūt ⁊ ſi nālr ⁊c̄.) C Circa p̄m ponit duas diſtinctiones. Quaꝝ p̄ꝰ eſt: ꝙ dupl'r dicimꝰ aliquē ſcire. Uno.n. mō dī ſcire ille q h3 habitū. ſ3 nō vtit̄ eo. puta geometer: q nō ꝯſiderat geometricalia. Alioꝰ dī ſcire ille q vtit̄ ſua ſcia. ſ. ꝯſiderādo ea que illius ſcie. Multum autē differt vtrū aliquis agat ea que nō op3 hn̄s habitū ſcie ſed nō vtens: vel ꝙ aliqs hēat habitū ⁊ vtat̄ ſpeculādo. Hoc.n. videt̄ eē durū. ſ. ꝙ aliqs agat ꝯtra id qd̄ actu ſpeculat̄. Non aūt videt̄ eſſe durū. ſ. ꝙ aliqs agit contra id qd̄ habitualiter ſcit: ſ3 non conſiderat. C Secūdam diſtinctionem ponit ibi.

Scire dupliciter.

Quō ꝯtingat ⁊ aliquē agere ꝯtra illud quod ſcit.

C Adhuc q2 duo modi ꝓpōnū qbꝰ op3 vti. Hn̄tē qdē vtraſq3 nihil ꝓhibet opari: q̄ preter ſciam vtētē quidē vlī. ſed nō ea que ſm partē. Opabilia.n. ſingularia. Differt autē vlē. Hoc qdē.n. in ſeipſo. Hoc aūt in re eſt. Puta qm̄ oī hoī ꝯferūt ſicca: ⁊ qm̄ iſte hō vel ſiccū qd̄ tale. Sed ſi tale vel non hēt vel nō operat̄. Scdm̄ vtiq3 hos differt modos. impoſſe tn̄ vt videatur ſic quidē ſcire: nihil inconueniens. aliter aūt admirabile.

Le. are. C Preterea cū duo ſint ꝓpōnu3 modi: nihil ꝓhibet eū qui ambas hēat agere ꝑter ſciam vtēdo vlī: ſ3 nō particulari. Nā agibilia ſingularia ſunt. Dīt ēt vlē. Nā aliud in ſe eſt aliud in re: ceu cūctis hoībꝰ ſicca ꝓdeſſe: ⁊ hūc eē hoīem Uel h̄ tale eē ſiccum. Sed ſi h̄ tale aut nō h3: aut nō opat̄: per hos modos tātu3 differt quantū vix dici pōt vt videat̄ nihil abſurdū qd̄ iſto modo ſciat: alio aūt mō abſurdu3.

Argu. C Preterea cum ꝓpōnum duo ſint modi. nihil ꝓhibet vt quiſpiā agat ꝯtrum eius qd̄ ſcit: ſi hēat qdem vtraſq3: vli tn̄ ⁊ nō particulari ꝓpōne vtat̄. Nam ea que agunt̄ ſingularia ſūt. Dīt aūt ⁊ ipm̄ vlē. Na3 aliud eſt in ipſo: aliud in re: vt oī hoī ſicca ꝯducunt: ⁊ hic eſt hō: vel ſiccu3 eſt qd̄ eſt tale. Sed ſi h̄ ſit tale: aut nō h3: aut nō opat̄. Magna igit̄ per hos emerget vtiq3 dr̄ia modos: atq3 adeo vt h̄ qdē mō nō abſurdum eſſe: alio vero modo mirabile videatur.

S. Tho.

C Et dicit ꝙ q2 duo ſunt modi ꝓpōnū qbꝰ vtit̄ rō practica ſc3 vlis ꝓpoſitio: ⁊ ſingularis: nihil aūt ꝓhibē videt̄ ꝙ aliqs opet̄ preter ſciam: qui habitu qdē cognoſcit vtrāq3 ꝓpoſitionē: ſ3 in actu ꝯſiderat tm̄ vlem ⁊ nō particularem. Et h̄ ideo. q2 opationes ſunt circa ſingularia. Uñ ſi aliqs nō ꝯſiderat ſingulare nō eſt mirū ſi alr̄ agat. Sciendum tn̄ ꝙ dupl'r pōt accipi vlē. vno qdē mō ꝑut eſt in ſeipſo. puta ſi dicamꝰ ꝙ oī hoī ꝯferūt ſicca. Alio mō ſm ꝙ eſt in ſingulari. puta ſi dicamus ꝙ iſte hō vel talis cibus eſt ſiccus. Pōt ergo contingē ꝙ aliqs ſciat ⁊ in habitu ⁊ in actu vlē ſm ſe ꝯſideratū ſed vlē ꝯſideratū in hoc ſingulari vel non habet. i. in habitu nō cognoſcit̄: vel nō opat̄. id eſt non cognoſcit̄ in actu. Scdm̄ igit̄ hos modos ſciēdi differētes in tātū differt impoſſe: ꝙ Socrati videbat̄ vt nullū inconueniens videat̄ eum qui incōtinenter agit vno mō ſcire. ſ. in vli tm̄: vel ēt in ſingulari: in habitu: ſed nō in actu. Si aūt alio mō ſciret ille q incōtinēter agit videret̄ eē incōueniēs ſc3 ſi ſciret ſingulare in actu. C Tertiā diſtōnē ponit ibi.

Propoſitionū duo ſunt modi qbꝰ vtit̄ rō practica. Dupl'r accipit̄ vlē.

Cōtigit aliquē agē cōtra ſcitum actu i vlī ꝯtra ſcitū i ſingli i habitu.

C Adhuc hr̄e ſciam ſm alium modū a nūc dictis exiſtit hoibꝰ. In habere qdē eni3: nō in vti aūt differētem videmus habitū. Quare ⁊ hr̄e aliqualr̄ ⁊ nō habere puta dormiētem ⁊ vinolentu3. Sed tn̄ ſic diſponūtur in paſſionibꝰ exiſtentes. Ire eni ⁊ ꝯcupiſcētie venereoꝝ ⁊ queda3 talium manifeſte ⁊ corpus trāſmutant. Quibuſda3 aūt ⁊ inſanias faciunt. Manifeſtu3 igitur qm̄ ſimil'r habere dicendum incontinentes his.

Le. are. C Cōtingit ēt alio mō q̄3 ſupradictū ſit hr̄e ſcia3. Nā in hn̄do: ſ3 nō vtēdo variū cernimꝰ hītū: vt ⁊ hēat quodāmō ⁊ nō hēat: ceu dormiētē ⁊ ebriū. Atq ita diſponunt̄: q in ꝑturbatiōibꝰ ſūt. Ire nāq3 ⁊ cupidines venereoꝝ ac hꝰ q̄dā corpꝰ q̄q3 diſtrahūt manifeſte. Nōnullos ēt in furorē adigunt. P3 igit̄ qd̄ dōm eſt incōtinentes illis ſil'r ſe habere.

Argu. C Preterea ſit vt hoīes ſciam hēant alio mō q̄3 nuper diximus. Nā in hn̄do qdē: ſed nō in vtēdo differētem cernimꝰ habitū vt qſpiam ⁊ hēat quodāmō ⁊ non hēat ipm̄: q̄lis eſt dormiens ⁊ furens ac ebrius. At hoc mō diſponant̄ ij qui ſunt in ꝑturbatione ꝯſtituti. Nā ire ⁊ cupiditates venereę ceteraq3 ſilia corpus ēt manifeſte ꝑmutāt atq3 nōnullos ⁊ in furorē ac inſaniā adigunt. Patet igit̄ dicēdu3 eſſe incōtinentes perinde ſeſe habere atq3 hi ſunt affecti.

S. Tho.

C Et p̄ ponit diſtinctionē. Scdō excludit obiectionem. ibi. (Dicere aūt ſermones ⁊c̄.) C Dicit ḡ p̄. ꝙ ꝑter dictos modos adhuc iuenit̄ in hoībꝰ alius modus ſciēdi. Q2.n. aliqs ſciat habitu ⁊ nō actu dr̄iam quādā videt̄ hr̄e. Aliqñ eni3 eſt habitꝰ ſolutus vt ſtatim poſſit exire in actū cum hō voluerit. Aliqñ aūt eſt habitꝰ ligatus ita ꝙ nō poſſit exire in actū. Uñ quodāmō videt̄ hr̄e habitū ⁊ quodāmodo non

Exiſtes in paſſionib⁹ cōparant̄ ebrijs ⁊ fu rioſis. Aliq̄ paſſiones ad i ſaniā deducunt.

hn̄t:ſicut pʒ in dormiēte vel in maniaco aut inebriato. Et hoc mō ſunt diſpoſiti hoies dum ſunt in paſſionib⁹. Unde mus.n.ꝙ ire ⁊ ↄcupiſcētie venereoꝝ ⁊ quedā hꝰ paſſiões manifeſte trāſmutāt corp⁹ exterius. Puta cū ex his incale-ſcit corp⁹. Et qñqȝ tm̄ icreſcūt hꝰ paſſiones:ꝙ quoſdaȝ in inſanias deducūt. Et ſic manifeſtū eſt ꝙ incōtinentes ſilr̄ diſponunt̄ dormiētib⁹ aut maniacis aut ebrioſis: q.ſ.hn̄t habitū ſcie practice in ſingularib⁹ ligatū. ❡ Deīde cū dic.

❡ Dicere aūt ſermones eos qui a ſcia nullū ſignū eius qḋ eſt opari ſm̄ ſciam. Eteniȝ in paſſionib⁹ his exiſtentes demōſtrationes ⁊ verba dicūt Empedoclis. Et p̄mum diſcē-tes cōplectuntur qdē ſermones. ſciunt aūt nequaq̄ȝ. Opȝ.n.cōnaſci. Hoc aūt tpe indi-get. Quare quēadmodum ſimulātes ſic exi-ſtimandum dicere ⁊ incontinentes.

Le. are. ❡ Dicere aūt ꝟba ſcie nullū eſt ſignum. Nam ⁊ in hꝰ ptur bationibus ↄſtituti demr̄ationes ⁊ ꝟſus Empedoclis ꝓfe rūt:⁊ qui p̄mo addiſcūt verba cōplectunt̄ qdē:ſed nōduȝ intelligunt. Opus eſt.n.vt cognata nā fiat. Ad h̄ aūt tpis ſpatium exigit̄. Quāobrē ita exiſtimādum eſt dicere incō tinentes quēadmodum eos qui in cena recitant.

Argir. ❡ Dicere aūt eas ſnias que a ſcia ꝓficiſcunt̄ nullum eſt ſi-gnū. Eteniȝ ĳ q ſunt in hiſce pturbationib⁹ ↄſtituti demr̄a tiōes ⁊ carmina dicūt Empedoclis. Et q p̄ᵐ diſcūt:nectūt qdē orōnes:ſed nōdum ſciunt. Opȝ.n.ipſoꝝ īſideāt menti ad qḋ tpe opus eſt. Quare putādum eſt vt hiſtriones poe mata recitāt:ſic ⁊ incontinenter agentes ſcientias dicere.

S. Tho.

❡ Excludit obiectionē. Poſſet.n.aliqs obĳcē ↄtra p̄dicta ꝙ incōtinētes qñqȝ dicūt ꝟba ſciētifica ⁊ in ſingulari. Et ita videt̄ ꝙ nō hēant habitū ligatuȝ. Sed ipſe h̄ remouet dicēs:ꝙ h̄ ꝙ dicūt ſermones ſcie nō eſt ſignū ꝙ hēant ha-bitū ſolutū. Et h̄ ꝓbat p duo exēpla. Quoꝝ p̄ᵐ eſt:ꝙ ēt il li qui ſunt in paſſionib⁹ p̄dictis.puta ebrĳ ⁊ maniaci ꝓfe-rūt voce demr̄ationes:puta geometricas.⁊ dicūt ꝟba Em pedoclis:q̄ erāt difficilia ad itelligēdū: qꝛ metrice ph̄iam ſcripſit. Scōm exēᵐ eſt de pueris qñ p̄ adiſcūt:q ↄiungūt ſermones:q̄s ore ꝓferūt.ſȝ nōdum eos ſciunt.ita.ſ.ꝙ men te itelligāt. Ad h̄.n.req̄rit̄ ꝙ illa q̄ hō audit fiāt ei q̄ſi cō-nālia ꝓpt̄ ꝑfectā impreſſionē ipſoꝝ in itellectuȝ:ad qḋ hō indiget tpe:in quo itellect⁹ p multiplices meditationes fir-met̄ in eo ꝙ accepit. Et ita eſt ēt de incōtinēte. Et ſi eniȝ di cat.nō eſt mihi bonū nūc ꝓſequi tale delectabile:tn̄ nō ita ſentit in corde. Un̄ ſic exiſtimādum eſt ꝙ incōtinentes di-cant hꝰ verba quaſi ſimulātes:qꝛ.ſ.aliud ſentiunt corde ⁊ aliud ꝓferunt ore. ❡ Deinde cum dicit.

Q̄ndo coñ tes i paſſio nib⁹ ferunt ꝟba ſcie et in ſingulari. Exēplum p̄mum de ebrijs. Scēm de pueris a p̄ncipio di ſcentibus. De incōti nente.

❡ Adhuc aūt ⁊ ſic nālr̄ vtiq̄ȝ aliqs reſpiciet cām. Hec qdē.n. vlis opinio. Altera aūt de ſingularib⁹ eſt quoꝝ ſenſus iam ꝓprius. Cū aūt vna fiat ex ipſis. necēium ↄcluſum h̄ qui dē dicere aiam. In factiuis aūt operari ↄſe ſtim. Puta ſi oē dulce guſtare opȝ. Hoc āt dulce vt vinū:aut aliqḋ ſingulariū:neceſſa-riū potētem ⁊ non ꝓhibitū ſit hoc ⁊ opari.

Le. are. ❡ Inſup ⁊ iſto mō q̄ nālr̄ inſpiciat cām. Alia eſt vlis opi-nato:alia ſingulariū reꝝ:qb⁹ ſenſus iam dn̄at̄. Cum aūt ex illis ſit vna:necē eſt vt ↄ̄ni hac qdem aſſentiat̄ aius ⁊ in ĳs que factū req̄runt ſtatim agat:ceu ſi oē dulce guſtare opȝ:hoc aūt dulce tanq̄ȝ vnū aliqd de ſingularib⁹:necēiuȝ eum qui pōt nec ꝓhibetur ſimul ⁊ hoc agere.

Argir. ❡ Inſuper ⁊ hoc mō qſpiam nālr̄ inſpexerit cām. Opinio-num enim alia eſt vlis:alia de ſingularibus qbus iam ipſe p̄ſidet ſenſus. Atqȝ cū ex ipſis rō fuerit vna:aīa ↄcluſum ipſum in contēplandis qdem dicat:in agēdis autem reb⁹ ↄtinuo agat neceſſe eſt. Nam ſi omne dulce guſtare opor tet:⁊ hoc eſt dulce vt vnum qd ſingularium:is hoc ſimul ⁊ agat qui poteſt nec prohibetur neceſſe eſt.

S. Tho.

❡ Propoſitam dubitationē ſoluit ſm̄ nālē ꝓceſſum practi ce ſcie:applicādo p̄dictas diſtōnes ad ꝓpoſitū. Et p̄ deter minat ꝟitatē qōnis. Scdo i ſidet obiectioni Socratis.ibi. (Quia aūt vltima.) ❡ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ꝓpo-nit nālē ꝓceſſum ſcie practice in agēdo. Scdo oñdit īpedi mētum qḋ accidit in incōtinente.ibi. (Q̄ſi qdem igit̄ ⁊c̄.) ❡ Dicit ḡ p̄:ꝙ ſi aliqs velit ↄſiderare cām q̄re incōtinen-tes p̄ter ſciam agant ſm̄ nālem ꝓceſſum ſcie practice:opȝ ſcire ꝙ in eius ꝓceſſu eſt duplex opinio. Una qdē vlis.pu ta.oē inhoneſtū eſt fugiēduȝ. Alia aūt ſingularis circa ea que ꝓp̄e ſm̄ ſenſum cog̃ſcunt̄.puta h̄ eſt inhoneſtū. Cum aūt ex his duab⁹ opinionib⁹ fiat vna rō. necē eſt ꝙ ſequat̄ ↄclō. Sȝ in ſpeculatiuis aia ſolū dicit ↄ̄nē. In factiuis aūt ſtatim opat̄ ea. Ut ſi opinio vlis ſit ꝙ oē dulce opȝ guſta-re. Opinio aūt pticularis ſit:ꝙ h̄ demr̄ato aliquo pticula ri ſit dulce necē eſt ꝙ ille qui pōt guſtare ſtatim guſtet:niſi ſit aliqd ꝓhibens. Et hoc qdē ſit in ſyllō tēpati:qui nō ha bet ↄcupiſcētiam repugnātem rōni ꝓponēti:ꝙ omne in-honeſtum eſt vitādum. Et ſilr̄ in ſyllō intēperati:cuius rō ↄcupiſcentie non repugnat ꝓponenti: que iclinat ad h̄ ꝙ omne delectabile ſit ſumendū. ❡ Deinde cum dicit.

Q̄ndo icōti nentes pre ter ſcīētiaȝ agunt.

De ſyllō tēpati ⁊ itē perati qui ſūt ↄtrarij.

❡ Quādo qdē igitur vlis inſit ꝓhibens gu-ſtare. Hoc aūt qm̄ oē dulce delectabile. Hoc aūt dulce. Hoc opatur. Si forte autē ↄcupi-ſcentia inexiſtēte. Hec qdem dicit fugere h̄. Cōcupiſcentia aūt ducit. Mouere.n. vnā-quāq̄ȝ pōt particularꝝ. Quare accidit a rōne aliq̄lr̄ ⁊ opinione incōtinenter agere.

Le. are. ❡ Quando igit̄ vlis adeſt guſtare ꝓhibens:ſed hec oē dul ce iocūdum eſt. Hoc aūt dulce opat̄:ſit ꝟo ↄcupiſcentia. alia quidem dictat fugiēdum eē:ſed ↄcupiſcentia ducit. pōt enim qḋlibet mēbrum mouere. Itaq̄ȝ ↄtingit ratione quodāmodo ⁊ opinatione incōtinentem eē.

Argir. ❡ Cum igit̄ vna quidem vlis ineſt opinio guſtare vetans. Alia ꝟo dicit omne dulce voluptatē afferre:⁊ hoc eē dul-ce:hec aut opat̄:atq̄ȝ ineſt forte cupiditas.illa qdē h̄ fugē dicit. Cupiditas autē ducit. Mouē.n.ſingulas ptes pōt. Quare ſit vt a rōne q̄dāmō ⁊ opinatione icōtinēter agat̄.

S. Tho.

❡ Oñdit q̄lr̄ accidat defect⁹ in incōtinēte. Et p̄ oñdit aliqd eē in eo ꝓhibens. Scdo oñdit cām.ibi. (Nō ↄ̄re aūt ⁊c̄.) Tertio oſtēdit q̄lr̄ iſta ꝓhibitio ceſſet.ibi. (Qualiter ⁊c̄.) ❡ Circa p̄ᵐ ↄſiderāduȝ eſt ꝙ in incōtinēte rō non totalr̄ obruit̄ a ↄcupiſcētia qn̄ in vlī hēat verā ſciaȝ. Sit ḡ ita ꝙ ex pte rōnis ꝓponat̄ vna vlis ꝓhibēs guſtare dulce inor-dinate. Puta ſi dicat̄.nullū dulce eſt guſtādū extra horā. Sed ex pte ↄcupiſcentie ponat̄ ꝙ oē dulce eſt delectabile: qḋ eſt p ſe queſitū a ↄcupiſcētia. Et qꝛ in pticulari cōcupi-ſcētia ligat rōnē:non aſſumit̄ ſub vlī rōnis vt dicat̄ ⁊ h̄ eſt p̄ter horā:ſȝ aſſumit̄ ſub vlī ↄcupiſcētie vt dicat̄ h̄ eē dul ce. Et ita ſeq̄tur ↄcluſio opationis. Et ſunt in h̄ ſyllō incō-tinētis q̄ttuor ꝓpōnes.ſicut iā dem̄ eſt. Et ꝙ h̄ mō ſe hēat. qñqȝ rōnis ꝓceſſus practice pȝ p hoc ꝙ forte iſurgēte cō-cupiſcētia rō dicit h̄ ↄcupiſcibile eē fugiēdū:ſm̄ vlēȝ ſen-tētiam:vt dem̄ eſt:ↄcupiſcētia aūt ducit ad h̄:libere propo nēdo ⁊ aſſumendo abſq̄ȝ ꝓhibitione rōnis que eſt ligata.

In incōti nēte rō nō totalr̄ ob-ruit̄ a ↄcu piſcentia.

De ſyllō i cōtinentis.

Cõcupiſcentia q̃ eſt vehemẽs poteſt mouẽ etiã rõnem.

q2 ↄcupiſcentia: q̃ eſt vehemẽs: põt mouere quãlibet particulã aĩe: ẽt rõne: ſi nõ ſit ſollicita ad reſiſtẽdũ. Et ſic accidit ↄcluſio opationis: vt. ſ. aliqs agat incõtinẽter ↄtra rõnem ꝛ opinionem vlẽm. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non ↄrie aũt ẽm ſeipſam: ſed ẽm accñs. Cõcupiſcentia eniʒ ↄria: ſed non opinio recte rõni. Quare ꝛ ꝑpter hoc beſtias nõ icõtinentes q̃m non habent vlẽm opinionem: ſed ſingulariũ fantaſiam ꝛ memoriam.

Le. are. ℭ Non ↄria p ſeipſam: ſʒ per accñs. Cõcupiſcẽtia. n. ↄria eſt rõni: ſʒ nõ opiatio. Ac ꝑpterea beſtie nõ ſũt icõtinẽtes q̃m vlis apphẽſionẽ nõ hñt: ſʒ ſingulariũ fantaſiã ac mẽoriã.

Argir. ℭ Non tñ per ſe ↄtraria: ſed per accidens. Cupiditas enim recte rationi: ſed non opinatio aduerſaᷣ. Quare ꝛ ꝑpter ẽ beſtie non ſunt incõtinẽtes: q2 non vlẽm exiſtimationem: ſed ſingularium imaginationẽ atqʒ memoriam habent.

S. Tho.

Concupiſcẽtia ↄrariatur vli rõni recte.

Correlariũ.

Cur beſtie nõ dñr icõtinentes.

ℭ Oſidit cãm ẽdicte repugnãtie. Et dicit: q nõ eſt ibi ↄrietas ex pte rõnis p ſe: ſic̃ accidit in dubitãtib9: ſʒ ſolũ p accidens: inq̃tũ. ſ. ↄcupiſcẽtia ↄriaᷣ vli rõni recte. Nõ aũt aliq̃ opinio p ſe ↄriaᷣ recte rõni: ſicut qdã dicebant. Et ex hoc inducit qõdam correlariũ: q. ſ. beſtie nõ dicuntur ↄtinentes aut incõtinentes: q2 non hñt vlẽm opinionem mouentem: cui ↄtrariaᷣ ↄcupiſcentia: ſed mouenᷣ ſolum ex fantaſia ꝛ memoria ſingularium. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Qualr aũt ſoluitur ignorantia. ꝛ rurſus fit ſciens. incõtinens. eadẽ ratio que ꝛ de vinolẽto ꝛ dormiẽte. Et nõ ꝑpria hui9 pſcrutationis quaʒ opʒ a phiſiologis audire.

Le. are. ℭ Quõ autem ſoluaᷣ ignorãtia: ac rurſus incõtinens fiat ſciens: eadẽ eſt rõ vt in ebrio ꝛ dormiẽte. nec ꝑpria eſt hui9 pturbationis: que qdẽ ratio a nãlibus diſcenda eſt.

Argir. ℭ Quõ aũt ſoluiᷣ ignoratio ac rurſus fit incõtinẽs ſciens: eadẽ eſt rõ ꝛ de ebrio ꝛ dormiẽte. Et nõ eſt huius ꝑpa perſcrutationis: quã qdem a naturalibus audire oportet.

S. Tho.

Per paſſiones aĩe trãſmutaᷣ corpus.

Quõ icõtinẽs redeat ad ſanam mentem.

ℭ Oſidit q̃lr ceſſat talis repugnantia. Et dicit q q̃lr ſoluiᷣ ignorãtia: quã incõtinẽs hʒ circa pticulare. ꝛ rurſus cedit ad rectã ſciam. eadẽ rõ eſt de vinolẽto ꝛ dormiẽte: que qdẽ paſſiones ſoluunᷣ facta aliq̃ trãſmutatione circa corpus. Et ſilr q2 per paſſiones aĩe. puta per ↄcupiſcẽtiam vel iraʒ trãſmutaᷣ corpus: opʒ ceſſare hãc trãſmutationẽ corpalẽ: ad ẽ q homo redeat ad ſanam mẽtem. Et ideo hec ratio nõ eſt ꝑpria huius ↄſiderationis: ſed magis opʒ eam audire a phiſiologis. i. nãlibus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quia aũt vltima ꝑpoſitio ꝛ opinio ſenſibilis ꝛ ꝑncipalis actionũ. hãc vel nõ hʒ in paſſione ens: vel ſic hʒ vt nõ erat in hĩe ſcire ſʒ dicere: quẽadmodũ vinolẽt9 que Empedoclis. ꝛ ꝑpter nõ vlẽ neqʒ ſcientificũ ſilr eẽ videri extremũ terminũ vltiuʒ. Et videᷣ qõ q̃rebat Socrates accidere. Nõ. n. ꝑncipalr viſa ſcia pñte fit paſſio. Neqʒ ipſa attrahitur ꝑpter paſſionẽ: ſʒ ſenſibilis. De eo qdẽ igitur qõ eſt ſcientẽ. vel nõ: ꝛ q̃liter ſcientẽ contingit incõtinenter operari tãta dicta ſunt.

Le. are. ℭ Cum ẽo vltima ꝑpoſitio: iudiciũqʒ ſenſitiuũ ꝛ dña rerʒ agẽdaʒ eriſtat: hãc vel nõ hʒ in pturbatione ↄſtitut9: vel ita hʒ: vt ſe hẽe neſciat: ſed ita dicit: vt vinolẽti dicunt Empedoclis carmina. Et ob hoc ẽt q2 nec vlẽ extremus terminus: nec ita ſcientificum videᷣ id qõ vlẽ. Et apparet id qõ tractauit Socrates euenire. Nõ. n. pñte illa que ꝑpe videᷣ ſcia fit pturbatio. nec illa trahiᷣ: ſupaturqʒ a pturbatiõe: ſʒ ſenſitiua. De ſciẽte igiᷣ ꝛ nõ ſciente ꝛ quẽadmodũ ↄtingat ſciẽtem incõtinẽter agere hec dicta ſufficiant.

Argir. ℭ Cum aũt vltima ꝑpoſitio rei ſit ſenſibilis opinatio: atqʒ actuũ domina: hãc incõtinẽs aut non hʒ dum eſt in pturbatione: aut ſic hʒ vt in hñdo non ſit ſcire: ſʒ dicere pinde atqʒ temulẽtus Empedoclis carmina ꝑfert. Et q2 terminus extremus nõ eſt vlis nec ad ſciam vt vlis attinet: atqʒ id accidẽ vr̃ qõ Socrates q̃rebat. Non. n. ea que ꝑpe ſcia eſt pñte fit pturbatio nec ipſa ob pturbationẽ diſtrahiᷣ: ſʒ ſenſitiua. De his igiᷣ ſi ſciẽs inquã incõtinẽs an nõ ſciẽs ꝛ quonã mõ ſciens incõtinẽter agat: tot a nobis ſint dicta.

S. Tho.

ℭ Scõm ẽmiſſa ſoluit rõnem Socratis. Et dicit q ꝑpõ ꝛ opinio vltima. ſ. ſingularis accipiᷣ p ſenſum. ꝛ ꝑncipaᷣ in actionib9 que ſũt circa ſingularia. Hõ aũt ꝑpõnẽ aut opinionẽ ille q eſt in paſſiõe. vel oĩno nõ hʒ in habitũ: vel hẽt habitũ ligatũ: vt nõ poſſit in actu ſcire. ſʒ ẽ mõ loqᷣ de his ſic̃ ebrius dicit ẽba Empedoclis. Q2 g̃ iſta ſunt vera: ꝛ q2 vlẽ qõ p ſciaʒ cõprehẽdiᷣ nõ eſt extrem9 termin9 opabiliũ: vr̃ ſequi illud qõ Socrates q̃rebat. Pʒ. n. ex ẽdictis q paſſio non fit in pñtia ꝑncipalis ſcie q̃ eſt circa vlẽ: quĩ paſſio ſit ſolũ in pticulari. Neqʒ vlis ſcia trahiᷣ a paſſione: ſʒ ſolũ extimatio ſenſibilis: q̃ nõ eſt tãte dignitatis. Ultimo aũt epylogat tãta dicta eẽ de ẽ q ſciẽs incõtinẽter agat: vel ille qui nõ eſt ſciens vel quõ incõtinẽs ſit ſciens.

Scõa rõnis ſo. ruit

Lectio. iiij.

Trum aũt eſt aliqs incõtinẽs ſimpliciter: vel oĩs ẽm partẽ. Et ſi eſt: circa qualia eſt dicẽdum deinceps 6m

Le. are. ℭ Utrʒ ẽo qs ſimplr ſit incõtinẽs vel oẽs in aliquo ꝛ ſi ita circa qualia deinceps erit dicendum.

Argir. ℭ Utrum ſit aliqs incõtinens abſolute: an aliq̃ ex pte ſint oẽs ꝛ ſi ſit: in quibuſnam ſit dicẽdum deinceps eſt.

S. Tho.

ℭ Poſtq̃ phs oſidit q ẽter ſciaʒ põt aliqs praua opa operari: per qõ ſciri põt an ↄtinẽtia ꝛ incõtinẽtia ſit. hic determinat de mã ↄtinentie ꝛ incõtinẽtie. Et p̊ oſtendit que ſit mã vtriuſqʒ. Scõo cõparat ea aliis habitib9: qui ſũt circa eandem mãm. ibi. (Circa eas aũt que p tactum ꝛc̃.) ℭ Circa p̊m duo facit. Primo dicit de quo eſt itẽtio. Scõo manifeſtat ꝑpoſitũ. ibi. (Q̃m qdẽ igiᷣ ꝛc̃.) Eſt aũt ↄſiderãdũ q ſupra. ſertã dubitationẽ ꝑponẽs dixit: q ſi ↄtinẽtia ꝛ incõtinẽtia eſſent circa oĩa: nullus eſſet ſimplr incõtinẽs. Et iõ hãc dubitationẽ ſoluẽ intẽdens: duo proponit tractanda. Quorʒ p̊m eſt. vtrʒ aliqs ſit ſimplr incõtinẽs: vel oẽs dicantur incõtinentes pticulariter. Scõm eſt ſi aliqs eſt ſimplr incõtinens circa qualem mãm eſt. ℭ Deinde cum dicit.

Q̃õ p̊m. Utrʒ ſit aliqs ſimplr icontinens

Scõa circa qualem mãm verſetur.

ℭ Quoniaʒ quidẽ igitur circa delectationes ꝛ triſtitias ſunt ꝛ ↄtinentes ꝛ perſeuerãtes ꝛ incõtinentes ꝛ molles manifeſtum.

Le. are. ℭ Circa voluptates igiᷣ ꝛ dolores verſari ↄtinentes ꝛ conſtantes ac incontinentes ꝛ molles manifeſtum eſt.

Argir. ℭ Patet igitur ↄtinentes atqʒ conſtantes ꝛ incontinentes ac molles circa voluptatem doloreſqʒ verſari.

S. Tho.

Oñdiᷣ mã ↄtinẽtie ꝛ icontinẽtie.

ℭ Exeqᷣ ꝑpoſitũ. Et p̊ ponit mãm gñalẽ vt manifeſtũ. Et dicit: manifeſtũ eẽ q ↄtinẽtes ꝛ incõtinẽtes: pſeuerantes ꝛ molles dicunᷣ circa delectationes ꝛ triſtitias. ℭ 2° ibi.

ℭ Quia ãt ſũt hec qdẽ necẽia facientĩ delectationẽ. Hec aũt eligibilia ẽm ſeipſa. Hũt aũt

ſupabūdātiam. Necīa qdē ſūt corpalia. Di co aūt talia ꝛ q̄ circa cibū ꝛ venereoꝝ oportunitatē. Et talia corpaliū circa que intēpantiā poſuim⁹ ꝛ tēperantā. Necīa qdē nō eligibilia aūt ſm ſeipſa dico aūt puta victoriā honorē diuitias ꝛ talia bonoꝝ delectabilium.

Le. are. ¶ Sed eoꝝ que voluptatē efficiūt: quedā ſunt necīa: q̄daꝫ p ſe expetēda. verūtñ exceſſum hñtia. necīa dico: q̄ ad corpus ptinēt: q̄lia circa alimēta ꝛ venereoꝝ idigētiā. Et alia hmōi ad corp⁹ ſpectātia: circa que tēperātiā poſuim⁹ ꝛ intēperātiam. Nō necīa ꝟo ſꝫ expetēda dico ceu victoriā: honores: diuitias ꝛ hmōi talia bonoꝝ ꝛ delectabilium.

Argir. ¶ Qm̄ eoꝝ que voluptatē efficiūt: alia ſūt necīa. Alia p ſe qdē expetibilia ſūt: exupationē aūt hñt. Atq; necīa qdeꝫ dico: que ad ipm ptinēt corp⁹: alimētū inquā: venereis vſū. ꝛ hmōi cetera: circa que tēperātiā intēperātiamq; poſuim⁹. Non necīa ꝟo: per ſe aūt expetibilia: victoriā: honorē: diuitias: ꝛ que ſunt eiuſ generis: que bona ſunt ꝛ delectant.

S. Tho.

¶ Jngrit ſpālē mām p̄dictoꝝ. Et p̄ oſidit quō diuerſimode dicat̃ ɔtinētia circa diuerſas delectationes. Scōo cōparat incōtinētias diuerſaꝝ delectationū adiuicē. ibi. (Qm̄ aūt eſt min⁹ turpis ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Pm̄o oſidit quō dicat̃ aliqs diuerſimode ɔtinēs vel icōtinēs ſm d̄ñas humanaꝝ delectationū adinuicē. Scōo ſm d̄ñaꝫ humanaꝝ delectationū ad beſtiales. ibi. (Quia āt ſūt qdā ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Pm̄o oſidit ppoſitū. Scōo manifeſtat quedā que dixerat. ibi. (Quia aūt ɔcupiſcētiaꝝ ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pm̄o diſtinguit delectatiōes humanas. Scōo oſidit quō circa eas diuerſimode d̄r q̄s ɔtinēs vel icōtinēs. ibi. (Eos qdē igit̃ ꝛc̄.) Tertio īfert q̄dā correlaria ex dcīs ibi. (Et ppt̄ h̄ idē.) ¶ Dicit ḡ p̄ q̄ eoꝝ q̄ faciūt delectationē hoi: q̄dā ſunt necīa ad vitā hūanā: q̄daꝫ aūt nō ſunt necīa: ſꝫ ſm ſe conſiderata ſunt eligibilia hoi. Quia poſſit in eis eē ſupabūdātia ꝛ defect⁹: qḋ apponit ad d̄ñam ꝟtutū in qb⁹ non pōt eſſe ſupabundātia ꝛ defectus. Et dicit necīa eſſe corpalia quedā. puta que ptinent ad cibum vel potū: ꝛ venerea: ꝛ alia hmōi corpalia: circa que ſup poſuim⁹ tēperātiam ꝛ intēperātiam. Sed eligibilia ſm ſe ipſa: non aūt necīa dicit eē ſicut victoriā: honorē: diuitias ꝛ alia hmōi bona ꝛ delectabilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cauſantiū delectatione hoi q̄dā ſunt neceſſaria q̄das non neceſſaria. In ꝟtutibus nō pōt eē ſupabundantia ꝛ defectus.

¶ Eos qdē igit̃ q ad h̄ p̄ter rectā rōnē ſupexcedūt eā que in ipſis: ſimplr̄ qdē nō dicemus icōtinētes: apponētes aūt h̄ pecuniaꝝ incōtinentes ꝛ lucri ꝛ honoris ꝛ ire. ſimplr̄ aūt nō: vt alteros ꝛ ſm ſilitudinē dictos quēadmodū hō qui olympia vicit. Jlli aūt cōis rō a ppria paꝝ differebat: ſed tñ altera erat. Signū aūt. Jncōtinentia qdē. n. vitupat̃ nō vt pctm̄ ſolū: ſꝫ vt malitia que de vel ſimplr̄ erns vel ſm quādā ptē. Hoꝝ aūt nullus.

Le. are. ¶ Qui igit̃ i his vltra rectā rōnē que i ipſis eſt excedūt: eos nō dicim⁹ incōtinētes ſimplr̄: ſꝫ adiūgim⁹ pecuniaꝝ incōtinētes ꝛ lucri ꝛ honoris ꝛ ire: ſimplr̄ aūt nō: q̄ſi alios q̄ſdā ꝛ p ſilitudinē dictos. Quēadmodū hō q olympia vicerit. Nā illi cōis rō paꝝ differebat a ppa: ſꝫ tñ alia erat. Signū h⁹ eſt: q̄ incōtinētia vitupat̃: nō vt pctm̄ ſolū: ſꝫ vt vitiū qḋdam vel ſimplr̄: vel ſm aliquā ptem. Hoꝝ aūt nullus.

Argir. ¶ Eos qdē qui in his p̄ter rectā rōnē que eſt in ipſis exuperāt abſolute qdē incōtinētes nō dicim⁹: ſꝫ hec addētes pecuniaꝝ incōtinētes ꝛ lucri ꝛ honoris ꝛ ire dicim⁹ vt diuerſos ꝛ ſilitudine nomē idē hñtes: vt hō q ludo in Olympico vicit. Cōis. n. ratio paꝝ ab illius rōne ppa differebat. at tamē erat diuerſa. Atq; huius ſignū eſt illud. Nā icōtinētia qdē non ſolum vt delictū ſed ēt vt qḋdā aut ſimplr̄ aut aliqua ex parte vitium vituperatur. At hoꝝ nemo.

S. Tho.

¶ Oſidit quō circa p̄dicta dicat̃ aliqs ɔtinēs vel incōtinēs. Et p̄ quō circa nō necīa. Scōo quō circa necīa. ibi. (Eoꝝ aūt que circa corpales ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p̄: q̄ illi q circa p̄dicta bona non necīa ſuperexcellēter ſtudent p̄ter rectā rōneꝫ que in ipſis eſt nō dicunt̃ ſimplr̄ incōtinētes: ſed cū aliqua additione. puta incōtinētes pecuniaꝝ: vel lucri: vel honoris: aut ire: q̄ſi alteri ſint ſimplr̄ icōtinētes ꝛ illi qui ſm ſilitudinē incōtinētes dicunt̃ qḋ ſignat appoſitio. Sicut cum d̄r hō qui vicit in olympia: circa hunc qdē cōis ratio hois paꝝ d̄ñt a ppa: quā appoſitio deſignat. Sed tñ aliq̄ mō eſt alia. Et iducit ſignū ad h̄ q̄ circa p̄dicta non dicat̃ aliquis ſimplr̄ incōtinēs: q̄ icontinētia vitupat̃. non ſolū vt pctm̄ qḋdā: qḋ pōt ɔtingere ēt cū aliqs pſequit̃ aliqḋ bonum. ſꝫ inordinate. Vitupat̃ aūt incōtinētia ſicut malitia q̄dā: p quā. ſ. tēdit̃ in aliqḋ malū. Que qdē vel eſt malitia ſimplr̄. puta cū ratio ꝛ appetit⁹ tēdunt in malū. Et hec eſt vera malitia: que oppoit̃ ꝟtuti: vel eſt ſm quādā ptē. q2. ſ. appetit⁹ tēdit in malū: non aūt rō: ſicut ɔtingit in icōtinētia. Sed nullus p̄dictoꝝ incōtinētium vitupat̃ vt malus. ſed ſolū vt peccās: q2 in bonū tēdit. ſꝫ vltra q̄ opꝫ: vñ nullus eoꝝ eſt incontinens ſimplr̄. ¶ Deinde cum dicit.

Jncōtinētes honoris ire ꝛ pecuniaꝝ non dicūtur ſimpliciter incontinentes. Jncōtinentia vitupat̃ vt malitia quedā: in. Jncōtinēs ire nō vitupat̃ vt malus ſed vt peccans.

¶ Eoꝝ autē que circa corpales voluptates circa q̄s dicim⁹ tēpatū ꝛ itēperatū vel q non eligēdo i nō eligere delectabiliū pſequēs ſuperabūdāntas: ꝛ triſtiū fugiēs eſuriei ꝛ ſitis ꝛ caloris ꝛ frigoris ꝛ oia q̄ circa tactū ꝛ guſtū ſi p̄ter electionē ꝛ itellectū icōtinēs d̄r nō ſm appoſitionē. q̄m circa h̄ quēadmodum ire: ſꝫ ſimplr̄ ſolū. Signū aūt ꝛ. n. molles dicuntur circa has: circa illaꝝ autem nullam.

¶ Sed qui circa corpis voluptates in qb⁹ poſuim⁹ tēperātē ꝛ intēperātē excedit: voluptates amplectēdo ꝛ dolores fugiēdo famis ꝛ ſitis caloris ꝛ frigoris ꝛ oium que ſunt in guſtu ꝛ tactu. non per electionē: ſed p̄ter electionem ꝛ intellectum incōtinens d̄r: non ſm aliquā additionem vt de ira diximus: ſed ſimplr̄. Signum ꝟo: etenim intemperantes dicunt̃ circa iſtas: ſed non circa aliquam illaꝝ. Le. are.

¶ Eoꝝ aūt qui circa corpis voluptates verſant̃: in qb⁹ temperātem intēperātemq; ponim⁹ qui non eligendo ſed p̄ter electionē ac mētem efficientium qdem voluptatē exupationes pſequit̃: dolorem aūt inferētium fugit. famis: ſitis: eſtus: frigoris: ꝛ oium que ad tactuꝫ guſtūq; pertinent: is nō additione circa hec inquā vt circa irā: ſꝫ abſolute ſoluꝫ incōtinens d̄r: cuius h̄ indicium eſt. Circa nāq; has voluptates ꝛ non circa vllam illaꝝ intemperātes dicuntur. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit q̄lr dicat̃ aliqs incōtinens circa necīa. Et dicit q̄ illi qui male ſe hñt circa corpales voluptates: circa q̄s eſt tēperātia ꝛ intemperātia. Non ita q̄ ex electione pſequant̃ ſupabūdātias delectationū: ꝛ effugiāt triſtitias. puta famē ꝛ ſitim. ꝛ alia hmōi: que pertinēt ad guſtū ꝛ tactuꝫ: ſed p̄ter rectā electionem: quā hñt: ꝛ p̄ter itellectū rectum: qui in eis eſt: pſequunt̃ ꝛ fugiunt p̄dicta: tales inquā dicūtur incontinētes: non qdē cū aliqua additione: ſicut dicebat̃ incōtinens ire: ſed ſimplr̄. Et ad h̄ iducit ſignū. Quia molles: qui ſunt ppinqui incontinētib⁹: dicunt̃ aliqui circa hmōi triſtitias. puta. q2 non poſſunt pati famē aut ſitim: aut aliqd hmōi. non aūt circa aliqd alioꝝ. puta q2 non pñt ſuſtinere paupertatem aut aliqd hmōi. ¶ Deinde cum dicit. Jncōtinentes ſimplr̄.

¶ Et ꝓpter h̄ in idẽ incõtinẽtem ⁊ intẽpatũ ponim⁹ ⁊ ꝯtinẽtem ⁊ tẽperatũ. Sꝫ nõ illoꝝ nullũ ꝑp eaſdẽ aliq̃lr voluptates ⁊ triſtitias eẽ. Hi ſunt quidẽ circa hec ſed nõ ſilr ſunt. Sed hi quidem eligũt hi aũt nõ eligunt.

Le. are. ¶ Et ꝓpterea in eodẽ collocauim⁹ incõtinẽtem ac intẽperãtem: ſed nõ illoꝝ quenq̃: qḋ circa eaſdez quodãmõ voluptates: doloreſq̃ eẽnt. At hi ſunt circa eadẽ: ſed nõ eodem modo: ſed hi q̃dem eligunt. Hi ꝟo non eligunt.

Argir. ¶ Et ꝓpterea in eodẽ incõtinẽtẽ ponim⁹ ⁊ intẽperãtẽ: ⁊ ꝯtinẽtem ac tẽperãtem: ſꝫ illoꝝ nemĩnẽ: qḋ circa voluptates eaſdẽ q̃dãmõ doloreſq̃ ꝟſanſ. Atq̃ ſũt q̃dẽ hi circa hec eadẽ: ſꝫ nõ eodẽ mõ. Sed illi q̃dẽ eligunt: hi ꝟo nõ eligũt.

S. Tho.

Correlarium. Circa idez ẽlaſ incõtinẽs ⁊ intẽperat⁹. ſed nõ eodem modo. ¶ Infert quedã correlaria ex dictis. Quoꝝ p̄m est q̧ in idẽ ponunſ incõtinens ⁊ intẽperat⁹: ⁊ ꝯtinens ⁊ tẽperat⁹. non ita q̧ vnuz eoꝝ ſit alteꝝ. ſed q: ſunt aliqualr circa eadẽ. ſ. corpales voluptates ⁊ triſtitias. ſed nõ eodẽ mõ. Sed temperatus ⁊ intẽperatus cum electione: ꝯtinens ⁊ incõtinẽs ſine electione. ¶ Scḋm qḋ ex hoc ſequiſ ponit ibi.

¶ Propt̃ qḋ magis intẽperatũ vitupabilẽ vtiq̃ dicim⁹. q neq̃ ꝯcupiſcẽs vel q̃eti ꝓſequitur ſupabũdãtias ⁊ fugit moderatas triſtitias. q̃ hũc q ꝑp ꝯcupiſcere valde. Quid. n. vtiq̃ ille faceret ſi adeſſet ꝯcupiſcentia iuuenis ⁊ circa neccioꝝ idigẽtias triſtitia fortis.

Le. are. ¶ Quocirca magis vtiq̃ diceremus intẽperãtez: quicũq̃ vel nõ ꝯcupiſcens: vel paꝝ excedẽdo ꝓſequiſ voluptates: ⁊ fugit mediocres dolores q̃ hunc qui ꝓpter vehementes cupiditates id agit. Nã qḋ ille faceret ſi adeſſet cupiditas iuuenilis: ⁊ circa neccioꝝ indigentiã vehemens dolor.

Argir. ¶ Quapp potius eum intẽperãtẽ diximus: qui nõ cupiẽs aut remiſſe exupationes voluptatũ ꝓſequiſ: ac mediocres fugit dolores q̃ hunc qui ob vehemẽtes cupiditates eadẽ agit. Quid. n. facẽt ille ſi cupiditas adueniret ignis ⁊ circa rerum neceſſariaꝝ indigẽtiam vehemens dolor.

S. Tho.

¶ Et dicit q̧ ex p̄dictis pꝫ: q̧ magis peccat ⁊ vitupaſ itẽperat⁹: eo q̧ magis peccat ꝓſequẽdo ſupfluas delectationes: ⁊ fugiendo moderatas triſtitias: non q: patiaſ ꝯcupiſcẽtiam: vel patiſ quiete. i. remiſſe. Et iḋ eſt peior q̃ hõ qui peccat in p̄dictis ꝓpt̃ vehemẽtem ꝯcupiſcẽtiam: q̃lis eſt incõtinens. Qui. n. ſine ꝯcupiſcẽtia peccat: qḋ faceret ſi adeſſet ei fortis ꝯcupiſcẽtia: q̃lis eſt iuuenuz: ⁊ fortis triſtitia circa indigentiã necioꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

Intẽpat⁹ peior eſt incontinẽte.

Cõcupiſcẽtia iuuenis fortis eſt.

7m ¶ Quia aũt ꝯcupiſcentiaꝝ ⁊ delectationũ he q̃dẽ ſũt in gñe bonoꝝ ⁊ ſtudioſoꝝ. Delectabiliũ. n. quedã nã eligibilia. Quedã aũt ꝯ̃ria hoꝝ. Quedã aũt itermedia: quẽadmodum diuiſim⁹ prius. puta pecunie ⁊ lucrũ ⁊ victoria ⁊ honor. Ad oĩa aũt ⁊ talia ⁊ intermedia nõ in pati ⁊ ꝯcupiſcere ⁊ amare vituperantur: ſed in aliqualr ⁊ ſuperabundare.

Le. are. ¶ Cũ ꝟo cupiditatũ ac voluptatũ alie ſint gñe honeſtoꝝ ⁊ ſtudioſoꝝ. Nã efficiẽtiũ voluptatẽ: q̃dã nã ſũt expetẽda alia ꝯ̃ria hoꝝ alia media vt p̄ diſtixim⁹: ceu pecũia: lucrũ: victoria: honor in cunctis talib⁹ atq̃ in medijs non vituperanſ homines qḋ afficianſ ad illa q̧ cupiant: q̧ ament: ſed q̧ ita vt modum excedant.

Argir. ¶ Cum aũt cupiditatũ ac voluptatũ: alie gñe ſunt honeſte ſtudioſeq̃: alie nõ ſunt. Eoꝝ. n. que voluptatẽ efficiũt q̃dã expetibilia ſunt nã: q̃dã hiſce ꝯ̃ria: q̃dã media quẽadmodum p̄us diſtinxim⁹: vt pecunie: lucrũ: honor: victoria: in oĩbus talib⁹ atq̃ medijs nõ ex eo vituperanſ hoĩes: q: his afficiunſ cupiunt atq̃ amãt: ſꝫ ob modum: ⁊ q: exupent.

S. Tho.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat aſſignãs cãm q̃re circa nõ neccia nõ ſit ſimplr incõtinẽtia. Et p̄ oñdit q̃re circa nõ neccia nõ ſit ſimplr incõtinẽtia. Scḋo q̃re circa ea dicaſ incõtinẽtia cũ additione. ibi. (Propt̃ ſilitudinẽ aũt ⁊c̃.) ¶ Circa p̄m tria facit. Pᷓio ꝓponit q̃les ſint hᷓ delectatiões nõ necie. Scḋo ꝯcludit q̃le ſit ſtudiũ circa ea. ibi. (Propt̃ qḋ q̃ti.) Tertio ꝯcludit vlteri⁹ q̧ circa ea nõ eſt malitia neq̃ incõtinẽtia ſimplr. ibi. (Malitia q̃dẽ igiſ ⁊c̃.) Oñdit ḡ p̄ q̧ q̃dã ꝯcupiſcẽtie ⁊ delectatiões ſunt eoꝝ que ſm gen⁹ ſuuz ſunt bona ⁊ laudabilia. Sũt. n. tria gña delectabiliũ. Quedaz ſunt ſm nãm eligibilia: ad que. ſ. nã iclinat. Quedã ẽt ſũt ꝯ̃ria his: ſicͭ ea q̃ ſunt ꝯ̃ inclinationẽ nãe. Quedã ꝟo ſunt media iter iſta: ſicͭ pꝫ de pecunia ⁊ lucro ⁊ victoria ⁊ honore. Vñ circa hᷓ oĩa intermedia nõ vitupanſ aliqui ex h̄ ſolum: q: patiunſ eoꝝ ꝯcupiſcentiã ⁊ amorẽ. ſed ex mõ ꝯcupiſcendi qui eſt ſupabundans. ¶ Deinde cum dicit.

Tria gña delectabilium.

¶ Propter qḋ quãti q̃dẽ p̄ter rõnẽ vel detinẽtur vel ꝓſequũtur eoꝝ que nã aliq̃d pulchroꝝ ⁊ bonoꝝ. puta circa honorẽ ⁊ magis q̃ oꝫ oñdẽtes veluti circa filios ⁊ parẽtes. Etenĩ h̄ bonoꝝ: ⁊ laudãtur q circa h̄ ſtudẽt. Sed tñ eſt q̃dã ſupabũdãtia ⁊ in his. ſiquis quẽadmodũ niobe rebellet ⁊ ad deos. Vel quẽadmodũ ſatyrus philopater cognoiat⁹ circa p̄rem. Valde. n. videbatur deſipere.

Le. are. ¶ Quapp q̃cũq̃ p̄ter rõnẽ incõtinẽter agũt vel ꝓſequunſ quicq̃ eoꝝ q̃ nã ſunt honeſta ⁊ bona: veluti ſi circa honores magis q̃ opꝫ ſtudeãt: aut circa filios ⁊ parẽtes. Nã ⁊ hec ſunt ı bona: ⁊ laudanſ: q illis ſtudẽt: ſꝫ tñ eſt in illis exceſſus q̃dã: ſiq̃s vt Niobe certet cũ dijs. Vel vt ſatyrus qui philopater dı̄ circa p̄rem nimis eum iſanire videbatur.

Argir. ¶ Quapp qui p̄ter rõnẽ aut vincunſ aut ſequunſ q̃ppiaz eoꝝ que nã ſunt honeſta ⁊ bona nõ laudanſ: vt ij qui circa honorẽ magis q̃ oporteat ſtudẽt: aut erga filios ⁊ parentes. Etenĩ bona ſunt hec: ⁊ laudanſ q circa hec ſtudẽt. Attñ eſt ⁊ in his exupatio q̃dã: ſi q̃ſpiã vt Niobe ⁊ aduerſus deos ꝯtẽderet aut ſic erga p̄rẽ aſſicereſ vt Satyrus ille q p̄ris amator appellabaſ: iſanire n̄ıq̃ nimiũ videbaſ.

S. Tho.

¶ Cõcludit ex p̄miſſis q̃le ſit ſtudiũ hoĩuz circa p̄dicta. Et dicit: q̧ illi q p̄ter rõnẽ vel hñt vel ꝓſequunſ aliq̃d eoꝝ q̃ ſunt nãlr pulchra ⁊ bona: non vitupanſ q̃ſi mali. puta illi q ſtudẽt circa honorẽ adipiſcẽdũ. vel circa curã filioꝝ vel parẽtuz magis q̃ opꝫ. Hec. n. ſunt bona. Et laudanſ illi q circa illa ſtudẽt ſicͭ opꝫ. Sꝫ tñ in talib⁹ p̄õt eẽ q̃dã ſupabũdãtia vitioſa. Sicͭ ſi aliq̃ mulier ꝑp amorẽ filioꝝ ſupfluuz ꝯ̃ deũ rebellet. puta ꝓpt̃ filioꝝ mortẽ: ſicut legiſ de q̃dam muliere que vocaſ Niobe. Vel ſiq̃s ꝓpt̃ nimium amorez parẽtuz aliq̃d iſipienter agat: ſicut q̃dã noĩe Satyrus: qui noiat⁹ eſt philopater. i. amator p̄ris: valde videbaſ deſipe ꝓpter amorẽ quẽ circa p̄rem hebat. ¶ Deinde cuz dicit.

C. amor eoꝝ q̃ ſunt nãlr bona nõ eſt vitupꝫãdus niſi ſit inordinatus. Exẽplum Niobe rei ordinato amorẽ filiorum.

¶ Malitia quidez h̄ igitur nulla circa h̄ eſt. Propter qḋ dcm̃ eſt. qm̃ nã eligibiliũ vnũqḋq̃ eſt ꝓpter ſeipſum. Praue aũt ⁊ fugiẽde ſunt ipſoꝝ ſupabundantie. Similr autez

neq₃ incõtinentia. Incontinentia .n. nõ ſolũ fugienda: ſed ꝛ vituperabilium eſt.

Le. are. ℭ Prauitas q̃dẽ igiꝭ nulla eſt. circa iſta ꝑpterea: q₂ vt dixi mus vnũq̃dq₃ eoꝝ ꝑ ſe expetẽduz eſt. Sed exceſſus ipſoꝝ improbi ſunt atq₃ vitãdi. Siſr nec icõtinentia: nã icõti nentia nõ ſolũ fugiendoꝝ eſt: veꝝ ẽt vituperabilium.

Argir. ℭ Circa igiꝭ hec nulla eſt prauitas: ꝑpterea ꝙ vnũq̃dq₃ ꝑ ſe vt diximꝰ nã eſt expetibile. Exuperationes tñ ipſoꝝ ipre be ſunt ac fugiẽde. Siſr: nec icõtinẽtia. Etenim icõtinẽtia non ſolum eſt fugienda: ſed etiam vituperanda.

S. Tho.

Incõtinen tia ſimplr eſt non re ſpectu ꝑdi ctoꝝ bono rum. ℭ Concludit ꝙ circa predicta nõ eſt malitia: ꝑpter h̃ .ſ. ꝙ vnũq̃dq₃ eoꝝ in ſe ꝯſideratum eſt nãlr eligibile. Sed ſolũ ſupabũdãtie eoꝝ ſunt praue ꝛ fugiẽde ꝛ ſilr nec icõtinẽtia eſt ſimplr circa ꝑdicta: q₂ incõtinẽtia nõ ſolũ eſt aliq̃d fu giẽduz ſicut pctm̃. ſ₃ ẽt vitupabile ſicͨ turpe. Et iõ circa de lectatiões corpales: que ſũt turpes ꝛ ſeruiles: vt in 3° dcm̃ eſt: ꝓpꝛe eſt icõtinẽtia. Nec ſunt hõ delectationes appetẽ de homini niſi ꝑpter neceſſitatẽ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Propter ſilitudinem aũt paſſionis appo nentes ad icõtinẽtiam circa vnumq̃dq₃ di cunt. puta malũ medicũ ꝛ malum hypocri tam: quẽ ſimplr vtiq₃ non dicerẽt malum. Queãdmodũ igitur neq₃ h̃ ꝑpter nõ mali tiam eſſe vnãquãq₃ ipſaꝝ. Sed h̃ in ſm̃ ana logũ ſimilẽ ſic videlicet ꝛ illic exiſtimãdum ſolam icõtinentiam ꝛ ꝯtinentiam eſſe. que eſt circa eadem temperantie ꝛ intẽperantie.

8m ℭ Circa iram aũt ſm̃ ſilitudinez dicimus. Propter q̃d ꝛ apponẽtes icõtinentez ire queãdmodum honoris ꝛ lucri aimus.

Le. are. ℭ Sed ꝑ ſilitudinẽ ptubationis addẽtes icõtinẽtiam de vnoq₃ dicimꝰ: veluti malũ medicũ: malũ hyſtrionẽ: quem ſimplr nõ vocarẽmꝰ malũ. Ut igiꝭ nec hic ex eo q₂ vitium non eſt aliq̃d eoꝝ: ſed ꝑpter ꝑportionẽ ſilem: ſic videlicet ꝛ ibi accipiẽdum eſt ſolũ icõtinentiã ꝛ ꝯtinẽtiam eẽ illã: que eſt circa eadẽ: circa que temperãtia ꝛ itemperãtia. De ira ṽo per ſilitudinem dicimus. Itaq₃ cum dicimus icõ tinẽtem adiungimus ire ac ẽt lucri ꝛ honoris.

Argir. ℭ Ob pturbationis aũt ſilitudinẽ adiungẽtes ſingula icõ tinẽtiam circa vnũq̃dq₃ dicunt: vt malum medicum aut malũ hyſtrionẽ: quẽ abſolute nõ dicerent malum. Ut igiꝭ neq₃ hic abſolute dr̃ malus: q₂ nõ eſt vitium quicq̃ ipſo rum: ſed rõnum comparatione ſimile: ſic ꝛ illic ſolam exi ſtimãdum eſt icõtinentiam ꝛ continẽtiam eſſe: que in ꝗs eſt circa que temperantia intemperantiaq₃ verſatur.

ℭ Circa aũt irã ꝑ ſilitudinẽ dicimꝰ. Quapꝓp ꝛ ipſam ad dẽtes icõtinẽtẽ dicimꝰ ire queãdmodũ ꝛ honoris ꝛ lucri.

S. Tho.

Quare re ſpectu ire ꝛ hꝰ dr̃ icõti nẽtia cum additione. ℭ Oſtendit quare dicaꝭ circa non neccia icõtinẽtia cũ ad ditione. Et dicit: ꝙ hoc accidit ꝑpter ſilitudinẽ paſſionis. q₂ .ſ. ſicut aliq̃s imoderate ꝯcupiſcit voluptates corpales. ita pecuniã ꝛ alia ꝑdicta. Et eſt ſile ſicut cũ dicimꝰ aliquez hoiem eſſe malũ medicũ: vel hypocritã .i. repreſentatorez: qui tñ non dr̃ ſimplr malus. Sic igiꝭ in his que ſic dicunꝭ mala non dicimus malitiã ſimplr circa vnũq̃dq₃ eoꝝ. ſed ſm̃ ꝑportionalem ſilitudinez. q₂ .ſ. ita ſe habet malus me dicus ad ea que ſunt medicie: ſicut malus homo ad ea que ſunt hoĩs. Ita etiam in genere ꝯtinentie ſolam illam dici mus ſimplr ꝯtinentiam ꝛ icõtinentiam: que eſt circa ea dem temperãtie ꝛ intemperãtie. Sed circa iram dicimus icõtinentiam ſm̃ ſilitudinem: ꝛ ideo addimus incontinẽ tem ire. ſicut incontinentem honoris ꝛ lucri.

Lectio. v.

Uia aũt ſunt q̃dã q̃dẽ delectabilia nã. Et hoꝝ h̃ q̃dẽ ſimplr. Hec aũt ſm̃ gñã. ꝛ aialium ꝛ hoium. h̃ aũt non ſunt. Sed h̃ q̃dẽ ꝑpter paſſio nes ſiue orbitates. Hec aũt ꝑpter ꝯſuetudi nes ſiunt. Hec aũt ꝑpter vitioſas nãs: eſt ꝛ circa hoꝝ ſingula ſimiles videre habitus.

ℭ Quũ ṽo aliqua ſunt nã efficientia voluptatẽ: ꝛ hoꝝ alia ſimplr: alia ſm̃ gñã ꝛ aialium ꝛ hoium. Alia ṽo nõ ſunt: ſed partim ꝑꝑ morbos: partim ꝑꝑ mores ſiũt: ptim ꝑꝑ fla gitioſas nãs: circa iſtoꝝ ſingula ſiles cernunꝭ habitus. Le. are.

ℭ Cum autẽ quedam nã voluptatem efficiant: quoꝝ alia ſimplr: alia generibus aialium voluptatem atq₃ hoiuz afferunt: quedaz non nã: ſed partim ob morbos: partim ob ꝯſuetudinem: partim ob naturas prauas delectent: ſ₃ ꝛ cir ca horum ſingula ſimiles habitus cernere. Argir.

S. Tho.

ℭ Poſtq̃ͣ pħs oñdit ꝙ diuerſimode dr̃ aliq̃s ꝯtinẽs ꝛ icõ tinens ſm̃ diuerſas ꝯcupiſcẽtias ꝛ delectationes hũanas. hic oñdit ꝙ diuerſimode dr̃ aliq̃s ꝯtinens ꝛ icõtinẽs cir ca ꝯcupiſcẽtias ꝛ delectationes humanas ꝛ beſtiales. Et circa h̃ duo facit. Primo oñdit diuerſitatez ꝯcupiſcẽtiaꝝ ꝛ delectationũ humanaꝝ ꝛ beſtialiũ. Scdo oñdit q̃ͣo di uerſimode circa eas dicaꝭ ꝯtinẽtia ꝛ icõtinẽtia. ibi. (Quã tis q̃dẽ igiꝭ ꝛc̃.) ℭ Circa ꝑmũz duo facit. Primo ꝑponit diuiſionem delectationũ. Scdo manif. ſtat q̃d dixerat ꝑ exẽpla ibi. (Dico aũt beſtiales ꝛc̃.) ℭ Dicit ḡ ꝑ͂. ꝙ delectabilium q̃dã ſunt delectabilia ſm̃ nãm. Quedã aũt non ſm̃ nãm. Et vtrunq₃ eoꝝ ſubdiuidiꝭ. Eoꝝ .n. que ſunt delectabilia ſm̃ nãm: q̃dã ſunt delectabilia oĩ hñti ſenſum. puta dulce eſt nãlr delectabile oĩ hñti guſtuz. Quedam ṽo ſunt nãlr delectabilia q̃buſdã differẽtiis ꝛ aialium ꝛ hoium. Aliĩs .n. cibi ſunt nãlr delectabiles aialibꝰ comedentibus carnes: ꝛ aialibꝰ comedẽtibꝰ fructꝰ. Siſr ẽt inter hoies: colericis dele ctabilia ſunt nãlr frigida que tẽperãt eoꝝ cõplexionẽ. fleg maticis ṽo calida. Eoꝝ ṽo que ſunt delectabilia nõ nãlr. quedã ſiunt ꝑpter orbitates .i. ꝑpꝭ aliq̃s ſupuenĩẽtes egri tudines corpales: aut ẽt triſtitias aiales: ex q̃bꝰ trãſmutaꝭ nã ad aliã diſpõnẽ. Quedã ṽo ſiũt delectabilia ꝑpꝭ malã ꝯſuetudinẽ: que ſit. q̃ſi q̃dã nã. Quedã ṽo ſiũt delectabilia ꝑpꝭ vitioſas nãs. Puta cũ aliqui hoies hñt corruptas ꝛ ꝑ uerſas cõplões corpales. Et ſm̃ h̃ ſeqꝭ ꝙ in his ſunt puer ſiſſime tã appħẽſiones imaginationis q̃₃ affectiões ſenſibi lis appetitꝰ. Que q̃dẽ virtes: cũ ſiut organoꝝ corpalium actꝰ: neccͤ eſt ꝙ ſint corpali cõplexioni ꝑportionate. Et q₂ ſm̃ diuerſitatez obiectoꝝ diuerſificanꝭ habitꝰ: neccͤ eſt ꝙ ſingulis ꝑdictoꝝ delectabiliũ rñdeãt ſiles habitus. Puta ꝙ ſint q̃dã habitꝰ nãles: ꝛ q̃dã nõ nãles. ℭ Deinde cũ dic̃.

De multi plici gñe d lectabiliũ.

Diuerſis diuerſa ſiũt d̃lectabilia Exẽplum de colericꝭ ꝛ flaticis.

Habitus q̃daꝫ nãles q̃dã nõ nã les.

ℭ Dico aũt beſtiales. puta eſſe hoiem quez dicunt ꝑgnantes recidẽtem pueros deuora re vel qualr beſtialitate gaudere aiunt quoſ dam ſiluestriũ circa põtum. Hos q̃dem cru dis. Hos aũt hoium carnibus. Hos autez pueros comedere adinuicẽ in ꝯuiuium vel circa phalarẽ dictum. Hi q̃dẽ beſtiales.

ℭ Loquor aũt de imanibꝰ: ceu de muliere: quã fertur ꝑgnã tium viſcera reſcindẽ: pueroſq₃ comedẽ: vel q̃d dr̃ de q̃buſ dam efferatis gẽtibꝰ circa pontum: alios crudis delectari: alios hũanis carnibꝰ: alios tradẽ natos adinuicẽ vt i ꝯui uiĩs comedanꝭ. Uel q̃d de phalari dr̃. Hi nãq₃ ſiũt imanes. Le. are.

Argir. ¶ Dico aũt ipſos imanes vt mulierez illam quã grauidas reſcindẽtem fetus deuorare aiunt: aut qualibus ferũt nõnullos circa pontũ efferatos hoies delectari. Quoꝝ alios inquiunt crudis alios humanis carnib⁹ gaudẽ. alios ſuos filios in ꝯuiuijs comedendos mutuo dare: aut id quod de Phalaride dicit. Atqꝫ hi qdem ferini habitus ſunt.

S. Tho.

De bũti/b⁹ tumoſã nãm ⁊ appetitum. Exẽplum de beſtiali/bus.

¶ Manifeſtat p exẽpla ſingulas dñias ĩnãliũm delectabiliũm. Et p̄ de his que ſunt delectabilia ꝓpẽ ꝑuitioſaꝫ nãm boĩum: q ſunt q̃ſi beſtiales: q: ꝓpẽ corruptelam cõplonis aſſimilanẽ beſtijs. ſicut de quodã hoĩe dicebaẽ ꝙ ſcindebat vẽtres ꝑgnãtiuꝫ mulieꝝ vt pueros in vtero ꝯceptos deuoraret. Et ſiſe eſt ſi qs delecteẽ in talib⁹: qb⁹ dicunt delectari quoſdã ſilueſtres hoies: in ſiluis. ſ. ſolitarios cõmorãtes circa mare põticũ. Quoꝝ qdã comedũt carnes crudas. qdã ỽo carnes humanas. qdã ỽo ſibiuuicẽ ad celebrãda ꝯuiuia ſuos filios accõmodant. Et ſilia ſunt ea que dicuntur circa phalarim: quẽdã. ſ. crudeliſſimũ tyrãnũ: qui in ipſis cruciatib⁹ hoĩuꝫ delectabatur. Hi igiẽ qui in talibus delectantur ſunt quaſi ſimiles beſtijs. ¶ Secundo ibi.

¶ Hi aũt pp egritudines fiũt. ⁊ maniã qbuſdam queadmodũ mrẽz ſacrificãs: ⁊ comedens ⁊ ꝯſerui epar hi aũt egritudinales.

Le. are. ¶ Aliĩ ꝓpter morbos ⁊ inſaniã vt ille qui mrẽm imolauit: comeditqꝫ ⁊ qui ꝯſerui epar. Hi ex morbo.

Argir. ¶ Aliĩ aũt qbuſdã ob morbos ⁊ ob inſaniã fiũt. Ut q mactauit matrẽ atqꝫ comedit: quiqꝫ ꝯſerui iecur ſtẽ comedit.

S. Tho.

De inãli/b⁹ delectatiõib⁹ pp egritudĩes Exẽplum

¶ Exẽplificat de his que ſunt delectabilia: ⁊ que ſunt ꝯtra nãm ꝓpter aliq̃s egritudines. puta ꝓpter maniam: vel ꝓpter furiam: aut aliqd hõ: ſicut de quodaꝫ legiẽ ꝙ factus maniacus ſacrificauit matrem: ⁊ comedit eam: ⁊ occidit ꝯſeruum. ⁊ comedit epar eius. ¶ Tertio ibi.

¶ Uel ꝯſuetudine. Puta piloꝝ euulſores ⁊ vnguiũ corroſores. Adhuc aũt carbonuꝫ ⁊ terre. Cum his aũt que venereoꝝ maſculis. Hos qdẽ enim nã. His autẽ ex ꝯſuetudine accidunt puta aſſuefactis ex pueris.

Le. are. ¶ Uel ex ꝯſuetudine. Ueluti piloꝝ euulſiones ⁊ vnguium eſus: ac p̄terea carbonũ ⁊ terre ⁊ inſup coit⁹ maſculoꝝ. Nã aliĩs nã: aliĩs ex ꝯſuetudĩe accidit: vt a pueritia ꝯſuetis.

Argir. ¶ Aliĩ ſunt ex morbo vel ex ꝯſuetudine: vt euulſiones pilorum ⁊ vnguium eſus: ⁊ carbonum ⁊ terre ⁊ inſuper venereoꝝ habitus maribus. Aliĩs enim natura aliĩs ex ꝯſuetudine accidunt: vt ĩjs qui a pueritia conſueſcunt.

S. Tho.

De inãli/bus delectationib⁹. ex ꝯſuetudine ꝓuenientib⁹. Exempla.

¶ Exẽplificat de his que fiũt ꝯtra nãm delectabilia ex ꝯſuetudine. Et dicit ꝙ qbuſdã accidũt inãles delectatiões ꝓpẽ interiorẽ egritudinẽ vel corruptionẽ ꝓuenientẽ ex ꝯſuetudine. Sicut qdã ꝓpẽ ꝯſuetudinẽ delectanẽ euellere ſibi pilos: ⁊ corrodẽ vngues: ⁊ comedẽ carbones ⁊ terrã: nec non ⁊ vti coitu maſculoꝝ. Oia aũt p̄dicta: que ſunt ꝯtra nãm delectabilia: ꝓñt reduci ad duo. Quibuſdam. n. accidit ex nã corpalis cõplonis: quã acceperũt a pñ⁹. Quibuſdã ỽo accidit ex ꝯſuetudĩe. Puta q: ꝯſueuerũt ad hõ a pueritia. Et ſiſe eſt de his q in hõ acidũt ex egritudĩe corpali. Nã praua ꝯſuetudo eſt q̃ſi qdã egritudo aialis. ¶ Deĩde cũ dicit.

Conſuetu/do praua ẽ q̃ſi quedaꝫ egritudo a/nimalis.

¶ Quãtis qdẽ igitur nã cã. hos vtiqꝫ nullus diceret incõtinẽtes. Queadmodũ neqꝫ mulieres. qm̃ nõ ducunt ſed ducuntur. Siliẽ aũt ⁊ egrotatiue hñtibus ꝓpter ꝯſuetudinem.

Le. are. ¶ Quibus igiẽ nã cauſa eſt: eos nemo diceret incõtinẽtes: vt etiam nec mulieres qõ non ſutuant: ſed ſutuanẽ. Eodẽ modo ⁊ qui inſane ſe hñt ꝓpter conſuetudinem.

Argir. ¶ Quibus igiẽ cauſa eſt nã: eos nemo dixerit incõtinentes: queadmodum neqꝫ mulieres ꝙ nõ ſutuunt ſed ſutuunẽ. Pari mõ neqꝫ eos qui ob ꝯſuetudineꝫ morboſe ſe habent.

S. Tho.

¶ Oſtendit ꝙ circa delectabilia p̄dicta inãlia nõ eſt incõtinẽtia ſimpĺr: ſed ſm qd. Et hõ dupĺr. Primo qdẽ rõne accepta ex ꝯditione eoꝝ qui delectanẽ. Scdõ rõne accepta ex ꝯditione delectabiliũ. ibi. (Hẽc qdẽ igiẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄: ꝙ nullus rõnabiliẽ dicet hos eẽ ſimpĺr incõtinẽtes: in qb⁹ nã beſtialis eſt cã taliuꝫ delectationũ. Dcm̃ eſt. n. ſupra ꝙ beſtias nõ dicim⁹ ꝯtinẽtes vel incõtinẽtes. q: non hñt vleꝫ opinionẽ ſed ſingulariuꝫ fantaſiã ⁊ memoriã. Hõ aũt homines qui ꝓpẽ ꝑuitioſam nãm ſunt beſtijs ſiles: hñt qdeꝫ aliqd vlis apprehẽſionis. ſed valde modicã: ꝓpter hõ ꝙ tõ eſt in eis oppreſſa ex malitia cõplonis. ſic manifeſte opprimiẽ in infirmis ꝓpter indiſpoſitionẽ corpalẽ. Illud aũt qõ eſt modicũ q̃ſi nihil eẽ videẽ. Nec ꝯtingit de facili ꝙ modica vis rõnis ꝯcupiſcẽtias fortes repellat. Et ideo tales nõ dicunẽ incõtinẽtes ſimpĺr neqꝫ ꝯtinẽtes: ſꝫ ſolũ ſm qd: inqꝫtũꝫ remanet in eis aliqd de iudicio rõnis. Et ponit exẽm de mulierib⁹ in qb⁹ vt in plib⁹ modicũ viget rõ ꝓpẽ imꝑfectionẽ corpalis nãe. Et ideo vt in plib⁹ non ducunt affect⁹ ſuos ſm rõnẽ: ſꝫ magis ab affectib⁹ ſuis ducunẽ. Propẽ qõ raro inueniunẽ mulieres ſapiẽtes ⁊ fortes. Et ideo nõ ſimpĺr poſſunt dici ꝯtinẽtes vel incõtinẽtes. Et eadẽ rõ etiã videẽ de his qui egrotatiue ſe hñt. i. qui hñt corruptã diſpoſitionem ꝓpter malã ꝯſuetudinẽ: que etiam opprimit iudiciũ rõnis ad modum ꝑuerſe nature. ¶ Deinde cum dicit.

Q: hoies beſtiales nõ dicũẽ ſimpliciter ꝯtinẽtes vel icõtinentes. Q: modica vis rõnis nõ ſufficit ad ꝑmunẽdas concupiſcentias fortes. Exẽplum de mulieribus i qb⁹ modicũ viget ratio.

¶ Habere qdẽ igitur ſingula extra terminos eſt malitie: queadmodum ⁊ beſtialitas.

Le. are. ¶ Habere igitur quodlibet horum extra terminos eſt vitiũ queadmodum ⁊ imanitas.

Argir. ¶ Igitur ſingula qdem hec habere: extra fines eſt vitiũ: queadmodum ⁊ ipſa feritas.

S. Tho.

¶ Oñdit ꝙ circa inãlia delectabilia nõ eſt ſimpĺr incõtinentia ſed ſm qd ex ꝯditione ipſoꝝ delectabiliũ. Et p̄ ꝓponit qõ intẽdit. Scdõ manifeſtat ꝓpoſitũ. ibi. (Ois. n. ſupabũdans ⁊c̃.) Primo aũt duo proponit. Quoꝝ p̄m eſt ꝙ habere ſingula hoꝝ. i. pati ꝯcupiſcentias predictoꝝ delectabilium excedit terminos malitie humane ſicut ⁊ de beſtialitate dictum eſt ſupra. ¶ Secundum ponit ibi.

Q: circa delectabilia inãlia nõ ẽ incõtinẽtia ſimpĺr. ſed ſm quid.

¶ Hñtẽ aũt ſupare vel ſupari nõ ſimpĺr icõtinentia. ſed que ſm ſilitudinẽ queadmodũ ⁊ circa iras. hñtem hunc modũ paſſionis. Incõtinentem aũt non ſimpĺr dicendum.

Le. are. ¶ Habẽtem ỽo ꝯtinere ſe vel incõtinere non eſt ſimpliciẽ continẽtie: ſed eius que eſt per ſilitudinem. Ut ⁊ is qui circa iram eodẽ modo ſe hꝫ: incõtinens nõ eſt dicendus.

Argir. ¶ Hñtẽ aũt vincẽ aut vinci: nõ eſt ea q̃ abſolute eſt ꝯtinẽtia aut icõtinẽtia. Sꝫ ea q̃ p ſilitudinẽ dẽ. queadmo⁹ ⁊ is q circa irã ſic ſe hꝫ dicẽd⁹ ẽ cũ affectu ⁊ nõ icõtinẽs abſolute.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ ſi aliqs hẽat ꝯcupiſcẽtias ⁊ ſuperet: non diceẽ ſimpĺr ꝯtinens: ſed ſm ſilitudinem: vel ſi ſupeẽ ab eis: non diceẽ incõtinens ſimpĺr: ſed ſm ſilitudinem: ſicut ⁊ ſupra de incõtinentia ire dictum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Q: nõ ois q vicit ꝯcupiſcẽtias ẽ ꝯtinẽs nec ois q vinciẽ ẽ icõtinẽs.

¶ Ois. n. ſupabũdans malitia ⁊ iſipientia ⁊ timiditas ⁊ intẽperãtia ⁊ crudelitas. He qdem beſtiales. He aũt egritudinales ſunt.

Le. are. ¶ Ois. n. ſupexceſſiua prauitas ⁊ amẽtia ⁊ timiditas ⁊ in/

temperātia ⁊ crudelitas aut imanitatis eſt aut morbi.

Le. are. ¶ Omne nāqꝫ vitiū exuperans ⁊ demētia ⁊ timiditas ⁊ intē-perantia ⁊ acerbitas: aut eſt ferinū: aut ex morbo.

S. Tho.

Exceſſus malitie pōt eē circa vitia oībus virtutibus oppoſita. ¶ Manifeſtat qd̄ dixerat. Et p̄ q̄ſtum ad malitiā. Scđo q̄ſtum ad ꝯtinētiā ⁊ incōtinētiā. ibi. (Hoꝝ aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m ꝯſiderādū ꝙ hꝫ exceſſus malitie pōt eē circa vitia oībus ꝟtutibus oppoſita: ſicut circa inſipiētiā: que opponit̄ prudētie: circa timiditatē: que opponit̄ fortitudini: circa itēperātiā: que opponit̄ tēperātie. ⁊ circa crudelitatē: q̄ opponit̄ māſuetudini. ⁊ circa ſingula eoꝝ q̄dā. n. ſunt diſpōnes beſtiales ꝓp prauioſam nām: q̄dā vero egritudinales: que ſunt ꝓp egritudinē corpalē vel aialē: que eſt ex mala ꝯſuetudine. Et qꝛ ſup̄ exēpla poſuit circa intēperātiā ⁊ crudelitatē: hic exēplificat. Primo qdē de timiditate. ¶ Scđo ibi.

¶ Hec qdē. n. nā talis q̄lis timere oīa ⁊ ſi ſonū faciat mus ſm̄ beſtialem timiditatē timidus. h aūt catulū timuit ꝓp egritudinem.

Le. are. ¶ Nam qui talis nā extitit vt cuncta ꝑtimeſcat ēt ſi ſorex obſtrepuerit: timidus eſt timore quodam imani. Quidā vero muſcipulam timebat propter morbum.

Argir. ¶ Nam qui talis eſt nā vt vniuerſa formidet: etiam ſi obſtrepuerit ſorex timidus eſt timiditate ferina. Quidā autē fellem ob morbum pertimeſcebat.

S. Tho.

De timido beſtialr. Exēplum. ¶ Et dic̄ ꝙ aliq̄s ē nālr ſic diſpoſit⁹: vt oīa timeat ēt ſonitū muris. Et talis eſt timidus beſtialr. Quidā vero ꝓp egritudinē icidit in talē timiditatē. ꝙ timebat muſtelā. ¶ 3⁹ ibi.

¶ Et inſipiētiū. Hi qdē ex nā irrōnales ⁊ ſolū ſenſu viuētes beſtiales: queadmodū q̄dā gn̄a longe barbaroꝝ. Hi aūt ꝓpt̄ egritudines. puta epilēticas vl̄ manias egritudiales.

Le. are. ¶ Et demētium qui nā ſine rōne ſunt: ⁊ ſolū ſenſu viuētes imanes ſunt. Ut q̄dā longe barbare nationes. Alij ꝓpter morbos veluti mente capti ⁊ inſani ex morbo.

Argir. ¶ Et dementium qui nā qdem rōne carent ſenſuqꝫ tm̄mō viuunt imanes ſunt: quales nōnulle nationes ſunt lōge habitantium Barbaroꝝ. Qui vero non natura: ſed ob morbos aut comitialem aut inſaniam ꝗ ſunt morboſi.

S. Tho.

De iſipiētib⁹ beſtialr. Qꝛ q̄dā ſt nālr iſipiētes. Quidā efficiunt iſipiētes ꝓ egritudines. ¶ Exēplificat circa iſipiētiā. ⁊ dic̄ ꝙ q̄dā nālr ſūt irrōnales nō qꝛ nihil hēant rōnis: ſꝫ valde modicū: ⁊ circa ſingularia q̄ ſēſu appꝛhēdūt: ita ꝙ viuūt ſolū ſm̄ ſenſuꝫ. Et tales ſūt q̄ſi ſm̄ nāꝫ beſtiales. Qđ ꝓcipue accidit circa q̄ſdā barbaros i finib⁹ mūdi hītātes. Ubi ꝓp itēperiē aeris ēt corpa ſūt male diſpōnis: ex quo ipedit̄ vſus rōnis eis. Quidā vero efficiunt̄ irrōnales ꝓp aliq̄s egritudines. puta epylenſiā vel maniā. Et hi ſūt egritudinalr iſipiētes. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Hoꝝ aūt ē qdē hēre q̄dā q̄nqꝫ nō ſupari āt. Dico aūt puta ſi phalaris tenuit ꝯcupiſcēs pueꝝ comedē vl̄ ad venereoꝝ icōueniētē delectationē. Eſt aūt ⁊ ſupari nō ſolū hēre.

Le. are. ¶ Sed fieri pōt: vt quis iterdum aliqua iſtoꝝ hēat ſolum: at non ſupetur: veluti ſi phalaris ꝯcupiſcat puerum comedere ac ſe abſtineat: vel aduerſus irrōnalē coitus libidinē. Fieri ēt pōt: vt non hēat ſolum: verū etiam ſuperetur.

Argir. ¶ Fieri aūt pōt vt hoꝝ aliqua q̄ſpiam iterdum babeat tm̄: ſed nō ſupetur vt ſi phalaris pueꝝ ꝯcupiēs comedere ſeſe detineret: aut ab nefanda libidine abſtineret. Fit etiam vt non ſolum babeat: verū etiam ſuperetur.

S. Tho.

Exēplum de icōtinē. ¶ Manifeſtat qđ dixerat q̄ſtū ad icōtinētiā. Et p̄ q̄ſio circa p̄dicta ē q̄dā ſilitudo ꝯtinētie ⁊ icōtinētie. Et dic̄ ꝙ ꝯtingit q̄nqꝫ ꝙ aliq̄s hō hēat q̄ſdā p̄dictaꝝ paſſionū inālū. ⁊ nō ſupet̄ ab eis: qđ eſt ſile ꝯtinētie. puta ſi phalaris tyrān⁹ teneat pueꝝ: ⁊ ꝯcupiſcit eū vel ad vſuꝫ comeſtionis: vl̄ ad icōgruā delectationē venereā. ⁊ nō tn̄ eo vtat̄. Q̄nqꝫ aūt ꝯtingit ꝙ hō nō ſolū hēat hꝫ ꝯcupiſcētias. ſed ēt ab eis ſuperetur. ⁊ hoc eſt ſimile incontinentie. ¶ Scđo ibi. te⁹ ⁊ ꝯtinente ſm̄ ſilitudinem.

¶ Queadmodū ⁊ malitia: q̄ qdē ſm̄ hoīem ſimplr̄ dr̄ malitia. Que aūt ſm̄ appoſitionē q̄m beſtialis vel egritudialis. ſimplr̄ āt nō. Scđm eūdē modū. ſ. ⁊ icōtinētia eſt. h qdeꝫ beſtialis. h qdē egritudinalis. ſimplr̄ aūt q̄ ſm̄ hūanā intēperātiā ſolū. Q̄m qdē incōtinētia ⁊ ꝯtinētia eſt ſolū circa que intēperantia ⁊ tēperantia. ⁊ q̄m circa alia eſt alia ſpēs continentie ſm̄ metaphorā dicta: ⁊ nō ſimpliciter manifeſtum eſt.

¶ Ut igit̄ prauitas alia ſimplr̄ dr̄: alia ſm̄ additionē veluti imanis aut iſana: ſic ⁊ incōtinētia alia eſt imanis: alia iſana. Simplr̄ aūt illa ſolū que eſt ſm̄ humanā icōtinētiam. Eſſe igit̄ incōtinētiā ⁊ ꝯtinētiam circa illa ſolū circa q̄ eſt tēperātia ⁊ intēperātia: ⁊ qđ circa alia eſt: alia ſpēs incōtinentie: dicta per ſilitudinem ⁊ non ſimplr̄ manifeſtū eſt. Le. are.

¶ Ut igit̄ ⁊ prauitas ea qdē que eſt hūana abſolute dr̄ prauitas: alia vero cū additiōe ferina inquā aut ex morbo ⁊ nō abſolute: ſic ⁊ icōtinētia alia eſt ferina: alia ex morbo. Abſolute āt ea eſt ſola que itēperātie hūane nō egredit̄ fines. Perſpicuū igit̄ eſt: icōtinētiā ⁊ ꝯtinētiā i hꝭ eē dūtaxat circa q̄ itēpātia tēpātiaqꝫ verſat̄: ⁊ i ceteris ſpēꝫ aliā icōtinētie eē: q̄ qdē nō abſolute: ſꝫ p trāſlatiōeꝫ icōtinētia dici ſolet. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit ꝙ i talib⁹ nō eſt ſimplr̄ ꝯtinētia vel icōtinētia. Et dicit ꝙ ſic malitia q̄ eſt ſm̄ modū hūanū ſimplr̄ dr̄ malitia: q̄ aūt eſt nō nālis hoī dr̄ cū additione malitia beſtialis vel egritudialis. ⁊ nō malitia ſimplr̄. eodē mō ⁊ icōtinētia nō nālis dr̄ cū additiōe. puta beſtialis vel egritudialis. Sꝫ ſimplr̄ incōtinētia dr̄ ſola illa q̄ eſt ſm̄ tēperātiā humanā. ¶ Ultio āt epylogādo ꝯcludit manifeſt⁹ eē ex p̄dictis ꝙ ꝯtinētia ⁊ icōtinētia ſimplr̄ ſolū eſt circa illa: circa q̄ eſt tēperātia ⁊ intēperātia. Circa alia vero eſt q̄dā ſpēs incōtinētie: que dr̄ methaphorice: ⁊ nō ſimplr̄. Qꝛ incōtinentia inālis nō dicit̄ ſimplr̄ ſed cū additiōe ſcꝫ beſtial. Lectio. vj.

Quoniam aūt ⁊ minus turpis incōtinentia que ire q̄ꝫ que ꝯcupiſcentiarum ſpeculabimur.

¶ Quod aūt ſit minus turpis intēperantia ire q̄ꝫ intēperantia libidinis oſtendemus. Le. are.

¶ Poſt hec minus eſſe turpem ire q̄ꝫ cupiditatum incontinentiam oſtendamus. Argir.

S. Tho.

¶ Poſt q̄ꝫ pħs oñdit q̄ō eſt diuiſimode icōtinētia circa diuerſa: hic cōpat diuerſas icōtinētias adiuicē. ⁊ p̄ incōtinētiā ꝯcupiſcētiaꝝ tact⁹: q̄ eſt icōtinētia ſimplr̄: ad ꝯtinētiā ire: que eſt incōtinētia ſm̄ qd. Scđo cōparat incōtinentiā humanā ad incōtinentiā beſtialem vel egritudinalem. ibi. (Ipſaꝝ aūt hꝫ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo ꝓpoſuit qđ intendit. Et dicit ꝯſiderādum eſſe: ꝙ incontinentia ire eſt minus turpis q̄ꝫ incōtinentia ꝯcupiſcētiaꝝ tactus: circa q̄s eſt temperātia ⁊ intemperātia. ¶ Secundo ibi. Incōtinētia ire ē minus turpis q̄ꝫ icōtinentia voluptatum.

¶ Videtur. n. ira audire qdē ſm̄ qd rōnem. Obaudire aūt queadmoduꝫ veloces miniſtroꝝ. puta añ audire oē dictū excurrūt. Deinde peccāt in actione. Et canes ante intēde

re ſi amicus: ſi ſolū ſonituȝ faciat latrāt. Sic ira ꝓpter caliditatē ⁊ velocitatē nāe audiēs q̄dē non ꝑceptū aūt audiens mouet ad punitionē. Ratio q̄dē eni vel fantaſia q̄m iniuria vel ꝯtēpt⁹ manifeſtauit. Hec aūt queadmodū ſyllogiçās. q̄m opȝ talē oppugnare: iraſcitur ꝯfeſtim. ℭ Cōcupiſcentia aūt ſi ſo-
3ᵐ lum dicat q̄m delectabile rō vel ſenſus mouet ad fruitionē. Quare ira q̄deȝ conſeq̄tur rōnem aliq̄ualr̄. Cōcupiſcētia aūt nō. Turpior igit̄. Incōtinēs q̄dē .n. ire a rōne aliq̄lr̄ vincit̄. Qui aūt ꝯcupiſcētie ⁊ non a rōne.

Le. are. ℭ Uī ira q̄dē aliq̄d rōnis audire: obaudire tñ queadmodum miniſtri qui veloces ſunt: p̄uſq̄ȝ totū id qȯ eis dicit̄ audiant: excurrūt: ac poſtea in agēdo errant: ⁊ queadmodum canes anteq̄ȝ ꝯſiderēt an amicus ſit: ſi mō ſtrepuerit: latrant: ſic ira ꝓpter calorē ⁊ velocitateȝ nature: audiens q̄dē ſed nō preceptū exaudiens: ꝓperat ad vltionē. Rō .n. vel fantaſia iniuriā ſeu ꝯtumeliā oſ̄dit. Ira ꝟo tanq̄ȝ rōne ꝯcludēs: qȯ huic tali repugnādū ſit ſtatim inſurgit. At libido ſi ſoluȝ dixerit cogitatio: vel ſenſus voluptatē effici ꝓperat ad fruitionē. Quāobrē ira q̄dē ſeq̄tur rōnē quodāmō. Libido aūt nō. Turpior ergo. Nā ire icōtinēs a rōne quodāmō vincit̄. Ille a ꝯcupiſcētia ac non a rōne.

Argu. ℭ Ira nāq̄ȝ aliqua ex pte ⁊ nō ꝑfecte rōnē audire videt̄. perinde atq̄ȝ veloces miniſtri qui q̄dē antea q̄ȝ totuȝ id audirent qȯ dī excurrūt: deīde in agēdo aberrāt. Canes ēt anteq̄ȝ ꝯſiderēt ſi ſit amic⁹ ſi tm̄ pulſauerit oſtiū latrāt. Sic ⁊ ira pp calitatē celeritatēq̄ȝ nāe audita q̄dē rōne nō ꝑcepto aūt audito ad ipſam ꝓperat vltionē. Rō nāq̄ȝ vel imaginatio ꝯtumeliā aūt ꝑuipēſionē eē oſ̄dit. Illa āt ac ſi rōcinatiōe ſcā ꝯcluſerit oportē tali bellū iſerre ſtatim iſurgit. ℭ At cupiditas ſi ſolum dixerit ratio aut ſenſus h̄ afferre voluptatē pergit ad fruēdum. Quare ira q̄dem ſequitur quodāmodo rōnem. Cupiditas autē non ſeq̄tur: turpior igitur eſt. Nam incōtinens q̄dem ire a ratione quodāmodo vincit̄. Cupiditas aūt non eſt rōne ſed a cupiditate.

S. Tho.

Rō ꝑma. Ira aliq̄lr audit rationem. Quō i aialib⁹ carētibus rōne i ueniāt ira. Exēplum ꝑmum de miniſtris. Exēplum ſc̄m de canibus. ℭ Probat ꝓpoſitū 4ᵒʳ rōnib⁹. Circa q̄ꝝ ꝑmaȝ dicit ꝙ ira videt̄ aliq̄lr audire rōnē: inq̄ȝtū .ſ. irat⁹ quodāmō rōcinat̄: ꝙ ꝓpt̄ iniuriā ſibi factā debēt iferre vindictā. Sed obaudit .i. impfecte audit rōnē: q2 nō curat attēdē iudiciū rōnis circa q̄ȝtitatē ⁊ modū vindicte. In aialib⁹ aūt carētib⁹ rōne inueniūt̄ q̄dē ira: ſicut ⁊ alia opa rōni ſilia ex nāli iſtinctu. Inducit aūt ad manifeſtationē ꝓpoſiti duo exēpla. Quorū ꝑᵐ eſt de miſtris q ſunt valde veloces q anteq̄ȝ audiant totū qȯ eis dī diſcurrūt ad exequēdā. ⁊ ſic ſeq̄tur ꝙ peccēt in executiōe mādati: qȯ nō ꝑfecte audierūt. Aliud exēᵐ eſt de canib⁹ qui ad ꝑᵐ ſonitū pulſantis ad hoſtiū latrāt anq̄ȝ attēdāt ſi ille q pulſat ad hoſtiū ſit aliqs de familiarib⁹ vl̄ amicis. Et ita eſt de ira: ꝙ audit q̄dē in aliq̄ rōnē. ſȝ ꝓpter nālē calitatē ⁊ velocitatē colere cōmouētis ad irā: anteq̄ȝ audiat totū ꝑceptū rōnis mouet ad puniēdū. Quō aūt h̄ fiat oſ̄dit ſubdēs. Manifeſtat̄ .n. hoi ꝙ ſit ſibi facta iniuria vel ꝯtēpt⁹: q̄nq̄ȝ aūt ꝑ rōnē: ſicut q̄ñ hoc veꝝ eſt. q̄nq̄ȝ aūt ꝑ fantaſiā puta cū hoi ita videt̄: lȝ nō ſit veꝝ. Hō autē irat⁹. q. ſyllogiçat ꝙ iniuriātē opȝ impugnare. ⁊ determinat modū indebitū: ⁊ ſtatim iraſcit̄ mouēs ſe ad vindictā: an-
Cōcupiſcentia ſtatim mouet ad delectabile oblatum. teq̄ȝ determinet̄ ei a rōne modus vindicte. Sed ꝯcupiſcentia ſtatim ꝙ denūciat̄ ſibi delectabile ꝑ rōnem vel ſenſum mouet ad fruēdā illud delectabile abſq̄ȝ aliq̄ ſyllō rōnis. Et h⁹ dīuerō eſt. q2 delectabile h̄ȝ rōnem finis ꝑ ſe appetibilis. qui eſt ſicut p̄nᵐ in ſyllogiçatū. nocumētū aūt inferendū alteri nō eſt ꝑ ſe appetibile vt finis: qui h̄ȝ rōnē ꝑncipij: ſȝ ſicut vtile ad finē: qȯ h̄ȝ rōnē ꝯnis in agibilib⁹. Et ideo ꝯcupiſcētia nō mouet ſyllogiçās. ſȝ ira mouet ſyllogiçāe. Et ide eſt ꝙ ira aliq̄lr ꝯſequit̄ rōnē: non aūt ꝯcupiſcentia que ſeq̄t̄ ſolū impetū ꝓpriuȝ. Per h̄ aūt eſt aliq̄d turpe in reb⁹ h̄uāis ꝙ eſt ꝑter rōnē. Sic igit̄ pȝ ꝙ incōtinēs ꝯcupiſcētie eſt turpior q̄ȝ icōtinēs ire: q2 icōtinēs ire aliq̄lr vicit̄ a rōne nō aūt icōtinēs ꝯcupiſcētie. ℭ Scd̄aȝ rōnē ponit ibi. Rō vincitiſtatis ite ꝓ irā ⁊ concupiſcentiam

ℭ Adhuc nālib⁹ mag⁹ veniā ꝯſeq appetitib⁹ q2 ⁊ ꝯcupiſcentijs talib⁹ magis quāte cōes oib⁹ ⁊ inquātum cōes. Ira aūt nālius ⁊ difficilius ꝯcupiſcētijs his que ſupabūdātie ⁊ non nec̄ijs. Queadmodū r̄ndens q̄m pr̄eȝ percutit. Etenim iſte dixit eū qui ſuipſius: ⁊ illē eū qui ſupius. Et puerū oſ̄dens ⁊ iſte me dixit cum vir fiat. Cognatū enim nobis: ⁊ tractus a filio quieſcere iuſſit apud hoſtia. Etenim ⁊ ipſe trahere patrem vſq̄ȝ huc.

ℭ Preterea nālib⁹ deſiderijs magis eſt venia: ſi ſeq̄uare. Nā ⁊ talib⁹ ꝯcupiſcētijs q̄t oib⁹ cōes ſunt: ⁊ inq̄ȝtū cōes. At ira ⁊ idignatio nālius q̄dd̄ā eſt q̄ȝ libidines que exceſſiue ſunt ⁊ nō nec̄ie. Veluti q ſe excuſabat: qȯ pr̄em ꝟberaſſet. Nā ⁊ ipſe inq̄t pr̄em ꝟberauit ſuū ⁊ ille rurſus ſuū ⁊ qui puerū oſ̄dens inq̄t: ⁊ hic cū vir erit me. Nā id nobis gētile eſt: ⁊ qui trahebat̄ a filio ſiſtere ꝑcedit ante ianuam. Nā ⁊ pr̄eȝ ſuum euſq̄ȝ a ſe tractum fuiſſe. Le. are.

ℭ Preterea magis eſt ignoſcēdum: ſi q̄ſpiam nāles appetitiones ſequat̄ q̄ppe cum ⁊ cupiditates tales ſeq̄ntū q̄ ſunt oib⁹ cōes ⁊ quo ad cōes ſunt venia magis def. At ira atq̄ȝ acerbitas magis eſt nālis q̄ȝ he cupiditates quū erupant ⁊ que nō ſunt nec̄ie. Ut q̄n ſe excuſabat ꝙ pr̄em pulſaret: ⁊ hic .n. dixit ſuū pr̄eȝ pulſabat: ⁊ ille ſuū. Et hic ēt oſtenſo puero cum vir fuerit me pulſabit. Eſt .n. nobis gentile. Et qui trahebat̄ a filio ſiſtere iubebat in oſtio. Et ſe enim patrem euſq̄ȝ traxiſſe dicebat. Argu.

S. Tho.

ℭ Dicit ꝙ ſi aliq̄s peccat circa ea que nālr̄ appetit: magis meret̄ veniā. Et h⁹ ſignū eſt: q2 ꝯcupiſcētijs cōib⁹. vt puta cibi ⁊ pot⁹ magis dat̄ venia. q2 ſunt nāles ſitñ accipiant̄ .i. q̄ȝtum ſunt cōes. Nā ꝯcupiſcētia cibi eſt cōis ⁊ nālis: non aūt ꝯcupiſcētia cibi ꝑparati. Ira autē nālior eſt ⁊ difficili⁹ ei reſiſtit̄ q̄ȝ ꝯcupiſcētijs: nō q̄dē cōib⁹: que ſunt nec̄ie ⁊ nāles: circa q̄s nō multū peccat̄: ſȝ illis ꝯcupiſcētijs q̄b⁹ q̄daȝ ſupflua ꝯcupiſcunt̄: que nō ſunt nec̄ie: circa q̄s ſupra in 3ᵒ dixit eē tēperātiam ⁊ intēperātiam. Eſt q̄dē .n. nāle hoi vt ſit aial māſuetū ſm̄ cōem nām ſpēi: inq̄ȝtū eſt aial ſociale. Oē .n. aial gregale eſt nālr̄ tale. Sed ſm̄ nām alicui⁹ indiuidui: que in corpis cōplexione ꝯſiſtit: q̄nq̄ȝ ꝯſequitur magna ꝓnitas ad irā pp calitatē ⁊ ſiccitatē humoꝝ facile iflāmabiliū. Cōcupiſcētia aūt ſupfluoꝝ. puta cibi delicati magis ſeq̄t̄ imaginationē ⁊ eſt paſſio aialis: magis q̄ȝ nālē cōplexionē ſapiēs. Un̄ ꝓnitas ad irā de facili ꝓpagat̄ a pr̄em filiū q̄ſi ꝑ nālē cōplexionē. vt pȝ in exēplo qȯ ſubdit. Quidā .n. pr̄eȝ pcutiēs rep̄hēſus r̄ndit ꝙ iſte .i. pr̄ ſuus pcuſſerat ēt pr̄em ſuū. ⁊ ille ēt pcuſſerat ſupiorē pr̄em. etiā oſ̄ſo filio ſuo dixit: ⁊ iſte ēt q̄ñ veniet ad virilē etatē me pcutiet. Hoc eſt .n. cōnāle generi noſtro. Ponit etiaȝ aliud exēplum de eo qui cū traheret̄ a filio ſuo dixit ꝙ quieſcēt q̄ñ peruenerat ad hoſtiū. q2 ipſe vſq̄ȝ ad illum locū traxerat pr̄em ſuuȝ. Sic ergo q2 ira nālior eſt: minus turpis eſt incontinens ire. ℭ Tertiam rationem ponit ibi. Rō ſc̄da. Peccā circa q̄ nālr̄ appetūtur magis merēt veniam. Ira eſt nālior q̄ȝ ꝯcupiſcētie nō cōmunes. Lec. 20. Pronitas ad irā de facili ꝓpagat̄ a patre. Exēpla ad hoc de pcutientib⁹ patres.

ℭ Adhuc iniuſtiores magis inſidiātes. Ira

cundus qdem igitur nõ inſidiator neqȝ ira: ſed manifeſtus. Cõcupiſcentia autẽ queãdmodum Venerẽ aiunt. Doloſe enĩ cypri gene ⁊ variam corrigiã. Et Homerus. Deceptio que furata eſt intellectũ ſpiſſe ſapientis. Quare ſigdẽ iniuſtior ⁊ turpior inconti nentia hec. ea que circa iram eſt. ⁊ ſimplr in continentia ⁊ malitia aliqualiter.

Le. are. ℭ Preterea magis iniuſti ſunt: qui occulte inſidiant. Iracundus võ non iſidiat: neqȝ ira ſȝ palã eſt. Libido võ ptra vt de Venere aiunt doloſam Cypgenã ⁊ Baltheuȝ lori. Et fraus que abſtulit mẽtem qȝuis multũ ſapienti. Qõ ſi iniuſtior ⁊ turpior icõtinẽtia hec qȝ illa que eſt circa iraȝ ⁊ ſimplr icõtinentia ⁊ vitium quodãmodo.

Argir. ℭ Preterea iniuſti magis ſũt q̃ g magis occulte pcedũt ac iſidias faciũt. Iracũdus igit nõ iſidias facit: nec ira: ſed eſt manifeſta. Cupiditas aũt ptra: queãdmodum Venerem aiunt. Nã ipſam dolos nectere dicunt. Et Homerus Baltheum ipſi tribuit: in quo fraudem ẽt ineſſe dicit. Fraus quoqȝ ineſt que prudentem perſepe ſefellit.

Quare ſi cupiditas magis ſit iniuſta qȝ ira ⁊ icõtinẽtia que eſt circa ipſam turpior erit ea que eſt circa iram: ⁊ abſolute incontinentia atqȝ quodãmodo vitium.

S. Tho.

Rõ tertia. Qui iſi iſidijs peccãt ſunt iniuſtiores Iracũdus vult iſerre vĩdictã manifeſte. Concupiſ latenter iſurgit. H. de Venere ⁊ hijs que illi aſcribunt. ℭ Et dicit q̃ illi qui iſidijs peccãt ſũt iniuſtiores. Quia cuȝ h q̃ ledunt: ẽt decipiũt. Iracũdus aũt nõ agit tanqȝ iſidiator. ſȝ manifeſte vult iſerre vindictã. Non. n. eẽt ptent⁹. niſi ille qui ab eo ledit ſciret ſe ppterea eẽ leſum: qr eũ offenderat. Neqȝ ira ẽt iſurgit latẽter ⁊ iſidioſe: ſȝ cum quodã impetu. Sed concupiſcẽtia delectabilium inſurgit latenter ⁊ quaſi inſidioſe. Quia enim delectabile p ſe natum eſt mouere appetituȝ ſtatim cum apprehẽſum fuerit trahit ad ſe appetitũ: niſi rõ fuerit diligẽs ad phibẽdum. Vñ gdã de Venere loquẽtes dixũt. Doloſe Cyprigene. Nã Ven⁹ fuit regina cypri. Vñ dr̃ cyprigena q̃ſi in cypro genita. Et attribuũt ei aliqd q̃ſi doloſe. Et eius corrigiã dicũt eẽ variã: per quã intelligit pcupiſcẽtia: que mẽtes ligat. Et dr̃ eẽ varia. qr tẽdit in aliqd qõ appet bonũ: inqȝtum eſt delectabile. ⁊ tñ eſt ſimplr maluȝ. Et Homerus dicit q̃ deceptio veneris eſt furata itellectum ſpiſſe. i. multũ ſapiẽtis: qr ligat iudiciũ rõnis ſingulari opabili. Vñ hec incõtinẽtia que eſt circa concupiſcẽtias eſt iniuſtior ⁊ turpior qȝ que eſt circa irã. Et ſi h eſt veꝝ ſequit q̃ ſit ſimplr incõtinentia que eſt circa pcupiſcẽtias. vt ſupra dcm̃ eſt. ⁊ q̃ ſit aliqualr malitia: inqȝtum eſt iſidioſa. non qr ex rõne agat. ſed qr latenter ſubintrat. ℭ Quartam rationem ponit ibi.

ℭ Adhuc nullus iniuriat triſtat⁹. Que ãt ira facit oĩs facit triſtat⁹. Iniurians aũt cũ delectatione. Si igr̃ qb⁹ iraſci maxime iuſtũ. hec aũt iniuſtiora ⁊ icõtinẽtia que ppter pcupiſcẽtiam. Non. n. eſt iniuria in ira. Qõ quidẽ igitur turpior que circa pcupiſcẽtias icõtinentia ea que circa iram. ⁊ qm̃ eſt ptinentia ⁊ icõtinentia circa pcupiſcentias ⁊ delectationes corporales. manifeſtum eſt.

Le. are. ℭ Adhuc nemo luxuriat dolens: ſȝ qui p irã facit: dolẽs facit: qui võ luxuriat cuȝ voluptate. Si igit illa qb⁹ magis iraſci iuſtũ eſt: magis iniuſta ſunt ⁊ icõtinẽtia que pp libidinẽ ſit. Nõ. n. eſt in ira luxuria. Qõ igit turpior eſt icõtinẽtia circa libidinẽ qȝ circa irã ⁊ qõ eſt incõtinẽtia ⁊ continentia circa pcupiſcẽtiam ⁊ voluptates corpis patet.

Argir. ℭ Inſuper nemo vtit libidine dolens: ſed qui facit p irã: dolens oĩs facit. Qui võ exequit libidinẽ: id facit cum voluptate. Si igr̃ ea ſunt magis iniuſta qb⁹ iraſci magis eſt iuſtũ. Et incõtinẽtia pfecto que ſit ob cupiditatẽ: magis erit iniuſta. Nõ eſt. n. in ira libido. Incõtinẽtiam igit circa cupiditates turpiorẽ eſſe icõtinẽtia circa irã ⁊ ptinẽtiã atqȝ incontinentiam circa corpis cupiditates voluptateſqȝ verſariȝ: ex hȝs que diximus perſpicuum euaſit.

S. Tho.

Rõ q̃rta. Lec. 14. ℭ Et dicit q̃ nullus cũ triſtitia agẽs iniuriat. Oñſuȝ eſt. n. ſupra in 5⁰. q̃ ille qui iuolũtarie aligd facit p ſe loquẽdo nõ facit iniuſtũ: ſȝ per accñs: inqȝtum accidit id qõ agit eẽ iniuſtũ. Qõ aũt cuȝ triſtitia facim⁹ iuolũtarie facẽ videmur. Oĩs aũt qui ſtatim p iram facit h triſtat: nõ qr triſtet de vindicta quã infert. ſȝ magis de ea gaudet. triſtat aũtẽ de iniuria ſibi illata. ⁊ ex h mouet ad irã. ⁊ ſic non eſt ſimplr inuolũtarius: qr nullo mõ ei imputaret qõ facit: ſȝ hȝ volũtariũ mixtũ cũ iuolũtario. vñ ei min⁹ imputat q̃ facit inqȝtũ puocat⁹ facit. Ille aũt qui iniuriat q̃ſi p ſe iniuſtũ faciẽs: opat volũtarius ⁊ cũ delectatione. Si g̃ illa vident eſſe iniuſtiora ptra que iuſte maxime iraſcimur. ſeqt q̃ icõtinẽtia que eſt ppter pcupiſcẽtiam ſit iniuſtior. qr ptra eũ iuſtius iraſcimur: vtpote ptra male agẽtem totalr volũtarie: ⁊ cũ delectatione. In ira aũt nõ eſt pmo iniuria. ſȝ magis in eo qui ad irã puocauit. Vñ min⁹ iuſte iraſcimur ptra iratũ qui puocat⁹ cuȝ triſtitia peccat. ⁊ ſic min⁹ eſt iniuſtus. Sic g̃ epylogãdo pcludit manifeſtũ eſſe q̃ icõtinẽtia que eſt circa pcupiſcẽtias eſt turpior ea que eſt circa irã: ⁊ q̃ incontinentia ⁊ continentia ſimplr eſt circa cõcupiſcentias ⁊ delectationes. ℭ Deinde cum dicit.

Qui peccat p irã min⁹ voluntarie peccat qȝ q p pcupias.

ℭ Ipſaꝝ aũt haꝝ dr̃ias aſſumẽduȝ. Queãdmodũ. n. dcm̃ eſt ſm pncipia. he gdẽ hũane ſunt ⁊ nãles ⁊ gñe ⁊ magnitudine. He autẽ beſtiales. He aũt ⁊ paſſiones ⁊ egritudines.

Le. are. ℭ Haꝝ võ ipſaꝝ dr̃ie ſunt omittẽde. Nã vt ab initio diximus: alie hũane ſũt: ac nãles ⁊ gñe ⁊ magnitudine. Alie immanes inſtar beſtiaꝝ: alie ex morbo ⁊ orbitatibus.

Argir. ℭ Haꝝ aũt ipſaꝝ dr̃ie ſunt ſumende. Nã vt ab initio diximus: alie ſunt hũane ac nãles ⁊ gñe ⁊ magnitudine: alie ferine: alie ob labefactatũ pñᵐ atqȝ morbos emergunt.

S. Tho.

ℭ Cõpat icõtinẽtiam hũanã incõtinẽtie beſtiali. Et circa h tria facit. p̊ reſumit dr̃iam pcupiaꝝ ⁊ delectationũ. 2⁰ oñdit circa q̃s haꝝ ſit tẽperãtia ⁊ intẽperãtia: ⁊ p pñs ptinẽtia ⁊ icõtinẽtia. ibi. (Haꝝ aũt circa pſonas ⁊c̃.) 3⁰ cõparat hũanã malitiã vel incõtinẽtiã beſtiali. ibi. (Minus aũt beſtialitas ⁊c̃.) ℭ Dicit g̃ p̊. q̃ qr ptinẽtia ⁊ incõtinẽtia ſunt circa delectatiões corpales: opȝ aſſumẽ eaꝝ dr̃ias. Sunt eni q̃dã eaꝝ: vt pus dcm̃ eſt hũane ⁊ nãles i. pſone hũane nãe. ⁊ qȝtuȝ ad gen⁹ qõ pſiderat ſm ea q̃ appetunt. ⁊ qȝtũ ad magnitudinẽ que attẽdit ſm modũ appetẽdi vel itenſum vel remiſſum. Alie võ nõ ſunt nãles: ſed beſtiales pp vitioſaȝ nãm. Vel adueniunt pp orbitates ⁊ egritudines l' ter qȝ cõputant ẽt praue pſuetudines. ℭ Deinde cũ dicit.

D'ria cõcupiſcẽtiaꝝ ⁊ delectationum.

ℭ Haꝝ ãt circa pmas tẽperãtia ⁊ itẽperãtia eſt ſolũ. Propt qõ ⁊ beſtias neqȝ tpatas nȝ itẽpatas dicim⁹. Sȝ vel ſm metaphorã. ⁊ ſi aliquo talr alio. ad aliud dr̃t gen⁹ aĩalium ptumelia ⁊ ſinamoria ⁊ in oĩ vorax eſſe. Nõ enĩ hȝ electionẽ neqȝ rõcinationẽ. Sed diſceſſit a natura queãdmoduȝ inſanientes hoĩum.

Le. are ℭ Earum circa pmas ſolũ intẽperãtia eſt ac tẽpãtia. Atqȝ iõ beſtias neqȝ tpatas neqȝ itpatas dicim⁹ niſi p ſilitudinẽ

⁊ ſicut oīno aliud ab alio differt: genus aīaliū. Et ſynomoria ⁊ in comededo oīa. Non.n.hñt electionem neqꝫ rōnis diſcurſum: ſed diſceſſerūt a nā ceu inſani homines.

Argir. ℭ Circa aūt hāꝝ triſmō ꝑmas tēpātia intēpantiaqꝫ ꝟſat. Quapp ⁊ feras nec tpatas nec itēpatas niſi ꝑ trāſlationē dicim⁹: ⁊ ſi qḋ oīno aliud gen⁹ aīaliū ab alio dīt petulātia coitu voracitateqꝫ. Nō.n.hñt electionē nec rōnē: ſꝫ dimote ſūt a nā. Peride atqꝫ hoīes q̄ q ſūt mēte capti atqꝫ īſani.

S.Tho.

Qꝫ tēperantia ⁊ itēpātia ſūt circa dlectatiōes et ꝯcupiſcētias humanas triū aliq̄ aīaliū vītemperata. ℭ Oñdit circa q̄s hāꝝ ꝯcupiſcētiaꝝ ſit tēpantia. Et dic̄ ꝙ tēperātia ⁊ intēperātia eſt ſolū circa ꝯcupiſcētias.ſ.humanas ⁊ nāles. Et ide eſt ꝙ beſtias nō dicim⁹ ꝓprie loquēdo neqꝫ tēpatas neqꝫ itēpatas: ſꝫ forte metaphorice loquēdo de vno aīali ꝑ cōparationē ad aliud: put.ſ.vnū genus aīaliū differt ab alio in ꝯtumelia h̄ eſt ꝙ vnū eſt magis cōtumelioſuꝫ.i.turpe ⁊ imūdā hñs vitā q̄ȝ aliud: ſic̄ porcus q̄ȝ ouis. Et ſinamoria.i.oio ſtultitia in h̄.ſ.ꝙ vnū eſt ſtultius alio. ſic̄ aſin⁹ equo. ⁊ in h̄ ꝙ vn⁹ eſt vorax in oīb⁹ ſic̄ lupus. Vñ ꝑ cōparationē hoꝝ aīaliū que ſupfluūt in talib⁹ alia gña aīaliū dicunt̄ ſm ſilitudinē tēpata vel prudētia. nō āt ꝓpe: qꝛ nullū eoꝝ hꝫ electionē neqꝫ pōt rōcinari: ſꝫ eſt ſeparatū a nā rōnali. ſicut ēt oēs īſani amiſerūt vſum rōnis. Dcm̄ eſt aūt ſupra. ꝙ tēperat⁹ ⁊ intēpat⁹ agit cū electione: ⁊ iō tēperātia ⁊ intēpātia nō eſt in beſtijs neqꝫ in beſtialib⁹ hoīb⁹: neqꝫ ēt circa beſtiales ꝯcupiſcētias. ℭ Deide cū dic̄

ℭ Minus aūt beſtialitas malitia terribilius aūt. Non.n.corruptū eſt optimū quēadmodum in hoīe: ſꝫ corruptū eſt ⁊ non hꝫ. Simile aūt igitur quēadmodū inaīatum cōparare ad aīatum vtrum peius. Innocētior eniꝫ prauitas ſemper que nō habentis ꝑncipiū. Intellectus aūt ꝑncipiuꝫ. Simile igitur cōparare iniuſtitiam ad hoīem iniuſtum. Eſt enim vt vtrunqꝫ peius decies milies plura vtiqꝫ mala faciet homo malus beſtia.

Le. are. ℭ Eſt aūt imanitas min⁹ q̄ȝ vitiū: ſed terribilius. Nō.n.corruptū eſt id qḋ optimū vt in hoīe: ſꝫ ꝑtermiſſum ⁊ nō hēt. Quare pinde eſt: ac ſiqs inaīatū cōparet cum aīato. Vtꝝ peius. minus improba enim ſemꝑ prauitas eſt nō habētis ꝑncipium. Mens ꝟo ꝑncipiū eſt. Perinde eſt igit̄ vt comparare iniuſtitiā ad hoīem iniuſtū. Eſt.n.vt vtrūqꝫ peius. Milies.n.plura mala faceret malus hō: q̄ȝ beſtia mala.

Argir. ℭ Feritas aūt min⁹ eſt mali q̄ȝ vitiū. ſꝫ terribilius. Nō eniꝫ corruptū eſt id qḋ eſt optimū vt in hoīe: ſed nō hꝫ. Fit igit̄ pinde atqꝫ ſi qſpiā inaīatū cū aīato cōpararet vtrū ſit peius. Semꝑ.n.prauitas ei⁹ qḋ nō hēt ꝑn^m minus nocē pōt. At mens eſt ꝑncipiū. Perinde eſt igit̄ atqꝫ ſi qſpiā iniuſtitiam ad iniuſtū hoīem cōpararet. Eſt.n.vtrunqꝫ aliq̄ mō peius. Hō náqꝫ malus miles plura mala q̄ȝ fera facē pōt.

S.Tho.

Beſtialitas minus hꝫ de rōne malitie ſꝫ ſit terribilior. ℭ Cōparat beſtialē malitiā vel incōtinētiā hūane. Et dicit ꝙ beſtialitas min⁹ hꝫ de rōne malitie: ſi ꝯſideret̄ ꝯdino beſtie vel hoīs beſtialis. Sꝫ beſtialitas eſt terribilior: qꝛ facit maiora mala. Et ꝙ min⁹ hēat de malitia beſtialitas ꝓbat per h̄ ꝙ in beſtia id qḋ eſt optimū.ſ.itellect⁹ nō remanet ſic̄ corruptū ⁊ depravatū put remanet in hoīe malo: ſꝫ totalr ita corruptū eſt ꝙ nihil hꝫ de illo. Vñ ſile eſt beſtiā hoī malo cōparare. Vtꝝ ſit peius: ſic̄ cōparare inaīatū aīato. Inaīata gdē pñt plus ledē. ſic̄ cū ignis vrit: aut lapis cōterit: ſꝫ plus recedit a rōne culpe. Semꝑ.n.prauitas ei⁹ qui non hꝫ ꝑn^m actionū inocētior eſt: qꝛ min⁹ pōt iputari aliqḋ ad culpā: que ꝓpter h̄ hoī imputat̄. qꝛ hꝫ ꝑn^m: per qḋ eſt dñs ſuoꝝ actuū: qḋ gdē ꝑn^m eſt itelle: q in beſtijs nō eſt. Sic̄ ḡ

cōparat̄ beſtia ad hoīem. ita cōparat̄ iniuſtitia ad hoīem iniuſtū. Nā habit⁹ iniuſtitie ſm ꝓpriā nām hꝫ iclinationē ad malū: ſꝫ hō iniuſt⁹ hꝫ in ſua ꝑtāte in bonū vel malū iclinari. Eſt.n.quodāmō vtrūqꝫ peius.ſ.iniuſt⁹ hō q̄ȝ iniuſtitia. ⁊ hō malus q̄ȝ beſtia. qꝛ vnus hō malus decies milies pōt mala facē q̄ȝ beſtia ꝓpter rōnē quā hꝫ ad excogitāduꝫ diuerſa mala. Sic ḡ ſic̄ beſtia min⁹ hēt de culpa q̄ȝ hō malus. ſꝫ eſt terribilior: ita ēt beſtialis malitia ſeu ēt in ꝯtinentia terribilior gdē eſt: ſꝫ minoris culpe. ⁊ inocētior q̄ȝ incōtinētia ſeu malitia humana. Vñ ſi aliqui amētes vel nāltr beſtiales peccent minus puniunt̄. Nota de hoīe malo. Lectio.vij.

Circa eas aūt que ꝑ tactū ⁊ guſtuꝫ delectatiōes ⁊ triſtitias ⁊ ꝯcupiſcētias ⁊ fugas circa q̄s ⁊ tēperātia ⁊ itēperātia determiata eſt pri⁹. Eſt gdem ſic hr̄e vt vinci ⁊ gb⁹ multi meliores. Eſt aūt ſuperare ⁊ gbus multi minores.

ℭ Circa voluptates aūt ⁊ dolores q et tactu: guſtuqꝫ ꝓueniūt: cupiditateſqꝫ ⁊ fugas: in gb⁹ tēperātiā ⁊ intēperantiaꝫ ꝟſari determinauim⁹ eſt ita ſe hr̄e: vt ſupet̄ ab ijs que pleriqꝫ ſuperāt. Eſt ēt ſuparc illa a gb⁹ pleriqꝫ ſuperantur. Le. are.

ℭ Sit vt circa voluptates doloreſqꝫ per tactū guſtūqꝫ ⁊ cupiditates ac fugas: circa que ꝟſari tēperātiam ⁊ intemperantiam prius eſt definitū: ita ſeſe habeat quiſpiaꝫ: vt aūt ſuperetur ab ijs ipſis que pleriqꝫ ſuperāt homines: aut ſuperet ea ipſa a quibus pleriqꝫ vincuntur. Argir.

S.Tho.

ℭ Poſtq̄ȝ phs oñdit qd ſit mā circa quā eſt ꝯtinentia ⁊ incōtinentia ſimplr̄ dicta hic cōparat ea ad alia que cōicant eis in mā. ℭ Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit dñam icōtinentie ⁊ ꝯtinētie ad pſeuerātiuū ⁊ mollē ⁊ tēperatum ⁊ intēperatū in quo ſoluit̄ 3ª dubitatio que ꝓponebat̄ ꝯtra 4^m ꝓbabile. Scḋo oñdit qs ſit peior vtꝝ incōtinens vel intēperat⁹: per qḋ ſoluit̄ 5ª dubitatio que ꝓponebatur circa ꝑ^m ꝓbabile ⁊ h̄ ibi. (Eſt aūt itēperat⁹ ⁊c̄.) ℭ Circa ꝑ^m duo facit. Prio oñdit dñaꝫ incōtinētie ad alia. Scḋo diſtigūt diuerſas incōtinētie ſpēs ibi. (In ꝯtinētie aūt ⁊c̄.) ℭ Circa ꝑ^m duo facit. Prio diſtinguit ꝯtinētiam ⁊ incōtinētiā a tēperātia ⁊ intēperātia a pſeuerātia ⁊ mollicie. Scḋo cōparat ea ſm bonitatē ⁊ malitiā ibi. (Oīno aūt vtiqꝫ videbit̄.) ℭ Circa ꝑ^m duo facit. Primo diſtinguit ꝯtinētiam ⁊ icōtinentiā a pſeuerātia ⁊ mollicie. Scḋo diſtinguit vtraqꝫ a tēperātia ⁊ intēperātia. ibi. (Quia aūt hec gdē.) ℭ Circa ꝑ^m duo facit. Primo ponit ꝯuenientiā. 2° dñaꝫ. ibi. (Hoꝝ aūt hoc gdē ⁊c̄.) ℭ Circa ꝑ^m deſignat duas ꝯuenientias. Quaꝝ ꝑ^a eſt ſm māꝫ in qua ēt cū tēperātia cōicant. ſunt eni circa delectationes ⁊ triſtitias ⁊ ꝯcupiſcētias ⁊ fugas: que ptinēt ad tactū ⁊ guſtū: circa q̄s ēt eſt tēperātia ⁊ intēperantia. vt ſupra determinatū eſt in 3°. Scḋa ꝯuenientia eſt quātum ad modū ſe habēdi circa paſſiones. Cōtingit enim quoſdā ſic ſe hr̄e circa ꝑdictas paſſiones vt vincant̄ a talibus paſſionib⁹ gbus multi ſunt meliores.i.fortiores. q̄ſi dicat. quas multi vincūt. Cōtingit ēt ꝙ aliqui ſuperēt tales paſſiones gb⁹ multi ſunt minores.i.debiliores. quaſi dicat: a quibus multi ſuperantur. ℭ Deinde cum dicit. Lec. 20. Cōuenientia iter ꝯtinētia ⁊ pſeuerantia ⁊ eaꝝ oppoſita.

ℭ Hoꝝ h̄ gdē circa delectationes incōtinēs hic aūt ꝯtinens. Hic aūt circa triſtitias mollis. h̄ aūt perſeuerās itermediū ⁊ pluriū habitus ⁊ ſi iclinant magis ad deteriores.

ℭ Et hoꝝ circa voluptates gdē alter incōtinens: alter ꝯtinens dr̄. circa dolores ꝟo hic mollis: ille ꝯſtans. Inter hos aūt plurimoꝝ ſunt habit⁹ ⁊ ſi declinant ad deteriores. Le. are.

ℭ Atqꝫ ſi circa voluptates itaſeſe hēat: ꝑ gdem mō incōti Argir.

nens eſt: 2° aũt ↄtinens. Sĩr circa doloꝛes: pꝛimo quidem modo mollis eſt: 2° aũt ↄſtãs. In hoꝝ aũt medio pluꝛimoꝝ hoīuȝ habit⁹ collocanť ⁊ ſi ad deterioꝛes magis declinãt.

S. Tho.

Dña inter p̄dictas diſpoſitiones

¶ Ponit dĩam. Et dicit ꝙ hoꝝ qui ſupant ⁊ ſupanť circa delectatiões ⁊ triſtitias p̄dictas. circa delectationes qdẽ. ſ. ſupat⁹ a delectationib⁹ tact⁹ q̃s multi ſupant eſt incõtinẽs. Is aũt. ſ. ſupans delectatiões tact⁹: a qb⁹ multi ſupanť eſt ↄtinẽs. Sȝ circa triſtitias ↄrias hic. ſ. ſupat⁹ ab his q̃s multi ſupant dĩ mollis. Hic aũt. ſ. ſuperans eas a quibus multi ſupanť dĩ pſeuerãs. Et qꝛ diuerſi ſunt gradus delectationũ ⁊ triſtitiaꝝ ⁊ hoĩuȝ qui eas ſuperãt ⁊ ab eis ſupanť. manifeſtũ eſt ꝙ p̄dicti habit⁹ pñt eẽ iter plures mediũ. Sȝ tñ illi q ſonãt in malũ magis declinãt ad deterioꝛes. Magis enim dicunť incõtinẽtes vel molles qui a minoꝛib⁹ delectationib⁹ vel triſtitijs vincunť: ſicut ⁊ boni habit⁹ magis declinãt ad melioꝛes. Magis. n. dicunť ↄtinentes ⁊ pſeuerãtes qui maioꝛes delectationes ⁊ triſtitias ſuperant. Põt etiam intelligi ꝙ hoĩes inclinenť ad deterioꝛes habitus. ſ. ad incõtinẽtiam ⁊ molliciem. ¶ Deinde cum dicit.

Mollis qȝ perſeuerans. Qui dicr magis icõtinentes.

¶ Quia aũt q̃dã delectationũ neceſſarie ſũt. He aũt nõ. Et vſqȝ ad qd. Supabũdãtie aũt nõ neqȝ defect⁹. Silr aũt ⁊ circa cõcupiſcentias hȝ ⁊ triſtitias. Superabũdãtias qdem perſequẽs delectationũ vel ꝑm ſuperabũdãtias vel ꝓpter electionẽ: ⁊ ꝓpter ipſas ⁊ nihil ꝓpter alteꝝ adueniens intẽperatus. Neceſſariũ enim hñs nõ eẽ penitẽtem. Quare iſanabilis. Deficiens aũt oppoſit⁹. Medius aũt tẽperat⁹. Silr aũt ⁊ fugiens corpales triſtitias nõ ꝓpter vinci: ſȝ ꝓpter electionẽ. Nõ eligẽtiũ aũt. hic qdẽ ducitur ꝓpť delectationẽ. Hic aũt ꝓpť fugere triſtitiã que a ↄcupiſcẽtia. Quare differũt adinuicem.

Le. arc.

¶ Sed cum voluptatũ alie ſint nec̃ie: alie non nec̃ie ⁊ vſqȝ ad aliqd exceſſus vo nõ: neqȝ defect⁹. Silr ſe hȝ circa cupiditates ⁊ doloꝛes. Qui. n. exceſſus voluptatũ pſequitur: aut per exceſſum: aut p electionẽ ⁊ ꝓpter ipſas ⁊ non ꝓpter aliud ex inde ꝓueniẽs intemperãs eſt. Neceſſe eſt. n. hunc nõ eẽ talẽ: vt peniteat. Itaqȝ iſanabilis eſt. Alius in defectu huic opponiť. Medius vo eſt tẽperãs. Silr qui fugit doloꝛes coꝛpis. Nõ qꝛ ſupeť: ſȝ per electionẽ. Sed eoꝝ qui nõ eligũt: qdã dicunť ꝓpter voluptatẽ: qdã ꝓpter doloꝛis fugã qui ex cupiditate ꝓuenit. Quãobrẽ differũt iter ſe.

Argir.

¶ Sed qm̃ q̃dã voluptates ſũt nec̃ie. q̃dã nõ nec̃ie. Et vſqȝ ad quẽdã terminũ. Exupationes vo defectuſqȝ nõ ſũt neceſſarũ. Et ſili mõ res ſeſe hȝ ⁊ in cupiditatib⁹ atqȝ doloꝛibus. Qui voluptatũ exupationes: aut exuperantes voluptates ob electionẽ atqȝ ob ipſas ⁊ ob nullã rem aliã inde ꝓueniẽtem pſequiť intẽperãs eſt. Hũc. n. non penitere neceſſe eſt. q̃re eſt icurabilis. Quẽ enim nõ penitet: is eſt incurabilis. Qui vo deficit oppoſit⁹ eſt. At q iter hos medius collocať tẽperãs eſt. Silr intẽperãs eſt: ⁊ qui nõ qꝛ vincať: ſed ob electionẽ doloꝛes coꝛpis fugit. Eoꝝ aũt qui nõ eligunt: alius ob voluptatẽ. alius ob eius fugã doloꝛis qui a cupiditate ꝓuenit duciť. Quare iter ſeſe differunt.

S. Tho.

Dña p̄dictoꝝ ad tẽperantiã ⁊ intẽpãtiaꝫ.

¶ Oñdit dĩam p̄dictoꝝ ad tẽperãtiã ⁊ intẽperãtiã. Et dic̃ ꝙ delectationũ guſtus ⁊ tact⁹ quedã nec̃ie ſunt ſicut cibi ⁊ pot⁹. Quedã nõ nec̃ie. ſic̃ diuerſoꝝ ↄdimẽtoꝝ. Et ille que nec̃ie ſunt vſqȝ ad aliquẽ terminũ nec̃ie ſunt. Eſt. n. aliqua menſura cibi ⁊ pot⁹ hoi nec̃ij. Sed ſupabũdãtie nõ ſunt neceſſarie. neqȝ ẽt defect⁹. Et ita ſe hȝ circa ↄcupiſcẽtias ⁊ triſtitias. Ille ḡ intẽperat⁹ dĩ qui pſequiť ex ꝓpoſito ſuperabũdãtias delectationũ p̄dictoꝝ vel ẽt ſi nõ querat ſuperabũdãtias: querit tñ ꝑm ſupabũdãtias. i. ſupabũdãter cupiẽdo eas vel ẽt querit eas ex electione ꝓpter ipſas. ⁊ non ꝓpter aliqd aliud hȝ. n. eas. q̃ſi finẽ. Et qꝛ eĩ immobiliť iõ inheret: qd ꝓpť ſe ex ꝓpoſito querit nec̃e eſt ꝙ intẽperat⁹ nõ peniteat de delectationib⁹ q̃s q̃ſiuit. ⁊ iõ non põt ſanari a ſuo vitio a q̃ nullus ſanať niſi p diſplicẽtiã: qꝛ v̄tus ⁊ vitiũ in volũtate eſt. Et ſic intẽpat⁹ ſupabũdat in querẽdo delectatiões. ita iſenſibilis q ei eſt oppoſit⁹ deficit in. hõ vt in 3° dcm̃ eſt. Ille aũt qui medio mõ ſe hȝ circa hõ eſt tẽperat⁹. Et ſic intẽperat⁹ querit ex electione corpales delectatiões ita fugit corpales triſtitias nõ ꝑ ꝓ hoc qd vincať ab eis: ſȝ ꝓpter electionẽ. Sȝ eoꝝ q nõ ex electione peccãt. hic qdẽ. ſ. icõtinens duciť ex vi delectatiõis. hic aũt. ſ. mollis duciť ex hoꝛroꝛe triſtitie: que ſeqť a ↄcupiſcẽtia: inq̃tũ. ſ. puať aliq re ↄcupita. vñ pȝ ꝙ differũt abinuicẽ incõtinẽs ⁊ mollis ⁊ intẽpatus. ¶ Eſt aũt hic aduertẽdũ ꝙ ſupra phs determinãs mãm ↄtinẽtie ⁊ icõtinẽtie: ne erroꝛ ſubrepere ex incidẽti tetigit dĩam intẽperati ⁊ incontinẽtis: quã hic ex ꝑncipali intentione proſequitur. ¶ Deinde cum dicit.

Quedã delectationes guſtus neceſſarie ⁊ q̃dam non. Cibi ⁊ potus in aliq̃ menſura ſũt hoi neceſſarij.

Nullus ſanatur a ſuo vitio niſi ꝑ diſplicẽtia. De inſenſibili. De tẽpato Incõtinẽs mollis.

¶ Oino aũt vtiqȝ videbitur deterioꝛ eẽ ſiqs nõ ↄcupiſcẽs: vel quiete opatur aliqd turpe q̃ȝ ſi vehemẽter ↄcupiſcẽs: ⁊ ſi nõ irat⁹ pcutit q̃ȝ ſi irat⁹. Quid. n. vtiqȝ faceret i paſſiõe exñs. Propť qd intẽperat⁹ deterioꝛ incõtinẽte. Hoꝝ vtiqȝ hec qdem malitie ſpẽs magis. Intẽperat⁹ aũt opponitur tẽperato.

Le. arc.

¶ Oẽs tñ dicerent eẽ deterioꝛẽ: ſi nõ ↄcupiſcẽs aut ꝑ irã faciat aliqd turpe: q̃ȝ ſi ↄcupiſcẽs vehemẽter: ⁊ ſi nõ ꝑ iram pcuſſerit q̃ȝ ſi irat⁹. Nã qd hic ageret ſi eẽt in pturbatione ↄſtitut⁹. Quocirca intẽperãs peioꝛ eſt q̃ȝ incõtinẽs. Sup̃dictoꝝ ḡ altera mollitiei ſpẽs magis eſt: alter intẽperans.

Argir.

¶ Cuilibet enim deterioꝛ eẽ videbiť ſiqs nõ cupiens aut remiſſe: qppiam agẽt turpe: q̃ȝ vehemẽter cupiẽs ⁊ ſi nõ iratus pulſaret: q̃ȝ ↄcitat⁹ ira. Quid. n. agẽt: ſi eẽt in pturbatione. Quapp intẽperãs incontinẽte deterioꝛ eſt. At eoꝝ q̃s dixim⁹ alter mollitie magi ſubijciť ſpẽi: alter ẽ icõtinẽs.

S. Tho.

¶ Cõparat p̄dicta ꝑm bonitatẽ ⁊ malitiã. Et p̊ cõpat incõtinẽtẽ ⁊ mollẽ intẽpato. Scdo icõtinẽtẽ molli. ibi. (Opponiť aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̊ ꝙ oio vĩ eẽ deterioꝛ ſiqs opať aliqd turpe oino nõ ↄcupiſcẽs vel qete. i. remiſſe ↄcupiſcẽs q̃ȝ ſi vehemẽter ↄcupiſcẽs turpe opeť. ſic̃ etiã deterioꝛ eſt ſi qs nõ irat⁹ pcutit q̃ȝ ſi irat⁹ pcutiat. Quid. n. facẽt paſſiõe ſuꝑueniẽte q abſqȝ paſſiõe peccat. ⁊ ideo eſt ꝙ intẽpat⁹ q non vinciť paſſione. ſȝ ex electiõe peccat eſt deterioꝛ incõtinẽte qui ↄcupiſcẽtia vinciť. Et ſilr hoꝝ duoꝝ vnũ magis ptinet ad ſpẽȝ molliciei. ſ. vinci paſſione. ſ. fuga triſtitie. aliud aũt ptinet ad intẽperatum. ſ. ex electione peccare. Vñ etiã deterioꝛ eſt intẽperatus q̃ȝ mollis. ¶ Deinde cum dicit.

Intẽpat⁹ ẽ deterioꝛ ⁊ incõtinẽte ⁊ molli.

¶ Opponitur aũt incõtinenti qdẽ ↄtinens. Molli aũt pſeueratiuus. Perſeuerare quidem. n. eſt in eo qd eſt ↄtinere. Continentia aũt in eo qd eſt ſuperare. quẽadmodũ ⁊ nõ vinci eius qd eſt vincere propter qd ⁊ eligibilius ↄtinentia perſeuerantia eſt.

¶ Opponiť aũt incõtinenti qdẽ ↄtinens. Molli vo ↄſtãs. Nã ↄſtãtia in reſiſtẽdo eſt. Cõtinẽtia vo in ſupando. Eſt aũt aliud reſiſtere q̃ȝ ſuperare quẽadmodum nõ vinci q̃ȝ

vincere. Quocirca potior ꝯtinentia eſt ꝗ̃ conſtantia.

Argũ. ¶ Atq̃ incõtinẽti q̃dẽ ꝯtinens: molli ꝟo ꝯſtans opponit̃. Conſtãtia nãq̃ in reſiſtẽdo: ꝯtinentia ꝟo in ſuperãdo ꝯſiſtit. Sũtq̃ diuerſa reſiſtere ac ſupare: ſicut nõ vinci ⁊ vincere. Quapropꝫ ⁊ ꝯtinẽtia magis ꝗ̃ ꝯſtãtia eſt expetẽda.

S. Tho.

¶ Cõparat mollẽ incõtinẽti ⁊ pſeuerantẽ ꝯtinẽti. Et circa h̄ tria facit. Primo oñdit q̇s eoꝝ ſit melior. Scḋo manifeſtat quãdã ꝯtinẽtiã ſupra poſitã ibi. (Deficiẽs aũt ⁊c̃.) Tertio excludit quẽdã errorẽ. ibi. (Videt̃ aũt luſiuus ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ icontinẽti opponit̃ ꝯtinẽs. ⁊ molli opponit̃ pſeuera tiuus. Perſeuerare aũt dr̃ aliq̇s ex eo: ꝙ tenet ſe aliq̇s ꝯtra impellens. Sed ꝯtinẽtia dr̃ ex eo: ꝙ eſt ſupare. Illud. n. qḋ ꝯtinem̃ in nr̃a ptãte h̄em̃. Et h̄ neccĩuꝫ eſt. q: delectatiões ſũt refrenãde: vel cohibẽde ꝯ triſtitias aũt eſt ſtãdũ. vñ pſeuerãs ad ꝯtinẽtẽ cõparat̃ ſicut nõ vinci ad id qḋ eſt vicẽ: qḋ eſt manifeſte meli᷒. Vñ melior eſt ꝯtinentia ꝗ̃ pſeuerãtia. Mollicies aũt dr̃ peior ꝗ̃ icõtinẽtia. q: vtraq̃ ꝯſiſtit in h̄ qḋ eſt vici: ſꝫ icõtinẽs vicit̃ a fortiori paſſiõe. ¶ De. cũ dic̃.

Cõtinẽtia eſt melior pſeuerãtia ſed mollities ẽ peior icotinentia

¶ Deficiẽs aũt ad que multi ⁊ ꝯtra tẽdũt ⁊ poſſunt: iſte mollis ⁊ delicat᷒. Eteni dlitia mollities quedã eſt. Qui trahit veſtimẽtuꝫ vt nõ laboret eã que eleuare triſtitiam ⁊ imitãs laborãtem. nõ exiſtimatur miſer eẽ miſero ſilis exñs. Similr̃ aũt h̄ꝫ ⁊ circa ꝯtinẽtiaꝫ ⁊ incõtinentiã. Non. n. ſiq̇s a fortib᷒ ⁊ ſupexcellẽtib᷒ delectationib᷒ vincit̃ vel triſtitijs admirabile. Sed condonabile ſi ꝯtendẽtes. queadmodũ theodecti philotetes a vipera pcuſſus vel a carcino alopicercion. ⁊ queadmodũ ꝯtinere tentãtes riſum repente effundunt. q̄le coaccidit renophanto. Sed ſiquis ad quas multi poſſunt abſtinere ab his vincitur nõ põt ꝯtendere propter naturã generis vel ꝑpter egritudinem. puta in ſcythaꝝ regibus mollities propter genus. Et vt femininum ad maſculinum diſtat.

Le. are. ¶ Qui aũt deficit in ijs aduerſus que pleriq̃ reſiſtũt ⁊ valent hic mollis ⁊ delicat᷒ eſt. Nã delitie mollities quedam ſunt. Qui trahit togã: ne laborẽ ſubeat tollẽdi: ⁊ imitans egrotãtem nõ putat ſe miſerũ eſſe: cũ ſit miſero ſilis. Eodẽ mõ ſe h̄ꝫ circa ꝯtinẽtiaꝫ ⁊ incõtinẽtiaꝫ. Nõ. n. ſi q̇s vehemẽtib᷒: excellentiſq̃ voluptatib᷒: aut dolorib᷒ ſupat̃ mirãduꝫ eſt: ſꝫ venia dãda: ſi ꝯtra nitens: ceu theodecti philoctetes a ſerpẽte pcuſſus vel carini in allopecercyon: ⁊ ceu ĩ q riſum tenẽ conati accumulatũ emittũt: vt accidit Zenophãto. Sed ſi q̇s ijs q̇b᷒ pleriq̃ reſiſtẽ valent ſuccũbit nõ ꝑpꝫ nãm gñis vel pꝑ morbũ: ceu ſcythaꝝ regib᷒ mollities ineſt ꝑpter gen᷒: qḋ tanq̃ effeminatum a virilitate receſſit.

Argũ. ¶ Qui aũt in his q̇b᷒ pleriq̃ reſiſtũt deficit: is mollis eſt ⁊ delicat᷒. Delitie nãq̃ ſunt mollitie q̃dã qui q̃dẽ veſtẽ trahit: ne ſubeat laborẽ tollẽdi. Et cũ imitet̃ egrotãtẽ: ſe non putat miſeꝝ eẽ: q miſero ſilis eſt. Silr̃ res ſeſe h̄ꝫ ⁊ circa cõtinẽtiã ⁊ incõtinẽtiã. Nõ eſt. n. mirũ ſi q̇s a vehemẽtibus ⁊ exupãtib᷒ aut voluptatib᷒ aut dolorib᷒ vincit̃. Quin ignoſcẽdũ eſt ſi reſiſtẽs vincit̃ tandẽ: vt Theodecti poete Philotetes a ſerpente morſus: aut Carcini cercyoni Dalope: ⁊ vt hoĩes ĩ qui detinẽ riſum enitẽtes accumulatũ illũ effũdũt: vt accidit Xenophanto. Sed ſi q̇s ĩs q̇b᷒ multitudo reſiſtere põt: ſuccũbit ⁊ non aduerſari põt nõ ob gñis nãm aut ob morbũ: qualis eſt mollities que regib᷒ Scythaꝝ ineſt ob gen᷒: ⁊ vt mulier a viri diſtat natura ꝑncipium.

S. Tho.

¶ Manifeſtat ꝯuenientiã quãdã quã ſupra tetigit iter mollẽ ⁊ incõtinẽtẽ. q: ſ. vincunt̃ a paſſionib᷒: q̃s multi ſupant. Et dicit ꝙ ille dr̃ mollis ⁊ delicat᷒ q deficit in his ꝯtra que multi ẽt ꝯtendũt reſiſtẽdo. ⁊ pñt vincẽdo. Mollis autẽ ⁊ delicat᷒ in idẽ ponunt̃. Delitia. n. eſt quedã ſpẽs mollicie. Mollicies. n. refugit iordinate oĩꝫ triſtitiã. ſꝫ delitia ꝑpꝛe refugit triſtitiã laboris. Ille. n. qui trahit veſtimẽtũ ſuum per lutũ vt nõ laboret ſe ſubcingẽdo: qḋ ptinet ad delicatũ: vincit̃ ſm̃ illã triſtitiã quã reputat. ſibi imminẽ ſi leuaret veſtimẽta. Et lꝫ imitet̃ laborãtẽ in h̄ ꝙ veſtimẽta trahit. ⁊ per h̄ videt̃ nõ eẽ miſer: h̄ꝫ tñ ſilitudinẽ cũ miſero inq̃tuꝫ: fugiens laborẽ ſuſtinet laborẽ. Et ſicut dcm̃ eſt de mollicie. Ita ẽt ſe h̄ꝫ circa ꝯtinentiã ⁊ incõtinẽtiã. Nõ. n. eſt admirabile: ſi q̇s vincit̃ a fortiorib᷒ ⁊ ſupercellẽtib᷒ delectationib᷒ ⁊ triſtitijs: vt ꝑpꝫ h̄ dici debeat incõtinens vel mollis. ſꝫ magis ei ꝯdonat̃ ſi tñ nitat̃ reſiſtẽ: ⁊ nõ ſtatim cedat. Et ponit exc̃m de Philotete: de quo Theodocti᷒ poeta narrat: ꝙ pcuſſus a vipa grauẽ dolorẽ paſſus nitebat̃ ꝯtinere plãctũ. ſꝫ nõ potuit. Et ſile eſt de q̃dã muliere que vocabat̃ Melopes pcuſſa a q̃dã noĩe Cartino. Et ſic ẽt accidit his qui tẽtãt ſe ꝯtinẽ a riſu: ⁊ tñ ſupuincunt̃: ⁊ repẽte effudũt. ſic accidit Xenophãto. Sed tũc dr̃ aliq̇s incõtinẽs ⁊ mollis ſi q̇s vincit̃ a talib᷒ triſtitijs ⁊ delectationib᷒: ꝯtra quas multi pñt: ſic tñ ꝙ h̄ ꝙ nõ poſſit reſiſtẽ h᷒ paſſionib᷒: non ſit ꝑpter nãm generis ex qua poſſet ei eſſe graue: qḋ alijs eſt leue: ſꝫ ꝑpter egritudinẽ animi: que ꝓuenit ex mala cõſuetudine: ſicut mollicies ꝑpter nãm generis inuenit̃ in regibus Scythaꝝ qui delicate nutriti non pñt labores ⁊ triſtitias ferre. ⁊ ſic eſt ẽt de feminis per cõparationẽ ad maſculos ꝑpter infirmitatẽ nature. ¶ Deinde cum dicit.

Cõtinẽtiã iter incõtinentem et mollem. Mollities. Delitie. Exẽplum.

Quõ aliq̇s excuſetur ab icõtinẽtia ⁊ mollicie.

Exempla. Qñ dr̃ aliq̇s incõtinẽs ⁊ mollis.

De regib᷒ ſcythorum. Q: femīe ſũt molles

¶ Videtur aũt ⁊ luſiuus intẽperat᷒ eſſe. Eſt aũt mollis. Ludus. n. remiſſio eſt. Siq̇dem igit̃ q̇es. Ad hãc aũt ſupabũdãtiũ ẽ luſiuus. 11m

Le. are. ¶ Jocoſus quoq̃ intẽpat᷒ eẽ videt̃. Eſt aũt mollis. Nã ioc᷒ relaxatio eſt: ſiq̇dẽ ceſſatio a excedẽtium in ea iocoſus.

Argũ. ¶ Videtur aũt ⁊ is qui eſt ad iocũ ꝓpenſior intẽperans eẽ. eſt tamen mollis. Nam ioc᷒ relaxatio eſt ſiq̇dẽ requies eſt. Qui ꝟo ad iocũ ꝓcliuis eſt: ex ĩs eſt qui in hac exupant.

S. Tho.

¶ Excludit quẽdam errorem. poſſet. n. alicui videri ꝙ luſiuus. i. qui nimis amat ludere ſit intemperat᷒. Quia in ludo eſt quedaꝫ delectatio. Sed ipſe dicit ꝙ magis eſt mollis. Ludus enim eſt quedã quies ⁊ remiſſio animi quã ſupabũdãter querit luſiuus. Vñ ꝯtinet̃ ſub molli: cuius eſt fugere difficultates ⁊ labores. ¶ Deinde cum dicit.

Q: luſiu᷒ nõ dr̃ icõtinẽs ſꝫ mollis. De ludo.

¶ Incontinentie autem hec quidem preuolatio. Hec aũt debilitas.

Le. are. ¶ Incõtinentie h̄ q̇dẽ temeritas: hec aũt infirmitas eſt.

Argũ. ¶ At qui incõtinentie alia eſt temeritas: alia infirmitas.

S. Tho.

¶ Diſtinguit ſpẽs incõtinẽtie. Et circa h̄ tria facit. Primo ponit diuiſionem. Et dicit ꝙ incõtinentia diuidit̃ in duo. Quoꝝ vnũ eſt preuolatio ⁊ aliud debilitas. ¶ Scḋo ibi.

Incõtinentie diuiſio.

¶ Hi q̇dẽ enim ꝯſiliantes non imanent q̇b᷒ conſiliati ſunt ꝑpter paſſionẽ. Hi aũt ꝑpter non ꝯſiliari ducũtur a paſſione. Quidã eniꝫ queadmodum pretitillãtes non titillantur ſic ⁊ preſentiẽtes ⁊ preſuſcitantes ſeipſos ⁊ rõcinationeꝫ: nõ vincuntur a paſſione neq̃ ſi delectabilis ſit neq̃ ſi triſtis.

Le. are. ¶ Nam alij ꝯsultātes qdē non ꝑsistūt: in ħis que ſtatuerāt ꝓpt animi ꝑturbationē. Alia ob id ipm q: nō ꝯsuluerāt tra/hunt a ꝑturbatiōe. Quidā.n.ceu ꝓtitillati nō titillant: sic presentiētes ⁊ ꝓuidētes ac seipsos rōnēq3 excitātes: nō vin/cunt ab affectu: neq3 si voluptariū sit: neq3 si molestum.

Argir. ¶ Quidā.n.deliberatione facta nō ꝑsistūt in ħis que statue/rūt ob ꝑturbationē. Quidā ex eo q: nō ꝯsultarūt a ꝑtur/batione ducunt. Sunt enim qui ante sentiētes ⁊ ꝓuiden/tes: ac seipsos rationēq3 excitātes non superant a pertur/batione: siue voluptatem id quod mouet: siue dolorē effi/ciat. perinde atq3 ꝓtitillati non titillantur.

S.Tho.

De incōti/nētia q̄ dī debilitas. ¶ Exponit mēbra diuisionis. Et dicit q̄ qdā incōtinentes sunt q superueniēte ꝯcupiscētia ꝯsiliant qdē: sed nō ꝑmanēt in his que ꝯsiliati sunt ꝓp passionē a qua vincunt. Et ta/lis incōtinētia dī debilitas. Quidā ṽo ducunt a passione

De incōti/nētia q̄ dī ꝓuolatio. ꝓpt h̄ q̄ nō ꝯsiliant: s3 statim ꝯcupiscētia superueniēte eas sequunt. Et hec incōtinētia dī ꝓuolatio ꝓpter sui veloci/tatē qua anticipat ꝯsiliū. Si aūt ꝯsiliarent non ducerent a passione. Sūt.n.qdā qui prius titillāt seipsos. postea nō

Modus re/sistēdi ꝯcu/piscentijs. mouent cū3 ab alijs titillant. Sic ⁊ illi qui ꝓsentiunt mo/tum ꝯcupiscētie. ⁊ prescīūt qd est illud in qđ ꝯcupiscētia i/clinat. ⁊ precitātes.i.ꝓuocātes seipsos ⁊ rōcinationē suā3 ad resistēdum ꝯcupiscētie: ex hoc ꝯsequunt q̄ nō mutant a passione: neq3 delectationis: a qua vincit incontinens. neq3 tristitie a qua vincitur mollis. ¶ Tertio ibi.

¶ Maxime aūt acuti ⁊ melācolici ꝯm effre/natiuā incōtinentiam sunt incōtinentes. Hi quidē enim ꝓpter velocitatem. Hi aūt pro/pter vehemētiam non expectant rōnem ꝓ/pter sequentes esse fantasie.

Le. are. ¶ Maxime ṽo acuti ⁊ melācolici ob temeritatē incōtinē/ter agūt. Illi qdē.n.ꝓp velocitatē. Hi ṽo ꝓp vehemētiam nō expectāt rationē ex eo: q: fantasie sequaces sunt.

Argir. ¶ Maxime aūt celeres ac biliosi attrabili temeraria incōti/nētia sūt icōtinētes. Illi.n.ob velocitatē: hi ob vehemētia3 nō expectāt rōnē: ex eo q: ipsi⁹ sunt imaginationis seq̄ces.

S.Tho.

¶ Ondit qb⁹ cōpetat hec 2ª spēs incontinētie que dī ꝓuola/tio. Et dicit q̄ maxie sūt icōtinētes ꝯm icontinētiā que nō

Quib⁹ cō/petit ꝓuo/latio. refrenat ꝯsilio: que dicta est ꝓuolatio acuti.i.colerici ⁊ me/lācolici. Neutri.n.expectāt rōnē ꝯsiliātē: s3 sequunt ꝓmas fantasiā ꝯcupiscibilis. Colerici qdē ꝓpter velocitatē cole/re. melācolici aūt ꝓp vehemētiā mot⁹ melācolie accēse: cu/ius impetū nō de facili pōt hō ferre. Nā ⁊ terra accēsa ve/hemētius ardet. Ecōtrario āt est itelligēdū q̄ sanguinei ⁊

Quib⁹ de/bilitas. flegmatici hn̄t incontinētiā debilitatis ꝓp humiditatē cō/plexionis: q̄ nō est fortis ad resistēdū impꝛessioni. Lcō.8.

12ᵐ. Est aūt intēꝑatus qdē queadmo/dū dcm̄ est nō penitiuus. Immā/net.n.electioni. Incōtinēs āt peni/tiuus oīs. Propt qđ nō queād/modū dubitauim⁹ sic ⁊ h3. Sic igitur hic q/dem isanabilis. Hic autem sanabilis.

Le. are. ¶ Est aūt itēꝑerās vt dcm̄ est: q̄lē postea nō peniteat. Nā i electione ꝑsistit. Incontinentē3 ṽo omnem penitet. Qua/propter non vt dubitauimus ita se habet. Sed hic quidē3 sanabilis est: ille autem insanabilis.

Argir. ¶ At ṽo itēꝑātē qdē nō penitet vt ē dcm̄. In electiōe nāq3 ꝑsistit. Incōtinēs āt facit ē oīs ad pniā3. Quocirca nō ita res sese h3 vt dubitauim⁹. s3 ille qdē icurabil: h̄ āt ē curabil.

S.Tho.

¶ Postq̄ ph̄s ondit dr̄ia3 icontinētie ad intēꝑatū. Hic ondit qs eoꝝ sit peior: per qđ soluit dubitatio. s. ſᵃ loco ꝓpo/sita circa ꝓᵐ ꝓbabile. Dixit aūt h̄ supra Aristo. s3 breuiter ex incidēti tāgendo. Hic aūt ꝑfectius dēminat ex ꝓncipa/li intētione. Et circa h̄ duo facit. Primo ondit ꝓpositum. Scđo manifestat qđdā qđ supposuerat. ibi. (Quia aūt h̄ qdē ⁊c.) ¶ Circa ꝓᵐ duo facit. Primo ondit intēꝑatū eē peiorē icōtinēte. Scđo ondit silitudinē iter eos. ibi. (Om̄ qdē ugit ⁊c.) ¶ Circa ꝓᵐ duo facit. Pꝛio cōparat icontinētē intēꝑato. Scđo cōparat duas spēs icōtinētie adinuicē ibi. (Ipsoꝝ aūt ⁊c.) ¶ Circa ꝓᵐ ponit tres rōnes ꝑ q̄s on/ dit intēꝑat⁹ peior icontinēte. ¶ Circa q̄ꝝ pmā dicit: q̄ sic

Qꝛ itēꝑa/t⁹ sit peior icōtinēte. Rō ꝓma. supra dcm̄ est. itēꝑat⁹ nō est penitiuus: q: peccat ex electio/ne: in q ꝑmanet: eo q̄ eligit delectationes corꝑales tanq̄ fi/nē. Oīs aūt icontinēs de facili penitet cessāte passione a q̄ vincebat. Un̄ p3: q̄ sic supra dcm̄ est: intēꝑat⁹ est insanabi/lis. hic aūt.s.icontinēs est sanabilis. Et sic ꝑ iteremptionē

Lec.2. soluit dubitatio sup̄ posita: que ꝓcedebat ex h̄ q̄ icōtinēs sit isanabilior intēꝑato. Quia ṽo intēꝑat⁹ est isanabilior. pōt ꝯcludi q̄ sit peior: sicut ⁊ morbus corꝑalis: qui est icu/rabilis deterior est. ¶ Scđam rationem ponit ibi.

¶ Assimilat aūt malitia egritudini velut hi/dropisi ⁊ pthisi. Incōtinētia aūt epilēticis. Hec qdē.n.ꝯtinua. Hec āt nō ꝯtinua malitia.

Le. are. ¶ Assimilat aūt vitiū. hidropisi ⁊ phthici. Incōtinētia ṽo epilepticis. Illa.n.ꝯtinua: hec non ꝯtinua iprobitas est.

Argir. ¶ Uitium.n.morbis est hisce ꝑsimile aque intercuti inq̄ ⁊ tabi. Incontinētia ṽo morbo comitiali. Et eni3 illa con/tinua: hec non continua est improbitas.

S.Tho.

Rō scda. ¶ Et dicit q̄ malitia.s.intēꝑerātia assimilat illis egritudi/nib⁹ que ꝯtinue insunt hoi: sicut hidropisis ⁊ pthysis. S3 incontinētia assimilat egritudinib⁹ que nō ꝯtinue hoiē3 i/uadūt: sicut epylēsie. Et h̄ ideo: q: intēꝑerātia ⁊ quel3 mali/tia est ꝯtinua. H3.n.habitū ꝑmanētem: ꝑ quē eligit mala. Sed incontinētia non est ꝯtinua: q: mouet ad peccādum incontinēs solū ꝓpter passionem: que cito trāsit. Et sic in/continētia est q̄si quedā malitia non ꝯtinua. Continuum aūt malū est peius non ꝯtinuo. Ergo intēꝑerātia peior est q̄ incontinētia. ¶ Tertiam rationē ponit ibi.

¶ Et omnino aūt alterum genus incontinē/tie ⁊ malitie. Malitia quidē enim latet. In/continentia autem non latet.

Le. are. ¶ Et oīno aliud genus est incontinentie q̄ vitij. Nā vitiu3 quidem latet. Incontinentia ṽo non latet.

Argir. ¶ Atq3 oīno diuersum est genus icontinentie atq3 vitij. Ui/tium enim latet: incontinentia ṽo non latet.

S.Tho.

Rō tertia. Malitia latet eum quem vcit nat. ¶ Et dicit q̄ alteꝝ gen⁹ est incōtinētie ⁊ malitie sub q̄ intē/ꝑerātia ꝯtinet. Malitia.n.latet eū cui inest: qui est decept⁹ vt estimet bonū illud qđ facit. S3 incōtinētia non latet eū cui inest. scit eni per rōnē3 malū esse id in qđ a passione du/citur. Malū aūt latēs est ꝑiculosius malo nō latēte. Ergo intēꝑerātia est peior incontinētia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsoꝝ aūt hoꝝ meliores excessiui q̄ rōnē hn̄tes qdē: nō imanētes aūt. A minore eni passione vicunt. Et nō impꝛcōsiliati queād/modū alteri. Silis.n.incōtinēs velociter in/ebriatis ⁊ a pauco vino ⁊ minori q̄ vt multi.

¶ Sed hoꝝ ipsoꝝ meliores sunt qui a rōne absunt: q̄ qui rōnem habent qdem: sed illa non ꝑmanent. A minore.n. perturbatione superant: ⁊ non inconsulte vt alij. Similis est enim incontinens ħis qui facile inebriantur: ⁊ a modico vino ac pauciore q̄ plerīq3.

Argir. ℭ Hoꝝ aūt ipſoꝝ ĝ qui ante rōnē ducunť meliores ĝo ſunt q rōnē qdē hñt: nō aūt pſiſtit in ea. A minore nāq₃ ptur/batiōe vincunť ⁊ nō abſq₃ deliberatiōe: vt illi. Incōtinēs .n. ſilis ē ĝo q cito ſiūt ebrij ⁊ paucovio ⁊ pauciore ꝗ̄ plerīq₃.

S. Tho.

Q ꝑuolā tes ſūt mi/ nus mali ꝗ̄ debiles. Rō pma. ℭ Comperat ſpēs incōtinētie adinuicē. Et dicit ꝙ īter icō/tinētes meliores .i. mīn⁹ mali ſunt excelſiui .i. ꝑuolantes ꝗ̄ debiles: qui hñt qdē rōnem ꝯſiliantē: ſ₃ nō pmanēt in ea. Duplici aūt rōne ſunt peiores debiles. Prio qdē: q₂ vincū tur a minori paſſiōe. Nā ꝑuolātes vincunť a paſſione exce dēte: vel ſm velocitatē: vel ſm vehemētiā. Et ſm hāc rōnē ſupra ꝓbauit ꝙ intēperat⁹ eſt peior incōtinente. Que pōt eē 4ª rō adiuncta trib⁹ ꝓdictis. Rō ſcda. Scḋa rō eſt: q₂ debiles nō ſunt impreconſiliati: ſicꝰ aliq̄ .i. ꝑuolātes. Et hec rō ſupra idu cebaſ de incōtinēte ⁊ intēperato. q. incōtinēs eſſet precōſi/liatus. nō aūt intēperatus. Et ħ eſt falſum: q₂ intēperatus preconſiliat⁹ eſt. Peccat .n. ex electione. Et iō videť hoc hic inducē ad oñdēdum ꝙ ibi locū nō h₃. Ponit aūt qōdam exēpli dicēs: ꝙ incōtinēs debilis eſt ſilis illis q velociter .i. de facili ebriant ⁊ a pauco vino ⁊ minori ꝗ̄ multi. Et ſicꝰ

Debiles cōparātur his q pau co vino ine briantur. iſti peius ſūt diſpoſiti ſm corp⁹: ita debiles: q a minori paſ ſione vincunť ſunt peiores ſm alam. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Qm̄ quidē igitur malitia incōtinētia non eſt: manifeſtū. Sed quo forte. ħ enim quidē preter electionē. ħ aūt ſm electionē eſt.

Le. are. ℭ Quod igitur incontinentia non eſt vitium patet: ſed ali/quatenus forteſſe. Nam hec quidem abſq₃ electione eſt: illud ꝟo cum electione.

Argir. ℭ Patet igiť incōtinētia vitiū nō eē: niſi aliq̄ ex pte fortaſ/ſe. Nam hec qdē eſt ꝑter electionē: illud aūt cū electione.

S. Tho.

Incōtinē tia ⁊ ſi non ſit malitia ſimplr̄ eſt tñ malitia ſm quid. ℭ Oſtendit ꝯueniētiam incōtinētie ad intēperatū quātum ad duo. Primū qdē quātum ad hoc .ſ. ꝙ incōtinentia ⁊ ſi non ſit malitia ſimplr̄: tñ eſt malitia ſm qd: ſicut ſupra di ctum eſt: ꝙ eſt q̄ſi malitia non ꝯtinua. Et ꝙ nō ſit mali/tia ſimplr̄ patet: q₂ incōtinētia peccat ꝑter electionē: mali tia aūt cū electione. ℭ Scḋam ꝯuenientiam ponit ibi.

ℭ Inſup ⁊ ſiſe qdē ſm actiones: quēadmo/dū ꝙ demodoki ad mileſios. Mileſij eni₃ ſtulti quidē enim nō ſunt. Operantur autē qualia quide₃ ſtulti. Et incōtinentes iniuſti quidem nō ſunt. iniuſta aūt faciunt.

Le. are. ℭ In rebus tñ ſilia ſunt. Ceu damonici illud in mileſios di ctū. Mileſij qdē inſipiētes nō ſūt. Faciunt tñ q̄lia inſipiē/tes: ⁊ incōtinētes iniuſti non ſunt. Iniuriant tamen.

Argir. ℭ In actionibus tñ eſt ſimilitudo: vt Demodocus in Mi/leſios dixit. Mileſij nāq₃ inſipientes quidē nō ſunt: ea tñ faciunt que agunt inſipientes. Et incōtinentes iniuſti qui/dem non ſunt iniuriam tamen faciunt.

S. Tho.

ℭ Et dicit ꝙ incōtinētia ⁊ malitia hñt ſilitudinē in actiōe: ſicꝰ qdā dymodokes .i. ſenior ppli q dixit ad mileſios repre

Incōtinen tes l₃ non ſint mali fa ciūt tamen opa mala. hendēs eos. Mileſij nō ſunt ſtulti: ſed opanť ſilia opa opi bus ſtultoꝝ. Silr̄ ēt incōtinētes nō ſūt mali vel iniuſti vel intēpati; ſ₃ faciūt opa iniuſta ⁊ mala. ℭ Deind cū dicit.

ℭ Quia aūt hic qdē talis qualis nō ꝑpter ꝑ ſuaſum eē pſequi eas que ſm ſupabundan tiam ⁊ ꝑter rectā rōnē corpales delectatio/nes. ħ aūt pſuaſus eſt ꝑpter talē eſſe q̄lē pſe qui ipſas. Ille qdē igitur facile trāſcendibi lis. Iſte aūt nō. Virt⁹ .n. ⁊ malitia ꝑncipiū. hec qdē corrūpit. ħ aūt ſaluat. In actionib⁹ aūt qō cui⁹ grā ꝑncipiū quēadmodū in ma/thematicis ſuppōnes. Neq₃ vtiq₃ illic ratio edoctiua ꝑncipioꝝ: neq₃ hic. Sed virtus vel nālis vel aſſuefactiua: eius qō eſt recte opi/nari circa ꝑncipiu₃. Tēperatus qdē igitur talis. Intēperatus autem contrarius.

Le. are. ℭ Cum ꝟo hic qdē talis ſit: vt non pſuaſus ſequať corpis voluptates excedēdo preter rectā rōne₃. Hic aūt pſuaſus: qm̄ talis vt ipſas pſequať. Ille qdē facile remouebiť. Hic aūt non. Nā virtus ꝑn^m ꝯſeruat: vitium corrūpit. In reb⁹ aūt agēdis ꝑn^m eſt cuius grā: vt in mathematicis ſuppoſi tiones. Neq₃ illic igiť rō edoctiua eſt ꝑncipioꝝ: neq₃ hic. Sed virtus aut ex conſuetudine: aut ex nā recte ſentire fa ciens: circa principium. Temperans quidem igitur talis eſt. Intemperans ꝟo huic contrarius.

Argir. ℭ Cum aūt alter ſit talis: vt nō ex eo q₂ eſt ipſi pſuaſu₃ exu perātes corpis voluptates ꝑter q₃ rōnem recta₃ ſequať: illi qdē diſſuaderi facile: huic aūt haud facile pōt. Principiū enim ipſm virtus qdem ꝯſeruat vitium ꝟo corrumpit. Id aūt grā cuius ꝑncipium eſt in actib⁹: perinde vt ſuppoſi/tiones ipſe in mathematicis: neq₃ igiť ibi docēdoꝝ princi pioꝝ eſt rō: neq₃ hic. Sed ꝟtus aut nālis: aut aſſuetudine parta cauſa eſt opinādi circa ꝑncipiu₃ recte. Talis igitur homo tēperans eſt. At ꝯtrarius eſt intemperans.

S. Tho.

ℭ Aſſignat rōnē eius qō ſupra dixerat .ſ. ꝙ intēperatū non peniteat ſicꝰ incōtinēs. Scḋo q̄re icōtinēs penitet. ibi. (Eſt aūt aliqs ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p. ꝙ aliqs eſt qui ꝓſequiť ſuper/abūdāter ⁊ ꝑter ordinē recte rōnis corpales delectatiōes: nō q₂ ſic eſt diſpoſit⁹ vt ſit ei pſuaſum ꝙ tales delectatiōes ſint ſequēde ſicꝰ bone. Et iſte eſt incōtinēs. Alius aūt eſt .ſ. intēperat⁹ cui pſuaſum eſt ꝙ tales delectationes ſint eligē de q̄ſi per ſe bone: ⁊ ħ ꝑpter diſpōnem: qua₃ h₃ ex habitu. Vñ ille cui nō eſt pſuaſu₃ delectationes eē per ſe bonas ex habituali diſpōne: ſed ſolū ex paſſione .ſ. incōtinēs: ſed hēt falſam eſtimationē de eis in ꝑticulari. facile recedit a ſua credulitate paſſione ceſſante. Ille aūt qui ex habituali di/ſpoſitione eſtimat delectationes corpales per ſe eē eligen/das .ſ. intēperat⁹ non de facili recedit a ſua credulitate. Et hui⁹ rōnē aſſignat ꝯſter dicēs: ꝙ ꝟtus ⁊ malitia reſpiciunt ꝑn^m opabiliū qō malitia corrūpit. ꝟtus aūt ſaluat ꝑn^m aūt in actionib⁹ eſt finis: cui⁹ grā aliqd agiť: qō ita ſe h₃ in agi bilibus: ſicut ſuppōnes .i. ꝑma ꝑn^a in demrationib⁹ mathe maticis. Sicut .n. in mathematicis ꝑn^a nō doceńť ꝑ rōne₃ ſic neq₃ in opabilib⁹ finis doceť per rōnē. Sed hō per ha/bitū ꝟtutis ſiue nālis ſiue ꝑ aſſuetudinē acqſite ꝯſequitur rectā eſtimationē circa ꝑn^m agibiliū: qō eſt finis. Ille igiť qui h₃ rectā eſtimationē de fine circa delectationes corpa/les. vt .ſ. eſtimet mediu₃ in eis bonū ⁊ finē. ſupabundātias aūt malū: eſt tēperat⁹. Ille aūt qui h₃ ꝯ̄riam eſtimatione₃ ꝑpter habitū malitie eſt intēperat⁹. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ille q errat circa ꝑn^a nō pōt de facili reuocari ab errore: q₂ non dať rō docens ꝑn^a. Et ideo nō eſt trāſcēdibilis vel pe/nitiuus: niſi forte ſm ꝙ per lōgam ꝯſuetudinē ꝯ̄riam tol/litur habitus cauſatiuus erroris. ℭ Deinde cū dicit.

Aīr ſtatuit intēperat⁹ et incōtinens circa dele/ctatiōe cor porales ꝗ̄ illas appe/tunt.

Q̄ꝛ alius corrumpit ꝑncipium qō i actiō/bus ē finis. qō virt⁹ ſal uat.

Qui errat circa princi pia nō pōt de facili ab errore re/uocari.

ℭ Eſt aūt aliqs ꝑpter paſſionem exceſſiuus preter rectā rōnē quē qde₃ ad nō agere ſm rectā rōnem ſuperat paſſio. Vt aūt ſic talis qualis pſuaſum h₃ pſequi iꝓhibite opor tere tales delectationes nō ſuperat. Et iſte i/cōtinens eſt melior intēperato: ⁊ neq₃ pra/uus ſimplr̄. Saluatur .n. optimū ꝑncipiu₃.

Alius autē ꝯrius imāſiuus ⁊ nō exceſſiuus ꝑpt̄ paſſionē. Manifeſtū vtiqꝫ ex hoc: qm̄ h gdē ſtudioſus habitus. h aūt prauus.

Le. are. ℭ Eſt ꝟo ꝗſpiā: qui ꝑp animi ꝑturbationē diſcedit a recta rōne: quē vt nō faciat ſm rectā rōnē: ꝑturbatio vincit. Sꝫ nō ē talē vt ei ꝑſuadeat: ꝓſequi ipudēter oportē hꝰ volupta tes nō ꝯuincit. Hic eſt incōtinēs melior qdē q̄ꝫ intēperāte: nec penitꝰ malus. Seruat. n. pn̄m qḋ optimuꝫ eſt. Aliꝰ ꝟo huic ꝯrius ꝯſtans: nec diſcedēs ꝑpt̄ ꝑturbationē. Pꝫ igit ex hoc ꝙ hic qdē ſtudioſus habitꝰ eſt. ille aūt prauus.

Argu. ℭ Eſt aūt qdā alius ob ꝑturbationē a recta rōne diſcedēs. Quem ꝑturbatio vt nō agat qdem vt recta ratio iubet ſu perat. Ut ſit aūt talis vt ipſi ſit ꝑſuaſum oportere ꝓſequi voluptates libere tales nō vincit. Atqꝫ hic eſt incōtinens qui qdē intēperāte melior eſt. Nec eſt abſolute prauus: cō ſeruat enim id in ipſo qḋ eſt optimū: pncipiuꝫ inquā ipm̄. Alius aūt eſt huic ꝯrius qui ꝑſiſtit: ⁊ non ob ꝑturbationē a ratione diſcedit. Ex his igit patet hunc quidem ſtudio ſum. illum aūt improbum habitum eſſe.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̄lr incōtinēs ſit trāſcēdibilis ⁊ penitiuus. Et dicē ꝙ aliqs hō eſt qui ꝑpt̄ paſſionē excedit qdē a rōne recta q̄ꝫtum ad h ꝙ paſſio ei ſupat vt nō agat ſm rōnē rectaꝫ. Non aūt ſupat etiꝫ q̄ꝫtum ad h vt ſit ei ꝑſuaſum ꝙ opor teat ꝓſequi delectationes corꝑales q̄ſi ꝑ ſe bonas abſqꝫ oī ꝓhibitione. Et iō talis ceſſante paſſione que cito trāſit re manet in recta eſtimatiōe finis. Et iſte eſt incōtinēs q ꝑpt̄ h eſt melior intēꝑato: ⁊ nō eſt prauus ſimplr: qui ſaluat in eo optimū pn̄m. i. recta eſtimatio finis. Eſt aūt prauus ſm qd: in q̄ꝫtū. ſ. in aliquo ꝑticulari eſtimat opandū ꝑter rōnē rectā. Alius. ſ. ꝯtinēs eſt ꝯrius icōtinēti qui ꝑmanet in rō ne recta. Et nullo mō excedit eā ꝑp paſſionē: et q̄ꝫtum ad agē. Ex quo manifeſtuꝫ eſt ꝙ ꝯtinētia eſt bonꝰ habitꝰ qui ꝑmanet in rōne. Incōtinētia aūt prauus: qꝛ recedit a rōne recta in agēdo. Et hoc erat ꝓ̄m ꝓbabile qḋ nūc ꝯcludit. ſo luta 5ᵃ dubitatione que circa h ꝓponebat. Lcō. ix.

Recta eſti mano finis eſt optimū pncipium.

De conti nentia.

13m. Trū igitur ꝯtinens eſt qui q̄licūqꝫ rōni ⁊ q̄licūqꝫ electioni imanet vel qui recte. Et incōtinēs aūt qui q̄li cūqꝫ nō imanet electioni ⁊ q̄licūqꝫ rōni vel qui falſe rōni ⁊ electioni non recte quēadmodum dubitatum eſt prius.

Le. are. ℭ Utrum ergo ꝯtinens eſt qui in qualicūqꝫ rōne ⁊ q̄licūqꝫ electione ꝑſiſtit: vel qui in recta: ⁊ incōtinens: q̄ꝫ in quali cūqꝫ electione ⁊ qualicūqꝫ rōne non ꝑmanet. Uel in falſa rōne ⁊ electione non recta vt prius queſiuimus.

Argu. ℭ Querēdum eſt vtꝝ is ſit ꝯtinens qui quauis in ratione electioneue ꝑſtat: an is qui in recta perſiſtit. Et vtruꝫ is ſit incōtinens qui nō ꝑmanet in quauis electione ratione ue: an is qui nō perſiſtit in ratione falſa ⁊ electione nō recta: quēadmodum antea dubitauimus.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ꝫ ph̄s determinauit dubitationē ꝑ quā ſcilꝫ an ꝯti nētia ⁊ incōtinentia ſint. oñdit ēt māam circa quā ſint. Hic determinat dubitationē ꝑ quaꝫ ſcilꝫ qd ꝯtinētia eſt. Et circa h duo facit. Primo. n. oñdit vtꝝ ꝯtinēs ſit imāſiuus cuili bet rōni: ⁊ incōtinēs a q̄libet egreſſiuus: ꝑ qḋ ſoluit 4ᵃ du bitatio ꝓpoſita. ſ. ꝯtra 2ᵐ ꝓbabile. Scḋo oñdit. vtꝝ pru dēs poſſ t eē incōtinēs: per qḋ ſoluit 2ᵃ dubitatio mota cir ca 5ᵐ ꝓbabile. ibi. (Neqꝫ ſil prudēte ⁊c̄.) ℭ Circa ꝓ̄m duo facit. Primo oñdit q̄lr ꝯtinētia ſe hēat ad ꝓpriā rōnem: que accipit ſm hoc ꝙ eſt imanere rōni. Scḋo oñdit quō ſe hēat ad cōem rōnē ꝯtutis: que ꝯſiſtit in h ꝙ eſt in medio eſſe. ibi. (Quis aūt eſt aliquis ⁊c̄.) ℭ Circa ꝓ̄m tria facit. Primo oñdit cui rōni ꝯtinens laudabilr imanet: ⁊ a qua i cōtinēs vituꝑabilr egredit. Scḋo oſtendit quō aliqui rō ni vituperabiliter imanet. ibi. (Sūt aūt quos vocant ⁊c̄.) Tertio quō aliqui laudabilr a rōne egrediunt. ibi. (Sūt aūt qdā ⁊c̄.) ℭ Circa ꝓ̄m duo facit. Primo mouet q̄ōnē: que qdem eſt. vtrū ꝯtinens dicat qui imanet qualicūqꝫ rō ni. ſ. ſiue recte ſiue falſe: ſiue q̄licunqꝫ electioni ſiue recte ſi ue falſe: vel ſoluꝫ ille dī ꝯtinens qui imanet rōni recte ⁊ ele ctioni. Et ſimilis dubitatio eſt. vtruꝫ incōtinens dicat qui non imanet qualicūqꝫ rōni ⁊ electioni vel ſolum qui recte non imanet. Uel pōt ſic moueri queſtio. An poſſit dici in continens qui non imanet falſe rōni ⁊ electioni. ſicut ſup̄ in dubitationibꝰ poſitum eſt. ℭ Secundo ibi. Queſtio.

ℭ Uel ſm accn̄s qui q̄licūqꝫ. Scḋm ſeipꝫ aūt qui vere rōni ⁊ recte electioni. hic qdē ima net. hic aūt nō imanet. Si. n. qs h ꝑpt̄ h eli git ⁊ ꝓſequtur: ſm ſeipm̄ qdē hoc eligit ⁊ ꝓſe quitur. ſm accn̄s aūt qḋ prius. Simplr aūt dicimus ꝙ ſm ſeipm̄. Quare eſt quideꝫ vt qualicūqꝫ opinioni. h qdem imanet. h autē excedit. Simplr autem qui vere.

Le. are. ℭ Uel ꝑ accn̄s q̄licūqꝫ. Scḋm ſe aūt ipm̄ vera rōne: ⁊ recta electione hic ꝑſiſtit: ille nō ꝑſiſtit. Si. n. qs h ꝑp h expetit ⁊ ſequtur: ꝑ ſeipm̄ h ſequit ⁊ expetit: ꝑ accn̄s ꝟo prius. Simplr aūt dicimus: qḋ per ſe ꝑpꝫ. Itaqꝫ eſt in qualicūqꝫ ſnīa. Hic qdem ꝑmanet: ille dimouet: ſed ſimplr in vera.

Argu. ℭ An per accn̄s qdem in quauis: per ſe aūt in rōne vera re ctaqꝫ electione alter perſtat: alter nō ꝑſtat. Nam ſi ꝗſpiaꝫ hoc ob h expetit aut ſequtur per ſe qdem h expetit aut ſeqt: per accn̄s aūt ipm̄ prius. At qḋ eſt per ſe id ſimplr eē dici mus. Quare ſit vt aliquo qdē modo quauis in opinione: abſolute aūt in vera alter perſiſtat: alter non perſiſtat.

S. Tho.

ℭ Soluit ꝓpoſitā q̄ōnē. Et dicit: ꝙ pōt dici ꝯtinēs ⁊ incōti nēs qui imanet vel nō imanet q̄licūqꝫ rōni ſm accn̄s. Sꝫ per ſe loquēdo qui imanet vel nō imanet vere rōni ⁊ recte electioni. Et h qdē ſic exponit. Si. n. aliqs eligit vel ꝓſeqt. i. querit hoc ꝑp h. i. hoc loco huius. puta ſi eligit ſel loco mellis: qꝛ. ſ. ꝑpter ſilitudinē coloris eſtimat illud eſſe mel. manifeſtū eſt ꝙ ꝑ ſe loquēdo eligit ⁊ querit h: ꝑpter qḋ al terū eligit ⁊ q̄rit. puta mel: ſed ꝑ accn̄s eligit id qḋ prauuꝫ eſt illud qḋ eligit loco alterꝰ. puta ſel. Et rō hꝰ eſt: qꝛ in ap petibilibꝰ illud eſt ꝑ ſe ad qḋ refert intētio appetentis. Bo nū. n. in q̄ꝫtū eſt apphenſum eſt ꝓpriū obiectū appetitꝰ. Il lud aūt qḋ eſt ꝑter intētionē eſt per accn̄s. Un̄ ille qui intē dit eligē mel ⁊ eligit ſel ꝑter itētionē per ſe qdē eligit mel: ſed ꝑ accn̄s ſel. Sit ḡ aliqs qui falſam rōnē eſtimet verā. puta. ſi qs eſtimet h eſſe veꝝ qḋ bonū eſt fornicari. Si ḡ i manet huic rōni falſe putās eā eſſe verā: per ſe qdeꝫ ima net vere rōni. per accn̄s aūt falſe. Intēdit. n. vere imanere. Et eadē rō eſt de incōtinēte qui egredit a rōne falſa: quaꝫ putat eſſe verā. Sic ḡ pꝫ: ꝙ ꝯtinens vel incōtinēs ꝑ ſe ima net: vel nō imanet rōni vere. ꝑ accn̄s aūt falſe. Simplr aūt dicimꝰ id qḋ eſt ꝑ ſe. Qḋ aūt eſt per accn̄s dī ſm qd. Et iō ſm aliquē modū ꝯtinens vel incontinēs dī qui imanet q̄li cūqꝫ opinioni ēt falſe: ſed ſimplr qui imanet vel non ima net rationi ſeu opinioni vere. ℭ Deinde cum dicit.

Solutio. Cōtinens ſimplr im manet rō ni vere ꝑ acci dens falſe.

ℭ Sunt aūt qdā imāſiui opinioni. Sunt aūt quos vocāt iſchyrognomonas. puta diffici le ꝑſuaſibiles. ⁊ nō facile trāſuaſibiles.

Le. are. ℭ Sūt aūt qdā: q ꝑſtāt in ſnīa. Sūt ꝟo q̄s vocāt dure cer uicos hoīes. vt quꝰ difficiliter ſuaderi ac diſſuaderi q̄ꝫ pt.

Argu. ¶ Sunt aūt q̄dā in opiōne pſiſtētes: q̄s ptinaces appellāt. Hi nō niſi cum difficultate dimoueri a ſua ſnīa poſſunt.

S. Tho.

¶ Oñdit quō aliq̄ vituꝑabilr īmanēt rōni. Et p̄mo oñdit qui ſunt. Scdō quō ſe hñāt ad ꝯtinētē. ibi. (Qui ſile q̄dē ⁊c̄.) Tertio oñdit dr̄iaꝫ. ibi. (Sūt aūt alteri ⁊c̄.) Quarto quō ſe hñāt ad incōtinentē. ibi. (Sūt aūt iſchyrognomones ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄o: q̄ ſunt q̄dā nimis imanētes ꝓpe opinionī. Et hi ſūt illi q̄s hoīes vocāt iſchyrognomones. i. fortis ſnīe ſiue ptinaces: q̄r. ſ. difficile eſt pſuadē eis aliq̄d. Et ſi fuerit aliq̄d pſuaſum: nō de facili trāſmutanť ab illa ſuaſiōe. Qḋ maxime vī̄ accidē melācolicis: q̄ difficile recipiūt: ſꝫ recepta fortiť tenēt ad modū terre. ¶ Deīde cū di.

De ptinace. Melācolici hñt nāl̄r diſpōnes ad pertinaciam.

¶ Qui ſile q̄dē aliquid hñt ꝯtinenti q̄le prodigus liberali: ⁊ audax confidenti.

Le. are. ¶ Hi aliquid ſimile habent continenti: ceu prodigus liberali ⁊ temerarius forti.

Argu. ¶ Et ſimile quidem quid habent cum continente: ſicut ⁊ prodigus cum liberali: ⁊ audax cum confidente.

S. Tho.

¶ Cōparat tales ꝯtinenti. Et dicit q̄ tales videnť aliq̄d ſile hr̄e ꝯtinēti: q̄r p exceſſum hñt id qḋ eſt ꝯtinētis: ſicut ꝓdigus hꝫ aliq̄d ſile liberali: ⁊ audax ꝯfidēti. i. forti. Tales. n. īmanēt rōni pluſq̄ꝫ debēt: ꝯtinēs aūt ſm qḋ dꝫ. ¶ 2ᵒ ibi.

Ptinaces hñt aliq̄d ſile ꝯtinenti.

¶ Sūt aūt alteri ſm multa. Hic q̄dē. n. ꝓpť paſſionē ⁊ ꝯcupiſcētiam nō trāſmutans ꝯtinēs. Quia facile pſuaſibilis eſt cū ꝯtingat ⁊ erit ꝯtinēs. H aūt nō a rōne. Qr̄ ꝯcupiſcētias aſſumūt ⁊ ducūtur multi a delectationibus.

Le. are. ¶ Sunt ⁊ alia multa hꝫ. Cōtinēs n. pp libidinē ⁊ cupiditatē nō mutat ſnīaꝫ. Cū in aliīs q̄dā ſi accidant: facil' e ſit: ac pſuaderi ſibi patiať. Hic aūt non a rōne: cum cupiditatem aſſumant: ⁊ ducantur cōplures a voluptatibus.

Argu. ¶ Sunt aūt in multis ab illo diuerſi. Cōtinens eni nō mutat ſnīaꝫ ob ꝑturbationē atq̄ꝫ cupiditatē. Nā cū accidenť facilē ſeſe offert recta pſuadēri. Illi ꝟo nō a rōne mutanť. Nā cupiditates cupiūt atq̄ꝫ a voluptatibꝰ pleriq̄ꝫ ducūť.

S. Tho.

¶ Oñdit dr̄iaꝫ. Et dicit q̄ p̄dicti ſm multa differūt a ꝯtinēte. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā ꝯſiderādū eſt q̄ duplr̄ aliq̄s pōt remoueri a ſua opinione. Unoꝰ ex pte ipſiꝰ rōnis: puta ſi ſuꝑueniat aliq̄ rō fortior. Alioꝰ ex pte paſſionis que ꝑuertit iudiciū rōnis in pticulari opabili p̄cipue. Igiť hec eſt dr̄ia q̄r hic q̄dē. ſ. ꝯtinens nō trāſmutať a rōne ꝓpter ꝯcupiſcētie paſſionē: ſed tñ q̄ñ opꝫ bene pſuaſibilis erit ab alia rōne meliori īducta. Ųñ laudabilis eſt: q̄r nō vinciť ꝯcupiſcentia: ſed rōne. Hic aūt. ſ. ptinax nō mutať a ſua opinione ꝓpter aliquā rōnem inductaꝫ. Sed recipit ꝯcupiſcentias. Et multi eoꝝ ducunť a delectationibꝰ extra rōnem. Sic ergo vituperabiles ſunt: q̄r cūꝫ nō permittant ſe vinci rōne: vincuntur tñ a paſſione. ¶ Deinde cum dicit.

Dr̄ia inter ptinaceꝫ ⁊ ꝯtinenteꝫ. Duplr̄ aūt aliquis remoueri a ſua opiōne

¶ Sūt aūt iſchyrognomones ⁊ idiognomones ⁊ īdiſciplinati ⁊ agreſtes. Et hi quidem idiognomones aūt ꝓpter delectationē ⁊ triſtitiā. Gaudent. n. vincentes ſi non tranſuadeātur. Et triſtanť ſi infirma que ipſoꝝ ſint queādmodum ſentētie. Quare magis incōtinenti aſſimilantur q̄ꝫ continenti.

Le. are. ¶ Sunt aūt hi dure ceruicis: q̄ ſui capitis ſunt: ⁊ q̄ īdocti ⁊ agreſtes. Illi q̄ ſunt ſui capitis pp voluptatē ⁊ dolorē. Nā gaudēt cum puincūt: nec e ſnīa dimouenť ⁊ dolent. ſi eoꝝ ſnīa irriteť inſtar publicoꝝ decretoꝝ. Quare magis hi q̄dem incontinenti ſimiles ſunt q̄ꝫ continenti.

Argu. ¶ Sunt aūt ꝗ ptinaces qui ſue ſunt ſnīe: ⁊ qui ſunt indocti ac ruſtici. Atq̄ꝫ ſue ſnīe hoīes ob voluptatē atq̄ꝫ dolorem ſunt ptinaces. Gaudent. n. vincētes ſi nō e ſua ſnīa diſſuaſione vlla dimoueanť: ⁊ dolent ſi ſua ſint irrita vt decreta. Quare potius ſunt incōtinenti q̄ꝫ continenti ſimiles.

S. Tho.

¶ Oſtendit quō ſe hñāt tales ad incōtinētem. Et dicit q̄ iſti: quos dicimꝰ iſchyrognomones dicunť ⁊ idiognomones. i. ꝓprie ſnīe ſiue ꝓprij ſenſus hoīes: ⁊ ſunt īdiſciplinati q̄r nolunt ab aliquo inſtrui: ⁊ ſunt ēt agreſtes: q̄r dū ſemꝑ volūt ſequi ꝓpriū ſenſum nō de facili poſſunt cū aliīs cōmorari. Sunt aūt idiognomones. i. ꝓprij ſenſus ꝓpter h̄ q̄ aliquā delectationē nimis querūt: ⁊ aliquā triſtitiaꝫ nimis fugiūt. Gaudent. n. q̄ñ ꝯferendo cūꝫ aliīs vincūt. ſ. ſ. non tranſmutenť per aliquā ſuaſionē a ſua opinione. Triſtanť aūt ſi ea que ſunt ipſoꝝ. ſ. ſnīe apparent infirme: ita q̄ oporteat eas deſerere. Hoc aūt eſt ꝓpriū incōtinentis ⁊ mollis ſuperabūdanter appetere delectationes ⁊ fugere triſtitias. vnde patet q̄ pertinaces magis aſſimilantur incontinenti q̄ꝫ continenti. ¶ Deinde cum dicit.

Q̄ ptinaces ſunt ꝓprij ſenſus ⁊ īdiſciplinati ⁊ agreſtes.

De ꝓprietate incōtinētis ⁊ mollis.

¶ Sunt aūt q̄dā qui his que vidētur nō immanēt nō pp incōtinētiam: puta in Philotete q̄ Sophoclis neoptolemꝰ: quāuis ꝓpť delectationē nō īmāſit ſed bonā. Ueꝝ dicere. n. ipſi bonuꝫ erat. Perſuaſus eſt aūt ab odiſſeo falſum dicere. Nō. n. oīs qui ꝓpter delectationē aliq̄d opatur eſt intēperatꝰ ſiue prauus ſiue incōtinēs: ſꝫ qui ꝓpter turpē.

Le. are. ¶ Sed ſunt q̄daꝫ: qui in ſnīa nō pſiſtunt: non tñ per incōtinētiam. Ut Neoptolemus ille apud Sophoclē q̄ꝫq̄ꝫ ꝓpť voluptatem nō pſiſtebat ac honeſtū. Naꝫ vera loqui pulchrum illi videbať. Ab Ulyxe ꝟo ſuaſus fuerat mentiri. Non. n. oīs qui ꝓpť voluptatē aliq̄d facit itēperās eſt aut prauus aut incōtinens: ſꝫ qui ꝓpter turpē voluptatem.

Argu. ¶ Sunt ēt qui non ob incōtinentiam in ſnīa nō pſiſtunt: vt neptolemus apud Sophoclē in Philoctete: q̄ꝫq̄ꝫ ob voluptatem nō pſtitit: ſed honeſtatē. Erat enim honeſtū illi vera loqui. Ab Ulyxe aūt fuerat illi perſuaſum mentiri. Et enim non oīs qui ꝓpter voluptatē quippiam agit intēperans eſt: aut prauus aut incōtinēs: ſed qui agit ob turpē.

S. Tho.

¶ Oſtendit quō aliqui diſcedūt laudabilr̄ a ratione. Et dicit q̄ q̄dam ſunt qui non īmanent his que eis videnť non ꝓpter incōtinentiam: ſed ꝓpter amorem virtutis. Sicut narrať in libro quem de Philotete Sophocles ſcripſit q̄ Neoptolemus non permāſit in his que ei videbanť: non tamen propter incōtinentiam: quāuis hoc fecerit propter aliquam delectationē non malaꝫ ſed bonam. Appetebat enim quaſi qḋdam bonum dicere veꝝ: ⁊ hoc erat ei delectabile. Sed pſuaſum fuerat ei ab Ulyxe qḋ diceret falſuꝫ propter vtilitatē patrie: cui q̄dem perſuaſioni ipſe nō immanſit propter delectationē veritatis. Nec tñ propter hoc fuit incōtinens. Non enim oīs qui propter delectationem aliq̄d operatur eſt intemperatus ſiue prauus ſiue incontinens: ſed ſolum ille qui propter turpem delectationem aliquid operatur. ¶ Deinde cum dicit.

Q̄ꝫ aliq̄ laudabilr̄ diſcedunt a ratione. Exēplum

¶ Quia autē aliq̄s eſt talis q̄lis minꝰ q̄ꝫ opꝫ corꝑalibꝰ gaudēs. ⁊ nō īmanēs rōni. Talis huiꝰ ⁊ icōtinētis medius ꝯtinēs. Incōtinēs q̄dē. n. nō īmanet rōni ꝓpter maius aliq̄d. Iſte aūt ꝓpter minus aliq̄d. Cōtinens aūt

ĩmanet ⁊ nõ ꝓpter alterum tranſmutat.

Le. are. ℭ Cũq; ſit aliq̃s h̃ɔ vt min⁹ q̃ȝ opȝ voluptatib⁹ corꝑis gaudeat: nec in rõne ꝑſiſtat. Hui⁹ ⁊ icõtinẽtis medi⁹ eſt ɔtinẽs. Nã incõtinens nõ ꝑſiſtit in rõne ꝑ̃p aliq̃d plus. Hic aũt ꝑ̃p aliq̃d min⁹. Cõtinẽs ṽo ꝑſiſtit: nec ob alterutrũ diſcedit.

Argu. ℭ Cum aũt ſit ⁊ q̃daȝ talis: vt minus quã oporteat corꝑis gaudeat voluptatib⁹ non ꝑſiſtens in rõne: īter hũc ⁊ incõtinẽtem medius ipſe ɔtinens collocet̃. Incõtinens enim nõ perſiſtit in rõne: q̃ȝ magis q̃ȝ opȝ voluptatibus delectat̃. Hic ṽo non ꝑmanet: q̃ȝ minus q̃ȝ oportet eiſdem gaudet. At ɔtinens perſtat: ⁊ ob neutrum ſniam mutat.

S. Tho.

Quõ cõtinẽtia ſit in medio. ℭ Oñdit quõ ɔtinẽtia ſe hẽat ad rõnẽ ṽtutis: ad quã ꝑtinet in medio eẽ. Et circa h̃ duo facit. P̃io manifeſtat cõtinẽtiã in medio eẽ: ſicut ⁊ tẽꝑãtia. Scđo oñdit: q̄ q̃ñq; ɔtinẽtia ꝓpter ſilitudinẽ tẽꝑãtia noiat̃. ibi. (Quia autẽ ſm ſilitudinẽ ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m̃ tria facit. Primo oſtẽdit: quoꝝ ɔtinẽtia ſit mediũ. Et dicit q̄ aliq̃s hõ īuenit̃ ſic diſpoſit⁹ qui minus gaudet corꝑalib⁹ delectationib⁹ q̃ȝ oporteat. Et h̃ eſt nõ ꝓpter ſinẽ boni: ſed ꝓpter faſtidiũ. Extrema ɔtinẽtie. Propter qđ nõ ꝑmanet in rõne iudicãte q̄ opȝ ſm q̄ nece eſt talib⁹ delectationib⁹ vti. De incõtinẽte aũt iam dcm̃ eſt q̄ nõ imanet rõni ꝓpter h̃ q̄ gaudet talibus delectationib⁹ pluſq̃ȝ opȝ. Unde hoꝝ duoꝝ medius eſt ɔtinens. Naȝ incõtinens non imanet rõni ꝓpter aliq̃d maius. Ille autem alius ꝓpter aliq̃d minus. Quia. ſ. ille vult plus vti delectationibus q̃ȝ opȝ: ⁊ iſte minus. Sed ɔtinens imanet rõni ⁊ non trãſmutat̃ ab ea: nec ꝓpter alteꝝ p̃dictoꝝ. i. neq; ꝓpter maius neq; ꝓpter minus. ℭ Secundo ibi.

ℭ Oportet aũt ſiquidem continentia ſtudioſum: vtroſq; contrarios habitus prauos. quemadmodum ⁊ apparent.

Le. are. ℭ Neceſſe eſt aũt: ſiq̃dẽ ɔtinentia eſt ſtudioſa vtroſq; ɔtrarios habitus eſſe prauos: quẽadmodum apparet.

Argu. ℭ Oportet aũt ſi ɔtinentia ſit ſtudioſum: habitus vtroſq; ɔtrarios improbos eſſe quẽadmodum ⁊ videntur.

S. Tho.

Q̃ habit⁹ ɔtinẽtie oppoſiti mali ſi. ℭ Oñdit q̃lr ſe hẽant ad bonitatẽ ⁊ malitiã. Manifeſtum eſt aũt ex dictis q̄ ɔtinentia eſt aliq̃d bonuȝ. Unde opȝ q̄ vterq; habit⁹ q̃ ei ɔ̃riant̃. ſ. ⁊ ſm plus ⁊ ſm minus ſint mali: ſicut apparet ex hoc ipſo q̄ non imanent rõni: ſed accipiunt aũt plus: aut minus. ℭ Tertio ibi.

ℭ Sed propter alteruȝ in paucis ⁊ raro eſſe manifeſtum. quẽadmodum tẽꝑantia intemperantie videtur ɔtrarium eſſe ſolũ ſic ⁊ continentia incõtinentie.

Le. are. ℭ Uerum q̃ȝ alter in paucis ⁊ raro ɔſpicitur: videtur incõtinentie ſolum continentia eſſe contraria: quemadmoduȝ intemperantie: temperantia.

Argu. ℭ Sed q̃ȝ perpaucis alter hominib⁹ ineſt: raroq; admodũ ſit: tẽꝑantia ſoli ɔtrarium intẽꝑantie eſſe videtur: ſic ⁊ continentia ſoli incõtinentie aduerſari putatur.

S. Tho.

Q̃ cur ſola icõtinentia vi oppoſita ɔtinẽtie. In paucioribus accidit q̄ ſiat egreſſus a rõne i ɔcupiſcẽdo delectationes min⁹ q̃ȝ opȝ. ſic i ĩſenſibilitas. ℭ R̃ſidet tacite q̃õni. q̃re. ſ. ſola incõtinẽtia videat̃ eſſe ɔ̃ria ɔtinẽtie cũ hẽat duos habit⁹ ɔ̃rios. Et dicit q̄ h̃ ɔtingit ꝓpter h̃ q̄ alteꝝ in paucis accidit: q̄. ſ. aliquis egrediat̃ a rõne in min⁹. Et iõ nõ eſt adeo manifeſtũ: ſicut alteꝝ extremũ. Nã in plurib⁹ accidit q̄ circa delectationes corꝑales ſiat egreſſus a recta rõne in plus. Et ꝓpter eãdẽ rõnẽ tẽꝑãtia videt̃ eſſe ɔ̃ria ſoli intẽꝑãtie: q̃ȝ ĩſenſibilitas non eſt manifeſta ꝓpter h̃ q̄ in paucioribus accidit. ℭ Eſt aũt h̃ ɔſiderãdum q̄ ɔtinẽtie aſſignant̃ dupl̃r extrema. Uno⁰ ex ꝑte rõnis cui inheret: ⁊ ſm h̃ ſupra dixit q̄ ꝑtinax ſe hȝ ad ɔtinẽtem: ſicut ꝓdigus ad liberalẽ. Alteꝝ aũt extremum eſt ad minus vitiũ inſtabilitatis. Alio⁰ aſſignant̃ ei extrema ex parte ɔcupiſcẽtie quã vincit. Et ſic ɔtinentia eſt medium īter extrema nunc poſita. ℭ Deinde cum dicit.

12ᵐ ℭ Quia aũt ſm ſilitudinẽ m̃lta dicunt̃ ẽt ɔtinẽtia que tẽꝑati ſm ſilitudinẽ ɔſecuta eſt.

Le. are. ℭ Cum ṽo multa dicant̃ per ſimilitudinẽ ⁊ continentia tẽꝑati per ſimilitudinem conſecuta eſt.

Argu. ℭ At ṽo cum ob ſimilitudinẽ multa dicantur: factum eſt vt ⁊ temperans per ſimilitudinem ɔtinens dicatur.

S. Tho.

Q̃ ɔtinẽtia q̃ñq; tẽꝑãtia appellatur. ℭ Oñdit q̄ ɔtinẽtia ꝓpter ſilitudinẽ q̃ñq; dr̃ tẽꝑãtia. Et p̃ cõparat ſm h̃ ɔtinẽtiam tẽꝑãtie. Scđo incõtinẽtiã intẽꝑantie. ibi. (Silis aũt ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m̃ tria facit. Primo ꝓponit qđ intẽdit. Et dicit q̄: q̃ȝ multa nominant̃ methaphorice ſiue ſm ſilitudinẽ inde eſt q̄ ẽt incõtinentia ɔſequit̃ q̃ñq; nomẽ tẽꝑãtie ſilitudinarie. ℭ Scđo ibi.

ℭ Etenĩ ɔtinẽs potẽs nihil p̃ter rõnẽ ꝓpter corꝑales delectationes facere ⁊ tẽꝑatus.

Le. are. ℭ Nam ɔtinens talis eſt: vt nihil preter rõnem agat ob corꝑoreas voluptates: ⁊ temperatus.

Argu. ℭ Continens enim talis eſt: vt nihil preter rõnem ob voluptatem corporis agat. ⁊ tẽꝑans etiam talis eſt.

S. Tho.

ℭ Oſtendit in quo ſit ſilitudo. ɔtinens. n. hȝ facultatẽ vt nihil preter rõnem operet̃ propter delectationes corporales. Et hoc idem põt facere temperatus. ℭ Tertio ibi.

ℭ Sed hic q̃dem h̃ñs. Hic aũt non habens prauas ɔcupiſcentias. Et hic quidem talis qualis nõ delectari preter rõnem. Hic autẽ qualis delectari: ſed non duci.

Le. are. ℭ Sed hic q̃dem h̃ñs: hic aũt nõ h̃ñs prauas cupiditates. Et hic q̃dem talis vt non delectet̃ preter rõnem: hic auteȝ talis: vt delectet̃ quidem: ſed non ducatur.

Argu. ℭ Sed ille q̃dem habet prauas cupiditates. Hic autẽ non habet. Et hic q̃dem eſt talis vt non delectet̃ preter rõnem. Ille ṽo talis vt delectet̃ q̃dem: ſed non ducatur.

S. Tho.

Dña duplex īter cõtinentiaȝ ⁊ tẽꝑãtiaȝ. Prima. Secunda. ℭ Ponit duas dñias. Quaꝝ p̃ᵃ eſt q̄ ɔtinens hȝ prauas cõcupiſcẽtias: ſȝ tẽꝑat⁹ nõ hȝ eas: q̃ȝ ei⁹ ɔcupiſcibilis eſt per habitũ tẽꝑãtie ordinata. ℭ Scđa dñia eſt quã ponit ibi (Et hic q̃dẽ ⁊c̃.) q̄. ſ. tẽꝑat⁹ eſt ſic diſpoſit⁹ p̃ habitũ tẽꝑãtie. vt nõ delectet̃ p̃ter rõnẽ. Cõtinẽs aũt eſt ſic diſpoſit⁹. vt delectet̃ q̃dẽ p̃ter rõnẽ: ſȝ nõ ducat̃ a paſſiõe. ℭ De. cũ dic̃.

ℭ Silis aũt ⁊ incõtinẽs ⁊ intẽꝑatus alteri q̃dem exñtes. Utriq; aũt corꝑalia delectabilia ꝓſequentur. Sed h̃ q̃dem ⁊ exiſtimans oportere. h̃ aũt non exiſtimans.

Le. are. ℭ Siles ẽt ſunt incõtinẽs ⁊ intẽꝑatꝰ. Utriq; . n. corꝑis voluptates ſequunt̃: ſȝ alter putãs oportẽ: alter nõ putans.

Argu. ℭ Siles ẽt ſũt icõtinẽs ⁊ itẽꝑãs: q̃ q̃dẽ diuiſi ſũt. Uterq; . n. corꝑis ſe᷑ voluptates. Sȝ alter ⁊ optẽ putat: alter ñ putat.

S. Tho.

Eodẽ mõ ɔueniunt ⁊ dñt. incõtinẽs ⁊ intẽꝑatus ſic ɔtinẽs ⁊ tẽꝑatus. ℭ Cõꝑat icõtinẽtiã itẽꝑantie. Et dicit q̄ icõtinẽs ⁊ intẽꝑat⁹ ſũt ſiles: cũ tñ differãt. Uñ eodẽ mõ icõtinẽs dr̃ itẽꝑat⁹ p̃ ſilitudinẽ. Sũt. n. ſiles in h̃ q̄ vtriq; ꝓſequunt̃. i. q̃rũt delectabilia corꝑalia. Dñt ẩt in h̃ q̄ itẽꝑat⁹ exiſtimat optẽ h̃ɔ delectabilia ſeq̃ ꝑ̃p h̃itũ ꝑuertẽtem iudiciũ de fine. Incõtinẽs ẩt nõ h̃ exiſtimat: q̃ȝ ſaluat̃ i eo p̃ñᵐ. vt. ṡ. dcm̃ ẽ. Lcõ. x.

Neq; ſimul prudentẽ ⁊ incontinentem contingit eſſe eundem.

Le. are ℭ Nec fieri poteſt: vt vnus ⁊ idem ſimul ſit prudens ⁊ incontinens.

Argu. ¶ At q neq; fieri pōt vt idē ſit prudēs atq; incōtinēs ſimul.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs oſidit quō ↄtinēs ⁊ incōtinens imaneat vel nō imaneat rōni. Hic oſidit vtrū ↄtingat q; prudētia: q̄ eſt recta rō agibiliū ſit ſiſ cū incōtinētia. Et p h̄ ſoluit 2ᵒ dubitatōē: q̄ mouebaſ circa 5ᵐ ꝓbabile. ¶ Et circa h̄ duo fac. Pūo oſidit q; nūq̄ ſiſ prudētē ↄtingit eē ⁊ icōtinētē. 2ᵒ oſidit quō ſe hēat icōtinēs ad prudētiam. ibi. (Et ſm gdē rōnē ⁊c̄.) ¶ Circa pᵐ tria fac. Pūo ꝓponit qō itēdit ⁊ dicit q; nō ↄtigit: q; idē hō ſit ſiſ prudens ⁊ incōtinēs. ¶ 2ᵒ ibi.

¶ Simul enim prudēs ⁊ ſtudioſus ſm morem oſtenſum eſt ens.

Le. are. ¶ Nam ſimul prudētem, ⁊ ſtudioſum eſſe oſtēſum eſt.

Argu. ¶ Eſt. n. demōſtratū prudētē ſiſ ⁊ more ſtudioſuʒ eūdem eē.

S. Tho.

Rō pma. Lec. 10. ¶ Probat ꝓpoᵐ duab' rōnib'. Quaꝝ pᵃ eſt. q; ſicut. ſ. in 6 oſſum eſt: prudētia ſiſ eſt cū v̄tute morali. Et ſic ſiſ eſt aliq̄s prudēs ⁊ ſtudioſus ſm v̄tutē moralē. Sed incōtinens nō eſt ſtudioſus ſm v̄tutem moralē: q2 nō deduceretur a paſſionib'. Ergo non pōt eſſe q; aliqs ſit ſimul prudens ⁊ incōtinens. ¶ Secūdam rōnem ponit ibi.

¶ Adhuc nō in ſcire ſolū prudēs: ſʒ ⁊ in eo qō practicus. Incōtinēs aūt nō practicus.

Le. are. ¶ Preterea non quia ſciat ſolum: ſed quia actiuus ſit prudentem eſſe. Sed incontinens non eſt actiuus.

Argu. ¶ Preterea nō ſolum ex eo q2 ſcit prudēs eſt: ſed ex eo ēt q2 idoneus eſt ad agēdū. At icōtinēs nō ē idone' ad agēdū.

S. Tho.

Rō ſcḋa. Lec. 9. ¶ Nō. n. dī aliqs prudēs ex h̄ ſolū q; eſt ſciens: ſʒ ex h̄ ēt q; eſt practicus. i. opatiuus. Dcm̄ eſt. n. ſupra in 6ᵒ q; prudētia eſt p̄ceptiua opeꝝ ⁊ nō ſolum ↄſiliatiua ⁊ iudicatiua Sʒ incōtinēs deficit ab eo q; ſit practicus. Nō. n. opaſ ſm rōnē rectā. prudēs ḡ nō pōt eē incōtinēs. ¶ Tertio ibi.

¶ Dynū aūt nihil ꝓhibet icōtinētē eē. Propter qō ⁊ videnſ qn̄q; prudētes eē gdā: icōtinētes aūt pp dynoticā differre a prudētia ſm dcm̄ modū in primis ſermonibus.

Le. are. ¶ Enimuero aſtutū nihil vetat incōtinētē eſſe. Ex quo fit vt nōnūq̄ prudentes gdā incōtinentes eſſe videanſ: qm̄ aſtutia differt a prudētia vt ſuperiorib' libris diximus.

Argu. ¶ Habilem aūt nihil ꝓhibet eſſe incōtinētem. Quapropt ⁊ interdū nōnulli prudētes eſſe videnſ atq; incōtinens: q2 differt habilitas a prudētia eo mō quē ſupradiximus.

S. Tho.

Rō q̄re qn̄q; aliq videantur prudētes ⁊ icōtinētes. Lec. 11. ¶ Aſſignat rōnē. q̄re qn̄q; videanſ prudētes eē incōtinentes. Et dicit q; nihil ꝓhibet dynū. i. igenioſuʒ ſeu induſtrioſum eē incōtinētē. Et ex h̄ ↄtigit q; qn̄q; vī q; gdā prudētes ſint incōtinētes: q2. ſ. dyni reputanſ prudētes ꝓpt h̄ qō dynotica dr̄t a prudētia ſm modū p̄dictū in 6ᵒ q̄ſi. ſ. prudētia ſe hēat ex additione ad dynoticā. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Et ſm gdem rationem prope eſſe. differre autem ſm electionem.

Le. are. ¶ Rōne gdē ꝓpinq̄ eſt. prudētie. ſʒ dr̄t ab ea ſm electionē.

Argu. ¶ Et ſunt rōne gdem ꝓpinqua: electione v̄o diuerſa.

S. Tho.

Cōpatio icōtinētis ⁊ prudentis. ¶ Cōparat incōtinētem prudēti. Et circa h̄ duo facit. Primo cōparat incōtinētem prudēti. Scḋo cōparat incōtinētes adinuicē. ibi. (Sanabilior aūt ⁊c̄.) ¶ Circa pᵐ duo fac̄ Primo cōparationē ponit. Scḋo adhibet ſiſitudinē. ibi. (Aſſimulaſ vtiq; ⁊c̄.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Pūo ponit cōpationē. Scḋo īfert correlariū ex dictis. ibi. (Quare ſemi malus ⁊c̄.) ¶ Circa pᵐ tria facit. Primo ꝓponit qō intēdit. Et dicit q; incōtinēs ſm gd ꝓpinquus eſt prudēti. ſ. ſm rōnē: q2 vterq; hʒ rōnē rectā. Sʒ dr̄nt ſm electionē: inq̄tum prudēs ſeqtur. incōtinēs nō ſeqtur. ¶ Scḋo ibi.

¶ Neq; vtiq; vt ſciens ⁊ ſpeculās: ſed vt dormiens ⁊ vinolentus.

Le. are. ¶ Neq; porro vt ſciēs ac ꝓſpiciēs: ſʒ vt dormiēs ⁊ vinolēt'.

Argu. ¶ Nec incontinens ſeſe habet vt is qui ſcit ac contemplaſ: ſed vt is qui dormit aut eſt violentus.

S. Tho.

¶ Manifeſtat q̄r ſunt ꝓpinqui ſm rōnē. Et dic̄ q; h̄ nō eſt ita: q; icōtinēs ſit ſic ſciens in hītu ⁊ ſpeculāns. i. ↄſiderās in actu ꝑticularia eligibilia. Sʒ ſe hʒ ſic̄ dormiēs ⁊ vinolēt': in gb' eſt habit' rōnis ligat'. ſic̄. ſ. expoſitū eſt. ¶ 3ᵒ ibi.

¶ Et volens gdē. Scḋm modū. n. quēdam ſciens. ⁊ gd facit ⁊ cuius gratia. Malus aūt non. Electio enim aūt epyiches.

Le. are. ¶ Et volens gdē. Naʒ quodāmō ſciens: ⁊ qō facit ⁊ cuius grā. Malus aūt non. Nā electio gdem bona eſt.

Argu. ¶ Et ſpōte ſua gdem agit: ſcit. n. quodāmodo ⁊ qō ⁊ cuius gratia facit. Malignus tñ non eſt. Electio nāq; eſt bona.

S. Tho.

Qō icōtinēs dr̄t a prudēte ſʒ electionē. ¶ Manifeſtat qō dixerat de dr̄ia ſm electionē. Et dicit q; icōtinēs peccat gdē volēs. Scit. n. q̄dāmō. ſ. in vli: ⁊ illō qō facit: ⁊ cui' grā facit ⁊ alias circūſtātias. vn̄ voluntarie agit. Nō tñ eſt malus: q2 nō agit ex electione. Sʒ electio ſua eſt epyiches. i. bona qn̄ eſt ex paſſionē. Sʒ qn̄ ſuperuenit paſſio corrūpiſ ei' electio ⁊ vult malū. Et ideo ſm electionē incōtinens differt a prudēte. Quia prudētis electio non corrūpiſ. incontinētis aūt corrūpiſ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare ſemimalus ⁊ nō iniuſtus. Nō enī inſidiator. Hic gdem enim ipſoꝝ non imāſiuus gbus vtiq; ↄſiliabitur. Melācolicus aūt neq; ↄſiliatiuus totaliter.

Le. are. ¶ Itaq; ſemimalus ⁊ nō iniuſtus. Nō. n. inſidiator. Nam ipſoꝝ hic gdem non ꝑſiſtit in hīs que ↄſultādo ſtatuerat. Hic aūt melancolicus omnino non conſultant.

Argu. ¶ Quare ſemimalign' eſt: ⁊ nō iniuſt'. Nō eſt. n. īſidiator. Nā ipſoꝝ alter gdē nō ꝑſiſtit in his q̄ ſtatuit ↄſultādo. Bilioſus aūt attrabili nec ad ↄſultādum oīno eſt aptus.

S. Tho.

Correlariū. Icōtinēs eſt ſemimalus. ¶ Infert correlariū ex dictis: q2. n. incōtinēs añ paſſionē hʒ bonā electionē: ſed p paſſionē vult malū. ſeqſ q; ſit ex media pte malus: inq̄ʒtū. ſ. vult malū: ⁊ nō ſit iniuſtus vel malus ſimplr̄: q2 nō eſt īſidiator quaſi ex conſilio ⁊ electione agens malū. Incōtinētium aūt gdā. ſ. debiles. ↄſiliant quidem: ſʒ non imanēt ↄſiliatis melancolici aūt ⁊ acuti. quos ſupra dixit preuolātes totalr̄ non ↄſiliant. Unde pʒ q; neutri ex ↄſilio ⁊ electione agunt maluʒ. Ex his aūt que dicta ſunt accipe poſſumus gd ſit ſubm̄ ↄtinentie ⁊ incōtinētie. Quid ſit ſbm̄ ↄtinētie ⁊ icōtinētie. Non. n. pōt dici q; vtriuſq; ſubm̄ ſit ↄcupiſcibile: q2 non dr̄nt ſm ↄcupiſcētias. quas vterq;. ſ. ↄtinens ⁊ incōtinens hʒ prauas: neq; ēt ſubm̄ vtriuſq; eſt ratio: q2 vterq; habet rōnem rectam. Relinquiſ ergo q; ſubm̄ vtriuſq; ſit volūtas: q2 incontinens volens peccat. vt dcm̄ eſt. ↄtinens volens imanet rationi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et aſſimilaſ vtiq; icōtinēs ciuitati cui calculātur oīa necīa ⁊ leges hʒ ſtudioſas. vtiſ aūt nulla: quēadmodū anaxādrides ↄuitiatus eſt. Ciuitas volebat cui legum nihil eſt cure. Malus autem vtenti quidē legibus. malis autem vtenti.

Le. are. ¶ Uidetur q; incōtinens ſiſis ciuitati: que oīa oportune de

cernat ac leges hẽat bonas:ſed illis non vtat᷑. Ut Anaxā drides obiecit inquiens. Ciuitas volebat:cui nulla legum cura eſt. Malus autẽ ciuitati que legib⁹ vtit᷑:ſed malis.

Argir. ¶ Et ſimilis eſt igit᷑ incontinens ciuitati:que decernat quidem omnia que ſunt agenda ⁊ leges habeat bonas:ſ; nõ vtatur:vt Anaxandrides facere dixit.

Urbe conſultabat:leges que negligit almas.

Malignus autẽ ciuitati:que legib⁹ qdẽ vtatur:ſ; prauis.

S.Tho.

Incõtinẽs ſilis eſt ciuitati leges hñti bõas ſed eis non vtenti.

¶ Adhibet ſilitudinẽ ad p̃dicta. Et circa h̃ duo facit. Primo ꝓponit ſilitudinẽ. Et dicit ꝙ incõtinẽs aſſilat᷑ ciuitati:cui oĩa neccia calculant᷑.i.diſpẽſant᷑:⁊ que h; bonas leges:ſed nulla eaꝝ vtit᷑. Sicut Anaxādrides ꝯuiciãdo dixit ꝙ ciuitas q̃dã volebat leges:cui nihil erat cure de obſeruãtia legum. Et ſilr incõtinens nõ vtit᷑ recta rõne quã hẽt. malus aũt puta intẽperatus aſſimilat᷑ ciuitati vtenti legibus:ſed malis. Utitur.n.malus peruerſa rõne. ¶ Scđo ibi.

¶ **Eſt aũt incõtinentia ⁊ ꝯtinẽtia circa ſuper excellẽs multoꝝ habitũ. Hec qdem.n.magis ĩmanet. h̃ aũt minus plurium potẽtia.**

Le. arc. ¶ Eſt autem incontinentia ⁊ continentia circa id quod excedit multitudinis habitum. Hic enim magis perſiſtit:ille autem minus q̃; plerique valeant.

Argir. ¶ Eſt aũt ꝯtinẽtia atq; icõtinẽtia circa id qđ mltitudīs exuperat habitũ. Alter.n.magis alter min⁹ ꝑſiſtit:q̃; plũimi pñt.

S.Tho.

Cõtinens magis im̃anet rõni recte q̃; multi.

¶ Manifeſtat qđ dixerat:q̃lr.ſ.incõtinens ſit ſilis ciuitati nõ vtenti rectis legib⁹. Nõ.n.quilz exceſſus rõnis recte facit incõtinẽtem:ſ; ꝯtinẽtia ⁊ incõtinentia dicunt᷑ ſm id qđ excellit habitũ.i.facultatẽ multoꝝ. Cõtinẽs.n.imanet rõni recte magis q̃; multi poſſint:q: vincit cõcupiſcentias:a quib⁹ multi ſupant᷑. Incõtinẽs aũt minus imanet rationi q̃; multi poſſint:q: vincit᷑ a ꝯcupiſcentijs:quas multi vincunt. vt ſupra dictum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Lec.7.

¶ **Sanabilioꝛ aũt incõtinentiaꝝ ſm quã melancolici incontinẽter agunt ꝯſiliantium nõ ĩmanentium autem.**

Le. arc. ¶ Sanabilioꝛ eſt incõtinẽtia illa qua malẽcolici incõtinẽter agunt:q̃; illoꝝ qui ꝯſultant qdẽ ſed non pmanent.

Argir. ¶ Facilius aũt ea curari põt incõtinẽtia:q̃ biloſi attrabili incõtinẽter agũt:q̃; eoꝝ qui deliberãt qdẽ ſed nõ ꝑſiſtunt.

S.Tho.

Que icõtinẽtia ſit ſanabilioꝛ.

¶ Cõparat incõtinẽtes adinuicẽ ſm duplicẽ dr̃iaz. Primo.n. dicit:ꝙ inter incõtinẽtias illa eſt ſanabilioꝛ qua melãcolici incõtinẽter agunt.ſ.nõ p̃conſiliãtes:incõtinẽtia eoꝝ q ꝯſiliant᷑:ſ; non imanẽt:q: illi adhibito ꝯſilio vident᷑ poſſe ſanari:nõ aũt iſti. vt ſupra dictum eſt. ¶ Scđo ibi.

Lec.7.

¶ **Et p ꝯſuetudinẽ icõtinẽtes nãlib⁹. Facili⁹ eni ꝯſuetudinẽ trãſmutare nã. Propt᷑ h̃.n. ꝯſuetudo difficilis:qm̃ nãe aſſimilat᷑ queadmodũ ⁊ Enni⁹ dicit. Aio diuturnã meditationẽ ĩmanere amice. Et vtiq; oz hãc hoib⁹ finiẽtem nãm eſſe. Quid qdẽ igit᷑ ꝯtinẽtia ⁊ qd incõtinẽtia ⁊ perſeuerãtia ⁊ mollities.⁊ qualr̃ hñt habitus hi adinuicẽ dictum eſt.**

Le. arc. ¶ Et q ꝯſuetudine incõtinẽtes ſunt q̃; qui nã. Facili⁹ eſt enĩ ꝯſuetudinẽ q̃; nãm mutare. Nã ob id ipm ꝯſuetudinẽ mutare difficile eſt:qđ nature aſſimilat᷑: vt Hebenus inquit. Aio lueteratũ vſum pmanẽ amice. Atq; eũ tãdẽ hoibus nãz eẽ. Quid igit᷑ ſit ꝯtinẽtia ⁊ qd icõtinẽtia:⁊ qd ꝯſtãtia ⁊ mollities:⁊ queãdmodũ hi hitus adĩuicẽ ſe hñt dc̃m eſt.

Argir. ¶ Et q̃ facilius curari poſſunt qui p aſſuetudinez:q̃; q̃ qui nã incõtinẽtes ſunt. Eſt.n.facilius ꝯſuetudinẽ q̃; nãm mutare. Ideo enim ⁊ ꝯſuetudinem mutare difficile eſt:q: ſilis eſt nature:quemadmodum ⁊ Euenus poeta dixit.

Uſus longus mos eſt ac meditatio crebꝛa.

Hunc tandem aſſero naturam moꝛtalibus eſſe.

Quid igit᷑ ꝯtinẽtia ſit ⁊ incontinẽtia:⁊ qd ꝯſtantia mollitiaq;:⁊ quõ inter ſeſe hẽant habitus hi:iam diximus.

S.Tho.

Qui incõtinẽtes p ꝯſuetudinez ſũt ſanabilioꝛes icõtinentib⁹ per naturam. Quare ꝯſuetudo difficulter immutetur.

¶ Cõparat incõtinẽtes ſm aliã dr̃iam. Et dicit ꝙ illi q ſũt incõtinẽtes p ꝯſuetudinẽ ſũt ſanabilioꝛes illis q ſunt icõtinẽtes p nãm.ſ.coꝛpalis ꝯplonis ad hoc iclinãtis. Quia facilius põt trãſmutari ꝯſuetudo q̃; nã. Q: pp qđ vtriq; eſt ⁊ illud magis. Cõſuetudo aũt ꝓpt h̃ eſt difficilis ad immutãdũ:q: aſſimilat᷑ nãe:ſicut Ennius poeta dicit. Aio.i.dico diuturnã meditationẽ.i.ꝯſuetũ ſtudiũ imanẽ amice.i.amicabilr̃ ſeu ꝯfoꝛmiter. Et dico hanc finientẽ.i.q̃ꝑficit᷑ oĩbus eẽ nãm. Ultimo aũt epylogãdo ꝯcludit dc̃m eẽ qd ſit ꝯtinẽtia ⁊ incõtinentia ⁊ pſeuerãtia ⁊ mollities:⁊ qualiter hi habitus ſe habeãt adinuicem. Lectio.xj.

DE delectatiõe aũt ⁊ triſtitia ſpeculari eius qui politicã phatur.

Le. arc. ¶ De voluptate autẽ ⁊ doloꝛe eius eſt videre: qui circa ciuilẽ philoſophatur.

Argir. ¶ Ad ipſum autem ciuilem philoſophum pertinet de voluptate contemplari atq; doloꝛe.

S.Tho.

Quid ad moralẽ pertinet de delectatione determinare.

¶ Poſtq̃; phs determinauit de ꝯtinẽtia ⁊ icõtinẽtia oſtẽdens ꝙ ſũt circa delectatiões ⁊ triſtitias. Hic itẽdit determiare de delectationib⁹ ⁊ triſtitijs. Et p̃ dic ꝙ hec ꝯſideratio ptinet ad phũ ĩtẽtionẽ. Scđo exeq̃t ꝓpoſitũ.ibi. (Hic qdẽ igitur ⁊c̃.) ¶ Circa p̃m̃ tria facit. Primo ꝓponit qđ itẽdit:⁊ dicit ꝙ ꝯſiderare de delectatiõe ⁊ triſtitia ptinet ad eũ qui circa ſciam politicã phat᷑ ad quã tota moꝛalis doctrina reducit᷑.ſicut ad p̃ncipalẽ. vt in p̃n⁹ habitũ eſt. ¶ Scđo ibi.

¶ **Iſte.n.architecton ad quẽ reſpiciẽtes vnũ qđq; qdẽ malũ. h̃ aũt bonuz ſimplr̃ dicim⁹.**

Le. arc. ¶ Hic enim faber atq; magiſter eſt eius finis ad quez ꝛſpicientes vnũquodq; vel bonum:vel malũ ſimplr̃ dicimus.

Argir. ¶ Hic enim architectus eſt finis:ad quem reſpicientes:vnũquodq; aut malum aut bonũ ſimplr̃ dicimus.

S.Tho.

Rõ p̃ma.

¶ Probat ꝓpoſitũ tribus rõnib⁹. Quaꝝ p̃a eſt:q: ſicut finis architectonice artis eſt ille ad quẽ reſpiciunt:ſicut ad quãdã menſurã oĩa q̃ ſub illa arte ꝯtinẽt᷑:ita ſe h; delectatio ĩ his q̃ ptinẽt ad moꝛalẽ doctrinã. Reſpiciẽdo.n.ad delectationẽ:dicim⁹ eẽ aliqd malũ:⁊ aliqđ ſilr̃ bonũ. Illũ.n.dicim⁹ eẽ bonũ q ĩ bonis delectat᷑. malũ aũt eũ q in malis. Et in his eẽ q̃ ſiũt idẽ iudiciũ obſuat᷑. Iudicam⁹.n.malũ eẽ id qđ ex delectatiõe mala pcedit. bonũ aũt qđ ex bona. In q̃lz aũt ſciã moꝛalis ꝯſiderãdũ eſt id qđ hẽtur p regula. Unde ad ph̃z moꝛalẽ maxie ptiet ꝯſiderar᷑ de delectatiõe. ¶ 2m̃ rõnẽ põit ibi.

Delectatio ẽ ſicut menſura ⁊ regula in his q̃ ptinent ad moꝛalẽ doctrinam.

¶ **Adhuc aũt neceſſarioꝝ intẽdere de ipſis. Uirtutem eniz ⁊ malitiã moꝛalẽ circa triſtitias ⁊ delectationes poſuimus.**

Le. arc. ¶ Inſuper neccium eſt de illis videre. Nam virtutẽ moꝛalẽ ⁊ vitium circa doloꝛes ⁊ voluptates.

Argir. ¶ Inſuper ⁊ neccium eſt de ipſis ꝯſiderare. Et virtutẽ enim moꝛum ⁊ vitium circa doloꝛes voluptateſq; poſuimus.

S.Tho.

Rõ ſcđa.

¶ Oñdit ꝙ nõ ſolum ꝯueniẽs eſt moꝛali ꝯſiderare de delectatione:ſ; ẽt eſt ei neccium:q: ad ipm ptinet ꝯſiderare virtutes ⁊ malitias. Oñſuz eſt aũt.i.ſ.i 2°.ꝙ virtus ⁊ malitia moꝛalis ſũt circa delectatiões ⁊ triſtitias. g̃ neccium eſt moꝛali ꝯſiderare de delectatiõe ⁊ triſtitia. ¶ 3m̃ rõnẽ ponit ibi.

Lec.3.

¶ Et felicitatē pſes cū delectatiōe eſſe aiunt. Propť qḋ ꝛ beatū denoīauerūt a gaudere.

Le. are. ¶ Et felicitatem omnes fere aiunt cū voluptate eē. Itaqȝ beatum nominauerunt a gaudendo.

Argir. ¶ Et felicitatem plurimi cum voluptate aſſerunt eſſe.

S.Tho.

Rō tertia. Beat⁹ apḋ grecos ḋr a gaudēdo. ¶ Ad pħm.n.moralē pertinet ꝯſiderare felicitatē.ſicut vltimum finē.Sed plures ponūt eſſe felicitatē cum delectatione.inter quos ēt ꝛ ipſe.Vñ etiam apud grecos noīatur beatus a gaudēdo.Ergo ad moralē pħm pertinet determinare de delectatione.¶ Deinde cum dicit.

¶ His gdē igr̃ videť.neqȝ vna delectatio eē bonū nec ſm ſeipam:neqȝ ſm accñs. Nō.n. eſſe idē bonū ꝛ delectationē. His aūt gdem quedā eſſe bone:multe autē praue. Adhuc hoꝝ tertium.ſi ꝛ oēs bonum:tñ non cōtingit eſſe optimum delectationem.

Le. are. ¶ Quibuſdam ğ videť:nulla gdem voluptas eſſe bonū: nec p ſeipſam neqȝ per accñs. Non.n.eſſe idē bonū qḋ voluptas. Aliȷs quedā videnť gdem:ſed plurime eſſe praue. Eſt ꝛ bonū tertium etſi oēs ſint bonum:tñ non recipi vt voluptas ſit ſūmum bonum.

Argir. ¶ Quibuſdam igiť nulla voluptas aut per ſe aut per accidens boni eſſe videť. Non enim idem bonū eſſe putāt ac voluptatem. Quibuſdā nōnulle gdem bone:plereqȝ aūt praue eſſe videnť. Sunt ꝛ qui tertio cenſent:ꝛ ſi oēs ſint bone:ſūmum tñ bonum voluptatē eſſe non poſſe.

S.Tho.

¶ Determinat de delectatiōe ꝛ triſtitia. Et p̄ determinat de eis in cōi. Scḋo ſpālr determinat de corpalib⁹ delectatiōib⁹ circa q̄s poſuit eē ꝯtinētiā ꝛ incōtinētiā.ibi.(De corpalibus aūt vtiqȝ ꝛc̄.)¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ꝓſeqť opiones impugnātiū delectationē. Scḋo determinat ꝟitā ꝟitatē.ibi.(Sȝ tñ qm̄ ꝛ triſtitia malū ꝛc̄.)¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Pꝛio ꝓponit opiones impugnātiū delectatiōes. Scḋo īducit rōnes eoꝝ.ibi.(Totalr gdē igiť ꝛc̄.) Tertio ſoluit ibi.(Qui aūt nō accidit ꝛc̄.)¶ Circa p̄ᵐ ponit tres opiones. Quibuſdā.n.videbať ꝙ nulla delectatio eſſet bona: neqȝ p ſe neqȝ per accñs. Et ſi ꝯtingat ꝙ aliqḋ delectabile ſit bonū:nō tñ idē eſt l eo id qḋ eſt bonū ꝛ delectatio. Aliȷ aūt dixerunt ꝙ delectationes q̄dā ſunt bone:ſȝ multe ſunt praue. Et ita nō ōis delectatio eſt bonū. Tertiȷ āt dixerūt ꝙ ēt ſi oēs delectationes eſſent bone:non tñ ꝯtingeret aliquam delectationē eſſe optimum.¶ Deinde cum dicit.

Tres opiones de delectatione.

¶ Totaliter gdem igitur nō bonū. Qm̄ ōis delectatio gñatio eſt in nāȝ ſenſibilis. Neqȝ vna autem generatio cognata finibus.puta neqȝ vna edificatio domus.

Le. are. ¶ Quod oīno quidem nō ſint bonū. Quia oīs voluptas effectio eſt in naturam ſenſibilis:nulla ꝟo effectio cognata eſt finibus:ceu nulla edificatio edibus.

Argir. ¶ Non bonum igiť oīno eſſe putať:qꝛ oīs voluptas generatio eſt ſenſibilis ad nām. Generatio ꝟo nulla genus idē ſubit quod fines. Nulla enim edificatio domus eſt.

S.Tho.

Rōnes ſex gb⁹ vl ꝓbať ꝙ nulla delectatio ſit bona Rō pma. ¶ Inducit rōnes ad p̄dictas opiones. Et p̄ ad pmā.ꝛ 2ᵒ ad 2ᵃᵐ.ibi.(Nȝ āt ꝛc̄.)3ᵒ ad 3ᵃᵐ ibi.(Qḋ āt ꝛ nō optimū ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ ponit ſex rōnes. Quaꝝ p⁹ ſumiť ex diffōne delectationis quā ponebāt dicētes ꝙ delectatio eſt q̄dā ſenſibilis gñō in nām. Dū.n.aliqḋ ſenſibilr aggñať nāe nr̄e.q. nobis cōnāle ex ħ delectamur.ſicut pȝ in ſumptione cibi ꝛ potus. Nulla aūt gñatio eſt de genere finium:ſed potius gñatio eſt via in finē.ſicut edificatio nō eſt dom⁹. Sed bonum hȝ rōnem finis. Ergo nulla gñatio:ꝛ per ꝯñs nulla delectatio eſt bonū.¶ Scḋam rōnem ponit ibi.

¶ Adhuc temperatus fugit delectationes.

Le. are. ¶ Preterea temperans fugit voluptates.

Argir. ¶ Preterea vir temperans fugit ipſas voluptates.

S.Tho.

Rō ſcḋa. ¶ Que talis eſt. Nullus virtuoſus laudať ex ħ ꝙ fugit qḋ bonū eſt. Tēpat⁹ aūt laudať ex ħ ꝙ fugit delectatiōēs. Ergo delectatio aliqḋ bonū nō eſt.¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

¶ Adhuc prudens non triſte proſequitur: non delectabile.

Le. are. ¶ Et prudēs vacuitatē doloris ſeqtur nō aūt voluptatem.

Argir. ¶ Preterea prudens perſequitur vacuitatem doloris:non id quod afficit voluptate.

S.Tho.

Rō tertia. ¶ Que talis eſt. Sicut prudēs pſequiť.i.querit nō triſtari: ita etiā querit nō delectari. Sȝ triſtitia nō eſt bonū. Ergo neqȝ delectatio.¶ Quartam rōnem ponit ibi.

¶ Adhuc impedimētū ei qḋ eſt prudentem eſſe:delectationes. Et quāto magis gaudet: magis. puta ea que venereoꝝ. Nullum.n. vtiqȝ poſſe intelligere aliquid in ipſa.

Le. are. ¶ Preterea voluptates impediunt prudētiaȝ:ꝛ quāto maiores ſunt:tanto magis:qḋ in venereis patet. Nemo enim dum in illis eſt mente proſpicere quicq̄ poteſt.

Argir. ¶ Preterea voluptates ipedimento prudētie ſunt. Atqȝ q̄ magis hiſce gſpiā gaudet:eo magis ipediť:vt i venerea ſit voluptate. Nemo nāqȝ dū eſt in illa mēte gcq̄ ꝓſpicē pōt.

S.Tho.

Rō. q̄rta. ¶ Que talis eſt. Nullo bono ipediť prudētia. Impediť aūt p delectationes:ꝛ tāto magis q̄to ſunt maiores:ex q̄ vr̄ ꝙ p ſe ꝛ nō p accñs ipediāt:ſicͤ pȝ ꝙ delectatio venereoꝝ que eſt maxia:ſim̄ ipedit rōnē ꝙ nullus i ipa delectatiōe actuali pōt aliqḋ actu itelligē:ſȝ tota itētio aīe trahiť ad delectationē.ğ delectatio nō eſt aliqḋ bonū.¶ 5ᵃᵐ rōnē ponit ibi.

Qꝛ nullus in delectatione venereā actuali pōt aliqḋ actu intelligere.

¶ Adhuc ars neqȝ vna delectationis:quāuis eſſe bonum artis opus.

Le. are. ¶ Inſup voluptatis nulla eſt ars. Oē āt bonū artis ē op⁹.

Argir. ¶ Preterea ars nulla ē voluptatis:ꝛ tñ oē bonū artis ē op⁹.

S.Tho.

Rō quīta. Oē bonum hūanū eſt opus alicuius artis. ¶ Que talis eſt. Oē bonū humanū videť eē opus alicuius artis:qꝛ bonū hoīs ex rōne eſt. Sȝ delectatio nō eſt op⁹ alicuius artis:qꝛ nulla ars eſt ad delectādū. Ergo delectatio non eſt aliqḋ bonū.¶ Sextam rōnem ponit ibi.

¶ Adhuc pueri ꝛ beſtie pſequūť ḋlectatōēs.

Le. are. ¶ Preterea pueri ꝛ beſtie ſequuntur voluptates.

Argir. ¶ Inſuper ꝛ pueri ꝛ fere ipſas voluptates ſequuntur.

S.Tho.

Rō ſexta. ¶ Que talis eſt. Illud qḋ eſt in hoīe puerile ꝛ beſtiale vituperať. Sȝ pueri ꝛ beſtie pſequunť.i.querūt delectationes. Ergo delectatio nō eſt aliqḋ bonū.¶ Deinde cum dicit.

¶ Huiuſmodi aūt nō oēs ſtudioſas:qm̄ ſūt ꝛ turpes ꝛ pbroſe ꝛ qm̄ nocive. Egritudinalia enim quedam delectabilium.

Le. are. ¶ Quod ꝟo non omnes ſint ſtudioſe:qꝛ ſunt turpes quedam ꝛ infames ꝛ quia detrimenta afferunt. Morbos enim nōnulle ipſarum gignunt.

Argir. ¶ Non eſſe aūt oēs ſtudioſas exiſtimať. Quia ſunt ꝛ turpes atqȝ infames ꝛ qꝛ afferunt detrimētū. Eoꝝ enim que voluptatem efficiunt nōnulla pariunt morbos.

S.Tho.

Qȝ nõ oẽs delectatiões ſũt bone: ſȝ q̃daȝ ſũt turpes. Qȝ q̃dã delectabilia ſũt nociua.

ℭ Oñdit q͂ nõ oẽs delectationes ſũt bone. Et dicit q͂ huiꝰ qȝ eſt nõ oẽs delectationes eẽ bonas. oñſuruȝ eſt q͂ ſũt q̃dã delectationes turpes. i. inhoneſte ⁊ opprobrioſe. i. infames ⁊c. ⁊ cũ h̃ ẽt q̃dã delectatiões ſunt nociue. Q̃ȯ pȝ ex h̃ q͂ q̃dã delectabilia iducũt hoĩ egritudinẽ. Et ſic pȝ q͂ nõ oẽs delectationes ſunt bone. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Adhuc ãt nõ optimũ delectatio: q̃m nõ finis: ſȝ gñatio. Que qdẽ igr̃ dicunt̃ hec ſũt.

Le. are. ℭ Quod aũt nõ ſit ſũmuȝ bonũ voluptas eoq: non finis eſt ſed effectio. Hec ſunt fere que dicuntur.

Argir. ℭ Ex eo ꝟo voluptas ſũmum bonũ nõ eſſe putat̃: q: nõ eſt finis ſȝ gñatio. Hec igr̃ fere ſunt que de voluptate dicunt̃.

S. Tho.

Qȝ nulla delectatio ſit optimũ.

ℭ Probat q͂ nlla delecta͂ ſit optimũ: ⁊ ſi oẽs eẽnt bone. Finis. n. eſt id qȯ eſt optiᵐ. Delectatio ãt nõ eſt finis: ſȝ magĩ gñio q̃dã. g̃ delectatio nõ eſt optiᵐ. Ultio ãt epylogãdo cõcludit q͂ ea q̃ dñr de delectatiõe fere h̃ ſũt. Lcõ. xiȷ.

Uoniã aũt nõ accidit pp̃ h̃ nõ eſſe bonũ nec optimũ ex his mãifeſtũ.

Le. are. ℭ Quod aũt non ↄtingit ꝑpter hoc non eẽ bonum: neqȝ optimum ex his patet.

Argir. ℭ Non effici ob ea que dicta ſũt vt voluptas bonũ nõ ſit: nec id qȯ eſt optimum: ex hiſce ſane ↄſtabit.

S. Tho.

ℭ Poſtq̃ƺ phs poſuit rõnes ad opiõnes p̃miſſas. hic itẽdit eas ſoluẽ. Et p̃ ꝓponit qȯ itẽdit di. q͂ ex ſequẽtibꝰ erit manifeſtũ: q͂ pp̃ p̃dictas rõnes non ſequit̃ q͂ neqȝ delectatio nõ ſit bona: neqȝ q͂ nõ ſit optima. Pretermittit aũt mediã opiõnẽ que ponebat nõ oẽs delectationes eẽ bonas: q: aliqualr̃ eſt vera. Has aũt duas ſimul cõmemorat: q: hñt cõſimiles rõnes. vñ etiam ſoluunt̃ ſimul. ℭ Scdȯ ibi.

ℭ Primũ qdẽ q̃m bonũ dupl'r. Hoc qdẽ. n. ſimpl'r h̃ ãt alicui ⁊ nã ⁊ habitꝰ ↄñr. Quare ⁊ motiões ⁊ gñones ⁊ praue eẽ in ſe. Hec qdẽ. n. ſimpl'r praue. alicui ãt nõ: ſȝ eligibiles huic. Quedam aũt neqȝ huic: ſȝ aliqñ ⁊ ƀm paucũ tp̃s. eligibiles aũt nõ. He aũt neqȝ delectationes. ſed videtur quecũqȝ cũ triſtitia ⁊ medicine gr̃a. puta que laborãtium.

Le. are. ℭ Primũ igr̃ cũ bonũ dupl'r dicat̃ alrũ ſimpl'r: aliȯ alicui ⁊ nãe ⁊ habitꝰ ↄſequunt̃: q̃re ⁊ motꝰ ⁊ effectiones ſequent̃. Et q̃ praue vident̃: ſimpl'r praue. alicui aũt nõ: ſȝ expetende ſũt huic: q̃dã ꝟo ne huic qdẽ: ſȝ q̃nqȝ paũ tp̃e: ſȝ nõ expetẽde. Alique aũt voluptates ne ſunt qdẽ: ſȝ vident̃ quecũqȝ cũ dolore ⁊ medicine gr̃a: ceu egrotãtiuȝ voluptates.

Argir. ℭ Primum nãqȝ cũ bonum ſit duplex. Eſt. n. aliud abſolute: aliud alicui bonũ: ⁊ nãe ipſe ⁊ habitus hec ſequent̃: q̃re ſequent̃ ⁊ motus ⁊ gñationes. Atqȝ eaꝝ que praue videntur eſſe. Quedã ſunt. ſȝ expetibiles huic. Quedã nec huic: ſed nõnunq̃ƺ ⁊ tp̃e paruo: expetibiles ꝟo nõ ſunt. Quedã neqȝ voluptates ſunt: ſed vident̃. que ſunt dolore ⁊ medicaminis gratia: quales ſunt egrotantium.

S. Tho.

ℭ Soluit p̃dictas rõnes. Et p̃ p̃mittit q̃ſdaȝ diſtĩõnes: p q̃s põt ſciri q̃lr̃ delectatio ſit bona vel non bona. Scdȯ ſoluit rõnes iductas. ibi. (Adhuc nõ nec̃iuȝ.) ℭ Circa p̃ᵐ ponit duas diſtĩõnes. quaꝝ vtraqȝ ſumit̃ ƀm diſtĩõnẽ boni qȯ eſt delectatiõis obm. ℭ Dicit g̃ p̃. q͂ bonuȝ 2ʳ dr̃. Unoꝰ id qȯ eſt bonũ ſimpl'r. Alioꝰ id qȯ eſt bonuȝ alicui. Et q: oĩa in bonũ tẽdunt. ↄñr ad h̃ ſe hñt ⁊ nãe ⁊ habitꝰ: q. ſ. ordinant̃ vel ad bonũ ſimpl'r vel ad id qȯ eſt alicui bonũ. Et q: motiones ⁊ gñones ex q̃buſdã naturis ⁊ hĩtibꝰ ꝓcedũt: opȝ ẽt

Bonũ duplr̃. ſ. ſimplr̃ ⁊ alicui.

q͂ ↄñter eodẽ mõ ſe hẽat circa eas. vt. ſ. q̃dã eaꝝ ſint bone ſimpl'r: ⁊ q̃dã ſint bone alicui. Sic igr̃ ſupponẽdo q͂ delectatiões ſunt motiones ⁊ gñones vt aduerſariꝰ dicit diſtinguẽda ſũt q̃ttuor gñã delectationũ. Quaꝝ q̃dã ſũt bone ſimpl'r: ſicͭ delectatiões in opibꝰ vtutũ. Quedã aũt delectationes ſimpl'r vident̃ praue: ſȝ q̃tũ ad aliquẽ vnũ nõ ſunt praue: ſȝ eligibiles alicui pp̃ aliquã nec̃itatẽ. ſicut ĩfirmãti ſumẽ medicinalia. Tertio aũt gradu q̃dã neqȝ huic ſunt ſemp eligibiles: ſȝ aliqñ ⁊ p paucũ tp̃s: nõ. n. ſunt ei eligibiles ſimpl'r. ſicͭ furari cibum in articulo extreme nec̃itatis. Quarto aũt gradu ſunt q̃dã delectationes: que ẽt nõ ſunt vere delectationes: ſed apparẽter ꝑpter corruptã diſpõneȝ eius qui in talibꝰ delectat̃. ſicut quecũqȝ delectatiões ſunt cũ triſtitia vel dolore ⁊ aſſumunt̃ vt medicine illius doloris. Sicut pȝ de his in qbꝰ delectant̃ laborãtes. i. ĩfirmãtes. Delectabile. n. videt̃ q̃nqȝ ĩfirmo vertere ſe p lectũ: ⁊ ſumẽ aliq̃ acerba vel aliqd ſile. ℭ Scdam diſtĩõnẽ ponit ibi.

Quattuor ſũt gñã delectationũ. Primus. Secũdum. Tertium. Quartus.

ℭ Adhuc q: bonĩ. h̃ qdẽ opatio. hic qdẽ habitꝰ eſt: ƀm accñs ↄſtituẽtes in nãlẽ habituȝ delectabiles ſunt. Eſt aũt opatio in ↄcupiſcẽtijs idigẽtis ⁊ impfecti habitꝰ ⁊ nãe. Quia ſine triſtitia ⁊ ↄcupiſcẽtia ſunt delectationes. puta eius qȯ eſt ſpeculari opationes: nã nõ indigẽte. Signũ aũt q̃m nõ eodẽ delectabili gaudent. ƀm q͂ repletur nã ⁊ ↄſtituta. Sed ↄſtituta qdẽ ſimpl'r delectabilibus. Repleta aũt ⁊ cõtrarijs. Etenim acutis ⁊ amaris gaudẽt: quoꝝ nihil neqȝ nã delectabile. neqȝ ſimpl'r delectabile. Quar̃ neqȝ delectationes. Ut enim delectabilia adinuicẽ ↄſtituta ſunt: ſic ⁊ delectationes ab his.

Le. are. ℭ Preterea cuȝ boni h̃ qdẽ ſit actus: h̃ aũt habitꝰ ƀm accñs que ↄſtituũt in nãlẽ hĩtũ voluptaria ſũt. Eſt aũt actꝰ i ↄcupiſcẽtijs nãe ⁊ habitꝰ ſubdelẽtis q̃ƺ: q̃ƺ ẽt ſine dolore ⁊ ↄcupiſcẽtia ſunt voluptates. Ueluti que in ↄtẽplãdo ſiũt. nullo defectu nãm vrgẽte. ſignũ huiꝰ eſt: qȯ nõ eiſdẽ rebus delectat̃ nã dum replet̃ ⁊ dum in ſtatu eſt ſimpl'r iocundis: ⁊ dum replet̃ ẽt aduerſis. Nã ⁊ acribus ⁊ amaris gaudent: quoꝝ nihil neqȝ nã neqȝ ſimpl'r iocũduȝ eſt. Itaqȝ nec voluptates. Ut enim iocunda adinuicem ↄſtituta ſunt: ſic ẽt voluptates: que ab illis prouentunt.

Argir. ℭ Preterea cũ bonoꝝ aliȯ ſit opatio aliud habitꝰ: opõnes que nãlẽ ↄſtituunt habitũ: per accñs afficiunt voluptate. Eſt igr̃ opatio in cupiditatibꝰ indigentis habitꝰ atqȝ nãe. Nam ⁊ ſine dolore cupiditatetis ſunt voluptates: vt operationes ↄtẽplandi: nõ deficiẽte nã. Signum aũt eſt q͂ non eiſdẽ gaudent homines: cum replent̃ ⁊ cũ eſt ↄſtituta nã. Sed cum eſt ↄſtituta his que ſimpl'r afficiunt voluptate: cũ repletur ↄ̃trarijs. Naȝ ⁊ acribꝰ gaudẽt ⁊ amaris: quoꝝ nihil prorſus aut nã aut ſimpl'r afficit voluptate. Quare nec voluptates. Nã vt ea que voluptateȝ efficiunt iter ſeſe diſtãt: ſic ⁊ voluptates ee que ab illis prouenitunt.

S. Tho.

ℭ Dicit q͂ 2ʳ ẽ bonũ: qȯdã qdẽ qȯ ſe hȝ p modũ opõnis ſicͭ ↄſideratio: qȯdã ãt p modũ hĩtꝰ ſicͭ ſcia. Hoꝝ ãt opȯ eſt: ſicͭ boᵐ pfectũ: q: eſt pfectio 2ª. Hĩtꝰ aũt eſt ſicͭ bonũ impfectũ: q: eſt pfcȯ p̃ª. Un̄ ⁊ delectaᵒ ꝟa ⁊ pfcã ↄſiſtit i bono qȯ eſt opȯ. Ille ꝟo actiões ſeu motiões q̃ ↄſtituũt homĩem in hĩtũ nãlẽ. i. q̃ ſunt nãl hĩtꝰ ↄſtitutiue: ſũt qdẽ delectabiles: ſȝ ƀm accñs. Nõ diũ. n. hñt rõnẽ boni: q: p̃cedũt ẽt ipm hĩtũ q eſt pfectio p̃ª. Sȝ ƀm ordinẽ ad h̃ bonũ hñt rõnẽ boni ⁊ delectabil. Manifeſtũ eſt ãt q͂ opȯ delectabilis q̃ eſt cũ ↄcupia nõ

Bonũ duplex.

Uera ⁊ pfecta delectatio i operatione ↄſiſtit.

eſt operatio habitus pfecti:q2 in pfectione habitus nō remanet aliqd ad ɔcupiſcēdum ꝙ ad illuȝ habitū ptineat. Vñ opȝ ꝙ talis operatio ꝓcedat ex aliquo pn° habituali ſeu nāli:qḋ eſt cū triſtitia. Nō.n.eſt abſq3 triſtitia ꝙ aliqs ɔcupiſcat pfectionē nālem quā nōdum hȝ.Q, aūt nō oēs opationes delectabiles ſint tales.pȝ:q2 inueniunt̃ quedaȝ delectatiōes:que ſūt ſine triſtitia ꜽ ɔcupiſcētia. ſicut pȝ de delectatione:que eſt circa opōnes ſpeculationis. Tales.n. delectatio nō eſt cū aliq̄ indigētia nāe:ſȝ potius ꝓcedit ex nāe pfectione:puta ex rōne pfecta per habitum ſcie. Sic ḡ vere ꜽ p ſe delectationes ſunt ille:que ſunt circa opōnes ꝓcedētes ex habitib° ſeu naturis ꜽ formis iam exñtib°. Ille aūt delectationes que ſūt circa ɔſtitutiue habituū ꜽ nāꝝ nō ſunt vere ꜽ ſimplr delectationes:ſȝ p accñs. Et h°ſignū eſt:q2 ſi eēnt hꝯ vere ꜽ ſimplr delectabilia in oī ſtatu delectabilia eēnt:qḋ pȝ eē falſum:q2 nō eodē delectabili gaudet nā ſupimpleta.puta cum hō nimis comedit:ꜽ nā ɔſtituta.i.bñ diſpoſita. Nā.n.bñ diſpoſita gaudet his que ſūt ſimplr delectabilia:que.ſ.ſunt ɔueniētia nāe hūane. Sed nā ſupimpleta gaudet in qbuſdā ɔrijs his q̄ ſūt ſimplr delectabilia. Gaudēt.n.doles replen qbuſdā acutis ꜽ amaris:eo ꝙ faciūt digerere cibū:cuȝ tñ nihil eoꝝ ſit nālr delectabile:q2 nō eſt ſſe nāe humane:ſȝ in exceſſu ſe hñs. Ex q̄ ſeqtur ꝙ neq3 ēt ſunt delectationes ſimplr:que ab eis cauſant̃. Quia ſicut ſe hñt delectabilia adinuicē:ita ēt ſe hñt ꜽ delectationes que ab eis cānt̃. ℭ Deinde cum dicit.

Delectatō ɔris ſpeculationē eſt abſq3 triſtitia ꜽ ɔcupiſcētia.

Simplr dlectabilia ſt talia ī oī ſtatu.

Nō eiſdez gaudet nā bñ diſpoſita ꜽ ſpleta.

ℭ **Adhuc non eſt neceſſarium alteruȝ qd eſſe melius delectatione queadmodū qdam aiunt finē generatione. Nō enim gñationes ſunt: neq3 cum generatione oēs. ſed opationes ꜽ finis. Neq3 factoꝝ accidunt ſed vtētium. Et finis non oium alteꝝ qd : ſed impfectioneȝ ducētium nature. Propter qḋ ꜽ nō bñ habet ſenſibilē gñationē dicere eſſe delectationem. Sed magis dicēdum opationem eius qui ſm naturā habitus. Pro eo aūt qḋ eſt ſenſibilem nō impeditā. Videtur autē generatio quedam eſſe quoniā principalr bonū. Operationem enim generationē exiſtimāt eſſe. Eſt autem poſterius.**

Le. are. ℭ Preterea non eſt neceſſe aliud qddam eſſe melius q̄ȝ voluptas. Vt qdā aiūt finē q̄ȝ effectionē. Nō.n. effectiones ſūt: neq3 cū effectione oēs:ſȝ opationes ꜽ finis:nec illis q̄ fiunt ɔueniunt:ſȝ illis que vtunt̃. Neq3 finis oium aliud qddā: ſed eoꝝ que ducūt impfectionē nāe. Quapropter nō recte dī ſenſibilē effectionē eſſe voluptatē:ſȝ magis dicēduȝ eſt: opationē habitus ſm nām:ꜽ pro ſenſibili ſine īpedimēto. Videt̃ aūt effectio quedā eſſe qḋ ꝑncipalr bonū:q2 opationem effectionē eſſe exiſtimant. Eſt aūt aliud.

Argir. ℭ Atqui nō neceſſe eſt aliqd aliud eſſe ꝑſtabilius voluptate:vt qdam ingunt gñationis ipſius finē. Non.n.gñationes neq3 cum gñatione ſunt oēs:ſed opōnes ꜽ finis. Nec eueniunt.dum fiūt:ſed cū ſit vſus. Nec oiuȝ eſt finis aliud quicq̄ȝ:ſed eaꝝ que ducunt ad pfectionē nature. Quapp ꜽ nō bene ſeſe hȝ:voluptatē dicere gñationeȝ eſſe ſenſibilē. Sed dicēdum eſt potius opationē eius habit° eſſe qui eſt ſm nām:ꜽ pro hoc ſenſibilē:ſine impedimēto. Videt̃ autē ex eo gñatio quedā eſſe:q2 eſt ꝓprie bonum. Operationeȝ enim gñationem eſſe exiſtimant. Eſt aūt diuerſum.

S.Tho.

ℭ Soluit rōnes ſupra iductas. Et ꝑ̊ ſoluit rōnem iductaȝ ad tertiā opinionē. Scdo rōnem inductam ad ſcdam.ibi, (Eſſe aūt prauas ꜽc̄.) Tertio rōnes que ſunt iducte ad pmam.ibi (Impedit aūt ꜽc̄.) ℭ Dicit ḡ pmo:ꝙ nō eſt neceſſariū ꝙ delectatio nō ſit optimū:ſed aliqd aliud ſit melius delectatione. Quod qdam hac rōne dicūt:q2 finis eſt melior gñatione. Delectationē ꝟo ponunt gñationeȝ. In quo qdē falſum ſupponūt:q2 vt ex ꝑmiſſis pȝ. non oēs delectationes ſunt gñationes:aut cū gñatione. Tales.n.ſūt ſole ille que ſunt cum triſtitia ꜽ ɔcupiſcētia ɔſtitutiue habituū. Sed q̄dā ſunt opationes. Et ex hoc hñt rōnē finis: q2 operatio eſt pfectio 2ª.vt dcm̄ eſt. Et hꝯ delectationes nō accidunt factoꝝ.i.his que fiunt:ſed vtētium.i. vtentibus.q.d.non ɔſiſtūt delectationes hꝯ in ipſo fieri habituū: ſed in vſu eoꝝ iam exñtiuȝ. Et ſm h̄ pȝ ꝙ non opȝ ꝙ oiuȝ delectationum alteꝝ qd ſit finis:ſed ſolūmō illaꝝ delectationum que ſequunt̃ opationes ducētes ad pfectionē nature:que ſunt cū ɔcupiſcētia. Et ex hoc ēt tollit̃ diffinitio delectationis:que inducebat̃ in pma rōne pme opinionis. Nō.n.bñ ſe habet dicē:ꝙ delectatio ſit gñatio ſenſibilis: qḋ ɔuenit impfectis delectationib°:ſed magis dicēdū ſm ꝙ ɔuenit perfectis delectationib° ꝙ delectatio ſit opatio habitus cōnaturalis iam exñtis. Et loco eius ꝙ poſuerūt ſenſibilis:ponam° nos nō impeditā. vt ſit ſm hoc diffinitio delectationis. Delectatio eſt opatio nō impedita habitus qui eſt ſm nām.i.qui nature hñtis ɔgruit. Impedimētuȝ aūt operationis difficultatē cauſat in operādo que delectationē excludit. Ideo aūt qbuſdā viſum eſt:ꝙ delectatio eſt gñatio quedam:qm̄ delectatio eſt circa id qḋ eſt ꝑncipalr bonum.i.circa operationē quam exiſtimāt eſſe idem generationi:cum tñ non ſit idem:ſed aliqd poſterius. Nā generatio eſt via in naturam. Operatio aūt eſt vſus naturalis forme:aut habitus. ℭ Deinde cum dicit.

Solo rōnis inducte ad tertiam opinionem.

Nō oēs delectationes ſūt gñones aut cū gñatione.

Delectationis deſcriptio.

Opō diſta a gñone.

ℭ **Eſſe aūt prauas qm̄ egritudinalia quedā delectabilia idem:qm̄ ſana qdem praua ad pecuniam. Hec igitur praua ambo. Sed nō praua ſm hoc. Quia ꜽ ſpeculari aliquando nocet ad ſanitatem.**

Le. are. ℭ Eſſe aūt prauas voluptates ex eo q2 morbos gignūt voluptaria quedā. Idem ꜽ q2 ſalubria quedaȝ praua ad lucrum. Hec igit̃ vtraq3 praua:ſed non praua ſm hoc. Nā ꜽ contēplatio interdum obeſt ad ſanitatem.

Argir. ℭ At ꝟo ſi voluptates eſſe prauas ex eo cenſent:q2 nōnulle reꝝ afferētium voluptatē morbos efficiunt: idē ꜽ in ſalubribus rebus cenſebunt. Nōnulle nāq3 obſunt pecuniarie rei. Hoc igit̃ modo praue ſunt ambe. At nō ſunt ob idipȝ praue. Nam obeſt īterdum ad ſanitatē ꜽ contēplatio.

S.Tho.

ℭ Soluit rōnē inductā pro 2ª opinione. Et dicit ꝙ hoc qḋ probat̃ eſſe quaſdā delectationes prauas:q2 ſunt q̄dā delectabilia inducētia egritudinē.idem eſt ac ſi ɔcluderet̃ : ꝙ quedā ſanatiua ſunt praua:q2 nocent pecunie : que in eis expēditur. Dicēdum eſt igit̃ ꝙ ambo.ſ.delectabilia ꜽ ſana ſunt praua ex vna pte.ſ.inq̄ȝtum nocēt delectabilia qdem ſanitati.ſanatiua ꝟo pecunie:ſed nō ſunt praua ſm hoc.i. inq̄ȝtum ſunt ſanatiua vel delectabilia. Quia ſm eādem rōnem poſſet ɔcludi ꝙ ſpeculatio veritatis eſſet praua:q2 aliquando nocet ſanitati. ℭ Deinde cum dicit.

Solo rōnis iducte ꝓ ſcda opinione.

Speculatio qñ3 nocet ſanitati.

ℭ **Impedit aūt neq3 prudētie:neq3 habitui: neq3 vni que ab vnoquoq3 eſt delectatio : ſȝ aliene. Quia que ad ſpeculari ꜽ diſcere magis faciunt ſpeculari ꜽ diſcere.**

Le. are. ℭ Impedit ꝟo neq3 prudētiaȝ:neq3 habitū vllū voluptas ab vtraq3 ꝓueniēs:ſed aliene. Nā que in ɔtēplatione ꜽ diſciplina magis faciunt contēplari atq3 addiſcere.

Argu. ¶ Impedit aūt neq3 prudētiam neq3 habitū vllum voluptas ea que ab vnoquoq3 ꝓdit. ſed aliene. Nam ee voluptates que a contēplatione emergunt ⁊ diſciplina: efficiūt potius ad contēplandum atq3 diſcendum.

S. Tho.

Solo ſm̄e rōnis p̄ p̄ma opione. Aliene delectatiōes īpediūt opa: nō q̄ ꝓprie. ¶ Soluit rōnes īductas pro p̄ opinione. quaꝝ p̄ᵃ iā ſoluta eſt. Vn̄ p̄mo ſoluit quartā. Scḋo qntā. ibi. (Artis autem nō eſſe ⁊c̄.) Tertio ſimul ſcḋam. tertiā ⁊ ſextā. ibi. (Tēperatum aūt fugere ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ non p̄ſtat impedimētū neq3 prudētie: neq3 alicui alij̄ habitui delectatio ꝓpria: que. ſ. eſt ab vnoquoq3: ſ3 aliene delectationes vnicuiq3 impedimētum p̄ſtant. Immo delectationes ꝓprie coadiuuāt ad vniūqḋq3. Sicut delectatio qua q̄s delectat̄ in ſpeculādo ⁊ diſcēdo facit hoīem magis ſpeculari ⁊ diſcere. Et ſic nō ſeq̄tur q̄ delectatio ſit mala alicui. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Artis aūt non eſſe opus neq3 vnā delectationem rōnabil̄r accidit. Neq3 eniz alterius opationis. neq3 vnius ars eſt: ſed potentie. Quāuis ⁊ pigmentaria ars ⁊ pulmentaria videtur delectationis eſſe.

Le. are. ¶ Quod aūt nō ſit op̄ᵘ voluptas alicuiᵘ artis rōnabil̄r contingit. Neq3.n. alterius opōnis cuiuſq3 eſt ars ſ3 potentie. L3 vnguētaria ars ⁊ coquinaria voluptatis eē videatur.

Argu. ¶ Id p̄terea qḋ oīs nullā vllius artis op̄ᵘ voluptatē eē: cū rōne accidit. Nec.n. vlla alia opatio artis eſt: ſ3 potētie: quāq̄ ⁊ vnguentaria ars ⁊ coquinaria voluptatis eē vident̄.

S. Tho.

Solo rōnis qnte ꝓ eadem opinione. Nulla ars ē factiua delectationis. ¶ Soluit qntā rōnē. Et dicit q̄ rōnabil̄r accidit q̄ nulla delectatio ſit opus artis. Quia.n. ea que eſt vere ⁊ ꝓprie delectatio ꝯſeq̄tur opōnē: non aūt fcōnē. Ars aūt eſt factiua fcōnis: q2 eſt recta rō factibiliū. vt in 6ᵒ dcm̄ eſt: nō eſt ars factiua opōnis: ſ3 potētie alicuiᵘ ex qua ꝓcedit operatio. Quāuis poſſet ſolui p̄ īterēptionē: q2 pigmētaria ars ⁊ pulmētaria vident̄ ordinari ad delectationē: tn̄ nō ſunt ipſiᵘ delectatiōis factiue: ſ3 delectabiliū. ¶ Deinde cū dic.

Lec. 3.

¶ Tēperatum aūt fugere ⁊ prudentē perſequi nō triſtem vitam. ⁊ pueros ⁊ beſtias ⁊ perſequi: eodē ſoluūtur oia. Quia ⁊ dictuz eſt qual̄r bone ſimpl̄r ⁊ qualiter non bone oēs delectationes. Et tales ⁊ pueri ⁊ beſtie perſequuntur. Et haꝝ non ꝯtriſtationē prudens eas que cū ꝯcupiſcētia ⁊ triſtitia ⁊ corporales. Tales enim he ⁊ haꝝ ſupabūdantias fugit ſm̄ quas intēperatus. intēperatᵘ eſt. Propter qḋ tēperatus fugit has: quia ſunt delectationes ⁊ temperati.

Le. are. ¶ Fugere aūt tēpatum voluptatē: ⁊ ſequi prudētē vacuitatē doloris: ac pueros ⁊ beſtias ſequi: eodē mō oia. Cum.n. dcm̄ ſit quō bone ſimpl̄r: ⁊ quō non bone oēs voluptates: tales ⁊ pueri ⁊ beſtie ſequūt̄: ⁊ haꝝ vacuitatē doloris prudēs: que cū ꝯcupiſcētia ſūt ⁊ dolore: ⁊ q̄ ſūt corpis. Tales etenī he: etenī haꝝ exceſſus ſm̄ q̄s intemperās intēperatᵘ. Itaq3 tēperās fugit has: nā ſūt tēpātis alique voluptates.

Argu. ¶ Tēperātem aūt fugē voluptatē: ⁊ prudētem ſequi vacuitatē doloris: pueros deniq3 pſeq: beluaſq3 afficiētes res voluptate: eodē oia mō ſoluunt̄. Nā cū voluptatū vt dcm̄ ē alie ſint abſolute bone: alie nō bone: tales voluptates tam pueri q̄3 belue pſequunt̄: ⁊ haꝝ indolētiā prudēs. q̄s cupiditas comitat̄ ⁊ dolor. queq3 corpis ſunt. He nanq3 tales ſūt: ⁊ haꝝ exupationes: qbᵘ intēperās intēperās eſt. Quapropter has tēperās fugit. nā ſunt voluptates ⁊ tēperātis.

S. Tho.

Solo rōnis ſcḋe tertie ⁊ ſexte. ¶ Soluit ſimul 2ᵃᵐ 3ᵃᵐ ⁊ 6ᵃᵐ rōnē. Et dicit q̄ h̄ q̄ tēperatus fugit delectationes: que erat 2ᵃ rō. Et h̄ q̄ prudēs querit vitā ſine triſtitia: que erat 3ᵃ ratio. Et h̄ q̄ pueri ⁊ beſtie querūt delectationes que erat 6ᵃ ratio: oia h̄ñt eandē ſolōnez. Dictū eſt.n. q̄ quedā delectationes ſunt bone ſimpl̄r: ⁊ quō non oēs ſunt tales. Et h̄ delectationes: que. ſ. non ſunt bone ſimpl̄r querūt pueri ⁊ beſtie: ⁊ haꝝ triſtitiaz fugit prudēs. Et loq̄mur de corpalibᵘ delectationibᵘ que ſūt cū ꝯcupiſcētia ⁊ triſtitia. Et tales ſunt h̄ delectationes. ſ. non bone ſimpl̄r. Et ſm̄ haꝝ ſupabundantias dicit̄ aliq̄s intēperatus. Unde ⁊ etiam he ſunt ille delectationes quas temperatus fugit. Sunt aūt quedā delectationes proprie temperati: put. ſ. in operatione propria delectat̄: ⁊ has nō fugit ſed querit.

Mulieres delectationes pſequūtur pueri ⁊ beſtie.

Aliq̄ delectatiōes ſūt q̄s tpatus nō fugit ſ3 querit.

Lectio. xiij.

SEd qm̄ ⁊ triſtitia malū ꝯfeſſuz eſt ⁊ fugibile. H̄ qdē enim ſimpl̄r malum. hec autē in eo q̄ quo īpeditiua. Fugibili aūt ꝯtrium vel fugibile aliqd ⁊ malum vel bonū. Neceſſariū igit̄ delectationem quoddam eſſe bonum.

Le. are. ¶ Atq3 malū eē dolorē ac fugiēdū ꝯfeſſum eſt. Hūc qdem enī ſimpl̄r malū. Hūc ꝟo qua impedimētū affert. Fugiendo aūt ꝯtrium. Quia.n. fugiēdū eſt qd ⁊ malū bonum.

Argu. ¶ At qui malū ⁊ ip̄3 dolorē eē ac fugiēdū ꝯcedit̄. Alius.n. eſt ſimpl̄r malū. Alius aliquā ex pte: ex eo q2 affert impedimētum. At ꝯtriū fugiēdo quo fugiēdū qd eſt atq3 malum: eſt bonū. Igitur voluptatē bonū qd eē neceſſe eſt.

S. Tho.

¶ Poſtq̄3 ph̄s ꝓſecutᵘ eſt opiniones impugnātiū delectationē: ⁊ ſoluit rōnes eoꝝ. Hic oñdit ꝯtriā veritatē. Et p̄ per eōnes oſtēſiuas. Scḋo deducēdo ad incōuenīēs. ibi. (Manifeſtum aūt ⁊ ſm̄ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. P̄rio oſtēdit q̄ delectatio ſit bonū. 2ᵒ q̄ aliq̄ delectatio ſit optima. ibi. (Optimuz aūt nihil ꝓhibet ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. p̄ ponit rōnē. 2ᵒ excludit quādā riſionē. ibi. (Ut.n. Speuſippus ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ ꝯfeſſum eſt ab oībᵘ q̄ triſtitia eſt ſimpl̄r malū aliqd ⁊ fugiēdū. Sed h̄ dupl̄r. Quedā.n. triſtitia eſt ſimpl̄r malū. ſic̄ triſtitia que eſt de bono. Quedā aūt eſt mala ſm̄ qd tn̄ ꝯtrium. ſ. eſt impeditiua boni. Quia etiā triſtitia que eſt de malo īpedit aliuz ne ꝓpter ⁊ expedite opet̄ bonū. Manifeſtū eſt aūt q̄ ei qḋ eſt malū ⁊ fugiēdum inuenit̄ duplex ꝯtrium. Unū qdem qḋ eſt fugiendū ⁊ malū. Aliud aūt qḋ eſt bonū. Sic̄ timiditati q̄ eſt mala ꝯriat̄ fortitudo tanq̄3 bonū ⁊ audacia tāq̄3 malū. Triſtitie aūt ꝯriat̄ delectatio. ſicut qḋdā bonuz. vn̄ ꝯcludit necē eſſe q̄ delectatio eſt qḋdā bonum. ¶ Deinde cum dicit.

Triſtitia pōt eē ⁊ dici mala duplicit̄er. Quō triſtitia de malo q̄q3 ſit mala.

¶ Ut enim Speuſippus ſoluebat non cōuenit ſolutio queādmodū maius minori ⁊ eq̄li ꝯtrarium. Non enī vtiq3 dicet q̄ vere malum quidem eſſe delectationem.

Le. are. ¶ Nā ſolō illa Speuſippi nō ꝯuenit: vt maiᵘ minori ⁊ eq̄li ꝯtrium. Nō.n. diceret idē qḋ malū qddem eſſe voluptatē.

Argu. ¶ Eo nāq3 mō q̄ Speuſippᵘ ſoluebat: nō ꝯuēit ſolō: vt minori maius ⁊ equali voluptatē ꝯtrium eſſe. Non.n. ſub malo voluptatē ipſam vt ſpeciem dixerit ſub genere collocari.

S. Tho.

Excluſio falſe ſolutionis. ¶ Excludit quādam ſolonem p̄dicte rōnis. Videbat̄ enim predicta rō nō valere: eo q̄ ꝯcludit a diſtīctiua ad alterā eius ptē. ſ. ſi fugabili ꝯriat̄ bonū vel fugibile. videt̄ q̄ delectatio: que ꝯriat̄ triſtitie fugibili ſit aliqd bonum. Et ideo Speuſippus: q̄ fuit nepos ⁊ ſucceſſor Platonis in ſchola:

Speuſippus.

ſoluebat dicens: ꝙ ſicut maius ↄ̄riat̃ minori ⁊ eq̃li: ita triſtitia ↄ̄riat̃ delectationi: nõ qd̃e tanq̃ eq̃li: ſꝫ ſicut maius minori ⁊ eꝫ. Et nõ ſicut malũ extremũ bono medio: ſꝫ ſicut vnum malũ extremũ alteri: puta qḋ eſt in defectu ei qḋ eſt in exceſſu: aut eꝫ. Sꝫ Ariſtoteles dic̃. hãc ſolonẽ nõ eẽ ↄ̄ue nientẽ: q2 ſequeret̃ ꝙ delectatio eẽt vere malũ. ſ. ſm ↄ̄prias ſuã rõnẽ. ſic ſupabũdãtia vel defect⁹. Sed ħ nullus dicit.

Opio platonicoꝝ de bonitate ḋ lectationis. Platonici. n. quoꝝ erat hec opinio: ꝙ delectatio nõ ſit bonũ: nõ ponebãt ꝙ delectatio ſit malũ ſimplr ⁊ ſm ſe: ſꝫ negabãt eã eẽ bo⁹ aliqḋ: inq̃ tũ ẽ qḋdã impſectũ vl ĩpedimẽtũ v̾tutis: ſic pꝫ ex ↄ̄ceſſu ꝓmiſſaꝝ rõnũ. ℭ Deide cũ dic̃.

ℭ Optimũ ãt nihil ꝓhibet delectatiões aliq̃ꝫ eẽ. ſi q̃dã praue delectatiões. Queadmodũ ⁊ ſciam quãdam. q̃buſdã prauis exñtibus.

Le. are. ℭ Nihil ꝟo ꝓhibet voluptatẽ q̃ndã eẽ optimũ: q̃uis ſint aliq praue. Ut ⁊ ſcia aliqua q̃buſdã prauis exiſtẽtibus.

Argir. ℭ At ꝟo nihil ꝓhibet voluptatẽ aliquam optimum eſſe: ſi nõnulle voluptates ſunt praue: queadmodum ⁊ ſcientiaꝫ aliquam: ſi ſunt nõnulle ſcientie praue.

S. Tho.

ℭ Oñdit ꝙ aliq̃ delectatio ſit optimũ. Et p̃ oñdit ꝓpoſitũ. Scḋo aſſignat cãm erroris. ibi. (Sꝫ aſſũpſerũt.) Primuꝫ oñdit duab⁹ rõnib⁹: quaꝝ 2ª ĩcipit. ibi. (Et ꝓſequi aũt ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo fac̃. p̃ ponit rõnẽ. Scḋo manifeſtat qḋ dixerat p q̃dã ſigna ĩferẽdo q̃dã correlaria ex dictis. ibi. (Et ꝓp hec oẽs ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo fac̃. Primo excludit quandã rõnẽ in ↄ̄riũ. Uidenť. n. q̃dã delectatiões eẽ praue. ex q̃ põt aliqs exiſtimare: ꝙ delectatio nõ ſit aliqḋ optimũ. Sꝫ ipſe dic̃ ꝙ ħ nihil ꝓhibet q̃n delecta° ſit optimũ: ſic̃ ⁊t videmus ꝙ aliqua ſcia eſt optima. ſ. ſapia: vt in 6º dcm̃ eſt. ⁊ tñ q̃dã ſcie ſunt praue. nõ qd̃e inq̃tũ ſcie ſunt. ſꝫ ꝓp̃ aliquẽ defectũ quẽ hñt vel ex defectu ꝑncipioꝝ: q2. ſ. ꝓcedunt ex falſis ꝑncipijs vel ex defectu mãe: ſicut pꝫ in ſcietijs opatiuis quaꝝ vſus inducit ad malum. ℭ Scḋo ibi.

Q2 aliq̃ delectatio ſit eẽ optimũ aliquid. Quõ aliq̃ ſcie dicanť praue.

Lec. 6.

ℭ Forte ãt ⁊ nec̃iuꝫ. ſiqdẽ vniuſcuiuſqꜫ hit⁹ ſũt opõnes nõ ĩpedite ſiue oĩuꝫ opõ ẽ felicitas ſiue eſt alicui⁹ ipſoꝝ vtiqꜫ ſi fuerit nõ ĩpedita eligibiliſſimã eẽ. Hec aũt eſt delectatio. Quare erit aliq̃ delectatio optimũ m̃ltis delectationib⁹ prauis exñtib⁹ ſi ↄ̄tingit ſimplr.

Le. are. ℭ Forſan ꝟo ⁊ nec̃iũ eſt: ſiqdẽ cuiuſlꝫ hit⁹ opõnes ſũt nõ ĩpedite: ſiue oĩuꝫ opõ ẽ felicitas: ſiue alic⁹ eoꝝ: ſi ſit nõ ĩpedita eẽ ſũme expetẽdã. Id eſt ãt voluptas. Itaqꜫ eẽt vtiqꜫ voluptas optimũ: lꝫ ꝑue ſint m̃ltevoluptates ſi ↄ̄tigat ſimpl̾.

Argir. ℭ Quin poti⁹ forſitã ⁊ nec̃e ẽ expetibilẽ eẽ aliq̃ꝫ ſũme: ſi ſũt vniuſcuiuſqꜫ hit⁹ opõnes ſine ĩpedimento: ſiue oĩs opatio ſit felicitas: ſiue vnius cuiuſpiã ipſoꝝ vacãs ĩpedimẽto: ħ aũt eſt voluptas. Quare ſit vt aliq̃ voluptas ipſꝫ ſit ſũmũ bonum: ẽt ſi forte plereqꜫ voluptates ſint ſimplr praue.

S. Tho.

Rõ p̃ma. Note. ℭ Inducit rõnẽ ad ꝓpo͠m. Et dic̃ ꝙ vniuſcuiuſqꜫ hit⁹ ſunt opõnes aliq̃ nõ ĩpedite. Felicitas ãt eſt opõ nõ ĩpedita. vel

Lec. 10. oĩuꝫ bonoꝝ hituũ vl alic⁹ eoꝝ: vt pꝫ i his q̃ l p̃ dcã ſũt. Uñ nec̃iuꝫ eſt hõ opões nõ ĩpeditas eẽ p ſe appetibiles. Opõ

Felicitas ẽ optima delectatio. ãt nõ ĩpedita eſt delectatio: vt. ḋ. dcm̃ eſt. Uñ ↄ̄ñs eſt ꝙ aliq̃ delectatio ſit optima. illa. ſ. in qua ↄ̄ſiſtit felicitas: lꝫ multe delectatiões ſint praue ſimplr. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et ꝓpter hoc oẽs felicẽ delectabileꝫ exiſtimãt vitã eẽ ⁊ ĩplicant delectationẽ in felicitatem rõnabiliter. Neqꜫ vna enim opatio perfecta impedita. Felicitas aũt perfectorum.

Le. are. ℭ Ac ꝓpterea oẽs beatã vitã putãt eẽ iocũdã: ⁊ implicant voluptatẽ felicitati. Rationabilr: nulla enim opatio ſi impediať ꝑfecta eſt. Felicitas aũt eſt perfectorum.

Argir. ℭ Atqꜫ ob idipſꝫ felicẽ vitã iocũdã eẽ oẽs arbitranť: nectũtqꜫ ipſam voluptatẽ cũ felicitate nõ abſqꜫ rõne. Nulla nãqꜫ opatio ꝑfecta eſt: ſi ĩpediať. At felicitas opatio eſt ꝑfecta.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat qḋ dixerat p ſigna ĩducẽdo tria correlaria. Quoꝝ p̃m eſt. ꝙ q2 opõ nõ ĩpedita eſt felicitas: ⁊ ħ ẽt delectationẽ cauſat: ide eſt ꝙ oẽs exiſtimãt vitã felicẽ eẽ delectabilẽ. Et rõnabilr adiungũt delectationẽ felicitati. Q2 nulla opatio ꝑfecta eſt impedita. Felicitas aũt eſt ꝑfectuꝫ bonum: vt in p̃ oſñſuꝫ eſt. Unde eſt operatio nõ impedita: q2 delectationẽ cauſat. ex hoc aũt ↄ̄cludit vlterius ibi.

Correlariũ p̃muꝫ. Q2 vita felix eſt delectabilis. Lec. 9.

ℭ Propter qḋ ĩdiget felix his que in corporis bonis. ⁊ his que exterius ⁊ fortuna vt non impediať hec. Rotatum autẽ ⁊ infortunijs magnis incidẽtẽ felicẽ dicentes eſſe ſi eſt bonus vel volentes vel nolentes nihil dicunt.

Le. are. ℭ Quapp ĩdiget felix bonis corpis ⁊ externis: atqꜫ fortũe: vt nõ ĩpediať. Qui ãt i rota ⁊ calamitatib⁹ magnis ↄ̄ſtitutũ dicũt eẽ btm̃ ſi bon⁹ ſit vel volẽtes vel iuiti nihil dicunt.

Argir. ℭ Quapp felix ĩdiget bonis ⁊ corpis ⁊ externis: ipſaqꜫ fortuna quo nõ ĩpediať. Qui aũt aiunt: eũ qui rota torqueť ⁊ magnis in calamitatib⁹ eſt ↄ̄ſtitutus: felicẽꝫ eſſe ſi mõ ſit bonus: nihil ꝓfecto dicunt: aut ſua ſpõte aut inuiti.

S. Tho.

Scḋm. Q2 felix ĩdiget bõis exteriorib⁹. ℭ Sḋ q2 felicitas ẽ opõ nõ ĩpedita felix ĩdiget bonis corpis: puta ſanitate ⁊ icolumitate ⁊ bonis exteriorib⁹ q̃ dñr bone fortune: vt p hoꝝ defectũ nõ ĩpediať felix in ſua opõne. Illi aũt qui dicũt ſi hõ eſt v̾tuoſus eſt felix: ẽt ſi circunferať ⁊ ſubdať magnis ĩfortunijs: nihil rõnabile dicunt: ſiue ħ dicãt volẽtes q̃ſi ĩtelle huic dcõ aſſentiẽtes ſiue ħ dicãt nolẽtes. q. p rõnẽ coacti ↄ̄ id qḋ eis videť. ⁊ inuit ſtoycos: quorum erat iſta opinio. ℭ Tertiũ correlarium infert ibi.

Opio ſtoycorum.

ℭ Propter ĩdigere aũt fortuna videť q̃buſdaꝫ idẽ eẽ bona fortuna felicitati nõ exiſtẽs. Quia ⁊ ipſa ſupra excellẽs impediẽs eſt. Et forte nõ adhuc bonã fortunaꝫ vocare iuſtũ. Ad felicitatem enim terminus ipſius.

Le. are. ℭ Quia ꝟo fortuna indiget: videť q̃buſdam idẽ eſſe ꝓſperitas ac felicitas: qḋ non eſt. Nam ⁊ hec excedens impedimẽtum affert: ⁊ forſan nõ amplius ꝓſperitas nominanda eſt. Nam eius terminus eſt ad felicitatem.

Argir. ℭ Quia ꝟo felix ĩdiget ⁊ fortuna: nõ q̃buſdã fortune ꝓſpitas ⁊ felicitas idẽ eẽ videť. Qḋ nõ eſt ita. Nã ⁊ ipſa ſi exuperet ĩpedimẽtũ affert. Atqꜫ fortaſſe iure tũ nõ eſt ꝓſperitas appellãda. Definitio enĩꝫ ipſius eſt ad ipſam felicitatẽ.

S. Tho.

Tertiũ. Exceſſus bonoꝝ fortune eſt ĩpeditiuus felicitatis. ℭ Et dic̃ ꝙ q2 felicitas ĩdiget bona fortuna: aliq̃b⁹ viſuꝫ eſt ꝙ idẽ ſit felicitas ⁊ bona fortuna: qḋ tñ nõ eſt veꝝ. Quia ipſa ſupexcellẽtia bonoꝝ fortũe eſt ĩpeditiua felicitatis. inq̃tũ. ſ. aliq p ħ ĩpediunť ab ope v̾tutis: i q̃ ↄ̄ſiſtit felicitas. Et tũc nõ eſt iuſtũ ꝙ talis ſupexcellẽtia voceť bona fortuna: q2 termin⁹. i. finis vel rõ bone fortune eſt per cõparationem ad felicitatem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et ꝓſequi autẽ oĩa ⁊ beſtias ⁊ hoĩes delectationẽ ſignũ qḋdam eius qḋ eſt eſſe aliq̃lr optimum ipſam. Fama aũt non oĩno perditur quam populi multi famant.

Le. are. ℭ Quod autem ⁊ homines ⁊ beſtie voluptatem ſequunť: id ſignum eſt voluptatem eſſe optimum. Fama ꝟo nõ oĩno vana eſt: quam populi multi decantant.

Argũ. ¶ Illud etiam beluas hominesq; persequi voluptatem: in dicat ipsam esse quodãmodo summum bonum. Quã popu li celebrant omnino fama perire. Nulla potest.

S. Tho.

Nõ scďz. Oẽs appe tũt delecta tionem. Fama non est oĩno fal sa q̃ apud multos di uulgatur.

¶ Ponit 2ᵐ rõnẽ ad ostẽdẽdum ꝙ felicitas sit aliqd opti mũ. Et sumit̃ p q̃ddã signũ. Unde ꝓ ponit ipm. Et dicit ꝙ hoc ꝙ oẽs ꝓsequunt̃.i. querũt delectationẽ est q̃ddã signũ ꝙ aliq̃lr delectatio sit optimũ. Illud.n.in qð oẽs vel plures ꝯsentiũt nõ põt eẽ oĩno falsũ. Unde ĩ ꝓuerbio dr̃ qð nõ pdit̃ oĩno fama q̃ apð mltos ppłos diuulgat̃. Et hui⁹ rõ est: qz nã nõ deficit neq; in oĩb⁹ neq; in plib⁹: sed solũ in paucioꝛib⁹. Unde id qð inueni̊t ĩ oĩb⁹ aut ĩ plib⁹ videt̃ eẽ ex iclinatiõe nãe. Que nõ iclinat neq; ad malũ nec ad falsũ. Et sic vr̃ ꝙ dle ctatio ĩ quã ꝯcurrũt oĩa appe̊tit sit aliqd optimũ. ¶ 2ᵒ ibi.

¶ Sed qm̃ nõ eadẽ. neq; nã. neq; habit⁹ opti mus. neq; est. neq; videt̃. neq; delectationẽ ꝓsequunt̃ eãdẽ oẽs. delectationẽ qdẽ oẽs.

Le. are. ¶ Sz cũ nõ idẽ nec nã nec hit⁹ optim⁹ nec sit: nec appeat: nec ẽt voluptatẽ eãdẽ oẽs sequunt̃: tñ sequunt̃ oẽs voluptatem.

Argũ. ¶ Sz qm̃ eadẽ nã hitusq; optim⁹ neq; est neq; vr̃: nec volu ptatẽ eãdẽ oẽs sequunt̃. Voluptatẽ tñ oẽs sequuntur.

S. Tho.

Nõ est ea dẽ dispositio omniũ optima. Unicuiq; ẽ delectabile id qð ẽ sibi ꝯueniens.

¶ Excludit q̃ddã qð posset reputari ꝯtrium. ꝙ.s. nõ oẽs ap petũt eãdem delectationẽ. Sz ipse ostẽdit ꝙ p hoc non ipe dit̃ ꝓncipale ꝓpositũ duplici rõne. Primo qdem: qz nõ est eadẽ nã ɀ habit⁹ oĩum optimus neq; sm veritatẽ neq; sm apparẽtiã. Alia.n. est optima dispositio hoĩs alia equi. Itez alia iuuenis alia senis. Et qz vnicuiq; est delectabile id qð est sibi ꝯueniẽs: inde est ꝙ nõ oẽs appetũt eandẽ dele ctationẽ: q̃uis oẽs appetãt delectationẽ. Quia.s. delecta tio est optimũ oĩb⁹: sed nõ eãdem sicut nec eadẽ dispositio nãe est oĩb⁹ optima. ¶ Scðam rationem ponit ibi.

¶ Forte aũt ɀ ꝓsequunt̃: nõ quã existimãt: neq; quã vtiq; dicerent. sed eandez. Oĩa.n. natura habent quoddam diuinum.

Le. are. ¶ Forte aũt ɀ sequunt̃ non quã putant: nec quam dicerẽt: sed eãdem. Cũcta enim hñt aliquid diuinum natura.

Argũ. ¶ Forte esse nõ eam quam putãt neq; quam dicerent: sz ean dem. Oĩa nãq; diuinum quid habent natura.

S. Tho.

Oẽs nãlr iclinant̃ in eãdez dele ctationẽ sic ĩ optimã. s. in ꝯtẽpla tionẽ verit. Oẽs hñt ĩ seipsis q̃d dã diuinũ.

¶ Et dicit ꝙ põt dici ꝙ oẽs hoĩes appetũt eãdẽ delectatio nẽ sm nãlẽ appetitũ. nõ tñ sm ꝓpriũ iudiciũ. Nõ oẽs eniz existimãt eãdẽ. neq; dicũt oꝛe eãdẽ delectationẽ optimã. Nãlr tñ oẽs iclinant̃ in eãdẽ delectationẽ: sicut in optimaz. puta in ꝯtẽplationẽ itelligibilis veritatis sm ꝙ oẽs hoĩes nã scire desiderant. Et hoc ꝯtingit: qz oĩa habent in seipsis quoddam diuinũ. s. inclinationem nature que depẽdet et ꝓncipio primo vel etiam ipsam formam que est huius in clinationis principium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ɀ assumpserũt noĩs hereditatẽ corpa les delectationes pp ɀ plures iclinare in ip sas ɀ oẽs pticipare ipsas. Propt̃ solas igi tur cognitas esse has solas existimãt esse.

Le. are. ¶ Sed acceperunt noĩs hereditatẽ corporee voluptates ꝓ pter freq̃ntiam vsus: ɀ qz oĩbus cõmunes sunt. Cum igit̃ sole cognoscantur iste: solas esse putant.

Argũ. ¶ Sed corpis voluptates ex eo sibi nomen hoc vẽdicarũt: qz sepissime occurrũt: ɀ omnes sunt ipsaꝝ participes. So las igitur has esse putant: qz sole sunt note.

S. Tho.

Cur dele ctatio bõa nõ vr̃.

¶ Assignat rõnẽ. q̃re aliqui opinati sũt delectationẽ nõ eẽ bonũ aut optimũ. Et dicit ꝙ rõ hui⁹ est: qz corpales delecta tiones assũpserũt sibi q̃si hereditarie nomẽ delectatõis pp hoc ꝙ frequẽtius iclinamur in ipsas: vtpote adiuicitas nec̃ie vite: ɀ qz oẽs pticipãt ipsas: vtpote sensibiles ɀ oĩb⁹ notas. Et qz ipse sole sunt cognite cõiter ꝓpter hoc existimãt has so las eẽ delectatiões. Et iõ qz hꝫ delectatiões nõ sũt optie exi stimãt qdã ꝙ delectatio nõ sit optimũ. ¶ Deĩde cũ dicit. Corpee vo luptates nomẽ sibi delectatio nis assum pserunt.

¶ Manifestum autẽ qm̃: ɀ si non delectatio bonum ɀ operatio non erit viuere delecta biliter felicem. Cuius eniz gratia indigeret vtiq; ipsa. siquidem non bonum.

Le. are. ¶ Pz aũt: qð nisi voluptas bonũ sit ɀ opatio btã vita iocũ da nõ erit. Nã cuius grã opus eẽt illius: siqdẽ nõ bonuz.

Argũ. ¶ Pz ẽt nisi voluptas ɀ opatio sit bonũ: felicẽ viuẽ cũ vo luptate nõ posse. Cui⁹ nãq; grã ipsa est op⁹ si bonũ nõ est.

S. Tho.

¶ Ostendit ꝓpositũ ducẽdo ad incõuenictia. Ducit autez ad tria icõueniẽtia. Quoꝝ pᵐ est ꝙ si delectatio ɀ opatio delectabilis nõ sit q̃ddã bonũ seq̃t̃ ꝙ felix nõ viuat delecta bilr. Cũ.n. felicitas nõ sit p se bona nõ reqreret delectatio nẽ vita felicis si delectatio nõ eẽt q̃ddã bonũ. ¶ Scðo ibi.

¶ Sed ɀ triste ꝯtingit viuere. Neq; malũ.n. neq; bonũ tristitia. Siqdem enim neq; dele ctatio. Quare ꝓpter quid vtiq; fugeret.

Le. are. ¶ Sed ɀ cũ molestia agi vitã põt. Nec malũ.n. neq; bonũ doloꝛ: siqdem nec voluptas. Itaq; cur fugeret?

Argũ. ¶ At simul ɀ cũ doloꝛe ipm viuẽ ꝯtigit. Doloꝛ.n. neq; ma lũ est neq; bonũ: si neq; voluptas. Cur nã itaq; fugiet.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ si delectatio nõ sit aliqð bonum: ꝯtingit ꝙ vi uere in tristitia non sit aliqð malũ. Si.n. delectatio nõ sit neq; bona neq; mala seq̃t̃ idem de tristitia que ei ꝯriat̃. Et sic tristitia nõ esset fugienda. ¶ Tertio ibi.

¶ Neq; vtiq; delectabilis vita studiosi: si nõ operationes ipsius.

Le. are. ¶ Neq; sane dulcioꝛ vita studiosi: nisi eius opationes.

Argũ. ¶ Neq; igitur studiosi ipsius vita iocunda erit: si non sint ɀ operationes ipsius iocunde.

S. Tho.

¶ Ducit ad 3ᵐ incõueniẽs. Seq̃t̃.n. ꝙ vita v̾tuosi nõ sit delectabilis: si opõnes ei⁹ nõ sunt delectabiles: qð iam eẽt si delectatio nõ eẽt aliqd bonũ. Manifestũ est enim ꝙ vir tus operatiua boni est. Uirtus est operatiua boni.

Lectio. xiiij.

DE corpalibus aũt delectationibus vtiq; intẽdendum dicentibus qm̃ quedam delectationes eligibiles valde. puta bone. Sed non corpa les: ɀ circa quas intemperatus.

Le. are. ¶ De voluptatib⁹ aũt corpis ꝯsiderãdum est: dicentib⁹: qð quedã voluptates vehemẽter amplectẽde sunt: vtputa ille que sũt honeste: sz nõ corpee: ɀ circa quas intẽperans.

Argũ. ¶ De corpis voluptatib⁹ ꝯsiderãdum est eis qui dicũt nõ nullas voluptates expetibiles esse valde: ɀ honestas: sz nõ corpoꝛis: ɀ in quibus intẽperans ipse versatur.

S. Tho.

¶ Postq̃; phs determinauit de delectatione ɀ tristitia in cõĩ ña lĩ h spãlr determinat de delectationib⁹ corpalib⁹. circa q̃s est ꝯtinentia ɀ incõtinentia. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓpo nit intẽtũ. Scðo mouet dubitationẽ ibi. (Propter qd igi tur ɀc̃.) Tertio assignat cãm quorũdam que accidũt cir ca delectationes. ibi. (Non semp aũt ɀc̃.) ¶ Dicit ḡ p̃ꝯ ꝙ post ea que dicta sunt de delectatione in cõi. intẽdendum est nobis de corpalibus etiaz delectationibus vt dicamus ꝙ quedam delectationes sunt valde eligibiles. s. ille que De corpa lib⁹ delecta tionibus.

nãliter ſunt bone. Corpales aũt delectationes circa quas aliqs fit intẽperatus nõ ſunt tales. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter quid igitur ꝯtrarie triſtitie ma/le. Malo enim bonum contrarium.

Le. are. ¶ Cur igitur dolores his contrarij ſunt mali: Nam malo bonum contrarium eſt.

Argir. ¶ Cur igit̃ ꝯrij dolores ſũt praui. Malo nãqʒ bonũ ꝯriũ ẽ.

S. Tho.

Dubitatõ ¶ Mouet dubitationẽ circa ꝑdicta. Et ꝑ̊ ponit dubitatio/nẽ. Scdo ſoluit eã. ibi. (Uel ſic bone ⁊c̃.) Tertio aſſignat cãm dictoꝝ. ibi. (Quia aũt nõ ſolum opʒ ⁊c̃.) ¶ Eſt aũt circa pᵐ ꝯſiderãdum ꝙ phs ſupra ad ꝓbãduʒ delectatio nem eſſe bonũ ſumpſit argᵐ a malitia triſtitie. Et qꝛ nunc dixerat corpales delectationes nõ eſſe bonas: reſumit ideʒ mediũ pro obiectiõe. Si. n. malo ꝯriaẽ bonũ: remanet du/bitatio ex quo delectationes corpales dicunt̃ eſſe nõ bone quare ꝯtrarie triſtitie ſint male. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uel ſic bone vt neceſſarie. Quoniã ⁊ non malum bonum eſt.

Le. are. ¶ Uel ita bone que ſunt neceſſ̃e: qꝛ ⁊ nõ malum eſt bonum.

Argir. ¶ An neceſſarie voluptates ſic ſunt bone. Quia ⁊ id quod eſt non malum eſt bonum.

S. Tho.

Solo pria ¶ Soluit obiectionẽ 2ᵉ. Prĩo. n. dicit ꝙ delectatiões corpa les ſint aliqlr bone. inqʒtũ. ſ. ſũt neceſſ̃e ad depellẽdas ꝯrias triſtitias. Quia ẽt ꝑ hũc modũ oẽ illud qḋ nõ eſt malũ ex ſua nã põt dici bonũ. ¶ Scdam ſolonem ponit ibi.

¶ Uel vſqʒ ad hoc bone. Habituũ qdẽ enʒ ⁊ motuũ quorũcũqʒ nõ eſt melioris ſupabũ dãtia neqʒ delectationis. Quorũcũqʒ aũt eſt: ⁊ delectationis eſt. Corpalium autẽ bonoꝝ eſt ſupabundãtia. Et prauus ꝓſequẽdo ſu/perabũdantiam eſt prauus: ſed nõ neceſſa/rias. Omnes enim gaudent aliqualr ⁊ pul mentis ⁊ vino ⁊ venereis: ſed non vt opor/tet. Contrarie aũt in triſtitia. Non enim ſu/perabũdantiã fugit. ſed totaliter. Non eniʒ eſt ſupabundantie triſtitia contraria. ſʒ pro/ſequenti ſuperabũdantiam.

Le. are. ¶ Uel vſqʒ ad aliqḋ bone. Habituũ. n. ⁊ motuum: quorũ/cũqʒ nõ eſt melioris exceſſus neqʒ voluptatis: quorũcũqʒ aũt eſt: ⁊ voluptatis eſt. Sʒ corpaliũ bonoꝝ eſt exceſſus: ⁊ malus eſt: qui ſequit̃ exceſſuʒ: ſʒ nõ neceſſ̃ias. Cuncti enim quodãmõ gaudẽt epulis ⁊ vino ⁊ venereis: ſʒ nõ vt debẽt. Cõtra in dolore. nõ. n. exceſſuʒ fugit ſed oĩno. Nõ. n. eſt ex/ceſſui ꝯtrarius dolor: ſed perſequẽti exceſſum.

Argir. ¶ An vſqʒ ad aliquẽ terminũ bone ſunt. Habituuʒ. n. coꝛ ac motuuʒ: quoꝝ nõ eſt melioris exupatio: neqʒ volupta/tis eſt. Coꝝ aũt quoꝝ eſt: eſt ⁊ voluptatis exuperatio. At bonoꝝ corpis eſt exupatio ⁊ prauus in ꝓſequẽdo exupa/tionẽ: ſed non neceſſ̃ias voluptates cõſiſtit. Oẽs. n. gaudent quodãmõ ⁊ epulis ⁊ vino ⁊ venere: ſed non vt opʒ. Cõtra aũt in ipſo dolore facit. Non enim exupationem: ſed oĩno fugit dolorem. Non eſt enim exuperationi dolor contra/rius: niſi ipſi perſequenti exuperationem.

S. Tho.

Solo ſcda ¶ Et dicit ꝙ delectationes corpales ſunt qdẽ bone: nõ aũt abſolute. ſʒ vſqʒ ad h̄. i. vſqʒ ad certũ terminũ. Et hui⁹ rõ/nẽ aſſignat. Cũ. n. oĩs delectatio ꝯſequat̃ habitũ aliqueʒ ⁊ motũ ſiue opationẽ: opʒ ꝙ ſi habituũ ⁊ motuũ ſiue opa/tionũ nõ põt eẽ ſupabũdãtia melioris. i. ſuperceſſus a bo no ꝙ neqʒ delectationis ꝯſitis poſſit eẽ exceſſus: ſicut hui⁹ opationis que eſt ꝯtẽplatio ꝟitatis nõ põt eẽ ſuperceſſus melioris. qꝛ quãto plus aliqs veritatem ꝯtẽplat̃ tãto me/lius eſt: vñ ⁊ delectatio ꝯñs eſt bona abſolute: ⁊ nõ ſolum vſqʒ ad aliquã mẽſurã. Si aũt habituuʒ ⁊ motuum ſiue opationũ ſit ſuperceſſus melioris. ita ẽt ſe hẽbit ⁊ circa de lectationẽ ꝯñtẽ. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ circa corpalia bona põt eẽ ſupabũdãtia melioris. Et hui⁹ ſignũ eſt ꝙ ex h̄ ali/qs dr̃ prauus ꝙ hoꝝ bonoꝝ ſupabũdãtiam querit: etiã ſi nulli aliꝗ noceat. Non tñ ex h̄ ipſo ꝙ querit corpalia bona ⁊ delectat̃ eſt prauus: qꝛ oẽs hoĩes aliqualr gaudent pul/mẽto vino ⁊ venereis: ſed ex h̄ vitupant̃ aliqui ꝙ gaudẽt in eis nõ ſm ꝙ opʒ ex quo pʒ ꝙ delectatio corpalis eſt bo na vſqʒ ad aliquã mẽſurã: ſupabũdãtia aũt ipſius eſt ma la. E cõtrario aũt ſe hʒ in triſtitia: qꝛ nõ ſolũ eius ſupabũ/dãtiam fugit ꝟtuoſus: ſed totalr oẽm triſtitiã. triſtitia eni nõ eſt ꝯria ſuperabũdãtie delectationis corpalis: qꝛ ſic ali quis nõ triſtaret̃ niſi de maximo receſſu a ſuperabũdãtia delectationũ. Que qdẽ triſtitia nõ multũ vituperabilis eẽt: ſed aliqualr toleranda. Sed magis triſtitia inheret ei qui ꝓſequit̃ ſuperabũdãtiam delectationũ. Ex hoc. n. ꝯtingit ꝙ ex modico defectu delectabilium triſtat̃. Et inde eſt ꝙ ſicut ſuperabũdantia delectationuʒ corpalium eſt mala: ita ⁊ triſtitia. ¶ Deinde cum dicit.

Cõtempla tio ꝟitatis eſt bõa ab ſolute.

Delectatio corpalis nõ eſt bõa abſolute ſʒ vſqʒ ad ali quã i mẽſu ram.

Qui ſo ſe ha bet ꝟtuo ſus ad tri ſticiam.

¶ Quia aũt nõ ſolũ opʒ dicere veꝝ. ſʒ ⁊ cãm falſi. hoc. n. ꝯfert ad fidem. Cum. n. rõnabi le apparet ꝓpt̃ qḋ videtur veꝝ nõ ens verũ facit credere magis. Quare dõm ꝓpter qḋ videtur corpales delectatiões eligibiliores.

Le. are. ¶ Quõ aũt non ſolum veꝝ dicere opʒ. ſed ẽt cãm falſi. Nã id ad fidẽ faciendã ptinet. Nã qñ ratio ꝯſpicit̃ ꝑ quã vi/debat̃ verũ: qḋ nõ eſt veꝝ facit vt vero magis credat̃. Ita/qʒ dõm eſt: q̃re videnť corpis voluptates magis expetẽde.

Argir. ¶ At enim cũ nõ ſolum ipſuʒ veꝝ: ſed ẽt falſi cauſaʒ opor teat dicere. Hoc. n. ad faciẽdam fidẽ ꝯducit. Nam cum id rõni ꝯſentaneum fuerit viſum: ob qḋ verum eẽ videt̃ qḋ non eſt veꝝ: facit vt ipſi vero magis aſſentiamur. Dicen/dum eſt cur corpis voluptates expetibiliores videantur.

S. Tho.

¶ Aſſignat rõnẽ ꝑdictoꝝ. Et ꝑmo dicit de quo eſt intẽtio. Scdo exeqtur ꝓpoſitũ. ibi. (Primũ qdẽ vtiqʒ ⁊c̃.) ¶ Di cit ġ ꝑ̊. ꝙ nõ ſoluʒ opʒ dicẽ ſolonẽ dubitationis: ſʒ aſſigna re cãm falſitatis: que erat in obiectione. Hoc. n. multũ con fert ad hoc ꝙ fides adhibeat̃ veritati. Cuʒ. n. appareat rõ ꝓpter quam videt̃ eẽ veꝝ illud qḋ non eſt veꝝ. hoc facit magis credere veritati. Et ideo dicẽdum eſt: quare corpa/les delectationes videant̃ multis eẽ eligibiliores aliꝗs de/lectationib⁹: cum tñ ille ſint bone abſolute. corpales auteʒ ſolum vſqʒ ad aliquam mẽſuram. ¶ Deinde cum dicit.

Aſſignare cãm falſita tis ꝑtinet ꝯ fert ad fidẽ veritatis.

¶ Primũ qdẽ vtiqʒ qm̃ expellit triſtitiam. ⁊ ſupabundantias triſtitie: vt exñte medicina delectationes proſequuntur ſupabundan/tes ⁊ totalr corporales. Uehemẽtes autem ſunt medicine. Propter qḋ ⁊ querunt̃ ꝓ/pter iuſta ꝯtrarium apparere.

Le. are. ¶ Primũ ġ qꝛ dolorẽ pellũt: ⁊ ꝑ exceſſuʒ doloris q̃ſi medi/cinã quãdaʒ voluptatẽ exceſſiuã ſequunt̃ ac penit⁹ corpa/lem. Uehemẽtes aũt ſunt medele quapꝑ eas ſequunt̃: qꝛ a duerſari videnť. Nec ſtudioſum qḋ videt̃ voluptas.

Argir. ¶ Primũ igit̃ ex eo: qꝛ pellũt dolorẽ. Atqʒ ob exupationes doloris: voluptatẽ exuperãtẽ vti medelã: ⁊ oĩno voluptatẽ corpis ꝓſequunt̃. Ipſe aũt medele vehemẽtes ſiũt. Qua/propter ⁊ ipſas ſequunt̃. Et qꝛ tales videnť cũ ꝯriuʒ adeſt.

S.Tho.

¶ Exequitur ꝓpoſitum. Et p̊ aſſignat rõnem: quare delectationes corpales videant̄ magis appetibiles. Scđo aſſignat rõnem q̃re alie ſint magis appetibiles ſm rei ꝟitatē ibi. (Qui aūt ſine triſtitia.) ¶ Circa p^m aſſignat duas rõnes. Quaꝝ 2ª ponit ibi. (Adhuc ꝓſecute ſunt ⁊c̃.) ¶ Circa p^m duo facit. Primo aſſignat rõnem q̃re delectationes corpales videant̄ magis appetibiles. Scđo aſſignat rõnē q̃re delectationes corpales non videant̄ bone ſi̇r ibi. (Et nõ ſtudioſum vtiq3 ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̊. q̄ p^a ratio: q̃re delectationes corpales videant̄ magis eſſe eligibiles eſt: q2 expellūt triſtitiam. Et q2 delectatio corpalis ꝓpter ſui ſuperabūdātiam eſt medicina ꝯtra triſtitiā. Nõ.n. q̃licūq3 delectatione triſtitia tollit̄: ſ3 vehemēti. Ide eſt q̄ hoīes quertit delectationē ſupabundātē ⁊ corpalē cui triſtitia ꝯriatur. Delectationi aūt itellectuali. puta que eſt in ꝯſiderādo nõ ꝯtrariat̄ aliqua triſtitia: q2 nõ eſt in fieri: ſed in facto eē: vt ſupra eſt habitum. Ex hoc aūt ipſo q̄ corpales delectationes ſunt medicine ꝯtra triſtitias: videnẗ eē vehemētes: q2 menſurant̄ non ſolū ex ſui natura: ſed ēt ex ꝯrio qđ expellunt. Et inde eſt q̄ valde querunt̄ ꝓpter hoc q̄ magis apparēt circa ſuum ꝯrium poſite. ſicut delectatio pot^9 magis appareret ſi afficeret ſitis. Et ideo illi qui querūt delectationē potus ꝑparant ſibi ſitim per comeſtiones ſalſoꝝ, vt magis in potu delectent̄. ¶ Deinde cum dicit.

Quare delectationes corpal's videnẗ magis appetibiles. Q2 delectatio corpal' eſt medicina ꝯtra triſtitiam.

¶ Et nõ ſtudioſum vtiq3 videt̄ delectatio ꝓpter duo h̄ queadmodū dcm̄ eſt: qm̄ he q̄dē praue nãe ſunt opationes. vel ex natiuitate: queadmodū beſtie: vel ꝓpter ꝯſuetudinē: queadmodum que prauoꝝ hoīum. Medicine autē he qm̄ indigentis. Et habere melius q̄3 fieri. He aūt accidūt his qui ꝑficiuntur. Scđm accidēs q̄dem igitur ſtudioſe.

Le. are. ¶ Propter hec duo vt d̄ctū eſt. qm̄ alie q̄de3 praue nãe ſūt act^9: aut ex genitura queadmodū beſtiaꝝ: aut ex ꝯſuetudine vt prauoꝝ hoīu3. Alie medele q2 idigētis ⁊ hēe meli^9 q̄3 fit. Alie accidūt eoꝝ q̄ ꝑficiunt̄. per accñs igit̄ ſtudioſe.

Argu. ¶ Et ꝓpter hec igit̄ duo ſicut dcm̄ eſt: voluptas non ſtudioſu3 eſſe videt̄: q2 alie praue nã ſunt opationes: aut ab ortu queadmodū fere: aut ⁊ ob ꝯſuetudinē q̃les prauoꝝ ſunt hoīum. Alie ſunt medicamēta q2 ſūt idigētis. Et meli^9 eſt habere q̄3 fieri. Alie accidūt dum ꝑficiuntur. Per accidēs igitur ſunt ſtudioſe.

S.Tho.

¶ Aſſignat rõnē q̃re delectationes nõ videant̄ ſi̇r bonus. Et dicit q̄ ꝓp delectationes corpales: ſicˀ ēt ſupra dcm̄ eſt, viſum fuit q̄buſdā q̄ delectatio nõ eēt aliq̄d bonū. in delectationib^9.n. corpalib^9 duo īueniunt̄. Quedā.n. eaꝝ ſunt praue nãlr: vtpote ꝯſites prauas opationes. que q̄dē ſunt appetibiles q̄buſdā ab ipa ſua natiuitate: ſicut beſtijs ⁊ beſtialib^9 hoīb^9. Quibuſdā aūt ſunt appetibiles ꝓpt̄ ꝯſuetudinē: ſicut delectationes prauoꝝ hoīum. Quedā ꝟo delectationū corpalium ſunt medicine ꝯtra aliquē defectu3. Et hui^9 ſignū eſt: q2 nõ ſunt niſi idigētis. Non.n. aliq̄s delectat̄ in cibo q̄ń non idiget. Et ſic delectatio cibi eſt medicina ꝯtra triſtitiā famis. Et manifeſtū eſt q̄ melius eſt hēe aliquē iā ꝑfectum q̄3 fieri. Hꝰ aūt delectationes q̄s dicim^9 eē medicinales accidūt his qui ꝑficiunt̄: nõ aūt his qui iā ſunt ꝑfecti. Cauſant̄.n. ex hoc q̄ ꝑ id qđ ſumit̄ tollit̄ nãe indigētia. Sic igit̄ pʒ q̄ nõ ſunt bone ſm ſe: ſed per accñs. tn̄q̄3 ꝟū. ſ. ſunt ad aliq̄d neccĩe. Et has duas rõnes ſupra tetigit in duab^9 ſolutionib^9. Nā ille delectationes excedunt menſuram debitā que ꝯſequunt̄ prauas opationes. Quia ergo corpales delectationes nõ ſunt ſm ſe bone, cum tñ videant̄ magis appetibiles q̄dam eſtimauerūt ſi̇r delectationes non eſſe bonas. ¶ Deinde cum dicit.

Quare delectationes nõ videtur ſi̇r bone. Delectationes praue. Quõ delectationes corporales ſunt medicine.

¶ Adhuc ꝓſecute ſunt ꝓpter vehemētes eē a nõ potētib^9 alijs gaudere. Ipſi igit̄ ſibiipſis ſitim quādā ꝑparāt. Qñ q̄dē igitur innocuas nõ icrepabile. Qñ aūt nocuas prauū. Neq3.n. hn̄t altera in quibus gaudent.

¶ Sequuntur ēt illas: q2 magnā vim hn̄t: q̄ń ꝓpter alias letari nõ valent. Itaq3 ſibiipſis ſames aliq̄s machinantur. Quādo igit̄ ſine nocumēto irrepꝛenſibili: q̄ń aūt cum nocumento praue. Non.n. hn̄t alias quibus gaudeant. Le. are.

¶ Preterea ipſas q2 ſunt vehemētes: ij ꝓſequunt̄ q alijs nequeūt gaudē. Ipſi itaq3 ſitim quādā ſibi cōparāt que cu3 ſine q̄dē nocumēto fit: nõ eſt increpādū. Cum ꝟo cū detrimēto peꝛpꝛauū eſt: neq3 enim hn̄t alia quibus gaudent. Argu.

S.Tho.

¶ Ponit 2^m rõnē. Et circa h̄ duo facit. Primo ponit rõnē. Scđo maniſeſtat q̄ddā qđ ſuppoſuerat ibi. (Etenim multis ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̊ q̄: q2 corpales delectationes ſunt vehemētes querunt̄ ab his q nõ poſſunt alijs delectationib^9 gaudē. ſ. ab hoīb^9 qui ſolū ſenſibilib^9 inherēt: ⁊ delectationes itellectuales nõ ꝑcipiūt. Et ide eſt q̄ tales hoīes prepa rāt ſibiipſis quādā ſitim taliū delectationū dū. ſ. ſpōte ſeipſos icitāt ad eaꝝ ꝯcupiſcētiā: ſicut dc̄m eſt de illis q comedūt ſalſa: vt ꝯcupiſcāt potū. Et iõ q2 p̄dicti hoīes nõ habēt alia delectabilia. in q̄b^9 recreent̄ nõ eſt icrepabile ſi corpales delectatiões accipiūt. dū tñ tales delectatões nõ noceāt nec eis nec alijs. ſi aūt ſint nociue h̄ eſt prauū ⁊ icrepabile: ſicˀ pʒ de delectatiõe adulterij ⁊ cibi nociui. ¶ Deīde cū dī.

A q̄b^9 maxime q̃rūt delectationes corporales.

¶ Etenim multis triſte ꝓpter nãm. Semꝑ enim laborat aial. queadmodū ⁊ nãles ſermones. teſtātur. videre audire dicentes eſſe triſte. Sed ea aſſueti ſumus vt aiunt.

¶ Neutrū ꝟo multis doloroſum eſt ꝓpter nãm. Semp.n. laborat aial: vt nãles teſtant̄ ſermones ⁊ vidire ⁊ audire doloroſum eē dictantes: ſed ꝯſueti ſumus vt aiunt. Le. are.

¶ Et nec aliud hēe pleriſq3 ꝑmoleſtū eſt ob nãm. Na3 aial ſemꝑ laborat: vt nãles ēt ſermones teſtant̄ vidē ac audire dolorē inferre dicētes. Sed ꝯſueti iam ſumus vt aiunt. Argu.

S.Tho.

¶ Aſſignat rõnē cuiuſdā qđ ſuppoſuerat. ſ. q̄ oēs hoīes idigēt aliq̄ delectatiõe recreari. Et p̊ aſſignat hꝰ rõnē cōueniētē q̄ſtū ad oēs. Scđo q̄ſtū ad iuuenes ibi. (Sil'r aūt ⁊c̃.) Tertio q̄ſtum ad melācolicos ibi. (Melancolici aūt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̊: q̄ iõ nõ eſt icrepabile q̄ aliqui vtant̄ delectationib^9 corpalib^9: cū non hēant alias: q2 idigēt eis: ſicˀ medicina ꝯtra triſtitias. Quātū.n. ad mlta triſtitia aduenit hoīb^9 ꝓpter nãles mot^9 ⁊ opationes. Semper.n. aial vigilās eſt in labore. Labor aūt eſt ꝯtriſtatiuus: ſicˀ nãles ſmones teſtant̄. Qui dicūt q̄ vidē ⁊ audire iugiter triſtitiem cauſat tn̄q̄3 ꝟū eſt laborioſum: rõne cuius aial idiget quiete ſomni: vt dr̄ in libro de ſomno ⁊ vigilia. Sed ideo nõ ꝑcipimus hꝰ triſtitiā: q2 iam ſumus conſueti ꝯtinue ea pati. Videre tñ ⁊ audire. ⁊ ſi hēant laborē ⁊ triſtitiā nãlem ex parte organoꝝ corpalium: habent tñ delectationem animalē rõne cognitionis ſenſibilium. ¶ Deinde cum dicit.

Cur oēs hoīes aliq̄ delectatiõe indigeant. Labor eſt ꝯtriſtatiu^9. Quõ opationes ſenſuu3 ſint laborioſe.

¶ Similiter aūt: ⁊ in iuuentute q̄dem ꝓpter augmētationem queadmodum vinolenti diſponuntur ⁊ delectabile iuuentus.

¶ Similr̄ in iuuentute q̄dem ꝓpter incrementum: ceu vinolenti diſponuntur: ⁊ iocunda res eſt iuuenta. Le. are.

¶ Silr̄ in iuuentute q̄dem ob incremēta ꝑinde diſponunt Argu.

ac vinolenti. Et iuuentus ad voluptates propenſior eſt.

S. Tho.

Cur iuuenes maxie īdigēt delectatiōib⁹

¶ Aſſignat rationem. quare iuuenes maxime indigēt delectatione. Et dicit ꝙ in iuuenibus ꝓpter augmentū ſunt multe cōmotiones ſpirituum ꝛ humoꝝ: ſicut etiam accidit vinolentis. Et ideo propter hꝫ laborem iuuentus maxime querit delectationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Melancolici aūt ſm naturā indigēt ſemper medicina. Etenim corpus corroſuram patiens pſeuerat ꝓpter cōplexionem. ꝛ ſemper in appetitu vehemēti ſunt. Expellit aūt delectatio triſtitiam: ꝛ que ꝯtraria: ꝛ que cōtingens. ſi ſit fortis. Et propter hoc intemperati ꝛ praui ſunt.

Le. are. ¶ Melancolici ꝟo nā ſemꝑ egent medicina. Nam corpus qdē abrodit ꝛ in hoc eſt ꝯtinue ꝓpter cōplexionē: ac ſemꝑ in vehemēti appetitu exiſtunt. Pellit aūt voluptas dolorem ꝛ que ꝯtraria eſt ꝛ que ꝯtingens: modo ſit vehemēs: ꝛ ob hoc intemperati ac mali fiunt.

Argir. ¶ Biliosi aūt atrabili natura ſemꝑ egent medicamento. Semper enim corpus ob cōplexionē mordetur: ꝛ ſemper in appetitione ſunt vehemēti. Voluptas autē contraria ꝛ queuis etiam modo ſit vehemens pellit dolorem. Et propterea intemperantes homines prauiqꝫ fiunt.

S. Tho.

Cur melācolici maxime appetūt delectationes corporales.

¶ Aſſignat rōnē ex parte melācolicoꝝ. Et dicit ꝙ melācolici ſm nālem diſpōnem ſemꝑ indigēt medicina ꝯtra triſtitias. qꝛ corpus coꝝ patit corroſionē quādam ꝓpter ſiccitatem cōplexionis. Et ideo hñt vehemētem appetitū delectationis: per quā hꝫ triſtitia repellat. Delectatio .n. expellit nō ſolum triſtitiā ꝯtrariam. ptā delectatio cibi triſtitiam famis: ſꝫ ſi delectatio ſit fortis expellit qñqꝫ aliaꝫ triſtitiā:

Melācolici frequenter ſūt intēpati ꝛ praui.

qꝛ oīb⁹ triſtitijs ꝯtraꝛ ſm genus: ſꝫ non ſm ſpēm. Et qꝛ melancolici vehemēter appetūt delectationes: inde eſt ꝙ frequenter fiunt intemperati ꝛ praui. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que aūt ſine triſtitia nō hñt ſupabundantiam. He aūt que nā delectabilium ꝛ nō ſm accñs. Dico aūt ſm accñs delectabilia medicātia. Qm̄ eni accidit medicatuꝫ eſſe ſufficiēte ſano operāte aliqd ꝓpter hoc delectabile videtur eē. Natura aūt delectabilia que faciunt actum talis alicuius nature.

Le. are. ¶ Que ꝟo ſine dolore ſunt: non hñt exceſſum: ſunt aūt he ex ijs que nā iocunda ſunt ꝛ nō per accidens. dico aūt per accidens illa que medenꝛ. Qꝛ n. ꝯtingit mederi patiente ſano agente aliqd ob hoc iocūdum eſſe videꝛ. Natura aūt iocūda que faciunt opationes talis nature.

Argir. ¶ Voluptates aūt he que ſine dolore ſunt exupationē non hñt. Atqꝫ he ꝑficiſcunꝛ ex ijs que nā: ꝛ nō p accñs afficiūt voluptate. Ee ꝟo dico p accñs afficere voluptate: q̄ medētur. Etenim qꝛ ſit vt hoī medeaꝛ eo qꝺ ſanū ꝑmanet aliqd agēte: ideo talia afficere voluptate videnꝛ. At ea nā voluptate afficiunt que faciunt opationem talis nature.

S. Tho.

Quare delectatiōes intellectuales ſm veritatem ſunt meliores. Quid ſit delectabile ſm accñs.

¶ Aſſignat rōnē q̄re delectationes ītellectuales ſm rei veritatē ſunt meliores. Et dicit ꝙ qꝛ hꝫ delectationes non hñt ꝯtrariā triſtitiā quam expellāt. ideo eſt ꝙ nō hñt ſupabūdantiam: ex q̄ reddanꝛ vitioſe. Hꝫ. n. delectationes ſūt circa ea que ſūt delectabilia ſm ſui nām ꝛ nō ſm accñs. Et h̄ duo exponit. Primo qdē qꝺ ſit delectabile ſm accñs. Et dicit ꝙ illa ſunt delectabilia ſm accñs: q̄ delectāt inq̄tuꝫ medicatiua. Quia. n. dū aliqs patiꝛ ſanationē accidit ꝙ ſanus ibi aliqd opeꝛ: ꝓpter hoc videꝛ opatio eſſe delectabilis. Et inde eſt ꝙ qñ querunꝛ hꝫ delectationes vltra neceſſitatem medicine ſunt delectationes inordinate. Cōſequenter aūt exponit ꝙ delectabilia ſm nām ſunt illa que faciunt opationē talis nature. Vnicuiqꝫ. n. nature delectabilis eſt opatio ꝓpria cum ſit eius perfectio. Et ideo homini delectabilis eſt operatio rōnis. ¶ Deinde cum dicit.

Que ſint delectabilia ſm naturā

¶ Non ſemper aūt nullum delectabile ideꝫ. propter non ſimplicem eſſe noſtram naturam. ſed eſſe aliquid: ꝛ alterum ſm ꝙ corruptibilia. Quare ſi quidē alteruꝫ agat. hoc alteri nature preter naturam. Cum autē appropriet: neqꝫ triſte videtur: neqꝫ delectabile quod operatum eſt.

¶ Nullum aūt iocūdum ſemꝑ idē eſt: qꝛ nō ſimplex eſt nā nr̄a. Sed ineſt qd aliud ſm qꝺ corruptibiles. Itaqꝫ ſi quid aliud agat: h̄ alteri nature aduerſaꝛ. Cum ꝟo equat: neqꝫ moleſtum videtur eſſe id qꝺ ſit: neqꝫ iocundum. Le. are.

¶ Nulla aūt ex eo nos ſemꝑ delectat: qꝛ nō eſt ſimplex nr̄a nā: ſꝫ ineſt ꝛ aliqd aliud: quo corruptibiles ſum⁹. Quare ſi ꝗppiā agat alteꝝ. i. alteri nāe ꝑter nām. At cum equeꝛ: neqꝫ moleſtū neqꝫ iocūdum videꝛ qꝺ agitur. Argir.

S. Tho.

Cur nihil idē eſt ſemꝑ hoī delectabile.

¶ Aſſignat duoꝝ rōnē que accidūt circa delectationes humanas. Quoꝝ vnum eſt: ꝙ nihil idē eſt ſemꝑ delectabile hoī. Et h⁹ rōnē dicit eē: qꝛ nā nr̄a nō eſt ſimplex ſꝫ cōpoſita: ꝛ ex vno in aliud trāſmutabilis. inq̄tū ſubiacet corruptioni. Et ideo ſi hō ſm aliquā ſui diſpōnem agat aliquā actionē ſibi delectabilē: hec delectatio eſt ꝑter nālis hominis ſm alteram eius diſpoſitionē. Sicut ꝯtemplari eſt nāle homini rōne intellect⁹: ſed preternāle homini rōne organoꝝ imaginationis que laborāt in ꝯtēplando. Et ideo cōtēplatio nō eſt ſemꝑ hoī delectabilis. Et eſt ſile de ſumptione cibi: que eſt nālis hoī indigēti: preter nām autē corpori iam repleto. Cum aūt homo appropinquat ad ꝯtrariam diſpoſitionē. tunc illud qꝺ prius erat delectabile ſm precedentem diſpoſitionē neqꝫ adhuc videꝛ triſte: qꝛ nōduꝫ cōtraria diſpoſitio totaliter aduenit: neqꝫ videꝛ delectabile: qꝛ iam fere alia diſpoſitio receſſit. Et ex hoc concludit qꝺdam correlarium. ibi.

¶ Quare ſi huius natura ſimplex ſit. ſemꝑ eadem actio delectabiliſſima erit. Propter qꝺ deus ſemper vna ꝛ ſimplici gaudet delectatione. Non enim ſolū motus eſt operatio. ſed etiam imobilitatis: ꝛ delectatio magis in quiete eſt q̄ꝫ in motu.

¶ Nam ſi alicuius nā ſimplex ſit: ſemꝑ idem actus iocundiſſimus erit. Quāobrē deus ſemꝑ vna atqꝫ ſimplici gaudet voluptate. Nō. n. motus dūtaxat eſt opatio: ſed ꝛ imobilitatis: ꝛ voluptas magis in quiete eſt q̄ꝫ in motu. Le. are.

¶ Quod ſi alicuius nā ſit ſimplex: ſemꝑ eadem opatio iocundiſſima erit. Iccirco deus vna ſemꝑ ſimplicіqꝫ gaudet voluptate. Nō enim ſolū motionis eſt opatio: ſed ꝛ imobilitatis. Et voluptas in quiete potius q̄ꝫ in motu ꝯſiſtit. Argir.

S. Tho.

Nāe ſimplici ꝛ imobili eadem actio ē delectabiliſſima. De⁹ gaudet vna et ſimplici delectatione.

¶ Et dicit ꝙ ſi nā alicuius rei delectātis eēt ſimplex ꝛ immutabilis eadē actio eēt ſibi delectabiliſſima. Puta ſi hō eēt ſolū intellect⁹ ſemꝑ in ꝯtemplando delectareꝛ. Et inde eſt: qꝛ deus eſt ſimplex: ꝛ imutabilis: ſemꝑ gaudet vna ꝛ ſimplici delectatione: quā. ſ. hꝫ in ꝯtemplatione ſuiipſius. Nō eni eſt opatio que delectationē cauſat ſolū in motu ꝯſiſtēs ſed ēt in imobilitate: ſicut patet de operatione intellectus,

Et illa delectatio que eſt abſq3 motu eſt maior q3 illa q̄ eſt in motu: q2 illa que eſt in motu eſt in fieri. illa autē que eſt in q̄ete eſt in eſſe pfecto: vt ex p̄dictis p3. ℂ Deīde cū dicit.

ℂ Tranſmutatio aūt oīum dulciſſimuz ſm poetā ꝓpter malitiam quādam. Queadmo dum enim homo facile tranſmutabilis qui malus: ⁊ natura que indiget tranſmutatio/ne. Non enim ſimplex neq3 epyiches. De continētia qdē igitur ⁊ incōtinētia ⁊ delecta tione ⁊ triſtitia dictū eſt. ⁊ qd vnūqdq3 ⁊ qualr hoc qdem ipſoꝝ bonum eſt. hec autē mala. Jam aūt ⁊ de amicitia dicemus.

Le. are. ℂ Variatio aūt rex oīum dulciſſima ſm poetā ꝓpter nequitiam quādā. Vt. n. neq3 hō facile variat: ſic ⁊ nā varietatis indiges. Non enim ſimplex neq3 equabilis. De ꝯtinentia igit ⁊ incōtinentia ac de voluptate ⁊ dolore dictū eſt: ⁊ qd ſit vnūqdq3 ipſoꝝ: ⁊ q̄uo alia ipſoꝝ bona ſunt: alia mala. Reliquum eſt: vt de amicitia dicamus.

Argir. ℂ Mutatio ꝟo oīuz dulciſſimū eſt ſm poetā: ob prauitatē quādā. Vt. n. hō prauus facile ē mutabilis: ſic ⁊ nā praua eſt: que idiget mutatiōe. Nō ē. n. ſimplex nec bona. S3 de ꝯtinētia qdē atq3 incōtinētia: ⁊ de voluptate doloreq; ⁊ qd vnūqdq3 ipſoꝝ eſt: ⁊ quonā mō alia ipſoꝝ ſunt bona: alia mala dixim⁹. Deinceps aūt de amicitia dicamus.

S. Tho.

Cur tranſmutatio ē delectabil hoibus. Mali hoīs ē eē facile mutabilem. T. c. 15. ℂ Aſſignat cām ſcdi accñtis circa delectatiōes: q. tranſmutatio ſm dcm̄ cuiuſdā poete eſt maxīe delectabilis hoīb⁹. Et h dicit accidē ꝓp quādā malitiā. i. defectū nāe: que non ſemꝑ pōt in eadē diſpōne ꝯſiſtē. Sicut. n. mali hoīs eſt qd de facili trāſmutet. ⁊ nō hēat mētē firmā in vno. ita eſt de nā q̄ idiget trāſmutatiōe: q2 nō eſt ſimplex neq3 pfecte bona. Eſt. n. mot⁹ act⁹ impfecti: vt dr̄ in 3° phyſicoꝝ. Ultimo aūt epylogādo ꝯcludit dcm̄ eſſe in hoc ſeptimo libro de ꝯtinentia ⁊ incontinentia: delectatione ⁊ triſtitia: quid vnūqdq3 eoꝝ eſt: ⁊ qualr ſint bona vel mala. Vñ iam dicēdū eſt de amicitia. Et ſic terminatur ſententia ſeptimi libri.

ℂ Incipit liber octauus. Lectio pma.

Oſt hec aūt de amicitia. ſeqr vtiq3 ptranſire. Eſt. n. virtus quedam vel cum virtute.

Le. are. ℂ Poſt hec ꝯſña erit de aicitia tractare eſt. n. ꝟtus q̄dā vel cum virtute.

Argir. ℂ Poſt hec ꝯſña eſt de amicitia ptractare. Eſt. n. q̄dā ꝟt⁹: aut eſt cū ꝟtute

S. Tho.

Amicitie fūdamētū. ℂ Poſtq3 phs determinauit de ꝟtutib⁹ moralib⁹ ⁊ itellectualib⁹: ⁊ ꝯtinētia que eſt qdā impfectū in gñe ꝟtutis. hic ꝯſter determinat de amicitia que ſupra ꝟtutē fundat: ſicut qdā effect⁹ virtutis. Et p̄ pheмiali dicit de quo eſt intētio. Scdo icipit de amicitia tractare ibi.

Q2 ē amicitia ſit ꝯſiderandum. Rō pma. (Forte aūt vtiq3 ⁊c̄.) ℂ Circa p̄m duo facit. Primo oſidit q ad moralē ptinet de amicitia tractare. Scdo oſidit que ſunt circa amicitiā tractāda ibi. (Dubitat aūt de ipſa ⁊c̄.) ℂ Circa p̄m iducit ſex rōnes ad oñdēdum q de amicitia ſit ꝯſiderādum. ℂ Dicit ḡ p̄. q poſt p̄dicta ꝯſiderādū eſt de amicitia ptrāſeūdo: vt. ſ. ꝯſideremus ea que ptinēt ad ꝯſiderationē moralis phie: ꝑtermiſſis his q̄ ptinēt ad ꝯſiderationē nālis phi. Et p̄ ratio q̄re de amicitia ſit tractandū eſt: q2 ꝯſideratio ꝟtutis ptinet ad moralē phiā.

Amicitia vel eſt ꝟt⁹ vel cū virtute. Amicitia aūt eſt q̄dā vṫt⁹: inq̄tum. ſ. eſt habit⁹ electiuus: vt infra dicet: ⁊ reducit ad gen⁹ iuſtitie: inq̄tū exhibet ꝓportionale: vt ifra dicet. vel ſaltum eſt cū ꝟtute inq̄tum. ſ. vṫt⁹ eſt

cauſa vere amicitie. ℂ Scdam rationem ponit ibi.

Lec. i. ℂ Adhuc maxime neceſſariuz in vita. Sine amicis. n. nullus vtiq3 eligeret viuere. hñs reliqua bona oīa. Etenim ditātib⁹ ⁊ pnci/patus ⁊ potentat⁹ poſſidentib⁹ videtur maxime amicis opus eſſe. Que. n. vtilitas talis bone fortune ablato bñficio: qd ſit maxime ⁊ laudabiliſſimuz ad amicos. Vel qualiter vtiq3 ſeruabit ⁊ ſaluabit ſine amicis. Quanto enim maior tāto miń⁹ ſecura. In inopia: ⁊ reliqs infortunijs ſolū exiſtimant refugiū eē amicos. Et iuuenibus aūt ad ipeccabile. Et ſeniorib⁹ ad famulatuz ⁊ ad deficiētiam actionis: ꝓpter debilitatē adiutorij. His q/dē qui in ſūmo ad bonas actiōes. Simulq3 duo. venietes eteni itelligē ⁊ agē potētiores.

Le. are. ℂ Res inſup ſūme nec̄ia in vita. Sine amicis. n. nullus eligeret viuē: l3 cūcta poſſideret alia bona. Na3 ⁊ locupletes ⁊ in dignitate ac ſūma potētia ꝯſtituti plimum amicis i/digere vident. Quid. n. pdeſſet talis ꝓſperitas: ſi bñficiū ꝯferēdi auferat facultas: qd maxime ſit: cōmēdari q3 in amicos: vel q̄uo cuſtodirent: ſeruarētur q3 ſine amicis: cū quāto plura illa ſint: tāto magis piculo ſubiacet. In paupertate quoq3 ac reliqs calamitatib⁹ vnicū putāt in amicos eē refugiū. Et iuuenib⁹ ad cōpeſcēdos errores ⁊ ſenibus ad curā ⁊ obſeruationē auxiliūq3 illoꝝ reꝝ: q̄ illis deſunt ꝓp imbecillitatē. Florētes aūt ad res p̄clarās duo ſil eūtes. Nam ⁊ in cognoſcēdo ⁊ in agēdo potētiores erunt.

Argir. ℂ Res eſt preterea ſūme nec̄ia in vita. Nemo. n. hñs cetera oīa bona: ſine amicis expeteret viuē. Nā ⁊ locupletes ⁊ in pncipatu poteſtateq3 ꝯſtituti plimū amicis idigere videntur. Quid. n. pdeſt talis ꝓſpitas bñficio ſublato. Quod qdē maxime ſit in amicos: ac maxime cōmēdat. Aut quonā modo ſine amicis cuſtodiri ꝯſeruariq3 pōt. Quo nāq3 magis abūdat: eo magis periculis ſubiacet. In paupertate quoq3 ceteriſq3 calamitatib⁹: vnicum eē ꝯfugiū amici putant. Juuenib⁹ ēt ꝯferūt ad compeſcēda pctā. Et ſenib⁹ ad obſequiū atq3 ad eos act⁹ pficiendos: quos ob ibecillitatē ipſi pagere nequeūt. Et ĳs itē q ſūt in ſtatu ad actiōes honeſtas. Eteni ſi duo ſil eant itelligere magis atq3 agē pſīt.

S. Tho.

Rō ſcda. Amicitia eſt maxīe neceſſaria omnibus. ℂ Moralis. n. phia h3 ꝯſiderationē circa oīa que ſūt nec̄ia vite hūane: ſter que maxīe nec̄iūm eſt amicitia: intantū q nullus bñ diſpoſit⁹ eligē viuere cum h q hēret oīa alia exteriora bona ſine amicis. Illis. n. q maxime poſſidēt exteriora bona. ſ. diuitib⁹ ⁊ pncipib⁹ ⁊ ptātib⁹: maxime vident eē nec̄ij amici.

Diuitibus. Primo qdē ad vſum hoꝝ bonoꝝ. Nulla. n. eſt vtilitas bonoꝝ fortūe: ſi ex his aliqs nulli bñfaciat. Bñficiū aūt maxīe ⁊ laudabiliſſime ſit ad amicos. Scdo ad cōſeruationē aliū bonoꝝ: q̄ nō pñt ꝯſuari ſine amicis.

Nota. Q2 bona fortūa q̄to eſt maior: tāto eſt miń⁹ ſecura: q2 h3 plēs iſidiatores. Nec ſolū in bona fortuna ſūt vtiles amici: ſ3 ēt in ꝯtria. Q2 in paupertate hoīes exiſtimāt amicos eē ſingulare refugiū. Sic ḡ in oī fortuna amici ſunt nec̄ij.

Pauperibus. Juuenib⁹. Rō vlt⁹. Senibus. Scdo eſt iuuenib⁹ nec̄ia amicitia ad h q p amicos cohibeant a pctō. Sūt. n. ſm ſeipſos ꝓni ad ꝯcupiſcētias delectationū: vt in 7. dcm̄ eſt. Seniorib⁹ aūt ſūt vtiles amici ad ſeruiēdū ꝓpt defect⁹ corꝑales. Et q2 deficiūt in ſuis actionib⁹ ꝓpter debilitatē: ſunt eis nec̄ij amici ad adiutoriū.

Viris etate pfectis. Illis aūt qui ſunt in ſūmo. idest in pfecta etate ſunt vtiles ad bonas actiōes exequēdas. Q2 ſi. n. duo ꝯueniūt ſunt potētiores. Et in ope

intellectualis ſpeculationis: dū vnus videt qḋ alius vidē nō pōt: ⁊ ad opus exterioris actionis: in quo maxime vnꝰ alīj auxiliaṫ. Et ſic pꝫ qꝙ de amicitia ꝯſiderādum eſt: ſicut de re oībus neceſſaria. ¶ Tertiam rōnē ponit ibi.

¶ Nāqꝫ ineē vr̄ ad id qḋ genuit genito non ſolū in hoīb': ſed in volatilibus ⁊ plurimis aīaliū. Et his qui vniꝰ gētis adinuicē: ⁊ maxime hoīb'. Vñ ⁊ philātropos laudamus. Videbit aūt vtiqꝫ aliqs ⁊ in erroribꝰ: vt familiare oīs homo oī homini ⁊ amicum.

Le. are. ¶ Naturaqꝫ ineē videṫ ad id qḋ genitura ē: ei qḋ genuit ⁊ ad id qḋ genuit ei qḋ genitura ē: nec id ī hoībꝰ ſolū: verū ēt in auibꝰ ⁊ pleriſqꝫ aiantibꝰ ⁊ eiuſdē gñis īter ſe ac maxime hoībus. Ex quo fit vt eos hoīes qui erga ceteros beniuoli ſunt: laudibꝰ efferamus. Intueri lꝫ in erroribꝰ: oēm hoīem amicum ⁊ familiarem homini eſſe.

Argir. ¶ Ineſſe ēt amicitia videṫ nā ei qḋ genuit: ad id qḋ eſt ortū ab eo: nō in oībꝰ hoībꝰ ſolū: ſed in plimis ēt aīalibꝰ ⁊ ĩs īter ſeſe que ſunt eiuſdē gñis: ⁊ hoībus maxime. Quapropter amatores hoīum laudamus. Cernere ēt quiſpiā pōt ⁊ in ipſis erroribꝰ: familiarē oēm hoīem hoī atqꝫ amicum eē.

S. Tho.

Rō tertia. Amicitia ī eſt hoī naturales. ¶ Et dicit qꝙ ēt amicitia ineſt ſm nām generāti ad genitū. Et h̄ non ſolū in hoībꝰ ſed ēt in volatilibus: que manifeſte lōgo tpe ſtudiū adhibent ad educationē ꝓlis. Et idē etiā eſt in alīs aīalibꝰ. Eſt etiā nālis amicitia īter eos qui ſunt vnius gētis adinuicē: inqꝫtū cōicant in moribꝰ ⁊ ꝯuictu. Et maxime ē nālis amicitia illa que eſt oīm hoīum adinuicem ꝓpter ſilitudinē nature ſpēi. Et ideo laudamꝰ philantropos .i. amatores hoīum .q. implētes id qḋ eſt hoī nāle: vt maxime apparet in erroribus viaꝝ. Reuocat .n. quilibet alium ēt ignotum ⁊ extraneū ab errore .q. oīs homo nāliter familiaris ſit ⁊ amicus omni hoī. Ea autem que ſunt nāliter bona ſunt ꝯſiderāda a morali. Et ſic debet de amicitia ꝯſiderare. ¶ Quartam rationem ponit ibi.

Que ſunt nālr bona ꝯſideranda ſūt a morali.

¶ Videṫ aūt ciuitates ꝯtinere amicitia. Et legis poſitores magis circa ipaꝫ ſtudēt q̄ꝫ iuſtitiā. Concordia .n. ſiīe aliqd amicitie videṫ eſſe. Hāc aūt maxime appetūt: ⁊ ꝯtētionem inimicam exiſtentem expellunt.

Le. are. ¶ Videṫ ciuitates q̄ꝫ amicitia ꝯtinē ⁊ legū latores magis circa illa ſtudēt q̄ꝫ circa iuſtitiā. Cōcordia .n. ſiīe qddam amicitie videṫ eſſe. Huic aūt maxime legū latores ītēdūt. Diſcordiam ṽo vt rem inimicam expellunt.

Argir. ¶ Ciuitates ēt amicitia ꝯtinet. Et legūlatores circa hanc magis q̄ꝫ circa iuſtitiam ſtudent. Concordia nāqꝫ ſimile qd amicitie eſſe videṫ. Hanc aūt maxime affectant: ſeditionem aūt vt inimicam maxime expellunt.

S. Tho.

Rō q̄rta. Amicitia ꝯtinet ciuitates. Iuſtitia qñqꝫ intermittiṫ ne ſeditio oriatur. Tota moralis pħia vẽ ordinari ad bonū ciuile. ¶ Et dicit qꝙ ꝑ amicitiam videnṫ ꝯſeruari ciuitates. Vñ legiſlatores magis ſtudēt ad amicitiā ꝯſeruādaꝫ īter ciues q̄ꝫ ēt ad iuſtitiā: quā qñqꝫ intermittūt. puta in penis īferendis: ne diſſenſio oriaṫ. Et hoc pꝫ ꝑ hoc qꝙ ꝯcordia aſſimilatur amicitie. Quaꝫ qdē .ſ. ꝯcordiam legiſlatores maxime appetūt: ꝯtētionem aūt ciuium maxime expellūt .q. inimicam ſaluti ciuitatis. Et qꝛ tota moralis pħia videṫ ordinari ad bonū ciuile: vt in pⁿⁱ dictū eſt: ꝑtinet ad moralem ꝯſiderare de amicitia. ¶ Quintam rōnem ponit ibi.

¶ Et amicis qdē exñtibꝰ nihil opus eſt iuſtitia. Iuſti aūt exñtes īdigent amicitia. Et iuſtoꝝ qdem maxime amicabile eſſe videtur.

Le. are. ¶ Et amici ſi ſint: nihil opꝰ eſt iuſtitia: at ſi ſint iuſti: nihilo minus eis opus eſt amicitia. Et iuſtorum maxime amicabilitas eſſe videtur.

¶ Et ſi ſint qdē amici: iuſtitia nō eſt opꝰ. Sin ṽo ſint iuſti: īdigēt amicitia. Et id qḋ maxīe iuſtū ē: ad aīcitiā attinet. Argir.

S. Tho.

¶ Et dicit qꝙ ſi aliq ſīt amici in nullo īdigerēt iuſtitia ꝓpͤ dicta: qꝛ hñt oīa .q. cōia cū amicꝰ ſit alter ipſe. nō eſt autē iuſtitia ad ſeipm̄. Sꝫ ſi ſint iuſti nihilominꝰ īdigēt amicitia adinuicē. Et illud qḋ eſt maxime iuſtū vr̄ eē ꝯſeruatiuū ⁊ reparatiuū amicitie. Multo ḡ magis ad moralē ꝑtinet cōſiderare de amicitia q̄ꝫ de iuſtitia. ¶ 6ᵐ rōnē ponit ibi. Rō q̄nta. Exiſtente amicitia ñ ē opꝰ iuſtitia ꝓpͤ dicta. Iuſtiꝫ eſt ꝯſeruatiuū ⁊ reparatiuū aīcitie.

¶ Non ſolū aūt necīuꝫ eſt ſed ⁊ bonū. Phylophilos .n. laudamus. Phylophiliaque videtur aliqd bonoꝝ eſſe. Et qdā eoſdē exiſtimant viros bonos eſſe ⁊ amicos.

¶ Nec ſolū res nec̄ia eſt amicitia: verū ēt honeſta. Naꝫ eos qui erga amicos afficiunṫ laudamus: ⁊ copiam amicoꝝ vnam aliquam honeſtaꝝ rerum eſſe dicimus. Sunt etiaꝫ qui putent eoſdem eſſe viros bonos ⁊ amicos. Le. are.

¶ Non ſolum aūt nec̄ium eſt: ſed ⁊ honeſtū. Laudamꝰ .n. eos qui amant amicos. Copiaqꝫ amicoꝝ honeſtū eſſe putatur. Et qdam eoſdeꝫ viros bonos eē atqꝫ amicos putāt. Argir.

S. Tho.

¶ Et dicit qꝙ non ſolū de amicitia ꝯſiderādum eſt: eo qꝙ eſt qḋdam nec̄ium humane vite: ſed etiam qꝛ eſt qḋdam bonum: id eſt laudabile ⁊ honeſtū. Laudamus .n. philophiloſos: id eſt amatores amicoꝝ ⁊ philophilia .i. amicitia multoꝝ videṫ eſſe aliqd bonū: intantum qꝙ qdam exiſtimant eoſdē eſſe viros bonos ⁊ amicos. ¶ Deinde cum dicit. Rō ſexta. Laudanṫ amatores amicorum

¶ Dubitanṫ aūt de ipa nō pauca. Hi qdē .n. quādā ſilitudinē ponūt ipſam: ⁊ ſiīes amicos. Vñ ſiīe aiūt ad ſiīe: ⁊ coloyū ad coloyū ⁊ quecūqꝫ talia. Hi aūt ecōtra ꝯtrietatē figulos oēs tales adinuicem aiunt eſſe.

¶ Sed accidūt circa illā dubitationes nō pauce. Nam alīj poſuerunt eſſe eam ſilitudinē quādam ⁊ amicos ſiīes. Et itaqꝫ aiunt ſimilē ad ſilem ⁊ cornicē ad cornicē ⁊ talia q̄dam. Alīj contra oēs hōs inter ſe cōtrarios eſſe aiunt. Le. are.

¶ Eſt aūt ꝯtrouerſia de ipſa nō mediocris. Quidā .n. ſilitudinem quādam eſſe poſuerūt: ⁊ ſiīes eſſe amicos. Vñ ⁊ ſimilem ad ſilem ꝑgere inquiūt ⁊ monedulā ad monedulā: ⁊ ſilia. Quidā ꝯtra figulos īter ſeſe oīs talis inquiūt eſſe. Argir.

S. Tho.

¶ Oſidit que ſint de amicitia ꝯſiderāda. Et p̊ ꝑmittit quādā dubitationē que circa amicitiā appꝫ. Scḋo oſidit quales dubitationes ſint circa amicitiā determinādę. ibi. (Nā ſīa qdē ⁊c̄.) Tertio excludit errorē quorūdā. ibi. (Vnam qdē .n. ⁊c̄.) ¶ Circa pᵐ duo facit. Pᵒ ponit diuerſas opiniones quorūdā in rebꝰ hūanis circa amicitiā. Scḋo in rebus nālibꝰ. ibi. (Et de his ipſis ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̊ qꝙ de amicitia nō pauca dubitanṫ. Et ꝑ hoc manifeſtaṫ ex diuerſis opinionibꝰ. Quidā .n. volunt qꝙ amicitia ſit quedā ſilitudo: ⁊ qꝙ ſiīes ſunt ſibiinuicē amici. Et ad hoc inducūt ꝓuerbium qḋ dicūt qꝙ ſiīe vadit ad ſuum ſiīe coloyus ad coloyum. ſunt aūt quedam aues gregales vt ſturni. Et inducunt quecūqꝫ ſilia ꝓuerbia. Alīj ṽo ecōtra dicunt qꝙ oēs figuli ꝯtrariantur ſibiinuicē: inqꝫtū .ſ. vnus impedit lucrum alterius. Eſt aūt veritas qḋnis. qꝙ ſiīe per ſe loquendo eſt amabile. Habeṫ aūt odio per accidēs. inqꝫtum .ſ. eſt impedimētum proprīj boni. ¶ Deinde cum dicit. Dubitatio an amicitia cōſiſt ex ſilitudine. Siīe p ſe ē amabile ſꝫ hēṫur odio per accñs.

¶ Et de his ipſis ſupius querunt ⁊ nālius. Euripides qdem dicens deſiderare qdem

plutiam

pluuiam terrā ſiccatā. Deſiderare aūt vene rabile celū impletū pluuia cadere in terraꝫ. Et Heraclitus ꝯtrarium conferēs: ⁊ ex diſferentibus optimā armoniam. ⁊ oīa ſm litem fieri. Ecōtrario aūt his alij ⁊ Empedocles. Simile enim ſimile appetit.

Le. are. ¶ Atqꝫ de his altius: maturiuſqꝫ ꝑquirūt. Euripides qdē inquiens amare imbrē terrā areſactam: amare formoſum celū imbre graueſcēs pluere in terrā. Et Heraclitus viciſſitudinariam cōmoditatē ⁊ ex diuerſis pulcherrimā conuenientiam ⁊ oīa per litem fieri. Aduerſus hos ⁊ alij multi ⁊ Empedocles. Nam ſimile ſimile appetere.

Argir. ¶ Et ō his ipis altiꝰ nāliuſue ꝑqrūt. Euripedes qdē īqens.
Cum eſt ſicca tellus: ipſa certe tum hymbrem amat.
Cum turget ether: hymber cum celum tumet.
Affectat vt telluris in ſinus cadat.
Heraclitus aūt ꝯtrarium dicens eſſe ꝯducens: ⁊ ex differētibus pulcherrimum ꝯcentum oriri: ⁊ per diſcordiam omnia fieri. Sed his ꝯtraria complures alij ſentiunt. Et Empedocles: qui qdem ſimile appetere ſimile dicebat.

S. Tho.

Opiones loquētium nālr de qōne. ¶ Ponit circa idē ꝯtrias opiones in rebꝰ nālibꝰ: ⁊ dicit ꝙ de hac eadē qōne qdā ingrūt ſupius. i. altiꝰ ⁊ magis nālr: ſicut Euripides: q dixit ꝙ terra deſiccata deſiderat pluuiaꝫ. q. Euripides amās ſibi ꝯtriū: ⁊ ꝙ celū venerabile ꝓp ſui dignitatē qñ eſt impletū pluuia deſiderat cadē in terrā. i. ꝙ pluuiā in terrā Heraclitꝰ emittat: qḋ eſt ꝯtriuꝫ eiꝰ altitudini ⁊ plenitudini. Heraclitꝰ ēt dixit ꝙ ꝯtriuꝫ ꝯfert ſuo ꝯtrio: ſicut hoī ſupcaleſacto ꝯferūt frigida inqꝫtū ex differentibꝰ ⁊ ꝯtriis fit optima armonia. i. ꝯtēperātia. Dixit ēt ꝯtriū eē ꝯferēs: inqꝫtū oīa ſūt facta ſm litē: p quā elemēta ꝑus ꝯfuſa ſūt diſtincta. Sed ꝯtrio his Empedocles. dixerunt qdā alij: ⁊ ꝑcipue Empedocles. Qui dixit ꝙ ſile Solō qōnis. appetit ſibi ſile. Soluit aūt hec dubitatio eodē mō: ꝙ ꝙ ſile ꝑ ſe loquendo eſt deſiderabile nālr: ꝑ accñs aūt deſiderat ꝯtrium: inqꝫtū eſt ꝯferēs ⁊ medicinale: ſicut de delectationibus corpalibꝰ ſupra dixit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nālia qdeꝫ igitur qōnum relinquuntur. Nō enim ꝓpria pñtis intētionis. Quecūqꝫ aūt ſunt humana ⁊ ꝯuenientia ad mores ⁊ paſſiones hic intēdamꝰ. Puta vtꝝ in oībꝰ ſit amicitia: vel nō poſſe malos exñtes amicos eē. Et vtꝝ vna ſpēs amicitie ē vel plēs.

Le. are. ¶ Hec igit nālia omittamꝰ. Nō. n. ſunt ꝓpria pñtis ꝯſiderationis. Quot vero ad hoīes ⁊ ad mores ptinēt: ea diſcutiamus: ceu vtꝝ in oībꝰ ſit amicitia. vel in malis hoībꝰ locum non hꝫ: ⁊ vtꝝ amicitie ſit ſpēs vna vel plures.

Argir. ¶ Nāles igit dubitationes omittamꝰ. Nō. n. ad hāc ſūt accōmodate ꝯſiderationē. Que vero ſunt hūane ⁊ ad mores affectuſqꝫ ptinēt: eas ꝯſideremus. Ut ſit ne īter oēs hoīes amicitia: an impoſſibile eſt prauos eſſe amicos. Et vtrum vna ſpecies amicitie ſit: an plures.

S. Tho.

Qs qōnes mittēde et determinā de. ¶ Oñdit q̄les dubitationes ſint detminā de circa amicitiā. Et dicit ꝙ nāles qōnes ſunt relinquēde: qꝛ non ſunt ꝓprie pñtis intētionis. Sꝫ quecūqꝫ ſunt hūana: vtpote ꝑtinētia ad mores ⁊ paſſiōes hūanas: de his intēdamꝰ: ſicut vtruꝫ poſſit eē amicitia in oībꝰ hoībꝰ: vel non poſſit eē in malis. Et vtꝝ ſit vna ſpēs amicitie vel plures. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Unam qdē enim exiſtimātes: qm̄ recipit magis ⁊ minus non ſufficiēti crediderūt ſigno. Recipiūt enī magis ⁊ minus ⁊ altera ſpecie. Dictū aūt eſt de ipſis ſuperius.

Le. are. ¶ Qui. n. ſpēm vnā eē putāt: ex eo qꝛ recipit magis ⁊ minꝰ nō ſufficiēti argumēto ducunt. Nā ⁊ illa que alia ſunt ſpē magis ⁊ minus recipiūt: de qbꝰ ſupius dictum eſt.

Argir. ¶ Qui nāqꝫ vnā eſſe putant: qꝛ magis eſt atqꝫ minus: non ſufficienti argumēto ducunt. Nam ⁊ que ſunt diuerſa ſpecie magis ſunt atqꝫ minꝰ. Sed de his antea diximus.

S. Tho.

¶ Excludit q̄rūdā errorē q exiſtimabāt ꝙ eēt vna ſola ſpēs amicitie: ꝓp hoc ꝙ oēs ſpēs amicitie ſūt cōparabiles ſm magis ⁊ minꝰ. Puta cuꝫ dicimꝰ ꝙ melior eſt amicitia honeſti q̄ꝫ vtilis. Sꝫ ipſe dicit ꝙ nō crediderūt ſufficiēti ſigno: qꝛ ēt ea q̄ dñt ſpecie recipiūt magis ⁊ minꝰ: inqꝫtuꝫ. ſ. ꝯueniūt ī gñe. Puta ſi dicamꝰ ꝙ albū eſt coloratiꝰ nigro. Uel ſꝫ analogiā. Puta ſi dicamꝰ ꝙ actꝰ eſt melior poꝰ ⁊ ſubā accñte. Ultimo āt dicit ꝙ de ꝑdictis q̄ ptinent ad res hūanas circa amicitiā dcm̄ eſt ſupius. i. a ꝓrībꝰ incipiēdo. Lcō. ij.

Ea ēt q̄ differūt ſpecie vnir cū magis ⁊ minꝰ.

Orte aūt vtiqꝫ de ipſis fiet manifeſtū cognito amabili. Ur. n. nō oē amari: ſꝫ amabile. Hoc aūt eē bonū aliqd vel delectabile vel vtile. Videt aūt vtiqꝫ vtile eſſe ꝑ qḋ ſit bonū aliqd vel delectatio. Quare amabilia qdem vtiqꝫ erunt ⁊ bonū ⁊ delectabile vt fines.

Le. are. ¶ Patebit id aūt ſi amabile īſpiciat. Non oē. n. videt amari: ſꝫ qḋ amabile eſt. Hoc aūt eē bonū aut iocūdū aut vtile. Ur vtiqꝫ eē vtile id ꝑ qḋ efficit bonū aliqḋ: aut voluptas. Quare en amabile vtiqꝫ erit bonū ⁊ iocūdum vt fine.

Argir. ¶ Patebunt aūt hec fortaſſe ſi ipm̄ amabile fuerit notuꝫ. Nō. n. oē qḋuis amat: ſed ipm̄ amabile. Hoc autē aut bonum: aut iocūdum: aut vtile eſt. Atqꝫ id vtile videbit eſſe per qḋ efficit aliqḋ bonū aut voluptas. Quare ſit vt amabilia ſint ipſum bonum ⁊ iocundum vt fines.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ꝫ phs ꝓhemialr oñdit ꝙ opꝫ de amicitia detminare: ⁊ que ſunt de ea determinā da. hic icipit de amicitia tractare. Et ꝑ oñdit qd ſit amicitia. Scđo diſtinguit ſpēs eiꝰ. ibi. (Dñt aūt hec ⁊c̄.) Tertio ponit ſpēꝝ amicitie ꝓprietates in pñ. ix. libri. ibi. (In oībꝰ autē diſſimilium ſpēꝝ ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑm̄ duo facit. Primo iueſtigat q̄tuo: ptes diffōnis amicitie. Scđo ꝯcludit diffōnē amicitie. ibi. (Opꝫ igitur ⁊c̄.) Primo aūt iueſtigat pticulā que eſt ex pte obiecti. ¶ Circa qḋ tria facit. Pri͂o detminat obm̄ amicitie. Scđo mouet dubitationē. ibi. (Utꝝ igit ⁊c̄.) Tertio ponit ſolonē. ibi. (Videt aūt ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ ꝑ. ꝙ de ꝑdictis qōnibus forte fiet aliqd maniꝰ ſi cognoſcamus qd ſit amabile: qḋ eſt obm̄ amatiōis. a qua dr̄ amicitia. Nō. n. qḋcūqꝫ indifferēter amat: qꝛ nō amet malū inqꝫtū hꝫ. Amat aūt amabile qḋ qdē eſt vel ꝑ ſe bonū. i. honeſtū: vel delectabile: vl vtile. Hoc aūt ꝫm̄. ſ. vtile videt eē id ꝑ qḋ ꝑuenit ad bonū honeſtū ⁊ delectabile: que ſunt ꝓp ſe amabilia: vt fines. Unde aūt eſt amabile ꝓp altꝝ: ſicut id qḋ eſt ad finē. Bonū aūt ⁊ delectabile ſi cōiter ſumerent nō diſtinguerent ſubto abinuicē: ſed ſolū rōne. Nam bonū dr̄ aliqd ſm ꝙ eſt in ſe ꝑfectum ⁊ appetibile. Delectabile aūt ſm ꝙ in eo quieſcit appetitus. Sed ſic nō ſumit hic. Sed veꝝ bonū hoīs hic dr̄ qḋ ei ꝯuenit ſm rōnem. Delectabile aūt ſm ꝙ eſt ſibi ꝯueniens ſm ſenſum. ¶ Deinde cum dicit.

De tribus amabilibꝰ.

Quo ſumat hic delectabile.

¶ Utrum igitur bonū amāt vel qḋ ipſis bonum. Diſſonant. n. qñqꝫ hec. Similr aūt ⁊ circa delectabile ipſum.

Le. are. ¶ Utꝝ igit bonū amāt: an id qḋ ipſis ſit bonū: Diſcordāt

enim quidq̃ ista. Eodẽ modo circa iocundum.

Argu. ¶ Utrum igiť ipſm bonū ament hoīes: an id qđ ipſis eſt bonum. Diſcrepāt enim nõnunq̃ hec. Siľr ⁊ ipſm iocūdum.

S. Tho.

Queſtio. Nõ oē qđ eſt bonum ſimpľr eſt bonū huic ¶ Mouet circa h̃ dubiū: vtrũ. ſ. hoīes amēt id qđ eſt bonū ſimpľr: vel id qđ eſt bonū ipſis. Hec. n. q̃nq̃ abinuicẽ diſſonāt: ſicꝫ p̃bari ẽ bonū ſimpľr. nõ tñ eſt bonū idigēti ne ciijs. Et eadẽ dubitatio eſt circa ipſm delectabile. Naꝫ aliqđ eſt delectabile ſimpľr: ſicut dulce: qđ nõ eſt delectabile huic. ſcilicet habēti guſtum infectum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur aūt ⁊ qđ ipſi bonuꝫ amare vnuſquiſq̃: ⁊ eſſe ſimpľr quidem bonum amabile. Unicuiq̃ autem qđ vnicuiq̃.

Le. are. ¶ Uideť aūt quiſq̃ ſibi bonū amare ⁊ eſſe ſimpľr quidem amabile bonum. cuiq̃ aūt quod cuiq̃ eſt.

Argu. ¶ Uideť aūt id q̃ſq̃ amare: qđ bonū eſt ſibi. Et eẽ ſimpľr q̃dẽ amabile ipꝫ bonū. Unicuiq̃ āt id qđ ẽ vnicuiq̃ bonū.

S. Tho.

Solutio. Unuſq̃ſq̃ amat qđ ẽ ſibi bonū. ¶ Soluit p̃dictā q̃õnẽ. Et p̃ ponit ſolōnẽ. Et dicit q̃ vnuſq̃ſq̃ videť amare id qđ eſt ſibi bonū: q: queliꝫ potētia ferť in obm ſibi ꝓportionatuꝫ: ſicꝫ viſus vniuſcuiuſq̃ videt id qđ eſt ſibi viſibile. Et ſic ſimpľr amabile eſt id qđ ẽ ſimpľr bonū. ita vnicuiq̃ amabile eſt illđ qđ ẽ ſibi bonū. ¶ 2ᵒ ibi.

¶ Amat autem vnuſquiſq̃ non ens ipſi bonum: ſed apparens.

Le. are. ¶ Amat ꝟo q̃ſq̃ nõ qđ bonū eſt ſibi: ſꝫ qđ videť bonum.

Argu. ¶ Amat aūt q̃ſq̃ nõ id qđ eſt ſibi bonum: ſed qđ apparet.

S. Tho.

Obiectio. ¶ Obijcit in ꝯriū. Et dicit q̃ vnuſq̃ſq̃ hõ amat nõ id qđ ẽ ſibi bonū: ſꝫ illud qđ appa ſibi bonū. Appetit⁹. n. nõ ferť in aliqđ niſi ꝓut eſt apprehenſum. Uñ videť falſum vnicuiq̃ eſſe amabile qđ eſt ſibi bonum. ¶ Tertio ibi.

¶ Differt āt nihil. Erit. n. amabile apparẽs.

Le. are. ¶ Nec quicq̃ꝫ id refert. Erit. n. amabile apparens.

Argu. ¶ Neq̃ quicq̃ꝫ id refert. Erit enim ipſm amabile apparẽs.

S. Tho.

Solutio. ¶ Soluit dicẽs q̃ h̃ nihil differt ad ꝓpoſitū. Quia cū amatur aliqđ apparens bonū amať vt ſibi bonū. Uñ etiaꝫ põt dici q̃ amabile eſt apparẽs bonuꝫ. ¶ Scđa particula ꝑtinet ad qualitatem amationis quam ponit ibi.

¶ Tribus aūt entib⁹ ꝓpter que amātur. In aīatoꝝ q̃dẽ amatio nõ dr̃ amicitia. Nõ eſt. n. redamatio neq̃ volūtas illoꝝ boni. Ridiculum. n. forte vino velle bonū. ſed q̃dẽ ſaluari vult ipſum. vt ipſe habeat. Amico autem aiunt oportere bona velle ipſius gratia.

Le. are. ¶ Cūq̃ tria ſint illa per que amāť: in natura q̃dẽ inaīatoꝝ non dr̃ amicitia. Nõ eniꝫ eſt in illis reciprocus amor: neq̃ voluntas illoꝝ boni. Nā ridiculum fortaſſis eſt vino bonum velle: ſꝫ ſaluum eẽ cupit: vt habeat ipſe. At oportere aiunt amico bona velle illius gratia.

Argu. ¶ Cū itaq̃ tria ſint ea ꝓpter que hoīes amāt: circa beniuolētiā q̃dẽ inaīataꝝ reꝝ nõ dr̃ amicitia: q̃ppe cuꝫ nõ ſit reciprocus amor: neq̃ volūtas boni illaꝝ. Eſt. n. ridiculū forſitan: vino bonū quēp̃ velle. Qđ ſi vult: ſaluū illud vult eſſe: vt hẽat ipſe. At oportẽ aiunt amico bõa illi⁹ gr̃a velle.

S. Tho.

Q: ad īaīata non eſt amicitia. Ad amicitias reqriť redamatio ¶ Et dicit q̃ cū tria ſint ꝑꝑ que hoīes amāt. ſ. bonū delectabile ⁊ vtile: in illa amatione q̃ dr̃ hõ amare inaīata. puta vinū aut auruꝫ: nõ dr̃ eẽ amicitia. Et h̃ oñdit dupľr. P̃rio q̃dẽ: q: in tali amatiõe nõ põt eẽ redamatio: que reqriť ad amicitiā. Nõ. n. vinuꝫ amat hoīem. ſicut hõ amat vinum.

Scđo q: non ſic amamus inaīata vt ſit nobis volūtas boni illoꝝ. Ridiculū. n. eẽt dicere: q̃ aliq̃s vellet vino bonū: ſed hoc bonū qđ eſt vinū hõ vult ſibi. Uñ per h̃ qđ homo amat vinū nõ videť eẽ beniuolus vino: ſꝫ ſibiipſi. Et ſi aliq̃s dicat q̃ hõ vult bonū vino: q: vult q̃ ꝯſeruet: ꝯſiderādũ eſt q̃ hõ vult ſaluari vinū vt hẽat illud: ⁊ ita nõ vult ſalutẽ vini inq̃tū eſt bonū vini: ſꝫ inq̃tū eſt bonū ſuiipſi⁹. Et h̃ eſt ꝯtra rõnẽ amicitie. Dr̃. n. q̃ opꝫ amico velle bonū gr̃a illius ⁊ nõ ꝓpter bonum amātis. ¶ Tertia particula pertinet ad viciſſitudinẽ amati quam ponit ibi. **Q: nõ homo amat vinum.**

¶ Uolentes autẽ ſic bona beniuolos dicūt: ſi non idem ⁊ ab alio fiat. Beniuolētiaꝫ enī contra paſſis amicitiam eſſe.

¶ Et qui ita volunt bona eos beniuolos appellant: ⁊ ſi nõ idem ab illo rependitur. Beniuolentiam enim in rependētibus amicitiam eſſe. **Le. are.**

¶ Eos aūt qui h̃ mõ voluñt bona: beniuolos dicūt: ſi nõ idẽ ⁊ ab illo fiat. Mutuā nãq̃ beniuolētiā amicitiā eẽ dicūt. **Argu.**

S. Tho.

¶ Et dicit q̃ ſi aliq̃ volunt bona alicui illi⁹ gr̃a dicim⁹ eos beniuolos: ſꝫ nõ dicim⁹ eos amicos: ſi nõ illđ fiat ab illo: vt. ſ. amet⁹ velut bonū amāti ei⁹ gr̃a. Quia amicitiā dicim⁹ eſſe beniuolētiam in ꝯpaſſis: vt. ſ. amās amet. Hꝫ. n. quādam cõmutationẽ amoris ſꝫ formā cõmutatiue iuſtitie. ¶ 4ᵃ ꝑticula ſumiť ſꝫ ꝯditionẽ mutui amoris: ⁊ hãc ponit ibi. **Qui dicit beniuoli ⁊ q̃ amici.**

¶ Uel apponẽdū nõ latentẽ. Multi. n. ſunt beniuoli q̃b⁹ nõ viderūt. Exiſtimāt aūt epyches eẽ vel vtiles. Hoc aūt idẽ ⁊ ſi illoꝝ aliq̃s patiatur. Adhuc beniuoli q̃dẽ igitur iſti videnť adinuicẽ. Amicos aūt q̃liter aliq̃s dicat latentes vt habent ſibiipſis.

¶ Uel adiungẽdū eſt nõ latētẽ: multi. n. beniuoli ſunt erga illos: q̃s nunq̃ꝫ viderūt: qđ eos viros bonos eẽ putāt ⁊ vtiles. Atq̃ h̃ idẽ fortaſſe aliq̃s illoꝝ vice verſa facͭ. Amicos ꝟo quõ q̃s vocet latẽtes: quẽadmodū ſe inuicẽ habeant. **Le. are.**

¶ An adiungẽdū eſt: nõ latẽtem. Sūt. n. cõplures hi beniuoli: q̃s nõ viderūt: putāt aūt ſtudioſos eẽ vel frugi. Atq̃ fieri põt vt illoꝝ et q̃ſpiaꝫ ſiľr ad hos afficiať. Igiť hi mutuo q̃dẽ ſibi beniuoli eẽ videnť. Amicos aūt ipſos quonā mõ q̃ſpiam dixerit latẽtes vt erga ſeſe mutuo ſunt affecti. **Argu.**

S. Tho.

¶ Et dicit q̃ ad hoc apponẽdum eſt ad cõplendam rationem amicitie q̃ ſit beniuolētia mutua non latẽs. Multi enim ſunt beniuoli aliq̃bus quos nunq̃ꝫ viderunt: inquātum ex auditis exiſtimāt eos eſſe epyches. i. virtuoſos vel vtiles ſibi. Et poteſt eſſe q̃ idem patiatur aliquis illorum ad eum qui ſic eſt beniuolus. Huiuſmodi ergo homines videntur eſſe beniuoli adinuicẽ: ſed non poſſunt dici amici cum id lateat eos qualiter ſe habeant adinuicem. ¶ Deinde cum dicit. **Q: notitia reqriť ad rõnẽ amicitie.**

¶ Opꝫ ergo bñ velle adinuicẽ ⁊ velle bona nõ latẽtes ꝓpter vnum aliqđ dictorum.

¶ Opus eſt igiť vt intelligant: vtq̃ beniuolētia ſit mutua nec latens ipſos ꝓpter vnum aliqđ predictorum. **Le. are.**

¶ Oporteť ergo amicos mutuam habere beniuolentiam: ⁊ velle ſibi mutuo bona non latentes: ob vnum quid eorum que dicta ſunt. **Argu.**

S. Tho.

¶ Concludit ex premiſſis diffinitioneꝫ amicitie. Et dicit q̃ oportet ad rationem amicitie q̃ per eam aliqui ſibi bene velit adinuicem: ⁊ q̃ hoc non lateat eos: ⁊ q̃ hoc ſit ꝓpter vnum aliquod predictoꝝ. ſ. propter bonum vel delectabile vel vtile. **Completa amicitie diffinitio.**

Lectio. iij.

3m Differũt aũt hec adinuicẽ ſpecie ⁊ amationes ergo ⁊ amicitie. Tres enĩ ſpẽs amicitie ſũt eq̃les numero amabilib⁹. Scḋz vnũqḋq; enĩ eſt redamatio nõ latẽs. Amãtes aũt adinuicem volũt bona adinuicẽ ſic ſm q̃ amant.

Le. are. ¶ Differunt aũt hec ſpecie iter ſe ⁊ amores ergo ⁊ amicitie. Sunt aũt illaꝝ ſpecies tres: cum totidẽ ſint amabilia. In ſingulis enĩ mutua eſt dilectio nõ latens. Qui ꝟo ſe mutuo amant: bona ſibiinuicẽ cupiunt hac qua amant.

Argir. ¶ Differunt aũt hec ſpecie ⁊ amores ergo ⁊ amicitie. Tres igr̃ ſunt amicitie ſpẽs: eq̃les numero amabilib⁹ ipſis. Ob vnũqḋq;.n. eſt mutuus amor nõ latens. Atq; qui ſeſe mutuo amant: hoc bona ſibi inuicẽ volũt: quo amant.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ pħs oñdit qd eſt amicitia. hic diſtigũt ſpẽs amicitie. Et circa h̃ duo facit. Primo diſtinguit ſpẽs amicitie. Scḋo oñdit in qb⁹ amicitie ſpẽb⁹ fiũt accuſationes ſeu cõqõnes. ibi. (Trinis itaq; exiſtib⁹ ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ duo fac. Pͥo diſtinguit ſpẽs amicitie que in eq̃litate pſonaꝝ ſaluaf. Scḋo diſtinguit ſpẽs amicitie que eſt iter ineq̃les pſonas. ibi. (Altera.n. eſt amicitie ſpẽs ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ duo facit. Pͥo diſtinguit amicitie ſpẽs. Scḋo oñdit eas in eq̃litate pſiſtere. ibi. (Sũt aũt dñe amicitie ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ tria facit. Pͥo diſtinguit amicitie ſpẽs. Scḋo determinat de eis p cõparationem ad actũ. ibi. (Queadmodũ aũt in virtutib⁹ ⁊c̃.) Tertio per cõparationẽ ad ſubm. ibi. (In ſe ṅteris aũt ⁊ ſenib⁹ ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ duo facit. Primo ponit ſpẽꝝ diſtõnẽ. Scḋo determinat de ſingulis ſpecieb⁹ duo. ibi. (Que q̃dẽ igr̃ ⁊c̃.)

Tria ſunt amabilia. ¶ Dicit ḡ p̃. q̃ cũ ſint tria amabilia: ſicut dcm̃ eſt. ſ. bonũ. i. honeſtũ ſimplr: delectabile: ⁊ vtile: hec differũt ſpẽ abinuicẽ: nõ q̃dẽ ſicut tres ſpẽs ex equo diuidẽtes aliqḋ gen⁹. ſed ſm p̃us ⁊ poſteri⁹ ſe hñt. Et q̃ ſm

Quõ hec ſint ſpecies. dĩam obiectoꝝ diuerſificanf actus: pñs eſt q̃ amationes ſm hec tria differãt ſpecie: vt. ſ. alia ſit ſpẽs amationis qua amaf aliqd pp bonũ: ⁊ alia qua amaf aliqḋ ppter delectabile. ⁊ alia qua pp vtile. Et q̃ amicitie act⁹ eſt amatio: pñs

De tribus ſpẽb⁹ amationum et amicitiaꝝ. eſt q̃ ẽt ſint tres ſpẽs amicitie eq̃les nũo amabilib⁹. Quarũ vna eſt amicitia pp honeſtũ qḋ eſt bonuz ſimplr. Alia pp delectabile. ⁊ 3ᵃ pp vtile. In ſingulis.n. eoꝝ ſaluaf rõ amicitie ſupꝛapoſite: q̃ ſm vnũqḋq; hoꝝ triũ põt eẽ aliq̃rũ redamatio nõ latẽs. Et ſm hec tria pñt ſibi bona velle adinuicẽ ſm q̃ amãt. Puta ſi amãt ſe pp vtutẽ: volũt ſibi inuicẽ bonũ vtutis. Si aũt ppr̃ vtile: volũt ſibiinuicez bona vtilia. Et ſi ppr̃ delectationẽ delectabilia. ¶ De. cũ di.

¶ Qui q̃dẽ igitur pp vtile amãt adinuicem. nõ ſm ſeipſos amãt: ſz ſm q̃ fit ipſis adinuicẽ bonũ. Silr̃ autẽ ⁊ qui ppter delectationem. Nõ enĩ in q̃les quoſdã eſſe diligũt eutrapelos: ſz q̃m delectabiles ſibiipſis. Quiq; ppter vtile amãt pp ſibiipſis bonũ diligũt. Et q pp delectationẽ ppr̃ ſibiipſis delectabile: ⁊ non ſm q̃ amatus eſt: ſed ſm q̃ vtilis vel delectabilis. Et ſm accidẽs vtiq; amicitie he ſunt. Non enim ſm q̃ eſt ſic eſt amatus: ſed ſm q̃ tribuunt. Hi q̃dem bonũ aliquod. Hi autem delectationem.

Le. are. ¶ Qui igr̃ pp vtilitatẽ ſe diligũt: nõ ſeipſos diligũt: ſz qua ex ipſis aliqḋ ꝓuenit bonũ. Eodẽ mõ qui pp voluptatez. Non.n. q̃ tales q̃dẽ ſint: facetos amant: ſed q̃ ſibi iocunditatẽ afferũt. Et qui ḡ ppter vtilitatẽ amãt: bonũ querũt ſibi: ⁊ qui pp voluptatẽ iocũditate ſui mouenf non qua is eſt. qui amaf: ſz qua vtilis aut iocũdus. Sũt itaq; hꝰ amicitie ſm accñs. Nõ.n. qua talis eſt amatus: hac amaf: ſed qua afferunt h̃ q̃dẽ bonum aliqḋ: hi aũt voluptatem.

Argir. ¶ Qui igr̃ ob vtilitatẽ ſe mutuo amãt: nõ per ſe amãt: ſed quo aliqḋ a ſe inuicẽ capiunt bonũ. Silr̃ ⁊ qui amant ob voluptatẽ. Non.n. facetos amãt: q̃ ſunt tales: ſed q̃ ipſis afferũt voluptatẽ. Qui igr̃ ob vtilitatẽ amãt ob ſuum diligunt bonũ. Et q ob voluptatẽ ob id qḋ eſt ipſis iocũdũ: ⁊ nõ quo talis eſt is q amaf: ſz quo eſt vtilis aut iocũdus. Per accñs igr̃ he ſunt amicitie. Nõ.n. amaf quo talis eſt is qui amaf: ſed quo vel bonũ aliqḋ affert vel voluptatẽ.

S. Tho.

¶ Determinat de p̃dictis amicitie ſpẽb⁹: que q̃dẽ nõ equaliter ſub amicitia ꝯtinenf: ſz ſm p̃us ⁊ poſteri⁹. Sic ḡ tria facit. Pͥo determinat de amicitia vtilis: ⁊ de ea que eſt delectabilis: que p poſteri⁹ rõnẽ amicitie pticipãt. Scḋo determinat de amicitia honeſti qḋ eſt bonuz ſimplr: cui p̃mo ⁊ p ſe cõpetit rõ amicitie. ibi. (Perfecta aũt ẽ eſt bonoꝝ ⁊c̃.) Tertio cõparat alias amicitias ad iſtã. ibi. (Que aũt ppr̃ delectabile.) ¶ Circa p̃ᵐ duo facit. Pͥo oſtẽdit q̃les ſunt ſpẽs amicitie impfecte. Scḋo qb⁹ cõpetunt ibi. (Maxime aũt in ſenib⁹.) ¶ Circa p̃ᵐ duo facit. Primo oñdit amicitiam vtilẽ ⁊ delectabilẽ eẽ amicitias p accñs. Scḋo oñdit q̃ ſũt facile diſſolubiles. ibi. (Facile diſſolubiles vtiq; ⁊c̃.)

De amicitia rõne boni vtilis et delectabil. ¶ Dicit ḡ p̃ q̃ illi q amãt ſe adinuicẽ pp vtilitatẽ. vn⁹ nõ amat alteꝝ ppr̃ ſeipſ: ſz ſm q̃ ab altero accipit ſibi aliqḋ bonũ. Et ſilr̃ eſt in his q ſe amãt pp delectationẽ. Nõ eniz vn⁹ amat aliũ pp h̃ q̃ eſt talr̃ diſpoſit⁹. puta q̃ eſt eutrapelus. i. vtuoſe ſe hñs circa ludos: ſz ſolũ in q̃tuz eſt ſibi delectabilis. Et ſic pz q̃ tã illi q amãt pp vtile: amãt ppr̃ bonũ qḋ eis ꝓuenit: q̃z ẽt illi qui amãt pp delectationẽ amãt pp delectabile qḋ pcipiũt. Et ita nõ amãt amicũ ſm q̃ ipſe in ſe eſt: ſz ſm id qḋ accidit ei. ſ. ſm q̃ eſt vtile vel delectabile. Vñ pz q̃ hꝰ amicitie nõ ſunt amicitie per ſe: ſz p accñs: q̃ non amaf hõ ſm id qḋ ipſe eſt: ſz ſm q̃ aliqḋ exhibet ſm vtilitatem vel delectationẽ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Facile ſolubiles vtiq; tales ſunt: nõ pmanẽtib⁹ ipſis ſilib⁹. Si enĩ nõ adhuc delectabiles vel vtiles ſint q̃eſcũt amãtes. Vtile autẽ nõ pmanet ſed alias fit aliud. Diſſoluto igitur ppter qḋ amici erant. diſſoluitur ⁊ amicitia: vt exiſtente amicitia ad illa.

Le. are. ¶ Itaq; tales amicitie facile diſſoluunf: nõ in eodẽ pmanẽtibus. Nã ſi nõ amplius iocũdi aut vtiles ſint: amare deſiſtũt. Vtilitas ꝟo nõ pmanet: ſz alia alias eſt. Ceſſante igr̃ eo pp qḋ amici erãt: ceſſat amicitia vtpote illis inita.

Argir. ¶ Tales aũt amicitie facile diſſolui pñt: nõ pmanẽtib⁹ ipſis ſilib⁹. Nã ſi nõ vlterius iocũdi ſint aut vtiles: amare deſiſtũt. Vtilitas aũt nõ pmanet: ſz alias alia fit. Dimoto igr̃ eo pp qḋ erãt amici: diſſoluif ⁊ amicitia: vtpote q̃ ob illḋ erat.

S. Tho.

Qr hmõi amicitie ſit facile diſſolubiles. ¶ Oſtendit hꝰ amicitias facile eẽ diſſolubiles. Sunt.n. pp aliqd q̃ accidit hoib⁹ qui amanf: in quo hoies non pmanent ſemp ſibi ſiles: ſicut nõ ſemp idem hõ eſt delectabilis: vel vtilis. Quando igr̃ illi qui amabanf deſinũt eſſe delectabiles vel vtiles amici eoꝝ q̃ſceſcũt ab amãdo. Et h̃ maxime manifeſtũ eſt in amicitia vtilis. Nõ enim ſemper eſt idẽ vtile hoi: ſed aliud ⁊ aliud ſm diuerſa tpa ⁊ loca. Sicut in egritudine eſt vtilis medicus: ⁊ in nauigãdo nauta: ⁊ ſic de aliĩs. Quia ergo amicitia nõ habebaf ad ipm hominẽ ſm ſe: ſz ad vtilitatẽ que ab ipſo eſt ꝯñs eſt q̃ diſſoluta amicitie cã: ẽt amicitia diſſoluaf. Et ſimile ꝯtingit circa amicitiam delectationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Marie aũt i ſenib⁹ talis vĩ aicitia fieri. Nõ eniʒ delectabile tales pſequũtur: ſed vtile.

Le. arc. ¶ Uidetur autem hᵒ amicitia maxime fieri in ſenib⁹. Non enim voluptatem ĝ ſequuntur: ſed cõmoditatem.

Argir. ¶ Maxime aũt amicitia talis in ſenibus fieri ꝯſtat. Huius enim etatis hoies non voluptatem: ſed vtilitatẽ ſequunť.

S. Tho

In qbus maxie reperiať aicitia vtilis. ¶ Oñdit qb⁹ hᵒ amicitie cõpetãt. Et p̃ oñdit qbus cõpetat amicitia vtilis. Scdõ qb⁹ cõpetat amicitia delectabilis. ibi (Juuenũ aũt amicitia ⁊c.) Ponit aũt tria gña hoiuʒ: qb⁹ cõpetit amicitia vtilis. Et p̃ dicit ꝙ maxime talis amicitia

In ſenib⁹. videť fieri in ſenibus qui non querũt delectabile ꝑpter debilitatẽ corpis ⁊ ſenſuum: ſed querũt vtile in ꝗ̃tum. Jndigent vt ſubueniať nãe iam deficienti. ¶ Scdõ ibi.

¶ Et eoꝝ q in adoleſcẽtia iuuenũ gcũqꝫ ꝯferens pſequuntur. Nõ oino aũt. Tales nec ꝯuiuunt adinuicẽ. Quãdoqꝫ eniʒ neqꝫ ſunt delectabiles: neqꝫ vtiqꝫ indigẽt tali ſocietate ſi nõ vtiles ſint. Jntãtum enim ſunt delectabiles in ꝗ̃tum ſpem habent boni.

Le. arc. ¶ Juuenes quoqꝫ ⁊ vigẽtes quicũqꝫ vtilitati ſue ſtudent. Nec ſane hi multũ inuicẽ ꝯſanť ⁊ îterdũ iocũdi nõ ſunt. Jtaqꝫ nec eoꝝ ꝯuerſatiõe idigẽt: et qb⁹ nõ ꝓueniũt vtilitas. Eatenus. n. iocũdi ſunt: q̃tenus ſpem aliquã hẽant boni.

Argir. ¶ Et in ĥs iuuenib⁹ atqꝫ viris q ſue ſtudẽt vtilitati. Tales aũt nec multũ ſimul viuunt. Jnterdũ. n. nec ſunt iocundi nec indigẽt igiť tali ꝯgreſſione ſi nõ ſint vtiles. Nã euſqꝫ iocũdi ſunt: quouſqꝫ boni ꝯſequendi ſpem habent.

S. Tho.

In adoleſcentibus. ¶ Dicit ꝙ hec amicitia cõpetit adoleſcẽtib⁹ ⁊ iuuenib⁹ qui querũt vtile. Et hi gdẽ nõ olo ſũt tales: et ſe mutuo amẽt neqꝫ ẽt ꝯuiuũt adinuicẽ: qꝛ qñqꝫ nõ ſũt ſibiinuicẽ delectabiles: nec vn⁹ indiget ſocietate alteri⁹ niſi ſolũ ꝑꝑ vtilitatẽ. Jntãtũ. n. mutua ſocietas ẽ eis delectabilis inq̃tũ ꝑ hᵒ hñt aliquã ſpeʒ boni ad qd̃ ſit eis vtilis talis ſocietas. ¶ 3ᵒ ibi.

¶ In has autem ⁊ peregrina imponunt.

Le. arc. ¶ In hos ⁊ hoſpitalitiam collocatunt.

Argir. ¶ Cum ĥs amicitĥs ⁊ hoſpitalitiam ponunt.

S. Tho.

In pegris ¶ Dicẽ ꝙ ad aicitias q̃ ſũt ꝑꝑ vtilitatẽ gdã reducũt ẽt amicitiã pegrinoꝝ q ſeinuicẽ amare videnť ꝑꝑ vtilitatẽ quaʒ vnus ab alio hꝫ in ſua pegrinatione. ¶ Deide cum dicit.

¶ Juuenũ aũt amicitia ꝑꝑ delectationẽ ẽẽ vĩ. Scdm paſſionẽ eni iſti viuũt. Et marie ꝓſequuntur delectabile ipſis ⁊ preſens.

Le. arc. ¶ Adoleſcẽtium ꝟo amicitie voluptatis cauſa inſtitute videntur. Nam amant ſm affectus ⁊ maxime id ſequuntur quod voluptatem in preſentia afferat.

Argir. ¶ Juuenũ aũt aicitia ob voluptatẽ ꝯſtat. Uiuũt. n. cũ affectu. Et id maxime ſequunť: qd̃ ſibiipſis eſt iocũduʒ ⁊ pñs.

S. Tho.

Ꝙ iuuenib⁹ maxie repit amicitia delectabilis. ⁊ q̃re ¶ Oſtẽdit qb⁹ cõpetat amicitia delectabilis. Et circa hᵒ duo facit. Pꝛlo oñdit qb⁹ cõpetat hᵒ amicitia. ⁊ dicit ꝙ amicitia que eſt ꝑꝑ delectationẽ maxime vĩ ẽẽ iuuenũ. Quia viuunt ſm ꝙ ferunť a paſſionib⁹: nõdũ roborato in eis iudicio rõnis q̃ paſſiones ordinenť. Et qꝛ paſſiões oẽs terminãtur ad delectationẽ ⁊ triſtitiã. vt in 2ᵒ habitũ eſt ꝯñs eſt ꝙ ipſi maxime ꝓſequunť id qd̃ eſt eis delectabile ſm preſens tꝑs. Paſſiones enim ꝑtinẽt ad ptẽ ſenſitiuaʒ que maxime

Nota. ꝓſpicit pñs. Amare aũt hoc: qꝛ eſt factiuuʒ delectationis in futurũ iam accedit ad rõnẽ vtilis. ¶ Scdõ ibi.

¶ Etate aũt trãſcẽdẽte ⁊ delectabilia fiũt altera. Propť qd̃ velociter fiũt amici ⁊ qeſcũt. Simul eni cũ delectabili amicitia trãſcẽdiť. Talis aũt delectationis velox trãſmutatio.

¶ Uerum id ſimul cũ etate mutať. Ex quo fit: vt cito fiant amici: citoqꝫ deſiſtãt. Naʒ ſimul cum voluptate amicitia mutať. At voluptatis celeris eſt mutatio. Le. arc.

¶ At cũ mutať etas: alia fiũt ⁊ ipſa iocũda. Quocirca cito fiũt amici citoqꝫ deſiſtũt. Nã ſiť cũ eo qd̃ ipſos afficit voluptate: ⁊ aicitia ipſa mutať: taľ ꝟo voluptatꝭ celerꝭ fit muta⁹. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit hoꝝ amicitias ẽẽ facile mutabiles dupľr. Primo gdẽ ex pte delectabiliũ: qꝛ. ſ. trãſeũte etate fiũt eis alia delectabilia. Non. n. eadẽ ſunt in qb⁹ delectanť pueri ⁊ adoleſcẽtes ⁊ iuuenes. Et iõ tales de facili fiunt amici. ⁊ de facili ceſſant: qꝛ ſimul trãſmutato delectabili trãſiť amicitia. Juuenilis aũt delectationis eſt velox trãſmutatio: eo ꝙ tota etas nã in q̃dã trãſmutatione ꝯſiſtit. ¶ Scdõ ibi. Aicitias iuuenũ ẽẽ facile mutabiles.

¶ Et amatiui ãt iuuenes. Scdʒ paſſionẽ. n. ⁊ ꝑpter delectationẽ eſt ꝙ multũ amatiue. ꝑꝑ qd̃ amãt ⁊ cito qeſcũt. multotiẽs eadẽ die trãſcẽdẽtes. Cõmanere aũt p totã diẽ ⁊ ꝯuiuere iſti volũt. Fit eni ipſis ꝙ ſm amicitiã ſic.

¶ Et ad amorem proni ſunt iuuenes. Nam amatoria p affectum ⁊ voluptatẽ plurimum fit. Jtaqꝫ amant ⁊ cito deſiſtunt ſepe eadẽ die ꝓpoſitum mutãtes. Delectanť aũt hi ꝯuerſatione ⁊ vſu. Nam p hunc modũ amicitia fruunť. Le. arc.

¶ Proni ſunt ẽt ipſi iuuenes ad amores. Plurimum enim amatorie amicitie ꝑturbatione fiũt ⁊ ob voluptatẽ. Quapropter amãt ⁊ cito deſiſtũt eadẽ die ꝓpoſitum ſepe mutantes. Hi volunt totos dies vna verſari ſimulqꝫ viuere. Sic enim fit ipſis id qd̃ per amicitiam ſuã affectant. Argir.

S. Tho.

¶ Oſtendit idẽ ex parte amãtium. Et dicit ꝙ iuuenes ſunt amatiui. i. prõpti ⁊ vehemẽtes in amore: qꝛ. ſ. amant nõ ex electione: ſʒ ſm paſſionẽ: ⁊ inq̃tum ꝯcupiſcunt delectationẽ. Et ideo vehemẽter intẽſe amant. Et qꝛ paſſio de facili trãſit: ſicut ⁊ facile aduenit: inde eſt ꝙ tales ſicut de facili amare icipiunt: ita cito qeſcunt ab amãdo: ⁊ multotiẽs eadẽ die amicitiã ineunt ⁊ diſſoluũt. Sed q̃ʒdiu amicitia durat. volũt tales per totũ diem ſibiinuicẽ cõmanere ⁊ ꝯuiuere ſibiipſis: in q̃tum ſunt ſibi mutuo delectabiles. Jſto eni modo diſponiť in eis amicitia. ¶ Deinde cum dicit. Juuenes ſunt amatiui. Juuenes de facili amať icipiũt ⁊ cito qeſcũt ⁊ in amore ſũt vehemẽtes quãdiu aicitia durat.

¶ Perfecta autez eſt bonoꝝ amicitia ⁊ ſm virtutem ſimilium.

¶ Perfecta ꝟo ẽ aicitia bonoꝝ viroꝝ ⁊ ꝟtute ſiliũʒ îter ſe. Le. arc.

¶ Bonoꝝ aũt amicitia ſiliumqꝫ ꝟtute pfecta eſt amicitia. Argir.

S. Tho.

¶ Determinat de amicitia ꝑncipali que eſt ꝑpter bonũ virtutis. Et p̃mo proponit hᵒ amicitiam eſſe pfectam. Et dicit ꝙ illa amicitia que eſt bonoꝝ: ⁊ ſibiinuicẽ ſimiliũ ſm virtutem eſt pfecta amicitia. ¶ Secundo ibi.

¶ Jſti enim bona ſimiliter volunt ſm ꝙ boni. Boni autem ſunt per ſeipſos.

¶ Hi nãqꝫ ſibi bona ſimiliter mutuo volunt: quia ſunt boni. Sunt autem boni per ſeipſos. Le. arc.

¶ Hi nãqꝫ mutuo ſibi bona ſimiliter volũt quo boni ſunt. Boni ꝟo ſunt per ſeipſos. Argir.

S. Tho.

¶ Probat qd̃ dixerat oñdẽdo ꝯditiones hᵒ amicitie. Et p̃ oñdit ꝙ hᵒ amicitia eſt p ſe ⁊ nõ p accñs. Scdõ oſtẽdit ꝙ nihil ei deeſt. ibi. (Et vterqꝫ ſimpľr bonus ⁊c.) Tertio ꝙ eſt rara. ibi. (Raros aũt veriſile ⁊c.) ¶ Circa p̃ᵐ tria fac,

Primo oſtēdit ꝙ pdicta amicitia eſt per ſe ⁊ nō p accñs. Illi.n.q ſunt ſibi ſiles in ṽtute volūt ſibiuuicē bona inq̄tuȝ ſunt boni. Sūt aūt boni ſm ſeipſos. Naȝ ṽtus eſt q̄dā pfectio faciens hoiem bonū ⁊ opꝰ ipſiꝰ. Ergo pȝ ꝙ tales volūt ſibi bona ſm ſeipſos. Uñ eoꝝ amicitia ē p ſe. ℭ Scđo ibi.

ℭ Uolentes aūt bona amicis illoꝝ gra tia maxime amici. Propter ſeipſos enim ſic habent. ⁊ non ſm accidens.

Le. are. ℭ Qui ṽo amant amicos illoꝝ cā hi ſunt maxime amici. Per ſeipſos enim ſic ſe habēt ⁊ non per accidens.

Argir. ℭ Atq; ij maxime ſunt amici q bona amicis illoꝝ gr̄a volunt. Propter ſeipſos enim ita ſeſe habent: ⁊ nō per accñs.

S. Tho.

Bonoꝝ amicitia ē maxima. ℭ Ex h̄ ꝯcludit: ꝙ talis amicitia ſit maxima. Semp.n.illō qđ eſt p ſe eſt potius eo qđ eſt p accñs. Cum igr̄ hec amicitia ſit per ſe. alie aūt per accñs. ꝯñs eſt ꝙ ṽtuoſi qui volūt bona amicis ꝓpter eos ⁊ non ꝓpter aliqđ qđ ſibi ex eis ꝓueniat. ſunt maxime amici. ℭ Tertio ibi.

ℭ Permanet igitur hoꝝ amicitia vſq; quo vtiq; boni ſunt. Uirtus autē manſiuum.

Le. are. ℭ Permanet igitur talis amicitia quādiu ſunt boni. Uirtꝰ autem res permanens eſt.

Argir. ℭ Permanet igitur bonorum amicitia quādiu ſunt boni. At virtus res permanens eſt.

S. Tho.

Qꝛ bonoꝝ amicitia ꝑmanet. ℭ Concludit vlterius per hoc ꝙ tales amant ſeipſos ꝓpter hoc ꝙ boni ſūt. ꝯñs eſt ꝙ eoꝝ amicitia ꝑmanet quouſq; ſunt boni ſm ṽtutem. Uirtus aūt eſt habitus ꝑmanens: ⁊ nō de facili trāſiens. vt pȝ ex his que in 2ᵒ dicta ſunt. Ergo talis amicitia eſt diuturna. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et vterq; ſimplr̄ bonꝰ ⁊ amico. Boni.n. ⁊ ſimplr̄ boni vtiles adiuicē. Silr̄ aūt ⁊ delectabiles. Boni eniȝ ⁊ ſimplr̄ delectabiles adiuicē. Unicuiq;.n. ſm delectatonē ſunt ꝓpe actiōes ⁊ tales. Bonoꝝ aūt tales ⁊ ſiles.

Le. are. ℭ Et eſt vterq; ſimplr̄ bonus ⁊ amico. Nam boni ſimplr̄ boni ſunt: ⁊ inuicem vtiles. eodē mō ⁊ iocundi: boni enim iocūdi ſimplr̄ ⁊ inuicem. Unicuiq; eniȝ voluptati ſunt ꝓprie res ⁊ tales. Bonoꝝ aūt tales vel ſimiles.

Argir. ℭ Atq; hoꝝ vterq; bonꝰ eſt ſimplr̄: ⁊ amico. Boni.n. ipſi: ⁊ abſolute: ⁊ ſibi mutuo boni ſunt. Et vtiles ⁊ iocūdi ſimili modo. Naȝ boni: ⁊ abſolute: ⁊ ſibi mutuo ſunt iocundi. Singulis enim ꝓprie actiones ſunt voluptati: ⁊ que ſunt tales. Bonoꝝ autem actiones tales ſunt aut ſimiles.

S. Tho.

T.c.64. ℭ Oſtēdit ꝙ huic amicitie nihil deeſt. qđ ptinet ad rōnē pfecti. vt pȝ in. 3. phyſi. ℭ Et circa h̄ tria facit. Primo oſtēdit ꝙ hec amicitia cōprehēdit ea q̄ ſunt in alijs amicitijs. Et dicit ꝙ in iſta amicitia vterq; amicꝰ eſt bonꝰ. nō ſoluȝ ſimplr̄. ſ. ſm ſeipm: ſȝ ēt ſm cōparatione ad ſuū amicū. qꝛ illi qui ſunt ṽtuoſi: ſunt ēt ſimplr̄ boni ⁊ vtiles ſibiuuicē ⁊ ſimplr̄ delectabiles. Et h̄ iō: qꝛ vnicuiq; ſūt delectabiles ꝓpe actiōes ⁊ tales. i. actiones ſiles ꝓprijs. Actiones aūt ṽtuoſoꝝ ſūt q̄dē: q̄ vnꝰ ꝓpe ſibi: ⁊ q̄ alterꝰ ſiles ꝓprijs. Nō.n. ꝯtrariant ſibi opōnes q̄ ſunt ſm ṽtutē: ſȝ oēs ſm rōnē rectā ſunt. Sic ergo manifeſtū eſt ꝙ amicitia ṽtuoſoꝝ nō ſolū hȝ bonum ſimplr̄: ſed etiam delectationē ⁊ vtilitatē. ℭ Scđo ibi.

Qꝛ amicitia bonoꝝ ꝯtinet ea que ſūt in alijs amicitijs. Unicuiq; ſūt delectabiles actiones ꝓpe et ſiles ꝓprijs.

ℭ Talis.n. amicitia manſiua rationabiliter eſt. Copulat.n. in ipſa oia q̄cūq; opȝ amicis exiſtere. Ois.n. amicitia ꝓpter bonū eſt. vel ꝓpter delectationē. vel ſimplr̄. vel amanti: ⁊ ſm ſilitudinē quādā. Huic aūt exiſtūt oia di

cta ſm ſeipſos. hac.n. ſiles ⁊ reliqua: ⁊ ſimpliciter bonū ⁊ delectabile ſimplr̄ eſt.

ℭ Talis ṽo amicitia merito durabilis eſt. Nā cōplectitur oia que in amico eſſe opȝ. Ois.n. amicitia ꝓpter bonū eſt aut ſimplr̄ aut amāti ⁊ ſm ſimilitudinem quādam. Huic aūt oia ſupradicta inſunt per ſeipſos. Nam huic ſimilia ⁊ reliqua: quodq; ſimplr̄ bonum: id iocūdum ſimplr̄ eſt. Le. are.

ℭ Talis aūt amicitia non ſine rōne ꝑmanens eſt. Conuniunguntur enim in ipſa oia que in amicis eē opȝ. Nam ois amicitia aut eſt ob bonū: aut ob voluptatē: vel ſimplr̄: vel amāti: ⁊ ob ſilitudinē quādam. Hec aūt oia bonoꝝ per ſeipſos amicitie inſunt. Huic enim ſimiles ſunt ⁊ cetere. Et id qđ eſt abſolute bonum eſt ⁊ iocūdum ſimpliciter. Argir.

S. Tho.

ℭ Cōcludit iteꝝ: ꝙ talis amicitia rōnabilr̄ eſt diu ꝑmanſiua: ⁊ nō facile ꝑtrāſiēs: qꝛ in ea ꝯiungunt oia quecūq; requirunt ad amicos. Ois.n. amicitia eſt ꝓpter bonū vel ꝓpter delectationē: ⁊ h̄ vel ſimplr̄: puta cū id qđ amat eſt ſimplr̄ bonū ⁊ delectabile: vel qꝛ eſt bonū vel delectabile amāti: ⁊ h̄ eſt eē bonū ⁊ delectabile nō ſimplr̄ ⁊ ꝓpe: ſȝ ſm quādaȝ ſilitudinē ad id qđ eſt vere ⁊ ꝓpe bonuȝ ⁊ delectabile. In hac.n. amicitia oia pdicta exiſtūt nō p accñs: ſȝ p ſe. illi eni q ſunt ſiles ſm hāc amicitiā ṽtutis: ⁊ reliq̄ bona hñt: qꝛ qđ eſt ſimplr̄ bonū: ēt eſt delectabile. Et ſic qꝛ hꝯ amicitia hȝ oia q̄ ad amicitiā reqrunt nō de facili diſſoluit. Illud eniȝ ꝯtermitti ꝯſueuit. in quo defectꝰ aliqs inuenit. ℭ 3ᵒ ibi. Illa ē ꝑmanſiua amicitia q̄ eſt ſȝ ṽtutē eſt ſtabilis.

ℭ Maxime itaq; h̄ amabilia. Et amare autem ⁊ amicitia in his maxime ⁊ optima.

ℭ Maxime ṽo hec ſunt amabilia ⁊ amare ⁊ amicitia in his maxime eſt atq; optima. Le. are.

ℭ Maxime igitur hec ſunt amabilia ⁊ amare ac amicitia in his eſt maxime: ⁊ optima amicitia. Argir.

S. Tho.

ℭ Concludit iteꝝ hāc amicitiā eē maximā: qꝛ. ſ. illa in qbꝰ ꝯiungunt oēs rōnes amādi ſunt maxime amabilia. Et talia ſunt bona honeſta: qꝛ ⁊ ſunt bona ſimplr̄ ⁊ ſunt delectabilia ⁊ vtilia. Uñ p ꝯñs opȝ ꝙ amare in his maxime accidat: ⁊ amicitia hoꝝ ſit maxima. ℭ Deinde cum dicit. Honeſta ſūt maxima amabilia.

ℭ Raro autem veriſimiliter conueniens tales eſſe. Pauci enim tales.

ℭ Sunt autem he amicitie merito rare. Nam ⁊ qui tales ſint pauci admodum reperiunt. Le. are.

ℭ Sunt aūt merito tales amicitie rare. Pauci eni ſūt tales. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſtēdit pdictā amicitiā eē rarā: qđ eſt ſignū pfectiōis. Nā pfectio in quolȝ gñe rarius inuenit. ℭ Circa h̄ aūt tria fac. Primo oſtēdit ꝓpoſitū. Scđo excludit oppoſituȝ. ibi. (Qui aūt cito ⁊c̄.) Tertio ponit epylogū. ibi. (Hoc qdē igit ⁊c̄.) Propoſitū autē oſtēdit duabꝰ rōnibꝰ. Quaꝝ pꝰ eſt: qꝛ hec amicitia eſt ṽtuoſoꝝ. Pauci aūt ſunt tales ꝓpt̄ difficultatē attingēdi mediuȝ. vt dcm̄ eſt in 2ᵒ. Uñ veriſimile eſt ꝙ tales amicitie ſunt rare. ℭ Scđam rōnem ponit ibi. Qꝛ amicitia pfecta rara ē pauci ſūt virtuoſi. Lec. 11.

ℭ Adhuc autem indiget tpe ⁊ ꝯſuetudine. Scđm ꝓuerbiū.n. non eſt ſcire adinuicem aūt ante dictos ſal ꝯſumere: neq; acceptari opȝ prius: neq; eſſe amicos anteq̄ vterq; vtriq; appeat amabilis ⁊ credat.

ℭ Preterea ꝯſuetudine indiget ⁊ tpe. Nam iuxta ꝓu. bulli prius ſal illud d quo dī comedēdum eſt: q̄ ſe cognoſcere poſſint. Nec ante recipienduȝ eſt eos eſſe amicos: q̄ alter alteri dignus amicitia: fiduſq; appareat. Le. are.

ℭ Tempore inſup ⁊ ꝯſuetudine opus eſt. Scđm eniȝ prouerbium: nō fit vt mutuo ſe cognoſcāt priuſq̄ ſimul cōſu Argir.

ment dictam ſalis menſuraʒ. Nec igit͛ fit vt ſuos recipiāt ſe: ſintq̄ʒ amici q̄ʒ amabil͛ vtriq̄ʒ videat͛ eē atq̄ʒ credat͛ vter q̄ʒ

S. Tho.

Nō ſcda. puerbiuʒ. Q̄ɋ pbāſ ſunt amici antequā acceptātur. ¶ Quia .ſ. amicitia taliū idiget lōgo tpe ꝛ mutua aſſueſa- ctione vt ſeiuicē poſſint cogſcē ↄtuoſos ꝛ amicos: q̄ꝛ ꝫ ꝙ dī in ꝓuerbio. Nō ↄtingit ꝙ aliq ſeīnuicē cogſcāt anq̄ʒ ſil comedāt mēſurā ſalis. Nō opʒ aūt ꝙ vn⁹ acceptet alīū: ad h ꝙ ſit ei⁹ aīcus. anq̄ʒ vn⁹ appeat alteri amādus ꝛ credat͛ ita eē: ꝛ h raro ↄtīgit. Vn̄ tales aīcitie ſūt rare. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Qui aūt cito adinuicē amicabilia faciunt: volūt gdē amici eē: nō ſunt aūt. ſi nō ꝛ amabiles. ꝛ hoc ſciant. ¶ Volūtas gdeʒ igitur velox amicitie fit. amicitia autem non.

Le. are. ¶ Qui enim ꝓpere amicitias inſtituūt: amici gdē eſſe volunt: ꝫ nō ſunt: niſi digni ſint amari: ꝛ id cognoſcat͛. Volūtas .n. amicitie celeriter fit: ſed non amicitia.

Argir. ¶ Qui ṽo ea celeriter iter ſeſe mutuo faciūt que ad amicitiā attinēt: volūt gdē eē amici: ſed nō ſunt: niſi ſint amabiles ꝛ idipʒ ſciāt. Aicitie nāq̄ʒ volūtas nō aīcitia celerit͛ fit.

S. Tho.

In hoīe cito fit volūtas aīcitie nō aūt amicitia. ¶ Excludit obiectionē de illis q vident͛ cito fieri amici. Et dicit ꝙ illi q cito ſibiinuicē exhibēt opa amicitie: manifeſtāt ꝙ volūt eē amici: nō tñ adhuc ſunt: quouſq̄ʒ ſciant ꝙ ſint amabiles inuicem. Et ſic pʒ ꝙ cito fit in hoīe volūtas amicitie: ꝛ tñ nō ita eſt de amicitia. ¶ Tertio ibi.

¶ Hec gdē igitur ꝛ ſm tp̄s ꝛ ſm reliqua pfecta eſt. ꝛ ſm omnia h fit. ꝛ ſimile vtriq̄ʒ ab vtroq̄ʒ: qđ opoꝛtet amicis exiſtere.

Le. are. ¶ Hec igit͛ ꝛ tpe ꝛ reliqs pfecta eſt. Et fit per hec oīa ꝛ ſimilia vtriq̄ʒ ab vtroq̄ʒ quod opoꝛtet amicis exiſtere.

Argir. ¶ Hec igit͛ ꝛ tpe ꝛ ceteris pfecta eſt amicitia: ꝛ p hec oīa fit. Et vtriq̄ʒ ſilīs eſt ab vtroq̄ʒ: qđ gdē amicis inſit opoꝛtet.

S. Tho.

Epylogus ¶ Epylogādo ↄcludit ꝙ pdicta aīcitia eſt pfecta: ꝛ ſm tp̄s: qꝛ eſt diuturna: ꝛ ſm reliq̄ que dcā ſunt. Et pficit͛ ſm oīa q̄ ſūt in aliīs amicitiīs. Et ſilīs fit vtriq̄ʒ amicoꝝ ab altero qđ regrit͛ ad amicitiā ꝓpt͛ h .ſ. ꝙ ſūt ſiles in ṽtute. Lcō. iiij.

Ue aūt ꝓpt͛ delectabile ſilītudinē huius hʒ. Eteni boni delectabiles adinuicē. Silr̄ aūt ꝛ qui ꝓpter vtile. Etenim tales adinuicē boni.

Le. are. ¶ Que ṽo gr̄a voluptatis eſt amicitia: ſilītudinē hui⁹ hʒ. Nam boni inuicē iocundi ſunt: eodem mō ꝛ que propter vtilitatem. Nam tales mutuo boni ſunt.

Argir. ¶ Ea ṽo q̄ ob voluptatē: ꝛ ea q̄ ob vtilitatē eſt ſilītudineʒ hui⁹ hñt. Boni nāq̄ʒ ꝛ iocundi ꝛ vtiles ſibi mutuo ſunt.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ʒ pħs determinauit de trib⁹ amicitie ſpēb⁹. Hic cōparat eas adinuicē. Et circa h tria facit. Pmāo oſ̄dit in q̄ alie amicitie ſunt ſiles pfecte. Scđo in quo ab ea differant. ibi. (Propter delectationē gdeʒ igit͛ ꝛc̄.) Tertio epylogat ea q̄ dcā ſūt. ibi. (Spēs aūt amicitie ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Pmo oſ̄dit ſilītudinē aliaꝝ amicitiaꝝ ad pfectā q̄ʒtū ad cām amādi. Et dic̄ ꝙ illa aīcitia q̄ eſt ꝓp delectabile hʒ ſilītudinē pfecte amicitie inq̄ʒtū ṽtuoſi ſūt ſibiinuicē delectabiles. Et ſilr̄ amicitia q̄ eſt ꝓp vtile eſt ſilīs pfecte amicitie: inq̄ʒtum ṽtuoſi ſunt ſibiinuicē vtiles. ¶ Scđo ibi.

Duo aīcitie vtilis et delectabil͛ ſint ſiles amicitie pfecte.

¶ Maxime aūt ꝛ in his amicitie pmanēt cū eq̄le fiat abinuicē. puta delectatio. Et nō ſolū ſic: ꝫ ab eodē q̄le eutrapelis: ꝛ nō vt amatori ꝛ amato. Neq̄ʒ .n. in eiſdē delectant͛ iſti. Sed hic gdē vidēs illū. Hic aūt famulatum recipiēs ab amatoꝛe. Finiēte aūt pulchritudine qnq̄ʒ ꝛ aīcitia finit. Huic gdeʒ .n. nō eſt viſio delectabilis. Huic aūt nō fit famulat⁹.

Le. are. ¶ Maxime aūt in his amicitia pmanet: cū eq̄lit as ſeruat͛: quēadmodum voluptas ꝛ nō ſolū ſic: ꝫ ab eodē ceu facetiis: ꝛ nō vt amatori ꝛ amato. Nō .n. ĩ eiſdē reb⁹ delectant͛: ꝫ ille gdē aſpectu gaudet amati. Hic āt obſeqo amatoꝛis. Deſinēte ṽo etatis floꝛe ꝛ aīcitia freq̄nter deſinit. Nā huic aſpect⁹ nō ampli⁹ iocūdus eſt. Illi aūt nō pſtat͛ obſequiuʒ.

Argir. ¶ Maxime aūt ꝛ tales amicitie pmanent: cum eq̄le fit ab vtriſq̄ʒ: vt voluptas. Et nō ſolum hoc mō: ſed ēt ab eodeʒ: vt iter facetos fit: ꝛ nō iter amatoꝛē ac adamatū. Hi nāq̄ʒ non delectant͛ eiſdē. Sed ille gdē aſpectu gaudet adamati. Hic aūt obſequio amatoꝛis. Deſinente ṽo pulchritudine: amicitia quoq̄ʒ nōnunq̄ʒ deſinit. Illi nāq̄ʒ aſpect⁹ non eſt iocundus. Huic autem obſequium non preſtatur.

S. Tho.

¶ Oſ̄dit ſilītudinē q̄ʒtū ad pmanētiā amicitie. Et circa h duo facit. Primo oſ̄dit quo amicitie vtilis ꝛ delectabilis ſūt pmāſiue. Scđo que eaꝝ ſit pmanētioꝛ. ibi. (Que aūt ꝓpt͛ vtile ꝛc̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ꝓponit duos modos qb⁹ pdicte due amicitie ſunt pmanētes: ꝛ in h hñt ſilītudinē pfecte amicitie. Scđo ponit modos in qb⁹ deficiūt a pmanētia. ibi. (Qui aūt nō delectabile ꝛc̄.) ¶ Pmo q̄ ponit p̄ᵐ modū pmanētie dicens: ꝙ ēt in his q ſunt amici ꝓpt͛ vtile ꝛ delectabile maxīe ſūt amicitie pmanentes: cū idē ꝛ eq̄le ſibiinuicē repēdūt. puta delectationē pro delectatiōe. Et qꝛ ſm diuiſa delectabilia ſunt diuerſe delectationes ſpē ꝛ q̄ʒtitate differentes: opʒ ꝙ ad pmanētiā amicitie nō ſolū rep̄ēdat͛ delectatio: ꝫ ēt ab eodē delectabili: ſic̄ accidit in eutrapelis. quoꝝ vn⁹ dlectat͛ in ludo alterius. Nō aūt opʒ ſic eē: ſicut accidit iter duas pſonas ſe amātes amoꝛe venereo. Qꝛ q̄nq̄ʒ tales nō delectant͛ in eiſdē. Sed amatoꝛ delectat͛ in h ꝙ videt amati pulchritudinē. Amatus aūt in h ꝙ recipit ſeruitiū ab amatoꝛe. Quib⁹ ceſſanti bus q̄nq̄ʒ ceſſat aīcitia delectabil͛. dū .ſ. ab vna pte ceſſat viſio: ꝛ ex alia pte ceſſat ſuītiū. ¶ 2ᵐ moᵐ pmanētie pōit ibi.

Primo modus q̄ aīcitie vtil͛ ꝛ delectabilis ſunt pmanentes.

De amato rib⁹ amoꝛe venereo.

¶ Multi āt rurſus pmanēt: ſi ex ↄſuetudine moꝛes diligūt ſilīs ↄſuetudinis exiſtentes.

Le. are. ¶ Sunt itē q pmanēt: ſi ex ↄſuetudine moꝛes cōꝓbarūt.

Argir. ¶ Pleriq̄ʒ autem in amicitia permanent: ſi ex conſuetudine moꝛes dilexerunt: eoſdem moꝛes habentes.

S. Tho.

Scđs modus. Luxurioſus q̄n̄o ↄ diligit moꝛes luxurioſi. Silītudo pfecit cauſa amicitie. ¶ Et dicit ꝙ ēt in amicitia vtilis ꝛ delectabilis multi pmanēt in amicitia. ſi vn⁹ diligat moꝛes alteri⁹. ſic̄ luxurioſus diligit moꝛes alteri⁹ luxurioſi: vel vn⁹ cupidus lucri diligit moꝛes alteri⁹: nō ꝙ tales moꝛes ſint ſm ſe diligibiles: ſed ſm ↄſuetudinē: inq̄ʒtū .ſ. ambo ſūt ſilīs ↄſuetudinis. Silītudo aūt eſt p ſe cā aīcitie: niſi p accñs ipediat ꝓuatū bonū vt .ſ. dcm̄ eſt. Vn̄ cuʒ moꝛes mali ex ↄſuetudīe acgſiti ſint pmanētes. ſeqt͛ ꝙ talis aīcitia ſit pmāſiua. ¶ Deīn cū di.

¶ Qui aūt nō delectabile cōmutāt ꝫ vtile in amabilib⁹: ꝛ ſunt min⁹ amici ꝛ pmanent.

Le. are. ¶ Qui ṽo non voluptatem: ſed vtilitatem in amoꝛib⁹ cōmutant: hi ꝛ minus ſunt amici ꝛ permanent.

Argir. ¶ Sed qui non voluptatem in amoꝛibus: ſed vtilitateʒ cōmutant ĩ: ꝛ minus ſunt amici: ꝛ minus permanent.

S. Tho.

Modus q̄ aīcitia deficit in pmanēdo. ¶ Ponit modū quo amicitia deficit in pmanēdo. Et dic̄ ꝙ illi q in amabilib⁹ nō recōpēſant delectabile ꝓ delectabili: ꝫ vtile pro delectabili ſunt min⁹ amici ꝓpter minoꝛē ſilītudinē. Vn̄ minus pmanēt in amicitia. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qui autē ꝓpter vtile exiſtentes amici ſi-
mul cum ꝯferēte diſſoluunt. Nō eniꝫ adin-
uicē erant amici ſed vtilis.

Le. are. ¶ Qui aūt ꝓpter vtilitatem ſunt amici: ſimul cum vtilita-
te mutant. Nō.n. amicos ſed vtilitatē amabant.

Argir. ¶ Qui vo ſunt ob vtilitatē amiciꝫ ſimul cū vtilitate diſ-
ſoluuntur. Nō enim hi ſeſe mutuo: ſed vtilitatē amabāt.

S. Tho.

Q. aicitia delectabilis eſt permanē-tior vtili. ¶ Cōparat pmanētiā vtriuſqꝫ amicitie. Et dicit ꝙ illi qui
ſunt amici pp vtile ſiſ ſepant ab amicitia ceſſāte vtilitate:
q2 nō erāt adiuicē amici ſm ipſoꝝ: ſꝫ vtilitatis. Delectatio
aūt magis ꝓuenit ab ipſo amato ſm ſeipſuꝫ qꝫ vtilitas: q̃
eſt qñqꝫ ſm aliquā rem exteriorē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter delectationē qdē igit᷑ ⁊ ppt᷑ vti
le: ⁊ prauos ꝯtingit amicos adinuicē eſſe: ⁊
epyiches prauis: ⁊ neutruꝫ qꝺcūqꝫ. Pro
pter ſeipſos aūt palā: q2 ſolos bonos. Mali
.n. nō gaudēt ſeipſis. ſi nō aliq̄ vtilitas fiat.

Le. are. ¶ Propter voluptatē igit᷑ ⁊ ꝓpter vtilitatꝫ malos ꝯtingit
et amicos īter ſe: ⁊ bonos malis: ⁊ neutrū cuicūqꝫ. ꝓpt᷑ ſe-
ipſos aūt ꝯſtat ꝙ ſolos bonos. Nam mali qdem nō gau-
dent ſeipſis: niſi aliqꝺ exinde ꝓueniat cōmodum.

Argir. ¶ Fit igit᷑ vt ⁊ praui prauis ⁊ boni prauis ⁊ neutri quibuſuis
amici ſint ob voluptatem atqꝫ vtilitatē: ſed boni ſoli ſunt
propter ſeipſos amici. Mali nāqꝫ ſeipſis non gaudent: ni-
ſi vtilitas prouenıat aliqua.

S. Tho.

Duo dñt aicitie ꝑfecte a pfcā diſtinguūs. ¶ Ponit duas dr̃ias duaꝝ amicitiaꝝ ad pfectaꝫ. Primo ꝙ
ꝯcludit ex pmiſſis ꝙ ꝓpter delectationē ⁊ vtilitatē pñt ſi-
biīnuicē fieri amici hoīes cuiuſcūqꝫ ꝯditionis. ſ. boni bo-
nis ⁊ mali malis: ⁊ ēt illi q nō ſunt virtuoſi: nec vitioſi: ⁊ ad
vtroſlibet ⁊ adīuicē. Sed ſm pfectā amicitiā q̃ hoīes ꝓpt᷑
ſeipſos amant nō pñt fieri amici niſi boni. Quia in malis
nō inuenit᷑ aliqd. ꝙ̃ poſſunt ſeīuicē amare: aut in ſe delecta-
ri: niſi ꝓpt᷑ aliquam vtilitatē. ¶ Scðam dr̃iam ponit ibi.

Mali malis nō gaudēt niſi aliq̄ ꝓueniat vtilitas. ¶ Et ſola aūt bonoꝝ amicitia intrāſmutabi-
lis ē. Non.n. facile vlli credere de eo q mul
to tpe ab ipſo pbatus eſt. ⁊ credere in his ⁊
nūqꝫ vtiqꝫ iniuſtū facere: ⁊ q̄cūqꝫ alia in ea
que vt vere amicitia dignificant᷑. In alijs āt
nihil ꝓhibet talia fieri. Q2.n. hoīes dicunt
amicos ⁊ ꝓpt᷑ vtile queādmodū ciuitates.
Videt᷑.n. compugnatiōes ciuitatibus fieri
gratia ꝯferentis. ⁊ eos q propter delectatio
neꝫ adinuicem diligunt queādmodū pueri.
Forte qdē opꝫ dicere ⁊ nos amicos tales.

Le. are. ¶ Solaqꝫ bonoꝝ amicitia ſine querela eſt. Non eni facile
eſt quicqꝫ credē aduerſus eū: quē multo tpe cōprobauit:
pſuaſitqꝫ ſibi nunqꝫ iniuriatum iri ⁊ quecūqꝫ alia in vera
amicitia requirunt᷑. At in alijs nihil vetat talia fieri. Nā cuꝫ
hoīes ēt illos vocēt amicos qui ꝓpt᷑ vtilitatē queādmodū
ciuitates. Videnf eni ciuitates ſocietates iſtituere vtilita-
tis grā: ⁊ qui ꝓpt᷑ voluptatē ſe mutuo diligūt queādmo-
dum pueri: opꝫ fortaſſe ⁊ nos hꝰ hoīes vocare amicos.

Argir. ¶ In ſola ēt bonoꝝ amicitia nullum calūnia locū hꝫ. Nō
enim facile cuiqꝫ quiſpiā de eo credē pōt: queꝫ ipſe diutur-
no tpe cōprobauit. In his ipſis eſt ⁊ ſibi mutuo credere: ⁊
nunqꝫ iniuriā facere: ceteraqꝫ oīa: que amicitie vere cēſent᷑
inee. In ceteris āt amicitijs nihil ꝓhibet ea q̄ ſūt hiſce ꝯtraria
fieri. Interduꝫ nāqꝫ hoīes eos ēt dicē ꝯſueuerūt amicos: q

ob vtilitatꝫ amāt: vt ciuitates. Societas.n. a ciuitatibus
vtilitatis gratia fieri videtur. Et iteꝫ eos qui ſe propter vo
luptatem mutuo diligunt: vt pueri: nos etiam fortaſſe ta-
les quidem amicos dicere oportet.

S. Tho.

¶ Et dicit ꝙ ſola amicitia bonoꝝ que eſt pfecta eſt de ſe in
trāſmutabilis. Trāſmutat᷑.n. amicitia maxie p h ꝙ vnus
amicoꝝ inuenit in alio id qꝺ amicitie ꝯtrariat᷑. Sꝫ h nō pōt cō
tingē in aicitia bonoꝝ: q2 bō nō de facili credit aliqꝺ ma
lū de illo quē multo tpe ꝓbauit ⁊ nūqꝫ inuenit eū aliqd in-
iuſtū faciētē: ⁊ in quo inuenit oīa q̄cūqꝫ reputant᷑ digna ad
verā amicitiā. Vñ talis amicitia nō diſſoluit᷑. tū q2 eſt p ſe
⁊ nō p accñs. tū q2 eſt pfecta oīa in ſe ꝯtinēs que ad amici
tiā requirunt᷑: que rōnes ſūt ſupra poſite. tū ēt q2 nō cōpatit᷑
impedimētū amicitie: ꝙ nūc pro rōne īducit᷑. Sed in alijs
amicitijs nihil ꝓhibet ꝙ vnꝰ credat malū de alio: ⁊ ꝙ vnꝰ
iniuſtū faciat aliꝫ. Vñ nō ēēnt ſm has amicitias dicēdi ali
qui amici. Sꝫ q2 hoīes ꝯſueuerūt tales vocare amicos taꝫ
illos qui ꝓpt᷑ vtile amāt. ſicut dꝫ eē amicitia īter ciuitates
ꝓpter vtilitatē cōpugnationis ꝯtra inimicos: qꝫ eos q dili
gunt ſeīuicē ꝓpter delectationē. ſicut pꝫ de pueris. Ideo
opꝫ ꝙ etiā nos ſequēdo ꝯſuetudinem cōmuniter loquen-
tium tales nominemus amicos. ¶ Deinde cum dicit.

Dñia ſcða Q. nō maxime trāſmutatur amicitia. Nō ē facile mali de eo credē q multo tpe probatꝰ eſt bonus.

Qui amāt pp vtile vel delectabile ñ ēēnt dicēdi aici.

¶ Spēs aūt amicitie plures. Et pri o qdē ⁊
pncipalr̃ bonoꝝ. ⁊ ſm ꝙ boni. Reliq̄s aūt
ſm ſilitudinē. Scðm.n. ꝙ bonū aliqd ⁊ ſile
aliqd ſic amici. Etēni dlectabile bonū aliqꝺ
amatoribꝰ delectationū. Non oino aūt hec
copulant᷑ neqꝫ fiūt amici ꝓpt᷑ vtile ⁊ delecta
bile. Non.n. oino ꝯiungunt᷑: que ſm accñs.
In has aūt ſpēs amicitia diſtributa. praui q
dē erūt amici pp delectationē vl̃ vtile ſic ſiles
exiſtētes. Boni aūt pp ſeipſos amici. Scðꝫ
q.n. boni. Iſti qdem igit᷑ ſimplr̃ amici Illi
aūt ſcðm accidens. ⁊ in aſſimilari his.

Le. are. ¶ Species igit᷑ amicitie plures ſunt. Sꝫ pma atqꝫ pcipua
eſt bonoꝝ viroꝝ: qua ſunt boni. reliqne vo p ſilitudineꝫ.
Qua.n. bonū aliqꝺ aut ſile ea amici. Nā qꝺ voluptatē ef
ficit: id eſt bonū qꝺdā hꝭs qui voluptatē amāt. Nō aūt mul-
tum ꝯiungunt᷑ he: nec fiunt qdē amici ꝓpt᷑ vtilitatē ac vo
luptatē. Nō.n. multū cōbinant᷑ ea que ſunt ſm accñs. In
has ſpēs amicitia diuiſa īter malos amicitia erit ꝓpt᷑ volu
ptatē: vel ꝓpt᷑ cōmoditatē in hoc ſiles exiſtentes. inter bo-
nos aūt ꝓpter ſeipſos. nā qua ſunt boni. Et boni qdē ami
ci ſimplr̃: mali vo ſm accidens ⁊ per ſilitudinem.

Argir. ¶ Et aſſerere ſpēs amicitie plures eſſe. Atqꝫ pmo qdē ⁊ ꝓ-
prie amicitiā eā eſſe que bonoꝝ eſt hoīuꝫ rōne ſane qua bo
ni ſunt ceteras aūt per ſilitudinē. Quo nāqꝫ bonū qꝺdaꝫ
in ipſis eſt ⁊ ſile: hoc ſunt amici. Id.n. qꝺ afficit voluptate
bonū qꝺdā his eſt qui voluptatē amāt. Nō aūt multū he
copulant᷑: nec qdē ob vtilitatē voluptatēqꝫ fiūt amici. Nā
ea que p accñs ſunt: nō nimiū ꝯiungunt᷑. In has aūt ſpēs
amicitia diſtributa: praui qdē erūt ob voluptatē aut vtili
tatē aīci: hac rōne ſilitudinē ſubeūtes. Boni aūt ſunt ꝓpt᷑
ſeipſos amici. Ea nāqꝫ rōne qua boni ſunt. Hi igit᷑ ſunt ab
ſolute amici. Illi vo per accidēs ⁊ q2 ſunt ſimiles his.

S. Tho.

¶ Epilogat q̄ dcā ſunt de ſpēbꝰ amicitie. Et dicit ꝙ plures
ſunt aicitie ſpēs. Et p qdeꝫ ⁊ pnꝰ eſt amicitia bonoꝝ ſꝫ ꝙ
ſunt boni. Relique āt amicitie dñr ſm ſilitudinē eiꝰ. Inq̄n
tū.n. dñr ſm illas aicitias aliq aīci inqꝫtū eſt ibi aliq̄ ſilitu
do vere aicitie. Maniꝰ eſt.n. ꝙ delectabile videt᷑ eē qꝺdaꝫ

bonū amatorib⁹ delectationū. Et ita hec aīcitia hȝ aliquā ſilitudinē eı⁹: q̄ eſt ſimp̄r bonū. Et eadē rō eſt de aīcitia vti lis. Nec tñ he due aīcitie ſp ꝯiūgunt. vt. ſ. ſint idē amici pp vtile ⁊ delectabile: q2 ea q̄ ſunt p accñs nō ꝯiūgunt vſr: vt muſicū ⁊ albū: p̄dicte āt aīcitie ſūt p accñs. ſic. ſ. dcm̄ ē. vñ nō ſp ꝯiūgunt. Sic igit cū in p̄dictas ſpēs aīcitia diuidat: mali pñt ſibiinuicē eē amici: inq̄ntū. ſ. ſunt ſibi ſiles l altero hoꝝ. Sȝ ſoli boni ſunt ſimpl̄r amici. Alij autē ſunt amici ſm ſilitudinē. inq̄ntū. ſ. aſſimilant bonis. Lcō. v.

Qȝeadmodū āt in virtutib⁹. hi gdē ſm habitū. hi aūt ſm opōnē boni dicunt. ſic ⁊ i aīcitia. Hi gdē. n. ꝯuiuētis gaudēt adīuicē ⁊ tribuūt bona. Hi āt dormiētes vl ſepati locis: nō opātur gdē. ſic āt hñt vt opari amicabil̄r. Loca. n. nō diſſoluūt amicitiā ſimpl̄r. ſȝ opationē.

Le. arc. ℭ Ut aūt in v̄tutib⁹ alij ſm hītū. alij ſm actū boni dr̄. Sic ⁊ in aīcitia alij viſu cōi delectant: ⁊ bñficia ꝯferūt. Alij dormiētes ⁊ locis diſiuncti: nō agūt gdē: ſȝ ſic ſe hñt vt amice agāt. Loca. n. nō diſſoluunt amicitiā ſimpl̄r ſed actionem.

Argir. ℭ Ut aūt in virtutib⁹ alij habitu: alij actu boni dicunt: ſic ⁊ in amicitia. Amicoꝝ enim alij ſimul viuentes gaudent ſe mutuo bonaq̄ꝫ ꝯferunt. Alij dormiētes aut locis ſeiuncti: non opant gdē: ſed ita ſeſe habēt: vt operent amice. Loca nāq̄ꝫ nō diſſoluunt amicitiā abſolute: ſed operationem.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ȝ pħs diſtīxit ſpēs amicitie. hic determinat de eis per cōparationē ad actū ꝓpriū aīcitie. Et circa h̄ duo facit. p̄ diſtīguit aīcitiā p hītū ⁊ actū. 2° ꝓbat qȯ ſuppoſuerat. ibi (Aſſilat aūt amatio ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m̄ tria facit. p̄ diſtīguit aīcitias p hītū ⁊ actū. 2° oñdit: ꝙ q̄dā ꝑuāt aīcitia pp defectū act⁹. ibi (Si āt diuturnā ⁊c̄.) 3° oñdit aīcitiā bonoꝝ maximā eē ex rōne ipſi⁹ act⁹ amicitie. ibi. (Maxie gdē igit ⁊c̄.)

Aliq dr̄ amici actu vel habitu ℭ Dicit ḡ p̄. ꝙ ſicē eſt l aliīs v̄tutib⁹ ꝙ gdā dr̄ boni. i. virtuoſi ſm hītū. puta fortes vel libales: eē q̄n actū v̄tutis nō exercēt gdā ꝟo dr̄ v̄tuoſi ſm h̄ ꝙ actu exercēt opōnē virtutis: ita ēt eſt ⁊ in aīcitia ꝙ gdā dr̄ actu aīci inq̄ntū ꝯuiuunt cū delectatione adīuicē: ⁊ ſibīnuicē bñ faciūt q̄ duo vīr ꝑtinere ad actū amicitie. gdā ꝟo nō opant actu opa amicitie: ſȝ tñ ſic ſūt diſpoſiti ſm habitū vt iclinent ad opādū hȯ opa. ſic pȝ de amicis q̄n dormiūt: vel q̄n abīuicē loco ſepant. Nō. n. ipa amicitia ſimpl̄r diſſoluit ꝓpter diſtātiā locoꝝ: ſed ſola amicitie opatio. Et ſic pȝ ꝙ amicitia remanet p habitū: ēt opōne ceſſante. ℭ Deinde cum dicit.

Locoꝝ diſtātia non diſſoluit ſimpl̄r aīcitias. ℭ Si aūt diuturna abſentia fiat: ⁊ amicitie videt obliuionē facere. Vñ dcm̄ ē. Multas vti ꝙ amicitias nō appellatio diſſoluit.

Le. arc. ℭ Qȯ ſi diuturnior ſit abſentia: obliuionē aīcitie iducē vr̄. Vñ id natū eſt dcm̄. Multas amicitias ſilētium dirimit.

Argir. ℭ Qȯ ſi diuturna abſētia fuerit: aīcitie q̄ȝ videt obliuionē effīcē. Vñ dcm̄ ē. Taciturnitas aīcitias cōplures diſſoluit.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̄o in q̄buſdā deficit amicitia ꝓpt defectū act⁹. Et p̄ oñdit ꝓpoſitū. Scdō ꝓbat qȯ ſuppoſuerat. ibi. (Nihil. n. ſic eſt ⁊c̄.) Oñdit aūt ꝓpo^m circa tria gñā hoīū. Primo gdē circa eos q diu abīuicē ſepant. Vñ dic̄ ꝙ ſi abſentia amicoꝝ abīuicē ſit diuturna vr̄ facē obliuionē amicitie p̄cedētis. Sicut ⁊ alij hīt⁹ p diſſuetudinē operādi debilitant ⁊ tādē deficiūt. Opȝ. n. ſic hīt⁹ p ꝯſuetudinē opeꝝ acq̄runt: ita p idē ꝯſeruent. Nā vnūq̄d̄q̄ꝫ ꝯſeruat p ſuā cāȝ.

Diuturna cāt aīcitie obliuionē.

Ratio. Et iȯ dcm̄ eſt in ꝓuerbio: ꝙ multe aīcitie diſſoluunt p h̄ ꝙ vn⁹ aliū nō appellat: ⁊ nō colloq̄t ⁊ ꝯuiuit alteri. ℭ 2° ibi.

ℭ Nō vīr āt neq̄ꝫ ſenes neq̄ꝫ ſeueri amatiui eſſe. ꝓpt nō hēre in ipſis qȯ delectationis. Nullus āt pōt p dīē cōmorari cū triſti: neq̄ꝫ cū non delectabili. Maxime. n. nā videt triſte gdē fugere. appetere aūt delectabile.

ℭ Nō vident āt neq̄ꝫ ſenes neq̄ꝫ difficiles ⁊ q̄ruli ad aīcitiā apti: q̄m paꝝ in illis eſt voluptatis. Nemo autē pōt illius familiaritate vti: qui moleſtiā afferat: neq̄ꝫ illius: qui nō ſit iocundus. Maxime aūt videtur natura moleſtiam fugere: ⁊ id aſciſcere quod efficiat voluptatem. Le. arc.

ℭ Atqui neq̄ꝫ ſenes neq̄ꝫ ſeueri vident eē ad amicitiā apti. Exigua. n. afficiūt voluptate. Nemo āt ꝯuerſari cū eo pōt qui dolorē afferat aut nō ſit iocundus. Maxie nāq̄ꝫ nā videt moleſtiā gdē fugere: oblectamēta aūt affectare. Argir.

S. Tho.

ℭ Oñdit idē circa ſenes ⁊ ſeueros. Et dicit ꝙ neq̄ꝫ ēt ſenes: neq̄ꝫ ſeueri. i. hoīes auſteri in v̄bis ⁊ ꝯuictu: vident eē amatiui. i. apti ad amicitiā: ꝓpter h̄. ſ. ꝙ nō ſunt apti ad amicitie actū: q̄ eſt ꝯuiuē. Paꝝ. n. iuenit in eis de delectatiōe. Et ideo nō pñt de facili ꝯuiuē: q2 nullus pōt p dic. i. p longū tp̄s morari cū hoīe q ꝯtriſtat vel cū eo qui nō delectat. Maxime. n. videt ſm nām hoīb⁹ ⁊ aliīs aīalib⁹: ꝙ fugiāt triſtitiā ⁊ appetāt delectationē: que nihil aliud eē videt q̄ȝ q̄es appetitus in bono deſiderato. ℭ Tertio ibi.

Nō ſenes ⁊ auſteri nō ſūt apti ad amatiues.

Quid ſit delectatio.

ℭ Qui aūt recipiūtur adīuicē. nō ꝯuiuētes aūt beniuolis aſſimilātur magis q̄ȝ amicis.

ℭ Qui aūt ſeſe mutuo recipiunt: nec tamen ſimul viuunt: hi beniuolis magis ſimiles ſunt q̄ȝ amicis. Le. arc.

ℭ Qui ꝟo ſe gdem mutuo accipiunt: non ſimul autem viuunt: ij beniuolis magis ſunt ſimiles q̄ȝ amicis. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſtendit idē circa 3^m genus hoīum: qui. ſ. recipiūt ſe adinuicē in h̄. ſ. ꝙ vn⁹ acceptat mores ⁊ ꝯuerſationē alteri⁹: ⁊ tñ ꝓpter aliquā cām nunq̄ȝ ꝯuiuunt adīuicē. Et dicit ꝙ tales magis ſunt ſiles beniuolis q̄ȝ amicis: q2 amicitia ꝯuictum per aliqȯ tp̄s reqrit. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Nihil. n. ſic ē amicoꝝ vt ꝯuiuere. Utilitatē gdēȝ. n. idigētes appetūt. Cōmorari aūt ſil p dīē etiā beati. Solitarijs gdē. n. eē his neq̄ q̄ȝ ꝯuenit. Cōuerſari aūt adīuicē nō ē nō delectabiles exiſtētes: neq̄ꝫ gaudētes eiſdem qȯ cōnutritiua videt habere.

ℭ Nihil. n. tā eſt amicoꝝ: q̄ȝ ſil viuē. Nā vtilitatē gdē egeni expetunt: ac ſil viuē ēt beati. His. n. minime ꝯuenit ſolis viuē. Cōuerſari aūt ſil nō eſt: niſi ſint iocundi: ⁊ tales qui eiſdē reb⁹ delectent. Quod ſodalitia habere videtur. Le. arc.

ℭ Nihil. n. tā ꝓpriū eſt amicoꝝ q̄ȝ viuē ſil. Nā egētes gdē vtilitatē affectāt. Simul aūt viuē ⁊ ipſi beati. Etenim ſolitarios gdem hos eſſe minime ꝯuenit. Ut ſimul autem degant fieri non poteſt: niſi ſint iocundi eiſdēq̄ꝫ gaudeant: quod quidē amicitia ſodalitia videtur habere. Argir.

S. Tho.

ℭ Probat qȯ ſuppoſuerat. ſ. ꝙ ꝯuiuē reqrat ad amicitiā ſicut ꝓprius act⁹ eius. Et dicit ꝙ nihil eſt ꝓpri⁹ amicoꝝ. ſicē ꝯuiuere. Poſuit. n. duo ſupra ad actū amicitie ptinē. ſ. ꝯuiuere ⁊ tribuē īuicē bona: qȯ eſt vtilitatē afferre amico: quā gdē vtilitatē nō oēs in amicis querūt: ſȝ ſoli idigētes. Sed morari ſil p dīē. i. per aliqȯ lōgū tp̄s cū amicis appetūt. ēt beati. i. hoīes in bonis abūdātes: q̄b⁹ nō ꝯuenit: ꝙ ſint ſolitarij. Nec pñt ſil hoīes adīuicē ꝯuerſari: ſi nō ſint ſibi mutuo delectabiles: ⁊ nō gaudeāt in eiſdē: que duo iueniunt in amicitia eoꝝ q ſunt ſimul nutriti. Sic ḡ pȝ ꝙ p̄cipuus actus amicitie eſt ꝯuiuere amico. ℭ Deinde cum dicit.

Precipu⁹ act⁹ aīcitie eſt ꝯuiuere amico.

¶ Maxime qdē igitur ē amicitia q̄ bonoꝝ. queadmodū multotiens dcm̄ eſt. Videt̄.n. amabile qdē ⁊ eligibile qḋ ſimplr̄ bonū vel delectabile. vnicuiq; āt qḋ ipſi tale. Bonus aūt bono propter ambo hec.

Le. are. ¶ Maxime qdē igit̄ eſt amicitia bonoꝝ viroꝝ: vt iā ſepi⁹ dcm̄ eſt. Vr aūt amabile ⁊ expetibile ſimplr̄ bonū ⁊ iocundū: cuiq; āt qḋ ſibi eſt tale. Bon⁹ aūt bono pp hec vtraq;.

Argir. ¶ Bonoꝝ igit̄ amicitia maxime eſt vt ſepe diximus amicitia. Nam amabile qdē id ⁊ expetibile eſſe ꝯſtat: qḋ eſt abſolute bonum: aut iocūdum. Unicuiq; vo: qḋ ipſi eſt tale. Bono autem propter hec vtraq; bonus.

S. Tho.

Amabile ſimpliciter ¶ Cōcludit ex pmiſſis ꝙ ſit maxia amicitia illa q̄ eſt bonorū. ſicut ā pluries dcm̄ eſt. Hoc.n. videt̄ eē amabile ⁊ eligibile ſm ſe ⁊ ſimplr̄: qḋ eſt ſimplr̄ bonū vel delectabile. Sed vnicuiq; eſt amabile ⁊ eligibile: qḋ eſt tale. ſ. bonū vel delectabile q̄tū ad ipm̄. Sʒ vn⁹ vtuoſus eſt amabilis ⁊ eligibilis alteri pp h̄ ambo: qꝛ. ſ. vterq; eſt bon⁹ ⁊ dlectabil' ſimplr̄: ⁊ vterq; eſt bon⁹ ⁊ delectabilis alteri. Vn̄ maxime pñt vtuoſi delectabilr̄ adiuicē ꝯuiuere. ¶ Deinde cū dicit.

Maxime pñt vtuoſi adiuicē delectabilr̄ ꝯuiuere.

¶ Aſſimilatur enim amatio qdem paſſioni. Amicitia autem habitui.

Le. are. ¶ Silis eſt amatio qdē affectui: amicitia vo habitui.

Argir. ¶ At vo amoꝝ qdeʒ ſilis eſt affectui: amicitia vo habitui.

S. Tho.

Dña inter amicitiā et amationē. ¶ Probat qḋ ſuppoſuerat. ſ. ꝙ amicitia nō ſoluʒ dicat̄ ſm actū: ſʒ ēt ſm hītū. Et circa h̄ tria facit. Prio ꝓponit qḋ itēdit. Et dic̄ ꝙ amatio vr̄ iportare paſſionē. Sʒ amicitia videt̄ iportare hītū ⁊ eē ſilis aliꝭ habitib⁹. ¶ Scḋo ibi.

¶ Amatio.n.nō minus ad inaīata ē. Redamant aūt cū electiōe. Electio aūt ab habitu.

Le. are. ¶ Nam amatio nō minus ad res inanimas eſt. In amore vo rñdet̄ cum electione. Electio aūt ab habitu eſt.

Argir. ¶ Amor nāq; nō min⁹ eſt ad inaīata. Amici aūt amāt ſeſe mutuo cum electione. Electio vo ab habitu ꝓficiſcitur.

S. Tho.

Q̄ amicitia ſit habitus Rō pma. ¶ Probat ꝓpoſituʒ duab⁹ rōnib⁹. Quaꝝ p⁹ eſt ꝙ amatio ſimplex pōt eſſe ēt ad inaīata. ſicut dicimur amare vinum vel aurū. Sʒ redamare: qḋ ptinet ad rōneʒ amicitie. vt. ſ. dcm̄ eſt: eſt cū electione nō eſt.n. niſi rōnabiliū adinuiceʒ.

Lec. 2. Qḋ aūt fit ex electione nō fit ex paſſione: ſʒ magis ab habitu. Ergo amicitia eſt hītus. ¶ Scḋam rōnē ponit ibi.

¶ Et bona volunt amicis. illoꝝ gratia non ſm paſſionem: ſed ſm habitum.

Le. are. ¶ Et bona volunt ijs quos amant: illorum gratia non ſm affectum: ſed ſm habitum.

Argir. ¶ Et volunt ijs bona quos amant illorum gratia: non per affectum: ſed habitum.

S. Tho.

Rō ſcḋa. Amici volūt bona amicis ꝓpt̄ ipſos amicos. ¶ Et dicit ꝙ boies volunt ſm amicitiā bona amicis ꝓpter ipſos amicos. nō ſi eis vellēt bona ꝓpt̄ ſeipſos: hoc magis eēt diligere ſe q̄ʒ alios. Amare aūt alios eoꝝ gratia nō eſt ſm paſſionē: qꝛ paſſio cū ptineat ad appetitū ſenſitiuū nō excedit ꝓpriū bonum amātis. Vn̄ relinquitur ꝓpter hoc ꝙ ſit ſm habitū: ⁊ ſic amicitia eſt habit⁹. ¶ Tertio ibi.

¶ Et amātes amicū q̄ ipſis bonum amant. Bon⁹.n. amicus factus. bonū fit cui amic⁹. Uterq; igr̄ amat ⁊ qḋ ipſi bonuʒ ⁊ eq̄le tribuit volūtati ⁊ ſpēi. Dr̄.n. amicitia eq̄litas. Maxime itaq; ei q̄ bonorum hec exiſtunt.

Le. are. ¶ Et amantes amicū id amāt: qḋ ſibi eſt bonum. Nā ſi bonus eſt amicus: bonū eſt ei: cui eſt amicus. Uterq; igitur amat ſibi bonū ⁊ par reddit voluptati ⁊ iocūditati. Dr̄.n. amicitia eq̄litas. Maxime vo illi q̄ eſt bonoꝝ hec exiſtūt.

Argir. ¶ Et amātes amicū id amāt qḋ ſibiipſis eſt bo̅. Vir.n. bon⁹ fact⁹ amic⁹ bonū fit ei cui tā eſt amic⁹. Uterq; igit̄ ⁊ id qḋ ſibi bo̅ ē amat: ⁊ par reddit volūtate atq; iocūditate. Dr̄ enī amicitia eq̄litas. Marie aūt bonoꝝ hec amicitie inſunt.

S. Tho.

Solō obiectionis tacite. ¶ Rn̄det cuidā obiectiōi tacite. Dcm̄ eſt.n. ſ. ꝙ vnicuiq; ē amabile: qḋ eſt ei bonū. Cōtra qḋ vr̄ eē ꝙ hō amat amicū illi⁹ grā. Sʒ ipſe rn̄det ꝙ illi q amāt amicū amāt id qḋ eſt bonū ſibiipſis. Naʒ qn̄ ille qui eſt bon⁹ in ſe eſt fact⁹ amic⁹

Lec. 2. Amic⁹ amat ēt qḋ eſt bonum ſibi. alicui: fit ēt bonū amico ſuo. Et ſic vterq; dū amat amicū amat qḋ ſibi bonū eſt: ⁊ vterq; retribuit eq̄le ſuo amico: ⁊ q̄tū ad volūtatē: ⁊ inq̄tū. ſ. vult ei bonū: ⁊ q̄tum ad ſpēm volūtatis: inq̄tū. ſ. vult ei bonū nō ſui: ſʒ illius grā: qꝛ amicitia q̄dā eq̄litas eſt: inq̄tū. ſ. reqrit mutuā amationē. Et h̄ vr̄ addē ſup̄ modū vtutis. nā in q̄lʒ vtute ſufficit act⁹ vtuoſi. Sʒ in amicitia nō ſufficit act⁹ vnius: ſed opʒ ꝙ ꝯcurrāt act⁹ duoꝝ mutuo ſe amātium. Et iō pħs nō dixit abſolute ꝙ eſt vtus: ſʒ addidit. vel cum vtute: qꝛ videt̄ aliqd addē ſupra rōnē vtutis. Hec aūt que dicta ſunt de amicitia maxime vident̄ iuueniri in amicitia bonoꝝ. Lectio. vj.

Amicitia reqrit mutuā amationem ⁊ hoc addit ſupra rōnē vtutis. In principio huius.

IN ſeueris autē ⁊ ſenib⁹ minus fit amicitia: q̄nto magis diſcoli ſunt ⁊ minus colloquijs gaudēt. Hec.n. maxime vident̄ eē amicabilia ⁊ factiua amicitie. Propt̄ qḋ iuuenes fiūt amici cito. ſenes āt nō. Non.n. fiunt amici quibus vtiq; nō gaudēt. Similr̄ āt neq; vtiq; ſeueri. Sed tales beniuoli ſunt adinuiceʒ. Volunt .n. bona ⁊ obuiāt ad neceſſitates. Amici āt nō oino ſunt ꝓpt̄ nō ꝯmorari: neq; gaudet̄ adiuicē. Que vtiq; marie eē vr̄ amicabilia.

Le. are. ¶ In difficilib⁹ aūt ⁊ ſenib⁹ minus fit amicitia: quāto difficiliores ſunt: ⁊ minus vſu ceteroꝝ gaudēt. Hec.n. maxime vident̄ amicitiam ꝯtinere ⁊ facē. Quapp iuuenes qdē cito amicitias ꝯtrahūt. At nō ſenes. Nō.n. fiūt amici ijs qb⁹ nō delectant̄. Silr̄ nec ij q ſūt difficiles. Sʒ tales beniuoli qdē ſunt īter ſe. Nā appetūt cōmoditates ⁊ prōpti ſunt ad vtilitatē. Amici vo nō mlm̄ ſūt: qꝛ nō familiaritate: neq; mutua ꝯuerſatiōe gaudēt: qḋ marie videt̄ amicitiā facē.

Argir. ¶ In ſeueris aūt atq; ſenib⁹ tāto min⁹ fit amicitia quāto difficiliores ſunt: ⁊ min⁹ ꝯgreſſionib⁹ gaudēt. Hec enī ad amicitiā marie ſpectare ⁊ ipſam efficē vident̄. Quocirca iuuenes qdē cito: ſenes aūt nō cito fiunt amici. Nō.n. fiunt eis amici: qb⁹ nō delectant̄. Silr̄ nec ſeueri. Sʒ tales beniuoli qdē mutuo ſibi ſūt. Etenī ⁊ bōa volūt ⁊ prōpti ſūt ad neceſſitates. Aīci vo nō valde ſūt ꝓpterea ꝙ nō ſil' degūt: nʒ ſeſe mutuo delectant̄. Que qdē ad ipſaʒ aīcitiā ptinet marie.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ pħs diſtinxit diuerſas amicitie ſpēs. Hic determinat de hīs amicitijs per cōparationē ad ſubm qḋ ſunt ipſi amici. Et circa hoc tria facit. Primo enim agit de aptitudine ⁊ ineptitudine quorūdam ad amicitiam. Scḋo agit de multitudine amicoꝝ. ibi. (Multis enī eſſe ⁊c̄.) Tertio de diſtōne eoꝝ. ibi. (Que aūt in potentib⁹ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ in hoībus ſeueris ⁊ ſenibus tanto minus fit amicitia

Cur ſenes ⁊ ſeueri ad amicitias nō ſunt apti. quāto magis ſunt diſcoli: ꝙ. ſ. de ſeipſis preſumentes ſenſum ſuum ſequunt̄. Et ideo cū aliꝭ ꝯcordare nō pñt. Minus aūt gaudēt colloquijs alioꝝ. tū qꝛ ſibiipſis itēdūt. tū ꝓpter ſuſpitiones quas de aliꝭ hñt. Iſta aūt marie vident̄

eſſe amicitie opa ꝛ eſtiua ipſius.ſ. ↄcordia ꝛ colloquium amicoꝝ. Et ide eſt ꝙ iuuenes ꝗ multũ in colloquijs gaudẽt: ꝛ de facili aliqͥs aſſentiũt cito fiũt amici. Qḋ nõ ↄtigit de ſenib⁹. Nõ.n.pñt fieri amici illi de quoꝝ ↄuictu ꝛ colloquio nõ gaudẽt. Et eadẽ rõ eſt de ſeueris q.ſ.ſũt litigioſi ꝛ mordaces coꝝ q̃ ab alijs aguntꝛ. Tales aũt.ſ.ſenes ꝛ ſeueri pñt eẽ beniuoli: inq̃tũ alijs bona volũt in affectu: ꝛ ẽt in effectu ſubueniũt ꝛ in neċitatib⁹: nõ tñ fiunt veri amici pp h ꝙ nõ ↄuiuunt neq͛ gaudẽt in ſocietate amicoꝝ: q̃ maxime videnꝛ eſſe amicitie opera. ¶ Deinde cum dicit.

Iuuenes cito fiũt amici.

Senes ꝛ ſeueri pñt eẽ beniuoli.n tñ ẽẽ ſunt amici.

5m ¶ Multis aũt eẽ amicũ ſm pfectã amicitiã nõ ↄtingit. queadmodũ neq͛ amarꝛ multas ſimul. Aſſimilatꝛ enim ſupabundantie. Tale autem ad vnum natum eſt fieri.

Le. are. ¶ Pluribus vo eẽ amicũ ſm pfectam amicitiam non datur: queadmodũ nec amare plures. Et ſimul exceſſus quidam videtur: hoc autem ad vnum fit.

Argir. ¶ Non fit aũt vt amicitia pfecta multis qſpiaz ſit amicus queadmodum nec vt cõplures ſimul adamet. Eſt.n.exuperationi ſimilis. Tale aũt ad vnum aptum fuerit.

S. Tho.

¶ Agit de multitudine amicoꝝ. Et circa h tria facit. Primo enĩ oñdit ꝙ ſm pfectã amicitiã que eſt bonoꝝ nõ ↄtingit hñe multos amicos. Scḋo oñdit ꝙ hoc in alijs duab⁹ amicitijs ↄtigit: que.ſ.ſunt ppꝛ vtile ꝛ delectabile. ibi. (Propꝛ vtile aũt ꝛc.) Tertio cõparat vtroſq͛ amicos adinuicẽ. ibi. (Hoꝝ aũt magis.) ¶ Oñdit ḡ p̄ ꝙ ſm pfectã amicitiã: q̄ eſt ppter bonũ v̓tutis nõ ↄtingit aliquẽ multis eẽ amicuz trib⁹ rõnib⁹. Quaꝝ p̄ eſt: q2 cuz talis amicitia ſit pfecta ꝛ maxima: hz ſilitudinẽ cuiuſdã ſupabũdãtie in amãdo.ſ. ſi ↄſideretꝛ q̄titas amoris. Sed ſi ↄſideratꝛ rõ amãdi nõ põt eẽ ſupabũdãtia. Nõ.n. ↄtingit v̓tutẽ ꝛ v̓tuoſuz ab alio virtuoſo: q rõne ordinat ſuos affect⁹: nimis amari. Supabũdans aũt amor nõ eſt nat⁹ fieri ad multos: ſz ad vnũ tñ. ſicut pz in amore venereo ſm quem nõ ↄtingit ꝙ vn⁹ hõ ſiꝛ multas mulieres ſupabundãter amet. Ergo pfecta amicitia bonoꝝ nõ põt hẽri ad multos. ¶ 2am rõnẽ ponit ibi.

Scḋm pfectã aicitiaz nõ ↄtingit multis eſſe amicum. Rõ p̄ma ad hoc.

Supabũdãs amor nõ eſt nat⁹ fieri ad multos.

¶ Multos autẽ ſimul eidem placere valde non facile. forte autem neq͛ bonum eſſe.

Le. are. ¶ Multos vo vni vehementer placere non facile eſt. Forte etiam nec bonum eſſe.

Argir. ¶ Multos vo eidem vehemẽter placere non facile eſt: fortaſſe autem nec bonum eſſe.

S. Tho.

¶ Que talis eſt. ſm pfectã amicitiã amici valde inuicẽ ſibi placẽt: ſz nõ eſt facile ꝙ ſiꝛ eidẽ multi valde placeãt. Quia nõ m̃lti inueniunꝛ: in qb⁹ nõ inueniatꝛ aliqd qḋ diſpliceat hoĩ aliqualr affecto ppter multos defect⁹ hoĩum ꝛ ↄtrarietates eoꝝ adinuicẽ. Ex quo fit: vt dũ vnus multuz placet alius multũ placẽ nõ poſſit. Forte ẽt nõ eſſet bonũ ꝛ expediẽs. vt vni hoĩ multi valde placerẽt: q2 dum multis ↄuiueret non poſſet ſibiipſi intendere: nõ ergo ſm pfectaz amicitiã ſunt multi amici. ¶ Tertiam rõnem ponit ibi.

Rõ ſcḋa. Difficile ẽ ꝙ multi eidez placeãt valde cauſa Non expedit vni multos valde placere.

¶ Oportet aũt ꝛ experientiam accipere ꝛ in ↄſuetudine fieri: qḋ omnino difficile.

Le. are. ¶ Videtur ꝛ experimentum accipere: ꝛ conſuetudinẽ fieri quod ſumere difficile eſt.

Argir. ¶ Oportet autem ꝛ experientiam accipere: ꝛ ↄſuetudinem fieri: quod quidem eſt perdifficile.

S. Tho.

Rõ tertia ¶ Que talis eſt. In amicitia pfecta opz ex aſſuetudine experientiam accipe de amico. Hoc autẽ eſt valde difficile: ꝛ ſic nõ põt in multis ↄtingere. Nõ ergo ſm pfectam amicitiam ſunt plures amici. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter vtile autez ꝛ delectabile multis placere contingit. Multi enĩ tales ꝛ in pauco tempore miniſtrationes. 6m

¶ Propter vtilitatẽ ꝛ voluptatẽ multis placere quis põt. Multi.n. tales ꝛ breuis obſequia temporis. Le. are.

¶ Ob vtilitatẽ aũt ac voluptatẽ m̃ltis placẽ q̃s põt. Cõplures.n. ſũt tales: ꝛ ſubmiſtrationes manifeſte breui tpe ſiũt. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit ꝙ in alijs duab⁹ amicitijs: que.ſ.ſunt ppter vtile ꝛ delectabile ↄtigit ꝙ hõ hẽat multos amicos: qb⁹ placeat: ꝛ h ppter duo. Primo qdẽ: q2 multi inueniunꝛ tales q poſſunt eſſe vtiles ꝛ delectabiles. Scḋo q2 non reqrꝛ experiẽtia lõgi tẽporis: ſed ſufficit ad tales amicitias vt in pauco tẽpore ſibiinuicem ſubminiſtrent vel delectationem: vel etiam aliquam vtilitatem. ¶ Deinde cum dicit.

Q ſm amicitias vtilis ꝛ delectabiſ põt multos eſſe amicos. Rõ duplex

¶ Horum autem magis videtꝛ amicitia que propter delectabile cũ eadem ab ambobus fiant ꝛ gaudeant adinuicem vel eiſdez q̃les iuuenum ſunt amicitie.

¶ Horum vo magis videtꝛ amicitia que ↄuenit ex voluptate: q̃ñ eadem ambob⁹ fiunt: qḋ.ſ. mutuo delectenꝛ: atq͛ eiſdem rebus: quales ſunt iuuenum amicitie. Le. are.

¶ Haꝝ autẽ ea magis eſt ſilis amicitie que eſt ob voluptatem: cum eadem ab vtriſq͛ prouenerunt: ꝛ ſeſe mutuo gaudent aut eiſdem: quales ſunt iuuenum amicitie. Argir.

S. Tho.

¶ Cõparat amicos duaꝝ amicitiaꝝ adinuicẽ. Et p̄ ꝓponit qḋ itẽdit. Et dicit ꝙ inter amicos p̄dictos q poſſunt eẽ multi magis videtꝛ eſſe amicitia eoꝝ qui ppꝛ delectabile ſunt amici. ſi tñ idẽ fiat ab ambob⁹. vt.ſ. vterq͛ alteri exhibeat delectationẽ. Sic.n. in eiſdẽ adinuicẽ gaudẽt: qḋ eſt pprĩũ amicitie. Eſt.n. ſignũ ꝙ ſit eoꝝ vna delectatio qui in eiſdẽ gaudẽt: ſed h nõ ↄtingit q̃ñ ex vna pte exhibetꝛ delectabile ꝛ ex alia pte vtile. Sũt aũt tales aicitie iuuenũ: q.ſ. pp delectabile ex vtraq͛ parte ſe amant. ¶ Secundo ibi.

Cõpõ aicitie vtilis ꝛ delectabiſ.

¶ Magis quidẽ enim in his liberale. Que autem ppter vtile negociatorum.

¶ Magis enim in his ingenuitas eſt. Que vo propter vtilitatem negociatorum. Le. are.

¶ Ineſt enim magis in his liberalitas. At ea que ob vtilitatem conſtat eorum eſt hominum qui queſtui vacant. Argir.

S. Tho.

¶ Propoſitũ ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. Quaꝝ p̄ eſt ꝙ in amicitia delectabilis amici magis liberalr ſe amant q̃ in amicitia vtili in qua reqrꝛ recõpẽſatio lucri. Et ſic hõ amicitia videtꝛ eſſe q. negociatio quedã. Et ita amicitia que eſt ppꝛ delectabile eſt potior vtpote ſimilior perfecte amicitie: que eſt maxime liberalis inquãtum ſm ipſam propter ſe amici amantur. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

Rõ p̄ma. Q aicitia delectabiſ eſt potior vtili.

¶ Et beati aũt vtilibus quidez nihil indigẽt delectabilib⁹ aũt. Conuiuere.n. volunt aliqbus. Triſte aũt paucum quidez tp̄s ferunt. Continue aũt vtiq͛ nullus ſuſtineret. Neq͛ ipſuz bonum ſi triſte ipſi erit.

¶ Hĩ vo nõ idigẽt vtilitate: ſz iocũditate. Volũt.n. hẽe aliq̃s: q̃ꝝ vſu delectenꝛ. Moleſtiã vo pauo ſuſtinẽt tpe. Cõtinuo aũt nemo: nec bonũ qdẽ toleraret ſi ſibi moleſtũ eſſet. Le. are.

¶ Beati ẽt vtilib⁹ nõ indigẽt ſed iocũdis. Cũ qbuſdã enim ſimul viuẽ volunt ꝛ moleſtũ paruo qdẽ tpe ferunt. Continue vo nemo nec ipm bonũ toleraret: ſi dolore ipz afficẽ. Argir.

S. Tho.

¶ Que talis eſt. hoĩes beati.i. hoĩes abundãtes nõ idigent Rõ ſcḋa.

Bti idigēt amicis delectabilib⁹ q̄uo ſe ha beat bō ad triſtia.

vtilibus amicis:q2 beati ſunt ſibi ſufficiētes. Indigent aūt amicis delectabilibus:q2 opʒ q̄ aliquibus ↄuiuant q̄ nō pōt fieri ſine delectatione. Suſtinēt.n.hoīes aliqd triſte p modicū tp̄s. Sʒ nullus poſſet ↄtinue aliqd cū triſtitia ſuſtinere:neqʒ ēt ip̄m bonū honeſtū ſi eēt ei triſte. Et inde eſt q̄ hoīes q nō delectanť in opib⁹ ṽtutis nō pñt in eis pſeuerare. Sic ḡ pʒ q̄ amicitia delectabilis potioꝛ eſt q̄ʒ amicitia vtilis:vtpote plurib⁹ ꝛ melioꝛib⁹ nec̄ia. ℭ Tertio ibi.

ℭ Propter qđ amicos delectabiles q̄runt. Opʒ āt forte ꝛ bonos tales exn̄tes. Et adhuc ſibiipſis exiſtūt quecūqʒ opʒ amicis.

Le. are. ℭ Itaqʒ amicos querūt iocūdos. Opʒ aūt ꝛ bonos hꝰ eē ēt ipſis. Nā ſic illis adſunt cūcta que adeſſe debēt amicis.

Argir. ℭ Quare iocūdos q̄rūt amicos. Sʒ foꝛſitā ꝛ bonos oꝛ cū ſint tales ꝛ ēt ipſis. Sic.n.ipſis inerūt q̄ amicis inēē opʒ.

S.Tho.

Correlarium.

ℭ Infert qđdā coꝛrelariū ex dictis. Quia.n.bonū honeſtū ſi ſit triſte non pōt aliqs ↄtinue ſuſtinē. Inde ēt eſt q̄ amicos ꝓpter ṽtutes:opʒ eē delectabiles inuicē. Opʒ ēt inſup q̄ ſicut ſunt boni in ſe:ita ēt ſint boni ſibiinuice. Sic eniʒ hēbūt que req̄runť in amicitia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Qui aūt ī ptātib⁹ diuiſis videnť vti amicis. Aliǰ eniʒ ipſis ſunt vtiles:ꝛ alteri delectabiles. Ambo autem idem non omnino.

Le. are. ℭ Sed in dignitate ↄſtituti hoīes biſariam videnť amicis vti. Quidam.n.illis vtiles ſunt:qdaʒ ṽo iocundi. Utrūqʒ ṽo vt ǐǰdem ſint praro contingit.

Argir. ℭ Qui autem ſunt in poteſtatibus conſtituti:diuiſis vti videntur amicis. Aliǰ enim ſunt ipſis vtiles aliǰ iocundi. Ut autem ambo ſit idem:non nimium fit.

S.Tho.

Qz exn̄tibus i ptātibus aliq̄ ſūt vtiles ꝛ aliǰ delectabile

ℭ Agit de diſtīōne amicoꝝ. Et circa h̄ tria facit. Pmāo ꝓponit qđ itēdit.ſ.q̄ hoīes q ſūt in ptātib⁹ ↄſtituti vtunť diuiſis aicis:ita.ſ.q̄ aliǰ aicoꝝ ſūt eis vtiles ꝛ aliǰ delectabiles. Nō āt ↄtigit de facili q̄ ǐǰdē hoīes ſint eis aici vtroqʒ mō. 2⁹ ibi.

ℭ Neqʒ.n.delectabiles cū virtute q̄rūt:neqʒ vtiles ī bona:ſʒ hos qdē eutrapelos delectabile appetētes. hos aūt dinos opari qđ p̄ceptum eſt. hec aūt nō oīno fiunt in eodem.

Le. are. ℭ Nā neqʒ iocūdos p ṽtutē querūt:nec vtiles ad honeſtatē. Sed iocūdos qdē ad voluptatē expetūt. Aſtutos ṽo ad negocia explicāda. Hec aūt raro fiunt in eodem.

Argir. ℭ Neqʒ.n.cū ṽtute iocūdos q̄rūt:nʒ vtiles ad honeſta. Sʒ facetos qdē q̄rūt voluptatē appetētes:habiles āt vt agāt ip̄m p̄ceptum. Atqʒ hec hoīe in eodē nō nimiū fiunt.

S.Tho.

Ratio. ℭ Pꝛobat ꝓpo^m:q2.ſ.hꝰ potētes nō querūt delectationes ſm ṽtutē. Hec.n.delectatio hʒ vtilitatē annexā:neqʒ ēt q̄rū vtiles ad bona honeſta:que qdē vtilitas hʒ delectationē adiunctā. Sʒ ad delectationē appetūt quoſdā eutrapelos.i.luſiuos.puta hiſtriones. Cā ṽo vtilitatis appetunt amicos q̄ſdā dynos.i.īduſtrios ad exequēdū qđcūqʒ p̄ceperint:ſiue ſit bonū:ſiue ſit malū. Iſta āt duo nō fiūt in eodē.ſ.īduſtria ꝛ iocularitas:q2 hoīes īduſtrǰ nō dāt ſe iocis ſʒ ſeriǰs. vñ pʒ q̄ potētes hñt amicos diuerſos. ℭ 3⁹ ibi.

Induſtria ꝛ iocularitas nō ſuit in eodem.

ℭ Delectabilis aūt ꝛ vtilis ſimul dictum eſt qm̄ ſtudioſus. Sed ſupercellēti non fit talis amicus. ſi nō ꝛ virtute ſupercelleť. ſi aūt nō: nō adequatur ſm analogiam ſupercessus. Non oīno aūt conſueuerunt tales fieri.

Le. are. ℭ Nam ſimul iocūdum ꝛ vtilē dicimus eē ſtudioſuʒ. Sed ſupercellenti nō fit talis amicus niſi virtute ſupeminet. Aliter ṽo non adequat proportionem is qui inferioꝛ eſt. Nec frequenter ↄſueuerunt tales exiſtere.

Argir. ℭ Studioſus autē hō iocundus eſt ſimul vt diximus atqʒ vtilis. Sed talis amicus nō fit excedēti:ſi nō ꝛ virtute excedatur. Sin minus non equatur cum rara ſit inferioꝛ ratione. Non nimium autem tales fieri ſolent.

S.Tho.

Obiectio.

ℭ Rñdet cuidā obiectioni. Poſſet.n.aliqs dicē q̄ potētib⁹ ſunt amici ideʒ ꝛ delectabiles ꝛ vtiles:q2 ſicut.ſ.dcm̄ eſt. ſtudioſus.i.ṽtuoſus eſt ſil ꝛ delectabilis ꝛ vtilis. Sʒ ipſe rñdet q̄ ṽtuoſus nō fit amicus hoī ſupercellēti in potētia vl̄ diuitǰs:niſi ēt ṽtuoſus ſupercellatur a potētioꝛi in ṽtute. Sed ſi hoc nō ↄtingit ille potētioꝛ q eſt ſupercessus in virtute nō adequat ſibi analogum.i.nō recōpēſat ṽtuoſo ſm ꝓpoꝛtionē.vt.ſ.ſicut ṽtuoſus defert ei vt potētioꝛi:ita ipſe deferat ṽtuoſo vt melioꝛi. Upliṁū.n.hoīes q̄ʒtum excellunt in potētia ꝛ diuitǰs tm̄ eſtimāt ſe melioꝛes. Nō autem ↄſueuerūt īueniri tales potētes qui ēt in ṽtute excedāt:aut ṽtuoſo deferāt tanq̄ʒ melioꝛibus. ℭ Deinde cum dicit.

Reſpōſio: Uirtuoſus non fit amicus potentioꝛi niſi ab eo excellať in virtute. Ratio. Nota ḋ potentibus.

ℭ Sunt aūt igitur dicte amicitie in equalitate. Eadem enim fiunt ab ambobus ꝛ volūt adinuicem:vel alterum pro altero cōmutāt puta delectationem pro vtilitate.

Le. are. ℭ Sunt igiť he amicitie de q̄bus dicimus in paritate. Eadem eñ fiunt ambob⁹:ꝛ inuicem volunt:vel alteꝝ pro altero cōmutant.ceu voluptatē pro vtilitate.

Argir. ℭ He igiť amicitie dicte in equalitate ↄſiſtunt. Eadē.n.ab vtriſqʒ fiunt ꝛ ſibi mutuo volunt aut aliud pro alio:vt voluptatem pro vtilitate cōmutant.

S.Tho.

Amicitias in equalitate ↄſiſtere.

ℭ Oñdit q̄ p̄dicte amicitie ſpēs in eq̄litate ↄſiſtūt. Et circa h̄ duo facit. Pmo oñdit ꝓpoſitū ↄcludēs ex p̄miſſis:q̄ p̄dicte amicitie in eq̄litate ↄſiſtūt. Et q2 de aicitia:q̄ eſt ꝓp bonū h̄ eſt manifeſtū:ꝓbat ꝓpo^m in amicitia vtili ꝛ delectabili:q2.ſ.vel eadē volūt ꝛ faciūt ſibiinuicē.ſ.recōpēſantes delectationē delectationi:aut vtilitatē vtilitati:vel cōmutāt alteꝝ p altero.ſ.vtilitatē p delectatione:aut eʒ. ℭ 2⁹ ibi.

ℭ Em̄ aūt ꝛ min⁹ ſunt he amicitie ꝛ manēt dcm̄ eſt. Uidenť aūt ꝛ p ſilitudinē ꝛ diſſilitudinē eiuſdē ꝛ eſſe ꝛ nō eē amicitie. Scđʒ ſilitudinē.n.ei⁹ que ē ſm virtutē videnť amicitie. Hec qdē.n.đlectabile hʒ. Hec aūt vtile. Hec aūt exiſtūt ꝛ illi. In eo aūt qđ eſt hāc qdē inpmutabilē ꝛ māſiuaʒ eſſe. has aūt velociter trāſcēdere. aliǰſqʒ differre multis nō vidētur amicitie ꝓpť diſſimilitudinē illius.

Le. are. ℭ Quod ṽo min⁹ ſunt he amicitie ꝛ pmanēt:dcm̄ eſt ṗus. Uidenť aūt ꝓpter ſilitudinē ꝛ diſſilitudineʒ euſdē eſſe ac nō eſſe amicitie. Nam per ſilitudinē eius videnť amicitie que eſt ſm ṽtutē. Nam ea qdem voluptatē ↄtinet:iſta ṽo vtilitatem. Hec aūt exiſtunt ꝛ illi. Uerꝝ ſtabilitate ꝛ ſecuritate quod he cito intereunt. aliǰs ṽo p multis differunt nō videnť amicitie ꝓpter illius diſſimilitudinem.

Argir. ℭ Dictum eſt etiā has minus amicitias eſſe:minuſqʒ pmanere. Uidentur aūt ꝛ ob ſimilitudinem diſſimilitudineqʒ eiuſdem ꝛ eſſe amicitie ꝛ nō eſſe. Nā ſimilitudine amicitie que eſt ob virtutē videntur amicitie eſſe. Altera nāqʒ voluptatem:altera habet vtilitatem:que qdem inſunt ꝛ illi. Sed q2 illa qdem omni calūnia vacet ꝛ ſtabilis eſt. he ṽo cito diſſoluuntur aliǰſqʒ compluribus differunt:non vidētur ob illius ſimilitudinem amicitie eſſe.

S.Tho.

Q̃ão amicitia vtilis ⁊ delectabilis habeāt rōnē amicitie.

¶ Oñdit qūo dne ſpēs ſe hēant ad rōnē amicitie: ⁊ dic manifeſtū eē ex p̄dictis que ſunt minꝰ amicitie minꝰ pmanēt: q̄z pfecta amicitia q̄ eſt bonoꝝ: ſm cuiꝰ ſilitudinē ⁊ diſſimilitudinē videnť eē amicitie ⁊ nō eē. Inq̄ztū.n. hñt ſilitudinē ad pfectā amicitiā videnť eē amicitie: put. ſ. vna eaꝝ hꝫ delectabile ⁊ alia vtile. Perfecta autē amicitia habet ⁊ vtrūq̄: ſed quātum ad alia ſunt diſſiles put. ſ. pfecta amicitia eſt imutabilis ⁊ pmāſiua. Alie ṽo velociter trāſmutanť. Differūt ēt in multis alijs vt ex p̄dictis pꝫ. Et pp hāc diſſimilitudinē non videntur eſſe vere amicitie.

Lectio. vij.

Ltera aūt amicitie eſt ſpēs q̄ ſm ſupercellentiā. puta p̄ri ad filiū ⁊ totalr̄ ſeniori ad iuniorē viroq̄z ad vxorē ⁊ oī imperanti ad iperatū.

Le. are. ¶ Eſt ⁊ alia ſpēs amicitie ſm maioritatē: velut patri ad filium ⁊ ſeniori ad iuniorem: viroq̄ʒ ad vxorem ⁊ gubernatori omni ad eum qui gubernatur.

Argir. ¶ Eſt ⁊ alia ſpēs amicitie que in excellētia ꝯſiſtit: vt amicitia patris ad filium: ⁊ oino ſenioris ad iuniorem: viriq̄ʒ ad vxorem: ⁊ principis omnis ad eos qui ipſi ſubijciuntur.

S.Tho.

¶ Poſtq̄z pħs diſtinxit amicitiaꝝ ſpēs que in eq̄litate cōſiſtūt. Hic diſtinguit ſpēs amicitie: que eſt inter ineq̄les pſonas. Et circa h̄ duo facit. Primo determinat ea que in cōi ptinēt ad taliū amicitiaꝝ diſtinctionē. Scdo determinat de diſtinctione haꝝ amicitiaꝝ ſm ſpāles eaꝝ rōnes. ibi. (Videt quēadmoduꝫ aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Primo agit de amicitijs ſupercedentis ad ſupercēſſum. ſicut p̄ris ad filiū. viri ad vxorē. Scdo agit de amicitijs: que ſunt inter ꝯrios vt pauperē ⁊ diuitē ⁊ hꝰ. ibi. (Ex ꝯrijs autē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Prio diſtinguit hꝰ amicitie genꝰ a precedētibꝰ amicitijs. Scdo diſtinguit hꝰ amicitias abinuicē. ibi. (Differūt aūt ⁊c̄.) Tertio oñdit qūo hꝰ amicitie ꝯſeruenť. ibi. (Eadē q̄dē vtiq̄ʒ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ p̄ter p̄dictas amicitias: q̄s diximꝰ in eq̄litate ꝯſiſtē: eo q̄ ſunt ſimiliū ſm ṽtutē vel vtilitatē vel delectationeꝫ: eſt q̄dā alia ſpēs amicitie: q̄ eſt ſm ſupabūdātiaꝫ. inq̄ztū. ſ. vna pſona excedit aliā: ſicut amicitia que eſt p̄ris ad filiū: ⁊ vir̄ ſenioris ad iuniorē: ⁊ viri ad vxorē: ⁊ vir̄ oīs qui hꝫ impiuꝫ ſup aliquē ad eū ſup quē hꝫ imperium. ¶ Deinde cū dicit.

De amicitia q̄ eſt inter pſonas ineq̄les.

¶ Differūt aūt hec ad inuicē. Nō.n. eadē parentibus ad filios. ⁊ imperātibus ad impatos. ſed neq̄ʒ patri ad filiū ⁊ filio ad patreꝫ. ⁊ neq̄ʒ viro ad vxorē. ⁊ neq̄ʒ vxori ad virū.

Le. are. ¶ Sed differunt he īter ſe. Naꝫ neq̄ʒ eadē eſt p̄ri ad filios ⁊ magr̄atibꝰ ad ſubditos. Quinimo nec p̄ri ad filiuꝫ ⁊ filio ad p̄rem: neq̄ʒ viro ad vxorē ⁊ vxori ad virum.

Argir. ¶ Atq̄ʒ he īter ſeſe ēt differunt. Nō eſt enim eadē amicitia parentibꝰ ad liberos: ⁊ p̄ncipibus ad ſubditos. Nec p̄ri ad filium: ⁊ filio ad p̄rem: nec viro ad vxorē: ⁊ vxori ad virū.

S.Tho.

Dña duplex amicitiaꝝ ī ineq̄litate ꝯſiſtentium.

¶ Ponit dñiam haꝝ amicitiaꝝ adinuicē. Et p̄ ponit qḋ intēdit. Et dicit q̄ hꝰ amicitie dñt ſpecie abinuicē. Et aſſignat duas dñas. Unā q̄dē ſm diuerſas relōnes ſupabundātie. Alia.n. eſt amicitie ſpēs p̄ris ad filios: ⁊ alia iperātis ad ſubditos qbus imperat. Alia ṽo dña eſt ſm diuerſam relationem excedētis ⁊ exceſſi. non enim eadem eſt amicitia patris ad filium ⁊ filij ad patrem: neq̄ʒ eadeꝫ eſt viri ad vxorem ⁊ vxoris ad maritum. ¶ Secundo ibi.

¶ Altera eniꝫ vtiq̄ʒ hoꝝum virtus ⁊ opus.

Le. are. ¶ Alia enim cuiq̄ʒ iſtorum virtus ⁊ opus.

Argir. ¶ Diuerſa enim eſt vniuſcuiuſq̄ʒ horum virtus ac opus.

S.Tho.

Rō p̄ma ad ppoſitū.

¶ Oñdit ppoſitū duabꝰ rōnibꝰ. Quaꝝ p̄a eſt: q̄z cū amicitia dicať ſm habitū ⁊ ſm actuꝫ: neceē eſt q̄ cuilibet amico inſit aliq̄ habitualis ṽtus ad exequēduꝫ ea que ſūt amicitie: ⁊ ēt ipm opus amicitie. Manifeſtuꝫ aūt eſt in ſingulis p̄dictoꝝ q̄ nō eſt idē opꝰ. puta p̄ris ad filiū ⁊ viri ad vxorem: aut ēt filij ad p̄rem: ⁊ per ꝯñs nō eſt eadeꝫ ṽtus. Ergo etiam ſunt diuerſe amicitie. ¶ Scdam rōnem ponit ibi.

¶ Altera autē ⁊ propter que amant. Altere igitur ⁊ amationes ⁊ amicitie.

Le. are. ¶ Alia ēt pp que amāt. Alie ergo dilectiones ⁊ amicitie.

Argir. ¶ Diuerſa etiam ſunt ⁊ ea propter que amant. Diuerſi ergo ⁊ amores ⁊ amicitie.

S.Tho.

Rō ſcd̄a.

¶ Que talis eſt in p̄dictis amicitijs inueniunť diuerſe rōnes ppter q̄s amāt. Alia.n. rōne p̄r amat filiū ⁊ filius patrē. ⁊ vir vxorē. Sed ſꝫ diuerſas rōnes amādi ſunt diuerſe amationes. ⁊ per ꝯñs diuerſe amicitie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eadē q̄dē vtiq̄ʒ neq̄ʒ fiunt vtiq̄ʒ ab vtroq̄ʒ: neq̄ʒ oportet queri. Cū autē parentibus quidē filij retribuunt: que oportet generantibꝰ. parētes aūt filijs que oportet filijs māſiua talium ⁊ epyiches erit amicitia.

Le. are. ¶ Eadem igiť non fiunt vtriq̄ʒ ab altero nec certe querenť. Sed quotiens filij parētibꝰ illa tribuunt: que opꝫ: ⁊ parentes filijs firma ⁊ equabilis eſt amicitia.

Argir. ¶ Atq̄ʒ eadem q̄dē vtriq̄ʒ ab altero nec fiunt nec ſunt querenda. Sed cum liberi q̄dem ea parētibus tribuūt que tribuenda ſunt genitoribus: parentes autem filijs que natis tribui debent: ſtabilis talium ⁊ bona eſt amicitia.

S.Tho.

¶ Oñdit qūo p̄dicte amicitie ꝯſeruanť. Et p̄ oñdit q̄ ꝯſeruanť per h̄ q̄ īuicē ſibi exhibēt que opꝫ ſm amare ⁊ amari. Scdo oñdit qūo amare ⁊ amari ſe hēant ad amicitiaꝫ. ibi. (Multi aūt videnť ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Primo oñdit qūo p̄dicte amicitie ꝯſeruanť p h̄ q̄ ſibiinuicē exhibēt que opꝫ. Scdo oñdit q̄ iſta ꝯſideranť ſm analogiaꝫ. ibi. (Analogon aūt ⁊c̄.) Tertio oñdit qūo h̄ diuerſimode cōpetat iuſtitie ⁊ amicitie. ibi. (Nō ſilr̄ aūt ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ ī bis amicitijs nō fiūt eadē ab vtraq̄ʒ pte amicoꝝ: neq̄ʒ ēt opꝫ eadē reqrē q̄ aliqs facit. Sic filiꝰ non dꝫ reqrē a p̄re reuerētiā: quā ei exhibet. ſic in p̄dictis amicitijs p delectatione reqrebať delectatio: ⁊ p vtilitate vtilitas. Sꝫ qñ filij exhibēt parētibꝰ que opꝫ exhibē p̄ncipijs ſue gñonis: ⁊ parētes exhibēt filijs que opꝫ exhibere a ſe genitis: taliū amicitia erit pmāſiua ⁊ epyches. i. ṽtuoſa. ¶ Deinde cū dicit.

De ꝯſeruatione amicitiaꝝ iter pſonas ineq̄les exñtiū. Nō eadē dēt filijs q̄ ſi exhibent parētibus.

¶ Analogon autem ī oibus ſm ſuperexcedentiam exiſtentibꝰ amicitijs ⁊ amationem opꝫ fieri. puta meliorē magis amari q̄z amare. ⁊ vtiliorem ⁊ alioꝝ vnumquodq̄ʒ ſimilr̄. Cū eniꝫ ſm dignitatē amatio fiat. ⁊ fit aliq̄lr equalitas: qḋ vtiq̄ʒ amicitie eſſe videť.

Le. are. ¶ Correſpōdentem ṽo in oibus que ſm maioritatem ſunt amicitie: dilectionē eſſe opꝫ. Veluti melioreꝫ magis diligi q̄z diligere ⁊ vtiliorem: ⁊ alioꝝ queq̄ʒ ſimilr̄. Quādo eniꝫ ſm dignitatem diligitur: tunc fit quodāmodo equalitas: quod porro amicitie videtur eſſe.

Argir. ¶ Oportet aūt ⁊ amorem oibus in amicitijs que in excellētia ꝯſiſtunt cōparatione fieri rōnum. Magis.n. amari p̄ſtabiliorē vtilioremue: q̄z amare opꝫ: ⁊ ceteroꝝ vnūquēq̄ʒ ſimilr̄. Nam cum amor eſt pro dignitate: tunc fit aliquo

modo equalitas. quod quidem amicitie eē videtur.

S. Tho.

De ꝓportione ſeruanda i amicitia exiſte inter perſonas inequales. ℭ Oſtendit qualiter exhibeatur qḋ opꝫ in his amicitijs. Et dicit ꝙ in oībꝰ amicitijs: que ſunt ſm ſupabūdātiam vnius pſone ad aliam opꝫ fieri amationē ſm ꝓportionem: vt .ſ. melior plus ametur ꝙ amet: ⁊ ſilr ḋ eſt de vtiliori ⁊ delectabiliori vel qualitercūqꝫ aliter excellētiori: cuꝫ .n. vterqꝫ ametur ſm dignitatē: tunc fiet quedā equalitas .ſ. ꝓportionis: que videtur ad amicitiam ptinere. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non ſilr enim equale ⁊ in iuſtis ⁊ in amicitia videtur ↄuenire. Eſt enim in iuſtis qdē equale. primo ꝙ ſm dignitatem. qḋ aūt ſm quātum ſecundo. In amicitia autē qḋ quidem ſm quantum primo. quod autē ſecundum dignitatem ſecundo.

Le. are. ℭ Non ſilr equale in amicitia ⁊ in iuſtitia ſe hr̄e videt̄. Nā in iuſtis qdem pmum illud equale eſt: qḋ eſt dignitate: ſm ſcḋo illud qḋ eſt quātitate. In amicitia ſcḋo id qḋ eſt quantitate: pmo eſt loco: qḋ ſcḋo dignitate ſecundo.

Argir. ℭ Equale aūt in iuſtitia ⁊ in amicitia nō ſilr ſeſe habet. Eſt enim in iuſtis qdem equale primo qḋ eſt pro dignitate: ſecundo qḋ eſt in quātitate. In amicitia aūt id qdē qḋ eſt in quātitate primo: id autem qḋ eſt pro dignitate ſecundo.

S. Tho.

ℭ Oſtēdit quō hoc diuerſimode ↄueniat iuſtitie ⁊ amicitie. Et pͦ ponit dr̄iam. Scḋo manifeſtat p ſignū. ibi. (Manifeſtum aūt ⁊c̄.) Tertio ſoluit quādā dubitationē. ibi. (Et vn̄ dubitat̄ ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ pͦ: ꝙ eq̄litas ⁊ ꝓportio que ſm dignitatē attēdit̄ nō ſilr ſe hꝫ in iuſtitia ⁊ amicitia. Nā ſicut Qualiter nō eodē mō attēdit̄ ꝓportio ⁊ eq̄litas in iuſtitia ⁊ i amicitia. ſupra in 5ͦ dcm̄ eſt: circa iuſtitiā opꝫ ꝙ pͦ attēdat̄ vel eſtimet̄ dignitas ſm ꝓportionē: ⁊ tūc fiet cōmutatio ſm eq̄litatē. Sed in amicitia opꝫ ecōuerſo: ꝙ pmo attendat̄ aliq̄ equalitas inter pſonas mutuo ſe amātes: ⁊ ſcḋo exhibeat Ratio. vtriqꝫ qḋ eſt ſm dignitatē. Et hꝰ diuerſitatis rō eſt: qꝛ amicitia eſt quedā vnio ſiue ſocietas amicoꝝ: que nō pōt eē inter multū diſtātes: ſed opꝫ ꝙ ad equalitatem accedāt. Vn̄ ad amicitiā ptinet equalitate iam ↄſtituta equaliter vti: ſꝫ ad iuſtitiam ptinet inequalia ad eq̄litatē reducere. Equalitate aūt exiſte ſtat iuſtitie opus. Et ideo equalitas eſt vltimū in iuſtitia: ſed pͥn̄ in amicitia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Manifeſtum aūt ſi multa diſtātia fiat virtutis vel malitie vel abūdātie alicuiꝰ alteriꝰ. Nō eni adhuc amici ſūt: ſꝫ neqꝫ dignificāt.

Le. are. ℭ Patet autem ſi plurima diſtantia fiat virtutis aut vitij aut diuitiarum aut alterius rei. Non enim amplius ſunt amici: nec dignum id putant.

Argir. ℭ Conſtat autem ſi in virtute vel vitio vel diuitijs vel in aliqua alia re magna diſtantia fiat. Non enim vlterius ſunt amici nec dignum putat ſe eſſe amicos.

S. Tho.

Signū ꝙ eq̄litas ad amicitiā requiratur. ℭ Manifeſtat qḋ dixerat per ſignū. Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit ſignū. Et dicit ꝙ h̄ qḋ dcm̄ eſt .ſ. ꝙ eq̄litas reqrat̄ pmo in amicitia: manifeſtū eſt p hoc ꝙ ſi ſit multa diſtātia vel v̄tutis vel malitie vel cuiuſcūqꝫ alteriꝰ nō remanēt hoīes amici: neqꝫ dignuꝫ reputat̄ ꝙ aliqui hēant amicitiā cum his qui a ſe multū diſtant. ℭ Scḋo ibi.

ℭ Manifeſtū aūt hoc in dijs. Plurimū eni iſti oībꝰ bonis ſupercellunt. Manifeſtū aūt ⁊ in regibꝰ. Nō enim his dignificāt eſſe amici: qui mltū deteriores. Neqꝫ optimis neqꝫ ſapientiſſimis qui nullo digni.

Le. are. ℭ Manifeſtū eſt id i dijs: qm̄ hi plimū oībꝰ bonis excellūt. Pꝫ ēt in regibꝰ. Nō .n. illos dignant̄ aicitia: q valde ſūt hūiliores. Neqꝫ optimꝰ ⁊ ſapiētiſſimꝰ eos q nullius ſūt p̄cij.

Argir. ℭ Maxie aūt h̄ eſt maniꝰ in ipſis dijs imortalibꝰ. Hi nāqꝫ plimū bonis oībꝰ āꝺcellūt. Cōſtat aūt ⁊ in regibꝰ. Nec eni his ſe eē amicos dignū ij putāt: q ſunt valde iferiores. Nec itē optimis viris aut ſapiētiſſimis ij qui nullius ſunt p̄cij.

S. Tho.

Exēpla ad ꝓpoſitum trīa. ℭ Ponit 3ͦ exē̄. Primo qdē de his qui plimū ſupercellūt hoīes in oībꝰ bonis. Vn̄ nō hn̄t amicitiā cū hoībꝰ. vt .ſ. conuerſent̄ ⁊ ↄuiuāt cū eis. Vocat aūt deos more gētiuꝫ ſubſtātias ſepatas. Scḋm aūt exēplū. ponit de regibꝰ. quoꝝ amicitia nō ſe reputāt dignos illi q multū ab eis deficiūt. Tertiuꝫ exēplū ponit de optimis ⁊ ſapiētiſſimis viris qbꝰ non fiunt amici illi qui ſunt oīno indigni. ℭ Tertio ibi.

ℭ Certa qdeꝫ in talibꝰ igitur nō eſt diffinitio vſqueq̄ amici. Multis .n. ablatis adhuc manet. Multū āt ſepati puta a deo: nō adhuc.

Le. are. ℭ In his ḡ nullus p̄ciſus eſt terminꝰ: quouſqꝫ amici. Multis .n. ablatis adhuc manet amicitia. Qḋ ſi magnꝰ ſit exceſſus: cen deoꝝ ad hoīes: non amplius pmanet.

Argir. ℭ Exacta igit̄ in talibꝰ nō eſt deffinitio quouſqꝫ ſint amici: Multis enim ablatis adhuc amicit e manēt. Quod ſi nimis fuerint ſepati: vt a deo non permanet.

S. Tho.

Queſtio. ℭ Rn̄det tacite qōni. Poſſet enim aliqs querere in quanta Reſpōſio. diſtātia poſſit amicitia ſaluari: ⁊ in quāta nō. Sed ipſe rn̄det: ꝙ in talibꝰ non pōt dari certa determinatio. Sed h̄ in gn̄ali ſufficit ſcire ꝙ multis ablatis ab vno q̄ ſunt alij adhuc remanet aicitia. Et ſi mltū diſtēt. puta ſicut hoīes a deo nō adhuc remāet talis aicitia: de q̄ loqmur. ℭ De. cū dic̄.

ℭ Unde ⁊ dubitatur ne forte non velint amici amicis maxima bonoꝝ. puta deos eſſe. Non .n. adhuc amici erunt ipſis: neqꝫ vtiqꝫ bona. amici enim per ſe bona.

Le. are. ℭ Unde dubitat̄: an interdū non optāda ſint amicis maxima bona: puta vt dij fiant: qm̄ non amplius eſſent amici neqꝫ ſimpliciter bona: nam amici quidem bona.

Argir. ℭ Unde ⁊ dubitatur ſi amici velint amicis ea bona q̄ maxima ſunt: vt deos eſſe. Non .n. vlterius erunt ipſis amici: quare nec bona. Amici nāqꝫ bona ſunt ſuis amicis.

S. Tho.

Dubitatio ℭ Soluit quādā dubitationē incidentē. Et pͦ mouet eam. Et dicit ꝙ ex p̄dictis dubitat̄ vtruꝫ amici velint ſuis amicis maxima bona. puta eē deos vel reges: aut virtuoſiſſimos. Et videt̄ ꝙ nō: qꝛ iam nō remanebūt eis amici: ⁊ ita perdent ipſi magna bona .ſ. ipſos amicos. ℭ Scḋo ibi.

ℭ Si vtiqꝫ bene dictū eſt: qm̄ amicus amico vult bona illius gratia. Manere autēꝫ vtiqꝫ opꝫ qualiſcunqꝫ eſt ille. homini aūt enti volet. maxime eſſe bona.

Le. are. ℭ Qḋ ſi recte dcm̄ ē: amicū amico bōa cupe: illiꝰ gr̄a manē opꝫ: q̄liſcūqꝫ is eſt. Vt hoī ḡ maxima bona optabit.

Argir. ℭ Qḋ ſi bn̄ ſit dcm̄ amicū amico bōa illꝰ gr̄a velle: manē opꝫ q̄liſcūqꝫ ſit ille. Hoi aūt volet maxima bona ineſſe.

S. Tho.

Solo pͥa ℭ Soluit predictam dubitationem. dupliciter. Primo quidem: qꝛ cū dcm̄ ſit ſupra ꝙ amicus vult bona amico eius gratia: opꝫ ſupponere ꝙ habitis illis bonis ille ipſe remaneat qualitercūqꝫ eſt. Vult .n. maxima bona amicus amico tanq̄ exiſtenti homini non tanq̄ tranſlato ad deos. ℭ Secundam ſolutionem ponit ibi.

ℭ Forte autēꝫ non omnia. Sibiipſi eni ma/

rime vnuſquiſq; vult bona.

Le. are. ¶ Sed forte nõ oĩa. Nã ſibiipſi quiſq; maxĩe bona cupit.

Argir. ¶ Et fortaſſe nõ oĩa. Sibi.n. ipſi maxie q̃ſq; vult ipſa bona.

S. Tho.

Solo ſibi ¶ Et dicit ꝙ amic⁹ vult bona amico nõ magis q̃ ol̄b⁹ aliis. Quia vnuſq̃ſq; vult maxie ſibi bona. Un̄ nõ opʒ ꝙ velit amico illa bona ꝑ q̄ ipſe ꝑdet amicũ qδ eſt magnũ bonũ.

Lectio. viij.

Multi aũt videnť ꝓpť amorẽ hono ris velle amari magis q̃ȝ amare.

Le. are. ¶ Uidentur pleriq; per ambitionem amari magis velle q̃ȝ amare.

Argir. ¶ Pleriq; aũt ob ābitionẽ magis amari q̃ȝ amare velle vīr.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ȝ pħs poſuit ꝙ amicitia ineq̃lium ꝑſonaꝝ ſaluať ſ̄m h̄ ꝙ eſt amare ⁊ amari ꝓportionabilr̄. Hic oſtẽdit q̃lr amari ⁊ amare ſe hẽant ad amiciciã. Et circa h̄ duo facit. Primo oñdit ꝙ amare magis ꝓpriũ eſt amicitie q̃ȝ amari. Scδo oñdit: ꝙ ꝑ h̄ qδ eſt amari ſ̄m dignitatẽ ſeu ꝓportionabilr̄ amicitia ꝯſeruať. ibi. (Magis aũt amicitia ⁊c̃.) ¶ Circa pᵐ tria facit. Pᵒ oñdit q̃re aliq magis volunt amari q̃ȝ amare. Scδo comparat id qδ eſt amari ei qδ eſt honorari. ibi. (Nõ ꝓpter ſeipm̄ aũt ⁊c̃.) Tertio oñdit ꝙ amare magis ꝓpriũ eſt amicitie q̃ȝ amari. ibi. (Uideť aũt in amari magis ⁊c̃.) ¶ Circa pᵐ tria facit. Pᵒ ꝓponit qδ itẽdit. Et dic̃ ꝙ mľ. i. videnť magis velle amari q̃ȝ amare. Et h̄ q: ſunt amatores honoris. Pertinet.n. ad excellẽtiores q̃b⁹ debeť honor ꝙ magis amenť q̃ȝ amẽt. ¶ 2ᵒ ibi.

Cur aliqui magis volunt amari q̃ȝ amare.

¶ Propter qδ amatores adulationis multi. Superexceſſus aũt amicus adulator vel fingitur talis: ⁊ magis amare q̃ȝ amari.

Le. are. ¶ Ex q̃ fit vt multi adulatores amẽt. Inferior.n. amic⁹ eſt adulator. Uľ fugit qdẽ tale qddã ⁊ magꝭ amaŕ q̃ȝ amarẽ.

Argir. ¶ Quapꝑ pleriq; amãt ipſos adulatores. Adulator enĩʒ iferior eſt amic⁹ aut fingit ſe talẽ: ⁊ magꝭ amare q̃ȝ amari.

S. Tho.

Probatio a ſigno. ¶ Probat qδ dixerat ꝑ ſignũ. Ex h̄.n. ꝙ mľti magis volũt amari q̃ȝ amẽt. ꝓcedit ꝙ mľti ſũt amatores adulatiõis: q̄ ſcʒ delectanť in h̄ ꝙ aliq̄s eis adulať. Adulator.n. vel i rei ꝟitate eſt amic⁹ ſuperexceſſus: q: minoꝝ eſt adulãt: vľ adulãdo aliq̄s fingit ſe talẽ: ⁊ ꝙ magꝭ amet q̃ȝ ameť. ¶ 3ᵒ ibi.

¶ Amari autem prope eſſe videtur ei qδ eſt honorari. Quod vtiq; multi appetunt.

Le. are. ¶ Amari ꝟo proxime videtur accedere ad honorationeʒ. Quod ſane pleriq; appetunt.

Argir. ¶ Amari autem propinquum huic eſſe cõſtat affici inquã honore. Quod quidem pleriq; affectanť.

S. Tho.

Amari eſt ꝓpinquius ei qδ ẽ honorari. ¶ Exponit qδdã qδ dixerat: ꝙ. ſ. ꝑꝑ amorẽ honoris ꝯtigat ꝙ hõ velit magis amari q̃ȝ amet. Et dic̃ ꝙ amari videť eẽ ꝓpinquũ ei: qδ eſt honorari: qδ deſiderať a mľtis. Honor enĩ eſt qδdã ſignuʒ bonitatis ei⁹ q honorať. amať aũt vnũqδq; qδ eſt bonũ vel apparẽs bonũ. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Non ꝓpter ſeipm̄ aũt videtur deſiderare honorẽ: ſed ſ̄m accñs. Gaudent enĩʒ multi ab his qui in ꝑtãtib⁹ honorari: ꝓpter ſpem. Exiſtimãt enim adipiſci ab his quo idigẽt. Ut itaq; ſigno bone paſſionis gaudent honore. Et ab epyichib⁹ aũt ⁊ ſciẽtibus appetentes honorẽ. Firmare enim ꝓpriam opinionem de ipſis appetunt. Gaudẽt vtiq; ꝙ ſint boni credentes dicẽtium iudicio.

Le. are. ¶ Nec honorẽ ꝑ ſe expetẽ videnť ſed ꝑ accñs. Gaudẽt enĩʒ multi: cũ ab hĩs qui ꝑ ãtib⁹ ꝯſtituti ſunt: honoranť: ſpe ducti: qδ putãt ſiqd op⁹ ſit ab illis ĩpetraturos. Ut igiť ſigno bone affectionis gaudẽt honore. Qui ꝟo a bonis viris ⁊ ſciẽtib⁹ appetũt honorari: opinionẽ ſui ꝯfirmare ꝯſiderãt. Gaudẽt igiť qδ boni ſint credẽtes loquẽtiũ iudicio.

Argir. ¶ Nõ per ſe aũt ſed ꝑ accñs videť honoreʒ appetere. Nam pleriq; gaudẽt cũ honoranť ab hĩs qui ſunt in ꝑtãtib⁹ ꝓpť ſpeʒ. Putãt.n. ſe ſi quo idigeãt id ab illis ĩpetraturos. Gaudent igiť ipſo honore: vt ſigno bñficiũ ſuſcipiendi. Qui aũt appetunt a bonis viris atq; ſcientib⁹ honorari: cõfirmare opinionẽ eaʒ quã ipſi hñt de ſe affectant. Gaudent igitur: q: ſunt boni: credentes eorum iudicio qui id dicunt.

S. Tho.

Quare aliq appetant honorare. ¶ Cõparat id qδ eſt amari ei qδ eſt honorari. Et circa hec tria facit. Primo oñdit. q̃re aliqui volũt honorari. Et dic̃ ꝙ hoĩes videnť deſiderare honorẽ nõ ꝑꝑ ipm̄ honorẽ: ſed per accñs. A duob⁹ enim gñib⁹ hoĩum maxime querunt hoĩes honorari. Multi enim gaudẽt ſi honoreť a potentib⁹. nõ ꝓpter ipm̄ honorẽ: ſʒ ꝓpter ſpem: quã inde concipiunt. Exiſtimant.n. ab his a q̃b⁹ honoranť ſe adepturos aliqd quo idigent. Et ita gaudẽt de honore. q. de quodaʒ ſigno bone paſſionis. i. bone affectionis honorãtiũ ad eos. Aliĩ aũt ſunt qui appetũt honorẽ ab epychibus. i. a ꝟtuoſis ⁊ ſapientib⁹: q: per h̄ appetunt firmare ꝓpriã opinionẽ de ſua bonitate. Et ita ꝑ ſe gaudent de eo ꝙ ſunt boni q̃ſi hoc credẽtes iudicio ꝓboꝝ: qui hoc ipſo ꝙ eos honorãt. videntur dicere eos eſſe bonos. ¶ Secundo ibi.

Cur a potentibus.

Cur a bonis ⁊ ſapiẽtibus.

¶ In amari autem ſ̄m ſeipſum gaudent.

Le. are. ¶ Amari autem per ſeipſum gaudent.

Argir. ¶ Amari autem per ſe gaudent.

S. Tho.

¶ Docet ꝙ hoĩes gaudent de hoc ꝙ amantur: etiam ſ̄m ſeipſum: q: hoc ipm̄ ꝙ eſt habere amicos videtur eſſe precipuum inter exteriora bona. ¶ Tertio ibi.

¶ Propter qδ videbitur vtiq; melius eſſe eo ꝙ eſt honorari. ⁊ amicitia ſ̄m ſeipſam eligibilis eſſe.

Le. are. ¶ Quapropter videretur vtiq; potius eſſe q̃ȝ honorari: ⁊ amicitia per ſeipſam eſſe expetenda.

Argir. ¶ Quapropter preſtabilius ipſum erit q̃ȝ honorari: ⁊ amicitia expetenda per ſeipſam eſſe.

S. Tho.

Melius ẽ amari q̃ȝ honorari. ¶ Cõcludit ꝓpoᵐ. Quare cũ id qδ eſt ꝑ ſe ſit poti⁹ eo qδ ẽ ꝑ accñs. ſeq̄ť ex p̃miſſis ꝙ amari ſit meli⁹ eo qδ eſt honorari: inq̃ȝtũ amicitia eſt ſ̄m ſe eligibilis. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Uidetur aũt ⁊ in amare magis q̃ȝ in amari eſſe. Signuʒ aũt. matres eo qδ eſt amare gaudẽtes. Quedã enĩ dant filios ſuos nutriri: ⁊ amant qdẽ ſcientes. redamari aũt non querũt: ſi vtraq; non ꝯtingãt: ſed ſufficiens ipſis videť eſſe videant bene operantes. Et ipſe amãt ipſos: ⁊ ſi illi nõ p̃nt matri que cõueniunt tribuere ꝓpter ignorãtiam.

Le. are. ¶ Videť aũt magis in exhibẽdo amorẽ q̃ȝ in recipiẽdo ꝯſiſtere. Signũ huius eſt: qδ matres amare gaudent. Quedam.n. filios dederũt tollendos ⁊ amãt ſciẽtes. Amari ꝟo non querũt: ſi vtraq; fieri nequeant: ſed ſatis illis videť: ſi videãt in ꝓſperitate ꝯſtitutos. Et amãt ipſe lʒ illi non valeant matri que opʒ tribuere ꝓpter ignorantiam.

Argir. ¶ Videť aũt magis in exhibẽdo amorẽ: q̃ȝ i ſuſcipiẽdo cõ-

ſitē. Argumēto ſunt mrēs amādo gaudentes. Nōnulle nāqꝫ ſuos tollēdos filios dant. Et amāt qdem ſcientes. Ut ament aūt ab illis non querunt: ſi vtrunqꝫ fieri nequeat. Sed ſatis eſt ipſis ſi in ꝓſperitate vident illos eſſe conſtitutos. Amantqꝫ illos: ⁊ ſi illi non poſſunt ob ignorationē ea que ſunt exhibenda retribuere matri.

S. Tho.

Qꝫ amicitia magis conſiſtit in amare ꝙ̄ i amari.

Lec. 5.

Signū ſiliū ex matribus.

Oſtēdit in quo ꝯſiſtat magis amicitie ꝟtus. vtꝝ in amare vel in amari. Et dicit ꝙ magis ꝯſiſtit in amare. Amicitia.n.dī per modū cuiuſdā habitˀ. vt ſupra oñſum eſt. Habitus aūt determinat ad opōnes. amare aūt eſt bñ operari. amari aūt eſt potius q̄ſi bñ pati. vñ magis eſt ꝓpriū amicitie amare ꝙ̄ amari. Et h̄ manifeſtat per qdā ſignū. Matres.n. quaꝝ eſt vehemēs amicitia ad filios: delectant magis in h̄ ꝙ amāt filios ꝙ̄ ꝙ ament ab eis. Quedā.n. mrēs dant ſuos filios aliis ad nutriēdum: ⁊ ſciētes eos eē filios amant eos: nō tñ multū querūt ꝙ ab eis reament: qꝛ hoc fieri nō pōt: ſed videt eis ſufficere ꝙ videāt ꝙ bene agant ⁊ bene ſe hēant. Et ita amant filios: q̄uis ipſi non poſſint attribuere matri ꝯuenientem amorem ꝓpter ignorantiā: qꝛ.ſ. ignorant eas eſſe matres. Deinde cum dicit.

Magis aūt amicitia exñte in amare ⁊ amicis laudatis. Amicoꝝ virtus amare videt. Quare in qbˀ h̄ fit ſm dignitatē iſti māſiui amici: ⁊ taliū amicitia. Sic aūt vtiqꝫ ⁊ inequales maxime erūt amici. Equabunt enim vtiqꝫ. Equalitas aūt ⁊ ſilitudo amicitia.

Le. arc. Cum ꝟo amicitia in amando magis ꝯſiſtat: ⁊ amantes amicos laudemus amicoꝝ ꝟtus videt eſſe amare. Itaqꝫ in qbˀ hoc ita fit: vt debet. Hi firmi ſunt amici: ⁊ hoꝝ amicitia eſt. Per hūc modū ineq̄les quoqꝫ maxime erūt amici. Nā equari poſſunt. Et eq̄litas ac ſilitudo amicitia. Et maxime qdē illoꝝ qui ſimiles ſunt virtutem.

Argir. Cum igit amicitia magis in amādo ꝯſiſtat: ⁊ laudent q amāt amicos: ꝟtus amicoꝝ videt eē amare. Quare i qbˀ h̄ fit pro dignitate: eꝗ ſtabiles ſūt amici: ⁊ amicitia taliū eſt ſtabilita. Hoc aūt mō ⁊ q ſūt ineq̄les: maxie fuerit amici. Eq̄les.n. fieri pñt. Eq̄litas aūt ⁊ ſilitudo eſt amicitia.

S. Tho.

Qꝫ pamare ſꝫ dignitatē ⁊ pportionalr permaiet amicitia.

Qꝫ pamorē eq̄nt hōi q ſūt ineq̄les ꝯditōe

Oſtendit q̄ñ per h̄ ꝙ eſt amare ſm dignitatē ſiue ꝓportionalr amicitia ꝯſeruat. Et p̄ oñdit q̄ñ amicitia ſit permāſiua ſm hoc qđ eſt amare ꝓportionalr. Scđo cōparat q̄ntum ad p̄dicta diuerſas amicitie ſpēs. ibi. (Maxime qdē eoꝝ ⁊c.) Dicit ḡ p̄: ꝙ cuꝫ amicitia magis ꝯſiſtat in amare ꝙ̄ in amari: amici laudant ex h̄ ꝙ amāt: non ex eo ꝙ amant. Hec.n. eſt laus amantium. Et qꝛ vnuſqſqꝫ laudat ſm ꝓpriam ꝟtutē: ꝓ̄s eſt ꝙ amatoris ꝟtus attendat ſm h̄ ꝙ eſt amare. Et ideo in qbuſcūqꝫ h̄ ꝯtingit ꝙ amēt amicos ſm ꝓportionē dignitatis eoꝝ: tales pmanēt amici: ⁊ eoꝝ amicitia eſt pſeuerās. Sic.n. dum ſeinuicē amāt ſm ſuā dignitatē: ēt illi qui ſunt ineq̄lis ꝯditionis poterūt eſſe amici: qꝛ ꝑ hoc eq̄bunt dū vnus eoꝝ quo magis deficit in bonitate: aut in quacūqꝫ excellētia: eo plus amat: ⁊ ita abūdātia amoris recōpenſat defectuꝫ ꝯditionis. Et ſic per quādam eq̄litatē ⁊ ſilitudinē que ꝓ̄ſe ꝑtinet ad amicitiam ſiunt ⁊ perſeuerant amici. Deinde cum dicit.

Et maxime qdem eoꝝ que ſm virtutē ſilitudo. Manſiui enim exiſtētes ſm ſeipſos ⁊ adinuicem manent. Et neqꝫ indigēt prauis neqꝫ miniſtrant talia: ſed vt dicere ꝯtingit ⁊ prohibent. Bonoꝝ enim neqꝫ ipſos peccare neqꝫ amicis ꝯcedere miniſtrare.

Stabiles enim ꝑ ſeipſos exiſtentes ⁊ inuicem manent: ⁊ neqꝫ indigēt improboꝝ neqꝫ talia miniſtrant. Sed vt ita loquar ēt ꝓhibent. Nā bonoꝝ eſt: neqꝫ ipſos delinquere: neqꝫ amicos permittere ſibi miniſtros eſſe. Le. arc.

Et maxime qdē eoꝝ ſilitudo qui ſiles ſunt ꝟtute. Nā cū ſtabiles ꝑ ſeipſos ſint: ⁊ tales iter ſe ſunt. Et neqꝫ indigent prauis neqꝫ talia ſubminiſtrant quin potius prohibent. Eſt enim bonorum hominum neqꝫ ipſos deliquere: neqꝫ amicos permittere praua ſubminiſtrare. Argir.

S. Tho.

Qꝫ ſilitudo q̄ ē actiua ⁊ ꝯſuatiua amicitie maxie repitur iter virtuoſos.

Nota de amicitia bonorum.

Comparat diuerſas amicitie ſpēs ſm p̄dicta. Et p̄ oñdit que amicitia ſit maxime pmāſiua. Et dicit ꝙ ſilitudo que eſt amicitie factiua ⁊ ꝯſeruatiua maxie videt eſſe iter ꝟtuoſos. Ipſi.n. ⁊ pmanēt ſiles in ſeipſis: qꝛ nō de facili mutant ab vno in aliud: ⁊ pmanent ēt in amicitia adinuicē. Et h̄ ideo: qꝛ vnus eoꝝ nō indiget ꝙ alius pro eo faciat aliqd prauū: qđ eſſet ꝯtra facientis virtutē. Et neuter eoꝝ ſic alteri ſeruit de aliquo prauo. Sed ſi pōt dici ꝙ iter ꝟtuoſos ſit aliqd prauum: magis vnus eoꝝ ꝓhibet alteruꝫ praue operari. Ad bonos.n. ꝑtinet ꝙ neqꝫ ipſi peccent neqꝫ ſuſtineant qđ amici eoꝝ peccata exhibeant. Scđo ibi.

Mali autem firmum qdem non habent. Neqꝫ enim ſibiipſis permanent ſimiles exiſtentes. In paucum enim tēpus fiunt amici gaudentes adinuicem malitia.

Mali ꝟo firmitatē nō hñt. Neqꝫ.n. ſibiipſis ſiles pſeuerāt. Et ꝑuo tp̄e ſūt amici: gaudētes mutua prauitate. Le. arc.

Praui aūt ſtabilitatem qdem non habent: quippe cum neqꝫ ſibiipſis ſimiles perſeuerēt. Breui ꝟo tempore fiunt amici: ſua gaudentes mutuo prauitate. Argir.

S. Tho.

Qꝫ malorū amicitia nō pmāet.

Nota de mutabilitate prauoꝝ.

Oſtendit que amicitia ſit minime pmanſiua. Et dicit ꝙ hōies mali non hñt aliqd firmū ⁊ ſtabile in ſeipſis. Quia enī malitia cui iniſtūt eſt ſm ſeipſam odibilis: ⁊ ita affectˀ variat dum nihil inueniunt in quo volūtas eoꝝ quieſcere poſſit: ita neqꝫ ſibiipſis diu pmanent ſiles. Sed volūt ꝯ̄ria eoꝝ que prius voluerūt: ⁊ ſic ad paucum tp̄s fiunt amici: quādiu.ſ. gaudēt malitia in qua ꝯcordant. Tertio ibi.

Utiles autem ⁊ delectabiles in plus pmanent. Uſqꝫ enim vtiqꝫ tribuāt delectationes vel vtilitates adinuicem.

Sed qui ſunt vtiles ⁊ iocundi magis durāt. Quo ad.n. afferant inuicem voluptates aut vtilitates. Le. arc.

Utiles aūt ⁊ iocūdi pmanent magis: pmanent eniꝫ quouſqꝫ voluptates aut cōmoda ſibi mutuo preſtant. Argir.

S. Tho.

Amicitia q̄ eſt pp vtilitatē ⁊ delectationē eſt pmanētior: ea q̄ ē pp malitiā

Oſtēdit que amicitie circa h̄ medio mō ſe hēant. Et dicit ꝙ amici vtiles ⁊ delectabiles ſibiinuicē magis pmanēt in amicitia ꝙ̄ mali. Utilitas.n. ⁊ delectatio in ſe hꝫ vñ ametur. Uñ tm̄ durat taliū amicitia: q̄diu mutuo ſibi tribuūt delectatiōes vel vtilitates. Secˀ āt ē de his q ſūt amici ꝓpt malitiā que ſm ſe amabilitatis nihil hꝫ. Deīde cū dic.

Ex ꝯ̄trīis aūt maxime qdeꝫ videtur ꝓpter vtile fieri amicitia. Puta pauper diuiti. In diſciplinatus ſciēti. Quo eni exiſtit aliqs indigens ens hoc appetens redonat aliud.

Ex ꝯtrariis ꝟo maxime videt fieri ea amicitia que eſt ꝓpter vtilitatē: vt paup diuiti ⁊ idoctus ſapienti. Cuius eniꝫ quiſqꝫ īdiget: id exoptat. Aliud pro alio affert. Le. arc.

Ex ꝯ̄riis aūt maxime videt ea fieri amicitia: que ob vtilitatē efficit. Nā fit amicus paup diuiti: ac idoctus ſcienti. Cuius.n. quis indiget id affectans aliud affert pro ipſo. Argir.

S.Tho.

Cõdo τ q̃ amicitie poſſit eẽ inter ꝯtraria ¶ Determinat de amicitia ꝯtrariorum adinuicem. Et p̃ oñdit in qua ſpecie amicitie hoc ꝯtingat ꝙ videaẽ eſſe amicitia inter ꝯtra. Scđo oñdit quõ ꝯtrarium appetat ſuum ꝯtrarium. ibi. (Forte aũt τc̃.) ¶ Circa p̃m tria facit. Primo oñdit ꝙ hõ ꝯtrietas amicorum maxime videẽ eſſe ꝓpter vtilitatem.inq̃ꝫtum.ſ.vnus amicorum appetit ab alio id quo ipſe indiget. τ redonat ei aliqd aliud.ſicut pauper appetit cõſequi diuitias a diuite:pro q̃b⁹ impẽdit obſequium. ¶ Scđo ibi.

¶ Hoc aũt vtiq̃ꝫ aliqs attrahit τ amatorem τ amatum τ pulchrum τ turpe.

Le. are. ¶ Ad hãc q̃s trahet amatorẽ τ amatũ:turpẽq̃ꝫ τ pulchrũ

Argir. ¶ Huc trahere quiſpiam τ amatorẽ ac adamatum:τ pulchrum ac turpem poteſt.

S.Tho.

¶ Oſtendit quõ τ B poſſit ꝑtinere ad amicitiã delectabilẽ. Et dicit ꝙ ad hũc modũ amicitie:põt etiam q̃s attrahere amorẽ venereũ quo amator amat amatũ. Eſt.n.qñq̃ꝫ ꝯtrietas.ſicut īter pulchrũ τ turpe. In amicitia aũt que eſt ꝓpt virtutem nullo mõ habeẽ ꝯtrarietas:q2 in tali amicitia eſt maxima ſilitudo.vt ſupra dictum eſt. ¶ Tertio ibi.

¶ Propter qđ videntur amatores ridiculi quãdoq̃ꝫ dignificãtes amari vt amant. Sed tñ amabiles exiſtẽtes forte dignificandum. Nihil aũt tale habentes ridiculum.

Le. are. ¶ Quapp amatores īterdũ ridiculi videnẽ:dignũ putãtes ſe amari quẽadmodũ ipſi alios amant. Nã ſilr dignos fortaſſe exigẽdũ eſt ita amari. Qđ ſi nõ ſint tales ridiculum.

Argir. ¶ Quapp τ amatores ridiculi:videnẽ īterdũ dignũ eẽ cenſentes ꝑinde amari vt amãt. At ſi ſilr qdeꝫ amabiles ſint amãdi ſunt fortaſſe vt cẽſent. Si võ nihil amabile hẽant: ridiculum eſt ꝑfecto ſeſe vt amãt amari oportere cẽſere.

S.Tho.

Corrolarium. ¶ Infert qđdã correlariuꝫ ex dictis. Et dicit ꝙ q2 īter amatorẽ τ amatũ eſt qñq̃ꝫ ꝯtrietas.ſicut īter turpe τ pulchrũ.inde eſt ꝙ qñq̃ꝫ videnẽ deriderí amatores qui reputãt ſe dignos vt tãtum amenẽ quãtum amãt. Qđ qdẽ dignũ eſt: ſi equalr ſint amabiles. Sed ſi nihil hẽant tale:quo.ſ. ſint digni tãtũ amari.ridiculũ eſt ſi B querũt. ¶ Deĩde cũ dic̃.

¶ Forte aũt neq̃ꝫ appetit ꝯtrium ſm ſeipm: ſed ſm accñs. Appetitus aũt mediꝫ eſt. Hoc enim bonũ. Puta ſicco nõ humidũ fieri:ſꝫ ad mediũ venire:τ calido ſimilr. Hec qdeꝫ igitur dimittanẽ. Etenim eſt magis alienũ.

Le. are. ¶ Forte võ neq̃ꝫ appetit ꝯtrium ꝯtrarĩ per ſe:ſꝫ per accñs. Deſiderium aũt mediĩ eſt. Hoc.n.bonuꝫ:puta ſicco nõ fieri molli:ſed ad medium deuenire:ſilr τ calido τ aliĩs. Hec igitur relinquantur:qñ alieniora ſunt.

Argir. ¶ Fortaſſe aũt neq̃ꝫ ꝯtrarium per ſe ꝯtrarium appetit: ſed per accidens. Appetitio võ ipſius eſt mediĩ. Hoc enim eſt bonum. Veluti ſicco:nõ vt humidum fiat:ſed vt accedat ad medium τ calido τ ceteris ſimili modo. Sed hec qdeꝫ miſſa faciamus. Non enim ad hunc locũ accõmodanẽ.

S.Tho.

Cõdo aliqd appetat ſ. um ꝯtrarium. ¶ Oſtendit quõ ꝯtrarium appetit ſuum cõtrarium. Et dicit ꝙ hoc non eſt ſm ſe:ſed ſm accidens. Per ſe enim appetitur medium qđ eſt bonũ ſubiecto qđ efficiẽ per vnuꝫ cõtrarium in exceſſu. Puta ſi corpus alicuius hoĩs ſit valde ſiccum:non eſt ei bonum τ appetibile fieri humidum per ſe loquendo. Sed venire ad medium qđ accidit ſuperueniente humido. Et eadem ratio eſt de calido τ hõ contrariĩs. Et q2 hec magis ꝑtinent ad phyſicam ꝯſiderationeꝫ. ideo dicit hec eſſe pretermittenda.

Lectio.ix.

¶ Videtur aũt quẽadmodũ in principĩs dictũ eſt circa eadem τ in eiſdem eſſe τ amicitia τ iuſtũ. In omni enim cõmunicatione videẽ aliquod iuſtum eſſe. τ amicitia autem.

¶ Videtur enim vt ab initio diximus circa eadem τ in eiſdem eſſe amicitia τ iuſtum. In omni enim ſocietate videtur aliquid eſſe iuſtum τ amicitia. Le. are.

¶ Videtur amicitia τ iuſtum vt in principio diximus circa eadem τ in eiſdem eſſe. In omni nãq̃ꝫ ſocietate iuſtum aliquid τ amicitia eſſe videtur. Argir.

S.Tho.

¶ Poſtq̃ꝫ phs tetigit diuerſas ſpẽs amicitiarum:que ſunt in eq̃lium ꝑſonarũ. Hic diſtinguit hõ ſpẽs ſm ꝓprias rõnes earum. Et circa B duo facit. Primo oſtẽdit ꝙ hõ amicitiarum ſpẽs ſm diſtõnes ꝯſequunẽ politicas cõicationes. Scđo diſtinguit amicitiarum ſpẽs ſm diſtõnes politicarum.ibi.(Politice aũt ſunt tres τc̃.) ¶ Circa p̃m ponit talem rõneꝫ. Oĩs amicitia in cõicatione conſiſtit. Oĩs cõicatio reducitur ad politicã. Ergo oẽs amicitie ſm politicas cõicationes ſunt accipiẽde. Circa B tria facit. Primo probat p̃m. Scđo 2m ibi.(Cõicationes aũt oẽs τc̃.) Tertio īfert ꝯñem ibi.(Oẽs itaq̃ꝫ cõicationes τc̃.) ¶ Circa p̃m duo facit. Primo oſtẽdit ꝙ amicitia oĩs in cõicatione cõſiſtit. Scđo oſtendit ꝙ amicitia ſm diuerſitatẽ cõicationis diuerſificaẽ.ibi.(Sũt autem fratrib⁹ τc̃.) Primum oſtẽdit tripl̃r. Primo qdem per rõnem que talis eſt. Sicut ſupra dcm̃ eſt:circa eadem eſt iuſtitia τ amicitia.ſed iuſtitia ꝯſiſtit in cõmunicatione. Quelibet.n.iuſtitia eſt ad alterum:vt in 5° dictuꝫ eſt. Ergo τ amicitia in cõicatione conſiſtit. ¶ Scđo ibi. Lec.7. Qꝫ amicitia ꝯſiſtit in cõicatione. Rõ pma.

¶ Appellãt igitur vt amicos cõnauigatores τ cõmilitones. ſilr aũt τ eos qui in aliĩs cõicationib⁹. Scđm quantum enim cõicant in tantum eſt amicitia. Etenim iuſtum.

¶ Itaq̃ꝫ τ eos qui ſimul nauigant:τ eos qui vna militant. amicos vocant. Eodẽq̃ꝫ modo in aliĩs ſocietatib⁹ quaten⁹ cõmunicant:eatenus eſt amicitia. Nam τ iuſtum. Le. are.

¶ Itaq̃ꝫ τ amicos appellant ſimul nauigantes τ cõmilitones τ ceteros ſimiliter ſocios. Atq̃ꝫ quatenus cõmunicant eatenus eſt amicitia:τ iuſtum enim eodẽ modo. Argir.

S.Tho.

¶ Oſtendit idẽ ex vſu loquẽdi. Hoĩes.n.ꝯſueuerũt appellare amicos eos qui ſm aliquã cõicationem ſibi cõicant. puta cõnauigatores qui cõicant in nauigãdo:τ cõmilitones qui cõicant in militia. Et eadẽ ratio eſt in aliĩs cõicationibus:q2 inq̃ꝫtum videẽ eſſe amicitia īter aliquos inq̃ꝫtũ ſibi cõicant. Quãtũ τ ſm B eſt ẽt īter eos iuſtitia. ¶ Tertio ibi. Rõ ſcđa.

¶ Et prouerbium. cõmunia que amicorum recte. In cõmunicatione enim amicitia.

¶ Et ꝓuerbiũ amicorum cõia recte. In cõione.n.amicitia eſt. Le. are.

¶ Et prouerbium recte ea que ſunt amicorum cõmunia dicit eſſe. Amicitia nãq̃ꝫ in cõicatione ſocietateq̃ꝫ ꝯſiſtit. Argir.

S.Tho.

¶ Probat idem per cõmune ꝓuerbium. Vulgo enim dicẽ ꝙ amicorum oĩa ſunt cõmunia. Ergo amicitia in cõmunicatione conſiſtit. ¶ Deinde cum dicit. Rõ tertia. Amicorum oĩa cõia.

¶ Sunt aũt fratribus qdẽ τ cõnutritis omnia cõia:aliĩs autem diſcreta. Et his quidẽ plura.his aũt minora. Etenim amicitiaruꝫ he quidem magis:he autem minus.

¶ Sunt

Le. are. ¶ Sunt enim fratribus ⁊ ſodalibus cõmunia omnia. Ceteris ꝓ diuiſa: ⁊ alijs plura: alijs pauciora. Nam ⁊ amicitiarum alie plus: alie minus.

Argir. ¶ Atqꝫ fratribus qdem ſodalibuſue cuncta cõia ſunt. Ceteris aũt deſinita. Et alijs plura: alijs pauciora. Et amicitiarum enim alie magis ⁊ alie minus amicitie ſunt.

S. Tho.

Quod ſm diuerſas cõicationes diuerſe ſunt amicitie. ¶ Oſtendit ꝙ ſm diuerſas cõicationes differunt amicitie. Et circa h̃ tria facit. Primo oſtẽdit diuerſitatẽ amicitiaꝝ ſm diuerſitatez cõicationis. Uidemus.n.ꝙ fratrib⁹ ⁊ pſonis.ita ꝯiunctis ſunt oĩa cõmunia.puta dom⁹ mẽſa ⁊ alia hmõi. Alijs aũt amicis ſunt quedã diſcreta. Et qbuſdã plura: ⁊ qbuſdã pauciora. Et ſm hoc ẽt amicitiaꝝ quedã ſũt maiores.ſ.inter illos qui habẽt plura cõia: ⁊ quedã amicitie ſunt minores.vt que ſunt iter illos: qui in paucioribus cõicent. Et ex hoc maxime apparet.ꝙ ſi nulla eſſet cõmunicatio non poſſet eſſe amicitia. ¶ Secundo ibi.

¶ Differunt aũt ⁊ iuſta. Non.n. eadẽ parentib⁹ ad filios ⁊ fratrib⁹ adinuicez: neqꝫ heteris ⁊ ciuib⁹. Silr aũt ⁊ i alijs amicis. Altera aũt itaqꝫ ⁊ iuſta ad ſingulos horum.

Le. are. ¶ Differunt ẽt iuſta. Nõ enim eadẽ parẽtib⁹ ad filios ⁊ fratrib⁹ ad fratres: neqꝫ ſodalib⁹ ⁊ ciuib⁹: eodẽqꝫ mõ in alijs amicitijs. Alia igit̃ ſunt ⁊ iuſta ad ſingulos iſtorum.

Argir. ¶ Differunt aũt ⁊ iuſta. Nõ.n. eadẽ ſunt parẽtib⁹ ad filios ⁊ fratrib⁹ inter ſe: neqꝫ ſodalib⁹ atqꝫ ciuib⁹: ⁊ in ceteris ſilr amicitijs. Diuerſa igit̃ ſunt ⁊ iniuſta ad hoꝝ ſingulos.

S. Tho.

Alia ſũt iuſta ſꝫ alias cõicatiões. Exẽpla ad hoc. ¶ Oſtẽdit ꝙ iuſtitia diuerſificat̃ ſm diuerſas cõicationes. Non.n. idẽ eſt iuſtũ in q̃libet cõicatione ſed differẽs: ſicut pꝫ ꝙ nõ idẽ eſt iuſtuz iter patrẽ ⁊ filios: ⁊ iter fratres adinuicẽ. Et ſilr aliud eſt iuſtũ inter ethaycos.i.coetaneos ⁊ cõnutritos ⁊ iter ciues: qꝛ alia ſibi mutuo tanq̃ꝫ debita exhibent. Et eadẽ ratio eſt in alijs amicitijs. Et ſic pꝫ ꝙ altera iuſta ſunt iter ſingulos predictoꝝ. ¶ Tertio ibi.

¶ Et augmẽtationem accipiunt i magis ad amicos eẽ. Puta pecunijs priuare. heterũ qdẽ duri⁹ q̃ꝫ ciuẽ: ⁊ nõ iuuaꝛ fratri q̃ꝫ extraneo: ⁊ percutere patrẽ q̃ꝫ q̃cũqꝫ aliuz. Augmẽtari aũt natũ eſt ſimul amicitie ⁊ iuſtũ: vt eiuſdẽ entia ⁊ ad equale pertingentia.

Le. are. ¶ Et augmẽtum ſuſcipit. Ut magis ad amicos ſunt. Puta grauius eſt ſodali pecuniam auferre q̃ꝫ ciui: ⁊ non ferre opem fratri q̃ꝫ extraneo: ⁊ pulſare patrẽ q̃ꝫ quẽuis alium. Incremẽtum ſuſcipe ſimul videnꝛ: amicitiaqꝫ ⁊ iuſtuz: vtpote in eiſdẽ exiſtentia ⁊ equaliter ꝓcedentia.

Argir. ¶ Et icremẽta ſuſcipiunt: ꝙ ſunt ad magis amicos. Eſt.n. grauı⁹ ſodali q̃ꝫ ciui pecuniã auferre: ⁊ fratri q̃ꝫ extraneo opẽ nõ ferre: ⁊ pñez q̃ꝫ quẽuis aliũ pulſare. Creſcit aũt ⁊ iuſtuz cũ amicitia ſilr: qppe cũ ſint in eiſdẽ: ⁊ eque ſe extẽdant.

S. Tho.

Quõ iuſtitia diuerſificaꝛ ſm diuerſitatem amicitie. Magis amico bñfacere ẽ iuſtius nocere iniuſti⁹. ¶ Oſtendit quõ iuſtitia diuerſificat̃ ſm dñiam amicitie. Et dicit ꝙ iuſtitia ⁊ iniuſtitia accipiũt augmẽtuz ex h̃ ꝙ ſunt ad magis amicos. Qꝛ.ſ. magis amico bñfacẽ qdẽ eſt iuſtius nocẽ iniuſtius. ſic̃ ꝙ aliqs ꝓuet pecunijs p furtũ aut rapinã hoiez ſibi familiarẽ ⁊ ꝯnutritum eſt durius ⁊ iniuſtius q̃ꝫ ſi ꝓuauit ciuẽ. Et ſilr ſi ſubtrahat auxiliũ fratri q̃ꝫ ſi ſubtrahat extraneo: ⁊ ſi ꝑcutiat pñez. q̃ꝫ ſi ꝑcutiat quẽcũqꝫ aliũ. Qꝫ aũt ſilr augeat̃ amicitia ⁊ iuſtũ ꝓcedit ex h̃ ꝙ in eiſdẽ exiſtũt. ⁊ vtrũqꝫ ptinet ad quãdaz eq̃litatẽ cõicationis. Et p h̃ ſignũ ꝯfirmat̃ qõ ſupra dcm̃ eſt. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Cõicationes aũt omnes particulis aſſimilant̃ politice. Cõueniunt.n.i aliquo ꝯferẽte ⁊ acqrentes aliqd eorum q̃ ad vitam. Sed ⁊ politica cõicatio ꝯferentis gratia videt̃. ⁊ ex principio ꝯuenire ⁊ ꝑmanere. Hoc enim ⁊ legis poſitores ꝯiectant ⁊ iuſtum eẽ aiunt qõ communiter conferens.

Le. are. ¶ Omnes aũt ſocietates partib⁹ ciuilis ſiles eſſe videnꝛ. Cõgrediunꝛ enĩz in aliqua cõmoditate parantes aliqd eoꝝ: que ad vitã ptinent. Ciuiliſqꝫ ⁊ ſocietas cõmodi gra iniri: durareqꝫ videnꝛ. Hoc enim ⁊ legum latores coniectura ſequuntur. Et iuſtum eſſe aiunt: qõ cõiter pſit.

Argir. ¶ At ꝓ ſocietates oẽs ſiles ſunt partib⁹ ſocietatis ciuilis. Nam ob vtilitatẽ aliquã ꝯueniunt hoies: ⁊ aliqd eoꝝ ꝯſequunꝛ q̃ ad vitã ꝯferũt. Ciuilis quoqꝫ ſocietas gr̃a vtilitatis ab initio ꝯſtitui ꝑmanereqꝫ videt̃. Hoc.n. ⁊ latores legũ ꝯiectant. Et iuſtum id inquiũt eẽ qõ publice ꝓdeſt.

S. Tho.

¶ Oñdit ꝙ oẽs cõicatiões ad politicã cõicationẽ reducũt̃. Et circa h̃ duo facit. Pᵒ oñdit ꝙ oẽs cõicatiões ſilitudinẽ hñt cũ cõicatiõe politica. Scdo oñdit ꝙ oẽs cõicatiões alie ꝯtinent̃ ſub politica. ibi. (Alie qdẽ igit̃ ⁊c.) ¶ Dicit ergo pᵒ: ꝙ oẽs cõicatiões hñt aliquã ſilitudinẽ cũ ptib⁹ politice cõicatiõis. Uidem⁹.n.ꝙ oẽs cõicãtes ꝯueniũt in aliq̃ vtili. ad h̃.ſ.ꝙ acqrant aliqd eoꝝ que ſunt nec̃ia vite. Et h̃ etiã videt̃ hr̃e politica cõicatio: qꝛ ꝓp vtilitatẽ cõem videnꝛ ciues ⁊ a pn̄°ſilr ꝯueniſſe. ⁊ in h̃ pſeuerare. Qõ pꝫ ex duob⁹. Primo qdẽ: qꝛ legiſlatores ad h̃ maxĩe tẽdẽ videnꝛ: vt pcurent vtilitatẽ cõez. Et ſcdo qꝛ hoies h̃ dicũt hoc eẽ iuſtũ in ciuitate ꝙ cõiter ciuib⁹ ꝯfert. ¶ Deinde cum dicit.

Qꝛ oẽs cõmunicationes hñt ſimilitudinẽ cũ ptib⁹ politice cõicationis. De intẽtione legiſlatoris.

¶ Alie qdem igit̃ cõicationes ſm ptes ꝯferens appetunt. puta nauigatores qdem qõ ſm nauigium ad operationes pecuniaꝝ. vl̃ aliqd talium. Cõmilitones aũt ſm bellum ſiue pecuniaz ſiue victoriam ſiue ciuitatem appetentes. Silr aũt ⁊ tribules ⁊ plebei.

Le. are. ¶ Alie igit̃ ſocietates particulare cõmodũ appetũt: vt naute qdez nauigãdi ad parãdas diuitias aut aliqd tale. Milites ꝓ bellãdi aut pecunie: aut victorie aut capiende vrbis cupidi. Eodem mõ ꝯtribules ⁊ populares ſunt.

Argir. ¶ Cetere igit̃ ſocietates per ptes vtilitatẽ appetunt. Naute qdem eam que ex nauigatione ꝓueniat: acqſitionẽ inquã pecuniaꝝ: aut aliqd tale. Milites aũt eam que fit ex bello: ſiue pecuniam: ſiue victoriã ſiue ciuitatẽ affectent. Eodem modo contribuleſqꝫ ⁊ populares.

S. Tho.

Qꝛ alie cõicationes a politica ordinanꝛ ad aliquã particularẽ vtilitatem. Exẽpla ad hoc. ¶ Oñdit ꝙ alie cõicationes ſub politica ꝯtinent̃. Et circa h̃ tria facit. Pᵒ oñdit quõ q̃dã aliaꝝ cõicationũ ordinant̃ ad aliquã pticularẽ vtilitatẽ. Et dic̃ ꝙ cõicatiões alie p̃ter politicã itẽdũt aliqõ pticulare ꝯferẽs. puta ꝙ ꝯnauigãtes intẽdũt acqrẽ pecuniã ſi ſint mercatores: vel aliqd aliud hmõi. ſic̃ ciuitatẽ aliquã. Si ſint bellatores: illud ꝓpt̃ qõ eſt bellũ. ſiue h̃ ſit pecunia: ſiue ſola victoria: ſiue dñiũ alicuius ciuitatis. Et ſic ẽt illi q ſunt vnius trib⁹: vel vnius plebis ad aliqõ pticulare cõmodum ꝯueniunt. ¶ Scdo ibi.

¶ Quedaz ãt cõicationes ꝓpt̃ delectationẽ videnꝛ fieri. ſ. ꝯchoreantiũ: ⁊ eraniſtaꝝ. Hec enim gratia ſacrificij ⁊ connubij.

Le. are. ¶ Et ſocietates quedaꝫ que voluptatis gratia inſtitute videntur. Ut in ijs qui thiaſotes ⁊ eraniſte vocanꝛ. He nãqꝫ ſacrificij ⁊ cetus cauſa fiunt.

Argir. ¶ Nõnulle aũt ſocietates gr̃a voluptatis ꝯſtãt: vt eoꝝ qui

choros ſil' exercent: aliaq; ſilia: & eoꝝ qui pecunias ꝯſerũt ad ꝯuiuia ſibi parãda. De naq; ſacrificiꝭ ꝯuictuſq; cã fiũt

S. Tho.

De cõica- tionib⁹ que fiũt gr̃a de lectatiõis. De vſu ſo- noꝝ i ſacri- ficijs & cõ nubijs. ¶ Oñdit q ẽt cõicationes q̃ videnẗ fieri pp delectationem fiũt pp aliqḋ vtile. Et dicit q q̃dã cõicationes videnẗ fieri pp delectationẽ ſicut ꝯcorreũtiũ. i. eoꝝ qui ſil' cantãt i choro vel corea & eranistoꝝ. i. eoꝝ q vtunẗ ſonis eroꝝ inſtrorum. puta tubis aut cimbalis. Hꝫ aũt cõicationes ꝯſueuerũt fieri cũ ſacrificijs: vt ibi delectabilius hoies detineanẗ. & cũ cõnubijs. i. nuptijs: vt vir & vxor magis hẽant delectationẽ cum in tãta iocunditate cõicant. ¶ Tertio ibi.

¶ Oẽs aũt he ſub politica ꝯſueuerũt eẽ. Nõ .n. pferens ꝯferens politica appetit. ſꝫ i oẽm vitã. Et ſacrificia faciẽtes eas: & q̃ circa has ꝯgregationes honoreſq; tribuentes dijs & ſibiipſis regem acgrentes cũ delectatione. Antiq̃ .n. ſacrificia & ꝯgregationes videntur fieri poſt fructuum collectiones. puta pmitie. Maxime .n. vocabãt in his tpibus.

Le. are. ¶ Omnes aũt hꝫ ciuili videnẗ ſubeſſe. Nõ .n. pſitem vtilitatẽ ciuilis querit: ſꝫ ad totã vitã: & qui ſacra faciunt: & illoꝝ cũ cetus iſtituunt: dijs honorẽ tribuunt. Et ſibiipſis reges cum voluptate parant. Uetuſta .n. ſacra & cetus poſt fructuum pceptionem ordinata videnẗ: quaſi pmitie quedã: plurimum enim per id tẽpus ocio indulgebant.

Argir. ¶ Oẽs aũt he ſub ciuili ſocietate collocanẗ. Non .n. pñs cõmodũ ciuilis affectat: ſꝫ ad oẽm vitã. Atq; ſacrificia & cetus circa hec faciunt honorẽ dijs tribuentes: & ſibiipſis requietẽ preſtãtes cũ voluptate. Uetuſta vtiq; ſacrificia ꝯuẽtuſq; poſt frugũ pceptionẽ vt pmitie celebranẗ. Hoc enĩ in tempore maxime ocio indulgebant.

S. Tho.

Q oẽs e- he cõica tiones ſub po litica conti nentur. Ratio ad hoc. ¶ Oñdit ex pmiſſis q oẽs alie cõicationes pdicte ſub politica ꝯtinenẗ. Et dicit q oẽs ꝯſueuerũt eẽ ſub politica. in q̃tũ. ſ. ꝯſuetũ eſt q oẽs p politicã ordinanẗ. Et h⁹ rõnes aſſignat. q2 alie cõicationes: ſicẽ dictũ eſt: ordinanẗ ad aliquã pticularẽ vtilitatẽ. Politica aũt nõ intẽdit aliqḋ pticulare & pñs cõmodũ. ſꝫ itẽdit id qḋ eſt vtile p totã vitã. Et h ſpecialr oñdit circa cõicationes delectantiũ: & maxie in ſacrificijs de qb⁹ min⁹ videẗ. Et dicit q illi q faciunt ſacrificia ĩt hꝫ ꝯgregationib⁹ itẽdũt honorẽ tribuẽ deo. & ſibiipſis acquirere reges cũ aliq̃ delectatione: qḋ ordinaẗ ad vtilitatẽ vite. Uñ & apḋ antiqs poſt collectionẽ fructuũ. ſ. in autũ-

Cur in au- tũno maxi me ſiebant ſacrificia & ꝯgregatio- nes apḋ an tiquos. no ſiebãt ſacrificia & ꝯgregationes hoium. puta ad ſoluẽdum pmitias. Hoc erat .n. tpſ aptũ ad h q hoies vacarẽt: tum vt regeſcerẽt a pcedentib⁹ laborib⁹. tũ q2 ſuppetebat eis copia victualiũ. Et ſic pꝫ q oĩa iſta ſubdunẗ ordinationi politice q̃ſi ptinẽtia ad vtilitatẽ vite. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Omnes vtiq; cõicationis vidẽtur pticule politice eſſe. conſequenter aũt tales amicitie talibus communicationibus

Le. are. ¶ Oẽs igiẗ ſocietates ptes ciuilis eẽ videnẗ. Sequenẗ vo tales amicitie ſocietates huiuſmodi.

Argir. ¶ Societates igiẗ vniuerſe partes eẽ ciuilis manifeſtum eſt. Tales autem amicitie tales ſocietates ſequuntur.

S. Tho.

¶ Inducit ꝯcluſionem intentam. vꝫ. q oẽs cõicationes ꝯtinentur ſub politica: ſicut quedã partes eius. inq̃tum alie ordinanẗ ad quedam particularia cõmoda. politica autẽ ad cõem vtilitatem: & q2 amicitie conſequenter ſe habent ad tales cõicationes: cõſequens eſt etiam q amicitiaꝝ diſtinctio ſm politicam attendatur.

Lectio .x.

Politice aũt ſunt ſpecies tres. equales aũt & trãſgreſſiones. puta corruptiones haꝝ. Sunt aũt politice qdem regnuꝫ Ariſtocratia. tertia aũt q̃ a p̃cijs quã timocratiã dicere ꝯueniẽs videtur: politicã aũt ꝯſueuerũt ipſam plures vocare. 7⁰.

¶ Adminiſtrandaꝝ vo ciuitatum tres ſunt ſpẽs: totidem etiã exceſſus. & quaſi labes ipſaꝝ. Sunt aũt he regnum & optimoꝝ ciuium poteſtas. Tertiã a cenſu cẽſuriam appellari ꝯuenit: quam pleriq; popularem vocant. Le. are.

¶ Reipublice tres ſũt ſpẽs: & totidẽ ẽt trãſgreſſiões & q̃ſi labes illaꝝ. Et ille qdẽ ſunt regnũ: & optimoꝝ ptãs. & tertia eſt ea que ẽcẽſib⁹ fit: quã cẽſu poteſtatẽ dicere accõmodatum videẗ. Plurimi aũt Rempu. appellare ꝯſueuerunt. Argir.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ pħs oñdit q aicitie ſpẽs reducunẗ ad politicam cõicationẽ. hic diſtinguit eas ſm diſtõnẽ politice cõicationis. Et circa h duo facit. Pmo diſtiguit amicitiaꝝ ſpẽs ſꝫ diſtõnẽ politice cõicationis. Scḋo ſubdiuidit hꝫ amicitie ſpẽs. ibi. (In cõicationẽ qdẽ igr̃ &c.) ¶ Circa pm duo fac. Pmo diſtiguit politicas cõicationes adiuicẽ. Scḋo diſtinguit ſm eas amicitiaꝝ ſpẽs. ibi. (Scḋm vnũquodq; aũt &c.) ¶ Circa pm duo facit. Pmo diſtigunt ſpẽs cõicationis politice. Scḋo ad eaꝝ ſilitudinem aſſignat ſpẽs cõicationis iconomice. ibi. (Silitudines aũt &c.) ¶ Circa pm tria fac. Pmo aſſignat ſpẽs politicaꝝ. Scḋo cõparat eas adiuicẽ ibi. (Haꝝ aũt &c.) Tertio oñdit quo corrũpanẗ. ibi. (Trãſgreſſio aũt regni &c.) ¶ Dicit ḡ p̊. q tres ſunt ſpẽs politice cõicationis: & totidẽ ſunt corruptiones ſiue trãſgreſſiones eaꝝ. Recte qdẽ politice ſunt tres. ſ. regnũ: qḋ eſt pncipat⁹ vni⁹. Ariſtocratia: que eſt ptãs optimoꝝ: eo q hꝫ ciuitas p ṽtuoſos gubernaẗ. Videẗ aũt ꝯueniẽs q ſit q̃dam alia ſpẽs. lꝫ qdã eã nõ ponãt: vt pꝫ in 5⁰ politicoꝝ: que ꝯuenienter noiaẗ tymocratia a tymos: tymos .n. pciuꝫ dr̃: q2 videlicet in hac politica precia danẗ paupibus: & dãna inferunt diuitib⁹: ſi nõ ꝯueniant ad politicas cõgregationes: vt pꝫ in 4⁰ politice. Quidã aũt ꝯſueuerũt eam vocare cõmuni nomine politicã: eo q eſt cõmunis diuitibus & pauperibus: vt pꝫ in 4⁰ politice. ¶ Deinde cum dicit.

Tres ſunt ſpẽs cõica- tionũ poli- ticaꝝ recta- rum. Regnum. Ariſtocra tia. Tymocra tia. Lec. 12. Lec. 2.

¶ Harum autem optima quidem regnum peſſima tymocratia.

¶ Haꝝ oĩum optima eſt regnũ: deterrima vo popularis. Le. are.

¶ Atq; haꝝ optia qdẽ ẽ Regnũ. Deterrima vo cẽſu ptãs. Argir.

S. Tho.

¶ Cõparat hꝫ politicas adiuicẽ. Et dicit q iter eas optima eſt regnũ: in quo vnus optim⁹ pncipaẗ. Peſſima aũt. i. minus bona eſt tymocratia vbi plures mediocres pncipanẗ. Media aũt eſt ariſtocratia: in q̃ pauci optimi pncipanẗ. quoꝝ tñ nõ eſt tãta ptãs ad bñ agendũ: ſicẽ vnius optima agẽtis hñtis plenitudinẽ poteſtatis. ¶ Deinde cũ dicit.

Cõpatio Regni gu bernatio optima eſt

¶ Trãſgreſſio aũt regni tyrãnis. Ambe enĩ monarchie. Differũt autẽ plurimũ. Tyrãnus qdẽ enim ſibiipſi ꝯferens intẽdit. Rex aũt qḋ ſubditorum. Non .n. eſt rex qui non per ſe ſufficiẽs & omnib⁹ bonis ſuperexcellẽs. Talis aũt nullo indiget. Utilia igiẗ ſibiipſi qdẽ nõ vtiq; itẽdet. ſubditis aũt. Qui .n. nõ talis clerotes vtiq; qdẽ magis erit q̃ rex. Tyrãnus aũt ex ꝯrietate huic. ſibi .n. bonũ ꝓſequtur & manifeſtius i hac qm̃ peſſima. Peſſi-

mum aũt ꝯ̃riũ optimo. Tráſgredií át ex regno í tyránidem. Prauitas.n.monarchie tyránis. Malus aũt rex tyránus fit.

Le. are. ¶ Tranſgreſſio aũt regni Tyrãnis eſt. In vtraq3.n.vnus gubernat: ſ3 plurimum iter ſe differũt. Tyrãnus.n.ꝓprium querit cõmodũ. Rex ꝟo eoꝝ q ab eo regunť. Nõ.n.ẽ rex niſi p ſe ſufficiat: ⁊ cũctis bonis excellat. Atq talis eſt: nullius idiget. Nõ ĝ his q̃rit vtilitates ꝓꝑias: ſ3 eoꝝ qui ab eo regunť. Qui ꝟo nõ eſt talis potiꝰ rex magis vtiq3 eẽt q̃3 rex. Tyrãnis ꝟo huic ꝯ̃ria eſt. Ꝓpriũ.n.ſeqtur cõmodũ: ⁊ in h̃ qȯ deterrima ſit p3. Nã peſſimũ optimo ꝯ̃riũ eſt. Fit aũt tráſgreſſio ex regno in tyrãnidẽ. Eſt enim tyrãnus prauitas regni: prauus aũt rex tyrãnus efficitur.

Argir. ¶ Tranſgreſſio aũt regni qdẽ tyrãnis eſt. In vtraq3 enim vnus eſt ꝑnceps. Sed iter ſeſe pluriniũ differũt. Nã tyrannus qdẽ ſuum. Rex aũt eoꝝ qui ab ipſo regunť ꝯ̃ſiderat cõmodũ. Nõ eſt.n.rex: niſi ſit ex ſeſe ſufficiẽs: ⁊ bonis oĩbꝰ antecellat. Talis aũt nullius idiget rei. Nõ ergo ſuas ipẽ: ſed eoꝝ qui regunť vtilitates ꝯ̃ſiderat. Qui nãq3 talis nõ eſt: ſorte potius qdã eſt ꝑnceps q̃3 rex. Tyrãnis aũt eſt cõtraria regno. Suũ3 nãq3 bonũ ſeqtur ipſe tyrãnus. Quo magis p3 ipſam eſſe peſſimã. Peſſimũ.n.id eſt qȯ eſt ꝯ̃riu3 optimo. Fit aũt in tyrãnidem ex regno tranſgreſſio. Tyrãnis enim eius principatus eſt prauitas: in quo vnus eſt ꝑnceps. Prauus autem rex fit tyrannus.

S.Tho.

De tyrãni de que ẽ regni corruptio. ¶ Agit de corruptione ſiue tráſgreſſione ꝑdictaꝝ politicarũ. Et ꝑ̊ de corruptione regni. Scȯo de corruptione ariſtocratie.ibi.(Et ariſtocratia aũt ⁊c̃.) Tertio de corruptione democratie.ibi.(Ex dimocratia aũt ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑ̄ᵐ duo facit. Primo qdẽ ꝓponit qȯ itẽdit. Et dicit qȯ tráſgreſſio ſiue corruptio regni vocať tyrãnis. Et h̃ manifeſtat ꝑ̊ qdẽ per h̃ q̃ gñe ꝯ̃ueniunt. Ambo.n.ſunt monarchie.i. ꝑncipatꝰ vnius. ſicut.n.in regno ꝑncipať vnꝰ: ita ⁊ in tyrãnide.

Nota dĩa iter regẽ ⁊ tyrãnum. Scȯo aſſignat dĩam eoꝝ adinuicẽ. Et dicit q̃ plimũ differũt. Et ex h̃ appet q̃ ſunt ꝯ̃ria. Cõtraria.n.ſunt que plurimũ differũt ⁊ in eodẽ gñe. Hác aũt dĩam manifeſtat dicens: q̃ tyrãnꝰ intẽdit in ſuo regimine qȯ eſt vtile ſibiipſi. rex aũt itẽdit qȯ eſt vtile ſubditoꝝ. ⁊ h̃ ꝓbat per h̃ q̃ non põt vere dici rex qui nõ p ſe eſt ſufficiẽs ad regẽdu3: vt.ſ.ſit ſupexcellẽs in oĩbꝰ bonis ⁊ aĩe ⁊ corpis ⁊ exterioꝝ reꝝ. vt ſit dignꝰ ⁊ potẽs ad ꝑncipãdu3. Cũ aũt talis ſit nõ indiget aliquo. ⁊ ideo nõ intẽdet ad vtilitatẽ ſuã qȯ eſt indigẽtiu3: ſed ad h̃ q̃ bñ faciat ſubditis qȯ eſt ſupabundátium. Ille enĩ qui nõ eſt talis.ſ.ſupexcellens in oĩbꝰ bonis: magis põt dici clerotes q̃ſi ſorte aſſumptꝰ ad ꝑncipãdum q̃3 rex. Sed tyrãnꝰ ſe h3 p ꝯ̃rium ad regẽ: q2 querit bonũ ſibi. Uñ p3 q̃

Peſſimũ eſt ꝯ̃rariũ optimo. ipſa corruptio eſt peſſima. Peſſimu3.n.eſt ꝯ̃rium optimo. Tráſgrediť aũt aliqs ex regno q̃ eſt optimu3. Sicut deuñ eſt in tyrãnide que nihil eſt aliud q̃3 prauitas monarchie

Tyrãnis ẽ peſſima. ⁊ ꝑncipatꝰ vnius. Et rex quãdo fit malus dẽ tyrãnus: vnde p3 q̃ tyrãnis eſt peſſima. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex ariſtocratia aũt in oligarchiá malitia3 principũ qui tribuunt que ciuitatis ꝑter dignitatẽ: ⁊ oĩa vel plurima bonoꝝ ſibiipſis ⁊ principatus ſemp eiſdem de plurimo faciẽtes ditari. Pauci igitur principátur ⁊ mali pro his qui maxime epyiches.

Le. are. ¶ Ex optimatibꝰ aũt ad paucoꝝ potẽtiã fit tráſgreſſio: gubernatoꝝ prauitate: qui rempu. ꝑter dignitatẽ gubernẽt: ⁊ cũcta aut plurima bona ad ſe trahunt: ⁊ magr̃atꝰ ſemp eiſdẽ ad diuitias cõparádas plimum intẽdentes. Ex quo ſit: vt pauci dominentur: ⁊ mali pro bonis.

¶ Ex optimaꝝ ꝟo ptãte ad paucoꝝ potentiam fit tranſgreſſio vitio principum qui res ciuitatis preter dignitatem diſtribuunt: ⁊ cuncta bona ſibi vel plurima tribuunt: ⁊ magiſtratus ſemp eiſdem plimi diuitias faciẽtes. Pauci igitur ⁊ praui pro optimis dominantur. Argir.

S.Tho.

¶ Agit de corruptiõe ariſtocratie. Et dicit q̃ ex ariſtocratia fit tranſgreſſio in oligarchiã que eſt ꝑncipatꝰ paucoꝝ. Et hoc ꝑꝑ malitia3 eoꝝ qui ꝑncipanť: qui bona ciuitatis nõ diſtribuunt ſm̃ dignitatẽ: ſ3 oĩa bona ciuitatis vel plurima eoꝝ vſurpãt ſibiipſis: ⁊ ſemp ꝑncipatus eiſdẽ ꝯ̃ferũt hoc plurimu3 itẽdentes: vt diteuť ipſi ⁊ amici eoꝝ. Et ex hoc ꝯ̃tingit q̃ loco maxime virtuoſoꝝ qui preſunt ariſtocratie ꝑncipanť pauci ⁊ mali. ¶ Deinde cum dicit. De oligarchia q̃ ẽ q̃ oppoſitur ariſtocratie ⁊ paucorũ potẽtia põt appellari.

¶ Ex timocratia át vtiq3 in democratiá. Cõterminales enim ſunt he. Multitudinis.n. vult ⁊ tymocratia eſſe. Et eq̃les oẽs qui in honoratione. Minimũ aũt malũ eſt democratia. in parũ.n. tráſgreditur politice ſpẽ3. Tráſmutátur qdẽ igitur maxie ſic politice. manifeſtũ.n. ſic ⁊ facilr tráſgrediuntur.

¶ Ex ĩis ꝟo qui incẽſu habenť: ad multitudinem fit tranſgreſſio. Sunt.n.he finitime. Nã ⁊ cẽſi multitudinis eẽ volunt. ⁊ oẽs in honore equales. Minime aũt praua eſt multitudinis gubernatio: q2 paꝝ admodũ tráſgrediť gubernãdo ciuitatis ſpẽm. Mutanť igiť maxime p hũc modũ res.p. Nam ſic paulatim ac facillime labuntur. Le. are.

¶ Sed ex cẽſu ptáte ad populaẽ fit tráſgreſſio. Sũt.n.he finitime. Nã ⁊ cẽſu ptás multitudinis eẽ ſolet: ⁊ pares ſũt oẽs qui ſunt in cenſu. Minime ꝟo p: auum eſt popularis poteſtas. Paruum enim reip. tráſgrediť ſpeciem. Res igitur publice hoc maxime modo mutantur. Minima enim fit atq3 facillima fit ipſarum migratio. Argir.

S.Tho.

¶ Agit de corruptiõe dimocratie. Et dicit q̃ corrumpiť in democratiã que eſt ptás ꝑꝑli. Ambe.n.he politie ſunt ꝯ̃terminales.i. vicine. Aſſimilanť.n.in duobꝰ. Primo qdem: q2 ſicut tymocratia que eſt ptás ꝑcioꝝ eſt ꝑncipatꝰ multitudĩs: ſic ⁊ democratia. Scȯo q2 in vtraq3 politia oẽs q ſunt in honoribꝰ ꝯ̃ſtituti ſunt eq̃les. Differũt aũt: q2 in tymocratia intẽdunt cõe bonũ diuitũ ⁊ paupeꝝ. In democratia aũt itẽdiť ſolũ bonũ paupeꝝ. Uñ minima ꝑuerſitas eſt dimocratie. Paꝝ.n.recedit a timocratia que eſt recte politice ſpẽs. Cõcludit igiť q̃ politice maxime tráſmutanť inuicẽ. ⁊ ita de facili corrũpunť: ſicut ꝑdictũ eſt. ¶ Deinde cũ dicit. De democratia timocratia opꝑoſita q̃ pꝫ appellari ſtatꝰ popularis.

¶ Similitudines aũt ipſaꝝ ⁊ velut exẽplum accipiet aliquis vtiq3 ⁊ in domibus.

¶ Eaꝝ ſilitudines ⁊ q̃ſi exẽpla in domibꝰ q̃q3 licet intueri. Le. are.

¶ Similitudines autem ipſarum ⁊ quaſi exempla quiſpiã ⁊ in domibus accipere poteſt. Argir.

S.Tho.

¶ Diſtinguit ſm̃ ꝑdictoꝝ ſilitudines inter politicas ⁊ iconomicas. Et ꝑ̊ oñdit quid in his rñdeat regno ⁊ tyrãnidi. Scȯo qd ariſtocratie ⁊ oligarchie.ibi.(Uiri autez ⁊ vxoris ⁊c̃.) Tertio qd tymocratie ⁊ democratie.ibi.(Tymocraticus autẽ ⁊c̃.) ¶ Circa ꝑ̄ᵐ tria facit. Primo ꝓponit qȯ intẽdit. Et dicit q̃ ſilitudo ⁊ exẽplum ꝑdictaꝝ politicaꝝ poteſt accipi in rebus domeſticis. ¶ Secundo ibi. Exẽpla politiaꝝ i domibꝰ ſũpta

¶ Patris qdẽ enim ad filios cõicatio regni h3 figuram. Filiorũ.n. patri eſt cura. Hinc aũt ⁊ Homerus ioue3 patrẽ appellat. Paternus enim ꝑncipatus vult regnum eſſe.

Le. are. ¶ Nam patris ad filium ſocietas: regni inſtar hʒ: patri eni cura eſt filioꝝ. Hinc et Homerus Iouem patrē appellat. Paternum enim imperium vult eſſe regnum.

Argir. ¶ Societas.n. patris ad filios regni preſefert effigiē. Nati naq; patri ſunt cure. Hinc ⁊ Homerus Iouem patrē appellat. Ipſum naq; regnum impīum eſt ſuapte nā pīnum.

S. Tho.

Rex pīi ē ſimilis. ¶ Oſtēdit qd in hꝫ rñdeat regno. Et dicit ꝙ cōicatio que eſt inter patrem ⁊ filios hʒ ſiltudinē regni. qꝛ pater habet curā filioꝝ. ſicut rex ſubditoꝝ. Et inde eſt ꝙ Homerus Iouem ꝑpter regiaʒ poteſtatē appellauit patrē. Principat⁹ enim patris in domo eſt qſi qdā regnum. ¶ Tertio ibi.

¶ In pſis aūt q patris tyrānicus. Vtuntur .n. vt ſeruis filijs. Tyrānicus āt ⁊ dñi ad ſeruos. Dñi.n. ꝯferēs i ipſo opaꝛ. Et hic gdē igiꝛ rect⁹ videtur. Perſicus aūt qui peccat. Differentium.n. principatus differentes.

Le. are. ¶ Quāq; apud Perſas tyrānicum eſt: qm̄ filijs pinde vtuntur: vt ſeruis. Tyrānica ꝟo eſt dñi ad ſeruos. Agitur.n. in illa dñi vtilitas. Hec ergo recta videꝛ: perſica ꝟo erronea. Nam diuerſoꝛum diuerſa imperia.

Argir. ¶ Patris aūt apud Perſas impīū tyrānicū eſt. Suis enim filijs vtunꝛ vt ſeruis. Heri ēt ad ſeruos tyrānicū eſt. Nam in ipſo vtilitas agiꝛ heri. Atq; hoc gdē rectum eſſe videꝛ: ſed Perſaꝝ aberrat. Diuerſoꝝ.n. diuerſa ſunt imperia.

S. Tho.

Exempla tyrānidis. ¶ Oſtēdit qd rñdeat in domib⁹ tyrānidi. ⁊ ponit duos modos. Quoꝝ vn⁹ eſt ſm quē apud perſas pēes ſe hñt ad filios: qui vtunꝛ filijs qſi ſeruis. Scōs autē modus eſt quo dñi ſe hñt ad ſeruos: qꝛ dñi vtunꝛ ſeruis intēdendo ad ſui ipſoꝝ vtilitatē. Hi āt duo modi dn̄t. nā vn⁹ magis vꝛ eē rectus. quo. ſ. dñi vtunꝛ ſeruis ad ſuā vtilitatē. Alius aūt eē puerſus quo. ſ. pēes vtunꝛ filijs quaſi ſeruis. Opʒ enī ꝙ diuerſis aliqs diuerſimode ꝑncipeꝛ. Vñ puerſum eſt ꝙ aliqs ꝑncipeꝛ ſilr liberis ⁊ ſeruis. ¶ Deinde cum dicit.

Nō ē eodē mō diuerſis imperādum. ¶ Viri aūt ⁊ vxoris ariſtocraticus videtur. Scōm dignitatem.n. vir principaꝛ. ⁊ circa h que oportet viruʒ. Quecunq; autem vxori congruunt illi reddit.

Le. are. ¶ Viri aūt ⁊ vxoris ſocietas ei ſpēi ſilis videꝛ: q̄ optimates gubernāt. Pro dignitate.n. vir ꝑſidet: ⁊ in ijs que viri decent: que ꝟo vxori ꝯgruunt. Hec illi tribuit.

Argir. ¶ Viri aūt ⁊ vxoris ſocietas ſilis eſt optimatum poteſtati. Pro dignitate naq; vir preſidet ⁊ in ijs que viruʒ oportet. Que ꝟo vxori accōmodantur hec illi tribuit.

S. Tho.

Exemplū ariſtocratie. ¶ Oñdit qd i domib⁹ rñdeat ariſtocratie ⁊ ei⁹ oppoſito. Et circa h duo facꝛ. Pꝛio oñdit qd rñdeat ariſtocratie. Et dicꝛ ꝙ ꝑncipat⁹ quo vir ⁊ vxor dñanꝛ in domo eſt ariſtocraticus: qꝛ vir hʒ dñiuʒ ⁊ curā circa ea q̄ ptinēt ad virū ſʒ ſuā dignitatē: ⁊ dimittit vxori illa q̄ ptinēt ad eā. ¶ 2° ibi.

¶ Omium aūt dominans vir in oligarchiam tranſponitur. Preter dignitatem.n. ipſum facit ⁊ nō ꝙ melius. Qñ autē principantur vxores heredes exiſtētes nō ita fiunt ſʒ virtutem principatus: ſed propꝛ diuitias ⁊ potentiam: queādmodum in oligarchijs.

Le. are. ¶ Quod ſi in oib⁹ reb⁹ dñari velit vir: ad eā ſpēm trāſgreditur: que eſt paucoꝝ potētia. Preter dignitatē.n. ſibi arrogat: ⁊ nō q̄ meli⁹ eſt. Interdū quoq; vxores ipſe ꝑſident qſi rerū potite. Nō igiꝛ per ꝟtutem: ſed ꝑ diuitias ⁊ potētiam: queadmodum cum pauci rem.p. obtinent.

Argir. ¶ Quod ſi in oib⁹ vir dñetur: in paucoꝝ poteſtatē mutaꝛ. Preter dignitatē enim hoc facit: ⁊ nō ea rōne qua ꝑſtabilior eſt. Interdum aūt dñatur vxores ob amplitudinē patrimonij. Non igiꝛ fiunt impīa ob ꝟtutem: ſed ob diuitias ⁊ potentiam: perinde atq; in paucorum ſit poteſtate.

S. Tho.

Exempla oligarchie. Nota d'ꝑncipatu vxorum. ¶ Ponit duos modos rñdentes oligarchie. Quoꝝ vn⁹ eſt qñ vir vult oia diſponē. ⁊ nullius rei dñium relinqt vxori. hoc.n. nō eſt ſm dignitatē. nec ſm ꝙ meli⁹ eſt. Alius autē modus eſt qñ vxores totalr ꝑncipanꝛ: eo ꝙ ipſe ſunt heredes: ⁊ tūc ꝑncipat⁹ nō ſit ſm ꝟtutē: ſed ꝑpter diuitias ⁊ potētiam: ſicut accidit in oligarchijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tymocraticus aūt videtur qui fratrum. Eqles.n. preꝛ inquantum etatib⁹ differunt. Propter qd ſi multum etatibus differunt non adhuc fraterna ſit amicitia.

Le. are. ¶ Fratrū ꝟo ſocietas ei ſilis videꝛ: que eſt in cēſu poſitoꝝ. Pares.n. ſunt: niſi q̄tum etatibus differūt. Itaq; ſi plimū etatib⁹ differūt: non amplius fraterna videꝛ amicitia.

Argir. ¶ Fratrum ꝟo ſocietas ſilis eſt cenſu poteſtati. Sunt eniʒ pares: ꝑter differētiam etatis. Quocirca ſi multū etatibus differant: non fraterna inter ipſos ſit amicitia.

S. Tho.

Exemplū tymocratie. ¶ Oñdit qd rñdeat tymocratie ⁊ ei⁹ oppoſito. Et ꝑ qd rñdeat tymocratie. Et dicit ꝙ ꝑncipat⁹ quo fratres dñanꝛ i domo videꝛ eē tymocraticus: eo ꝙ fratres ſunt eqles: niſi inq̄tū differūt ſm etatē: in qua ſi multū differāt nō videꝛ fraterna amicitia: ſed quaſi paterna. ¶ Secundo ibi.

¶ Democratica āt maxime gdē ſit in his q̄ ſine dñatione habitationū. Hic.n. oēs ex eqli. ⁊ in qb⁹ debilis q pricipaꝛ ⁊ vnicuiq; ptās.

Le. are. ¶ Multitudinis ꝟo gubernatio maxime in his domibus ꝯſpiciꝛ: que ſunt ſine dño. Ibi naq; oēs ex equo: ⁊ in qbus imbecillis eſt: princeps ⁊ vnicuiq; licentia.

Argir. ¶ Popularis aūt poteſtas in ijs maxime habitation b⁹ eſt: que dño carent. Hic enim oēs ſunt equales: ⁊ in quib⁹ ꝑnceps eſt imbecillis: ⁊ vnicuiq; ineſt poteſtas.

S. Tho.

Exemplū democratie. ¶ Oñdit qd rñdeat democratie. Et dicit ꝙ q̄dā ſilitudo democratie eſt in hītationib⁹ que nō hñt dñiʒ. ſicꝰ cū ſocij morānꝛ i hoſpitio ibi.n. oēs ſūt eqles. ⁊ ſi aliqs ꝑncipeꝛ hʒ debilē ꝑncipatū: ſicꝰ q ꝑficiꝛ ad expēſas faciēdas. ⁊ vnuſqſq; ſocioꝝ hʒ ptātē in domo: ſicꝰ in democratijs qlʒ de ppło hʒ ptātem: qſi ex eqli: ⁊ ꝑncipes hoꝝ poſſunt. Lectio. xj.

Secūdū vnāquāq; āt vrbanitateʒ. amicitia videtur inq̄tum ⁊ iuſtū. 8m

Le. are. ¶ In vnaquaq; ſpecie reꝝ publicaꝝ amicitia videꝛ inquantum ⁊ iuſtum.

Argir. ¶ In vnaquaq; autem Republica tantum amicitie conſtat eſſe: quantum ⁊ iuſti.

S. Tho.

Ꝙ ſʒ vnāquāq; ſpēs politice cōicationis eſt aliq̄ amicitia. ¶ Poſtq̄; pħs diſtinxit diuerſas ſpēs politice ⁊ iconomice cōicationis hic diſtinguit amicitiaꝝ ſpēs ſm predicta. Et circa h duo facit. Primo ꝑponit qd itēdit. Et dicit ꝙ ſm vnāquāq; vrbanitateʒ ⁊ politice ordinē videtur eſſe quedā amicitie ſpēs accipienda: eo ꝙ in vnaquaq; politia inuenitur aliqd iuſtum. Amicitia aūt ⁊ iuſtitia quodāmodo circa idē ſunt: vt ſupra dictum eſt. ¶ Secundo ibi.

¶ Regi gdē.n. ad ſubiectos i ſupabūdantia beneficij. Benefacit.n. ſubditis. Siquidem bonus ens curā hʒ i pſorū: vt bene operenꝛ queādmodū paſtor ouium. Vnde ⁊ home

rus agamēnona paſtorē populorum dixit.

Le. are. ¶ Regum ad eos qui ab eo regunť in maioritate bñficiꝫ. Prodeſt.n.illis ſiquidem bonus exiſtens eam hʒ curam:vt qui ab eo regunť q̄ʒ optime hēant:vt paſtor ouium. Vñ ⁊ Homerus paſtorem populoꝝ vocat Agamēnonem.

Argir. ¶ Atqꝫ regis quidem amicitia ad eos qui regunť:in excellē tia bñficiꝫ ꝯſiſtit. Cōfert.n.in eos bñficia:q ab ipſo regunť. Siquidē cū ſit bon⁹ curā ipoꝝ hʒ q̄ bñ ſeſe hēant vt ouiū paſtor. Vñ ⁊ homer⁹ agamēnonē ꝑploꝝ nūcupauit paſtorē.

S.Tho.

¶ Manifeſtat ꝓpo^m. Et p̄ quidē q̄ʒtum ad politias rectas. Scḋo q̄ʒtum ad politias ꝑuerſas.ibi.(In trāſgreſſionib⁹ aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄^m tria facit. P̄mo oñdit q̄lr ſit amicitia ſm regnuʒ. Scḋo q̄lr ſm ariſtocratiā.ibi.(Sed ⁊ viri ad vxorē ⁊c̄.) Tertio q̄lr ſm tymocratiaʒ.ibi.(Que aūt fratrū ⁊c̄.) ¶ Circa p̄^m duo facit. P̄mo oñdit q̄lr ſit amicitia īter regē ⁊ ſubditos. Scḋo cōparat amicitiā pñā amicitie

De amicitia regali. Regis ſitē tio. Rex paſtori ꝯpaṫ. Homer⁹

regali.ibi.(Talis aūt ⁊ pñā ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄.ꝙ īter regē ⁊ ſubditos eſt amicitia ſupabūdātie ſm rōnē bñficiꝫ:ſic̄ eſt bñficiētis ad bñficiatū. Pertinet.n.ad regem:vt bñfaciat ſubditis. Si.n.ſit bon⁹ hʒ curā ſubditoꝝ.vt bñ opeñť.intēdit.n.ſubditos facē v̄tuoſos. Vñ ⁊ nolatur ex h̄ qḋ dirigit ſubditos:ſic̄ paſtor oues. Propť qḋ Homerus regē Agamēnonē nominauit paſtorē ꝑploꝝ. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Talis aūt ⁊ paterna.

Le. are. ¶ Talis eſt paterna.

Argir. ¶ Talis autem eſt ⁊ amicitia paterna.

S.Tho.

Aicitia regal' ē ſilis paterne. ¶ Cōparat paternā amicitiā regali. Et circa hoc q̄ʒtuor facit. P̄mo cōparat amicitiam paternā regali. Et dicit ꝙ amicitia paterna eſt talis.ſ.ſilis regali. ¶ Scḋo ibi.

¶ Differūt aūt magnitudine beneficioꝝ. Cā .n.eſſendi quod nunc putatur maximū exiſtimari maximū eē ⁊ nutrimenti ⁊ diſcipline ſed ⁊ h̄ ꝓgenitoribus attribuuntur.

Le. are. ¶ Dr̄t aūt magnitudīe bñficioꝝ:cū eēndi cā p̄maria videaṫ: nutriēdiqꝫ ⁊ erudiendi:⁊ ꝓgenitorib⁹ hec tribuuntur.

Argir. ¶ Beneficioꝝ vero magnitudine differt. Eſt.n.eſſendi cauſa pater:qḋ maximū eſſe certū eſt ⁊ enutritionis ac eruditionis. Hec eadem ⁊ ceteris maioribus tribuuntur.

S.Tho.

Dr̄ia īter aicitiā regalē ⁊ pñā. ¶ Oñdit dr̄iam vtriuſqꝫ aicitie. Et dicit ꝙ p̄dicte due amicitie dr̄nt ſm magnitudinē bñficioꝝ. Q̄uāuis.n.bñficiuʒ regis ſimplr̄ ſit maximū inq̄ʒtū reſpicit totā multitudinē. tñ p cōparationē ad vnā pſonā bñficiū pr̄is eſt maius. Eſt

De bñficijs parētū enim pr̄ filio cā triuʒ bonoꝝ maximoꝝ. P̄mo.n.gñando eſt ſibi cā eēndi:qḋ reputaṫ eē maximū. Scḋo educādo ē ſibi cā nutrimēti. Tertio eſt ſibi cā diſcipline. Hec aūt tria nō ſolū tribuunť pr̄ib⁹ reſpectu filioꝝ:ſʒ ēt ꝓgenitorib⁹.i. auis ⁊ pauis reſpectu nepotū ⁊ ꝓnepotuʒ. ¶ Tertio ibi.

¶ Et natura .n. principatur pater filioruʒ ⁊ ꝓgenitores nepotum ⁊ rex ſubditorum.

Le. are. ¶ Natura enim imperiuʒ obtinent pr̄ filioꝝ ⁊ ꝓgenitores deſcēdentium ⁊ rex eoꝝ qui in regno ſunt.

Argir. ¶ Natura nāqꝫ pater filiorum ⁊ aui nepotum:⁊ rex eoruʒ quibus preſidet imperium obtinet.

S.Tho.

Probatio ſilitudinis. De pt̄āte parentū in filios. ¶ Probat qḋ dixerat.ſ.ꝙ talis ſit aicitia pñā ſic̄ ⁊ regalis. Natr̄.n.pr̄ p̄ncipaṫ filio.⁊ ꝓgenitores nepotib⁹.ſicut ⁊ rex ſubditis. Vñ ⁊ filij ſunt in pt̄āte pr̄is.⁊ nepotes in poteſtate aui:ſicut ⁊ ſubditi in poteſtate regis. ¶ Quarto ibi.

¶ In ſuperceſſu aūt amicitie he. Propť qḋ ⁊ honoraṫ parētes. Et iterū vtiqꝫ in his nō idē:ſʒ ſm dignitatem. Sic.n.vtiqꝫ ⁊ aicitia.

Le. are. ¶ Sunt autem in maioritate amicitie iſte. Itaqꝫ honorātur genitores. Et iuſtum igitur in his:non illud idem:ſed ſm dignitatem. Nam ſic ⁊ amicitia.

Argir. ¶ He aūt amicitie in excellētia ꝯſiſtunt. Quapropter ⁊ honoranť ipſi parentes. Et iuſtum igiť in his non idē eſt:ſed qḋ efflagitat dignitas. Sic enim ſeſe habet ⁊ amicitia.

S.Tho.

¶ Oñdit in q̄ ꝯueniāt oēs h̄ꝯ aicitie. Et ponit duo. Quoꝝ vnū eſt.ꝙ oēs h̄ꝯ aicitie ꝯſiſtūt in q̄dā ſuperceſſu vni⁹ ad alterū. Et q: in rege ⁊ ſubdito h̄⁹ eſt maiu^m.manifeſtat h̄ circa pr̄es ⁊ filios. Q:.n.pr̄ eſt ſuperexcedēs:ide eſt ꝙ parētes honoranť a filijs. Honor.n.ſuperexcellenti debeť.vt in p̄ habitū eſt.⁊ idē dicēdū eſt circa ꝓgenitores. Aliud aūt eſt ꝙ in h̄ꝯ amicitijs nō eſt idē iuſtū ex vtraqꝫ pte.vt.ſ.rex idē faciat ſubdito qḋ ſubditus regi:vel pr̄ filio qḋ filius pr̄i.ſʒ attēdiť vtrobiqꝫ iuſtū ſm dignitatē.vt.ſ.vterqꝫ faciat alteri qḋ dignū eſt:q: ſic ēt amicitia īter eos ꝯſideraṫ:vt vn⁹ alterꝫ amet ſm ꝙ dignum eſt. ¶ Deinde cum dicit. Q̄ p̄dicte aicitie ꝯſiſtūt in ſupexceſſu. Lec. 18.

¶ Sed ⁊ viri ad vxorē eadē aicitia ⁊ ariſtocratia. ſm virtutem .n. ⁊ meliori plus bonū ⁊ congruens vnicuiqꝫ:ſic aūt ⁊ iuſtum.

Le. are. ¶ Et viri ad vxorem eadem amicitia. Et in ea ſpecie que eſt optimatum. Nam ſm virtutem ⁊ meliori plus boni ⁊ cōgruens ſingulis:ſic autem ⁊ iuſtum.

Argir. ¶ Et viri ēt ad vxorē eadē eſt amicitia:⁊ in optimatū pt̄āte. Eſt.n.vt v̄tus poſtulat. Et p̄ſtabiliori plus tribuiť boni ⁊ qḋ vnicuiqꝫ accōmodaṫ. Sic aūt ſeſe hʒ ⁊ ipſm iuſtum.

S.Tho.

De aicitia q̄ eſt ſʒ ariſtocratiaʒ. ¶ Oñdit q̄lr ſit aicitia ſm ariſtocratiaʒ. Et dic̄ ꝙ aicitia q̄ eſt iter viri ⁊ vxorē eſt talis ſic̄ ea q̄ eſt in ariſtocratia in q̄ p̄ficiunť aliq ſm v̄tutē:⁊ pp eā amanť. Et q: illi q p̄ficiuntur ſunt meliores.iō attribuiť eis plus de bono. inq̄ʒtū ſcʒ alijs p̄ferunť:⁊ vnicuiqꝫ tñ attribuiť id qḋ ei ꝯuenit. Virtuoſi.n.in p̄ncipatu ꝯſtituti nō ſubtrahūt ſubditis bonuʒ qḋ eis ꝯgruit. Et p hūc ēt modū ꝯſeruaṫ iuſtitia ſʒ ariſtocratiā:⁊ ita ē ēt ī aicitia viri ⁊ vxoris. Vir.n.q: melior ē p̄ficiť vxori.tñ vir nō ſripit ea q̄ ſūt vxoris. ¶ Deīde cū dic̄. De aicitia viri ⁊ vxoris.

¶ Que aūt fratrum ⁊ hayricie aſſimilatur. Eq̄les .n. ⁊ coetanei. Tales autē vnius diſcipline ⁊ vni⁹ moris vt in multū. Aſſimilatur huic vtiqꝫ ⁊ q̄ ſm tymocratiā. Eq̄les.n. ciues volūt ⁊ epyiches eē. In pte itaqꝫ p̄ncipari ⁊ ex equali ſit vtiqꝫ ⁊ amicitia.

Le. are. ¶ Fratrū vero amicitia ſodalitie ſilis ē:pares.n.⁊ coetanei. Tales vero affectib⁹ ⁊ morib⁹ ſiles ſunt vt plūmuʒ. Silis eſt huic ⁊ illa q̄ eſt ſm cēſum. Pares.n.ciues eē volūt ⁊ inter ſe mites. In pte vero dn̄ari ⁊ ex equo. Sic igiť ⁊ amicitia.

Argir. ¶ At amicitia fratruʒ ſilis eſt ſodalitie. Sunt enim pares atqꝫ equales etate. Tales aūt eiuſdeʒ plerūqꝫ diſcipline ⁊ eorūdem ſunt moꝝ. Silis eſt huic ⁊ que eſt in cenſu poteſtate. Ciues enim pares eſſe ſolēt:ac boni. Et quiſqꝫ nūc dominať nunc paret:⁊ eque. Sic igiť eſt in ipſis ⁊ amicitia.

S.Tho.

De aicitia frīm ⁊ ea q̄ eſt ſʒ timocratiam. Lec. 1. ¶ Oñdit q̄lr amicitia accipiaṫ ſm tymocratiaʒ. Et dicit ꝙ amicitia que eſt inter fratres aſſimilaṫ etayrike.i.amicitie coetaneoꝝ. Fratres.n.ſunt eq̄les ⁊ coetanei. Et tales vidēntur eē vni⁹ diſcipline.⁊ vni⁹ moris vt plūmū.eo ꝙ mores ſequunť ꝯſuetudinē vite.vt in 2⁰ habitū eſt. Et ex h̄ pʒ ꝙ tali aicitie aſſilaṫ amicitia q̄ eſt ſm timocratiā:in q̄ ciues qui p̄ficiunť:ſunt eq̄les ⁊ epyiches.i.v̄tuoſi. Vñ iuſtū eſt ꝙ in pte p̄ncipenť.ita.ſ.ꝙ vn⁹ nō hēat totū p̄ncipatū:ſʒ pticularem.ita ꝙ in p̄ncipatu ⁊ equenť. Et ſic ēt eſt amicitia inter

eos. Et hoc ẽt manifeſte obſeruatur in amicitia fratrum ꝛ coetaneoꝝ ſiue cõnutritorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In tranſgreſſionbus aũt quemadmodũ ꝛ iuſtum paruum eſt: ſic ꝛ amicitia.

Le. are. ¶ In trãſgreſſionibus autem quẽadmodum ꝛ iuſtum ſit ꝛ amicitia exigua eſt.

Argir. ¶ In tranſgreſſionibus autem quemadmodum ꝛ iuſtum ſit ꝛ amicitia exigua eſt.

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lr ſit amicitia ſm politias corruptas. Et circa h̃ tria facit. P̃rio oñdit φ in hꝫ politijs eſt paꝝ de amicitia. Scõo oñdit in q̃ eaꝝ ſit minimũ de aĩcitia. ibi. (Et mĩme in peſſima.) Tertio in q̃ eaꝝ ſit plimũ. ibi. (Que aũt in democratijs ꝛc̃.) ¶ Dicit g̃ p̃ φ in trãſgreſſionib⁹. ſ. in politijs corruptis. ſicut paꝝ eſt de iuſtitia. ita ẽt eſt ibi paꝝ de amicitia q̃ eſt q̃dãmõ circa idẽ iuſtitie. ¶ Deinde cũ dic̃.

In politijs corruptis paꝝ ẽ amicitie.

¶ Et nequaq̃ eſt in peſſima: in tyrannide eni nihil aut parum amicitie.

Le. are. ¶ Ac minime in ea que eſt deterrima. In tyrannide ꝟo nihil eſt amicitie aut parum.

Argir. ¶ Et minima eſt in ea que eſt peſſima. In tyrãnide nãqꝫ nihil aut perparum eſt amicitie.

S. Tho.

¶ Oñdit in q̃ corruptaꝝ politiaꝝ ſit minimũ de amicitia. Et circa h̃ tria facit. P̃rimo ꝑponit qd̃ intẽdit. Scõo probat ꝑpoſitum ibi (In qb⁹ enim nihil ꝛc̃.) Tertio oſtẽdit qualiter debeat itelligi qd̃ dcm̃ eſt ibi. (Scõm qd̃ quidez igit̃ ꝛc̃.) ¶ Dicit g̃ p̃. φ cum in corruptis politijs ſit parũ de amicitia: ꝯñs eſt φ minimuꝫ ſit de amicitia in peſſima politiarum corruptaꝝ. ſ. in tyrãnide in qua: aut nihil: aut valde parum eſt de amicitia. ¶ Deinde cum dicit.

In tyrãnide aut nihil aut paꝝ eſt de amicitia.

¶ In qbus. n. nihil cõmune eſt imperanti ꝛ imperato: neqꝫ amicitia: neqꝫ. n. iuſtũ: ſꝫ velut artifici ad organum: ꝛ aĩe ad corpus. ꝛ dño ad ſeruũ. Iuuant̃ qdẽ. n. h̃ ab eis qbus vtunt̃ ad vtilitatẽ. Amicitia aũt nõ eſt ad inanimata: ſed neqꝫ ad equũ vl̃ bouẽ: neqꝫ ad ſeruũ ſm φ ſeruus. Nihil. n. commune eſt. Seruus. n. animatum organuꝫ. Organum aũt inanimatus ſeruus.

Le. are. ¶ In qbus enim nulla eſt ſocietas imperanti ꝛ parenti: nec amicitia eſt. Neqꝫ. n. iuſtum: ſed q̃le artifici ad organũ ꝛ aĩe ad corpus: ꝛ dño ad ſeruum. Iuuant̃. n. hec ab ijs qb⁹ vtunt̃. Amicitia ꝟo nõ eſt ad inanima neqꝫ iuſtũ: ſꝫ neqꝫ ad equũ vel bouẽ: neqꝫ ad ſuũ q̃ ſuus eſt. Nihil. n. cõe eſt. Nã ſeruus aĩatũ eſt organũ. Organũ ꝟo inaĩat⁹ ſeruus.

Argir. ¶ In qb⁹. n. nihil eſt cõe iperãti atqꝫ parẽti: nec aĩcitia eſt: nã neqꝫ iuſtũ. Sed tale qdẽ eſt q̃le eſt artifici ad inſtrm̃: et aĩe ad corpus: ꝛ hero ad ſeruũ. Hec. n. oĩa vtilitatẽ quidez ab ijs ſuſcipiunt qui ipſis vtunt̃. Sed amicitia nõ eſt ad inaĩata nec iuſtũ: qm neqꝫ ad bouẽ vel equũ: neqꝫ ad ſeruuꝫ ea rõne q̃ ſeruus eſt. Nõ eſt. n. quicq̃ꝫ cõe. Seruus. n. aĩatũ eſt inſtrumẽtum. Inſtrumẽtum aũt inaĩatus eſt ſeruus.

S. Tho.

Probatõ ¶ Probat ꝑpoſitũ. Q2. n. aĩcitia in cõicatione ꝯſiſtit: vt. d̃. oñſum eſt. maĩfẽ eſt φ ſi iter imꝑantẽ ꝛ imꝑatuꝫ nihil ſit cõe. puta cũ iꝑãs ſuũ ꝑpriũ bonũ itẽdit: neqꝫ amicitia iter eos eẽ poterit. ſic neqꝫ iuſtitia eſt iter eos: inq̃ꝫtum. ſ. imꝑãs vſurpat ſibi totũ bonũ qd̃ debet̃ imꝑato. Hoc autẽ accidit in tyrãnide: q2 tyrãnus nõ itẽdit bonũ cõe ſꝫ ꝑpriũ ꝛ ita ſe hꝫ ad ſubditos: ſicͭ artifex ad iſtrm̃. ꝛ aĩa ad corp⁹. ꝛ dño ad ſeruũ. Vtit̃. n. tyrãn⁹ ſubditis vt ſeruis. Hec. n. tria

Tyrãnus nõ intendit bonuꝫ cõe ſed ꝑpriũ.

que dcã ſunt: iuuant̃ ab hijs que vtunt̃ eis inq̃ꝫtũ mouent̃ ab eis. ſ. ſuus a dño: corp⁹ ab aĩa: inſtrm̃ ab artifice. Nõ tñ eſt aĩcitia vtẽtiuꝫ ad ea qb⁹ vtunt̃. q2 ꝛ ſi in aliq̃ ꝓſunt eis: nõ intẽdũt p̃ h̃ bonũ eoꝝ: niſi ſm φ refert̃ ad ꝑpriũ bo͠m. Et h̃ p̃cipue manifeſtũ eſt de artifice in cõparatione ad inſtrm̃ a inaĩata ad q̃ nõ eſt aĩcitia neqꝫ iuſtitia: q2 nõ cõicãt in opõne humane vite. Et ſilr̃ nõ eſt aĩcitia ad equũ ꝛ bouẽ: q̃uis ſint aĩata. Et ita ẽt nõ eſt aĩcitia dñi ad ſeruũ. inq̃ꝫtũ eſt ſuus: q2 nõ hꝫ aliqd cõe: ſꝫ totũ bo͠m ſui eſt dñi: ſicͭ totũ bo͠m inſtrĩ eſt artificis. Seruus. n. eſt q̃ſi inſtrm̃ aĩatũ: ſicͭ ꝛ eꝯ inſtrm̃ eſt q̃ſi ſeruus inaĩatus. ¶ Deinde cum dicit.

Ad ſeruũ nõ ẽ aĩcitia

¶ Scõm φ qdẽ igitur ſeruus nõ eſt amicitia ad ipſum: ſꝫ ſm φ hõ. Videt̃. n. quoddã eẽ iuſtum omni homini ad omnẽ potentez cõmunicare lege ꝛ cõpoſitione. ꝛ amicitia vtiqꝫ: ſed iquantum homo. In parũ vtiqꝫ ꝛ in tyrãnidibus amicitie ꝛ iuſtum.

Le. are. ¶ Qua igit̃ ſeruus: nõ eſt ad illum amicitia: ſꝫ qua hõ. Videt̃. n. eſſe qddã iuſtum cuiqꝫ hoĩ ad oẽm cũ quo ſocietas eſſe põt: legis pactionis. Et amicitia igit̃ inq̃ꝫtum homo. Perpaꝝ ꝟo in tyrãnide amicitie ꝛ iuſtum.

Argir. ¶ Ad ſeruuꝫ igit̃ h̃ ipſo quo ſeruus eſt nõ eſt aĩcitia: ſꝫ q̃ eſt hõ: nã oĩ hoĩ iuſtũ qddã eſt ad oẽm hoiem qui cõicare ſecum legẽ pactionẽqꝫ põt quare ꝛ amicitiam: rõne qua hõ eſt. Perpaꝝ igitur ꝛ in tyrãnide eſt amicitie atqꝫ iuſti.

S. Tho.

¶ Oñdit q̃lr ſit itelligẽduꝫ qd̃ dcm̃ eſt. Et dicit φ ſm p̃miſſa nõ eſt amicitia dñi ad ſeruũ. inq̃ꝫtũ eſt ſeruus: eſt tñ amicitia ad ipm̃ inq̃ꝫtũ eſt hõ. Põt. n. eẽ aliq̃ amicitia cuiuſlibet hoĩs ad oẽm hoiem: inq̃ꝫtuꝫ pñt cõicare aliqua lege ꝛ in aliq̃ opõne. i. in aliquo pacto vel ꝓmiſſo. Et ſm hũc modũ põt eſſe amicitia dñi ad ſeruum inq̃ꝫtum eſt hõ. Et ſic. pꝫ φ in tyrãnide in qua p̃ncipes vtunt̃ ſubditis vt ſeruis. parum eſt de amicitia ꝛ iuſtitia. ¶ Deinde cum dicit.

Ad ſeruũ inq̃ꝫtũ hõ põt eẽ amicitia.

¶ Que autẽ in democratijs in plurimum. Multuꝫ. n. cõmunia equalibus exiſtẽtibus.

Le. are. ¶ In optimatibus plurimum. Multarum enim rerum ſocietas eſt ijs qui pares ſunt.

Argir. ¶ In popularibus autem poteſtatibus plurimum. Cõplura enim his ſunt cõmunia cum ſint pares.

S. Tho.

¶ Oñdit in q̃ politiaꝝ corruptaꝝ ſit plimuꝫ de aĩcitia. Et dic̃ φ in democratia: q2 in hac politica illi q̃ p̃ncipant̃ in multis intẽdũt ad cõe bonũ: inq̃ꝫtuꝫ volũt eq̃ri ꝑpſareis ſiguĩb⁹ intẽdẽtes p̃ncipalr̃ ad bonũ popularũ. Oligarchia aũt medio mõ ſe hꝫ: q2 neqꝫ itẽdit ad bonũ multitudinis. ſicut democratia. neqꝫ ad bonum vnius: ſicut tyrãnus: ſed ad bonum paucorum.

De aĩcitia q̃ eſt ſꝫ democratias ꝛ oligarchiam.

Lectio. xij.

In cõicatione qdẽ igit̃ omnis amicitia eſt quemadmodũ dictum eſt.

Le. are. ¶ In ſocietate igit̃ oĩs aĩcitia eſt vt diximus.

Argir. ¶ Oĩs igit̃ aĩcitia vt dcm̃ eſt i ſocietate ꝯſiſtit.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ꝫ pħs diſtinxit ſpẽs amicitie ſm ſpẽs politice ꝛ iconomice cõicationis. hic ſubdiuidit ꝑdictas aĩcitiaꝝ ſpẽs. Et circa h̃ duo fac̃. P̃rio ponit cõe p̃n͠m diuidẽdi ꝛ ſubdiuidẽdi aĩcitias. Scõo ſpãlr̃ agit de qbuſdã aĩcitijs. ibi (Sꝫ ꝛ cognata ꝛc̃.) ¶ Circa p̃͠m tria facit. P̃rio ꝑponit cõe p̃n͠m diſtinguẽdi amicitias ꝯcludẽs ex p̃miſſis φ ſicut ſupra dictum eſt: oĩs amicitia in cõicatione ꝯſiſtit. ¶ Scõo ibi.

Oĩs amicitia in cõicatiõe ꝯſiſtit.

¶ Diuidet autem vtiqꝫ aliquis cognatam ꝛ ethayricam.

Le. are. ¶ Diſtinguet vtiq; aliqs conſanguineam ⁊ ſodalitiam.

Argir. ¶ Conſanguineam aūt quiſpiam ſeiunxerit ac ſodalitiaȝ.

S. Tho.

Amicitia / rū diſtinctio ſm cōica / tiones. ¶ Diſtinguit ſm cōicationem ſpēs amicitie: de qb⁹ minus videt. Et dicit ꝙ ſm diuerſitateȝ cōicationis pōt aliqs di / ſtinguere abinuicē: ⁊ ab alijs amicitiā cognatā. i. que eſt in ter ꝯſanguineos ⁊ ethayricam. i. que eſt iter ꝯnutritos. Co gnati. n. cōicāt in origine. ethayri aūt i nutritiōe. ¶ 3° ibi.

¶ Politice aūt ⁊ q̄ cōtribulū ⁊ que cōnaui gātiū ⁊ q̄cūq; tales cōicatiuis aſſimilāt̄ ma gis. Quaſi. n. ſm cōfeſſionē q̄ndā vīt eē. In has aūt ordinabit vtiq; aliqs ⁊ pegrinam.

Le. are. ¶ Ciuiles ṽo ⁊ ꝯtribules ⁊ cōnautice ⁊ hꝰ ſociabiles vidē tur magis. Veluti. n. p ꝯuctionem quādam eſſe videntur. Inter has quis collocet hoſpitalitiam.

Argir. ¶ Ciuiū aūt aicitie ⁊ ꝯtribulū ⁊ ſil nauigātiū: ⁊ quotquot ſūt tales magis i ſocietate ꝯſiſtūt. Nā ſtipulatiōe q̄ſi q̄daȝ ꝯſtare vident̄. Inter has q̄ſpiā ⁊ hoſpitalitiā collocauerit.

S. Tho.

Alie amici tiaꝝ ſpēes ſm alias cōicationes ¶ Diſtinguit ſm h amicitias de qb⁹ magis videt̄. Et dicit ꝙ amicitie politice. i. que ſunt iter ꝯciues ⁊ que ſūt ꝯtribu / lium. i. iter hoīes eiuſdē trib⁹. ⁊ que ſunt ꝯnauigātiū. i. iter eos qui ſimul nauigant. ⁊ quecūq; alie tales. puta cōmili tantū vel ſtudētiū magis hūt ſilitudinē cōicationis q̄ȝ co / gnata ⁊ ethayrica. In his. n. amicitijs manifeſte confiteri opȝ: ꝙ ratio amicitie ſit cōicatio. inter quas pōt ordinari amicitia que eſt iter eos qui ſimul pegrinant̄. Sed in ami citia cognata ⁊ ethayrica nō eſt aliqd preſens ⁊ pmanens in quo cōicatur. vnde magis latet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ⁊ cognata vidētur multifaria eē. ⁊ de pendere omnis ex paterna.

Le. are. ¶ Conſan uinea aūt varia videt̄: totaq; a pǣna pendere.

Argir. ¶ Conſanguinea ṽo multiplex eſt. Pēdet aūt ois ex pǣna.

S. Tho.

¶ Determinat ſpālr de qbuſdaȝ amicitijs. Et p̄ de amicitia cognata. Scḋo de amicitia que eſt iter virum ⁊ vxorē. ibi. (Viro aūt ⁊ vxori ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo diſti guit cognatā amicitiā. Scḋo ꝓprietates priū ſingulariū aſſignat. ibi. (Eſt aūt ad parētes qdē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Primo agit de amicitia pr̄is ad filiū. Scḋo de amici tia fratrū adinuicē. ibi. (Fratres aūt adinuicē ⁊c̄.) Tertio de amicitia alioꝝ ꝯſanguineoꝝ. ibi. (Nepotes auteȝ ⁊c̄.)

De amici / tia ꝯſangui neorum. ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. Primo ꝓponit quō ſe habeat pǣna amicitia ad alias ꝯſanguineoꝝ amicitias. Et dicit ꝙ cuȝ amicitia cognatoꝝ videat̄ eſſe multifaria. i. in multas ſpe cies diuiſa ꝓpter diuerſos ꝯſanguinitatis gradus. oēs ta men hꝰ amicitie dependent ex paterna. ſicut ex principio: vt ex ſequentibus patebit. ¶ Secundo ibi.

¶ Parētes qdem. n. diligunt filios: vt ſui ipſoruȝ aliquid exiſtentes. filij aūt parentes vt ab illis aliquid exiſtentes.

Le. are. ¶ Parentes. n. amant natos: q̄ſi ſuum qddam exiſtentes. Nati ṽo parentes: vt ab illis quid exiſtentes.

Argir. ¶ Parentes enim diligunt natos vt aliqd ſui. Nati ṽo pa rentes vt aliquid ex illis.

S. Tho.

Rō amo ris parētū erga filios. ¶ Aſſignat rōnē huius amicitie. Et dicit ꝙ parētes diligūt filios: eo ꝙ ſunt aliqd ipſoꝝ. Ex ſemine eīȝ parētum filij ꝓcreant̄. Vñ filius eſt quodāmō pars pr̄is ab eo ſeparata. Vñ hec amicitia ꝓpinqſſima eſt dilectioni qua qs amat ſeipm: a qua ois amicitia deriuat̄: vt in 9° dicetur. Vñ rō / nabiliter paterna amicitia ponit̄ eſſe pncipium. Filij autē

Quo dili / gūt filij pa rētes ſuos diligunt parentes. in q̄ȝtum habent eſſe ab eis. ſicut ſi pars ſeparata diligeret totum a quo ſeparatur. ¶ Tertio ibi.

¶ Magis aūt ſciunt parētes q ex ipſis: q̄ȝ ge niti quoniam ex ipſis.

¶ Magis aūt ſciūt genitores q̄ ex ipſis q̄ȝ genita qꝛ ab his. Le. are.

¶ Atq; magis ſciunt parentes eos qui ſunt ex ipſis: q̄ȝ na / ti ſe eſſe ex illis. Argir.

S. Tho.

¶ Cōparat amicitiam pǣnā ad fi⁹lialē. Et circa h tria facit. Primo ꝓfert amicitiā pǣnā filiali. Scḋo ꝓfert amicitiam maternā pǣne. ibi. (Ex his aūt manifeſtū ⁊c̄.) Tertio ma / nifeſtat qōdā qḋ dixerat. ibi. (Parētes qdē. n. ⁊c̄.) ¶ Cir / ca p̄ᵐ ponit tres rōnes. Quaꝝ p̄ᵃ talis eſt. Tāto aliqḋ rō / nabile eſt magis amare q̄ȝto magis cogſcit dilectiōis cāȝ. Sicut aūt dcm̄ eſt. cā q̄re parētes amant filios eſt: qꝛ ſunt aliqd ipſoꝝ. cā aūt q̄re filij diligūt eſt: qꝛ ſunt a parentib⁹. Magis aūt pñt ſcire pr̄es qui ſunt ex eis nati: q̄ȝ filij ex qb⁹ parētib⁹ ſunt orti. Parētib⁹. n. nota fuit gn̄atio. non aūt fi / lijs qui nōdum erāt. Vñ rōnabile eſt qḋ parētes amēt ma gis filios q̄ȝ econuerſo. ¶ Scḋam rōnem ponit ibi. — Q̄ꝛ paren / tes magis amant fi / lios q̄ȝ cō tra ab eis diligātur. Rō pma.

¶ Et magis coapproximāt̄ qḋ a quo genito q̄ȝ factū facienti. Quod. n. ex ipſo ꝓpinquū: ei a quo: puta dens. vel quodcunq; habēti. Illi aūt nihil qḋ a quo vel minus.

¶ Et magis ꝯiūgit̄ id a quo illi qḋ genitū eſt: q̄ȝ id qḋ gigni tur ei q fecit. Id. n. qḋ ex ipſo primū eſt ei a quo vt dens ⁊ crines: ⁊ qōuis ei qḋ ꝯtinet. Illoꝝ ṽo nullū: a q̄ vel minus. Le. are.

¶ Magiſq; ꝯiunctum eſt id ex quo natum eſt ipſi nato: q̄ȝ factum ei qḋ fecit. Eſt enim ei ex quo eſt ortum ꝓpriuȝ id qḋ ex ipſo eſt ortum: vt dens crinis ⁊ qōuis habenti. Nul / li autem illorum id ex quo orta ſunt: aut minus. Argir.

S. Tho.

¶ Que talis eſt. Rō dilectionis in oī amicitia cognata eſt ꝓpinqtas vnius ad alteꝝ. Sed ille a quo. ſ. gn̄ans ꝓpin / quior eſt genito q̄ȝ factū facienti. ⁊ q̄ȝ genitū gn̄anti. Geni tum. n. ſicut dcm̄ eſt. eſt q̄ſi quedā pars gn̄antis ſeparata. vñ videt̄ cōparari ad gn̄antem: ſicut ptes ſepabiles ad to / tum. puta dens vel capillus vel ſi qd aliud eſt hꝰ. Hꝰ aūt ptes que ſeparant̄ a toto ꝓpinqtatem hñt ad totuȝ: qꝛ to / tum in ſe ꝯtinet ipſas. nō aūt econuerſo. Et ideo ad ptes ni / hil videt̄ attinere totū vel minus q̄ȝ econuerſo. Pars. n. ⁊ ſi ſit aliqd tot⁹. non tñ eſt idē ipſi toti: ſicut tota pars ꝯclu / ditur in toto. Vñ rōnabile eſt ꝙ parētes magis filios dili / gant q̄ȝ econuerſo. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi. — Rō ſecūda ad idem. — Nota ð ha bitudie par tis ad totū.

¶ Sed ⁊ multitudine tēporis. Hi qdē. n. ꝯſe ſtim natos diligunt. Hi aūt ꝓcedētes tpib⁹ parētes itellectum vel ſenſum accipientes.

¶ Magnitudine quoq; tpis. Nā hi ſtatim genitos amāt. Illi ṽo poſt tps cum genitoꝝ ſciam vel ſenſum pceperint. Le. are.

¶ Accedit eodem ⁊ tpis longitudo. Parentes enim natos ꝯtinuo diligunt: illi ṽo parētes incremētis tempore ſuſce / ptis: ⁊ mentis comprehenſione: vel ſenſus. Argir.

S. Tho.

¶ Manifeſtū eſt. n. ꝙ amicitia p diuturnitatē tpis ꝯfirma tur. Manifᵐ eſt aūt ꝙ in maiori multitudine tpis ipſi parē tes diligūt filios q̄ȝ eꝫ. Parētes. n. diligūt filios ſtatim na tos. Sed filij diligūt parētes pceſſu tpis. q̄ñ accipiūt itelle ctum. i. itellect⁹ vſum: vel ad min⁹ ſenſum ad diſcernēdum parētes ab alijs. Nā a pñ⁹ oēs viros appellāt pr̄es ⁊ femi / nas matres: vt dī in p̄ phyſicoꝝ. Vñ rōnabile eſt ꝙ parē / tes plus diligant filios q̄ȝ econuerſo. ¶ Deinde cum dicit. — Rō tertia — T. c. 5.

¶ Ex his autem manifeſtum. propter que amāt magis matres.

Le. are. ¶ Ex his etiam patet cur matres ament magis.

Argir. ¶ Ex his autem patet ꝛ cur magis diligant matres.

S.Tho.

Q̄ matres magis diligunt filios q̄ patres.

¶ Comparat maternā dilectionē paterne. Et dicit ꝙ ex pre dictis rōnib⁹ pōt eē manifeſtum q̄re matres magis ament filios q̄ ēt patres. Et hoc q̄dē manifeſtū eſt q̄ntum ad pri mam rōnē. Magis.n.pñt ſcire matres qui ſint eoꝝ filij q̄ pres. Silr ēt q̄ntum ad tps. Prius.n.tpe matres ex ꝯtactu ꝯcipiunt amoris ad filios affectū q̄ patres. Sed q̄ntum ad ſcd̄am rōnē partim q̄dē ſic. partim aūt aliter ſe hȝ. Nā pater dat filio pncipaliorē ptem.ſ.formā. mater vo māᷓ: vt dr̄ in lib. de gñatione aīalium. ¶ Deinde cum dicit.

Libro p. cap. 19.

¶ Parentes q̄dem enim diligūt filios: vt ſe ipſos. Qui.n.ex ſeipſis velut alteri ipſi ſepa rati. Filij aūt parentes: vti ab illis nati.

Le. are. ¶ Parētes.n.natos amāt: vt ſeipſos. Qui.n.ex ipſis ſunt ve lut alteri ipſi ſūt ſepati. Nati vo parētes vt ab illis orti.

Argir. ¶ Parētes igr̄ natos vt ſeipſos amāt. Qui nāq̄ ex ipſis ſūt orti ſūt q̄ſi ipſi alij ſepatiōe. Nati vo parētes vt orti ex illis.

S.Tho.

Parētes diligūt filios vt ſe pſos.

¶ Manifeſtat id qd̄ dixerat in 2ª rōne. q.ſ. filij magis ſint ꝓximi parētib⁹ q̄ ecōuerſo. Hoc.n.ꝯtingit. q2 parētes dili gunt filios. q. ſeipſos. filij enim qui ex parētibus gñanf ſūt q. ipſi parētes alteri ab eis exiſtētes in hoc ſolū ab eis ſepa ranf. Sed filij diligūt parētes nō quaſi aliq̄d ipſoꝝ exiſtē tes. ſed inq̄ntum ſunt ab eis nati. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fratres autē adinuicem ꝛ ex eiſdē naſci. Ad illa.n. idētitas adinuicē idē facit. Pro pter quod aiunt idē ſanguinem ꝛ radicē ꝛ talia. Sunt aūt idem aliqualiter ꝛ in diuiſis.

Le. are. ¶ Fratres vo ſe mutuo amāt: q̄ñ ab eiſdē nati ſunt. Idēti tas enim ad illos inuicē facit. Itaq̄ aiunt eūdē ſanguinē eādem ſtirpē ꝛ alia q̄dā. Sunt igr̄ quodāmō idē lȝ diuiſi.

Argir. ¶ Fratres autem ſeſe mutuo diligunt: ꝙ ex eiſdē ſunt orti. Idētitas enim que eſt ad illa idem inter ipſos facit. Qua propter eundem ſanguinem dicunt ꝛ ſtirpem ꝛ talia. Sūt igitur quodāmodo idem ꝛ in diuiſis.

S.Tho.

De amicitia fraterna. Que vni ꝛ eidē ſūt ea dē ſibiīuicē ſunt eadē.

¶ Determinat de amicitia fraterna. Et p̄ ponit rōnē hui⁹ amicitie. Scd̄o oñdit p qd̄ amicitia hȝ ꝯfirmerf. ibi. (Ma gnū aūt ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ fratres ſe amāt adinuicē ex eo ꝙ ab eiſdē naſcunf. Que.n. vni ꝛ eidē ſunt eadē ſibiinui cē ſunt q̄dāmō eadē. Vñ cū filij ſint quodāmō idē parēti bus. ſicut dcm̄ eſt: idētitas filioꝝ ad illa.i. ad parētes facit ipſos filios quodāmodo eſſe idē. Et ide eſt ꝙ fratres dici mus eſſe idē ſm ſanguinē. ꝛ ſm radicem. ꝛ ſm alia hȝ. Et q̄uuis ſanguis parētum qui eſt radix cōis ſit idē ſimplr̄. remanet tñ aliqualr̄ iſta idētitas etiam in filijs qui diuidū tur a parentibus ꝛ ab inuicem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Magnum aūt ad amicitiam connutritū ꝛ q̄d ſm etatem. Coetaneus enim coetaneū ꝛ q vni⁹ moris ethayri. Propter quod fra terna ethayrice aſſimilatur.

Le. are. ¶ Magnum pterea eſt ad amicitiā educatio ꝛ etas equa lis enim equalem ꝛ familiares ſodales. Quapropter fra terna amicitia ſodalitie ſimilis eſt.

Argir. ¶ Magnum aūt ad amicitiā eſt ꝛ enutritos ſimul eſſe: ꝛ etatis eq̄lis. Eqᷓlis.n. equalē delectat ꝛ ipſi familiares ſodales ſūt. Et idcirco fraterna amicitia ſodalitie ſilis eſt.

S.Tho.

¶ Oſtendit p qd̄ hȝ amicitia ꝯfirmetf. Et dicit ꝙ multū cō fert ad fraternā amicitiam ꝙ fratres ſint ꝯnutriti ꝛ ꝓpin qui ſm etatē: q2 naliter coetanei ſibiīuicē diligunt. ꝛ hoīes ethayri.i. ſimul nutriti ꝯſueuerunt eſſe vnius moris qd̄ eſt cauſa mutue dilectionis. Et ide eſt ꝙ amicitia fraterna ſi milis eſt ethayrice.i. cōnutritiue. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nepos autē ꝛ reliq cognati ex his quo ap proximantur. Iῃ ab eiſdē.n. eſſe. Fiunt au tem his quidem proximiores. hi āt magis alieni. in prope vel longe producere eſſe.

Le. are. ¶ Nepotes vo ꝛ alij cognati ex iſtis ꝯiungunf: q̄ñ ab eiſ dem ſunt. Sunt autē alij magis coniuncti: alij minus: vt proximi vel remoti ſunt a ſtirpe.

Argir. ¶ Patrueles vo ceteriq̄ propinqui ex his ſunt coniuncti: ꝓpterea ꝙ ſunt ex eiſdē. Atq̄ alij magis alij minus ſiunt ex eo coniuncti: quia prope eſt aut diſtat origo.

S.Tho.

De amicitia alioꝝ ꝯſanguineoꝝ.

¶ Determinat de amicitia alioꝝ ꝯſanguineoꝝ. Et dicit ꝙ nepotes ꝛ alij ꝯſanguinei appropinquāt ſibiinuicē ꝓpin quitate gñis ꝛ amicitie. inq̄ntum ſunt ex his.i. inq̄ntum ꝓ cedunt ex fratrib⁹ q ſunt filij eorūdem parētum. Ex h̄ enī dicunf ꝯſanguinei ꝙ ab eiſdem ꝓcedunt. Dicunf aūt hȝ magis vel min⁹ ꝓpinqui inq̄ntuȝ ſunt ꝓpinquiores vel re motiores a ꝓducēte.i. a p̄ͣ radice ꝯſanguinitatis. ſm̄um enim opȝ accipe mēſuram in oībus. ¶ Deinde cum dicit.

Nota de gradib⁹ ꝯſanguinitatis.

¶ Eſt aūt ad parētes q̄dē amicitia filijs ꝛ ho minibus ad deos: vt ad bonū ꝛ ſupexcellēs. Bene.n. fecerūt maxime: eēndi n. ꝛ nutriē di cauſe ꝛ natis eius qd̄ eſt diſciplinari.

Le. are. ¶ Eſt aūt ad parētes amicitia: natis ꝛ hoīb⁹ ad deos: vt ad optimos ꝛ maiorītate pſtātes. Maxima.n. hi bñficia ꝯtu lerūt: cū eſſendi: educādiq̄ cā ſint: natoſq̄ erudiendi.

Argir. ¶ Amicitia aūt que filioꝝ eſt ad parētes: ꝛ hoīuȝ ad deos: vt ad bonum eſt atq̄ excellens. Nā maxima bñficia ꝯtu lerunt. Fuerunt.n. eſſendi cauſa ꝛ alimēti ac educationis.

S.Tho.

¶ Ponit ꝓprietates p̄dictaꝝ amicitiaꝝ. Et p̄ paterne. Se cundo fraterne. ibi. (Sunt autē ꝛ in fraterna ꝛc̄.) Tertio ei⁹ que eſt iter alios ꝯſanguineos. ibi. (Analogū aūt ꝛc̄.) ¶ Circa p̄m̄ ponit duas ꝓprietates. Quaꝝ p̄ª eſt ꝙ filij ha bent amicitiā ad parētes ſicut ad q̄dam bonū ſupexcel lens. q2 ipſi ſunt maxime bñfactores: inq̄ntum ipſi ſunt fi lijs cauſa eēndi ꝛ nutriendi ꝛ diſcipline: ꝛ talis eſt ēt amici tia hoīs ad deum. ¶ Scd̄am ꝓprietatem ponit ibi.

Nota de amicitia filij ad parētes ꝛ hoīs ad d̄m: q ſunt cāe eſſendi.

¶ Habet ēt delectabile ꝛ vtile talis amicitia talis magis alienorū q̄nto ꝛ cōior vita ipſis ē.

Le. are. ¶ Talis aūt amicitia voluptatem ꝛ vtilitatem magis ꝯti net q̄ extraneoꝝ: q̄nto in ipſis vita ſociabilior.

Argir. ¶ Habet aūt ꝛ voluptatem ꝛ vtilitatē talis amicitia magis q̄ extraneoꝝ: quanto ꝛ vita cōmunior ipſis eſt.

S.Tho.

¶ Et dicit ꝙ amicitia que eſt iter filios ꝛ parētes hȝ ēt dele ctationē ꝛ vtilitatē tanto magis q̄ amicitia extraneoꝝ q̄nto magis cōem vitā gerūt. Ex quo ꝓuenit ꝙ ſunt ſibiinuicē maxime vtiles ꝛ delectabiles. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sunt aūt ꝛ in fraterna quecunq̄ quidem ꝛ in ethayrica. ꝛ magis i his q epyiches ꝛ totaliter ſimilibus quāto proximiores ꝛ ex natiuitate exiſtentes diligūt adinuicem: ꝛ vt magis vnius moris qui ex eiſdem. ꝛ ꝯnutri ti ꝛ diſciplinati. Similr̄ ꝛ ſm tp̄s probatio plurima ꝛ fortiſſima.

Le. are. ¶ Eſt aūt in fraterna quēadmodū in ſodalitia: ꝛ magis in humanis ac penitus ſilibus: q̄nto ꝯiunctiores gñe exiſtē.

des ſe mutuo diligũt: ꝛ quãto magis ſiles moribus ſunt: q ex eiſdem ortu ac eadẽ educatione: diſciplinaqꝫ inſtituti: ꝛ tpis comprobatio plurima atqꝫ firmiſſima.

Argir. ¶ Sunt aũt ꝛ in fraterna amicitia ea que ꝛ ĩ ſodalitiis ſũt: ꝛ magis in bonis ꝛ oĩno in ſĩlib⁹ quanto ɔiuncti ſunt magis: atqꝫ ob ortu ſeſe mutuo diligũt. Et q̃to ſunt magis ſi mili mor͛ q ex eiſdẽ ſũt orti ꝛ ſil nutriti: ꝛ ſilr educati ac eruditi. Probatio.n.q̃ qdẽ ſit tpe plima ẽ atqꝫ firmiſſima.

S. Tho.

Aĩcitia fratrum ſi ſint virtuoſi eſt maxia ꝛ firmiſſima ꝓpter maxĩmã ꝓximitatem.

¶ Ponit ꝓpetatẽ fraterne amicitie. Et dicit ꝙ in fraterna amicitia iueniunt͛ eadẽ que iueniunt͛ in amicitia ethayrica .i. cõnutritor͛. Et ſi fr̃es ſint epyiches .i. ṽtuoſi: ꝛ totalr ſibi ſiles in morib⁹: tanto magis ex ɔnutritione eſt iter eos amicitia: quãto ſibiinuicez ſunt ꝓximiores. Et hoc qdem ſm tria. Primo qdẽ ſm diuturnitatez tpis: q2 ſtatum nati ſeinuicẽ dilexerũt. Scdo ṽo ſm pfectiorẽ ſilitudinẽ. Magis enim vident͛ eẽ vnius moris fratres qui ſunt ex eiſdem geniti: ꝛ ſic vident͛ hẽre eandẽ nãlem diſpoſitionẽ. ꝛ ſunt ſil nutriti. ꝛ ſilr diſciplinati a parẽtib⁹. Tertio ſm experientiã amicitie: q2 ſm multũ tpꝰ ꝓbauit vnus aliuz: ꝛ ideo hor͛ amicitia eſt maxima ꝛ firmiſſima. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Analogum aũt ꝛ in reliquis cognator͛ amicabilia.

Le. are. ¶ Eodẽ mõ in ceteris cognatis ſunt ea que amicitiã faciũt.

Argir. ¶ Sunt etiam ꝛ ceteris in conſanguineis ea que ad amicitiam attinent: vt rõnum comparatio flagitat.

S. Tho.

De aĩcitia alior͛ ɔſanguineorũ.

¶ Ponit ꝓpetates amicitie que eſt iter alios ɔſanguineos Et dicit ꝙ ea que ptinẽt ad amicitiã alior͛ ɔſanguineor͛ opꝫ accipe ſm ꝓportionẽ amicitie fraterne: q2 alij ɔſanguinei deriuant͛ a fratrib⁹: vt.ſ. dcm̃ eſt. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Uiro autẽ ꝛ vxori aĩcitia videtur ſm nãm exiſtere. Homo enim in nã ɔiugale magis q̃ politicum. ꝛ quanto prius ꝛ neceſſariũ magis domus ciuitate ꝛ filiorum ꝓcreatio communius animalibus.

Le. are. ¶ Uiro aũt ꝛ vxori amicitia videt͛ ſm nãm exiſtẽ. Hõ enim nã eſt ɔiugale magis q̃ ciuile: q̃to ꝓus ac magis nec̃ium eſt dom⁹ q̃ ciuitas ꝛ ꝓcreatio filior͛ cõius aĩalibus.

Argir. ¶ Uiro autẽ ꝛ vxori ſm nãm amicitia videt͛ ineẽ. Hõ nãqꝫ nã ɔiugale magis eſt q̃ ciuile: q̃to ꝓus ꝛ nec̃ium magis eſt domus q̃ ciuitas: ꝛ ꝓcreatio cõmunior aĩalibus.

S. Tho.

¶ De amicitia viri ꝛ vxoris determinat. Et circa h̃ tria facit. Primo aſſignat rõnes h⁹ aĩcitie. Scdo oñdit p qd hꝰ aĩcitia ɔfirmet͛ ibi. (Cõiunctio aũt ꝛc̃.) Tertio rñdet cuidã qõni ibi. (Qualr aũt ɔuiuẽduz ꝛc̃.) ¶ Circa p̃m duo fac̃. Primo ponit ꝓpas rõnes h⁹ amicitie. Scdo oñdit quõ hec aĩcitia ſe hẽat ad rõnes cões aĩcitie ibi. (Propter h̃ aũt.) ¶ Circa p̃m duo facit. Primo ponit ꝓpuã rõnẽ h⁹ amicitie: que ɔuenit tã hoib⁹ q̃ aliis aĩalib⁹. Scdo ponit aliã rõnẽ que ꝓpẽ ſe hꝫ ad hoies ibi. (Aliis qdẽ igit͛ ꝛc̃.) ¶ Dicit ḡ p̃. ꝙ iter virũ ꝛ vxorẽ videt͛ eẽ q̃dã amicitia nãlis. Et h̃ ꝓbat p locũ a maiori. Hõ.n. eſt aĩal nãlr politicũ. ꝛ multo magis eſt in nã hoĩs qd ſit aĩal ɔiugale. Et h̃ ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. Quarum p̃ª eſt ꝙ ea que ſunt priora ꝛ nec̃ia magis vident͛ ad nãm ptinẽ. ſocietas aũt domeſtica: ad quã ptinet ɔiunctio viri ꝛ vxoris: eſt prior q̃ ſocietas ciuilis. Pars.n. eſt prior toto. Eſt ẽt magis nec̃ia: q2 ſocietas domeſtica ordinat͛ ad act⁹ nec̃ios vite.ſ. gñonẽ ꝛ nutritionẽ. Uñ pꝫ ꝙ hõ nãlius eſt aĩal ɔiugale q̃ politicũ. ¶ Scda rõ eſt. q2 ꝓcreatio filior͛ ad quã ordinat͛ ɔiũctio viri ꝛ vxoris eſt cõis aliis aĩalib⁹. ꝛ ita ſeq̃ nãm gñis. Et ſic pꝫ ꝙ hõ magis eſt ſm nãz animal ɔiugale q̃ politicum. ¶ Deinde cum dicit.

Qꝛ aĩcitia viri ꝛ vxoris ẽ nãlis. Hõ ẽ magis aĩal ɔiugale q̃ politicum.

Rõ prima.

Rõ ſecũda ad idem. Cõiunctio viri ꝛ vxoris ſequit͛ nãm gñis.

¶ Aliis qdẽ igit͛ intãtum cõmunicatio eſt. Homines aũt nõ ſolum ꝓcreationis filior͛ gratia cohabitãt: ſꝫ etiam eorum que ĩ vitã. Cõfeſtim.n. diuiſa ſunt opera. ꝛ ſunt altera viri ꝛ vxoris. ſufficiẽt igitur adinuicem ad cõmune ponẽtes propria.

Le. are. ¶ Aliis igit͛ in tm̃ ſocietas eſt. Hoĩes aũt nõ ſoluz ꝓcreationis cã coeunt: ſꝫ eor͛ quoqꝫ gr̃a que ptinẽt ad vitã. Confeſtim.n. diſtinguunt͛ opa: ꝛ alia ſũt viri: alia mulieris. Sufficiunt igit͛ inuicẽ ꝓprias res in cõi ponentes.

Argir. ¶ Atqꝫ ceteror͛ qdẽ aĩaliũ hic ſocietatis ẽ finis⁹. Hoĩes aũt ɔiugiũ ſubeũt nõ ſolũ ꝓcreationis: ſꝫ eor͛ ẽt gr̃a q̃ ad ipaz ɔferũt vitã. Officia nãqꝫ ɔtiuo ſũt diuiſa: atqꝫ alia viri: alia ſũt vxoris. Opẽ itaqꝫ ſibi mutuo ferũt res ꝓpas l cõi ponẽtes

S. Tho.

Rõ ꝓpria aĩcitie ɔiugalis hoĩbus conueniens. Diſtincta ſunt opa viri ꝛ vxoris.

¶ Aſſignat ꝓpriã rõnẽ amicitie ɔiugalis q̃ ɔuenit tm̃ hoĩbus: ɔcludẽs ex pmiſſis ꝙ in aliis aĩalib⁹ eſt ɔiugatio iter marẽ ꝛ feminã in tm̃: ſicut dcm̃ eſt .i. ſolũ ad ꝓcreationẽ filior͛: ſꝫ in hoib⁹ mas ꝛ femina cõicãt nõ ſolũ cã ꝓcreationis filior͛: ſꝫ ẽt pp ea que ſunt nec̃ia ad humanã vitã. Statim.n. appet ꝙ opa hũana que ſunt nec̃ia ad vitã ſunt diſtincta iter marẽ ꝛ feminã. ita ꝙ q̃dã ɔueniũt viro. puta ea que ſunt exteri⁹ agẽda. ꝛ q̃dã vxori: ſicut nere ꝛ alia q̃ ſũt domi agẽda. Sic igit͛ ſibiinuicẽ ſufficiũt. dũ vterqꝫ ꝓpria opa redigit in cõe. Uñ pꝫ ꝙ aĩcitia ɔiugalis in hoib⁹ nõ ſolum eſt nãlis: ſicut in aliis aĩalib⁹: vtpote ordinata ad op⁹ nãe: qd eſt gñatio: ſꝫ ẽt eſt iconomica: vtpote ordinata ad ſufficientiam vite domeſtice. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter hoc aũt ꝛ vtile eſſe videt͛ ꝛ delectabile in hac aĩcitia. Erit ãt ꝛ vtiqꝫ propt͛ virtutẽ ſi epyiches ſint. Eſt aũt vtriuſqꝫ virtus. Et gaudebũt vtiqꝫ tali.

Le. are. ¶ Quare ꝛ vtilitas ꝛ voluptas in hac amicitia verſari videtur. Erit etiam per ṽtutem ſi boni ſint. Eſt eniꝫ vtriuſqꝫ virtus: ꝛ gaudebunt vtiqꝫ ſimili.

Argir. ¶ Quapropt͛ hac in amicitia vtilitas ineſt atqꝫ voluptas. Erit aũt ꝛ ob ṽtutem etiam amicitia ſi boni ſint. Eſt enim vtriuſqꝫ virtus: atqꝫ hoc ipſo gaudebunt.

S. Tho.

Aĩcitia cõiugalis hẽt vtilitatez ꝛ delectatõnẽ amicitiã. Aĩcitia ɔiugalis põt eſſe ꝓpter virtutem.

¶ Oſtẽdit q̃lr hec amicitia ſe hẽat ad cões amicitie rõnes. Et dicit ꝙ ex p̃dictis appet ꝙ amicitia ɔiugalia hꝫ vtilitatem. inq̃ntum.ſ. p eam ſit ſufficiẽtia vite domeſtice. Habet etiã delectationez in actu gñonis ſicut ꝛ in ceteris aĩalib⁹. Et ſi vir ꝛ vxor ſint epyiches .i. ṽtuoſi poterit eor͛ amicitia eſſe ꝓpter ṽtutem. Eſt.n. aliqua ṽtus ꝓpa vtriuſqꝫ.ſ. viri ꝛ vxoris: ꝓpter quam amicitia reddit͛ iocunda vtriqꝫ. Et ſic pꝫ ꝙ hꝰ amicitia põt eſſe: ꝛ propter ṽtutem ꝛ ꝓpter vtile ꝛ propter delectabile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Coniũctio aũt filij videt͛ eſſe. Propter qd ꝛ citius ſteriles diſſoluũt͛. Filij.n. cõe bonũ ambobus continet aũt commune.

Le. are. ¶ Filij ṽo nexus qdam eſſe videntur. Itaqꝫ ij qui ſine liberis ſunt: facilius diſſoluuntur. Filij enim ambobus cõmune ſunt bonum. Continent autem ſocietatem.

Argir. ¶ Filij aũt parentuz vincula ſunt: ꝛ nexus. Iccirco ꝛ citius ij qui carent liberis diſſoluunt͛. Filij nãqꝫ bonuz eſt vtriuſqꝫ cõmune. Ipſum autem cõmune continet.

S. Tho.

Aĩcitia cõiugali ꝓle ɔfirmat͛.

¶ Oſtẽdit per qd firmet͛ hꝰ amicitia. Et dicit ꝙ cã ſtabilis ꝛ firme coniunctionis videntur eſſe filij. Et inde eſt ꝙ ſteriles: que ſcilicet carent prole: citius ab inuicem ſeparant͛. Fiebat.n. apd antiquos ſeparatio matrimonij ſterilitatis

Filij ſunt cõe bonum parentum. Cõe ꝯtinet ⁊ cõſeruat amicitiam.

cū. Et hꝰ rõ eſt qꝛ filij ſunt cõe boni amborū.ſ. viri ⁊ vxoris. quorū cõiunctio eſt propter prolē. Illud aūt quod eſt cõe ꝯtinet ⁊ ꝯſeruat amicitiā: que ēt, vt ſupra dictum eſt: in cõicatione conſiſtit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qualr̃ autē conuiuendū viro ad vxorē: ⁊ totalr̃ amico ad amicū. nihil alteꝝ videt̃ q̃ri q̃ꝫ qualr̃ iuſtū. Nõ.n. idē vr̃ amico ad aĩcū neqꝫ ad extraneū ⁊ ethayrū ⁊ ꝯdiſcipulum.

Le. are. ¶ Quēadmodum ꝟo ſe hr̃e debet vir erga vxorem ⁊ oĩno amicus erga amicū: nihil aliud videt̃: querēdum niſi quō iuſtum. Nõ.n. videt̃ idē iuſtum amico ad amicum: neqꝫ ad extraneum ⁊ familiarem ⁊ cõdiſcipulum.

Argir. ¶ Querere ꝟo quonī modo viro viuēdum eſt cū vxore: ⁊ oĩno amico cum amico: nil aliud eſt q̃ꝫ querere quō iuſtū eſt. Non enim idem iuſtum videt̃ amico ad amicum: nec ad alienum ⁊ ſodalem ac condiſcipulum eſſe.

S. Tho.

¶ Rñdet cuidā q̃õni.ſ. q̃lr̃ debeāt ꝯuiuere vir ⁊ vxor. ſ ipſe rñdet ꝙ querē h̃ nihil eſt aliō q̃ꝫ querere q̃lr̃ ſe hēat id qō iuſtū eſt iter virū ⁊ vxorē. Sic.n. debēt adinuicē ꝯuiuere: vt vterqꝫ ſeruet alteri qō iuſtū eſt. Qō gdem diuerſificat̃ ſm diuerſos. Nõ.n. idē iuſtū videt̃ eē obſeruandū ad amicum ⁊ ex̃neum ⁊ ꝯnutritū ⁊ diſcipulū: ⁊ ideo hꝰ ꝯſideratio pertinet ad iconomicam ſeu politicam.

Lectio. xiij.

TRinis itaqꝫ exiſtentibꝰ aĩcitijs quēadmodū in pñcipio dictum ē ſm vnamquāqꝫ his gdē in equalitate amicis exiſtentibus. his autē ſm ſupercellētiā. Etenī ſilr̃ bõi fiūt aĩci ⁊ melior deteriori. Similiter autē ⁊ delectabiles. Et propter vtile equātes amicitijs vtilitatibꝰ ⁊ differentes. Eq̃les quidem ſm equalitatem opꝫ in amare: ⁊ reliquis equare. Et ineq̃les autē analogum ſuperexcellētijs aſſignare.

Le. are. ¶ Cum g̃ triplex ſit amicitia vt ab initio dictū eſt: ⁊ in alia ſunt amici pares: in alia ſm excellētiaꝫ. Nā ⁊ ſilr̃ boni fiūt amici: ⁊ melior peiori: eodēqꝫ mõ ⁊ iocundi ⁊ ꝓpt̃ vtilitatē adequantes cõmoditatibꝰ ⁊ differētes. pares qdem ſm paritatem opꝫ: ⁊ in amore ⁊ in ceteris adequare: impares ꝟo ſm rationem excellentię concedere.

Argir. ¶ Cū tres ſint amicitie vt ab initio dcm̃ eſt: ⁊ in vnaquaqꝫ aliq̃ ſunt pares amici aliq̃ impares. Nā ſilr̃ boni fiunt amici: ⁊ ꝓſtabilior deteriori: ſilr̃ ⁊ iocūdi: ⁊ ob vtilitatē ēt ⁊ cõmodis pares ⁊ dītes. Pares qdeꝫ tā amādo q̃ꝫ ceteris eq̃les eē opꝫ. Impares aūt id reddē qō excellētie rõ flagitat.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ꝫ phs diſtinxit amicitie ſpēs. hic oñdit qualr̃ in eis fiāt accuſationes ſeu ꝯq̃ões. Et circa h̃ tria facit. Primo oñdit qd oporteat in amicitijs obſeruari ad querimonias vitādas. Scdo oñdit in qbꝰ amicitijs fiūt querimonie ibi. (Fiunt aūt accuſationes ⁊c̃.) Tertio oñdit que ſit rõ querimonie. ibi. (Videt̃ aūt quēadmodū iuſtuꝫ ⁊c̃.) ¶ Dicit

Tres ſpēs amicitie. In q̃lꝫ eaꝝ pt eē exceſſus ⁊ eq̃litas aĩcoꝝ

ergo p̃.ꝙ ſunt tres ſpēs amicitie: ſicut.ſ̃. dcm̃ eſt.ſ. ꝓp virtutē. ꝓpt̃ delectationē. ⁊ ꝓpt̃ vtile. Et ſm vnāquāqꝫ earꝫ pñt amici ſe hr̃e vel ſm eq̃litatē vel ſm ſuperexcellētiā. Et h̃ manifeſtat p ſingulas ſpēs. In amicitia.n. que eſt ſm virtutem pñt amici fieri. ⁊ illi qui ſunt eq̃liter boni ⁊ etiā melior peiori. Et ſilr̃ in amicitia delectabili pñt eſſe eq̃liter delectabiles. vel in h̃ ſm excellētiā ⁊ defectū ſe hr̃e. Et ſilr̃ in amicitia que eſt ꝓpter vtile pñt ſm vtilitates adequari: ⁊ etiaꝫ differre ſm magis ⁊ minus. Si igitur ſint eq̃les amici ſm quācūqꝫ ſpēm amicitie: opꝫ ꝙ adequent̃. ⁊ q̃ꝫtum ad hoc qō eſt amare: vt.ſ. eq̃lr̃ vterqꝫ ab altero diligat̃: ⁊ q̃ꝫtum ad reliqua: ſicut ſunt obſequia amicoꝝ. Si aūt fuerint inequales: opꝫ ꝙ vtriqꝫ eoꝝ aſſignetur aliqd ſm proportionem exceſſus ⁊ defectus. ¶ Deinde cum dicit.

Eq̃les in bõitate eq̃ri debēt in amore. Ineq̃libꝰ tribuēdū ē ſm ꝓportionem.

¶ Fiunt autē accuſationes ⁊ querele in ea q̃ ſm vtile aĩcitia vl' ſola vel maxime rõnabilr̃.

Le. are. ¶ Fiunt igitur incuſationes ⁊ querele in ea amicitia que eſt vtilitatis gratia contracta vel ſola vel maxime.

Argir. ¶ Fiunt autem in amicitia que vtilitatis eſt gratia vel ſola vel maxime icuſationes non ſine ratione atqꝫ querele.

S. Tho.

Querele maxi maxie fiunt in aĩcitia vtil.

¶ Oſtendit in qbus amicitijs fiant querele. Et p̃mo proponit qō intēdit. Scdo manifeſtat ꝓpoſituꝫ. ibi. (Quidem enim ⁊c̃.) ¶ Dicit g̃ p̃ rõnabilr̃ ꝯtingere ꝙ accuſationes ⁊ querele: ꝓut.ſ. vnus amicus accuſat alterum vel cõqueritur de altero. fiunt vel in ſola amicitia que eſt ꝓpter vtile vel maxime in ea. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qui gdē.n. propter virtutē exiſtūt bene operari adinuicem prompti ſunt. Hoc eniꝫ virtutes ⁊ amicitie: ad hoc aūt contendentiū nõ ſunt accuſationes neqꝫ pugne. Amātem.n. ⁊ benefaciētem nullus contriſtat: ſꝫ ſi ſit gratus retribuit bene operans. Supercellēs autē ſortiēs quod appetit nõ vtiqꝫ accuſabit amicum. Vterqꝫ.n. bonū appetit.

Le. are. ¶ Et merito qdem. Nā qui per virtutem amici ſunt bñfacē mutuo ꝓperant. Hoc.n. virtutis eſt ⁊ amicitie. Ad hec autē certatim tēdentibus nulle exiſtunt querele: neqꝫ rixe. Nā aduerſus amātem ⁊ bñficia ꝯferētem nemo conqueritur. Sed ſi ſit gratus bñficijs rñdet. Qui ꝟo in dando ⁊ bñficia cõferendo exuperat: cum id aſſequatur: qō cupit: non ſuccenſebit amico. Nam vterqꝫ bonum appetit.

Argir. ¶ Qui nāqꝫ ſunt ob virtutem amici: prõpti ſunt ad bñficia ſibi mutuo ꝯferenda. Hoc enī eſt ⁊ virtutis ⁊ amicitie. Atqꝫ cum ad h̃ certatim ꝓperent: nulle ꝓſus iter ipſos accuſationes nec rixa fiunt. Nemo enim amāti ⁊ bñficia ꝯferenti ſuccēſet: ſed ſi ſit gratus bñficijs rñdet. Atqꝫ qui in beneficijs ꝯferēdis exuperat: cum id aſſequatur qō cupit non incuſabit amicum. Vterqꝫ enim bonum affectat.

S. Tho.

¶ Manifeſtat ꝓpoſitum. Et p̃ oñdit ꝙ in amicitia que eſt ꝓpter virtutē non fit accuſatio vel querela. Scdo qō nec ēt multū fit in amicitia que eſt ꝓpter delectabile. ibi. (Nõ olno aūt ⁊c̃.) Tertio oñdit ꝙ maxime fit accuſatio ⁊ querela in amicitia que eſt pp vtile. ibi. (Que aūt pp vtile ⁊c̃.)

In aĩcitia ſm virtuteꝫ querele nõ accidunt.

¶ Dicit g̃ p̃.ꝙ illi q ſunt amici ꝓpter virtutem prõpti ſunt ad h̃ ꝙ ſibiinuicē bñfaciant. Hec.n. eſt ꝓpria opatio ⁊ virtutis ⁊ amicitie.ſ. bñ opari ad amicū. Et cuꝫ ita ſit ꝙ vterqꝫ ad hoc intendat: vt obſequat̃ amico: non põt ꝯtingere ꝙ exinde ꝓueniant accuſationes ⁊ pugne.

Nota.

Nullus.n. vult cõtriſtare eum q ſe amat ⁊ ſibi bñfacit. ſed ſi gratus eſt ille q recipit beneficium ſtudet ad retribuēdum per aliud beneficium. Et ſi detur ꝙ vnus eoꝝ ſit ſupercellens: quāuis nõ tm̃ recipiat quātum impēdit. tamen ſi ſortitur illud qō appetit. non accuſabit amicum ſuum. Hoc aūt qō ab vtroqꝫ appetitur eſt bonum.i. ꝯueniens ⁊ honeſtum. ⁊ hoc eſt illud qō non excedit facultatē amici. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non omnino aūt neqꝫ in his qui propter delectationem. Simul.n. ambobꝰ fit qō appetunt ſi in cõmorari gaudēt. Ridiculus āt vtiqꝫ videbitur ⁊ accuſans non delectanteꝫ

cum poſſit non cõmorari.

Le. are. ¶ Nec etiam nimium in his que ꝓpter voluptatẽ: cũ ſimul ambobꝰ id ꝓueniat: qḋ optabant: ſiq̄dẽ mutua ꝯuerſatione gaudẽt. Etenim ridiculuꝫ eẽt: ſiquis quẽcꝫ icuſaret qḋ ſibi iocundus non ſit: cum liceat illo non vti.

Argir. ¶ Nec in his q̄ ob voluptatẽ ꝯſtat q̄relenimiuꝫ ſiũt. Nã ſi ſiḃ deg̃ gaudẽt: ſit id ſiḃ vtriſqꝫ qḋ appetũt. Ridiculus ãt videẗ ⁊ eſt q non delectãtem icuſat cuꝫ liceat nõ ꝯuerſari.

S. Tho.

Qꝫ nec in aicitia delectabili q̄rele multum ſiunt. ¶ Oñdit q̄lr ſe hẽat circa aicitiã delectabilis. Et dic̃ ꝙ neqꝫ ẽt in aicitijs q̄ ſunt pp delectationẽ paſſim ſiũt accuſatiões ⁊ querele. Et ſi aliq̄n ꝯtingãt ſi.n. in mutua ſocietate gaudẽt: vterqꝫ hꝫ qḋ q̄rit. ſ. delectationẽ. Et iõ nullus eſt locꝰ querele. Si aũt vnꝰ ab altero delectationẽ nõ recipiat. ridiculũ eſt qḋ alter eoꝝ accuſet illum q delectatione nõ exhibet: cũ ĩ ſua ptãte hẽat cũ illo nõ morari. ¶ Deĩde cũ dic̃.

¶ Que autẽ pp vtile accuſatiua. In vtilitate enĩ vtẽtes adinuicem ſemp pluri indigẽt ⁊ minus habere exiſtimant ꝯueniente. Et cõqueruntur quoniam nõ q̄ntis indigent tantis ſortiunẗ digni exiſtẽtes. Benefaciẽtes ãt nõ pñt ſufficẽ ad tãta quãtis patiẽtes idigẽt.

Le. are. ¶ At illa que ꝓpter vtilitatẽ eſt querelis: ſubiacet. Cũ.n. ſe mutuo pro vtilitate vtanẗ ſemp plus querunt ⁊ minus q̄ꝫ decet ſe habere exiſtimant: ⁊ queruntur: qḋ non tanta reportent quanta deberent pro ſua dignitate. Amici ṽo nõ ſufficiunt ad tam multa conferenda.

Argir. ¶ At in ea q̄ vtilitatis grã ꝯſtat locũ icuſationes hñt atqꝫ q̄rele. Nã cũ ſeſe mutuo ꝓ vtilitate vtanẗ ſp idigẽt pluribꝰ ⁊ minꝰ q̄ꝫ opꝫ ſeſe hẽe putãt ⁊ queruntẗ ex eo qꝛ nõ tot aſſequunẗ quot idigẽt cũ ſint digni. Qui ṽo ꝯferunt bñficia nequeũt tot ꝯferre quot idigẽt ĩ in quos bñficia ꝯferunẗ.

S. Tho.

Rõ q̄re in aicitia q̄ ẽ pp vtile accidãt q̄rele ¶ Oñdit q̄lr ſe hẽat ĩ aicitia vtilis. Et dic̃ ꝙ illa aicitia que eſt pp vtile maxie patiẗ accuſatiões ⁊ q̄relas. Illi.n. q vtũẗ ſe iuicẽ ad vtilitatẽ: ſp pluri idigẽt q̄ꝫ eis deẗ. Et exiſtimãt ꝙ minꝰ recipiãt q̄ꝫ eis ꝯueniat. Et iõ ꝯquerunẗ ꝙ nõ tãta recipiãt q̄ntis idigẽt: p̄ſertim cũ ſint tãtoꝝ digni. Ex ꝯrio ãt bñfactores dicũt ꝙ nõ pñt ad tanta dãda ſufficere: quãtis indigent illi q ab eis bene patiunẗ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videẗ ãt queadmodũ iuſtum eſt duplex hoc q̄dem non ſcriptum. hoc aũt ſcḋm legẽ: ⁊ eius q̄ ſcḋm vtile amicitie. Hec q̄dẽ moralis hec autẽ legalis eſſe. Sunt igitur accuſationes maxime: cum nõ ſcḋm eandem cõmutabunt ⁊ diſſoluuntur.

Le. are. ¶ Vr ãt vt duplex eſt iuſtũ: aliḋ ſine ſcripto: aliḋ legibꝰ: ſic ⁊ ea aicitia q̄ eſt pp vtilitatẽ ptĩꝫ moralẽ eẽ: pti legitia. Fiũt ãt icuſatiões tũc maxie: cũ nõ p eãdẽ cõmutãt ⁊ diſſoluũẗ.

Argir. ¶ Videtur aũt vt duplex eſt iuſtuꝫ: aliud ſine ſcripto: aliud lege. Sic ⁊ eius amicitie que vtilitatis eſt grã: alia moralis: alia legitima eſſe. Fiunt igiẗ icuſationes tum maxime: cum nõ per eadem cõmutatur atqꝫ diſſoluitur.

S. Tho.

¶ Aſſignat rõnẽꝫ. q̄re ꝯtingit q̄rela in amicitia vtilis. Et p̄ q̄ꝫtũ ad eq̄les. Scḋo q̄ꝫtũ ad ineq̄les. ibi. (Dĩnt aũt ⁊c̃. ⁊ ĩ his ⁊c̃.) ¶ Circa p̄m duo fac̃. P̄rio aſſignat rõnẽ. Scḋo mouet dubitationẽ. ibi. (Dubitationẽ aũt hñt ⁊c̃.) ¶ Circa p̄m duo facit. P̄rio ꝓponit rõnẽ querelaꝝ q̄ ſunt ĩ amicitia vtilis. 2° docet hꝰ q̄relas vitare. ibi. (Potẽti aũt ⁊c̃.)

Iuſtũ duplex. ¶ Circa p̄m duo facit. P̄rio ꝓponit rõnẽ. Scḋo exponit qḋ dixerat ibi. (Eſt ãt legalis q̄dẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ duplex eſt iuſtũ. Vnũ q̄dẽ qḋ nõ eſt ſcriptũ: ſꝫ rõnĩ inditũ: qḋ ſupra noīauit iuſtũ nãle. Aliud aũt eſt iuſtũ ſcḋm legẽ ſcriptum. qḋ ſupra in 5° noīauit iuſtũ legale. Et ſilr eſt duplex

Vtilitas duplex. vtilitas: quã opꝫ in amicitijs ꝯſequi. Quaꝝ vna eſt moralis. q̄ñ. ſ. vnus exhibet vtilitatẽ alteri ſcḋm qḋ ptinet ad bonos mores. Et hec vtilitas r̄ndet iuſto nõ ſcripto. Alia ãt eſt vtilitas legalis. puta. ſ. vnꝰ exhibet vtilitatẽ alteri ſcḋm qḋ eſt lege ſtatutũ. Maxie igr̃ ſiũt accuſatiões ĩ aicitia vtili:

Qñ maxie ſiũt q̄rele. quando nõ ſcḋm idem ſit commutatio vtilitatis. puta cum vnus exhibet vtilitatem ſcḋm exigentiam legis. alter ṽo requirit eam ſcḋm conuenientiam bonorum morum. Et ſic ſit diſſolutio amicitie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eſt aũt legalis q̄dẽ in dictis. Hec q̄dem omnino venalis ex manu ĩ manũ. Liberalis aũt in tp̄s ſcḋm ꝯfeſſioneꝫ q̄dẽ aũt q̄d ꝓ quo. Manifeſtũ ãt ĩ hac debituꝫ ⁊ nõ ambiguũ. Amicatiuam ãt dilationẽ habent. Propẗ qḋ apud quoſdã horũ nõ ſũt iuſta: ſꝫ exiſtimãt opꝫ̃e diligere eos q ſcḋm fidẽ cõmutãt.

Le. are. ¶ Eſt aũt legitima in dcis. Partim oĩno forenſis de manu in manũ: partim liberalior ad tp̄s: ſꝫ per pactionẽ q̄d pro quo. Eſt ãt in hac manifeſtũ: q̄d debeaẗ: nec ambiguũ: ſꝫ amicabilẽ hꝫ dilationẽ. Quapp q̄buſdã hoꝝ nõ ſũt iudicia ſꝫ putãt oportere ꝯtẽtos eẽ: qui ſcḋm fidem ꝯtraxerunt.

Argir. ¶ Atqꝫ legitima q̄dẽ eſt ea que in definitis ꝯſiſtit. Et q̄daꝫ eſt oĩno ſordida de manu in manũ. Quedã liberalior ad tp̄s ſꝫ per pactionẽ q̄d pro quo. Eſt id qḋ debeẗ in manifeſtũ ⁊ non ambigiẗ. Hꝫ aũt dilationẽ ad amicitiã attinentem. Quapropter apud nõnullos tales nõ ſunt iudicia: ſꝫ arbitranẗ eos oportere ꝯtẽtos eſſe qui fide cõmutarunt.

S. Tho.

De legali vtilitate. ¶ Manifeſtat qḋ dixerat. Et p̄ q̄ꝫtum ad vtilitatẽ legalẽ. Scḋo q̄ꝫtum ad moralẽ. ibi. (Moralis autẽ ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄. ꝙ legalis vtilitas ꝯſiſtit in dictis. i. in ꝯuẽtionibꝰ: que ſiunt ex ꝯdicto vtriuſqꝫ. Et hec eſt duplex. Quedã eniꝫ eſt oĩno formalis. i. per modũ emptionis ⁊ vẽditionis: que. ſ. eſt ex manu in manũ. ſ. cum aliqs ſtatim accipit qḋ ei promittiẗ pro obſequio impẽſo. Alia aũt eſt liberalior que hꝫ tp̄s dilationis: ſed tñ determinatuꝫ eſt q̄d pro quo debeat dari. Et ſic nõ eſt dubium: ſed manifeſtum q̄d ſit debituꝫ. Eſt.n. hec quedã amicabilis dilatio eius qḋ debeẗ. Et ideo apud quoſdã taliũ: nõ opꝫ per aliquẽ iudicẽ exhibere iuſtitiam: ſed fidelitatẽ ſeruant in cõmutationibꝰ: ⁊ eſtimaẗ ꝙ ꝓpter hoc ſint diligẽdi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Moralis ãt nõ ĩ dictis. ſꝫ vt amico donat vel cuicũqꝫ alij. Conferri autem dignificat eq̄le vel plus dans vt nõ dans: ſed accõmodans. Nõ ſimiliter ãt cõmutans ⁊ diſſoluẽs accuſabit. Hoc aũt accidit ꝓpter velle quidẽ oẽs vel plures bona. eligere aũt vtilia. Bonum autẽ benefacere nõ vt contra patiatur. vtile aũt beneficiatum eſſe.

Le. are. ¶ Moralis ṽo nõ eſt in dictis: ſꝫ vt amico donat: vel quid aliud facit: dignũ putat vt ipſe tm̃: vel plus ab illo ꝯſequatur: q̄ſi nõ donauerit: ſꝫ cõmodauerit. Nec ſilr cõmutans ⁊ diſſoluens icuſat. Idqꝫ ex eo accidit: qḋ vel oẽs: vel magna ps volũt q̄dẽ honeſta: ſꝫ anponunt vtilia. Honeſtũ eſt bñfacere nulla ſpe recipiendi. Vtile ṽo bene accipere.

Argir. ¶ Moralis aũt nõ ĩ definitis ꝯſiſtit: ſꝫ vt amicũ q̄dẽ munẽ afficit: aut aliq̄d aliud in illum ꝯfert. Accipe aũt dignum eſſe cenſet equale aut plus: q̄ſi non dederit ſed mutuauerit.

Atq; ſi nõ vt cõmutauit diſſolutio ſit leuſabit. Hoc aũt iõ accidit: qꝛ oẽs vel plimi volunt qdẽ honeſta: anteponunt aũt ea que ꝓſunt. Atq; honeſtum qdẽ eſt beneficia cõfer re nõ vt viciſſim ſuſcipiantur. Utile ꝟo ſuſcipere.

S. Tho.

Moralis vtilitas. ℂ Exponit q̃ ſit moralis vtilitas. Et dič ꝙ moralis vtilitas nõ ꝯſiſtit in dictis. ſ. in ꝯuẽtionib⁹ que fiunt ex ꝯdicto: ſ; ſic ꝯſueuit aliqd gratis dari amico ita vt n⁹ dat cuictiq; aliq̃ ſine pacto foris expſſo: ſ; tñ q̃ʒtum ad intẽtionẽ ille q dat dignũ reputat vt reportet aliqd eq̃le: vel ẽt maius: ac ſi non eẽt datũ gratis: ſ; accõmodatũ. Si aũt nõ h mõ fiat cõmutatio: vt. ſ. ille q accepit reſtituat ꝛ ſoluat eq̃le: aut maius ille qui dedit accuſabit recipientẽ ꝛ cõqueret de eo. Cõſequẽter aũt aſſignat predictoꝝ cãm. Et dicit ꝙ h qꝺ dcm̃ eſt. ſ. ꝙ ille q gratis dat retributionẽ; querat. iõ accidit: qꝛ oẽs vel plures volũt. i. approbãt honeſta: ſ; tñ in ſuis actib⁹ eligũt ea que ſibi ſunt vtilia. Qꝫ aliqs aũt bñfaciat alteri nõ ea itẽtione. vt ꝯtra patiaꝛ reſtitutionẽ bñficij eſt honeſtuʒ. Et iõ vt hoĩes ſint aliĩs accepti volũt videri hoc mõ bñfacẽ. Sed ꝙ aliqs bñficia recipiat eſt vtile. Et ideo hoĩes eligunt vtile quãticunq; aliud ꝑcẽdant. ℂ Deinde cũ dicit.

Omnes vt ꝓꝯꝑo approbant honeſta ſed eligũt vtilia.

ℂ Potenti ãt retribuendũ ſm dignitatem eorum q̃ paſſus eſt: ꝛ ſponte. Nolenteʒ. n. amicũ non faciendum vt vtiq; peccantẽ in ꝑncipio ꝛ bene patientẽ a quo nõ oportuit. Non. n. ab amico neq; propꝛ ipſuʒ h operante. Quẽadmodũ in dictis beneficiatum diſſoluendũ. Sed ꝛ confiteri vtiq; ſi potẽs reddere. Impotentẽ aũt neq; dans dignificauit vtiq;. Quare ſi potens reddẽduʒ. In ꝑncipio aũt intẽdendũ a quo beneficiaꝛ ꝛ in quo vt in his ſuſtineat vel non.

Le. are. ℂ Ei qui põt reddẽda ſunt: que accepit: ſm dignitatẽ: idq; ſpõte agẽdum. Inuitũ aũt amicũ nõ faciẽdum: q̃ſi errauerit in ꝑn⁰: ꝛ bñficium accepit a quo nõ oportebat. Nõ enim ab amico. neq; ob hoc ipm̃ id agẽte. Ut igiꝛ in dictis bñficio accepto diſſoluẽdũ eſt ꝛ q̃ſi ꝯuenerit reddẽ: ſi poterit: ſi nõ poterit: nõ eſſe cogẽdum. Itaq; reddendum eſt: ſi hẽat facultatẽ. Conſiderãdum eſt ab initio: a quo qs accipit. ꝛ cuius gratia vt ſic vel ſuſcipiat vel non.

Argũ. ℂ Si põt igiꝛ dignum reddẽ opʒ bñficiuʒ iis que accepit ꝛ ſpõte qdẽ. Inuitus. n. non eſt faciẽdus amicus. Ut errore igiꝛ in ꝑn⁰ facto: ꝛ bñficio a quo accipe nõ oportebat ſuſcepto. Non. n. ab amico: nec ob idipm̃ faciẽte: diſſoluẽ ipſuʒ opʒ: vt bñficio pro diffinitis ſuſcepto atq; polliceri cũ poſſet reddẽ. Nam ſi nõ poſſet nec dignuʒ is q dedit ipm̃ ſuo munere cẽſuerit. Quare reddẽdum eſt ſi hẽat facultateʒ. In ꝑn⁰ autẽ ꝯſiderandum eſt a quo nam bñficium: ꝛ pro quo ꝯfertur: vt pro his ſuſcipiat aut nõ ſuſcipiat illud.

S. Tho.

Precepta ad cauendas q̃relas i amicitia ꝓp vtilitatẽ cõtracta. ℂ Oñdit quõ hꝫ querimonia ſit vitãda. Et dicit ꝙ ille q recepit bñficiũ. ſi põt dꝫ retribuẽ ſm dignitatẽ eoꝝ que recepit: ꝛ h ꝓpa ſpõte: qꝛ nõ dꝫ aliqs facẽ amicũ ſibi inuoluntariũ. vt. ſ. velit gratis accipe ab eo q noluit gratis dare. Sʒ in h peccauit a ꝑn⁰ ille q bñficiũ accepit: ꝙ h paſſus eſt ab eo a quo nõ oportuit. Nõ. n. recepit bñficiũ a vero amico: neq; ab hoĩe q bñficiũ ꝯtulit ꝓpꝛ ipm̃ cui datuʒ eſt: ſ; ꝓpꝛ vtilitatẽ ĩde ſperatã. Ille igiꝛ q bñficiũ recepit dꝫ ſoluẽ danti. ſicut fit in dctis. i. in ꝯuẽtionib⁹ que fiunt ex cõdicto. Et ſi põt reddẽ eq̃le ei qꝺ recepit dꝫ ꝯfiteri. ſ. ꝓteſtãdo ſe totũ reſtituiſſe. Si vero nõ poſſit reddẽ: neq; ille q ꝯtulit: neq; ẽt ille q accepit bñficiũ dignũ reputat vt ſit ab eo exigendũ. Eſt ẽ h obſeruãdũ ꝙ tali bñfactori q retributionẽ itẽdit: ſit retribuẽdũ. ſi recipiẽs poſſit. Sed a ꝑn⁰ q̃ñ hõ bñficiuʒ recipit dꝫ attẽdẽ a quo recipiat. vtꝝ. ſ. ab amico gratis dãte: vel ab eo q retributionẽ querit. Et ſilr dꝫ attẽdẽ homo in qua re bñficiũ recipiat. vtꝝ. ſ. poſſit recõpẽſare vel non: vt ſic ſuſtineat ſe bñficiari vel non. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Dubitationẽ aũt habet vtrũ opʒ patientis vtilitatẽ menſurari. ꝛ ad hanc facere redditionem vel operantis beneficio.

Le. are. ℂ Hʒ aũt dubõnẽ: vtꝝ accipiẽtis vtilitate metiri debeat: bñficium ꝛ iuxta illã rependi: an iuxta illius q contulit.

Argũ. ℂ Exiſtit aũt dubitatio vtrum qui ſuſcepit vtilitate metiri oporteat id qꝺ reddi debet: an eius q ꝯtulit beneficio.

S. Tho.

Dubõ circa retributionem. ℂ Monet dubitationẽ circa ꝑdicta. Et ꝑ̃ ꝓponit dubõnẽ. Et dič ꝙ dubitatio eſt: vtꝝ ad retributionẽ faciẽdã oporteat mẽſurare ſm vtilitatẽ eius q recepit bñficium: vel ſm opationem eius q dedit bñficium. ℂ Secundo ibi.

ℂ Patientis qdem. n. tali aiunt accipe a bñficis q̃ parua erant illis: ꝛ erant ab alteris accipe paruificãtes. Hi ãt ecõuerſo. Maxima eoꝝ q̃ apud ipſos: ꝛ que ab aliĩs nõ erat ꝛ in ꝑiculis vel talibus neceſſitatibus.

Le. are. ℂ Qui. n. capiũt attenuãtes qdẽ illa talia ſe accipe dicũt: q̃ ꝑua erãt his q ꝯtulerãt: ꝛ licebat ab aliĩs accipe. Illi ꝟo vice verſa maxima eoꝝ que penes ſe erãt: ꝛ que ab aliĩs cõſequi nõ poterant. ꝛ in ꝑiculis atq; hꝫ neceſſitatibus.

Argũ. ℂ Qui nãq; bñficium acceperunt extenuãtes idipm̃ ea dicunt ſeſe cepiſſe que ꝑua erãt illis: queq; ab aliĩs licebat accipe. Illi ꝟo ꝯtra: ea que maxima eoꝝ erãt ſuaꝝ queq; ab illis aſſequi nõ poterãt ꝛ in ꝑiculis aut neceſſitatib⁹ talibus.

S. Tho.

Rõ dubitationis. ℂ Aſſignat rõnẽ dubõnis. Illi. n. q recipiunt bñficia intẽdẽtes attenuare ſuſcepta bñficia dicũt ſe alia recepiſſe a bñficis: que parua erãt illis ad dãdum: ꝛ que illi poterãt de facili ab aliĩs recipe. Ecõuerſo aũt bñfactores volentes magnificare ſua bñficia ſe ꝯtuliſſe maxima eoꝝ que hẽbant: ꝛ que alia nõ poterat ab eis recipe: ꝛ ꝙ ea ꝯtulerint in ꝑiculis ꝛ in magnis neceſſitatibus. ℂ Tertio ibi.

ℂ Igiꝛ ꝓpꝛ vtile qdẽ aicitia exñte patientis vtilitas menſura eſt. Iſte. n. indigens ꝛ ſufficit ipſi ꝛ aſſumens eq̃le. tantuʒ igiꝛ fiet adiutoriũ q̃ntũ iſte iuuatur: ꝛ reddẽdũ eſt ipſi q̃ʒtuʒ accepit ꝛ plus. Melius. n. In his aũt q̃ ſm virtutẽ accuſatiões qdẽ nõ ſunt. menſure aũt aſſimilaꝛ operãtis electio. virtutis. enim ꝛ moris in electione principale eſt.

Le. are. ℂ An igiꝛ cuiʒ vtilitatis cã ſit amicitia eius qui accepit: vtilitas mẽſura eſt. Hic eſt. n. q idiget ꝛ ſatis eſt: vt tantũdem ferat. Tãtum igiꝛ fuit bñficiũ: quãtum iſte accepit vtilitatis: ꝛ reddẽdum eſt igitur tãtum: quãtum ipſe accepit aut etiam plus. Id enim honeſtius eſt. In ea ꝟo que eſt ꝑ virtutem: accuſationes nõ ſunt. Menſura aũt videꝛ ꝯferentis electio. Uirtutis enim ꝛ moris in electione vis eſt.

Argũ. ℂ An qꝛ amicitia eſt ob vtilitatem: vtilitas eius q beneficium ſuſcepit mẽſura eſt ſtatuẽda: Hic eſt. n. qui idiget: ꝛ huic fert opẽ vt acceptur⁹ eq̃lẽ. Tãtũ igiꝛ auxiliũ fuit q̃ʒtũ vtilitatis habuit hic. Et reddẽdũ eſt igiꝛ tãtũ q̃ʒtũ ipſe ꝯſecut⁹ eſt: vel ẽt plus. Eſt. n. ma[illegible]is honeſtum. In amicitijs. aũt que ſunt ob ꝟtutẽ accuſationes qdẽ non ſunt. Mẽſure aũt ſilis eſt electio eius qui bñficium ꝯtulit. Id enim qꝺ eſt virtutis ac moris precipuum in electione conſiſtit.

S. Tho.

Solutio dubitationis. In aicitia vtilis recōpēſationis mēſura ōʒ eē vtilitas recipientis

ℭ Soluit dubitationē. Et inqt ꝙ mēſura retributionis ōʒ accipi ſm vtilitatē quā pcepit ille qui paſſus eſt bñficium. Iſte.n.eſt qui idiguit bñficio. Et ſufficit ꝙ rēpter reddere eq̄lē retributionē. Tātū.n.fuit bñfactoris adiutoriū q̄tū recipiēs accepit de adiutorio. Et ſi plus faciat melius eſt. In amicitijs aūt q̄ ſunt ſm ṽtutē nō ſūt qdē accuſatiōes. ſic.ſ.dcm̄ eſt. Eſt tñ in eis faciēda recōpēſatio. Et in h̄ electio vel volūtas pferētis bñficiū hȝ ſilitudinē mēſure. Qꝛ mēſura vniuſcuiuſqȝ gn̄is eſt id qd̄ eſt pn̄ᵃ in gn̄e illo. Pricipalitas āt ṽtutꝫ ⁊ moris pſiſtit i electiōe. Et iō i aicitia q̄ ē ſm ṽtutē ōʒ fieri recōpēſatio ſm volūtatē eiꝰ q bñficiū ptulit: ēt ſi pui aut nihil auxiliū ex h̄ ē aliqs pſequitꝰ. Lec. 14

Differunt aūt in his ⁊ q̄ ſm ſupercellentiaȝ aicitijs. Dignificat aūt vterqȝ plus hr̄e. Cū āt nō hoc fiat diſſoluit amicitia.

Le. are. ℭ Differunt aūt in ĩis amicitĩis: que ſunt ſm excellentiam. Vterqȝ enim dignum putat: vt ipſe plus habeat. Quando autem id fit: diſſoluitur amicitia.

Argir. ℭ At ṽo diſſētiūt ⁊ i aicitĩis q̄ i excellētia pſiſtūt. Nā vterqȝ dignū exiſtiat plus hr̄e. Atqȝ cū h̄ nō fit diſſoluit aicitia.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ oñdit q̄r fiāt accuſatiōes in aicitia vtili: q̄ eſt ſʒ eq̄litatē. Hic oñdit q̄ō fiāt accuſatiōes in aicitĩis: q̄ ſūt ſʒ ſupercellētiā. Et circa h̄ tria fac̄. Pꝛīo ponit ptrouerſiā q̄ in talibꝰ amicitĩis fieri pſueuit. Scd̄o aſſignat cōtrouerſie rōnē.ibi.(Exiſtimant.n.⁊c̄.) Tertio determinat ṽitatē.ibi.

In aicitĩis q̄ ſūt ſʒ ſupercellētiā ptigūt querele.

(Videt aūt vtiqȝ ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄:ꝙ ēt in amicitĩis q̄ ſūt ſm ſupercellētiā eſt q̄dā dīa ⁊ diſcordia īter amicos: dū vterqȝ.ſ.⁊ maioꝛ ⁊ mioꝛ dignū reputat qd̄ ipſe plus hēat. Et ſi h̄ nō fiat: diſſoluit pp̄ h̄ amicitia. ℭ Deīde cū dicit.

ℭ Exiſtimat.n.melioꝛ pueire ipſi plus hr̄e. bono enim tribui plus. Silr̄ autē ⁊ vtilioꝛ. Inutilē.n.exiſtētē nō aiunt optere eq̄le hr̄e Miniſtrationem.n.fieri.⁊ nō aicitiā: ſi non ſm dignitatē operuȝ erunt que ex amicitia. Exiſtimant enim quemadmodum in pecuniarum cōicatione plura accipiunt pferētes plura: ſic opoꝛtere ⁊ in amicitia.

Le. are. ℭ Nam qui melioꝛ eſt: putat opoꝛtere vt ipſe plus hēat. Bono.n.plus eē tribuēdum. Eodē mō ⁊ vtilioꝛ: eum.n.qui inutilis ſit: equum hr̄e nō cēſet. Famulatū qdem eē nō amicitiam ſi nō pro dignitate opeꝝ erunt: illa que ſunt in amicitia. Putant.n.quēadmoduȝ in pecuniaꝝ ſocietate plus capiunt ĩi qui plura ptulerunt: ſic opoꝛtere in amicitia.

Argir. ℭ Qui nāqȝ p̄ſtabilioꝛ eſt: plus hr̄e opoꝛtē ſe putat. Plus enim tribuēdū eſt bono. Eadē cēſet ⁊ qui magis vtilis eſt. Si nāqȝ quiſpiā inutilis ſit. nō equale inquiunt ipm̄ hr̄e opoꝛtere. Subminiſtrationē enim ⁊ nō amicitiam fieri dicunt: ſi nō pro dignitate operū ea fuerint que ab amicitia fiunt. Naȝ vt in pecuniaꝝ ſocietate plus ĩi capiunt q plures pecunias pferūt: ſic arbitrant ⁊ in amicitia fieri opoꝛtere.

S. Tho.

Rō q̄ mouet maioꝛ ad q̄relas.

ℭ Aſſignat rōnē p̄dicte diſcoꝛdie. Et p̄ ponit rōnē: que mouet maioꝛes. 2° rōnē quaȝ iducūt minoꝛes.ibi.(Indigens āt ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄:ꝙ q̄tū ad aicitiā: q̄ eſt ſm ṽtutē ille q eſt melioꝛ exiſtiat pueniēs eē ſibi ꝙ plus hēat. Si.n.bono debet bonū pueniēs eſt ꝙ melioꝛi plus de bono attribuat. Et ſilr̄ i aicitia q̄ eſt ſm vtile: ille q eſt vtilioꝛ eſtimat ꝙ ipſe debeat plus hr̄e. Nō.n.opȝ ſic dicūt ꝙ ille q eſt minꝰ vtilis eq̄lia recipiat ei q vtilioꝛ eſt. Eſſet.n.q̄dā miſtratio.i.ſuitꝰ ⁊ nō aicitia: ſi cōmoda q̄ ex aicitia pueniūt nō diſtribuerētur ſm dignitatē opeꝝ.vt.ſ.ille q melius opat plus hēat. Exiſtimat.n.ꝙ ſicˉ in mercatiōibꝰ ex cōi pecunia plura recipiūt illi q plus poſuerūt: ita ēt ōʒ fieri in aicitia: ꝙ q plura appoſuit ad amicitiā plura recipiat. ℭ Deīde cuȝ dicit.

ℭ Indigēs aūt ⁊ deterioꝛ ecōuerſo. Aici.n. boni eē ſufficere idigētibꝰ. Quid.n.aiūt vtile ſtudioſo vl̄ potēti amicū eē nihil recepturꝫ?

ℭ Inopo ṽo ⁊ imbecillis cōtra. Amici eſſe boni ſubuenire egentibus. Nam qd̄ pdeſt inquiunt ſtudioſo vel potenti eſſe amicum: ſi nihil ſim conſecuturus. Le. are.

ℭ Qui ṽo eget ⁊ q eſt iferioꝛ ptra. Ad amicū nāqȝ boꝰᵐ ſpectare cēſet egētibꝰ opē ferre. Quid.n. pdeſt inquiūt aicū eē quēpiā ſtudioſo viro aut potēti ſi nihil pſecuturꝰ ſit inde. Argir.

S. Tho.

ℭ Ponit rōnes q̄s iducūt iferioꝛes. Ecōuerſo.n.loquunt indigens in amicitia vtilis ⁊ deterioꝛ in amicitia ṽtutis. Dicūt.n.ꝙ ad amicū excellētem in bono ptinet ꝙ ille ſufficiēter pvideat amicis indigētibꝰ. Nulla.n.videret eſſe vtilitas: ſi aliqs iferioꝛ eēt amicus alicui ṽtuoſo vel potenti: ſi nihil ab eo recipere deberet. ℭ Deinde cum dicit. Querele iferioꝝ.

ℭ Videt āt vterqȝ recte dignificare: ⁊ opoꝛtere vtiqȝ plus tribuere ex aicitia nō ex eodē ſʒ ſupercellēti qdē honoꝛis. idigēti āt lucri.

ℭ Vr āt vterqȝ recte putare: ⁊ optē vtriqȝ plꝰ tribuē ex aicitia: ſʒ ñ ex eadē re: ſʒ excellēti plꝰ honoꝛ: iopi ṽo plꝰ pmodi. Le. are.

ℭ Videtur aūt vterqȝ recte cēſere. Atqȝ plus qdem vtriſqȝ eſt ex amicitia tribuēduȝ: non tamen eiuſdem rei. Sed excellenti qdem honoꝛis: egenti autem lucri. Argir.

S. Tho.

ℭ Determiat ṽitatē. Et p̄ pponit ṽitatē. 2° manifeſtat eā.ibi.(Virtutis qdē ⁊c̄.) 3° īfert q̄ddā coꝛꝛᵐ ex dcīs.ibi.(Propter qd̄ ⁊ vtiqȝ ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄:ꝙ vterqȝ.ſ.ſupioꝛ ⁊ inferioꝛ recte vʒ eſtimare id qd̄ dignū eſt: qꝛ vtriqȝ aliqd plus ōʒ dare: nō tñ de eodē: ſʒ ei q ſupercellit ōʒ plus dari de honoꝛe. ei āt q idiget ōʒ plus dari de lucro. ℭ Deīde cū dic̄. Inferiori plus ōʒ dari e lucro ſʒ ſupiori h̄ honoꝛe.

ℭ Virtutis qdeȝ enim ⁊ beneficij. Honoꝛ ē retributio. Indigētie aūt auxiliū lucrum.

ℭ Virtutis autem ⁊ beneficium pꝛemium eſt honoꝛ. Indigentie ṽo auxilium ⁊ lucrum. Le. are.

ℭ Virtutis enim ⁊ beneficientie pꝛemium honos eſt: indigentie ṽo auxilium: lucrum. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat qd̄ dcm̄ eſt. Et p̄ p rōnē. Scd̄o p exēᵐ.ibi.(Sic āt hr̄e ⁊c̄.) Tertio pbat q̄ddā qd̄ dixerat.ibi.(Poſſe enī ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄:ꝙ iō ſupercellēti ōʒ dari plus de honoꝛe: qꝛ honoꝛ eſt ppa retributio pro opibꝰ ṽtutis ⁊ p bñficĩis p̄ſtitis: in qbꝰ excedūt maioꝛes. Sȝ p lucrū p̄ſtat auxiliū ptra idigētiā: quā patiunt iferioꝛes. ℭ Deīde cū dic̄. Honoꝛ eſt pꝛemiū virtutis ⁊ beneficij.

ℭ Sic āt habere hec ⁊ in vrbanitatibꝰ videt Nō.n.honorat qui nullū bonū cōi tribuit. Cōe.n.dat ei q cōe beneficat. Honoꝛ āt cōe. Non.n.eſt ſimul ditaria cōibꝰ ⁊ honoꝛari. In oibꝰ.n.minus nullus expectat. Ei autē q circa pecunias minorat honorē tribuunt: ⁊ dona expectāti pecunias. Qꝛ ſm dignitateȝ .n.adequat ⁊ ſaluat amicitiā: quēadmoduȝ dictum ē. Sic itaqȝ ⁊ ineq̄libꝰ aſſociandum ⁊ ei q in pecunias vtilis eſt. vt in virtute honorē reddendū tribuentē ꝙ ptingit.

Le. are. ¶ Sic aũt ſe id habere ⁊ in rebꝰ publicis pȝ. Nõ enĩ; honoratur: qui nihil boni ciuitati facit. Publica.n. tribuunt ei qui publice bñfecit: honor aũt publicum qd eſt. Nõ.n. eſt ex re.p. ſimul lucrũ ⁊ honorẽ ſuſcipe. Nam in oibꝰ minus hñe nemo ſuſtinet. Qui erogo in pecunijs minus reportat ei honorem tribuunt: ⁊ qui munera nõ capit ei pecunias. Qđ.n. fit ẽm dignitatẽ equat ⁊ ſeruat amicitiam. vt dcm̃ eſt. Sic igit ⁊ illis qui impares ſunt: ↄuerſandum eſt: ⁊ ei qui ad pecunias vtilitatem facit. aut ad virtutem honor eſt tribuendus reddendo id quod poteſt.

Argu. ¶ Hoc ita ſe hñe ⁊ in rebꝰ politicis ↄſtat. Nõ enim his honoratur qui nihil boni reip. pſtat. Id.n. qđ eſt publicũ ei tribuitur qui bñficia in remp. ↄfert. At honor publicũ eſt. Nõ.n. fit vt ſimul quiſq; pecunias a repu. atq; honorem accipiat. Nemo nãq; fert in oibꝰ minus hñe. Qui igit in pecunijs iminuit ei honorẽ tribuunt. Qui ꝓ munera ſuſcepit ei pecunias dant. Qđ enĩ; fit pro dignitate: id equat ⁊ ↄſeruat amicitiã vt eſt dcm̃. Sic igit ⁊ his eſt agẽdum atq; cõgrediẽdum qui impares ſunt. Et his qui in pecunijs aut ṽtute vtilitatẽ accipit reddat honorem opȝ id reddẽdo qđ põt.

S.Tho.

Exẽplum ad propoſitum. ¶ Manifeſtat idẽ p exẽplum. Sic.n. videmus accidẽ in vrbanitatibꝰ. Nõ.n. honorat ille qui bonũ nullũ; tribuit in cõitate. Sed ei qui aliqđ bñficiũ cõitati ↄtulit dat cõe bonum qđ eſt honor. Nõ.n. de facili ↄtingit q aliqs a cõitate ſimul ⁊ diuitias ⁊ honores recipiat. Nõ.n. aliqs ſuſtinet q hñet minus q̃tum ad oia.ſ. ⁊ q̃tũ ad diuitias ⁊ quantum ad honores. Sed ei q diminutꝰ eſt in pecunijs pp̄ expẽſas q̃s in ſeruitiũ; cõitatis fecit. tribuit ciuitas honorẽ. Et ꝓ eo q pp̄ ſua ſeruitia expectat dona tribuũt pecunias. Dcm̃ eſt.n.ſ. q id qđ eſt ẽm dignitatẽ obſuatũ; ⁊ exhibitum: facit equalitatem ꝓportionalr in amicis: ⁊ ſic amicitias ↄſeruat. Sicut ergo ciuitates qbuſdã exhibent honores: qbuſdã pecuniam ẽm eoꝝ dignitatẽ: ſic faciẽdum eſt qñ ſunt amici inequales: vt ei qui ſuo bñficio in pecuniaꝝ exhibitione vtilis fuit: vel qui opa virtuoſa peregit: reddatur honor: ita q retributio fiat: ⁊ ſi non de equiualenti: tamen de eo quod fieri poteſt. ¶ Deinde cum dicit.

Nullus ſuſtinet hñre minꝰ q̃tum ad omnia.

¶ Poſſibile enim amicitia requirit non qđ ẽm dignitatẽ. Neq; enim eſt in omnibꝰ quẽadmodum in his que ad deos honoribus ⁊ parentes. Nullus enim ẽm dignitatẽ aliquando vtiq; retribuit. In potentiam aũt famulans epyiches eſſe videtur.

Le. are. ¶ Nã amicitia poſſitatẽ reqrit: nõ ẽm eſtimationẽ: neq; eſt in omnibꝰ. Ut in honoribꝰ deoꝝ ⁊ parẽtũ;. Nullus enim pro dignitate vnq̃; retribuere poteſt: ſed qui pro facultate id agit: bonus eſſe videtur.

Argu. ¶ Amicitia nãq; id expoſcit qđ fieri põt: non id qđ eſt pro dignitate. Neq;.n. in oibus eſt vt in honoribus erga deos aut parẽtes. Nemo enim vnq̃; dignum reddere põt. Sed qui quoad poteſt obſequitur: bonus ⁊ equus eſſe videtur.

S.Tho.

Aĩcitia reqrit poſſe. ¶ Probat q ſufficiat reddẽ q ↄtigit: qꝛ amicitia reqrit id qđ eſt poſſe amico: non aũt ſemp id qđ eẽt dignũ: qꝛ qñq; oino eẽt impoſſe. Nõ.n. põt in oibꝰ bñficijs retribui ↄdignꝰ honor. ſicut pȝ in honoribꝰ qui exhibent deo ⁊ parẽtibus: quibꝰ nullus põt aliqñ retribuere cõdignum. Tñ ſi aliqs famulat deo ⁊ parentibus ẽm ſuam potentiam videt eſſe epyiches.i. virtuoſus ¶ Deinde cum dicit.

Deo ⁊ parẽtibꝰ nullꝰ poteſt retribuere cõdignum.

¶ Propter qđ ⁊ vtiq; videbitur non licere filio patrem abnegare. patri aũt filium.

Le. are. ¶ Quapropter videretur vtiq; non licere filio patrẽ; abdicare: ſed patri filium.

Argu. ¶ Quapropter conſtat patrem quidem non licere filio abdicare. Filium autem patri licere.

S.Tho.

Correlariũ. Nõ licet filio abnegare patrẽ. ¶ Infert qđdam correlarium ex dictis. Et p̊ ↄcludit ex dictis: q non licet filio abnegare patrem: ſed patri licet abnegare quandoq; filium. ¶ Secundo ibi.

¶ Debitum enim reddendum. Nihil aũt faciens dignũ; eoꝝ que ſubfuerunt operatus ex qua re ſemper debet. Quibus aũt debet poteſtas dimittere. Et patri vtiq;.

Le. are. ¶ Debitum enim reddendum eſt. Sed qui nihil fecit: dignum rebus fecit. Itaq; ſemper eſt debitor. Quibus autẽ debetur. poteſt as eſt dimittendi. Et patri igitur.

Argu. ¶ Debẽtem enĩ; reddere opȝ. At quicqd egerit: nihil vnq̃; his dignum fecerit que a patre ſuſcepit. Quare ſemper dȝ. Quibꝰ aũt debet poteſt as eſt dimittẽdi. Igitur ⁊ patri.

S.Tho.

Rõ ſcũa ad hoc. ¶ Manifeſtat qđ dcm̃ eſt duabꝰ rõnibꝰ. Quaꝝ p̊ꝰ eſt q filius cũ ſit ↄſtitutꝰ debitor pr̃i pp̄ ſuſcepta bñficia: dȝ ei retribuere: nec põt aliqd dignũ face bñficijs receptis. Uñ ſp remanet debitor. Et iõ nõ licȝ ei abnegare p̃rem. Sȝ illi qbꝰ debet hñt p̃tatẽ dimittẽdi eos q ſibi debẽt. Et ita pr̃ hȝ poteſtatem dimittẽdi filium. ¶ Scđam rõnem ponit ibi.

¶ Simul aũt forte nullus aliqñ recedere vr̃ niſi ſupexcellẽte in malitia. Sine.n. naturali amicitia auxiliationẽ humanũ non expelli. Huic aũt fugiẽdũ vel nõ feſtinãdũ ſufficere malo exñti. Bñ pati enĩ multi volunt. facere ãt fugiũt vt iutile. De his aũt intñ dcm̃ ẽ.

Le. are. ¶ Simul aũt fortaſſe nullus videbit deſtitiſſe: niſi excellẽti prauitate. Nam ⁊ ſine nãli amicitia humanũ eſt auxilium nõ negare. Huic aũt fugiẽdum eſt: aut nõ ſtudẽdũ; prauo auxiliũ ferre. Nã bñ accipe multi volunt: facẽ aũt fugiunt: vt inutile. De his igit eatenus dictum ſit.

Argu. ¶ Simul aũt nemo forſitã vnq̃; ſe mouẽ videt niſi ille exupet prauitate. Nã abſq; aĩcitia nãli hũanũ eſt auxiliũ; nõ negare. Illi aũt fugiẽdũ eſt aut nõ ſtudẽdũ opẽ afferre cũ ſit prauꝰ. Pleriq;.n. ſuſcipe bñficia volunt: ↄferre aũt nolunt: ac fugiũt vt inutile. Sed de his qdẽ eouſq; ſit dcm̃.

S.Tho.

Rõ ſcẽa ¶ Et dicit q nullus filius videt recedẽ a patre abnegando ipm: niſi forte p excellẽtem malitiã: qꝛ ꝓpter amicitiã nãlem: que eſt iter patrẽ ⁊ filiũ humanũ eſt q aliqs nõ expellat eũ qui ſibi auxiliatꝰ eſt. Et ita iniqſſimũ eſt q filius expellat patrẽ. Sed ſi filius ſit malus pr̃ dȝ fugare eũ: vel ad minus nõ dare magnã operã ad ꝓuidẽdum ei ſufficiẽter: qꝛ p hoc in malitia creſceret. Multi.n. ſunt qui volunt bñ pati ab alijs: ſȝ fugiũt bñfacere: ac ſi hoc eſſet inutile. Ultimo aũt epylogẽdo ↄcludit q de his que ad ſpẽs amicitie ptinẽt intñ dcm̃ eſt. Et ſic datur ſententia octaui libri.

Iniquiſſimũ ẽ p̃rẽ expellere. Q pr̃ dȝ fugare filiũ malum.

¶ Incipit liber nonus. Lcõ p̊ꝰ.

IN oibꝰ aũt diſſimiliũ ſpẽrũ; amicitijs analogũ vtiq; eq̃t ⁊ ſaluat amicitiã queãdmodũ dictũ ẽ: puta ⁊ in politica coriario pro calciamẽtis retributio fit ẽm dignitatem ⁊ textori ⁊ reliquis.

Le. are. ¶ In cunctis aũt diſſiliũ; ſpẽꝝ amicitijs ꝓportio adeq̃t: ſeruatq; amicitiã vti dcm̃ eſt: queãdmodũ ⁊ in ciuili Sutori

p calceamēt]:textorīqȝ ⁊ reliqꝫ repēſio ſit.ſȝ eſtimatōēȝ.

Argir. ❡ In oībꝫ amicitijs q̄ ſunt diſſiſes ſpēs cōpatio rōnū equat atqȝ ꝯſeruat aicitiā vt eſt dcm̄ vt ⁊ in ciuili ſocietate:ſutori p calciamētis:⁊ textori ⁊ ceteris p dignitate pmutatio fit.

S.Tho.

❡ Poſtq̄ pħs oſdit qd eſt amicitia:⁊ determinauit de amicitie ſpēbꝫ:hic in 9° libro determinat de amicitie ꝓprietatibꝫ. Et p̄ ponit ꝓpetates aicitie. 2° mouet q̄ſdā dubōnes circa p̄determinata.ibi.(Dubitaf aūt vtrꝫ opꝫ ⁊c̄.) ❡ Circa p̄m duo facit. Pꝛio determinat ea que ptinēt ad ꝯſeruationē ⁊ diſſolutionē amicitie. Scđo determiat de amicitie effectibꝫ. ibi (Amicabilia aūt q̄ ad aicos ⁊c̄.) ❡ Circa p̄m duo fac. Pꝛio determiat ea q̄ ptinēt ad ꝯſeruationē amicitie. Scđo determinat q̄dā que ptinēt ad diſſolutionē ipſiꝰ.ibi.(Dȝ aūt dubitationē de eo ⁊c̄.) ❡ Circa p̄m tria facit. Pꝛio ꝓponit id qđ eſt amicitie ꝯſeruatiuū. Scđo oſdit quō pp hꝰ defectū amicitia turbaf.ibi.(Hic qdē ḡ inuēta eſt ⁊c̄.) Tertio docet remedia ꝯtra hꝰ pturbationē.ibi (Dignitatē āt ⁊c̄.) Et q2 in amicitijs eq̄lia manifm̄ eſt q amicitia ꝯſeruaf p h̄ q eq̄le reddif. manifeſtat p̄ q̄lr poſſit ꝯſeruari amicitia:q̄ eſt diſſimiliū pſonaꝝ adinuicē:q magis dubiū eē videbaf. Et dicit q in oībꝫ talibꝫ amicitijs diſſimiliū pſonaꝝ.puta pꝛis ad filiū:regis ad ſubditū:⁊ ſic de alijs:adequat ⁊ ꝯſeruat amicitiā h̄ q exhibef analogū.i.id qđ eſt ꝓportionale vtriqꝫ. Et h̄ manifeſtat p exēplū ciue:qđ eſt in politica iuſtitia ſm̄ quā in 5° dcm̄ eſt:q coꝛriario p calciamētis:que dedit dȝ retribui retributio ſȝ dignitatē q̄ ē ſm̄ ꝓportōēȝ: ⁊ idē eſt de textore ⁊ de reliqꝫ artificibꝫ. ❡ Deinde cū dicit.

An analogū ſeu ꝓportionale cōſeruat amicitiā. Exemplū Lec.9.

❡ Hic qdē igr̄ inuēta eſt cōis mēſura nūmiſma. Et ad h̄ vtiqꝫ oia referunf ⁊ h̄ mēſuraf.

Le. are. ❡ Ad hoc igif reptus eſt nūmus cōis menſura ad quē omnia referuntur:⁊ quo omnia eſtimentur.

Argir. ❡ Atqꝫ hic quidem cōmunis habef menſura nūmus ipſe ad quem omnia referuntur ⁊ quo menſurantur.

S.Tho.

Nummiſma ē cōis mēſura in cōmutationibus. ❡ Oſdit quō pp defectū analogi turbaf amicitia. Et circa h̄ duo facit. Pꝛio ponit cām.q̄re hꝰ pturbatio ꝯtingē non pōt circa iuſtitie cōmutationē. Et dicit q h̄.ſ.in cōmutationibꝫ politicis inuēta eſt q̄dā cōis mēſura.ſ.denarius.ad quē ſic ad mēſurā oia cōmutabilia referunf. Et eoꝝ pciū p denarios mēſuraf. Et iđ certū eē pōt qd p quo reddēdū ſit. Sȝ ea q̄ ſȝ amicitiā cōmutanf.puta affectꝰ ⁊ obſequia amicoꝝ appreciari pecunia nō pñt. ❡ Et ideo ſcđo ibi.

Affectus ⁊ obſequia aicoꝝ pecunia extimari non pñt. ❡ In amicitia aūt qñqꝫ qdē amatoꝛ accuſatꝫ qm̄ ſupamās nō redamatur nihil hñs amabile.ſi ſic ꝯtigat. Multotiēs aūt amatꝰ:qm̄ plus repꝛomittens oia tñ nihil perficit.

Le. are. ❡ In amatoꝛia vero īterdū amatoꝛ q̄rif:qđ ipſe.ſ.modū e māo nō amaf:nihil hñs foꝛtaſſe qđ amoꝛe ſit dignū. Sepe ēt is q̄ amaf.qđ ille ab initio mlta polliceaꝰ nihil pficiat.

Argir ❡ In amatoꝛia aūt amicitia interdū amatoꝛ querif q ſupꝛa modū amāo nō viciſſim amaf:nihil hñs forte amabile. Interdum is qui adamatur quod cū pꝛius cuncta polliceretur:nunc nihil facit.

S.Tho.

❡ Oſdit quō pp defectū analogi amicitia pturbaf. Et p̄° oſdit ex eo q nō fit recōpēſatio ab vno amico alteri. 2° ex eo q nō recōpēſaf illud qđ q̄rebaf. ibi.(Cōtēndūt aūt ⁊c̄.) Circa p̄m duo facit. Pꝛimo ꝓponit cām pturbatiōis amicitie. Scđo oſdit in qbꝰ amicitijs hoc ꝯtigat.ibi.(Accidūt āt talia ⁊c̄.) ❡ Circa p̄m ꝯſiderādū ē q recōpēſatio amicitie attēdif ſm̄ duo. Pꝛimo q̄tū ad interioꝛē affectū amoꝛis. Et q̄tū ad hoc dicit q qñqꝫ i amicitijs ꝯtigit q amatoꝛ accuſat eū quē amat:qm̄ cū ipſe ſupabundāter amet

Accuſatio amantis.

nō redamef ab eo quē amat. Et qñqꝫ ſus accuſatio eſt iniuſta.puta ſi ꝯtingat q nihil hēat in ſe. vñ ſit dignꝰ amari. Scđo fit recōpēſatio amicitie q̄tuꝫ ad exterioꝛa dona vel obſeqa. Et quātuꝫ ad hoc dicit q multotiens ille qui amaf accuſat amatoꝛeȝ:q2 cum p̄us repꝛomiſerit ſibi omnia tandem nihil perficiaf. ❡ Deinde cum dicit. Accuſatio amati.

❡ Accidūt aūt talia cū hic qdē pp delectationē amatū amet. hic aūt ꝓpter vtile amatoꝛē. Hec aūt nō ambobꝰ exiſtūt. Ꝓpꝛ hec enī amicitia exn̄te diſſolutio fit cū nō fiāt. quoꝝ grā amabāt. Non.n.ipſos amabāt:ſed exiſtēīa nō manētia entia. Ꝓpter qđ tales ⁊ amicitie. Que aūt moꝝ ſm̄ ſeipſam exiſtens manet quēadmodum dictum eſt.

❡ Eueniūt aūt hec:cū alter pp voluptatē amat amatū:alr̄ pp vtilitatē diligit amatoꝛē. Atqꝫ ea nō exiſtūt ambobꝰ. Nā cū pp hec ſit inter eos amicitia qñ illa nō aſſunt:q̄rū grā ſe amabāt diſſoluif. Nō.n.ſeipſos amabāt:ſȝ illa q̄ aderāt. Eaꝺ ſtabilia nō erāt. Itaqꝫ ⁊ hꝰ amicitie ſtabilitatē nō hñt. Sȝ q̄ moꝛaliū eſt p ſe exiſtēs:durat:vt diximus. Le. are.

❡ Fiūt aūt talia:cū ille qdē ob voluptatē adamatū:hic autē ob vtilitatē diligit amatoꝛē:⁊ hec nō aſſunt vtriſqꝫ. Nā cū pp hec ſit amicitia fit diſſolutio:cū ea nō fiūt grā q̄ꝝ amabant. Non enī ſe mutuo amabāt ſed ea que inerāt:q̄ non permanēt. Quapꝛopter tales ⁊ amicitie ſunt. Moꝝ vero amicitia cum p ſe ſit permanet vt dictum eſt. Argir.

S.Tho.

❡ Oſdit in qbꝰ amicitijs h̄ ꝯtigāt. Et dicit q p̄dcē mutue accuſatiōes int̄ amatoꝛē ⁊ amatū accidūt quādo amatoꝛ amat pp delectationē. amicꝰ aūt amat amatoꝛē pp vtile. Cōtigit aūt qñqꝫ q iſta nō exiſtūt:q2.ſ.nec amatoꝛi amatꝰ exhibet delectatiōēȝ:nec amatoꝛ amato vtilitatē. Iđo fit diſſolo amicitie:cū non pmanēant illa:pp q̄ ſola amicitia erat. Nō.n.ſeinuicē pp ſeipſos amabāt:ſed pp p̄dicta.ſ.vtilitatē ⁊ delectationē:q̄ nō ſunt pmanētia.⁊ ideo nec tales amicitie ſūt pmanētes. Sed ſicut ſupꝛa dcm̄ eſt. amicitia que eſt pp bonos moꝛes eſt pmanēs:q2 ſm̄ eā amāt ſeinuicē amici ꝓpter ſeipſos. ❡ Deinde cum dicit.

In qbꝰ cōtingāt p̄dicte q̄rele. Nota de aicitijs pp vtilitatē et delectationem. In.8.l.3.

❡ Contēdunt aūt ⁊ cū altera fiant ipſis ⁊ que nō appetūt. Siīe.n.ei qđ eſt nihil fieri cū eo qđ appetit nō potitur.puta ⁊ cythared̄o repꝛomittēs q̄to meliꝰ caneret tanto plus. in mane aūt expetēti ꝓmiſſiones:pꝛo delectatione delectationē reddidiſſe dixit:ſi qdē igitur vterqꝫ h̄ volebat ſufficiēter vtiqꝫ habuit. ſi aūt h̄ qdē delectationē. h̄ aūt lucruȝ:⁊ h̄ qdem hȝ. hic aūt nō. nō vtiqꝫ erit qđ ſm̄ cōicationem bñ. Quibꝰ.n.indigēs exiſtit his ⁊ attendit.⁊ illius qdē gratia hec dabit.

❡ Oꝛitur etiā inter eos indignatio:quādo alia fiunt:ac nō illa que ipſi optabāt. Perinde eſt.n.ac ſi nihil fiet:quādo nō potiunf optatis. Ut is qui cōducto cythared̄o pollicitus eſt:⁊ quanto melius caneret:tanto maioꝛa. Poſtridie pꝛomiſſa poſcenti pꝛo voluptate:voluptatem reddidiſſe inquit. Si igitur vterqꝫ hoc voluiſſet:ſatis id eſſet. Sin vero hic demulceri voluit ille pecuniaȝ capere:⁊ alter habet quod voluit:alter nō habet.non bene ſe habet:quantum attinet ad ſocietatem. Quoꝝum enim indigus eſt:illis intendit ⁊ huius gratia hec dabit. Le. are.

❡ Diſſētiūt āt ⁊ cū alia fiūt ipſis:⁊ nō ea q̄ appetūt. Eſt.n.ſile Argir.

ac ſi nihil fieret cuȝ nõ id aſſequit̃ qḋ affectat. Quale fecit ⁊ Cytharedo pollicebat̃ quanto melius cantaret ſe plura daturũ. Poſtridie ṽo repoſcẽti ꝓmiſſa voluptatẽ reddidiſſe dixit ꝓ voluptate. Si igit̃ vterq; h̃ affectaret ſatis vtiq; hẽr. Sin ṽo ille voluptatẽ: hic lucrũ affectabat: alter hȝ: alter ñ hȝ: nõ bñ ſeſe hȝ ipſa ſocietas. Quoꝝ. n. idiget vnuſqſq;: hec ⁊ aſſequi vult: ⁊ hoꝝ gratia dabit ea que habet.

S. Tho.

Qñ amicitia ꝗ̃ perturbat̃ ex eo q: aliq̃ nõ dat qḋ deſiderat ſed aliud. Exẽplũ de cythareda. ℂ Oñdit qũo amicitia turbat̃ ꝑ h̃ q: non recõpenſat̃. illud qḋ querebat̃: ſȝ aliud. Et dicit q: multotiẽs amici ꝯtẽdũt adinuicẽ cũ nõ recõpẽſant̃ eis illa que appetũt: ſȝ q̃dã alia. Cũ. n. aliq̃s non potit̃ eo qḋ deſiderat: ſile eſt: ac ſi nihil ei fieret. Et ponit exẽplũ de q̃dã cythareda. cui q̃dã repromiſit q: q̃to melius cãtaret tãto ei plus daret. Cũ aũt in mane poſt cantũ petiiſſet repromiſſiones ſibi adimpleri. r̃ndit ꝓmiſſoꝛ q: ipſe pro delectatiõe reddiderat ei delectationẽ: q: ṽſa vice in aliq̃ euȝ delectauerat. Et ſi q̃dẽ cythareduſ q̃rebat delectationẽ ſufficiẽter ſe hȝ recõpẽſatio facta. Si ṽo ꝓmiſſoꝛ q̃rebat delectationẽ. cythareduſ aũt lucruȝ: nõ eſt bñ facta cõmutatio: q: vn⁹ eoꝝ hȝ qḋ querebat. ali⁹ aũt nõ. Ille. n. qui exhibet aliq̃d ad illa attendit quibus idiget: ⁊ hoꝝ gratia dat illa que dat. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Dignitatẽ aũt vtriuſq; ordiare eſt an dãtis vel ꝓ accipiẽtis. Qui. n. añ dat vĩ ꝯcedere illi: qḋ aiũt ⁊ pythagorã facere. Cuȝ. n. doceret quẽq; honorare diſcentẽ iuſſit quãto videt̃ digna ſcire. Et accipiebat tñ. In talib⁹ autẽ quibuſdã ſufficit h̃. Merces aũt viro.

Le. are. ℂ Sed vtꝝ dãtis eſt an accipiẽtis eſtimationẽ ponẽ? Naȝ qui ꝓ dat: videt̃ illi ꝑmittẽ: qḋ aiunt ⁊ Prothagorã ſeruaſſe. Cũ. n. docuerat: eſtimare diſcipulos iubebat: quãti ſibi viderent̃ illa: que ab eo didiciſſent: ⁊ tãtumq; accipiebat. In talibus ṽo quibuſdam ſatis eſt illud: merces aũt viro.

Argir. ℂ Utrius aũt eſt eſtimationẽ facere: eius ne qui dat: an ei⁹ qui ꝓmo accepit. Nã qui dat videt̃ illi ꝑmittere: qḋ q̃dem ⁊ Prothagorã feciſſe aiunt. Cum eñ docuiſſet ea que ꝓfitebat̃: diſcipulum eſtimare iubebat: quãti ipſi viderent̃ ea que ſcit: ⁊ tãtum accipiebat. Nõnullis aũt in talibus ſatis eſt illud. Sufficiens ſocio merces ſane eſt ſtatuenda.

S. Tho.

ℂ Docet remedia ꝯ̃ ꝓdictas amicitie turbatiões. Et circa h̃ duo fac̃. Pmo docet q̃ ſint obſeruãda ad h̃ q: par amicitie ꝯſeruet̃. 2° determinat q̃dã dubitationẽ. ibi. (Dubitationẽ aũt hñt ⁊c̃.) ℂ Circa ꝓm̃ duo facit. Pmo oñdit ad quẽ ptineat eſtimare dignã recõpẽſationẽ i amicitiis. 2° oñdit q̃r hõ recõpẽſatio fiat. ibi (In quibuſdã nõ fit ⁊c̃.) ℂ Circa ꝓm̃ duo facit. Pmo oñdit: q: eſtimatio digne recõpẽſationis ꝑtinet ad eũ q ꝓ accepit bñficiũ. 2° oſtẽdit qũo ex ei⁹ defectu ſeq̃t̃ accuſatio in amicitiis. ibi. (Poſt accipientes aũt ⁊c̃.)

Æſtimatio recõpẽſationis illi ꝯcedit̃ qui primo accepit. Exẽplũ de pythagora. ℂ Dicit ḡ ꝓ. q: ordinare dignitatẽ recõpẽſationis ptinet ad vtrũq;. ſ. ad eũ q añ dedit ⁊ ad eũ q añ accepit bñficiũ. Sȝ tñ ille q añ dedit vĩ ꝯcedẽ iudiciũ recõpẽſationis illi q accepit. ſic dĩ de Pythagora pħo: q: cũ doceret diſcipulos iubebat q: diſcipulus honoraret eũ in muneribꝰ q̃tũ ſibi videbat̃ dignũ dare pro hiis: q̃ eo docẽte ſciebat: ⁊ tãtũ accipiebat ab vnoquoq; eoꝝ. In talib⁹. n. amicitie obſequiis ſufficit quibuſdã q: eis reddit̃ ſm̃ eſtimationẽ recipiẽtiũ bñficia. Et ſic videnṫ ſufficiẽter mercedeȝ recipere: q: merces dat̃ viro. ſ. benefico: non autem rei exhibite. Et ideo ſufficiens videt̃ eſſe merces: que ſufficit viro: etiam ſi nõ equipararet beneficium. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Preaccipiẽtes aũt argẽtũ. Deide nihil faciẽtes eoꝝ q̃ dixerũt ꝓp ſupabũdãtiã repmiſſionũ ꝯueniẽter i accuſatiõib⁹ ſiũt. Nõ. n. ꝑficiũt q̃ ꝯfeſſi ſũt. Hoc aũt forte facẽ ſophiſte cogunt̃ ꝓpt̃ nulluȝ vtiq; dare argentuȝ ꝓ q̃b⁹ ſciũt. Iſti q̃dẽ igit̃ quoꝝ accipiebant mercedẽ nõ faciẽtes ꝯueniẽt̃ i accuſatiõibus ſunt.

ℂ Sed q pecunias acceperunt ꝓus: ac deide nihil eoꝝ que promiſerãt efficiunt ꝓpter magnitudinẽ ꝓmiſſoꝝ: merito aduerſus eos querele ſunt. Nõ enim adimpleuit ꝓmiſſa. Hoc fortaſſe facere cõpelluntur ſophiſte: q̃m nemo dat pecunias pro hiis que ſciunt. Hi ergo pro quibus rebus pecunias acceperũt: eas res nõ adimplentes merito culpantur. Le. are.

ℂ Qui ṽo ꝓus acceperũt argẽtũ. deide nihil eoꝝ q̃ ꝓmiſerũt ob exuperationẽ ꝓmiſſionũ efficiũt: merito icuſant̃. Nõ enĩ ꝑficiũt ea q̃ pepigerũt. Hoc aũt fortaſſe ſophiſte facẽ cõpellunt̃: q: nemo daret pro hiis que ſciũt argẽtũ. Hi igit̃ ea pro q̃b⁹ acceperũt mercedẽ nõ efficiẽtes merito accuſant̃. Argir.

S. Tho.

ℂ Oſtẽdit qũo ꝑturbatio aicitie ꝯuenit ex defectu eoꝝ q ꝓ accipiũt. Et dic̃ q: illi q ꝓ accipiũt pecuniã añ. i. q̃ꝫ futurũ: deide nihil faciũt eoꝝ q̃ ꝓmiſerũt: q: forte ꝓmiſſiões fuerũt ſuperflue ꝯueniẽter accuſant̃: q: nõ ꝑficiunt ea q̃ ꝓmiſerũt. Et hec cogunt̃ facẽ ſophiſte: q: ꝓ oĩb⁹: q̃ ſciũt nihil daret̃ eis. ſi cõmitteret̃ arbitrio diſcẽtiũ: q: tota eoꝝ ſcia i quibuſdã apparẽtib⁹ ⁊ friuolis ꝯſiſtit. Sic ḡ iſti iuſte accuſant̃ dũ nõ faciebãt illa ꝓ q̃b⁹ mercedẽ accipiebãt. ℂ De. cũ di. Juſta accuſat̃ q mercedẽ accipit nec exp̃lẽt ea que ꝓmiſerunt.

ℂ In q̃b⁹ aũt nõ fit ꝓp ꝯfeſſionẽ miſtrationis hi q̃dẽ ꝓpt̃ ſeipſos añdãtes. dcm̃ ẽ: q̃m iaccuſabiles. Talis. n. ſm̃ ṽtutẽ aicitia. ⁊ retributionẽ faciẽdã ſm̃ electionẽ. Hec. n. aici ⁊ virt⁹. Sic aũt ⁊ vĩ ⁊ pħia cõicãtib⁹. non. n. ad pecunias dignitas menſurat̃ ꝓciũq; eq̃ponderãs non vtiq; fiet: ſed forte qḋ ſufficiens queẽadmodũ ad deos ⁊ parẽtes ꝯtingens. Sophiſtarum ſcia.

ℂ Sed in q̃b⁹ nõ fit ꝯuentio opis: qui ꝓpter ſeipſos exhibẽt: ſine querela ſunt. Talis eſt. n. illa que ꝑ ṽtutẽ fit amicitia. Remuneratio facienda eſt ſm̃ electionẽ. Hec enim amici atq; ṽtutis. Eodẽ modo videt̃ faciẽdum pħie preceptoribus. Non. n. nũmis ea res eſtimat̃: nec precium equalens reperit̃: ſed forte ſatis eſt: queẽadmodum erga deos. ⁊ erga parentes quãtum quis poteſt exhibere. Le. are.

ℂ Eoꝝ aũt in quibus ſubminiſtrationis nõ fit pactũ: qui ꝓp ſeipſos exhibẽt incuſationib⁹ carẽt vt dixim⁹. Talis eſt. n. ea amicitia que ob ṽtutẽ ꝯſtat̃. Remuneratioq; facienda eſt electione. Hec. n. eſt amici atq; ṽtutis. Sic eſt faciẽduȝ ⁊ in ſocietate que fit ob pħiam. Nõ. n. eius dignitas pecunie equari pñt. Nec honos pcius vnq̃ꝫ fiet momẽti. Sȝ ſatis eſt forſitã vt ⁊ ad deos atq; parẽtes id qḋ fieri poteſt. Argir.

S. Tho.

ℂ Oñdit qũo debeat fieri recõpẽſatio i amicitiis. Et ꝓ q̃tũ ad amicitias: q̃ ſunt ſm̃ ṽtutẽ. 2° q̃tũ ad alias amicitias. ibi. (Nõ tali aũt exiſte ⁊c̃.) ℂ Dicit ḡ ꝓ. q: ſi nõ fiat collatio bñficiĩ ꝓp ꝯfeſſionẽȝ. i. ꝓmiſſionẽ alic⁹ certi miſterij. ſicut in ꝓdictis fiebat. ꝯtingit q̃nq; q: aliq añ dãt bñficia aliq̃b⁹ ꝓp ipſos accipiẽtes ⁊ nõ intuitu alic⁹ recõpẽſationis. Et maniſeſtũ eſt ex ꝓdictis in 8° q: tales ſũt iaccuſabiles. Hoc. n. ptinet ad amicitiã: q̃ eſt ſm̃ ṽtutẽ in q̃ faciẽda eſt retributio. reſpiciẽdo ad electionẽ ſiue affectũ faciẽtis. Electio. n. maxime ptinet ad amicitiã ⁊ ṽtutẽ. ſicut dcm̃ eſt. Et ſicut hoc obſeruat̃ in amicitia: que ꝯſiſtit in cõicatione ṽtutis. ſic ẽt obſeruãdum eſt in cõicatione pħie. puta inter magiſtrum ⁊ diſcipulũ. Nõ enim dignitas pħie quã q̃s addiſcit põt menſurari ſm̃ pecuniã; nec põt diſcipulus equale ꝓciuȝ magiſtro

Q̃ uo debeat fieri recõpẽſatio i amicitia. Lec. 13. q̃ ẽ ſm̃ ṽtutẽ. Ibidem. Dignitas pħie.

magiſtro reddere:ſed forte reddēdum eſt illud qđ ſufficit. ſicut deo ⁊ parentibus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Nō tali āt exiſtēte datione:ſʒ i aliquo.maxime qdē forte opʒ retributionē fieri viſaʒ ambob⁹ ſm dignitatē eē. Si āt hoc nō accidat.nō ſolū neceſſariū eē videbit vtiqʒ p̄habentē ordinare:ſed etiā iuſtum.

Le. arc. ℭ Non tali aūt exiſtente datione:ſʒ in aliquo maxime forte opʒ.redditionē fieri:que videat vtriqʒ eſſe ſm dignitatē. Quod ſi id cōuenire non poteſt.non ſolum neceſſarium: ſed ēt iuſtum videbitur eum qui p̄cepit ſtatuere.

Argir. ℭ Quod ſi datio nō ſit talis:ſed pro aliquo:maxime:qdē opʒ forſitan retributionē fieri vt vtriſqʒ videt eſſe pro dignitate. Si vero hoc non accidit nō ſolum neceſſarium:verum etiā iuſtū eſſe videbit:ipſm p̄habentem hāc ipſaʒ ſtatuere.

S. Tho.

ℭ Oſtidit q̄lr fiat recōpēſatio in aliīs amicitiīs. Et circa h tria facit. Pīo ꝓponit qđ intēdit. Scđo ꝓbat ꝓpoſitum.ibi. (Quātū.n.⁊c̄.) Tertio rīdet tacite qōni.ibi (Opʒ aūt forte ⁊c̄.) ℭ Dic̄ g̊ p̄.q̄ ſi nō ſit talis datio:q̄.ſ.aliqs det alicui ꝓp ſeipm:ſʒ in aliq̄ recip ēdo ſit dātis intētio:opʒ q̄ fiat retributio:q̄ vr̄ ambob⁹ digna.ſ.⁊ dāti ⁊ accipiēti. Et ſi h nō ꝯtigat dʒ eſtimare dignā cōpēſatione ille q̄ ꝑus habuit bñficiū. Et h nō ſolū eſt neceſſariū:ſʒ ēt iuſtū. ℭ Deinde cū dicit.

Quāl' debet eē recō pēſatio in aliīs amicitīs.

ℭ Quātū.n. vtiqʒ iſte adiut⁹ ē:vl' ꝗ̄ꝫto delectatione vellet vtiqʒ tm̄ rcipiēs hēbit adhuc dignitatē. Et.n.i emptionib⁹ ſic videt factū.

Le. arc. ℭ Quātum.n.hic vtilitatis ſuſcepit:vel pro quāto voluptatem ſuſcepiſſet:tantū is qui ꝯtulit: ab eo ꝯſequet eſtimationem. Nam ⁊ in rebus venalibus ſic fieri conſtat.

Argir. ℭ Nam ſi quātum hic vtilitatis habuit aut pro quāto voluptatem et petit tm̄ ille rec̄ pit:dignā de hoc remunerationem habebit. Etenim in rebus venalibus ita fieri ꝯſtat.

S. Tho.

ℭ Probat ꝓpo^m. Et ꝓ p rōnē. 2° p auc̄tē legis.ibi.(Alicubi aūt ⁊c̄.) ℭ Dicit g̊ p̄ q̄ ꝗ̄ꝫtū aliqs eſt adiut⁹ p bñficium amici in amicitia vtili:aut ꝗ̄ꝫtū acceptat delectationē in amicitia delectabili:tātū dignū eſt q̄ recōpēſet. Quia ſic ēt videtur fieri in emptionib⁹:q̄.ſ.q̄ꝫtū aliqs extimat rē tāti emit eā:ꝗ̄ꝫtū aūt aliqs ſit adiutus ex bñficio:vel quātum acceptat delectationē:ipſe maxime ſcire pōt qui eſt adiutus vel delectatus. Et ideo neceſſarium ⁊ iuſtum eſt q̄ ſm eſtimationem eius cōmutet recōpenſatio. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Alicubi āt ſunt leges.ſ.volūtariaꝝ ꝯuētionū vindictas nō eē:vt opportunū cui credit diſſolui ad hunc queādmodū cōicauit. Cui .n.ꝯceſſū ē hūc exiſtimant iuſti⁹ eē ordinare ꝯcedente. Multi.n.nō eq̄lr app̄ciant hñtes ⁊ volētes accipe. Propria.n.⁊ q̄ dāt ſingulis videnť multo digna:ſed tm̄ retributio fit ad tantum quātū vtiqʒ ordināt accipientes.

Le. arc. ℭ Et qbuſdā i locis ſunt leges volūtarioꝝ ꝯtractuum iudicia nō eē:q̄ſi ꝯueniat cuius qdem ſecutus qs ſit:cum eo ita agi:vt ab initio ꝯtraxit. Cui.n.pmiſſum eſt:hūc videt iuſtius ꝑciū ſtatuē q̄ꝫ eum qui pmiſit. Pleraqʒ enim non eque eſtimant:qui habēt ⁊ qui volūt accipere. Sua enī quiſqʒ ⁊ que dat pluris exiſtimat. Sed ta[illegible] repenſio fit in h[illegible] quantum ſtatuūt q̄ qui recep[illegible]unt.

Argir. ℭ Et qbuſdā in locis ſunt leges que vetāt ſpōte actoꝝ ꝯtractuum iudicia eē:ꝓpterea q̄ opʒ vnūquēqʒ ad eū qui credidit ſic diſſolutionē face:vt ſocietatē ꝯtraxit. Putās.n. eum iuſtius eē ſtatuere cui pmiſſum eſt q̄ꝫ eūʒ qui pmiſit. Etenim pleriqʒ nō eque eſtimāt qui hñt ⁊ qui accipe volunt. Sua.n.cuiqʒ ⁊ ea que ꝯdat multo videnť ꝑcio digna. Attn̄ retributio fit ea quā ſtatuūt q̄ q capiunt quātitate.

S. Tho.

ℭ Oñdit idē ex auc̄te legis. Et dicit q̄ in aliqb⁹ ciuitatibus lege ſtatuit q̄ nō fiat aliq̄ vindicta circa volūtarias ꝯuentiones.ſi poſtea aliqs eoꝝ ſe deceptū reputet. Quia opʒ vt ſi aliqs volūtarie credidit alicui bñficiū ſuū vel obſequiuʒ q̄ ſoluat ſm eius iudiciū cui credidit ſm modū p⁹ cōmutationis. Exiſtimāt.n.legiſlatores q̄ ille cui a p̄n⁹ ꝯceſſum eſt magis iuſte dʒ ordinare recōpēſationē q̄ꝫ ille q ei ꝯceſſit. Et h iđ q2 multa ſūt que nō equalr app̄ciant:illi q iam hñt ea.⁊ illi q de nouo volūt ea accipe. Videt.n.ſingulis q̄ ꝓpa bona que dāt ſint digna multo ꝑcio. Sʒ tn̄ retributio dʒ fieri ſcđm ꝗ̄ꝫtū eſtimāt recipiētes. ℭ Deīde cū di.

ℭ Opʒ aūt forte in tāto app̄ciari ꝗ̄ꝫtū hñti videt dignū:ſed qñ añ hēre appreciatis ē.

Le. arc. ℭ Oportet forſan non tanti facere quanti videtur poſſidenti:ſed quanti faciebat priuſq̄ꝫ poſſideret.

Argir. ℭ Oportet autem fortaſſe non tāti eſtimare:quanti videt dignum habenti:ſed quanti eſtimabat antea q̄ꝫ haberet.

S. Tho.

Tēporalia pluris extimant añq̄ꝫ hēantur q̄ꝫ poſt.

ℭ Rñdet tacite qōni dicēs:q̄ ille q recipit bñficiū.dʒ appreciare ipſm nō ſm hoc qđ ei videt dignū poſtq̄ꝫ iam hʒ:ſed ꝗ̄ꝫtū appreciabat anteq̄ꝫ hēt. Solent.n.hoīes appreciari bona tp̄alia adepta minus q̄ꝫ qñ ea nō habita cupiebāt.⁊ precipue in neceſſitate exiſtentes.

Lectio .ij.

Dubitationē āt hñt ⁊ talia.puta vtꝝ opʒ omnia p̄ri attribuere ⁊ obedire.vel laborantē qdē medico obediēdū.ducē āt exercit⁹ ad ordinādū bellicoſuʒ.Silr āt amico magis vl' ſtudioſo miniſtrādū. Et bñfactori reddēdū gr̄aʒ magis vel amico dandū.ſi ambob⁹ nō ꝯtingit.

Le. arc. ℭ Sed hñt iſta dubitationē. Veluti vtꝝ oporteat oīa p̄ri tribuē ⁊ in oīb⁹ parē illi. An in morbis qdē medico credendum eſt:⁊ ducē eligēdū rei militaris ꝑitiſſimū. Silr amico magis an ſtudioſo inſeruiēduʒ. Et bñfactori magis retribuēdum:an amico dandum ſi vtriqʒ non poſſit.

Argir. ℭ Habent aūt ⁊ talia dubitationem. Vtꝝ oporteat oīa p̄ri tribuere:ei in oībuſqʒ obtēperare an egrotāti qdē parēdum ſit medico:deligēti vero ducem exercitus deligēdus ſit rei militaris ꝑitiſſimus homo. Silī modo vtꝝ amico ſit potius an ſtudioſo ſubminiſtrādum: ⁊ bñfactori reddenda ſit gratia:an ſodali potius dāduʒ:ſi vtrūqʒ fieri nequeat.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ꝫ pħs oñdit:q̄ amicitia ꝯſeruat p recōpēſationē ꝓportionalē. Hic mouet q̄ſdaʒ dubitationes circa aicoꝝ bñficia ⁊ recōpenſationes eoꝝ. Et p̄ mouet dubitationes. 2° ſoluit eas.ibi. (Ergo oīa talia ⁊c̄.) ℭ Circa p^m mouet tres dubitationes. Quaꝝ p^a eſt vtꝝ circa oīa opʒ magis exhibē bñficia p̄ri ⁊ obedire ei q̄ꝫ qbuſcūqʒ aliīs ꝑſonis:vel circa q̄dā ſit magis obediēduʒ aliīs puta q̄ laborās.ſ.infirmus magis dʒ obedire medico q̄ꝫ p̄ri: ⁊ hō bellicoſus magis dʒ obedire ꝑcepto ducis exercit⁹ q̄ꝫ ꝑcepto p̄ris. Scđa dubitatio eſt.vtruʒ aliqs magis debeat miniſteriū exhibē amico ſuo vel hoī v̄tuoſo. Tertia dubitatio ē.vtꝝ hō magis debeat retribuē bñfactori ꝓ gr̄a ſuſcepta q̄ꝫ dare aico.ſi ita ꝯtingat q̄ hō nō poſſit vtriqʒ ſatiſface. ℭ De.cū dic.

Tres dubitationes. Prima. Secunda. Tertia.

ℭ Igit oīa talia certe qdē determinare nō facile. Multas.n.⁊ oīmodas hñt drīās ⁊ ma

gnitudine ⁊ paruitate ⁊ bono ⁊ neccio. Qm̃ aũt nõ oĩa eidẽ reddendũ nõ imanifeſtum.

Le. are. ¶ An ꝟo talia oĩa determinare nõ facile. Multas.n. ac varias hñt drãs ⁊ magnitudie ⁊ puitate ⁊ honeſto ⁊ nečio. Sed qð non oĩa eidẽ tribuẽda ſunt nõ eſt obſcurum.

Argir. ¶ Oĩa igiť talia exacte determinare nõ eſt facile. Multas.n. ac varias hñt drãs: ⁊ magnitudine ⁊ puitate ⁊ honeſtate atq₃ nečitate. Ueꝝ nõ oĩa eidẽ eẽ tribuẽda nõ eſt obſcuꝝ.

S. Tho.

Solõ generalis. ¶ Soluit ꝑdictas qõnes. Et ꝓ ſoluit in gñali. Scðo in ſpeciali. ibi. (Et bñficia qdẽ.) ¶ Dicit ḡ ꝑ.ꝙ oĩa hꝫ ꝑ certitudinẽ determinare nõ eſt facile: qꝛ circa ꝑdicta põt attẽdi drãs multipl̃r ⁊ ſm̃ oẽm modũ. ſ. ſm̃ magnitudinẽ ⁊ puitateꝫ. puta ꝙ aliqs eſt ṽtuoſus vel amicus vel bñfactoꝛ vel multum vel parũ. Et ſilr̃ qñq₃ eſt drña ſm̃ bonũ ⁊ nečium. puta miniſtrare ṽtuoſo ſeu amico videť eſſe melius: ſed miniſtrare bñfactori videť eſſe magis nečium. Hoc tñ in talib⁹ eſt manifeſtum ꝙ non oĩa ſunt eidem exhibenda: ſed quedam eis. quedam aliis. ¶ Deinde cum dicit.

Non ſunt oĩa eiſdem exhibẽda.

¶ Et bñficia qdẽ retribuendũ vt in multuꝫ magis q̃₃ donandũ aĩcis. Et queãdmodũ mutuũ cui dꝫ reddẽdũ magis q̃₃ aĩco dãdũ

Le. are. ¶ Et reddẽdũ bñficiũ: vt plimũ magis eſt q̃₃ aĩco ꝯferẽdũ. Cui mutuũ magis cui debeas reddẽdũ ẽ: q̃₃ amico dãdũ.

Argir. ¶ Atq₃ beneficia pleruq₃ reddenda ſunt potius q̃₃ eſt largiendum amicis: ſicut ⁊ mutuum reddendum eſt potius cui debeat: q̃₃ dandum ſodali.

S. Tho.

Solõ qõnis t̃tie. Magis retribuẽdũ bñfactori q̃₃ donandũ amico. ¶ Soluit ꝑmiſſas qõnes in ſpali. Et ꝓ ſoluit tertiã dubitationẽ, 2° ſoluit ꝑmã: ꝑ quã ẽt dať itelligi ſolõ 2ᵉ. ibi. (Qm̃ qdẽ igiť nõ eadẽ ⁊c̃.) ¶ Circa ꝓᵐ tria facit. Primo docet qd ſit cõiter obſeruãdũ. Et dicit ꝙ in plib⁹ magis dꝫ hõ retribuere bñfactori q̃₃ dare gratis amico ſi vtrũq₃ fieri non poſſit: ſicut etiam magis dꝫ reddi mutuũ. q̃₃ gratis dari amico. Eodem enim mõ homo teneť ſm̃ moralẽ honeſtatem ad retribuẽdum beneficia. ſicut ſm̃ legaleꝫ iuſtitiam ad mutuum reddendum. ¶ Secundo ibi.

¶ Forte autẽ neq₃ hoc ſemꝑ puta liberari a latronib⁹. vtrũ ſoluentẽ ꝯtra liberãdũ ⁊ vtiq₃ qcũq₃ ſit. vl̃ nõ capto: petenti aũt reddendũ. vel patrẽ liberandũ. Uidebiť eniꝫ vtiq₃ ⁊ ſeipſo magis patrem.

Le. are. ¶ Sed id fortaſſe non ſemꝑ. Ut ecce redẽptus a predonibus vtruꝫ eum qui redemit vice verſa redimere ipe debet: quicũq₃ is ſit: vel etiam nõ capto repetẽti reddere: vel pr̃eꝫ redimere. Uidebiť.n. pr̃em potius q̃₃ ſe ⁊ redimẽ illũ optẽ.

Argir. ¶ Fortaſſe aũt neq₃ hoc agẽdum eſt ſemꝑ. Ut redẽptum a predonib⁹: vtꝝ euꝫ q ipſm redemit: redimere viciſſim oportet quicũq₃ is ſit: aut nõ capto qdem repetenti vero mutuum reddere: an redimere patrem. Uidebitur enim pr̃em potius q̃₃ ſe etiam redimere illum oportere.

S. Tho.

Caſus i q̃ fallit preceptum predictum. ¶ Ponit caſum in quo fallit ƀ qð dr̃. Et dicit ꝙ forte ƀ qð dcm̃ eſt. nõ eſt ſemꝑ obſeruãduꝫ. puta in caſu in quo aliqs põt liberari a latronib⁹. Et põt eẽ dubitatio qd hoꝝ triuꝫ ſit potius faciẽduꝫ. Quoꝝ ꝓᵐ eſt. vtꝝ. ſ. hõ debeat liberare de manu latronũ eũ q qñq₃ ipꝫ ſoluit a vinculis: qcũq₃ ille ſit. Scðꝫ eſt ſi bñfactoꝛ nõ ſit capt⁹ ⁊ petat ſibi in aliq alio ſatiſfieri. an ſit ei retribuẽdũ. Tertiũ ẽ vtꝝ hõ dẽat liberare pr̃eꝫ a latrõib⁹: ⁊ ƀ 3ᵐ eſt pre oĩb⁹ magis eligẽdũ. Uideť.n. ꝙ hõ debeat magis liberare pr̃eꝫ ẽt q̃₃ ſeipm̃. ¶ Tertio ibi.

¶ Qð igiť dcm̃ eſt vl̃r qdẽ debitũ reddẽdũ. Si aũt ſuperexcedat datio bono vl̃ neceſſario. adhuc declinandũ. Qñq₃.n. neq₃ eſt equale ꝑcrũtiã retribuere cũ ħ qdẽ ſtudioſum ſciẽs bñfaciat. huic ãt redditio fiat quẽ exiſtimat malũ eẽ. Neq₃.n. accõmodanti qñq₃ reaccõmodandũ. exiſtimans qdẽ.n. lucrari accommodauit epycħi erũti. Hic aũt nõ ſperat lucrari a malo. ſiue igiť veritate ſic hꝫ nõ eq̃lis dignitas: ſiue hꝫ qdẽ: nõ ſic ãt exiſtimans: nõ vtiq₃ videbiť inconuenientia facere.

Le. are. ¶ Ut igiť dcm̃ eſt vl̃r debitum eſt reddẽdum. Qð ſi datio ſuperexcedat honeſtate vel nečitate ad illa declinãdum eſt. Interdũ.n. nõ eſt equuꝫ bñficiũ retribuẽ. Ut ſi qs ſtudioſo ſciens bñfecerit: ipſe aũt cui remuneratio ſit facienda malus exiſtimať ab eo q accepit. Neq₃ mutuãti iterdũ ꝟſa vice mutuãdũ eſt. Nã ille qdẽ certa ſpe ductus ſe ſuũ cuꝫ velit ꝯſecutuꝝ: mutuauit bono viro. Hic ãt nõ ſpat a malo ꝯſeq poſſe. Siue igiť re vera ſic eſt: nõ par: eſt exiſtimatio: ſiue nõ eſt ita: ſꝫ putat idigne facere non videbitur.

Argir. ¶ Debitum igiť vt diximus ſimpl̃r eſt reddẽdũ. Si ꝟo datio honeſtate aut nečitate excedat: ad hec ipſa eſt declinãdum. Interdũ.n. neq₃ eſt equũ bñficium retribuẽ: cum alter qdem in ſtudioſum ſciens ſtudioſum eẽ ꝯtulit bñficiũ: alter autẽ illum flagitioſum eẽ exiſtimat. Nõnunq̃₃ enim nec ei qui mutuauit viciſſim eſt mutuãdum. Nã ille qdeꝫ putans ſe recepturꝝ bono mutuauit viro. Hic aũt non ſperat a prauo recipe. Siue igiť re vera hoc ſic ſe habeat: non equalis eſt dignitas: ſiue non ita qdẽ ſic ſe habeat: putent autem ſic ſe habere: non videbunť abſurde facere.

S. Tho.

Aliqñ donatio gratuita ꝑponẽda eſt retributio. Nota. ¶ Oñdit q̃lr ſit obſeruãdũ qð ꝑus dcm̃ eſt. Et ꝓ oñdit ꝑpoſitũ. 2° īfert qðdã correlariũ ex dictis. ibi (Qð qdẽ. ḡ ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ ꝓ. ꝙ illud qð dcm̃ eſt. ſ. ꝙ debitũ ſit reddẽdum magis q̃₃ grat̃ dãdũ eſt vl̃r obſeruãdũ. Sꝫ ſi gratuita donatio excedat in bono ṽtutis. puta ſi ſit alicui multũ ṽtuoſo miniſtrãdũ: vel ſi excedat in nečitate. puta cũ alicui imineat liberare patrẽ dꝫ magis ad ƀ declinare. Qñq₃.n. ꝯtingit ꝙ nõ põt equarari ƀ ꝙ aliqs retribuit bñficiũ ꝑter ſitibus alicui gratuite dationi. puta cũ ex vna pte aliqs bñficiũ ꝯfert ei que ſcit eẽ ṽtuoſum. ⁊ ex alia pte ſit retributio ei quẽ exiſtimat malũ eẽ: nec eſt mirũ. ſi bñfactori qñq₃ nõ eſt reddẽdũ: qꝛ neq₃ ẽt accõmodãti qñq₃ dꝫ hõ reaccõmodare. ꝯtingit.n. qñq₃ ꝙ aliqs malus accõmodet alicui virtuoſo eſtimãs ſe acqrẽ aliqð lucrũ ex eo. Uirtuoſus aũt nõ ſperat lucrũ ſi mutuet malo. Si ḡ ſm̃ ꝟitatẽ: ita ſe hꝫ ꝙ ille ſit malus. manifeſtũ eſt ꝙ nõ eſt eq̃lis dignitas ꝙ retribuať ei ⁊ ꝙ deť bono. Si ãt nõ ita ſe hꝫ ꝙ bñfactor ſit malus: ſꝫ ita eſtimat ille q recepit bñficiũ: nõ videť eſſe incõueniens facẽ: ſi magis det gratis ſtudioſo. ¶ Deinde cũ dic̃.

¶ Qð qdẽ multotiens dictũ eſt circa paſſiones ⁊ actiones rationes. ſimiliter habent determinatum his circa que ſunt.

Le. are. ¶ Ut igiť ſepius iã dixim⁹: ſermones q circa affect⁹ ⁊ actus verſanť determinationẽ hñt ſimilẽ iis reb⁹ de qbus ſunt.

Argir. ¶ Qð igiť ſepe eſt dcm̃: ſermones qui de affectib⁹ actibuſue ſiunt: ꝑinde hñt definitionẽ vt ea circa que ſunt.

S. Tho.

Correlarium. ¶ Infert qðdã corrᵐ ex dcis. Pꝫ.n. ex his que nũc dcã ſunt: veꝝ eẽ illud qð multotiẽs dcm̃ eſt. ſ. ꝙ rõnes que ſũt circa actiones ⁊ paſſiões hũanas nõ pñt hr̃e aliqd determinatuꝫ ſm̃ certitudinẽ. ſicut nec ea circa q̃ ſunt. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Qm̃ qdẽ igiť nõ eadem oĩnib⁹ reddẽdũ

neqꝫ patri omnia:quēadmoduꝫ neqꝫ ioui ſacrificant:non imanifeſtū. Quia aūt altera parentib⁹ ꝛ fratribus ꝛ amicis ꝛ benefactorib⁹ ſingulis ꝓpria ꝛ ꝯgruentia attribuēdū. Sic aūt ꝛ facere vident. Ad nuptias.qdē.n. vocant cognatos.his.n.cōe gen⁹.ꝛ q̄ circa h vtiqꝫ actionē. Et in kedea aūt maxime exiſtimant cognatos obuiare ꝓpter idem.

Le. are. ❧ Quod igit non eadem oib⁹ ſint tribuēda:neqꝫ patri oīa quēadmoduꝫ nec ioui ſacra dant oīa manifeſtū eſt. Cum ꝟo alia parētib⁹ ꝛ fratrib⁹ ꝛ amicis ꝛ hīs qui bñficī in nos fuere:ſingulis vꝫ ꝓpria ꝛ ꝯuenientia tribuēda ſint:ſic ꝛ facē vident. Nā ad nuptias qdē vocāt cognatos. His.n.cōe eſt gen⁹. Itaqꝫ ꝛ act⁹ q circa gen⁹ ꝟſant. In funerib⁹ q̄ꝫ maxime oīum putāt cognatos adeſſe oporē ꝓpter h idem.

Argir. ❧ Non eadē igit vniuerſis eſſe reddēda:neqꝫ patri cuncta quēadmodū neqꝫ Ioui ſacra oīa dant:nō ē obſcuꝝ. Qñ a diuerſa tribuēda ſūt parētib⁹ ꝛ fratrib⁹ ꝛ ſodalib⁹ ꝛ bñficis tribuēda ſūt ſingulis ſua queqꝫ ad queqꝫ accōmodat. Sic āt ꝛ facē vſr. Nā ad nuptias vocāt cognatos. Genus eñ his eſt cōe. Quare ꝛ act⁹ q circa h ſunt. Et ad ſpōſalia etiā maxime cognatos ꝓpter idem putant accedē oporē.

S.Tho.

❧ Soluit ꝓmā dubōnē. Et ꝑ oñdit:ꝙ nō oīa ſunt pñ exhibēda. 2° dētminat que q̄b⁹ exhibēda ſunt.ibi.(Uidebit āt vtiqꝫ ꝛc̃.) ❧ Dicit ḡ ꝑ.nō eſſe imanifeſtū ꝙ nō ſunt eadeꝫ oib⁹ reddēda. Uñ nec pr̄i ſunt reddēda oīa.ſicut nec apō gētiles oīa ſacrificant Joui:ſꝫ q̄dā alijs dijs. Qm̄ ḡ alia debent parētib⁹ ꝛ fratrib⁹ ꝛ amicis ꝛ bñfactorib⁹ ſingulis eorū eſt ꝛ ſūt attribuēda ea:q̄ ſūt eis ꝓpria ꝛ que ad eos ptinēt. Et eadē rō eſt de vtuoſis. Et h ēt hoīes obſeruare videtur:q: ad nuptias ſm q̄s fit ꝓpagatio gñis vocant hoīes cognatos q̄b⁹ eſt cōe gen⁹. Et ſilr ad actiones q̄ ſunt circa nuptias vocant ꝯſanguinei. Et ꝓp eandē rōnē eſtimāt homines ꝙ ꝯſanguinei debeāt occurrē in kedea.i.in ꝯuētione.q̄ tractat de nuptijs agendis. ❧ Deinde cum dicit.

Non oīa ſūt oib⁹ tribuenda ſed ſingulis ꝓpria.

Exēplū in nuptijs.

❧ Uidebit āt vtiqꝫ nutrimento qdē parentibus opitere:maxime ſufficere vt debentes ꝛ cauſis eſſendi melius q̄ꝫ ſibiipſis. i hoc ſufficere:ꝛ honorem qdē quēadmodū dijs. Nō oēm autē parentib⁹. Neqꝫ.n. eundē patri ꝛ matri. Neqꝫ rurſus eū q ſapientis vl' euꝫ qui ducis exercitus:ſꝫ patnū. Similit aūt ꝛ maternū. Sed ꝛ omni ſeni honoreꝫ eum q ſm etatē aſſurrectiōe ꝛ inclinatione ꝛ talib⁹. Ad amicos āt rurſus ꝛ fratres ꝯfidentiā ꝛ oiuꝫ cōicationē:ſed ꝛ cognatis ꝛ ciuib⁹ ꝛ ꝯtribulibus ꝛ reliquis oib⁹ ſemp tentandū ꝓpriuꝫ attribuere ꝛ coaptare: q̄ ſingulis exiſtentia ſm ꝓprietatem ꝛ virtutem vel vſum.

Le. are. ❧ Uideri quoqꝫ pōt parētib⁹ maxie alimēta eē miniſtrāda q̄ſi id debeat:ꝛ eū cā eēndi ſint:honeſtius eē illis circa alimēta ſubuenire.q̄ꝫ nobis ipis:ꝛ honorē illis quēadmodū dijs impendē. Nō tñ oib⁹ parētib⁹. Nō.n.idē honor pr̄i ꝛ mr̄i. Neqꝫ idē ſapiētia ꝛ impatoria:ſꝫ pāternus ꝛ mr̄nus. Et ſeniori oī ſm etatē tribuēdus aſſurgēdo ꝛ iclināndo:ꝛ hꝫ. Ad ſodales aūt ꝛ fratres fiduciā ꝛ oīum reꝝ ſocietatem. Cognatos ꝟo ꝛ gentilib⁹ ꝛ ciuibus ac reliqs oībus ſemp conādum eſt debitū tribuere:ac diſcernere quid cuiqꝫ conueniat ſm dignitatem ꝛ vſum.

❧ Uidebit aūt parētib⁹ maxime alimētis ſilios vt debētes opitulari oportē:ꝛ honeſtius eē hīs qui cā ſunt eſſendi q̄ꝫ ſibiipſis ſubuenire. Honorem ēt vt dijs tribuere opꝫ. Non oēm aūt parentib⁹ neqꝫ eundē pr̄i matriqꝫ:neqꝫ ſapiētis aut impatoris:ſꝫ pr̄i pāternū:ꝛ ſilr matri mr̄num. Oī quoqꝫ ſeniori honor eſt tribuēdus qui ad etatē accōmodat aſſurgendo locoqꝫ cedēdo ꝛ talib⁹. Sodalibus aūt atqꝫ fratribus pſtanda eſt libertas:oīumqꝫ cōitas. Atqꝫ cognatis ꝛ hīs q ſunt euſdē trib⁹ ꝛ ciuib⁹ ac ceteris vniuerſis ſemp eſt enitēduꝫ id qō accōmodat tribuere ꝛ cōparare: que ſunt ſingulis rōne familiaritatis ꝛ ꝟtutis aut vtilitatis.

Argir.

S.Tho.

❧ Oñdit q̄ q̄b⁹ ſint attribuēda. Et ꝑ manifeſtat ꝓpoſituꝫ. 2° oñdit in q̄b⁹ h ſit facile:ꝛ in q̄b⁹ difficile.ibi.(Eoꝝ qdeꝫ ḡ ꝛc̃.) ❧ Dicit ḡ ꝙ in his q̄ ptinēt ad ſuſtētationē q̄ eſt ꝑ nutrimētū:videt ꝙ filij maxie debeāt ſufficiētiā ꝓbere parētib⁹. Sūt.n.in h debitores eis.ſicut cauſis eēndi ꝑ gñonē. Uñ ꝛ circa hec q̄ ptinēt ad ꝯſeruationē ipſi⁹ eē magis debēt ſubuenire parētib⁹ q̄ꝫ ſibiipſis. Silr ēt parētib⁹ debent hoīes honorē ſicut q̄ꝫ cauſis eēndi.ſicut ꝛ dijs. Nō tñ oēꝫ honorē debēt hoīes parētib⁹:q: neqꝫ eundē honorē debēt pr̄i ꝛ mr̄i:neqꝫ itēꝝ pr̄i dꝫ hō honorē q debet ſapiēti:vel q debetur duci exercit⁹. Sed pr̄i dꝫ hō honorē pāternū ꝛ matri mr̄num. Silr ēt in ciuib⁹ ſeni debet honor ꝓpt etatē in aſſurgēdo ꝛ iclināndo eis ꝛ hꝫ. Amicis aūt ꝛ fratrib⁹ dꝫ hō fiduciā ꝛ cōicationē reꝝ.ꝛ ſilr ꝯſanguineis.ꝛ his q ſunt vnius trib⁹ ꝛ ꝯciuibus ꝛ reliqs hꝫ. Et ſemp tētanduꝫ eſt attribuē id qō eſt ꝓpriū vnicuiqꝫ ꝛ adaptare ſingulis ea que eis cōpetunt ſm ꝓprietatem.puta etatis ꝛ ꝟtutis.puta ſapiētie.ꝛ vſum officij.ſicut duci exercitus. ❧ Deinde cum dicit.

Que q̄b⁹ ſunt tribuēda.

Que ſunt tribuenda parētibus.

Que ſenibus.

Que ꝯſanguineis et amicis.

Regula.

❧ Eorum qdē igit qui vnius generis facile iudiciū. Differentium aūt difficilius. Non tñ ꝓpt hoc quidem recedendum:ſed vt vtiqꝫ continget ſic determinandum.

Le. are. ❧ Sꝫ de cognatis facile ē iudiciū: de exīneis ꝟo difficilius. Non tñ ob id reſiſtēdū eſt:ſꝫ vt fieri pōt ita dētminādum.

Argir. ❧ Eorum igit qui generis ſunt eiuſdeꝫ facile eſt iudicium. Differētium aūt eſt difficilius. Non tñ ob hoc deſiſtēduꝫ eſt:ſed vt fieri poteſt:ita eſt diſtinguendum.

S.Tho.

❧ Oñdit in q̄b⁹ h ſit facile ꝛ difficile. Et dicit ꝙ iudiciuꝫ de talib⁹ eſt facile in his q ſunt vni⁹ gñis. puta ꝙ magis eſt ſubueniēdū magis ꝯſanguineo īter duos ꝯſanguineos:vl' magis ſapiēti īter duos ſapiētes. Sed difficili⁹ eſt iudicare de differētib⁹.puta vtꝝ magis ſit ſubueniēdum ſapiētiori vel magis ꝯſanguineo. Et quāuis hoc ſit difficile determinare:non tñ opꝫ recedere ab hꝫ ꝯſiderationē:ſꝫ determinare id qō dētm̄ eſt:ſicut fieri poteſt. Lectio.iij.

Habet autem dubitationem ꝛ de eo qō eſt diſſolui amicitias.vl' nō ad non permanentes.

Le. are. ❧ Eſt etiam ambiguitas circa diſſoluēdas amicitias:vel nō cū ijs:qui nō pmanent.

Argir. ❧ Eſt etiam dubitatio:ſi diſſoluende ſint amicitie: nec ne: ad eos qui non permanent.

S.Tho.

❧ Poſt q̄ꝫ phs dētminauit de his que ptinēt ad ꝯſeruationē amicitie. Hic dētminat ea que ſpectant ad ei⁹ diſſolutionē. Et circa h duo facit. Primo ingrit qñ debeat diſſolui amicitia. Scdo oñdit q̄lr hō ſe debeat hēre ad amicuꝫ poſt amicitie diſſolutionē.ibi.(Utꝝ ḡ nihil alicui⁹ ꝛc̃.) ❧ Circa ꝑ^m duo facit. Pmo ingrit de diſſolōne amicitie ad eos q ſmutant a pſtina ꝯditione. 2° de diſſolōne amicitie ad eos qui eodē ſtatu pmanent.ibi.(Si aūt h qdē pmanet ꝛc̃.)

¶ Circa p^m tria facit. P^o ꝓponit dubitationē. 2° ponit ſolōnē q̄ſtuȝ ad amicitiā vtilis ꝛ delectabilis. ibi. (Uel ad eos qdē.) 3° q̄ſtū ad amicitiā que eſt pp v̄tutē. ibi. (Si aūt acceptet ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p^o: ꝙ dubitatio eſt. vtꝝ debeat diſſolui amicitia vel nō debeat ad eos q nō ꝑmanēt in eadē ꝯditione ſm quā amici erant. ¶ Deinde cum dicit.

Dubitatio

¶ Uel ad eos qdē qui ꝓpter vtile vł ꝓpter delectabile amici exiſtūt cū nō adhuc h̄ hēant ꝛ nihil icōueniēs diſſolui. Illoꝝ.n. erāt amici qbus deficientib^9 rōnabile nō amare.

Le. are. ¶ Utrum cū ijs qui vtilitatis aut voluptatis cā erant amici: qñ hec amplius nō afferunt: nihil diſſoluat. Illoꝝ eniȝ erāt amici: qb^9 deficientibus merito amare deſiſtunt.

Argir. ¶ An ad eos qui ob vtilitatē aut voluptatē amici ſunt: cū hec non hñt: nec eſt abſurdū diſſolui. Illoꝝ.n. erāt amici: qbus deficiētibus: rationi ꝯſonum eſt non amare.

S. Tho.

Solutio. ¶ Soluit dubitationē q̄ſtum ad amicitiā vtilē vel delectabilē. Et p^o oñdit qualr h̄ amicitie diſſoluanť. Scd̄o oſtendit quō circa eas fiant iuſte accuſationes. ibi. (Accuſabit aūt ꝛc̄.) ¶ Dicit ḡ p^o: ꝙ non eſt icōueniēs. ſi diſſoluatur amicitia ad eos q ſunt amici ꝓpē vtile vel ꝓpter delectabile ceſſante vtilitate vel delectatione: q2 ſm has amicitias hoīes amāt delectationē ꝛ vtilitatē: ꝛ non ꝑſonas hoīum ꝓpter ſeipſas. Uñ deficiente vtilitate vel delectatione rōnabile eſt ꝙ deficiat amicitia. ¶ Deinde cum dicit.

De diſſolutiōe amicitie pp vtilitatē vel delectationē conſiſtēte.

¶ Accuſabit aūtē vtiqꝫ aliquis. ſi pp vtile vel pp delectabile amans ſimulet propter mo/rē. Q̄ð.n. in principio diximus plures differentie ſiunt aicis: cū nō ſilr exiſtimant ꝛ ſint amici. Cū qs igiť decipiať ꝛ ſuſpiceť amari pp morem: nihil illo tale operante: ſeipſum cauſeť vtiqꝫ. Cū aūt ab iſtius ſimulatione decipiať iuſtum accuſare decipientē: ꝛ magis q̄ȝ eos qui nūmiſma violant q̄ȝto malignitas circa honorabilius mala opatio.

Le. are. ¶ Incuſandus aūt eſt is q eum ob vtilitatē aut voluptatē amicus ſit: ob mores ſe amare ſimulat. Q̄ð aūt ab initio diximus: multe ꝯtētiones exiſtunt in amicis: cum nō quēadmoduȝ putant: ita ſunt amici. Cum igiť qs ſeipm decipit credēs ꝓpter mores amari: nihil tale ipſo agēte ſeipm accuſare dȝ. Si ſ̄o alteri^9 ſimulatione decipiť: iuſtū eſt eū accuſare: qui ſimulabat: ꝛ magis q̄ȝ eos qui nūmos falſificāt: q̄ȝto circa nobiliorē rem adhibita eſt fraus.

Argir. ¶ Incuſauerit aūt quiſpiaȝ ſi ob vtilitatē aut voluptatem amāt ob mores ſimulabit amare. Q̄ð.n. ſupius dixim^9: plime ſiunt iculationes īter amicos: cū nō ſilr optāt ꝛ ſunt amici. Cū igiť qſpiā ſua ſe opinione fefellerit putaueritqꝫ ob mores amari: nihil illo tale agēte: tū ſeipm is accuſare dȝ. Cū ſ̄o a ſimulatiōe illius decept^9 fuerit: eū q decipit iuſtuȝ eſt accuſare: ꝛ magis quā eos q nūmos adulterinos ꝯficiunt quāto maleficium ipm circa ꝑſtabilius eſt.

S. Tho.

¶ Oñdit quō circa h̄ amicitias oriant iuſte accuſationes. Et dicit ꝙ iuſte aliqs accuſabit illū q eū amet pp vtilitatē vel delectationē. Et ſiłat ſe amare pp moralē v̄tutē. Ut.n. in p^n h^9 tractat^9 dcm̄ eſt. plres ſunt dr̄e amicitie. Uñ pōt ꝯtingē ꝙ nō ſilr.i. ſm vnaȝ amicitie ſpēm aliq ſunt amici ſm quā exiſtimanť eē. puta ſi ſunt amici pp vtilitatē ꝛ exiſtimanť eē pp v̄tutē. Et in h̄ caſu ſi ille q ſe exiſtimat amari pp v̄tutē decipiať et ſeipſo: ita ꝙ ille qui euȝ amat nihil opeť ad h̄ deceptionē: ille qui decept^9 eſt: dȝ accuſari ꝯtra

Cū ſiāt iuſte accuſationes i diſſolutione amicitie.

ſeipm. Sed qñ decipiť p alteri^9 ſimulationē iuſtū eſt ꝙ accuſet decipiētem. multo magis q̄ȝ eos q corrūpūt nūmiſmata: inq̄ȝtuȝ malignus eſt illius q ſiłat v̄tutē ꝯſiſtit in opōne que eſt circa rem honorabiliorē. Multo.n. honorabilior v̄tus q̄ȝ pecunia. Uñ qui falſo ſimulāt v̄tutē maligniores ſunt his q fingunt falſam monetā. ¶ Deinde cū dicit.

Maltitia ſimulātiuȝ virtutem.

¶ Si aūt acceptet vt bonum: fiat aūt malū ꝛ videatur vtrum adhuc amandum.

Le. are. ¶ Quod ſi amicum quis ſuſceperit: vt bonum. Fuit auteȝ malus: ꝛ id appareat: vtrum amplius ſit amandus.

Argir. ¶ Quod ſi acceptet vt bonum: factus eſt aūt prauus atqꝫ apparet eſt ne amandus.

S. Tho.

¶ Soluit p̄dictā qōnē q̄ſtū ad aicitiaȝ q̄ eſt ſm v̄tutē. Et p^o oñdit ꝙ ad eos q nō ꝑmanent in v̄tute eſt amicitia diſſoluēda. 2° quō ſit diſſoluēda. ibi (Utꝝ igiť ꝛc̄.) ¶ Circa p^m duo facit. P^o iterat qōnē. Si.n. aliqs acceptet ad ſuā aicitiā aliquē. q. bonū: ꝛ poſtea fiat malus: ita ꝙ ei^9 malitia videať manifeſte. qō ē vtꝝ debeat poſt mo^m amari. ¶ 2° ibi.

Queſtio.

¶ Uel nō poſſibile. Sigdē nō omne amabile: ſȝ bonum. Neqꝫ opȝ amatorem mali eē neqꝫ aſſimilari prauo. Dictum eſt aūtē quoniam ſimile ſimili amicum.

Le. are. ¶ Uel id qdē nō eſt poſe: ſiqdē non oē amabile eſt: ſȝ bonū. Nec amādus eſt malus aic^9. Nā malos amare nō ꝯuenit: neqꝫ ſimilē eē malis. Dcm̄ eſt aūt ſimilē ſili amicū eſſe.

Argir. ¶ An impoſe eſt. Sigdem non oē qōuis eſt amabile ſȝ bonū. Neqꝫ aūt dignū eſt prauuȝ amicū hñe: neqꝫ opȝ: nam amatorē prauoꝝ non eſſe opȝ neqꝫ ſimilē euadere prauo. Dictum eſt autem ſimile ſimili eſſe amicum.

S. Tho.

¶ Soluit iteratā qōnē. Et dicit duo. Quoꝝ vnū eſt ꝙ nō eſt poſe ꝙ ille cui^9 malitia manifeſtať ameť a v̄tuoſo. Q2 v̄tuoſo nō pōt eē amicabile qdcūqꝫ: ſȝ ſolū bonū bonū. Scd̄m eſt ꝙ nō opȝ eū q iam fact^9 eſt malus amari. i. non eſt vtile neqꝫ decēs: q2 nō opȝ ꝙ hō amet malum neqꝫ aſſimileť prauo viro. Et hoc ſequereť ſi ꝯſeruaretur amicitia ad eū qui eſt malus. Dcm̄ eſt.n. ſupra ꝙ ſimile ſili eſt amicum: ꝛ ita nō pōt eſſe ꝙ diu ꝯſerueť amicitia ad maluȝ niſi ſit aliqua ſilitudo malitie. ¶ Deinde cum dicit.

Solutio. Malo virtuoſus amicus eſſe non poteſt.

¶ Utrum igitur confeſtim diſſoluendum.

Le. are. ¶ An ergo ſtatim diſſoluenda eſt amicitia.

Argir. ¶ Eſt ne igitur ſtatim amicitia diſſoluenda.

S. Tho.

Queſtio. ¶ Oſtendit qualr ſit talis amicitia diſſoluēda. Et p^mo ꝓponit qōnem. vtꝝ. ſ. hō ſtatim debeat diſſoluere amicitiaȝ ad eum qui factus eſt malus. ¶ Secundo ibi.

¶ Uel nō omnibus: ſed inſanabilibus propť malitiam. Directionē aūt habentib^9 magis adiuuandū ad morem q̄ȝ ſubſtantiaȝ: q̄ȝto melius ꝛ amicitie ꝓprium magis. Uidebiť aūt vtiqꝫ diſſoluens nihil incōueniens facere. Nō.n. huic vel tali amicus erat. Alteratū igitur impotens reſaluare recedit.

Le. are. ¶ Uel nō cum oīb^9: ſed cum illis qui ſunt icurabiles ꝓpter prauitatē. Nā qui corrigi poſſunt: eis magis ferēdum eſt auxiliū in morib^9 q̄ȝ in diuitiis: q̄ȝto id eſt honeſtius ꝛ amicitie magis ꝓprium. Uidereť aūtē is qui diſſolueret: nihil abſurdum facere. Non enim tali amicus erat. Alienatū igitur cum ſeruare non poſſit: dimittit.

Argir. ¶ An non oīs: ſed in quo eſt icurabilis ob prauitatē. Qui aūt emēdari poſſunt: hīs magis ferēdum eſt in morib^9 au/

xilium quã in pecunijs: quanto ſꝫ ſtabiliores ſunt ⁊ magis amicitie ꝓprij. Nihil autem abſurdi videbitur facere: qui amicitiã diſſoluit. Nõ.n. huic aũt tali amicus erat. Cũ igr̃ mutatũ ad priores mores redigẽ nequit: ſeſe ab illo ſeiungit.

S.Tho.

Solutio. Quã eſt reſcindenda amicitia malorum. ℭ Soluit qõnẽ. Et dicit q̃ hoc nõ eſt faciẽdũ in oĩb' vt ſtatiꝫ amicitia diſſoluat: ſꝫ ſolũ in illis q ꝓpꝫ magnitudinẽ malitie nõ ſũt ſanabiles. i. nõ pñt de facili reduci ad ſtatũ v̓tutiſ. Si aũt aliq ſunt q ſuſcipiũt directionẽ: vt. ſ. poſſint reduci ad ſtatũ rectitudĩs. magis eſt eis auxiliũ ferẽdũ ad recupãdũ bonos mores q̃ ad recupãdã ſubaꝫ amiſſaꝫ inq̃tũ virtus melior eſt ⁊ magis ꝓpa amicitie q̃ pecunia. Cũ at aliqs diſſoluat amicitiã ad eũ q factꝰ eſt malus: nõ vĩ aliqd icõueniẽs facẽ: qꝛ nõ erat amicꝰ huic vel tali. i. vitioſo: ſꝫ v̓tuoſo. Et iõ cũ q̃ alter at a ꝓ' diſpõne amicꝰ q nõ põt eũ reducẽ ad ſalutẽ ꝯuenicter recedit ab eiꝰ amicitia. ℭ Deinde cũ dicẽ.

ℭ Si autẽ hic quidem permaneat. hic autẽ epyiches magis fiat ⁊ multum differat virtute. vtrum vtendum amico.

Le. are. ℭ Sin ꝟo hic qdem ꝑmanet. Hic aũt melior fiat: ac multum virtute tranſcẽdat: an vt amico vti debet?

Argir. ℭ Quõ ſi alter permaneat: alter magis bonus euadat: multumq̃ꝫ virtute differat: eſt ne vtendum amico.

S.Tho.

Quõ de diſſolone amicitie qñ alter amicorũ ꝓfecit i virtute. ℭ Agit de diſſolone amicitie. Et ꝓ mouet qõnẽ. Si.n. vnꝰ amicorꝫ ꝑmãeat i ꝓſtino ſtatu. alꝰ ãt fiat magis v̓tuoſus: ita q̃ fiat magna dĩa v̓tutis ĩter vtrũq̃ꝫ q̃õ eſt vtꝝ ille q ꝓfecẽ in v̓tute debeat vti vt amico illo q nõ ꝓfecit. ℭ Scõo ibi.

ℭ Vel nõ ꝯtingit. In magna ãt diſtãtia marie manifeſtũ fit. puta in his que ex pueritia amicitijs. Si.n. hic quidem ꝑmaneat puer ſm mentem. hic autẽ vir ſit q̃lis optimus: qualiter vtiq̃ꝫ erunt amici: neq̃ꝫ placentes eiſdem neq̃ꝫ gaudentes ⁊ triſtati. Neq̃ꝫ.n. acta adinuicem hic exiſtunt ipſis. Sine his autẽ nõ erat amicos eẽ. Cõmune.n. nõ poſſibile. Dictum eſt aũt de his.

Le. are. ℭ Vel nõ ꝯuenit. In magna ſane diſtãtia marie fit manifeſtũ: ceu i amicitijs puerorꝫ. Nã ſi alter ꝑmanet mẽte puer: alter in virꝫ euadat optimũ: quõ eẽnt amici: cũ neq̃ꝫ delectẽtur eiſdẽ rebꝰ: nꝫ eiſdẽ gaudeãt ⁊ doleãt. Nõ.n. circa ſeipſos hec exiſtent eis: ſine iſtis ꝟo nõ erat eſſe amicos. Viuẽ enĩ ſimul non eſt poſſibile. Diximus ꝟo de his.

Argir. ℭ An fieri neqt. In magna aũt diſtãtia marie manifeſtũ fit vt in amicitijs q̃ a pueritia ꝯtrahunt. Nã ſi alter mente ꝑmaneat puer: alter i optimũ virꝫ euaſerit: quoniã nõ fuerint amici: cũ neq̃ꝫ eadẽ ipſis placeãt: neq̃ꝫ eiſdẽ gaudeãt doleãtq̃ꝫ. Neq̃ꝫ enĩ hec erũt in ipſis. Sine ꝟo his eẽ amici nõ pñt. Simul enim ipſos viuere impoſſibile eſt. Atq̃ꝫ de his ante diximus.

S.Tho.

Solutio. Multi ꝓficiẽs non põt ꝯſeruare amicitiaꝫ cum nõ ꝓficiẽte. Exemplum. Cõuiuere marie ꝑtinet ad rõnẽ amicitie. ℭ Soluit qõnẽ. Et dicit q̃ hoc nõ eſt poſſe. vt. ſ. ꝓficiẽs ꝯſuet amicitiã ad nõ ꝓficiẽtẽ. Et hoc marie appꝫ in magna diſtãtia amicorꝫ. puta in amicitijs que fiũt ex pueritia. Si.n. vnꝰ ꝑmanet puer ſm mẽtẽ. alius aũt fit optimꝰ vir: nõ poterũt remanẽ amici: cũ nõ cõplaceãt ſibi in eiſdeꝫ: neq̃ꝫ ẽt de eiſdẽ gaudeãt ⁊ triſtent. Et ſine hoc nõ põt amicitia ꝯſeruari, ad quã marie req̃rit q̃ amici ꝯuiuãt. Nõ poſſunt aũt ſibi inuicẽ ꝯuiuere niſi eadẽ eis placeãt ⁊ de eiſdẽ gaudeant ⁊ triſtent. Et de his dcm̃ eſt ſupra. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Vtrũ nihil igit̃ alienius ad ipſum habenduꝫ q̃ ſi non factus eſſet amicus nunq̃ꝫ.

Le. are. ℭ An igitur non alienius ſe habendum eſt circa illuꝫ: q̃ ſi nunq̃ꝫ fuiſſet amicus.

Argir. ℭ Opꝫ ne igr̃ ipꝫ ſi ſecꝰ ad illũ ſeſe hẽe: q̃ ſi alicꝰ nũq̃ꝫ fuiſſet.

S.Tho.

Quõ q̃lis ſe debeat hẽe aliꝰ ad eũ q ꝓus amicus fuerat. ℭ Inquirit q̃r aliqs ſe debeat hẽe ad amicuꝫ poſt amicitie diſſolonẽ. Et ꝓ mouet qõnẽ. vtꝝ. ſ. poſt diſſolutionẽ amicitie nihil alienius vel familiarius ſe debeat hõ hẽe ad amicum q̃ ſi nunq̃ꝫ de ꝑterito fuiſſet amicus. ℭ Scõo ibi.

ℭ Si autẽ memoriaꝫ hẽe facte ꝯſuetudinis: ⁊ queãdmodum amicis magis q̃ extranei extimamus oportere largiri: ſic ⁊ factis attribuenduꝫ aliqd ꝓpter antefactam amicitiam: cum propter ſuperabundantiam maline diſſolutio fiat.

Le. are. ℭ Vel opꝫ ꝑterite familiaritatis memoriã ſeruare: ⁊ queadmodũ amicitijs potius q̃ extraneis: putamꝰ gratificãduꝫ: ſic ijs q fuerũt amici: aliqd tribuẽdum eſt: ꝓpꝫ ꝑcedẽtẽ amicitiam: qñ nõ ꝓpꝫ exceſſum prauitatis fit diſſolutio.

Argir. ℭ An facte memoriã ꝯſuetudinis hẽe opꝫ. Atq̃ꝫ vt amicis potius q̃ alienis arbitramur gratificari oportẽ: ſic ⁊ ijs q fuerunt amici tribuẽdum eſt aliqd ob amicitiã que antea fuit. Cum nõ ob exuperationẽ prauitatis eſt diſſolo facta.

S.Tho.

Cõtra ſolutio. Nota. ℭ Soluit qõnẽ. Et dicit q̃ qꝛ opꝫ hẽe memoriã ꝑterite conſuetudinis: ſicut extimamꝰ q̃ magis debeat hõ aliqs ſe exhibẽ amicis q̃ extraneis: ita ẽt ⁊ his qui in ꝑterito fuerunt amici dꝫ hõ magis ſe exhibere ꝓpter ꝑteritã amicitiã niſi in vno caſu. ſ. qñ ꝓpter abundãtiam malitiaꝫ facta eſt diſſolutio amici. tunc.n. nihil familiarius homo dꝫ exhibẽ ei ad quẽ diſſoluit amicitiam. Lectio. iiij.

Amicabilia autẽ que ad amicos ⁊ quibus amicitie deẽminant videntur ex his que ad ſeipſuꝫ veniſſe.

Le. are. ℭ Amabilia qdẽ ad amicos: ⁊ quibus amicitia definiuntur: ex ijs que circa ſeipſos quis facit proceſſiſſe videntur.

Argir. ℭ Ea ꝟo que ad amicos attinent ⁊ qbꝰ amicitie definiunt ex ijs que ad ſeipſm quiſq̃ꝫ facit ꝓfecta eſſe videntur.

S.Tho.

ℭ Poſtq̃ꝫ phs deẽminauit de ꝯſeruatione ⁊ diſſolone amicitie. Hic agit de eiꝰ effectibꝰ. Et ꝓ oſtẽdit qui ſunt effectus amicitie. Scõo deẽminat de eis. ibi. (Beniuolẽtia ãt ⁊c̃.) ℭ Circa ꝓᵐ tria facit. Primo ponit qui ſint effectꝰ amicitie. Scõo oñdit q̃liꝰ ad eos ſe hẽãt boni. ibi. (Ad ſeipſm ⁊c̃.) Tertio q̃liꝰ ad ꝑdicta ſe hẽãt mali. ibi. (Videnẽ autẽ dicta ⁊c̃.) ℭ Circa ꝓᵐ duo facit. Primo ponit origineꝫ effectuũ ſiue actuũ amicitie. Scõo enumerat hõꝫ effectus vel actus. ibi. (Ponũt.n. amicũ ⁊c̃.) ℭ Dicit ẽ ꝓ. q̃ amicabilia ⁊ amicitie opa qbꝰ aliqs ad amicos vtit̃ ⁊ ſm que deẽminant̃ amicitie videnẽ ꝓceſſiſſe ex his que ſunt hoĩ ad ſeipm. Sic.n. videẽ eſſe vnus hõ alterius amicus. ſi eadem agit ad amicũ que ageret ad ſeipſm. ℭ Deinde cum dicit.

Origo actuũ amicitie.

ℭ Ponunt.n. amicum volentem ⁊ operantem bona vel apparentia illius gratia.

Le. are. ℭ Poſuerunt enim amicum eſſe illum qui vult bona ⁊ facit: vel ea que videntur bona illius cauſa.

Argir. ℭ Ponunt enim eum amicuꝫ eſſe: qui vult ⁊ agit bona: vel que videntur amici gratia.

S.Tho.

Primus actꝰ amicitie eſt voluntaria exhibitio beneficiorum. ℭ Enũat opa amicitie. Et ponit tria. quorꝫ vnuꝫ ꝯſiſtit in volũtaria exhibitione bñficiorꝫ. Et dicit q̃ hoĩes ponunt illũ eẽ amicũ q vult ⁊ opaẽ ad amicũ bona vel apparẽtia grã ipſiꝰ amici. Dicit aũt volẽtẽ ⁊ opantẽ: qꝛ vnũ ſine altero nõ ſufficit ad amicitiã. Neq̃ꝫ.n. vĩ eẽ amicabilis bñficẽ

tia.ſi vn⁹ alteri bñfaciat inuitus .vel ſi volũtatẽ ope explere negligat. Dicit aũt bona vel apparẽtia: qꝛ iterdũ aliqs ex amicitia exhibet alteri q̃ eſtimat ei bona ⁊ ſi nõ ſint. Dicit aũt illius grã: qꝛ ſi hõ exhiberet volũtari⁹ alicui bñficia: nõ .q. intẽdẽs bona illius: ſꝫ ſuipſius. ſicut cũ aliqs nutrit equũ pp cõmodũ ſuũ: nõ videt̃ verus amicus illius: ſꝫ ſui ipſius. ℂ Scõm ptinet ad beniuolẽtiam: qð ponit ibi.

ℂ Uel volentẽ eẽ ⁊ viuere amicũ ipſi⁹ grã. Qð mr̃es ad filios paſſe ſunt ⁊ aicoꝝ offẽſi.

Le. are. ℂ Ut accidit mr̃ib⁹ erga filios. Ut ĳ aici q nõ ſunt inſenſi.

Argir. ℂ Aut eũ qui vult eẽ viuereqꝫ amicũ grã ipſi⁹ amici: qð q̇dẽ matrib⁹ ad ſuos accidit filios: ⁊ his amicis q ſũt offẽſi.

S. Tho.

Scðo ꝑtinet ad beniuolentiam. Exẽplũ in matribus. ℂ Et dicit ꝙ amic⁹ vult ſuũ amicũ eſſe ⁊ viuere grã ipſius amici: ⁊ nõ pp ſeipſm. vt .ſ. q̃rat ex eo ſolũ ꝓpriũ cõmoduꝫ. Et hoc patiunt̃ mr̃es ad filios ꝙ .ſ. volunt eos eẽ ⁊ viuẽ ⁊ ſilr amici: cuꝫ iteruenit aliq̃ amicitie offenſa. Et ſi .n. nõ velit pp offenſaꝫ amicabilr amicis ꝯuiuere. ſaltẽ volunt eos eẽ ⁊ viuere. ℂ Tertium ptinet ad ꝯcordiã: qð ponit ibi.

ℂ Hi aũt ꝯuiuentem ⁊ eadem eligentem vel condolentẽ ⁊ congaudentẽ amico. Maxĩe aũt ⁊ h̃ circa matres accidit. Horuꝫ autem aliquo ⁊ amicitiam determinant.

Le. are. ℂ Hi ꝟo eũ qui familiari vſu verſet̃: ⁊ eadẽ optet: ⁊ qui eadem vna gaudeat atqꝫ doleat. Maxĩe aũt h̃ ⁊ in mr̃ibus ꝯtingit. Hoꝝ ꝟo aliquo ⁊ amicitiam diffiniunt.

Argir. ℂ Quidã aũt eũ eẽ dicũt: qui ꝟſet vna cũ amico: ⁊ eadẽ expetit: aut eũ q dolet vna atqꝫ gaudet cũ aico. Maxĩe aũt ⁊ h̃ matrib⁹ accidit. Hoꝝ ẽt aliquo ⁊ aicitiã ipaꝫ definiũt.

S. Tho.

Terti⁹ ptinet ad ꝯcordiam. Exẽplũ in matribus. ℂ Que qdẽ põt attẽdi q̃ꝫtũ ad tria. Pˀio q̃ꝫtũ ad exteriorẽ ꝯuictũ. Scðo q̃ꝫtũ ad electionẽ. Tertio q̃ꝫtuꝫ ad paſſiões ad q̃s oẽs. ſeq̃t gaudiũ ⁊ triſtitia. Un̄ dic̃ ꝙ qdã dicũt illũ eẽ amicũ q ꝯuiuit q̃ꝫtũ ad p̃ᵐ: ⁊ q eadẽ eligit q̃ꝫtũ ad 2ᵐ: ⁊ q ꝯdolet ⁊ ꝯgaudet q̃ꝫtũ ad 3ᵐ. Et h̃ ẽt ꝯſiderant̃ l mr̃ib⁹ reſpectu filioꝝ. Subdit ãt .q. epilogãdo ꝙ ꝑ aliqð dictoꝝ determinat̃ amicitia. Eſtimãt .n. hoĩes iter illos eẽ amicitiã. in qbus hoꝝ aliqð inuenit̃. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Ad ſeipꝫ ãt hoꝝ vnũqðqꝫ epyichi exiſtit. Reliqs aũt ſm ꝙ tales exiſtimant eſſe.

Le. are. ℂ Sed erga ſeipſm vnumqðqꝫ hoꝝ bono viro exiſtit. Reliquis ꝟo ſm qð tales exiſtimat eſſe.

Argir. ℂ Unumqðqꝫ autem horum viro competit erga ſe bono. Reliquis ꝟo ea ratione qua tales eſſe exiſtimant.

S. Tho.

Q̃uõ ſe hẽat ṽtuo ſus ad opa amicitie ⁊ q̃uõ alĳ in ordie ad ſe ipſos. ℂ Oñdit q̃lr circa h̃ ſe hẽant boni. Et ꝑ oſtẽdit q̃lr ſe hẽat circa hõ bonus ad ſeipſm. Scðo q̃uõ ſe hẽat ad alteꝝ .ibi. (Ad aicũ ⁊c̃.) Tertio mouet q̃ꝫdã q̃õnẽ .ibi (Ad ſeipꝫ ⁊c̃. ℂ Circa p̃ᵐ tria facit. Pˀio ꝓponit qð intẽdit. Scðo aſſignat rõnes cuiuſdã: qð dixerat .ibi (Uidet̃ .n. ⁊c̃.) Tertio manifeſtat ꝑncipale ꝓpoᵐ. ibi (Iſte .n. ⁊c̃.) ℂ Dicit g̃ ꝑ. ꝙ vnũqðqꝫ ꝑdictoꝝ couenit hoi ṽtuoſo reſpectu ſuiipſius. Aliĩs aũt q nõ ſunt ṽtuoſi in tm̃ ꝑdicta ꝯueniũt reſpectu ſui ipſoꝝ inq̃ꝫtũ ſe eſtimãt ṽtuoſos eẽ. ℂ Deinde cũ dicit.

ℂ Uidet̃ .n. queãdmoduꝫ dictũ ẽ menſura vniuſcuiuſqꝫ virtus ⁊ ſtudioſus eſſe.

Le. are. ℂ Uidet̃ vt dcm̃ eſt mẽſura vniuſcuiuſqꝫ ṽtus ⁊ ſtudioſus eſſe.

Argir. ℂ Ur̃ ãt vt dcm̃ eſt ṽt⁹ ⁊ ſtudioſus ipe vniuſcuiuſqꝫ eẽ mẽſura.

S. Tho.

Rõ ſecundi dicti. Uirtuoſus eſt mẽſura vniuſcuiuſqꝫ boni. ℂ Aſſignat rõnẽ ei⁹ qð 2° dcm̃ eſt. Jð .n. vnuſqſqꝫ amicabilia patit̃ ad ſeipꝫ ſm ꝙ eſtimat ſe ṽtuoſuꝫ: qꝛ ṽtus ⁊ ṽtuoſus vident̃ eſſe mẽſura vniuſcuiuſqꝫ hoĩ. In vnoqðqꝫ .n. gñe hꝫ pro mẽſura id qð eſt ꝑfectũ in gñe illo. inq̃ꝫtum .ſ. oĩa alie

Ratio ad hoc. iudicant̃ vel maiora vel minora ſm ꝓpinq̇tatẽ vel remotionẽ a ꝑfectiſſimo. Un̄ cũ ṽtus ſit ꝓpa ꝑfectio hoĩs ⁊ hõ ṽtuoſus ſit ꝑfect⁹ in ſpecie hũana ꝯueniens eſt vt ex h̃ accipiat̃ mẽſura in toto humano gñe. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Iſte .n. conſentit ſibiipſi ⁊ eadem appetit ſm oẽm animã. Et vult vtiqꝫ ſibiipſi bona ⁊ apparentia ⁊ opat̃. Boni .n. bonuꝫ elaborare ⁊ ſuipſi⁹ gratia. Intellectiui .n. gratia ꝙ vnuſquiſqꝫ eſſe videtur.

Le. are. ℂ Hic .n. ſibiipſi ꝯſentaneus eſt: ⁊ eadẽ cupit ſm totũ aĩum ⁊ vult g̃ ſibi bona ⁊ apparẽtia ⁊ agit. Boni eſt .n. bono ſtudere ipſi⁹ cã. Intellectiui .n. grã qð vnuſqſqꝫ eſſe videtur.

Argir. ℂ Hic enim ſibiipſi ꝯſentaneus eſt: ac eadẽ affectat aĩa omnis. Et vult igit̃ ſibiipſi bona: ⁊ que apparent ac agit. Eſt enim viri boni bonum agere: ⁊ ſuipſius gratia. Mentis quippe cauſa que quidem vnuſquiſqꝫ eſſe videtur.

S. Tho.

ℂ Manifeſtat ꝑncipale ꝓpoᵐ. Et ꝑ oñdit ꝙ ṽtuoſo ꝯuenit reſpectu ſuiipi⁹ id qð ꝑtinet ad bñficẽtiã. 2° id qð ptinet ad beniuolẽtiã .ibi (Et viuẽ aũt.) 3° id qð ptinet ad ꝯcordiã .ibi (Sed ⁊ viuere ⁊c̃.) ℂ Dicit g̃ ꝑ. ꝙ ṽtuoſus maxĩe vult ſibiipſi bona ⁊ vera ⁊ apparẽtia. Eadeꝫ .n. ſunt apud ipſm vera ⁊ apparẽtia bona. Uult .n. ſibi bona ṽtutis q ſũt vera hoĩs bona: nec hõ volũtas in eo eſt vana: ſꝫ hõ bona: ẽt opat̃ ad ſeipſm: qꝛ boni hoĩs eſt vt laboret ad ꝑficiẽduꝫ bonũ. Dcm̃ eſt .n. in 2° ꝙ ṽtus facit hñtẽ bonũ ⁊ op⁹: eiꝰ etiaꝫ ei⁹ reddit bonũ. Et h̃ vult ⁊ opat̃ grã ſuiipſius .i. grã itellectiue ptis: que eſt ꝑncipalis in hoĩe. Unũqðqꝫ aũt videt̃ id maxime eẽ qð eſt ꝑncipale in eo. Uirtuoſus aũt ad hoc tẽdit ſemꝑ. vt opet̃ id qð eſt ꝯueniens rõni. Et ſic pꝫ ꝙ ſemꝑ vult ſibi bonum ſm ſeipſm. ℂ Deinde cum dicit.

Q̃ ṽtuoſus maxĩe vult ⁊ opatur bona reſpectu ſuiipſius. Lec. 4. Nota. Intẽtio virtuoſi.

ℂ Et viuere aũt vult ſeipꝫ ⁊ ſaluari ⁊ maxĩe h̃ quo ſapit. Boni .n. ſtudioſo eſſe. Unuſqſqꝫ aũt ſibiipi vult bona. Fact⁹ aũt ali⁹ nullus eligeret oĩa hr̃e illud qð factuꝫ eſt. Hꝫ .n. ⁊ nũc de⁹ bonũ: ſꝫ ens qdẽ qð aliqñ ẽ. Uidebit̃ aũt vtiqꝫ itelligẽs vnuſqſqꝫ eẽ vł maxĩe.

Le. are. ℂ Uiuẽ vult: ⁊ ſeipſuꝫ ſeruare: ac maxime illud ꝑ qð ſapit. Bonum eſt .n. ſtudioſo eſſe. Unuſqſqꝫ aũt vult ſibi bona. Factus aũt alius nemo expetit cuncta hr̃e illud qð fit. Habet enim ⁊ nunc deus bonuꝫ aliud quicqd tandem id eſt. Uidetur aũt quiſqꝫ eſſe id qð itelligit vel maxime.

Argir. ℂ Et vult ẽt ſe viuere ſaluũqꝫ eſſe: atqꝫ id maxĩe quo ſapit. Eſt .n. bonũ hoĩ ſtudioſo eẽ. Unuſqſqꝫ aũt ſibi vult ipſa bona. Fact⁹ ꝟo alius nullus expetit cũcta hr̃e illud qð eſt factum. Hꝫ aũt ⁊ nũc deus ſũmuꝫ bonũ: ſꝫ eſt id qð eſt ipſe. Uidet̃ aũt id vnuſqſqꝫ eſſe qð itelligit: aut maxime.

S. Tho.

Uirtuoſus maxĩe vult ſeipſum viuere. ℂ Oñdit q̃uõ ṽtuoſo reſpectu ſuiipſi⁹ ꝯueniat id qð ptinet ad beniuolẽtiã. Et dic̃ ꝙ ṽtuoſus maxĩe vult viuẽ ſeipſm ⁊ ꝯſeruari incõ: ⁊ ꝑcipue q̃ꝫtũ ad illã aĩe ptẽ: cui ieſt ſapiã. Si .n. hõ eſt ṽtuoſus: opꝫ ꝙ velit id qð eſt ſibi bonum: qꝛ vnuſqſqꝫ vult ſibiipſi bona. Bonũ aũt eſt ṽtuoſo ſuũ eẽ. ꝙ .ſ. ſit ṽtuoſus. Si ãt ꝯtingẽt ꝙ aliqs hõ fieret ali⁹. puta ſi ſm fabulas hõ trãſformaret̃ in lapidẽ vel in aſinũ nullus curaret an id in qð trãſformat̃ hr̃et oĩa bona. Jð vnuſqſqꝫ vult ſe eẽ inq̃ꝫtũ ꝯſeruat̃ id qð ipſe eſt. Id aũt qð maxime ꝯſeruat̃ idẽ in ſuo eẽ. eſt de⁹ q qdẽ nõ vult ſibi aliqð bonũ: qð nũc nõ hẽat. Sꝫ nũc hꝫ in ſe ꝑfectũ bonũ. Et ipe ſꝑ eſt qð aliqñ eſt: qꝛ eſt imutabil. Deo ãt maxĩe ſum⁹ ſiles ſm itellm q eſt icorruptibilis ⁊ imutabilis. Et iõ eẽ vniuſcuiuſqꝫ hoĩs maxĩe ꝯſiderat̃ ſm itellm. Un̄ ṽtuoſus q tot⁹ viuit ſm itellm ⁊ rõnẽ maxime vult ſeipſm eẽ ⁊ viuẽ. Uult

De⁹ maxime ꝯſeruatur in ſuo eſſe. Scðm qð ſum⁹ ſiles deo.

etiã ſe eē ꝛ viuere ſm illud qđ in eo pmanet: qui aũt vult ſe eſſe ꝛ viuere pncipalr ſm corpus qđ trãſmutationi ſubia cet nõ vere ſe vult eſſe ꝛ viuere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ ↄuiuere talis ſibiipſi vult. Delectabilit .n. ipſuꝫ facit. Opatoꝝ .n. ꝛ delectabiles me morie ꝛ futuroꝝ ſpes bone. Tales ãt ꝛ dele ctabiles. Theorematib⁹ aũt abũdat mente.

Le. arc. ¶ Talis vo ſecũ eſſe vult. Libẽter .n. id agit. Nã ꝛ pteritoꝝ recordatio iocũda eſt: ꝛ futuroꝝ ſpes optima. Hec vo pa riunt voluptatẽ ꝛ ↄtẽplationibus mente abundant.

Argir. ¶ Atqꝫ talis ſecũ degẽ vult. Libẽter .n. h cũ voluptateqꝫ fa cit. Nam ꝛ actaꝝ reꝝ recordatio pиocunda eſt: ꝛ futura rum ſpes bona. Talis autem afficit voluptate. Et inſuper contẽplationibus mente abundat.

S. Tho.

Q᷑ vir bo nus delecta tur ſibi cõ uiuere et quomodo. ¶ Oſidit quõ vtuoſo cõpetat reſpectu ſuiipſi⁹ id qđ ptinet ad ↄcordãtiam. Et p̃ q̃ntuꝫ ad ↄuictũ. Et dicit ꝙ vtuoſus maxime vult ↄuiuẽ ſibiipſi. ſ. reuertẽdo ad cor ſuũ ꝛ ſecuꝫ meditãdo. Hoc .n. facit delectabilr. Uno⁹ q̃ntuꝫ ad memo riaꝫ pteritoꝝ: q2 memoria bonoꝝ que opat⁹ eſt: eſt ſibi de lectabilis. Scđo q̃ntum ad ſpem futuroꝝ. Hꝫ .n. ſpem bñ opandi in futuro que eſt ſibi delectabilis. Tertio q̃ntũ ad cognitionẽ pñtiuꝫ. Abũdat .n. ſm mẽtem theorematib⁹. i. ↄſiderat omnibus veris ꝛ vtilibus. ¶ Secundo ibi.

¶ Condoletqꝫ ꝛ delectaſ maxie ſibiipſi. Oĩ .n. ẽ idẽ ꝛ triſte ꝛ delectabile. ꝛ nõ aliud alij.

5ᵐ ¶ Impenitibilis .n. vt dicẽ. In exiſtere itaqꝫ que ad ſeipſum ſingula hoꝝ epyichi.

Le. arc. ¶ Et vna ſecũ maxie dolet ac letaſ. Semꝑ .n. eſt idẽ iocũdũ ꝛ moleſtũ: nec alias aliđ. Sine penitudie .n. eſt: vt ita dicã. Ad ſeipſm igiſ ſingula hoꝝ exiſtẽ bonũ ꝛ humanum.

Argir. ¶ Preterea maxie ſecũ vna dolet atqꝫ letaſ. Idẽ eſt .n. oĩno ipſi moleſtũ atqꝫ iocũdũ: ꝛ nõ alias aliđ. Eſt .n. ſine pñtia. Ex eo igiſ q2 vnũqđqꝫ ipſoꝝ ad ſeipſm cõpetit ſtudioſo.

S. Tho.

De cõcor dia vtuoſi ad ſeipſm. ¶ Oſidit ꝙ vtuoſus hꝫ ↄcordiam ad ſeipſm ſm paſſiones. Et dicit ꝙ ipſe maxime cõdolet ꝛ ↄdelectaſ ſibiipſi. q2 toti ſibi. i. q̃ntũ ad ptẽ ſenſitiuã ꝛ itellectiuã. eſt idẽ triſte ꝛ dele ctabile ꝛ nõ aliud alij. q2. vꝫ. ps ſenſitiua in eo adeo eſt rõ ni ſubiecta. ꝙ ſeqtur motuꝫ rõnis vel ſaltẽ nõ vehemẽter renitiſ. nõ .n. ducif a paſſionib⁹ ſenſitiue ptis vt poſtea paſ ſione ceſſante peniteat de eo qđ iam fecit ↄtra rõnẽ. Sꝫ q2

De quo ſe pentẽtia. ſemꝑ ſm rõnẽ agit nõ de facili penitet. ꝛ ita maxime ↄſen tit ſibiipſi. Ultimo aũt epilogando ↄcludit ꝙ pdicta ↄue niunt vtuoſo reſpectu ſuiipſius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ad amicum aũt habere quemadmoduꝫ ad ſeipſum. Eſt .n. amicus alius ipſe. Et aĩci tia hoꝝ eẽ aliqđ videſ. Et aĩci qb⁹ h exiſtũt.

Le. arc. ¶ Ad amicũ vo ita ſe hẽe vt ad ſeipſꝫ. Eſt .n. amic⁹ alter ipſe ꝛ amicitia hoꝝ qđdam eẽ videſ ꝛ amici qb⁹ hec exiſtunt.

Argir. ¶ Ad amicũ ãt ſic ſe hꝫ vt ad ſeipſm. Amic⁹ .n. eſt ali⁹ ipſe. Et amicitia vĩ hoꝝ aliqđ eẽ. Et qb⁹ hec iſũt videẽ eẽ aĩci.

S. Tho.

Q᷑uõ vtuo ſus ſe hẽt ad amicuꝫ. Amic⁹ alius ipſe. ¶ Oſidit quõ pdicta ↄueniant vtuoſo reſpectu amici. Et di cit ꝙ vtuoſus ſe hꝫ ad amicũ ſicẽ ad ſeipſm. q2 amicus ſm affectum amici eſt. q. alius ipſe. ꝙ. ſ. hõ afficiſ ad amicum ſicut ad ſeipſm. Videſ igiſ ꝙ amicitia in aliquo pdictoꝝ ↄſiſtat. que hoies ad ſeipſos patiunſ. ꝛ ꝙ illi vere ſunt ami ci qbus predicta exiſtunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ad ſeipſuꝫ aũt vtrũ eſt vel nõ eſt aĩcitia re linqſ in pñti. Videbiſ aũt vtiqꝫ ſic eẽ amici tia ſm ꝙ eſt duo vel plura ex dictis. Et qm ſupabũdãtia aĩcitie ei q̃ ad ſeipſuꝫ aſſimilaſ.

Le. arc. ¶ Vtꝝ aũt ad ſeipſm ſit amicitia vel nõ: relinquaſ ad pña. Videbiſ vtiqꝫ ita eẽ amicitia. Eſt duo vel pla ex pdictuæ q2 excellẽtia amoris illi ſimilis eſt que eſt erga ſeipſum.

Argir. ¶ Querere vo vtꝝ ad ſeipſm ſitan nõ ſit aĩcitia: nũc omit tam⁹. Videbiſ aũt h aĩcitia eẽ: quo duo vel pla ex hĩs hꝫ q̃ dicta ſunt. Et que maxia aĩcitia ſilis eſt ei q̃ eſt ad ſeipſm.

S. Tho.

Queſtio. ¶ Mouet quandã dubitationẽ. vtꝝ. ſ. ſit amicitia hoĩs ad ſeipſm. Et dicit ꝙ iſta qđ relinquẽda eſt in pñti. q2 magis ptinet ad nomẽ q̃ ad rei vitatẽ. Amicitia .n. videſ eẽ iter quoſcũqꝫ ſm ꝙ eis cõpetũt duo vel tria ex pdictis. Et cuꝫ ad aliqs ſupabundãter amicitiã hẽmus h aſſimilaſ dile ctioni quã hꝫ hõ ad ſeipſm. Vñ cum aliqs vult cõmẽdare

Modus loquẽdi in excellẽti aĩci ſe vitᵗ pauis. amicitiaꝫ ſuã ad alteꝝ ↄſueuit dicere. Ego diligo eũ ſicut meipſm. Vñ nõ refert q̃ntum ad rei vitatẽ vtrum nomen amicitie dicaſ reſpectu ſuiipſi⁹ ex quo res ipſa amicitie ſup abundãter cõpetit hoĩ ad ſeipſm. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videnſ ãt dicta ꝛ multis exiſtere quãuis exiſtentib⁹ prauis. Igĩ ſm ꝙ placẽt ſibiipſis ꝛ exiſtimant epyiches eẽ ſic pticipant ipſis. Nꝫ ꝛ valde prauorum ꝛ nephorioꝝ nulli h exiſtunt. ſꝫ neqꝫ videẽ. Fere aũt neqꝫ prauis.

Le. arc. ¶ Sed videnſ pdicta multis exiſtẽ q̃uis ſint praui. An ĝ qua placẽt ſibiipſis: ꝛ exiſtimãt ſe bonos viros: ea pticipes ſunt hoꝝ. Nã eoꝝ qui nimiũ ſunt praui ꝛ ſcelẽſti. hec exi ſtunt nemini. Quin ẽt nec videnſ. Fere aũt nec prauis.

Argir. ¶ At vo videnſ ea que dicta ſunt ꝛ ipſis multis in eſſe quã uis ſint praui. An hoc participes ipſoꝝ ſunt: quo ſibiipſis placent: ꝛ bonos ſe eſſe exiſtimant. Nam eoꝝ qui vehemẽ ter ſunt praui atqꝫ nefarij nemini hec inſunt: ſed nec ineſſe videntur. Fere autem neqꝫ prauis.

S. Tho.

¶ Oſidit q̃lr mali ſe hẽant ad pdicta amicitie opa. Et p̃ oñ dit ꝙ nõ pñt ↄuenire malis. Scđo iſert qđdã correlarium ex dictis. ibi. (Si vtiqꝫ ꝛc̃.) ¶ Circa p̃ᵐ duo facit. Primo

Q᷑uõ pra uis conue niãt actus amicitie. ꝑponit qđ intẽdit. Scđo manifeſtat ꝑpoſitũ. ibi. (Differt autẽ.) ¶ Dicit ĝ p̃. ꝙ pdicta amicitie opa videnſ multis ↄuenire reſpectu ſuiipſoꝝ: q̃uis ſint praui. Tñ ↄſiderãdũ eſt ꝙ in tñ pticipãt pdictis amicitie opib⁹ ad ſeipſos in q̃n tum placẽt ſibiipſis ꝛ eſtimãt ſe eẽ vtuoſos. Sed nulli eoꝝ qui ſunt valde praui ꝛ nepharij neqꝫ pdicta ↄueniũt neqꝫ ↄuenire videnſ. Et fere nullis prauis videnſ cõuenire pdi

Nota. cta. Raro .n. iueniunſ hoies praui qui eſtiment ſe vtuoſos ſuã malitiã non cognoſcẽtes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Differũt ãt a ſeipſis ꝛ altera qdẽ ↄcupiſcũt alia ãt volũt: puta icõtinẽtes. Eligũt .n. p eis q̃ videnſ ſibiipſis bona eẽ: delectabilia noci ua entia. Hi ãt rurſus pp timiditatẽ ꝛ ɔ̃ſidiã recedũt ab opari q̃ exiſtimãt ipĩs optima eẽ.

Le. arc. ¶ Nam diſſidẽt ſecuꝫ ipſi ꝛ alia cupiunt: alia volũt: ceu in cõtinentes: qui hĩs que ſibi bona videnſ: voluptaria anpo nunt: cum ſint dãnoſa. Alij rurſus ꝑpter ſecordiam ꝛ pi gritiam illa que optima ſibi putant agere omittunt.

Argir. ¶ Diſſidẽt .n. ſecũ: ꝛ alia qdẽ cupiũt: alia aũt volũt: vt incõ tinentes. Nã hĩs que bona ſibi videnſ anponunt ea q̃ volu ptate afficiũt atqꝫ nocẽt. Quidã rurſus ob formidinẽ at qꝫ inertiã eas agẽ res omittũt: q̃s putãt ſibiipſis optias eẽ.

S. Tho.

¶ Manifeſtat ꝑpoſitũ. Et p̃ oſidit ꝙ prauis nõ ↄuenit re ſpectu ſuiipſoꝝ opus amicitie qđ ptinet ad bñficẽtiã. 2⁹ ꝙ neqꝫ illud qđ ptinet ad beniuolẽtiã. ibi. (Quib⁹ aũt mul ta.) Tertio ꝙ nec ẽt illud qđ pertinet ad cõcordiam. ibi.

(Queciꝙ mali.) ¶ Dicit ergo p. ꝙ mali differūt a ſeipſis. inq̄ʒtū. ſ. alia ꝯcupiſcūt ſm ꝑtē ſenſitiuā: ⁊ alia volunt ſm rōnē. ſicut pʒ de incōtinētib⁹ qui loco eoꝝ que ſm rōnē iu dicāt eē ſibi bona appetunt delectabilia q̄ ſunt eis nociua.

Alio mali carēt bñficentia erga ſeipſos. Alij aūt pp timiditatē ⁊ pigritiā ꝓtermittūt opari ea que ſm rōnē iudicāt ſibi bona. Et ſic dupl'r carēt bñficētia ad ſeipſos Uno mō inq̄ʒtum operanꝰ ſibi nociua. Alio mō inq̄ʒtum vitant ſibi ꝓficua. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quib⁹ āt multa ⁊ dura opata ſūt: ⁊ pp ma litiā odiūꝰ. fugiūt viuere ⁊ īterimūt ſeipſos.

Le. are. ¶ Qui ꝟo multa ⁊ grauia cōmiſerūt: ⁊ pp ip:obitatē odio habenꝰ: vitam fugiunt: ⁊ ſeipſos interimunt.

Argir. ¶ Qui ꝟo multas res grauis atqꝫ nefandas egerūt vitā ob prauitatē odio hñt ac fugiunt ſibiqꝫ mortē ꝯſciſcunt.

S. Tho.

Alio mali carēt beniuolentia erga ſeipſos. ¶ Oñdit ꝙ eis nō ꝯuenit ad ſeipſos ep⁹ qđ ꝑtinet ad beni uolētiā. Et dicē ꝙ illi a qb⁹ fcā ſūt m̄lta ⁊ grauia mala. ita ꝙ pp ſeipſos ab hoīb⁹ odiunꝰ nō volūt ſe eē ⁊ viuē: ſʒ ē eoꝝ vita eis tedioſa cogitātes ſe hoīb⁹ eē graues. Et ita fugiūt viuē imoītūʒ ꝙ qñqꝫ īterimunt ſeipſos. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Querūt itaqꝫ mali cū qb⁹ ꝯmorēꝰ. ſeipſos āt fugiūt. Recordāꝰ. n. multoꝝ ⁊ difficiliū ⁊ talia altera ſpāt ſʒ ſeipſos entes. cū aliis aūt entes obliuiſcunꝰ. nihilqꝫ amabile habē tes: nihil amabile patiuntur ad ſeipſos.

Le. are. ¶ Querūtqꝫ improbi alios: cum qb⁹ verſent: ſeipſos ꝟo fu giunt. Nāʒ in mentē venit multoꝝ ac nefa- toꝝ: ⁊ alia hō ſi ſecum ipſi ſint: facere cupiunt: ſʒ ſi cum alijs ſint: obliui ſcuntur. Cumqꝫ nihil habeant: qđ amari mereatur: nullo amore erga ſeipſos afficiuntur.

Argir. ¶ Querunt ꝑterea alios ipſi flagitioſi qb⁹cūʒ verſenꝰ. Se ꝟo ipſos fugiunt. Nā ſi ſint ſecum: recordanꝰ multarum grauiūqꝫ reꝝ ⁊ ſperant alias tales. Si cum alijs aūt ſunt obliuiſcunꝰ. Atqꝫ cum nihil habeant qđ ſit amabile: nul la re prorſus afficiunꝰ ad ſeipſos que ad amicitiā attinet.

S. Tho.

Qu in ma lis nō repi tur concordia. Nota cur mali non poſſūt ſibi cōuiuere. ¶ Oſtendit ꝙ non ꝯueniat malis optio qđ ꝑtinet ad ꝯcor diam. Et ꝑ q̄ʒtum ad ꝯuictuʒ. Nō. n. pñt mali ſibiipſis cō uiuere reuertēdo ad cor ſuū. Sed querūt alios cū qb⁹ cō morenꝰ colloquendo ⁊ coopando eis ſm exteriora ꝟba ⁊ facta. Et h̄ iđ: qꝛ ſtatim ſecū cogitādo de ſeipſis recordanꝰ multa ⁊ grauia ⁊ mala que in ꝑterito cōmiſerunt ⁊ p̄ſu munt ſe ſilia facturos in futuꝝ. qđ eſt eis doloroſuʒ. Sed qñ ſunt cū aliīs hoīb⁹ diffundēdo ſe ad exteriora obliuiſcū tur ſuoꝝ maloꝝ. Et ſic cūʒ nihil in ſeipſis hēant qđ ſit di gnū amari nihil amicabile patiunꝰ ad ſeipſos. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Neqꝫ gaudēt neqꝫ ꝯdolent tales ſibiipſis. Contendit. n. ipſorum anima. Et hoc qdē pp malitiam dolet recedens a quibuſdam: h̄ aūt delectatur. Et h̄ qdē huc. hec aūt illuc trahit. quemadmodum diſcerpentia.

Le. are. ¶ Neqꝫ igr̄ ſecū ipſi ꝯgaudēt: neqꝫ ꝯdolēt. Eſt. n. in ſeditio ne eoꝝ aīus: cū interduʒ pp iprobitatē doleat: ſi qbuſdā ſe abſtineat: īterdū ꝟo letēꝰ ⁊ mō huc modo illuc rapiatur.

Argir. ¶ Neqꝫ igiꝰ vna ſecū gaudēt atqꝫ dolēt. Eſt. n. eoꝝ aīa i ſe ditiōe. Atqꝫ īterdū ob ꝓuitatē dolet abſtinēs a qbuſdā īter dū letaꝰ. Et h̄ qdē ꝑs huc: illa āt illuc trahit vt diuellētes

S. Tho.

Alio anima prauī eſt in pugna ⁊ cō tētiōe ꝯtra ſeipſa. ¶ Manifeſtat ꝙ nō hñt ſecū ꝯcordiā q̄ʒtū ad paſſiōes. Et dicē ꝙ tales neqꝫ ꝯgaudēt neqꝫ ꝯdolēt ſibiipſis. Aīa. n. eo rū eſt in q̄dā ꝯtētione ꝯ̄ ſeipſam. inq̄ʒtū. ſ. ꝑs ſenſitiua repu gnat rōni: ⁊ ex vna ꝑte dolet ſi recedat a delectabilib⁹ ꝓpꝰ

malitiam in eo dñantē que cāuſat hō triſtitiā in ꝑte ſenſi tiua. Ex alia aūt ꝑte delectaꝰ ſm rōnē que iudicat mala eē vitāda. ⁊ ſic vna ꝑs aīe trahit hoīem malū ad vnā ꝑtē. alia aūt ꝑs trahit eum ad ꝑtē ꝯ̄riā. ac ſi aīa eius in diuiſas ꝑtes diſcerpeꝰ ⁊ ꝯtra ſeipſam diſcreparet. ¶ Tertio ibi.

¶ Si āt nō poſſibile ſimꝰ triſtari ⁊ delectari: ſed poſt parū triſtatur qm̄ delectat⁹ eſt. ⁊ nō vtiqꝫ vellet delectabilia h̄ fieri ipſis. Penitu dine. n. praui replenꝰ. Non itaqꝫ videꝰ pra uus: neqꝫ ad ſeipſum amicabiliter diſponi: propter nihil habere amabile.

Le. are. ¶ Qđ ſi nō pōt vna dolē ⁊ letari. At certe paulopoſt dolet qđ letat⁹ fuerit: nec eas voluptates vellet accepiſſe. Nā pe nitudine iprobi abūdāt. Nō vī iprob⁹ ne erga ſe qdēʒ ipſū amāter hr̄e. ꝓpterea qꝛ nihil eſt in illis: qđ amabile ſit.

Argir. ¶ Qđ ſi fieri nequeat vt doleat ſil' atqꝫ letēꝰ: at paulopoſt dolet qđ letat⁹ fuit ⁊ no'let ſibi ꝓ illa voluptati fuiſſe. Im probi nāqꝫ pnīa ſunt referti. Improb⁹ igiꝰ ne erga ſe qdēʒ amice affect⁹ eſt: ꝓpterea ꝙ nihil hʒ qđ ſit amabile.

S. Tho.

Praui re pleti penitentia. ¶ Remouet q̄dā dubitationē. Si. n. aliqs dicēt nō eē poſſe ꝙ hō prau⁹ ſil' de eodē doleat ⁊ delecteꝰ. ⁊ h̄ qdem veꝝ eſt q̄ʒtū ad ſenſūʒ vtriuſqꝫ. q̄ʒtus eē vtriuſqꝫ ſil' ineē pōſſit ſm diuiſas aīe ꝑtes. Dicit ergo ꝙ ſi non ſit poſſe ꝙ hō prau⁹ ſil' tri ſteꝰ ⁊ delecteꝰ. tñ paꝝ poſt delectationē triſtaꝰ de h̄ ipſo qđ delectat⁹ eſt: ⁊ vellet ꝙ hō delectabilia nō recepiſſet. Hoīes eñ praui replenꝰ pnīa: qꝛ. vʒ. ſpetu malitie vel paſſiōis ceſ ſante quo mala faciūt ſʒ rōnē cogn̄ſcūt ſe mala egiſſe ⁊ do lēt. Et ſic pʒ ꝙ praui nō diſponūꝰ amicabil'r ad ſeipſos pp h̄ ꝙ nō hñt i ſeipſis aliqđ amicitia dignū. ¶ Deīde cū di.

¶ Si itaqꝫ ſic hr̄e valde ē miſerū fugiēdū ma litiā intenſe. ⁊ tentādū epyichē eē. Sic. n. ⁊ ad ſeipſʒ amicabil'r vtiqꝫ hēbit ⁊ alterī aic⁹ fiet.

Le. are. ¶ Quod ſi ita ſe hēre valde eſt miſeꝝ. Fugienda improbi tas eſt: ⁊ annitēdum ad ꝓbitatem. Sic enim ⁊ erga ſeipſʒ amanter habebit: ⁊ alijs amicus eſſe poterit.

Argir. ¶ Quod ſi ita ſeſe habere vehemēter eſt miſerū: totis viri bus fugienda eſt prauitas: ⁊ enitēdum eſt bonū eē. Sic. n. ⁊ ad ſeipſm habebit amice: ⁊ alijs amicus poterit eſſe.

S. Tho.

Correlariū. ¶ Cōcludit ex ꝑmiſſis ꝙ ſi valde miſeꝝ eſt ſic ſe hēre abſqꝫ amicitia ad ſeipſʒ iccīſe. i. vehemēti ſtudio fugē debem⁹ ma liciā ⁊ conari ad h̄ qđ ſim⁹ ꝟtuoſi. ꝑ hūc moduʒ. n. ſe hēbit aliqs amicabil'r ad ſeipſm ⁊ fiet ēt alijs amicus.

Lectio. v.

Beniuolentia aūt aicitie qdē aſſimi latur. non tamen eſt amicitia.

Le. are. ¶ Beniuolētia ꝟo aicitie ſilis ē: nō tñ ē aicitia.

Argir. ¶ Beniuolentia autem amicitie qdem eſt ſi milis. Non tamen eſt amicitia.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ʒ pħs oñdit que ſūt opa amicitie ⁊ qb⁹ ꝯueniāt. h̄ determinat de ſingulis eoꝝ. Predicta aūt amicitie opa redu cunꝰ ad tria. ſ. bñficētiā beniuolentiā ⁊ ꝯcordiā: vt. ḋ. dcm̄ eſt. ⁊ iđ de his trib⁹ hīc determinat. Pmo qdē de beniuolētia que ꝯſiſtit in interiori affectu reſpectu ꝑſone. 2⁹ de cōcordia que ēt in affectu ꝯſiſtit: ſʒ reſpectu eoꝝ que ſunt ꝑſone. ibi. (Amicabile aūt ⁊c̄.) Tertio de bñficētia q̄ ꝯſiſtit in exte riori effectu. ibi. (Bñfactores aūt ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑ^m duo fa cit. Pmo oñdit ꝙ beniuolētia nō eſt amicitia. Scđo oñdit ꝙ eſt amicitie ꝑn^m ibi. (Videꝰ vtiqꝫ.) ¶ Circa ꝑ^m duo fa cit. Pmo oñdit ꝙ beniuolētia nō eſt amicitia q̄ ſignificaꝰ ꝑ modū habit⁹. Scđo ꝙ nō eſt amatio que ſignificaꝰ pꝰ

Lec.5. modũ paſſionis:vt in 8° dcm̃ eſt.ibi.(Sȝ neqȝ amatio.)
Q̃ beniuolẽtia nõ eſt aicitia. ¶ Circa p̃m duo facit. Primo ꝓponit qḋ intẽdit. Et dicit q̃ beniuolẽtia videt̃ eẽ aliqd ſile amicitie. inq̃tũ ſ. opȝ oẽs amicos eẽ beniuolos. nõ tñ eſt idẽ q̃ amicitia. ¶ 2° ibi.

¶ Fit.n.beniuolẽtia ⁊ ad ignotos ⁊ latens. Aicitia autẽ nõ: ⁊ prĩ° autẽ talia dicta ſunt.

Le. are. ¶ Nam beniuolentia eſt etiam erga ignotos ⁊ latens: amicitia vero non vt prius diximus.

Argir. ¶ Fit enim beniuolentia ⁊ ad ignotos: ⁊ latens. Amicitia vero non fit. Hec autem ante diximus.

S.Tho.

Rõ p̃ma. ¶ Propoſitũ pbat p duo media. Quoꝝ p̃m eſt. q̃ beniuolẽtia põt fieri ad hoies ignotos. quoꝝ .ſ. experientiam aliqs nõ accepit. cũ eis familiariter ꝯuerſando. Sȝ hoc nõ põt eſſe
Rõ ſcḋa. in amicitia. Scḋm mediũ eſt q̃ beniuolẽtia põt eſſe latẽs, eũ ad quẽ beniuolẽtiã hẽmus. ⁊ de amicitia dici nõ põt ⁊
Lec.2. hec. ſ. in p̃n° octaui dicta ſunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed neqȝ amatio eſt. Nõ.n. hȝ diſtẽſionẽ neqȝ appetitũ. Amationẽ aũt hec ſequũtur.

Le. are. ¶ Sed neqȝ amor eſt. Non enim habet intenſionem neqȝ deſiderium. At amorem iſta ſequuntur.

Argir. ¶ At nec etiam eſt amatio. Non enim habet extenſionem nec appetitionem. Amationẽ aũt hec ſequuntur.

S.Tho.

Q̃ beniuolẽtia nõ ſit amatio. Rõ p̃ma. ¶ Oñdit q̃ beniuolẽtia nõ ſit amatio duplici rõne. Quarũ p̃° eſt q̃ beniuolẽtia nõ hȝ diſtẽſionẽ animi neqȝ appetitũ. i. paſſionẽ in appetitu ſenſitiuo que aĩum ſuo ĩpetu diſtẽdit. q. cũ quadã violẽtia ad aliqḋ mouẽs. Qḋ qdẽ accidit in paſſionib° amationis. nõ aũt in beniuolẽtia q̃ ꝯſiſtit in ſimplici motu volũtatis. ¶ Scḋam rõnẽ ponit ibi.

¶ Et amatio qdẽ cũ ꝯſuetudine. Beniuolẽtia ãt ⁊ ex repẽtino quẽadmodũ ⁊ circa agoniſtas accit. Beniuoli.n. ipſis fiũt ⁊ cõplacẽt coopabuntur aũt vtiqȝ nihil. Qḋ.n. diximꝰ repẽte beniuoli fiũt. ⁊ ſupficialiter diligunt.

Le. are. ¶ Et amor ex conſuetudine fit. beniuolẽtia vero repente: qḋ euenit circa pugiles. Nam beniuoli fiunt illis: ⁊ cum illis vna volunt: tñ nihil pro illis facerent. Ut enim diximus repente fiunt beniuoli ⁊ leuiter curant.

Argir. ¶ Et amatio qdem eſt cũ ꝯſuetudine. Beniuolentia aũt fit ⁊ repẽte: vt fit ⁊ erga certãtes. Spectãtes.n. beniuoli fiunt ipſis: ⁊ volunt bona. Nihil aũt agerent ſimul. Quod enim diximus repente fiunt beniuoli ⁊ leuiter diligunt.

S.Tho.

Rõ ſcḋa ad idem. Nota de amatione. De beniuolẽtia. ¶ Et dic̃ q̃ amatio fit cũ ꝯſuetudine. Importat.n. amatio vt dcm̃ eſt quẽdã vehemẽtẽ ĩpetũ aĩ. Nõ aũt ꝯſueuit aĩus ſtatim vehemẽter ad aliqḋ moueri ſȝ paulatim ad maius pducit̃. Et iḋ p q̃̃dã ꝯſuetudinẽ amatio creſcit: ſȝ q: beniuolẽtia ĩportat ſimplicẽ motũ voluntatis põt repẽte fieri: ſic accidit hoib° videtib° pugnas agoniſtaꝝ. Fiũt.n. beniuoli ad alteꝝ pugnãtiũ: ⁊ placeret aſpiciẽtib° q̃ hic vel ille vinceret tñ nullã operã ad hoc darẽt: q: vt dcm̃ eſt. hoies ſiũt repẽte beniuoli ⁊ diligũt ſupficialr. i. ſm ſolũ ⁊ debilẽ motũ voluntatis. Nõ ꝓrumpentem in opus. ¶ Deinde cũ dicit,

¶ Videt̃ vtiqȝ p̃ncipiũ aicitie eẽ: quẽadmodũ ei° qḋ eſt amare ea que p viſum delectatio. Nõ.n. idelectat° ſpecie null°amat. Gaudens aũt ſpecie nihil magis amat: ſed cũ ⁊ abſentẽ deſiderat: ⁊ p̃ſentiaȝ cõcupiſcit. Sic vtiqȝ ⁊ aicos nõ poſſibile eẽ nõ beniuolos factos. Beniuoli ãt nihil magis amãt. Volũt .n. ſolũ bona qb°ſunt beniuoli. coopabunt̃ aũt vtiqȝ nihil: neqȝ turbant̃ p ipſi. Propt̃ qḋ trãſferẽs dicet qs vtiqȝ ipſam ociosam aicitiam. Diuturnam ãt ⁊ in conſuetudinẽ aduenientem fieri amicitiam.

Le. are. ¶ Videtur igit̃ p̃n° eſſe amicitie: quẽadmodũ ⁊ amoris ẽẽ voluptas que fit p aſpectũ. Aſpectui.n. nõ indulgẽs nemo amat: ſȝ qui aſpectu gaudet: nihilo magis amat: ſȝ qñ abſentes deſiderat: ⁊ p̃ñtiam affectat. Si igit̃ ⁊ amicos eẽ nõ dat̃: niſi beniuoli fuerint. Sed beniuoli qdẽ nihilo magis amant. Uelꝫ bona ſolum volũt illis qbus beniuoli ſunt. Sed pro illis nullũ ſuſcipent negociũ. Itaqȝ p trãſlationẽ diceret qs illam initium eẽ amicitie. Inueterat am vero ⁊ in conſuetudinem ꝓcedentem fieri amicitiam.

Argir. ¶ Uidetur igit̃ beniuolẽtia p̃n° amicitie eẽ: ſicut ⁊ adamãdi voluptas ea que p aſpectũ efficit̃. Nemo nãqȝ adamat ſi nõ antea delectat°fuerit forma. Qui vero gaudet forma non ꝯtinuo ⁊ adamat: ſed cũ abſentem deſiderat preſentiamqȝ affectat. Sic igit̃ ⁊ amicos impoſſe eſt eſſe: niſi beniuoli fuerint. Beniuoli vero non ꝯtinuo ⁊ amãt. Uolunt.n. dũtaxat eis bona qb° beniuoli ſunt. Sed nihil agerent ſimul neqȝ pro eis moleſtiã ſuſcipent vllã. Quapp̃ qſpiã p trãſlationẽ p̃ncipiũ ipſam amicitie dixerit eẽ. Diuturnã autẽ factam ⁊ ad ꝯſuetudinem accedẽtem amicitiam fieri.

S.Tho.

Q̃ beniuolẽtia ſit principium amicitie. ¶ Oſtendit q̃ beniuolẽtia ſit p̃n° amicitie. Et circa hoc duo facit. Primo oñdit beniuolẽtiam eẽ amicitie p̃n°. Scḋo oñdit cuius amicitie p̃n° ſit. ibi.(Nõ eã que ꝓpter vtile.) ¶ Dicit ḡ p̃. q̃ beniuolẽtia dẽ eẽ p̃n° amicitie. ſic delectatio in aſpectu alicuius mulieris eſt p̃n° amationis ei°. Nullus.n. icipit amare aliquã mulierẽ niſi prius fuerit delectatus in ei° pulchritudine. Nec tñ ſtatĩ cũ gaudet in aſpectu
Signum amationis cõplete. forme mulieris amat eã. ſȝ hoc eſt ſignũ amationis cõplete. qñ ſi ſit abſens deſiderat eã. q. grauiter ferẽs ei° abſentiã ⁊ p̃ñtiã ꝯcupiſcẽs. Et ſilr ſe hȝ de aicitia ⁊ beniuolẽtia. Non
Quid pertinet ad beniuolos. enĩ poſſe eſt aliqs eẽ aicos. niſi prius facti fuerint beniuoli. Nec tñ pp hoc q̃ ſunt beniuoli p̃ñt dici aici: q: ad beniuolos ptinet hoc ſolũ. q̃ velint bona illis qb° ſũt beniuoli. ita tñ q̃ nihil pro eis facerent neqȝ pro eoꝝ malis turbarent̃. Uñ põt aliqs trãſlatiue loquẽdo dẽ q̃ beniuolẽtia eſt quedã
De aicitie. amicitia ocioſa. q: ſ. nõ hȝ opationẽ amicabilẽ adiũctam. Sȝ qñ diu durat hõ in beniuolẽtia: ⁊ ꝯſueſcit bñ velle alicui firmat̃ aĩus eius ad volẽdum bonũ: ita q̃ voluntas nõ erit ocioſa ſȝ efficax: ⁊ ſic fit amicitia. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Nõ eã q̃ pp vtile neqȝ eã q̃ pp delectabile.

Le. are. ¶ Non illam que propter vtilitatem: neqȝ illam que propter voluptatem.

Argir. ¶ Nõ eã qdẽ que ob vtilitatẽ ẽ: neqȝ eã que ob voluptatẽ eſt.

S.Tho.

¶ Oſtendit cuius amicitie beniuolẽtia ſit p̃n°. Et p̃o oſtẽdit cuius nõ ſit p̃n°. Scḋo cui° ſit p̃n°. ibi. (Totalr autem.) ¶ Circa p̃m duo facit. Primo ponit qḋ itẽdit. Et dicit q̃ beniuolẽtia p diuturnitatẽ ⁊ ꝯſuetudinẽ nõ pducit̃ ad verã ſpẽm aicitie q̃ eſt pp vtile aũt delectabile. ¶ Scḋo ibi.

¶ Nõ.n. beniuolentia in his fit. quia in illa que eſt vtilis beneficiatus quidem pro qb° paſſus eſt retribuit beniuolentiã iuſta opãs; volens aũt aliquem bene operari ſpem habens abundantie p illuȝ non videt̃ beniuolus illi eẽ. Sed magis ſibi ipſi quẽadmodũ neqȝ amicus ſi curet ipm̃ pp vſum quẽdaȝ.

Le. are. ¶ Non.n. in his fit beniuolẽtia. Naȝ q̃ bñficiũ accepit: pro

hoc beniuolentiam retribuit: iuste faciēs. Qui vero vult aliquē pſperitatē hr̄e ſpe alicuius cōmodi ab illo ꝯſequendi. Nō videt̄ erga illū eē beniuolus: ſʒ magis erga ſeipm̄. Ut etiā nec amicus ſi illum obſeruet ob quādam vtilitatem.

Argir. ℭ Neqꝫ.n. pro hiſce beniuolētia fit. Qui nāqꝫ bñficiū accepit retribuūt ꝓ his q̄ accepit beniuolētiā faciēs iuſta. Qui vero vult aliquē pſperatē hr̄e: ſpe cōmodi alicuiꝰ ꝯſidēs p illū nō illi ſed ſibi potius beniuolus eſt: quēadmodū nec amicus ſi illi ꝓpter aliquem vſum obſequium preſtat.

S. Tho.

Probatio ℭ Probat ꝓpo*m*. Nō.n. beniuolētia in illā amicitiā trāſit i q̄ beniuolētia locū nō hʒ. Nō aūt locū hʒ beniuolētia i ꝓdictis amicitijs. Et h̄ qdē manifeſte appet in amicitia delectabili. in q̄ vterqꝫ amicoꝝ vult ſibi ex altero delectationē. que q̄ñqꝫ eſt cū malo alteriꝰ. ꝛ ſic tollit̄ beniuolētia. Sʒ in amicitia vtili pōt eē beniuolētia q̄ntum ad eū qui iaʒ recepit bñficia qui ſi iuſte opet̄ retribuit ſaltē beniuolētiā pro bñficijs que recepit. Sed ſi aliqs de aliq̄ velit q bñ ſe hēat
De eo qui bñficiū cōfert pp ſpē melioꝛis vtilitatis. ꝛ bene opet̄ ꝓpter ſpē quam hʒ: vt p illum in bonis abundet. nō videt̄ eſſe beniuolus ad illū p quē ſperat ſe abūdare: ſʒ magis ad ſeipm̄. ſicut ēt nō videt̄ amicus alicuiꝰ qui aliquā curam apponit ad bonum eius ꝓpter aliquaʒ ſui vtilitatē. ſ. vt ad aliqd ipo vtatur. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Totaliter autē beniuolētia propter virtutem ꝛ epyichiam q̄ſdam fit: cū huic bonus qs appareat vel fortis vel aliquid talium.

7*m* ℭ Quēadmodū ꝛ in agoniſticis dicimus.

Le. are. ℭ Oīno aūt beniuolētia fit ex ꝟtute ac ꝓbitate: q̄ñ qs boneſtus aut fortis aut qd tale appeat: vt de pugilibꝰ dicimus.

Argir. ℭ Omnino aūt beniuolentia ob virtutem ac bonitatē aliquam fit: cum cupiam q̄ſpiam pulcher aut fortis aut aliquid tale videtur: vt in certantibus diximus.

S. Tho.

Q̄ beniuolētia ꝓpue repit i amicitia q̄ ē pp̄ ꝟtutē. ℭ Oñdit cuius amicitie beniuolētia ſit ꝓn*m*. Et dicit q vera beniuolētia videt̄ eſſe ad aliquē pp aliquā eiꝰ ꝟtutē ꝛ epyichiam. cū. ſ. alicui videat̄ q ille ad quem eſt beniuolus ſit bonꝰ: aut fortis: aut aliqd hm̄ōi: pp que hoīes ꝯſueuerūt laudari. ſicut dcm̄ eſt de agoniſtis: qbꝰ efficimur beniuoli ꝓpter fortitudinē: que appet in eis. vel pp aliqd hm̄ōi. Lcō. vi.

Amicabile aūt ꝛ concordia videt̄ propter qd̄ non ē omodoxia. Hec qdē enim ꝛ ignorantibus adinuicem exiſtet vtiqꝫ.

Le. are. ℭ Concordia quoqꝫ amabile videt̄. Quapp non eſt coopinatio. Hec enim ꝛ ignorātibꝰ exiſtere poteſt.

Argir. ℭ At q ꝯcordia ēt ad amicitiā attinet. Quapp nō eſt eadē opinatio. Hec.n. ꝛ ijs qui ſibi mutuo ſūt ignoti ineē pōt.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ph̄s determinauit de beniuolentia. h̄ determinat de ꝯcordia. Et p̄ oñdit qd ſit ꝯcordia. Scd̄o quō ſe hēat ad amicitiā politicaʒ. ibi. (Politica aūt ꝛc̄.) ℭ Circa p̄*m* duo facit. Prīo determinat genꝰ ꝯcordie. Scd̄o mām ipſius. ibi.
De concordia. (Neqꝫ circa qd̄cūqꝫ.) ℭ Dicit ḡ p̄. q ꝯcordia vr̄ ad genꝰ
Lec. 4. amicitie ptinē. Dcm̄ eſt.n. ſ̄. q ad amicos ptinet q eadeʒ eligant: in q̄ ꝯſiſtit rō ꝯcordie. Et ex h̄ pʒ q ꝯcordia nō eſt omodoxia: p qd̄ ſignat̄ vnitas opinionis. Pōt.n. ꝯtīgē q ſint eiuſdē opinionis ēt illi q ſe inuicē nō cognoſcunt inter q̄s tñ nō eſt ꝯcordia ſicut nec amicitia. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Neqꝫ circa quodcūqꝫ ꝯſentientes. cōcordare autem puta eos qui de celeſtibus. Non enim amicabile de his concordare.

Le. are. ℭ Nec qui eiuſdē ſnīe ſunt ꝯcordes dicimꝰ: ceu eos q de celeſtibꝰ idē ſentiūt. Nō.n. ptinet ad amicitiā talis ꝯſenſio.

Argir. ℭ Nec eos qui de quouis ſunt eiuſdeʒ ſententie ꝯcordes dicunt: velut eos qui de celeſtibꝰ eadem ſentiunt. Non enim ad amicitiam pertinet de his eſſe concordes.

S. Tho.

Q̄ concordia non eſt circa ſpeculabilia. ℭ Ingrit māʒ ꝯcordie. Et p̄ oñdit circa que nō ſit ꝯcordia. Et dicit q nō dicunt̄ ꝯcordare hoīes qui ꝯcordāt circa qd̄cūqꝫ. ſicut illi q ꝯſentiunt ſibiīpſis in ſpeculatiuis. puta de his q̄ ptinēt ad corpa celeſtia. Cōſentire.n. ſibi inuicē in ipſis nō ptinet ad rōnē amicitie. q: amicitia ex electiōe eſt. iudiciū aūt de rebꝰ ſpeculatiuis nō eſt ex nec̄itate electionis. Et iō nihil ꝓhibet aliqs amicos diuerſa circa hm̄ōi ſentire ꝛ aliqs inimicos in his ſibi ꝯſentire. Un̄ pʒ ꝯcordiaʒ que ad rōnē amicitie ptinet circa talia nō eſſe. ℭ Scd̄o ibi.

ℭ Sed ciuitates cōcordare aiūt cum de cōferētibꝰ cōſentiāt ꝛ eadē eligāt ꝛ opentur cōit̄ opinata. Circa operabilia itaqꝫ concordant.

Le. are. ℭ Uerum ciuitates ꝯcordes dicimus: q̄ñ circa publicas vtilitates idem volunt ꝛ eligunt: atqꝫ agunt ea que publice decreta ſunt. In rebus igitur agendis concordant.

Argir. ℭ Sed ciuitates ꝯcordes inquiunt eē: cū de ijs que ꝯferunt eadē ſentiunt eliguntqꝫ atqꝫ agunt ea que publice viſa ſūt. Circa igit̄ ea que in actionē veniūt ꝯcordes ſunt hoīes.

S. Tho.

Q̄ cōcordia eſt circa opabilia. ℭ Oſtendit circa que ſit ꝯcordia. Et p̄ oñdit in gn̄ali q eſt circa opabilia. Et dicit q ciuitates dicunt̄ ꝯcordare ſibiinuicē quādo ꝯſentiunt circa vtilia. ita q eadē eligunt ꝛ cōiter opant̄ ea que opinantur eſſe vtilia. Et ſic pʒ q concordia eſt circa opabilia. ℭ Tertio ibi.

ℭ Et hoꝝ circa q̄ magnitudīe ꝛ ꝯtīgētia ambobꝰ exiſtere vel oībꝰ puta ciuitates cū oībꝰ videat̄ pricipatꝰ eligibiles eē vl̄ cōpugnare lacedemonijs. vl̄ pricipari pidaꝝ q̄ñ ꝛ ipſe voluit. Cū āt vterqꝫ ſeipm̄ velit quēadmoduʒ q i fornīſis cōtēdūt. Nō.n. ē ꝯcordare ſibiīpi vtrūqꝫ bene velle quodcūqꝫ: ſed qd̄ i eodē. puta cū ꝛ plebis ꝛ epyiches optimos pricipari. Sic.n. omnibus fit qd̄ appetunt.

Le. are. ℭ Et eaꝝ in ijs que ſunt in magnitudine ꝛ que pñt vtriſqꝫ exiſtē aut oībus. Uelutí ciuitatibꝰ q̄ñ oībꝰ videt̄ magiſtratus eſſe eligēdos: aut ſocietatē ineundam eſſe cum lacedemonijs: aut magr̄atum gerere Pittacū q̄ñ ꝛ ipſe volebat. Cum vero vterqꝫ idē vult: vt qui in phenīſſis ſeditionē hñt: nō eſt.n. ꝯcordes eſſe idē ſentire vtrūqꝫ quicqd tādē id ſit: ſʒ id qd̄ eſt in ipo. Ceu cum ppls ꝛ boni viri optimates gerere rem.p. volunt. Sic.n. oībus fit id qd̄ optabant.

Argir. ℭ Et hoꝝ circa ea q in magnitudine ſunt. Poſſūtqꝫ vtriſqꝫ vel oībꝰ ineē. Ut ciuitates ꝯcordes ſunt cū oībꝰ videt̄ magiſtratꝰ eſſe deligēdos. Aut ſocietatē cū lacedemonijs ineundā eē: aut magr̄atuʒ agē Pittacū: cū vellet ꝛ ipſe. At cum vterqꝫ ſeipm̄ vult: vt ij voluūt q in phenīſſis ſūt: ſeditionem hñt. Cōcordes.n. eſſe nō eſt idē vtrūqꝫ itelligē qcqd tādeʒ id ſit. Sʒ in eodē idem: vt cū ꝛ ppl̄s ꝛ boni rēpublicā optimates gerere voluūt. Sic enim fit oībus qd̄ exoptant.

S. Tho.

Circa que operabilia verſet̄ concordia. ℭ Oñdit i ſpāli circa q̄ opabilia ſit ꝯcordia. Et ponit duo. Quoꝝ vnū ē q ꝯcordia attēdit circa ea q̄ hñt aliquā magnitudinē. Nō.n. tollit̄ ꝯcordia aliquoꝝ: ex eo q i aliqbꝰ minimis diſſentiūt. Aliō āt eſt q illa circa q̄ eſt ꝯcordia ſint talia q̄ poſſint ꝯuenire vtriſqꝫ ꝯcordātium. vel ēt oībꝰ ſiue hoībꝰ ſiue ciuibꝰ vniꝰ ciuitatis. Si.n. aliqs cōſentiat alicui q hēat id qd̄ nullus pōt hr̄e nō multū ptinet ad ꝯcordiā.
Exēplū in ciuitatibꝰ. Et inducit exēplum de ciuitatibꝰ: in qbus dī eſſe ꝯcordia

qñ oībus ciuib⁹ idē videt̄ puta q̄ principes aſſumant̄ p electionē nō aūt ſorte. vel p ſucceſſionē. vel cū videt̄ athenienſibus q̄ ineant ſocietatē cum lacedemoniis ad ſil pugnādum ɔtra hoſtes: vel qñ oībus ciuib⁹ videt̄ q̄ talis homo puta pindarus principetur. ſi tñ ꝛ ipſe voluerit principari. Tunc. n. q̄ h̄ volūt ei ɔcordāt. Sed cū q̄lʒ vult ſeipm̄ principari ſeq̄t̄ q̄ ɔtēdāt: ſicut de q̄buſdā recitat̄ ī ſoīnuſſis. i. in q̄buſdā poematib⁹. Nō. n. ɔſiſtit ɔcordia in h̄ q̄ vterq̄ velit ſibi ipſi bonū. q̄tinus videat̄ ſilitudo volūtatis ſm̄ ꝓportionē: q̄ vterq̄ vult bonuʒ ſibi. Quinimo h̄ eſt ɔtētionis cā. Sed opʒ ad h̄ q̄ ſit ɔcordia q̄ ɔſentiāt in eodē ſm̄ numerū: ſicut cū in aliq̄ ciuitate tā plebs q̄ v̄tuoſi in h̄ ɔcordēt q̄ optimi principent̄. p hunc. n. modū oīb⁹ ſit illud q̄ō deſiderāt qñ in eodē oēs ɔſentiunt. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Politica aūt amicitia videt̄ ɔcordia quēadmodum ꝛ dicitur. Circa conferentia. n. ꝛ que ad vitam conuenientia.

Le. are. ℭ Videtur aūt ɔcordia ciuilis amicitia vt dī. Nā circa cōmoda verſat̄ ꝛ circa illa que ptinent ad vitam.

Argir. ℭ Ciuilis aūt amicitia videt̄ ipſa ɔcordia eē ſicut ꝛ dī. Nā circa cōmoda ꝛ ea que pertinent ad vitam verſatur.

S. Tho.

Qō ciuilis politica cōcordia eſt appellāda. ℭ Oſtendit q̄lr ſe hēat ɔcordia ad amicitiā politicā. Et dicit q̄ amicitia politica ſiue ſit ciuiū vni⁹ ciuitatis adinuicē ſiue ſit iter diuerſas ciuitates videt̄ idē eſſe q̄ō ɔcordia. Et ita ēt hoīes dicē ɔſueuerūt. ſ. q̄ ciuitates vel ciues ɔcordes hñt amicitiā adinuicē. Eſt eniʒ amicitia politica circa vtilia ꝛ circa ea que ɔueniant ad vitam humanā circa qualia dicimus eſſe ɔcordiam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Eſt aūt talis ɔcordia in his qui epyiches. Iſti. n. ꝛ ſibijpſis ɔcordāt ꝛ ad inuicē ꝛ ī eadē exiſtētes vt dicē. Taliū. n. manēt volūtates ꝛ nō trāſfluūt quēadmodū eurip⁹. Volūtq̄ iuſta ꝛ ɔferētia. Hec āt ꝛ cōmunit̄ appetūt.

Le. are. ℭ Eſt v̄o talis ɔcordia in bonis viris. Hi. n. ꝛ ſecū ipſi ɔcordāt ꝛ iter ſe in eiſdē vt ita dicā exiſtes. Taliū. n. ſtabiles ſūt voluptates: nec ī alterutrū fluūt: quēadmo⁹ Eurip⁹. Voluntq̄ illa que iuſta ſūt ꝛ vtilia. Hec illi publice expetunt.

Argir. ℭ Eſt aūt talis ɔcordia in bonis. Nā ꝛ ſecū q̄ſq̄ hoꝝ eſt cōcors: ꝛ oēs iter ſe ſūt ɔcordes q̄ppe cum in eiſdē oīno ſint. Talium. n. voltitates manēt ꝛ nō refluūt vt Eurip⁹. Voluntq̄ ſp̄ ea q̄ iuſta ſūt ꝛ q̄ ꝓſunt. Hec aūt ꝛ cōiter affectāt.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̄b⁹ ɔueniat ɔcordia. Et p̄ oñdit q̄ īuenit̄ ī bonis. Scdō oñdit q̄ nō inuenit̄ in malis. ibi. (Prauos aūt ꝛc.)

Cōcordia repit̄ in bonis. ℭ Dicit ḡ p̄. q̄ ɔcordia talis q̄lis determinata eſt īuenit̄ in his q̄ ſūt v̄tuoſi. Hy. n. hoīes ſic ſe hñt q̄ q̄lʒ eoꝝ ꝛ ſibiipſi ɔcordat ꝛ ēt ɔcordāt adinuicē inq̄ſtum imobilr̄ ꝑmanēt in eiſdē ꝛ electionib⁹ ꝛ opib⁹: q̄ ſicut. ſ̄. dc̄m̄ eſt. boni ſunt. q. impenitibiles. Sʒ addit vt eſt dicē. q̄ nō eſt poſe q̄ hoīes in hac vita oīmodā imutabilitatē hēant. Et ad expōnem dictoꝝ ſubdit. q̄ ideo dicunt̄ in eiſdē exiſtes. q̄ volūtates talium hoīuʒ manent fixe in bono ꝛ nō trāſfluūt de vno in aliud: ſicut Euripus. i. quī ſam locus maritim⁹ in grecia in quo aqua fluit ꝛ refluit. Et hȳ hoīes v̄tuoſi volūt iuſta ꝛ vtilia: ꝛ talia cōiter appetunt. ℭ Deinde cum dicit.

Lec. 4. Impoſſe ē homies in hac vita habere oīmodā imutabilitatē volūtatis.

ℭ Prauos āt nō poſſibile cōcordare: nīſi ī parū: quēadmodū ꝛ amicos eē ſupabūdātiā appetētes in vtilibus: in laboribus autem ꝛ miniſtrationib⁹ deficiētes. Sibyipſi āt vnuſq̄ſq̄ volēs hoc primum ꝑſcrutat̄ ꝛ ꝓhibet. Nō. n. ſeruātū cōmune ꝑditur. Igit̄ accidit ipſis cōtendere ad inuicē q̄dē cogentes. ipſos autem non volentes iuſta facere.

ℭ Improbi v̄o ɔcordes eſſe nō pñt: niſi p paꝝ. quēadmodū nec amici plus hēe cupiētes in his que ſunt vtilia. Minus aūt in laborib⁹ ꝛ onerib⁹. Cūq̄ ſibi quiſq̄ velit iſta hēe, p̄ximos ꝑſcrutat̄: ꝛ ꝓhibet: q̄bus neglectis. res. p. euertitur. Contingit ergo illis diſcordibus eſſe mutuo ſeſe vrgentibus: ꝛ iuſta facere recuſantibus. Le. are.

ℭ Prauos v̄o ɔcordes eē īpoſſe eſt: niſi breui in tp̄e quēadmodū ꝛ amicos eē. In reb⁹ q̄dē vtilib⁹ plus: in ſubeūdis v̄o laborib⁹ ſubminiſtrationibuſq̄ min⁹ hēe ꝑcupiētes. Unuſq̄ſq̄ āt hec ſibi volēs ꝓmū ꝑſcrutat̄: ꝛ ꝓhibet. Perit. n. res ipſa cōis cū ab ipſis nō ɔſeruet̄. Fit igit̄ vt in ſeditione ꝟſent̄. Et ſeſe q̄dē viciſſim vrgētes q̄ iuſta ſunt agē nolūt. Argir.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̄ in prauis nō eſt ɔcordia. Et dicit q̄ praui non pñt ɔcordare niſi ſorte paꝝ. ſicē ꝛ paꝝ pñt eē amici. Ideo aūt ɔcordare nō pñt: q̄ volūt ſupabūdāter hēe in oīb⁹ vtilibus: ſʒ volūt deficē. i. min⁹ hēe in laborib⁹ q̄ cōiter ſūt ꝛ immnēt ſuſtinēdi: vel in miniſtrationib⁹. i. q̄buſcūq̄ tributis vel ſeruitijs. Et dū ſibi vnuſq̄ſq̄ vult h̄. ſ. ſupabūdare ī bonis ꝛ deficē in malis ingrit de primo ſuo ꝛ īpedit eū ne h̄ adipiſcat̄ q̄ō ipe cupit. Et ita dū nō ſuat̄ bonū cōe q̄ō eſt iuſticia deſtruit̄ īter eos cōitas ɔcordie. Et ſic accidit īter eos cōtētio dū vn⁹ cogit aliū ad h̄ q̄ō ſeruet ei id q̄ō eſt iuſtū. ſed idē ipe nō vult alteri iuſtitiā facē: ſʒ vult ſupabundare in bonis ꝛ deficē in malis: q̄ō eſt ɔ̄ eq̄litatē iuſtitie. Lcō. vij. Qō in prauis non eſt ɔcordia. Ratio. Cū nō ſeruat̄ iuſtitia deſtruitur concordia.

Benefactores autē beneficiatos vident̄ magis amare q̄ bene patiētes operantes.

ℭ Qui bñficia cōtulēt vident̄ magis diligere eos: q̄b⁹ collata ſunt: q̄ʒ illi q̄ acceperūt: eos qui fecere. Le. are.

ℭ Vident̄ aūt hȳ q̄ bñficia ɔtulerūt magis eos amare in q̄s bñficia ſunt collocata: q̄ hȳ qui acceperūt eos q̄ ɔtulerunt. Argir.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ pħs determiauit de beniuolētia ꝛ ɔcordia. h̄ determinat de bñficētia. Et p̄ ꝓponit id q̄ō circa eā accidit. Et dic̄ q̄ bñfactores magis videt̄ amare eos q̄b⁹ bñfecerūt q̄ illi q̄ bñ patiunt̄ ab eis amēt opantes ſibi bona. ℭ 2° ibi. Cōferētes bñficium magis vellent recipiētes q̄ econtra.

ℭ Et vt preter rationem factum queritur.

ℭ Et quaſi abſurdum ſit eius ratio queritur. Le. are.

ℭ Atq̄ vt preter rationem eueniens queritur. Argir.

S. Tho.

ℭ Mouet ſup h̄ q̄ōnē. Et dicit q̄ h̄ q̄ō dcm̄ eſt hʒ q̄ōnē. q̄ videt̄ p̄ter rōnē ɔtingē. Bñficiati. n. ex debito obligant̄ ad amādum bñfactores: ſed non econuerſo. ℭ Tertio ibi. Queſtio.

ℭ Plurib⁹ q̄dē igit̄ vr̄ qm̄ hi q̄dē debēt. his āt debet̄: quēadmodū igr̄ ī mutuis debētes q̄dē volūt nō eē q̄b⁹ debēt. Accōmodātes āt ꝛ curāt debētiū ſalutē. Sic ꝛ bñfaciētes velle eē patiētes vt lucrātes gr̄as. His āt ñ eē curā reddere. Epichari⁹ q̄dē igit̄ ſorte vtiq̄ dicet hoc dicere ipſos ex malo videntes. Aſſimilatur autē humano. Immemores. n. multi ꝛ magis bene pati q̄ facere appetunt.

ℭ At pleriſq̄ illa videt̄ cā: q̄ō hȳ q̄dē debent: illis v̄o debet̄. Ut igit̄ in mutuo: qui pecuniā debēt cupiunt nō extare illos q̄bus debent: q̄bus v̄o debet̄: hi de ſalute debitoꝝ ſolliciti ſunt: ſic qui bñficia ɔtulerunt: volunt extare illos in q̄s bñficia fuere: vt ſic grates ɔſequant̄. Illis v̄o nulla eſt cura reddēdi. Epicarmus igit̄ ſorte inquiet. Hec ipſos dicere ex malo ɔtē, latos. Sed videt̄ id humanū. Ingrati. n. q̄plu Le. are.

rimi sunt: ⁊ magis bñ suscipe q̄ bñfacere appetunt.

Argir. ¶ Plurimis igit̃ videt̃ id ex eo fieri: q2 hi qdē debēt: illis ṽo debet̃. Ut igit̃ in mutuis debitores qdē volūt suos creditores nō eē: hi ṽo de salute quoqȝ debitoꝝ diligētiā adhibēt sic ⁊ eos inquiūt q bñficia cōtulerūt velle eos eē erga quos fuere bñfici: vt grãs accepturos. Illis ṽo nō eē curā reddēdi. Epicharmus igit̃ fortasse dixerit hec ipsos dicē aspiciētes ad malū. Videt̃ aūt h̄ eē humanū. Pleriqȝ.n. imemores sunt: ⁊ suscipe potius q̄ ɔferre bñficia appetunt.

S. Tho.

Rō appa- rēs ad pro positum. ¶ Soluit p̄dictā q̄ōnē assignādo rōnē p̄dicti accñtis. Et p̄ ponit rōnē apparētē. 2° assignat rōnes veras. ibi. (Videbitur āt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ plib⁹ vī rō p̄dicti accñtis eē: q2 bñficiati debēt aliqd bñfactorib⁹. s3 bñfactorib⁹ aliqd debet̃. sicut ⁊ mutuātib⁹. Hoc āt videm⁹ in mutuis accidē q̄ illi q debēt vellēt nō eē illos qb⁹ debēt ad h̄ q̄ eēnt imunes a debito. S3 accōmodātes qb⁹ debet̃ curā gerūt de salute debētiuȝ ex: ut p̄dāt id q̄ð eis debet̃. Ita est ēt q̄ bñfactores vellint eē ⁊ viuē illos q ab ipsis bñ passi sūt: vt acqrāt ab ipsis grãꝝ actionē. S3 illi q bñficia receperūt nō curant reddē grãs: s3 magis vellēt absolui ab h̄ debito. Et iō nō multū

Epicarm⁹ amāt bñfactores. Et hāc qdē rōnē epycarm⁹. s. qdã3 p̄hs vel poeta approbās forte dicet. q̄ hāc rōnē dicunt qdā ɔsiderātes malitiā hoīum. Assimulat̃. n. hūane ɔsuetudini q̄

Multi sūt imemores bñficioꝝ. apō plures īuenit̃. Multi. n. sūt imemores bñficioꝝ ⁊ magis appetūt bñ recipe ab aliis q̄ bñfacē. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ Videbit̃ aūt vtiqȝ ⁊ nālior eē cā ⁊ nō silis ei q̄ circa accōmodātes. Nō. n. est amatio circa illos: s3 ei⁹ q̄ð est saluari volūtas lucri grã. Bñfaciētes āt amāt ⁊ diligūt bene patiētes: ⁊ si nihil sunt vtiles neqȝ posteri⁹ fiat vtiqȝ.

Le. are. ¶ Sed nālior illa cā est: nec silis illi que de mutuātibus dī. Non. n. est dilectio circa illos: s3 volūtas salutis grã ɔhdi. Sed qui bñficia ɔtulerunt: amāt ⁊ diligūt eos qui acceperunt: ⁊ si in nulla re vtiles sunt: neqȝ īposterum futuri.

Argir. ¶ Videbit̃ aūt cā nālior eē ⁊ non silis ei q̄ de creditorib⁹ dī. Nō est. n. erga debitores amatio: s3 volūtas salutis recipiēdi cā. Sed q2 bñficia ɔtulerūt diligūt atqȝ amāt eos q bñficia acceperūt: ⁊ si nulla ī re sūt vtiles: neqȝ ī posteꝝ futuri.

S. Tho.

¶ Assignat veras rōnes 4or. Circa q̄ꝝ p̄mā duo fac̄. p̄ preponit hāc rōnē ei quā. s. ɔ posuit. Et dic̄ q̄ cā ei⁹ q̄ð dcm̄ est:

De amor mutuāīū. nālior eē vī ea q̄ nūc dicet̃. q2 videlȝ sumit̃ ab ipsa nā bñficij. nec est silis rōni. s. assignate. q̄ sūpta est ex pte accōmodātiū. Accōmodātes. n. nō amāt illos qb⁹ accōmodāt: sed

De amor bñfactoꝝ. q̄ volūt eos ɔseruari in eē nō est ex amore. s3 pp lucrū. S3 bñfactores amāt s̄m appetitū sēsitiuū ⁊ diligūt s3 electionē eos q ab eis bona recipiūt. ēt si ī nullo sint eis vtiles in p̄senti. nec expectēt aliquā vtilitatē in futuro. ¶ Scōo ibi.

¶ Quod ⁊ ī artificib⁹ accidit. Ois. n. p̄priuȝ opus diligit magis q̄ diligat̃ vtiqȝ ab ope. aiato facto. Marie āt forte hoc circa poetas accidit. Supdiligūt. n. poemata p̄pa isti diligētes queādmodum filios. Tali vtiqȝ assīat̃ ⁊ q̄ð bñfactorū. Bene passum. n. opus est ipsoꝝ. Hoc vtiqȝ diligūt magis q̄ op⁹ faciētē. Hui⁹ āt cā q̄m eē oib⁹ eligibile ⁊ amabile. Sumus āt in actu. in viuere āt. n. ⁊ opari actu faciēs: ē opus quodāmodo. Diligūt nāqȝ op⁹ q2 ⁊ esse. Hoc aūt naturale. Qð enim est potentia hoc actu opus nunciat.

Le. are. ¶ Quod ⁊ in artificib⁹ euenit. Oēs. n. magis amāt p̄prium opus: q̄ ab ope si aiatuȝ eēt: ipsi amarent̃. Ac maxime id fortasse in poetis ɔtingit. Hi. n. plus q̄ diligunt poemata sua: ⁊ q̄si filios amore cōplectunt̃. Tale qddã3 videt̃ eoꝝ qui bñficia cōtulere. Qð. n. bñ accepit opus est ipsoꝝ. Id igit̃ amāt magis q̄ opus auctorē. Huius aūt cā est: quod eē cūctis expetibile est: atqȝ amabile. Sum⁹ aūt actu. Viuendo. n. ⁊ opando. Actu igit̃ auctor opis quodāmō est. Opus itaqȝ amat: q̄m ⁊ esse. Id aūt est nāle. Qð enim est potentia id actu opus existit ostendit.

Argir. ¶ Quod qdē ⁊ artificib⁹ accidit. Magis. n. vnusqsqȝ p̄prium amat opus: q̄ ipse ab ope amaret̃ si aīe p̄iceps esset. Maxime ṽo forsitā h̄ circa poetas accidit. Hi nāqȝ sua diligunt poemata supra modū: ⁊ pinde atqȝ filios amant. Tali igit̃ sile est ⁊ id q̄ð faciunt hi qui bñficia cōtulerunt. Qð. n. suscepit bñficiū ipsoꝝ est opus. Hoc igit̃ ⁊ amant magis: q̄ op⁹ eū q fecit. Hui⁹ aūt cā est: q̄ð vniuersis est expetibile atqȝ amabile eē. Sumus aūt actu: nā viuēdo sumus atqȝ agēdo. Qui igit̃ fecit: est actu sitū quodāmodo opus. Diligit itaqȝ ip̄m opus: q2 amat ⁊ eē. Hoc aūt est nāle. Quod. n. est potētia id opus ip̄m actu declarat.

S. Tho.

¶ Ponit p̄mā rōnē. Et dicit q̄ idē accidit de bñfactoribus ad bñficiatos: q̄ð accidit in artificib⁹ respectu suoꝝ opeꝝ. Ois. n. artifex diligit p̄priū opus magis q̄ diligat̃ ab eo: etiā si eēt posse q̄ opus ille fieret aiatū. Et h̄ maxime videt̃ accidē circa poetas q supabūdāter diligūt p̄pa poemata: sic parētes amāt filios. Poemata. n. magis ad rōnē ptinēt s̄m quā hō est hō q̄ alia mechanica opa. Et huic assilat̃ h̄ q̄ð accidit circa bñfactores diligētes eos qb⁹ bñfaciunt. Quia ille q bñ patit̃ ab aliquo est. q. opus ei⁹. Et ideo magis diligunt bñfactores op⁹ suū. i. bñficiatos q̄ ecōuerso. Positis aūt exēplis subiungit cōem rōnem. Et dicit q̄ cā predictoꝝ est: q2 oib⁹ hoīb⁹ est eligibile ⁊ amabile suū3 eē. Unūqðqȝ. n. inq̄tum est. est bonū bonum aūt est eligibile ⁊ amabile. Esse aūt nrm̄ ɔsistit in quodā actu. Esse. n. nostrū est viuē. ⁊ p ɔñs opari. Nō est. n. vita absqȝ vite opatione q̄cunqȝ. Ūn vnicuiqȝ est amabile opari opa vite. Faciēs aūt in actu est quodāmō ip̄m opus faciētis. Act⁹ enim mouētis ⁊ agētis est in moto ⁊ patiēte. Ideo itaqȝ diligūt op⁹ suū ⁊ artifices ⁊ poete ⁊ bñfactores. q2 diligūt suū3 eē. Hoc aūt est nāle. s. q̄ vnūqðqȝ suū eē amat. Rōnē aūt huius ɔñe. s. q̄ diligāt opus q2 diligūt eē. manifestat subdēs. q̄ð est potētia h̄ actu op⁹ iūiciat. Hō. n. est inq̄tū hȝ aīam rōnale. aīa aūt est act⁹ p̄m⁹ corpis p̄hici potētia vitā hñtis idest q̄ð est in potētia ad opa vite. Sic igit̃ p̄m esse hois ɔsistit in hoc q̄ hēat potētiā ad opa vite. Hō aūt potētie reductionē in actu denūciat ip̄m opus q̄ð hō facit exercēdo actu opera vite. ¶ Scōam rōnem ponit ibi.

Rō p̄ma. Ois artifex diligit op⁹ suū magis q̄ diligat̃ ab eo.

Exēplum in poetis.

Esse est oībus diligibile.

Esse actu manifestat̃ opatione.

¶ Silr aūt ⁊ benefactori quidē bonū q̄ð s̄m actū. q̄re gaudet ī quo hoc. Patienti āt nullum bonuȝ in opāte: sed siquidē conferens: hoc autem minus delectabile ⁊ amabile.

Le. are. ¶ Preterea ɔtulisse bñficiū pulchrū est. Itaqȝ in eo gaudet is qui ɔtulit. Suscepisse ṽo nō est pulchrū in agēdo s3 vtile. Hoc aūt minus iocūdum est: minusqȝ amabile.

Argir. ¶ Et īsup ei qdē q ɔtulit bñficiū hōestū ē id q̄ð egit. Quare gaudet eo i quo est h̄. At ei q accepit: nihil ē honesti in eo q ɔtulit: nisi ɔferēs: q̄ð qdē min⁹ est iocūdū atqȝ amabile.

S. Tho.

Rō scda. Delectatō bñfactoꝝ. ¶ Circa q̄ð duo facit. Pmo ponit rōnē dicens q̄ vnusqsqȝ diligit p̄priū bonū. Bonū āt bñfactoris ɔsistit ī suo actu. quo. s. bñficia tribuit. Est. n. actus vtutis. Et ideo bñfactor delectat̃ in bñficiato, sicut in eo in quo inuenit̃ ei⁹ bonum:

Delectatio recipientis benefi. ia. Sed bñ patiēs q.i.recipit bñficiū nō hȝ aliqđ bonuȝ hone ſtū in opante.i.in bñfactore. Nō.n.ḋtuti actꝰ eſt recipe ab alio bñficia. Sȝ ſi hȝ aliqđ bonū.ħ eſt bonū vtile qđ eſt mi nus delectabile ⁊ amabile q̄ȝ bonū honeſtum. Et ita pȝ q̄ minꝰ eſt amabilis bñficiato q̄ȝ eȝ. ¶ Scđo ibi.

¶ Delectabilis ăt eſt preſentis qdē operatio. futuri ăt ſpes. facti ăt memoria. Delectabiliſſimum aūt qđ ſm actū ⁊ amabile ſilr: ei qui dē igitur q fecit opꝰ manet opꝰ bonum eniȝ diuturnum. Patienti aūt vtiq̄ȝ tranſit.

Le. are. ¶ Jocunda ṽo eſt pñtis qdeȝ opatio: futuri aūt ſpes: facti ṽo memoria. Jocūdiſſimum autē ſimul ⁊ amabile: qđ eſt in actu. Jlli igiꝭ qui fecit pmanet opus. Nā honeſtas diuturna eſt. At illi qui accepit: vtilitas tranſit.

Argir. ¶ Eſt aūt pñtis qdē opatio futuri aūt ſpes: facti ṽo memoria iocūda. Sȝ iocundiſſimū eſt qđ eſt actu: ⁊ amabile ſilr mō. Ei igiꝭ qui ꝯtulit bñficiū pmanet ipm opꝰ. Diuturnū eſt.n.ipm honeſtū. Sed ei q cepit: trāſacta eſt ipa vtilitas.

S.Tho.

Ex delectatio beneſactoris eſt maior. Delectabile triplex. Bonū honeſtuȝ manet. Utilitas cito tranſit. ¶ Probat qđ ſuppoſuerat dupl̄r. Pˀmo qdē ſic: qꝛ delectabile qdē circa pñs eſt ipe actꝰ ſiue opatio. circa futuꝝ aūt ſpes; circa factū aūt ſiue pteritū memoria. lter q̄ tria delectabiliſſimū eſt actus. ⁊ ſilr magis amabile q̄ȝ ſpes vel memoria. Bñfactori ăt manet honeſtas ꝓpꝛ q̄ opis: qꝛ bonuȝ honeſtū nō cito trāſit. ſȝ eſt diuturnuȝ. ⁊ ita delectaꝭ in eo cui bñfecit ſicut in pñti ſuo bono. Sed vtilitas quā patiēs recepit de facili trāſit. Et ita bñficiatꝰ delectaꝭ in bñfactore ſm memoriā pteritoꝝ. Magis ḡ eſt delectabile ⁊ amabile bñfactori bonū honeſtū qđ hȝ in bñficiato q̄ȝ bñficiato bonū vtile qđ hȝ in benefactore. ¶ Secunda ibi.

¶ Et memoria bonoꝝ qdē delectabilis. Utiliū ăt nō omnino: vel minus. Expectatio ăt econuerſo habere videtur.

Le. are. ¶ Et memoria honeſtoꝝ iocūda. Utilium ṽo non nimis vel minus. Expectatio aūt contra videtur habere.

Argir. ¶ Memoriaq̄ȝ honeſtaꝝ qdē reꝝ eſt piucunda. Utiliū ăt non nimiū: aut minus. Expectatio ṽo ꝯtra ſeſe habet.

S.Tho.

Rō ſcda ad idem. Memoria honeſtoꝝ ē delectabil̄ nō aūt vtilium. Ecōtra de ſpe. ¶ Probat idē dicēs q̄ memoria bonoꝝ.i.honeſtoꝝ q̄ q̄s i pterito fecit eſt delectabil̄. Sȝ mēoria bonoꝝ vtiliū q̄ q̄s q̄n q̄ȝ hrit. vel oīno nō ē delectabil̄. puta cū circa eoꝝ amiſſionē eſt q̄s ꝯtriſtatꝰ vel minꝰ ē delectabil̄ q̄ȝ mēoria honeſtoꝝ. puta qꝛ aliqđ ex eis remanet. Sȝ circa expectationē futuroꝝ vī ꝯrio ſe hre. ſ. q̄ magis eſt delectabile expectare vtilia q̄ȝ expectare honeſta. Huiꝰ ăt diuerſitatiſ rō eſt: qꝛ bonū ignotū nō delectat. ſȝ ſolū bonū cognitū. Honeſtum aūt nemo cogſcit. niſi q hȝ. Uñ cogſcunꝭ ſi ſint pterita. nō aūt ſi ſolū ſint futura. Bona aūt vtilia cogſcunꝭ ⁊ pterita ⁊ futura. Sȝ auxiliū pteritoꝝ iā ptrāſit. Auxiliuȝ aūt qđ ex eis in futuꝝ expectaꝭ delectat. q. remediū qđdā ꝯtra futuras neccitates. Uñ plus delectaꝭ hō in ſpe vtiliū q̄ȝ in memoria eoꝛūdē: vel ēt q̄ȝ i ſpe honeſtoꝝ. Sȝ i mēoria honeſtoꝝ plus delectaꝭ hō q̄ȝ i mēoria vtiliū. Bñfactor ăt i bñficiato hȝ memoriā boni honeſti. Bñficiatꝰ aūt in bñfactore memoriā boni vtilis. Delectabilior ḡ ⁊ amabilior eſt bñfactori bñficiatꝰ q̄ȝ ecōuerſo. ¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

¶ Et amatio qdē factioni aſſimilatur. Amariꝰ aūt ei qđ eſt pati. Superexcellētibꝰ aūt vtiq̄ȝ circa actum ſequitur amare ⁊ amicabilia.

Le. are. ¶ Et amare qdē actiōi ſiſes eſt: amari ṽo paſſiōi. Qui igiꝭ ſupant in re agēda: eos ſeqtur amare ⁊ amabilia.

Argir. ¶ Et amare qdē ſile eſt actiōi. Amari ăt paſſiōi. Eos igꝭ q circa actū excellūt: ſeqꝭ amare: ⁊ ea q̄ ad amicitiā attinēt.

S.Tho.

¶ Et dicit q̄ amare aſſimilaꝭ ei qđ eſt facē. Pertinet eni ad amātē q̄ velit ⁊ opeꝭ ei bonū quē amat. Sȝ amari aſſimilaꝭ ei qđ eſt pati. Faciēs aūt ſuperexcellit patiēti. Et ideo rōnabile ē his qui ſuperexcellūt in agēdo. ſ. bñfactoribꝰ ⁊ artificibus ⁊ poetis ꝯſeqtur q̄ amēt ⁊ habeāt ea que ad amorē conſequuntur. ¶ Quartam rationē ponit ibi. Rō tertia ad ꝓ(?) principale.

¶ Adhuc aūt q̄ laborioſe ſiūt oēs magis diligunt puta ⁊ pecunias poſſidentes accipientibus. Uidetur itaq̄ȝ bene pati qdē ſ. laborioſuȝ eē. bñfacere aūt opoſum. Proptꝭ hoc ăt ⁊ mr̄es amatrices magis filioꝝ. Laborioſior .n. generatio. Et magis ſciunt qm̄ ipſarū. Uidebiꝭ aūt vtiq̄ȝ hoc ⁊ bñfactoribꝰ ꝓpriū eē.

¶ Preterea que cū labore fiunt: ea magis diligunt oēs: ceu diuitias q̄ qui lucrati ſunt magis q̄ȝ ŭ q acceperūt. At videtur bñ ſuſcipe qdē eſſe abſq̄ȝ labore. Bñ facere aūt laborioſum. Ob ħ ⁊ matres filios magis amāt. Nam laborioſior eſt partus ⁊ magis ſciunt eſſe ſuos. Hoc ⁊ his qui beneficium contulerunt euenire videtur. Le. are.

¶ Preterea ea q̄ fcā ſunt cū labore: ea magis diligūt oēs: vt ⁊ pecunias magis diligūt q acq̄ſiuerūt: q̄; q ab aliis acceperūt. At bñficiū qdē accipe ſine labore eſſe ꝯſtat. Bñficiū aūt ꝯferre difficile. Proptꝭ hec ⁊ mr̄es filios magis amant. Gñatio nāq̄ȝ laborioſa eſt magis: ⁊ magis ſciunt eē ſuos. Uidebiꝭ aūt ħ ⁊ his accōmodatū eē qui bñficia ꝯtulerunt. Argir.

S.Tho.

¶ Jlla.n. q̄ laborioſe ſiūt ab oībꝰ magis diligunꝭ. Sicē illi q ꝓpo ſtudio ⁊ laborioſe poſſidēt diuitias magis amāt eas q̄ȝ illi q receperūt eas ex ſucceſſiōe parētum vel ex gratuito dono aliꝰ. vñ ſic accipiētes magis ſūt liberales: vt in 4ꝰ dictū eſt. Q. ăt aliqs recipiat bñficiū ab aliq̄ ē ſine eiꝰ labore. Sȝ q̄ aliqs alteri bñfaciat eſt opoſum. i. regrēs opas ⁊ laborē. Uñ rōnabile ē q̄ bñfactores magis amēt bñficiatos q̄ȝ eȝ. Et hāc rōnē ꝯfirmat p exēm matrū que magis amāt filios q̄ȝ prēs. Tū qꝛ magis laborāt circa eoꝝ gñonē portādo ⁊ pariēdo eos q̄ȝ prēs. Tū ēt qꝛ mr̄es magis pñt ſcire q ſint eaꝝ filii q̄ȝ prēs. Et ħ ēt vī eē ꝓpriū bñficioꝝ: vt. ſ. amēt bñficiatos inq̄ȝtū circa eos laborāt. Lcō. viii. Rō q̄rta. Ea q̄ cū labore efficiūtur diligūtur magis. Lec. 2. Exēplum in mr̄ibꝰ.

Dubitaꝭ ăt vtrū opȝ amare ſeipm maxime vel alium aliquem.

¶ Eſt autē queſtio vtrum qui ſeipm amare debet maxime an alium quendam. Le. are.

¶ Dubitatur autem ⁊ vtrum oporteat ſeipſum amare maxime an aliquem alium. Argir.

S.Tho.

¶ Poſt q̄ȝ phs determinauit de ꝯſeruatiōe ⁊ diſſolone amicitie ⁊ iteꝝ de amicitie opibꝰ. ħ mouet q̄ſdā dubitatiōes circa amicitiā. ⁊ p̄ ex pte amātis. 2ꝰ ex pte amatoꝝ ibi. (Utꝝ igꝭ q̄ȝplimos ⁊c̄.) ¶ Circa pˀm duo facit. Pˀmo ſoluit dubōnē de amore amātis quē habet ad ſeipſum. Scđo de amore amantis quē habet ad alteꝝ ibi. (Dubitaꝭ autem ⁊ circa ⁊c̄.) ¶ Circa pˀm tria fac. p̄ ꝓponit dubōnē. 2ꝰ oñdit eā eē rōnabilē. ibi. (Increpāt.n. ⁊c̄.) 3ꝰ ſoluit ibi. (Forte igꝭ talēs ⁊c̄.) ¶ Dic ḡ p̄. q̄ dubitatio ē. vtꝝ opteat q̄ aliqs diligat ſeipȝ maxie vel aliquē aliū magis q̄ȝ ſe. ¶ De. cā dic̄. Dubitatio

¶ Increpāt.n. eos q ſeipſos maxie diligūt. ⁊ vt in turpi amatores ſui vocant.

Le. are. ¶ Increpant enim qui ſeipſos maxime amant: ⁊ quaſi turpe ſit: amatores ſui appellant.

Argir. ¶ Increpant enim eos qui ſeipſos maxime amant: ⁊ vt turpe ſui amatores appellant.

S.Tho.

¶ Oñdit dubitationē eē rōnabilē. Et p̄ obĳcit p̄ vna pte. 2° p̄ alia. ibi. (Rōnib° aūt his ꝛc.) 3° ꝯcludit dubitabilitatē qōnis. ibi. (Dubitaſ aūt ꝛc.) ¶ Circa p̄m° duo facit. p̄ ꝯcludit ꝙ hoies icrepāt illos q maxime amāt ſeipſos. Et ꝙ aliq ſunt amatores ſui reputaſ q̄ſi ad malū. ¶ 2° ibi.

De [illegible] inordinate ſe amantibus.

¶ Videtur ꝙ prau° ſuip̄i° gr̄a oia agere. Et q̄to vtiq̄ deterior ſit. tāto magis. Accuſant itaq̄ ip̄m. puta q̄m a ſeipſo nihil agit. Epyiches āt pp̄ bonū: ꝛ q̄to vtiq̄ melior ſit: magis pp̄ bonū ꝛ aici gr̄a. Qđ āt ſuip̄ſi° p̄terit.

Le. are. ¶ Videtur q̄ improbus ſui cā facē oia: ꝛ q̄to iprobior ſit: tāto magis. Incuſant ĝ ip̄m: qđ nihil ab ſe agat. Bonus aūt vir pp̄ honeſtatē: ꝛ q̄to melior: tāto magis pp̄ter honeſtatem ꝛ amici gratia. Sua ꝑo negligit.

Argir. ¶ Atq̄ prauus q̄dē ſui gratia cuncta agit: ꝛ tanto magis: q̄to prauior eſt. Incuſant igiſ ip̄m: q̄ꝛ nihil niſi ſibi agit. Probus aūt ob honeſtatē: ꝛ tanto magis: gratiaq̄ amici quanto p̄ſtabilior eſt. Sua ꝑo negligit.

S. Tho.

¶ Inducit ꝙ hō p̄uus oia facit pp̄ ſuā vtilitatē. Et tāto ꝙ magis obſuat q̄to peior eſt. Et q̄to magis facit magis accuſaſ ab hoib° velut q nihil facit eẋ ſeip̄m. i. qđ ſit ꝑpt bonū alioꝝ: ſꝫ ſolū pp̄ ſuū. Sꝫ hoies ꝟtuoſi nō agūt ſolū pp̄ ſeipſos ſꝫ magis agūt bonū honeſtū: ꝛ pp̄ amicos. Propt qđ plerūq̄ ꝑtereūt ſuas vtilitates. ¶ Deinde cū dicit.

Qui hoies ꝟtuoſi negligūt multociēs ſua gratia amicorum.

¶ Rōnib° āt his opa diſſonāt nō irrōnabilr. Aiūt. n. optere amare maxie: maxie amicū. Amic° āt maxie q vult maxie bōa illi° gr̄a: ꝛ ſi null° ſciet. Ꝺ aūt exiſtūt maxie ip̄ſi ad ſeip̄ꝫ.

Le. are. ¶ Ab hꝭ verbis opa diſcordant: non imerito. Aiunt maxime amare oportere eū qui maxime ſit amicus. Ille ꝟo maxime eſt amicus: q maxie vult bona alicui illius gr̄a: eſi nullus ſciat. Hec ſunt maxime ſibi ad ſeipſum.

Argir. ¶ Ab his aūt verbis non ſine rōne ipſa opa diſcrepāt nā eum inquiūt oportere ſūme amare qui maxime eſt amic°. Is aūt maxime eſt amic°: q vult bona illius gr̄a ſi nullus etiam ſcient. At hec ipſi ad ſeip̄m maxime competunt.

S. Tho.

¶ Obĳcit pro pte ꝯ̄ria. Et dicit ꝙ a p̄miſſis rōnib° diſſonāt opa: ſm̄ que hoies maxime oſtēdunſ amare ſeipſos. Et ꝙ nō irrōnabilr. Primo q̄dē: q̄ꝛ ſicut cōiter hoies dicūt: opꝫ hoiem maxime amare. ſ. eū q maxime eſt nobis amic°. Ille aūt eſt maxime alicui amicus: q maxime vult ei bonū ei° gr̄a. ꝛ ſi nullus ali° ſciret. Que q̄dē maxime exiſtūt hoi ad ſeipſum. Vnuſq̄ſq̄. n. maxime vult ſibi bona. Sic ergo pꝫ ꝙ hō maxime dꝫ amare ſeipſum. ¶ Secundo ibi.

Que maxime amare oportet.

¶ Et reliq̄ vtiq̄ oia q̄bus amicus determinatur. Dictum eſt. n. quoniam ab ipſo oia amicabilia ꝛ ad alios perueniunt.

Le. are. ¶ Et reliqua igiſ oia q̄b° diffiniſ amicus. Dictum eſt autē: qđ ab ipſo cuncta amabilia: ꝛ ad alios extendit.

Argir. ¶ Et cetera oia q̄bus definiſ amicus. Dcm̄ eſt. n. ab ipſo ea oia que ad amicitiā attinent ꝛ ad ceteros peruenire.

S. Tho.

¶ Inducit pro hac pte id qđ ſupra dcm̄ eſt. Et dicit ꝙ reliq̄ oia q̄bus determinaſ ꝛ diffiniſ q̄d ſit amicus. maxime exiſtunt hoi ad ſeip̄m: vt ſupra dictum eſt: q̄ꝛ oia amicabilia que ꝯſideranſ in cōparatione ad alios ꝑueniunt ex amicabilibus que patiſ homo ad ſeipſum. ¶ Tertio ibi.

¶ Sꝫ ꝛ ꝓuerbia oia ꝯſētiūt. puta ꝙ vna aia. ꝛ cōia q̄ aicoꝝ. ꝛ eq̄litas aici ꝛ genu tybie ꝓpiquū. Hec. n. oia ad ſeip̄ꝫ maxie exiſtūt. Maxie. n. amic° ſibiip̄ſi ꝛ amādū maxie ſeip̄m.

Le. are. ¶ His quoq̄ ꝓuerbia oia ꝯſentiūt. Veluti vna aia. Et amicoꝝ oia eē cōia. Et eq̄litas amicitia ꝛ genu cruri ꝓximus. Hec aūt oia ad ſeip̄m maxime exiſtūt. Maxime. n. ſibiipſi q̄ſq̄ amicus eſt. Et ſeip̄m igiſ amare maxime oportet.

Argir. ¶ Eodē accedūt ꝛ ꝓuerbia vniuerſa. Vt aia vna. Et amicoꝝ oia ſūt cōia. Et aicitia eſt eq̄litas. Et tibie genu ꝓpinquius. Hec. n. vniuerſa ipſi ad ſeip̄m maxie cōpetūt. Maxime nāq̄ amic° ē ſibi. Et ſe igiſ ip̄m maxime amare opꝫ.

S. Tho.

¶ Inducit ad idē q̄dā ꝓuerbia. Et dicit ꝙ oia ꝓuerbia q̄ vulgariter dicunſ ꝯſentiūt in hāc ptē ꝙ hō diligat maxie ſeip̄m. Sicꝫ ꝙ dr̄ vnā eē aiam duoꝝ amicoꝝ. Et ꝙ ea que ſūt aicoꝝ ſūt cōia. Et ꝙ aicitia eſt q̄dā eq̄litas. Et ꝙ amicus ſe hꝫ ad amicū: ſicꝫ genu ad tibiā q̄ hꝫ maximā ꝓpinquitatē. Per hec āt oia daſ itelligi ꝙ aicitia in q̄dā vnitate cōſiſtit: q̄ maxie eſt alic° ad ſeip̄m. Et ſic oia p̄dicta ꝓuerbia maxie ꝟificanſ de aliq̄ re° ſuip̄ſi°. Et ꝙ iō: q̄ꝛ hō maxie eſt aicus ſibiip̄ſi. ꝛ ſic hō maxie dꝫ ſeip̄m amare. ¶ De. cū di.

Prouerbia de amicitia.

¶ Dubitatur aūt ꝯuenieter vtram debitum ſequi ambobus habentibus credibile.

Le. are. ¶ Dubitaſ āt merito q̄b° oꝫ credē: cū vtriq̄ hēant ſuaſionē.

Argir. ¶ Dubitatur autem merito: vtris oporteat aſſentiri cum vtriſq̄ videatur eſſe credendum.

S. Tho.

¶ Concludit dubitationē q̄onis. Et dicit ꝙ ꝯuenieter dubitaſ quas rōnes predictorum ſit debitum ſequi cum ambe habeant aliquid credibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Forte igiſ tales opꝫ ſermonē diuidere ꝛ determinare ꝛ inq̄ātū vtriq̄ ꝛ quo verū dicūt. Si aūt accipiam° amās ſui eq̄lr vterq̄ ꝛ quo verū dicūt forte vtiq̄ fiet manifeſtum.

Le. are. ¶ Forte igiſ hꝭ ſermones diſtīguēdi ſūt ac determinādi: q̄tenus ꝯtinēt ꝟitatē. Si ĝ diſtinguem° quēadmodū amatorem ſui vtriq̄ accipiunt. Forte erit id manifeſtum.

Argir. ¶ Fortaſſe igiſ tales ſermones diſtinguēdi determinādiq̄ ſūt: quouſq̄ ꝛ quonā mō ſint veri. Si itaq̄ ſūpſerim° quonā vtriq̄ mō ſui amatorē dicāt: fuerit forſitā manifeſtuꝫ.

S. Tho.

¶ Soluit p̄miſſaꝫ dubitationē. Et p̄ determinat modū ſoluēdi. 2° ſoluit ibi. (In obprobriū q̄dē igr̄.) ¶ Dic ĝ p̄ ꝙ tales ſmōes q hꝫ rōnes ꝓbabiles p̄ vtraq̄ pte oꝫ diſtīguē ꝛ determinare q̄tuꝫ ex vtraq̄ pte veꝝ dicaſ. Et in q̄. Et ſic ſi accipiam° q̄lr aliq̄s dicaſ amator ſui ſm̄ vtranq̄ ptē obiectionū fiet veꝝ illud qđ queritur. ¶ Deinde cum dicit.

Quo ſint determinande ꝛ ſoluende que hꝫ rōnes probabiles ex vtraq̄ pte.

¶ In obprobriū q̄dē igr̄ ducētes ip̄ꝫ amatores ſui vocāt ipſos q ſibiip̄ſis tribuūt plus in pecunĳs ꝛ honorib° ꝛ delectationib° corporalibus. Ꝺ. n. multi appetūt ꝛ ſtudēt circa ipſa: vt optima entia propter qđ ꝛ circūpugnabilia ſūt. Circa ꝙ vtiq̄ plus hn̄tes largiuntur ꝛ concupiſcētĳs ꝛ totalr paſſionibus ꝛ irrōnbili aie. Tales aūt ſūt multi. Propt qđ ꝛ appellatio facta eſt a multū prauo exiſtente. Iuſte vtiq̄ ſic philaut° exprobratur.

¶ Aliq̄ igr̄ i rep̄hēſionē ducētes: ſui amatores illos vocāt: q ſibiipſis pl° tribuūt i pecuĳs ꝛ honorib° ꝛ voluptatib°. Hec eni cōplēs affectāt: atq̄ illis vt optimis oī ſtudio incūbūt. Quapp̄ certamē illa veniūt. Qui igr̄ in illis pl° hāc ꝑgūt cupiditatib° ꝛ affectib°: ꝛ ei pti aie q̄ rōne caret cōnoui inſeruiūt. Tales āt ſūt q̄ꝑplimi. Itaq̄ appellatio orta ab eo qđ

frequenter ſit ⁊ eſt malum. Juſte igiť tales culpantur.

Argu. ¶ Qui igiť ẜ reprehendendum eē exiſtimāt: eos amatores ſui appellāt: q ſibi plus tribuūt in pecunijs ⁊ honorib⁹ ⁊ volu ptatib⁹ corporis. Hec.n. ipa multitudo affectat: ⁊ ipſis vt optime oī ſtudio icūbit. Quapp ⁊ in certamē venitur. Qui igiť in hiſce plus hēr pgunt ꝙ cupiditatib⁹ ⁊ oīno affectib⁹ eiqꝫ parti aīe que rōnis eſt expers gratificanť. Tales āt ſunt ipſi multi. Jccirco ⁊ appellatio orta eſt ex mltitudine: que qdem eſt praua. Ergo iuſte vituperanť ꝙ qui ita ſe amant.

S. Tho.

¶ Soluit diſtīguēdo pdictā dubitōnē: Et p̄ oſidit qr̄ dicať amator ſui ſm ꝙ vitupať. 2° qr̄ dicať ſm ꝙ laudať. ibi. (Uidebiť āt vtiqꝫ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. p̄ manifeſtat
Quales amatores ſui vituperentur. ppoᵐ. 2° pbat qd dixerat. ibi. (Qm̄ āt talia ⁊c̄.) ¶ Dic̄ ꝙ p. ꝙ illi q in obprobriū reputāt eē amatorē ſui. illos vocāt ſui amatores q tribuūt ſibiīpſis plus l bonis corpalib⁹. ſ. in pecunijs ⁊ honorib⁹ ⁊ l delectatōnib⁹ corpalib⁹: q̄les ſūt ciboꝝ ⁊ venereoꝝ. Hꝫ.n. bōa mltitudo boium appetit. Et
Cā pugne ⁊ ptētiōis. attēdūt ad ipa hoies ac ſi eēnt optīa. Et qꝛ mlti ḋrūt i hīs ſupabūdātiā quā nō pnt oēs ſil hēe. ſeqť ꝙ circa hꝫ bona
Cur amatores ſui appellenť q amāt ſe ſm ſenſuꝫ. ſiūt pugne ⁊ ptētiones. Jlli āt q circa talia plus abundāt. boꝝ abundātiā ꝯuertūt ad ſatiſfaciēdū ꝯcupiſcētijs ⁊ alijs paſſiōib⁹: ⁊ p ꝯñs irrōnali pti aīe. ad quā ptinent paſſiones. Et ſic illi q talia bona appetūt amāt ſeipos ſm ptē aīe irrōnalē. ſ. ſenſitiuā. Multitudo aūt boīuꝫ talis eſt: ꝙ magis ſeqť ſenſum ꝙꝫ itellm̄. Et iō ipa appellatio amātis ſeipm̄ ſūpta eſt ab eo ꝙ eſt prauū: qd multis ꝯuenit. Et ſic philaut⁹. i. amator ſuiipſius. ſm hāc acceptionē pōt in pluribus inueniri ⁊ iuſte exprobrať. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ āt talia ſibiipſis tribuētē ꝯſueuerunt dicere multi philautos nō imanifeſtū. Si.n. qs ſemp ſtudet iuſta agere ipſe maxīe oīum vel tēperata vel qualiacūqꝫ alia eoꝝ que ſm virtutes ⁊ totalr̄ bonū ſemp ſibi acqrit. nullus dicet philautum hunc neqꝫ vitupabit.

Le. are. ¶ Qui vo ſibiipſis talia tribuētes amatores ſui ꝯſueuerūt: vulgo appellari manifeſtum eſt. Nā ſiqs ſtudeat ſemp recta facere: ipſe maxīe oīum: aut modeſta aut alia quecūqꝫ a vtute pficiſcentia: ⁊ ſemp honeſtum pro ſe magis vſurpet: nemo hunc culpabit: neqꝫ vitupeꝛabit.

Argu. ¶ Non eſt aūt obſcuꝝ vulgus eos q ſibiipſis talia tribuūt ſui amatores dicē ꝯſueuiſſe. Nā ſiqs ſemp ſtudeat agē iuſta maxime oīuꝫ: aut tpata: aut qcuīs alia que a vtutib⁹ pficiſcunť: honeſtatemqꝫ oīno ſibiipſi ſemp vēdicet atqꝫ vſurpet: hūc nemo dicet amatorē ſui neqꝫ vituperabit.

S. Tho.

Qui vocat opib⁹ ſtudioſi que ſūt maxīe non appellatur philautus nec vitupať. ¶ Probat qd dixerat. Et dic̄ maniᶠ eē. qm̄ mlti ꝯſueuerūt illos dicē philautos. i. amatores ſuiipſoꝝ: q pl⁹ tribuūt ſibi de bonis pdcīs: q ptinēt ad ptē irrōnalē. qꝛ ſi aliqs velit ſupabūdare l bonis rōnis q ſūt opa vtutū. puta ſi velit maxime ſr alios agē opa iuſtitie vel tēpātie vel q̄cūqꝫ alia vtutis opa. ita ꝙ ſp velit ſibi boᵐ honeſtū acqrē. nllꝰ de pdcā mltitudie vocabit eū philautū. i. amatorē ſui: vl ſi aliqs ſapiēs vocet eū philautū. ẜ nō dicet l eū vitupꝛtum. Lcō. ix.

Videbitur aūt vtiqꝫ talis magis eē philautus.

Le. are. ¶ At videbitur is magis ſui amator.
Argu. ¶ Magis autē videbiť talis hō ſui amator.

S. Tho.

¶ Poſtqꝫ pho oñdit qr̄ dicať aliqs amator ſui ſm ꝙ ē exprobrabile. ẜ oñdit qr̄ aliqs dicať amator ſui ſm ꝙ ē laudabile. Et circa ẜ duo facit. Prio oñdit eē quēdā modū q aliqs ē amator ſui. aliū a pdicto. 2° oñdit ꝙ ſm hūc moᵐ eē amatorē ſui ē laudabile ibi. (Circa quā igiť ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria fac̄. Prio oñdit illū eē amatorē ſui q ſibi tribuit habūdātiā bonoꝝ rōnis. 2° oñdit ꝙ vtuoſus eſt talis. ibi. (Qm̄ gdē igiť ⁊c̄.) 3° oñdit hūc modū amādi ſe eē differētē a pmiſſo. ibi. (Scdꝫ alterā ſpēm ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. p̄ ppoit qd intēdit. Et dic̄ ꝙ talis q ſtudet excellē in opib⁹ vtutis magis vr̄ eē philaut⁹. i. amator ſui ꝙꝫ ille q tribuit ſibi ſuphabūdātiā bonoꝝ ſenſibilium. ¶ Scdo ibi. De amatore ſui q laudatur.

¶ Tribuit.n. ſibiipſi optima ⁊ maxīe bona.

¶ Quia pulcherrima ac maxima bona ſibiipſi tribuit. Le. are.
¶ Nam ea ſibi tribuit que pulcherrima maximeqꝫ bona. Argu.

S. Tho.

¶ Probat ppoſitū duab⁹ rōnib⁹. Quaꝝ p̄ᵃ eſt. qꝛ tāto magis aliqs amat ſeipm ꝙꝫto maiora bona ſibi attribuit. Sꝫ ille q ſtudet ſupexcedē in opib⁹ vtutis. tribuit ſibi optima. que. ſ. ſunt maxime bona. ſ. bona honeſta. Ergo talis maxime diligit ſeipm. ¶ Scdam rōnem ponit ibi. Rō pma. Qꝛ bona maxie tribuit ſeipm.

¶ Et largiť ſuiipſius principaliſſimo ⁊ omnia huic obediunt.

¶ Et ſeruit pncipaliſſimo ſui: ⁊ in omnibus illi acquieſcit. Le. are.
¶ Et gratificať ei qd ſuiipſi⁹ potiſſimū l oibuſqꝫ illi obtēpat. Argu.

S. Tho.

¶ Quia. ſ. talis largiť bona ei qd eſt pncipaliſſimū l ipo. ſ. itellectui. Et facit ꝙ oēs ptes aīe itellectui obediant. Tāto aūt aliqs magis amat aliqd quāto magis amat illud qd eſt pncipaliꝰ in eo. Et ita pꝫ ꝙ ille q vult ſupexcellere in opibus vtutis maxime amat ſeipſum. ¶ Tertio ibi. Rō ſcda ad idem.

¶ Quēadmodū āt ⁊ ciuitas pꝛicipaliſſimū maxime eē videtur. ⁊ oīs alia congregatio ſic ⁊ homo. Et philaut⁹ vtiqꝫ maxime hoc diligens. ⁊ huic largiens.

¶ Ut autem ciuitas pncipaliſſimum maxime videť eſſe: ⁊ ceteri oēs conuentus. Sic ⁊ homo ⁊ amator ſui maxime profecto eſt: qui illud amat: illiqꝫ inſeruit. Le. are.

¶ Ut aūt ⁊ ciuitas id eſſe maxime videť qd eſt potiſſimū: ⁊ alius oīs conuentus: ſic ⁊ homo. Amator igiť is ⁊ maxime ſui: qui illud amat illiqꝫ gratificatur. Argu.

S. Tho.

¶ Probat qd ſuppoſuerat. ſ. ꝙ ille q amat id qd eſt pncipaliſſimū in ipo. ſ. itellm̄ vel rōnē. maxime amat ſeipm. Et ẜ oñdit trib⁹ rōnib⁹. Quaꝝ p̄ᵃ eſt: ꝙ ciuitas maxime videť eē illud qd eſt pncipaliſſimū in ea. Uñ illd qd faciūt rectores ciuitatis in ea dr̄ tota ciuitas facē. Et eadꝫ rō eſt de oī alia re ex plib⁹ ꝯſtituta. Uñ ⁊ hō maxime eſt id qd eſt pncipale in eo. ſ. rō vel intellc̄s. Et ſic ille qui diligit intellectum vel rōnem: ⁊ ei largiť bona: maxime videť eē philautus. i. amator ſui. ¶ Scdam rōnem ponit ibi. Qꝛ hō maxime dr̄ eē intellectus. Exēplum in ciuitate.

¶ Et cōtinēs igiť ⁊ incōtinēs diciť i tenere talē vel nō: vt hoc vnoquoqꝫ ente.

¶ Et continens porro ⁊ incontinens dr̄ in continendo mentem vel non ꝯtinendo quaſi hoc ſit vnuſquiſqꝫ. Le. are.
¶ Et ꝯtinens igitur diciť ⁊ incōtinens: qꝛ mens vincit aut non vincit: propterea ꝙ ipſa eſt hominum quiſqꝫ. Argu.

S. Tho.

¶ Diciť.n. aliqs ꝯtinēs. q. ſe tenēs: ⁊ icōtinēs. q. nō ſe tenēs. Et ẜ inqꝫtū hō retinet intellectuꝫ ſequēdo eius iudiciū vel non retinet per incōtinētiam. q. vnuſquiſqꝫ homo ſit ẜ. i. ſuus intellectus. Et ita videť ꝙ ille homo vere ſe amet q amat intellectum. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi. Rō tercia.

¶ Et egiſſe vindentur ipſi ⁊ voluntarie que cum ratione maxime.

¶ Ac egiſſe videnť ipſi ⁊ volūtarie que cuꝫ rōne maxime. Le. are.
¶ Et egiſſe ipi ⁊ ſua ſpōte ea vr̄ q̄ cū rōne maxīe egerunt. Argu.

S.Tho.

Tertia rō. ¶ Et dicit ꝙ illa que hoīes faciūt ꝑ rōnem maxime videnť ipſimet feciſſe ⁊ voluntarie facta eē: que aūt hō facit ꝑ ↄcupiſcētiā vel irā.q.nō videť ipſe feciſſe ꝑpͣ voluntate: ſ; extraneo motu duct⁹. Et ſic p; ꝙ hō eſt ꝑcipue id qḋ eſt ſm̄ itellectum ⁊ rōnem. Unde maxime ſe amat quando amat intellectum ⁊ rationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ qdē igiť hoc vnuſqſq; ē vľ maxime nō imanifeſtū. Et qm̄ epyiches magis hoc diligit. Propť qḋ philaut⁹ maxie vtiq; erit.

Le. are. ¶ Quod igiť ħ maxie eſt vnuſqſq;: ⁊ qḋ bonus vir maxime ħ amat: nō eſt obſcuꝝ. Quapropter amator ſui maxime.

Argir. ¶ Nō igiť eſt obſcuꝝ: ħ eē maxime vnūquēq; ⁊ ħ maxime virum bonū amare. Quapropter maxime ſui eſt amator.

S.Tho.

¶ Oñdit cui cōpetit ſm̄ ꝑdictū modū eſſe amatorē ſui. Et dicit maniſ͞m eē ex ꝑdictis ꝙ vnuſqſq; eſt ħ.ſ.itellē vel rō vľ qz aliq̄ alia ↄcurrūt ad eē hoīs pōt dici ꝙ hō maxie ē ħ.ſ. intellē vel rō: qz ħ eſt formale ⁊ cōpletiuū ſpēi hūane. Maniſeſtū eſt ēt ꝙ v̄tuoſus maxie diligit ħ.ſ.itellēm ⁊ rōnē: qz totalr ↄſeruat ipm̄: ⁊ in oīb⁹ obedit ei. Uñ maniſ͞m eſt ꝙ virtuoſus maxie eſt philaut⁹.i.amator ſui. ¶ Deīde cū dicit.

De intellē ⁊ ratione.

¶ Scḋm alteꝝ ſpēm exprobrati ⁊ differens tantum quātū ſm̄ rōnē viuere a ſm̄ paſſionē. ⁊ appetere bonum vľ viſum ↄferre.

Le. are. ¶ In alia ſpecie eſſet: q̄ȝ in illa que repꝛendiť: tātūq; differt: q̄ȝtum differt viuē ſm̄ rōnem vel ſm̄ pꝛturbationem ⁊ cupere qḋ honeſtum ſit: vel qḋ videatur prodeſſe.

Argir. ¶ Diuerſa ſpecie ab eo qui repꝛehēdiť: tātūq; differt: quantum vita cum rōne differt a vita cum pꝛturbatione: ⁊ appetitio: aut honeſti: aut eius quod conferre videtur.

S.Tho.

Dña vn⁹ plex inter amores ſui laudabiles ⁊ cum qui vituperatur. ¶ Oñdit hūc modū amādi ſe differre ſpecie a ꝑmiſſo. Et dicit: ꝙ v̄tuoſus eſt amator ſui ſm̄ alteraȝ ſpēm amādi ſe ab eo qḋ exprobrať: vt.ſ̄.dcm̄ eſt. Et aſſignat duas dñas. q̄ȝ vna ē ex pte actiōis. Uirtuoſus.n.amat ſeipm̄ inq̄ȝtū viuit ſm̄ rōnē. Sȝ ille q vitupať viuit ſm̄ paſſionē. Seqť.n.paſſiones in ōnalis aie: vt.ſ̄.dcm̄ eſt. Alia ꝟo dña ē ex pte finis. Nā v̄tuoſus amat ſeipm̄: inq̄ȝtuȝ appetit ſibi id qḋ eſt ſimplr bo͞n. Ille āt q vitupať amat ſeipm̄: inq̄ȝtū appetit ſibi id qḋ appet bonū vel vtile: tn̄ ſit nociuū. ¶ Deīde cū di.

¶ Circa bonas qdē igitur actiones differēter ſtudētes oēs recipiunt ⁊ laudant.

Le. are. ¶ Eos igitur qui circa ꝑclaras res egregie ſtudent: omnes recipiunt ⁊ laudant.

Argir. ¶ Eos igitur qui circa res honeſta egregie ſtudent omnes complectuntur ⁊ laudant.

S.Tho.

¶ Oñdit ꝙ amare ſeipm̄ ħ 2⁹ mō eſt laudabile. Et ꝑ̄ oñdit ꝑpoͦ͞m. 2⁹ excludit ab eo q 2⁹ mō amat ſeipm̄ id ꝑꝑ qḋ amator ſui vitupať.ibi. (Unuȝ.n.qḋ.) ¶ Circa ꝑ͞m tria facit. ꝑ̄ oñdit ꝙ ille q amat ſeipȝ ſm̄ rōnē eſt laudādus. Talis.n. vt dcm̄ ad ħ ſtudet. vt ſupercellat in opib⁹ v̄tutū. Maniſeſtū eſt aūt ꝙ oēs acceptāt ⁊ laudāt eos q ſtudēt ad bonas actiones differēter ab aliis.i.ſupabūdātius aliis. Et ſic p; ꝙ ille que amat ſe ſm̄ v̄tutē eſt laudabilis. ¶ Scḋo ibi.

Q̄ hmōi mod⁹ amādi ſe eſt laudabilis.

¶ Oīb⁹ aūt ↄtēdētibus ad bonū ⁊ intēdētib⁹ optima agere: ⁊ cōiter vtiq; omni erūt qb⁹ indigere ⁊ ꝑpꝛia vnicuiq; maxima bonorū ſiquidem virtus tale eſt.

Le. are. ¶ Oībus ꝟo ad honeſtatē ⁊ ad res ꝑclaras tēdētibus: ⁊ cōiter qdē oībus vtiq; aderunt ea que oportuna ſunt: ſingulariter aūt vnicuiq; maxima bona ſiqdē virtus talis eſt.

Argir. ¶ Qm̄ ſi oēs ad ↄſequēdā honeſtatē ⁊ ad res agēdas pulcherrimas decertarēt atq; ↄtēderent: ⁊ oīb⁹ publice ea que op;: ⁊ vnicuiq; ꝑuati; maxia bona icēnt ſiqdē v̄t⁹ eſt tale.

S.Tho.

Q̄ talis amor ſui eſt vtilis. ¶ Oñdit ꝙ ēt ē vtilis ⁊ ſibi ⁊ aliis. Dcm̄ ē.n. ꝙ ille q amat ſeipȝ ſm̄ v̄tutē ſtudet ſupexcellēter bñ agē. Si aūt oēs ↄtēderēt ad bonū. ita.ſ. ꝙ vnuſqſq; itēderet excellē aliū in bonitate optime agēdo: ſequereť ꝙ oēs cōiter hērent ea qb⁹ indigēt: qz vnus alteri ſubueniret ⁊ ꝑpͣ vniuſcuiuſq; hērent illa que ſunt maxima bonoꝝ.ſ.v̄tutes. ¶ Tertio ibi.

¶ Quare bonum qdem op; philantuȝ eſſe eteni ipſe iuuabiť bona agēs ⁊ alios iuuabit. Malum aūt nō op;. Ledet.n. ⁊ ſeipſum ⁊ pꝛimos prauis paſſionibus ſequens.

Le. are. ¶ Quare bonuȝ qdē op; ſui eē amatorē. Nā ⁊ ſibi ꝓderit agēdo honeſta: ⁊ aliis vtilitates afferet. At maluȝ nō op;: nā nocebit: ⁊ ſibi ⁊ ꝓximis prauas ſequēdo cupiditates.

Argir. ¶ Quare bonū qdē hoīeȝ amatorē eē ſui op;. Nā ⁊ ſibiipſe ⁊ ceteris ꝓderit agēdo honeſta. Prauū aūt nō op;. Et ſibi nāq; nocebit ⁊ ꝓpinquis affectus prauos ſequendo.

S.Tho.

Correlarium. ¶ Infert duo correlaria ex ꝑdictis. Quoꝝ ꝑ͞m eſt. optimuȝ eē ꝙ bon⁹ hō amet ſeipm̄: qz bona agēdo ⁊ ſe ⁊ alios iuuabit. Sȝ nō op; ꝙ malus amet ſeipm̄: qz ꝓſequēdo prauas

Nota. paſſiones: ⁊ ſeipm̄ ledet priuando ſe virtutibus: ⁊ ꝓximos priuādo eos bonis ſenſibilibus. ¶ Scḋm ponit ibi.

¶ Malo qdeȝ igiť diſſonant que op; agere ⁊ que agit. Oīs.n. intellectus eligit bonū ſibi ipſi. Epyiches aūt obedit intellectui.

Le. are. ¶ Improbo igiť diſſidēt illa que agere op;: ⁊ que agit. At bonus que oportet: hec agit. Omnis eniȝ mens eligit optimum ſibi. Bonus autem menti paret.

Argir. ¶ Ea igiť que vir improbus agit ab hīs diſcrepāt que agere op;. At ꝓbus que op; ea ⁊ agit. Mens eniȝ oīa id expetit qḋ eſt optimum ſibi. Et probus obtemperat menti.

S.Tho.

Correlarium. De improbo. De probo. ¶ Et dicit ꝙ i malo hoīe ↄ̄ria ſūt ea q̄ agit ⁊ q̄ op; ipm̄ agē. Agit.n. ↄ itellēm ⁊ rōnē. Oīs aūt itellēs eligit id qḋ ē opti͞m ſibiipſi. Et ita malus nō agit ea q̄ op; ipm̄ agē. Sȝ ħ ↄuenit v̄tuoſo q in oīb⁹ obedit itellectui. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Uerū.n. qḋ de ſtudioſo ⁊ amicoꝝ gr̄a mľta agē ⁊ pati ⁊ ſi opteat mori. Porÿciet.n. ⁊ pecunias ⁊ honores ⁊ totalr circūpugnabilia bona procurans ſibiipſi bonum.

Le. are. ¶ Ueꝝ eſt aūt illud de ſtudioſo ⁊ amicoꝝ gr̄a ipm̄ multa facere: ⁊ ſi opus ſit pro patria mortē obire. Abÿciet eniȝ ⁊ pecunias ⁊ honores: ⁊ oīno oīa pro qbus homines inter ſe concertant: vt honeſtatem aſſequatur.

Argir. ¶ At qui veꝝ eſt illud qḋ de ſtudioſo dī. Cōplura inquaȝ ipm̄ agere ⁊ amicoꝝ ⁊ pͣīe gr̄a: ⁊ ſi opus fuerit mortē obire. Et pecunias eniȝ ⁊ honores abÿciet ⁊ ea bona oīno de quibus hoīes decertant ſibi vendicans honeſtatem.

S.Tho.

¶ Excludit ab eo q amat ſe ſm̄ v̄tutē id qḋ.ſ̄.poſitū eſt i accuſationē amātis ſeipm̄.ſ. ꝙ nihil facit ꝑꝑ aliū. Et circa ħ tria fač. ꝑ̄ ꝓponit qḋ itēdit. 2⁹ manifeſtat ꝑpoͦ͞m ibi. (Paucū.n.ipē ⁊c̄.) Tertio epilogādo ↄcludit v̄itatē qōnis ibi. (Sic qdē igiť ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ ꝑ̄ veꝝ eē qḋ dī de v̄tuoſo ꝙ mľta faciet gr̄a amicoꝝ ⁊ pͣīe.i. maxie ľter oēs alios. Et ēt ſi oporteat eū mori nō deſeret aīcū. Pecunias ꝟo ⁊ honores ⁊ oīa alia exteriora bōa circa q̄ hoīes pugnāt.q. ꝓÿciet ⁊ ↄtēnet ꝑꝑ amicum: ꝑ que oīa ꝓcurat ſibiipſi bonum.ſ.

Q̄ v̄tuoſus multa facit ⁊ ſubit aliorum gratia.

honeſtum

honeſtū: qḋ eſt eminẽtius. Vñ ⁊ in hoc ẽt magis amat ſe ipſum q̄ ſi magis bonum procurat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Paucū.n.tp̄s ḋlectari valde magis eliget vtiq̄ q̄ꝫ mltū q̄te: ⁊ viuere bñ annū q̄ꝫ mlͭos annos q̄litercūq̄: ⁊ vnā actionē bonā ⁊ magnā q̄ꝫ mltas ⁊ puas. Morientib⁹ aūt hoc forte accit. Eligūt aūt magnū bonū ſibiipſis.

Le. arc. ¶ Magiſq̄ volet breui tp̄e letari vehemẽter: q̄ꝫ longo lẽtiter: ⁊ honeſte: vitā agere p vnum annum: q̄ꝫ multis annis vtcūq̄ contingat: ac rem vnam honeſtam ⁊ magnam q̄ꝫ multas ⁊ paruas. Obeuntib⁹ aūt mortem id forte euenit. Eligunt ꝑfecto rem magnam ⁊ preclaram ſibi.

Argu. ¶ Expetit enim potius voluptatem breui tp̄e vehemẽtem: q̄ꝫ longo leuẽ: ⁊ vitam honeſtā vno anno q̄ꝫ quãuis multis. Et vnum actū honeſtum magnūue: q̄ꝫ multos ⁊ paruos. Atq̄ ij̄s qui pro amicis: q pro patria mortẽ obeunt h̄ forſitan accidit. Magnā igiṫ ſibiipſis digūt honeſtatẽ.

S. Tho.

Nota de appetitu bonorum qui ſe exponunt morti ꝓpṫ op⁹ virtutis.

¶ Manifeſtat qḋ dixerat. Et p̄ q̄ꝫtū ad mortẽ quā ṽtuoſus ſuſtinet ꝓ aico. 2° q̄ꝫtū ad h̄ q̄ pp aicū ꝯtẽnit exteriora bona. ibi. (Et pecūias ⁊c̄.) 3° q̄ꝫtū ad actiões ṽtuoſas q̄s q̄ſꝫ ṽtuoſus aico ꝯcedit. ibi. (Cōtigit aūt ⁊c̄.) ¶ Dic̄ ḡ p̄. qḋ iō morit̄s ꝓ aico ꝓcurat ſibiipſi bo^m: q̄ꝛ magis eligit p paucū tp̄s mltū ḋlectari l magno ope ṽtut) q̄ꝫ p mltū tp̄s q̄te .i. mediocriṫ ḋlectari l mediocrib⁹ opib⁹ ṽtutis. Et magis diliget excellẽter bñ viuẽ p vnū āmū q̄ꝫ p mltos ānos mediocriter. Et ſilr ẽt magis eliget vnā actionẽ bonaꝫ ⁊ magnā q̄ꝫ mltas bōas ⁊ puas. Hoc aūt accit his q moriūṫ pp ṽtutẽ. q̄ꝛ lꝫ min⁹ viuāt: in vna tñ ſola actiõe q̄ ſe ꝓ alco exponūt maius bo^m faciūt q̄ꝫ l alijs mltis actiōib⁹. Et ita i h̄ q̄ ſe exponūt morti ꝓ aicis ṽtuoſe agẽdo magnū bonū ſibiipſis eligūt. Et in h̄ mani^m eſt q̄ maxie ſe amāt. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Et pecunias ꝓijciūt vtiq̄ i quo plura recipiẽt aici. Fiunt.n. aico quidem pecunie. ipſi aūt bonū. Maius aūt bonū ſibiipſi tribuit.

Le. arc. ¶ Et pecunias vtiq̄ abijciunt: in quo plura capient amici. Aderunt enim amico quidem pecunie: ſibi autem honeſtas. Maius ꝓ bonum ſibiipſi attribuit.

Argu. ¶ Abijciētq̄ pecūias: vt aici capiāt plēs. Hic.n. aic⁹ facultates: ipſe ꝯſequiṫ honeſtatẽ. Atq̄ ſibi maius tribuit bonū.

S. Tho.

Q̄ ṽtuoſus ꝯtẽnẽs pecunias maxie diligit ſeipm.

¶ Manifeſtat idẽ q̄ꝫtuꝫ ad ꝯtēptū exterioꝝ bonoꝝ. Et p̄ q̄ꝫtū ad pecūiā. Et dic̄: q̄ ṽtuoſi ꝗ aicoꝝ ꝓijciūt .i. ꝯtēnūt vl diſpgūt pecūias. ita. ſ. q̄ eoꝝ aici plꝰ circa pecūias accipiūt. Et i h̄ ẽt magis ſe amāt ſm ṽitatẽ. Dū.n. aliq̄s pecuniā ꝯcedit amico ⁊ ſibiipſi acq̄rit bo^m honeſtū. mani^m ẽ q̄ magis bonū ſibiipſi attribuit. ⁊ ſic magis ſe amat. ¶ 2° ibi.

¶ Et circa honores aūt ⁊ principat⁹ idem modus. Oia.n. aico ꝓijciet. Bonū.n. ipſi hoc: ⁊ laudabile ꝯuenienter vtiq̄ videtur ſtudioſus eſſe. pre omnibus eligens bonum.

Le. arc. ¶ Et circa honores ⁊ magr̃atus eodẽ mō. Hec.n. oia amico ꝯcedet. Naꝫ id ſibi honeſtū ⁊ laudabile. Merito itaq̄ videṫ ſtudioſus eſſe: oibus preferens honeſtatem.

Argu. ¶ Eūdeꝫ ⁊ circa honores modū magr̃atuſq̄ ſeruabiṫ. Nā hec oia aico ſuo ꝯcedet. Eſt.n. h̄. honeſtū ipſi ac laudabile. Merito igr̃ ſtudioſus eẽ videṫ: anṫponẽs oib⁹ honeſtatẽ.

S. Tho.

Q̄ bonus ꝯtẽnẽs honores aici gr̃a maxie ſe diligit.

¶ Oñdit idẽ circa honores ⁊ circa dignitates. Et dic̄ q̄ eodẽ mō ſe hꝫ circa honores ⁊ pncipat⁹. Oia.n. h̄ ṽtuoſus de facili derelinquet pp amicū: q̄ꝛ h̄ ipm eſt qḋdā bonū opus ṽtutis ⁊ laudabile. Et ſic pꝫ q̄ ṽtuoſus ꝯueniẽter facit locū oliꝫ exterioꝝ bonoꝝ eligẽs bonū ṽtutis qḋ ẽ magnū. ⁊ ſic maxime diliget ſeipſum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cōtingit aūt ⁊ actiones aico ꝓijcere. Et ẽ meli⁹ eo qḋ ẽ ipſa opari cām amico fieri. In oib⁹ laudabilib⁹ ſtudioſus vi̇̄ ſibiipſi boni plus tribuẽs. Sic q̄dẽ igiṫ opꝫ philautū eẽ: queadmodū dictū ẽ: vt aūt multi non opꝫ.

Le. arc. ¶ Quinetiam in rebus agendis quiſq̄ amicum ꝑferet ſibi: eritq̄ pulchrius q̄ꝫ ſi ipſimet agat amico cām agẽdi fuiſſe. In cūctis igiṫ laudabilib⁹ ſtudioſus videṫ ſibiipſi plus honeſti tribuere. Sic igiṫ conuenit ipſum amatorem eſſe ſui: vt dictum eſt: ſed vt vulgo dicitur non licet.

Argu. ¶ Fit etiaꝫ vt ⁊ res agendas ꝯcedat amico: ſitq̄ honeſtius ſeipm̄ fuiſſe cām vt agat illas amic⁹ q̄ꝫ ſi ipſemet agat. In vniuerſis igiṫ laudabilib⁹ ipſe ſtudioſus plus honeſtatis tribuere ſibiipſi videṫ. Sic igiṫ ſuiipſius vti diximus amatorẽ eſſe opꝫ. Ut ipſi aūt multi ſunt non oportet.

S. Tho.

Q̄ ṽtuoſus cõcedat aico actiões ṽtutis in hoc ẽt ſeipſum diligens.

¶ Oñdit idẽ q̄ꝫtum ad ipſas actiones ṽtutis. Et dicit q̄ cōtingit quiſq̄ q̄ ṽtuoſus ẽt actiões ṽtuoſas ꝯcedit ſuo amico. puta ſi ſit aliqḋ opus ṽtutis faciẽdum p ip̄m vel alteꝝ ꝯcedit q̄ fiat p amicuꝫ: vt ex h̄ ꝓficiat ⁊ laudeṫ. Et iſ in h̄ ẽt accipit ſibi id qḋ eſt meli⁹. Meli⁹ eſt.n. ⁊ magis ṽtuoſuꝫ q̄ ipe ſit cā amico ſuo talia faciẽdi q̄ꝫ ẽt ſi ipſe faceṫ: ꝑſertim cū ſibi remaneat opoꝛtunitas. alias talia vel maiora faciẽdi. Sic ḡ pꝫ q̄ ṽtuo ſꝰ plꝰ ſibi tribuit de bono quātū ad oia laudabilia. ⁊ ſic maxime amat ſeipm̄. Ultimo aūt epylogādo ꝯcludit q̄ opꝫ eſſe amatorẽ ſui ſic ſicut dictum eſt de ṽtuoſo. non aūt ſicut multi homines: qui. ſ. nō ſunt ṽtuoſi amant ſeipſos.

Epylogus

Lectio. x.

Dubitatur autẽ circa felicem ſi indigebit amicis vel non.

Le. arc. ¶ Dubitaṫ ẽt vtꝝ btūs idigeat aicis vel nō.

Argu. ¶ Eſt autem ꝯtrouerſia ⁊ de ip̄o felici: ſi ſi indigeat amicis nec ne.

S. Tho.

¶ Poſt q̄ꝫ ph̄s inq̄ſiuit ⁊ ſoluit q̄ōnēs que mouebaṫ ex pte amãtis reſpectu ſuiipſi⁹. h̄ ſoluit dubitationeꝫ q̄ mouebaṫ ex pte amãtis reſpectu alteri⁹. Et p̄ ꝓponit dubōnẽ. 2° oñdit dubitationẽ eẽ rōnabilẽ. ibi. (Nihil.n. aiunt ⁊c̄.) Tertio ſoluit. ibi. (Quid igr̃ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ dubitatio eſt circa felicẽ vtꝝ idigeat amicis vel nō. ¶ Deinde cū dicit.

Dubitatio ſi felix indigeat amicis.

¶ Nihil.n. aiunt op⁹ eẽ aicis btīs ⁊ p ſe ſufficiẽtib⁹. Exiſtūt.n. bona p ſe. ſufficientes igr̃ entes nullo idigere. Aicū aūt aiunt alteꝝ ipſꝫ entem tribuere q̄ per ſeipſum non poteſt.

Le. arc. ¶ Nihil amicis op⁹ eẽ aiunt btīs ⁊ ſufficiẽtib⁹ ſibiipſis. Adeſſe.n. ſibi bona: cūq̄ ſibi ſufficiāt nullo ꝑterea idigẽ. Amicū ꝓ q̄ſi alteꝝ ſe ea afferre que p ſeip̄m non poteſt.

Argu. ¶ Non eſſe.n. inquiunt ipſis beatis ⁊ ex ſeſe ſufficiẽtib⁹ opus amicis. Inſūt.n. ipſis oia bona. Cū igiṫ ex ſeſe ſint ſibi ſufficiẽtes: nullius idigẽt rei. Amicū aūt inquiūt: cū ſit alter ipſe: ea afferre amico que ipſe per ſe amicus ꝯſequi nequit.

S. Tho.

Argumentū pro pte negatiua. Btīs exiſtūt oia bona. Aliq̄ q̄ neceſſitas videatur.

¶ Oñdit dubitationẽ eẽ rōnabilẽ obijciẽdo ad vtrāq̄ partem. Et p̄ obijcit ad ptẽ negatiuā. Scd̄o ad ptem affirmatiuā. ibi. (Aſſimilaṫ aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄^m obijcit dupl̄r. p̄ q̄dem p rōnẽ. Dicūt.n. q̄dā q̄ beati cū ſint ſibi p ſe ſufficientes nō indigẽt amicis. Cū.n. oia bona ipſis exiſtant hñtes per ſe bonoꝝ ſufficiẽtiam nullo alio videnṫ indigẽ. Amicus autẽ videṫ eſſe neceſſarius. q̄ꝛ cum ſit alter ipſe tribuit ea que homo per ſeipſum habere non pōt. Et ſic videṫ q̄ beatus non indigeat amicis. ¶ Secundo ibi.

¶ Unde cū demon bñ det qd op⁹ eſt aicis.

Le. are. ¶ Itaqꝫ cuz deus ſibi abunde dederit: qd opus eſt amicis.

Argu. ¶ Unde ⁊ hanc ſententiam dicunt.

Fortune cum bona eſt amicis cur opus.

S. Tho.

Prouer- bium Ordo pui- dentie ſm platōicos. ¶ Inducit ad idē qōdā ꝓuerbiū qḋ tpe gētilium dicebaṫ. ſ. cum demon aliqd boni dat: nō eſt opus amicis. Ponebāt eni gētiles ⁊ maxime platonici talē eē ꝓuidētie ordinē: q res humane mediātib⁹ demonib⁹ ꝑ diuinā ꝓuidētiam gubernarenṫ: demonū tñ dicebāt quoſdaz eē bonos: quoſdā eē malos. Eſt ğ ꝓuerbiū qḋ cum ꝑ diuinā ꝓuidētiam hoī bona ꝓueniunt. ſicut videṫ contingē felicibus qḋ non indiget homo auxilio amicoꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aſſimilaṫ aūt inconuenienti. hōmnia at tribuentes bona felici aicos nō aſſignare. Qḋ videtur exterius bonoꝝ ⁊ maximuz eē.

Le. are. ¶ Sed videṫ abſurdū cum oia beato tribuanṫ: amicos nō tribuere qḋ maximum videtur externoꝝ bonorum.

Argu. ¶ At abſurdo ſile eſt: vniuerſa bona tribuentes felici: amicos ipſi nō tribuē: qḋ externoꝝ bonoꝝ maximum eſt.

S. Tho.

Primum argumētū ad ptē affir matiuam. ¶ Obĳcit ad partem ꝯtrariam tribus rōnib⁹. Videṫ enim eſſe incōueniens qḋ oia exteriora bona dētur felici ⁊ amici nō ſibi dentur: cum tamē amicus ſit quoddam maximuz inter exteriora bona. ¶ Scḋam rationem ponit ibi.

¶ Si aūt aici magis ē bñfacere q̄ꝫ pati: ⁊ eſt boni ⁊ ꝟtutis bñfacē meli⁹ āt bñfacere aicis q̄ꝫ extraneis bene paſſis idigebit ſtudioſus.

Le. are. ¶ Siue amici eſt bñ potius facere q̄ꝫ ſuſcipē: ⁊ eſt boni viri ac ꝟtutis alios iuuare: ⁊ honeſtius eſt bñfacere amicis q̄ꝫ alienis: indigebit ſtudioſus quibus bñfacere poſſit.

Argu. ¶ Qḋ ſi ad amicū ꝯferre potius q̄ꝫ accipē bñficia ſpectat: atqꝫ ad virū boni virtutēqꝫ dare bñficia ꝑtinet: magiſqꝫ honeſtū ē amicis q̄ꝫ alienis largiri bñficiaqꝫ ꝯferre: vir ſtudioſus ĩs idigebit ꝑfecto q bona bñficiaqꝫ ſint accepturi.

S. Tho.

Scḋm argumētū. Lec. 7. ¶ Et circa h̄ duo facit. ꝑ ponit rōnē. Ut. n. ſupra dictuz eſt: magis ꝑtinet ad amicū bñfacē q̄ꝫ bñ pati. Proprium aūt eſt ꝟtut a bñfacē. Felicitas aūt cōſiſtit in opōne ꝟtutis: vt in ꝑ dcm̄ eſt. Et ſic neċe eſt felicē eē ꝟtuoſuz: ⁊ p ꝯñs qḋ bñ

Lec. 10. Meli⁹ eſt aicis bñfa- cere q̄ꝫ ex- traneis. faciat. Meli⁹ aūt eſt qḋ hō bñfaciat amicis q̄ꝫ ex̄neis ceteris parib⁹: qꝛ h̄ hō delectabilius ⁊ pmptius facit. Ergo felix cū ſit ꝟtuoſus idiget amicis qb⁹ bñfaciat. ¶ Scḋo ibi.

¶ Propter qḋ rurſus ⁊ q̄riṫ vtꝝ in bonis fortunis magis opus eſt amicis: vel in īfortunĳs: vt īfortunato benefacturis idigētes ⁊ benefortunatis quibus benefacient.

Le. are. ¶ Un̄ illa oriṫ queſtio: vtꝝ in reb⁹ ꝓſpis vel aduerſis opus ſit amicis. Utpote idigentib⁹ auxilio q aduerſis ꝑmunṫ ⁊ in ꝓſperitate conſtitutis qbus ꝯferre bñficia poſſint.

Argu. ¶ Quapp ⁊ querit vtruz ꝓſperis in rebus: an in aduerſis opus ſit magis amicis: vtpote cum ⁊ ĩs qui mala fortuna vtiṫ: ĩs idigeat qui bñficia ꝯferant: ⁊ ĩs qui ꝓſpera fortuna fruunṫ ĩs ſit opus apud quos bñficia collocabunt.

S. Tho.

Queſtio ¶ Cōcludit ex ꝑmiſſis q̄ꝫdā dubitationē. vtꝝ. ſ. hō magis idigeat aicis in bonis fortunĳs q̄ꝫ in īfortunĳs. In vtraqꝫ eni fortuna vꝫ hō idigē amicis. Infortunat⁹. n. idiget aicis q ei bñfaciāt. Sꝫ bñ fortunat⁹ aicis: qb⁹ ipſe bñfaciat. Hāc aūt dubōnē iferius ꝓſequiṫ. ¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

¶ Incōueniēs aūt forte h̄ ⁊ ſolitariuz facere beatū. Nullus. n. eligeret vtiqꝫ h̄ꝫ ſeip̄ꝫ oia hēre bona. Politicū. n. hō ⁊ cōuiuere aptus nat⁹. Et felici itaqꝫ h̄ exiſtit. Que. n. bona nā hꝫ. Manifeſtum eſt aūt qḋ cuz aicis ⁊ his q ſūt epyiches meli⁹ q̄ꝫ cuz extraneis ⁊ qbuſcūqꝫ cōmorari. Opus eſt ergo felici amicis.

¶ Sꝫ eſt fortaſſe abſurdū eū q ſolus ſit: beatū dicē. Nemo eni diligēt cūcta bona poſſidē ſm ſeip̄m. Nā ciuile aial eſt hō. Et cū alĳs viuē natū. Beō certe h̄ exiſtit. Nā hēt bona nature. Pꝫ aūt qḋ cū amicis ⁊ bonis viris potius viuē volet: q̄ꝫ cū ex̄neis ⁊ qbuſcūqꝫ. Beato igiṫ opus eſt amicis. Le. are.

¶ Eſt ēt forſitan abſurdum beatū ip̄m ſolitariuz facē. Nemo. n. expetet ꝑ ſe bona cuncta hēe. Nā hō ciuile aial eſt ⁊ cum alĳs aptum vna viuē. Hoc igiṫ competit ⁊ felici. Habet eniꝫ ea oia que natura ſunt bona. Conſtat aūt melius eſſe cum amicis probiſqꝫ q̄ꝫ cum alienis ipſum ⁊ qbuſlibet conuerſari. Amicis ergo felici eſt opus. Argu.

S. Tho.

¶ Et dicit qḋ h̄ videṫ eē incōueniens qḋ beat⁹ ſit ſolitarius. Hoc. n. eſt ꝯ oēm oīuz electionē. Nullus. n. eligēt vt ſemp viueret ſm ſeip̄m. ſ. ſolus: ēt poſt q̄ꝫ oia alia bona hēret: qꝛ hō nāl̄r eſt aial politicuz ⁊ aptus nat⁹ ꝯuiuere alĳs. Quia igiṫ felix hꝫ ea que ſunt nāl̄r bona homini: ꝯñs eſt qḋ hēat cum qb⁹ conuiuat. Manifeſtū eſt aūt qḋ melius eſt ipſum ꝯuiuere amicis ⁊ ꝟtuoſis q̄ꝫ extraneis ⁊ qbuſcūqꝫ. Sic ğ manifeſtū eſt qḋ felix idiget amicis. ¶ Deinde cum dicit. Rō tertia Hō ē aial politicum.

¶ Quid igiṫ dicunt ꝑmi ⁊ q̄uo veꝝ dicūt. vl̄ qm̄ multi aicos exiſtimant vtiles eē. ⁊ talib⁹ qdē igiṫ nō indigebit btūs: qꝛ bona exiſtunt ipſi. neqꝫ vtiqꝫ his q ꝑp delectabile vl̄ī paꝝ. delectabilis. n. vita eius nihil indiget ſupinducta delectatione. nō indigēs autē talibus amicis nō videtur indigere amicis.

¶ Quid ergo dicūt ꝑmi vel q̄tenus veritatē loquunṫ: An qḋ multitudo eos putat amicos: qui vtiles ſint. His autē beatus nequaq̄ꝫ indiget: cū ſibi adſint bona: nec certe ĩs q ꝑpter iocunditatē ſunt amici vel admodū paꝝ. Cuz. n. iocunda ſit: nihil indiget externa voluptate. Non indigens autē talibus amicis: non videtur amicis indigere. Le. are.

¶ Quid igiṫ illi ꝑmi dicūt: ⁊ qua parte vera loquunṫ. An qꝛ vulgus eos amicos eē putat qui vtiles ſunt. Talib⁹ igiṫ non idiget ipſe beatus: qppe cū ipſi oia bona inſint. Nec ēt ĩs qui ob voluptatē amanṫ: aut per paꝝ. Nā cū ſit ipſius vita iucunda: aduētitia non idiget voluptate. Atqꝫ cum amicis talibus haud indigeat: non videṫ indigē amicis. Argu.

S. Tho.

¶ Soluit ꝑdictā dubōnē. Et ꝑ ꝯcludit q̄uo veꝝ dicant q negāt felicē indigē amicis. Scḋo quo dicāt falſuz ibi. (Hoc aūt nō eſt.) ¶ Dicit ğ ꝑ. qḋ cum ꝓbatū ſit qḋ felix idigeat amicis: opꝫ ꝯſiderare qd ſit qḋ ꝑmi dicūt: negātes felicē idigē amicis. ⁊ q̄tū ad qd veꝝ dicāt. ¶ Circa qḋ ꝯſiderādū qḋ multi exiſtimāt illos eē amicos q ſunt eis vtiles ⁊ in collatione: exterioꝝ bonoꝝ: que ſola populares hoīes cognoſcūt. talibus ğ amicis nō idiget beat⁹. qꝛ ſufficit ſibi in bonis que hꝫ. Siſr̄ ēt non idiget amicis ꝓpṫ delectabile niſi paꝝ. inq̄tuꝫ. ſ. in ꝯuerſatione humana neċe eſt vti ludicris ad quietē: ſicut in 4° dcm̄ eſt. Felicis. n. vita cuz ſit delectabilis ſm ſeip̄am. vt in ꝑ dcm̄ eſt. non idiget ſupinducta delectatione: ꝑpter quam ſint ſimpl̄r neceſſarĳ amici. Et cū non idigeat talib⁹ amicis. ſ. vtilib⁹ ⁊ delectabilibus: videṫ non indigē amicis. ¶ Deinde cum dicit. Soło dubi tationis. Qḋ felices nō indiget amicis vti libus. Lec. 15. Qḋ paꝝ indiget aicis ꝑp delecta- tionem. Lec. 12.

¶ Hoc aūt nō eſt forte veꝝ. In ꝑncipio eniꝫ dcm̄ eſt: qm̄ felicitas opatio quedā eſt. Opa-

no.n.manifeſtū q̄m fit ⁊ nō exiſtit quemad/modū poſſeſſio q̄dam. Si aūt felicem eē eſt in uiuere ⁊ opari. Boni aūt opatio ſtudioſa ⁊ delectabilis ſm ſeipſam queadmoduz in pncipio dictū eſt. Eſt aūt ⁊ ppriū delectabiliū. Speculari aūt magis primos poſſum⁹ q̄ noſmetipſos ⁊ illorū actiones q̄ ppas. Studioſoꝝ vtiq; actiones aicoꝝ entiū delectabiles bonis. Ambo.n.habēt que nā delectabilia. Beat⁹ vtiq; aicis talib⁹ idigebit. Si qdē ſpeculari idiget actiones ſtudioſas ⁊ pprias. tales aūt que boni amici entis.

Le. arc. ❡ At id nō eſt veꝝ. Nam dcm̄ eſt ab initio: qd̄ felicitas eſt opatio quedā. Opatio ꝟo fit vt pz: ac nō exiſtit q̄ſi quedā poſſeſſio. Qd̄ ſi felicē eſſe eſt in viuendo: ⁊ opando. Boni aūt opatio p ſeipſaz ſtudioſa eſt ⁊ iocūda vt ab initio diximus. Eſt aūt ppriū delectabiliū. Cōtēplari aūt primos valemus magis q̄ noſipſos ⁊ illoꝝ actus q̄ nr̄os. Actus ꝟo ſtudioſoꝝ qui amici ſunt: iocūdi ſunt bonis. Utriq; enim hñt ea que ſunt iocūda nā. Beatus pfecto talibus amicis idigebit: ſiqdem cōtēplari eliget actus iocundos ⁊ pprios. Tales ſunt aūt actus boni viri amici.

Argu. ❡ Hoc aūt nō eſt forſitan veꝝ. Nā in pn⁹ dcm̄ eſt: felicitatē opationē eē quādam. Cōſtat aūt opationē ipſaz fieri: ⁊ nō vt quandā rem eē que poſſidet. Qd̄ ſi felicē eſſe in viuēdo ac opando ꝯſiſtit boni autē opatio ſtudioſa ⁊ iocūda p ſe vt initio dixim⁹: reſq; ppria ex ꝗ̄s eſt que delectāt: aliq; magis ppinquos q̄ noſipſos: ⁊ act⁹ illoꝝ q̄ nr̄os poſſum⁹ ꝯtēplari ſtudioſorūq; boꝝ act⁹ ſi ſunt amici iocūdi ſunt ipſis bonis. Hñt eniz ambo ea que ſunt nā iocunda. Beat⁹ pfecto talibus idigebit amicis: ſi expetit act⁹ bonos ⁊ pprios cōtēplari: taleſq; ſunt ipſius boni ſi ſit amicus.

S. Tho.

Qz felix i digeat amicis virtuoſis. Rō pma. Lec.10. ❡ Oñdit nō eē oino veꝝ qd̄ dī. Et p̄ h̄ oñdit qbuſdā rōnib⁹ moralib⁹. Scđo p quādam rōnē magis nālē ibi. (Nālius aūt intēdētib⁹ ⁊c.) ❡ Circa p̄m̄ ponit tres rōnes. Prio non eē veꝝ qd̄ dcm̄ eſt. ſ. q̄ ſi felix nō idiget amicis vtilib⁹ ⁊ delectabilib⁹: q̄ pp h̄ nō indigeat amicis. Sūt.n.amici qdā ppter ꝟtutē qb⁹ idiget. Cuius p̄ rō eſt: q: ſicut in p̄ dictuz eſt. felicitas eſt opatio quedā. Manifeſtū eſt aūt q̄ opatio ꝯſiſtit in fieri: ⁊ nō eſt qddā exiſtēs ad modū reꝝ pmanentum. ſicut ſi eēt aliq̄ poſſeſſio qua habita eſſet hō felix: ita q̄ nō oporteret eū aliqd opari. Sed eē felicē ꝯſiſtit in viuē ⁊ opari ꝯtinue. Opz aūt q̄ opatio boni viri ſit bona ⁊ de/lectabilis ſm ſeipſam: q: eſt p ſe bona. ſicut in p̄ libro dcm̄

Lec.13. eſt. Eſt aūt opatio bona ſīr delectabilis ppriū delectabile ꝟtuoſi. Nō.n. ꝟtuoſus eēt qui non delectaret in opatione ꝟtutis. vt in p̄ dcm̄ eſt. Reqrit ergo ad felicitatem: q̄ felix

Ibidem. delectet in ope ꝟtutis. Nō aūt poſſum⁹ delectari niſi in eo qd̄ cognoſcam⁹. Magis aūt poſſum⁹ ſpeculari primos q̄

Speculari magis poſſum⁹ actiones pxioꝝ q̄ noſtras. nos ipſos: ⁊ actiones illoꝝ q̄ nr̄as: q: vniuſcuiuſq; iudiciū in pprijs magis deficit ppt̄ puatū affectū: quē hz ad ſeipſm. Sic igit̄ pz q̄ bonis holb⁹ delectabiles ſūt actiones eoꝝ q ſunt ⁊ boni ⁊ amici: in qb⁹ īueniunt ambo: que ſūt ſm nām delectabilia. ſ. bonū ⁊ amatū. Sic igit̄ btūs idige

Actiones vir⁹ amici ſunt alteri q̄ſi pprie. bit talib⁹ aicis ꝟtuoſis: inq̄ tū q̄rit ꝯſiderare bonas actiones viri boni q eſt amic⁹. Q: ⁊.n.amic⁹ hoīs eſt.q. alter ipſe: actiones amici ſūt ſibi q̄ſi pp̄e. ❡ Scđam rōnē ponit ibi.

❡ Exiſtimāt aūt oportere delectabiliter viuere felicem. Solitario qdē igit̄ difficilis vita. Nō facile eniz ſm ſeipm̄ operari continue. Cum alteris aūt ⁊ ad alios facile. Erit igit̄ operatio magis ꝯtinua delectabilis exiſtēs ſm ſeipſaz qd̄ opz circa beatū eē. Studioſus enim ſm q̄ ſtudioſus his que ſm virtutez actionib⁹ gaudet. his aūt que a malitia triſtatur. quemadmoduz muſicus bonis melodijs delectat̄. in prauis autem triſtatur.

❡ Cēſent ꝟo oporē iocūde viuē btm̄. At in ſolitudine moleſta eſt vita. Nō.n. facile ſm ſeipſm ꝯtinuo opari. Cū alijs ꝟo ⁊ ad alios facile. Erit igit̄ opatio magis ꝯtinua iocunda exiſtens p ſeipſam: qd̄ opz beato adeſſe. Studioſus.n. quo ſtudioſus eſt: actibus gaudet: qui a ꝟtute pficiſcunt̄: qui ꝟo a vitio eos grauiter fert: quēadmodum muſicus eleganti cantu letatur: abſurdo autem offenditur. Le. arc.

❡ Arbitrant̄ aūt hoīes felicē iocunde viuē oporē. Solitario igit̄ difficilis eſt vita. Nō eſt.n. facile p ſeipſum ſemper opari. Cum alijs ꝟo atq; ad alios facile. Erit igit̄ opatio ꝯtinua magis cum ſit p ſeipſam iocunda. Qd̄ qdē eē circa beatum ipm̄ opz. Studioſus.n. hoc ipſo quo ſtudioſus eſt: gaudet qdē ijs actibus qui a ꝟtute pficiſcunt̄. Moleſte aūt fert eos: qui a vitijs pdeunt. Perinde atq; muſic⁹ delectat̄ quidē eleganti cantu: offenditur aūt prauo. Argu.

S. Tho.

❡ Et dicit q̄ cōiter exiſtimāt q̄ felicē opz delectabiliter viuere. Eſt.n. delectatio vnū eoꝝ que reqrunt̄ ad felicitatē. Rō ſcđa. vt in p̄ dcm̄ eſt. Ille aūt q ſolitarius viuit: patit̄ difficilē. ſ. Lec.12. Solitari⁹. grauē vitā. Opz.n. q̄ itertipat̄ ſua delectatio: que opationē ꝯſequit̄. Nō.n. eſt facile q̄ hō ſm ſeipm̄. ſ. ſolitarius exiſtens ꝯtinue opet̄. Sed h̄ eſt facile. ſi cuz altero exiſtat. Fit enī q̄dā viciſſitudo opationū dū ad inuicē bona opent̄ Delectatio bonis cum alijs cōmorāto ē magis ꝯtinua. Et ſic ꝯtinuet̄ delectatio. Si igit̄ hō cū amicis moret̄: opatio ei⁹ que eſt delectabilis ſm ſeipſam. ſ. ꝟtuoſa: erit magis ꝯtinua. Et hoc opz exiſtē circa btm̄. vt. ſ. ꝯtinue delectet̄ in opib⁹ ꝟtutis. Uirtuoſus.n. inq̄tū tz hō gaudet in actionib⁹ Affect⁹ virtuoſi. ꝟtuoſis ſiue a ſe ſiue ab alijs factis. Et ꝯtriſtat̄ in opib⁹ ꝯtrarijs: que ex malitia alicui⁹ pcedūt. ſicͣ muſic⁹ delectat̄ i bonis melodijs ⁊ offendit̄ in malis. ❡ Tertiā rōnē ponit ibi.

❡ Fiet aūt vtiq; ⁊ aſceſis q̄dā virtutis ex cōuiuere bonis queadmodum theognis ait.

❡ Et eſt ſane virtutis exercitatio. quedam conuerſari cum bonis: vt Theognis inquit. Le. arc.

❡ Fuerit etiam ⁊ quedam virtutis exercitatio ex conuictu bonorum: vt ⁊ Theognidi placet. Argu.

S. Tho.

❡ Et dicit q̄ ex h̄ q̄ ꝟtuoſus ꝯuiuit amicabilit̄ bonis viris fit aſceſis. ſ. ꝯſociatio in ꝟtute. ſicͣ dixit Theognis qdā poeta. Et talis ſocietas oportuna eſt cuiz ꝟtuoſo: ſicut ⁊ alia hūana opa melius pficiunt̄ in ſocietate. Rō tertia. Lectio.xj.

Naturalius aūt intendentib⁹ videtur ſtudioſus aicus ſtudioſo natura eligibilis eſſe. xj.ͣ

❡ Nālius aūt ꝯſiderantib⁹ appet ſtudioſum amicum ei qui ſtudioſus ſit nā eſſe expetendum. Le. arc.

❡ Naturalius autem ꝯſiderantibus ſtudioſus amicus expetibilis eſſe natura ſtudioſo videtur. Argu.

S. Tho.

❡ Poſtq̄ ph̄s aſſignauit q̄ſdā rōnes morales: ex qb⁹ appet q̄ felix idiget amicis: nūc oñdit idē p quandā rōnē magis nālē. Et p̄ oñdit q̄ felici eligibile eſt hēre amicū. Scđo cōcludit vlterius: q̄ felix amicis idiget. ibi. (Quod autē eſt ipſi ⁊c.) ❡ Circa p̄m̄ duo facit. Primo pponit q̄ intēdit. Et dicit q̄ ſiqs velit ꝯſiderare p rōnē magis nālē manife Qz ꝟtuoſo nālr eſt eligibilis amicus virtuoſus.

ſic apparebit q̄ v̄tuoſo ⁊ felici amicus v̄tuoſus eſt nālr eli gibilis: et magis q̄ȝ alia ⁊ exteriora bona. ¶ Scḋo ibi.

¶ Natura n. bonum dictuȝ eſt: qm̄ ſtudioſo bonum ⁊ delectabile eſt ſm̄ ſeipſum.

Le. are. ¶ Nam dictum eſt: quod natura bonum ſtudioſo per ſeipſum bonum eſt ac iocundum.

Argir. ¶ Diximus enim id quod eſt bonum natura: ſtudioſo bonum ⁊ iocundum eſſe per ſe.

S. Tho.

¶ Probat ppo̅ᵐ. Et p̄ oſ̄dit qḋ ſit nālr eligibile ⁊ delectabile v̄tuoſo reſpectu ſuipſiᵘ. Scḋo oſ̄dit qḋ ſit ſibi eligibile ⁊ delectabile reſpectu amici. ibi. (Ut autē ad ſeipm̄ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Prio oſ̄dit q̄ v̄tuoſo nālr eſt eligibile eſſe ⁊ viuē. Scḋo oſ̄dit q̄ eſt ſibi delectabile ⁊ eligibile ꝯ ſentire. ibi. (Uidēs aūt ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ ponit talē rōnē. Oē qḋ eſt bonū nālr: eſt v̄tuoſo bonū ⁊ delectabile ſm̄

Rō nālis ad hoc.

Lec. 14. ſeipm̄. vt pȝ in his que. ꝯ. in. 7. dicta ſūt. Sȝ eē ⁊ viuē nālr eſt bonū ⁊ delectabile viuētibᵘ. Ergo eē ⁊ viuē eſt boᵐ ⁊ delectabile v̄tuoſo. maior p̄ ſe pȝ ī ifra. ¶ Minorē pōit ibi.

¶ Uiuere āt d̄termināt aialibᵘ potētia ſēſus. Hoibus āt ſenſus ⁊ itellectᵘ. Potētia āt ad opatōēȝ reducit̄. Pricipale āt in opatiōe. Ur̄ āt viuere eē pricipalr ſentire vl̄ itellig̃e.

Le. are. ¶ Uiuere aūt diffiniunt aialibus qdem potētia ſenſus. Hominibus v̄o ſenſus vel intellectus: potētia v̄o ad opationem refertur. ſȝ p̄ncipale in opatione eſt. Uidetur autē viuere principalr eſſe ſentire vel intelligere.

Argir. ¶ Definiunt aūt ipſum viuē aialium qdem potētia ſenſus: hoium aūt ſenſus vel itellectionis. Potētia v̄o ad opationem reducit̄ ⁊ ipſum p̄cipuum in opatione ꝯſiſtit. Ipſum autē viuē videtur proprie eē ipſum ſentire vel intelligere.

S. Tho.

Uiuere in aialibus. Uiuere in hoibus. ¶ Circa quā tria facit. Primo. n. manifeſtat in quo ꝯſiſtat viuē. Et dicit q̄ in oībᵘ aialibᵘ cōiter determinat̄ viuē ſm̄ potētiam ſenſus. In hoibᵘ aūt determinat̄ ſm̄ potētiā ſenſus q̄ȝtum ad id qḋ hȝ cōe cum alijs aialibᵘ: vel ſm̄ potentiam itellectᵘ q̄ȝtum ad id qḋ eſt ꝓpriū ſibi. Ois aūt potentia reducat̄ ad opōnē. ſicˀ ad pfectionē ꝓpriā. Uñ id qḋ eſt p̄ncipale ꝯſiſtit in opatione ⁊ nō in potētia nuda. Eſt eniȝ

L. c. 19. actᵘ potior q̄ȝ potētia. vt ꝓbat̄ in. 9. metaphyſi. Et ex ꝯ pȝ

Uiuē hoīs p̄ncipalr ē intelligere q̄ p̄ncipalr viuē aialis vel hoīs eſt ſentire vel itelligē. Dormiens. n. qꝛ nō actu ſentit vel itelligit nō pfecte viuit: ſȝ hȝ

Lec. 20. dimidiū vite. vt in p̄mo dictum eſt. ¶ Scḋo ibi.

¶ Uiuere autē eoꝝ q̄ ſm̄ ſeipm̄ bonoꝝ ⁊ delectabiliū. Determinatū. n. Determinatū āt eiᵘ que boni nāe. Nā aūt bonū ⁊ epyichi bonū. pp̄ qḋ videbitur oībus delectabile eſſe.

Le. are. ¶ Uiuere aūt p̄ ſeipm̄ bonum eſt ac iocūdum. Determinatum. n. determinatuȝ v̄o boni nature. Qḋ aūt nature bonum eſt: id ⁊ bono viro. Quapp̄ videt̄ oībᵘ eē iocundum.

Argir. ¶ At ipm̄ viuē de ijs eſt q̄ ſūt p̄ ſe bona atq̄ȝ iocūda. Eſt. n. definitū. difinitū aūt nā eſt bonū. Qḋ v̄o nā eſt bonuȝ: id ⁊ bono eſt bonū: quapropter oībᵘ iocundum eē videtur.

S. Tho.

Uiuere eſt bonuȝ ſm̄ ſe ⁊ delectabile nālr. ¶ Oſtēdit q̄ viuē ſit nālr bonum ⁊ delectabile. Et dicit q̄ ipm̄ viuē eſt de numero eoꝝ: que ſm̄ ſe bona ⁊ delectabilia ſunt. Et ꝯ ꝓbat p̄ hoc qḋ eſt determinatū. Illud autēȝ

Ratio. qḋ eſt determinatū p̄tinet ad nām boni. ¶ Ad cuiᵘ euidētiam ꝯſiderādum eſt q̄ potētia q̄ȝtum eſt de ſe indeterminata eſt: qꝛ ſe hȝ ad multa: determinat̄ aūt p̄ actum. ſicut pȝ in mā ⁊ forma. Potētia aūt ſine actu eſt potētia cū priuatione q̄ facit rōnē mali. ſicˀ pfectio q̄ eſt p̄ actū facit rōnē boni. Et ꝯ ſicut aliqḋ inq̄ȝtū eſt īdeterminatū eſt malum: ita determinatū inq̄ȝtum hȝ eſt bonū. Uiuē aūt determinatū eſt. p̄ſertim ſm̄ q̄ p̄ncipalr in opatione cōſiſtit. vt dcm̄ eſt. Uñ pȝ q̄ viuē eſt nālr bonum. Id aūt qḋ eſt nāliter bonū etiam v̄tuoſo bonum eſt: cum v̄tuoſus ſit menſura in gn̄e humano. vt dcm̄ eſt. Et ideo: qꝛ viuē eſt nālr bonum: videmus q̄ oībus eſt delectabile. ¶ Tertio ibi.

¶ Non opȝ aūt accipere malā vitam ⁊ corruptā neq̄ȝ in triſtitijs. Indeterminata eni talis quēadmodum exiſtentia ipſi. In habitis aūt de triſtitia erit manifeſtius.

¶ Nec v̄o accipe opȝ prauā vitā: neq̄ȝ corruptā: neq̄ȝ in doloribᵘ poſitā. Nā ea indeterminata eſt: vt ⁊ illa que ſibi inſunt. Sed in ſequētibus circa dolores erit manifeſtius. Le. are.

¶ Nō opȝ aūt vitā ſumē prauā atq̄ȝ corruptā neq̄ȝ in dolorībᵘ ꝯſtitutā. Indefinita nāq̄ȝ eſt talis: quēadmodū ea que inſunt ipſi. Eritq̄ȝ ꝯ manifeſtū magis ī ſequētibᵘ de dolore. Argir.

S. Tho.

¶ Remouet dubiū dicēs: q̄ in eo qḋ dcm̄ eſt: q̄ viuē eſt nāliter bonum ⁊ delectabile: nō opȝ accipe vitā malā. i. vitioſam ⁊ corruptā. i. recedētē a vero ordine: neq̄ȝ ēt vitā: que eſt in triſtitijs. Talis. n. vita nō eſt nāli bona: qꝛ eſt indeterminata. i. debita pfectione carēs. ſicˀ ⁊ ea que circa ipaȝ exiſtunt. Quia. n. vnūqḋq̄ȝ determinat̄ p̄ id qḋ in eo exiſtit: ſi illud fuerit īdeterminatū ⁊ ipm̄ īdeterminatū erit. puta ſi egritudo eſt īdeterminata ⁊ corpus egrum erit indeterminatū. Et ſic vita que eſt cū malitia ⁊ triſtitia eſt īdeterminata ⁊ mala: ſicut ⁊ ipſa malitia ⁊ corruptio ſeu triſtitia. Et hoc magis erit manifeſtū in habitis. i. in ꝯſtitibus in q̄bus de triſtitia agetur. ¶ Deinde cum dicit. Remouet dubitatio. De vita mala.

¶ Si aūt ipſuȝ viuere bonum ⁊ delectabile. videt̄ āt ⁊ ex eo qḋ eſt oēs appetere ipſum. ⁊ maxime epyiches ⁊ beatos. his. n. vita eligibilior ⁊ horum beatiſſima vita.

¶ Quod ſi idē viuē: ⁊ bonum ⁊ iocūdum. ꝯſtat ⁊ ex eo qꝛ oēs illud appetunt: ⁊ maxime boni viri atq̄ȝ beati. His. n. vita maxime expetēda eſt: ⁊ hoꝝ beatiſſima vita. Le. are.

¶ Si v̄o ipm̄ viuē bonū eſt: ⁊ iocūdum ēt eſt. Qḋ vel ex eo videt̄: qꝛ oēs appetūt ipm̄: ⁊ maxime boni atq̄ȝ bti. His. n. viuere maxime eſt expetibile: ⁊ hoꝝ vita eſt beatiſſima. Argir.

S. Tho.

¶ Infert ꝯ̊nem p̄dicte rōnis. Et dicit q̄ ſi ipm̄ viuē eſt nālr bonū ⁊ delectabile q̄ nō ſolum appet ex rōne p̄dicta: ſȝ ēt ex hoc q̄ oēs appetūt ipm̄. ſeq̄tur q̄ maxie v̄tuoſis ⁊ btis ſit bonū ⁊ delectabile viuē. Qꝛ. n. hoꝝ vita eſt pfectiſſima ⁊ btiſſima. ideo eſt ab eis magis eligēda. ¶ Deide cū dic̄. Cōcluſionis illatio. Oēs appetunt viuē ⁊ maxie virtuoſi ⁊ bti.

¶ Uidens āt: qꝛ videt ſentit: ⁊ audiēs: qm̄ audit: ⁊ vadēs qm̄ vadit: ⁊ in alijs ſilr eſt aliqḋ ſentiēs: qm̄ opamur. Sentimᵘ vtiq̄ȝ: qm̄ ſentimus: ⁊ itelligimus qm̄ itelligimᵘ. Hoc āt qm̄ ſentimus. vl̄ intelligimᵘ qm̄ ſumᵘ. Eſſe eni erat ſentire vl̄ itelligere. Sētire āt qm̄ viuit delectabiliū ſm̄ ſeipm̄. Nā. n. bonū vita. Bonuȝ āt exñs in ſeipo ſentire delectabile. Et eligibile aūt ⁊ viuere ⁊ maxie bonis: qm̄ eē bonuȝ ē ipſis ⁊ delectabile ſimul. Sentiētes. n. q̄ ſm̄ ſeipſum bonum delectant̄.

¶ Uidens aūt qḋ videt ſentit: ⁊ audiēs qḋ audit: ⁊ ambulans qḋ ambulat ⁊ in alijs ſilr eſt aliqḋ id qḋ ſentit̄: quia opamur. Sentimus v̄o: qꝛ ſentimus: ⁊ itelligimus: qꝛ ſumus: nā tale erat ſentire aūt intelligē. Sentire aūt ſe viuē

per ſeipſm iocundum eſt. Nã nã bonum eſt vita. Sentire ꝟo qḋ ſibi bonum adſit iocundum eſt. Expetēduꝫ eſt aūt viuē ⁊ maxime bonis: quia eſſe illis bonum eſt ⁊ iocūduꝫ. Sentientes enim bonum ꝑ ſeipſum letantur.

Argu. ℂ Qui aūt videt vidē ſentit: ⁊ qui audit audire: ⁊ qui ambulat ambulare: ⁊ in ceteris ſilr eſt aliqd ſentiēs nos operari. Sentire ꝟo nos ſentire: ⁊ itelligē nos itelligē poſſumus. Qḋ qdem eſt nos eē. Eſſe.n. ſentire vel itelligere. Sentire aūt ſe viuē de hȷs eſt que per ſe ſunt iucunda. Vita nãqꝫ nã eſt bonum. Bonum aūt ſibi quēpiã ineſſe ſentire voluptate afficit. Ipſum ꝟo viuere expetibile eſt: ⁊ maxime bonis: ꝓpterea ꝙ eſſe bonum eſt ipſis atqꝫ iucundum. Sentientes enim id qḋ eſt per ſe bonum voluptate afficiuntur.

S. Tho.

Qꝫ ſentire ſe viuē eſt delectabile vtuoſo. ℂ Oñdit ꝙ ſentire ſe viuē eſt eligibile ⁊ delectabile vtuoſo. Ille.n.q videt ſe vidē ſentit ſuã viſionē. ⁊ ſilr eſt de illo qui audit ſe audire. ⁊ ſilr ꝯtingit in alȷs: ꝙ aliqs ſentit ſe operari. In h̄ aūt ꝙ nos ſentim⁹ nos ſentire ⁊ itelligim⁹: itelligē

Lec. 11. ſentim⁹ ⁊ itelligim⁹ nos: nos eē. dcm̄ eſt.n.ſ. ꝙ eē ⁊ viuere hoīs ꝑncipalr eſt ſentire vel itelligē. Qꝫ aūt aliqs ſentiat ſe viuē eſt de nũo eoꝝ: que ſunt ſm ſe delectabilia: qꝛ ſicut.ſ.

Lec. 7. Sentire in ſe bonū eē eſt delectabile. ꝓbatū eſt: viuē eſt nãlr bonum. Qꝫ aūt aliqs ſentiat bonū eſſe in ipſo eſt delectabile. Et ſic pꝫ ꝙ cum viuē ſit eligibile ⁊ maxime bonis qbus eſt bonuꝫ eſſe ⁊ delectabile: qḋ ēt percipere ſe ſentire ⁊ intelligē eſt eis delectabile: qꝛ ſimul cum hoc ſentiunt id qḋ eſt eis ſm ſe bonum.ſ. eſſe ⁊ viuere ⁊ in hoc delectãt. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Ut autē ad ſeipſm hꝫ ſtudioſus ⁊ ad aicū. Alter.n. ipe aicus ē. Quēadmodū igit ſeipſꝫ eē eligibile eſt vnicuiqꝫ. ſic ⁊ aicū vel ꝓxime. Eſſe aūt eligibile erat ꝓpter ſentire ipm bonum entē. Talis ãt ſenſus delectabilis hꝫ ſe ipm. Conſentire igit opꝫ aicū: qm̄ eſt. Hoc aūt vtiqꝫ fiet i ꝯuiuere ⁊ cōicare ſermonibus ⁊ mēte. Sic.n. vtiqꝫ videbit ꝯuiuere i hominib⁹ dici: ⁊ nō quēadmodū in pecoribus in eodē paſci. Si itaqꝫ beato eſſe eligibile eſt hꝫ ſeipſuꝫ bonuꝫ nã ens ⁊ delectabile. ꝓximū aūt ⁊ amici eſt: ⁊ amicus eligibiliū erit.

Le. ere. ℂ Ut aūt ſtudioſus erga ſeipſm hꝫ: ita ⁊ erga amicū. Nam amicus eſt alter ipſe. Ut igit eē ſe iocūdum eſt cuiqꝫ: ſic ⁊ amicū aut ꝓpe. Eſſe aūt erat expetēduꝫ ꝑꝑ ſenſum ſui boni exiſtētis. Talis ꝟo ſenſus ꝑ ſeipſm iocūdus eſt. Cōſentire igit opꝫ ⁊ amicuꝫ qꝛ ſit. Hoc aūt in vſu ac ſocietate verboꝝ ⁊ volūtatis. Nã ſic dicunt hoīes ſimul viuē: nō quēadmodū in pecu[illegible]⁹ ſi ſimul paſcant. Ergo ſi beato expetēdum eſt viuē ꝑ ſeipſm bonū nã exiſtēs ⁊ iocūdum: amici aūt ꝓximum eſt: ⁊ amicus certe expetēdoꝝ eſſet.

Argu. ℂ At ſtudioſus vt erga ſeipſm: ſic ſeſe hꝫ ⁊ ad amicū. Amicus.n. eſt alter ipſe. Ut igit ſeipſm eē eſt vnicuiqꝫ expetibile: ſic ⁊ ſuū amicū eē: vel ſilr. Eſſe aūt iō eſt expetibile: qꝛ ſibi bonū eē ipm ſentit. At talis ſenſus iucūdus ꝑ ſeipſm eſt. Sentiat ḡ ⁊ ipm amicū eē opꝫ. Hoc aūt fieri pōt: cū ipſo ſimul viuēdo ⁊ ꝟba mētēſqꝫ cōmutādo. Sic.n. in hoībus dici vid̄ ſimul viuē: ⁊ non vt in pecorib⁹ eodē in loco paſci. Si igit ipm eſſe ꝑ ſe eſt expetibile viro beato: cum nã ſit bonū atqꝫ iucūdum: ſimile aūt eſt ⁊ amici ipſius eē. Amicus etiam ex hȷs eſt ꝑfecto que expetibilia ſunt beato.

S. Tho.

Quõ ſit delectabile vtuoſo reſpectu aici. ℂ Oñdit ex ꝑmiſſis qd ſit vtuoſo ⁊ felici eligibile ⁊ delectabile reſpectu amici. Et dicit ꝙ vtuoſus ita ſe hꝫ ad amicuꝫ ſicut ad ſeipſm: qꝛ amic⁹ quodãmō eſt alter ipſe. Sicut igitur vnicuiqꝫ vtuoſo eſt eligibile ⁊ delectabile ꝙ ipſe ſit: ſic eſt ei eligibile ⁊ delectabile ꝙ amic⁹ ſit. Et ſi nō eqlr tñ ꝓpinque. Maior eſt.n. vnitas nãlis que eſt alicui⁹ ad ſeipſm ꝙ̄

Unitas nãlis. Unitas affectus. vnitas affect⁹ que eſt ad amicuꝫ. Dcm̄ eſt aūt.ſ. ꝙ vtuoſo eſt eligibile ſuum eē ⁊ viuē. ꝓpter h̄ ꝙ ſentit ſuū eē ⁊ viuē eē bonū. Talis aūt ſenſus eſt delectabilis ſm ſeipſm: quo.ſ. aliqs ſentit bonū ſibi ineē. Sic ḡ aliqs delectat in ſuo eē ⁊ viuē ſentiēdo ipm: ita ad hoc ꝙ delectet in amico: opꝫ ꝙ ſimplr ſentiat ipm eſſe. Qḋ qdē ꝯtinget ꝯuiuēdo ſibi ſm cōicationē ſmonū ⁊ ꝯſiderationē mētis. Hoc.n.mō hoīes dicūr ꝓpe ſibi ꝯuiuē: ſm.ſ. vitã q̄ eſt hoī ꝓpa. nō aūt ſm h̄ ꝙ ſil paſcant. ſicꝫ ꝯtigit in pecorib⁹. Sic ḡ ex oīb⁹ ꝑmiſſis

Modus ꝯuiuēdi hominum ꝓprius. concludit id qḋ ꝓpoſuerat dicēs: ꝙ ſi beato eſt ſm ſe eligibile ſuuꝫ eē: inqꝫtū eſt nãlr bonū ⁊ delectabile: cū eē ⁊ vita amici ſint qꝫtū ad eius affectū ꝓpinq ꝓpe vite: ꝓſeqns eſt: ꝙ etiã amicus ſit eligibilis vtuoſo ⁊ felici. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Qḋ ãt ⁊ ipſi eligibile. hoc oportet exiſtere ipſi vł ſic indigens erit. Opus ergo erit felicitanti amicis ſtudioſis.

Le. ere. ℂ Qḋ aūt eſt ſibi expetendū: id opꝫ illi exiſtē. Uel hac deficiēs erit. Indigebit ḡ qui felix futur⁹ ſit ſtudioſis amicis.

Argu. ℂ At quod eſt expetibile hōi: id adſit ipſi opꝫ: vel agēs erit hac pte. Opus eſt igit ei q felix futur⁹ ſit ſtudioſis amicis.

S. Tho.

Qꝫ felix amicis egeat. Nota de q̄ felicitate loquar hic pħs. ℂ Oñdit vlteri⁹ ꝙ felici ſint neccãrȷ amici. Qḋ.n. eſt felici eligibile: opꝫ ei ineē. alioqn remanebit idigētia: qḋ eſt ꝯ rōnē felicitatis: q̄ regrit ſufficiētiã. Regrit ḡ ꝙ ille q eſt in ſtatu felicitatis op⁹ hēat amicis vtuoſis. Loquit aūt h̄ de felicitate q̄lis pōt eē in hac vita. ſicꝫ in ꝑ dcm̄ eſt. Lcō. xij.

2ᵐ Utrum igit qꝫplimos aicos faciēdū. vł quēadmodū in ꝑegrinatiōe prudēter dcm̄ ē i h̄ neqꝫ multū peregrinus neqꝫ nō ꝑegrinus vocer ⁊ in aicitia congruet: neqꝫ nō aicuꝫ eē: neqꝫ rurſus multis amicū ſm ſupabūdantiã.

Le. ere. ℂ An igit qꝫplimi nobis parādi ſunt amici. Uel quēadmodū in hoſpitalitate elegãter dr̄: neqꝫ multos hñdos eē hoſpites: neqꝫ ſine hoſpitib⁹: ſic ⁊ in amicitia: nec ſine aicis eē opꝫ: neqꝫ rurſus multitudinē amicoꝝ exceſſiuã hñe.

Argu. ℂ Sunt ne igit qꝫplimi faciēdi amici: an vt de hoſpitalitate dictum ꝯcinne fuiſſe videtur.

Hoſpite ne careas: hoſpes neqꝫ pluribus eſto.

Sic ⁊ ad amicitiam accōmodabitur: neqꝫ ſine amicis eē: neqꝫ rurſus nimium multos habere amicos.

S. Tho.

ℂ Poſtqꝫ pħs ꝓſequut⁹ eſt q̄ſdã dubõnes circa amicitiã ex pte amãtiū. h̄ ꝓſequit dubōnes ex pte eoꝝ q amant. Pōnit ãt circa h̄ tres dubōnes. Quaꝝ ꝑ⁹ eſt de nũo amicoꝝ. Scḋa de neccītate ipoꝝ. ibi. (Utꝝ ãt in bonis ⁊c̄.) Tertia

Lec. 13. de ꝯuictu eoꝝ. ibi. (Utꝝ igit quēadmoduꝫ ⁊c̄.) ℂ Circa

Lec. 14. Nõ de numero amicorum. ꝑ^m duo facit. Pꝛio ꝓponit dubōnē. vtꝝ.ſ. aliqs debeat ſibi facē qꝫplimos amicos vel nō: ſꝫ ſicꝫ prudēter videt eē dictū de ꝑegrinatione in ꝓuerbio cuiuſdã dicētis. Nō vocer multū ꝑegrinus: neqꝫ nō ꝑegrinus. i. nō dicat de me ꝙ nimis diſcurrã ꝑ diuerſas terras inutilr: neqꝫ ēt ꝙ nũqꝫ exī domū ex eam ꝑegrinationis cã: ita ēt ꝯgruit: ⁊ circa amicitiam eē: vt.ſ. neqꝫ aliqs nulli ſit amicus: neqꝫ ēt ſit amicus multis ſm ſupabundantiam. ℂ Secundo ibi.

ℂ His qdē igit q ad opportunitatē. ⁊ oīno videbit ꝯgruere qḋ dcm̄ eſt. Multis.n. miniſtrare laborioſuꝫ. ⁊ nō ſufficiēs vita ipſi h̄ agere. Pꝉes vtiqꝫ igit eoꝝ q̄ ad ꝓpriã vitaꝫ

diſtractiui ⁊ impeditiui ad bene viuere. Ni hil igitur opus eſt ipſis.

Le. are. ¶ His porro qui vtilitati ſtudēt nimis videref id dem̃ ↄue nire. Nā multis vice verſa inſeruire laborioſuʒ eſt: neqʒ il lis ad hoc agēduʒ vita ſufficeret. Multi vtiqʒ illa que ad vitam ptinēt: valde moleſtant: atqʒ impedimento ſunt ad bene viuendum. Non ergo opus eſt illis.

Argir. ¶ Ad eas igif amicitias que ſunt ob vtilitatē ⁊ valde id qḋ dem̃ eſt accōmodaf. Multis.n. viciſſim ſubminiſtrare la borioſum eſt: neqʒ ad h̄ agēdum facultates tp̄e ſufficiunt. Plures igif hꝭ q ſunt ad facultates ꝓprias ſatis ſupuaca nei ſūt atqʒ ad bñ viuēdū impedimēto. Nō ḡ op⁹ eſt ipſis.

S. Tho.

Solo. ¶ Soluit p̄dictā qōnē. Et p̄ q̄tū ad amicitiā vtilis. Et dic̄

Nō expe dit hr̄e mľ tos aicos vtiles. ꝙ illud qḋ dem̃ eſt. de vitāda ſuꝑflua mltitudine amicoꝝ totalr̄ vi ↄgruē in amicis q ſūt ad opportunitatē.i. ad vti litatē: qꝛ ſi hō hēat multos tales amicos a qb⁹ recipiat ob ſeq̄a: opʒ ꝙ ēt eꝭ multis obſequaf. Et h̄ eſt valde laborio ſum: ita ꝙ nō ſufficiat tp̄s vite his q h̄ voluit agē. Si igitur ſint plēs amici vtiles q̄ʒ ſint necr̄ij ad ꝓpriaʒ vitā: nimis di ſtrahūt hoiem ⁊ ipediunt ipm̄ ad bona vite: que ↄſiſtit in

De cura ſuperflua. opōne v̄tutis: qꝛ dū hō ſuꝑflue itēdit negocijs alioꝝ. ↄſis eſt ꝙ nō poſſit debitā curā gerē de ſeip̄o. Et ita pʒ ꝙ nō eſt opus hoī hr̄e plures amicos vtiles. ¶ 2⁹ oſdit idē ibi.

¶ Sed ⁊ q ad delectationeʒ ſufficiunt pauci: quēadmodū in cibo delectamentum.

Le. are. ¶ Ad voluptatē quoqʒ ſufficiunt pauci quēadmodum in epulis id quod gratiam habet.

Argir. ¶ Ji quoqʒ qui comparantur ob voluptatē ſufficiunt pau ci: vt in epulis condimentum.

S. Tho.

Sufficiunt pauci aici ad delecta tionem. ¶ Et dicit ꝙ ēt ad delectationē ſufficiūt pauci amici. Dele ctatio.n. exterior que p tales amicos exhibef querif in vi ta hūana. ſicut ↄdimenta in cibo: qui ēt ſi paꝝ ſit ſufficit. Uñ ⁊ pauci amici ſufficiunt hoī ad delectationē: vt cū eis per aliquod tēp⁹ recreetur. ¶ Tertio ibi.

¶ Studioſos āt vtrū plures ſʒ numerū vel eſt q̄dā mēſura ⁊ aicabilis multitudis quē admodū ciuitatis: nʒ.n. ex decē hoib⁹ fit vti qʒ ciuitas: ⁊ neqʒ ex decē miriadib⁹ adhuc ci uitas ē. Quātū āt nō eſt forte vnū aliqd ſʒ oē itermediū quorūdā determinatum.

Le. are. ¶ Studioſos ꝟo vtꝝ q̄plures hr̄e opʒ: an eſt aliqs termi nus multitudinis amicoꝝ quēadmoduʒ ciuitatis. Neqʒ eni ex decē hoib⁹ ciuitas ↄſtitui pōt: neqʒ ex decies cētenis milib⁹ amplius ciuitas foret. Quātuʒ ꝟo nō eſt forte vnū aliqd: ſʒ totū id qḋ eſt mediū quorūdam terminatoꝝ.

Argir. ¶ At ſunt ne ſtudioſi plimi cōparādi. An ⁊ multitudinis amicoꝝ eſt qdā mōs pinde ac ciuitatis. Nec.n. decē ex hoi bus ciuitas ↄſtare pōt: nec ēt eſt ex centum milib⁹ ciuitas. Sed quātitas non eſt forſitan vna quedā determinata: ſʒ ois ea que eſt media iter q̄ſdā multitudines definitas.

S. Tho.

Reſumit Queſtio. ¶ Soluit qōnē q̄tū ad amicos ſʒ v̄tutē. Et p̄ oſdit ꝓpo ꝑ rōnē. 2⁹ ꝑ exꝑimētū. ibi (Sic aūt vr̄ ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ tria facit. p̄ reſumit qōnē. Et dicit ꝙ remanet ↄſiderādū. vtrū aliqs debeat ſibi facē amicos v̄tuoſos plēs nūo: ita ꝙ quā to plēs hʒ: meli⁹ ſit: vel opʒ q̄dā mēſurā adhibē circa mul

Exēplū in ciuitate mul tiea. titudinē amicoꝝ. ſic pʒ de mltitudine ciuitatis: q nō ↄſtat ex decē hoib⁹ tm̄. Sed nec ↄſtat ex decē miriadib⁹.i. cētum milib⁹. (nā mirias idē eſt qḋ decē milia) nā pre multitudi ne nō erit ciuitas: ſʒ q̄dā regio. Sed q̄ta multitudo ſit ne ceſſaria ad ciuitatē nō eſt determinatum ſm̄ aliqd vnūʒ

qꝛ pōt eſſe ciuitas maior ⁊ minor. Sed poſſunt accipi duo extrema inter que qcqd eſt medium pōt determinari vt cō gruens multitudini ciuitatis. ¶ Secundo ibi.

¶ Et aicoꝝ qdē eſt q̄dā multitudo determi nata ⁊ forte qm̄ plēs cū qb⁹ vtiqʒ poterit qs ↄuiuere ⁊ diſtribuere ſeipm̄: nō imanifeſtū. Hoc.n. videbaf amicabilius eſſe. Qm̄ aūt non poſſe multis conuiuere ⁊ diſtribuere ſe ipſum non imanifeſtum.

¶ Et aicoꝝ igif eſt t̄miata mltitudo. Et fortaſſe cū q̄plib⁹ qs viuē pōt. Hoc.n. p̄cipuū aicoꝝ vr̄ eē. Qḋ aūt nō pōt qs ſe ipartiri multis: ⁊ vna cū illis viuē nō eſt obſcurum. Le. are.

¶ Et amicoꝝ igif mltitudo quedā eſt definita. Atqʒ q̄ for taſſe ſunt plimi cū qb⁹ q̄ſpiam viuere pōt. Hoc.n. ad amici tiam ptinere maxime videbaf. Fieri aūt non poſſe vt vna cū multis q̄ſpiaʒ viuat ſeqʒ multis ipartiat nō eſt obſcuꝝ. Argir.

S. Tho.

¶ Soluit qōnē dicēs: ꝙ nō dʒ eē imēſa mltitudo amicoꝝ: ſʒ dʒ eē q̄dā deṫminata multitudo eoꝝ. Et h̄ ꝓbat tribus rōnib⁹. Quaꝝ p̄ª eſt ꝙ plēs pñt eē amici cū qb⁹ poſſit hō ↄuiuē. Hoc.n. iṫ cetera magis videf eē amicabile.i. con gruēs amicitie: que eſt ſm̄ v̄tutē. Manifeſtū eſt aūt ꝙ nō eſt poſſe ꝙ hō ↄuiuat imoderate multitudini hoium: ⁊ ꝙ quodāmō diſtribuat ſe iṫ multos. Et ſic pʒ ꝙ nō pñt eſſe multi amici ſm̄ v̄tutē. ¶ Scḋam rōnem ponit ibi. Qꝛ nō pñt eē multi a mici ſʒ vir tutem. Rō p̄ma.

¶ Adhuc aūt ⁊ illos opʒ amicos adinuiceʒ eē ſi debēt oēs adinuicem cōmorari. Hoc autem operoſum in multis exiſtere.

¶ Preterea illos opʒ eē amicos: qui debēt oēs ſimul quo tidiano vſu ꝟſari. Hoc aūt difficile eſt in multitudine. Le. are.

¶ Preterea illos ēt iṫ ſeſe amicos eſſe opʒ: ſi ſimul oēs vi cturi ſunt. Hoc aūt difficile eſt in multis. Argir.

S. Tho.

¶ Manifeſtuʒ eſt.n. ꝙ amicos opʒ adinuicē ↄuiuē. Et ita ſi aliqs hēat multos amicos: opʒ ꝙ oēs ēt illi ſint amici ſi binuicē. Aliter.n. nō pñt adinuicē cōmorari: ⁊ p ↄñs neqʒ ↄuiuē amico. Hoc aūt eſt difficile qḋ in multis. ſeruef.ſ. vt ſint amici adinuicē. Et ita nō videf poſſe ꝙ vnus hō hēat plures amicos. ¶ Tertiam rationem ponit ibi. Scḋa rō.

¶ Difficile ſit ⁊ ↄgaudere ⁊ cōdolere fami liariter multis. Ueriſimile.n. ↄcidere ſimul huic qdē delectari. huic aūt ↄtriſtari.

¶ Difficile ēt vt multi vna letenf ⁊ doleant. Accidat enim opʒ: vt ſimul alter doleat: alter letatur. Le. are.

¶ Eſt etiam ꝑdifficile gaudē familiariter cum multis atqʒ dolere. Concurrere enim hec ſimul poſſunt: cum vno un quam dolere ⁊ cum altero gaudere. Argir.

S. Tho.

¶ Dem̄ eſt.n. ſ. ꝙ amic⁹ ↄgaudet amico. Difficile eſt aūt ꝙ aliqs familiariter ↄgaudeat ⁊ cōdoleat mltis. Uiſilr.n. ↄcidet ꝙ oporteat cū vno delectari: ⁊ cum alio triſtari: qḋ eſt ipoſſe. Et ita nō eſt poſſe hr̄e plures amicos. ¶ 3⁹ ibi. Tertia rō. Lec. 14.

¶ Forte igif bñ hʒ nō q̄rere vt mltū aiciſſi mū eē: ſʒ tot quot i cōuiuere ſufficiētes. Ne qʒ.n. cōtingere videbif vtiqʒ multis eē aicuʒ valde pp qḋ neqʒ amare plures. Supabun dantia.n. quedaʒ eſſe vult aicitie. Hoc aūt ad vnum: ⁊ valde vtiqʒ ad paucos.

¶ Forſan igif bñ eſt nō querē amicos q̄plimos: ſʒ q̄t ad vi tā ſufficiūt. Uidef.n. fieri nō poſſe: vt multis vehemēter qs ſit amicus. Jtaqʒ nec plēs amare. Exceſſus.n. qdā vult eē Le. are.

amicitie. Hic aūt ad vnū est ꝛ vehementer igit̄ ad paucos.

Le. arc. ¶ Forsitan igit̄ bn̄ est non querē q̄ plurimos amicos hēre: sed quot ad cōem vitā hn̄dam sufficiunt. Neqꝫ.n. posse videtur multis vehementer amicum eē: quapropter neqꝫ adamare plures. Exuperatio.n. quedā amicitie est. Hoc autē est ad vnum. Et vehementer igit̄ amare ad paucos erit.

S. Tho.

Concludit q̄ nū eē debeat nūer⁹ amicorū. Jnt̄ cuius amor ē ad vnum vel paucissimos.

¶ Cōcludit ppo͡m ex dcis. s. q̄ nō bn̄ se hꝫ q̄ hō ingerat fieri amicissim⁹ multis: sꝫ tot quot possent suffīcē ad cōuictū: qꝛ ēt h̄ nō videt̄ eē ꝯtīgēs: q̄ hō sit valde amic⁹ multis. Vn̄ ēt f̄m amorē libidinosum vir⁹ bō nō amat plures mlīeres licē so amore: qꝛ pfecta amicitia in q̄dā supabūdātia amoris ꝯsistit: que nō pōt obseruari nisi ad vnū vel ad valde paucos. Semp.n. ad qd̄ est abūdās. paucis cōpetit: qꝛ non pōt in multis ꝯtingē q̄ ad sūmā pfectionē puenīat ꝑpt̄ multiplices defectus ꝛ impedimēta. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sic aūt videt̄ hēre in reb⁹. Nō sunt.n. multi amici f̄m ethayricā amicitiā. Hymniçare aūt in duob⁹ dicunt̄. Poliphili aūt ꝛ oībus familiariter patiētes nulli vident̄ amici: tn̄ politice quos ꝛ placidos vocant.

Le. arc. ¶ Sic aūt videt̄ ꝛ in reb⁹ se hēre. Nō fiunt.n. amici plures f̄m sodalitiā amicitiā ꝛ que famose sunt in duob⁹ dicunt̄. Qui v̄o multos parāt amicos: ꝛ oīb⁹ familiariter se p̄bēt: nullius vident̄ amici nisi ciuiliter q̄ quos vocāt placētes.

Argr. ¶ Hoc ꝛ in ipsis reb⁹ ita se hꝫ. Amicitia nāqꝫ sodalitia non fiūt multi amici. Et q̄ fama celebrant̄ inter duos fuisse dicūt̄. Qui v̄o multos amicos hn̄t ꝛ oīb⁹ sese familiariter offerūt q̄ nemini sunt amici: nisi ciuilr̄: quos ꝛ placidos appellāt.

S. Tho.

Prouerbium. Hymniçare ē i. duob⁹

¶ Ostēdit ppo͡m ꝑ expiētiā. Jta.n. videm⁹ in reb⁹ ꝯtigē q̄ vn⁹ ad paucos hꝫ amicitiā. Nō.n. inueniunt̄ eē multi amici vni⁹ f̄z amicitiā etaynicā. i. sodaliū vel ꝯuictoꝝ. Qd̄ pbat q̄dā puerbio q̄ dr̄ aliq̄ hymniçare in duob⁹. Cōsuetū est.n. vt p̄lm q̄ iuuenes sociatī bini icedūt cātātes. Sꝫ poliphili. i. amatores mltoꝝ: q. s. oīb⁹ familiariter potiunt̄ nō vident̄ eē veri aīci alicui: qꝛ nulli diu ꝯuiuūt: sꝫ ptrāseūtes se hn̄t

De amatoribus multorum placidis appellatis.

familiariter ad vnūquēqꝫ. Sꝫ tn̄ tales vocant̄ amici politice. i. f̄m qd̄ est ꝯsuetū i ciuitatib⁹: i qb⁹ amicitia ex talib⁹ applausib⁹ ꝛ familiaritatib⁹ iudicat̄. Hos āt q sic sūt amici multoꝝ: vocāt boīes placidos: qd̄ sonat in vitiū supabūdātie in ꝯdelectādo. vt. s̄. in 4° dcm̄ est. ¶ Deide cū dicit.

Lec. 13.

¶ Politice qdē igit̄ in multis eē amicum ꝛ nō placidū entē: sꝫ vt vere epyiche. Propt̄ virtutē aūt ꝛ pp̄ seipsos non est ad multos. Amabile aūt ꝛ ad paucos inuenire tales.

Le. arc. ¶ Ciuilr̄ igit̄ est: multis eē aīcū ēt si nō sit placēs: sꝫ vere bonus ꝛ hūanus vir. Per v̄tutē aūt ꝛ pp̄ seipsos nō est ad plures. Bn̄ igit̄ agi putādum est: si vel pauci tales repiantur.

Argr. ¶ Fit igit̄ vt ciuilr̄ multis sit q̄spiam amicus ēt si nō fit placidus: sꝫ vere vir pbus. Sed ob virtutē ꝛ seipsos amicitia nō est ad multos. Amabile aūt est ꝛ paucos inuenire tales.

S. Tho.

Amicitia politica pt̄ eē ad mltos.

¶ Ostēdit f̄m quā amicitiā dr̄ aliq̄ eē amici mltoꝝ. Et dic̄ q̄ h̄ ꝯtigit eē f̄m amicitiā politicā: nō soluꝫ eo mō q̄ aliq̄s placidus est amic⁹ mltoꝝ: sꝫ ēt h̄ pōt cōpetē alicui vere virtuoso. Dcm̄ est.n. s̄. q̄ politica amicitia videt̄ idē eē qd̄ cōcordia. Virtuosus aūt cū multis ꝯcordat in his q̄ ꝑtinēt ad vitā politicā. Nō tn̄ ꝯtingit q̄ v̄tuosus hēat amicitiaꝫ ad multos pp̄ v̄tutē ita qd̄ diligat eos pp̄ seipsos: ꝛ nō solum pp̄ vtile vel delectabile. Quinimo multūꝫ dꝫ esse hōi amabile ꝛ carum si paucos tales amicos possit inuenire. s. propter virtutem ꝛ f̄m seipsos. Lectio. xiij.

Lec. 6.

Optimū ē vel paucos i inuenire f̄z v̄tutē ꝛ ꝓpter se amabiles.

Vtrū āt i bonis fortunis aīcis op⁹ est magis vel in ifortunijs. Jn ambob⁹.n. requirunt̄. Eteni ifortunati idigēt auxilio. ꝛ fortunati ꝯuenictibus ꝛ qb⁹ bn̄ficiant. Volūt.n. bene opari. 13ᵐ

Le. arc. ¶ Sed vtꝝ in reb⁹ aduersis magis op⁹ est amicis: an in p̄speris: Jn vtrisqꝫ.n. querunt̄. Nā qui in aduersis sunt idigēt auxilio: ꝛ q in p̄spis indigēt hijs qui simul viuant: ꝛ quibus bn̄ficia eē possunt. Volunt.n. bn̄facere.

Argr. ¶ At vtra in fortuna magis opus est amicis. Vtꝝ in p̄spera an in aduersa. Jn vtraqꝫ nāqꝫ querunt̄. Nā ꝛ qui fortunā hn̄t aduersam indigēt ope. Et qui sunt in reꝝ p̄speritate eoꝝ indigēt quibus cum viuant: ꝛ in quos bn̄ficia conferant. Volunt.n. donare beneficiaqꝫ conferre.

S. Tho.

Qd̄ de necessitate amicorum.

¶ Postq̄ phs soluit dubiū de mltitudie amicoꝝ. h̄ ppōit dubiū de nec̄citate eoꝝ. Et circa h̄ tria fac̄. P̄rio ppōnit dubiū. 2° soluit ed. ibi. (Necium magis ꝛc̄.) 3° pbat q̄dā qd̄ supposuerat. ibi. (Est.n. ꝛc̄.) ¶ Dicit g̊ p̄. q̄ pōt dubitari vtꝝ hō hēat op⁹ amicis magis in bonis fortunis vel in ifortunijs. Manif͡m est.n. q̄ i vtraqꝫ fortuna requirunt̄ aīci. Jn ifortūijs.n. hō hꝫ op⁹ aīcis q ei ferāt auxiliū ꝯ ifortunia. Jn bonis āt fortūis hoīes hn̄t op⁹ aīcis i qb⁹ ꝯuiuāt: ꝛ qb⁹ bn̄faciāt. Si.n. sūt v̄tuosi volūt bn̄ opari. ¶ De.c.d.

¶ Necīuꝫ qdē.n. magis vtiqꝫ in ifortunijs. Propt̄ qd̄ vtilib⁹ h̄ op⁹ est. Hōstū eli⁹ aūt in bonis fortunis. Propt̄ qd̄ ꝛ epyiches q̄rūt. Hos.n. eligibili⁹ bn̄ficiari ꝛ cū his ꝯuersari.

Le. arc. ¶ At.n. magis necīum est in aduersis. Quapp̄ vtilib⁹ idigent. Honestius v̄o in p̄speris. Quapp̄ bonos ꝛ hūanos querūt. Nā his bn̄facē: ꝛ cū his viuē magis expetēdum.

Argr. ¶ Amicos igit̄ hēe necīum qdem est magis in aduersa fortuna. Quapp̄ hic vtilib⁹ amicis est opus. Honestius autē est in p̄spitate fortune. Jccirco ꝛ bonos q̄rūt. Jn hos enīꝫ bn̄ficia ꝯferre atqꝫ cū his vitā degere magis est expetibile.

S. Tho.

Solutio. Amici vtiles q̄runt̄ i aduersis.

¶ Ponit solōnē q̄ōnis ꝯcludēs ex p̄missis q̄ hēe aīcos ē hōi magis necīū i ifortunijs i qb⁹ idiget auxilio qd̄ fit p aīcos. vt dcm̄ est. Et idē ē q̄ i tali statu hō hꝫ op⁹ aīcis vtilib⁹ q ei auxiliū ferāt. Sꝫ i bonis fortunis ē meli⁹ ꝛ magi honestū hēe aīcos. Et idē est q̄ i h̄ statu q̄rūt hoīes aīcos v̄tuosos. Qꝛ eligibili⁹ ē talib⁹ bn̄facē: ꝛ cū eis ꝯuersari. ¶ De. cū di.

Boni eligunt̄ in p̄speris.

¶ Est enim ꝛ presentia ipsa amicoꝝ delectabilis ꝛ in bonis fortunis ꝛ in ifortunijs.

Le. arc. ¶ Est.n. assistētia amicoꝝ iocunda in p̄speris ꝛ aduersis.

Argr. ¶ Est.n. ꝛ ipsa p̄sentia amicoꝝ iocūda in vtraqꝫ fortuna.

S. Tho.

Op⁹ eē amicis tā in aduersis q̄ in p̄speris.

¶ Probat qd̄ supposuerat. s. q̄ amicis i vtraqꝫ fortuna sit op⁹. Et p̄ ꝑponit qd̄ itēdit. Et dicit q̄ ip̄a p̄ntia aīcoꝝ est delectabilis tā in bonis fortunis q̄ in ifortunijs. ¶ 2° ibi.

¶ Alleuiant̄.n. tristati cū dolentib⁹ amicis.

Le. arc. ¶ Nam ꝛ releuantur afflicti amicis condolentibus.

Argr. ¶ Nam leuantur ipsi dolentes cōdolentibus ipsis amicis.

S. Tho.

Jn infortunijs.

¶ Probat ppo͡m. ꝛ p̄ q̄ntū ad ifortūia. 2° q̄ntū ad fortunas bonas. ibi. (Jn bonis fortunis ꝛc̄.) 3° ifert q̄dā cor͡m ex dictis. ibi. (Propt̄ qd̄ videbit̄ ꝛc̄.) ¶ Circa p͡m tria fac̄. P̄rio manifestat ppo͡m. Et dic̄ q̄ hoīes q sūt i tristitia alleuiatione q̄ndā sentiūt ex p̄ntia amicoꝝ eis ꝯdolētiū ¶ 2° ibi.

¶ Propt̄ qd̄ ꝛ si dubitabit aliq̄s vtꝝ quēadmodū graue trāsumūt. Vel h̄ qdē nō. P̄ntia āt ipoꝝ delectabilis exīs ꝛ itell̄s ei⁹ qd̄ ē

ꝯdolere minorē triſtitiā facit. Siqdē igiť ꝓpter hoc vel ꝑꝑ aliud aliqd alleuianť dimittatur. Accidere aūt videť qḋ dictum eſt.

Le. are. ¶ Itaqꝫ dubitaret fortaſſe aliquis. Utrū tanq̄ onus ſimul ſuſcipiāt. Uel id qdē non: ſed qꝛ eoꝝ pñtia iocūda eſt. Et qꝛ ſimul dolere itelligunť amici: dolor minuiť. Sed vtrū ꝓpter hoc: vel ꝓpter aliud qddam releuenť dimittamus. Conſtat certe euenire id quod dictum eſt.

Argir. ¶ Quapp̄ ꝛ dubitauerit quiſpiā: ſi doloris vt oneris amici participes fiunt. An hoc qdem non fit. Ipſoꝝ aūt preſentia cum ſit iocūda ꝯdolendiqꝫ ſenſus minuit ipm̄ dolorem. Uerum ſi ob hec aut ob aliqd aliud leuanť miſſum faciamus. Id quod dictum eſt euenire ſane videtur.

S. Tho.

Cur triſtitia vni⁹ minuiť pñtia amici ꝯdolentis. Exēplum cauſe appareñs in ꝓpoſito. Quo congruat. Cā verior.

¶ Ingrit q̄ ſit cā h⁹ qḋ dcm̄ eſt. Et ponit duas cās ſub dubitatione q̄ eaꝝ potior ſit. Quaꝝ p⁹ ſumiť ex exēplo eoꝝ q portāt aliqḋ pondus graue. quoꝝ vn⁹ alleuiať ex ſocietate alteri⁹ onus illud ſecū ſumētis. Et ſilr vr̄ ꝙ onus triſtitie meli⁹ ferat vn⁹ amicoꝝ. ſi alius ſecum idē onus triſtitie ferat. Sꝫ h̄ ſilitudo nō vr̄ ꝯgruē q̄tū ad ipam triſtitiā. Nō eni eādē triſtitie nūo q̄ꝫ qs patiť alr⁹ ꝑtē ſibi aſſumit: vt ex h̄ alteri⁹ triſtitia minuať. Pōt tñ ꝯgruē q̄tū ad triſtitie cām. puta ſi aliqs triſtať ex dāno qḋ paſſus eſt dū amicus ꝑtē dāni ſubit minuiť dāni alteri⁹. ꝛ ꝑ ꝯñs triſtitia. Scḋa cā melior eſt ꝛ cōpetit q̄tū ad ipam triſtitiā. Manifeſtū eſt. n. ꝙ quelꝫ delectatio ſuperueniēs triſtitiā minuit. Amicus aūt pñs ꝛ ꝯdolēs delectationē ingerit. dupl'r. Uno⁹ qꝛ ipa pñtia amici eſt delectabilis. Alio⁹ qꝛ dū itelligit eū ſibi cōdolere: delectať in ei⁹ amicitia: ꝛ ſic ei⁹ triſtitia minorať. Et qꝛ h̄ eſt ſter ꝑncipale ꝓpo^m ſubiūgit ꝙ ad pñs dimittendum eſt ingrē. vtrū ꝑꝑ hoc qḋ dcm̄ eſt: vel ꝑꝑ aliqd aliud alleuianť hoīes triſtati ex pñtia amicoꝝ ꝯdolentiū. Manifeſte tñ apparet accidē hoc qḋ dcm̄ eſt. ¶ Tertio ibi.

¶ Uř aūt pñtia mixta q̄dā ipoꝝ eē. Ipā ꝗdē eni videre aicos delectabile ſpālr qꝫ ꝛ i fortunato. ꝛ qḋdā fit auxiliū ad nō triſtari. Cōſolatiuū. n. amic⁹ ꝛ viſiōe ꝛ ſmone ſi ſit epydexius. Nouit. n. morē: ꝛ i qb⁹ delectať ꝛ triſtať. Triſtatū aūt ſentire in ipſi⁹ infortunijs triſte. Oīs. n. fugit triſtitie cā eſſe amicis.

Le. are. ¶ Uidetur aūt eoꝝ pñtia mixta quedā eſſe. Nā ꝛ aſpectus ipſe amicoꝝ dulcis ꝑſertim in reb⁹ aduerſis: ꝛ plimū valet aduerſus dolorē. Afferunt. n. ſolatium ꝛ aſpectu ꝛ ſermone: ſi mō ſit apt⁹. Nouit. n. amici nām: ꝛ qb⁹ gaudeat: qbuſqꝫ angať. Sentire aūt ꝯdolētem in ſuis aduerſitatibus doloroſum eſt. Oēs. n. fugiūt: ne cā doloris ſint aicis.

Argir. ¶ Ipſoꝝ aūt pñtia imixta quedā eſt. Nā aſpicere qdē amicos iocūdum eſt: ꝑſertim ei q calamitatib⁹ premiť: fert ꝑſidium aliqḋ aduerſus dolores. Cōſolationē. n. ipſe amicus ꝛ aſpectu ꝛ ſbis afferre pōt mō ſit dexter. Scit n. qꝫ mores qb⁹ gaudet atqꝫ dolet. Atqꝫ ſētire ſuas ob erūnas dolē aicū affert dolorē. Nā oēs fugiūt ſe cām doloris eē aicis.

S. Tho.

Quō ꝑſētia aici ꝯdolētis affert delectationem.

¶ Oñdit ꝙ pñtia amici ꝯdolētis hꝫ q̄dā triſtitiā admixtā. Et ꝑ oñdit ꝓpo^m. 2⁹ īfert qḋdā correlariū ex dcis. ibi (Propter qḋ viriles ꝛc.) ¶ Dicit ḡ ꝑ. ꝙ pñtia amicoꝝ ꝯdolentiū videť q̄dā mixtionē hře ex delectabili ꝛ triſtabili. Ipa eni viſio aicoꝝ eſt delectabilis: ꝛ ꝑꝑ aliā rōnē cōem ꝛ ſpālr hoī īfortunato q ab amico adiuuať ad h̄ ꝙ nō ꝯtriſteť in q̄tū amicus ꝯſolať ſuū amicū: ꝛ ex viſione: ꝛ ēt ex ſmōe. ſi ſit epidexius. i. idoneus ad ꝯſolādū. Cognoſcit. n. vn⁹ amicus mētē alterius: ꝛ in qb⁹ amicus ſuus delectať ꝛ triſtať: ꝛ ſic pōt ei ꝯueniēs remediū adhibē ꝯtra triſtitiā. Per hūc ergo moduꝫ pñtia amici ꝯdolētis eſt delectabilis. Sed ex alia pte eſt triſtis: inq̄tum hō ſentit amicū ſuū ꝯtriſtari in ſuis īfortunijs. Quilꝫ. n. hō bñ diſpoſit⁹ refugit q̄tum pōt eſſe cauſa triſtitie ſuis amicis. ¶ Deinde cum dicit. — Q: a⁹ quo nō afferre eē dolorē.

¶ Propť qḋ viriles qdē ſm nāꝫ reuerētur ꝯtriſtari aicos ipſis. Et ſi nō ſupexcedat i triſtitia eā q̄ illi fit triſtitiā nō ſuſtinet totalr. Neqꝫ in cōplorātib⁹ cōplacet. ꝑꝑ neqꝫ ipſos eē ploratiuos. Muliebriter aūt ꝛ tales viri coangtiatis gaudēt ꝛ amāt vt amicos ꝛ ꝯdolētes. Imitari aūt in oīb⁹ opꝫ. vꝫ. meliorem.

¶ Quapp̄ qui nā viriles ſunt: cauent ne amicos ſibi dolore ꝯficiant etſi nō excedit dolētia illoꝝ dolorē nō tolerat: nec ꝯquerētium voces ſuſtinet: qꝛ nec ipſe querulus eſt. Mulieres ꝟo ac hō hoīes ꝯdolentibus gaudēt: ꝛ qui h̄ agunt amant vt amicos. Imitari opꝫ in oībus meliorem. — Le. are.

¶ Quapp̄ viriles qdē nā cauēt ne amici ſecū ꝯdoleāt. Et ſi nō exuperent idolētia dolorē q̄ illi afficiunť nō ferūt. Atqꝫ oīno ſimul plorātes merētesqꝫ nō admittūt: qꝛ nec ipſi ſūt ꝓpēſi ad luct⁹. Mulierculę ꝟo ꝛ huiuſcemodi viri gaudēt ijs q vna cū ipſis gemunt: ꝛ amāt eos tanq̄ amicos ꝛ ꝯdolētes. Oportet aūt oībus in rebus ꝑſtabiliorē imitari. — Argir.

S. Tho.

¶ Cōcludit ex ꝑmiſſis: ꝙ hoīes qui ſunt virilis animi nālr verenť ꝛ cauēt ne amici eoꝝ ꝑꝑ ipſos cōtriſtenť. Eſt. n. de nā amicitie ꝙ amicus velit bñfacē amico. nō aūt eſſe ei cā alicuius mali. Et nullo mō ſuſtinēt viriles hoīes ꝙ amici eoꝝ ꝑꝑ eos ꝯtriſtenť niſi ſuperexcedat auxiliū qḋ ab aicis ſibi ꝑbeť ad nō ꝯtriſtādū triſtitiā aicoꝝ. Suſtinēt. n. ꝙ ꝑ modicā aicoꝝ triſtitiā ſua triſtitia ſubleueť. Et ſilr virilib⁹ hoīb⁹ nō cōplacet hře cōploratores: qꝛ ipſi viriles hoīes nō ſūt ploratiui. Sūt aūt qdā viri muliebriter diſpoſiti: q delectanť in h̄ ꝙ hēant aliqs ſibi ſecū anguſtiatos: ꝛ amāt eos q ſibi ꝯdolēt. q. amicos. Sꝫ in hac diuſitate hoīū opꝫ imitari q̄tum ad oīa meliores. videlꝫ viriles. ¶ De. cū. d. — De virilibus.

Muliebriter diſpoſiti. Qui ſint imitandi.

¶ In bonis fortunis aūt amicoꝝ pñtia ꝛ cōuerſationē delectabilem habet ꝛ intelligentiam: qm̄ delectantur in ipſius bonis.

¶ In rebus proſperis amicoꝝ preſentia eſt iocunda ꝛ mentem delectat: quoniam illis bonis letatur. — Le. are.

¶ At amicoꝝ ꝓſpis in reb⁹ pñtia ꝛ voluptatē affert ꝛ in actu: ꝛ cognitionem delectat ꝙ in ipſius bonis letantur. — Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit 2^m pte ꝓpoſiti. ſ. ꝙ pñtia amicoꝝ in bonis fortunis ſit laudabilis. Et dicit ꝙ in bonis fortunis pñtia amicoꝝ duo delectabilia hꝫ. Pmo qdē ꝯuerſationē amicoꝝ. Quia delectabile eſt cū amicis ꝯuerſari. Scḋo h̄ ꝙ hō intelligit amicos ſuos delectari in ꝓpꝛijs bonis. Querit em̄ vnuſqſqꝫ eē amicis ſuis delectatiōis cā. ¶ Deīde cū dicit. — Quāl' ſit pñtia aicoꝝ in proſperis.

¶ Propť qḋ videbiť vtiqꝫ oportere ad bonas fortūas qdē vocare aicos ꝓmpte. Bñfici. n. oꝫ eē bonū. Ad ifortunia āt pigritātē. Tradē. n. oꝫ vt minimū maloꝝ. Uñ h̄. Sufficiēter ego ifortunas. Maxie ad vocādū cuꝫ debeāt pauca turbari magna ipm̄ iuuare.

¶ Quapropter videreť oportē in ꝓſpitatib⁹ qdē prōpte cōuocare amicos: cum honeſtū ſit bñfacē: in aduerſitatibus aūt tarde. Nāꝫ maloꝝ decet q̄ minime eos ꝑticipes facē. Uñ illud dcm̄ extat ſatis eſt: ꝙ ipſe calamitatib⁹ premor. Potiſſime tñ vocandi ſunt amici: quotiens magna nobis cōmoda cum paruis ipſoꝝ moleſtia poſſunt afferre. — Le. are.

Argir. ℭ Quapropter videbit̃ oportere in proſperitatibus quidẽ prompte vocare amicos. Eſt enim honeſtum bñficum eẽ. In aduerſitatibus aũt pigre. Minime nãq; facere participes malorum ipſos oportet. Unde ⁊ illud dicitur.

Sat eſt grauis triſticiis ſi me ſors premit.

Maxime tamen vocandi ſunt tunc amici: cum paruis ſuſcepta moleſtia multum prodeſſe poſſunt.

S. Tho.

Primus documẽtũ morale q̃ ad vocatio nẽ aicoꝝ. ℭ Infert qõdã cor^m ex dcis ↄtinẽs in ſe q̃dã documẽta moralia. Et p̃ q̃ntũ ad eos q ↄuocãt amicos. Scdo q̃ntum ad eos q ſpõte ad amicos accedũt. ibi. (Ire aũt ⁊c̃.) ℭ Circa p^m ponit tria documẽta moralia. Pᷓio qdẽ ↄcludẽs ex p̃miſſis: q̃ qꝛ delectabile eſt q̃ hõ itelligat amicos in ꝓprijs bonis delectari: opꝫ q̃ hõ prõpte vocet amicos ad ſuas bonas fortunas: vt eas. ſ. amicis cõicet. Opꝫ. n. q̃ bonus hõ bñfaciat amico. Secũdũ. Scdm documẽtũ eſt q̃ hõ tarde: ⁊ cũ q̃dã pigritia vocet amicuꝫ ad ſua iſortunia. Dꝫ. n. hõ tradẽ amico de ſuis malis q̃ntum minimũ põt. Et ad hoc iducit Prouerbium. ꝓuerbiũ cuiuſdã dicẽtis. Sufficiẽter ego infortunãs. q. d. ſufficit q̃ ego iſortuniũ patior. Nõ opꝫ q̃ ẽt amici mei h̃ patiant̃. Tertium. Tertium documẽtũ eſt q̃ tũc maxime ſunt amici ad infortunia vocãdi. qñ cuꝫ pauca ſua turbatione p̃nt amico magnuꝫ iuuamen p̃ſtare ⁊c̃. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Ire aũt ecõuerſo forte ↄgruit ad iſortunatos qdẽ nõ vocatũ ⁊ prõpte. Amici. n. bñfacere ⁊ maxime his q in necẽitate: ⁊ h̃ non dignificãtib^9. Ambob^9. n. meli^9 ⁊ delectabili^9. Ad bonã fortunã ãt cooperãtẽ qdẽ ꝓmpte. Eteni ad h̃ neceſſitas amicoꝝ. Ad bonã paſſionẽ aũt qete. Nõ. n. bonũ ꝓmptũ fieri iuuari. Opionẽ aũt idelectationis imorari forte reuerendum. Qm̃. n. accidit. Pñtia itaq; amicoꝝ in oĩbus vtiq; eligibilis videtur.

Le. are. ℭ Sed ire ↄtra fortaſſe decet ad eos q in calamitatib^9 ſunt inuocatũ ⁊ prõpte. Nã amici eſt bñfacẽ ⁊ maxime idigẽtibus ⁊ nõ regrẽtib^9. Ambob^9. n. id honeſti^9 ⁊ iocũdius. In ꝓſpitatib^9 aũt cõꝑari prõpte. Nã in his op^9 eſt amicis. Ad bñficia ſ'o ↄſida tarde: cũ honeſtũ nõ ſit ꝑpare cãtis vtilitatis: ⁊ cauẽdum ſit: ne in ꝑperãdo moleſtus eẽ pgat: qd nõnũq; accidit. Preſentia igiẗ aicoꝝ in cũctis vĩ optãda.

Argir. ℭ Cõtra aũt fortaſſe ↄgruũ eſt ad calamitoſos qdẽ ire nõ vocatũ ⁊ prõpte. Eſt. n. amici bñficia ↄferre p̃ſertim in eos q idigẽt ⁊ antea q̃ illi egrãt. Utriſq; nãq; honeſti^9 atq; iocũdius eſt. Ad fortũatos aũt prõpte qdẽ accedẽ ad opãdũ vna cũ illis. Eſt. n. ad hec op^9 aicis. Lẽte aũt ꝑ bñficijs ↄſidis. Nõ eſt. n. honeſtũ vtilitatis ſue cã ꝑpare. Cauenda aũt eſt forſitã opinio imocũditatis i repellẽdo. Accidit. n. nõnunq̃. Preſentia igr̃ aicoꝝ in vniuerſis expetibilis eſt.

S. Tho.

Documẽta accedẽti ad amicos. ℭ Ponit tria documẽta ex pte ſponte euntium ad amicos. Quoꝝ p^m eſt qd ad amicos in iſortunijs exñtes opꝫ aliqñ prõpte ire: ẽt nõ vocatũ: qꝛ amici ꝓpriũ eſt bñfacẽ amicis:
Primus. ⁊ maxime illis q ſunt in necẽitate: ⁊ q nõ dignificãt. i. q non dignũ ducũt h̃ regrere ab amico. Sic. n. dũ auxiliũ p̃ſtat nõ regrẽti: ambob^9. ſ. p̃ſtãti ⁊ regrẽti ſit melius. i. honeſti^9. Quia ⁊ ille q dat videt̃ magis ſponte dare: ⁊ ille q recipit v̓tuoſe agit nolẽdo grauare amicũ. Eſt ẽt ambob^9 delectabilius: qꝛ ⁊ recipiẽs nõ patit̃ a verecũdia: quã qs patit̃ in regrẽdo amicũ: ⁊ ẽt dãs magis delectat̃. q. ex ſeipſo nõ ꝓ
Secũdum uocat^9 faciẽs opus v̓tutis. ℭ Scdm documẽtuꝫ eſt q̃ ad bonas fortunas amici ꝓmpte ſe dꝫ hõ offerre ad cooperãdum ei cũ necẽ fuerit: qꝛ ad h̃ indiget hõ amicis. vt. ſ. ei cooperent̃.
Tertium. ℭ Tertium documẽtũ eſt q̃ ad h̃ q̃ hõ bñ patiat̃ ab amico bñfortunato dꝫ hõ accedẽ qete. i. remiſſe ⁊ non de facili. Nõ. n. eſt bonũ q̃ hõ reddat ſe ꝓmptũ ad ſuſcipiẽdũ iuuamẽ ab amico. Sꝫ hõ dꝫ vereri ⁊ cauẽ opionem delectatiõis. i. ne hũc famã icurrat q̃ ipſe nõ ſit delectabilis amico in h̃ qd eſt oneroſuꝫ eẽ. i. ꝑp hoc q̃ ipſe ſe reddit oneroſuꝫ amico. Qd manifeſtũ ẽ qñq; accidẽ. Dũ. n. aliq ſe nimis igerũt bñficijs recipiẽdis: reddũt ſe oneroſos ⁊ idelectabiles ſuis amicis. Uel ſm aliã l̃ram. Dꝫ hõ reuereri. i. cauẽ opinionẽ delectationis in imorari. i. q̃ amicus eius opinet̃ de eo q̃ delectet̃ imorari circa ipſum ꝓpter bñficia. Ultimo aũt ex p̃miſſis ↄcludit q̃ p̃ſentia amicoꝝ in omnibus videtur eſſe eligibilis.

Lectio. xiiij.

Verũ igr̃ queadmodũ i amãtib^9 videre delectabiliſſimũ ẽ. ⁊ magis diligũt hĩ hũc ſenſum q̃ alios: vt 14^m
ſm hũc maxĩe amore ente ⁊ facto: ſic ⁊ amoris eligibiliſſimum eſt ↄuiuere.

ℭ An q̃ vt amatorib^9 aſpect^9 ipſe dulciſſim^9 eſt: ⁊ magis expetũt hũc ſenſuꝫ q̃ alios: vtpote amore in h̃ potiſſimũ exiſtẽte: ⁊ genito ſic: ⁊ amicis maxĩe expetẽdũ eſt ſil viuere. Le. are.

ℭ At eſt ne (vt ad amãtib^9 amabiliſſimũ eſt ipſe aſpect^9 magiſq; hunc ſenſum q̃ ceteros expetũt: ꝓpterea q̃ ꝑ hunc maxime eſt atq; oritur amor) ſic ⁊ amicis maxime expetibile conuerſari ſimulq; viuere. Argir.

S. Tho.

ℭ Pertractatis qõnib^9 de multitudine ⁊ necẽitate amicoꝝ. h̃ ingrit de ↄuictu eoꝝ. Et circa h̃ tria facit. Pᷓio ꝓponit qõnẽ. Scdo manifeſtat v̓itatẽ. ibi. (Cõicatio ⁊c̃.) Tertio iſert cor^m ex dcis. ibi. (Fit igiẗ ⁊c̃.) ℭ Qo ḡ p^9 fundat̃ in q̃dã aſſimilatione amicitie ad amationeꝫ libidinoſam: in q qdẽ videm^9 q̃ amantib^9 eſt maxime appetibile videẽ illos qs amãt. Et magis diligũt hũc ſenſuꝫ. ſ. viſus q̃ alios exteriores ſenſus: qꝛ ſic ſupra dcm̃ eſt: ꝑ viſionẽ icipit fieri maxime paſſio amoris: ⁊ ſm hũc ſenſuꝫ ↄſeruat̃. Prouocat̃. n. Le. 5. talis amor: p̃cipue ex pulchritudine: quã viſus pcipit. Eſt ḡ qd qd ſit ꝓportiõale viſioni in amicitia. vtꝝ. ſ. ſit ↄuiuẽ. vt. ſ. ſicut amãtes maxĩe delectant̃ in mutuo viſu: ſic amicum mutuo ↄuictu. Scdm tñ aliã l̃ram nõ iducit̃ h̃ ꝑ modũ qõnis: ſꝫ ꝑ modũ ↄ̃nis: que qdẽ l̃ra. ſic hꝫ. Iaꝫ igiẗ quẽadmodũ ⁊c̃. ⁊ põt hoc ↄcludi ex eo qd. s. ꝓbatũ eſt p̃ñtia amicoꝝ in oĩbus eſſe delectabilis. ℭ Deinde cum dicit. Libidinoſus amor. Nõ vel cõcluſio.

ℭ Communicatio enim amicitia.

ℭ Nam ⁊ amicitia ſocietas eſt. Le. are.

ℭ Amicitia namq; communicatio eſt. Argir.

S. Tho.

ℭ Manifeſtat veritatẽ p̃miſſe ſiue qõnis ſiue ↄ̃nis triplici rõne. Quaꝝ p^9 eſt: qꝛ amicitia in cõicatiõe ↄſiſtit. vt pꝫ ex his que dicta ſunt in. 8. Maxime aũt ſeipſos ſibimuicẽ cõmunicant in ↄuictu. Unde ↄuiuere maxime videt̃ eſſe ꝓpriũ ⁊ delectabile in amicitia. ℭ Scdam rõnẽ ponit ibi. Nõ p̃ma ꝑ veritate qõnis vel ↄcluſionis.

ℭ Et vt ad ſeipm̃ hꝫ. ſic ⁊ ad amicũ. Circa ſe ipſum autẽ ſenſus. qm̃ eſt eligibilis: ⁊ circa amicũ vtiq;. Opatio aũt ſit ipſius in cõuiuere. Quare conuenienter h̃ appetunt.

ℭ Et vt ad ſeipm̃ hꝫ: ſic ẽt ad amicũ. Circa ipm̃ ſ'o ſenſus: qꝛ eſt expetẽdus: ⁊ circa amicũ igiẗ. Opatio aũt ſit illis in ſimul viuẽdo. Itaq; merito illud affectant. Le. are.

ℭ Et vt ad ſeipm̃ q̃ſq; ſic ſeſe hꝫ ⁊ ad amicuꝫ. Senſus aũt cuiq; de ſeipſo ẽ expetibilis. Igiẗ ⁊ de aico. At opatio ipſis inſimul viuẽdo ſit. Quare nõ imerito viuẽ ſimul affectãt. Argir.

S. Tho.

ℭ Sicut hõ ſe hꝫ ad ſeipm̃: ita ſe hꝫ ad amicuꝫ, vt ex ſupra Scda rõ.

dictis pʒ. Ad ſeipſuʒ aũt ita ſe hʒ φ eſt ſibi eligibile ⁊ delectabile: φ ſentiat ſeipm. Ergo hoc ẽt eſt ei delectabile circa amicũ. Sed hoc fit in ꝯuiuẽdo. Quia per mutuas operationes quas vidẽt ſeinuicem eẽ ſentiunt. Cõuenienter ḡ amici appetũt adinuicẽ ꝯuiuere ℂ Tertiam rõnẽ ponit ibi.

ℂ Et qḋ aliqñ eſt in ſingulis eſſe. vel cuiꝰ gr̃a eligũt viuere in h̃ cũ amicis volũt ꝯuerſari. Propꝛ qḋ hi qdẽ cõpotãt. Hi aũt colludũt ad aleas. Alij aũt coexercitanꝛ ⁊ ꝯuenantur ⁊ cõphiloſophanꝛ. Singuli in h̃ cõicantes qḋcũqꝫ maxime diligũt eoꝝ que in vita. Cõuiuere.n. volẽtes cũ amicis hoc faciunt. Et his cõicant qbus exiſtimant conuiuere.

Le. are. ℂ Et qḋ tãdem eſt ſingulis eẽ vel cuius gr̃a viuẽ expetunt in eo cum amicis volũt morã trahẽ. Itaqꝫ alij cõpotant: alij colludũt: alij ſimul exercenꝛ: vel ſimul philoſophanꝛ ſinguli in his quotidiano vſu verſãt: quod maxime vtiqꝫ amant in vita. Viuere enĩ volẽtes cum amicis illa faciũt: ⁊ cõmunicant: in qbus putant ſimul viuendum.

Argir. ℂ At qḋ tãdẽ eſt ſingulꝛ eẽ. vel gr̃a cuiꝰ viuẽ expetũt: i eo cũ aicis ꝟſari degereqꝫ volũt. Quocirca alij cõpotãt. Alij taloꝝ ludo ſil incũbũt. Alij ſil ſeſe exercẽt: ⁊ vna venãꝛ: aut phanꝛ: ſinguli totos dies id ſil agẽtes qḋ maxie amãt. Viuẽ.n. ſil cũ aicis volẽtes hec faciũt. Et ea cũ iis cõicãt: qbꝰ cum vna viuẽ expetũt que maxime ipſos in vita delectãt.

S. Tho.

Tertia rõ. Quali actione appetũt aici cõuiuere. ℂ Que ſumiꝛ ab expimẽto. Videmꝰ.n. φ hoies volũt cuʒ ſuis aicis ꝯuerſari ſm actionẽ in q̃ pñ delectanꝛ quã reputãt ſuũ eẽ: ⁊ cuiꝰ gr̃a eligũt ſuũ viuẽ: q̃ſi ad h̃ totã vitã ſuaʒ ordinãtes. Et ide eſt φ qdã cũ aicis volũt ſil potare. Quidã aũt ſil ludẽ ad aleas. Quidã aũt exercitari. puta in torneamẽtis luctationibꝰ ⁊ aliis h̃ꝫ: vel ẽt ſil venari vel ſimul. phari: ita φ ſinguli illa actiõe volũt cõmorari cuʒ amicis quã maxie diligũt īter oĩa hꝰ vite. Quaſi.n. volẽtes ꝯuiuẽ cũ amicis h̃ꝫ actiões faciũt i qbꝰ maxie delectenꝛ: ⁊ in qbꝰ reputant ꝯſiſtẽ totã vitã ſuã. Et in talibꝰ actionibꝰ cõicant amicis. quaꝝ cõicationẽ exiſtimant eẽ ꝯuiuẽ. Et ſic pʒ φ ꝯuiuẽ eſt eligibiliſſimuʒ in amicitia. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Fit igiꝛ pravoꝝ qdẽ amicitia mala. Communicãt.n. pravis: inſtabiles entes. Et mali aũt fiunt aſſimilati adinuicem.

Le. are. ℂ Eſt igiꝛ amicitia improboꝝ flagitioſa: cõicant.n. prava inſtabiles exiſtes ⁊ flagitioſi fiunt: īuicẽ ſe aſſimilantes.

Argir. ℂ Fit igiꝛ amicitia qdeʒ iprobo꞉ flagitioſa. Cõicãt.n. prava: ſũtqꝫ iſtabiles. Et peiores ẽt fiũt moribꝰ ſiles euadẽtes.

S. Tho.

De amicitia pravoꝝ et eoꝝ contraria. ℂ Cõcludit ex pmiſſis de bonoꝝ ⁊ pravoꝝ amicitia. Prio qdẽ circa pravos φ eoꝝ amicitia eſt mala. Delectanꝛ.n. maxime in pravis opibꝰ. Et in his ſibiinuicẽ cõicãt. Et cũ ſint iſtabiles ſemꝑ de malo in peius ꝑcedunt: q꞉ vnꝰ efficiꝛ malus accipiẽdo ſilitudinem alterius. ℂ Scḋo ibi.

ℂ Que aũt eoꝝ qui epyichẽs coaucta colloquijs. Videnꝛ aũt ⁊ meliores fieri opantes ⁊ degẽtes adinuicẽ. Reſpiciunt.n. adinuicẽ quibꝰ ⁊ cõplacent. Vñ bona qdem a bonis. De amicitia igiꝛ intantũ dcm̃ ſit. Sequens aũt vtiqꝫ erit pertranſire de delectatione.

Le. are. ℂ Proboꝝ ãt ꝓba ex q̃tidiano vſu ſuſcipiẽs icremẽtũ. Videnꝛ aũt meliores fieri agẽdo: ⁊ ſe mutuo corrigẽdo. Recipiũt.n. mutuo illa ex qbꝰ placẽ poſſint. Vñ a bõis bõa. De aicitia igr̃ hactenꝰ dcã ſufficiat. Nũc de voluptate erit dcm̃.

ℂ Proboꝝ ãt ꝓba ꝯgreſſionibꝰ ſuſcipiẽs icremẽta. Videt ẽt tales ⁊ ꝑſtabiliores euadẽ: ⁊ ã agẽdo q̃ꝫ ſe mutuo emẽdando. Elicitũt.n. ex ſeſe mutuo ea q̃ placẽt. Vñ illud dr̃ recte. Diſces ex ſtudioſis nimirum optima ſemper. Argir.

Sed hactenꝰ de amicitia. Deinceps de voluptate dicamꝰ.

S. Tho.

ℂ Cõcludit q̃ituʒ ad bonos: φ amicitia ṽtuoſoꝝ eſt bona ⁊ ſemꝑ bonis colloquijs in ṽtute coaugeꝛ. Et ipſi aici fiunt meliores in h̃ qḋ ſimul opanꝛ ⁊ ſeinuicẽ diligũt. Vnus.n. ab alio recipit exẽplũ ṽtuoſi opis in quo ſibi cõplacet. Vñ in ꝓuerbio dr̃ φ bona bõ ſumit a bonis. Vltimo aũt epylogãdo ꝯcludit φ de amicitia in tm̃ dcm̃ eſt: ⁊ φ ꝯſter dicẽdum de delectatione. Et ſic terminaꝛ ſnia noni libri. De amicitia bonoꝝ. Prouerbium. Bõ bõa ſumit a bonis.

ℂ Incipit liber decimus. Lectio pma.

POſt hec aũt de delectatione forte ſequitur pertranſire. pꝰ

ℂ Sequitur fortaſſe nunc: vt de voluptate tranſigamus. Le. are.

ℂ Poſt hec ſeqtur forſitan vt de voluptate dicamus. Argir.

S. Tho.

ℂ Poſtq̃ꝫ phs determiauit de ṽtutibꝰ moralibꝰ ⁊ itellectualibꝰ: ⁊ ẽt de ꝯtinẽtia ⁊ aicitia: que q̃ſdã affinitatẽ cũ ṽtute hñt. ℂ In h̃ decimo libro itẽdit determinare de fine ṽtutis. Et p̃ qdẽ de fine ṽtutis: q̃ eſt hois in ſeipo. Scḋo aũt de fine ṽtutis in reſpectu ad bonũ cõe: qḋ eſt bonũ totiꝰ ciuitatis. ibi. (Vtꝝ igiꝛ hꝛ ⁊ de his ⁊c̃.) ℂ Circa pꝰ duo facit. Prio determinat de delectatiõe que a qbuſdã eẽ poniꝛ ṽtutis finis. 2ꝰ de felicitate determinat q̃ ſm oẽs eſt finis ṽtutis. ibi. (Dcis ãt his ⁊c̃.) Lec. 14. Lec. 9.

ℂ Circa pꝰ duo facit. Prio ꝓhemialr oſidit φ determinandũ eſt de delectatiõe. 2ꝰ poſt ꝓhemiũ ꝓſeqꝛ ſuũ ꝓpoꝰ. ibi. (Eudoxus ḡ delectationẽ ⁊c̃.) ℂ Circa pꝰ duo fac. Prio ꝓponit qḋ itẽdit. Et dr̃ φ poſt p̃dicta ꝯño eſt vt ptranſeatur. i. breuiꝛ de delectatiõe tractéꝛ. Tractauerat qdẽ. ſ. i. 7. de delectatiõe inq̃tũ eſt mã ꝯtinẽtie. Vñ ibi pot. ſſime ſua ꝯſideratio ꝟſabaꝛ circa delectationes ſẽſibiles ⁊ corꝑales. Nũc ãt itẽdit determiare de delcõe ſʒ qḋ adiūgiꝛ feliciti. Et iḋ p̃cipue determiat de dlectatiõe itelligibili ⁊ ſpũali. ℂ 2ꝰ ibi. Lec. 1. Intentio. De delectatione. De q̃li delectatione.

ℂ Maxime qdẽ videtur coappropriari generi noſtro. Propter qḋ erudiunt iuuenes iaciçontes delectatione ⁊ triſtitia.

ℂ Ea nãqꝫ generi nr̃o familiariſſima videꝛ eẽ. Quapropꝛ erudiunt pueros voluptati ⁊ dolori inſtituentes. Lẽ. are.

ℂ Maxime nãqꝫ voluptas nr̃o gñi familiaris ẽ. Quapp erudiũt iuuenes gubernãtes ipſos voluptate atqꝫ dolore. Argir.

S. Tho.

Rõ pma φ ad morales ꝑtinet de delectatione tractare. De dĩ exẽplum puerorum. ℂ Probat φ de delectatiõe ſit agẽdũ tribꝰ rõnibꝰ. Quaꝝ pꝰ ſumiꝛ ex affinitate delectationis ad nos. Videꝛ.n. delectatio maxie cõnaꝛr appropriari humano generi. Et ideo orakiſõtes. i. gubernatores domoꝝ maxime erudiũt pueros ꝑ delectationẽ ⁊ triſtitiã. Volẽtes.n. eos ꝓuocare ad bonũ ⁊ reuocare a malo bene agẽtes eos ſtudẽt delectare. puta aliqbꝰ munuſculis. male ãt agẽtes ꝯtriſtãt. puta verberibꝰ. Et q꞉ moralis phia de rebꝰ hũanis ꝯſiderat: ptinet ad moralẽ de delectatiõe ꝯſiderare. ℂ 2ꝰᵐ rõnẽ ponit ibi.

ℂ Videꝛ ãt ⁊ ad moris virtutẽ maximũ eſſe gaudere qbꝰ opʒ. ⁊ odire q̃ opʒ. Protẽdũt enĩ h̃ ꝑ oẽm vitã iclinationẽ hñtia ⁊ potentiam ad virtutẽ ⁊ felicẽ vitã. Delectabilia qdem.n. eligũt. triſtia aũt fugiunt. Pro talibus aũt nequaq̃ꝫ videbitur eligẽdum eſſe.

ℂ Videꝛ aũt ad moris ṽtutẽ maximũ eẽ: vt gaudeat quis: Le. are.

quib⁹ gaudē opꝫ: ⁊ oderit: que odiſſe opꝫ. Tendunt.n.hec per totā vitam inclinationē hñtia ⁊ poteſtatē ad ṽtutē ac beate viuēdum. Nam voluptaria qdeꝫ eligunt: doloroſa ṽo effugiunt. Talia ṽo nequaꝗ̄ pretermittēda videntur.

Argu. ¶ Uidetur aūt ad ꝯſidam more virtutē maximum eē gaudere ĩis qbus opꝫ: ⁊ odiſſe ea que opꝫ. Comitant̄.n.hec tota in vita momētum ⁊ vim ad virtutē hñtia felicēqꝫ vitā. Nā eligunt qdem ea que voluptate afficiunt: fugiunt aūt que dolore. Talia ṽo minime pretermittēda ſunt.

S. Tho.

Scda rō. ¶ Que ſumit̄ p cõparationē ad ṽtutē. Et dicit ꝙ maxime videt̄ ad moralē ṽtutē ptinē ꝙ hō gaudeat in qbus opꝫ: ⁊ odiat ea que opꝫ ⁊ ꝯtriſtet̄ in eis. Precipue.n.ꝯſiſtit ṽtus moralis in ordinatiõe appetit⁹ que cognoſcit̄ p ordinationē delectatiõis ⁊ triſtitie que ꝯſequunt̄ oēs appetitiue partis mot⁹. vt. ā. in. 2. dcm̄ eſt. Et h̄ eſt qð ſubdit: ꝙ hec. ſ. delectatio ⁊ triſtitia ꝯtēdunt̄ ad oīa: q̄ ſunt hūane vite: ⁊ hñt magnam ptātē ad h̄ ꝙ hō ſit ṽtuoſus ⁊ feliciter viuēs: qð nõ põt eē ſi inordinate delectet̄ vel triſtet̄. Doies.n. frequēter eligunt delectabilia ēt mala: ⁊ fugiunt triſtia ēt bona. Neqꝗ̄ aūt videt̄ ꝙ hō q vult eē ṽtuoſus ⁊ felix debeat eligere delectationē ⁊ fugē triſtitiā pro talib⁹. ſ. pro h̄ ꝙ icurrat aliqs malas opõnes: vel ꝙ careat opibus ṽtutis. Et cõ põt dici ꝙ nõ eſt eligēdū facē mala: aut vitare bona p talib⁹. i. pro delectabilib⁹ accipiēdis ⁊ triſtib⁹ fugiēdis. Et ſic pꝫ ꝙ ad moralē pħm ptinet ꝯſiderare de delectatiõe. ſic ⁊ de ṽtute morali ⁊ de felicitate. ¶ Tertiā rõnē ponit ibi.

In q̄ ꝯſiſtit virtus moralis.

Lec. 3. Delectatiõ ⁊ triſtitia ſunt cā ꝙ hō ſit virtuoſus.

¶ Sp̄alr̄qꝫ ⁊ mltā hñtes dubitationē. Hi qdē.n. bonū delectationē dicūt. Hi aūt ecõtrario valde prauū. Hi qdē forte pſuaſi ſic ⁊ habere. Hi autē exiſtimātes melius eē ad vitaꝫ noſtrā enūciare delectationē prauoꝝ: ⁊ ſi nõ eſt. Inclinare.n. multos ad ipſaꝫ: ⁊ ſeruire delectatiõib⁹: pp qð oporteret in ꝯtrariū ducere. Uenire.n. vtiqꝫ ſic ad medium.

Le. are. ¶ Preſertim cū in ipſis magna ſit ambiguitas. Nā alij ſummum bonū dicunt eē voluptatē: alij ꝯtra nimiū prauum. Illi fortaſſe credētes re vera ſic eē. Hi ṽo putātes vtili⁹ ad vitā oñdē voluptatē eē prauum: lꝫ nõ ſit. Inclinari.n. pleroſqꝫ ad illā: iſeruireqꝫ voluptatib⁹. Quāobreꝫ oportē in cõtrarium ducē. Nam ſic ad medium vtiqꝫ deuenirī.

Argu. ¶ Preſertim cū magna de ipſis ſit ꝯtrouerſia. Quidā eniꝫ ſummum bonū voluptatē eē dicunt. Quidā ꝯtra vehementer prauuꝫ: ptim forſitan ⁊ credētes ſic eē: partim putātes ad vitā nr̄am melius eē: voluptatē oñdē prauaꝫ eē: ⁊ ſi talis nõ eſt. Pleriqꝫ.n. ꝓpēſiores ſunt ad ipſam ⁊ voluptatibus inſeruiunt. Quāobrem ad ꝯtrarium ipſos ducē oportere dicunt. Sic.n. ad ipſum medium tandē ꝑuenient.

S. Tho.

¶ Que qdē ſumit̄ ex dubitatione exiſte circa delectationē. Et circa h̄ duo facit. Primo oñ̄dit diuerſas opiones circa delectationē ex qb⁹ dubitatio ꝓcedit. Scdo reprobat qdā qð in opionib⁹ dcm̄ eſt. ibi. (Ne forte aūt ⁊c.) ¶ Dicit ḡ p̄: ꝙ alia rõne determinādū eſt de delectatiõe ⁊ triſtitia: qꝛ hñt multā dubitationē. Qð pꝫ ex diuſitate loquētium de eis. Quidā.n. dicūt delectationē eē qddā bonū. Quidā cõtrario dicūt delectationē eē aliqd valde prauū. Et h̄ diuerſimode. Nā qdā h̄ dicūt: qꝛ pſuaſuꝫ eſt eis ꝙ ita ſe hēant: ⁊ ita credūt ſe veꝝ dicē. Alij ṽo lꝫ nõ credāt ꝙ delectatio ſit aliqd prauū: tñ exiſtimāt melius eē ad vitā nr̄am enunciare qð delectatio ſit qddā prauum: ꝗ̄uis nõ ſit: ad retrahēdum hoies a delectatione ad quā multi inclinant̄ ⁊ ſeruiunt delectationib⁹. Et ideo opꝫ homines ducē in cõtrarium. vt. ſ. abhorreant delectationes enunciando eas eſſe malas. Sic enim ꝑuenitur ad medium. vt. ſ. homo moderate delectationibus vtatur. ¶ Deinde cum dicit.

Opiones de delectatiõe vtꝝ ſit bona necne.

¶ Ne forte aūt non bñ h̄ dicit̄. De his qdeꝫ eni qui in paſſionibus ⁊ actionibus ſermones minus ſūt credibiles operibus. Cū igitur diſſonent his q̄ ſm̄ ſenſuꝫ contempti: ⁊ veruꝫ cointerimūt. Et vitupans.n. delectationē: viſus aliter appetens: inclinare videt̄ ad ipſam. vt talē exiſtentē oēm. Determinare.n. nõ eſt multoꝝ. Uident̄ igitur veri ſermonū nõ ſolū ad ſcire vtiliſſimū: ſed ⁊ ad vitam. Conuenietes.n. entes opibus credūtur. Propt̄ qð ꝓuocant intelligentes viuere ſm̄ ipſos. Taliū qdē igit̄ ſufficiēter dicta ſunt de delectatione ſuperueniamus.

Le. are. ¶ Sed videndum eſt ne id bñ dicat̄. Nā qui de affectibus ⁊ actib⁹ habētur ſermones minorē hñt fidē ꝗ̄ opa. Quādo igit̄ diſcordāt ab ĩjs que ſunt ſm̄ ſenſum ſpreti atqꝫ reiecti etiā veꝝ inſup iterimūt. Qui.n. voluptatē vitupat: ſiqñ illius appetens deprendit̄: ad illā iclinari videt̄. qſi talē exiſtētem oēm. Nā diſſinire nõ eſt multoꝝ. Uident̄ ḡ ſermones qui veri ſunt: nõ ſolū ad ſciēdū vtiliſſimi: ſꝫ ⁊ ad viuēdum. Cõſentanei.n. opib⁹ fidē hñt. Quapropter ꝓuocant intelligentes viuere ſm̄ ipſos. Sed ſatis de his. Nunc ea que dicuntur de voluptate referamus.

Argu. ¶ Fortaſſe aūt hoc nõ bñ dī. Sermones.n. qui de affectib⁹ ſiunt ⁊ actib⁹ minus credunt̄ ꝗ̄ opa. Cū igit̄ ab his diſcrepant q̄ ſenſu ꝑcipiunt̄: tū ſpreti veritatē ēt ipſam īterimūt. Qui nāqꝫ voluptatē vitupat: ſi eā viſus nõnunꝗ̄ fuerit affectare ad ipaꝫ iclinari videt̄ vt talē oēm. Diſtinguē nāqꝫ nõ eſt ipſi⁹ multitudinis imꝑite. Sermones igit̄ veri nõ ſolū ad ſciēdum ſꝫ ad viuēdum ēt ꝓutiles ſunt. Credūtur.n. cū ſunt opib⁹ ꝯſentanei. Quapropter hortant̄ eos qui ipſos intelligunt ad ita viuēdum ṽt ipſi definiūt. Sed de his hacten⁹. Nūc ea q̄ de voluptate dcā ſunt referam⁹.

S. Tho.

¶ Reprobat id qð vltimo dcm̄ eſt. Nõ.n. videt̄ eē bñ dcm̄ qð hoies falſo enūciēt delectationes eē malas ad h̄ ꝙ homines retrahant̄ ab eis: qꝛ circa actiones ⁊ paſſiões humanas minus credit̄ ſermonib⁹ ꝗ̄ opib⁹. Si.n. aliqs opet̄ qð dicit eē malum: plus ꝓuocat exeplo ꝗ̄ deterreat ṽbo. Et hui⁹ rō eſt: qꝛ vnuſqſqꝫ videt̄ eligē id qð ſibi videt̄ eē bonū in ꝑticulari: circa ꝙ ſunt paſſiones ⁊ opationes humane. Qñ ḡ ſermones alicui⁹ diſſonāt opib⁹ ſenſibilr̄ in ipſo apparētib⁹ tales ſermones ꝯtēnunt̄. Et p ꝯñs interimit̄ veꝝ qð p eos dī. Et ita accideret in ꝓpoſito. Si.n. aliqs vituperans oēm delectationē videret̄ ad aliquā delectationē ſcliñari daret itelligē ꝙ oīs delectatio eēt eligēda. Multitudo.n. vulgaris nõ põt determinare diſtinguēdo h̄ eē bonuꝫ ⁊ h̄ malū: ſꝫ idiſtincte accipit eē bonuꝫ qð in vno bonū apparet. Sic ḡ ſermones veri nõ ſolum videtur eē vtiles ad ſciam: ſꝫ ēt ad bonā vitaꝫ. Credit̄.n. eis inꝗ̄tum ꝯcordant cum opib⁹. Et ideo tales ſermones ꝓuocāt eos q itelligūt veritatē ipoꝝ vt ſm̄ eos viuāt. Ultimo aūt epilogādo cõcludit ꝙ de talib⁹ ſufficiēter dcm̄ eſt. Opꝫ aūt ꝓcedē ad ea que dicta ſunt ab alijs de delectatione.

Improbō opiōne ea dicēis delectationes enūciādas prauas.

Q i opibꝫ lib⁹ minus credit̄ ſermonib⁹ ꝗ̄ opibus.

Cõtēnunt̄ ſermones q ab opibus diſſonant.

Lectio. 3.

EUdorus igit̄ delectationē per ſe bonuꝫ exiſtimabat eſſe pp omnia videre deſiderantia ipſaꝫ rationa

bilia ⁊ irrationabilia. In omnibus autem eſſe eligibile epyiches: ⁊ marie potiſſimuz. Omnia auté ad idé ferri: vt omnibus optimũ nunciat. Unũquodq3.n. ſibi bonuz inuenire quéadmodũ ⁊ cibũ. Omnibus igit̃ bonũ ⁊ q̄ oia appetunt per ſe bonũ eſt.

Le. are. ¶ Eudorus igit̃ voluptaté ſũmum bonũ eſſe cẽſebat. propterea qȯ cuncta rõnalia ⁊ irrõnalia illã appetẽ cernebat. In cũctis ṽo eẽ id qȯ expetit̃: pbũ ac maxime optimum. Cũcta ṽo in idẽ ferri: oĩb⁹ optimũ eẽ ſignificare. Singula enĩ qȯ ſibi bonũ ſit reꝑire quẽadmodũ eſcã. Qȯ aũt oĩb⁹ bonum ſit: ⁊ qȯ oia appetunt: id eẽ ſũmum bonum.

Argir. ¶ Eudorus itaq3 voluptaté ex eo ſũmum bonum eẽ putabat: q2 cernebat vniuerſa ipſam affectare: ⁊ que rõnem hñt ⁊ que expertia ſunt eiuſdẽ. Atq3 in cũctis qȯ eſt expetibile: bonum eẽ: ⁊ qȯ maxime eſt expetibile optimuz eẽ. Uniuerſa ṽo ad idẽ ferri declarat oĩbus illud optimum eẽ. Uniquodq3 enim qȯ eſt ſibi bonum inuenire dicebat quemadmodum ⁊ alimẽtum. Qȯ igit̃ vniuerſis eſt bonum qȯq3 cuncta affectant: id eſſe ſũmum bonum aiebat.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ pħs oſtdit q̄ determinãdum eſt de delectatione, hic incipit de ea tractare. Et p̊ proſequit̃ opiniones alioꝝ.
Lec. 5. Scdȯ determinat ṽitatem. ibi. (Quid auté eſt vel q̃le ⁊c̃.) ¶ Circa p̊m duo facit. Primo pſequit̃ opinioné ponẽtiuz delectationẽ in gñe bonoꝝ. Scdȯ pſequit̃ opinioné ꝯrã. ibi. (Tali vtiq3 rõne ⁊c̃.) ¶ Circa p̊m duo facit. Pr̃io ponit rõnes ex qb⁹ pbabat Eudorus delectationẽ eẽ in gñe bonoꝝ. Scdȯ ponit rõnes ex qb⁹ pbabat eã eẽ maximũ bonũ. ibi. (Maxime aũt eligibile ⁊c̃.) ¶ Circa p̊m duo facit. Pr̃io oſtdit qũo Eudorus pbabat delectationẽ eẽ de gñe bonoꝝ ex pte ipſius delectationis. Scdȯ qũo h̃ pbabat ex pte ꝯrij. ibi (Nõ minus aũt ⁊c̃.) ¶ Circa p̊m duo facit. Primo ꝓponit opinioné ⁊ rõné Eudori. Scdȯ oſtdit. q̃re ei⁹ opinioni ⁊ rõni credebat̃. ibi. (Credebant̃ aũt ⁊c̃.)

Opio Eudori. Q delectatio bõa ſit. ¶ Dicit ḡ p̊ q̄ Eudorus exiſtimabat delectationẽ eẽ de gñe bonoꝝ: q2 videbat q̄ oia deſiderãt ipſam tã rõnalia. ſ. hoĩes q̃z irrõnalia. ſ. bruta aĩalia. Illud auté qȯ eſt apud oẽs eligibile videt̃ eẽ epycheia. i. bonũ ⁊ maxime potẽs in bonitate: ex quo põt trahere ad ſe oẽm appetituz. Et ſic q̄ oia ferant̃ ad idẽ. ſ. ad delectationẽ denũciat q̄ delectatio nõ ſolum eſt bonũ: ſed etiam qȯdam optimum. Manifeſtum eſt eniz q̄ vnumqȯq3 querit inuenire id qȯ eſt ſibi bonum. ſicut cibus eſt bonus oĩbus aĩalibus a quibus communiter appetit̃. Sic ergo pz delectationẽ quaz oia appetunt eẽ aliquid bonum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Credebant̃ aũt ſermones propter moris virtutem magis q̃z ꝑpter ipſos. Differenter .n. videbat̃ tẽperat⁹ eſſe nõ itaq3 vt amic⁹ delectationis hec dicere videbatur. Sed ſic habere ſecundum veritatem.

Le. are. ¶ Fidẽ habuere ei⁹ ſmones pp moꝝ pbitatẽ magis q̃z pp ſeipſos. Egregie.n. modeſt⁹ eẽ videbat̃. Quare nõ vt alicuius voluptatis. Hec dicẽ creditus eſt: ſed qȯ re vera ſic eſſet.

Argir. ¶ Hui⁹ aũt viri rõnes ob moris magis ṽtutẽ: q̃z pp ſeipſas credebant̃. Ualde.n. videbat̃ eẽ modeſt⁹. Nõ igit̃ vt voluptatis amic⁹ hec dicẽ videbat̃: ſ3 q2 vere res ita ſe habet.

S. Tho.

Cur credebat Eudoro. ¶ Oſtendit quare Eudoro maxime credebat̃. Et dicit q̄ ſermones Eudori magis credebant̃ ꝑpter moralem virtutem dicẽtis: q̃z etiam ꝑpter eoꝝ efficaciam. Ipſe.n. erat tẽperatus circa delectationes differẽter. q. excellẽtius aliĩs. Et ideo cum laudabat delectationẽ non videbatur hoc dicere quaſi amicus delectationis: ſed q2 ſic ſe habet ſm rei veritatem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nõ minus autem exiſtimabat eſſe manifeſtum ex contrario. Triſtitiam.n. ſecundũ ſe ipm omnibus fugiendũ eſſe. Similiter igitur contrarium eligibile.

¶ Nec minus putabat id ex ꝯrio patẽ. Dolorẽ.n. p ſeipſuz eſſe fugiẽdum. Simil̃r igit̃ ⁊ ꝯtrarium expetendum. Le. are.

¶ Nõ min⁹ aũt h̃ manif̃m eẽ cẽſebat ⁊ ex ꝯrio. Doloreꝫ.n. eẽ dicebat fugiẽdũ p ſe oĩb⁹ eẽ itaq3 ꝯrariũ expetibile eẽ ſiũ mȯ Argir.

S. Tho.

Rõ Eudori ex parte ꝯrarij. Triſticia ſm ſe ẽ oĩbus fugienda. ¶ Ponit rõné Eudori que ſumebat̃ ex pte ꝯrij: Et dicit q̄ Eudorus exiſtimabat manifeſte delectationẽ eſſe de gñe bonoꝝ nõ minus ex ꝯrario. ſ. ex parte triſtitie q̃z ex parte illius delectationis. Manifeſte.n. apparet q̄ triſtitia ſm ſe eſt oĩbus fugienda. Unde cõtrarium. ſ. delectatio videt̃ eſſe omnibus eligẽdum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime auté eligibile eſſe ⁊ qȯ non propter alterũ. neq3 alterius gr̃a eligimus. Tale aũt ꝯfeſſum eſt eſſe delectationem. Nullum.n. interrogare cuius gratia delectatur vt ſm ſeipſam exiſtez eligibilé delectatiõez.

¶ Maxime ṽo expetẽdum eẽ: qȯ nullius gr̃a expetimus. Tale auté ſine controuerſia eſſe voluptaté. Neminẽ eniz vltra ꝑquirere: cuius gratia voluptatem capiat: vtpote p ſeipſam voluptate expetenda. Le. are.

¶ Maxime aũt id expetibile eẽ: qȯ nõ ob aliud neq3 cuiuſq̃z expetimus gr̃a. Atq3 tale ipſam eẽ ſine ꝯtrouerſia voluptaté. Neminẽ.n. interrogare cuius nã gr̃a capiat voluptaté ꝑpterea q̄ p ſeipſam expetibilis eſt ipſa voluptas. Argir.

S. Tho.

Rõnes eudori q̄ delectatio ſit ſũmũ bonũ. ¶ Inducit duas rõnes Eudori ad oſtẽdẽdum q̄ delectatio ſit maximũ bonum. Quaꝝ p̊ eſt. Illud enim videt̃ eẽ maxime eligibile. ⁊ p ꝯñs maxime bonum qȯ nõ eligitur propter alteꝝ qȯ ei accidat: neq3 gr̃a alicuius. ſicut finis. Hoc aũt manifeſte ꝯfitent̃ oẽs circa delectationẽ. Nullus eniz querit ab alio: cuius gr̃a velit delectari quaſi delectatio ſit ſm ſeipſam eligibilis. Ergo delectatio eſt maxime bonuz. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Appoſitãq3 cuiq3 bonoꝝ eligibili⁹ facere: puta ei qȯ eſt iuſte agere ⁊ tẽpatũ eſſe augeri vtiq3 bonũ ipſum ſuiipſius.

¶ Additamq3 cuicũq3 ex his que bona ſunt: expetibilius illud facere: veluti iuſtis ⁊ temperatis actionibus. Et augeri profecto bonum ſeipſo. Le. are.

¶ Faceretq3 ipſam qȯuis boni expetibile magis ſi illi addat̃ vt iuſtas operationes temperatas ſuc: ⁊ incrementa ſuſcipere bonum ipſum ſeipſo. Argir.

S. Tho.

Scdã rõ. ¶ Et circa hoc duo facit. Primo ponit ipſam rõnem. Hoc enim appet circa delectationẽ q̄ appoſita cuicũq3 bonoꝝ facit ipſuz eligibilius. Sicut ſi apponat̃ ei qȯ eſt iuſte agẽ vel tẽperatum eẽ, auget hoꝝ bonitatẽ. Melior.n. eſt qui delectat̃ in operatione iuſtitie ſeu tẽperantie. Et ex hoc volebat concludere q̄ delectatio eſſet optimum quaſi omnib⁹ bonitatem augens. ¶ Secundo ibi.

Melior ẽ q̄ delectat̃ in opatiõe virtutis.

¶ Videt̃ aũt iſte ſermo bonoꝝ ipſam enunciare: ⁊ nihil magis altero. Omne eni cum altero bono eligibilius q̃z ſolitarium.

¶ Videt̃ itaq3 hec rõ bonoꝝ illam oſtdẽ: ⁊ nihil magis q̃z aliud. Oẽ.n. boni cuz alio bono expetibilius eſt q̃z ſoluz. Le. are.

Argu. ¶ Uidet aũt hec rõ voluptatẽ oñdẽ bonum eẽ: ꝗ nõ magis ꝙ aliõ boni. Oẽ.n.boᵐ expetibiliꝰ ẽ cũ alio bono: ꝙ solũ.

S. Tho.

Defectꝰ p̄dicte rõnis. Bonũ alteri bõo cõiunctũ meliꝰ ꝙ si solũ sumat.

¶ Ostendit defectum huius rationis. Et dicit ꝙ predicta ratio videtur ꝯcludere ꝙ delectatio sit de gñe bonoꝝ: nõ autẽ ꝙ sit magis bonum aliquo alio. De quocũqꝫ.n.bono: hoc ẽt verificat ꝙ alteri bono ꝯiunctum est melius ꝙ si sit solitarium per seipsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tali vtiqꝫ existente rõne: ⁊ plato iterimit quoniam nõ est delectatio p se bonum. Eligibilioꝛ est.n.esse cum prudentia delectabilem vita ꝙ sine. Si autẽ mixtum melius: nõ esse delectationẽ per se bonũ. Nullo .n.apposito ipsi per se bonũ eligibilius fieri.

Le. are. ¶ Hac ꝗ rõne ⁊ Plato iprobat voluptatẽ: ꝗ nõ sit summũ boni. Nullo.n.sibi addito: summũ boni expetibilius fieri.

Argu. ¶ Tali itaqꝫ rõne ⁊ Plato tollit voluptatẽ summum eẽ bonũ. Uitã.n iocũdã cũ prudẽtia dicit expetibiliorẽ eẽ ꝙ si sit sola. Qꝺ si mixtũ est p̄stabilius: voluptatẽ summi boni nõ eẽ: nullo.n.adduo summũ bonũ se expetibilius fieri.

S. Tho.

¶ Prosequitur opinionẽ ponẽtiũ delectationẽ nõ eẽ bonũ. Et p̄ oñdit qũo obuiat p̄missis rõnibꝰ. Scðo ponit rõnes eoꝝ q̄s incõtrariũ adducit.ibi.(Nõ tñ si nõ ⁊c̃.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo oñdit qũo rõne supius iducta ad oñdẽdum delectationẽ esse optimũ vtebatur ad ꝯriũ. Secundo oñdit qũo obuiabãt aliis rõnibꝰ.ibi.(Instãtes autem ⁊c̃.) ¶ Circa p̄mũ duo facit. Primo manifestat qũo Plato vtebat p̄missa rõne ad oppositũ. Scðo soluit ꝓcessum Platonis.ibi.(Manifestũ est aũt ⁊c̃.) ¶ Dicit ꝗ p̄. ꝙ per rõnẽ imediate p̄missam Plato qui erat ꝯrie opinionis interimẽ conabat qꝺ dc̃m est oñdẽdo ꝙ delectatio nõ est p se bonũ. Manifestũ est.n.ꝙ delectatio est eligibilioꝛ si adiũgat prudẽtie. Qũia igit delectatio cõmixta alteri melioꝛ est.ꝯcludebat ꝙ delectatio nõ sit p se bonũ. Illud enĩ qꝺ est p se bonũ nõ fit eligibilius p appositionẽ alteriꝰ. ¶ Circa qꝺ sciẽdũ est ꝙ Plato p se bonũ ponebat id qꝺ est ipsa eẽntia bonitatis. sicut p se hoiẽ ipsam eẽntiã hois. Ipsi aũt eẽntie bonitatis nihil põt apponi ꝙ sit bonũ alio mõ ꝙ pticipãdo eẽntiã bonitatis. Et ita qcqd bonitatis est in eo qꝺ addit est deriuatũ ab ipsa eẽntia bonitatis. Et sic p se bonũ nõ fit melius aliq̃ addito. ¶ Deinde cũ dicit.

Qũo plato vtebat p̄missa rõne ad oñdẽdũ ꝙ delectatio nõ sit p se bonum.

Opio platonis de p se bono.

¶ Manifestũ autẽ quoniam neqꝫ aliud per se bonũ vtiqꝫ erit qꝺ cum aliquo ꝺm seipsum bonoꝝ eligibilius fit. Quid igitur est tale: quo nos cõicamus. tale.n.querit.

Le. are. ¶ Manifestũ est aũt: qꝺ nec aliud qcq̃ summũ bonũ eẽt: qꝺ cũ alio eoꝝ que p se sũt bona expetibiliꝰ fiat. Quid igit est tale: cuiꝰ ⁊ nos pticipes sumus. Nã tale aliqd querimus.

Argu. ¶ Constat aũt nec aliud quicq̃ summum eẽ bonũ: qꝺ cum eoꝝ aliquo que sunt p se bona expetibilius est. Tale: cuiꝰ ⁊ nos participes sumus. Nam tale querit bonum.

S. Tho.

Platonis ꝓcessus improbatio. De bono humano.

¶ Improbat Aristoteles ꝓcessum Platonis. Manifestũ est ꝙ ꝺm hãc rõnẽ nihil in rebꝰ humanis erit p se bonũ: cui qꝺlꝫ humanum bonũ fiat eligibilius additum alicui p se bono. Non.n.põt inueniri aliqd in cõicatione humane vite veniens qꝺ sit tale. vt. s. nõ fiat melius per appositionem alterius. Tale aũt aliqd querimus: qꝺ. s. in cõicatione humane vite veniat. Qui.n.dicunt delectationẽ esse bonum intẽdunt eã esse humanum bonũ: nõ autem ipm diuinũ bonũ: qꝺ est ipsa eẽntia bonitatis. ¶ Deinde cum dicit.

Bonũ diuinum.

¶ Instãtes aũt ꝙ nõ bonũ qꝺ oia appetunt nihil dicunt. Qꝺ.n.oibꝰ videt ꝺ eẽ aimus. Interimẽs aũt hãc fidẽ nõ oino credibiliora dicit. Siqdẽ.n.q̃ sine intellectu appetunt ipsas. Erat vtiqꝫ aliqd qꝺ dicit. Si aũt ⁊ q̃ sapiunt q̃liter dicent vtiqꝫ aliquid. Forte aũt ⁊ in prauis est aliqꝺ nãle bonũ melius ꝙ ꝺm seipsa qꝺ appetit propriũ bonum.

Le. are. ¶ Qui aũt instant: nõ eẽ id summum bonũ: qꝺ oia appetũt: nihil dicunt. Nã qꝺ oibus videt id eẽ dicimus. Et qui hãc opinionẽ tollit: nõ miro ꝓbabilioꝛa dicit. Si.n.que absqꝫ intellectu sunt illam affectant: eẽt aliqd: quod dĩ. Sin ꝟo que sapiunt: qũo dicerent aliquid? Fortasse etiã in prauis est aliqd naturale bonum valentius ꝙ ꝺm seipsa: qꝺ appetit appropriatum sibi bonum.

Argu. ¶ Qui ꝟo negãt bonũ id eẽ qꝺ oia appetunt: ñ nihil oino dicunt. Qꝺ.n.vniuersis videt: id esse dicimus. Qui aũt fidẽ hanc tollit: non valde credibilioꝛa dicet. Nã si ea solũ que mẽte carẽt ipsam appeterẽt: esset aliqd qꝺ dĩ. Sin ꝟo ea que prudẽtiam hñt ipsaꝫ affectãt: qui fit vt aliqd dicãt. Fortasse aũt ⁊ in prauis est aliqd nãle bonum p̄stabilius ꝙ ipsa per se sunt quod ꝓprium appetit bonum.

S. Tho.

Improbatur instãtia ꝯtra rõnes eudoxi supra ex pte delectationis.

¶ Ostendit qũo platonici obuiabãt rõnibꝰ Eudoxi ꝓbãtibus delectationẽ eẽ bonũ. Et p̄ qũo obuiabãt rõni que sumebat ex pte ipsius delectationis. Scðo qũo obuiabãt rõni que sumebat ex pte ꝯrij.ibi.(Uidet aũt ⁊c̃.) ¶ Obuiabãt aũt p̄me rõni iterimẽdo istã. Bonũ est qꝺ oia appetũt. Sed Aristo.ꝺ improbat dicẽs: ꝙ illi q instãt rõni Eudoxi dicẽtes: ꝙ nõ est necessarium eẽ bonũ id qꝺ oia appetũt nihil dicẽ vident. Illud.n.qꝺ videt oibꝰ dicimus ita se hẽre hoc habet.q.pñᵐ. Quia nõ est possẽ ꝙ nãle iudiciũ in oibus fallat. Cuiꝫ aũt appetitꝰ nõ fit nisi eius qꝺ videt bonũ: id qꝺ ab oibꝰ appetit oibus videt bonũ. Et sic delectatio que ab oibꝰ appetit est bona. Ille aũt qui hoc qꝺ ab oibus credit interimit nõ dicit tot aũt credibilioꝛa. Posset.n.sustineri illud qꝺ dĩ. si sola ea que sine itellectu agunt. sicẽ bruta aĩalia ⁊ hoies praui: appeterẽt delectationes: q̃ sensus nõ iudicat bonũ: nisi vt nũc: ⁊ sic nõ opoꝛtẽt delectationẽ eẽ bonum simplr: sꝫ solũ ꝙ sit bonũ vt nunc: sꝫ cum ẽt habẽtes sapiẽtiam appetãt aliquã delectationẽ: oino nõ videtur aliqd dicẽ. Uerũtñ si ẽt oia que agunt sine itellectu appeterẽt delectationẽ. adhuc eẽt ꝓbabile ꝙ delectatio esset qꝺdã bonum: q̃ ẽt in prauis hoibꝰ est qꝺdã nãle bonum: qꝺ iclinat in appetitũ ꝯuemẽtis boni: ⁊ ꝺ nãle bonum est melius ꝙ praui hoies inq̃tum hꝺ. Sicut.n.virtus est pfectio nature: ⁊ ꝓpter hoc vtus moralis est melioꝛ ꝙ virtus nãlis: vt in 6ᵒ dc̃m est: ita cum malitia sit corruptio nãe: bonum nãle est melius. sicut integrũ corrupto. Manifestum est aũt ꝙ ꝺm id qꝺ ad malitiã ptinet. praui hoies diuersificant. Sunt.n.malitie sibiinuicẽ ꝯrie. Et iõ id ꝺm qꝺ hoies praui ꝯueniunt. s. delectationem appetẽ: videt magis ad nãm ꝙ ad malitiam ptinere. ¶ Deinde cum dicit.

Illud qꝺ vt oibꝰ acceptat pro vero.

Q̃ i prauis ẽ aliqꝺ nãle bonũ meliꝰ iniqꝫtu hoĩs.

¶ Forti videt aũt neqꝫ de ꝯtrario bene dici. Nõ.n.aiunt si tristitia malũ est delectationẽ bonũ eẽ. Opponit.n.⁊ malũ malo ⁊ ambo ei qꝺ neutꝝ. Hoc ãt nõ male. nõ tamẽ in his q̃ dicta sunt verũ dicentes. Ambobꝰ.n.entibus malis ⁊ fugiẽda optuit ambo eẽ. Neutris aũt vel alterũ vel nihil. Nũc ãt vident hãc qdẽ fugientes vt malũ. hãc autẽ eligentes vt bonũ. Sic vtiqꝫ ⁊ opponuntur.

Le. are. ¶ Non videt̃ ꝙ nec de ꝯ̃rio recte dcĩt̃. Nõ.n.aiũt: ſi dolor eſt malũ: voluptas eſt bonũ. Opponi.n.ꝛ malum malo ꝛ ambob⁹ neutra. Hec dicũt nõ male: nõ tñ vere ĩ hiis q̃ dicebant. Si.n. ambo ſunt mala: ꝛ fugiẽda oꝑtebat eẽ ambo. Neutrorũ vo aut alterꝝ: aut ſilr. Nunc aũt ↄ̃ſtat: hãc eos fugẽ vt malum: illã expetẽ vt bonum. Sic g̃ ꝛ opponunt̃.

Argũ. ¶ Non videt̃ etiam ꝛ de ꝯ̃rio recte dici. Inquiunt.n. non ſi dolor ſit malũ: voluptatẽ ↄ̃tinuo bonum eẽ. Aduerſat̃.n. ꝛ malũ malo: ꝛ ambo ei qḋ neutrũ eſt. Atqꝫ hec nõ male dicunt nõ tñ vere in ĩjs que ſunt dicta. Si eniꝫ ambo eẽnt mala: oportere ꝛ fugiẽda vtraqꝫ eẽ. Sin neutra neutrũ: aut ſilr. Nũc vo illum qdẽ fugẽ vt maluꝫ: hanc aũt expetere tanq̃ȝ bonum videt̃. Sic igitur ꝛ opponuntur.

S. Tho.

Improbatur iſtãtia ↄ̃tra rõnes Eudoxi ſũpta expte triſtitie. ¶ Oñdit quõ obuiabant rõni que ſumebat̃ ex pte triſtitie. Dicebãt.n. ꝙ nõ ſequit̃. ſi triſtitia eſt malũ ꝙ ꝓpter h̃ delectatio ſit bonũ. Quia luenit̃ ꝙ malũ opponit̃ nõ ſolũ bono: ſꝫ ẽt malo. ſicut audacia nõ ſolũ fortitudini: ſꝫ ẽt timiditati: ꝛ ambo. ſ. bonũ ꝛ malũ opponunt̃ ei qḋ non eſt bonum neqꝫ malũ. ſicut extrema opponunt̃ medio. Eſt aũt aliqḋ tale ſm ſuã ſpẽm ↄ̃ſideratũ. ſicut leuare feſtucã de terra vel aliqḋ hmõ. Sed hũc ꝓceſſum Ariſtoteles iprobãs dicit: ꝙ nõ dicũt male q̃ntum ad iſtã oppõnẽ mali ad malum. Sed tñ nõ dicũt verꝝ in ꝓpoſito. Nõ.n. triſtitia opponit̃ delectationi. ſicut malũ malo. Si.n. ambo eſſent mala Qualis oppoſitio delectationis ꝛ triſtitie. oporteret ꝙ ambo fugiẽda eẽnt. Sicut.n. bonũ inq̃ntum hmõ eſt appetibile: ita malũ inq̃ntuꝫ hmõ eſt fugiẽdũ. Si aũt neutrũ eorꝝ eẽt malum neutrũ eorꝝ eẽt fugiẽdum: vel ſilr ſe hẽt circa vtrũqꝫ. Sed nunc oẽs vident̃ fugẽ triſtitiam tanq̃ȝ malum: ꝛ appetẽ delectationem tanq̃ȝ bonum. Sic ergo opponuntur adiuuicẽ ſicut bonum ꝛ malum.

Lectio. iij.

NOn tamen ſi non qualitatũ eſt delectatio propter hoc neqꝫ bonorꝝ. Neqꝫ.n. virtutis opationes qualitates ſunt neqꝫ felicitas.

Le. are. ¶ Nec tñ ſi non qualitatum eſt ꝓpterea nec bonorꝝ. Neqꝫ enim virtutis opationes qualitates ſunt: neqꝫ felicitas.

Argũ. ¶ At q neqꝫ ſi voluptas nõ eſt q̃litas: ꝓpter h̃ bonũ nõ eſt: Neqꝫ.n. opationes v̄tutis ſunt q̃litates: neqꝫ felicitas ipſa.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ȝ phs remouit obuiationes platonicorꝝ ad rõnes Eudoxi. hic ponit rõnes eorꝝ ↄ̃tra ipſam poſitionẽ Eudoxi. ¶ Et circa h̃ duo facit. Primo ꝓponit rõnes ad oñdenduꝫ: ꝙ delectatio nõ ſit de gñe bonorꝝ. Scḋo ponit rõnes

Lec. 4. ad oñdẽduꝫ: ꝙ delectatio nõ ſit ꝑ ſe ꝛ vlr bonũ. ibi. (Manifeſtare aũt videt̃ ꝛc̃.) Et q2 p̃me rõnes falſum ↄ̃cludũt.

Rõ. p̃ma platonicorꝝ cõtra Eudoxum. ideo Ariſt. ſimul ponẽdo eas deſtruit eas. ¶ Ponit g̃ circa p̃muꝫ q̃ttuor rõnes. Quarꝝ p̃⁹ talis eſt. Bonũ videt̃ ad genus q̃litatis ptinẽ. querẽtí enim q̃le eſt hoc. rñdem⁹ q̃m bonũ. Delectatio aũt nõ eſt q̃litas. Ergo nõ eſt bonũ. Sed

Solõ ar. hoc Ariſt. remouet dicẽs: ꝙ nõ ſeqtur: ſi delectatio nõ ſit de gñe q̃litatũ: ꝙ ꝓpter hoc nõ ſit de gñe bonorꝝ. Bonuꝫ enim dĩ nõ ſoluꝫ in q̃litate: ſed etiam in oĩbus gñib⁹. ſicut

Lec. 6. in p̃ dictum eſt. ¶ Scḋam rationem ponit ibi.

¶ Dicunt aũt bonum qdem determinatũ eſſe: delectationẽ aũt indeterminatũ eẽ: q̃m recipit magis ꝛ minus.

Le. are. ¶ Dicunt aũt bonum determinatũ eſſe: voluptatem autem indeterminatam. Quia recipit magis ꝛ minus.

Argũ. ¶ Dicunt ẽt bonum qdem ipſum definitum eẽ: voluptatẽ vo indefinitum: q2 ſuſcipit intẽſionem remiſſionemqꝫ.

S. Tho.

Rõ. ſcḋa platonicorꝝ. ¶ Et p̃ ponit ipſam rõnẽ platonicorꝝ. dicebant enim ꝙ eſſe bonum eſt determinatũ: vt pꝫ ex his que ſupra in 9⁰ dicta ſunt. Delectatio aũt vt dicunt eſt idetermĩata. Qḋ ꝓbabant ꝑ hoc qḋ recipit magis ꝛ minus. Et ſic ↄ̃cludebãt ꝙ delectatio non eẽt de gñe bonorum. ¶ Secundo ibi.

¶ Si qdẽ ex delectari hoc iudicant ꝛ circa iuſtitiam ꝛ alias virtutes ſm q̃s manifeſte aiũt ꝛ magis ꝛ min⁹ aliq̃les exiſtere ꝛ ſm virtutes erit idem. Iuſti.n. ſunt magis ꝛ fortes. Eſt autẽ iuſte agere ꝛ temperate agere magis ꝛ minus. Si aũt in delectationib⁹ ne forte nõ dicunt cauſam ſi ſũt he quidem immixte he aũt mixte. Quid aũt prohibet queadmodum ſanitas determinata exiſtens recipit magis ꝛ min⁹ ſic ꝛ delectationeꝫ. Nõ.n. eadem cõmenſuratio in omnib⁹. Neqꝫ ĩ eodeꝫ vna ſemper. Sed remiſſa ꝑmanet vſqꝫ ad quid. Et differt in magis ꝛ minus.

¶ Si g̃ ꝑceptione voluptatis hoc iudicãt: ꝛ circa iuſtitiam aliaſqꝫ v̄tutes: ſm quas manifeſte aiunt magis ꝛ min⁹ tales exiſtẽ: ꝛ ſm v̄tutes erit hoc idẽ. Naꝫ iuſti magis ſunt ꝛ fortes. Eſt igit̃ iuſte ꝛ temperate agẽ magis ꝛ minus. Si aũt in voluptatib⁹ ne qñ nõ dicunt. cãm qḋ ſint alie ſimplices: alie mixte. Quid ꝓhibet vo queadmodũ ſanitas determinata exiſtẽs recipit magis ꝛ minus: ſic ꝛ voluptateꝫ recipe? Non enim eadẽ mẽſura in oĩbus eſt: nec in eodem ſemꝑ vna. Sꝫ remiſſa ꝑmanet vſqꝫ ad aliqḋ: ꝛ differt ſm magis ꝛ min⁹. Tale aliqḋ vtiqꝫ erit circa voluptatem. Le. are.

¶ Si igit̃ ex eo q2 magis voluptas minuſue capit̃ hoc iudicant erit idẽ ꝛ circa iuſtitiã ceteraſqꝫ oẽs v̄tutes: qb⁹ manifeſte dicũt magis minuſue tales eos eẽ qui ipſas hñt. Naꝫ magis ſunt iuſti fortesue. Et fit vt ꝛ iuſte agat̃ ac tẽperate magis ꝛ minus. Sin in voluptatib⁹ inquiunt eſſe videãt ne fortaſſe nõ dicãt cãm: ſi voluptatuꝫ alie ſint nõ mixte alie immixte. Quid autẽ ꝓhibet vt ſanitas que definita eſt magis eſt atqꝫ minus: ſic ꝛ voluptates eẽ. Nõ.n. eadẽ in cunctis eſt tẽperatio. Nec vna quedã ſemꝑ eſt in eodẽ. Sꝫ cũ remittit̃ ꝑmanet vſqꝫ ad aliquẽ terminuꝫ. Et dẽt ex eo q2 magis eſt atqꝫ minus. Tale igit̃ ꝛ in voluptate eſſe põt. Argũ.

S. Tho.

¶ Deſtruit hmõ ꝓceſſum. Circa qḋ ↄ̃ſiderãdum eſt ꝙ dupl̃r aliqḋ recipit magis ꝛ minus. Uno⁰ in ↄ̃creto. Alio⁰ in abſtracto. Semꝑ.n. dĩ aliqḋ magis ꝛ min⁹ ꝑ acceſſuꝫ ad aliqḋ vnũ vel receſſuꝫ ab eo. Qñ ergo id qḋ ineſt ſubiecto eſt vnũ ꝛ ſimplex: ipſm qdẽ in ſe nõ recipit magis ꝛ min⁹. Vñ nõ dĩ magis ꝛ min⁹ in abſtracto. Sed põt dici ſm magis ꝛ minus in ↄ̃creto: ex eo ꝙ ſubm magis ꝛ minus ꝑticipat hmõ formã. Sicut pꝫ in luce que eſt vna ꝛ ſimplex forma. Vñ nõ dĩ ipſa lux ſm magis ꝛ min⁹. Sed corp⁹ dĩ magis vel min⁹ luciduꝫ: eo ꝙ ꝑfectius vel minus ꝑfecte ꝑticipat lucẽ. Qñ aũt eſt aliq̃ forma que in ſui rõne ĩportat q̃ndaꝫ ꝓportionẽ multorꝝ ordinatorꝝ ad vnũ: talis forma et ſm ꝓprĩaꝫ rõnẽ recipit magis ꝛ min⁹. Sicut pꝫ de ſanitate ꝛ pulchritudine: quorꝝ vtrũqꝫ ĩportat ꝓportionẽ ↄ̃uenientẽ nãe eius qḋ dĩ pulchrũ vel ſanuꝫ. Et q2 hmõ ꝓportio põt eẽ vel magis vel minus ↄ̃ueniẽs: inde eſt ꝙ ipſa pulchritudo vel ſanitas in ſe ↄ̃ſiderata dĩ ſm magis ꝛ minus. Et ex h̃ pꝫ ꝙ vnitas ſm quã eſt aliqḋ determinatũ eſt cauſa ꝙ aliquid nõ recipiat magis ꝛ minus. Quia g̃ delectatio recipit magis ꝛ minus: videbat̃ non eẽ aliqḋ determinatuꝫ. ꝛ per ↄ̃ñs non eſſe de gñe bonorum. Ariſtoteles ergo huic obuiando dicit ꝙ ſi platonici dicãt delectationẽ eſſe quid indeterminatuꝫ ex eo qḋ recipit magis ꝛ minus in ↄ̃creto. Improbatio rõnis poſite. Recipere magis ꝛ min⁹ dupl̃r. Exẽplũ in luce. Exẽplũ in ſanitate et pulchritudine.

videlicet ꝑ hoc ꝙ ↄtingit aliquē delectari magis ⁊ min⁹. erit idē dicē circa iuſtitiā ⁊ alias ꝟtutes ſm q̄s aliqui dicū tur aliq̄les magis ⁊ min⁹. Sunt.n.aliq magis ⁊ min⁹ iuſti ⁊ fortes. Et idē ēt accidit circa actiones. Cōtingit.n.ꝙ ali qs agat iuſte ⁊ tēpate magis ⁊ minus. Et ſm h̄ vel ꝟtutes non erunt de gn̄e bonoꝝ. vel ꝑdicta rō non remouet dele ctationē eſſe de genere bonoꝝ. Si ꝟo dicant delectationē recipere magis ⁊ minus ex pte ipſaꝝ delectationū. ↄſide rādū eſt ne forte eoꝝ rō nō referat̄ ad oēs delectationes. ſed aſſignēt cām: ꝙ quedā delectationes ſunt ſimplices ⁊ ī mixte. puta delectatio que ſeqtur ↄtēplationē veri: q̄dam aūt delectationes ſunt mixte. puta que ſequunt̄ ↄtēperan tiam aliquoꝝ ſenſibiliū: ſicut que ſeqtur armoniā ſonoꝝ. aut cōmixtionē ſapoꝝ ſeu locoꝝ. Manifeſtū eſt.n.ꝙ de lectatio ſimplex ſm ſe nō recipit magis ⁊ min⁹: ſʒ ſola mix ta. inq̄tū.ſ. ↄtēperātia ſenſibiliū: que delectationē cauſat: pōt magis vel min⁹ ↄuenire nāe eius qui delectat̄. Sed tū neqȝ ēt delectationes que ſm ſe magis ⁊ min⁹ recipiūt rō ne ſue cōmixtionis: opȝ nō eē determinatas neqȝ bonas. Ni hil.n. ꝓhibet qn̄ delectatio recipiēs magis ⁊ min⁹ ſit deter minata ſicͭ ⁊ ſanitas. Hō.n. determinata dici pōt inq̄tum aliq̄lr attingit id ad qd̄ ordinant̄. lʒ poſſent ꝓpinque at tingē. Sicut cōmixtio humoꝝ hȝ rōnē ſanitatis ex eo ꝙ attingit ↄuenientiā humane nāe: ⁊ ex h̄ dr̄ determinata. q. ꝓpriū terminū attingēs. Sʒ cōplexio que nullo mō ad h̄ attingit nō eſt determinata: ſed eſt ꝓcul a rōne ſanitatis. Jō aūt ſanitas ſm ſe recipit magis ⁊ minus. qꝛ nō eſt eadē cō mēſuratio humoꝝ in oīb⁹ hoīb⁹. neqȝ ēt in vno ⁊ eodē eſt ſemꝑ eadē. Sed ēt ſi remittat̄ ꝑmanet rō ſanitatis vſqȝ ad aliquē terminū. Et ſic dīt ſanitas ſm magis ⁊ min⁹. Et ea dē rō eſt de delectatione mixta. ¶ Tertiaȝ rōnē ponit ibi.

Delectatiōnes ſimplices. Delectatiōnes mixte. Q̄s delectatio ſimplex ſm ſe non recipit magis ⁊ min⁹.

Q̄ūo delectatiōes mixte pōt eſſe determinate.

Nota h̄ ſanitate.

¶ Perfectūqȝ ꝑ ſe bonū ponētes. motiōes autē ⁊ gn̄ationes impſectas delectationem motionē ⁊ generationē enunciare tentant.

Le. are. ¶ Perfectūqȝ bonū ponētes: motus ꝟo ⁊ effectiones impꝑfectas: voluptatē motū effectionēqȝ oſtēdere conantur.

Argir. ¶ Preterea ſūmum qdem bonum ꝑfectum eſſe: motiones aūt ⁊ gn̄ationes impſectas eſſe ponentes voluptatē mo tionem eſſe generationēūr oſtendere enituntur.

S.Tho.

Tertia rō platōicoꝝ. ¶ Et circa h̄ duo facit. Primo ꝓponit ipſam rōnē. Pone bāt.n. platonici id qd̄ eſt ꝑ ſe bonum eē qd̄dā ꝑfectū. Oēs aūt motiones ⁊ gn̄ationes ſunt impꝑfecte. Eſt.n. mot⁹ act⁹

T.c.14. impꝑfecti. vt dr̄ in 3° phyſicoꝝ. Vn̄ nullā motionē ſeu gn̄a tionem ponunt eſſe de gn̄e bonoꝝ. Nituntur aūt affirma re ꝙ delectatio ſit motio vel gn̄atio. Unde ↄcludunt ꝙ de lectatio non eſt per ſe bonum. ¶ Secundo ibi.

¶ Nō bene aūt vident̄ dicere neqȝ eē motio nē. Oium.n.ꝓpriū eē videt̄ velocitas ⁊ tar ditas. ⁊ ſi non ſm ſeipm̄. puta ꝙ mundi ad aliqd. Delectationi aūt hoꝝ neutꝝ exiſtit de lectatū fuiſſe qdē.n. eſt velocit̄ quēadmodū iratū fuiſſe. delectari āt nō neqȝ ad alterum. ire āt ⁊ augeri ⁊ omnia talia. Tranſponere quidem igitur ī delectationē velociter ⁊ tar de eſt. Operari autem ſm ipſam velociter nō eſt. dico autem delectari.

Le. are. ¶ Nec recte dicē vident̄: nec eē illā motum. Oī nāqȝ motui ꝓprium vr̄ eē velocitas: ⁊ tarditas lʒ nō ꝑ ſe ceu mūdi ad aliud. Voluptati aūt neutrū hoꝝ exiſtit. Naȝ pōt qs cito letari: quēadmodū ⁊ iraſci: ſʒ in voluptate ↄſtitutū eē nō: neqȝ ad aliū. Incedē aūt ⁊ augeri ⁊ cūcta hȝ. Traduci ḡ

ad voluptatē velociter ⁊ tarde qs pōt. Operari ꝟo ſm illaȝ velociter nō pōt. Dico aūt in voluptate ↄſtitutum eſſe.

¶ Sed nō dicē bn̄ vident̄. Non eſt.n.mot⁹. Oī nāqȝ motui ꝓpria eſt celeritas tarditaſue: ⁊ ſi nō ꝑ ſe ſm vt motui ipſi⁹. mundi at ad aliud. At neutrū hoꝝ cōpetit voluptati. Fit enim vt aliqs cito ſit ↄſtitutus in voluptate: quēadmodū ⁊ in ira. Ut velociter aūt delectet̄ nō fit: neqȝ ad aliū. Sed fit vt velociter ambulet ⁊ accreſcat ⁊ oīa id genus. Fit igit̄ vt celeriter atqȝ tarde qſpiam ad voluptatē mutet̄. At nō fit vt hac ipſa celeriter operetur: id eſt delectetur. Argir.

S.Tho.

¶ Excludit hāc rōnē dupl̄r. Primo qdē q̄ntum ad h̄ ꝙ di cunt delectationē eſſe motionē. Et dicit ꝙ nō bn̄ vident̄ di cere qui dicūt delectationē eē motionē. Oīs.n. motio videt̄ eē velox aut tarda. Velocitas aūt ⁊ tarditas nō ↄueniunt motioni abſolute ſm ſeipſam. ſʒ ꝑ reſpectū ad aliud. Sicut motio mūdi.i. mot⁹ diurnus quo reuoluit̄ totū celū: dr̄ ve lox ꝑ reſpectū ad alios mot⁹. Et h⁹ rō eſt. qꝛ ſicut in 6° phy ſicoꝝ habet̄. velox eſt qd̄ in pauco tꝑe multū mouet̄. tar dum aūt qd̄ in multo paꝝ. Multum aūt ⁊ paucū dicunt̄ ad aliqd: vt habet̄ in ꝑdicamētis. ſʒ delectationi nō cōpe tit. neqȝ velocitas neqȝ tarditas. Cōtingit qdē ꝙ aliqs ve lociter ꝑuenit ad delectationē: ſicͭ aliqs velociter ꝓuocat̄ ad irā. Sʒ ꝙ aliqs delectet̄ velociter vel tarde nō dr̄. Neqȝ ēt ꝑ reſpectū ad alteꝝ: ſicͭ velociter dr̄ aliqs. aut tarde ire. aut augeri ⁊ oīa hȝ. Sic ḡ pȝ. ꝙ ↄtingit velociter ⁊ tarde ꝙ aliqs trāſponat̄ in delectatiōnē. i. ꝙ ꝑueniat ad ipſaȝ. Et h̄ iō: qꝛ ꝑ aliquē motū pōt ꝑueniri ad delectationē. Sʒ nō ↄtigit velociter opari ſʒ delectationē: vt.ſ. aliqs velocit̄ de lectet̄. Qꝛ ipȝ delectari magis ē ī facto eē q̄ ī fieri. ¶ 2° ibi

Rōnis ſu ꝑ apoſite ī pugnatio. Q̄ꝛ delectatio non ſit motus. Q̄ꝛ velocitas ⁊ tarditas cōueniāt mot. ī

Cap.d q̄titate.

Q̄ꝛ velo citer ⁊ tarde ꝟſamur circa delectationes.

¶ Et gn̄atio q̄liter vtiqȝ erit. Videt̄.n. nō ex quocūqȝ fieri: ſed ex quo fit in hoc diſſolui. Et cui⁹ gn̄atio delectatio huius triſtitia cor ruptio. Et dicunt aūt triſtitiam qdē defectū eſſe eius qd̄ ſm nām. delectationeȝ āt reple tionem. He aūt corporales ſunt paſſiones. Si igit̄ eius qd̄ ſm naturam repletio dlecta tio: ī quo reꝑletio hoc vtiqȝ delectabit̄. Cor pus ergo. Nō videtur aūt. Non eſt ergo re pletio delectatio: ſʒ facta qdē repletione de lectabitur vtiqȝ aliqs ⁊ inciſus triſtabitur.

¶ Effectio aūt quēadmodū eēt: Videt̄.n. non ex quocūqȝ fieri qd̄cūqȝ: ſʒ ex quo fit: in h̄ diſſolui. Et cuius effectio vo luptas: e⁹ dolor corruptio eſt. Aiunt ēt dolorē eē īdigētiā eius qd̄ eſt ſm nām: voluptatē aūt replonē. At he corpa les ſunt paſſiones. Si ḡ voluptas repletio eſt e⁹ qd̄ eſt ſm nām: in q̄ eſt repletio: id vtiqȝ voluptatē ꝑcipiet. Corp⁹ igit̄. Sed nō videt̄. Nō eſt ḡ replo voluptas. Sʒ dū fit re pletio: qs voluptatē capit: ⁊ dum exhaurit̄ dolet. Le. are

¶ Gn̄atio ꝟo quonā fuerit mō. Etenī nō ex quouis fieri qd̄ uis: ſʒ ex quo fit: in id diſſolui videt̄. Et cui⁹ gn̄o eēt qd̄ vo luptas: eius eēt corruptio dolor. Dīt aūt dolorē qdē īdigē tiā e⁹ eē qd̄ eſt ſm nām: voluptatē ꝟo replonē. Hi āt affect⁹ corporis ſunt. Si igit̄ voluptas replo eius eſt qd̄ eſt ſm nām id ⁊ voluptate afficit̄: in quo eſt replo. Corpus ḡ capit vo luptatē. At nō videt̄. Nō eſt ḡ voluptas replo: ſʒ cum ſit re pletio voluptate quiſpiam afficit̄: ⁊ dum ſecat̄ dolet. Argir.

S.Tho.

¶ Excludit rōnē platonicoꝝ q̄ntum ad h̄ ꝙ ponebāt dele ctationē eē gn̄ationē. Et circa h̄ duo facit. Primo oſtēdit ꝙ delectatio nō ſit gn̄atio. Scd̄o oſtēdit originē hui⁹ opi nionis. ibi. (Opinio aūt ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ ꝑ. ꝙ delectatio nō videt̄ eē gn̄atio. Non.n. videt̄ qd̄libet ex quolibet gn̄ari.

Platonicoꝝ poſitio de q̄ditate delectationis.

Sed vtriq̄ꝫ ex quo gn̄at in hoc diſſoluit. Et opʒ ſi delectatio eſt gn̄o ꝙ eiuſdē triſtitia ſit corruptio: cui᷒ delectatio eſt gn̄o. Et h̄ qdē platonici aſſerūt. Dicūt.n.ꝙ triſtitia eſt defect᷒ ei᷒ ꝙ ſm nām. Uidemus.n.ꝙ ex ſepatione ei᷒ qđ nāl̄r viuit ſeqtur dolor. Et ſil̄r dicūt ꝙ delectatio ſit repletio: q̄ cū apponit aliqđ alicui qđ ei ɔuenit ſm nām ſeqt delectatio. Sed h̄ ipſe reprobat. q̄ ſepatio ⁊ repletio ſunt corꝑales paſſiōes. Si ḡ delectatio eſt repletio ei᷒ qđ eſt ſm nām. ſeqt illud delectari in quo eſt repletio. Seqt ḡ ꝙ corpus delectet. Sʒ h̄ nō videt eē verꝫ. Quia delectatio ē paſſio aīe. Pʒ ḡ ꝙ delectatio nō eſt ipa repletio ſeu gn̄o. ſʒ qđdam ad h̄ ɔſ̄s. Facta.n. repletione aliqs delectat ſicut facta inciſione aliqs dolet ⁊ triſtat. ❡ Deinde cum dicit.

Reprobatio. Q̄ delectatio non ſit gn̄atio.

❡ Opinio autē h̄ videt facta eſſe ex his que circa cibum triſtitijs ⁊ delectationib᷒. Indigentes.n. factos ⁊ ꝑtriſtatos delectari repletione. Hoc āt nō circa oēs accidit delectationes. Sine triſtitia.n. ſunt mathematice: ⁊ q̄ earum q̄ ſm ſenſus ⁊ que per olfatū. Sed ⁊ auditiōes ⁊ viſiones. Multe āt ⁊ memorie ⁊ ſpes. Cuius igit he gn̄atiōes erūt. Nullus.n. defect᷒. facti ſunt cuius fiat vtiq̄ꝫ repletio.

Le. are. ❡ Hec aūt opinio orta videt ex doloribus ac voluptatib᷒: que ſunt circa alimētum. Indigētes.n. ⁊ antea dolētes repletione delectamur. Ueꝝ id nō ɔtingit circa oēs voluptates. Nā ſine dolore ſunt: que ex diſciplina ɔuenūt: ⁊ q̄daʒ earꝫ que p ſenſuʒ ⁊ que p olfatū. Ex auditu q̄ꝫ ⁊ viſu pleraq̄ꝫ ēt recordatiōes ⁊ ſpes. Cui᷒ ḡ iſte effectiōes erūt? Nullius.n. rei īdigētia affecti ſūt: cui᷒ vtiq̄ꝫ forēt repletiones.

Argu. ❡ Opinio aūt hec ex dolorib᷒ circa alimētuʒ ⁊ voluptatib᷒ orta eſt. Nam idigētes facti ⁊ antea affecti dolore repletione capim᷒ voluptate. Sed h̄ nō circa oēs accidit voluptates. Nā ſine dolore ſunt ⁊ ipē mathematice voluptates ⁊ que p olfatū ⁊ auditū ſiunt ac viſum: ⁊ ſpes q̄plures itē ⁊ recordationes voluptate afficiūt. Cui᷒ igit he gn̄ones erūt. Nullius.n. rei fuerūt idigētes: cuius repletio fuerit.

S. Tho.

Origo p̄dicte opionis. ❡ Oſ̄dit originē hui᷒ opionis. Et dicit ꝙ hec opinio q̄ ponit delectationē eē replonē ⁊ triſtitiā ſubtractionē vī ɔueniſſe ex triſtitijs ⁊ delectationib᷒ q̄ ſunt circa cibū. Illi.n. q̄ ꝑus fuerūt triſtati ꝑꝑ idigētiā cibi poſtea delectant in ipa replone. Sʒ h̄ nō accidit circa oēs delectatiōes: in qb᷒ non eſt repletio alicui᷒ defect᷒. Delectatiōes.n. que ſūt in ɔſideratiōib᷒ mathematicis nō hñt triſtitiā oppoſitā quā ponūt in defectu ɔſiſtē. Et ita hꝫ delectatiōes nō ſunt ad repletionē defect᷒. Et idē appꝫ in delectatiōib᷒ que ſūt ſm ſenſus. puta p olfatū. auditū. viſum p̄ſitū ſenſibili. Sūt etiā multe ſpes memorie delectabiles: nec cā pōt aſſignari cui᷒ gn̄ones ſūt hꝫ delectatiōes: q̄ nō inueniunt aliq defectus p̄cedētes. quoꝝ fiat replo p hꝫ delectatiōes. Dcm̄ eſt aūt. ḡ ꝙ cui᷒ gn̄atio eſt delectatio ei᷒ corruptio eſt triſtitia. Un̄ ſi aliq̄ delectatio inuenit abſq̄ꝫ defectu triſtitie. ſeqtur ꝙ non oīs delectatio ſit triſtitia. Lectio. iiij.

Delectatiōes mathematice nō hñt triſtitiam.

D ꝓferētes āt ꝓbroſiſſimas delectatiōes dicet qs vtiq̄ꝫ. qm̄ nō ſūt h̄ delectabilia. Nō.n. ſi male diſpoſitis delectabilia hec ſūt eriſtimādū ipa ⁊ delectabilia eē ſimpl̄r. T̄n̄ his. Queādmodū nʒ laborātib᷒ ſana vl̄ dulcia vl̄ amara nʒ rurſus alba q̄ vident patiētib᷒ optalmiā.

Le. are. ❡ Aduerſus illos aūt qui ꝓferunt obſcenas voluptates reſponderi pōt: non eſſe illas voluptarias. Non.n. ſi prave diſpoſitis iſta ſunt iocunda: putādum eſt ea ſimpl̄r iocunda ſed ipſis. Queadmoduʒ nec egrotātibus ſalubria aut dulcia aut amara: nec etiam alba que apparent lippis.

Argu. ❡ Ad eos āt q ꝓferūt voluptates eas q̄ ſūt obſcene ac ꝓbroſe dicē q̄ſpiā pōt ea q̄ tales aſſerūt voluptates nō eē iocunda. Nō.n. ſi praue diſpoſit] ſūt iocūda: putādū ē ⁊ iocūda ſimpl̄r eē niſi illis. Queadmo〈dū〉 nʒ ſalubria aut dulcia aut amara q̄ egrotātib᷒: aut alba q̄ lippis vīr. Ul h̄ mō dicat.

S. Tho.

Prima obuiatio ad q̄rtā rōnē platonis. ❡ Poſtq̄ꝫ ph̄s excluſit tres rōnes platonicoꝝ ɔcludētium delectationē nō eē de gn̄e bonoꝝ. hic excludit q̄rtā q̄ ſumitur ex turpitudine q̄rūdā delectationū. Platonici.n. ꝓferebāt i mediū q̄ſdā opprobrioſas delectatiōes. puta adulterioꝝ ⁊ ebrietatū: vt ex his oſ̄derēt delectationes nō eē de gn̄e bonoꝝ: ſʒ ad h̄ Ar. tripl̄r obuiat. Primo qdē vt aliqs dicat ꝙ hꝫ turpia nō ſūt ſimp̄r delectabilia. Nō.n. ſeqtur. Si aliq̄ ſunt delectabilia hoīb᷒ male diſpoſitis ꝙ ꝑꝑ hoc ſunt delectabilia ſimpl̄r: ſʒ ꝙ ſunt delectabilia his .ſ. male diſpoſitis. Sic̄ ēt neq̄ꝫ ſūt ſimpl̄r ſana. q̄ vident ſana infirmis: neq̄ꝫ ēt ſunt ſimpl̄r dulcia vel amara q̄ vident hꝫ habētib᷒ guſtū īfectū. neq̄ꝫ ēt ſunt ſimpl̄r alba q̄ vident talia his q patiunt optalmiā. Et hec qdē ſolutio ꝓcedit ſm ꝙ delectabile dī ſimpl̄r hoc id qđ eſt ei delectabile ſm rōneʒ. Quod non ɔtingit de hꝫ corꝑalibus q̄uis ſint delectabilia ſm ſenſum. ❡ Scđam obuiationem ponit ibi.

Delectabilia male diſpoſitis nō ſūt delectabilia ſimpliciter.

❡ Uel ſic vtiq̄ꝫ dicet. Eē delectationes quidē eligibiles ſūt. nō m̄ ab his. Queādmodū ⁊ ditari. prodenti aūt nō. Et ſanum eē non quodcunq̄ꝫ comedenti.

Le. are. ❡ Uel ſic vtiq̄ꝫ diceret: quod voluptates qdem expetibiles ſunt: non t̄n̄ iſtis queādmodum ⁊ ditari: ſed non prodenti ⁊ ſanum eſſe: non tamen quodcūq̄ꝫ edenti.

Argu. ❡ Uoluptates expetibiles qdē eſſe: non t̄n̄ ab illis. Queadmodum ⁊ diuitē eſſe expetibile qdem eſt: at non ex patrie ꝓditione. Et ſanum eſſe: at non qđcunq̄ꝫ edendo.

S. Tho.

Scđa obuiatio. Delectatiōes nō ſi oīb᷒ appetibiles: licʒ ſint bone. ❡ Pōt.n. dici ꝙ oēs delectationes ſint eligibiles nō t̄n̄ oīb᷒. Sicut ⁊ ditari bonū eſt. nō t̄n̄ eſt bonū qđ ditet ille qui eſt ꝓditor p̄ie. Quia ſic pōt magis nocere. Sil̄r ēt eē ſanuʒ bonū eſt. nō t̄n̄ eſt bonū ei q comedit aliqđ nociuū. Sicut ſerpēs comeſtus q̄ſiq̄ꝫ curat leproſum. ſʒ ꝑimat ſanum. Et ſil̄r delectationes beſtiales. hꝫ qdē ſunt appetibiles nō aūt hoībus. ❡ Tertiam obuiationem ponit ibi.

❡ Uel ſpē differūt delectationes. Altere aūt que a bonis ab his que a turpib᷒. Et nō eſt delectari ea que iuſti nō entem iuſtum neq̄ꝫ ea que muſici non entem muſicū. Similiter autem ⁊ in alijs.

Le. are. ❡ Uel ſpē differūt voluptates. Alie.n. ex reb᷒ honeſtis: alie ex turpib᷒ nec fieri pōt: vt qs iuſti voluptatē accipiat: niſi ſit iuſtus neq̄ꝫ muſici. niſi ſit muſicus. Eodē mō in alijs.

Argu. ❡ An voluptates dr̄nt ſpē. Diuerſe nāq̄ꝫ ſūt q̄ ab honeſtis rebus ⁊ que a turpib᷒ ꝓdeunt. Et nō fit vt quiſq̄ꝫ iuſti capiat voluptatē ſi non ſit iuſtus: aut muſici ſi non ſit muſicus: ⁊ in ceteris ſimili modo.

S. Tho.

Tertia obuiatio. Delectatiōes bonorū ⁊ prauorum dr̄nt. ❡ Et dicit ꝙ delectatiōes ſpē differūt. Alie.n. ſūt ſm ſpēm delectationes q̄ cauſant a bonis opib᷒ ab illis q̄ cauſant a turpib᷒. Dr̄nt.n. paſſiones ſm obiecta. Et ita ille q non eſt iuſtus nō pōt delectari delectatione que eſt ꝓpa iuſti. ſicut nec ille q nō eſt muſicus pōt delectari delectatione muſici. Et idē eſt de alijs delectationibus. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Manifeſtare

¶ Manifeſtare aūt vr̄ ⁊ amicus alter ens ab adulatore nō exiſtē bonū delectationē vl̄ differētes ſpē. Hic qdē.n. ad bonū colloq vr̄. h aūt ad delectationē: ⁊ h qdē vituperaꝛ. h autem laudaꝛ ⁊ non ad altera colloquentem.

Le. are. ¶ Oſtendere videꝛ amicus: cū alius ſit ꝙ adulator: nō eē voluptatē bonum vel ſpē differre eas. Alter.n. ad bonū conuerſari videtur: alter ad voluptatē: ⁊ id vituperatur: hoc laudatur: quaſi ad alia ſit conuerſatio.

Argir. ¶ Oſtendē aūt videꝛ ⁊ ipſe amicus: cū ſit ab adulatore diuerſus: nō eſſe voluptatē bonum aut ſpē voluptates differre. Hic.n. ad bonū: ille ad voluptatē ꝓgrediꝛ. Et ille qdem vituperāt: hunc aūt laudāt vt ad diuerſum ꝓgredientem.

S. Tho.

Rō ꝑma. ꝙ delectatio nō eſt p ſe ⁊ vr̄ bonum. ¶ Probat ꝙ delectatio nō ſit p ſe ⁊ vr̄ bonū. Et h trib⁹ rōnib⁹. ¶ Circa q̄ꝝ ꝑmā dicit ꝙ h ꝙ delectatio nō ſit bonū vel ꝙ ſint diuerſe ſpēs delectationis. q̄ꝛ q̄daꝫ ſunt bone ⁊ q̄dā male. manifeſtat differētia q̄ eſt int̄ amicū ⁊ adulatorem. Amic⁹.n. colloquiꝛ amico pp bonū: adulator aūt pp delectationē. Unde adulator vituperaꝛ: amic⁹ aūt laudaꝛ ⁊ ſic pꝫ ꝙ pp diuerſa colloquunꝛ. Eſt ḡ aliud delectatio ⁊ aliud bonū. ¶ Secundam rationem ponit. ibi.

¶ Nulluſq vtiq eligeret viuere pueri mētē habens ad vitā delectatus in quibus pueri vt exiſtimant maxime. Neq gaudere faciēs aliqd turpiſſimoꝝ nequaq̄ debēs triſtari.

Le. are. ¶ Nullus aūt optaret viuē: ſi ita puerili mēte futur⁹ ſit i vita. vt his ex rebus voluptatē capiat: qbus pueri maxime capere videntur: nec ſic vt gaudeat: cum faciat aliquid turpe: nec vnq̄ doleat.

Argir. ¶ Nemo ꝑterea expetet ita viuere: vt mētem habens per vitam pueri ijs ex rebus capiat voluptatē quibus pueri maxime delectantur vt putant: aut gaudere turpiſſimum qd faciendo nullum vnq̄ ſuſcepturus dolorem.

S. Tho.

Rō ſcḋa. ¶ Et dicit ꝙ nullus eligeret p totā vitā ſuā hēre mētē pueri. ita ꝙ ſemꝑ delectareꝛ in qb⁹ pueri delectanꝛ. qui tn̄ eſtimātur maxime delectari. Neq ēt aliqs eligeret gaudē faciendo turpiſſima per totā vitā ſuam. ēt ſi nunq̄ deberet triſtari. Qḋ dicit ꝯtra epycureos. qui ponebāt ꝙ turpes delectationes nō ſunt vitāde: niſi ꝑpter h ꝙ inducūt in maiores triſtitias. Et ſic pꝫ ꝙ delectatio nō eſt per ſe bonum: quia quolibet modo eſſet eligēda. ¶ Tertiam rōnē ponit ibi.

Epicuri.

¶ Et circa multa ſtudiū faceremus vtiq: ⁊ ſi neq vnā inferāt delectationē. puta videre: recordari: ſcire virtutes haberē. Si aūt ex neceſſitate ſequunꝛ his delectationes nihil differt. Eligerem⁹.n. vtiq h ⁊ ſi nō fieret vtiq ab his delectatio. Quoniam qdē igiꝛ neq p ſe bonū delectatio: neq ois eligibilis manifeſtū videꝛ eſſe: ⁊ qm̄ ſunt quedā eligibiles ſm̄ ſeipſas differentes ſpecie vel a quibus. Que quidem igitur dicuntur de delectatiōe ⁊ triſtitia. ſufficienter dicta ſunt.

Le. are. ¶ Et circa multa ſollicitudinē vtiq poneremus ēt ſi nulla inde ſit ꝓuentura voluptas. Ueluti vidē: meminiſſe: ſcire virtutes hēre. Qḋ ſi ex neceſſitate hec ſeqtur voluptas: nihil refert: nā illa certe expeteremus ēt ſi nulla ab illis voluptas eēt ꝓuctura. Qḋ igiꝛ voluptas nō ſit ſūmum bonū: nec ſit ois expetibilis manifeſtum videꝛ: ⁊ qḋ alique voluptates p ſe expetibiles ſunt differētes ſpē vel a quib⁹. Que igiꝛ de voluptate ⁊ dolore dicunꝛ iſta ſufficiant.

Argir. ¶ Et q̄ꝛ plurib⁹ indulgeremus reb⁹ ēt ſi nullā voluptatē afferrēt. Damus.n. operā vt videam⁹ vt meminerim⁹: vt ſciamus: vt hēam⁹ ꝟtutes. Qḋ ſi neceſſario hec ſequaꝛ voluptas nihil refert. Expeterem⁹.n. hec ēt ſi nulla ꝓrſus ab ipſis ꝓuētura eēt voluptas. Uoluptatē igiꝛ neq ſūmum bonū eē: neq expetibilē oēm: ⁊ voluptates nōnullas eē p ſe expetibiles: ſpē differētes: aut ijs a qb⁹ ꝓueniūt ꝑſpicuū eē ꝯſtat. Ea igiꝛ que de voluptate doloreue dicunꝛ ſatis ſint dicta.

S. Tho.

Rō tertia. Aliq̄ eſſe eligibilia ſine delectatione. ¶ Manifeſtū eſt.n. multa eē ad que hō ſtuderet. ēt ſi nulla delectatio ex his ſequereꝛ. ſicut videē: recordari. ſcire ꝟtutes hēe. Nihil aūt differt ad ꝓpoſitū ſi ex his ſequanꝛ delectationes: q̄ꝛ ēt ꝑdicta eligerenꝛ nulla delectatione ab his ſecta. Id aūt qḋ eſt p ſe bonū tale eſt. ſine quo nihil eſt eligibile: vt pꝫ de felicitate. Sic ḡ delectatio nō eſt p ſe bonum.

Quale per ſe bonum felicitas. ¶ Ultimo aūt epilogādo ꝯcludit ꝙ manifeſtū videꝛ eē ex ꝑmiſſis ꝙ delectatio nō ſit p ſe bonū. ⁊ ꝙ nō ois delectatio ſit eligibilis. Et q̄ꝛ quedaꝫ delectationes ſunt eligibiles que vel ſm̄ ſeipſas differūt ſpecie a malis delectationib⁹. vl̄ ſm̄ ea a qb⁹ cauſanꝛ. Et ſic ſuff cienter tractatū eſt: de his q̄ ab alijs dicunꝛ de delectatione ⁊ triſtitia.

Epylog⁹.

Lcō. v.

¶ Quid aūt eſt vel q̄le qd manifeſtius fiet vtiq a ꝑncipio reſumentibus. 4^m

Le. are. ¶ Quid autē ſit: aut quale magis patebit: ſi ab initio repetamus.

Argir. ¶ Sed quidnam aut quale ſit magis patebit ſi ſermonem paulo altius repetemus.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs determinauit de delectatiōe ſm̄ alioꝝ opinione. hic determinat de ea ſm̄ ꝟitatē. Et ꝑ oſidit delectationē non eē in gn̄e mot⁹ ſeu gn̄onis: ſicut a platonicis ponebaꝛ. Scḋo determinat nām ⁊ ꝓprietatē ipſius. ibi. (Senſus aūt ois ⁊c̄.) ¶ Circa ꝑ^m tria facit. Pͥo dicit de quo eſt intētio ⁊ modū agēdi. Et dic ꝙ manifeſtius fiet p ſequētia qd ſit delectatio ſm̄ gen⁹ ſuū vel q̄le qd ſit. i. vtꝝ ſit bona vel mala. ſi a ꝑn° reſumamus ꝯſiderationē de ipſa. ¶ Scḋo ibi. Lec. 6.

¶ Uideꝛ.n. viſio qdē ſm̄ qḋcūq tp̄s ꝑfecta eſſe. Nō.n. indigens nullo qḋ in poſterius factum perficiat ipſi⁹ ſpeciē. Tale aūt videtur ⁊ delectatio. totū qdem.n. eſt. ⁊ ſm̄ nullum tempus accipiet aliqs vtiq delectationem. cui⁹ in plus tēp⁹ ꝑfecte ꝑficieꝛ ſpecies.

Le. are. ¶ Uidetur igiꝛ viſio oi tp̄e eē ꝑfecta. Nō enī qcq̄ illi deeſt: qḋ poſtea factū illius ſpēm ꝑficiat. Huic ſilis appet voluptas. Totū.n. qddā eſt. nec vllo tp̄e voluptatē cape qs poteſt: que ſi maiori tp̄e fiat: illius ſpēs ꝑficiatur.

Argir. ¶ Uiſio.n. quouis in tp̄e perfecta eſt. Nihil.n. ipſi deeſt: qḋ poſtea factū ſpēs ipſius ꝑficiet. Tali per ſilia eſt ⁊ ipſa voluptas. Eſt.n. qḋdaꝫ totū: nulleq in tp̄e voluptatē qſpiā accipiet: cuius ſpēs ſi maiore tp̄e fiet: ꝑficiatur.

S. Tho.

¶ Exeqtur ꝓpo^m. Et circa h tria facit. Pͥmo ꝑmittit qḋdā ꝑn^m neceſſarium ad ꝓpo^m oſidēdum. Scḋo oſidit ꝓpoſitū ibi. (Propꝛ qḋ neq mot⁹ ⁊c̄.) Tertio ꝯcludit ꝑn^{ll} intētū ibi. (Ex his aūt manifeſtū ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ ꝑ. ꝙ operatio ſm̄ ſuꝫ viſus q̄ dr̄ viſio eſt ꝑfecta ſm̄ qḋcūq tp̄s. Nō.n. idiget aliq̄ poſteri⁹ aduenientē qḋ ꝑficiat ei⁹ ſpēm. Et h ideo: q̄ꝛ viſio cōpleꝛ in ꝑ inſtāti tp̄is. Si aūt reqreret tp̄s ad ei⁹ cōplemētū. nō qḋcūq tp̄s ad h ſufficeret: ſꝫ oportēt eē tp̄s determinatū. ſicꝫ accidit in ceteris q̄ fiūt in tp̄e: quoꝝ gn̄o certā tp̄is mēſurā reqrit. Sed viſio ſtatim in momēto ꝑficiꝛ. Et idē eſt de delectatiōe. Eſt.n. delectatio qḋdā totū. i. cōple

Qḋo ſe habeat viſio ad temp⁹.

Delectatio cōplet̃ i pri mo inſtāti ipſo in q̄ icipit eſſe.

tum in ꝑ inſtanti quo icipit eſſe. ita ꝙ nõ pōt accipi aliqḋ tp̄s in quo ſit delectatio: qḋ req̄rat amplius tp̄s ad ſpēm delectationis ꝑficiēdā. ſic ꝯtingit in his quoꝙ̃ gn̄o eſt in tp̄e. Pōt.n. accipi aliqḋ tp̄s gn̄onis hūanę: qḋ req̄rit amplius tp̄s ad ſpēm humanā perficiēdam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Propter quod neqꝫ motus eſt.

Le. are. ¶ Quapropter nec motus eſt.

Argir. ¶ Quocirca nec motus eſt.

S. Tho.

Q: delectatio non eſt motus nec generatio. Rō ꝑma.

¶ Oſtēdit ꝓpoſitū duab⁹ rōnib⁹. Quaꝝ ꝑ⁹ talis eſt. Ois mot⁹ ſeu gn̄o ꝑficit̃ in determinato tp̄e in cui⁹ p̃te nōdū eſt mot⁹ ꝑfect⁹. Hoc aūt nō accidit circa delectationē. Ergo delectatio nō eſt mot⁹ neqꝫ gn̄o. Circa hanc aūt rōnē ꝑmo ponit ꝯnem. ꝯcludens ex ꝑmiſſo ꝑncipio: in quo virtualr̃ tota ratio ꝯtinet̃: ꝙ delectatio non eſt motus. ¶ Scdo ibi.

¶ In tēpore.n. oīs motus ⁊ finis alicui⁹. puta edificatio perfecta cū faciat qḋ appetit. vel in oī tp̄e vtiqꝫ vel hoc. In ptib⁹ aūt tp̄is oēs impfecte ⁊ altera ſpē ⁊ a tota ⁊ ab inuicem. Lapidū.n. cōpoſitio altera a colūne virgatiōe. Et h̃ a tēplificatiōe. Et tēpli qdē ꝑfecta. Nullo.n. indigēs ad ꝓpoſitū: fundamenti aūt ⁊ triſculpti iperfecta. Partis.n. vtraqꝫ. Specie igr̃ differūt ⁊ nō eſt i quocūqꝫ tp̄e accipere motū ꝑfectū ſpecie. ſ; ſi qdē in omni.

Le. are. ¶ Nam ois mot⁹ in tp̄e eſt: ⁊ finis alicui⁹. Ceu edificatio perfecta eſt: q̄ñ ꝑfecit id qḋ affectabat: aut in oī qdem tp̄e aut in hoc. In partib⁹ vō tp̄is oēs ſunt impfecte: ⁊ alie ſpecie q̄ꝫ tota ⁊ inſimul. Lapidū.n. cōpoſitio alia eſt q̄ꝫ colūne baculatio ⁊ he alie ſunt q̄ꝫ tēpli factio. Et tēpli qdē ꝑfecta. Nil.n. deeſt illi ad ꝓpoſitum. Fundamēti vō ⁊ opis colūnaꝝ impfecta. Pars.n. vtraqꝫ. Specie ergo differūt: nec eſt aliquo tp̄e motū accipere: ſpēi ꝑfectum: ſed in toto.

Argir. ¶ In tp̄e.n. eſt ois motus ⁊ alicui⁹ et finis Ut edificatio tūc erit ꝑfecta: cū id fecerit qḋ affectat in toto tp̄e aut in h̃. In ptib⁹ aūt tp̄is oēs ſunt ipfecte ⁊ a tota ⁊ īter ſeſe diuerſe ſpē ſūt. Cōpoſitio nāqꝫ lapidū diuerſa eſt ab erectiōe colūne: ⁊ he rurſus a tēpli affectiōe. Et tēpli qdē eſt ꝑfecta. Nulli⁹ enī ad ꝓpoſitū idiget rei. Fundamētoꝝ aūt ⁊ laquearū imperfecta. Eſt.n. vtraqꝫ ps. Differunt igr̃ ſpē: ⁊ fieri nō pōt vt quouis in tp̄e mot⁹ ſpecie perfect⁹ accipiat̃ niſi in toto.

S. Tho.

Ois mot⁹ ⁊ gn̄o i tp̄e eſt determinato. Exēplum

¶ Ponit maiorē ꝑmiſſe rōnis. videl; ꝙ ois mot⁹ eſt in tp̄e: ⁊ ois mot⁹ eſt alicui⁹ finis. i. hñs aliquē finē: ad quē ordinatur: ad quē determinato tp̄e ꝑuenit. Et h̃ manifeſtat ꝑmo qdē circa gn̄onē. Ars.n. edificatiua ꝑficit ſuā opationem q̄ñ ꝑficit id qḋ intēdit. ſ. domū: qḋ qdē facit in toto aliquo determinato tp̄e: in cuius ptib⁹ oēs gn̄ones ſunt impfecte: ⁊ differunt ſpē a tota gn̄one cōpleta. ⁊ ēt ad inuicē. Cui⁹ rō eſt: q: gn̄o ſpēm recipit ſm formam que eſt finis gn̄onis. Eſt aūt aliud forma totius: ⁊ aliud ſunt forme ſingularū ptium. Unī ⁊ gn̄ones differūt ſpē ab inuicē. Si.n. aliqḋ tēplum edificet̃ in aliquo determinato tp̄e in aliq̄ p̃te illius tp̄is cōponunt̃ lapides ad parietis ꝯſtructionē. In alia vō p̃te tp̄is virgant̃ colūne. i. in modū virgaꝝ ſculpunt̃. Sed in toto tp̄e ꝯſtruit̃ ip̄m tēplū. Et hec tria dn̄t ſpē. ſ. lapidū cōpoſitio. colūnaꝝ virgatio: ⁊ templi edificatio. ¶ Eſt tn̄ circa h̃ ꝯſiderādū ꝙ ſicut forma totius tēpli eſt ꝑfecta. forme autē ptium ſunt impfecte. ita ēt ipſa ꝯſtructio tēpli eſt gn̄o ꝑfecta. nullo.n. exteriori idiget ad ꝓpoſitū edificatoris explēdū. ſ; gn̄o fundamēti eſt impfecta. ⁊ ſilr̃ gn̄o triſculpti. i. colūnaꝝ ſculptaꝝ in tres ordines diſpoſitaꝝ ſupra fundamentum. Et vtrunqꝫ hoꝝ eſt gn̄o partis que h;

Gn̄o totius ſpē dr̃ a gn̄onibus partium.

Gn̄o totius eſt gn̄o ꝑfecta ptis impfecta.

rōnem imperfecti. Sic ergo p; ꝙ ꝑdicte gn̄ones totius ⁊ partiū differunt ſpē: ⁊ ꝙ nō eſt accipe ꝙ ſpēs mot⁹ ꝑficiat̃ in quocūqꝫ tp̄e. ſed perficit̃ in toto tempore. ¶ Scdo ibi.

Pars h; rōnē iꝑfecti.

¶ Silr̃ autem ⁊ in ambulatione ⁊ reliqs. Si.n. eſt latio motus vnde quo ⁊ h̃ differre ſm ſpecies volatus ambulatio ſaltatio ⁊ talia. Nō ſolum aūt ſic: ſ; in ipſa ambulatione. H̃ enī vnde quo nō idem in ſtadio ⁊ in parte ⁊ in altera ⁊ in altera p̃te: neqꝫ ptrāſire lineam hanc ⁊ illā nō ſolū aūt lineā pertrāſit: ſ; in loco exiſtētem: in altero aūt h̃ ab illa. Per certitudinē qdem igitur de motu in alijs dictū eſt. Uidet̃ aūt nō in omni tp̄e ꝑfect⁹ eſſe: ſed multi iperfecti ⁊ differētes ſpecie. Siqdem qḋ vnde quo ſpecificū. Delectationis aūt in quocūqꝫ tp̄e perfecta ſpecies. Manifeſtū igitur ꝙ ⁊ altere erunt abinuicem: ⁊ totoꝝ aliquid ⁊ perfectorum delectatio.

Le. are. ¶ Eodem mō in ambulādo: ⁊ reliqs. Si.n. eſt latio motus vn̄ quo ⁊ huius differre ſm ſpēm: volatio: ambulatio: ſaltatio. ⁊ h᷒. Nec ſolū ita: ſ; in ipſa ambulatione. Nā id qḋ eſt vn̄ quo: non idē eſt in ſtadio ⁊ in p̃te: ⁊ in alia atqꝫ alia p̃te nec trāſire lineā iſtā ⁊ illā. Nō ſolū;.n. lineā ꝑuadit: ſ; ⁊ in loco exiſtem. In alio aūt iſta q̄ꝫ illa. Ueꝝ de motu in aliīs diligētius eſt dcm̄. Uidet̃ ne in oī qdē tp̄e eē ꝑfectus: ſ; plimi impfecti ⁊ differētes ſpē: ſiqdē vnde quo ſpēm facit. At voluptatis quocūqꝫ tp̄e ꝑfecta ſpecies eſt.

Argir. ¶ Similr̃ res ſeſe h; ⁊ in ambulatione ⁊ motionib⁹ ceteris. Nā ſi latio mot⁹ eſt quo qdē ex hoc ad h̃ itur. ⁊ huius dīe volatio ambulatio ſaltatio ⁊ talia motiones ſunt qb⁹ ex h̃ in hoc ſilr̃ itur. Nō ſolum aūt in his res ſeſe h;: ſed in ipſa ēt ambulatione. Termini nāqꝫ nō ſunt iīdē in ſtadio toto atqꝫ in p̃te: ⁊ in alia atqꝫ alia p̃te. Neqꝫ idē eſt ptranſire lineam hāc ⁊ illā. Nō ſolū.n. lineā: ſ; ēt in loco collocatā ptrāſit. Atqꝫ hec ⁊ illa in diuerſis ſunt locis. S; exacte qdē de motu aliīs in locis eſt dcm̄. Uidet̃ aūt non in oī tp̄e eſſe ꝑfectus. Sed multi ſunt impfecti ſpecieqꝫ diuerſi ſiqdem ipſi termini ſpēi ſunt effectores. At voluptatis ſpēs quouis in tp̄e eſt ꝑfecta. Patet igr̃ voluptatē ⁊ motū diuerſa eſſe: ⁊ voluptatē ex iīs eſſe que tota ſunt ⁊ perfecta.

S. Tho.

¶ Manifeſtū facit idē in motu locali. Et dicit ꝙ id qḋ dictū eſt de gn̄atione. ſilr̃ vꝫ eſſe verū in ambulatione ⁊ in oībus aliis motib⁹. Manifeſtū eſt.n. ꝙ ois latio. i. mot⁹ localis eſt mot⁹ vn̄ ⁊ quo. i. a termino ⁊ ad terminū. Et ſic oꝫ ꝙ ſpē diuerſificet̃ ſm diuerſitatē terminoꝝ. Sunt aūt diuerſe ſpēs mot⁹ localis in aīalib⁹: volat⁹ q ꝯuenit auib⁹. ambulatio que ꝯuenit greſſibilib⁹. ſaltatio que ꝯuenit locuſtis ⁊ alia h᷒ que differūt ſ; diuerſas ſpēs ꝑncipioꝝ mouentiū. nō.n. ſunt eiuſdē ſpēi anime diuerſoꝝ animalium nec ſolū ꝑdicto modo diuerſificant̃ ſpēs localiū motuū: ſ; etiā in vna ſpērū dictaꝝ. puta ambulatione diuerſe ſpēs inueniunt̃. Si.n. accipiat̃ mot⁹ quo qs pambulat ſtadiū ⁊ mot⁹ quo qs pambulat aliq̄; partē ei⁹ non eſt vtrobiqꝫ idē. vn̄ ⁊ quo. i. termin⁹ a quo ⁊ termin⁹ ad quē. Et ſilr̃ eſt de motib⁹ qb⁹ aliqs pambulat hāc ⁊ illā p̃tē ſtadij: q: nō ſunt idē termini. Nō.n. eſt idē ſm ſpēm ptrāſire hāc lineā ⁊ illā. quāuis oēs linee. inq̄tū h᷒ ſunt eiuſdē ſpeciei. Naꝫ ſm ꝙ in certo ſitu ſeu loco ꝯſtituūtur accipiuntur vt ſpē differētes ſm diuerſitatē locoꝝ que attēdit̃ ſm diuerſum ordinē ad p̃mum ꝯtinēs. Ille aūt qui ptrāſit lineā nō ſolū

Mot⁹ localis aīaliū triplr̃ ſpē diuerſificat̃.

Linee i vniuerſo ſitu ⁊ loco p̃ſite accipiuntur vt ſpē differētes.

pertranſit lineam: ſed lineā in loco exiſtentem. q2 in alio loco eſt vna linea ab alia. Et ita manifeſtū eſt qđ ſm diuerſitatē termiōꝝ differt ſpē tot⁹ mot⁹ localis a ſingulis ptib⁹. ita tñ ꝙ tot⁹ mot⁹ hꝫ pfectā ſpēm. ptes aūt habēt ſpeciem impfectā. Et q2 ad manifeſtationē pdictoꝝ regreret plene cognoſcere nām mot⁹ ſubiūgit ꝙ in aliis idest in libro phyſicoꝝ dcm̄ eſt de motu per certitudinē .i. ſufficienter ꝛ cōplete. Sꝫ hoc ſufficiat hic de motu dixiſſe. ꝙ mot⁹ nō eſt perfect⁹ in oī tpe. ſꝫ multi ſunt mot⁹ impfecti. ꝛ differentes in diuerſis ptib⁹ tpis ex eo ꝙ vñ ꝛ quo .i. termini mot⁹ ſpecificāt motū. Sic ergo manifeſtata maiori ꝓpoſitiōe ſubiūgit minorē. ſ. ꝙ ſpēs delectatiōis eſt pfecta ī quocūqꝫ tempore. i. hoc manifeſtū eſt ex ſupradictis. Unde ꝯcludit
Qꝫ delectatio ī qualꝫ pte tpis eſt perfecta.
manifeſtū eē ꝙ delectatio ꝛ gñatio ſiue mutatio ſūt altere ad inuicē. ꝛ ꝙ delectatio eſt aliqđ de numero totoꝝ ꝛ pfectorum. q2 ſcilicet in q̄lꝫ pte ipſi⁹ delectatio habet complementum ſue ſpeciei. ℭ Secundam rationem ponit ibi.

ℭ Uidebitur aūt vtiqꝫ hoc ꝛ ex non contingere moueri non in tempore: delectari aūt. Quod in ipſo nunc totum aliquid.

Le. arc. ℭ Pꝫ igit: qđ diuerſa ſunt: ꝛ qđ totū qddā ac pfectū voluptas. Jd quoqꝫ ex eo appet: qđ nihil moueri pōt niſi ī tpe: diuerſuꝫ ꝟo in voluptate. Nā id qđ eſt nūc: totū qddā eſt.

Argir. ℭ Jd ꝛ ex eo ita eſſe ꝯſtat: q2 moueri quidem in non tēpore nihil poteſt: voluptate autem affici poteſt. Quod enim in ipſo nunc eſt: totum eſt quoddam.

S. Tho.

Nō ſcđa. ℭ Que talis eſt. nō ꝯtingit moueri in nō tpe. vt in ſexto phiſicoꝝ ꝓbatū eſt. Delectari aūt ꝯtingit in nō tpe. Sic. n. dictū eſt ꝙ delectari eſt aliqđ totū. q2 ꝯtingit ēt delectari in nūc ꝛ ſtatim hꝫ ſuū cōplemētū. Ergo delectatio nō eſt motus. ℭ Et eſt ꝯſiderādū ꝙ dr̄ia ex qua ꝓcedit hec ratio ē cauſa dr̄ie ex qua p̄ria ratio ꝓcedebat. Jdeo. n. ſpēs delectatiōis eſt pfecta in quocūqꝫ tpe. nō aūt mot⁹: q2 delectatio eſt in inſtāti. mot⁹ aūt ois in tpe. Et h̄ deſignat ipſe modus loquēdi phi cū dicit. Uidebit̄ aūt vtiqꝫ h̄ ꝛ ex nō contingere ꝛc̄. ℭ Deinde cum dicit.

Dēle tanō eſt ī nō tpe
T. c. 29.
Dr̄ia baꝝ rationum.

ℭ Ex his aūt manifeſtū: ꝛ qm̄ nō bene dicūt motū ꝛ generationē eſſe delectationē. Non enim omniū h̄ dicunt̄: ſꝫ ptibiliū ꝛ nō totoꝝ. Neqꝫ. n. viſionis eſt generatio neqꝫ puncti neqꝫ vnitatis neqꝫ horuꝫ nihil motus: neqꝫ vtiqꝫ delectationis. Totum enim quoddā.

Le. arc. ℭ Ex his patet qđ non recte dicunt motum aut effectionē eſſe voluptatem. Nō enim oīum iſta dicuntur: ſꝫ particularium ꝛ non totoꝝ. Neqꝫ. n. viſionis eſt effectio: neqꝫ puncti neqꝫ vnitatis: neqꝫ quicq̄ꝫ hoꝝ mot⁹ neqꝫ effectio. Jgit̄ neqꝫ voluptatis. Nam totum qddam eſt.

Argir. ℭ Ex his aūt pꝫ non bñ dici voluptatē motū eē vel gñonē. Nō. n. oīum hec dr̄: ſꝫ partibiliū ꝛ nō totoꝝ: neqꝫ. n. viſionis: neqꝫ pūcti: neqꝫ vnitatis ē gño: neqꝫ qcq̄ꝫ hoꝝ eſt motus vel gño. Quare neqꝫ voluptas. Eſt. n. qddā totum.

S. Tho.

Concludit ītentum. ℭ Cōcludit ex p̄miſſis pncipale intētū. Et dicit manifeſtū eē ex p̄miſſis ꝙ nō bñ dicūt dicētes delectationē eſſe motū vel gñationē. Ratio. n. mot⁹ ꝛ gñ ationis non poteſt cuiqꝫ attribui. ſꝫ ſolū diuiſibilib⁹ que nō ſunt tota. i. que nō ſtatī habēt ſuū cōplemētū. Neqꝫ. n. poteſt dici ꝙ generatio ſit viſiōis. ita. ſ. ꝙ viſio ſucceſſiue cōpleat̄. Sic etiā nō poteſt
Jndiuiſibilia non generatur.
dici de pūcto ꝛ vnitate. Hec. n. nō gñant̄ ſꝫ ꝯſequit̄ gñonē quorūdā. Silr̄ nō pōt his attribui mot⁹. Ūñ nec delectationi que etiaꝫ eſt quoddā totum. i. in īdiuiſibili pfectionē habens. Lectio. vj.

Senſus aūt ois ad ſenſibile opantis pfecte ꝛ bñ diſpoſiti ad pulcherrimū ſub ſenſu iacentiuꝫ. Tale. n. maxime eē videtur pfecta opatio.

ℭ Cūqꝫ omnis ſenſus erga ſenſibile operetur. Perfecte ꝟo bene diſpoſiti: ad optimum eoꝝ que ſenſui ſubiacent. Nā tale quiddam eſſe videtur perfecta operatio. Le. arc.

ℭ At ꝟo ſenſus ois ad ſenſibile eſt opatio q̄dā. Perfecta āt ei⁹ qui bñ eſt diſpoſit⁹ ad id qđ eſt pulcherrimū eoꝝ q̄ ipſi ſubijciunt̄: tale. n. maxīe videt̄ eē opatio ipſa perfecta. Argir.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ꝫ phs oſñdit ꝙ delectatio nō eſt in gñe motus: ſicut quidā poſuerūt. hic oſñdit nām ꝛ ꝓprietates delectatiōis. Et p̄ oſñdit qđ ſit delectatio. Scđo agit de dr̄ia delectationum adinuicem ibi. (Unde vident̄ ꝛc̄.) ℭ Circa p̄mum Lec. 7.
duo facit. Primo oſñdit quid ſit delectatio. Scđo ex hoc determinat quaſdā delectationis ꝓprietates. ibi (Uſqueqꝫ aūt ꝛc̄.) ℭ Circa p̄m duo facit. Pmo oſñdit ꝙ delectatio eſt quedā opis pfectio. Scđo manifeſtat quedā que dixerat. ibi. (Scđm vnūqđqꝫ aūt ꝛc̄.) ℭ Circa p̄m tria facit. Pmo oſñdit q̄ ſit pfecta opatio. Scđo oſñdit ꝙ pfectio opis ſit delectatio. ibi. (Hoc āt vtiqꝫ ꝛc̄.) Tertio oſñdit q̄lr̄ delectatio
Que ſit pfecta ſenſus operatio.
opationē pficiat. ibi. (Perficit aūt opationē ꝛc̄.) ℭ Circa p̄muꝫ duo facit. Primo oſñdit ꝓpoſitū. Et dicit ꝙ cuiuſlibet ſenſus opatio eſt alicui⁹ opantis in reſpectu ad ſenſibile qđ eſt ſenſus obiectū. Sic ergo in opatione ſenſus duo ꝯſiderātur. ſ. ipſe ſenſus qui eſt opationis principiū ꝛ ſenſibile qđ eſt opationis obiectū. Ad hoc ergo ꝙ opatio ſenſus ſit perfecta requirit̄ optima diſpoſitio ex pte vtriuſqꝫ ſcꝫ ſenſus ꝛ obiecti. Et ideo ſubdit ꝙ tunc perfecte ſenſus operat̄. qñ eſt opatio ſenſus bñ diſpoſita ad aliqđ pulcherrimū. i. ꝯueniētiſſimū eoꝝ que ſenſui ſubiacēt. Hec. n. maxime videt̄ eſſe perfecta operatio. que. ſ. a ſenſu ꝓgreditur in cōparatione ad tale obiectum. ℭ Secundo ibi.

ℭ Ipſuꝫ aūt dicere opari vel in quo eſt nihil differat. Scđꝫ vnūqđqꝫ optia eſt opđ optīe diſpoſiti ad potiſſimū eoꝝ que ſub ipſam.

ℭ Dicere aūt ipſum operari vel eum in quo eſt: nihil refert. Le. arc.
Jn ſingulis autēꝫ optima eſt operatio. optime diſpoſiti erga potiſſimum eoꝝ: que ſibi ſubſunt.

ℭ Atqꝫ nihil īterſit ſiue ipſe ſiue id in q̄ eſt ipe opari dicat̄. Argir.
Jn oī quoqꝫ gñe p̄ſtabiliſſima eſt ei⁹ operatio qđ optime diſpoſitū ad id qđ eſt p̄ſtabiliſſimū eoꝝ que ipſi obijciunt̄.

S. Tho.

ℭ Facit mētionē de q̄dā dubitatione. Quia. n. dixerat ſenſum eē operantē. Et in p̄ de aīa dcm̄ eſt ꝙ aīa nō opat̄: ſed hō opat̄ per aīam. iđ ſubiūgit ꝙ nihil differt ad ꝓpoſituꝫ. vtꝝ ipe ſenſus operet̄ vel hō ſiue aīal in q̄ eſt ſenſus. Quicqd hoꝝ dicat̄ manifeſtuꝫ eſt ꝙ circa vnūqđqꝫ optima operatio eſt operātis optime diſpoſiti p reſpectuꝫ ad id qđ eſt potiſſimuꝫ inter ea que ſubiacēt ꝟtuti talis operātis. Ex his. n. duob⁹ videt̄ maxime depēdere operationis pfectio ſcꝫ ex p̄ncipio actiuo ꝛ obiecto. ℭ Deinde cum dicit.
T. c. 66.
Tactus qđ nō ſolo.
Opōnis pfectio ex q̄bus dependeat.

ℭ Hec āt vtiqꝫ pfectiſſima ꝛ delectabiliſſima Scđm omnē. n. ſenſum eſt delectatio. Silr̄ aūt ꝛ intellectū ꝛ ſpeculationē. Delectabiliſſima aūt perfectiſſima. Perfectiſſima autēꝫ q̄ bñ hñtis ad ſtudioſiſſimū eoꝝ q̄ ſub ipa.

ℭ Hec vtiqꝫ pfectiſſima erit ꝛ iocūdiſſima. Per oēm. n. ſenſum voluptas fit. Silr̄ aūt p intellectū ꝛ ꝯtēplationē. Jocundiſſima ꝟo illa que pfectiſſima eſt. Perfectiſſima ꝟo bñ ſe hñtis erga ſtudioſiſſimū eoꝝ que ſibi ſubſunt. Le. arc.

Argu. ¶ Hec aūt pfectiſſima eſt ⁊ iucundiſſima. In oī nāq₃ ſenſu voluptas eſt ⁊ in mēte ſilī mō ɔtēplationeue. Iucūdiſſima aūt ē ea q̄ eſt pfectiſſima. Perfectiſſima āt ē ea q̄ eſt eī⁹ qḋ bñ ſeſe hȝ ad id qḋ eſt ſtudioſiſſimū eoꝝ q̄ cadūt ſub ipā₃.

S. Tho.

Q̄ delectatio ſit pfectio operationis. Que₃ ſunt delectationum pncipia.

¶ Oñdit q̄ delectatio ſit opōnis pfectio. Videm⁹.n.q̄ eadē opatio quā dixim⁹ eē pfectiſſimā eſt ēt delectabiliſſima. Vbicūq₃.n. īuenit̃ in aliquo cogñoſcēte opatio pfecta. ibi ēt īuenit̃ opatio delectabilis. Eſt.n. delectatio nō ſolū ſm̄ tactum ⁊ guſtū: ſ₃ ēt ſm̄ oēm ſenſu₃. Nec ſolū ſm̄ ſenſum: ſ₃ ēt ſm̄ ſpeculationē intellc̄⁹ inq̄tū ſ. ſpeculat̃ aliqd veroꝝ p certitudinē. Et lʒ int̃ hȝ opōnes ſenſus ⁊ intellc̄s illa eſt delectabiliſſima que eſt pfectiſſima. Perfectiſſima aūt opatio eſt que eſt ſenſus vel itellect⁹ bñ diſpoſiti in cōperatiōe ad optimū eoꝝ que ſubiacēt ſēſui vel itellectui. Si ḡ opatio pfecta eſt delectabilis. Perfectiſſima aūt delectabiliſſima. ɔñs eſt q̄ opatio inq̄tū eſt pfecta ſit delectabilis. Delectatio ergo eſt opationis pfectio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Perficit aūt opōnē delectatio. Nō ſm̄ eūdē aūt modū ⁊ delectatio pficit ⁊ ſenſibile ⁊ ſēſus ſtudioſa entia. Quēadmodū neq₃ ſanitas ⁊ medicus ſilr̃ cā eſt eius qḋ eſt ſanari.

Le. are. ¶ Perficit aūt opationē voluptas. Nec eodē mō voluptas pficit ⁊ ſenſibile: ⁊ ſenſus ſtudioſa exiſtētia: quēadmodu₃ nec ſanitas ⁊ medicus ſilr̃ cā eſt: vt ſanus quis ſit.

Argu. ¶ Voluptas aūt pficit opationē. Atq₃ nō eodem mō voluptas pficit ac ſenſibile ⁊ ſenſus: ſi ſunt ſtudioſa. Quemadmodū neq₃ ſanitas medicuſue ſilr̃ cā ē ſūt vt q̄ſpiā valeat.

S. Tho.

Q̄ñ delectatio perficit opōnē.

Exēplū in ſanatione.

¶ Oñdit q̄lr̃ delectatio pficiat opationē. Et dicit q̄ nō eodē mō delectatio pficit opōnē. puta ſenſus ſicut pficit eam obiectū qḋ eſt ſenſibile ⁊ pn̄m actiuū qḋ eſt ſenſus: que oīa ſunt q̄dā bona. ⁊ bonitatē opationi tribuētia. Sicut ēt eī⁹ qḋ eſt ſanari nō eodē mō eſt cā ſanitas ⁊ medicus: ſ₃ ſanitas qdē p modū forme. Medicus aūt per modu₃ agētis. Silr̃ aūt pficit opationē: p modū qdē forme delectatio q̄ eſt ipa pfectio eī⁹. Per modū aūt agētis pficit ipā₃ ſenſus bñ diſpoſit⁹. ſic mouēs motū. Sēſibile āt ɔueniēs ſic mouēs nō motū. Et eadē rō ē circa itellectū. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ Scḋm vnūquēq₃ aūt ſenſu₃ qm̄ ſit delectatio manifeſtum. Aimus enim viſiones ⁊ auditiones eſſe delectabiles.

Le. are. ¶ Quod aūt p ſingulos ſenſus fiat voluptas: manifeſtum eſt: dicim⁹ viſiones ⁊ auditiones voluptatē afferre.

Argu. ¶ In vnoquoq₃ aūt ſenſu voluptatē ɔſtat. Dicimus enim viſiones ac auditiones voluptatem afferre.

S. Tho.

Q̄ p ſenſum ſit delectatio.

¶ Manifeſtat que dixerat. Et p̄ dicit manifeſtū eſſe q̄ ſm̄ vnūquēq₃ ſenſu₃ eſt delectatio: vt. ſ̄. dc̄m eſt. per h̄ qḋ dicimus ⁊ expimur viſiones eē delectabiles. puta pulchraru₃ formaꝝ. ⁊ ēt auditiōes. puta ſuauiu₃ melodiaꝝ. ¶ 2° ibi.

¶ Manifeſtū aūt ⁊ qm̄ maxime cū ⁊ ſenſus ſit potētiſſimus ⁊ ad tale opet̃. Talibus aūt entibus ⁊ ſenſibili ⁊ ſenſato. ſemp erit delectatio exiſtente faciēte quidem ⁊ patiente.

Le. are. ¶ Patet igit̃: q̄ maxime cū ⁊ ſenſus eſt optim⁹ ⁊ erga tale operat̃. Cūq₃ talia ſunt: ſenſibileq₃ ⁊ id qḋ ſentit: ſemper erit voluptas extantibus acturo ⁊ paſſuro.

Argu. ¶ Conſtat aūt ⁊ maxime tu₃ cū ſenſus eſt p̄ſtātiſſim⁹: ⁊ circa tale opet̃. Atq₃ cu₃ talia ſunt ipm̄ ſenſibile ⁊ id qḋ ſentit erit ſemp voluptas ſi eſt qḋ agat ⁊ qḋ patiatur.

S. Tho.

Qñ ſēſus

¶ Manifeſtat aliud p̄miſſoꝝ dicēs manifeſtū eſſe p expimētum q̄ viſio ⁊ auditio ⁊ q̄lʒ opatio ſenſus maxime eſt delectabilis qñ ⁊ ſenſus eſt potētiſſim⁹. i. optime vigens in ſua v̄tute. ⁊ qñ opat̃ reſpectu talis obiecti. i. maxime cōuenientis. Et quādiu in tali diſpoſitione manet ⁊ ipm̄ ſenſibile ⁊ aīal h̄ñs ſenſu₃ tādiu manet delectatio. ſic ⁊ in alīs appet. Et q̄diu pmanet eadē diſpoſitio faciētis ⁊ patientis neceſſe eſt q̄ pmaneat idē effectus. ¶ Tertio ibi.

opō ſit maxime delectabilis.

Permanēte eadē diſpōne faciētis ⁊ patiētis pmanet idē affectus.

¶ Perficit autem operationem delectatio non habitus qui ineſt: ſ₃ vt ſuperueniens q̄dam finis velut iuuenibus pulchritudo.

Le. are. ¶ Perficit aūt opōnē voluptas nō vt habit⁹ q̄ ineſt. S₃ vt reſultās q̄dā finis. Velut in etatis flore pulchritudo.

Argu. ¶ Perficit aūt opationē voluptas nō vt habit⁹: ſ₃ vt pullulās q̄dā finis: pinde atq₃ pulchritudo in h̄is q̄ vigēt etate.

S. Tho.

Q̄ñ delectatio pficit vt forma.

Perfectō formā. h̄s duplex.

¶ Manifeſtat qḋ. ſ̄. dc̄m eſt de modo quo delectatio pficit opationē. Dc̄m eſt.n. q̄ delectatio pficit opationes nō effectiue ſed formalr̃. Eſt autē duplex formalis pfectio. Vna qdē intrinſeca que ɔſtituit eēntiā rei. Alia aūt que ſupuenit rei in ſua ſpē ɔſtitute. ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ delectatio pficit opationē: nō ſicut habit⁹ q̄ ineſt. i. nō ſicut forma intrinſeca eēntie rei. ſ₃ ſicut q̄dā finis. i. quedā pfectio ſupueniens: ſicut pulchritudo venit iuuenib⁹: non q̄ſi exiſtēs de eēntia iuuētutis. ſed. q. ɔñs bonam diſpoſitionē cauſaꝝ iuuētutis. Et ſimiliter delectatio cōſequitur bonam diſpoſitionē cauſarum operationis. ¶ Deinde cum dicit.

Pulchritudo pficit iuuētutem.

¶ Vſquequo autē ſenſibile vel intelligibile ſit quale oȝ. puta vtiq₃ ⁊ diſcernēs vel ſpeculās: erit in operatione delectatio. Silib⁹.n. entibus ⁊ adinuicē ſm̄ eundē modū habētib⁹ ⁊ paſſiuo ⁊ factiuo idē aptū natū ē fieri.

Le. are. ¶ Quouſq₃ ſ̄o ſenſibile aut itelligibile ſit: quale opȝ ⁊ diſcernens aut contēplans erit in opatione voluptas. Cum enim ſint ſimilia ⁊ eodē modo inuicē ſe habēt actiuum ⁊ paſſiuum idem fieri nālr̃ aptum eſt.

Argu. ¶ Atq₃ quouſq₃ ipſum ſenſibile vel intelligibile ⁊ id qḋ diſcernit vel ɔtēplat̃ tale ſit q̄le eſſe oportet erit in opatione voluptas. Nā cum ſunt ſilia ipm̄ paſſiui atq₃ actiui ⁊ inter ſeſe modum h̄ñt eundē idē: ſemp natura fieri ſolet.

S. Tho.

¶ Determinat rōnes quarūdā ppetatū delectationis ex his que determinata ſunt de eī⁹ q̄litate. Et p̄ agit de duratione delectationis. Scḋo de eī⁹ appetibilitate. ibi. (Appetē autē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Prīo oñdit q̄diu debeat durare delectatio. Et dicit q̄ tādiu erit delectatio in opōne q̄diu ex vna pte obiectu₃ qḋ eſt ſenſibile vel itelligibile eſt in debita diſpōne. ⁊ ex alia pte ipm̄ operās qḋ eſt diſcernēs p ſenſum vel ſpeculās p intellectū. Et h⁹ rō eſt: q: q̄diu in actiuo ⁊ paſſiuo manet eadē diſpoſitio ⁊ habitudo eadē adinuicē. tādiu manet idē effect⁹. Vñ ſi bona diſpoſitio potētie cognoſcitiue ⁊ obiecti eſt cā delectationis ea durante neceſſe eſt delectationē durare. ¶ Secundo ibi.

Delectatōnis duratio.

Rō. Nota

¶ Qualiter igitur continue nullus delectat̃ vel laborat. Omnia enim habētia corpora non poſſunt continue operari. Nō ſit ergo neq₃ delectatio. Sequit̃ enim operatione₃. 5ᵐ

Le. are. ¶ Quare ḡ nullus ɔtinuo in voluptate eſt aut dolore: Cūcta nāq₃ humana impoſſia ſunt ɔtinuo opari. Nec igitur voluptas ſit. Nam ea ſequitur opationem.

Argu. ¶ Quo igit̃ nemo continue voluptatē capit. An defatigatur. Omnia humana nequeunt continue opari. Neq₃ voluptas igitur continue ſit. Seqtur.n. opationem.

S. Tho.

Cauſa q̄ delectatio nō poſt eē ꝯtinua. Oīa hō in operādo laborat. Ratio.

Corpus deſeruit uel ſz opōni rerū corporꝫ.

¶ Aſſignat rōnem q̄re delectatio nō poſſit eſſe ꝯtinua. Et dicit ꝙ iō nullus ꝯtinue delectaᷓ. q2 laborat in opatione quā ꝯſeqᷓ delectatio. Et ſic opatio nō efficiᷓ delectabilis. Hoc aūt ideo eſt: q2 oīa que hn̄t corpa paſſibilia non pn̄t ꝯtinue opari. ppt̄ h̄ ꝙ eoꝝ corpa imutanᷓ a ſua diſpōne per motū qui ꝯiūgitur opōni. Cuilibet.n. opōni rei hn̄tis corpus. ipm corpus aliq̄lr deſeruit vel imediate ſicut opationi ſenſitiue que p organū corporeum pducitᷓ. vel mediate ſicut opationi itellectiue. que vtiᷓ opōnib⁹ virtutū ſēſitiuaꝝ que fiūt p organa corpea. Sic igiᷓ ex quo nō pōt eē contiua opatio neq̄ ēt delectatio pōt eē ꝯtinua. Delectatio.n. conſequitur operationē: vt dictum eſt. ¶ Tertio ibi.

¶ Quedam aūt delectant noua entia. Poſterius aūt nō ſilr propter hoc. q2 p̄mū qdē eni per deſideria iclinata eſt mēs. ⁊ itēſe circa eadē operaᷓ quēadmodū ſm̄ viſuz aſpicientes. Poſtea aūt nō fit talis opatio ſ3 neglecta. Propᷓ qđ ⁊ delectatio obſcuratur.

Le. are.

¶ Quedam ēt delectant: cum p̄mo fiunt: ſ3 poſtea nō ſilr. Nam p̄mo qdem ꝓuocata eſt mens: effuſeq̄ agit circa illa: quēadmodū q aduerſum intuenᷓ. Poſtmodu3 nō fit eadē opatio: ſ3 neglectioꝝ: q̄re voluptas quoq̄ refrigeſcit.

Argu.

¶ Nōnulle aūt res cum noue ſunt delectāt. Sed poſtea nō ſimilr ppter hec ipa. Primo nāq̄ inuitaᷓ mens: ⁊ circa illas opatur intenſe quēadmodum operanᷓ viſu qui inſpiciūt. Deinde non fit talis ipa operatio: ſ3 neglectior. Quapropter ⁊ voluptas extenuatur ac offuſcatur.

S. Tho.

Cur noua magis delectant. Et chm̄ delectatio ſeqᷓ ex itēſa opōne ⁊ vehemēti. Exēplu3 i viſibus.

¶ Aſſignat rōnē q̄re noua magis delectant. Et dicit: ꝙ q̄ ſūt noua magis delectāt. Poſtea aūt nō eq̄lr delectant. Et hu⁹ rō ē. q2 a p̄n̄ mēs iclinaᷓ ſtudioſe circa hꝰ pp deſideriū ⁊ admirationē. Et ita itēſe.i. vehemēter circa hꝰ opaᷓ. Et ex h̄ ſeqᷓ delectatio vehemēs: ſic̄ p3 de illis q ſtudioſe aſpiciūt aliqđ qđ p̄ꝰ nō viderūt pp admirationes. Poſtea āt q̄n ꝯſueti ſunt videre nō fit talis opatio: vt. ſ. ita attēte videāt vel qđ3 aliud openᷓ ſic̄ p̄us: ſ3 negligēter opanᷓ: ⁊ ideo ēt delectatio obſcuraᷓ .i. minus ſentiᷓ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Appetere āt delectationē exiſtimabit quis vtiq̄ oēs. q̄n ⁊ viuere oēs appetūt. Uita āt operatio q̄dā eſt. Et vnuſquiſq̄ circa h̄ ⁊ i his operatur q̄ ⁊ maxīe diligit. Puta muſicus qdē auditu circa melodias. Amator aūt diſcipline mēte circa theoremata. Sic autē ⁊ reliquorū vnuſquiſq̄. Delectatio autē perficit operationes: ⁊ viuere autē qđ appetunt. Rationabiliter igiᷓ ⁊ delectationē appetunt. Perficit.n. vnicuiq̄ eligibile ens.

Le. are.

¶ Oēs vō expetē voluptatem: ex eo putari vtiq̄ poteſt: q2 oēs viuē expetunt. Uita aūt opatio quedā eſt. Et quiſ3 circa illa ⁊ illis opaᷓ: que maxime amat: ceu muſicus auditu circa dulcē ſonum. Diſciplinaꝝ ſtudioſus dediti itellectu circa ꝯſpicietias reꝝ. Eodē mō ⁊ reliquoꝝ ſinguli. Uoluptas aūt pficit opōnes: ⁊ viuē igiᷓ qđ appetūt. Merito ḡ ⁊ voluptatē expetūt: pfic̄.n. ſingulis viuē: expetibile exiſa.

Argu.

¶ Putauerit aūt q̄ſpiā oēs ideo voluptatē appetē: q2 viuē ēt oēs affectāt. Uita vō q̄dā eſt opatio. Atq̄ circa ea q̄libet ⁊ iīs opaᷓ que ⁊ maxime amat. Ut muſicus qdē auditu circa cantus: auidus vō diſcēdi mēte circa res ꝯtemplādas. Eodē mō ⁊ ſinguli ceteroꝝ. Uoluptas aūt perficit operationes: ⁊ ipm etiam viuere qđ appetunt. Cum ratione igitur ⁊ voluptatem affectant. Perficit enim ipſum viuere vniuſcuiuſq̄ quod expetibile eſt.

S. Tho.

Cur delectatio appetitᷓ ab oīb⁹

¶ Aſſignat rōnē q̄re delectatio ab oīb⁹ appetaᷓ. Et circa h̄ duo facit. Pⁱo manifeſtat ꝓpoſitū ⁊ dicit ꝙ iō aliqs pōt rōnabilr exiſtimare ꝙ oēs appetūt delectationē: q2 oēs nālr appetūt viuē. Uita aūt ſm̄ ſuā vltimā pfectionē in q̄dā3 opatione ꝯſiſtit: vt in 9⁰ oſtenſum eſt. Et idē eſt ꝙ vnuſq̄ſq̄ circa illa maxīe opaᷓ. ⁊ hīs opōnib⁹ iſiſtit que maxīe diligit. Sic̄ muſic⁹ maxime iſiſtit ad audiēdū melodias: ⁊ ille q eſt amator ſcīe maxīe iſiſtit ad h̄ ꝙ mēte theoremata.i. ꝯſiderationes ſpeculeᷓ. Un̄ cum delectatio pficiat opōnē: vt. ſ. dcm̄ eſt: ꝯñs eſt ꝙ pficiat ipm viuē ꝙ oēs appetūt. Et ita rōnabile eſt ꝙ oēs appetāt delectationē ex eo ꝙ pficit viuē qđ eſt oībus eligibile. ¶ Secundo ibi.

Lec. 7. et 11. Unuſq̄ſq̄ maxīe uſi fit illis q̄ diligit. Exempla ad hoc.

¶ Utrū āt pp delectationē viuere eligim⁹ vl pp viuere delectationē dimittaᷓ i pn̄ti. Cōiūgi qdē.n. h̄ videnᷓ ⁊ ſeparationē non recipere. Sine opatione enim nō fit delectatio.

Le. are.

¶ Sed vtꝝ ꝓpter voluptatē viuē expetimus: vel ꝓpt̄ vitā voluptatē3 relinquaᷓ ad p̄ſens. Coniugata.n. iſta videnᷓ eē: nec ſeparationē recipe. Nam ſine opatione non fit voluptas: ⁊ omnem opationem voluptas perficit.

Argu.

¶ Querere vō vtꝝ ob voluptatē viuē expetam⁹: an voluptatē ob vitā: miſſum in p̄ntia faciam⁹. Coniuncta.n. hec eē videnᷓ ⁊ nō ſuſcipe ſeparationē. Nā ⁊ ſine opatione voluptas nō fit. Et oēm opationē perficit ipa voluptas.

S. Tho.

Dubitatio An opatio pp delectationē appetatur vel econuerſo.

¶ Mouet quādā dubitationē ex dcīs. Dcm̄ eſt.n. ꝙ oēs appetāt delectationē: ⁊ ſilr oēs appetūt viuē: qđ in opōne pficiᷓ. Appetibilia aūt hn̄t ordinē3 adinuicē ſicut ⁊ ſcibilia. Pōt ḡ dubitatio eē. vtꝝ hoīes appetāt vitā pp delectationē vel ecōuerſo delectationē pp vitā. Et dicit ꝙ dubitatio dimittēda ē ad pn̄s: q2 iſta duo ita ꝯiūgunᷓ adinuicē ꝙ nullo mō ſeparenᷓ. Non.n. fit delectatio ſine opōne neq̄ rurſus pōt eē pfecta opatio ſine delectatione: vt dcm̄ eſt ſup̄. Ut aūt p̄ncipalius eē opatio q̄3 delectatio. Nā delectatio eſt q̄es appetit⁹ in re delectāte: qua q̄s p opōnē potiᷓ. Non aūt aliqs appetit q̄etē in aliq̄ niſi inq̄tū eſtimat ſibi ꝯuenīēs. Et ideo ipa opatio que delectat: ſicut qđdā ꝯueniens videᷓ p̄rius appetibilis q̄3 delectatio.

Riſio. S. Tho. Nota.

Lectio. vii.

Unde videnᷓ ⁊ ſpecie differre. Altera eni ſpecie ſub alteris exiſtimamus pfici. Sic.n. videnᷓ ⁊ naturalia ⁊ q̄ ab arte. puta animalia ⁊ arbores ⁊ picture ⁊ imagines ⁊ dom⁹ ⁊ vas. Silr āt opationes differentes ſpecie a differentib⁹ ſpecie perfici. Differunt āt q̄ mentis ab his q̄ ſenſus. Et he ipſe ſm̄ ſpeciem. Et pficientes itaq̄ delectationes.

Le. are.

¶ Unde videnᷓ ſpē quoq̄ differre. Naꝫ illa q̄ ſunt alia ſpē ab aliīs pfici putam⁹. Sic.n. cernunᷓ: ⁊ q̄ a nā ſunt: ⁊ que ab arte. Ceu aīalia ⁊ arbores: pictureq̄ ⁊ ſtatue domuſq̄ ⁊ vas. Eodē itaq̄ mō ⁊ opōnes dn̄tes ſpē: a differētib⁹ pfici. Differunt vō ille que ſunt mētis: ab iīs que ſunt per ſenſum. ⁊ he rurſus inter ſe ſpecie differunt. Igitur ⁊ voluptates que illas perficiunt.

Argu.

¶ Un̄ ⁊ ſpē voluptates dn̄t. Nā ea que ſunt diuerſa ſpecie a diuerſis pfici putam⁹. Sic.n. ſunt ⁊ ea que a nā ⁊ ea que ab arte ꝯficiunᷓ: vt aīalia: arbores: pictura: ſtatua: dom⁹: ⁊ vas: ⁊ ſilia. Silr igiᷓ ⁊ opationes differētes ſpecie a differentib⁹ ſpecie ꝓficiuntᷓ. Opationes aūt mentis ab opera

tionibus ſenſus: ⁊ he rurſus inter ſeſe differunt ſpecie. Igi-tur ⁊ voluptates que ipſas perficiunt.

S. Tho.

¶ Poſtq̄ phs oſtdit nām delectationis ⁊ ꝓꝓetates ipſi⁹. hic determinat dīam delectationū adinuicē. ¶ Et circa hoc duo facit. Pmo determinat de dīa delectationum que ſumit ex pte opōnum. Scdo de dīa delectationū que ſumit ex pte ſubiti. ibi. (Videt aūt ⁊c.) ¶ Circa pm̄ duo facit. Pmo oſtdit qm̄o delectationes differāt ſpē ſm dīaꝫ opōnū. Scdo

Le. 8.

qm̄o differāt in bonitate ⁊ malitia. ibi. (Differētib⁹ āt ⁊c.)

Le. 8.

¶ Circa pm̄ duo facit. Pmo oſtdit p rōnē q̄ delectationes dīnt ſpē ſm dīam opōnuꝫ. Scdo manifeſtat idē p ſigna. ibi. (Apparebit aūt ⁊c.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ cuꝫ delectatio ſit opōnis pfectio ꝯns eſt q̄ ſicut opōnes dīnt ſpē. ita ēt ⁊ delectationes differre videant. ita exiſtimam⁹ cōīter. q. per ſe notū q̄ ea que ſunt diuerſa ſm ſpēm pficiunt pfectionib⁹ ſpē differētib⁹. Qd̄ qdē manifeſtū eſt circa pfectiones ēēntiales: que ꝯſtituūt ſpēm. Idē aūt nec̄e eſt eē: ⁊ circa alias ꝯſites pfectiones: dūmō ſint ꝓprie: q: ꝯſequant ex eēntialib⁹ pncipijs ſpēi. Et hoc videmus accidē tā circa nālia q̄ circa artificialia. Circa nālia qdē. q: alia eſt pfectio aīaliuꝫ. que. ſ. ꝯſiſtit in pſpicacitate ſenſus. Et alia arboꝝ que ꝯſiſtit in eaꝝ fecūditate. Circa artificialia vō: q: alia eſt pfectio picturaꝝ: vt. ſ. ſint delectabilib⁹ coloribus diſtincte. Et alia eſt pfectio imaginū: vt. ſ. bn̄ rep̄ſentent ea quoꝝ ſunt imagines. Silr̄ ēt alia eſt pfectio dom⁹: vt. ſ. ſit firmū accepraculuꝫ: ⁊ alia vaſis: vt. ſ. ſit bone capacitatis. Vn̄ opꝫ q̄ operationes ſpē differētes pficiant a delectationib⁹ ſpē differentibus. Manifeſtū eſt aūt q̄ opōnes mētis. i. itellect⁹ differunt ſpē ab opationib⁹ ſenſus. Et ſilr̄ opationes ſenſuuꝫ abinuiceꝫ. Diuerſificant. n. ſm obiecta ⁊ ſm potētias que ſunt opationū pn̄. Vn̄ relinquitur q̄ delectationes que pficiunt operationes differunt ſpē. ¶ Deinde cum dicit.

Dīa ſpecifica delectationū ſumitur ex opōnib⁹ q̄s ipſi los pficiūt.

Exēplū in nālibus.

Exēpla in artificialibus.

Opōnes ſenſuū diuerſificant prīus potētias ⁊ obiecta.

¶ Apparebit āt vtiq̄ hoc ⁊ ex eo appropriari delectationū vnāmquāq̄ opatiōi quā pficit. Coauget. n. opōnē ꝓpa delectatio. Magis. n. ſingula iudicant ⁊ certi⁹ exgrūt cū delectatione opantes. Puta geometrici ſiunt gaudētes eo qd̄ ē geometriçare. ⁊ intelligūt ſingula magis. Silr̄ āt ⁊ amantes muſicā ⁊ amantes edificatiuā ⁊ alioꝝ ſinguli augmētant ad ꝓpriū opus gaudētes ipſo. Coaugent aūt delectatiōes. Coaugentia āt ꝓpria. Alteris autēꝫ ſpecie ⁊ propria altera ſpecie.

Le. arc.

¶ Hoc āt ex eo quoq̄ patebit: qd̄ vnaqueq̄ voluptas operationi illi quā pficit ꝓpa eſt. Coauget. n. opationē ꝓpa voluptas. Magis. n. ſingula diſcernūt: exactiuſq̄ cōprehendunt: qui cū voluptate opant. Vtputa geometre ſiūt qui geometria delectent: ⁊ itelligūt ſingula magis. Eodē mō q erga muſicā: vel erga architecturā afficiūt: ⁊ aliȷ̄ oēs pficiūt in ꝓpo ope: ſi illo delectent. Coaugēt āt voluptates. Que vō coaugēt: ꝓpa ſūt. Aliȷ̄s vō ſpē ⁊ alia ſpē ſūt ꝓpa.

Argu.

¶ Hoc aūt ⁊ ex eo patebit: q: vnaqueq̄ voluptas eſt ei ꝓpria opationi quā pficit. Propria. n. voluptas auget opationē. Qui nāq̄ cum voluptate opant ſingula magis diſcernūt atq̄ exactius cōprehēdunt. Veluti geometre ſiūt qui geometrica gaudēt ꝯtēplatione: magiſq̄ itelligūt ſingula. Similr̄ ⁊ qui muſicam amāt: ⁊ qui edium extruendarum delectant arte: ceteroꝝq̄ ſinguli oēs in ope pſſiciunt ꝓprio hoc ipſo ſe oblectantes. Voluptates igit augēt opationes. At ea que augēt propria ſunt. Que vō diuerſis ſpē propria ſunt ⁊ ipſa diuerſa ſpē ſunt.

S. Tho.

¶ Manifeſtat idē p ſigna. Et p̄ per hoc q̄ opatio p ꝓpriam delectationē ꝯfortat. ibi. (Adhuc aūt ⁊c.) ¶ Dicit ḡ p̄ q̄ hec. ſ. dīa delectationū ſm opōnes appet ex eo q̄ quelibꝫ delectatio q̄dā affinitate appropriat opationi quā pficit. q: vnaqueq̄ opatio per ꝓpriā delectationē auget: ſicut qdlibet natū eſt augeri per id qd̄ eſt ſibi ſilē ⁊ ꝯforme. Videm⁹ eni q̄ illi qui delectabilr̄ opant qd̄cūq̄ opus rōnis magis poſſunt ſingula diiudicare: ⁊ p certitudinē exquirere ea circa que delectabilr̄ negociant: ſicut geometre q delectant in ꝯſiderationib⁹ geometrie: magis poſſunt itelligē ſingula hȷ̄ ꝯſiderationis. q: mēs magis detinet in eo in q̄ delectat. Et eadē rō eſt de oīb⁹ aliȷ̄s. ſicut de his qui amāt muſicalia ⁊ delectant in eis: ⁊ de his q delectant in arte edificatiua ⁊ de oīb⁹ aliȷ̄s. q̄ p hoc q̄ gaudēt in tali ope magnū augmentū faciūt ad ꝓpriū op⁹. Et ſic pꝫ q̄ delectationes augēt opationes. Manifeſtū eſt aūt q̄ ea q augēt ſūt ꝓpa his q̄ augent. Vn̄ opꝫ q̄ diuerſa diuſis augeant. Si igit opōnes q augent p delectationes ſpē dīnt. vt oſtēſum eſt. ꝯns eſt q̄ ⁊ ipſe delectationes augētes ſpē differāt. ¶ Deinde cū dicit.

Signum.

Quelibet rēs p ꝓpriā auget delectationem.

Exēpla ad ꝓpoſitum.

¶ Adhuc aūt magis hoc vtiq̄ apparebit ex eo qd̄ eſt ab alteris delectationes impeditiuas opationib⁹ eſſe. Amātes. n. fiſtulas nō poſſūt ſermonibus attēdere ſi audiant fiſtulantē magis gaudētes fiſtulatiua q̄ p̄ſenti operatione. Scd̄m fiſtulatiuam igit delectatio eamq̄ circa ſermonē operationē corrūpit. Similiter autē hoc: ⁊ in aliȷ̄s accidit: cum ſilr̄ circa duo operentur. Delectabilior eniꝫ alterā expellit. Et ſi mlt̄ū differat ſcꝫ delectationeꝫ magis: vt neq̄ opet ſm alterā. Propter qd̄ gaudētes quocūq̄ vehementer nō operamur alterū. Et alia facimus aliȷ̄s qete placentes. Puta ⁊ in theatris legumina comedētes cū prauí agoniçantes ſint tunc maxie ipſū operantur. Qr autem qdē ꝓpria delectatio cōfirmat opationes ⁊ diuturniores ⁊ meliores facit: aliene autē officiunt manifeſtum q̄ multum diſtant.

Le. arc.

¶ Preterea id ex eo magis patebit: quo ab aliȷ̄s ꝓueniētes voluptates impedimēto ſunt opationib⁹. Qui eni fiſtulis delectant: nō poſſunt mētē adhibē ſermonib⁹: ſi fiſtularū ſonū exaudiāt: magis gaudētes ſono q̄ p̄ſti opōne. Voluptas ḡ ſoni opationē circa ſermones corrūpit. Eodēq̄ mō in aliȷ̄s euenit: qn̄ ſil circa duo opat. Iocūdior eī. n. alteraꝫ excludit. ⁊ ſi multo voluptas pcellat: magis ita: vt p alterā nihil opet. Ex quo fit vt quotiēs vehemēter aliqua re gaudem⁹: nō fere aliud agam⁹. Et alia faciamus: cum aliȷ̄s leuiter delectemur. Velut illi q in theatro comedunt: tunc maxime hoc faciūt: qn̄ inepti ſunt pugiles. Cum vō ꝓpria voluptas diligētius opari: ac diuturniores: melioreſq̄ opationes efficiat: aliena vō corrūpat: manifeſtum eſt multum eas inter ſeſe differre.

Argu.

¶ Preterea magis hoc ex eo videbit ita eſſe: q: voluptates que a diuerſis ſunt impediunt actiones. Qui nēq̄ fiſtulis delectant nequeūt mētē ſermonib⁹ adhibē ſi quēpiam audierint modulātē magis modulādi gaudētes arte q̄ opatione p̄ſenti. Voluptas igit ea que a modulādi facultate pdit opationē que eſt circa ſermones corrūpit. Hoc idem ⁊ in ceteris vſu venit: cū circa duo ſimul q̄ſpiam opatur.

Operatio nāqꝫ iocūdior alteram excludit: ⁊ ſi multū volu ptate ꝓcellat magis extrudit. Atqꝫ adeo vt neqꝫ opꝫ per illam. Quocirca cū vehemēter aliq̄ re gaudemus nō val de aliud agimus ⁊ alia facim⁹: cū pax nobis alia placēt: vt ⁊ in ſpectaculis q bellarie edūt id maxīe faciūt: cū viles ſunt qui ↄtendunt. Cū igr̄ propria qdem voluptas exa ctas operationes reddat ⁊ diuturniores ac meliores efficiat: aliene ꝟo extenuent atqꝫ corrumpant. Conſtat ipſas in ter ſeſe vehementer diſtare.

S. Tho.

Signum aliud ad idē. Inducit aliud ſignum qđ ſumit̃ ex īpedimento qđ affert opōnib⁹ per extraneas opōnes. Et p̄ ex h̄ oſtēdit dr̄iam dele ctationū. Scđo cōparat ex̄neas delectationes ꝓpriis triſti tiis. ibi. (Fere. n. aliene.) Dicit g̃ p̄. q̄ id qđ dictum eſt de dr̄ia delectationū ſm opōnes magis appꝫ ex eo q̄ opa tiones impediunt̃ ꝑ delectationes ab aliis opib⁹ factas. Jō aūt per h̄ magis manifeſtat̃ ꝓpoſitū. Quia h̄ q̄ delecta tiones augēt operationes poſſet attribui cōi rōni delectatio nis. nō aūt ꝓpe ſm quā differūt delectationes adinuicē. Sed manifeſte appꝫ q̄ delectationes ſpecie differūt. duꝫ (Opōnes extraneis delectatiōi bus impe diuntur. Exempla.) inuenit̃ q̄ ꝓpria delectatio auget opōnes ⁊ ex̄nea īpedit. Videm⁹. n. q̄ illi q ſunt amatores ſonit⁹ fiſtulax non pñt attēdē ſermonib⁹ qui eis dicunt̃. qñ audiūt aliquē fiſtulā tē: ex eo q̄ magis gaudent in opōne fiſtulatiue artis q̄ in pñti opōne. ſ. in auditiōe ſermonū ſibi dictoꝝ. Et ſic pꝫ q̄ delectatio que fit ſm opōnē fiſtulatiue artis corrūpit opa tiones ſm ſmonē. Et ita videm⁹ accidē in aliis cū occurrit alicui q̄ ſit circa aliq̄ duo opet̃. Manifeſtū eſt. n. q̄ dele ctabilior opatio excludit aliā intm̄ q̄ ſi ſit magna dr̄ia in exceſſu delectationis. hō totalr̄ omittit opari ſm opōnem min⁹ ſibi delectabilem. Et ide eſt q̄ qñ vehemēter delecta (Opō dele ctabilior excludit alia. Exempla.) mur in aliq̄ quocunqꝫ nihil aliud poſſum⁹ opari. Sed qñ aliq̄ placēt nobis gete. i. remiſſe vel pax: poſſum⁹ et q̄dam alia facē. ſic pꝫ de his q in theatris. i. in ſpectaculis ludoꝝ delectant̃. Quia q pax ibi delectant̃ in his que vidēt pñt intēdē comeſtioni leguminū: que nō eſt multū delectabi lis. Et h̄ maxime faciūt hoies qui īſpiciūt aliqs nō bñ pu gnātes in agone. ita q̄ īſpectatio talis pugne nō ſit ei dele ctabilis. Quia g̃ ꝓpa delectatio ↄfirmat opōnes ex qbus ↄſequit̃. vt. ſ. hō vehemētius eis intēdat ⁊ facit eas diutur niores. vt. ſ. hō magis ī eis pſeueret ⁊ facit eas meliores. i. pfectius finē attingētes. ⁊ cū h̄ delectationes aliene. i. que ↄſequunt̃ q̄ſdā alias opōnes officiunt. i. nocēt manifeſte: ↄſequit̃ q̄ delectatiōes multū differūt adinuicē: qꝛ q̄ vna delectatio iuuat alia impedit. Deinde cum dicit.

Fere. n. aliene delectationes. faciūt qđ ꝓ prie triſtitie. Corrūpūt. n. operationes ꝓprie triſtitie. Puta ſi huic ſcribere idelectabile ⁊ triſte ⁊ rōnari. hic qdē non ſcribit hic aūt nō rōcinatur. triſti exiſtēte operatione. Accidit itaqꝫ circa opationes ↄtrariū a delectationi bus ⁊ triſtitiis ꝓpriis. Propria aūt ſūt q̄ i operatione ſm ſeipſū ſiūt. Aliene āt opera tiones dicte ſūt qm̄ proximum qđ triſtitie fa ciunt. Corrumpunt enim: tñ nō ſimiliter.

Le. arē. Fere. n. aliene voluptates faciunt pinde ac ꝓpe moleſtie. Naꝫ corrūpunt opationes ꝓpe moleſtie. Veluti ſicut ſcri bere aut cōputare graue eſt atqꝫ moleſtū. Hic nō ſcribit il le nō cōputat: qꝛ id agē moleſtū eſt. Euenit igit̃ circa ope rationes ↄtrarium a ꝓpriis voluptatibus atqꝫ moleſtiis. Sunt. n. ꝓprie: que in opatione ꝑ ſe fiunt. Aliene autē vo luptates diximus: quod pinde ꝓpe agunt: atqꝫ moleſtie. Corrumpunt. n. lꝫ non ſimiliter.

Argu. Aliene nāqꝫ voluptates id fere qđ ꝓpriī dolores efficiūt. Eſt. n. ꝓpriī dolores opationes ipſas corrūpūt. Ut ſi huic ſcribē: illi ratione ſubducē intucūdū eſt atqꝫ moleſtuꝫ. hic nō ſcribit: ille rōne nō ſubducit: quippe dolorē cuꝫ afferat opatio. Circa igit̃ opationes ↄtrariuꝫ a propriis volupta tibus accidit ⁊ dolorib⁹. Atqꝫ voluptates doloreſue ꝓpriī ſunt qui in opatione per ſeipſam fiunt. Alienas ꝟo volu ptates ſile qđ ei facere diximus qđ ipſi dolores efficiunt. Corrūpunt enim ⁊ ſi non ſimilr̄ operationes.

S. Tho.

Cōparat alienas delectationes triſtitiis ꝓpriis: vt ex hoc magis appeat delectationū dr̄ia. Et dicit q̄ fere eidē eſſe (Opo dīs p ppriā tri ſtitiam cor rumpitur.) cui hꝫ circa aliquaꝫ opōnē delectatio aliena. ſ. quē cauſat ex aliq̄ alia opōne: ⁊ triſtitia ꝓpria: ſm quā. ſ. aliqs triſtat̃ de ipſa opōne. Manifeſtū eſt. n. q̄ triſtitia q̄ eſt de aliqua (Exempla.) opōne corrūpit ipſam. Sicut ſi alicui ſcribē vel rōcinari ſit nō delectabile vel magis triſte. neqꝫ ſcribet neqꝫ rōcinabit̃ pp triſtitiā ſibi aduenientē ex tali opōne. Sic g̃ circa opō nes ↄtrarium effectū hñt delectatiōes ꝓpe ⁊ triſtitie ꝓpe. q̄. ſ. ex ipſis opōnibus cauſant̃. Aliene aūt ſūt que cauſant̃ ex aliis opōnib⁹. Et dcm̄ eſt q̄ ex̄nee delectationes faciūt ali qđ ꝓpinquū triſtitie ꝓpe. Ex vtraqꝫ. n. pte corrūpit̃ opa (Triſtitia p pria magis corrumpit opōnes q̄ delectatio aliena.) tio. Nō tñ ſilr̄. Sꝫ magis ꝑ triſtitiā ꝓpriā que directe ⁊ ſm ſe delectationi ↄriat̃. Aliena ꝟo delectatio ↄriat̃ ſm aliḋ. ſcꝫ ſm opationem. Lectio. viij.

Aſſerētibus aūt opationibus epyi chia ⁊ prauitate ⁊ his qdē eligibi libus exiſtētib⁹. his aūt fugiēdis. his aūt neutris: ſiles habent ⁊ de lectationes. Scđm. n. vnamquāqꝫ opationē ꝓpria delectatio ē. Que qdē igit̃ ſtudioſe ꝓ pria epyiches. Que aūt praue praua.

Le. arē. Cūqꝫ differant opōnes ꝓbitate ⁊ iꝓbitate: ⁊ alie expe tēde ſint: alie fugiēde: alie neutre eodē mō ſeſe volupta tes hñt. In vnaqꝫ. n. opōne ꝓpa eſt voluptas. Que igit̃ ſtudioſe ꝓpa eſt: ⁊ ꝓba eſt. Que ꝟo praue ea improba.

Argu. Cum autē opōnes ꝓbitate differant atqꝫ improbitate: ⁊ alie quidē ſint expetēde: alie ꝟo fugiende: ⁊ alie neutre: ſi militer ſeſe hñt ⁊ voluptates. Nam vniuſcuiuſqꝫ opationi eſt propria q̄dam voluptas. Que igit̃ ſtudioſe propria eſt ea ⁊ proba. Que ꝟo praue ea eſt improba.

S. Tho.

Poſtq̄ ꝑħs oſtēdit q̄ delectationes ſm dr̄iam opationū differūt ſpē. hic oſtēdit q̄ ſm opationū dr̄iam differūt in bo nitate ⁊ malitia. Et p̄ quātum ad bonitatē moralē. Scđo q̄tum ad bonitatē nālē que attēdit̃ ſm puritatē ⁊ īpuri tatē. ibi. (Dn̄t aūt ⁊c̄.) Circa p̄ᵐ duo facit. Pmo ꝓpo (Qz delecta tiones iudi cant̃ bone vl̄ male ex opōnibus quas conſe quuntur.) nit qđ itēdit. Scđo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. (Etenim ↄcupiſcen tiam ⁊c̄.) Dicit g̃ p̄. q̄ cū opōnes dr̄ant ſm epyichiam ⁊ prauitatē. i. ſm v̄tutē ⁊ malitiā. ita. ſ. q̄ q̄daꝫ opōnes ſunt eligibiles: ſic̄ opōnes v̄tuoſe. quedā aūt fugiēde: ſic̄ opatio nes vitioſe. q̄dā aūt ſm ſuaꝫ ſpēm neutro mō ſe hñt. ſꝫ pñt ad vtrūqꝫ trahi. ita ēt ſe hꝫ ⁊ circa delectationes. Quia cū vniuſcuiuſqꝫ opōni ſit aliq̄ delectatio ꝓpria: vt. ō. habitū eſt. delectatio que eſt ꝓpa v̄tuoſe opōni eſt v̄tuoſa. Et illa que eſt ꝓpa praue opationi eſt mala. Deinde cum dicit.

Etenim ↄcupiſcentie bonoruꝫ laudabiles turpium āt vituperabiles. Magis autē ꝓprie opationibus q̄ in ipſis delectationes concupiſcentiis. he quidem enim diſcrete ſūt temporibus ⁊ natura. He autē propin que opationibus ⁊ idiſcrete ſic vt ⁊ habeat

dubitationem.ſi idem eſt opatio delectatio-ni. Nō tamen videt̄ quidē delectatio mens eē neq̄ ſenſus. Incōueniens enī. Sed ppt nō ſeparari videtur idē q̄buſdā. Quēadmodū igitur opationes alie ꝛ delectationes.

Le. are. ¶ Nā ꝛ cupiditates honeſtaꝝ reꝝ laudabiles ſunt: turpiū aūt vituperabiles. Magis aūt ſūt ꝓpe opōnib⁹ voluptates que illis iſunt: q̄ cupiditates. He nāq̄ diſtīcte ſunt tpib⁹ ꝛ nā. Ille vero ꝓpinque opōnib⁹ ꝛ idiſtincte. Ita vt ambiguū ſit: vtꝝ idē ſit opatio ꝛ voluptas. Nō tn̄ vī voluptas mēs eē: neq̄ ſenſus. Abſurdū.n. Sȝ q2 nō ſepat̄: videt̄ q̄buſdā idē. Ut igit̄ opationes ſunt alie: ſic ꝛ voluptates.

Argir. ¶ Etenim ꝛ cupiditates honeſtoꝝ q̄dē laudabiles: turpiū vero vituperabiles. Magis aūt ꝓpe ſunt opōnib⁹ voluptates que ſunt in ipſis q̄ ipe cupiditates. Nam he q̄dē ſeiuncte ſunt ꝛ tpib⁹ ꝛ nā. Ille vero ꝓpinque ſunt opationib⁹. Atq̄ adeo idiſtincte vt ↄtētio ſit ſi idē ſit operatio ꝛ voluptas. Non tn̄ ipa voluptas mentis eē videt̄ opatio neq̄ ſenſus. Eſt.n. abſurdū. Sed q2 nō ſeparat̄: idē q̄buſdaȝ videt̄. Ut igitur opationes ſunt diuerſe: ſic ꝛ voluptates.

S. Tho.

Rō ad ꝓpoſitum. Cōcupiāꝝ alie laudabiles al' e vituperabiles. ¶ Probat ꝓpoſitū rōne ſumpta ex pte ↄcupiſcētiaꝝ. Uidem⁹.n. q̄ ↄcupiſcētie q̄b⁹ aliq̄ bona .i. honeſta ↄcupiſcūtur ſunt laudabiles. puta ſi aliq̄s ↄcupiſcat iuſte aut fortiter agere. Cōcupiſcētie aūt rerū turpiū ſunt vituperabiles. puta ſi aliq̄s ↄcupiſcat furari aut mechari. Manifeſtū eſt aūt q̄ magis ſunt ꝓpinque ꝛ ꝓpe opōnib⁹ delectationes: q̄b⁹ in ipſis opōnib⁹ delectamur q̄ ↄcupiſcētie q̄b⁹ eas ↄcupiſcim⁹. Cōcupiſcētie.n. diſtinguunt̄ ab opōnib⁹ tpe. Ante.n. ↄcupiſcim⁹ aliq̄d opari q̄ illud opemur. Diſtinguūtur ēt ſm nām: q2 opatio eſt actus pfecti. ↄcupiſcentia aūt impfecti: ꝛ nō dū hñtis. Sed delectationes ſunt ꝓpinque opationib⁹. q2 vtrūq̄ eſt alicuius pfecti. Sunt ēt ꝛ idiſcrete ſm tp̄s. q2 ſi nōdum aliq̄s opat̄ in tali opatione nō delectat̄ eo q̄ delectatio eſt rei pñtis. ſicut ↄcupiſcētia rei future: ꝛ in tm̄ delectatio ꝓpinqua eſt opationi. q̄ videt̄ eſſe dubitabile. vtꝝ opatio ſit idem delectationi. Nec tn̄ verū eſt q̄ ſit ita. Nō.n. pōt eē delectatio niſi in opatiōe ſenſus vel intellc̄s. Ea.n. que cognitione carēt: delectari non pñt. Nec tn̄ eſt idē qđ opatio itellectus. neq̄ idē qđ opatio ſenſus. Naȝ delectatio magis ad appetitiuā partē ꝑtinet. Eſt aūt incōueniēs ſi delectatio aliq̄b⁹ videat̄ eſſe idē opationi: ppt h̄ q̄ ab opatione tpe nō ſeparat̄. Sic g̃ pȝ q̄ ſicut opationes ſunt altere ſm v̄tutē ꝛ malitiaȝ. ita ēt ꝛ delectationes. Ex quo pȝ incōuenientēr enunciaſſe quoſdā de delectationibus: q̄ ſint bone ꝛ male. ¶ Deinde cum dicit.

Concupiſcētie diſtiguunt̄ ab opōnib⁹ tēpore ꝛ natura.

Delectatio ꝑtinet ad ptē appetitiuam.

¶ Differt aūt viſus a tactu puritate ꝛ audit⁹ ꝛ olfatus a guſtu. Silr̄ vtiq̄ ꝛ delectationes ab his q̄ circa mentem ꝛ vtiq̄ abinuicem.

Le. are. ¶ Differt aūt viſus a tactu puritate: ꝛ auditus ꝛ odoratus a guſtu. Eodeȝ modo differunt ꝛ voluptates: ꝛ ab hīs que ſunt circa intellectum ꝛ vtreq̄ abinuicem.

Argir. ¶ Differt aūt viſus a tactu puritate: ꝛ auditus ac odorat⁹ a guſtu. Silr̄ igit̄ ꝛ voluptates differūt: ꝛ ab his iteȝ ee que ſunt mētis. Et he rurſus dr̄iam inter ſeſe ſuſcipiunt.

S. Tho.

Cōpatio delectationū ꝛ opōnum ſcd̄m puritatē ꝛ impuritatem. ¶ Oñdit dr̄iam delectationū ſm puritatē ꝛ ipuritatē. Manifeſtū eſt.n. q̄ opationes ſenſuum ſm puritatē dñt. Purior eſt.n. opatio viſus q̄ tact⁹: ꝛ ſilr̄ opatio audit⁹ ꝛ olfatus q̄ opatio guſtus. Dr̄ aūt aliqua opatio purior que eſt imālior. Et ſm h̄ inter oēs ſenſitiuas opationes puriſſima eſt opatio viſus: q2 eſt imālior veluti minus hñs admixti de diſpoſitionib⁹ māe: ꝛ ex parte obiecti qđ ſit ſenſibile in actu per lumen qđ deriuat̄ a corpe celeſti: ꝛ ex parte mediȷ qđ ſola ſpūali trāſmutatione imutant̄. Et ꝓpt eaſdeȝ cāis opatio tact⁹ eſt maxime mālis: q2 eius obiecta ſunt ↄditiones māe paſſibilis. ꝛ mediū nō eſt extrinſecum ſȝ ↄiunctū. Et eadē dr̄ia puritatis attēditur īter delectationes ſenſuū adinuicē. Sunt etiam opationes ꝛ delectationes itellect⁹ puriores operationibus ꝛ delectationibus ſenſitiuis: vtpote magis imateriales. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur autē eſſe vniuſcuiuſq̄ delectatio ꝓpria quemadmodum ꝛ opus. Que.n. ſȝ operationē ꝛ in vnoquoq̄ autem ſpeculanti hoc vtiq̄ apparebit. Altera enī equi delectatio ꝛ canis ꝛ hominis: quēadmodū Heraclitus ait. Aſinū fenum vtiq̄ eligere magis q̄ aurū. Delectabilius enī nutrimentuȝ auro aſinis. Que q̄dem igit̄ diuerſorum ſpecie differunt ſpecie. Eas aūt que eorundem indifferentes rationabile eſſe.

¶ Uidetur aūt eē cuiq̄ aīali ꝓpa voluptas: quēadmodū ꝛ opus. Et in vnūq̄d q̄ īruētī id appet. Alia eſt.n. voluptas equi: alia canis: alia hoīs vt inq̄t Heraclit⁹. Aſinos magis ſtramina optare q̄ aurū. Nā pabulū illis eſt dulcius auro. Que igit̄ ſunt alioꝝ ſpecie: differūt ſpecie. Que vero ſūt eorūdem indifferētes eē rationabile eſt. Le. are.

¶ Uidet̄ aūt vnicuiq̄ aīaliū ꝛ ꝓpa quedā eē voluptas ſic̄ ꝛ op⁹. Eſt.n. ea que comitat̄ opationē. In ſingula ēt intuēti id ita eſſe patebit. Alia nāq̄ voluptas eſt equi: alia canis: alia hoīs: quēadmodū ꝛ Heraclit⁹ dicit: aſinū ſtramīa magis optare q̄ aurū. Aſinis.n. pabulū auro iocūdi⁹ eſt. Uoluptates igit̄ ee que ſunt diuerſoꝝ ſpecie dīnt ſpē. Eas vero que ſunt eorūdē ↄſentaneum rationi diuerſas non eſſe. Argir.

S. Tho.

¶ Oñdit que ſit dr̄ia delectationū ex pte obiecti. Et p̊ q̄tū ad aīalia diuerſaꝝ ſpēꝝ. Scđo q̄tum ad hoīes que ſunt vni⁹ ſpēi.ibi.(Dīnt aūt ꝛc̄.) ¶ Dicit g̃ p̊. q̄ cū delectatio ↄſequat̄ opōnē: videt̄ q̄ vnicuiq̄ rei ſit ꝓpa delectatio: ſicut ꝛ ꝓpria opatio. Q̄ aūt ſit ꝓpria opatio vniuſcuiuſq̄ rei appet ex hoc q̄ opationes ſequunt̄ formas reꝝ: ſm q̄s res ſpē differūt. Q̄ aūt ſingulōꝝ ſit ꝓpa delectatio apparet ſi q̄s velit in vnoq̄ȝ ↄſiderare. Manifeſtū eſt.n. q̄ alia eſt delectatio equi: ꝛ alia canis: ꝛ alia hoīs. ſic̄ Heraclit⁹ dicit. q̄ aſin⁹ magis eligit fenū q̄ aurū. Quia delectabilius eſt ſibi nutrimētū qđ exhibet̄ ei p fenū q̄ aurum. Sic igit̄ pȝ q̄ eoꝝ que differūt ſpē ſunt delectatiōes ſpē differētes. Sed eoꝝ que nō differūt ſpē rōnabile eſt q̄ ſit indifferens delectatio ſcd̄m naturam ſpēi. ¶ Deinde cum dicit. Unicuiq̄ ē ꝓpa delectatio ſicut et opatio. Heraclit⁹. Spē diuerſoꝝ ſūt delectationes ſpē differētes.

¶ Differūt aūt nō parū in hoīb⁹. Eadē q̄dē enī hos delectant: hos āt cōtriſtant. Ex his q̄dē triſtia ꝛ odibili ſunt. his āt delectabilia ꝛ amicabilia. Et ī dulcib⁹ aūt h̄ accidit. Nō.n. eadem videnſ ꝛ febricitanti ꝛ ſano. neq̄ calidū eſſe debili ꝛ bene habenti. Silr̄ autem ꝛ in alteris hoc accidit.

¶ Uariant aūt nō paꝝ in hoībus. Eadē.n. alios offendūt: alios delectant: ꝛ aliȷs moleſta ꝛ odibilia ſunt: ꝛ aliȷs iocūda ꝛ amabilia. id quoq̄ in dulcibus contingit. Non.n. eadem febricitanti videntur ꝛ ſano. Neq̄ calidum eē imbecilli ꝛ valenti. Simuliter in aliȷs id contingit. Le. are.

¶ In hoībus aūt mediocriter diſcrepāt. Eadē.n. alios dolere afficiunt: alios delectāt: ꝛ aliȷs q̄dē moleſta ſunt odioq̄ habent̄: aliȷs vero iocunda ac amabilia. Hoc ꝛ in dulcibus Argir.

accidit. Nō enim eadē dulcia febricitanti atq; ſano viden tur: neq; calidum idē infirmo: atq; optimam habitudinē habenti videtur. Similiter ⁊ in alijs accidit.

S. Tho.

ℭ Oſtēdit dīām delectationū in hoīb⁹. Et p̄ oſtēdit q̄ hoīuʒ ſunt diuerſe delectationes. Scđo oſtēdit q̄ in ṽtuoſo ſit ve rior delectatio. ibi. (Videt aūt ⁊c̄.) Tertio oſtēdit que ſit po tior delectatio īter delectationes ṽtuoſi. ibi. (Et at aūt ⁊c̄.)

Nō eedem ſūt delecta tiões oīuʒ hoīum. Nō diſſe ter hoīes ⁊ cetera aīalia q̄tū ad delecta tiones.

ℭ Dicit ḡ p̄. q̄ quātū rōnabile videat̄ q̄ indifferētium ſpē ſit indifferēs delectatio. ⁊ ita ſit in alijs aīalib⁹. tñ in ho minib⁹ qui oēs ſūt eiuſdē ſpēi multū dānt delectationes ſicut ⁊ opōnes. Cuius rō eſt. q̄ʒ operationes ⁊ delectatiōes alioꝝ aīalium ꝯſequunt̄ nālē inclinationē que eſt eadē in oībus aīalib⁹ eiuſdē ſpēi. Sed opationes ⁊ delectationes hoīum ꝓueniunt a rōne que non determinat̄ ad vnū. Et inde eſt q̄ quedā quoſdaʒ hoīes delectant ⁊ quoſdā ꝯtriſtant. Et qbuſdā ſunt triſtabilia ⁊ odibilia. qbuſdā aūt ⁊ delectabi lia ⁊ amicabilia. Que qdē ſic ꝯſequunt̄. q̄ʒ vnuſqſq; dele ctat̄ in eo qđ amat. Et accidit hoc. q̄ʒ qdā ſunt melius vel peius diſpoſiti ſm rōnē. Et idē accidit circa guſtū dulciū: q̄ʒ nō vident̄ eadē dulcia febricitāti: qui hʒ guſtuʒ infectū: ⁊ ſano qui hʒ guſtū bñ diſpoſitum. q̄ʒ nō videt̄ idē eē cali dum ei qui hʒ debilem tactum: ⁊ ei qui bñ ſe habet. Et ita etiam eſt in alijs. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Videt̄ aūt ⁊ in oīb⁹ talib⁹ eē qđ videt̄ ſtu dioſo. Si aūt hʒ bñ dicit̄ queadmodū videt̄ ⁊ vniuſcuiuſq; menſura virt⁹ ⁊ bon⁹ ſm q̄ talis ⁊ delectatiōes erūt vtiq; q̄ huic videt̄: ⁊ delectabilia qb⁹ iſte gaudet. Que aūt huic triſtia: ſi huic apparēt delectabilia nihil ad mirabile. Multe. n. corruptiōes ⁊ nocumē ta hoīuʒ ſūt. Delectabilia aūt non ſunt: ſʒ his ⁊ ſic diſpoſitis. Cōfeſſas qdē igr̄ turpes māifeſtū q̄ ñ delectatōes eē p̄ter q̄ʒ cōruptꝫ.

Le. are. ℭ Videt̄ aūt in cunctis talib⁹ id eē: qđ videt ſtudioſo. Q̄ŏ ſi hoc recte dī queadmoduʒ appet ⁊ eſt: ⁊ ſingulop̄ mēſu ra virtus eſt. Et bonus vir ſm q̄ talis eſt. Et voluptates vtiq; erūt: que huic videtur: ⁊ iocūda illa: qb⁹ iſte gaudet. Que ṽo huic moleſta ſunt ſicui iocunda videtur: nō eſt mirādum. Multe. n. corruptele ⁊ deprauationes in hoīb⁹ ſiunt. Iocūda ṽo nō ſunt: niſi his ⁊ illis q ſic diſpoſiti ſūt. Igit̄ quas oēs fatent̄ eē turpes manifeſtū eſt: nō eē dicen dum eas eē voluptates: niſi illis qui corrupti ſunt.

Argu. ℭ In oīb⁹ aūt talibus id eē tale cōſtat qđ ſtudioſo videtur. Quod ſi hʒ recte dī: queadmodū ⁊ appet ⁊ eſt atq; ṽtus ⁊ bonus hʒ ipſo quo talis eſt oīum eſt meſura: erunt ⁊ volu ptates ꝑfecto que huic videnī ⁊ iocunda qb⁹ gaudet ipſe. Atq; nō mirū eſt ſi ea que huic moleſta ſunt: alicui videā tur eē iocunda. Multe nāq; corruptele deprauationeſq; hoīum ſiunt: iocunda aūt nō ſunt: ſed his ⁊ ita diſpoſitis. Eas igit̄ que ſunt ſine ꝯtrouerſia turpes conſtat nō eē di cēdum voluptates eſſe niſi corruptis.

S. Tho.

Q̄ delecta tio ṽtuoſo rum potior ſit iter dele ctatōes hu manas.

ℭ Oſtēdit q̄ delectatio ṽtuoſoꝝ ſit potior īter delectationes hūanas. Et dicit q̄ in oīb⁹ talib⁹ que ꝑtinēt ad paſſiones ⁊ opōnes hūanas. illud videt̄ eſſe verū qđ appet ſtudioſo q hʒ rectū iudiciuʒ circa talia: ſicut ſanus circa dulcia. Et ſi hʒ bñ dī: ſicut videt̄: ita q̄ ṽtus ſit mēſura ſm quā iudicet̄ de oīb⁹ reb⁹ humanis. ⁊ bon⁹ inq̄ʒ tum eſt ṽtuoſus. ſeqtur q̄ il le ſint vere delectatiōes que videnī ṽtuoſo: ⁊ illa ſunt vera

De virtuo ſo.

delectabilia qb⁹ ṽtuoſus gaudet. Si aūt aliqua de qb⁹ tri ſtat̄ ṽtuoſus appareāt alijs delectabilia: nō eſt admirādū. Hoc. n. accidit ꝓpter multas corruptiones ⁊ multiplicia hoīum nocumēta: et qbus ꝑuertit̄ ratio ⁊ appetit⁹. Et ſic illa que repudiat ṽtuoſus nō ſunt ſimplr̄ delectabilia: ſʒ ſo lum male diſpoſitis. Sic ḡ manifeſtū eſt q̄ delectationes quas oēs ꝯfitent̄ eē turpes: nō dicēde ſunt delectationes niſi hominib⁹ corruptis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Earū aūt que epyiches eſſe videnī: qualē vel quā dicēdum hoīs eſſe vel ex operatio nib⁹ manifeſtū. His. n. ſequunt̄ delectatiōes. Siue igit̄ vna eſt ſiue plures q̄ ꝑfecti ⁊ bea ti viri has perficientes delectatiōes princi paliter vtiq; dicunt̄ hominis delectatiōes eſſe. Relique autem ſecundo ⁊ multiplici ter quemadmodum operationes.

Le. are. ℭ Earꝫ ṽo que videnī eē ꝓbe: qualē vel quā dicēduʒ eſt eē hoīs vel ex opationib⁹ manifeſtuʒ eſt. Nam illas ſequunt̄ voluptates. Siue igit̄ vna eſt: ſiue plures ꝑfecti ⁊ beati vi ri que has ꝑficiūt voluptates: he ꝑncipalr̄ dicēde ſunt ho minis eſſe voluptates. Relique ṽo ſecundarie ⁊ multifa riam quemadmodum operationes.

Argu. ℭ Earum ṽo que ꝓbe videnī eſſe: qualē aut quem dicēdū eſt hoīs eſſe. An ex opationibus ꝯſtat: has enim ipſe volu ptates ſequunt̄. Siue igitur vna ſit ſiue plures operationes perfecti viri atq; beati: ee voluptates que has ꝑficiunt pro prie dicēde ſunt hoīs voluptates. Cetere ṽo ſecūdo ⁊ per parum queadmodum ⁊ operationes.

S. Tho.

ℭ Oſtēdit q̄ aliq̄ eſt potior inter delectationes ṽtuoſi. Et di cit q̄ ꝯſiderādū eſt īter delectationes ṽtuoſas q̄lis vel que ſit ꝑcipua delectatio hoīs. Et hʒ dicit eē manifeſtū ex opa tionib⁹: ad q̄s ꝯſequunt̄ delectationes: q̄ʒ ſiue ſit vna opa tio ſiue plures que ſunt ꝓpe hoīs ꝑfecti ⁊ bti: manifeſtū eſt q̄ delectationes ꝯſites has opōnes ſunt ꝑncipalr̄ delecta tiones hoīs. Relique ṽo ſecūdario: ⁊ multiplr̄ ſub ꝑncipa lib⁹ delectationib⁹ ſunt: ſicut ⁊ in opationib⁹ accidit.

Que ſit po tiſſima ho minis de lectatio.

Lectio. ix.

Dictis autē his que circa virtutes ⁊ amicitias ⁊ delectatiōes reliquū de felicitate typo trāſire: quia finē ipſaꝫ ponim⁹ humāoꝝ. Reſumē tib⁹ aūt p̄dicta ꝯpēdioſior erit vtiq; ſermo.

Le. are. ℭ Cum aūt de virtutibus ⁊ amicitijs ac voluptate dictum ſit: reſtat: vt de felicitate ſumatim dicamus. Nam illam fi nem poſuimus rerum humanaꝝ. His igitur que ſupra di ximus repetitis: breuior nobis fiet oratio.

Argu. ℭ Dictis aūt ijs q̄ ad ipſas ṽtutes ac amicitias voluptateſq; ꝑtinēt: de felicitate figura dicē reſtat: qppe cū finē huma naꝝ reꝝ ipſam eſſe ponamus. Si igit̄ ea que ꝑus ſunt di cta repetierimus: orationē ſane fecerimus breuiorem.

S. Tho.

ℭ Poſtq̄ʒ phs determinauit de delectatione. hic determinat de felicitate. Et p̄ ꝯtinuat ſe ad precedētia. Scđo exequit̄ ꝓpoſitum ibi. (Diximus autē ⁊c̄.) ℭ Circa p̄m tria facit. Primo narrat ea que ſupra tractata ſunt. Dictum eſt enī ſupra de virtutib⁹ in 2° libro vſq; ad 8m de amicitijs in 8° ⁊ in 9° ⁊ de delectatione in p̄° parte huius. 10. Scđo dicit de quo reſtat dicēdum: q̄ʒ de felicitate: de qua opʒ ꝑtranſire ⁊ breuiter dicē typo. i. figuraliter. ſicut ⁊ de ceteris morali bus ſupra dictum eſt. Ideo autem de felicitate dicendum eſt: q̄ʒ cōmuniter omnes ponunt eam finem omnium hu manoꝝ. Finem autem oportet eē non ignotuʒ. ad hoc q̄ abſq; errore operationes dirigantur ad finē. Tertio deter minat moduʒ tractādi de felicitate. Et dicit q̄ opʒ omnia

Felicitas ē finis oīum humanoꝝ

reſumere ea que ſupra in p̄ dicta ſunt de ipſa. Sic.n. erit breuior ſermo ſi a p̄n° de ipſa tracteť. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Dixim⁹ aūt q̄m dīno nō eſt habit⁹. Etenīz dormiēti p vitā exiſteret vtiq̧ plāte viuenti vitā. Et iſormato marie. Si vtiq̧ hec nō placent: ſʒ magis ī opōnē quādā ponēdū quē/admodū in his que prius dcm̄ eſt.

Le. are. ℭ Diximus nō eē illam habitū. Nā ⁊ dormiēti exiſtē poſ/ſet: ⁊ inſtar plāte vitam degēti ⁊ in calamitatib⁹ maximis ꝯſtituto. Quod ſi iſta non placēt: ſed magis in opationē quandam ponēda eſt: vt ſupra diximus.

Argir. ℭ Diximus itaq̧ felicitatē habitum non eē. Ineſſet.n. dormiēti ⁊ plantaꝝ vita viuēti. Et in calamitatib⁹ maximis conſtituto. Qō ſi hec non placēt: ſed ponēdum eſt potius ipſam opationem eē quandam vt prius eſt dictum.

S. Tho.

ℭ Exequitur ꝓpoſitū. Et p̄ manifeſtat genus felicitatis oſtē dens q̧ nō eſt habit⁹ ſed opatio. Scdō oſndit q̧ eſt opatio ſm ̄ḡtutē. ibi. (Opationum aūt ⁊c̄.) Tertio iueſtigat cui⁹ ̄ḡtutis ſit opatio. ibi. (Si aūt felicitas ⁊c̄.) ℭ Dicit ḡ p̄. q̧

Lec. 10. Le. 5. Q̧ felici/tas nō eſt habitus ſʒ operatio. Quō opō/nes vite in dormiente inueniūť.

ſupra in p̄ dcm̄ eſt q̧ felicitas nō eſt habit⁹. Sequereť.n. duo incōueniētia: quoꝝ vnū eſt q̧ cum habit⁹ remaneant in dormiēte. ſequereť ſi felicitas eēt habitus q̧ ineēt etiaʒ dormiēti p totam vitā ſuā: vel p maximaʒ partē eius. Et h̄ eſt incōueniēs: q: dormiēs nō hʒ pfecte opationes vite ni/ſi eas que ptinēt ad aīam vegetabilē: que inueniť in plantis qb⁹ felicitas attribui nō pōt. Certuʒ eſt.n. q̧ ſenſus ⁊ mot⁹ exteriores ceſſant in dormiēte. Interiores aūt fantaſie ſūt inordinate ⁊ impfecte. Et ſilr ſi qua ſit opatio itellis in dormiēte eſt impfecta. Sole aūt opōnes nutritiue partis pfe/cte ſunt. Aliud aūt incōueniēs eſt: q: in infortunatis ma/nēt habit⁹ ̄ḡtutum. opōnes autē ̄ḡtutum impediunť in eis ꝓpter iſortunia. Si igiť felicitas ſit habit⁹ ſequereť q̧ iſor/

Opīo ſtoi/coꝝ de feli/ci.

tunati eēnt vere felices. Hoc aūt ſtoici pro incōueniēti non hēbāt ponētes exteriora bona nullo mō eē bona hois. Et ideo p infortunia nihil pōt hoī de ſua felicitate diminui. Hoc tn̄ eſt ꝯtra opinionē cōem: que iſortuniuʒ repugnare felicitati exiſtimat. Scdm̄ ḡ illos qb⁹ iſta incōueniētia nō placēt dicēduʒ eſt q̧ felicitas nō ſit habit⁹: ſʒ magis ſit īter opōnes ponēda. ſicut in p̄ dcm̄ eſt. ℭ Deinde cum dicit.

Lec. 10.
Le. are. ℭ Opationū āt he qdē ſūt neceſſarie ⁊ ꝓpter altera eligibiles. He aūt ſm ſeipſas.

Argir. ℭ Operationum ꝟo alie ſunt neceſſarie ⁊ propter aliud ex petēde: alie propter ſeipſas.

ℭ Et operationuʒ alie ſunt neceſſarie ⁊ ob alia. Alie per ſe/ipſas ſunt expetibiles.

S. Tho.

ℭ Oſndit q̧ felicitas ſit opatio ſm ̄ḡtutē. Et circa h̄ tria fa cit. Primo oſndit felicitatē ꝯtineri ſub opationib⁹ que ſunt ſm ſe eligibiles. Scdō diuidit hᵒ opationes in opationes ̄ḡtutis ⁊ opōnes ludi. ibi. (Tales aūt eē ⁊c̄.) Tertio oſndit ſub qbus haꝝ felicitas ꝯtineať. ibi. (Refugium aūt ⁊c̄.)

Opōnum diuiſio.

ℭ Circa p̄ᵐ duo facit. Pri̇o ꝓponit quādam opationū di/uiſionē. Et dicit q̧ opationū quedā ſunt neccīe ad aliud ⁊ eligibiles: pp quedā alia. vtpote nō appetibiles: niſi pp ſi/nē. Quedā ꝟo ſunt eligibiles ſm ſeipſas: q: ⁊ ſi nihil aliō ab eis ꝓueniret: tn̄ in ſeipſis hñt. vñ appetanť. ℭ 2° ibi.

ℭ Manifeſtū quoniā felicitateʒ coꝝ que ſm ſeipſas eligibiliū aliquā ponendū ⁊ nō earū q̄ ꝓpter aliud. Nullo.n. indigēs felicitas: ſʒ p ſe ſufficiens. Scdm̄ ſeipſas aūt ſūt eligibi/les de qbus nihil queriť preter opationē.

ℭ Manifeſtum eſt: qō felicitas ponēda eſt aliq̄ illaꝝ que pp ſe expetunť: ⁊ non eaꝝ que pp aliud. Nullius.n. idiget felicitas: ſed ipa p ſe ſufficiēs eſt. Sunt aūt ꝓpt ſe expeten de ille in qbus nihil vlterius queriť q̄ʒ operatio. Le. are.

ℭ Perſpicuum eſt felicitatē eaꝝ aliquā opationum eē que ſūt p ſe ⁊ nō ob aliud expetēde. Felicitas.n. nullius idiget rei. Sed eſt ex ſeſe ſufficiens. Opationes aūt ee p ſe ſunt ex petibiles a qbus nihil preter opationē queritur. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſndit q̧ felicitas ꝯtineať ſub illis opationib⁹ que ſūt eli gibiles ſm ſeipſas. nō aūt ſm illas que ſunt eligibiles ꝓpť aliud. De rōne.n. felicitatis eſt q̧ ſit p ſe ſufficiēs ⁊ non idi geat aliquo alio. vt pʒ ex his que dicta ſunt in p̄. Ille autē opationes dicunť ſm ſe eligibiles ex qb⁹ nihil aliud queri/tur p̄ter ipſam opationē. q. nullo alio indigētes ad hoc q̧ ſint eligibiles. Ille ꝟo que ſunt eligibiles ꝓpter aliud indi gent aliqbus ad hoc q̧ ſint eligibiles. Et ſic pʒ q̧ felicitas eſt operatio ſm ſe eligibilis. ℭ Deinde cum dicit.

Q̧ felici/tas eſt de nūo opō/nuʒ p ſe eli/gibilium. Lec. 9 Que ſint opōnes p ſe eligibi/les ⁊ q̄ pp aliud.

ℭ Tales aūt eē videnť q̄ ſm virtuteʒ actio/nes. Bona eni ⁊ ſtudioſa agere coꝝ q̄ ꝓpť ſeipſa eligibiliū ſe ⁊ ludoꝝ delectabiles. Nō eni pp alťa ipos eligūt. Ledūť.n. ab ipſis ma gis q̄ʒ iuuāť negligētes corpa ⁊ poſſeſſionē.

ℭ Tales aūt eē videnť actiones ſm virtutē. Agere eniʒ ho neſta ⁊ laudabilia ex ījs eſt: que ꝓpter ſeipſa expetunť. Ex ījs eť ſunt ludi qdam iocundi. Non.n. alioꝝ gratia illos ſequunť homines: cum dāna potius q̄ʒ cōmoda ex illis ſu/ſcipiant: ⁊ corpus ⁊ patrimonium negligētes. Le. are.

ℭ Tales ꝟo videntur eē actus ī q: virtute ꝓficiſcunť. Ho neſta naq̧ ſtudioſaq̧ agē ex ījs eſt que per ſe expetunť. Et itē ludoꝝ ī qui ſunt iocundi. Non enim ob alia ipſos ex/petunt. Damna naq̧ potius ex ipſis q̄ʒ cōmoda ſuſcipiūt ⁊ corpus ⁊ patrimonium negligentes. Argir.

S. Tho.

ℭ Subdiuidit opōnes ſm ſe eligibiles. Et dicit q̧ p̄ qdē ta les eē videnť opōnes que ſunt ſm ̄ḡtutē: q: h̄ eſt p ſe eligibi le hoī: q̧ eligat ea q̄ ſunt p ſe bona ⁊ honeſta. Vñ ⁊ hone/ſtū a qbuſdā dī qō ſua vi nos trahit ⁊ ſua dignitate nos al licit. Scdō videnť eē p ſe eligibiles: ēt opōnes delectabiles que ſunt in ludo. Nō.n. videť q̧ hoies tales opōnes ꝓpť aliquā vtilitatē eligant: cū magis p tales opōnes hoies le/danť q̄ʒ iuuētur. Videnť hoies.n. ꝓpter ludos negligē ⁊ corpa que laborib⁹ ⁊ piculis exponunt ⁊ poſſeſſiones ꝓpť expēſas que in ludis ſiunt. ℭ Deinde cum dicit.

Opōnuʒ p ſe eligibi/liū diuiſio. Opōnes ſm ̄ḡtutē. Honeſtus quid. Opatiōes ludicre.

ℭ Refugiūt āt ad tales ꝯuerſationes felicitā/tium mlti. Porpť qō apud tyrānos appro banť ī talib⁹ ꝯuerſatiōib⁹ eutrapeli. Que.n. appetūt in his tribuūt ſeipos delectabiles. Indigēt autē talibus. Videnť qdē igiť feli citantia hec quidem eſſe propter eos qui in potētatibus his vacare.

ℭ Cōfugiunt aūt ad hᵒ delectatiōes pleriq̧ coꝝ q beati cre/dunť. Quapp apud tyrannos in p̄cio hñtur: qui hᵒ oble ctamēta pñt afferre. Que.n. cupiūt: ad ea ſe leto aīo p̄bēt. Indigēt ꝟo his. Videtur ḡ ad felicitateʒ iſta ptinē: qm̄ ī: qui in magna potētia ꝯſtituti ſunt: illis intēdunt. Le. are.

ℭ Cōfugiunt aūt ad talia oblectamēta ⁊ pleriq̧ coꝝ qui beati eē dicunť. Quapropť apud tyrānos in p̄cio habenť ī qui in talibus oblectamētis ſunt dextri. In ījs.n. ſeipſos p̄bēt iocundos que illi affectant. Indigēt aūt talib⁹. Vi/dētur igitur hec ad felicitatē ptinere: ꝓpterea q̧ hiſce va cant homines ī qui ſunt in poteſtatibus conſtituti. Argir.

S. Tho.

Quare videatur felicitas conſiſtere ſub opationibus luſorijs Tyrannus.

℄ Oñdit ſub qb⁹ hõi cõtineat felicitas. Et p̄ oſtẽdit q̃re videat̃ q̃buſdã felicitatẽ eẽ in opõne ludi. Scõo excludit rõnẽ ad h̃ inductã. ibi. (Nullũ aũt ꝛc̃.) 3° determinat ṽitatẽ. ibi. (Etenim incõueniens ꝛc̃.) ℄ Dicit ḡ p̄: q̄ multi eoꝝ qui apõ hoĩes reputant̃ felices ↄfugiũt ad tales ↄuerſatiões: volẽtes. ſ. in ludis ↄuerſari. Et inde eſt q̄ tyrãni approbãt in ↄuerſatione ludi eutrapelos: q. ſ. ſciunt ↄueniẽter ludẽ. Uocat aũt hõ potẽtes tyrãnos: q2 nõ vident̃ cõi vtilitati itẽdere: ſ3 ppꝛe delectationẽ: q in ludis ↄuerſant̃. Jõ aũt tyrãni approbãt eutrapelos: q2 tales luſores exhibẽt ſe tyrãnis delectabiles in his que ipſi tyrãni appetũt. ſ. in delectationib⁹ ludi: ad q̃s idigent talibus hoĩb⁹. Sic ḡ felicitas in talib⁹ ↄſiſtit ꝓpter hoc q̄ hõ vacant illi q ſunt in ꝑtãtibus ↄſtituti. quos hoĩes reputãt felices. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Nullũ forte ſignũ tales ſũt. Nõ. n. in potẽtẽ eẽ virt⁹ neq3 itell's a qb⁹ ſtudioſe opões. Neq3 ſi iguſtabiles iſti exiſtẽtes delectatiõis ſincere ꝛ liberalis ad corporales refugiũt: ꝓpter h̃ has exiſtimandum eligibiliores eẽ. Eteni pueri q̃ apud ipſos precioſa: optima exiſtimant eẽ. Rationale vtiq3 quẽadmodũ pueris ꝛ viris altera vident̃ p̄cioſa ſic ꝛ prauis ꝛ his q vident̃ epyiches. Quẽadmodũ igitur multotiens dictũ eſt ꝛ precioſa ꝛ delectabilia ſũt: que ſtudioſo talia entia. Unicuiq3 autẽ que ſm̃ ꝓprium habitum: eligibiliſſima opatio. Et ſtudioſa ãt ſm̃ virtutẽ. Non in ludo ergo felicitas.

Le. are. ℄ Ad id fortaſſe nullũ eſt ſignum. Nõ. n. in potẽtatu ṽtus eſt: neq3 mens a qb⁹ laudabiles ſint opationes. Nec ſi illi qui nunq̃3 voluptatẽ purã liberalẽq3 guſtarũt: ad corporales ↄfugiunt. ꝓpterea putãdum eſt eas eẽ magis expetẽdas. Nã ꝛ pueri que apud eos in p̄cio ſunt: ea putant eẽ optima. Cõſonũ igit̃ vt quẽadmodũ apud pueros atq3 viros diuerſa i p̄cio habent̃: ſic ẽt apõ malos ꝛ bonos. Ut ḡ ſepe dcm̃ eſt: p̄cioſa ꝛ iocunda ſunt illa q̃ ſtudioſo talia ſũt. Cuiq3 aũt ſm̃ ꝓpriũ habitũ expetẽdiſſima opatio: ꝛ ſtudioſo igit̃ ſm̃ ṽtutem. Nõ eſt igit̃ felicitas in ioco.

Argu. ℄ At nullũ fortaſſe ſignũ tales ſunt hoĩes. Nã nec ṽtus in ꝑtãtib⁹ nec intell's ↄſiſtit: a qb⁹ opationes ſtudioſe ꝑficiũtur. Nec ſi illi cum ſincerã liberalẽq3 voluptatẽ nõ deguſtarint ad corpis ↄfugiunt voluptates ꝓpterea putãdum eſt has magis expetibiles eẽ. Et pueri. n. que apud ſeipſos in p̄cio ſunt p̄ſtabiliſſima eẽ putant. Cõſentaneum igit̃ eſt rõni vt pueris ꝛ viris diuerſa p̄cioſa eẽ vident̃: ſic ꝛ prauis ꝛ ſtudioſis videri. Ut igit̃ ſepe dcm̃ eſt: ꝛ p̄cioſa ꝛ iocũda ſũt ea q̃ ſtudioſo viro talia ſũt. Unicuiq3 ãt ea eſt opõ maxime expetibilis q̃ ab hitu ꝓprio ꝓdit. Et ſtudioſo igit̃ ea q̃ ꝑficiſcit̃ a ṽtute. Felicitas ḡ nõ in ludo iocoue ↄſiſtit.

S. Tho.

Excluſio rõnis predicte. Nota d̃ potentibus.

℄ Excludit p̄dictã rõnẽ. Et dicit q̄ ex hõ potẽtib⁹ non põt accipi ſufficiẽs ſignũ q̄ felicitas in ludo ↄſiſtat. In his. n. nõ iueniẽt̃ excellẽtia pre alijs hoĩb⁹ niſi ſm̃ potẽtiã mundanã: ex q̃ nõ ſeqtur q̄ opões eoꝝ ſint ṽtuoſe: q2 ṽtus moralis ꝛ itellectualis: que ſunt p̄n⁹ bonaꝝ opõnum: nõ ↄſiſtit in h̃ q̄ aliqs ſit potẽs. Et iõ nõ opꝫ q̄ opões ludi qb⁹ potẽtes vacãt ſint optime. Et ſilr ẽt q̃tũ ad appetitũ q ꝑ ṽtutẽ rectificat̃: nõ opꝫ q̄ potẽs bñ ſe hẽat. Et iõ ſi potẽtes iteriori guſtu nõ p̄cipiãt delectationẽ ṽtutis actiue vel ſpeculatiue: que eſt ſincera. i. abſq3 corruptiõe eius q delectat̃ ꝛ liberalis: q2 eſt ſm̃ rõnẽ ſm̃ quã hõ eſt liber in operando: ꝛ ꝓpẽ hoc ↄfugiũt ad delectationes corporales: nõ tñ q̃s cõprehẽdunt̃ delectationes ludicre: nõ ꝓpter h̃ eſt exiſtimandũ q̄ hõ delectationes ſiue opões ſint aliis eligibiliores.

Pueri.

Uiri.

De ṽtuoſi iudicio.

Quia videm⁹ q̄ ẽt pueri: q2 carent itellectu ꝛ ṽtute reputant quedã puerilia in qb⁹ ↄuerſant̃ eſſe p̄cioſa ꝛ optima: que tñ nõ ſunt magni põderis: nec a viris ꝑfectis aliqd reputant̃. Rõnabile eſt igit̃ q̄ ſicͭ pueris ꝛ viris ꝑfectis alia ꝛ alia vident̃ p̄cioſa ẽita ẽt prauis ꝛ ṽtuoſis. Oñſum eſt aũt ſupra multotiẽs q̄ illa ſũt vere p̄cioſa ꝛ delectabilia: que talia iudicant̃ a ṽtuoſo: q eſt regula hũanoꝝ actuũ. Sic aũt vnicuiq3 videt̃ eẽ maxie eligibilis opatio que ↄuenit ſibi ſm̃ ꝓpriũ habitũ: ita ẽt ṽtuoſo eſt maxie eligibilis ꝛ p̄cioſa opatio que eſt ſm̃ ṽtutẽ. Et iõ in tali opõne eſt ponẽda felicitas: nõ aũt in opõne ludi. ℄ Deinde cũ dicit.

℄ Etenim inconueniẽs finẽ eẽ luſũ ꝛ negociari ꝛ malũ pati ſ3 vitã oẽ3 ludendi gratia. Oia. n. vt eſt dicere alteri⁹ gratia eligimus p̄ter felicitatẽ. Finis. n. h̃. Studere ãt ꝛ laborare ludi gratia iſipiẽs videt̃ ꝛ valde puerile. Ludere aũt vt ſtudeãt ſ3 anatharſẽ: recte hẽe videt̃. Requi. n. aſſimilat̃ ludus. Impotentes ãt ↄtinue laborare reqe idigent. Nõ vtiq3 finis reqes. Fit. n. gratia operatiõis.

Le. are. ℄ Nam abſurdũ foret: iocũ eẽ eũ quẽ querimus finẽ: ꝛ negocia multa: moleſtiaſq3 ꝑ totã vitam ſuſcipe iocandi cã. Cũcta. n. vt ita dixerim alterius gr̃a expetim⁹ p̄ter felicitatẽ. Nam illa finis eſt. Studẽ ṽo ꝛ laborare. ioci cã ſtultũ nimiſq3 puerileq3 videt̃. Jocari ṽo vt ſtudeas ſ3 Anacharſis ſniam recte ſe hꝫ. Nã ceſſatio quedã iocus videt̃. Cũq3 fieri nequeat: vt qs ↄtinuo laboret: ceſſatione indiget. Nõ ergo finis eſt ceſſatio: cum fiat gratia opationis.

Argu. ℄ Etenim abſurdũ foret hũmanũ finẽ iocum eẽ: ꝛ negocia multa moleſtiaſue ꝑ totã vitã cã iocãdi ſuſcipe. Cũcta. n. fere p̄ter felicitatẽ alterius expetimus gr̃a. Hec. n. eſt finis. Studẽ aũt ꝛ laborare gr̃a ioci ſtultũ ꝑfecto nimiſq3 puerile habet̃ ꝛ eſt. Jocari ṽo vt ſtudeas ſm̃ ſniã Anacharſidis recte ſeſe hꝫ. Jocus. n. requieti ſilis eſt. Atq3 cum ↄtinue nequeant hoĩes laborare: indigẽt requiete. Nõ eſt igitur ipſa requies. Finis fit enim gratia operationis.

S. Tho

Qr felicitas nõ ſit i ludo. Nõ p̄ma.

Oia eligim⁹ gr̃a alterius p̄ter felicitatẽ.

Finis ludi

℄ Determinat ṽitatẽ ꝓbans q̄ in opõne ludi nõ ſit felicitas duab⁹ rõnib⁹. Quaꝝ p̄ˢ ſumit̃ ex h̃ q̄ felicitas ẽ finis: q2. ſ. ſi ↄſiſteret in ludo ſequeret̃ h̃ incõueniẽs: q̄ finis tot⁹ hũane vite eẽt ludus: ita. ſ. q̄ hõ negociaret̃ ꝛ oia alia laborioſa pateret̃ ſolum vt luderet. Et h̃ iõ ſequeret̃: q2 fere oia alia eligim⁹ alteri⁹ gr̃a p̄ter felicitatẽ que eſt vltim⁹ finis. Qꝫ aũt hõ ſtudeat ſpeculationi ꝛ laboret in actiõe ꝓpter ludũ videt̃ eẽ ſtultũ ꝛ valde puerile. Sed ecõuerſo recte ſe videt̃ hẽe ſm̃ ſniam Anacharſis: q̄ aliqs ludat ad horã: ꝛ ad h̃ q̄ poſtea diligẽtius ſtudeat. Quia in ludo eſt q̃daꝫ relaxatio ꝛ reqes. Hoĩes aũt cũ nõ pñt ↄtinue laborare idigent reqe. Un̄ pꝫ q̄ ludus ſiue reqes non eſt finis: q2 reqes eſt ꝓpter opationẽ. vt. ſ. hõ poſtea vehemẽtius opet̃. Et ſic pꝫ q̄ felicitas nõ ↄſiſtit in ludo. ℄ Scõam rõnẽ ponit ibi.

℄ Uidet̃ autẽ felix vita ſm̃ virtutẽ eſſe. Hec aũt cũ gaudio. ſed nõ i ludo. Melioraq3 dicim⁹ ſtudioſa ridiculis ꝛ cũ ludo. Et melioris ſemp ꝑticule ꝛ hoĩs ſtudioſiorẽ opationẽ. Que aũt melioris: melior ꝛ felicior. Jã3 potiet̃: vtiq3 corporalib⁹ delectatiõib⁹ q̃cũq3 ꝛ beſtialis nõ minus optimo. Felicitatẽ aũt

nullus beſtiali tribuit:ſi nõ ⁊ vitã. Nõ.n.i ta
lib⁹ ↄuerſatiõib⁹ felicitas:ſʒ i his q̃ ſm virtu
tẽ opõnib⁹ queadmodũ.prius dc̃m eſt.

Le. arc. ¶ Videt aũt beata vita ſm ṽtutẽ eẽ. Hec aũt ſtudioſa eſt:
ac nõ in ioco. Meliora dicimus ſeria q̃ ridicula ⁊ iocoſa:
⁊ melioris ſemp̃ ⁊ partis ⁊ hoĩs ſtudioſam magis opatio
nem. Melioris ṽo melior ⁊ beatior iam. Põt autẽ quiuis
frui corporis voluptatib⁹:ẽt abiectus quiſq̃ nõ min⁹ q̃ opti
mus. At felicitatẽ nullus dicet abiecto cõpetẽ:ſed vitã ſo
lum. Nõ.n.in hmõi oblectamẽtis felicitas ↄſiſtit:ſed in opa
tionibus ſm virtutem vt dictum eſt prius.

Argir. ¶ At ṽo vita felix in ṽtute ↄſiſtit. Hec aũt vita cuʒ ſtudio
eſt ⁊ in ſeriis:ſʒ nõ in ioco ↄſiſtit. Atq̃ ea que ſtudioſa ſũt
ſeria ue: p̃ſtabiliora ridiculis ⁊ his que ioco fiunt. Et opa
tionẽ ſemp̃ melioris ⁊ partis ⁊ hoĩs ſtudioſam magis dici
mus eẽ. Melioris ṽo p̃ſtabilior eſt ⁊ ad felicitatẽ iaʒ ma
gis attinẽs. Frui p̃terea quiuis ⁊ mãcipiũ voluptatib⁹ cor
poris nõ minus q̃ optim⁹ homo põt. At felicitateʒ nemo
mãcipio tribuet:niſi ⁊ vitaʒ tribuerit ſtudioſam. Felicitas
enim nõ in talib⁹ ↄſiſtit modis viuẽdi:ſed in opationibus
que a virtute pficiſcunt:vt prius etiam diximus.

S. Tho.

Scḋa rõ. Qualis de lectatio felicitas. ¶ Ideo.n.poſuit aliqui felicitatẽ in ludo ꝓpt̃ delectationẽ
que in ludo eſt. Hʒ aũt felicitas delectationẽ quãdã:qꝛ eſt
opatio ſm ṽtutẽ que cuʒ gaudio exiſtit. Nõ tñ cũ gaudio
ludi. Quia cũ felicitas ſit ſũmũ bonũ hoĩs:opʒ q̃ in opti
mis ↄſiſtat. Meliora autẽ dicim⁹ ṽtuoſa q̃ ſerio aguntur q̃
ridiculoſa:que fiũt ludo. Et h̃ ſic pʒ:qꝛ opatio que eſt me
lioris ꝑticule aĩe ⁊ que eſt ꝓpa hoĩs eſt magis ṽtuoſa. Pʒ
autẽ q̃ opatio que eſt melioris ꝑtis eſt melior. ⁊ ꝑ ↄñs feli
cior. Põt aũt ↄtingẽ q̃ corpalib⁹ delectationib⁹ põt potiri
Cui nõ attribuitur felicitas. q̃cũq̃ hõ:ẽt beſtialis nõ minus q̃ optim⁹ q̃cũq̃ vir. Felici
tatẽ aũt nullus attribuit hoĩ beſtiali:neq̃ ẽt parti aĩe brũ
tali. Sic nõ attribuit̃ ei vita que eſt ꝓpa hoĩs. Et ſic pʒ q̃ in
talib⁹ ↄuerſationib⁹.ſ.in delectationib⁹ corpalib⁹:iter q̃s cõ
putant̃ delectationes ludi:nõ ↄſiſtit felicitas:ſʒ ſolũ in opa
tionib⁹ que ſunt ſm ṽtutẽ. Sic ẽt prius dc̃m eſt. Lcõ.x.

8ª Si aũt eſt felicitas ſm virtuteʒ opa
tio:rõnabile ſm optimã. Hec aũt
erit optimi. Siue igit̃ intell̃s hoc
ſiue aliud aliqḋ. Qḋ vtiq̃ ſm na
turam videt̃ pncipari ⁊ dñari ⁊ intelligẽtiã
hẽre de bonis ⁊ diuinis:ſiue diuinum ⁊ ip
ſuʒ:ſiue eoꝝ que in nobis diuiniſſimũ. Hui⁹
opõ ſʒ ꝓpriã virtutẽ erit vtiq̃ pfcã felicitas.

Le. arc. ¶ Quod ſi eſt felicitas ſm ṽtutẽ opatio:rõnabile eſt:vt ſit
ſm optimã. Ea ṽo eẽt vtiq̃ optimi. Siue ḡ mens id ſit:ſi
ue aliud qddã:qḋ nã videt̃ impare ⁊ ducere:⁊ curã cogi
tationẽq̃ hẽre honeſtaꝝ ⁊ diuinaꝝ reꝝ:ſeu diuinũ ⁊ ipm
exiſtẽs:ſeu eoꝝ que in nobis ſunt diuiniſſimũ. Huius opa
tio ſm ꝓpriam ṽtutẽ erit vtiq̃ perfecta felicitas.

Argir. ¶ Quod ſi felicitas opatio eſt ꝑ ṽtutẽ:ↄſentaneuʒ eſt rõni
ꝑ eã eſſe que eſt p̃ſtabiliſſima. Hec aũt ei⁹ fuerit qḋ eſt opti
mũ. Siue igit̃ mens ſit hoc:ſiue aliqḋ aliud:qḋ qdem nã
dñari videt̃ ac impare ⁊ aiaduerſionẽ hẽre de honeſtis diui
niſq̃ rebus:aut qꝛ diuinuʒ ⁊ ipm eſt:aut qḋ eoꝝ que ſunt
in nobis eſt diuiniſſimũ huius operatio per virtutẽ ꝓpriã
ipſa felicitas fuerit beatitudoq̃ perfecta.

S. Tho.

¶ Poſtq̃ phs oñdit:q̃ felicitas eſt opatio ſm ṽtutẽ. Hic inci
pit oñdẽ cuius ṽtutis ſit opatio. Et p̃ oñdit hoc in gñali.
Scḋo in ſpãli.ibi.(Qm̃ aũt eſt ⁊c̃.) ¶ Dicit ḡ p̃:q̃ cũ feli
Lec.10. citas ſit opatio ſm ṽtutẽ. ſicut ⁊ in p̃ oñſum eſt:rõnabile

ſequit̃ q̃ ſit opatio ſm ṽtutẽ optimã. Oñſuʒ eſt.n.in p̃:q̃ Lec 9.
felicitas eſt optimũ inter oĩa bona humana:cũ ſit oĩum fi Qꝫ felicitas eſt opõ ſʒ optimã
me. Et qꝛ melioris potẽtie melior eſt opatio.vt.ſ.dc̃m eſt. virtutem.
ↄñs eſt q̃ operatio optima hoĩs ſit operatio eius qḋ eſt in
hoĩe optimũ. Et hoc qdẽ ſm rei ṽitatẽ eſt itellectus. Sed
qꝛ circa h̃ diuerſimode ſunt aliqui opinati:nec eſt nũc lo
cus talia diſcutiẽdi ſub dubio ad p̃ns relingt. vtꝝ optimũ
hoĩs ſit itellect⁹ vel aliqḋ aliud. Ponit tñ ſigna q̃dã ex qb⁹ Signa ad ho. q̃ itellect⁹ ſit optimuʒ eoꝝ q̃ ſũt in homine.
põt cognoſci q̃ intell̃s ſit optimum eoꝝ que ſunt in hoĩe.
¶ Et p̃ qdẽ per cõparationẽ ad ea que iſra itellectuʒ ſunt
qb⁹ itell̃s ꝓpter ſui excellẽtiaʒ pncipat̃ ⁊ dñat̃. Principat̃
qdẽ reſpectu iraſcibilis ⁊ ↄcupiſcibilis:qb⁹ rõ ſiue itellect⁹
preſidet.q.politico pncipatu:qꝛ in aliquo reſiſtẽ pñt rõni.
Dñat̃ aũt corpalib⁹ mẽbris qui ad nutum obediũt impio
rõnis abſq̃ ↄdictione. Et ideo rõ vel intellect⁹ p̃ſidet cor
pori.q.ſeruo deſpotico pncipatu.vt dr̃ p̃ politice. ¶ Scḋo Lec.3.
ṽo ponit ſigna excellẽtie itellect⁹ ꝑ cõparationẽ ad ſupio
ra.ſ.ad res diuinas ad q̃s dupl̃r cõparat̃. Uno mõ ſm ha
bitudinẽ.q.ad obiecta. Solus.n.itellectus hʒ itelligẽtiaʒ
de reb⁹ eẽntialr̃ bonis:que ſunt res diuine. Alio mõ cõpa
rat̃ intell̃s human⁹ ad res diuinas ſm ↄñalitateʒ ad ipſas
diuerſimode qdẽ ſm diuerſoꝝ ſnias. Quidã.n.poſuerũt
intellectuʒ humanũ eẽ aliqḋ ſempiternũ ⁊ ſeparatũ. Et Opiniones de itellu.
ſm hoc ipſe itell̃s eẽt qḋdam diuinuʒ. Dicimus.n.res diui
nas eẽ que ſunt ſempiterne ⁊ ſepate. Aliĩ ṽo itellectũ par
tẽ aĩe poſuerunt. ſicut Ariſto. Et ſm h̃ itell̃s nõ eſt ſimpl̃r
qḋdã diuinũ:ſʒ eſt diuiniſſimũ inter oĩa que ſunt in nobis
ꝓpter maiorẽ ↄuenientiam quã hʒ cũ ſubſtãtiis ſepatis ſm
qḋ eius opatio eſt ſine organo corpeo. Quocũq̃ aũt mõ
ſe hẽat necẽ eſt ſm p̃dicta q̃ pfecta felicitas ſit opatio hmõi
optimi ſm ṽtutẽ ꝓpriã ſibi. Nõ.n.põt eẽ pfecta opatio qḋ
regrit̃ ad felicitatẽ:niſi potẽtie pfecte ꝑ habitũ q̃ eſt ipſius
virtus ſm quã reddit opationẽ bonã. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Quoniam aũt eſt ſpeculatiua: dictum eſt.
Conſeſſum aũt hoc vtiq̃ videbitur eſſe:⁊
his que prius ⁊ ipſi vero.

¶ Quod autem ſit contemplatiua dictum eſt. Conſenta Le. arc.
neum videtur id primo dictis ⁊ veritati.

¶ Dictum eſt autem ipſam eſſe contẽplationem. Atq̃ con Arg.
ſentaneum hoc ⁊ antea dictis ⁊ veritati videbitur eſſe.

S. Tho.

¶ Oñdit in ſpãli cuius ṽtutis opatio ſit pfecta felicitas. Et
circa h̃ duo facit. Primo oñdit q̃ in opatione ſpeculatiue
ṽtutis ↄſiſtit pfecta felicitas. Scḋo cõparat felicitatẽ pfe
ctã ad res exteriores.ibi.(Opus erit aũt ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ Lec. 13.
duo facit. Prĩo oñdit:q̃ pfecta felicitas ↄſiſtit in opatio
ne ſpeculatiõis. Scḋo pfert hanc felicitatẽ felicitati que
ↄſiſtit in actione.ibi.(Scḋo aũt q ⁊c̃.) ¶ Circa p̃ᵐ duo fa Lec.12.
cit. Primo oñdit:q̃ felicitas ↄſiſtit in opõne ſpeculatiua.
Scḋo oñdit q̃l̃r ſe hẽat ad hoĩeʒ.ibi.(Talis aũt vtiq̃ ⁊c̃.) Lec.11.
¶ Circa p̃ᵐ duo facit. Prĩo ꝓponit qḋ itẽdit. Et dicit q̃ Lec.6.
ex ſupra dictis in.6.manifeſtũ eſt q̃ ſpeculatiua opatio eſt Qꝫ felicitas ↄſiſtit i opõne ſpeculatiua virtutis.
intellect⁹ ſm ꝓpriã ṽtutẽ eius.ſ.ſm ſapiẽtiam pncipalr̃ q̃
cõprehendit itellectum ⁊ ſciam. Et q̃ in tali opatione ↄſi
ſtat felicitas videtur eẽ ↄſonum eis que in p̃mo dicta ſunt
de felicitate:⁊ etiam ipſi veritati. ¶ Secundo ibi. Lec. 10.

¶ Optima etenim hec operatio. Etenim in
tellectus eorũ que in nobis ⁊ cognoſcibiliuʒ
circa que intellectus.

¶ Nã ⁊ optima hec eſt opatio. Etenĩʒ ⁊ mens eoꝝ q̃ in no Le. arc.
bis ⁊ cogſcibiliũ circa q̃ mẽs. Inſup ↄtinuatiſſima h̃ eſt.

¶ Hec enim opatio p̃ſtabiliſſima eſt:qppe cum ⁊ mens ſit Argir.
eoꝝ que in nobis inſunt p̃ſtantiſſimũ:⁊ ea circa que mens
verſatur cognoſcibilium preſtabiliſſima ſint.

S. Tho.

Rō p̄ma ad ꝓpoſitū.

¶ Probat ꝓpoſitū ſex rōnib⁹. Prima ĝ talis eſt. Dictū eſt ſupra q̄ felicitas eſt optima opatio. Optima aūt opatio inter opationes humanas eſt ſpeculatio v̄itatis. Et h̄ p₃ ex duob⁹ ex qb⁹ pēſaſ dignitas opationis. Uno mō ex pte potentie que eſt opationis p̄n^m. Et ſic p₃ hanc opationē eſſe optimā. ſicut ⁊ itellect⁹ eſt optimū eoꝝ que in nobis ſunt. vt ſupra oſtenſum eſt. Alio mō ex pte obiecti qd dat ſpēm opationi. Et ſm h̄ ēt hec opatio eſt optima: q2 īter oīa cognoſcibilia optia ſūt itelligibilia ⁊ p̄cipue dīna. Et ſic i eoꝝ ſpeculatiōe ↄſiſtit pfecta h̄uana felicitas. ¶ 2^m rōnē pōit ibi.

Dignitas opōnis iudicatur ex potentia ⁊ obiecto.

Intelligibilia ⁊ p̄cipue dīna ſūt optia īter cognoſcibilia.

¶ Eſt aūt ↄtinuiſſima. Speculari etenī poſſumus ↄtinue magis q̄ȝ operari qdcunq̄.

Le. are. ¶ Contēplari.n.poſſumus ↄtinue magis q̄ȝ quduis agē.

Argir. ¶ Eſt preterea continua maxime. Nam contemplari magis continue q̄ȝ agere quoduis poſſumus.

S. Tho.

Scđa rō. Speculationis cōtinuitas.

¶ Dictum eſt.n.in p̄ q̄ felicitas eſt maxime ↄtinua ⁊ pmanēs. Inter oēs aūt opōnes h̄uanas ↄtinuiſſima eſt ſpeculatio v̄itatis. Manifeſtū eſt.n.q̄ magis ↄtinue pōt hō pſeuerare in ſpeculatiōe v̄itatis q̄ȝ in q̄cūq̄ alia opōne. Cui⁹ rō eſt: q2 nece eſt diſcōtinuari opōnē nr̄am pp laborē quē nō poſſum⁹ ↄtinue ferre. Labor aūt ⁊ fatigatio accidit in opōnib⁹ nr̄is pp paſſibilitatē corpis q̄ alteraſ ⁊ remoueſ a nāli diſpōne ſua. Ūn cū itellēs in ſua opōne minimū vtatur corpe. ſeqtur q̄ minimū eius opationi adueniat labor ⁊ fatigatio. Q̄ ue nulla eēnt ſi intellectus in ſpeculādo nō indigeret fantaſmatib⁹ exiſtentibus in organis corpis. Et ſic p₃ q̄ maxime inuenit felicitas in ſpeculatione veritatis propter eius facilitatem. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi.

Ratio.

Labor et fatigatio i ſpeculando vix ꝓuenit.

¶ Exiſtimamuſq̄ oportere delectationē admixtā eſſe felicitati. Delectabiliſſima aūt eorum que ſm virtutē opationū: que ſm ſapientiā ↄfeſſe eſt. Videſ.n.phia admirabiles delectationes h̄re puritate ⁊ firmitate. Rationabile autem ſcientibus q̄ȝ querentibus delectabiliorem conuerſationem eſſe.

Le. are. ¶ Putamuſq̄ oportē voluptatē admixtam eſſe felicitati. Maximā v̄o oīuȝ opationū voluptatē afferre illā que eſt per ſapiam oēs ↄſentiunt. Videſ nēpe ſapientia mirabiles quaſdā h̄re voluptates ⁊ certitudine ⁊ puritate. Ac rōnabile eſt ſciētib⁹ maiorē delectationē adeſſe q̄ȝ querētibus.

Argir. ¶ Arbitramur p̄terea felicitati voluptatē admixtā eē oportere. Iocūdiſſima aūt opōnum v̄tutū eſt ea haud dubie q̄ per ſapiam ꝓdit. Itaq̄ phia mirabiles tū puritate tū firmitate voluptates h₃. Atq̄ ↄſentaneū eſt rōni ſciētib⁹ q̄ȝ querētibus oblectamētum ipſum iocundius eſſe.

S. Tho.

Rō tertia. Lec.13.

¶ Et dicit q̄ ſicut in p̄ dictū eſt: cōiter exiſtimam⁹ q̄ felicitati delectatio admiſceaſ. Inter oēs aūt opōnes v̄tutis delectabiliſſima eſt ↄtēplatio ſapie: ſicut eſt manifeſtū ⁊ ↄceſſū ab oībus. H₃.n.phia in ſapie ↄtēplatione delectatiōes admirabiles: ⁊ q̄ȝtū ad puritatē ⁊ q̄ȝtū ad firmitatē. Puritas qdē taliū delectationū attēdiſ ex h̄ q̄ ſūt circa res imāles. Firmitas āt eaꝝ attēdiſ ſ₃ h̄ q̄ ſūt circa res imutabiles. Q̄ui enī delectaſ circa res māles icurrit quādā īpuritatē affect⁹ ex h̄ q̄ circa īferiora occupaſ. Q̄ui āt circa res mutabiles delectaſ nō pōt firmā delectationē h̄ēre: q2 mutata re: aut corrupta q̄ delectationē afferebat: delectatio ceſſat: ⁊ q̄nq̄ in triſtitiā v̄tiſ. Dicit āt delectatiōes phie eē admirabiles pp incōſuetudinē taliū delectationū apō multitudinē hominū: q in reb⁹ mālib⁹ delectanſ. Speculatio āt v̄itatis eſt duplex. Una qdē q̄ ↄſiſtit in inq̄ſitiōe v̄itatis. Alia v̄o q̄

Phia h₃ delectationes admirabiles. Puritas delectationis firmitas.

Duplex ē ſpeculatio veritatis.

ↄſiſtit in ↄtēplatione v̄itatis iam iuētē ⁊ cognite. Et h̄ pfectius eſt cū ſit termin⁹ ⁊ finis inq̄ſitiōis. Ūn ⁊ maior eſt delectatio in ↄſideratiōe v̄itatis iā cognite q̄ȝ in inq̄ſitiōe eī⁹. Et iō dicit: q̄ delectabilius ↄuerſant illi q iā ſciunt v̄itatē h̄ntes itellectū pfectū p itellectualē v̄tutē ipſius. Ūn pfecta felicitas nō ↄſiſtit in q̄cūq̄ ſpeculatiōe: ſ₃ in ea que eſt ſm ꝓpriā v̄tutem ipſius. ¶ Q̄uartā rōnem ponit ibi.

In q̄ illarū ſpeculationum ↄſiſtat felicitas.

¶ Et que dicitur antarchia circa ſpeculatiuā maxime vtiq̄ erit. Adiuuaſ quidē.n. neceſſarys ⁊ ſapiens ⁊ reliqui qdē indigent. Talib⁹ aūt ſufficienter largitis iuſt⁹ qdem indiget ad quos iuſte opeſ ⁊ cū qb⁹. Similr aūt ⁊ temperatus ⁊ fortis: ⁊ alioꝝ vnuſq̄ſq̄. Sapiens aūt ſm ſeipſū ens poteſt ſpeculari. Et quāto vtiq̄ ſapiētior fuerit magis. Melius autem forte cooperatores habere. S₃ tamen per ſe ſufficientiſſimus.

Le. are. ¶ Preterea ſufficiētia illa de qua dixim⁹ in ↄtēplatione maxima eſt. Nā nec̄ioꝝ qdē ad vitā ⁊ ſapiens ⁊ iuſtus ⁊ ceteri idigēt. Talib⁹ v̄o ſufficiēter affluētib⁹ iuſtus qdē idiget ad quos ⁊ cū qb⁹ iuſtitia vtaſ. Eodē mō tēperat⁹ ⁊ fortis: ⁊ alioꝝ quiſq̄. At ſapiēs per ſeipm ↄtēplari pōt: ⁊ quāto ſapientior ſit magis: melius forteaſſe: ſi adiutores h₃. Sed tamen ipſe per ſe ſufficientiſſimus eſt.

Argir. ¶ Ipſa quoq̄ ſufficiētia maxime fuerit in ↄtēplatione. Nā ⁊ ſapiēs ⁊ iuſtus ⁊ ceteri reb⁹ h̄is idigēt que nec̄ie ſunt ad vitam. Sed ſi ſatis his talia adſunt: iuſtus qdē eoꝝ idiget ad quos ⁊ cum qb⁹ egerit iuſte. Et tēperans itē ac fortis ⁊ ſinguli ceteroꝝ. At ſapiens ſi ſolus ēt ſit ↄtēplari pōt. Et quo ſapiētior eſt eo magis pōt. Melius aūt forteaſſe ſi habeat adiutores. Attamen ſufficiētiſſimus ipſe eſt.

S. Tho.

Rō q̄rta. Lec.9. Antarchia.

¶ Dictum eſt.n.in p̄ q̄ p ſe ſufficiētia: q̄ grece dī antarchia reqriſ ad felicitatē. H₃ autē p ſe ſufficiētia maxime inueniſ circa ſpeculatiuā opōnē: ad quā hō non indiget niſi his q̄ ſunt nec̄ia oīb⁹ ad cōem vitā. Indiget.n.nec̄iis vite.tam ſapiēs.ſ.ſpeculatiuus q̄ȝ ēt iuſtus ⁊ reliq h̄ntes v̄tutes morales: q̄ pficiūt vitā actiuā. Si āt alicui deniſ ſufficiēter nec̄ia vite: adhuc plib⁹ idiget v̄tuoſus ſm v̄tutē moralē. Indiget enī iuſtus ad ſuā opōnē aliq̄s. Et p̄ qdē illis ad q̄s d₃ iuſte agē: q2 iuſtitia ad alteꝝ eſt. vt dictū eſt in.5. Scđo aūt idiget aliqb⁹ cū qb⁹ opeſ iuſtitiam: ad qd idiget hō frequēter multoꝝ auxilio. Et eadē rō eſt de tēpato ⁊ forti ⁊ de aliis v̄tuoſis moralr. S₃ nō eſt ita de ſapiēte ſpeculatiuo q pōt ſpeculari v̄itatē: etiā ſi ſolus ſm ſeipm exiſtat. Quia ↄtēplatio v̄itatis eſt opatio penit⁹ intrīſeca ad exterius nō pcedēs. Et tanto aliqs magis poterit ſolus exiſ ſpeculari v̄itatē: q̄ȝto fuerit magis pfect⁹ in ſapiētia. Quia talis pla cognoſcit: ⁊ min⁹ indiget ab aliis iſtrui: aut iuuari. Nec h̄ dī: q2 ↄtēplationē nō iuuet ſocietas: q2 vt in.8.dictū eſt. duo ſiſ venientes intelligē ⁊ agē magis pnt. Et iō ſubdit melius eē ſapiēti: q̄ h̄eat coopatores circa ↄſiderationeȝ v̄itatis: q2 interdū vnus videt qd alteri licet ſapiētiori nō occurrit. Et q̄ȝuis ſapiēs ab aliis iuueſ: tn̄ inter oēs ipſe per ſe magis ſibi ſufficit ad ꝓpriā opationē. Et ſic p₃ q̄ maxime in opatione ſapiētie iueniſ felicitas. ¶ Q̄uintā rōnē ponit ibi.

Sapiens paucior⁹ indiget q̄ȝ iuſtus. Lec.2.

Nota de cōtemplatiuo.

Lec.1.

¶ Videbitur aūt vtiq̄ ipſa ſola propter ſeipſam diligi. Nihil enim ab ipſa fit p̄ter ſpeculari. Ab operationibus autem vel plus vel minus acquirimus preter actionem.

Le. are. ¶ Videturq̄ ſola propter ſeipſam amari. Nihil.n.ab illa prouenit preter contēplationeȝ. At in reb⁹ agēdis vel plus

vel minus acquirimus preter actionem.

Argu. ¶ Preterea ꝓpter ſeipſam amari ſola videtur. Nihil.n. ab ipſa fit p̄ter hoc ↄtēplatū in quā eſſe. At cū agim⁹ p̄ter ipſam actionem: aut plus aliquid aut minus aſſequimur.

S. Tho.

Rō gnta. Lec. 9. Sola ſpeculatio ſapiētie ꝓ ſe niſi diligit. ¶ Oſtſum eſt.n.in p̄.ꝙ felicitas eſt ita per ſe appetibilis ꝙ nullo mō appetit ꝓpt aliud. Hoc aūt appet in ſola ſpeculatione ſapie ꝙ ꝓpter ſeipſaȝ diligat ⁊ nō pp aliud. Nihil enim hoi accreſcit ex ↄtēplatione ꝟitatis p̄ter ipſam ꝟitatis ſpeculationē. Sȝ in exteriorib⁹ opabilib⁹ ſemp hō acqrit aliqd p̄ter ipſam opationē: aut plus: aut min⁹. puta honorē ⁊ grām apud alios: que nō acqrit ſapiēs ex ſua ↄtemplatione niſi p accñs: inq̄ȝtum.ſ. ꝟitatē ↄtēplatā aliis enūciat qđ iam ptinet: ad exteriorē actionē. Sic ḡ pȝ ꝙ felicitas maxime ↄſiſtat in opatione ↄtēplationis. Sapiēs ex ſua ↄtēplatione nihil acqrit niſi p accidens. Lcō. xi.

Videturq̧ felicitas in vacatiōe eſſe: nō vacamus.n. vt vacem⁹. Et bellam⁹ vt pacē ducamus. Practicaꝝ qdē virtutū in politicis ⁊ bellicis opationes ſunt. Que aūt circa hec actiones videnť nō vacātes eſſe. Bellice qdem ⁊ pfecte. Null⁹.n. eligit bellare ei⁹ qđ eſt bellare gratia: neq̧ ꝑparare bellū. Videtur.n. vtiq̧ omnino violētus occiſoꝛ qs eſſe ſi amicos oppugnatores qdē faceret vt pugne ⁊ occiſiones fierēt. Eſt aūt ⁊ que politici nō vacās: ⁊ p̄ter ipſuȝ ciuiliter ↄuerſari acqrēs potentat⁹ ⁊ honores: vel magis ⁊ felicitatē ipſi ⁊ ciuib⁹ alterā exñtē a politica quā ⁊ querim⁹ vt alterā exñtē. Si vtiq̧ eas quideȝ que ſm virtutes actiones politice ⁊ bellice pulchritudine ⁊ magnitudine ꝑcellūt he nō vacantes: ⁊ finē aliquē appetūt ⁊ nō ꝓpter ſeipſas ſunt eligibiles. Intellectus aūt operatio ſtudio differre videť ſpeculatiua exñs: ⁊ preter ipſā nulluȝ appetere finē. Habereq̧ delectationē pfectam ꝓpꝛiaȝ. Hec aūt coauget opationē. Et per ſe ſufficiēs vtiq̧ ⁊ vacatiuuȝ ⁊ illaborioſuȝ ⁊ humanū: ⁊ quecūq̧ alia beato attribuūtur ſm hāc operationeȝ apparētia. Perfecta igiť felicitas h̄ vtiq̧ erit hominis accipiēs longitudinem vite perfectā. Nihil.n. imperfectuȝ eſt eoꝝ que felicitatis.

Le. are. ¶ Videturq̧ felicitas i ocio eē. Negociamur.n. vt ociemur ⁊ bellū gerim⁹: vt in pace degamus. Agibiliū ḡ ꝟtutuȝ in ciuilib⁹ aut bellicis reb⁹ ſunt opationes. Actiones ꝟo que circa iſta verſanť negocio ſe videnť. bellice qdē oino. Nullus.n. belli expetit bellādi grā: neq̧ parādi illa que ad bellum ptinēt. Nā videreť penit⁹ ſanguinolēt⁹ qdā eē ſi amicos faciat hoſtes vt pugne: cedeſq̧ ſequanť. Ei⁹ ēt qui in re.p. ꝟſať negocioſa eſt vita p̄ter admīſtrādi laborē: opes ⁊ honores ſibi inſup cōparāns: vel certe felicitatē ſibi ⁊ ciuib⁹ aliā q̄ȝ ciuilē exñtē: quā ⁊ querim⁹ certe vtpote aliam. Si ḡ reꝝ que ſunt ſm ꝟtutē magnitudine ⁊ pulchritudine ciuiles: belliceq̧ ꝑcellunt: ⁊ he negocioſe ſūt ⁊ finē quēdā appetūt: ⁊ nō pp ſeipſas ſunt expetēde: mētis ꝟo opatio ſtudioq̧ ꝑcellē videť ↄtēplatiua exñs ⁊ p̄ter ipſam nulluȝ finē appetē: hēreq̧ voluptatē ꝓpꝛiā que operationē exaugeť ⁊ ſufficiētiā porro ⁊ ociū ⁊ tranqllitatē: vt humanaȝ ⁊ quecūq̧ alia btō tribuunť viro ſm hāc opōneȝ eē videnť: pfecta vtiq̧ felicitas hec erit aſſumēs lōgitudinē vite pfectam. Nihil.n. eoꝝ que felicitatis ſunt: impfectum eſt.

¶ Videtur ēt in ocio felicitas ipſa ↄſiſtē. Negocia nāq̧ ſuſcipimus vt ociū hēamus. Et bellū gerimus vt in pace degam⁹. Opationes igiť actiuaꝝ ꝟtutū ciuilib⁹ aut bellicis in reb⁹ ꝟſanť. Actiones aūt que in his ſiunt negocioſe ſūt. Atq̧ bellice qdē ⁊ oino. Nemo nāq̧ belluȝ expetit gerere gerēdi grā belli: neq̧ belli ob belli parat. Videbiť.n. cru delis qdā ⁊ ſanguinolētus penitus eē: ſi faciet amicos hoſtes: vt pugne cedeſq̧ fiant. At ⁊ ipſius ciuilis negocioſa eſt: ⁊ p̄ter ipſaȝ adminiſtrationē poteſtates cōparāns atq̧ honores: aut felicitatē ſibiipſi ⁊ ciuib⁹: que qdē diuerſa eſt a ciuili quā querim⁹ vt diuerſam. Si igiť ciuiles qdē ⁊ bellice actiones ceteris actib⁹: qꝛ ꝟtutib⁹ pficiſcunť pulchritudine: magnitudineq̧ ꝑcellunt. He ꝟo negocioſe ſunt: atq̧ aliquē finem affectant ⁊ nō ꝓpter ſeipſas ſunt expetibiles. Mētis autē opatio ⁊ ſtudio āſcellit cum ↄtēplatiua ſit: ⁊ p̄ter ſeipſam nullū affectare penit⁹ finē: hēreq̧ voluptateȝ ꝓpꝛiam: que qdē opationē ipſam exauget. Sufficiētia infup: ocium: defatigationis vacuitas vt hūana ⁊ quecūq̧ alia viro tribuunť beato p hanc opationē illi ineē videnť: perfecta felicitas hois fuerit hec ꝑfecto ſumpta lōgitudine vite pfecta. Nihil enim felicitatis eſt impfectum.

S. Tho.

Rō ſexta ad idem. ¶ Poſitis qnq̧ rōnib⁹ ex qb⁹ oſtdebať ꝙ felicitas ↄſiſtit in ſpeculatione ꝟitatis ſm ↄueniētiaȝ ad ea: que ſupradicta ſunt. Hic addit ſextā que ꝓcedit ex q̄daȝ ↄditione felicitatis: quā.ſ. nō poſuerat. Felicitas.n. ↄſiſtit in q̄dā vacatione. Vacare.n. dr̄ aliqs qñ nō reſtat ei aliqd agēdum ꝙ cōtingit cū aliqs iam ad finē puenerit. Et ideo ſubdit ꝙ nō vacam⁹ vt vacemus.i. laboram⁹ operādo qđ eſt nō vacare vt pueniamus ad qeſcēdum in fine ꝙ eſt vacare. Et h̄ oñdit p exēplū bellātiū qui ad h̄ bella gerūt vt ad pacē optatam pueniāt. Vacare qd vocatur. Vacatio ē finis laboris ⁊ pax belli. ¶ Eſt tñ ↄſiderāduȝ ꝙ ſupꝛa pbo dixit: ꝙ reges ſit grā opōnis. Sed ibi locut⁹ fuit de rege qua intermittiť opatio ante ↄſequutionē finis ꝓpter impoſſibilitatē cōtinuātis opandi: que qdē reges ordinať ad opationē ſicut ad finē. Vacatio aūt eſt reges in fine ad quaȝ opatio ordinať. Et ſic felicitati que eſt vltimus finis maxime cōpetit vacatio. Que qdē nō inueniť in opationib⁹ ꝟtutū practicarum. quaꝝ p̄cipue ſunt ille que ↄſiſtūt in reb⁹ politicis vtpote ordinātes bonū cōe: qđ eſt diuiniſſimū vel in reb⁹ bellicis qb⁹ ipſuȝ bonū cōe defendiť ↄtra hoſtes: ⁊ tñ his opibus nō ↄpetit vacatio. Lec. 9. Dubitatio Solutio. Et p̄mo qdē circa bellicas opationes h̄ eſt penit⁹ manifeſtū: qꝛ null⁹ eligit bella gerē: aut preparare bella ſolū grā bellādi qđ eſſet vacationē hēre in rebus bellicis. Qꝛ ſi in bellis gerēdis finē ſuū ↄſtitueret: ſeqreť ꝙ eſſet violēt⁹ ⁊ occiſoꝛ: in tātū ꝙ etiā de amicis faceret impugnatores ad hoc ꝙ poſſet pugnare ⁊ occidere. Q. l actionibus bellicis non eſt vacatio. Secūdo manifeſtū eſt in actionib⁹ politicis ꝙ non eſt in eis vacatio: ſȝ p̄ter ipſaȝ ↄuerſationeȝ ciuilē vult hō acqrē aliqd aliud. puta potētat⁹ ⁊ honores: vel qa in eis non eſt vltim⁹ finis. vt in p̄mo oñſuȝ eſt: magis eſt decēs ꝙ p ciuilem ↄuerſationē aliqs velit acqrē felicitatē ſibiipſi: ⁊ ciuibȝ ita ꝙ hȝ felicitas quā itēdit aliqs acqrē p politicā vitam ſit altera ab ipſa vita politica. Sic.n. p vitā politicā q̄rim⁹ eā q̄ſi alterā exñtē ab ipſa. Hec eſt.n. felicitas ſpeculatiua: ad quā tota vita politica videť ordinata: dū p paceȝ que p ordinationē vite politice ſtatuiť ⁊ ↄſeruať. dať hoibus facultas ↄtēplādi veritatē. Si igiť inter oēs actiones virtutū moꝛaliū excellūt politice ⁊ bellice tā pulchritudine: qꝛ ſunt maxime honoꝛabiles: quā etiā magnitudie: qꝛ ſunt circa maximū bonū qđ eſt bonū cōe: cū hȝ opatiōes nō habeāt in ſeipſis vacationē: ſȝ aganť ꝓpter appetitum

Q. nec in politicis. Lec. 5. Q. tota vita politica ad felicitatē ſpeculatiuā vr ordinata.

alterius finis: ⁊ nõ ſunt eligibiles ꝓpter ſeipſas: non erit in opationib⁹ virtutū moralium pfecta felicitas. Sed opatio intellect⁹ que eſt ſpeculatiua: videt a pmiſſis opõnib⁹ differre ſm rõnes ſtudij: qꝛ .ſ. homo vacat hꝰ opationi ꝓpter ſeipſam: ita ꝙ nullū aliū finez pter ipſam appetit. Hꝫ etiam hꝰ opatio ꝓpriaz delectationē ex ipſa ꝓcedētē que auget eā. Sic igit̃ pꝫ ꝙ ſm hꝰ opõnē ſpeculatiuā itellꝰ: manifeſte appet oīa exiſtē in hoīe queciꝙ ſolēt attribui btõ .ſ. ꝙ ſit p ſe ſufficiēs: ⁊ ꝙ vacat: ⁊ ꝙ nõ laboret. Et h̄ dico ꝗ̃tuz poſſe eſt hoī mortalē vitā agēti: in qua vita nõ pñt talis pfecte exiſtē. Sic igit̃ in ꝯtēplatione itellꝰ ꝯſiſtit pfecta felicitas hoīs: dūmõ adſit diuturnitas vite. Que qdē reqritur ad bñ eē felicitatis: ſm ꝙ opꝫ nihil eoꝝ que ꝑtinent ad felicitatem eſſe impfectum. ℭ Deinde cum dicit. — Felicitas pfcā hoīs.

ℭ Talis vtiꝙ melior erit vita ad hūanā vitā. Nõ ſm ꝙ hõ eſt ſic viuit. ſꝫ ſm ꝙ diuinū aliqd in ipſo exiſtit. Quāto aūt differt hic a cõpoſito tanto ⁊ opatio ab ea que ſm aliā virtutē. Si vtiꝙ diuinū intellect⁹ ad hoiem ⁊ que ſm hūc diuina vita ad humanā vitaꝫ.

Le. are. ℭ Talis aūt potior eēt vita: ꝙ̃ ſm hoiem. Non.n. qua hõ eſt: ita viuit. Sed qua diuinū qddā in ipſo exiſtit. Quātuz aūt differt h̄ a cõpoſito: tanto ⁊ hec opatio ab illa que eſt ſm aliā v̄tutē. Si itaꝙ diuinuz eſt mens ad hoies ⁊ vita que eſt ſm illā diuina eſt ad humanam vitam.

Argir. ℭ Talis aūt vita ſupat hoīs nãm. Nõ.n. h̄ ipſo quo hõ eſt: ita viuet: ſꝫ quo eſt qd in ipſo diuinū. Quātū igit̃ h̄ ab ipſo cõpoſito diſt̃ tātum ⁊ hui⁹ opatio diſtat ab ea: que a v̄tute alia ꝓficiſcit̃. Qđ ſi mens diuinū ad ipſm hoiez eſt ⁊ vita que ab hac manat diuina eſt reſpectu ipſi⁹ vite hūane.

S. Tho.

ℭ Oſtendit q̃lr hꝰ vita ſpeculatiua ſe hēat ad hoiem. Et p̄ oñdit ꝓpoᵐ. Scđo excludit errorez. ibi. (Opꝫ aūt nõ ⁊c.)

Vita ꝯtemplatiua eſt melior vita hūana. ℭ Dicit ḡ p̄: ꝙ talis vita que vacat ꝯtemplationi v̄itatis eſt melior ꝙ̃ vita que eſt ſm hoiez. Cū.n. hõ ſit cõpoſitus ex aīa ⁊ corpe hñs ſenſitiuā nãm ⁊ itellectiuā: vita hoī cõmēſurata videt̃ ꝯſiſtē in h̄ ꝙ hõ ſm rõnē ordinet affectiões ⁊ opationes ſenſitiuas ⁊ corꝑales. Sꝫ vacare ſoli opationi itellꝰ videt̃ eē ꝓprium ſupioꝝ ſubaꝝ in qb⁹ inuenit̃ ſola nã intellectiua: quã participāt ſm itellectū. Et ideo manifeſtãs ꝙ dcm̄ eſt ſubdit ꝙ hõ ſic viuēs .ſ. vacādo ꝯtēplationi nõ viuit ſm ꝙ hõ q eſt cõpoſit⁹ ex diuerſis: ſꝫ ſm qđ aliqd diuinū in ipſo exiſtit: put .ſ. ſm itellectū diuinā ſimilitudinē ꝑticipat. Et iõ ꝗ̃tum itellꝰ in ſua puritate ꝯſideratus differt a cõpoſito ex aīa ⁊ corpe: tātuz diſtat opatio ſpeculatiua ab opõne que fit ſm v̄tutez moralē: q̄ ꝓpe eſt circa hūana. Sicut ḡ itellꝰ per cõparationē ad hoīes eſt qđdā diuinū: ita ⁊ vita ſpeculatiua que eſt ſm itellectū: cõparat̃ ad vitā moralē: ſicut diuina ad hūanā. ℭ Deīde cū dicit. — Vita ꝯtēplatiua eſt aliq̄ modo diuina.

ℭ Oportet aūt nõ ſm ſuadētes humana ſapere hominē entē: neꝙ mortalia mortalēꝫ: ſꝫ inꝗ̃tum ꝯtingit imortalē facere: ⁊ diuina facere ad viuere ſm optimā eoꝝ que in ipſo. Si.n. ⁊ mole paruus eſt potētia ⁊ p̄cioſitate multū magis oīb⁹ ⁊ ſupexcellit. Videbitur aūt ⁊ vnūqđꝙ eē hoc ſiquidē p̄ncipale meli⁹. Inconueniēs ergo fiet vtiꝙ ſi nõ ſui ipſi⁹ vitā eligat: ſꝫ alicui⁹ alteri⁹ qđ ⁊ dictuz pri⁹ nūc ꝓpriū ꝯgruit ⁊ vnicuiꝙ nã optimū ⁊ delectabiliſſimū eſt vnicuiꝙ: ⁊ boni vtiꝙ que ſm intellectū vita: ſiqdem maxime hoc homo. Iſte ergo feliciſſimus.

ℭ Oportet aūt nõ quēadmoduz monēt qdam nos humana curare: cum ſimus hoies: ⁊ mortalia: cū ſimus mortales: ſed quātum fieri põt ad imortalitatē anniti: ⁊ oīa facē vt viuamus ſm optimum eoꝝ que in nobis ſunt. Iꝫ.n. mole paruū id ſit: at potētia: ⁊ p̄cio multo maius exiſtit. Et vē porro qſꝙ eē. Hoc ſiqdē p̄ncipale ⁊ melius. Abſurdū igit̃ foret: ſi nõ illi⁹ vitā: ſꝫ alteri⁹ cuiuſdā eligam⁹. Et qđ prius dixim⁹ nūc quoꝙ ꝯgruet. Pꝛoprium.n. cuiꝙ nã optimū ac iocūdiſſimū eſt. Et hoī igit̃ ea vita que eſt ſm mētē: ſiqdē maxime hec eſt homo. Hec vita ḡ beatiſſima eſt. — Le. are.

Argir. ℭ Oportet aūt nõ quēadmoduz monent qdam humana nos ſape cum ſimus hoies: aut mortalia cū ſimus mortales: ſꝫ quo ad fieri põt imortales noſipſos facē. Cunctaꝙ efficē: vt ea vita viuam⁹: que ab eo maneat: qđ eſt eoꝝ que in nobis ſunt p̄ſtabiliſſimū. Nã tam ⁊ ſi paꝝ eſt mole: virtute ⁊ p̄cio multū oībus ꝯcellit. Videbit̃ aūt ⁊ vnuſqſꝙ h̄ eſſe ſiqdem p̄ncipuum eſt ⁊ melius. Abſurdum igit̃ eſſet ſi nõ ſuam: ſꝫ alicuius alteri⁹ expeteret vitaꝫ. Id inſup qđ dictum eſt antea nunc etiam accõmodabit̃. Quod eſt.n. nã vnicuiꝙ ꝓprium id optimū vnicuiꝙ ⁊ iocūdiſſimuz eſt. Et homini igit̃ ea vita que ab ipſa mente. Siqdem maxime hoc eſt homo. Hec ergo eſt ⁊ feliciſſima vita.

S. Tho.

ℭ Excludit quorūdā errorē q ſuadebāt ꝙ hõ debeat intendere ad ſapiēdū humana: ⁊ mortales ad ſapiendū mortalia. Et fuit hoc dcm̄ ſymõidis poete. vt pꝫ in p̄n⁹ metaphyſice. Qđ quidē pħs dicit eſſe falſum: qꝛ hõ dꝫ intēdere ad imortalitatē: ꝗ̃tū põt ⁊ ſm totū poſſe ſuū facē ad hoc ꝙ viuat ſm intellectū: q eſt optimū eoꝝ que ſunt in homie: qui qdē eſt imortalis ⁊ diuinus. Quāuis.n. hoc optimuz ſit paruū mole: qꝛ eſt incorporeū ⁊ ſimpliciſſimū. ⁊ p ꝯñs caret magnitudine molis: tñ quātitate virtutis ⁊ p̄cioſitatis multū excedit oīa que in hoīe ſunt. Virtute qdē excedit in ſuis opationib⁹ qb⁹ ſupiorib⁹ ꝯiungit̃: ⁊ inferiorib⁹ p̄ncipat̃: ⁊ ſic quodāmõ oīa cõplectit̃. Precioſitate aūt ꝗ̃tuz ad dignitatez ſue nature: qꝛ intellect⁹ eſt imãlis ⁊ ſimplex incorruptibilis ⁊ impaſſibilis. Vnūqđꝙ aūt .i. totus hõ videtur eē hoc .ſ. intellect⁹. ſi ita eſt: imo qꝛ ita ē ꝙ intellꝰ eſt p̄ncipali⁹ ⁊ melius qđ ſit in hoīe. Dcm̄ eſt.n. ſupra in .9. ꝙ vnūqđꝙ potiſſime videt̃ eē id qđ eſt p̄ncipali⁹ in eo: qꝛ oīa alia ſunt quaſi inſtrumēta illius. Et ſic dum hõ viuit ſm operationē intellect⁹: viuit ſm vitā maxime ſibi ꝓpriam. Eſſet.n. incõueniēs. ſi aliqs eligeret viuere nõ ſm vitaꝫ ꝓpriā ipſi⁹: ſꝫ ſm vitā alic⁹ alteri⁹. Vñ icõueniēter dicūt q ſuadēt ꝙ hõ nõ debeat vacare ſpeculationi intellect⁹: ⁊ cū hoc dcm̄ ſit p̄us in .9. ꝙ illud qđ eſt ſm intellectū eſt propriū homini ꝯgruit etiā ⁊ nunc in ꝓpoſito. Illud.n. qđ eſt optimū ſm nãm in vnoquoꝙ eſt maxime ꝓpriuz ſibi: ꝙ aūt eſt optimū ⁊ ꝓpriū: ꝯſequēs eſt ꝙ ſit delectabiliſſimū: qꝛ vnuſqſꝙ delectat̃ in bono ſibi ꝯueniēti. Sic ergo pꝫ ꝙ ſi hõ maxime eſt intellect⁹ tanꝙ̃ p̄ncipaliſſimū in ipſo: ꝙ vita que eſt ſm intellectuꝫ eſt delectabiliſſima hoī: ⁊ maxime ſibi ꝓpria. Nec hoc eſt ꝯtra id qđ ſupra dcm̄ eſt: ꝙ nõ eſt ſm hoīes: ſꝫ .ſ. hominē: nõ eſt .n. ſm hoīes ꝗ̃tū ad nãz cõpoſitā. Eſt aūt ꝓpriiſſime ſm hoiez ꝗ̃tū ad id qđ eſt p̄ncipaliſſimus in homine qđ qdē pfectiſſime inuenit̃ in ſubſtātijs ſupiorib⁹. in hoīe aūt impfecte ⁊ .q. ꝑticipatiue. Et tñ iſtud paruū eſt mai⁹ oīb⁹ alijs q̃ in hoīe ſūt. Sic ergo pꝫ ꝙ ille q vacat ſpeculationi veritatis eſt maxime felix quātum homo in hac vita felix eſſe poteſt.

Erroꝛis exclūſio. Dictū ſymonidis. Lec. 3.

Q, hõ ds ſe extollere ad imortalia ⁊ diuina viuēdo ſm intellectū. Nota h̄ nobilitate intellectus.

Lec. 9.

Q, vita q̄ eſt ſm itellectū eſt delectabiliſſima hoi ⁊ maxie ꝓpria.

Qui vacat ꝯtēplatiõi eſt maxie felix inter hūanos.

Lectio .xij.

SEcūdo aūt que ſm aliam virtutē. — Le. an.

ℭ Secūdaria vo illa que eſt p aliā v̄tutem.

ℭ Scđo aūt eſt ea vita q̄ a v̄tute alia manat. — Argir.

S.Tho.

De felici⸗tate que eſt ſm prudē⸗tiā. ¶ Poſtq̃ ph̃s oſtēdit ꝙ pfecta felicitas eſt ⁊ pncipalis ſm ſpeculationē intellˀs. Hic inducit quādā aliā ſecūdariā felicitatē que ↄſiſtit in opatione ṽtutū moraliū. Et ꝑ ppōnit qḋ intēdit dicēs: ꝙ cū ille q vacat ſpeculationi ſm aliā ſit feliciſſim⁹. ſecūdario eſt felix ille q viuit ſm aliā ṽtutē .ſ. ſꝫ prudētiā: q̄ dirigit oēs morales ṽtutes. Sic.n. felicitas ſpeculatiua attribuit̃ ſapiē que cōprehēdit in ſe alios hit⁹ ſpeculatiuos tāq̃ pncipalior: ꝑhocita ēt felicitas actiua q̄ eſt ſm opationes moraliū ṽtutū attribuit̃ prudētie que eſt pfectiua oīum moraliū ṽtutū. vt in 6ᵒ oſtſum eſt. ¶ 2ᵒ ibi.

Lec. 11. ¶ Scōm ipſam.n. opationes humane. Juſta.n. ⁊ fortia ⁊ alia que ſm virtutes adiuicē agim⁹ in cōmutationib⁹ ⁊ neccitatib⁹ ⁊ actionib⁹ oīmodis ⁊ in paſſionib⁹: qḋ decet vnicuiq̧ ↄſeruātes. Hec aūt eſſe vident̃ oīa humana. Quedā hoꝝ aūt ⁊ accidere a corpe videntur ⁊ multū coappropriari paſſionibus moris virtus. Cōiugata eſt.n. prudētia moris virtuti: ⁊ h̄ prudētie. ſiquidē prudētie quidē pncipia ſm morales ſunt virtutes. Rēctum aūt moraliū ſm prudētiam. Cōcopulate aūt ⁊ he paſſionibus circa compoſitum vtiq̧ erunt. Cōpoſiti autē virtutes humane ⁊ vita vtiq̧ q̄ ſm has felicitas. Que aūt intellectus ſeparata. Tm̄.n. de ipſa dcm̄ eſt. Certius.n. dicere maius propoſito eſt.

Le. are. ¶ Nam opōnes ſm illā humane ſunt. Juſta igit̃ ⁊ fortia: ⁊ alia que ſunt ſm ṽtutes inuicē agimus: in cōmertiis ⁊ expeditionib⁹ ⁊ variis reb⁹. Jn affectib⁹ quoq̧ decorē vnicuiq̧ ſeruam⁹. Hec aūt oīa vident̃ humana. Quedā ēt a corpe puenire ⁊ in multis appropriari affectib⁹ moris ṽtus. Coniugata eſt.n. prudētia moris ṽtuti: ⁊ illa prudētie. Siqdē pncipia prudētie ſunt ſm ṽtutes morales. Rectum aūt in moralib⁹ ſm prudētiaꝫ. Coniuncte ṽo he affectib⁹ ⁊ circa cōpoſituꝫ erūt. Cōpoſiti aūt ṽtutes humane ſunt. Et vita igit̃ ſm ⁊ felicitas. Jlla ṽo q̄ mētis ſepata. Hacten⁹.n. de illa dcm̄ ſit. Nā diligētius diſcutē ſupra ꝑpoſitum foret.

Argu. ¶ Opationes n. que ob hec ꝑdeūt humane ſunt. Nā iuſta ⁊ fortia ⁊ cetera que a ṽtutib⁹ ꝑficiſcunt̃ iter nosipſos agimus in cōmertiis ⁊ necitatib⁹ atq̧ actib⁹ cōib⁹ ⁊ itē affectibus vnicuiq̧ ſeruātes decoꝝ. Hec aūt oīa ↄſtat eē hūana. Nōnulla aūt ⁊ a corpe ꝑuenire vident̃. Et multū virtus moꝝ cū affectib⁹ iūcta eſt. Cōiuncta eſt ēt ⁊ prudētia moris ṽtuti: ⁊ hec prudētie: ſi pncipia qdē prudētie a ṽtutib⁹ ipſis emergāt. Rectū ṽo moris ṽtutū a prudētia manat. Cum aūt he ſeſe ſic hēant vt a ſe mutuo pēdeāt: ſuntq̧ cōiuncte affectib⁹: circa ipm̄ cōpoſitum fuerint. At cōpoſiti ṽtutes humane ſūt. Quare ⁊ ea vita que ab ipſis ꝑficiſcit̃ ⁊ felicitas humana eſt. Mētis aūt eſt ſepata. Atq̧ tm̄ de ipſa ſit dcm̄. Exacte nāq̧ dicere ꝑpoſito maius eſt.

S.Tho.

Qu ſpeculatiua felicitas ſit potior actiua. ¶ Oſtendit ꝑpoſituꝫ q̄tuor rōnib⁹. Quaꝝ ꝑ⁹ eſt: q: opationes que ſunt ſm alias virtutes actiuas ſunt operationes humane. Sūt.n. circa res humanas. Primo qdē circa res exteriores que in vſuꝫ hoīs veniūt. Opa.n. iuſtitie ⁊ fortitudinis ⁊ aliaꝝ ṽtutū que adinuicē agim⁹ exiſtūt in cōmutationib⁹ put ſm iuſtitiā hoīes inuicē ſua bona commutāt. Exiſtunt ēt in necitatib⁹: put .ſ. vnus hō alteri ſubuenit in ſua necitate. Exiſtunt ēt in qbuſcūq̧ actionib⁹ ⁊ paſſionib⁹ humanis: circa q̄s ſm ṽtutes morales ↄſeruat̃

Rō pma. Qu ſpec ſe licitatē ſpe culatiuā eſt felicitas actiua Opōnes q̄

id qḋ ↄuenit vnicuiq̧. Oīa aūt p̄dicta vident̃ eē quedam humana. Scōo aūt quedā ad ṽtutes ptinētia vident̃ ptinere ad corp⁹ ⁊ ad aīe paſſiones. qb⁹ ṽtus moralis ſm quādam affinitatē approprial̃. Multe.n. moralium ṽtutum ſunt circa paſſiones. ſicut ex p̄dictis pꝫ. Sic ꝑ ṽtus moralis eſt circa humana bona: inq̄tū eſt circa bona exteriora ⁊ circa bona corpis: ⁊ circa aīe paſſiones. Morali aūt ṽtuti ↄiungit̃ prudētia itellectualis ṽtus exiſtēs ſm quādam affinitatē: ⁊ ecōuerſo: q: pncipia prudētie accipiunt̃ ſꝫ virtutes morales. quaꝝ fines ſunt pn⁹ prudentie. Rectitudo aūt moraliū ṽtutū accipit̃ ſm prudētiam: q: facit rectam electionē eoꝝ que ſunt ad finē. vt pꝫ ex his que in .6. dicta ſunt. Ea ēt .ſ. ṽtus moralis ⁊ prudētia ſimul copulant̃ cuꝫ paſſionib⁹. q: .ſ. ſm vtrūq̧ modificant̃ paſſiones. Paſſiones aūt ſunt cōes totius cōpoſiti ex aīa ⁊ corpe: cū ptineāt ad partē ſenſitiuā. Uñ pꝫ ꝙ tā virtus moralis q̃ prudētia ſunt circa cōpoſitū. Uirtutes aūt cōpoſiti ꝑprie loquēdo ſunt humane: inq̄tuꝫ hō eſt cōpoſit⁹ ex aīa ⁊ corpe. Uñ ⁊ vita que eſt ſm has .ſ. ſm prudētiam ⁊ ṽtutem moralē eſt humana que dr̄ vita actiua. Et ꝑ ↄñs felicitas que in hac vita cōſiſtit eſt humana. Sed vita ⁊ felicitas ſpeculatiua que eſt ꝑpa intellect⁹ eſt ſepata ⁊ diuina. Et tm̄ dicere ad p̄ſens de ipſa ſufficiat. Q. aūt magis per certitudinē explicet̃ eſt aliqd maius q̃ ptineat ad ꝑpoſitū. Agit̃ eniꝫ de hoc in 3ᵒ de aīa. vbi oſtēdit̃ ꝙ intellect⁹ eſt ſeparatus. Sic igit̃ pꝫ ꝙ felicitas ſpeculatiua eſt potior q̃ actiua: quanto aliqd ſeparatum ⁊ diuinum eſt potius q̃ id qḋ eſt cōpoſitum ⁊ humanum. ¶ Scōam rationem ponit ibi.

ſūt ſꝫ alias ṽtutes actiuas ſunt opōnes humane.

Connexio ṽtutū moraliuꝫ cum prudentia.

Lec. 10.

Felicitas actiua ē humana. Felicitas ſpeclatia ē ſepata ⁊ diuina.

¶ Uidebit̃ aūt vtiq̧ ⁊ exteriori largitione in parū vel minus indigere morali. Neceſſariis quidē.n. ambob⁹ op⁹ ex equali ſit: ⁊ ſi magis laborat circa corp⁹ politic⁹ ⁊ q̄cunq̧ talia. Parū vtiq̧ quidē differt: ad opatiōes aūt multū differt. Liberali quidē.n. op⁹ erit pecuniis ad agere liberalia. ⁊ iuſto vtiq̧ ad redditiōes. Uolūtates.n. īmanifeſte. Simulant.n. ⁊ nō iuſti iuſte agere velle. Forti aūt potētia ſiquidē perficit aliquid eoꝝ que ſm virtutē ⁊ tēperato poteſtate. Qualiter.n. manifeſt⁹ erit vel iuſt⁹ vel alioꝝ aliqs. Querit̃ aūt quideꝫ vtrū pncipaliter virtutis electio vel actiōes: vel in ambab⁹ exiſtētib⁹. Perfectū vtiq̧ manifeſtū qḋ in ambab⁹ vtiq̧ erit. Ad actiōes aūt multis op⁹ eſt. Et q̄to vtiq̧ maiores ſunt ⁊ meliores plurib⁹. Speculāti aūt a nullo taliū ad opationē neceſſitas. Sed vt ↄuenit dicere ⁊ impedimēta ſūt ad ſpeculationē. Scōm aūt ꝙ hō eſt ⁊ plurib⁹ conuiuit eligit ſm virtutē agere. Opus habebit igitur talibus ad humaniter ↄuerſari.

¶ Uidetur ēt externa affluētia paꝝ vel min⁹ indigē q̃ moralis. Sit.n. vtriſq̧ nec̄ioꝝ īdigētia par. Q uāq̃ magis laborat circa corp⁹: q in re.p. ↄſal. Et quecūq̧ talia: ñ parum refert. Sed in opationib⁹ multū differūt. Nā liberali qdē pecunia op⁹ eſt ad liberalitatē exercēdam: ⁊ iuſto ad remunerationes. Quia volūtates hoīum obſcure ſunt: ⁊ ſimulāt multi ſe iuſte velle: cum nō ſint iuſti. Forti quoq̧ opus erit potētia: ſi ꝑfecturus ſit aliqd ſm ṽtutē ⁊ modeſto licētia. Nam quō diſcerni pōt vel hic vel alioꝝ q̄ſpiā̃

Le. are.

Eſt aūt

Eſt aūt queſtio: quid tādem ꝑncipalius in virtute ſit: factum ne an electio. Utpote in vtriſqȝ exiſtēte ṽtute. Perfectum ꝗ̄ in vtriſqȝ ꝯſtat eſſe. Sed ad res agēdas multis eſt opus: ⁊ q̄nto maiores ⁊ p̄clariores ſunt: tāto magis. At cōtēplanti nihil taliū opus eſt ad opationē: ſʒ vt ita dicerim ꝯtēplationē impediūt. Ueꝝ qua hō eſt cū plurib⁹ viuit: diligitqȝ ṽtuoſa facē: indigebit ꝓfecto his ad hoīs viſum.

Argu. ¶ Uidebitur aūt ⁊ externa affluētia perpaꝝ aut minus idigere q̄ꝫ moralis. Op⁹ eſt. n. vtriſqȝ nec̄ꝛis reb⁹. Atqȝ ſit eqȝ: q̄ꝫq̄ꝫ circa corp⁹ ⁊ res tales ciuilis homo magis elaborat. Parua. n. dr̄ia fuerit. In opōnib⁹ aūt non mediocriter differunt. Etenim liberali qdē ad liberalitatis opōnes exercēdas: ⁊ iuſto ad retributiones pecunijs opus erit. Uoluntates. n. nō ſunt manifeſte. Simulant aūt ⁊ qui nō ſunt iuſti agē iuſte velle. Forti aūt op⁹ eſt potētia: ſi agit aliqd eoꝝ que a ṽtute ꝓficiſcunt: ⁊ ꝑtāte ēt tēperanti. Quo nāqȝ mō aut hic aut ceteroꝝ quiſq̄ꝫ manifeſtus erit. Querit aūtē vtꝝ magis ꝓpriuꝫ ſit ṽtutis electio: an ipſi actus: qppe cū in vtriſqȝ ṽtus ꝯſiſtat. Atqȝ ꝯſtat in vtriſqȝ ꝑfectū ipſum ꝯſiſtē. Ad act⁹ aūt mltis idiget. Et quo maiores pulchrioreſqȝ ſunt eo plurib⁹ idiget. At ꝯtēplāti nullis huiuſcemodi reb⁹ ad opationē eſt op⁹. Quin ⁊ impedimēto fere ſunt ad ꝯtēplationē. Sed h̄ ipſo quo homo eſt atqȝ cū plurib⁹ viuit expetit ea agere que a ṽtute proficiſcunt. Indigebit igitur talibus ad ea agēda que ad hoīem ſpectant.

S. Tho.

Rō ſcḋa. Nō eodē mō neceſſario indigēt ſpeculatiuus ⁊ moralis ſeu actiuus.

¶ Et dicit ꝙ ſpeculatiue vita ⁊ felicitas videt paꝝ vel ſaltē minus q̄ꝫ moralis indigē ꝙ hoi largiant exteriora bona. Ueꝝ eſt. n. ꝙ ambob⁹. ſ. tā ſpeculatiuo q̄ꝫ morali opus eſt hēre nec̄ꝛia vite. puta cibū ⁊ potū ⁊ alia hm̄: q̄uāuis circa corp⁹ magis laboret actiuus q̄ꝫ ſpeculatiuus: q: exteriores actiones ꝑ corpus agunt. Tn̄ q̄ꝫtum ad h̄ nō eſt magna dr̄ia qn equalr nec̄ꝛijs vtreqȝ idigeat. Sed q̄ꝫtum ad opationes vtriuſqȝ magna eſt: quia ṽtuoſus multis idiget ad ſuas opōnes. ſicut pʒ ꝙ liberali opus eſt pecunijs ad agēduꝫ liberalr: ⁊ ſilr iuſtus idiget pecunijs ad h̄ ꝙ reddat illa que dʒ. Et ſi qs dicat ꝙ act⁹ liberalitatis. eſt ēt velle dare ⁊ act⁹ iuſtitie velle reddē qḋ pōt eē etiā ſine pecunijs. ꝯſiderāduꝫ eſt ꝙ volūtates boīuꝫ nō ſunt manifeſte ſine opationibus exteriorib⁹. Multi. n. qui nō ſunt iuſti ſimulāt ſe velle iuſte agē. Sed ad h̄ ꝙ ſit manifeſtū de aliquo an ſit fortis idiget aliquo exteriori. Et ſic dʒ aliqḋ op⁹ exteri⁹ fortitudinis ꝑficē. Et ſilr tēperat⁹ idiget ꝑtāte vtendi delectationib⁹ ad h̄ ꝙ manifeſtet tpantia. Aliter. n. niſi adſit facultas opandi nō poterit eē manifeſtus: neqȝ ille ṽtuoſus ſcʒ tēperat⁹ vel fortis: neqȝ aliqs alius. Et iō pōt queri qd ſit ꝑncipalius in ṽtute morali. vtꝝ electio īterior vel actiones exteriores: cū vtrūqȝ ad ṽtutē exigat. Et q̄ꝫuis electio ſit ꝑncipalior in ṽtute morali. vt ſupra dcm̄ eſt: tn̄ manifeſtū eſt ꝙ ad oīmodā ꝑfectionē ṽtutis moralis reqrit non ſolū electio: ſʒ ēt opatio exterior. Ad actiones aūt exteriores opus eſt hoi ꝙ hēat multa: ⁊ tāto plura quāto actiōes debēt eſſe maiores ⁊ meliores. Sed ille qui vacat ſpeculationi nullo taliū indiget ad ſuā opationē. Quinimo pōt dici ꝙ exteriora bona impediūt hoīem a ſpeculatione ꝓpt ſollicitudinē: que ex eis igerit hoi diſtrahens aīum hoīs ne totalr poſſit ſpeculationi vacare. Sed ſi hō ſpeculatiuus indigeat exteriorib⁹ rebus. hoc erit inq̄ꝫtum eſt hō indigēs nec̄ꝛijs: ⁊ inq̄ꝫtum conuiuit plurib⁹: quos iterduꝫ opʒ iuuare: ⁊ inq̄ꝫtum hō ꝯtēplatiuus eligit viuere ſm̄ virtutē moralē. Et ſic indigebit talib⁹ ad hoc ꝙ humaniter ꝯuerſet. Sic igit patet: ꝙ felicitas ſpeculatiua eſt potior q̄ꝫ actiua que eſt ſm̄ ṽtutē moralē. ¶ Tertiam rōnem ponit ibi.

Ad oīmodā ꝑfectionē virtutis moralis reqrit nō ſolū interior electio ſʒ ēt exterior operatio. Paucis idiget ſpeculatiuus.

10m ¶ Perfecta autem felicitas: quoniaꝫ ſpeculatiua quedā eſt operatio ⁊ hinc vtiqȝ apparebit. Deos enim maxime ſuſpicati ſumus beatos ⁊ felices eſſe. Actiones aūt quales attribuere debite ipſis. vtrū iuſtas. Uel ridiculi apparebūt: cōmutationes ⁊ depoſitiones dantes ⁊ quecūqȝ alia talia. Sed fortes ſuſtinētes terribilia ⁊ piclitātes quoniaꝫ bonū. Uel liberales. Cui āt dabūt. Incōueniēs aūt ⁊ ſi erit ipſis nūmiſma vel aliqd tale. Si aūt tēperati qdē vtiqȝ erūt vel oneroſa laus quoniā nō habēt prauas concupiſcentias. Pertrāſeūtib⁹ aūt omnia apparebūt vtiqȝ que circa actiones parua ⁊ indigna deis. Si tamē viuere oēs ſuſpicati ſunt ipſos ⁊ opari ergo. Nō oportet. n. dormire quēadmodū endimiōa. Uiuēti vtiqȝ ab agere ablato. adhuc aūt magis a facere qd: relinqtur preter ſpeculationē. Quare dei opatio beatitudine differēs: ſpeculatiua vtiqȝ erit. Et humanaruꝫ vtiqȝ que huic cognatiſſima feliciſſima.

¶ Eſſe ṽo ꝑfectam felicitatē ꝯtēplatiuaꝫ quādam: opationē vel ex eo patebit: qḋ deos maxime exiſtimam⁹ felices ac beatos eē. At q̄s res illis tribuimus agēdas? Utꝝ iuſtas? At erit ridiculuꝫ ſi in ꝯtrībus ac reddēdis depoſitis ⁊ hm̄ reb⁹ occupari dicant. Sʒ an fortes in ſuſtinēdis terrorib⁹ ⁊ piculis ſubeūdis honeſti cauſa? an liberales? At cui dabūt? Et ſil abſurdū eſt: dicē illis eē nūmos vel tale aliqd? An modeſtos? At que tādem iſta laus eſt nō hn̄tib⁹ prauas cupiditates? Ita ꝑ oīa diſcurrēti apparebit in reb⁹ agēdis paruum qddā eē: ⁊ indignū numine deoꝝ. Atq viuē illos cuncti exiſtimāt. Et opari ergo. Nā dormire eos dicēdum nō eſt: quēadmodū Endymionē. Uiuenti aūt ſi nec agē quicq̄ꝫ tribuat: ⁊ multo magis nec facē: qd reſtat tandem preter ꝯtēplationem? Quare opatio dei beatitudine precellens: ꝯtēplatiua quedam eēt. Et in hominibus ergo illa que huic cognatiſſima eſt: erit vtiqȝ feliciſſima. Le. arc.

Argu. ¶ Atqȝ felicitatē ꝑfectā ꝯtēplatiuam quādam opationeꝫ eē hinc quoqȝ fuerit manifeſtuꝫ. Deos. n. maxime beatos eē putam⁹ atqȝ felices. At quos nam act⁹ tribuē illis opʒ. Juſtos ne. An ridiculi videbūt: ſi cōmutēt ⁊ depoſita reddant: ⁊ hm̄ cetera agāt. At fortes ne: ꝓpterea ꝙ formidoloſas res ſuſtinent piculaqȝ ſubeunt honeſtatis ipſius cā. At liberales. At cui nā dabūt. Abſurdū eſt inſup ſi nummos ēt hēant aut aliqḋ tale. At tēperātes. Ad qdnā fuerint. An laus eſt importuna: ſi prauas dō cupiditates nō hēre dicant. Ita ꝑ oīa diſcurrēti cūcta que ſunt circa actus parua quedā ⁊ non digna dījs imortalib⁹ ſane vident. At ṽo viuē ipſos vniuerſi putāt. Quare ⁊ opari. Non enim opʒ illos vt Endymionē aiunt dormire. Uiuēti igit ei cui actio: ⁊ multo magis effectio non tribuit: qdnā aliud p̄ter ꝯtēplationē reſtat. Quare dei opatio precellēs btitudine ꝯtēplatiua ſine ꝯtrouerſia fuerit. Et hūanaꝝ igit opationum ea hō eſt ſūme felix que illi maxime eſt cognata.

S. Tho.

Rō tertia. Btitudo maxie cōpetit ſubſtātijs ſeparati.

¶ Et dicit ꝙ hoc ꝙ felicitas ꝑfecta ꝯſiſtat in q̄dā ſpeculatiua opōne ex h̄ appet: ꝙ dījs. i. ſubſtātijs ſepatis maxime videt cōpetē ꝙ ſint felices ⁊ beati. Nec tn̄ poſſum⁹ eis attribuere actiones moraliuꝫ ṽtutum. Si qs. n. attribueret eis iuſtitie opōnes: appareret deridēdi: vtpote cōmutationes facientes: vel ēt ſua bona apḋ alios deponētes: vel quecūqȝ alia opa facientes. Et ſilr non pōt eis attribui fortitudo:

vt. ſ. ſuſſerant terribilia ⁊ picula ꝓpter bonum cõe. Siſr ẽt non cõpetit eis liberalitas ꝑut eſt ỽtus humana. Nõ eniʒ eſt aſſignare eis cui mortaliũ dent hꝫ dona que dãt hoies liberalr: q2 incõueniens eſt. ſi aliqs dicat eos vti ad dãduʒ denarijs vel aliqs hꝫ. Si aũt aliqs attribuat eis tẽperãtiaʒ huiuſꝫ laus magis eẽt onerosa deo q̃ grata. Nõ.n. eſt laudabile deo q̃ nõ hẽat prauas ↄcupiſcẽtias: q2 nõ eſt natus eas hr̃e. Sic g̃ ptranſeũdo oẽs actiones moraliũ ỽtutum apparet q̃ ſunt parua ⁊ idigna dijs.i. ſubſtãtijs ſupiorib⁹. Sed tñ opinanẽ q̃ viuent: ⁊ per ↄñs q̃ opent. Nõ.n. ↄuenit eis q̃ nihil opent: ſicut dormiẽtes: ſicut dĩ de quodam pho: q2 diu vixit dormiens. Si igit a vita diuina auferamus agẽ moraliũ ỽtutum ⁊ prudẽtie: ⁊ adhuc multo magis auferam⁹ a diuina vita facẽ: qḋ eſt ꝓprium artis: nulla alia opatio dei que excellit in beatitudine eſt niſi ſpeculatiua. Et ſpeculatione ſapiẽtie ſue oĩa fecit. Ex quo pʒ q̃ inter opationes hũanas illa que eſt ſimillima diuine ſpeculationi eſt feliciſſima. ℭ Quartam rõnem ponit ibi.

Q. diuina btitudo eſt tm̃ ſpeculatiua.

ℭ Signũ autẽ ⁊ nõ participare reliqua animalia felicitate tali opatione priuata perfecte. Dijs qdem eniʒ omnis vita beata. Hominibus aũt inquantũ ſimilitudo quedam talis opationis exiſtit. Aliorũ auteʒ animaliuʒ nulluʒ felix eſt: qa nequaq̃ cõmunicat ſpeculatione. Inquantũ vtiq̃ ſpeculatio: ⁊ felicitas: ⁊ qbus magis exiſtit ſpeculari: ⁊ felices eẽ nõ ſm accidens: ſed ſm ſpeculationem. Hec.n. ſꝫ ſeipſam honorabilis. Quare erit vtiq̃ felicitas ſpeculatio quedã.

Le. are. ℭ Huius ſignum fuerit q̃ cetera qdem alalia felicitatis capacia nõ ſunt: cũ tali opatione penit⁹ careãt. Nã dijs qdeʒ oĩs vita beata eſt. Hoib⁹ ṽo inq̃tum ſilitudo quedaʒ illius exiſtit talis opationis. Alioꝝ ṽo aialium nulli felicitas cõpetit: qm̃ nullatenus pticipia ſunt ↄtẽplationis. Quouſq̃ ergo ſe ↄtẽplatio extẽdit: eouſq̃ felicitas. Et qb⁹ magis eſt ↄtẽplari eiſdẽ ⁊ felices eẽ: non ſm accidẽs: ſed ſm contẽplationem. Nam ipſa per ſe precioſa eſt. Itaq̃ felicitas vtiq̃ erit contemplatio quedam.

Argu. ℭ Signum eſt huius ⁊ alalia cetera felicitatis expria eẽ: ta li penitus opatione puata. Nam dijs qdẽ tota eſt vita beata: talẽ hñtib⁹ opationẽ. Hoib⁹ aũt quoad ipſos talis opationis quedã ineſt ſilitudo. At aialiuʒ ceteroꝝ nullũ prorſus eſt felix: qppe cum nulla ex parte pticeps ſit ↄtẽplationis. Quouſq̃ igit ↄtẽplatio ſeſe extẽdit: eouſq̃ ſeſe extendit ⁊ felicitas ipſa. Et qbus ↄtẽplatio magis ineſt ijs: ⁊ felicitas magis ineſt: non per accidens qdem: ſed per ipſam vtiq̃ ↄtẽplationem. Hec.n. per ſeipſam eſt precioſa. Quare felicitas contemplatio fuerit quedam.

S. Tho.

Quarta rõ a ſigno. ℭ Et dicit q̃ ſignũ hui⁹ q̃ pfecta felicitas ↄſiſtat in ↄtẽplatione ſapiẽtie eſt q̃ aialia irrõnalia que carẽt felicitate oĩno ſunt puata tali opatione: q2 nõ hñt intellectũ: quo nos ſpeculamur ỽitatẽ. Aliquo aũt mõ pticipant opationes ỽtutũ moraliuʒ: ſicut leo actu fortitudinis ⁊ liberalitatis: Lyconia actu pietatis ad parentes. Et hoc rõnabilr. Dijs enim.i. ſubſtãtijs ſepatis: q2 hñt ſolã intellectualẽ vitaʒ tota eoꝝ vita eſt bona. Hoies aũt intãtum ſunt beati: inq̃tũ exiſtit in eis quedã ſilitudo talis opationis.ſ. ſpeculatiue. Sed nulli alioꝝ aialiũ eſt felix: q2 in nullo cõicãt ſpeculatione. Et ſic pʒ q̃ q̃tũ ſe extẽdit ſpeculatio tm̃ ſe extẽdit felicitas. Et qb⁹ magis ↄpetit ſpeculari magis ↄpetit eẽ felices: ⁊ nõ ſm accñs: ſꝫ ſm ſpeculationẽ q̃ ẽ ſm ſe honorabil. Un̄ ſeqtur q̃ felicitas ſm ſit q̃dã ſpeculatio. Lcõ. xiij.

Aialia felicitatis expertia aliquo mõ participãt actiões virtutum moraliũ. Leo. Lyconia. Mõ ſe habeãt ſubſtãtie ſeparate ad felicitatem. Mõ ſe habeãt hoies

ℭ Opus erit autẽ ⁊ exteriori proſperitate homini enti. Nõ.n. p ſe ſufficiens natura ad ſpeculari. Sed opʒ ⁊ corpus ſanum eſſe ⁊ cibũ ⁊ reliquum famulatum exiſtere.

ℭ Indigebit quoq̃ externa ꝓſpitate cum hõ ſit. Nõ enim nã ipſa per ſe ſufficiẽs eſt ad ↄtẽplandum: ſed opʒ ſanũ eẽ corpus ⁊ alimenta: ceterũq̃ famulatum adeſſe. Le. are.

ℭ Eſt aũt opus huic ⁊ ꝓſpitate externa: cũ ſit hõ. Nã neq̃ ipſa nõ eſt ad ↄtẽplandum ſufficiens. Sed corpus ſanum eſſe opʒ: ⁊ alimẽta reliquumq̃ famulatum adeſſe. Argu.

S. Tho.

ℭ Poſtq̃ phs oñdit qd ſit pfecta felicitas. Hic oñdit quõ ſe hẽat ad exteriora. Et p̃ oñdit quõ ſe hẽat felix ad bona inferiora. Scdõ quõ ſe hẽat ad deum. ibi. (Scdm̃ intellectum ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo facit. Primo oñdit quãtuʒ indigeat felix exteriorib⁹ ⁊ terrenis bonis. Scdõ cõfirmat p auctem ſapiẽtum. ibi. (Et ſolon aũt ⁊c̃.) ℭ Circa p̃m duo facit. Primo oñdit q̃ felix idiget exteriorib⁹. Scdõ oñdit q̃ nõ idiget multis ⁊ magnis. ibi. (Non tñ eſtimãdũ ⁊c̃.) ℭ Dicit g̃ p̃. q̃ felix cum ſit hõ opus hꝫ exteriori ꝓſpitate. Humana.n. nã nõ eſt ſufficiẽs ad ſpeculãdum ꝓpt ↄditionẽ corpis qḋ ad ſui ſuſtẽtanonẽ indiget exteriorib⁹ rebus. Subſtãtia aũt intellectualis in corpea per ſe ſufficiẽs eſt ad ſpeculãdum. Hoĩ aũt ad h̃ q̃ ſpeculeẽ opus eſt pmo hr̃e corpus ſanũ: q2 per infirmitatẽ debilitanẽ vires ſenſitiue qb⁹ homo vtiẽ in ſpeculãdo. Diſtraheẽ ẽt intẽtio mẽtis ab attẽtione ſpeculationis. Indiget ẽt hõ cibo ⁊ nutritiõe corpis ⁊ reliquo famulatu. vt. ſ. ſibi miniſtrenẽ oĩa alia q̃ ſunt ſibi neccia ad vitã humanã. ℭ Deinde cum dicit.

Hõ felix idiget bõis exteriorib⁹.

Qm̃ ſpeculatiõ vite indiget corpore ſano ⁊ cibo ⁊ alijs ad vitã neceſſarijs.

ℭ Non tamẽ exiſtimãdũ multis ⁊ magnis indigere futurũ felicem. ſi nõ contingit ſine exterioribus bonis beatũ eſſe. Nõ enim i ſupabundantia i ſe ſufficiens nec iudiciũ neq̃ actio. Poſſibile aũt ⁊ non principes terre ⁊ maris agere bona. Eteni a moderatis poterit vtiq̃ aliqs agere ſm virtutem. Hoc aũt eſt videre manifeſte. Idiote eni potẽtib⁹ nõ min⁹ videẽ ſtudioſa agere: ſꝫ ⁊ magis. Sufficiens auteʒ tanta exiſtere. Erit.n. vita felix ſecundum virtutem operantis.

ℭ Nec tñ ſi abſq̃ externis bonis beatũ eẽ non daẽ: ideo putãdum eſt multis ac magnis illũ indigẽ. Nõ.n. in exceſſu ſufficiẽtia eſt neq̃ iudiciũ: neq̃ actio. Sed pñt ẽt qui non terre: mariſq̃ dñanẽ honeſta agẽ. Nã a mediocrib⁹ etiam facultatib⁹ poteſt qs illa agẽ que ſunt ſm virtutem. Hoc apte licet intueri. Nam priuati hoies non minus videnẽ recta facere q̃ illi: qui ſunt in dignitatib⁹ ac potentia ↄſtituti: immo etiam magis. Satis eſt ṽo tot adeſſe. Erit eniʒ beata eius vita qui ſm virtutem operabitur. Le. are.

ℭ Non tñ putãdum eſt multis ac magnis ei opus fore qui futurus eſt felix: ſi fieri nõ põt vt ſit beat⁹ ſine bonis externis. Neq̃.n. ſufficiẽtia neq̃ iudiciũ neq̃ actus in exupatione ↄſiſtit. Sed fieri põt vt ⁊ non pncipes terre ac maris agãt honeſta. Etenim a mediocrib⁹ felicitatib⁹ põt qſpiam agere p ỽtutẽ. Atq̃ id clare cernẽ licet. Priuati naq̃ non minus agẽ videnẽ res bonas q̃ qui ſunt in ptãtib⁹ ↄſtituti: immo etiam magis. Satis aũt eſt tot facultates hr̃e. Erit enim eius vita felix qui per ipſam opatur virtutem. Argu.

S. Tho.

ℭ Oñdit q̃ hõ non idiget multis exteriorib⁹ reb⁹ ad felicitatẽ. Et dicit q̃ etſi nõ ↄtingat aliquẽ eẽ beatuʒ btitudine

Q. ad felicitatẽ nõ ẽ op⁹ multis.

bonis vite abſq; exteriorib⁹ rebus necīis ad vitā humanā: nō tñ eſt exiſtimādū q̄ ad hoc q̄ aliquis fiat felix idigeat multis ⁊ magnis diuitijs. Q̄d.n. aliq̄s ſit ſibi p ſe ſufficiēs qd̄ req̄rit̄ ad felicitatē: nō ↄſiſtit i ſupabūdātia diuitiaꝝ. Paucis.n. indiget nā. Supabūdātia aūt facit min⁹ per ſe ſufficiētes. Indiget.n. homo multoꝝ auxilio ſeu miniſterio ad cuſtodiēdas ⁊ gubernādas ſupabūdātes diuitias. Silr̄ ēt rectitudo iudicij tā rōnis ſpeculatiue q̄ practice: ⁊ exterior actio v̄tuoſa pōt eē abſq; diuitiaꝝ abūdantia. Et q2 h̄ manifeſtū erat q̄tū ad iudiciū rōnis. manifeſtat h̄ ↄſiter q̄tū ad actionē v̄tutis: que plurib⁹ indigē videt̄. vt ſupra dcm̄ eſt. Et dicit q̄ poſſe eſt q̄ illi qui nō ſunt prīcipes terre ⁊ maris. q. in diuitijs nō ſupabūdātes: bñ operari poſſint. Si.n. aliq̄s moderate hēat de bonis exteriorib⁹ poterit operari ſm̄ v̄tutē. Q̄d manifeſto appet experimento. Hoīes.n. idiote.i. populares ⁊ puatam vitā agētes videntur agē v̄tuoſa nō minus q̄ potētes: ſed ēt magis q̄ potētes. Nā potētes impediunt̄ a multis v̄tuoſis actib⁹ ſtu, ppt̄ nimias occupationes ⁊ ſollicitudines: tum ēt pp ſupbiam ⁊ abūdātiam diuitiaꝝ. Sufficit aūt ad felicitatē q̄ hō tātū hēat de exteriorib⁹ bonis: q̄ poſſit v̄tuoſe operari: q2 ſi aliq̄s opet̄ ſm̄ v̄tutē: eſſet vita eius felix: cū felicitas in opatione v̄tutis ↄſiſtat. ſicut prius dcm̄ eſt. ¶ Deinde cum dicit.

Supabundantia facit min⁹ ſufficientes.

Lec.12.

Potentes min⁹ agunt v̄tuoſa q̄ populares Q̄ntū ſuf ficiāt ad felicitatem.

¶ Et ſolon autem felices fore enunciauit bene dicens moderate his que extra ditatos. Agentes autem optima exiſtimabit. ⁊ viuentes temperate. Contingit enim moderata poſſidentes agere que oportet.

Le. are. ¶ Et Solon fortaſſe recte felices oſtēdit: dicēs mediocriter abūdātes externis bonis: agētes res pclaras ⁊ viuētes modeſte. Pōt.n. ⁊ q mediocria poſſidet agē: que oportet.

Argir. ¶ Solon ēt bñ fortaſſe de felicib⁹ ſenſit: qui q̄dē eos eſſe felices dixit: qui mediocriter res habuerunt externas ⁊ pulcherrimas res vt putabat egere: modeſteq; vixere. Fieri.n. pōt vt mediocria poſſidētes agant ea que agē opʒ.

S.Tho.

Solonis ſententia. ¶ Confirmat qd̄ dcm̄ eſt p dicta ſapiētū. Et p̄ pponit eoꝝ dicta. Scđo oſtēdit in ppoſito eis eē credēdum. ibi. (Conſonare itaq; ⁊c̄.) ¶ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo itroducit dcm̄ Solonis qui illos enūciauit eē felices: qui moderate ſunt ditati: q̄tum ad exteriora bona. Hĳ.n. maxime inueniunt̄ agē v̄tuoſa ⁊ viuē tēperate. Quia aliq moderatas diuitias poſſidētes pñt agē: que opʒ. A quo īpediunt̄ tā illi qui ſupabūdant in diuitijs ppt̄ nimiā ſollicitudinē vel pp̄ter elationē: q̄ ēt illi qui in talib⁹ deficiunt. quos opʒ nimis ſolicitari circa victū querēdum. Deficit ēt eis in pluribus oportunitas bñ operandi. ¶ Scđo ibi.

¶ Videt̄ aūt ⁊ anaxagoras nō diuitē: neq; potētē exiſtimare felicē dicēs: quoniā non vtiq; admiratur ſiquidem incōueniens appareat multis. Iſti enim iudicant his que extra: hec ſentientes ſolum.

Le. are. ¶ Anaxagoras q̄z videt̄ nō locupletē neq; potētē exiſtiare felicē dicēs: ſe nequaq̄ mirari: ſi ille miltitudini abſurdus q̄dā videt̄. Nā multitudo ſolū iudicat a reb⁹ externis.

Argir. ¶ Videtur aūt ⁊ Anaxa. nō locupletē neq; potētem felicē ipſum extimaſſe: cum dixiſſet ſe nō mirari ſi abſurdus quidam multitudini videatur. Hec enim ſentiēs res ſoluʒ externas his iudicare tantūmodo ſolet.

S.Tho.

Anaxagoras. Iudicium multitudis. ¶ Inducit ad idē ſnīam Anaxagore: cui videbat̄ q̄ aliq̄s neq; diues: neq; potēs potuit eē felix. Nec mirabat̄. ſi h̄ videat̄ incōueniēs multis. Quia multitudo ſolum iudicat ſm̄ exteriora bona q̄ ſola coḡſcit. Ignorat aūt bona rōnis que ſunt vera hoīs bona ſm̄ q̄ aliq̄s eſt felix. ¶ De. cū di.

¶ Cōſonare vtiq; rōnib⁹ vident̄ ſapiētū opiniones: fidē q̄dē igit̄ ⁊ talia habēt quādā. Verū aūt in opabilib⁹ ex opib⁹ ⁊ vita iudicatur. In his.n. dominās. Intēdere aūt p̄dicta opʒ ad opera ⁊ vitam inferētes. Et conſonantib⁹ quidē opibus acceptādū. Diſſonantibus autem ſermones ſuſcipiendum.

¶ Concordare his vident̄ ⁊ ſapiētum opiniones. Fidē igit̄ quādam hec hñt. Ceteꝝ veritas in reb⁹ ex opib⁹ ⁊ vita diſcernit̄. Nam in his eſt p̄ncipale. Cōſideranda iſta ſunt ad vitam: facta q; referēdo: ⁊ ſi concordant opibus: recipe illa oportet: ſi v̄o diſcordant: rationem pquirere. Le. are.

¶ Cōſentanee igit̄ nr̄is ſentētijs ⁊ ſapiētum opiniones ſūt. Ht.n. hñt q̄dē ⁊ talia quādā fidē. Veritas tñ in ijs que in actionē veniūt ex opib⁹ iudicat̄ ⁊ vita. In his.n. p̄cipue certitudo v̄itatis ↄſiſtit. Cōſiderare.n. opʒ ea que antea dcā ſunt ad opa referētes ⁊ vitā. Et ſi ↄſona ſunt opib⁹ accipiēda ſunt. Sin v̄o diſcrepāt: verba ſunt tñ putanda. Argu.

S.Tho.

¶ Oñdit q̄ dictis ſapiētum in hac mā eſt acq̄eſcēdū: ↄcludens ex p̄dictis q̄ opiones ſapiētum ↄſonant rōnib⁹. Vñ hñe vident̄ quādam fidē. Sed in opabilib⁹ magis iudicat̄ veꝝ circa dcm̄ alicui⁹ ex opib⁹ ⁊ ex mō viuēdi ipſius q̄ ēt ex rōne: q2 dñans.i. id qd̄ eſt p̄ncipale circa operabilia: ↄſiſtit in his.ſ. opib⁹ ⁊ mō viuendi. Nō enim circa talia p̄ncipaliter querit̄ cognitio ſʒ opus. vt in 2° habitū eſt. Et ideo ea que dicta ſunt: opʒ ↄſiderare per cōparationē ad opa ⁊ vitam ſapiētum. Et ea q̄bus opera ſapiētuʒ ↄſonant ſunt acceptāda. puta q̄ nō req̄rant̄ ad felicitatē ſupabundātes diuitie: quas ſapiētes non querūt. Si v̄o diſſonant opera ſuſpicādum eſt q̄ ſint ſermones veritatē nō hñtes. Sicut p3 de ſnīa ſtoicoꝝ: qui dicebāt exteriora nullū bonū hoīs eē: cuius ↄ̄rium in opationibus eoꝝ apparet. Appetunt enim ea ⁊ querunt tanq̄ bona. ¶ Deinde cum dicit. Q̄ñ ſit adhibenda fides dictis ſapiētum. Lec.2. Stoici.

¶ Secunduʒ intellectuʒ aūt operans ⁊ hūc curās ⁊ diſpoſit⁹ optime ⁊ dei amantiſſim⁹ videt̄ eſſe. Si.n. quedā cura humanoꝝ dijs ſit: quēadmodū videtur: erit vtiq; gaudere rationabile ipſos optimo ⁊ cognatiſſimo. Hoc aūt vtique erit intellect⁹. Et diligētes maxime hoc ⁊ honorantes bñficiare vt de amicis ipſis curantib⁹: ⁊ recte ⁊ bene operantes. Quoniā aūt hec omnia ſapiēti maxime exiſtūt non imanifeſtuʒ. Deo amantiſſim⁹ eſt ergo. Eundē aūt veriſſime ⁊ feliciſſimū. Quare ⁊ ſi ſic erit ſapiens maxime felix.

¶ Qui ſm̄ mētem opat̄ ⁊ eam colit: ⁊ optime diſpoſit⁹ eſt: amiciſſimus dijs videt̄ eē. Nam ſi dij curā aliquā hñt humanaꝝ reꝝ: vt exiſtimat̄ ⁊ credit̄: rōnabile eſt: eos gaudē optimo ⁊ cognatiſſimo. Hĳ v̄o eſt mens: ⁊ amātibus illā maxime honorantibuſq; fauē: tanq̄ reꝝ ſibi cariſſimaꝝ curatorib⁹: ⁊ recte atq; bñ agētibus. Quod aūt hec oīa ſapienti maxime cōpetant: non eſt obſcuꝝ. Amiciſſimus ergo deoꝝ: eundemq; feliciſſimū eſſe decēs eſt. Itaq; ⁊ hoc modo ſapiens vtiq; erit maxime felix. Le. are.

¶ At v̄o qui mente opat̄ ⁊ eam colit diſponit̄ optime. Is ⁊ amiciſſimus dijs imortalib⁹ eſt. Naʒ ſi dij curā humanaꝝ reꝝ vt exiſtimat̄ aliquam hñt: rōni ſane ↄſentaneū fuerit Argir.

ipſos eo gaudere qḋ eſt optimū maximeꝗ ſibi cognatuꝫ. Hoc aūt fuerit ipſa mēs: ⁊ in eos q̄ maxime hoc amāt atꝗ honorāt bñficia viciſſim cōferre tanꝗ̄ curā hīs que ſibi ſunt chara: ac diligētiā adhibētes ⁊ recte bñꝗ agētes. At ꝯſtat hec oīa maxime ſapiēti ineſſe. Amiciſſim⁹ igiť ſapiēs ipſe dījs imortalib⁹ eſt. Eūdē aūt ꝯueniēs eſt ⁊ feliciſſimū eē. Quare ſapiens hoc quoꝗ modo maxime fuerit felix.

S. Tho.

¶ Oſtēdit quō felix ſe habeat ad ſupiora. ſ. ad deū ⁊ dicit ꝙ felix felicitate ſpeculatiua: q2 operať ſm intellectū ꝯtē-plādo veritatē ⁊ curā ſuā apponit ad bona intellect⁹. videtur eſſe optime diſpoſit⁹ inquātū excellit in eo qḋ optimū hoīs eſt: ⁊ etiā amātiſſim⁹ deo. Suppoſito. n. ſicut rei veritas hꝫ ꝙ de⁹ habeat curā ⁊ ꝓuidētiā de reb⁹ humanis rationabile eſt ꝙ delecteť circa hoīes de eo ꝙ eſt optimuꝫ in eis: ⁊ ꝙ eſt cognatiſſimū. i. ſimillimū deo. Qḋ quidem eſt intellect⁹: vt ex ꝓmiſſis pꝫ. Et ꝑ ꝯñs rationabile eſt ꝙ deus maxime bñfaciat his qui amāt intellectū ⁊ honorāt: ipſuꝫ bonū intellect⁹ alijs ꝓferētes. q. ipſi dījs curēt de his qui recte ⁊ bñ opanť. Manifeſtū eſt aūt ꝙ oīa ꝓdicta ꝯueniūt ſapiēti. Sapiēs. n. diligit ⁊ honorat intellectū q̄ maxime amať a deo inter res humanas. Sapiēs etiā bene ⁊ recte opať. Relinquiť ergo ꝙ ipſe ſit deo amātiſſim⁹. Ille aūt eſt feliciſſim⁹ qui maxime amať a deo qui eſt fons omniū bonoꝝ. Relinquiť etiā ſm hoc: ꝙ q2 felicitas hoīs diciť eſſe ꝑ hoc ꝙ amať a deo: ꝙ ſapiēs eſt maxime felix. Ex quo pꝫ ꝙ vltimā felicitatē humanā ponit Ar. in opatiōe ſapiētie. de qua ſupra in ſexto determinauit: nō aūt in ꝯtinuatione ad intelligētiā agentē: vt quidā fingunt. Attendendū ēt ꝙ in hac vita non ponit ꝑfectam felicitatē: ſꝫ talē qualis pōt ꝯpetere humane ⁊ mortali vite. Unde ⁊ ſupra in ꝓ dixit: beatos aūt vt hoīes ⁊c̄.

Margin: Qꝫ ſapiēs eſt amātiſſimus deo. Qꝫ de⁹ hꝫ curā de reb⁹ hūanis. Qꝫ de⁹ delecteť circa homines ⁊ quos.

Margin: De ſapiēte

Margin: Feliciſſim⁹ eſt qui maxime amať deo.

Margin: Nota.

Lec. 16. Lectio. xiiij.

11m

Erū igiť ſi de his ⁊ virtutib⁹ adhuc autē de amicitia ⁊ delectatione ſufficienter dictū eſt in typis: finē habere exiſtimandū electionem.

Le. arē. ¶ An igiť ſi de his ⁊ de ṽtutib⁹ ⁊ de amicitia ac voluptate ſatis eſt dictū: finē iam hēre putādū eſt intētionē noſtram.

Argir. ¶ Etenim ſi de his atꝗ ṽtutibus ⁊ inſuper de amicitia voluptateue ſatis figura diximus. Eſt ne putandum noſtrū propoſitum iam finem habere.

S. Tho.

¶ Poſtꝗ̄ ꝑ̄ius determinauit de fine virtutis ꝯſiderato in ipſo hoīe virtuoſo qui eſt delectatio vel felicitas. hꝭ determinat aliū finē. qui accipiť ꝑ cōparationē ad bonū cōe: oſtēdens ꝙ ꝓter ꝓdictā doctrinā moraliū neceſſe eſt eſſe aliaꝫ legis poſitiuā: que intendit ad bonū cōe. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit neceſſariū eſſe legis pōnē. Scḋo neceſſariū eſſe ꝙ aliquis fiat legis poſitiu⁹. ibi. (In ſola aūt ⁊c̄).

Le. 15.

Tertio oñdit qualiter poſſit fieri legis poſitiu⁹. ibi. (Igiť

Lec. 16. poſt hoc ⁊c̄.) Circa primū duo facit. Primo mouet qōnē:

Queſtio. vtrū. ſ. ſi ſufficiēter dictū eſt in typis. i. ꝗ̄tū typice ⁊ figuraliter dici debuit. de his. ſ. que ꝑtinēt ad felicitatē ⁊ de virtutib⁹ ⁊ de amicitia ⁊ de delectatione exiſtimādū ſit qḋ electio verū habeat finē ⁊ cōplemētū: ꝗ̄ ſcꝫ eligim⁹ tractař de bono hūano vel adhuc ēt aliqḋ ſupaddēdū. ¶ 2⁹ ibi.

¶ Vel queadmoduꝫ dicitur non eſt in operabilib⁹ finis ſpeculari ſingula ⁊ cognoſceř ſed magis opari ipſa. Nihil igiť de virtute ſufficiens ſcire ſed habere ⁊ vti tentandū: vľ ſi aliqualiter aliter boni efficiamur

Le. arē. ¶ Vel queadmoduꝫ dř. Non eſt in reb⁹ agēdis finis conſiderare ſingula atꝗ cognoſcere: ſed magis illa agē: nec ſa-ne virtutem ſufficit ſcire. Sed conādum eſt illam habere ⁊ vti: vel ſi quo alter boni efficiamur.

Argir. ¶ An quēadmodum diciť non eſt hoc in rebus agēdis finis: ꝑſpexiſſe cognouiſſeꝗ ſingula: ſꝫ potius agere. Nec de virtute ſcire ſat eſt: ſed enitēdum eſt ipſuꝫ habere ac vti: vel ſi quo alio modo boni efficiuntur.

S. Tho.

¶ Determinat ṽitatē oñdens ꝙ adhuc aliqḋ aliud regriť. Et ꝓ oñdit ꝙ regriť aliqueꝫ fieri bonū. Scḋo oñdit ꝙ ad hoc ꝙ aliqs fiat bon⁹ regriť ꝯſuetudo vite bone. ibi. (Siqdem igiť eēnt ⁊c̄.) Tertio oñdit ꝙ ad hanc ꝯſuetudinem habēdam regrituř legis poſitio. ibi. (Ex iuuene autē ⁊c̄.) ¶ Dicit ꝗ̊ ꝑ̊. ꝙ finis ſciētie que eſt circa opabilia nō eſt cognoſcē ⁊ ſpeculari ſingula: ſicut in ſciētijs ſpeculatiuis: ſꝫ magis facē ipſa. Et q2 ſm ṽtuteꝫ ſumus boni ⁊ opatores bonoꝝ. non ſufficit ad ſciam: que intēdit bonū humanuꝫ: ꝙ aliqs cognoſcat virtutē. Sed tētandum eſt ꝙ aliquis hēat eam. ſ. ſm habitū: ⁊ vtať ea. ſ. ſm actuꝫ vel ſi aliquis eſtimat ꝙ ꝑ aliquē modū poſſit homo fieri bonus ꝗ̄ ꝑ virtutem tētandum eſt illud habere. ¶ Deinde cum dicit.

Margin: Qꝫ nō ſuf ficit cognoſcere ṽtutē ſed opꝫ eā habere.

¶ Siqdē ergo eſſent ſermones per ſe ſufficiētes ad facere ſtudioſos: multe vtiꝗ mercedes ⁊ magne ⁊ iuſte fierent ſꝫ theognideꝫ. Et oportebit vtiꝗ has tribuere. Nūc aūt videnť prouocare qdem ⁊ mouere iuuenuꝫ liberales poſſe ſermones ⁊ morē nobilem: ⁊ vt vere amantem bonū facere vtiꝗ catacochimuꝫ ex virtute multos aūt non poſſe ad bonitatē prouocare. Non. n. nati ſūt verecūdie obedire ſed timori: recedere a prauis nō ꝓpť turpe. ſed ꝑꝑ penas. Paſſione enim viuentes ipſas delectationes ꝑſequūter ꝑ quas ipſe erunt. Fugiunt aūt oppoſitas triſtitias. Boni aūt ⁊ vere delectabilis neꝗ intellectū habent nō guſtatiui exiſtes. Tales aūt quis vtiꝗ ſermo transformaret. Nō eni poſſibile vľ non facile ꝗ̄ ex antiquo ꝯſuetudinib⁹ cōꝑhēſa ſermone trāſmutare.

¶ Si ergo ṽba ſatis eēnt ad faciēdum nos bonos: multaꝫ ⁊ magnā mercedē ſm Theognideꝫ merito reportarent. Et opꝫ illa parare. Nunc autē ꝯſtat illā vim hēre vt ꝓuocare ac ꝓpellē iuuenes eos: qui ingenui ſint poſſint: gnoſumꝗ morē ⁊ vere honeſtatis amātem ṽtuti obnoxium facē: ſed vulgus nō poſſe ad ꝓbitatē inducē. Non. n. tales ſunt: vt verecūdia obtēperēt: ſꝫ metu. Neꝗ vt abſtineāt a prauis ꝓpter turpitudinē: ſꝫ ꝑꝑ penam. Affectu. n. viuētes ꝓprias voluptates: ac ea que illas efficiunt ꝑſequunť. Fugiūt ṽo his oppoſitas moleſtias. Honeſtatis aūt ac vere voluptatis: quam nunꝗ̄ guſtarunt ſine cura ſunt. Tales igiť que verba traducerēt? Non. n. poſſibile eſt: neꝗ facile: que ab aliquo antiquo morib⁹ occupata ſunt: ea ṽbis mutare. Le. arē.

¶ Si igiť ṽba ſufficerēt ad faciēdos hoīes bonos: multas iure mercedes ſm Theognidē atꝗ magnas afferrēt: ⁊ cōparare ea opꝫ. Nunc ṽo iuuenes qdem liberos hortari ac ꝓuocare: moribuſꝗ igenuis: vereꝗ honeſtatis amatoribus idoneis ad obtēperādum educatione bona iaꝫ factis ꝑſuadere ṽba poſſunt. Uulgus autē ad ꝓbitatē incitare nequeūt. Non. n. ſunt tales vt ob pudorē obtēperent: ſꝫ ob metū: nec vt a prauis ob turpitudinē abſtineāt reb⁹: ſꝫ ob penā. Nam q2 affectib⁹ viuunt: ꝑſequunť qdē ꝓprias voluptates ⁊ ea que illas efficiunt. Fugiunt aūt dolores op- Argir.

poſitos. Honeſtatis autẽ voluptatiſqꝫ vere nullam ꝑſus hñt aiaduerſionẽ: quippe cum eas nõ deguſtarint. Tales igit̃ quenam ſ͛ba traducẽ moderanqꝫ poſſent. Fieri eni non põt: aut nõ facile fit vt ea ſ͛bis mutent̃ ac extrudent̃ que impreſſa ſunt moribus tẽporeqꝫ diuturno retenta.

S. Tho.

Oſtẽdit q ad h̃ q aliqs fiat bonus regrit̃ ꝯſuetudo. Et ꝑ oſtẽdit q ad hoc nõ ſufficit ſolus ſermo ꝑſuaſiuus. Scdo oſtẽdit q nec̃ia eſt ꝯſuetudo. ibi. (Amabile aũt ⁊c̃.) Di cit ğ ꝑ: q ſi ſermones ꝑſuaſiui per ſe ſufficerẽt ad faciẽdũ hoies ſtudioſos: multe ⁊ magne mercedes deberent̃ alicui ſm theognim. i. ꝓpter artem ꝑſuadẽdi ad bonũ. Et eẽt oi no nec̃ium q magne mercedes retribuerent̃ ꝑſuaſoribus. Sed nõ ita eſt vñ. Uidem⁹. n. q ſermones ꝑſuaſiui poſſũt ꝓuocare ⁊ mouẽ ad bonũ iuuenes liberales. q. ſ. nõ ſunt ſubiecti vicijs ⁊ paſſionib⁹: ⁊ qui hñt nobiles mores inqꝫtũ ſunt apti ad operationes ṽtutum. Et qui vere amãt bonũ poſſunt fieri cathecocini. i. repleti ṽtute ⁊ honore. Tales eni qui ſunt bñ diſpoſiti ad ṽtutem ex bonis ſuaſionibus ꝓuocant̃ ad ꝑfectionẽ ṽtutis. Sed multi hoiũ nõ poſ ſunt ꝑ ſermones ꝓuocari ad bonitatẽ: qꝛ nõ obediunt ve recũdie que timet turpitudinẽ: ſed magis coercent̃ timore penaꝝ. Nõ. n. recedunt a prauis opib⁹ ꝓpter eoꝝ turpitu dinẽ: ſed ꝓpter penas quas timent. Quia. n. viuunt ſm paſ ſiones ⁊ nõ ſm rõnem: per quas paſſiones ꝓprie magis in eis accreſcũt. ⁊ fugiũt triſtitias ꝯtrias queſitis delectationib⁹ que ꝑ penas eis inferunt̃. non aũt intelligũt id qd eſt vere bonum ⁊ delectabile: neqꝫ ẽt dulcedinẽ eius guſtu ꝑcipere poſſunt. Tales autẽ hoies nullo ſermone trãſmutari pñt. Ad hoc. n. q aliqs ſermone tranſmutet̃ regrit̃ q ꝓponẽt̃ hoi aliqd qd acceptet. Ille aũt cui⁹ nõ ſapit bonũ honeſtũ: ſed iclinat̃ ad paſſiones nõ acceptat qcqd ꝓponit̃ ſermo ne inducẽte ad ṽtutẽ. Unde nõ eſt poſe vel ſaltẽ nõ eſt fa cile: q aliqs per ſermones poſſit hoiem trãſmutare ab hiis que per antiquã ꝯſuetudinẽ cõprehẽdit. Sicut ẽt in ſpecu latiuis nõ poſſet reduci ad ṽitatẽ ille qui firmiter adheret contrarijs ꝑncipioꝝ quibus in operabilibus ꝓportionan tur fines: vt ſupra dictum eſt. Deinde cum dicit.

Amabile aũt forte eſt ſi omnibus exiſtentibus ꝑ q̃ epyiches videtur fieri: accipiam⁹ virtutem. Fieri aũt bonos exiſtimant. Hij qdẽ natura. hij aũt conſuetudine. hij autez doctrina. Qd qdez igitur nature manifeſtũ qd nõ in nobis exiſtit: ſed ſꝫ aliquaz diuinã cauſaz. Et vere bene fortunatus exiſtit. Sermo ãt ⁊ doctrina nequando nõ i omnibus poteſt. Sed opus eſt preparatam eẽ ꝯſuetudinib⁹ auditoris animã ad bene gaudere ⁊ odire: queadmodũ terram nutrientem ſemen. Nõ eniz vtiqꝫ audiet ſermonez conuenientem neqꝫ intelliget qui ſꝫ paſſionem viuit. Sic autẽ habentem q̃liter poſſibile ꝑſuaderi. Totaliter ãt nõ videtur ſermoni cedere paſſio ſed violentie. Oportet vtiqꝫ morẽ preexiſtere aliqualiter ꝓprium virtutis diligentem bonum ⁊ aſpnantem turpe.

Le. are. Sed bñ agi putãduz eſt: ſi oĩbus exiſtẽtib⁹ ꝑ que boni fie ri videmur: ṽtutez ſuſcipiamus. Fieri ṽo bonos exiſtimãt: aliq̃ nã: aliq̃ ꝯſuetudine: aliq̃ doctrina. Natura qdẽ nõ eſt in nr̃a poteſtate. Sed ꝑ quãdam diuinaz cãm vere fortuna tis exiſtit. Sermo aũt ⁊ doctrina nunqꝫ in oĩb⁹ vires hñt: ſed opꝫ vt ante cultus ſit moribus auditoris aĩus ad recte gaudẽdum: dolendũqꝫ tanqꝫ ager: qui ſemina ſit nutritu rus. Nam q ſm ꝑturbationẽ animi viuit: nec audiret mo nẽtis ſuaſiones: nec itelligeret. Et ṽo qui ita diſpoſitus eſt quo ꝯtrium ſuaderi põt? Perturbationes. n. animi nõ vidẽ tur penitus cedere verbis: ſed violẽtie. Opus eſt igitur vt mos preexiſtat ad virtutem quodãmodo aptus amãs ho neſta: ⁊ turpia indignans.

Argu. Amabile aũt eſt fortaſſe ſi cum oĩa eſſent qbus boni fie ri videmur ꝑcipes ṽtutis efficiamur. Fieri ṽo bonos aliq̃ nã: aliq̃ cõſuetudine: aliq̃ doctrina putant. Natura igit̃ vt ꝯſtat nõ in noſtra eſt ꝑtãte. Sed ineſt q̃ibꝫ hoib⁹ per cauſam quãdam diuinã: qui vere ſunt fortunati. Uerba aũt precep tioneſqꝫ nõ in oĩb⁹ vires hñt: ſed opus eſt auditoris aĩum antea morib⁹ eẽ cultum ad recte gaudẽdum ac abhorren dum ꝑinde atqꝫ terrã que ſemina ſit nutritura. Qui n̄qꝫ viuit cũ ꝑturbatione non audiet ea verba que dehortant̃: neqꝫ itelliget. Is ṽo qui ita diſpoſit⁹ eſt: qui fieri põt vt diſ ſuadẽti obtẽperet. Oĩno aũt nõ verbis ipſa ꝑturbatio: ſꝫ vi cedit: mores igit̃ precedant aliquomodo ṽtuti familiares opꝫ amantes bonum atqꝫ abhorrentes a turpi.

S. Tho.

Qr regrit̃ cõſuetudo ad hoc q aliqs fiat bonus. Oſtendit q regrit̃ ꝯſuetudo ad hoc q aliqs fiat bonus. Et dicit q nõ debemus eſſe ꝯtẽti ſolis ſermonib⁹ ad acqrẽ dum ṽtutẽ. Sed multum dꝫ eſſe curaz nobis: ſi ẽt habitis oĩbus per que hoies videnṫ fieri ṽtuoſi ꝯſequamur ṽtutẽ. Opio triplex ee cã virtutis in nobis. Circa que triplex eſt opinio. Quidã. n. dicũt q hoies fiũt boni per nãm: puta ex nãli cõplexione cũ impreſſione cor poꝝ celeſtium. Quidã ṽo dicunt q hoies fiunt boni per exercitium. Aliq̃ ṽo dicũt q hoies fiunt boni ꝑ doctrinaz. Et hec qdẽ tria aliqualr̃ vera ſunt. Naz ⁊ nãlis diſpoſitio ꝑficit ad ṽtutẽ ſm q in 6⁰ dcm̃ eſt: q qdam mox a natiui tate videnṫ fortes vel tẽperati ſm quãdam nãlem iclina tionẽ. Sed hꝫ nãlis virtus eſt impfecta: vt ibidẽ dcm̃ eſt. Lec. 2. Et ad eius ꝑfectionẽ exigit̃: q ſuperueniat ꝑfectio intellect⁹ ſeu rõnis. Et ꝓpter hoc exigit̃ doctrina que ſufficeret ſi in ſolo intellectu ſeu rõne virtus ꝯſiſteret ſm opinionẽ Socratis: qui ponebat ṽtutẽ eſſe ſciam. Sed qꝛ regrit̃ ad virtutẽ rectitudo appetitus: nec̃ia etiam eſt ꝯſuetudo ꝑ quaz appetitus inclinet̃ ad bonum. Sed illud qd ad naturam ꝑtinet manifeſtũ eſt q nõ exiſtit in poteſtate noſtra. Sed Qd ineſt nobis a nã nõ eſt i poteſtate nr̃a ſꝫ puenit ab aliq̃ cauſa diuina. prouenit hominib⁹ ex aliqua diuina cauſa: puta ex impreſ ſione celeſtium corpoꝝ quãtum ad corporis humani diſpo ſitionẽ: ⁊ ab ipſo deo qui ſolus eſt ſupra intellectũ: quãtũ ad hoc q mens hoïs moueat̃ ad bonum. Et ex hoc hoies Qui ſunt vere bñ fortunati. vere ſunt bene fortunati q ꝑ diuinam cãm iclinant̃ ad bo num: vt pꝫ in cap̃ de bona fortuna. Dictum eſt aũt ſupra: q ſermo ⁊ doctrina nõ habet efficaciam in oĩbus. ſed opꝫ ad hoc q hẽat efficaciã in aliquo q auditoris aĩa ex mul tis bonis ꝯſuetudinib⁹ ſit preparata ad gaudẽdum de bo nis ⁊ ad odiendum mala: ſicut opꝫ etiam terrã eſſe bñ cul tam ad hoc q nutriat bñ ſemen. Sic enim ſe hẽt ſermo au ditus in aĩa: ſicut ſemẽ in terra. Ille enim qui viuit ſm paſ ſiones nõ libenter audiet ſermonem monẽtis neqꝫ etiã in telliget. ita q iudicet illud eẽ bonũ ad qd inducit̃. Unde non põt ab aliquo perſuaderi. Et vt vñr loquamur paſſio que per ꝯſuetudinem firmata in hoie dominat̃ non cedit ſoli ſermoni: ſed opꝫ adhibẽ violentiam: vt. ſ. homo cõpel lat ad bonum. Et ſic pꝫ q ad hoc q ſermo monẽtis in ali Quis ſmo ꝑficiat. quo efficaciam hẽat. opꝫ preexiſtere ꝯſuetudinẽ per quaz homo acqrat morẽ ꝓprium ṽtutis: vt. ſ. diligat bonũ ho neſtum ⁊ abhominetur turpe. Deinde cum dicit.

Ex iuuene ãt ductione recta ſortiri ad virtutem difficile nõ talibus nutritũ legibus. Tempate eniz viuere ⁊ ꝑſeueranter nõ de

lectabile multis: ſpālr̄ ꝗ̄ iuuenib⁹. Propt̄ quod legibus oportet ordinatam eſſe nutri tionez ipſoꝝ ꝛ adinuētiones. Non erunt enim triſtia cōſuetudinarie facta.

Le. are. ℭ Sed et pueritia difficile ē recta inductione ad virtutes potiri: niſi ſub talib⁹ educatus ſit legib⁹. Nam viuē mode ſte ꝛ tēperate plurimis ac p̄ſertim iuuenib⁹ non eſt iocūdū. Quāobrem legib⁹ ꝯſtitutam eſſe opꝫ educationem ꝛ exer citia. Nō enim moleſtiam afferrent ſi fuerint ꝯſueta.

Argir. ℭ Difficile aūt eſt vt ab adoleſcētia recte q̄s ad virtutē inſtituat̄ nō ſub talibus legib⁹ educat⁹. Modeſte nāꝗ̄ viuē ꝯtinēterꝗ̄ plerisꝗ̄ hoīb⁹ p̄ſertim ꝛ iuuenib⁹ nō eſt iocun dum. Quapropter educationē atꝗ̄ officia a legib⁹ inſtitu ta eſſe opꝫ. Non.n. dolorē afferent ſi fuerint ꝯſueta.

S. Tho.

ℭ Oſtendit ꝙ ad bonā ꝯſuetudinē requirit̄ legis poſitio. Et p̄mo oſtēdit ꝙ per legē oēs fiunt boni. Scd̄o oſtendit ꝙ hoc ſine lege ꝯgrue fieri non poteſt. ibi. (Si igitur ꝛc.) ℭ Circa p̄ᵐ duo facit. Primo oſtēdit ꝓpoſitum. Scd̄o in ducit ad hoc q̄ddam ſignū. ibi. (Propter q̄d ꝛc.) ℭ Cir ca p̄ᵐ duo facit. Primo oſdit ꝓpoſitū q̄ntum ad iuuenes. Scd̄o q̄ntum ad alios. ibi. (Nō ſufficiens ꝛc.) ℭ Dicit ḡ p̄mo. ꝙ difficile eſt ꝙ aliq̄s ab ipſa iuuētute manuducat̄ ad v̄tutez ſ̄m bonas ꝯſuetudines niſi nutriat̄ ſub bonis le gibus: per q̄s quedam nec̄itas indicat̄ hoī ad bonum. Qꝛ enim aliq̄s viuat tēperate. abſtinēdo. ſ. a delectabilib⁹: ꝛ p̄ ſeuerāter: vt. ſ. nō recedat a bono ꝓpt̄ labores ꝛ triſtitias: non eſt delectabile multis hoīb⁹: ꝛ ſpeciālr̄ iuuenibus qui

Le. 14. ſunt proni ad delectationes: vt in 7° dcm̄ eſt. Et ideo opꝫ ꝙ nutritiones pueroꝝ ꝛ adinuētiones eoꝝ ſint ordinate per bon·s leges: et q̄bus quodāmō iuuenes cōpellant̄ cō ſueſcē bona: que q̄ñ iam in ꝯſuetudinē venerīt non erunt triſtia: ſed magis delectabilia. ℭ Deinde cum dicit.

Qꝛ necīe ſunt leges ad hoc ꝙ iuuenis ad bona aſſue ſcant.

ℭ Nō ſufficiens aūt forte iuuenes exiſtētes nutritione ꝛ cura potiri recta: ſed oportet ꝛ viruꝫ factuꝫ adinuenire ipſa ꝛ aſſuefieri. Et circa hec indigemus legib⁹ ꝛ totaliter vtiꝗ̄ circa omnē vitā. Multi eniꝫ neceſſitati ma gis q̄ꝫ ſermoni obediūt ꝛ iacture q̄ꝫ bono.

Le. are. ℭ Nec fortaſſe ſatis eſt: vt iuuenes recta educatione ꝛ cura potiant̄: ſꝫ q̄ñ ēt viros factos: opꝫ eadeꝫ exercē: ac morib⁹ tenē. Ad hec q̄ꝫ legib⁹ īdigebimus: oīno certe p totā vitā. Nā plerisꝗ̄ nec̄itati magis q̄ꝫ rōni parēt ꝛ penis q̄ꝫ honeſtati.

Argir. ℭ Fortaſſe aūt non ſufficit dum ſunt adoleſcētes rectā edu catione ꝛ curaꝫ eſſe adeptos: ſed cū oporteat viros quoꝗ̄ factos ipſa agere ac aſſueſcere ꝛ in his ꝛ oīno omni in vita legibus eſt opus. Multitudo eniꝫ neceſſitati potius q̄ꝫ ra tioni ꝛ penis q̄ꝫ honeſtati paret.

S. Tho.

Qꝛ leges ſūt neceſſa rie p totaꝫ vitam.

ℭ Oſdit ꝙ ēt aliꝗ̄ indigēt legis latione. Et dicit ꝙ nō ſuffi cit q̄d hoīes ſolū dū ſunt iuuenes bn̄ nutriant̄ ſ̄m leges: ꝛ bona cura de his habeat̄: ſed ēt plus q̄ñ aliq̄s fact⁹ eſt vir: opꝫ ꝙ adinueniat vias honeſtas ad opandū. ꝛ ꝙ in talib⁹ ꝯſueſcat. Et ad h̄ indigemus legibus: ꝛ nō ſoluꝫ a p̄n°: q̄ñ ſcꝫ aliq̄s incipit fieri vir: ſꝫ ēt vſ̄ per totā vitaꝫ hoīs. Mul

Nota. ti enim ſunt qui magis obediunt neceſſitati. i. coactioni q̄ꝫ ſermoni. Et magis obediunt iacture. i. dāno q̄d incurrunt pro penis q̄ꝫ bono honeſto. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Propt̄ q̄d exiſtimāt legis poſitores opte re q̄dē aduocare ad virtutē ꝛ ꝓuocare boni gratia. vt obedientibus his q epyiches ꝯſue tudinibus p̄cedentibus: inobedientib⁹ au tē ꝛ degenerioribus exiſtētib⁹ ꝛ penas ꝛ pu nitiones apponere. Inſanabiles aūt totali ter exterminare. Epyicheꝫ q̄dem enim ad bonū viuētē ſermonibus obedire. prauū au tem delectationē appetentem. triſtitia puni ri queādmoduꝫ ſubiugalem. Propter q̄d ꝛ aiunt oportere tales fieri triſtitias q̄ maxie ꝯtrariantur amatis delectationibus.

ℭ Quapropter exiſtimāt q̄dam oportere legūpoſitores ꝓ uocare ꝛ exhortari debē hoīes ad virtutez honeſti grā: vt pote illis qui boni ſunt ea ſecuturis. Aduerſus aūt inobe dientes ꝛ tardiores penas: ſuppliciaꝗ̄ iponē. Qui v̄o ta les ſint: vt emēdari nō poſſint: eos penit⁹ exterminare debe re. Nam ꝓbum veꝝ ꝛ honeſte viuētem rōni pariturū eē. Improbum v̄o libidinib⁹ obnoxiū quaſi beluaꝫ quādam ſub iugo poſitā per doloreꝫ eſſe coercendū. Itaꝗ̄ putāt pe nas tales eē debē: vt ꝯcupitꝭ voluptatib⁹ maxie aduerſent̄. Le. are.

ℭ Idcirco ſunt qui legūlatores oportere cēſent ad v̄tutē in uitare ac ꝓuocare honeſtatis grā: ꝓpterea ꝙ ij qui probi ſunt ob ꝯſuetudinē precipue obtēperabūt. Aduerſus aūt inobediētes ꝛ hebetiores īgenio caſtigationes penasꝗ̄ in ſtituere. At eos qui curari ac emēdari nequeūt: extrudere atꝗ̄ exterminare. Probū eni hoīem ꝛ ad honeſtatē viuen tem rōni obtēperaturuꝫ inquint eſſe. Improbum v̄o volu ptatem affectātem dolore afficiēduꝫ eſſe p̄inde atꝗ̄ iumē tum. Quapropter ꝛ eos dolores afferri oportere dicunt: qui maxime ꝯcupitis voluptatibus aduerſentur. Argir.

S. Tho.

ℭ Inducit q̄ddam ſignū ad ꝓpoſituꝫ. Et dicit ꝙ: qꝛ ad bo nam vitā hoīs req̄rit̄ neceſſitas inducta p legē. inde eſt q̄d q̄dam legis poſitores extimant ꝙ opꝫ hoīes aduocare ad virtutē. ita. ſ. vt v̄tuoſi qui ꝓpa ſponte obediunt reb⁹ hone ſtis per p̄cedētes ꝯſuetudines ꝓuocent ad bonū. puta oſtē dēdo honeſtatē eius ꝙ ꝓponit̄. Sed his qui ſunt inobe dientes ꝛ mores degeneres hn̄t apponūt penas corꝑales. puta flagella ꝛ diuerſas punitiones vituperando eos: ꝛ in proprijs reb⁹ dānificando. Illos aūt qui ſunt totalr̄ īſana biles extermināt. ſicut cum ſuſpēdunt latronē. Et h̄ ideo: qꝛ v̄tuoſus qui ſuā vitā ordinat ad bonū ſoli ſermoni obe dit quo bonum ꝓponitu . Sed homo prauus: qui appe tit delectationē: dꝫ puniri per triſtitiam ſeu dolorē. queād modū ſubiugale. i. ſicut aſin⁹ ducit̄ flagellis. Et idē eſt ꝙ ſicut dicūt opꝫ tales triſtitias adhibē que maxime ꝯtrariant̄ amatis delectationib⁹. puta ſi aliquis inebriauit ſe ꝙ de tur ei aqua ad bibendum. ℭ Deinde cum dicit.

Signū ad ꝓpoſitum. Nō eodeꝫ mō mouē tur ad bōa bñ diſpoſi ti ꝛ praui.

De inſana bilibus.

Quales de bēt eſſe pe ne.

ℭ Si igitur queādmodum dictum eſt: futu rū bonuꝫ oportet nutriri bene: ꝛ aſſuefieri: deinde ſic ꝛ adinuentionib⁹ ſtudioſis viuere ꝛ neꝗ̄ nolentes neꝗ̄ volentes agere praua. Hec aūt vtiꝗ̄ fient viuentibus ſ̄m quēdaꝫ intellectum ꝛ ordinē rectum habētem forti tudinē. Paterna q̄dem igit̄ preceptio non habet forte neꝗ̄ coactiuaꝫ: neꝗ̄ totalit̄ que vnius viri niſi regis exiſtētis vel alicui⁹ talis. Lex āt coactiuā habet potētiam ſermo ens ab aliqua prudentia ꝛ intellectu.

ℭ Si ergo vt dictū eſt: eūꝫ qui bonus futurus ſit: recte edu catum, ac inſtitutū moribus eſſe opꝫ: ac ſubinde in exerci tijs laudabilib⁹ viuere: nec ſponte neꝗ̄ inuitum praua fa cere. Hec vtiꝗ̄ erūt viuētibus ſ̄m quādam mētem ꝛ ordi Le. are.

ſtationem rectam vim habentem. Patris igitur ordinatio vim ⁊ neceſſitatem nō habet: nec alterius cuiuſq̄ ſolius viri: niſi ſit rex aut hm̄. At lex vim habet neceſſitatem ratio exiſtens a prudentia quadam ⁊ mente.

Argu. ℂ Quod ſi eum qui bonus futurus ſit bene educatum vt dictum eſt ac moribus homo aſſuefactum eē oportet: deinde bonis in exercitijs viuere: ⁊ neq̄ inuitum neq̄ ſponte res agere prauas: hec aūt fuerint ſi mēte aliqua rectoq̄ ordine vires habēte viuat. Opus eſt mēte ꝑfecto: mūnē cuius ita hec euenire poſſint. Igitur patris qdem preceptio vires non hȝ neq̄ neceſſitatē: neq̄ vllius oīno vnius viri: niſi ſit rex aut aliqs talis. Lex aūt vim hēt cogētem: que qdē eſt ſermo ab aliqua prudētia atq̄ mente profectus.

S. Tho.

Legē eſſe necīam. Rō pma. ℂ Oſtēdit ꝙ lex eſt neceſſaria ad hoc ꝙ homo fiat bonus. Et hoc duabus rationibus. Quarum prima eſt: qꝛ oportet eum qui eſt futurus bonus bene nutriri ⁊ conſueſcere: ⁊ ꝙ poſtea viuat ſm̄ adinuentiones rectaruȝ viarum. ita ꝙ abſtineat a prauis: ſiue propria voluntate ſiue etiaȝ cōtra ſuam voluntatem coactus. Quod quidem non contingit niſi vita hominis dirigatur per aliquem intellectuȝ qui habeat ⁊ rectum ordinem ad hoc ꝙ ducat ad bonuȝ. ⁊ habeat fortitudinem idest vim coactiuā ad hoc ꝙ compellat nolentes. Quam quidem vim coactiuam non habet preceptum paternum. neq̄ cuiuſcunq̄ alterius hominis perſuadētis: qui non ſit rex vel in aliquo alio principatu ꝯſtitutus.

Lex quid. Sed lex habet coactiuam poteſtatē inquantum eſt ꝓmulgata a rege vel principe. Et eſt ſermo procedens ab aliqua prudētia ⁊ intellectu dirigēte ad bonum. Unde patet ꝙ lex neceſſaria eſt ad faciēdum homines bonos. ℂ Secundam rationem ponit ibi.

ℂ Et hominum qdē odiunt ꝯtrariari moribus: ⁊ ſi recte ipſum operentur. Lex āt nō eſt oneroſa precipiens epyiches.

Le. are. ℂ Et homines eos qui cupiditatibus ſuis aduerſantur: ⁊ ſi recte faciant: tamen indigne ferunt. Lex autem non eſt moleſta iubens probitatem.

Argir. ℂ Et homines quideȝ eos odiſſe ſolent: qui appetitionibus aduerſantur: ⁊ ſi recte idipſum faciunt. Lex autem nō eſt eis moleſta probitatem iubens.

S. Tho.

Rō ſcda. Hoīes im perātes ſūt oneroſi. ℂ Et dicit ꝙ homines qui volunt contrariari moribus aliorum. habentur odio ab eo cui contrariantur: ⁊ ſi recte hō faciant. Eſtimant enim ꝙ faciant hoc ex aliquo malo zelo. Sed lex que precepit honeſta non eſt oneroſa .i. grauis vel odioſa: qꝛ cōiter ꝓponitur. Unde relinquitur ꝙ lex eſt neceſſaria ad faciendum homines bonos.

Lectio. xv.

In ſola aūt lacedemoniorum ciuitate cuȝ paucis legis poſitorū curā videt̄ fuiſſe ⁊ nutritionis ⁊ adinuētionū. In pluribus aūt ciuitatū neglectum eſt de talibus ⁊ viuit vnuſqſq̄: vt vult cyclopice diſpoſitionis ⁊ de pueris ⁊ vxoribus. Optimum qdem igit̄ fieri communem curam ⁊ rectam ⁊ opari ipſuȝ poſſe. Cōmuniter aūt negligentibus vniuſcuiuſq̄ videbitur vtiq̄ conuenire. ſuis filijs ⁊ aicis ad virtutem conferre. vel eligere qdē. Maxime autem vtiq̄ hō poſſe videbitur ex dictis legis poſitiuus factus.

ℂ In lacedemoniorum ciuitate vel ſola: vel cum paucis cura publice videtur adhibita a legum latoribus circa educationem ⁊ exercitia. In alijs vero ciuitatibus iſta neglecta ſunt: ⁊ viuit quiſq̄ vt vult ciclopum inſtar regens filios ⁊ vxorem. Sed optimuȝ foret: vt publice: recteq̄ cura adhiberetur: idq̄ facere poſſe. Quod ſi publice negligitur: vniuſcuiuſq̄ cura eſſe debet: filios ⁊ amicos ad virtutem dirigere: vel ſaltem id conari. Poterit autem maxime ſecunduȝ predicta ſi legis lator fiat. Le. are.

Argir. ℂ In ſola autem lacedemoniorum ciuitate cum alijs paucis curam adhibuiſſe in educatione atq̄ officijs legiſlator videtur. In pluribus autem ciuitatibus tales res ſunt neglecte. Et ita vnuſquiſq̄ viuit vt ſibi placet ritu Cyclopum filios regens atq̄ vxorem. Preſtabiliſſimū igitur eſt diligentiam rectamue curam adhibere cōmunem: idq̄ ipſuȝ facere poſſe. Quod ſi negligitur publice ad vnumquēq̄ pertinet filios ſuos atq̄ amicos ad virtutē dirigere vel ſaltem velle dirigere. Atq̄ maxime idipſum poſſe videbit̄ ex his que diximus: idoneus ad leges ferendas factus.

S. Tho.

ℂ Poſtq̄ phs oſtendit ꝙ legis poſitio necīa eſt ad hoc ꝙ hoīes fiant boni. hīc oſtendit ꝙ necīum ſit hoīem eſſe legis poſitiuum. Et p̄mo ꝓponit quod intendit. Scd̄o probat propoſitum. ibi. (Oes quidem ⁊c̄.) ℂ Dicit ergo p̄mo. ꝙ quāuis ſicut p̄dictum eſt neceſſaria ſit legis poſitio ad nutritiones ⁊ opationes hominum: tamē in ſola ciuitate lacedemoniorum cuȝ paucis alijs legiſlator videt̄ habuiſſe curam vt legibus ordinaret nutritiones puerorum ⁊ vias inuētas ad operādum. Sed in pluribus ciuitatibus talia ſunt neglecta: in quibus vnuſqſq̄ viuit: ſicut vult diſponēs de filijs ⁊ vxore ſm̄ ſuam voluntatem admodum cyclopū .i. quarundam gentium barbarorum que legibus non vtuntur.

Lacedemoniorum inſtitutio circa nutritiones.

Ciclopes.

Optimuȝ eſt publice curā hērī de pueris educandis.

Optimum igit̄ eſt ꝙ habeatur recta cura de nutritionibus puerorum ⁊ virtuoſis actionibus ciuium ſm̄ publicam auctoritatem: ⁊ ꝙ homo inſtruat̄: vt poſſit hoc idonee operari. Sed cum hoīes negligunt hoc in cōmuni. qꝛ ſcȝ non exhibent ad hoc publicam curam: videt̄ eſſe ꝯueniens vniuſcuiuſq̄ priuate perſone: vt filijs ⁊ amicis aliqđ conferat ad hoc ꝙ ſint v̄tuoſi. vel ſi non pōt ꝯferre ꝙ ſaltem eligat ea per que poſſit fieri. Quod qdē maxime videtur poſſe fieri ſm̄ p̄dicta ſi aliqs fiat legis poſitiuus. i. ſi acquirat idoneitatem qua poſſit cōdere rectas leges. Et ſic eſſe legis poſitiuum p̄ncipaliter competit publice perſone. Secundario tñ competit etiam priuate. ℂ Deinde cum dicit.

Cui conueniat eſſe legis poſitiuum.

ℂ Cōmunes qdem enim cure manifeſtum quoniam p leges fiunt. Epyiches aūt que per ſtudioſas. Scriptas aūt vel nō ſcriptas nihil vtiq̄ videbit̄ differre: neq̄ per q̄s vnus vel plures erudiētur. Quēadmodū nec in muſica ⁊ exercitatiua ⁊ alijs rudimentis. Quēadmodū .n. in ciuitatibus poteſtatē habēt legalia ⁊ mores: ſic ⁊ in domibus pr̄ni ſermones ⁊ mores. Et adhuc magis ꝓpt̄ cognationē ⁊ beneficia preexiſtūt diligentes ⁊ facile obedientes nature.

Le. are. ℂ Nam publicas quidem curas cōſtat per leges fieri: laudabiles autem per ſtudioſas leges. Nec referre videt̄: vtrum perſcriptas vel ſine ſcripto: nec p quas vnus vel plures inſtituantur: ceu nec in muſica ⁊ gymnaſtica ⁊ alijs diſciplinis. Ut enim in ciuitatibus vim habent leges ⁊ mores: ſic in domibus paterni ſermones ⁊ mores ac plus et ꝓpter cognationem ⁊ bñficia collata. Sunt enim iampridem affectione deuincti: ⁊ facile illis ſuadetur natura.

Argir. ¶ Publicas igiť diligētias atq₃ curas per leges fieri ꝯſtat: bonas aūt per ſtudioſas. Nec īter eſſe quicq₃ videť: ſcripte ſint an nō ſcripte vnus an plures ꝑ illas inſtituanť: vt ⁊ in muſica exercitādiq₃ facultate ⁊ eruditionibus ceteris hoc nihil refert. Nā vt in ciuitatib⁹ leges ac mores: ſic ⁊ in domibus pñt paterni ſermones ac mores. Quinetiā₃ magis ob cognationē bñficiaq₃ collata. Sunt.n. ipſi filij iam p̄ri dem affectione detinen ⁊ facile obtēperantes natura.

S. Tho.

R. ſ ꝓma. Cure cōes per leges fiunt Cure bōe que ſint. ¶ Probat ꝓpoſitum ꝑ duas rōnes. Dicit ḡ ꝙ manifeſtum eſt: ꝙ cōes cure. ſ. que fiunt ꝑ publicas ꝑſonas: quaꝝ eſt leges ꝯdere: fiunt ꝑ leges. Sic.n. videnť de aliqbus curare: in q̄ſtum ſup hīs leges ſtatuit. Bone aūt cure ſunt que fiunt ꝑ bonas leges. Nec differt ad ꝓpoſitū₃: vtꝝ hoc fiat per leges ſcriptas vel nō ſcriptas. vel ꝑ leges qb⁹ vnus inſtruať aut plures. Sicut ēt p₃ in muſica ⁊ exercitatiua ⁊ in alijs eruditionib⁹: ꝙ nō differt quātum ad ꝑſens opus vtꝝ documētum ꝓferať cum ſcripto vel ſine ſcripto. Nā₃ ſcriptura adhibeť ad ꝯſeruationē memorie in futurꝝ. Similiter ēt nō differt. vtꝝ in talib⁹ documētum ꝓponatur vni aut plurib⁹. Et ita videť eiuſdē rōnis eſſe ꝙ aliqs paterfamilias inſtruat filium ſuū vel paucos domeſticos ſermone ꝯmonitorio ſiue ſcriptura. ⁊ ꝙ aliqs princeps ferat legē ſcriptā ad ordinādum totam multitudinē ciuitatis.

Cōueniētia legū pñarum ⁊ publicaꝝ dña īter eaſdē. Q. ſermo pñus plus mouet legali ꝑp cognationem ⁊ bñfica. Sicut.n. ſe hñt leges publice ⁊ mores per eos introducti in ciuitatib⁹: ſic ſe hñt in domib⁹ paterni ſermones ⁊ mores per eos īducti. Hec aūt ſola dña eſt ꝙ paternus ſermo nō h₃ plenarie vim coactiuā: ſicut ſermo regis: vt ſupra dictū eſt. Conſequēter aūt oſtēdit ꝙ quātum ad aliqd hoc magis cōpetit priuate ꝑſone ꝙ publice ex cognatione ⁊ bñficijs. ſ. ꝓpter que filij diligunt parētes: ⁊ de facili obediunt ꝓpter nālē amicitiam que eſt filioꝝ ad patrē₃. Sic igiť l₃ ſermo regius magis poſſit ꝑ viā timoris. Tñ ſermo pñus magis pōt per viam amoris. que qdē₃ via eſt efficacior in hīs qui nō ſunt totalr̄ male diſpoſiti. ¶ Scdam rōnē₃ ponit ibi.

¶ Adhuc aūt ⁊ differunt ſm vnūqdq₃ diſcipline cōmuniū: quēadmodū in medicinali. Vlr qdē enim febricitanti ꝯfert abſtinentia ⁊ qes. Alicui aūt forte nō. Et pugil forte nec oībus eandē pugnam circūponit. Certius āt agere videbiť vtiq₃ vnūqdq₃ ꝓpria cura facta. Magis.n. ꝯueniente potiť vnuſqſq₃. Sed curabit qdē optime ſm ꝙ medicus ⁊ exercitatiuus: ⁊ oīs alius vniuerſale ſciens qd cōmuniter oībus vel talibus. Cōmunis eni₃ ſcientie ⁊ dicuntur ⁊ ſunt. Nō ſolū: ſed ⁊ vni⁹ alicuius. Et nihil forte ꝓhibet bene curare ⁊ nō ſcientē entē ꝯſiderantē aute₃ diligenter accidentia in vnoquoq₃ ꝓpť experientiam: quemadmodū ⁊ medici quidē videntur ſuipſorū optimi eſſe alteri: nihil vtiq₃ potentes ſufficere. Nihil autem minus forte volēti artifici ⁊ ſpeculatiuo fieri ad vniuerſale eundū eē videbitur: vtiq₃ ⁊ illud cognoſcendū: vt ꝯtingit. Dictū eſt.n. quonia₃ circa hoc ſcientie. forte aūt vtiq₃ ⁊ volenti ꝑ curam melioris facere ſiue multos. ſiue paucos legis poſitiuū tētandum fieri. ſi ꝑ leges boni fiamus vtiq₃. Quācūq₃.n. ⁊ appoſita₃ diſponere bene nō eſt cuiuſcūq₃ ſed ſiquidē alicuius ſcientis: quēadmodū i medicinalī: reliquis quorū eſt cura aliqua ⁊ prudentia.

¶ Differunt ēt ꝑuata inſtituta a publicis: velut medicina. Le. art. Vlr.n. febricitanti ꝯfert: abſtinētia ⁊ quies. Eſt aūt forteſſe aliqs: cui non ꝯfert. Magiſter ēt ludi nō eāde₃ cunctis pugnā imponit. Certius autē ſingula magis declarari videnť: adhibita ꝑuatim cura. Magis.n. eo quo d₃ potitur quiſq₃. Sed ⁊ medicus ⁊ ludi magiſter ⁊ alius quil₃ qui vlr̄ ſciat: de oīb⁹ ⁊ talib⁹ optime curaret. Nam vlis qdem ſcie dicunť ⁊ ſunt. At vnum aliquē nihil forte vetat recte curari ēt ab eo: qui ſine ſcia ſit: ſi ꝯſpexerit diligenter ꝯtingētia in vnoq₃ per experientiā. Quēadmodū ⁊ medici qdā ſibi optimi videnť: ſ₃ alijs nō ſufficere. Nihilominus illi qui eſſe velit artifex ⁊ ꝯtēplatiuus ad vle vadēdum eſt: ⁊ illud internoſcēdum: quoad pōt. Nā ſcie circa h̄ ſunt vt diximus. Forte etia₃ illi qui meliores facē velint vel multos vel paucos: conādum eſt: vt legis lator fiat: ſiqde₃ per leges boni fieri poſſumus. Quēuis.n. ēt qui datus ſit: diſponē recte nō eſt cuiuſq₃: ſ₃ id alicuius eſt. i. ſcientis. Vt in medicina ⁊ in alijs: in qbus eſt cura aliqua ⁊ intelligentia.

Argir. ¶ Differunt inſuper ⁊ inſtituta priuata a publicis perinde atq₃ in medicina. Uniuerſalr̄ eni febricitanti ꝯfert inedia ⁊ quies. At alicui forſitan non ꝯducit. Magiſter quoq₃ ludi non oībus fortaſſe pugilibus eandē pugnam imponit. Singula aūt magis exacte fieri videbunť adhibita cura diligētiaq₃ priuata. Magis eni₃ id adipiſciť vnuſqſq₃ qđ ꝯgruum eſt. Atq₃ optime qdem in ſingulis curam ac diligētiam adhibuerit: ⁊ medicus ⁊ ludi magiſter ⁊ quis alius qui hoc vniuerſale ſcit: oībus inqua₃ aut talib⁹ hoc eſſe accōmodatum. Sciētie eni₃ cōmunis ipſius eē dicuntur ⁊ ſunt. Nihil tamē forſitan obſtat quin ⁊ is qui ſciētie quidē eſt expers: exacte autē ea ꝑſpexit experientia que in vnoquoq₃ accidūt rectam in vno aliquo diligētiam adhibeat atq₃ curam: quēadmodum ⁊ qdam optimi ſibiipſis eſſe medici videnť qui tamē nulli alij poſſunt opem afferre. Vꝝ non minus forſitan oportere videbiť eum q vult artifex ⁊ contēplator euadere ad vniuerſale pergere atq₃ illud vt fieri poteſt cognoſcē. Dictum eſt enim ſciētias circa hoc ipſum verſari. Fortaſſe autē ⁊ is qui vult ſua cura diligētiaue meliores facere ſiue multos ſiue paucos enitatur op₃ vt ad ferēdas leges aptus euadat: ſi boni legibus fieri poſſumus. Nō eſt.n. cuiuſuis quēuis recte diſponere. Sed ſi alicuius eſt: ſciētis eſt: vt in medicina fit ⁊ in ceteris facultatibus: quaꝝ eſt aliqua cura atq₃ prudentia.

S. Tho.

Rō ſcda. Diſciplina vtilis i cōi nō ſp eodē mō ſe hēt i particulari. Exēplū in medicina. ¶ Et dicit ꝙ diſciplina que eſt vtilis in cōmuni hēt aliquā differētiam circa aliqđ particulare: ſicut patet in arte medicinali: quia in vniuerſali febricitantib⁹ vtilis eſt abſtinētia ⁊ quies: vt natura nō grauef per abūdantia₃ cibi: ⁊ calor non excitef per motū. Sed forte alicui hoi febricitanti hoc nō expedit: q2 abſtinētia nimis debilitaret v̄tutē: ⁊ forte aliqs febricitans motu īdiget ad hoc ꝙ reſoluanť groſſi humores. Et idē etiam p₃ in agoniſtis: q2 pugil non vtiť eodē modo pugnandi ꝯtra vnumqueq₃. Et ſm hoc certius videbiť ꝓcedi in opatione vniuſcuiuſq₃ artis actiue: ſi adhibeať ꝓpria cura circa vnūqđq₃. Sic eni vnuſqſq₃ magis potieť eo ꝙ ſibi ꝯuenit.

Exēplū in agoniſtis. In opōne artis actiue certi⁹ ꝓcediť ſi circa vnūqđq₃ cura adhibeatur. Sed tamē optime adhibitur cura ad aliqd faciēdum. ſi medicus ⁊ exercitatiuus: ⁊ quilibet alius artifex opatiuus cognoſcat vlr̄. puta qd cōiter oībus hoībus. vel qd ꝯferat oībus talibus. puta colericis. Et hoc ideo: q2 ſciētie ⁊ dicunť eſſe ⁊ ſunt de cōmunibus. Optime ergo curare poterit: qui ex ſciētia vlī procedit ad curādum de aliquo ꝑticulari. Nō tñ ſolu₃ h̄ modo medicus poteſt curare. ſed etiam quantu₃ ad curationem

alicuius particularis hominis nihil phibet q bene curet eum etiam ſi neſciat cōia. dum tn̄ ppter experientiam conſideret diligēter accidētia cuiuſcūqȝ particularis hoīs: ſicut ⁊ qdam videnſ eſſe optimi medici ſui ipſoꝝ ppter hoc q ſunt experti accidētia ppꝛia. non tn̄ ſufficiunt ad adiuuādū alios. Quāuis aūt aliqs ſine ſcientia vli poſſit bene opari circa aliqd pticulare: nihilominꝰ ille qui vult fieri artifex oꝫ tēdere ad cognitionē vlem: vt aliquo mō illud cognoſcat. ſicut hoc ē necūm eſt ei qui vult eē ſpeculatiuus. puta geometra vel nālis. Dcm̄ eſt enim qd ſcie ſunt circa h. ſ. circa vlia. Et ita ēt ſe habet in his qui curā adhibēt: vt faciant bonos. Poſſibile. n. eſt q ſine arte ⁊ ſcientia: qua cognoſcaſ vle: aliqs poſſit huc vel illum hoīem facē bonum ppter experientiam: quā hꝫ de ipſo. Tn̄ ſi aliqs velit p ſuaꝫ curā aliquos facē meliores ſiue multos ſiue paucos oꝫ tētare: vt pueniat ad ſciam vlem eoꝝ: per que qs fit bonꝰ. i. vt fiat legis poſitiuus: vt ſciat artez qua leges bn̄ ponanſ. cum p leges boni fiamus: vt ſupra habitū eſt. Quis q aliquis poſſit bene diſponē quācūqȝ bonaꝫ habitudinē hoīs inducēdo ipſam ⁊ oppoſitam remouēdo ipſam. puta ſanitatem ⁊ egritudinē virtutē ⁊ malitiam nō eſt cuiuſcūqȝ: ſꝫ ſolum alicuius ſciētis cōia: ſicut pꝫ in arte medicinali. ⁊ in oībꝰ aliꝭ rebus: qbus adhibeſ cura ⁊ prudētia humana. In oībꝰ. n. opꝫ q aliqs nō ſolum cognoſcat ſingularia: ſꝫ etiam q hēat ſciam cōium: qꝛ forte occurrent aliqua que cōprehendunſ ſub ſcia cōi. nō aūt ſub cognitione ſingularium accidentium.

Margin: Qui vult fieri artifex oportet eū tendere ad vlem cognitionē.

Margin: Quis opꝫ me poſſe alios adbonitatē perducere.

Lectio. xvj.

Igif poſt hec intendēdū vnde vel qliter legis poſitiuus fiet vtiqȝ qs.

Margin: Le. are.

¶ An igif poſt hec ꝯſiderādum fuerit vnde ⁊ qūo legumlator quis fiet.

Margin: Argir.

¶ Hec cuꝫ ita ſint: ꝯſiderare poſt hoc opꝫ vn̄ nam ⁊ quomodo quiſpiam legūlator euaſerit.

S. Tho.

Margin: Vnde aliqs poſſit fieri legiſpoſitiuus.

¶ Poſtq̄ phs oſtēdit q necūm eſt homini q fiat legis poſitiuus. h̄ inqrit qualiter aliqs legis poſitiuus fieri poſſit. Et p̄ dicit de quo eſt intētio ꝯcludens ex p̄miſſis q cū oſtēſum ſit expedire homini q fiat legis poſitiuus. opꝫ poſt predicta intendere: vnde aliqs fiet legis poſitiuus. vtrum ex conſuetudine vel ex doctrina. ⁊ qualiter per hunc vel p illum modum. ¶ Secundo ibi.

¶ Vel quēadmodū aliꝭ a politicis. Particula enim videbitur politice eſſe.

Margin: Le. are.

¶ Vel quemadmoduꝫ in aliqs ab ꝭs qui in re. p. verſantur. Nam pars rei. p. hec eſſe videtur.

Margin: Argir.

¶ An ab his qui rēp. gerūt: quēadmodū ⁊ in ceteris facultatibꝰ fieri ſolet. Nā ps ciuilꝭ ē ipa ferēdaꝝ legū facultas.

S. Tho.

¶ Exequitur ppoſitū. Et p̄ oſtdit q ea qbus priores videbantur nō ſufficiebāt ad h̄ q aliqs fieret legis poſitiuus. Secundo ꝯcludit hoc ſibi tractādum eē ibi. (Relinquētibus igif ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m duo facit. Pmo oſtdit qualr oportebat aliquē fieri legis poſitiuū. Scdo oſtdit h̄ nō obſeruari ibi. (Vel nō ſile ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q videſ eē ꝯueniēs q inde ⁊ taliter aliqs fiat legis poſitiuus: ſicut accidit in aliꝭ opatiuis ſciētꝭs que ſunt ppe politicā. Nec eſt incōueniēs ſi dum intēdo de legis poſitiua loquor de politica: qꝛ vt in 6ꝰ dcm̄ eſt legis poſitiua eſt q̄dā ps politice prudentie. Eſt

Lec. 17. eni legis poſitiua q̄dā i architectōica politica. ¶ De. cū dicit.

¶ Vel nō ſimile in politica ⁊ reliquis ⁊ ſcientꝭs ⁊ potentꝭs. In aliꝭs qdem eniꝫ videnſ ideꝫ ⁊ potentias tradentes ⁊ opationes ab ipſis: puta medici ſcriptores. Politica aūt repromittūt qdeꝫ docere ſophiſte. Agit aūt ipſoꝝ nullus. Sed ciuiliter conuerſantes.

Margin: Le. are.

¶ Vel nō ſimile eſt in re. p. ac ceteris ſciētꝭs ⁊ facultatibus. Nam in aliꝭs qdem ꝭdeꝫ videnſ eſſe doctores ⁊ opatores: ceu medici ⁊ pictores. At ſcientiam gubernandarum rerum. p. ſophiſte profitentur: quaꝝ tn̄ nullus rem. p. gerit: ſed illi qui in illa verſantur.

Margin: Ar[illegible]

¶ An nō ſilr in ciuili ⁊ ceteris facultatibꝰ [illegible] ⁊ ſciētꝭs. Naꝫ in ceteris qdē ꝭdē tradunt facultates: ⁊ p ipſas [illegible] medici atqȝ pictores. Re[illegible] aūt ciuilis do[illegible] ipſi ſophiſte: nemo aūt ipſoꝝ agit. Sꝫ q[illegible]

S. Tho.

¶ Oſtendit h̄ nō obſeruari q videſ ꝯueniens ppter diuerſitatē eoꝝ qui ſe intromittūt de legis poſitiua. Et p̄ ppoiit eoꝝ diuerſitatē. Scdo oſtdit eoꝝ inſufficiētiam. ibi. (Videbunſ ⁊c̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q q̄uis rōnabile videreſ q ſilr eēt in hoc ſicut in aliꝭs. tn̄ nō videſ ſile obſeruari circa politicā ⁊ circa alias artes opatiuas que dicunſ ſcie q̄tuꝫ ad id qd habēt cognitionis. potētie āo inq̄tum ſunt opationis pncipia. In aliꝭs. n. artibꝰ opatiuis idem videnſ eē qui tradunt hꝭ artes. ſ. docēdo eas ⁊ qui opantur ſm̄ ipſas: ſicut medici ⁊ medicinam docent. ⁊ ſm̄ medicinam opanſ. Et eadē ratio eſt de ſcriptoribꝰ ⁊ quibuſcūqȝ aliꝭs ſm̄ arteꝫ operantibꝰ. Sed circa politicā aliter eſſe videſ. Quidā. n. ſcꝫ ſophiſte pfitentur ſe docere legis poſitiuā. cum tn̄ nullus eoꝝ ſm̄ eam agat. Sed qdam aliꝭ videntur ea vti: ſ. qui ciuiliter conuerſanſ. ¶ Deinde cum dicit.

Margin: Artes opatiuae dicuntur ſcie ⁊ potētie. Dñā inter politicā ⁊ alias artes.

¶ Qui videbūtur vtiqȝ potentia quadā hec agere ⁊ experientia magis q̄ȝ mente.

Margin: Le. are.

¶ Et ꝭ facultate quadam id agere videntur: ⁊ experientia magis q̄ȝ intelligentia.

Margin: Argir.

¶ Qui qdē potētia q̄dā id agūt ⁊ experientia potꝰ q̄ȝ mēte.

S. Tho.

¶ Oſtdit inſufficiētiam vtroꝝqȝ. Et p̄ ciuilr ꝯuerſantiuꝫ. Scdo ſophiſtaꝝ ibi. (Sophiſtaꝝ aūtē ⁊c̄.) ¶ Circa p̄m tria facit. Pmo ppoiit qd intēdit de defectu ciuilr ꝯuerſantiuꝫ. qꝛ. ſ. opa ciuilia que exercēt magis videnſ facē ex q̄dā potētia. i. ex quodā habitu p ꝯſuetudinē acqſito: ⁊ ex q̄dā experientia q̄ȝ ex mēte. i. itellectu vel ſcia. ¶ 2ꝰ ibi.

¶ Neqȝ. n. ſcribentes neqȝ dicentes de talibus videſ quāuis melius erat forte q̄ȝ ſermones iudicatiuos ⁊ ꝯcionatiuos. Neqȝ rurſus politicos facientes ſuos filios vl̄ aliquos alios amicoꝝ. Rationabile autem erat docere eos ſiqdem poterant. Neqȝ enim ciuitatibus melius vt relinqrēt vtiqȝ neqȝ ſibiꝭpſis exiſtere eligerent vtiqȝ magis tali potētia. neqȝ vtiqȝ amiciſſimis.

Margin: Le. are.

¶ Conſtat. n. eos de his rebꝰ nec ſcribē: nec loqui. Atq pclarius id foret q̄ȝ oōnes in iudicio vl̄ ꝯcionibꝰ habitas. Nec rurſus filios ſuos aptos ad rē. p. efficiunt: nec amicoꝝ aliquos qd facerēt certe ſi valerēt. Neqȝ. n. melius qcq̄ȝ ciuitati ſue relinquē poſſent neqȝ ſibiꝭpſis: aut his quos cariſſimos hn̄t magis quicq̄ȝ optarent q̄ȝ hꝭ potentiam.

Margin: Argir.

¶ Neqȝ. n. ſcribūt de talibꝰ neqȝ loquunſ. Qd̄ tn̄ pclarius foꝛſitan eſſet q̄ȝ iudiciales orationes vel deliberatiuas cōponere. Neqȝ filios ſuos aut amicoꝝ vllos idoneos ad gubernādum rēp. efficiunt. Erat aūt ꝯſentaneum rōni ſi poſſent. Neqȝ. n. melius quicq̄ȝ ciuitatibꝰ reliqſſent: neqȝ ſibiꝭpſis aut chariſſimis aliud magis optaſſent q̄ȝ talia poſſe.

S. Tho.

¶ Probat ppoſitum p duo ſigna. Quoꝝ p̄mum eſt q illi

Signa q̄ ciuilr̄ cōuerſantes tn̄ nō ſūt legiſpoſitiui.

qui agunt ſm̄ ſcientiam poſſunt tradere ſcripto vel ſmo rationes eoꝝ que agunt. Sed illi qui ciuiliter conuerſantur non videntur neq̄ ſcripto neq̄ verbo aliquid tradere circa politicā: quāuis eēt multo melius ſcribē q̄ ſermones iudicatiuos ſm̄ quos .ſ. aliqui inſtruunt p̄ q̄ſdā leges poſtas qualr̄ debeāt iudicare: ⁊ ꝯcionatiuos p̄ quos .ſ. aliqui inſtruunt ꝯcionari ſm̄ rethoricā. Scōm ſignū eſt: qꝛ illi q̄ ... ant ſm̄ ſciam pñt facē alios opatores inſtruēdo eos. ... politice ꝯuerſant nō faciāt politicos neq̄ fi... amicoꝝ ſuoꝝ. Et tn̄ rōnabile eſt ... Nihil .n. meli⁹ poſſent p̄ſtare ſuis ciuitatib⁹ ... poſt eos q̄ ſi facerent aliquos eē bonos politicos. Sit ēt nihil eēt magi eligibile q̄tū ad ipſos q̄ hr̄e potētiam faciēdi alios eē politicos neq̄ ēt amiciſſimis ſuis poſſent aliqd vtilius ꝯferre. ¶ Tertio ibi.

Dignitas boni politici.

¶ Nō tn̄ paꝝ videt̄ expiētia ꝯferre. Neq̄ .n. vtiq̄ fierēt p̄ politicā ꝯſuetudinē magis politici. Propt̄ qd̄ ꝯſiderantibus de politica ſcire: opus eē videt̄ ⁊ experientia.

Le. are. ¶ Non tn̄ paꝝ videt̄ expientia ꝯferre. Non .n. fieri poſſent per ꝯſuetudinē ad rem .p. aptiores. Itaq̄ ⁊ hi qui cupiunt de re .p. hr̄e ſciam: opus eſt inſuper expimento.

Argir. ¶ Nō tn̄ paꝝ expientia ꝯferre videt̄. Nō .n. fierēt p̄ ciuilem ꝯſuetudinē ad gubernādū rēp. aptiores. Quapp̄ hi q de re ciuili cupiūt ſcire: expientia inſup opus eſſe ꝯſtat.

S. Tho.

Q̄ vtil' ſit expiētia ciuilis cōſuetudinis.

¶ Excludit errorē. Poſſet .n. aliq̄s ex p̄miſſis exiſtimare q̄ expientia ꝯuerſationis ciuilis nō eēt vtilis. Sꝫ ipſe dicit q̄ q̄uis non ſufficiat: non tn̄ paꝝ aliqd ꝯfert ad h̄ q̄ hō fiat politicus. Alioqn nō fierēt aliq magis politici p̄ ꝯſuetudinē politice vite. Et his qui deſiderāt ſcire aliqd de politica vī eē nec̄ia expientia vite politice. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sophiſtaꝝ aūt repromittētes valde vidētur lōge eſſe a docere. Totaliter aūt neq̄ q̄le quid eſt neq̄ circa qualia ſciunt.

Le. are. ¶ Et ſophiſte qui id ꝓfitent̄: longe abeē vident̄ a docendo. Quale .n. ad ſit aut circa qualia penitus ignorant.

Argir. ¶ Sophiſte aūt hi q facultatē hāc ꝓfitent̄ tradēdi viā ignorāt. Neq̄ .n. q̄le qd eſt: neq̄ circa que verſet̄ oīno ſciunt.

S. Tho.

Sophiſtarū inſufficiētia in docēdo politicā.

¶ Oſtēdit defectuꝫ quē patiunt̄ ſophiſte. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit qd̄ intendit. Et dicit q̄ ſophiſte qui ꝓmittunt ſe docē politicam videntur valde eē longe ab h̄ q̄ doceant. Videtur enim totalr̄ ignorare: ⁊ qualis ſcia ſit politice. ⁊ circa qualia conſiſtat. ¶ Secundo ibi.

¶ Nō enīꝫ vtiq̄ eandem rhetorice neq̄ deteriorē ponerēt. Neq̄ vtiq̄ exiſtimarēt facile eē leges ponere cōgregātes approbatas legū. Eligere .n. optimas: quēadmodū neq̄ electionē exiſtentē intellr̄: ⁊ iudicare rectuꝫ maximū: quēadmodū ⁊ i his q̄ ſm̄ muſica. Expti .n. circa ſingula iudicant rectū opa: ⁊ p̄ q̄ vel qualiter pficiuntur intelligunt que oportet ⁊ q̄lia q̄libus ꝯcordant. Inexpertos aūt rōnabile latere vel bene vl̄ male fiat op⁹ quēadmodū in ſcriptura. Leges aūt politicis opibus aſſimilāt̄. Qualiter igit̄ ex his legiſpoſitiuus fiet vtiq̄ aliq̄s optimas iudicare. Non enim videntur neq̄ medicatiui ex cō

ſcriptoribus fieri: quāuis tentent̄ dicere nō ſolū curationes. ſed vt ſanēt vtiq̄: ⁊ vt oportet curare ſingulos diuidentes habitus. hec autem expertis quideꝫ vtilia videntur eſſe. neſcientibus autem inutilia.

Le. are. ¶ Non .n. idē eſſe qd̄ rhetoricā nec abiectiorem poſuiſſent: nec putarēt eē facile leges ferre colligēti preclaras leges. Nā digi poſſe optimas. Quaſi vō electio nō ſit intelligētie ac maxime iudicare recte vt in muſicis. Expti .n. in ſingulis recte iudicāt opa ⁊ per que ⁊ quō pficiant̄ itelligūt. Inexptis vō ſatis eē putādum eſt: ſi nō lateat ipſos vtrū bn̄ vel male factū ſit: quēadmodū in pictura. Leges autē publica opa vident̄. Quō igit̄ ex his lator legū qs fieri poteſt: aut eas que optime ſunt intelligē. Nō .n. vident̄ neq̄ medici qdē ex libris fieri. Quanq̄ conant̄ illi non ſolū curas dicē: ſed ēt modū p̄ quem medela ſit tradēda: ⁊ vt ꝯuenit curare. Cuiuſq̄ diſtinguētes hītudines. At hec expertis qdē vident̄ vtilia. His vō q ſine ſcia ſunt inutilia.

Argir. ¶ Nōn .n. ipſam ⁊ oratoriā facultatē idem neq̄ inferiorē ponerēt. Nec putarēt eē facile leges ferre: ꝯgregatis hīs legib⁹ que ſunt ꝓbate. Fieri .n. poſſe dicūt vt optime deligantur ꝑinde q̄ſi electio non eēt ſagacitatis: ⁊ iudicare recte non eēt maximū: vt in muſicis. Qui nāq̄ ſunt in ſingulis expti recte opa iudicāt ⁊ qb⁹ aut quō pficiunt̄: ⁊ que ſunt his ꝯſona cōprehēdunt. Inexptis aūt ſatis eſt ſi nō lateat ipſos bn̄ an male factū ſit opus: vt in pictura. Leges autē opibus ſimiles ciuilib⁹ ſunt. Quonam igit̄ mō quiſpiā ex his legū fuerit lator: aut eas que ſunt optime iudicauerit. Neq̄ .n. medici ex libris fiunt: ⁊ tn̄ dicē conatur nō ſolum curationes: ſed ēt egrotantes curari poſſe: ⁊ vt curare opꝫ habitu vniuſcuiuſq̄ diſtincto. Hec autē expertis quideꝫ vtilia: hīs vō qui ſcientia carent inutilia ſunt.

S. Tho.

¶ Oſtendit ꝓpoſitum p̄ ſigna. Et p̄ quātum ad hoc qd̄ dixerat eos neſcire quale qd eſt. Si .n. hoc ſcirēt non ponerēt q̄ politica eſſet eadē cum rhetorica. Rethorica .n. pōt perſuadere tam circa laudes ⁊ vituꝑia alicuius pſone: tāꝫ in ꝯciliis: q̄ ēt in iudiciis ſm̄ triplex genus cauſe demr̄atiuū deliberatiuuꝫ ⁊ iudiciale. Sed ſm̄ iſtos politica pſuaſiua eſt ſolū in iudiciis. Reputāt enim illos eē bonos politicos qui ſciunt inducē leges ad aliqđ iudicium. Scōm ſignuꝫ ponit quātum ad h̄ q̄ dixerat eos neſcire circa qualia ſit politica. Si .n. hoc ſcirēt non exiſtimarēt q̄ facile eſſet ponere leges ſm̄ legiſpoſitiuam que eſt p̄ncipalis pars politice p̄ hoc ſcꝫ q̄ ad ponēdum leges ſufficit q̄ aliq̄s cōgreget diuerſas leges approbatas: ⁊ eligat optimas eaꝝ ⁊ illas inſtituat. In quo qdem quātum ad duo peccant. Uno mō quātuꝫ ad hoc q̄ ponūt q̄ ꝯgregare leges ⁊ optimas eaꝝ eligē ſit ſufficiens ad hoc q̄ fiat legiſpoſitiuus. cum per legiſpoſitiuū aliq̄s nō ſolum debeat iudicare de inuentis legibus: ſꝫ ēt nouas adinuenire ad ſilitudinē aliaꝝ artium opatiuaꝝ. Medicus .n. nō ſolū hꝫ iudiciuꝫ de remediis adinuētis ad ſanādum: ſed ēt noua remedia adinuenire pōt. Alio mō quē tangit p̄mo p̄termiſſo. Quia h̄ nō eſt facile q̄ aliq̄s eligat optimas leges ſicut electione non ptinente ad ſolū intellectū ⁊ iudicio recto exiſtēte quodaꝫ maximo: ſicut pꝫ ēt in muſica. Illi enī qui ſunt expti circa ſingula hn̄t rectū iudicium de opibus: ⁊ itelligunt p̄ quas vias ⁊ qualr̄ hō opa pfici poſſunt: ⁊ qualia opa quibus pſonis vel negociis ꝯcordāt. Sed rōnabile eſt q̄ inexptos lateat. vtꝝ bn̄ vel male fiat opus ſm̄ q̄ iuenitūt tradutū in ſcriptura. Latet .n. eos applicatio ei⁹ q̄ in ſcriptura iuenitūt ad op⁹. Leges aūt iſtituēde aſſimilant̄ opib⁹ politicis. Inſtituunt̄ enīꝫ .q. regule politicoꝝ opeꝝ. Un̄ illi q neſciūt q̄lia

Le. are.

Argir.

Signa defect⁹ ſophiſtarum.

Politi. a nō ē eadē. Rhetorice

Scōm ſignum.

Nō ē facile leges ponere ſm̄ legiſpoſitiuā

Nō ſufficit ad legiſpoſitiuaꝫ leges ꝯgregare ⁊ optias eligere.

Exēplū in medico.

Nō eſt facile optias leges eligē

Nõ ſtaliq̃s fieri legiſpoſitur⁹ ſine expientia. Exemplũ in medicis. ſunt opa ↄueniẽtia nõ poſſunt ſcire quales ſunt leges ↄuenientes. Sic igitur ex legib⁹ ↄgregatio nõ põt fieri aliqs legis poſitiuus vel iudicare quales leges ſint optime niſi habeat experiẽtiã. Sicut etiã nõ videnť boies poſſe fieri bene medicãtes p ſola ſcripta remedia: quãuis illi qui tradunt ĩ ſcriptis illa remedia conenť ponere nõ ſolũ curas: ſ etiã modos ſanãdi. q̃liter oportẽat diſtribuere remedia ad ſingulas habitudines hoium. Sed tñ omnia hec videnť eſſe vtilia ſolis expertis. Illis autem qui neſciunt ſingularia pp inexperientiam videnť eſſe inutilia. ℭ Tertio ibi.

ℭ Forte igiť ⁊ legum ⁊ politiarum congregationes potentibus qdẽ ſpeculari ⁊ iudicare q̃ bene vel contrarium vľ qualia qualibus congruunt vtilia vtiq̃ꝫ erunt. his ãt q ſine habitu talia ptranſeũt iudicare q̃ꝫ bene nõ vtiq̃ꝫ exiſtit: ſi nõ qm̃ ſm caſum. intelligibiliores aũt ad hec forte vtiq̃ꝫ fient.

Le. are. ℭ Forte ẽt ⁊ legũ ⁊ rep̃. p. collationes iis q pſpicẽ ⁊ iudicare valẽt qd recte vel ↄtra: vel q̃lia q̃lib⁹ ↄgruant: vtilia eſſe pñt. Sꝫ illis q ſine habitu iſta pſuaderet recte iudicare nõ eẽt niſi fortuito. Intelligẽtiores ꝟo in his fortaſſe fient.

Argir. ℭ Et legũ igiť fortuita ⁊ rep̃. publicap̃ ↄgregatiões iis qdẽ qui pſpicẽ atq̃ꝫ diſcernẽ pñt qdnam recte h[illegible]et vel ↄtra: aut que qb⁹ accõmodanť vtiles eẽ pñt. Seo ĩ qui ſine habitu talia tractãt recte qdẽ iudicare nõ pñt: niſi fortuito. Magis aũt ad ea cõprehẽdenda fortaſſe fuerint apti.

S. Tho.

Quib⁹ ſit vtilis ↄgregatio ſcriptap̃ legũ. ℭ Cõcludit ex pmiſſis excluſionẽ cuiuſdã erroris quo aliquis poſſit opinari q ↄgregatio leguꝫ ſcriptap̃ eſſet oĩno inutilis. Et dicit q ſicut dictũ eſt ſe habere circa remedia medicinalia ↄſcripta. ita etiã ſe hꝫ in ppoſito .ſ. qõ ↄgregare leges ⁊ politias. i. ordinationes ciuitatum diuerſap̃: vtile eſt illis qui pp ↄſuetudinẽ poſſunt ↄſideraꝛ ⁊ iudicare que opa aut leges bene vel male ſe habeãt: ⁊ q̃lia qualibus ↄueniãt. Sed illi qui nõ habẽt habituꝫ p ↄſuetudinẽ acq̃ſitũ: ⁊ volũt tales ↄſcriptiones ptrãſire nõ poſſunt de talib⁹ bene iudicare niſi caſualiter. Fiũt tñ magis diſpoſiti

Inexpti efficiũť ad intelligẽdũ iurrendo leges ⁊ politias ſcriptas. ad intelligendum talia per h q trãſcurrunt leges ⁊ politias conſcriptas. ℭ Deinde cũ dicit.

ℭ Relinquentibus igiť priorib⁹ impſcrutabile qõ de legis poſitione ipſos intendere magis meli⁹ forte ⁊ totaliť vtiq̃ꝫ de politia: vt ad politicã q̃ circa humana phĩa pficiať.

Le. are. ℭ Cum igiť antiqui illa que ad poſitionẽ legũ ptinẽt: intacta reliquerint: nos ↄſiderare melius erit: ⁊ oĩno de re. p. vt quãtum fieri põt de reb⁹ humanis phĩa pficiatur.

Argir. ℭ Cuꝫ igiť nr̃i maiores ea q̃ ad facultatẽ ferẽdap̃ legũ ptinẽt ſine pſcrutatiõe reliquerũt: nos ipos illa fortaſſe pſtat ↄſiderare ⁊ oĩo de republica ptractare opꝫ: vt quoad fieri põt ea phĩa pficiať que circa res humanas verſatur.

S. Tho.

Promiſſio. ℭ Promittit ſe dicturũ qualiter aliqs fiat legis poſitiuus. Et pmo oñdit hoc ſibi iminere. Et dicit q ex quo priores .i. ſapiẽtes qui ante ipſum fuerũt reliq̃rũt nõ bene ptractatũ illõ qõ ptinet ad legis poſitionẽ: meli⁹ eſt qõ nos ipſi itẽdam⁹ ad tractãdũ õ legis poſitiõe: ⁊ vlr de tota politia cuius pars eſt legis poſitiua: vt ſic pficiam⁹ phicã doctrinaꝫ ad politicam. i. ſciam opatiuã que eſt circa humana quaꝫ ſm hoc vltimo tradidiſſe videtur. ℭ Secundo ibi.

ℭ Primũ quidẽ igitur ſi quid ſm partem dictũ eſt bene a progenitoribus tẽtemus ptranſire. Deinde ex ↄgregatis politijs ſpeculari qualia ſaluant ⁊ corrũpũt ciuitates: ⁊ q̃lia ſingulas politiaruꝫ: ⁊ propter q̃s cauſas he quideꝫ bene he aũt contrarium ciuiliter agunt. Conſideratis. n. his forte vtiq̃ꝫ magis conſpiciemus: ⁊ qualis politia optima ⁊ q̃lr vnaqueq̃ꝫ ordinata: ⁊ qbus legib⁹ ⁊ cõſuetudinib⁹ vtens. Dicamus igr̃ incipiẽtes.

ℭ Primum igiť ſiqd in pte dcm̃ ſit a maiorib⁹ recte id ↄuenit referre. Deinde ex collatione rep̃ publicap̃ ↄſiderãduꝫ eſt: qualia illa ſunt: que ciuitates euertũt: ⁊ q̃lia vnãquãq̃ꝫ rem. p. Et per quas cauſas alie recte: alie ↄtra gubernenť. His enim viſis: forte magis itelligemus: quis re. p. ſtatus ſit optimus: ⁊ q̃liõ vnaqueq̃ꝫ res. p. conſtituta ſit: ⁊ quib⁹ legibus ⁊ moribus vtens. Le. are.

ℭ Primuꝫ itaq̃ꝫ ſiqd recte ſit a maiorib⁹ dcm̃ id enitamur recẽſere. Deinde ex cõgregatis reb⁹ publicis ↄſiderare que nam ciuitates ⁊ rep̃ publicap̃ ſingulas euertũt atq̃ꝫ ↄſeruant. Et q̃s ob cãs alie recte gubernenť: alie cõtra. His. n. pſpectis magis fortaſſe pceperimus quenaꝫ ſit reſpublica optima: ⁊ q̃lis vnaqueq̃ꝫ diſpoſita: q̃buſue legib⁹ vtens ac morib⁹ bñ fuerit ↄſtituta. Dicam⁹ igiť hinc initio ſumpto. Argir.

S. Tho.

ℭ Oſtendit quo ordine hoc executur⁹ ſit. Et dicit q primo tentabit ptrãſeunter tangere ſi qd in parte bene dictuꝫ eſt circa politicaꝫ a ↄgenitorib⁹. i. a priorib⁹ ſapientib⁹. Quod faciet in ſcdo politice. deinde ex diuerſis politijs ↄſiderabit quales politie ſaluant ciuitates. ſ. politie recte: que ſunt regnũ. ariſtocratia ⁊ politica: ⁊ quales corrũpunt .ſ. puerſe politie: que ſunt tyrãnis vnr⁹. ſ. oligarchia ⁊ democratia. Et iteꝫ ↄſideranduꝫ eſt qualia ↄſeruẽt vel corrũpunt ſingulas politias: ⁊ p quas cauſas quedam ciuitates bene agũt ciuiliter: quedã aũt male. ⁊ h determinabit a tertio libro politice vſq̃ꝫ ad. 7^m^. vbi poſt pdicta ↄſiderata incipit ↄſpicere qualis ſit optima politia: ⁊ qualiter debeat eſſe ordinata: ⁊ quibus legibus ⁊ ↄſuetudinib⁹ vtatur. Sed ante omnia hec ponit quedam principia politice in libro primo: a quib⁹ dicit ſe incepturuꝫ. Quod quidẽ eſt ↄtinuatio ad librũ politice ⁊ terminatio ſumme totı⁹ libri ethicorũ. Continuatio ad librũ politicorũ docẽs ordinẽ in eo obſeruandum.

Finis.

ℭ Finit aurea ⁊ profunda interpretatio. S. Doctoris Thome de Aquino in Libros Ethicop̃ Ariſtotelis nouiſſime diligentiſſime recognita cunctiſq̃ꝫ mendis expurgata: per Fratrem Paulinum de Luca ordinis Predicatop̃. Impreſſaq̃ꝫ Venetijs accurata diligẽtia per Lucantonium de Giunta florentinũ. Anno Dñi. 1519. Die. xiij. Februarij.

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x.
Omnes [illegible] quaterni preter x qui eſt ternus.

Laus Deo.

